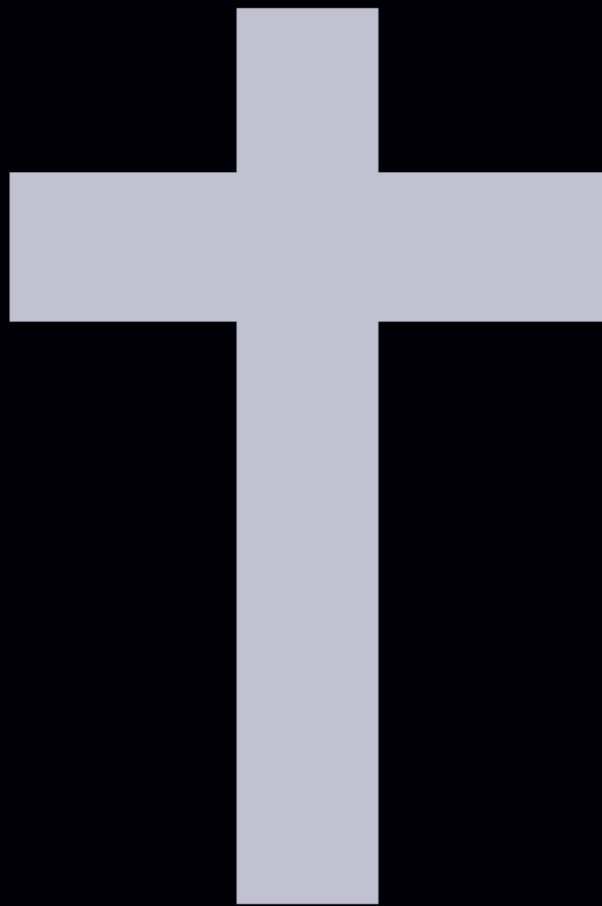

Fúka Moodaanaki Kira
Ufa Afaqínaasa Ufa

The New Testament + Genesis and Exodus in the Binumarien
language of Papua New Guinea

Fúka Moodaanaki Kira Ufa Afaqínaasa Ufa
The New Testament + Genesis and Exodus in the Binumarien language of Papua New Guinea
Nupela Testamen wantaim Stat na Kisim Bek long tokples Binumarien long Niugini

copyright © 1983, 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Binumarien

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 27 Nov 2018
4a891130-f25d-5e30-a81c-882b2e037698

Contents

FRT	1
Preface	2
Óosana	3
Rafúdo Akarafa	78
MATAIOO	138
MAREEKOO	208
RUKA	248
YOOHANEE	312
NIQIQOO FÁSIQAUSA	360
ROOMMA	423
1 KOORINTI	455
2 KOORINTI	485
KARATIA	504
EEFEESUSA	516
FIRIPI	527
KOOROOSE	535
1 TEESARONIKA	543
2 TEESARONIKA	549
1 TIMOOTI	552
2 TIMOOTI	561
TITUSA	567
FIREEMOONA	571
HEEBURU	573
YAMEESA	597
1 PEETOOROO	604
2 PEETOOROO	613
1 YOOHANEE	618
2 YOOHANEE	625
3 YOOHANEE	626
YUDEESA	628
UQAFÍQOO UFAFA	631
.	661

Fúka Moodaanaki Kira Ufa Afaqínaasa Ufa
Óosana Ároo Ufafa Rafúdoo Ákarafa
Binumarien Language Genesis, Exodus, and New
Testament

Published by Friends of the Binumariens

This is the translation of Genesis, Exodus and the New Testament in the Binumarien Language Papua New Guinea

Genesis and Exodus Published 2001 by Friends of the Binumarians

New Testament Published 1983 by Wycliffe Bible Translators

Copyright © 1983, 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc. Published under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license, with additional permission to change file formats and make extracts. See <http://PNGScriptures.org/terms.htm> for details.

Preface

The book of Genesis in the Binumarien language was first published in 1976. In this publication Genesis is a re-translation and Exodus is a first time translation, both made to conform as much as possible to the same books in the English “Good News” and the Tok Pisin “Buk Baibel.”

The Binumarien language is spoken by approximately 650 people living in the Kainantu sub-district of the Eastern Highlands Province of Papua New Guinea.

Mooseefa moodáannai qisauku 5 ákara rinau. Indaarúqaa qanda Oosana Aroo Ufafa faqa Rufúdoó Ufafa faqa maanaki máridanoo.

Oosana Ároo Ufanaki Ánutufa innaarúna faqa maqá faqa ooruku námmani faqa minakínaa áiqama áinainauqa faqa áuqu ufafa maa papiqánaki máridanoo.

Rafúdoó Úfanaki Isaraee máqannasa Isipa máqanaasa rumbáranaki márufanoo Mooseefa nífiqee Kannana máqa máaqai fuú úfafa faqa maa papiqánaki márianoo.

English Translation of the Above

(Moses wrote five books. The first two, Genesis and Exodus are written in this book.

Genesis tells of God making the ground and the sky and the sea and all that is in them.

Exodus tells how the Israelis were in slavery in Egypt and how Moses led them out and then led them to the land of Canaan.)

Óosana Ároo Ufafa

Maa maqa maaqána faqa faiqi faqa áuqu ufafa.

¹ Óosana kúradoo áukuanna Ánutufa sía máru áinainannai mirí innaarunna faqa maa maqána faqa óosana arasée áuqinau. ² Mi aukuanná maa maqáfa fifau fáafau inóo márufanoo, asukuna firaafá rafáaqafinoo márufanoo Ánutuna maraquna fannóo nammári ámuuqumau úfaira foora úqidanoo óonuree anirée ímarinau.

³ Mi faasaanná Ánutufa qinau, káaqa qáranara máriantee qufanóo káaqa qárafa kambíqanau. ⁴ Kambíqafufanóo qáfamaseenoo ámiqimambinoo qímaseenoo káaqa qárana faqa asukuna faqa áadu áadu rakéemma quqánau. ⁵ Rakéemma quqáseenoo qáfamaseenoo Ánutufa káaqa qáranara fáasaanee qinau, asukunara eendáki fee qinau. Miqí qímasoofanoo mikarí indaarú óosana araséenoo eendírafa náaree aniréenoo áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanóo mifa mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa faqa indaarúqaa fáasaana márinau.

⁶ Miná inaaqianaa fáasaana Ánutufa kaifáa qinau. Innaarúna káqi sáqanna raináfinanoo nammári mirínni faqa mianní faqa áadu áadu rainánoo márianifeera qufanóo miqímminau. ⁷ Miqí qímaseenoo Ánutufa innaarúna káqi sáqanna áuqu quqáseenoo nammári rainá mianní faqa mirínni faqa quqánau. Quqásoofanoo dóo miqínnoo márinau.

⁸ Ánutufa mi kaqi saqanná áuqureenoo innaarúnee qinau. Miqímmásoofanóo eendírafa áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanoo mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa faqa inaaqianaa fáasaana márinau.

⁹ Qaaramoó fáasaanaikufanoo Ánutufa kaifáa qinau. Maqásaa nammári suqúfinoo moodáanaki mandi fínanoo maqá koorooánifeera qímasoofanoo miqímminoo márinau.

¹⁰ Ánutufa aadánaikunara maqá fée qínnoo áuquranau. Nammári moodáanaki suqúnara ooruku námmani fée qínnoo áuquranau. Miqí qímaseenoo dóo andeeqáfiífoo qímaseenoo asasinau. ¹¹ Asasammáseenoo fúka máqasaara Ánutufa qinau. Ándanda óosana óosana kambíqaani, óosana óosana ándanda néemaru ainainná aqama faqa kambíqaanni, óosana óosana aqama íreemari saqarísa faqa kambíqaannee qufanóo miqímminau. ¹² Maqá fánnoo, óosana óosana ándanda faqa saqári faqa máqanau. Maqasoofanóo Ánutufa aikuqummáseenoo dóo ámiqímmínnoo fee qímasee asasinau.

¹³ Miqímmásoofanoo eendírafa áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanóo mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa faqa qaaramoókinau.

¹⁴ Ánutufa kaifáa qinau. Innaarúnai qóoma óosana óosana kambíqafinana, súani fáqa quqoona fáqa fásau fáqa iáqarana fáqa asukuna fáqa raináanifeera qinau, iáqarafa faqa áukuana faqa amaana súqirana óosana áreemariana uqannífiqaani fee qinau.

¹⁵ Mi qoomáusa innarúnaindari maqásaa káaqa qámannimaqaani qufanóo miqímminau.

¹⁶ Miqí qímaseenoo Ánutufa firaa qoomatiaqara súani faqa quqoona faqa miqandá quqánau. Firaa qooma súaniara anée fáasaana rakísinnimaqáannee qinau. Káqikaa qóomara quqoonara anée eendáki rakísinnimaqáannee qinau. Fásau námu faqa áuqu quqánau. ¹⁷ Ánutufa mi qoomáusa innaarúnaindari maqásaa káaqa qáanifeera quqánau.

¹⁸ Eendáki faqa fáasaana faqa rakísidanoo asukuna faqa káaqa qárana faqa raináanifeera quqánau. Ánutufa quqáseenoo aikuqummáseenoo dóo ámiqímmáfinoo fee qímasee asasinau. ¹⁹ Miqímmasoofanoo eendírafa áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanoo mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa fáqa qaara faqa qaara faqáikinau.

²⁰ Ánutufa kaifáa qinau. Aiqáma nammáriki mária ainaináusa óosana óosana kambíqaani, maqá mirínni káqi sáqanna óosana óosana ufinuqá qumbiqáqa márídaqa qáqaaqaa nuaqa. ²¹ Miqí qímaseenoo Ánutufa ooruku námmariki mária firaa andausa faqa óosana óosana áinaina faqa áuqu quqánau. Ufinuqá óosana óosana faqa áuqu quqánau. Áuqu quqáseenoo aikuqummáseenoo ámiqímmíífoo qímasee asasinau. ²² Miqí

qímaseenoo Ánutufa narí afaaqóoqa qímannimaqéenoo qinau. Ínni asumu moómoo kambíqáfiqa ooruku námmarki qumbíqáqa máriaqa. Mifa ufiniuqára fáqa moómoo kambíqafi mariaqee qinau. ²³ Miqí qímasoofanoo eendírafa áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanóo mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa faqa moodáannai qisaukuinau.

²⁴ Miqímmá fufanoo Ánutufa qinau. Maqá fánnoo óosana óosana kásirana faqáa áandauqa máqaani. Máaqeena áadau faqa kásau áandau faqa firaana faqa káqikaana faqa maqá fánnoo máqaani qufanóo miqímminau. ²⁵ Miqímmaseenoo Ánutufa mi aiqama ainaináusa áuqu quqáseenoo ámiqímmáfinoo qímaseenoo asasinau.

²⁶ Miqímmaseenoo Ánutufa kaifáa qinau. Maasá faiqí náanna faqáasa áuquanaura, maasá qimana kái maasá qeeqá fooqána áuquanaura. Misa ooruku námmariki noodáanna áinaina faqa sandáaqai qaqamáree nímara ufinísa fáqa máaqeena áandauqá faqa kásau áandauqa firaanáuqa saa faqa káqikaanauqa saa faqa rakísianifeera áuquanaura.

²⁷ Miqí qímaseenoo Ánutufa faiqí narí fooqáa írana kái áuqinau. Faiqí fáqa ánaasee faqa náumoo faqáa qanda áuqinau. ²⁸ Áuquseenoo Ánutufa nifaaqóoqa qínoo qinau. Ínniqara asumu moómoo kambíqeeqa maa maqa maaqánaki qumbíqafiqa rakísiaqa. Qinée ínniqara maréeqee ooruku námmariki noodáanna faqa ufiniuqá faqa aiqáma kásau áandauqa rakísirausaika mánnimaqaanau.

²⁹ Ánutufa kaifáa qínoo qinau. Ínni nárana sakummara foorá íreemarina óosana óosana faqa óosana óosana sáqari aqama faqa naaqéera nímidaqa. ³⁰ Doo qinée aiqáma kásau áandauqa faqa ufiniuqá faqa ándanda faqa náriqa neemaría saqári amaneesá faqa naaqéera qinée nímidaqa. Miqí qímasoofanóo miqímminoo márinau. ³¹ Doo Ánutufa narí áuqu quqásoo áiqama áinaináuqa qáfamáseenoo firaaqóo asasinau. Miqímmaseenoo eendírafa áiqaróofanoo iáqarafa aniroofanóo mi iaqaráfa faqa mi eendiráfa faqa moodáannai qísauku taikásee dínni moodáa marasée 6 faasaanáikinau.

2

¹ Miqímmáseenoo Anutufa aiqáma innaarúna faqa maqá faqa áuqu taikána.

² Dínni taikásee dínni óonu qaaraqánda marasée 7 fáasaana Ánutufa narí aináinirana taikána. ³ Dínni taikásee dínni óonu qaaraqánda 7 fáasaanara Ánutufa afaaqóoqa qímasee, áaduma náaquqara fáasaanee qinau. Narí kadáapirirana mi faasaanná taikónara mi faasaannára náaquqara fáasaanee qímasee idooanau.

Adamafa faqa Éwafa faqa.

⁴ Miqímmaseenoo Anutufa innaarúna faqa maqá faqa áuqinau. ⁵ Indaarú karaambáiqá Ánutufa maa maqána faqa mirí innaaruna faqa áuqu aukuaná aaku sía maqásaa quqóonara óosana óosana ándanda qaqama sía kambíqanau. Faiqí maqá apaurírafa faqa sía márinau. ⁶ Mikamúqoo nammári fannóo maqákiqari ururéenoo aiqáma máqa máqa uqeená ámaqanau.

Eedeena saqama ufa.

⁷ Mikarí karaambáiqá Ánutufa maqá qumáreenoo faiqí minánnoo áuqinau. Áuquseenoo márirana ními marú aidoná aikáamarai fuaqásoofanóo mi fasiqáfa kásirana márana. ⁸ Mi fasannái Ánutufa súani áfu óosanai Eedeena máqa máaqaki kadiqa firaaná áuquseenoo narí áuquqoo fásiqana minakí quqána. ⁹ Ánutufa óosana óosana ámiqira saqariara qufanóo minakí kambíqafufaqa ámiqira aqama íraqau. Kadiqa qámbaanai saqári qaaraqánda marinau. Moó sáqari fannoo márirana ními máru saqarífa márinau. Kafáa moó sáqari fánnoo mandáinainara faqa ámiqira áinainara faqa írimaria íriranna nímimárufa márinau.

¹⁰ Nammári moó fánnoo Eedeena máqa máaqakiqari qumuréenoo kadiqa qámbaana maqá uqeená uqeená íanifeera qúmiqareenoo qaara fáqa qaara fáqaki rainá fufanóo óoqufinau. ¹¹ Moó ámara áuqu Pisona námmaryí fée qiqau. Mifá Qafiraa máqa máqa átindannai óoqu finau. ¹² Miqóo kóora ámiqirafa márídanoo, ámiqira áfundi máru saqari

anoonáfa faqa miqoo márinau. Firaa feefauru áqimaría oonífa faqa miqóo márinau. ¹³ Kafa moó ámara áuqu Kiqoona námmani márinau. Mifá Kusa máqa máaqa átindanai qúmifi márinau. ¹⁴ Kafa moó ámara áuqu Taikirisa námmani márinau. Mifá Asiria máqa máaqa súani óosana qáannai átindanai qúmi márinau. Moó ámara áuqu Eeufaratesa námmani márinau.

¹⁵ Karaambáíqa Ánutufa narí áuquqoo fásiqana máreeqee Eedeena kadidakína quqá-nau. Kadidakí maqá apaurídanoo aiqáma áinainasaa mi kadidánaki rakísianifeera quqánau. ¹⁶ Ánutufa quqáseenoo mi fásiqana maaqí qímaseenoo aakápanau. Anée kadidakína aiqáma sáqari qaqaama diqísee náannee qináu. ¹⁷ Moodáa sáqariará kaí qinée qáoo qídaqa. Mandá áinainara írirana faqa ámiqira áinainara írirana faqa ními marí saqarína kai sía náa. Anée námaseenana mikarí kaí kúqinnaranoo.

¹⁸ Mi fasannái karaambáíqa Ánutufa mi fásiqánara qináu, maa fásiqáfa naríaraa mári-fanoo síamma andeeqáidanoo. Qinée miná aqoónnana áuqusáananoo miná dadaaqían-noo.

¹⁹ Ánutufa maqá qumáreenoo minánnai aiqáma áandau faqa ufiniuqá faqa áuqináu. Áuquseenoo aiqáma náarammeeqeenoo faiqí máruqoo núquráanifeera quqásoofanoo nána áinainee áuquroofa dóo mi nuqúna faqáasa máriqau. ²⁰ Miqímmáseenoo faiqí fánnoo kooqíkinaa áandauqa faqa káasau áandauqa fáqa ufiníuqa faqa núqu ráma quqá-nau. Miqíqa márufanoo Ánutufa mi fásiqana aqoónnanaikiranara misakí randéeno sía paqúrináu. ²¹ Minára faiqárana faiqí áminau. Faifufanóo Ánutufa miná aqaasana moodáa tatúseenoo miná amaqínnai minakí ititánau. ²² Ititáseenoo karaambáíqa Ánutufa miná aqaasanannoo ánaasee áuqináu. Áuquseenoo faiqí máruqoo áfiqee fináu.

²³ Quqásoofanóo faiqí fánnoo qáfamaseenoo qináu.

Doo maqee uqanná qiní fooqáairafa uqanná maridanoo,
ámudaani qiní qímudaani kínaafa,
amaqí qiní qimaqínnai áuqirafa,
qinée minára ánaasee fée qímasee áuquraanáura,
mifá faiqí kínaafa márinara miqí qímasee áuqu raanáura.

²⁴ Minára kaí faiqí narí ánoona ákoona minnísee narí ánaaqa faqa moodáanaki máfi moodáara foora márídaqa.

²⁵ Mi fásiqáfa narí ánaaqandíri káqisamu máruqanda máriqau, sía naríara naríara nisaurí máriqau.

3

Faiqí ánaasee Ánutuna ufa rukíqoo úfafa.

¹ Karaambáíqa Ánutufa aiqáma áandauqakina áuquqoona qámgaanindári sakáni mifa níkaru qira ufa akoofása márinau. Mifá ánaasee irámirinoo qináu. Kúqaa fee Ánutufa saqáriuqaki aiqáma qádo qínoo fee sía naaqée qínoo fee.

² Mi anaaseéfa minára iriséeno qímaminau. Eeóo aiqáma maa afuqánakinaa sáqari naaqée qifaqá náídaqa. ³ Kadiqa qámgaanai moodáa saqariara sía naaqée sía áuqaaqée qifaqá sía náídaqa. Maasá námaseeqa kúquauranoo.

⁴ Sakáni miná ufa iriséeno ánaasee ákaru qínoo qináu. Námasee sía kúqinnara únnaqidanoo, anee sía kúqinnaranoo. ⁵ Ánutufa minára íridanoo qáoo qínoo. Ínnee mi saqari aqamána námasee Ánutufara foora márídaqa mandá áinainara faqa ámiqira ainainara faqa írifóora.

⁶ Ánaasee sakáni ufa iriséeno mi saqarína áfu qáfamasoofanóo ámiqirafa márufanoo aqama faqa qáfoofanóo idaaqírafa márufanoo ámiqira áinainara íriranara faqa mandá áinainara íriranara faqa írufanoo ámiqufanóo mi saqari aqamaná diqíseenoo néeno narí afaaqi fáqa ámufanoo nanau. ⁷ Miqandá námasoofanóo mikarí miqandá nífusaa írirafa kambíqoofaqa nári nifaaqa qáfamásee káqisamu márídee qímaseeqa nisaurúseeqa saqári ámanee didíqi ámanee fooqána qumáree akunúseeqa nári nifaaqasáa ititáqau.

⁸ Mi faasaanná eenáanianna asooáá asooáá ímarufanoo Karaambáiqá Ánutufa kadidaí nímarufaqa faiqí faqa ánaasee faqa íriqaqara saqáriuqaki nisaurúsee kukéeqqaqau.

⁹ Karaambáiqá Ánutufa faiqí áaramasee anée yáífee qufanóo mifá qinau.

¹⁰ Anée kadidaí núanaqa qinée iriséeqa káqisamu máriunasa ruffaseeqa saqáriuqaki kukéeqaidaqa. ¹¹ Miqí qufanóo Ánutufa qinau, yáfee ani káqisamu máriannanara qímaminoo fee. Anée saqári aqama qinée qádo qúnna néenanee. ¹² Faiqí iriséenoo narí qímaminoo qinau. Maa anaaseefá qíní faqa márifa anée qímunafa mifa qímifaqa néeqa. ¹³ Miqí qufanóo karaambáiqá Ánutufa mi anaaseená irámirinoo qinau. Anée nánaree maa oosanná máreenanee. Mi anaaseefá iriséenoo qinau. Sakáni fánnoo aniréenoo qíní qíkaru qifaqá néeqa.

Ánutufa mandá áfaaqooqa faiqí faqa ánaasee faqa sakani faqa qímannimínau.

¹⁴ Karaambáiqá Ánutufa miná iriséenoo quandáfinoo mi sakanína mandá áfaaqooqa qímamaqeenoo qínau.

Anée maa anaaseená ákaru qíannanara miná ákiiqara aiqáma áandauqakiqari anée kai maa manda afaaqooqána máreenaranoo.

Anée maqámau ámuuqundari nídana kookoomma nanánua.

¹⁵ Qinée qíanaqa maa anaaseefa faqa anée faqa naríara naríara fídiaqaa ifáranoo.

Ínniqára faiqínámu náaruara namuqáa márifaranoo.

Mi anaaseená asumu kíqari moodáa fannoo aní ákiiqa radámuannoo. Anée miná asumu kínaana áiku átaa ukaqá áminnaranoo.

¹⁶ Ánutufa maaqí qímasee ánaasee afaaqóoqa qínoo qinau.

Anée ámuuquqa faqa márinaqa umaara firaanáikámma ámaqaanaura.

Miqímmaseeqa faiqí máqaraqoo faqa aupúrarana ámianaura. Aní aundurá fánnoo aneenná afaaqiara rída márinnaranoo.

Aní afaaqi fannóo aní úri áaqararafa márínana anée miná uréeqárafa márinnaranoo.

¹⁷ Miqí qímaseenoo Ánutufa quandáfinoo faiqí afaaqóoqa qínoo qinau.

Anee aneenná ánaaqá ufa iriséena qinée qáoo qúnna sáqarina qaqaama náananoo.

Minára maa maqána áqurarasáanana anée kadáapi rídana árirana rakéeidana maa maqánaki úmmaqusee náida mária.

¹⁸ Nimmúru fáqa amuka faqáa áinaina fáqa maqákíqari kambíqaannoo. Anée kásau andanda neennáranoo.

¹⁹ Anee tooqaamu árimarinana kadápirumasaidana maa maqánasaa nárana kambíqasaidana naná fífiinana kúqinana maqáki ani áuquafannanaki finnáranoo.

Aní maqánnai áuquqaafánafa máríanafa máríananoo. Anée maqá máríananoo kaifáa maqáikamma finnáranoo.

²⁰ Faiqí fánnoo narí ánaaqara maqásaa qáraa fásiqa ánaasee nínoo fee qímaseenoo áuqu Eewanée qinau. (Mi auqúna óosana aiqáma faiqí faiqí nínoo fée qídanoo.)

²¹ Karaambáiqá Ánutufa aandáu apata qumáreenoo minánnai qamunnara foorá áuqeeqeenoo Ádamana faqa narí ánaaqá Éewana faqa níminau.

Ánutufa Ádamasa Éewasa kadidakíqari niqiqanau.

²² Miqímmaseenoo Karaambáiqá Anutufa qinau. Maqee faiqí faiqí maafá maasára foorá márídaqa áaqara óosanara faqa andeeqára óosanara faqa írídaqa. Maasa sia miqandára qíanaqa náaru márírana nímmari saqari aqamána diqísee neefáranoo. Diqísee námaseeqa náaruara márifoora. ²³ Karaambáiqá Ánutufa minára iriséenoo Éedeena kadidakínaana doo miqandá nífaqaseenoo qinau. Ínneeqara ínni áuquafanna máqanasaa márídaqa maqá áuqamásaídaqa nárana paqúriaqa. ²⁴ Ánutufa Eedeenna kadidakíqari Ádamasa Éewasa niqiqoofaqá fufanóo súani óosana qáannai kadida átinni náaru márira sáqari fáinnai fímaru aannásaa angiroouqá quqásoofaqá idá auru árira páipana uaqéeidaqa faiqí minní fifóora rúki tatáaka ímariqau.

4

Káinasa Ábeerasa ufa.

¹ Adamafa narí ánaaqa Éewana faqa aaná númásoofanoo ámuuqu qáikinoo faiqì maqaséenoo miná áuqu Kainafeé qinau. Maqaséenoo Éewafa qinau, Ánutufa dadaaqi-faqá qinée faiqì akoonaiqí máqeeqa. ² Kafa máriuufanoo faiqi moó maqaséenoo miná áuqu Ábeeranee qinau. Ábeerafa innooqáfinóo kooqíkinaa áandausaa rakísirafa márinau. Miná áfasaafa Kainafa innooqáfinoo áfuqakina aináini marúfa márinau.

³ Máriuufanóo moó kári Kainafa narí áfuqakinaa áinaina maraséeeo Ánutuna tatú-firana suqá áminau. ⁴ Ábeerafa mifá faqa Ánutuna tatúfu ámiraree qímaseenoo narí fírimaru aandausákinaana óoqasáa máqarana afaaqafaqáana aruséenoo ámiqira áfaaqa kai tatúfirana suqá áminau. Ábeerana tatúfirana Ánutufa qáfeenoo ámiqira fée qímasee asasinau. ⁵ Kafa Kainaindí qáfamasee minnísanau. Kainafa miná qáfoofanóo firaqóo árana qoofanóo óori runínau.

⁶ Ánutufa Kainana qáfamaseenoo qímaminau, nánaree aní árana qáidanoo fée. Nánaree aní oori mianní qúmidanoo fee. ⁷ Anée ámiqira áinaina áuqeenanau asasá míanáiqini. Anée mandáinaina áuqaannanara numóo fannoo aní kooqíki aní ámaara úsinoo maridanoo. Mifá aní rafáaqa fírarinana anée miná úraaqaraa.

⁸ Miqí qímasoofanoo Kainafa narí ákaqa Ábeerana qímaminoo qinau. Áninaqa aaná fúa. Miqandá moósaa óonureeqa Kainafa narí ákaqa Ábeerana kuqá árinau.

⁹ Árusoofanoo Ánutufa Kaina irámirinoo qinau, aní ákaqa Ábeerafa yáiffee máridanoo fee. Kainafa qinau, Ábee qinee sía íridaqa, anee qiníara narí ákaqasaa rakísimarifee fée qídanee.

¹⁰ Ánutufa miná iriséenoo qinau. Kaina anée nánee máreenee. Anée íria, aneenná ákaqa fidíka maqásaa téeqiananoo. Mi fidikáfa miná ákiiqara íannee qímasee maqákiqari qiní dáaraifaqa íriqa. ¹¹ Anee aneenná ákaqa fidíka maa maqánasaa téeqiananoo maqá qóo raqáfinaki aní ákaqa fidíka minakí kéeqeenoo. Minára qinée aní áqurara ufa ámeemaanai quqáidaqa. Anee sía kaifáa maqáki nárana ummaqusaida neennáranoo. ¹² Anée nárana úmmaqusáinanoo maqá fánnoo sía aní nárana ámiannoo. Minára anee máaqa síainafa márídana áiku qúqirafa máaqa máaqa káqi ninnáranoo.

¹³ Kainafa minára iriseenoo Ánutuna qímaminóo qinau. Anée qummaara firaaná qiní qímiananoo sía qinée amana uqéeráanaura. ¹⁴ Qinee maa maqánasaa aní afusaa márunnana anée diqiqánaqa qinee qíku qúqirausa aiqámatinai nuanaura. Qinée máaqanna máaqanna dapíkiqa núànanóo yáfee qiní qíqafainafa mifá kuqá dáruanoo.

¹⁵ Karaambáiqá minára iriséenoo qímaminoo qinau. Sía miqífara, faiqí moó fánnoo yáfee aní árinna qinée miná ákiiqara dínni taikásee dínni ani qaraqanda marasée náruanaura. Miqí qímaseenoo karaambáiqá Kaina afaaqasáa sía áruaqee akara quqánau.

¹⁶ Miqóoqari Kainafa Ánutuna óorisaaqari fínoo Éedeena kadida aaqáqari súani óosana qáannai moó máqa máaqai miná áuqu níku qúqirausa nùa máqusa fee qímarunnai finau.

Kainana áiku ásauku núqu.

¹⁷ Miqóo óonureenoo Kainafa narí ánaaqa faqa faiqi moó akoonaiqí maqaséenoo miná áuqu Éenookánee qinau. Kainafa narí ánaaqa faiqi máqoo kari maqúsa moó áuquseenoo mi maqusána áuqu narí ámaaku amaránaikinoo Éenooká máqusa fée qinau. ¹⁸ Éenookafa faiqí kámmafinoo akoonaiqí Iradana máqanau. Iradafa faiqí kámmafinoo akoonaiqí Meequyaerana máqanau. Meequyaerafa faiqí kámmafinoo akoonaiqí Metusaerána máqanau. Metusaeráfa faiqí kámmafinoo akoonaiqí Rámeekana máqanau.

¹⁹ Rámeekafa faiqí kámmafinoo qaara anaasee máránau, mooná áuqu Adaa námmarifa mooná áuqu Síraa námmarifa máríqau. (Adaa námmarina áuqu óosana ámiqira fée qímaqoofa márinau. Síraa námmarina áuqu óosana auqaaná fee qímaqoofa márinau.)

²⁰ Indaarúqaa anaasee áuqu Adaa námmarifa faiqí moó Yabarana maqasoofanóo fíndifinoo aandáu apatannái uíqaana maqa usakásaida nímarusa níkoofa márinau. ²¹ Yabarafa

fírimaru aandaúsáa rakísi márusa níkoofa márinau. Yabarana ákaqa Yubarafa márinau. Mifá fíndifinoo qufíreena fuaqée márusa faqa piripúnna árimarusa faqa níkoofa márinau. ²² Rámeekana ínaaqiana ánaasee moó Siraa námmarifa márinau. Mifá akoonaiqí Tubarakaina maqasoofanóo fíndifinoo koopáannai faqa qáinnannai faqa aináina áuqimarúfa márinau. Tubarakainana áuna auqu Naammaa námmarifa márinau.

²³ Rámeekafa narí ánaaqaqara maaqí qímasee qímanniminau.

Ada námmarisa Siraa námmarisa qiní ufa íriaqa,

Qinée Rámeekausa qiní qínaaqaqara ufa qánaqa ámiqimmasee íriaqa.

Faiqí moó fánnoo kaakadi dárifaqa qinée miná kuqámma áriqa.

Ásauku sámú qiní dárina ákiiqara mi kumaaraaná kuqámma áriqa.

²⁴ Moó fánnoo Kainana árinnana ákiiqara Ánutufa dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fásiqa náruannoo. Moó fánnoo qiní Rameekausa dárinnana ákiiqara Ánutufa fíqaramasee 77 fásiqa náruannoo.

Seetana áiku ásauku núqu.

²⁵ Adamafa kaifáa narí ánaaq faiqí mara amisooofanóo ámuuqu qáikinoo akoonaiqí moó maqaséenoo miná áuqu Séetanée qinau. Miqí qímaseenoo miná ánoofa qinau. Ánutufa qiní qímaaku moó qíminoo narí áfasaana Ábeerana ámaaqa máqaanifeera qíminoo mifá Kainafa áruna ámaaqa máqaannoo.

²⁶ Séetafa innooqáfinoo akoonaiqí Éenoosana máqanau. Éenoosafa máru kámuqooqari óosana arasée misá Ánutunara innaaru qídaqa minára náaqura Karaambaiqée Yáawee fée qídaqa innaaru qímariqau.

5

Adamana áiku ásauku núqu.

(1Stori 1:1-4)

¹ Adamana áiku ásauku misá óosana maaqímmásee ákaraki márinau. Ánutufa indaarú narí amana kái faiqí ánaasee áuqinau.

² Náumóo faqáa qánda áuquseenoo nifaaqóoqa qíma nímaqaseenoo faiqí ánaasee fée qímasee núqu ranau.

³ Ádamáfa áukuana 130 marasoofanóo miná ámaaku Séetafa kambíqanau. Narí ákoona fooqáafa miná amana kái márinau. ⁴ Séetana máqookari óosana araséenoo Ádamafa 800 áukuana máranau. Mi kamúqoo akoonaiqí mánaaq faiqí námú moómoo Ádamafa máqanau. ⁵ Adamana áukuana aiqáma 930 maraséenoo kúqinau.

⁶ Séetafa 105 áukuana maraséenoo akoonaiqí Éennoosana máqanau. ⁷ Éennoosana máqoo kámuqooqari Séetafa 807 áukuana maraséenoo mi kamúqoo akoonaiqí mánaaq faiqí námú moómoo máqanau. ⁸ Séetana aiqáma áukuana 912 maraséenoo kúqinau.

⁹ Éennoosafa 90 áukuana maraséenoo akoonaiqí Kéennana máqanau. ¹⁰ Kéennana máqoo kámuqooqari Éennoosafa 815 áukuana maraséenoo mi kamúqoo akoonaiqí mánaaq faiqí námú moómoo máqanau. ¹¹ Éennoosana áukuana aiqáma moodáanaki 905 maraséenoo kúqinau.

¹² Miná ámaaku Kéennafa 70 áukuana maraséenoo akoonaiqí Maqarareerana máqanau. ¹³ Maqarareerana máqoo kámuqooqari Kéennafa 840 áukuana maraséenoo mi kamúqoo akoonaiqí mánaaq faiqí námú moómoo máqanau. ¹⁴ Kéennana áukuana aiqáma moodáanaki 910 maraséenoo kúqinau.

¹⁵ Miná ámaaku Maqarareerafa 65 áukuana maraséenoo akoonaiqí Yareedana máqanau. ¹⁶ Yareedana máqooqooqari 830 áukuana maraséenoo mi kamúqoo akoonaiqí mánaaq faiqí námú moómoo Yareedafa máqanau. ¹⁷ Maqarareerana áukuana aiqáma moodáanaki 895 maraséenoo kúqinau.

¹⁸ Miná ámaaku Yaareedafa 162 áukuana maraséenoo narí ámaaku Éennookana máqanau. ¹⁹ Éennookana máqooqooqari Yareedafa 800 áukuana maraséenoo akoonaiqí

mánaaqa faiqi námu moómoo máqanau. ²⁰ Yareedana áukuana aiqáma moodáanaki 962 maraséenoo kúqinau.

²¹ Miná ámaaku Éennookafa 65 áukuana maraséenoo akoonaiqí Meetuseerána máqanau. ²² Éennookafa 300 áukuana Ánutuna áqoondikiranaki máridanoo akoonaiqí mánaaqa faiqi námu moómoo máqanau. ²³ Éennookana áukuana aiqáma moodáanaki 365 áukuana máranau. ²⁴ Éennookafa sía kúqinau. Káaqa Ánutunara rímarufa máru-fanoo Ánutufa káqimma áfiqasoofanóo sía sía inau.

²⁵ Éennookana ámaaku Meetuseeráfa 187 áukuana maraséenoo akoonaiqí Rám-meekana amarána máqanau. ²⁶ Rámmeekana máqooqooqari miná ákoofa Meetuseer-afa 782 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa faiqi námu moómoo máqanau. ²⁷ Meetuseerána áukuana aiqáma moodáanaki 969 áukuana maraséenoo kúqinau.

²⁸ Meetuseerána ámaaku Rámmeekana amaráfa 82 áukuana maraséenoo akoonaiqí maqaséenoo qinau. ²⁹ Ánutufa maa maqa maaqána áquraraqoofaqá maasa kadáapi rídaqa. Maa faiqífa kadáapiriranaki márunnana asoárana qímiannoo fee qímasee miná áuqu Nooa neé qinau. ³⁰ Nooana máqooqooqari miná ákoofa Rámmeekafa 595 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa faiqi námu moómoo máqanau. ³¹ Rámmeekana áukuana aiqáma moodáanaki 777 maraséenoo kúqinau.

³² Miná ámaaku Nooafa 500 áukuana maraseenoo miqóoqari akoonaiqí qaaramoó máqanau. Misá núqu Séemmana faqa Qámmmana faqa Yáfeetana faqa máqanau.

6

Faiqí ánaasee mandá áinaina máreeù úfafa.

¹ Mi fasannái faiqí ánaasee moómoo kámambufaqá maqa máaqa ititá fíqa márídaqa misá mánaaqauqa moómoo máqau. ² Maqásaa fásiquauqa Ánutuna faiqi námu mi manaaqáusa nínadafoofaqa nífu nóori ámiqirausáuqa kai márufafa nári nídímarusa máree máriqau. ³ Miqí márufanoo Ánutufa qinau. Qiní maraquna náru náru sía faiqíki máriannoo. Misá fífau faiqí faiqí márianara kísaaqa áukuana ateehásee qúsa áukuana nímianaura, 120 áukuana kai nímianaura.

⁴ Mi karí faqa kásooqaqee faqa maqásaa fásiquauqa Ánutuna faiqi námu faiqí níraamuna máraqa nínii soofaqá faiqí máqee máriqau. Mi faiqísa nímudaani faqaasa murúsaqa árirausa maa maqánasaa márídaqa núqu faqáasa máriqau.

⁵ Ánutufa aiqáma maqásaaqaraasa nínadafoofaqá misá márirafa faqa írirafa faqa mandáika uqanná inóo márínau. ⁶ Miqíqa márufanoo Ánutufa firaqóo misá mi manda oosannára írínau. Mifá faiqí áuqu maqásaa quqóonara írufanoo aundurá mandáikufanóo ákooqoofanóo qinau. ⁷ Maa oosanáusa qinée áuquafanausa maa maqánasaa qaraana qinée aiqáma ruká áqusaanáura. Faiqí faqa ufini aandáù faqa aiqáma ruká áqusaanáura qinée misá áuquafannanara qíkooqaidanoo. ⁸ Ánutufa Nooanara kái asasinau.

Nooafa firaa sípa áuqu úfafa.

⁹⁻¹⁰ Nooana óosana maaqímminoo márínau. Nooafa kái sía áaqarana márufa márínau, narí faqa márusakiqari naríaraa andeeqárafa márínau. Mifá kai Ánutuna áqoondiki-ranaki márínau. Miná ámaaku qarammoo námu máriqau. Misá núqu Séemmfa faqa Qámmfa faqa Yáfeetafa faqa máriqau.

¹¹ Aiqaúmausa Anutuna áfusaa mandáinainaki máriqau. Faiqí narári narárirafa aiqáma máqa máaqaki qumbíqanoo márínau. ¹² Ánutufa aiqáma máqa máaqaki qáfoofanoo mandáika uqannámminóo márínau. Faiqí ánaasee aiqáma mandáinainaki kái máriqau. ¹³ Miqíqa márufanoo Ánutufa Nooana qímaminoo qinau. Faiqí narári narárirafa qumbíqanoo márínara qinee aiqáma fásíqa ánaasee náru taikánauree qídaqa. ¹⁴ Nooa, anée ámiqira saqárinnaí firaa sípa áuqua. Miná aunduráki moómoo rúmma áuqua. Aunduráki faqa adísáa faqa koorootáqa qumáree akusáinanoo ititáni. ¹⁵ Anée sípa maaqímasee áuqua. Mina kísaaqa fannoo Aarínnoonna nammariqari Síara Doona

nammárika amanasáa 130 metres miná kísaaqa máriani. Miná qúsa fannoo 22 meters sía kísaaqa uqanna márinau. Mi sipána maqásaqari máaqa ákiiqa amanasáa 13 metres máriani. ¹⁶ Ásaana quméeqarana ámeemaanaí apootaana káqi máriani 0.5 metre máriani. Sípa qaqaasanaí firaa kooqí áuquseenana sípa aundurái maqásaa tidá rúa, miná múrufi qámbaanaí moó tída rúa, miná maaríqoo moó tída rúa. ¹⁷ Ánutufa kaifáa Nooana qímaminoo qináu. Qinée nammári maréeqee quqásaananoo firaaqóo áufinoo aiqáma kásimari ainaináusa náru taikáannoo. Áiqáma maqásaa maría ainaináusa faqa kuqu taikéefaranoo. ¹⁸ Aní fáqa kai moodáanaki kára úfa qianáura. Aneenná ánaaqa faqa aneenná faiqi námu faqa misá nínaaqmaaka faqa sípaki kéeqafi máriaqa. ¹⁹ Anée aandáu óosana óosana maréeqee sípaki quqáa. Óosana óosana qaara kái qaara kái ákoona faqa ánaasee faqa apámasee sípaki quqásainaqa aní faqa asumu mariaqa. ²⁰ Óosana óosana úfini faqa qaara kái qaara kái mara quqásainaqa aní faqa asumu máriaqa. ²¹ Anée óosana óosana nárainaina misáindi faqa aneennáindi faqa mara sípaki quqáa.

²² Nooafa Ánutuna ufa iriséenoo mifá qundée kái inau.

7

Nammári áufiu úfafa.

¹ Karaambáiqá Nooana maaqí qímasee qímaminau. Anée aneenná áiku ásauku faqa sípaki kéeqaa. Maqá sáaqaraasakíqari anée kai aneennáraa andeeqárafa máriana qáfaiidaqa. ² Ínnee qiní qífusaa ánu kara áandau fee qímariana qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée 7 ákoona faqa ánaasee faqa aní faqa sípaki maréeqee quqásainaqa asumu máriaqa. Ínnee qiní qífusaa sía ánu kara aandau óosana óosana ákoona faqa ánaasee faqa moodáa kai maréeqee minakí asumu quqásaina máriaqa. ³ Áiqama úfini óosana óosana dínni taikásee dínni óonu qaara marasée 7 ákoona faqa ánaasee faqa maréeqee sípaki quqáa. Miqímmasainaqa aiqáma áandau ufini kaifáa maa maqánasaa moómoo kiaqa. ⁴ Dínni taikásee dínni óonu qaaraqánda marasée 7 fáasaana áiqaráinaqa miqóo aaku maqásaa quqánaura. Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 fáasaana faqa éendaki faqa aaku rída máriannoo. Miqí márinaqa qinée maqásaa aiqáma náanna faqáasa qeeqá áuqu nisaafanausa taiká nisaanau.

⁵ Nooafa aiqáma áináina Ánutufa qímamúndee káimminau.

⁶ Nooafa 600 aukuaana marasoofanóo mi aukuannásaa nammári áufirafa áninau. ⁷ Nooafa Ánutuna mi ufáusa iriséenoo ruffaseenoo narí faqa narí ánaaqa faqa narí ámaaku qaaramoó námu faqa minamúsa nínaaqmaaka faqa sípaki kéeqaqau. ⁸⁻⁹ Óosana óosana áandau úfini ákoona faqa ánaasee faqa Ánutuna áfusaa ánu karausa faqa sía ánu karausa faqa aiqáma Nooana fáqa sípaki kéeqaqau. Ánutufa ufa qumáu kai kéeqaqau. ¹⁰ Dínni taikásee dínni óonu qaara marasée 7 fáasaana márinoo nammári áufináu.

¹¹ Mi aukuanná Nooafa 600 áukuana máranau. Qaara quqoonasáa qíku dínni taikásee dínni óonu qaaraqánda marasée 17 fáasaanasaa mi faasaanná kái nammári radíqináu. Mi faasaanná kái maqá ámeemaanaindari námari radíqisee ururéenoo innaarúna kóoqiara foorá atúqóofanoo aaku firaafa nammáriara foorá adíanau. ¹² Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 éendaki fáqa fáasaana faqa aaku firaa fá nammáriara foorá adíanau.

¹³ Nammári radíqu fáasaanna mi faasaanná kai Nooafa narí ánaaqandiri faqa narí ámaaku námu Séemafa faqa Qámmafa faqa Yáfeetafa faqa minamúsa nári nínaaqmaaka faqa sípaki kéeqafiqá máriqau. ¹⁴ Káasau áandau óosana óosana faqa máaqeena áandau óosana óosana faqa ufini óosana óosana faqa firaa aandauqá faqa káqikaa áandauqa faqa Nooana áiku ásauku faqa sípaki kéeqaqau. ¹⁵ Aiqaama óosana óosana kásimaru aandau ufinísa ákoona faqa ánaasee faqa Nooana faqa sípaki kéeqaqau. ¹⁶ Ánutufa Nooana qímamu mau kái kéeqa fufanóo Ánutufa narí kái kooqí ititá nímaqanau.

¹⁷ Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 faasana aaku nammáriara foorá adíanau. Miqí ufanóo nammári qumbiqéenoo sípa uqéereeqeenoo murúsaqa quqánau. ¹⁸ Nammári fannoo firaaqóo innooqóofanoo sípa fannoo miná ámuqaumau nímarináu. ¹⁹ Nammári

fannoo moó faqa innooqéenoo aiqáma kísaaqa áaqana dukúninau. ²⁰ Kaifáa innooqéenoo kísaaqa áaqana óori aaqaramáseenoo 7 meters amana óoru márínau. ²¹ Miqínoo márufanoo maqásaa máru ainaináusa aiqáma kúqiquau. Aiqáma úfiniuqa faqa aiqáma ándauqa faqa aiqáma fásiqa ánaasee faqa kuqu taikáqau. ²² Aiqáma aandáu faqa doodaani faqa maa maqánasaa marúsa kúqu taikaqau. ²³ Karaambáiqua aiqáma áinaina maqásaaqaraa áinaina taiká uqanná sánau. Faiqí ánaasee faqa aandáu faqa ufini faqa taikánnisanau. Nooafa kái narí áiku ásauku faqa narí sípakinaa áinainauqa faqa misá kaí asumu máriqau. ²⁴ Dinni qísauku taikásee dínni óonu qaara fasiqa maraséenoo moodáa fásiqa ásaukuqara 150 faasaana nammári káqi áufinoo márínau.

8

Nammári áufirafa taikóo úfafa.

¹ Márufanoo Ánutufa Nooanara fáqa narí áiku ásauku faqa aiqáma áandau miná fáqa márúsara faqa iriséenoo qufanóo úfai úqufanoo nammári fannoo qúmi márínau. ² Maqá ameemaanaindari nammári ururée márúna rafáaqa finau. Rafáaqaqafuséenoo innaarúna kooqíara foorá ititásoofanóo innaarúnaindaraa námmani fáqa sía quminau. ³ Ititá fufanóo maqásaa nammári fannoo íreedaa kai íreedaa kai óoru maree óoru máree qúmiqúmí ufanóo maqá koorooinau. 150 súanisaa nammári qúmimarinau. ⁴ Dínni taikáseenoo dínni óonu qaaraqánda marasée 7 qúqoonasáa miqí mándee qúqoonna qámbaanai qísaukuqara faqa dínni qíku taikáseenoo dínni óonu qaara marasée 17 fáasaana Nooana sípa fannoo Ararata áaqanasaa múqufi quqássoofanoo márínau. ⁵ Miqóoqari nammári uru máree óoqinufanóo qísaukuqara taikásee 10 qúqoonasaa indaarúqaa fáasaanasaa áaqana átiyuqa koorooináù.

⁶ Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 fáasaana áiqaróofanoo Nooafa winduáqa atúaseenoo ufini kaamméesa fooqána mára áqinai. ⁷ Ufini fannóo sía kaifáa áninai. Káqi kai qáqánoo nímárinai. ⁸ Nooafa mi ufinínara rakísúsia sía ánufanoo nakipurúna mara áquseenoo nammári qáfaanifeera aqíqanau. ⁹ Áqusoofanóo nakipurúna maqára randóosianóo nammári káqi márufanoo mi eendánaki kaí kaifáa Nooafunnái sípaki áninai. Nooafa narí ásauku mádaanai quqáseenóo qumára sípaki quqánau. ¹⁰ Qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée 7 fáasaana áfeesida máriufanoo Nooafa nakipurúna kaiqáa maréeqeenoo mádaanai áqinai. ¹¹ Eenée márufanoo nakipurúna fannoo oorifa sáqari ámanee ámmunirana rakéemma aakú máree áninai. Nooafa mi saqari amaneená qáfamaseenoo dóo nammári óoqi máridanoo fée qínai. ¹² Miqóoqari kaifáa dínni taikásee dínni oonu qaara marasée (7) fáasaana áiqaróo fanoo Nooafa nakipurúna kafáa mara quqássoofanoo dóo funnái ffinoo dóo sía kafáa áninai. ¹³ Nooafa 601 áukuana marasoofanóo indaarúqaa qúqoonna indaarúqaa fáasaanasaa nammári túkaqnanau. Nooafa sípa ataufakaaqa akuámaqaaqoonna rafáammasee qáfoofanoo maqá aadána úsimarinai. ¹⁴ Namba 2 qúqoonasaa 27 fáasaanasaa aiqáma nammári túkaqnamáfufanoo maqa máaqa aadána uqanná márínau.

¹⁵ Miqímmafufanóo Ánutufa Nooana qímaminoo qinai. ¹⁶ Doo sípakiqari anée faqa aneenná ánaaqa faqa aneenná faiqi námu faqa misá nínáaqmaaka faqa ráudaaqa. ¹⁷ Áiqáma ufiniuqá faqa aandáuqa faqa nífiqee ráudaaqa. Ráudamafiqa maqa máaqaki darániqa asumu moómoo kambíaaqa.

¹⁸ Miqí qímasoofanoo Nooafa fáqa narí ánaaqa faqa narí faiqi námu faqa misá nínáaqmaaka faqa sípakiqari ráudaqau. ¹⁹ Aiqáma áandauqa faqa ufiniuqá faqa narí óosana narí óosana kai moodáanaki suqúfufaqa ráudamaki darániqau.

Nooafa karaambáiqua tatúfirana suqá áminau.

²⁰ Nooafa rafúdamafufanóo karaambáiqua tatúfirana suqárara óoni qumáreenoo áaku aakummáseenoo Ánutuna áfusaa ánu kara áandau faqa ufini faqa maraséenoo múduka Ánutuna tatúfirana suqá áminau. ²¹ Suqóofanóo miná áfunda karaambáiqua

aikiambú ufanóo udiráma qáfeenoo asasinau. Asasammáseenoo maaqí qímasee qím-mirinoo qinau. Sía qinée kaifáa faiqí ínni mandáinaina ákiiqara aiqáma máqa máaqa niqúraráanauranoo. Ínneeqa faiqí sáaqari írirana faqa márirana faqa mandáika kai ímarunara sía kaifáa únandée íqa maqa máaqa afaaqasása mária fásiqa ánaaseesa faqa aandáù dódáani faqa náru taikáanaura.

²² Ánutufa minára maaqí qímasee qinau.

Maa maqáfa káqi márinaqa
qúmmaqira áukuana faqa nárana nára áukuana faqa
suara fáqa aiqaiqá faqa aaku áukuana faqa
súani áukuana faqa fáasaana fáqa eendáki faqa
sía taiká nímaqaanaura, káqi márifaranoo.

9

Ánutufa Nooana faqa moodáanaki kinau.

¹ Ánutufa Nooana narí faiqi námu fáqa nifaaqóoqa qínoo qinau. Ínni asumu moómoo kambíqafi aiqáma máqa máaqa amana kái máriaqa. ² Aiqáma áandauqa faqa ufiniuqá faqa noodáanna faqa ínniara rufíaranaki máriaqa. Misá ínni afeeka ámeemaanai máriaqa. ³ Innee maaqóoqari sía ándanda kai náaqa mi andausá namu faqa naaqa. Innee nárana foorá naaqéera nímidafa.

⁴ Innee moodáa ainainá kái sía naaqa, fidíka amaqíki márinnana kái sía naaqa. Mifá márirana nímmarífa márinará sía naaqa. ⁵ Faiqí moó fánnoo faiqí faiqí fidíka ruqíqainaqa qinée miná ákiiqara ummaara ámianauranoo. Aandáù moó fánnoo faiqí faiqí kuqá nárinaqa qinee mi andauná kuqá áruanaura. ⁶ Ánutufa faiqí faiqí narí fooqáasa áuquqoonara yáfee mooná áuqu qímasee kuqá árinnana akaqáusa miná ákiiqara narí árifaranoo.

⁷ Innee moómoo faiqí maqasáifaqa aiqáma máqa máaqaki amanaikámmafi máriaqa.

⁸ Ánutufa Nooana faqa narí faiqi námu faqa kaifáa qímanniminoo qinau. ⁹ Maqee qinée ínni faqa ínnisaaqari kásooaqee kambíqainausa faqa moodáanaki kára úfa qidaqa. ¹⁰ Aiqáma áinaina ufiniuqá faqa aiqáma andáuqa faqa aní faqa sípakiqari ánusa faqa moodáanaki kianáura. ¹¹ Maa ufáusannoo qinee moodáanaki kára ufa ínni faqa qidaqa. Qinée kúqaa qíma afeekaiká qidaqa sía kaifáa nammári áufirafa faiqí faqa aiqáma áinaina faqa náruannoo. Sía uqanna kafáa nammári áufirafa maa maqa maaqána mandáikiannoo.

¹² Qinee náru márira móodaanaki kára ufa aní faqa aiqáma áandauqa faqa dóodaaniuqa faqa qúnafa maaqí qímasee uqannífiqaanaura. ¹³ Qinée qeeqá óondanda oonnámuki quqáanaura. Mifá qinée maa maqánasaaqaraasa faqa moodáanaki kírana uqannífiqaannoo. ¹⁴ Yáiree fée qinée oonnámunnai innaarúná ititá sáananoo miqóo óondanda kambíqaannoo. ¹⁵ Oonnámuki óondanda raféeqna fínaqa qáfeeqa qinée aní faqa aiqáma áandau dódodaani faqa qíma afeekaikára ufara irisée sía kaifáa nammári áufirafa náruannoo. ¹⁶ Óondanda oonnámuki raféeqnáinaqa qáfamáseeqa náruara qinee ínni maqásaaqaraasa faqa náru márira móodaanaki kára ufa qíafannanara írianaura.

¹⁷ Minánnai qinée andáuqa faqa dóodaaniuqa faqa qíma afeekaikíafanna ufana kooroo ídaqa.

Nooana faqa narí faiqi námuara faqa qídanoo.

¹⁸ Nooana faiqi námu sípakiqari ánusa núqu maaqímminoo márinau. Séemmafa faqa Qámmafa faqa Yáfeetafa faqa máriqau. Qámmafa Kánnaana ákoofa márinau. ¹⁹ Nooana mi faiqi qaaramoo namúsa aiqáma maa maqánasaaqaraasa nikaakú nikaakú máriqau.

²⁰ Nooafa áfuqaki áinaini marufa márinau. Mifa indaarú óosana arasée áfuqa áuqusee uáinna sanda moómoo úmmaqinau. ²¹ Mifa uáinna aqama tatiséenoo moómoo néeneeséenoo fúrufara máseenoo narí qamunna raipáquseenoo narí úiqaana máqaki káqi sámu faiqanau. ²² (Yáfeetafa indaarúqaafa Séemmafa miná ánaaqianaafa márinau

Qámmafa ínaaqianaafa márínau.) Qámmafa Kannaana ákoofa márídanoo aniréeno nari ákoofa káqi sámu faiqaqée ufanoo óonu qáfeeno nari ákaqaafasaaqara náaramáseenoo qímannimínau. ²³ Séemafa faqa Yáfeetafa faqa minára iriséeqa qádo qímasee qamunna marasee moó fánnoo dínni áti nari áururusaa quqásoofanoo moó fánnoo dínni áti nari áururusaa quqáseeqara nínaaqianaindari uíqaana máaqaki kéeqa fíqaqara nári níkoona afaqa ititá ámaqaqau. Miqandá nóori káqinni quqásee nisaurúanoo qímasee sía nári níkoona qáfaqau.

²⁴ Nooafa kásooqaqee írirafa kambíqafufanóo nari ínaaqianaa fáiqi mifa áuqoo áinainnara írinau. ²⁵ Iriséeno maaqí qímasee áquráranau. Qínee aní ámaaku Kannaanasáa áqurara úfa quqánaura. Anee aneenná ákaqaafasaaqara saiká fáiqi mária. ²⁶ Miqí qímaseeno Nooafa quándáfinoo Qammana ákaqaafasaa qarara maaqí qínau.

Karaambáiqá Séemana Ánutuna amooqírana ámia.

Kannaafa Séemana aináinira fáiqi máriannoo.

²⁷ Ánutufa qínanoo Yáfeetanakiqari moómoo kambíqafiqa miná faiqí námu Séemana faiqí námu fáqa moodáanaki márifaranoo.

Miqíqa márifanoo Kannaafa Yafeetana aináinira fáiqi máriannoo.

²⁸ Nammári áufirafa taikóofanóo miqóoqari Nooafa 350 áukuana maraséeno kúqínau.

²⁹ Miná áukuana aiqáma moodáanaki 950 áukuana maraséeno kúqínau.

10

Nooana faiqi námu nínaiqimara nuqu.

¹ Nooana faiqi námu núqu maaqímminoo márínau. Séemafa faqa Qámmafa faqa Yáfeetafa faqa máríqau. Nammári áufirafa taikóoqooqari misásaaqari kambíqaraura núqu maaqímminoo máríqau.

² Yáfeetana faiqi námu núqu maaqímminoo márínau. Koommafa faqa Makóokafa fáqa Madaifa fáqa Yafanafa fáqa Tubanafa fáqa Meeseekafa fáqa Tirasafa fáqa máríqau. Mi fasiqáusa nínaiqimara nísaifaqusa náriqa nínaakusa núqu máree máríqau.

³ Koommanasáaqari kambíqoo máqannaasa núqu Asakeenasa máqannaasa faqa Rifata máqannaasa faqa Tookamma máqannaasa faqa máríqau. ⁴ Yáfatanasáaqari kambíqoo máqannaasa núqu Eerisa máqannaasa faqa Sipainna máqannaasa faqa Sipurusa máqannaasa faqa Roodeesa máqannaasa fáqa máríqau. ⁵ Misá ooruku námari áfaiqara márusa faqa káqikaa áfumaki márusa faqa misá nínaakusa máríqau. Misáuqa Yafeetanakiqari kambíqaraura márídaqa náadu náadu máqa máaqaki márídaqa náadu náadu ufa qímaríqau.

⁶ Qammana faiqí námu núqu maaqímminoo márínau. Kusafa faqa Isipafa fáqa Ribiafa fáqa Kannaafa fáqa máríqau. Mi fasiqáusa nínaiqimara nísaifaqusa nári nínaakusa núqu máree máríqau. ⁷ Kusana faiqi námukiqari kambíqoosa Seebaa máqannaasa faqa Qafíraa máqannaasa faqa Sabataa máqannaasa faqa Rammaa máqannaasa faqa Sabateeka maqannaasa faqa máríqau. Rammanasáaqari kambíqoosa Seebaa máqannaasa faqa Deedana máqannaasa faqa máríqau.

⁸ Kusafa akoonaiqí Nimaroodana máqanau. Nimaroodafa fíndifino maa maqa maaqánaki indaarúqaa rákira káraambaiqa márínau. ⁹ Karaambáiqá dadaaqufanóo mifa ámudaanái qímasee uaqée márufa márínau. Miqí márúnara faiqí ánaasee maaqí qímasee akaqásuara qímaríqau. Karaambáiqá fannoo aní Nimarooda fará foorá káaqá ámudaanái qímasee uaqée marí fará foorá máisáannoo. ¹⁰ Nimaroodafa Baabeera máqusa fáqa Eereeka máqusa fáqa Akada máqusa fáqa mi maqusa namúna indaarú rakísimarínau. Mi maqusa namúsa Babiroonia máqa maaqaki máríqau. ¹¹ Miqóo máriufanoo Nimaroodafa Asiria máqa máaqai ónureeno Ninifee máqusa faqa Reehoobootaira máqusa faqa Karaa máqusa faqa Reeseena máqusa faqa áuqínau. ¹² Reeseena máqusa fannoo Nineefee máqusa dínni márifanoo Karaa firaa taunna dínni márifanoo qámbaraan márídanoo.

¹³ Isipana sáaqari aruakúsa Ridiaa máqannaasa faqa Anamma máqannaasa faqa Reehaba máqannaasa faqa Nafatuqa máqannaasa faqa ¹⁴ Patarusa máqannaasa faqa

Kasaru máqannaasa faa Kareetee máqannaasa faqa máriqau. Firistía máqannaasa Kareetee máqannaasakiqari kambíqarausa máriqau. ¹⁵ Kannaana faiqì námu núqu maaqímminoo márinau. Indaarúqaafa Sidoonafa márinau. Miná ánaaqíannaafa Héetafa márinau. Miqandá nárì nínaakusa núqu marasée máriqau. ¹⁶ Kannaafa Yeebusa máqannaasa faqa Amoorá máqannaasa fáqa Kirakasa máqannasa fáqa nínaakufa márinau. ¹⁷ Hifita máqannaasa fáqa Akaa máqannaasa fáqa Sinita máqannaasa fáqa máriqau. ¹⁸ Arafada máqannaasa fáqa Seemara máqannaasa faqa Qamata máqannaasa faqa máriqau. Kanna máqannaasa moómoo óosana raináfufaqa aiqáma máqa máaqaki daráanimámbi máriqau. ¹⁹ Máriuafaqá Kannaana sáaqari kambíqarausa misá máru maqána dínni ati Sidoona máqusaki márufanoo súani dínni átaaqeenni Keeraa máqusa Kasaa máqusa aaqá máruna raqúru áminoo márinau. Miqóoqari súani óosana qáannai Soodoomma máqusa faqa Koomoorá máqusa faa Adama máqusa faqa Seeboima máqusa Rasaa máqusa aaqá márunnai dínni ati márinau.

²⁰ Dóo Qammaana sáaqari kambíqarausa náadu náadú máqusakiaqa raináfufaqa náadu náadu úfa qímariqau.

²¹ Séemmafa Yáfeetana áfasaafa Heeburu máqannaasa nínaakufa márinau. ²² Séemana faiqi námu núqu maaqímminoo márinau. Eeramafa faqa Asurafa fáqa Arafakadafa fáqa Rudafa fáqa Arammafa fáqa máriqau. Mi fasiqáusa nínaiqimara nárì nínaakusa núqu máree máriqau. ²³ Arammana faiqi námu Qusa máqannaasa faqa Huraa máqannaasa faqa Keeteera máqannaasa faqa Meeseekaa máqannaasa faqa máriqau. ²⁴ Arafakadafa Seeraana ákoofa márinau. Seeraafa Eebeerena ákoofa márinau. ²⁵ Eebeerafa akoonaiqí qaaraqánda máqanau. Indaarúqaana áuqu Peereekafa márinau. Miná áuqu óosana rainára fée qinóo márinau. Mifá máru áukuanna maqa máaqa rainánoo márufaqa minára Peereekaneé qinau. Peereekana ákaqa áuqu Yookatanafa márinau. ²⁶⁻²⁹ Yookatana faiqi námukíqari maaqímmasee máqannaasa máriqau. Aramooda máqannaasa faqa Seereefaa máqannaasa faqa Asammafee máqannaasa faqa Yeeraa máqannaasa faqa Adooramma máqannaasa faqa Qusaraa máqannaasa faqa Dikaraa máqannaasa faqa Oobara máqannaasa faqa Abimaeera máqannaasa faqa Seebaa máqannaasa faqa Oofira máqannaasa faqa Qafiraa máqannaasa faqa Yoobabaa máqannaasa faqa máriqau. Aiqámusa Yookatana ánaiqimara máriqau.

³⁰ Misá máru máqa máaqafa dínni ati fannoo Meesaa máqa máaqaindari Seefaraa máqa máaqai súani óosana qaannai áaqana máqa máaqa dínni áti fannoo raqúru áminoo márinau.

³¹ Séemana faiqi námu miqímmiqa máriqau. Náadu náadu máqa máaqaki máridaqa náadu náadu úfa qímariqau.

³² Aiqáma misauqa Nooanasáaqari kambíqarausa máriqau. Moó máqanna moó máqanna náriqa óosana amana kái máriqau. Nammári áufirafa taikáfufaqa aiqáma maa maqánasaaqaraasa Nooana faiqi námukíqari kaí kambíqafi máriqau.

11

Babiroonnia máqusasaa kísaaqa máaqa usakóo úfafa.

¹ Indaarú nammári taikóo kámuqoo aiqáma maqásaa qáraasa moodáa úfa faqáasa máridaqa moodáa úfa kaí qímariqau. Aiqáma áinainara moodáa áuqu kaí rée maríqau.

² Misá súani óosana qáannai óonuree anirée iqá níniufaqa Babiroonia áfaasa paqúrim-masee miqóo máriqau.

³ Misá miqóo máridaqa maaqí qímasee narí qímami narí qímami qídaqa qiqau. Ánifaqa ínnisáimbaqa maqá qumáreeqa atakúseeqa idára sáananoo afeekaikámma fínaqa minánnai máaqa usakáa. Maasá miqímmáseeqa áaku aakummáséeqa koorootáqa miná apootaanakí akusáananoo atukaráani. ⁴ Miqi qímaseeqa maqee ínnisaimbaqa fúka maqúsa indufúsee kísaaqa máaqa áuqiqa óoru fínaqa innaarúna amana kái óoruraanura. Miqímmasee maasa dúqu faqáasa moodáanaki máridaqa sía aiqáma máqa máaqaki dáraanianaura. Miqi qímaseeqa doo miqímmiqa.

⁵ Mi maqusána áuquseeqa kísaaqa máaqa faqa usakásoofanóo Karaambáiqua qumu nínfafeenoo maaqí qínau. ⁶ Maqéé maasáuqa moodáa máqannaasa máridaqa moodáa ufa qídaqa. Misá nárì áuqararee qiá áinainna óosana áraidaqa. Qúsasaa misá nárì nídímari ainainná áuqeefaranoo. ⁷ Dóo ánifaqa ínni sáimbaqa óoquree misá ufa fúrufaramma nímaqasaanaqa sía narí ufa narí ufa íriaqa.

⁸ Ánutufa miqí qímasee misá ufa fúrufaramma nímaqasoofaqá misá mi maqusána áuquanee quná minníseeqa maqa máaqaki daráaniqau. ⁹ Mi maqusána áuqu Babiroonnia féé qímariqau. Miqóo karaambáiqua fánnoo misá ufa furufarammá nímaqóonara miqí qímasee áuqu raqau. Miqóo márúna Karaambáiqua fúrufáramma nímaqasoofaqa aiqáma máqa máaqaki daráaniqau.

Seemmana áiku ásauku núqu.

(1Stori 1:24-27)

¹⁰ Séemmana saaqari kambíqoosa maaqímmiqa máriqau. Nammári áufirafa taiká fufanoo miqóoqari qaara aukuaana áiqarama fufanoo Seemafa 100 aukuaana maraséenoo akoonaiqí Arafasadana máqanau. ¹¹ Arafasadana máqooqooqari Séemafa 500 aukuaana márinoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

¹² Arafasadafa 35 áukuana maraséenoo narí faiqí Seeraana máqanau. ¹³ Seeraana máqooqooqari Arafasadafa 403 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

¹⁴ Seeraafa 30 áukuana maraséenoo narí faiqí Eebeerana máqanau. ¹⁵ Eebeerana máqooqooqari Seeraafa 403 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

¹⁶ Eebeerafa 34 áukuana maraséenoo narí faiqí Peereekana máqanau. ¹⁷ Peereekana máqooqooqari Eebeerafa 430 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

¹⁸ Peereekafa 30 áukuana maraséenoo narí faiqí Réeuna máqanau. ¹⁹ Réeuna máqooqooqari Peereekafa 209 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

²⁰ Réeufa 32 áukuana maraséenoo narí faiqí Seerukana máqanau. ²¹ Seerukana máqooqooqari Réeufa 207 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

²² Seerukafa 30 áukuana maraséenoo narí faiqí Náqoorana máqanau. ²³ Náqoorana máqooqooqari Seerukafa 200 áukuana maraséenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

²⁴ Náqoorafa 29 áukuana maraséenoo narí faiqí Teeraana máqanau. ²⁵ Teeraana máqooqooqari Náqoorafa 119 áukuana maraseenoo akoonaiqí mánaaqa moómoo máqanau.

²⁶ Teeraafa 70 áukuana maraséenoo Abarammana fáqa Náqoorana fáqa Qarana fáqa máqanau.

Teeraana áiku ásauku núqu.

²⁷ Teeraana faiqí námu mi oosanáusa maaqímmiqa máriqau. Teeraafa Abarammana fáqa Náqoorana fáqa Qarana fáqa níkoofa márínau. Qaranafa Róotana ákoofa márínau. ²⁸ Qaranafa Babiroonia máqa máaqaki narí maqúsa Uraa máqusaki miná akoofa faqa káqi márufanoo kúqínau. ²⁹ Abarammafa Sarai námmarina máránau. Náqoorafa Mirakaa námmarina máránau. Mirikaa námmarifa Qarana áraamuna máránau. Qaranafa Isakana ákoofa márínau. ³⁰ Sarai námmarifa sía faiqí máqóofa áafa ánaasee márínau.

³¹ Teeraafa narí ámaaku Abarammana faqa Qarana ámaaku narí ánaiqi Róotana faqa Abarammana ánaaqa narí ánaakuqu Sarai námmarina fáqa Babiroonia máqa máaqaki Uraa máqusaindari nífiqeenoo Kannaana máqa máaqai fiqau. Teeraafa narí áiku ásauku faqa Kannaana máqa máaqai fuanée qímasee Qarana áuqu amarána máqusai óonu aaná kasaqai máriqau.

³² Miqoo máriiufanoo Teeraafa miqóo kúqínau. Teeraana áukuana aiqáma moodáanaki 205 maraséenoo kúqínau.

Ánutufa Abarammana áaroo úfafa.

¹ Abarammana ákoofa Teeraafa kuqufanóo Karaambáíqa Abarammana qímaminoo qinau. Aneenná maqá faqa aneenná áiku ásauku faqa aneenná ákoona maqa máaqakinaa áinaina faqa quqásee minníseenana maqa máaqa moó uqafíqáanana miqóo fúa.

² Miqóo óonu márínaqa aní faiqì moómoo ámiananoo maqa máaqa qumbiqáfi mári-fara.

Qinée aní ámiqi ámiqimma ámaqásaanana anée áuqu faqáafa márinnaránoo.

Miqímma fínaqa anísaaqaraa ámiqi ámiqirana faiqí ánaasee márefaranoo.

³ Aníara ámiqi ámiqi máriasa qinée faqa quandáfiqa misá faqa ámiqi ámiqi ianáura aní áqurarainausa qinée faqa quandáfiqa misá faqa níquraránaura.

Aníaróo qímasee misá aiqáma maqásaaqaraasa ámiqi ámiqimma nímaqanaura.

⁴ Abarammafa 75 áukuana maraséenoo Qarana máqusa minníseenoo Kannaana máqa maaqai Karaambáíqa qímamúndee ínoo fufanóo Róotafa mina faqa finau. ⁵ Abarammafa narí ánaaqa Sarai námmarina fáqa narí ákaqa faiqì Róotana fáqa narí moómoo qúmi-asana aináinira fáiquuqa fáqa nífiqeenoo Arana máqasaa máriuna nífiqeenoo Kannaana máqa máaqai finau.

⁶ Misá Kannaana máqasaa óonuroofanóo Abarammafa óonuree anirée inóo nini-iufanóo Seekeema máqa máaqaki náaquqara máqusasaa tatúfirana suqée máruqoo Mooree máqa máaqaki náaquqara saqári átukaki aniranau. Mi aukuaná Kannaana máqannaasa mi maqa maaqánaki káqi máriqau. ⁷ Abarammafa mi maqúsánai óonu márufanoo Karaambáíqa akooqóo mina áfusaa kooroomáfinoo qímaminau. Qinée maa maqa maaqánara aní qímamúnna aní áiku ásauku nímianaura. Miqí qímasoofanóo Abarammáfa miqóo miná áfusaa koorooú Káraambaiqana tatúfirana suqá ámira qáinda áuqusee tatúfirana suqá áminau.

⁸ Suqá amiséenoo Abarammafa fíndifinoo áaqana máqa máaqai óoru fína. Beeteera máqusa fánnoo súani kéeqoo qaannai márufanoo súani óosana qaannai Ai máqusa márufanoo qámbaanai narí úiqaana máqa usakánau. Usakáseenoo miqóo Karaambáíqa aadáu tatúfira óoni qáinda faqa áuquseenoo Ánutuna áaramaseenoo innaaru qímarinau.

⁹ Miqínoo faiqanóo fífiúfanoo súani áfu dínna átaaqeenni Kannaana máqa máaqa dínna átinni Isipa máqa máaqa óosira qáannai óoquranau. Neekeefa máqasaa ooqu finau.

Abarammafa Isipa máqa máaqai óoqu fú ufafa.

¹⁰ Miqóo márufanoo aandaroo firaafá Kanna máqannaasa nárinau. Abarammafa miná qáfoofanoo mandáikufanoo narí áiku ásauku faqa narí aináina námu faqa Isipa máqasaa óoqu finau. ¹¹ Isipa máqa máaqa adeedí ráma soofanóo Abarammafa narí ánaaqa Sarai námmarina qímaminoo qinau. Aní afaaqa ámiqirafa máriananoo. ¹² Isipa máqanna aní qáfamasee, óo miná ánaaqammi foo qímasee qiní darusée aní máree foora.

¹³ Anée aneennára qiníara áuna fee qínaqa sía dárifaqa aníndiri káqi márianau.

¹⁴ Abarammafa Isipa máqa máaqai aniroofaqa Isipa máqannaasa Sarai námmarina qáfamásee bóo ámiqira fee qiqau. ¹⁵ Isipa máqannaasa rakísirafa Fáraona miná faiqi námu Sarai námmarina qáfamaseeqa Fáraona qímamiqa qiqau, qóo ámiqira manaqa fée qufanóo Fáraofa qímannimufaqa Sarai námmarina ani maréeqee Fáraona kínna máaqaki quqáqau. ¹⁶ Miná ákiiqara Fáraofa Abarammana ámiqi ámiqimmáseenoo sipsípauqa faqa mimmiúqa faqa burimakáuqa faqa doonkiúqa faqa kamméerauqa faqa aináinira fáiquuqa faqa mánaaqauqa faqa feefarú Abarammana áminau.

¹⁷ Fáraofa Sarai námmarina mároonara Karaambáíqa fánnoo óosana óosana mánda áurirana Fáraona faqa miná máaqaki márusaki faqa quqánau. ¹⁸ Fáraofa miná qáfamaseenoo Abarammana áaramáseenoo áqino qinau. Anee qiní náqaa fée máqí-maqeenee. Anee nánaree sí qiní qínaaqa fee qímasee qímaqiminanee. ¹⁹ Anee nánaree qiní dáuna fee qánaqee qinée qeeqára qínaaqa maréeqee qeeqá máaqaki quqée fee. Máa aní ánaaqa márino, doo aní áfiqee fífua. ²⁰ Fáraofa miqí qímaseenoo narí

sundíauqa niqíqooafaqá Abarammana faqa narí ánaaqa faqa narí aiqáma áinaina faqa nífiqa maree nári maqá átinni múnusoofaqa fíqau.

13

Abarammasa Rootasa náadu náadu fu úfafa.

¹ Abarammafa Isipa máqa máaqakíqari súani afu dínni átaaqeendari dínni átaaqeenni Kannaana máqa máaqai qumurandée narí ánaaqa fáqa Róotana fáqa narí aiqáma qumíasana faqa máree fínau. ² Abarammafa aináina faqáafa márínau. Sipsípa faqa mimmí faqa burimakáú faqa siruáa faqa kóora fáqa faqáafa márínau.

³ Mifa miqóoqari quqásee fífiufanoo Beeteera máqusa ámummaqa fímarínau. Mifá óoqai narí Beeteera máqusa faqa Ai máqusa faqa qámbara uíqaana máqa usakáqooqoo óoqu ranau. ⁴ Óoqai mifa miqóo tatúfira qáinda áuquqoo óoquireenoo Karaambáíqa innaaru qímamaqánau.

⁵ Róotafa fáqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa burimakáúqa fáqa faiqí ánaasee fáqa narí aináinira fáiqiúqa faqa mánaaqauqa faqa Abarammana fáqa nímaríqau. ⁶ Miqandá moómoo áandau áinaina faqáaqanda márídaqa aandáúqa néemaru andandáfa sía amanaikufafa sía amana moodáanaki máriaqaa inóo márínau. ⁷ Miqíqa márufanoo Abarammana aandáusaa rakísi marúsa faqa Rootana aandáusaa rakísi marúsa faqa ándanda nárana sáara tínooriqau. Mikarí Kannaana máqannaasa faqa Peerisa máqannaasa faqa mi maqánasaa káqi máríqau. ⁸ Abarammafa miná qáfamaseenoo Róotana qímaminau. Maasá moodáa óosana márídaqa anée fáqa qinée fáqa sía tínooria, aní faiqi námu fáqa qiní faiqi námu fáqa sía tínooriaqa. ⁹ Maqa máaqa firaatiámma márídanoo ánià, aníndiri raináà, anee aninná áidimari maqána qáfamasee útaaqamásee mi tinai fínaqa qinée moó tinai fuanáura.

¹⁰ Miqí qímasee qímamufánoo Róotafa áfu máqaidanoo Yóoradanna nóopundu dínni márufanoo Sooara máqusa dínni márufanoo mi qambaanná nammári moómoo márínau. Karaambáíqa kádidakíara foorá moómoo námmaryi márínau. Ámiqinoo márídanoo Isipa máqa máaqara foorá márínau. Mi aukuanáí Karaambáíqa Soodoomma máqusa fáqa Koomoora máqusa fáqa sía náru kámmuqoo Róotafa mi maqa maaqána qáfanau. ¹¹ Róotafa qáfamaseenoo aiqáma Yóoradanna áfaasaa óoqu máríraree qímaseenoo súani óosanai fímaru aatatá finau. Miqí mándeeqara raináqau. ¹² Abarammafa Kannaana máqa máaqai káqi márufanoo Róotafa Soodoomma máqusa aaqá maqúsauqa dínni dínni márufanoo qámbara noopúnduki narí úiqaana máqa usakánau. ¹³ Soodoomma máqannaasa káqa mandáinaina máree márusa márídaqa. Karaambáíqa áfusaa óosana óosana mandáinainá uqanna áuqee máríqau.

Abarammafa Heebarooná máqa máaqai finau.

¹⁴ Róotafa fífufanoo Karaambáíqa Abarammana qímaminoo qinau, anée máríanáqooqari ámiqimmasee aiqáma atinai aiqíá. ¹⁵ Anee qáfaanna maqa maaqána aní faqa anísaaqari kambíqainausa faqa nímisáananoo náaruara náaruara ínnindi kámmínnoo máriannoo. ¹⁶ Qinée aní áiku ásauku asumu moómoo kambíqa nímaqáanaura. Sía amana moó fánnoo ásaana rírana amanaikíannoo. Núkuda aiqáma amaná ásaana rifáranoo, aní faiqi námu kai sía amana nísaana rifáranoo. ¹⁷ Doo maqee óonuree aiqáma maqa máaqa qinée aní ámiannana aiqíá.

¹⁸ Abarammafa minára iriséenoo narí úiqaana máaqa rapéemma máreenoo Heebarooná máqa máaqaki Mámareena saqáriuqa atukakí óoquireenoo miqóo Karaambáíqa tatúfira qáinda óoninnai áuquseenoo tatúfirana suqá áminau.

14

Rootafa namuqáaki márufanoo Abarammafa áfiqoo ufafa.

¹ Mi fasannáí Amarafeerafa Babiroonia máqanna káraambaiqa márínau. Mi aukuanai Eerasaa máqanna káraambáíqa Ariookafa fáqa Eeramma máqanna káraambáíqa

Keedooroomáfa fáqa Kooimma máqannaasa karaambáiqá Tidarafa fáqa minamúsa aiqáma nári sundíauqa moodáanaki nífiqeeqa Soodooma máqannaasa nárirara fiqau.

² Misa moodáannai qísauku káraambaiquqa faqa rákiraree qímaseeqa fiqau. Soodooma máqannaasa karaambáiqá Beerana fáqa Koomoora máqannaasa karaambáiqá Birasana fáqa Adama máqannaasa karaambáiqá Sinabana fáqa Seeboyima máqusanaasa karaambáiqá Seemebeerana fáqa Beeraa moo áuqu Sooara máqanna karaambáiqá faqa mi moodaannai qísauku karaambaiquása faqa rákiraree qímasee qúmiqau. ³ Mi moodaannai qísauku karaambaiquása ruffásee Sidimma nóopunduki suqíqau. Maqee mi noopundúnaki ooruku námari rafáaqa fínoo máriafaqa miná áuqu ráidaqa Kúqira Námari fee qídaqa. ⁴ Qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 áukuanaki Keedooroomana ásauku ameemaanai máriqau. Qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaramoó marasée 13 áukuanaki miná ufa rukíee máriqau.

⁵ 14 áukuannasaa Keedooroomafa fíndifinoo aqoónna káraambaiquqa fáqa nári rákira fásiquqa faqa fíndifiqa óoqu fíqau. Óoqu fíu faqá moó máqannaasa óoqi naru máree fiqau. Reefaimma máqannaasa Asetaroota Karanaimma máqusaki náriqau. ⁶ Naruséeqa Susima máqusanaasa Qamma máqa máaqaki faqa náriqau. Naruséeqa Eemimma máqannaasa fáqa Kiriataimma afaasá máqa máaqaki márusa náriqau. Miqóoqari óoquree Qoora máqannaasa Eedoona áaqanasaa márusa náriqau. Misá naru máreeqa Eeraparanna aadána máqa máaqa átinni munu quqáqau. ⁷ Miqóoqari óonu randéeqa Kadeeasa máqusai óoqeenaa áuqu Eenamisapateé qímaru maqúsánaasa faqa náriqau. Amareekána áiku ásauku misaqá máru maqúsáusa aiqáma rafáaqa fiqau. Rafáaqafusee Amoorana áiku ásauku Qasasoona Tamara máqusaki márusa faqa rafáaqafu nímaqáqau.

⁸ Miqímmasoofaqa Soodooma máqannaasa káraambaiqu fáqa Koomoora máqannaasa káraambaiqu fáqa Adamma máqannaasa káraambaiqu fáqa Seebooyima máqannaasa káraambaiqu fáqa Beera moó áuqu Sooa máqannaasa káraambaiqu faqa mi maqusa namúsa káraambaiqu fáqa nári rákira fásiquqa fáqa moodáaqoo Sidima nóopunduki suqíqau. ⁹ Suqífufaqa Eeramma máqannaasa káraambaiqu faqa Kooimma máqannaasa káraambaiqu faqa Babiroonia máqannaasa káraambaiqu faqa Eerasara máqannaasa káraambaiqu faqa rákirara deedaqíqau. Moodáanai qísauku káraambaiquqa qaara fáqa qaara fáqa káraambaiquqa faqa rákirara deedaqíqau. ¹⁰ Sidima nóopunduki koorootáqa mádika mòómoo márinau. Soodooma fáqa Koomoora máqannaasa káraambaiquqa rákiranakiqari quqásee sandáni quná mi madikáusaki áqufiqau. Qaaramoó káraambaiquqa sandá máqaraasiqa áaqanai akaraqau. ¹¹ Qaara fáqa qaarafáqa káraambaiquqa Soodooma máqannaasa faqa Koomoora máqannaasa faqa aiqáma áinaina uqanná máraqau. Áfuqakinaa nára áinaina faqa máree fiqau. ¹² Róotafa Abarammana ákaqa ámaaku fannoo Soodooma máqusai máruafaqa miná faqa miná qumíasana faqa máraqau. ¹³ Faiqí moó fánnoo rákiranakiqari sandéeno Abarammafa Qeeburu máqannaasa fásiqu fánoo Amooru máqannaasa fásiqu Mámareena saqáriuqa atukaki márufanoo óoru qí-maminau. Mámareefa narí ákaqara Eesakoorana faqa Aneerana faqa minamúsa Abarammana áqoondi máriqau. ¹⁴ Abarammafa Róotana mara máree funára iriséeno narí aináinira faiquqaki nímudaanái qímarusa narí úiqaana máqusakinaasa 318 fásiqu nífiqanau. Nífiqáseenoo qímannimufaqa qaara fáqa qaara fáqa káraambaiquqa ní-faqamaree Danna máqa máaqai nánai fiqau. ¹⁵ Óoruree namuqáa nindáfamaséeno narí faqa fusá raináseenoo eendáki namuqáa máruqoo óonureeqa nárú níndaqáaqa qíqau. Mifa misá nífáqa máree súani áfu dínna ataaqeeni Damasakusa máqusa fíaaqaree Hoobaa máqusaki múnusaqau. ¹⁶ Óoru randée qumuréeqa Abarammafa Róotana faqa miná qumíasana faqa aiqáma ánaaseuqa faqa rumbée fusáquqa faqa aiqáma nífiqee aniqau.

Meerakiseedeekafa Abarammana ámiqi ámiqira ufa qímamaqanau.

¹⁷ Abarammafa Keedooroomana faqa miná aqoónna káraambaiquqa faqa naruséeno aniroofanoo Soodooma máqannaasa káraambaiqu fánoo miná qáfarara Saavee nóopunduki moó áuqu Kínna nóopunduki fée qímarúqoo paqúrinau.

¹⁸ Sareema máqannaasa karaambáiqá áuqu Meerakiseedeekáfa úriqarara Anutuna aanáiqikirafa márúfa féemu faqa uáinna námmani faqa Abarammana míni áminau.

¹⁹ Meerakiseedeekáfa amiséenuo maaqí qímaseenuo ámiqí ámiqira úfa qímamaqanau. Úriqarara Ánutufa innaarúna faqa maqá faqa áuqufa mifá kai Abarammana ámiqí ámiqiannoo.

²⁰ Káaqa úriqarara Ánutufa kai namuqáa maréeqee aní ásaukuki quqéenuo miqínara Ánutuna amoo qíafa.

Miqí qímasee ámiqí ámiqira úfa qímasoofanóo Abarammafa namuqáa aináina maraqooná qísaukuqáraki raináseenuo moodáaki Meereekiseedeekána áminau.

²¹ Amisoofanóo Soodooma máqanna káraambaiqa Abarammana qímaminoo qinai. Aneé rákiranaki máraanna áinainausa aneennára máreenana qiní faiqí anaasee kai qímia.

²² Miqí qufanóo Abarammafa ásauku uqéereseenuo qinai. Qeeqá qísauku uqéereeqa, káaqa úriqarara Ánutuna innaarúna faqa maqá faqa áuquna áfusaa uqéeresee qímamidaqa. ²³ Sía uqanná aní aináina káqikaa áinaina máraanaura tiríta faqa níku ánaamu sanda faqa rirímma sía máraanaura. Anée qiníara maasá aináina maraséenuo moómoo áinaina faqáasee qídanoo mifoo qinóora. Sía uqanná máraanaura. ²⁴ Qinee sía uqanná moó áinaina qeeqára máraanaura. Qiní faqa rákiranaki fuasá misá námama áinainnara kai dóo máree fee qídaqa. Qiní qíqoodi námu Aneerafa faqa Eesakoorafa faqa Mámareefa faqa misá kai nárì nimanasáa máraaqa.

15

Ánutufa Abarammana faqa moodáanaki kára ufa qinai.

¹ Rákirana taikáseenuo márufanoo Yáaweefa Abarammana áfu pisipasa mándeenuo qímaminai.

Abaramma anée sía rufiáa.

Qinee aní saqáirara foorá anísaa ititáfúananoo sía moó fánnoo aní áruannoo. Qinee miná ákiiqara firaa ainainá aní ámianaura.

² Abarammafa mi ufána iriséenuo narí qímaminoo qinai. Óo úriqarara káraambaiqa anee nána qúmiasanee qiní qíminnaree qineé faiqí síaisa márídaqa. Maa qiní aináinira faiqí áuqu Eereseerafa Damaskusa máqusaindaraafa mifá kai márídanoo qineé kúquanoo qiní aináina máraannoo. ³ Anee faiqí asumu sía qiní qímiananoo qiní aináinira faiqí úqakiqari moó fánnoo qiní qumíasana máraannoo.

⁴ Miqí qímaseenoo Abarammafa írufanoo kafáa Karaambáiqá qímaminoo qinai. Maa aní aináinira faiqí Eereseerafa sía aní qumíasana aináina máraannoo. Aninná faiqí uqanná fánnoo aní aináina máraannoo. ⁵ Miqí qímaseenuo Karaambáiqá Abarammana áfiqee mádaanaí múquseenuo qinai. Innaarúnai qáfamáseenana fásau amanée anee ásaana rinnáree. Aníki ani aruakínausa miqímmasee kambíqee fara.

⁶ Abarammafa Yáaweena mi ufána iriséenuo narí saqárikirana mi ufánasaa rusísee márínai. Miqúnara Karaambáiqá asasammáseenuo Abarammana maréeqee narí áqoondikiranaki quqánai.

⁷ Miqí qímasee Karaambáiqá Abarammana qímaminoo qinai, qinée Karaambáiqá aní Ura máqusakínaana Babiroonia máqa máaqaindaraana áfiqee mínisee maa maqa maaqána ámiananoo aníndikíanifee qímasee áfiqee ániqiafana.

⁸ Miqí qufanóo Abarammafa irámirinoo qinai. Oo úriqarara Karaambáiqá qinée náqi fee másee qiníndi kámmiannoo fee qímasee írianauree.

⁹ Miqí qufanóo Karaambáiqá narí qímaminoo qinai. Anee burimakáu faqa mimmí faqa sipsípa faqa qaaramoó áukuana márarausa faqa nakipurúna faqa kukúma faqa máree mini qímia. ¹⁰ Miqí qímasoofanoo Abarammafa mi aandausá Ánutufa máruqoo máree míni quqáseenuo mináuqa qámabaná kai afoommáseenuo dínni moó áfooirana dínni moó áfooirana qaaramau irásasaa quqánai. Ufiniqára kai sía afoóinai. ¹¹ Meemónauqa mi aandausá nárara aniroofanóo Abarammafa níqaaqinai.

¹² Súani kéeqarana námu faqa eenóofanoo Abarammafa áfuki qaunduarufanóo faiqaqéedanoo qainí márufanoo fíraa rúfiarafa faqa máparaairafa faqa Abarammana afaaqái áqufinau. ¹³ Miqída rufíee márufanoo Karaambáíqa Abarammana qímaminoo qinau. Anísaaqari kambíqainausa ánaamuruara foorá moó máqannaasa maqásaa óonu márídaqa aináinira fáiqikiqa márifaqa 400 ákuanaki mandá fítiqnarana nímifaranoo. ¹⁴ Miqí márifaqa qinée mi maqannáasa mi fitiqnárana nímimaríana ákiiqara aupúrarana nímianaúra. Misa mi maqa maaqána minnísee óonurandee ániqa moómoo qúmiasana máree ánifaranoo. ¹⁵ Aníara maaqí qíqa aneé asooáqeenana asooáranaki kuquffinaqa ákundaqa. ¹⁶ Ani áiku ásauku qaara fáqa qaara fáqa óosana mi rumbaránakiqari óonu randee ánifaranoo. Qinée sía Amoorá máqannaasa dauni nárú taikánaúra. Misá káaqa mandáika uqanná ífaqa miqóo misá nárú níndaqaaqa másee aní áiku ásauku miqóo quqánaúra.

¹⁷ Súani kéeqoofanoo eendírara mammandufanóo Abarammafa qáfoofanóo qafeekí idámuna námu fáqa qooma námu faqa akooqóo narí kai kambíqafinoo aandàu afoommá dínni dínni quqáqoona qámbaana rúnna finau. ¹⁸ Doo aaqee mi karí kaí Yaaweefa Abarammana faqa moodáanaki kára úfa qinau. Qineeé maa maqa maaqána aní áiku ásauku nímianaúranoo. Isipa máqanna nammári dínni óosirafa ani rámeeqeenoo fíraa nammari dínni Eufarateesa námmani máriannoo. ¹⁹⁻²¹ Keenaa máqusanaasa maqá fáqa Keennisa máqusanaasa maqá faqa Koodamooná máqusanaasa maqá faqa Qeeta máqusanaasa maqá faqa Peerisa máqusanaasa maqá faqa Reefaimma máqusanaasa maqá faqa Amoorá máqusanaasa maqá faqa Kannaana máqusanaasa maqá faqa Kirakasa máqusanaasa maqá faqa Yeebusa máqusanaasa maqá faqa miqimmásee máqannaasa maqá faqa aní áiku ásauku nímianaúra.

16

Qakaarafa narí ámaaku Isamaeerana faqa ufa qu úfafa.

¹ Abarammana ánaaqa Sarai námmarifa mifá qáafa ánaasee márínau, sía faiqí máqanau. Miná aináinira mánaaqa Isipa máqanna mánaaqa márínau. Miná áuqu Qakaara námmarifa márínau. ² Sarai námmarifa narí óosana maraséenoo Abarammana qímaminoo qinau, anée íria, Ánutufa sia faiqí qiní qíminoo. Minára máa qiní aináinira mánaaqa mara sáinanoo mifá aní faqa fínoo áqbee faiqí maqa sáinaqa qinée qeeqára máraanaúra. Miqí qufanóo Abarammafa eedóo qímaseenoo máranau. ³ Abarammafa qísaukuqara taikásee ákuana Kannaana máqa maaqai márufanoo Sarai námmarifa narí aináinira mánaaqa Qakaara námmarina Abarammana áminau.

⁴ Abarammafa Qakaara námmarina fáqa aaná fufanóo faiqí máranau. Qakaara námmarifa ámuquqáika máfufanoo nasurídanoo narí aqóónnana Sarai námmarina ramoo rámaa íra úfa qímamaqánau. ⁵ Miqúfanoo Sarai námmarifa Abarammana qímaminoo qinau. Aní óosanasaa Qakaara námmarifa qiní fídiaqaamma qímaqáidanoo. Qinee qeeqá kaí miná ani amisáafananoo ámuquqáika máfínoo qiní úridaaqa ráidanoo. Karaambáíqa fánnoo kai aníndiri ufa raináannoo. Anée féé, qinée féé andeeqée féé.

⁶ Abarammafa kafáa narí qímaminoo qinau. Dóo amaná aní aináinira mánaaqa aní ámeemaanai márídanoo. Náqaamma ámaqararee féé qímasee íridanee, doo miqía. Sarai námmarifa Akaara námmarina maqee maqee óofana qáidanoo ári áqimárunara quqásee sandánau.

⁷ Qakaara námmarifa ámaaqá fírraree qímasee Suraa máqa máaqaki fímarú áatata sandée fífiufanóo aadána máqa máqa qámbaanai nammári káqikaafa ururée máruqoo Karaambáíqa angíroo fannóo Qakaara námmarina paqúrimmasee qímaminoo qinau. ⁸ Qakaara námmani, Sarai námmarina aináinira mánaaqa, anée yáindari fee ánidanee maaqóoqari yaí féè fídanee. Miqí qufanóo Qakaara námmarifa qinau, qeeqá rakísirana Sarai námmarina áaqu rufíee sandáidaqa.

⁹ Angiroo fannóo minára iriséenoo maaqí qímasee qímaminau, dóo fíndi fínana aneenná rakísira ánaasee márinnai kafáa anirandée óonureenana miná aináinira man-aaqáikia. ¹⁰ Angiroo fannóo kafáa qímaminoo qinau. Qinée moómoo ásumu aní ámianaqa sía amana ásaana rifáranoo.

¹¹ Maqee aní áranandaki faiqì rínóo aneé akoonaiqí máqeennaránoo aneé miná áuqu Isamaeera nèé qia.

Karaambáiqá fánnoo aneé aupúranakiqari miná áaramasee fáaqa rúannana írinara minára mi faiqína áuqu Isamaeera neé qia.

¹² Mi faiqífa káasau fáiniara foorá máriannoo.

Mifa aiqámausa namuqáakamma nímaqáinaqa misá faqa narí namuqáakamma ámaqee-faranoo.

Mifá narí áinaina rakéemasee áaduma máriannoo.

¹³ Qakaara námmarifa narí kai qímirinoo qinau. Qinée kúqaa fee Ánutuna qáfamásee fée sía kúqirai káqi márídee qímánnimianauree. Miqí qímasee miná qímamu karaambaiqánara níqafee marí Anutu fee qinau. ¹⁴ Miqóoqari misá mi nammari dikaandána áuqu réeqa káqi márira Anutufa qini qíqafai námmaryi dikaanda fée qiqau. Mi nammari dikaandáfa Kadeesa máqusa dínni Beereeda máqusa dínni qámbaana márinau.

¹⁵ Qakaara námmarifa kafáa anirandee óonureenoo faiqì maqasoofanóo Abarammafa miná áuqu Isamaeera nèé qinau. ¹⁶ Mi aukuaná Abarammafa 86 áukuana faqaafa márufanóo miná faiqì kambíqanau.

17

Ánutufa Isaraee máqannaasara nifaaqa áti aukírafa moodáanaki kúra ufa kooroo ímarífa márídanoo.

¹ Abarammáfa máríufanoo 99 áukuana marasoofanóo Karaambáiqá miná áfusa kooroo máfi qímaminau. Qinée aiqáma áfeeka faqáa Ánutusa márídaqa. Anée aiqáma kári qiní ufa qainúsidana andeeqára áinaina kaí áuqaa. ² Qinée aní faqa qeeqá moodáanaki kúra úfa qímasee anísaaqari asumu moómoo kambíqa nímaqanaura.

³ Abarammafa mi ufána iriséenoo óorindari maqásaa mapámufufanóo Anutufa maaqí qímasee qímaminau. ⁴ Qinée maa moodaanaki kúra ufána aní faqa qídaqa. Qinée kúqaa qímá afeekaikídaqa. Anée moómoo máqannaasa nínaakufa márinnaranoo. ⁵ Doo maqee aní áuqu Abarammáfa márína maqee fúka áuqu ámiqa. Abaraqaammánee qianaura. Qinee aní moómoo máqanna nínaakufaika máisáannanara aní áuqu Abaraqaammánee qianaura. ⁶ Qinée aní faiqi asumu moómoo ámianaqa misákiqari akaqáusa karaambáiqá márífara. Aní ásaifaqausa moómoo márídaqa moómoo máqanna márifaranoo. ⁷ Qinée qeeqá qíma afeekaikúra úfa aní faqa aní ásaifaqausa náaru kambíqainausa faqa qíafánana náaru márira móodaanaki kúra úfara foorá rakísianaura. Qinee aní faqa aní ásaifaqausa Ánutusa márianaura. ⁸ Anee asaquíraa fáira foorá maa maqánasaa máríannana qinee aní faqa aní ásaífáqausa faqa nímiánaura. Nímiánanoo aiqáma Kannaana máqa máaqa fánnoo aní ásaífáqausaindi kámmínoo náaru náaru márínaqa qinee misá Ánutusa márianaura.

Abarammána fúka áuqu.

⁹ Miqí qímaseenoo Ánutufa kaifáa Abaraqaammána qímaminoo qinau. Anée faqa eedóo qímasee qiní qíma afeekai kúra úfamau aneenná ásaifaqausa náaru kambíqainausa faqa fuaqa. ¹⁰ Anée fáqa aní ásaifaqausamara faqa aiqáma eedoo qímasee akoonaiqí faiqiuqa nifaaqa áti aukúàqa. ¹¹⁻¹² Maaqóoqari aiqáma akoonaiqí fáiqiuqa maqasáifanoo 8 fáasaana áiqaramáfinaqa nifaaqa áti aukúàqa. Aináinira fáiqiuqa ínniki máríasaa faiqi námu faqa níanaindaraasa feefaurúmna quqáqafaqa ínniki máríasaa faiqi námu faqa nifaaqa áti aukúàqa. Miqímmásaiifanoo mifá qinée faqa ínnée faqa moodáanaki kírana uqannífiqaannoo. ¹³ Aiqáma uqanna nifaaqa áti aukúàqa. Aukúsaiifanoo mifá ínni nifaaqái qiní moodáanaki kúra úfa náaruara máríáninnanara koorooíannoo. ¹⁴ Ínniki

qári akoonaiqí moó fánnoo sía afaaqa áti aukínafa márínaqa sía qíní faiqí ánaaseeki máriannoo fée qianáura. Mifa qiní qíma afeekaikíra úfamau sía fínara sía ínniki máriani.

¹⁵ Kafáa Ánutufa Abaraqaammána qímaminoo qinau, sía aneenná ánaaqara Sarai námmarinée qíà. Maqee miná áuqa Saráqa námmarifa máriannoo. ¹⁶ Qinée Saráqa námmarina ámiqi ámiqi máisáananoo faiqi akoonaiqí aní maqa ámiannoo. Mifá moómoo máqannaasa nínoofa márínaqa mina faiqi námukiqari akaqáusa karaambáiqauqa márifaranoo.

¹⁷ Abaraqaammáfa mi ufána iriséeno maqásaa mapámu fínoo naanaidara qídanoo qinau. Amanée 100 áukuana márara fásiqa fánnoo faiqí máqáannoo fée Saráqa námmarifa faqa 90 áukuana márarafa amanée faiqí máqaannoo fée. ¹⁸ Miqí qímaseenoo Abaraqaammáfa Ánutuna qímaminoo qinau. Náqaa sáina Isamaerafa qiní aináina márásaqaana ifanéè.

¹⁹ Miqí qufanóo Ánutufa qímaminoo qinau. Aní ánaqa Saráqa námmarifa aní faiqí akoonaiqí maqasáinaná miná áuqu Isakee neé qía. (Maasá ufakíqari Isakeena áuqu naanaidara qíranee qímaqoofanoo.) Qinée ani faqa moodáanaki kára úfa quqáunafa Isakeenasáa faqa minásáaqari náaru náaru kambíqainausasaa faqa máriannoo. ²⁰ Isamaerana fáqa anée qíanandee, miná faqa ámiqi ámiqi íanáura. Miná faiqi námu moómoo uqanna kambíqeefera. Akoonaiqíuqa qísauku qára taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda 12 marasée úriqararawsa márifara. Miná sáaqari kambíqáinausa firaa maqanna márifaranoo. ²¹ Moó áukuana maa quqonnánasaa kai Saráqa námmarifa aní faiqí Isakeena máqannoo. Qinee qeeqá moodáanaki kára úfa minásaa quqáqaana máriannoo. ²² Ánutufa aiqáma maa ufána Abaraqaammána qímamiséeno doo quqásee fínau.

²³ Fífufanóo Abaraqaammáfa Ánutuna ufa máu fínoo mi faasaanná kai narí faqa narí ámaaku Isamaerana fáqa narí aináinira fáiqíuqa faqa narí aináiniranaki márída maqaqoó fáiqisa fáqa aiqáma nifaaqa áti aukínau. ²⁴⁻²⁵ Abaraqaammáfa 99 áukuana márinoo narí afaaqa áti ateeká áqinau. Isamaerafa 13 áukuana marasoo fanóo miná afaaqa áti ateeká áqinau. ²⁶⁻²⁷ Moodáa fáasaana kai Abaraqaammáfa fáqa narí ámaaku Isamaerafa fáqa narí aináinira fáiqíuqa aiqáma nifaaqa áti ateekáqau.

18

Ánutufa Abaraqaammána faiqí ámirara qíma afeekaíku ufana.

¹ Abaraqaammáfa Mámareena arookása atukakí súani qámabaanai aiqaiqá ufanóo narí úiqaana máqa kooqíki óoqu faaqée márufanoo karaambáiqaa maaqímmasee miná áfusaa kooroo inau. ² Óoqufaaqee márufaaqaa faiqí qaaramoó námu ánufanoo Abaraqaammáfa níqáfamaséenoo nári óosana máreenoo fíndimeeqeenoo misá ánuqoo sandée óonuréenoó óorindari maqásaa kummáramá fínoo qímanniminoó qináu.

³ Óo úriqararawsa, qinée ínni dadaaqírausa márídaqa sía qiní áidaaqa ráaqa. ⁴ Qinee qánaqa nammári mínisaifaqa ínneeqa níku nammári úqu séeqa maa saqarína atukakí adooaaqa. ⁵ Qinee akaqá nárana nímiána námaseeqa afeeka mara máreeqa fuaqa. Qinee ínni dadaaqianéera maaqóo ániafanoo. Innee maí ánianannái qiní dúqu uqéeraafanoo. Minára eedoo qífaqa nárana nímia. Miqí qufaqá misá qiqau. Dúfi dúfi doo nímina naané qiqau.

⁶ Abaraqaammáfa iriséenoó úiqaa máaqaki sandéenoó óonureenoó Saráqa námmarina qímaminau. Anee kai kaqi parauáqa ámiqirana moodáa beeka marasée féemu suqá.

⁷ Miqí qímaseenoo ráudamaki sandéenoó burimakáu máruqoo óonureenoó burimakáu ánaaqi ámiqirana amaqi qumooqu kírana mara rumbá máreenoo narí aináinira fáiqi amisoofanoó kai káqi ufanoo arusée suqánau. ⁸ Abaraqaammáfa burimakáu náamma anoona fáqa náamma anoona fadaméena fáqa féemu faqa burimakáu suqárana faqa mara máree míní nímu faqa naqau. Abaraqaammáfa saqári atukakí misá faqa márídanoó nárana nímu faqa naqau.

⁹ Misa námaseeqa Abaraqaammána maaqi qímasee iraqau. Aní ánaaqa Saráqa námmarifa yái fée márinoo fée qufanóo mifá qinau. Maa úiqaana máqaki márídanoo fee qinau.

¹⁰ Miqí qufanóo misákiqari moó fánnoo qinau. Moó áukuana maa quqoonnánasaa kai qinee kafáa aniráananoo aní ánaaqa Saráqa námmarifa akoonaiqí fáiqi máqaannoo. Miqí qímarufánnoo Saráqa námmarifa úiqaana máqa kooqíki mi fasiqána ánaaqíannai óoqu faaqée ídanoo írimarínau. ¹¹ Miqí qufanoo Saráqa námmarisa Abaraqaamása asooqá uqanna márufanoo Saráqa námmarifa faqa faiqí máqara aukuaana óoqai taikánau. ¹² Saráqa námmarifa minára iriséenoo narí kai náanaidara qídanoo qinau. Qinée faqa qeeqá náuraiqindiri asooqá marida. Náqimmasee fee qeeqá qífaaqi faqa aaná fuanáuree.

¹³ Miqífanoo karaambáiqá Abaraqaammána qímaminoo qinau. Náqaa fée ifanóo fee Saráqa námmarifa naanaidara qínoo fee. Maana qinee asooqá márídaqa náqimándeé faiqí máqaanauree qínoo fee. ¹⁴ Nána áinainee moó áinaina Yáaweefa sía amana áuqaannoo fee mifá amaná aiqáma áinaina áuqaannoo. Qinée ánoona ufa qídaqa, moó áukuana maa quqoonnásaa qinée kafáa aniráananoo Saráqa námmarifa akoonaiqí fáiqi máqaannoo.

¹⁵ Saráqa námmarifa miná iriséenoo rufía máreennoo únna qímasee qádo qinau, Qinée sía naanaidara qíqa. Miqí qufanóo misá úriqararafa Karaambáiqá qímaminoo qinau. Anée naanaidara qíanaqa íriqa.

Karaambáiqá Soodooma máqusa áruanínnaara qinau.

¹⁶⁻¹⁷ Mi fasiqa qaaramoo namúsa Abaraqaammána faqa óoqu fíufaqa Soodooma máqusai qáfee máruqoo múqunnisoofanoo Karaambáiqá narí kai qímasee írinau. Qinée áuqararee qúnna áinaina sía Abaraqaammána umeeráma ámaqaanaura. ¹⁸ Miná saaqari kambíqáinausa firaa maqannaá márifaranoo. Aiqáma máqannaasa Abaraqaammána sáaqaraanannai ámiqi ámiqimma nímaqaanaura. ¹⁹ Abaraqaammáfa narí faiqi námu fáqa misásáaqari kambíqáinausara faqa andeeqára óosanamau kai fuaqéera fuki faaki íanifeera rusandeesámummasee máraqiafana. Misa miqí faqa qinee qíma afeekaikíafanna áinainausa aiqáma miqímma nisaanaura.

²⁰ Miqí qímiriséenoo Yáaweefa Abaraqaammána akooqóo kooroommásee qímaminau. Soodoomma máqusanaasa fáqa Koomoora máqusanaasa fáqa mandá óosana fíqaranoo márifaqa akaqáusa minára níkoo uqanná qaifaqá qímaqimiafaqa íriqa. ²¹ Qinee óoqureeqa mi fasiqa anaaseesá mi oosanná áuqee márñana qáfaanaura kúqaa fee únna fee márídanoo fee.

²² Mi qaaramoo fasiqa namúsakiqari qaara qánda Soodoomma máqusai óoqu fímarufanoo Karaambáiqá Abaraqaammána faqa márínau. ²³ Abaraqaammáfa Karaambáiqá óorinni óonu réenoo irámirinoo qinau. Kúqaa fee anee andeeqárausa fáqa áaqee máríasaa fáqa aiqámee nárú taikéennaree. ²⁴ Qaara fasiqa níku nísauku taikásee qíní qísauku qára taikásee 50 andeeqárausa mi maqusánaki márífana anee aiqámee nárú taikéennaree. Kafa 50 andeeqárausa márífana mi maqusána asumu quqéennaree. ²⁵ Sía amana andeeqárausa faqa mandáikirausa faqa moodáanaki nárinnaranoo. Mifá sía andeeqánnoo márídanoo. Andeeqárausa faqa áaqee máríasaa faqa sía amana moodáa óosana kai níminnaranoo. Aiqáma maa maqánasaa máríasaa siaasa máríanafa andeeqára óosana kai máraà.

²⁶ Karaambáiqá Abaraqaammána ufa iriséenoo qímaminau. Qinée qaara fasiqa níku nísauku taikásee qíní qísauku qára taikásee 50 andeeqárausa mi maqusánaki paqúriqa sía mi maqusána kurídiánaura.

²⁷ Abaraqaammáfa miná iriséenoo kafáa qímaminau. Óo karaambáiqá qinée qífaaqá quqásee aní qímamunna ufana mi numooná minní qísaa. Qinee faiqí faiqí márídaqa áaqámámmasee ani faqa moómoo kári ufa qídaqa. ²⁸ Amanée 50 sía márífana 45 kai andeeqárausa márífana moodáannai qísauku 5 minakí sía márinnanara irisée nárinnaree. Karaambáiqá narí qímaminoo qinau. 45 andeeqárausa mi maqusánaki márifaqa sía kuridi taikánaura.

²⁹ Abaraqaammáfa miná iriséeno kafáa qímaminau. Óo karaambáíqa qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 andeeqárausa márífana aiqáma nárinnaree. Karaambáíqa miná iriséeno qímaminau. Qinee qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 andeeqárausa paqúriqa mi maqusána sía kurídiánaura.

³⁰ Abaraqaammáfa iriséeno kafáa Karaambáíqa qímaminau. Qinee kaifáa aní qímamíánana anée sía qiníara áanoo qia. Moodáa fásiqa áiku ásauku taikásee qiní qísauku qara taikásee 30 andeeqárausa márífana náqaa fee innáree. Yáaweefa iriséeno qinau. Qinee 30 andeeqárausa paqúriqa sía miqíánaura.

³¹ Abaraqaammáfa kafáa qímaminau. Qinee qifaaqa quqásee ani faqa moómoo ufa qímarúnnana mi numooná minní qísaà. Mi maqusánaki moodáa fasiqa 20 kai márífana náqaa fee innáree. Karaambáíqa iriséeno qinau. Qinee 20 andeeqárausa paqúriqa sía mi maqusána kurídiánaura.

³² Abaraqaammáfa kaifáa qinau. Óo karaambáíqa sía áanóo qia. Qinee moó úfa kafáa qianáura. 10 andeeqárausa paqúrimásee náqi fée innáree. Miqí qufanóo Karaambáíqa qinau. Qinee qísauku qara 10 kai andeeqárausa paqúri mándee sía kurídi nímaqaanaura.

³³ Karaambáíqa Abaraqaammána faqa ufa qímaseeno dóo óoqu finau. Óoqu fúfanoo Abraqaammáfa quqásee anirandée ámaaq finau.

19

Soodoomma faqa Koomoora faqa mandá óosanna máraqau.

¹ Abaraqaammáfa múqunnisoo qangirooqandá Soodoomma máqusai óoquiree maqúsa kooqíki qáfoofanoo Róotafa miqóo óoqu faaqée márínau. Máridanoo Róotafa miqandá nínrafeeno máqeenoo óonu miqandá nóorinni óorindari maqásaa rupáitama fufanóo maaqí qímasee qímanniminau. ² Óo qiní úriqarara qanda qinee ínniqara dadaaqírara márídaqa. Ínnee qára qiní máaqaki anirée níku nammári uqusée qiní máaqaki faiqaaqa. Faiqée dúna kanánaana fíndi fínaqa ínneeqa fínnannai fuaqa. Miqí qímasoofaqa miqandá qádo qída qiqau. Sáina maa qandá maqúsa qámbaraana faiqaanáura.

³ Róotafa sandanáiná qímaseeno ufaqá miqandá miná fáqa máaqaki kéeqaaqa. Óoru roofanóo Róotafa narí aináinira fáiqiuqara qufaqá misá ooruku anoona sía qái féemuna faqa ámiqira nárana faqa suqásee nímuafaqa naqau. ⁴ Námaseeqa faiqárara ímarufaqa mi maqusánaasa faiqí kumaaráa náuraiqi aiqáma anirée Róotana máaqaa fuseemmá datí mámbuafaqa Róotana maaqí qímasee áaraqau. ⁵ Mi faiqi qandá fáasai aní máaqaki kéeqaa qanda yái fee márídaqee. Anée miqandá maasá qíminaga mi qandá mandá óosana nímia.

⁶ Róotafa misá ufa iriséeno ráuda máfinoo narí ánaaqianaindari kooqí ititásee qímánníminau. ⁷ Qinee qádo qíra ufa ínni qímannimidaqa. Sía uqanná maa manda oosanná máraaqaa. ⁸ Íriaqa, qeeqá qíraamuna qaara qánda sía faiqí fáqa núaqánda ínni nimisánaqa ínneeqa íriranannai kai máraaqaa. Maa fasiqa qandá qiní máaqaki ani raafaqá áqoondi kámmaqauna máriafaqa qinee ámiqimmasee miqandásaa rakísidaqa.

⁹ Miqí qímasee qímannimisoofaqa misa aiqáma maaqí qiqau. Anée moó máqannaafa maasáki ani márianafa. Yáfee qifanéè anee maasára qádo qídane. Anée nímaaráa. Sía nímaaráinaqa sía aní áqoondiqara kai mandáikamma nímaqaanaura, aní fáqa firaaqóo mandáikamma ámaqánaura. Miqí qímaseeqa misa Róotana afeeqá áquseeqa miná kooqí rufádaairara iqau.

¹⁰ Máaqakiqári Róotana áqoondiqara Róotana qumu rarisámeeqee máaqaki áqusee kooqí ititáqau. ¹¹ Ititáseeqa mi fasiqáusa madáanaí márusa aiqáma nífu qimbásoofaqa kooqíara randóosia minnísaqau.

Róotafa Soodoomma máqusakiqari finau.

¹² Minní soofaqá Róotana áqoondi qára irámiriqa qiqau. Maa anée márianna maqusánaki aní áti akaqáusa márídee. Kái káqi aneenná áraamuqmaaka faqa áiraamaku óondamara faqa aneenná átíuqa faqa aiqáma nífiqee moosáa fua. ¹³ Maasá maa maqusána damunámma áquanaura. Karaambáíqa maa maqusánakina óosana óosana

mandáinaina kambíqáifanoo mi ufána iriséenoo maaqandá diqiqaifaqá maa maqusána kurídirara qúmidaqa.

¹⁴ Róotafa iriséenoo narí áraamuna qara nifaaqi qárara qútaaqaqámaqoo fásiqa qánda fáqa qímanniminau. Doo ánifafa innisaimbaqa moótinai fúafa. Ánutufa maa maqusána damúnirara qínnoo. Miqí qufaqá miná áraamaku qara sía íriqau. Quteéti qídanoo mifoo qímasee káqi máriqau.

¹⁵ Iáqoo faqa kanánaana angirooqára Róotana kafáa fuki faakí qiqau. Dóo kái káqinana aneenná ánaaqa fáqa aneenná áraamuna qara fáqa nífiqee fúà. Ínnee faqa maa maqusána námu faqa kurídifaara.

¹⁶ Róotafa iriséenoo óonáuqee anauqee ímarufánnoo miná áqoondiqara miná ásauku faqa miná ánaaqa ásauku faqa miná áraamunaqara fáqa qumáree rarísameeqee aanái ubeekaqá. Yáaweefa Róotanara ámuqusufanóo miqínau. ¹⁷ Nífiqa quqásoofanóo angiroo moó fánnoo qímanniminoo qínau. Ínnee sandámáfuaqa kúqifaara. Fídaqa sía quandáfi qáfaaqa. Afaasásaa faqa sía kásooiaqa. Ínnee kúqifaara, áaqanai sandée óoru fúafa.

¹⁸ Róotafa iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Sía aneenná qíannannai diiqáà. ¹⁹ Anée firaqóo qiniara ámuqusifana qini kúqiranakinaana máraananoo. Áaqána níanai máriafa minní fímaríananoo mi nariráfa qini fáqa dárinaqa kúquanoora. ²⁰ Anée káqikaa máqusa muqúnna qáfaidanee. Mifa adeedí máriafa amanée qinee minní sandánauree. Káqikaa máqusa uqanná máridanoo qinée minní óonureeqa asumu márianaura.

²¹ Miqí qímasoofanóo angiroo moó fánnoo qímaminau. Dóo amaná qinee minára eedóo qídaqa. Sía qinée mi maqusána kurídanaura. ²² Dóo kái káqi sandáà. Anée óonu ráinaqa miqóo qeeqá qúnna áinaina áuqaanaura. Róotafa mi maqusánara káqikaa máqusee qunára misa mi maqusána áuqu Sooara fée qídaqa.

Karaambáiqá Soodoomma máqusa faqa Koomoora máqusa faqa kurídinau.

²³ Mi kananaanná súani afu maqee úri márufanoo Róotafa Sooara máqusai óonu ranau. ²⁴ Oonuroofanóo Karaambáiqá idá námu faqa koorootaqásaaqári qéemari idánara foorá írana námufaqa quqásoofanoo aakuara foorá Soodoomma máqusasaa fáqa Koomoora máqusasaa fáqa áqufinau. ²⁵ Áqufinoo mi arumúnaki máru maqusáusa faqa aiqáma faiqí ánaasee faqa ándanda faqa náru taikánau. ²⁶ Róotana ánaaqa narí afaaqi fáqa sandée fídanoo óonu quandáfinoo áfu máqeenoo doo miqóo ooruku kámmafi kísaaqa saqáriara foorá rakíqanoo márinau.

²⁷ Moó kánanaana Abaraqaammáfa fíndimeeqeenoo Karaambáiqá fáqa ufa quqóo óoqu finau. ²⁸ Miqóoqari Abaraqaammáfa mara muamí qáfoofanoo Soodoomma fáqa Koomoora fáqa mi afaasánasaa máru maqusásusaki idá muna fannoo firaafa uqanná óoru fúfánnoo qáfanau.

²⁹ Ánutufa mi afaasánasáa máru maqusáusa faqa máqa maaqá faqa kurídidanoo Abaraqaammánara iriséenoo Róotafa máriu maqúsusa náridanoo Róotana kái maréeqee kaqínna quqánau.

Mooabana fáqa Amooná fáqa níku nísauku kambíqoo ufafa.

³⁰ Róotafa Sooara máqusara rufáséenoo narí áraamuna qara nífiqeenoo ámuuqu námusaa óoni áamara márúnaki óoru márinau. ³¹ Máriufanóo miná áraamuna indaarúqaafa inaaqianaana maaqí qímasee qímaminau. Dóo maasá qíkoofa asooqá máridanoo. Sía maa saqánna aníndiri marasée faiqí mara qímifaqa máqara fásiqauqa máridaqa. Aiqáma faiqí áuqeeu óosanafa sía anindíríki máridanoo. ³² Doo áninaqa aníndiri uáinna námmani áuquseeqa nári níkoona ámíànanóo moómoo námaseenoo fúru fárinaqa anindíríki miná fáqa sakasée faiqáà. Miqí másaifanóo aníndiri níkoofa aníndiri faiqí mara qíminaqa aníndiri faiqi námu fíndifíqa máriaqa.

³³ Miqí qímaseeqa mi eendánaki miqandá uáinna námmani moómoo nári níkoona amisooofanóo néeneeséenoo fúrufara másoofanóo ánasaafa náaree narí ákoona fáqa

sakasée faiqanau. Úainna námmary fánnoo miná fúru fára másoofanoo narí áraamuna áuqoo áinainara sía írinau.

³⁴ Kanánaana ánaaafa narí áuna qímaminoo qinau. Fáasái eendáki qinée qeeqá qíkoona faqa sakasée faiqéeqa. Doo fáfaa eendáki aníndiri uáinna moómoo kaifáa ámiananóo námaseenoo fúru fárinana aneé faqa miná sakasée faiqáa. Miqímasee aníndiri qeeqá qíkoona faiqi máqasaana faiqí asumu káqi máriaqa. ³⁵ Miqí qímasee doo mi eendánaki miqandá uáinna námmary moómoo nári níkoona amisoofanóo fúru fárammá soofanóo áuna fannoo narí ákoona faqa sakaséenoo faiqanau. Róotafa uáinna námmary námseenoo fúru fáridanoo narí áraamuna áuqoo áinainara sía írinau.

³⁶ Miqímmasee Róotana áraamuna qára nári níkoona faqa faiqoonánnai nímuauq qáikiqau. ³⁷ Miqímásee márufanoo indaarúqaa áraamana fánnoo faiqi akoonaiqí maqaséenoo miná áuqu Mooaba neé qinau. Máriu fanoo Mooabafa fíndifinoo Mooaba máqannaasa níkoofaikamminóo márinau. ³⁸ Áuna fannoo mifá fáqa faiqi akoonaiqí maqaséenoo miná áuqu Beenaami feé qinau. Máriu fanóo Beenaamifa fíndifinoo Amoonna máqannaasa níkoofaikamminóo márinau.

20

Abaraqaammána faqa Abimeereekána faqa ufa.

¹ Abaraqaammáfa Mámareena máqusa minní séenoo Neekeefa máqa máaqakina óoqu finau. Mifá Kadeesa máqusa dínni Sura máqausa dínni qámabaana óoqu márinau. Marikínoo kafáa Keeraara máqusaki óoqu márinau. ² Keeraara máqusaki káqi máridanoo Abaraqaammáfa narí ánaaqara Saráqa námmarynara qiní dáuna fée qinau. Keeraara máqanna karambáiqá miná áuqu Abimeereekáfa márinau. Mifá Abaraqaammána ufa iriséenoo Saráqa námmarynara miná áuna fée qímaseenoo narí aináinira fáiquuqa níqiuqoofaqá Saráqa námmarynara maréeqeeqa Abimeereekána ámiqau.

³ Miqóo márufanoo Ánutufa Abimeereekána qainá sáa kooroo qímasee qímaminau. Anée kúqinnaránnoo maa anaaseená aneé máraannana moó fásiqa ánaaqá máridanoo.

⁴ Abimeereekáfa Saráqa námmarynara sía sakasée faiqanau. Minára iriséenoo Ánutuna qímaminoo qinau. Óo karambáiqá qinee andeeqárausa máridaqa anee qiní faqa qiní faiqí ánaasee fáqee nárínnaree. ⁵ Abaraqaammáfa narí kai Saráqa námmarynara qiní dáuna fee qifaqá qinée íriqa. Kafaa maa anaaseefá faqa narí afaaqiara qínoo qiní qífasaa fee qínoo. Miqí qifaqá qinee mina írunanoo qiní dáakirafa qímaqiminoo sía áaqarafa aníki máriannoo fee qifaqá máraunanoo sía áaqarafa qiníki máridanoo.

⁶ Ánutufa iriséenoo kafáa qainásaa qímaminoo qinau. Eeóo qinée íridaqa kuqáa aní aakirafa qímamifana andeeqáananoo. Qinée kai aní qumeé rafáaqafúnana anée sía qiní mandáikamma qímaqeenana mi anaaseená faqa sakasée faiqáananoo. ⁷ Dóo fíndi fínana mi fasiqána ánaaqá kaifáa narí afaaqinnái aiqáinanóo fúani. Abaraqaammáfa qiní tamummáqara fásiqa máridanoo. Mifá aníara innaaru qínaqa iriséeqa síamma aní áruanauranoo. Anée sía mi anaaseená aiqáinaqá aní faqa aní máqannaasa faqa aiqáma náruanauranoo.

⁸ Abimeereekáfa miná iriséenoo Kanánaana eendái fíndifinoo narí máqannaá úriqara-rausa náaramáseenoo Karambáiqá qu úfana qímammisooofaqá fíraa qóo rufíaqau. ⁹ Abimeereekáfa kafáa Abaraqaammána áaramáseenoo irámirinau. Anée nána óosanee maasá qíminánee. Nána mandá áinainee maasá aní ámunanee anee qiní faqa qini qíku qísauku faqa fíraa úmmaara qíminanee. Sía áuqaaqaa íra óosana maasá qímiananoo. ¹⁰ Nána írirafee márifanee maaqínanee.

¹¹ Abaraqaammáfa miná iriséenoo maaqí qímasee Abimeereekána qímaminoo qinau. Qinée maaqí qímasee qímiriqa maa maqannáasa sía Ánutunara rufíqee máriafaqa qiní daruséeqa qiní qínaaqá máree foo qímaseeqa miqí qíqa. ¹² Qiní qínaaqá kúqaa qiní dáuna máridanoo qiní qíkoona áraamuna máridanoo moó ánaasee faiqí máriafaqa maraqáunafa máridanoo. ¹³ Ánutufa qiníara aneenná akoona maqúsa minnísee anaamurinni núannee

qufaqá qinee Saráqa námmarina qímamiqa maaqí qiqíafana. Anee qiníara qiní úriqarara fee qínana qiníara qiní qífasaa fee qia.

¹⁴ Miqí qufanóo iriséeno Abimeereekáfa Saráqa námmarina kafáa Abaraqaammána áminau. Mikarí mifa sipsípauqa faqa burimakauqa faqa aináinira mánaaqa kúmaaraauqa faqa Abaraqaammána áminau. ¹⁵ Amiséeno maaqí qímasee qímaminau. Qiní maqa máaqa máridanoo. Aneenná kai áidinnaqoo mária.

¹⁶ Miqí qímaseeno quanda fínoo Saráqa námmarina maaqí qímaseeno qímaminau. Dóo aní áfasaana siruáa munnimma wan tauséenna 1000 ámiqa, maa ummaaráfa taikáinaqa aní faqa máriasa aní áaqarana sía máriifoo qiaqéera. Kafáa aiqámausa aníara sía mandóosana áuqee foo qiaqa.

¹⁷⁻¹⁸ Yáaweefa Saráqa námmarinaki kambíqoonara iriséeno Abimeereekána, na áiku ásaukukinaa ánaaseeuqa faiqí máqara áana ititásoofaqa faiqí máqarara sía amanáikiqau. Miqíqa márufanoo Abaraqaammáfa Abimeereekánara Ánutufinnai innaaru qufanóo Ánutufa Abimeereekána faqa narí ánaaqa faqa narí aináinira mánaaqa faqa misá aurírana taikannisoofaqá kafa faiqí máqarana amanaíkiqau.

21

Isakeena máqoo ufafa.

¹ Karaambáiqá narí qímaqoondee ínoo Saráqa námmarina ámiqi ámiqimma ámaqanau. ² Miqímmasoo fanóo Abaraqaammáfa náuraiqi márufanoo Saráqa námmarifa ámuuqa qáikinoo Abaraqaammána faiqí Ánutufa qímaqooqoo máqanau. ³ Maqasoofanoo Abaraqaammáfa miná áuqu Isakeeneé qinai. ⁴ Áuqu rámaséeno qísauku dínni taikásee dínni ani qaaramoo maraséeno 8 faasaana áiqaramá fufanoo Abaraqaammáfa Ánutufa qímamúndee ínoo Isakeena afaaqa áti ateeká áqinai. ⁵ Abaraqaammáfa uan handeeréeta 100 áukuana faqáafa márufanoo Isakeena máqanau.

⁶ Saráqa námmarifa Isakeena maqaséeno maaqí qinai. Ánutufa asasírana faqa naanaidara qírana faqa qíminoo. Aiqámausa minára írinausa qiní faqa naanaidara qífáranoo. ⁷ Miqí qímaseeno Saráqa námmarifa maaqí qinai. Yáfee moó fánnoo Abaraqaammána qímaminoo Saráqa námmarifa narí faiqí maqasée amana náamma ámiannoo fee qíannoo féé, sía amana moó fánnoo miqí qíannoo. Miqí qímariafaqa qinee asooqá námuki Abaraqaammána faiqí akoonaiqi máqeeqa. ⁸ Isakeefa áaqoo írinoo náamma minnísoo fáasaana Abaraqaammáfa qoomáqa firaaqóo suqánanau.

Abaraqaammáfa Qakaarana faqa Isamaeerana faqa niqiqoo ufafa.

⁹ Miqímmasee máriufanoo moó kári Isipa máqannaa ánaasee Akaara námmarina ámaaku fannoo Saráqa námmarina ámaaku Isaakeena faqa sararí márinnau. ¹⁰ Sararímarufanoo Saráqa námmarifa miná qáfamaseeno Abaraqaammána qímaminoo qinai. Maa ainainira manaaqána fáqa narí faiqí fáqa niiqáinaqa fuaqa. Maa anaaseená faiqí fannoo sía aní qumíasana qiní faiqí máraree qínnana máraannoo.

¹¹ Isamaeráfa faqa Abaraqaammána faiqí márúnara Abaraqaammáfa mi ufána írufanoo aundurá ummaara ranau. ¹² Miqúfanoo Ánutufa Abaraqaammána qímaminoo qinai. Sía faiqí ánaaqi qísanoosára ámuqusiani. Anée Saráqa námmarifa qímamindee ía. Isakeena sáaqari kai qinee qíma afeekaikíafannandée ínoo moómoo asumu kambíqee faránnoo. ¹³ Aní aináinira ánaasee faiqí fáqa qinée dadaaqíananoo moómoo faiqí maqasáinaqa moó máqannaasara foorá marifaranoo. Mifá faqa aní faiqí kái máridanoo.

¹⁴ Abaraqaammáfa mi ufána iriséeno moó kánanaana fíndifinoo féemu áafaqa faqa aandáu apata táquki nammári sakaséeno Akaara námmarina uqáruma amiséeno faiqí áakuumaqáseeno aiqanau. Akaara námmarifa narí ámaaku áfiqeenoo Beeraseeba máqa máaqaki aadána máqa máaqaki óoqu máridanoo óonuree anirée ída márinnau.

¹⁵ Aandáu apata táqukinaa námvari aiqáma taikáfufanoo Akaara námmarifa narí faiqí káqikaa sáqari atukakí áisanau. ¹⁶ Aiséeno káqikaaqóo kísaaqasaa óonu óoqufaqee

ídanoo narí kaí qímirináu. Qinée sía amana qeeqá faiqì kúqirana qáfaanuranoo. Miqí qímaseenoo miqóo óoqufaaqée márídanoo ikí ráqee márínáu.

¹⁷ Miqí márufanoo Ánutufa mi faiqína ikí ráqarana írufanoo innaarúnaindari Ánutuna angíroo moó fánnoo Akaara námmarina qímaminoo qínáu. Akaara námmani anée nánaree ummaara márídanee. Sía rufíaa. Aní ámaaku ikí ráqarana Ánutufa dóo írinoo. ¹⁸ Dóo fíndi fínana óonu faiqì rafúsusee ámiqi ámiqia. Qinée miná sáaqari kambíqainausa fíraa maqannaasaiká mánnisaanaura.

¹⁹ Miqí qímaseenoo Ánutufa Akaara námmarina áfu maqa ámufanoo nammári mádika qáfanáu. Qáfamaseenoo aandaù apata táqu mara máreenoo óoqu saka narí faiqì ámufanoo nanau.

²⁰ Ánutufa Isamaeerána rakísi ámaqee márufanoo innooqánáu. Innooqáfufanóo mifa Paraana aadána máqa maaqáki márídanoo uaqárana akoofása márínáu. ²¹ Paraana aadána máqa máaqaki márufanóo miná ánoofa Isipa máqusaindaraa mánaaqa mara ámináu.

Abaraqaammáfa Abimeereekána faqa moodáanaki kára úfa qínáu.

²² Mi karí Abimeereekáfa Pikoarana narí rákira fásiquauqa uriqararana áfiqeenoo Abaraqaammáfa máruqoo óonu réeqa maaqí qímasee qímamiqa qíqau. Anée aiqáma áinaina áuqaannánaki Ánutufa dadaaqídanoo. ²³ Doo maqee Ánutuna áfusaa qíma afeekaikámmásee qíní faqa qíní faiqi námu faqa qíní sáaqari náaru kambíqainausa faqa sía mandáikamma nímaqaa. Qinée aní ámiqimma ámaqáqiafana anée faqa miqí kai ínana qíma afeekaikámmásee qíní faqa maa maqa maaqána anee márianna maqa maaqána fáqa ámiqimma qímaqaa.

²⁴ Abaraqaammáfa minára iriséenoo qímamináu. Qinée miqímmianauree qímasee qíma afeekaikínáu.

²⁵ Miqí qímaseenoo Abaraqaammáfa Abimeereekána óori kándara úfakiqari qímamináu. Aní aináinira fáiqiuqa qíní nammári mádika rákirara máseeqa máreeà. ²⁶ Abimeereekáfa iriséenoo qímamináu, Qóo qinée sía miná írídaqa, yáfee miqínoo fee. Anée minára sía qíma qímunaqa sía íríqiafana. Maqee kái írídaqa.

²⁷ Abaraqaammáfa minára iriséenoo burimakáuqa faqa sipsípauqa faqa maréeqee Abimeereekána ámináu. Amisée miqandá moodáanaki kiqáu. ²⁸ Abaraqaammáfa sipsípa ánaaqiuqa dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 náadumasaa rainá quqánáu. ²⁹ Abimeereekáfa miná qáfamaseenoo Abaraqaammána irámirináu. Anee nánaree miqídanee.

³⁰ Miqí qímasee iroofanóo Abaraqaammáfa qínáu. Anée maanáuqa máraà. Anée máráinnanannóo qíníara maa nammari dikaandána indu fínaufoo qinnáranoo.

³¹ Misá miqóo qíma afeekaiká máseeqa mi maqusána áuqureeqa Beeraseeba fée qíqau.

³² Miqanda Beeraseeba máqa máaqaki moodáanaki kára úfa qímasoofanoo Abimeereekáfa narí rákira fásiquauqa uriqararana Pikoorasandíri nárì maqúsai Firistia máqa máaqai fiqau. ³³ Miqandá fufanóo Abaraqaammáfa tamarisika sáqari Beeraseeba máqusai úmmaquseenoo náaru náaru márira Káraambaiqa Ánutunara innaaru qímarináu. ³⁴ Mi kamúqoo Abaraqaammáfa kísaaqasaa Firistia máqa máaqakina márínáu.

22

Ánutufa Abaraqaammánara aneenná ámaaku Isakeena tatúfirana suqá qímiannee qu úfafa.

¹ Máriiufanoo Ánutufa Abaraqaammána amanammásee qáfaanee qímasee innaarúnaindari áaramasee qínáu. Óo Abaraqaama qufanóo Abaraqaammáfa qínáu qinée maaqóo márídaqa. Miqí qufanoo Ánutufa qímamináu.

² Aneenná ámaaku Isakeena aní ámaaku moodáa, káaqa ámuqusa ímariannana áfiqeenana Mooría máqa máaqai óoru ráinaqa qínee áaqana moó uqafíqáanaura. Anée mi aqaannánasaa aneenná ámaaku arusée qíni tatúfirana suqá qímia.

³ Miqí qímasoofanoo kanánaana fíndifinoo narí dookísaa idá rufáriséenoo minásaa quqáseenoo narí aináini marú faiqi qandá faqa narí ámaaku Isakeena fáqa nífiqeenoo fíndimeeqee Ánutufa qímàmúnnai finau. ⁴ Qaara afuru aanái fí faiqaqau. Qaaramó kufanóo Ánutufa qímaqoo áaqannafa níanasaa márufanoo qáfanau. ⁵ Qáfamaseenoo Abaraqammáfa narí aináini máru faiqi qandá qímanniminoo qínau. Ínneeqara maaqóo márída doonkísaa rakísiaqa. Qeeqá qímaakundíri miqóo óoru Ánutunara innaaru qímasee ínneeqara iannái qúmuanaura.

⁶ Miqí qímaseenoo Abaraqaammáfa tatúfirana suqáaninna ídana maréeqeenoo Isakeenasáa soofanóo mároofanoo narí idá qéemaruna ákuru mándeenoo miná qumáreenoo musúka faqa qumáreenoo doo narí faiqi áfiqeenoo Ánutufa qímaqoo áaqanna kaaqa óoru fínau. ⁷ Aanái óoru fímarufanoo Isakeefa narí ákoona áaramaseenoo qínau, Qípoo qufanóo Abaraqaammáfa foó qímasee qínau. Nánaree qídanee qufanoo Isakeefá qínau. Qinée qáfaunana anee idáti faqa idá rúmbarana faqa máree fímarinanoo, yáafée tatúfirana suqéefandínna sípsipafa márídanoo fee.

⁸ Abaraqaammáfa maaqí qímasee narí ámaaku qímaminau. Ánutufa narí kaí sip-sípa ánaaqi moodáa qíminaqa tatúfirana suqámianaura. Miqí qímaseeqa miqandá moodaanaki óoru fíqau.

⁹ Miqandá Ánutufa qímaqoo áaqannasaa óoru réeqa Abaraqaammáfa óoniuqa maréeqee áaku aakummáseenoo idá miná ámuuaqa quqáseenoo narí faiqi Isakeena ruúm-beeqeenoo rafúsu idásaa rusínau. ¹⁰ Rusíseenoo musúka qumáreenoo narí faiqi kuqá arusaanéera inau. ¹¹ Karaambáíqa angíroo innaarúnaindari áaramaseenoo qínau, Abaraqaamma, Abaraqaamma, miqí qufanóo Abaraqaammáfa qínau. Qinée máa márídaqee qufanoo Karaambáíqa qínau. ¹² Sía faiqi arua, sía mandáikamma ámaqaa. Sía aneenná ásaukukoo aneenná faiqi árua. Dóo maqéé qinée írídaqa anee Ánutuna ufa qaindúsidana miná ufa áfaqee márínanoo. Anée aneenná ámaakuara aneenná ámuqusa uqannára sía qádo qíananoo eedóo kaí qíananoo.

¹³ Miqí qufanóo Abaraqaammáfa uqéeráfinoo qáfoofanoo ándandaki sípsipa ákoona saqári ánaaqiki aanai rutáqusee márufanoo qáfanau. Qáfamaseenoo Abaraqaammáfa narí ámaaku ámaqa máqeenoo sípsipa ákoona aruséenoo Ánutuna tatúfirana suqá áminau. ¹⁴ Miqóoqari Abaraqaammáfa mi aqanná áuqu reenoo, Karaambáíqa nímira áaqanee qínau. Minára maqee mindáraasa maaqí qídaqa, Yáaweefa narí áaqanasaa nímídanoo fee qídaqa.

¹⁵ Karaambáíqa angíroo innaarúnaindari kaifáa Abaraqaammána áaramaseenoo qínau. ¹⁶ Karaambáíqa aníara maqí qídanoo. Qinée qeeqá dúqusaa qíma afeekaikammásee qídaqa. Qínee firaaqóo aní ámiqimma ámaqaanaura. Anée aneenná ámaaku moodáa sía qádo qíannanara qínee miqíanaura. ¹⁷ Qínee kúqaa qíma afeekaikámmasee anísaa aní aruakínausa aní áiku ásauku innaarúnai fásaura foorá moómoo márifaranoo núkudara foorá aní ámianauranoo. Aní áiku ásauku namuqáa rafáaqa fúsee misá aináina máree márifaranoo. ¹⁸ Aiqáma máqannaasa qíníara aní áiku ásauku ámiqi ámiqimma nímáaqaafánandee másee maasá fáqa ámiqi ámiqimma qímaqannee qífáranoo. Anee qíní aakápara ufa qaindúsuannánara miqíqaa.

¹⁹ Abaraqaammáfa miqóoqari narí faiqi Isakeesandíri narí aináinira fáiqi qára qúmi nífiqee narí máru máqusanai Beeraseeba máqusai óoqu márínau.

Naqoorana áiku ásauku núqu.

²⁰ Máriiufanoo Abaraqaammáfa irufanoo Mirikaa námmarifa Naqoorana Abaraqaammána ákaqa faiqi qísauku dínni taikásee dínni óonu qaarammóo marasée 8 máqee fóo qiqau. ²¹ Usafa indaarúqaafa Busafa miná ánaaqiannaafa márínau, miná ánaaqiannaafa Keemueerafa mifá Arammána ákoofa márínau. ²²⁻²³ Miná ánaaqiannaafa Keeseedafa márínau, miná ánaaqiannaafa Qasoorafa márínau, miná ánaaqiannaafa Piradasafa márínau miná ánaaqiannaafa Didarafa márínau, misá nínáaqiannaafa Beetueerafa márínau. Mifa Reebeeka námmarina ákoofa márínau. Mirikaa námmarifa mi faiqi

námusa Naqoorana Abaraqaammána ákaqasaa máqanau. ²⁴ Reumma námmarifa Naqoorana ínaaqíanna ánaasee fánnoo Teebana faqa Kaqammána faqa Taqasana faqa Maakaana faqa máqanau.

23

Saráqa nammarifa kúqufanoo Abaraqaammáfa ákundara máqa feefaurú ufafa.

¹ Saráqa námmarifa 127 áukuana marasée kúqináu. ² Kannaana máqa máaqaki Qeeboorona máqusaki kuqufufanóo Abaraqaammáfa miná kuqíranara soofaarí márínau.

³ Abaraqaammáfa narí ánaaqa kúqirana máfi quqásee Qeetana áiku ásauku máruqoo óonureenoo maaqí qímasee irámirinoo qináu. ⁴ Qinée moó máqannaasa ínni qámbaana ani márídaqa. Amanée qiní maqá moó qímifaqa feefaurú nimiséeqa qeeqá qínaaqa minakí ákundaanáuree.

⁵ Qeetana áiku ásuku irisée Abaraqaammána qímamiqa qiqau. ⁶ Anee maasá ufa íria, maasa aní qáfaunana anée afeeka rakisirafá máríanafa máríananoo. Aneenná ánaaqa maasá ámiqira mádikaki ákundaa. Maasa aiqámausa mi madikánaki ákundaranara asasídaqa.

⁷ Miqí qufanóo Abaraqaammáfa misá nóorinni kummá rámafinoo qímannimino qináu. ⁸⁻⁹ Ínnee eedóo qiafaqá amanée ínnee Eefaroonaa, Sooqarana ámaaku irámirifánnoo ínni nífusaa Makapeera máqa máaqaki narí anaadóo átinni óoni áamara márína qíminaaqa feefaurú amana kái amiséeqee mi maqa maaqána qeeqáindi kámmásee qeeqá qíku qísauku níkundee máríanau.

¹⁰ Eefaroonaa narí Qeetana áiku ásauku faqa faandaamura kooqíki ufa suqíranaki márídanoo iriséenoo aiqámausa irámirufanoo Abaraqaammána qímaminoo qináu. ¹¹ Óo úriqararafa íria, qínee aiqáma mi maqána faqa óoni áamara minakí márína faqa aní ámianaura. Maaqóo qeeqá faiqi ánaasee nífusaa aní ámianana aneenná ánaaqa minakí ákundaa.

¹² Miqí qufanóo Abaraqaammáfa Qeetana áiku ásauku nóorinni kummá rámafinoo Eefaroonaa aiqámausa íriaqera firaaqóo qímaminoo qináu. ¹³ Amanée qinée irámirianané írinnaree. Qinée mi maqána átisaa aiqáma feefauríanaura. Qínee feefaurú ámianana anee eedóo qímasee márínaqa qínee qeeqá qínaaqa miqóo ákundaanáura.

¹⁴ Eefaroonáfa minára iriséenoo maaqí qímasee Abaraqaammána qímamináu. ¹⁵ Óo úriqararafa, maqá feefaurú 400 siruáa márídanoo, mi feefaurúna maasá qeeqá qám-baana náqa fée másee rainánauree. Anee aneenná ánaaqa káqi minakí ákundaa.

¹⁶ Abaraqaammáfa iriséenoo eedóo qímaseenoo síkéera maraséenoo 400 qummaara ainaina dínna quqáseenoo siruáa dínna quqásoofanóo amana kái ufanóo ámináu. Eefaroonáfa aiqámausa narí máqannaasa Qeetana áiku ásauku nífusaa qufanóo iriséenoo miqí kai mináu. Nári síkéera qummaara amana kái Eefaroonaa ámináu.

¹⁷ Miqímmasee Abaraqaammáfa Eefaroonaa aiqáma áinaina Makapeeraa máqa máaqaki súani óosana qáannai Mámmareena maqúsa adeedí maruna feefaurúmsoofanoo Abaraqaammánaindi kináu. Mi feefauriráfa maqá faqa óoni áamara minakí márúna faqa aiqáma sáqariuqa mi maqána átisaa máru saqarísa faqa aiqáma moodáanaki rafáaqafináu. ¹⁸ Aiqaqa Qeetana áiku ásauku miqóo suqíranaki máriusa mi maqa maaqánara Abaraqaammánaindi fée qiqau. ¹⁹ Miqímmaseenoo Abaraqaammáfa narí ánaaqa Saráqa námmarina mi ooni aamáranaki Kannaana máqa máaqaki ákundana.

²⁰ Miqímmasoofanoo mi maqáfa faqa óoni áamara minakí márúfa Qeetana áiku ásaukundi máriufa Abaraqaammánaindi kufanóo mi maqána níkundara máqaikináu.

24

Isakeena ánaaqa mara ámu ufafa.

¹ Doo Abaraqaammáfa káaqa náuráiqi márínau. Karaambáiqqa Abaraqaammáfa aiqáma áuqoo áinainna ámiqi ámiqimma ámaqee márínau. ² Abaraqaammáfa narí óosana maraséenoo nári aináiniranasaa kísaaqasaa rakísi marúna áaramaseenoo qímaminoo

qináu. Anee aneenná ásauku qífundana ámeemaanai áusùsee afeekaiká másee qíma afeekaikía. ³ Qinee aníara Karaambáiqá innaarúna faqa maqá faqa áuqu Ánutuna áuqusaa qíma afeekaikámasee sía qiní qímaaku Kannaana máqanna anaasee mara ámiannee qídaqa. ⁴ Anee qinée kambíqaafanna máqusanai ónuree qiní átikinaa mánaaqa mara máree Isakeena múqu ámià.

⁵ Miqí qímasoofanoo mi rakisiráfa maaqí qináu. Dóo amaná, óoru ráanaqa mindáara mánaaqa iráifanoo narí máqa máaqa minnísee maí qúmirara ititínaqa amanée qinee aní ámaaku aiqáananoo anée qúmunna máqa máaqaanai óoru fúannoo féé.

⁶ Miqí qufanóo Abaraqaammáfa qináu. Óo sía uqanná anee qiní qímaaku aiqáinanoo minní óorufuani. ⁷ Yáaweefa innaarúnaindaraa Anutúfa qeeqa qíkoona maqúsaindaraana faqa qeeqá ainaina maqásaaqaraana faqa mara máreenoo maa maqa maaqá-nasaa quqáqoosa máridaqa. Mifa qíma afeekaikámasee qiní fáqa qiní qíku qísauku fáqa maa maqa maaqána nímianauree qináu. Mifa narí angíroo aiqáinanoo aní áfunni fínana óoru qiní qímaaku ánaaqa áfiqee qúmi naránnoo. ⁸ Mindáara mánaaqa fánnoo sía maí qúmiraree qínana miqóo kaí qíma afeekaiká máqaanna ufánakiqari idukúananoo. Qiní qímaaku sía minní áfiqee óoru fúà. ⁹ Miqí qímasoofanóo mi ainainira fasiqáfa narí ásauku Abaraqaammána nari úriqararana áfundana ámeemaanai quqáseenoo qináu, doo qinée anee qíanandee ianáura.

¹⁰ Miqí qímaseenoo ráudama kínoo Abaraqaammána kamméera, qóosa fooqána, miná qísauku qára maraséenoo narí úriqararana aináina ámiqirana kaí maraséenoo kamméerasaa quqáseenoo máreenoo fináu. Abaraqaammána ákaqa Náqoorafa Mesopotamia máqusai súani dínna átaaqqeeni márunnai óoru fináu. ¹¹ Aanái faiqanóo fífiu fanóo eenée márufanoo anaaseeuqa nammári sákee máruqoo óonu ranau. Óonuree qáfoofanóo maqúsa adeedí nammári sákee máruqoo óonu réenoo miqóo narí kamméerauqa quqásoofaqa máriqau.

¹² Narí kamméerauqa quqáseenoo mi fasiqáfa Yáaweenara innaaru qínoo qináu. Óo Ánutu qiní úriqararana Abaraqaammána Ánutufa anée qiní faqa máridana maqee qiní dadaaqíà. Anée qiní úriqararana Abaraqaammána faqa qíma afeekaiká máqoonafa maqee ánoonaikiani. ¹³ Qinée nammári sákee máriana aaqá adeedí márunaqa, anaaseeuqa nammári ani sákee máriafaqa máridaqa. ¹⁴ Moó mánaaqa aniráinaqa qinee maaqí qímasee qímamianaúra. Amanée aneenná táquki nammári saka qíminaqa naanáuree. Mifá qiníara námasainaqa aní kamméerauqa faqa nímianauree qínannara minára aneenná aináinira fáiqi Isakeena útaaqaama ámaqaqaanafee qianáura. Mi ainaináfa kambíqainaqa anee qiní úriqararanasaa qíma afeekaikunna úfanara írianaúra.

¹⁵ Mifa miqí qímasee innaaru qímarufanoo moó mánaaqa Reebeeka námmarifa nammári táqu ákumáaqa aku máree aniranau. Mifa Abaraqaammána ákaqa Náqoorana faqa miná ánaaqa Mirikaa námmarina faqa faiqí Betueerana áraamuna marínau. ¹⁶ Miná óori áfiri ámiqi ámiqi írafa sía áuqu márufa aniroofanóo qáfoofanoo óoqu nammári saka máree úrináu.

¹⁷ Ururoofanóo Abaraqaammána aináinasaa rakísira fásiqá fánnoo mi fúnnaí sandée óonureenoo maaqí qímasee qímamináu. Amanée aneenná táqukinaa námmani káqikaana qiní qíminaqee naanáuree.

¹⁸ Miqí qufanóo mi manaaqáfa qináu, eeòò faiqí firaafá, dóo náà qímaseenoo nammári táqu afíqú quqásoofanóo dóo nanau.

¹⁹ Námasoofanóo mi manaaqáfa narí kaí qináu. Qinée nammári moó fáqa sakasée aní kamméerauqa nímii sánaaqa náma sáifanoo nímuaqu íannoo. ²⁰ Miqí qímaseenoo narí nammári táqu kái káqi difáaniki adíaseenoo sandéenoo óoqu moó fáqa saka máreenoo múru adía soofaqa kamméerauqa naqau. ²¹ Kamméerauqa nammári ními márufanoo Abaraqaammána aináinira fásiqá fánnoo íreedaa kai kásooinoo máridanoo qáfaidanoo maaqí qímirináu. Dóo féè Yáaweefa qinée kísaaqasaa ánunannara ánoonai kídanoo féè.

²² Kamméerauqa nammári néeneesee nímuaqummásee márufanoo Abaraqaammána aináinira fásiqá fánnoo kóorannai áuqira qimmusa mi manaaqána aikikí

qusamáqaseenoo kafa kóorannàì áuqira ísaaqama qaaraqánda ásaukuki usamáqaseenoo irámirinoo qinau. ²³ Aneé yána áraamunee márídaneé amanée qiní qímaqimia. Amanee maasá námu aneenná ákoona máaqa kina nífiqee fínaqee faiqaanáuree.

²⁴ Reebeeka námmarifa miná iriséenoo narí qímaminoo qinau. Qiní qíkoofa Beetueeráfa Náqoorana faqa Mirikaa námmarina faqa faiqì márídanoo. ²⁵ Maasá máaqa nárana amaná márídanoo aní faqa áníasa fáqa aní kamméerauqa faqa nárana máaqa faqa nímfaránoo.

²⁶ Miqí qímasoofanóo Abaraqaammána aináinira fásiqa iriséenoo maqásaa óorindari mapámu finoo Karaambáíqa narí úriqararana Abaraqaammána Anutuna amooqídanoo maaqí qinau. ²⁷ Óo Ánutu Abaraqaammána Ánutufa, anée ámiqi ámiqi uqanná míananoo. Anée Abaraqaammána ámiqi ámiqi ímariannanara sía taikéenoo káqi fídanoo. Karaambáíqa fánnoo qiní úriqararana átiuqa iannáì andeeqásee qífiqee áninoo.

²⁸ Miqí qímasee innaaru qímasoofanóo Reebeeka námmarifa sandeenoo narí ánoona máaqai óonureenoo aiqáma mi ufáusa qímaminau. ²⁹⁻³⁰ Reebeeka námmarina áfasaafa Rábanafa Reebeeka námmarina ufa iriséenoo kóorannai áuqira qímmusa qusamáqóona faqa kóorannai áuqira ísaaqamá qusamáqóona faqa qáfamaséenoo ráudamaku fánnoo óoquréenoo nammári sákee máru madikána áfainni qáfoofanóo Abaraqaammána aináinira fásiqa miqóo nammári áfainni narí kamméerauqa naaqá kíkíqinoo márínau. ³¹ Márufanoo qáfamaseenoo qímaminóo qinau. Qiní faqa áninaqa máaqai fua. Karaambáíqa fánnoo aní ámiqi ámiqimma ámaqee márifa máríananoo. Nánaree anee maaqóo maridaneé. Qinee aní faiqára máaqa dóo deedaqammásee aní kamméerauqa márírana faqa deedaqíqa.

³² Abaraqaammána aináinira fásiqa fánnoo miná iriséenoo narí faqa márusa faqa narí kamméerauqa faqa nífiqeenoo doo máaqai finau. Máaqai óonu roofanóo Rábanafa kamméera saaqáaraa qúmaara mara maqásaa quqáséenoo nárana nammári nimiséenoo Abaraqaammána faiqi námu nammari nímu faqa níku nammári úqiqua. ³³ Níku nammári uqu soofanóo Rabanafa nárana níminau. Nímufánnoo Abaraqaammána aináinira fásiqa fánnoo qádò qímasee qinau. Sía qinée káqi naanáura. Qinée qíraree qúnna úfana qíma nimiséeqa miqóo naanáura. Rabanafa minára iriséenoo qinau. Doo qínaqa maasa írià.

³⁴ Miqí qímasoofanóo Abaraqaammána aináinira fásiqa qíma níminoo qinau. Qinée Abaraqaammána aináinira fásiqa márídaqa. ³⁵ Karaambáíqa firaaqóo qiní úriqararana ámiqi ámiqimma ámaqaseenoo aináina faqáfáikamma ámaqeenoo. Karaambáíqa sipsípauqa fáqa burimakáuqa faqa siruáa fáqa kóora fáqa aináinira fásiqauqa fáqa mánaaqauqa fáqa kamméerauqa fáqa doonkíuqa fáqa moómoo áminoo. ³⁶ Qiní úriqararana ánaaqá Saráqa námmarifa asooqásaa faiqì akoonaiqí maqasoofanóo qiní úriqararafa narí aiqáma áinaina miná kai áminoo. ³⁷ Qiní úriqararafa qifaqa qinee afeeka ufannáì qíma afeekaikámmaseeqa mina aamúaqira úfa qaindúsuauree qíafananoo qinau. Anée maqóo qáraasa Kannaana máqanna kínaa ánaasee sía uqanná maréeqee qiní qímaaku ámia. ³⁸ Anée óoru qini qíkoona máqannaasaki qiní átikinaa mánaaqá mara máree múqusee qiní faiqi ámia.

³⁹ Qinée mi ufána iriséeqa narí maaqí qímaseeqa qímamiqa. Mi manaaqáfa sía qiní faqa qúminaa náqaa fée íanauree.

⁴⁰ Qúnanoo mifá qínoo, qinee Karaambáíqa ufa aiqáma kári áfaqee márúnausa márídaqa, mifá narí angiroo aiqáinanoo aní faqa fídanoo dadaaqínanoo ánoona kambíqaannoo. Anee qiní faiqì ánaaqá qiní máqannaasakinaana qiní qíkoona átikinaana máreennaranoo. ⁴¹ Moodáa áana kái anée idukínna ánanafa márídanoo. Óoru ráinaqa misa mánaaqá moó sía qímifanoo aní qíma afeekaikírafa taikáinana idukíra fásiqaikinánanoo.

⁴² Qinée Abaraqaammána mi ufána iriséeqa nammári díkaanda máriqoo ururée maaqí qímasee innaaru qíqa. Óo Karaambáíqa qiní úriqararana Abaraqaammána Ánutufa máríananoo, qinée áuqaunna áinainna ánoona kambíqaani. ⁴³ Qinée nammári díkaanda máriqoo máríanaura. Máríananoo mánaaqá moó fánnoo nammári

sákarara aniráinaqa qinée nammáriara innaaru qianáura. ⁴⁴ Mifa eedóo qímaseenoo qiní faqa qiní kamméerauqa faqa nammári níminanoo mifá anée qiní úriqararana ámaaku útaaqama ámaqaqaanafa máriannoo. ⁴⁵ Qinée qíreedá kaí innaaru qímarunanoo Reebeeka námmarifa maqúsaindari nammári táqu ákumaaqa akumáreenoo áiqareenoo nammári sákararee qímasee fifaqa qinee maaqí qímasee qímamiqa. Amanèè anee nammári qímina naanáuree. ⁴⁶ Miqí qúnanoo mifá kái káqi narí nammári táqu ákumaaqa qáraana afaimmá quqáseenoo qinoo. Námasainaqa ani kamméerauqa faqa nímiánaura. Miqí qifaqá qinee námasaunanóo mifá kamméerauqa faqa nímiifaqa néeà. ⁴⁷ Námaseeqa qinée maaqí qímasee irámiriqa ani ákoofa yáfee, qúnanoo mifá qímaqiminoo qinoo. Qiní qíkoofa Beetueeráfa Náqoorasa Mirikaa námmarisa faiqí máridanoo. Qinée mi ufána iriséeqa kóorannai áuqira qímmusa usuámaqaseeqa kafa kóra ísaaqama ásaukuki usuámaqeeqa. ⁴⁸ Usuámaqaseeqa dóorindari maqásaa kummárama fifaqa qeeqá úriqararana Abaraqaammána karaambáiqá Ánutuna amooqíqa. Mifá qiní qífiqamareenoo andeeqásee qiní úriqararana atíuqa iannái múrusaifaqa qinee misá níraamuna qeeqá uriqararana ámaaku ánaqa márianínnana paqúriqa. ⁴⁹ Dóo maqee uqanná Rabanna anée qíma qíminaqa íria. Anee qiní úriqararana andeeqá ámaqararee qínana qíma qímia. Anee sía andeeqá ámaqararee qínana minára faqa qíma qíminaqa qinee qeeqá ianná áinainara óonu máfi íriánaura. ⁵⁰ Rábanafa fáqa miná ákoofa Beetueeráfa faqa narí qímamiqa qiqau. Maa ufáfa Karaambáiqaindari ani máriifaqa maasá náqifee másee minára ufa qináuree. ⁵¹ Maa Reebeeka námmarifa márinoo. Áfiqamaree fúa. Múnusainanoo mifá aní úriqararana ámaaku ánaaqaikinoo, Karaambáiqá narí qindée íani.

⁵² Abaraqaammána aináinira fásiqa mi ufána iriséenoo óorindari maqásaa áqufinoo Karaambáiqá amooqímamaqánau. ⁵³ Amooqímaseenoo fíndifinoo qamunna faqa siruáa faqa kóra faqa firaa feefauru áqimaru oonísa Reebeeka námmarina áminau. Mifá firaa munnimma áqimaru ainaináusa miná áfasaana faqa miná ánoona faqa níminau. ⁵⁴ Nimi séenoo narí fáqa ánusa sáimbaqa nárana fáqa nammári faqa neenee séeqa faiqaqau. Faiqée iáqoofanoo kanánaana Abaraqaammána aináinira fásiqa Reebeeka námmarina áfasaana faqa ánoona faqa qíma níminau. Amanée qinee maqee qeeqá firaa fínnai fuanáuree. ⁵⁵ Miqí qufaqa miqandá qiqau, sáina Reebeeka námmarifa maasá faqa moodaa amaanaki fée, qísauku qára taikáseenoo áfuru fée faiqéenoo fuani.

⁵⁶ Miqí qufanóo Abaraqaammána aináinira fásiqa fánnoo qinau. Doo sía maasá rafáaqa fúa. Doo qineé maqee fídaqa. Karaambáiqá fánnoo qinée kísaaqasaa ánunna sáikana ánoona dóo kambíqasaifaqa qáfamáseeqa sáinaqa qeeqá úriqarara finnái fúa. ⁵⁷ Miqandá minára iriséeqa qímamiqa qiqau. Sáina Reebeeka námmarina áaramásee qífanoo náqaa fee qíannoofee. ⁵⁸ Miqí qímaseeqa Reebeeka námmarina áaramaseeqa irámiriqa qiqau. Anée maa fasiqána faqa maqee fée finnáree. Miqí qufanóo doo maqee fuanáuree qinau.

⁵⁹ Misa mi ufána iriséeqa Reebeeka námmarifa fáqa minásaa rakísi marú anaaseefá fáqa Abaraqaammána aináinira fásiqa fáqa miná fáqa ánusa faqa doo niqiqoofaqá fiqau. ⁶⁰ Reebeeka námmarifa fírarufaqa maa ufánannoo miná afaaqóoqa qiqau. Óo maasá qísooki aníkíqari aruakínausa moómoo uqanná firaqóo uqanná kambíqéefara aní áiku ásauku márinausa namuqáa narí nífaqaqa mándaída misá maqa máaqa námu fáqa misá aináina fáqa máree márifáranoo.

⁶¹ Miqí qímasee afaaqóoqa qímasoofanóo Reebeeka námmarifa fáqa aináinira mánaaqauqa faqa kamméerasaa akarée fufaqa Abaraqaammána aináinira fásiqa námu faqa fiqau.

⁶² Isakeefa Neekeefa máqa máaqakiqari aadána máqa máaqai nammári díkaanda máruqoo óoqu márinau. Mi nammari díkaandána áuqu káqi márirafa qiní qíqafaidanoo fée qímariqau. Mifá Kannaana máqa máaqa qáannai súani áfu dínna átaaqeeni márinau.

⁶³ Miqóo máridanoo Isakeefa moó éenoonnai aatáta nídanoo uqéera fufanóo mirínni qáfoofanóo kamméerauqa qúmiqau. ⁶⁴ Reebeeka námmarifa kamméera saaqári uqéera fínoo Isakeena qáfanau. Reebeeka námmarifa qáfamaséenoo narí kamméera saaqári

maqásaa áqufinau. ⁶⁵ Áqufufanoo Abaraqaammána aináinira fáiqi irámirinau. Yá fasiqá fée maasá únannai ánidanoo fée. Miqí qufanoo Abaraqaammána aináinira fásiqa qináu. Qiní úriqararafa ánidanoommi qufanóo Reebeeka námmarifa nári óosana máreenoo qamunna máfi óorisaa ititánau.

⁶⁶ Isakeefa uru paqúrimmasoofanóo Abaraqaammána aináinira fásiqa fánnoo aiqáma áinaina áuqoonara Isakeena qímaminau. ⁶⁷ Qímamisoofanóo Isakeefa Reebeeka námmarina maréeqeenoo narí máaqaki Saráqa nammarifa máriunaki quqássoofanóo miná ánaaqai kinóo márufanoo Isakeefa Rebeeka námmarinara áidi márufanoo mi aidiráfa Isakeefa narí ánoofa kúqunara ámuqusiufa doo asooanau.

25

Abaraqaammáfa moó ánaaseesaa faiqi máqoo ufafa.

(1Stori 1:32-33)

¹ Abaraqaammáfa ánaasee moó máranau. Miná áuqu Keeturaa námmarifa márínau. ² Minásaa faiqi moómoo máqanau. Faiqi mòó indaarúqaana áuqu Simaramafá márínau miná ánaaqianaafa Yookasanafá márínau miná ánaaqianaafa Meedanafá márínau miná ánaaqianaafa Midianaaafa márínau. Miná ánaaqianaafa Isabakafá márínau nínaaqianaafa uqanna Suaafá márínau. ³ Indaarúqaana ánaaqianaafa Yookasanafá mifá Seebabana faqa Deedana fáqa níkoofa márínau. Deedana áiku ásuku Asuraa máqannaasa faqa Reetusimma máqannaasa faqa Reummimma máqannaasa faqa máriqau. ⁴ Mídiana ámaaku indaarúqaa faiqi Efaafá márínau, miná ánaaqianaafa Efeeráfá márínau, misá nínaaqianaafa Qannookafá márínau misá nínaaqianaafa Abidafá márínau, misá nínaaqianaafa uqanná Eeradaafá márínau. Minamúsa Abaraqaammána ánaaqi Keeturaa námmarina sáaqari kambíqarausa máriqau.

⁵ Abaraqaammáfa narí aiqáma áinaina Isakeena kái áminau. ⁶ Amiséenoo narí káqi márídanoo moó ánaasee faiqi námu faqa ámiqira áinaina óosana óosana Abaraqaammáfa káqi nimiséenoo Isakeefa máruqooqari súani óosana qáannai máqa máaqai nínanai níiqoofaqá mitínai óonu máriqau.

Abaraqaammáfa kuqufuafaqá ákundoo úfafa.

⁷⁻⁸ Abaraqaammáfa asooqáqeenoo kúqináu. 175 áukuana marasée kúqináu. ⁹ Kuqufuafaqá miná ámaaku qára Isakeesa Isamaeerasa miqandá nári níkoona irí mara máree Makapeeraa máqa máaqaki Mamaree máqusa súani óosana qáannai óoni ámaraki ákundaqau. Mi maqána Eefarooná Soogarana ámaaku Heetana áiku ásaukundi feefaurummáqoonaki Abaraqaammána ákundaqau. ¹⁰ Abaraqaammáfa káqi márídanoo Qeetana áiku ásauku feefaurú máqoonakina Saráqa námmarina faqa Abaraqaammána faqa níkundaqau. ¹¹ Abaraqaammáfa kuqufufanóo miná ámaaku Isakeena Ánutufa ámiqi ámiqi ímarínau. Isakeefa káqi márira námmani dikaanda qiní qíqafaidanoo fee qímaru námmani dikaandána aaqá márínau.

Isamaeerána áiku ásauku núqu.

(1Stori 1:28-31)

¹² Qakaara námmarifa Saráqa námmarina aináinira mánaaqi Isipa máqanna mánaaqi márúfa mifá Abaraqaammána ámaaku Isamaeerána máqoofa márínau.

¹³⁻¹⁵ Isamaeerána faiqi námu maaqímmiqa máriqau. Indaarúqaafa Neebaiotafá márínau, miná ánaaqianaafa Keedarafá márínau, misá nínaaqianaafa Adabeeráfá márínau, misá nínaaqianaafa Mibasamafá márínau, misá nínaaqianaafa Misammáfá márínau, misá nínaaqianaafa Dúmmaafa márínau, misá nínaaqianaafa Masafá márínau, misá nínaaqianaafa Qadadáfá márínau, misá nínaaqianaafa Teemáfá márínau, misá nínaaqianaafa Yeeturáfá márínau, misá nínaaqianaafa Nafisafá márínau, misá nínaaqianaafa uqanná Keedeemaafá márínau. ¹⁶ Misa qísaukuqara taikásee qíkunnooqu qaara marasée máqannaasa níkausaiqiqa máriqau. Miqíqa márídaqa náriqa núqu náriqa máqusa faqa náriqa úiqaana máqusa faqa qafaafaurée máriqau. ¹⁷ Isamaeeráfa 137

áukuana maraséenoo kúqináu. ¹⁸ Isamaeerána áiku ásauku Isipa máqusaindari súani óosana qáannai Sura máqa máaqa faqa, Qafiraa máqa máaqa faqa qámabaana Asiria máqa máaqai fímaruqoo máriqau. Misá Abaraqaamána áiku ásauku akaqáusa máruqooqari náaduma máriqau.

Eesáusa Yookooboosa máqoo ufafa.

¹⁹ Moó ufa Abaraqaammána ámaaku Isakeena ufá máridanoo.

²⁰ Isakeefa qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 áukuana maraséenoo Beetueerána áraamuna Reebeeka námmarina máranau. Rábannana ásookina máranau. Beetueeráfa Arameeannaindáraafa Meesoopootamia máqa máaqaki ani márinau.

²¹ Reebeeka námmarifa sía faiqí máqanau áafanaasee márinau. Isakeefa minára iriséenoo Yáaweenara innaaru qímarináu. Yáaweefa miná ufa iriséenoo dadaaqufanóo Reebeeka námmarifa ámuuqu qáikináu. ²² Ámuuqu qáikufanóo faiqí qaara qánda miná áranandaki máridaqa ráki máriqau. Ráki márufanoo Reebeeka námmarifa qináu, maa ainaináfa nánaree qiníki kambíqaidanoo fee qímaseenoo karaambáiqunnai óonuree ánoonufa qímamianifeera innaaru qináu. ²³ Innaaru qufanóo Yáaweefa qímaminoo qináu.

Qaara maqannaasá aní áranandaki máridaqa.

Anée nariara nariara rairai qímariasa níkoqanda máqeennaránoo.

Moó fánnoo moó úriqarara afeeka faqáafa márianno.

Ákaqa fannoo áfasaana rafáaqa fúaninafa márianno.

²⁴ Reebeeka námmarina faiqí máqarafa aniroofanóo qaara qánda máqanau.

²⁵ Indaarúqaana afaaqa káaqa taatuqée árinoo márináu, miná afaaqasása asausí ánaaqi márináu. Miná áuqu Eesáu néé qiqau. (Miná áuqu óosana asausí fee qiqau).

²⁶ Ínaaqianaafa indaarúqaana áiku átaa rakisisimmá úqirafa qúmináu. Minára miná áuqu Yakooboo neé qiqau. (Miná áuqu óosana áiku átaa féé qiqau.) Isakeefa qaaramoo fásiqa níku nísauku taikáséenoo 60 áukuana maraséenoo miqandá máqanau.

Eesáufa narí indaarúqaa fáiqi aináina miná ákaqa áminau.

²⁷ Miqandá innooqáfufafaqá Eesáufa uaqárana akoofása máridanoo sía óoqu márufa káqi níranara áidimárufa márináu. Miqí márufanoo Yakooboofa sía miqí márináu. Fifírafa máridanoo maqúsasaa márufa márináu. ²⁸ Isakeefa Eesúnara áidi márináu. Mifá aandáù arusoofanóo néé márunara minára áidi márináu. Reebeeka námmarifa Yakooboonara rímarináu. ²⁹ Moó kári Yakooboofa nárana suqásee áuqee márufanoo miná áfasaafa nándaki níniifafa áararoofanoo aniréenoo qináu.

³⁰ Anee taatuqée nárana áuqee máriannana doo miná mara qíminaqa náa dáarandée márifaaqee qináu. Miqi qímasoofaqá misa minára iriséeqa Eesaunara Eedooméé qímarináu. Mi auqúna óosana taatuqée féé qímarináu.

³¹ Yakooboofa iriséenoo qináu, anínidiri qíkoofa anée indaarúqaa fáiqi máriananoo ani afaaqóoqa qíma ámaqée márina qíminaqa nárana ani ámianauranoo.

³² Eesáufa qináu. Sàà qinée dáararai faqa kúqua qáammidaqa qiní mi ainaináusa sía qiní dadaaqífaranoo.

³³ Yakooboofa iriséenoo qináu, aneenná ufa qímá afeekaiká mándee qímínaqa qinee nárana aní ámianaura. Qímasoofanóo Eesáufa Yakooboonara qímá afeekaiká mándee indaarú miná ákoofa qútaaqama ámaqoo ainainná ámiraree qináu.

³⁴ Miqí qíma afeekaiká másoofanóo Yakooboofa quandá fufanóo féemu faqa nára áinaina faqa nammári fáqa Eesáuna ámufanoo námasee doo fináu. Miqí máseenoo Eesáufa narí indaarúqaa fáiqi márunara ákoqoofanóo narí ákaqa amisée quqásee fináu.

26

Isakeefa Keeraa máqa máaqai faqa Beeraseeba máqa máaqai faqa máriu úfafa.

¹ Abaraqaammáfa máru aukuaná aandaróo firaafá nárufanoo Abaraqaammáfa Isipa máqa máaqai óoqu fínau. Kafáa miná ámaaku Isakeefa máru aukuaná aandaróo

nárufanoo Isakeefa Keeraa máqusai Abimeereekána maqúsai finau. Abimeereekáfa Firistia máqannaasa úriqararafa Keeraa máqusai márunnai finau. ² Isakeefa Keeraa máqusai óonu márufanoo Karaambáiqá maaqí qímasee qímaminoo qinau. Aneé sía Isipa máqa máaqai óoqu fúa. Maaqóo qinée aníara máriantee qúnnaqoo kai mária. ³ Maaqóo kai márinaqa qinée aní faqa márída ámiqi ámiqida dadaaqianáura. Maa maqa maaqána fáqa anísaa aní aruakínáusa fáqa nímianaúra. Qinée minára Abaraqaammána ufa qíma afeekaiká másee ámianauroo qáfannana doo aní fáqa qíma afeekaikíqa ámianauroo. ⁴ Qínee anísaa aní aruakí kambíqainausa fásaura foorá moómoo ámianaúra. Qinée maa maqa maaqána misá nímianaúra. Aiqáma máqannaasa anirée maaqí qímasee innaaru qifáranoo. Óo Ánutu anée Isakeena áiku ásauku ámiqi ámiqimma nímaqoonandee ínana maasá fáqa ámiqi ámiqimma qímaqaa. ⁵ Abaraqaammáfa aní ákoofa qíní sándufa faqa aamúaqira úfa faqa áfaqee márúnara qínee aní ámiqi ámiqimma ámaqanaúra. ⁶ Isakeefa Ánutuna mi ufána iriséenoo eedóo qímaseenoo Keeraa máqusai márídanoo Isipa máqa máaqai sía óoqu finau.

⁷ Keeraa máqanna fásiqua miná ánaaqara irámirufanoo Isakeefa qíní qísooki fee qinau. Isakeefa narí ánaaqá Reebeekaa námmarifa óori ámiqirafa márufanoo qíní darusée qini qínaaqá máreefoo qímaseenoo rufía máreenoo qíní qísooki feé qinau.

⁸ Isakeefa káqi kaaqóo márinoo moó kári narí ánaaqá Reebeeka námmarina faqa mádaanaí óoqu faaqee narísaa narísaa mundíqa márufanoo mi maqannáasa úriqararafa narí máaqaki óoqufaaqee márídanoo qáfanau. ⁹ Qáfamaseenoo Abimeereekáfa Isakeena áaramáseenoo qinau. Maa anaaseefá aní ánaaqá uqanná márídanoo. Anée nánaree qíní qísooki feé qínanee. Isakeefa qinau. Qíní qínaaqá fee qánaqa dárifoora miqí qíqa.

¹⁰ Abimeereekáfa iriséenoo qinau. Anee maasá náqaa fée máqimaqéenee. Qíní máqanna moó fánnoo aní ánaaqá sakasée faiqai faná anee mi unmaarána maasá qímianaiqíni.

¹¹ Miqí qímaseenoo narí máqannaasa aiqáma nárama quqáseenoo maaqí qímasee qíma níminau. Yáfee maa fasiqánee miná ánaaqee mandáikamma nímaqai faqa qinée kuqá kai miná áruanauránoo.

¹² Mi aukuanáí Isakeefa nárana úmmaqusoofanoo kambíqafufanoo ámiqimmasee ánoona máfufanoo unakíra áukuana moómoo uqanná unakínau. Karaambáiqá ámiqi ámiqimma ámaqasee dadaaqunára miqínau. ¹³ Karaambáiqá dadaaqufanóo miná aináina rairaáufanoo káqa aináina faqáafa márínau. ¹⁴ Mifa moómoo sipsípa faqa burimakáu faqa aináinira fáiqi uqa faqa márúnara Firistia máqannaasa níranaqee márínau. ¹⁵ Óoqai Abaraqammáfa káqi márídanoo indufúqoo námmani díkaandausa Firistia máqannaasa aiqáma rafáaqa fíqau.

¹⁶ Moó kári Abimeereekáfa Isakeena aiqáma áinaina tia qáfamaséenoo rufía séenoo qímaminau. Doo anée maasá úridaaqarana máríananoo. Anee maasá maqa máaqá quqásee moósaa fua. ¹⁷ Isakeefa mi ufána iriséenoo mi maqa maaqána minníseenoo narí úiqaana máaqá Keeraa nóopunduki usakásee miqóo kísaaqasaa márínau.

¹⁸ Miqóo óoqu Isakeefa narí ákoona nammári mádikauqa Firistia máqanna rafáaqa fúqoona paqúrimaseenoo kafáa indufúseenoo narí ákoofa áuquroo áuquna kaí kaifáa áuquranau.

¹⁹ Isakeena aináini marú fásiqua mi arumúnaki fúka madika indufúfaqa námmani paqúriqau. ²⁰ Paqúri másoofaqa Keeraa máqanna sipsípasaa rakísi márusa mi nammarína qáfamásee Isakeena sipsípa rakísirausa fáqa rákirarida qíqau. Maa nammarifa maasáindi márídanoo. Miqí qufanóo Isakeefa mi námmani madikána áuqu Tínoorira námmani mádiqee qinau. ²¹ Miqí qímasoofaqa miná aináinira fásíqa namu kafáa moó indufíqau. Keeraa máqannaasa minára fáqa miqí kaí iqau. Isakeefa miná iriséenoo minára fáqa niranaqara námmani fée kaí qinau. ²² Miqí qímaseenoo kafáa quqásee moosáa óonureenoo miqí kaí mínoo moó námmani mádika indufínau. Miqóo minára sía tínoo taanóo rírafa márufanoo mi námmani madikána áuqureenoo nifaaqa quqásee

mána mánira námmani mádikee qinau. Maqéé Karaambáíqa fánnoo mána mánirana maasá qímifaqa márídaqa maaqóo aiqáma áinaina másaanoo rairaáianoo.

²³ Doo miqóo máriufanoo miqóo minní séenoo Beeraseeba máqa máaqai fínau. ²⁴ Miqóo márufanoo moó éendaki akooqóo Karaambáíqa maaqí qímasee qímaminau. Qinée aní ákoono Abaraqaammána Ánutusa márídaqa. Sía anee rufía ruffaia. Qinée aní fáqa nídaqa. Qeeqá aináinira fásiqa Abaraqaammána faqa qíma afeekaikíafannanara iriséeqa aní ámiqi ámiqi ianáura anísaa ani aruakínausa moómoo kambíqeefaranoo.

²⁵ Isakeefa Karaambáíqa mi ufána iriséenoo óoninnai qaindá áuquseenoo Karaambáíqa aandáu tatúfirana minásaa suqá amiséenoo innaaru qinau. Miqóo Isakeefa narí úiqaana máqa burimakáu apatannóo usakáseenoo márínau. Minakí márídanoo narí aináinira fásiqauqa niqoofaqá moó námmani mádika induffqau.

Isakeesa Abimeereekása eedóo qímasee moodáanakiku úfafa.

²⁶ Abimeereekáfa Keeraa máqa máaqaindari Ausafatana narí irirana ámimaru fasiqána faqa narí sundiauqa úriqararana Pikooraana faqa Isakeena qáfararee qímasee Beeraseeba máqusai ániqau.

²⁷ Aniroofanoo Isakeefa irámirinoo qinau. Náqi fée qifaqée qiníara níkoqoofaqa diiqámasoosa márunnannai kafáa ánidanee. ²⁸ Miqí qufanoo Abimeereekáfa fáqa miná faqa ánusa qiqau. Karaambáíqa aní faqa márínara maqee maasá írídaqa. Ani fáqa maasá faqa qámabaana kúqaa qíma afeekaikírafa máríanifeera írídaqa. ²⁹ Maasá aníara qíma afeekaikámmasee sía maasá mandáikamma qímaqaannee qídaqa. Maasá sía aní mandáikamma ámaqaaafannandee ínana maasá faqa sía mandáikamma qímaqaa. Maasá aní ámiqi ámiqimmá áisaafanana anee asooáranaki finau. Maqee akooqóo uqanná Karaambáíqa fánnoo aní ámiqi ámiqimma ámaqaidanoo.

³⁰ Miqí qímasoofanoo Isakeefa qoomáqa deedaqinau. Deedaqammásoofaqa misa nárana námaseeqa faiqau. ³¹ Kanánaana fíndi fufaqa narí qímami narí qímamimma afeekaikámasee firaa ufannái qíma afeekaikamma rafáaqafiqau. Miqímmaseenoo Isakeefa nímandara úfa qímasoofaqa áqoondi kámmasee quqásee fiqau. ³² Doo mi faasaanná Isakeena aináinira fásiqa námu nammári mádika indufú qoonáki nammári paqúrimmásee Isakeena qímamiqá qiqau. Dóo maasa nammári páquriqa. ³³ Miqí qímasee qímamufanoo Isakeefa mi námmani madikánara qíma afeekaikíra mádikee qinau. Miqí qímaseenoo nárí ufakíqari Beeráseeba máqusa fee qímasee áuqu ranau.

Eesáufa ánaamuru ánaaseeqara mároo ufafa.

³⁴ Isakeena faiqi indaarúqaafa miná áuqu Eesáufa márínau. Mifá qaara fasiqa áiku ásauku taikásee 40 áukuana maraséenoo Qeetaa máqanna ánaaseeqara máranau. Moo ánaasee áuqu Yuditi námmarina Beerina áraamuna máranau. Moó ánaasee áuqu Baseemata námmarina Eeroona áramuna máranau. ³⁵ Miqandá nári nínaakuquqara Isakeesa Reebeeka námmarisa sukáqara óosana nímuafa níkoqanau.

27

Yakooboofa Eesáuna afaaqóoqa úmmuaru ufafa.

¹ Isakeefa máriufanoo doo asooqáqoofanoo áfu mandáikinau. Máriufanoo moó kári narí indaarúqaa fáiqi Eesáuna áaroofanoo Eesáufa foó qinau.

² Fóo qímasoofanoo Isakeefa Eesáuna qímaminoo qinau. Doo qinée asooqá márída, qeeqá kúqira áukuana sía qáfáida, minára ani qímamiqa. ³⁻⁴ Aneenná durú féefa máreenana nándaki aandáu aru máree qiní dídi márína míni suqá qíminaqa námseeqa ani afaaqóoqa qímamaqáseeqa kúqua.

⁵⁻⁶ Isakeefa Eesáuna faqa ufa qíqiisoofanoo Reebeeka námmarifa iriséenoo qáfoofanoo Eesáufa nándakinai uaqárara fufanoo quandá fufanoo Yakooboona qumeé kai qímaminoo qinau. ⁷ Dóo maqee aní ákoofa Eesáuna maaqí qímasee qímaminoo, anée aandáu arumáree míni suqá qíminaqa qinée námasee Karaambáíqa áfusaa aní afaaqóoqa amisée kúqua. ⁸ Qíní qímaaku doo anée qiní ufa írisee qinée qíanandee ía. ⁹ Aneé doo fúa

óonu mimmi ánaaqiuqa márianakinaana afaaqa faqáana qaaraqánda míni sáinaqa qinee aní ákoona áidi márina suqá sáanana múnu ámià. ¹⁰ Múnu áminano námaseenoo narí afaaqóoqa amiséenoo kúquani.

¹¹ Yakooboofa iriséenoo narí ánoona qímaminoo qinau. Qini qífasaafa asausí faqáafa máridanoo asausí aadaikí marífa máridanoo. Qini qifaaqa qisausí sía máridanoo umooqu kámmidanoo. ¹² Ábee qini qíkoofa qini qifaaqa dúqama qáfamaseenoo írriannoo. Qiníara qíkaru qídanoo fee qíannoo. Miqíqa qinée rairaiqírana qeeqá qifaaqái qifaaqóoqara foorá mara quqáanaura.

¹³ Miná ánoofa mi ufána iriséenoo qinau. Aní áqira úfa fánnoo qínisaa kaí máriannoo, sía anee minára írrià, sandéenana óonu mimmi ánaaqi káqi máree míni qímia.

¹⁴ Miqí qíma soofanóo Yaakooboofa eedóo qímasee mara máree míni soofanóo miná ánoofa maraséenoo narí afaaqi Isakeena áidira nárana suqánu. ¹⁵ Reebeeka námmarífa aandáu suqáseenoo Eesáuna ámiqira qámunna narí máaqaki quqáqoona maraséenoo Yakooboona afisú ámaqanau. ¹⁶ Afisú ámaqaseenoo mimmi ánaaqi apata qumáreenoo Yakooboona áfaarinni faqa ásauku faqa asausí sía máruqoo afisú ámaqanau. ¹⁷ Miqí mándeeno mi adiafaaira naranná féemu námu faqa suqáqoona ámufoano narí áko funná máree finau.

¹⁸ Ónuréenoo narí ákoona maaqí qímasee qímaminau. Qípoo dóo qinee aniréeqa, qufanóo Isakeefa qinau. Qini faiqi námukiqari anee yáfee máridanee qinau.

¹⁹ Yakooboofa qinau. Qinée aní indaarúqaa fáiqi Eesáusa máridaqa. Doo anée aandáura qíannana arusée suqámaree aniréeqa doo anee fíndi fínana námasee qifaaqóoqa qímia. ²⁰ Miqí qufanoo Isakeefa qinau. Óo qini qímaaku anee náqaa fee máseenanee kái káqi paqúrinanee qufanóo Yakoobofa qinau. Karaambáiqá aní Ánutufa qini dadaaqí paqúrimma qíminoo.

²¹ Isakeefa minára iriséenoo Yakoobona áaramaseenoo qinau. Anée qini daaqá adeedí ani ráinaqa qinée aní áuqama qáfà. Kuqáa anee Eesáu fee máridanee.

²² Miqí qufanóo Yakooboofa narí ákoona óorinni óonu kíkíqamma fufanóo Isakeefa áuqama qáfamaséenoo qinau. Qinée írnanoo anée ufa qíanáfa aní Yakooboona áunda máridanoo aní ásauku áuqamásee qáfaunanoo Eesáuna ásauku máridanoo. ²³⁻²⁴ Yakooboofa mimmi asausí afisúqoofanóo Eesauna ásaukuara foorá asausí ánaaqi márufoano Isakeefa sía irinau. Isakeefa narí afaaqóoqa miná ámirammáseenoo kaifáa irámirinoo qinau. Anée kúqaa Eesáu fee máridanee. Miqí qufanóo Yakooboofa qinau. Eeóo qinée Eesáusa máridaqa.

²⁵ Miqí qufanóo Isakeefa qinau. Doo aneenná aandáu míni qíminaqa námaseeqa afaaqóoqa qímamaqaanaura. Yakooboofa írinoo aandáu aina fáqa úainna nammari faqa míni ámufoano nanau. ²⁶ Námaseenoo Yakooboona maaqí qímasee qímaminoo qinau. Qini qímaaku maaqóo adeedí ani réenana qini qímooqaa. ²⁷ Qufanóo Yakooboofa adeedí aaqá ani réenoo narí ákoona ámooqée márufoano ándanda únda afaaqaindári ufanoo udiráma qáfamaseenoo maaqí qímasee afaaqóoqa qinau. Qini qímaaku afaaqái ámiqira únda fannoo Karaambáiqá afaaqóoqa qímamaqáqai máqana áfundara foorá ídanoo.

²⁸ Ánutufa innaarúnaindaraa qifí fáramu quqásainano aní maqá áinoo ainoom-máseenoo moómoo nárana ámiani.

²⁹ Moó ánaamuru márinausa aní ainaínira fáiqi kámmambi fáranoo.

Máaqanna máaqanna máriasa misá aní ani qáfeeqa nóorindari maqásaa kummáree fáranoo.

Anée aneenná ákaqaafasáauqa firaafái kiná márinnaanoo.

Aní ánoona faiqi námu aní ani qáfeeqa nóorindari maqásaa kummáree fáranoo.

Moó fánnoo aní áqinafa mi ufáfa naríki kaí máriannoo.

Moó fánnoo aní ámiqi amiqimma ámaqainafa naríki faqa máriani.

Eesáufa narí ákoona afaaqóoqara qíiaqee qu úfafa.

³⁰ Miqí qímasee Isakeefa Yakooboona afaaqóoqa qímami soofanóo Yakooboofa narí ákoona máaqakiqári ráudamakúfanoo díndanai fufanóo dóo Eesáufa díndanai uaqánoo

níniufá aniranau. ³¹ Eesáufa aniréenoo ádiafaa íra áandau áina suqá máreenoo narí ákoofuqóo óonu réenoo qináu. Qípoo dóo fíndi fínana námasee qifaaqóoqa qímia.

³² Miná ákoofa qináu. Anee yáfee. Miqí qufanóo mifá qináu. Qinée Eesáusa indaarúqaa fáiqi máridaqa.

³³ Isakeefa minára iriséenoo bóo qímasee tautú máseenoo áindiri áindiri ímarufanoo qináu. Yáfee moó fánnoo aandáù arusée míni qímifaqa, námasaunana anee aniraananoo. Qinee námaseeqa dóo qeeqá taikára áfaaqooqa qímamaqásaaunanoo náaru náaru mináindi máriannoo.

³⁴ Eesáufa miná iriséenoo firaaqóo aundurái sukáqoofanóo qináu. Óo qípoo qiní faqa qifaaqóoqa qímia. ³⁵ Qufanóo Isakeefa qináu. Aní ákaqa fannoo qíkaru qímaseenoo dóo aní afaaqóoqa máree fífinoo.

³⁶ Eesáufa minára írufanoo Yaakooboona árana qoofanóo qináu. Óo miná áuqu Yakooboofa máridanoo narí áuqu mau káimbinoo qiní aináina qaara karí qiní qíkaru qímasee máreenoo. Indaarú mifá qinée indaarúqaa fáiqi úriqararasa máraani qíafanna áinaina mároofa maqee miqí kai ínoo qiní qifaaqóoqa qírana dóo máree finoo. Miqí qímaseeno Eesáufa narí ákoona qímaminoo qináu. Anée afaaqóoqa sia fee qiní faqa qíseenanee.

³⁷ Miqí qufanóo Isakeefa qináu. Doo qinee aní úriqararafa márianifee áfaaqooqa amiséeqa. Kaifa miná áinaina miná aináinira fáiqi kiaqée afaaqooqa faqa ámiqa. Qinee óosana óosana nárana fáqa nammári faqa ámiqa. Qiní qímaaku, maqee sía moó áinaina márinaqa aní ámianauranoo.

³⁸ Eesáufa narí ákoona kafáa kafáa ikí ráqaidanoo iranau. Moodáa áfaaqooqa márinee áminanee sía fee moó qiní faqa qíminnaree. ³⁹ Isakeefa minára írinoo maaqí qímasee Eesáuna qímaminau.

Sía innaarúnaindaraa qífi faramu aníndi máriannoo.

Sía áinoo faqáa máqa aníndi máriannoo.

⁴⁰ Anee durú sáamu uqéerasaidana aneenná ámiqira márirana paqúrinnaranoo.

Miqídana anée aneenná ákaqa aináinira fáiqikina máriinana rakéemmaki áaduma finnáranoo.

Isakeefa Yakooboona Qaraana máqusai aqiqoo úfafa.

⁴¹ Yakooboofa Eesáuna afaaqóoqa máree fífufanoo Eesáufa narí ákaqara ákoo qáidanoo fídiaqaammí márinau. Miqí márufanoo maaqí qímasee narí kai óonu máfi iriséenoo qináu. Káqi kaaqóo maasá qíkoofa kuqu fínaqa soofaara taikáseeqa mikarí qeeqá qíkaqa kuqámma áruanaura.

⁴² Reebeeka námmarifa mi ufána iriséenoo Yakooboona áaramaseenoo aaqu qimamaqeenoo qináu. Íria aní áfasaafa Eesáufa afaaqóoqara qímammareenoo aní áruannoo.

⁴³ Qiní faiqi qinee qímamíandee ía. Anée quqásee sandéenana Qaraana máqusai qiní qísookifa aní anaufá Rábannafa márinnaí fúà. ⁴⁴ Anée óoru miqóo márinanoo aní áfasaana árana qárafa asooáinana qúmua. ⁴⁵ Anee miná mandáikamma ámaqaannanara qaunúsainaqa qinée akaqáusa niqáanaqa aní óoru áfiqee qúmuaqa. Qinée qíkoo ínnee qara moodáafa kúqiranara íruranoo qaifaqa doo quqásee fúà.

Isakeefa Yakooboona aiqoofanoo Rábana funnai óoru finau.

⁴⁶ Miqandá nínoofa Reebeeka námmarifa óonu réenoo narí afaaqi Isakeena qímaminoo qináu. Qinée maa Qeeta maqannaa anaasee qandára Eesáuna ánaqa qarara qíkoo uqanna fídiaqáammidaqa. Yakooboofa Qeeta máqannaa anaasee maaqírana moó márainaga qinee kúquanauranoo.

28

¹ Isakeefa minára iriséenoo Yakooboona áaramaseenoo ámandaidanoo qináu. Óo Yakooboó sía uqanná Kannaana máqannaa anaasee máraa. ² Dóo fíndi fínana óoru fua. Aneenná ánaakuna Beetueerana maqa máaqa Meesopootamia máqa máaqaki óoruree aneenná anauná Rábannana áraamuna máraa. ³ Aiqáma áfeeka faqáa Ánutufa aní

faqa aní ánaaqa faqa ámiqi ámiqimma nímaqaseenoo moómoo fáiqi nímisainana anee moómoo máqannaasa níkoofa márinnara. ⁴ Ánutufa Abaraqaammána ámiqi ámiqimma ámaqoondee ínoo aní faqa ámiqi ámiqimma áisáinana anee aneenná márianna maqa maaqána Ánutufa Abaraqaammána amiqoonákinaa qumíasana máraa. ⁵ Miqí qímaseenoo Isakeefa Yakooboona aiqoofanóo fíndifinoo Meesoopootamia máqa máaqai Rabanafa Beetueerána ámaaku Arameea máqannaafa Reebeekaa námmarina ásookifa márunnai óorufináu. Rebeekaa námmarifa Yakooboosa Eesáusa nínoofa márínau.

Eesáufa ánaasee moó máránau.

⁶ Isakeefa Yakooboona afaaqóoqa amiséenoo Meesoopootamia máqa máaqai ánaasee máraanifeera aqiqoonara Eesaufa írináu. Isakeefa afaaqóoqa Yakooboona amiséenoo Kannaana máqanna ánaasee sía máraannee qunára faqa írináu. ⁷ Yakooboofa narí ánaukoo ufa irisée Meesoopootamia máqa máaqai funára faqa Eesáufa írináu. ⁸ Isakeefa Kannaana máqanna ánaaseera ákooqee márúnara Eesaufa írináu. ⁹ Iriséenoo Isamaeeráfa Abaraqaammána ámaaku márunnai óonuree miná áraamuna áuqu Maqarata námmarina máránau. Maqarata námmarina ásookifa Neebaiotáfa márínau.

Yakooboofa Beeteeree máqa máaqaki óoni qunu rúmasee faiqaqée qainínau.

¹⁰ Kaifa Yakooboofa Beeraseeba máqusaindari Qaraana máqusai fírraree qímasee faiqanóo óoru fímarínau. ¹¹ Fímarufanoo eendúfanoo moósaa úiqaana araséenoo faiqanau. Faiqárinoo óoni firaaná marasée qunú rúmasee miqóo faiqanau. ¹² Faiqáqee ídanoo qainá moó inau. Aaná kísaaqa maqásaaqari innaarúnai óoru márufanoo angiroouqá mimáú óoruree qumurée ímariqau. ¹³ Karaambáiqá Yakooboona ákaarinni kíkíqinoo márídanoo maaqí qímasee qímamináu. Qinée Karaambáiqá márídaqa, aní ánaakuna Abaraqaammána Ánutusa márídaqa, aní ákoona Isakeena fáqa Ánutusa márídaqa. Qinée maa maqa maaqána anée faiqáannana aní faqa aní áiku ásauku faqa nímianaura. ¹⁴ Ani áiku ásauku anísaa aní aruakínausa faqa núkudara foorá maa maqánasaa márifaranoo. Misá miqóoqari kambíqamaree súani óosana qáannai fínanoo aramáreenoo kéeqee mári qaannai fínanoo dínna dínna ataaqéenni fínanoo miqí mámbi amana kái márifaranoo. Aní faqa aní áiku ásaukuaróo qíqa aiqáma máqannaasa ámiqimmá nímaqanaura. ¹⁵ Karaambáiqá kafáa qímaminoo qináu. Íria, qinée aní faqa márídaqa aiqámai fínnannai anísaa rakísianaura. Rakísidaqa kaifáa aní maréeqee maa maqánasaa quqánaura. Qinee sía aní minnísaanaura, qínee qeeqá qíma afeekaikíafanna úfafa ánoona kambíqainaqa quqánaura.

¹⁶ Miqí qímsoofanoo Yakooboofa tautínoo fíndifinoo qináu. Karaambáiqá maaqóo márídanoo. Mifa maaqóo márínara qinee sía íridaqa. ¹⁷ Yakooboofa Ánutuna ufa iriséenoo ruffía ruffía ídanoo qináu. Maa maqa maaqáfa dáaquqara máqa máqaa márídanoo. Abee Ánutuna máaqa máriannoo innaarúnai fímaria kooqífa uqanná máriannoo.

¹⁸ Kanánaana Yakooboofa fíndifinoo narí óoni qunu qumáreenoo daaqoo áuqaanífee qímasee maqásaa rakíqaseenoo Ánutunaindi fee qímasee oorifa fádameena akuámaqána. ¹⁹ Akuámaqaseenoo mi maqánara Beeteera fée qináu. (Mi auqúna óosana Ánutuna máaqa fee qináu.) Óoqai miqóora misa Rusa máqusa fée qímariqau.

²⁰⁻²¹ Yakooboofa mi maqána áuqu rámaseenoo Karaambáiqara qíma áfeekaikinoo qináu. Qinée fímarianana anee qiní faqa márída qínísaa rakísidana nárana faqa qamunna fáqa qíminaqa qínee ámiqimmáseeqa qeeqá qíkoona máaqai qumu ráanana anee qiní Ánutufa márinnaranoo. ²² Maa daaqoo auqara oonína rakíqaunnana aní náaru amooqi fándinnaqoo máriannoo. Anée aiqáma áinaina qíminaqa qinée qísaukuqarakinaana aninná ámianaura.

29

Yakooboofa Rábanana máaqai óoruranau.

¹ Miqí qímaseenoo innaaru qímaseenoo Yakooboofa súani óosana qáannai máriasa, misá máqa máaqai óonu ranau. ² Óonureenoo qáfoofanoo nammári mádika qúsau

sáqanna márufanoo qaaramoóki sipsípauqa mi nammari madikána áfainni faiqaqéu-faqa misásaa rakísirausa miqóo rakísimáriqau. Sipsípauqa mi madikánakinaa námmaryi néemariqau. Firaá ooninnóo mi madikána rafáaqafúqoofanoo márínau. ³ Sipsípauqa aiqáma moodáa qoo aniroofaqá sipsípasaa rakísirausa mi oonína quanda quandammá áqusee nammári nimiséé kaifáa mi oonína quanda quandammá máfi rafáaqafi máriqau.

⁴ Yakooboofa sipsípasaa rakísi marúsa óonu níndafeenoo qínau. Qíní qíkaqaafasaa, ínnee yáindaraasee márídaqee. Misá qíqau, maasá Qaraana máqusaindaraasa márídaqa.

⁵ Yakooboofa iriséenoo qínau. Ínnee Náqoorana ánaiqi Rábannanara íridee qufaqá misá qíqau. Eeóo maasá minára írídaqa.

⁶ Miqí qufanóo Yakooboofa qínau. Rábannafa ámiqísaa fèè márídanoo fèè. Misá qíqau. Eeóo ámiqísaa márídanoo. Miná qáfaa, dóo miná áraamuna Raseera námmaryifa miná sipsípauqa nífiqee ánidanoo.

⁷ Yakooboofa misá sipsípa óosana qáfeenoo qínau. Ínnee náqífee ifaqée sipsípa súani qámbara mara quqáqaafaqee márídee. Dauní nammári nimiséeqa mara quqásaiifaqá misa fída qúsau néeqa nifaaqa máraaqa.

⁸ Mi maqannáasa iriséeqa qíqau. Maasá sía miqíanaura. Aiqaama sipsípa maaqóo aniráifaqa óoni quanda quandammá áqusee nammári nímfaranoo.

⁹ Yakooboofa misá fáqa ufa qímarufanoo Raseera námmaryifa narí ákoona Rábanna sipsípauqa nífiqee aniranau. ¹⁰ Yakooboofa narí ánoona Reebeeka námmaryina ásookina áraamuna qáfamaseenoo Rábanna sipsípa faqa qáfamaseenoo fíndifinoo nammári mádikaki rafáaqafúqoo óonina quanda quandammá máfi quqáseenoo Raseera námmaryina sipsípauqa nammári níminau. ¹¹ Nammári nimiséenoo Raseera námmaryina óoriki ámooqaidanoo asasírafa firaafa minakí márufanoo ikí ráqanau. ¹² Ikí ráqaséenoo Raseera námmaryina qímaminoo qínau. Qínée aní ákoona áti Reebeeka námmaryina ámaaku márídaqa. Raseera námmaryifa miná ufa iriséenoo sandéenoo óonuree narí ákoona qímaminau.

¹³ Rábannafa narí ánauqi Yakooboona ufa iriséenoo sandéenoo óonu máfi káqaramma qumáreenoo ámooqáseenoo sukudaakútamásee áfiqeenoo narí máaqai áninau. Miqóo óonu márídanoo Yakooboofa Rábanna aiqáma áinaina kambíqoonara qímaminau.

¹⁴ Rábannafa iriséenoo maaqí qímasee qímaminoo qínau. Anee qíní moodáa fidíka máríananoo. Miqí qímasoofanóo Yakooboofa moodáa úqoona miná faqa miqóo márínau.

Yakooboofa Rábannana áraamuna qara máraree qímasee miná aináina ímarínau.

¹⁵ Rábannafa maaqí qímaseenoo Yakooboona qímaminoo qínau. Kúqaa anée qíní qínauqí máríananoo, sía fífau qíní aináina kai innáranoo. Maqee óosana araséeqa feefaurú ámiqambuanura. Aní náqífee mandee feefaurú ámianauree.

¹⁶ Rábanna áraamuna qára qaaraqánda máriqau, indaarúqaafa Reea námmaryifa márínau inaaqánaafa Raseera námmaryifa márínau. ¹⁷ Reea námmaryifa indaarúqaafa ámiqira óori áfiri faqáafa márínau. Raseera námmaryifa miná faqa arusée káaqa ámiqirafa uqanna márínau. ¹⁸ Yakooboona írirafa Raseera námmaryinara kai íri marúfa márínau. Minára iriséenoo Yakooboofa Rábannana narí aináini márúna ákiiqara qímaminoo qínau. Amanée qínée Raseera námmaryina máraanaurée. Anee eedóo qínaqa qínee miná ákiiqara qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 áukuana aní aináina ianáura.

¹⁹ Qufanóo Rábannafa qímaminau. Qínee amaná aní ámianauree, moó óosana nímiranara qíkooqaidanoo. Dóo anée qíní fáqa márídana aináinia. ²⁰ Rábannafa miqí qímasoofanóo Yakooboofa Raseera námmaryina máraree qímaseenoo qísauku dínni taikáseenoo dínni ani qaara maraséenoo 7 áukuana miná aináina máisee márínau. Yakooboofa Raseera námmaryinara áidi márufanoo mi aukuanana namúfa qaaramoó fáasaanara foorá áiqaranau. ²¹ Dínni taikásee dínni ani qaara marasee 7 áukuana taikásoofanoo Yakooboofa Rábanna qímaminoo qínau. Dóo qíní mánaaqa qímiraree qunná áukuanaafa áiqareenoo. Doo Raseera námmaryina qíminaqa máraa. ²² Rábannafa eedóo qímaseenoo narí áraamuna amundáida oomáqa sakasée aiqáma náaroofaqa ani naqau. ²³ Mi eendánaki Rábannafa narí áraamuna indaarúqaana Reea námmaryina

qumeé Yakooboona máaqaki quqásoofanoo Yakooboofa áuna Raseera námmarifa mi-foo qímaseenoo miná faqa sakasée faiqanau. ²⁴ Rábannafa miqóo qáraasa óosana máreeno narí aináinira mánaaqa moó mináúqu Siripaa námmarina maréeqee narí áraamuna Reea námmarina aináina máisáanifeera áminau. ²⁵ Jáqoofanoo fíndifinoo Yakooboofa qáfamaseenoo, boo Reea námmmari fee qinau. Yakooboofa Rábanna funnai óonureenoo áqinoo qinau. Anée náqifée ífanee qiní miqímma qímaqeenee. Qinée Raseera námmarina márararee qímasee aní aináina máiséeqa. Aneé nánaree qiní qíkaru qínanee. ²⁶ Rábannafa qinau. Maasá maaqóo qáraasa óosana sía miqínoo máridanoo. Indaarúqaana náaree amundáseeqa ínaaqiannána kásooaqee inaaqíanna amundáidaqa. ²⁷ Anée Reea námmarina fáqa káqi márinanoo miná oomáqirafa 7 fáasaana máriannoo. Taikáinaqa miqóo kafáa Raseera námmarina faqa ámianaura. Ámianana miqóoqari miná ákiiqara anée óosana araséenana kaifáa dínni taikásee dínni ani qaara marasee 7 áukuana qiní aináina innáranoo. ²⁸ Yakooboofa minára iriseenoo eedóo qímaseenoo Reea námmarina fáqa máriufanoo qoomáqa nárana taikóofanoo Rábannafa narí áraamuna Raseera námmarina faqa áminau. ²⁹ Kafa Rábannafa narí aináinira mánaaqa miná áuqu Biriqaa námmarina maréeqeenoo Raseera námmarina aináinianifeera áminau. ³⁰ Ámufanoo Yakooboofa Raseera námmarina fáqa sakasée faiqanau. Yakooboofa Raseera námmarinara áidi márufanoo Reea námmarinara sía ámiqimma áidi márinau. Miqídanoo Rábannana aináiniranaki kafáa qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 áukuanaki márinau.

Yakooboona faiqi námu ufa.

³¹ Yakooboona írirafa Raseera námmarinasaa kaí mundínoo márúnara Reea námmarinara ákoo akáa mímárinau. Miqí márúnara Karaambáiqqa qáfeenoo dadaaqufanoo Reea námmarifa ámuuqu qáikinau. ³² Reea námmarifa ámuuqu qáikinoo máriiufanoo faiqi akoonaiqí máqanau. Maqaséenoo qinau. Karaambáiqqa qiníara qímudádo qinára qiní qifaaqi fannóo maqee qinísaa atooqéenoo fee qianáura. Mi irirána iriséenoo mi faiqína áuqu Reeubeená fée qinau.

³³ Reea námmarifa marikínoo kaifáa ámuuqu qáikinoo máriiufanoo faiqi akoonaiqí moó máqanau. Maqaséenoo qinau. Qiní qifaaqi qiní ámeesuqi márinara Karaambáiqqa írinoo qiníara qímudádo qímaseenoo maa faiqína qíminoo. Minára miná áuqu Simeeooná fée qinau.

³⁴ Reea námmarifa marikínoo kafáa ámuuqu qáikinoo máriiufanoo faiqi akoonaiqí moó maqaséenoo qinau. Dóo maqee uqanná qiní qifaaqi fannóo dóo qinísaa atooqáanoo, qinée qaaramoo ákoonaiqi maqaséeqa. Minára iriséeqa mi faiqína áuqu Reefi née qíqa.

³⁵ Reea námmarifa marikínoo kaifáa ámuuqu qáikinoo máriiufanoo faiqi akoonaiqí moó máqanau. Maqaséenoo qinau dóo maqee qinée Karaambáiqqa amooqídaqa, maa faiqína áuqu Yúda fee qídaqa. Reea námmarifa Yúdana kaí maqaséenoo mi kamúqoo kísaaqasaa márinau.

30

¹ Raseera námmarifa narí ánasaana faiqi námu níndafeenoo Yakooboona áqinoo qinau. Anée faiqi sía qiní mara qímianaqa qinee káqi márianabaqa kúquanauranoo.

² Yakooboofa minára írufanoo árana qoofanoo qinau. Qinee Ánutusau máridau. Ánutufa kai aní ititá ámaqaidanoo.

³ Miqí qímasoofanoo Raseera námmarifa qinau. Maa qiní aináini mári manaaqáfa Biriqaa námmarifa márinoo qinée miná aní ámiqa. Anée miná fáqa faiqéenana faiqi mara ámia. Áminanoo faiqi maqasáinanoo qiníndi kámmiannoo. Miqímasee qinée faqa faiqi ánausa márianaura. (Mi aukuaná mi maqannáasa óosana miqí márusa máriqau.)

⁴ Raseera námmarifa miqí qímasee narí aináini marú manaaqána miná áuqu Biriqaa námmarina Yakooboona amisoofanoo miná faqa sakasée faiqanau. ⁵ Miqímmasoofanoo Biriqaa námmarifa ámuuqu qáikinoo máriiufanoo Yakooboona faiqi akoonaiqí máqanau.

⁶ Maqasoofanó Raseera námmarifa qáfamaseenoo qinau. Doo maqee Ánutufa qiní óosanara andeeqára óosana fee qímasee qiní innaaru qírana iriséenoo dóo akoonaiqí qíminoo. Miqí qímaseenoo Raseera námmarifa mi faiqína áuqu Danna neé qinau.

⁷ Mi manaaqáfa Biriqaa námmarifa marikínoo kaifáa ámuuqu qáikinoo máriiufanóo akoonaiqí moó máqanau. ⁸ Raseera námmarifa miná qáfamaseenoo qinau. Qinée qeeqá qínasaana faqa firaaqóo rairai qímasee qinée úriaaqareeqee qímaseenoo mi faiqína áuqu Napatari feé qinau.

⁹ Reea námmarifa faiqi máqarana taikáseenoo narí aináini marú manaaqána áuqu Siripaa námmarina narí áfaaqi Yakooboona mara áminau. ¹⁰ Ámufanoo minásaa faiqi akoonaiqí moó máqanau. ¹¹ Reea námmarifa qáfamasee qinau. Óo qiní ámiqimma qisáinara mi faiqína áuqu Kadafa neé qinau.

¹² Siripaa námmarifa marikínoo kafa akoonaiqí moó Yakooboona faiqi máqanau. ¹³ Reea námmarifa miná fáqa naríara maraséenoo qinau. Dóo qinee firaaqóo asasídaqa. Maqee ánaaseeuqa qiníara asasírafée qímasee dúqu reefáranoo. Minára iriséenoo mi faiqína áuqu Aseera feé qinau.

¹⁴ Reea námmarina ámaaku Reeubeenáfa sakumma néemaru kamúqoo ándanda kinai nídanoo faiqi máqee marú andandána qaqama paqúrinau. Mi aqamána áuqu mandareeka márínau. Miná paqúrimáseenoo mara máreenoo míni narí ánoona Reea námmarina áminau. Raseera námmarifa miná qáfamaseenoo Reea námmarina qímaminoo qinau. Amanée mandareeka qaqama akaqána qiní faqa qíminnaree.

¹⁵ Miqí qufanóo Reea námmarifa narí qimaminoo qinau. Anée qiní qifaaqi marasánafa kaifaa qiní qímaaku mandareeka qaqama márararee fée qídane. Miqí qufanóo Raseera námmarifa qinau. Aní ámaaku márai mandareekána qaqama qiní qíminaaqaa dóo Yakooboona aní ámiananoo aní fáqa faiqáannoo.

¹⁶ Eené márufanoo Yakooboofa aináinaindari aniroofanóo Reea námmarifa aanái óonu áfiqeenoo ánidanoo qímaminau. Doo qinée mandareeka qaqama Raseera námmarina ámiqa. Mifá miná ákiiqara maqee éendaki aníara qiní faqa faiqáannee qinoo. Miqí qufanóo Yakooboofa eedóo qímasee Reea námmarina fáqa sakasée faiqanau.

¹⁷ Ánutufa Reeaana innaaruqirána iriséenoo dadaaqufanóo Reea námmarifa kafáa ámuuqu qáikinoo faiqi akoonaiqí máqanau. Moodáannai qísauku námu Yakooboonasáa máqanau. ¹⁸ Reea námmarifa maqaséenoo qinau. Qinée qeeqá aináinirá mánaaqa qeeqá qifaaqi ámiáfánnanara maa faiqína Ánutufa qiní qíminoo. Mifa minára iriséenoo mi faiqína áuqu Isakaraneé qinau.

¹⁹ Reea námmarifa marikínoo kafáa ámuuqu qáikinoo akoonaiqí moó máqanau. Dínni ani moodáa maraséenoo Yakooboonasaa máqanau. ²⁰ Maqaséenoo qinau. Ánutufa idaaqíra áinaina káqi qíminoo. Maqee dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa 6 máraunnanara qini qifaaqi qiníara áidiannoo. Mifa minára iriséenoo mi faiqína áuqu Seeburuna fée qinau.

²¹ Miná ánaaqianna Reea námmarifa mánaaqa maqaséenoo Dinnaa námmani fée qinau.

²² Miqóoqari Ánutufa Raseera námmarina innaaru qírana iriséenoo dadaaqufanóo faiqi máqarana amanaíkinau. ²³ Mifá ámuuquqáika máfufanoo faiqi akoonaiqí maqaséenoo qinau. Ánutufa qiní qisaurírana taikéeno qiní faiqi akoonaiqí qíminoo. ²⁴ Raseera námmarifa minára iriséenoo qinau. Karaambáiqaa qiní faiqi moó akoonaiqí qímiani. Miqí qímaseenoo mi faiqína áuqu Yóoseefaa née qinau.

Yakooboofa Rábannana faqa miná aináini márúnara ufaqu úfafa.

²⁵ Raseera námmarifa Yóoseefaana maqasoó kámuqoo Yakooboofa Rábanna maaqi qímasee qímaminoo qinau. Anée amanée qiní quqásainaaqá qeeqá máaqai fúà. ²⁶ Qinée aní aináinammásauana qímianna anaaseesá nári faiqi námu faqa qíminaaqaa máree fúà. Qinée ámiqimmásee aní aináina íunnanara anée minára íri máríananoo.

²⁷ Rábannafa minára iriséenoo qinau. Qíní afuneé fánnoo aníara qíma qímifaqa iriséeqa anée qíní faqa márúnnaqoo Ánutufa qíní aináina ámiqi ámiqifanóo fíraa qóo kambíqafinoo máridanoo. ²⁸ Qínée minára írídaqa anée aneenná feefaurúara qínaqa qínée aní ámianaúra. ²⁹ Yakooboofa miná iriséenoo kafáa qímaminau. Anée qíní aináinirana óosana ámiqimmasee írimariananoo. Qínée aní aandáù ainasáa rakísi máriafananoo qíní rakísirana ameemaanai márida moómoo kambíqee irairáa ímariqau. ³⁰ Qínée ániafanna kári aní aináina óodaa kái márinau. Qínée maaqóo ani máridaqa aní aináina aiqámai áuqaunanoo Ánutufa dadaaqifanóo firaanáikinoo máridanoo. Qínée maqee qeeqáree qíanna áinainausa máraanaúra.

³¹ Miqí qíma soofanóo Rábannafa írinoo narí qímaminau. Dóo anee qíananoo náqiffee másee feefaurú aní ámianaúree. Miqí qufanóo Yakooboofá qinau. Sía anée feefaurú munnimma aina qíní qímià. Qeeqá qíannana kai qímià. Qínée káqi ani sipsípasaa rakísi márianana qíní maa iriránara anee eedóo qínaqa aní sipsípasaa rakísianaúra. ³² Qínée maqee ani sipsípauqa máriannai óonuree aiqáma takóosa takóosira sípsipauqa faqa mimmi miqíranauqa faqa sipsípa ánaaqi rudúqariranauqa faqa máraanaúra. Mi feerúnara kai qíní dídidanoo. ³³ Qínée andeeqásee máraanaúra anée kásooqee aneenná óonu réenana qáfaà. Éekara árira sípsipa qíníndiki márinana éekara fée dundúqarira mimmi fée qíníndiki márinana qíníara qúmuara miaanoo qíà.

³⁴ Rábannafa miná íriséenoo asasa mándee qinau. Eeóo maasá anée qíanandeemmi-anaúra. ³⁵ Mi faasaaná qumeé kai mimmi ákoona takóosa takóosa íranauqa faqa mimmi ánaasee miqíranauqa faqa éekarasai rundúqasai írana faqa rundúqarira sipsípauqa faqa moodáanaki quqáseenoo narí faiqi námúara qufaqá misásaa rakísiquau. ³⁶ Rábannafa Yakooboonaúra máraandoo qímasee narí mimmi sipsípa mara máreenoo narí faiqi námúsaa quqásoofaqa níanai qaaramoó áfuru aanái faiqée óonuráaqa irannai munu quqásee rakísi máriqau. Máree fífufanoo Yakooboofa akaqá sipsípauqa máfisoosásaa kaí rakísi márinau.

³⁷ Rábanna sipsípasaa maqúsai rakísida máridanoo saqári amimiuqá ateeqáseenoo moodaá mau apata ruatá áquseenoo éekara ári márutinai quandáseenoo sipsípa nammári née marúqoo rakíqanau. ³⁸ Sipsípa mimmi nammári náidaqa miqóo ani ráidaqa náafeeqaambaqaa rímariquau. Yakooboofa mi saqarísa sipsípauqa dífaníki nammári neemaruqoo rakíqaoofanoo marufaqa sipsípauqa nammári nárara aniréeqa mi saqarína qáfaiidaqa ákoonauqa ánaasee náafeeqaambaqaa riaqéera rakíanau. ³⁹ Mimmiuqaindi miqóo miná qafaiidaqa ákoonauqa ánaasee náafeeqásoofaqa ákarakauríra ánaaqiuqa máqaqau. ⁴⁰ Yakooboofa sipsípauqa nífiqeenoo ákarakauríra mimmiuqa máruqoo múnusaina sipsípa ákoonauqa ákarakaurírana qáfaiidaqa ánaasee sipsípa náafeeqasáifaqa miqírana máqaqeeera nífiqee finau. Miqí márúnannoo Yakooboofa ákarakauríra ánaaqiuqa naríndiki maréeqaida áaduma quqee márufanoo moómookí márinau. ⁴¹ Nifaaqauqá fáqaa sipsípa faqa mimmi faqa náafee qaambaqaa rírara ufanoo Yakooboofa mi saqari asaanáusa maréeqee nammári néemaruqoo rakíqeesoofaqa minakíaqa nídaqa náafeeqee máriqau. ⁴² Nímudaani ánaaqi ummooqúkiqa nusá náafeeqara rufanóo Yakooboofa sía mi saqarísa rakíqanau. Miqímmásee máru fanoo Rabananaindi ámudaani ánaaqi ummooqúkírafauqa kaí márufanoo Yakooboonaindi nífaaqauqá faqáasa ámiqirausá kaí máriqau. ⁴³ Mi oosannánannai Yakooboofa moómoo ákinaina faqáafa márinau. Miná sipsípa mimmi moómoo uqanna máriqau. Miná aináinira fasiqauqa faqa ánaaseeuqa fáqa kamméerauqa faqa doonkiuqa fáqa moómoo qumbiqáqa máriqau.

31

Yakooboofa Rabanna sía qímamirai sandóo ufafa.

¹ Yakooboofa írufaqa Rabanna faiqi námú misá Yakooboona aináina moómoo qáfamaséeqa áqidaqa qiqau. Yakooboofa maasá qíkoonaindi aiqáma maréeqee narínni quqéenoo. Yáindaraanee maa fíraa qumiasanná máreenoo fee. Maasá qíkoonaindi kaí

máreenoo. ² Yakooboofa mi ufána iriséenoo quandá fufanóo Rabanna óori qáfoofanóo sía óoqai úndee óori runínoo márufanoo qáfanau.

³ Mi kamúqoo Karaambáiqá Yakooboona qímaminoo qinau. Dóo fíndi fínana aneenná ákoona faqa aneenná áinaina maqái fúà. Anée fínaqa qinée aní faqa márianaura.

⁴ Yakooboofa mi ufána iriséenoo sipsípa rakísi marúnnaindari Raseera námmarina fáqa Reea námmarina fáqa náarooafaqá óonu roofanóo qíma níminau. ⁵ Óoqai ínni níkoona óori sía runínoo máriufa maqee óori runífaqa qáfaiadaqa. Sía qiníara ámiqi ámiqidanoo. Miqímmi márifaqa qiní qíkoona Ánutufa qiní faqa maríufa máridanoo. ⁶ Ínneeqara írimariafanoo, qinée qeeqá afeekannái ínni níkoona aináini máriqiafana. ⁷ Miqí máriafanano mifa qiní qíkaru qímaseenoo qísauku qára 10 kari qiní feefaurú quandaqáandinoo. Miqí márifanoo Ánutufa qifanóo sía qiní mandáikamma qímaqeenoo. ⁸ Ínni níkoona aináina ífannana feefaurú miná sipsípa nifaaqa takóosa takóosa írana kaí mi aukuaná máqee márufaqa qinee maréeqee qeeqáindiki quqée máriqiafana. Ínni níkoofa qiní feefaurúara nifaaqa ákara kau rírausa kaí máraannee qufaqá miná sipsípauqa mi aukuaná miqí ránauqa kái máqee márufaqa maréeqee qeeqára qeeqáindiki quqée máriqiafana. ⁹ Miqímma saáfananoo Ánutufa ínni níkoona aandàù aina maréeqeenoo qiníndiki kaí quqáqiseenoo.

¹⁰ Mimmí sipsípa náriqa áraraike máru anaaná qinée qainá qáfaafananoo mimmí ákoonauqa ánaaseeuqa náafeeqée márufaqa qáfaqiafana. Mi akoonáusa aiqáma ákarakàu rírausa fáqa nifaaqa takóosa takóosa írausa fáqa ánaasee náafeeqee máriqau. ¹¹ Qinée qainásaa qáfaafananoo Ánutuna angiroo moó fánnoo qiní dáarooafaqa qinee foó qiqíafana. ¹² Foó qíafananoo qinau. Qáfaa máa nifaaqa takóosa takóosira ákoonauqa náafeeqaidadaqa. Qinée Rábanafa aní mandáikamma ámaqee márina qáfamasee qúnanoo maa ainaináfa kambíqaidanoo. ¹³ Qinée óoqai Beeteera máqa máaqai aní áfusaa koorooíafanna Anutusa máridaqa. Miqóo anée áaqoo áuqara óoni rakíqasee oorifa fádameena minásaa adíasee qiníara qíma afeekaíkinau. Doo maqee indáammamaree aneenná maqúsai anirandée anee kambíqoonna máqanasaa fúà. ¹⁴ Raseera námmarisa Reea námmarisa qímannimi soofaqá Yakooboona ufa iriséeqa qímamiqau. Sía maasá qíkoona qumíasana aina káqi márinaqa maasá máraanaura. ¹⁵ Mifá maaqandára ánaamuruara foorá mídanoo. Doo mifá maaqandásaa feefaurú mara máreenoo doo naríki kai taikéenoo. ¹⁶ Ánutufa maaqandá qíkoona kinaana maréeqee maaqandá fáqa maaqánda faiqi námu fáqa nímfanoo maasáindi kámminoo máridanoo. Anutufa aní qímamíndee íà.

¹⁷ Yakooboofa misá ufa iriséenoo narí ákoona maqái Kannaana máqasaa fírara deedaqinau. Mifa narí ánaaqmaaka fáqa narí faiqi námu fáqa kamméerauqa sáa quqásee óoqu mari fufanóo finau. ¹⁸ Yakooboofa narí mimmí sipsípa doonkí kamméera aiqáma Meesopootamia máqusai márida mároo áinaináusa aiqáma maréeqee óorinni quqáseenoo dóo narí ínaaqianna Kannaana máqa máaqai finau.

¹⁹ Rábannafa narí sipsípa asaúsí moosáa óonu aukírara fífufanoo Raseera námmarifa nari ákoona máaqaki kéeqa fufanóo narí ákoona afuneé áinaina máaqaki quqáqoonna qumeé kaí mara máreenoo kukéeqa máreenoo Yakooboona fáqa sía qímamirái dóo mara máreenoo narí afaaqi fáqa finau. ²⁰ Yakooboofa Rábannana ákaru qímasee sía qímamirai quqásee finau. ²¹ Yakooboofa narí aináina námu fáqa máreenoo kái káqi ufanóo finau. Fífii ufanóo Eeufarateesa námmaryi taqa máreenoo dínni áfainni óonu ranau. Doo miqóoqari Kiriata áaqana qáannai óori ubeekámafi finau.

Rábannafa Yakooboona áfaqeefu úfafa.

²² Qaarammoó fáasaana áiqaróofanoo Yakooboofa sandóonara Rábanna qímamiqau. ²³ Rábannafa minára iriséenoo narí áiku ásauku aiqáma nífiqee Yakooboona ánaaqiana áfaqee finau. Dínni taikásee dínni óonu qaara marasée 7 áfuru aanái fí faiqéenoo áfaqee fínoo óonu Yakooboona paqúrinau. Kiriata áaqana moó ámuuqa námusaa paqúrinau.

²⁴ Rábannafa aanái faiqaqée ufanóo mi eendánaki Ánutufa qainá áfunnáreenoo qímaminou. Anée sía Yakooboona mandá úfa ámià.

²⁵ Yakooboofa áaqanasaa narí úiqaana máqa usakáseenoo márufanoo Rábannafa narí áinaina faqa óonu réenoo mifá faqa narí úiqaana máqa Kiriata ámuuqu námusaa usakánau. ²⁶ Usakáseenoo Rábannafa óonu réenoo Yakooboona qímaminoo qinau. Náqi fée ifané qiní qíkaru qímaseenee qiní qíraamuqmáaka rákiranakiará foorá rarisámam-maree sandéenee. ²⁷ Náqi fee ifané sía qíma qímiraí qíkaru qímasee qumeé quqásee sandéenee. Anée qiní qíma qíminaqau qinee idí námú faqa asasírana námú faqa piripúnna fáqa dukaanaá fáqa áridaqau aiqáni. ²⁸ Anée sía qiní qíma qímianaqa qeeqá qínaiqi mara fáqa qeeqá qíraamúna qara fáqa nímooga sáanana nífiqee ániaqaana. Anee fúrufarira áinaina áuqaananoo. ²⁹ Qinee aní mandáikámma ámaqara afeeka márifaqa márúnanoo eenda éendaki aní ákoona Ánutufa qiní rafáaqafu seenoo qinoo. Anée sía uqanná Yakooboona mandáika mámaqaa qifaqá sía mandáikámma ámaqaanauara. ³⁰ Qinee írídaqa anée aneenná ákoona maqa máaqara óonu máfi íriananoo aundurá dapíkifaná qiní qísee sandáananoo. Náqaa fée ifané qiní máaqaki rakísi maría anutúsa úmmuara mámaree áninanee.

³¹ Yakooboofa iriséenoo qímaminoo qinau. Qinée aníara narí áraamuna qára rafíqaandoo qímasee rufíasee sandéeqa. ³² Aní máaqaki rakísi mária anutúsa márinnana paqúrimmáseenana kúqa áruà. Doo qiní qíku qísauku nífusaa qiní aináina moodáa moodáa mara quqáseenana aneenná aináina paqúrimmasee máraà. Yákooboofa Raseera námmarifa nari ákoona Rábannana únnaqira anutúsa úmmuarunara sía íriraí miqí qinau.

³³ Rábannafa Yakooboona úiqaana máqaki kéeqa fufanóo randóosia sía paqúrinou. Miqóoqari Rábannafa Reea námmariná úiqaana máqaki kéeqafi randóosia. Kafá miqóoqari aináinira mánaaqaqara úiqaana máaqaki faqa kéeqafi randásee sía paqúrinou. Miqóoqari Rábannafa Raseera námmarina úiqaana máaqaki kéeqafinoo randánau. ³⁴ Raseera námmarifa Rábannana máaqasaa rakísi máru anutúsa maréeqeenoo kam-méera sariríqa máaqaki quqáqoona uqéeraséenoo minakí kukéeqaséenoo minásaa óoqu faaqee márínou. Rábannafa Raseera námmarina úiqaana máqaki aiqáma áinainaki randásee qáfoofanóo sía márínou.

³⁵ Rábannafa randémárufanoo Raseera námmarifa narí ákoona qímaminoo qinau. Óo qípoo sía qinée fíndi fúanana sía qiní díqia. Qinée qímaaqai qáfáidaqa sía fíndi fídaqa. Miqí qufanoo Rábannafa aiqáma ainainaki randoosia sía paqúrinou.

³⁶ Sía paqúrufanoo Yakooboofa amambainá qímasee áanoo qídanoo qinau. Qinée nána áaqaraneé máree fée. Nána sándufée rukíasaunana áranaqaifané qiníara randámaree qúmidanee. ³⁷ Anée qiní áinainaki randéesee dóo fée aneenná aináina paqúrinanee. Doo miná maréeqeenana aneenná faiqi námú nífusaa faqa qiní faiqi námú nífusaa faqa quqásee ufa qída qáfáa, yáfee andeeqéenoo fee.

³⁸ Qinée moodáa fásíqa áiku ásauku taikásee 20 áukuana ani aináina ímariqiafana. Mi kamúqoo aní sipsípa aní mimmí sía moó fánnoo dapi máqee máriqau, ámiqi kaí mímaríqau. Sía aní sipsípa ákoona moó arusée naqíafana. ³⁹ Káasau fáini aní sipsípa arusoofaqá qinée miná ámudaani apata síamma aní uqafíqee máriqiafana qeeqáindi kái moó maréeqee miná ámaqa máqeeqa aníndiki quqée máriqiafana. Úmmuara fásíqa eendáki fee fáasaana fée úmmuara másoofana anée qiníara qunaqá qinée qeeqáindi maréeqee aníndiki quqée mári qiafana. ⁴⁰ Qinée moómoo kári aní aináina ímariafananoo súani dárinoo eendáki suara dárinoo miqí márúfaqa sía faiqée máriqiafana. Miqídaqa aní aináinasáa rakísi máriqiafana. ⁴¹ Yakooboofa qímamidanoo qinau. Qinée moodáa fásíqa áiku ásauku taikásee 20 áukuana aní aináini máriafánausa márída. Qísauku qára taikásee qíkunooqu qaara fáqa qaara fáqa marasée 14 áukuana aní áraamuna qara márarara aní aináiníàafánausa márídaqa. Dínni taikásee dínni óonu moodáa marasée 6 áukuana aní sipsípa mimmí márarara kaifáa aináini qíafana. Miqí máriafanana anee qísauku qára taikásee 10 kári anée qiní feefaurúara qíkaru maakaru qímarinou. ⁴² Abaraqaammána

Ánutufa qiní qíkoona Isakeena Ánutufa sía qiní dadaaqínanau anée qiníara káqi sámu fúà qínaqau qinee káqi sámu fini. Ánutufa qiní ummaara faqa qiní kadáapirirana fáqa qíqafamaséeno eendá éendaki narí ufa írirana aní áminoo.

Yakooboosa Rábannasa moodáanakikù úfafa.

⁴³ Rábannafa Yakooboona mi ufána iriséeno qinau. Máà aní ánaaqa qára qiní qíraamuna qára márídaqa máà aní faiqi námu qiní qínaiqi mára márídaqa máà aní sipsípa qiníndi uqanná márídanoo, máà aiqáma áinaina anée márana núanafa aiqáma áinaina maaqóo márifa qiníndi kai márídanoo. Qinee sía amana qeeqá qíraamuna qára faqa qínaiqi mára faqa rafáaqa fúanaura. ⁴⁴ Dóo maqee aní faqa moodáanaki ufa qirara deedaqídaqa. Aníndiri óoni áaku aakummásaanano mifa maasá moodáanaki kára úfara dáaqoo áuqaanno.

⁴⁵ Yakooboofa minára iriséeno eedóo qímaseeno óoni firaatiá qumáree kúradama séeno dáaqoo áuqara óoni fée qinau. ⁴⁶ Miqímmaseeno Yakooboofa narí aináinira fáiquqara qufaqá óoni moómoo suqúsee áaku aaku iqau. Miqímmasee mi ooni aaku aaku irána áakaarínni óoqumarifi nárana naqau. ⁴⁷ Námaseeqa Rábannafa mi oonísa áuqureenoo Yageer Sahadutaa fée qímasee narí ufakíqari áuqu rámasoofanoo Yakooboofa narí ufakíqari Gareeda fée qinau. (Mi nuqúna óosana dáaqoo áuqara óoni fee qímasee nári ufakíqari áuquraqau.) ⁴⁸ Rábannafa Yakooboona qímaminoo qinau. Maa ooni aaku aaku iráfa aníndiri dáaqoo áuqarafa máriannoo. Minára mi maqusána auqu Gareeda fée qianaura. ⁴⁹ Rábannafa kafáa maaqí qinau. Karaambáiqqa fannoo maaqandá dáraanianano miná áfu fánnoo maasásaa máriani. Miqí qímaseeno mi maqusána áuqureenoo Misipaa fée qinau. ⁵⁰ Rábannafa maaqí qinau. Anee qini qíraamuna qára mandáikamma nímaqeennaree moó ánaasee fée máreennaree, qinee sía minára írianano Ánutufa aníndirisaa rakísidanoo. ⁵¹ Máaqoo qinee óoni áaku aaku máqaunanoo aníndiri qara qámabaana márídanoo. Maaqóo dáaqoo áuqara ooni rakíqarafa faqa márídanoo. ⁵² Maa ooni aaku aaku iráfa faqa rakíqarafa faqa aníndiri dáaqoo áuqarafa márídanoo. Qinée sía miná fíaaqaree aní áruanaura. Anée faqa sía miná áiaaqaree qiní dárúa. ⁵³ Abaraqaammána Ánutufa faqa Náqoorana Ánutufa faqa maasá qámabaana andeeqá qísaanno. Rábannafa miqí qufanóo Yakooboofa qinau. Qiní qíkoofa Isakeefa innaaru qímamaqee mári Anutuna áuqusaa qímasee áfaqaanauree qímasee qíma afeekaíkinau. ⁵⁴ Miqí qímaseeno Yakooboofa aandáu aruséeno mi aaqannásaa Ánutuna aandáu tatúfusee suqáminau. Suqá amiséeno Yakooboofa narí áiku ásauku náaramásoofaqá moodáaqoo óoqu mari fufaqá mi andauná átaraasa naqau. Námasee mi aaqannásaa faiqaqau. ⁵⁵ Kanánaana fíndifufanoo Rábannafa narí ánaiqimara faqa áraamuna qara faqa nímoqqa námasee nímandamásee ámaaqa finau.

32

Yakooboofa Eesáuna óori qáfarara deedaqu úfafa.

¹ Yakooboofa miqóoqari fíndi fufanóo narí ánaukoo unnái aanái fímaru fánno Ánutuna angírooqqa aanái ani paqúriqau. ² Yakooboofa níndafamaséeno qinau. Maa maqa maaqáfa Ánutuna úiqaana máqusa márídanoo. Miqí qímasee mi maqusána áuqureenoo Maqannaimmeé qinau.

³ Yakooboofa narí faiqi námu qaaramoó ufa máree narí áfasaafa Eesáu funnái fuaqeera niiqoofaqá Eedoomma máqa máaqai fiqau. ⁴ Miqóo qiní qífasaana paqúrimmásee qini maa ufána qímamiaqa. Qinée Yakooboosa aní aináinira fáiqi maaqí qímasee ani Eesáuna qiní úriqararana qímamidaqa. Qinee Rábannana faqa márídaqa ánirara másaidaqa máriifaqá maqee ánidaqa. ⁵ Qinee burimmakáu faqa doonkíuqa faqa sipsípa faqa mimmiuqa faqa aináinira fáiquqqa faqa faqáasa márídaqa. Qinee aníara ufa quqáidaqa qiní úriqararafa qini maa ufáfa aní asoámamaqaanifeera qídaqa.

⁶ Ufa máreefu fásiqausa óonu randée anirée Yakooboona maaqí qímasee qímamiqa qiqau. Dóo maasa aní áfasaana qímamisáunanoo mifá narí aináinira fásiqauqa foo handaréeta 400 námu faqa maasá ínaaqianna ánidanoo.

⁷ Yakooboofa mi ufána írufanoo áaququqoofanóo moómoo írirana máranau. Miqúfanoo narí sipsípauqa faqa mimmiúqa faqa burimakáuqa faqa kamméerauqa faqa qarakí rainá quqánau. ⁸ Maaqí qímasee qímirinau. Eesáufa aniréeno moó úsiranaki nárinaqa moó úsiranakiqari amaná sandéefaranoo. ⁹ Miqímmasee Yakooboofa maaqí qímasee innaaru qinau. Óo Ánutu, qini qínaakuna Abaraqaammána Ánutufa qini qikoona Isakeena Ánutufa qini innaaru íria. Karaambáiqua anée qini qíma qímiananoo aneenná maqa máaqai aneenná áinainiannai fínaqa qinée aiqáma áinaina andeeqá áisaanauranoo fee qinau. ¹⁰ Óo Ánutu anée qini ámiqi ámiqimma qísarana faqa aní mapukíra dádaaqiranara faqa írufanoo úriqaráifaqa qinee óorudupiqa maridaqa. Qinee óoqai Yóoradanna nammari qeeqá sáunu kaí úqiraua táqaqiafana doo maqé qinee qaraki rainárausa faqa ánidaqa. ¹¹ Qinee qeeqá qífasaana Eesáuna ásaukukinaana asumu mara quqáqisaanneera innaaru qídaqa. Qinee minára ruffaídaqa. Mifa aniréeno maasá faiqí ánaasee faqa aiqáma dárú taikáandooru ruffaídaqa. ¹² Anée maaqí qímasee qiníara qíma afeekaíkinau. Aní aiqáma áinaina andeeqámma áisaanauranoo fee qinau. Aní moómoo faiqi asumu ámianaqa sía amana moó fannoo ásaana rúannoo, núkudara foorá sía kásoo uqanná márifaranoo fée qinau.

¹³ Yakooboofa miqí qímaseeno innaaru qímaseeno mi eendánaki miqóo faiqéeno iáqoofanoo narí aandáù Eesáuna ámiraree qímasee rainá quqánau. ¹⁴ Mifá mimmi ánaasee 200 faqa mimmi ákoona 20 faqa sipsípa ánaasee 200 faqa sipsípa ákoona 20 fáqa rainá áaduma quqánau. ¹⁵ Miqímmaseeno kaifáa kamméera ánaasee 30 fáqa nári ánaaqi náamma néemarusá fáqa burimakáu ánaasee 40 faqa ákoona 10 fáqa doonki ánaasee 20 faqa ákoona 10 fáqa rainá quqánau. ¹⁶ Yakooboofa raíneeqeenoo aandáù óosana óosana náadu náadu kái quqáseenoo narí aináini máru faiqísa moodáa moodaa máreeqeenoo mináuqasaa rakísiaqeera quqánau. Quqáseenoo maaqí qímasee qímannimino qinau. Ínnee qini qífunni fídaqa adaaráika másaídaqa níana niana máridaqa fuaqa.

¹⁷⁻¹⁸ Miqí qímáseenoo Yakooboofa indaarúfu faiqina qímaminoo qinau. Qini qífasaafa Eesáufa paqúri máseenoo iráinana yáfee aní úriqararafa máridanoo fee yáifée anée fídanee yána aandáùqee anée máree fídanee, qínana anee maaqí qímasee narí qímamia. Maa aináusa aní aináinira fáiqi Yakoobooonaindi máridanoo. Mifa narí úriqararana Eesáuna ámiannee qímasee quqásaiifaqa máree ánidaqa. Yakooboofa narí ínaaqianna ánidanoo mifoo qia.

¹⁹ Yakooboofa indaarú fu faiqina qímamundee kái mínoo miná ánaaqiana fusá fáqa miqí kaimmásee qímanniminu. Ínnee Eesáuna paqúrimasee miqí kaimmásee qímamiaqa. ²⁰ Ínnee maaqí qiaqa. Eeóo aní aináinira fáiqi Yakooboofa ínaaqianna ánidanoo mifoo qiaqa. Yakooboofa narí kai óonu máfi írino qinau. Qinée maa ainaináusa ámiannanannoo miná írirana quandásaananoo qiníara ámiqi ámiqiani. Qinee miná paqúrimásaananoo aqbee mifá qini numoóo minníqisaannoo. ²¹ Eesáuna ámaqoo áinainausa indaarú fífufanoo doo narí miqóo mi uqaana maqusánaki faiqanau.

Yakooboofa Peenieera máqa máaqai angiroo faqa narí qumáree narí qumáree qu úfafa.

²² Mi eenda amuqusánai Yakooboofa fíndi fufanóo narí ánaaqi qara fáqa narí aináinira ánaasee qandá fáqa narí faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée 11 nífiqamáreenoo Yabooka námari fitaqamáreenoo muqú áfainai múnu nísanau. ²³ Múnusee niiqámasoofaqa fufanoo narí aiqáma áandauqa faqa mara quqásoofaqa misá faqa táqaqau. ²⁴ Taqá nímaqaseenoo naríaraa dinni áfainni káqi márinu. Márufanoo faiqí moó fannoo aniréenoo áitata fufanóo Yakooboona qumáranau. Uaqéedanoo narí rúdammiqi narí rudámmiqi ídamárufanoo iáqarafa adeedí ranau. ²⁵ Sía mi fasiqáfa Yakoboona úraaqaránau. Miqí usíanoo ásauku sámu Yakooboona úpisuna áranaiqi árinu. Miqúbaqa Yakooboona úpisuna árufanoo ámudaani ootúparafa aikátamáfufanoo

raaqee ráaqee inóo ninau. ²⁶ Iáqoofanoo mi fasiqáfa Yakooboona qímaminau. Doo qiní quqásainaqa fúa, doo iáqarafa adeedí reenoo. Yakooboofa iriséenoo qinai. Sía aní quqáanaura. Anée qiní qifaaqóoqa qíma qímaqásainaqa quqáanaura.

²⁷ Mi fasiqáfa Yakooboona qímaminoo qinai. Aní áuqu yáfee. Aneenná áuqu ráinaqa íria. Yakooboofa qinai. Qiní dúqu Yákooboosa máridaqa.

²⁸ Miqí qufanoo mi fasiqáfa qinai. Maqee maaqóoqari Yakooboofa taikáannoo aní áuqu Isaraeerá márinnaanoo. Anée Ánutuna fáqa faiqí faqa áitatáfi qumáaraanannoo úriqararafa márianaqa minára aní áuqu Isaraeerá fée qídaqa.

²⁹ Miqí qímasoofanóo Yakooboofa mi fasiqána qímaminoo qinai. Aneenná áuqu qímaqímia. Miqí qufanóo mi fasiqáfa qinai. Nánaree anee qiní dúqu írirara iráidane. Miqí qímaseenoo Yakooboona afaqóoqa qímama qáseenoo doo quqáseenoo finai. ³⁰ Mi fasiqáfa fifufanóo Yákooboofa qinai. Qinée Ánutuna óori qáfamáseeqa sía kúqiqa káqi máridee qímaseenoo miqóo áuqureenoo Peenieera fée qinai. ³¹ Súani afu ururoofanóo Yakooboofa Peenieera máqa quqáseenoo úpisuna áidafi márufanoo réetaa réetaa qinóo finai. ³² Miqooqari óosana arasée Isaraee máqannaasa sía aandáù úpisunakinaa ámaqi néemariqau. Maqee fáqa sía náidaqa. Ánutuna angíroo fannóo Yakooboona úpisunaki árunara írídaqa sía náidaqa.

33

Yakooboofa Eesáuna paqúrinai.

¹ Yakooboofa qáfoofanoo Eesáufa 400 fasiqa faqa áninai. Yakooboofa miná qáfamáseenoo narí faiqi námu rainásee Reea námmarina faqa Ráseera námmarina faqa aináinira ánaasee qaaraqánda faqa níminai. ² Nimiséenoo indaarú narí aináinira ánaasee qára faqa narí faiqi námu faqa niiqoofaqá fiqau. Misá nínaaqianna Reea námmarifa narí faiqi námu fáqa finai. Inaaqianna uqanna Raseera námmarifa narí faiqi Yóoseefaana fáqa finai. ³ Yakooboofa misá nóorinni indaarú finai. Óonu réenoo dínni taikásee dínni óonu qaara marasée kári maqásaa mapáminoo fífiufanoo narí áfasaafa máruqoo óonuranai.

⁴ Eesáufa Yakooboona óori qáfamaséenoo sandámámmáreenoo ani káqaramma qumáraseenoo ámooqánanai. Miqandá aiqáma qára qikí ráqaqau. ⁵ Qikí raqaséenoo Eesáufa quandá fufanóo Yakooboona faiqí ánaasee níndafamaséenoo qinai. Máà aní faqa ániasa yáusee máridee. Qufanóo Yakooboofa qinai. Oo úriqararafa maa faiqí anaaseesánnoo Anutufa qiní ámiqi ámiqimma qímaqeenoo.

⁶ Miqí qímarufanoo Yakooboona aináinira ánaaseeqara narí faiqi námu faqa Eesáuna óorisaa ani ninuka túqu náumoo amisée reendeéniquai. ⁷ Miqandá nínaaqianna Reea námmarifa narí faiqi námu fáqa aniréenoo miqínai. Miná ánaaqianna uqanna Raseera námmarifa narí faiqí Yooseefaana fáqa aniréenoo miqikai inai. ⁸ Miqíma soofanóo Eesáufa Yakooboona maaqí qímasee qímaminai. Fáasai qáfaunna áandausa óosana náqaa fee inóo máridano fee qufanóo Yakooboofá qinai. Aní áqoondikiraree qímasee káqi aní ámidaiqa.

⁹ Miqí qufanoo Eesaufa narí qímaminoo qinai. Qiníndi moómoo máridanoo aneenaíndi aneenná kai máraà.

¹⁰ Miqí qufanóo Yakooboofa qinai. Qinée aní áqoondikiqa ámunna áinainausa káqi máraa. Anee qiní káqa aqoondi kíannanara qínee aní óori Ánutuna óoriará foorá qáfaiqa. ¹¹ Qínee aní ámiraree qímasee máree ánunna ainainausa máraa. Anutufa qiní ámiqi ámiqimma qiseenoo qiní dídimari aiqáma ainaináusa qíminoo. Yákooboofa máraanifeera afeekaikí márufanoo Eesáufa máranai.

¹² Eesáufa Yakooboona qímaminai. Doo uqéeraina aníndiri fúa qinée aní óorinni fúanana anée qiní qínaaqianna ánià.

¹³ Qufanóo Yakooboofa qinai. Óo qiní úriqararafa anée írìa, qiní faiqí námu ummooqúkiqa máriafaqa qínee sipsípa faqa misá ánaaqiuqara faqa írídaqa. Misá moodáa fáasaana rarisáqa fímarianaqa aiqáma áandáuqa kúqifaranoo. ¹⁴ Anée indaarú fínaqa

qinee aní áfaqee kásooqee qeeqá aandáuqa faqa faiqì námu faqa fífiinaqa Eedoomma máqa máaqaki aní paqúrianauranoo.

¹⁵ Miqí qufanóo Eesáufa qináu. Dóo amaná qiní faiqì námu akaqáusa aní dadaaqí fifáranoo. Qufanoo Yakooboofá qáoo qinoo qináu. Qinee aní áqoondikúnnanara minára kaí firaa ainaineé qídaqa. Doo amaná qeeqá kai fuanáuranoo.

¹⁶ Eesáufa mi ufána iriséenoo doo mi faasaanná kaí anirandée narí maqa máaqai Eedoomma máqa máaqai fináu. ¹⁷ Miqúfanoo Yakooboofa Sukoota máqa máaqai óonureenoo narí máqa faqa narí aandáu auqaaná faqa usakánau. Minára mi maqusána áuqureenoo Sukoota fee qináu.

¹⁸ Yakooboofa Meesoopootamía máqa máaqaindari óonurandee ámiqimmaseenoo Kannaana máqa máaqai Seekeemman máqusaki aniréenoo narí úiqaana máqa mi maqusána adeedí usakánau. ¹⁹ Usakáseenoo Yakooboofa mi maqána Amoorana Seekeemana ákoona áiku ásauku unnái wan handareeta 100 siruáa múnnimmannoo feefaurínau. ²⁰ Feefaurú máseenoo tatúfirana suqára qáinda áuquseenoo mi kaqíkkaa maqusána áuqureenoo Eeraa fée qináu. Mi auqúna óosana Isaraee máqannaasa Ánutu fée qináu.

34

Seekeemmafa Dinnaa námmarina mandáikámma ámaqanau.

¹ Moó kári Dinnaa námmarifa Yakooboosa Reea námmarisa niraamuna fannoo Dinnaa námmarifa Kanna máqanna anaaseeuqa níndafaanée qímaseenoo fináu.

² Seekeemmafa Amoorana ámaaku Qifina áiku ásaukukinaafa mi maqa maaqánakinaasa úriqararafa Dinnaa námmarina aanai paqúrimaseenoo rarisanau. ³ Mifá qáfoofanoo Dinnaa námmarifa káaqa ámiqirafa márufanoo ámuqusa mandáikufanoo ámiqira úfannoo mi manaaqána ámuqusa reendeénianée qímasee ámiqira ufauqa qináu. ⁴ Seekeemmafa narí ákoona Qamoorana qímaminau. Anée maa manaaqána feefaurúmman qíminaqa qínaaqara máraà.

⁵ Yakooboofa narí áraamuna Dinnaa námmarina rarisonára iriséenoo kásoo inóo márínau. Narí faiqì námu narí aandáusaa rakísi marúsa níanai márufanoo nífeesi márínau.

⁶ Seekeemmana ákoofa Amoorafa Yakooboona faqa ufa qírara fináu. ⁷ Oonuroofaqá kai Yakooboona faiqí námu andaúsaa rakísiusa aniraqau. Misá Dinnaa námmarina rarisonára írufanoo sía faiqí áuqaaqaa íra áinaina márufaqa káaqa níranaqeenoo nífai sándurínau. Seekeemmafa Yakooboona áraamuna rarisonánnoo Isaraee máqannaasa núqu mara máree qúminau.

⁸ Qamoorafa maaqí qímasee Yakooboona qímamínau. Qiní qímaaku Seekeemmana írifa aní áraamunara firaagóo áqufifaqa aní qímamidaqa. Amanée mina máraannoo fee. ⁹ Sáinaqa maasá moodáanaki kára ufa qímasánaqa káqi aní máqanna faqa qiní máqanna faqa káqi narí máree narí máree iaqa. ¹⁰ Miqí mándaanaqa ínnee maa maqánasaa márídaqa káqi dapi maa maqa maaqánaki óonuree anirée ídaqa maqá ákausa máriaqa. ¹¹ Seekeemmafa Dinnaa námmarina ákoona faqa ásooqmaaka faqa qímannimino qináu. Ínnee qiní dídi márindee másaifaqa ínne nídi marí áinaina nímiánaura. ¹² Ínne nídi marí áinainnara qímaqimifaqa nímiánaura. Fira feefauruara qífaqa nímiánaura. Ínnee qiníara miná máraannee qímasee ínnee iráifandinna áinainna kai nímiánaura.

¹³ Miqí qímasoofaqa Yakooboona faiqì námu nárì nísookina rarisonára iriséeqa ákaru qíra úfa Seekeemmana faqa miná ákoona Amoorana faqa qímannímiqau. ¹⁴ Maaqí qímasee qímamíqau. Maasá sía amana qeeqá dáuna nifaaqa áti sía aukírausa nímiánaura. Miqíqa maasa firaagóo qisaurúanoora. ¹⁵ Ínnee maasá daanna réeqa ínneeqa faiqí námu nifaaqa áti aukúsaiifaqa minára kaí maasá eedóo qianáuranoo. ¹⁶ Miqímmásaiifaqa maasá ínnaire eedóo qímasee ínne faqa narí máree nari máree ífaranoo. Maasa ínne qámbaana márídaqa ínne faqa moodáa máqanna máríanauranoo. ¹⁷ Ínnee sía mi ufánara eedóo qímasee nifaaqa áti atekáifaqa maasá qeeqá dáuna áfiqámaree doo fuanáura.

¹⁸ Mi ufáusara Qamoorafa faqa miná ámaaku Seekeemmafa faqa iriséeqa amanée qiqau. ¹⁹ Seekeemmafa kái káqi uqanná ínoo misá qímamúndee inau. Mifa Yakoo-boona áraamunara áidi márúnara miqínau. Seekeemmafa narí áiku ásaukukiqari káaqa úriqararafa márínau. ²⁰ Amoorafa narí ámaaku Seekeemmasandíri ufa súqimaru máqusanasa faandaaura kooqíki óonuree narí maqúsánaki márusa maaqí qímasee qí-manniminau. ²¹ Maa fasiqáusa áqoondiuqa márídaqa. Sáifaqá maa maqánasaa márídaqa mána mána iqá nuaqa. Maa maqáfa firaafá márídanoo. Misá faqa amaná márifaranoo. Maasá misá níraamuqmaaka máraanaqa misá faqa maasáindi máreefaranoo. ²² Maa fasiqáusa maasá qámbaana márírara eedóo qídaqa moodáa máríranaki máríranara eedóo qídaqa. Maasa misá naanna réeqa qeeqá faiqi námu akoonaiqíuqa nifaaqa áti atekáaqeera qídaqa. ²³ Maasá miqíànaqa misáki sipsípa burimakáu aina márifa maasáindi kámmiannoo. Ánifaqa eedóo qíanaqa maasá qámbaana máriaqa.

²⁴ Aiqáma mi maqúsánakinaasa Qamoorana fáqa Seekeemmana fáqa ufa iriséeqa eedóo qímasee aiqáma akoonaiqí qísakoosa nifaaqa áti aukú áqiqau.

²⁵ Qaarammoó fáasaana áiqarooafaqa nifaaqa áti aukúqoosa firaaqóo nammúana nídafí márufaqa Yakoo-boona ámaaku qára Simeeoonafa fáqa Réefifa fáqa miqandá Dinnaa námmarina ásooki qanda narí faaqaaná qara mara máree umeé kái Seekeemma máqusai óoru réeqara aiqáma faiqí kumaaráa náru taikáqau. ²⁶ Qamoorana fáqa Seekeemmana fáqa narusée Dinnaa námmarina Seekeemmana máaqakinaana áfiqamaree doo quqásee fiqau. ²⁷ Narusoofaqa Yakoo-boona faiqi námu akaqáusa ínaaqianna óonu réeqa narí nísookina rarisooná ákiiqara mi maqúsánakina aiqáma ainaina máraqau. ²⁸ Misá sipsípauqa fáqa burimmakáuqa faqa doonkíuqa faqa aiqáma áinaina mi maqúsánaki márúna faqa mi maqúsána átiqara márú ainaináusa aiqáma máraqau. ²⁹ Misá aiqáma ámiqira áinaina kái máraqau. Aiqáma faiqi ánaasee faqa máraqau. Aiqáma máaqakinaa áinainauqa faqa máree fiqau.

³⁰ Yakoo-boofa míqunara írinoo Simeeoonná fáqa Réefina fáqa maaqí qímasee qíman-niminau. Ínneeqara qiní ummaaraki quqáqisáafanoo. Kannaa máqannaasa fáqa Peerisaa máqannaasa faqa aiqáma maa maqa maaqánaki máriasa qiníara fídiaqáammifaranoo. Qiní faiqí sía moómoo máriafaqa, misa aiqáma moodáanaki anirée qiní dáriqa aiqáma maasá faiqi ánaasee kurídi nímaqeefaranoo. ³¹ Yakoo-boofa miqí qufaqa miqandá narí qímamíqa qiqau. Maasá sía qeeqá qísokína quqáqaanaqa aanásaa ánaaseerá foora káqi máraqa nifáranoo.

35

Ánutufa Beeteera máqusaki Yakoo-boona ámiqira áfaaqooqa áminau.

¹ Mi fasannáí Ánutufa Yakoo-boona qímaminoo qinau. Anée doo fíndi fínana Beeteera máqa máaqaki óonu mária. Anée aneenná áfasaana Eesáunara ruffisee sandóonaqa aní áfusaa kooroo íafanna Anutusa tatúfirana suqáqimira qáinda miqóo óonuree áuqua.

² Yakoo-boofa iriséeno narí áiku ásauku faqa narí fáqa márusa faqa qímanníminoo qinau. Moó máqannaasa únnaqira ánutusa uaqéeianáuqa mara áquaqa. Mara áquseeqa ínneeqa nífaaqá ánuqamásee ámiqira qámunna afisúuqa. ³ Maasá maaqóoqari quqásee Beeteera máqa máaqai óonureeqa qiní ummaara áukuana dadaaqí mári Ánutuna qiné aiqáma átinai núnanoo qiní faqa mári Anutuna tatúfirana suqára qáinda áuquanauranoo. ⁴ Miqí qímasooafaqa misá aiqámausa iriséeqa náriqa moósaaqaraa únnaqira ánutusa máraqa nuná faqa náaqooki quqée márú fidinaanúna faqa Yakoo-boona ámufanoo umáreenoo Seekeemma máqusaki arookása aaqá maqá indufúsee minakí ákundanau. ⁵ Ákundamáseenoo Yakoo-boofa faqa nari faiqi námu faqa doo quqásee fufanóo firaa rufiarafa mi saqánna márú maqúsásaki márú fasiqáusa rafáaqafúfaqa sía nífaqasee náriqau.

⁶ Yakoo-boofa aiqáma narí faiqi námu faqa fífiufanoo Rusa máqusa kí Kannaana maqa máaqaki óonuranau. Maqee mi maqúsána áuqu Beeteera fée qídaqa. ⁷ Mifa miqóo óonureeno tatúfirana suqára óoni qáinda áuquseeno mi maqúsánaki Ánutufa

uáinaina afaafau réenoo Beeteera fée qinau. Yakooboofa óoqai narí áfasaanara ruffasee sandéenoo miqóo aniroofanóo Ánutufa miqóo miná áfusaa koorouqóo márúnara áuqureenoo Beeteera fée qinau.

⁸ Miqí qímasee miqóo márufanoo Reebeeka námmarina aináinira mánaaqa Deebooraa námmarifa kuqufufaqa arookása ámeemaanai súani afu ataaqée qáannai Beeteera máqusa dínna átinai ákundaqau. Ákundamásee mi maqusána áuqureenoo ikíraqara sáqari fée qiqau.

⁹ Yakooboofa Meesopootamia máqa máaqaindari óonu randée áni márufanoo Ánutufa kaifáa miná áfunni kooroomáfufanoo ámiqira áfaaqooqa qímamaqanau.

¹⁰ Miqímmáseenoo Ánutufa qímaminau. Aní áuqu Yakooboofa márídanoo, maqee maaqóoqari óosana arasée Isaraeeráfa márinnaranoo. Miqí qímaseenoo Ánutufa miná áuqureenoo Isaraeeráne qinau.

¹¹ Miqí qímaseenoo Ánutufa kafáa Yakooboona maaqí qímasee qímamínau. Qinée aiqáma áfeeka faqáa Ánutusa márídaqa qímamídaqa. Anee moómoo fáiqi fáqaafa mária. Akaqá máqannaasa aní áiku ásaukukiqari márifaranoo. Anee karaambáiqauqa nínaakufa márinnaranoo. ¹² Qinée Abaraqaammána fáqa Isakeena fáqa nímiáfánna máqa máaqana aní fáqa aní áiku ásauku kásooqaqee kambíqáinausa faqa nímiánaura. ¹³ Ánutufa miqí qímaseenoo Yakooboona qímamiséenóo doo quqáseenoo finau.

¹⁴ Yakooboofa mi maqusána Ánutufa qímamuqoo miqóo óoni marasée dáaqoo áuqaanífee qímaseenoo rakíqaseenoo úainna námmani qumáreenoo mi oonína adía ámaqaseenoo oorifa fádameena faqa adíanau. ¹⁵ Miqímmasee mi maqusána áuqu Beeteera fée qinau.

Ráseera námmarifa eeraqánu ufafa.

¹⁶ Yakooboofa narí faiqi námu faqa Beeteera máqusa quqásee Eefarataa máqusai fuanée qímasee aanái fímarufanoo Raseera námmarina faiqi máqarafa árinau. Árufanoo firaaqóo uqanna aupúranau. ¹⁷ Raseera námmarina áidafirafa káaqa mandáika uqanná ufanóo miná dadaaqí marú ánaaseefa qinau. Raseera sía rufíaa, moó ákoonaiqi máqaananoo. ¹⁸ Maqaséenoo Ráseera námmarifa doo kúqiraridanoo áannà taikée márufanoo mi faiqína áuqureenoo Beenooni feé qinau. Miná ákoofa áuqu réenoo Beensaminná fee qinau.

¹⁹ Ráseera námmarifa kuqufufaqá Eefarataa máqusai fímaru aannána áfainni ákundaqau. Maqee miqóo Eefarataa máqusara Beeteereeqeemma máqusa fee qídaqa. ²⁰ Yakooboofa áaqoo auqaanifeera óoni miqóo rakíqanau. Maqee káqi mi oonífa Raseera námmarina mádika máriuqoo márídanoo mi madikánara koorooídanoo.

²¹ Miqóoqari Isaraeeráfa fíndifinoo moó máqa máaqai Eedeera kísaaqa óoni máaqa usakáqoona dínna átinna narí úiqaana máaqa usakánau.

Yakooboona faiqi námu núqu.

(1Stori 2:1-2)

²² Isaraeerafa mi maqa maaqánaki márufanoo Reeubeennáfa narí ákoona ánaaqa Biriqaa námmarina narí aináinira mánaaqa maraqooná sakasée faiqanau. Isaraeerafa mi ufána írufanoo árana qanau.

Isaraeerana faiqi námu qísauku qára taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 máríqau. ²³ Reea námmarina faiqi námu maaqímmiqa máríqau. Reeubeennáfa indaarúqaafa Yakooboona óoqa faiqi márínau. Miná ánaaqianaafa Simeeoonáfa faqa Réefifa faqa Yúdafa faqa Isakaarafa faqa Seeburunafa faqa máríqau. ²⁴ Ráseera námmarina faiqi námu Yóoseefaasa Beensaminnása máríqau. ²⁵ Raseera námmarina aináinira mánaaqa Biriqaa námmarina faiqi námu Dannaafa faqa Napatarifa faqa máríqau. ²⁶ Reea námmarina aináinira mánaaqa Siripaa námmarina faiqí námu Kadafa fáqa Aseerafa fáqa máríqau. Mi faiqi namúsa aiqáma Meesopotamia máqa máaqai kambíqau.

Isakeefa kúqu ufafa.

²⁷ Yakooboofa narí ákoofa Isakeefa unnái finau, Mámareena máqusaki Qeeboorona máqusa aaqá Abaraqaammáfa faqa Isakeefa faqa máriuqoo finau. ²⁸ Isakeefa 180 áukuana máranau. ²⁹ Maraséenoo kuqufufaqa miná faiqi qára Eesáusa Yakooboosa ákundaqau.

36

Eesáuna áiku ásauku núqu.

(1Stori 1:34-37)

¹ Eesáuna áiku ásauku márusa maaqímmiqa máriqau. Miná moó áuqa Eedoomma féé qímaríqau.

² Eesáufa Kannaana máqannaa ánaaseeuqa máranau. Indaarú mároo anaaseená áuqu Adaa námmarifa márínau. Mifá Qeeta máqannaa fásiqa Eeroona áraamuna máranau. Miná ánaaqiana mároo anaaseená áuqu Ooqooribammaa námmarifa máranau. Mifá Qifita máqannaa fásiqa Sibeeona ámaaku Annaana námarina áraamuna máranau. ³ Miná ánaaqianna mároo anaaseena áuqu Baseemata námmarifa márínau. Mifá Isamaeerana áraamuna Neebaiootana ásookifa márínau.

⁴ Eesáuna indaarúqaa ánaasee Adaa námmarifa faiqi Eerifasana máqanau. Moó ánaasee Baseemata námmarifa Reeueerána máqanau. ⁵ Moó ánaasee áuqu Ooqooribammaa námmarifa Yeeusana fáqa Yaramana fáqa Kooraana fáqa máqanau. Eesáuna mi faiqi namúsa miqímmasee Kannaana máqasaa kambíaqau.

⁶ Eesáufa narí ánaaqmaaka faqa narí faiqi námu faqa narí áraamuqmáaka faqa aiqáma miná máaqaki máriusa faqa aiqáma narí aandáuqa faqa aiqáma narí qumíasana Kannaana maqúsai máridanoo maraqooná aiqáma mara maréenoo Yakooboofa máruqoo qári níanasaa moó máqa máaqai finau. ⁷ Eesáufa faqa Yakooboofa faqa máru maqáfa sía amana misá dadaaqíaqaa qufaqa Eesáufa quqásee moósaa finau. Misá káaqa moómoo áandau áinaina márufaqa minára sía amana moodáanaki máriqau. ⁸ Eesáufa Eedoomma máqa máaqakina ámuuqa námusaa márínau.

⁹ Eesáuna áiku ásauku maaqímmiqa máriqau. Misá Eedoomma máqannaasa nínaakusa márínau.

¹⁰⁻¹³ Eesáuna ánaaqaa Adaa námmarina ámaaku moodáa Eerifasafa márínau. Eerifasafa moodáannai qísauku faiqi máqanau. Teemmanafa fáqa Oommarafa fáqa Seefoofa fáqa Katammafa fáqa Keenasafa fáqa máriqau. Moó ánaasee Timinaa námmarinasaa moodáa akoonaiqi Amareekána máqanau. Eesáuna moó ánaasee Baseemata námmarifa akoonaiqi moodáa Reeueerana máqanau. Reeueeráfa qaara fáqa qaara fáqa faiqi akoonaiqi máqanau. Naqatana fáqa Seeraana fáqa Sammaana fáqa Misaana fáqa máqanau. ¹⁴ Eesáuna moó ánaasee Ooqooribammaa námmarifa Anaana áraamuna márínau. Anaafa Sibeeona ámaaku márínau. Mi anaaseefá faiqi qaramoo máqanau. Yeeusana fáqa Yarammana fáqa Kooraana fáqa máqanau.

¹⁵⁻¹⁶ Miqímmasee Eesáunakiqari aruakí kambíqarousa máriqau. Eesáuna óoqa fáiqi Eerifasafá maa maqannáasa nínaakufa márínau. Teemanaa máqannaasa faqa Oomaraa máqannaasa faqa Seefoo máqannaasa faqa Keenasaa máqannaasa faqa Koora máqannaasa faqa Katamaa máqannaasa faqa Amareeka máqannaasa faqa nínaakufa márínau. Misa aiqámausa Eesáuna ánaaqaa Adaa námmarinakiqari kambíqárousa máriqau. ¹⁷ Eesáuna ámaaku Reeueerafa maaqímmasee máqannaasá nínaakufa márínau. Naqataa máqannaasa faqa Seeraa máqannaasa faqa Sammaa máqannaasa faqa Misaa máqannaasa faqa nínaakufa márínau. Aiqáma misáuqa Eesáuna ánaaqaa Baseemata námmarinasáaqari kambíqarousa máriqau. ¹⁸ Kaifaa maa maqannaasá Eesáuna ánaaqaa Ooqooribamma námmarina áraamuna Annaa námmarinasáaqari kambíqaqau. Yeeusa máqannaasa faqa Yamma máqannaasa faqa Koora máqannaasa faqa máriqau. ¹⁹ Aiqáma mi maqannáasa Eesáunakiqari kambíqaa máriqau.

Seeirana áiku ásauku núqu.

(1Stori 1:38-42)

²⁰⁻²¹ Eedoomma máqannaasa miqóo márídaqa rainásee qaara maqannaasaikám-miqa máríqau. Misá nínaakufa Seirafa Qoora máqannaafa márúfaqa minásaa aruakí maaqímmásee kambíaqau. Rootanafa fáqa Soobarafa fáqa Sibeeoonafa fáqa Annaafa fáqa Disoonafa fáqa Eeseerafa fáqa Disanafa fáqa minamúsa Eedoomma máqannaasa nínaakusa máríqau. ²² Rootanafa Qoorina óosana faqa Qeemmana óosana faqa nínaakufa márínau. (Rootanana áuna Timinaa námmarifa máríanau.) ²³ Soobarafa Arafana óosana faqa Manaqatana óosana faqa Eebarana óosana fáqa Seefoona óosana fáqa Oonamana óosana fáqa nínaakufa máríqau. ²⁴ Sibeeonnáfa ákoonaiqí qaaraqánda máqanau. Miqandá núqu Aíaafa fáqa Anaafa fáqa máríqau. (Anaafa narí ákoonna Sibeeonana doonkíuqa maréenoó ándanda naaqéera káasau máqa máaqaki múnusoofaqa néemarfanoó rakísidanoó idá qéemaru nammarífa maqákiqari ururée maruna paqúrinau.) ²⁵⁻²⁶ Anaafa Disoona faqa miná áuna Ooqooriba námmarina faqa níkoofa márínau. Disoonafa Qeemadana óosana fáqa Eesabana óosana fáqa Itarana óosana fáqa Keerana óosana fáqa nínaakufa márínau. ²⁷ Eeseerafa Biriqana óosana fáqa Saafana óosana fáqa Akana óosana fáqa nínaakufa márínau. ²⁸ Disanafa Usana óosana fáqa Arana óosana fáqa nínaakufa márínau. ²⁹⁻³⁰ Maaqímmasee Qoornasáaqari kambíqoo máqannaasa Eedoomma máqa máaqaki máríqau. Rootanana máqannaafa faqa Soobara máqannaafa faqa Sibeeoona máqannaafa faqa Annaa máqannaafa faqa Disoona máqannaafa faqa Eeseera máqannaafa faqa Disana máqannaafa faqa máríqau.

Eedooma máqannaafa káraambaiqa núqu.
(1Stori 1:43-54)

³¹ Isaraee máqannaafa káraambaiqa sía máru kámuqoo maa fasiqáusa Eedoomma máqa máaqaki káraambaiqauqa máríqau. ³² Eedoomma máqannaasa indaarú rakísi nímaqoo káraambaiqána áuqu Beerafa márínau. Boodooana ámaaku márínau. Mifa Dinabaa máqusanaasa káraambaiqa márínau. ³³ Beerafa kúqufanoó Seeraana ámaaku Yoobabafa káraambaiqa márínau. Mifá Boosaraa máqusanaafa márínau. ³⁴ Yoobabafa kúqufanoó Qusamafa Teemana máqa máaqakinaafa káraambaiqáikinau. ³⁵ Qusamafa kuqufufanó Beedadana ámaaku Adadáfa káraambaiqáikinau. Mifá Midianna máqannaasa Mooaba máqa máaqaki náru nífaqaqa máseenoo Adadáfa Afítáa máqusaki káraambaiqa márínau. ³⁶ Adadáfa kuqufufanó Samarafa káraambaiqáikinau. Mifá Masareekaa máqusakínaafa márínau. ³⁷ Samarafa kuqufufanó Saurafa Reeqooboota máqusakiqari Eeufarateesa námmani adeedí márúfa káraambaiqáikinau. ³⁸ Saurafa kuqufufanó miqóoqari Akaboonana ámaaku Baaraqanafa káraambaiqa márínau. ³⁹ Baaraqanafa kuqufufanó Qadarafa káraambaiqáikinau. Mifa Pau máqusanaasa káraambaiqa márínau. Miná ánaaqa áuqu Meeqeetabeera námmarifa Maatareeda námmarina áraamuna márínau. Maatareeda námmarifa Meesaqabana ánaiqí márínau.

⁴⁰⁻⁴³ Eesáufa Eedoomma máqa máaqakina máru maqusáusa kínaasa nínaakufa márínau. Timina máqannaasa fáqa Arafafa máqannaasa fáqa Yeeteeta máqannaasa fáqa Ooqooribammaa máqannaasa fáqa Eeraa máqannaasa fáqa Pinoona máqannaasa fáqa Keenasa máqannaasa fáqa Teemana máqannaasa fáqa Mibasara máqannaasa fáqa Makadieera máqannaasa fáqa Iramma máqannaasa faqa nínaakufa máríqau. Misá máru maqusáusa náriqa nínaakusa núqu nifaafaú rámaqoofaqa márínau.

37

Yóoseefaana faqa miná áfasausamara faqa úfa.

¹ Yakooboofa narí ákoofa Isakeefa máriu maqa maaqána Kannaana máqa máaqaki miqóo kaí márínau.

² Maa ufáfa Yakooboona faiqi námu ufa márídanoó. Yóoseefaafa kumaaráa márídanoó qísauku qára taikásee qíku dínna taikásee dínna óonu qaara marasée 17 áukuana faqáafa márídanoó narí áfasausa faqa sipsípauqasáa faqa mimmíuqasáa faqa rakísimarínau. Narí ákoonna aináinira ánaasee qara Biriqaa námmarisa Siripaa námmarisa faiqi námu fáqa

nídanoo rakísi márínau. Miná áfasausamara mandá óosana áuqoonara narí ákoona qímami márínau.

³ Yakooboofa aiqáma narí faiqì námuaara áidimaruna úraaqaramáseenoo Yóoseefaana nára áidi márínau. Mifá asooqá námuki máqoonara káaqa minára áidi márínau. Mifá kísaaqa qamunna kísaaqa ásauku faqáana áuqu áminau. ⁴ Miná áfasausamara qáfoofanoo misá níkoofa Yóoseefaana nára áidi márúfa úriqaranoo márúfaqa misá firaqóo uqanná naundurá mandáiki márúfaqa miná faqa ufa qímariqau.

⁵ Moó éendaki Yóoseefaafa qainámmaseenoo qáfanau. Minára narí áfasausa mára qímanimuafaqa firaqóo uqanná fídiqaamma ámaqaqau. ⁶ Yóoseefaafa maaqí qímasee narí áfasausamara qímaniminai. Qíní maa qainnána íriaqa. ⁷ Maasa aiqámausa qáfuqaki márídaqa ráisa fooqáairana ateeqásee rumbásee narísaa narísaa mundlíqanoo innindi fannoo maqásaa áqufifanoo qíníndi fannoo andeeqasee kíkíqinoo máriinoo. Innindi fannoo qíníndi óosanaki áqufifanoo fíqu fíqumma datímmafinoo ámmuqu namu rambáqaki óosanai qúminoo.

⁸ Miqí qímasooafaqá miná áfasausamára áqiqa qiqau. Kásooqee anee karaambáiqaika máfi maasa rakísiquimaqeenaree. Miqí qímaseeqa mifa qainunara faqa misára qunára faqa iriséeqa firaqóo fídiqaamma ámaqaqau. ⁹ Moó kári mifa kafáa qainá máseenoo narí áfasausamara qíma níminai. Innée íriaqa qínee qainá moómmiqa. Qínee qáfau-nanoo súani fáqa uqoona fáqa qísaukuqára taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée 11 fásau námu faqa qíní dáumooki anirée ninuka túqu náumoo amisée máriaafaqa níqafeeqa.

¹⁰ Mifa narí ákoona faqa mi qainufána qímamufanoo miná ákoofa áqinoo qinai. Náqaa íra qáina fee ínane. Anee aneenná ánoonara faqa aneenná áfasausa márara faqa qínára faqa aní áramandunnai ninuka tuqú náumoo amisée máriaqee fée qídanee. ¹¹ Yóoseefaana áfasausa mara nári nikaqara nírana qéemarinai. Miqí márufanoo miná ákoofa aiqáma ufara káqi kai írimarinai.

Yóoseefaana Midianna máqannaasa nimisé feefaurú mároo ufafa.

¹² Moó kári Yóoseefaana áfasausa mára nári níkoona sipsípa mara máree Seekeemma máqusai karása naaqéera nífiqee fiqau. ¹³ Óonu márufanoo Yakooboofa Yóoseefaana qímaminoo qinai. Aní áfasausa mára Seekeemma máqusai máriannai fúà. Miqí qufanoo Yóoseefaafa qinai. Qínee fírara deedaqídaqa.

¹⁴ Miná ákoofa maaqí qímasee qímaminai. Anee óonureenana qáfaa. Aní áfasausa mára káqi fée márídafee. Aandáuqa faqa ámiqíqa fée márídee. Níndafamásee aniréenana qímaqímia. Miná ákoofa Heeboorona nóopundukiqari aiqoofanoo finai. Yóoseefaafa doo fíndifufanoo fífiufanoo Seekeemma máqusai óonuranai. ¹⁵ Óonureenoo narí áfasausa márara randánoo nídanoo óonuree anirée inoo nufanoo faiqí moó fannoo qáfamasee miná íramirinoo qinai. Anee nánaree randáidanee.

¹⁶ Miqí qufanoo Yóoseefaafa qinai. Qínee qeeqa qífasausa mara sipsípasaa rakísi maríasara randáidaqa. Amanée anée misá máriannaira qíní qíma qíminnaree.

¹⁷ Miqí qufanoo mi fasiqáfa qinai. Misá dóo quqásee fiqau. Misá Dootana máqa máaqai fíraree qufaqá íriqiafana. Yóoseefaafa mi ufána iriséenoo narí áfasausa nínaaqíanna fífiufanoo Dootana máqa máaqai misá óonu paqúrinai. ¹⁸ Mifá nínanai aní márúfaqa miná áfasausamara qáfamaseeqa miná árirara tipúndaariqau.

¹⁹ Misa maaqí qímasee narí qímami narí qímami qímariqau. Dóo qáininoo nífa ánidanoo. ²⁰ Ánifaqa miná aruseeqa miná íri maréeqee maa soorásaki moóki áqua. Miqímmáseeqa maasá minára kásau ándau áriifoo qianúra. Maasá miqímmasáananoo miná qainá fannoo náqaa fee íannoo.

²¹ Reeubeenáfa misá ufa iriséenoo Yóoseefaana saa ititáidanoo qinai. ²² Káqi maa kaasau maqa maaqánaki maa nammari madikánaki áqua. Sífa áidafirana ámia. Mifa miqí qímasee narí kai qimiriséenoo qumee áfiqamaree narí ákoofunnai múnu áisarara miqí qinai.

²³ Yóoseefaafa narí áfasausamára máruqoo ururoofaqá qumárasee miná kisaaga qámunna kisaaga ásauku faqáana raipáqíqau. ²⁴ Miqímmaseeqa nammári aadána usufú mádikanaki áqíqau.

²⁵ Áquseeqa miqóo óoqu faqée nárana náidaqa tautúmmasee qáfoofaqa Isamaeerána áiku ásauku ániqau. Misá Kireeata máqa máaqaindari Isipa máqa maaqai fímariqau. Misá adíafaa ímarufaqa néemarú ainainná faqa áfundimaru saqári anoonnána faqa mara kamméerasaa quqéese Isipa máqannaasa feefauríaqeera máree fiqau. ²⁶ Yúdafa narí ákaqaa fasáauqa qímannimino qinau. Ínni sáimbaqa qeeqá qíkaqa árusée miná fidíka rafáaqafusee nána dadaaqíranee máraanauree. ²⁷ Ánifaqa Isamaeerana áiku ásauku máa aniraasá nímianaqa feefaurú qímiaqa. Mifa maasá qíkaqa máridanoo maasá moodáa fidika márinara sía miná áidafirana ámia. Miqí qufaqa misa eedóo qíqau.

²⁸ Eedóo qímarufaqa Midianna máqusanaasa aináina feefaurí márusa aniroofaqá misa narí níkaqa Yóoseefaana madikakínaana qubáqeeqee misá nimisoofaqá siruáa múnnimma moodáa fásiqa áiku ásauku taikásee 20 nimisé doo Yóoseefaana máree Isipa máqa maaqai fiqau.

²⁹ Misá Yóoseefaana nímuna Reeubeenafa sía qáfanau. Mifá aniréeno madikakí óoqu qáfoofano sía márufanoo narí qamunna anaqána qinau. ³⁰ Miqímmaseeno Reeubennáfa narí ákaqafasaaqauq unnaí óonuree qímannimino. Yóoseefaafa sía máridanoo qínée náqi fee íanáuree.

³¹ Miqí qufaqa misá mimí arusée Yóoseefaana kisaaga qámmunna miná fidíkaki raaraa iqau. ³² Miqímmasee misa mi qammunnána mara máree narí níkoofunnai óonuree qímamiqau. Maasa maa qamunnána moosá paqúriqa, qáfaa, aní ámaakundi fée máridanoo fée.

³³ Yakooboofa mi qamunnána qáfamaseeno qinau. Qíní qímaaku qamunna máridanoo. Kásau áandau fánnoo qíní faiqí Yooseefaana arusée rakéekaammáseenoo fée qinau.

³⁴ Miqí qímaseeno Yakooboofa narí qamunna anáqana qíiseeno soofaara qámunna afisúseenoo kisaagasaa narí faiqiara soofarída márinau. ³⁵ Márufaqa miná faiqi námu fáqa áraamuqmaaka fáqa aniréeqa nári níkoona aundurá reendeénira ufa qufanóo misá níkoofa qádo qídanoo qinau. Qínee qeeqá faiqiara ikí ráqaqa fúannaqbaqa kúqiqa kúqirausa máriannai fuanáura.

³⁶ Yakooboofa miqí márufaqa Midianna máqannaasa Yooseefaana áfiqamaree Isipa máqa máaqai Póotifaana aináinira fáiqi kíanífeera amiséeqa feefaurú máraqau. Isipa máqanna kínna máaqasaa rakisi márusakiqari Pootifaafa úriqarara óofisáa márufaqa ámiqau.

38

Tamaara námmarifa Yúdana ákaru qinau.

¹ Mi aukuaná Yúdafa narí áinaina minníseenoo Qiraana faqa Aduramma máqusai óoqu márinau. ² Miqóo Yúdafa Kannaana máqanna fásiqa Suana áraamuna qáfamasee máranau. ³ Máriufanoo mi anaaseefá ámuuqu qáikinoo akoonaiqí maqasoofanóo Yúdafa miná áuqu Eraa feé qinau. ⁴ Kafa máriufanoo mi anaaseefá ámuuqu qáikinoo faiqi moó maqaséeno miná áuqu reenoo Oonaneé qinau. ⁵ Kaifáa ámuuqu qáikinoo akoonaiqí moó maqaséeno miná áuqu Seeraa feé qinau. Yúdafa Keesiba máqusai márufanoo miná ánaaq fannoo Seeraana máqanau.

⁶ Yúdafa narí indarúqaa faiqí áuqu Erafa innooqá fufanóo ánaasee Tammaara námmarina mára áminau. ⁷ Eerana márirafa Karaambáiqá áfusaa mandáika uqanná ufanóo kuqá árinau.

⁸ Kúqufanoo Yúdafa miná ákaqa Oonana qímaminoo qinau. Anee maasá óosana máreenana aneenná áfasaana ánaaq faqa aaná fínanoo faiqi maqasainanóo aní áfasaana áuqu sía taikáni. ⁹ Oonanafa miná iriseeno maaqí qímirinai. Qínée faiqí maqasáananoo sía qíníndi kíandoo qímaseeno narí áfasaana ánaaq faqa aaná nídanoo

káqinni kai nammári adíee marínau. Narí áfasaana faiqì asumu sía márianifeera miqí marínau. ¹⁰ Oonanafa mi oosanná mároofanoo Karaambáiqá qáfoofanóo mandáika uqanna ufanóo miná kuqámma árinau.

¹¹ Kuqufufanóo Yúdafa narí ánaakuqu Tammaara námmarina qímaminoo qinau. Aneenná ákoona maqa máaqai óonu adeedaana kái márinaqa Seeraafa innooqá fínaqa miná fáqa aní kaí ámianaura. Seeraafa faqa narí áfasaaqanda undée ínoo mi anaaseená marasée kúquandoorá miná ákoofa miqíqinau. Miqí qufanóo Tammaara námmarifa narí ákoona máaqai finau.

¹² Máriufanoo Yúdana ánaaqa Suana áraamuna kúqinau. Kuqufufanóo soofaara taikáseeoo Yúdafa narí áqoondi Aduramma máqusanaana miná áuqu Qiraana fáqa Timinaa máqusai narí sipsípa asausí aukímaruna níqafarara óoru finau.

¹³ Faiqí moó fánnoo Tammaara námmarina qímaminau. Aní ánaakuqu Timinaa máqusai narí sipsípa asausí atekárara óoru fídanoo fee qinau. ¹⁴ Tammaara námmarifa mi ufána iriséenoo adeedaana márída afísú qamunnana raipáquséenoo moó qámunna afisúmareenoo narí óori káqikaa qamunnannái ititáseenoo Eenaimma máqusaki fímaru áannanasaa óoqufaaqée marínau. Tammaara námmarifa Seeraafa innooqánoo mári-fanoo sía qímiannoo fee qímasee miqíqinau.

¹⁵ Yúdafa ani qáfoofanoo qamunnannái óori rafáaqafusee márufanoo dapi máraqa nua ánaaseefá mifoo qinau. ¹⁶ Miqí qímaseenoo aaná áfainni mi anaaseefá máru-fanoo óonuree qímaminau. Aní rarisáma sána miná ákiiqara náqumma féefauru fée márídanoo fée. Yúdafa mi anaaseenára sía narí ánaakuqu fée qímasee miqí qinau. Miqíqufanoo mi anaaseefá qinau. Miná ákiiqara nanée qíminnaree.

¹⁷ Miqí qufanóo Yúdafa qinau. Qinee mimmi moó timmusa aní ámaqaanaura. Miqí qufanóo mi anaaseefá qinau. Anée moó áinaina qímiqaina uaqéeiana kásooqqee mimmi qíminna kari aninná ámianaura.

¹⁸ Miqí qufanóo Yúdafa qinau. Nána áinainee ámianauree. Miqí qufanóo mi aneeseefá qinau. Aneenná ásaukukinaa ísaaqama faqa aneenná sáunu faqa qímia. Miqí qufanóo Yúdafa mináuqa amiséenoo mi anaaseená faqa aaná númasoofanoo ámuuqu qáikinau. ¹⁹ Tamaara námmarifa fíndi fufanóo nari maqúsai óonureenoo dapi anaasee máraqanu qámunnana raipáqusee adeedaana qámunna kaifáa afisínau.

²⁰ Yúdafa narí qáqoondi Qiraanasáa mimmi ánaaqi timmusa quqáseenoo múnu mi anaaseená amisée narí aináina uaqéeuna óonu míni qímiannee qufanóo óonu randóosiaa sía mi anaaseená paqúrinau. ²¹ Mifa óonureenoo Eenaimma máqusanaa fásiquauqa irámirinoo qinau. Yáifée dapi máraqanua ánaaseefa maa aannána áfainni óoqufaaqéei-ufa márídanoo fée. Miqí qufaqa misá qiqau. Sía maa maqúsánaki dapi máraqanua ánaaseefa márídanoo.

²² Miqí qufanóo mi fasiqáfa kafáa anirandéenoo Yúda funnái óonureenoo qímaminau. Óo qinée sía mi manaaqána paqúriqa. Mi maqúsánakinaa fásiquauqa faqa qíqa, sía óoqáindari maasá maqúsaki dapi máraqanua ánaaseesa márída míaafoo qía.

²³ Miqí qufanóo Yúdafa qinau. Sáina mi anaaseefá mi áinaináusa uaqée iani. Faiqí maasára naanaidara qifóora qíkooqaidanoo. Minára qinee mi anaaseená feefaurú ámirara qúnana anée óonuree sía paqúriananoo.

²⁴ Qaarammoó qúqoona áiqaramáfufanoo Yúdana qímamiqa qiqau. Aní ánaakuqu fannoo dapi máraqanua ánaaseesara foorá númaseenoo maqee mifa ámuuqu qáikinoo márídanoo. Yúdafa mi ufána iriséenoo qinau. Mi anaaseená máree múnusee idárasaifanoo qáni.

²⁵ Misá áfiqee fímarufanoo narí ánaakuqu Yúdanara ufa quqánau. Qinée maa ainaináusa faqáa fásiqua faiqi úqa faqa márídaqa. Qafamásee íria, yána aináinauqee márídanoo fée. Maa qisaaqamáfa fáqa miná sánda fáqa sáunù fáqa yánaindi fée márídanoo fee.

²⁶ Yúdafa qáfamáseenoo qinau. Maa anaaseefá andeeqánoo máridanoo. Qinée kai áaqeeqa. Qínee qeeqá qímaaku Seeraana ámiaqaana. Miqí qímaseenoo Yúdafa sía kaifáa mi anaaseená faqa aaná finau.

²⁷ Mi anaaseená faiqi máqarafa aniroofaqa qáfeeqa qiqau. Maa anaaseefa qaara faiqi máqaannoo fee qiqau. ²⁸ Faiqi máqarara aupúree márufaqa moo fánnoo náaree ásauku quqásoo qumuroofanoo mina innaammuna áfeesu ánaaseefa ásauku qumáraseenoo taatuqée sánda rumbáseenoo qinau. Maafá indaarúqaafa máridanoo. ²⁹ Miqí qímasoofanóo ásauku raqándaamma mároofanóo moó káiqeena náaree máqanau. Maqasoofanóo innaamunai áfeesu ánaaseefa qinau. Anée náqaa fée ifanée káqinnaindari anée náaree qúmidane. Minára miná áuquréenoo Peeresaneé qinau. ³⁰ Miná ínaaqianna miná ákaqa taatuqée sánda ásaukusaa rumbárana máqanau. Maqaséenoo miná áuqu Séeraa feé qinau.

39

Pootifaana ánaaqa faqa Yóoseefaana faqa ufa.

¹ Isamaerana áiku ásauku Yóoseefaana áfiqamaree Isipa máqa máaqai múqusoofanóo Isipa máqanna karaambáiqqa Fáraona sundíauqa rakísirafa Póotifaafa Yóoseefaana feefaurínau. Póotifaafa Fáraoofa máruqoo rakísi máru sundiasá úriqararafa márínau.

² Karaambáiqqa Yóoseefaana faqa máridanoo dadaaqí márufanoo aiqáma áinaina áuqoofanóo ánoona kai kambíqee márínau. Mifá narí Isipa máqanna úriqararana máaqaki márínau. ³ Póotifaafa qáfoofanoo karaambáiqqa Yóoseefaana faqa máridanoo aiqáma áinaina áuqoofa ánoona kambíqee márínau. ⁴ Póotifaafa Yóoseefaana arasam-máseenoo úriqarara áinainira fáiqikámmaqoofanoo márínau. Miqímmaseenoo mifa Yóoseefaana maréeqee narí máaqasaa faqa narí aiqáma áinainasaa rakísirafáikamma qoofanóo márínau. ⁵ Miqóoqari Yóoseefaanaaróo kai qídanoo karaambáiqqa fánnoo Isipa máqannaasa máaqakinaa áiqama áinaina faqa Póotifaana máaqakinaa áinaina faqa miná maqákinaa nára áinaina faqa ámiqi ámiqimma nímaqee márínau. ⁶ Póotifaafa mána mána kaimmí márínau. Sía narí aináinara írimarinau, náranara kaí írimarinau. Yóoseefaafa ámudaani tíafa ámiqirafa uqanna máriau.

⁷ Káqi kaaqóo márinoo mina úriqararana ánaaqa fannoo Yóoseefaana áidufanoo qímaminau, anirée qiní faqa faiqáa.

⁸ Miqí qufanóo Yóoseefaafa qádo qímaseenoo qímaminoo qinau. Qiní úriqararafa sía máaqaki quqáqai áinainausara íridanoo. Qinée márúnanoo sía íridanoo. Mifa narí aiqáma áinainasaa qiní quqáqai faqa rakísidaqa. ⁹ Qínee maa maaqánaki rakísira áfeeka mifá uaqéendée kai másee uaqée idaqa. Mifa sía moo áinaina qiní kukéeqa qímaqa qai fanoo máridanoo aiqáma áinaina qimiqaifanóo, aní kaí sía qimiqaifanoo. Náqi fée mándee fée qinée maa manda oosanná áuqamásee fee Ánutuna mandáikamma ámaqaanaaree. ¹⁰ Póotifaana ánaaqa fannóo aiqáma faasaana Yóoseefaana qiní faqa faiqáannee qímarufanoo Yóoseefaafa sía miná faqa faiqanau.

¹¹ Moó fáasaana Yóoseefaafa naríaraa máaqaki aináina áuqànóo nufanóo sía moó áinainira fáiqi minakí márínau. ¹² Naríaraa márufanoo mi anaaseefá miná siúta ani qumáreenoo qinau. Doo ánia. Anirée qiní sakasée faiqáa. Miqí qímaseenoo Yóoseefaana siútandauru qumároofanóo mifa narí siúta kai raipáqueeqee miná ásaukuki quqáseenoo rafúdamakufanóo mádaanai sandánau.

¹³⁻¹⁵ Mádaanai sandóofanóo Póotifaana ánaaqa fánnoo qáfamaseenoo narí máaqaki aináini marú faiqisa náaramaséenoo qinau. Ínnee maaná qáfaaqa. Maa Qeeburu máqanna fasiqána qiní qifaaqi fannóo máaqaki míniquaifa maasá mandáikamma qíma qáidanoo. Mifa qiní rarisára rifaqá qinée firaaqóo fáaqa rúnanoo mifa narí siúta qiní daaqá quqásee sandéeno.

¹⁶ Mifá miqí qímasee qímannimiséenoo mi siútána káqi uaqéufannoo Yóoseefaana úriqararafa aniranau. ¹⁷ Aniroofanóo mi ufána kaí qímaminau. Maa Qeeburu maqanna anainira faiqína anée míniquaanáfa qiní máaqaki kéeqafi qiní faqa mandá óosana

áucarara inoo. ¹⁸ Miqífaqa qinee fáaqa rúnanoo narí siúta qiní daaqá raipáqu quqásee mádaanai sandéeno.

¹⁹⁻²⁰ Yóoseefaana úriqararafa miná írufanoo áranaqoofanoo Yóoseefaana qumáreeqee úriqararausa rumbára fásiqauqa márunki quqánau. Quqásoofanoo minakí márinau. ²¹ Márufanoo karaambáiqá Yóoseefaana faqa márídanoo dadaaqída ámiqi ámiqimma ámaqee márufanoo karabúsasaa rakísi márufa Yóoseefaana qáfamáseenoo asasinau. ²² Karabúsasaa rakísi marúfa Yóoseefaana maréeqee karabúsauqasaa rakísiranaika minau. Miqímmasoofanóo Yóoseefaafa karabúsa máaqaki aiqáma ainaina áuqee máruna rakísirafa márinau. ²³ Karabúsasaa rakísirafa Yóoseefaafa rakísi máru áinainausara sía ámiqimmasee íridanoo. Sía rakísi márinau. Karaambáiqá fánnoo Yóoseefaana faqa márúnara aiqáma áinaina mifa áuqoofa anoona kai kambíqee márinau.

40

Yóoseefaafa karafúsaki marusa qainúna kooroo qímaru ufafa.

¹ Káqikaaqóo márinoo Isipa máqanna karaambáiqá úainna ànoona tatímaru fásiqafa faqa miná féemu suqée márufa faqa náriqa úriqararana mandáikamma ámaqaqau.

² Mandáikamma ámaqasoofanoo mi qandára áranaqoofanoo narí sundíauqara qufaqá qumaraqau. ³ Qumáraseeqa sundíauqa úriqararana karabúsa máqaki Yóoseefaafa máru maqánaki quqánau. ⁴ Mi qandá kísaaqasaa karabúsaki márufanoo karabúsasaa rakísirafa qufanóo Yóoseefaafa misásaa rakísi márinau.

⁵ Miqóo karabúsaki márídaqa moó éendaki úainna tati márufa faqa féemu suqée márufa faqa qainíqau. Úainna tati márufa miná qaina óosana áaduma márinau. Féemu suqée márufa miná qaina óosana áaduma márinau.

⁶ Mi kananaanná miqandá nóori runúsee márufanoo Yóoseefaafa ani nínrafeenoo irámirinoo qinau. ⁷ Ínneeqara nánaree káaqa moómoo írira írída márídee. ⁸ Qufaqá miqandá qiqau. Maaqandá qaina máqaqee ídaqa qaina óosana qímannimi márifa sía márifaqa maaqandá minára óonu máfi írída márídaqa. Yóoseefaafa miqandá ufa iriséeno qíma níminau. Ánutufa kai qainá óosana qímannimirana nímidanoo. Ínneeqa qaina qíma qímifaqa íria. ⁹ Miqí qímasoofanóo Fáraona úainna námmani tati marú fasiqáfa narí qainá maaqí qímasee Yóoseefaana qímaminau. Qinée qáfaunanoo úainna sánda qiní dóorinni márifaqa qáfeeqa. ¹⁰ Qaarammoó ásaana minásaa márifaqa qáfeeqa. Ámanee ifaqá qáfaunanoo áfuféenaarifaqa qáfaunanoo qaqama irafí akuqéeno. ¹¹ Qinée karaambáiqá Fáraona káafa uaqéidaqa akuqámafina minakí anoona tatiisee múnu ámiqa.

¹² Yóoseefaafa miná iriséeno maaqí qímasee qímaminau. Sánda qaarammoó ásaana qáfaannana miná amana qaaramoó fáasaana márinnara. ¹³ Qaaramoó fáasaana taikáinanoo Fáraofa aní idukú áisainana kafáa aneenná saikáki finnáranoo. Ánee óoqai miná úainna tátira fáiqi márídana miná úainna káafa ámiunnándeé ínana kaifáa áminnaranoo. ¹⁴ Anee miqimma fínana qiníara qimudáoo qímasee karaambáiqá Fáraona qímaminanoo qiní dadaaqínoo idukú qísaani. ¹⁵ Misa óoqai qiní Qeeburu máqusaindaraana úmmuara mámaree ániqau. Qinee maaqóo Isipa máqa máaqaki márída sía moó mánda óosana máreeqa. Misa fífa qiní karabúsaki quqáqaafaqa márídaqa.

¹⁶ Féemu suqée márufa narí aqòónnana qainá óosana qímamuna írufanoo ámiqufanoo Yóoseefaana qímaminoo qinau. Qinée faqa moó qainammíqa. Qinée qaarammoó féemu dífaani qumbiqárana qíkíiaaqa akuaqée ídaqa qáfeeqa. ¹⁷ Meeráqooqaraa dífaaniki óosana óosana féemu áinaina úriqararanaindi márifanoo ufiniuqá nées márifaqa qáfeeqa.

¹⁸ Yóoseefaafa miná qainá óosana iriséeno maaqí qímasee narí qímaminau. Qaarammoó dífaani qáfaanafa qaarammoó fáasaana márídanoo. ¹⁹ Qaaramoó fáasaana amana mina qaaramoó féemu dífaani márifana qáfaananoo. Qaaramoó fáasaana áiqaráinanoo Fáraofa aní ani qumáreenoo múnusee ánuka atekásee aní irí saqárisaa dirisáinaqa ufiniuqá aní amaqí neefáranoo.

²⁰ Miqíqimasee qíma nímisoofanóo miqóoqari mi qaaramoo faasaanná áiqaróofanoo mikarí Fáraona máqoo aukuanafa aniroofanóo nárana firaqóo suqáseenoo narí aináinasaa rakísi márusa nímínu. Mifá narí úainna tátí márúna faqa féemu suqée márú fásiqana faqa idukúmáree míni narí aináinasaa rakísi márusa nífusaa quqánau. ²¹ Idukúseenoo úainna tátí márú fásiqana maréeqee óoqai máreeu saíkanaki kafáa quqásoofanóo úainna tátímarínu. ²² Féemu suqée márúna idukúseenoo anuka ateeqásoofaqa sándannai miná qirí saqárisaa díriqau. Aiqáma áinaina Yóoseefaana ufamáu andeeqáseenoo mimáu kaímbínu.

²³ Úainna tátí márúfa kafáa Fáraona aináinidanoo Yóoseefaana sámma írináu. Qaunúsee márúna.

41

Yóoseefaafa Faraona qainá óosana kooroo úfafa.

¹ Qaara aukuaana áiqaróofanoo moó éendaki Isipa máqanna karaambáiq Fáraofa moó qáina maaqímmasee qáfee feé qínau. ² Qineé Niru nammmári áfainni kikíqíqa márúda qáfaunanoo qísauku dínni taikásee dinni ani qaara marasée 7 búrimakau nifaaqa faqáasa ururéeqa ándanda née máriafaqa qáfeeqa. ³ Néemarufaqa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 nímudaani ánaaqi nammaríkíqari ururéeqa indaarú qáasa naaqá nammmári áfainni kikíqamma fuafaqa qáfeeqa. ⁴ Nímudaani ánaaqiqa nifaaqa faqáasa aiqáma nambíqama saafaqa qáfeeqa. Mi ainaináusa qainásaa qáfamáseenoo karaambáiq Fáraofa tautí fíndifínu.

⁵ Mifa kaifáa áfuki qaunduarufanóo faifufanóo moo qáinínu. Sakumma moodáa óosana sáa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 íranoo márúfa aiqáma ánoona qumbi qumbiqírafa márufanoo qáfanau. ⁶ Kafáa miná ánaqianna moó qáina qáfoofanoo dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée 7 sakumma moodáa óosanasaa íranoo márúna. Ánoona síaifa nárana maaqína kínaafa mandáikirafa sía ánoona márúfa, úfai fánnoo raudáqoo fára foorá márufanoo fífau ákee kai márúna. ⁷ Ánoona síai sakummáfa quándáku fánnoo ánoona faqáa sakumma aiqáma námasanau. Mi qainná máseenoo Fáraofa tautí fíndi fufanóo Bóo moó qáinammidaqee qínau.

⁸ Mi kananaanná Fáraofa fíndi fufanóo moómoo írirana mároosia Isipa máqanna írirana faqáasa faqa afunee fásiqauqa faqa náaranau. Náaramaseenoo nari qáinuna qímannimufaqa sía moó fánnoo amana miná óosana narí qímamiqau.

⁹ Minára tutu qídaqa randée márufanoo Fáraona úainna tátí márú fásiqáfa Yóoseefaana iriséenoo Fáraona qímaminoo qínau. Óo karaambáiq maqee kái qeeqá fúrufariafánna óosanna óonu máfi iriséeqa kooroommásee qímamidaqa. ¹⁰ Óoqai anée ánoo qímaseenana qíní fáqa féemu suqée marúna fáqa aneenná sundía rakísirana máaqakí quqáqisanau. ¹¹ Moó éendaki maaqandá qainá qíqiafana. Mi qaina qandá náadu naadú óosana faqáa qáina qíqau. ¹² Minakína Qeeburu máqanna kumaará moó fánnoo, sundía rakísirana Póotifaana aináinira fáiqi márúfa maasá faqa márúna. Maasá qeeqá qainá qímamafananoo mifá miná óosana maasá qímaqimínu. ¹³ Mifá qundée kaímmínu. Anee qíní saikáki kaifáa mara quqáqiseenana féemu suqée márúna dírináu.

¹⁴ Fáraofa mi ufána iriséenoo niqiqoofaqa Yóoseefaana karabúsa kínaana aqee uqanná áfiqee ániqau. Mifa óosau suqaséenoo narí qamunna fúka afisúmareenoo Fáraona áfusaa aniranau.

¹⁵ Aniroofanóo Fáraofa qímamináu. Qineé qainámmásaunaqa sía moó fánnoo miná óosana qímaqimia faqa íriqa. Anée qainá óosana kooroo qímariánafa máriannanara qímaqimíafaqa áaraidaqa.

¹⁶ Miqí qufanoo Yóoseefaafa qínau. Óo qíní úriqararafa ámiqirafa qineé qeeqá kai sía amanaíkianáuranoo. Ánutufa kaí qainá óosana qímannimirana qíminaqa qí-mamíanaura.

¹⁷ Miqí qímasoofanóo Fáraofa narí qainá óosana Yóoseefaana maaqí qímasee qímamináu. Qainúnnana qineé Niru nammmári áfainni kikíqíqa márúdaqa qáfeeqa.

¹⁸ Qáfaunanoo burimakáu nifaaqa faqáasa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 nammárikigari ururéeqa ándanda néemariafaqa níqafeeqa. ¹⁹ Misá ní-naaqianna miqí kaimmáseeqa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 misá nimana kái nímudaani ánaaqi ururéeqa kíkíqamma fuafaqá nínrafeeqa. Miqíra mandáikira burimakauqa sía óoqai Isipa máqa máaqaki moótinai máriafaqa qáfeeqa. ²⁰ Nímudaani ánaaqi burimakauqa nifaaqa faqáasa námataikéa. ²¹ Nambíqamaseeqa sía moó fánnoo nifaaqa maréa, óoqai máriünee kai miqá máriafaqa qáfeeqa. Nindáfamáseeqa tautí fíndi fiqa.

²² Qinée moó qáina faqa másee qáfaunanoo dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara maraséenoo 7 sakuma aiqáma qumbi qumbiqírafa moodáa sáqarisaa márifaqa qáfeeqa. ²³ Miná ánaaqianna qáfaunanoo kafáa moó sákuma sáqarisaa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara maraséenoo 7 íranoo márifaqa qáfeeqa. Mifá ánoona síaifa úfai úqinoo raudá quqáqai fára foorá márifaqa qáfeeqa. ²⁴ Ira fifaqá qáfaunanoo ánoonna síaifa indaarú íraina ánoona sakumma nambíqamasaafaqa qáfeeqa. Qinee mi qainnána afunee fásiquaqa qíma nímunaqa sía moó fánnoo miná óosana qímaqimia.

²⁵ Yóoseefaafa miná qainá ufa iriséenoo Fáraona qímaminoo qinau. Anée qainánana óosana moodáara qaaraqánda qáina ínanoo. Ánutufa áuqaanínna áinainnara qainásaa aní qímaminoo. ²⁶ Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 burimakáu afaqa faqána qáfaannana óosana dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 aukuaana qáfaananoo. Sakumma dínni qísauku taikasee dinnni óonu qaara marasée 7 sakuma ánoona qumbi qumbiqírana faqa qáfaanafa mifá faqa miqíkai ínoo dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasee 7 áukuana máridanoo. Mi qaina qandá óosana moodáa máridanoo. ²⁷ Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 burimakau nímudaani ánaaqi nammárikigari ururaasá faqa dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 sakuma ánoona síaina qáfaannana óosana 7 aukuanaki aandaroo firaafá máriannoo.

²⁸ Qinée qímamúnandee kaimmíannoo. Ánutufa narí áuqaanínnanara aní uqafíqeenoo. ²⁹ Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 áukuanaki Isipa máqa máaqaki nárana firaaqóo rairaa íannoo. ³⁰ Miná ánaaqianna kafáa miqí kai ínoo dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 áukuana aandaróo náruannoo. Mi aandaroonáki mi rairaaíra narannára qaunífaranoo. Aandaroo fannóo maqa máaqa mandáika uqanna másaannoo. ³¹ Mi aandaroo aukuanáí faiqí ánaasee dóo rairaaíra ákuanara qaunú uqannáséefáranoo. Aandaroo firaafá mandáika uqanná írafa márianínnanara miqífaranoo. ³² Anee kaifáa kaifáa qainíannana óosana Ánutufa mi ainainná kásooqeee kúqaa miqíannoo.

³³ Minára anee aneenná máqannaasakína moó qáfamaseenana írirana faqáa fásiqua mara quqásainanóo mifá Isipa máqa máaqasáa rakísiani. ³⁴ Anee akaqá rákisirausa quqásainaqa moodannai qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 rairaaíra ákuanakina óosana óosana nárana moodáannai qísauku námu kínaana moodáa moodáa mara afeediaqa. ³⁵ Anée qímanniminaqa aiqáma nárana rairaaíra ákuanakinaana suqú quqáaqa. Anée afeeka ufa nimisáinaqa nárana maqúsa maqúsaki suqú quqásee minásáa rakísiaqa. ³⁶ Mi narannáfa dínni qísauku taikasee dínni óonu qaara marasee 7 áukuana aandaróo firaafa ánianínnanaki mi afeediránakínaana néefaranoo. Miqídaqa sía faiqí ánaasee kúqifaranoo.

Yóoseefaafa Isipa máqannaasa úriqararafaikinau.

³⁷ Fáraoofa fáqa narí úriqarararusa fáqa Yóoseefaana íriranara eedóo qiqau. ³⁸ Miqí qímaseenoo Fáraoofa qímanniminoo qinau. Maasá sía amana moó fásiqua Yóoseefaana úraaqararana paqúrianaura, Ánutuna maraquna minakí márifa márinaráa sáifanoo mifá kai máriani.

³⁹ Miqí qímaseenoo Fáraoofa Yóoseefaana qímaminoo qinau. Ánutufa kai maa aiqamá ainainná aní uqafíqeenoo. Anee aiqámausa úrinnaaqara másee firaa írirana faqáafa akooqóo máriananoo. ⁴⁰ Qinée aní quqásaanana qiní maqa máaqasaa rakísinnaranoo.

Aiqáma qiní faiqí ánaasee aní ufa máu kai fifáranoo. Aní afeeka fannoo qiní áfeeka ámeemaanai máriannoo.

⁴¹ Miqí qímaseenoo Fáraoofa kafáa Yóoseefaana qímaminau. Qinée maqee aní maréeqee Isipa máqannaasa úriqararafái kámmiqa. ⁴² Miqí qímaseenoo Fáraoofa narí ásauku ámuakakinaa rínna firaa uriqararawsa rínna márúna radúku Yóoseefaana ásaukuki quqánau. (Yóoseefaafa mi rinnánannai péennakina raaraa máseenoo papiqasáa atooqásoofaqá máaqanna máaqanna miná qáfeeqa Fáraona rínna ákara fee qímaseeqa káaqa rufíeeqa mi papiqána sáaqaraa ufara eedóo kaí qímariqau.) Fáraoofa ámiqira qámunna afisú ámaqaseenoo kóorannai áuqira kukukakana faqa rufu ámaqanau.

⁴³ Miqímmássoofanoo Fáraoofa úriqararawsa nífiqanoo nu qoosa karána Fáraoofa Yóoseefaana ámissoofanoo minásaa rakísira súndiauqa miná áfunni fídaqa maaqí qímasee fáaqaridaqa qiqau. Amaaraaqa amaaraaqa. Mi oosannánannai Yóoseefaana aiqáma Isipa máqannaasa úriqararanaikinai. ⁴⁴ Fáraoofa kafáa Yóoseefaana maaqí qímasee qímaminau. Qinée úriqararawsa Fáraoosa qímamidaqa. Sía amana Isipa máqanna fásiqa moó fánnoo narí áidirannai moó áinaina áuqaannoo. Mifa anísaa naaree iráannoo. ⁴⁵ Miqí qímaseenoo Fáraoofa Yóoseefaana fúka áuqu réenoo Safeenata Paneeané qinai. Miqí qímasee mifa Yóoseefaana ánaasee áminai. Mi anaaseená áuqu Aseenata námmarifa Pootifeerana áraamuna márínai. Pootifeerafa Qeerioopoorisa máqusanaasa súani áfuara innaaru qímarusa aanáiqikirafa márínai.

⁴⁶ Yóoseefaafa moodáa fásiqa faqa moó fásiqa ásaukuqara taikásee 30 áukuana marasée Faraona aináinirana óosana áranau. Óosana araséenoo Faraona áiseenoo Isipi máqa máaqaki óonuree anirée ídanoo aiqáma átinai nímarínai. ⁴⁷ Qísauku dínna taikásee dínna ani qaara marasée áukuanki Isipa máqa máaqaki nárana moómoo kambíqafi rairaá inau. ⁴⁸ Mi aukuanna namúnakinaa nárana irairaá una Yóoseefaafa maréeqeenoo maqúsakiaqa afeedinai. Mi moodaa moodaa maqusánaki mi maqusána fiqú fíquinoo máru máqanakinaa náranna marasée mi maqusánaki áfeedinai. ⁴⁹ Mi naranáusa unakíssoofanoo ooruku námmani áfaiqaraa núkudara foorá moómoo uqanna márufanoo Yóoseefaafa ásaana rusía minnísanau.

⁵⁰ Aandaróo aukuanna sía áni márufanoo Yóoseefaana ánaaqa Aseenata námmarifa akoonaiqí qaara qandá máqanau. ⁵¹ Maqasoofanoo Yóoseefaafa qinai. Ánutufa qiní dadaaqifaqá qeeqá aupúrarana faqa qeeqá qíkoona átiara íriranara faqa auníqa. Miqí qímaseenoo mifa narí indaarúqaa faiqi áuqureenoo Mannasee neé qinai. ⁵² Kafa Yóoseefaafa akoonaiqí moó maqaséenoo qinai. Ánutufa maa maqa maaqánaki qinée aupúrarana máree márúnnanaki faiqí qímínoo. Miqí qímaseenoo mifa narí inaaqianna faiqi áuqureenoo Eefaraimmánee qinai. ⁵³ Qísauku dínna taikásee dínna óonu qaara marasee 7 aukuanaki nárana irairaa ímarufafa Isipa máqannaasa asasúfa taikánau. ⁵⁴ Yóoseefaafa undée kai ínoo qísauku dínna taikásee dínna óonu qaara marasée irairaá íra áukuana áiqarófanoo aandaróo kambíqanau. Aiqa máqa máaqaki aandaróo nárínai. Isipa maqa máaqaki kaí nárana káqi márínai. ⁵⁵ Máriufanoo Isipa máqa máaqaki faqa aandaróo nárufafa faiqí ánaasee Fárao funnáí óonuree nárannara fáaqarida innaaru qufanóo mifá qinai. Ínnee Yóoseefaafa finnaí óonu ráifanoo mifá ínnandée ínnandée kaí iaqa. ⁵⁶ Aandaróo firaafá Isipa máqa máaqaki aiqáma átinai firaqóo nárufanoo Yóoseefaafa aiqáma afeedíra maqauqa atúqasoofafa Isipa máqannaasa nárana feefaurí máriqau. ⁵⁷ Aiqa máqa máaqaki máru fásiqa ánaaseesa aandaróo firaafá nárufafa aiqáma átinaindari nárana feefaurírara Yóoseefaafa funnáí Isipa máqa máaqaki ániqau.

42

Yóoseefaana áfasausamara nárana feefaurírara Isipa máqusai óoqu fú ufafa.

¹ Yakooboofa Isipa máqa máaqai nárana moómoo márúnara narí faiqi námu qímaniminínoo qinai. Ínnee náqaa fée ifaqée nárana minní óoqu máraaqaana márídee. ² Isipa máqa máaqai nárana márídanoo mifoo qiafaqá íriqa. Miqóo óoqureeqa akaqá nárana feefaurúmna máree múrusaifaqa námasee sía kúqua.

³ Miqí qufaqa Yóoseefaana áfasausa mára moó ánaasee faiqi námu qísauku qára taikásee márusa nárana feefaurírara Isipa máqa máaqai óoqu fíqau. ⁴ Yakooboofa Yóoseefaana ákaqa uqanná Beensaminná sía aiqanáu. Moó áinaina miná afaaqái kambíqaandoo qímasee rufíasee sía aiqanáu. ⁵ Aandaróo firaafá Kanna máqa máaqaki nári marúnara Yakooboona faiqi námu faqa moómoosa faqa nárana feefaurírara óoqu fíqau.

⁶ Yóoseefaafa Isipa máqa máaqakinaasa úriqararafa máridanoo aiqáma máqa máaqakinaasa feefauríaqee qímasee quqáqoofaqa feefaurí maríqau. Yóoseefaana áfasausa mára óoquiree Yóoseena oorinni nóorindari maqásaa kummáraqau. ⁷ Yóoseefaafa narí áfasausa mára nóori nínadafoofanóo Yóoseefaana írirafa kambíqánau. Kambí qoofanóo sía misára íridanoora foorá áranaiqi íramirinoo qinau. Ínnee yáindarifee ánídee. Qufaqa misá qíqau. Maasa Kannaana máqusaindari nárana feefau rírara qúmidaqa.

⁸ Miqí qufanóo Yóoseefaafa misára íri márufaqa miná áfasausa mára minára sía íri maríqau. ⁹ Yóoseefaana írirafa kambíqa fufanóo mifa óoqai narí faiqí sáa qáinunara óonu máfi írinau. Ínnee nipuráaa fásíqauqa máriafaqa nínadafaida. Ínnee maí qumurée maasá aandaróo dárifaqa ummooqúkída mandáiki márunausa qumu qíqafararee qímasee qúmuafanoo.

¹⁰ Miqí qufaqa misá maaqí qímasee narí qímamiqau. Óo úriqararafa sía maasa miqíanaura. Maasa aní aináinira fáiqiara foorá nárana feefaurírara qúmidaqa. ¹¹ Maasá moodáa fásíqa faiqí námu kaí márídaqa. Maasá kúqaa ufá kài qímarunausa márídaqa. Úriqararafa maasa sía nipuráaa fásíqau márídaqa.

¹² Miqí qímasoofanóo Yóoseefaafa náriqa qíma niminoo qinau. Ínnee únna qímari-afanoo. Maasá maqa máqa mandáikinoo sía afeekaikinoo márína qáfarara qúmuafanoo.

¹³ Misá mi ufána iriséeqa kafáa narí qímamiqa qíqau. Úriqararafa, maasa aiqáma qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 márídaqa. Kanna máqa máaqaki moodáa fásíqa faiqí námu máriafannanakíqari moodáafa kúqinau. Maasá nínaaqian-naafa maasá níkoona faqa maqúsai káqi máridanoo.

¹⁴ Yóoseefaafa miná íriseenoo kafáa qíma níminoo qinau. Doó qinée qídaqa, ínnee nipuráaa fásíqauqa máriafanoo. ¹⁵ Qinée maaqímmasee ínni nimanammásee qáfaanura. Qinée Fáraona áuqusaa ínni qíma nímidada sía ínnee óoru fifáranoo maaqóo márifanoo ínni níkaqa qumuráinaqa óorufifaránoo. ¹⁶ Ínnikiqari moó fánnoo óoru ínneeqa níkaqa áfiqee qúmuaqa. Ínnee akaqáusa sundíauqa faqa márifaqa ínnisaa rakísi márifaqa maasá ínnee qía ufána qímasee qáfamasaana óorufifaranoo. Ínnee únna qífaqa kuqáa Fáraona áuqusa qímannimidaqa ínnee nipuráaa fásíqa márifaranoo. ¹⁷ Miqí qímasee Yóoseefaafa qufaqa misáuqa rumbéeqee karabúsa máqaki quqásoofoqa qaaramoó fáasaana maríqau.

¹⁸ Qaaramoó fáasaanasaa marisoofanóo Yóoseefaafa maaqí qímasee qíma níminau. Qinée Ánutunara rufíee márúnna fásíqausa márídaqa. Ínnee qini ufa máu fíqa ámiqim-masee márifaranoo. ¹⁹ Ínniara kúqaa qíra fásíqauqee qiaqéera ínnikiqari moodáafa ínnee mária karabusánaki márínaqa ínnee akaqáusa nárana feefaurú máqaana múru ínneeqa faiqi ánaasee nímiifaqa náqa. ²⁰ Ínnee óoruree ínneeqa níkaqa ínaaqianaana áfiqeeqa qúmuaqa. Qumu ráifaqa qinée ínniara kúqaa úfa kai qímariasee qímasee sía kuqá náruanura. Miqí qufaqa misa aiqámausa miná ufara eedóo qíqau.

²¹ Eedóo qímasee narí qímami narí qímami qíqáú. Ínnisaimbaqa kúqaa qeeqá qíkaqa mandáikamma ámaqa qiafana. Mifa fira ummaaraki máridanoo dadaaqiaqée qímaru-faqa ínnisaimbaqa sía íriqiafana. Minára maasa maqee maa ummaaránaki márídaqa.

²² Reeubeenáfa misá ufa iriséenoo maaqí qínoo qinau. Qinée qádo qíafana ínnee sía íriqau. Mifá kúquna ákiiqara maasa maqee ummaará márídaqa. ²³ Yóoseefaafa misá qímaru ufána umeé kaí írimarinau, miqí marúnara misa sía íriqau. Misá Yóoseefaana faqa ufa qianée qímasee qímarufanoo moó fásíqa fánnoo misá ufa quandée márínau.

²⁴ Yóoseefaafa misá ufa iriséenoo quqásee umeenni óonureenoo ikíraqa séenoo óonu

randée áninau. Ikí ráqarafa taikóofanoo ufaqírana amanaikufanoo óonu randée áninau. Aniréeno misákina Simeeonnána qumarasee misa nífusaa rumbánau.

Yóoseefaana áfasausa qumumáree Kannaana máqusai óoru fú ufafa.

²⁵ Yooseefaafa narí aináinira faiqiuqa qímannimufaqa nárana miná áfasausamara uqá umbiqáseeqa misa múnnimma kaifáa náriqa uqá adíanai uqárumasee nímiyaqa, aanái fída neefándinna nárana faqa nímiyaqa qufaqá eedóo qímasee miqímma nímiqau. ²⁶ Miná áfasausa mára feefaurúmmásoo náranna náriqa doonkísaa quqásee máree óoru fíqau.

²⁷ Yóoseefaana áfasausa mára nárana narí doonkísaa quqásee máree fífii ufaqá eendúfaqa aanái úiqaana arasée faiqárrara ímarufanoo miná áfasaafa moofánnoo narí doonkí nárana ámirara narí uqá óoraqasee qáfoofanoo miná munnimma uqá adíanai márufanoo qáfanau. ²⁸ Qáfamasee narí áinaina náaramaseenoo qinau. Ínnee anirée qáfafaqa qiní munnimma kaifáa qiqá qímiafanoo qiní uqáki márídanoo. Miqí qufaqá misa nímuqusa mandáikufaqa rufáidaqa qiqau. Ánutufa maasá náqaa féemma qímaqeenoo fée maaqínnoo fée.

²⁹ Miqí qímasee faiqaqée máriuufaqa iáqoo kanánaana narí níkoofa Yakooboofa márunnai Kanna máqusai óoruree aiqáma mi ainaináusa kambíqoonara qímamiqau. ³⁰ Isipa máqannaa karaambáiqqa fánnoo áanoo qíra úfa kaí maasá qíma qímaqeenoo. Mifa maasára ínnee qiní maqa máaqaki nídaqa nipurée máriafanoo fee qímasee rairai qínnoo.

³¹ Miqí qifaqá maasa maaqí qímasee narí qímamiqa. Óo maasa sía nipuráara fásiqau márídaqau. Maasá kuqaa ufa qímarunaua márídaqa. ³² Maasa moodáa fásiqqa faiqi námu qísauku qára taikásee qíkunnooqu qaara marasée 12 márídaqa. Maasá qíkaqa móo fánnoo narí ákoona fáqa Kannaana máqusai márídanoo, móo fánnoo kúqinau.

³³ Maasa miqí qímasee qímamiafanóo mifa miná iriséeno qinoo, qinée maaqí másee ínni nimanída qáfaanauree qinoo. Ínniqari moodáafa qiní faqa márínaqa ínnee akaqáusa sakumma aina máree múru faiqí ánaasee nímiyaqa. ³⁴ Nimiséeqa nárana taikáinaqa kafáa qúmiqa ínneeqa níkaqa fáqa áfiqee qúmuaqa. Muqusaifaqa qinée miná qáfamáseeqa ínniara kúqaa sía nipuráara fásiqauqee kúqaa úfakai qímariasee qímaseeqa ínne faiqí idukú nímiyaqa ínnee maqee maqee nárana aina feefaurída óoruree qumurée qiqá nuaqee qinoo. Misá miqí qímasee narí níkoona qímamiqau.

³⁵ Qímamiséeqa narí uqáuqa idukúsee óoraqasee qáfoofanoo aiqámausa munnimma káqi márínau. Misa qáfamasee narí níkoona Yakooboona faqa ruffaqa. ³⁶ Yakooboofa ruffaidanoo maaqí qímasee narí faiqí námu níqinau. Ínnee qiní faiqí námu mandáika máqímaqée máriafanoo. Yóoseefaafa doo taiká fufaqa, Simeeonnáfa faqa taiká fifaqa kafáa ínnee Beensaminnána faqa áfiqee firaree qídee. Qinée ummaarakí kaí márídaqa.

³⁷ Reebeenáfa narí ákoona ufa iriséeno maaqí qímasee narí ákoona qímaminau. Óo qípoo, qinée Beensaminnásaa rakísianaaura. Qinée sía miná áfiqee ururáanana miná ákiiqara qiní qímaaku qára náruà. Anée qiní qísaukukí quqásáinaqa qinée ámiqí másee áfiqaqa níniinaqa áfiqee úruanaura.

³⁸ Miqí qímasoofanóo Yakooboofa qinau. Qiní qímaaku sía uqanna ínne faqa fúannoo. Miná áfasaafa dóo kuqu fufaqa mífa naríaraa márídanoo. Aanái mandáinaina paqúrinaqa qinée maaqírausa asooqá ínne mi ummaaráfa dárínaqa kúquanoora.

43

Yóoseefaana áfasausamara Beensaminna uru áfiqee kaifáa Isipa máqa máaqai óoqu fú ufafa.

¹ Kannaana máqa máaqaki aandaróo firaafá nárinoo mandáika uqanná inau. ² Isipa máqa máaqai feefaurúmmamaree múrusoo náranna Yakooboona áiku ásauku náma taikásoofanóo Yakooboofa narí faiqi námu qímanniminau. Kaifáa óoquree káqikaa nárana feefaurúmna múrusaifaqa náa.

³ Míqi qímasoofanóo Yúdafa qinau. Mindáaraa úriqararafa maasá óori runúsee qímaqímifaqa íriqa. Ínnee ínneeqa níkaqa sía áfiqee qúmiqa sía qiní qífusaa nífáranoo fée qínnoo. ⁴ Anée qiní qíkaqara eedóo qínaqa maasá áfiqee óoquree aní nárana

feefauríanaura. ⁵ Anée sía eedóo qínanoo maasá qíkaqa sía óoqu fínaqa sía amana fífau óoqu fúanaura. Mi maqannáasa úriqararafa qinoo ínni níkaqa sía qúminaqa sía qiní qífusaa nífáranoo fee qínnoo. ⁶ Yakooboofa mi ufána iriséeno qinau. Ínnee nánaree moómoo úmmaara qiní qímidee mi uriqararána qímamíqa maasá qíkaqa máridanoo fee qífee.

⁷ Misa iriséeqa kafáa qímamiqa qiqau. Mi uriqararáfa maasára fáqa maasá faiqí ánaaseera fáqa ireeno. Ínni níkoofa káqi fée máridanoo fee qinoo. Kafaa ínni níkaqa moó máridanoo fée qinoo. Miqí qímasee maasá irafaqa qímamiqa. Maasá náqaa fée másee maasá qíkaqa áfiqee qúmuaqee qianínnanara írianauree. Sía maasa íríqa.

⁸ Miqí qímasee Yúdafa narí ákoona maaqí qímasee qímaminau. Qípoo anée maasá qíkaqa qiní qísaukuki quqásáinaqa maasá doo fíndifi óoqu fúanauranoo. Miqínaqa maasá sía dáara ráinaqa kúqunauranoo. ⁹ Qinee qeeqá márirana miná ámaaqa máqaanaura. Anee minára qiní kíkíiaqa úsua. Qinee sía áfiqee andeeqásee anée íannannai úriqa qinee aní nífairirana máraanaura. ¹⁰ Maasá sía aní faqa kísaaqasaa ufa qífau, maasá amana qaara kari óoquree ururée únaiqini.

¹¹ Miqí qufanóo misá níkoofa qímaminau. Doo amaná ínneeqa miqíqa miqíiaqa. Ínnee maa maqa maaqána kínaana ámiqira áinaina ínneeqa uqaki rúmammareeqa kaqí ními maría ainainnára foorá múqu mi maqannáasa úriqararana ámiaqa. Saqári anoona qóodaa faqa ookasaasá anoona qóodaa faqa adíafaa ímari saqari qaqaamána anoona faqa oofauna fooqáa íra áinaina anoona faqa kasá fooqáana anoona faqa máree ooqu fúaa. ¹² Ínnee moómoo munnimma qaara kari afaqámaree óoqu fúaa. Ínnee óoqai munnimma ínni uqa adífanai márufaqa qáfaqau. Abee, áaqamasee munnimma ínni uqáki kafáa quqaqau. ¹³ Ínneeqa níkaqa áfiqee óoqurandee kai káqi úruaqa. ¹⁴ Aiqáma afeeka faqáa Ánutufa dadaaqínanoo mi fasiqáfa ínniara qimudádo qíani. Qimudádo qímaseeno Beensaminna faqa ínni níkaqa moó faqa kafáa nímiyani. Qinee qiní faiqí námu kakasífanoo doo sáina kakasíani.

¹⁵ Miqí qímasoofaqa Yakooboona faiqí námu mi saqari anoonáusa faqa munnimma moómoo qaara karí mára máree Isipa máqa máaqai Beensaminna fáqa áfiqeeqa óoqu fiqau. Miqoo misá Yóoseefaafa máruqoo óoqu kíkíia mambufanoo Yóoseefaafa misá níndafanau. ¹⁶ Yooseefaafa Beensaminna qáfamaseeno narí máaqakinaa aináinasaa rakísi marú fasiqána qímaminoo qinau. Anee maa fasiqáusa nífiqéenana qiní máaqaki múnu quqáa. Misá súani qámabaana qiní faqa nárana neefáranoo. Anee aandáù aruséenana deedaqía.

¹⁷ Aináinira fáiqi fánnoo mifá qímamundee ínoo misáuqa nífiqee Yóoseefaana máaqaki múnu quqánau. ¹⁸ Yóoseefaana máaqai nífiqee múnu quqárara fímarufaqa misá rufíadaqa óonumafi írimariqau. Indaarú nárana feefauríafanna múnnimmana maasá mara máreeqa qímaaqai múrusee mi munnimmána maasá uqáki paqúriafannana ákiiqara maasá maí qífiqee ánidanoo. Misá kái káqi maasá darusée maasá doonkíuqa marasáifaqa maasá misá aináinira fáiqikianaura.

¹⁹ Misa miqí qímiriseeqa miná ainainásaa rakísi marú faiqína máaaqa kooqíki óonuree qímamiqau. ²⁰ Óo úriqarara amanée maasa ufa írinnaree. Óoqai maasa qeeqá máaqaindari maí qumurée nárana feefauru iqíafana. ²¹ Maasá maí feefaurú mámaree óoru fíiufaqa aanái óoru faiqárara úiqaana arasée maasá qeeqá sakuma úqa sánda idukúsee qáfaafánanoo maasá aiqámausa áquafanna munnimmafa aiqáma maasa uqáuqa adífanai márinau. ²² Maasá mi munnimmána fábaqa maasá qeeqáindi moó fáqa fíqaramasee nárana feefaurírara máree qúmidaqa. Yáfee moó fánnoo maasá uqákiaqa maasá nárana feefauríafanna múnnimmana kafáa uqárinau fee.

²³ Miqí qímasoofanoo Yóoseefaana aináinasaa rakísi máru faiqífa iriséeno qinau. Doo ínnee nífaaqa quqáaqa. Sía rufía rufía iaqa. Ínni Ánutufa ínni níkoona Ánutufa mifá kai ínni munnimma ínni uqáki rinau. Doo qinee ínni munnimma máreeqa. Mifá miqí qímaseeno Simeeonna karabúsaki máruna idukú éeqeenoo misáki quqánau.

²⁴ Quqáseenoo misá nífiqa máreenoo Yóoseefaana máaqaki múnú quqáseenoo nammári nímufoqa níku nammári uqusée máriqau. Misá doonkíuqa faqa nárana nímufoqa naqau. ²⁵ Miqímmasee misá nári máree qúmu ainaináusa Yóoseefaafa suani qámbaana aniráinaqa ámiraree qímasee deedaqiqu. Yóoseefaafa súani qámbaana ínna faqa nárana naanáuranoo fee qímasee qímannimunara irisée deedaqiqu. ²⁶ Yóoseefaafa máaqai aniroofaqá misa nári máaqaindari máree qúmu ainaináusa mara máree máaqaki mifá márunnai óoruree mina óorinni nóorindari maqásaa áqufiqau. ²⁷ Miqímmásoofanoo Yóoseefaafa misára ámiqi fée másee máridee qímasee irámirínau. Ínneeqa níkoona náurairiara qíma qímufoqa íriafanafa maqee káqi fée máridanoo fée.

²⁸ Qufaqá misá iriséeqa qiqau. Eeòd aní uréeqara áinainira fáiqi maasá qíkoofa káqi máridanoo. Miqí qímaseeqa misá kafáa Yóoseefaana óorínna nóorindari maqásaa áqufiqau.

²⁹ Miqímmasooofanoo Yóoseefaafa narí ákaqa Beensaminná qáfamaseenoo qinau. Maaná ínneeqa níkaqara qíma qímufoqa íriafanafee. Qímaseenoo Yóoseefaafa qinau. Qíní qímaaku Ánutufa aní ámiqi ámiqimma ámaqaani. ³⁰ Miqí qímaseenoo kái káqi fíndífufanoo quqásee finau. Miná ámuqusa firaaqóo narí ákaqara mandáikufanoo finau. Yóoseefaafa misá nífusaa ikí ráqaaqaa ufanoo quqásee narí faiqée máru rúmmanai óonuree ikí ráqanau.

³¹ Ikí ráqeeseenoo nammárinna aukunu nammári uquséenoo narí aukunu afeekaiká mándeeno dóo misúnna qumuréenoo narí suqée marúna qímaminau. Dóo nárana rakíqaannee qinau.

³² Miqí qufanóo suqée marúfa nárana náadu náadu rakíqanau. Yóoseefaana áaduma téeboorasáa rakíqa ámaqanau. Kafa miná áfasausa mara náaduma téeboorasáa rakíqa nímaqanau. Isipa máqannaasa minaki née márusa náaduma moo téeboorasáa rakíqa nímaqanau. Isipa máqannaasa Qeeburu máqannaasa fáqa nárana nárara níkoofee márusa márunara náadu náadu naqau. ³³ Yóoseefaafa narí nárana suqée marú faiqína qumeé kái qímamufanoo mi faiqífa misá nífasaana indaarú mara óoqu mara ámaqaseenoo miná ánaaqiannaana miná múqufi óoqu mara ámaqasee miqímmámaree ínaaqiana níkaqa fannoo átinni óoqu márinau. Misá nári óoqufaaqéuna qáfamasee tautúmasee narí qáfee narí qáfee iqau. ³⁴ Yóoseefaafa narí qufanóo miná difáanikinana nárana maréeqaida misá píritakiaqa quqá máreenoo Beensaminnáindiki fíqaramásee moodáannai qísauku 5 kari nárana quqánau. Quqásoofaqa nárana faqa úainna námmani faqa néeneesoofanóo doo nífaaqa idukú fufaqa qufaina qíqa asasiqau.

44

Yóoseefaafa narí káfara randóo ufafa.

¹ Námasooofanóo Yóoseefaafa narí máaqakinaa áinainasaa rakísi marú fasiqána qímaminoo qinau. Anée misá uqá maraséenana minakíaqa nárana uqá rúma qumbiqá-sainaqa máree fuaqa. Moó úqa sía apeeqúniani. Amana kái márinaqa máree fuaqa. Misá munnimma fáqa nárana feefaurína náriqa uqá adíanai rúmasainaqa máree óoru fuaqa.

² Miqídana ínaaqiannaana uqákina narí munnimma nárana feefaurína námufaqa qíní siruáa kaafa faqa miná uqá adíanai rua. Miqí qímasooofanóo mifá qímamúndee inau.

³ Kanánaana kéekoo qufaqá dóo misá nári doonkíuqa námufaqa níqiqoofaqá óorufiqau. ⁴ Doo máreeqa káqi kaaqóo maqúsa quqásee níanai fufanoo Yóoseefaafa narí aináinasaa rakísi marú faiqína aiqéenoo qinau. Anée kái káqi misá nínaaqianna fúá fídana óonu misá rafáaqafusee maaqí qímasee qímannimia. Ínnee náqi fée ifaqée qínée ámiqimma nímaqauannana ákiiqara mandáikamma qímaqee fée. Miqí qímasee qímannímia. ⁵ Nánaree ínnee qíní úriqararana káafa qúmmuari fée, mifa minaki kai nammári néemarina. Mifa minakí afunee qáfeemari káfana qúmmuariafanoo, ínnee mandá áinaina uqanna áuqaafanoo fee qia.

⁶ Miqí qímasooofanoo miná aináinira fáiqi fánnoo iriséenoo nífaqee finau. Misá óonu paqúri mándeeno Yóoseefaana ufa kái misá qímanníminau. ⁷ Qímannisoofaqá misá

qíqau. Óo úriqararafa maasá aní ufa óosanara randáidaqa. Sía uqanna maasáki maaqíra mánda óosana máridanoo. ⁸ Maasá óoqai indaarú nárana feefauríafánna múnnimmafa maasá uqáki márúna miná maasá sía qúmuariqa miná Kannaana maqúsaindari mara máree kafáa múqu aní ámiqa. Maasa miqí marúnausa máridaqa náqi máseeqee aní úriqararana máaqakinaa siruáa faqa kóora faqa máraanauree. ⁹ Anée maasá uqá kíaqa randásee qáfa. Yána uqákífee mi ainaináfa máriannoo fée doo mifá kaí kúquannoo, maasá aní aináinira fáiqi kámambi márianaura.

¹⁰ Yóoseefaana aináinira fásiqa fánnoo misá ufa iriséeno qíma níminau. Dóo amaná ínni ufa máu kai fuanáura. Yá fasiqána uqáki fée márínafa mifá kaí qíní aináinira fáiqi máriannoo. Ínnee aiqáma nímaaqa fifáranoo.

¹¹ Miqí qímasoofaqá misa kái káqi nári uqáuqa afiqú maqásaa quqásee idukíqau. ¹² Yóoseefaana aináinasaa rakísirafa indaarúqáanaindi náaree qáfamaséeno miqóo-qáaraanaindiki miqóo qáfamaséeno kafa miqóo qáaraanaindiki qáfamaseeno miqí kai mámaree aiqámausa uqákiaqa ámiqimmasee qáfanóo finau. Miqí mámareeno misá nínaaqiannána Beensamminá uqáki qáfoofanoo káafa mináki márínau. ¹³ Beensaminnána uqáki paqúri másoofaqa miná áfasausa mára aiqámausa nímuqusu-faqa nári qamunna aiqámausa rakéekaa iqau. Miqóoqari nári aináina doonkísaa quqásee óonu quándakufaqa maqúsai ániqau.

¹⁴ Yúdafa narí áuna ákaqa faqa Yóoseefaana máaqai óonuree qáfoofanoo Yóoseefaafa káqi máaqaki márínau. Márufaqa misa aniréeqa nóorindari maqásaa áqufiqau.

¹⁵ Áqufuma fufanoo Yóoseefaafa qinau. Ínnee náqi fée ífee. Ínnee sía fée íridee, qínee maaqíra úriqararausa qeeqá afuneennóo ínni úmmuarirana paqúriranara, sía fée írifee.

¹⁶ Miqí qímasoofanóo Yúdafa qinau. Óo úriqararafa maasá nána ufa fée aní qí-mamianaúree. Maasa náqi mándee fée maasá qeeqá andeeqáranara qianáuree. Anee maasá kíkiqa qúsimáriannana náqimmásee fée qáoo qianáuree. Ánutufa maasá áaqarana kooroóinoo. Sía káafa máraifa kai aní aináinira fáiqi máriannoo, maasá aiqámausa aní aináinira faiqi márianaura.

¹⁷ Miqí qímasoofanoo Yóoseefaafa náriqa qímannimino qinau. Óo sía uqanna qínee miqíanauranoo. Káafa máraifa kai qíní aináinira fáiqi kíannoo. Ínnee akaqáusa nímaaqa óoruree íneeqa níkoona qímamiaqa.

Yudafa Beensaminna ámaaqa máqarariu úfafa.

¹⁸ Yúdafa Yóoseefaafa máruqoo óorureeno qímaminoo qinau. Óo úriqararafa, anee qíníara eedóo qínaqa aní faqa qífaqa quqásee ufa qíà. Anee sía qíníara áanoo qía. Anée Fáraona miqírafa máriananoo, úriqararafa máriananoo. ¹⁹ Óo úriqararafa, óoqai maasa umuráfanana anée maasá irámirinana ínni níkoofa máridanoo fée ínni níkaqa máridanoo fée qinau. ²⁰ Miqí qunaqa maasa maaqí qímasee aninná qímamiqíafana. Maasá qíkoofa asooqá máridanoo. Maasá qíkaqa faqa máridanoo. Mifa asooqá námuki mi faiqína máqeenoo. Mi faiqína áfasaafa kuqufufanóo naríaraa márifanoo maasá qíkoofa káaqa minára ámuqusidanoo.

²¹ Maasá miqí qímasee indaarú aní qímamiqíafana. Úriqararafa anée maasára áfiqee múqusaifaqa qáfaanee qinau. ²² Miqí qunaqa maasa maaqí qímasee aninná qímamiqíafana. Óo mi faiqífa sía amana narí ákoona quqáannoo. Mina faiqi fannóo miqínano miná ákoofa kúquannoo fee qiqíafana. ²³ Maasa miqí qímasee aní qímamiqíafana anée maaqí qinau. Ínnee ínneeqa níkaqa sía áfiqee qúmiqa sía qíní qífusaa ánifarano fee qinau. ²⁴ Maasá aní ufa iriséeqa qeeqá qíkoofa finnái óonuree anée qunná úfana qímamiqíafana.

²⁵ Qímamiseeqa máriafananóo maasá qíkoofa maasára kaifáa óoqu nárana feefauríaqee qíqau. ²⁶ Miqí qufaqa maasá maaqí qímasee narí qímamiqíafana. Maasá qíkaqa óoqu fínaqa maasá óoqu fúanaura. Sía maasá qeeqáara úriqararana áfusaa óoqu fúanaura.

²⁷ Miqí qufanóo maasá qíkoofa maaqí qímasee maasá qíma qíminau. Ínnee írimmari-fanoo qiní qínaaqa Raseera nammarifa qiní faiqí qaaraqánda kai máqanau. ²⁸ Moó fannoo fífufaqa qinée minára káasau áandau fánnoo qiní faiqí arusée rakéekaamma námaseefoo qiqíafana. Mi fasannái sía kafáa miná qáfeeqa. Dóo mifá taikáfinau. ²⁹ Ínnee maaná qinée únannaindaraana áfiqee fífanoo moó áinaina miná afaaqái kambíqáinaqa qiní minára qimudádo qírafa asooqá márunnaqoo qiní dárúannoo fée qináu.

³⁰ Yúdafa Yóoseefaana kaifaa qímamidanoo qináu. Maasá qeeqá qíkaqa quqáseeqa óonuráananoo maasá qíkoofa maasá qíqafamaseenoo dóo narí faiqiara ámuqusinanoo kúquanoo. ³¹ Maasá qíkoona ámuqusirafa firaaqóo maa faiqínaki máridanoo. Mifa ásooqa uqanná máridanoo maasá maaqáamma sáananoo mi ummaaráfa miná kuqá áruannoo. ³² Qinée qeeqá qíkoona maaqí qímasee qímami qiafana. Qinée qeeqá qíkaqa ákiiqara ummaara máraanauree qiqíafana. Qinée sía miná áfiqee úriqa aní nífairira úfa qinée máraanauránoo fée qiqíafana.

³³ Miqí qímasee qinée qeeqá qíkoona qímamiqiafana. Maqee qinée qeeqá qíkaqa ámaaqa máqeeqa aní aináinira faiqí kíananoo qiní qíkaqa fannoo narí áfasausa faqa óoru fúannoo. ³⁴ Qinée náqimmasee fée maa faiqífa sía qiní faqa óoru fínaqa qeeqáràa qeeqá qíkoo fínnai óoru fúanauree. Qiní qíkoofa mandá úmmaara márainaqa qáfaananoo sía ámiqiannoo, mandáikammíannoo.

45

Yóoseefaafa naríara koorooú úfafa.

¹ Yóoseefaana aundurá dapíkufanoo narí aináinira fásiquauqa nífusaa ikíraqararusía minnísee sía amanaíkufanoo niqi qámasoofaqa mádaanai fiqau. Fífufanoo Yóoseefaafa narí áinaina faqa kai máridanoo qímanniminau. Qinée ínni níkaqa Yóoseefaasa máridaqa. ² Yóoseefaafa firaaqóo ikí ráqaida qufaqá Isipa máqannaasa mádaanai máridaqa iriséeqa óonu Fáraona qímamiqau.

³ Yóoseefaafa narí áfasausa mára maaqí qímasee qímanniminau. Qinée maaná Yóoseefaasa máridaa. Kúqaa fee qiní qíkoofa káqi fee máridanoo fée. Miqí qufaqá miná áfasausa mára tautú máseeqa náaquqoofaqa sía ufa qiqau. ⁴ Yóoseefaafa kafáa qímannimino qináu. Dóo ínnee qiní daaqá ániaqee qufaqá misá miná aaqá aniroofanóo kafáa qímannimino qináu. Qinée ínni níkaqa máriafanaqa ínnee feefaurúara mámaree qiní quqásoofaqa qiní qífiqamaree Isipa máqa máaqaki aináinira fáiqi kámma qísau. ⁵ Dóo maqee ínnee sía qiní qímu oosannára ínneeqa kíkiqúsifanoo nímuqusiani. Ánutufa kai qiní diiqoofaqá ínnee kúqi fóora indaarúnni kámma nímaqasee ínni dadaaqianéera qufaqá qúmiqiafana. ⁶ Firaa aandaroo nárirafa maa maqánasaa qaara aukuaana marasée áiqaráifanóo moodáannai qísauku áukuana káqi máridanoo. Mi kamúqoo fúka nárana úmmaqirafa faqa unakírafa faqa sía máriannoo. ⁷ Ánutufá kaí qiní maréeqee ínni indaarúnni kámma saifaqa ínni asumu marasáinaqa sía kúquaqeera, mi mookira oosannánanai kúqaa mifa ínni faqa ínni níku nísauku faqa marasáinaqa asumu márifaranoo.

⁸ Minára sía ínnee fáu qiní diiqoofaqá maa maqa maaqánaki ani máridaqa. Ánutufa diiqoofaqa ani máridaqa. Mifá kai qiní máreeqee Fáraona oofisáauqa úriqarau-saikammá qaifaqá máridaqa. Miqímmasaiifaqá qinée miná aiqáma máqa máaqasaa rakísirausa máridaqa. Aiqáma Isipa máqa máaqasaa rakísirausa máridaqa. ⁹ Ínnee kái káqi qiní qíkoo fínnai óoruree aní ámaaku Yóoseefaafa maaqí qínoofee qímasee qímamiqa. Ánutufa qiní maréeqeenoo aiqáma Isipa máqa máaqasaa rakísira faiká máqaifaqa máridaqa. Sía kísaaqasaa mária, kái káqi qinée únannai qúmua. ¹⁰ Anée fáqa aneenná faiqi námu fáqa aneenná ánaiqi mára faqa ínneeqa sipsípa faqa ínneeqa mimmiúqa faqa ínneeqa burimakáu fáqa ínneeqa aiqáma áinaina fáqa indáa mámaree qumaráifaqa Kooseena máqa nímiánaqa qiní daaqá máriaqa. ¹¹ Ínnee Kooseena máqa máaqaki ínnisaa rakísiana. Moodáannai qísauku áukuana káqi máridanoo, mi

aukuana namúnaki aandaroo ída máriannoo. Ínnee faqa íneeqa faiqí ánaasee faqa ínneeqa aandáuqa faqa náararáina kúqifoora qíkooqaidanoo.

¹² Yóoseefaafa kaifáa narí áfasausa mára qíma nímídanoo qinau. Ínnee nífu maqasée qiní qíqafaaqa sía moósáú máridau qinéé Yóoseefaasá uqanna máridaqa. Dóo qiní qíkaqa Beensaminnáfa mifá fáqa qiní qíqafaani. ¹³ Qinée Isipa máqasaa firaqóo úriqararausa márunnanara qiní qíkoona qímamiaqa. Aiqáma áinaina qáfaanara faqa qímamiaqa. Qímamiséeqa doo dauní dauní áfiqee maí qúmuaqa.

¹⁴ Miqí qímaseenoo narí ákaqa Beensaminna óonu máfi anukakí dífaa dífaamma qumáreenoo ikí ráqoofanóo Beensaminnafa fáqa ikí raqanau. ¹⁵ Yóoseefafa quandáku fánnoo narí áfasausa mára aiqámausa nímooqáseenoo náiki ráqanau. Náiki ráqasoofaqá miná áfasausa mára miná fáqa ufa qiqau.

¹⁶ Isipa máqannaasa misá miqí unára óonu Fáraoona qímamisoofanóo Fáraoofa faqa miná úriqararausa fáqa iriséeqa asasámmiqau. ¹⁷ Fáraoofa Yóoseefaana maaqí qímasee qímaminoo qinau. Aneé maaqí qímasee aneenná áfasausa qímanniminaqa nári ummaara doonkísaa mara quqásáifaqa máree Kannaana máqusai óoru fúàqa. ¹⁸ Miqóo óorureeqa nári níkoona faqa nári faiqí ánaasee fáqa nífiqee maí qúmuaqa. Qumuraífaqa Isipa máqa máaqaki qáfamasee ámiqira máqa nímianaqa miqóo nárana fíqaranoo moómoo márinaqa márifaranoo.

¹⁹ Fáraoofa kafáa Yóoseefaana qímaminou. Anee qinéé ufa qúnna qímannimináqa Isipa máqusaindaraa qóosa rarisée marí karáusa fáqa daraiwáa fáqa mara máree óoru fúaaqa. Minakína nári nínaaqmaaka faqa nári faiqí ánaaqiuqa faqa nári níkoona faqa mara quqásai óoqu marifíqa qúmuaqa. ²⁰ Misá sía nári umíasana aina máfi quqásée qúminnana óonu máfi íriaqa. Isipa máqa máqa ámiqirafa aiqáma misáindikámmianoo.

²¹ Yakooboona ámaaku mára Fáraoofa qímannimundee kái iqau. Yóoseefaafa Fáraoona ufa iriséenoo qóosa rarisée marú karáusa mara quqásoofaqá daraiwáa námu fáqa aatáta neefándaína nárana fáqa nímufaqa máree óoru fíqau. ²² Yóoseefaafa narí áfasausa mára qamunna moodáa kai moodáa kai nimana nimana kái níminau. Beensaminná moodáanaí qísauku qámunna fáqa siruáa munnimma 300 faqa áminau. ²³ Yóoseefaafa Isipa máqanna ámiqira áinaina suqúséenoo qísauku qára taikásee doonkísaa óorufusasaa ámaqoofaqa mara máree múru miná ákoona ámiqau. Kafáa aatáta qúmidanoo náaninna nárana sákumana fáqa féemu fáqa nárana óosana óosana fáqa ánaasee dóonki qísauku qára taikáseesáa óorufusasaa quqásoofaqá máree óoru fíqau. ²⁴ Yóoseefaafa narí áfasausa mára Kannaana máqusai níqámasoofaqa fufanóo qíma nímínoo qinau. Ínnee aatáta fídaqa sía qiníara qímasaida narí áqi narí áqiqa fuaqa.

²⁵ Misa Isipa máqa máqa quqásée nímaaqa nári níkoofa Yakooboofa márunnai Kannaana máqa máqai óoru fíqau. ²⁶ Ooruree nari níkoona qímamiqau. Yóoseefaafa sía kúqinoo káqi máridanoo, misa miqí qímasee nári níkoona qímamiqau. Mifa Isipa máqanna aiqámausa úriqarafa máridanoo fée qiqau. Yakooboofa mi ufána írufanoo ámuqusa káqinnaindari ufanóo misá ufara sía kúqaa fée qinau. ²⁷ Yóoseefaafa qíman-nimu ufáusa nári níkoona qímami márufanoo Yakooboofa qáfoofanoo qóosa rarisée marú karáusa Yóoseefaafa quqásoosa Yakooboona áfiqee Isipa máqa máqai óoqu fírara ururaqáu. Yakooboofa mi karáusa qáfoofanoo aundurá idukínau. ²⁸ Idukúfanoo qinau. Qiní qímaaku Yóoseefaafa káqi máridanoo. (Qinee káqi máridaqa óoqu miná qáfarafa mifá kai aiqáma áinaina arusée úriqararafa máridanoo.) Qinée óoqu miná qáfamasee kúquanauree qinau.

46

Yakooboofa narí áiku ásauku faqa Isipa máqusai óoqu fú ufafa.

¹ Yakooboofa narí aináina indáaí máreenoo Beeraseeba máqusai óoqureenoo miqóo narí ákoona Isakeena Ánutuna aandáu tatúfirana súqaminou.

² Miqóo eendáki faiqaqée ufanóo Ánutufa qainásaa áfu náreenoo qinau. Yakooboo Yakooboo qufanóo Yakooboofa foó qímaseenoo qinau qinéé maaqóo máridaqa.

³ Qufanóo Ánutufa qímaminoo qinau. Qinée Ánutusa aní ákoona Ánutusa márídaqa. Anée sía Isipa máqasaa óoqu fírranara ruffíaa. Mi maqánasaa óoqu márínaqa aní áiku ásauku firaa maqanaasaikámma nísanaura. ⁴ Qinée aní fáqa Isipa máqasaa óoqu fúanaura. Yóoseefaafa aní faqa Isipa máqa máaqaki márínana márínana kúqinnaranoo. Márínaqa kásooqee kafáa aní áiku ásauku maréeqee kafáa Kannaana máqasaa quqánaura.

⁵ Beeraseeba máqusa Yakooboofa quqásee Kannaana máqa máaqai óoqufinau. Miná faiqi námu Yakooboona faqa nári faiqi ánaaqiuqa faqa nári nínaaqmaaka faqa máreeqee qóosa rarisée marú karána Isipa máqanna karaambáiqá Fáraofa nímaqoonasaa quqásee nífiqee óoqufiqau. ⁶ Misa nári aandáu áina faqa náriqa umíasana faqa Kanna máqasaa márídaqa maqéeiunauqa aiqáma máree óoqu fíqau. Yakooboofa narí áiku ásauku aiqáma nífiqee óoqu fínau. ⁷ Yakooboofa narí faiqi námu fáqa narí ánaiqi mára akoonaiqiuqa fáqa narí áraamuqmaaka faqa narí ánaiqi mára mánaaqauqa faqa aiqáma nífiqee óoqu fínau.

⁸ Yakooboona faiqi námu Isipa máqasaa óoqu fúsa maaqí miqá máriqau. Yakooboona óoqa fáiqi Reebeenáfa márínau. ⁹ Reebeena faiqi námu Qanookafa fáqa Parufa fáqa Qeeseeronafa faqa Karamifa faqa máriqau. ¹⁰ Simeeona faiqi námu Yeemueerafa faqa Yaminafa faqa Ooqadafa faqa Yakifa faqa Sooqarafa faqa máriqau, misa aiqámausa moodáa ánaasee faiqi námu máriqau. Moó ánaasee faiqi Saurafa márínau. Miná ánoofa Kannaana máqanna ánaasee márínau.

¹¹ Réefina faiqi námu Keerasoonafa faqa Kooqafa faqa Meerarifa faqa máriqau.

¹² Yudaana faiqi námu Seeraafa faqa Peeresafa faqa Siraafa faqa máriqau. Yudaana faiqi qaraqánda Eerafa faqa Oonanafa faqa máriiufaqa Oonanafa Kannaana máqasaa kúqinau. Peeresana faiqi qára Qeesaroonafa fáqa Qamurafa fáqa máriqau.

¹³ Isakarana faiqi námu Toorafa faqa Puaafa faqa Yasubafa faqa Simaroonafa faqa máriqau.

¹⁴ Seeburuna faiqi námu Seeredafa faqa Eeroonafa faqa Yareerafa faqa mariqau.

¹⁵ Miqímmaseenoo Reea námmarifa Yakooboona faiqi námu Meesapotamia máqusai márídanoo máqanau. Mánaaqa moodáa áuqu Dinnaa námmarifa miná fáqa miqóo máqanau. Doo Reea námmarina faiqi námu mánaaqa akoonaiqí aiqámausa 33 máriqau.

¹⁶ Kadana faiqi námu Seefoonaa faqa Qakifa faqa Sunifa faqa Eesaboonafa faqa Eerifa faqa Aroodifa faqa Areerifa faqa máriqau. ¹⁷ Aseerana faiqi námu Iminaafa fáqa Isuaaafa fáqa Isififa fáqa Beeriaafa fáqa misá nísookifa Seera námmarifa faqa máriqau. Beeriaana ámaaku qára Qeebeerafa faqa Marakieerafa fáqa máriqau. ¹⁸ Dóo miqímmasee Yakooboona áiku ásauku 16 nári aináinira mánaaqa Rábanafa Reea námmarina ámuna Siripaa námmarinasaa máqanau.

¹⁹ Yakooboona ánaaqa Raseera nammarifa faiqi qaraqánda máqanau. Yóoseefaafa faqa Beensaminnafa faqa máriqau. ²⁰ Yóoseefaana faiqíqára qaraqánda Isipa máqasaa kambíqaqau. Miqandá núqu Mannaseefa fáqa Eefaraimmafa fáqa máriqau. Miqandá nínoofa Aseenata námmarifa márínau. Aseenata nammarina ákoona áuqu Pootifeeráfa márínau. Mi fasiqáfa Qeerioporisa máqanna amaana máqasaa rakísi marúfa márínau.

²¹ Beenasamina faiqi námu maaqímmiqa máriqau. Beerafa fáqa Beekeerafa fáqa Asabeerafa fáqa Keerafa fáqa Naamanafa fáqa Eeqifa fáqa Roosafa fáqa Mupimafa fáqa Qupimafa fáqa Aratafa fáqa máriqau. ²² Dóo miqímmasee 14 Yakooboona áiku ásauku Raseera námmarinasaa qari kambíqaqau. (Rabanafa Biriqaa námmarina narí aináinira mánaaqa Ráseera námmarina narí áraamuna ámufanoo mifá maréeqeenoo narí afaaqi Yakooboona ámufanoo faiqi maaqí mándee máqanau.) ²³ Biriqaa námmarina indarúqaa faiqi Dannafá márínau. Dannana faiqi moodáa márínau miná áuqu Qusimafá márínau. ²⁴ Biriqaa nammarina faiqi moó Nafatarifá márínau. Nafatarina faiqi námu maaqí miqá máriqau. Yaqaseerafa fáqa Kunifa fáqa Yeeseerafa fáqa Sireemafa fáqa máriqau. ²⁵ Dóo miqímmasee Yakooboona áiku ásauku 7 narí aináinira manáaqa Rabanafa Raseera námmarina ámunasaa Biriqaa námmarinasaa máqanau.

²⁶ Yakooboona áiku ásauku uqanna Isipa máqasaa óoqufusaa aiqáma moodáanaki 66 máriqau. Misá nínaakuqmaaka sía nísaanariqa. ²⁷ Yóoseefaana faiqì qára Isipa máqasaa kambíqau. Miqandá fáqa Yóoseefaana fáqa Yakooboona faqa moodáanaki ootúpamásee 70 fásiqa óoqu fíqau.

Yakooboofa narí áiku ásauku faqa Isipa máqusai máru ufafa.

²⁸ Yakooboofa Yúdana aiqoofanóo indaarú óoqu Yóoseefaana qímaminanoo Kooseena máqasaa misá paqúriani féera aiqanáu. ²⁹ Yóoseefaafa narí qóosa rarisée marú karánaki akaráma fufanóo Kooseena máqa máaqai narí ákoona paqúrirara finau. Óonu paqúrimmaseenoo Yóoseefaafa narí ákoona anukakí óonu mafi káqaramma umáreenoo kísaaqasaa ikí ráqee márinau.

³⁰ Ikí ráqee márufanoo Yakooboofa Yóoseefaana qímaminoo qinau. Dóo qinée kúqiraridaqa qinée maqee aní qáfeeqa anée sía kúqina máriana káqi máriana.

³¹ Yóoseefaafa ikí raqaséenoo narí áfasausa mára fáqa narí ákoona áiku ásauku aiqáma fáqa qímaminoo qinau. Qinée Fáraoofa máriqoo óoruree ínniara qímamiana. Qíní qíkoofa fáqa qíní qífasausa fáqa Kannaana máqusaindari qinée márunnannai qumuréaa foo qianáura. ³² Qinée ínniara sipsípasaa rakísi máriasa máridaqa náriqa sipsípa faqa burimakáu faqa náriqa aiqáma áinaina faqa máree qumiaa foo qímasee qímamiana. ³³ Qinée miqí qímasee qímamisáananoo Fáraoofa ínni náaramásee ínnee aináini márianara iráinaqá maaqí qímasee qímamiaqa. ³⁴ Óo maasá úriqararafa maasá qikeekú qikaaku óoqai sipsípa kai rakísi marúsa márufaqa maasá fáqa maqee mínasaa kai rakísidaqa. Ínnee miqí qímasee Fáraoona qímamifánoo mifá Kooseena máqa ínni nímiannoo. Isipa máqannaasa sipsípa rakísiranara níkoó uqanná qáidanoo. Minára ínni náaduma sáa Kooseena máqa nímiannoo.

47

¹ Yóoseefaafa narí áfasausa moodáannai qísauku námu nífiqeenoo Fáraoo fuqóo óoru finau. Óorureenoo qímaminoo qinau. Óo Fáraoo qíní qíkoofa fáqa qíní qífasausa fáqa Kannaana máqusaindari nári sipsípa burimakáu aiqáma faqa nári aináina faqa máree qúmidaqa. Maqee misa Kooseena máqasaa qumu máridaqa. ² Miqí qímasee narí áfasausa mára Fáraoona óorinni múrusoofanoo níqafanau.

³ Fáraoofa Yóoseefaana ufa iriséenoo miná áfasausa mára irámirinoo qinau. Ínnee nána áinaini máriasee. Miqí qufaqá misá iriséeqa qiqau. Úriqararafa, maasa sipsípasaa rakísira áinaina ímarunausa máridaqa. Maasá qikeekú qikaakú áuqeeu sáikana kaí maasá faqa máridaqa. ⁴ Aandaróo firaafá uqanná Kannaana máqasaa dárifanoo maasá sipsípauqa nára ándanda sía máriafaqa maasa maa maqa maaqánaki márirara úmidaqa. Amanée eedóo qírana qíminaqa maasa Kooseena máqa máaqaki márianauree.

⁵ Fáraoofa misá ufa iriséenoo Yóoseefaana qímaminoo qinau. Doo aní ákoofa faqa aní áfasausa fáqa aní faqa máriraree qídee. ⁶ Isipa máqa máqa misáindi máridanoo. Sáinaqa Kooseena máqa máaqaki máriaqa. Kooseena máqa máqa ámiqirafa máridanoo. Aní áfasausa kínaana moó qáfainanoo sipsípa burimakáu ámiqi mándee rakísi marínnana miná maréeqeenana quqásáinanoo mifá qíní sipsípa burimakáusaa rakísiani.

⁷ Miqí qímasoofanoo Yóoseefaafa narí ákoona áfiqeenoo Fáraoo fuqóo mínisoofanoo Yakooboofa miqóo aniréenoo Fáraoona afaaqóoqa qímama qánau. ⁸ Miqí qímasoofanoo Fáraoofa Yakooboona áukuanara irámirinau. Aní áukuana náqummee máridanoo féè qufanóo Yakooboofá qinau. ⁹ Qinée 130 áukuana kaí maa maqánasaa máridaqa. Sía kísaaqasaa fáu qínee moómoo úmmaara paqúriqa. Qíní qikeekú qikaakú kísaaqasaa uqanná máriqau. Misá áukuana fannoo qíní áukuana fíaaqaranoo máridanoo. ¹⁰ Yakooboofa miqí qímaseenoo kafáa Fáraoona afaaqóoqa qímama qáseenoo dóo ráudamaki finau.

¹¹ Yóoseefaafa narí áfasausa mára fáqa narí ákoona fáqa Fáraoofa uqóo Isipa máqa máqaki Rameeseesa máqusa aaqa soofaqá máriqau. ¹² Miqíqa miqóo márufanoo

Yóoseefaafa narí ákoona faqa narí áfasausa mára faqa narí ákoona áiku ásauku márusa faqa káaqa ánaaqi fáiquuqa faqa nárana ními márínau.

Aandaroo firaafá Isipa máqannaasa náru ufáfa.

¹³ Aandaróo firaafá uqanná ímarufanoo sía uqanná aiqáma tínai nárana márínau. Isipa máqanna fásiqa ánaasee faqa Kannaana máqanna fásiqa ánaasee faqa náara-roofaqa ummooqúká iqá nímariquau. ¹⁴ Misá nárana feefaurí márufanoo Yóoseefaafa mi munnimmána mara máree Fáraofa máruqoo múnusee miná ámi márínau. ¹⁵ Isipa máqannaasa fáqa Kannaana máqannaasa fáqa nárana feefaurída aiqáma narí munnimma taikáqau. Miqí máseeqa Isipa máqannaasa aniréeqa Yóoseefaana qímamíqà qiqau. Maasá munnimma dóo taikáseeqa anée sía maasá áfu kai qíqafaa kúquana fáara nárana níminaqa náa. Sía maasá nárana qíminaqa maasa aní áfusaa kúquanaura.

¹⁶ Misá miqí qufanóo Yóoseefaafa maaqí qímasee náriqa qímannimínau. Ínni munnimma taikáinaqa ínneeqa aandáu aina máree míni qímidaqa nárana miná ákiiqara máraaqa. ¹⁷ Miqí qufaqá misá náriqa aandáu aina Yóoseefaana míni ámufanoo misá qóosauqa faqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa burimakáuqa faqa doonkíuqa faqa miná ákiiqara nárana nímirínau. Dóo mi aukuaná misa narí aandáu aina ákiiqara Yóoseefaafa nárana ními márínau.

¹⁸ Mi aukuaná taikóofaqá kafáa moó aukuanaki Yóoseefaafa fuqóo aniréeqa maaqí qímasee qímamiqau. Maasá náqi fée mándee moó áinaina aní áfusaa kukéeqaanauree, sía. Dóo maasá munnimma taiká fifaqá maasá aandáu aina faqa aníndika kai mámbifaqa káqi márídaqa. Sía aní ámira áinaina moó márifaqa. Maasá qiqá qifaaqa fáqa maasá maqá faqa kaí maasáki márídanoo. ¹⁹ Maasá aní áfusaa kúquaqaa mídaqa doo sáina maasá qeeqá faiqi fáqa maqá fáqa miná kai amisáidaqa feefaurú marasáidaqa nárana náa. Miqímmaseeqa maasá qeeqá fáqa Fáraona anáinira faiqi kákai iqá mária. Maasá moodáa ainainará kai íridaqa. Nárana faqa nárana asumu faqa níminaqa maasá qúmumaqa. Nárana qúmumaquseeqa maasá sía kúqua.

²⁰ Yóoseefaafa misá ufa iriséeno aiqáma Isipa máqa máaqa feefaurúmna Fáraona áminau. Aiqáma Isipa máqannaasa aandaróo firaafá uqanná nárana náriqa maqá amisée feefaurú marasée minánnoo nárana feefaurúmna néemarufanoo aiqáma máqa máaqa Fáraonaindika minóo máarinau. ²¹ Miqí márufanoo Yóoseefaafa Isipa máqa máaqa dínni átindari dínni átinni márusa maréeqee aináinira fáiqika kai másanau. ²² Isipa máqanna amaana máqasaa rakísirausa maqá kaí Yóoseefaafa sía feefaurínau. Fáraofa maqee maqee munnimma ními márufaqa nárana feefaurúmmásaida néemáru-faqa sía misá maqá feefauriquau.

²³ Yóoseefaafa faiqi ánaasee qímannimínoo qináu. Dóo ínnee qáfaidee qinée maqee ínni faqa ínniqa maqá faqa feefaurúmna Fáraona ámiqa. Maqee nárana asumu níminanaqa ínneeqa maqá Fáraona ámu maqánaki kafáa qúmumaqaqa. ²⁴ Nárana ánoona mámbinaqa moodáaqoo unakú quqáseeqa aiqáma moodáannai qísaukukinaana moodáa moodáa Fáraona amisee akaqána ínneeqa faiqi ánaaseera faqa asumuara faqa quqáaqa.

²⁵ Faiqi ánaasee Yóoseefaana maaqí qímasee qímamiqa qiqau. Óo Yóoseefaafa anée aneenná kaí maasá mandá ainainasaa ititá qísaananoo. Anée kai maasá ámiqimma qísaananoo. Úriqararafa maasá amaná Fáraona aináinira fáiqi máríanaura.

²⁶ Miqóo qári Yóoseefaafa afeeka sánda ufa quqánau. Mi sanda ufána óosana maaqí minóo márídanoo. Aiqáma Isipa máqa máaqakinaa nárana unakúsee moodáannai qísauku kínaana moodáa Fáraona ámiaqa. Mi ufáfa maqee káqi afeekaíkinoo márídanoo. Amaana máqasaa rakísi marúsa maqá kaí sía Fáraonaindikínoo márínau.

Yakooboofa ínaaqianna moodáa úfa irámírinau.

²⁷ Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa Koosena máqa máaqaki máríqau. Miqóo márídaqa moómoo áinaina faqáasa márufanoo misá faiqi námu faqa moómoo kambíqau. ²⁸ Yakooboofa qísauku qára taikáseenoo qíku dínni taikáseenoo dínni

óonu qaara maraséenuo 17 áukuana Isipa máqasaa márínau. Miná áukuana aiqáma moodáanaki 147 áukuana marasée kúqínau. ²⁹ Miná kúqirafa adeedí ráma fufanóo Yakooboofa Yóoseefaana áaramaséenuo qímaminau. Anée aneenná ásauku qíní qífundana ámeemaanai quqáséenana sía Isipa máqasaa ákundaanáuranoofee qímasee qímafeekaikia. ³⁰ Qini qiqá qíkausea mára níkundoonaki qíkundaa. Qíní Isipa máqasaaqari mara máree misá níkundooqoo qíkundaa. MIqí qufanóo Yóoseefaafa narí qímaminoo qínau. Anée qíanandee mianáura.

³¹ Yóoseefaafa narí ákoona ufa iriséenuo eedóo qufanóo miná ákoofa qínau. Saa sía káqi eedóo qíà, kúqaa qíma afeekai kínana eedóo qía. Miqí qímasoofanóo kúqaa Yóoseefaafa eedóo qíma afeekai kínau. Qíma afeekai kámmasooofanóo Yakooboofa narí qaarísaa óoqu marifí Ánutunara dúfi dúfi qínau. Innaaru qímasoofanóo Yóoseefaafa narí aináinai finau.

48

Yakooboofa Eefaraimána faqa Mannaseena faqa nifaaqóoqaqu úfafa.

¹ Káqikaaqóo mári kufaqá misa Yóoseefaana qímamiqau. Aní ákoofa dóo ámiqimma aurídanoo. Yóoseefaafa mi ufána iriséenuo narí ámaaku qára Mannaaseesa Eefaraimasa nínidiqueenuo narí ákoofunnái óoqu fínau. ² Misa Yakooboona qímamiqau aní amaaku Yóoseefaafa aní qáfarara qúmídanoo fee qufanóo Yakooboofa afeekai kámmasee fíndi fufanóo narí qaarísaa óoqu marínau.

³ Óoqu mari fufanóo Yakooboofa Yóoseefaana qímaminoo qínau. Óoqai qínée Kannaana máqa máaqaki núafannana kínai Rusa máqa máaqaki máriafánanoo Ánutufa aiqáma áfeeka faqáafa akooqoo kooroommá fufanóo qíní qifaaqóoqa qíma qímaqanau. ⁴ Mifa maaqí qímasee qíní qíma qíminau. Qínée moómoo faiqi asumu ámiana anísaaqári ani aruakínausa moómoo máqannaasaika mifáranoo. Qínée maa maqána aní aíku ásauku nímiannanoo naaru naaru misáindika minóo máriannoo.

⁵ Aní ámaaku qára Isipa máqasaa kambíqara qánda qínée Kannaana máqasaa káqi márúnaqa kambíqaa qanda Mannaseesa Eefaraimasa qíní faiqi qára Reeubeenása Simeeoonasara foorá márifaranoo. ⁶ Anée akaqá faiqí námu maqa sáinausa misá aníndika mámbi márifara. Misá nárí nífasaa qanda Mannaseesa Eefaraimasakínaa qúmiasana ainaina máree fáranoo. ⁷ Qínée aní ánoona Raseera námmarinara íríqa miqí qídaqa. Mifá qíní firaa qímudao qíranaki Kannaana máqa máaqaki kúqínau. Qínée Meesapootamia máqa máaqaindari ani máriafananoo aanái Eefarataa máqusa aaqá kúqínau. Qínée miná irí Eefarataa máqusai fímaru aanná áfainni ákundaqiafana. (Maqee Eefarataa máqusara Béedeeree máqusee qídaqa)

⁸ Yakooboofa miqí qímaseenuo Yóoseefaana ámaaku qára nínrafeenuo qínau. Maaqandá yána faiqi qáree.

⁹ Qufanóo Yóoseefaafa qínau. Qíní faiqí qára Ánutufa Isipa máqasaa máriafananoo qímu qandá márídaqa. Yákooboofa mi ufána iriséenuo qínau. Dóo miqandá nífiqee maí qínée únnaqoo adeedí mínisáinaqa nifaaqóoqa qíma nímaqaa. ¹⁰ Yakooboofa náuraiqi márúnara sía ámiqimmasee áfu máqee marínau. Yóoseefaafa narí ámaakuqara mínisoofanoo óonu máfi káqaramma qumáreenoo nímoqánau.

¹¹ Nímooqa námasee Yakooboofa Yóoseefaana qímaminoo qínau. Qínee sía kaifáa ani qáfaanauree qúnanoo Ánutufa kaí qifaqá aní faiqí námu níqafáidaqa. ¹² Miqí qímasoofanóo Yóoseefaafa narí ákoona áfundana sáaqaraana narí faiqi qára qumáreeqeenoo narí ákoona áfunni óorindari maqásaa áqufínau. ¹³ Yóoseefaafa narí ákoona áfusaa kummáráma fufanoo Eefaraimmana mara múnu Yakooboona ásaakai quqáséenuo Mannaseena miná ásaukuannai quqánau. ¹⁴ Quqásooofanóo Yakooboofa ásauku qára fíqaree áiqaree mámbufanoo ákáqa Eefaraimana sáa ásauku uqannái quqéenuo áfasaana Mannaseena sáa ásaakai ásauku quqánau.

¹⁵ Miqí mándeenuo Yóoseefaana afaaqóoqa qímamaqeenoo qínau.

Qiní qíkause mára Abaraqaammána faqa Isakeena faqa níkoofa Ánutufa maa faiqísa ámiqi ámiqimma nímaqaani. Qiní qífiqamaree maaqoo maqee míniqaiifaqa márúnna Ánutúfa misá ámiqi ámiqimma nímaqaani. ¹⁶ Qiní óosana óosana mádainaina kínaana ititá qímaqoo qangiroófa misá ámiqi ámiqimma nímaqaani. Qiní dúqu faqa qiní qikooqandá Abaraqaammasa Isakeesa núqu faqa maa faiqì qandásaa máriani.

Miqandá moómoo fáiqi maqasáifanoo moómoo miqandá kíqari kambíqafi máriaqa.

¹⁷ Yóoseefaafa narí ákoona ásauku qáfoofanoo aundurá mandái kufanóo narí ákoona ásauku qumáreenoo áfasaanasa ásaqai ásauku quqáqoona maréeqee ákaqasaa quqásée ákaqasaa ásaukuannai ásauku quqáqoona maréeqee áfasaanasa quqárara qinau. ¹⁸ Óo qípoo anée sía andeeqáananoo indaarúqaafa maí máridanoo aneenná ásauku uqannái ásauku miná ákiiqasaa quqáqaana.

¹⁹ Miqí qufanóo miná ákoofa qádo qída qinau. Qiní qímaaku qinée írídaqa miqídaqa. Indaarúqaafa mifá fáqa miná áiku ásauku moómoo márifaranoo. Ínaaqiannána áiku ásaukuqaa firaa afeeka maqannaáuqanna márifaranoo narí áfasaana óoraaqaránoo máriannoo. ²⁰ Miqí qímaseenoo mi faasaanná nifaaqóoqa qíma nímaqeenoo qinau.

Isaraee máqannaasa nifaaqóoqa qíqa anísaa qímasaida qifáranoo.

Misá maaqí qifáranoo Anutufa Eefaraimmana fáqa Mannaseena undéemma ámaqaani. Miqúnannai Yakooboofa Eefaraimmana uqéersee Mannaseena rafáaqa fínau.

²¹ Miqí qímaseenoo Yakooboofa Yóoseefaana qímaminoo qinau. Qinée kúqirara mídaqa Ánutufa aní faqa máridanoo aní áfiqee aninná akeekú akaakú maqásaa óoru fúannoo. ²² Seekeemma máqa máaqa ámiqirafa máridanoo. Qinée óoqai qeeqá durú feefannóo Amoorá máqannaasa faqa rakusée máraafanna máqana aní ámianaura sía aní ákaqaa fasáauqa nímiánaura.

49

Yakooboofa narí áiku ásauku taikára qafaaqooqa qímannimu ufafa.

¹ Yakooboofa narí faiqì námu náaramaséenoo qíma níminau. Ínnee aiqáma maaqóo aniráifaqa kásooqee ínni kína kambíqaaninna áinainara qíma nimiana íríaqa.

² Ínnee qiní Yakooboosa faiqi námu ínnee qiní fíqu fíqu mámbifaqa ínneeqa níkausa qiní Isaraeerasa ufa íríaqa. ³ Reeubeenáfa anée qiní óoqa fáiqi máriananoo.

Anée qiní afeeka indaarúqaafa máriananoo.

Anée aiqáma qiní faiqì námu kíqari úriqararafa káaqa afeekaikí márianafa máriananoo.

⁴ Anée nammári áufindee ímarianafa káaqa afeekaikí márianafa máriananoo.

Anée sía úriqarana márinnaranoo.

Anée qiní qaarísaa qiní aináinira ánaasee sakasée faiqáannanara miqínnaranoo.

⁵ Simeeoonása Réefisa ínnee qára moodáa fídika máriafanoo.

Ínnee qára ínneeqa rákira dúru sámunnoo faiqí mandáikamma nímaqaqau. ⁶ Qiní írírifa sía misá kukéeqara úfaki ootúpanoo máridanoo.

Qinée sía miqandá ufa suqíranaki márianaura.

Misá nírana qoofaqa faiqí ánaasee narusée miqóoqari nasurídaqa burimakáu ákoonauqa náununu ateeqáqau. ⁷ Ínniqara áannoo qíranasaa níqirafa máriannoo.

Ínnee káqi fífau narí márianara minára níqirafa máriannoo.

Isaraée máqa máaqakína ínniqara faiqi námu fúrufaramambuaqa.

⁸ Yakooboofa miqandá nifaaqóoqa qímaseenoo quandáfnoo Yúdana afaaqóoqa qinau. Yúda, aní ákaqaafasaa aní amooqifára.

Anée aneenná namuqáa ninukasáa réenana rafáaqa fínafa máriananoo.

Aní ákoona faiqi námu aní óorinni niqoori sáunu áreefaranoo. ⁹ Yúda anée káasau áandaure foorá faiqí narí márianafa máriananoo.

Anée firaa kaasau ainainá máriana, anée aandáu arusée námasee faiqaqée ínanoo moó fannoo sía aní áfauriannoo, rufiannoo. ¹⁰ Yúdafa karaambaíqa durú feefa uaqéeiannoo.

Minásaa ani aruakínausa úriqaraqá máridaqa rakísi nímaqeefaranoo.
Mifa úriqarara áuqu marasée rakísi nimaqanoo fífiinoo Siroo máqusaki óonuraannoo.
Miqóo máridanoo aiqáma máqannaasa miná ámeemaanai márifanoo rakísinimaqaan-
noo.

miná áiku óosana máridaqa miná ufa máu kai fifáranoo. ¹¹ Mifa narí doonkí timmusa
úainna sándasaa rumbéenoo.

Úainnauqakíqari káaqa ámiqiranasaa rumbéenoo.

Mifa narí qamunna fidíka árirá úainna anoonakí nammáruqinoo. ¹² Mifa úainna
néemarifanoo miná áfu fidíkandanda inóo márifanoo mimmi náamma anoona
néemarifanoo áfai éekara áridanoo.

¹³ Miqí qímasee Yúdana qímamiséenoo Seeburunana quandáfi afaaqóoqa qinau.

Seeburuna, anée ooruku námmani áfainni márinaránnoo.

Sípauqaindi nammáriara ruffasee aní mandaaqásee márífara.

Aní maqa máaqa óosu Sidoona máqa máaqa áti raqúru áminoo máriannoo.

¹⁴ Miqí qímasee Seeburuna qímamiséenoo Yakooboofa quandá fínoo Isakaana
afaaqóoqa qinau.

Isakaa anée afeeka doonkiara foorá máfinana nárana úqauqa ámuuaqa faiqaqéeia.

Yóoseefaafa narí ákaqaa fasáauqa áqoondikira úfa níminau.

¹⁵ Isakaafa idooára máqusa qáfoofanoo ámiqinoo márufanoo kummárama fufanóo
ataufakaáqa firaa ummaara quqásee máranoo nímarináu. Mifa aináinira fáiqiara foorá
aináiniannoo.

¹⁶ Yakooboofa Isakaana qímamiséenoo quandáfinoo Dannaana afaaqóoqa qinau.

Dannaafa nari máqannaasa úriqararafa máriannoo.

Misa Isaraee máqannaafoorá márifaranoo. ¹⁷ Anée ukadiqara foorá aaná áfainni
márinanoo qóosa fannoo aatáta fínana áiku raqúraminanoo maqásaa áqufinanoo
faiqí minásaa márína afíqú áqusainanoo ánaaqiannaindari áqufuani.

¹⁸ Yakooboofa Dannaanara miqí qímaseenoo Ánutunara innaaru qínoo qinau.

Óo Yáawee qinée aní dadaaqíranara áfeesidaa.

¹⁹ Miqí qímaseenoo Kadannana afaaqóoqa qinau.

Kada nipuráaraa fásiquauqa aní árifaranoo.

Miqífana anée quándaki náriqa nífaqee finnáranoo.

²⁰ Miqí qímaseenoo Yakooboofa Aseeranara qinau.

Aní maqa máaqaki nárana moómoo ámiqirafa kaí máriannoo.

Anée kíinna ámi máriandee íra nárana kaí néemarinnaranoo.

²¹ Napatari anée kásau áandaura fooqáana máridana aneenná áidiranasaa sandána
núa.

Anée ámiqira fáiqi moómoo máqeennaranoo.

²² Yóoseefaafa anée irumu miqírafa máridana nammári áfainni kambíqafi aqama moó-
moo íreennaranoo. ²³ Aní namuqáa nimudáanai qímasee nári durú feefannóo aní árirara
áfageefaranoo. ²⁴ Miqífanoo Yóoseefaana durú fánnoo sía paruparuqíannoo típu kaí
qinóo máriannoo. Yakooboona Ánutufa aiqáma áfeeka faqáafa miná afeeka áminanoo
miná ásauku fannóo afeekaikíannoo. Mi Anutúfa Isaraee máqannaasa rakísirafa misá
afeeka kukeeqara maqusá máridanoo. ²⁵ Aní ákoona Ánutufa aní dadaaqíannoo.

Aiqáma áfeeka faqáa Ánutufa aní ámiqi ámiqiani.

Innaarúnaindaraa áakunnoo aní ámiqi ámiqimma ámaqaannoo.

Maqákiqari ururáinna námmarifa aní ámiqi ámiqirana ámiani.

Aní burimakáu aandáu faqa faiqí ánaaqiuqa faqa ámiqi ámiqimma nímaqaani.

²⁶ Moómoo táatúqeenauqa faqa sákummauqannoo faqa aní ámiqi ámiqimma
ámaqaani.

Óoqeenaa áaqanasáaqaraa ámiqi ámiqirafa aní ámiqi ámiqiannoo.

Náaruara márira áaqanasaaqaraa ámiqi ámiqirafa aní ámiqimma ámaqaani.

Óosana óosana áinaina qinee qúnna ámiqi ámiqirafa aní Yóoseefaanasaa máriannoo. Anée aneenná áfasausa kiqari úriqararafa márinnanasa mi ainaináusa anísaa máriannoo.

²⁷ Miqí qímasee Yóoseefaana qímamisée quandáfinoo Beensaminná qímaminau. Beensaminna anée káasau fáiniara foorá márinaránoo. Anée kanánaana faqa eendímarinana faqa aandáu arusée neennáranoo.

²⁸ Dóo miqímásee Yakooboofa narí faiqi námu indaarúqaana sáa óosana araséeno aiqáma máfi nifaaqóoqa qímasanau. Miqímásoofaqa misa qísauku qára taikásee qíkunooqu qaara marasée óosana faiqi námu Isaraée máqanna máriqau.

Yakooboofa kuqufuafa ákundoo ufafa.

²⁹ Yakooboofa nifaaqóoqa qímannimaqaseenoo maaqí qímasee narí faiqi námu qímaníminau. Qinée káqi kaaqóo kúqiqa qeeqá qikeekú qikaakú márianaki óonu ootúpaanaura. Innee sía maaqóo qíkundaqa. Óoqai Abaraqaammáfa níkundara maqá feefaurú máqoofa máridanoo. Qeeta máqanna Eefaroonaa máqaki qiní qíkausa níkundoonaki qiní faqa qíkundaqa. ³⁰ Kannaana máqa máaqaki Makapeera máqusa Mámareena máqusa súani áfu óosana qáanai máridanoo. Abaraqaammáfa Eefaroonafa unnái mi maqána feefaurúmmaseenoo níkundana. ³¹ Miqóo misa Abaraqaammána faqa miná ánaaqa Saráqa námmmarina faqa níkundaqau. Minakí kai Isakeena faqa miná ánaaqa Reebeeka námmarina faqa níkundaqau. Qinee minakí inni nínoona Reea námmarina ákundeeqa. ³² Mi maqána faqa minakínaa óoni áamara faqa Qeeta máqannaasa unnái feefauriqia. Qiní minakí qíkundaqa. ³³ Yakooboofa narí faiqi námu qímannimi taikásee áiku raqándaammasee doo kúqinoo narí akeekú akaakú unnái finau.

50

Yóoseefaafa narí áfasausamara asooára ufa qímannimu ufafa.

¹ Yakooboofa kuqu fufanóo Yóoseefaafa aundurá mandáikufanóo narí ákoona qirísaa roofebáaqa mámbufanóo narí ákoona óori ámooqeenoo qikí ráqanau. ² Qikí raqaséeno Yóoseefaafa Isipa máqanna óosana máreenoo tutáqausa qímannímufaqa aniréeqa sía kái káqi mandáikianifeera marasínna óosana óosana akuámaqee máriqau. ³ Misa Isipa máqannaasa óosana maraséeqa qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 faasaanasáa marasínna Yakooboona qirí akuámaqau. Isipa máqanna qaaramoó fásíqa faqa qísaukuqara taikásee 70 fáasaanasáa Yakooboona ikí ráqaida soofaarí máriqau. ⁴ Soofaarirana taikásoofanóo Yóoseefaafa Fáraona aaqá márusa úriqararaura qímannimino qinau. Innee maa ufána mara máree múnu karaambáiqi Fáraona qímmiaqa. ⁵ Qiní qíkoofa kúqirara ídanoo qíma afeekaikámmasee qiní qíma qíminoo qinau. Qinée kúquanana qiní qirí mara máree Kannaana máqa máaqaki óoni áamara dedaqammá qáafannanaki qíkunda. Minára amanée qinée óorureeqa qeeqá qíkoona minakí ákundamaséeqa qúmuanaree.

⁶ Minára Fáraofa irisée qímaminau. Doo óoruree aneenná qíma afeekaikianandee ínana aneenná ákoona ákundamasee qúmua. ⁷ Yóoseefaafa narí ákoona ákunarara óorufufaqa Fáraona aaqá úriqararaura márusa faqa Fáraona kóota írimarusa úriqararaura faqa Isipa máqannaasa indaarúnniki ímaru fasiqáusa faqa Yóoseefaana faqa óoru fíqau. ⁸ Miná áiku ásauku faqa miná áfasausa mára faqa miná ákoona áiku ásauku akaqáusa faqa aiqámausa Yóoseefaana faqa óoru fíqau. Misá aandáu faqa faiqi ánaaqiuqa faqa káqi kaí Kooseena máqa máaqaki máriqau. ⁹ Akaqáusa qóosasa óoru fíqau. Akaqáusa qóosa rariséemarú karánaki óoru fíqau. Yóoseefaana fáqa faiqi tatúfufaqa óoru fíqau.

¹⁰ Misa aiqámausa súani óosana qáanai Yóoradana námmani áfainni sakuma faqa ráisa adiuqá mara qáqimaru maqusánasaa óoruree misa firaaqóo kísaaqasaa soofariqau. Yóoseefaafa narí ákoonara qísauku dínna taikásee dínna ani qaara marasée 7 fáasaana soofarinau. ¹¹ Kannaana máqusanaasa miqóo márusa ikí ráqoona qáfamásee qiqau. Níndafaaqa Isipa máqanna firaaqóo fáaqa rúmasaida ikí ráqaida. Miqí qímaseeqa misa

mi maqusána áuqu Abeera Misaraima fée qímaríqau. Mi auqúna óosana Isipa máqannaa soofaaríra máqusa fée qíqau.

¹² Yakooboona faiqi námu nári níkoofa qímannimundee iqau. ¹³ Misa nári níkoona qirí mara máree Kannaana máqa máaqai óoruree Makapeeraa máqa máaqaki Mámaree máqusa súani óosana qáannai márufafa miqóo óoni áamaraki ákundaqau. Qeeta máqanaa fásiqa mina áuqu Eefaroonaa Abaraqaammáfa feefaurú máqoonaki quqáqau. ¹⁴ Yóoseefaafa narí ákoona ákundamaséenoó narí fáqa fusá narí ákaqaafasaaúqa fáqa moosá fáqa kafáa anirandée Isipa máqusai fiqau.

Yóoseefaafa narí akaqaa fasáauqa áqoondikira ufa níminau.

¹⁵ Yóoseefaana ákaqaa fasáauqa misá níkoofa kuqufufaqa Yóoseefaana ruffeeqa narí qímami narí qímami qíqau. Óoqai maasa Yóoseefaana mandáika mámaqaafánausa márída. Miná ákiiqara íannoofee. ¹⁶ Misa miqí qímaseeqa Yóoseefaa funnáí ufa quqáseeqa maaqí qímasee qímamiqau. ¹⁷ Óo Yóoseefaa maasá qíkoofa kúqiraridanoó aníara maaqí qímasee maasá qímaqiminau. Yóoseefaa aní ákaqaafasaa aní mandáika mámaqoonara qaunúmmasaa síamma íria. Misá aní mandáika mámaqoonara dóo qinée mi ufána óosana íriqa. Maasá qíkoofa miqí qunára minára maasa aní qímamidaqa. Ani akoona Ánutuna aináinira fáiquuqa maasa aní mandáikamma ámaqaafánna númoona minní qísaa. Miqí qufanóo Yóoseefaafa minára iriséenoó ikí ráqanau.

¹⁸ Miná ákaqaa fasáauqa minára iriséeqa aniréeqa náriqa Yóoseefaana óorinni maqásaa kummárama fufaqa qíqau. Maasa aní aináinira fáiqui kákai mámbi márianaura.

¹⁹ Yóoseefaafa iriséenoó qináu. Ínnee sía qiníara rufíaaqa. Sía qinée qeeqá qifaaqa Ánutuna ámaqa máqaanaura. ²⁰ Kúqaa ínnee qiní mandáikamma qímaqaaneera tipúndaarufanoó Ánutufa miná mara quandásoofanoó ámiqináu. Moómoo maqee káqi máriasa márirana dadaaqíanifeera miqínáu. ²¹ Sía rufíaaqa. Qinée ínni fáqa ínni faiqi ánaasee faqa nárana nímidá rakísi nímaqaanaura. Miqí qímasee Yóoseefaafa narí áinaina nífaqa quqáaqeera qíma níminau.

Yóoseefaafa kúqu ufafa.

²² Miqóo Yóoseefaafa Isipa máqannai narí áinaina fáqa káqi márínau. ²³ Mifá wan handeréeta faqa qísauku qára faqa 110 maraséenoó kúqináu. Yóoseefaafa miqóo márídanoó narí ámaaku Efaraimmana faiqi fáqa qáfanau narí ánaiqi fáqa narí afaqnáusa faqa níndafanau. Yóoseefaafa Mannaaseena faiqi Makirana faiqi námu narí afaqnáusa marasée fírináu. ²⁴ Kúqiraridanoó Yóoseefaafa maaqí qímasee narí áinaina qíman-níminau. Qinée kúqirarammidaqa. Qinée kuqu fúnanoó Ánutufa ínnisaa rakísidanoó ínni indaarúnnikinaqa ooqai Abaraqaammána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa qíma afeekaíka mándee nimiqoo máqanasaa ínni níndiqamaree miqóo múnu quqáannoó.

²⁵ Yóoseefaafa minára kaí kafáa qímanníminau. Ánutufa ínni nífiqee fínaqa qiní qímudaani fáqa mara máreeqa miqóo múnu madikáma qísaaqa. Ínnee minára qíma afeekaí kífaqa qínee íria. Misá irisée qíma afeekaikámmasoofofanóo Yóoseefaafa kúqináu.

²⁶ Yóoseefaafa Isipa máqa máaqaki márídanoó wan handeeréeta faqa qisauku qara faqa 110 ákuana maraséenoó kúqináu. Kuqufufaqa misa sía kái káqi putaá íanifeera mi marasinná aku ámaqaseeqa bukísaki quqáqoofanoó márínau.

Rafúdo Akarafa

Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa mandáikamma nímaqqaqau.

¹ Yakooboona ámaaku óndamara misá faqa Isipa máqusai óoqu fúsa misá nuqu maaqímminoo máridanoo. ² Reebeenáfa faqa Simeeoonáfa faqa Réefifa faqa Yúdafa faqa ³⁻⁴ Isakarafa fáqa Seeburunafa fáqa Beensamináfa faqa Dánnaafa faqa Napatarifa fáqa Kadaafa faqa Áseerafa faqa minamúsa faqa misá faiqínámu faqa nári níkoona nínaakuna faqa Isipa máqa máaqaki óoqu fiqau. ⁵ Moodáanaki ruqáuiqa óoqu fúsà qaaramóo fásiqa níku nísauku taikásee moó fásiqa ásaukuqará kai taikásee 70 Isipa máqa máaqaki óoqu maríqau. Yóoseefaafa óoqai miqóo máruqoo márinau.

⁶⁻⁷ Miqóo máriiufaqa Yóoseefaafa faqa narí áfasausamara faqa aiqáma mi akiiqáusa kuqu taikáfufaqa misá faiqi námu níku nísauku fíndifufaqa faiqi moómoo uqanna maqasoofaqa kambíqqaqau. Kambíqafiqa Isipa máqa máaqa umbiqámma áqiqa maríqau. ⁸ Faraofa Isipa máqanna rakísirafa kuqufufanóo kísaaqasaa márinoo fúka moó Fáraofa kambíqanau. Mifá Yóoseefaanara faqa aandaroo áukuana rakísiunara faqa miná áiku ásaukuara faqa sía írinau. ⁹ Faraofa narí máqannaasa qímannimino qináu. Isaraee máqannaasa moómoo uqanna maqa máaqa umbíafa máriafaqa maasá úridaaqaramáseeqa maasá rafáaqafu qímaqéefaara. ¹⁰ Rákirafa kambíqainaqa misá maasá namuqáa faqa moodáanaki kámmafi maasá darusée quqásee sandée foora. Ínni saimbaqa náqifee mándee óonumafi irisée misá rafáaqafúsaanaqee misá sía moómoo kambíqeefaree.

¹¹ Miqí qímasoofaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa karafúsa saika nímiqau. Afeeka rakisirausá misásaa rakísi maríqau. Isaraee máqannaasa karafúsaki máridaqa qaara maqusa áuqíqau. Moó máqusa áuqu Pitoona máqusa áuqusee moo máqusa áuqu Raqamaseesa máqusa áuqíqau. Mi maqusa qandá nárana afeedímaru maqusa qanda maríqau. Qafee máqannai kai máaqa usakéemaríqau. ¹² Isipa máqannaasa Isaraee máqanna kafáa kafáa ummaara nímuufaqa moómoo kambíqafiqa maqa máaqa qumbíáqau. Isipa máqanna misá nínrafeeqa káaqa rufíee maríqau. ¹³ Miqúnara sía moómoo asumu kambíqaaqeeera firaa kadaapí uqanná misá nímuuafa quqásoofaqa misá mandá márirra maríqau. ¹⁴ Isipa máqannaasa qufaqa Isaraee máqanna qafee máqa qumáree ausírira óoniarra foora moómoo áuquseeqa minánnai máaqa usakéeqa kafaafuqaki áinaina faqa ímaríqau. Miqí márufaqa sía Isipa máqannaasa misára qimudádo qímaríqau.

¹⁵ Faraofa mi kadaapirirána Isaraee máqanna nimiséenoo quandáfinoo Isaree máqanna anaasee qaaraqánda Sifaraa námmarisa Puaa námmarisa inaamunái fusásaa rakísímaru anaasee qanda qímannimino. ¹⁶ Ínneeqara innaamunái fidaqara dadaaqíqa faiqi maqaséeqa akoonaiqí aiqáma aqee uqanná rutúkuaqa, mánaaqa kai káqi máriaqa. ¹⁷ Mi anaaseeqandá Faraona ufa iriséeqara Ánutuna ufara rufíaseeqa sía akoonaiqíuqa nári maríqau, káqi maríqau. ¹⁸ Faraofa akoonaiqí moómoo kambíqoofanoo nínrafamáseenoo innaamunái nífiqaqanu anaaseeqanda náaramáseenoo níqinoo qináu. Ínneeqara náqaafee ifaqée sía akoonaiqí náridee qiní ufa rukíáafanoo. ¹⁹ Miqandá miná ufa iriséeqa qíqau. Heeburu anaasee sía Isipa anaasee naannaráidaqa misá káqi káqi faiqi máqaidaqa. Maaqandá óonu ráunaqa fáasai faiqi maqaqaafaqá óonu nínrafaidaqa.

²⁰ Ánutufa mi anaaseeqandá óosana nínrafamáseenoo ámiqi ámiqimasoofaqá Isaraee máqannaasa moómoo kambíqafiqa afeeka maqanna maríqau. ²¹ Miqandá Ánutunara rufíoofanoo miná ákiiqara Ánutufa miqandá faqa faiqi asumu níminau.

²² Faraofa misá nínrafeenoo narí máqanna Isipa máqanna aiqámausa náaramáseenoo ufa afeeka ufa qímannimino. Heeburu anaasee akoonaiqí maqasáifaqa ínnee miná maréeqee nammári firaná Niru námmariki áqusaifaqa kúquaqa. Aiqáma

kúquaqeera mánaaqauqa kai káqi máriaqeera qinau. Miqí qímasoofaqa miqímimi maríqau.

2

Misa sía Mooseena fáiqi ánaaqi áriqau.

¹ Mi kamúqoo mi aukuaná Réefina átikiqari kumaaráa moó fannoo fíndi finoo mánaaqa Réefina óosanakí máranau. ² Maraséeno faiqi moó akoonaiqí maqaséeno miná ánoofa qáfoofanoo ámiqira faiqi márufanoo Isipa máqannaasa árífoo qímaseeno qaaramó qúqoonasaa kukéeqa ámaqáqoofanoo márínau. ³ Qaaramó qúqoona áiqaróofanoo faiqi ánaaqi káqikaaqóo áaqoo írufanoo miná ánoofa akoofa rafáaqafirara óonumafi írusia miná ánoofa fúraa ámanee úqa kísaaqa difaanará foorá áuqinau. Mifá koorootáqa qumáreenoo fúraa úqamau sía nammári ruqíqaki kéeqánifeera akinau. Uqá áuquseeno miná ánoofa faiqi ánaaqi uqáki rúmaseeno fúraa moómoo nammári ámmáusái márunki kukéeqa qoofanoo minakí márínau. ⁴ Nammárikí márufanoo mi faiqína ánaaafa níanaindari kukéeqanoo márídanoo rakísi márínau. Nánee kambíqaanno qímasaidanoo rakísi márínau.

⁵ Fáraona áraamuna nammári áuqaaneera narí rakísímaru manaaqáusa faqa mi nammárinai qúminau. Mifá nammári áuqaidanoo fúraaki qáfoofanoo uqá márínau. Márufanoo qáfamaseeno narí aináini maru manaaqána qímamufanoo mi uqána nammárikinaana máranau. ⁶ Marasoofanoo Fáraona áraamuna ásaúkukinaana maraséeno uqá óo raqásee faiqi ánaaqi qáfanau. Faiqi ánaaqi ikíraqoofanoo miná írufanoo ámuqufanoo qinau. Maafá Heeburu máqannaasa faiqi akoonaiqí márídanoo fee qinau. ⁷ Mifá miqí qímarufanoo mi faiqi anaqína ánaaafa aniréeno Fáraona áraamuna maaqí qímasee qímaminau. Amanée Heeburu ánaasee moó óoru áfiqee múqusaananó fee náamma ámianno fee. ⁸ Fáraona áraamuna eedóo qufanoo mi faiqi anaqína ánaaafa óoru nári nínona uqanna áfiqee qúminau. ⁹ Qumuroofanoo Fáraona áraamuna fannoo maaqí qímaseeno mi anaaseená qímaminau. Anée maa faiqi anaqína náamma ámidana rakísi márínaqa qinée maqee maqee feefaurú aní ámi maríanauranoo. Mi anaaseefá eedóo qímaseeno narí faiqi ánaaqi uqanna narí máaqai múnu qaqée ídanoo rakísi márínau. ¹⁰ Mi faiqi anaqífa káqi kaaqóo innooqáfufanoo narí ánoofa áfiqeenoo Fáraona áraamuna máruqoo mínisoofanoo narí faiqi kámámbinai. Fúka ánoofa áuqurara maaqí qinau. Qinée nammárikinaana máraunnaara áuqu Mooseeneé qianaara.

Mooseefa Midianna máqusai sandánau.

¹¹ Máriufanoo Mooseefa innooqáfufanoo moó kári narí máqanna Isaraee máqannaasa óonu nínadafoofaqa firaa kadaapi rímaríqau. Isipa máqanna moó fánnoo Heeburu máqanna Mooseena aqóónnana árimarufanoo Mooseefa qáfanau. ¹² Áranaqoofanoo faiqíara dínni dínni múnu áfu máqee míni afu maqee ufanóo faiqí sía márufanoo Isipa máqanna fásíqa Mooseefa kuqá aruséeno miná írí núkuda afaqáseeno minakí kukéeqasee ákundanau.

¹³ Iqáqoofanoo kanánaana rafúdamakufanoo Mooseefa narí máqanna nínadarara kafáa finau. Óonuree nínadafoofaqa Heeburu fásíqa qaaraqánda rákiqau. Mooseefa aqóónnana árimaruna qímaminoo qinau. Anée náqaafee ifané aneenná aqóónnana óosana síainaki fífau áridanee. ¹⁴ Miqí qufanoo áru fásíqafa qinau. Yáfee aníara karaambáiqee qifané anée maasá ufa irisée andeeqáidanee. Eendá anée Isipa máqanna áruanafa kafáa maqee qiní faqa dárinnaree qufanoo Mooseefa taútinai. Tautúmandee qinau. Dóo eendá árunnaara aiqáma kooróommínoo márídanoommífoo qímaseeno rufínanau.

¹⁵ Fáraofa minára iriséeno Mooseena kuqá áruaneera ufanóo Mooseefa minára rufíamareeno Isipa máqa máqa quqásee Midianna máqa máaqai níanai sandánau. ¹⁶ Sandee óonureeno nammári mádika áfaisaa óoqu márínau. Midianna máqanna amaana máqaki aanáiqikirana miná áuqu Yeetaroona áraamuqmaaka dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 máriqau. Mooseefa nammári madika áfaisaa

márufaqa mi manaaqáusa nárì níkoona sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa nammári saka nímianee qímasee aniraqau. ¹⁷ Faiqí akaqáusa nárì sipsípasaa rakísimarúsa mi manaaqáusa niqiqoofaqá anirandée fufaqá misá nárì sipsípa naaree nammári nímianeeera qufanóo Mooseefa fíndifinoo misára qádo qímaseenoo mánaaqauqa náaroofaqá aniroofanóo Mooseefa narí kai misá sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa nammári saka níminau.

¹⁸ Mi manaaqáusa sipsípauqa nammári néeneesoofaqá nífiqee máaqai fiqau. Óonu roofanóo misá níkoofa irámirinoo qinau. Ínnee náqiffee ifaqée maqee fáasaanasaa ánídee. ¹⁹ Miqí qufaqá misá qiqau. Isipa máqanna fafiqa moó fánnoo faiqí sipsípasaa rakísi máriasa óonu raafanóo misára qádo qímaseenoo maasá sipsípauqa narí kai nammári saka qumáree nímiisaifaqá dauní anidaqa. ²⁰ Misá níkoofa miná írinoo qinau. Mi-fasiqáfa yáiffee máridanoo fee. Nánaree ínnee minní áisee ánídee. Dóo sandée óonu áfiqai fanoo nárana ani náani. Miqí qímasoofaqa óonu Mooseena áfiqee ániqau. ²¹ Yeetaroofa Mooseenara qiní faqa máriantee qufanóo eedóo qímasee márinau. Márufanoo Yeetaroofa narí áraamuna Sipooraa námmarína Mooseena ámufanoo máranau. ²² Maraséenoo faiqi akoonaiqí máqanau. Maqaséenoo Mooseefa narí faiqi áuqureenoo qinée ánaamuru maqusaki máridee qímaseenoo Keerasoommá née qinau.

²³ Mooseefa miqóo moómoo ákuanaki márufanoo Isipa máqanna karaambáiqqa Fáraoofa kúqinau. Kuqufufaqa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa afeeka rumberana ámeemaanai káqi kai ánnadannada qídaqa máridaqa Ánutufinnai dadaaqianifeera innaaru qímariaqau. Misá innaaru qírafa Ánutufinnai ooru finau. ²⁴ Ánutufa misá qikí ráqarana iriséenoo Abarahaamána faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa moodáanaki kúra ufa qímaqoofa misá faiqinámu faqa dadaaqianifeera óonu máfi írinau. ²⁵ Ánutufa misá mandáinainaki márufanoo misára óonu máfi írufanoo ámuqusinau.

3

Ánutufa Mooseena áaranau.

¹ Moó kári Mooseefa narí áiraamaku Yeetaroonna Midianna máqanna amaana máqaki aanáiqi kírafa márúna sipsípasaa faqa mimmísaa faqa rakísi márinau. Moó kári Mooseefa narí áiraamaku sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa nífiqa máreenoo aadána máqa máaqa fíqureenoo Hooreeba náaquqara áaqanasaa múruqoofaqa ándanda néemarfanoo rakísi márinau. ² Miqí márufanoo Ánutuna qangiroo Mooseena áfusaa tautúmna amaqáseenoo kooroomáfinoo saqári amimikíqari idáuru kambíqanau. Mooseefa miná qáfoofanoo idáuru firaafá qáidanoo sía mi saqári amimína qanau. ³ Mooseefa miná qáfamaseenoo moó áinainammifoo sáina aaqá óonuree qáfaa, nánaree saqári amimi sía qáidanoo fee qímasee aaqá finau.

⁴ Mooseefa quándakinoo aaqá óonu roofanóo Ánutufa minakíqari Mooseena áaraidanoo qinau. Moosee Moosee qinau. Mooseefa iriséenoo foó qímaseenoo qinau. Qinée máà máridaqa. ⁵ Miqí qímasoofanoo Ánutufa kafáa qímaminau Moosee sía anée adeedí ánia. Aneenná áiku ánaamu raipáqusee miqóo maría. Náaquqara maqa maaqa márinara aneenná áiku ánaamu màra áqua. ⁶ Miqí qímaseenoo Ánutufa kafáa qímaminau. Qinée aní ákoona Ánutusa máridaqa. Abarahaamána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa máridaqa. Mooseefa mi ufána iriséenoo Ánutuna qáfaanoo qímaseenoo ruffaseenoo óorisaa ititánau.

⁷ Ánutufa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. Qiní faiqí ánaasee Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa firaqa aupurarana ními máriafaqa níndafaidaqa. Misá qiníara maasá afeeka rakísira rakísi máriasa nísaukukinaana rafía quqáannee qímasee qiní dáaree máriafaqa írídaqa. Qinée misá aiqáma áupurarana máree márianara írídaqa. ⁸ Qinée innaarúnaindari qumurée Isipa maqánnaasa nísaukukinaana maréeqee firaqa máqa máaqa áinoo faqáa máqa aiqáma ainaina rairaá ímariqoo quqánaura. Mi maqánasaa Kannaana máqannaasa fáqa Heeta máqannaasa faqa Amooraa máqannaasa faqa Peerisita

máqannaasa faqa Hifita máqannaasa faqa Yeebusa máqannaasa faqa misáúqa máriaqoo quqánnisaanaura. ⁹ Isipa máqanna Heeburu máqanna radámi máriaafaqa misá qíkí ráqee máriafa dóo qiní dáaqoosaa rifaqa níqafaidaqa. ¹⁰ Qinée aní Isipa máqanna karaambáiqá Fáraoo finnai aiqáanana ónureenana qiní faiqí ánaasee indaarúnni kámma nímaqainaqa Fáraona maqa máaqakiqari quqásee ániaqa.

¹¹ Mooseefa mi ufána iriséenoo Ánutunara qádo qídanoo qináu. Akasáa qinée maaqírausa náqímáseeqee Fáraoo finnai ónuree fee Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaki máriana nífiqaanaúree. ¹² Ánutufa iriséenoo qináu. Qinée anífaqa márianana anee Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa qaraana nífiqamaree maa aaqannásaa anirée qiní qimoo qifáranoo. Miqínna oosanafa qinée aní aiqáfannanara kooroo íannoo.

¹³ Mooseefa iriséenoo kafáa Ánutuna qímaminoo qináu. Anée qiní diqiqáanáqa qinée Isaraee máqanna innannai óonu réeqa maaqí qianáura. Ínni nísaiqausa nínaakusa Ánutufa qiní diqiqaiqaqá ínni qímannimirara ánídaqa. Miqí qánaqa misá maaqí qímasee qiní ireefáranoo. Miná áuqu yáfee máridanoo fee qífaqa qinee náqiffee qímasee qímannimianauree. ¹⁴ Ánutufa iriséenoo Mooseena qímaminoo qináu. Qinée qeeqá márúnausa qídaqa. Anee maaqí qímasee qímannimia. Naríara qinée qeeqá márúnausee qímarifa diqiqaiqaqa ínni iannai ánídaqa. ¹⁵ Maaqí qímasee kafáa moó fáqa qímannimia. Ínni níkausa Abarahaammána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa Yáaweesa máridaqa aní Isaraee máqanna iannái aní aqiqáidaqa. Qiní mi duqúfa náaruara máriannoo. Kásooaqee kambíqainausa qiní mi duqúna reefáranoo. ¹⁶ Ánutufa kaifáa Mooseena qímaminoo qináu. Anée óoquree Isaraee máqanna úriqararausa súqusee maaqí qímasee qímannimia. Yáaweefa inni nínaakusa Abarahaammána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa qiní qífusaa kooroo máfinoo qímaqimino. Misá qímannimia, qinée misá iannái anirée qáfaunaqa Isipa máqannaasa qumaara moómoo nímmariafaqa qáfaidaqa. ¹⁷ Qinée Isipa máqa máaqakinaana máraanauree qímasee íridaqa. Misá fíraa aupurarana kíanaa nífiqeeqee áinoo faqaa máqasaa irairaa ída réemindéemiri máriqoo Kanna máqasaa faqa Heeta máqasaa faqa Amoorá máqasaa faqa Peerisita máqasaa faqa Hifita máqasaa faqa Yeebusa máqasaa faqa quqánnisaanaura.

¹⁸ Moosee anée Isaraee máqannaasa mi ufána qímanniminaqa írifara. Ánee Ísaraee maqanna úriqararausa faqa nífiqamareenana Isipa máqanna karaambáiqá márinnai ónuree maaqí qímasee qímamia. Maasá Heeburu máqannaasa Yáaweefa maasá Ánutufa maasá qífusaa kooroo máfinoo qímannimino. Maqee anée maasá eedóo qínaqa qaaramoó fáasaana aadána máqa máaqaki ónuree maasá Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianee qía. ¹⁹ Qinée íridaqa anée qímaminano Isipa máqanna karaambáiqá fánnoo sía ínni níqáinaqa fifáranoo. Qinée miná áidafirana ámianano miqóo ínni níqáannoo. ²⁰ Qinee qeeqá afeekannái Isipa máqannaasa óosana óosana náaquqara áinainannai fitíqnarana nímmiana. Nímmiananóo Fáraofa miqóo ínni idukúannoo.

²¹ Qinée Isipa máqannaasa ínniara náaquqarana nímmianaqa ínni Isipa máqasaaqari sía káqi fifáranoo. Aináina nímiqaqa máree fifáranoo. ²² Ínni fírarifaqa ínni nínaaqmaaka Isipa máqanna ánaaseeuqa nári naaqá mária ánaaseesa faqa náriqa máaqaki máriasara faqa qífaqa qamunna faqa kóora faqa siruáa faqa nifaaqa áuqi maria ainaináusa faqa nímiqaqa ínniqa faiqi námu níraamuqmaaka Isipa máqanna ámiqira qámunna ainainá kai afisúnnímaqaiqaqa máree fuaqa. Miqínnannai ínni Isipa máqannaasa aináina máree fíraa foorá ifáranoo.

4

Ánutufa Mooseena óosana óosana kúdifaa áuqaani féera afeeka áminau.

¹ Mooseefa Ánutuna ufa iriséenoo kaifáa irámirino qináu. Misá Isaraee máqanna sía qiní ufa qaindúsia, sía qiní ufa íria qiníara únna fee qímasee Yáaweefa sía aní áfusaa kooroo ifaná únna qiaanoo qífaqa qinee náqiffee íanauree. Náqiffee íanaqee misá qiní

óosana qáfee fee kúqaa fee qifáree. ² Miqí qufanoo Ánutufa qináu. Aní ásaukuki anee nánee úqirafa nídanee, qufanóo Mooseefa qináu. Sáunu úqirausa nídaqee qináu. ³ Ánutufa iriséeno qináu. Dóo miná maqásaa áqua qufanóo maqásaa áqusoofanóo mi saunúfa sakáni kambíqa fufanoo Mooseefa miná qáfamaseenoo ruffasee sandánau. ⁴ Ánutufa kafáa qímaminoo qináu. Aneenná ásaukunnai mara miamí ámeesa qúmaraa qufanoo qumároofanoo kafáa ásaukuki sáunù kámmafináu. ⁵ Miqóoqari Yáaweefa Mooseena qímamináu. Anée óoqu Isaraee máqanna nífusaa miqínaqa misá qiníara Abarahaamána faqa Isakeena faqa Yakooboona fáqa misá Yáaweefa misá Ánutufa kúqaa aní afusaa kooroo íifoo qifáranoo.

⁶ Yáaweefa kafáa Mooseena qímamináu. Anée aneenná siútaki ásauku upeekáa. Miqí qufánno Mooseefa miqímmináu. Ásauku upeekáseenoo radúkusee qáfoofanóo ásaukumau aiqáma namúandáundau inóo márufanoo qáfanáu. ⁷ Ánutufa kafáa qináu aneenná ásauku kafáa upeekáa qufanóo upeekáseenoo radúkuseenoo qáfoofanoo ásauku máu namúandáundau írafa sía marínau. Dínniara foorá kai marínau. ⁸ Ánutufa kafáa Mooseena qímaminoo qináu. Anée indaarú sáunù uqannífiqaina sía írifana innaaqiana ásauku uqannífiqánaqa íriaqa. ⁹ Misá aní mi ainaina qandá qáfamasee sía aní ufa írifana anée Niru námari saka qumáreenana aadána máqasaa adíásainanoo fidíka kai mandífinaqa qáfaaqa.

¹⁰ Mooseefa Yáaweena ufa iriséeno qímamináu. Óo Yáawee sía qiní diiqáa. Qinee óoqaindari sía ámiqimmasee faiqí nífusaa ufa qúnausa márídaqa. Maqee anée qiní qímá qímiannaqooqari sía mifa qiní maréeqee ufa qímarunausaikammá qiseenoo. Qinee sía ufa qúnausa ufara mammá qímarunausa márídaqa. ¹¹ Miqí qufanoo Ánutufa Mooseena qímaminoo qináu. Yáfee nífauru nímidanoo fee. Yafee sía ufa qíasaika faqa náaqoo qaunírausaika faqa mánnisaidanoo fee. Yáfee nífu máqarana faqa nífu dimbarana faqa nímidanoo fee. Qinée Yáaweesa kaí miqídaqa. ¹² Moosee anée doo fúa. Qinée aní ufa dadaaqi aakápaananá qinnáranoo.

¹³ Mooseefa kaifáa Yáaweena qímaminoo qináu. Óo Yáawee anée moó aqíqáinanoo fúani. ¹⁴ Yáaweefa miná iriséeno áranaqoofanóo qináu. Dóo amaná aní áfasaafa Áaroonafa Reefina átikinaafa andeeqásee ufa qímarifa márifaqa qinee íridaqa. Mifá maqee aníara randánno ánidanoo. Mifá aní paqúrimánde asasiannoo. ¹⁵ Anée miná qímaminanoo mifá misá qímannimiani. Qinée ínniqára dadaaqánaqa ufa qímannimifaranoo. Qinée ínneeqára ifándinna áinaina qímannimianaqa áuqefaranoo. ¹⁶ Ánutufa kafáa Mooseena qímamináu. Áaroonafa aní ufa maréeqee faiqí ánaasee qímannimíannoo. Mifá ani óora foorá marínana anée miná Ánutufara foorá márídana mifá áuqaanínna áinaina anee aakápeennáranoo. ¹⁷ Anée aneenná sáunù faqa úqirafa fúa. Minánnai óosana óosana ainaina faiqí sía amana áuqaaqaa ira áinaina áuqeenaranoo.

Mooseefa Isipa máqusai kafáa anirandée fináu.

¹⁸ Mooseefa Yáaweena ufa iriséeno narí áiraamaku Yeetaroo funnáí óonureenoo qímaminoo qináu. Amanée qinée Isipa máqusai kafáa anirandée óonuree qeeqá áinaina níqafaanauree. Misá káqi fee márídee doo fee kúqia. Miqíqufanoo Yeetaroo iriséeno eedóo qímasee aiqanau.

¹⁹ Mooseefa Midianna máqa máaqai káqi márufanoo Ánutufa kafáa qímaminoo qináu. Dóo fíndi finana kafáa Isipa máqusai fúa. Aní árirari marúsa dóo kúqia. ²⁰ Mooseefa iriséeno eedóo qímaseenoo narí ánaaqaa faqa faiqi námu faqa maréeqee doonkísaa quqáseenoo fináu. Ánutufa máree fúannee qu sáununa faqa máree fináu.

²¹ Ánutufa Mooseena qímaminoo qináu. Anée Isipa máqa máaqai óonureenana misá karaambáiqaa áfusaa faiqí sía amana áuqaaqáa íra áinaina qinee ámiafanna áfeekanannoo áuqaa. Miqí márínaqa qinee Fáraona kaukaata qíra írirana ámiananoo sía eedóo qínaqa Isaraee máqannaasa fifáranoo. ²² Anée maaqí qímaseenana Fáraona qímamia. Yáaweefa maaqí qídanoo. Isaraee máqannaasa qiní óoqa faiqiará foorá márídammiaafoo qia. ²³ Qinée aní qímamidaqa. Anée qiní óoqa faiqiuqa Isaraee máqannaasa quqásainaqa

misá ónuree qiní qimooqiaqa, qúnana anee qádo qánaqa doo maqee aní óoqa faiqi áruanaura.

²⁴ Mooseefa narí faiqí ánaasee faqa fídanoo eendúfanoo aanaí faiqanau. Eendáki Ánutufa aniréenoo Mooseena kuqá árirara ínau. ²⁵ Miqufanoo Mooseena ánaqa Sipooraa námmarifa óoni raiqárana qumáreenoo narí ámaaku afaaqa áti aukúseenoo minánnoo Mooseena áiku áuqamáseenoo maqásaa quqánau. Quqáseenoo qinau. Anee qini qifaaqi fidíka ánaaqi fasiqa máriananoo fee qinau. ²⁶ Miqimmásoofanoo Yáaweefa Mooseena sía árinau.

²⁷ Miqí qímarufanoo Yáaweefa Áaroonaa qímaminoo qinau. Anée aadána máqa máaqai fídana Mooseena paqúria. Áaroonafa eedóo qímasee Ánutuna náaquqara áaqanai óoru Mooseena paqúrinau. Paqúrimasee ámooqa nanau. ²⁸ Ámooqásoofanoo Mooseefa Isipa máqa máaqái fúanifeera Yáaweefa qímamuna faqa óosana óosana áinainara faqa Áaroonaa qímaminau. Yáaweefa faiqí sía amana áuqaaqaa íra áinaina áuqánnee quná faqa Áaroonaa qímaminau. ²⁹ Mooseesa Áaroonasa Isipa máqa máaqai óoqureeqa Isaraee máqanna faiqí firaasá náarama quqáqau. ³⁰ Quqáseeqa Yáaweefa Mooseena qímamu ufáusa aiqáma Áaroonafa qímannimisoofanoo Mooseefa faiqí sía amana áuqaaqaa íra áinainauqa misá nífusaa áuqanau. ³¹ Isaraee máqannaasa Áaroonaa mi ufána iriséeqa kúqaa mifoo qiqau. Misá Yáaweefa misá unnai ánunara náriqa fira aapuraranara irisée kummá rámafufaqa innaaru qiqau.

5

Mooseesa Áaroonasa Isipa máqannaasa kínna óonu qáfaqau.

¹ Innaaru qímasoofaqa Mooseesa Áaroonasa Fáraoo funnáí ónuree qímamiqa qiqau. Óo Fáraoo, Yáaweefa maasá Isaraee máqanna Ánutufa aníara maaqí qinoo. Anée qiní faiqi námu idukúsainaqa aadána máqa máaqaki ónureeqa oomáqa mándee qiníara innaaru qídaqa qimooqiaqee qinoo. ² Fáraoofa miqandá ufa iriséenoo qinau. Yáaweefa yáfee. Nánaree mina ufara eedóo qímasee Isaraee máqannaasa niiqána fifáree. Sía qinée Yáaweenara írídaqa. Míndara qínee sía uqanna Isaraee máqannaasa niiqaanáura.

³ Mooseesa Áaroonasa kafáa Fáraoonaa qímamiqa qiqau. Maasá Heeburu máqannaasa Ánutufa maasá qífusaa koorooinoo. Anee maasára eedóo qínaqa qaaramoo fáasaana aadána máqa máaqaki ónuree Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianaura. Maasa sía miqíananóo mifa fira manda auriranannái fee fira dáriranannai fee maasá aiqáma dárúannoo. ⁴ Fáraoofa iriséenoo Mooseesa Áaroonasa qímannimino qinau, íneeqara nánaree faiqí ánaasee qiní aináini máriasa nífiqee fuafaqee minnísee fídee. Sáina kafáa anirandée aináiniranaki fuaqa. ⁵ Ínnee Isaraee máqannaasa maqee moómoo kámmafi qiní aináinirana minnísararee fée qídafee.

⁶ Mi faasaaná kai Fáraoofa Isipa máqanna karabusasaa rakísi márusa faqa Isaraee máqanna niqoónausasaa rakísi márusa faqa qímannino qinau. ⁷ Ínnee maqee sía kafáa uíta asaki ateeqásee Isaraee máqanna nímiqaa minánnoo máqa usakee maría simmeerána áuqaaqa. Sáí faqá nári kai máraaqa. ⁸ Maraseéqa sía óorudupi masee áuqaaqa. Aiqáma kári áuqi máriana amana kái áuqaaqa. Misá kudikí maríasa máridaqa qiníara maasá idukúsainaqa maasa ónuree Yáaweena nári Ánutuna tatúfirana suqá ámianee qídaqa. ⁹ Miqí qídaqifaqa ínnee fira kadaapi nímiqaa misa ónauqee anauqee ídaqa Mooseesa Áaroonasa qínna únufausa sía íriaqa.

¹⁰ Miqí qufaqa karabúsasaa rakísi márusa faqa Isaraee máqannaasa nári niqoónausasaa rakísi marusa ónuree maaqí qímasee Isaraee máqannaasa qímannimiqau. Fáraoofa maasára sía uíta asaki rarakú míni nímiqee qídanoo. ¹¹ Mifa ínniara íneeqá kai minakínai randásee máree míniseeqa óoqai áuqiu simmeerana amana kái áuqaaqee qinoo. ¹² Miqí qufaqa misa Isipa máqa máaqaki aiqámatinai nídaqa uíta asaki randásee suqímáriqau. ¹³ Isipa máqanna karabúsasaa rakísi márusa fuki faakí qídaqa qiqau. Ínnee óoqai maasá uíta asaki nímiqafana áuqeeundee másee miná amana kai simméera

áúquaqa. ¹⁴ Miqí qímaseeqa karabúsasaa rakísi maru Isipa maqanna fasiqáusa Isaraee máqannaasa nári niqóónausasaa rakísiaqeéra mara quqáqoosa naruséeqa qiqau. Ínnee nánaree simméera óoqai áuqiuna amana sía áuqídee.

¹⁵ Qufaqa Isaaraee máqanna rakísirausa Fáraoo funnaí óonuree qímamiqa qiqau. Oo úriqararafa. Anee náqaa fee ifanée maasá maaqímma qímaqaidanee. ¹⁶ Misá sía uíta asaki nimiséeqa káqi maasára simméera áuquaqee qídaqa. Miná sára maasá dária. Sía maasá óosanasáa fau. Ínneeqa óosanasaa fífau miqíafanoo.

¹⁷ Fáraoofa iriséenoo qímannimianau. Ínnee kudikí maríasa aináiniranara níkóoqai faqa qiníara maasá idukúqsainaqa Yáaweena tatúfirana súqamianee qímáriafanoo. ¹⁸ Dóo káqi káqi anirandée ínneeqa aináinai fuaqa. Misá sía ínni uíta asaki nímfaranoo. Ínneeqa kai uíta asaki maree míniseeqa óoqai ùndée kai moómoo simmeera áuquaqa. Dóo fuaqa.

¹⁹ Isaraee máqannaasa nári niqóónausasaa rakísi marúsa Fáraoofa óoqai áuqiundee kai másee áuquaqee qunára irisée doo maasa ummaaraki máridee qiqau. ²⁰ Fáraoo funnaindari quqásee ánídaqa Mooseesa Áaroonasa misá nífeesidaqa márufaqa ani paqúriqau. ²¹ Ani paqúrimmasee qímannimiqa qiqau. Yáaweefa ínniqara óosana qáfamáseenoo miná ákiiqara nímiannoo. Ínnee qara óosana arasaafanóo minásara Fáraoofa narí rakísirausa faqa maasá dárúannoo. Ínnee qará Fáraoofa maasá dárúanifeera andaana rúmasaafanóo dárúannoo.

Mooseefa aundurá ummaara roofanóo Ánutu funnai anunú rinau.

²² Mooseefa misá úfa iriséenoo quándakufánoo óonureenoo Yáaweenara innaaru qinau. Óo Yáawee, anée náqaafee ifanée Isaraee máqanna máa mandáikána mán-nimaqaidanee. Anée náqi fee ifanée qiní maí diiqéenee. ²³ Qinée Fáraoo funnai óonureeqa ani ufa qímamíafanna qooqari Fáraoofa Isaraee máqannaasa mandáika kai mánnímaqaidanoo. Anée sía uqanna dadaaqíra kári máriananoo.

6

¹ Yáaweefa Mooseena ufa iriséenoo qímaminau. Amaná dóo anée maqee qiní óosana qáfeennáranoo. Qinee Fáraona afeekaikámmasee qímamiananoo qiní faiqí ánaasee idukúsainaqa fifáranoo. Sía káqi idukúannoo qinée qíananoo idukúseenoo fuki faakí qínaqa miná maqásaaqari quqásee fifáranoo.

Ánutufa kafáa Mooseena áaranau.

² Ánutufa kafáa Mooseena qímaminóo qinau. Qinée Yáaweesa márídaqa. ³ Qinée Abarahaamána faqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa misá nífusaa aiqáma áfeeka faqáa Ánutusa qeeqá dúqu kooroo iqíafana. Qinee sía qeeqá fúka náaquqara dúqu Yáaweesee qírana qímannimi qíafana. ⁴ Qinée qeeqá moodáanaki kára ufa misá faqa qídaqa Kannaana máqa máqa misá nímiraree qíma afeekaíkiqíafana. Misá minakí asaqráa fáira foora máriunaki quqánnisaanauranoo fee qíqíafana. ⁵ Qinee maqee Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa karafúsaki márídaqa aupúraida annada annada ímaríanara iriséeqa qinee qeeqá moodáanaki kira ufara óonu máfi íriqa.

⁶ Moosee anée Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qiní ufa qímannimia, qinée Yáaweesa márídaqa. Ínnee Isipa máqanna rumbáranaki máriana qinée ínni idúkeeqee asumu máriaranaki quqánnisáanauraa. Qinée afeeka qisaukunnái mandá áupurarana Isipa máqannaasasáa quqáanauraa. Quqáseeqa ínni Isaraee máqannaasa asumu máraanauraa. ⁷ Qinee ínni qeeqá faiqí ánaaseekammáseeqa qinee ínni Ánutusa márianauraa. Qinée ínni Isipa máqanna karabúsa kínaana idukú nísanaqa miqóo ínnee qiní Anutusara írifaranoo. ⁸ Qinee ínni nífiieeqee kúqaa qíma afeekaikámmasee Abarahaammána faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa nímiannuree qíafannaqoo quqánnisáanauraa. Qinee ínni nímiannanoo mi maqáfa ínnindi kámmiannoo. Qinée Yáaweesa qídaqa. ⁹ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma nímu faqa misa sía miná ufa íriqau. Misá firaa ummaara máree márufa mifá misá náaqoo nífu fúrufára másoofaqa sía íriqau.

¹⁰ Ánutufa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. ¹¹ Anée Isipa máqanna karaambáiqu Fáraoo finnai ónuree Isaraee máqannaasara qímamia. Misá karafúsaki máriana idukúsaina fuaqa. ¹² Mooseefa mi ufána iriséeno Yáaweena qímaminoo qinau. Isaraee máqannaasa rirímma sía qiní ufa íria náqaa fee másee Fáraoofa íriannoo fee. Qinée ufa qírara mammá qímarunausa márídaqa. ¹³ Yáaweefa Mooseena faqa Ároona faqa qímánimino qinau. Ínnee qara Isaraee máqannaasa faqa Fáraona faqa maaqí qímasee qímánimiaqa, qinée aní Mooseenara Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee fúannee qúnnaara qímánimia.

Mosseesa Ároonasa níku nísauku núqu.

¹⁴ Yakoobona indaarúqaa faiqi Reebeenáfa qaara faqa qaara faqa 4 faiqi máqanau. Misá núqu Hanookafa faqa Paruafa faqa Heesarona faqa Karamifa faqa minamúsa máríqau. Misá nárì nifaafaurára máqa máaqakina márusa nínaakusa mára máríqau. ¹⁵ Simeeonafa qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáiqu máqanau. Misá núqu Yeemueerafa faqa Yaminafa faqa Ooqadafa faqa Yakinafa faqa Sooqarafa faqa Sauroofa faqa máríqau. Sauroona ánoofa Kannaa ánaasee márínau. Misa nárì nifaafau rára máqa máaqakina márusa nínaakusa mára máríqau. ¹⁶ Réefifa qaara mó fáiqu máqanau. Misá núqu Keerasoonafa faqa Kooqatafa faqa Meerarifa faqa máríqau. Misá níkoofa Réefifa 137 aukuna maraséeno kúqinau. Misa nárì nifaafaurára máqa máaqakina márusa nínaakusa mara máríqau. ¹⁷ Keerasoonafa qaara faiqi máqanau. Miqandá nuqu Ribinifa faqa Simeeifa faqa máríqau. Miqandásaaqari moómoo kambíqau. ¹⁸ Kooqatafa qaara faqa qaara faqa 4 fáiqu máqanau. Misá núqu Amarammafa faqa Isaqaranafa faqa Heebooroonafa faqa Usieerafa faqa máríqau. Misá níkoofa Kooqatafa 133 aukuna marasée kúqinau. ¹⁹ Meerarifa qaara faiqí máqanau. Miqandá núqu Maqarifa faqa Musaqifa faqa máríqau. Reefina faiqi námu ánaiqi mara miqímmiqa máríqau.

²⁰ Amarammafa narí ákooná áuna narí amaamúna Yookebeeda námmarina maraséeno Ároona faqa Mooseena faqa máqanau. Amarammafa 137 aukuna maraséeno kúqinau. ²¹ Isaqarafa qaaramó fáiqu máqanau. Misá núqu Kooraafa faqa Neefeekafa faqa Sikirifa faqa máríqau. ²² Usieerafa faqa qaaramó fáiqu máqanau. Misá núqu Misaeerafa faqa Eerasafanafa faqa Sitrifa faqa máríqau. ²³ Ároonafa Aminadafana áraamuna Nasooná ásookina Eeriseepa námmarina maraséeno minásaa Nadabana faqa Abiquna faqa Eerisarana faqa Itamarana faqa máqanau. ²⁴ Kooraafa qaaramó fáiqu máqanau. Misá núqu Asirafa faqa Eerakanafa faqa Abiasafa faqa máríqau. Misá Kooraanasaa ani aruakí kambíqainausa nínaakusa mara máríqau. ²⁵ Ároona ámaaku Eerisarafa Putieerana áraamuna maraséeno Fineeasana máqanau. Miqímmásee doo Réefinakiqari ani aruakí faiqí óosana óosana máríqau.

²⁶ Yáaweefa Ároonasa Mooseesara kái qufaqa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa rumbárana kínaana nífiqá maree ániaqee qímaqoo qanda máríqau. ²⁷ Miqandá kai Isipa máqanna karaambáiqu Fáraona Isaraee máqannaasa idukúanifeera qímamiqau.

Yáaweefa Mooseena faqa Ároona faqa ufa níminau.

²⁸ Yáaweefa Isipa máqa máaqaki maaqí qímasee Mooseena qímaminau. ²⁹ Qinée Yáaweesa márídaqa. Anée Isipa máqanna káaraambaiqa Fáraona aiqáma qinée qúnufana qímamia. ³⁰ Mooseefa iriséeno Ánutuna qímaminoo qinau. Qinée ufa qírara mammá qímarunausa márídaqa. Fáraoofa náqiffee másee qiní ufa íriannoo fee.

7

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Qinée aní aiqáanana anée Fáraona áfusaa Ánutufara foorá márinnarano Ároonafa aní áfasaafa aní tamummáqara fásiqara foorá márinnoo. ² Qinée aiqáma ufa qímamunnana anée Ároona qímaminano mifá Fáraona qímaminano Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaki rumbáqa máriana idukúsainaqa mi maqa maaqána quqásee fuaqa. ³ Ínnee qara Fáraona qímami márifaqa

qinée kaukaata qímasee qáoo qíra írirana ámiananoo sía ínniqára ufa íriannoo. Qinée moómoo náaquqara áinaina Isipa máqa máaqai áuqáananoo sía ínni ufa íriannoo. ⁴Qinée firaa aupurarana uqanná Isipa máqannaasa nimiséee qeeqá faiqí ánaasee aiqáma faiqí óosaa indaarúnni kiqa nífiqee fuanáura. ⁵Qínee Isipa máqannaasa naruséeqa Isaraee máqannaasa misá maqa máaqaki máriana nífiqée fúánaqa Isipa máqannaasa qinée kaí Yáaweesea márunnanara misa írifaranoo.

⁶Mooseesa Áaronasa Yáaweena ufa iriséeqa dóo miqímmaqau. ⁷Mooseefa Fáraona fáqa ufa quú kári Mooseefa 80 aukuana faqáafa márufanoo Áaronafa 83 áukuana faqáafa marínau.

Áarooná sáunù.

⁸Yáaweefa Mooseesa Áaronasa qímannimino qinau. ⁹Fáraofa ínni qárara moó náaquqara áinaina áuqamásaifaqa kúqaa ánoonèe qianée qínaqa Moosee anée Áarooná qímaminanoo mifá narí ásaukukinaa sáunù maqásaa Fáraona áfusaa áqusainanoo sakánikiani.

¹⁰Mooseesa Áaronasa Fárao funnáí óonuree Yáaweefa qímannímundee qiqau. Áaronafa narí sáunù Fáraona faqa miná úriqarara fásiqauqa faqa nífusaa áqusoofanoo sakáni kinau. ¹¹Fáraofa miná qáfamaseenoo narí írirana faqáa fásiqauqa faqa narí afunee fásiqauqa faqa náarooafa aniréeqa narí afuneennóo Áaronafa áuqòo ainaina áuqaqau. ¹²Mi afunee fasiqáusa faqa náriqa sáunù maqásaa áqusoofanóo sakánikinau. Sakáni kámafufanóo Áarooná sáunù fannoo misáindi nambíqamásanau. ¹³Fáraofa miná qáfamaseenoo Yáaweefa qundée ínoo kaukaata qíra írirafa káqi minakí márufanoo sía Mooseesa Áaronasa ufa írinau.

Mandáinaina Isipa máqannaasaki kambíqanau.

¹⁴Sía írufanoo Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Fáraofa káaqa kaukaata qíra írirafa minakí márifanoo idukirara ákóoqaidanoo. ¹⁵Dúna kanánaana Fáraofa Niru nammári áuqarara óoqufínaqa ínnéqara miná minní óoqu paqúriaqa. Sakániki mári saunúna faqa mara máree nammári áfainni óoqu márída minára rakísiaqa. ¹⁶Paqúri máseeqa maaqí qímasee qímamiaqa. Yáaweefa Heeburu máqanna Ánutufa maaqandá diqiqaifaqá Isaraee máqannaasa anée idukúsáinaqa aadána máqa máaqai óonuréeqa qiníara innaaru qiaqée qifaqa aní qímamidaqa. Anee sía íri máriananoo. ¹⁷Maqee Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anee qinée áuqáanna ainaina qáfamasee anee qiníara Yáaweefe fée qímasee írinnaranoo. Anée qáfáinaqa qinée nammari ámuuqa maa saunúnannoo rukámu ámiananoo nammári fannoo fidíkaika míannoo. ¹⁸Miqínanoo noodáanna minakínaafauqa aiqáma kuqu taikáinanoo nammári faqa mandá únda ínaqa Isipa máqannaasa sía amana mi nammarína neefáranoo. ¹⁹Yáaweefa Mooseena kafáa qímaminoo qinau. Anée Áarooná maaqí qímasee qímaminanoo narí sáunù qumáree aiqáma námmaryuqa faqa oorákináa námmaryuqa faqa ákámmandira námmaryuqa faqa aiqáma námmaryi ámuumaqa uqéeraani. Nammari fánnoo aiqáma fidíkaika kaí máfuanoo. Aiqáma Isipa máqa máaqakinaa námmaryuqaki fidíka kaí máriannoo. Difáaniki faqa afeekí faqa sakaqáinafa faqa kaí fidíka áruannoo.

²⁰Mooseesa Áaronasa Yáaweefa qímá nímúndee iqau. Fáraona faqa miná úriqarara rákísirausa faqa nífusaa Áaronafa narí sáunù uqéereseenoo nammári ámuuqa árufanoo aiqáma mi nammárisa fidíka kaí árinau. ²¹Noodáanna aiqáma námmaryikinaafa kuqu taikáfufanoo nammári káaqa mandá úndúfaqa Isipa máqannaasa sía mi nammárisa née máriqau. Aiqáma Isipa máqa máaqakinaa námmaryuqaki fidíka kai árinoo marínau.

²²Fáraona afunee fásiqauqa náriqa afuneennóo Áaronafa undée iqau. Miqúfanóo Fáraofa Yáaweefa qundée ínoo kaukaata qínoo Mooseesa Áaronasa ufa sía írinau. ²³Fáraofa miná qáfamaseenoo narí máaqai óonureenoo sía mi ainainúsara írinau. ²⁴Isipa máqannaasa námmaryiara randóosia Niru námmaryi áfaiqara núkuda indufúsaida ámiqira námmaryi sakasáidaqa néemariqau. Ánoona nammari mandáikinoo márúnara

sía néemariqau. ²⁵ Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana nammári káqi fidíka árinoo márinau.

8

Eeqamoosauqá kambíqaqau.

¹ Yáaweefa kafáa Mooseesa Áaroonasa qímanniminoos qinau. Ínneeqara Fáraoo finnaí óonuree maaqí qímasee qímamiaqa. Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa misá qiníara innaaru qídaqa qimooqiaqée qinoo. ² Anée qádo qínaqa qinée eeqamoosa moómoora qíanaqa aniréeqa aní maqa máaqa qumbíqeefaranoo. ³ Niru nammáriki faqa eeqamoosa kái qumbíáqa márifaranoo miqóoqari anée kóoti maríanna fira maaqánaki fáqa kéeqeefaranoo. Anée faiqée máriannanaki fáqa kéeqeefara. Aní qaarí qamunnaasá fáqa qumbíqéefaranoo. Aní faiqí firaasá fáqa aní máqannaasa fáqa misá óonidaki faqa afeekí fáqa qumbíqéefara. ⁴ Eeqamoosa fannóo ururéeno aní fáqa aní aináinirausasa rakísi máriasa fáqa aní máqannaasa faqa nifaaqái akareefáranoo. Miqí qufanóo Fáraoofa sía mi ufána írinau.

⁵ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminau. Anée Áaroonaa maaqí qímasee qímamia. Dóo aneenná sáunù uqéeráseenana aiqáma nammári fáqa oorákinaa námmary fáqa áká mándira námmaryuqa fáqa uqéera uqafiqasainanoo eeqamoosa fannóo moómoo ururéeno Isipa máqa máaqa rafáaqa fúani.

⁶ Áaroonafa Mooseena ufa iriséeno sáunù uqéeráseenoo aiqáma námmaryuqa nimummaqa uqéeranau. Uqéerasoofanoo eeqamoosauqá moómoo nammáriqari ururéeqa maqa máaqa rafáaqa fiqau. ⁷ Isipa máqannaafuneé fásiquaqa misá faqa nári afuneé áqusoofanoo eeqamoosa moómoo nammáriqari Isipa máqa máaqaki qumbíqáqau.

⁸ Fáraoofa eeqamoosara ákooqoofanoo Mooseena fáqa Áaroonaa fáqa náaramásee qímanniminoos. Ínneeqara óonu Yáaweena innaaru qímasaifanóo kafáa eeqamoosa níiqáni. Éeqamoosa aiqáma níiqámásainaqa qinee Isarae máqanna karabúsakinaana idukúsaanaqa óonureeqa Yáaweena aandaù tatúfirana suqá ámiaqa.

⁹ Mooseefa Fáraoonaa ufa iriséeno qímaminau. Qinee ínniara innaaru qírara asasámmidaqa. Aneenná kai yáiree fee innaaru qíannee qínaqa qinée aníara faqa aní aináinirausasa rakísiarasara faqa aní máqannaara faqa innaaru qianáura. Mi faasaanná kai ínni máaqakiaqa qari eeqamoosauqa quqásee Niru námmaryiki kai óoqu márifaranoo.

¹⁰ Fáraoofa iriséeno dúna kai innaaru qíannee qufanoo Mooseefa iriséeno qímaminau. Anée qíanandee íanáura. Miqíánana anee miná qáfamaseenana sía mó maqásaa anutufa Yáaweena maasá Ánutuna fooqáafa máridanoo fee qímasee írinnaranoo. ¹¹ Aníki faqa aní aináiniranasaa rakísiarasaki faqa aní máqannaasaki faqa mária eeqamoosáusa taiká fúannoo. Sía uqanna moodaa faqa káqi máriannoo. Niru námmaryiki kai márifaranoo.

¹² Mooseefa fáqa Áaroonafa faqa Fáraoonaa máaqakiqari ráudeeqa óonuroofanóo Mooseefa Yáawe funnaí eeqamoosa Fáraoonaa faqa narí máqannaasaki faqa quqáqoona taiká nisaanifeera innaaru qinau. ¹³ Yáaweefa Mooseefa iroóndee inau. Aiqáma máaqakinaa eeqamoosauqa faqa máaqa naambeeqa qara máru eeqamoosáusa faqa máaqa saqama atiqara marusa faqa aiqáma qufaqa kuqu taikáqau. ¹⁴ Isipa máqannaasa mi eeqamoosáusa kúqiranauqa maréeqáida moodáanaki quqésoofaqa putaa íqa aiqáma maqá máaqaki putaa úndi marínu. ¹⁵ Eeqamoosa kuqu taikáfufanóo Fáraoofa qáfamaseenoo Yáaweefa qundee inóo kaukaata qímaseenoo sía Mooseena faqa Áaroonaa faqa úfa írinau.

Aakúkauqa kambíqaqau.

¹⁶ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Áaroonaa maaqí qímasee qímamia. Áaroonaa anée aneenná sáunù qumáree maqá rupéemma áminanoo kookooma fannoo

qúandaki aakúkáikamafi Isipa máqa máaqaki umbiqáani. ¹⁷ Áaroonafa narí sáunù sámu kookooma rupéema ámunfanoo aiqáma Isipa máqa máaqakinaa kóokoomma fánnoo aakúkáikinau. Mifa faiqí ánaasee faqa aandáuqa faqa nifaaqasása qumbiáqa márída ukaqá ními máriqau. ¹⁸ Isipa máqannaafunee fásiqauqa Áaroonafá ósana qáfamaseeqa misá fáqa narí afuneennái aakúka amanammásee qáfaanee qímasee amanufanoo sía ufaqa minnísaqau. Minnísoofaqa aakúkauqa aiqáma átinai amanaikíqa máriqau.

¹⁹ Afunee fásiqauqa Fáraoonafá qímamiqa qiqau. Ánutufa maa ainainá áuqaidanoo. Fáraofa misá ufa iriseénoo Ánutufa qundée ínoo kaukaata qímasee Moosesa Áaroonafá ufa sía írinau.

Faufáariuqa kambíqaqau.

²⁰ Yáaweefa Moosena kafáa qímaminoo qinau. Dúna kanánaana uqanna Fáraofa nammári áuqarara óoqu fúannoo. Anée kanánaana fíndifinana óoqureenana paqúrimasee maaqí qímasee qiní ufa qímamia. Fáraoo Yáaweefa aníara maa ufána qinoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa qiní qimoo qiaqée qinoo. ²¹ Qinee aní aaqu qímáma qáidaqa anee sía idukínaqa qinee aní faqa aní aináiniranasáa rakísirausa faqa aní máqannaasa faqa faufáarinnoo aupúrarana nímianauro. Isipa máqannaasa máaqauqaki faufári kai qumbíqaannoo. Aiqáma misá máqa maaqa faqa rafaqa fuannoo.

²² Miqí máfinaqa qinee Kooseena máqa máaqaki qiní faiqí ánaasee máriasasaa ititásáana sía faufári íannoo. Qinee miqíánana anee qiní Yáaweefá mi maqa maaqá-naki márídanoo fee qinnáranoo. ²³ Qinée aní faiqí ánaasee faqa qeeqá faiqí ánaasee fáqa rainánauro. Mi rainaráfa náaquqara áinaina dúna kambíqaannoo.

²⁴ Kanánaana Yáaweefa qufaqa faufári moómoo uqanna núkudara foorá aniréeqa Fáraoonafá ufa írira máaqaki faqa miná aináiniranasaa rakísi márusa máaqakiaqa faqa aiqáma Isipa máqa máaqaki faufári fánnoo mandáika uqanna másanau.

²⁵ Miqímmásoofanoo Fáraofa Moosesa Áaroonafá náaramáseenoo qímanniminu. Ínnee maaqóo Isipa máqa máaqaki moó átinai ínneeqa Ánutuna tatúfirana suqásee innaaru qiaqa.

²⁶ Moosefa narí qímaminoo qinau. Maasá sía amana miqíanauro. Isipa máqannaasa Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámiranara níkoóqáandoora. Maasá maa andaúsannoo tatúfirana suqárafa Isipa máqannaasa níkoóqarana nímianaqa maasá qíqáfamaseeqa óonisamu maasá kuqá dárifoora. ²⁷ Maasá qaaramoo fáasaana aadána máqa máaqaki óonuree aandáu tatúfirana Yáaweena maasá Ánutuna narí qíman-nimúndèe kái íqa suqá ámianauro.

²⁸ Fáraofa iriséeno qinau. Dóo amaná ínnee aadána máqa máaqái óonu márídaqa aandáu tatúfirana suqásee Yáaweena ínneeqa Ánutuna ámiaqa. Sía níanai fuaqa, adeedí márídaqa innaaru qídaqa qiníara faqa innaaru qiaqa.

²⁹ Moosefa Fáraoonafá ufa iriséeno qímaminu. Aní máaqakiqari ráudeeqa qumuréeqa innaaru qianauro. Dúna kanánaana faufári taikáannoo. Aní máaqaki fáqa aní aináiniranasaa rakísirausa máaqaki fáqa aní máqannaasa máaqaki faqa dúna kanánaana taikáannoo. Fáraoo sía kaifáa únna qímaseenana qádo qia. Isaraee máqannaasa Yáaweena tatúfirana suqámiranara sía kafáa qádo qia. ³⁰ Miqí qímaseeno Moosefa Fáraoonafá máaqaki áiseenoo ráudamáfinoo Yáaweenara innaaru qinau. ³¹ Yáaweefa Moosena írara ufa iriséeno faufári Fáraoonafá máaqakinaana faqa miná aináiniranasaa rakísi márusa máaqakinaana faqa miná máqannaasa máaqakinaana faqa aiqáma taikán-nisanau. Sía moodáa faufári káqi márinau. ³² Miqí márufanoo Fáraofa kafáa kaukaata qímaseeno sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqa fiqau.

9

Isipa máqannaasa fírimaru aandaúsá kúqiqau.

¹ Ánutufa kaifáa Moosena qímaminu. Anée Fáraoo finnáí óonureenána maaqí qímaseenana qímamia. Oo Fáraoo, Yáaweefa Heeburu máqannaafá Ánutufa aníara maaqí

qídanoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa qiníara innaaru qímaseeqa qimooqí-
aqee qinoo. ²⁻³ Anée kaifáa qádo qímasee Isaraee máqannaasa sía idukínaqa, qinée
mandá áuriranara qíananoo aní aandáu qóosauqa faqa doonkíuqa faqa kaméerauqa
faqa burimakáuqa faqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa mi aurirána nímianauranoo.
⁴ Qinée aandáu raináanauranoo Isipa máqanna aadáu aurírana nímianauránoo. Isaraee
máqannaasaindi sía aurírana nímianaqa sía misáindi kúquanoo.

⁵ Qinée Yáaweesea dúna fáasaana miqíanauranoo fee qídaqa. ⁶ Iáqoo kanánaana
Yáaweefa narí qundée inau. Isipa máqannaasa aandáu aiqáma kúqu taikáqau. Isaraee
máqannaasa aandáu sía moó kúqinau. Káqi maríqau. ⁷ Fáraoofa minára iriséenoo
narí máqannaasa niqíqoofaqa óonu qáfamásee anirée Fáraoona qímamiqau. Isaraee
máqannaasa aandáu sía uqanna moodáafa kúqinoo. Miqí qufanoo Fáraoofa kaukaata
qímasee sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqa fiqau.

Isipa máqannaasa nifaaqái abeemáuqa kambíqanau.

⁸ Yáaweefa kafáa Mooseena faqa Áaroonoona faqa qímannimino qinau. Moosee anée
danda qoodaa ásaukunoo afaqámaree Fáraoona óorinni óonuree innaarúnai áqua.
⁹ Miqímmásáinanoo mi dandáfa kookoomara foóra aiqáma Isipa máqa máaqakinai
áqufínoo aandáuqa faqa faiqí ánaasee faqa nibeemá náruani. Naru fínoo radíqinoo
namúana firaafá kambíqaani.

¹⁰ Mooseefa faqa Áaroonafa faqa Yáaweena ufa iriséeqa dandá afaqámaree Fáraoo
funnáí fiqau. Fáraoona óorinni óonu kíkíqa máfufaqa Mooseefa mi dandána innaarúnai
áqinau. Áqusoofanoo maqásaa áqufínoo mi dandáfa aandáuqa faqa faiqí ánaasee faqa
abeemá níminau. Nimisoofanoo mifa radíqinoo namúana firaafa narí márinau. ¹¹ Isipa
máqannaafunee fásíqauqa sía amana Mooseena áfusaa ánirana amanaíkíqau. Misá faqa
aiqáma Isipa máqanna undée kai ínoo abeemá narí márúnara sía Mooseefa máruqoo
áníqau. ¹² Miqufanoo Yáaweefa qufanoo Fáraoofa kaukaata qímasee Yáaweefa qundee
ínoo sía Mooseesa Áaroonasa ufa írinau.

Firaa aaku faqa pupúsamu faqa áqufinau.

¹³ Yáaweefa miná qáfamaseenoo kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Ínneeqara
dúna kanánaana fíndífíqa óonureeqa Fáraoona maaqí qímasee qímamiaqa. Heeburu
máqanna maasá Ánutufa Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anée qiní faiqí ánaasee
idukúsainaqa misa qiní qimooqíaqee qídanoo. ¹⁴ Anée sía miqínaqa mi karí qinée sía
aní aináiniranasaa rakísirausa faqa aní máqannaasa faqa kaí náruanauranoo, aní faqa
aupúrarana ámianauranoo. Miqíanana anee írinnaranoo, sía moó fannoo qiní daanna
rarafa aiqáma máqa máaqaki márídanoo. ¹⁵ Qinée aní faqa aní máqannaasa faqa mandá
áuriranannai amaná náru taikáunaiqini. ¹⁶ Qinee ínni qeeqá afeeka uqannífiqarara ínni
minní nísauaqa káqi máríanara qini áfeeka dúqu aiqáma máqa máaqaki dáraaniannoo.
¹⁷ Fáraoo, anée káqi kai ramoo rámaa ídana sía qiní faiqí ánaasee idukúsánaqa fídammia.
¹⁸ Dúna súani áfu máa maqee márína amanasaa ururínaqa qinee qíananoo aaku firaafá
pupú sámú námufaqa áqufuannoo. Miqíra púpu sámú Isipa máqannaasa óoqai faqa
maqee máríaqooqari faqa sía qáfoo áinainafa maqee kái kambíqáannoo. ¹⁹ Dóo aneenná
máqannaasa qímanniminaqa náriqa aandáuqa faqa aiqáma áinaina mádaanai mári
ainaináusa faqa maréeqee máaqaki quqáaqa. ²⁰ Mádaanai márinna áandausásaa faqa
faiqí ánaasesaa faqa firaa pupusamu áqufínoo kuqá náruannoo. ²¹ Akaqáusa Yáaweena
ufa irisée níkoóqoosa misá náriqa aináinira fásíqauqa faqa náriqa aandáuqa faqa káqi
mádaanai quqáqoofaqa máríqau.

²² Iáqóofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Aneenná ásauku innaarúnai
uqéeraa. Uqéerasainanoo pupú samu aiqáma Isipa máqa máaqakinaa fásíqa ánaasesaa
faqa aandáuqasaa faqa aiqáma áfuqakinaa náranauqasaa faqa áqufuani. ²³ Miqí qufanoo
Mooseefa narí sáunú innaarúnai uqéerasoofanoo Yáaweefa innaarúnai qírana fáqa
aakuasaa faqa pupúsamu faqa quqássoofanoo maqásaa qúminau. ²⁴ Yáaweefa aaku faqa
pupú samu faqa quqáseenoo aakuasáara qufanoo aiqáma átinai úqi márinau. Óoqai

Isipa máqannaasa miqírana sía qáfaqau. Mi karí kai firaafá uqanna kambiqoofaqa qáfaqau. ²⁵ Pupú samu fánnoo aiqáma Isipa máqannaasa maqúsai quqáqoo áinainausa faqa aiqáma faiqí ánaasee faqa aandáuqa faqa nárínau. Mifá aiqáma áfuqakinaa nárana faqa saqári qaqama née márúnauqa faqa itairí aqínau. ²⁶ Kooseena máqa máaqaki Isaraee máqannaasa máruqoo kái pupú samu sía áqufinoo nárínau.

²⁷ Fáraofa miná qáfamaseenoo Mooseena faqa Áaroona faqa náaramáseenoo qí-mannimínau. Maqee qinée áaqamámma séeqa. Yáaweefa andeeqárafá márídanoo. Qinée faqa qeeqá máqannaasa faqa áaqee márúnausa márídaqa. ²⁸ Ínneeqara ónuree Yáaweenara innaaru qiaqa. Maasa innaarúnai qíranara faqa pupú sámuaara faqa qíkoo uqanna qéeno. Qinée ínni idukúsaanaqa fifáranoo fee qímasee qíma afeekaikídaqa. Ínnee sía maaqóo kísaaqasaa márifaranoo.

²⁹ Miqí qufanoo Mooseefa qímaminau. Qinée ani maqúsa naambeéqai ónureeqa qísauku Yáawee finnai uqéerasee innaaru qínanoo innaarúnai qírafa faqa pupú samu faqa taikáannoo. Miqímmásaanana anée maa maqa maaqánara Yáaweenaindi fee qímasee írinnaranoo. ³⁰ Qinée írídaqa anée faqa aní aináiniranasaa rakísirausa faqa sía Yáaweena maasá Ánutunara rufíee máriafanoo.

³¹ Mi karí Isipa maqannaasa reepaa fáqa ráisa fooqáa íra áinaina baari fáqa mandáikin-inau. Baarí fánnoo akuqámáfufanoo reepaa qaqama írarara deedaqa máfufanoo pupú sámua fánnoo áqufinoo mandáika másanau. ³² Sía moodáa uíta fánnoo mandáikinai. Mifá ínaaqianna úmmaqirafa márídanoo maqee úri marúnara sía mifá mandáikinai.

³³ Mooseefa Fáraona máaqakiqari ráudeenoo naambeéqai qumuréennoo ásauku innaarúnai uqéerasee Yáaweenara innaaru qínau. Innaaru qufanóo innaarúnai qírafa faqa pupú sámua faqa aaku fáqa aiqáma taikánau. ³⁴ Taikáfufanoo Fáraofa qáfamaseenoo kafáa áaqanau. Mifá faqa narí aináiniranasaa rakísi márusa faqa káqi kai kaukaataqíqá áni maríqau. ³⁵ Óoqai Yáaweefa Mooseena qímàmúndee kai ínoo Fáraofa kaukaata qímaseenoo sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqá fiqau.

10

Pándaauqa moómoo kambíqau.

¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qínau. Anée kafáa Fáraoo finnaí fúa. Qinée Fáraona faqa miná aináiniranasaa rakísirausa faqa kaukaataqíra írirana nimiséeqa qeeqá faiqí sía áuqaaqaa íra áinaina misá qámbaana áuqarara miqíanaura. ² Ínnee ínneeqa faiqí námu fáqa nínaiqimara faqa, qinée Isipa máqannaasa faiqí sía áuqaaqaa íra áinainannai misá mara fúrufárisausaika mánnimaqaafánnanara qímannimia. Ínnee aiqámausa qíní Yáaweesara írifaranoo. ³ Mooseefa faqa Áaroonafa faqa Fáraoo funnái ónuree maaqí qímasee qímamiqa qiqau. Yáaweefa Qeeburu máqannaasa Ánutufa aníara maaqí qídanoo. Kísaaqasaa fee anee qádo qídaneer sía fee aneenná áuqu mara máree múqufisee qíní qímeemaanai márinnaree. Anée qíní faiqí ánaasee idukúsainaqa ónureeqa qíníara innaaru qiaqee qídanoo.

⁴ Anée káqi kai qáoo qímarinaqa qinée dúna pándaauqa moómoo mara quqásaanaqa aní máqa máaqaki qumbiqáannoo fee qínoo. ⁵ Pándaauqa moómoo uqanna kambíqafi maqá ititáfinaqa sía maqá qáfeefáranoo. Pupúsamu fánnoo nárídanoo máfisaí ándandausa aiqáma náma taikéefaranoo. Saqári máfisaínáuqa faqa neefáranoo. ⁶ Mi pándaauqáusa aní ufa írira máaqaki faqa aní aináiniranasáa rakísi máriasa máaqakiaqa faqa aní máqannaasa máaqakiaqa faqa qumbiqéefaranoo. Aní akeekú akaakú máruqooqari faqa maqee anée máriannaqooqari faqa sía qáfaa áinainafa mandáinaina uqanna máriannoo. Miqí qímaseenoo Mooseefa ráudamaki finau.

⁷ Fáraona aináinirana sáa rakísi márusa Fáraona qímamiqa qiqau. Maa fasiqáfa Mooseefa kísaaqasaa maasá ummaara qímidanoo. Isaraee máqannaasa idukúsainaqa ónuree nári Ánutuna Yáaweenara innaaru qiaqa. Anée sía fée qáfaidanee Isipa máqa máqa doo mandáikidanoo.

⁸ Miqí qufaqa Mooseesa Áaroonasa nífiqee Fáraoofa máruqoo mínísoofanó Fáraoofa qímannimino qinau. Ínnee ónureeqa ínni Ánutuna Yáaweenara innaaru qiaqa. Ínneeqa fíranara faqa ámiqi másee qímaqímifaqa íria. Yáuyáusee fifáranoo fee.

⁹ Miqí qufanó Mooseefa narí qímaminoo qinau. Maasá aiqámausa fuanáuranoo. Maasá qeeqá faiqi asooqá faqa fuanáuranoo. Maasá qeeqá sipsípauqa faqa mimmiuqa faqa burimakáuqa faqa aiqáma ónuree Yáaweenara oomáqa suqámianauranoo.

¹⁰ Miqí qufanó Fáraoofa qinau. Qinée Yáaweenara áuqu rámasee qeeqá qimana aiqámásee maaqí qídaqa. Qinée sía eedóo qíanaqa ínnee ínneeqa faiqi ánaasee nífiqee fifáranoo. Ínnee akooqóo maasa mandáikamma qímaqarara típundaara máqaqee miqí máriafanoo. ¹¹ Minára qinee ínniara faiqi kai ónureeqa ínnee íri maríandee Yáaweenara innaaru qímaseeqa amooqiaqa. Miqí qímasee narí sundíauqara qufaqa Mooseesa Áaroonasa níqooqafa ráudee fiqau. ¹² Yáaweefa miná qáfamaseenoo Mooseena qímaminoo qinau. Aneenná ásauku Isipa máqa máaqa ámummaqa uqéerasáinaqa pándaaqauqa ániaqa. Aniréeqa misá Isipa máqannaasa nárana amanee aiqáma naaqa. Pupú samu áridanoo máfisoona námataikáaqa.

¹³ Mooseefa iriséenoo narí sáunù uqéerasoofanoo Yáaweefa úfaira qufanoo súani óosanaindari mi faasaanná faqa mi eendánaki faqa úqinau. Kanánaana úfai fánnoo pándaaqauqa moómoo máree úrinau.

¹⁴ Pándaaqa moómoo núkudara foorá ururéeqa aiqáma Isipa maqá máaqaki amanaík- iqa máriqau. Moómoo indaarú ooqbíqasee úrufaqa kafa ináaqiana akaqáusa ooqbíqasee úrufaqa, miqí kai másaida moómoosa uru maqa máaqa qumbiáqau. Óoqai sía miqírana qáfaqau, náaru faqa sía qáfeefaranoo. ¹⁵ Mi pándaaqáusa aiqáma maqá rafáaqafúsoofanoo sía maqá áti faqa kooroo inau. Maqá faqa kaí kudima árinoo márinau. Pupú sámu fánnoo áridanoo máfisoona ándándáusa faqa aiqáma saqári qaqaama faqa námasaqau. Sía saqári amanee árira áinaina, saqárisaa faqa úmmaqira áináinasáa faqa Isipa máqa máaqaki márinau.

¹⁶ Fáraoofa Mooseesa Áaroonasara ániaqee qufaqa aniroofanó qímanniminou. Qínee Yáaweenara ínni Ánutuna faqa ínni faqa mandáikamma nímaqeeqa. ¹⁷ Ínneeqara qiní áaqarana ákiiqara kafa maqee kaí minní qísaaqa. Minní qíseeqa Yáaweenara ínneeqa Ánutufinnai innaaru qífanoo maa kuquaqaa ira aupurarána mara áqu qísaani.

¹⁸ Mooseefa iriséenoo ráudamaku fánnoo ónureenoo Yáawee funnai innaaru qinau. ¹⁹ Yáaweefa qufanó úfai fánnoo súani áfu óosana qáannaindari úriufa mara quandásee súani áfu kéeqée márunnaindari afeeka ufai uqanná úqinoo aiqáma pándaaqauqa fuaqá Taatuqée óoruku námmarinni áqinau. Sía uqanna moodáa pándaaqa Isipa máqa máaqaki káqi márinau. ²⁰ Yáaweefa qufanó Fáraoofa kaukaata qímasee sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqá fiqau.

Asukuna firaafá nárinau.

²¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée aneenná ásauku innaarúnai uqéerasainanoo asukuna fannóo aiqáma Isipa máqa máaqa rafáaqafuani. Asukuna firaafá misá nifaaqái atooqánoo máridanoorá foorá inóo máriannoo. ²² Mooseefa narí ásauku innaarúnai uqéerasoofanoo Isipa máqa máaqa asukuna firaafá qaaramoo fáasaana ititánnimaqánau. ²³ Isipa máqannáasa mi karí sía narí qáfee narí qáfee ímariqau. Sía aaná nímariqau, máaqaki kai máriqau. Isaraee máqannaasa máruqoo kai káaqa qée márufaqa márinau.

²⁴ Fáraoofa Mooseena áaramáseenoo qímaminou. Aneenná máqannaasa faqa dóo ónureeqa Yáaweenara innaaru qímaseeqa amooqiaqa. Ínnee ínneeqa faiqi ánaasee faqa aiqáma nífiqee fuaqa. Ínneeqa aandáuqa maaqóo quqásee ínneeqa kai fuaqa. ²⁵ Miqí qímasoofanoo Mooseefa qinau. Maasá náriqa aandáuqa faqa máree ónureeqa Yáaweenara maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianaura. ²⁶ Maasá qeeqá aandáuqa máree fuanáura. Sía moodáa maaqóo káqi máfi quqáanaura. Maasá qeeqá kaí nána ándau

fee aruséeqa Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianauree. Maasá maqee sía írídaqa. Miqóo óonuree írianaúra. Nána áandaunnóo fée tatúfirana suqánaúree.

²⁷ Yáaweefa qufanóo Fáraofa kaukaata qíra írirana maraséenoo ititamáseenoo Isaraee máqanna sía idukínau. ²⁸ Miqí qímaseenoo Fáraofa Mooseena qímaminau. Dóo qinée qáfee máriana qiní qífusaaqari fífua. Qinée sía kaifáa aní qáfaanaura. Aní qáfaanana kúqinnaranoo. ²⁹ Mooseefa miná ufa iriséenoo Faraona qímaminau. Anée kúqaa qíananoo. Anée sía kafáa qiní qíqafeennaranoo.

11

Akoonaiqí óoqa faiqiuqa kúquaqee qiqau.

¹ Miqí qímasoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Qinée moodáa ummaará kai Isipa máqannaasa karaambáiqqa faqa miná máqannaasa faqa nímianaúra. Miqím-masáananoo mifa ínni idukúsáinaqa fifáranoo. Kuqáa uqanna mifa sía reendeenásaa ínni niqáannoo. Kaukaata qídanoo niqáannoo. ² Moosee anée aneenná maqannaasa maaqí qímasee qímannimia. Misá aiqáma Isipa máqannaasa nárì naaqá máriasa irámirifaqa nifaaqa áuqi maría áinainna siruáannoo faqa kóorannoo faqa áuqirana nímiaqa. ³ Yáaweefa qufaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasara úriqararausee qiqau. Isipa máqanna Fáraona aináiniranasaa rakísi márusa faqa aiqáma faiqí ánaasee faqa Mooseenara káaqa úriqarara fée qímasee aináina nímiraree qiqau.

⁴ Mooseefa Yáaweena mi ufana iriséenoo óonu Fáraona qímaminoo qinau. Yáaweefa aníara maaqí qínnoo. Eendámúqusai uqanna qinée Isipa máqa máaqaki nuanáúra. ⁵ Isipa máqanna akoonaiqí óoqa fáiqiuqa aiqáma kúqifaranoo. Aní Fáraona faiqi aní ámaaqa máqáninnana sáaqari óosana arasee miqóoqaraasa óoqa fáiqiuqa faqa káaqa uréeqarasa óoqa faiqiuqa faqa aiqáma naru taikáannoo. Aiqáma burimmakáúqa óoqa ánaaqiuqa faqa kúqifaranoo. ⁶ Aiqáma Isipa máqa máaqaki ikífáafau qírafa firaafa máriannoo. Óoqai sía miqíra ikí ráqarafa márinau. Kásooqagee faqa sía miqíra qíkíraqarafa máriannoo. ⁷ Miqí márifanoo sía uqanna fainí fánnoo Isaraee máqannaasa faqa misá aandáúqa faqa nínrafeenoo káu káu qíannoo. Miqínana anee qinée Yáaweesa Isaraee máqannaasa faqa Isipa máqannaasa faqa rainée márunnanara írinnaranoo. ⁸ Mooseefa kafáa Fáraona qímamidanoo qinau. Aní aináiniranasaa rakísi máriasa aiqámausa qinée íannannai aniréeqa qiní dóorinni niqoori sáunú arafíqa qíníara doo aneenná máqannaasa nífiqee fúannee qifáranoo. Miqí qífaqa qinee doo fuanáuranoo. Mooseefa miqí qímasee áranaqoofanoo áanoomáseenoo ráudanau.

⁹ Ráudamáfufanoo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Fáraofa aní ufa sía uqanna írinnoo. Miqí márinaqa qinee faiqí sía áuqaaqaa íra áinaina moó faqa moó faqa áuqaanaura. ¹⁰ Mooseefa faqa Áaroonafa faqa Fáraona óorisaa mi oosana oosanna áinainna áuqoofanóo mifa sía írinau. Yáaweefa qufanóo kaukaata qíra írirana maraséenoo sía niqiqoofaqa miná maqa máaqakiqari fiqau.

12

Áinnaaqarara qóomaqa óosana arasée naqau.

¹ Mooseena faqa Áaroonafa faqa Isipa máqa máaqaki Yáaweefa kafáa qímanniminoo qinau. ² Ínnee aiqáma áukuanaki maa quqoonnára maasá indaarúqaa qúqoona fée qifáranoo. ³ Ánutufa Mooseena qímaminoo qinau. Aiqáma Isaraee máqanna maa ufána qímannimia. Maa quqoonnásaa qísaukuqara taikásee fáasaanasáa moodáa moodáa fásiqa óonu sipsípa ánaaqi fée mimí ánaaqi fée nárì máaqaki máriasa naaqéera máraaqa. ⁴ Mi maqánakinaasa óodaa máridaqa sía mi andaúna náma taikáaqaa ínaqa misá naaqá márinausa náaramásee misá faqa amana rainásee naaqa. Faiqí ánaasee nimana nimana kái aukúsee níminaqa náifanoo taikáani. ⁵ Ínnee sipsípa ánaaqi fée mimí ánaaqi fée ákoona kai moodáa áukuana marasáinnana, sía moó nammúana faqa aurírana faqa márinnana máraaqa. ⁶ Mi quqoonnánasaa qísaukuqara taikásee

qíkunni qaara faqa qaara faqa marasée 14 faasaana eenée márínaqa kai aiqáma Isaraee máqannaasa mi andaúsa áruaqa. ⁷ Sipsípa arusáifaqa miná fidíka sakaséeqa máaqa kooqíuqa dínni dínni áfáimau faqa mirínni auní ríranasaa faqa ákuaqa. Ínnee mi andaúsa neefándinna máaqa kooqí aku ámaqaqa. ⁸ Mi eendánaki kai mi andauná amaqí idásaa kasooqammásee sukáqée mári adasána námufaqa naaqa. Sía innooqée mari pauraqána áqira béreeta suqásee sipsípa amaqí námufaqa naaqa. ⁹ Sía fúka naaqa. Nammáriki faqa sía suqásee naaqa. Idáki kai ákiiqa faqa áiku faqa árada faqa suqásee naaqa. ¹⁰ Eendáki miná aiqáma taikáaqa. Miná átaraasa sía kanánaana káqi máriani, idá qarásáinanoo taikáni. ¹¹ Ínnee maaqímmasee mi andauná naaqa. Amunnandá máraseeqa níku ánaamu afisúseeqa, sáunù nísaukuki qumáreeqa doo káqi káqi naaqa. Námaseeqa maaqóqari ínnee mi narannára Yáaweefa áinnaaqaróo nárana fée qiaqa.

¹² Mi eendánaki qinee Isipa máqa máaqa aiqámai óonuree anirée ídaqa aiqáma óoqá ákoonaiqi faqa óoqasaa andáu ákoonauqa máqarana faqa kuqá náruanaura. Qinée Yáaweesa Isipa máqannaasa únna anutusa faqa aupúrarana nímianaura. ¹³ Fidíka kooqí áfaisaa aku ámaqarafa mifá kai ínnee mária maaqána koorooíannoo. Qinée Isipa máqannaai aiqáma náríqà fídaqa ínnee máaqa kooqísaa fidíka qáfamasee áinnaaqaránaura sía ínnee náruanaura.

¹⁴ Ínnee mi faasaanná amaana qóomaqa fáasaanara foorá márínaqa qinée Yáaweesa áuqaafánna ainainara náaqoo áuqáinaqa irisée asafáranoo. Ínnee aiqáma kari mi faasaannára asafáranoo.

Pauráqa sía quqára bereeta néemaru fíraa faasaanáfa.

¹⁵ Yáaweefa kaifáa maaqí qinau. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana innooqée mari pauraqána áquqaa béreeta sía naaqa. Sía pauráqa áqira beréeta kaí naaqa. Oomaqá indaarúqaa fáasaana ínneeqa máaqakiaqa aiqáma innooqée marí pauraqána mara áqusaaqa. Oomaqáki faiqí moó fannoo innooqée marí pauraqána áqira beréeta náinna fasiqanara sía Isaraee máqannaai fée qiaqa. ¹⁶ Oomaqá indaarúqaa faasaana faqa qoomáqa taikára fáasaanara faqa náaquqara fáasaanee qímasee suqúfi innaaru qiaqa. Sía moó áináinirafa mi faasaana qandásaa máriani. Nárana deedaqírafa kai máriani.

¹⁷ Ínnee miqímmasee qoomáqa náida máriaqa. Mi faasaanná qinée ínnee faiqí óosana faiqí óosana Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee ániqiafana. Ínnee aiqáma kári mi faasaannásaa qoomáqa sákeera foorá mi faasaannára asasiaqa. ¹⁸ Indaarúqaa quqoonasaa 14 faasaanasaa eenée márínaqa óosana arasée fífiinaqa mi quqoonnána 21 faasaanasaa ínnee sía innooqée mári pauraqána áqira bereeta naaqa. ¹⁹ Ínnee 7 faasaana qoomáqa nára fáasaana innooqée mári pauraqána sía ínnee máaqakiaqa máriani. Ínnikiqari faiqí moó fánnoo fée moó ánaamuru ani márína fée innooqée marí pauraqána áqira béreeta náinaqa ínnee sía minára Isaraee máqannaai fée qiaqa. ²⁰ Ínnee yáí yáí fee márídaqa sía innooqée mári pauraqána áqira bereeta kai naaqa.

Indaarúqaa áinnáaqarara qóomaqa.

²¹ Ánutufa Mooseena mi ufána qímamisoofofano Mooseefa Isaraee máqannaasa úriqararasa qímanniminoo qinau. Ínnee moodáa moodaa sipsípa ákoona fée mimmí ákoona timmusa fée ínneeqa faiqí ánaasee nimana kái mara mínisee aruséeqa áinnaaqaróo qoomaqána suqásee náidaqa asasiaqa. ²² Aandáu aruséeqa fidíka difaaniki sákaaqa. Ínnee hisoopa sáqari ámanee raudásee minánnoo fidíka difaaniki raraanmásee kooqí áfai dínni dínni faqa mirínni faqa ákuaqa. Akuséeqa ínnee sía ráudaqa, máaqaki kái márifanoo iáqáni. ²³ Fáfaa eendáki Yáaweefa Isipa máqannaasa óoqa faiqí nárínòo fídanoo ínnee kooqí mirínni faqa dínni dínni faqa fidíka qáfamaseenoo nárínòo nímári qangiroonára qínanoo sía mi maqánaki kéeqáannoo.

²⁴ Ínnee faqa ínneeqa faiqí námú faqa náaru náaru maaqí kaí iqá fuaqa. ²⁵ Ínnee Yáaweefa qíma afeekaikámasee nímiree qímaqoo máqannaasa óonureeqa maaqímiqa fuaqa. ²⁶ Kásooqee ínnee faiqí námú mi qoomaqána qáfamaseeqa miná óosanara

iráifaqa ínnée maaqí qímasee qímannimiaqa. ²⁷ Maa qoomaqáfa Yáaweefa áinnaaqaróo qoomaqáfa máridanoo féé qímasee qímannimiaqa. Óoqai mifá Isipa máqa máaqaki maasá áinnaaqareenoo Isipa máqannaasa óoqa fáiquqa nárínoo maasá sía dárinau foo qiaqa. Mooseefa miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa iriséeqa aiqáma kummá rámafi Ánutunara susúiqau. ²⁸ Susúmmaseeqa misá daráanimáfíqa Yáaweefa Mooseesa Áaroonasa nímu ufa maú fíqa aiqáma áinaina andeeqásee deedaqíqau.

Isipa máqannaasa akoonaiqí óoqa fáiquqa kúqíqau.

²⁹ Mi eendánaki kai eendá ámuqusai Yáaweefa Isipa máqannaasa óoqa akoonaiqíuqa nárínoo. Fáraona ámaaku narí ákoona aináina máraaninnana sáaqari óosana arasée rumbáranaki máriasa faiqí námu faqa aiqáma nárínoo. Aandáu ánaaqíuqa ákoona óoqasaa máqaranauqa faqa Yáaweefa nárínoo. ³⁰ Narusoofaqa mi eendánaki Fáraofa faqa narí aináinasaa rakísi márusa faqa aiqáma Isipa máqannaasa faqa aiqáma tautí fíndífiqau. Íkí fáafau qírafa firaafá Isipa máqa máaqaki márinau. Sía moó máqaki káqi máriqau, aiqáma máaqaki kúqirafa márunara íkí raqée máriqau.

³¹ Mi eendánaki kaí Fáraofa Mooseena faqa Áaroonaa faqa náaramáseenoo qímannimínoo. Ínnéeqara faqa ínnéeqa máqannaasa Isaraee máqannaasa faqa qíní maqa máaqakiqari quqáseeqa ínnéeqa qiannái óonureeqa Yáaweena amooqiaqa. ³² Ínnéeqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa burimakáuqa faqa doo fuaqa náni. Óonuree qíní faqa ámiqí ámiqimma qímaqáaniféera innaaru qiaqa. ³³ Isipa máqannaasa faiqí ánaasee misá faqa Isaraee máqannaasa niqíqéeqa qíqau. Ínnée kái káqi fuaqa. Ínnée káqi máriafaqa maasá aiqáma kuqu taikáanóora. Ínnée doo fuaqa. ³⁴ Miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa innooqée máru pauraqána sía áqira béreeta sía suqárana difáaniki qamunnasaa kukúqamma quqásee níku máaqa akumáree fiqau ³⁵ Isaraee máqannaasa Mooseefa qundée kai íqa Isipa máqannaasa nifaaqa áuqímaru ainainára siruáara faqa kóorara faqa qamunnaara faqa iraqau. ³⁶ Yáaweefa qufaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasara úriqararausee qímasee misá iróo áinainna káqi nímiqau. Miqúnannai Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa aiqáma ainaina máree fiqau.

Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqa minnísee fiqau.

³⁷ Isaraee máqannaasa sandéeqa Ramaseesa máqusa quqásee Sakoota máqusai fiqau. Misá nambáqa maaqímminoo márinau, 600,000 faiqí kaí máriqau, sía faiqí ánaasee nísaana ríqau. ³⁸ Moómoo maqúsanaasa Isipa máqa máqaki ani márusa misá faqa narí burimakáuqa faqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa máree fiqau. ³⁹ Misá aanái fídaqa fúka bereeta innooqée mari pauraqána sía áqirana máree funá suqá naqau. Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa nífaqasoonara áaqmùríqa beréeta innooqée maru pauraqána sía áqirana máree fiqau.

⁴⁰ Isaraee máqannaasa 430 aukuaana Isipá máqa máaqaki máriqau. ⁴¹ 430 aukuaana taikáranana námu faqa faiqí aiqáma óosana Yáaweena áiku ásauku Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqa quqásee fiqau. ⁴² Eendáki Yáaweefa Isaraee máqannaasa qumeé rakísidanoo nífiqee finau. Aiqáma áukuanaki mi eendiránara kaí Yáaweenaindi féé qímasee innaaru qídaqa rakísi máriqau.

Áinnàaqaróo oomaqána suqára náakáparufa.

⁴³ Yáaweefa Mooseena faqa Áaroonaa faqa qíma níminau. Áinnàaqaraafánna óomaqana suqára náakapara úfa maaqímminoo máriannoo. Moó máqanaindari ani márinafa sía amana mi oomaqána náannoo. ⁴⁴ Ínnéeqa munnimmannái feefaurúmmáqoo áinainira fásíqausa fáinándùqu sáifaqa misá amaná neefáranoo. ⁴⁵ Úfáasu ani máriasa faqa feefauruara aináini máriasa faqa sía neefáranoo. ⁴⁶ Aiqáma mi aandau naranná deedaqía máqanaki kai náma taikáqa. Sía uqanna mádaanai máree fuaqa. Sía aandáu ámudaani itairíafa. ⁴⁷ Aiqáma Isaraee máqannaasa mi oomaqánara asasiaqa. ⁴⁸ Sía fáinan-duqira fásíqa fannoo sía amana náannoo. Ánáamuru fásíqa ínni qámabaana márinafa áinnaaqaróo oomaqánara asásidanoo Yáaweena áuqu uqéeraráee qínaqa ínnée miná

máaqaki máriasa akoonaiquíuqa fáinanduqu sáifaqa misá faqa mi oomaqánara asasiaqa. Miqí másaifanoo mifa Isaraee máqannaasaki kambíqara fára foorá máridanoo mifá faqa oomáqa náranaki máriani. ⁴⁹ Ínnee faqa moó máqanna inniki aní márinafa faqa moodáa sánda máu kai fuaqa. ⁵⁰ Yáaweefa Mooseesa Áaroonasa qíma nímundee Isaraee máqannaasa iqau. ⁵¹ Mi faasaanná Yáaweefa Isaraeerana áiku ásauku Isipa máqasaa qaraana nífiqee finau.

13

Isaraee máqannaasa akoonaiqí óoqa fáiquuqara Yáaweena ámiqau.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminau. ² Ínnee aiqáma akoonaiqí óoqa fáiquuqa qiní kai qímia. Aiqáma Isaraee máqanna óoqa faiquuqa faqa aiqáma aandàu óoqásaa maqarana ákoonauqa faqa qiníndi márinara qiní qímiaqa.

Innooqée marú pauraqána sía áqira béreeta suqoo oomaqáfa.

³ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma nímínóo qinau. Ínnee maa faasaannára íriaqa. Ínnee karabúsakiqari maa faasaanná Yáaweefa narí afeekannóo nífiqee ánunara innooqée marí pauraqána áqira béreeta sía naaqa. ⁴ Ínnee maqee Abiba qúqoona indaarúqaa fáasaana márifaqa Isipa máqa máaqa quqásee áni máriafanoo. ⁵ Yáaweefa ínni nikeekú nikaakú faqa óori kándamasee qíma afeekaiká másee Kannaana máqa máaqa fáqa Heeta máqa máaqa fáqa Amoorá máqa máaqa fáqa Hifita máqa máaqa fáqa Yeebusa máqa maaqa fáqa misá maqa máaqa ínni nímiraree qinau. Mifa ínni nífiqeenoo áinoo faqáa máqa aináina rairaá ímariqoo múnú sáinaqa ínnee aiqáma áukuana indaarúqaa qúqoonasaa maa oomaqána sakasee náidaqa asasiaqa. ⁶ Dínni taikásee dínni ani qaara qánda marasée 7 fáasaana innooqée marí pauraqána sía áqira bereeta naaqa. Ínnee miqímmáseeqa náidaqa mi 7 faasaanáfa taikáinaqa miqóo ínnee Yáaweenara úriqarara fee qímasee firaa oomaqa sakasée naaqa. ⁷ Dínni qisauku taikásee dínni ani qaara qánda marasée 7 fáasaana innooqée marí pauraqána sía áqira bereeta kai naaqa. Mi kamúqoo ínni máaqaki fáqa ínni maqa máaqaki fáqa innooqée marí pauraqáfa faqa innooqée mári pauraqána áqira béreeta faqa sía uqanna máriani. ⁸ Mi oomaqána náinna kari ínneeqa faiqi námu maaqí qímasee qímannimiaqa. Maasá Isipa máqa máaqakinána Yáaweefa nífiqee ánunara maa oomaqána sakasée náidaqee qiaqa. ⁹ Mooseefa kafáa Isaraee máqanna qímannimidanoo qinau. Maa oomaqána nárafa ínni náaqoo áuqaannoo. Nísaukuki sánda rumbéera foorá faqa níqinaaqa rumbéera foorá inóo máridanoo, mifa ínni náaqoo áuqainaqa ínnee Yáaweena sándufa qírana faqa miná ufa ásaana rúmasee írirana faqa náaqoo áuqaannoo. Yáaweefa narí afeekannóo ínni Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee ánunara miqífaqa. ¹⁰ Aiqáma áukuanaki maa faasaanná maa oomaqána sakasee náidaqa asasiaqa.

Akoonaiqí óoqa fáiquuqa.

¹¹ Yáaweefa óoqai ínni faqa ínni nikeekú nikaakú faqa nímirara qíma afeekaikámmasee Kannaana máqa máaqa nímianauree qímaqoonnai nífiqee fúannoo. ¹² Mifa ínni mi maqána nímínaqa ínnee óoqá fáiqi akoonaiquíuqa Yáaweena amiaqa. Aiqáma áandau óoqasaa máqarana ákoonauqa Yáaweenaindi máriani. ¹³ Doonkí óoqasáa máqarana ánaaqi minísee sipsípa ánaaqi moodáa maraséeqa doonkí ánaaqi ámaaqa maqasáifanoo doonki ánaaqi káqi máriannoo. Ínnee sía moó áandaunnai doonkí ánaaqi ámaaqa máqaani qímasee doonkí ánaaqiuqa ninuka qumáree kurídiaqa. Ínnee ínneeqa óoqa faiquuqa faqa Yáaweenaindikinoo márina kafa ínni maqa máaqai rumbáranakinána qífíqee áninau foo qiaqa. ¹⁵ Fáraoofa kaukaata qímasee sía maasá idukíraree qufanóo Yáaweefa óoqa fáiquuqa akoonaiquíuqa Isipa máqa máaqakinána aiqáma nárinau. Aiqáma áandau ákoona óoqasaa máqaranauqa faqa nárinau. Minára maasá aiqáma óoqasaa máqara

áandau Yáaweena tatúfirana suqá amiséeqa nári faiqi námu kafáa máraidaqa. ¹⁶ Maa oomaqána nárafa maasá dáaqoo áuqaannoo. Nísauku sánda rumbéera foorá faqa níqinaaqa rumbéera foora inóo máridanoo, mifa maasá dáaqoo áuqainaqa Yáaweefa maasá Isipa máqa máaqaindaraana narí firaa afeekannóo nífiqee ánunara írianaura.

Ánutufa qasuruki faqa idáuruki faqa máridanoo misá nífiqee fináu.

¹⁷ Fáraoofa Isaraee máqanna idukúsoofaqa fimárufanoo Ánutufa Firistianní qúsa aatata sía nífiqee finau. Isaraee máqannaasa Firistia maqannaasa faqa rákíqa anirandée kaifáa Isipa máqa máaqai fifóo qímaseenoo nífiqee moo áatata finau.

¹⁸ Minára iriséenoo Ánutufa misá nífiqeenoo aadána máqa máaqai fíquino taatuqée námmari fímarunnai nífiqee fíquinau. Fídaqa Isaraee máqannaasa rákira áinaina deedaqa múqiraua fiqau. ¹⁹ Óoqai Yóoseefaafa káqi máridanoo maaqí qímaseenoo Isaraee máqannaasara qufaqá nóori kándamasee miná ámudaani máree fírara qíma afeekaíkiqau. Yóoseefaafa maaqí qímasee qímanniminu. Kásooqaqee Ánutufa ínni nífiqee fínaqa ínnee qiní qímudaani faqa maa maqusánakinaana máree fuaqa. Mooseefa minára iriséenoo Yóoseefaana ámudaani faqa maréenoo finau.

²⁰ Isaraee máqannaasa Sakoota máqusakiqari fífiufaqa aadána máqa máqa átinni Eetama máqusai óonuree miqóo úiqaana máquauqa usakásee faiqaqau. ²¹ Yáaweefa fáasaana oonnámuki márufanoo oonámu fánnoo nífiqee fímarinau. Eendáki mifa idáuruki márufanoo idáuru fannoo káqa qámannimaqee márufaqa eendáki faqa fáasaana faqa káqi kai fímariquau. ²² Aiqáma faasaana oonnámu misá nóorinni fímarinau. Aiqáma eendaki idáuru faqa miqíkai ímarinau.

14

Misa Taatuqée óoruku námmari táqaqau.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Anee Isaraee máqannaasa qímanniminaqa misa óonurandee quándaki Piqaqiroota máqusa óorinni Mikadoora máqusa dínni taatuqee óoruku nammari dínni miná qámbaana Baa Seefoona máqusa aaqa úiqaana máquauqa usakáqa. ³ Fáraoofa maaqí qímasee íriannoo, Isaraee máqannaasa aadána máqa máaqaki fíranara rufíqaidaqa maqa máaqaki óonuree anirée idámmiaafoo qíannoo. ⁴ Qinée Yáaweesa kaukaata qira írirana Fáraona ámiananóo mifa ínni nínaaqiana nífaqee fúánnoo. Qinée Fáraona fáqa miná rákira fásiquauqa faqa úrinnaaqararanannái fíraa dúqu máraanaura. Miqímmásaanaqa Isipa máqannaasa qiní Yáaweesara írifáranoo. Miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa Yáaweena ufa máu fíqa anirandée fiqau.

⁵ Isipa máqanna karaambáiqqa Fáraoofa narí aináiniranasaa rakísiraua fáqa Isaraee máqanna quqásee funára kaifáa óonu máfi írufanoo sía andeeqóofanoo qinau. Maasá nána fúrufaree qímarunaqee Isaraee máqannaasa idukúaki quqásee fídaqee. Maasá Isaraee máqannaasa quqásaafaqá fuafanóo yáfee maasá aináinira fáiqi kíannoo fee. ⁶ Miqí qímasoofanóo Fáraoofa narí qóosa rarisée máru rakira karána faqa narí rákira fásiquauqa fáqa deedaqinau. ⁷ Fáraoofa qóosa rarisée maru rakira karáusa ámiqiranauqa kai sikis handaréeta 600 fáqa Isipa máqa máaqaki máru qoosa karáusa faqa minásaa rakísi márusa faqa mara quqásoofaqa Isaraee máqannaasa nífaqee fiqau. ⁸ Yáaweefa kaukaataqira írirana Fáraona Isipa máqanna úriqararana ámufanoo Isaraee máqannaasa idukúakiqqa fídaqa nàsuriquá fímarufanoo Fáraoofa nífaqee finau. ⁹ Isipa máqanna súdiauqa náriqa qóosauqa faqa nári qóosa rarisée maru karáusa faqa daraiwáauqa faqa Isaraee máqannaasa nífaqeeqa Taatuqée óoruku námmari aaqá Piqaqiroota maqúsa dínni Baaraseefoona máqusa dínni qámbaana úiqaana máqa usakásee márufaqa óonu paqúriqau.

¹⁰ Óonuroofaqa Isaraee máqannaasa Fáraona faqá miná rákira fásiquauqa faqa níqafamáseeqa tautúmáseeqa ruffaídaqa Yáaweefa dadaaqíaniféera fáaqariqau. ¹¹ Fáaqaridaqa Mooseena qímamiqa qiqau. Isipa máqasaa madika sía amanaikífanee anée maasá qífiqeenanee maa aadana maqa maaqánaki kúquaneera áninanee. Anée maasá

Isipa máqa máaqakinaana qífiqee ánianafa quandáfina qáfaa. ¹² Óoqai maasá aní ufa qímamiqiafana maasá Isipa máqa máaqaki káqi márídaqa maa ainaináfa kambíqaannoo fee qiqíafana. Maasá aní qímamiqiafana sáina maasá káqi Isipa máqannaasa aináinira fáiqi kíqa márianee qiqíafana. Miqóo márídaqa misá aináinira fáiqikirafa ámiqirafa máriqini anée maa aadana maqa maaqánai fífau qífiqee mínisàanáqa kúquanaura.

¹³ Mooseefa misá ufa iriséenoo qímanniminoo qinau. Ínnee sía ruffaaqa, káqi nímatautásee márídaqa Yáaweefa ínnee asumu máriaqeera ititá nímaqáinaqa qáfeefaranoo. Maqéé ínnee Isipa máqannaá ámiqimasee nín-dafaaqa. Ínnee maaqóoqari sía kafáa nín-dafeefaranoo. ¹⁴ Yáaweefa ínnee rákirana nímaaqa maqa fínoo misá sáimbaqa rákuannoo. Miqínaqa ínnee sía moó áinaina áuqaaqa, káqi kaí máriaqa.

¹⁵ Miqi qímasoofanóo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Anée nánaree qiníara dadaaqíannee qímasee fáaqaridane. Anee Isaraee máqannaasa qímanniminaqa nóori mundúqáannai fuaqa. ¹⁶ Anee aneenná sáunù nammári ámummaqa uqéeraa. Miqímma sáinaqa nammári rainá fínaqa Isaraee máqannaáa amaná aadána máqasaa táqaaqa. ¹⁷ Qinee Yáaweesa Isipa máqannaasara qánaqa káqa firaqóo kaukaataqíra írirana marasée Isaraee máqanna nínaaqíanna nífaqee fífáranoo. Qinée Fáraona faqa miná sundíauqa faqa miná qóosa rarisée mári karáusa faqa daraiwauqa faqa rákirana úrinnaaqararanannai firaa duqu máraanaura. ¹⁸ Qinée misá úrinnaaqaramá sánaqa misá qiníara Yáawee fee qifáranoo.

¹⁹ Ánutuna qangiroo fannóo Isaraee máqannaasa nóorinni máriuufa áiqareenoo nínaaqíannai finau. Oonnámu faqa miqí kai ínoo áiqaree nínaaqíannai finau. ²⁰ Mi oonamúfa Isipa máqannaasa dínne Isaraee máqannaasa dínne qám-baana márínau. Mi oonamúfa Isipa máqannaasa asukuna nimisée Isaraee máqanna káqa qámannimaqána. Miqínoo márúfaqa mi eendánaki Isipa máqannaasa faqa Isaraee máqannaasa faqa sía narí aaqá narí aaqá fiqau.

²¹ Mooseefa ásauku nammári amummaqa uqéerasoofanoo Yáaweefa súani áfu úrimarúnnaindaraa afeeka ufainnóo ooruku nám-mari rainánau. Mi ufai-fá mi eendánaki úqidanoo máriuufanóo ooruku nám-mari rainásóofanoo aadána máqa koorooinau. Miqím-máfufanoo nammári rainánau. ²² Miqímmafufaqa Isaraee máqannaasa ooruku nám-mari qám-baana aadána máqasaa táqaaqau. Dínne dínne nammári fannoo safásara foorá inóo márúfaqa fiqau.

²³ Isipa máqannaasa misá níqafamaseeqa misá nínaaqianna nífaqeeqa nammári qám-baanai óoquraqau. Isipa máqannaasa náriqa qóosauqa faqa náriqa qóosa rarisée maru karáusa faqa náriqa daraiwáauqa faqa Isaraee máqannaasa nífaqee nám-mariki óoquraqau. ²⁴ Iáqaróoka Yáaweefa oonnámukiqari fáqa idáurukíqari fáqa Isipa máqannaasa nín-dafamáseenoo mapáraa írana niminau. ²⁵ Yáaweefa qufanóo qóosa rarisée maru karáusa misá níku utúsamafufaqa fírara firaqóo anuqí máriqau. Miqúfaqa Isipa máqannaasa qiqau. Yáaweefa Isaraee máqannaasa sáaroo qínoo maasá dárídanoo. Máraifaqa quqásee fúà.

²⁶ Miqímasoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Aneenná ásauku nammári amummaqa uqéerasainanoo kafáa nammári fánnoo qúminoo Isipa máqanna nári qóosa rarisee maru karáusa faqa daraiwauqa faqa rafáaqa fuani. ²⁷ Mooseefa iriséenoo ásauku nammári amummaqa uqéeranau. Miqím-má soofanóo iáqarooka nammári fánnoo kafáa óonurandeenoo óoqai máriundée kai máfinau. Isipa máqanna sandéeqa fuanéera qufanoo Yáaweefa misá maréeqee nám-mariki áqinau. ²⁸ Nammári fánnoo kafáa qúminoo Fáraona rákira fásiquaqa fáqa qóosa kára fáqa daraiwáauqa fáqa aiqáma Isaraee máqannaasa nífaqee nám-mariki óoqúroosa aiqáma rafáaqa finau. Sía uqanna moodáafa káqi márínau.

²⁹ Isaraee máqannaá ooruku nám-mari qám-baana aadána máqasaa táqaaqau. Nammári dínne dínne safásara foorá inóo márúfaqa fiqau. ³⁰ Mi fáasaanná Yáaweefa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa nísaukukinaana máránau. Marasoofaqá Isaraee máqannaasa quandáfi níqafóofaqa Isipa máqannaá nammári áfaiqara kúqiqeeqee máriqau. ³¹ Isaraee

máqannaasa Yáaweena moó áinaina afeeka eeraarirana rákiranaki Isipa máqannaasa úrinnaaqaróonara írufanoo náaquuofaqa nárì saqárikirana Yáaweenasaa fáqa miná aináinira fáiqi Mooseenasáa fáqa mundíqau.

15

Mooseena Idi.

¹ Mi karí Mooseefa fáqa Isaraee máqanna fáqa maaqí qímasee Yáaweena amooqíra idí raqau.

Qinée Yáaweenara idí raanáuranoo.

Mifa rákiranaki úriqàrainara miqíanaura.

Mifá qóosauqa fáqa qóosasaa márusa fáqa ooruku nammárikí mara áqinara idí raanáura.

² Yáaweefa qiní afeeka ititárafa máridanoo.

Mifá qiní asumu maróofa máridanoo.

Mifa qini Ánutufa máriafa qinee miná amooqianáura.

Qini qíkoona Ánutunafa máriafa qínee miná afeekara idí raanáura. ³ Yáaweefa áfeeka rákíra fasiqá máridanoo.

Miná áuqu Yáaweefa máridanoo. ⁴ Mifá Isipa máqanna súndiauqa faqa misá qóosa karauqa faqa rafúsu ooruku námmariki áqinoo.

Miná úriqarara súndiauqa Taatuqée Óoruku Námmariki ukúqneea. ⁵ Ooruku námmaryi farúma fánnoo misá rafáaqa fúsaiafaqá misa óoniará foorá meemaqóo maqásaa óoqu máridaqa.

⁶ Óo Yáawee aní ásauku uqannai ásauku fánnoo náaquqara afeeka máridanoo.

Mi asaukúfa namuqáa naruséenoo utitíqeenoo. ⁷ Anéenna fíraa uriqararanannai aneenná namuqáa rafúsu áquananoo.

Ani ánnoo qírafa idá dudáaqasaaqari qéera foorá mánnimaqaananoo. ⁸ Anee óoruku námmaryi fuaqásáanánnoo nammári mandí máreenoo áaqanara foorá óoru finoo.

Nammári dínni dínni innooqá maree safásara foorá óoru finoo.

Nammári dínni dínni rainá fufanóo maqá meemáqoo afeekaiká minoo.

⁹ Namuqáauqa maaqí qiqau.

Maasá misá nífaqasee qumáraanauranoo.

Misá qumáraseeqa misá ámiqira áinaina maasá dídimarína aiqáma máraanaura.

Maasa qeeqá rákíra páipanannai naruséeqa misá aiqáma áinaina mararee qia. ¹⁰ Miqí qiafaná anée Yáaweefa moodáannai áidoo fuaqásáanánnoo Isipa máqannaasa ukúqneea.

Miqímma saifaqá misá óoniará foorá fíraa difukunakí óoqu fíà. ¹¹ Yáawee, yáfee únna ánutusakiqari aní fooqáafa máridanoo fee. Síá moó fannoo.

Yáfee aní amana máridanoo káaqa náaquqara ándeeqarafa máridanoo fee.

Yáfee faiqí síá amana áuqaqaa íra áinaina faqa áfeeka áinaina anée ímariánndee másee áuqaannoo fee. ¹² Aneenná ásauku uqannannai uqéerá sáananoo maqá fánnoo namuqáa nambíqeenoo.

¹³ Anéenna qíma afeekaikíranasaa mapukúsee máridana faiqí ánaasee mandáinainaki máriusa nífiqa maree fímariananoo.

Aneenná afeekannóo misá indaarúnni kámma nímaqa maree aneenná náaquqara ándeeqara máqasaa quqánni séennaranoo. ¹⁴ Ánaamuru minára írifanoo náaquqéenoo náindirí ráannoo,

Firistia máqannaasa írifaanoo mapáraairafá misá qumáreenoo. ¹⁵ Idooma máqanna karaambáiqauqa fáqa írifaanoo náaquqeenoo.

Mooapa máqanna afeeka fasiqauqá faqa náindirí ráidanoo.

Kannaana máqannaasa afeeka faqa nammári kídanoo. ¹⁶ Máparaa írafa faqa fíraa rufiarafa faqa misakí máridanoo.

Misá ani Yáaweena afeeka qáfamásee náaquqaiafaqá káqi muqúríqa máriafaqá aní faiqí ánaasee karabúsakinaana idukú sáanausa misá nífusaa fíqaráidaqa. ¹⁷ Anee misá

nífiqa maree aneenná áaqanasaa múnuséenana asumu ainainara foorá úmmaqu saananoo.

Anee Yáaweefa aneennára utáaqamá qaanná maqusánaki múnusàanánoo.

Amaana máqa aneenná usakáqaanna maqusánaki múnusàanánoo. ¹⁸ Anée Yáaweefa náaru náaru úriqarara káraambaiqa márinnaránoo.

Miriamma námmarina idi.

¹⁹ Isaraee máqannaasa óoruku námmaryi qámbara aadána máqasaa táqáqau. Fítaqaf-ufaqa Isipa máqannaasa qóosa kára faqa nári qóosauqa faqa nári daraiwáauqa faqa mi ooruku nammarínaki óoqu roofanóo Yáaweefa kaifáa nammáriara qufanóo qúminoo misá rafáaqa finau. ²⁰ Áaroonaa ánaasaafa Miriama námmaryífa Ánutuna tamummáqara ánaasee márufa márinau.

Isipa máqannaasa nammáriki kúqutaiká fufanoo dukaanaa qumáreenoo áridanoo idi ranau.

Ánaasee aiqáma qáfamaseeqa nári dukaanaa maree miná faqa óonuree áridaqa niqoori ráqee máriqau. ²¹ Miriamma námmaryífa maaqí qímasee idi ranau.

Yáaweenara idi ráaqa.

Mifá rákirana firaaqóo úraaqareenoo,

mifá qóosauqa faqa qóosasaa nímariasa faqa ooruku nammáriki rafúsu aqinoo.

Sukáqee marí nammaryífa.

²² Mooseefa Isaraee máqanna taatuqée óoruku námmaryindaraana nífiqeenoo Suraa aadána máqa máaqaki quqánau. Qaaramoo fáasaanasaa aadána máqa máaqaki fídaqa sía nammári paqúriqau. ²³ Misá Maraa máqa máaqaki óonureeqa nammári mó paqúrimasee noofanoo suká nárufaqa sía naqau. Minára mi maqa maaqána áuqu Maraa fée qiqau. Mi auqúna óosana sukáqee marí fee qiqau. ²⁴ Isaraee máqannaasa Mooseena áanoo qímamaqáidaqa qiqau. Maasá nána námmaryi fee naanáuree.

²⁵ Mooseefa iriséenoo afeekaiká máseenoo Yáaweenara innaaru qinau. Innaaru qufanóo Yáaweefa Mooseena saqári moo uqaffiqóofanoo Mooseefa mi saqarína nammáriki áqusoofanoo nammári ámiqinau. Miqóo Yáaweefa narí sánda ufa mi mau fuaqéera nimiséenoo miqóo misa nimana másee qáfanau. ²⁶ Yáaweefa qímannimino qinau. Ínnee qiní ufa qaidúsiqa qinée andeeqára áinainee qímarunnana áuqeeqa kafáa qiní sánda ufa mau fífaqa qinee sía mandá áupurarana Isipa máqanna nímiafánnandee íqa ínni nímiana. Qinée Yáaweesea ínni aurírana taikánnisée márunausa márídaqa.

²⁷ Miqóoqari Isaraee máqannaasa fífiuufaqa Eerimma máqa máaqaki óonuraqau. Miqóo qísaukuqara taikásee qíkunni ooqu qaara marasée 12 nammari maqákiqari ururée márúna faqa fásaafana fooqáa íra saqari móómoo 70 márinau. Miqóo nammári áfainni misa úiqaana máqa usakásee máriqau.

16

Isaraee máqannaasa mannaa faqa ufini faqa mara naqau.

¹ Isaraee máqannaasa Isipa máqa maaqáindari quqásee ánuqooqari ínaaqíanna quqoonaa 15 fáasaanasaa Sinái áaqana dínni Eerimma máqa máaqa dínni qámbara Sinnaa aadána máqa máaqaki óonuraqau. ² Misa aiqámausa aadána maqa maaqai funára Mooseesa Áaroonasa kaukaata qímannimaqasee qiqau. ³ Maasá Isipa máqa máaqaki máriafánnaqoo Yáaweefa dárúqaana. Miqóo maasa márídaqa aandáu faqa akaqá nárana maasá dídi márúna maasá qimana kái néemariqafana. Ínnee qara miqóoqaraana maasá qífiqeeqeeqa maa aadana maqa maaqánaki quqásaafaqa andaroo dárínaqa kuqu taikána.

⁴ Yáaweefa misá úfa iriséenoo Mooseena qímmamino qinau. Qinée maqee ínni aiqámausa náránara qíannanoo innaarúnaindari aakuara foorá áqufina mára neefáranoo. Faasaambáasaana nárana quqásaanaqa faiqí ánaasee ráudamáfiqa moodáa faasaana amanakái máree márifarano. Qinée miqímmasee misá nimanamásee qáfaana. Misá qiní ufa írifaree sía fee írifaree. ⁵ Moodáannai qisauku taikásee dínni ani

moodáa marasée 6 faasaana qaara eenda nárana amanasáa mara deedaqammá quqáaqa.

⁶ Mooseesa Áaroonasa Isaraee máqannaai aiqáma suqúsee qímannimiqa qiqau. Maqee eenée márínaqa ínnée Yáaweenara Isipa máqa máaqaindari nífiqee ánunara írifaranoo.

⁷ Kanánaana ínnée Yáaweefa maasáki máridanoo dároo dáraa ida káaqa qéemarína qáfeefaranoo. Ínnée minára áanoo qímariana dóo mifá írinoo. Ínnée sía maaqandá ráu qímariafanóo fáu. Maaqandá faiqí faiqì kai márídaqa miná naakápurufa máu fídaqa miná kai qímannimídaqa. ⁸ Mooseefa kafáa qímanniminoo qináu. Eendínanoo Yáaweefa aandáu níminaqa neefáranoo. Kanánaana beréeta fooqána ínni nimana kái nímiannoo. Ínnée miná firaqóo áanoo qímarianara miqíannoo. Ínnée maasára áanoo qímariana sía maasárau miqí máriafanoo, Yáaweenara áanoo qímaríafanoo.

⁹ Mooseefa Áaroonaa qímmaminoo qináu. Anée Isaraee máqannaai aiqáma qíma níminaqa Yáaweena óorinni ani kíkíqiaqa. Mifá misá aanooqira ufa írinara miqíqiaqa.

¹⁰ Áaroofta faiqí ánaasee ufa qímannimi márúfaqa quandáfi aadána máqa máaqai qáfoofanoo oonámuki Yáaweena dároo dáraa íra káaqa qárafa koorooínáu.

¹¹ Yáaweefa Mooseena qímmaminoo qináu. ¹² Qínée Isaraee máqannaai áanoo qíra ufa dóo íriqa. Maaqí qímasee qímannimia fáfaa eendínnoo mammandí márínaqa misa aandáu nímiannaura dúna kanánaana uqanna beréeta fooqána nári nárana nimana kái nímiannaura. Nímisánaqa ínnée qíní Yáaweesa ínnéeqa Ánutusara írifaranoo.

¹³ Miqí qímasoofanoo eendí márufanoo áfidauqa moómoo qaqaamáridaqa anirámeeqee úiqaana máqusa amanaíkiqau. Kanánaana qífífaramu úiqaana máqa aiqáma fíqu fíqu inóo márínáu. ¹⁴ Qífífaramu taikáfufanoo adamanná áinaina káqikaafauqa aadána máqa mau márínáu. Mi ainaináfa pupúsamuara foorá káqikaafáua márínáu. ¹⁵ Isaraee máqannaasa miná qáfamaseeqa miná óosanara randéeqa narí qímami narí qímmamiqa qiqau. Maana nána ainaina féé márídanoo fee qiqau. Miqí qufanóo Mooseefa maaqí qímasee qímmamináu. Yáaweefa nárana naaqéera nímidannoo. ¹⁶ Yáaweefa maaqí qímasee qímmamináu. Ínnée ínnéeqa faiqì ánaasee faqa ínnéeqa nimana kái máraaqa. Ínnéeqa máaqaki máriasa nimana nimana kái susufínna qumbiqá quqáaqa. ¹⁷ Isaraee máqannaai irisée miqímmiqau. Akaqáusa moómoo mároofaqa akaqáusa qóodaa máraqau.

¹⁸ Aiqámausa suqúsee narí amaní narí amaní másee qáfoofanoo akaqáusa moómoo suqúfanoo akaqáusa óodaa suqíqau. Moómoo suqúsa námásoofanóo nímuuqummináu. Óodaa suqúsa misá faqa námásoofanoo nímuuqa kaimmináu. Aiqámausa nári nimana kái suqíqau. ¹⁹ Mooseefa qímmaminoo qináu. Sía átaraasa dúna náraree qímasee quqáaqa. Aiqáma naaqa.

²⁰ Miqí qufaqá akaqáusa Mooseena ufa rukíasee dúna kanánaana náraree qímasee quqásoofanoo putaá úndufanoo qimí kai qumbiqóofanoo Mooseefa áranaqoofanoo áanoomannímaqanáu.

²¹ Aiqáma kanánaana nári nimana kái suqúsaida néemariqau. Kaqi máfisoofáua súni ururéenoo idídiufanoo nammári nammárimma taikánáu. ²² Dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa qaara kari suqárana amana kái máraqau. Miqí másoofaqa Isaraee máqannaasa úriqararasa anirée mi ainainnára Mooseena qímmamiqau. ²³ Mooseefa iriseenoo moó ufa maaqí qímasee qímmamináu. Dúna Yáaweena náaquqara idooara fáasaana máriannoo. Mi faasaanná mináindi máriannoo. Ínnée nána áinainnee suqáraree qínnana maqée suqáaqa. Káqi márinna nárana áaduma quqáqifanoo márínaqa dúna suqá naaqa.

²⁴ Misá Mooseefa qímmamíndee íqa dúnaindi káqi máaqaki quqáqau. Iqáqoofaqa qáfoofanoo sía putaa ínoo qimí márínáu ámiqinoo márínáu. ²⁵ Mooseefa minára qímmaminoo qináu. Dóo maqee miná naaqa. Maqee Sabáta idooára fáasaana Yáaweenaíndi márídanoo. Minára ínnée fúka nárana úiqaana máqusa naambeeqara márarafa sía máriannoo. ²⁶ Ínnée qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana nárana suqú quqáaqa. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana idooára fáasaana márínaqa sía miqóo nárana máriannoo.

²⁷ Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 faasaanasaa akaqáusa nárana suqúanee qímasee óonu qáfoofanoo sía márínau. ²⁸ Ánutufa miná qáfamasee Mooseena qímaminau. Ínnee kísaaqasaa fée qíní ufa rukíaidaqa sía qíní sánda ufa áfaqéefarèè. ²⁹ Ínnee íriaqa. Qinee Yáaweesa idooára fáasaana nímiqa. Miqúnannara qinee dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa qinee qaara faasaana nárana amana kái nímiñanaura. Aiqámausa mi faasaanná ínneeqa máriaqoo kai máriaqa, sía kásiaqa. ³⁰ Faiqí ánaasee minára iriséeqa dínni ani qaara marasée 7 fáasaanáikufaqa sía aináini máriqau. ³¹ Isaraee máqannaasa mi narannára mannaa fée qímariqau. Mifa ooroórana qaqama fooqáafa éekara árirafa márínau. Miná námasoofanoo miná adífaa írafa ookasaasá ánoonannái áuqira biskítara foorá ímarínau. ³² Mooseefa Yáaweena úfa iriséenoo maaqí qímasee qímanniminu. Yáaweefa ínniara maaqí qídanoo, qinée mannaa nímmunnana akaqána afeekí mara quqáqai márinaqa ínneeqa nínaiqimara nikeekú nikaakú uqan-nífiqaidaqa maaqí qímasee qímannimiaqa. Yáaweefa Isipa máqasaaqari maasá aadána máqasaa nífiqee aniréenoo qímufaqa náafannanee qímasee uqannífiqaaqa.

³³ Miqí qímasee qímannimiseenoo Mooseefa Áaroonaa qímaminau. Anée qafee móo mara máree mannaa súqeeqee Ánutuna áfusaa quqásainaqa kásooqee kambíqáinausa qáfaqa.

³⁴ Yáaweefa Mooseena qímamúndee ínoo Áaroonafa mi naranná mara máreenoo moodáanaki kára bóokisa aaqá quqásoofanoo márínau. ³⁵ Isaraee máqannaasa 40 áukuanaki mannaa néemariqau. Mi naranná naqá fífiufaqa Kannaana máqasaa náriqa máriraree quqóo óonuraqau. ³⁶ Mi karí misa ummaara amana másee qáfee márufa qaaraqánda márínau. Moó fannoo moodáa káqikaa susufínna amana márínau. Moo fannoo qísaukuqara 10 káqikáa súsufinauqa amana márínau.

17

Óonikiqari nammári qúminau.

(Namba 20:1-13)

¹ Yáaweena ufa mau fíqa Isaraee máqannaasa Sinnaa aadána máqa máaqakiqari quqásee fiqau. Fídaqa misa maqúsa maqusa faiqaqá fímariqau. Misa Reefidimma máqa máaqaki nammári sía máruqoo óonu máriqau. ² Sía márufaqa misa Mooseenara kaukaata qídaqa qiqau. Anée nammári nímina naanée qufanóo Mooseefa qímannimino qinau. Ínnee nánaree qíní áanoo qíma qímaqáidee. Nánaree ínnee Yáaweena amanammásee qáfaídee.

³ Isaraee máqannaasa nammáriara káaqa nídufaqa Mooseena káqi kai áanoo qíma-maqee máriqau. Misa maaqí qiqau. Nánaree anee maasa Isipa máqa máaqaindaraana qífiqee míni sáananoo fee nammáriara dídfrafa maasá faqa maasá faiqi námu faqa maasá aandáuqa námufaqa kuqá dárúannoo fee.

⁴ Miqí qufanóo Mooseefa afeekai kámmaseenoo Yáaweenara innaaru qídanoo qinau. Óo Yáawee qinée maa fasiqa anaaseesá náqifeemma nímaqánauree. Misá qúsasaa óonisamu qíní dárifaranoo. ⁵ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Moosee anée Isaraee máqannaasa úriqararasa nífiqee indaarú fua. Óoqai anee Niru nammári árunna saununa faqa máree fua. ⁶ Qinée Sinai áaqanasaa ínne nóorinni óonisaa kíkíqíqa máriñanaura. Aneenná sáunù samu óoni arúsáinanoo nammári minakíqari qúminaqa faiqí ánaasee naaqa. Miqí qufanoo Mooseefa Isaraee máqanna úriqararasa nífusaa miqímandooofanoo nammári qúminau. ⁷ Misá mi maqa maaqána áuqu qaara auqú raqau. Masaa fáqa Meeribaa fáqée qiqau. Mi auqu qandá óosana amana másee qáfarafa faqa áanoo qírafa fáqee qiqau. Áanoo qídaqa qiqau. Yáaweefa maasá faqa máridanoo fee sía fee máridanoo fee. Misa mi ufánannai Yáaweena amana másee qáfaqau.

Isaraee máqannaasa Amareeka máqannaasa faqa rákiqau.

⁸ Isaraee máqanna Reefidimma máqa máaqai márufaqa Amareekana áiku ásauku aniréeqa misá náriqau. ⁹ Mooseefa misá nídafamásee Yoosuaana qímaminoo qinau.

Anée akaqá fásiqauqa mara quqásainaqa dúna kananaana Amareekana áiku ásauku faqa óonu rákúaqá. Qinee áaqanasaa Ánutufa márana núannèe qímasee qímaqimu saunúna uqusée kíkíqíqá márianaura. ¹⁰ Yoosuaafa eedóo qímasee kanánaana iqáqoofanoo dóo Amareekana áiku ásauku faqa rákirara nífiqee finau. Fufaqa Mooseefa fáqa Áaronafa fáqa Hurafa faqa áaqanai óoru fiqau. ¹¹ Mooseefa áaqanasaa kíkíqamámbofanoo ásaukuqara uqéerasoofaqa Isaraee máqannaasa rákiranaki afeekaíkiqau. Kafáa narí ásauku múqufisoofaqá Amareekana áiku ásauku rákiranaki afeekaíkiqau. ¹² Mooseena ásauku anudá qoofaqa Áaronasa Hurasa óoni ufiqísoofanoo Mooseefa minásaa óoqu marifufanóo Áaronasa Hurasa Mooseena ásaukuqara uaqéufanoo kísaaqasaa máru-fanoo súani kéeqanau. ¹³ Miqímmasee uaqéunara Yoosuaafa fáqa narí rákira fásiqauqa fáqa Amareekana áiku ásauku ámiqímmásee naruqaraasiqau.

¹⁴ Miqímmásoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Anée papiqakí maa rakiránara ákararumma quqáa. Miqínoo márínaqa káqi íriqa nuaqa. Yoosuaana qímamia. Qinée Yáaweesa Amareekana áiku ásauku kurídi taikásaanura. ¹⁵ Rákirafa taikáfufanoo Mooseefa óoniuqa qumáreenoo mi maqa maaqánaki qaindá áuquseenoo mi qaindána áuqureenoo Yáaweefa qiní rákira sáqari fée qímasee mi qaindána áuqu ranau. ¹⁶ Mooseefa kafáa qinai. Ínnee Yáaweena rákira saqari uqéeraaqá. Yáaweefa káqi kai Amareekana áiku ásauku faqa naaruara rákida máriannoo.

18

Yéetooroofa Mooseena ani qáfanau.

¹ Yeetaroofta Midianna máqannaasa aanáiqikirafa Mooseena áiráamaku márínau. Aiqáma áinaina Anutufa Mooseena faqa Isaraee máqannaasa faqa dadaaqí márúnara faqa Isipa máqa máaqakinaana nífiqee ánunara faqa Yeetaroofta írinai.

² Iriséenoo mifá faqa Mooseena ánaaqá Sipooraa námmarina maqúsai quqásee ánuna afiqee áninai. ³ Miná faiqíqara Keerasoommana faqa Eerieesarana faqa nífiqee áninai. Mooseefa maaqí qinai. Qinee ánaamuru máqa máaqaki asaquíraafai ani márídee qímasee narí ámaaku áuqureenoo Keerasoommanee qinai. ⁴ Mooseena ínaaqíanaa faiqi áuqu Eerieeseerafa márínau. Miná ánoofa maqasoofanóo Mooseefa qinai. Qiní qíkoona Ánutufa qiní dadaaqínoo Fáraona durú féefa óokinaana qiní ititáqisáinaree qinoo miná áuqu Eerieesaraneé qinai.

⁵ Yeetaroofta Mooseena ánaaqá faqa miná faiqi qára faqa nífiqeenoo aadána máqa máaqaki náaquqara áaqana aaqá Mooseefa úiqaana maqa usakásee máruqoo aniranai.

⁶ Yeetaroofta Mooseenara ufa quqáidanoo qinai. Óonuree maaqí qímasee qímamáiaqa. Aní áiraamaku faqa aní faiqi ánaasee faqa ánidammiaafoo qíà.

⁷ Mooseefa mi ufána iriséenoo narí áiraamaku óonu aanái paqúrimáseenoo miná óorinni aqoori sáunú arafufanóo miná ámooqá nanau. Miqí másoofaqa nári máríranara narí irée narí irée máseeqa doo Moosena úiqaana maqaki kéeqaqau. ⁸ Minakí óoru márídanoo Mooseefa narí áiraamaku óosana óosana aupúrarana Yáaweefa Fáraona faqa Isipa máqannaasa faqa nimiseenoo Isaraee máqannaasa máronara qímaminai. Mifa Isaraee máqannaasa aanái ánidaqa moómoo ummaara máree márufanoo Yáaweefa dadaaqunára faqa qímamínai. ⁹ Yeetaroofta mi aiqama ufána iriseenoo asasinai. ¹⁰ Asasammáseenoo qinai. Yáaweefa Fáraona ásaukukinaana faqa Isipa máqannaasa nísaukukinaana máráinara miná ámooqía. Yáaweefa narí faiqi ánaasee rumbárana kínaana idukúnara miná amooqiaqa. ¹¹ Doo maqée qinee íridaqa, Yáaweefa aiqáma únna anutusa úrinnaaqararafa márídanoo. Isipa máqannaasa ínni mandáikamma nímaqee márufanoo ínni idaaqámma nísoonannai mifa aiqáma únna anutusa úrinnaaqararafa márídanoo. ¹² Miqí qímaseenoo Yeetaroofta aandáu marasée aruséenoo múduka idá aiqáma qáma taikára tátufirana Ánutuna suqá áminai. Kafáa mifa akaqá tátufirana faqa Ánutuna suqá áminai. Áaronafa fáqa Isaraee máqannaá úriqararawsa faqa aniréeqa Mooseena áiraamaku faqa Anutuna amooqídaqa mi naaquqara qoomaqána naqau.

Misa akaqá síaasa mara quqáqau.
(Lo 1:9-18)

¹³ Iáqoo kanánaana Mooseefa fíndifinoo narí máqanna qámabaanai óonureenoo misá kóotauqa írinau. Kanánaana óosana arasée kóotinoó fíffí ufanoo eendá kai másanau.

¹⁴ Yeetaroofta Mooseena kadáapirirana qáfamaseenoo maaqí qímaseenoo Mooseena qímaminau. Anée nánaree aneennáraa maa saikáusa áuqaidanee. Faiqí ánaasee kanánaana kóotirara ani márída rakísi maríafanóo eendídanoo.

¹⁵ Mooseefa iriseenoo qímaminoo qinau. Qinée miqíànaqa faiqí ánaasee qinée únnannai anirée Ánutuna ádiranara írifaranoo. ¹⁶ Qaara fasiqa qára ufa raináida narí áfu máu narí áfu máu máseeqa qinée únnannai aniraafaqa qinée andeeqái fásiqanara maafá andeeqée foo qímaseeqa Ánutuna sánda ufa naakápaidaqa.

¹⁷ Yeetaroofta Mooseena qímaminoo qinau. Anee sía andeeqée máriananoo. ¹⁸ Anée miqídana aneenná afeeka taikáinaqa maa fasiqa anaaseesá faqa miqí kai ifáránoo. Aneennáraa sía amanaikí máriananoo. ¹⁹ Anée maqee qiní ufa íria. Qinee ámiqira áakapara úfa aní ámianaúra. Anee írinanoo Ánutufa aní faqa márída dadaaqíannoo. Anee andeeqáseenana Ánutuna áfusaa aanáiqikina márídana faiqí anaasee ummaara Ánutuna qímami máriananoo. ²⁰ Anée Ánutuna sánda ufa qímammisee andeeqára márírana óosana naamúa qímasee misa ifándinna áinainara faqa qímammimia. ²¹ Qíma nímiseenana anee miná ámúaaqa írirana fáqaa fásiqua mara quqásainaqa Isarae máqannaasa úriqararusaikiqa máriaqa. Akaqáusa wan tauséenna 1000 fásiqua ánaaseesaa rakísifaqa akaqáusa wan handareetasaa 100 rakísifaqa akaqáusa fiftísaa 50 rakísifaqa akaqáusa teennasaa 10 rakísiaqa. Misá Ánutunara rufíee máriasa márídaqa misa andeeqára óosana faqáasa márídaqa sía umeé raaqée múnnimma máree márínausa máriaqa. ²² Mi fasiqáusa aiqáma kari faiqí ánaasee kóota ufa írimarinausa máriaqa. Moo áfeeka ainaina firaa ainaina kambíqafinaqa máree mini aní ámifana anée miná andeeqáa. Káqikaa ainaina nárì kai andeeqáaqa. Misá miqímandee aní qummaara rainá máraifanoo aní afaaqa aufadáani. ²³ Ánutufa eedóo qínana qiní ufa máu fínana sía kudoosaápeennáranoo. Miqínaqa maa fasiqa anaaseesá ánanoo qírafa taikáfinaqa quqásee nímaaqa fifáranoo.

²⁴ Mooseefa Yeetaroono ufa iriséenoo mi máu kai finau. ²⁵ Mooseefa írirana faqaasa Isarae máqannaasa kínaana mara quqásoofaqa úriqararusaikiqau. 1,000 fásiqasaa rakísirausa faqa 100 fásiqasaa rakísirausa faqa 50 fásiqasaa rakísirausa faqa 10 fásiqasaa rakísirausa faqa mara quqásoofaqa rakísimariqau. ²⁶ Misá aiqáma kári síasara foorá náaruara mariqau. Márídaqa káqikaa kóotauqa misá andeeqée máriqau. Firaa kootá Moosee funnái máree fímariqau.

²⁷ Miqímmásee Mooseefa Yeetaroono ámándàma soofanóo ámaaqa finau.

19

Isarae máqannaasa Sinái áaqana áikunni ani máriqau.

¹⁻² Isarae máqannaasa Isipa máqa máaqakiqari Reefidimma máqa máaqaki ani máriuafaqa miqóoqari qaaramóo úqoono indaarúqaa fáasaanasaa Reefidimma máqa máaqaindari Sinái aadána máqa máaqai óonu máriqau. Miqóo misa Sinái áaqana áikunni úiqaana máqa usakásee máriqau.

³ Mooseefa miqóoqari Sinái áaqanasaa Ánutuna faqa ufa qírraree qímasee óoru finau. Yáaweefa áaqana sáaqari Mooseena áaramaseenoo qímaminau. Anée Yakooboona áiku ásauku Isarae máqannaasa maaqí qímasee qímammimia. ⁴ Ínnee qiní óosana qáfee máriafanoo. Qinée Isipa máqanna nárunnana ínnee qáfaafanoo. Qinée ínni quqaumú ánaaqiara foorá itáteeqeeqa qíqóosasáa quqásèeqa uqéereeqee qeeqá márúnnannai quqáqauanaqa máriafanoo. ⁵ Ínnee qiní ufa iriséeqa qiní moodáanaki kára ufa mau fíqa qiní faiqí ánaasee márifaránoo. Aiqáma maa maqa maaqáfa faqa faiqí ánaasee faqa

qiníndi kai máridaqa ínnee qinée qeeqára útaaqa qáunasa máriafanoo. ⁶ Ínnee qiníndi uqanna máridaqa qiní aanáiqi kíralsa máriafanoo.

⁷ Mooseefa irisée óoquireenoo Isaree máqanaa úriqararasa suqúseenoo aiqáma Yáaweefa qímamu ufána qímannimínau. ⁸ Faiqí ánaasee Yáaweena ufa iriséeqa aiqá-mausa moodáa kari nóo raqá máree qiqau. Yáaweefa aiqáma ufa qínnana maasá írrianaurée qiqau. Miqí qufanóo Mooseefa misá ufa iriséenoo Yáaweena qímaminau.

⁹ Yáaweefa misá úfa iriséenoo Mooseena qímaminoo qinau. Qinée ámatooki áriira óonnamuqitari anée íannánnai qumurée aní faqa ufa qíanaqa faiqí ánaasee iriséeqa miqóoqari áni ufara kúqaa fee qifáranoo. Miqí qímasoofanoo Mooseefa faiqí ánaasee quú ufána Yáaweena qímaminau.

¹⁰ Qímamisoofanoo Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée kafáa óoquiree faiqí ánaasee maaqí qímasee qímannimíia. Misá aiqáma maqee faqa dúna faqa nári qamunna nammári uqusée nári nifaaqa ánuqamasee qiní qimooqírara deedaqiaqa.

¹¹ Deeda qímarifaqa dúna káqi mári mooná qinee Sinái áaqanasaa qumuráanaqa aiqáma faiqí ánaasee qiní qíqafeefáranoo. ¹² Anée áaqana ameemaanai fíqu fíqumma óosumma sáinaqa sía faiqí ánaasee mina fíàaqaráaqa. Miqímmáseenana qímannimínaqa sía áaqanaí óoru fuaqa, sía uqanna miná aaqá fuaqa. Minásaa áiku ráinafa kúquannoo. ¹³ Ínnee miqínna fasiqana sía uqanna nísaukunnaí áruaqa, óoni sámú fee feefannái fee kúqa áruaqa. Maa ufána faiqí faqa aandáura faqa qídaqa. Miqínna fásiqa fée aandaú fée kúquannoo. Ukeena fuaqáifaqá kaí faiqí ánaasee áaqana áikunni óoru fuaqa.

¹⁴ Mooseefa áaqanaindari qumuréenoo faiqí ánaasee Yáaweenara deedaqa másee amooqiaqéera qímannimínau. Miqí qufaqa faiqí ánaasee náriqa qamunna nammári úqiqau. ¹⁵ Miqí márufanoo Mooseefa qímannináu. Dúna káqi mári mooná deedaqiaqa. Maqee óosana arasée sía ánaasee sakasée faiqaaqa.

¹⁶ Qaara afuru faisoofanóo qaaramoókufanoo kanánaana áaqanasaa ukeena firaaná fuaqárana námu fáqa qámatooki kira óonnamu námu fáqa aakuasáa innaarúnai námu faqa ufaqa faiqí ánaasee úiqaana máqaki máriusa aiqáma náindiri roofaqá rufíaqau.

¹⁷ Mooseefa faiqí ánaasee aiqáma úiqaana máqakinaana nífiqeenoo Yáaweena paqúrirara áaqana áikunni óonu kíkíqino márináu. ¹⁸ Yáaweefa idáuruki qari Sinái áaqanasaa qumu márúnara idá muna fannoo áaqana aiqáma rafáaqafínoo márináu. Mi munáfa fíraa ída múnara foorá óoru fúfaqa faiqí ánaasee qáfoofanoo firaqóo náindiri ranau. ¹⁹ Ukeena feendúndáanài qímarináu. Miqí qímarufanoo Mooseefa Yáaweena qímamufanoo Yáaweefa kafáa innaarúnai dárara qíranakiqari narí qímamináu. ²⁰ Yáaweefa Sínai áaqanasaa qumuréenoo Mooseena áarroofanóo óorufináu. ²¹ Óoru roofanóo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Anée óoquiree faiqí ánaasee qímannimínaqa sía óosu áiaaqaree qiní qíqafarara ániaqa. Misá miqíqa moómoosa kúqifaranoo.

²² Aanáiqikírausa faqa qiní daaqá ániàní qímasee ánuqamafíqa ániaqa. Sía miqí-faqa misá aupúrarana nímianaúra. ²³ Mooseefa Yáaweena úfa iriséenoo qímaminoo qinau. Faiqí ánaasee sía amana Sinai áaqanasaa úrifaranoo. Anée aneenná kai maasa daakápàma séenana náaquqara áaqana fíqu fíqumma amusá arasáanáqa sía úrifaranoo.

²⁴ Yáaweefa iriséenoo Mooseena qímamináu. Óoquireenana Áaroonaa faqa áfiqee úrua. Qiní aanáiqikírausa faqa faiqí ánaasee faqa sía qiní qíqafararee qímasee amusá rapéemmásee úruaqa. Miqífaqa qinee misá ummaara nímianaúra.

²⁵ Mooseefa iriséenoo óoquireenoo faiqí ánaasee aiqáma Yáaweefa quú ufána qímannimínau.

20

Ánutuna qísauku qára sándufa.

(Lo 5:1-21)

¹ Ánutufa maaqi qinoo. ² Qinée Yáaweesa ínni Ánutusa máridaqa. Qinée Isipa máqasaa rumbáranaki márúna ínni maréeqee maí quqáafanausa máridaqa. ³ Ínnee sía moó ánutuna amooqiaqa, qiní kai qimooqiaqa. ⁴ Ínnee sia innaarúnai mári ainainausa faqa

maqásaa mári ainainausa faqa nammárikí mári ainainausa faqa nimana áuqusee maasá anutufee qiaqa. ⁵ Minára sía moó áinaina amana áuqirana óorinni mapámufida innaaru qídaqa amooqiaqa. Qinée Yáaweesea ínni Ánutusa márunnanara sía mi ainaináusa nimooqiaqa. Qínee sía uqanna moó ánutunara qíananoo qíní qímaaqa máqaannoo. Faiqí qíníara fídiqaa inausa aupúrarana nímiananoo misásaa faqa misá faiqi námu sía faqa misá nínaiqimara sía faqa nísáifaqausa sía faqa máriannoo. ⁶ Moómoosa qíníara rídaqa qíní sánda ufa mau fínausa qínee misá faiqi námu kásooqee núkudara foora kambíqáinausa qeeqá dídirana uqannífiqaanaura. ⁷ Ínnee sía qíní dúqunnai mandá óosana áuqaqa. Qínee Yáaweesea ínni Ánutusa qíní dúqa fífau faafau inausa aupúrarana nímianaura. ⁸ Ínnee Sabáta fáasaanara náaquqara fáasaanee qímasee íriqa fuaqa. ⁹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana ínni aináinira fáasaana máriani. ¹⁰ Dinni ani qaara marasée 7 fáasaanasaa qíní Yáaweesea adooára faasaana máridanoo. Mi faasaannásaa sía uqanna moodáafa faqa aináiniani. Ínnee faqa ínni faiqi námu faqa ínni aináinira faiqíuqa faqa ínni aandáuqa faqa ánaamuru ínniki ani máriasa faqa sía uqanna aináiniaqa. ¹¹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana qínee Yáaweesea innaarúna faqa maqá faqa ooruku námmani faqa mináquqaki mári ainaináusa faqa áuqí qíafana. Dínni ani qaara marasée 7 fáasaanasáa qínee qídooa qíafana. Minára qínee Yáaweesea Sabáta fáasaana afaaqóoqa qímasee náaquqara fáasaanee qídaqa. ¹² Ínneeqa nínausa níkausara qeeráiridaqa misá ufa qaindúsuaqa. Ínnee miqíqa qínee nímianna máqanasaa kísaaqasaa márifaranoo. ¹³ Ínnee sía faiqí ánaasee núqu qímasee náruqa. ¹⁴ Ínnee faiqí ánaasee sía narí úmmuari narí úmuariaqa. ¹⁵ Ínnee sía mooná aináina úmuariaqa. ¹⁶ Ínnee sía akaqáusara únna qímasee misá kíkiqa ususée ufa nímia. ¹⁷ Sía mooná maaqa umíasanara ámuqusiani. Sía mooná ánaaqara amukáani miná aináinira fasiqa anaaseera faqa misa aandáù ainainara faqa miná aiqáma ainainara faqa sía amukáani.

Faiqí ánaasee Ánutunara rufíaqau.

(Lo 5:22-23)

¹⁸ Faiqí ánaasee aiqáma innaarúnai qírana faqa aakuasáa faqa ukeena firaaná faqa áaqanasaa idámuna namu faqa qáfoofanoo náindirí reenoo náaquqoofaqa níanasaa márída qáfee máriqau. ¹⁹ Miqí másee misá rufíasee Mooseena qímamiqa qiqau. Ánutufa maasá qímaqiminaqa maasá irisée kúquanóora rufíaidaqa anée kai maasá qímaqiminaqa íria.

²⁰ Mooseefa iriséeno qímannimianau. Ínnee sía rufíaaqa Ánutufa ínni nimanamásee qáfáinaqa aiqáma kari minára rufíasee miná ameemaanai márídaqa numóo ainaina sía áuqaqeeera. ²¹ Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee nínanai márufanoo Mooseefa kái Ánutufa asukuna árira óonamuki márúna aaqá finau.

Aidaraindáraa sándufa.

²² Yáaweefa Isaraee máqannaasa qímánnimianifeera maaqí qímaseeno Mooseena qímaminau. Qínee innaarúnaindari ínni faqa ufa qímarunaqa ínnee ínneeqa nífunnai miná qáfaafanoo. ²³ Ínnee sía siruáannai faqa kóorannai faqa únna ánutuna amana áuqusee qíní Yáaweesea faqbaqa másee amooqiaqa.

²⁴ Ínnee maqánnai qaindá áuqusee minásaa ínneeqa sipsípa faqa burimakáu faqa míniseeqa idá qáma taikára tátufirana suqásaiqaqa faiqí anaasee qíní faqa moodáanaki kiaqa. Aiqáma máqusa ínnee qíní qimooqiaqéera utáaqama qáunna máqusanaki óonureeqa miqífaqa qínee ínnee iannai qumurée ámiqi ámiqimma nímaqanaura. ²⁵ Ínnee óoninnai qíní aidara áuqiraree qímasee sía faiqí rukámuqaa óoninnannai áuqaqa. Ínnee faiqí rukámuqaa óoninnannai áuquseeqa minásaa tátufirana suqá qímirafa sía amanaikíannoo. ²⁶ Ínnee sía áidara áuqusee minní àkarára írirasu áuqaqa. Ínnee miqíqa umeé nífaqa kooroo ifáqa qáfeefoora.

21

Fífau aináinira fáiqi kiqa máriasasaa rakísira óosana.
(Lo 15:12-18)

¹ Ánutufa Mooseena qímaminoo qináu. Anée maa sandufána Isaraee máqannaasa qímannimi. ² Ínnee Heeburu máqannaasa aináinira faiqi munnimmannái feefaurúma-saifanoo mifá ínni faqa moodáannai taikásee dínni ani moodáa 6 marasée áukuana aináina másainaqa dínni ani qaaraikínaqa ⁷ dóo quqásaifanoo káqi fúani. Idukínnana ákiiqara sía feefauríani. ³ Mifá adeedaaná máridanoo aní aináinira fáiqikinoo máriinafa ámaqa fírarinoo sía ánaasee máree fúannoo. Kafa ánaasee faqáafa ínni aináinira fáiqi kinóo máriinafa ámaqa finoo amaná narí ánaaqa áfiqée fúannoo. ⁴ Miná feefaurú miná rakísiifa ánaasee áminanoo mifá faiqi maqaséenoo máriinanoo miná aukuaana taikáinanoo ánaasee faqa faiqi faqa miqóo quqáseenoo káqisamu ámaqa fuani. Mi anaaseená faqa miná faiqi faqa rakísiranaindi kai márifaranoo.

⁵ Aináinira fásiqa fannoo narí faiqi ánaaseera ámuqusinanoo sía amana uqáanau-ree qímaseenoo ⁶ qinée qeeqá rakísiranara dídimarifaqa qímaseenoo sía qinée taikásee fuanáura káqi rumbáranaki márianauree qímasainanoo miná rakísirafa miná qumáreenoo amaana máaqaqi múnuseenoo qúka qumáreenoo kooqí mámmaaqai áaqoo ruqíaani. Ruqíasainanoo mi fasiqáfa náaruara aináinira fáiqi máriinanoo miqóo kúquanoo.

⁷ Faiqí moó fannoo narí áraamuna aináinira mánaaqaikianífeera amisáinanoo sía aináinira fásiqauqa idukú nisaandee másee idukúsaina fúannoo. ⁸ Mi manaaqána aináina faqaafa feefaurú méeqéenoo narí aináiniranaki quqásee qínaaqara máraanauree qímasee máriinoo ákooqaifanoo sía mareenoo. Miqínannái mi manaaqána mandáikama ámaqaseenoo sía ánaamuru nimisée feefaurú máraannoo. Narí ákoofa kai kaifáa feefauríannoo. ⁹ Faiqí moó fannoo narí faiqi ámiraree qímaseenoo aináinira mánaaqa feefaurú máseenoo narí áraamunara foora rakísiani. ¹⁰ Faiqí moó fannoo ánaasee faqaafa moó maraséenoo indaarúqaana nárana faqa qamunna faqa miná aináina dadaaqírana faqa sía minnísaani, óoqai ùndée kai íani. ¹¹ Mi fasiqáfa indaarúqaana sía mi ainaináusa andeeeqá ámaqeenoo mi fasiqáfa mi anaaseená aiqáinanoo fínanoo sía feefaurú máraanoo.

Rákirana andeeqára sándufa.

¹² Faiqí moó fannoo moo fásiqa kuqárusáinaqa narí faqa kai kuqáruaqa. ¹³ Faiqí moó fannoo sía moó fásiqa áuqu qímasee árinafa mifá amaná qinée ínni útaaqama nímaqa qáunna máqusanaki kéeqafinoo asumu máriannoo. ¹⁴ Yáfee moó fannoo moónara áranaqainanoo áuqu qímasee árinafa mifa faqa kúquani. Qiní aidarái mifá óonu kukéeqafi asumu márianauree qínaqa ínnee mindáraana rarisámasee kuqá áruaqa. ¹⁵ Yáfee moó fannoo narí ánoona ákoona nárinaqa ínnee miná kuqá áruaqa.

¹⁶ Faiqí moó fannoo moó fásiqa mareeqeenoo narí aináinira fáiqi kée íannoo fee moó átinai nimisée feefaurú fée márainnana kuqá áruaqa.

¹⁷ Yáfee moó fannoo narí ánoona ákoona mandá úfa qímannimaqáinnana miná kuqámma áruaqa.

¹⁸⁻¹⁹ Faiqí misá tínooramámaree fídaqa faiqí moó fannoo mooná óoni samu fée sáamu samu fée arusáinanoo sía kúqirai aurída máriinanoo fíndifinoo nímarinaqa ínnee miná akiiqara ári fásiqana sía aupúrarana ámiaqa. Árinna fásiqafa narí qarisaa máriinanoo fíndifinoo mádaanai sáunúsaa óoquree ururée írana amanaikínanoo ári fásiqafa miná feefaurú auríranaki máriinna fáasaana amana kai feefaurú amisée minásaa rakísi márinanoo fíndi fuani. ²⁰ Faiqí moó fannoo narí feefaurúmmáqai aináinira fásiqa nee mánaaqa nee sáamu qumáree arusáinanoo aaqee kúqinaqa ínnee miná ákiiqara narí faqa moó ápurarana ámiaqa. ²¹ Mi ainainira fasiqá née manaaqá née sía aaqee kúqirai moodáa éenda fée qaara eenda fée káqi máriinanoo kúqinaqa ínnee sía miná úriqararafa miná árinna ákiiqara ámiaqa. Narí aináinira fáiqiara aupúrama ámaqáifa narí árianasaa ititéenoo.

²² Faiqí rákinnanaki moó fásiqa fánnoo ámuuqa faqáa ánaasee arusáinanoo kúqira fáiqi maqaséeno miná ánoofa káqi márinnanoo mi anaaseená afaaqi fannóo nána féefauruaree iráinanoo mi fasiqáfa feefauriánnoo. Síasauqa eedóo qínna féefauruná kai ámiánnoo. ²³ Mi anaaseefá moó ápurarana márínaqa miná árinna fasiqana faqa mi aupuraranná kai ámiaqa. Kuqá árinaqa narí faqa kuqá áruaqa. ²⁴ Nífu dimbásainaqa narí áfu faqa dimbáaqa. Nífaí itairísainaqa narí áfai faqa itairíaqa. Nísauku raudásainaqa narí ásauku faqa raudáaqa. Niku itairísainaqa narí áiku faqa itairíaqa. ²⁵ Idatí raqúru níminaqa narí faqa idáti raqúru ámiaqa. Kaakadi nárínaqa narí faqa kaakadi áruaqa. Sáamu nárínaqa narí faqa sáamu áruaqa.

²⁶ Faiqí moó fannoo narí aináinira mánaaqa fée fásiqa fée arumáreenoo áfu qimbáseenoo miná ákiiqara idukúsee aiqáinanoo ámaaqa fuani. ²⁷ Kafaá mifá narí aináinira fásiqa fée mánaaqa fée arumáree áfai itairíseenoo miná ákiiqara idukúsee aiqáinanoo ámaaqa fuani.

Burimakáu fannoo áaqama sáinnana andeeqára ufa.

²⁸ Burimakáu ákoona fánnoo faiqí fée ánaasee fée kuqá narusáinaqa óoni samu mi burimakau akoonná kuqá aruséeqa miná amaquí sía naaqa. Mi burimakau akoonná arusáifannoo mína ákoona aupúrarana ámirafa sía máriánnoo. ²⁹ Mi burimakau akoonnáfa óoqai faiqí narí márifa márídanoo kafáa moo fásiqa kuqá árinaqa miná ákoofa sía quqúsaki mara quqáinanoo kafaá nárínaqa miná ákiiqara óoni samu mi burimakau ná kuqá aruséeqa miná ákoona faqa kuqá áruaqa. ³⁰ Kúqina ákiiqara áqira feefaurúara óoqai áuqu rámaqaana amana kái áquseenoo narí kúqiranasaa ititánnoo. ³¹ Burimakau ákoona moó fannoo mánaaqa fee akoonaiqí fee narusáinaqa ínnee óoqai qímaqaá ufa máu kai fuaqa. ³² Burimakáu ákoona moó fannoo aináinira kúmaaraa fée mánaaqee narusáinaqa mi burimakau ná ákoofa aináinira fáiqi úriqararana firaa feefaurú ámiánnoo.

³³⁻³⁴ Faiqí moó fannoo madika indufúseenoo rafáaqafu qáinanoo moó fánnoo óonu miná rafáqaamma sáinanoo burimakáu fée doonkí fée minakí áqufíqa kúqifanoo, madika áfu rafaqáa ifá mi aandauná ákiiqara feefaurú máseenoo naríara mi aandauná máraanoo. Faiqí moó fánnoo madika indufúsee sía rafáaqa fínanoo aandáuqa minakí áqufíqa kúqifanoo mi fasiqáfa aandáu ákoona feefaurú amiséeno naríara mi aandauná máraannoo. ³⁵ Moo fásiqa burimakáu ákoona fannoo mooná burimakáu ákoona arusáinaqa burimakau ákoona káqi mári burimakau ná máreeqee moosáa quqásee feefaurú marasée miqandá mi munnimána raináqaraasa mándee kúqira búrimakau qámbaraana aukúqaraasa másee moó fannoo dínni márína moó fannoo dínni máraaqa. ³⁶ Mi burimakau akoonnáfa óoqai narí máru burimakau fá márifanoo miná ákoofa sía quqúsaki quqáinanoo mooná burimakáu kuqá arusáinanoo miná ákiiqara moó káqi mári burimakau ná amiséeno kúqirana naríara máraannoo.

22

Áaqarana andeeqára sándufa.

¹ Faiqí moó fánnoo burimakáu fée sipsípa fée qúmмуara mámaree múnu mooná amisée feefaurú márína fée arusáina fée mi fasiqáfa moodáa burimakau ákiiqara moodáannai qísauku burimakáu mína ámiánnoo. Moodáa sipsípa qúmмуarínnana ákiiqara qaara faqa qaara fáqa sipsípa ámiánnoo.

²⁻⁴ Mi fasiqáfa narí qúmмуarirana ákiiqara feefauriánnoo. Moó áinaina sía márínaqa mi fasiqána maréeqee moó máqanna nimisée miná feefauru maréeqee mifá qúmмуarina ákiiqara nímiaqa. Mi fasiqáfa burimakáu fée doonkí fée sipsípa fée maraqáinafa káqi riri márinnanoo qaaraqánda miná ákiiqara nímiáni. Eendákinai qúmмуarira fásiqa fánnoo máaqa ruiqásee kéeqainaqa miná qumárasee kuqá arusáinafa sía mína ákiiqara ufa máraannoo. Fáasaana miqí márínaqa kuqá árinna fásiqafa miná ákiiqara ufa máraannoo.

⁵ Faiqí moó fannoo narí burimakáu fee sipsípa fee ándanda née márínana sía ámiqim-másee rakísinanoo mooná áfuqáki kéeqafi nárana náinanóo miná ákiiqara nárana faqaana narí áfuqákinána ámiqirana kai unakú máree múnu ámiánnoo.

⁶ Faiqí moó fánnoo narí áfuaki idá arasáinanóo qámammareenoo mooná áfuqa qéenoo nárana unakú quqáqáinnana qámasáinanoo miná ákiiqara idárai fásiqafa miná ámiannoo.

⁷ Faiqí moó fánnoo munnimma moó fásiqasaa quqásaina márinanoo moó fásiqa fánnoo qúmmuari márinaqa paqúri másaifanoo miná ákiaqara qaara kari feefaurú ámiannoo. ⁸ Qúmmuari fasiqana ínnee sía paquríqa munnimmasáa rakísii fasiqana áfiqamaree innaaru qímaria maqusánaki múnusee iráifanoo mifa narí amana aiqámásee kúqaa sía qinée máree fée qíannoo. ⁹ Aiqáma áinainara áanooqiranaki burimakáura faqa doonkíuqara faqa sipsípauqa faqa qamunnara faqa akaqá áinainara faqa qiníndi kài fée qímasee áanoo qínna fásiqa qanda nífiqámaree innaaru qímariaqoo nífiqee ániaqa. Ánutufa yánaree únnaqiifoo qínafa mifá miná ákiiqara qaara karí feefaurú ámiannoo.

¹⁰ Faiqí moó fannóo mooná doonkí fee burimakáu fée sipsípa fée moó áandau fée rakísi márinanoo moó áandau fánnoo kúqinoo fée nána áfaaqee mandáikinanoo fée namuqáa fée mara máraafanoo moó fásiqa fánnoo sía miná uqa qáfeenoo. ¹¹ Mi aandausa sáa rakísirafa innaaru qímariaqoo óonureenoo amana aqíqámáseenoo qinée sía uqanna mi aandausá úmmuari fée qíani. Mi aandausá sía úmmuarifánnoo aandáu ákoofa minára amanámmifoo qímasee sía miná ákiiqara rakísiinainnai feefaurú máraannoo.

¹² Kúqaa mi fasiqáfa úmmuarinoo mifá aandáu ákoona miná ákiiqara feefaurú ámiannoo.

¹³ Káasau fáini mi aandauná arunéenoo fée miná rakísi mári fásiqafa miná asausífee ámudaani fee mara miná ákoona uqáfíqáseenoo sía miná ákiiqara feefauríannoo.

¹⁴ Faiqí moó fánnoo mooná aandáu akaqá áinainirana dadaaqíanífeera marasáinanoo kúquannoo fée ámudaani itairínoo fée mi aandauná ákoofa uqanna sía márinanoo úfaasu márai fásiqafa feefauríannoo. ¹⁵ Mi aandauná ákoofa uqanna miná áfusaa miqífanoo sía miná ákiiqara feefaurú aandáu ákoona ámiannoo. Ufaasú feefaurú másaafanoo aináinirana dadaaqí mári aandaufá kúquannoo fée ámudaani itairíannoo fée feefaurú máqai fa miqíannoo.

Akaqá sándufauqa.

¹⁶ Faiqí moó fánnoo mánaaqa moó faiqí moó sía útáaqama ámaqarana sararammá ámaqaseenoo mi fasiqáfa márarara miná ákoona feefaurú amiséenoo marasáinanoo miná ánaaqaikinoo máriannoo. ¹⁷ Mi manaaqána ákoofa mi fasiqánara ákoosáinanoo sía narí áraamuna máraannee qínanoo mi fasiqáfa fúka mánaaqa feefaurí máriana amana kài miná ákoona ámiannoo.

¹⁸ Áukainaina máraqanua ánaaseesa kuqá náruaqa.

¹⁹ Faiqí moó fánnoo aandáu ámuuaqa akaráinnana miná kuqá áruaqa.

²⁰ Qíní Yáaweesa kai aandáu tatufírana suqá qímiaqa. Moó únnaqira ánutuna tatufírana suqá áminnana kuqá áruaqa.

²¹ Ínnee óoqai Isípa maqasaa ánaamuru márunaki mandáinainaki márunnara irisée sía ánaamuru ínniki márinausa mandáikammá nímaqaaqa.

²² Ínnee adeedaana ánaasee fee fíaiqi fáiqi fee sía mandáikamma nímaqáaqa. ²³ Ínnee miqífaqa misá qíní dáraifaqa qinée Yáaweesa írianaura. ²⁴ Qíní qírana qáinaqa rákiranaki ínni kuqá náruanaura. Narusánaqa ínni nínaaqmaaka adeedaana máriafaqa ínni faiqi námu fíaiqi márifaranoo.

²⁵ Ínniki qari qini Yáaweesa faiqí ánaasee moó fánnoo munnimmara sárau ímárinanna úfaasu munnimma áminana sía úfaasu munnimma nímmariasaa náanna ráaqa. Misa nimiséeqa nárindi ákiiqara maraséeqa aabaa fáqa maráidaqa. Ínnee innéeqáindi akiiqará kai máraaqa. ²⁶ Ínnikiqari faiqí moó fánnoo aní aináina ufaasú maraséenoo kafáa ámianauree qímasee narí suara síuta amiséenoo minánnoo narí ámianinna áinainara kóroo ídanoo kúqaa ámianauree qídanoo. Miqí qínana anee súani áfu sía kéeqanoo márinana miná suara síuta kái káqi narí ámia. ²⁷ Mi suara siutáfa tootooqírana ámianifeera quqáqaina marifanoo nánee moo áinaina ákúsee faiqáannoo. Anee sía áminanoo suara árinanoo qinée únannai innaaru qínaqa qínee miná ufa írianaura. Qinée káaqa faiqíara qimudádo qímarunaua máridaqa miqíanaura.

²⁸ Innee sía qiní Ánutusara mandá úfa qiaqa. Ínniqa rakísirausara faqa sía miqí qiaqa.

²⁹ Innee fúka nárana afiàna néeqa sakuma fáqa uáinna faqa oorífa fadameena faqa ínneeqa óoqa fáiqi faqa qiní Ánutusa náaree qímiaqa. ³⁰ Inneeqa burimakáù sipsípa óoqásaa maqarana ákoonauqa dínni taikáseenoo dínni óonu qaara marasée 7 faasaana narí ánoona faqa máriséenoo dínni óonu qaaramoó 8 fáasaanaikínaqa miná arusée tatúfirana suqá qímiaqa.

³¹ Innee qiní faiqí ánaasee márianara káasau faíni fannoo aru quqáqainna áandauna amaí sía suqásee naaqa. Fainí mara nímifaqa naaqa.

23

Isaraee máqannaasa andeeqára óosana áuqaaqa.

¹ Innee aatáta qáara únna ufa iriséeqa sía mooná múnu qímamia. Innee sía áaqee mári fásiqana únna úfannái miná dadaaqiaqa.

² Kóotaki óonureeqa moómoosa únna ufa qífana anée sía misá dadaaqia. Misa ufakí kikíqa máfi andeeqára ufa mara fúrufarifana sía misá dadaaqia. ³ Kudi fasiqa moó fánnoo kóotaki kikíqa máfinana sía kudi márinnana roo qímasee dadaaqia. Andeeqára nara kai qiaqa.

⁴ Innee ínneeqa namuqáa burimakáu fee doonkí fee fúrufariqa nífaqa ínnee qá-famáseeqa máree narí ákoonoona múnú ámiaqa. ⁵ Mi fasiqána doonkí fannoo ummaara mara máree fídanoo aanái sámurinoo márinaqa ínnee óonu qáfee sía fiàaqaráqa dadaaqí uqéera aisaaqa.

⁶ Kudi fásiqa fannóo kóotaki márinaqa ínnee sía minára mandá fasiqee qímasee andeeqára oosana sía miná ámiaqa. ⁷ Innee sía únna qímasee kóotaki aqoónnana kíkíqa úsua. Sía andeeqárausa numóo siáisa fifau kúqiranaki mara quqánnisaa. Qinée Ánutusa mi manda ainainná áuqáinnana kuqá áruanauranoo.

⁸ Moó fánnoo maqándanai kóotaki minásaa roo qíannee munnimma áminana sía uqanna máraa. Miqíra múnnima fánnoo faiqí nífu dimbarausaikamma sáifaqa sía andeeqárana qáfaidaqa. Andeeqára fásiqa faqa mara fúrufaramma ásaidanoo.

⁹ Innee óoqai Isípa maqasaa márídaqa ánaamuru áupurarana qáfeeusa máriafanoo minára ínnee sía quandáfi ánaamuru ínne faqa márinausa mandáikammá nímaqaaqa.

Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 ákuanara faqa sabátara faqa qíra sándufa.

¹⁰ Inneeqa maqá úmmaqu née maría maqánaki minakí dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 aukuana úmmaqusaidaqa unakúsaidaqa naaqa. ¹¹ Miqíqa fifi ínaqa qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 ákuanasaa sáifanoo maqá fánnoo idooáni. Mi maqánasaa moo áinaina kambíqáinnana sía unakú naaqa. Kudi fásiqauqa miná naaqa. Misá náidaqa andaanauqa máfi sáinnana káasau áandauqa naaqa. Inneeqa uáinna áfuqa faqa oorífa sáqari faqa miqí kai iaqa.

¹² Innee moodáannai qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana aináini-aqa. Aináiniqa fifi ínaqa dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaanasaa sía aináiniqa. Inni aináinira fáiqiuqa faqa ánaamuru ínne aináini márinausa faqa ínne aandáuqa faqa aiqáma idooaaqa.

¹³ Qinée Yáaweesa aiqáma ufa qímarúnnana iriaqa. Innee maa amaana ufáusa ámiqimasee irimáree fuaqa. Sía únna ánutusara innaaru qiaqa. Sía uqanna misá nuqu raaqa.

Qaaramoó úriqarara fáasaana amaana qíra fáasaana. (Rafúdoo 34:18-26; Lo 16:1-17)

¹⁴ Aiqáma ákuanaki qaarammoó kári oomáqa sakasée náidaqa qiní Ánutusara innaaruqiaqa.

¹⁵ Innee Isípa máqa máaqaindari ánu quqoonnána Abiba qúqoonasaa qinée qíman-nimíafannandee íqa innooqée mári pauraqána sía áqira beréeta náidaqa asasiaqa. Mi

oomaqánaki 7 fáasaanasáa sía innooqée mari pauraqána áqira bereeta náaqa. Ínnee qiní qimooqíraee qímasee sía káqi ániaqa. Qiní tatúfirana suqára áinaina faqa máree ániaqa.

¹⁶ Fúkakinaana unakúsee óomaqa sakasée asasídaqa námaseeqa ínneeqa nárana úmmaquqaana óosanarasee unakú naaqa. Saqári aqama akuqáinaqa ínnee miná tiqísee auqaánai márídaqa moó óomaqa sakasée náida asasiaqa.

¹⁷ Aiqáma aukuana mi qaaramoo oomaqiránakina aiqáma Isaraee máqanna fásiqauqa aniréeqa qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa qimooqiaqa.

¹⁸ Ínnee aandáunnoo qiní tatúfirana suqá qímiraree qímasee sía innooqée mari pauraqána áqira beréeta námu fáqa moodáanaki suqáaqa. Tatúfira áandau fadaméena fánnoo sía faiqée kanánaana káqi máriani aaqee kái aiqáma idáki áqusaifanoo qáma taikáfuani.

¹⁹ Aiqáma aukuana ínnee fúkakinaa nárana unakú maree qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa amaana máqaki máree ániaqa. Ínnee sipsípa ánaaqi fée mimí ánaaqi fée arusée sía narí ánoona náamma anoonannai suqáaqa.

Ánutufa Isaraee máqannaasa naamúaqira ufa faqa qíma afeekaikíra úfa faqa níminau.

²⁰ Ánutufa kafáa qinau. Qinée qeeqá kai qeeqá Qangiroo aqiqáananoo mifá qumurée ínni indaarú níkidanoo ínnisaa rakísi márínaqa qinee ínni deedaqammá nísaaafanna máqa máaqanaki fifáranoo. ²¹ Ínnee mi qangiroofá qínnandee iaqa. Sía miná ufa rukíaaqa. Qinee miná aiqáunanóo qumu márínara sía miná ufa rukíaaqa. Mifá sía ínni mandá óosana ákiiqara nífáuaannoo. ²² Ínnee miná ufa irisée andeeqásee qinée qúnnufa mau kai fífaqa qinée ínni namuqáauqa faqa rákuanaura. ²³ Qiní qangiroo fannoo ínni indaarú níkínoo nífiqee Amoorá máqa máaqa faqa Heeta máqa máaqa faqa Perisita máqa máaqa faqa Kannaana máqa máaqa faqa Hifitana máqa máaqa faqa Yeebusa máqa máaqaki máriasa faqa nárú taikáseenoo ínni miqóo quqánnisaannoo. ²⁴ Ínnee miqóo óonu márídaqa sía misá únna qíra anutusara niqoori sáunu arafí innaaru qiaqa. Sía misá innaaru qímariandee iaqa. Ínnee misá únna ánutusa túri taari máseeqa óoni rakíaaqée minára innaaru qímariana raudáandamméeqee áqusaqa. ²⁵ Ínnee qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa qimooqífaqa qinée nárana faqa nammári faqa ínni nimiséeqa ínni auríranauqa mara áqunnisáanaura. ²⁶ Ínnee Yáaweena kai amooqífaqa sía ánaaseeuqa eedáda faiqi máqee faranoo. Sía moó áafa ánaasee máriannoo. Ínnee sía dauní kúqifara, kísaaqasaa márifaranoo.

²⁷ Qinée ínni nífiqee fídaqa ínni namuqáa qiníara rufírarana nimiséeqa ínni faqa rákinausa fúrufarirana nímiánaura. Nimiséeqa qánaqa ínni namuqáauqa quqásee sandéefara. ²⁸ Qinée ukaqá nímmari doodaanína ínni namuqáaki quqásaana ukaqá níminaqa náaqoo nífu fúrufarináqa sandée faránnoo. Ínnee fímarifaqa qinée Hifita máqannaasa faqa Kannaana máqannaasa faqa Heeta máqannaasa faqa nífaqasánaqa ínnee miqóo óonu márifaranoo. ²⁹ Qinée sía moodáa aukuanaki ínni namuqáa rapatutumá áquanaura. Qinée miqímmá sáananoo naakundúka máfinaqa kásau áandauqa moómoo mi maqa maaqánaki márídaqa ínni nárífoora. ³⁰ Qinee misára qánaqa misá moodáa kai qaara kái ídaqa taikáfifaqa ínnee moómoo kámmafi amana mi maqa maaqána máree faránnoo.

³¹ Qinée ínni óosu maaqímasee óosumma nísaaanaura. Dínni taatuqée námmani máriannoo. Dínni Firistia ooruku námmani máriannoo, dínni aadána máqa máaqa máriannoo, dínni Eufarateesa námmani máriannoo. Qinee ínni afeeka nímiánaqa ínnee mi maqa maaqánaki fímarifaqa qinee ínni namuqáa rapatutu iqá fímaríanaqa ínnee misá maqa máaqa máreefaranoo. ³² Ínnee sía uqanna misá ufara eedóo qímasee moodáanaki kára úfa qiaqa. Misá únna ánutusara faqa sía uqanna moodáanaki kiaqa. ³³ Mi maqannáasa sía ínni maqa máaqaki máriaqa. Ínnee miqífaqa misá ínni maréeqee qiní numóokamma qímaqara tínai quqéefaranoo. Ínnee misá únna anutusa nimooqífanoo mifá ínni ninuka úfanara foora fufínoo máriannoo.

24

Yáaweefa Isaraee máqannaasa faqa moodáanaki kinau.

¹ Ánutufa aiqáma úfauqa Mooseena qímamiseenoo kafáa maaqí qinau. Moosee anée faqa Áaroonaa faqa Nadabana faqa Abiquna faqa Isaraee máqanna rakísirausa 70 úriqararausa faqa nífiqa maree ururéeqa níanasaa kummáramáfinaqa qiniara innaaru qídaqa qimooqiaqa. ² Moosee anée kai adeedí ánia. Sía akaqá rakísirausa qini daaqa ániaqa. Faiqí ánaasee faqa sía uqanna áqanai úruaqa.

³ Mooseefa óoqureenoo faiqí ánaasee Yáaweena sándufa aiqáma qímannimisoofaqá misá maaqí qímasee moodáa kari nóo raqámaree qiqau. Yáaweefa qindée íqa maasá aiqáma áinaina áuqaanaura. ⁴ Miqí qímasoofanoo Mooseefa Yáaweena sándufa aiqáma ákara rinau. Ákara rúmaseenoo kanánaana iáqoofanoo áqana áikunni aandáu tutúfira qáinda áuqinai. Áuquseenoo óoni qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 óoni maraséenoo qaindá fíqu fíqumma Isaraeena faiqi námu nimana kái rakíqá-nau. ⁵ Rakíqaseenoo kumaaráuqa qímannimufaqa burimakáu arusée munu Ánutuna tatúfirana suqáqau. Mi tatufira aandaúna Isaraee máqannaasa faqa Ánutuna faqa moodáanaki suqíra tatufiraneé qiqau. ⁶ Misá arusoofanóo Mooseefa burimakáu fidíka akaqána difáaníkiaqa sakaséenoo káqi máruna qumáreenoo aidarái rurúfinai. ⁷ Rurúfa máseenoo Ákíiseenoo Mooseefa Ánutufa moodáanaki kára ufa qímaqoo bukana ákara rúmáqoona máree fíndifinoo aiqáma minakínaa úfa ásaana rúmasee firaqóo faiqí ánaasee qímanniminai. Misá iriséeqa qiqau. Maasá Yáaweena mi sandaufána aiqáma irisée áfaqáanaura.

⁸ Mooseefa misá úfa iriséenoo difáanikinaa fidika káqi máruna indakú faiqí ánaasee kíaqa áqidanoo qinai. Ánutufa maa sanda ufáusa nímuqooqari maa fidikáfa Ánutufa ínni faqa moodáanaki kuná afeekaikámmá nímaqaidanoo.

⁹ Miqí qímaseenoo Mooseefa Áaroonaa faqa Nadabana faqa Abiqufana faqa Isaraee máqanna úriqararausa 70 faqa nífiqeenoo áqanasaa óorufinai. ¹⁰ Óorureeqa miqóo misá Isaraee máqanna Ánutuna qáfaqau. Miná áiku ámeemaanai innaarúna kudi-mandára foorá íra óoniúqa miná auqu safiree fée qimaru oonísa ausirírafáuqa márínai. ¹¹ Misa Ánutuna qáfoofanoo sía misá nárínai. Misá miqóo moodáanaki suqúfu faqá nárana nammári naqau.

Mooseefa Sinái áaqana saa óoru fínai

¹² Misá námasoofanoo Ánutufa Mooseena qímaminai. Anée áaqanai qinée márunnannai úrua. Ururáinaqa qinée qeeqá sándufa anée faiqí ánaasee naakápáanneera qaara oonisáa ákara rúma amíànaura.

¹³ Mooseefa miná iriséenoo narí dadaaqímaruna Yoosuaana faqa deedaqammá séeqa Mooseefa áaqanai Yáaweefa márunnai óoru fínai. ¹⁴ Óoru fídanoo Mooseefa Isaraee máqanna úriqararausa maaqí qímasee qímanniminai. Ínnee maaqóo úiqaana máqusaki márídaqa maaqandá qífeesiaqa. Áaroonafa faqa Hurafa faqa ínni faqa maaqóo márifaranoo. Akaqásaki ufa rainárafa kambíqáinaqa miqandá andeeqá nímaqeefaranoo.

¹⁵ Miqí qímasee qímannimiséenoo Mooseefa áaqanai óorufufanoo qasuru fánnoo áaqana rafáaqa fínai. ¹⁶ Yáaweefa káaqa qárafa áaqana aaqá qumuroonára Sinái áaqana saa qasuru qúminai. Isaraee máqannaasa mi kaaqa qaranná qáfoofanóo áqanasaa firaa ida qéera foorá qímarinai. Dínni ani moodáa marasée 6 faasaanná qasuru fannoo áaqana rafáaqa fínoo márínai. Dínni ani qaara qánda marasée 7 fáasaanna Yáaweefa qasurukíqari Mooseenara maí úruanneé qinai. ¹⁷ Faiqí ánaasee afaasásaa márusa áaqana qáfeeqa náaquqara kúdifaannámmiífoo qiqau. Ánutuna káaqa qárafa áaqana saa firaqóo idáùruara foorá ímarinai. ¹⁸ Mooseefa áaqanai óoru fídanoo qasurukí kéeqàkufanoo áaqanasa óoru qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 eendáki faqa fáasaana faqa márínai.

25

Faiqí ánaasee Ánutuna náaquqara úiqaana máqa usakára áinainauqa ámiaqa.
(Rafúdo 35:4-9)

¹ Mi aaqannánasaa Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Anée Isaraee máqannaasa qímanniminaqa misa ósana ósana ainaina qiní qímiani qínnana qímiaqa. Faiqí ánaasee qiní qímirara nídinaqa mínisáinna ainaina anée mara quqáà. ³⁻⁵ Maa ainaináusa maree ánifaránoo. Kóora faqa siruáa faqa booroosá faqa ámiqira qámunna faqa dirindáasi ákira sipsípa ásausí faqa pánnoona ákira sipsípa ásausí faqa faéena ákira sipsípa ásausí faqa mimmi ásausínnai áuqira qámunna faqa sipsípa ákoona apatasáa faéena ákirana faqa ooruku námmariki mári firaa noodaaná apata faqa akasia sáqari ámiqira sáqari faqa máree mínisaifana mara quqáà. ⁶ Qóoma qumbí maría fadameenná faqa aanáiqikirausa áki maria ósana ósana fadameenná faqa moó pauraqa idá arasaafanóo múninoo ámiqira áfundi marí pauraqána faqa míni ámiaqa. ⁷ Firaa feefaurú áqi maríá ónisa faqa aká ámiqira óniyuqa faqa aanáiqikirausa eefooda qámunnasaa faqa nímuqusasaa rumbée márianasaa faqa atooqáaqa.

⁸ Isaraee máqannaasa qímanniminaqa qiní náaquqara uiqaana maqa usakásáifaqa qinée misá qámabaanai márianaura. ⁹ Ínnee úiqaana maqá faqa minakínaa áiqama áinaina faqa qinée naakápáunandee miqi kai másee áuquaqa.

Ínnee moodáanaki kira bukísa áuquaqa.
(Rafúdo 37:1-9)

¹⁰ Ínnee akasia sáqari marasée minánnai moodáanaki kira bookísa áuquaqa. Mina kísaaqa 110 centimetres amana auquaqa. Miná qusándanai faqa miná kúradarafa faqa amana amana kái 66 centimetres amana auquaqa. ¹¹ Ínnee ámiqira kóora marasée túrimásai ausi rúmafinaqa minánnai kai bookísa adisáa faqa aundurái faqa ititáaqa. Mi bookísana áfaimau kóorannai ámatookika masee rafáaqafuaqa. ¹² Ínnee kóorannai qaindúsi fandínnana ámaaqa qaara faqa qaara faqa 4 áuqusee aiqáma áikusaa quqáaqa. Dínni áikusaa qaara qánda dínni áikusaa qaara qánda quqáaqa. ¹³ Akasia sáqari qaindúsi fandínnai qanda kóora túrimandee ausirúma qumáree minánnai kukúqiaqa. ¹⁴ Kukúqa máseeqa dínni dínni ámaaqa áuquqainnanaki áusúaqa. ¹⁵ Miqímmáseeqa sía radúkúaqa, sáifanoo miqínoo máriani. ¹⁶ Miqímma sáifaqa kásooqee qaara oonísáa qeeqá sánda ufa ákara rúma nímiánaqa minakí quqáaqa.

¹⁷ Bukísa áfu faqa Kóorannai kai áuquaqa. Miná kísaaqa 110 centimetres amana máriani. Miná qusa 66 centimetres amana máriani. ¹⁸ Ínnee kóoraa túrimaseeqa bukísa afu áuquseeqa minánnai kai dínni dínni qangiroo qaara qánda nimana áuquaqa. ¹⁹ Áfu dínni átinni moó qángiroo amana áuqusee dínni moó qángiroo amana áuquaqa. Áfu fáqa mi qángiroo qandá nimana faqa moodáa kóorannai kai áuquaqa. ²⁰ Mi qángiroo qánda bukísa áfusaa quqásaiifaqa nóori narí qáfee narí qáfee iaqa. Miqandá níqoosa uqéerasaifanoo bookísa áfusaa ititánoo máriani. ²¹ Qaara oonísaa sánda ufa márina mi bukísanaki quqásee áfu rafáaqafuaqa. ²² Qinée ínni faqa miqóo moodáanakika máfiqa bukísa áfusaa qaara qángiroo qámabaana máridaqa qeeqá sánda ufa ínni Isaraee máqannaasa nímanaura.

Ínnee aiku faqa teebóora áuqusee Yáaweena áminna feemuna miqóo quqáaqa.
(Rafúdo 37:10-16)

²³ Ínnee akasia sáqarinnoo teebóora áuqauqa. Miná kísaaqa 88 centimetres máriani. Miná qúsandanai 44 centimetres miná kurádarafa 66 centimetres máriani. ²⁴ Ínnee ámiqira kóora marasée túrimásaiifanóo ausirúma fínaqa minánnai teebóora rafáaqa fúsee kafáa moónnái teebóora átiqara fíqu fíqumma ráfáaqa fuaqa. ²⁵ Ínnee teebóora átiqara fíqu fíqumma 8 centimetres amana ititásee miná áfaimau kóorannai rafáaqa fuaqa. ²⁶ Ínnee kóorannai qaindúsifandínnana ámaaqa 4 áuqusee teebóora áiqama áiku námusaa quqáaqa. ²⁷ Teebóora áfái ameemaandanai qaindúsirana ámaaqa

áúquaqa. ²⁸ Qaindúsifandínna saqári qanda akasia saqári atekásee kóorannai miná kukú iaqa. ²⁹ Ámiqira kóorannai kai teebóorasaa quqeebandínna pirita kaafáusa faqa kísaaqa káafauqa faqa úainna adíara pirita uqnaurírana faqa áúquaqa. ³⁰ Qíní qímifandinna béreetana mi teebooránasaa quqáqai fanoo aiqáma kári qíní moodáanaki kára búkisa aaqá máriani.

Ínnee qóoma qumbíandínna áikana áúquaqa.
(Rafúdo 37:17-24)

³¹ Ínnee qóoma qumbíandínna áikana ámiqira kóorannai áuquà. Ínnee kóra túriiseeqa minánnai kai qóoma áika óosana faqa adaká faqa ásaanauqa faqa áúquaqa. Mi asanáusa sáa mi kooránannái kaí taatuqée aqama áfufeenári marindee máseeqa áuqusaifanoo káafara foorá afisú ámaqánoo máriani. ³² Mi qooma aikáusa qísauku dínna taikásee dínna ani moodáa marasée 6 máriani. Dínna qaaramoó dínna qaaramoó máriani. ³³ Aiqáma mi asaana namúna atimau kóorannai taatuqée aqama áfufeenári marindee másee afaqa áúquaqa. Mi afufenaariráfa téeqnóorina aqamara foorá márufafa mi asaana namúna sáa áúquaqa. ³⁴ Miná adakásaa qaara fáqa qaara fáqa 4 sáa taatuqée aqama téeqnóorina aqamara foorá áúquaqa. ³⁵ Moodáa aqama indaarúqaa ásaana qara ameemaanai máriani. Kafaa miná múrufi ásaana qara ámeemáanai moó aqama máriani. Kafaa miná múrufi ásaana qara ámeemáanai moó máriani. ³⁶ Ámiqira kóra túriiseeqa minánnai kaí óosana faqa ásaanauqa faqa áfufeenárirana faqa áuquàqa.

³⁷ Miqímmáseenana dínna taikásee dínna ani qaara qánda marasée 7 qóoma áuqusee mi asanáusa áti mau quqáa. Quqáseenana mara quandásáinanoo mi qoomáusa káaqa qárafá sía káqinni fúani. Máaqa aundurái kai káaqa qáani. ³⁸ Miná úfaqa faqa futuffta faqa ámiqira kóorannai kái áúquaqa. ³⁹ Qóoma quqára áika ámiqira kóorannai 35 kilogram ummaara amana kái marasée áúquaqa. ⁴⁰ Moosee qinée áaqanasaa aní qímamúnandee aiqáma áinaina miqíkaimmásee andeeqásee áuqua.

26

Ínnee Ánutuna úiqaana máqa usakáaqa.
(Rafúdo 36:8-38)

¹ Ínnee qíní náaquqara úiqaana máqasaa ákifandínna qamunna kísaaqa maaqímásee áúquaqa. Sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée ámiqira qamunna áuqusee áqoosa faqáa áandau amana áuqusee minásaa atooqásee akúniaqa. Miqímmásee mináquqannai ínnee qísaukuqára taikásee 10 firaa qamunna áuqusee moodáanaki akúniaqa. ² Mi aiqama qamunnáusa amana amana kái 12 metre kísaaqa miná qúsa 2 metre máriani. ³ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku 5 marasée moodáanaki ootúpamásee akúniaqa. Dínna qísauku taikásee 5 faqa miqí kai iaqa. ⁴ Miqímmáséeqa mi qamunna qandá átiqara dirindáasi árirra qamunnannái anaanu áuqusee moodáanaki ootúpaaqa. ⁵ Firaa qámunna átimáu anaanu 50 áúquaqa. Moó qámunna faqa miqí kai íqa moó qámunna sáaqaraa ánaanu amummaqa kái áúquaqa. ⁶ Kóra qumáree túrimánde qúsa táfara foorá saaeemmá qumáree dínna dínna anaanuki upeekásai fanoo mi qamunna qandá moodáara foó inóo máriani.

⁷ Úiqaana máqa sáa ákira qámunna firaaná mimmí asausínnai 11 áúquaqa. ⁸ Ínnee aiqáma moodáa karirana kai áúquaqa. Miná kísaaqa 13 metres amana máriani. Miná qúsa fannoo 2 metres amana máriani. ⁹ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku taikásee 5 qamunna akunúsáinanóo moodáa qámunnaiká máfuani. Kafaa moodáannai qísauku taikásee dínna ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa akuniísai fanoo firaa faikíani. Miqímma fínaqa úiqaana máqa kooqíndaraana múrufi tukáanda quqáaqa. ¹⁰ Qamunna átimau anaanu 50 akúniaqa. Moó átimau faqa miná amummaqa kái akuniaqa. ¹¹ Booróosannai táfara foorá áti saaeemmásee 50 áuqusee minánnoo dínna dínna anaanuki áususee ootúpamá saífanoo moodáa qamunnara foorá máriani. ¹² Mi firaa qamunnána úiqaana máaqa akuamáqa saífanoo mina áti fíqaramasee akúnirafa

urúanatinai naambeéqai qúmíqàránóo máriani. ¹³ Aabaa akúnira qámunna fánnoo úiqaana máqa ati fíqaree áiqaree inóo máriani. Dínni dínni amana amana kái 50 centimetre kái máriani. ¹⁴ Miná taikásee miná ámuuaqa qaara qánda faqa áuquaqa. Moó sipsípa ákoona apata faéena ákiranannai áuquaqa. Áuquséeqa moó ooruku námmarikinaa áandau kúara fooqáa írana apatannái áuquseeqa minánnoo meeráqoo ámuuaqa akuaqa.

¹⁵ Ínnee akasia sáqarinnai kai náaquqara úiqaana máqa átuna áuqusee kúradaaqa. ¹⁶ Maaqí mándee máaqa atuna áuquaqa. Saqári dínni dínni kurádarafa 4 metres máriani. Miná ausana qúsa 66 centimetres amana kái auní ruaqa. ¹⁷ Aiqáma átuna maqáki rakíqaranara irisée áti óoqíqara másee ateeekáaqa. Aiqáma máaqa átuna miqí kai másee ateeekáaqa. ¹⁸ Ínnee súani áfu átaaqéenni south kísaaqándanai máaqa átuna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaaqa. ¹⁹ Máaqa átuna óosana sía maqáki káqi rakiáaqa. Siruáannai ámaaqa áuqusee minakí máaqa átuna kúradaaqa. Siruáannai 40 máaqa átuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradaaqa. ²⁰ Úiqaana máqa súani dínni ataaqeeni north kísaaqándanai máaqa atúna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaaqa. ²¹ Máaqa átuna sía maqáki káqi rakíaaqa. Siruáannai 40 ámaaqa áuqusee minakí máaqa átuna kúradaaqa. ²² Súani kéeqee marí qaannai (west) úiqaana máaqa urúanatinai máaqa atuna dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa apamandee áuquaqa. ²³ Máaqa dínni dínni munu raqáranaki kafáa qaaraqánda áuqusee kúradaaqa. ²⁴ Raudáranaki máaqa átuna óosanaki apámmasee kurádama saífanoo ámiqimasee narísaa narísaa apínoo máriani. Máaqa átuna rakíqaraná óosanaki rumbá atukarasee miqí kai mámaree mirínni múrufisaaqa. Dínni dínni munu raqáranaki miqí kaimmiaqa. ²⁵ Miqímmaseeqa máaqa atuna 8 óosanaki siruáannai qaaraqánda qaaraqánda ámaaqa áuqusaifanoo 16 máriani. ²⁶⁻²⁷ Ínnee qauníri fandínnana akasia sáqari 15 máraaqa. Úiqaana maqa ataaqée dínni dínni faqa urúanai faqa fáifa faifannoo auní rúmasaifanóo máaqa atukaramá qumáraani. ²⁸ Mi maaqa atunná qámbaraana aunírira sáqari fannoo máaqa amana kái dínni dínni áti máriani. ²⁹ Máaqa atuna aiqáma kóorannai kai rafáaqa fuaqa. Máaqa átuna mau aiqáma kóorannai kai anaanu mámaree fuaqa. Aunírifándinna saqárisa faqa kóorannoo rafáaqafúsee mi anaanúsaki áusuaqa. ³⁰ Dóo Moosee qiní úiqaana máqa áaqanasaa qinée qímamíafánandee másee usakáa. ³¹ Ínnee sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnóona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée minánnai ámiqira qámunna áuquaqa. Miqímmasee mi qamunnána sáa qangiroo qáqoosa faqána amana áuquaqa. ³² Akasia sáqari qaara fáqa qaara fáqa 4 marasée kóorannai aiqáma rafáaqa fúsee miná átisaa mirínni qamunna dírifándinna ámaaqa áuquaqa. Miqímmasee miná kúradee fándínnana ámaaqa 4 óosanaki siruáannai áuqusee mináki kúradaaqa. Káaqa náaquqara óosirana ititáanifeera kúradaaqa. ³³ Miqímmaseeqa mi qamunnána ámaaqa áuqúqaanasaa dirisáifanoo ámaaqa áuqirana ámeemaanai qamunna áti óorèeqánnoo máriani. Miqímmásaifanoo mi qamunnána ititárafa ataufaka ameemaanai óorèeqánnoo máriani. Mi qamunnáfa ititáranaki moodáanaki kára búkisaki qaara oonisáa sándufa márína quqáaqa. Mi qamunnáfa náaquqara óosirana faqa káaqa náaquqara óosirana faqa raináannoo. ³⁴ Moodáanaki kára bukisa káaqa náaquqara óosiranaki quqásee kóorannai miná áfu áuqusee rafáaqa fuaqa, nífaura áfu minásaa rafaqa fuaqa. Dírira qamunna fánnoo rainá nimaqaidanoo kooqí kinaa óosiranara náaquqara maqa fee qímásee kukéeqara óosiranara úriqaramásee náaquqara máqa fee qíaaqa. ³⁵ Teebóra maréeqee náaquqara óosirana maaqóo óonumafi kooqíki súani afu dínni átaaqee qáannai (north) máfi quqáaqa. Qóoma saqári suani afu dínni ataaqee qaannai (south) máfi quqáaqa. ³⁶ Úiqaana máqa kooqíki ititée fandínnana qamunnana sipsípa ásausí dirindáasi ákirana faqa pánnóona ákirana fáqa faéena ákiranannái faqa marasée áuquaqa. Óosana óosana sándannái mooká máakira áinainauqa mi qamunnánasaa áuquaqa. ³⁷ Mi qamunnána dírifándínnana moodáannai qísauku 5 akasia sáqari marasee kóorannai miná átimau rafáaqafúsee qamunna dírifándínnana anaanu áuqusee quqáaqa.

Miqímmasee booróosannai moodáannai qísauku 5 átuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradaaqa.

27

Ínnee aandáu tatúfi fandinna qáindána áuquaqa.
(Rafúdo 38:1-7)

¹ Ínnee akasia sáqari marasée minánnoo tatúfirana suqára qainda áuquaqa. Miná kísaaqandanai faqa qúsandanai faqa amana amana kai mariani 2.2 metres. Maqásaaqari úrirafa qaara faqa qaara faqa áiku 4 amana 1.3 metres máriani. ² Miná qaara fáqa qaara faqa átisaa aanaira foorá áuqinoo máriani. Tatúfira qáinda moodáa saqari fannoo kai átimau faqa qámbaanai faqa aanai faqa moodáa saqarinnái kai áuqusaifanoo máriani. Mi aiqama ainaináusa booróosannai rafáaqa fuaqa. ³ Mi tatufirána suqéemaria qaindanásaa suqée maría ainainausa booróosannai kai áuquaqa. Fadameéna dándaki áqufínnana afaqée mária futufitáusa faqa savóorauqa faqa uqnauríra pirítuqa faqa táfa fooqáa írana áti saaeé írana faqa idá áuni afaqée maría futufitáusa faqa aiqáma booróosannai kai áuquaqa. ⁴ Ínnee fukaa ásaana booróosannai áuqusee booróosannai kai ánaanuu faqa áuqusee qaara faqa qaara faqa átinni quqáaqa. ⁵ Mi fukaa asanáfa tatúfira bukisa aundurái kasaaqái óoqeeqánoo qámbaanai máriani. ⁶ Akasia sáqari tatúfira qáinda qáindusi fandínnana qaaraqandá maraséeqa booróosannai miqandá rafáaqafuaqa. ⁷ Mi qaindána máree fuaqée qífaqa kái mi saqari qandá dínni dínni aananukí áususai faqa máree fuaqa. ⁸ Tatúfira qainda indooíra sáqarinnai kai aundurá fáqaana áuquaqa. Qinée áaqanasaa aní uqafíqaa fánandee másee áuquaqa.

Ínnee Yáaweena úiqaana máqa fíqu fíqu dápu rakíaaqa.
(Rafúdo 38:9-20)

⁹ Ínnee ámiqira sánda sufusée áuquqaa qámunnannoo úiqaana máqasaa quqúsara foorá áuqu ititáaqa. Súani afu dínni ataaqeenni South miná kísaaqa 44 metres máriani. ¹⁰ Mi qamunnána dírifandínnana booróosannai dapu 20 áuqusee mina kúradee fandínnana ámaaqa miqí kai másee 20 áuqusee siruáannai táfara foorá mina amana kái áuqusee auníri fandinna sáqarina faqa minánnai kái áuquaqa. ¹¹ Súani afu dínni ataaqeenni iandee kái iqa dínni ataaqeenni faqa miqi kái íqa.

¹² Súani kéeqee marí qaannai dapu qúsandanai 22 metres máriani. Miná dapu sáqari 10 faqa miná ámaaqa áuqirafa faqa 10 kái máriani. ¹³ Kafaa súani óosana qaannai kooqí máru tinai fáqa urúanai inóo márina amana kai 22 metres máriani. ¹⁴⁻¹⁵ Súani óosana qáannai East kooqí máriani. Mi kooqína dínni dínni díri fandínnana qámunnafa 6.6 metres máriani. Mi kooqína dínni dínni qaarammoo dápu faqa mina ámaaqa faqa dínni dínni qaarammoó kai máriani.

¹⁶ Kooqíki dírra qámunna 9 metres kísaaqa ámiqira sípasipa asausí dirindáasianda faqa pánnoonanda faqa faéenanda fáqa marasée mi qamunnánasaa óosana óosana ámiqira ákara ruaqa. Mi qamunnána quqée fandínnana saqarina qaara fáqa qaara fáqa 4 máriani. Miná rakíqee fandínnana qaará faqa qaara fáqa ki miná ámaaqa áuquaqa. ¹⁷ Aiqáma dapu fíqu fíqu qírafa siruáannai rafáaqa fúqaa saqárinasa ootúpanóo máriani. Minásaa qamunna díri fandínnana táfara foo íranauqa siruáannai áuquaqa. Mi saqarísa rakíqee fandínnana ámaqauqa booróosannai áuquaqa. ¹⁸ Quqúsa afuqai kísaaqa kamu 44 metres máriani. Miná qúsa kamu 22 metres máriani. Quqúsasaa dírra qámunna miná óorufirafa 2.2 metres maqásaaqari óorufuannoo. Mi qamunnána ámiqira qamunna káqikaa sándannai súfirafa afeeka máriani. Miná dapu óosanaki booróosannai amaaqa áuqirafa maqáki máriani. ¹⁹ Úiqaana maqaki óosana óosana aináinira ainainauqa aiqáma booróosannai áuqirafáuqa kai máriani. Úiqaana máqa áti mau ápupuka árifandínnana aikausa booróosannai kai áuquaqa. Úiqaana máqa dapu rakíqáranana qumáranífee qímasee ápupuka áqoosai faqa afuqai faqa arifandínafa aiqáma booróosannai áuqira ápupuka kái máriani.

*Qóomauqasaa rakísira saika.
(Aanáiqikirana 24:1-4)*

²⁰ Moosee anée Isaraee máqannaasa qímanniminaqa oorifá sáqari qaqamakínaa fádameena ámiqirana kai mínisaifana aiqáma éendirana minánnoo qóoma qumbá. ²¹ Áaronafa narí faiqi námu faqa qiní Anutusa náaquqara úiqaana máqaki moodáanaki kára búkisa ititée mária qamunna náaquqara óosiranaki qóomauqa quqáaqa. Miqóo qiní qífusaa eendí márinaqa qumbísaifanoo qámammareenoo iáqarana kai raqúru ámiani. Maa naamuaqira ufána Isaraee máqannaasa faqa misásaa ani arua kínausa faqa náaru náaru áfaqaqa.

28

*Ínnee aanáiqi kírausa qamunna áuquaqa.
(Rafúdo 39:1-7)*

¹ Yáaweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée aneenná áfasaana faqa miná faiqi námu Nadabana faqa Abiuna faqa Eeriasana faqa náara másee Itammarana faqa Isaraee máqannaasa kinaana rainá náaduma quqásainaqa qiní aanáiqi kára saíka máraaqa. ² Aneenná áfasaana Áaroon misákina úriqarara áanaiqikira qamunna auqu ámia. Miqímmásáinanoo mi qamunnáfa ámiqirana faqa úriqararausee qírana faqa ámiani. ³ Moosee anée Áaroon qamunna akúnifándinna fásiquasa írirana fíqararausee qinée írirana nimiqaúnausa misá kai suqúsee qímanniminaqa miná qamunna akúni-aqa. Akunúsáifanoo miná afisúsee miqóoqari qiní aanáiqikira saíka máraani. ⁴ Anee qímanniminaqa nímuqusasaa rúfi mária ainainná faqa eefooda qámunna faqa kísaaqa qamunna áikusaa faqa ititéemari qamunnána faqa ákara faqáa síuta faqa ákiiqa rafáaqa fímari qámunna faqa áránándáuqanna rumbárana faqa minamúna áuquaqa. Misá miqímmaseeqa úriqarara áanaiqikira qámuna aní áfasaana faqa miná faiqi námu faqa áuqu nimisáifaqa misa qiní aanáiqi kára saika máraaqa. ⁵ Akúnirana akoofasáuqaindi sipsípa ásausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéna ákirana faqa kóra tíritanda faqa ámiqira tíritanda faqa mi ainaináusannai aanáiqikirausa qamunna áuquaqa. ⁶ Misá sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéna ákirana faqa kóra tíritanda faqa ámiqira tíritanda faqa aiqáma mi ainaináusannai eefooda qámunna áuquseeqa minásaa óosana óosana ákara ruaqa.

⁷ Eefooda qámunna anaanu qaaraqandá áururusaa áakandíaninnana áuqusee eefooda qámunnasaa dínni dínni rumbáaqa. ⁸ Miná ooíqanda íaninnana ámiqira qámunnannai eefooda qámunna áuquandee kai masee áuquaqa. Mifa eefooda qámunnasaa ákunirafa máriani. ⁹ Eefooda anaanusáa ákumáaqa óoni qaaraqánda pupúooni marasée dínni anaanusáa moó dínni anaanusáa moó quqásee Yakooboona faiqi námu qísauku qara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée núqu mi ooni qandásaa ákara ruaqa. ¹⁰ Dínni pupú óonisaa dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 núqu akara ruani, dínni pupú óonisaa miqíkai mándee 6 ákara ruani. Aiqáma narí kambíqoona amana kái núqu ákara ruaqa. ¹¹ Óonisaa ákara rírana akoofása márina áfiqasaifanoo mifá qaara oonisaa Yakooboona faiqi námu núqu ákara rúani. Ákara rúmaseenoo mi ooni qandá kóra qámbaana quqásainanoo atukaránoo máriani. ¹² Miqímmásee áururusaa eefooda qámunna áakandammasainanoo Yakooboona faiqi námu qísauku qaara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkiqusinoo máriani. Miqímasaifanoo Áaronafa misá núqu narí áururusáa máranoo nímarinaqa qinée Yáaweesa qeeqá faiqí ánaaseera aiqáma kári írianaura. ¹³⁻¹⁴ Áururusaa qaara ooni atukaramma qumáree mári kóoranasaa qaara qánda ámiqira kóra sáinanda súfirana moó áti moó óonisaa moó áti moó óonisaa ootúpaaqa.

*Ínnee aanáiqi kírausa úriqararana ámuqusa sáaqaraa qámunna áuquaqa.
(Rafúdo 39:8-21)*

¹⁵ Ínnee nímuqusa sáa rúfí máriana aanáiqikirausa áuqu nimisáifaqa minánnoo misá Ánutuna íriranara ádiranara írifaranoo. Eefooda qámunna áuqu áinainausannoo kai áuquuseqa moodáa karira akara kai ruaqa. ¹⁶ Qámbaana tukáandasaifanoo aiqáma áti amana amana kái 22 centimetres máriani. ¹⁷ Ínnee óoni ámiqirana firaa feefauru áqi máriana kai marasée qaara faqa qaara faqaki mi qamunnánasáa padíaqa. Índaarúqaa pádiranaki moó óoni áuqu rubi faqa moó óoni toopasa faqa moó óoni ganeeta faqa minamúna pádiaqa. ¹⁸ Miná ánaaqiannáa pádiranaki moo óoni áuqu eemeerara faqa moó óoni safairee fáqa moó óoni daimánna faqa minamúnannai pádiaqa. ¹⁹ Miná ánaaqiannaa pádiranaki moó óoni áuqu teerakoosa faqa moó óoni agatee faqa moó óoni áuqu ameeetisa faqa minamúnannai pádiaqa. ²⁰ Miná ánaaqiannaa pádiranaki moó óoni áuqu beerira faqa moó óoni kanirianna faqa moó óoni yasapaa faqa minamúnannái pádiaqa. Mi oonísa kóorandannai ámuqusa sáa ititánoo mári qamunnanasáa isooqa áraaqa. ²¹ Mi oonisa moodáa moodáa óoni fannoo Yakooboona faiqi námu qísauku qara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkíqa úsinoo máriani.

²² Ínnee nímuqusasaa rufírana anaanu ámiqira kóorannai áuqira sánda séenandara foora áuquuseqa afundásee dínna dínna átisaa qusuaqa. ²³ Kóorannai anaanu qaaraqandá áuquuse ámuqusa sáa rufinna qamunnana mirínni átisaaqara qusúqa. ²⁴ Qaara qánda séennanda kóorannoo afundáranannai mi anaanu qandáki qusuaqa. ²⁵ Mi sandána áti qáranai áururusaa kóorandannai ooni isooqa aruqaanáki ootúpaaqa. Miqím-másaifanoo áururusaa eefooda qámunnasaa rumbaaqa. ²⁶ Kafáa nímuqusa saa rufí mariana anaanu qaara qánda kóorannai áuquusee aunduráindari áti saa mi anaanúna rumbásaifanoo eefooda qámunna mámmaaqai máriani. ²⁷ Kafáa qaaraqánda ánaanu kóorannai áuquusee áfunni qumu mári eefooda qamunnána saa aqaasanai ámiqira qámunnannai súfirana ooi qándianinnana aaqá rumbáaqa. ²⁸ Nímuqusa sáa díri mária qamunnana sáa anaanukí dirindáasiandannái súfira sanda qusuakí eefooda qamunna sáaqaraa ánaanuki qususée rumbáaqa. Miqímasaifanoo ámuqusa saa ititára qamunna sía kási kásiani. ²⁹ Áaronáfa náaquqara máaqaki kéeqafinoo mi qamunnána Isaraee máqannaasa núqu ákara rírana afisúsáinaqa qinée Yáaweesa aiqáma kári qeeqá faiqí ánaaseera írianauranoo. ³⁰ Ámuqusaa ititára qamunna raqándaamasee uqára foora akunúsai máriani. Mi uqánaki óoni qaaraqánda miqandá núqu Urimma fáqa Tumimma fáqa Áaronafa mi uqánaki uqárúmásee qini úiqaana maqáki ániani. Miqírárée qí-maseenoo aiqáma kári nímuqusa saa díri mária qamunnána rufu máree aniréenoo mifá qiní írirana iriséenoo Isaraee máqannaasa qímannímiannoo.

Akaqá áanaiqikirausa qamunna áuquqa.
(Rafúdo 39:22-31)

³¹ Ínnee eefooda qámunna meeáqoo qáraana áuqirara dirindáasi ákira sípsipa asausinnái kái áuquqa. ³² Anuka ámaaqa áuquqa. Qamunna raqándaammásee akunúsaiifanoo anuka upeekáina sía anaqíani. ³³⁻³⁴ Miná átimau raqándaammásee akunúseeqa saqári aqama faqa káqikaa bíru kóorannai áuqirana faqa miná átimau qusúqa. Dirindáasi ákira sípsipa ásausinnai faqa pánoona ákiranannai faqa faéena ákiranannai faqa mi saqri aqamána amana áuquqa. Áuquuseqa mi saqari aqamaná faqa kóorannai áuqira biru faqa qamunna átimau moó máfi quqée moó máfi quqée iaqa. ³⁵ Áaronafa aanáiqikira sáika áuqararee qímasee mi qamunnána afisúani. Mifá náaquqara máaqaki qinée umeé marúnna qífusaa áninanoo fée quqásee fínanoo fée mi birúsa narísaa narísaa áriqa ufa qífanoo Áaronafa sía kuqúannoo.

³⁶ Ínnee ámiqira kóra marasée áqinándirana áuquuse miná sáa ákara rúmaasee Yáaweena aináinira fáiqi fée qiaqa. ³⁷ Ákiiqa ánaamu qúsirana áqini sáa quqásee dirindáasiándannoo rumbáaqa. ³⁸ Áaronafa miná áqináqa rumbásainaqa qinée Yáaweesa aiqáma Isaraee máqannaasa áaduma qiní qímiraree qínna áinainausara eedóo

qímasee máránaura. Misá akaqá áaqarana áuqamasee qímifaqa qinee Áaroon mi aqiniandiránara irisée sía minní sàanáura. Káqi máraanaura.

³⁹ Ínnee ámiqira sánda sufuséeqa Áaroon siúta áuqusee miná ákiiqa ánaamu faqa áuqusee minánnoo kai áranandáuqa rumbárana faqa áuquseeqa minásaa óosana óosana ákarannoo afaaqa áuquaqa. ⁴⁰ Áaroon faiqi námu siútauqa faqa níranandáuqanna rumbée máriana faqa níkiqa ánaamu faqa káqa ámiqiranáuqa áuqu nímiaqa. ⁴¹ Moosee anée maa qamunnáusa mara máree aneenná áfasaana Áaroon narí faiqi námu fáqa afisú nímaqaa. Oorifa fádameena misá níkiqa ámoondunna adía nímaqasee náaduma mara quqásee mi saikána nímia. Miqímmásáinaqa misá qiní aanáiqikira sáika máraaqa. ⁴² Ínnee qúsa kárausisa nooíqakiqari nífundana sáa óoqéeqárana áuqu nímiaqa. Miqímmásaiifaqa misá sía nárí nifaaqa kooroo iaqéera. ⁴³ Áaroonafa narí faiqi námu faqa qinée umee márunnanaki qiní úiqaana máqaki kéeqafino qiní qaindásaa náaquqara qóo aanáiqikira áinaina áuqararee qímasee aiqáma kári mi karausisána afisúqa. Miqíqa sía nárí nifaaqa kooroo íqa sía kúqifaranoo. Maa ufáfa Áaroon faqa miná sáa ani aruakínausa sáa faqa náaruara máriannoo.

29

*Aanáiqi kíralsa fúkasaa mara quqásee náamuaqira ufa.
(Aanáiqikirana 8:1-36)*

¹ Maaqímmasee Áaroon faqa miná faiqi námu faqa náaduma mara quqásaiifaqa qiní saikáki aanáiqikiralsa máriaqa. Ínnee burimakáù ákoona timmusa faqa sipsípa ákoona qaaraqánda dínee teeroo síaina kai máree ániaqa. ² Ámiqira parauqa qaindirírana innooqée marí pauraqána sía áqirana oorifa fádameennannai suqáaqa. Akaqána sía oorifa fádameennannai suqáaqa. Akaqána ausiríra feemu áuqusee oorifa fádameena akusée suqáaqa. ³ Mi ainaináusa nafisaa ámanee uqá fooqáa íranaki rúmaseeqa ínnee burimakáù ákoonannóo faqa sipsípa ákoona qaara qándannoo qiní tatúfirana suqá qímiraree qímasee mi ainaináusa námufaqa qímiaqa. ⁴ Moosee anée Áaroon narí faiqi námu faqa nífiqamaree qinee umee márúnna uqaana maqa kooqíki mínisee qímannimínáqa ámiqímmasee nammári áuqaaqa. ⁵ Miqímmasaifaná anee úriqarara áanaiqikira qamunna Áaroon afisúamaqaa. Siúta faqa kisaqa qamunna áiku ataa dukúnirana faqa eefooda qámunna meeáqoo afisírana faqa miná ámuuaqa eefooda faqa nímuqusa sáa rúfi mária qamunnána faqa nooiqándí máriana faqa aiqáma mi ainaináusannóo afisú ámaqaaqa. ⁶ Níkiqa ánaamu afisú ámaqásee náaquqara kooroo íra fee qímasee rumbáà. Maaqí qímasee minásaa ákara ruaqa. Yáaweena saikáki márifee qímasee ákara ruaqa. ⁷ Rumbá ámaqasee Yáaweenaindi fee qímásee útáaqama ámaqara fadameena ákiiqa adíaaqa. ⁸ Anee Áaroon faiqi námu nífiqa quqásaina mi siutáusa afisúqa. ⁹ Níranandáuqanna rumbée máriana rumbásee níkiqa ánaamu faqa afisú nímaqaaqa. Miqímmáseeqa Áaroon fáqa miná faiqi námu fáqa mi saikána nímia. Misá faqa misá sáa aniaruakínausa qiní aanáiqikira saikáki náaru náaru márifaranoo.

¹⁰ Moosee anée Áaroon narí faiqi námu faqa qamunna afisú nímaqasainaqa burimakáù ákoona timmusa mara qinée umeé márúnna uqaana maaqána kooqínni mínisaifana Áaroon narí faiqi námu faqa qímannimínáqa miná ákiiqasaa nísauku quqáaqa. ¹¹ Míniseeqa mi burimakau akoonnána qinee umeé márúnna náaquqara uqaana maqána kooqíki áruqa. ¹² Aruséeqa miná fidíka marasée aneenná ásauku ámuksáa raarammásee qaidara qaara fáqa qaara fáqa átisaa aanái fooqáa íranasaa ákua. Miqímmasee akaqá fidíka káqi márínauqa mara máree qaidara qáinda óosanaki adíaaqa. ¹³ Miqímmasee kafáa áradanda sáaqaraa áinoo aiqáma máraaqa. Mina ánaama faqa miná atakísa qara faqa áinoo minásaa márina faqa ámaandamoona sáaqaraa károo károona faqa marasée tatúfira qaindásaa quqásee suqá qímia. ¹⁴ Burimakáù ákoona amaqí faqa apata faqa árada faqa ínneeqa naambeéqai áqoosai idá arasáifanoo qáni. Mifá aanáiqikiralsa numóo maráqu níseenoo taiká nímaqáannoo.

¹⁵ Sipsípa ákoona moodáa marasée Áaroonafafa miná faiqi námu faqa qímannim-inaqa nísauku miná ákiiqa sáa quqáaqa. ¹⁶ Miqímmásaifana miná arusée miná fidíka marasée qáidara qaara fáqa qaara fáqa átinni mi fidikána adíaa. ¹⁷ Miqímmasee mi sipsipa akoonnána káqikaana káqikaana aukú quqásee miná aunduráindaraa áinaina faqa áikuqara faqa nammári uqusée miná quqásee maréeqee mi sipsípana ákiiqa akaqá áukíranauqa námufafa quqáaqa. ¹⁸ Mi sipsipa akoonnána aiqáma áfaaqa qaidarái quqásee qiní tatufiranara foorá idá araaqa. Miná áfúndara qinee asasianáura.

¹⁹ Miná idá arasee sipsípa ákoona moó aanáiqikíra sáikaki quqée máriana mára mínisainanoo Áaroonafafa narí faiqi námu faqa miná ákiiqasaa nísauku quqáaqa. Quqásaafana árua. ²⁰ Aruséenana miná fidíka aféeriqiséenana Áaroonafafa narí faiqi námu faqa nísauku uqannai náaqoosaa akusee nísauku uqannai nísauku akoonnánasaa ákusee, nísauku uqannai níku akoonnána sáa faqa ákú. Akusée fidíka káqi márina qumáree qaidara qaara fáqa qaara fáqa átinni adía aquaqa. ²¹ Qaindásaaqaraa fidíka akáqana qumáree níkiqiki áki maría fádameena námu faqa marasée Áaroonafafa narí faiqi námu faqa nifaaqái faqa qámunnasaa faqa rurúfida akunnímaqaaqa. Miqí másaifaqa Áaroonafafa narí faiqi námu faqa misá fúka qamunna faqa qiníndi kiani.

²² Mi sipsipána áinoo ámeesa sáa qáraana faqa audurákinaa afaaqa sáa qáraa áinoo faqa ánaama áti ámiqirana faqa qaara atakisa miná sáa áinoo márina faqa ásauku uqannái áfundana faqa ateeqa áqua. ²³ Qiní qímia náfisa ámanee uqána kinaana óosana óosana nárana moodáa moodáa máraaqa. Oorifa fádameenannai suqárana moodáa faqa moó sía oorifa fádameenannoo suqárana moodáa faqa ausírira féemu moodáa faqa máraa. ²⁴ Mi naranáusa Áaroonafafa miná faiqi námu faqa nísaukuki quqásáinaqa úriqarara káqi nímirafa qiní Ánutusaindi fée qiaqa. ²⁵ Miqí máseenana kafáa nísaukukinaana maréeqeenana qaindásaa sipsípa ákoona aukú quqáqaana ámuuqa quqásee idá arasáifanoo qáni. Qiní qímira naranara foorá idá araaqa. Miná áfundara qinée asasianáura. ²⁶ Moosee anée mi sipsipa akoonnána marasée qiní Yáaweesa qífu sáa uqéerese qiní Yáaweesa úriqarara qímira áinainee qímasee aneenná mi aandauná náa.

²⁷ Ínnee faiqí aanáiqi kírausaikámma nímaqararee qímasee qiní qímia narannákinaana sipsípa ákoona ámeemméeqána marasée qiní qífu sáa uqéereseqa miná ásaukuqannai áfundána uqaqífiqáaqa. Miqímmáseeqa mi aandauná aanáiqikirausa náaqa. ²⁸ Mi ufáfa qiní ufa márinaqa náruara náruara qiní faiqí ánaasee qiní faqa moodáanaki suqíra tátufirana suqáaqa. Mi aandauná ámeemméeqana faqa ásaukuqannai áfundana faqa aanáiqikirausaindi máriani. Faiqí ánaasee qiní Yáaweesa káqi qímira áinaina miqímminoo máriannoo.

²⁹ Áaroonafafa kúqinaqa miná úriqarara aanáiqikira qamunna miná faiqi námu máraaqa. Mi saikána óosana árainna fáasaana mi qamunnána afisúsaifaqa fadaméena níkiqika ámoondunna adíaaqa. ³⁰ Áaroonafafa ámaaku narí ákoona ámaqa máqainafa úiqaana máqaki qinée umeé márunnanaki kéeqáfinoo náaquqara óosiranaki aináiniraree qímaseenoo mi úriqarara qaanaiqikira qamunnána afisúsee moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana sáa mi naaquqara oosiránaki aináiniani.

³¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée Áaroonafafa miná faiqi námu faqa níkiqika ámoódunna fadaméena adía nímaqáidana suqéenna sipsipa akoonnána ámeemméeqana faqa ásaukuqannai áfundana faqa marasée qiní náaquqara óosiranaki afeekí quqásee nammári námufafa suqáaqa. ³² Qinée umée márunna uqaana maqána kooqiki miná naaqa. Nafisa amanée uqaki káqi mári feemúsa námu faqa náaqa. ³³ Misá námasáifana aanáiqikira sáikaki kéeqarana fadaméena níkiqika ámoódunna adíasáinánóo misá numóo ákiqara minínnisárafa máriannoo. Mi naranáfa náaquqarafa márinara aanáiqikirausa kaí náaqa. ³⁴ Akaqá áandau faqa féemu faqa nímuquinaqa sía náifándinnana kanánaana káqi márinaqa idá araséeqa minakí áquasaifanoo ámiqímmásee qáma taikáni. Mi naranáfa náaquqarafa márinara sía naaqa.

³⁵ Áaroonafa narí faiqi námu faqa aanáiqikira sáika óosana árainna qooqari qinee aní aamúà qúnandee íqa moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée 7 faasaaná uqanná kaí mi ainaináusa áuqaaqa. ³⁶ Mi moodaa moodaa faasaannásaa anee burimakáu ákoonaa tatúfirana suqá qíminanoo aiqáma númoo taikáannoo. Miqínanoo qiní qaidara fannóo ánukarafa máriannoo. Miqímmáfinana oorifa fádameena qaidarasáa adíasainanoo náaquqanoo máriani. ³⁷ Aiqáma kari moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée fáasaana sáa miqía. Miqínanoo qiní qaidara fannóo káaqa uqanna náaquqarafa máriannoo. Moó fánnoo fée moó áinaina fée miná áuqáinafa miná náaquqara áfeeka fánnoo áruannoo.

Aiqáma fáasaana tatúfirana suqára óosana.
(Namba 28:1-8)

³⁸ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Ínnee sipsípa ánaaqi qaaraqandá moodáa aukuana márara qánda marasée qaidarái tatufirana suqáaqa. Náaru náaru aiqáma fáasaana miqí kaimmiaqa. ³⁹ Moó sípsipa kanánaana tatúfuaqa moó eendímarina tatúfuaqa. ⁴⁰ Kanánaana suqáinna sipsipána námu fáqa ámiqira sakumannoo qaindiríra páruaqa miná ummaara fannoo 1 kilogramme óodaa námu faqa ámiqira óorifa fádameena námu faqa quandásee suqá qímia. Uáinna námmani óodaa 1 litre amana kai qinée Ánutusa naannána adíaaqa. ⁴¹ Eendí márinaqa suqáinna tátufirana kanánaana suqáandee kai íqa sakuma qaindiríranannoo faqa oorifa fádameenannoo faqa uáinna námmaninoo faqa suqáaqa. Mifá qiní Yáaweesa qímira nárana máriganoo. Miná áfunda fánnoo qiní asasírana qímidanoo.

⁴² Náaru náaru kásooqee maa tatufira suqárafa qinée umeé márinna úiqaana máqa kooqíki qiní qífu sáa tatúfu qímiaqa. Miqífaqa miqóo qinee ínne qeeqá faiqí ánaasee faqa moodáanaki márídaqa ufa qíma nímiana. ⁴³ Miqóo qinee Isaraee máqannaasa faqa máriananoo qinee umeé márinna máaqanakiqari dároo daraa íra káaqa qárafa mi saqanná náaquqáinaqa sía faiqí ánaasee kái qeesa miqóo fifáranoo.

⁴⁴ Qinée qeeqá úiqaana maqa faqa qaidara faqa náaquqara faika másaana. Qinee Áaroonafa narí faiqi námu faqa qiní aináinirausa máriaafaqa náaduma misá aanáiqikira sáikaki quqáana. ⁴⁵ Qinée Isaraee máqannaasa qámbaana márídaqa misá Ánutusa máriana. ⁴⁶ Misá qiní Yáaweesa náriqa Ánutusa Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee ániafannanara íri márifaqa qinee misá qámbaana máriana. Qinee Yáaweesa misá Ánutusa máriana.

30

Ámiqira úndimari idá munána suqára qainda áuqaaqa.
(Rafúdoo 37:25-28)

¹ Yáaweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. Moosee ínnee akasia sáqari marasée ámiqira áfundi marí ida munána arée fandínna qáidarana áuqaaqa. ² Mi qaidaráfa dínne dínne amana kaí máriani. Miná kísaaqandanai 45 centimetres máriani. Miná qúsandanai miqí kai ínnoo 45 centimetres máriani. Maqá sáaqari óoru fírafa 90 centimetres máriani. Miná qaara faqa qaara faqa áti moodáa sáqarinnoo kai burimakáu áanaira foorá áuqaaqa. ³ Miná áfu faqa aanai fooqáana faqa ataaqéeqara faqa ámiqira kóorannai kai rafáaqafúsee kóorannai miná fífu fíqumma áuqaaqa. ⁴ Kóorannai qaara qánda ánaanoo áuqusee dínne moó dínne moó quqásafanoo qaindúsi fándinna sáqarina atukarammá qúmáani. ⁵ Mi qaindusira saqari qandá akasia sáqarinna áuqusee kóorannai rafáaqa fúàqa. ⁶ Mi qaidáranaa mara máree náaquqara oosirana dínne qiní moodáanaki kára búkisa márina óorinni quqáaqa. Miqóo qinée ínne faqa moodáanaki kianáura.

⁷ Aiqáma kánanaana Aroonafa qóomauqa andeeqárrara aniréeno mifá miná sáa ámiqira adiafaa íra afundí marína suqáni. ⁸ Mifá kaifáa eendí márinnanoo qóomauqa qumbíseenoo ámiqira adiafaa ímari afundána ímarina suqáni. Mi oosanáfa náaru náaru sía uqanna taikáannoo káqi kai máriannoo. ⁹ Ínnee sía moó mi qaidarána saa qinee qádo

qíma qáunna áfundirana suqáaqa. Aandàu tatúfiranéè sakuma qaindiríra tátufiraneé uáinna nammari adíasee suqára tatúfiraneé sía minásaa suqáaqa. ¹⁰ Aiqáma áukuana moodáa faasaaná kai Áaroonafa mi qaidarásaa ainaininanoo qiní qifusaa ámiqiannoo.

Yáaweena úiqaana maqánara takisa áqira oosana.

¹¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminau. ¹² Moosee anée Isaraee máqannaasa núqu marasáinaqa moodáa moodáa fasiqa náriqa máriranara qiní feefauru qímiaqa. Miqímmásee núqu máree márinaqa moó úmmaara sía misa saa áqufuannoo. ¹³ Aiqáma núqu ákaraki márisa úriqararansa auqu rámáqaa múnnimmana amana kái quqáaqa. Aiqámausa mi feefaurúna áqíqa qiní qímira áinaina qímifaránnoo. ¹⁴ Faiqí moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee ²⁰ áukuana faqáasa faqa miná fíqarara áukuana faqáasa miqímmásee qini feefaurú qímiaqa. ¹⁵ Misá náriqa márirana maaqímmásee feefauríqa. Aináina faqáasa sía fíqaramasee áqifaranoo. Aináina síaisa sía órudupi másee áqifaranoo. Áiqáma amana amana kái áqifaranoo. ¹⁶ Mi munnimmána Isaraee máqannásànnai marasée qinee umeé márinna uiqaana maaqáfa mandáikinana minánnoo itípia. Misá náriqa máriranara mi takisána áqusáifaqa qínee misá saa ititá nímaqaranara írianaura.

Booróosannai firaa difaani áuquaqa.

¹⁷ Yáaweefa Mooseena maaqí qímasee kafáa qímamínau. ¹⁸ Moosee anée nammári áuqemarí difaanína firaaná áuqua. Booróosannai áuqusee miná áiku faqa booróosannai kai áuqua. Auqúsee nammári minakí adíasee qiní úiqaana máaqa dínni márínana qaidara dínni márínana qámbaana quqáa. ¹⁹ Áaroonafa faqa narí faiqi námu faqa minakí níku nísauku nammári úqimarifaranoo. ²⁰ Misá qiní ufa súqira máaqaqi kéeqanee qímasee níku nísauku minakí máfi nammári uqusée qiní qímifandínna nárana qaidarasáa suqá qímiaqa. Miqíqa sía kúqifaranoo. ²¹ Misá narí níku nísauku nammári uquséeqa sía kuqífaranoo. Maa sanda ufána Áaroonafa narí faiqi námu faqa kásooqaqee misá sáa aniaruakínausa faqa maa sanda ufána áfaqée fáranoo.

Aanaíqi kírausa útaaqara fádameena áuquaqa.

²² Yáaweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. ²³ Moosee anée makáqa anoona moómoo 6 kilograms faqa isaaqa anoona moómoo 3 kilograms faqa ámiqira úndi mari innupína anoona moómoo 3 kilograms faqa máraa. ²⁴ Saadápu moómoo 6 kilograms faqa máràa. Aiqáma áinaina úiqaana máqa sikéera amana kái máríani. Oorifa fádameena 4 litres amana minakí adíaaqa. ²⁵ Mi náaquqara fádameena Yáaweenaindi fee qímasee níkiqqa ámoondunna adíee fandínnana áuqusee ámiqira áfundi marína námufaqa quandáaqa. ²⁶ Anée mi fadameenáusa áuqu máree qiní úiqaana máqasaa akuséenana qiní moodaanaki kára ufa mári bookisánasaa fáqa ákuu. ²⁷ Áiku faqáa téeboora faqa minasáa qaraa ainainauqa faqa qóoma sáqari faqa minásaa qáara ainaináuqa faqa ámiqira áfundi mári pauraqána idá qée marí qaidarána faqa akuámaqáa. ²⁸ Tatúfirana suqée mafia qaidarána faqa minásaaqaraa ainaináuqa faqa akuámaqásee nammári dífaani faqa miná áiku faqa akuámaqáa. ²⁹ Miqímmásee mi ainaináusa áaduma sáa mara quqásainanoo káaqa náaquqanoo máríani. Moó fánnoo fée moó áinainee mi ainaináusa áuqáinafa mi ainaináusa náaquqara áfeeka fánnoo náruannoo. ³⁰ Miqimmasee Áaroonafa narí faiqi námu faqa mi fadameenná aku nímaqa sáinaqa qini aanáiqikira sáikaki máriaqa. ³¹ Moosee anée Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qímánnimía. Maa náaquqara fadameenná níkiqqa ámoondúnna adíee fandínnana qiní aináiniranaki náaru náaru quqáaqa. ³² Maa fadameennáfa sía káiqqee fasiqa adíannímaqee máriafa máridanoo. Ínnee sía moó fádameena miqírana áuquaqa. Mifá náaquqara áinaina márínara ínnee minára náaquqara fee qímasee eeráiriaqa. ³³ Yáfee moó fannoo maa fadameennára foorá áuqusee mooná ákiiaaqa adíainafa qiní faiqí ánaaseekí sía máríannoo.

Ámiqira úndimari munána áuqimaria pauraqána óosana.

³⁴ Yáaweefa kaifáa Mooseena qíminoo qinau. Moosee anée óosana óosana ámiqira úndi mári pauraqána sitakatee páuraqa fáqa oonikaa páuraqa fáqa karabanumma páuraqa fáqa ámiqira makáqa anoona faqa aiqáma amana amana kái máráa. ³⁵ Maraséenana ámiqira áfúndi márifaqa nifaaqaí áki maríanara foora áuqamásee idá arasáinanoo qéenoo ámiqira muna afundiani. Ooruku fáqa óodaa quqásainanoo ámiqinoo náaquqara faikíani. ³⁶ Anee mina átiuqa maraséenana kaadá ríriisáinanoo kookoomaiká máfinana mara máree qinee umeé márúnna máqanaki múruseenana moodáanaki kára búkísa óorinni quqáa. Mi amiqira undána imarínara káaqa náaquara fee iaqa. ³⁷ Ínnee sía moó miqíra áfudimarinnana áuquqa. Ínnee minára náaquqara andeeqára áinaina Yáaweenaindi féé qiaqa. ³⁸ Yáfee moó fánnoo miqírana ámiqira undi márína afaaqai ákiraree qímasee áuqinafa sía qiní faiqí ánaaseeki máriannoo.

31

Yáaweefa úiqaana máqa kínaa áinaina áuqifandinna fásiqausa mara quqánau.
(Rafúdo 35:30–36:1)

¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. ² Moosee qinée ínnikinaana Beesareerana útáaqéeqa. Mifá Urina ámaaku Hurana ánáiqi Yúdana óosanakináafa márídanoo. ³ Qinée qeeqá maraquna afeeka áaku amaquéeqa. Qinée írirana faqa aiqáma aináinirana akoofasaikíra sáika ámiqa. Aiqáma ámiqira áinaina áuqirana akoofasaikírana faqa ámiqa. ⁴ Mifá kóorannoo faqa siruáannoo faqa booróosannai faqa óonu máfi irisáidanoo óosana óosana ainaina akoofásauqa ákara rímaria írirana faqa áuquani féera ámiqa. ⁵ Qinée firaa feefauru áqi mária óonina atekára óosana faqa saqárinnaí aináina amana áuqirana akoofásaikirana faqa Basareerana ámiqa. ⁶ Qinée moó fásiqa Ooqooriabana Áqisamakana ámaaku Dánnana oosanakinaana mara quqásaanoo Beesareerana faqa aináiniannoo. Qinée akaqáusa faqa firaa irirana óosana óosana ainaina áuqirana akoofásáikirana nímiqa. Miqímma sánaqa misa qinée qímannimianna áiqama áinainna áuquaqeera. ⁷ Qinée umee márúnna uiqaana maaqana faqa moodaanaki kira bukisa faqa mina afu numóo taikánnísarana faqa aiqáma úiqána máqakinaa áinainauqa faqa áuquqa. ⁸ Teebóra faqa minásaa mári áinainausa faqa ramma dírirana ámiqira kóorannóo áuqirana faqa minásaa mári áiqama áinainausa faqa ámiqira áfúndi mári tatufirána suqára qáindá faqa áuquqa. ⁹ Tatufirana suqée mária qaindána faqa miná suqée mária ainaináusa faqa níku nísauku nammári úqimaríà difaanína fáqa miná óosana faqa áuquqa. ¹⁰ Misa ámiqira qámunnuqa Áaroono faqa miná faiqí námundi faqa aanáiqi kára sáikaki márídaqa afisífandinnana faqa áuquqa. ¹¹ Qíníndi féé qímasee akunnímaqee fandínna fádameenna faqa adíafaa íra ámiqira áfundimarína náaquqara óosiranakinaana faqa áuquqa. Misá áuqídaqa qinée qúnandee kaimaseeqa auquqa.

Sabáta idooára fáasaana márídanoo.

¹² Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ¹³ Moosee anée maaqí qímasee Isaraee máqannaa qímannimia. Sabata qiní idooára fáasaana ámiqimándeé íreedakai máriaqa. Mi faasaanáfa qiní faqa ínni faqa qámabaana náaru náaru márídanoo qinée Yáaweesa ínni mara qeeqá faiqí ánaasee kúnannara quqannífiqaannoo.

¹⁴ Ínnee qiní idooára faasaana náaquqarafa márínara íreeda kai máriaqa. Faiqí moó fannoo sía íreeda márirai mi faasaanna ainaininnana kuqá áruqa. ¹⁵ Qísauku dínni taikásee dínni moodáa marasee 6 fáasaana ínnee ínneeqa aináiniaqa. Qísauku dínni ani qaara marasée 7 fáasaana fíraa ídooara fáasaana qiní náaquqara fáasaana márídanoo. Yáfee mi faasaanna aináininnana ínnee miná kuqá áruqa. ¹⁶ Isaraee máqannaasa ínnee faqa qinée faqa moodáanaki kúnannara mi faasaanáfa uqannífiqaani. ¹⁷ Mi fáasaanáfa ínni Isaraee máqannaa faqa qini faqa náaru náaru áqoondikírana koorooí mári faasaanáfa máriannoo. Qinée Yáaweesa dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa maqá faqa innaarúna faqa áuqusee dínni ani qaara márasee 7 faasaana aináinirana quqásee idooáfannanara mi faasaanáfa idooára fáasaana máriannoo.

¹⁸ Ánutufa aiqáma ufa Mooseena Sinai áaqanasaa qímami taikáseenoo qaara ooni ausiríranasaa Ánutufa narí ásaukunnai sánda ufa ákara rúmaqoona áminau.

32

Faiqí ánaasee kóorannai burimakáu ákoona ánaaqi aúqiqau.
(Lo 9:6-29)

¹ Mooseefa áaqanai kísaaqasaa óoru márufafa Isaraee máqanna faiqí ánaasee Áaroonafa máruqoo suqúmáree anirée Áaroonaa maaqí qímasee qímamiqau. Maa fasiqáfa maasa Isipa máqa máaqaindari qífiqee ánufa náqaafee ímari fáqee maasa sía írídaqa. Minára anee moó ánutuna áuqusainanoo maasa indaarúnníkamma nímaqaaani.

² Áaroonafa misá úfa iriséeno qinau. Ínneeqa faiqí ánaasee náaqookinaa kóora faqa fidináanu faqa tatúseeqa míni qímiaqa. ³ Miqí qufaqá aiqáma faiqí ánaasee narí náaqookinaana radúku máree mini Áaroonaa ámiqau. ⁴ Amisoofanóo Áaroonafa miná qumáreenoo idánnaí tasírísiri mándeenoo maqasaa burimakáu ákoona ánaaqi amana áuqu qoonaki adíasoofanoo burimakáu amana áuqinau. Áuquseenoo paipánannai mina átiuqa andeeqánau. Miqímmásoofaqa faiqí ánaasee qiqau. Isaraee máqannaasa maafá maasá Ánutufa maridanoo. Maafá kai maasá Isipa máqannaindari níndiqee ánufa máridanoo.

⁵ Áaroonafa misá úfa iriséeno burimakáu ákoona amana auqirana aaqá tatúfira qáinda áuquseenoo faiqí ánaasee qímannimino qinau. Dúna aiqáma suqúmáree aniráifaqa oomáqa sakasée náidaqa Yáaweena áuqa uqéeraa. ⁶ Miqí qímasoofaqa iáqoo kanánaana faiqí ánaasee akaqá áandau mara máree mínisee qaindásaa tatúfirana faqa Yáaweena faqa moodáanaki kára tátufirana faqa suqáqau. Suqámiseeqa óoqu marífíqa afeeka nammári faqa nárana faqa námaseeqa fíndifíqa ánaaseeuqa faqa mandá óosana máraqau.

⁷ Yáaweefa misá níndafeenoo Mooseena qímaminau. Anée kái káqi óoqufúà. Faiqí ánaasee anée Isípa máqanaindari nífiqee ánianáusa qiní minnísee áaqara óosana máraidammia. ⁸ Misá doo qinée fuaqée qímasee naamúaqiafánna aana minníseea. Misa kóorannai burimakáu ákoona ánaaqi amana áuqusee mina tatúfirana suqámiseeqa minára innaaru qídaqa. Misá maaqí qídaqa Isaraee máqannaasa maasa Ánutufa maafá maasa Isípa máqannaindari nífiqee ánufa máridanoo qídaqa.

⁹ Minára qinée Yáaweena Isaraee maqannaasa kaaqa ramoo rámaa ímariafaqa irídaqa. ¹⁰ Dóo firaqoo qiní qírana qaifaqa misá kúridi taikasaanura. Anée sía qiníara qádo qia. Miqímmáseeqa aní faqa anísaa ani aruakínausa faqa kai ámiqi ámiqimma nísanaqa fira maqanna márifaranoo.

¹¹ Mooseefa írino Yáaweena áano qíranara innaarukíqari qádo qídanoo qinau. Óo Yáawee nánaree anee aneenná faiqí ánaaseera árana qáidanoo fee. Anée fira afeekannái misá Isípa máqanaindari nífiqee ánianafa náqaai fanée áano qíma nímaqaidanee.

¹² Anée miqínaqa Isipa máqannaasa aníara narí kai qímirisee Isaraee máqannaasa nífiqee áaqana áikunni múnusee nárú taikárara nífiqee fíifoo qifáara. Sía árana qáani aneenná árana qára írirana quandásee sía ummaara aneenná faiqí ánaasee nímia. ¹³ Anée aneenná aináinira fáiqiuqa Abarahammána faqa Isakeena faqa Yákooboona faqa kúqaa qíma áfeekaikára ufa qunnanara óonumafi íría. Anée misára fásaura foorá máfifaqa qinée qíma afeekaikíafanna máqa máaqana ínna nímiánauree qinau. Nímisáananoo mi maqa maaqáfa innindikámmino náaru náaru máriannoo fee qinau. ¹⁴ Mooseefa miqí qufanóo Yáaweefa narí aranaqara írirana quandásee sía ummaara narí faiqí ánaasee níminau.

¹⁵ Yáaweefa Mooseena qaara oonisáa ákara rúmamufanoo máreenoo áaqanaindari afaásai narí máqanna márunnai óoqu fínau. Ausírira ooniqandásaa Ánutufa sánda úfa dínni dínni ákara rúmaqoona úqirafa óoqu fínau. ¹⁶ Ánutufa narí kai mi oonína áuquseenoo mínásaa sánda úfa ákara rínau.

¹⁷ Yoosuafa írufaqa faiqí ánaasee náriqa úiqaana máqusakiqari fáaqa fuísee qída qufanoo íriseenoo Mooseena qíma minoo qinau. Qinée rákidaqia úfana írídaqa. ¹⁸ Miqí qufanóo Mooseefá qinau. Sía qufóona rira úfa fau máridanoo fau. Sía qikí fáafau qírufa fau máridanoo. Idí rárana kai írídaqa.

¹⁹ Mooseefa úiqaana máqusa adeedí óoquireenoo níndafoofaqa burimakáù ánaaqi amana áuqirana faiqí ánaasee fusákidaqa idí rée maríqau. Miqí márufanoo Mooseefa níndafoofanoo áranaqoofanoo ákara ríra óoniqara áaqana áikunni maqásaa áqusoofaqá miqandá rukámiqau. ²⁰ Mooseefa áranaqoofanoo burimakáù ánaaqi amana áuqirana qumáreeqeenoo idáki áqusoofanoo tasírisírinau. Tasírisiri máseenoo andaana rúmeeqee nammáriki áqusee naaqée qufaqa Isaraee maqannaasa mi nammárína naqau.

²¹ Miqímandeenoo Mooseefa quándakufanoo Áaroonaa qímaminau. Maa fasiqa anaaseesá aní naqí fée mámaqaafanee anée maa manda firaa aaqarana misá nifaaqái quqéenee.

²² Miqí qufanóo Áaroonafa Mooseena qímaminau. Óo qiní úriqararafa anée sía qiníara áanoo qia. Anée maa fasiqa anaaseesa óosana írimariananoo. Misá káaqa mandóosana áuqarara sandanainai qimariasa márídaqa. ²³ Misá qiniara maaqi qia. Maasa maa fasiqáfa Mooseefa maasá Isipa máqa máaqaindaraana qífiqee ánunaki kambiqai ainainnara sía írídaqa. Anée moó ánutuna áuqu sáinanoo maasá indaarúnníkamma qímaqaani. ²⁴ Miqí qiafaqa qinée qímannimiqa kóora faqaasa qímiaqee qúnaqa uaqée iasa akaqána qímia. Qímiafaqa idáki áqusaunanoo burimakáù ánaaqi kambíqeenoo.

²⁵ Mooseefa qafoofaqa Ároonafa eedóo qufaqa faiqí anaasee náriqa namuqáa nífusaa óosana óosana mandá óosana mároofaqa namuqáa misára uteétiqíqau. ²⁶ Minára Mooseefa arana qoofanoo uiqaana maqusa kooqiki kikiqamma fufanoo maaqi qimasee nammeera qinau. Aiqamausa yafee Yáaweenaíndi kíani qínafa maaqóo ániaqa. Miqí qufaqa aiqáma Reefina áiku ásauku kai suqúmaree miqóo ani miná fíqu fíqumma fíqau.

²⁷ Aniroofanoo Mooseefa maaqí qímasee qímanniminau. Isaraeerána Ánutufa Yáaweefa maaqí qímasee aiqámausa ínni naakapaidanoo mifá ínneeqa rákira páipana mara máree innée uiqaana maqusa dínni kooqíndari dínni kóoqinni óonuree anirée ídaqa únna ánutuna amana áuqi máriana akiiqara ínneeqa níkaqaafasaaúqa faqa ínneeqa níqoondiúqa faqa ínni naaqa máriasa faqa aiqáma kúqa naru taikáaqa. ²⁸ Miqí qufaqa Réefina áiku ásauku eedóo qímasee mi faasaanná 3,000 fásiqa náriqau. ²⁹ Narusooofanóo Mooseefa kafáa qímanniminau. Ínnee ínneeqa faiqi námufaqa ínneeqa níkaqaa fasaauqa faqa nárúanara ínnee Yáaweena aanáiqikirausai kiqa máriafanoo. Miqí máriafanoo Yáaweefa narí ámiqi ámiqirana ínni níminoo.

³⁰ Iáqoofanoo kanánaana Mooseefa faiqí ánaasee qíma níminau. Ínnee firaa manda aaqarana marasaafaqa aqbee qinée áaqanai kaifáa óoruree ínniara Yáaweena irámíri-ananoo ínni áaqarana ákiiqara minnínisaannoo fee. ³¹ Miqí qímaseenoo Mooseefa Yáawee funnai áaqanai óoruree qímaminoo qinau. Maa fasiqa anaaseesá fíraa mándá áaqarara marasée únna qíra ánutuna kóorannai áuqusee minára innaaru qíqííafanoo. ³² Ámanee misá aaqarana akiiqara minnínisaa. Sía minníniseenana qiní dúqu ani faiqí anaasee faqa ani bukaki akararinoo marina kái rukáa.

³³ Yáaweefa iriséenoo qinau. Sía káiqeese núqu qeeqá búkakinaana rukáanaura. Qini ufa rukíee máriasa núqukai rukáanaura. ³⁴ Dóo óonuree faiqí ánaasee nífiqamaree qinee qimamíafanna maqa maaqánai fua. Anee iria, qini qangiroo fannoo ínni indaarúnni kámma nímaqaannoo. Mi fasiqa anaaseesá áaqarana ákiiqara ummaara nímianna ákuanafa ánidanoo. ³⁵ Miqí qímaseenoo Yáaweefa mandá áurirana mi fasiqa anaaseesá níminau. Misá Áaroonara qufanóo kóorannai burimakáu ákoona ánaaqi áuqunara miqínau.

¹ Yáaweefa maaqí qímasee Mooseena qímaminoo qinau. Anée faqa Isipa máqa máqaindari nífiqee ánianna fásiqa ánaaseesa faqa maa maqána quqásee qinée qíma afeekaikámmasee Abarahaamána faqa Isakeena faqa Yákooboona faqa misásaa ani aruakí kambíqainausa faqa nímiraree qíafanna máqanasaa fua. ² Qinée qeeqá angiroo aiqáananoo ínni nífu úqi márinaqa fímarifaqa qínee Kannaa máqannaasa faqa Amoorá máqannaasa faqa Heeta máqannaasa faqa Peerisa máqannaasa faqa Hifita máqannaasa faqa Yeebusa máqannaasa faqa náru nífáqaaqa ianaura. ³ Ínnee áinoo faqaa maqásaa aináina úmmaqusaa fanoo réemindèemíri mari maqánasaa fifáranoo. Qínee qeeqá sia ínni faqa fuanáura. Ínnee ramoorámaa ímariasa máriafaqa qínee ínni faqa fídaqa aanái ínni náruanoora.

⁴ Isaraee máqanna Yáaweena mi ufána iriséeqa nifaaqa áuqira áinaina aiqáma raipáqu quqásee soofará máridara foorá máfiqau. ⁵ Yáaweefa maa ainainá áuqaaqéera qímánnimufaqa miqíqau. Maaqí qímasee Yáaweefa Mooseena qímaminau. Ínnee káaqa ramoorámaa ímariasa máriafanoo. Qínee ínni faqa maqee fíqa ínni kurídi nímaqáunaiqini. Doo maqee ínneeqa nifaaqa áuqirana raipáqu quqásee káqi máriafaqa qinée ínni náqaafee mánnimaqáannanara óonumafi írianaura. ⁶ Miqí qímasoofaqa Sinai áaqana quqásee fídaqa Isaraee máqannaasa sía nári nifaaqa áuqirana afisíqau.

Yáaweefa Mooseena fáqa ufa qímaru uiqaana maqáfa.

⁷ Isaraee máqannaasa náriqa úiqaana máaquqa usakásoofanoo Mooseefa náaquqara úiqaana máqa naambeéqai níanasaa usakánau. Usakásee miná áuqureenoo Yáaweefa umeé mári uiqaana maaqá fée qinau. Faiqí ánaasee moó fánnoo Yáaweena íriana íriane qímasee mi maaqána kooqínni fímaríqau. ⁸ Mooseefa narí úiqaana máqai fufaqá faiqí ánaasee nári úiqaana máqa kooqíkiqa kikíqamafi qáfee máru fanoo kéeqanau. ⁹ Mooseefa úiqaana maaqaki kéeqafufanoo asuru qumuréenoo mi kooqínaki márufanoo Yáaweefa minakíqari Mooseena fáqa ufa qímarinau. ¹⁰ Asuru úiqaana maqa kooqíki qumu kásoo inoo máruafaqa faiqí ánaasee miná qáfamasee ninuka túqu náumoo amisée Yáaweena ámoqí maríqau. ¹¹ Yáaweefa Mooseena faqa narí óori narí óori qáfáida ufa qímarinau, faiqí narí áqoondi faqa ufa qímarindee inau. Ufa taikáseenoo Mooseefa anirandée faiqí ánaasee máru úiqaana maaqánai finau. Kumaaráa moó miná dadaaqí máruafa Yóosuafa Nunnaana ámaaku náaquqara úiqaana máqaki káqi márinau.

Yáaweefa narí faiqí ánaasee faqa márianauree qímasee qíma afeekaikinau.

¹² Mooseefa Yáaweena qímaminoo qinau. Óo Yáawe kúqaa anée qiníara maa fasiqa anaaseesá indaarúnnikamma nímaqainaqa mi maqánasaa fuaqée qinau. Anée sía qiní faqa fídanoo qiní dadaaqíannina fásiqanara qímaqimiananoo. Anee qiníara ámiqimmasee íridana qiníara asasídaqee qíananoo. ¹³ Anée kúqaa qiníara miqídana anee qímiriannana qímaqiminaqa qinée aní aináiniranaki máridqa maqee maqee ani asasammá ámaqánaura. Anée maanára faqa íria, maa maqannáasa aní faiqí ánaasee anée útáaqama qánausa máridaqa.

¹⁴ Yáaweefa miná iriséenoo Mooseena qímaminau. Qinée aní faqa fídaqa adooárana ínni nímiánaura.

¹⁵ Mooseefa iriséenoo Yáaweena qímaminoo qinau. Anée sía maasá faqa fínana sía maasá maaqóoqari diqíqáa. ¹⁶ Anee sía maasá faqa fínaqa náqaafee másee akaqáusa anee qiníara faqa aneenná faiqí ánaaseera faqa rímaríannanara írifaranoo fee. Anée maasáki márinaqa maa maqa maaqána kínaasakíqari náaduma moó kúrausa márianaura.

¹⁷ Yáaweefa Mooseena mi ufána iriséenoo qímaminau. Dóo anée qíanandee káimmi-anáura. Qínee ámiqimmasee aníara írimarúnnanara faqa aníara asasí marúnnanara faqa miqíanaura.

¹⁸ Mooseefa mi ufána iriséenoo kaifáa Yáaweena irámirinoo qinau. Amanée aneenná óori dároo dáraa irana uqaqífiqásainaqa qáfaanauree qufanóo Yáaweefa qinau.

¹⁹ Amaná qinée qeeqá ámiqira aréenarana quqásananoo ani áiaaqaree áfunni fúanoo. Qinée aní áfusaa qeeqá náaquqara dúquara koorooianáura. Qinée Yáaweesa qeeqá

nífauarana faqa qeeqá qimudáoo qírana faqa qinee útaaqaama qáunausa nímianaúra. ²⁰ Moosee anée qiní dóori sía qáfeenaranoo moó fannoo qiní qíqafainafa sía amana káqi máriannoo kúquannoo. ²¹ Moosee anée qiní dáakaarinni óonisaa kikiqína mária. ²² Qiní dóori aréenarafa fínaqa qinée ani óoni afoo íranaki quqáseeqa qeeqá qísauku anísaa ititáseeqa fíqaramafíqa qísauku máraanaúra. ²³ Qinée qísauku mara máraanana anee qiní itaufaka kái qíqafa. Sía dóori qíqafeennaranoo.

34

Mooseefa kafáa ínaaqianna sándufa máranau.

(Lo 10:1-5)

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Moosee anée maa aaqannásaaqari óoquiree óoni ausiqára ateehásee máree úrua. Anée indaarúqaa qanda amana kái ateehásee máree úrua. Múrusainaqa indaarú rukamúnnánasaa ákara rúafannufana kafáa ákara rúanaúra. ² Anée maqee deedaqamáqai márinana dúna kanánaana eendái mara máree Sinái áaqanasaa ururée qiní paqúria. ³ Faiqí moó fánnoo sía aní faqa úruannoo. Sía uqanna moó fannoo áaqanai fee áaqana aaqá fee máriani. Sía misá burimakáù sipsípa faqa áaqana aikunni ándanda naqa.

⁴ Mooseefa iriséenoó óoni ausirírana qaara qánda ateehámaree kanánaana Yáaweefa qímamundee ínoo Sinai áaqanai óorufinau. ⁵ Yáaweefa asurukína qumuréenoó Mooseena faqa kikiqá máfinoó narí áuquara koorooínoo qinée Yáaweese qinau. ⁶ Yáaweefa Mooseena óorinni fíqaree óonuree maaqí qímasee firaaqóo qinau. Qinée Yáaweese máridaqa. Qinee qímuqusirana faqa qimudáòo qírana faqa umbiqárausa máridaqa. Qinée sía kái káqi áanooqunausa máridaqa, qinee káaqa faiqí anaaseera qímuqusi márunausa máridaqa, qinée óoqai márunnaqóo kai márunausa máridaqa. ⁷ Qinée qeeqá qima afeekaikíra ufa kásooaaqee núkudara foora kambiqáinausara qíma qáafanna ufana káqi kai íridqa, numóo faqa mandá óosana ákiiqara faqa minnínisaanaúra. Qinee numóo áuqainna fásiqa ánaaseesa faiqi námú faqa miná ánaiqi mara faqa miná ásáifaqausa faqa afaqnáusa faqa sía sía nárúanaúra, narúanaúra.

⁸ Mooseefa mi ufáusa iriséenoó kái káqi maqásaa óorindari mapámufufanoó Yáaweena amooqinau. ⁹ Amooqídanoo maaqí qímasee Yáaweena qímaminau. Yáawe anée kúqaa uqanna qiníara asasídana qinee aníara maasá faqa fúanneera iráidaqa. Maa fasiqa anaaseesá ramoorámaa ídaqa anee maasá numóo ákiiqara minnínqiseenana maasára aneenná faiqí ánaasee fée qia.

Ánutufa faiqí ánaasee faqa kafáa moodáanaki kináu.

(Rafúdoo 23:14-19; Lo 7:1-5; 16:1-17)

¹⁰ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Maqee qinée Isaraee máqannaasa faqa moodáanakikira ufa qídaqa. Qinée misá nífusaa firaa ainainauqa sía maa maqánasaa moó átinai faqa moó máqanna qámbaana faqa áuqaafánna áinainausa áuqaanaúra. Aiqama faiqí ánaasee qinée Yáaweese fíraa áinaina áuqaanaqa qáfáifanoó náaquqaannoo. Ínni dadaaqianifeera miqíanaúra. ¹¹ Qinée maqee qímannimianna sandufana ámiqimasee irisée mimáú fuaqa. Qinée Amoorá máqanna faqa Kannaana máqanna faqa Heeta máqanna faqa Peerisa máqanna faqa Hifita máqanna faqa Yeebusa máqanna faqa ínni nóorinni fídaqa misá nífaqasaana fifáranoo. ¹² Ínnee fúka maqasaa óonuree sía mi maqannáasa faqa káqikaa ainaina réè fíraa ainaina réè sía misá faqa moodáanaki kára ufa qiaqa. Misá ufaanara foora fufúsáifaqa ínnee minakí árifoora, minara qeeráirí-aqa. ¹³ Misá tatúfirana sugée maría qaidarána misá óoni ateehárana rakíaaqee maasá náaquqara ánutunee qímariana ínnee miná rukámu áquaqa misá saqári ateehá rakíqasee maasá ánaasee ánutufa Aseeraafee qímariana mináúqa faqa ateekaatéekámma áqusaqa. ¹⁴ Ínnee sía moó únna ánutunara innaaru qiaqa. Qinée Yáaweese únna ánutufa qiní qímaaqá máqaranara rairái qímarunausa máridaqa.

¹⁵ Innee fúka máqasaa óonuree sía uqanna misá faqa moó áinainara moodáanaki kúra ufa qiaqa. Misá náriqa únna ánutuna innaaru qídaqa tatúfirana suqámi máriana ínnaire naaqée qífaqa nee fóora. ¹⁶ Ínni faiqi námu mi anaamuru anaaseesá maraséeqa qiní minnísee moó únna qúra ánutusara innaaru qifóora. Mi oosanáfa qiní qífusaa dapi nuá anaaseesara foorá márídaqa.

¹⁷ Ínnee sía moó áinaina tasírísiri másee únna ánutuna amana áuqusee minára innaaru qiaqa.

¹⁸ Óoqai ínnee Abiba qúqoonasaa Isipa máqasaaqari ánusa máriafanoo. Minára Abiba qúqoona aniráinaqa maqee maqee ínnee sía yís mári féemuna oomáqa sakasée maqee maqee naaqa. Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 fáasaana mi oomaqána sakasée naaqa. Isípa máqasaaqari ánu quqoonáfa márínara miqífaqa. ¹⁹ Aiqáma áinaina óoqásáa ánaaqi qiníndi márídanoo. Ínnikina óoqásáa akoonaiqi máqainafa faqa aiqáma máaqeena áandauqa óoqasaa ákoona máqainafa faqa qiníndi kai máriannoo. ²⁰ Innee ínne doonki ánaaqi óoqásaa máqarafa káqi márianífee qímasee sipsípa ánaaqi miná ámaqa maqasée tatúfirana suqá qímiaqa. Ínnee sía miqíqa miná anuka kurídíaqa. Ínnee aiqama ínneeqa óoqa fáiquuqa feefauru másaifaqa kafáa inniqáindi kiaqa. Sía moó fannoo tátufirana suqára áinaina sía úqirafa qiní Yáaweesea qífusaa ániannoo.

²¹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasee 6 fáasaanasaa ínne áináinira fáasaana marídanoo. Dínni ani qaara marasée 7 fáasaanasáa sía áináiniaqa. Umáqira áukuaneé aqúra áukuaneé aniráinaqa sía mi faasaanná áináiniaqa, idooaaqa.

²² Ínnee unakírana óosana arasée miqóo áffana nára óomaqa suqáaqa. Ínnee asumu aiqu quqára óomaqa faqa sakasée náidaqa miná áuqu réeqa asumu aiqu quqára óomaqa fee qiaqa. ²³ Moodáa áukuanki qaarammoó kári aiqáma Isaraee máqannaasa moodáaqoo suqúfi qiní Yáaweesea Isaraee máqannaasa Ánutusa qimooqiaqa. ²⁴ Qinee ánaamuru ínnee fínnatinai nífaqaseeqa misá maqa máaqa ínne nímisée ínne mi maqa maaqána firaanáikámma nísaanaqa ínnee aiqáma áukuana qaarammoó kári moodáaqoo suqúfi ínneeqa Ánutusa qiní Yáaweesea qífusaa márifanoo sía moó ánaamuru anirée ínne maqa máaqa máreefaranoo.

²⁵ Ínnee aandáù arusée tatúfirana suqá qímiraree qímasee sía innooqéemári pau-raqána námufaqa féemu suqáaqa. Áinnaaqarara óomaqaki arusáinna aandáuna átaraasa fannoo sía akaqáfa káqi márínanoo faiqée iaqáni.

²⁶ Aiqáma áukuana indaarúqaa nárana áfiàna náraree qínnana Yáaweena náree máree múnu ámiaqa. Ínnee sía mimí fée sipsípafee arusée narí ánoona náamma ánoonannái suqáaqa.

²⁷ Yáaweefa mi ufánara Mooseena qímaminoo qináu. Anée aiqáma maa ufáusa ákara rúà. Maa ufáusa qinée aní fáqa Isaraee máqannaasa faqa moodáanaki qímá afeekai kámma qáunna ufana óosana márídanoo. ²⁸ Miqí qímasoofanoo Mooseefa áaqanasaa Yáaweena faqa kísaaqasaa márínau. Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 fáasaana fáqa eendáki fáqa nammári faqa nárana faqa sía neemarináu. Yáaweena moodáanaki kúra sánda ufa óoni qárasaa ákara rináu.

Mooseefa Sinái áaqanaindari qúminau.

²⁹ Mooseefa Sinái áaqanaindari Yáaweena sánda ufa ákara rúra óoniqara úqirafa qúminau. Mifá Yáaweena faqa ufá qíqiunara miná óori áfiri dároo dáraa ímarufanoo narí sía minára írináu. ³⁰ Áaroonafa Isaraee máqannaasa faqa Mooseena óori áfiri dároo dáraa ímaruna qáfamaseeqa rufáida níanasaa máríqau. ³¹ Mooseefa misá níndafamáseenoo Áaroonafa faqa faiqí firaasá faqa náarama quqásoofoqa aiqáma aniroofanóo ufa qíma níminau. ³² Adeedí aniroofanóo Yáaweefa Sinái áaqanasaa aiqáma sandufa Mooseena qímamu ufána qímanníminau.

³³ Mooseefa qímanními taikáseenoo károo károonakúra qamunna qumáree óorisaa rafáaqafináu. Miná óori qáfee rufíeefoora miqínau. ³⁴ Mooseefa áqoosai káqikaa

uíqaana maqaki kéeqafino qamunna uturúquseenoo Yáaweena fáqa ufa qímárinau. Qímaseenoo mádaanai ráudamafino faiqí ánaasee Yáaweefa qímamu ufana qíma níminau. ³⁵ Qíma ními márufaqa misá miná óori qafoofanóo dároo dáraa ufanóo Mooseefa narí óorisaa qámunnannai ititáseenoo qíma ními taikáseenoo quándaki Yáaweena faqa ufa qíraree qímasee úiqaana máaqaki kéeqafinoo kaifáa qamunna uturúqinai.

35

Idoóra fáasaanara qíra sándufa

¹ Mooseefa Isaraee máqannaa faiqí ánaasee aiqáma suqúseenoo qíma níminau. Yáaweefa ínniara maa ufamaú fuaqée qidanoo. ² Qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa aináiniaqée qinoo. Dínni ani qaaraikínoo ⁷ qiní firaa naaquqara idoora faasaana máriannoo. Faiqí moó fannoo mi faasaanná aináininaqa ínnee miná kuqá áruaqa. ³ Ínnee sía Sabáta faasaannásaa ínneeqa máaqaki suqá naaqa.

Mooseefa Yáaweena úiqaana máqa usakára ainaina ámiaqee qínau. (Rafúdo 25:1-9)

⁴ Mooseefa Isaraee máqannaa aiqáma kafáa maaqí qímasee qímanniminai. Yáaweefa maaqí qímasee naamúa qidanoo. ⁵ Ínnee Ánutuna ámiraree qímasee nifaaqa asasínausa kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa máree ániaqa. ⁶ Ámiqira qámunna faqa sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa mimmí asausínnai áuqira qamunna faqa máree aniaqa. ⁷ Sipsípa ákoona apata faéena ákirana faqa ooruku námmarikinaa áandau apata faqa akasia sáqari fáqa máree ániaqa. ⁸ Qóoma qumbí maría fadameena faqa ámiqira afundí mári ainainná andaana rírana idáki adíasaafanoo adíafaa íra úndi márina faqa mi ainainná kai níkiqqa amoondunna adíee maría fadameenáki quqárara faqa máree ániaqa. ⁹ Pupú óoniuga faqa akaqá ámiqira óoniuga faqa aanáiqi kírausa úriqararasa afísí maria eefooda qámunnánasaa faqa ámuqusasaa ititára qámunna sáa faqa quqéefandínna óonisa máree ániaqa.

Mooseefa Ánutuna úiqaana máqa kínaa ainaina áuquaqeera qímanniminai. (Rafúdo 39:32-43)

¹⁰ Ínni kiqari óosana óosana ainaina áuqarana akoofásauqa kai aniréeqa Yáaweena úiqaana máaqaki aináina mifá naamúa qímaqaimau kai áuqaaqa. ¹¹ Misá úiqaana máqa fáqa miná rafáaqafi máría qamunnána faqa miná anaanu faqa mi maqána usakára átunauqa faqa aunírira sáqari faqa óosuki faqa kooqíki faqa rakíqee fandínna saqárisa faqa saqári maqáki rakíqarana ámaaqa áuqirana faqa áuquaqqa. ¹² Moodáanaki kira bookísa faqa miná qaindúsira sáqari qára fáqa miná áfu faqa minásaa ititara qamunná faqa áuquaqqa. ¹³ Áiku faqáa qáinda faqa miná aindúsira sáqari qára faqa minásaa quqée maría ainainná fáqa auquaqqa, Ánutuna ámifandínna feemuna faqa úquaqqa. ¹⁴ Qóoma sáqari fáqa miná qóomauqa faqa miná óosana óosana ainaina faqa miná qéemari fadameenná faqa áuquaqqa. ¹⁵ Áfundi marína andaana rírana suqée maria qaidarána faqa miná qaindúsi maría saqari qandá faqa faiqí níkiqqa ámóondúnna adíeemaria fadameenná fáqa áfundimarína andaana rírana faqa úiqaana máqa kooqí qamunna fáqa auquaqqa. ¹⁶ Aandáu tatúfirana suqée máría qaidarána faqa miná fukaá ásaana booróosannai áuqirana fáqa miná qaindúsira sáqari qara faqa miná óosana óosana ainaina faqa nammári áuqara dífaani fáqa miná óosana faqa áuquaqqa. ¹⁷ Dapusáa díri maría qamunnána fáqa dapu sáqari fáqa saqári kurádee mariana óosana ámaaqa áuqiranáuga faqa dapu kooqíki kéeqee máría qámunnana fáqa auquaqqa. ¹⁸ Kafáa dapu fáqa úiqaana máqa apúpükáuga faqa miná rumbée maria sánda aináiná faqa áuquaqqa. ¹⁹ Áaroonaa idaaqíra qámunna faqa miná faiqi námu qamunna faqa úiqaana máaqaki náaquqara óosiranaki aanáiqikira sáika máraidaqa afísífandínna qamunnana faqa mi aiqama ainainná áuquaqqa.

Faiqí ánaasee Yáawe finnai óosana óosana aináina máree ániqau.

²⁰ Mooseefa mi ufána qíma nímisoofaqá faiqí ánaasee irisée dáraaniqau. ²¹ Nifaaqa اساسú mi ainaináusa Yáaweena míni amisoofaqá mi ainaináusannai Yáaweena úiqaana máqa usakáqau. Yáaweena amooqifándinna ainainausa faqa aanáiqikirausa afisí-fandínna qamunnáusa áuqifandínna ainaináusa faqa máree ániqau. ²² Faiqí ánaasee Yáaweena ámirara nídímarusa misá kai nifaaqa áuqímaru ainaináusa níkiqa asausí rum-bée marú pinnána faqa náaqoo kinaa fídinaanu faqa nísaukuki quqée maru isaaqamána faqa ninukakí rúfi maru kukukakána faqa óosana óosana ainaina nifaaqa áuqi máruna kóorannai áuqiránáuqa míni Yáaweena ámidée qíqa míni quqáqau. ²³ Akaqáusa ámiqira qámunna maqéeusa faqa sipsípa asausi dirindáasi ákiranee pánnoona ákiranee faéna ákiranee maqéeusa faqa mimmí asausínnai áuqira qámunna maqéeusa faqa sipsípa ákoona apata faéna ákirana maqéeusa faqa ooruku námmariki máru aandauná apata maqéeusa fáqa máree ániqau. ²⁴ Siruáa fáqa booróosa faqa Yáaweena ámirara amanaikusa máree ániqau. Akaqáusa akasia sáqari Yáaweena úiqaana máqa usakárana amana maqéeusa marée ániqau. ²⁵ Akoofása anaaseeuqa óosana óosana ámiqira sánda sipsípa asausínnai dirindáasianda faqa fáeenanda faqa pánnoona áriranda faqa súfirana míni quqáqau. ²⁶ Misa mimmí asausínnai faqa súfimariqau. ²⁷ Faiqí firaasá aanáiqiki-rausa úriqarana qamunnasáa faqa ámuqusasaa faqa quqáaqeera faráafana óoniuqa faqa firaa feefaura áqímaru ámiqira oonísa faqa maree ániqau. ²⁸ Kafaa misá adíafaa ímaru ainaináusa óosana óosana faqa qóoma qumbí marú fadameennána faqa níkiqa ámoondunna adfee marú fadameennana faqa adíafaa íra áfudímarú ainaina aindirirána idáki téeqimmasoofanoo adíafaa íra áfundi marúna faqa máree ániqau. ²⁹ Isaraee máqannaasa faiqí ánaasee Yáaweena ámirara nídímarusa Yáaweefa Mooseenara áuqaanifeera aakápoo áinainausa máree ániqau.

*Yáaweena úiqaana maqa usakáaqéera mara quqánau.
(Rafúdo 31:1-11)*

³⁰ Mooseefa kaifáa Isaraee máqanna maaqí qímasee qíma niminau. Yáaweefa faiqí moó miná áuqu Beesareerana Urina ámaaku Hurana ánaiqi Yúdana átikínaana mara quqéeno. ³¹ Yáaweefa Beesareerána aiqáma ámiqira ainaina áuqaanifeera narí maraquna afeeka umbiqá ámaqeenoo. Aiqáma áinaina áuqirana akoofásaikirana faqa amanaikírana faqa óosana óosana áinaina amana áuqira írirana faqa áminoo. ³² Yáaweefa Beesareerána óonu máfi irisée áuqara írirana amisaifanoo mifa kóorannai faqa siruáannai faqa boróosannai faqa óosana óosana áinaina áuqirana akoofása máridanoo auquannoo. ³³ Kafáa mifa ámiqira óoni ateekeemariá irirana faqa kóorannai mi oonína quqárana ámaaqa áuqira írirana faqa saqárisaa óosana óosana ainaina amana áuqira írirana faqa amiqaiфанóo áuqáannoo. ³⁴ Ooqooriabana Aqisamakana ámaaku Dannana óosanakinaana fáqa Yáaweefa ínniki quqáqaiфанoo mifá faqa Beesareerána dadaaqianifeera máridanoo. Yáaweefa miqandá akaqáusa uqannífiqáaqee írirana faqa níminoo. ³⁵ Yáaweefa óosana óosana áinaina nísaukunnai áuqarana akoofásaikirana nimiqaifaqá máridaqa. Óonisaa ákararirana faqa óosana óosana ámiqira ákara ríra írirana faqa ámiqira qámunna afundára írirana faqa sipsípa asausi dirindaasi ákiranannoo faqa pánnoona ákiranannoo faqa faéna ákiranannoo faa akaqá qamunna áuqira írirana faqa níminoo. Nímisaifaqá miqandá óosana óosana áinaina áuqira írirana akoofása qára máridaqa.

36

¹ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma nímidanoo qinau. Beesareerána fáqa Ooqooriabana fáqa miqandá dadaaqí marúsa óosana óosana áinaina áuqirana akoofásaikira írirana Yáaweefa nimiqaosá aiqáma áinaina Yáaweefa naamúa qundée kai másee náaquqara uiqaana máqa áuqaqa.

Faiqí ánaasee moómoo áinaina máree ániqau.

² Míqi qímaseenoo Mooseefa Beesareerána fáqa Ooqooriabana fáqa Yáaweefa aiqáma áinaina áuqira irirana akoofásaikirana nímiraru fasiqausa faqa náarama quqáseenoo

qímanniminau. Doo ínnee óosana arasée áuqaaqa. ³ Isaraee máqannaasa Yáaweena ámiddequú áinainausa míni soo fanóo Mooseefa mi ainainira fasiqáusa nímufaqa áuqimariqau. Faiqí ánaasee eedóo qímasaida aiqáma kanánaana Ánutuna ámidde quú áinainausa káqikai máraidaqa Mooseefunnái múnú quqée maríqau. ⁴ Náaquqara máqa usakée márusa moómoo ainaina qáfamasee náriqa aináinirana mínisee Moosee finnaí óonuree qímamiqa qiqau. ⁵ Faiqí ánaasee moómoo áinaina aabaa fáqa máree ánidammia. Yáaweefa maasára áuqaaqee qímaqaina amana mínisee aabaa fáqa mínisaafannoo káqi fífau máriannoo.

⁶ Mooseefa miná iriséeno ufa quqásoofaqá aiqámausa qímannímiqa qiqau. Faiqí ánaasee sía moó fannoo kafaa moó áinaina náaquqara úiqaana máqa usakáqeera máree ániaqa. Miqí qímasee qimanímufaqa faiqí ánaasee miná iriséeqa sía kafáa máree ániqau. ⁷ Indaarú míni qoo áinainausa aiqáma áinaina taikárana amana fáqa fíqaramásee aabaa faqa máree ániqau.

Misa Ánutuna úiqaana máqa usakáqau.
(Rafúdo 26:1-37)

⁸ Írirana káaqa fíqararausa kai indaarúqaa qamunna úiqaana máqasaa ákirana áuqiqau. Sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée ámiqira qamúnna áuqusee áqoosa faqáa áandau amana áuqusee minásaa atooqasee akúniquau. Miqímmáseeqa mináuqannái qísaukuqara taikásee 10 firaa qamunna áuqusee moodáanaki akuníqau. ⁹ Mi aiqama qamunnáusa amana amana kai 12 metres kísaaqa miná qúsa 2 metres máriani. ¹⁰ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku 5 marasee ootúpamásee akuníqau. Dinní qísauku taikásee 5 faqa miqíkai iqau. ¹¹ Miqímmáseeqa mi qamunna qandá átiqara dirindáasi áriira qámunnannai anaanu áuqúsee moodáanaki ootúpaqau. ¹² Firaa qamunna áti máu anaanu 50 áuqiqau. Moó qámunna faqa miqí kai íqa moó qámunna sáa qaraa anaanu amummaqa kai auqíqau. ¹³ Kóora qumáree túrimmandee qúsa táfara foorá saaeemmá qumáree dínni dínni anaanuki upeekásoofanoo mi qamunna qandá moodáaraa foo inóo márinau.

¹⁴ Úiqaana máqasaa ákira qamunna firaaná mimmí asausínnai 11 áuqiqau. ¹⁵ Misá aiqáma moodáa kárirana kai auqíqau. Mina kísaaqa 13 metres amana márianoo miná qúsa fannoo 2 metres amaná márinau. ¹⁶ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku taikásee 5 qamunna akunúsoofanoo moodáa qamunnaika máfinau. Kafaa moodáannai qísauku taikásee dinni ani moodáa marasee 6 narísaa narísaa akunúsoofanoo firaanáikinau. ¹⁷ Qamunna átimau anaanu 50 akúniquau. Moo átimau faqa mina amummaqa kái akúniquau. ¹⁸ Booróosannai táfara foorá áti saaeemmásee 50 áuqusee minánnoo dínni dinni anaanuki áususee ootúpamásoofanoo moodáa qámunnara foorá márinau. ¹⁹ Kafáa misá úiqaana maqa akuámaqara qámunna sipsípa akoona apata faéena ákiranannai moó áuqiqau. Inaaqianna amúaaqa ákirana ooruku námmarikinaa áandau apatannái áuqirafa márinau.

²⁰ Misá akasia sáqarinnai kai náaquqara úiqaana máqa átuna áuqusee kurádaqau. ²¹ Maaqí mándee máaqa átuna áuqiqau. Saqári dínni dínni kurádarafa 4 metres márinau. Miná ausana qúsa 66 centimetres amana kái áuniriqau. ²² Aiqaama atuna maqáki rakíqaranara irisée áti óoqi qaramásee atekáqau. Aiqaama máaqa atuna miqí kaimásee atekáqau. ²³ Misá súani áfu ataaqéenni south kísaaqandanai máaqa átuna 20 narísaa narísaa apámandee kurádaqau. ²⁴ Máaqa atuna óosana sía maqáki káqi rakíqau. Siruaannai ámaaqa áuqusee minakí kurádaqau. ²⁵ Misá uiqaana máqa súani dinni ataaqéenni north kísaaqandanai máaqa atuna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaqau. ²⁶ Máaqa atuna sía maqáki káqi rakíqau. Siruáannai 40 ámaaqa áuqusee minakí máaqa atuna kúradaqau. ²⁷ Súani kéeqeemari qaannai west úiqaana máqa urúanatinai máaqa átuna dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa apámandee áuqiqau. ²⁸ Máaqa dínni dínni munu raqáranaki kafáa qaaraqánda áuqusee kuradaaqa. ²⁹ Raudáranaki máaqa átuna óosanaki apámmasee kurádama soofanoo ámiqimasee narísaa narísaa apínoo márinau. Máaqa átuna rakíqarana óosanaki rumbá atukarasée

miqí kai mámaree mirínni múrufi saqau. Dínni dínni munu raqáranaki miqí kaimmiqau. ³⁰ Miqímmaseeqa máaqa átuna 8 óosanaki siruáannai qaaraqánda qaaraqánda ámaaqa áuqusoofanoo 16 márinau.

³¹⁻³² Misá aunírifandinnana akasia sáqari 15 máraqau. Úiqaana maqa dínni dínni ataaqée faqa urúanai faqa fáifa faifannóo aunirúmasoofanoo máaqa atukárama qumáranau. ³³ Mi maaqa atunná aunírira saqari fánnoo máaqa amana kái dínni dínni ati márinau. ³⁴ Máaqa atuna aiqáma kóorannai kai rafáaqa fiqau. Máaqa átunamau aiqáma kóorannai kai anaanu mámaree fiqau. Aunírifandinna saqárisa faqa kóorannoo mi anaanusáki rafáaqa fiqau.

³⁵ Misá sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée minánnái ámiqira qamunna áuqiqu. Miqímmasee mi qamunnánasaa angiroo níqoosa faqaasa nimana áuqiqu. ³⁶ Mi qamunnána dírianee qímasee qaara fáqa qaara fáqa 4 átuna akasia sáqari atekásee kóorannai rafáaqafusee kúradadaqau. Mina atimau kóorannai qamunna dírifandínna anaanusa áuqiqu. Mi saqarísa óosanaki siruánnai ámaaqa áuqusee minakíaqa kúradadaqau. ³⁷ Úiqaana máqa kooqíki ititéfandínna qamunnana sipsípa ásausí dirindáasi ákirana fáqa pánnoona ákirana fáqa faéena ákiranannai faqa marasée kooqíki dírifandinna ámiqira qamunna áuqiqu. Óosana óosana sándannái mooká máakira áinainauqa mi qamunnánasaa áuqiqu. ³⁸ Mi qamunnána dírifandinnana moodáannai qísauku 5 akasia sáqari marasée kóorannai mina átimau rafáaqafusee qamunna dírifandínna anaanu áuqusee quqáqau. Mi atunnána qumáranífeera kóorannai saqári kukúqamasee átimau auníriqau. Miqímmasee booróosannai moodáannai qísauku 5 atuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradadaqau.

37

Ínnee moodáanaki kúra ufa mári bóokisana áuquqa.
(Rafúdo 25:10-22)

¹ Beesareerafa narí dadaaqí márusa faqa akasia sáqari marasee minánnai moodáanaki kúra bookisa áuqiqu. Miná kísaaqa 110 centimetres áuqiqu. Miná qúsáندانai faqa miná kúradarafa faqa amana amana kái 66 centimetres amana áuqiqu. ² Misá ámiqira koora marasée túrimmasoofanoo ausirúmafufaqa minánnái kai bookisa adisáa faqa aundurái faqa ititaqau. Mi bookísana áfaimau kóorannai ámatookika másee rafáaqafiqu. ³ Misá kóorannai qaindúsi fandínnana ámaaqa qaara faqa qaara faqa 4 áuqusee aiqáma áikusaa quqáqau. Dínni áikusaa qaara qánda dínni áikusaa qaara qánda quqáqau. ⁴ Misá akasia sáqari qaindúsi fandínna qanda kóora túrimmandee ausirúma qumáree minánnai kukúqiqu. ⁵ Kukúqammaseeqa dínni dínni ámaaqa áuquqoonaki áusiqu.

⁶ Bookísa afu faqa kóorannai kai áuqiqu. Miná kísaaqa 110 centimetres amana márinau, miná qúsa 66 centimetres amana márinau. ⁷ Misá kóora túrimáseenoo bookísa áfu áuquseeqa minánnai kai dínni dínni qangiroo qaaraqánda nimana áuqiqu. ⁸ Afu dínni átinni moó qangiroo amana áuqusee dínni moó qangiroo amana áuqiqu. Áfu faqa mi qangiroo qandá nimana faqa moodáa kóorannai kái áuqiqu. ⁹ Mi qangiroo qandá bookísa áfusaa quqásoofaqa nóori narí qáfee narí qáfee iqá máriqau. Miqandá níqoosa uqéerasoofanoo bookísa áfusaa ititánoo márinau.

Misá áiku faqaa teeboora áuqusee Yáaweena ámiraree qu féemuna miqóo quqáqau.
(Rafúdo 25:23-30)

¹⁰ Beesareeráfa akasia sáqarinnoo teebóora áuqinai. Miná kísaaqa 88 centimetres márinau. Miná qúsa 44 centimetres márinau. Miná kúradarafa 66 centimetres márinau. ¹¹ Mifá ámiqira kóora marasée túrimmasoofanoo ausirúma fufanoo minánnai teebóora rafáaqa fúsee kafáa moonnáai teebóora átiqara fíqu fíqumma rafáaqa finau. ¹² Mifá teebóora átiqara fíqu fíqumma 8 centimetres amana ititásee miná áfaimau kóorannai rafáaqa fiqau. ¹³ Mifá kóorannai qaindúsifandínnana ámaaqa 4 áuqusee teebóora aiqáma

áiku námusaa quqánau. ¹⁴ Teebóora áfai ameemaanandanai qaindúsirana amaaqa áuqinai. Mifa mi anaanúsa áfai ameemaanai ququseenoo atukaránau. Atukarasáinaqa aindúsira sáqari minakí áusúaqeera atukuránau. ¹⁵ Mifá akasia sáqari qaindúsifandinna qanda kóorannai kukúqinai. ¹⁶ Mifá ámiqira kóorannái kai teebóorasaa quqéefandinna pírita kaafáusa faqa kísaaqa káafauqa faqa Yáaweena ámifandinna úainna adfara pírita uqnaurírana faqa áuqiqau.

Misa qóoma qumbifandinna aikána áuqiqau.
(Rafúdoo 25:31-40)

¹⁷ Misá qóoma qumbira áika ámiqira kóorannai auqíqau. Misá kóora túriiseeqa minánnai kai qooma qumbíra aika óosana faqa adaká faqa ásaanauqa faqa áuqiqau. Mi asaanúsa saa mi kooránannai kai taatuqée áqama áfufeenári márindee máseeqa káafara foorá afisú ámaqáqau. ¹⁸ Mi qóoma aikáusa qísauku dínni taikásee dínni áni moodáa marasée 6 márinai. Dínni qaaramoó dínni qaaramoó márinai. ¹⁹ Aiqáma mi asaana namúna átimáu kóorannai taatuqée áqama áfufeenári márindee másee afaaqa áuqiqau. Mi afufeenariráfa téeqnóorina aqamara foorá márufaqa mi asaana namúna sáa áuqiqau. ²⁰ Miná adaká sáa qaara faqa qaara faqa 4 saa taatuqée áqama téeqnóorina aqamara foorá áuqiqau. ²¹ Moodáa aqama indaarúqaa ásaana qara ámeemaanai márinai, kafa miná múrufi ásaana qara ámeemaanai moó áqama márinai. Kafa miná múrufi ásaana qara ámeemaanai moó márinai. ²² Ámiqira koorá turiiseeqa minánnai kai qóoma óosana faqa ásaanauqa faqa áfufeenarirana faqa áuqiqau.

²³ Misá ámiqira koorannai qóomauqa dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 qóoma áuquseeqa mi asaanúsa átimau quqáqau. Miná úfaqa faqa dandá afaqée mária faqa áuqiqau. ²⁴ Qóoma quqára áika ámiqira kóorannai 34 kilogram umaara amana kái marasée áuqiqau.

Ámiqira úndimari munána suqára qáinda áuqiqau.
(Rafúdoo 30:1-5)

²⁵ Misá akasia sáqari marasée ámiqira afundí mari ida munána áreefandinna aidarána áuqiqau. Mi aidarána dínni dínni amana kái márinai. Miná kísaaqandanai 45 centimetres márinai. Miná qúsandanai miqí kai ínoo 45 centimetres márinai. Maqásaa qari óoru fírafa 90 centimetres márinai. Miná qára qaara faqa qaara faqa ati moodáa sáqarinnái kai burimakáu aanairá foorá auqiqau. ²⁶ Miná áfu faqa aanai fooqána faqa ataaqée qara faqa ámiqira kóorannái kai rafáaqafúsee kóorannai miná fíqu fíqumma áuqiqau. ²⁷ Kóorannai qaaraqánda anaanu áuqusee dínni moó dínni moó quqássoofanoo qaindúsifandína sáqarina atukarammá qumáranau. ²⁸ Mi qaindúsira saqari qandá akasia sáqarinnai áuqusee kóorannai rafáaqafiqau. ²⁹ Misá náaquqara fadameenna Yáaweenaindi fee qímasee nikiiqa ámoondunna adíee fandínnana áuqiqau. Idáki quqássoofanoo adífaa íra úndimari pauraqára ámiqira úndimari fadameennará foorá áuqiqau.

38

Misá fadaméena faqa pauraqa faqa ámiqira ida muna úndianiféera áuqiqau.
(Rafúdoo 27:1-8)

¹ Beesarerafa akasia sáqari marasée minánnai tatúfirana suqára qáinda áuqinai. Miná kísaaqandanai faqa qúsandanai faqa amana amanakai 2.2 metres márinai. Maqá sáaqari kúradarafa qaara faqa qaara faqa 4 amana 1.3 metres márinai. ² Miná qaara faqa qaara faqa 4 átisaa aanairá foorá áuquqoofanoo márinai. Tatúfira qáinda moodaa saqari fánnoo kai átimau faqa qámbaanai faqa aanai faqa moodáa sáqarinnai kai áuquqoofanoo márinai. Mi aiqama ainainúsa booróosannai rafáaqa finau. ³ Mi tatufirána suqée maría qaindánasaa suqée maría ainainúsa booróosannai kai auqinai. Dandá afaqára fútufitauqa faqa savóorauqa faqa uqnauríra píritauqa faqa táfa fooqáa írana áti saae írana faqa idá qáuni afaqée maría futufitáusa faqa aiqáma booróosannai

kai áuqináu. ⁴ Mifá fukaasáana booróosannai áuquseenoo tatúfira bookisa aundurái kasaqaí óoqeeqásee qámbaanai quqánau. ⁵ Tatúfira qáinda átiqara anaanu qaara fáqa qaara fáqa 4 áuquseeqa bookísa átiuqasaa rumbáqau. Misá aindúsi fandínna sáqari qáinda upeekáaqeera rumbáqau. ⁶ Mifá akasia sáqari tatúfira qáinda aindúsifandínnana qaaraqánda maraséenoo booróosannai miqandá rafáaqafináu. ⁷ Mifá akasia sáqari marasée anaanu áuquqoonaki áusináu. Tatúfira qáinda indooíra saqarinna kai aundurá faqaana áuqináu.

Firaa pirita nammári áuqèe fándinnana áuqináu.
(Rafúdoo 30:18)

⁸ Úiqaana máqa kooqíki dadaaqí maru ánaaseesa nárìqa booróosannai áuquqoo tánukana Beesareerána ámufoano minánnai nammári áuqara difaanína faqa miná óosana faqa áuqináu.

Yáaweena úiqaana máqa dapú áuqu fíqu fíqu iqau.
(Rafúdoo 27:9-19)

⁹ Ámiqira sanda sufusée áuquqaa qámunnannoo úiqaana máqasaa quqúsara foorá áuqu ititánau. Súani áfu dínni ataaqeeni (south) miná kisaqa fannoo 44 metres márínau. ¹⁰ Mi qamunnána dírifandínnana booróosannai dapu 20 áuqusee mina kúradeefandínnana ámaaqa miqí kai másee 20 áuquseeqa siruáannai táfara foorá miná amana kái áuqusee aunírifandínnana sáqarina faqa minánnai kai áuqíqau. ¹¹ Súani áfu dínni ataaqéenni undée kai íqa dínni ataaqeeni faqa miqí kai miqáu.

¹² Súani kéeqee marú qáannai dapu qúsandanai miná kisaqa 22 metres márínau. Miná dapu sáqari 10 faqa mina ámaaqa áuqirafa faqa 10 kaí márínau. Qamunna dírifandínnana táfarafoo íranauqa faqa aunírifandínnana sáqarisa faqa siruáannai kai áuqíqau. ¹³ Súani óosana qaannai kooqí márutinai aqa urúanai inóo márúna amana kai 22 metres márínau. ¹⁴⁻¹⁵ Mi kooqína dínni dínni dírifandínnana qamunnafa 6.6 metres márínau. Mi kooqína dínni dínni qaaramoó dapu faqa miná ámaaqa faqa dínni dínni qaaramoó faqa miná ámaaqa faqa márínau. ¹⁶ Aiqáma qamunna dapusaa dírinoo márúfa ámiqira qámunna kai áuqirafa márínau. ¹⁷ Aiqáma dapu fíqu fíqu írafa siruáannai rafáaqafúqaa saqárinasaa ootúpanoo márínau. Minásaa qamunna dírifandínnana táfara foo íranauqa siruáannai kai áuqíqau. Miná dapu átimau faqa siruáannai kai rafáaqafíqau. Mi saqarísa rakíqeebandínnana amaaquqa booróosannai áuqíqau.

¹⁸ Kooqísaa ititára qámunna ámiqirafa márínau. Misá sipsípa asausi dirindási ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena akiranannai faqa sufusée mi qamunnana áuqíqau. Áuquseeqa ámiqira sándannai óosana óosana ainaina amana áuqíqau. Mi qamunnána kisaqa fannoo 9 metres márínau. Miná qúsa fannoo 2.2 metres márínau. Mi kooqína qámunna dapu rakíqarana amana kái márínau. ¹⁹ Misá mi qamunnána dapu sáqari qaara faqa qaara faqa kooqíki rakíqaranasaa díriqau. Mi dapúsa óosanaki booróosannai amaaqa áuqusee minakí rakíqau. Mi dapúsa áti rafaaqafirana faqa auní rúmaqaa saqárisaa faqa táfara foorá íranauqa faqa siruáannai kai áuqíqau. ²⁰ Úiqaana máqa átimau apúpuka árifandínnana áikausa booróosannai kai áuqíqau. Úiqaana máqa dapu rakíqarana qumáranífee qímasee apúpuka áqoosai faqa áfuqai faqa aruqaafá aiqáma booróosannai áuqira apupuka kai márínau.

Misá kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa marasée Yáaweena úiqaana máqaki minánnai aináini máriqau.

²¹ Yáaweena úiqaana máqaki qaara oonisáa qísaukuqara 10 sánda úfa ákara rírafa márínau. Mi maqánaki aináini marúna kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa márínau. Aanáiqikirana Áaroonaa ámaaku Itamarafa Reefina áiku ásauku qímannimi márúfaqa misa mi kooraa ainaináusa ásaana rúmasee ákara rímariqau. ²² Beesareerafa Urina ámaaku Hurana ánaiqi Yudana áti márúfa mifá aiqáma ainaina Yáaweefa Mooseena qímámúndèe kái másee áuqináu. ²³ Miná dadaaqí márúfa Ooqooriabafa márínau.

Mifá Aasamakana ámaaku Dannana áti márínau. Mifá óonisaa óosana óosana áinaina amana áuqi marúfa márínau. Mifa sipsípa asausí dirindáasi ákiranannái faqa pánnoona ákiranannái faqa faéena ákiranannai faqa ámiqira sánda sufusee ámiqira qamunna áuqimarúfa márínau. Kafa mifá óosana óosaná ainaina amana áuqirana akóofása márínau. ²⁴ Aiqáma kóorauqa náaquqara úiqaana máqa usakárara Yáaweena ámidee qufá miná ummaara úiqaana máqakinaa áinainauqa amana másee qáfee máru sikeerána amana 998 kilogram máree ániqau.

²⁵⁻²⁶ Aiqáma fásiqauqa 20 aukuana faqáasa núqu marasoofaqa misá nambáqa 603, 550 fásiqauqa takísa munnimma áqi máriqau. Mi takisána áqusoofaqa mi siruaaná qumáree úiqaana maqa síkeerasáa diriséeqa qáfoofanóo 3,430 kilograms márínau. ²⁷ Máqa atuna óosana ámaaqa áuqirafa 100 márínau. Mi siruána moodánaki ásaana rúmasoofanoo 3,400 kilograms márínau. Náaquqara úiqaana máaqaki qamunna díri marú sáqarisa rakíqarana ámaaqa faqa máaqa átuna rakíqarana ámaaqa aiqáma moodáa moodaa 34 kilograms kai márínau. ²⁸ Miqímmáseeqa akaqá síruaa 30 kilograms amana káqi márúnannoo aunírira sáqari faqa átuna rakíqarana áti máu faqa qamunna dírirana táfara foo írana faqa áuqiqu.

²⁹ Yáaweena ámu booroosána umaara fannoo 2,425 kilograms márínau. ³⁰ Mi booroosánannai Yáaweena úiqaana maqa kooqíki saqári rakíqarana ámaaqa faqa áuqiqu. Aandáu tatúfira qáinda fáqa miná fukaa ásána fáqa minakí suqée marú áinainausa fáqa minánnai kai áuqinai. ³¹ Dapu sáqari rakíqarana ámaaqa faqa kooqí saqári rakíqarana ámaaqa faqa úiqaana máaqa apupukauqa faqa dapu fíqu fíqu írana apúpukauqa faqa aiqáma mi booroosánannai kai áuqiqu.

39

Aanáiqi kíralsa qamunna áuqiqu.

(Rafúdo 28:1-14)

¹ Misá sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa marasée aanáiqikiralsa náaquqara óosiranaki aináiniaqéera ámiqira qámunna áuqiqu. Áaroonaa aanáiqikira qámunna faqa Yáaweefa Mooseena qímamúndee másee áuqiqu.

² Misa sipsípa ásausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa kóora sánda faqa sufuséeqa eefooda qámunna áuqiqu. ³ Misa kooraa túriisoofanoo adamanáika máfufaqa tiritándara foorá aukíseeqa sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana námu faqa sufuséeqa ámiqira qámunna áuqiqu. ⁴ Eefooda qámunna anaanu qaaraqánda fannoo áururusaa áakandiáninnana áuqusee eefooda qamunnasaa dínni dínni rumbáqau. ⁵ Miná oóiqanda íaninnana ámiqira qámunnannai eefooda qámunna áuqundee kai másee áuqiqu. Mifá eefooda qámunnasaa akúnirafa márínau. Yáaweefa Mooseena qímamúndee kai íqau.

⁶ Eefooda anaanusáa ákumáqa óoni qaaraqánda pupú óoni marasée dínni ánaanúsaa moó dínni ánaanúsaa moó quqásee Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée núqu mi ooni qandásaa ákara ríqau. ⁷ Miqímmasee áururusáa eefooda qámunna áakandammásoofanoo Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikasee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkíqa úsinoo márínau.

Nímuqusasáa rumbára qámunna áuqiqu.

(Rafúdo 28:15-30)

⁸ Eefooda qamunna áuqu ainaináusannoo kai ámuqusasaa rumbára qámunna áuquseeqa moodáa kárira ákara kai ríqau. ⁹ Mi qamunnána tukáandasoofanoo aiqáma áti amana amana kái 22 centimetres márínau. ¹⁰ Misá óoni ámiqirana firaa feefauru áqimaríana kai marasée qaara faqa qaara faqaki mi qamunnánasaa padíqau. Indaarúqaa pádiranaki moó óoni áuqu rubi fáqa moó óoni toopasa faqa moó óoni ganeeta faqa minamúna padíqau. ¹¹ Miná ánaaqíanna padiranaki moó óoni áuqu eemeerara faqa moó óoni auqu safairee faqa moó óoni auqu daimánna faqa minamúnnannai padíqau.

¹² Miqandá múqufi padiranaki moó óoni áuqu teerakoisa faqa moó óoni áuqu agatee faqa moó óoni áuqu ameeetisa faqa minamúnannai padíqau. ¹³ Inaaqiana átimau padiranaki moó óoni áuqu beerira faqa moó óoni áuqu kanirianna faqa moó óoni áuqu yasapaa faqa minamúnannai padíqau. Mi oonísa kóorandannai ámuqusasaa máru qamunnanasáa isooqa áraqau. ¹⁴ Mi oonísa moodaa moodáa óoni fannoo Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kikíqa úsinoo márínau.

¹⁵ Misá nímuqusasaa rumbárana ánaanú ámiqira koorannai áuqira sándannai séenándara foorá áuquseeqa moodáanaki quqásee afundásee dínni dínni áti saa qusíqau. ¹⁶ Kóorannai anaanu qaara qánda áuqusee ámuqusasaa rúfuaninna qámunnana mirínni átisaa qara qúsíqau. ¹⁷ Qaaraqánda séenanda kóorannoo afundáranannai mi anaanu qandáki qusíqau. ¹⁸ Mi sandána áti qárannai áururusaa kóorandannai óoni isooqa aruqaanáki ootúpaaqa. Miqímmasoofanoo áururusaa eefooda qámunnasaa rumbánu. ¹⁹ Kafáa nímuqusasaa rufímariana anaanu qaara qánda kóorannai áuqusee aunduráindari átisaa mi anaanúna rumbásoofanoo eefooda qámunna mámmaaqai márínau. ²⁰ Kafáa qaaraqánda ánaanú kóorannai áuqusee áfunni qumu máru eefooda qamunnánasaa aqaasanái ámiqira qámunnannai súfirana ooíqandi márúna áakaariqara rumbáqau. ²¹ Nímuqusasaa diri maría qamunnánasaa anaanukí dirindásiandannai súfira sánda usuakí eefooda qámunnasáa qaraa anaanuki ususée rumbáqau. Miqím-másoofanoo ámuqusasaa ititára qamunna sía kási kásínau. Yáaweefa Mooseena qimamúndee kái iqau.

Ínnee akaqá qámunna aanáiqi kírausaindi auquaqa.
(Rafúdoo 28:31-43)

²² Misá eefooda qámunna meeáqoo qáraana áuqirara dirindási ákira sípsipa ásausinnai kai qamunna kísaaqa áuqíqau. ²³ Misá anuka ámaaqa áuqíqau. Qamunna raqándaammásee akunúsoofanoo anuka upeekóofanoo sía anaqínau. ²⁴⁻²⁶ Mina áti máu raqándaammásee akunúseeqa saqári aqama faqa káqikaa biru kóorannai áuqirana faqa mina átimau qusíqau. Dirindási ákira sípsipa ásausí faqa pánnoona ákiranannai faqa faéena ákiranannai mi saqari aqamána amana áuqíqau. Áuquseeqa mi saqari aqamána aqa kóorannai áuqira bíru faqa qamunna átimau moó máfi quqée moó máfi quqée iqau.

²⁷⁻²⁹ Misá sípsipa asusí dirindási ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa tiríta uqanna namu faqa sufusée Áarooná narí faiqínámu siútauqa faqa Áarooná úriqarara qata faqa miná faiqínámu káqikaa qatauqa faqa áuqíqau. Áuqusée ooíqanda íaninnana minánnai kai áuquseeqa óosana óosana ákarannoo afaaqa áuqíqau. Miqím-maseeqa misá taraúsisa tiríta uqannánnai áuqíqau. Yáaweefa Mooseena qimamúndee kai íqa aiqáma áinaina áuqíqau.

³⁰ Misá ámiqira kóorannai níqinaaqa rumbéemaru doodapaanínara foorá áuqusee minásaa Ánutunaindi fee qímasee ákara ríqau. ³¹ Misá doodapáni dirindásiandannai áuqirana marasée qátasaa quqásee akúníqau. Yáaweefa Mooseena qimamúndee kái iqau.

Dóo aígama sáika taikanau.
(Rafúdoo 35:10-19)

³² Miqímasee Yáaweena úiqaana maqá taikáqau. Isaraeena áiku ásauku Yáaweefa Mooseena qimamúndee kaí aiqáma ainaina iqau. ³³ Misa úiqaana maqa faqa miná rafáaqa fímária qamunnana faqa miná anaanu faqa mi maqána úsakara átunauqa faqa aunírira sáqari faqa óosuki faqa kooqíki faqa rakíqee fandínna saqárisa faqa saqári maqáki rakíqarana ámaaqa áuqirana faqa maree Móoseefa márúnnai múnú quqáqau. ³⁴ Sipsípa ákoona ápata faéena ákirana minánnai úiqaana máaqaasaa ákirana fáqa ooruku námmarikinaa áandau apata úiqaana máqasaa ákirana fáqa káaqa náaquqara óosiranaki ititára qámunna fáqa máree múnú quqáqau. ³⁵ Misá moodáaniki kára bóokisa qaara óoni minakí márúna faqa miná áfu faqa miná qaindúsira saqari qara fáqa máree múnú Mooseefa unnái quqáqau ³⁶ Misá áiku faqáa qáindá faqa minásaa mári ainaináusa faqa

Anutuna áfusaa quqára feemu faqa maree múnu quqáqau. ³⁷ Misá ámiqira kóorannai áuqira qóoma sáqari faqa miná qóomauqa faqa mina ósana ósana áinainauqa faqa mi qoomáusa fadaméena faqa máree munu quqáqau. ³⁸ Kóorannai áuqira áidara faqa Yáaweenaíndi fee qímasee útaaqaama ámaqasee adía nímaqee maría fadameenná faqa áfundi marí pauraqána faqa úiqaana máqaki kooqí ititára qámunna faqa máree munu quqáqau. ³⁹ Booróosannai áuqira áidara faqa mina fukaa ásaana booróosannai áuqirana faqa mina qaindúsira sáqari qára faqa miná ósana ósana áinaina faqa nammári adiee maría difaanína faqa miná ósana faqa maree muna Mooseefa unnái quqáqau. ⁴⁰ Dapu qamunna faqa dapu fáqa dapu ósana ámaaqa áuqirana faqa dapu kooqí qamunna faqa dapu sánda faqa apúpuka faqa aiqáma áinaina náaquqara úiqaana máaqa aundurái áuqee maría ainaináusa faqa máree múnu Mooseena uqafíqáqau. ⁴¹ Mináuqa múnu uqafíqaseeqa Áarooná náaquqara qámunna faqa narí faiqi námundi faqa náaquqara máqaki aináinidaqa afisífandínna qamunnana ámiqirana múnu Mooseena uqafíqáqau.

⁴² Isaree máqannaasa Yáaweefa Mooseena qímamúndee kai másee aiqáma áinaina áuqaqau. ⁴³ Mooseefa aiqáma áinaina aikuqu másee qáfamaseenoo Yáaweena írirana máu kai auqeeaafoo qímaseenoo ámiqi ámiqimma nímaqanau.

40

Úiqaana máqa usakásee Yáaweena útaaqaama ámaqaaqa.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Indaarúqaa qúqoonasaa indaarúqaa faasaana ínnee qiní náaquqara úiqaana máqa ósana arasée usakáqa. ³ Moodáanaki kára bookisaki qísauquqara taikasee 10 sánda úfa márína káaqa náaquqara óosiranaki quqásee ititée fandínnana firaa qamunna marasée minásaa ititaaqa. ⁴ Áikufaqa qáinda marée mini quqáseeqa minásaa aináinifándinna ainainausa minásaa míní quqáqa. Qóoma sáqari faqa míní quqáseeqa miná qóomauqa miná ati mau quqáqa. ⁵ Quqáseeqa kóorannai áuqira áidara ámiqira áfundi marí pauraqána suqée máriana maréeqee maamíqoo óosiranaki moodáanaki kára bóokisa ámummaqa quqáqa. Quqáseeqa kooqíki ititée mária qamunnána maraséeqa kooqíki díriaqa.

⁶ Qáidara firaa aandaú tatúfirana suqée mariana úiqaana máaqa kooqí amummaqa quqúsaki quqáqa. ⁷ Kafáa nammári difaani maréeqee máaqa kooqí dínna firaa qaidara dínna qámabaana quqásee nammári adía umbiqáqa. ⁸ Quqúsa dapu úiqaana máaqa aru fíqu fíqumma datímasee kooqíki qamunna díriaqa.

⁹ Yáaweefa Mooseena kafáa qímaminoo qinau. Qiní náaquqara fadameena maraséennana úiqaana máaqa faqa minakínaa áiqama áinaina qiní útaaqaama qímaqaranasaa rurúfa másainanoo náaquqanoo máriani. ¹⁰ Miqímáseenana firaa aidara aandaú tatúfirana suqée máriana faqa minásaa qáraa áinainauqasaa faqa mi fadameenná rurúfa másainanoo káaqa náaquqanoo máriani. ¹¹ Nammári dífaanisaa faqa miná ósanasaa faqa miqí kai iqa.

¹² Miqí másee Áarooná narí faiqi námu faqa nífiqamaree úiqaana máqa kooqíki múnusáinaqa nammári áuqaqa. ¹³ Áuqamásaifana aanáiqikirausa qamunna marasée Áarooná afisú ámaqasee qiní útaaqaama qímaqara fadaméena akiiqa ámoondunna rurúfammásáinanoo náaquqanoo máridanoo qiní aanáiqikira sáikaki máriani. ¹⁴ Miná faiqi námu nífiqee míniseenana aanáiqikirausa qamunna afisú nímaqaa. ¹⁵ Miqí máseenana Áarooná íanandee ínana miná faiqi námu faqa fadaméena níkiqa ámoondúnna rurúfamma nímaqaa. Miqímásáinaqa qiní aanáiqikira sáikaki máriaqa. Mi fadameenafa misá náaruara qiní aanáiqikira sáikaki márirana nímiannoo. ¹⁶ Móoseefa aiqáma áinaina Yáaweefa qímamúndee kai másee áuqanau.

¹⁷ Isipa máqa máaqa kíqari ánuhari moo áukuana áiqaróofaqa moo áukuana indaarúqaa úqooná miná indaarúqaa fáasaanasaa Yáaweena náaquqara úiqaana máaqa usakáqau. ¹⁸ Mooseefa qufaqaqá úiqaana máaqa átuna ámaqauqa maqáki quqáseeqa máaqa atuna minakíaqa kurádamasee ausana auní rúmasee kooqíndanai átuna faqa

rakíaqau. ¹⁹ Rakíqaseeqa indaarúqaa qamunna qairí akuséeqa miná ámuuaqa qaaramoó miná rafaqaqafuanifeera qairí ákiqau. Yáaweena ufamaú kaimbiqau.

²⁰ Mooseefa sánda ufa ákararira óoniqara bookísaki quqáseenoo miná aindúsira áikaqara anaanukí upeekáseenoo miná nífaulara afu rafáaqafinau. ²¹ Rafáaqafúseenoo mi bookísána maréeqeenoo úiqaana máqaki quqáseenoo qamunna qumáreenoo dirisoofanóo minásaa ititá ámaqanau. Yáaweena ufamaú kai miqínau.

²² Mooseefa áiku faqaa teeboora maréeqeenoo náaquqara óosiranaki súani áfu dínni átaaqeeni North quqánau. ²³ Quqáseenoo mi teebooránasaa Yáaweena ámiraree qu fémuna quqáqoofanoo márínau. Yáaweena ufamaú kai finau.

²⁴ Miqí máseenoo Mooseefa qóoma saqari úiqaana máqaki súani afu dínni átaaqeeni (South) máaqa atuna mámmaaqai quqánau. Dínni táatatai áiku faqaa teeboora quqásee dínni táatatai qóoma sáqari quqánau. ²⁵ Yáaweefa qúmi máru úiqaana maqánaki qóoma sáqari quqásee qumbísoofanoo qanau. Yáaweefa qímamúndee kai inau. ²⁶ Miqí máseenoo Mooseefa kóorannai áuqira qáidara maréeqeenoo úiqaana máqa maamiqóo óosiranaki ititáqoo qámunnana aaqá quqánau. ²⁷ Quqáseenoo mifá ámiqira áfundimaruna andaana rírana quqáseenoo idáranau. Yáaweena ufamaú kai finau. ²⁸ Mifá úiqaana máqa kooqíki qámunna dírinau.

²⁹ Diriséenoo tatúfirana suqée máru qaidarána úiqaana máqa kooqí amummaqa mádaana quqánau. Quqáseenoo Mooseefa aandáù tatúfirana faqa sakuma fooqáa írana qaindi rírana faqa tatúfinau. Yáaweena ufamaú kai miqínau.

³⁰ Miqí máseenoo Mooseefa nammári dífaani madáana qaidara mianní márufanoo úiqaana máqa kooqí murúnni márufanoo qámbaana quqánau. Quqáseenoo nammári minakí adía qumbiqánau. ³¹ Mi nammarínaki Mooseefa faqa Áaroonafa narí faiqi námú faqa mi nammarínaki níku nísauku nammári úqi máriqau. ³² Misa úiqaana máqaki kéeqararee qímasee fée tatúfira qáidara aaqá fírarree qímasee fée mi nammarínaki níku nísauku nammári uqusée fímariqau. Yáaweena ufamaú kai miqí máriqau.

³³ Miqímma taikáseeqa Mooseefa qufaqa úiqaana maqa faqa firaa qaidara faqa quqúsa dapu fíqu fíqumma rakíqau. Rakíqaseeqa dapu kooqíki faqa qámunna ititáqau. Miqímmásee misa Mooseena faqa aiqáma áinainirana taikáqau.

Qasuru fannóo Ánutuna úiqaana máqa ákiiqa ámummaqa márínau.

(Namba 9:15-23)

³⁴ Miqí másoofanoo qasuru fannoo úiqaana máqa dukúnimámbufanoo Yáaweena káaqa qára dároo dáraa írafa úiqaana máqaki qumbiqá finau. ³⁵ Miqímmáfunara Mooseefa sía úiqaana máqa kéeqanau.

³⁶ Qasuru fannoo uqéeree fukári kai Isaraee máqannaasa nárì úiqaana máqa faqa Yáaweena úiqaana máqa faqa aiqáma áinaina faqa tatu máree fiqau. ³⁷ Qasuru fannóo káqi miqoo márufaqa misá faqa káqi miqóo máriqau. ³⁸ Isaraee máqannaasa fída márufanoo qasuru fannoo aiqáma fáasaana Yáaweena úiqaana máqa ákiiqa márínau. Aiqáma eendaki idáruara foorá miná ákiiqa márufaqa qáfee máriqau. Miqínoo márufaqa fífiuufaqa Yáaweefa nímiraree qu máqa máaqanaki óonu ráqau.

MATAIOO

Yísuna ámiqira fasaasa ufa Mataioofa ákara rinau.

Yísuna akeekú akaakú márusa.
(Ruka 3:23-38)

¹ Maa-akaráfa Ánutuna ásauku mundírana Abarahaamana áti Yísunara qídanoo. Karaambáiqá Dafidina áti máridanoo. Miná akeekú akaakú miná óosana maaqímminoo máridanoo.

² Abarahaamafa Isakeena ákoofa márinau. Isakeefa Yakooboona ákoofa márinau. Yakooboofa Yudana faqa miná ákaqaafasaa faqa níkoofa márinau. ³ Yudafa faqa Peeresana faqa Seeraana faqa níkoofa márinau. Miqandá nínoofa Tamaafa márinau. Peeresáfa Qeeseeroona ákoofa márinau. Qeeseeroonafa Aramana ákoofa márinau. ⁴ Aramafa Aminadafana ákoofa márinau. Aminadafa Naasoona ákoofa márinau. Naasoofa Saramoona ákoofa márinau. ⁵ Saramoonafa Boosina ákoofa márinau. Boosina ánoofa Raqabafa márinau. Boosifa Oobeetana ákoofa márinau. Oobeetana ánoofa Rusioofa márinau. Oobeetafa Yeeseena ákoofa márinau. ⁶ Yeeseefa karaambáiqá Dafidina ákoofa márinau. Dafidifa Sooroomoona ákoofa márinau. Sooroomoona ánoofa Quriana ánaaqa Dafidifa raffafoofa márinau. ⁷ Sooroomoonafa Reeqooboamana ákoofa márinau. Reeqooboanafa Abisaana ákoofa márinau. Abisaafa Asaana ákoofa márinau. ⁸ Asaafa Yeeqoosafatana ákoofa márinau. Yeeqoosafatafa Yooramana ákoofa márinau.

Yooramafa Usiana ákoofa márinau. ⁹ Usiifa Yootamana ákoofa márinau. Yootamafa Aqasana ákoofa márinau. Aqasafa Qeeseekiana ákoofa márinau. ¹⁰ Qeeseekiafa Manaseena ákoofa márinau. Manaseefa Amoona ákoofa márinau. Amoofa Yoosiana ákoofa márinau. ¹¹ Yoosiafa Yeekooniaana faqa miná ákaqaafasaa faqa misá níkoofa márinau. Babiroonia karaambáiqá fannoo narí maqúsaindari aniréeno narí sundíauqa qímannimufaqa Yuda máqannaasa akaqáusa náru taikéeno akaqáusa Babiroonia máqa máaqai nífiqasee karabusaki quqásoofaqa Yeekooniaana faqa miná ákaqaafasaa faqa karabúsa márunki kambíqaaqau. ¹² Babiroonia máqusaindaraa karabusa taikáseeqá narí maqúsai aniréeno Yeekooniaafa Seeratieena máqanau. Seeratieefa Seerubaabeerana ákoofa márinau. ¹³ Seerubaabeerafa Abiutana ákoofa márinau. Abiutafa Eeriakimana ákoofa márinau. Eeriakimafa Asoorana ákoofa márinau. ¹⁴ Asoorafa Sadookana ákoofa márinau. Sadookafa Aakimana ákoofa márinau. Aakimafa Eeriudana ákoofa márinau. ¹⁵ Eeriudafa Eeriasarana ákoofa márinau. Eeriasarafa Matana ákoofa márinau. Matanafa Yakooboona ákoofa márinau. (Mi-Yakooboofá moó marínau.) ¹⁶ Yakooboofa Yooseefaana ákoofa márinau. Yooseefaafa Máriana afaaqi márinau. Máriafa Ánutuna ásauku mundírana Yísuna ánoofa márinau.

¹⁷ Maaqímmasee Abarahaanasaaqari qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa marasée óosana kambíqafufanoo Dafidinaki ootúpanoo máridanoo. Dafidifa misá Isarae máqannaasa karaambáiqá márinau. Karaambáiqá Dafidinasaaqari óonu arufufanoo miqí kai ínoo qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa marasée óosana kambíqafufanoo minakíqari Babiroonia káraambaiqa fannoo karabúsa máreenoo nárinoo inau. Babiroonia káraambaiqa karabúsa óosana raqúramifufanoo miqóoqari kafáa miqíkai ínoo qísaukuqara taikásee qíku qaara faqa qaara faqa óoqu marasée óosana kambíqafufanoo misáki Ánutuna ásauku mundírafa ootúpa máfi kambíqanau.

(Yísufa kambíqoo áukuana faiqí ánaasee síara irannímimarufa maaqímminoo márinau. Kumaaráa mánaaqa nínausa níkausa útaaqama nímaqaqoofaqa márída naríara naríara níanasaa rufíasee máriqau. Miqíqa márídaqa mánaaqa faqa akoonaiqí faqa innooqáfufaqa misá nínausa níkausa nárana suqásee náidaqa susúmasee dóo

firaqóo kooroomásoofaqa miqandá káqi náadu náadu máriqau. Miqímmásooqóo-qari dóo moodáa aukuana áiqaramáfufanoo dóo moo áukuanasaa amúndeeqee faiqi faqa moodáanaki quqásoofaqa máriqau. Yooseefaasa Máriasa miqímmasee firaqóo kooroomásoofaqa náadu náadu márunakina Ánutuna maraqunannái Yísufa Máriana áranandaki kambíqanau.)

Yísufa kambíqoo ufafa.
(Ruka 2:1-7)

¹⁸ Óoqai Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa miná máqoo ufafa maaqímmínoo máridanoo. Miná ánoofa Máriafa faqa miná áqoonafa Yooseefaafa faqa qútaaqaama ámaqarafa máriqau. Miqandá náadu náadu máriqau. Miqínoo máridanoo Máriafa ámuuquqáikinai. Ánutuna káaqa aréenara maraquna fannoo Máriana áranandakina ánoonaikufanoo ámuuquqáikinai.

¹⁹ Yooseefaafa andeeqára faiqi Ánutuna ufa írimarufa marinai. Sía Máriana mifá faiqi mara áminai. Minára iriséeno Yooseefaafa Márianara ámuqusufanoo ufa firaaná qíqa Mooseena sándufamau fíqa Máriana árifoo qímasee qumeé kai minnísararee qinai. ²⁰ Miqí qímaseeno Yooseefaafa irisée fímarufanoo karaambáiqua qangiroo fannoo qainásaa akooqóo qímaminai. Yooseefa, anée Dafidina mi-oosanáfa máriananoo. Anée aneenná áqoonnanara sía rufá, sía qúmuarimari manaaqafa máridanoo mifá ámuuququai ainainafa Ánutuna káaqa aréenara maraquna fannoo quqásaifanoo ánoonaikinoo. Sía minnísaa káqi máraa. ²¹ Máriafa mári ínanoo faiqi akoonaiqí máqaannoo. Maqasáinana anée miná áuqu Yísunee qía. Miná áuqu óosana maaqímmínoo máriannoo. Fúrufariranaana qumbáqi uqéerannísaaninafa máriannoo. Mifá kásooqaqee narí máqannaasa náriqa mandáinaina númookinaana qumbáeeqeenoo ámiqiraqoo quqáannoo. Minára anée Yísu née qía.

²² Qangiroo miqí qufanoo óoqai Ánutufa tamummáqara fasiqa qímannimu ufafa ánoonaikinai. Mi-tamummaqara fasiqáfa maaqí qímasee qímaqoofa.

²³ Mánaaqa moó fannoo mári ínanoo ámuuquqáikiannoo. Ámuuquqáikiinoo faiqi máqaannoo. Miná áuqu Imanueera née qifáranoo.

Mi-auqúna oosana maasá ufakiqari maaqímmínoo máridanoo. Ánutufa dóo maqee maasá faqa máridanoo.

²⁴ Miqí qímasoofanoo qainásaa Yooseefaana áfunni ároofanoo tautínoo fíndifinoo karaambáiqua qangiroo ufa kái máranau. Minára misá amúndeeqee narí afaaqi ámuufanoo dóo narí ánaukoo máaqaki mara quqánau. ²⁵ Mara quqáseenoo ámuuququai kamuqoo sía ámeesaaqusinoo ninai, káqi márinai. Miqí márufanoo Máriafa narí ámaaku maqasoofanoo Yooseefaafa miná áuqu Yísu née qinai.

2

Súani óosanaindari ánu fasiqausa.

¹ Eroodeefa rakísimaru aukuanai Yísufa Yuda máqa maaqaki moo máqusaki Beeta-reeqeemma máqusai kambíqanau. Yísufa kambíqoofaqa írirana faqaasa fásau ásaana rímarusa, fásau ásaana rúmasoofanoo uqannífiqoofaqa súani afu óosana qáanaindari níanaindari faiqaqá ániufaqa Yeerusareenni ániqau. Misá anirée Yeerusaree máqannaasa irámmiriqa qiqau. ² Ínni Yuda máqannaaka karaambáiquaikianinafa kambíqaina, yámaqusanaki fee máridanoo fee maasá qeeqá maqúsai níanai máridaqa narí karaambáiqua máqooqoo fásau irafufaqa qáfamáseeqa mi-faiqínara dúfi dúfi qímamaqarara ánídaqa.

³ Miqí qufanoo rakísirafa Eroodeefa mi-ufána iriséeno maa-fuka karaambaiqáfa qiní maqa máaqa máraandoo qímaseeno áranaqoofanoo taútinai. Tautúmasoofaqa Yeerusaree máqannaasa misá aiqáma náaquqanau. Misá Eroodeenara rufíaqau. Fúka karaambaiqa namufaqa maasá faqa dáruandoo qímasoofanoo náaquqanau. ⁴ Eroodeefa tautúmáseenoo aiqáma amaana máqasaa rakísimarusa misá úriqararúsai kai Ánutuna

sándufara írimarusa faqa aiqáma suqú quqáseenoo irámmirinoo qinau. Tamummáqarausa ákarakinaana yámaqusanai fee Ánutuna ásauku mundírafa kambíqaannoo fee qufaqa misá qiqau. ⁵ Yuda máqa máaqa Beetareeqeemma máqusaki kambíqaannoo. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai maaqí qímasee qímaqoofa Beetareeqeema máqusara ákara rúmaqoofa máridanoo.

⁶ Ínni Yuda máqannaaki káqikaa maqusa áuqu Beetareeqeemma máridanoo kásooqaqee áuqu firaa maqusa úriqarara maqusa máriannoo.

Mi-kaqikaa maqusánakiqari karaambáíqa firaafá kambíqafinoo máriannoo.

Mifá qiní Ánutuna faiqí ánaasee Isaraee máqannaasa rakísinnimaqáannoo.

Mi-ufána Ánutuna tamummáqara fasiqa qímaseenoo ákara rinau.

⁷ Eeroodeefa mi-ufána iriséenoo fásau ásaana rímarusa qumeé náaramma quqáseenoo irámmirinoo qinau. Mi-fasauná ínnee indaarú qáfoofanoo kambíqoo kamuqoo miná óosanara idaaqamásee andeeqásee qímaqimiaqee qinau. ⁸ Irámmiriséenoo misá niqiqáidanoo únna qímaseenoo qímanniminoo qinau. Ínnee Beetareeqeemma máqusai óonu mi-faiqínara ámiqiuqanna másee randásee paqúrimásee óonurandee anirée qiní faqa qímaqimifaqa qinée faqa miqí kai íqa óonu amooqianáura. ⁹ Mifá miqí qufaqa misá fíndimeeqee Beetareeqeemma máqusai fiqau. Aanái fímarufanoo fásau fannoo aaná amummaqa uqannífiqanau. Mi-fasaufá misá náriqa maqúsai súani óosanaindari máridaqa qáfoo fásau kai mi-fasaufá kai nífiqanoo fífiufanoo faiqi ánaaqi máruqoo miná amummaqa kásoo inoo márinau. ¹⁰ Misá mi-fasaufá faiqi ánaaqi máruqoo kásoo inoo márufaqa qáfamaseeqa nímuqusa idaaqufaqa nímudaani itairí fufaqa susúma-maqaqau. ¹¹ Misá óonureeqa máaqaki kéeqafufaqa faiqi ánaaqi káqikaqóo afeekaíkinoo narí ánoona Máriana faqa márufaqa íreeda rufía rufía ídaqa óoru kéeqafi qáfaqau. Mi-fasiqáusa náaquqoofaqa óoqumarifufaqa nóorindari maqásaa kummára márufaqa amooqímamaqaida susúmamaqaqau. Misá Yísunara amooqímaseeqa karaambáíqa nímimaru ainaina minámmamiqau. Sía káiqeesa nímimaruna Yísuna ámiqau. Ámiqira ainaina idukúsee kóora munnimma aabaá kai ámiqau. Kaifáa áfundimaru saqari anoona makáqa anoona fooqáana misá miná faqa aabaá ámiqau nári maqúsai firaa feefaurummámaree ánuna máree míni aabaá ámiqau. Kaifáa moo sáqari anoona áfundi máruna faqa, mandéefana anoona fooqáafa miqí kai íqa aabaá miná ámiqau.

¹² Miqímmasee márufanoo qainá nífu nároofaqa Eeroodeefa márinnai sía kafáa anirandée fuaqa. Ánutufa miqí qufaqa misá moo áatata qumeé nímaaqa fiqau.

Eeroodeena ásaukukiqari Isipa máqusai sandánau.

¹³ Fásau ásaana rímarusa misá fufanoo Ánutuna qangiroo móo fannoo Yooseefaana qainásaa áfunnáreenoo qinau. Eeroodeefa faiqi ánaaqiara randásee rutúkirara qídaqinoo. Anée faiqi qísanoosa nífiqeenana Beetareeqeemma máqusara ruffiasee Isipa máqusai óonu márinaqa kásooqaqee qinée qíanana óoqurandee úrua. ¹⁴ Miqí qufanoo Yooseefaafa fíndifinoo eendámuqusai faiqi qísanoosa nífiqeenoo sandéenoo Isipa máqannai óoquree márinau. ¹⁵ Eeroodeefa káqi márufanoo minní márinau. Maaqí qímasee Ánutuna óoqeenáa ufa narí tamummáqara fasiqasaa qímaqoofa ánoona kambíqanau. Maaqí qímasee mi-fasiqáfa qinau. Qinée qeeqá qímaaku Isipa máqanaindaraana áaraanauranoo qinau.

Eeroodeefa faiqiuqáindi rutúkinau.

¹⁶ Eeroodeefa fásau ásaana rímarusa nífeesida márusianoo ákaru qímasee moo áatata fífufanoo Eeroodeefa minára írinoo áranaqeenoo sía káiufanoo narí firisuiqáuqa niqiqoofaqa misá Beetareeqeemma máqusa faqa dínni dínni márusa faqa akoonaiqí ánaaqi kai aiqáma rutúku taikánau. Eeroodeefa fásau ásaana rímarusara mi-fasaunára irámmirusara minára óonu máfi iriséenoo faiqi náridaqa Yísuna faqa áruaqeera mináramma írinau. Minára irisée qaara aukuaana máraraua faqa qámabaana aukuaana máraraua faqa ánaaqi maqee máqaraua faqa minára iriséenoo akoonaiqí kai aiqáma

rutúku taikánau. ¹⁷ Faiqi ánaaqi aiqáma rutúku taikásoofanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Yeereemaia miná ufa ánoona kambíqanau. Mifá qináu.

¹⁸ Ínnee íriaqa, Ramma máqusai ánaaseeuqa ufa ánoona kambíqaannoo.

Ikífaafau faqa fáaqa fuísee faqa máriannoo. (Yuda máqanna anaaseera Raseerana áraamummaakee qímariqau.)

Raseerana áraamummaaka nári faiqi ánaaqiara ikíraqeefara moosá anirée núqa máseeqa idaaqídaaqa máseeqa misára dóo taikáaqee qífaqa síamma írifara.

Misá nímuqusa mandáiki márifaqa miqíqqa márídaqa misá faiqiuqáindi sía máriafaqa miqídaqa.

Tamummáqara fasiqa ufa miqí qímasee ákara rináu.

Isipa máqusaindari ónurandee ánináu.

¹⁹ Yooseefaafa Isipa máqusai káqi márufanoo Eeroodeefa kuqufufanoo Ánutuna qan-giroo moó fannoo Yooseefaana qainásaa áfunnáreenoo akooqóo qímamináu. ²⁰ Fíndifi dóo fúa. Faiqi qísanoosa nífiqee kaifáa Isaraee máqusai óoru fúa. Óoqai faiqi áriraru fasiqafa dóo kúqinoo. ²¹ Miqí qufanoo Yooseefaafa írinoo faiqi qísanoosa nífiqeenoo kaifáa anirandéenoo Isaraee máqasaa óoru fináu.

(Isaraee firaa maqa maaqa márúnaki minakí dínnei atinai Yuda máqa máaqa márínau.)

²² Yuda máqasaa ónureenoo Eeroodeena miná ámaaku áuqu Aakeerausifa dóo mifá narí ákoonaa aináina afapíta qumáreenoo rakísirafa márínau. Yooseefaafa minára iriséenoo ruffíee márínau. Qainásaa áfunnároofanoo Isaraee máqa máaqa dínnatinni Kariree máqa máaqaki óonu márínau. ²³ Miqóo káqikaa maqusai Nasareeteenni náaruara márínau. Miqí qunára Ánutuna óoqai máru tamummaqara fasiqauqa misá ufa kambíqanau. Yísufa sía kambíqoo kamuqoo óoqai maaqí qímasee minára ákara riqau.

Misá minára Nasareetee fasiqa fee qifáranoo fee qiqau.

3

Yoohaneefa nammári nímmarufa qímannimi ufana.

(Mareekoo 1:1-8; Ruka 3:1-18; Yoohanee 1:19-28)

¹ Yísufa kumaaráa márufanoo mǐ-fasannái Yoohaneefa nammári nímmarufa kooroomáfinoo afeekaikámaseenoo Ánutuna ufa faiqí ánaasee maqúsa maqusa qímanniminoonináu. Yuda máqannaasa aadána máqannai faiqí óodaa márunnai Yoohaneefa miqóo ónureenoo qímannimímarínau. ² Mifá maaqí qímasee fuki faakí qídanoo qímannimímarínau. Ánutuna quqúsa qúsasaa ínnisaa ititáfuannoo. Minára ínnee aiqámausa ínneeqa mandáinainara quqásee quandáfina Ánutufinnai nóori ubeekaaqa. ³ Yoohaneefa miqí qímasee qímannimímarufanoo óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaia mifá qímaqoo ufafa ánoona Yoohaneenakí kambíqanau. Mifá maaqí qímasee ákara rináu.

Faiqí moó fannoo faiqí sía márunnaindari aadána máqannaindari ufa fífi qímasee faiqí ánaasee maaqí qímasee qímannimidanoo.

Karaambáiqua ániñifeera miná aaná afisúaqqa. Aaná eendírana andeeqásai fanoo karaambáiqua fúani.

Miqí qímasee ákara rináu.

⁴ Mi-fasiqáfa Yoohaneefa qamunna sía ámiqirana afisímarínau. Aadaiká aadaikírafa kamméera kísaaqa asausínnai áuqirana afisírafa nímarínau. Tamummáqara fasiqa naanna rámassee miqímmasee márínau.

(Kamméera fannoo firaa aandau qóosara foora márídanoo. Asausí kísaaqandauqa márúna miná marasée sufusee qamunna áuquqaaqee afisímariqau.)

Yoohaneefa aandáu apatannái qamunandá rafáaqafu rumbánau. Miná nárana sía nárana uqanna. Ookasaasá ánoona faqa kásau oofaafana faqa miná áuqu pándaqa

oofaafana miná kai néemarinau. ⁵ Misá Yeerusaree máqusanaasa faqa Yuda áfumak-inaasa faqa Yooradanna námmani dínna dínna afainni márusa faqa aiqáma Yoohaneefa máruqoo súqiqa márida Yoohaneena ufa írimariqau. ⁶ Súqumaraidaqa misá nári mandáinainara akooroomáseeqa minnísarara kooroo qímarufanoo Yoohaneefa nammáriki rafúsu ooqu marinnímaqasee márufafa rúmannimaqoofaqa nammárikiqari fíndifiqau.

⁷ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Sadikai ámaana ufa qímariasa misá faqa nammári márarara aniroofanoo Yoohaneefa níqidanoo qímanniminau. Ínnee sakáni faiqi ukadiqa faiqi námuara foora nári náriranara ruffamaree sandée máriafanoo. Yáfee ínnee qumeé aaquqímannimaqáifaqee ínnee Ánutuna áranaqaranara ruffamareeqa únna qímasee nammári rúmannimaqaannanara qinísaa mandaaqéefaree. ⁸ Ínnee kúqaa naundurá quandárausee máridaqee. Únna qímariafanoo. Andeeqára óosana máraifaqa qáfeeqa ínniara kúqaa naundurá quandárausee qianáura. ⁹ Yoohaneefa kaifáa qímanniminau. Ínnee ínneeqara maasá Abarahaana áiku ásauku máridaqee sía Ánutufa dárúannoo fee qímariasa. Maasára ámiqirausee qímariasee qímariafanoo. Miqí qímariya ufana sía qiaqa. Qiní ufa íriaqa Ánutufa máa fífau óoniuqara qínanoo amaná Abarahaana áiku ásauku kambíqeeafanoo. Nánaree ínnee fífau maasá Abarahaana áiku ásauku máridee qída fee. Fífau faafau ufa dapi ufa qímariafanoo. ¹⁰ Dóo Ánutuna saasúnara foora saqári átuka atekárara rauqíaqee ídanoo. Sía naundurá quandáinausa Ánutufa nárirafa qúsandaannoo. Yásaqari fee sía andeeqásee qaqamma írainafa kudi saqari Ánutufa miná ateká idáraannoo.

¹¹⁻¹² Kúqaa qinée Yoohaneesa nammári kai ínni rúmannimaqaida. Ínniqa mandáinaina minnísee Ánutuna ufamau fíranara koorooíanifeera fífau nammári kai rúmannimaqaida. Kásooqaqee qiní qínaaqiannai moó fannoo kambíqaannoo. Mifá qiní úridaaqaraannoo. Qinée óoreeqárausa miná ámeemaanai márianaura. Náqimmásee fee qinée miná dadaaqianáuree mifá firaafá qiní faqa úridaaqararafa máridanoo. Mifá sía fífau nammárinna kai ínni óoqumarinímaqannoo. Mifá Ánutuna káaqa aréenara maraquna ínni náakunnimaqaannoo. Mifá kudimakírana idáqaanifeera idánnai faqa ínni rúmannimaqaannoo Yoohaneefa oofáafana kíkíqa úsuna maa-maqánasaaqaraasara qídanoo qinau. Ínnee Yísuna ásaukuki faiqí ánaasee oofáafanara foora dóo máridaqa. Káqíkaaqóo utitíqamanniseenoo miná adi fuaqá áquannoo. Ánoona narí maréeqeenoo narí máaqaki quqáseenoo ánaaqmaara mandóosana máree maríasa idáraannoo. Idá firaaná sía dimbéemari idanaki áraannoo.

Yísufa nammári mároo ufafa.

(Mareekoo 1:9-11; Ruka 3:21-22)

¹³ Mi-fasannái Yísufa Karidaiaandári qumuréenoo Yooradanna námmani afainni Yoohaneefa nammári rúmamaqaanifeera qúminau. ¹⁴ Qumuroofanoo Yoohaneefa sáa qímaseenoo Yísuna qímaminau. Qinée aní nammári rúmamaqaananoo síamma amanaikíannoo. Anée qiní rúmaqímaqainanoo amana máriannoo.

¹⁵ Miqí qufanoo Yísufa maaqí qímasee qímaminoo qinau. Maqee káqi rúmaqímaqaa, Ánutuna ufamau kai fídaqa maaqandá andeeqáanauranoo. Miqí qufanoo Yoohaneefa írinoo eedóo qímaseenoo Yísuna nammáriki ukúqnamáseenoo mara uqéeranau.

¹⁶ Yoohaneefa Yísuna nammáriki óoqumari ámaqasoofanoo nammárikiqari fíndifufanoo mi-karí kai innaarúna rakéufanoo Ánutuna náaquqara andeeqára máraquna fannoo Yoohaneefa qáfoofanoo nakipurúnara foora mámbufanoo qumuréenoo Yísunasaa quqánau. ¹⁷ Quqámáfufanoo innaarúnaindaraa ufa maaqí qímaseenoo akooqóo Yísunara qinau. Maa-fasiqáfa káaqa qiní qímuqusira qímaaku máriafaqa minára qiní qímuqusa asoaifaqa susúidaqa.

4

Sadannafa Yísuna amanúfafa.
(Mareekoo 1:12-13; Ruka 4:1-13)

¹ Miqóoqari nammári mara máreenoo Ánutuna maraquna fannoo Yísuna rarisámeeqeenoo fífau saqanna aadána máqasaa óonikinai quqásoofanoo márínau. Sía fífau-fau. Áfaannauqa firaafá amanammásee qáfaanifeera quqásoofanoo márínau. Óonu márufanoo áfaannauqa firaafá Yísuna amanammásee qáfaanee qímaseenoo aniréenoo maaqí qímaseenoo amanammásee qáfanau. ² Yísufa sía nárana márufanoo, qaara fasiqa níku nísauku taikásee eendá faqa fáasaana faqa áiqaróofanoo áararanau. Miqímmasee fáasaana taikóofanoo firaqóo áararóofanoo kudoosaápanau. ³ Kudoosaápee márufanoo áfaannauqa firaafá mandáinainara amanammásee qáfarara aniréenoo Yísuna qímaminoo qínau. Anée kúqaa Ánutuna ámaaku mári inána maaqí qímasee kooroo ínaqa qáfaa, maa-oonísara qínanoo féemu kámambinana náinanoo ámuuqu ínaqa qáfaa. ⁴ Yísufa iriséenoo áfaannauqa firaaná qímaminau. Ánutuna ákarakina minára maaqímminoo márídanoo. Faiqí nárana kai miná kai námasee sía amaná márífara. Ánutuna óokinaa ufa námufaqa námaseeqa néeqa amaná márífaranoo. Qinée miná Ánutuna ufamau kai fuanáura. Aní ufa síamma írianaura.

⁵ Miqí qufanoo áfaannauqa firaafá Yísuna áfiqeenoo Yeerusareenní amaana máqa, Isaraee máqanna náaquqara firaa amaana máqa meeráqoo sandáaqai márúna miná ataufakaaqá faakána kísaaqa atisaa múru quqásee qímaminau. ⁶ Kúqaa anée Ánutuna faiqi fee sía fee. Kúqaa Ánutuna faiqi mári inána maaqóoqari rafúsakinana maqásaa meemái áqufinaqa aiqámausa aní qáfaaqa Ánutuna ákara moó minára maaqímminoo márídanoo.

Ánutufa narí qangiroouqa niqiqáinaqa misá nísauku

qufíqisafana minásaa áqufinaqa rafúsifaranoo, sía óonísaa áiku rupáurinnaranoo.

Minára anée maaqóoqari rafúsaki áqufinaqa misá aní dadaaqífana sía maqásaa árin-naranoo. Faiqí ánaasee qáfamásee kúqaa anée Ánutuna ásauku mundíra fee qifáranoo.

⁷ Áfaannauqa firaafá miqí qímasoofanoo Yísufa qímaminau. Ánutuna ákara kafáa maaqímminoo márídanoo.

Anée aneenná karaambáiqá Ánutuna sía amanammásee qáfeennaranoo. Sía uqanna.

⁸ Yísufa miqí qímasoofanoo áfaannauqa firaafá miná iriséenoo káqi afeekaiká-maseenoo Yísuna kafáa áfiqamareenoo áaqana kísaaqasaa áfiqee múruseenoo aiqáma maqa maaqa maqúsa maqusa misá nári aréenaranaki márína Yísuna uqafíqaseenoo qímaminoo qínau. ⁹ Anée maqásaa óorindari rupáitamafinana qíní Ánutusara foora qimooqínaqa qinée maa-aiqama ainainná uqafíqasaunnana aní kaimmámianaúra.

¹⁰ Yísufa mi-ufána iriséenoo kaifáa qímaminoo qínau. Sadanna see máree fúa. Anée íria. Ánutuna ákara moó maaqímminoo márídanoo. Ínnee ínneeqá Ánutuna kai amooqiaqa. Karaambáiqá Ánutufa mifá qínnandee kai iaqa. Qinée miná ufa káimma írianaúra.

¹¹ Yísufa miqí qímasoofanoo Sadannafa quqásee finau. Fufanóo qangiroouqa Yísufinnai qumuréeqa nárana aina ámidaqa ámiqi ámiqiqau.

Yísufa narí saika óosana ároo ufafa.
(Mareekoo 1:14-15; Ruka 4:14-15)

¹² Mi-kamusaqá rakísirafa Eeroodeefa Yoohaneena nammári rúmannimaqee márúna karabúsakina rumbá quqánau. Yísufa minára iriséenoo Karidaia máqusai finau. Miqóo óonureenoo káqikaa maqusa moo áuqu narí maqúsai Nasareete, miqóo óonu márínau.

¹³ Káqikaaqóo miqóo márínau quqáseenoo Kapeeranauma máqusai Karidaia fáruma átinni mi-maqúsánai óoqu marínau. Kapeeranauma máqusai Seepuruna máqa máaqa faqa Napatari máqa máaqa faqa miqóo Kapeeranauma máqusa márídanoo. ¹⁴ Yísufa Kapeeranauma máqusai óoqu márufanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Eesaia, miná óoqeenáa ufa ánoona kambíqanau. ¹⁵⁻¹⁶ Mifá qínau.

Seepuruna máqa máaqaki máriasa faqa Yooradanna námmani dínnaifai máriasa faqa farúma dínna, ooruku nammari dínna qámbaana maqa máaqaki máriasa faqa Kariree máqa máaqaki ánaamuru óosana óosana máriasa faqa ínnée aiqáma faiqí ánaasee asukunakí máriasa maqee káaqa qárana qáfeefaranoo. Kúqiranakiara foora asukunaki máriasa ínniki maqee káaqa qárafa radíqifinoo máriannoo.

Tamummáqara fasiqa miqí qináu.

¹⁷ Yísufa Kapeeranauma máqusai óoqu máridanoo maa-ufána óosana arasée faiqí ánaasee maaqímmasee qímannimímarináu. Innaarúna ququsa adeedíranoo máridanoommi, ínnée ínnéeqa mandáinainara maqee kái aupúree quándakiqa Ánutuna óorinni nóori quandáaqa.

Noodáanna máree márusa náaroo ufafa.

(Mareekoo 1:16-20; Ruka 5:1-11)

¹⁸ Yísufa Kapeeranauma máqusai máridanoo moo fáasaana Kariree farúma áfaiqara fídanoo qaara fasiqa narí qísafasaasa paqúrináu. Miqandá núqu Peetooroosa Andurusa máriqau. Miqandá firaa pateeuqa nammáriki áqimariqau. Misá noodáanna kai árimarusa máriqau. Misá aináina dóo mi-ainainná faqaasa máriqau. ¹⁹ Yísufa miqandá paqúrimásee qímanniminoo qináu. Ínnéeqara qiní faqa ániaqa. Ínnéeqara maqee maqee noodáanna máree máriaqanda máriafanoo qiní faqa aniréeqa faiqí noodáannara foora maréeqee Ánutuna quqúsaki quqéefaranoo. ²⁰ Miqandá mi-ufána iriséeqa nári pateeuqá ainaina faqa quqásee fíndimeeqee Yísuna faqa fiqau.

²¹ Yísufa miqandá nífiqeenoo miqóoqari farúma áfaiqara fídanoo mooqára nári qísafasaasa paqúrináu. Miqandá núqu Yameesa Yoohaneesa miqandá níkoona áuqu Seebeedi. Sía nammári nímimaru Yoohaneefa márináu, miná amaráfa márináu. Miqandá nári níkoona faqa kanúqaki óoqumaridaqa fáfaa eendáki nári pateeuqa nammáriki áqusee noodáanna maráanee qídaqa deedaqímaríqau. Misáuqa faqa noodáanna ainainirana faqaasa máriqau. ²² Yísufa náaramásoofaqa miqandá fíndifufaqa nári kanúqa faqa nári níkoona faqa minnísee Yísuna faqa fiqau.

Káriree máqannaasa aurírausa andeeqánnisoo ufafa.

(Ruka 6:17-19)

²³ Mifá Karidaia máqa máaqa aiqáma fíqu fíqu inoo nídanoo innaarúna ququsara fúka ufa qímanniminoo nináu. Aurímarusa faqa óosana óosana ainaina máree márusa faqa teeroouqée márusa faqa idaaqamánnimaqee márianu. ²⁴ Miqí márufanoo miná áuqu aiqámai daráanináu. Siria máqannaasa faqa aiqáma íriqau. Iriséeqa ámiqi márusa misá aiqáma óosana oosana aurirana maree marúsa faqa káaqa nídafi marúsa faqa faiqí fuéena naundurái kéeqee marusa faqa fuséenasana nári marúsa faqa níku nísauku aadánusi márusa faqa aiqáma Yísufinnai máraida múnu quqée márufanoo Yísufa andeeqánnisee márináu. ²⁵ Mifá maqúsa maqusa fímarufaqa faiqí ánaasee moómoo suqúmaree miná faqa fímaríqau. Karidaia máqa máaqaindaraasa faqa qísaukuqara taikásee maqusa márunaki márusa faqa Yeerusaree máqannaasa faqa Yuda máqa máaqa afumáki márusa faqa Yooradanna námmani dínnaifai márusa faqa suqú maree miná faqa fiqau.

5

Ámuaqunamusaa máridanoo qímannimu ufafa.

¹⁻² Mi-fasannái mi-aukuanná Yísufa faiqí ánaasee moómoosa narí faqa fímarusa níqafamáseenoo qufaqa káqikaa ámuaqunamusaa óoru narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee faqa fíqu fíqumma óoqu marifufanoo ufa máa qímaria amaana ufana qímannimináu.

Ánoona asasirafa.

(Ruka 6:20-23)

³ Faiqí moó fannoo naríara qinée qeeqára sía amanaikídee qímasee dadaaqí marífa dadaaqínaqa minánnai kai andeeqásee márianauree qímarífa mifá uqanna ánoona asasiranaki máridanoo. Innaarúna ququsara Ánutufa ámianínnanara asasídanoo.

⁴ Nóori runúsee soofarí maríasara foora márífa narí áaqaranara faqa faiqí ánaaseera faqa irisée óori runúsee márífa mifá uqanna ánoona asasiranaki máriannoo. Ánutufa ámiqi ámiqirana ámianínnanara asasídanoo.

⁵ Reendení maríasa misá uqanna ánoona asasiranaki márifaranoo. Ánutufa narí innaarúnai qúmiasana nímanínnanara asasídaqa.

⁶ Faiqí ánaasee andeeqásee Ánutuna íriranamau firaa íriranara aiqáma írirana arusée úriqarara íriranee qímasee mi-maú fímariasa misá uqanna ánoona asasiranaki márídaqa. Ánutufa misá dadaaqínaqa mi-maú kai fifáranoo. Minára asasídaqa.

⁷ Niqóónausara qimudáqoo qímasee nífauee máriasa misá uqanna ánoona asasiranaki márídaqa. Ánutufa misára faqa qimudáqoo qímasee nífauma nímaqaanínnanara asasídaqa.

⁸ Ánaaqi faiqiara foora nisakadiki sía ikairí márísa misá uqanna ánoona asasiranaki márídaqa. Ánutufa narí óori faqa narí márírana faqa uqannífiqaanínnanara asasídaqa.

⁹ Tínoo taanóo rirana uqéeraafaqa asoóarana nímidá faafaa qímariasa misá uqanna ánoona asasiranaki márifaranoo. Ánutufa misára qiní faiqi námu fee qíanínnanara asasídaqa.

¹⁰ Ánutuna íriranamau firana akiaqara nárinausa misá firaa asasiranaki márifaranoo. Ánutufa narí innaarúna ququsa nímanínnanara asasídaqa.

¹¹ Faiqí ánaasee qiní dúqu saara ínniara fídiqaaidaqa nárídaqa mandáikamánni-maqaidaqa óosana óosana mandáinainara ínniara únna qímarifaranoo. Miqífaqa ínnee ánoona asasiranaki máríaqa. ¹²Qiní ufa saara árirana ákiaqara Ánutufa innaarúnnai firaa feefaurutia quqánnimaqaifanoo máridanoo. Minára irisée sía nóori runúqa, firaaqóo asasiaqa. Sía ínni kai nárirafa máridanoo. Óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa faqa miqí kaimmídaqa nárímaríqau.

Ooruku anoona faqa káaqa qárana faqa mi-ufáfa.

(Mareekoo 9:50; Ruka 14:34-35)

¹³ Qinée sía fífau ínni maa-ufána qímannimídaqa. Ínnee qiní ufa írimariasa maa-maqa maaqánasaa oorukuara foora máriafanoo faiqí ánaasee aiqáma adíafaamánnimaaqani-feera. Ínnee qiní maa-ufána rukíaiifaqa faiqí ánaasee yái fee adíafaairana paqúrifaree. Ooruku indéemariasa ámiqira ooruku indasée máaqaki quqáidaqa. Mandá ooruku indasée qáfaafanoo mandáikifaqa dóo áqusaafanoo madaapeekámmidanoo. Ínnee qiní maa-ufána rukíeeqa mandá oorukuara foora márífara, mandá oorukuara foora madaapeekí áqusaifaqa márífara.

¹⁴ Ínnee qiní ufa írimariasa maa-maqa maaqánasaa qóomara foora máriafanoo. Maqúsa moó fannoo áaqanasaa máridanoo faiqí ánaasee aiqámausa arumundári qáfaaqa sía kukéeqanoo máridanoo, akooqóo máridanoo. Ínnee qóomara foora miqíkai íqa, káaqa qáidaqa akooqóo máriafanoo, qáidaqa arumukí faqa káaqa géemariafanoo. ¹⁵Faiqí moó fannoo rambi qumbíseenoo sía kukéeqarannai quqáni, uqéeraraqoo quqáqainanoo aiqáma máaqakinaasa faqa káaqa qámannimaqaannoo. ¹⁶Ínnee miqí kai íqa rambi fooqána niqóónausaki káaqa qámannimaqaifaqa misá ínni andeeqáranara qáfamásee quandáfinaqa ínneeqa innaarúnnai níkoona susúiaqeera.

Mooseena sándufa kooroo ufa.

¹⁷ Ínnee íriaqa. Mooseena sándufa írimariafa faqa níkoona tamummáqara fásiqauqa ufa írimariana faqa, sía miná rukíararau qúmida. Mi-ufáfa ánoonaiqianifeera qinée qúmidaqa. ¹⁸Simái, qiní ufa íriaqa innaarúna faqa maqá faqa firaa ainaina máridanoo. Mooseena sándufa faqa firaa ufa máridanoo sía dauní taikáannoo. Áti faqa káqikaafa faqa sía uqanna taikáannoo káqi uqanna máriannoo. Mooseena sándufa fífi inoo

ánoonaiquinaqoo miqóo innaarúna faqa maqá faqa mi-sandufána faqa dóo miqóo kai taikáannoo. ¹⁹ Faiqí moó fannoo Mooseena sándufa aiqáma múduka uqéeraidanoo áti kai rukíainafa faiqí moó aakápeenoo anée faqa miqíannee qínafa mifá innaarúna máqusa uréeqarafa máriannoo. Faiqí moó fannoo Mooseena sándufamau fídanoo naakápainafa mifá innaarúna maqusa úriqararafa máriannoo. ²⁰ Ínnee íriaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá írirafa sía andeeqánoo máridanoo sía uqanna innaarúnnai fifáranoo. Ínnee faqa ínneeqa andeeqára óosana misá nimana kái óoreeqáqa márídaqa sía amaná innaarúnai fifáranoo. Ínni andeeqára márirafa misáindi firaaqóo óorinaaqaramásee márinaqa ínnee amaná innaarúna ququsaki fifáranoo.

Ánóo íranara Yísufa qímannimu ufafa.

²¹ Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Maasá Yuda máqannaasa qikeeku qikaaku ufa maaqímminoo máridanoo. Sía ínnee faiqí náruannee qímasee kuqá náruaqa. Yá fee faiqí moó fannoo faiqí náruannee qímasee kuqánnárinafa kóotai márídana ufa máreennaranoo. ²² Mi-ufáfa miqímminoo márifaqa qinée minára maaqí qídaqa. Yá fee faiqí moó fannoo sía firaa ainaina káifau kóota márídanoofau, fífau narí ákaqaafasaara áanóo ínafa maqúsai kóotaki ufa máraannoo. Yá fee faiqí moó fannoo fífau narí ákaqara fúrufarammidanoommifoo qínafa mifá firaa kootaki márídanoo ufa máraannoo. Yá fee faiqí moó fannoo fífau narí ákaqara mandá ufa qímamaqainafa karaambáiqá márinnannai óonuraina aní idáki mara áquandoora. ²³ Yísufa moó ufa qímanniminou. Ínnee ínneeqa Ánutuna ámira ainaina aandáu fee óoni fee nána ainaina fee Ánutuna ámianauree qímasee amaana máqaki múnuseeqa ínniqa nikaakú nikaakú Mooseena sándufa áfaqaidee qímasee ímarundee íqa, Ánutuna ámiane qímaseenana aneenná ákaqaafasaa faqa aní áqiranara irisée sía káqi Ánutuna ámiaqa. ²⁴ Aandáu aina miná quqáseeqa óonurandee ínneeqa níkaqaafasaa faqa moodáaqoo ufa qímaseeqa reendeenámma fínaqa dóo miqóo kai aandáu aina Ánutuna qaíndásaa quqáa.

²⁵ Yísufa moo úfa maaqí qímasee qímannimidanoo qinau. Faiqí moó fannoo aníara mandáikamaqimaqaannee qímasee aní kóotai áfiqee fínana aanái múnú dauní andeeqá taikéenana áqoondikia. Sía andeeqá taikáinanoo aní maréeqeenoo kíapana múnú ámiannoo. ²⁶ Mifá ani maréeqee firisuaiqá áminanoo aní rumbáannoo. Simaí, qiní ufa íriaqa. Anée rumbáranaki márinnanoo aní numóo akiaqa aiqáma uqanna taikáfinana mi-karí kai misá aní idukú aiséefaránoo.

Faiqí ánaasee úmmuarira ufa.

²⁷ Maasá Yuda máqannaasa qikeekú ufa maaqímminoo márídanoo. Ínnee sía moo fásiqa ánaaqa úmmuaríaqa. Mi-ufáfa miqímminoo márifaqa qinée minára maaqí qídaqa. ²⁸ Faiqí moó fannoo sía ánaasee máreennara káqi afu kai qáfainnara áaqoo kai óonu máfi írinnanara minára Ánutufa dóo úmmuarammiaanoo qíannoo. ²⁹ Aneenná ásauku uqannai áfu áaqoo fannoo aaná andeeqásee márinnanookáqi rúnna aní maréeqeenoo káqi rúnna mara ubeekáidanoo quqámaqainnana mandá áinaina maráannee qínana mi-aaqoo afúna aunúsee dimbása. Moodáa afu áaqoo taikáfinanoo aiqáma afaaqa káqi márinnanoo idaaqámmiannoo. Aiqáma afaaqa Ánutufa idáki áqusainanoo mandá máriannoo. ³⁰ Aneenná ásauku uqannai ásauku fannoo aaná andeeqásee márifanoo káqirunna aní maréeqeenoo káqirunna mara quqámaqeenoo mandáinaina maráanee qínana mi-asaukúna ateehá áqua. Moodáa afaaqa áti taikáfinanoo aiqáma afaaqa káqi márinnanoo idaaqámmiannoo. Aiqáma afaaqa Ánutufa idáki áqusainanoo mandá máriannoo.

Faiqí ánaasee minnísara ufa.

(Mataioo 19:9; Mareekoo 10:11-12; Ruka 16:18)

³¹ Maasá Yuda máqannaasa qikeekú qikaakú ufa maaqímminoo máridanoo. Faiqí moó fannoo narí ánaaqa minnísaanauree qímasee sía fífau minnísaannoo. Papiqasáa maa-anaaseefá qiní qínaaqa máriuna dóo minníseeqa miqí qímaseenoo mi-papiqánasaa ákara rúmeeqeenoo mi-anaaseená ámiannoo. Amiséenoo dóo aqiqáannoo. ³² Mi-ufáfa miqímminoo máridanoo, qinée Yísusa minára maaqí qídaqa. Faiqí moó fannoo narí ánaaqa aqiqée maríana sía úmmuari mari anaaseena ámiqimari anaaseena fífau aqiqée marífa mi-fasiqáfa narí ánaaqa maréeqeenoo úmmuariranaki quqáidanoo. Quqásai fanoo faiqí moó fannoo mi-anaaseená máraifa mifá faqa úmmuarammidanoo.

Ufa rukíarana faqa nimana aqiqáranara faqa mi-ufáfa.

³³ Maasá Yuda máqannaasa qikeekú qikaakú ufa maaqímminoo máridanoo. Faiqí moó fannoo Ánutuna áfusaa aináiniani qínafa kúqaa mi-ainainná ía. Sía Ánutuna áfusaa únna qía. ³⁴ Mi-ufáfa miqímminoo máridanoo, qinée minára maaqí qídaqa. Sía Ánutuna áfusaa ufa afeekaikámandee ásauku uqéeraaqa. Sía mi-oosanná áraaqa. ³⁵ Sía innaarúnaira qímasee amana aqiqáa. Miqóo Ánutufa ufaqíra qáari miqóo ufíqinoo máridanoo. Sía maa-maqa maaqánara qímasee nimana aqiqaaqa. Maa-maqa maaqánakina Ánutufa áiku rámaqai maqa maaqafa máridanoo, náaquqáani sía nimana aqiqaaqa. ³⁶ Sía Yeerusareeara qímasee nimana aqiqáaqa. Yeerusaree firaa karaambaiqa Ánutuna maqúsa máridanoo, qímasaida qímariana minnísaqa. Ínneeqa níkiqa kíkiqa ususaida nimana aqiqée maríana sía miqíafa. Ínnee amanée ínneeqa kai moó fannoo éekara níkiqa áuqida fee moó fannoo dundúqarira níkiqa áuqida fee, sía amaná áuqifara. Ánutufa kaimmáuqináu. Náaquqaani sía nimana aqiqaaqa. ³⁷ Minára ínnee eedóo qiaqera eedóo kai qiaqa. Ínnee qáoo qiaqera andeeqásee qáoo kai qiaqa. Anée moo áinaina kíkiqa úsinana aneenná ámuqusa óoki qari mandáinaina márinaki qari moo áinaina kíkiqa ususée únna qiananoo.

Ákiaqara ákiaqara qíra ufa.

(Ruka 6:29-30)

³⁸ Óoqeenáa Mooseena sándufa maaqí qímaqoofa márida qinée írídaqa. Faiqí moó fannoo mooná afu dimbáqai faqa, faiqí firaasá ufa qímasee miná áru fasiqana narí áfu dimbéefara. Kafáa moó fannoo ásaukusamu moo óori árifanoo áfai ruffidifaqa faiqí firaasá ufa qímasee áru fasiqana narí áfai ruffidifaranoo. ³⁹ Mi-ufáfa miqímminoo máridanoo, qinée Yísusa minára maaqí qídaqa. Moó fannoo mandáikammamaqainana anée sía kaifáa quandáfi narí mandáikammamaqáa. Moó fannoo aní aapaasa árinana sía áanóo ía, sía qáoo qía, dínni faqa kai quandásainanoo dínni faqa áruani. ⁴⁰ Faiqí moó fannoo kóotai aní áfiqee múnuseenoo kóotammamaqáseenoo aní siuta raipáqu márainnana sía óori runúa, moó faqa ámiqirana raipáueeqee káqi aabaá miná faqa ámia. ⁴¹ Faiqí moó fannoo qafee faqáa fee sundía fee kíapa fee aníara qiní faqa qiní aináina faqa sía feefaurú ámianaúra káqi qífiqeenana moo máqusai múnusáannee qínana anée óori quqáseenana sía feefaurúara iriséenana óori runúa, mi-maqusána fíaaqaree moo máqusai eedóo qímasee múnaisaa. ⁴² Faiqí moó fannoo munnimma fée qamunna fée qínana káqi ámia. Sía qáoo qía. Faiqí moó fannoo aní moo áinaina úfaasu qímiannee qínana sía qáoo qía, káqimmámia.

Namuqáara sía fídiqaaiiani, nímuqusiani.

(Ruka 6:27-28, 32-36)

⁴³ Misá ufa maaqínnoo márúna írídaqa. Ínneeqa níqoondiara nímuqusaki nídiiani. Ínneeqa namuqáara fídiqaamiani. Misá ufa miqímminoo mári faqa minára qinée írídaqa maaqí qídaqa. ⁴⁴ Ínneeqa namuqáara faqa nímuqusaki nídiiani. Ínnee qiní ufa írínausa miná saara nári faqa misára faqa quandáfi innaaru qiaqa. Ánutufa misá ámiqi ámiqianifeera innaaru qímannisaaqa. ⁴⁵ Miqíqa kai Ánutufara foora márifaranoo. Mifá Ánutufa miqíranara kai mifá qifanoo súani fannoo aiqámausa Ánutuna namuqáaki mári-asa faqa áqoondiki máriasa faqa aiqámatinai káaqa qámannimaqaidanoo. Miqíranara

kai Ánutufa qifanoo aaku rídanoo andeeqárausa faqa sía andeeqárausa faqa aináina úmmaqusaafanoo kambíqa nímaqaidanoo. ⁴⁶ Ínnee ínni nídirausa kai nídirausa ínnee náqimmásee Ánutufa miná ákiaqara maasá feefaurú qímiannoo fee qifáree. Sía nímiannoo. Ínnee miqínaqa únna qíra takisa máree maríasa naanna réemariasa máriafanoo. ⁴⁷ Ínnee ínni nídirausara kai nídirausa amana amana kái máriafanoo. Ínnee sía ánaamuru úrinaaqaraida. Misá faqa narí áidi narí áidirana amana amana kai máriafaqa minára qinée ínni qímannimiqa. Ínni namuqáara faqa nímuqusaki nídiani sía áqoondiará kai nídiani. ⁴⁸ Ínni innaarúnai níkoofa andeeqárana fíqararafa máridanoo. Sía namuqáa fee qídanoo, sía maaná qíní qíqoondi fee qídanoo aiqámausa ámiqi ámiqimannimaqáidanoo. Ínnee faqa miqí kai íqa miná aanna raaqéera qídaqa.

6

Ámuqusinana qumeé nímira ufa.

¹ Yísufa narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee faqa maaqí qímaseenoo qímanniminoo qinau. Ínnee qíní ufa írimariasa Ánutunara iriséeqa moo ámaana saika fee aqó-nausa dadaaqíra fee miná áuqarara sía aiqámausa nífusaa áuqaaqa. Kukéeqasee reen-deenámasee áuqaaqa. Aiqámausa nífusaa mi-ainainná áuqainafa minára faiqí ánaasee aiqámausa qíqafaaqera miqínnaranoo. Miqínana Ánutufa síamma innaarúnai miná ákiaqara aní feefaurú ámaqannoo. Qumeé kai aiqáma ainaina narí Ánutuna áfusaa kai dadaaqínanoo Ánutufa dóo narí qáfaida miná ákiaqara aní feefaurú innaarúnai quqámmamaqáannoo.

² Qaaraikí máriasa misá moo ámiqira ainaina dadaaqínnoo aqónausee Ánutunee nímianni qímaseenoo maqúsa qámbaraana óonuree ukeena fuaqásee faiqí ánaasee nífusaa dadaaqínaqa qíqafamáseeqa qimooqiaqéera qímariasa dóo náriqa miqóo taikáida miqídaqa. Ínnee sía misá naanna raaqa. ³ Ínnee moo ámiqira ainaina dadaaqámmámianeera qumeé kai maqándanai ámia, faiqí nífusaa qáfee foora. ⁴ Qumeé kai ámimarinanoo ínni níkoofa aiqáma qumeé ainaina qáfee márifa miná ákiaqara aní feefaurú quqámma-maqáannoo.

*Innaaru qíra ufa óosana iroo úfafa.**(Ruka 11:2-4)*

⁵ Ínnee innaaru qídaqa misá qaaraikí máriasa naanna sía raaqa. Misá amaana máqaki kíkíqamáfidaqa qímariasa maqúsa qámbaranai kíkíqama fídaqa qímariasa innaaru qídaqa. Faiqí ánaasee aiqáma qíqafaaqee qídaqa miqídaqa. Qinée ánoona ufa uqanna ínni qímannimidaqa. Dóo misá miqíana ákiaqara dóo faiqí nimooqírana kai máraidaqa. Miqóo taikáida miqídaqa. ⁶ Ínnee innaaru qídaqa ínneeqa máaqaki ínneeqa kai kéeqafinana kooqí ititáseenana qumeé kai ínneeqa níkoonara innaaru qifanoo, aiqáma ainaina kukéeqarana faqa qáfee márifa aní qáfamáseenoo miná ákiaqara ámaqannoo.

⁷ Ínnee innaaru qídaqa ánaamuru máriasa naanna sía raaqa. Misá sía ufara randáidaqa ufa fannoo úrirara kai úrirara kai qídaqa. Misá Ánutufa maasára ámiqimmásee iríanifeera qímasaida miqídaqa. ⁸ Misá naanna sía raaqa. Ínni níkoofa sía ínnee irámmiriao kai íridanoo. Óoqai mifá írimarifa máridanoo. Minára fífau ufa úrirara kai úrirara kai qídaqa sía innaaru qiaqa. ⁹ Ínnee innaaru qírara maaqí qímasee innaaru qiaqa.

Óo innaarúnai qíkoofa faiqí ánaasee aiqáma aní áuquara úriqaramásee náaquqáni.

¹⁰ Aní innaarúnai quqúsa maa-maqánasaa kambíqaani, innaarúnai aní áiku ásauku máriasa aní íriranamau kai andeeqásee fímariasa máridaqa maasá maa-maqánasaa qaraasa misá naanna rámasee mi-iriranámau kai fuaqaana.

¹¹ Anée maqee fáasaana maasá qimanasaa nárana qímia.

¹² Akaqúsa maasá mandá ainaina qímimariana maasá minnísaanana miqíkai ínana anée faqa maasá mandá ainaina ákiaqara maráqu qisa.

¹³ Sía anée maasá rarisámeeqeenana afeeka nimaniraqoo quqáqisaa. Mandá fasiqa ásaúkuki márunnana anée Ánutufa uqéereeqee káqinni ámiqiraqoo quqáqisaa.

¹⁴ Yísufa mi-ufánara kaifáa maaqí qímasee qímanniminoo qinau. Ínnee ínneeqa niqoónausa faqa ánaamuru faqa mandá óosana ákiaqara minínnisaifanoo innaarúnai níkoofa ínni mandá óosana ákiaqara faqa minnísaannoo. ¹⁵ Ínnee ínneeqa niqoónausa faqa ánaamuru faqa mandá ainaina sía minínnisaifanoo ínni níkoofa miqí kai ínoo sía ínnindi faqa mara áqunnisaannoo.

Áararée márina innaaru qíra oosana mi-ufáfa.

¹⁶ Ínnee nárana minnísee náararée márinaqa innaaru qídaqa qaaraikímariasa naanna sía raaqa. Misá nárana minnísee innaaru qiaqéera nóori runúsee dooná ákiiseeqa márídaqa faiqí ánaasee sía nárana náidammiafoo qiaqéera miqídaqa. Qinée ánoona ufa uqanna ínni qímannimidaga. Misá miqóo kai taikáida miqídaqa. ¹⁷⁻¹⁸ Ínnee nárana minnísee innaaru qiaqéera sía miqí iaqa. Ínnee nammári áuqamásee qamunna ámiqirana afisúsee níkiaqa áuqamáseeqa naanaidara qídana faiqí ánaasee aní qáfamásee maaqí qífara, maafá sía nárana minnísaidanoo innaaru qídanoo miqí qiaqéera miqínnaranoo. Ánutufa kai ínni níkoofa aiqáma qumeendáara ainaina faqa qáfee márifa mifá kai qáfamásee miná ákiaqara anímmamaqáannoo.

Óosana óosana qumiasana innaarúnai kai afeedíra ufa.
(Ruka 12:33-34)

¹⁹ Ínnee maa-maqa maaqánasaa sía aiqáma qumiasana óosana óosana maréeqee quqáseeqa afeediaqa. Taafí áruani, átauku áruani, qooqoosá aukúani, ummuara fasiqa anirée ummuara máreefaara. ²⁰ Innaarúnai kai qumiasana óosana óosana afeedí íseenana miqóo márinnanoo sía taafí áruannoo sía qooqoosá aukúannoo sía úmmuara fasiqa máreefara ámiqira qóo káqi máriannoo. ²¹ Ínni írirafa ínni nímuqusa ínniqa qumiasana máriqoo kai miqóo kai írirafa máriannoo. Minára innaarúnai kai qumiasana afeediaqéera qídaqa. Ínni írirafa miqóo kai máriannoo.

Áfu afaaqa qóomarafoora márídanoo.
(Ruka 11:34-36)

²²⁻²³ Faiqí nífiriki níqafeemarifa afaaqa káaqa qárafa márídanoo narí aináinara sía tatamáqifa káqi páapaa ídanoo nímmimarifa. Faiqí moó fannoo óori ákooqarafa narí aináina káaqa tatamáqimarifa márídanoo. Ínni nóori nífu miqífaqa ínnee asukunakínai máríafanoo.

Nifaaqasáa qaraa ainainara indee indee írana qáoo qíra ufa.
(Ruka 16:13; 12:22-31)

²⁴ Moodáa fasiqa fannoo sía amana qaara rakísiraqanda moodáa kari aináinamán-nimaqáannoo. Mifá indaarúqaa rakísiranara ákooqaannoo moo rákisiranara áidian-noo. Sía miqínoo mifá moo rákisiranasaa atooqáannoo moo rákisirana minnísaannoo. Ínnee miqí kai iqa máríafaqa sía amana Ánutunara faqa maqásaa qumiasanara faqa moodáanaki sía amana aináinammá nimaqéennaranoo.

²⁵ Minára qinée qímannimidaqa. Ínnee sía ínneeqa káqi máríranara nímuqusiaqa. Ínni nárana néemariana faqa nammári néemariana faqa qamunna afisímárianara faqa sía minára yái fee maráanau yái fee maráanau qiaqa. Qamunna nárana óorudupirafa márínara sía minára írinnanoo umaara ráani. Anée sía kúqimariananoo káqi márian-nanara minára kai asasiaqa. Aneenná káqi máriannanara miná ákiaqara firaa ainaina márídanoo nárana faqa nammári faqa qamunna faqa óorudupirafa márídanoo. ²⁶ Ínnee káaqa qamunna nárana rímarisa qinée níndafaidaqa. Qufini sía nárana úmmaqidaqa sía aiqídaqa, sía afeedídaqa, káqi nárana náidaqa. Ánutufa misá nímidanoo. Ánutufa ufini rirímma káqikaa ainaina dapi ainaina nárana níminóo inani. Ínnee faiqí firaa ainainá máríafanoo úriqaraqa máríafanoo ínni faqa nímiannoo. ²⁷ Amanée anée aneenná

kúqirana ámuqusiranannai aneenná márirana fírarisámasee kísaaqasaa márinnaree. Sía amana. Dóo nánaree fífau nánanara ummaara ráidanoo fee.

²⁸ Nánaree fífau qamunnara yái fee maráanau yái fee maráanau qídanee. Ínnee nándaki kásau taatuqée tamookeena qáfamásee minára íriaqa sía aináinidaqa sía qamunna akunúsee afisídaqa. Ánutufa taatuqée qamunnara foora afisúamaqáidanoo. ²⁹ Óoqai Sooroomoonáfa mifá ámiqira qamunna qáueesa réemaru qamunnana afisímarúfa, kóora ainaina faqa afisímarúfa, sía mifá maa-kaasau taatuqeená áfufeenaara ímāríndee sía miná qamunna úriqararafa márínau, miná qamunna uréeqarafa márínau, dóo sáa qamunnara ummaara ráranara dóo minnísaqa. ³⁰ Kásau qúsau ainaina Ánutufa qamunnará foora nímidanoo. Sía miná kísaaqasaa márira ainainau nímidanoofau. Maqee kásidanoo dúna ateehásee idá araseefándinna ainainafa márídanoo. Ínnee faiqí sía miqírausa. Ínnee kísaaqasaa ínni áukuana márífara. Ánutufa qúsau ainaina rirímma qamunna nímidanoo ínni faiqí fíqaramásee nímiannoo. Ínnee faiqí qamunna ainara kái nímuqusimaríanara Ánutunara káqikaaqoo kai írirana Ánutunasaa rusí maríafanoo, áaqaida miqímaríafanoo.

³¹ Ínnee sía nimukáina maaqíaqa nána qamunnee afisúanauree nána nárane naanáuree, nána nammári fee naanáuree. Sía miqí qiaqa. ³² Ánutuna ufa sía írimarias misá miqí qídaqa. Ínnee sía misá naanna raaqa. Ínnee ínni innaarúnai níkoonara kai íriaqa. Mifá fáasai ínni nárana ínni qamunna ainainara fáasamma íridanoo. ³³ Ínnee Ánutuna quqúsara faqa ínni andeeqárafa Ánutuna andeeqára fára foora márínaqa mi-iriráfa kai márínanoo níqinaaqa mara quqáseeqa fífanoo maasá nárana aina faqa qamunna ainaina faqa Ánutufa qímiannoo. ³⁴ Minára qinée ínni qímannimidaqa maqeeera kái íriaqa. Dúna fáasaana ainainara sía írinanoo ummaara ráani. Dúna narí kai narí aiqáma kambíqaaninna ainainara rakísiannoo. Faasaambáasaana maqee áinainara kai íriaqa fuaqa qídaqa.

7

Niqoónausa fífau nimaníra óosanara qáoo qíra ufa.

(Ruka 6:37-38, 41-42)

¹ Yísufa qinau sía ínneeqa niqoónausa áaqaranara maqee maqee misá níqiaqa. Anée miqínanoo Ánutufa miqí kai ínoo aní áaqaranara aní faqa áqiannoo. ² Anée mi-aikána kai raqúru níminaaqa Ánutufa mi-aikánannai kai aní faqa raqúru ámiannoo. Anée nána áqira ufa faiqí ánaasee akaqáusa níminanoo Ánutufa mi-ufánannai kai anínna rafáaqafu amaqaannoo. ³ Anée nánaree aneenná ákaqaafasaa áfuki saqári árai márífane ufa qídanee. Mee aní áfuki múduka saqari akatia márínara anée sía fee íridanee. ⁴ Aneenná ákaqaafasara nána óosana máraidanee maí anirínaqa mee aní áfuki saqari árai márína mara áquanee qídanee. Aneenná áfuki firaa saqari akatía márínara síamma irí márínanoo. ⁵ Qaaraikí máríanafa mandáiki máríanafa. Aneenná naaree aneenná áfukina mee firaa saqari akatía márína mara áquseenana andeeqáseenana áfu maqaséenana miqóo quandáfinana aneenná ákaqaafasaa áfuki káqikaa saqari arai márinnana mara áqinanoo andeeqára oosana máriannoo.

⁶ Ínnee ámiqira nárana fainí nímidée. Sía nímiaríafanoo. Fainí sía mi-amiqira naranná áminnanara íriannoo ámina námaseenoo káqi quandáfinoo ani ukaqá ámiannoo. Aneenná afaaqa áuqira ainaina kúarauqa nímidée, sía ními máríafanoo rakéekaaminoo dooná rámasaannoo. Miqí kai másee ínnee fúrufarira fasiqa anaasee írimari ainainna sía nímiaqa. Sía írifaranoo. Fainí kúara rakéekaa inoo dooná rámasaani.

Sárauqimaria ainainara innaaru qínanoo ámiannoo mi-ufáfa.

(Ruka 11:9-13)

⁷ Anée aináinara sárauqinana Ánutunara innaaru qínanoo aní ámiannoo. Aináinara sárauqinana Ánutufinnai randáinanoo mifá uqafíqaani. Aináinara sárauqinana Ánutuna

kooqí árinanoo mifá kooqí rafáqaamásee aní ámiani. ⁸ Aiqáma iréemariasa máreefaranoo. Randéemariasa paqúrifaranoo. Kooqí árimarifa mifá kai kooqí paqúrinoo máaqaqi kéeqafinoo irai áinaina máraannoo. ⁹⁻¹⁰ Ínnee faiqi níkausa qímannimidaqa ínneeqa nímaaku aníara náránara innaaru qífaqa óoni nímfaree. Sía óoni nímfaranoo ínneeqa nimaaku noodáannara innaaru qífaqa amanée ínnee mandá sakani nímfaree. Sía sakáni nímfaranoo. ¹¹ Ínnee mandá óosana máree máriasa máriafanoo ínneeqa faiqi námu innaaru qiafaqa ámiqira ainainá kai nímmariafanoo. Innaarúnai níkoofa ámiqirafa uqanna máridanoo minára innaaru qímarinausa minára narí firaqóo ámiqirana amana kái ámiqira ainaina kai nímiannoo.

¹² Anée nána óosanarée áididanoo fee faiqí ánaasee aní ámifaree, anée ámiqira oosana kai qímia qee qímariananoo. Dóo anée náaree miqíra ámiqira oosanná kai faiqí ánaasee maqee maqee káqi nímia. Mooseena sándufa faqa tamummáqarause ufa faqa misá ufa ánoona mi-ufánaki kooroo ínoo máridanoo.

Tiqeera kooqiara faqa firaa kooqiara faqa minára qírafa.
(Ruka 13:24)

¹³ Ínnee innaarúna aatata fíqa tiqeera kooqiki kéeqafi fuaqa. Idáki fímaria kooqifa firafá máridanoo. Mi-aanáfa faqa firafá kai máridanoo. Níanasaa máfi áqirafa firaaqóo máridanoo. Faiqí ánaasee moómoosa maqee maqee miqóo fímariaqoo máridanoo. ¹⁴ Káqi márira kooqi tiqeeraíkinoo máridanoo, mi-aanáfa faqa tiqeeraíkinoo máridanoo, afeeka aatatá máridanoo. Faiqí ánaasee moodáa moodaa mi-tiqeera kooqína paqúrida fímariafa máridanoo. Ínnee miqóo kai fuaqa.

Únna amaana ufa qímariasa óosana qíra ufa.
(Ruka 6:43-44)

¹⁵ Ínnee únna qíra amaana ufa qímannimira fasiqauqara eeráiriaqa. Misá máaqeena faini reendeníra faini apata afisírafa aniráannoo, minára rufíaaqa. Aundurái káasau faini miqírafa máridanoo. Ukaqá nímiandoora minára rufíaaqa. ¹⁶ Maaqímmasee misá óosana íriaqa. Náqimmásee saqári qáfararee. Anée óonuréenana qaqaamma kái qáfaa. Moo sáqari qáfainanoo qaqaamma íranoo márinara ámiqira fee qínnaranoo. Moo sáqari fannoo ámiqira amanee máridanoo qaqaamma síaifa, adusá máridanoo. Únna amaana ufa qímannimimaria fasiqausara miqí kai inoo saqári kíkíqa úsirafa máridanoo. Kamúka-muna qaqaamma fannoo amuka faqáa sándasaa íranoo márinanee díqinnaree. Sía miqóo íranoo máriannoo. Faafísa qaqaamma fannoo réereeroondáanasaa íranoo márinanee tiqínnaree. Sía miqóo íranoo máriannoo. ¹⁷ Ámiqira saqari fannoo ámiqira qaqaamma kai íraidanoo. Miná dínni mandá saqari fannoo mandá qaqaamma kai íraidanoo. ¹⁸ Ámiqira saqari fannoo sía amana mandá qaqaamma íraannoo. Kafáa miná dínni mandá saqari fannoo sía amana ámiqirana íraannoo. ¹⁹ Saqári moó fannoo mandá qaqaamma adusá íraifaqa ateká idáridaqa. ²⁰ Amaana ufa qímannimimaria fasiqausa saqáriara foora máriannoo. Minára qínée ínni qímannimida. Amaana ufa qímannimimaria fasiqausa naaqá óonuree misá márinna óosana nímarinna oosana qáfaa. Qáfamásee andeeqée mari fasiqanara ámiqira amaana ufa qímari fee qiaqa. Miná dínni áaqee mari fasiqanara mandá amaana ufa qímari fee qiaqa.

Fífau Yísunara karaambáiqee qímariana.
(Ruka 13:25-27)

²¹ Yísufa kafáa maaqí qímasee qímanniminou. Faiqí fífau misá nóokiari qiníara karaambáiqee karaambáiqee qímariasa sía innaarúna ququsaki fifáranoo. Qiní innaarúnai qíkoona íriranamau fímariasa misá kai innaarúna ququsaki kéeqefaranoo. ²² Innaarúnai kéeqemaria aukuanafa kambíqafinaqa moómoosa maaqí qímasee qímaqimifaranoo. Óo karaambáiqe karaambáiqe. Maasá maqásaa máridaqa aníara maasá aní amaana ufa qímannimiaafanausa máridaqa. Maasá fúeenasana áruna aní áuqu rámasaida innaaru qímasee mara áqunniséunausa máridaqa. Maasá miqí máriafanausa

máridaqa. Dóo maasá aní áuqu rámaseeqa moómoo firaa afeeka ainaina áuqimari-afanausa máridaqa, dóo anée minára irisée maasá faqa innaarúna ququsaki mara quqáqisaa. ²³ Misá miqí qífaqa qinée maaqí qímasee misá nífusaa qímannimiana. Qinée sía uqanna ínniara írimariafanausa. Dóo qiní qífusaaqari fuaqa. Ínni oosana eendaándirafa máridanoo. Dóo fuaqa.

Qaara maqara quandára ufa.
(Ruka 6:47-49)

²⁴ Faiqí moó fannoo qiní dóokinaa ufa iriséeno sanafáunaana anoona qinée qímaqau-namáu kai andeeqásee fímarifa, mifá nána ainaina fooqáa fee máridanoo fee. Mifá ámiqirafa írira fasiqa fooqáafa máridanoo. Narí máaqa átuna meemái óoniki mapukúsee arusaifá máridanoo. ²⁵ Mi-maqáfa márifanoo aaku firaafá ríri ifanoo nammári máaqa ameemaanai taatarúnna mandi máree óoqufínoo úfai firaafá úqinoo sía mi-maqána rapée ínoo. Óoniki máaqa usakáqoonara sía rapéinau. Faiqí moó fannoo qiní ufa írimarifa mi-maqána ákoofara foora márianoo. ²⁶ Faiqí moó fannoo maa-ufána máa qinée qúnufana qiní dóokinaana iriséeno minnísee márifa mifá núkudasaa máaqa usakémari fasiqafára foora máridanoo. ²⁷ Mi-maqáfa márifanoo aaku firaafá ríri ifanoo nammári áufínoo máaqa ameemaanai taatarúnna mándinoo óoqufínoo úfai firaafá úqinoo máaqa árínoo rapéepaa ínoo maqásaa pauta qifanoo maqá rakéemáseenoo áqufínoo. Qiní ufa irisée minnísee réereeroondána arakana auféena faiqi máriasa mi-maqána ákoofara foora márifanoo.

Yísufa naríaraa Ánutufara foora qímannimi ufafa.

²⁸ Yísufa mi-ufáusa qímaqoosa faiqí ánaasee moómoosa írufanoo náaquqée márufaqa qiqau. ²⁹ Maa-fasiqáfa sía maasá uqannífiqee mari fasiqausara foora máridanoo. Maafá naríara Ánutufara foora máridee qídanoo qímannimidanoo.

8

Yísufa károora árimaru fasiqana andeeqánu.
(Mareekoo 1:40-45; Ruka 5:12-16)

¹ Yísufa ámuuqu namusaa faiqí ánaasee ufa qímannimiseeno qumuroofaqa faiqí ánaasee moómoo aniréeqa Yísuna faqa ánaaqiana rumbárausa fímaríqau. ² Fímarufanoo faiqí moó fannoo károora árimarufa Yísuna óorinni ani mapámufufanoo Yísuna qímaminau, óo maasá rakísirafa aní afeeka amaná máridanoo qinée minára írídaqa. Aneenná írirafa eedóo qímaseenana qiní károora rukáqisaa.

³ Yísufa mi-ufánara iriséeno narí ásauku minásaa mundúseenoo asasammásee qinau. Eeóo dóo qínanoo amaná qiqá írirafa eedóo qídanoo rukámmáisána. ⁴ Miná károora taikásoofanoo

Yísufa qímaminau. Simaí sía uqanna moodáa fasiqa qímamia. Fíndifínana múnu amaana máqasaa aanáiqikirana aneenná afaaqa károora árimaruna uqafíqainanoo aikuqumásainana Mooseefa ufa qímaqoomau ainaina mara máree amaana máqaki qaindásaa suqáranata táfífinana Ánutuna ámia. Faiqí ánaasee qáfamásee dóo miná károora taikéefoo qímasee sía aníara eeráiriaqera.

(Óoqai Mooseefa károora nárinausa sía maqúsai ániaqee qímaqoofa. Ándandakinai kai nuaqée qímaqoofa. Faiqí moó fannoo narí károora taikáseenoo amaana máqaki ani kíkíqamafufanoo amaana máqasaa rakísirausa qáfamásoofanoo dóo maqúsai fuannée qufanoo dóo kaifáa maqúsai finau. Káqikaa ainaina amaana máqaki Ánutunara dúfi dúfi qímasee nimiséeno dóo maqúsai kaifáa finau.)

Roomma máqanna Saidéena aináinira faiqi andeeqóo ufafa.
(Ruka 7:1-10)

⁵ Yísufa miqóoqari Kapeeranauma máqusai finau. Miqóo óonu márufanoo Roomma máqannaa sundía saidéena moó fannoo Yísu finnai aniréenoo dadaaqíranara irám-mirinau. ⁶ Óo rakísirafa qiní aináinira fasiqa máaqaqi faiqaqée aurímarifaqa, minára aní qímamidaqa. Mifá áiku ásauku pipisaaqá usufifanoo kúqiara foora inoo márifaqa. Aurírafa firaafá árimarifaqa, aupúree márifaqa. Amanée anée qiní aináinira fasiqa idaaqamáqisaa.

⁷ Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau. Amaná qinée minní óonureeqa idaaqámmi-anaura. ⁸ Roomma máqannaa sundía saidéena fannoo Yísuna fíndifinoo miná máaqaqi fíranara iriséenoo qáoo qinau. Sía fúa. Sía qiní mandá maaqaqi anée kéeqaanneera. Qinée ánaamuru fasiqa óoreeqárausa márídaqa. Anée qiní úriqararafa qiní máaqaqi kéeqafinaqa qisaurúanóora. ⁹ Qiní úriqarara sundíauqa moómoosa márifaqa qinée misá nímeemaanai márídaqa misá ufamau fídaqa. Qinée akaqá sundíauqa rakísirausa márídaqa. Qinée ufa kái moorá fúannee qímarunanoo mifá dóo fídanoo. Moorá ufannai kái qímamímarunanoo mi-ainainná áuqaidanoo. Anée Yísufa faqa maqásaa ainaina faqa aurírana óosana óosana ainaina faqa úriqararafa márianaqa qímamidaqa. Minára anée miqóoqari kai márídana ufannai kai aurírafa taikáannee qínanoo qiní aináinira fasiqa aurírafa taikáannoo.

¹⁰ Yísufa mi-ufána iriséenoo tautúfanoo áaquoofanoo faiqí ánaasee miná faqa rumbárausa fífiusa qímanniminau. Qiní ufa íriaqa. Maa-Roomma maqannaa fasiqáfa firaaoqóo qiní saqárikidanoo qinée Isaraee máqannaasaki qeeqá maqannaasaki máqusa máqusa nídaqa sía moó maaqíra ámiqira fasiqa paqúriqa, ánaamuru márídanoommi.

¹¹ Kaifáa minára qianáura qiní ufa íriaqa. Súani óosanaindari faqa ámuqundari faqa níanaindari faiqí ánaasee moómoo ánaamuru anirée innaarúna ququsaki kéeqafi Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa óoqumarifi Ánutuna qoomáqa sakasée neefáranoo. ¹² Máa Isaraee máqannaasa ínnee Abarahaamana áiku ásauku márúnausa káqi innaarúnai kéeqaanauree qímariasa maqee sía kéeqeeffaranoo Ánutufa ínnei nífaqqeenoo mádaanai asukunakí áqunnisaannoo. Miqóo ínnee níranaqainaqa firaaoqóo fáaqa quqásee nífai sandúrifaranoo. ¹³ Miqí qímaseenoo Yísufa faiqí ánaasee qímanniminoo quandáfinoo sundía saidéena qímaminau. Dóo aneenná máaqaqi fúa. Aneenná írirana qinísaa rusísaannanara dóo aní aináinira faiqi andeeqáfinoo. Dóo anirandée ámaqa fúa.

Miqí qímasoofanoo mi-kamúqoo kai mi-aurira fasiqáfa moosáa máriufa dóo fíndi-finau.

*Yísufa faiqí ánaasee moómoo andeeqánnimaqóo ufafa.
(Mareekoo 1:29-34; Ruka 4:38-41)*

¹⁴ Yísufa miqóoqari Peetooroona máaqaqi finau. Óonuree qáfoofanoo Peetooroona áiraamaku ánaasee aurímarinau. Afaaqa idídi márufanoo aurída faiqaqée márufanoo.

¹⁵ Yísufa miná qáfeenoo ásauku qumáranau. Ásauku qumároofanoo aurírafa taikánau. Taikáfufanoo mi-anaaseefá aaqee fíndifinoo nárana aina Yísuna áminau.

¹⁶ Mi-eeenonnái mi-maqúsánaasa nári aurímarusa faqa fuéenaikímarusa moómoosa faqa nífiqee Yísufinnai minní quqée máriqau. Minní quqásoofanoo Yísufa ufannai fuéena níqiqoofaqa quqásee fiqau. Aurúsa Yísufa misá aurírana faqa taikánnisanau.

¹⁷ Taikáseenoo óoqeenaa tamummáqara fasiqa moo áuqu Eesaia miná ufa ánoona kambíqanau. Mifá óoqai Yísufa sía kambíqooqoo maaqí qímaseenoo Yísunara ákara rinau.

Mifá maasá auríranara faqa maasá kudoosaáparana faqa mara áquannoo. Maasá auríra ummaara narí kai miná uqéera qumáraannoo.

Miqí qímasee ákara rínau.

*Yísuna faqa fífandínausara maa-ufána qinau.
(Ruka 9:57-62)*

¹⁸ Moo fáasaana nammári afainni márufaqa faiqí ánaasee aiqáma suqú maree Yísuna qáfaanee qímasee ani márída qáfee máriqau. Yísufa faiqí ánaasee moómoo tatúsee

áimarufanoo nínadafeenoo narí faiqi námu qímanniminau. Dóo uqéeraaqa dóo ínna saimbaqa kanúqaki kéeqafi nammáriki fítaqa máree muqáfainai níanai fída innisaimbaqá kai máriaqa. ¹⁹ Misá fíndifi uqéere marufanoo faiqí moó fannoo Mooseena sándufa írmarufa Yísufuqoo aniréenoo qímaminoo qinau. Óo qiní karaambáiqu anée yátinai fee maqúsa maqusa fínaqa qinée faqa aní faqa fuanáura, sía minnísaanaura.

²⁰ Miqí qufanoo Yísufa narí maaqí qímasee qímaminau. Anée qiníara ámiqira máaqaqi faiqée mári fee qídanee qiní faqa fíraree qídanee. Kásau fainiuqa óonaamarai faiqée máriasa máridaqa ufiniuqa ánaamuki faiqéemariasa máridaqa. Qinée faiqí nímaaku yái fee qeeqá qíkiaqa rúmasee fee faiqaanáuree sía faiqára qóo máriasa máridaqa. Dóo qiní faqa finnáree.

²¹ Miqí qímasoofanoo Yísuna faiqi námukiqari moó fannoo aniréenoo qinau. Qinée aní faqa fuanáura káqikaa qóo mariséeqa qiní qíkoofa kúqirarammi máriafaqa. Mifá kuqufínaqa akúndamásee aní faqa fuanáura. Amanée qinée miqíanauree. ²² Yísufa miná ufa iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Maqee uqanna qiní faqa ánia. Náaruara kúqiranaki fifándinausa misá kai nári niqóónnana ákündeefaranoo.

Yísufa úfai faqa nammári faqa qáoo qufanoo taikánau.

(Mareekoo 4:35-41; Ruka 8:22-25)

²³⁻²⁴ Yísufa miqí qímaseenoo kanúqaki akarámáfufaqa miná faiqi námu miná ánaaqiana akaraqau. Akarámáfufaqa kanúqaki nammári ámuqaqumau fímarufanoo Yísufa minakí afaaqa umooqúkufanoo faifufanoo nammári qámabaanai óonuroofanoo úfai firaafá úqinoo nammári ámakaurinoo kanúqa aundurái kéeqanau. Kanúqa téeqi taaqufaqa Yísuna faiqi námu miná qáfamásee kanúqa námufaqa nammáriki ukúqnaana qímasee káaqa rufíaqau. Yísufa sía minára írinau mána mána faiqaqée marínau. ²⁵ Miná faiqinámu rufíamaree Yísufinnai óonuree áfauramásee fáaqa rídaqa qímamiqau. Óo maasá karaambáiqu maasá nammáriki ukúqnaidaqa kúqirarammidaqa. Anée maasá qumáree qumbaqínna.

²⁶ Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminau. Óo káaqa ínnee fífau ruffee maríasa. Sía qinísaa írirana rusímariasa máriafanoo. Miqí qímaseenoo fíndifufanoo úfai faqa nammáriara faqa qáoo qufanoo nammári faqa úfai faqa kásoomáfinoo dáí qímafinai. ²⁷ Miqí qufaqa úfai faqa nammári faqa firaaqóo úqiufa kásoomáfufaqa miná faiqinámu náaquqoofaqa qiqau. Maa-fasiqáfa náqira fee máridanoo fee. Úfai faqa nammári faqa miná ufa irisée eedóo qídaqa.

Faiqí aunduráindaraa áfaannauqa niqiqoofaqa kúarauqa naundurái kéeqaqau.

(Mareekoo 5:1-20; Ruka 8:26-39)

²⁸ Miqóoqari nammári dínnafainai níanai Kadareenee máqa máaqa múnu kanúqa fannoo raqúraminai. Maqásaa áqufufaqa mi-maqusánaindari faiqí qaaraqánda ániqau. Fáafasaaqa fuéena miqandá naundurái máruqanda, faiqí madikée márunnai máruqanda, faiqí ánaasee aiqáma miqandára ruffee máruqanda máriqau. Faiqí nárímaruqanda máriqau. Faiqí ánaasee miqandá máruqoo sía fímarusa, káaqa miqandára ruffee maríqau. ²⁹ Miqandá Yísufunnai aniroofanoo naundurákiqari áfaannauqa fannoo maaqí qímasee fáaqa rúmasee Yísuna qímamiqau. Anée Ánutuna ámaaku márianafa anée nánaree ánidanee anée nánaree maasá soodáaidanee anée nánaree káqiqoo kasaaqái aniréenanee maasá idáki áquqiséennaree.

³⁰⁻³¹ Káqikaaqóo níanai akoosaqa kúarauqa émani náida moómoosa misaqá náidaqa máriqau. Áfaannauqa faiqí naundurákiqari kúarauqara Yísuna qímamiqau. Anée maasá diqíqáinaqa amanée kúarauqaki kéeqaanauree. ³² Miqí qufanoo Yísufa qinoo. Eeóo amaná, dóo ínnee misáki kéeqafuaqa. Yísufa niqiqooná iriséeqa aiqámausa mi-fasiqaqandá naunduráindari rafúdamakufaqa dóo kúarauqaki kéeqafiqau. Kéeqafufaqa kúarauqaindi múnari mínari ufaqa ámeemai sandée óoqu fíqa nammári farúmaki bururú qufaqa áqufufaqa aiqáma kúqu taikáqau.

³³ Kúarasaa rakísimaru fasiqausa miná qáfamáseeqa náaquqoofaqa quqásee sandá-maqaraasíqa maqúsai kaimbiqau. Maqúsai aniréeqa Yísunara faqa áfaanna naundurái kéeqeemaru faiqí qandara faqa kúarauqara faqa faiqí ánaasee aiqáma qímannimiqau. ³⁴ Misá iriséeqa mi-maqusánaasa faiqí ánaasee aiqáma tatúfaqa nammárafainni Yísufuqoo óoqureeqa Yísuna qáfamáseeqa qiqau. Dóo maasá maqa máaqaki sía ánia. Dóo sée moosáa fúa. Maasá aníara ruffaidaqa.

9

Yísufa áiku ásauku pipisaaqá usirana andeeqá áisanau.
(Mareekoo 2:1-12; Ruka 5:17-26)

¹ Miqí qufanoo Yísufa narí faiqí námufaqa sípaki kafáa kéeqafufanoo nammáriki fífiufanoo narí maqúsai Kapeeranauma námvari ámuuqumau óonuranau. ² Óonuroofaqa faiqí mi-maqusanaindari moo áruna áiku ásauku pipisaaqá usufufanoo máruna aindúsu maréeqa Yísufuqoo máree ániqau. Misá írirafa Yísunaki márúnara Yísufa miná qáfamáseenoo quandáfinoo auríra faiqí qímaminau. Sía ruffaqa ruffaqa ia. Afaaqa quqáa. Dóo qinée aní mandáinaina numóo minnáiseeqa.

³ Mooseena sándufa írimarusa miqóo márusa mi-ufána iriséeqa maaqí qímasee narí qímami narí qímami qiqau. Maafá naríara Ánutusa márídee qídanoo. Akasáa. Maasá faiqí firaasá faiqí miqí qiasa kuqá narí marúnausa márídaqa.

⁴ Yísufa misá ufa iriséeno quandáfinoo maaqí qímasee qímanniminau. Náqi fee qifaqee mi-manda irirána ínneeqa nitikúraki máraqa nídee. ⁵ Ínnee qiníara maa-fasiqáfa sía numóo taikárana amana fee qídee. Qinée moó firaa afeekainaina ínni nífusaa íananoo ánoona kambíqainaqa qáfamáseeqa qiníara kúqaa faiqí numóo taikárana amanámmifoo qifaranoo sía kambíqainaqa únnammifoo qiaqa. ⁶ Ánutufa kúqaa uqanna numóo taikárana qiní qíminoo. Miqí qímaseeno quandáfinoo pipisaaqá qusirana qímaminoo qinau. Aneenná qaindásaqari fíndifínana aneenná qaarí qamunna raqándaammáma-reenana dóo akumáree ámaaqa fúa. ⁷ Miqí qufanoo mi-aurira fasiqáfa fíndimaqee narí ámaaqaí dóo finau. ⁸ Faiqí ánaasee misá miná qáfamáseeqa níminaandi ráqeeqa nisausí kambíqoofaqa nímuadaani qumooqúkámambufaqa miqóo Ánutufa narí áfeeka Yísuna ámunara minára óonumafi irisée amooqídaqa asasíqau.

Mataioona áaroofanoo Yísuna faqa finau.
(Mareekoo 2:13-17; Ruka 5:27-32)

⁹ Yísufa miqóoqari moosáa fímarufanoo faiqí moó fannoo miná áuqu Mataioo narí oopísaki márufanoo Yísufa qáfanau. Mi-oopísána takísa áqimaru oopisanaki márínau. Takísa máree marú fasiqausa úmmuari márusa misá moómoo maraséeqa akaqána náriara quqásee dínni ati kaamánna ámimariqau. Minára faiqí ánaasee káaqa níkoqee márínau. Mataioofa mi-munnimma ainainná máree marúfa márínau. Yísufa Mataioona qáfeeno áaramáseenoo qinau. Dóo qiní faqa ánia. Mataioofa Yísuna ufa iriséeno fíndimeeqeenoo miná faqa finau.

¹⁰ Yísufa marikínoo Mataioona máaqai miná faqa nárana nárara finau. Yísufa narí faiqí námufaqa miná máaqaki óoqumarífi nárana néemarufaqa faiqí maqúsa maqúsa munnimma takísa máraqanusá faqa óosana óosana mandáinaina máraqanusá faqa Mataioona faqa ani óoqumarífufaqa nárana naqau. ¹¹ Óoqumarífufaqa nárana née márufanoo Farisai ámaana ufa qímarusauqa aniráma qáfamásee Yísuna faiqí namu qumeé náaramasee qímannimiqau. Náqi fee qifanóo fee ínni rakísirafa mandá fasiqauqa faqa úmmuariqanuasa faqa náidanoo fee.

¹² Yísufa misá ufa iriséeno quandáfinoo maaqí qímaseeno nári qímanniminau. Sía ámiqirausa tutáqa finnai fídaqa aurímariasa kai tutáqa finnai fídaqa. Maa-namúsa aurúasara foora márídaqa qinée tutáqusara foora márídaqa. ¹³ Ínnee tamummáqara fasiqa ákara ánoonara óonu randásee qáfaaqa. Mifá maaqí qímasee ákara rinau. Qinée Ánutusa sía tatúfira aandau aina fee óosana óosana ainaina fee qímiranara dídidanoo,

faiqí ánaasee naríara naríara nímuqusifaqa nífauee máriana mináuqara qiní dídidanoo, Ánutufa miqí qímaqoofaqa qinée Yísusa mimaú fidaqa maaqí qídaqa. Sía qinée andeeqée maríasa náarararee qímasee qúmu márídaqa ínnee mandá fasiqa ánaasee fee qímasee nífaqee maríasa misá Ánutufinnai ubeekaaqera náarararee qímasee qúmuafanausa márídaqa.

Náarara márídaqa innaaruqíra oosanara irámmiriqau.

(Mareekoo 2:18-22; Ruka 5:33-39)

¹⁴⁻¹⁵ Mi-kamusaqá Yoohaneefa nammári nímmimaruna faiqinámu Yísufinnai aniréeqa irámmiriqa qiqau. Maasá Yoohaneefa nammári nímmimarina faiqi námufaqa Farisai ámaana ufa írimaríasa misá faiqi námufaqa nári nárana minníseeqa náararée márifaqa Ánutunara innaaru qídaqa. Aní faiqi námu náqi fee ifaqee sía miqídee káqi nárana náidee qufanoo Yísufa iriséeno qímannimínau. Amundára fasiqa faqa áqoondi namufaqa maqúsai ani márínaqa náqimasee náararée márínee káqi márífaree, sía miqífaranoo asasammásee nárana suqásee neefáranoo. Minára qiní faiqi námu qiní faqa amundára fasiqara fooqáasa márídaqa asasammásee qiní faqa náidaqa márídaqa. Káqikaa qóo mi-anaaseená afaaqi qiní rumbámaree múnu darusáifaqa mi-karí kúqaa nímuqusa mandáikínaqa náararée márínaqa innaaru qifáranoo. Yísufa Yoohaneena faiqi námu káqi qímannimidanoo qinai.

¹⁶ Óoqeenáa qamunna anaqínoo márína fúka qamunna áti qumáree sía náuraa qamunnasaa akunírafa márídanoo. Fúka qamunna áti fannoo náuraa qamunna dóo firaaqóo anaqíannoo.

(Yísufa maqásaa máru aukuaana misá uáinna nammari tatísee aandáu apatannái auqira taquki adíasee kísaaqasaa máaqaki quqasoofanoo márínau. Marikínoo ámiqinoo márufaqa miná mara máree maqee maqee néemariqau. Uáinna nammari misá maqee maqee née maru nammarifa márínau. Mifá aandáu apatannai auqira taquara qufaqa, maasá qeeqá ufakiqari táqu uqannée qidaqa.)

¹⁷ Yáfee faiqí moó fannoo náuraa tunda taqu maraséeno fee fúka nammari adíaannoo fee. Sía miqíannoo. Ruqía fínanoo aiqáma nammari qúmiqaráandoora. Fúka taqu andásee fúka nammari minakí adíasainanoo miná amaná máriannoo.

(Yísufa narí fúka ufa fúka taquara faqa qamunnara faqa miná kíkíqa úsinai. Farisai ámaana ufa faqa Yoohaneena amaana ufa faqa amaná márídanoo óoreeqánoo márídanoo. Qiní fúka ufa úriqararafa márídanoo. Misáindi sía amaná qiníndi fabaqa írafa máríannoo.)

Yuda máqannaa úriqararana áraamuna andeeqáísánau. Kísaaqandaika ímaru anaasee Yísuna qamunna ati áuqanau.

(Mareekoo 5:21-43; Ruka 8:40-56)

¹⁸ Yísufa Yoohaneena faiqi námu ufa qímannimi márufanoo amaana máqasaa rakísirafa moó fannoo Yísufinnai aniréeno óorindari mapámufufanoo Yísuna qímaminai. Dóo qiní qíraamuna maqee uqanna dóo kúqinoo. Anée aniréenana aneenná ásauku minásaa mundúsainanoo mifá fíndifuani. ¹⁹ Miqí qufanoo Yísufa fíndifinoo narí faiqi námufaqa miná faqa finai.

²⁰ Fímarufanoo ánaasee moó fannoo ánaaqianaindari óonureeno miná qamunna áti íreeda áuqanau. Mi-anaaseefá kísaaqándaikufa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda áukuana marasoofa márínau. ²¹ Mi-anaaseefá narí kai qímmirínau. Qinée óonuree miná qamunna átikai umeé áuqamásaananoo qiní fídíka taikáannoo. Miqí qímasoofa márídanoo óonuree miná ánaaqianaindari faiqí anaaseekiaqa qumeé óonuree miná qamunna áti kai íreeda áuqaanau. ²² Miná qamunna áuqamásoofanoo Yísufa quandáfinoo qáfamáseenoo qinai. Qiní qíraamuna sía rufía afaaqi quqásee mária anée aneenná írirana qinísaa rusíranannai kai aní aurírafa dóo taikéeno, mifá kai. Miqí qímasoofanoo miqóo kai mi-anaaseená aurírafa taikánau.

²³ Taikáfufanoo Yísufa miqóoqari fífufanoo amaana máqasaa rakísirana máaqa márunnai miná áraamuna kúqinoo máru maqanaki óonureenoo faiqí ánaasee moómoosa tutuqídaqa ikífaafau qídaqa ufíreena aina fuaqáidaqa ikí ráqeemarufanoo Yísufa óonu níndafanau. ²⁴ Óonurama níndafeenoo qímanniminau. Dóo ráudamaki fuaqa, aiqáma fífainiaqa maa-manaaqáfa sía kúqinoofau faiqaqée ídanoo. Miqí qímaseenoo quandára ufa qímannimisoofofa misá quandáfiqa naanaidara uteéti qídaqa qiqau. Únna qía. Dóo kúqinoo márídanoo. ²⁵ Yísufa misá aiqáma niqiqámaseenoo miná máaqaaki kéeqafinoo mi-manaaqána ásauku qumároofanoo dóo fíndifinau. ²⁶ Miqóoqari aiqáma maqúsa maqúsa fíqu fíqu iqá márusa Yísufa mi-manaaqána fíndifumásoo ufafa aiqámái daráanufaqa íriqau.

Nífu qimbáraqanda andeeqánnisanau.

²⁷ Mi-manaaqáfa fíndifufanoo Yísufa moosáa fímarufanoo faiqí qaaraqánda nífu dimbáraqanda ánaaqiana fídaqa fáaqariqa fída qiqau. Óo Dafidina ati anée maaqandá qíqafainanoo aní ámuqusinana maaqandá dadaaqia.

²⁸ Yísufa máaqaaki kéeqafufaqa mi-fasiqaqandá miná ánaaqiana kéeqaqau. Kéeqafufanoo Yísufa irámmirino qinau. Ínneeqara qiní afeekara nánee fee qídee. Ínniqara nífu andeeqáranara qiníara amaneefée fee qímasee ánidee, sía amanaikíannoo fee qídee qufaqa miqandá qiqau. Eeóo maaqandá aníara amanafée qídaqa.

²⁹ Yísufa mi-ufána iriséenoo qímanniminau. Ínneeqara qiníara amanafée qianara miqí qianara sía nipátiani andeeqánnisaanau.

³⁰ Miqí qufanoo mikarí kai miqandá nífu andeeqánnisanau. Miqandá nífu maqasoofanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Nimambainá qímaseenoo qímanniminau. Dóo ínneeqara sía uqanna faiqí ánaasee akaqáusa qímannimiaqa. Maa-ufána kukéeqammasaaqa.

³¹ Miqandá mi-ufána iriséeqa minúfa rukíasee maqúsai óonureeqara faiqí ánaasee aiqáma atinai qímannimiqaniqau.

Ufa ititárana ufa rakéemma aisánau.

³² Miqandá fufanoo mi-maqúsanaasa moo fásiqa áfiqee ániqau. Ufa sía qímaruna áanna apeeqúnirana áfaanna faqa miná aundurái máruna áfiqee ániqau. ³³ Mínisoofofanoo Yísufa miná aundurákináa áfaanna aqiqámasoofofanoo áfaanna fannoo ráudamákufofanoo mi-fasiqáfa ufa andeeqásee qinau. Miqíufaqa faiqí ánaasee miná qáfamásee nímudaani qumooqúkammáfinoo nifaaqa sía qumároofofa miná qáféeqa qiqau. Isaraee máqanna sía óoqai maa-ainaináfa máruna, maqee kái.

³⁴ Miqí qufaqa Farisai ámaana ufa írimarusa minára kaukaata qímaseeqa qiqau. Yísufa áfaannauqa firaanánai faiqí naundurákináa áfaannauqa niqiqáidanoo.

Maqúsa maqusa nídanoo Ánutuna quqúsara qímanniminau.

³⁵ Miqóoqari Yísufa maqúsa maqusa káqikaa maqusa fira maqusa amaana ufa innaarúna ququsaki fímaria ufana qímannimínooninau. Káqikaa aurirana faqa fira aurirana faqa andeeqánnisánooninau. ³⁶ Yísufa faiqí ánaasee níndafamáseenoo firaqóo ámuqusufanoo qinau. Bóo faiqí ánaasee sía rakísirafa márisa, kaqi fífau tia márídaqa. Sipsípauqa fooqáasa rakísirana síaisa maa-fasiqa anaaseesá márídaqa. Káasau fainiara foora márída, áukuana áukuana sía ámiqimmásee márída, mi-manda kaasau fainínara rufíaqa rufíaqa káimmídaqa, áukuana aukuana miqí káimmída márída, dadaaqírana síaisa rakísirana síaisa márídaqa.

³⁷ Yísufa mi-ufána qímaseenoo quandáfinoo maaqí qímaseenoo ufa qinau. Dóo áfuqakinaa nárana tatafínoo rairaaínoo márídanoo. Dadaaqí aiqíra fasiqa sía amanaikí máríafaqa. ³⁸ Minára ínnee súana ákoofinnai innaaru qiaqa. Innaaru qífanoo Ánutufa aiqífandínausa nímináqa dadaaqíqa súana aiqúaqeera. Dadaaqífaqa innaarúnai ufa qímannimifaqa innaarúna ququsaki fuaqéera súana kíkíqa usuqoofanoo márídanoo.

10

Qísaukuqara taikásee qíku qaaraqánda marasée náaramámmareembinau.
(Mareekoo 3:13-19; Ruka 6:12-16)

¹ Yísufa narí faiqinámu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda náaramma quqáseenoo Ánutuna afeeka nímufaqa faiqí ánaasee naunduráki máru afaannáusa faqa misá aurírana óosana óosana faqa teeroouqée marúsa faqa aiqáma áiqaraanífee qímasee afeeka níminau. ² Miná faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni qaaraqánda óoqu marasée misá núqu maaqímmasee máriqau. Indaarú Simoona miná áuqu mó Peetooroofa faqa miná ákaqa Andurufa faqa moo fásiqa Yameesafa faqa miná ákaqa Yoothaneefa faqa miqandá níkoofa Seebeedifa márínau. ³⁻⁴ Moo fásiqa Firipifa faqa moo fásiqa Paatooroomaiufa faqa, moo fásiqa Toomasifa faqa moo fásiqa Mataioofa faqa mifá takísa máree marúfa faqa moo fásiqa Yameesana amaráfa mifá Arifaiusana ámaaku faqa moo fásiqa Tadiusafa faqa, moo fásiqa Simoonafa sía indaarúqaa Simoonafa miná amaráfa (mifá nári Isaraee máqanna nári kaamánaikiaqeera qímaru fásiqafa) mifá faqa moo fásiqa Yudasifa faqa, mifá Keerioota máqusaindaraafa mifá kai Yísunara qumeé queeqáaninafa márídanoo.

Yísufa niqiqoofaqa maqúsa maqusa qímannimiqa fiqau.
(Mareekoo 6:7-13; Ruka 9:1-6)

⁵ Maa-namúsa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée Yísufa Isaraee máqa máaqaki minakína niqiqéeno qímanniminau. Ánaamuru maqúsai sía fuaqa. Samaria máqusai faqa sía fuaqa. ⁶ Isaraee máqannaaki kai fuaqa. Misá sipsípara foora fífau faafau qiqánuasa misáki kai fuaqa. ⁷ Ínnee fídaqa maaqí qímasee qímannimiaqa. Innaarúnai quqúsa fannoo adeedíranoo márídanoo. ⁸ Miqí qímasee qímannimiseeqa misá aurírana taikánnisaaqa misá kúqirausa fíndifumánnisaaqa károora faqaasa rukán-nisaaqa áfaanna naunduráki márísa áfaqannisaaqa. Sía ínnee feefaurúmmasee máraasa. Káqi máraasa. Dóo miqí kai íqa káqi nímiaqa. ⁹ Munnimma sía áakauqaki rúa. Káqi fúa. ¹⁰ Sía uqá tafu máree fúa. Sía qaara siuta máraaqa. Sía níku ánaamu máraaqa. Sía sáunu máraaqa. Aináinira faiqiuqa aináinidaqa minakínaa nárana marasée náidaqa. Minára ínnee aináini maríafanoo minakínaana naaqa. Sía nárana ainaina máree ínnee faqa fuaqa. Káqi samu fuaqa.

¹¹ Ínnee moo máqusai óonureeqa irámmiríaqa yáfasiqa fee amana márídanoo maasá miná faqa márianauree qiaqa. Misá qímannimifaqa mi-maqúsanaki márinna kamuqoo mi-fasiqána faqa kai máriaqa. ¹² Mi-fasiqána máaqaki kéeqafinana qímamia. Ánutuna ámiqi ámiqira asoórafa ínne faqa máríani. ¹³ Mi-maqánakinaasa ámiqi ámiqifana aní ufa sáinanoo misá faqa máríani. Sía ámiqi ámiqifana aneenná afaaqóoqa qíra ufa óonurandee máree ánia. ¹⁴ Yámaqusanai fee yámaqannaaki fee sía ínne ufa irisée sía ínne ámiqi ámiqifaqa ínnee mi-maqúsánakiqari ráudamaki fíqa kookooma afaqá qumáree nínaamarasee fuaqa. ¹⁵ Qinée mi-maqúsanaasara ánoona ufa qímannimidaqa. Numóo aukuana áninaqa ínne ufa sía írifandínna maqusanaasa Ánutufa nárídanoo sía nífauaannoo firaaqóo nárúannoo. Soodooma máqusa faqa Koomoora máqusa faqa misá nárídanoo káqikaqoo nífauaannoo nárirafa óoreeqánoo máríannoo.

Yísuna ufasaara nárirana faqa rumbárana faqa kambíqaani fee ufa.
(Mareekoo 13:9-13; Ruka 12:12-17)

¹⁶ Íriaqa, qinée ínne niqiqánaqa ínnee sipsípara foora kásau faini qámbara ínne niqiqáidaqa. Faiqí óodaa maríafanoo faiqí móómoosa ínne narusée náaqaammidammia. Minára ínnee sakáni máasoo aanna réeqa reendeenámasee nuaqa. Nakipurúnara foora káqi múquriqa márída, reendeenámmida máriaqa. ¹⁷ Ínnee qiní ufa máraqa nídaqa faiqíara rufíaaqa. Misá qiní ufasaara innikinaana akaqáusa mara máree Kansóora márinnannai múnu quqásee ínniara mandá fasiqa fee qímaseeno kóotamannímaqéefara. Akaqáusa amaana máqaki ínniara Ánutuna ufa rukíee maríafaqee qímasee sándasamu

moómoo kari ínni nifaaqa atekéefaranoo. ¹⁸ Misá ínni akaqáusa kíapafinnai máree fifáranoo, mandáikammida ufa rukíee márifaqee únna qímasee nífiqee kíapafinnai fifáranoo, karaambáiqá márinnai kóotara ínni máree fifáranoo. Qíní dúqusaara miqífaranoo. Misá ósana oosana mandáinaina qíní ufa taikáanifeera miqímannimaqéefaranoo. Ánutufa qumeé misá faqa ánaamuru máriasa faqa qíníara íriaqeeera miqímannimaqaannoo. ¹⁹ Misá ínni rumbámaree nári máriannai nífiqee fifaqa náqi fee qianáu náqi fee qianáu sía qiaqa. Mi-karí kai qíní qíkoona máraquna fannoo qímannimina ufana mi-ufána kai qímannimiaqa. ²⁰ Nána ufa fee ínnee miqóo qifáree sía ínnindi ínni níkoona maraquna fannoo ínnikiqari ufa qíannoo.

²¹ Misá ínniara qínísa atooáranara fídiqaáammífaranoo. Nári níkaqaafasaa ufa kúquaqeeera narí uqeeqée narí uqeeqée ifáranoo. Nári qísakoosa faqa narí uqeeqée nari uqeeqée ifáranoo. Faiqiuqáindi quandásee nári nínausa níkausa kúquaqeeera uqeeqéefaranoo. ²² Qíní dúquara aiqámausa ínni fídiqaamá nímaqaannoo. Yáfa yáfee káqi máraqa fífi íqa taikára aukuaana paqúrinausa, qínée mikarí misá qumára asumu máriranaki quqáanaura. ²³ Misá ínni moo máqusaki nári faqa ínnee moo máqusai sandéeqa qíníara miqóo qímannimiaqa. Qínée ánoona ufa qímannimídaqa. Ínnee Isarae máqusa máqusa aiqáma qíníara qímannimimarifaqa sía aiqáma qímannimi taikáinnaqoo qínée faiqí nímaaku kaifáa innaarúnaindari qúmuanura.

²⁴ Faiqí moó fannoo sía narí uqannífiqee maria fasiqana amana márídanoo sía miná úriqararafa márídanoo uréeqarafa márídanoo. Aináinira fasiqa faqa sía miná rakísirana úriqaránoo márídanoo uréeqánoo márídanoo. ²⁵ Faiqí qínée úriqarararafa ufa qímannimi márúnausa daruséeqa miqí kaimmíqa qíní faiqí námú qíní uréeqararafa ínni nári faranoo. Faiqí misá rakísirana aruséeqa miná faiqí námú faqa miqí kai íqa nári farana. Misá níkoonara áfaannee qímasee faiqí námú faqa miqí kai íqa áfaannee qifáranoo. Misá mi-manda ainainná ósana ósana qíní qímifara, miqí kai íqa ínni faqa ními faranoo.

*Sía nifaaqa árimariasara rufíaaqee ufafa.
(Ruka 12:2-7)*

²⁶ Minára sía misára rufíaaqa. Aiqaama ainaina maqee rafáaqafinoo márifa kásooqaaqee Ánutufa innaarúnai aiqáma kooroo íannoo. Aiqaama kukéeqara ainaina faqa kásooqaaqee Ánutufa aiqámausa nífusaa kooroo íannoo. Minára sía maqee faiqí ánaasee ínniara mandúfa qifandínnanara rufíaaqa. ²⁷ Qínée asukunai kukéeqafi qímannimunnana mi-ufána fáasaana paasóosamásee qímannimiaqa. Núpínúpi qímasee qímannimunnana fíndi fíqa mi-ufána fífi qímasee fíraaqóo qímannimiaqa. Sía faiqíara rufíaaqa. ²⁸ Faiqí nipata kuqá nári fandinausa sía misára rufíaaqa. Misá ínni naunduráindaraa nimana sía amana kuqá nári faranoo. Moó fannoo Ánutufa ínni nipata faqa nimana faqa amaná idáki kuqá nári rana amanaikí marífa minára kai rufíaaqa. Faiqí nipata kái nári fandínnanara sía rufíaaqa. ²⁹ Mandá ufina rirímma moómoo márídanoo. Káqikaa ainaina fífau ainaina márídanoo. Miná feefauru sía márídanoo. Mi-kaqikaa ufinífa sía fífau faqa maqásaa áqufidanoofau, innaarúnai níkoofa írimarifanoo maqásaa áqufidanoo. ³⁰ Ínnee sía fífau rufíaaqa. Ínni níkiqaqa asaasi rirímma Ánutufa nísaana rúmaqaisa máriafanoo. ³¹ Minára sía rufíaaqa. Ínni feefaurú úriqaránoo márídanoo. Dapi ufina feefaurú sía márídanoo.

*Yísunara faiqí nífusaa kooroo ímariasara qinau.
(Ruka 12:8-9)*

³² Yáfa yáfee qíní Yísusara faiqí nífusaa sía rufíeenoo qínée Yísunaindi fee qínafa qínée minára innaarúnna qíkoona áfusaa qínindi fee qianáura. ³³ Yáfa yáfee qíníara faiqí ánaasee nífusaa asaurúsee sía qínée Yísunaindi fee qímasee kukéeqainafa qínée minára faqa innaarúnna qíkoona áfusaa kukéeqamma amaqaanaura.

*Asoórafá sía máriannoo áanoó írafá máriannoo.
(Ruka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Ínnee qiníara tínoorirana asooárana mara máree maasá maqásaa fasiqa anaasee qímiannoo fee qída fee. Qinée sía tínoorirana asooárarau qúmidau durú feefara qúmidaqa. ³⁵ Faiqi námu nári níkoonara ámeesa úqiranara qúmidaqa. Fúka anaaseeuqa nári nínoonara ámeesa úqiranara qúmidaqa. Fúka anaaseeuqa nári nínaakuquara nímeesa úqiranara qúmidaqa. ³⁶ Narí faqa moodáa maqaki máriasa narí mi-fasiqána firaa namuqáa márifaranoo.

³⁷ Yáfa yáfee miná ánoona ákoonara firaaqóo áididanoo fee qiníara óoreeqara fee qídanoo fee, mifá sía qiní qimanasaa, sía amana qiní faqa fifáranoo. Yáfa yáfee miná ámaaku faqa áraamuna faqa firaaqóo áididanoo fee qiníara óoreeqara fee, mifá faqa sía qiní qimanasaa sía amana qiní faqa fifáranoo. ³⁸ Kásooqaqee misá aunírira saqarisaa qiní dárifaranoo. Yáfee qiní ufasaara qiní dáriranaki paasóosamándeefé fúaninafa, mifá qiní qimanasaa máriannoo, qiní faqa fúannoo. Faiqí ánaasee moó fannoo qinée kúquannanaki rufíasee sía fínafa, mifá sía qiní qimanasaa máriannoo sía qiní faqa fúannoo. ³⁹ Faiqí ánaasee moó fannoo narí káqi máriranara tatamáqamándeeno rakísi qumárainafa mi-mariráfa kai kukupámaki áqufuannoo. Faiqí ánaasee moó fannoo qiníara iriséeno narí maqee márirana áquanínafa narí maqee márirana máraannoo.

Niqóónausara nímuqusímariana ákiaqara Ánutufa quqánnimaqaannoo.

(Mareekoo 9:41)

⁴⁰ Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo ínne dadaaqínafa mifá qiní faqa qíqoondikídanoo. Qiní dadaaqínafa qiní qíkoona qiní diqiqooná miná faqa áqoondikídanoo. ⁴¹ Faiqí ánaasee yáfee moo ámaana ufa nímmarinna fasiqanara óo Ánutuna ufa qímannimímari fee qímaseeno dadaaqínafa Ánutufa amaana ufa nímmarina akiaqara innaarúnai feefaurú ámiannoo. Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo andeeqára fasiqara óo andeeqára fasiqa mári fee qímasee dadaaqínafa Ánutufa minára andeeqára fasiqa miná feefaurú innaarúnai ámaqaannoo. ⁴² Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo maa-faiqi anaqísaa asooára nammari néemariana níminaqa qinísaa atooémariasa minára irisée ámiqi ámiqimmásee níminaqa, kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa, mifá sía uqanna miná ákiaqara sía máraannoo. Ánutufa ámiannoo.

11

Yoohaneefa nammári nímmarufa nári faiqi námu Yísufinnai niqiqanáu.

(Ruka 7:18-35)

¹ Yísufa miná faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée mi-ufána óosana óosana qímannimiseeno miqóoqari misá maqúsa maqusa nídanoo qímannimímarinau.

² Yoohaneefa nammári nímmarufa karabúsaki máridanoo ásauku mundírana óosana óosana írinau. Iriséeno ámiqimmásee írianau qímaseeno narí faiqi námu Yísufinnai niqiqanáu. ³ Yoohaneena faiqi námu Yísufa máruqoo óonuree irámmiriqa qiqau. Anée óoqai tamummáqara fasiqa kambíqaannoo fee qímaqoofa anée mifée máridanee. Anée Ánutuna ásauku mundíra fee máridanee. Maasá moorée áfeesianáuree. ⁴ Qímasoofanoo Yísufa qinau. Maaqóo ínnee animáriaqoo aináina áuqaunnaara faqa ufa qímannimunnana faqa minára kai óonuree Yoohaneena qímamifanoo mifá qiníara íriannoo.

⁵ Nífu dimbárausa maqannísaidaqa, níku eendírausa ámiqimmánnaisaunaqa nídaqa. Károora nárimariasa rukánnisaidaqa. Náaqoo aunírausa ufa íridaqa. Kúqimariasa fíndifumánnisaidaqa. Kudi fásiquauqa qinée ámiqira fúka ufa innaarúnai ququsa ufa misá qímannimidaqa. Mi-ufána óonuree Yoohaneena qímamifanoo mifá qiníara íriannoo. ⁶ Moó fannoo sía qiníara qaara irirana írimarífa mifá asasímarífa máriannoo. Qinísaa míkimmáki máriafa sía asasíannoo. Mi-ufána faqa Yoohaneena qímamiaqa.

⁷ Yoohaneena faiqi námu fífufanoo Yísufa faiqí ánaasee Yoohaneenara qímannimímarinau. Fífau máqa maaqa káasau aadána maqa maaqa ínnee Yoohaneena qáfarara fíqa ínnee nána qáfararee fíqee iqau. Fífau ándanda kásinaree fíqee iqau. Sía uqanna minára fíqau. ⁸ Ínnee nána qáfararee ándandai fíqee iqau. Faiqí ámiqira qamunna afisímarina

miná qáfararee fee qímasee fíqee iqau. Óo sía uqanna minára fiqau. Miqírausa sía káasau maqa maaqaki márídaqa karaambáiqqa máaqaki ámiqiranaki márídaqa. ⁹ Nána qáfararee ínnée fíqee iqau. Ánutuna tamummáqara fasiqa qáfararee fee qímasee fíqee iqau. Kúqaa Yoohaneefa Ánutuna tamummáqara fasiqafa márufa óoqu qáfaqau. Sía misá kai, Yoohaneefa tamummáqaraura úriqaramásee tamummáqarafa márifaqa ínnée qáfaafanoo. ¹⁰ Óoqeenáa ákara minára kai qídanoo. Mi-akaránaki Ánutufa maaqí qímasee Yoohaneenara qídanoo.

Íriaqa. Qinée qiní ufa máree marínnana aní Ánutuna ásauku mundírana aní óorinni aqqaanáuranoo mifá aní aaná ani óorinni afisúmaree fínana anée mi-maú fúanneera.

¹¹ Ákarakinaa ufa miqí qinoo márínara qinée Yísusa ánoona ufa qímannimídaqa. Ánaasee faiquqáindi moómoo márídaqa. Yánaasee fee Yoohaneena úriqararana máqanooféee inau. Sía moó fannoo miná úriqararana máqanau. Innaarúna ququsa máriasa uréeqaraura misá kai Yoohaneena úriqararaura márídaqa. ¹² Qinée ánoona ufa qímannimídaqa. Yoohaneefa nammári nímimari ákuanaindari faiqí ánaasee rákirananoo maqúsa máree maríandee miqí kaimásee nímudaanai qímasee innaarúna ququsaki kéeqarara qímasee innaarúna ququsa máree maríasa márídaqa. ¹³ Ánutuna óoqeenáa tamummáqee maru fasiqausa faqa Mooseena sándufa faqa misá óoqai óosana arasée kásooqaqee kambíqaaninnanara tamummaqasee fífiufanoo Yoohaneenasaa taikáqau. ¹⁴ Misá Eeriaafa ánrirammífoo qufanoo dóo Yoohaneefa mifá ani márídanoo, ínnée mi-ufánara nídinaqee írifaree sía fee nídinaqee sía írifara. ¹⁵ Áaqoo fáinafa íriaqa, sía áaqoo fáinafa sía íriaqa.

¹⁶ Maqee márúnausa nánara foora márídaqee fee qianáuree. Misá maqúsaki faiqi uqáindíara foora márídaqa. Misá moosára maaqí qímasee naráqi naráqi qídaqa. ¹⁷ Maasá ukeena fuaqáunaqa ínnée faqa sía dadaaqí idí rée maríafanoo. Kaifáa maasá quandáfiqa ikí ánai fakíki ráunaqa sía miná faqa dadaaqí maríafanoo. Ínnée dapikámmi maríafanoo. ¹⁸ Misá miqí qímasee miqí qiafaqa qinée Yísusa minára maaqí qídaqa. Máa maqee márúnausaki miqímminoo márídanoo. Yoohaneefa aniréeno uáinna nammari faqa nárana uqanna faqa sía nanau, dapi narana kái noofaqa ínnée minára áfaanna kéeqafifanoo miqídanoommífoo qíqau. ¹⁹ Qinée faiqí nímaaku aniréeqa nárana faqa nammári faqa náunaqa ínnée qiníara mandá fasiqa márída, káaqa néemarífa, káaqa nammári néemarífa, káaqa úmmuarimaria takísa munnimma máreemariasa niqíqéemariasa áqoondiki márifa, mandóosana máreemariasa áqoondiki márifa. Ínnée qiníara miqí qímariafaqa qinée minára maaqí qídaqa. Yoohaneefa nammári nímimarífa faqa qinée faqa maaqandá Ánutuna íriramau andeeqásee fímarunanoo miná ánoona kooroóidanoo. Ínnée maqee máriasakiqari sía ínni ufa fannóo ánoonaikidanoo, qaaraikámmida miqí-mariafanoo.

Qaara maqusanaasa sía ufa írimarunara níqinau.

(Ruka 10:13-15)

²⁰ Mifá miqí qímaseenoo mi-maqusa maqusána misáki nímarufafa misákina aurírana andeeqánnisánoo nídanoo firaa naaquqara ainaina firaa ainaina áuqee marufafa qáfeemariqau. Qáfamasee irisée sía naundurá quandáqau. Mi-maqusa maqusánara maaqí qímasee Yísufa núqu rámasee níqinau. ²¹ Koorasinna máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa qinée ínniara qimudáoo qídaqa ínni nárirafa firaafá máriannoo. Beetasaida máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa ínniara faqa qimudáoo qídaqa. Ínni nárirafa faqa firaafá máriannoo. Taia máqusa faqa Sidoonna maqusa faqa ánaamuru aamína máriasa qinée misákina miqímmandee faiqí sía amanaikí maría ainaina misákina áuqaanaqáú naundurá dauní quandáiqini. Misá dandá dooná nifaaqai níkiqáki akuséeqa nári mandóosanara ikíraqasée minníseefau dauní quandásee qiní ufamau fini. ²² Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimídaqa. Firaa numoo aukuana aniráinanoo Ánutufa Taia máqusanaasa faqa Sidoonna máqusanaasa faqa nárídanoo káqikaaqoo áfauáanno. Ínnée

Koorasinna maqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa sía áfauáannoo firaaqóo ínni náruannoo. ²³ Kapeeranaumma máqusanaasa ínnée ínneeqara úriqararausee qímasee ínni maqusara faqa únna qímasee innaarúna amana kái márídee qímariasa. Kásooqaqee Ánutufa aní mindári rarisámmeeqeenoo idáki áqunnisaannoo. Soodooma máqusanaasa mandóosana máree marufanoo Ánutufa nárináu. Qínée Soodooma máqusaki faiqí sía amanaikí marí ainaina ínni Kapeeranaumma máqusaki áuqaafá-nandee íananóofau maqee mi-maqusáfa káqi máriqini. ²⁴ Fíraa koota aukuaana Soodooma máqusanaasa nárirafa máriannoo káqikaaqoo rauqí nímaqaannoo. Kapeeranaumma máqusanaasa ínni nárirafa firaatiá uqanna sía rauqí nímaqaannoo. Qínée ínniki márídaqa qínée qúnufana sía írimarianara ínni nárirafa firaafá máriannoo.

Naundurá asooárana faqa idooárana faqa nímiraree qinau.

(Ruka 10:21-22)

²⁵ Mikarí Yísufa innaaru qímasee qinau. Qíní qíkoofa, maa-maqána faqa innaarúna faqa rakísirafa dúfi dúfi aní ufa qínée maqee maqee maa-ufána qímánnimárunnana írirana faqaasa nífusaa rafáaqafunniséenana kái qeesa nífusaa kooroo mánnimaqee mariananoo. ²⁶ Eedóo dúfi dúfi anée qíní qíkoofa aní áidirafa miqímminoo márídanoo.

²⁷ Aiqáma ainaina qíní qíkoofa qímináu. Yáfa yáfee ámaakuara íridanoo fee sía moó fannoo. Ákoofa kai minára íridanoo. Yáfa yáfee ákoonara íridanoo fee, sía moó fannoo ámaaku kai minára íridanoo ámaaku fannoo narí kai irisée uqannífiqarause misá minánnai qíní qíkoonara íridaqa. ²⁸ Aiqáma kadáapiri máriasa faqa naudurá qumaara firaaná máree máriasa faqa, qínée únannai aniráifaqa qínée naudurá idooárana nímiannauranoo.

²⁹ Qíní qumaara qáinda dínni qumáree nífaariki rusísee qíní dóokinaa ufa máraaqa. Qínée reendeenírausa qímuqusa múqufi ubíqarausea márídaqa ínnée qíní ufa óosana marasáifaqa naudurá asooárana adooárana nímiannaura. ³⁰ Qíní qumaara qáinda síamma ákumu áruannoo sía qumaara márínara asooárana adooárana paqúrifaranoo.

12

Nári amaanasáa Yísuna faiqi námu sakuma ruqóosasee naqau.

(Mareekoo 2:23-28; Ruka 6:1-5)

¹ Mi-aukuanná moo Sáriríqasaa Yuda máqannaasa amaana fáasaanasaa Yísufa narí faiqi námu faqa maqúsamau sakuma qúqusa qámbaanai fímarufanoo miná faiqi námu náararé márusa nári óosana marasée sakuma ruqóosasee rafárisee fúka naqá fí-mariqau. Miqúnara sía úmmuarammidammiafo qímariqau, aiqámausa nári sándamau fída miqímminí máriqau. ² Farisai ámaana ufa qímarusa misá níndafamásee Yísuna ufa ámiannera ufa quandásee qímamiqa qiqau. Qáfaa aní faiqi námu Sariríqa sándufa rukíaidaqa nárana unakúnaidaqa Mooseefa minára qáoo qinau. Náqi fee ifaqée miqí fee.

³⁻⁴ Yísufa iriséenoo qinau. Ínnée áaqaida miqí qímariafanoo Dafidina ákara sía fee ásaanari fee. Mifá faqa miná faiqi námufaqa náararofaqa misá Ánutuna amaana máaqaki Nooba máqusai márúnaki kéeqafufaqa amusárara feemu Ánutuna ámimaru feemuna naqau. Misá miqí mándee sándufa rukíaqau. Mi-feemúna Ánutuna máaqaki rakísirausa kai naqée qímaru feemuna marasée naqau. Ínnée sía fee miná ásaanari fee. ⁵ Ínnée óoqeenáa sándufa moo sía fee ásaanari fee. Ánutuna máaqaki aanáiqikí máriasa misá Sariríqa sándufa maqee maqee rukíaidaqa amaana máqaki aináinidaqa máriasa numóo síaisa márídaqa miqídaqa. ⁶ Qínéemma ufa qímánnimidaqa. Qínée Ánutuna amaana máqa úriqararausea maaqóo márídaqa. Misá qíní ufa irisée sakuma ruqóosasee náifanoo amaná máriannoo. ⁷ Ákara moo máaqimminoo márídanoo.

Qínée Ánutuna ínniara ínneeqa niqoónausara nímuqusinaqa nífáuaaqa minára qíní dídiannoo. Qaindásaa maqee maqee aandáu tatúfirana qímíranara qíní qíkooidanoo.

Mi-akarána miqí qímasoofaqa qinée Yísusa maaqí qídaqa ínnee mi-akarána óosanara írifaqau qeeqá faiqí námuara náararéé márinará ínnee nímuqusifaqau sía níqini. ⁸ Qinée faiqí nímaaku amaana fáasaana faqa miná sándufausa faqa úriqararausa márídaqa. Qinée amaana fáasaana sándufa sía rukíaaqee qúnaqa sía rukíaidaqa. Qinée qúnaqa náidaqa numóo sía márídanoo.

Nári amaanasaa ásauku súfirana andeeqánau.

(Mareekoo 3:1-6; Ruka 6:6-11)

⁹ (Mooseena sándufa nári amaana Sariríqa sía káqikaaqóo aináiniqee qinau. Yísuna áukuana misá mi-maú kai fímaríqau.) Yísufa sakumara qímannimiseenoo miqóoqari Yísufa misá faqa misá amaana máqaki kéeqanau. ¹⁰ Minakí ásauku súfirafa misá faqa kéeqafi márínau. Farisai ámaana ufa írimarusa mi-asauku sufiránara Yísuna irámmiriqa qiqau. Maasá amaana Sariríqa sándufa amanée amaana Sariríqasaa faiqí moó fannoo mandáikirana andeeqánauree áaqaida miqíanauree. Misá Yísunara eedóo qínaqa Mooseena sándufa rukíaidanoo fee qímasee qumárasee áruanee qímaseeqa miqí qiqau.

¹¹ Yísufa minára iriséenoo qímannimínau. Sariríqasaa firira aandau madikakí áqufifaqa ínnee umbaqídee sía fee umbaqídee. Sía amaana irisée káqi umbaqí máriafanoo. ¹² Nána fánnoo fee úriqaranoo márídanoo fee. Aandáu fee faiqí fée. Aandáu sía úriqaranoo márídanoo, faiqí kai úriqaranoo márídanoo. Minára maasá sándufa fannoo mandáiki marífa aurímarífa Sariríqa amaanasaa ámiqi ámiqimánnimaqarana amaná márídanoo qídanoo. Miqí qímaseenoo ásauku súfirana qímaminau. Ásauku úqua. ¹³ Miqí qufanoo mi-fasiqáfa ásauku úqinau. Uqusoofanoo ásauku ámiqinau, dínni asaukuara foora ámiqinau. ¹⁴ Farisai amaana ufa qímarusa qáfamáseeqa misá áanóomandee ráudamáfufaqa súqufi narí qímami narí qímami qiqau. Náqimmándeé maasá Yísuna áruanauree qímaríqau.

Ánutufa rusadeesámumasee mároo fasiqanara qídanoo.

¹⁵ Yísufa mi-ufána iriséenoo fíndimeeqee moosáa finau. Faiqí ánaasee aiqáma miná faqa fufanoo aurímarusa mandáikimarusa aiqáma andeeqánnisanau. ¹⁶ Andeeqánniseenoo áranaiqi qímaseenoo qímannimínau. Qumeé uqannándaqa kukeé uqanná saaqa sía qinée andeeqásauunnanara kooroo qiaqa. ¹⁷ Miqí qímasoofanoo tamummáqara fasiqa Eesaia miná ufa ánoona kambíqanau. ¹⁸ Mifá óoqai maaqí qímasee Yísunara ákara rinau.

Qáfaa, qíní dadaaqíra faiqí, qinée miná útaaqamamaqáunafa. Qinée minára qímuqusi-danoo qíní daundurá minára asasídanoo. Qíní máraquna miná áakufuannoo. Mifá ánaamuru máriasa faqa kíapausara foora andeeqánnisaannoo. Sía Isaraee máqanna kai.

¹⁹ Mifá sía dapi ufa óosana óosana firaaqóo qíannoo. Sía fáaqa rúmasaida qíannoo. Maqúsaindari sía miná ufa írifaranoo.

²⁰ Mifá eendíra saka sía ramoorámaa mámaree raudáannoo. Amannáikiasa mandáinaina rafáaqa fímarínara sía mifá áanóommasee qímannimífa fífímandee reendeená-mandee naakápee márifa. Mifá miqímmámaree reendeenámmámaree fífí ínanoo numóo aukuaana raqúramiseenoo miqóomma úriqaraannoo.

²¹ Minakí maqúsa maqusa ánaamuru máriasa minakí dóo írírana rusífaranoo.

Eesaiafa miqí qímasee Yísufa sía qúmu máru aukuaana Yísunara ákara rúmaqoofa márídanoo.

Únnaqímáseeqa Beeraseeburánannai áfaanna áfaqaidee qiqau.

(Mareekoo 3:20-30; Ruka 11:14-23)

²² Faiqí moo fáafasaaqa aundurái márufanoo áfu dimbéeqeenoo ufa faqa sía qímaruna faiqí ánaasee áfíeeqa Yísufinnai mínisoofanoo andeeqánau. Andeeqássoofanoo mi-fasiqáfa áfu máqeenoo ufa qinau. ²³ Faiqí ánaasee aiqáma qáfamásee náaquqoofa qiqau. Maanáree maasá áfeesi márúnafa mifée. Dafidina átikiqari fíndifuanina fee qímaqoofa dóo maaná mifée.

²⁴ Farisai ámaana ufa qímarusa mi-ufána iriséeqa qiqau. Maafá áfaanna rakísirana Beeraseebura minánnai áfaanna faiqí naunduráki márína aqiqáidanoo.

²⁵ Yísufa misá ufa iriséeno qímannimainau. Moo máqusanaasa fúrufariqa rainá rainírausa, dóo mi-maqa maaqáfa dapikámmiannoo. Moodáa óosana máriasa mi-oosanáusa rainárainíqa maqásaa áqufifaranoo. ²⁶ Sía Sadannafa narí kai quandáki narí aqiqáanno. Miqídanoofau narí rainéenoofau miná afeeka fannoo maqásaa áqufiqini. Miqínanoo náqimmásee miná áiku ásauku afeekaikámandee márifaree. Sía afeekaikífara fúrufariqa dapikámmifaranoo. ²⁷ Ínnee Farisai ámaana ufa qímariasa ínni faiqínámu Sadannanannai fee áfaanna aqiqáida fee Ánutunannai fee áfaanna aqiqáida fee. Ánutunannai kai áfaanna aqiqéemáriafanoo. Ínni faiqi námú miqínannai ínni mandá ufa qáoo qídanoo. Qinée Beeraseeburánannái quandáfi áfaanna nári niqoónausa niqiqáananoo síammamanaikíanno. Qinée Ánutuna maraqunannai kai áfaanna aqiqéeqa. ²⁸ Qinée Ánutuna maraqunannái áfaanna aqiqáananoo dóo Ánutuna ámiqira quqúsa fannoo dóo ínnisaa radiqíseenoo ititánnimaqeenoo.

²⁹ Náqimánde moó fannoo Sadanna máaqakinaa ainaina indáa íraree. Máaqa ákoona náaree rumbásee miná aináina indáa ía. Maa-aaqoo afu furufarirána máaqa ákoona dóo qinée rumbáseeqa mi-maqánakinaana dóo qinée máreeqa.

³⁰ Faiqí moó fannoo sía qiní qíqoondi márirafa mi-fasiqáfa qiní namuqáa márídanoo. Sía qiní dadaaqída óonu súqu ani suqu ímarifa maréeqaida áquraaruki márifa márídanoo. Miqí kai ínoo faiqí moó fannoo innaarúna ququsara sía faiqí ánaasee suqú quqáinafa, mifá fúrufarammida nífaqanoo nídanoo. Qinée suqú quqáunaqa ínnee Farisai ámaana ufa írimariasa fúrufaramida nífaqee máriafanoo. ³¹ Misá Yísunara Sadannanannai áfaanna niqiqéefoo qunára, Yísufa minára iriséeno qímannimidanoo qinau. Óosana óosana mandá márirana faqa mandá ufa faqa Ánutufa amaná miná numóo faiqí minínnisaanno narí maraqunara áqirana minára kai sía minínnisaanno. ³² Ánutuna máraquna áqira ufa miná ákiaqara Ánutufa sía minínnisaanno. Maa-kamusaqá márira aukuana faqa náaru kamusaqá márira aukuana faqa sía uqanna amaná Ánutufa miná ákiaqara minínnisaanno. Qinée faiqí nímaakuara díqira ufara minára Ánutufa amaná minínnisaanno.

*Faiqí ufa fannoo naundurákinaa óosana kooroo ídanoo.
(Ruka 6:43-45)*

³³ Saqári ámiqirafa márídanoo miná qaamma faqa ámiqirafa kai márídanoo. Saqári mandáikirafa márídanoo miná qaamma faqa mandáikirafa kai márídanoo. Saqári qaamma fannoo kai saqári ánoona kooroo ídanoo. Miqí kai íqa ínni Farisai ámaana ufa qímariasa ínni mandá ufa óosana mandá saqari qaamara foora márídanoo. ³⁴ Ínnee sakáni faiqi miqírausa ínni naundurá mandámuqanoó márídanoo. Ínni naundurái moómoo ainaina márínakiqari ufa úridanoo. Minára náqi fee mánde ínni naundurákiqari ámiqira ufa úruanno fee. Sía amana miqírafa. Faiqí áfuru fannoo narí ámuqusaki mári ainainara kai ufa qídanoo. ³⁵ Ámiqira fasiqa miná ámuqusa qumíasanakiqari ámiqira ainaina máree úridanoo. Mandá fasiqa miná ámuqusa óokiqari mandáinaina óosana óosana kambíqaidanoo.

³⁶ Qinée qímannimidaqa numóo ákuana aniráinaqa faiqí misá náriqa aiqáma dapi ufa óosana óosana Ánutuna áfusaa koorommásai fannoo minára ufa qíanno. ³⁷ Maqee márira aukuana óokinaa ufa Ánutufa íridanoo. Numóo aukuana aniráinanoo ínni maqee mária aukuana ufa fannoo ínni maréeqeenoo ámiqiranaki fee quqáanno fee Ánutuna náriranaki fee mara quqáanno fee.

*Yísunara misá faiqí sía amana áuqaaqaa ira ainaina áuqaina qáfaa.
(Mareekoo 8:11-12; Ruka 11:29-32)*

³⁸ Miqí qímasoofaqa Mooseena sándufa írimarusa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa misá Yísuna ákaru qíraree qímasee qímamiqau. Ufasaa rakísirafa anée moo áinainara qínanoo mookínaqa maasá miná qáfeeqa aníara kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qianáura.

³⁹ Yísufa quandáfi qímannimínau. Ínnee maqee máriasa mandá óosana máree maríasa Ánutunara níkoofaifaqa minnísee maríasa ínnee kai moo áinainara qífanoo kambíqaina qáfaanee qídaqa. Sía qinée moo fúka ainaina áuqaana qáfeefara. Náuraa ainaina Yoonaafa tamummáqara fasiqa óoqai firaa noodaanna áranandaki márúnara foora miqírana maqee qáfeefaranoo. ⁴⁰ Yoonaafa firaa noodaanna áranandaki qaaramoo fáasaana faqa eendáki faqa márínau. Miqí kai íqa qinée faiqí nímaaku qaaramoo fáasaana faqa qaaramoo éendaki faqa maqá aundurái madikakí márianaura. ⁴¹ Nineefa máqusa márusa numóo áukuana aniráinaqa misá fíndifi ínni maqee máriasa níqifaranoo. Misá Yoonaana ufa iriséeqa nári mandáinaina maqásaa quqásee quandáfufaqa Ánutuna áfusaa reendeenámimiqau, maqee qinée Yoonaana úriqararusa ínniki márídaqa ínnee sía ínneeqa mandáinaina minnísaidafa minára misá ínni níqifaranoo. ⁴² Seebaa máqusaindari ánaasee rakísirafa moó fannoo numóo aukuaana aniráinanoo mifá faqa Nineefa máqusanaasa faqa fíndifiqa maqee máriasa níqifaranoo. Mifá níanaindari Sooroomoona miná írirana íriannee qímasee áninau. Maqee qinée Sooroomoona úriqararusa animáridaqa ínnee sía qíní ufa írimariafanoo, minásaara mi-anaasee rakisiráfa numóo aukuaana aniráinanoo ínni níqiannoo.

Faiqí naundurákinaa áfaanna óonu aqóónausa nífiqamareenoo kaiqáa ani kéeqanau.
(Ruka 11:24-26)

⁴³ Máa maqee máriasa kaifáa maaqímminoo máriannoo. Ínnee mandá fáafasaaqa faiqí naunduráki márífara foora márífara. Mi-faafasaaqáfa mi-fasiqána aundurákiqari ráudamakinoo fífi ínoo fíqu fíqu inoo aadána maqa maaqa óombura maqa maaqaki aakaaqaki adooáranara randáisianoo fíqu fíqu ímarínau. ⁴⁴ Fíqu fíqu ídanoo sía paqúrinoo narí kai óonumafi iriséeno qínau. Qinée qeeqá óoqeenáa maaqaki kaifáa kéeqaanaura. Qinée qeeqá óoqai máriafanna fasiqana aunduráki kafáa kéeqaanaura. Miqí qímaseenoo mi-fasiqá finnai aniréeno qáfanau. Fífa maaqara foora márídanoo, damúnammínnoo márídanoo, rapéieranaki ititánoo márídanoo aiqáma ainaina andeeqánoo márídanoo. ⁴⁵ Mifá miná qáfamáseenoo óonureenooáfaanna moodánnai qísauku dínni óonu qaaraqánda maraséeno narí mandá oosana úriqararusa kai nífiqee aniréeno mi-fasiqána aunduráki aiqáma kéeqafufaqa minakí máriqau. Mi-fisiqána ínaaqiana mandá márirafa fíqaramáseenoo firaaqóo mandáikinoo márínau. Óoqai mi-fasiqáfa moodáa mandá faafasaaqa máru aukuaana káqikaqóo mandáinainaki márínau. Ínnee maqee mandá márira maríasa miqíkai mándee márifaranoo.

Narí ufa írimarusara qíní qínausa qíkaqaafasaa fee qínau.
(Mareekoo 3:31-35; Ruka 8:19-21)

⁴⁶⁻⁴⁷ Yísufa miqíkaimmásee faiqí ánaasee ufa qímannimi márufaqa Yísuna narí ánoofa faqa miná ákaqaafasaa ufa faqa anirée naambeéqai kíkíqamafufaqa qímamianee qufanoo faiqí moó fannoo miná irisée máaqaki óonu Yísuna qímaminau. ⁴⁸ Mifá iriséeno mi-fasiqána qímaminau. Náqi fee ifanee anée qíní qínoofa faqa qíní qíkaqaafasaa ufa faqa mádaanai máriaafoo qínanee. ⁴⁹ Máa máriaa qímaseenoo narí faiqi námu ásauku mundínoo qínau. Maaqáimee máriasa misá qíní qíkaqaafasaa qíní qínausara foora márídaqa. ⁵⁰ Faiqí ánaasee yáusee innaarúnai qíní qíkoona íriranamau fímariasa misá kai qíní qíkaqa faqa qíní dáuna faqa qíní qínausa faqa márídaqa.

Qaqama aaqásoofanóo kambíqoonara qínau.
(Mareekoo 4:1-9; Ruka 8:4-8)

¹ Mi-faasaanná Yísufa mi-maqánakiqari ráudamakufanoo firaa taatarunna áfainni óoqu réenoo miqóo óoqu marínau. ² Óoqu marifufaqa faiqí ánaasee fífau andandara foora ruqúfu áqufi ititáfufanoo mifá kanúqaki akarámafinoo óoqu marifínoo minakíqari qímannimufaqa faiqí ánaasee nammári afainni márídaqa miná ufa írimariqau. ³ Mifá kanuqakiqari óosana óosana quandára ufa qímanniminau. Mifá maaqí qinau. Faiqí moó fannoo Yuda máqannaafa nári óosana maraséenoo raisa fooqána úmmaqirara maqá rúmaqoonaki qaqama káqi aaqée márínau. ⁴ Mi-fasiqáfa aaqée márufanoo qaqamma akaqáfa aanásaa níku rée máruqoo faqa áaqamaki áqufufanoo ufiniuqa anirée miná kai naqau káqindaraana sía naqau. ⁵ Akaqáfa áaqamaki óonisaa áqufinau. Maqá sía moómoo márufanoo maqá tootooqí marúnara dauní kambíqanau. ⁶ Kambíqafufanoo súani ururéenoo arusoofanóo maqá éeraqoo márufanoo atuka sía meemái kéeqoonara súani árufanoo aadánusinoo kúqinau. ⁷ Akaqáfa amuka faqáa ainaina márúnaki áqufufanoo amuka faqáa ainaina fannoo ururéenoo rafáaqafinoo arusanáu. ⁸ Akaqáfa ámiqira maqasaa áqufufanoo qaqamma moómoo íranau. Akaqáfa ururéenoo qámbara írara íranau. Akaqáfa ururéenoo óodaa íranau. ⁹ Áaqóo faqaafa írinana anée kai andeeqásee íria.

Yísufa narí quandára ufa óosana narí faiqí námu qímanniminau.

(Mareekoo 4:10-12; Ruka 8:9-10)

¹⁰ Yísuna faiqí námu miná ufa iriséeqa máriufaqa mifúnna aniréeqa irámmiriqau. Náqaaifané quandára ufa kai qímannimidanee, akooqóo kooroomásee qímannimí-aqaana. ¹¹ Yísufa iriséenoo qinau, ínee innaarúna maqusa qumeé írirana íriaqeera, misá sía íriaqeera quandára ufa qímannimídaqa. ¹² Faiqí ánaasee moó fannoo innaarúna maqusa írirana írinanoo Ánutufa moó faqa miná ámifanoo mináindi moómoo kámmi-annoo, faiqí ánaasee moó fannoo innaarúna maqusa írirana síaifa moodáa márinnana Ánutufa miná aiqáma máree fínanoo káqisamu máriannoo. ¹³ Misá nífu máqaidaqa sía qáfaidaqa, misá náaqoo márifaqa sía íridaqa, minára qinée quandára ufa qímannimídaqa sía íriaqeera qímannimídaqa. ¹⁴ Misára tamummáqara fasiqa Eesaia miná ufa ánoona kúqaa kambíqeenoo. Minára qímasee ákara rúmaqoona ánoona kambíqanau. Mifá minára maaqí qímasee qinau.

Kúqaa ínee náaqoonnai qíní ufa iriséeqa naunduráki sía írifaranoo. Kúqaa ínee nífunnoo qinée áuqee márúnna ainaina tatáqafi qáfamáseeqa náaqoonnai síamma írifaranoo. ¹⁵ Maa-maqannaasá nímuqusa kudoosaápanoo márídanoo. Misá náaqoo aunínoo márídanoo, misá nári nífu nári tautásee márídaqa. Misá nífunnai qáfamásee írifoora misá náaqoonnai írifoora. Misá naundurá iriaraasifóora. Misá quandáfinaqa qinée íanánnaí ánifaqa qinée misá ámiqianóora.

Tamummáqara fasiqa ufa miqímminoo márídanoo. ¹⁶ Ínee qíní faiqí námu íneeqa nífu qáfee márñana ínniqá náaqoo írimariasa márñana asasiqa, íneeqá kai qáfaidaqa, íneeqa asasíranaki márifaanoo íneeqa qíní ufa óosana íridaqa. ¹⁷ Qinée ánoona ufa ínni qímannimídaqa. Tamummáqara fasiqauqa faqa reendenírafa andeeqára fasiqauqa faqa misá óoqai márídaqa ínee maqee maqee qáfeemarianara káaqa nímuqusufaqa minára qáfaaqaa kaimmásee sía qáfaqau. Misá ínee maqee qíní ufa írimarianara káaqa nímuqusifaqa íriraree qímasee íriaqaa kai qímaríqau. Sía íriqau.

Yísufa aaqée maru qaqamara óosana kooroo inau.

(Mareekoo 4:13-20; Ruka 8:11-15)

¹⁸ Qaqamma aaqée marí fasiqana quandára ufa óosana irisáifaqa qímannimíanaura. ¹⁹ Moó fannoo qíní quqúsakinaa ufa iriséenoo sía írinoo mánoo manaa ímarifa, qaqamma miná ámuqusaki kakasammásaifanoo mandá faiqí fannoo animáree fífinoo. Maafá qaqamma fooqána aanásaa kukupée marifanoo síara foorammídanoo. ²⁰⁻²¹ Óonisaa kukupanóo márifa miná óosana maaqímminoo márídanoo. Misá Ánutuna ufa irisáidaqa asasammásee mi-ufána máraifanoo sía átuka misáki ámiqimmásee áusinoo káqi meeráqoo rusínoo márídanoo, qúsasaa qímasee minnísaidaqa. Mi-ufánasaara nárirafa

kambíqaiifaqa misá quqásee fuaniqianá sáamuridaqa. ²² Amuka fáqaanaki áqufu qaqa-mafa moo fásiqara foora máridanoo. Mifá Ánutuna ufa írinoo maqásaa kadáapirirana faqa káaqa aináinara munnimmara ámuqusirana faqa mi-ainaináfa mi-ufána anukakí kukúqinoo sía qaqaamma íraidanoo, sía ánoona kambíqaidanoo. ²³ Qaqaamma ámiqira maqasaa kakasínoo moo fásiqara foora máridanoo. Mifá mi-ufána íridanoo óosana ámiqimandee íridanoo. Mifá kúqaa qaqaammara foora íraidanoo. Moo úriqararafa ámiqimma qaqaamma irafínoo irairaámmidanoo. Moo qámbaanai márifa narí amanasáa íraidanoo. Moó uréeqarafa miqí kaimídanoo narí amanasáa íraidanoo.

Namuqáa mooná áfuqaki mandá qaqaama aaqée márúnara qinau.

²⁴ Quandára ufa moo Yísufa faiqí ánaasee nóorinni mara quqánau. Mandá oosana máree márusara faqa ámiqira oosana máree márusara faqa misáuqara quandásee qímannimianau. Innaarúna máqusai faiqí moorá foora máridanoo. Mifá narí quqúsaki ámiqira qaqaamma úmmaqinau. ²⁵ Faiqí misá faiqaqéufanoo miná namuqáa fannoo aniréeno kukúra asumu sakuma máruqoo úmmaquseenoo finau. ²⁶ Sakuma ururéeno úri rupípoosufaqa kukúra faqa qáfaqau. ²⁷ Miná dadaaqíra faiqiuqa quqúsa ákoona óonu qímamida qiqau. Rakísirafa, anée kúqaa fee aní ámiqira qaqaamma kaifée úmmaqinee. Nánaindari fee kukúra kambíqaidanoo fee. ²⁸⁻²⁹ Mifá iriséeno qinau. Imboo namuqáa fannoo kai úmmaqinoo. Qímasoofaqa miná faiqi námu qiqau. Amanée maasá óonuree rarákuanaree qímasoofanoo mifá qinau. Sía ínnee kukúra rarákuaqa, sakuma faqa rarákifoora. ³⁰ Sáina káqi máriani. Miqandá moodáa kárammiqa máriafaqa. Aiqáma akuqámafinaqa qinée qímannimianaqa ínnee kukúra indaarú ateká rumbásee idá áraaqeera. Ínaaqiana sakuma atekásee qiní máaqaki quqáaqa.

Yísufa káqikaa qaqaama kikiqammusinau.

(Mareekoo 4:30-32; Ruka 13:18-19)

³¹ Yísufa moo quándára ufa misá nóorinni quqánau. Innaarúna ququsaki fifándinausa qúmini qaqaama miqírausa máridaqa. Faiqí miná qaqaama narí quqúsaki úmmaqinau. ³² Miná qaqaama káqikaana uqanna máridanoo. Mifá ururéeno qámbaanai óorufinoo firaa saqariara foora aiqáma aakaaqakínaa andanda úriqararafa máridanoo. Miqínoo márifaqa ufiniúqaindi aniréeqa miná ásaanai ánaamu usakáidaqa.

Yísufa ooruku anoona kikiqammusinau.

(Ruka 13:20-21)

³³ Mifá quandára ufa moó qímannimianau, Ánutuna ufa aiqámai daráaniranara qímannimianau. Innaarúna ququsaki fímariasa ooruku anoona foorá máridanoo. Ánaasee miná marasée féemuki adíasaafanoo aiqáma ati qáidanoo.

Yísuna ufa miná kikiqa usira ufa oosana.

(Mareekoo 4:33-34)

³⁴ Maa-ufána faiqí ánaasee moómoo márufanoo Yísufa quandára ufakiqari kai qímannimianau. ³⁵ Yísufa maaqí qímannimisoofanoo óoqeenáa tamummaqara fasiqa miná ufa ánoona mikarí kambíqanau. Tamummaqara fasiqa qinau.

Qinée dóo raqásee quandára ufa kai qianáura. Maqá quqóo aukuaana kukéeqoo ufana kukéeqanoo máriifa qinée mi-ufána maqee quandára ufakiqari kooroo qímannimianaura.

Tamummaqara fasiqa ufa miqí qímaqoo ufafa máridanoo.

Yísufa mandá qaqaama kikiqa usira ufa óosana kooroo inau.

³⁶ Yísufa faiqí ánaasee qímannimiseenoo minníseenoo máaqaki kéeqanau. Miná faiqi námu mifúnnaí óonureeqa qiqau. Kukúrara quandára ufa qímannimianaqa íriaqa.

³⁷ Miqí qufanoo mifá qinau. Faiqí nímaaku qinée ámiqira qaqaamma úmmaqi márunausa máridaqa. ³⁸ Quqúsaki maa-maqánasaa máriasa máridaqa. Ámiqira qaqaamma karaambáiqá áiku ásauku máriasa máridaqa. Kukúra mandá faiqi miná áiku ásauku máriasa máridaqa. ³⁹ Namuqáa kukúra úmmaqinafa Sadannafa kai máridanoo.

Sakuma atekára áukuana, máa maqee márira kamuqoo taikára aukuaana márídanoo. Sakuma atekára fásiqauqa misá qangiroouqa márídaqa. ⁴⁰ Kukúra atekásee rumbéeqee idáki áqifanoo taikára áukuana miqímminoo máriannoo. ⁴¹⁻⁴² Mi-aukuanná qinée faiqí nímaaku qeeqá qangiroouqa niqíqánaqa misá Ánutuna quqúsakinaana mandá fíndi fira fíndi fímariasa narí óosana uqannífiqanoonifa faqa mandá óosana máriasa faqa maramáree auru firaafá ímarinnanaki minakí áqifaranoo. Miqóo faiqí misá qikíndaqéefara nífai riqífaranoo. ⁴³ Miqóoqari andeeqárausa súaniara foora kaimmifáranoo. Innaarúnnai nári níkoona maqúsaki márídaqa káaqa qeefáranoo. Náaqoo faqaasa máriafanoo ínneeqá kai andeeqásee íriaqa.

Kóorakinaa maqa feefauríra ufa quandára ufa.

⁴⁴ Innaarúna ququsaki kéeqeemaria ufafa kóora miqírafa maqáki kukéeqanoo márídanoo. Faiqí moó fannoo paqúrimásee qáfeenoo kaifáa kukéeqaannoo. Kukéeqaseenoo asasammáseenoo narí aináina óosana óosana akaqáusa nimiséenoo miná ákiaqara munnimma maraséenoo quándaki kóora mari maqa maaqana feefaurúmmasee mi-koorána indufúannoo.

Óonda feefaurímaruna quandára ufa.

⁴⁵ Kafáa innaarúna ququsaki kéeqeemaria ufafa faiqí moorá foora márídanoo. Mi-fasiqáfa kóora aina feefaurímarifa kóorara maqúsamau randánoo nídanoo. ⁴⁶ Óonda fira feefaurímaria oondana paqúrimáseenoo narí aináina aiqáma moosá nimiséenoo minásaaqaraa munnimma maraséenoo naríara mi-fira oondána máraannoo.

Noodáanna réemaria rainára quandára ufa.

⁴⁷ Kaifáa Yísufa minára qinau. Innaarúna maqusa pateerée mária uqára foora márídanoo. Misá mi-pateeuqána nammáriki rámasee noodáanna óosana óosana minakí uqáridanoo. ⁴⁸ Pateeuqá qumbiqáfifaqa uqéereeqee áfainni quqáidaqa. Quqáseeqa misá óoqu maríffqa ámiqira noodáanna taquki mara upeekásee mandá noodáanna mara téeqimmáqidaqa. ⁴⁹ Maa-marira aukuaná taikáfinanoo miqímminoo máriannoo. Qangiroouqá rafúdamafiqa mandá oosana máree maríasa faqa ámiqira oosana máree maríasa faqa rainéefara. ⁵⁰ Misá mandákirausa idá fira auru mara áqifara, minakí íki ráqaidaqa nífai riqífara.

Óoqeenáa ánoona ufa faqa fúka ufa faqa miná akoofásara qinau.

⁵¹ Miqí qímaseenoo Yísufa narí faiqi námu irámmirinau. Ínnee maa-ufána óosana írída fee. Miqí qufaqa misá eedóo qíqau. ⁵² Yísufa iriséenoo kaifáa maaqí qímasee qímanniminau. Mooseena sándufa írimari fasiqafa moó fannoo Ánutuna quqúsaki máriranara írimarifa márídanoo mifá faiqí firaafára foora márídanoo narí máaqakiqari óoqeenáa ámiqira irirana faqa fúka ámiqira irirana faqa marasée aní uqafíqaannoo.

Nasareetee máqannaasa Yísunara níkooganau.

(Mareekoo 6:1-6; Ruka 4:16-30)

⁵³⁻⁵⁴ Yísufa maa-quandara ufáusa taikáseenoo mi-maqúsana minníseenoo narí maqúsai uqanna óonureenoo misá amaana máqaki kéeqafinoo qímanniminau. Misá miná ufa irisoofoanoo náaquqoofaqa qíqau. Yái fee maa-fasiqáfa maa-iriraná faqa maa-idaaqammannisarána faqa írinoo fee. ⁵⁵ Maa-fasiqáfa kámundaa ámaaku márídanoo. Miná ánoofa Máriafa maasá faqa maaqóoqaraafa márídanoo. Miná ákaqaafasaa Yameesana amaráfa faqa Yooseefaana narí ákoona amaráfa faqa, Simoonafa faqa, Yudasina amaráfa faqa maasá faqa márídaqa. ⁵⁶ Miná ásooqmaakamara faqa káqi misá maaqóo márídaqa. Maa-fasiqáfa yái fee maa-amiqira irirána máreenoo fee. Maasá minára qíkooqaidanoo.

⁵⁷ Miqí qímasoofaqa misá minára óonumafi irisée ooímariqau. Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminau. Tamummáqara fasiqa maqúsa máqusa miná fídanoo faiqí anaasee minára náaquqaiifaqa ufa íriaqaa kai ídaqa. Narí maqúsanaasa uqanna faqa narí

áinaina faqa sía írifara níkoo níkáa ifáranoo. ⁵⁸ Yísufa miqí qímasoofaqa misá sía minakí írirana rusíqoonara Yísufa sía moómoo firaa ainaina náaquqara ainaina miqóo áuqinau.

14

Eeroodeefa Yoohaneena ákiaqa túqinau.

(Mareekoo 6:14-29; Ruka 9:7-9)

¹ Mi-aukuanná Eeroodeefa Karidaia máqannaa úriqararafa firaafá márinau. Roomma máqannaa kiapana ameemaanai uréeqánoo márída rakísinoo márinau. Faiqí ánaasee misá Yísuna amooqímammaree ánufanoo Eeroodeefa írinoo narí áiku ásauku maaqí qí-masee qímannimainau. ² Maafá Yísufa Yoohaneefa nammári nímimarufa kúqiranakíqari fíndifinoo Yísunaikinoo márídanoo, maa-afeeka firaa ainainná áuqaidaqinoo fee qinau.

³⁻⁴ Eeroodeefa narí ákaqa ánaaqa áuqu Eeroodia námmarina mároofa mi-anaaseefá qufanoo iriséeno Yoohaneena rumbéeqeenoo karafúsaki quqásoofanoo márinau. Yoohaneefa Eeroodeena narí ákaqa ánaaqa Eeroodia námmarina mároonara áqinoo qinau. Anée sándufa rukíeenana mi-anaaseená máraananoo. Miqí qufanoo mi-ufánara áranaqoofanoo Eeroodia námmarina ufara karafúsaki rumbá quqánu. ⁵ Eeroodeefa Yoohaneenara kuqáruani qínaqa faiqí ánaasee minára írifoora. Misá aiqáma Yoohaneenara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qufanoo Eeroodeefa minára ónumafi iriséeno minára ruffíeenoo sía árinau minnísee káqi rumbánu.

⁶ Eeroodeena máqoo aukuanafa kindáaramambufanoo miqóo faiqí ánaasee suqú maree oomáqammánee máriqau. Eeroodia námmarina áraamuna fannoo sukúraki márídanoo áaduma idi ráma akoofása quqámaqoofa márídanoo qoomáqammánee márúna qámbaanai faiqí ánaasee nífusaa fíndifi idí ranau. Eeroodeefa mi-manaraqáfa idí roona qáfoofanoo káaqa ámiqi ámiqinau. ⁷ Afaaqa ámiqi ámiqufanoo narí amana aqíqéeno mi-manaraqána qímaminoo qinau. Anée nánaree áidinana qímaqiminaqa qínée minákaimmámianaura idí ráannana ákiaqara ámianaura.

⁸ Mi-manaraqáfa Eeroodeena ufa iriséeno sandéeno narí ánoona Eeroodia námmarina óonu qímamisoofanoo írinau. Yoohaneefa Eeroodeena faqa mi-anaaseená faqa níqunara mi-manaraqána ánoofa áranaqee márufanoo máriufa mári márídanoo narí áraamuna fannoo óonuree narí ánoona qímamufanoo miná ánoofa mi-karí Yoohaneena árirra írirana paqúrinau. Óo dóo maqee mifá qiní díqufa kúquanno. Miqí qímaseeno Eeroodia námmarifa narí áraamuna qímaminau. Anée óonuree qínanoo Eeroodeefa Yoohaneena ákiaqa ituqú pirítasaqa saka ámiani qufanoo mi-manaraqáfa mi-ufána iriséeno ani randéeno Eeroodeefinnai óonureeno narí ánoona ufa kai qímaminau.

⁹⁻¹⁰ Eeroodeefa mi-ufána irisoofanoo aundurá mandáikinau. Faiqí ánaasee nífusaa qeeqá qimana aqíqámasaunnaara ónumafi íriqa qisaurúanoo qímaseeno eedóo kai qinau. Eedóo qímasee narí firisuaiqánuqá niqíqanáu, óonuree Yoohaneena ákiaqa túqumaree miná ámiaqee qufaqa firisuaiqánuqá misá iriséeqa karafúsa máaqaki kéeqafíqa Yoohaneena ákiaqa túqíqau. ¹¹ (Mi-maqannáasa miná fidíka maqásaa áqufuandoo qímaseeqa pirítaki sákaqau sía nárarau miqíqau. Káqi fífau fidíka áqufuandoo qímasee miqíqau.) Yoohaneena ákiaqa misá túqu pirítasaqa sakamáree mi-manaraqána miná ámiqau. Amisoofanoo mifá máree múnu narí ánoona áminau. ¹² Yoohaneena faiqinámu mifá kúqunara íriqa ani karafúsa maqakinaana ani miná irí mara máreeqa múnu madíkaqau. Madíkámaseeqa misá Yísufunnai óonureeqa mi-ufána qímamiqau.

Yísufa féemu faqa noodáanna faqa moómoosa níminau.

(Mareekoo 6:30-44; Ruka 9:10-17; Yoohane 6:1-14)

¹³ Yísufa mi-ufána Yoohane árunara iriséeno ummaararofanoo nammárika óo-quee kanúqaki narí faiqi námufaqa akarámáfufanoo naríara faiqí sía márutinau finau. Faiqí ánaasee Yísuna sípa fannoo nammárika fímarufaqa qáfamásee faiqí ánaasee maqúsa máqusa tatúfufaqa maqámau áfaindanai miqóombíqau. ¹⁴ Yísufa kanúqakíqari maqásaa áqufínoo nínadafoofaqa moómoosa ani márufanoo. Óonureeno misára ámuqusufanoo misáki aurímarusa aurírana taikánnisanau.

¹⁵ Eendí márufaqa miná faiqinámu miná ufa írimarusa aniréeqa Yísuna qímamiqau. Maa-maqa maaqánaki faiqí síai maqa maaqaki, súani dóo kéeqaidanoo. Anée faiqí ánaasee niqiqáinaqa maqúsa máqusa nárana feefaurúmasee námasee faiqaaqa. ¹⁶ Yísufa iriséeno maaqí qímasee narí faiqi námu qímanniminau. Ínnee fífau niqiqeefáara. Ínneeqá kai nárana nímiqaa.

¹⁷ Miqí qímasoofaqa misá qiqau. Maasáki féemu rumbárafa moodáannai qísauku kai márídanoo. Noodáanna qaaraqánda kai márídanoo. ¹⁸ Yísufa iriséeno qinau. Dóo miná kai qiní qímiqaa.

¹⁹ Miqí qímaseeno faiqí ánaasee aiqáma qímanniminau. Aiqáma andanda ra-soonóokammásee óoqumariaqa.

Miqí qímaseeno mifá féemu moodáannai qísaukunamu faqa noodáanna qaaraqánda faqa qumáreenoo innaarúnnai óori uqéereseeno Ánutunara dúfi dúfi qímaseeno féemu ruqí ruqímáseenoo narí ufa írimarusa nísaukuki quqásoofaqa misá qumáreeqa faiqí ánaasee nímiqau. ²⁰ Faiqí ánaasee aiqáma námasoofaqa nímuuqufaqa Yísuna ufa írimarusa uqá qumáreeqa misá óoqu marúqoo fíqu fíqu ídaqa nárana andaanauqá uqáriqau. Qísaukuqara taikásee qíkunni qaaraqánda uqa qumbiqásee máraqau. ²¹ Minaranná noosá faiqí kai óoni sáqari máqusa mandá samu múquiqa máriqau. Fáifa tauséenna máriqau. Ánaasee faqa faiqi faqa ootúpa máfufaqa máaqa máaqa qumbíqa maqíqau.

Yísufa nammári ámuuqumau áiku rámasee finau.
(Mareekoo 6:45-52; Yoohanee 6:15-21)

²² Námasoofanoo Yísufa narí ufa írimarusa niqiqéeno qinau. Ínnee sípaki qiní dóorinni nammári dínni afainni fímarifaqa qinée faiqí ánaasee niqiqámasee kásoo fuanáura. ²³ Mifá faiqí ánaasee niqiqámaseeno naríara áaqanai innaaru qíraree qímasee akarámafínoo innaaru qinau. Mi-eendánaki áaqanai naríaraa márínau. ²⁴ Yísufa áaqanai márufaqa miná faiqi námu sípaki farúma qámbaanai óonuroofanoo úfai firaafá nóorindari úqinoo nammári ámakaurínoo miná ufa írimarusa sípaki kadáapirida fímaríqau.

²⁵ Iqáqarafa qúsaramáfufanoo Yísufa nammári ámuuqumau áiku rámammaree misá unnái finau. ²⁶⁻²⁷ Nammári ámuuqumau fímarufaqa miná faiqi námu qáfamásee áfaanna fee qímaseeqa káaqa ruffíamaree fáaqariqau. Yísufa iriséeno qímanniminau. Sía ruffíaaqa. Ínneeqa nímuqusa ubíqaaqa. Qinée márídaqa. ²⁸ Peetooroofa Yísuna ufa iriséeno qinau. Karaambáiqá kúqaa anée márídana qínaqa anée íanánnai nammári ámuuqumau qinée faqa fuanáura. ²⁹ Yísufa iriséeno qinau. Dóo ánia. Peetooroofa iriséeno sípakiqari ráudamakufanoo nammári ámuuqumau Yísufunnai finau. ³⁰ Fímarufanoo úfai firaafá úqufanoo ruffíamareeno dóo nammáriki ukúqnanau. Nammáriki ukúqnaidanoo fáaqarumaseeno Yísuna áaraidanoo qinau. Karaambáiqá qiní qumáraa. ³¹ Yísufa iriséeno dauní miná ásauku qumáreenoo qinau. Anée nánaree qaara aundura írinanee. Anée sía qinísaa írirana rusí máriananoo.

³² Miqí qímaseeno miqandá sípaki akaraqau. Ákaramafufanoo úfai taikánau. ³³ Sípaki káqi márusa misá miná qáfamáseeqa náaquoofaqa Yísuna óorinni aniréeqa nóorindari mapámufufaqa Yísuna amooqíqa qiqau. Kúqaa anée Ánutuna ámaaku máriananoo qiqau.

Keenesareeta máqannaasa aurírausa andeeqánnisanau.
(Mareekoo 6:53-56)

³⁴ Misá sípaki nammári dínni afainni táqakufaqa Keenesareetee máqusai óonu raqau. ³⁵ Mi-maqusánaa fásiquaqa óonuree miná óori qáfamáseeqa maafá aurúasa andeeqée márifa qímaseeqa ufa quqásoofanoo máaqa máaqa maqúsa maqúsa ufa finau. Aurímarusa aiqáma súqeeqeeqa Yísufunnai quqáqau. ³⁶ Aurímarusa misá aniréeqa maasá moómoosa márída Yísufa sía maasá aiqáma andeeqáqisáandoora qamunna átikai amanée maasá káqi áuqaananoo aurírafa taikáanno fee qufanoo Yísufa eedóo

qímasoofaqa miná qamunna áti áuqamásoosa aurírafa aiqáma taikéenoó ámiqi uqan-nammannísanau.

15

Sía nísaaugirai nárana noonára ufa kambíqanau.

(Mareekoo 7:1-13)

¹ Farisai ámaana qímarusa faqa Mooseena sándufa írimarusa faqa Yeerusareendári Yísufa máruqoo irámmiriqau. ² Nánaree aní faiqi námu óoqeenaaasa faiqí firaasá sándufa rukíee fee sía nárana nísaaugusee née fee.

³ Yísufa iriséenoó qímanniminau. Ínnee faqa nánaree Ánutuna sándufa rukíasee fee ínneeqa sándufa kai afeekaikídee. ⁴ Ánutufa maa-sandufána quqánau. Ínneeqa nínausa níkausara asasamándeé ámiqidaqa misá núqu uqéeraaqa. Kaifáa moó quqánau, faiqí moó fannoo narí ánoona ákoonara mandá ufa qínanoó arusáina kúquannoo. ⁵ Ánutufa mifá miqí qímasoofaqa ínnee maaqí qímasee mi-ufána moomáu fímariafanoo. Faiqí moó fannoo miná ánoofa akoofa sárauuda mandáikida ámiqiánnee qínna sandufanara dóo qinée Ánutuna amiséeqa sía aní amaná ámianaura. Miqí qímaria fasiqa ánaaseesara ínnee dóo andeeqáidammiafoo qímariafanoo mifá narí ánoofa ákoona sía dadaaqíanifeera qídaqa áaqee máriafanoo. ⁶ Miqí kai mándeé fífau ínniqa ufa fannoo Ánutuna sándufa árimariafanoo. ⁷ Ínnee káaqa ufa qímannimisaida maqándanai mandá oosana máraqanuasa. Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaia, kúqaa uqanna ínniara qímasee ákara rinau. Mifá maaqí qinau.

⁸ Maa-maqannaa fasiqa anaaseesá nífauru fannoo kai únnaqimasee qiní duqu uqéereemariasá, nímuqusa káqinni ubeekárausa máriafanoo. ⁹ Misá faiqí qímaria sándufana qumáree únnaqimásee Ánutuna sándufammifoo qímaseeqa faiqí ánaasee naamúaqídaqa. Miqí qímasaídaqa Ánutunara innaaru qífanoo síammíriannoo.

Tamummáqara fasiqa Eesaiaafa ínniara miqí qímasee ákara rinau.

Nóokiqari úrimari mandufafa faiqí putaammánimaqaidanoo.

(Mareekoo 7:14-23)

¹⁰ Miqí qímaseenoó Yísufa faiqí ánaasee aiqáma náaramáseenoo qímanniminau. Farisai ámaana ufa qímariasa nári faiqi námuara sía nísaaugusee néesafoo qunára qímanniminau. Íriaqa, ínnee maa-ufána óosana íriaqa. ¹¹ Nóoki fímaria náranaínainafa sía faiqí putaammánimaqaidanoo. Nóoki qari úrimari mandufafa mifá faiqí putaammánimaqaidanoo.

¹² Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu aniréeqa qímamiqau. Sía fee íridanee. Farisai ámaana ufa qímariasa misá aní ufa iriséeqa nóori runídammia.

¹³ Misá miqí qufanoo Yísufa qímanniminau. Aiqáma ainaina innaarúnai qíkoofa sía úmmaqu ainaina moó fannoo qúmmaquqaifanoo Ánutufa rarákuannoo. Sía misára rufíaaqa, Ánutufa rarákuannoo. ¹⁴ Sáina misá káqi máriaqa. Misá nífu qimbárausa nísaadaki máriasá. Áfu qimbárafa kai áfu qimbárana ásaadákinoo fífí inoo aiqámaqara kai madikakí áqufifaranoo.

¹⁵ Peeteeroofa qinau. Maa-quandara ufána qíannana qímaqiminaqa írianaura.

¹⁶ Yísufa iriséenoó qímaminau. Aneenná faqa írirana síai fee máridanee. ¹⁷ Aiqáma ainaina óoki quqásaananoó áranandaki óoqureenoo úmiqaree fímarinara sía fee íridanee. ¹⁸ Aiqáma óokiqari úrimari mandufafa ámuqusakiqari úridanoo. Mi-mandufáusa kai faiqí ánaasee putaammánimaqaidanoo. Mi-ufánara qídaqa. ¹⁹⁻²⁰ Ámuqusakiqari mandá írirana faqa faiqí nárirana faqa mooná ánaasee máree maríafa faqa mánaaqa kumaara rariséé maríafa faqa úmmuari maríafa faqa fífau ákaru qímasee quandásee qímariafa faqa aqoónnanara mandúfaqiranara faqa mifáuqa kai faiqí putaammánimaqaidanoo. Sía nísaaqumáseeqa nárana néemariafa sía mifá faiqí ánaasee putaammánimaqaidanoo.

Ánaasee moó fannoo narí áraamunara andeeqáqisaanifee qímaseenoo sandanáinai qímarináu.

(Mareekoo 7:24-30)

²¹ Yísufa miqóoqari Taia máqa máaqa faqa Sidoonna máqa maaqa faqa márutinai finau. ²² Miqóoqari Kannaana máqannaá ánaasee fannoo ánaamuru ánaasee aniréenoo Yísuna qímamináu. Anée Dafidina áti karaambáiqá máríananoo. Anée qiníara ámuqusiani. Qíní qíraamuna ooqéena áakinoo márifaqa ooqéena fannoo maqee maqee qíní qíraamuna mara fúrufari marifaqa aurírana ámimarifaqa minára aní qímamidaqa.

²³ Yísufa iriséenoo sía írinoora foora káqi finau. Miná faiqi námu aniréeqa Yísuna fukifaakí qiqau. Anée miná aqiqáa maqee maqee mifá maasára fáaqari márifanoo qíkooqaidanoo. ²⁴ Misá maaqí qímasoofanoo Yísufa qímannimináu. Dapikámambiqá Isaraee máqannaá sipsípara foora máríasá, misára kai dadaaqírara qúmidaqa.

²⁵ Qímasoofanoo mi-anaaseefá miná óorinni ani óoqumarifufanoo qikí ráqaida qímamináu. Karaambáiqá anée qíní dadaaqía.

²⁶ Yísufa iriséenoo qímaminoo qináu. Kamaá suqásee faiqiuqáindi nímiree qímasee sía quándaki fainí nímia, sía mi-oosanáfa miqínnoo márídanoo.

²⁷ Qímasoofanoo mi-anaaseefá qináu. Kúqaa qíananoo. Kúqaa aní dadaaqíra ainaina Isaraee máqannaasaindi márídanoo. Kúqaa qinée moo máqannaasa fainíara foora márídaqa. Anée íría, fainí fannoo narí ákoofa kamaá náida kakasamásaina andaana súqunaídaqa. Anée andaana kái qíminanoo qíní qíraamuna dadaaqíani.

²⁸ Yísufa mi-ufána iriséenoo qímamináu. Imboo maa-anaaseéoo Anée qínísaa írirana rusírana firaafá máríanafa. Anée aneenná ínnainaina mifá kai kambíqaannoo. Miqí qímasoofanoo mi-anaaseená áraamuna mi-karí kai níanai márúnnai ooqéena taikásoofanoo mi-manaaqáfa ámiqinoo márínáu.

Yísufa moómoo aurírausa andeeqánnisanáu.

²⁹ Yísufa miqóoqari fíndimeeqeenoo Kariree námmaryi áfaiqara óoru fínoo áaqanai akaranáu. Akarámafufanoo óoqu márínáu. ³⁰ Faiqí ánaasee qáfamásee moómoosa miná áfaqee óoru fiqau. Misá níku árirutímarusa faqa misá nífu qimbárausa faqa níku eendírausa faqa sía ufa qúsa faqa óosana óosana teeromáree márusa faqa máree óorureeqa Yísuna áikusaqa quqásoofanoo mifá aiqáma misá aurírana andeeqá taikánnisanáu. ³¹ Faiqí ánaasee miná qáfamáseeqa náaquqanáu. Sía ufa qúsa ufa qufaqa níqafamáseeqa árirutímarusa nímarufaqa níqafamaseeqa nífu qimbárausa faqa nífu maqasoofaqa níqafamaseeqa maa-faiqi anaaseesá óoqai mandáikimarusa maqee ámiqíqa márídaqa misá níqafamáseeqa náaquqoofaqa misá aiqáma Isaraee máqannaá Ánutunara asasiqáú.

Faiqí ánaasee kafáa moómoosa nárana nímináu.

(Mareekoo 8:1-10)

³² Yísufa narí faiqi námu náaramásee qímannimináu. Qinée máq mária fasiqa anaaseesára qímuqusifaqa nárana sía márifaqa qaaramoó fáasaana máriaasa. Qíkoo misá fífau niqíqárara aanái kudoosaápee fóora.

³³ Miná faiqínámu iriséeqa qímamiqau. Yáqoo fee nárana márínaqee misá nímináuree ándandakinai márifaqa moómoosa máríaafaqa.

³⁴ Yísufa iriséenoo irámmirináu. Náquma féemu fee ínnee maqéé ídee qufaqa misá qiqau. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée féemu márifaqa noodáanna faqa káqikaafa qaaraqánda márifaqa.

³⁵ Mifá iriséenoo faiqí ánaasee aiqáma maqásaa óoqumariaqee qufaqa óoqu maríqau.

³⁶ Óoqu márífufanoo Yísufa féemu dínni qísauku taikáseenoo dínni ani qaaraqánda maraséenoo (7) mi-feemúna faqa noondáana faqa maraséenoo Ánutuna dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo narí faiqi námu nísaukuki quqásoofaqa qumáreeqa faiqí ánaasee nímiqau. ³⁷ Faiqí ánaasee noofanoo nímuuquqináu. Nímuuqumámbuufaqa Yísuna faiqi námu andaanauqá súqeeqee uqáki riqau. Dínni qísauku taikásee dínni óonu

qaara marasée uqá (7) qumbíqaqau. ³⁸ Faiqí néemarusá óoni saqári áuqiqa foo tauséena (4,000) máriqau. Ánaasee faqa faiqi faqa ootúpamáfufanoo meeráqoo márinau. ³⁹ Yísufa misá niqíqámaseenoo sípaki kéeqafinoo Makadana moo máqusanai finau.

16

Yísufa faiqí sía amana áuqaaqaa ira ainainara qáoo qinau.

(Mareekoo 8:11-13; Ruka 12:54-56)

¹ Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Sadikai ámaana ufa írimarusá faqa misá Yísunara kúqaa Ánutuna ámaaku fee máridanoo fee qianéera unéemaana qímasee amanammásee qáfaaneera qiqau. Firaá ainaina mookíra ainaina innaarúnaindaraa ainaina uqaqífiqasainaqa qáfamásee kúqaa aníara Ánutuna faiqi fée qianáuranoo.

² Yísufa minára iriséenoo qímanniminau. Eendífanoo innaarúna taatuqéendifaqa dúna ufídaannoommifoo qídaqa qímariafanoo. ³ Iqáqai fanoo kanánaana asukuna árifafa aakú rírarammifoo qímariafanoo. Ínnee innaarúna qáfaidaqa ímariafanoo maqee maa-aukuanná qinée márunna aukuaana ínnee miná qáfamásee sía ímariafanoo. Ínnee nánaree miqí qímariafaqee. ⁴ Mandáinaina máreemariasá faqa maqee maqee ínneeqa Ánutuna minnísee maríasa miqí maríasa innaarúnaindaraa ainaina faiqí sía amanaikí maría ainaina áuqamásee uqaqífiqainaqa aníara kúqaa mindáraa fee qianáuree qímariafanoo. Qinée fúka innaarúnaindaraa ainaina sía uqannífiqaanaura. Náuraafa óoqai kúqu fasiqafa Yoonaanaindi mifá kai káqi máridanoo mifá qaaramoó fáasaana faqa qaaramoó éendaki faqa noodáanna firaaná áranandaki márinau. Mi-ufána qímaseenoo quqásee finau.

(Yísufa narí kuqufínoo qaaramoó éenda faqa fáasaana faqa madikakí márianínna nara quandáseenoo miqí qinau.)

Únna ufara mandá ooruku anoonara foora eeráiriaqa.

(Mareekoo 8:14-21)

⁵ Yísufa narí faiqi námufaqa nammári farúma dínna fainni kanúqaki óonu raqau. Miná faiqi námu féemuara randóosia qiqau. Óo dóo aunúsee káqi sámu ániqa.

⁶ Miqí qímasoofanoo Yísufa qímanniminau. Ínnee Farisai ámaana ufa qímaríasa faqa Sadikai ámaana ufa írimaríasa faqa misá atíqee mari ooruku anoonara foora rufíeeqa eeráiriaqa.

⁷ Misá iriséeqa narí qímami narí qímamimasee qiqau. Óo maasá féemuara randáunanoo mifá ooruku anoonara qídaqinoo.

⁸ Yísufa mi-ufána iriséenoo qímanniminau. Ínnee qinísaa írirana rusírana sía amaná máridanoo. Ínnee nánaree sía féemu máraanara narí qímami narí qímami qídee. ⁹ Ínnee sía fee íridee. Moodáannai qísauku (5) feemu faqa fáifa tauséena (5,000) fasiqa noonára, dóo aunídee sía fee íridee. Mi-karí náquma átaraasa uqá fee riqau. ¹⁰ Kafáa moo kári moodáannai qísauku taikásee dínna óonu qaaramaraseé (7) féemu faqa foo tauséena (4,000) fasiqa faqa noonára dóo ínnee miná faqa aunídee sía fee íridee. Mi-karí náquma átaraasa uqá fee riqau. ¹¹ Ínnee nánaree sía qiní óosanara íridee, sía qinée féemuara qúnaqa. Farisai ámaana ufa írimaríasa faqa Sadikai ámaana ufa qímaríasa faqa misá mandá oosanara rufíaaqee qímasee ooruku anoonara qíqa.

¹² Misá mi-ufána iriséeqa mi-ufa oosanná dóo náaqooki íriqau. Mifá sía ooruku anoonara eeráiriranara qinau. Farisai ámaana ufa qímaríasa faqa Sadikai ámaana ufa qímaríasa faqa misá mandá írirana uqannífiqaranara quandásee ooruku anoona kíkíqa úsinau.

Peetooroofa Ánutuna ásauku mundíranara koorooinau.

(Mareekoo 8:27-30; Ruka 9:18-21)

¹³ Yísufa Seeseeria Firipai máqa máaqaki óorureenoo narí faiqi námu irámmirinau. Faiqí misá faiqí nímaaku qiníara nána fasiqee fee qídee.

¹⁴ Misá iriséeqa qímamiqau. Moó fannoo aníara Yoohaneefa nammári nímimarufa kúqiranakiqari fíndifinoo márifa máridanoommifoo qídaqa. Moó fannoo tamummáqara fasiqa Eeriaa fee qídaqa. Moó fannoo tamummáqara fasiqa Yeerimaiaa fee qídaqa. Moó fannoo Ánutuna tamummáqara fásiquaqakiqari moó fannoo fee qídaqa.

¹⁵⁻¹⁶ Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo narí faiqi námu irámmánimaqanau. Ínnee qiníara yáfasiqanee fee qídee qímasoofanoo Simoona moo áuqu Peetooroofa Yísuna qímaminau. Anée óoqai Ánutuna ásauku mundírafa máriananoo anée káqi márira Ánutuna ámaaku máriananoo.

¹⁷ Yísufa iriséenoo narí qímaminau. Óo Simoona Yoonaana amarána ámaaku, maqásaa fasiqa sía miqí qímasee aní qímamiaqini. Innaarúnai qiní qíkoofa mifá kai aní áaqoosaa rínoo. Minára anée asasímarianafa máriananoo aní qímaminoo. ¹⁸ Qinée aní qímamidaqa. Anée Peetooroofa aní áuqu óosana óonifa máriananoo. Qiní qíkoofa qiníara uqafíqainasaa mi-ufáfa firaa ooníara foora márinarana qinée mi-firaa oonínasaa qiní amaana máqa usakáanaura. Qiní saqáriki máriasa qumáreeqa qeeqá amaana maqáikamandaanáura. Mi-oonínasaa qiní máqa usakáanaura. Kúqirafa sía amana mi-amaana maqána rafáaqa fúannoo. ¹⁹ Peetooroofa, qinée innaarúna kóoqi atúasee kéeqemariana kíqa ánoonara foora aní ámianaura. Anée maa-maqánasaa moo áinainara anée iriséenana mandáikammi ifoo qínaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa mandáikammiifoo qianáura. Anée ámiqi ifoo qínaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa ámiqimmi ifoo qianáura.

²⁰ Miqí qímaseenoo Yísufa narí faiqinámu qímanniminau. Afeekaikámasee qumeé uqannándaqa. Qinée óoqai Ánutuna ásauku mundírafa fasiqa márunausa minára sía moosá qímannimiaqa, kukéeqaqa.

Yísufa narí kúquanínnanara kooroo inau.

(Mareekoo 8:31-9:1; Ruka 9:22-27)

²¹ Mi-karí óosanarasée miqóoqari narí kúquanínnanara qímannimi máree finau. Mifá Yeerusareenni óoru fíranara faqa qímanniminau. Faiqí firaasá faqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa Mooseena sándufa uqannífiqee márusa faqa misá firaa dinee miqóo narí Yísuna ámiranara qímanniminau. Kúqáriranara faqa qaaramoo fáasaana fíndi fúanínnanara faqa qímanniminau.

²² Peetooroofa maa-ufána iriséenoo Yísuna káqinni maréeqee quqáseenoo áaqooki qáoo qinoo qímaminau. Óo karaambáiqá, sáa. Aní kúqiranara Ánutufa qáoo qíannoo maa-ainaináusa síamma aní árifaranoo. ²³ Yísufa iriséenoo quandáseenoo Peetooroona qímaminau. Sadanna sée marée fúa, qínaaqiannai áiqaree fúa anísaa qíkuamaki áqufuanóora. Anée sía Ánutuna írirana máree márianafa, fífau faiqí írirana máree marianafa.

²⁴ Qinée aunírira saqarisaa kúquanaura. Faiqí ánaasee moó fannoo qiní íriranamau fínafa miqí kai íannoo. Narí márira ainaina maí uturúqu quqáseenoo qiqá dúqusaara qiqá ufasaara, qiqá daanna rámasee káqi kúqariranaki kéeqaani. ²⁵ Moó fannoo narí káqi máriranara tatamáqianinafa narí káqi márirana taikáannoo. Moó fannoo qiníara narí maaqóo márirana minnísainafa mifá narí káqi márirana kásooqaqee paqúriannoo. ²⁶ Faiqí moó fannoo aiqáma maqa maaqa naríara maraséenoo aiqáma minakí mari ainaina naríara kai afapíte marífa kúqinoo narí aunduráindaraafa kurídiranaki fínanoo narí úriqaraidanoo fee. Óo sía uqanna úriqaraidanoo. Kúqiranakiqari mi-fasiqáfa nána feefauru Ánutuna amiseenoo kaifáa narí aináinannoo fee narí aunduráindaraana idákinaana kaifáa máraannoo fee. Sía amana máraannoo. ²⁷ Minára qinée faiqí nimaaku qúmuanaura, qiní qangiroo námufaqa qiní qíkoona káqa aréenaranaki qúmuanaura, aiqáma faiqí ánaasee misá saika áuqee maríana ákiaqara nimirara qúmuanaura. ²⁸ Kúqaa ánoona ufa qinée qímannimidaqa ínnikiqari faiqí qaaramoó sía kúqirai káqi márifaqa qinée faiqí nimaaku qeeqá innaarúna ququsa úriqarara ququsa namufaqa ínni nífusaa qúmuanaura.

17

Áaqanasaa Yísuna afaaqa mookínoo káaqa qámaqinau.

(Mareekoo 9:2-13; Ruka 9:28-36)

¹ Miqí qímaseenoo qísauku dínni taikáseenoo dínni óonu moodáa marasée fáasaana taikáseenoo Yísufa Peetooroona faqa Yameesana faqa miná ákaqa Yoohaneena faqa minamúsa nífiqeenoo áaqanai náriaraa náadumai óoru fiqau. ² Miqóo misá óoru roofanoo Yísufa moó afaaqa ámiqira afaaqa máranau miná áfiri súaniara foora káaqa ámaqinau miná qamunna faqa éekara aruáqinau nífu qáfoofanoo nífu faqa dároodáraa inau.

³ Miqí másoofanoo óoqai taikáseeqa Ánutuna faqa innaarúnai máruqanda Mooseefa faqa Eeriaafa faqa akooqóo maqásaa misá nífusaa aniréeqa Yísuna faqa ufa qiqau.

⁴ Peetooroofa qáfamásee Yísuna qímaminau. Karaambáiqá, dúfi dúfi anée maasá qífiqee adífaa írannai maí úruananoo. Anée qínaqa káqikaa úiqaana maqa qaaramoó áuquanaura. Aníndi moó, Mooseenaindí moó, Eeriaanaindí moó. ⁵ Peetooroofa káqi qímarufanoo káaqa qárana asuru fannoo aiqáma rafáaqa finau. Ufa moó, asurukíqari Yísunara qímanniminau. Maafá qiní qímaaku qiní káaqa minára qímuqusidanoo. Qiní dídirafa minásaa máridanoo, miná ufa íriaqa.

⁶ Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa káaqa ruffeeqa nóorindari maqásaa áqufiqau. ⁷ Maqásaa mapámiqa márufanoo Yísufa aniréenoo ásauku misásaa mundínoo qinau. Fíndi fuaqa sía ruffaaqa. ⁸ Miqí qufaqa misá káqi kaaqóo uqéeráfufaqa múrufi Yísuna kai qáfaqau sía faiqí moó márinau.

⁹ Misá miqóoqari Yísuna saimbaqa áaqanaindari qúmimarufanoo Yísufa maaqí qímasee afeekaikámasee qímanniminau. Ínnee áaqanasaa mee qáfaa aináina sía ínnee moosá qímannimiaqa. Qinée faiqí nímaaku kúqiranakiqari fíndi fúanaqa miqóo kai qímannímiaqa.

¹⁰⁻¹¹ Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu iráida qiqau. Maasá Mooseena sándufa uqannífiqee maríasa óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa akara ásaanarumasee moo fásiqara Eeriaana aanna rée márifa Ánutuna ásauku mundírana áfunni ániannoo fee qídaqa. Misá yáfasiqanaree miqí qídee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. Misá kuqáa qídaqa. Eeriaana aanna rée márifa ásauku mundírausa qiní qífunni aiqáma ainaina andeeqáanifeera indaarú ániannoo. ¹² Qinée qímannimidaqa, íriaqa. Kuqáa Eeriaana aanna rée márifa qiní qífunni dóo áninoo. Aniroofaqa misá minára sía írirai narí íriranannai kai dapikámásoofanoo kúqinau. Miqí kai mándee qinée faiqí nímaaku káqikaaqóo misásaa farindámaki áqufuanaura.

¹³ Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu iriséeqa Yísufa Yoohaneefa nammári ními-marunara Eeriaana kíkiqa ususéenoo qídaqinoo qiqau.

Yísufa qumuréenoo kumaaráa aunduráki áfaanna máruna áfaqanau.

(Mareekoo 9:14-29; Ruka 9:37-43a)

¹⁴ Misá áaqanaindari qumuréeqa faiqí ánaasee súqiqa máruqoo qumuroofanoo faiqí moó fannoo Yísuna óorinni rufíaidanoo ani aqoori sáunara fínoo tootoonasaa óoqu márifinoo qikí ráqaidanoora foora Yísuna qímaminau. ¹⁵ Óo karaambáiqá, qiní qímaakuara ámuqusinana dadaaqía. Mifá fuséenasana árimarifaqa ámiqimmásee aurí marifaqa. Maqee maqee káqi idáki áqufidanoo maqee maqee nammáriki áqufidanoo. ¹⁶ Qinée qeeqá qímaaku áfiqeeqa aní faiqi námu máriaqoo múnusaunaqa sía amaná misá mi-aurirána taikáafaqa, minára aní qímamidaqa.

¹⁷ Yísufa miná iriséenoo aiqamausa qímanniminau. Ínnee qiní ufasaa írirana rusírafa síaisa máriafanoo káaqa foombóo rímariasa máriafanoo. Qinée kísaaqasaa ínniki márunaqa ínnee sía dauní írimariafaqa. Kísaaqasaa fee ubíqafi ínni mandá oosana ummaara máraqa fuanáuree. Sée mi-kumaaraaná máree maí ániaqa qufaqa miqímmiqau. ¹⁸ Yísufa mi-afaannána aqiqoofanoo fufanoo mi-kumaaraaná mi-karí kai miqóo kai andeeqá aisánau.

¹⁹ Yísuna faiqi námu káqikaaqoo marikíqá óonurandee qumeé kai aniréeqá Yísuna qímamiqau. Maasá nánaree áfaanna aqíqáunanoo fee sía fínoo fee. ²⁰ Yísufa qinau. Ínnee qínísaa írirana rusírafa káqikaafa márinara kai miqíafanoo. Qinée kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa. Ínneeqa írirana rusírafa maqána qaqama miqírafa káqikaafa márinaqau maa-aaqannára qífanoofau meeqái fini. Ínnee miqí márifaqau aiqáma ainaina amanámmifoo qíni. ²¹ (-)

Yísufa kafáa narí kúquanínnanara qímanniminau.

(Mareekoo 9:30-32; Ruka 9:43b-45)

²² Yísuna faiqi námu Kariree máqa máaqai moodáarunna moodáasaa súqíqá máridaqa nímarufanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí nísaukuara qinée faiqí nímaaku fuanáura. ²³ Misá qíní kuqá dárifaqa qaaramoó fáasaana káqi máriqá fíndi fuanáura. Miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu minára óonumafi írufanoo nímuqusa mandáikinau.

Amaana máqa takisa nímmariana noodáanna óokinaana marasée níminau.

²⁴⁻²⁵ Misá Kapeeranaumma máqusa óonuroofaqa amaana máqa takisa máree marúsa misá Yísunara nisaurúseeqa Peetooroofa máruqoo óonuree iráidaqa qíqau. Aní firaafá amaana máqa takisa sía fee áqidanoo fee qímasoofanoo Peetooroofa eeóo áqidanoo qinau.

Miqí qímaseeno káqikaaqoo máaqaki kéeqoofanoó Yísufa miná moo áuqu rámasee qímaminoo qinau. Simoona maa-maqánasaaqaraasa misá óosana maaqímminoo máridanoo. Moo máqannaasa namuqáa afeekaikámásee nárirammásaida namuqáandi kai fee takísa máraida fee, nárindi nári maqannaasaindi fee kai máraidee qufanoo Peetooroofa miná iriséeno qinau. ²⁶ Namuqáandi kai máraidaqa. Narí maqannaasa úriqararasa máriafanoo sía uqanna misáki máraidanoo.

Yísufa iriséeno qinau. Kúqaa qiananoo, miqí márifaqa úriqararasa níku nísauku nifaaqa quqásee máridaqa. Maasá úriqararana Ánutuna áiku ásauku márunausa márida. Nánaree fífa Ánutuna amaana máqa takísianauree. ²⁷ Sía níminaqa maasára nóori rúnifoora. Sáina anée táfa mara máree nammáriki óoquree áquseenana indaarúqaa noodanna rarisámáseenana óo raqáseenana qáfaa. Moodáa munnimma minakí márianno. Anée qíníara faqa aneennára faqa mi-munnimána maréeqeena amaana máqa takisa máree maríasa níminanoo ufa taikáni.

18

Faiqi ánaaqiara foo reendeénirafa innaarúna ququsaki úriqararafa márianno.

(Mareekoo 9:33-37; Ruka 9:46-48)

¹ Mi-aukuanná miná faiqi námu Yísufuqoo anirée irámmirida qíqau. Innaarúna ququsaki yáfee úriqararafa máridanoo fee. ² Mifá iriséeno faiqi ánaaqi moó miqóo máruna áaroofanoo aniroofanoo maréeqeenoo narí faiqi námu qámgaanai quqáseenoo qímanniminau. ³ Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimida. Ínnee sía óonu quándakinaqa sía kafáa ánaaqi ánaaqi kámmafinaqa innaarúna ququsaki sía fífáranoo. ⁴ Moó fannoo narí kai maa-kaqikaa faiqíara foora fífmandeenoo márinafa mifá innaarúna ququsaki úriqararafa márianno. ⁵ Yáfee moó fannoo qíní ufara iriséeno quándáfinoo faiqi ánaaqi maaqáairana asasammásee áqoondikinafa miná faqa qíní faqa miqí kai ínoo qíqoondikianno.

Yísuna mandaaqásaannakinaana faiqi ánaaqi mandáinainaki quqásainafa numóo márianno.

(Mareekoo 9:42-48; Ruka 17:1-2)

⁶ Faiqí moó fannoo qínísaa atooqée marí kaqikaa faiqina mandóosana uqafíqainanoo mi-faiqífa sáamurinanoo, mi-fasiqána mi-mandoosanná uqafíqeemari fasiqana miná numóo úriqaránoo márianno mandáinainaki máridanoo. Fáasai mi-fasiqáfa óoni firaatiá qumáreenoo narí anukaki ususéeno nammáriki áqufínoo narí kai narí árinoofau

narí numóo órudupinoo máriqini. Mi-faiqi anaaqína mandá oosanna uqaffiqainanóo mi-numoofá firaafá máriannoo. ⁷ Maa-maqánasaa mandá ainaina moómoo minakí máriannoo. Mi-manda ainainná áukuana áukuana sía taikáannoo káqi máriannoo, faiqí mara quqáidanoo. Minára numóo firaatia mári ifoo qídaqa qimudáoo qídaqa. Mandáinaina óosana óonu rarisáinafa mi-fasiqánaki faqa fira numoo tiá mári ifoo qídaqa. Minára qinée qimudáoo qídaqa.

⁸ Aní ásauku fannoo fee, áiku fannoo fee aní ani rarisámeeqeenoo mandá oosanaki quqéemarinnana miná ateehá áqua. Áiku ásauku síainafa márira maqaki kéeqafinana amaná márinnaranoo. Aneenná áiku ásaukuara ámuqusinana káqi mandá oosana marasée mári inafa mifá náaruara márira idaki rafúseeqee áqusainafa sía amana márinnaranoo. Mandáikamminnaranoo. ⁹ Aní áfu aaqoo fannoo fee aní rarisámeeqee mandá óosanaki quqáidanoo fee miná díqi áqua. Anée moodáa afu aaqoo faqa káqi máriranaki kéeqarafa amaná márinnaranoo. Aiqáma afu aaqooqara káqi márídanoo aní rafúseeqee idáki áqusainana sía andeeqéennaranoo. Mandáikamminnaranoo.

Sipsípa ánaaqi auíanoo mári quandára ufa.
(Ruka 15:3-7)

¹⁰ Ínnee aufariaqa. Sía uqanna faiqi ánaaqi moó fannoo maaqírafa ákoo uqannaqáni. Ínnee mi-oosannára eeráiriaqa. Minára qímannimianaura. Innaarúna maqusai qangiroouqa maqásaaqaraa faiqi ánaaqi misá náadu náadu rakísinnimaqara qangiroouqa qiní innaarúnaindaraa qíkoona óorisaa kíkíqidaqa nári faiqi ánaaqi maa-maqánasaaqaraasa rakísinnimaqaranara Ánutuna qímamidaqa miná óorisaa márídaqa. ¹¹ (-) ¹² Ínnee maaqíanna ufana nána iráranee írifaree. Faiqí moó miná sipsípa moómoo márída moodáannai qísauku fasiqa arusée márufanoo misákiqari moodáa kai auíanau. Misásaa rakísi maru fasiqafa aiqáma sipsípa anusáa súqu quqáseenoo misákiqari moodáa auíanoo márúnara randárara finau. Qinée kúqaa ufee qída fee. Kúqaa, aiqáma sipsípasaa rakísi mari fasiqausa miqífaranoo. ¹³ Mi-fasiqáfa mi-sipsipána paqúrimáseenoo káaqa minára asasiannoo. Moómoo sía auíanoo máriasara mána mániannoo. ¹⁴ Miqí kai mándee qiní innaarúnai qikoofa faiqi ánaaqi moó kurídiranara ákooqaidanoo. Aiqáma uqanna káqi náaruara máriranara innaarúnai níkoofa áidídanoo.

Aní ákaqaafasaa aní mandáikammamaqaina ufafa.

¹⁵ Aní aqóonafa aní mandáika mamaqáinana anée mi-fínnai óonuree narí mandóosana qímamia. Inneeqára kai máriaqa sía moó fannoo mariani. Mifá aní ufa irisáinana dóo anée aneenná aqóonnana kafáa áqoondikina márinnaranoo. ¹⁶ Mifá aní ufa sía írinana anée Mooseena sándufamau fínana faiqí qaara fee moodáa fee nífiqeenana aqóonna finnai fúa. Misá maasá faqa aní mandáinaina qáfee fee qiaqéera, aní dadaaqiaqéera aní ufa ánoonaikianifeera. ¹⁷ Mifá misá ufa faqa sía írinana amaana máqaki kéeqemariasaa qímannimiaqa. Amaana máqaki kéeqemariasaa ufa sía írifafa aamína máqannaara foora mámaqaa sía miná faqa ufa qía, mandá tákisa máree mária fasiqausára foora fídiaqaa mámaqa.

Moo áinainara Ánutunara innaaru qínanoo ámiannoo.

¹⁸ Qinée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Ínnee maa-maqánasaa moo áinainara iriséenana mandáikammíifoo qiafaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa mandáikammíifoo qianáura. Ínnee ámiqimmíifoo qiafaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa ámiqimmíifoo qianáura. ¹⁹ Qinée kaifáa moo úfa qímannimidaqa. Qaara fasiqa maa-maqánasaa maqásaaqaraa nána aináinaree moodáaqoo naundurá quqásee iráifanoo innaarúnai qiní qíkoofa mi-ainainná nímiannoo. ²⁰ Yái fee qaaraqánda fee qaaramóo fee qiní dúquara iriséeqa súqiqa misá qámabaanai qeeqá faqa qumeé márídaqa ínniki márída dadaaqianáura.

Mandáinainira faiqiara quandára ufa.

²¹ Qímasoofanoo Peetooroofa aniréeno qinau. Óo karaambáiqá náquma kari fee qiní qiqoónafa mandá óosana qíminaqee miná ákiaqara mínnaísaanauree. Moodáa qísauku taikásee dínna óonu qaara marasée kári fee mínnaísaanauree.

²² Yísufa qímaminoo qinau. Sía moodáa qísauku taikásee dínna óonu qaara marasée kari fee qídaqa. Moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa óonu moodáannai qísauku taikásee fasiqa áiku ásauku miqúmma kari aqoónnana mandá óosana ákiaqara minnaísaaneera qídaqa. Fíqaramásee moómoo kari minnaísaaneera qídaqa.

²³ Minára qinée moo úfa qímamianaúra. Innaarúna maqusa maaqímminoo máridanoo. Fíraa rakisirafa moó márinau. Mi-rakisiráfa narí dadaaqí maru fasiqausa súqusee úfaasu nímiáfanna munnimmana andeeqánauree qímasee súqinau. ²⁴ Súqusee iréemarufanoo misákiqari moó fannoo narí karaambáiqá munnimma moómoo fíqaramásee naríara fíraa munnimma moómoo rafáaqafinau. ²⁵ Mi-fasiqáfa sía amana narí karaambáiqá ámuфанoo narí faiqi námu qímanniminau. Moosá miná ánaaqá faqa faiqi námufafaqá nimisée ínnee minásaaqaraa feefauru maréeqee qímiaqá, mi-munnimnána ákiaqar-iani. ²⁶ Mi-fasiqáfa iriséeno ámuqusufanoo óorindari maqásaa rupáita máfufanoo qikí ráqaidanoo iranau. Óo qiní karaambáiqá, qiníara kásooínaqa qinée aiqáma aní munnimma ámianaúra. ²⁷ Miná karaambáiqá iriséeno ámuqusufanoo miná áika tatúseenoo idukúseenoo quqáisanau.

²⁸ Mi-dadaaqira fasiqáfa ráudamakufanoo maqúsai óoqureenoo aqoónna dadaaqira fasiqa qáfeeno anukakí qumáreenoo qinau. Qinée munnimma káqikaana ámiáfannana káqi káqi mara qímia. ²⁹⁻³⁰ Miqí qufanoo miná dadaaqímaru fasiqafa maqásaa áqufínoo reendeenámánde qinau. Óo qiníara kásoo ínaqa qinée aní munnimma ámianauree qímasoofanoo miná aqoónafa afeekaikámáseenoo mi-fasiqána karafúsaki quqánau. Qiní káqika munnimma qíminaqá idukúanee qinau. ³¹ Karafúsaki quqásoofaqa miná aqoónausa qáfoofanoo nímuqusa káaqá mandáikufaqa misá nári karaambáiqinnai óonuree aiqáma mifá áuqoo óosana óosanara qímamiqau. ³² Karaambáiqá fannoo iriséeno miná dadaaqíra fasiqa áaramáseenoo qímaminau. Anée mandá dadaaqira fasiqa máriananoo. Anée qiní reendeenámasee qíma qímianaqa aní áika aiqáma tatú áqiqa. ³³ Náqaa fee ifanee sía fee anée miqíkai ínana aneenná aqoónnanara ámuqusinane. Qinée aníara miqúnandee iaqaana. ³⁴ Miqí qímaseeno áranaqoofanoo árira maqáki quqásee qinau. Misá miqóo aní áriisaifana kaifáa qiní fíraa munnimma qíminaqá idukúanaúra.

³⁵ Yísufa mi-ufána qímaseeno narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee faqa sía ínneeqa niqoónausa ínneeqa naunduránnoo misá níkiaqara mi-aikána sía tatíqa aunífanoo qiní innaarúnai qíkoofa faqa miqí kai ínoo ínna áika sía tatúannoo.

19

*Yísufa faiqí ánaasee naríara naríara minnaísaranara qímanniminau.
(Mareekoo 10:1-12)*

¹ Yísufa maa-ufáusa taikáseenoo Kariree máqa máaqá minníseenoo Yudeea máqa máaqai óoqu fínoo Yooradanna námmani dínna afainni márinau. ² Miqóo óonu márufafaqá faiqí ánaasee moómoo áfaqee óonu roofanoo misá aurírana taikánnisanau.

³ Farisai ámaana ufa qímarusa misá miqóo aniréeqa Yísuna ueeqásee amanammásee qáfararee qímasee qímamiqá qiqau. Amanée faiqí fannoo óosana óosana ainainara qímaseeno narí ánaaqá minnaísannoo fee, Mooseena sándufa rukíaseeno fee miqíannoo fee.

⁴ Yísufa iriséeno qinau. Sía fee ínnee Mooseena ákara ásaanaridee. Óosana árooqooqari Ánutufa óosana araséeno misá áuqinau. Faiqí faqa ánaasee faqa óosanaraseeno áuqinau. Sía fee ínnee mi-akaránara írídee. ⁵ Ánutufa minára maaqí qinau, qinée óosana árooqooqari faiqi faqa ánaasee faqa áuquafannanara faiqí narí ánoona ákoona minnísee narí ánaaqá faqa moodáanakikíannoo. Miqóo náriqa miqandá moodáa márifaranoo. ⁶ Yísufa minára kaifáa qímanniminau. Miqandá sía qaaraqánda máriafaqa

moodáa amaqiara foora márifaranoo. Ánutufa moodáanaki áquminafa sía uqanna faiqí idukúaq.

⁷ Farisai ámaana ufa qímariasa miná iriséeqa qiqau. Mooseefa sándufa ákara rúma quqáqoofa márída. Minnísara papiqa ákara rúmeeqee ánaasee amisée aqíqáa. Mooseefa miqí qímaqaifana Yísu anée náqi fee qídane.

⁸ Yísufa iriséeno qinau. Ínni írirana mandáikinara ínni nímuqusa sía amaqí márifa afeekaíkinoo ámatooki márínara minára kai Mooseefa ákooqee márufanoo ínneeqa nínaaqara minnísaaqee qinau. Indaarú kúradoo aukuana sía miqínoo márínau. Miqóo Ánutufa miqandára apíqa máriaqee qinau.

⁹ Qinée qímannimidaqa, faiqí yáfee narí ánaaq sía úmmuarimari anaaseena andeeqára ánaasee káqi minníseenoo moo ánaasee márínafa, mi-fasiqáfa qúmuarammidanoo.

¹⁰ Miná faiqi námu anirée qímamidaqa qiqau. Faiqí ánaasee miqíqa márídaqa amaná faiqí náriqá kai márídaqa adeedaana máriaqaana. Maasá andeeqáidee sía fee andeeqáidee.

¹¹ Yísufa misá ufa iriséeno qímanniminau. Faiqí aiqáma máa ínni ufa sía amaná máraaqeera. Ánutufa miqíannee qínausa misá kai adeedaana amaná márífara, sía aiqáma miqífaqa. ¹² Nífaandama itírausa misá máqookari kai nífaandama síaisa misá sía amaná ánaasee máraaqeera. Kaifáa akaqáusa nífaandama itírausa faiqí kai nífaandama itinnímaqasoosa márídaqa. Misá faqa sía amana ánaasee máraaqeera. Kaifáa ánaasee síaisa moó, misá innaarúna maqusara kai irisée náriqá kai ánaasee síaisa márídaqa. Andeeqásee márianauree qímasee Ánutunara kai irisée miqídaqa. Misá faqa sía amana ánaasee máraaqeera. Yáfee mi-sandufána amaná márínafa mifá kai máraani.

Yísufa faiqi ánaaqiuqa nífaaqóoqa qinau.

(Mareekoo 10:13-16; Ruka 18:15-17)

¹³⁻¹⁴ Misá faiqí ánaasee, narí faiqi ánaaqiuqa moómoo nífiqee Yísufuqoo ániqau. Yísunara miná ásauku misásaa mundúseenoo innaaru qíanifeera nífiqee ániqau. Yísuna faiqi námu faiqí ánaasee narí faiqi ánaaqi faráfara qíaafo qímasee níqíqámasoofanoo Yísufa qinau. Sáifaqa máree ániaqa. Sía rafáaqafunnisaaqa. Innaarúna máqusa miqírausaindi márídanoo. ¹⁵ Miqí qímaseeno narí ásauku misásaa níkiaaqa mundúseenoo nífaaqóoqa qímaseenoo fíndimeeqeenoo moosáa finau.

Aináinafaqa kumaaraa innaarúna áanara iranau.

(Mareekoo 10:17-31; Ruka 18:18-30)

¹⁶ Faiqí moó fannoo Yísufinnai aniréeno qímamidanoo qinau. Qufasaa rakísirafa nána ámiqira saika áuqamamaqáananoo fee Ánutufa innaarúnai náaruara márírana qímianno fee.

¹⁷ Yísufa iriséeno qímaminau. Anée náqaa ifanee qiníara ámiqira ainainara iráidannee. Moodáafa kai Ánutufa mifá kai ámiqirafa márídanoo. Sía moo ámiqirafa márídanoo. Anée náaruara máríranaki kéeqararee qídane. Dóo amaná, anée Mooseena sándufa ásaana rúmasee mi-maú kai fúa.

¹⁸ Miqí qímasoofanoo mi-fasiqáfa iráidanoo qinau. Nána sándufee maráanauree. Yísufa qímamino qinau. Ínnee sía kuqá náruaqa, sía faiqí ánaasee úmmuariaqa, sía aináina úmmuariaqa sía kóotaki moosára únna ufa qiaqa. ¹⁹ Aneenná ánoona ákoona núqu uqéeraidana nímuqusa idaaqámmánisaa. Anée aneennára ámuqusianandee kái ínana aqoónausara ámuqusiani.

²⁰ Mi-kumaaraafá iriséeno qinau. Anée qíanandee mi-sandufáusa dóo aiqáma maraqáunaua márídaqa. Nána saika fee moó faqa qinée áuqamásaananoo fee Ánutufa náaruara márírana qímianno fee.

²¹ Yísufa iriséeno qímaminau. Anée innaarúnai átisaa kai máríananoo. Anée aiqáma máraannee qímaseenana aneenná qumíasana aiqáma mara máreenana moo átinai nimiséenana feefaurú maraséenana kudifásiquaqa nimisáinanoo aní qumíasana

aní áfeesara innaarúnai máriannoo. Miqínana dóo ánia, qiní faqa fúa. ²² Mi-kumaaraafá mi-ufána iriséenoo óori ákooqamáseenoo finau. Narí aináina moómoo márúnara minára óonumafi iriséenoo óori ákooqamáseenoo finau.

²³ Mifá fífufannoo Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Kúqaa ufa ánoona ufa qinée qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo aináina faqaafa innaarúna maqa maaqaki kéeqaaneera anúqinnara mammáqamminnáranoo. ²⁴ Qinée kafáa qianáura. Amanée qóosa fannoo úka áamarai kéeqaannoo fee. Sía amana fúannoo titiqíannoo. Dóo miqí kai másee aináina faqaa fasiqa innaarúna kóoqiki kéeqarara anúquannoo.

²⁵ Miná faiqi námu mi-ufána írriqa tautíqa qiqau. Aní ufa miqínnoo márinnanoo fee, yáfee moó fannoo amaná innaarúnnaí óoru fúannoo fee sía amana fúannoo. ²⁶ Yísufa quandáfinoo misá nári nínđafamásee qímanniminau. Faiqíki maa-ainainnáfa sía amaná márídanoo. Ánutufa aiqáma ainaina amaná márifa márídanoo.

²⁷ Peetooroofa iriséenoo qímaminoo qinau. Maasá qíqafa. Maasá aiqáma ainaina quqásaunau aní faqa fídaqa. Minára Ánutufa nána ainainee maasá qímiannoo fee.

²⁸ Yísufa iriséenoo misá qímanniminau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínna qímannimidaqa. Fúka maqa maaqa Ánutufa kásooqaqee áuqusainaqa qinée faiqí nímaaku qiní firaa kaaqa qara ufírira qáarisaa, qaarí ufíqisee minásaa óoqu mari fínaqa faiqí ánaasesaa rakísi márianaqa ínnee qiní faqa fímariasaa ínnee qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée nári ufírira qaarísaa qiní faqa óoqu marififáranoo. Ínnee miqóoqari Isaraee máqannaa qíkunni óoqu qaara marasée óosana Yakooboona faiqi námu átikiqari kambíqaraua misá níku nísaukusaa rakísifaranoo. ²⁹ Yáfee moó fannoo qiní dúquara iriséenoo narí máaqa faqa narí ákaqaafasaa ufa faqa narí ásooqmaaka faqa narí ánoona ákoona faqa narí faiqi faqa narí saqamáinaina faqa aiqáma minnísainaqa sía miná ákiaqara kai ámianaura. Fífau faqa ámianaura innaarúnai náaruara márírana faqa ámianaura. ³⁰ Moómoosa maqee úriqararaua máriasa misá innaarúnnaí óoruree uréeqaraua márifarannoo. Moómoosa maqee uréeqaraua máriasa misá innaarúnnaí óoruree úriqararaua márifarannoo.

20

Aináina faqaafa áfaaramáseenoo aináinira faiqiuqa nímu quandára ufana.

¹ Minára Yísufa qímanniminau. Ánufufa innaarúnai máriasa maaqí qímasee rakísinnisaidannoo maaqóo úriqararaua miqóo uréeqaraua márifarannoo kafáa maaqóo uréeqaraua miqóo úriqararaua márifarannoo. Qinée miná rakísira óosana aináina faqaa fasiqa kíkiqa úsuanaura. Íriaqa. Faiqí aináina faqaafa moó fannoo faiqí uáinna qaqama úmmaqimaru fasiqafa moó fannoo narí uáinna qaqama akuqanóo márufannoo iqáqoofannoo ráudamafinnoo maqúsai qumuréenoo narí uáinna qaqama díqi márúsara randánau. Moodáa súanisaa aináinimaru fasiqausara úfaasu aináinimariasara randánau. (Mi-aukuanná misá óosana maaqímminoo márinnau. Qaqama akuqámafufannoo mi-ainainná ákoofa kanánaana maqúsai óonureenoo akaqáusa qímanniminau. Ínnee qiní qaqama tiqí qímifaqa maqee fáasaanara kai eendí marinaqa moodáa faasaanara mi-munnimmána kai nímanaura.) ² Mi-fasiqáfa paqúrimandeenoo aináinira fasiqauqa faqa úfaasu aináinimárúnana ákiaqara mi-munnimmánara ufa qímariqau. Ufa qíqíséeqa andeeqáseeqa dóo narí aináini márunnai niqíqoofaqa fiqau. Misá moodáa faasaana aináiniuna ákiaqara moodáa munnimma deenariasee qímarusa minára andeeqáseeqa aináinai fiqau. Kanánaana sáarisufa námufaqaa aináinai fímariqau.

³ Súani káqikaaqóo ururéenoo kéeqooqufannoo aináina faqaa fasiqa fannoo maqúsai kafáa óonureenoo nínđafoofaqa faiqí moómoosa kai óoqu faaqée iqau.

⁴ Nínđafamáseenoo qímanniminau. Ínnee faqa qiní uáinna ququsaki fífaqa fáfaa eenáinaqa ínna aináinirana ákiaqara kái nímanaura. Qímannímisoofaqa eedóo qímasee fiqau. ⁵ Súani qámabanai aináina faqaafa kaifáa maqúsai óonureenoo akaqáusa qímannímisoofaqa misá faqa aináinirannai fiqau. Súani afu muqúnna mara

ubeekoofanoo kafáa óonureenoo kaifáa miqí kai másee akaqáusa qímannimisoofaqa misá faqa fiqau.

⁶ Eenóofanoo mi-fasiqáfa kafáa maqúesai óonuree nínadafoofaqa faiqí akaqáusa káqi óoqufaaqee márufanoo nínadafeenoo qinau. Náqaa fee ifaqée ínnee káqi kai maa-faasaanná máriafanoo, dóo eenéenoommi. ⁷ Misá iriséeqa qiqau. Faiqí moó fannoo sía qifaqa maasá maréeqa káqi márídaqa. Miqí qímamufanoo mifá misá faqa narí aináinai nífiqee finau.

⁸ Eendúfanoo mi-fasiqáfa narí rakísira fasiqa áaramáseenoo qinau. Anée maqee aináiniasa nífiqee míniseenana aináiniaana ákiaqara feefaurú nímia. Ínaaqianna fí-mariasas misá indaarú nímia. Misá nífunni fímariasa misá nínaaqianna nímia. Kaifáa súani qámbaanaikifaqa fuasá misá nínaaqianna nímia. Súani kéekooqifaqa fuasá misá nínaaqianna nímia. Maqee iqáqaiifaqa fuasá misá nínaaqianna uqanna ními-aqee qímasoofanoo miqímminau. ⁹ Eenéemaru ínaaqianna fuasá misá aniroofanoo deenariasas múnimmá moodáa moodáa níminau. Miqí kai másee aiqámausa níminau. ¹⁰ Maqee iqáqoo fímarusa miná qáfamasee misá náriara fíraaqóo márarara qiqau. Misá aniroofanoo rakísirafa moodáa deenariasas múnimmá kái níminau. ¹¹ Misá maraséeqa nóori runíqa náundaufa náundaufa qídaqiqau. ¹² Maasá maqee iqáqaiifaqa óonu márídaqa aináini márúnanoo súani dári márifaqa kadáapirídaqa qídaqá. Minára maasá munnimma moómoo qímia. Eenée márifaqa fuasá misá aináina ímariana amaná óonu dúpimásee nímia. ¹³ Aináina faqaafa iriséenoo qímanniminau. Qíní qíqoondiuqa sía qínée fúrufaramánnisáida nímidáqa. Andeeqásee nímidáqa. Fáasai kanánaana ínnee faqa qínée faqa andeeqáqauanaqa ínnee moodáa deenariasee qianá kai dóo miná kai nímidáqa. ¹⁴ Dóo ínnee miná kai máraaqa, ínnee qáindi uqanna dóo máree fuaqa. Qínée indaarú maqee iqáqai fuasá faqa ínaaqiana eenémari fuasá faqa qeeqá kai irisée amana amana kái nímíqáuna. ¹⁵ Munnimma qíníndi uqanna márifaqa nímidáqa. Sía moonáindifau. Qeeqá kai iriséeqa amaná áfaaramma nímaqaanaura. Ínnee qíní áfaariranara mináree ínni níkoó qaidanoo fee.

¹⁶ Yísufa minára narí faiqi námu qímanniminau. Miqí kai másee Ánutuna quqúsaki indaarú fímariasas misá nári aináinirana ákiaqara marasée uréeqarausara fooqíara márifaranoo. Nínaaqianna fímariasas miqí kai másee nári ákiaqara máreefaranoo misá úriqararausara foora márifaranoo. Aiqámausa amana amana kái máreefaranoo.

*Yísufa qaaramoókufanoo narí kúquaninnanara qímanniminau.
(Mareekoo 10:32-34; Ruka 18:31-34)*

¹⁷ Yísufa Yeerusaree máqusai óorufinau. Óoru fídanoo narí faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée faiqi námu faqa óoru finau. Faiqí ánaasee aaná ititáfufanoo Yísufa narí faiqi námu nífiqeenoo faiqí ánaasee írifoo qímaseenoo aanáfaiqara fídanoo narí faiqi námu qímanniminau.

¹⁸ Maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee íriaqa. Maasá Yeerusareenni óoru fídaqá, óoruraananoo faiqí moó fannoo munnimmarammámareenoo qíníara uqeeqásainaqa amaana máqasaa rakísirausa faqa Mooseena sándufa írimariasas faqa qíní qumaréefaranoo. Misá qíní qumáreeqee kúqiranaki quqáqimaqee faranoo. ¹⁹ Misá qíní qumáreeqee Roomma máqannaasa kíapafa faqa narí sundíauqa faqa qíní mara nímfara. Misá qíníara naanaidara qídaqá uteéti qídaqá qíníara amaráu qídaqá ráitasaa qáinna atee ká rum-béeqoo sámunannai ámiqimandee dárídaqa qífaaqa radíqisaifanoo fidíka qúmuannoo. Miqímmáseeqa misá qíní mara máree aunírira saqarisaa quqáseeqa pírimma darusáifaqa kúqanaura. Kúqiranaki qaaramoó faasaana máriqa dóo fíndi fuanáura.

*Yameesa Yoohaneesa nínoofa Yísuna írammirinau.
(Mareekoo 10:35-45)*

²⁰ Seebeedina ámaakuqara Yameesa Yoohaneesa miqandá nínoofa Yísuna faqa fímarufanoo miqóo aniréenoo asaurídanoo reendeenídanoo káqikaa ainainara qianéera qinau.

²¹ Yísufa iriséenoo qinau. Nána ainainee aní ámianauree qímasoofanoo mi-anaaseefá qinau. Amanée anée firaa karaambaiqaikínana qiní faiqiqára máreeqeenana aneenná aaqá moó fannoo dínni moó fannoo dínni quqásainaqara mi-qandá aní faqa karaambáiqaikiqa márifaqa mi-qandá núqu uqéeranoo máriani.

Miqí qímasoofanoo Yísufa maaqí qímaseenoo narí qímaminau. ²² Anée iráannanara mi-oosannára síammíri máriananoo minárammiridaqa.

Miqí qímaseenoo mi-fasiqaqánda maaqí qímasee irámmirinau. Qinée mandá nam-mari naannánara qíqa ínneeqara faqa amanée námasee ínneeqara qiní faqa nipatara aupúrefaree.

Mi-qandá iriséeqa qiqau. Eedóo maa-qandá amaná naanáura.

²³ Yísufa iriséenoo qímanniminau. Kúqaa ínneeqara qinée náanna nammarina neefáranoo minára qinée írídaqa. Qiní daaqá quqánnimaqeebandinnanara sía qiní saika sía qiníndi, qiní qíkoofa mifá kai mi-ainainná faqaafa máridanoo. Kásooqaqee qinée innaarúnai karaambáiqaikianaqa yá fásiqanaree qiní qíkoofa qiní daaqá máriane qínafa mifá kai qiní daaqá máriannoo. Óoqai qiní qíkoofa narí kai irisée qímaqoosa kai misá kai qiní daaqá quqánnimaqaannoo.

²⁴ Qísaukuqara taikásee fasiqa káqi márusa mi-ufána írufanoo miqandára níranaganau.

²⁵ Yísufa minára iriséenoo aiqáma náarama quqáseenoo qímanniminau. Ánaamuru máriasa nári karaambáiqaqau nári áanoonnai káiqaesa rakísinnimaqasaiifaqa nári úriqararasa ámiqimmásee misá úriaaqaramannimaqaidaqa. Nári faiqí firafá ufa nimisaiifaqá sía áuqaafanoo náridanoo. Ufa nímiifaqa misá káqi aináina áuqemáriasa. Ánaamuru máriasa miqímmida márídaqa. ²⁶ Ínniki sía miqínoo márianifeera qídaqa. Yáfasiqa fee ínni karaambáiqaikiraree qínafa mifá ínni aináinira faiqi kámambinoo máriannoo. ²⁷ Yáfasiqa fee ínni úriqararafa máriraree qínafa mifá ínni dadaaqíra saika máree marínafa máriani. ²⁸ Ínnee qiní daanna raaqa ínnee qiní qíqafaaqa. Qinée faiqí nímaaku firasá márídaqa, sía faiqí ánaasee qiní aináinammáqisáaqeeru qúmida. Qinée ínni uréeqarasa ínni aináinammánímaqararee qímasee qúmiqa. Qeeqá kúqiranannai moómoosa áaqarana ákiaqara idukíraree qímasee minára faqa qúmiqa. Minára ínnee narínni narínni qiní daanna raaqa.

Yísufa qaaraqánda nífu qimbáraqanda andeeqánnisánau.

(Mareekoo 10:46-52; Ruka 18:35-43)

²⁹ Misá Yeerikoo máqusakiqari fíndifufaqa Yeerusareenni óoru fímarufanoo faiqí ánaasee moómoosa miná faqa fímariquau. ³⁰ Aaná áfainni qaara fasiqaqara nífu dimbáraqanda óoqu faaqee márufanoo. Yísufa moómoosa faqa mi-aatatá fímarufaqa miqandá misá níkufa iriséeqa Yísunara fáaqa rúmasee naméera qiqau. Óo, Dafidina áti márianafa maasá mandáikiqa márída maasára aní ámuqusinana dadaaqía.

³¹ Miqí qímasee fáaqa rúmasee naméera qufaqa faiqí ánaasee aiqáma miqandá áanóo ímasee nimambainá qímasee qáoo qiqau. Nimambainá qímasoofaqa miqandá síammíriqau firaaqóo uqanna naméera qiqau. Óo Dafidina ámaaku faiqí firafá maasára aní ámuqusinana dadaaqía. ³² Yísufa misá máruqoo óoru kásoomáfinoo irámma nímaqanau. Náqi fee ínniqara mánnisánauree.

³³ Qímasoofaqa miqandá qiqau. Faiqí firafá anée maaqandá qífu maqannímia.

³⁴ Miqí qímasoofanoo Yísuna káaqa ámuqusufanoo ásauku nífusaa mundínau. Mi-karí kai misá nífu maqasoofaqa miqandá Yísuna faqa fiqau.

21

Yísufa doonkísaa Yeerusaree máqusai óoru finau.

(Mareekoo 11:1-11; Ruka 19:28-40; Yoohanee 12:12-19)

¹ Misá Yeerusaree máqusa adeedí rámasoofanoo káqikaa maqusa moo áuqu Beetapaisa mi-maqusáfa áaqanasaa márídanoo, mi-aaqanná áuqu Oorifa áaqana, miqóo óorureenoo

narí faiqinámukiqari qaaraqánda náaramáseenoo qímanniminau. ² Ínneeqara káqikaa maqusaki óonureeqa muqútinai mi-maqusánaki doonkí máridanoo, narí ánaaqindíri máridanoo óonureeqara miqandá ninukakí sánda rumbáqoona idukúseeqa miqandá nífiqeeqa ániaqa. ³⁻⁴ Faiqí moó fannoo ínni iráinaqa maaqí qímasee qímamiaqa. Karaambáiqá maa-doonkiqandá máraannee qifaqa maaqandá máraidaqa. Miqí qímasee qímamifanoo mifá máree fuaqée qíannoo. Mi-ufána qufanoo óoqeenáa tamummaqara fasiqa ufa ánoona kambíaanifeera miqí qinau. ⁵ Mi-tamummaqara fasiqáfa óoqai Yísufa sía márukamuqoo maaqí qímasee papiqaki ákara rinau.

Sioonna máqusanaasa maa-ufána qímannímiaqa. Ínni karaambáiqá ínnee iannai úridanoommi. Reendenámásee doonkísaa úridanoommi doonkí ánaaqi ákoonasaa óoqu marifínoo úridanoommi.

Tamummáqara fasiqa ákara miqímminoo máridanoo.

⁶ Yísuna faiqiqára Yísufa qímaqoo doonkína narí faiqí faqa nífiqee Yísufinnai fiqau. ⁷ Nífiqee múnusoofaqá nári qamunna doonkí ánaaqi ataufakaaqá ufíqisoofanoo Yísufa minásaa óoqumarifufanoo Yeerusareenni óoru finau. ⁸ Faiqí ánaasee nári karaambáiqá miqí mándaída ánianinna oosana marasée misá qamunna qumáreeqa aatáta ufíqimar-ufaqa akaqáusa saqári ásaana ámanee námufaqaana ateeqá ufíqí máree fiqau. Doonkí fannoo mi-maú fúanifeera miqíqau. ⁹ Faiqí ánaasee moómoo indaarú fufanoo ánaaqiana ánufanoo mifá qámgaanambináu. Misá aiqáma Yísunara fífi fáaqariqa kaanina máreeqa maaqí qímasee idí rámamaqaqau. Anée Dafidina áti márianafa Ánutufa aní ámiqí ámiqimaisaani. Ánutufa qufanóo animárfifa Ánutufa aní ámiqí ámiqiani. Innaarúnai márinausa faqa aní ámiqí ámiqiaqa. Miqímmamareenoo Yeerusaree máqusaki Yísufa óoru kéeqanau.

¹⁰⁻¹¹ Yísufa Yeerusaree máqusai óoruroofaqa faiqí ánaasee mi-maqannáasa tutuqída qiqau. Maaná yáfee qufaqa miná faqa óoru fúsa qiqau, óoqeenáa ákara tamummáqara fasiqa maaná qinau maaná mifá máridanoo. Miná áuqu Yísufa Nasareetee máqusaindaraa fasiqa máridanoo. Nasareetee máqusai Kariree máqa máaqaki márfifa máridanoo.

Amaana máqaki kéeqafínoo mandáinainauqa niqianáu.

(Mareekoo 11:15-19; Ruka 19:45-48; Yoohanee 2:13-22)

¹² Yísufa Yeerusareenni óorureenoo Yeerusaree firaa amaana máqaki kéeqanau. Kéeqafufanoo aiqámai aiqunau. Aináina nímidaqa feefaurú máree marúsa faqa munnimma nímidaqa aináina máree márusa faqa Yísufa nín-dafa másee aiqáma rap-atutu méeqeenoo nífaqasoofaqa fiqau. Káqi munnimma qumáreeqee amaana máqasaa munnimma kafáa nímimarusá Yísufa misá nín-dafamáseenoo misá qaindá munnimma námufaqa téeqimma quqánau. Ánutuna qaindásaa tatúfira nakipurúna míni nimisáida munnimma máree marúsa faqa misá aináina faqa téeqimma quqánau. ¹³ Miqídanoo maaqí qímasee qímanniminau, óoqeenáa ufa maa-amaana maqánara Ánutufa maaqí qímasee ákara rúmaqoofa máridanoo. Qiní máaqa faiqí ánaasee qiníara innaaruqíra máqa márianifee qímaqoofa máridanoo. Ánutufa miqí qímaqoofaqa ínnee úmmuarira maaqa aannándaafanoo innaaru qíra máaqa mara quándeeqee úmmuarira maqáikamandaafanoo.

¹⁴ Yísufa amaana máqaki káqi márufafaqá nífu dimbárausa faqa náununu apírirusa faqa Yísufa máruqoo anirée márufanoo nífu maqanníseenoo níku andeeqánnimaqeenoo ímarináu. ¹⁵ Miqí márufafaqá faiqiuqáindi anikéeqafufafaqá Yísunara maaqí qímasee idí raqau. Dafidina áti Ánutu anée ámiqí ámiqimmánda. ¹⁶ Amaana máqasaa rakísi marúsa misá Yísuna qáfoofanoo, faiqí ánaasee ámiqí ámiqimmánniseenoo faiqiuqáindi idí rámamaqóofanoo minára írufanoo níranaqanau. Níranaqoofaqa Yísuna qímamida qiqau. Anée maa-idína íridanee, sía fee íridanee. Miqí qufanoo Yísufa iriséenoo náriqa qímanniminau. Eeóo qinéé írídaqa, óoqeenáa ákara ufa sía fee ínnee faqa írídee. Mifá maaqí qinau.

Anée faiqi ánaaquiqa nári nímariasa faqa sakasée máriasa faqa nári nóokiqari ánoona nimooqira ufa úridanoo.

Sía fee ínnee mi-ufána írídee. ¹⁷ Mifá miqí qímaseenoo misá faqa Yeerusaree máqusa faqa minníseenoo Beetani máqusai óoqu faiqanau.

Yísufa faafísa fooqáa saqari áqufanoo aadánúsinau.
(Mareekoo 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Iqáqoofanoo aatáta óoqurandee kafáa Yeerusaree máqusai úrimarufanoo áararanau. ¹⁹ Áararofanoo aaná afainni saqári misá née maría saqári faafísa fooqáana qáfamáseenoo qaqamara randóofanoo sía márínau, ámanee kai márínau. Qáfamáseenoo fífau saqari maaqí qímasee áqínau. Náaru náaru síamma anísaa qaqama íraani. Miqí qufanoo mikarí kai mi-saqarífa aadánusinau. ²⁰ Miná faiqínámu miná qáfamásoofanoo náaquqoofaqa qiqau. Náqi fee mándee káqi káqi mándee aadánusinoos fee.

²¹ Yísufa minára iriséenoo qímanniminau. Qínée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Ínnee Ánutunasaa írírana rusíseeqa minára moodáa írírafa márínau ínnee sía óonumafi írífanoos sía qaara írírafa márínanoos, maa-faafísána qúnndee kai íqa ínnee faqa miqí kai ifáranoo fíraa ainaina faqa ínnee miqífaranoo. Maa-fíraa aaqana oorífa áaqanara faqa qífanoos uqéerakinanoos ooruku námmariki áqufuannoo. ²² Kaifáa anée nánainainaree Ánutunara írídanees anée aneenná írírana Ánutunasaa rusísainafa márínana anée moo áinainara innaaru qínanoos mifá mi-ainainná kai aní ámiannoo.

Yísunara yáfee aní aqíqéenoo fee qímasee irámmirinau.
(Mareekoo 11:27-33; Ruka 20:1-8)

²³ Miqí qímannimiseenoo mifá Yeerusareenni óoru finau. Óorureenoo amaana máqaki kafáa kéeqanau. Kéeqafinoos faiqí ánaasee qímannimímarufanoo amaana máqasaa rakísimarusa faqa Yuda máqannaasa faiqí firaasá faqa aniréeqa maaqí qímasee quandásee Yísuna irámmiriqau. Yá fásiqa fee aníara qifanees maasá aináina maa-amaana maqánakinaa téeqi taaqi máqi nánee. Yáfee aní dadaaqifanees anée faiqí ánaasee faqa andeeqánnimaqáidanees.

²⁴ Misá miqí qímasoofanoo Yísufa náriqa qímanniminau. Qínée ínni moodáa ufa iráanaqa ínnee miná óosana qímaqímifaqa qínée faqa ínnee qíní iraanára qíní diqiqoo óosanara ínni qímannimianauro. ²⁵ Yísufa maaqí qímasee irámmannimaqanau. Yoohaneefa nammári nímimarufa faiqí ánaasee moómoo rúmannimaqarana Ánutuna ufamau fee rúmannimaqeenoo fee faiqí moo úfamau fee rúmannimaqeenoo fee ínnee minára nánee fee qídee.

Misá minára quandáfufaqa Yísunara íríandoo qímasee náundaindari narí qímami narí qímami qiqau. Maasá Yoohaneena nammári nímiranara Ánutuna ufamau fímaru fee qífanoos Yísufa maasára nánaree ínnee miná íríaqaanna sía íríqau. Miqí qíandoora. ²⁶ Kafáa maasá Yoohaneena nammári nímimari fasiqanara faiqí ufamau fímaru fee qíanaqa faiqí ánaasee afeeka ufa maasá qímiqa dárífoora, Yoohaneenara Ánutuna kúqaa tamummáqara fasiqees qímariasa máriafaqa maasá dárífoora.

²⁷ Misá miqí qímaseeqa quandásee akooqóo Yísuna qímamiqa qiqau. Sía maasá aní irárufa írídaqa. Yísufa minára iriséenoo qímanniminau. Qínée iráunnanara sía ínnee kooroomásee qíní qímaqímiafaqa qínée faqa ínnee iraanára qíní diqiqoonára sía kooroomásee ínni qímannimianauro.

Faiqí moó mina ámaakuqandara quandárufa.

²⁸⁻²⁹ Yísufa maa-ufána kafáa faiqí firaasá faqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa quandásee qímanniminau. Qínée moo úfa ínni qímannimianaqa ínnee irisée mi-oosanná qíní qímaqímiaqa. Faiqí moó márínau, miná ámaaku qaaraqánda máriqau. Mi-fasiqáfa narí ámaaku indaarúqaa faiqi qímaminau. Qíní uáinna qaqama áfuqaki áqufinana aináinia qímasoofanoo indaarúqaa faiqi fannoo qáoo qímaseenoo minnísee máriufanoo kafáa óonumafi iriséenoo dóo aináinai finau.

³⁰ Miná ákoofa qufanoo qáoo qufanoo quandáfufanoo ínaaqianaa faiqi qímaminau. Anée fúa, aináinai fúa. Miqí qufanoo mifá eedóo kai qímasee aanái óonureenoo óonumafi iriséenoo minnísanau. ³¹ Mi-fasiqaqandá indaarúqaa fee ínaaqianaa fee nári níkoona ufa aindúsinoo fee qífaqa qinée írianaura.

Misá iriséeqa qiqau. Indaarúqaafa mifá narí ákoona ufa aindúsinau ínaaqianaafa sía aindúsinau.

Yísufa minára iriséenoo maaqí qímasee misára akooqóo qímanniminau. Miqí kaim-máseeqa káaqa faiqí máraqanua anaaseesa faqa úmmuarira takisa munnimma máree máriasa faqa misáuqa Ánutuna ufara eedóo qímasaidaqa ínni indaarú kámannisee Ánutuna quqúsaki kéeqaidaqa. ³² Yoohaneefa nammári nímimarufa ínniara amaana máqasaa rakísirausara ínniqa mandáinaina nínaaqiannai quqásee nímeesuqusee nóori Ánutufinnai nóori ubeekáaqa. Yoohaneefa miqí qímaseenoo ínni qímannimisoofaqa ínnee síamma íriafanoo úmmuarira takisa munnimma máree maríasa faqa káaqa faiqí máraqanua anaaseesa faqa misá kaimma Yoohaneena ufa irisée Ánutufinnai quandáfíqa andeeqásee fiqau. Kaifáa ínnee amaana máqasaa rakísirausa misá andeeqásee fuana níkoofaifaqa Ánutufinnai nóori ubeekáranara qáoo qímasee miná ufara níkoofaifaqa ínneeqa qímaqaamau kai fímariafanoo.

Uáinna qaqamasaa úfaasu rakísimariasa quandára ufa.

(Mareekoo 12:1-12; Ruka 20:9-19)

³³ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kafáa moo úfa quandáfufanoo maaqí qímasee qímanniminau.

(Yísufa náriqa munnimma máree maru saikanara irisée uáinna sanda úmmaqirana kíkiqa ususéenoo narí árifandinnanara qímanniminau. Maaqóo maasá sía uáinna saikara íridaqa. Maasá munnimma máree maria saikafa kooffí kai márínara Yísuna uáinna kíkiqira ufara maasá quandásee kooffí kíkiqa usúanaura.)

Yísufa qímanniminoo qináu. Íriaqa, faiqí moó fannoo aináinafaqaafa quqúsa áuquseenoo kooffí asumu úmmaquseenoo nári óosana maraséenoo kooffí qámabaanai qaindá afeeka meeráqoo sandáaqai áuquseenoo minní máridanoo úmmuarira fasiqara káasau aandau ainainara rakísiaqeera qaindá áuqináu. Kooffí nammáruqi mária difaani firaaná faqa áuqináu. Kooffí innooqáfufanoo miná ákoofa rakísira fasiqausa qúfaasu níminoo qináu. Ínnee qiní kooffísaa rakísiqisee márifaqa qinée qámabaanai óosusaanaqa ínnee dándanai rafárisee nimiséeqa óoni máraaqa dándanai rafárisee nimiséeqa óoni mára qiní qímaqaqa qinée moosáa fúanauree qímasee moosáa fináu. ³⁴ Aiqáma kooffí ánoona máfufanoo aináina ákoofa níanaindari narí aináinira faiqiuqa niqíqéenoo qináu. Ínnee óoquree qiní óosukinaa kooffí qiní óondaraana tiqísee máree míni qímiaqa. ³⁵ Miná aináinira faiqiuqa óoquroofaqa quqúsasaa rakísimarusa mandóosana marasée misá náriqau. Moo sáamu sáamu áriqau moo óoni samu áriqau moó kuqá áriqau. ³⁶ Aináina ákoofa minára iriséenoo moómoo niqíqámasee qímanniminau. Ínnee óoqu qiní óondaraa kooffí itiqímaree míni qímiaqa qufaqa misá óoquroofaqa kaifáa nárináu.

³⁷⁻³⁸ Kooffí ákoofa náqi fee másee qíanaqee qiní kooffí máreefaree minára írusianoo. Ínaaqiana uqanna narí ámaaku uqannara iriséenoo qímaminau. Anée óoqu máree míni qímia. Misá aníara rufíaaqeera qímasoofanoo miná ámaaku óoqu roofaqa quqúsasaa rakísimarufa faqa miná áiku ásauku faqa miná ámaaku qáfamasee qiqau. Maafá maa-kooffína ákoona ámaaku aniréenoo márai miná faqa kuqárusaa, fáfaa mifá maa-maqána máraandoora miná arusée maasá kai máraanaura. ³⁹ Misá miqí qímaseeqa mi-faiqína qumáreeqa rariséeqa áqoosai múnusee kúqamma áriqau. Yísufa narí árifandinnanara qídanoo kooffí ákoona ámaakuara qinoo.

⁴⁰ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo amaana máqasaa rakísirausa irámmirinoos qináu. Quqúsa ákoofa miqóo óoqurainna kari náqi fee másee aináinira rakísirausara íannoo fee.

⁴¹ Misá minára iriséeqa qiqau. Mifá qumuréenoo mi-fasiqáusa rairai qímannímiaqeenoo áanóo ímannímaqeenoo kuqánnáruannoo. Kafáa randáseenoo moo ámiqira fasiqa mara

quqásainanoo mifá quqúsasaa andeeqásee rakísiannoo. Qaqama íreenoo akuqáinna kari, quqúsa ákoofa narí ósaaqaraanara narí qínnoo maramáree míni qímia qínanoo tiqísee mara máree múnú ámiannoo. ⁴² Misá miqí qímasoofanoo Yísufa miná iriséeno misá narí árifandinanara iriséeno kafáa quandáseenoo náriqa qímanniminau. Óoqeenáa ákara maaqí qímasee qímaqoofa márida.

Faandaamura áuqi mária fasiqausa sabéena moo márasée qáfamásee mandáikíra fee qímasee minnísaqau, moó fáandaamura áuqimarusa mi-sabeenná kai mara máree ámiqira fee qímaseeqa faandaamura afeekaikámma umáraninnana rakíaqau. Bóo qáfaaqa, Ánutufa ámiqira ainaina áuquseeno.

Óoqeenáa ákara miqímminoo máridanoo sía fee ínnee ásaana rídee. Dóo aunídee.

⁴³ Miqí kai ínoo Ánutufa narí quqúsa ínni Isaraee máqannaakinaana mara máree moo máqannaaki quqásaiifaqa mi-maqannáasa ámiqimmásee Ánutuna ufamau fifáranoo. [⁴⁴ Maa-ufána ⁴⁴ qúsa kamu sía óoqeenáa papiqaki márúnara sía maaqóo ákara ríqa.]

⁴⁵⁻⁴⁶ Amaana máqasaa rakísimarusa faqa Farisai ámaana ufa írimarusa faqa iriséeqa maasára quandáidanoommifoo qímaseeqa níranaqee marufaqa Yísunara rumbára ufa qímariaqau. Faiqí ánaasee moómoosa miná aaqá márufaqa misá minára Ánutuna tamummáqara fasiqa máridanoo maasá minára rumbánaqa faiqí ánaasee maasá díqiaqau tutuqi fóora. Miqí qímasee minnísee sía Yísuna rumbáqau.

22

*Faiqí úriqararafa narí ámaaku amundára qóomaqa quandára ufa.
(Ruka 14:15-24)*

¹ Yísufa kafáa faiqí ánaasee qímanniminau. Quandára ufa kai maaqí qímasee qímanniminau. ² Ánutufa narí quqúsakinaasara maaqí qímasee rakísidanoo. Fíraa karaambaiqa moó kíkíqa úsuanaura. Mi-fíraa karaambaiqáfa miná ámaaku amundáraree qímasee fíraa qoomaqa suqánau. ³ Suqáseenoo narí faiqi námu niqíqéeno qinau. Maqúsa maqusa fífainiqa eendá qímannimunausa nífiqee mínisaiifaqa nárana naaqa. Qímasoofaqa fífainiqa. Faiqí óonu náaramásoofaqa misá qáoo qímasee minnísaqau. ⁴ Karaambáiqqa fannoo miná iriséeno kafáa akaqáusa niqíqéeno qinau. Eendá qímannimunausa ínnee óonu nífiqaaqa. Nárana faqa óosana óosana aandau faqa óonidakinanaana faqa dóo aiqúqa. Káqi káqi iaqa. Dóo aiqáma deedaqínoo máridanoo.

⁵ Qímannimunausa máqusa máqusa máriasa qímannimisoofaqa iriséeqa naanaidara qímasee minnísaqau. Moó fannoo narí aináinnai finau. Moó fannoo narí burimakáu quqúsa áuqiraree qímasee finau. Moó fannoo narí situáqai finau. ⁶ Moo máqusanaasa miná faiqínámu sáamu samu náriqau, mandá óosana nímiqau, kuqá náriqau. ⁷ Karaambáiqqa fannoo minára iriséeno narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee fíndifuaqa, maqúsa máqusa qiní faiqi námu nárimariasa aiqáma naru taikásee misá máaqa idáraaqa miqí qufaqa misá miqímimiqau.

⁸ Miqímmasee aniroofanoo karaambáiqqa qímanniminau. Amundárana qoomáqa deedaqínoo márida. Faiqí ánaasee qinée indarú náaraunaqa misá óosana sía andeeqánoo máriifaqa sía ánia. ⁹ Dóo ínnee kaifáa fuaqa. Aaná kindooraki máriasa faqa aaná fímariasa faqa úiqaana máriasa eendá sía qímannimunausa kai nífiqee ániaqa. ¹⁰ Miná faiqi námu minára iriséeqa faiqíara randárara fífainiqa. Ámiqirausa faqa mandáikirausa faqa paqúrinausa misá nífiqee ániaqa. Miqí qufaqa misá fiqau. Miqí kai íqa karaambáiqqa maqúsai faiqí ánaasee qumbáqa máriqau. (Mi-aukuanná amundára qóomaqa sakaséeno amundára qamunna kooqíkinaana maraséeno nímuafaqa afisúsee kéeqafuafaq neemáriqau.)

¹¹ Faiqí anaasee mi-qoomaqánaki óoqu márifufanoo karaambáiqqa fannoo aniréeno faiqí ánaasee nímandanoo fídanoo óonu qáfoofanoo moó fannoo sía karaambáiqqa qamunna afisírafa kooqísaa ámu qamunna sía afisírafa káqi óoqu márínau. ¹² Óonurama qáfeeno qinau. Qiní qíqoondi, náqi fee ifanee sía qinée qamunna kooqíki qamunna

ámunnana sía afisínanee. Náqi fee ifanee sía amundára qamunna afisínanee. Nánaree fífau óoqu márínanee. Miqí qufanoo mi-fasiqáfa káqi kásoomáfinau, sía ufa qinau. ¹³ Minára karaambáiqá fannoo qáfamáseenoo áranaqoofanoo quandáfinoo narí faiqi námu qímannimínau. Ínnee sánda qumáree maaná áiku ásauku ruúmbeegee áqoo-sai asukunái áquaqa. Áqoosai minní asukunái áqusaifanoo minní óoqumaridanoo ikí ráqaidanoo áfai riqídanoo aupúraidanoo máriani. Aiqáma áqoosai máriasa miqí kaimmídaqa. ¹⁴ Yísufa mi-ufána maaqí qímasee rafáaqafinoo qinau. Ánutufa moómoo náaramásaiifaqa. Misá aniráifanoo Ánutufa misákinaana moodáa kai moodáa kai naríara máraidanoo. Moómoosa sía amanaikídaqa.

Takísa munnimma kaamána nímira ufa.

(Mareekoo 12:13-17; Ruka 20:20-26)

¹⁵ Yísufa mi-ufána faiqí ánaasee qímannimisoofaqa Farisai ámaana ufa írimarusa nári faiqi námu náaramáseeqa súqu quqáseenoo Yísuna rumbára ufa maaqí qímasee óonumafi írimariqau. Maasá irárufara fuseemmásee umáraanaura, óosana óosana ufara miná irámmirifanoo mifá moó káqikaa ufa mandá ufa qínaqa dóo miqóo tautúmandee rumbánauree qiqau. ¹⁶ Miqí qímaseeqa misá nári faiqi námu faqa Eeroodeena áqoondi máriasa faqa moodáanaki Yísufinnai óonu réeqa únna qímasee ámiqira aqoondiara foora máfufaqa nóori quqásee reendeenamaseeqa maaqí qímasee irámmiriqau. Óo ufasaa rakísirafa, anée andeeqára ufa qímarianafa, sía únna qímarianafa anée sía moonára ámiqira fee qímasee ámiqira ufa qímamianafa, sía moonára mandáikira fee qímasee mandúfa qímamianafa, aiqámaqara ánoona ufa kai qímannimímarianafa andeeqárafa máriananoo. ¹⁷ Maasá iráanana anée iriséenana miná óosana maasá qímaqimia. Maasá maqee maqee Roomma máqanna kaamána takísa munnimma ámimarunausa márídaqa. Maasá miqídaqa Mooseena sándufa rukíaidee sía fee rukíaidee.

¹⁸ Misá Yísuna ufa iriséeqa miná rumbáneera qufanoo Yísufa narí fáasai misá mandóosana iriséenoo maaqí qímasee níqinoo qinau. Ínnee qaara ufa qímariasa máriafanoo mandáiki máriasa máriafanoo. Faiqí ánaasee ínnee naamúa qímasee quandáfi mandóosana máree maríasa máriafanoo. ínnee nánaree fífau qiní qífusaa ititáidee qinée ínna nínadafáida. ¹⁹ Ínneeqa takísa munnimma míni qiní qímifaqa qáfaa. Miqí qímasoofaqa misá takísa munnimma marasée ámiqau. ²⁰ Misá takísa munnimma ámu-ufanoo Yísufa mi-munnimána maraséenoo ámiqi máseenoo aikuqumáseenoo qinau. Maanása yána óori amanée máridanoo fee. Yána áuqu fee miná amana ámeemaanai ákara rínoo máridanoo fee qufaqa misá qiqau. ²¹ Roomma máqanna rakísirafa miná áuqu Sisa miná amana faqa miná áuqu faqa máridanoo. Miqí qufanoo Yísufa qímannimínau. Dóo Sisaana áuqu minása ákara rínoo márínara mináindi uqanna máridanoo dóo narí aináina dóo narí ámiaqa amisée quandáfiqa Ánutuna aináina dóo miná faqa narí ámiaqa. ²² Miqí qufaqa misá tautúmaseeqa mi-ufána óosanara randásee quqásee fiqau.

Kúqiranakiqari fíndifuanninanara iraqau.

(Mareekoo 12:18-27; Ruka 20:27-40)

²³ Mi-faasaaná Sadikai ámaana ufa írimarusa aniréeqa Yísuna irámmiriqau. Misá maaqí qímasee qímarusa. Faiqí kúqidanoo sía minakíqari fíndifidanoo, ákundamásaafanoo dóo minakí taikáidanoo. Sadikai ámaana ufa írimarusa miqíqa márúnara maaqí qímasee Yísuna irámmiriqau. ²⁴ Óo maasá uqannífiqara fasiqa. Mooseefa maaqí qímasee faiqíara ákara rinau. Faiqí moó fannoo faiqi sía máqarai kúqinanoo miná ákaqa fannoo miná ánaqa máraannoo. Maraséenoo minása faiqi maqasáinafa fíndifinoo indaarúqaa ákoona qumíasana maraséenoo miná maqa máaqaki fúannoo. Mooseefa miqímmasee maasára ákara rúmaqoona máridanoo anée minára írínaqa maasá moo úfa aní qímamianaura. ²⁵ Faiqí moó fannoo qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée faiqi námu maqasoofanoo indaarúqaafa innooqáfinoo ánaaseesaa amundásoofanoo sía faiqi máqarai kúqinau. Kuqufufanoo miná ánaaqianaafa mi-anaaseená kai kafa máranau. ²⁶ Mifá faqa mi-anaaseená maraséenoo sía faiqi máqarai

kúqinau. Kuqufufanoo misá nínaaqianaafa mi-anaaseená kai maraséenoo sía faiqi máqarai kúqinau. Miqí kai ínoo fífiufanoo faiqí qísauku dínna aiqáma taikásee dínna óonu qaara maraséenoo mi-anaaseenásaa sía faiqí máqarai kúqiquau. ²⁷ Kúqufanoo mi-anaaseefá faqa kúqinau. ²⁸ Aiqáma fasiqa ánaasee kúqiranakiqari fíndifira aukua fíndifífanoo mi-fasiqáusa faqa mi-anaaseefá faqa fíndifínanoo yána ánaaqee máriannoo fee. Qísauku dínna taikásee dínna óonu qaara marasée mi-anaaseená mároosa máriqau. Yána ánaaqee mi-anaaseefá máriannoo fee.

²⁹ Yísufa mi-ufána iriséenoo níqidanoo qímanniminau. Ínnee Sadikai ámaana ufa írimariasa áaqee máriafanoo. Ínnee óoqeenáa tamummaqarasa ákarakinaa ufa faqa Ánutuna afeeka faqa sía irisáidaqa áaqee máriafanoo. ³⁰ Aiqáma fíndififandínna áukuana fíndifiqa faiqí afaaqa faqa ánaasee afaaqa faqa taikáannoo aiqámaqara amanamana kai qangiroorá foora kai afeeka márifaranoo. Qangiroouqa sía faiqí faqa anaasee faqara foora márifaranoo mookírausa idaaqírausa máridaqa faiqí ánaasee kuqufíqa innaarúnai óorureeqa qangiroorá foora máfiqa sía amana narí maree narí maree ifáranoo.

(Óoqai Abarahaafa faqa Isakeefa faqa Yakooboofa faqa maa-maqánasaa máru kamuqoo Ánutuna ufamau fímarunara Ánutufa naríaraa minamúsara Ánutusée qinau. Minamúsa kuqufíqa fíndifiqa dóo Ánutuna faqa innaarúnnaí óoru máriqau. Innaarúnnaí Ánutuna faqa kísaaqasaa márikufanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa moó fannoo Ánutuna ufa minamúsara quná iriséenoo ákara rínoo qinau. Qinée minamúsa Ánutusa máridaqqe qinau.)

³¹ Yísufa mi-tamummaqarána áufakiana iriséenoo Sadikai ámaana ufa qímariasa kaifáa maaqí qímaseenoo qímannimino qinau. Ínnee áaqamasee kúqiranakiqari sía fíndifiraree qiasa. Minára Ánutufa ínni qímannimiqoona sía fee ínnee mi-akarána ásaana rída fee. ³² Mifá kuqufusá fíndifi miná faqa márianara maaqí qinau. Qinée Abarahaana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misá Ánutusa qinée márunausa máridaqa. Ánutufa sía óoqai misá maaqóo máru kamuqoo misá Ánutusa máriafannaqqe qinau. Óoqai kuqufusá dóo fíndifíqa Ánutuna faqa maqqe márianara mi-ufana misá Ánutusa márunausa máridaqqe qinau. Minára Abarahaana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa sía misára kúqíqa máriaafoo qiaqa. Káqi Ánutuna faqa innaarúnnaí máridammiafoo qiaqa. Ánutufa sía kúqírausa Ánutufa máridanoo. Káqi máriasa misá Ánutufa máridanoo. Ínnee minára sía fee ásaana rúmasee írída fee.

³³ Minára faiqí moómoosa iriséeqa mi-ufánara ánoona ufa fee qímasoofanoo náaquqanau.

Aiqáma sándufakiqari úriqarara sándufa kooroo inau.

(Mareekoo 12:28-34; Ruka 10:25-28)

³⁴ Yísufa Sadikai ámaana ufa írimarusa ufa arusoofaqa Farisai ámaana ufa írimarusa minára iriséeqa minára ufa súquseeqa aniréeqa Yísuna irámmirianee qiqau. ³⁵ Misákiqari sándufa óosana írimaru fasiqafa aniréenoo Yísuna amanammásee qáfaanee qímasee ufa quqánau. ³⁶ Faiqí uqannífiqqe márianna fasiqafa, Mooseena sándufa óosana óosana máridanoo. Nána sándufafée aiqáma sándufa narusée úrinaaqaránoo máridanoo fee.

³⁷ Yísufa iriséenoo qinau. Úriqarara ufa maaqáamminoo máridanoo. Ínni faakána Ánutufa ínnee minára ínneeqa nímuqusa nimana irirana múdukannoo minára nídinaqa minára ruaqa. ³⁸ Mi-ufáfa aiqámufausa úrinaaqaránoo máridanoo. ³⁹ Miná ánaaqiana miná fooqáafa maaqímmino máridanoo. Ínnee ínneeqa nipatasaa ámiqimmásee rakísidaqa rímariafanoo dóo ínnee miqí kai íqa niqóónausara faqa rakísidaqa ruaqanani. ⁴⁰ Mi-ufaqqandásaa aiqáma ufa óosana óosana mi-qandásaa mundídano. Óoqai Mooseena sándufa faqa Ánutuna tamummáqarasa ufa faqa mi-qandásaa faakána fooqáafa máridanoo mi-qandásaa mundínoo máridanoo.

Ásauku mundírafa Dafidina áti márúnara qímanniminau.
(Mareekoo 12:35-37; Ruka 20:41-44)

⁴¹ Farisai ámaana ufa írimarusa miqóo súqiqa márufanoo, Yísufa misá níkaaqa maa-ufána qinau. ⁴² Óoqai ásauku mundíranara ínnee minára nánee fee qída fee. Yána áti fee qídee. Miqí qímasoofaqa misá qiqau. ⁴³ Dafidina áti fee qídaqa qufanoo Yísufa iriséenoo quandáfinoo misá qímannimino qinau. Ínnee kúqaa Dafidinara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímariafanoo Ánutuna maraquna fannoo Dafidina áakufufanoo maaqí qímasee ákara rinau.

⁴⁴ Ánutufa maaqí qímasee qiní karaambáiqqa qímaminau. Anée qiní Ánutusa qísauku uqannai qiní daaqá óoqumarifi márínaqa qinée aní namuqáauqa náru taikáseeqa aní áramandunna quqásaanana mária. Miqí qímasee Dafidifa ákara rinau.

⁴⁵ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kaifáa maaqí qímasee irámmirinau, Dafidifa Ánutuna ásauku mundíranara qiní karaambáiqqa fee qunára náqimmásee ásauku mundírafa moodáanaki Dafidina karaambáiqqa faqa miná áti faqa máriannoo. Dafidifa andeeqáidanoo fee ínnee fee andeeqáidaqee aiqámaqara ínnee andeeqáidee. ⁴⁶ Yísufa mi-ufána qímannimufaqa sía mi-ufána áti ráqeeqee narí qímamiqau. Miqóoqari nisaurúsee sía kaifáa moo úfa Yísunara irámmiriqau.

23

Mooseena sándufa akoofásauqa mandóosanara eeráiriaqee qinau.
(Mareekoo 12:38-39; Ruka 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Miqí qukári Yísufa narí faiqí námufaqa faiqí ánaasee moómoo faqa maaqí qímasee qímanniminau. ²⁻³ Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa qímannimiranara qutáaqamánimaqaraura márida. Ínnee minára misá ufa ámiqimandee iriséeqa mi-maú kai andeeqásee fídaqa misá iandée kai sía iaqa. Misá nóoqiari faiqí ánaasee aaná quqannífiqaidaqa quandáfi moomáu fímariana mi-maú ínnee sía fuaqa. ⁴ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misá amusúfa moómoo firaa qumaarara fooqíara árapeeda arúeeqeenoo faiqí ánaasee nímidanoo náriara sía káqikaqóo nári nísauku amukannoo dadaaqídaqa misá iandée ínnee sía miqí iaqa.

(Mi-aukuanná Isaraee máqannaasa Mooseena sándufamau fídaqa qísaaqamara foora ususéeqa minakí Mooseena sándufa papiqasáa ákara rúmasee úmmauruara foora ususée nuqée ímariqau. Náriqa qamunna átisaa faqa fáakasaa peepéenaana áuquandee másee usúqiraura nímariaqau. Káqiqaese faqa aiqámausa faqa miqímandee nímariaqau. Farisai ámaana ufa qímarusa firaatiá áuqusee qíqafaqee qímasee qísaaqamasaa faqa qamunnasaa faqa firaatiá áuqu úqiraura nímariaqau. Miqí marúnara Yísufa maaqí qímasee níqinoo qinau.)

⁵ Misá faiqí aiqámausa nífusaa aiqáma ainaina áuqaidanoo fífau tasimiramándaida áuqaidaqa. Qísaaqama firaana ususée Mooseena sándufa ákara minakí usuqírausa nídaqa qamunna kísaaqamáseeqa faiqí nífusaa tasimiramándaida fídaqa. ⁶ Faiqí qoomáqa sakasée náidaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá ámiqira qóo kai óoqu marifídaqa náidaqa. Amaana máqaki faqa ámiqira qóo kai faiqí nífusaa óoqu máridaqa faiqí ánaasee qíqafaqee qímasee miqímmidaqa. ⁷ Faiqí ánaasee súqidaqa makéeti marúnakina narí ánuafaqa uqéera qáfeeqa, Óo maasá faiqí firaafá anée fee ánidanee miqí qufanoo narí fífau sumoo súmmidanoo. Misá aatáta fídaqa maqúsa máqusa nímarufaqa faiqí misá níndafeeqa, óo maasá ufasaa rakísirafa misá miqí qunára káaqa nídufaqa asasámmidaqa. Misá iandée ínnee sía miqí iaqa. ⁸ Faiqí ánaasee ínriara maasá uqannífiqara fasiqa fee qífaqa qáoo qímasee qiaqa. Ínnisaimbaqa amanamana kái máridee qiaqa óoreeqárausa níkaqaafasaa kai máridee qiaqa. Ánutufa kai ínnisaimbaqa uqannífiqara fasiqa máridanoo fee qiaqa. ⁹ Miqí kai íqa sía maqásaaqaraasara qíkoo fee qímasee nímandaaqa. Innaarúnai Ánutunara

ínnisaimbaqa aiqámausa qíkoo fée kai qiaqa. Miqíqa ínnee amanaiká kaimmifáranoo. ¹⁰ Ínni saimbaqaki sía moonára karaambáiqaee qiaqa minára minnísaaqa. Ínni karaambáiqa moodáa Ánutuna ásauku mundírafa mifá kai máridanoo. ¹¹ Moó fannoo ínniki úriqararafa márinafa narí kai eedóo qímaseenoo misá dadaaqíra aináinira fasiqa máriannoo. ¹² Faiqí ánaasee náriara úriqararausee qímariasa Ánutufa misá farindámaki sámuriqa nisauríranaki quqáannoo. Faiqí ánaasee naríara órudupirausee qímariasa misá faakánaikamannimaqaannoo.

Mooseena sándufa akoofásauqa aaraikíra ufa óosanara níqinau.

(Mareekoo 12:40; Ruka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Yísufa kaifáa misá qímanniminoos qináu. Ínnee Farisai ámaana ufa qímariasa faqa ínnee Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni nárirafa firaafá márinara qinée óonumafi írifa qimudáoo qídaqa. Ínnee faiqí amaana ufa qímannimisaidaqa maqándanai ínneeqa káqi úmmuari máriasa. Faiqí ánaasee akaqáusa innaarúna ququsaki kéeqarariafaqa ínnee rafáaqafunnimaqaida ínnee faqa sía keeqéefaranoo. ¹⁴ (-)

¹⁵ Ínni nárirana firaafá márinara minára qinée firaafá qimudáoo qídaqa. Ínnee amaana úfa qímannimisaidaqa maqándanai mandáinaina óosana óosana máree maríana. Ínnee mandóosana máree maríasa. Ínnee maqúsa máqusa faiqíara randáidaqa ínni ufa írifaqainnana miná paqúrimásee ínneeqa ufa óosana qímamisai fanoo írinoo mi-fasiqána mandóosana ínni mandóosana úraqaranoo máridanoo.

¹⁶ Nífu dimbárausa maasá aaná quqannífiqaee márunausee qímasee ínnee faqa nífu dimbárausa kai máriafanoo. Ínni nárirana firaafá márinara ínniara firaafá qimudáoo qídaqa. Ínnee maaqí qímasee áaqamásee qímariasa. Faiqí moó fannoo narí amana Yeerusaree ámaana máqasaa qímasee aqiqámasee moo áinaina áuqararee qínafa mifá fífau ufa fee qímasee, síamma áuqaannoo. Ínnee minára áaqee maríafanoo. Faiqí moó fannoo narí amana amaana máqaki kóora márinanaki aqiqámasee moo áinaina áuqararee qínafa kóora úriqarara ainaina márifaaqaee qímasee káqi áuqaannoo, sía minnísaaannoo. Minára faqa ínnee áaqee foo qímariasa. ¹⁷ Ínnee nífu qimbárausa máridaqa fúrufari máriafanoo. Ínnee amaana máqakinaa kóorara úriqarara ainainee qímariafa áaqee máriafanoo. Kóora fee amaana máqa fee úriqararafa máridanoo fee. Amaana maqa náaquqara amaana máqa márinara fífau kóora minakí máriafa náaquqarafa máridanoo. Anée amaana máqasaa qímasee aneenná amana aqiqáinafa káqi áuqa náaquqarafa amaana máqa máridanoo. ¹⁸ Ínnee kaifáa maaqí qímasee áaqamásee qímariasa. Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qaindásaa qímasee narí amana aqiqámasee moo áinainara áuqararee qínafa káqi fífau dapi qaindá fee qímasee sía áuqaannoo. Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qaindásaa quqéemarinanaki narí amana aqiqámasee moo áinaina áuqararee qínafa kúqaa mi-ainainná áuqaannoo. Ínnee miqí qídaqa áaqee máriafanoo. ¹⁹ Ínnee nífu dimbárausa náaqoo nífu fúrufariraua miqí qímariafanoo. Qiní ufa írifaqa. Nána ainainee úriqararafa máridanoo fee qaindá fee minásaa Ánutuna ámianinna ainaina quqéemaria fee úriqararafa máridanoo fee. Ínnee qaindásaa Ánutuna ámida quqéee marí ainainara úriqarara fee qímariana áaqee máriafanoo. Qaindá náaquqara ainaina márinara minásaa quqéee marí ainainafa faqa náaquqaidanoo. Minára qaindá úriqararafa máridanoo. Anée amaana máqakinaa qaindasaa aneenná amana aqiqámasee moo áinaina áuqararee qínanoo mifá kúqaa aní afaqa rumbáaannoo. Ínnee áaqaida sía rumbáidanoo fee qímariafanoo. ²⁰ Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qaindasaa narí amana aqiqáinafa sía fífau qaindára kai qídanoo. Aiqáma ainaina qaindásaa márinanara faqa minára faqa qídanoo. ²¹ Faiqí moó fannoo Yeerusaree amaana máqaki narí amana aqiqáinafa sía fífau amaana máqara kaifáa qídanoo. Mi-amaana maqánaki máriafa Ánutunara faqa qídanoo. ²² Faiqí moó fannoo innaarúnai narí amana aqiqéemarinafa sía innaarúnaira kai qídanoo. Ánutuna maqusa máridanoo. Miqóo Ánutufa karaambáiqa qaarí ufíqiraqoo óoqu marifi

máridanoo náaquqara maqusa máridanoo, sía fífau maqusa Ánutufa narí mári maqusafa máridanoo.

²³ Ínnee Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa ínni Ánutufa nárirana firaanára qinée qimudáoo qímannimaqaidaqa. Ínnee faiqí ánaasee uqannífiqaidaqa kafáa quandáfi maqándanai máreemariasa. Ínnee ínneeqa qáfuqakinaana óosana óosana adiafaaira ainaina, káqikaa fífau ainaina maqee maqee raíneeqee áti Ánutuna ámimariasa, ínnee mi-kaqikaa ainainnára fífau múnari mínarida, firaa ainaina Mooseena sándufakinaa ánoona ainaina ínnee minnísaidaqa. Andeeqára óosanara faqa faiqí ánaaseera nímudao qíra óosana faqa ánoona ufa kai qíra óosanara faqa mi-firaa akooqooqaraa ainainnána ínnee minnísaidaqa. Ínnee mi-firaa ainainnatia námufaqa íaqaana, káqikaa ainaina námufaqa íaqaana. ²⁴ Ínnee nífu dimbárausa nísauku qumáree aaná uqannífiqaidee qímariasa, ínnee faqa nífu dimbárausa máriafanoo. Ínnee káqikaa fífau ainainara fífau múnari mínaridaqa nammariki núnuka fooqáafa máriafaqa náandoo qímasee mara áquseeqa kaifáa quandáfifaqa firaa ainaina akooqóo ainaina qóosara foora firaa aandau tia sía írirai káqi nambíqee máriasa.

²⁵ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni Ánutuna nárirana firaafá máriafaqa minára qinée ínniara qimudáoo qídaqa. Inní márirana káafara foora máridanoo, ínnee káafara foora adisáa kai findaukárausa aunduráki madaapeé úsirausa máriafanoo. Ínnee faiqí náriranannai misá aináina máree máriafanoo. Ínnee ínneeqa fanandíranannai minánnai ínneeqara káaqa moómoo ainaina afaqá úsimárianara ínni naunduráki madaapeé úsirausa máriafanoo. ²⁶ Farisai ámaana ufa qímariasa nífu dimbárausa kai máriafanoo. Ínnee náaree káafa aunduráira foora findaukámasee máriaqaana. Miqí qímasaifaqau aiqáma káafa aundurá faqa adisáa faqa findaukárausa máriaqaana. Ínnee sía miqíafaqa.

²⁷ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni nárirana firaafá máriafaqa qinée ínniara qimudáoo qídaqa. Ínnee faiqí madikará fooqána máriafanoo aunírira saqariara fooqána apatasáa ámiqira qumisa akusaafaqá faiqí misá miná qáfamásee bóo ámiqira fee qídaqa. Ínnee miqí máriafanoo faiqí nífusaa ámiqirausa máriafanoo ínni naundurá madikakí faiqí putaaínoo nímudaani fannoo mandáikinoo máridanoo, kudi makírana óosana óosana ínniki máridanoo. ²⁸ Ínnee miqírausa máriafaqa faiqí ínni níqafamásee maasáuqa andeeqárausa máridammiafoo qídaqa ínneeqa naundurái sía qáfee máriafanoo, naunduráki putaaínoo máridanoo, maqándanai máree maría óosana faqa ufa rukíarana óosana faqa dóo áfai ráqaramminoo máridanoo.

Mooseena sándufa akoofásauqa náruaninnanara koorooinau.

(Ruka 11:47-51)

²⁹ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa papiqa ákara rímariasa faqa ínni nárirana firaafá máridanoo minára qinée ínniara qimudáoo qídaqa. Ínni nikeekú nikaakú nísaiifaqausa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa narusée níkundaqau. Kaifáa ínnee misá faiqi námu quandáfifaqa misá madikámaqoosa rukíseeqa qumisá qumáree saqárisaa fee óonisaa fee maqee maqee akusée ámiqimariafanoo. Ínnee ákidaqa maaqí qímasee qímariafanoo. ³⁰ Maasá qikeekú qikaakú máru aukwana máridaqa sía maasá tamummáqara fasiqa náruafanaiqini misá fidíka sía máriqini. ³¹ Óo ínnee miqí qídaqa ínneeqa nikeekú nikaakú Ánutuna tamummáqara faiqi náriusa misá faiqinámu máridee qímariafanoo. ³² Dóo amaná, ínneeqa nikeekú nikaakú naanna raaqanáni. Misá mároo mandáinaina ínnee firaanáikammásaaqanáni. ³³ Ínnee sakáni faiqi námu máriafanoo ukadiqa faiqi námu máriafanoo Ánutufa ínni idáki áqiraree qinoo. Ínnee náqi fee másee umbáqaki fífáree. Sía amana miqífaranoo. ³⁴⁻³⁵ Yísufa kafáa Farisai ámaana ufa qímarusa qímanniminau. Qinée tamummáqara fásiqauqa faqa Ánutuna ufa írimariasa faqa Ánutuna ufa uqannífiqemariasa faqa qinée márunannai máriasa ínnee iannai niqqaanáura. Ínnee misá

níndafamáseeqa akaqáusa aunírira saqarisaa nárifaranoo. Akaqáusa ínnée ínni amaana máqaki ráitasaa qáinna ateeásaida rumbéeqoo sámunnannai nitaufakaaqá náriísaiifanoo fidíka radíqinoo qúmuannoo. Akaqáusa maqúsa maqusa nífaqasaiifaqa sandéefaranoo misá fidíka faqa ínni níkeekú nikaakú nárusa misá fidíka faqa ínniki márianifeera, óoqai indaarú Abeerana fidíka fífau káqinni adíanau. Miqóoqari ánidanoo moómoosa fidíka fífauusaqa adíanoo aní ifanoo Seekariaafa Barakiana ámaaku Yeerusaree ámaana máqaki Ánutuna náaquqara oosirana dínni márufanoo dínni qaindá márufanoo, miqambaanná fífau arusoofanoo kúqináu. Mi-kamusaqá fidíka moómoo fífau adíanoo máriganoo. ³⁶ Mi-fidikáfa ínniki kai máriannoo ínni níkeekú nikaakú nísaifaqausa misá máru kamuqoo numóo fífau faiqí náriu númoofa ínnée maa-kamu saqá máriasaki mi-numoofá ínniki quumaara rámafuanoo.

Yísufa Yeerusaree máqannaasara ámuqusímarináu.
(*Ruka 13:34-35*)

³⁷ Óo Yeerusaree Yeerusaree firaa maqusa aníki máriasa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa nárusa máriafanoo. Ánutufa faiqí faiqí níqiqoosa óoni sáamu nárimarusa. Moómoo kari sía ásaanarida qinée kookooránara fooqíara qíqoosa qairísee Yeerusa-reenní faiqí námú máfi sákaanee rúnaqa misá rukíee máriasa. ³⁸ Dóo miná ákiaqara kásooqaqee ínniqa maqusa faqa amaana máqa faqa sía faiqí mári maqa maaqafa naakundú maqa maaqafa máriannoo. ³⁹ Ínnée qiní ufa íriaqa. Dóo sía kafáa qiní qíqafeefaranoo. Ínnée náaru kásooqaqee qiníara, Óo ámiqirafa Ánutunakinaafa maasáki qúmidanoo fee qifaranoo. Mi-akuanná kai kafáa ínnée qiní qíqafeefaranoo.

24

Yísufa Yeerusaree ámaana maqa rapée íaninnanara qímannimináu.
(*Mareekoo 13:1-2; Ruka 21:5-6*)

¹ Yísufa Yeerusareenni náaquqara amaana maqakiqari ráudamáku fanoo moosáa fímarufaqa miná faiqí námú Yeerusaree ámaana maqa óoni maqa minakínaa ámiqira usakara usakáqoona óosana óosana uqafíqee máriqau. ² Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo qímannimináu. Ínnée maa-oonínannai afeeka usakara usakáqoona qáfai-dee, ínnée qiní ufa íriaqa. Káqikaaqoo sía uqanna maa-ooniuqá áaku aaku írafa maqee márindee íannoo sía moodáa káqi máriannoo aiqáma qumbaquí áquseefaranoo. Miqí qímasee quqásee moosáa nífiqee fináu.

Kásooqaqee kambíqaaninna deedeepa óosanara qímannimináu.
(*Mareekoo 13:3-13; Ruka 21:7-19*)

³ Yísufa Oorifa áaqanasaa óoru óoqu márífufaqa miná faiqí námú óorureeqa naríaraa márufaqa óoru irámmiriqau. Anée fáasai amaana máqara qíannana yáiree fee miqíannoo fee. Maasá anée qúmira aukuaana nána ainainee qáfamásee fee óo Yísufa qúmira aukuaana dóo adeedí réenoo fee qianáuree. Maasá maa-akuanná náqi fee ínaqee maasá miqóo qáfee fee máqá márúnna aukuanáfa taikáannoo fee qianáuree.

⁴⁻⁵ Yísufa iriséenoo maaqí qímasee qímannimináu. Ínnée ruffíaaqa moó fannoo únna ufa ínni qímannimisee káqi runna mara quqáani. Moómoosa aniréeqa únna qímasee maasá ásauku mundírausa márídee qifáranoo. Faiqí ánaasee moómoosa misá ufa iriséeqa eedóo qímaseeqa fífauqa rarisámeeqee káqitinai ubeekeefáranoo. ⁶ Ínnée níanaindaraa rakira ufa írifaranoo adeedí ráinnaqoo rákirana tutuqírana ínnée írifaranoo. Mi-ufána iriséeqa síamma qiníara qúmira aukuaana dóo áiqarée foo qiaqa. Rákirafa kúqaa maqúsa maqusa kambíaanifeera qídaqa. Maa-marira aukuanáfa sía dauní taikáannoo káqikaaqóo kísaaqasaa máriannoo. ⁷ Maqúsa maqusa firaa maqusa faqa káqikaa maqusa faqa fíndifinaqa narári narári ífaránnoo. Maqúsa maqúsa aandaróo náruannoo maqúsa maqúsa maqá kásiannoo. ⁸ Mi-ainaináusa mandáukuana óorisaa kai máriannoo kásooqaqee firaafá máriannoo.

⁹ Miná ánaaqiana faiqí ánaasee maqúsa maqúsa ínniara Yísuna faiqi námu fee qímasaida fídiqaamannimaqeeffaranoo. Aiqáma maa-maqa maaqánaki máriasa ínni nídafirana nimiséé ínni kuqánnarifaranoo. ¹⁰ Moómoosa miná qáfamásee ruffasee qiní Yísusaki máriasa quqásee minníseefaranoo. Moómoosa narí ueeqée narí ueeqée qifáranoo narí ákooqee narí ákooqee ifáranoo. ¹¹ Faiqí moómoo misá naríara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímariasa misá fíndifíqa faiqí ánaasee qumáreeqee káqitinai ubeekeffaranoo. ¹² Aiqáma ainaina qúmuarirana óosana óosana deedeépirana óosana óosana kambíqafinoo qumbiqéenoo maqa máaqa amana kai máriannoo. Miqí kai inoo moómoosa naríara naríara ámuqusirana minníseeqa quandáfinaqa nari ueeqée narí ueeqée ifáranoo. ¹³ Yáfa uqannee narí ákoona faiqi uqanna mi-manda aukuaná aiqáma ainaina kambíqainanaki fínnaaqara máseenoo fífí ínanoo taikára kooqi uqanna raqúramisáinafa miná ákoofa Ánutufa qumáreeqeenoo asumu máriranaki quqáannoo. ¹⁴ Maa-amiqira fasaasa ufána qiní innaarúna ququsa ufa maqúsa maqusa faiqí ánaasee aiqáma qímannimisaifaqa misá aiqáma irisáifanoo mi-kamúqoo taikára aukuaana ánianoo.

Káaqa fídiqaa ímari mandá ainainara Yeerusaree ámaana máqaki kambíqaaninnanara aaquqímannimaqanau.

(Mareekoo 13:14-23; Ruka 21:20-24)

¹⁵⁻¹⁶ Misá káaqa fídiqaa ímaria mandá ainaina qumáreeqeeqa Yeerusaree náaquqara amaana maqakina quqásaiifaqa Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Danieerafa mifá minára ákara rinau. Ínnee miná ásaana rúmasee ámiqimmásee íriaqa. Misá mi-mandainainná quqásaiifaqa ínnee Yuda máqa máqaki máriasa quqásee sandá-maqaraasamásee áaqana aaqana daráaniaqa. ¹⁷ Faiqí maqúsasaa máriasa sía nári máqaki kéeqafinaqa nári aináina máreeffaranoo náriara kai quqásee sandéefaranoo. ¹⁸ Áfuqaki máriasa sía nári uqáinara randásee máraaqa. Káqi quqásee sandáaqa. ¹⁹ Nímuaqu uqáfaqa anaaseeuqa faiqi ánaaqi faqaasa faqa misá mi-aukuanná mandáikammifáranoo. Náqimmasee ámiqimmásee sandéefaree. ²⁰ Ínnee maaqí qímasee innaaru qiaqa. Óo Ánutufa sía mi-sandara aukuanáfa amaanasáa kambíqaani. Aaku áukuana faqa sía kambíqaani. ²¹ Yísufa mi-aukuannára qímanniminoo qinau. Mi-manda aukuanáfa áninna aukuaana aupúrarana inaakufa kambíqaannoo. Óoqai aupúrara aukuaana faqa kásooqaqee aupúrara aukuaana faqa sía mi-manda aupurarána amana máriannoo, óoreeqánoo máriannoo mifá úriqaránoo firaaqóo rafáaqafusee máriannoo. ²² Dóo Ánutufa mi-manda aupurara aukuaná dóo qúsa máriannoo fee qinau. Sía qusáikinanoo faiqí ánaasee sía amana káqi márifara, aiqáma kúqifara. Ánutufa narí qútaaqamaqosara narí ufamau fímariasara írinoo, misá sía kúquaqeera qúsa kamu rámannisaannoo.

²³ Mi-aukuanná faiqí moó fannoo ínniara maí qáfaaqa Ánutuna ásauku mundírafa miqínni mari mirínni mari fee qínana síamma íriaqa, miná únnaqiannoo. ²⁴ Mi-aukuanná únna nísauku mundirausa faqa únnaqi maría tamummaqira fasiqausa faqa moómoo kambíqeeffaranoo. Misáuqaindi áninna aukuaana misá qaini qáiniqira ainaina mookíra ainaina náaquqara ainaina áuqamásee uqannífiqasainaqa Ánutuna qutáaqamásee miná ufamáu fímariasa níkaru qímasaana qiníndi kiaqeera miqíffaranoo. ²⁵ Yísufa mi-aukuannára mi-unna fasiqúsara maaqí qímasee narí faiqi námu qímanniminou. Ínnee mi-aukuannára óonumafi íriaqa, eeráiriaqa ruffaaqa. Dóo maqee kámu dóo kooroománnimaqaunnana íriaqa.

²⁶ Faiqí moó fannoo maaqí qímaseenoo aní qímaminoo. Ásauku mundírafa aadána máqusa máridanoo, qínana síamma óonu qáfaaqa mínnimasaaqa, únna qídanoo. Faiqí moó fannoo ásauku mundírafa maaqóo kukéeqanoo mári ifoo qínana sía uqanna óonu qáfa. Anée minára únna qiifoo qia. ²⁷ Qinée faiqí nímaaku sía kukéeqasee qúmuanaura. Aakuasáara foora aiqámai innaarúfa rakéemámaree fífaininanoo qinée faiqí nímaaku miqírafa tautúmásee kaifáa qúmuanaura, aiqáma qíqafaqeeera.

²⁸ Aandáu kúqinoo máridanoo áfundifaqa meemóonauqa sía minníseefara kúqaa uqanna dauní uqanna qumuréeqa mi-aandaúna náidaqa.

(Qiní ufa írimariasa máqusa maqusa yátinai fee márifaree sía qiníara randéefaranoo. Qinée qúmidaqa misá márifandinaqoo qeeqá kai irisée tautumasee akooqóo qumurée misá uqéeraanaura.)

Faiqí nímaaku innaarúnaindari qúmuaninnanara qimanniminau.

(Mareekoo 13:24-27; Ruka 21:25-28)

²⁹ Nimoosau maasáu ira áukuana mi-aukuanná taikásainanoo súani qimbáfinanoo asukuna áruannoo. Quqoona faqa asukuna aruamaqáannoo. Fásau aiqáma innaarúnaindari kakasámmifaranoo. Fásau faqa quqoona faqa máruqoo óoqeenáa márirafa rapikamáfuannoo. ³⁰ Mi-kamú qóo qinée qúmuanna kari innaarúnai moo kúra ainaina uqannífiqara ainaina quqásaanaqa miná náaree qáfaiqa qúmuanaura. Faiqí ánaasee aiqáma maqásaa fasiqa anaasee aiqáma qáfamáseeqa nisaurúsee ikífaafau qímarifaranoo. Mi-karí qinée asuruki qeeqá káaqa qárananamu faqa qeeqá afeeka firaaná faqa qúmuanauqa faiqí ánaasee maqúsa maqusa aiqáma qiní qíqafamásee qiníara ruffíasee ikíraqeefaranoo. ³¹ Mi-karí qinée ukeena firaa qóo fuaqánaqa qiní qangiroouqa daráanifara, aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasása qiní qíku qísauku qinée qutáaqama nímaqaafanausa súqeeqeeqa moodáa saqa qinée márianannai súqu quqéefaranoo.

Saqári amanee ámmuni quandára ufa.

(Mareekoo 13:28-31; Ruka 21:29-33)

³² Yísufa kaifáa minára qimanniminoo qinau. Ínnee faafísa ámmuni márina qáfaaqa sía káqinni ámmunidanoo, narí áukuana nárana áukuana ámmunidanoo. ³³ Aiqáma ainaina qinée qimannimiqaunandee faafísa fooqáafa aiqáma ainaina kambíqainaqa dóo qinée kaifáa qúmira áukuana adeedí áfaisaammifoo qiaqa. ³⁴ Maqee mária fasiqa anaaseesá akaqáusa káqi márídaqa aiqáma ainaina qinée qimannimifannandée kai ínoo kambíqaannoo. ³⁵ Innaarúna faqa innaarúnakinaa ainaina faqa maqá faqa maqásaaqaraa ainaina faqa aiqáma taikáfuannoo. Qiní dóokinaafa sía taikárana amana náaru náaru ánoona uqanna máriannoo miqí kaimminoo máriannoo.

Sía moó fannoo mifá qúmuaninna faasaanara íridanoo.

(Mareekoo 13:32-37; Ruka 17:26-30, 34-36)

³⁶ Qinée qúmira áukuane qinée qúmira fáasaanee sía uqanna faiqí moó fannoo írimariafanoo. Innaarúnai qangiroouqa faqa Ánutuna ámaaku qinée faqa síamma íridaqa, qiní qíkoofa narí kaimma qinée qúmira aukuanara íridanoo. ³⁷ Qinée faiqí nímaaku qúmira aukuanana Nooana áukuana fooqáasa márianaura. ³⁸ Nammári sámua nárana ataufakái miná maaríqoo faiqí ánaasee qoomáqandauru úqi máríqau. Miqída faiqí ánaasee narámundée narámundée idá máríqau. Misá miqímmámaree fubaqa Nooana firaa sipaki kéeqeemaru faasaana misá miqíkaimmímariqau. ³⁹ Misá mána mána ídaqa ámiqi ámiqídaqa márufanoo nammári radíqinoo óoqi misá fatíkaneenoo óoqufinau. Qinée qúmuanna aukuanana miqímmifáranoo. Mána mána ímarifaqa káqi qinée tautúmánnimaqaanaura. ⁴⁰ Mi-karí moodáa afuqaki qaara fasiqa aináinimarifaranoo qinée tautúmmannimaqasee moó qumáree innaarúnai óoru fúanaura moó quqásaanáura. ⁴¹ Qaara anaasee saná qaindi rímáriafaqa qinée tautúmmánnimaqasee moó qumáree innaarúnai ooru fúanaura moó quqásaanaura. ⁴² Minára qinée ínni qimannimidaqa. Deedaqída máriaqa. Sía káqi máriaqa. Qinée ínni karaambáiqqa qúmira aukuanara sía írimariafanoo. Minára ínnee deedaqiaqéera qídaqa. ⁴³ Úmmuari mari fasiqafa máaqa kooqi atúaseenoo aináina úmmuaramámmaree fídanoo. Máaqa ákoofa mifá úmmuarira aukuanana iriséenoofau rakísini. Sía irisáifanoo tautúmmamaqasee dóo úmmuaramámmaree fífinoo. ⁴⁴ Ínnee minára iriséeqa rakísida máriaqa. Ínnee qiníara faiqí nímaaku sía qúmirammifoo qímasee mánoo manaa ímarifaqa qinée tautúmásee qúmuanaura.

*Andeeqásee aináinasaa rakísirafa fasiqanara quandára ufa.
(Ruka 12:41-48)*

⁴⁵ Aináini máriasasaa rakísirafa ámiqira fasiqa óosana maaqímminoo máridanoo. Miná firaafá minára qinoo. Anée qiní aináinira faiqiuqasaa rakísida nárana ainaina andeeqásee ámiqimmásee nimiséé rakísi márinqa qinée moosáa fuanáura. ⁴⁶ Mi-ainainira fasiqáusasaa rakísirafa narí firaaná ufamau andeeqásee fímarinanoo miná firaafá aní páqurinanoo sía miná áfusaa asaurúannoo asásiannoo. ⁴⁷ Íriaqa qinée ánoona qímamidaqa mi-fasiqána firaafá miná andeeqáraná qáfamáseenoo, narí aiqáma ainainasaa rakísira saika miná ámiannoo. ⁴⁸⁻⁴⁹ Aináini máriasasaa rakísirafa moo mánda fasiqa narí firaafá moosáa finanoo mifá minára sía dauní ániannoo fee qímasee narí aináinira faiqi námu sía ámiqimmásee nárana níminoo, misá nárinoo misá kaukaata qímannimaqaidanoo quandáfinanoo naríaraa qoomáqanduquseenoo faiqí akaqáusa náaramáseenoo misáuqa faqa námafínoo afeeka nammari moómoo misá saimbaqa námafídanoo fúrufaramma qáfeenoo. ⁵⁰ Miqí márinnanoo sía rakísi márinna aukuaana miná firaafá tautúmamaqaseenoo aniráma qáfeenoo arusée ateehá ateehámma áqusaannoo. ⁵¹ Mi-manda ainainira fasiqáfa qaaraikí máriasa námufaqa mandáinainaki máriannoo. Mifá miqóo misá faqa máridanoo ikífaafau qídaqa nífai riqídaqa márifaranoo. Qinée Yísusa qúmira áukuana miqímminoo máriannoo. Tautúmánnimaqaanaura.

25

Qísaukuqara taikásee mánaaqauqa misára quandára ufa.

(Yísufa máru aukuaana mánaaqauqa moó amundáraree qímasee káqi áqoonnanaikam-máqoo fasiqafa miná áqoonafa narí maqúsai káqi márufanoo mi-fasiqáfa narí akoona maqusai naríara máaqa usaká taikáseenoo narí áqoonnana maqúsai tautúmánnimaqararee qímasee óonureenoo narí ánaaqau áfiqeenoo dóo narí máaqai áfiqee finau. Misá óosana miqínnoo márúnara Yísufa iriséenoo maa-ufána qímanniminou.)

¹ Qinée qúmuanna aukuaana aniráinanoo innaarúna ququsa maaqímminoo máriannoo. Qísaukuqara taikásee mánaaqau máríqau. Misá nári rambi úqiraua maqúsasaa asukuna rakísi márufanoo amundára fasiqa ánuqafa misá faqa fira maqaki nárana náani qímasee áfeesímariqau. ²⁻³ Moodáannai qísaukunamu fúrufari marúsa márídaqa nári rambi kái uqusée márída áfeesímariqau. ⁴ Moodáannai qísaukunamu írirana faqaasa rambi faqa minakí adíee maria nammarina faqa uqusée márídaqa áfeesímariqau. ⁵ Amundára fasiqa sía dauní áni marufaqa, áfeesímarufanoo nífuki aunduarúfaqa mandáiki máríqau.

⁶ Eendá ámuqusaikufanoo faiqí moó fannoo fífi qímaseenoo qímanniminou. Dóo amundárafá áni ifoo. ⁷ Dóo deedaqiaqée qufaqa, mi-manaaqáusa fíndifufaqa qóoma quúmbeeqee rambisáa muqúrusoofanoo qanau. ⁸ Rambi nammári síaisa quandáfiqa nammári faqaasara innaaru qiqau. Maasá faqa adía qímia, maasá qóoma qimbáfifaqa nammári sía márifaqa. ⁹ Nammári faqaasa misá qáoo qímasee qiqau. Sía amana ínni adía nímiannaura ínni adía nimiséeqa maasá faqa randáanoora ínnee sandéeqa sutuáqai óonu feefauríafa. Miqí qufaqa misá eedóo qímasee sutuáqai nammáriara fiqau. ¹⁰ Misá fufanoo amundára fasiqa írirana faqaasa máruqoo aniréenoo áni misá nífiqeenoo fira maqaki kéeqau. Kéeqafufaqa misá kooqí ititáseeqa nárana néemariqau.

¹¹ Néemarufaqa fúrufari maru manaqausa aniréeqa náraqau. Óo karaambáiqau kooqí atuásainaqa maasá faqa kéeqafi naanáura. ¹² Miqí qufanoo mifá iriséenoo qímanniminou. Sía qinée ínniara írídaqa ínnee yái máriaasee, dóo sée fuaqa dóo kooqí ititáseeqa. ¹³ Yísufa mánaaqauqa kíkiqa qususéenoo narí faiqi namu qímanniminou. Ínnee sía qinée qúmira aukuanara írimariafanoo sía deedaqifoora. Minára ínni qímannimidaqa ínnee írídaqa qiníara rakísiaqa.

*Qaaramoo áinainira fasiqauqa misá quandára ufa.
(Ruka 19:11-27)*

¹⁴ Mi-ufána taikáseenoo Yísufa innaarúna ququsara moo úfa kíkíqa úsinoo qinau. Innaarúna ququsa maaqímminoo máridanoo. Aináina faqaafa moo átinaí fuani qí-maseenoo narí aináinira fasiqauqa súquseenoo úfaasu narí aináina faqa maqa máaqa faqa misásaa quqaseenoo rakísiaqee qinau. ¹⁵ Moo fásiqa narí aináinirana amana moodáannai qísauku koondaa amanee firaaná áminau. Moo fásiqa narí aináinirana amana qaaraqánda kóondaa amanee órudupirana áminau. Moo fásiqa órudupimasee narí aináinirana amana moodáa koondaa amanee amiséenoo qímanniminau. Ínnee maa-munnimmána qumáreeqa minánnai ínneeqa aináinirana uqéeraaqanani. Kásooqaqee aniráanaqa miná ánoona munnimma faqa miná áti munnimma faqa qímiannee qímasee moo sáa finau. ¹⁶ Moodáannai qísauku koondaa amanee qumároofa minánnai aiqáma ainainirana nimisáidanoo nímmarufanoo dínni qísauku amanee mi-ainainiránasaa aniranau. Moodáanakikufanoo qísukuqara amanee marasée márinau. ¹⁷ Qaara koondaa amanee mároofa miqí kai ínoo kafáa qaara faqa qaara faqa aniranau. ¹⁸ Moodáa koondaa amanee mároofa mifá síamma aináininau. Mifá madika indufúseenoo munnimma minakí quqásee kukéeqasanau sía furufarianifeera idaaqínóo márianifeera kukéeqanau.

¹⁹ Náaru kásooqaqee misá rakísirafa aniréenoo náaramáseenoo munnimma óosana óosanara irámmirinau. ²⁰ Moodáannai qísauku koondaa mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo qiní rakísirafa anée moodáannai qísauku koondaa kai qímunna. Minánnai aináinammásaaunoo dínni qísauku faqa miná áti munnimma faqa aniraifaqa dóo qísaukuqara anímmamidaqa.

²¹ Miná rakísirafa minára iriséenoo dóo qímaseenoo írinau. Iriséenoo maaqí qímasee narí aináinira fasiqa qímaminau. Óo anée ámiqira fásiqa óori runúseenana aináini márianafa andeeqára fásiqa uqanna, anée káqikaa ainainasáa faqa andeeqásee rakísimarianafa máriananoo. Minára qinée firaa ainaina aiqáma ainainasáa rakísirana anísaa kai quqáanaura. Sía anée káqi aináinira faiqifau márinna. Anée qiní faiqiara foora márinanoo. Anée faqa qinée faqa moodáanaki asasírausa márianaura.

²² Miqí qímasoofanoo qaara koondaa amanee mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo rakísirafa anée qaara amanee qímunaqa minánnai aináinammásaaunoo qaara faqa qaara fáqaikamáfifaqa, dóo anímmamíqa. ²³ Narí rakísirafa miná ufa iriséenoo qímaminau. Óo anée faqa ámiqira fasiqa óori runúsee aináini márianafa andeeqára fasiqa uqanna, anée káqikaa ainainasaa faqa andeeqásee rakísi márianafa máriananoo. Minára qinée firaa ainaina aiqáma ainainasaa rakísirana anísaa kai quqáanaura. Sía anée káqi aináinira fasiqafau márinna. Anée qiní faiqiara foora márinanoo.

²⁴ Miqí qímasoofanoo moodáa koondaa amanee mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo rakísirafa qinée aní óosana íridaqa. Káaqa anée munnimmara rímarianaqa qinée qáfamáqaunau. ²⁵ Qinée aní koondáa amaneennái aináinammásaaunoo aní munnimma fúrufariandoo qímasee minára rufíasee madika indufúseeqa minakí quqáqaunanoo máriina dóo miná kai anámiqa.

²⁶ Miná rakísirafa miná ufa iriséenoo raiqásee qímaminau. Anée mandá fasiqa uqanna máriananoo, kudi uqanna áarara márianafa máriananoo. Anée qiníara káaqa munnimmara rímariana fee qínanee. ²⁷ Anée qiní óosana miqínoo márinana anée qiní munnimma náqaa fee ifanee qiní munnimma béenaki quqáaqaana. Anée béenaki quqásainanoofau qiní munnimma faqa áti munnimma faqa márinaqau qeeqá marani. Anée madikakí kai ákundoonnanara kudi uqanna máriananoo.

²⁸ Rakísirafa miqí qímaseenoo aináinimaru fasiqa namúsa qímanniminau. Ínnee miná moodáa koondaa amanee maréeqee qísaukuqara máreemari fasiqana miná ámiaqa. ²⁹ Moó fannoo aináina uaqée ínnana moó faqa ámifanoo rairaá ínoo máriani. Aináina síainnana sía akaqá ainaina ámifara, minakí óodaa márinna miná raffa máraifanoo káqi máriani. ³⁰ Dóo maa-manda kudi fasiqána rarisámeeqeenoo mádaanai asukunakí áqusaqa. Mi-asukunánaki máridanoo ikíraqaidanoo áfai riqídanoo máriani.

Taikára faasaana ufa írira faasaana mi-ufána.

³¹ Qinée faiqí nímaaku qúmuanna kari qeeqá rakísira áfeeka namufaqa qeeqá qan-
giroo námufaqa maa-maqánasaa qúmuanaura. Qumuréeqa ufaqíra qáari ámiqira qaari
ufíqisee éekara ariranasaa óoqu marifínaqa maqásaaqaraasa ufa irisée andeeqánni-
maqánaura. ³² Qinée óoqumari fúánaqa maqúsa maqusa aiqáma súqeeqee qeeqá
dóorisaa quqásee níndafeeqa qeeqá íriranannai ínni rainánnimaqaanaura. Qinée sip-
sípasa rakísirausa fooqáasa márída. Misá sipsípa raíneeqee áaduma quqáidaqa mimmí
raíneeqee áaduma quqáidaqa. Qinée qúmuanna aukuanna qinée miqíanaura. ³³ Qinée
sipsípa fooqáasa raíneeqee qísauku uqannai quqánaura. Mimmí fooqáasa qísaaqai
raíneeqee quqánaura.

³⁴ Raínannimaqaseeqa qinée firaa karaambaiqa quandáfinaqa qísauku uqannain-
daraasa maaqí qímasee qímannimianaura. Qíní qíkoona ámaakummara máriasa ániaqa
aniréeqa áiqarée miná ámiqira ququsaki kéeqafi máriaqa. Óoqai maa-maqa maaqáfa sía
márufanoo mi-ququsána ínniara quqáqoofa máridanoo. ³⁵ Qíní dáararooqafa nárana
qímusa máriafanoo. Qíní nammáriara dídimarufaqa nammári qímusa máriafanoo.
Qinée ánaamuru fooqáasa máriafana ínnee qíní áqoondikiusa máriafanoo. ³⁶ Qinée
káqisamu máriafana ínnee qamunna qímusa máriafanoo. Qinée aurímariafana ínnee
anirée qíní qíqafee sukudaakútiqa, qímudáoo qímaqimaqééusa máriafanoo. Qinée
karafúsaki máriafana ínnee qíní úndara aniréeqa áiaaée qímaqimaqóosa máriafanoo.
Qinée minára iriséeqa ínniara Ánutuna ámiqira ququsaki fuaqée qídaqa.

³⁷ Miqí qínaqa misá qísauku uqannaindaraasa maaqí qímasee ufa qíní qímaqim-
ifaranoo. Óo karaambáiqa miná anée fee yáiree fee aní áararée márufaqee nárana
ámiqiafana. Nammáriara áidufaqa yáiree fee aní ámiqiafana. Maasá sía aní qáfaqiafana.
³⁸ Yáiree fee anée ánaamuru fooqáafa márunaqee aní áqoondikiqiafana. Yákari fee
káqisamu márunaqa qamunna aní ámiafannanara qídane. ³⁹ Yáiree fee aurímarunaqee
maasá óonu aní qáfaqiafana. Yákari fee anée karafúsaki márunaqee maasá óonu aní
qáfaqiafana. Anée qínaqa maasá írĩaqa. ⁴⁰ Qinée misá ufa iriséeqa quandáfíqa kooroo
qímannimianaura, máa qíní qíkaqaafasauqa misáki uréeqarauta ínnee misá ámiqim-
mánnimaqaidaqa qíní faqa ámiqimmaqimaqee marúsa máriafanoo minára ámiqira
ququsaki kéeqaaqera qímannimidaqa.

⁴¹ Qinée misá qímannimiseeqa quandáfinaqa qísaaqaindaraasa maaqí qímasee qí-
mannianaura. Ínnee Ánutuna áqira ufa ínnisaa márisa ínnee idáki áqufuaqa. Ánutufa
Sadannanara faqa narí mandá qangiroouqa faqa áfaannauqa faqa idá áqufuanifeera
áquqoofa máridanoo náaru náaru qéemari idafa sía qimbéemari idafa, ínnee minakí
áqufuaqa. ⁴² Qíní dáararée márufana nárana qáoo qímasee sía qímusa máriafanoo.
Qíní nammáriara dídufaqa qáoo qímasee sía qímusa máriafanoo. ⁴³ Qinée ánaamuru
fooqáasa máriafana ínnee qíní áqoondikiranara qáoo qusa máriafanoo. Qinée káqisamu
máriafana, qáoo qímasee sía qíní qamunandá qímusa máriafanoo. Qinée aurída
máriafana ínnee sía óonu qíní qíqafóosa máriafanoo.

⁴⁴ Qinée miqí qímasee misá qímannímianaqa misá quandásee maaqí qímasee qíní
qímaqimifaranoo. Óo karaambáiqa yákari fee nárana áararanóofée inau nammáriara
áidinóo fee inau. Yáiree fee ánaamuru fooqáafa márunaqee káqi samu márinee inau.
Yáiree fee aurímarinee inau. Yáiree fee anée karafúsaki márinee inau. Anée yákari fee
miqúnaqee maasá sía ámiqi ámiqiafana. Anée qínaqa maasá írĩaura. ⁴⁵ Qinée misá
ufa iriséeqa maaqí qímasee kooroommásee qímannímianaura. Máa qíní qíkaqaafasauqa
misáki uréeqarauta sía ínnee ámiqimmannimaqaidaqa qáoo qunára mi-fasannái qíní
faqa sía ámiqimmaqimaqoonara, qáoo qunára minára qinée ínniara idáki fuaqée qídaqa.
⁴⁶ Miqí qímasaina misá náaru náaru náriranaki kéeqafina márifaranoo. Andeeqée
maríasa misá náaru náaru máriranaki kéeqafi márifaranoo.

¹ Yísufa maa-ufána óosana óosana qímannimi taikáseenoo maaqí qímasee narí faiqínámu qímanniminá. ² Qaara faasaana taikáinanoo maasá Yeerusaree máqusai óoruree áinnaaqarara qóomaqa sakasée naanáura. Ánutufa maasá qifaqnáusa qikeekú qikaakú Isipa máqa máaqai márufanoo sía nárinau áinnaaqaramásee Isipa máqannaasa kai nárinau. Minára maasá Yeerusaree máqusai óoruree áfaarurumánaanaura. Miqóo faiqí moó fannoo qiní uqeeqáinaqa aunírira saqarisaa pirímmannoo qiní dárifaranoo. ³ Yísufa mi-ufána narí faiqí námu qímannimímarufaqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa Yuda máqannaai faiqí firaasá faqa moo átinai Kaiafasána máaqaki ufa súqidaqa Yísuna áririra ufa súqidaqa qímmiriqau. ⁴ Íreeda qumeé kai Yísuna qumáree áriraree qímmirimariqau. ⁵ Maaqóo Yeerusaree máqusai áinnaaqara qóomaqa suqá néemarinana qámbaana sía Yísuna qumánaanaura. Faiqí ánaasee moómoo súqíqa máriasa qíqafamáseeqa ufa firaaná qídaqa tutu qífoora.

Ánaasee moó fannoo Yísuna fadameena adíamaqánau.

(Mareekoo 14:3-9; Yoohanee 12:1-8)

⁶ Mi-karí Yísufa Beetani máqusai Simoona amaráfa károora árimarufanoo Yísufa taikáisoona miná faqa náidanoo miná máaqaki márinau. ⁷ Máridanoo Yísufa misáuqa faqa nárana néemarufanoo ánaasee moó fannoo mifá máru máqanaki kéeqafinoo firaa munnimma áqimarua fadameena idaaqíra taqukinaana ámiqira áfundimaruna Yísufa nárana nées marufanoo ákiaqa ámoondunna kaqi adíamaqánau. ⁸ Yísuna faiqí námu miná qáfeeqa tautúfanoo níranaqoofaqa qiqau. Maa-fifau faafau ira anaaseefá náqi fee ifanee fífaunni rairaaínanee. ⁹ Náqi fee ifanee munnimma fáinausa nimiséenana miná ákiaqara firaa munnimma maraséenana kudi fasiqa anaaseeuqa nímiaqaana. ¹⁰ Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo narí faiqí námu qáoo qímannimaqaidanoo qinau. Nánaree mi-anaaseenára qáoo qída fee. Qifaaqa idaaqa uqannámmaqímaqaanifeera adíaqimaqeenoo. ¹¹ Ínniki kudi fasiqa anaaseeuqa náaru náaru márifandia. Ínnee amaná moómoo kari misá ámiqi ámiqifaranoo qinée sía kísaaqasaa ínniki márianaura, káqikaa qóo fuanáura minára mifá qiní adíaqimaqeenoo. ¹² Qiní qifaaqa madikakí fúaninnanara minára mifá maasá faiqí kúqirana oosana máreenoo qiní qifaaqa kúquaninnanara deedaqídanoo fadaméena adíaqimaqeenoo. ¹³ Mi-anaaseenára Yísufa kaifáa qímanniminá. Náaru náaru maqúsa maqúsa máqa máqa máq qinée márúnna kamuqooqaraa ufa, ámiqira ufa, faiqí ánaasee qímannimidaqa maa-anaaseenára fadaméena adíaqimaqóona sía aunípara miná faqa qímannimifaranoo. Minára faqa qímannimidaqa sía faafaa qiaqa, sía qáoo qiaqa.

Yudasifa munnimara rúmammareenoo Yísuna uqeeqáraree qinau.

(Mareekoo 14:10-11; Ruka 22:3-6)

¹⁴ Yudasi Keerioota máqusaindaraafa, Yísuna faiqí námuki márufa, mi-fasannái amaana máqasaa rakísi márusunnai óorureenoo irámmirinoo qinau. ¹⁵ Ínnee náqi fee mándee feefaurú qímifagee Yísunara ueeqánauree. Irámmirisoofaqa misá óoni ámiqau. Moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee miqí mándee óoni ámiqau. ¹⁶ Miqóoqari faasaambáasaana Yudasifa Yísuna qumeé misá nísaukuki quqánifeera apurée márinau. Fíqu fáiqu fídanoo apuranóo nímarinau.

Áinnaaqarara qóomaqa sakasée naqau.

(Mareekoo 14:12-21; Ruka 22:7-14, 21-23; Yoohanee 13:21-30)

¹⁷ Yuda máqannaasa misá aiqáma Yeerusaree máqusai súqumaree Ánutuna qangiroo misá nikeekú nikaakú áinnaaqarara qóomaqa áfaarurumasaida qaaramoó fáasaana mi-feemúna néemariqau. Ooruku síai feemuara fooqána néemariqau. Mi-indaaru faasaanná Yísuna faiqí námu Yísufuqoo aniréeqa irámmiriqau. Yá maqanaki fee maasá Ánutuna qangiroo áinaaqaróo áfaarurira náranna ooruku síai feemu suqánauree.

¹⁸ Yísufa iriséenoo qímanniminá. Ínnee Yeerusaree máqusai óorureeqa muqútinai moo fásiqa óonu paqúrimásee maaqí qímasee qímamiaqa. Ufasaa rakísira fasiqa aní

máaqaki áinnaaqarara qóomaqa suqásee náannoo. Narí aukuana adeedíraifanoo aní máaqaki narí faiqinámu faqa nárana naanée qinoo. Miqí qímasee qímamifanoo narí máaqa ínni nímiyani. ¹⁹ Miná faiqi námu iriséeqa miqímimiqau, miqóo óoru qoomáqirara deeda iqau.

²⁰ Mi-eendánaki Yísufa faqa narí faiqi namufaqa mi-maqánaki óoqu márifufaqa eendáki nárana néemariqau. ²¹ Misá néemarufanoo Yísufa maaqí qímasee qíman-niminau. Qinée ánoona ufa ínni qímannimidaqa ínnikiqari faiqí moó fannoo qiní ueeqáaninafa márídanoo.

²² Misá minára irisoo fanoo suara náakinau. Suara náakufaqa moodáa moodáa Yísuna irámmiriqa qiqau. Moó fannoo Yísu qinée fee mi-ufána qífee. Moó fannoo miqí qínno qinée fee qífee. Miqí qímasee aiqámausa Yísuna irámmiriqau. ²³ Yísufa iriséeno kaifáa náriqa qímanniminau. Ínnikiqari moó fannoo maa-difaanínakina ásauku áqusee mara néemarifa qiní ueeqáannoo. ²⁴ Tamummáqara fasiqauqa ákara fannoo qiníara faiqí nímaakuara dóo kúquani fee qínno márídanoo. Kúqaa qinée káqikaa qóo kúquanaura ueeqásainaqa kúquanaura. Qiní ueeqáaninna fasiqafa kúqaa maaqí qímasee naríara íriannoo. Nánaree qiní qínnoofa qiní maqaqísoofaqee márídee. Qiní numóo firaafá márídanoo fee qíannoo. ²⁵ Miqí qímasoofanoo Yudasifa Yísunara irámmirino qinau. Óo qiní qafee faqáafa qiníaree ueeqée foo qídanee qímasoofanoo Yísufa qinau. Aneenná kai qíananoo.

Yísufa áafaqa óosana arasée noo úfafa.

(Mareekoo 14:22-26; Ruka 22:14-20; 1 Koorinti 11:23-25)

²⁶ Misá nées márufanoo Yísufa féemu maraséeno Ánutunara dúfi dúfi qímaseeno ruqíruqí máseeno narí faiqi námu níminoo qinau. Maaná marasée naaqa. Maaná qiní qifaaqa qimaqí kíkiquisira feemu márídanoo. ²⁷ Nimiséeno uáinna nammari mara máreenoo miqóoqaraasa maqee maqee néemaru nammarina Yísufa mi-uainna kaafána uáinna minakí qumbíqarana maraséeno Ánutunara dúfi dúfi qímaseeno narí faiqi námu níminoo qinau. Ínnee aiqáma maanáki marasée naaqa. ²⁸ Maa-uainnáfa qiní fidíka kíkiquisira uainna nammári márídanoo. Qiní fidíkanai uqanna Ánutufa moómoosa numóo aunúnisaanifeera máa qiní fidíka ráannoo. Maaná qiní fidíka fannoo Ánutuna naríara faqa faiqí ánaaseera faqa nóori runíranaki márúnara fúkasaa moodáanaki kira ufa mapúkueeqeenoo dóo rafáaqafusai fidikafa márídanoo. ²⁹ Ínnee íriaqa. Qinée ánoona ufa uqanna ínni qímannimidaqa. Sía máa márúnna aukuana maa-uainnána kaifáa naanáura. Kásooqaqee qiní qíkoona quqúsaki innaarúnai ínnee faqa qinée faqa moodáanaki márídaqa fúka uainnara foora ququfiqa naanáura. ³⁰ Yísufa miqí qímasee qímannimisoofaqa misá námaseeqa Ánutunara idí rámaseeqa ráudamakufaqa asukunái Oorifa áaqanai óoru fiqau.

Yísufa Peetooroofa qáoo qíanninnanara qinau.

(Mareekoo 14:27-31; Ruka 22:31-34; Yoohanee 13:36-38)

³¹ Miqóo óoru márídanoo Yísufa narí faiqi námu qímanniminau. Fáfaa eendáki qiní qumáraifandínnanara ínnee rufíasee quqásee sandéefaranoo. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai minára maaqí qímaqoofa márídanoo.

Ánutufa sipsípa rakísirana árínaqa sipsípa aiqáma quqásee fúrufarifaranoo qímaqoofa márídanoo.

³² Yísufa minára kaifáa qímanniminau. Qinée kúqiranakiqari fíndimeeqee Kariree máqusai ínni nífunni fuanáura. Ínnee qiní qínaaqiana óonuraifaqa miqóo ínni nínafaanaura. ³³ Yísufa ínnee quqásee fúrufarifandia foo qímaqoona Peetooroofa minára iriséeno qinau. Qinée sía sandáanaura. Misá aiqáma quqásee sandáifaqa qinée sía sandáanaura, aní faqa apámma fuanáura. ³⁴ Yísufa mi-ufána iriséeno qímaminau. Fáfaa eendáki kookoorána sía ufa qínana anée qaaramookínana iráifana qiníara sía qinée miná qáfaidee qinnáranoo. Miqí qínano kookoorána ufa qíannoo.

³⁵ Peetooroofa minára iriséenoo qinau. Qáoo, sía qinéé aníara sía qáfaiidee qianáura aní faqa kúquanaura. Yísuna faiqi námufaqa misá aiqáma miqí kai qiqau.

Yísufa Keetaseemaneé sáqamaki innaaru qinau.

(Mareekoo 14:32-42; Ruka 22:39-46)

³⁶ Miqóoqari Yísufa nínidiqueenoo saqamaí asukunakí finau. Mi-saqamána áuqu Keetaseemaneé sáqama márinau. Miqóo mifá narí faiqi námuaara óoqumarifi rakísiaqee qímaseenoo naríaraa káqikaa qóo fínoo naríaraa innaaru qíraree qinau. ³⁷ Qímaseenoo mifá Peetooroona faqa Seebeedina ámaakuqara Yameesa Yoohaneesa minamúsa faqa káqikaa qóo saqamaki nífiqamaree fidanoo narí kúquanínannara írimarufanoo aundurá mandáikimarufanoo ákoo akaa ímarufanoo miqí marinau. ³⁸ Miqídanoo minamúsa qímanniminau. Ínnee maaqóo saqama qámbaanai márída nífu máqaidaqa qínísaa faqa rakísi qímaqaqa. Qíní qíkoofa qíní minníqísainannara firaa qóo qímuqusímarifaqa, mi-qímuqusiráfa dárúannoo fee qídaqa. ³⁹ Miqí qímaseenoo mifá káqikaa qóo naríara óonu óorindari mi-saqamánaki maqásaa áqufufanoo innaaru qínoo qinau. Óo qíní qíkoofa amanée anée sía qíní minníqísainaqee sía kúquanauree. Sía qeeqá dídiranara írídaqa aní ádiranara dídidanoo, anée qínaqa kúquanaura.

⁴⁰ Miqí qímasee innaaru qímaseenoo dóo fíndifinoo qaaramoo námu máruqoo aniréenoo nínadafoofanoo misá nísuku káaqa faiqaqau. Ani nínadafamáseenoo Peetooroná áaramáseenoo qinau. Peetooroo anée sía fee káqikaa qóo qíníara rakísinee. ⁴¹ Rakísidana innaaru qídana máría sía káqi máría. Aneenná íriranannai kai qíní dadaaqí maríanafa, aneenná uqanna sía amanaikí máriananoo miqí marífana kudoosaápee márianaqa qáfaiidaqa.

⁴² Miqí qímaseenoo Yísufa kaifáa káqikaa qóo óonureenoo innaaru qínoo qinau. Óo qíní qíkoofa anée amanée sía kúquana nammarina qíminnaree anée sía minníqísainaqee sía kúquanauree. Sía qeeqá íriranannaifau qídau anée qínandee, qínaqa miqímmíqa kúquanaura. ⁴³ Miqí qímaseenoo kaifáa narí faiqi námú unnái óonu nínadafoofaqa misá kafáa nísuku faiqée mariqau. Misá nífuki aunduarí marufaqa faiqaqée mariqau.

⁴⁴ Nínadafamáseenoo ani quándakufanoo kafáa óonureenoo kafáa qaaramookínoo innaaru qinau. Indaarú qundée kai kaifáa miqí kai ínoo innaaru qinau. ⁴⁵ Innaaru qímaseenoo fíndimeeqeenoo narí faiqi námú máruqoo aniréenoo nínadafeenoo qímanniminau. Ínnee faiqaqée marídee idooáidee. Qíní maréeqee mandá óosana maree mariasa nísaukuki quqáaninna eendírafa dóo aniréenoo. ⁴⁶ Dóo fíndifi qáfafaqa. Qíní ueeqée mari fasiqafa dóo ani márídanoo.

Misá Yísuna qumáraqau.

(Mareekoo 14:43-50; Ruka 22:47-53; Yoohaneé 18:3-12)

⁴⁷ Mi-karí kai mi-ufána qímarufanoo eendúfanoo asukunái narí faiqi námukiqari faiqí moo áuqu Yudasifa áninau. Faiqí móomoo miná saimbaqa durú feefa sáamu faqaaná indáafi máree aniraqau. Yuda máqannaasa faiqí firaasá rakísirausa níqiqoofaqa Yudasina faqa aniraqau. ⁴⁸ Fáasai Yudasifa qímannímiseenoo ínnee asukunái áaqee foora qinéé óonuree ámooqaanaqa qáféeqa ínnee miná kai qumáraqa. ⁴⁹ Dóo máqeeufanoo Yísufuqoo óonu réenoo óo qíní qafee faqáafee qímaseenoo Yudasifa Yísuna ámooqanau.

⁵⁰ Miqí márufanoo Yísufa maaqí qímasee qímaminau. Óo qíní qíqoondi anée nánaree áninanee. Miqí qímasoofaqa faiqí Yudasina faqa ánusa anirée dóo Yísuna ámiqimmásee rakisisimmá qumáraqau. ⁵¹ Qumáree marufanoo Yísuna faiqi námukiqari móo fannoo náriqa rákira kisaqa paipana móo qumáreenoo náriraree qímaseenoo moo fásiqa áaqoo díndanai aiqáma ateeqa áqinau. Amaana máqasaa rakísirana aináinira faiqi miná áaqoo ateeqánau.

⁵² Yísufa miná qáfamaseenoo qinau. Dóo rákira paipana quqáa. Aiqáma rákira ainainannai nárímaríasa minánnai kai nári nárifaranoo. Minára rákira paipána quqáa sáina qíní kai dárúafa. ⁵³ Qinéé qeeqá qíkoonara iráananoo qangiroouqá núkudara foora qíminaqa dadaaqífaqa sía kúquanaura. Anée minára sía fee írídaneé. Dóo aneenná rákira

paipana quqásaa. ⁵⁴ Qini qíkoofa narí qangiroouqa qíminaqa dadaaqífaqa náqi fee másee qinée kúquananoo Ánutuna tamummáqara fasiqa ufa kambíqaannoo fee.

⁵⁵ Yísufa miqí qímasee narí faiqiara qáoo qímaseenoo quandáfinoo narí qumáree márusa qímanniminoo qinau. Qinée maqee maqee ínnee amaana máqaki qímannimímarifannaqoo ínnee mi-karí miqóo qini qumáraqaana. Maqee eendáki ínnee qumeé kai durú sáamu namufaqa qini qumáree máriafanoo. Qinée qúmuari marúna fasiqausara foo márúnaqa ínnee asukunakí qini qumáree máriafanoo. ⁵⁶ Misá mi-oosana oosana ainainná Yísunara amisoo fanoo óoqeenaa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ufa ánoona kambíqanau. Yudasina faqa ánusa Yísuna qumároofaqa miná faiqi námu aiqáma miná qáfamasee quqásee darániqa sandáqau.

Kaiafasána máaqaki misáúqa Yísuna irée máriqau.

(Mareekoo 14:53-65; Ruka 22:54-55, 63-71; Yoohanee 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Sandámáfufaqa Yísuna qumáree márusa káqi qumáreeqa Kaiafasána maqúsai máree fiqau. Kaiafasáfa amaana máqasaa rakísirafa firaafá márunnai máree fiqau. Yuda máqannaasa faiqí firaasá misá faqa Kaiafasána máaqaki fáasai súqimaruqoo miqóo máree fiqau. ⁵⁸ Misá Yísuna áfiqee fímarufanoo Peetooroofa nínaaqianna ruffeenoo asukunai nífaaqmee nífaaqmee inóo finau. Misá Kaiafasána máaqaki Yísuna áfiqee kéeqafufanoo Peetooroofa naambeéqai áadumasaa sundíauqa saimbaqa óoqumarifi máridanoo Yísunara íridanoo ímarinau. Misá árifaree náqi fee ifáree rumbéefaree, miqí qídanoo níndafee márinau.

⁵⁹ Miqí márufaqa amaana máqasaa rakísimarusa firaasáúqa faqa Yuda máqanna kasóorauqa faqa miqóo súqiqa márída únna ufara randée maríqau. Miqídaqa qiqau. Yá fasiqa fee moo úfa óosana arasáinaqee miná máree fee múnu kíapana qímamifanoo fee áruannoo fee.

(Mooseena sándufa maaqí qímaqoofa, moodáa fasiqa fannoo qínufafa sía ánoon-aikiannoo. Qaara fasiqa fannoo kíkíqamafi qínafa mifá ánoon-aikiannoo. Misá minára iriséeqa faiqí qaaraqánda mi-ufána qífaqa Yísuna áriraree qiqau.)

⁶⁰ Faiqí moómoosa márídaqa únna ufa óosana óosana qímariqau. Miqídaqa Yísuna ufara randée maríqau. ⁶¹ Randée márufanoo qaara fasiqa moodáa ufa andeeqáqau. Miqandá maaqí qímasee qímannimiqau. Yísufa maaqí qímasee qufaqa maaqandá íriqafana. Qinée Ánutuna amaana máqa Yeerusaree náaquqara amaana maqa aiqáma rambáiri áqusee qaaramoo fáasaana amaná qinée kaifáa usakánauree qufaqa íriafannaqanda márídaqa.

⁶² Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararafa mi-ufána iriséenoo fíndifinoo Yísuna áaramáseenoo irámmirinau. Anée miqandá ufa íridanee. Miqandá kúqaa fee qída fee. ⁶³ Miqí qímasoofanoo Yísufa káqi kásooinoo márinau. Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararafa Yísuna qáfamaseenoo narí áfusaa qímaminoo qinau. Kúqaa maaqandá Ánutuna áfusaa márúnausa márída. Anée ánoona ufa kai qini qímaqimia. Kúqaa fee anée Ánutuna ásauku mundírafa uqannee máridanee, Ánutuna ámaaku uqannee máridanee.

⁶⁴ Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau. Anée qiníara qíannana, qini ufa íria, máa maqee ínnee qini qíqafee mariafanoo. Kásooqaqee sía maa-qírausau márianau qíqafeefarau. Úriqararana Ánutuna ásauku uqannai miná aaqá óoqumarifi márianaura, mári ínaqa kásooqaqee asurukína qúmúanaura. Ínnee miqímaseeqa qini faiqí nímaaku qíqafeefaranoo. ⁶⁵⁻⁶⁶ Amaana máqasaa rakísimarusa firaafá Yísufa miqí qufanoo írufanoo níranaqee márusa óosana maraséenoo narí qamunna parara qínoo anaqí áquseenoo aiqáma súqiqa márusa dárara qímasee qímanniminoo qinau. Dóo ínnee aiqámausa miná mandá ufa íridee. Naríara Ánutuna ámaaku fee qínoo íridee. Sía maasá kafáa áriira ufara randánaura. Dóo aneenná qímannímianaqa ínnee minára nánee fee qídaqee. Misá aiqámausa dóo kúquaniffee ufa kái qíma afeekaíkiqau.

⁶⁷ Misá mi-ufána qímaseeqa Yísuna óorinni aniréeqa níqaara fidiámaqaaqau. Fidiámaqaseeqa asukunakíqari misá nísauku samu óori áridaqa qiqau. ⁶⁸ Anée tamummáqara fasiqa mári ínana aneenná kai tamummaqasée qínaqa íria, yáfee aní árinoo fee.

Peetooroofa Yísunara qáoo ufa.

(Mareekoo 14:66-72; Ruka 22:56-62; Yoohanee 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Amaana máqasaa rakísimarusa úriqararafa Kaiafasafa narí máaqa aináinirafa firaafá márúnara aináinira mánaaqauqa akaqáusa nífiqa quqásoofaqa aináinimariqau. Peetooroofa áadumai sukínni óoqufaaqéufanoo aináinira mánaaqa moó fannoo Peetooroona paqúrimáseenoo qímaminoo qinau. Anée faqa mi-kariree fasiqána Yísuna faqa nímarianafa máriananoo.

⁷⁰⁻⁷¹ Miqí qufanoo, Peetooroofa iriséenoo aiqámausa nífusaa mi-manaaqána qímaminoo qinau. Sía aní ufa óosana írídaqa. Qinée sía miná faqa núnausee qímaseenoo naambeéqai quqúsa kooqí márunnai óoquroofanoo mánaaqa moó fannoo kooqísaa rakísimarufa qáfeenoo miqóo márusa qímanniminou. Maa-fasiqáfa Yísuna Nasareeteendaraana faqa márifaqa qáfee marúnafa.

⁷² Peetooroofa mi-ufána iriséenoo kaukaata qímasee qáoo qínoo qinau. Sía qinée mi-fasiqánara írídaqa. ⁷³ Kafáa káqikaa qóo marikámasoofaqa faiqí miqóo márusa aniréeqa Peetooroona qímamíqa qiqau. Kúqaa anée mi-fasiqána faiqi námuki máriananoo. Anée faqa mifá faqa kúqaa moodáa ufa qímariqaqanda máriafanoo.

⁷⁴ Peetooroofa mi-ufána iriséenoo kaukaata qímaseenoo dárara qímaseenoo níqinoo qinau. Sía uqanna qinée mi-fasiqánara írídaqa. Nánaree únna qída fee. Miqí qímasoofanoo kookoorána ufa qinau. ⁷⁵ Kookoorána ufa qímasoofanoo Peetooroofa Yísufa ufa qímamunara írinau. Yísufa qínoo. Qaaramoo kári aní iráifana anée qiníara sía fee qínanoo kookoorána ufa qíannoo. Peetooroofa mi-ufánara óonumafi iriséenoo óo dóo Yísuna ufa qiníara qifa ánoona kooroóinoo, qímaseenoo ráudamakufanoo asaurúseenoo firaaqóo ikíraqa máreenoo finau.

27

Yísuna áfiqammaree Piratoofúnnai fiqau.

(Mareekoo 15:1; Ruka 23:1-2; Yoohanee 18:28-32)

¹ Mi-eendánaki iqáqoofaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa súqusee Yísuna arira ufa qiqau. ² Árira ufa andeeqáseeqa únna qímasee fífau sáinanda qumárasee Yísuna ásauku rumbámaree Roomma máqannaa kíapafa Piratoofa márunnai áfiqee fiqau. (Firaaqóo mandóosana máraidanoo úriaqee márufa márufaqaara foora sáinandannai rumbámaree áfiqee kíapafinnai fiqau.)

Yudasifa narí ataakíroo ufana.

(Niqiqoosa 1:18-19)

³ Piratoo finnai máree fírari márufanoo Yudasifa Yísufa kúquaninnanara írufanoo narí afaaqakina ákooqoofanoo Yísuna ákiaqara munnimma amaana máqasaa rakísimarusa faqa faiqí firaasá faqa márunnai Yudasifa moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee óoni máreenoo kafáa nímiraree qímaseenoo qinau. ⁴ Óo qinée fúrufáramáseeqa. Andeeqára fasiqara asakadikí sía ikairí márínara kúquanifeera qinée dapikámandeeqa óosana áraunannara. Minára qinée kafáa ínna munnimma nímidáqa. Miqí qufaqa misá qiqau. Anée kai qínaqa maasá ámiqa, aneenná kai minára íria. ⁵ Miqí qufanoo Yudasina aundurá dapikufanoo munnimma máreenoo amaana máqakina áranaiqi téeqimmáquseenoo sandánau. Sandéufanoo moosáa narí sánda anukakí ataakíreenoo dóo kúqinau.

⁶ Amaana máqasaa rakísimarusa Yudasina munnimma maraséeqa mináramma ufa qímariqau. Maasá maa-munnimmána sía amaana máqaki quqánaura, Mooseena sándufa miqímminoo márídanoo, fidíka munnimma márifaqa. ⁷ Misá minára ufa qíqi andeeqáseeqa mi-munnimmána qumáreeqee nammári sakasée née maru qafeena

áuqimaru fasiqana káqikaa maqa maaqa mináindi feefauríqau. Amiséé náriara mi-maqána maraséeqa misá moo máqannaasa maasáki kúqifaqa mi-maqánaki níkundaané qímasee máraqau. ⁸ Minára miqímasooqóoqari mi-maqánara fidíka máqa fee qímariqau.

⁹⁻¹⁰ Miqímaseeqa óoqeenáa tamummáqara fasiqa moó miná áuqu Yeereemaia miná óoqeenáa ufa ánoona kafáa maqee kambíqanau. Mifá maaqí qímasee ákara rínoo qinau. Isaraee máqannaasa faiqí ákiaqara munnimma maraséeqa qafee áuqimaru fasiqana maqa máaqa feefaurúmasee máreefara. Moo fásiqa taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee áqusee máreefara. Qinée Ánutuna ufa irisée máraunaqa misá miqíqau. Yeereemaiaafa óoqai ákara rúmaqoo úfafa miqínoo márufaqa sía írirai misá mi-maú kai fídaqa mi-maqána máraqau.

Piratoofa Yísuna iroo úfafa.

(Mareekoo 15:2-5; Ruka 23:3-5; Yoohanee 18:33-38)

¹¹ Misáúsai máree fiqau. Yísufa Piratoona kóota maqaki kikíqinoo márufanoo Piratoofa aniréeno Yísuna irámmirinoo qinau. Anée kúqaa Yuda máqanna karaambáiqá fee máridanee. Miqí qufanoo Yísufa anée qíannana qinée miqímimiqá márídaqee qinau. ¹² Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa Yuda máqanna faiqí firaasá faqa minára iriséeqa Yísunara ufa óosana óosana qídaqa kíapana qímami máriqau. Miqí qímarufanoo sía Yísufa ufa qímarinau, káqi kásoo inoo márinau. ¹³ Piratoofa minára miná qáfamáseenoo qímaminau. Misá óosana óosana ufa aníara qímariafana anée náqi fee ímarifanee sía ufa qídane. ¹⁴ Miqí qímarufanoo Yísufa sía uqanna misá ufa itairíseenoo rukíanau. Ufa sía qinau káqi kásoo inoo márufanoo kíapafa qáfeeno áaquoofanoo qáfanau.

Piratoofa ínnee Yísuna áruaqee qu úfafa.

(Mareekoo 15:6-15; Ruka 23:13-25; Yoohanee 18:39-19:16)

¹⁵ Mi-kamusaqá kíapausa faiqí ánaasee Ánutuna qangiroo áinnaaqarara qóomaqa néemarufanoo karafúsa fasiqa moó ídukúsoofaqa minára faqa asasiaqéera. Kíapausa óosana mi-oosanná maqee maqee miqímimariqau. ¹⁶ Mi-karí faiqí moó fannoo karafúsaki márinau. Miná áuqu Barabasifa. Sía kai fífaufau miná karafúsa quqáqau. Faiqí akooqóoqaraafa áuqufaqaafa márufa karafúsinau. ¹⁷ Piratoofa minára faqa iriséeno Yuda máqannaasa miqóo súqíqa márusa náaramásoofaqa súqumaree moodáaqoo aniroofanoo qímanniminoo qinau. Qinée maa-karí Barabasinee idukúnauree, Yísuna ínni karaambáiqee idukúnauree. ¹⁸ Yuda máqannaasa úriqararaura Yísunara sía ánoona márúnara fífaufau miná áfairíqa nímarusa márúnara Piratoofa misá miqí qímaruna íridanoo Yísunara idukúanee qinau.

¹⁹ Piratoofa ufa írira maqaki óoqumarifi márufanoo narí ánaaqá fannoo narí máaqakíqari pása ákara rúmaseeno moó fásiqasaa quqásoofanoo mínisoofanoo Piratoofa ásaana rúmaseeno qáfanau. Narí ánaaqá fannoo qino. Sía Yísuna árua. Ásauku raqándaamásee íreedá maria. Qainá dáaquqara qaina qíní qífunnareeno. Mi-andeeqara fasiqánara qainámmáqaunanoo daunduráki mandáiki márifaqa. Sía anée miná áruanee qímasee ákara rinau.

²⁰ Amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa Yuda máqanna faiqí firaasá faqa Piratoofa Yísuna idukíraee quná iriséeqa quandáfufaqa faiqí ánaasee fukifaakí qíqa Piratoona qímamiaqeera qíqau. Barabasina kái idukúani Yísufa kúquani. ²¹ Piratoofa kaifáa faiqí ánaasee aiqáma irámmirinoo qinau. Miqandákina yánee qinée idukúnauree. Miqí qímasoofaqa misá aiqáma qíqau. Barabasina kái idukúa.

²² Piratoofa minára iriséeno kaifáa qímanniminoo qinau. Qinée Barabasina idukíqa ásauku mundírana Yísunara nánee fee qianáuree. Qímasoofaqa misá aiqámausa aunírira saqarisaa áruanee qíqau. ²³ Piratoofa kaifáa misá irámmirinoo qinau. Nána mandáinainee márínaqee qinée áruanauree qímasoofaqa misá aiqámausa dárara qímasee qíqau. Aunírira saqarisaa árua. ²⁴ Misá ufa firaaqóo qídaqa tutuqímarufanoo Piratoofa misá sía qíní ufa íriafaqámmu qímaseeno qafee maraséeno nammári saka uqéera máreeno

misá nífusaa quqáseenoo ásauku nammári úqinoo qináu. Maa-fasiqána áruannanara dóo qísauku nammári úqíqa. Miná fidíka sía qíní qisakadikí máriani. Dóo ínnikina máriannoo dóo.

²⁵ Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee moodáa kari fáaqa quqásee qímamiqau. Dóo miná fidíka maasáki faqa maasá faiqí námuki faqa máriannoo. ²⁶ Piratoofa minára iriséenoo Barabasina idukúeeqeenoo níminoo Yísuna maréeqeenoo narí sundíauqa nímufofa misá miqóo náriqa maqusasaa quqásee ráitasaa qáinna rumbéeqoo samuna ataufakaaqá aru ummooqúkámaseeqa dóo áfiqee aunírira saqarisaa áriraree qímasee deedaqíqau.

Sundíauqa Yísuna amukafaqáa qa fee afisúamaqáqau.

(Mareekoo 15:16-20; Yoohanee 19:2-3)

²⁷⁻²⁹ Piratoona sundíauqa miqóo naambeéqai Yísuna áriíseeqa kafáa anirandée kíapana máaqaki múnuseeqa aiqáma sundíauqa niqóónausa náaroofaqa moodáaqoo aniréeqa máridaqa Yísuna qamunna raipáqusee moó qámunna Roomma máqannaa sundia qamunna taatuqée qamunna afisúamaqásee saatúnanda fooqána maraséeqa saaeemmá qumáree Roomma máqannaa rakísirana qafeera foora saaeemmá qumáree Yísuna ákiaqasaa áranaiqi afisú amaqóofanoo ákiaqa tapóoqaanifeera miqíqau. Afisú ámaqaseeqa Roomma káraambaiqa qunaaná fooqána Yísuna ásauku uqannai quqamáqaseeqa nóorindari fataáfimafufaqa ataasátaasa qídaqa qíqau. Óo Yuda máqannaa karaambáiqá. Maasá úriqararafa. ³⁰ Miqí qímaseeqa firaaqóo átaasa átaasa qídaqa misá níqaara fidamaqáseeqa miná qunaaná ásaúkiki naana raffa qumáree ákiaqakinai áriqau. ³¹ Ataasátaasa qíqí ámaqaseeqa miná taikáseeqa taatuqée qamunna kaifáa raipáquseeqa kafáa narí qamunna afisú amaqáseeqa aunírira saqarisaa árifandinaqoo áfiqee fiqau.

Yísuna aunírira saqarisaa áriqau.

(Mareekoo 15:21-32; Ruka 23:26-43; Yoohanee 19:17-27)

³² Áfiqammaree aanái fídaqa sundíauqa Sireenee máqusanaindaraa fasiqa miná áuqu Simoona amarána moó Símoona aanái paqúrufaqa misá nári óosana maréeqa nári faaqaaná uqafíqaseeqa Yísuna aunírira saqari aku ámaqeeqa afeekaikámasee qíqau. Máree maasá faqa ánia. Miqí qufanoo misá faaqaanára ruffiamareenoo Yísuna aunírira saqari akumáree fináu. ³³ Yísuna áfiqee fifiufafa Koorookata máqa máaqaki óoru fiqau. Koorookata mi-ufána óosana faiqí ákiaqa amudaani aaqana máridanoo.

³⁴⁻³⁵ Sundíauqa miqóo óorureeqa misá uáinna nammariki sukáqeemaru saqari anoona afaaqa irí quqáanifeera uáinna nammariki adíaseeqa Yísunara maaná marasée náannee qufanoo Yísufa áfaurusaa kai quqáseenoo qumboommásee qáfeenoo min-níseenoo sía noofaqa misá miná qumárasee aunírira saqarisaa rúmmamaqasee pirímma aruatukarasée uqéera rakíqaseeqa miná qamunnandá fáasai raipáqu quqáqoona qumáree káatara foora sararamándeeqa dóo náriara náriara mi-qamunnáusa máraqau. ³⁶ Qamunna mara taikáseeqa misá óoqu márifufaqa rakísimariqau. ³⁷ Misá Yísuna áririra ufa raufíqira saqarisaa ákara rúmaseeqa Yísuna ákiaqai aunírira saqarisaa quqáseeqa pirímmanai áriqau. Maaqí qímasee ákara ríqau. Maa-fasiqáfa Yuda máqannaa karaambáiqá máridanoo fee qináu. ³⁸ Moo qúmuarímaru fasiqana Yísuna dínni atinni narí aunírira saqarisaa pirímmanoo aruséeqa uqéera rakíqau. Kafáa moo qúmuari márúna narí aunírira saqarisaa Yísuna dínni atinai pirímmanoo aruséeqa uqéera rakíqau.

³⁹ Faiqí ánaasee miná aaqá fíqaree áiqaree ímarusa misá Yísuna múrufi qáfaiidaqa ataasátaasa ídaqa qufóonaridaqa qíqau. Anée fee amaana máqa moodáa faasaana rapéemásee qaaramoo fáasaana kafáa usakáree qímariana fee. ⁴⁰ Anée kúqaa fee Ánutuna ámaaku máridanee. Miná ámaaku máridana aneenná kai tatúakinana qúminaqa maasá aníara kúqaa Ánutuna ámaaku fee qianáura. ⁴¹ Amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararaura faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yuda máqannaa faiqí firasá faqa misáuqa faqa miqí kai másee ataasátaasidaqa qufóonaridaqa qíqau. ⁴² Maafá

faiqí ánaasee maréeqee Ánutuna asumu máriranaki mara quqánnisáannee qímarifa naríara sía amanaikínoo. Kúqaa fee anée Isaraee máqanna karambái qee márídane. Kúqaa miqínana anée karambái qe márídana maqee maqásaa tatúaki áqufinaqa maasá aníara kúqaa karambái qee qianáura. ⁴³ Mifá naríara Ánutuna ámaaku fee qímarifa Ánutunasaa afaaqa quqárafa márifanoo Ánutufa minára íridanoo fee sía fee íridanoo fee. Íridanoofau qumuréeno miná dadaaqínoofau asumu máriranaki quqáni. ⁴⁴ Qúmuari maru fasiqaqanda dínni dínni nári aunírira saqarisaa máruqanda miqí kai qímaseeqa Yísuna ataasá ataasa qímamaqee máriqau.

Yísufa kúqu ufafa.

(Mareekoo 15:33-41; Ruka 23:44-49; Yoohanee 19:28-30)

⁴⁵ Mi-faasaanná kai asukuna firaafá aiqáma maqa maaqa ititánnimaqanau. Súani afu ururéeno úriufanoo miná ákiaqa amummaqa qámbaanai ururoofanoo asukuna arunnímaqanau. Súani muqúnna qubeekoofanoo asukuna taikóofanoo súani fannoo kafáa káaqa qanau. ⁴⁶ Súani afu muqúnna qubeekoofanoo asukuna káqi márufanoo Yísufa firaafá kari fáaqarinoo qinau narí ufakiqari qinau. Eeri eri rama sabakatani. Miná óosana maaqímminoo márídanoo. Qini Ánutu, qini Ánutu, náqi fee ifanee anée qiniara minníseenanee. ⁴⁷⁻⁴⁸ Miqí qufaqa faiqí ánaasee mi-saqá márusa Eeriaana áaraidanoommi foo qímasoofanoo moó fannoo paadura au fooqána atekámareeno maará máaqanufasiqausa mandá uainna nammariki raaramáseenoo áika maraséeno qundaqíseenoo minakí rutaqúseenoo mara múru Yísuna óoki aakúamaqánau. Qumbifíqamma náanifeera áfaurusaa quqásoofanoo qumbifíqamma nanau. ⁴⁹ Miqí marufaqa akaqáusa qiqau. Sáa. Eeriaafa qumuréeno dadaaqianno fee. Káqi kásooiqa márída qáfaaqa. ⁵⁰ Mi-karí Yísufa firaafá kari fáaqa quqáseenoo kúquqaraasinau.

⁵¹ Mifá kúqufanoo aaqee kái Yeerusaree amaana máqakina ititáqoo qamunnafa náaquqara maqasaa ititáqoo qamunnafa miríndari aiqáma raaqúmareeno múqufi áqinau. Firaafá maqá kásinau, firaafá ooniuqa afoo áfaainau. ⁵² Faiqí madika faqa óo raqánau. Óo raqásoofanoo óoqai kúqusa Ánutuna ufa írimaru fasiqa anaaseesa maqee kúqiranakiqari fíndifumáfi miqóo máriqau. ⁵³ Yísuna kúqiranakiqari fíndifufaqa mi-kuqiráusa akooqóo Yeerusaree máqusai óonuroofaqa faiqí ánaasee moómoosa níndafaqau.

⁵⁴ Maará máaqanu fasiqausa Yísunasaa rakísidaqa óoqumari fufaqa rakísiusa asukuna qoofaqa maqá kásufaqa qáfamásoofaqa nímuqusufaqa káaqa rufíaqau. Rufieemarufaqa qiqau. Óo kúqaa uqanna maafá Ánutuna ámaaku uqanna máriifa kúqinoo. ⁵⁵ Yísufa aunírara saqarisaa márufaqa Kariree máqa máaqaindaraa ánaaseeuqa ururée Yísunara dadaaqiannée qímasee úru anaaseesa níanai uru kikíqiqa márída qáfee mariqau. ⁵⁶ Misákiqari Yísuna ánoona amaráqanda máriqau, moo ámarafa Makadara máqusaindaraafa faqa moo ámarafa qaara kumaaraqara Yooseefaasa Yameesasa nínoofa faqa (Maa-Yooseefaafá sía Yísuna ákoofau miná amaráfa kumaaraa márínau.) moo ánaasee Seebeedina ánaaqa faqa mi-anaaseesá faqa miqóo ani kikíqiqa márídaqa Yísuna kúqirana qáfee máriqau.

Yísuna óoni áamaraki ákundoo ufafa.

(Mareekoo 15:42-47; Ruka 23:50-56; Yoohanee 19:38-42)

(Yísuna aukuna narí maqannaasa maaqímmasee madika indufúsaida kuqufusá níkundee máriqau. Misá óoni firaaná kasaqa áamara áuquseeqa minakí kéeqafufaqa dínni dínni moómoo aamara auqiseeqa kúqusa minakí qe náadu náadu níkundee máriqau. Moodáa kai moo kári ákundeeqa miná áfunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kuqufaqa miqí kai ímariqau. Sía moodáa karifau níkundee máriqau. Moo kári moó kari níkundee máriqau.)

⁵⁷ Mi-eeononái Aramatia máqusanaafa Yooseefaana amarána mifá faiqí firaafá aináina faqaafa. Mifá Yísuna ufa írira faiqi kámmafinoo kukéeqanoo márufa márínau. ⁵⁸ Mifá Piratoona oopísai óonureeno Yísuna írira óonureeno Piratoona irámmirinau.

Amanée Yísuna irí qinée marasée fee ákundaanáuree qufanoo Piratoofa írinoo narí maará máaqanu fasiqausa qímanniminoo qinau. Ínnee maa-fasiqána Yísuna irí mara ámifanoo ákundaani. ⁵⁹ Yooseefaana amaráfa iriséenoó óorureenoo Yísuna irí aunírí-ranasaa aruqooná tatúseenoo fúka qamunnasaa kukúqinau. ⁶⁰ Kukúqamáseenoo Yuda máqannaasa óosana maréenoó narí óoni áamarakina quqánau. Yooseefaafa naríara kúquana misá qíní irí minakí ákundamáqisáaqeera óoni áamara áuquqoonaki Yísuna irí minakí quqánau. Quqáseenoo firaa ooni quanda quandamméeqee áamarasaa ititáqau. ⁶¹ Miqí márufafaqá ánaaseeqara óonaamara adeedí óoqu márída qáfee máríqau. Miqandá núqu moodáa núqufafaqanda Mariana amaráqanda kai márúqanda máríqau. Miqandá madikée márufafaqá óoqumarida qáfeeufaqa eendúfaqa maqusai fiqau.

Firisuaiqáuqa Yísuna madikasáa rakísiu ufafa.

⁶² Yuda máqannaasa nárana ainaina deedaqamáqoo faasaana taikóofaqa mi-eeñoónái amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararausa faqa Farisai ámaana ufa íri-marusa faqa súqufufaqa rumbárausa Piratoo fínnai narí oopísai óorureeqa irámmiriqa qiqau. ⁶³ Óo ámiqirafa mi-unna fasiqáfa káqi márídanoo qaaramoó fáasaana máríqa fíndifuaqee qinoo. ⁶⁴ Amanée aneenná maará fasiqausa niqiqáinaqa óoni áamarasáa qaaramoó fáasaana rakísiaqa. Miná faiqi námu ani qúmmuarammeeqee quqáseeqa únna qifoora. Dóo fíndimmeeqee Ánutufinnai fiífoo qímasee faiqí ánaasee únna qímasee qímannimi foora. Indaarú únnaqímarifa márifaqa minára Yísuna faiqi námu kafáa únnaufa qífanoo mi-ufáfa firaafáikiandoora. Minára aní qímamidaqa misá rakísiaqeera.

⁶⁵ Piratoofa minára iriséenoó quandáfinoo áanáomasee qímanniminoo. Ínnee qíní Roomma máqanna rakísimaria maará fasiqausa máraaqa. Misá kai ámiqimmásee rakísiaqa. ⁶⁶ Miqí qufaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa óoni áamara márúqoo óonureeqa qíma ainaina qumáree óoni kooqísaa faqa kooqí áfainni faqa atukaraséeqa ititáqau. Moó fannoo mi-ooni kooqína mara áquqaiifaqa qáfaanee qíqa mi-qimána quqáqau. Miqímaseeqa maará fasiqausa miqóo quqásee amaana máqasaa aanáiqikirausa dóo nímaaqa fiqau.

28

Yísufa kúqiranakiqari fíndifu ufafa.

(Mareekoo 16:1-10; Ruka 24:1-12; Yoohanee 20:1-10)

¹ Náriqa amaana fáasaana sariríqa taikóofanoo iqáqoo kanánaana amaanasáa eendái qaara anaaseeqanda moodáa núqu faqaaqanda Máríana amaráqanda miqandá sía Yísuna anooqanda moó fannoo Makadana máqusaindaraafa moó fannoo moo máqusaindaraafa miqandá Yísuna ákundoo óoni áamara qáfaanee qímasee fiqau. ² Óonuree qáfoofanoo miqóo kai maqá firaafá kásufanoo innaarúnaindari Ánutuna qangiroo moó fannoo qumuréenoó óoni kooqí ititáqoona quanda quandamméeqeenoo káqini quqáseenoo narí minásaa óoqu márifi márínau. ³ Miná óori áfiri aakuasáa idáuru miqírafa márínau. Miná qamunna káaqa eekara káaqa qárafa márínau. ⁴ Maará fasiqausa rakísiusa Ánutuna qangiroo qáfeeqa káaqa rufíseeqa aiqáma náindiri roofaqa nóorindari maqásaa kúqíara foora mámbiqau.

⁵ Maqásaa nóorindari faiqaqéufanoo qangiroo fannoo ánaasee óonuroosa maaqí qímasee qímanniminoo qinau. Ínnee sía rufía rufíaqiaqa. Ínnee Yísuna aunírira saqarisaa pirímmannoo aruqaanára randáidaqa qinée írídaqa. ⁶ Káqi márídanoo ínna qímannimi undéemminoó márídanoo. Sía maaqóo márídanoo. Dóo kúqiranakiqari fíndifinoó dóo finoo. Ínnee maí aniréeqa mifá máríiqoo qáfaqa. Sía márídanoo. ⁷ Ínnee qáfamaseeqa sandée óonu miná faiqínámu maaqí qímaseeqa qímannimiaqa. Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoó dóo Kariree máqa máaqai ínna nóorinni fídanoo ínnee miqóo qáfeefaranoo miqóo máríannoo. Dóo mi-ufána kai ínna qímannimiqa dóo fuaqa. ⁸ Ánaaseeqandá qangiroo qáfeeqa miná ufa iriséeqa káaqa náaquqanau. Yísunara kúqiranakiqari fíndifu

ufana írufanoo naundurái asasínoo náaquoofaqa mi-anaaseeqandá miná faiqi námu ufa qímannimianee qímasee fídaqa.

⁹ Yísufa aanái mi-anaaseeqandá tautúmánnimaqasee kíkíqinoo márída nímandanau. Miqí qímasee qímannisoofaqa misá náaquoofaqa miná áiku qumáree nóorindari maqásaa faifufaqa qimudáoo qídaqa amooqíra ufa qímamiqau. ¹⁰ Miqí márufanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee sía rufíaaqa. Sandée óonu qiní faiqi námu qímannimifaqa Kariree máqusai óoru fíqa miqóo qíqafeefaranoo.

Yísuna madikasáa rakísiusa fíndifunara qumeéraqau.

¹¹ Mi-anaaseesá Yísuna ufa iriséeqa fiqau. Misá fímarufaqa maará fasiqausa óoni áamaraki rakísimarusa misá faqa rufíaseeqa kúqiara foora íqa máriusa fíndimeeqee Yeerusaree máqusai óorureeqa amaana máqasaa aanáiqikirausa aiqáma ufa qímannimiqau. Qangiroora óoni kooqí ititárana rafáqaunara qímannimiqau.

¹² Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa súqufufaqa minára ufa qímasee íriqau. Ufa qíqí andeeqáseeqa misá mi-maara fasiqáusa náaramáseeqa munnimma firaatiá uqanna nimiséeqa maaqí qímasee qímannimiqau. ¹³ Faiqí ánaasee ínniara Yísunara iráifaqa ínnee maaqí qímasee qímannimiaqa. Maasá eendákina káaqa faiqaqéunaqa Yísuna faiqi námu aniréeqa óoni kooqi atúaseeqa Yísuna íri qaindúsu maréeqa dóo kukéeqamaseeqa. Miqí mándaafaqa iqáqaiqa ámaaqa kai qáfeeqa. ¹⁴ Miqí qímasee qímannimiaqa. Kíapafa firaafá Piratoofa mifá irisáinaqa maasá óonureeqa andeeqánaura sía mifá ínni náruannoo. ¹⁵ Mi-maara fasiqáusa misá eedóo qímaseeqa munnimma mara máree miqí qímasee faiqí ánaasee qímannimi maree fiqau. Yuda máqannaa faiqí ánaasee mi-ufána kai Yísunara qímariqau.

Yísufa narí faiqi námu nífusaa kooroo inau.

(Mareekoo 16:14-18; Ruka 24:36-49; Yoohanee 20:19-23; Niqiqoosa 1:6-8)

¹⁶ Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée Kariree máqa máaqai fiqau. Yísufa káqi márídanoo mi-aaqannára qímannimiqoonara mi-aaqannásaa óoru fiqau. ¹⁷ Miqóo óorureeqa Yísuna qáfeeqa reendeenámasee amooqíra ufa qímamiqau. Moodáa moodáa qaara irirana íri mariqau. Mifée, yáfee, áfaanna fee. ¹⁸ Miná faiqi námu miqóo óoru miqíqa márufanoo Yísufa adeedí aniréenoo maaqí qímasee qímanniminau. Innaarúna faqa maqá faqa fira uriqararana Ánutufa qiní qíminoo. Moó fannoo sía qiní úriqarafa máriannoo. Dóo qinée kai. ¹⁹ Ínnee minára irisée maqúsa maqusa aiqáma daráni máfiqa qímannimifaqa misá faqa qiní qíku qísauku kámmafi máriaqeera. Misá qiní qíku qísauku kámmafi márifaqa ínnee misá nammári áuqamánnimaqaaqa. Nammári áuqamánnimaqaseeqa maaqí qímasee qiaqa. Ákoona faqa ámaaku faqa Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna faqa misá núqusaa nammári áuqamánnimaqaidaqa. Ínnee Yísuna áiku ásauku kámmafuanára minára mapukúnnimaqáanifeera nammári áuqamánnimaqaidaqa. Dóo miqí qiaqa. ²⁰ Aiqáma ufa qímannimifannana misá faqa mi-ufána aiqámausa uqanna qímannimifaqa iriséeqa mi-ufána qumáraaqeera, mi-ufánamau kai fuaqa. Ínnee maqúsa maqúsa fífaqa qinée faqa qumeé ínni faqa fuanáura. Ínnee miqí márifaqa qinée qumeé kai ínni faqa nuanáura. Sía ínni minínnisaanura kásoo innaarúna faqa maqá faqa taikára aukwana ínniqa saimbaqa moodáanaki kianáura.

MAREEKOO

Yísuna ámiqira fasaasa ufa Mareekoo ákara rinau.

Yoothaneefa nammári nímimarufa Yísuna aaná afisúfa.
(Mataioo 3:1-2; Ruka 3:1-18; Yoothane 1:19-28)

¹ Maa-akaráfa ásauku mundírana Yísunara Ánutuna ámaakuara ámiqira fasaasa ufa qídanoo. ² Ánutuna óoqeenáa tamummáqara fasiqa áuqu Eesaiaafa Yoothaneefa nammári nímárunara maaqi qímaseenoo ákara rínau. Íriaqa qinée qíní ufa máree marínnana qíní Ánutusa qísauku mundírana aní óorinni aqíqáananoo fídanoo aní aaná afisúannoo. ³ Aadána maqa maaqakiqari moó fannoo maaqí qímasee fí fí qínoo fáaqaridanoo faiqí ánaasee qímamidanoo. Ínnee karaambáiqá fúaninna aanna afisúqa, andeeqára qóo kai karaambáiqá núani.

⁴ Mi-tamummaqara fasiqána ufamaú kai maaqímasee óosana áraqau. Yoothaneefa nammári ními marufa aadána maqa maaqakiqari fíndifinoo faiqí ánaasee nammári rúmánnimaqaidanoo maa-ufána qímánniminou. Ínneeqa mandáinainakiqari quándaki nammári marasáifanoo Ánutufa ínni mandáinaina ákiaqara minínniseenoo sía náruannoo. ⁵ Yudeea máqa maaqaki márusa faqa Yeerusaree máqusaki márusa faqa mi-saqá márusa moómoosa Yoothaneefa márunnai Yooradanna námmani áfainni márunnai óoqu réeqa nári mandáinainara kooroomásoofanoo Yoothaneefa Yooradana námmariki mara quqásee kéeqamannimaqasee uqéerasoofaqa fíndifiqa miqóoqari fífainiqau.

⁶ Yoothaneefa sía ámiqira qamunna afisínau tamummáqara fasiqa naanna rámmasee aadaíka aadaíkirafa, kaméera asausínnai áuqira qamunna afisúsee aandáu apatannai áuqira pikapa qamunna rafáaqafuseenoo márinou. (Kaméera qóosa fooqáa ira aandau máridanoo.) Yoothaneena náruna naafaa ófaafana náriqa minára pándaaqa oofaafanee qímaruna faqa ookasaasá anoona faqa kai née márinou. ⁷ Yoothaneefa maaqí qímasee faiqí ánaasee qímánniminoo qínou. Qíní qínaaqiannai kambíqaaninnafa qíní fíraaqóo úriqararafa máriannoo. Qinée Yoothaneesa kásooqaqee kambíqaaninna fasiqana miná káaqa uréeqararusa máridaqa. Náqímasee fee qinée miná dadaaqianáuree uréeqara ainainira fasiqauqakiqari uréeqarararusa máridaqa sía amana miná dadaaqianáura. ⁸ Qinée nammárinna kai túpamannimaqaidaqa mifá náaquqara máraqunannai ínni túpamannimaqásaannoo.

Yísufa nammári maróofa. Sadanafa Yísuna amanufá.
(Mataioo 3:13-4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Yoothaneefa miqímmasee káqikaaqóo maríkufanóo Yísufa Kariree máqa maaqakiqari Nasaretee máqusaindari Yoothaneefa máruqoo óoquroofanoo Yooradana námmariki Yísuna nammáriki túpamamaqanau. ¹⁰ Yísufa nammárikiqari fíndifinoo qáfoofanoo innaarúna rakéemafufanoo Ánutuna maraquna fannoo nakipurúnara foora Yísunasaa qumu quqánau. ¹¹ Quqámáfufanoo innaarúnaindaraa ufa moó maaqí qímasee Yísunara qínou. Anée qiqáindi uqanna qímuqusira qímaaku márianafa qinée aníara ámiqímasee qíqara raidanoo. ¹² Dóo miqóoqari uqanna Ánutuna maraquna fannoo Yísuna aqíqéenoo aadána máqa máaqaki káasau máqa máaqaki sía faiqi márunnai nánai fúannee qufanoo finau. ¹³ Mifá miqóo óonu máridanoo qaara fasiqa níku nísauku faasaana marisoofanóo Sadannafa aniréenoo mandá óosana máraanifee qímaseenoo amanamásee qáfoosianoo. Káasau aandauqa miqóo márufanoo Yísufa márikufanoo áararoofanoo kudoosaápoofaqa qangiroouqá qumuréeqa dadaaqiqau.

Yísufa aaqee éera síammaa faiqi námu nífiqanau.
(Mataioo 4:12-22; Ruka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yuda máqannaasa karaambáiqá Eeroodeefa Yoohaneena nammári nímimaruna karafúsaki rumbásoofanoo miqóoqari Yísufa Kariree máqa maaqaki óonuree faiqí ánaasee Ánutuna ámiqira fasaasa ufa qímannimida maaqí qímasee qímannimi marínau.

¹⁵ Andeeqára kamu dóo ani máridanoo Ánutuna rakísira ququsa dóo adeedí ranóo máridanoo. Ínnee ínneeqa mandáinainakiqari quándakinaqa ámiqira fasaasa ufa irisée ínni írirana minásaa rusíaqa.

¹⁶ Moo kári Yísufa nammári farúmma firaana Kariree máqa maaqaki máru nammarina áfaimau fídanoo noodáanna mi-nammarínaki máree marú fasiqaqanda nári qísafasaasa nín-dafanau. Miqandá nári óosana máraidaqa firaqa pateeuqa nammárikí áqusaida noodáannauqá rúmáfi márufafa máree máriqau. Moo fásiqa áuqu Simoonafa marínau, miná ákaqa miná faqa márúna áuqu Andurufa marínau.

¹⁷⁻¹⁸ Yísufa miqandá nín-dafamásee qímanniminoo qinau, ínneeqara qiní faqa anirái-faqa faiqí ánaasee noodáannara foora maréeqee Ánutuna quqúsaki quqéefaranoo fee qufaqa miqandá nári pateeuqa miqóo quqásee Yísuna faqa fiqau. ¹⁹ Yísufa miqóoqari káqikaaqoo nammári áfaiqara fídanoo qaaraqánda qísafasáasa paqúrinau, miqandá Seebeedina ámaakuqara máriqau. Miqandá núqu Yameesana faqa narí ákaqa Yoohaneesandíri máriqau. Sía nammári nímimaru Yoohaneefa marínau, miná amaráfa marínau. Miqandá nári kanúqaki óoqu márídaqa fáfaa eendáki nári pateeuqá nammárikí áqusee noodáanna máraanee qídaqa deedaqí maríqau. ²⁰ Yísufa miqandá níqafamasee náaroofaqa nári nikoona Seebeedina faqa narí aináinimarúsa faqa quqánniseeqara Yísuna fí áfaqee fiqau.

Yísufa faiqí aundurái áfaanna áfaqanau.

(Ruka 4:31-37)

²¹ Minamúsa Yísuna faqa fí fiufafa Kapeeranaumma máqusai óonu raqau. Yuda máqannaasa amaana saríriqa sabatee qímarunasaa Yísufa náriqa amaana máaqaki kéeqafinoo faiqí ánaasee amaana ufara naakápanau. ²² Miná ufa írimarusa firaqóo náaquqanau. Sía Mooseena sándufa akoofásauqara foora qímanniminau, narí Ánutufara foora qímannisoofanoo náaquqanau.

²³⁻²⁴ Yísufa qímannimí marúfanoo faiqí moó aundurái fáafasaaqa márufa amaana máqaki kéeqafi fáafa quqásee Yísuna qímaminau, Yísu anée Nasareete mágusanaafa anée nánaree maasá soodáaqidane, anée maasá daru taikáraree ánidanee, qinée aníara íridaqa anée Ánutuna náaquqara ufa máree maríanafa máriananoo. ²⁵⁻²⁶ Yísufa miná aundurákináa áfaanna amambainá qímasee qímaminau anée ufaséenana mi-fasiqánakiqari rafúdamaki fúa, qufanoo mi-faafasaaqáfa mi-fasiqána qumáree udámudámi firaqóo másee firaqa kari aqnaakínakiqari fáafa quqáseenoo rafúdamaki sandánu. ²⁷ Faiqí ánaasee miná qáfamasoofanoo náaquqoofaqa narí qímami narí qímamiqa qiqau. Maa-fasiqáfa Yísufa nánee máridanoo, nána fúka naakaparufa qínnoo fee. Maa-fasiqáfa narí Ánutufára foora narí afeeka ufannái káasau afaannauqa qímannimifaqa eedóo kai qímasee rafúdamaki fíqa. ²⁸ Miqúnara Kariree máqa maaqaki Yísuna áufakiana fannoo káqi káqi ufanoo aiqámai dáraaninau.

Yísufa óosana óosana aurírana taikánnisanau.

(Mataioo 8:14-17; Ruka 4:38-41)

²⁹ Misá mi-amaana maqánakiqari rafúdamakufaqa Simoonasa Andurusa máaqaki fiqau. Yameesa Yoohaneesa misá faqa fiqau. Yoohaneefa nammári nímimaruna amaráfa Yísuna áiku ásaukukírafa márufa misá faqa finau. ³⁰ Simoonaa áiraamaku ánaasee áidafi márufanoo afaaqa idídi márufanoo faiqaqée marínau. Yísufa máaqaki kéeqafufaqa mi-anaaseenára Yísuna qímamiqau. ³¹ Yísufa iriséenoo mifá márunnái óonureenoo ásauku qumáreenoo uqéeroofanoo miná afaaqa idídiufa taikóofanoo aaqee fíndifinoo nárana aináina nímínau.

³² Eenéemarufanoo súani kéeqoofanoo miqóo márúsa nári faiqí ánaasee aurí marúsa faqa fuéena fáafasaaqa márúsa faqa aiqáma nífiqee ³³ Yísufinnái mínisoofanoo aiqáma

mi-maqusánaki márusa mi-maqannáasa ani mara úqusee miqóo súqi máriqau. ³⁴ Yísufa moómoo aurirana óosana óosana aurirana andeeqánniseenoo fáafasaaqa márusa moómoo miqímma quqánnimufaqa rafúdamaki sandáqau. Misákina fáafasaaqauqa Yísufa Ánutuna ámaaku márunara irisée kooroo íandoo qímasoofanoo Yísufa misá ufara qáoo qufaqa sía ufa qirai káqi rafúdamakidaqa sandáqau.

Yísufa Kariree máqa maaqaki nímarinau.

(Ruka 4:42-44)

³⁵ Mi-eendánaki faiqée kanánaana uqanna eendái Yísufa fíndifinoo máaqakiqari ráudamakinoo maqúsai óoqureenoo óoqiqaree faiqí sía máru maqa maaqanai óonu máridanoo Ánutunara innaaru qímarinau. ³⁶⁻³⁸ Simoonafa faqa miná áqoondiuqa faqa randáqa nída Yísuna paqúrimasee qímamiqa qiqau, aiqámausa aníara randáidaqee qufanoo Yísufa qinau, maasá maa-maqa maaqánaki maqúsa maqúsa moo máqusai fuanáuranoo. Ánutufa misáuqaki faqa qímannimianee qímasee diqiqaisa máridaqa. ³⁹ Miqí qímaseenoo Yísufa Kariree máqa maaqaki óonuree anirée ídanoo nári amaana máaqakiaqa kéeqafida qímannimidanoo naundurái fáafasaaqa márusa niqiqée márufaqa rafúdamakida fímariaqau.

Yísufa károora árimaru fasiqana ruúkaisánau.

(Mataioo 8:1-4; Ruka 5:12-16)

⁴⁰ Mandá namuana károora ári maru fasiqáfa moó fannoo Yísuna óorini aqoori sáunara fufanoo firaaqóo innaaru qínoo qinau. Óo karaambáiqá anée áidinana qiní károora dárimarina rukáqisaina taikáni. (Mi-aukuanná misá mi-auriránara firaaqóo ruffasee miná nárimarusa náadumasaa níanasaa quqée máriqau.) ⁴¹⁻⁴² Yísufa mi-fasiqána qáfoofanoo ámuqusa mandáikufanoo ásauku uqéerasee miná afaaqasáa mundúseenoo qinau, eéoo qiní dídidanoo dóo rukáfua qufanoo dóo miqóo uqanna aaqee miqí qímarufanoo károora ruká taikánau.

⁴³⁻⁴⁴ Ruká taikáfufanoo Yísufa amambainá qímasee qímaminau, aníki kai taikáfua, sía moo fásiqa qímamia. Anée andeeqásee amaana máaqaki mári aanaiqikirana uqafíqasainanoo aní afaaqa károora árimarina aikuqummáseenoo aníara ánukanoo máriaanoo qíannoo. Miqí qínana anée károora nári marísa taikárausa aandáu tatúfirana Mooseena sándufamau fídana Ánutuna tatúfirana suqá amia. Suqámisáinaqa aiqámausa aní károora rukárana qáfamasee sía aníara eeráiriaqeera. Miqí qímasee Yísufa mi-fasiqána aqiqoofanoo finau. ⁴⁵ Mi-fasiqáfa károora taikáfufa sía Yísuna ufa irisée umeé ranau miqóoqari fídanoo aiqámai qímanniminoonoo finau. Firaaqóo qímannimunara Yísufa moómoo ititóonara sía faiqíki amana márinau áadumai sía faiqí márunnai márufaqa faiqí ánaasee aiqámaindari mifá márunnai fímariaqau.

2

Yísufa áiku ásauku pipisaaqá úsirana andeeqaisánau.

(Mataioo 9:1-8; Ruka 5:17-26)

¹⁻² Qaaraqánda fee qaaramoó fáasaanee áiqaróofanoo Yísufa narí maqúsai Kapeeranaumma maqusai aniréenoo narí máaqaki kéeqafufaqa faiqí ánaasee minára iriséeqa mi-maqánaki moómoo kéeqee qumbíqafufanoo kooqíki faqa naambeéqai faqa qumbíqafufufanoo Yísufa máaqaki máridanoo Ánutuna ufa qímannimi márinau. ³ Qímannimimarufaqa faiqí qaara faqa qaara faqa moó fasiqa áiku ásauku kúqirana qaindúsumaree miná áinaina faqa anirée Yísuna uqafiqáanee rufaqa faiqí ititáfufaqa kéeqarara anuqúsia misá máaqamau akarámáfiqa. ⁴ Yísuna ákiaqa amummaqa nári eeféeda máaqa asaana rapéemandeeqa mi-fasiqána narí qaindá namufaqa minakí upeekásee quiqa quiqa ufanoo meemái Yísuna aaqá quqáqau.

⁵ Misá írirafa firaaqóo Yísunasaa atooqóonara Yísufa qáfamasee áiku ásauku kúqirana qímmaminoo qinau. Qiní qímaaku aní mandáinaina ákiaqa minnásáidaqa. ⁶ Mooseena sándufa akoofásauqa miqóo óoqumarifí írufanoo níkoofaqa nári naunduráki óonu

máfi íriqa qiqau. ⁷ Maa-fasiqáfa náqifeemásee únna qímasee paasóosidanoo Ánutuna ámaaqa máqaidanoo fee mi-ufána qídanoo fee. Sía faiqí moó fannoo amana faiqí mandáinaina taikánnisaannoo Ánutufa kai amana miqíannoo. ⁸ Miqí qímasoofanoo Yísufa aaqee uqanna misá naundurákinaana iriséeno quándaki qímanniminau. Ínnee náqi fee qifaqée ínneeqa náaqookinaana mi-mandufána qídee. ⁹⁻¹⁰ Qinée maa-fasiqánara mandáinaina númoo minnáisáidee qúnnana ínnee qiníara sía amanaikíaanoo fee qídee, qinée faiqí nímaaku maa-maqánasaa márídaqa faiqí mandáinaina taikárana qiní afeeka márínara kooroommá nímaqaanaura maa-fíraa afeeka ainainánnai kooroommá nímaqaanaura qinée maa-fasiqánara aneenná qaindásaqari fíndifinana mi-qaindánara maree ámaaqa fua qánaqa qinée mandáinaina taikánnisaana afeeka qáfeefara. Miqí qímannimiseeno quándaki mi-aiku asauku kuqírana qímaminoo qinau. ¹¹ Aní qímami-
daqa anée fíndifinana aneenná qainda mara máree ámaaqa doo fúa.

¹² Miqí qímasoofanoo aiqámausa nífusaqari mi-fasiqáfa fíndifinoo narí qainda mara qumáreenoo dóo ámaaqa káqi káqi finau. Misá qáfamasoofanoo fíraaqóo náaquqoofaqa Ánutuna amooqídaqa qiqau. Maasá sía uqanna maaqíra áinaina qáfaunasa márídaqa.

Yísufa Reefina áfiqanau.

(Mataioo 9:9-13; Ruka 5:27-32)

¹³ Yísufa kafáa anirandée Kariree fíraa farumma máruqoo fufaqa faiqí ánaasee moómoo miná áfaqee óonuroofanoo Ánutuna ufa qímannimimarinau. ¹⁴ Mifá misaqá óonuree anirée ídanoo faiqí moó narí máqannaasa takísa munnimma marée-
qeenoo Roomma máqanna nímmimaruna paqúrínau. Mi-fasiqána áuqu Reefifa miná ákoofa Arafaiusafa márínau. Reefifa narí oopísaki óoqumarifi márufanoo Yísufa miná qáfamasee anirée qímaminoo qinau. Anée qiní faqa fua qufanoo, Reefifa iriséeno aaqee fíndifinoo Yísuna faqa finau.

¹⁵ Yísufa marikínoo moo kári Reefina máaqaki kéeqafi nárana née márufanoo mandá óosana máree márusa faqa takísa munnimma máree márusa faqa Yísuna faqa nímarusa misákiqari akaqáusa Yísufa narí faiqínámu faqa Reefina máaqaki óoqu marifi nárana née maríqau. ¹⁶ Mooseena sándufa akoofásauqa Farisai ámaana ufa qímarusa aniráma qáfamaseeqa Yísufa mandá óosana máree maríasa faqa takísa munnimma máree maríasa faqa náidanoo fee qímasee Yísuna faiqi námu umeé írammiriqa qiqau. Náqaa fee qifanóo fee takísa munnimma máree maríasa faqa mandá óosana máree maríasa faqa nárana náidanoo fee asaurírana sía fee márifanoo. ¹⁷ Miqí qufanoo Yísufa misá ufa irisée qímanniminau. Faiqí ánaasee ámiqimasee máriafaqa sía tutáqausiannai fídaqa, aurímaríasa kai tutáqa fínnai fídaqa. Sía qinée andeeqárausa náararara qúmuafanausa márídaqa, faiqí ánaasee ínnee mandá oosana máree maríasee qímasee nífaqee maríasa misára Ánutufinnai ubeekaaqéera náaraaqeera qinée qúmuafanausa márídaqa.

Nárana áuramásee innaaru qufá.

(Mataioo 9:14-17; Ruka 5:33-39)

¹⁸ Moo kári Yoohaneefa nammári nímmimarúna áiku ásauku faqa Farisai ámaana ufa qímarusa níku nísauku faqa Ánutufa maasá ufa írianífee qímasee nárana márufaqa miná minníseeqa náararée márufaqa innaaru sáika kai qímariqau. Akaqáusa Yísufunnai óonuree írammiriqau, náqi fee qifaqee aní áiku ásauku sía misá naanna ráida Yooha-
neena áiku ásauku faqa Farisai ámaana ufa qímaríasa níku nísauku faqa nárana sía narai náararee marifaqa innaaru qídaqa, aní áiku ásauku nánaree sía miqídee qufanoo ¹⁹ Yísufa qímannimino qinau, nimundára qóomaqa sakasée náidaqa suqímaríasa náara-
ree márídee miqídee. Oo sía uqanna miqífara. Amundára fásiqa miqóo márídaqa asasíra faasaana márifaqa nárana náida márídaqa. ²⁰ Kásooqaqee moo áukuana misá amundára fasiqa qiní misákinaana rumbámaree múnu darusáifaqa mi-karí qiní qíku qísauku nárana minníseeqa náarara márídaqa innaaruqífaranoo.

²¹ (Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Yoohaneena nammári máreemarúsa faqa misára óoqeenáa Mooseena sándufa narí níku nísauku qímannimimarúnakinara

kíkiquusee qamunnara faqa úainna nammariara faqa miná kíkiquammúsinau. Kafáa narí qúmu fuka ufana narí faqa nímarusa qímannimunara fúka uainna faqa fúka qamunna faqa kíkiqusinoo maaqí qímasee qímanniminau.)

Sía faiqí moó fannoo fúka qamunna ati atekáрана marasée náuraa qamunnasaa ititáanee qímasee akunúannoo. Miqínanoo fúka qamunna ati fannoo óoqeenáa qamunna afauqáqarafa rakéeinoo firaaqóo anaqíannoo. ²² Yáfee faiqí moó fannoo náuraa tunda taqu maraséenoo fee fúka nammari adíaannoo fee. Sía miqíannoo. Ruqía fínanoo aiqáma nammari qúmiqaráandoora. Fúka taqu andásee fúka nammari minakí adíasainanoo miná amaná máriannoo.

(Yísufa maqásaa máru aukuanna misá uáinna nammarí tatisée aandáu apatannái áuqira táquki adíasee kísaaqasaa máaqaki quqássoofanoo márinau. Marikínoo ámiqinoo márufafa miná mara máree maqee maqee néemariqau. Uáinna nammari misá maqee maqee née marú nammarifa márinau. Mifá aandáu apatannai áuqira taquara qufaqa, maasá qeeqa ufakiqari táqu uqannée qídaqa.)

Sabátasaa sakuma ruqóosa noofá.

(Mataioo 12:1-8; Ruka 6:1-5)

²³⁻²⁴ Yísufa moó faasaana Sariríqasaa Yuda máqannaasa amaana fáasaana narí faiqí námufafa maqúsamau nídanoo sakuma úmmaquqoo ququsanaki fídanoo miná faiqí námu fí sakuma rasáfú maree naqáfufanoo Farisai ámaana ufa qímarusa nín Dafamásee Yísuna qímamiqau. Aní faiqí námu Mooseena sándufa, Sariríqa sándufa rukíaidaqa sakuma ruqóosaidaqa aináinidaqa.

²⁵⁻²⁶ Yísufa miná iriséenoo quándafi maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee Dafidina óosana sía fee ínnee ásaana rídee. Óoqai Saurooofa miná árírarufanoo sandéenoo áararée márufanoo Ánutuna amaana máqaki Nooba máqusai márúnaki kéeqafinoo Ánutuna ámimarú feemúna marasée námasee akaqána marasée narí faiqí námufafa nímufafa naqau. Mooseena sándufa rukíasee nanau, aanáiqikirausa kai née maría feemúna márufanoo sándufa rukíasee káqiqeefa nanau. Mi-aukuanná Abiatarafa aanáiqikirausa úriqararafa márinau. Ínnee moómoo kari miná ásaana rímariafa miná óosana ínnee sía fee minára írídee. ²⁷ Ánutufa narínaindari faiqí dadaaqí mari ainainee qímasee Sariríqa amaana fáasaana áuqeeqeenoo faiqí níminau. Sía káqinaindari Sariríqa amaana fáasaanara irisée faiqí áuqeeqeenoo amaana fáasaana áminau. ²⁸ Minára qínée faiqí nímaaku amaana fáasaana faqa miná sándufausa faqa úriqararausa márúnausa márídaqa qínée misára naaqée qúnaqa náidaqa miqí marifanoo sía numóo máriannoo.

3

Yísufa ásauku sufirana andeeqóofa.

(Mataioo 12:9-14; Ruka 6:6-11)

¹ Yísufa moó faasaana kafáa mi-amaana maqánaki kéeqafi qáfoofanoo faiqí moó ásauku súfirafa faiqí ánaasee moómoo námufafa kéeqafi márinau. ² Akaqá fásiqa ánaasee Yísunara ufa qianée qímasee ámaarusidaqa ásauku súfirana faqa Yísuna faqa ámiqimasee nín da fee máriqau. Yísufa Sariríqasaa fee faiqí ásauku súfirana andeeqáannoo fee Mooseena sándufa rukíannoo fee qídaqa qáfee máriqau. ³⁻⁴ Yísufa amaana máqaki faiqí ánaasee amaana ufa qímannimidanoo ásauku súfirana áaramásee qínau anée maí anirée aiqámausa nífusaa kíkíqia qímaseenoo quándaki faiqí ánaasee írammirinoo qínau. Mooseena sándufa Sariríqa faasaana sándufa fannoo maasára náqi fee qídanoo maasá minásaa faiqí anaasee dadaaqafée ianaúree kurídianaúree maasá faiqí márírana asumufée marannímianaúree kurídi taikánnímaqaanaúree miqí qufaqa misá sía ufa qiqau káqi kásoomáfíqau.

⁵ Yísufa miná qáfamasee raiqára óori maraséenoo faiqí ánaasee aiqáma múnu nín da fee míni nín da fee máseenoo misá áaqarana afeeka irirana nín dáfa másoofanoo misára ámuqusinau. Ámuqusufanoo mi-asauku sufira fasiqána qímaminoo qínau aneenná

ásauku ratutáa qufanoo ásauku ratutásoofanoo miná ásauku ámiqináu. ⁶ Farisai ámaana ufa qímarusa minakí márusa qáfamáseeqa amaana máqakiqari ráuda mákufaqa Eeroodeena ufa írmarusa faqa suqúfufaqa Yísuna árira ufa qímariqau.

Yísufa kanúqakiqari aiqáma máqannaasa ufa qímannimináu.

⁷⁻⁸ Miqóoqari Yísufa Kariree fárúmna firaa farúmna tia márúnnai óoqufufaqa faiqí ánaasee moómoosa áfaqa máree óoqu fiqau. Akaqáusa Kariree máqa maaqakiqari ániqau, akaqáusa Yudeea máqa maaqakiqari ániqau akaqáusa Yeerusaree máqusakiqari ániqau akaqáusa Idumeea máqa maaqakiqari ániqau akaqáusa Yooradana námmani dínna áfainni márusa ániqau, akaqáusa Tiree máqusakiqari faqa Sidoonna máqusakiqari faqa misaqá márusa faqa ániqau. Dóo mi-fasiqa anaaseesá moómoosuqanna tatúfufaqa Yísufa ímaru ainainausara iriséeqa qáfararee qímasee ani suqíqau. Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna áuqaidaqa radámuaqaammímariqau.

⁹⁻¹⁰ Yísufa misakínaana moómoo aurímarusa andeeqánnisée marúnara faiqí ánaasee aiqáma óosana óosana aurírana máraqanusa nísaukukoo Yísuna áuqaananoo maasá aurírana taikáanifee qímasaida Yísuna áuqaidaqa radámuaqaa ímariqau. Yísufa minára iriséenoo narí faiqínámu qímannimináu ínnee kanúqa rarisáma daaqá nammárika quqáaqa misá qiní radámifaqa kanúaki akaránaqa sía radamuaqa qufaqa misá miqím-miqau. ¹¹⁻¹² Faiqí ánaasee fáafasaaqa naunduráki márusa Yísuna qáfamásoofaqa naunduraki máru fáafasaaqausa fáasai misá Yísuna qáfamáseeqa fáaqa quqásee koorooíqa qiqau. Anée Ánutuna ámaaku máriana fee qufanóo Yísufa nimambainá qímasee qáoo qínnoo qináu sía ínnee áfaannauqa qiníara kooroo iaqa.

Yísufa qíkuni ooqu qaara marasée fasiqa narí faiqi námukiaqeera máranau.

(Mataioo 10:1-4; Ruka 6:12-16)

¹³⁻¹⁴ Mi-fasannái Yísufa ámuuqu namusa óorureenoo narí áiku ásauku máriane qímarusa náara másoofaqa aniroofanoo Yísufa misakínaana qísaukuqara faqa qíku ooqu qaara marasée núqu réenoo qiní faqa máriaqee qímasee núqu réenoo niqiqoo fásiqausee qímasee qímannimino qináu, qinée ínnaire rusandeesámumásee máreeqa qinée ínna niqiqánaqa maqúsa maqusa nídaqa qímannimiaqa. ¹⁵ Faiqí ánaasee fáafasaaqa naunduráki márina aqiqée marúnna afeekana nímianaqa aqiquefaranoo. ¹⁶⁻¹⁷ Maanamúsa Yísufa rusandeesámumandee máranau.

Simooná Yísufa moo áuqundanau Peetooronee qímasee rusandeesámumandee miná faqa narí faiqi námuki quqánau.

Seebeedina ámaakuqara Yameesafa faqa narí ákaqa Yoohaneena faqa miqandá Yísufa moo núquranau Boaneeraqeesafa mi-nuqúna óosana innaarúnai qímarina fooqáaqandee qímasee miqandá faqa rusandeesámumásee narí faiqi námuki quqánau.

¹⁸ Andurufa faqa

Firipifa faqa

Baratooromeeufa faqa

Mataioofa faqa

Toomasifa faqa

moo Yámeesafa Arafaiusana ámaaku máruna faqa

Tadeeusafa faqa

moo Símoonafa nári kaamánnaikiaqeera qímarúfa.

¹⁹ Yudasifa Keerioota máqusaindaraafa Yísunara kásooqaqee uqeeqáaninafa miná faqa misáuqa faqa maréeqeenoo narí faiqi námuki quqánau.

Beeraseeburanannai áfaanna aqiqáidee qiqau.

(Mataioo 12:22-32; Ruka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Miqóoqari Yísufa narí máaqai Kapeeranaumma máqusai máaqaki kéeqafufaqa faiqí ánaasee moómoo uqanna máaqaki ani umbíqafufanoo nárana naani quná minníseenoo narí faiqi námufaqa sía nanau. ²¹ Faiqí ánaasee Yísunara dóo fúrufara mándeeaafo qufaqa miná átiuqa níranaqoofaqa Yísuna óonu rarisée ánirara deedaqiqau.

²² Mooseena sándufa akoofásauqa akaqáusa Yeerusaree máqusaindari qúmusa Yísunara maaqí qímasee qímariqau. Mifá áfaannauqa úriqararafa Beeraseeburafa miná aundurái márifa márídanoo fee qiqau. Akaqáusa Yísunara áfaanna úriqararaua afeeka ámimariafanoo minánnai áfaannauqa niqíqáidanoo fee qímariqau. ²³ Yísufa minára iriséeno faiqí ánaasee náaramma quqásoofaqa aniroofanoo moo áinaina kíkíqa ususéeno quandára ufa kai qímannimino qinau. Náqimasee Sadannafa quándaki Sadannana aqíqáanno fee sía amanaikíanoo. ²⁴ Moó máqannaasa narínni narínni rákíqa rakeekaa íqa dóo mi-maqannáasa taikée kurídifaranoo. ²⁵ Moodáa oosana moodaa maaqaki máriasa rakuakíqa dóo misá faqa taikéefaranoo. ²⁶ Sadannafa narí quqúsakinaasa faqa miqíkai ínoo rakuakínanoo sía amana kísaaqasaa márianno moodáa moodáa ínoo taikáanno.

²⁷ Úmmuarimari fasiqafa náqimandee afeeka fasiqa máaqa rapéemaseeno miná aináina úmmuarianno fee sía amanaikíanno. Mi-ummuari mari fasiqáfa aniréeno sánda qumáreenoo mi-afeeka fasiqána rumbá quqáseeno miqóo miná máaqaki kéeqafi miná aináina úmmuarianno. Qinée Ánutuna afeekannái Sadannana rumbá quqáseeqa miná áfaannauqa faiqí nauduráki máriasa niqíqáidaqa. (v 30) Misá mandá óosana máree maru afaanna Yísuna aunduráki márúnara Yísufa mi-ufána qinau.

²⁸ Maa-ainainára kai íriaqa sía aunúqa. Faiqí ánaasee óosana óosana mandáinaina faqa óosana óosana mandá ufa qírana faqa moómoo kari qímariana faqa Ánutufa miná ufa ákiaqara amaná minínnisaanno. ²⁹ Moó fannoo Ánutuna náaquqara máraqunara mandá ufa qínanoo Ánutufa miná ákiaqara sía uqanna minnáisáanno mi-ufána qímarifa náaru náaru fímaria idánaki áaqarana marasaifanoo sía uqanna Ánutufa minnáisáanno. ³⁰ (-)

Ánutuna ufamau fímariasa qiní áinaina márídaqa.

(Mataioo 12:46-50; Ruka 8:19-21)

³¹ Yísufa miqída máaqaki ufa qímannimimárufanoo miná ákaqaafasaa miná ánoona saimbaqa naambeéqai ani kíkíqíqa márídaqa Yísuna qímamíaneerufanoo sía amanaikí-ufaqa faiqí moó aqíqée óonu Yísuna qímaminanoo ániani fee qiqau. ³²⁻³⁵ Máaqaki Yísuna fíqu fíquiqa óoqu mariqa márusa mi-ufána irisée qímamiqau aní ánoofa faqa aní ákaqaafasaa faqa mádaanai márídaqa ani áaréaa foo qufanoo Yísufa iriséeno miqóo márusa irámmirino qinau. Yáfee qiní qínoo fee yáfee qiní qíkaqaafasaa fee qímaseeno narí faqa márusa múnu nínna fee míni nínna fee máseeno qinau. Qáfaqa, maaqóo qiní qínausa qiní qíkaqaafasaa márídaqa, qiní qíkoona íriranamau fímariasa misá kai qiní qíkaqaafasaa qiní dáuna qíkaqa qiní qínausa márídaqa.

4

Qaqama aaqée mári ufafa.

(Mataioo 13:1-9; Ruka 8:4-8)

¹ Yísufa kaifáa Kariree námmaryi áfainni óoqu márídanoo Ánutuna ufa miqóo suqí marúsa qímannimi marínau. Faiqí ánaasee moómoo miná ufa íriraree qímasee aiqáma aniréeqa Yísuna ititásoonara mifá kanúqaki akarámáfufanoo nammárikí áfiqa quqáqoofanoo múnu kásoomásee márídanoo minakíqari nammári áfaisaa faiqí ánaasee márusa Ánutuna fasáasa ufa qímannímimarínau. ² Yísufa sía akooqóo qímannimínau, quandára ufakíqari qímannímídanoo maaqí qímasee qímannimínau.

³ Ínnee ámiqimmasee íriaqa faiqí moó fannoo maasá Yuda máqannaasa óosana máreenoo maqá rúmaseeno ráisa fooqána ummaqirara miná qaqama marasée minaki aaqásoofanoo ururanau. ⁴ Mifá miqóo aaqáidanoo akaqá qaqama fannoo aatáta níku rée máriaqoo faqa áqufufaqa ufiniuqa anirée miná kai námasaqau. ⁵⁻⁶ Akaqá qaqama óoni meemái maqáki márufanoo minásaa maqá óodaa márúnasaa aaqásoofaqa sía moómoo maqa márúnara maqá tootooqí marúnara dauní ururámafi márufanoo súani firaafá qoofanoo miná atuka sía meemái kéeqoonara súani árufanoo aadánusinau.

⁷ Aaqásoofanoo akaqá qaqama amuka faqáafa márúnaki áaqamakinoo áqufínoo kambíqafufanoo amuka faqáa ainaina fannoo miná arusaifanoo mandáikinoo márída sía qaqama íreenoo. ⁸ Akaqá qáqama fannoo ámiqira maqasaa áqufufanoo maqákiqari ururéenoo kambíqafínoo dóo qaqama íreenoo, akaqáfa óodaa íreenoo akaqáfa ámiqimasee íreenoo akaqáfa fíqaramasee íreenoo.

⁹ Yísufa mi-ufána qímánnimidanoo maaqí qinau. Ínnee náaqoofaqaasa kai maa-ufána qímánnimunnana íriaqa.

Yísufa quandárufa qímánniminau.

(Mataioo 13:10-17; Ruka 8:9-10)

¹⁰ Qímánnisoofaqa fufaqá Yísufa naríaraa márufaqa akaqáusa miná faiqi námu qísauku qara taikásee qíkunni ooqu qaara márarausa faqa anirée quandára ufa óosanara iroofanoo qímánniminoo qínau. ¹¹ Ánutufa narí quqúsakinaa qumée írirana qímánnimiannee qímasaifaqa qímánnimidaqa akaqáusa áqoosai máriasa quandára ufa kai qímánnimunaqa íridaqa. ¹² Tamummáqara fásiquaqa misára maaqí qímasee ákara ríqau. Misá maqee maqee qáfáidaqa sía qáfefaranoo.

Misá iriqaraasamásee síamma írifaranoo. Misá írifau Ánutufinnai ubeekáma fifánoofau misá mandáinaina ákiaqara minnínisani.

Minára qinée Yísusa quandára ufa kai qímánnimidaqa.

Qaqama aaqára ufa óosana koorooufá.

(Mataioo 13:18-23; Ruka 8:11-15)

¹³ Yísufa narí faiqi námufaqa faiqí akaqáusa faqa qaqama aaqáranara irámmirufanoo maaqí qímaseenoo akooqóo kooroomásee qímánniminau. Ínnee sía fee mi-quandara ufána óosana íridee. Ínnee sía miná íriqa náqi fee mándee aiqáma quandára ufa írifaree.

¹⁴ Qaqama aaqée marí fasiqafa Ánutuna ufa qaqamara foora aaqáidanoo. ¹⁵ Moo kári akaqá ufa faiqí naundúráki aanásaara foora aaqásaafanoo íriafanoo Sadannáfa ufiniara foora miná aaqee uqanna aakúeeqee áqidanoo. ¹⁶⁻¹⁷ Akaqá fasiqa ánaasee naunduráki óoni maqásaara foora qaqama fannoo áqufidanoora foora mi-ufána irisée asasamásee marasaafanoo sía meemái ánoona óoqu fínara sía kísaaqasaa márídanoo, mi-ufána saara ummaara fee, áriranee, kambíqafifaqa dauní minnísaidaqa. ¹⁸⁻¹⁹ Akaqá fasiqa ánaasee amuka faqáa ainainaki aaqée mária qaqamara fooqána márídaqa. Misá Ánutuna ufa iriséeqa maaqóo mária ummaara kadápirirafa faqa munnimmara rímariafa faqa óosana óosana ainainara rímariafa faqa mi-ufáusa kai Ánutuna ufa radámusaifanoo sía qaqama íraidanoo. ²⁰ Akaqá fásiqua ánaasee ámiqira maqasaa aaqée mária fara foora márídaqa, misá Ánutuna ufa irisée máraanara qaqammara foora íraidanoo akaqáfa óodaa íraidanoo akaqáfa ámiqimásee íraidanoo akaqáfa fíqaramasee íraidanoo.

Qóoma qumbírana quandárana kíkíqa usirafa.

(Ruka 8:16-18)

²¹ Yísufa káqi qímánnimidanoo qinau. Faiqí moó fannoo qóoma qumbímaree dífaani ameemaanai sía minní quqáidanoo béeta ameemaanai sía minní quqáidanoo akooqóo quqáqafanoo káaqa qáanifeera. ²² Miqíkaimmásee kásooqaqee aiqáma kukéeqee marí ainaina óosana óosana Ánutufa maréeqee akooqóo quqáanno qaqáma rafáaqa fímari ainaina faqa akooqóo quqáanno. ²³ Ínnee náaqoo faqaasa íriaqa.

²⁴ Yísufa kafáa maaqí qímasee qímánniminau, ínnee náaqoo írimari ufanara ámiqimandee rakísiaqa. Anée nána ufa fee faiqí ánaasee níminanoo Ánutufa mi-ufánannai kai aninná rafáaqa fú amaqaanno sía aneenná qínnana amana káifau ani rafáaqafuá-maqaannoofau fíqaramasee aní rafáaqafúamaqaanno. ²⁵ Faiqí moo áinaina uqaqée márinnana moo fáqa Ánutufa ámianno. Faiqí moó fannoo ainána síainnana káqikaa ainaina márinnana Ánutufa mara márainanoo káqi sámú uqanna márianno.

Qaqama narí kai kambíqarana kíkíqa usirafa.

²⁶ Yísufa kaifáa qímannimino qinau. Ánutuna quqúsa maqásaa fasiqa anaaseeki sía akooqóo kambíqaidanoo kukéeqanoo mári ifa kambíqeenoo akooroo ídanoo, mifá faiqí moó fannoo narí áfuqaki qaqama aaqáidanoora foora kambíqaidanoo. ²⁷ Mi-fasiqáfa qaqama aaqásee eendáki faiqéeno fáasaana narí aináinai óonuree anirée miqí mári-fanoo dóo qaqama aaqáqaiifa dóo kambíqafino. Mi-fasiqáfa sía kambíqarana óosana írifanoo narí kai dóo kambíqafino. ²⁸ Maqá fannoo náamma ámifanoo kambíqafino qaqama íraido. Indaarú úmmaqusainanoo radíqifinoo áfumu kambíqafinoo dóo ururéeno áfufeenaarinoo dóo qaqama íreenoo qaqama ánoona kambíqaidanoo. ²⁹ Qaqama akuqámafifanoo mi-fasiqáfa paipána qumáree ateeeká maree múnu máaqaki quqáidanoo.

Qúmini qaqamara foora radíqifinoo firaafáikidanoo.

(Mataioo 13:31-32, 34; Ruka 13:18-19)

³⁰ Yísufa káqi qímannimidanoo moo quándara ufa qímannímidanoo irámmirino qinau. Ánutuna maqásaa ququsakina faiqí ánaasee máriasa nánara fooree máridee. Nana quandára ufannai fee kooroo íanáuree. ³¹⁻³² Qinee maaqí qímasee qímannimiana, qúmini qaqama fooqána káqikaana faiqí moó fannoo miná maramáreenoo úmmaqusainanoo kambíqafinoo fira tía saqáriara foora aiqáma aakaaqakínaa andanda úriqararafa máridanoo. Miná ásaana firaanáikinanoo ufini anirée miná ásaana auqaánai ánaamu usakáidaqa.

³³ Yísufa narí ufa óosana oosana quandára ufakiqari faiqí ánaasee nári írirana amana kái qímannímínu. ³⁴ Sía sía quandára ufakiqari qímannímínu quandára ufakiqari kai qímanními marínu. Mifá narí faiqi námufaqa náaduma márunnai mínni mi-quandara ufána óosana kooroommánímínu, maqee maqee miqímmi marínu.

Yísufa ufannái úfai ámakaura taikánau.

(Mataioo 8:23-27; Ruka 8:22-25)

³⁵ Mi-faasaanná eenóofanoo Yisufa narí faiqi námu qímannimino qinau. Dóo áni-faqa sípaki akarámafinaqa Kariree fárummaki fítaqamareeqa muqáfainni níanai fuaqa. ³⁶ Misá eedóo qímasee faiqí ánaasee minnísee Yísufa óoqu marúnaki akarámafufaqa Yísuna áfiqee farúmaki fiqau, akaqáusa máriqa kanúqaki misá sáimbaqa fiqau. ³⁷ Misá farúma qámbaanai fímarufanoo úfai firaafá úqinoo nammári ámakaurufanoo sípaki nammári téeqinoo qumbíqararinau. ³⁸ Yísufa kanúqa átinni ákiaqa qunúsaa rúmasee faiqaqéefaqa miná faiqi námu rufíasee anirée áfaurida qiqau ufasáa rakísirafa fíndifua maasá kaqí kaaqóo nammáriki ukúqnaidaqa kúqirarammidaqa anée sía fee maasára íridanee. ³⁹ Yísufa fíndifinoo úfaira doo sáa qímasee nammáriara ámakaura dóo taikáa qufanoo úfai úqirafa taikéeno nammári ámakaurirafa taikáfinoo dóo firaqóo dáí qímáfinau. ⁴⁰⁻⁴¹ Dáí qímáfufanoo Yísufa quándakinoo narí faiqi námu níqidanoo qímannimino qinau Ínnee nánaree ruffaídee. Ínnee qini saqárikirafa síasee máridee qufaqa misá firaqóo rufíasee náaquqoofaqa narí qímami narí qímami qiqau. Maa-fasiqáfa nánee, sía faiqí faqa áfaannauqa faqa kai miná ufara eedóo qídaqa, úfai faqa nammári faqa miná ufara eedóo kai qídaqa.

5

Faiqí aunduraindaraa áfaannauqa kúara aundurái kéeqaqau.

(Mataioo 8:28-34; Ruka 8:26-39)

¹ Dóo miqóoqari kanúqa fannoo Kariree fárummaki fífiufanoo nammári dínnafai níanai Keerasa máqannaasa maqa máaqa múnu raquru áminau. ² Yísufa kanúqakiqari maqásaa áqufufanoo faiqí moo fáafasaaqa aunduráki márufa Yísufinnai aniranau. ³⁻⁵ Mi-fasiqána máqannaasa faiqí irí mara máraida óoni áamarai ákundee máriqau. Mi-fasiqáfa mi-ooni aamaránaki faiqée marúfa marínu. Moómoo kari misá miná qumáreeqa sáinandannai miná áiku ásauku rumbá quqásoofanoo afeekaikámándeeno ásaukusaaqaraa sáinanda rakéemma áquseeno áiku rumbáqoo sáinanda túri mándee

miná rakéemma áqusoofaqa sía amana miná qumáree maríqau. Miná afeeka úriqaranoo márúnara misá sía amanaikíqa minnísoofanoo faiqí madikámaqoonakiaqa faqa áaqana áaqanakiaqa faqa fáaqa quqánoo nídanoo óonisamu qumáraidanoo narí afaaqa atekánoonufa márínau.

⁶⁻⁷ Yísufa kanúqakiqari aniroofanoo mi-fasiqáfa óoni aamaraki níanaindari Yísuna qáfamaseenoo sandée aniréenoo Yísuna óorinni aqoori sáunara fínoo óorindari firaa kari fáaqa quqáseenoo Yísuna áaramáseenoo qínau. Óo Yísufa anée firaaqóo úriqarara Ánutuna ámaaku máriananoo. Anée nánaree maasá soodáa qídane. Qinée afeekaikámánde aní qímamidaqa. Anée Ánutunara irisée sía qiní dárúa. ⁸ Mi-fasiqáfa sía fífau miqí qínau. Yísufa miná aundurákinaa afaannara anée mandá áfaanna maa-fasiqána aundurákiaqari rafúdamaki fúa qunára mi-fasiqáfa miqí qínau. ⁹ Yísufa miná ufa iriséenoo irámmirínau aní áuqu yáfee qufanoo mi-fasiqána aunduráindari áfaanna fannoo qínau. Maasá moómoosa qúsidaqa márúnnanara maasá dúqu qúsirausee qídaqa.

¹⁰⁻¹³ Miqí qímasoofanoo áfaannauqa faqaa fasiqa fannoo narí aundurákinaa afaannauqara kafáa kafáa Yísuna qímaminau. Sía maa-maqa maaqánakiaqari misá niqíqáa. Miqí qímaseenoo Yísuna qímamimarufanoo. Mi-nammarína áfainni ámeemai adeedí kúara moómoo andanda néemariqau. Mi-fasiqána aundurákimari áfaannauqa kúarauqara Yísunara afeekaikíqa qiqau maasá díqiqannee qímasee diqíqáinaqa kúarauqa naunduráki fúa qufanoo Yísufa dóo fuaqée qufaqa mi-afaannáusa mi-fasiqána aundurákiaqari rafúdamakufaqa kúarauqa naunduráki kéeqaqau. Kúarauqa naunduráki kéeqoofaqa mi-ameemánaindari sandámáqaraasufaqa farúmmaki bururú qufaqa aiqáma kuqu taikáqau. Mi-kuaráusa tu tauséenna (2,000) kúara máriqau óoni saqári áuqíqa máriqau núkudara foora máriqau.

¹⁴⁻¹⁵ Mi-kuaráusasa rakísi marú fasiqausa mi-kuaráusa nindafamásee quqásee sandámáqaraasamásee maqúsai márusa faqa úiqaana maaqakiaqa márusa faqa qímannimiqau. Qímannimisoofaqa aiqáma qáfararee qímasee anirée qáfoofanoo moómoo áfaanna aundurái máriu fasiqafa andeeqásee qamunna afisúsee írirana marasée miqóo óoqumari fí márufaqa ani qáfoofanoo náaquqee náindirí ranau. ¹⁶⁻¹⁷ Fáasai máriusa Yísufa áfaanna niqíqoona faqa kúara nammárikí áqufunara faqa qáfoosa misá maqúsaindari aniroosa aiqáma ainainara qímannimisoofaqa misá iriséeqa Yísunara ruffaseeqa mifínnai óoquree kafáa kafáa irámmiridaqa qiqau maasá maqa máaqakiaqari amanée anée finnáree qiqau.

¹⁸ Yísufa eedóo qímasee kanúaki akaréemárufanoo áfaanna aundurái máriu fasiqafa Yísunara afeekaikámáseenoo irámmirínoo qínau amanée qinée aní faqa funáuree qímasee fuki faakí qínau. ¹⁹ Yísufa irisée qáoo qímasee qímaminoo qínau. Anée aneenná máaqai anirandée óonureenana aneenná ánoona ákoona átiuqa qinée karaambáiqá aní firaaqóo dadaaqúnnanara faqa firaaqóo aníara ámuqusunnara faqa qímannimia. ²⁰ Miqí qímasoofanoo anirandée narí maqa máaqai óonuree qísaukuqara taikásee máqusanaasee qímarusa aiqáma qímannimimáree fíqu fíqu qídanoo Yísufa dadaaqunara qímanniminoo nímarínau. Aiqámausa mi-ufána írimarusa firaaqóo náaquqoofaqa náindirí roofaqa óo kúqaa fee miqínoo fee qiqau.

Kísaaqandaikimaru ánaaseena andeeqánau. Yísufa qufanoo Iairusana áraamuna fíndifínau. (Mataioo 9:18-26; Ruka 8:40-56)

²¹ Yísufa miqóoqari kanúqaki akarámáfufanoo nammári taqamáree díndanai kafáannai finau. Miqóo óonuroofaqa faiqí ánaasee moómoosa Yísuna ani mara ititásaqau. ²² Mi-maqúsánaki amaana máqasaa rakísimaru fasiqafa miná áuqu Iairusafa aniréenoo Yísuna óorini maqásaa áqufufanoo afeekaikámánde fuki faakí qínoo irámmirínau. ²³⁻²⁴ Qíní qíraamuna káqikaa qíraamuna aurímarifaqa amanée anée aniréenana aneenná ásauku minásaa quqásainanoo fíndifuani kúquandoora qufanoo Yísufa miná faqa fíndifi finau. Fímarufaqa moómoosa titiqímafufaqa fídanoo misá rusadeesámumánde fímarínau.

²⁵⁻²⁶ Miqóo misáki ánaasee moo márínau. Qísaukuqara taikásee qíkuni óoqu qaara marasée aukuana kísaaqándaikimaru anaaseefa márínau, mifá moómoo tutáqausunnai fímarufanoo sía andeeqóofanoo firaa teeroo quqáranakí márínau. Mi-anaaseefá tutáqausunnai narí munnimma maqee maqee áqii taikásoofanoo sía miná aurírafa taikánau maqee maqee firaanáikinai. ²⁷⁻²⁹ Mi-anaaseefá Yísuna afeekara iriséeno faiqí ánaaseekiaqa qumeé miná ánaaqiannai óonuree maaqí qímasee írinai, qinée óonuree miná qamunna kái áuqamasáananoo miná afeeka fannoo qiní aurírana taikáqísáannoo.

Miqí qímasee faiqí ánaasee titiqímafufanoo ánaaqianaindari misákiaqa rusandeesámumándeeno aní miná qamunna áti kai áuqamásoofanoo narí aundurákiqari fidíka réereeufta taikánau, narí aurírafa taikáranara narí írinai. ³⁰⁻³¹ Yísufa narí faiqí andeeqára afeeka narísaaqari funára iriséeno faiqí ánaasee qámgaanai quándáfi irámmirinau yáfee qiní qamunna áuqeenoo fee qufaqa narí faiqi námu qímamiqa qiqau, moómoosa aní ititáfuanakina nánaree anee yáfee qiní qamunna áuqee foo qídane moómoosa ititáfuanaki fímarinanoo. ³² Yísufa sía misá ufa írinai káqi randée marínau. ³³ Mi-anaaseefá narí aurírafa taikóonara iriséeno áindirireeno áaquqoofanoo Yísuna áikuki óorindari aní kummáramáfufanoo aiqáma ánoona ufa kai qímaminai. ³⁴⁻³⁵ Yísufa iriséeno qímaminoo qinau Óo qiní qíraamuna aneenná írirana qinísaa rusímarianafa mifá kai aní andeeqéeno dóo asooáranaki fúa aní aurírafa dóo taikéeno.

Miqí qímarufanoo Iairusána máaqaki márusa anirée Iairusána qímamiqau sía ufasáa rakísirana kadáapi árua dóo aní áraamuna kuqufínoo. ³⁶⁻³⁷ Yísufa sía misá ufa írinai. Iairusána qímaminoo qinau, Sía rufíaa, qinísaa kai aneenná írirana mundúa qímasoofaqa aiqáma miná faqa ániusa aiqáma Iairusana máaqaki kéeqararufanoo Yísufa qáoo qímaseeno narí faqa Peetooroona faqa Yameesafa faqa miná ákaqa Yoohaneefa faqa dóo minamúsa kai Iairusána faqa nífiqamareeno Iairusána maaqaki óoru fíqau. ³⁸⁻³⁹ Misá Iairusána máaqai óonuroofanoo Yísufa faiqí ánaasee ikífaafau qírana faqa fáaqa fuísee qírana faqa múnari múnari qírana faqa nínádfamáseenoo máaqaki kéeqafínoo qímannimino qinau. Nánaree múnari minári ída fee qikíraqáidee maa-faiqífa sía kúqinoo máridanoo faiqaqée ídanoo.

⁴⁰ Misá minára irisée Yísunara naanaidara qímasee uteéti qufanoo Yísufa aiqáma niqiqámáseenoo faiqi ánaukoo faqa miná áiku ásauku qaaramoo faqa mánaaqa kúqiraqoo nífiqee kéeqanau. ⁴¹⁻⁴² Yísufa mi-kuqira manaaqána ásauku qumáreenoo nári ufakíqari káqikaa manaaqa qinée aní qímamidaqa dóo fíndi fúa qímasoofanoo mifá aaqee fíndifínoo dóo nináu. Minakí márusa miná qáfamasoofanoo náaquqeenoo náindiri ranau. Mi-manaaqáfa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara aukuana marasoo mánaaqafa márúnara náaquqanau. ⁴³ Yísufa afeekaikámasee qímannimino innee maa-manaaqána andeeqáqaunnufana umeéaaqee qímasee quándaki mánaaqara qinau maa-manaaqána nárana ámifanoo náani qímasoofaqa miqímimiqau.

6

Yísufa narí maqúsai Nasareeteenni namummáqanau.

(Mataioo 13:53-58; Ruka 4:16-30)

¹ Yísufa mi-manaaqána mara fíndifummáseenoo miqóoqari fíndifínoo narí maqúsai Nasareetinní finau, narí faiqi námufaqa miná faqa fíqau. ² Nasaretee máqusai Yuda máqanna márunara náriqa amaana Saríríqasaa amaana máqaki kéeqafufanoo Yísufa Ánutuna ufa qímánnimi márufaqa misá irisée tautúmasee qiqau. Maafá maa-amiqira iriranná yái fee máreenoo fee, yáfee maa-irirána áminoo fee náqimásee faiqí sía áuqaqaa ira ainaina áuqidanoo fee. ³ Maasáki kámundaa máriifa mifá kai máridanoo, miná ánoofa Máriafa máridanoo maaqóoqaraa ánaasee faiqi máridanoo, miná ákaqaafasauqa Yameesana amaráfa faqa Yoosesa faqa Yudasina amaráfa faqa Simoona amaráfa faqa maaqóoqaraasa márifanoo Yísufa misákinaafa máridanoo. Miná ásooqmaaka faqa maaqóokai márídaqa. Misá minára miqí qímasee níkoo fee qiqau.

⁴ Yísufa miná iriséeno maaqí qímasee qímanniminau. Tamummáqara fasiqa moó fannoo máqusa maqúsa fidanoo qímanniminaqa misá iriséeqa miná ufara kúqaa fee qifáranoo narí máqannaasa faqa narí áinaina faqa narí moodáa fasiqa ánaasee faiqi faqa miná ufa síamma írifaranoo. ⁵⁻⁶ Yísufa narí máqannaasara miqímmidammia foo qímasee sía amana moo fásíqa ánaasee mandáikirausa andeeqánnimaqararee qinau. Qaaramoó aurúsasaa kai ásauku quqásoofaqa fíndifiqau. Narí máqannaasa nári írirana sía minásaa mundúnara irisée firaaqóo taútinau.

Yísufa narí faiqi námu niqiqoofaqa qímannimiqau.
(Mataioo 10:5-15; Ruka 9:1-6)

Yísufa miqóo narí maqúsai Nasareeteendári dínni dínni fíqu fíqumma márusa misá qímannimímarínau. ⁷⁻⁹ Qímannimiseeno narí faiqi námu nárama quqáseenoo mandá áfaanna faiqí ánaasee naundurái márusa misá niqiqára afeeka nimiséeno qaaraqánda qapámandee qaaraqánda qapámandeenoo qímannimino qinau, Sía moo áinaina máree fuaqa sáunu kai qara máree fuaqa, féemu faqa uqá faqa munnimma faqa sía máree fuaqa, níku ánaamu afisúmareeqa siuta moodáa afisúmaree sía aabaá moó máraaqa. ¹⁰ Ínnee maqúsa maqusa fídaqa moo máqusaki óonu ráifanoo mara quqáinna maaqanaki quqásaina sía namummáqaa nuaqa minakí kai faiqáida nuaqa, minakíqari moo máqusa fíqa fuaqa. ¹¹⁻¹² Ínnee moo máqusai fífaqa misá sía ínne mara quqéeqa sía ínne ufa írifafa ínnee fídaqa kookoomma afaqá nínaamarasee fuaqa. Ínnee miqíqa Ánutuna náruaninnanara misá aaquqímánnimaqéefaranoo. Yísufa miqí qímaseeno niqiqoofaqa maqúsa maqúsa fídaqa faiqí anaaseera nári mandáinainara nímeesuqaqera qímannimiqa fiqau. ¹³ Qímannimidaqa moómoosa naunduráki áfaanna fáafasaaqa márusa niqiqámánnimi márufaqa rafúdamakida fímariqau. Miqíqa fídaqa aurúsa níkaaqa sáuna fadameenara fooqána adíasoofaqa fíndifi máriqau.

Eeroodeefa Yoohanee nammári nímmaruna ákiqa tuqínau.
(Mataioo 14:1-12; Ruka 9:7-9)

¹⁴⁻¹⁵ Yísuna áufakiana ufa fannoo aiqáma atinai dáraanimámbunara Eeroodeefa mi-ufána faqa iriséeno taútinau. Akaqáusa Yísunara Yoohaneefa nammári nímmarufa kúqíranakíqari fíndifinoo firaa ainaina áuqemari fee qufaqa akaqáusa Yísunara Eeriaafa óoqeenaa tamummaqara fasiqa mifá kaifáa kambíqanoo máridanoo fee qufaqa akaqáusa óoqeenaa tamummaqara fásíqa fooqáafa kambíqanoo máridanoo fée qiqau.

¹⁶ Eeroodeefa mi-ufáusa iriseeno narí qinau, Qinéé óoqai Yoohaneena nammári nímmaruna anuka atekásaafanafa mifá kai kúqíranakíqari ánida qinoo.

¹⁷ Óoqai Eeroodeefa narí kai qímannimufaqa sundíauqa Yoohaneena nammári nímmaruna rumbámaree karabúsa máaqaki quqáseeqa firaa sáinanda qumáreeqa rumbá quqásoofanoo márinau. Eeroodeefa sía fífau Yoohaneena maréeqee rumbáranaki quqánau. ¹⁸ Yoohaneefa nammári nímmarufa maqee maqee ánaasee qúmmuarunasaara áqunara rumbá quqánau. Eeroodeefa narí ákaqa Firipina ánaqa Eeroodia námmarina káqi narí afaaqi faqa márufanoo qúmmuarunara Yoohaneefa qímamino qinau Ané aneenná ákaqa ánaqa Eeroodia námmarina qúmmuaramminana máraananoo Ánutuna ufa rukíasee miqíananoo. ¹⁹ Eeroodia námmarifa Yoohaneena ufa irisooofanoo afaaqai káqi ati qanóo márufanoo máridanoo miná áriranara randée márufanoo Eeroodeefa qáoo qufanoo sía árinau. ²⁰ Eeroodeefa Yoohaneenara írirana andeeqára qikairi síai fasiqa fee qímasee minára rufíaseeno karafúsaki séeno ititásoofanoo sía Eeroodia námmarifa árinau. Eeroodeefa maqee maqee Yoohaneena faqa ufa qíranara áidi márufanoo maqee maqee Yoohaneena áaramasee ufa qímamimarinau. Yoohaneena ufa fannoo Eeroodeefa maqee maqee Yoohaneena faqa ufa qufanoo Yoohaneena ufa fannoo Eeroodeena raqúrámufanoo áqu ufafa afaaqai ati qanóo marúnara síamma írimarinau káqi maqee maqee Yoohaneena karabúsaki márunna áramasaida ufa narí qímami narí qímami qímariqau.

²¹ Dóo ánaasee Eeroodia námmarifa rakísinoo fífiufanoo áruaninna faasaana paqúrinau. Mi-fasaanná faiqí Eeroodeefa Eeroodia námmarina afaaqi narí ánoofa narí maqóo faasaannara iriseenoo qoomáqa firaaná suqáseeno kaamánna úriqararausa faqa sundíauqa úriqararausa faqa Kariree máqa maaqaki faiqí firaasá faqa náaramasoofaqa aniréeqa née maríqau.

²²⁻²⁵ Misá née márufanoo ánaasee Eeroodia námmarina áraamuna fannoo aniréeno misá nóorinni idí ámiqirana ráidanoo aqoori ráqee marínau. Aqoori ráqee marufaqa misá írufanoo adíafaa qufanoo Eeroodeefa qoomáqa nímiufa mi-manaaqána áaramásee aiqámausa nífusaa qímaminau, aní ámiqira idi akiaqara nána ainainee qínaqee ámianau-ree qinau. Sía kai ufa kái qinau narí amana náaree aqiqámáseenoo qímaminau, Anée nána ainainarée áididanoo fee anée qínaqa mi-ainainná aní ámianaura. Anée Kariree máqa maaqa dínni rakísianee qínaqa qinéé qámabaana óosusee dínni aní ámianana anée misásaa rakísia qufanoo narí ánoofinai óonureenoo qinau, nánaree qímamianauree qufanóo miná ánoofa maqee Yoohaneefa nammári ními marífa kúquaniffee qímasee Eeroodeenara qíkaru qíandoo qímaseenoo ákiaqa tupúmma maree mínisaifaqa qeeqá qifunoo miná qáfamasee kúqaa kúqiifoo qianáuree qímasee narí áraamuna qímaminau. Yoohaneefa nammári nímmarína miná anuka ateká maree miná ákiaqa míni qímiaqeera kai qía qufanoo miná áraamuna fannoo anirandéeno sandée óonureenoo Eeroodeena qímaminoo afeekaikámánde qímaminau anée maqee uqanna Yoohaneefa nammári nímmarína anuka tuqúsee fidíka máaqamau íandoora qímasee saqári difaaniki ákiaqa quqásee míni qímiannee qufanoo Eeroodeefa firaaqóo uqanna ákooqamáfinau.

²⁶⁻²⁸ Ákooqoofanoo sía amana qáoo qinau. Aiqámausa nífusaa narí amana aqiqámásoonara asaurúseenoo narí sundía moó áqiqoofanoo karafúsa márúnaki óonureenoo Yoohaneena anuka atekáseenoo saqári difaaniki miná ákiaqa quqáseenoo máree míni Eeroodia námmarina áraamuna ámufanoo mifá maréeqeenoo narí ánoona áminau.

²⁹ Yoohaneefa nammári nímmaruna faiqi námu mifá kúqunara irisée ani miná írí máree múnu ákundaqau.

Yísufa féemu namufaqa noodáanna faqa nímuufa.

(Mataioo 14:13-21; Ruka 9:10-17; Yoohanee 6:1-14)

³⁰ Yísufa narí faiqi námu niqiqoofaqa maqúsa maqúsa nídaqa qímannimunara faqa áuqoonara faqa Yísuna míni qímamiqau. ³¹⁻³² Qímamimarúfaqa faiqí ánaasee moómoosa anirée qumbíqafunara nárana nárafa sía amanaíkufanoo Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Ániaqa ínnisaimbaqa faiqí sía máriannai óonuree idooáaqa. Míqí qímaseenoo narí faiqi námufaqa nammári áfainni óoquree kanúqaki akarámáfufaqa nammári ámuuqumau fiqau.

³³ Faiqí ánaasee moómoosa níndafamáseeqa óo Yísufammi foo qímasee nári maqúsaki nári maqúsakiqari óonu maree ani máreeufaqa Yísuna kanúqa fannoo múnu maqánamu raqúru ámufanoo níndafoofaqa faiqí ánaasee moómoosa fáasai áfainni qúsi maríqau.

³⁴ Yísufa kanúqakiqari maqásaa áqufínoo faiqí ánaasee moómoo níndafamásoofanoo firaaqóo ámuqusufanoo qinau. Óo maaqóo máriasa sipsípa aandaurofoora rakísirafa síaisa máriafanoo fee qímaseenoo Ánutuna ufa óosana óosana ainainara qímanniminau.

³⁵⁻³⁸ Eenóofaqa Yísuna faiqi námu Yísuna qímamiqau, dóo eendídanoo anée niqiqáinaqa káqikaa maqusakiaqa nárana feefauríqa maaqóo faiqí síaiqoo máridanoo fee qufanoo Yísufa qinau ínneeqá kai nárana nímiaqa qufaqa misá qiqau, maasá sía amanaíkianaura maasá moómoo óoni máreeqa óonu moómoo féemu feefaurúmasee mínisee nímmianaqa náifanoo sía amanaikíannoo, maasá sía amanaikídaqa qufanoo Yísufa qinau. Ínni féemu náqummee máridanoo óonu qáfafaqa qufaqa misá óonu qáfamaseeqa anirée qímamiqau, maasá féemu moodáanai qísaukunamu, noodáanna qaaraqánda faqa máridanoo fée qufanoo

³⁹⁻⁴⁰ Yísufa qímannimino qinau. Ínnee faiqí ánaaseera qífaqa misá rainá rainámá-finaqa náadu náadu ruúmbaku fínaqa qúsau rasonóokamasee óoqumari máree fuaqa

qufaqa faiqí ánaasee eedóo qímasee ruúmbakiranakiqari padímambufafa óoqu mari-fiqau. Akaqá ruúmbakiranakiqari wan handareeta máriqau akaqá ruúmbakiranakiqari qaara fasiqa níku nísauku taikásee qísaukuqara taikásee fasiqa ánaasee máriqau. ⁴¹⁻⁴² Óoqu marifufanoo Yísufa mi-moodaannai qísauku feemúna qumáree noodáannaqara faqa qumáree sandáaqai óori uqéerasese Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo mi-feemúna ruqí ruqí mándeenoo narí faiqi námu nísaukuki quqásoofafa faiqí ánaasee óoqu máriranakiqara nimi máree fímaríqau. Yísufa miqíkai ínoo noodáanna faqa ruqí ruqí mánnimufafa miná faqa nimi máree fufafa noofanoo nímuaqufafa akaqána káqi quqáqau. ⁴³ Yísuna faiqi námu miná átaraasa qumáree qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée uqá qumbiqáqau. ⁴⁴ Mi-naranná née marúsa faifa tauséenna fasiqa máriqau, ánaasee faqa faiqiuqáindi faqa máriqau. Óoni saqári áuqusee moómoo uqanna máriunara faifa tauséenna fee qínoo máridanoo.

Yísufa nammári ámuuqumau finau.
(Mataioo 14:22-23; Yoohanee 6:15-21)

⁴⁵ Yísuna faiqi námu nárana átaraasa mara mároofanoo Yísufa narí faiqi námuara afeekaikámánde fuki faakí qínoo niqiqoofafa misá miná áfunni kanúqaki akarámafi Beetasaida máqusai nammári dínna afainni fiqau. ⁴⁶ Misá fímarufanoo Yísufa faiqi ánaasee niqiqámásoofafa fufanoo mifá narí faiqi námu nímanda máseenoo naríaraa ámuuqunamusaa óoru máridanoo Ánutunara innaaru qímarinau.

⁴⁷⁻⁴⁹ Eendúfanoo Yísuna faiqi námu kanúqaki nammári qámbaanai nímarufanoo Yísufa naríaraa maqásaa máridanoo misá nínafaofanoo úfai fannoo misá nóorindari ánidanoo kanúqa mara fúrufarimarufafa púrannai púridaqa kadáapindi maríqau. Ínaaqiana kookoorána ufaqí marú kamuqoo Yísufa misúnnai fídanoo nammári ámuuqumau áiku rámasee finau. Mifá kanúqakinaasa fínnaaqaréera foora fímarufafa Yísuna faiqi námu áfaanna fee qímasee rufíasee fáaqariqau. ⁵⁰⁻⁵¹ Misá fáaqaruma-soofanoo Yísufa qímannimino qinau. Sía mapáara íaqa nifaaqa quqásee kásooiaqa qinéemma ánídaqa. Yísufa miqí qímaseenoo misá faqa kanúqaki akarámáfufanoo misáki óoqumari fufanoo úfai fannoo taikáfinau. Taikáfufafa Yísuna faiqi námu mapáara íqa naundurá faqa fúrufariqau. ⁵² Yísufa moodáanai qísauku féemu ruqí ruqí mándee nímufafa noofanoo amanaikunara miná faiqi námu sía miná ánoonara andeeqásee írusa máridaqa nammári ámuuqumau ánunara faqa sia íriqau.

Yísufa Keenesareeta máqusanaasa aurírana taikánnisanau.
(Mataioo 14:34-36)

⁵³⁻⁵⁵ Misá miqóoqari kanúqaki nammári ámuuqumau fíqa munu maqá raqúrámufafa fítaqá maréeqa máfi kanúqa qusúseeqa dóo Keenesareeta máqa maaqammifoo qímaseeqa kanúqakiqari áqufíqa maqásaa óorufufafa misaqá márusa miqóoqaraasa Yísufammifoo qímaseeqa sandéeqa máqusa maqusa qímannimufafa náriqa aurímarusa qaarísa rumbá máraidaqa yátinnai fee Yísufa fúannoo fee qímasaida aurímariasa qaarísaa rumbá máraidaqa Yísuna óorinni míni quqée maríqau.

⁵⁶ Yísufa yá maqusanai fee yá táunnaki fee yá aináini marúnaki fee finau nári aurímarusa nífiqa máraidaqa mifá funnái múnu makéetaki firaa saqa márunaki quqásee Yísunara nári nímuqusa óokiqari firaaqóo qímamiqau. Maasá sía kadáapi ámirara qímamidaqa aurímariasa aní qamunna áti kai áuqamásaida fíndififara qídaqee qufanoo Yísufa eedóo qufaqa miná qamunna áuqee marúsa ámiqi mándee fíndifi maríqau.

7

Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa níqinau.
(Mataioo 15:1-9)

¹⁻² Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa faiqí ánaasee nárana náraree qímasaida nísauku nammári úqidaqa miqí fee maaqí fee qímasaidaqa fífau sándufa óosana óosana quqée maríasa máriqau. Misá Yeerusaree máqusaindari

qumurée ani mara Yísuna úqufufaqa níndafoofaqa Yísuna faiqi námu nárana nées-mariqau sía Farisai ámaana ufa qímarusa nísauku nammári úqirainni káqi nées mariqau.

³ Farisái amaana ufa írimarusa faqa Yuda máqannaa aiqámausa faqa nári nínaaku nitaatóosa naanna ráidaqa aiqáma kari nísaaqusaida nárana nées mariqau, sía nísaaqusee sía nárana nées mariqau. ⁴ Makéetaki máree marú ainaina nammári uqusée suqásee nées mariqau, misá sía minára kaifau miqí qímariqau óosana óosana ainainara miqí qímariqau. Misá káafauqa faqa susuffinauqa faqa dísauqa faqa faiqára qári faqa nísauku faqa miqímasee maaqímasee nammári úquaqee qímarufaqa miqíqa fídaqa ákeekamásaida miqí máriqau.

⁵⁻⁶ Farisái amaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa káaqa firaaqóo minánuqara fuki faakí qímarusa márunaki Yísuna faiqi námu sía nísaaquírai káqi nárana noofaqa qáfamasee Yísuna áqiqa qiqau. Náqee fee qifaqee aní faiqi námu maasá qikeekú qikaakú óosana minnísee sía nísaaquírai káqi nárana náida fee qufanoo Yísufa qímanniminoo qínau. Óoqeenaa tamummáqara fasiqa Esaiaafa andeeqásee ínniara tamummaqaséenoó ínniara mandá qaara irirana máree máriasee qináu.

Mifá ínniara maaqí qímasee Ánutuna ufa ákara rináu. Maa-fasiqa anaaseesá nífauru fannoo kai únnaqímasee qiní dúqu uqéereé máriasa, nímusa káqinni ubeekárausa máriafanoo.

⁷ Misá faiqí qímaria sándufana qumáree únnaqímasee Ánutuna sándufammifoo qímasee faiqí ánaasee naamúaqidaqa. Miqí qímasaídaqa Ánutunara innaaru qífanoo síammiriannoo.

⁸ Yísufa mi-tamummaqara fasiqána ufa qímannimiseenoó narí maaqí qímasee qímanniminoo. Ínnee Ánutuna ufa máfi quqáseeqa faiqí aaquqíra ufamau kai fímariasa máriafanoo.

⁹ Ínnee ínneeqa káaqa iriqaraasámandee írirannai ínneeqa faiqí faiqi ufa faiqí ánaasee qímannimianee qímaseeqa Ánutuna ufa maréeqee nínaaqiannai quqáseeqa.

¹⁰ Mooseefa Ánutuna ufa qímannimidanoó maaqí qímasee qímanniminoo. Ínneeqa ní-naukoora asasammándeé ámiqida misá núqu uqéeraaqa. Faiqí moó fannoo narí ánoona ákoonara mandá ufa qínnana mi-fasiqána kuqámmarusaaqa. ¹¹⁻¹³ Ínnee minára maqee maaqí qímasee áaqee maríafanoo faiqí moó fannoo narí ánoona ákoona dadaaqímarina nímianauree qímasee kafáa óonu máfi irisée sía nímidanoo amaana máqaki quqásee Ánutuna ámidée qímaria fasiqanara sía áaqaida andeeqáidee qímariafanoo. Miqídaqa Ánutuna ufa máfi quqáseeqa ínneeqa ufa kái uqéereé máriafanoo. Dóo ínnee Farisai amaana ufa qímariasa miqíra áaqara ainaina moómoo uqéereé máriafanoo.

Faiqí naunduráindaraafa faiqí putaa ídanoo.

(Mataioo 15:10-20)

¹⁴ Yísufa miqí qímaseenoó Farisai ámaana ufa qímarusa niqiséenoó miqóo faiqí ánaasee moómoo márusa kafáa náaramáseeenoó ániaqee qufaqa aniroofanoo qímanniminoo qináu. Ínnee aiqámausa qiní ufa irisée ámiqimmasee iriaraasiaqa. ¹⁵ Sía moo áinaina fannoo faiqí ánaasee óoki námasainanoó mifá maaqínaki putaammá amaqaannoo faiqí ánaasee naunduráindari úrimari manda ufafa mifá faiqí putaammá nímaqáidanoo.

¹⁶ Ínnee náaqoo faqaasá kai náaqoo íriani.

¹⁷ Dóo miqóoqari Yísufa narí faiqi námu faqa faiqí ánaasee minínniseenoó máaqaki kéeqafufaqa miná faiqi námu óoruree mi-ufána qímannimunna oosanara iraqau. ¹⁸⁻¹⁹ Iroofanoo Yísufa qímanniminoo. Ínni írirafa faiqí ánaasee írirafa óorudupiraua máriafanoo. Sía fee ínnee mi-ufa oosanná íri fee sía moo áinaina óoki quqásaananoó aundurái óoqufí marífa sía mifá faiqí putaammá nímaqannoo, sía aunduráki óoqureenoo ámuqusakifau kéeqaidanoofau sía miqídanoo áranandaki óoqureenoo úmiqaraidanoo. Mi-ufána qunánnai Yísufa aiqáma nárannara idaaqíra fee kai qináu.

²⁰ Yísufa minára kafáa narí faiqi námu qímannímidanoó qináu. Faiqí narí naundurákiqari úrimari manda ufafa kai faiqí putaammá nímaqáidanoo. ²¹⁻²³ Faiqí aunduráki

ámuqusa óokiqari mandá írirafa kambíqaidanoo faiqí rarisámeeqeenoo mandáinaina máraranaki quqánnisáidanoo, mifá kai rarisámeeqeenoo áaqaranaki faqa aináina úmmuariranaki faqa faiqí kuqá náriranaki faqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuariranaki faqa moosá aináinara rírana faqa óosana óosana mandóosana faqa nári níkaruqirana faqa nári nifaaqa kooroo írana faqa naríara naríara rairai qírana faqa naríara naríara múnuqi míniqirana faqa narí afaaqa amooqírana faqa fúrufarira óosana faqa mifáúqaindi faiqí naundurákiqari ururée marífa mifáúqa kai faiqí ánaasee putaammá nímaqaidanoo.

Yísufa aamína maqanna anaasee áraamuna fíndifufa.

(Mataioo 15:21-28)

²⁴⁻²⁵ Yísufa mi-maqa maaqána minníseenoo moo máqa maaqa Tíree máqa maaqaki óonureenoo moo máqaki faiqí ánaasee maqee maqee qínée fúnnaai ánunannai ititée maríafaqa sía qíqafaqee qímasee qumeé íreeda kéeqanau. Sía mifá amana kukéqaranaki márinau. Ánaasee moó fannoo narí áraamuna aundurái qooqéena fáafasaaqa márufanoo Yísufa ani márunara iriséenoo anirée Yísuna ámuqusa óokiqari dadaaqíranara dadaaqínanoo fíndifuanifeera miná áikuki maqásaa rúmafinau. ²⁶ Mi-anaaseefá Siria máqa maaqakiqari Fooeenisia máqusaki kambíqarafa ánaamuru ánaasee márufa aniréenoo Yísunara qíní qíraamuna aunduráki mári qooqeenaa fáafasaaqa aqíqáinanoo rafúdamaki fúani fee qufanoo Yísufa qímaminoo qínau. ²⁷ Maasá Isaraee máqanna Ánutuna faiqí námuara foora máriasa misá náaree nárana nímirafa andeeqánoo máridanoo. Faiqiuqáindi nárana marasée fainíuqa áqu níminafa sía andeeqánoo máridanoo fée qufanoo mi-anaaseefá qínau. ²⁸ Óo maa-fasiqa faiqiuqáindi náidaqa átaraasa fainíuqa anirée néemariasa máridaqa. Kúqaa qínée ánaamuru fainíara foora máridaqa átaraasará kai qínée innaaru qídaqa. ²⁹⁻³⁰ Miqí qufanoo Yísufa qímaminoo qínau anée mi-ufána qíannana ákiaqara dóo aní máaqai fúa. Dóo aní faiqí aunduráindari dóo fáafasaaqa rafúdamaki fínoo qufanoo mi-anaaseefá narí máaqai óonuree qáfoofanoo dóo miná áraamuna qaarísa faiqaqée márufanoo kúqaa fáafasaaqa rafúdamaki fífinau.

Yísufa áaqoo aunírana andeeqánu.

³¹⁻³² Miqóoqari Yísufa Tíree máqa maaqaki minníseenoo Sidoona máqusai kéeqafi fíqummákufanoo Karíree fárumba áfainni óoqu ranau. Óoqu fídanoo qísaukuqara taikásee máqusa misaqá márusa fínnaaqareenoo fímarufaqa akaqáusa faiqí moó áaqoo aunírana ufa qírara mammáqi marúna áfiqamaree míni Yísufa máruqoo míni quqásee áranaiqi qímamiqau. Anée maa-fasiqánasaa aneenná ásauku mundúsainanoo andeeqáani. ³³⁻³⁴ Miqí qímasoofanoo Yísufa mi-fasiqána maréeqeenoo faiqí ánaasee moómoo márunara iriséenoo káqi átinai quqáseenoo narí ásauku ámuka faiqí áaqoo aamarai upeekáseenoo qáqara fidiséenoo mi-fasiqána ámaakiri ásaukunnai áuqamáseenoo óori innaarúnai uqéereseenoo núpi núpi qímaseenoo narí ufakíqari qímaminoo qínau eefafata maasá ufakíqari dóo ruíqaannee qínau. ³⁵ Miqí qímasoofanoo aaqee kái miná áaqoo ititárafa ruqíafufanoo miná ámaakiri rumbárafa idukúfufanoo andeeqásee ufa qínau. ³⁶ Ufa qímasoofanoo Yísufa aiqámausa áranaiqi qímanniminoo qínau, sía maanára moosá qímannimiaqa qínau. Yísufa kafáa kafáa qáoo qímarufaqa misá moó faqa moó faqa qímannímiqa fímaríqau. ³⁷ Aiqámausa mi-fasiqána andeeqónara írufanoo náaquqamasoofaqa maaqí qíqau. Dóo qáfaaqa mifá ámiqimándeé idaaqamándeé aiqáma ainaina óosana óosana aurirana andeeqáidanoo. Mifá náaqoo auní maríasa faqa andeeqánnisaidanoo ufa sía qíasa faqa ufa qírana nímidanoo.

8

Yísufa kaifáa féemu ruísee nímufo.

(Mataioo 15:32-39)

¹ Yísufa Karíree námari áfainni káqikaqoo óoqu marikúfaqa faiqí ánaasee suqúmaree miqóo aní Yísufa máruqoo usufufanoo ufa qímannimimárufanoo qaaramoo

fáasaanaikufanoo misá nárana taikáfufanoo Yísufa narí faiqi námu náarama qímannimino qinau. ² Qinée maa-fasiqa anaaseesára qímuqusámmidaqa qaaramoo fáasaana qiní faqa máriafanoo maqee dóo nárana misáindi sía máridanoo. ³⁻⁵ Qinée sía nárana nímirai káqi niqíqánaqa fídaqa aanái kudoosaápee fóora, akaqáusa níanaindari ani máridaqa qufaqa miná faiqi námu irámmiriqa qiqau. Maa-aadana maqa maaqánaki máridaqa yái fee nárana paqúrimandee máa moómoo fasiqa anaaseesa nimana nímianauree qufanoo Yísufa irámmirino qinau ínne féemu náqummee máridanoo fee qufaqa misá moodáannai qísauku dínne ani qaara marasée féemu máridanoo fée qiqau.

⁶⁻⁷ Yísufa faiqí ánaaseera maqásaa aiqáma óoqu máriaqee qufaqa aiqáma óoqu marifufanoo mi-feemúna dínne qísauku taikáseenoo dínne ani qaaraqánda marasée féemu (7) maraséeno Ánutunara dúfi dúfi qímaseeno ruqí ruqí máseenoo narí faiqi námu nísaukuki quqásooafaqa aiqáma fasiqa ánaasee amana kái nimimáree fiqau. Noodáanna káqikaanáuqa akaqána marasée dúfi dúfi qímaseeno miná faqa narí faiqi námu nimisoofaqa nímiqau. ⁸ Aiqámausa néeneesoofanoo nímuaqumminau. Foo tauséenna (4,000) fasiqa anaasee núkudara foora miqóo máriusa nímuaqu inau. ⁹⁻¹⁰ Misá námammaree sooná átaraasa Yísuna faiqi námu dínne taikásee dínne ani qaaraqánda (7) marasée uqá rúmasoofanoo Yísufa faiqí ánaasee niqíqooafaqa daráanimambufanoo Yísufa narí faiqi námufaqa sípaki akarámáfufanoo nammári ámuuqumau moo máqa maaqai Daramanuta máqa maaqai finau.

Innaarúnai fíraa ainaina uqaqífiqaanee qírufa.

(Mataioo 16:1-4)

¹¹ Miqóo Farisai ámaana ufa qímarusa Yísuna faqa raiqára ufa óosana áraqau. Misá Yísuna ufaanara foora fufúsee áruanifeera qímasee Yísunara faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina áuqamásaínaqa maasá aníara kúqaa Ánutuna faiqífée qianáura. ¹² Miqí qímasoofanoo Yísufa narí aundurái qímiridanoo qinau. Akasáa yáiree fee ínne mandá oosana taikáano fee, qímaseeno akooqóo qímannimino qinau, nánaree maqee máriasa mookíra ainainara maqee maqee fíndifinaqa qáfaanee qída fee, dóo qinée qímannimidaqa sía qinée miqímandee Ánutuna afeekara kooroomásee uqannífiqaanauranoo.

Ooruku anoona kíkíqa úsiranara rufíaaqa.

(Mataioo 16:5-12)

¹³⁻¹⁴ Miqí qímasee Yísufa kanúqaki akarámáfinoo Kariree nammári ámuuqumau dínne afainai fídaqa káqi kaaqóo nammári qámbaraana óonuree miná faiqi námu áafaqara aunúsoonara moodáa féemu kai márufaqa áiaaee qiqau. ¹⁵⁻¹⁶ Yísufa nárana áiaaee qunára iriséeno moo áinaina kíkíqa ususéeno qímannimino, Ínnee ámiqimmasee aufaríaqa, Farisai amaana ufa qímariasa faqa Eeroodeena faqa mináuqa féemu ooruku ati qáranara ruffeeqa aufariaqée qufaqa miná faiqi námu iriséeqa tautúmasee narí qímami narí qímamiqa qiqau maasá áafaqa sía máree ánunanara mi-ufánara Yísufa qídaqino fee qiqau. ¹⁷ Yísufa fáasai misá ufa iriséeno qímannimino qinau. Ínnee nánaree áafaqa sía márinara narí qímami narí qímami qídee Ínnee sía fee íridaqqee. Ínne írirafa káqi fee ummaara ráidanoo fee ¹⁸ Ínnee nífu faqaasa sía fee qáfaidee. ínnee náaqoo faqaasa sía fee íridee. ¹⁹ Qinée moodáannai qísauku (5) féemu ruqí ruqímmasee faifa tauséenna (5,000) fasiqa anaasee nímiáfannanara sía fee ínnee náaqooki óonumafi íridee, ínnee mi-karí náqumma uqée átaraasa uqáriqee iqau, qufaqa misá qiqau qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée (12) uqá ríqiafana. ²⁰ Miqí qímasoofanoo Yísufa kafáa irámmirino qinau kafáa qinée dínne taikásee dínne ani qaara marasée (7) féemu ruqí ruqímmasee foo tauséena fasiqa (4,000) sía kásoo fasiqa moómoo fasiqa uqanna nímiáfanaqa náqumma uqée miná átaraasa riqée iqau qufaqa misá qiqau dínne taikásee dínne ani qaara marasée (7) uqá ríqiafana. ²¹ Miqí qímasoofanoo Yísufa qímannimino qinau. Ínnee miná qafamásee sía fee qiní afeekara íridee. Moodáa féemu márifa dóo miná mandée nímiána amanáikámminoo.

Beetasaida maqannaa Yísufa áfu maqaisánau.

²²⁻²⁵ Misá Beetasaida máqusai aniroofaqa faiqí moo áfu dimbárana áfiqee aniréeqa Yísuna áaramáseeqa qiqau, amanée áfu dimbárana áuqainanoo fee áfu máqaannoo fee qufanoo Yísufa mi-afu dimbara fasiqána ásauku qumáreenoo rarisámeeqeenoo maqúsa áqoosai quqáseenoo áqaara áfuki fidiséenoo ásaukuqara minásaa rusíseenoo irámmiridanoo qinau, anée akaqá ainaina qáfaidanee qufanoo mi-fasiqáfa óori uqéereseenoo qinau faiqí qiní qífusaa saqáriara foorá nídaqee qufanoo Yísufa kafáa narí ásaukuqara miná áfusaa quqásoofanoo mi-fasiqáfa áfu maqasoofanoo miná áfu ámiqufanoo aiqáma ainaina ámiqimasee qáfanau. ²⁶ Yísufa qímaminau dóo aneenná máaqaí fúa sía maqúsai faiqí ánaasee moómoo máriaqoo fúa káqinni ándandandanai fúa qufanoo dóo finau.

Peetooroofa Yísunara Ánutuna ásauku mundíra fee qinau.

(Mataioo 16:13-20; Ruka 9:18-21)

²⁷⁻²⁸ Yísufa narí faiqi námu faqa miqóoqari Seesareea Firipi máqusa, miná maqa máaqaaki máru máqusanakiaqa finau. Aanái fidanoo narí faiqi námu iranau, ínnee íriaqa faiqí ánaasee qiníara yá fasiqanee fee qídee qufaqa misá qiqau akaqáusa aníara Yoohaneefa nammári ními marí fee qídaqa akaqáusa aníara óoqeenáa tamummaqara fasiqa Eeriaa fée qídaqa, akaqáusa aníara óoqeenaa tamummaqarausakiqari moó fannoo kúqiranakiqari fíndifinoo máridanoo fee qídaqa. ²⁹ Miqí qufanoo Yísufa náriara qinau ínnee qiníara nánee fee qídee qufanoo Peetooroofa qinau anée Ánutuna ásauku mundírafa máriananoo. ³⁰ Miqí qufanoo Yísufa afeekaikámándeé qímanniminau. Dóo kúqaa uqanna qíananoo. Sía ínnee minára qiníara akaqáusa qímannimiaqa, umeéndaqa.

Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mataioo 16:21-28; Ruka 9:22-27)

³¹ Miqí quqóoqari narí kúquaninnanara óosana arasée narí faiqi námu qímannimidanoo maaqí qinau. Qinée faiqí nímaaku firaa aupurarana máraanura. Faiqí firasá aanáiqikirausa úriqararausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misá qiní minníqisee níkoqqaannoo. Misá qiní kuqá darusáifanoo qaaramoo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa mara qiní fíndifumáqisaannoo. ³²⁻³³ Yísufa akoqóo uqanna narí kúqiranara qímannimunara Peetooroofa írufanoo ákoqoonara Yísuna maréeqee áaduma quqáseenoo qáoo qunára Yísufa quándaki narí faiqinámu níndafamáseenoo Peetooroona áqinoo qinau. Óo Peetooroo anée Sadannafa anée sée fúa, aní írirafa faiqíndi máridanoo sía Ánutunaindi.

³⁴ Miqí qímaseenoo narí faiqinámu faqa náarama quqáseenoo qímanniminoo qinau, moó fannoo qiní faqa fuani qínafa narí maaqóo máriranara minníseenoo qiní ufa sáara qiní daanna rámassee eedóo qímasee kúqiranaki fúannoo. ³⁵ Moó fannoo narí márirana ámiqimasee rakísianee qínafa mifá narí márirana kakásiannoo moó fannoo qiní sáara qiní ámiqira fasaasa ufa sáara kúqarínafa mifá narí márirana asumu máraannoo. ³⁶ Moó fannoo aiqáma máqa maaqa rakísiranatia kámmafinanoo naríara minakínaa aiqáma ainaina maraséenoo narí aunduráindaraana kurídiranaki finoo nána uréeqara fasiqa máriannoo sía úriqararafa máriannoo. ³⁷ Faiqí ánaasee kuquffifaqa nána maqasaa taikáaninna ainaina Ánutuna amisée naundurákinaana kurídiranakinaana maréeqee asumu máriranakina quqáannoo fee sía amana kaifáa máraannoo. ³⁸ Faiqí anaasee moó fannoo máa maqee mária manda aukuanasaa qiníara faqa qiní ufara faqa faiqí nífusaa asaurúsee níkoqqaínausa qinée faiqí nímaaku qeeqá qíkoona aréenarana namufaqa náaquqara andeeqara qangiroouqa faqa innaarúnaindari qumuréeqa mi-fasiqa anaaseesára faqa qisaurúsee qíkoqqaannoo.

9

¹ Yísufa káqi qímannimidanoo maa-ufána faqa qímanniminoo qinau, ínnee íriaqa ínnee maaqóo máriasakiqari akaqáusa sía kúqirai káqi márina kamuqoo Ánutuna quqúsa

afeekaikámándeé qúmíraná ínnéé miná qáfeefaranoo. Síá taikára faasaanara qídaqa káqi kasaqaíndari qúmíranara qídaqa.

Áaqanasaa Yísufa innaarúna áfiri máranau.
(Mataioo 17:1-13; Ruka 9:28-36)

² Dóo miqóoqari dínna qísauku taikásee dínna ani moodáa marasée áfuru faiqéeno dóo fíndimeeqeenoo Yísufa Peetooroona faqa Yameesana faqa Yoohaneena faqa dóo minamúsa faqa áaqana kísaaqasaa nífiqamaree óorureenoo áadumasaa sía faiqí máruqoo óorureenoo miqóo misá nífusaa Yísuna afaaqa qamunna moo kámmafinau. ³ Miná qamunna aiqáma dupúqa aruáqufufanoo aiqáma éekara aruáqufufanoo nífu faqa dároo dáraa inau. Síá maqásaaqaraa fasiqa amana qamunna miqímandeeqa nammári uqusáifanoo éekara arinoo dupúqara foo aruáquanno. ⁴ Eeriaasa faqa Mooseesa faqa óoqai tamummáqara fasiqaqanda márídaqa kúqiqa óoru fúqanda miqóo áaqanasaa Yísuna faiqínámu nífusaa kooroomáfufaqa Yísuna faqa ufa qímarufaqa Yísuna faiqínámu nínafaqau. ⁵⁻⁷ Nínafaídaqa firaqóo mapáraaida rufáidaqa ufa qíranara randée márufanoo Peetooroofa Yísuna áaramáseenoo qinau Óo ufasáa rakísira maasá maaqóo márúnanoo ámiqimminoo amanée maasá maaqóo úqiqaana maqa qaaramoo áuquanau-ree, aníara moo Móoseenara moo Éerianara moo úsakánauree. Rufíafa rufíaqidanoo ufa qíranara randóosia miqí qinau. Miqí qímasoofanoo asuru fannoo aniréeno aiqáma misá dukúnimaqasoofanoo asurukíqari ufa moó kambíqeenoo maaqí qinau. Maafá qíní qímuqusira qímaaku márifa, ínnéé miná ufa kái íriaqa. ⁸ Yísuna faiqínámu mi-ufána iriséeqa káqi káqi miqóo múnu randée míni randée ufanoo, sía faiqí miqóo márufanoo Yísufa kai miqóo misá faqa márínau.

⁹ Mi-ainaináfa taikóofaqa misá Yísuna saimbaqa mi-aaqannásaaqari óoqu fímarufanoo Yísufa maaqí qímasee afeekaikámándeé qímannimínanau. Ínnéé meerái áaqanasaa qáfaanara óoquree sía uqanna qímannimiaqa. Qínée faiqí nímaaku kúqíranakíqari fíndi fúannaqoo miqóo kai qímannimiaqa. ¹⁰⁻¹¹ Mi-faiqínámúsa eedóo qímasee sía qímannimíqau, Yísufa kúqíranakíqari fíndifuaninnara minára kai narí qímami narí qímami umeé kai qímariqau. Misá miqí qídaqa Yísuna irámiriqa qíqau, Mooseena sándufa akoofásauqa minakíqari maaqí qídaqa. Faiqí moó fannoo Eeriaafarafoo qíra fasiqa mifá náaree fíndifumáfinanoo miqóoqari Ánutuna ásauku mundírafa kambíqaannoo fee qídaqa. Misá miqí qídaqa nánee fee qídee miqí qídee qufanoo Yísufa maaqí qímasee qímannimínoo qinau. ¹²⁻¹³ Kúqaa Eeriaafará foo kambíqafinoo ásauku mundírausa qínée ániannanara deedaqínoo. Dóo qínée ínni qímannimídaqa. Dóo Eeriaafara foó moo áuqu Yoohaneefa nammári nímmarufa dóo óoqai kambíqafi márúfaqa faiqí ánaasee akaqáusa sía írirai tamummáqaraura ufamáu fíqa nári mandá nídiranakóo maréeqee miná kúqarusaqau. Qínée kafáa ínnimma irámmirianaura tamummáqara fasiqauqa nánaree misá faiqí nímaakuara aupúrarana firaaná amiséeqa maréeqee áquseefaree.

Yísufa kumaaráa aundurái áfaanna aqíqanau.
(Mataioo 17:14-21; Ruka 9:37-43)

¹⁴ Misá miqí qímmaree áaqanasaaqari óoqu fíufaqa Yísuna faiqi námu akaqáusa sía óoru fúsa máruqoo óoqu paqúrímasee faiqí ánaasee moómoosa súqímarufaqa óoqu nínafaqau. Mooseena sándufasaa rakísímarusa akaqáusa miqóo faqa márídaqa Yísuna faiqi námu faqa ufa rainée maríqau. ¹⁵ Faiqí ánaasee Yísuna qáfamásee tautúmasee sandée mifúnnaí óonureeqa ámandaqau. ¹⁶⁻¹⁷ Yísufa aniréeno narí faiqi námu qímannimínoo qinau, nána ufaree ínnéé Mooseena sándufasaa rakísi maríasa faqa ufa raináidee qufanoo faiqí moó fannoo faiqí ánaaseeqari Yísuna qímmánnau. Qínée qeeqá qímaaku áfiqee anée íanannai ánídaqa. Mandá afaanna fannoo miná aunduráki kéeqafi márifanoo síamma ufa qídanoo. ¹⁸ Mi-afaannáfa mi-faiqína árifanoo maqásaa kuqákí kuqákí áqufifanoo áiku ásauku pipisaaqá qusufifanoo ámaaqini datímambifanoo óokíqari qáqara kai aniráidanoo. Qínée aní faiqi námu maaqóo máríasara áfaanna áfaqaqee qúnaqa misá miqíafanoo sía amanaikífaqa aní qímmándaqa.

¹⁹⁻²⁰ Yísufa iriséenoo aiqáma faiqí ánaasee qímanniminau. Ínni firaqóo uqanna sía írirana qinísaa rusímarifanoo qinée kísaaqasaa fee ínni mandá fúrufarira ummaara dadaaqiqá nuanáuree. Mi-kumaaraaná áfiqamaree maí ániaqa qufaqa misá mi-kumaaraaná áfiqee múnusoofanoo minakínaa áfaanna fannoo Yísuna qáfamaseenoo mi-kumaaraaná maréeqeenoo fúseenasana áaku amaqáseenoo maqásaa rutúku quqásoofanoo mi-kumaaraafá maqásaa áqufínoo quanda qáandi marufanoo qáqara óokiqari ururáma téeqinau. ²¹ Yísufa miná ákoona irámmirinoo qinau maafá kísaaqasaa maaqínoo mári fee qufanoo miná ákoofa qinau Eeóo faiqi ánaaqisaaqari miqí marínau. ²² Moómoo kari mi-afaannáfa miná kúqarúanee qímaseenoo idáki fee nammáriki fee káqi mara áqi marúfa máridanoo. Anée amanaikínana maasára ámuqusinana dadaaqía. ²³ Yísufa iriséenoo qinau sía qiniára amanaikíannee qía aneenná kai qinísaa írirana rusíranara kai íria. Faiqí Ánutunasaa írirana rusímarifa aiqáma ainaina amanaikámmiannoo.

²⁴⁻²⁶ Mi-kumaaraaná ákoofa miná iriséenoo fáaqa quqáseenoo Yísuna qímaminoo qinau eeóo qinée anísaa írirana rusímarunausa máridaqa sía amanaikídaqa anée dadaaqía qufanoo Yísufa faiqí ánaasee dín-dari dín-dari ani usufufanoo nín-dafeenoo misá qiní ititáqimaqéefoo qímaseenoo mi-kumaaraaná aundurákináa áfaanna amambainá qímamiseenoo qinau. Qinée aní qímamidaqa mi-kumaaraaná aundurákiqari rafúdamaki sandámáfinana sía uqanna kafáa ani kéeqaa qufanoo mi-afaannáfa fáaqa quqáseenoo fira fuseena sana mi-kumaaraaná áaku amaqáseenoo maqásaa rutúku quqáseenoo dóo ráudamaki sandámáfufanoo mi-kumaaraafá kúqiara foora maqásaa rúmafufanoo áiku ásauku pipisaaqá qususéenoo kúqiara foora mámbinau. Miqí mámbufaqa faiqí ani qáfee dóo kúqiifoo qiqau. ²⁷ Miqí qufanoo Yísufa miná ásauku qumároofanoo dóo fíndi finau.

²⁸⁻²⁹ Miqóoqari Yísufa moo máqaki kéeqafufaqa miná faiqi námu kukéeqasee anirée irámmiriqa qiqau. Maasá nánaree mi-kumaaraaná aundurákináa áfaanna aqiqrara anúqi fee qufanoo Yísufa qinau Ánutunara innaaruqírafa kai miqíra áfaannauga niqíqáina fifáranoo sía moo áinainannái niqíqeefáranoo.

Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mataioo 17:22-23; Ruka 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Misá mi-maqusánaindari quqásee Kariree máqa maaqaki narí faiqi námu faqa faiqí ánaasee sía íriaqee qímasee narí faiqi námu óosana óosana ufa qímannimiani qímaseenoo fídanoo Kariree máqa maaqakiaqa fídanoo qímanniminoo finau. Mifá maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí misá qiní faiqí nímaaku qumáreeqee faiqí nísaukuki quqáqisáifaqa misá qiní kuqá darusáifanoo qaaramoo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa kúqiranakiqari qiní mara fíndifumáqisaannoo. ³² Miná faiqi námu mi-ufána iriséeqa sía miná óosanara íriqau irámmirirana faqa sía irámmiriqau ruffasee káqi máriqau.

Yísuna faiqi námu yáfee maasáki úriqararafa máridanoo fee.

(Mataioo 18:1-5; Ruka 9:46-48)

³³⁻³⁴ Misá Kapeeranaumma máqusai aniréeqa máaqaki kéeqafufanoo Yísufa narí faiqi námu irámmirinoo qinau. Maasá aanái ánimarunaqa ínnée nána raiqára úfee qífee misá nisaurúsee sía qímamiqau. Misá nárikiqari yáfee úriqararafa máriannoo qímasee minára raiqéeqa nisaurúsee sía Yísuna ufa qímamiqau. ³⁵ Yísufa óoqu marifínoo narí faiqi námu aiqáma náaramasee maí ániaqee qímasee maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí moó fannoo maqásaa máriasaki úriqararafaikínafa mifá narí kai uréeqaranaki fúannoo mifá aiqámausa dadaaqídanoo ámiqira saika faqa níkoqeemari saikána faqa dadaaqíannoo. ³⁶ Yísufa miqí qímaseenoo faiqi ánaaqi moodáa maréeqee misá nóorinni kíkíqamaseenoo ásaukunnai miná káqaramma qumáreenoo qímanniminoo qinau. ³⁷ Faiqí ánaasee moó fannoo maaqíra káqikaa faiqi qiní ufara irisée óonu asasamásee áqoondikinafa sía írirainni qiní Yísusa faqa qíqoondikidanoo. Yáfee moó fannoo qiní óonu qífiqainafa sía qiní kai qífiqaannoo qiní diqíqoona faqa óonu áfiqaidanoo.

Moó fannoo Yísuna áuqusaa áfaanna aqiqanau.
(Ruka 9:49-50)

³⁸ Yoohaneefa Yísuna qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa faiqí moó fannoo moosáa mandá fáafasaaqa naundurái máriasa aní áuqusaa qímasee niqiqéemaru qáfaqiafana, mifá sía maasáki nímarufa márúnara qáoo qiqíafana. ³⁹ Yísufa miná iriséenoo maaqí qinau sía minára qáoo qía. Mifá qiní dúqusaa moo fíraa ainaina áuqamáseenoo sía amana quándaki qiní díqiannoo. ⁴⁰ Maasá aaná ititée maríasa maasá namuqáa márídaqa. Sía maasá aaná ititée maríasa sía namuqáa márídaqa maasá qifeeqáree maríasa márídaqa minára sía mi-fasiqánara qáoo qía. ⁴¹ Ínnee maa-ufána írĩaqa Ínnee nammáriara nídinaqa innaaru qífanoo faiqí moó fannoo ínniara ásauku mundírana faiqí námu máriafanoo fee qímaseenoo nammári ínni níminanoo Ánutufa miná akiaqara mi-fasiqána innaarúnai qúqamaqáannoo.

Káqi rúnna maréeqee quqárafa miná ákiaqara úriqararafa.
(Mataioo 18:6-9; Ruka 17:1-2)

⁴² Miqí qímaseenoo Yísufa mi-kaqíkaa faiqína fáasai misá noórinni kikíqunara kafáa qímannimínoo qinau, maaqíra káqíkaa faiqí írirana qinísaa rusímarinafa moó fannoo miná mandóosana uqafiqainafa mi-fasiqáfa Ánutuna fíraa aqurararana ámeemaanai mariannoo. Misá miqínna fasiqana qumáree fíraa oonitia anukakí quqásee rumbásee afeeqá ámifanoo ooruku námmariki áqufínoo kúqinoo óonu dúpira árirafa máriannoo. Káqíkaa faiqí qinísaaqaraa írirana moosáa ubeekée marínafa fíraa arirafa máriannoo. ⁴³ Anínna ásauku fannoo anirarisámeeqeenoo mandóosanaki ubeekée marína miná ateká áqua. Moodáa ásauku faqaafa náaru asumu máriranaki fírafa amaná máridanoo. Aiqáma ásaukuqara faqaafa náaru náaru sía qimbéemari idánaki fírafa mandáikirafa máridanoo. [⁴⁴ Miqóo náaru náaru kadiaru sía kúqidanoo káqi máridanoo idá faqa sía dimbée marífa káqi qáida máriannoo.] ⁴⁵ Aninná áiku fannoo aní rarisámeeqeenoo mandóosanaki ubeekáinnana mi-aikúna ateká áqua. Anée moodáa áiku faqaafa náaru asumu máriranaki fírafa amaná mária. Aiqáma áikuqara faqaafa idáki áqufirafa sía andeeqánoo máriani. [⁴⁶ Mi-idánaki faiqí néemaria kadiarusa sía kúqidaqa idá fannoo faqa sía qimbáidanoo.] ⁴⁷ Aninná áfu áaqoo fannoo aní maréeqee Ánutuna ufamáu fíranakiqari káqinni ubeekée marína miná imbásaa. Anée moodáa áfu áaqoo faqaafa Ánutuna quqúsaki kéeqarana amaná mária. Qaara afu áaqoo faqáafa idáki áqufirafa sía andeeqánoo máriani. ⁴⁸ Miqóo faiqí néemaria kadiarusa náaru náaru sía kúqidaqa idá faqa náaru náaru sía dimbáida káqi qáida máridanoo. ⁴⁹ Ánutufa idá qumáreenoo nimanamánde qáfarana ooruku anoonara foora aiqáma qúsasaa adía nimaqáinaqa Ánutuna ufasáa mapukúfi máriaqeera nimaníannoo. ⁵⁰ Ooruku ámiqira ainaina máridanoo miná adífaa irafa taikáfinanoo náqimmásee adífaairana máraannoo fee sía amanakíannoo. Ínnee ínneeqa naunduráki narínni narínni ooruku faqásara foora márídaqa narínni narínni asooáranaki máriaqa.

10

Faiqí ánaasee naríara naríara minnísarana qáoo qírafa.
(Mataioo 19:1-12; Ruka 16:18)

¹ Yísufa máriu maqusana minníseenoo Yudeeaa máqa maaqaki óoqu fína. Yooraadanna nammári taqamáreenoo dínni afainni fufaqa faiqí ánaasee moómoosa mifá máruqoo aniroofanoo narí óosana maraséenoo óoqu marifínoo Ánutuna fasáasa ufa qímannimímarínau.

² Farisai ámaana ufa qímarusa akaqáusa Yísufa máruqoo anirée ufaanará foora fufúsee Yísunara minakí áruanifeera maaqí qímasee nárikai narí qimami narí qímami qiqau, Maasá faiqí narí ánaaqa minnísarana irámmirifánoo Yísufa minára áqara ufa qínaqa miná ummárasee áruanaura. Miqí qímasee akooqóo Yísuna qímamiqau, Óo Yísu maasá Mooseena sándufa faiqí moó fannoo narí ánaaqa minnísaranara eedóo qídanoo fee sía

fee eedóo qídanoo. ³⁻⁴ Miqí qufanoo Yísufa iriséeno irára úfa kai qímanniminoo qinau Mooseefa minára nána aaquqíra ufa qímanniminoo fee qufaqa misá qiqau, Mooseefa nári nínaaqmaaka aqíqára papiqa ákara rúmeeqee nimiséeqa niqiqaaqée qídanoo. ⁵ Yísufa miná iriséeno maaqí qímasee qímanniminoo Mooseefa ínni írirafa mandaíkinara ínni nímuqusa sía amaqí marífa óoni miqírafa ámatooki márunara iriséeno ákoo akaa máseeno ínniara íneeqa nínaaqmaaka minnísaqée qinau. ⁶⁻⁸ Óoqai indaarú Ánutufa aiqáma ainaina áuqu quqáqoo aukuaana sía miqínoo márinau. Miqóo ákee faqaana faqa áfaamu faqaana faqa áuqu quqánau, miqí máqoonara kai faiqí aiqáma narí ánoofa ákoono minníseeno narí ánaaqasaa atooqáfinano moodáafaikamambi márifaranoo minára sía kafáa misá qaaraikámambi márifaranoo moodáafaikamambi márifaranoo. ⁹ Miqínoo márinara Ánutufa atooqáqoo ainaina sía uqanna faiqí rakéeiaqa.

¹⁰ Yísufa máaqaki kéeqafufaqa miná faiqi námu anirée ánaasee minnísarana qunára iroofanoo mifá qímanniminoo qinau. ¹¹ Faiqí moó fannoo narí ánaaqma minnísee moo ánaasee márainafa mi-indaaruqaa anaaseena mandaikámmamaqeenoo narí mi-fasiqáfa úmmuarirana máriannoo. ¹² Miqí kai ínoo ánaasee moó fannoo narí afaaqi minnísee moo fásiqá márainafa úmmuarirana máreenoo miqíannoo.

Yísufa faiqiuqáindi nifaaqóoqa qinau.

(Mataioo 19:13-15; Ruka 18:15-17)

¹³ Faiqí ánaasee akaqáusa nári faiqi ánaaqiuga nífiqee Yísufa narí ásauku faiqi níkiaqasaa quqásee nifaaqóoqa nímiñifeera nífiqee aniroofaqa Yísuna faiqi námu misá farafára qifóo qímasee níqiqau. ¹⁴ Yísufa míquna qáfamaseeno narí faiqi námu áánoommasee qímanniminoo. Sáina faiqi ánaaqiuga qinée márunannai ániqaqa. Sía misára qáoo qiaqa Ánutuna quqúsa miqírausaindi márinara sía qáoo qiaqa. ¹⁵ Ínnee maa-ainainnára kai irisée sía aunúqaqa, faiqí ánaasee moó fannoo sía káqikaa faiqi naanna rámasee Ánutuna quqúsa márainafa náaru náaru máriranaki sía uqanna kéeqee faranoo. ¹⁶ Yísufa miqí qímasee narí faiqi námu qímannimiseeno faiqi ánaaqiuga óonumafi arípimma qumáreenoo aiqámausasaa ásauku quqáseeno nifaaqóoqa qinau.

Aináina faqaa kumaaraa Yísuna faqa ufa qinau.

(Mataioo 19:16-30; Ruka 18:18-30)

¹⁷ Yísufa moosáa fídanoo aanái fímarufanoo faiqí moó fannoo áfaqanoo fífiufanoo aanái óonu Yísuna paqúrimandeenoo miná óorinni óonu aqoori sáunara fufanoo qímaminoo Óo ámiqira andeeqára ufasaa rakísirafa nána kadáapi fee Ánutuna rú-mamaqaananoo fee náaru márirana qímiannoo fee. ¹⁸ Miqí qufanoo Yísufa qinau anée nánaree qiníara ámiqira fee qídanee. Sía moo ándeeqarafa máridanoo Ánutufá kai andeeqárafa máridanoo. ¹⁹ Anée Mooseena sándufa írimariananoo mi-sandufáfa maaqí qídanoo sía anée faiqí ánaasee moodáa faqa kúqarúa sía ánaasee úmmuaria sía aináina úmmuaria sía siásinnai óonu moonára únnufa qía, sía moosá aináinara ámuqusinana únnaqímásee máraa, aneenná ánoofa ákoonara ámiqímasee ufa qímasee misá núqu uqéeraa. ²⁰ Miqí qímasoofanoo mi-fasiqáfa Yísuna qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa qinée óoqai faiqísaa mi-ufána íriisee mi-maú fímarunaua máridaqa.

²¹⁻²² Mi-fasiqáfa miqí qufanoo Yísufa minára áidufanoo andeeqásee mi-fasiqána óori qáfamásee qinau. Anée moodáa ainainará kai sía áuqaananoo. Anée aneenná aináina aiqáma marasée faiqí akaqáusa nimisée minásaa munnimma maraséenana kudi fásiqausa nimisáinanoo aní qumíasana aní áfeesara innaarúnai máriannoo, miqínana dóo ánia, dóo qiní faqa anirée fúa qufanoo mi-fasiqáfa miná iriséeno narí moómoo aináina márunara ámuqusufanoo óori runúsee finau.

²³ Mifá fufanoo Yísufa quándakinoo narí faiqi námu qímanniminoo qinau, aináina moómoo faqaasa Ánutuna quqúsaki kéeqaranara anúqifaranoo. ²⁴ Yísuna faiqi námu aináina faqaasa innaarúnai fífaranoo fee qíqiusa mi-ufána iriséeqa taútufanoo Yísufa kafáa qímanniminoo qinau. Óo qiní faiqi námu Ánutuna quqúsaki kéeqaranara kadápiri

mariafa máridanoo. ²⁵ Kaméera qoosa fooqáa aandau úka áamarai kéeqarara anuqúanoo, aináina faqaasa Ánutuna quqúsaki kéeqaranara fíqaramásee ánuqaa máreefaranoo. ²⁶ Yísuna faiqi námu miná irisée firaqóo tautúmafufaqa náaquoofaqa narí qímami narí qímamiqau, Aináina faqaasa sía innaarunai fíffaqa yáfee asumu máriranaki fúannoo fee sía moó fannoo amanaikíannoo. ²⁷ Yísufa miná iriséenoo andeeqásee misá nóori qáfamaseenoo qímanniminoo qinau. Mi-ainainná sía faiqí amanaikímari ainaináfa máridanoo Ánutufa kai amaná aiqáma ainaina amanaikí marífa máridanoo.

²⁸ Peetooroofa miná iriséenoo Yísuna qímaminau. Qáfa, maasá aiqáma ainaina quqáseeqa káqi sámu uqanna aní faqa fídaqa qufanoo Yísufa narí qímaminoo qinau. ²⁹⁻³⁰ Kúqaa qíananoo, qinée maa-ainainnára faqa qímannimidaqa moó fannoo qiníara faqa qiní ámiqira fasaasufara faqa narí máaqa fee narí ákaqaafasaa fee narí ásooki-nee narí ánoonee narí ákoonee narí faiqi námu fee narí maqa máaqa fee mináuqa minnísainafa mifá maqee mária kamuqoo moómoo máraannoo. Máaqaquqa faqa ákaqaafasaaquqa faqa ásoommaaka faqa ánausa faqa faiqi námu faqa maqa máaqa faqa moómoo fíqaramásee firaqóo máraannoo, qiní ufasáara árirana faqa máraannoo. Maqee kámu miqímasee máraannoo náaru ánianínna kamuqoo náaru asumu mári-rana faqa máraannoo. ³¹ Maqee mária kamuqoo moómoo úriqararasa kásooqaqee innaarúnai uréeqararasa márifaranoo. Maqee mária kamuqoo moómoo uréeqararasa misá kásooqaqee innaarúnai úriqararasaikifaranoo.

Yísufa kaiqáa narí kúquaninnanara qímannimino.

(Mataioo 20:17-19; Ruka 18:31-34)

³² Yísufa narí faiqi námu faqa Yeerusareenni óoru fídanoo indaarú fufaqa miná faiqi námu miná ánaaqiana óoru fídaqa Yeerusareenni faiqí firaasá Yísuna áriraree qímaru ufana nári iriaqééida rufía ruffiammiqa óoru fímariqau. Faiqí ánaasee námufaqa óoru fúsa misá faqa nimukée marufaqa óoru fíqau. Óoru fídanoo narí faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni ooqu qaara márararasa náaduma mara quqásee naríki kambíqaaninna oosannara narí kúquaninnanara qímanniminoo qinau. ³³ Ínnee íriaqa maasá Yeerusaree máqusai óoru ráanaqa faiqí misá faiqí nímaaku qiní qumáreeqeeqa amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misáuqa nísaukuki qiní quqéefaranoo. Misáuqa qiníara ufa qímaseeqa kúqiranaki qiní mara quqáseeqa miqóoqari maréeqee ánaamuru nísaukuki quqéefaranoo. ³⁴ Ánaamuru qiní mara quqáseeqa ataasa átaasa qíma qímaqaidaqa níqaara qiní qifaaqái fidisáida qiní qummairí qíma qásaida, uaiáqa samu qumáree qiní firaqóo qiní qifaaqa ateekéese kuqá dárifaranoo. Qaaramoo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa qiní mara fíndi fúannoo.

Seebeedina ámaakuqara innaarúnai úriqarara qiqau.

(Mataioo 20:20-28)

³⁵⁻³⁷ Seebeedina ámaakuqara Yameesasa Yoohaneesa Yísufa máruqoo aniréeqa qiqau. Óo ufasáa rakísirafa moodáa ainaina maasá aníara qímiannee qianáuree qufanoo Yísufa nana ainainee qufaqa misá qiqau, anée aneenná aréenarana innaarúna ququsaki kée-qafina aneenná qaarísaa óoqumari fínaqa maaqandá aní aaqá moó fannoo dínni moó fannoo dínni amanée aní aaqá uqanna aní afaaqasáa aqoondi kámmafi fee maaqandá faqa úriqararasaíkiqa márianauree, qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. ³⁸ Ínnee ínneeqa iraa áinainara sía írimariafanoo fifau faafaummi maríafanoo. Qinée mandá nammari naannána ínnee faqa amanée neefáree. Qinée kúqira nammariki rúanaqa ínnee faqee amanée rifáree qufaqa miqandá qiqau amaná maaqandá ruanáuree qufanoo ³⁹ Yísufa qinau Ínneeqara kúqaa qiní mandá kúqira nammari neefáranoo, qiní kúqira nammari rúmaqímáqeeqandinnana ínneeqara faqa rifáranoo. ⁴⁰ Qiní daaqá uqanna qiní qifaaqasáa qiqoondi innaarúna ququsaki dínni dínni óoqu marirafa sía qiníndi, Ánutufa akaqáusaree qímasee deedaqamáqoosa mifá kai misá nímiannoo.

⁴¹ Yameesasa Yoohaneesa mi-ufána óoru Yísunara iroonára akaqáusa qísaukuqara fasiqa miná iriséeqa miqandára áanóo iqau. ⁴² Yísufa miná iriséenoo aiqámausa

náarama narí unnái quqáseenoo qímanniminau, ínnee maa-maqásaaqaraasa óosana írimariafanoo faiqí misára úriqararausee qímariasa nári áanóonnai faiqí ánaasee káiqeesara rakísi nímaqee maríasa. Misá úriqararausee uréeqarausee ámiqimmásee misá úriaaqaramánnimaqaidaqa. ⁴³ Misá óosana miqímminoo máridanoo Ínniki sía miqínoo máriannoo, Ínniki moó fannoo úriqararafaikíraree qímarifa mifá aiqámausa dadaaqídanoo ámiqira saika faqa níkoqeeemari saikána faqa dadaaqámannimaqee marífa máriannoo. ⁴⁴ Ínnikiqari moó fannoo narí kai indaarú níkiqaikíanée qínafa mifá narí kai eedóo qímasee aiqámausa dadaaqíra karabusa saikí marífara foora aiqámausa dadaaqídanoo miqí marífa máriannoo. ⁴⁵ Ínnee qiní qíqafaaqa, qinée faiqí nímaaku sía faiqí ánaasee qiní aináina máqimaqáaqeerou qúmuafanausau máridaqa, qinée faiqí ánaasee moómoosa aináinammánnimaqaseeqa misá Ánutuna náriranakiqari feefauríra-ree qímasee qeeqá márirana misára kúqiranaki quqárara qúmidaqa.

Yeerikoo máqanna áfu qimbárana andeeqánu.

(Mataioo 20:29-34; Ruka 18:35-43)

⁴⁶ Yeerikoo máqusa Yooradanna námmani dínna afainni afaasásaa máridanoo. Yísufa Yeerusaree máqusai óoru fídanoo fíquakufanoo Yeerikoo máqusai aniranau. Miqóoqari fíndifi narí faiqí námufaqa faiqí ánaasee moómoosa faqa óoru fída maqúsa átinni aanásaa óoru qáfoofanoo aanái faiqí moo áfu qimbárana miná áuqu Baratimaeusafa Timaeusana ámaaku fannoo nári oosana marasée miqímarusa aanásaa máridanoo faiqí ánaasee fíqaree áiqaree ímarusara nárana máree maría munnimmara innaaru qímarufa márinau.

⁴⁷⁻⁵⁰ Mi-afu imbara fasiqáfa Yísunara Nasareeteendáaraa fásiqa ánimáriifoo qufanoo kafáa kafáa fáaqa quqásaida namméera maaqí qímasaida namméera qímarinau. Óo Yísufa Dafidina áti márianafa anée qiníara írinanoo ámuqusinana dadaaqía qufaqa moómoosa miná áqíqa qíqau dóo ufasáa farafára qía qufanoo mi-fasiqáfa misá quná írinoo sía minnísanau misá áqurareeqee firaqóo ambufúamufanoo firaqóo fáaqa quqáidanoo maaqí qináu, Óo Yísufa Dafidina áti márianafa anée qiníara írinanoo ámuqusinana dadaaqía. Yísufa miná iriséenoo aanásaa kásoomámbinoo qináu áraifanoo ánianí qufaqa misá qímamiqa qíqau. Dóo asasía Yísufa aníara ániannee qídanoo qufanoo áfu qimbárana miná iriséenoo narí qamunna akuqooná mi-saqanná afaqímma áquseenoo dóo fíndi finoo Yísufinnai finau. ⁵¹⁻⁵² Óonuroofanoo Yísufa irámmirinoo qináu. Anée qiníara náqimáqisaanífee fee qínanee qufanoo áfu qimbárana qináu. Óo ufasáa rakísirafa anée kaifáa qífu maqa qísaanneera qídaqa qufanoo Yísufa qímaminoo qináu. Dóo fúa aní aundurá qinísaa rusírafa dóo aní andeeqámaqánoo maridanoo. Miqí qufanoo dóo aaqee uqanna mi-fasiqána áfu qimbárana maqafufanoo dóo Yísuna faqa aanái finau.

11

Yísufa doonkísaa Yeerusaree máqusai óoru finau.

(Mataioo 21:1-11; Ruka 19:28-40; Yoohanee 12:12-19)

¹ Yísufa narí faiqí námufaqa faiqí ánaasee faqa Yeerusaree máqusa aaqá óoruree qaara káqíkaa maqusa núqu Beetapaisa faqa Beetani faqa mi-maqusa qandá naaqá óoruree Oorifa áaqana aaqá óoru raqau. Óorureenoo narí faiqí námukinaana qaaraqánda Yísufa narí niqíqéenoo indaarú fuaqée qímasee qímanniminau. ² Ínneeqara fímaría maqusafa márinaki óonureeqa fúka doonkí ákoona áfaandama ítirana saqárisaa sándannai anukakí qusúsee saqárisaa qusúqaafanoo márina paqúrifaranoo. Sía faiqí moó fannoo miná ataufakasáa óoqu marifí fía káqi máridanoo, ínnee miná sánda idukúsee mi-doonkína máree ániaqa. ³ Faiqí moó fannoo ínniqárara náqi fee ída fee miqída fee qífaqa ínneeqara maaqí qímasee qímamiqa, maasá úriqararafa maa-doonkína saika máridanoo taikásainanoo aaqee uqanna múqu nímiannoo fee qífaqa ani máraidaqa.

⁴⁻⁵ Yísufa miqí qímasee qímannimufafa miqandá óonuree qáfoofanoo doonkí ákoona áfaandama ítirana paqúriqau, mifá maqúsasaa moo máaqa kooqíki mári saqarinasaa

qusúqoofanoo márinau. Miqandá óonu qáfee idukí márufanoo akaqáusa maqúsasaa márusa anirée qiqau, ⁶ Náqiraree máraidee qufaqa miqandá Yísuna ufa kái qíman-nimufaqa dóo máree fuaqée qiqau. ⁷ Miqandá mi-doonkína mara máree Yísufuqoo míniseeqa nári óosana marasée nári qamunna miná ataufakaaqa ufíqisoofanoo Yísufa minásaa óoqu marifínoo Yeerusareenni óoru fínau. ⁸⁻⁹ Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna qáfamaseeqa nári karaambáiqá ímaru oosanna máreeqa nári siuta raipáqueeqee aanásaa ufíqimarufaqa akaqáusa saqári ásaana ámanee namufaqaana dínni dínni anaadóokina saqári atekéeqee aanásaa ufíqisoofanoo mi-maú doonkí fannoo fínau. Fímarufaqa moómoosa ínaaqiannai faqa óorinni faqa fídaqa maaqí qímasee fáaqaridaqa asasídaqa qiqau Ánutuna firaaqóo amooqiaqa. ¹⁰ Maasá qíkoona Dafidina quqúsaki márianinna karaambaiqana Ánutufa ámiqi ámiqiani. Karaambáiqá Ánutuna áuqusaa Yísufa úri-danoo. Ánutuna firaaqóo amooqiaqa.

¹¹ Miqí qídaqa áfiaqa óoru fíufaqa Yeerusaree táunnaki kéeqafufanoo Yísufa misá amaana máqa firaanáki kéeqafufanoo aiqáma ainaina aiqúqíiseenoo dóo rafúdamakufanoo dóo eendídanoommifoo qímaseenoo narí faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée nífiqamareenoo kafáa Beetani máqusai óoqu fínau.

Yísufa faafísa fooqáa saqari áqinau.

(Mataioo 21:18-19)

¹²⁻¹³ Misá faiqée iqáqoofaqa Beetani máqusaindari Yísufa Yeerusareenni óoru fídanoo áararoofanoo Yísufa qáfoofanoo faafísa fooqáa ira saqari níanai márufanoo qaqama íranoo fee márinoo sía fee márinoo qímaseenoo aaqá óonuree qáfoofanoo ámanee kai márufanoo qaqama íree marú aukuana sía márúnara sía iranau. ¹⁴ Yísufa miná qáfamaseenoo mi-faafisána áqinau anée maqee maaqóoqari náaru náaru anísaaqaraana sía faiqí moó fannoo aní qaqama náannoo. Miqí qu úfana Yísuna faiqí námu íriqau.

Yísufa amaana máqaki makéeti marúsa niqiqanau.

(Mataioo 21:13-17; Ruka 19:45-48; Yoohanee 2:13-22)

¹⁵ Misá kafáa Yeerusaree máqusai óoru kéeqafufanoo Yísufa misá amaana máqa fíqu fíqumma quqúsa áuquqoonaki kéeqafufanoo minakí faiqí úmmuari marú makéeti marúsa óoru rapatutuméeqeenoo nífaqasoofaqa rafúdamaki fífainiqau. Minakí márusa faiqí ánaasee káqi munnimma marasáida amaana máqakinaa munnimma faiqí ánaasee nimisáidaqa minásaa qaraana áti munnimma ookáa mándee úmmuaramásee máraaneera miqí maríqau. Yísufa misá qaindáuqa faqa misá munnimma minásaa quqáqoonáuqa faqa aiqáma óoru qumáree téeqi taaqímaseenoo nakipurúna faiqí ánaasee bisinísaiki marúsa faqa misá óoqumari marú siaqausa faqa maréeqee téeqi taaqi máqinau. ¹⁶ Akaqáusa ummaara máree maríasa amaana máqa fíqu fíqu áuqira ququsa fíruqíaki fímarusa faqa qáoo qufaqa minakí sía fíqau.

¹⁷ Miqímmáseenoo Yísufa quándakinoo miqóo márusa maaqí qímasee qímanniminoo qinau. Óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa ákaraki Ánutufa maa-maqánara maaqí qímasee qímaqoofa márídanoo. Qinée faiqí ánaasee qíní máaqara innaaru qíra maqa fee qiaqée qídaqa. Ánutufa miqí qímaqoofaqa qinée mimaú maaqí qídaqa, ínnee maqee máriasa maa-amaana maqána qumáreeqa úmmuari maríasa kukéeqara máqaikammi máriafanoo.

¹⁸ Amaana máqakina aanáiqikirausa úriqarararusa faqa Mooseena sándufa iriqaraasí marúsa faqa Yísufa miqí qunára ánoomasee iriséeqa Yísuna kúqarira aanara randée máriqau. Faiqí ánaasee múduka uqanna moómoosa Yísuna ufa írufanoo náaquqoonara aanáiqikirausa Yísunara rufíee marúnara áriranara randáqau.

¹⁹ Mi-eenaaniannái Yísufa Yeerusaree máqusasaaqari narí faiqi námu nífiqee moosáa fínau.

Faafísa fooqáaira saqari aadánusinau.

(Mataioo 21:20-22)

²⁰ Faiqée iqáqoofaqa fídaqa misá kafáa mi-faafisána fooqáaira saqari aaqá fídaqa qáfoofanoo ámmuqundari aiqáma múqufi óosana amisée aiqáma aadánusinoó márínau. ²¹⁻²² Peetooroofa miná qáfamásee tautúmasee Yísufa mi-saqarína áqunara iriséenoó Yísuna áaramáseenoo qímaminoo qínau. Óo ufasáa rakísirafa anée qáfaa anée aqísáananoo dóo kúqinoó márinoó qufanoo Yísufa narí faiqi námu qímanniminoó qínau. ²³ Ínnee maa-ufána irisée sía aunúqa ínni írirafa Ánutunasaa rusínoó márínaqa ínnee qífandínna ainainara kúqaa kambíqaannoo fee qíqa sía naunduráki qaara irirana írídaqa ínnee maa-amuaqunamúnara rafáuruaki ooruku námmariki áqufua qífanoo Ánutufa kúqaa aníara miqíannoo. ²⁴ Minára qinée ínni maa-ufána faqa qímannimidaqa ínnee moo áinainara innaaru qídaqa ínni írirafa dóo máreera foora miqúnnoo qímasee írirana Ánutunasaa rusísaifanoo aiqáma innaaru qímariana Ánutufa ínni nímiannoo. ²⁵⁻²⁶ Ínnee ínneeqa mandóosana Ánutunara minníqísáannee innaaru qídaqa ínni mandáikamanní-maqáasa misá ummaara aníki márína minnísee aunúsaifanoo ínni innaarúnai níkoofa ínni mandá óosana ákiaqara faqa minínnisaani. [Ínni niqóónausa ínni mandáikamanní-maqáifaqa ínni miná irisée sía miná minnísee káqi irimáree fífanoo Ánutufa faqa ínnindi faqa miqí kaimmíannoo.]

Yísunara yáfee qífanée afeekaíkidanee qiqau.

(Mataioo 21:23-27; Ruka 20:1-8)

²⁷ Yísufa kafáa narí faiqi námu faqa Yeerusareenni óorureenoó firaa amaana maqa fíqu fíqaira ququsaki kéeqafinoó nímarufaqa minakínaana aanáiqikirausa úriqararasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa anirée irámmiriqa qiqau. ²⁸ Óo Yísu anée maa-maqánaki bisínisaiki maríasa nífaqasaana fuanára anée úriqarara fee máridanee miqídanee. Yáfee aníara qífanée maanakí maríasa nífaqeenee qufanoo Yísufa narí qímanniminoó qínau. ²⁹ Qinée faqa ínniara modáa ufa irámannimaqaanura. Ínnee qímaqimifaqa qíníara iraaúfana faqa qímannimianauranoó. ³⁰ Yoohaneefa nammári nímmarufa yáfee minára nammári nímianee qufanoo nímmarinau, Ánutu fee faiqí fee qufanoo nímmarinau. ³¹ Yísufa miqí qímasoofaqa narínni narínni raiqára ufa narí qímami narí qímami qiqau. Maasá náqi fee qianáuree. Maasá Yoohaneenara Ánutufa qímamiifoo qíananoo mifá maasára nánaree ínnee Yoohaneena ufara Ánutuna ufa fée qímasee mi-maú fúqaana miqídee qíandoora. ³²⁻³³ Maasá Yoohaneenara faiqí kai qímamiaafoo qánaqa faiqí ánaasee káqi qeesa maasá dárifoora misá Yoohaneenara Ánutuna tamummáqara fásiqee qímariafa márifaqee qímasee Yísuna qímamiqa qiqau, maasá sía aní ufa ánoona írída fee qiqau. Miqí qímasoofanoo Yísufa kafáa narí qímanniminoó, Dóo amaná ínnee qíníndiara sía qímaqimifaqa qinée faqa ínnee qíníara yáfee qímaminoo fee qianára sía qímannimianaura.

12

Aináinasaa mandá rakísira rakísunara quandára ufa.

(Mataioo 21:33-46; Ruka 20:9-19)

¹ Yísufa miqí qímaseenoó quandára ufakiqari qímanniminoó qínau.

(Yísufa Yuda máqannaasa mandóosana qímanniminnaree qímasee nári munnimma máree maríanara uáinna qaqamara qímanniminoó. Maasákina sía uáinna qaqama márídanoó kooffí kai márínara miná kíkiqusuanaura.)

Faiqí moó fannoo kooffí asumu úmmaquseenoó quqúsa áuqu ititáseenoo kooffí nammári úqimaria difaaninai firaaná áuquseenoó kísaaqa qainda áuquseenoó aufaríra fasiqa fannoo mi-qaindanasaa akarámáfifanoo márídanoó rakísida aufarídanoó. Mi-saikáfa taikáifanoo quqúsa ákoofa moo máqusai níannai firaree qímaseenoó akaqá fásiqauqasaa narí kooffí ququsa niqíqámáseenoo maaqí qímasee qímanniminoó. Ínnee qíní kooffí ququsa rakísidaqa qaqama írainna aukwana ínnee akaqána ínnee qara máreeqa qíní kooffí akausee akaqána qímiaqee qímasee dóo quqásee moosáa finau. ²⁻³ Kooffí qaqama tíqi

marú aukuana aniroofanoo kooffí ákoofa narí aináinira faiqi níanaindari aqiqoofanoo aniréeno kooffí ququsasaa rakísi marúsa qímanniminau. Ínnee úriqararana óondaraa kooffí qaqaama diqísee qímia qufaqa misá mandóosana marasée miná qumáree sáamu sáamu ári áriiseeqa aqiqoofanoo kafáannai anirandée káqisamu finau. ⁴ Káqi sáamu óonuroofanoo áfuqakoona qáfamásee moo áinainira fasiqa aqiqoofanoo kafáa áninau. Aniroofaqa miná faqa miqí kai mándee áriisee sáamu qumáree ákiaqa rukámusee miná afaaqasáa asaurírana mara ámufanoo anirandée máree narí ákoofinnai finau. ⁵ Óonuroofanoo qáfeeno moó aqiqoofanoo aniroofaqa miná kuqámmariqau. Quqúsa ákoofa miná iriséeno akaqáusa kafáa niqíqanau. Aniroofaqa akaqáusa kaakadí náriqau akaqáusa kuqá náriqau. ⁶ Mi-fasiqána aináinira faiqiuqa dóo taikásoofanoo narí ámaaku uqanna dóo moodáa narí ámuqusimarufa mifá kai káqi marínau. Quqúsa akoofa maaqí qinai misá qiní qímaakuara iriséeqa rufíasee kooffí ámifaranoo qímaseeno miná aqíqanau. ⁷⁻⁸ Miná ámaaku fannoo óonuroofaqa kooffísaa rakísi marúsa miná qáfamásee maaqí qímasee narí qímami narí qímami qiqau, maafá quqúsa ákoona ámaaku máridanoo dóo ániaqa ánifaqa arusáananoo maa-quqúsáa maasáindi kai máriani qímasee miná ámaaku qumáreeqa kúqaruséeqa rafúseeqee quqúsa áqoosai áqusaqau.

⁹ Yísufa káqi qímannimidanoo qinai, mi-quqúsána ákoofa anirée náqi fee íannoo fee mifá anirée mi-manda fasiqáusa kuqá naruséeno andeeqára fásiquaqasaa mi-quqúsána mara quqásee kafáa anirandée fúannoo. ¹⁰ Ínnee maaqóo máriasa tamummáqara fasiqauqa ákara sía fee ínnee ásaana rídee misá maaqí qímasee qiníara qídaqa sabéena kíkiqususéeqa maaqí qímasee ákara ríqau.

Faandaamura áuqimaria fasiqausa sabéena moó marasée qáfamásee mandá saqari fee qímasee áqusoofanoo Ánutufa miná kai úrinnaaqarara fee qímasee faakánaikinoo máridanoo.

¹¹ Karaambáiqá minnísoo sabéena marasée faakánaikinai. Óo ámiqira faakana máridanoo.

¹² Yuda máqannaasa Yísuna mi-ufána iriséeqa óo maasára quandáidaqinoo mandá kooffi ququsasaa rakísirausara maasára qídaqinoo qímasee áanóommasee Yísufa mifá maasára ámiqira sabeena áqusoosa máridee qídaqinoo, qímasee Yísuna rumbára ufa qídaqa faiqí ánaaseera rufíasee Yísuna minnísee moosáa fiqau.

Takísa munnimmara iroofanoo qímanniminai.
(Mataioo 22:15-22; Ruka 20:20-26)

¹³ Farisai ámaana ufa qímarusa akaqáusa faqa Eeroodeena ufa írimarusa akaqáusa faqa anirée irárufara fusee íanee qímasee qímamiqa qiqau. ¹⁴ Óo ufasáa rakísirafa maasá aníara andeeqára ufa qímarianna fasiqa fee qídaqa sía anée faiqí ufara eeráiramásee misíannai fímarianafa, anée sía faiqí níndafamáseenana miqímmiafaqee maaqímmiafaqee qímarianafa máriananoo anée Ánutuna ánoona ufamau fíranara paasóosimarianafa máriananoo. Dóo anée maasá qímaqimia maasá Roomma máqanna úriqararana takísa munnimma áukuana aukuana ámidaqa. Mooseena sándufamau fee fídee miqídee, áaqaidee miqídee. Maasá áquanauree sía fee áquanauree qufanoo Yísufa misá ákaru qira oosana qáfamaseeno qímanniminoo qinai, ¹⁵⁻¹⁷ Ínnee nánaree qiní fusee írara ídee siruáa munnimma moo marasáifaqa qáfáa qufaqa misá siruáa munnimma moo máree mini uqafíqau. Mifá qáfamaseeno qinai, yána óori amana faqa yána áuqu amana faqee maa-munnimmánasaa ákara rinoo máridanoo fée qufaqa misá qiqau. Roomma máqanna úriqararanaindi máridanoo fee qufanoo Yísufa qinai, dóo amaná qiafanóo miná áuqu faqa miná óori faqa maa-munnimmánasaa máridanoo sía moo náindi máridanoo naríndi uqanna akoorooidanoo minára dóo naríndi máridanoo dóo mifá qímiaqee qínaqa miná ámiaqa Ánutunaindi faqa dóo narí Ánutuna faqa ámiaqa qufaqa misá miná iriséeqa kúqaa qímaseeqa fíraaqóo Yísunara náaquqee marínau.

Kúqiranakiqari fíndifíranara iroofanoo qímanniminai.
(Mataioo 22:23-33; Ruka 20:27-40)

¹⁸ Sadikai ámaana ufa qímarusa akaqáusa Yísufinnai aniraqau. Sadikai ámaana ufa qímarusa faiqí ánaasee kuqufíqa sía fíndi fifandiafoo putaámmifandiafoo qímarusa máriqau. Miqí qímarunara misáuqa akaqáusa Yísufinnai anirée irámmirida qiqau, ¹⁹ Óo ufasáa rakísirafa Mooseefa maa-sandufána ákara rinoo qináu, faiqí moó fannoo ánaasee maraséenoo sía faiqi máqarai kuqufínanoo miná ákaqa fannoo mi-anaaseená maraséenoo faiqi maqasáinanoo fíndifinoo indaarú ákoofa kúquna qumiasana saqamasáa rakísiannoo. ²⁰ Moo áukuana moo fásiqa faiqi námu qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée maríqau. Nífasaafa ánaasee marasée sía faiqi máqarai kúqináu. ²¹ Kuqufufanóo miná ánaaqianaafa mi-anaaseená marasée mifá faqa sía faiqi máqarai kúqináu. Miqandá nínaaqianaafa kafáa mi-anaaseená marasée miqíkai inoo sía faiqi máqarai kúqináu. ²² Kafáa miqóoqaraasa miná marasáida kúqi kúqi taikáfufanoo dóo mi-anaaseefá faqa dóo kúqináu. ²³ Dóo kúqiraua fíndififandínna aukuaana mi-faasaannásaa aiqáma dínni taikásee dínni ani qaara marasée mi-anaaseená afaammaaká máridaqa yánaindikee íannoo fee qufanoo.

²⁴ Yísufa maaqí qímasee qímannimináu. Ínnee firaaqóo áaqee maríasa ínneeqa áaqee maríana óosana írídee sía fee írídee. Ínnee maanára áaqee maríafanoo, tamummáqaraura ákarakinaa ufa faqa Ánutuna afeeka faqa sía írimarianara áaqee maríafanoo. ²⁵ Faiqí ánaasee fíndififandínna aukuaana sía misá faiqí ánaasee naanna rámasee narí máree narí máree mándee márifaranoo. Faiqí afaaqa faqa ánaasee afaaqa faqa taikáseenoo qangiroorá foora mámbiqa idaaqírausa márifaranoo. ²⁶ Kúqiraua fíndifirana sía fee ínnee Mooseena sándufa ásaana rúmasee írídee. Mooseefa óoqai sipsípasaa rakísi marú aukuanai moo áinaina minakí qáfoofanoo idá fannoo sasámimiki qéemarufanoo qáfamáseenoo óoruroofanoo Ánutufa minakíqari óoqai kúqusara Mooseena qímaminoo qináu.

Qinée Ánutusa máridaqa Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa Ánutusa máridaqa.

Ákarakinaa ufa óoqai kuqufusára miqí qinoo márínara sía fee ínnee ámiqimandee ásaana rídee. ²⁷ Mi-ufána óosana maaqímminoo márídanoo Abarahaamafa faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa óoqai kuqufusára Ánutufa mi-ufánannoo misá naunduráindaraanara sía taikée foo káqi máridaqa qiní faqa máríaafoo qídanoo, qinée misá Ánutusa márídee qídanoo. Náqimasee kaaqa taikáfuasa misá Ánutusa márídee qíannoo fee. Sía amana miqí qíannoo. Káqi máríasa Ánutusa márídee qídanoo. Minára ínnee Sadikai ámaana ufa qímariasa firaaqóo uqanna áaqaidaqa kúqimariasara káaqa taikámibiaafoo sía fíndifídammia foo qímariafanoo.

*Sánda ufakinaana úriqarara sánda ufa qara kooroo inau.
(Mataioo 22:34-40; Ruka 10:25-28)*

²⁸ Mooseena sándufa uqannífiqee marífa moó fannoo Yísufa Sadikai ámaana ufa qímariasa faqa ufaqí márufanoo Mooseena sándufa akoofása fannoo fáasai írináu. Yísufa Sadikai ámaana ufa qímarusa narí úfannai misá ufa ámiqimasee rafáaqafusoonara qáfamaseenoo óo ámiqira fee qímaseenoo narí faqa moo úfa Yísuna qímamianauree qímaseenoo qímamináu. Óo Yísu Mooseena sándufa moómoo kínaana nána sánda úfee úriqaranoo márídanoo fee qufanoo Yísufa qináu, ²⁹ Maa-ufáfa aiqámausa úrinnaaqararafa márídanoo. Isaraee máqannaasa íríaqa Karaambáiqqa maasá Ánutufa moodáa Karaambáiqqa naríaraa márídanoo. ³⁰ Ínnee faiqí faiqi ínneeqa karaambáiqqa ínneeqa Ánutunara ínneeqa nímuqusa nimana nitukúra írirana afeeka múdukannoo Ánutunara nídidáqa ruaqa. Mi-ufáfa úriqararafa márídanoo. ³¹ Miná ánaaqianaafa maaqímminoo márídanoo. Anée aneenná aqoónnanara aninná afaaqara foora áidíndee áidiani. Sía sándufa moó miqandá úriqaranoo márídanoo miqandá kai.

³² Mi-fasiqáfa Mooseena sándufa akoofása fannoo Yísuna mi-ufána iriséenoo qinau. Óo ufasáa rakísirafa ámiqimandee andeeqásee qíananoo anée qíanandee kúqaa karaambáiqá mifá kai Ánutufa máridanoo, sía moo Ánutufa máridanoo mifá kai máridanoo. ³³ Minára narí ámuqusa aiqámannai faqa narí Írirana aiqámannai faqa narí afeeka aiqámannai faqa Ánutunara áidiani, narí aqoónnanara faqa narí afaaqara foora áidíndee áidiani. Mi-ufa qandánnai fínanoo úriqararafa máriannoo, tatúfira aandau qaindásaa Ánutuna súqamirafa faqa óosana óosana ainaina ámimariafa faqa óorudupirafa máriannoo. ³⁴ Yísufa mi-fasiqána ufa iriséenoo óo Írirana faqaa fasiqa fee qímasee qímaminoo qinau. Anée Ánutuna quqúsa adeedírana átisaa máriannoo. Miqóoqari Yísunara náaquqoofaqa sía moo úfa iraqau.

Náqimaseenóo fee ásauku mundírafa Dafidina ámaaku faqa miná karaambáiqá faqa máriannoo fee.

(Mataioo 22:41-46; Ruka 20:41-44)

³⁵ Yísufa Yeerusaree firaa amaana maqaki faiqí ánaasee amaana ufa qímannimidanoo moo áinainara irámmirino qinau. Mooseena sándufa akoofásauqa ásauku mundírana Dafidina áti máridanoo fee qímariafaqa qinée minára, náqimánde Dafidina ati máriannoo fee qídaqa. ³⁶ Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo Dafidina dadaaqufanoo maaqí qímasee ákara rinau.

Firaa karaambaiqa fannoo qiní karaambáiqara maaqí qímasee qímaminau. Anée maaqóo qiní Ánutusa qiní daaqá qiní qísauku uqannai óoqu marifínaqa aní namuqáauqa nárueeqee aní áramandunnai quqáanaura.

³⁷ Dafidifa mi-akaránaki ásauku mundíranara qiní karaambáiqee qinau, náqi fee másee Dafidina karaambáiqá faqa miná áti faqa aiqámaqara moodáa karinóo máriannoo fee. Ínnee minára írída náqi fee qídee.

Yísufa sándufa akoofásauqa óosana kooroománde níqinau.

(Mataioo 23:1-36; Ruka 20:45-47)

³⁸ Faiqí ánaasee moómoo uqanna anirée asasamánde Yísuna ufa írìqau. Yísufa ufa qímannimidanoo maaqí qímasee moo úfa qímanniminau. Ínnee Mooseena sándufa akoofásauqa misá mandóosanara auforiaqa. Misá kísaaqa qamunna afisúseeqa maqúsamau fee makéetaki fee nímarifaqa faiqí ánaasee ámiqimandee nímandaranara randáqa nídaqa kísaaqa qamunna afisúqirausa nídaqa. ³⁹ Misá amaana máqaki kéeqafidaqa náadumasaa ámiqira siaqasaa óoqumari maríasa máridaqa, oomáqaki faqa ámiqira qóo kai óoqumari maríasa máridaqa. ⁴⁰ Misá adeedaana anaaseeuqara faiqí síaisa máriafaqee qímasaida misá máaqa maqusa saqama noopúndu maqá aiqáma úmmuaramásee umárasee quándakiqa faiqí nífusaa faiqí qíqafaqee qímasee kísaaqasaa innaaru qímariasa máridaqa. Miná ákiaqara misá nárirafa náaru fíqaramásee máriannoo.

Adeedaana anaasee narí káqika munnimma Ánutunara quqánau.

(Ruka 21:1-4)

⁴¹⁻⁴² Yeerusaree firaa amaana maqakinaa difaani moó márufaqa faiqí ánaasee minakí Ánutuna ámidée qímasaida munnimma minakí áqi maríqau. Yísufa mi-difaanína aaqá óoqumarifi rakísi márufaqa faiqí ánaasee minakí munnimma moómoo áqi maríqau. Aináina faqaasa anirée nári munnimma moómoo minakí áqiqau, miqóo adeedaana anaasee moó áinaina síaifa kudi anaasee fannoo aniréenoo narí munnimma qaaraqánda idáqara munnimma ataaqána fooqána mi-difaanínaki áqinau. Mi-munnimmaqandá fannoo moodáa tooeaa amana kái óodaa uqanna márinau. ⁴³⁻⁴⁴ Yísufa narí faiqí námu náarama moodaaqoo quqásee qímanniminoo qinau. Qinée mi-kudi anaaseenára qímannimianaúra, mifá aiqámausa úrinnaaqaramásee munnimma áqinoo. Akaqáusa nári moómoo munnimmakínaana áti áti áqia, maa-kudi anaaseefá aináina síaifa máriafa narí aiqáma munnimma nárana aina feefauríanee qi múnnimmana faqa aiqáma áqinoo. Minára qinée mi-anaaseenára firaaqóo aiqámausa naruséenoo áqinoo qídaqa.

13

Yeerusaree amaana máqa rapée íaninnanara qinau.

(Mataioo 24:1-2; Ruka 21:5-6)

¹ Yísufa amaana máqakiqari rafúdamaki fufanoo miná faiqi námukiqari moó fannoo Yísuna qímaminoo qinau. Óo ufasáa rakísirafa maa-maqána qáfaa, ámiqira ooninnai áuquqaa máqafa máridanoo. ² Yísufa irisée qímaminoo qinau. Ínnee maa-firaa amiqira maaqána usakárana qáfaidee, kásooqaqee aiqáma rapéepaamma fúrufaramámbuannoo sía moo óoni narí ámuuaqa narí ámuuaqa maqee márindee ínoo máriannoo.

Yísuna ufa írimarusara níkoogarannara qinau.

(Mataioo 24:3-14; Ruka 21:7-19)

³ Yísufa Yeerusaree firaa amaana maqakiqari ráudamaki Oorifa áaqana amaana máqa adeedí márufanoo miqóo óoru óoqu marínau. Óoqu marífufaqa miná faiqi námukiqari Peetooroofa faqa Yameesafa faqa Yoohaneefa faqa Andurufa faqa minamúsa qumeé kukéeqaku narí máruqoo anirée qímamiqau. ⁴⁻⁵ Óo Yísu anée amaana máqa rapée íaninnanara anée qíannana yáiree fee amaana maqa rapéepaa íannoo fee nána ainaina kambíqafina qáfee fee óo dóo miná rapéeia aukuanafa adeedí rée foo qianáuree qufanoo Yísufa minára naamúaqira ufa óosana arasée qímannimínau. Ínnee aufarída máriaqa, sía moó fannoo ínni níkaruqiani. ⁶ Moómoosa anirée náriara únnaqimásee moó fannoo qinée ásauku mundírausee qifanoo moó fannoo aniréeno qinée ásauku mundírausee qímasee moómoosa misá níkaruqifaranoo. ⁷ Ínnee rákira dáambeenda adeedí íriqa níanai márinarara ufa kai íriqa sía múnari mínari fúrufari iaqa. Miqíra ainaina kúqaa kambíqaannoo, kambíqafinaqa sía taikára aukuaana áiqarée foo qiaqa. ⁸ Moo máqannaasa níanaindari anirée moo máqannaasa faqa rákifaranoo, moo káraambaiqa fannoo adeedíqari ani mára moo káraambaiqa áruannoo. Maqá kásirafa aiqámai máriannoo aandaroo faqa máriannoo. Mi-ainaináusa mandá márira aurirana óorisaa kai máriannoo ánaasee faiqi máqarara innaamunai aupúraandéemmiannoo.

⁹ Ínnee qiní ufa írimariasa aufarída máriaqa, faiqí misá poorísa ufa qímannimifaqa ínni ruúmbeegee kóotaki quqéefaranoo. Misá ínni maréeqee amaana máqaki quqásee sáamusamu nárifaranoo. Ínnee qiní ámiqira fasaasa ufa qímannimiaqeera qiní ufasáara karaambáiqauqa faqa faiqí firasá rakísirausa faqa nífusaa ínnee kíkíqifaranoo. ¹⁰ Qiní ámiqira fasaasa ufa aiqáma máqannaasaki náaree kooroo inóo márinaroo taikárafa ínaaqíanna kambíqaannoo. ¹¹ Misá ínni rumbásee maréeqee kóotaki quqásainaqa ínnee sía náqi fee qianau náqi fee qianau náaree qiaqa. Kóota kambíqafina Ánutufa qímannimu ufana miná kai qímannimiaqa. Aní óokinaa ufa sía aníndi máriannoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo narí ufa ínni níminaqa miná kai qifáranoo. ¹² Faiqí misá nári níkaqaafasauqa maréeqee kúqiranaki quqéefaranoo. Faiqí misá nári níku nísauku faqa maréeqee kúqiranaki quqéefaranoo faiqiuqáindi quándakíqa nári nínausa níkausa maréeqee kúqiranaki quqéefaranoo. ¹³ Aiqa máqannaasa ínniara Yísunaindi fee qímasee fídiaqaa mánnimaqéefaranoo. Ínnee minakí márídaqa fídaqa qiní uaqée ida fífi ínafa kúqira fee Yísufa qúmira ákuane paqúrínafa asumu márirana máraannoo.

Yeerusaree máqusai nárirafa kambíqaaninnanara qinau.

(Mataioo 24:15-28; Ruka 21:20-24)

¹⁴ Kásooqaqee ínnee náaquqara fídiaqaímari mandainaina qáfeefaranoo mifá sía máriaqaa íraqoo Yeerusaree amaana máqaki kíkíqinoo márina qáfeefaranoo. Ínnee maa-ufána ásaana rímariasa mi-ufána óosana ámiqimandee íriaqa. Mi-naaquqara mandainaináfa kíkíqa mámbinaqa ínnee Yudeeaa máqa maaqaki máriasa quqásee áaqana áaqana sandámáfuaqa. ¹⁵ Mi-kamúqoo faiqí moó fannoo máaqa kooqí óorisaa máriinafa mi-ainaináfa kambíqafinana sía aneenná aináina máaqaki máraanee qía dóo miqóoqari afíaki sandáa. ¹⁶ Faiqí moó fannoo áfuqaki máriinana sía máaqai anirée

aneenná qamunna áakauqa máraannee qía dóo miqóoqari kai quqásee quqúsa rakée-
mandee sandáa. ¹⁷ Mi-manda aukuaná nímuuqa uqá faqaa ánaaseeuqa faqa faiqi ánaaqi
faqaasa faqa mandáiki marífaranoo sandáranara anúqifaranoo. ¹⁸ Ínnee maaqí qímasee
innaaru qiaqa Óo Ánutu sía mi-manda aukuanáfa suara áukuana kambíqaani qiaqa
sandáranara anúqi foora. ¹⁹ Mi-manda aukuanáfa aniráinaqa aiqámausa aupúrananaki
firaanáki marífaranoo. Óoqai indaarú Ánutufa aiqáma ainaina áuqunakiqari káqiqaa
aupurarafa óosana óosana márinau, maqee faqa miqíkai ídanoo káqiqaa aupurarafa
máridanoo. Kásooqaqee firaafá uqanna kambíqaannoo. Mifá taikáinna kari sía
miqírafa kambíqaannoo. ²⁰ Mi-manda aupurara aukuaná Ánutufa qúsandaannoo, sía
qúsarinanoo aiqáma kuqu taikée foora. Ánutufa narí rusandeesámumásee maróosara
iriséenoo mi-aukuanná qúsaramánnisáannoo.

²¹ Mi-manda aukuaná faiqí moó fannoo ínniara maí qáfaaqa, ásauku mundírafa
mai márinoo moó fannoo ásauku mundírafa muanní márinoo qínnana sía mi-fasiqána
ufa íriaqa miná únnaqidanoo. ²² Únnaqimaría ásauku mundírausa faqa únnaqi mária
tamummaqara fasiqáusa faqa miqíra aukuaná moómoo kambíqeeffaranoo. Misá Ánutuna
rusandeesámumandee maraqoo fasiqa anaaseesa níkaru qiani qímaseenoo náaquqara
ainaina faqa sía faiqí amanaikímari ainaina faqa áquusaifanoo kambíqaannoo. Mi-
ainainánnai níkaruqiani qímasaifanoo sía amanaikíannoo. ²³ Qinée ínniqa qiní faiqi
námu mi-ainainná sía kambíooqoo qímannimiqa minára aufarída kai máriaqa.

Yísufa narí innaarúnaindari qúmuannánanara qímanniminau.

(Mataioo 24:29-31; Ruka 21:25-28)

²⁴⁻²⁵ Mi-manda aupurara aukuanáfa taikáfinoo asukuna fannoo súani áruannoo
aiqámai asukuna kai arufúannoo quqoona faqa sía kafáa káaqa qáannoo fasáuqa faqa
inaarúnaindari aiqáma kapikeeffaranoo. Innaarúnai fásau faqa quqoona faqa nívari
aanafa dapikámmafuanoo. ²⁶ Miqóo qinée faiqí nímaaku asurukí kooroo ianáura, qinée
firaa afeeka námufaqa firaa areenarana námufaqa minakí kooroo ianáura. ²⁷ Mi-karí
qinée qeeqá qangiroouqa niqíqánaqa misá aiqáma máqa maaqa áti átinni óonuree
anirée mándeeqa Ánutuna rusandeesámumandee mároosa maramáree qinée márianan-
nai nífiqee ánífaranoo.

Narí qúmmuarínnanara saqári ámmuni kikiqa úsinau.

(Mataioo 24:32-35; Ruka 21:29-33)

²⁸ Yísufa káqi qímannimidanoo narí faiqi námu qímanniminoo qinau. Ínnee faafísa
fooqáa ira saqari qáfamasee miná óosanara íriaqa, mi-saqarífa ámmuni mámbinaqa
ínnee minára saika ákuanee qífaranoo. ²⁹ Ínnee miqí kai másee mi-oosana oosana
ainainnára qúnafa kambíqainaqa taikára aukuaná adeedí áfaisaammi foo qiaqa. ³⁰ Ínnee
maaná faqa irisée sía aunúqa maa-ainainnáusara aiqáma qúnafa máa maqee mária
fasiqa anaaseesa akaqáusa káqi mária kamuqoo kambíqaannoo. ³¹ Innaarúna faqa
maqá faqa aiqáma fatikámafi áqusaannoo qiní dóokinnaa ufa fannoo kai náaru náaru sía
taikáannoo, káqi maríannoo.

Narí qúmmuanínnanara áfu máqaida rakísianee qinau.

(Mataioo 24:36-44)

³² Mi-taikara aukuanáfa ánianínnanara sía moó fannoo íridanoo mi-faasaannára faqa
súani yáqoo kamuqoo márinanoo fee kambíqaannoo fee, innaarúnaindaraa qangiroouqa
faqa qinée Ánutuna ámaaku faqa síamma íridaqa qiní qíkoofa narí kai miná íridanoo.
Ínnee mi-faasaannára sía írimariafanoo. ³³ Ínnee minára aufarídaqa rakísidaqa qáfaaqa.
³⁴ Mi-faasaanná faiqí moorá foora aináina faqaafára foora máriannoo. Mi-fasiqáfa narí
aináinirana óosana óosana narí aináinira faiqiuqa áadu áadu nísaukuki quqáseenoo
eendáki aufaríra fasiqa qímmannoo anée aiqáma ainainasaa ámiqimasee rakísia qinée
moosáa fídaqa qímasee finau. ³⁵ Ínnee miqíkai mándee ámiqimandee aufarída máriaqa.
Ínni úriqararafa kaiqáa ánianínnanara sía íri maríafanoo mifá eendáki ániannoo fee

eendá ámuqusai fee maqee káari máqarana namufaquee aniráannoo fee súani maqee ururáinanoo fee aniráannoo fee. ³⁶ Mifá tautúmmámaqasee aináinímarinna kamuqoo faiqaqée ínnanaki qumuráinana mandáikamminnaranoo. ³⁷ Minára maqee qinée ínni qímannimidaqa aiqámausa qímannimidaqa ínnee aiqámausara aufariaqée qídaqa qinée qúmíranara rakísida máriaqa.

14

Yísuna áriraree qímasee tipúndaarímaria.

(Mataioo 26:1-5; Ruka 22:1-2; Yoohanee 11:45-53)

¹ Yuda máqannaasa firaa qoomaqa suqárara qaaraqánda áinnaaqarara qoomaqa na faqa ooruku síai feemu qoomaqa na faqa suqárafá adeedí rámafinau. Qaara faasaana káqi máriqa qaaramoókufanoo qoomáqa suqárafá qúsaramáfufaqa suqáqau. Mi-qoomaqáfa adeedí rámafufaqa aanáiqikirausa úriqarararusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa suqúfufaqa maasá náqimásee qumeé faiqí ánaasee sía írifaqee Yísuna umárasee áruanauree qiqau. ² Misá qiqau maasá sía qoomáqaki Yísuna áruanaura faiqí ánaasee áanóo mándee maasá faqa dári foora.

Áfundimaru fadameena Yísuna ákiaqa adíanau.

(Mataioo 26:6-13; Yoohanee 12:1-8)

³ Yísufa Beetani máqusai Yeerusaree máqusa adeedí marufaqa mandá namuana károora árimaru fasiqana máaqaki márinau. Mi-fasiqána áuqu Simoona amaráfa márinau. Yísufa miná károora rukásoofanoo ámiqimasee márinau. Yísufa mi-maqánaki nárana nées márufanoo ánaasee moó mi-maqánaki kéeqanau. Mifá ámiqira áfundi maru fadameenna, moo sánda mináqu narada miná atuka rarákusee fadaméena tatiqoofá áfundimarúna firaa munnimma áqimaria fadameenna mi-sandána anoona kai káaqa ámiqirafa máruna miná idaaqira ooninnai andína fooqána áuquqoonaki máru fadameenna úqirafa Yísufa máru maqanaki kéeqafinoo mi-fadameenna taqúna óosaa raudáseenoo mi-fadameennána Yísuna ákiaqa ámoondunnaaqá adíanau.

⁴⁻⁵ Faiqí ánaasee akaqáusa miqóo máriusa mi-anaaseená qáfamásee áanóommasee narí qímami narí qímami qiqau, nánaree maa-fadameenná ámiqira afúndi marínna fífau rairaa ínoo fee. Mifá mi-fadameenná maréeqee moo fásiqa amiséenoofau tiri handaréeta munnimma maraséenoofau kudi fásiqa anaasee nímini. Miqí qímasee afeekaikámánde mi-anaaseená áqiqau. ⁶ Yísufa mi-ufána iriséeno qinau, Séé ínnee minnísaaqa, nánaree ínnee fífau mi-anaaseená áqidee. Mifá ámiqira idaaqira ainaina adía qímaqeenoo. ⁷ Kudi fasiqa anaasee náaru náaru ínniki moómoo márifaranoo, ínnee ínneeqá kai óonu máfi irisée mi-kudi fasiqa anaaseesá dadaaqiaqa, qinée sía kísaaqasaa márianaura. ⁸ Maa-anaaseefá káqikaaqoo narí amanasaa qiní dadaaqínoo. Mifá mi-fadameenná qiní qíkundarana óorisaa qiní irisaa adíaqimaqéeno. ⁹ Maa-ainainnára qímannimianaqa írifaqa sía aunúqa, maa-amiqira fasaasa ufána faiqí ánaasee aiqáma maa-maqána afaaqasása fídaqa qímannimidaqa maa-anaaseefá maqee fadaméena qiní adía qímaqainara qímannimifaqa sía maa-anaaseenára aunífaranoo.

Yudasifa Yísuna ueeqáaninna munnimmana máranau.

(Mataioo 26:14-16; Ruka 22:3-6)

¹⁰ Yísuna faiqí námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée faiqí námu misákiqari moó fannoo miná áuqu Yudasifa Isakarioota máqusaindaraafa Yísuna maréeqee misá nísaukuki quqáree qímaseeno raudamaki aanáiqikirausa úriqarararusunai qumeé kukéeqaki finau. ¹¹ Misá Yudasina ufa iriséeqa asasamásee munnimma ámiraree qufanoo Yudasifa miqóoqari Yísuna ueeqáaninna faasaanara rakísinau.

Yísufa narí faiqí námukinaana ueeqáaninnanara qumeé kai qímannimisee rafáaqafinau.

(Mataioo 26:17-25; Ruka 22:7-14, 21-23; Yoohanee 13:21-30)

¹² Yuda máqannaasa ooruku síai feemu qoomaqa aniroofaqa misá áinnaaqarara sipsípa ánaaqiuqa áruaninna faasaanasaa Yísuna faiqí námu anirée Yísuna irámmiriqau,

Maasá yámaqanaki yátinai fee áinnaaqarara qoomaqa deedaqianáuree qufanoo Yísufa maaqí qímasee naamúaqinai ¹³⁻¹⁴ Ínnee Yeerusaree máqusai óorureeqa qáfaifanoo faiqí moó fannoo qafeekí nammári qumbiqásee aku máree fínaqa miná faqa fínaqa mifá kéeqainna maqanaki miná faqa mi-maqánaki kéeqaaqa. Kéeqafiqa mi-maqána ákoona maaqí qímasee irámmiriaqa, Ufasáa rakísirafa aníara maaqí qinoo, moo rúmma qinée faqa qeeqá faiqi námu faqa áinnaaqarara qoomaqa naanná rúmrafa yái fee máridanoo fee qifanoo qínaqamma íriaqa. ¹⁵ Mi-fasiqáfa firaa rumma máaqa meeráqóo máru rummana firaa rummana nárana quqée maru qáindafa faqa óoqumari maru siaqausa faqa deedaqíra rumma ínni uqannífiqaannoo. Ínnee minakí aiqáma ainaina maasára deedaqammá qímaqaaqa qufaqa miqandá ¹⁶ Yeerusaree máqusai óoruree Yísuna ufa ánoona kai kambíqafufaqa mimaú kai fiqau.

¹⁷⁻¹⁸ Mi-eenonnái Yísufa narí faiqi námu faqa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée faiqi námu faqa óoru kéeqafi nées maríqau. Née márufanoo Yísufa maaqí qímasee narí faiqi námu qímanniminai, Qinée maa-ainainnára qímannimianauranoo, ínnikiqari moó fannoo qiníara ueeqáaninafa qiní faqa náidanoo. ¹⁹ Miná faiqi námu miná irisooфанoo misá naundurá fúrufarufaqa náadu náadu Yísuna irámmiri maríqau, moó fannoo qinoo anée qiníaree qínanee qinée fee qífee moó fannoo moó fannoo miqí kai qímaríqau. ²⁰ Yísufa misá irárufa iriséenoo qinai, Ínnikiqari qísauku taikásee qíkunni óoqu qaara márarausakiqari máa qiní dífaanikinaana ásauku áqusee féemu marasée née márifa mifá kai qiníara ueeqáannoo. ²¹ Qinée faiqí nímaaku tamummáqarawsa ákara ufamáu qinée kúquanaura qiní ueeqáaninna fasiqana numóo firaafá máriannoo. Mi-fasiqáfa sía kambíqainanoofau amana márini.

Yísufa áafaqa néemariana óosana áranau.

(Mataioo 26:26-30; Ruka 22:15-20; 1 Koorinti 11:23-25)

²² Misá óoqumarifi nées márufanoo Yísufa náriqa maqee maqee néemaru féemuna moó marasée dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo narí faiqi námu níminoo maaqí qímanniminai. Ínnee maaná marasée naaqa, qiní qimaqí kíkiquisira feemu máridanoo. ²³ Miqí qímaseenoo kaafa moó maqee maqee nées marú uáinna nammarína márana maraséenoo minára Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo narí faiqi námu nímuafa aiqá-mausa miná qumáree minakínaana naqau. Yísufa narí faiqi námu mi-uainna nammarína nímidanoo maaqí qímasee qímanniminai, ²⁴ Maafá qiní fidíka kíkiquisira námmarifa moómoosa adíannímaqéefandinafa máridanoo, qiní fidíka maafá Ánutuna faqa faiqí ánaasee faqa moodáanakikira ufa mapukúnnímaqáaninafa maa-fidikáfa máridanoo. ²⁵ Qinée qímannimidaqa sía kafáa uáinna maaqóo maqásaa naanáuranoo Ánutuna quqúsaki innaarúnai óoru fídaqa fúka uáinna ámiqirana naanáuranoo. ²⁶ Miqí qímaseeqa misá moo ámaana idi rámasseeqa máaqakiqari ráudamaki asukunakí fíqa Oorifa áaqana ameemaanai óoru maríqau.

Peetooroofa Yísunara sía qáfaidee qíanínnanara kooroo ináu.

(Mataioo 26:31-35; Ruka 22:31-34; Yoohanee 13:36-38)

²⁷ Misá miqóo óonuroofanoo Yísufa qímanniminoo qinai. Tamummáqarawsa ákara ufa fannoo maaqí qímasee qiníara qídanoo, Ánutufa sipsípa rakísirana arusáifaqa miná sipasípauqaindi miqóoqari quqásee dáraan-ifaranoo.

(Minára ínni qímannimidaqa ínnee qiní quqáqisee aiqáma sandámáfifáranoo.)

²⁸ Qinée kúqiranakiqari findifíqa ínni nóorinni Kariree máqa maaqai fuanáuranoo.

²⁹⁻³⁰ Peetooroofa Yísuna ufa iriséenoo qinai, Qinée sía uqanna aní minnísaanura. Aiqámausa aní minnísaifaqa qinée sía minnísaanuree qufanoo Yísufa narí qímaminoo qinai. Óo Peetooroo anée íria, Fáfafa eendáki iráifana anée qaaramoo kári qiníara síamma íri fee qinnáranoo. Miqí mándainanoo kookoorána qaara kári ufa qíannoo.

³¹ Peetooroofa miná iriséenoo Yísuna afeekaikámánde qímaminoo qinai, Qinée sía

uqanna aníara sía íridee qianáura aní faqa kúquanaura. Miqí qímasoofaqa aiqáma Yísuna faiqi námu miqíkai qiqau.

Yísufa narí kúquaninnanara ummaara árufanoo saqamakí innaaru qinau.
(Mataioo 26:36-46; Ruka 22:39-46)

³²⁻³³ Miqóoqari misá Keeseemane mába maaqaki Oorifa áaqana ameemaanai márunaki asukunakí aniroofanoo Yísufa narí faiqi námu qímannimino qinau. Ínnee maaqóo óoqu marifí máriafaqa qinée saqamakí óorureeqa innaaru qianáuree qímaseenoo minamúsara ínnee káqi maaqóo máriafaqa maa-namúsa kai qiní faqa óoru fúaqa. Miqí qímaseenoo mifá Peetooroona faqa Yameesana faqa Yoohaneena faqa nífiqeenoo saqamaí óoru fídanoo narí afaaqasáa quqéefandínna ainainara írimarufanoo firaqóo ámuqusimarufanoo aundurá fífau faafau ufanóo minamúsa qímannimino qinau. ³⁴ Qíní qímuqusaki qímuqusirafa firaqóo máridanoo mi-qímuqusiráfa dárúannoo fee qídaqa ínnee maaqóo máridaqa rakísiaqa.

³⁵ Miqí qímasee Yísufa káqikaaqoo óonureenoo narí kai maqásaa áqufínoo narí afaaqái ánianínna aupúranara sía kéeqaaniffee qímasee maa-innaarúna qinau. ³⁶ Óo qíní qíkoofa qíní qíkoofa, anée aiqáma ainaina amanaikímarianafa máriananoo, qinée mandá nammari naannánara anée qínísaqaraana maréeqee káqinni áqusa. Sía qeeqá dídiranara íria, aneenná áidínna ainaina kai qifaaqái quqáa.

³⁷⁻³⁸ Yísufa miqí qímasee innaaru qímaseenoo kafáannai anirée narí faiqi námu qaaramoo márunnai anirée nínadafoofaqa misá nísuku káaqa faiqaqéeqau. Yísufa Peetooroona moo áuqu Simoona áuqamásee qímaminau Simoona anée faiqaqée ídane anée sía fee amana qúsasaa kai áfu tautásee rakísinnaree. Ínnee aumarídaqa innaaru qída máriaqa ínnee miqídaqa sía nimaníranaki áqufifaranoo, ínni írirafa kai afeeka máriafaqa ínneeqa uqanna kudoosaápee máriafanoo.

³⁹⁻⁴⁰ Yísufa miqí qímasee qímannimiseenoo kafáa anirandéenoo indaarú qundée kai ínoo innaaru qinau. Innaaru qímaseenoo óonu nínadafoofaqa miná faiqi námu kafáa nísuku faiqaqéeqau misá nífu fannoo ummaararéenoo sía fíndi fúaqa ufaqá fíndifi Yísuna kafáa qáfamaseeqa nári faiqáranara nisaurúsee ufara randáqau.

⁴¹ Yísufa kafáa óonu innaaru qímasee aniréenoo narí faiqi námu qímannimino qinau. Ínnee káqi fee faiqáidee káqi fée idooáidee. Dóo sáa dóo aupúrara aukuana dóo aniréenoo, dóo qáfafaqa mandá óosana máree maríasa nísaukuki ueeqáaninna fasiqafa qíní mara quqáannoo. ⁴² Dóo fíndi fífaqa fúa. Dóo qáfafaqa qíní ueeqée mári fasiqáfa dóo ánidanoo.

Misá Yísuna qumáraqau.

(Mataioo 26:47-56; Ruka 22:47-53; Yoohane 18:3-12)

⁴³ Yísufa káqi misá faqa ufa qímarufanoo Yísuna faiqi námukiqari qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara márananakiqari miná áuqu Yudasifa aniranau. Amaana máqa aanáiqikirausa úriqararasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yuda máqannaasa faiqí firaasá faqa maqúsai káqi máridaqa faiqí moómoo Yudasina faqa niqiqoofaqa rákira duru sáamu qumáreeqa Yudasina faqa asukunaki ániqau. ⁴⁴ Fáasai Yudasifa qímannimínau, asukunaki ínnee áaqee foora qinée óonureeqa mi-fasiqána ámoogaanamma qáfafaqa, mee ínnee randéemaria fasiqana ámoogaanaura. Ínnee miná rumbámaree ámiqimandee rakísisee máree fuaqa.

⁴⁵ Yudasifa aniréenoo Yísufinnai óonureenoo óo ufasáa rakísira fee qímasee ámooganau. ⁴⁶ Ámooqóofaqa miná faqa ánusa miná qáfamaseeqa qumárasee rumbámaree ámiqimmásee rakísi qumára maree máree fiqau. ⁴⁷ Faiqí moó fannoo miqóo kíkíqinoo máriufa miná qáfamáseenoo narí rákira paipana qumáreenoo náríraree qímaseenoo moo fásiqa aanáiqikirausa úriqararana aináinira faiqi áaqoo ateká áqusanau. Yísufa qímannimino qinau. ⁴⁸ Ínnee qíníara mandáikamánimaqéemari fasiqa fee qímasee durú sáamu indáaíqa anirée qíní qumáraidee. ⁴⁹ Faasaambáasaana moómoo kari akooqóo amaana máqaki kéeqaidaqa faiqí ánaasee ufa qímannimímarúnausa máridaqa

náqaa ínnee miqóo qiní qumáraqaana máriaasee. Tamummáqara fasiqauqa ákara anoona dóo mimaú kambíqaani. Dóo qiní qumáree fuaqa. ⁵⁰ Yísuna faiqi námu miná qáfamásee quándaki miqóoqari sandámaqaraasamámبيقau.

⁵¹⁻⁵² Misá Yísuna mara máree fufanoo moo kúmaaraa fannoo qamunna kái narí áfaaqa ititáseenoo misá nínaaqiana fímarufaqa misá miná qáfamasee miná faqa rumbáanee qímasee qumárararufanoo mi-kumaaraafá máfi narí qamunna rakéemma áquseenoo káqisamu sandámáqaraasámminau.

Misá Yísuna ufa suqíranaki quqásee iraqau.

(Mataioo 26:57-68; Ruka 22:54-55, 63-71; Yoohanee 18:13-14, 19-24)

⁵³ Misá Yísuna mara máreeqa aanáiqikirausa úriqararana máaqaki quqáqau. Mi-maqánaki aanáiqikirausa úriqararansa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa minakí fáasai eendáki suqíqa máriqau. ⁵⁴ Peetooroofa misá nínaaqiana níanasaa qumeé óonureenoo aanáiqikirausa úriqararana máaqa naam-beéqai óoru kéeqafinoo rakísimaru fasiqausa faqa idá aaqá óoqu marifí qaaní marínau. ⁵⁵ Aanáiqikirausa úriqararansa máaqaki máridaqa Yísuna kúqáruaneera miná ummaarara randóosia sía paqúriqau.

(Mooseena sándufa maaqí qímaqoofa, moodáa fasiqa fannoo qínufafa sía ánoon-aikiannoo. Qaara fasiqa fannoo kíkíqamafi qínafa mifá ánoonaikiannoo. Misá minára iriséeqa faiqí qaaraqanda mi-ufána qífaqa Yísuna áriraree qiqau.)

⁵⁶ Moómoosa anirée Yísunara únnufa qufanoo sía misá ufa fannoo moodáa kárinoo márinau. Misá ufa fannoo náadu náadu qufanoo sía amanáikinoo márinau.

⁵⁷⁻⁵⁹ Miqóo akaqáusa fíndi fufaqa Yísunara únnufa maaqí qímasee qiqau, mifá maaqí qímasee qífaqa maasá íriqa qinée fira amaana maqa faiqí usakáqoona aiqáma rapéepamma áquseeqa qaaramoo fáasaana áiqaráinaqa sía faiqí nísaukunnaí usakáqaairana usakásaanauree qífaqa íriqa qufaqa misáuqa faqa sía amana amana kái mi-ufána qiqau.

⁶⁰⁻⁶² Misá miqí qímasoofanoo aanáiqikirausa misá úriqararafa aiqámausa nífusaa fíndifinoo Yísuna iranau. Misá ufa óosana óosana aníara qiafaná aní ufa sía fee máridanoo fee qínaqa íriqa qufanoo Yísufa sía ufa qinau, káqi kásooinoo márinau, Miqí másoofanoo aanáiqikirausa misá úriqararafa qímaminau, anée kúqaa fee Ánutuna ásauku mundírafa máridanee, anée kúqaa Ánutuna ámaaku amooqímaria fee máridanee qufanoo Yísufa qinau eeóo qinée miná ámaaku márunausa máridaqa, kásooqaqee ínnee qiní faiqí nímaaku qíqafeefaranoo, qinée úriqararana Ánutuna aaqá ásauku uqannai óoqufaaqee maríana qíqafeefaranoo mári inaqa kásooqaqee innaarúnaindari asuru námufaqa qúmunaqa mikamúqoo faqa ínnee qiní qíqafeefaranoo. ⁶³⁻⁶⁴ Aanáiqikirausa úriqararafa miná iriséenoo áanóommaseenoo narí qamunna parara qíma quqáseenoo qinau, maasá fífau faiqí ufara randáidaqa, dóo miná mandá ufa íriafanoo ínnee minára náqi fee qídee qufaqa misá aiqáma qiqau mifá mandá óosana fíqararafa máridanoo naríara Ánutuna ámaaku fee qídanoo, kúqiranaki kai fúani.

⁶⁵ Miqí qímasoofaqa akaqáusa Yísuna níqaara fida ámaqaseeqa qamunnannai áfu ruúmbamaqáseeqa nísaukusamu óori aruséeqa iraqau, miná yáfee aní árinoo fee qínaqa íria. Miqí qímasoofaqa minásaa rakísimaru maará fasiqausa miná mara máreeqa nísaukusamu óori áriqau.

Peetooroofa Yísuna sía qáfaiidee qinau.

(Mataioo 26:69-75; Ruka 22:56-62; Yoohanee 18:15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Misá máaqaki Yísuna áriira ufa qímarufanoo Peetooroofa máaqa kooqínni sundíauqa faqa idáki óoqufaaqee ufanóo aanáiqikirausa úriqararana aináinimaru manaaqafa anirée Peetooroona miqóo idá qaaní márufanoo qáfamaseenoo mi-manaaqáfa miná óori aikuqummáseenoo qímaminoo qinau anée Nasareeteendáraafa Yísuna faqa núanafa máriananoo. ⁶⁸ Peetooroofa miná iriséenoo qáoo qínnoo qinau, qinée sía

minára írídaqa sía anée qíánnufana óosana írídaqee qímaseenoo fíndufumákufanoo mi-maaqána quqúsa kóoqi márunnai fufanoo kookooráana ufa qinau.

⁶⁹⁻⁷⁰ Ufa qufanoo mi-ainainira manaqaqáfa Peetooroona kafáa óoqu qáfamaseenoo miqóo márusa qímanniminau Ínnee maaná qáfaaqa Yísuna faqa nímarifa máridanoo fee qufanoo Peetooroofa kaifáa qáoo qinau. Káqikaaqoo marikúfaqa miqóo mi-fasiqáusa márusa Peetooroona afeekaikámasee qímamiqa qiqau. Anée Yísuna faiqi námu márianafa máriananoo, anée náqi fee mándee qáoo qídane, aní ufa fannoo aní kooroomámaqáifaqa írídaqa, anée Yísuna maqannaafa Kariree máqanna márianafa máriananoo. ⁷¹⁻⁷² Peetooroofa miná irisée narí amana aqíqámasee qinau, qinée sía ánoona ufa qímamiananoo Ánutufa dáruani. Qinée anée qíánnanara sía uqanna minára írídaqee qufanoo miqí quqóo kai kookooráana kafáa ufa qinau. Peetooroofa miná ufa irisooфанoo áaqoo ruqíanau Yísufa maaqí qímaqoo úfanara óonumáfi írinau. Fáfaa eendáki anée qaaramoo kári qiníara sía fee qínanoo kookooráana qaara kari ufaqíannoo. Peetooroofa miná iriséenoo asaurúseenoo ikíraqámaree quqásee finau.

15

Misá Yísuna qumáree mínu Piratoona ufakí quqáqau.

(Mataioo 27:1-2, 11-14; Ruka 23:1-5; Yoohanee 18:28-38)

(Óoqai Mooseena sándufa fannoo sía asukunai ufa óosana óosana qínnufafa sía ánoona kambíqaannoo fee qímaqoofa márufaqa misá miná rukíaseeqa asukunai ufa qiqau.)

¹ Iqáqoo kanánaana aanáiqikirausa misá úriqarararusa faqa Yuda máqannaasa faiqí firaasá faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa aiqáma úriqarararusa faqa maasá asukunai qínnufafa sía ánoonaikidanoo fee qímaseeqa iqáqoofaqa Yísuna káqi káqi ufa suqúseeqa náriqa Yísuna árifandinna úfana kaifáa andeeqáseeqa. Misá ufa andeeqáseeqa Yísuna mara máree sáinandannai rumbámareeqa áfiqa máreeqa Roomma máqanna kiapana Piratoona ámiqau. ² Amisoofanoo Piratoofa Yísuna irámmirinau. Anée kúqaa fee Yuda máqanna karaambáiqaa fee máridanee qufanoo Yísufa qinau anée qíanandeemmíqa márídaqa. ³ Aanáiqikirausa úriqarararusa anirée moómoo únufafa Yísunara qímaríqau. ⁴⁻⁵ Piratoofa miná iriséenoo Yísuna kafáa irámmirinoo qinoo, misá moómoo mandáinainara aníara qídaqa, aní ufa sía fee marífanee anée sía fee qinnáree qufanoo Yísufa sía ufa qufanoo Piratoona áaquqanau.

Misá Yísuna Piratoona kóotaki quqáqau.

(Mataioo 27:15-26; Ruka 23:13-25; Yoohanee 18:39-19:16)

⁶⁻⁷ Áukuana áukuana aiqáma aukuana Piratoofa áinnaaqarara qoomaqa sára moó ádiafaaira ainaina Yuda máqannaasa nímanauree qímasee rumbáranakinaana moó idukú níminau. Nári nídimárana uqanna idukúnníminau. ⁸ Mi-aukuanná Yísuna ufa írimaria faasaana faiqí ánaasee moómoo Piratoona oopísaki anirée qiqau. Anée óoqai áukuana aukuanasaa faiqí moó idukúsee qímariannana maqee maa-aukuanna faqa moó idukúsee qímia. Karafusa márina moó idukú qímianee qímasaida farafára ímaríqau. ⁹ Piratoofa qinau, Amanée qinée Yuda máqanna karaambáiqaa Yísuna idukú nímanauree qinau.

¹⁰ Piratoofa aanáiqikirausa úriqarararusa sía ánoona márúnara fífau rairai qídaqa Yísuna maréeqee Piratoona ámunara írinau. Minára kai Piratoona amanée qinée Yísuna idukú nímanauree qinau. ¹¹ Aanáiqikirausa minára iriséeqa faiqí ánaasee fuki faakí qufaqa misá Barabasinara idukú nímiannee qiqau. Mi-aukuanná faiqí moó áuqu Barabasifa karabúsaki márínau. Mifá akaqáusa sáimbaqa rákiranaki faiqí moó kuqánnarusooafaqa karafúsaki quqáqau. ¹²⁻¹⁵ Misá Barabasinara qufanoo Piratoofa kafáa aiqámausa qímanniminoo qinau. Yuda máqannaasa karaambáiqaa qímariana minára náqi fee ianáuree qufaqa misá moómoosa kafáa fáaqa quqásee qímamiqa qiqau, pírimmannai aunírira saqarisaa áruannee qufanoo Piratoofa misá irámmirinoo qinau mifá nána mandá oosana máraifaqee áruanauree qufaqa misá firaaqóo uqanna fáaqa

quqásee qiqau, pirímmannai aunírira saqarisaa áruaqee qufanoo Piratoofa faiqí ánaasee moómoosa nídirana nímiánee qímaseenoo Barabasina idukú nimiséenoo Piratoofa narí maará fasiqauqa nimisée maasá Roomma máqannaasa óosana marasée ráitasaa qainna rumbéeqoo samu miná ataufakaaqa aru umooqumásee áfiqamareeqa múru aunírira saqarisaa pirímmannoo áruaqee qinau.

Amuka faqáa qafee áuqusee afisúamaqáqau.

(Mataioo 27:27-31; Yoohanee 19:2-3)

¹⁶⁻¹⁸ Piratoofa miqí qímasoofaqa sundíauqa iriséeqa Yísuna áfiqamareeqa kóota maqakiqari rafúdamakufaqa miqóo Piratoona firaa ámiqira maqa naambeéqai ráitasaa qainna rumbéeqoo sámuna Yísuna ataufakaaqa áru umooqumáseeqa ataasá átaasa náaree qímasee fáfaa aunírira saqarisaa áruanauree qímasee kiapana firaa maaqa naambeéqai múnusee aiqáma sundíauqa náaramasoofaqa aniréeqa qamunna moó maará fasiqa misá qamunna taatuqée árirana afisúamaqásee amuka faqáa sánda saatúnanda fooqána mara máree karaambáiqqa qafee fee qímasee Yísuna ákiaqa áranaiqi afisúamaqásee nísauku níqinaaqa quqásee kiapana ámandee máriandee mándee ámandamásee qímamiqau, Óo Yuda máqanna karaambáiqqa sía dauní kúqinnaranoo kísaaqasaa márinnaranoo. ¹⁹ Miqí qídaqa sasámimi atekárasamu qumáree miná ákiaqa rupéemma ámidaqa firaaqóo ataasá átaasidaqa miná afaaqai níqaara fidiámaqasee miná óorinni niqoori sáunarafufaqa ataasá átaasa qímariqau. ²⁰ Misá ataasá átaasa qírana taikáfufaqa misá saasákoona árirana qamunna raipáqusee narí qamunna afisúamaqásee aunírira saqarisaa firímmannai árifandinnaqoo áfiqee fiqau.

Misá Yísuna áfiqee Koorookata áaqanai fiqau.

(Mataioo 27:32-44; Ruka 23:26-43; Yoohanee 19:17-27)

²¹ Maqúsai ári iseeqa Yísuna dóo áfiqee fímarufanoo kudoosaápeenoo narí aunírira saqari sía amanaikufaqa maará fasiqauqa faiqí moó narí máaqaindari aniroona aanái paqúrimasee miná áuqu Simoona amaráfa. Sía Yísuna faiqi námukinaafau miná amaráfa moó fannoo mifá Sireenee máqusaindaraafa Areekasandeerana faqa Rufusana faqa níkoofa márinau. Sundíauqa minára Yísuna aunírira saqari aku máree fúa qímasee árirarufanoo mifá misá faaqaanara rufíasee aku máree finau.

²² Miqímasee misá Yísuna áfiqa maree fífi ufaqá Koorookata ámuqaqunamusaa áfiqee fiqau. Mi-maqa maaqána áuqu faiqí níkiaqa ámudaani fée qiqau. ²³ Yísuna miqóo múnu quqásee uáinna nammari marasée moo márasinna minakí quqásee minára náanneera fuki faakí qufanoo qáoo qímasee sía nanau.

(Mi-marasinnána nári ufakíqari meeráfée qímariqau. Mi-marasinnáfa námasainaqa sía afaaqa áidafuanifeera ámuqanoo áidafirana máraanee qímaseenoo sía mi-marasinná nanau.)

²⁴ Marasínnara qáoo qímasoofaqa misá miná qumáree aunírira saqarisaa rúmma-maqasee pirímmannai aruséeqa uqéereeqeeqa rakíaqau. Rakíaseeqa miná qamunnauqa fáasai raipáqu quqáqoona mara máree káatara foora sararamánde yáfee máraannoo yáfee máraannoo qímasaida máraqau. ²⁵ Súani maqee ururoofaqa naina kiróoka aunírira saqarisaa áriqau. ²⁶ Yísuna árirana oosana raufíqira saqarisaa ákara rúmasee aunírira saqari ákiaqai aiqáma qáfaaqeera atukáraqau. Maaqí másee ákara rinau. Maa-fasiqáfa Yuda máqannaasa karaambáiqqa máridanoommi qímasee ákararinau. ²⁷ Maará fasiqauqa karafúsakinaana faiqí mandáikámannimaqee máruqanda ruúmba quqáqoona minakíqari mara máree Yísuna aaqá mínisee náriqqa aunírinasaa arusée Yísunaindi qámbaanai rakíqasee miqandá aunírirana dínni dínni rakíaqau. [²⁸ Miqímasoofanoo óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa ákara ánoona kambíqanau, misá qiqau, misá miná maréeqee mandá óosana máree maríasaki quqéefaranoo.]

²⁹ Yísufa aunírira saqarisaa dírinoo márufaqa faiqí ánaasee moómoosa fíqaree áiqaree ídaqa qufóonarídaqa ataasá átaasa qímasee mandá ufa qída qiqau, anée maasá firaa amaana máqa rapéemasee qaaramoo faasaana kafáa usakéennaree. ³⁰⁻³¹ Amaná maqee

aneenná kai tatúakinana maqásaa áqufinana asumu mária qímaru faqa aanáiqikirausa úriqararausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ataasá átaasa qídaqa narí qímami narí qímami qiqau, Mifá moómoosa asumu márirana nímírarimarifa naríara sía asumu máriannoo. ³² Dóo maqee Ánutuna ásauku mundírafa maasá Isaraee máqannaasa karaambáiqá aunírinasaaqari tatúaki áqufinaqa maasá írirana minásaa rusísee kúqaa Ánutuna ámaaku fee qianáura. Mandá fasiqaqara dínni dínni nári saqárisaa áruaqanda miqandá faqa Yísunara ataasá átaasa qímariqau.

Yísufa kúqináu.

(Mataioo 27:45-56; Ruka 23:44-49; Yoohanee 19:28-30)

³³ Súani qámbara ákiaqa ámummaqa ururoofanoo mi-maqa maaqána aiqámai asukuna rafáaqafináu. Súani afu safásasaa mundúfanoo asukuna taikáfufanoo kafáa súani qanau. ³⁴⁻³⁶ Asukuna taikárarímarufanoo Yísufa fáaqa rúmasee Eeburu ufakíqari qináu Eeri Eeri rama sabakatani maasá ufakíqari qiní Ánutu qiní Ánutu, náqaa fee ifané qiní minní qíseenee qímasoofaqa akaqá fasiqa ánaasee miqóo márusa mandírira iriséeqa qiqau, Dóo íriaqa mifá Eeriana áaraidáqinoo qufanoo faiqí moó fannoo Yísuna aunírira saqari atukaki sandée óonureenoo paadura au fooqána maraséenoo maará fasiqauqa nári maqee maqee néemaru uainna nammarinaki raaramáseenoo áika maraséenoo minásaa rutáquseenoo Yísuna nammári náanifée qímasee uqéereeqee Yísuna áfaurusaa quqássoofanoo qumbifíqamma námasoofanoo ámu fasiqafa qináu, Dóo maasá rakísia, Eeriaafa aniréenoo aunírira saqarisaaqaraana tatúannoo fee sía fee tatúannoo. ³⁷ Yísufa mi-nammarína qumbifíqamma námaseenoo firaa kari fáaqa rúmaseenoo dóo kuquaraas-ináu.

³⁸ Kúqufanoo aaqee kái Yeerusaree firaa amaana maqakinaa qamunna dírirafa ámmuqundari qámbaraná kai raaqúmaree múqufi áqusanau. Mi-qamunnáfa náaquqara máaqasaa ititára qamunna márináu. Minaki faiqí sía kéeqeemaria maqa márináu. Áukuana aukuana Ánutuna aanáiqikirausa úriqararafa kai minakí sipsípa ánaqa fidíka mara máree mi-maqánaki raaraa ímarináu. Dóo maqee qamunna anaqínoo máriafaqai faiqí ánaasee Ánutuna aaqá fimaria aaná ititée máriafa dóo maqee atúanoo máridanoo. ³⁹ Maará fasiqauqa úriqararafa aunírira saqarisaa rakísimarufa Yísufa fáaqaruna faqa kúquna faqa qáfamáseenoo áaquqoofanoo qináu, kúqaa maa-fasiqáfa Ánutuna ámaaku máridanoo. ⁴⁰ Yísufa aunírira saqarisaa máruafaqa ánaasee akaqáusa miqóo máridaqa níanasaa máridaqa rakísi maríqau. Misákiqari Saroomeefa faqa Mariana amaráfa Makadara máqusaindari ánufa faqa, Máriana moo ámarana faqa mifá kumaaráa Yameesa Yooseesa nínoofa márufa márináu. ⁴¹ Mi-anaaseenamúsa Kariree máqusaindari Yísuna dadaaqímarusa miná faqa áfaqaqa ániusa maríqau. Sía misá kai, moómoo ánaaseeuqa faqa Yísuna faqa Yeerusaree máqusai aniroosá ani márida aunírira saqarisaa rakísi maríqau.

Yísuna óoni áamarai ákundaqau.

(Mataioo 27:57-61; Ruka 23:50-56; Yoohanee 19:38-42)

(Yísuna áukuana narí máqannaasa maaqímmasee madika indufúsaida kuqufusá níkundee maríqau. Misá óoni firaaná kasaqa áamara áuquseeqa minakí kéeqafufaqa dínni dínni moómoo aamara áuqiiseeqa kúqusa minakíaqa náadu náadu níkundee maríqau. Moodáa kai moo kári ákundeeqa miná áfunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kúqufaqa miqíkai ímaríqau. Sía moodáa karifau níkundee maríqau. Moo kári moó kari níkundee maríqau.)

⁴² Yísufa kuqufufanoo súani dúpufanoo Arimateea máqusaindaraafa miná áuqu Yooseefaana amaráfa aniranau. ⁴³⁻⁴⁵ Mi-fasiqáfa Yuda máqanna ufa suqíranaki kéeqeemarúfa márináu, aiqámausa minára káaqa andeeqára fasiqa fee qímarufa márináu, maqee maqee Ánutuna quqúsa innaarúnaindari maqásaa kambíqaaninnanara rakísi marúfa márináu. Yísufa kúqu faasaana sabáta deedaqíra fáasaanee qímarunasaa Yooseefaafa Yísuna irí dúna sabáta faasaana aunírira saqarisaa káqi dírinoo máriandoo

qímaseenoo aniréenoo paasóosamasee Piratoona máaqaki káqi kéeqa fínoo Yísuna iríara qufanoo Piratoofa Yísufa dauni kúqunara tautúmasee maará fasiqauqa misá úriqararana áaramaseenoo iranau. Yísufa kísaaqasaa fee kúqinoo fee qímaseenoo mi-sundianá ufa iriséenoo Yooseefaanara dóo máraannee qufanoo ⁴⁶ Yooseefaafa ráudamaki qamunna firaaná moó feefaurúmámaree óonuree Yísuna irí saqárisaaqaraana tatú quqáseenoo qamunnasaa kukúqa mándee aku máreenoo óoni áamara áuquqoo madikanaki Yísuna irí quqáseenoo óoni firaaná quanda quandamméeqeenoo óoni aamarasaa ititánu. ⁴⁷ Máriana amaráfa Makadara máqusaindaraa anaaseefa faqa Máriana moo ámarafa faqa Yooseesana ánoofa miqóo rakísida irí quqáranara qáfee maríqau.

16

Ánaaseeuqa madikakí óonu qáfaqau.

(Mataioo 28:1-8; Ruka 24:1-12; Yoohanee 20:1-10)

¹ Yísuna irí káqi óoni aamaraki márufaqa Máriana amaráfa Makadara máqusaindaraafa faqa Máriana moó ámarafa Yameesana ánoofa faqa moo ánaasee Saroomeesa faqa Sabata faasaana áiqaróofaqa kúqimariasa akunnímaqee maría marasinna feefaurúmámaree Yísuna irisaa ákuanee qímasee mi-eendánaki deedaqíqau.

² Kanánaana iqáqoofanoo súani maqee ururoofaqa mi-anaaseesá Yísuna ákúndoo óoni áamaranaki fiqau. ³⁻⁴ Aanái fídaqa misá narí qímami narí qímami qíqau, fira oonitia fannoo óoni áamara ititánoo márifaqa yáfee dadaaqínaqee umbaqí quqásee fee marasínna aku ámaqee faree qímasee óonu qáfoofanoo óoni fáasai quanda quandamméeqee máfi áquqoofanoo márínau. ⁵ Misá óoni qáfamasee óoni áamaraki kéeqafi qáfoofanoo ásauku uqannai kumaaráa moó fannoo qamunna éekara arirana afisúsee óoqu marifufaqa qáfamasee tautúmasee káaqa ruffaqa. ⁶⁻⁷ Tautúmasee ruffoofanoo mi-kumaaraafá qímannimino qinau sía tautúmasee ruffaaqa. Ínnee Yísu Nasareetee máqusaindaraana aunírira saqarisaa pirímmannai áruanara randée maríafanoo, mifá sía maaqóo márídanoo fíndi finoo márídanoo. Dóo qáfaaqa, maaqóo misá mina irí quqéeeaa. Dóo fuaqa maa-ufána narí faiqi námufaqa Peetooroona faqa qímannimiaqa. Yísufa ínni nóorinni Kariree máqa maaqai finoo, ínnee miqóo óonureeqa narí qundée kai íqa miná qáfeefaranoo.

⁸ Mi-anaaseeuqa miná iriséeqa óoni áamarakiqari rafúdamakufaqa sandámáqaraasammíqau. Káaqa rufíarana faqa náindirí roofaqa sandáqau. Misá maqúsai óonureeqa káaqa rufíasee sía moosá qímannimíqau. ⁹ Yuda máqannaasa Sariríqara amaanasáa fee qímasee amaanasáara indaarúqaa faasaanee qímariqau. Mi-indaarúqaa faasaanna sandóo anaasee namusa ánu faasaanasaa Máriafa Makadara máqusaindaraafa náaree Yísufa fíndifuna qáfanau. Óoqai Yísufa káqi máru kamuqoo fáafasaaqa narí ánoona amarána mi-Mariána aunduráki fáafasaaqa qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée márufanoo Yísufa káqi máruqoo miná aunduráindaraa faafasaaqa niqiqoofaqa rafúdamaki sandámáfíqau. Yísufa mi-anaaseená áfusaa narí kúqiranakiqari fíndifuna indaarú kooroo inau. ¹⁰ Yísufa mi-anaaseená áfusaa kooroomámbunara Yísuna áiku ásauku óonu maaqí qímasee qímannimínu, ¹¹ Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoo márifaqa qínée qáfeeqee qufaqa misá káqi minára soofaarídaqa ikíraqée máruqoo márufaqa mi-anaaseenára únna qíifoo qíqau.

Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoo narí faiqi námukiqari qaaraqánda kooroo inau.

(Ruka 24:13-35)

¹²⁻¹³ Yísufa kafáa moo óosana maraséenoo narí faiqi námukina qaaraqánda nífusaa kooroo ináu. Miqandá Yeerusaree máqusaindari moo máqusa káqikaa maqúsai fímarufanoo Yísufa aanái nífusaa kooroomámbufaqa miqandá óonurandee anirée Yísuna áiku ásauku qímannimíufaqa únna fée qíqau.

Yísufa narí faiqínámuki kooroo inau.

(Mataioo 28:16-20; Ruka 24:36-49; Yoohanee 20:19-23; Niqiqoosa 1:6-8)

¹⁴ Yísufa miná ínaaqiana narí faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa márarausa nárana née márufanoo kooroo ináu. Kooroomáfinoo misá miná qáfee marúsa únna fee qunára níqinoo qinau, ínni írirafa ufa rukíee márisa máriafanoo sía qíqafee máriasa ufara ínnee írimariafanoo.

¹⁵ Yísufa miqí qímasee qímannimiseenoo kafáa maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee maa-maqa maaqána afaaqasása aiqáma maqannaa iannái uqanna óonureeqa qiní ámiqira fasaasa ufa qímannimiaqa ¹⁶ Qínísaa írirana rusímariasa írirana rusídaqa nam-mári máree maríasa misá innaarúnai náaru márira asumu máreefaranoo. Qínísaa sía írirana rusímariasa misá náríranaki fifáranoo. ¹⁷ Qínísaa írirana rusímariasa maa-afeeka ainainná misáki márínaqa qáfeefaranoo, misá faiqí naundurákináa fáafasaaqa qiní dúqusaa niqíqeeafáranoo misá moo máqannaasa ufa sía nári íri maríanakiqari qifáranoo. ¹⁸ Faiqí kuqánnarímari sakanífa ukaqánimisáinaqa sía mandáikifaranoo. Misá ufaaqa námasee sía kúqifaranoo. Misá nári nísauku aurímariasasaa rusísaifaqa fíndi fifáranoo.

Yísufa innaarúnai óoru fu ufafa.

(Ruka 24:50-53; Niqiqoosa 1:9-11)

¹⁹ Yísufa narí faiqi námu faqa ufa qíqisoofanoo Ánutufa miná uqéereeqeenoo innaarúnai narí aaqá ásauku uqannai quqásoofanoo miqóo óoqu marínau. ²⁰ Yísufa innaarúnai óoru fúfaqa miná faiqi námu aiqámai fífainídaqa Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimiqa niqau. Misá miqí márufanoo Karaambáiqqa qumeé dadaaqufanóo faiqí ánaasee misá ufara kúqaa fee qiaqéera faiqí sía áuqaaqaa ira afeeka nímufaqa áuqoofanoo ánoona kambíqee márínau.

RUKA

Yísuna ámiqira fásaasa ufa Rukaafa ákara rinau.

Rukaafa ákara óosana áranau.

¹⁻² Óo maa-fasiqa Tioofirusa maasáki Yísunasaqari kambíqoo ainainara moómoo fasiqauqa amanamásee ákara riqau, Yísufa kambíqooqooqari minára qímannimarusá misá qímannimufaqa ákara riqau. ³ Óo Tioofirusa qinée Rukaasa Yísufa kambíqooqooqari mifá níniunara randóorandaamásee ámiqimasee iriséeqa qinée faqa padímasee ákara ruanáuree qímaseeqa ákara rúmamaqaidaqa. ⁴ Anée kúqaa ánoona ufa tia írianneera ákara rúmamaqaidaqa.

Yoothane nammári ními marúna máqaaninna ufafa.

⁵ Mi-ufána óosana maaqímminoo márínau, Eeroodeefa Yudeeaa máqa maaqaki karaambáíqa máru kamuqoo Yísufa kambíqanau, mi-aukuanná Yeerusaree amaana máqasaa rakísirafa moó miná áuqu Seekariafa márínau. Amaana máqasaa rakísi marúsa faiqí óosana óosanakiqari maríqau, núqufaqaasa maríqau, Seekariafa Abiaana óosanakiqari márínau. Miná ánaaqa Aaroon akeekú akaakú miná áuqu Eerisabeeta námmarifa márínau. ⁶ Mi-qafaqandá Seekariafa Eerisabeetasa andeeqásee Ánutuna ufamáu fímaruqanda maríqau. Aiqáma karaambáíqa Ánutuna aaquqíra ufa faqa naamúaqira ufa faqa mi-maú fímaruqanda maríqau. ⁷ Eerisabeeta námmarifa áafanaasee márúnara miqandá asooqáqeeqa faiqí síaiqanda maríqau.

⁸ Moo kári narí saika faasaana Seekariafa Yeerusaree amaana máqaki kéeqafinoo narí amaana máqasaa rakísira saika Ánutuna áfusaa miná saika qímari fee qímarufanoo máree márínau. Amaana máqasaa rakísi marúsa misákiqari yáfee ámiqira unda ímari nammarína amaana máqaki suqéemaria qaindanasaa suqáannoo fee qímasee masísa rutúkiara foorammásee Seekariana uqannífiqasoofanoo fíndifinoo mi-amiqira undána ímaru nammarínaki idá qumbíaramásoofanoo qéemarufaqa mi-karí faiqí ánaasee moómoo amaana máqa naambeéqai maqúsai suqúfufaqa innaaru qímaríqau. Ámiqira unda ímari nammarína qumbíaramásaafanoo qáidanoo miná múná fannoo faiqí ánaasee innaaru qímaríafa mi-ida munnára foora óoru fídanoo Ánutuna aiki ambúídanoo misá innaaru koorooídanoo.

⁹⁻¹¹ Seekariafa mi-nammarínaki idá qumbí marufaqa faiqí ánaasee mádaanai innaaru qímarufanoo Seekariafa naríaraa amaana máqaki márífanoo mi-nammarífa qéemarú qaindana aaqá Karaambáíqa Ánutuna qangiroo moó fannoo miqóo kai kambíqafufanoo Seekariafa miqóo márufanoo qáfanau.

¹²⁻¹³ Seekariafa miná qáfeenoo tautínoo rufíanau. Tatáqanoo márufanoo mi-qangiroofá Seekariana qímaminoo qináu. Seekariafá sía rufíaa, Ánutufa aní innaaru qírana írinoo aní ánaaqa Eerisabeetana dadaaqínanoo aní ámaaku máqaannoo, Maqasáinana anée miná áuqu Yoothaneeneé qía. ¹⁴ Mi-faiqína maqasáinaqa aní faqa moómoosa asasífanoo. ¹⁵ Ánutufa minára ámiqira fasiqa áuqufaqa fee qíannoo, uáinna nam-mári fée afeeka námmani fée sía náannoo miná máqainnaqooqari Ánutuna náaquqara maraquna fannoo áakufi máriannoo. ¹⁶ Mifá Isarae máqanna moómoosa Ánutuna ufa minnísee káqirunna fímaríasa kafáa náarameeqee náriqa karaambáíqa Ánutuna áramandunnai quqáannoo. ¹⁷ Mifá Ánutuna ufa marasée qímannimimarífa mifá maqásaa fasiqa úriqararafa afeeka Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai márúna Eeriaana fooqáafa afeeka máriannoo. Mifá faiqi níkausamara faiqi minnísee fúrufari maríasa quándakina nári faiqi námúara nímuqusinaqa moodáanaki kifáranoo. Ufa rukíee maríasa faqa maréeqeenoo andeeqée maríasa máríranaki quqáannoo. Miqí márífanoo mi-fasiqáfa faiqí ánaasee maréeqee karaambáíqa qúmíranaki amanaikíanno.

¹⁸ Mi-qangiroofá miqí qufanoo Seekariana áaquqoofanoo mi-qangirooná qímaminoo qinau, náqimásee mi-ainaináfa kambíqaannoo fee, Sía amana, qinée náuraiqi márídaqa, qiní qínaaqa faqa asooqá márídanoo. ¹⁹ Mi-qangiroofá miná ufa iriséenoo quandáfi qímaminoo qinau, Qinée Kabarieerasa márídaqa Ánutuna áfusaa kíkí iqa márúnausa márídaqa. Mifá kai qiní diqaiqifaqa maa-amiqira ufána aní faiqí asumu faiqi ánaaqi máqemaria faasaana kambíqaannoo fee qúnana sía íriananoo. ²⁰ Anée qiní ufa sía íriannana ákiaqara aní ufa akía fínana máriinana máa qímamunna ainaináfa kooroomá-finanoo aní ufa rakéeiannoo.

²¹ Seekariafa faqa qangiroo faqa Yeerusaree amaana máqaki mi-ufána narí qímami narí qímamídaqa márúfaqa faiqí ánaasee maqúsai Seekarianara kísaaqasaa áfeesida marúsia qiqau nánaree kísaaqasaa amaana máaqaki márídanoo fee qímarufanoo Seekariafa amaana máqakiqari ráudeenoo qímannimirara óo raqóofanoo sía amanufanoo ásaukunoo qímanniminou. ²² Faiqí ánaasee miná ufa akíafuna qáfamasee óo amaana máqaki Ánutuna kooroo írana moó qáfeenoo fee qiqau.

²³ Miqóoqari Seekariafa amaana máqaki aináinirana taikásoofanoo moó fannoo miná ámaaqaki aniroofanoo Seekariafa dóo ámaaqá finau. ²⁴ Miqóo márufanoo miná ánaaqa Eerisabeeta námmarifa ámuuqu uqáikufanoo moodáannai qísauku qúqoonasaa máaqaki kai márínau. ²⁵ Eerisabeeta námmarifa qinau, dóo maqee Ánutufa faiqí ánaasee nífusaa qinée kísaaqasaa marunna sía faiqi máqaunna qísaurirana taikáqiseenoo.

Kabarieeráfa Yísuna máqaanínannara kooroo ináu.

²⁶ Eerisabeeta námmarifa ámuuqu uqáikinoo márufanoo dínni taikásee dínni ani moodáa quqoona áiqaróofanoo Ánutufa narí qangiroo moo áuqu Kabarieerana aqíqoofanoo Kariree máqa maaqaki káqikaa maqusa Nasareetee máqusai óoqufinau. ²⁷ Mifá mánaaqa uqanna ufa qímamiraree qímaseenoo óoqufinau. Mi-manaaqána áuqu Máriafa. Yooseefaafa karaambáiqá Dafidina áti máraanifeera útaaqama amaqaqoofanoo máru manaaqana Mariana qímamiraree qímasee óoqufinau. ²⁸ Mi-qangiroofá Máriafa máruqoo aniréenoo ámandeenoo qinau. Asooráfa aníki máriani, karaambáiqá aní faqa kukéeqanoo márídanoo dadaaqídanoo dóo firaaqóo aní ámiqi ámiqinoo. ²⁹ Máriafa miná ufa iriséenoo tautínoo miná ufa ánoonara firaaqóo randánau. ³⁰ Miqúfanoo qangiroo fannoo qímaminoo qinau, Óo Maria sía rufíaa dóo Ánutufa narí áfaarirana anísaa quqéenoo. ³¹ Anée ámuuqu uqáikinana akoonaiqí maqaséenana miná áuqu Yísunee qinnáranoo. ³²⁻³³ Mifá úriqararafaikínaqa misá minára firaaqóo úriqarara Ánutuna ámaaku fee qifáranoo. Karaambáiqá Ánutufa Yísuna maréeqeenoo miná akeekú akaakú Dafidina aanna rámasee úriqarara karaambaiqaikíannoo. Yakooboona átiuqa Isaraee máqannaasa náaru náaru misá karaambáiqaikianoo, náaru náaru sía taikáannoo miqínoo máriannoo.

³⁴ Máriafa mi-qangirooná ufa iriséenoo qinau, Qinée mánaaqa uqanna márídaqa náqimásee anée qíanandee faiqi máqaanauree. ³⁵ Qangiroo fannoo iriséenoo qímaminoo qinau, Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo aní áakufinanoo Ánutuna afeeka anísaa máriannoo, minára misá mi-naaquqara faiqi anaaqínara Ánutuna ámaaku fee qifáranoo. ³⁶⁻³⁷ Mária aneenná ati Eerisabeetanara íria asooqá faiqi máqarana sía amana márifa dóo maqee dínni taikásee dínni ani moodáa quqoona aundurái ámuuqu uqáikinoo márídanoo, minára rirímma miqínoo Ánutufa sía moodáa ainaina sía amanaikíannoo dóo aníara faqa qúnna amanaikíannoo. ³⁸ Máriafa qangiroo ufa iriséenoo qímaminoo qinau. Qinée Ánutuna ufamáu fímarúnausa márídaqa anée qíánna ainaináfa amaná qiníki kambíqaannoo, miqí qufanoo qangiroo fannoo quqásee finau.

Máriafa Eerisabeeta námmarifa márúnnai fu úfafa.

³⁹ Máriafa miqóo káqikaaqoo márinoo únnaaqa mámmareenoo Nasareetee máqu-saindari Yudeeaa máqamaaqai Seekariana maqúsai kísaaqasaa faiqanóo fífiufanoo óorureenoo ⁴⁰ Seekariana máaqaki kéeqafinoo Eerisabeeta námmarina ámandanau. ⁴¹ Eerisabeeta námmarifa Máriana ámandarana írufanoo miná áranandakinaa faiqi

fannoo kásinau. Kásufanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo Eerisabeetana áakufufanoo narí Máriana ámuuqu uqáikianinnanara sía írufanoo maraquna fannoo miná qímamufanoo firaaqóo Máriana qímaminoo qinau. ⁴² Aiqáma ánaaseekina Ánutuna firaaqóo ámiqi ámiqi íaninafa máriananoo, anée máqeenna faiqi anaaqina Ánutufa ámiqi ámiqi íaninafa máriannoo. ⁴³ Óo qiní karaambáiqá ánoofa úriqararafa nánaree anée qiní qíqafarara áninanee qinée óorudupirausa márídaqa. ⁴⁴ Anée qiní qimándaanánoo qiní faiqi qíranandakiqari asasínoo kooripóo inoo. ⁴⁵ Karaambáiqá aní qímamu ufana irisée kúqaa fee qímasee íriannana ákiaqara mifá aní ámiqi ámiqiannoo.

Máriana asasíra ufa.

- ⁴⁶⁻⁴⁷ Máriafa mi-ufána iriséeno asammáseenoo qinau, qiní qímuqusa karaambáiqá amooqídanoo, qiní daunduráindari Ánutunara asasídanoo innaarúnai asumu márirana qímimari-fammi.
- ⁴⁸⁻⁴⁹ Qinée óorudupimasee miná ufa írimarunausa márúnanoo káqi qiníara írinoo, firaa afeeka faqáa Ánutufa firaa ainaina qiníki qinára, maaqóoqari aiqáma maqásaa fasiqa anaasee qiníara ámiqi ámiqi qifáranoo. Mifá náaquqara andeeqara áuqu faqaafa márídanoo, miná ufara rufíee maríasa ní-fauarana nímidanoo.
- ⁵⁰ Maqee maríasa faqa miqóo kambíqainausa faqa náaru kambíqainausa faqa nífauarana nímiannoo.
- ⁵¹ Narí ámudaanaiqimari asaukuna uqéereseeno áanoo ímaria fasiqa anaaseesa nári fíranaira írimaríasa ráurukámasanau.
- ⁵² Mifá úriqaree maría karaambaiqáusa qumára múqufi quqáseenoo uréeqarousa qumáree uqéeranau.
- ⁵³ Mifá náararee maríasa ámiqira nárana ainaina nímuuqu mánnimaqaseeno moómoo nárana faqaasa káqisamu fuaqéera niqíqanau.
- ⁵⁴ Mifá maasá Isaraee máqanna nikaakú ufa qímánnimuna ánoonaikammání-maqanau, Mifá narí aináinira faiqi Isaraee máqannaasa dadaaqinau.
- ⁵⁵ Abarahaamanara faqa iriséeno ámuqusufanoo dadaaqínoo miná áiku ásauku faqa náaru náaru dadaaqíannoo.
- ⁵⁶ Máriafa mi-ufána qímaseeno qíma taikáseenoo qaarammoo qúqoona miqóo Eerisabeeta námmarina faqa márinoo quqásee narí maqúsai Nasareeteenní finau.

Nammári nímiru Yoohaneena maqóo ufafa.

- ⁵⁷ Máriafa narí maqúsai fufanoo Eerisabeeta námmarifa marikínoo innaamunái óonureeno akoonaiqí máqanau. ⁵⁸ Maqasoofanóo miná maqúsanaasa faqa miná áinaina faqa iriséeqa óo Ánutufa maa-asooqána ámiqi ámiqi ínoo fee qímasee miná faqa asasíqau.
- ⁵⁹ Maqasoofanóo mi-faiqífa moodáa amaana marasoofaqá misá aniréeqa Yuda máqannaasa óosana máreeqa nári fáinanduidaqa nipata aukúannee qímasee mi-faiqi anaaqína apata aukúsee narí ákoona amaránaikíraree qímasee aniusufiqau. ⁶⁰ Miqí qufanoo miná ánoofa Eerisabeeta námmarifa qinau, sía narí ákoona amaránaikíaqa miná áuqu Yoohaneefa máriannoo. ⁶¹⁻⁶³ Misá iriséeqa qiqau, Óo aní átiuqaki sía mi-nuqúfa márídanoo, náqímásee fee miná áuqu raanáuree qímaseeqa faiqi ánaaqi ákoona Seekariana ufa akíarana nísaukunnoo irámirufanoo Seekariafa papiqa faqa kirifi faqa ásaukunnoo qímiaqee qufaqa ámufanoo maa-faiqína áuqu Yoohaneefa máriannoo fee qímasee ákara rinau. Ákara rúmasoofaqa aiqámausa qáfamasee taútiqau. ⁶⁴⁻⁶⁵ Miqímáseenoo Seekariana ufa akíarafa rakéeinu. Rakéemafufanoo Ánutuna amooqíra ufa aiqámausa nífusaa qímarufaqa aiqámausa qáfamasee rufíeqa niqóónausa qímánnimufanoo miqóoqari aiqámai Yudeea áaqana maqa maaqaki dáraaninau. ⁶⁶ Aiqáma mi-ufána írusa mi-faiqi anaaqínara innooqáfinoo nána firaa saikee máraanno fee qímasee randáqau, karaambáiqá afeeka minakí akooqóo márifaqa qáfáidaqa.

Seekariana maraquna áakufufanoo ufa qímanniminau.

- ⁶⁷ Seekariana ufa rakéemafufanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo miná áaku-fufanoo tamummaqaséenoo ufa qinau.
- ⁶⁸ Isaraee máqannaa Ánutufa aniréenoo narí faiqí ánaasee idukúnnisainara minára karaambáiqara dúfi dúfi qianáura.
- ⁶⁹ Mifá ámudaanai qímasee asumu máraaninnana narí aináinira faiqi Dafidina átikiqari uqéereeqeenoo.
- ⁷⁰ Minára óoqai narí náaquqara tamummáqara fasiqauqannai maasá maa-ainainnára qímanniminau.
- ⁷¹ Mifá maasá namuqáasaa ititánnimaqasee aiqáma maasára fídiaqaa ímariasa afeeka rafáaqa fúannoo.
- ⁷²⁻⁷⁵ Mifá narí qímaqoo úfanara írianauree qeeqá náaquqara moodaanaki kira ufa iriséeqa mimau dádaaqianáuree qinau.
- Mifá óori runúsee Abarahaamana qímaminau, minakí mifá maasá namuqáa nísaukuki-naana maréeqee paasóosiranaki quqáqisáinaqa maasá káqi márianna kamuqoo miná náaquqara andeeqara fasiqa anaasee máriannanara qímaminau.
- ⁷⁶ Óo qiní faiqi ánaaqi misá aníara firaa uriqarara Anutuna tamummáqara fasiqa fee qifáranoo.
- Anée karaambáiqa áfunni fídana miná aaná afisínnaranoo.
- ⁷⁷⁻⁷⁹ Ánutufa maasára ámuqusi marífa nífauee marífa máridanoo maasá innaarúnai márira asumu márarafa dóo súani qámannimaqéénóra foora ínoo máridanoo innaarúnaindari maasá kúqiranakiqara foora asukunakí máriasasaa qáannoo maasá asooára aatata níku raannánara qáannoo.
- Qiní faiqi minára anée karaambáiqqa faiqí ánaasee qímannimia, náriqqa mandáinaina ikairi karaambáiqinnai máree aniráifanoo minínnísaannoo, minánnai Ánutufa innaarúnai asumu márirana nímiannoo, Seekariafa dóo mi-tamummaqara ufána taikánau.
- ⁸⁰ Seekariafa Eerisabeeta námmarisa faiqi ánaaqi fannoo innooqéenoo úriqarara maraquna faqaafa fíndifinai, Isaraee máqannaa nífusaa kíkíqiranara deedaqídanoo kumaarásaa káasau máqa maaqáki kai márínau.

2

Yísufa kambíqoo ufafa.

(Mataioo 1:18-25)

(Mi-aukuanná Roomma máqannaasa aiqáma ánaamuru rafáaqafusee misá kai máaqanna máaqanna káqikaa kiapausaikámmafi rakísi nímaqee maríqau, aiqáma káqikaa kiapausa úriqarara kiapafa Roomma máqusai máridanoo miqóoqari mifá aiqá-mai rakísi nímaqee márínau.)

¹ Mi-aukuanná mi-uriqarara kiapána áuqu Aukustusafa márufaqa miná ásauku ámeemaanai aiqáma ánaamuru maríqau, Aukustusafa narí ásauku ámeemaanai márusara náriqqa níkeekú nikaakú maqúsaki suqúfiqa Roomma máqannaa kiapana papiqaki núqu ákararuanée qufaqa miqímimiqau. ² Roomma máqannaasa inkaarú núqu mároo kari Kiriniusáfa Siria máqa maaqaki káqikaa kiapafa márínau. ³ Aiqáma máqannaasa Aukustusana ufa iriséeqa andeeqásee náriqqa níkeekú nikaakú maqúsai núqu máraaqeera súqi maríqau.

⁴ Yooseefaafa óoqeenaa Isaraee máqannaa karaambáiqqa Dafidina áti márufa Kariree máqa maaqakiqari káqikaa maqúsa Nasaretee márufa miqóoqari Yudeeaa máqa maaqaki káqikaa máqusa Beetareeqeemma máqusai Dafidifa máriu maqusanaki áuqu máraanifeera óoqu fínau. ⁵ Máriafa Yooseefaana útaaqaama amaqaafa ámuuqa uqáfaqa máridanoo Yooseefaana faqa óoqufinai. ⁶ Miqandá óoqu Beetareeqeemma máqusai óo-quroofanoo Máriafa innaamunai fírafafa kambíqoofanoo narí óoqa faiqi akoonaiqí maaqí-maseenoo máqanau. ⁷ Miqandá Beetareeqeemma máqusai óoquree faiqára máaqara

randóosia faiqí ánaasee moómoo suqúfufaqa aiqámaki qumbiqáfunara burimakáu faiqée marú maqana qáfamaseenoo Máriafa narí faiqi minakí máqanau, maqaséenoo suara áruandoo qímaseenoo qamunna kísaaqa anaqíranannai kukúqammeeqeenoo burimakáu dífaaniki faiqámaqanau.

Qangiroouqa sipsípasaa rakísimarusa kooroománnimiqau.

⁸⁻⁹ Mi-eendánaki faiqí akaqáusa maqúsa dínni átinai náriqa sipsípasaa rakísida márufanoo karaambáiqá qangiroo misá máruqoo kooroomáfufanoo karaambáiqá káaqa qárafa qóomara foorá misá máruqoo rupannoo ufaqá firaaqóo ruffoofanoo mi-qangiroofá qímannimino qinau. ¹⁰ Sía ruffaaqa, ámiqira fasaasa ufa aiqáma maqa maaqakinaasa firaa asasira ufatia qímannimirara qumidaqa. ¹¹ Maqee éendaki, ínni innaarúnai máreefandinnana asumu máraaninafa Ánutuna ásauku mundírafa karaambáiqá fannoo Dafidina máqusaki kambíqeenoo. ¹² Maaqímasee paqúriqa mifámmifoo qiaqa, burimakáu faiqéemaria maqanaki faiqi ánaaqi miná ánoofa qamunna kísaaqa anaqíranannai kukúqammeeqeenoo burimakáu nárana ámimaru difaaniki faiqáma amaqaifaanoo ínnée óonuree qáfeefaranoo.

¹³ Miqí qufaqa innaarúnaindaraa qangiroo moómoosa uqanna tautúmasee kooroomáfufaqa Ánutunara asasíra idi ráidaqa maaqí qiqau.

¹⁴ Innaarúnai sandáaqaindaraa Ánutuna amooqírana ámia, maqásaaqaraasakiqari Ánutufa áidimarísaki naundurá asooárafa misáki máriani.

¹⁵⁻¹⁸ Qangiroouqa mi-idína rámaseeqa innaarúnai óorufufaqa sipsípasaa rakísirausa narí qímami narí qímamiqa qiqau, dóo máree Beetareeqeemma máqusai óonuree karaambáiqá fannoo qímannimi ainainara qáfaa, qímasee sandée óonuree Yooseefaana faqa Máriana faqa faiqi ánaaqi burimakáuqa difaaniki faiqaqée marúna faqa paqúriqau, paqúrimasee Yooseefaasa Mariasa qangiroo maa-faiqínara qímannimu úfana qímannimufaqa akaqáusa mi-ufána áti írimarusa írufanoo náaquqanau. ¹⁹ Máriafa mi-ufána iriséenoo aundurá quqáseenoo minára firaaqóo íridanoo randánau. ²⁰ Sipsípasaa rakísirausa anirandée fídaqa náriqa írúnara faqa qáfoonara faqa qangiroo ufamáu fíqa paqúrunara faqa asasíra idi raqau.

Yísuna fáinanduqú ufafa.

²¹ Dínni taikásee dínni ani qaaramoó fáasaana áiqaróofaqa Yuda máqannaasa nári fáinanduqira óosana marasée akoonaiqí ánaaqi afaaqa áti aukú áqusee áuqu raqau. Misá Yísuna faqa miqíraree qímasee miqímasee áuqu rararée qiqau, sía káqi áuqu raqau, Máriafa káqi márukamuqoo qangiroo fannoo qímamu áuquna Yísunee qiqau.

Amaana máqaki Yísuna asai néeqa aandáu tatúfunau.

²² Óoqai Mooseena sándufa akara maaqí qímasee qímarinau. Aiqáma ánaasee faiqi maqasée innaamuna únda táqafufaqa amaana máqai óoruraida Ánutuna aandáu tatúfirana suqá ámiaqee qiqau. Aiqáma óoqa faiqi akoonaiqíuqara faqa karaambáiqá útaaqaama amaqaqee amaana máqaki múru ámiaqee qinau. ²³⁻²⁴ Máriana afaaqái innaamuna únda taikáfufanoo Yooseefaasa Máriasa Ánutuna sándufamau fídaqa Ánutuna aandáu tatúfirana sía amanaikífaqa kudi fásiquaqa tatúfirana qaara nakipuruna maramáree Yeerusaree amaana máqaki óoruree Máriana tatúfirana súqamisee mi-karí kai faiqi ánaaqi Ánutuna ámiraree qímasee óoruree kéeqaqau.

²⁵ Moo náuraiqi áuqu Simeeonafa mi-aukuanná Yeerusaree máqusai amaana máqaki aináinímarúfa máridanoo káaqa Ánutuna ufara rímarufa Isaraee máqanna asumu máraaninnanara áfeesara márinau. ²⁶ Ánutuna náaquqara maraquna fannoo miná áakufufanoo qímaminau. Anée karaambáiqá Ánutuna ásauku mundírafa kambíqainana anée qáfamaseenana kúqinnaranoo, sía káqi kúqinnaranoo. ²⁷ Moo fáasaana mi-maraqunáfa Simeeoona aakápoofanoo amaana máqaki kéeqanau, mi-karí kai Yooseefaasa Mariasa Yísuna rafúsu maree amaana máqaki kéeqafíqa Mooseena ufamáu fíraree qímasee

kéeqaaqu. ²⁸ Kéeqafufanoo Simeeoonafa aniréenoo mi-faiqína rafúsuseenoo Ánutunara asasíra ufa qínoo qinau.

²⁹ Óo karaambáiqá maqee anée qímaqimunna ufafa ánoona kambíqeenoo maqee amaná qínée aní aináinira faiqi márúnausa asooáranaki kúquanaura.

³⁰⁻³¹ Maqee qíní qífu fannoo maqásaaqaraasa asumu máraaninnana qáfeenoo maasá asumu máraaninnana anée aiqáma maqannaa qáfaaqeera deedaqíannana qíní qífu dóo qáfeenoo.

³² Mifá aní maqannaa Isaraee máqannaasa aní aréenarana nímianinafa márídanoo, qóomara foora qéenoo ánaamuru aní aaná uqannífiqaaninafa márifaqa qeeqá qífunnai qafeeqa.

³³ Yísuna ánaukoo Simeeoonaa ufa iriséeqa tautíqa narí qáfee narí qáfee iqau.

³⁴⁻³⁵ Simeeoonafa Yísuna afaaqóoqa qíra ufa qímamiseenoo quándaki miná ánoona Mariana qímaminoo qinau.

Ánutufa maa-faiqi anaqína narí kambíqaaninna ainaina uqannífiqaanifeera uqéereeqeenoo quqéenoo.

Moómoo Isaraee máqannaasa miná qáfamasee níkoqaiifaqa máaniki áqu fifáranoo kaifáa moómoosa miná qáfamasee fíndifíqa asumu márirana máreefaranoo.

Akaqáusa miná qáfamasee níkoqaiifaqa minára áqira ufa qímasaifanoo dóo minánnai narí naunduráindaraa mandá irirana kooroo íannoo.

³⁶⁻³⁷ Mi-faasaanná ánaasee asooqá moó miná áuqu Anaa námmarifa Yakooboona ámaaku Aseerana átikiqari kambíqarana Fanueerána áraamuna márínau. Mifá mánaaqasaaqari faiqí marasée dínna taikásee dínna ani qaaraqánda marasée aukuana márínnoo miná áfaaqi kuqufufanóo miqóoqari aukuana qaara faqa qaara faqa fasiqa arusée moo fásiqa qaara faqa qaara faqa moómoo aukuana adeedaana márínau. Mifá amaana máqakiqari sía ráudee finau, eendáki fáasaana minakí kai márídanoo Ánutuna amooqíra ufa qímamidanoo áarara márídanoo innaaru qímarínau. ³⁸ Simeeoonafa Máríana qímamímarúfanoo Anaa námmarifa aniréenoo Yísunara Ánutunai dúfi dúfi qímasee dóo miqóoqari mi-faiqi anaqína Ánutufa asumu márirana nímianinafa ani márídanoo fee qímasee aiqáma Yeerusaree máqannaasaki akaqáusa Ánutuna asumu márirana áfeesimaríasa qímanniminoo nínau.

Nasareetee kaifaa ani máriqau.

³⁹ Yooseefaasa Máriasa Yeerusaree amaana máqaki aiqáma Karaambáiqá sándufa taikásee Kariree máqa maaqai nári maqusa Nasareetee máqusai anirandée fiqau.

⁴⁰ Miqóo márúfanoo Yísufa innooqéenoo narí nídanoo ámudaani afeekaíkufanoo Ánutuna ámiqi ámiqirafa minásaa márúfanoo írirana fíqararafa márínau.

Yísufa amaana máqaki márúfaqa randáqau.

⁴¹ Óoqai Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa mandáinainaki márúfanoo Ánutufa narí qangiroo moó aqiqoofanoo Isaraee máqannaasa áinnaaqareenoo Isipa máqannaasa óoqa faiqi aiqáma naru taikánau. Isaraee máqannaasa minára irisée miqóoqari áukuana aukúana áinnaaqarara qoomaqa sakasáidaqa néemariqau. Áukuana áukuana Yísuna ánoofa ákoofauqa Yeerusaree máqusai óoruree áinnaaqarara qoomaqa sakasée néemariqau. ⁴² Yísufa (12) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée aukuana marasoofaqa miná ánaukoo Isaraee máqannaasa óosana márararee qímasee miná faqa áfiqeeqa Yeerusaree máqusai óoru fíqau. ⁴³ Misá miqóo óoruree moómoo áfuru faiqáidaqa qoomáqa sakasée néemariqau. Qoomáqa taikáseeqa miqandá Yooseefaasa Máriasa narí aqoónausa faqa Yísunara dóo fíifoo qímasee fíndimaqee náriqa máqusai fiqau. Yísufa Yeerusaree máqusai káqi máriufanoo amaana máqaki kafáa kéeqanau. ⁴⁴ Yísuna ánaukoo moodáa faasaana fímarúfanoo eenóofaqa nári áinainaki faqa niqoónausaki faqa Yísunara randée maríqau. ⁴⁵ Randóosia sía márúfaqa kafáa anirandée Yeerusaree máqusai randáree qímasee óoru fíqau.

⁴⁶ Qaara fáasaana miqóo randáqa níniufaqa qaaramoo fáasaana amaana máqaki kée-qafi paqúriqau, mifá Yuda máqannaasa amaana ufa akoofásauqa faqa minakí máridanoo misá ufa iriséeno quandaífi óosana óosana ufara misásaa irámmiri márínau.

⁴⁷ Írammiri marufaqa miqóo márusa óo irírana fíqararafammifoo qímasee rufíaqau. ⁴⁸ Miná ánaukoo qáfeeqa tautíqa qiqau, maaqandá qímaaku anée nánaree maaqandá mandáikamma qímaqeenanee aní ákoosandiri qímuqusímarifaqa aníara randáqa níni-ifaqa paqúriqa. ⁴⁹ Yísufa iriséeno qináu, óo ínneeqara sía fee íridee qinée náqímásee moosáa márianauree sía amana, qinée qeeqá qíkoona máaqaki kai márianausa márídaqa. Ínneeqara minára íriaqaana. ⁵⁰ Miqí qufaqa miqandá sía mi-ufána óosana íriqau.

⁵¹ Miqóoqari Yísufa narí ánaukoo faqa Nasaretee máqusai óoqu máridanoo narí ánoona ákoona ufa ámeemaanai márufanoo miná ánoofa Máriafa mi-ufáusa aundurái kai íridanoo márínau. ⁵² Yísufa miqóo márufanoo miná írirafa faqa ámudaani faqa innooqée márufanoo Ánutufa faqa faiqí ánaasee faqa Yísunara nídi márínau.

3

Nammári nímiru Yoohaneefa Ánutuna ufa qímanniminu.

(Mataioo 3:1-12; Mareekoo 1:1-8; Yoohanee 1:19-28)

¹ Tibeeriusafa Roomma máqannaasa firaa kiapafa (15) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáannai qiku taikásee aukuaana máru kamuqoo mi-fasannái Yudeeaa máqannaasa káqikaa kiapafa qaara auqu faqáafa márínau, Poontiusafa moo áuqu Pira-toofa márínau, Mi-fasannái Kariree máqannaasa káqikaa kiapafa Eeroodeefa márínau, Itureea máqannaasa faqa Tarakoonitisa máqannaasa faqa misá káqikaa kiapafa Firipina amaráfa Eeroodeena ákaqa márínau, Abireenee máqannaasa káqikaa kiapafa Risanasafa márínau. ² Yeerusaree máqusai Ánutuna aanáiqikiraqanda Annasafa faqa Kaiafasafa faqa máríqau. Mi-aukuanná Seekariana ámaaku Yoohaneefa káasau aadána maqa maaqaki márufanoo Ánutuna ufa fannoo Yoohaneena ákufufanoo fíndifinoo Yooradanna nám-mari áfaiqara márusaki óonuree anirée ídanoo Ánutuna ufa faiqí ánaasee qímanniminoo nídanoo qináu. ³ Ínneeqa mandá márirana minnísee Ánutufinnai ubeekáifaqa nammári rúma nímaqaanaura miqí másaifanoo Ánutufa ínni mandáinaina minínnisee sía náru-annoo. ⁴ Yoohaneefa náuraa tamummaqara fasiqa ákara rúmaqoona ufamáu fínoo miqí márínau, mi-tamummaqara fasiqáfa maaqí qímasee ákara rináu.

Káasau maqa maaqakiqari faiqí moó maaqí qímasee namméera qídanoo faiqí ánaasee qímannidanoo karaambáiqá ánianínna aanna afisúaqá miná aaná eendaándirana andeeqáa.

⁵ Arumukíranaki maqá apaurú quqáina qumbíqaani ámuqaqunamu faqa áaqana faqa apaurínanoo afaasáikiani.

⁶ Eendaándira aana aiqáma andeeqáa mandáikiranaki ánukamásaina raununukáni miqímasaifaqa aiqáma anaamuru Ánutufa asumu máraanínna qáfeefaranoo.

⁷ Miqí qímasee tamummáqara fasiqa óoqai qímasee ákararináu. Faiqí ánaasee moómoosa uqanna Yoohanee fínnai Yooradana nám-mari márunnai ooqureeqa nammári márarara óoqu fíqau. Yoohaneefa rúmannimaqararee qímaseeno misá níkaruqiranara irisée qímannimidanoo qináu, Ínnee ukadiqa faiqínámuara foora Ánutufa náriranara rufíasee ínneeqa mandá oosankiqari kambaarámasee asúkaki qinée márúnnaqoo anirée fee únna qímasee nammári márararee qídee. Ánutuna ánoo irana ínnisaa áqufuaninafa yáfee ínni aaquqímánnimaqáifaqee minakíqari sandée qinée únnaqoo anirée nammári nímirarúnnana mandaaqáidee. ⁸ Ínnee maasá Abarahaamana átiuqa márúnausa márídee qímasaida Ánutufa asumu márirana káqi qímianífee qímariafanoo, áaqaida miqí qímariafanoo. Ínneeqa mandóosana minnísee andeeqára oosana máraifaqa qáfeeqa ínniara kúqaa naundurá quandaarusee qímasee ámiqira saqari qaqamará foora íridaqqee qianáura. Ínnee fífau Abarahaamana áti fee qímariasa, mifá fífau ainaina márídanoo, íriaqa Ánutufa amaná qifanoo máq fífau oniuqasaaqari faiqikámmafi

Abarahaamana átiuqasaa amaná ootúpaqa máriannoo. Ínnee Abarahaamara áti fee qímariana fifau ufa kái qímariafanoo. ⁹ Ánutufa saasúnara foora ateevárana dóo rauqísee máridanoo, sía naundurá quandáinausa Ánutufa nárirafa qúsandaannoo aiqámausa saqáriara foora sía ámiqira qaqama íraifanoo ateevá idáki áquannoo.

¹⁰ Faiqí ánaasee Yoohaneena aaquqíra ufa iriséeqa qiqau. ¹¹ Óo Yoohanees maasá aní ufara náqi fee ianáuree qufanoo Yoohaneefa qímannimino qinau, qaara siuta faqáafa siuta síaina moó ámia nárana faqaafa rainásee nárana síaina ámia. ¹² Roomma máqanna takísa munnimma máree maríasa faqa Yoohaneefa márunnai aniréeqa irámiriqau, óo ufasáa rakísirafa maasá náqi fee ianáuree qufanoo Yoohaneefa qinau. ¹³ Ínnee andeeqásee takísa munnimmá kai máraaqa sía qúmmuarirana ootúpamásee máraaqa. ¹⁴ Miqí qímasee qímannimisoofaqa Roomma máqanna sundíauqa anirée irámiriqau, maasá faqa náqi fee ianáuree anée maasára nánee fee qinnáree qufanoo Yoohaneefa qinau, Ínnee sía áanóo iranannai moosá munnimma qúmmuariaqa, sía únnufannai kóotamasee moosá munnimma aina qúmmuariaqa. Ínneeqa saika ákiqara feefaurú marasée sía minára mandá ufa qímasee ninunú ruaqa. Minára amana fée qímasee nifaaqa quqáaqa.

¹⁵ Faiqí ánaasee moómoosa Isaraee máqannaasa Yoohaneenara iriséeqa qiqau, óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa Ánutuna ásauku mundírafa kambíqaannoommifoo qímaqoofa mifée qímasee misá naundurá uqéeraqau. ¹⁶ Yoohaneefa minára iriséeno qímannimino qinau, qinée fifau nammárinnaí inni rúmannimaqaidaqa, moó fannoo fíraaqóo qiní úriqararafa ániannoo, náqimasee fee qinée miná dadaaqianáuree. Qinée fí-fau ainainará foora márianaura, mifá káaqa úridaqaqaaramásee úriqararafa máriannoo. Mifá Ánutuna maraqunannái faqa idánnai faqa rúmannimaqaannoo. ¹⁷ Maraqunannái rúmannimaqarafa faqa kudimakírana qaanínna idánnai rúmannimaqarafa faqa minára oofáafana anoona faqa ánaaqmaara faqa kíkiqa úsidanoo. Mifá faiqí ánaasee oofáafanara foora ásaukunoo utitíqa máseenoo ánaaqmaara fúuqa áquseenoo ánoona mara máaqaqi quqéeno ánaaqmaara idá firaafa sía dimbéemari idanaki áraannoo.

¹⁸ Yoohaneefa ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaasee qímannimidanoo óosana óosana úfannai misá fuki faakí qímarinau, Ánutuna ufamáu fuaqéera qímannimimárinau. ¹⁹⁻²⁰ Kariree máqa maaqaqi káqikaa kiapafa Eeroodeefa narí ákaqa ánaaqa miná áuqu Eeroodiasa námmarina úmmuara maraséeno óosana óosana mandainaina faqa máree marínau. Yoohaneefa Eeroodiasa námmarina mároonara qáoo qufanoo Eeroodeefa narí mandáinaina óosana fannoo úriqaroonara Yoohaneena rumbáranaki quqánau.

Yoohaneefa Yísuna nammári rúmamaqánau.

(Mataioo 3:13-17; Mareekoo 1:9-11)

²¹⁻²² Yoohaneefa káqi máru aukuaana faiqí ánaasee moómoosa nammári máreesoofanoo Yísufa faqa aniroofanoo Yoohaneefa miná faqa nammáriki mara kéeqaseenoo Yísufa nammárikigari fíndifinoo innaaru qímarufanoo innaarúna rakéemafufanoo Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo nakipurúnaikámmafinoo Yísunasaa áqufufanoo innaarúnaindari ufa moó kambíqeenoo qinau. Anée qiní qímuqusímarianna qímaakufa máriananoo firaaqóo aníara dídidanoo.

Yísuna akeeku akaakú núqu.

(Mataioo 1:1-17)

²³ Yísufa (30) qiní qíku qísauku taikásee moo fásíqa ásauquqara taikásee aukuaana maraséeno narí saika óosana áranau. Aiqa fásíqa ánaasee sía miná óosana írirai minára Yoosefaana ámaaku fee qímaríqau. Yoosefaafa Eerina ámaaku marínau. ²⁴⁻²⁶ Eerifa Matatana ámaaku marínau.

Matatafa Reefina ámaaku marínau.

Reefifa Meerakina ámaaku marínau.

Meerakifa Yanaina ámaaku marínau.

Yanaifa moó Yoosefaana ámaaku marínau.

Yooseefaafa Matataiasana ámaaku márínau.
 Matataiasafa Amoosana ámaaku márínau.
 Amoosafa Naqummana ámaaku márínau.
 Naqummafa Eesirina ámaaku márínau.
 Eesirifa Nakaina ámaaku márínau.
 Nakaifa Maatana ámaaku márínau.
 Maatafa moó Matataiasana ámaaku márínau.
 Matataiasafa Seemeena ámaaku márínau.
 Seemeenafa Yooseekana ámaaku márínau.
 Yooseekafa Yoodana ámaaku márínau.
 Yoodafa Yooannana ámaaku márínau.
²⁷ Yooannafa Reesana ámaaku márínau.
 Reesafa Seerubabeerana ámaaku márínau.
 Seerubabeerafa Seearatieerana ámaaku márínau.
 Seearatieerafa Neerina ámaaku márínau.
²⁸ Neerifa Meerakina ámaaku márínau.
 Meerakifa Adina ámaaku márínau.
 Adifa Koosamana ámaaku márínau.
 Koosamafa Eeramadamana ámaaku márínau.
²⁹ Eeramadamafa Yoosuana amarána ámaaku márínau.
 Yoosuafa Eerieeseerana ámaaku márínau.
 Eerieeseerafa Yoorimana ámaaku márínau.
 Yoorimafa Matatana amarána ámaaku márínau.
 Matatafa Reefina amarána ámaaku márínau.
 Reefifa Simeeoona amarána ámaaku márínau.
³⁰ Simeeoonaafa Yudana amarána ámaaku márínau.
 Yudafa Yooseefaana amarána ámaaku márínau.
 Yooseefaafa Yoonamana ámaaku márínau.
 Yoonamafa Eeriakimana ámaaku márínau.
³¹ Eeriakimafa Meereena ámaaku márínau.
 Meereenafa Meennana ámaaku márínau. Meennafa moó Matatana ámaaku márínau.
 Matatafa Natannana ámaaku márínau.
 Natannafa Dafidina ámaaku márínau.
³² Dafidifa Yeeseena ámaaku márínau.
 Yeeseefa Oobeedana ámaaku márínau.
 Oobeedafa Boosina ámaaku márínau.
 Boosifa Seeraana amarána ámaaku márínau.
 Seeraafa Naasoona ámaaku márínau.
 Naasoofa Aminadabana ámaaku márínau.
 Aminadabafa Adimina ámaaku márínau.
³³ Adiminafa Aranina ámaaku márínau.
 Aranifa Qeesaroonana ámaaku márínau.
 Qeesaroonafa Peereesana ámaaku márínau.
 Peereesafa Yudana ámaaku márínau.
³⁴ Yudafa Yakooboona ámaaku márínau.
 Yakooboofa Isakeena ámaaku márínau.
 Isakeefa Abarahaamana ámaaku márínau.
 Abarahaamafa Teeraana ámaaku márínau.
 Teeraafa Naqoorana ámaaku márínau.
 Naqoorafa Seerukana ámaaku márínau.
³⁵ Seerukafa Reeuna ámaaku márínau.
 Reeufa Peereekana ámaaku márínau.
 Peereekanafa Eebeerana ámaaku márínau.
 Eebeerafa Seeraana ámaaku márínau.
 Seeraafa Kainnana amarána ámaaku márínau.
³⁶ Kainnafa Arafadana ámaaku márínau.
 Arafadafa Seemana ámaaku márínau.
 Seemanafa Nooana ámaaku márínau.
 Nooafa Rameekana amarána ámaaku márínau.
 Rameekafa Meetuseerana ámaaku márínau.
³⁷ Meetuseerafa Eenookana ámaaku márínau.

Eenookafa Yareedana ámaaku márínau.
 Yareedafa Maqarareena ámaaku márínau.
 Maqarareefa moó Kainnana ámaaku márínau.
 Kainnafa Eenoosana ámaaku márínau.
³⁸ Eenoosafa Seetana ámaaku márínau. Seetafa Adamana ámaaku márínau.
 Adamafa Ánutuna ámaaku márínau.
 (Ánutufa narí kambíqarafa márínau.)

4

Sadannafa Yísuna amanufá
 (Mataioo 4:1-11; Mareekoo 1:12-13)

¹ Yoothaneefa Yísuna nammárika túpamasoofanoo fíndifufanoo Ánutuna andeeqára náaquqara maraquna Yísunaki qumbíqafufanoo mi-maraqunáfa Yísuna rarisámeeqeenoo káasau aadana maqa maaqaki quqássoofanoo miqóo áfaannauqa firaafá qaara fasiqa níku nísauku taikásee faasaana Yísunara mandáinainaki áaqaranaki fúanifée qímaseenoo maará maqaséenoo amanamásee qáfoosianoo. ² Qaara fasiqa níku nísauku taikásee faasaana mi-karí Yísufa nárana sía nanau, mi-moomoo faasaanafa áiqaróofanoo Yísuna firaaqóo áararanau.

³ Firaaqóo áararóofanoo áfaannauqa firaafá miná qáfamásee Yísuna qímaminoo qinau. Anée kúqaa Ánutuna ámaaku márídana mee aaqá marí oonísara qínaqa féemu kámmafinana náa. ⁴ Yísufa iriséenoo qímaminou, Ánutuna ákarakinaa ufa maaqí qínoo márídanoo faiqí sía nárana kai námasee amana máriannoo. Ánutuna ufamáu fímariafa mifá kai náránara foora márídanoo, qinée sía aní ufamau fíqa óoniara qíananoo féemu kiannoo.

⁵ Miqí qufanoo áfaannauqa firaafa Yísuna uqéereseenoo maa-maqa maaqánasaaqaraana aiqáma karaambáiqua faqa misá quqúsakinaasa faqa dauní uqafíqaseenoo qímaminoo qinau. ⁶ Maa-aiqama afeeka ainainá faqáasa maqásaa faqa misá firaa qumiasana faqa Ánutufa qiní qimiqaifanoo qiníndi márídanoo, qeeqá kai irisée moo fásiqa amaná ámianaura. ⁷ Anée qiní dóorinni aqoori sáunarafi deendeenamafi qiní Ánutusara foora qimooqínaqa maa-aiqama adiafaa ira qumiasaná aiqáma aní ámianaura. ⁸ Yísufa miná ufa iriséenoo kaifáa qímaminoo qinau, Ánutuna ákarakinaa ufa maaqí qídanoo, anée karaambáiqua aneenná Ánutuna kai amooqímasee miná aináina kaimmamaqaa. Minára irisée sía aní ufamáu fuanáura.

⁹ Miqí qufanoo áfaannauqa firaafá kafáa Yísuna qumáreeqeenoo Yeerusaree firaa amaana máqa ataufakai faakána kísaaqa atisaa quqáseenoo qímaminoo qinau, anée Ánutuna ámaaku márídana maaqóoqari rafúsaki meemái maqásaa áqufua sía miná ámaaku márídana sía áqufua. ¹⁰ Ánutuna ákarakinaa ufa fannoo minára maaqí qídanoo Ánutufa narí qangiroouqa niqíqáinaqa anísaa rakísifaranoo. ¹¹ Kafáa moo ákaraki maaqí qídanoo misá nári nísaukunoo qumáraifana sía óonisaa anée áiku rupáurinanoo áidafuannoo. ¹² Yísufa qáfeenoo iriséenoo áfaannauqa firaaná qímaminoo qinau, Ánutuna ákarakinaa ufa fannoo minára maaqí qídanoo anée sía karaambáiqua aneenná Ánutuna amanamásee qáfaannee qídanoo. Minára irisée sía maaqóoqari áqufuanaura. ¹³ Áfaannauqa firaafá aiqáma káridanoo Yísuna ákari maqaséenoo, Yísuna máfi quqáseenoo minnáiseenoo dóo finau.

Yísufa Ánutuna ufa qímannimirana óosana áranau.
 (Mataioo 4:12-17; Mareekoo 1:14-15)

¹⁴ Yísufa Kariree máqa maaqai kafáa aniroofanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo miná faqa afeekaikámasee márídanoo dadaaqunara, miná áufakiana fannoo Kariree máqa maaqaki aiqámai dáraaninau. ¹⁵ Yísufa misá amaana máqakiaqa maqúsa maqúsa fíqu fíqu inoo nídanoo qímannimárufaqa aiqámausa miná amooqí maríqau.

Nasareetee amaana máqaki amaana ufa qímanniminau.

(Mataioo 13:53-58; Mareekoo 6:1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Yísufa Kariree máqa maaqaki níniufanoo Nasareetee máqusai narí ánaaqisaa máriu maqusanaki óonureenoo Isaraee máqannaasa amaana Sariríqasaa narí óosana maraséenoo amaana máqaki kéeqanau. Kéeqafinoo Ánutuna ufa ásaanariraree qí-maseenoo fíndifufaqa misá Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaiaana náuraa ákara ámifanoo airíseenoo maa-ufána paqúrimasee ásaanarinau.

(Óoqai misá papiqa ákara rúmasee qaara aikasáa kukúqa máqoona Yísufa dúku dukumásee minaki maa-ufána paqúrimasee ásaana rinau.)

¹⁸⁻¹⁹ Karaambáiqqa maraquna fannoo qiní dáakinoo máridanoo, mifá kudi fasiqauqa ámiqira fasaasa ufa qímannimiannee qímasee ásauku qinísaa mundínau, rumbáqa maríasa idukúaki fuaqéera qiní diqiqanau, nífu dimbárausa faqa nífu maqannísaaneera faqa qiní diqiqanau, moo máqannaasa ani mara moó maqannaasa aupurarana nímmariana minakínaana idukúaneera faqa qiní diqiqanau, karaambáiqqa narí máqannaasa mandáinainakinaasa máraaninna aukuanara qímannimírara qiní diqiqaiqaqa ani máridaqa.

²⁰ Yísufa mi-ufána ásaana rúmasee papiqa qaara aikannóo kukúqamasee rakísi marú fasiqana amiséenoo ufa qímannimírara qímasee óoqu marínau, mi-amaana maqá-naki Nasareetee máqusai márusa aiqámausa nífu Yísuna kai tatáqa fiqau. ²¹ Yísufa maqee ásaana rúmasee qímannimi ufanasáaqaraana qímanniminoo qinai, maa-ufána ákarakinaana ásaana rúmasee qímannimímarúna miná ánoona dóo maqee uqanna kambíqeenoo. ²² Misá miná adíafaaira ufausa iriséeqa tautúmasee narí qímami narí qímami qiqau, maafá Yooseefaana ámaaku kai máridanoo fee qímasee níkoqanau.

²³ Yísufa irisée qímanniminoo qinai, ínnee óoqeenáasa naamúaqira ufa qímaqim-iqa maaqí qifáranoo oó tutáqafa anée aneenná aurírana aneenná marasínnanai kai aneenná aurírana taikáa kafáa qiníara maaqí qifáranoo anée Kapeeranaumma máqusai óosana óosana ainaina faiqí sía amanaikí marí ainaina áuqaananara maasá írídaqa maqee aneenná maqúsaki maasá qífusaa mi-ainainná áuqaa. ²⁴ Qinée minára maaqí qímasee ínni qímannimidaqa, Ánutuna tamummáqara fasiqauqa sía moó fannoo narí maqúsanaasa nífusaa úriqarara fasiqa máriannoo moo máqúsanaasa minára úriqarara fasiqa fee qímasee miná ufa írifaranoo. ²⁵ Ínnee qiní ufa íríaqa óoqai Eeriaafa máru aukuaana qaaramoo áukuana faqa (6) qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée quqoona faqa aakú sía uqanna rufanoo aandaroo firaafá aiqámai nárí marínau, ²⁶ Mi-aukuanná Isaraee máqannaadeedaana ánaasee moómoo márufanoo sía misá dadaaqinau Sidoona máqa maaqaki Sareefata máqusaki máru ánaamuru adeedaana anaaseená kai Ánutufa Eeriaana aqiqoofanoo dadaaqinau, ²⁷ Ánutuna tamummáqara fasiqa Eerisaafa máru aukuaana narí máqannaasa Isaraee máqa maaqaki károora narí márusa moómoo máriqau, Eerisaafa sía misá károora taikannísanau, ánaamuru Siria máqúsanaasa úriqararana áuqu Naamana miná károora kai taíkamaqánau. Ínnee qiníara sía tamummáqara fasiqa fee qímariafanoo qiníara níkoqee máriafanoo qinée faqa miqí kai íqa qeeqá maqúsanaasa ínni sía amana dadaaqianáura.

²⁸⁻³⁰ Misá Nasareetee máqusai amaana máqaki márusa mi-ufána iriséeqa áanoomasee Yísuna rarisámammaree Nasareetee máru áaqanasaa áfiqeeqa rarisáqá óoruree ámeemai áquaneerufanoo kúquani fee qímasoofanoo Yísufa misá qámabaana káqi fíqareenoo narí saikái finau.

Kapeeranaumma máqusai faiqí aundurákinna áfaanna aqiqanau.

(Mareekoo 1:21-28)

³¹ Yísufa Kariree máqa maaqaki Kapeeranauma máqusai óoqureenoo Sariríqasaa amaana máqaki faiqí ánaasee Ánutunara naamúaqinau. ³² Miná ufa írímariasa miná

ufara náaquqanau, mifá narí Ánutufara foora máridanoo qímannimufaqa dóo tautíqa minára nídinau. ³³ Qímannimi marúfanoo mi-amaana maqánaki faiqí moo káasau afaanna aunduráki márufa Yísuna ufa irisée firaa kari fáaqa rúmasee qímaminoo qinau. ³⁴ Óo Yísufa Nasareete maqúsanaafa anée nánaree maasá soodáa qídanee, maasá daru taikáraree ánidanee qinée aníara írídaqa anée Ánutuna náaquqara ufa máree márianafa máriananoo. ³⁵ Yísufa iriséeno amambainá qímaseeno qinau, anée ufaséenana mi-fasiqána aundurákiqari ráudamaki sée fua, miqí qufanoo mi-afaannáfa aiqámausa nífusaa mi-fasiqána maqásaa máfi áqusee sandéeno sía aupúrarana áminau. ³⁶ Aiqaámausa miná qáfeeqa tautúmasee narí qímami narí qímami qíqa qiqau, maa-fasiqána ufa nána ufa fee máridanoo narí Ánutufara foora afeekufannái káasau afaanna qímannimifaqa eedóo kai qímasee ráudee sandáafanoo náaquqaidanoo. ³⁷ Miqóoqari mi-ufána múnuqi míniqi ufanóo aiqámai dáraaninau.

Yísufa óosana óosana aurirana andeeqánnisanau.

(Mataioo 8:14-17; Mareekoo 1:29-34)

³⁸ Yísufa amaana máqakiqari ráudamaki Simoona máaqaki kéeqanau. (Simoonafa Yísuna ufa írira fasiqa miná faqa nímarufa márínau.) Simoona miná áiraamaku ánaasee aurí marufanoo afaaqa firaaqóo idídímarufaqa minára Yísuna qímamiqau. ³⁹ Mifá iriséeno miná qaarí aaqá óonureeno mi-auriránara qáoo qufanoo taikóofanoo mi-anaaseefá aaqee fíndifinoo nárana deedaqamásee níminau.

⁴⁰ Súani afu kéeqoofanoo asooáa asooáa ímarufaqa mi-maqúsánaasa náriqa níqoondi-uqa auríra fasiqa anaaseeuqa máraida mínisee márufanoo Yísufa ásauku aiqámausa ní-faaqái quqásoofanoo aurírafa taikánau. ⁴¹ Áfaannauqa faqa niqíqée márufaqa moómoosa naunduráindari ráudamaki fáaqaana faqa sandáidaqa qiqau, anée Ánutuna ámaaku mári-ananoo fee qufanoo Yísufa miqóoqari qáoo qínoo sía ufa qiaqée qinau, mi-afaannáusa Yísuna Ánutuna ásauku mundírafa márúnara írimarusa márúnara, minára mifá misá nimambainá qinau, ínnee ufaséeqa qufaqa misá sandámáfíqau.

Yísufa Yudeeaa máqa maaqai qímanniminoo ninau.

(Mareekoo 1:35-39)

⁴² Mi-eendánaki Yísufa faiqée iqáqoofanoo kanánaana mi-maqúsánakiqari fíndimaqee faiqí sía márunnai Ánutu finnái innaaru qírara finau, faiqí ánaasee fíndifi minára yái fee fínoo fee qímasee randámaree óonu paqúrimasee sía moosáa fúannee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. ⁴³ Qinée Ánutuna innaarúna ququsakinaa fasaasa ufa sía maaqóo kai qímannimirara, Ánutufa qiníara aiqámai qímannímiannee qímasee diqíqámaqoosa márídaqa. ⁴⁴ Miqí qímaseeno mifá Yudeeaa máqa maaqai óoqureenoo aiqáma máqusakiaqa fífaínidanoo Ánutuna quqúsara qímannimi márínau.

5

Yísufa narí indaarúqaa faiqi námu nífiqanau.

(Mataioo 4:18-22; Mareekoo 1:16-20)

¹ Moo kári Yísufa Keenesareeta fárúmna áfainni kikíqinoo máridanoo Ánutuna ufa qímannimi marúfaqa faiqí ánaasee moómoosa anirée írírara narí futeeqée narí futeeqée ímaríqau, ²⁻³ Noodáanna réemaru fasiqaqanda náriqa noodáanna réemaru kanúqaqanda máfi nammári áfainni quqásee náriqa pateeuqá máreeqa moosáa óonu márídaqa akuní maríqau, Yísufa faiqí ánaasee moómoosa níqafaidanoo kanúqa qáfamaseeno Simoon-aindiki akarámáfinoo qímamufaqa káqi kaaqóo afeeqóofanoo nammári ámuuqusaa óonuroofanoo Yísufa minakí óoqumarifinoo faiqí ánaasee aiqámausa miná óorinni ani usufufanoo naamúa qímarinau.

⁴ Ufa qímannimi taikáseenoo Yísufa Simoona qímaminoo qinau, kanúqa máree farúmmaki óonuree pateeuqá rámasee noodáanna umbaqía. ⁵ Miqí qufanoo Simoonafa qínoo akasáa maasá úriqararafa, maasá maqee éendaki nammáriki patee moómoo kari

rámasee sía uqanna moodáa noodáanna máreeqa anée qíannanara kaifáa raanáura. ⁶ Misá náriqa pateeuqá nammáriki rámasoofanoo noodáanna moómoo mi-pateeuqánaki umbíqafinoo pateeuqá rakéekaa inau. ⁷ Miqúfaqa misá qáfeeqa moo kánuqaki márusara nísauku áqufaqa misá anirée dadaaqíqa noodáanna maréeqee kanúqaki umbíqasoofanoo kanúqaqara faqa nammáriki ukúqnaaqaa ímariqau. ⁸ Simoona moo áuqu Peetooroofa miná qáfamasee Yísunara rufíeenoo miná óorinni aqoori sáunarafinoo qinau, óo karaambáiqá sía qiní faqa mária qinée mandáinaina máree marúnausa máridaqa. ⁹ Yoohaneefa faqa Yameesafa faqa miqandá Seebeedeena ámaakuqara miqandá Simoona dadaaqídaqa noodáanna réemaruqanda máridaqa noodáanna moómoo rámasoona qáfoofanoo náaquqanau. ¹⁰ Náaquqoofanoo Yísufa Simoona qímaminau, anée sía rufíaa maaqóoqari anée sía noodáanna réemarinanoo anée faiqí ánaasee kai Ánutuna quqúsaki pateeuqákiara foora mara quqée márinnaranoo. ¹¹ Miqóoqari misá náriqa kanúqa rarisámeeqee áfainni quqásee náriqa noodáanna saika máree marúna aiqáma ainaina minnísee Yísuna faqa fiqau.

Yísufa károora árimaru fasiqana andeeqánau.
(Mataioo 8:1-4; Mareekoo 1:40-45)

¹² Moo kári Yísufa moo máqusai márufanoo károora aiqáma afaaqai árimaru fasiqafa moó fannoo aniréeno maqásaa áqufinoo irámmirinoo qinau, óo maa-fasiqa aní áidirafa qínana amaná anée qiní károora rukáqimaqeennaranoo. ¹³ Yísufa iriséeno narí ásauku uqéerasee mínasaa mundúseenoo qinau, Eeóo qiní írirafa aní dadaaqíraree qídaqa, dóo rukáfinana mária qufanoo aaqee kái miná károora rukáfinau. ¹⁴ Yísufa mi-fasiqána amambainá qímaseeno qinau, anée sía maa-ainainnára moóna qímamia andeeqásee amaana máqaki aanáiqikirana aaqá óonu ráinanoo mifá aní afaaqa aiququmáseenoo aníara ánukanoo máriaanoo qíanno, miqí qínana anée károora nárimarisa taikárausa aandáú tatúfirana Mooseena sándufamau fídana Ánutuna suqámia, miqímasainaqa aiqámausa aní ánukarana qáfamasee sía aníara eeraírifaranoo. ¹⁵ Minára Yísuna afeeka áufakiana sía taikánau, firaaqóo fífainufaqa faiqí ánaasee moómoosa suqú maree Yísufunnai aniréeqa miná ufa írufanoo misá aurírafa taikáanifeera ániqau. ¹⁶ Yísufa moodáakari moodáakari faiqí sía máruqoo óonureeno Ánutunara kísaaqasaa innaaru qímarinau.

Yísufa áiku ásauku pipisaaqá úsirana andeeqánau.
(Mataioo 9:1-8; Mareekoo 2:1-12)

¹⁷ Moo fáasaana Yísuna moo máaqaki máridanoo faiqí ánaasee Ánutunara naamúaqida márufanoo Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufasaa rakísirausa faqa mi-maqánaki óoqu marifíqa írimariqau, Kariree máqa maaqakiqari faqa Yudeeaa máqa maaqakiqari faqa Yeerusaree máqusaindari faqa moómoosa ani máridaqa íri maríqau. Aurírana taikara afeeka karaambaiqa Ánutufinnaindari Yísunasaa márufanoo aurúsa andeeqánnimaqee marínau. ¹⁸⁻¹⁹ Yísufa máaqaki qímannimí marúfaqa faiqí ánaasee akaqáusa nári niqóonnana áiku ásauku pipisaaqá qusírana qaindúsu maree anirée máaqaki kéeqafi Yísuna aaqá quqáraree qímasee qáfoofanoo faiqí ánaasee moómoosa ititáfufaqa sía amanaikíqa, quándaki naammaráaqa akarámafufaqa namúdi rainásee mi-fasiqána narí qaindásaa quqásee sánda quiqa quiqa ufanoo máaqaki faiqí ánaasee qámabaana Yísuna aaqá quqáqau.

²⁰ Yísufa misá írirana narísaa firaaqóo mundúnara iriséeno mi-pipisaaqa qusira fasiqána qímaminoo qinau, qiní qíqoondi aní mandáinaina numoo dóo minnáisaidaqa. ²¹ Miqí qufaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai amaana ufa qímarusa faqa náriqa naunduráindari kai qídaqa qiqau, maa-fifau fasiqáfa únnaqi másaidanoo narí ufannoo Ánutuna ámaaqa máqaidanoo faiqí sía amana mooná mandáinaina numoo taikárana amana máridanoo Ánutufa kai amaná miqíanno. ²² Yísufa misá naunduráindaraa ufa iriséeno qímanniminoo qinau, ínnee náqi fee qifaqee mi-mandirirána

ínneeqa naunduráki íridee. ²³⁻²⁴ Qinée maa-fasiqánara aní mandáinaina numoo minnáisaidee qúnnaana ínee qiníara sía amanaikíaanoo fee qídee qinée faiqí nímaaku maa-maqánasaa márídaqa faiqí áaqarana akiaqara minínnisara afeeka faqaasa márúnausa márínara maa-fíraa afeeka ainainannái kooroománnimaqáanaura qinée maa-fasiqánara aneenná qaindásaqari fíndifinana mi-qaindána máree ámaaqa fúa qíananoo miqínaga qiní mandáinaina numoo minnáisara afeeka qáfeefara. Miqí qímannimiseenoo quándaki mi-aiku asauku kuqirána qímaminoo qinau. Dóo fíndifi aneenná qaarí máreenana ámaaqa fúa. ²⁵ Miqí qufanoo mi-fasiqáfa fíndifinoo aiqámausa nífusaa narí faiqée marú qaarina máreenoo Ánutunara dúfi dúfi qímammareenoo ámaaqa finau.

²⁶ Aiqámausa minakí márúsa miná qáfamasee fíraaqóo tautíqa maaqí qímasee Ánutuna asasiqau, maqee fáasaana maasá maa-fasiqána qáfaunanoo nífaaqa qumooqúkínoo.

Yísufa Reefina áfiqanau.

(Mataioo 9:9-13; Mareekoo 2:13-17)

²⁷⁻²⁸ Miqóoqari Yísufa ráudamaki moosáa fídanoo Roomma máqanna kiapana takísa munnimma máree marú kuskusáfa miná áuqu Reefina amaráfa narí oopísaki márufanoo Yísufa miná qáfamaseenoo qímaminoo qinau, anirée qiní faqa fúa qufanoo Reefifa fíndifinoo aiqáma ainaina minníseenoo miná faqa finau.

²⁹ Moo kári Reefifa Yísuna nárana suúqamiraree qímaseenoo Yísuna faqa narí aqoónausa takísa munnimma máree márúsa faqa faiqí ánaasee akaqáusa faqa náarama-soofaqa miná máaqaki aniréeqa fíraa qoomaqa sakasée née máriqau. ³⁰ Néemarufanoo Farisai amaana ufa qímarusa faqa nári niqoónausa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yísuna faiqi námu níqiqa qiqau, ínee nánaree úmmuara takísa munnimma máree maríasa faqa mandá óosana máree maríasa faqa nárana nammári náidee, nisaurúqa. ³¹ Yísufa miná iriséenoo qímanniminoo qinau, ámiqimaria fasiqa anaaseesa sía tutáqafinnai fídaqa, aurímariasa kai tutáqafinnai fídaqa. ³² Qinée sía ámiqimaria fasiqa ánaaseesara náriqa mandáinaina minnísee Ánutufinnai ubeekaaqéera qumu márídaqa, ínee mandá fasiqa ánaasee fee qímasee nífaqee maríasa misára kai Ánutufinnai ubeekaaqéera náarararee qímasee qinée qúmuafanausa márídaqa.

Náararee marú innaaruqíra oosanara iraqau.

(Mataioo 9:14-17; Mareekoo 2:18-22)

³³ Akaqáusa Yísuna qímamiqa qiqau, Yoohaneefa nammári nímmaruna ufa írimariasa moómoo kari nárana márídanoo miná minnísee náarara innaaru qídaqa, Farisai ámaana ufa qímariasa misá ufa írimariasa faqa miqídaqa aní ufa írimariasa sía uqanna miqídaqa, nárana nammári náida márídaqa. ³⁴ Yísufa iriséenoo qímanniminou, mánaaqa amundára qoomaqaki suqimaria fasiqa anaaseesara náarara máriaqee qífaqa sía aní ufa írifaranoo amundára fasiqa márínara qoomáqa sakasée neefáranoo. ³⁵ Misá mi-anaaseená afaaqi qiní rumbámaree múnu darusáifaqa mi-karí kúqaa nímuqusa mandáikinaqa nárana minnísee náarara innaaru qifáranoo. (Yísufa narí kúquaninnanara mánaaqa amundárana afaaqi kíkíqa úsinau. Yísufa narí kúqinanoo miná faiqi námu nímuqusa mandáikinaqa náarara márídaqa innaaru qifáranoo fee qinau.)

³⁶ Yísufa moo qúandara ufa qímanniminou, faiqí náuraa siuta akunírara sía amana fúka qamunnasaaqaraa ati anaqísee minásaa akunúannoo miqínanoo náuraa qamunna faqa fúka qamunna faqa mandáikiandoora, miná náuraa qamunna márídanoo minnísa. (Náuraa qamunnara Yísufa Mooseena sándufara miná kíkíqa ususée qímanniminou. Fúka qamunnara narí fúka ufara qinau.)

³⁷ (Yísufa maqásaa máru aukuaana misá uáinna nammari tatisée aandáu apatannai áuqira taquki adíasee kísaaqasaa maqáki quqássoofanoo márínau. Marikínoo ámiqinoo márúfaqa miná mara máree maqee maqee néemariqau. Uáinna nammari misá maqee maqee née marú nammarifa márínau. Mifá aandáu apatannai áuqira taquara qufaqa, maasá qeeqá ufakíqari táqu uqannee qídaqa.)

Yísufa minára iriséeno quandára ufa moó qímanniminau, faiqí fúka nammari sía amana náuraa taquki adíaannoo, rukámufinanoo aiqáma nammari rairaa íandoora. ³⁸ Fúka nammari fúka taquki adíainanoo amanaikíannoo. ³⁹ Faiqí náuraa uainna nammari námasee sía amana fúka uainna nammari náannoo. (Yísufa faiqí ánaaseera Mooseena sándufa óoqeenaa uainnara foora miná akoofása máriafaqa qiní ufa fúka uainnara foora máriafaqa níkoqeefáranoo.) Óoqeenana adíafaairafa úriqaranoo máridanoo fúka adíafaairafa órudupinoo máridanoo.

6

Amaanasáa sakuma ruqóosoo ufa.

(Mataioo 12:1-8; Mareekoo 2:23-28)

¹ Moo kári Yuda máqannaasa Sariríqa amaanasáa Yísufa narí faiqi námufaqa maqúsamau nídanoo sakuma úmmaqiranaki fímarufaqa miná faiqi námú sakuma ruqóosasee rafárisaidaqa néemariqau. ²⁻⁴ Farisai ámaana ufa írimarusa máridaqa níqafeeqa níqidaqa qímannimiqau, ínnée nánaree Mooseena sándufa rukíaidee maasá amaana Sariríqasaa aináinidee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. Ínnée sía fee karaambáiqá Dafidina óosana íridee mifá áararoofanoo Mooseena sándufa rukíasee Ánutuna náaquqara amaana máqaki kéeqafinoo Ánutuna ámaqee máru féemuna mara námaseenoo narí faiqi námufaqa akaqána máree múqu níminau, Mooseena sándufaki mi-feemúnara káqiqaesaa sía naaqée qídanoo aanáiqikirausa kai naaqée qu feemufa márinau. ⁵ Yísufa misá qímanniminoo qinau, qinéee faiqí nímaaku uqanna amaana fáasaana faqa miná sándufáuqa faqa miná úriqarararusa máridaqa. Qinéee qeeqá faiqi námudara sakuma ruqóosaa naaqée qíana amaná misá neefáranoo.

Yísufa ásauku pipisaaqá usirana amaanasaa andeeqóo ufafa.

(Mataioo 12:9-14; Mareekoo 3:1-6)

⁶ Moo kári Isaraee máqannaasa Sariríqa amaanasáa faasaana moo máqusai amaana máqaki kéeqafi Ánutuna ufa qímannimi márufanoo faiqí moo ásauku uqannai ásauku káraaduqarafa faiqí ánaasee faqa máridanoo Yísuna ufa írimarinau. ⁷ Mooseena sándufasaa rakísirarusa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá faqa máridaqa Yísuna árirara aikuqí maríqau, mi-fasiqána ásauku káraaduqarana andeeqásainaqa Mooseena sándufa rukíasee saikídanoo fee qímasee unéemaana qímasee miná rumbárara qímarufanoo.

⁸ Yísufa misá naundurákinaa mandá irirana iriséeno mi-asauku karaaduqarána áaramaseenoo qinau, anée fíndifi maí anirée aiqámausa nífusaa kikíqia qufanoo miqíminau. ⁹ Kikíqia máfufanoo Yísufa misá qímanniminau, qinéee moodáa ainainara ínni irámmirianaura, ínnisaimbaqa sándufa Sariríqa amaana náqi fee qídanoo, maasára faiqí dadaaqiaqée qídanoo fee faiqí kurídiaqee qídanoo fee, maasá faiqí máriaqeeera asumu mara nímaqanauree faiqí sía máriaqeeera náru taikánnimaqaanauree. ¹⁰ Miqí qímasee Yísufa aiqámausa nífuki nífuki ídanoo mi-fasiqána ásauku káraaduqarana qímaminoo qinau, anée aneenná ásauku úqua qufanoo mi-fasiqáfa miqúfanoo miná ásauku ámiqinau. ¹¹ Ámiqufanoo farisai amaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa írimarusa faqa firaaqóo áanoo qímasee Yísuna unéemaana qímasee áriranara randáqau.

Yísufa qíkunni ooqu qaara marasée fasiqa nífiqanau.

(Mataioo 10:1-4; Mareekoo 3:13-19)

¹² Mi-fasannái Yísufa innaaru qírara ámuuqu námusa óoruree mi-eendánaki innaaru sáika ímarufanoo iqáqanau. ¹³ Iqáqoofanoo misáki rusandeesámumasee (12) qísaukuqara taikásee qíkunni ooqu qaara marasée fasiqa nífiqaseenoo misá núqu níqiqára fasiqauqee qinau. ¹⁴ Misá núqu moo Símoonafa moo áuqu Peetooroofa faqa miná ákaqa Andurufa faqa Yameesafa faqa Yoohaneefa faqa Firipifa faqa Baratooroomeeufa faqa, ¹⁵ Mataioofa faqa Toomasifa faqa moó Yameesafa Arafaiusana ámaaku faqa Simoona amaráfa káqa narí kaamánna rímarufa faqa Yudasina amaráfa

Yameesana ámaaku faqa moo Yúdasifa ¹⁶ Keerioota máqusaindaraafa kásooqaqee Yísuna uqeeqáaninafa faqa máriqau.

Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna áfaqee fiqau.

(Mataioo 4:23-25)

¹⁷ Yísufa misá nífiqa quqáseenoo niqíqára fásiqauqee qímaseenoo miná ufa íri-marusa moómoosa faqa ámuuqu námusaaqari qumuréenoo afaásai márufaqa faiqí ánaasee moómoosa ani máriqau. ¹⁸ Yísuna ufa íriananoo aurírafa taikáanifee qímasee Yudeeaa máqa maaqaindari faqa Yeerusaree máqusaindari faqa Tíree máqusaindari faqa Sidoona máqusaindari faqa moómoosa anirée usufufanoo Yísufa ufa qímannimidanoo aurírana taikánnisee marínau. Fáafasaaqa naundurái márusauqa aniroofanoo áfaqa níseemarinau. ¹⁹ Ánutuna afeeka fannoo Yísuna afaaqaindari fídanoo faiqí ánaasee an-deeqánnisee márufaqa aiqámausa nísaukunnai Yísuna afaaqa áuqamasoofanoo aurírafa taikánu.

Yísufa asasírana óosana uqannífiqanau.

(Mataioo 5:1-12)

²⁰ Yísufa narí faiqí námu níndafamásee qímanniminoo qinau.

Ínnee kudimáriasa Ánutufa firaa asasirana ínni nímidanoo Ánutuna innaarúna ququsa ínnindi márídanoommi.

²¹ Ínnee maqéé aandaroo narí marísa Ánutufa asasírana ínni nímidanoo Ánutufa ínni nímuquirana nímiannoommi.

Ínnee maqee ikíráqee maríasa Ánutufa firaa asasírana nímidanoo, Ánutufa naanaidara qírana ínni nímiannoo.

²² Faiqí akaqáusa faiqí nímaaku uqanna qínisaara ínniara fídiqaa íqa nífeeqéeqa aasaandaana úfa faqa óosana óosana mandá ufauqa faqa ínni qíma nímiannoo Ánutufa firaa asasirana ínni nímiannoommi.

²³ Misá miqímmannímiqáifaqa ínnee minára asasammáseeqa idí ráidaqa nasuríafa, miná ákiaqara innaarúnai firaa qumiasana ínnindi afeedíranaki márídanoommi, maasá qikeekú qikaakú óoqai máru tamummaqara fasiqara mi-manda oosanná nímiiusa maqee faqa miqí kai íqa ínni faqa nímiifaranoo.

Yísufa nóori runíra oosanara qinau.

²⁴ Ínnee maqee qumíasana faqaasa maríasa ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínnee adífaaira márirafa dóo áiqaráannoo.

²⁵ Ínnee maqee nímuuqu ímariasa ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínni aandaroo náruannoo, ínnee maqee naanaidara qímariasa ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínnee nóori runírafa faqa qikífaafau qírafa faqa máriannoo.

²⁶ Faiqí ánaasee aiqámausa ínni ámiqi ámiqira ufa qímannimi maríasa faqa ní-mooqí maríasa faqa ínni aupúrarana firaaná Ánutufa nímiannoo óoqai maasá qikeekú qikaakú únnaqira tamummáqara fasiqauqara miqí kai ídaqa nímuoqímarufanoo Ánutufa aupúrarana níminau.

Yísufa ínneeqa namuqáara nímuqusinaqa ruaqa.

(Mataioo 5:38-48; 7:12)

²⁷ Ínnee qíní ufa írimariasa qímannimidaqa ínnee ínneeqa namuqáara nímuqusi márínaqa misára ruaqa, ínniara níkoqqee maríasa ámiqimmasee misára ámiqi ámiqim-mannímaqaaqa. ²⁸ Ínni níquraree maríasa misá nímuoqíra ufa qímannimiaqa ínni mandáikamma nímaqee maríasara Ánutufa idaaqamánísaanifeera innaaru qiaqa. ²⁹ Moó fannoo aní aapaasa árinana dínna faqa quandásainanoo áruani, faiqí moó fannoo aní sakéta máree fínana siúta faqa miná ámia, ³⁰ Faiqí moó fannoo nána ainainaree aní irámirinana anée miná ámia, moó fannoo aní aináina úmmuaramámáree fínana sía kafáa óonu máraa. ³¹ Anée nána óosanaree áididanoo fee faiqí ánaasee aní ámiifaree, anée

ámiqira oosana kai qímiaqee qímariananoo. Dóo anée náaree misá aní ámira áidira óosana kai faiqí ánaasee maqee maqee káqi nímia.

³² Faiqí ánaasee aníara áidimariasara kai nídinanoo nánaree fifau Ánutunara miná ákiaqara qiní qímiannoo fee, sía aní ámiannoo mandá óosana máree maríasa naanna réemariananoo misá miqímmidaqa naríara naríara nídidanoo. ³³ Aní ámiqi ámiqi ímariasara kai ámiqi ámiqinanoo Ánutufa miná ákiaqara sía aní ámiannoo, mandá óosana máree maríasa naanna réemariananoo misá miqí kai ídaqa naríara naríara ámiqi ámiqidaqa. ³⁴ Aní ámimariasara kai aináina nímiananoo Ánutufa miná ákiaqara sía aní ámiannoo, anée miqínana sía manda óosana máree maríasa úrinnaaqa réennaranoo misá kásooqaqee miná ákiaqara miná amana kai qímiaqee qímasee níminnaranoo. ³⁵ Ínnee sía misá naanna raaqa, ínneeqa namuqáara nímuqusi marinaqa misá ámiqim-mannímaqaqa úfaasu ainainara innaaru qímariasara nimiséeqa sía miná ákiaqara nífu máqaqa ínnee miqídaqa firaa uriqarara Ánutuna faiqi námu márifaranoo miná ákiaqara firaa qumiasana Ánutufa ínni nímaqaannoo. Ánutufa miqí marífa mandá oosana máree maríasa faqa minára auní maríasa faqa ámiqi ámiqimmánnimaqee marífa máridanoo, ínnee miná aanna raaqa. ³⁶ Ínni níkoofa aiqámausara ámuqusi marifanoo nífauidanoo ínnee faqa miqí kai íqa faiqí ánaaseera nímuqusinaqa nífauaaqa.

Yísufa nímuqusiranara faqa áfaariranara faqa qinau.
(Mataioo 7:1-5)

³⁷ Ínnee niqoónausa sía níqurara ufa nímiaqa miqífanoo Ánutufa ínni faqa sía niquraraannoo, ínneeqa niqoónausa kaukaata sía qímánnímaqaqa miqífanoo Ánutufa ínniara faqa sía kaukaata qíannoo, ínnee ínneeqa niqoónausa ínni mandáikamma nímaqee maríana minnísaifanoo Ánutufa ínnindi faqa minnísaannoo. ³⁸ Ínnee faiqí ánaasee káqi nímifanoo Ánutufa ínni faqa káqi nímiannoo, mifá firaaqóo qumbiqásee rairaamásee ínni nímiannoo, ínnee faiqí ánaasee níminnandée kai máseenoo Ánutufa ínni faqa nímiannoo. Anée faiqí ánaasee nímira oosana Ánutufa qáfamasee mi-nimira oosanamaú kai ínni nímiannoo.

³⁹ Yísufa quandára ufa moó máaqa qímasee faiqí ánaasee qímánnimianau, áfu dimbárafá sía amana aqoónnana áfu dimbárafana ásaadakinoo aaná fúannoo, áfiqee fuani ínnana aiqámaqara madikakí áqufifaranoo. ⁴⁰ Ákara máqaki kéeqemari kumaaraafa sía amana narí uqafíqee marína úraaqaráannoo, ákara maaqaki kéeqarafa taikáseenoo mi-karí narí uqafíqemari fasiqana amanasáa máriannoo.

⁴¹ Yísufa káqi qímánnimidanoo qinau, anée nánaree aneenná ákaqaafasaa áfuki mári saqari araifa márifanee ufa qídanee. Mee aní áfuki múduka saqari akatia márínara anée sía íridanee. ⁴² Anée náqímásee aneenná ákaqaafasaa maí anirínaqa mee ani áfuki saqári arai márína maráquanauree qídanee, aní áfuki múduka saqari akatia máridanoo anée níkaru qímárianafa aneenná áfuki náaree firaa saqari akatia márína maráquseenana andeeqásee áfu máqeenana aneenná ákaqaafasaa áfuki káqikaa saqari arai márína mara áqua. (Ínnee sía moó fannoo mandá ainaina márínaqa áquraraqa maqásaa fasiqa ánaasee aiqámausa ínnisaimbaqaíndi firaa saqari akatiara foora máridanoo.)

Yísufa andeeqára oosanara saqári qaqama kíkíqa úsinau.
(Mataioo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Ámiqira saqari fannoo sía mandá qaqama íraannoo, kafáa miná dínni mandá saqari fannoo sía ámiqira qaqama íraannoo. ⁴⁴ Saqári qaqama fannoo saqári óosanara kooroónana anée írinnaranoo aiqáma saqari qaqama irafínoo óosanara kooroóidanoo. Anée náqi fee másee réereeroondaana sándasaaqaraana faafísa qaqama tiqínnaree sía minásaa íraannoo. Kaifáa náqi fee másee kaakúna sándasaa kamúkamuna qaqama tiqínnaree sía minásaa íraannoo. ⁴⁵ Faiqí faqa saqári faqa moodáa karidaqa ámiqira fasiqa fannoo narí ámuqusakinaa ámiqira afeedíranakiqari ámiqira ufa qímánnimianoo, mandá fasiqa

fannoo narí mandámuqusa afeedíranakinaana mandá ufa qímannimiannoo, faiqí narí ámuqusakimári ainainará kai ufa qídanoo.

Yísufa narí ufamau fímarusara máaqa kikiqa úsinau.
(Mataioo 7:24-27)

⁴⁶⁻⁴⁷ Ínnee nánaree qiní Yísunara karaambáiquee karaambáiquee qídaqa qiní ufa sía írída fee, faiqí moó fannoo qinée márúnannai aniréeno qiní ufa írimarifa miná óosana maaqímminoo marida. ⁴⁸ Mi-fasiqáfa máaqa akoona fooqáafa márídanoo, mi-fasiqáfa maqá ámiqimasee meemaqóo indufúseenoo faakána óonisaa mundúseenoo minásaa máaqa afeekaikámasee usakánau, nammári áufinoo mi-maaqána árufanoo sía kásinau, faakána ámiqimasee afeekaikinoo márínau. ⁴⁹ Faiqí moó fannoo qiní ufa iriséeno mimaú sía fínafa moo máqa ákoofara foo márídanoo mi-furufarira fasiqáfa aandá maqasaa máaqa usakéeno sía faakána afeekaikinau, nammári áufinoo mi-maaqána árufanoo rafáuraki maqásaa áqufinoo firaaqóo kúrusinau.

7

Saidéena aináinira faiqi Yísufa andeeqánau.
(Mataioo 8:5-13)

¹ Yísufa mi-ufáusa aiqáma faiqí ánaasee qímannimiseeno fíndimaqee Kapeer-anaumma máqusai finau. ² Óoquroofanoo Roomma máqanna sundíauqa úriqararana aináinira fasiqa káaqa áidi marú fasiqafa kúqira aurira aurímarinau. ³ Sundía úriqararafa Yísufa ánunara iriséeno Yuda máqanna úriqararasa niqiqéeno qinau. ⁴⁻⁵ Ínnee óonuree Yísuna irámiriaqa mifá amanée maí anirée qiní aináinira fasiqa andeeqáanno fee qufaqa misá Yísufinnai óonuree reendeenámasee fuki faakí qiqau, maasá diqiqái-fasiqa Roomma máqanna fasiqa káaqa maasá Yuda máqannaara rímarifa amaana máqa maasá usakáqímufa aní dadaaqírana amana márifa amanée dadaaqinnáree.

⁶⁻⁷ Yísufa misá ufa iriséeno eedóo qímaseeno misá faqa sundía máaqai finau, aatáta fífiufanoo máaqa adeedí rámasoofanoo mi-fasiqáfa narí áqoondiuqa niqiqéeno qinau, ínnee óonuree maaqí qímasee Yísuna qímamiaqa, óo úriqararafa anée fífau áiku rúrína maí áni maríananoo, nánaree anée firaa úriqararafa maí anirée qiní mandá máaqaki kéeqafinaqa qisaurúanoora, qinée aní áfusaa fíranara faqa sía amanaikídaqa qinée óorudupiraua márídaqa. ⁸ Qiní úriqarara sundiauqa moómoosa máriaafa qinée misá nímeemaanai márídaqa misá ufamáu fídaqa, qiní qímeemaanai moómoo sundiauqa faqa máriaafa qinée moonára fúannee qúnanoo fídanoo moonára ániannee qúnanoo ánidanoo qeeqá aináinira fasiqara maa-ainainná áuqaa qúnanoo áuqaidanoo, anée Yísufa úriqararafa maríananoo anée miqóoqari kai aurírafa taikáannee qínanoo qiní aináinira fasiqa fannoo fíndifuani. ⁹ Misá mi-ufána Yísuna qímamufanoo tautúmaseeno faiqí ánaasee moómoosa miná faqa ánusa quándaki qímanniminau. Maa-Roomma maqanna fasiqáfa firaaqóo qiní saqárikidanoo Isaraee máqanna qeeqá máqannaasa maqúsa maqusa nídaqa sía miqíra ámiqira fasiqa qáfeeqa, ánaamuru márídanoommi. ¹⁰ Miqí qufaqa misáuqaindi niqiqoosa anirandée náriqa úriqararana máaqaki kéeqafi qáfoofanoo mi-fasiqána aináinira fasiqa fíndifinoo ámiqimasee márínau.

Yísufa adeedaana ánaasee ámaaku kúqiranakinaana mara fíndifinau.

¹¹⁻¹² Marikínoo Yísufa moo máqusai miná áuqu Nainna máqusai narí faiqí námufaqa faiqí ánaasee moómoosa miná faqa finau, maqúsa naambeéqai óonuree qáfoofaqa mi-maqúsánaasa faiqí kúqirana qaindúsu máree ákunderara ikífáafauna faqa ániqau, adeedaana ánaasee ámaaku moodáa márufa kuqufufaqa faiqí ánaasee moómoosa faqa miná ánoofa faqa ákunderara máree ánufanoo Yísufa níqafoofanoo firaaqóo ámuqusufanoo miná ánoona qímaminóo qinau. Sía ikíraqaaqee qímaseeno ásaukunno óonu mi-qaindána áuqoofaqa máree ániusa kásoomáfufanoo Yísufa kúqira kumaaraa qímaminau. ¹³ Óo maa-kumaaraa qinée aní qímamidaqa dóo fíndifua qufanoo mi-qúqira kumaaraafa rútaqinoo fíndifinoo ufa qinau. ¹⁴⁻¹⁶ Yísufa miná áfiqamareeno narí

ánoofinnai múnaisóofaqa faiqí ánaasee firaqóo náaquqoofaqa Ánutuna amooqídaqa qiqau. Úriqarara tamummaqara fasiqa dóo maasáki akooqóo kooroomáfinoo máridanoo fee qufaqa akaqáusa maaqí qiqau. Ánutufa dóo narí máqannaasa óoqai qímaqoo dadaaqíaninafa dóo ani máridanoo. ¹⁷ Mi-ufána Yísuna áufakiana fannoo miqóoqari Yudeeaa máqa maaqaki máriasaki faqa miná átiqara máriasaki faqa fífaininau.

Nammári nímimaru Yoohaneena faiqi námu Yísuna irámmiriqau.
(Mataioo 11:2-19)

¹⁸ Yoohaneefa nammári nímimaruna faiqi námu Yísuna náaquqara áufakiana Yoohaneena qímamufanoo iriséenoo narí aináinira faiqi qaaraqánda náaramasee qímannimino qinau. ¹⁹ Ínnee qara karaambáiqinnai óonuree maaqí qímasee irámiriqqa Qinée áni-ánínnanara qífanafa anée mifée máridanee moonáree rakísianauree, miqí qímasee qímannimisee niqiqoofaqa miqandá Yísufinnai óonuree irámiriqqa qiqau. ²⁰⁻²¹ Yoohaneefa nammári nímimarufa maasá diqiqai faqa aní iráidaqa mifá ásauku mundírafa ániannoommifoo qímaqoofa anée mifée máridanee moonáree maasá rakísianauree qufanoo, Yísufa mikarí faiqí ánaasee moómoosa aurímarusa faqa óosana óosana teeroo máree marúsa faqa fáafasaaqa naundurái márusa faqa nífu dimbárausa faqa andeeqánníseenoo Yoohaneena faiqíqára qímannimino qinau. ²² Ínnee qara Yoohaneefinnai anirandée óonuree maqee maaqóo qáfai da mária ainaina qinée Yísusa áuqaunna nara qímamiqqa, nífu dimbárausa maqánníseeqa níku eendírausa andeeqánnisaunaqa nídaqa karoorá nárímarisa rukánníseeqa náaqoo aunírausa ruiqánníseeqa kúqirausa fíndifumánníseeqa, kudi fásiqa anaaseeuqa ámiqira fasaasa ufa innaarúnaira qímannimiqa miainaináusara óonuree aiqáma Yoohaneena qímamifanoo mifá qiníara íriannoo, óoqai ánríree qímaqoosa dóo misámma ani máridaqa. ²³ Maa-ufána faqa qímamiqqa, qiníara sía qaara irira írimarisa Ánutufa asasírana nímiannoo.

²⁴ Miqí qufaqa miqandá irisée fufanoo Yísufa faiqí ánaasee moómoosa miqóo máriusa qímannimino qinau, Yoohaneefa nammári nímimarufa káasau aadána maqa maaqanaki máru faqa ínnee miná ufa íriraree qímasee nána ainaina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau, fífau andanda úfai fannoo kásimarina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau. Yoohaneefa sía miqímarifa márinau. ²⁵ Ínnee nána qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau, faiqí moó ámiqira qámunna afisímarina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau. Yoohaneefa sía miqímarifa, ámiqira qámunna afisímarisa sía káasau maqa maaqaki máridaqa úriqarara karaambáiqqa máaqaki máridaqa. ²⁶ Ínnee Ánutuna tamummáqara fasiqa qáfararee fee qímasee óoqu fíqau. Eeóo ínnee tamummáqara fasiqa óoqu qáfaqau, sía káqi tamummáqara fasiqafau óoqu qáfaqau, tamummáqara fasiqauqa úriqararafa márunara óonu qáfaqau. ²⁷ Óoqeennáa ákaraki Yoohaneenara maaqí qímasee ákara rínoo máridanoo.

Íriaqa, qinée qiní ufa qímannimianinafa aní óorinni aqiqáananoo aní óorinni fídanoo aní aaná afisúannoo.

²⁸ Yoohaneenara miqí qímaqoofaqa qinée Yísusa minára maaqí qídaqa maa-maqánasaa kambíqoosakiqari mifá úriqaranoo mári fa máridanoo, miná dínna innaarúna ququsaki máriasa uréeqarusa misá Yoohaneena úriqararusa máridaqa.

²⁹ Faiqí ánaasee kái qeesa faqa úmmuarimari takisa munnimmana máree maríasa faqa Yísuna ufa Yoohaneenara quná ámiqimasee íriqau, misá óoqai Ánutuna andeeqára ufamau fídaqa, Yoohaneefinnai nammári máree marúsa máridaqa Yísuna ufa ámiqimasee íriqau. ³⁰ Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufasaa rakísirausa faqa misára Ánutufa andeeqára aana naamúa qufaqa misá rukíasee sía Yoohaneena nammári mároosa máridaqa Yísuna ufa faqa sía íriqau.

³¹⁻³² Yísufa misára iriséenoo maaqí qímasee faiqí ánaasee qímannimino qinau, maa-fasannái máriasa nána fooqáasee máridee, misá faiqiuqa maqúsa qámabaanai sararída maríasa fooqáasa máridaqa misá maaqí qímasee narí áqi narí áqidaqa maasá asasíra idi ráunaqa ínnee sía dadaaqí idí rée maríafanoo maasá quándaki qikí ánai fakíki ráunaqa

ínnee miná faqa sía dadaaqiafanoo ínnee fúrufari maríasa máriafanoo. ³³ Yoohaneefa nammári nímmarufa aniréenoo uáinna nammari sía nanau nárana uqanna faqa sía nanau. Ookasaasá anoona faqa pándaaqa oofáafana faqa kai noofaqa ínnee minára qáfamasee áfaanna aundurái kéeqafifanoo miqídanoommifoo qiqau. ³⁴ Qinée faiqí nímaaku uqanna anirée uáinna nammari faqa nárana faqa náunaqa ínnee qiníara maa-fasiqána qáfaa káaqa nárana nammári namufaqa néemarifa máridanoo, úmmuari-maria takisa munnimma máree maríasa faqa maasá qíkooqaiifaqa niqiqée maríasa faqa níqoondiki márifa máridanoo qiníara miqí marí fee qímariafanoo. ³⁵ Írirana faqaasa írira ufa kái qímariafaqa ínnee ufa qaara ufa qímariasa márianara ínnee írirana síaisa máriafanoo.

Yísuna áikusaa fadameena adíanau.

³⁶ Farisai ámaana ufa írimarufa moó fannoo nárana suqáseenoo Yísuna áaramásee anirée qiní máaqaki nárana náannee qufanoo Yísufa eedóo qímaseenoo miná máaqaki kéeqafinoo óoqu marifínoo nárana néemarinau. (Mi-aukuanná mi-maqusánaasa nárana quqée marú qaindana qámbara márufaqa misá miná fíqu fíqumma taatáta áfuru faiqaqée ídaqa nárana née maríqau. Níku uquséeqa faiqaqée née maríqau.) ³⁷ Mi-maqusánakiqari moo ánaasee kísaaqasaa mandáinaina máree marúfa Yísufa Farisai ámaana ufa írimaruna máaqaki nárana néemarinaki márufanoo mi-anaaseefá minára iriséenoo ámiqira afundimaru fadameenna idaaqira taquki márana máreenoo minakí aniréenoo Yísuna ánaaqiannai aniréenoo mifá áiku uquqoonnai kikiqinai. ³⁸ Kikiqammafinoo qikíraqée márufanoo miná aukunu fannoo Yísuna áikusaa áqufufanoo narí ákiaqa asaúsí kísaaqannai miná áikusáaqaraa áukunu rukáseenoo miná áiku ámooqaseenoo áfundi marú fadameena mi-taqúnakinaana miná áikusaa adíanau. ³⁹ Farisai ámaana ufa írimarufa Yísuna áaroofa miná qáfamaseenoo narí aundurái kai Yísunara maaqí qímasee qímmirínau, maa-fasiqáfa kúqaa Ánutuna tamummáqara fasiqa máridanoofau maa-anaaseefá miná áiku ámooqáinara írinqini, mifá kísaaqasaa mandá óosana máree marúnara iriséenoofau qáoo qíni.

⁴⁰ Yísufa miná írirana iriséenoo miná áaramásee qímaminoo qinau, Simoona qinée moo áinainara aní qímamidaqa, Simoonafa iriséenoo qinau, eeóo ufasáa rakísirafa dóo qínaqa írira qufanoo Yísufa qinau, faiqí moó fannoo moómoo munnimma faqaafa máridanoo maqee maqee úfaasu munnimma akaqáusa nimisáidanoo miná ákiaqara faqa aabaá faqa máree marífa márínau. Mi-fasiqáfa faiqí qaaraqánda úfaasu munnimma níminau. ⁴¹ Moo fásiqa 500 munnimma moómoo áminau, kafáa moo fásiqa 50 munnimma óodaa kai áminau, nímuafaqá máraqa níniufaqa áukuana áiqaramáfufaqa kaifáa mi-munnimmána narí ámiraree qímasee sía amanaíkufanoo mi-munnimmána akoofa iriséenoo miqandára ámuqusufanoo miná ákiaqara sía máranau minnísanau. ⁴² Simoona anée miqandára nánee fee qídane miqandákiqari yáfee firaaqóo mi-munnimmána ákoonara áidiannoo fee firaa munnimma aabaá mároo fee káqikaa munnimma aabaá mároo fee.

⁴³ Simoonafa miná iriséenoo Yísuna qímaminoo qinau, ábee firaa munnimma aabaá mároofa mifá kai minára áidiannoo fee qufanoo Yísufa qinau, anée andeeqásee qíananoo qímaseenoo quandáfi mi-manda anaaseéfinnai óori ubeekámáseenoo qinau, Simoona anée maa-anaaseená qáfaidanee, qinée ánoona ufa aní qímamidaqa maa-anaaseená firaa mandainaina ákiaqara dóo minnísannanara kooroóidanoo firaaqóo qiníara áidimarifanoo ámiqi ámiqimmáqimaqaidanoo káqikaa aaqarana ákiaqara minní áisainafa minní áisainanoo mi-kaqikaa aaqara fasiqáfa káqikaa qóo minní aisáinna fasiqanara áidiannoo.

⁴⁴ Qinée aní máaqaki aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana nammárin-nai qíku nammári úquanano, maa-anaaseéfa narí aukununnái qiní qíku nammári uquséenoo narí ákiaqa asaúsí kísaaqannai rukéenoo. ⁴⁵ Qinée aní máaqaki aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana qímooqaananoo maa-anaaseefá anirée qiní qíku qímooqáifa máridanoo. ⁴⁶ Qinée aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana makáqa ánoona qíkiaqaki adíaanano maa-anaaseefá ámiqira áfundimaru makáqa anoonná qiní

qíkusaa adíáifanoo qíkusaa adíaqimaqeenoo. ⁴⁷ Aní káqikaa mandainaina ákiaqara sía rukáananoo sía qiníara áidinana sía ámiqi ámiqimma qímaqaanoo maa-anaaseená firaa mandainaina tia rukáunanoo firaaqóo qiníara áidifanoo ámiqi ámiqimmáqimaqaidanoo. ⁴⁸ Yísufa miqí qímaseenoo quandáfi mi-anaaseená qímaminoo qinau, Óo ánaasee aní mandáinaina ákiaqara árirana dóo qinée minní áiseeqa qufaqa akaqáusa miqóo máriusa náriqa naundurái qímiríqau.

⁴⁹ Maaná yáfasiqa fee naríara faiqí mandáinaina ákiaqara árirana minnísee marúnau-see qídanoo fee. ⁵⁰ Yísufa mi-anaaseená kafáa qímaminoo qinau, óo maa-anaasee ané aneenná aunduráindari qínísaa rusímarianafa mifá kai aní innaarúnai márira asumu áminoo dóo asooáranaki fúa.

8

Ánaaseeuqa Yísuna dadaaqíqau.

¹ Káqikaaqóo marikínoo Yísufa káqikaa maqusakiaqa faqa firaa maqusakiaqa faqa óonuree anirée inóo nídanoo Ánutuna innaarúna ququsara ámiqira fasaasa ufa qíman-niminoo ninau. Miná faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunnooqu qaara marasée fasiqa faqa ánaasee akaqáusa faqa miná faqa fiqau. ² Sía fífau ánaaseeuqa miná faqa fiqau. Yísufa aurírana taikánnisóosa faqa fáafasaaqa faqaasa maraqúnisóo anaaseesá kai miná faqa fídaqa náriqa nárana faqa munnimma faqa minánnai Yísuna faqa miná faiqi námufaqa fídaqa dadaaqímariqau. ³ Mi-anaaseesá núqu Yísuna ánoona amaráfa Máriafa Makadara máqusaindaraafa Yísufa miná aundurákinaana dínni qísauku taikásee dínni ani qaaraqánda fáafasaaqa nífaqoofa faqa moo ánaasee Eeroodeena máaqasaa rakísirana Tusaana ánaaqa miná áuqu Yooanna námmarifa faqa moo ánaasee Susaanna námmarifa faqa moómoo ánaaseeuqa miná faqa fiqau.

Qaqama aaqée marúna kikiqa úsirana.

(Mataioo 13:1-9; Mareekoo 4:1-9)

⁴ Yísufa fímarufaqa faiqí ánaasee aiqámaindari moómoosa ani usufufanoo Yísufa quandára ufa qímanniminoo qinau.

⁵ Ínnee ámiqimasee íriaqa faiqí moó fannoo maasá Yuda máqannaasa óosana máreenoo maqá rúmaseenoo ráisa fooqáana úmmaqirara miná qaqama marasée minakí aaqásoofanoo ururanau. Mifá miqóo aaqáidanoo akaqá qaqama fannoo aatáta níku rée máriaqoo faqa áqufufaqa ufiniuqá anirée miná kai námasaqau. ⁶ Akaqáfa óoni ámuaaqa maqá óodaa márunasaa áqufufanoo kambíqeenoo dauní aadánusinau, maqá afeekasáa nammári síainasaa kambíqeenoo aadánusinau. ⁷ Akaqáfa réereeroondaana márunaki áqufufanoo réereeroondaana namufaqa kambíqoofanoo réereeroondaana fannoo rafáaqafu fufanoo aadánusinau. ⁸ Akaqáfa ámiqira maqasaa áqufínoo firaafá kambíqeenoo qaqama moómoo uqanna íranau, Yísufa kafáa qímanniminoo qinau, náaqoo faqaasa ámiqimasee qiní ufa íriaqa.

(Mi-aukuanná mi-maqannáasa káqikaa ainaina qaqama ráisa fooqáana néemariqau, miná áuqu uíta, misá maqá rúmasee nísaukunoo mi-qaqamána afaqá qumárida aaqásoofanoo kambíqee márínau, qaqama irafufaqa atekámaree múnusee aindirúmasee féemu uqusáidaqa néemariqau. Misáindi uíta, ráisa fooqáafa maasáindi sakuma márídanoo.)

Yísufa quandára ufa faiqí ánaasee qímanniminau.

(Mataioo 13:10-17; Mareekoo 4:10-12)

⁹ Yísufa faiqí ánaasee qímannimufaqa miná faiqi námu náriqa kai irámiriqa qiqau, sakuma fooqáana qaqamara quandára ufa qímannimiannana miná óosana maasá sía íridaqa qímaqiminaqa íria. ¹⁰ Yísufa iriséenoo qinau, Ánutuna quqúsakinaa qumee írirana Ánutufa ínniara qímannimianee qinau, faiqí ánaasee sía kooroomásee qímannimia quandásee qímanníminaqa nífu qáfamasee sía paqúrifara náaqoonnai irisée sía naundurái quqéefara.

Qaqama aaqée marú úfana óosana kooroo ináu.
(Mataioo 13:18-23; Mareekoo 4:13-20)

¹¹ Ráisa fooqáana qaqamasáa quandára ufa óosana maaqímminoo máridanoo, ráisa fooqáana qaqama Ánutuna ufa máridanoo. ¹² Ráisa qaqama níku réemariaqoo áqufifa maaqímminoo, Ánutuna ufa irisaafricanoo mandá afaanna fannoo misá naunduráin-daraana ufiniaráfoo ani námammaree fífaqa qini saqárikirana faqa asumu máriranasaa faqa ititáanifeera. ¹³ Ráisa qaqama óoni ámuuaqa maqásaa áqufifa maaqímminoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa irisée sía naundurái meemáqóo iriaraasídaqa aqee kái irisée nimanamásee qáfara aukuaana kambíqafifaqa misá minnísaidaqa. ¹⁴ Ráisa qaqama amuka faqáa ainainaki áqufifa maaqímminoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa iriséeqa maqásaa adíafaaimari ainainara faqa óosana óosana qumiasana faqa munnimma máree maríana faqa ummaara nárinari ainaina faqa amuka faqáa ainainara foora minásaa kukúqammafinoo radámifanoo adusá qaqama íraidanoo. ¹⁵ Ráisa qaqama ámiqira maqásaa áqufifa maaqímminoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa irisée qumáreeqa nári ámiqira nímuqusaki ufa irisée eedóo qíranaki quqásee minakí máqeeiafanoo máriifa qaqama íraidanoo. Faiqí moó fannoo Ánutuna ufa iriséeno faiqí ánaasee qímminoo narí márirana faqa kooroo ímarifa qaqama íraidanoo.

Yísufa quandára ufa qóoma kikiqa úsinau.
(Mareekoo 4:21-25)

¹⁶⁻¹⁷ Yísufa kafáa qímminoo qinau, faiqí moó fannoo qóoma qumbíseenoo sía dífaaninnai rafáaqa fúannoo, sía béeta ameemaanai quqáidanoo, faiqí ánaasee miná máaqaki kéeqafifa ámiqimasee qáfaaqee qímasee qaindásaa díridanoo. Kásooqaqee faqa aiqáma kukéeqara ainaina Ánutufa kooroo íannoo aiqáma rafáaqafira ainaina faqa Ánutufa paqúrimasee maréeqee akooqóo quqáanno. ¹⁸ Ínnee Ánutuna ufa írimariasa ámiqimasee irisée máraaqa aiqáma káqikaa írirainaina faqaasa Ánutufa moó faqa níminoo, írirainaina síaisa áti márina Ánutufa rafíqa mara márainaa káqi márifaranoo. Ínnee minára Ánutuna ufa iriséeqa rakísi qumáraaqa.

Yísufa narí ánoona uqanna kikiqammusinau.
(Mataioo 12:46-50; Mareekoo 3:31-35)

¹⁹ Yísufa miqóo faiqí ánaasee qímminimarufaqa miná ánoofa faqa miná ainaina faqa anirée Yísuna faqa ufa qíraree qímasee qáfoofanoo faiqí ánaasee moómoo máaqaki umbíqafufaqa sía amana kéeqaqau. ²⁰ Faiqí moó fannoo miná qáfamasee Yísuna qímaminau, aní ánoofa faqa aní ákaqaafasauqa faqa misá aní faqa ufa qíraree qímasee mádaanai kikiqifa máridammia. ²¹ Yísufa miná iriséeno aiqámausa qímmininau, Ánutuna ufa irisée eedóo qímasee mi-maú fímariasa misá qini qínaukoo qíkaqaafasaa uqanna máriafanoo.

Yísufa nammári faqa úfai faqa qáoo qufanoo kásoominau.
(Mataioo 8:23-27; Mareekoo 4:35-41)

²² Moo kári Yísufa narí faiqi námufaqa nammári áfainni noodáanna réemaru kanuqá-naki akarámfinoo qímmininau, ínnisaimbaqa maa-nammarina múqu áfainai nánai fuanáura miqí qufaqa misáuqa áikannai fúrufanoo kanúqa fannoo finau. ²³ Misá fímarufanoo Yísufa kanúqaki faiqaqée marínau, faiqaqée márufanoo úfai firaafá úqufanoo nammári ámakaurinoo nammári fannoo kanúqaki qumbiqéeno ukúqnaaqa ufaqá rufíee maríqau. ²⁴ Yísuna faiqi námu Yísufinnai óonuree áfauriqa qiqau, óo úriqararafa, úriqararafa, maasá dóo ukúqnaidaqa kúqirarammidaqee qufanoo Yísufa fíndifinoo úfaira faqa nammáriara faqa qáoo qufanoo kásooinoo firaqóo dáji qímmininau.

²⁵ Miqí qímaseeno Yísufa quandáfi narí faiqi námu níqinoo qinau, ínnee qini saqárikirana yái fee quqée fee sía máriifaqa rufíee máriafanoo qufaqa misá aiqámausa náaqquofaqa rufíaidaqa narí qímami narí qímami qídaqa qiqau. Maaná yáfasiqa fee

máridanoo mifá úfaira faqa nammári ámakauriranara faqa qímannimifaqa miná ufa irisée eedóo qímasee kásoomáfia.

Faiqí aundurákinaa áfaannauqa kúaraki fiqau.

(Mataioo 8:28-34; Mareekoo 5:1-20)

²⁶ Misá miqóoqari kanúqaki nammári ámuauqumau fífiufaqa muqáfainai nánai Keerasa máqannaasa máruqoo óonuraquraminau, mi-maqannáasa Kariree máqa maaqa dínna átinai maríqau. ²⁷ Yísufa kanúqakiqari maqásaa áqufufanoo faiqí moó fannoo fáafasaaqa miná aundurái márufa aniranau, mi-fasiqáfa kísaaqasaa káqisamu nímarinai, sía narí máaqai márufa faiqí mádikai márufa aniranau. ²⁸⁻²⁹ Faiqí ánaasee moómoo kari sáinnadannai mi-fasiqána áiku ásauku rumbásoofanoo fáafasaaqa fannoo mi-fasiqána afeekaíkufanoo mi-sainandána rakéemasoofanoo sandéeno kásau aadána maqa maaqai fímarinai. Mi-fasiqáfa Yísuna qáfamasoofanoo fáafasaaqa afaanna miná aundurái márufa fáaqarinai. Yísufa mi-faafasaaqána aqíqáaninnanara iriséeno fáaqa rúmasee Yísuna óorinni maqásaa áqufínoo áranaiqi qímaminai, Yísu anée firaaqóo úriqarara Ánutuna ámaaku máriananoo anée nánaree maasá soodáa ídane, qinée firaaqóo aní iráidaqa, sía qiní ambufúqua. ³⁰ Yísufa mi-faafasaaqána irámirinoo qínai, aní áuqu yáfee qufanoo mi-faafasaaqáfa qinai, maasá moómoosa maa-fasiqána aundurái márúnausa márúnnanara maasá dúqu qúsirausee qídaqa.

³¹⁻³³ Miqí qímasee Yísuna áranaiqi irámiriqa qíqau, anée sía maasá idáki niqíqáa qímasee qáfoofanoo ámeemai kúarauqa ándanda náidaqa márúfaqa Yísunara afeekaíkíqí qíqau amanée maasá kúarauqa naundurái kéeqaanauree qufanoo Yísufa dóo fuaqée qúfaqa mi-fasiqána aundurákíqari ráudamaki kúarauqa naunduráki kéeqafúfaqa mi-kuaráusa tautúmaki ámeemaidari sandáqa nammári áfainni óoquree rafúsaki nammárikí áqufíqí ukúqnamáfíqí kuqu taikáqau.

³⁴ Kúarasaa rakísímarusa miná qáfeeqa sandée óoruree maqúsai márúsa faqa uíqaana máaqakiaqa márúsa faqa qímannimíqí fiqau. ³⁵ Faiqí ánaasee moómoosa maasá faqa qáfáree qímasee Yísufinnai nammári áfainni sandée óoqu fiqau, óoquree qáfoofanoo fáafasaaqauqa aundurákíqari fífu fasiqáfa írirana maraséeno qamunna rumbáseenoo Yísuna áikuki óoqúfaaqee márúfaqa qáfoofanoo náaquqanau. ³⁶⁻³⁷ Keerakeeseenee máqannaasa maqúsauqakiqari moómoosa suqúmáree aniroofanoo Yísufa fáafasaaqauqa niqíqooqafa qáfeeusa misáúqa qímannimúfaqa iriséeqa firaaqóo náaquqooqafa Yísuna íreedá kai íreedá kai fuki faakí qída irámmiriqa qíqau, amanée anée maaqóoqari moosáa finnáree qufanoo Yísufa kanúqaki akarámáfinoo mootínai finai. ³⁸⁻³⁹ Yísufa fírarufanoo fáafasaaqa aundurái máriu fasiqáfa Yísuna áranaiqi irámmirinoo qínai, amanée qinée aní faqa fuanáuree qímasee fuki faakí qufanoo Yísufa miná aqíqéeno qínai, aneenná máaqai óonuree Ánutufa aní andeeqáinara misá qímannimíá miqí qufanoo mi-fasiqáfa narí maqúsai óonureeno Yísufa miná andeeqóonara aiqámai qímannimínoo ninai.

Kísaaqandaikimaru anaaseefa Yísuna qamunna áuqanau.

(Mataioo 9:18-26; Mareekoo 5:21-43)

⁴⁰⁻⁴² Yísufa anirandée kafáannai óonuroofaqa faiqí ánaasee moómoosa minára rakísida máriusa asasammásee Yísuna áfiqáqau, Yísufa kanúqakiqari maqái áqufufanoo miqóo amaana máqasaa rakísirafa miná áuqu Iirusafa aniréeno Yísuna áikuki maqásaa áqufínoo áranaiqi irámirinoo qínai, amanée anée qiní máaqai anirée dadaaqía, qiní qíraamuna moodáa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara aukuaana kái marasaifá kúqíraridanoo. Yísufa eedóo qímasee fímarúfaqa faiqí ánaasee moómoosa fídaqa narí afeeqée narí afeeqée ídaqa Yísuna faqa fiqau.

⁴³ Ánaasee moó fannoo qísauku taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda áukuana kísaaqándaikí márúfa tutáqausa moómoosa feefaurú másáida máreemaru marasinna ámuufanoo sía taikánau, miqí márufanoo miná munnimma taikáfufanoo káqi marínai.

⁴⁴ Yísufa faiqí ánaasee námúfaqa fímarufanoo mi-anaaseefá Yísuna ánaaqiannai moómoosa ititáfúnakiaqa anirée qumeé kai miná qamunna áti qumeé áuqamásoofanoo

miná kísaaqándaikirafa aaqee uqanna taikánau. ⁴⁵ Yísufa irámmirinoo qinau, yáfee qiní dúqeenoo fee qufaqa aiqámausa qáoo qufanoo Peetooroofá qinau, úriqararafa faiqí ánaasee moómoosa aní áfeeqáidammia qufanoo Yísufa kafáa qinau, ⁴⁶ Moó fannoo qiní dúqaiфанoo faiqí andeeqára afeeka qiníkiqari fifaqa íriqammunani qinau. ⁴⁷ Miqí qufanoo mi-anaaseéfa óo dóo qiní qíqafeenóommifoo qímaseenoo áindiri áindiri ufanóo Yísuna áikuki maqásaa áqufinoo aiqámausa nífusaa narí auríranara faqa miná qamunna áuqoonara faqa aurírafa aaqee kái taikóonara faqa kooroo inau. ⁴⁸ Yísufa miná ufa iriséenoo qinau, óo qiní qíraamuna anée írirana qinísaa rusiannanara aní aurírafa taikéenoo, dóo asooáranaki fúa.

Yísufa Iairusana áraamuna andeeqánau.

⁴⁹ Yísufa miqí qímasee mi-anaaseená qímamimarufanoo amaana maqasaa rakísirana máaqaindari faiqí moó fannoo aniréenoo Iairusana qímaminau, anée Yísuna sía kadáapi ámia, aní áraamuna dóo kuqufinoo. ⁵⁰ Yísufa miná iriséenoo Yáirusana qímaminau Iairusa anée sía rufíaa, qinísaa kai aní írirana mundínanoo aní áraamuna amanaikíannoo. ⁵¹ Yísufa Yáirusana máaqai óonureenoo aiqámausa kéeqararufanoo qáoo qímaseenoo Peetooroona faqa Yoohaneena faqa Yameesana faqa mi-manaaqána ánoona ákoona faqa minamúsa kai nífiqeenoo máaqaki kéeqanau. ⁵²⁻⁵³ Kéeqafufanoo níqafuofaqa mi-maqánaki moómoosa máridaqa ikífaafau qímarufanoo Yísufa qímanniminau, Sía ikíráqaaqa mánaaqa sía kúqinoo faiqaqée máridanoo qufaqa aiqámausa mi-manaaqánara kúqaa kúqinoo fee qímasee Yísunara naanaidaraqíqa uteéti qiqau. ⁵⁴ Yísufa mi-manaaqáfa rinóo márunnai óonureenoo miná ásauku qumáreenoo qímaminau, qiní qíraamuna fíndi fúa. ⁵⁵ Miqí qufanoo aunduráindaraafa óonurandee ani kéeqafufanoo aaqee uqanna fíndifufanoo Yísufa miná ánaukoo qímanniminoo qinau, nárana aní áraamuna ámiaqee qufaqa ámufanoo nanau. ⁵⁶ Miná ánaukoo firaaqóo náaquqoofanoo Yísufa qímanniminau. Sía uqanna maa-ainainnára moóna qímamiaqa, kukéeqaaqa.

9

Yísufa narí faiqi námu níqiqoofaqa innaarúnaira qímannimiqau.

(Mataioo 10:5-15; Mareekoo 6:7-13)

¹ Yísufa narí faiqi námu (12) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée náarama moodáaqoo quqáseenoo Ánutuna afeeka fáafasaaqa áfaqara afeeka faqa aurírana oosana oosana taikára afeeka faqa níminau. ²⁻³ Nimiséenoo máaqanna máaqanna níqiqámáseenoo qímanniminau, ínnee Ánutuna innaarúna ququsara faiqí ánaasee qímannimidaqa misá aurírana taiká nimaqáaqa, ínnee sía moo áinaina máree fuaqa sáunu faqa áakauqa faqa nárana faqa munnimma faqa aabaá qámunna faqa sía máree fuaqa káqi fuaqa. ⁴ Maqúsaki óonuraifaqa moó fannoo áqoondi kámannisainaqa miná máaqaki kai maríiqa minakíqari kai fuaqa. ⁵ Yámaqusanaasee ínniara qáoo qífaqa Ánutufa náruaninnanara aaquqímannimaqasee kookoomma afaqá nínaamarasee fuaqa. ⁶ Yísuna faiqi námu máqusa maqusa fídaqa ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaasee qímannimisáidaqa aiqámai aurúsa faqa taikánnisee maríqau.

Eeroodeefa Yísunara Yoohaneefeé qinau.

(Mataioo 14:1-12; Mareekoo 6:14-29)

⁷ Eeroodeefa Kariree máqa maaqaki úriqarara kiapafa mi-ainainnára iriséenoo firaaqóo randéenoo fúrufarinau. Akaqáusa qiqau, Yoohaneefa nammári nímmimarufa Eeroodeefa arusoofa kúqiranakíqari fíndifinoo mi-naaquqara ainainná áuqaidanoommi foo qufanoo Eeroodeefa mi-ufána iriséenoo randánau. ⁸ Óoqeenaa tamummaqara fasiqauqakíqari Eeriaa fee moó fannoo fee kafáa fíndi fínoo fee akaqáusa qufanoo Eeroodeefa qinau, ⁹ Yoohaneefa nammári nímmimaruna ákiaqa qinée atekásaaфанanoo kúqinoo máridanoo. Maa-fasiqáfa Yísuna óosana óosana ainainnara íridaqa miná yáfee máridanoo. Miqí qímaseenoo Eeroodeefa Yísuna qáfarara randánau.

Yísufa noodáanna faqa féemu faqa moómoosa níminau.

(Mataioo 14:13-21; Mareekoo 6:30-44; Yoohanee 6:1-14)

¹⁰ Yísuna faiqi námu máqusa maqúsa níniufaqa aniréeqa náriqa nídaqa áuqoo ainainara Yísuna qímamiqau. Yísufa misá nífiqeenoo faiqí sía márunnai Beetasaida máqusa aaqá fiqau. ¹¹ Faiqí ánaasee moómoosa iriséeqa áfaqee minní óonu paqúriqau. Yísufa misá náaramaseenoo Ánutuna innaarúna ququsara qímannímiseenoo misáki aurúsa andeéqannisánau.

¹² Eenóofaqa Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée anirée Yísuna qímamidaqa qiqau, anée faiqí ánaasee niqíqáinaqa máqusa maqúsa úiqaana maqakiaqa fifainídaqa nárana feefaurúmasee naaqa, maaná faiqí sía máriasaqa márídaqa. ¹³ Miqí qufanoo Yísufa qímanniminau, ínneeqá kai nárana nímiifaqa naaqa, qufaqa misá qiqau, Maasá féemu moodáannai qisauku faqa noodáanna qaaraqánda faqa máqeeidaqa, faiqí ánaasee moómoosa uqanna márídaqa amanée maasá situáqai óonuree nárana moómoo feerauríanauree. ¹⁴⁻¹⁵ Miqí qufanoo Yísufa narí faiqi námu qímannimino, ínnee faiqí ánaasee qímannimifaqa rainá rainá máfi qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee qísaukuqara faqa (50) moosáqa óoqu maríaqa kafáa qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee qísaukuqara faqa (50) moosáqa óoqu maríaqa miqí kai máfi óoqumari máree fuaqa qufaqa miná faiqi námu qímannimufaqa faiqí ánaasee miqí máfi óoqumári máree fiqau. Misákiqari faiqí kai (5,000) faifa tauséenna máriqau, óoni saqári áuqiqa maríqau. ¹⁶ Óoqu mári fufanoo Yísufa féemu moodáannai qísauku faqa noodáanna qaaraqánda faqa qumáreenoo innaarúnai óori uqéraseenoo Ánutufinnai dúfi dúfi qímasee ásaukunoo féemu faqa noodáanna faqa ruqí ruqímasee narí faiqi námusaa soofaqa misá qumáreeqa faiqí ánaasee nímiqau. ¹⁷ Nímufaqa noofanoo nímuuqufaqa átaraasa minnísoofaqa Yísuna faiqi námu mináuqa suqúsee uqáki rufanoo qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda (12) uqá qum-bíqanau.

Peetooroofa Yísunara Ánutuna ásauku mundíranara qinau. Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mataioo 16:13-28; Mareekoo 8:27-9:1)

¹⁸⁻¹⁹ Moo kári Yísufa naríaraa óonuree innaaru qímarufaqa miná faiqi námu óonuroofanoo irámmirino qinau, faiqí ánaasee qiníara nána fasiqa fee qídee qufaqa misá qiqau, akaqáusa Yoohaneefa nammári nímmimarufa kúqiranakiqari fíndifino fee qídaqa, akaqáusa aníara óoqai kuqufufá Eeriaafa fíndifino fee qídaqa, akaqáusa Ánutuna óoqeenaa tamummaqara fasiqauqakiqari moó fannoo kúqiranakiqari fíndi fínoo fee qídaqa. ²⁰⁻²² Yísufa miná iriséenoo irámmirino qinau misá miqí qiafaqa ínnee qiníara nánee fee qídee qufanoo Peetooroofa qinau, anée Ánutuna ásauku mundírafa máriananoommi qufanoo Yísufa áranaiqi qímanniminau ínnee mi-ufána sía moo fásiqa qímamiaqa qinée faiqí nímaaku uqanna márúnausa márianaqa faiqí firaasá faqa Ánutuna aanáiqikirausa úriqarararusa faqa Mooseena sándufasaa rakísirausa faqa fira aapurarana qimiséeqa qiníara níkoqamásee kuqá darusáifaqa qaaramóo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa qiní mara fíndifu másee káqi márirana qímiannoo.

²³ Yísufa quándaki aiqámausa qímannimidano qinau, faiqí moó fannoo qiní faqa fírafee qímasee qiní ufamáu fínafa narí márirana minníseenoo faasaambáasaana qiní ufasáara kuqá dáriranara amanaiquídee qínafa qiní faqa fídanoora foora qiní ufamau fúannoo. ²⁴ Qinée minára maaqí qímasee qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo qinísaara kúqiranara ámuqusi márinnanoo narí márirana afeedí inafa mifá narí márirana kakasíannoo. Moó fannoo qiníara narí márirana maaqóo minnísinafa narí márirana asumu máraannoo. ²⁵ Faiqí moó fannoo maa-maqánasaa úriqararafaikámafino aiqáma ainaina maqée ídanoo mári inafa marikínoo kúqinoo narí aunduráindaraana kurídiranaki fínanoo mi-qumiasanáfa fífau kadáapurumasee mároofa máriannoo. ²⁶ Faiqí ánaasee moó fannoo qiníara faqa qiní ufara faqa faiqí nífusaa asaurusee ákooqainafa márínaqa qinée

faiqí nímaaku náaru inaarúnaindari qeeqá aréenarana faqa qeeqá qíkoona aréenarana faqa náaquqara andeeqara qangiroouqa faqa misá aréenarana faqa mináúqa namu-faqa qumuréeqa mi-fasiqa anaaseesara faqa qisaurúsee qíkoogaannoo. ²⁷ Ínnee maa-ainainnára faqa íriaqa ínnee maqee máriasakiqari akaqáusa sía kúqirai káqimarifanoo Ánutuna innaarúnaindaraa ququsa qáfeefaranoo.

Áaqanasaa Yísufa innaarúna áfiri máranau.

(Mataioo 17:1-8; Mareekoo 9:2-8)

²⁸ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo dínni qísauku taikásee dínni ani qaaramoó fáasaana áiqaróofanoo Yísufa Peetooroona faqa Yoohaneena faqa Yameesana faqa nífiqeenoo moo áaqanai innaaru qírara óoru fíqau. Yísufa naríaraa innaaru qímarufaqa miná faiqi námu káqi faiqaqée ufanoo. ²⁹⁻³¹ Yísufa miqóo innaaru qídanoo moo óori áfiri mároofanoo miná qamunna káaqa éekara rinoo nífu dároodaraa inau. Qaara fasiqa tautúmaki kooroomáfufaqa Yísuna faqa ufa qímaríqau. Miqandá Mooseesa Eeriaasa óoqai kúquqanda tautúmaki miqóo maqásaa misá nífusaa innaarúna áreenaranaki kooroomáfíqa Yísufa qúsasaa Ánutuna ufamau fínoo Yeerusaree máqusai kúquaninnana Yísuna faqa ufa qímaríqau. ³² Peetooroofa narí faqa máruqanda faqa faiqaqée máriufanoo fíndífiqa Yísuna káaqa qárana faqa mi-fasiqaqandá faqa níqa fee máriqau.

³³ Mi-fasiqaqandá Yísuna áisée fírarufanoo Peetooroofa narí óosana sía írirai Yísuna qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa, maasá maaqóo márunanoo ámiqidanoo. Maasá qaaramoo úiqaana máaqa maaqóo usakáanaura, aníara moó Mooseenara moó Eeriaanara moó usakáanaura. ³⁴⁻³⁵ Peetooroofa káqi ufa qímarufanoo oonámu fannoo aniréenoo misá ititánnimaqásooafaqa ruffíqau. Ruffíofanoo oonámukiqari ufa moó maaqí qinau. Maaná qiní qímaaku máridanoo qinée rusandeesámumasee máraafanafa, ínnee miná ufa kai íriaqa. ³⁶ Mi-ufáfa taikáfufanoo misá qáfoofanoo Yísufa naríaraa kai miqóo márinau. Miqóoqari Yísuna faiqi námu miqóo máriusa mi-ainainná qáfoonara sía uqanna kooroo iqáu. Káaqa umeeráqau.

Yísufa kumaaráa aundurái áfaanna márúna aqíqanau.

(Mataioo 17:14-18; Mareekoo 9:14-27)

³⁷⁻³⁸ Faiqée iqáqooafaqa minamúsa áaqanasaaqari óoqurooafaqa faiqí ánaasee moómoosa Yísuna ani paqúrimasoofanoo misákíqari faiqí moó fannoo fáaqa rúmasee Yísuna qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa qinée qeeqá qímuqusannai aní irámmiridaqa anée aniréenana qiní qímaaku moodáa kai maqaqáunnana qáfaa. ³⁹⁻⁴⁰ Fáafasaaqa moó fannoo maqee maqee fáaqa rúmasee miná áakufifanoo rafúseeqee maqásaa áqusaifanoo teendaaróoni márifanoo óokiqari qáqaara faka fakídanoo, maqee maqee miqídanoo sía adooáidanoo. Qinée aní faiqi námu maaqóo máriasasaa qeeqá qímuqusannai irámmirunaqa amaniafanoo sía amana áfaqee. ⁴¹⁻⁴² Yísufa iriséenoo qímaminau, ínnee qiní ufara sía ánoonee qímariasaa káqi rúnna fímariasaa máriafanoo. Qinée kísaaqasaa fee ínni faqa márianauree kísaaqasaa fee ínni ummaarará foora akuaqée ianáuree. Miqí qímasee mi-fasiqána qímaminau, aneenná ámaaku máree maí ánia qufanoo mi-kumaaraafá áni márufanoo fáafasaaqa fannoo miná arurutúkueeqeenoo maqásaa áqusoofanoo teendaaróoninoo qáqaara faka fakinau. Yísufa mi-faafasaaqána amambainá qufanoo fífufanoo Yísufa mi-faiqína andeeqáseenoo narí ákoona kafáa áminau. ⁴³ Faiqí ánaasee miná qáfamasee Ánutuna náaquqara afeeka qáfamasee ruffíqau.

Yísufa narí kúquaninnanara kafáa qímanniminau.

(Mataioo 17:22-23; Mareekoo 9:30-32, 44-45)

⁴⁴⁻⁴⁵ Faiqí ánaasee Yísufa áuqoo áinainara náaquqooafaqa narí qímami narí qímami másoofanoo, Yísufa quándaki narí faiqi námu qímanniminoo qinau, ínnee máa qímannimianaqa sía aunúqa ámiqimasee íriaqa. Qinée faiqí nímaaku uqanna Ánutufa qiní maréeqee faiqí faiqi nísaukuki quqáqisáinaqa dárifaranoo fee qufaqa sía mi-ufána

óosana íriqau, Ánutufa misá írirana ititásoofaqa sía íriqau, Yísuna irámmirianee rusía minnísaqau.

Yísuna faiqi námuki yáfee úriqararafa máridanoo fee qiqau.

(Mataioo 18:1-5; Mareekoo 9:33-37)

⁴⁶ Moo kári Yísuna faiqi námu maasákiqari yáfee úriqararafa máridanoo qímasee narínni narínni ufa raináqau. ⁴⁷⁻⁴⁸ Yísufa naríkai misá ufa iriséeno akooqoofanoo faiqi ánaaqi moó maraséeno narí aaqá kíkíqamasee miná kíkíqa ususéeno narí faiqi námu qímannimínau. Yáfee moó fannoo qiníara irisée maa-kaqikaa faiqína ónodupirana óonu asasammásee ámiqi ámiqimma áisainafa qiní uqanna qíqoondikídanoo, kafáa yáfee moó fannoo qiní óonu asasammásee qíqoondikinafa qiní diqíqoona Ánutuna áqoondikídanoo. Ínnikiqari óorudupirafa mifá ínni úriqararafa máridanoo.

Moó fannoo Yísuna áuqusaa fáafasaaqa aqíqanau.

(Mareekoo 9:38-40)

⁴⁹ Yoohaneefa mi-ufána ákiaqara Yísuna qímaminoo qináu. Óo maasá úriqararafa, ínnau moó fásiqa fannoo moosáa aní áuqunnai mandá fáafasaaqa faiqí aundurákinaana aqíqée marufaqa maasá qáfamasee qáoo qíqíafana, mifá sía maasá faqa nímarunara qáoo qíqíafana. ⁵⁰ Yísufa miná iriséeno qímaminau sía minára qáoo qiaqa, sía namuqáa máridanoofau miqíni maasá qíqoondi máridanoo miqídanoo.

Moó Samaria máqannaasa Yísunara moósa fúannee qiqau.

⁵¹ Yísufa Kariree máqa maaqaki níniufanoo innaarúnnai óorufuaninna aukuaana adeedí roofanoo Yeerusareenni óori quándanau. ⁵² Samaria máqa maaqaki faiqanóo fídanoo faiqí akaqáusa niqíqoofaqa indaarú Samaria moó máqusaki faiqáninnanara deedaqiaqeera qímannimirara niqíqanau. ⁵³ Óonuree mi-maqusánaasa qímannimufaqa misá qíqau maasá namuqáa maqúsai Yeerusaree máqusai fídanoo fee qímasee qáoo sía maaqóo faiqáannee qiqau. ⁵⁴⁻⁵⁶ Miná faiqíqára Yameesasa Yoohaneesa miqandá minára iriséeqa níranagoofaqa Yísuna qímamiqau, Karaambáiqá amanée maasá innaarúnaindaraa ídara qínanoo qumurée misá qáma taikáannoo fee qufanoo Yísufa quándaki miqandá nimambainá qímasee qáoo qímaseeno áiqareeno moó máqusai finau.

Yísufa naríara qináu, qínée qínaamu síaisee qináu.

(Mataioo 8:19-22)

⁵⁷ Misá aanái fímarufanoo faiqí moó fannoo Yísuna qímaminoo qináu. Anée yái fee maqúsa maqúsa fínaqa qinée aní faqa fuanáura. ⁵⁸⁻⁶⁰ Yísufa iriséeno qímaminoo qináu. Káasau fainiuqa óonaamarai faiqáasa máridaqa ufiniuqá faqa nínaamu faqaasa máridaqa, qinée faiqí nímaaku yái fee qeeqá qíkíqaa rúmasee fee faiqaanáuree, faiqára máqa síaisa máridaqa, qiní faqa finnáree. Miqí qímasee qímamiseeno Yísufa fídanoo moó fásiqa áaranau, anée anirée qiní faqa fúannee qufanoo mi-fasiqáfa qinoo qiní qíkoofoa kúqirarammi márifafa mifá kuquffínaqa ákundamasee aní faqa fuanáura amanée qinée miqíanáuree qufanoo Yísufa qináu. Sáina náaruara kúqiranaki fifándinausá kai náriqa kúqinausa níkundaqa. Anée Ánutuna quqúsaki kéeqara ufa faiqí ánaasee qíman-nimínanua. ⁶¹ Faiqí moó fannoo Yísuna qímaminau úriqararafa qinée aní faqa fíraridaqa qeeqá maqúsai náaree óonuree qeeqá qíkaqaafasaa nímanda másee ánianaree qufanoo Yísufa qímaminau. ⁶² Faiqí moó fannoo sáunu qumáreenoo nandí áumuru arumáree múnú kasaqaí quqéemarífa miqímária fasiqausa sía amaná innaarúna ququsa sáika amaná máreefaránoo.

10

Yísufa narí fúaninna máqusa máqusanai niqíqoofaqa fiqau.

¹⁻² Marikínoo Yísufa faiqí moómoosa rusandeesámumaseeno qaara kái qaara kái niqíqéeno máaqanna máaqanna Yísufa narí fúanínannai indaarú fuaqéera niqíqámáseeno qímannimínau áfuqakinaa nandí aiqí maríanara foora tatafínoo

rairaaínoo máridanoo moómoo fasiqa anaasee máridaqa aiqú innaarúnai quqéemaríasa óodaa máridaqa. Ínnee súana ákoofinnai innaaru qífanoo aiqífandínausa níminaqa dadaaqíqa súana aiqúaqeera. ³ Dóo fuaqa, qinée qiní sipsípa ánaaqi káaqa reendeení-mariasa káasau faini qámgaanai ínni niqiqáidaqa. ⁴ Ínnee afuneé úqa áakauqa fee níku ánaamu fee sía máree fuaqa, aanái fídaqa faiqí sía nímandaaqa. Ínnee maqúsai óonuree faiqí moóna máaqaki kéeqarara maaqí qiaqa Ánutuna asooárafa maa-maqánaki máriani. ⁵⁻⁶ Asooáranara rímarí fasiqafa minakí márinana aní afaaqóoqa qírana mínásaa máriani, sía asooáranara rímarí fasiqafa minakí márinana anée afaaqóoqa qíra ufa qímamiannana kafáa máraa. ⁷ Ínnee maqúsa maqusa fídaqa yáqoo máaqaki fee kéeqafíqa minakí máridaqa mifá níminna nárana nammarína káqi naaqa. Ínnee ínniqa saika ímari fasiqana kadáapirirana ákiaqara ámimaríafanoo, dóo ínnee faqa saika fasiqauqa máriafanoo, misá nárana nímfafa káqi naaqa ínni kadáapirirana ákiaqara máridanoo. Sía aiqáma maaqakiaqa kéeqafida naqá nuaqa, moodáa máaqaki kai máriaqa. ⁸⁻⁹ Ínnee maqúsa maqusa óonuraifaqa misá ínni níqoondikidaqa nárana nammári nímfafa káqi naaqa, námasee mi-maqusánakina aurínausa andeeqánnimaqasee maaqí qímasee qímannimiaqa. Ánutuna innaarúna ququsa fannoo ínni rafúsu quqárirara adeedí ranóo máridanoo. ¹⁰ Ínnee moo máqusaki óonuraifaqa misá sía ínni ámiqi ámiqimánni-maqaiifaqa ínnee maqúsa qámgaanai máridaqa maaqí qímasee qímannimiaqa. ¹¹ Ínni maqúsa kookoomma fannoo maasá qifaaqái atooqáfifaqa maasá rukéeqee ínniqa nifaaqái áqíqa, maa-ufána ámiqimasee íriaqa Ánutuna innaarúna ququsa fannoo ínni naaqá aní máriafaqa minnísaafanoo. ¹² Qiní faiqi námu qinée Yísusa ínni qímannimidaqa kásooqaqee Ánutufa faiqí ánaasee ufa írira faasaana aniráinanoo ínnee kookoomma nímaqaoosa Ánutufa sía rauqí nimaqáannoo Soodooma máqusanaasa mandá óosana máree marúna ákiaqara Ánutufa káqikaaqoo rauqí nimaqáannoo kookoomma akunní-maqaasa sía rauqí nimaqáannoo, kuqá narúannoo.

Yísufa qaara maqusanaasa niqiqanau.
(Mataioo 11:20-24)

¹³⁻¹⁴ Óo Koorasinna máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa qinée ínniara qimudáoo qídaqa ínni nárirafa firaafá máriannoo. Beetasaida máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa ínni nárirafa faqa firaafá máriannoo. Tíree máqusanaasa faqa Sidoona máqusanaasa faqa ánaamuru aamína máriasa qinée mi-maqusaqandáki faiqí sía amanaikímari ainaina moó misáki áuqaanaqau misá dauní dauni iriséeqau misá dooná dandá kookoomma afaqá náriqa nifaaqái akusée ikífaafau qífau náriqa mandá óosana minnísee dauní quandásee qiní ufamáu finí. Koroosinna máqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa ínniki moómoo náaquqeemari ainaina áuqaafannaqa sía ínneeqa mandá óosana minnísaqau. Fíraa ufa írira aukuaana aniráinanoo Ánutufa Tíree máqusanaasa faqa Sidoona máqusanaasa faqa nárídanoo káqikaaqoo nífauaannoo. Ínnee Koroosinna máqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa sía nífauaannoo firaaqóo ínni náruanoo. ¹⁵ Kapeeranaumma máqusanaasa ínniara faqa qianáura ínneeqa nifaaqara mara máree úrimariana ínni maqúsara faqa únnaqimásee innaarúna maqusa fooqáa fee qímariafanoo miná akiaqara Ánutufa ínni maqúsa námufaqa mindári rarisámeeqeenoo idáki áqumisaannoo.

¹⁶ Yísufa quandáfi narí faiqi námu qímannimino qinau. Yá fasiqa ánaasee fee ínni ufa írianinafa qiní ufa uqanna írannoo. Yá fasiqa ánaasee fee ínni ufa rukíainafa qiní futeeqáannoo, yá fasiqa ánaasee fee qiní ufa sía írínafa qiní diqiqainá Ánutuna futeeqáannoo.

Sía áfaannauqara asasiaqa innaarúnai fifandínnanara asasiaqa.

¹⁷⁻¹⁹ Yísufa niqiqoo fásiquasa maqúsa maqusa níniufaqa aniréeqa firaaqóo asasamásee Yísuna qímamiqau. Óo karaambáiqá fíraa ainaina fáafasaaqa maasá aní áuqu rámasee niqiqáunaqa dóo faiqí naunduráindari ráudamaki sandéea. Yísufa irisée qímannimínau

eeóo qinée Sadanna qáfeeqa mifá innaarúnaindari aakuasáara foora maqásaa áqufinau. Ínnee íriaqa qinée afeeka ínni nímunaqa sakánisaa fee fárukasaa fee níku rámasaifanoo sía ukaqá nímiannoo ínni namuqáa Sadannana óosana óosana afeeka fannoo sía ínni náruannoo. ²⁰ Dóo miqínnoo márifafa máa ánoona áinaina qímannimidaqa, fáafasaaqa ínni ufa irisée eedóo qímarianara sía minára asasiaqa máa-ainainnára asasiaqa, ínni núqu innaarúna ququsaki mári papiqanaki ákararinoo máridanoo, minára kai asasiaqa.

Írirana faqaasa ititannimaqásee káiqeesa kooroo ináu.

(Mataioo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Yísufa mi-ufána qímannimisoofanoo Ánutuna náaquqara maraquana fannoo Yísuna asasírana ámufanoo Ánutunara maaqí qímasee innaaru qinau. Óo qiní qíkoofa innaarúna faqa maa-maqána faqa karaambáiqua dúfi dúfi anée qinée maqee maqee qímannimunnufana írirana faqaasa nífusaa rafáaqafunniseenana írirana síaisa qiní faiqi námu kooroománnimaqee máriananoo. Eeóo qiní qíkoofa aneenná áidirafa miqímmínnoo máridanoo. ²²⁻²³ Yísufa káqi innaaru qídanoo narí ákoona qímaminau, qiní qíkoofa aiqáma ainaina qiní kai qimiqaifá máridanoo, faiqí moó fannoo sía aní ámaakura ámiqimasee íridanoo anée qiní qíkoofa kai ámiqimasee qiníara írimariananoo kafáa faiqí moó fannoo sía qiní qíkoonara íridanoo ámaaku fannóo kai aníara íridanoo qinée qeeqákai irisée quqannífiqee márunausa faqa aníara írifaranoo. Miqí qídanoo innaaru qímasee quandáfi narí faiqi námu umeenni qímanniminau. Ínni aiqáma ámiqira ainaina faiqí sía amanaikímari ainainauqa uqannífiqaunaqa qáfamasaafanoo ínni asasírafa firaafá máridanoo. ²⁴ Qinée ínni qímannimidaqa óoqai tamummáqara fasiqauqa faqa karaambáiqua faqa ínnee maqee qáfeemaria ainainausa faiqí sía amanaikímara ainainausa faqa qáfaaqaa ímarufaqa sía qáfaqau, misá ínnee maqee qiní ufa írimaria ufausa íriaqaa ímarufaqa sía íriqau.

Aiqáma sandufauqa úriqararanara qímanniminau.

²⁵⁻²⁶ Yísufa miqí qímarufanoo Mooseena sándufa akoofása fannoo aniréenoo Yísuna ákari maqararee qímasee qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa qinée nána saika fee marasée náaru náaru máriranaki fuanáuree qufanoo Yísufa qímaminau, óoqai tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa anée ásaana rúmasee nána ufa fee írinanee. ²⁷ Mi-fasiqáfa iriséenoo Yísuna qímaminau, maa-ufána ásaana riqa, ínnee ínneeqa nímuqusa nimana afeeka faqa írirana faqa mi-tianá aiqámannai írirannai faqa karaambáiqua Ánutunara nídimarinaqa nímuqusiani. Kafáa maaqí qímasee moo ásaana riqa anée aneenná aqoónausara aninná afaaqara foora misára áidínoo ámuqusiani. ²⁸ Yísufa mi-ufána iriséenoo mi-fasiqána qímaminau, dóo aní ufa ánoona máridanoo mi-ufamaú kai fídana náaru náaru márirana paqúrinnaanoo.

²⁹⁻³⁰ Mi-ufána Yísuna qímamufa mi-fasiqána Mooseena sándufa akoofása asaurírana amiséenoo naríara andeqáranaki márianauree qímaseenoo narí amoo qímaseenoo Yísuna kafáa irámmirinau. Yáfee qiní qiqoónafa máridanoo fee qufanoo Yísufa qímaminau faiqí moó fannoo Yeerusareendari Yeerikoo máqusai óoqu fímarufanoo úmmuarimaria fasiqausa aanái miná paqúrimasee dóo áru quqásee miná afaaqaa áinaina máree fífufanoo kúqiara foora miqóo rinoo márinau. ³¹ Mi-faasaanná amaana máqasaa aanáiqikirafa mi-aatatá óoqu fídanoo aru quqáqoo fasiqana qáfeenoo dínna aana áfaindaqa fíqa ránau. ³² Miqí kai ínoo amaana máqaki aináinímarifa moó Reefina áti fannoo mi-aatatá óoqu fídanoo óoqurama qáfamasee dínna aana áfaindanai óoqiaaqaree finau.

³³⁻³⁴ Miná ánaaqiana faiqí moó fannoo Isaraee máqannaasa namuqáa márufa Samaria máqannaafa mi-aatatá óoqu fídanoo aru quqáqoo fasiqana misá namuqáa Isaraee máqannaana qáfamaseenoo firaaqóo ámuqusufanoo uáinna nammari faqa fadaméena faqa miná áfaaqaa atekáranaki akuséenoo banísannai rumbáseenoo mi-fasiqána raúseeqeenoo narí doonkísaa quqáseenoo áfiqeenoo maqúsai óonureenoo pasindíafa

máaqaki quqáseenoo minakí marídanoo rakísi márínau. ³⁵ Faiqée iqáqoofanoo mi-fasiqáfa máaqasaa rakísirana qaaraqánda munnimma amiséenoo qímaminau anée maa-munnimmána maraséenana maanása rakísimarinanoo munnimma sía amanaikínaqa aniréeqa moó faqa aní ámianauree qímaseenoo quqásee finau.

³⁶⁻³⁷ Yísufa mi-ufána Reefina áti máru fasiqana qímamiseenoo irámmirinau yáfee áru fasiqana aqoónafa marídanoo fee qufanoo Reefina áti fannoo qinau, minára ámuqusi-mari fasiqafá kai, qufanoo Yísufa qinau dóo anée faqa fídana miqíkai ía.

Maratafa moómoo nárana suqéenoo óonu áuqee ani áuqee kaukaata qínau.

³⁸ Miqóoqari Yísufa narí faiqi námu faqa fídanoo moo máqusai óonuroofanoo ánaasee moó miná áuqu Maratafa Yísuna áfiqeenoo narí máaqaki múnuseenoo ámiqi ámiqima-maqanau. ³⁹ Maratana ánaasaafa Yísuna ánoona amaráfa Máriafa mifá faqa marídanoo Yísufa Ánutuna ufa qímannimimarufanoo Máriafa Yísuna aaqá óoqufaaqeéidanoo miná ufa írimarinau. ⁴⁰⁻⁴¹ Yísufa faqa miná faiqi námufaqa márúnara Maratafa naríaraa nárana suqéenoo deedaqínoo ímarufanoo aundurá dapikúfanoo Yísuna qímaminau karaambáiqá qiní qínasaafa aiqáma saika kadáapi qiní kai qíminoo sía fee minára íridanee, qímaminanoo anirée dadaaqáni qufanoo Yísufa qímaminau óo Marata, Marata, aní óosana óosana narana suqáranara ámuqusimarifanoo aundurá dapiki márífana áaqee maríananoo. ⁴² Anée moodáa nárana suqáaqaana mifá amanaikínoo marídanoo aní ánaasaafa Máriafa andeeqára ainaina máreenoo Ánutuna ufa reendeenamafinoo íridanoo, qinée sía mi-ainainná minásaaqaraana rafíanaura.

11

Yísufa innaaru firaana uqannífiqanau.

(Mataioo 6:9-13; 7:7-11)

¹⁻² Moo kári Yísufa moo átinai marídanoo innaaru qímarufanoo miná faiqi námuk-iqari moó fannoo óonureenoo qímaminau, Karaambáiqá Yoohaneefa nammári ními marúfa narí faiqi námu innaaru qíra óosana uqannífiqoondée ínana anée faqa maasá uqannífiqaa qufanoo Yísufa eedóo qímasee qinau, ínee innaaru qírara maaqí qímasee qiaqanáni.

Qípoo aní áuqu náaquqarafa úriqararafa máríani,

Aní innaarúnai ququsa maa-maqánasaa kambíqaani

³⁻⁴ Maasá maqee maqee naanná nárana qímia.

Aiqámausa mandá oosana maasá nímiqafa miná ákiaqara minínnisaidaqa minára anée maasá naanna rámasée miná amana kái maasá mandá ainaina akiaqara minní qísaa,

Anée sía maasá maréeqeenana afeeka nimaniranaki quqánnisaa.

⁵⁻⁶ Miqí qímaseenoo Yísufa kafáa narí faiqi námu qímannimianau faiqí moó fannoo eendá ámuqusai narí áqoondi máaqai óonuree qímamiannoo, Óo qiní qíqoondi anée qaaramoó féemu qíminaqa qinée máree múnu qeeqá qiqoondi ámia, mifá níanaindari ani márífanoo qiní nárana sía márifaqa. ⁷ Miqí qínanoo miná áqoondi fannoo maaqí qíannoo Óo náqimásee fíndi fuanáuree faiqi ánaasee námufaqa faiqaqée idaqa kooqí ititánoo marídanoo. ⁸ Mi-fasiqáfa náqi fee íannoo nárana ámiranara ákooqaidanoo miná áqoondi máríanínnara faqa sía amana fíndifi mara ámiannoo. Anée faqa aní áqoondi márínana sía asaurínnaranoo fuki faakí qímarinanoo aní fuki faaki qírana taikáanifeera fíndifi mara ámiannoo.

⁹ Qinée minára irisée ínni qímannimidaqa ínee faqa miqíkai íqa Ánutunara innaaru qífanoo ínee sárauínna ainaina ínni nímiannoo, ínee Ánutufinnai randéeqa ánoona paqúrifara ínee Ánutuna kooqí árifanoo atúasee nímiannoo. ¹⁰ Aiqáma innaaru qímari-asa márefaranoo randée maríasa paqúrifaranoo kooqísaa kúkusimariasa kúkusifanoo atúaannoo. ¹¹ Qinée faiqi níkausa ínni qímannimidaqa íneeqa nímaaku noodáannara qífaqa mandá sákani nímiqaree, sía nímiqara noodáanna nímiqara. ¹² Misá kookoorána

áuruara qífaqa ínnee fáruka nímfaree sía nímfara. ¹³ Ínnee mandá ósana máree maríasa márifanoo ínneeqa faiqi námu innaaru qífaqa ámiqira ainaina kái nímmari-afanoo. Innaarúnai níkoofa ámiqirafa uqanna márídanoo mínára innaaru qímarinausa mínára firaaqóo ámiqirana amana kái narí náaquqara andeeqara maraquana nímiannoo.

Beeraseeburánannai áfaanna aqíqárana ósana qímanniminau.

(Mataioo 12:22-30; Mareekoo 3:20-27)

¹⁴⁻¹⁵ Moo kári Yísufa faiqí aundurákinaa fáafasaaqa aqíqárara imarufanoo, mi-faafasaaqáfa mi-faiqína ufa rafáaqafufanoo sía ufa qímarinau. Yísufa fáafasaaqa aqíqámásoofanoo mi-fasiqáfa ufa qinau. Faiqí ánaasee miná qáfamasee náaquqoofaqa rufíasee akaqáusa Yísuna áqidaqa qiqau, áfaannauqa úriqararafa miná áuqu Beeraseeburafa afeeka Yísuna ámifanoo quándaki fáafasaaqa nífaqaidanoo. ¹⁶ Akaqáusa miná ueeqáraree qímasee qiqau Yísunara faiqí sía amanaikímari ainaina áuqusainaqa maasá aníara kúqaa Ánutufinaindari qúmu fee qianáura. ¹⁷⁻¹⁸ Yísufa fáasai misá naundurákinaa írirana iriséenoo narí áfaannauqa afeekannái fáafasaaqa aqíqoonára ákooqoofanoo níqinoo qinau. Moo máqannaasa náriqa maqannaasa faqa óonu rakée ani rakéemafi rákidaqa sía kísaaqasaa márifara, dauní kúqifaranoo. Moodáa maqaki máriasa faqa óonu rakée ani rakée íqa qúsasaa moodáa moodáa mákidaqa fúrufarifaranoo. Sadannana quqúsakinaasa miqíkai íqa óonu rakée ani rakéemafiqa náqimásee afeekaikifaree. Ínnee qiníara áfaannauqa úriqararana miná áuqu Beeraseeburanannai fáafasaaqa aqíqéenoo fee qímasaida únna qímariafanoo. ¹⁹ Qinée minánnai fáafasaaqa nífaqanaqa ínnee yánee áuqu rámasaidaqa fáafasaaqa nífaqidee, ínnee sía Beeraseeburana áuqu rámassee miqí maríafanoo ínnee andeeqásee Ánutuna áuqu rámassee áfaanna nífaqee márifanoo. Miqí maríanara ínniqa fáafasaaqa nífaqee márifa ínni ufa fannoo qiní díqira ufa qímariana atekáidanoo. ²⁰ Qinée sía Beeraseeburana afeekannáifau fáafasaaqa nífaqaidau Ánutuna náaquqara afeekannái nífaqee márúnausa márúnnanara akooqóo márídanoo. Miqí márúnnanara Ánutuna quqúsa ínniki dóo animárinara kooroo ídanoo.

²¹⁻²² Afeeka fasiqa Sadannafa ámudaanaiqi marífa durú sáamu deedaqamásee márifanoo miná aiqáma ainaina ámiqinoo máríannoo, sía moó fannoo úmmuariannoo. Afeeka fasiqa Sadannana úriqararafa uqanna qinée Yísusa aniréeqa mi-fasiqána radámuseeqa miná faakána durú sáamu ainaina maréeqeeqa qeeqá qíku qísauku nímiannauranoo. ²³ Faiqí moó fannoo sía qiní qiqoondi márínafa qiní namuqáa márídanoo sía qiní dadaaqída óonu suqú ani suqú ímarifa, máreeqaida áquraaruki marífa márídanoo.

Afaanna narí aqoónausa nífiqeenoo narí márúnaki kéeqarana kíkíqa úsinoo márída.

(Mataioo 12:43-45)

²⁴⁻²⁶ Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Mandá fáafasaaqa faiqí aundurákiqari máaqakiqariara foora ráudee aadána máqa máaqa óombura maqa maaqaki aakaaqakí óonuree anirée inoo nídanoo adooáranara randáisianoo maaqí qímasee óonumafi írinoo qinau sáinaqa qinée qeeqá quqásee ániafanna fasiqana aunduráki kafáa fúa, qímaseenoo óonuree qáfoofanoo mi-fasiqána aunduráki máaqara foora damúninoo márídanoo andeeqánoo márufanoo qáfamasee ooóo qímasee kafáa óonurandee ani aqoónna fáafasaaqauqa aiqámausa misá mandáinaina úriqararausa kai dínni qísauku taikásee dínni ani qaaraqánda marasée (7) nífiqamareenoo mi-fasiqána aunduráki kéeqafi maríqau. Márufanoo óoqai moodáa fáafasaaqa márufanoo mi-fasiqáfa káqíkaaqoo mandáinainaki márínau, maqee firaaqóo mandáikuqanna inoo márídanoo.

Ánutuna ufamau fímaríasa ánoona asasírausa márídaqa.

²⁷ Yísufa mi-ufána qímannimufanoo ánaasee moó fannoo faiqí ánaasee qámbaanaindari fíndifi qímaminoo qinau. Aní maqaséenoo náamma ámimari anaaseefa aníara ámiqira qímaaku fee qímaseenoo firaaqóo asasíra ánaasee márídanoo. ²⁸ Miqí qufanoo Yísufa quandáfi mi-ufána qáoo qínnoo qinau, ábee Ánutuna ufa irisée mi-maú fímaríasa misá kai firaaqóo asasírausa márídaqa.

Yísufa narí kúquaninnanara Yoonnaana kíkíqa usinau.
(Mataioo 12:38-42)

²⁹ Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna rafúsu quqárumáfufanoo Yísufa káqi qímannimino qinau, Máa maqee áukuana mária fasiqa anaaseesa firaqóo mandá óosana máree maríasa misá Ánutufinnaindari qiníara faiqí sía amanaikímari ainaina áuquanaqa kúqaa Ánutufinaindari ánifeeqianaúra fífau miqí qímariasa misá mi-iriráfa mandá óosana nímídanoo. ³⁰ Sía innaarúnai kooroo íra ainaina fúka uqannífiqaanaúra náuraafa Yoonnaanaindi mifá kai káqi máridanoo, Yoonaafa óoqai Nineefee máqusanaasa Ánutuna ufa kooroománniminu, miqí kai íqa qinée faiqí nímaaku uqanna maqee máriaasa Ánutuna ufa kooroománnimaqaanaúra. ³¹ Kásooqaqee náaru Ánutufa faiqí ánaasee ufa írira fáasaanasaa Seebaa máqannaasa úriqarara ánaasee fannoo fíndifi máa maqee máriaasa ínni níquraraannoo. Mi-anaaseefá níanaindari Sooroomoonnana írirana faqaa ufa íriraree qímasee áninu. Dóo maqee fáasaana qinée Sooroomoonnana úriqararausa animáridaqa ínnee sía qiní ufa írimariafanoo minásaara mi-anaaseefá ínni níquraraannoo. ³² Kásooqaqee náaru Ánutufa faiqí ánaasee ufa írira fáasaanasaa Nineefee máqusanaasa fíndifi maqee máriaasa ínni níqurareefaranoo, misá óoqai Yoonaanakíqari Ánutuna ufa iriséeqa náriqa mandá ainaina maqásaa quqásee Ánutuna áfusaa reendeenámmitau. Maqee qinée Yoonaana úriqararausa animárunaqa ínnee sía qiní ufa írimariafanoo minásaara Nineefee máqusanaasa ínni níqura réefaranoo.

Yísufa rambiara quandára ufa kafáa qímanniminu.
(Mataioo 5:15; 6:22-23)

³³ Yísufa káqi qímannimidanoo qinau, faiqí moó fannoo qóoma qumbísee dífaaninnai sía rafáaqafuannoo akooqóo quqásainanoo káaqa qéemarínaqa faiqí ánaasee máaqaki kéeqafi ámiqimasee qáfaaqee qímasee akooqóo quqáidanoo. ³⁴ Anée páapaaira óosana faqaafa máriananoo áfu aundurá káaqa qárafa márifa máriananoo. Anée tatamáqira óosana faqaafa márianánoo áfu aundurá asukuna árinoo máridanoo. ³⁵⁻³⁶ Ínnee qá kai minára rakísiaqa ínni nífu naundurá káaqa qárana tatamáqira oosana fannoo rafáaqafuandoo, ínni nífu naunduráki tatamáqira óosana káqikaafa faqa sía márínaqa ínni naundurái márifa faqa ínnee nímaria óosana faqa káaqa aréenaannoo.

Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa niqiqanau.
(Mataioo 23:1-36; Mareekoo 12:38-40)

³⁷ Yísufa ufa qímannimi taikásoofanoo Farisai ámaana ufa qímarufa Yísunara anirée qiní máaqaki óonuree nárana náannee qufanoo eedóo qímasee miná máaqaki miná faqa óonuree óoqu marifí nárana nanau. ³⁸ Farisai ámaana ufa qímarufa Yísuna óosana qáfamasee tautínoo qinau, maa-fasiqáfa sía maasá óosana máreenoo ásaquirai náidanoo káqi náidanoo ufa rukíee marífa máridanoo. ³⁹ Karaambáiqá narí kai miná írirana iriséeno qímaminoo qinau, Qiní ufa íria, ínnee Farisai ámaana qímariasa ínni márirana piríta káafa fooqáafa máriaafaqa adisáa kai findaukéé maríafanoo aunduráki faiqí nárirana faqa mandáinaina óosana óosana faqa ikairí faqa ínni naundurá qumbiqánno máridanoo. ⁴⁰ Ínnee fúrufari maríafanoo ínnee Ánutunara piríta káafa adi kái áuqimariffee fee qídee aundurá sía áuqiffee fee qídee mifá aundurá faqa áuqusee qáfee marífa máridanoo ⁴¹ Ínnee ínneeqa naundurá ánukamásaifanoo ínni nifaaqa aiqáma ánukanoo máriannoo.

⁴² Óo Farisai ámaana ufamau fímariasa ínni nárírafa firaafá máriannoo, ínnee ínneeqara maasá Ánutuna ufamáu fídaqa áfuqakinaana óosana óosana adíafaaira ainaina rainásee akaqána Ánutuna ámidaqee qímasee quándaki andeeqára márirana faqa Ánutunara ríranara faqa minnísee maríasa máriafanoo.

⁴³ Óo Farisai ámaana ufa qímariasa ínni nárírafa firaafá máriannoo ínni mandóosana maaqímmينو máridanoo. Ínnee amaana máaqaki kéeqaidaqa nóorisaa óoqu máriranara firaqóo rímariasa máriafanoo, ínnee makéetakiqa fímariafaqa faiqí ánaasee ínni

nóoriara ruffíasee ámiqimásee nímandaranara rímaríasa máriafanoo. ⁴⁴ Ínni náríranara írifanoo náaquqaani, ínnée faiqí madika sía qáfoosara foora máriafanoo faiqí sía qáfarai káqi mi-maú fídaqa ínniara ámiqira fasiqafee qímasaidaqa ínni naunduráki putaa íranara sía írimaríasa.

⁴⁵ Yísufa miqí qufanoo Mooseena sándufa akoofása moó fannoo qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa anée mi-ufánannai maasá faqa mandáikammá qímaqaananoo. ⁴⁶ Yísufa iriséenoo miná faqa qímaminau, ínnée Mooseena sándufasaa rakísiraua ínni nárírafa faqa firaafá máridanoo náaquqaani. Ínnée ínnéeqa faiqí faiqi maqásaa sánda úfana óosana óosanannai niqoónausa ummaara nárímari ummaarana faiqí ánaasee nífaariki nimisée sía káqikaaqóo dadaaqídaqa ínnéeqa nísauku amuka faqa sía quqásee minánnai ummaara káqikaaqóo dadaaqí maríasa máriafanoo. ⁴⁷ Ínnéeqa náríranara írifanoo náaquqaani, ínni níkausa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kuqá narusée níkundee márufafa, ínnée misá faiqi námu óonuree ínni níkausamara náriusa mádikasaa ámiqira óoni fee saqári fee taatuqée andanda faqa úmmaqi maríasa máriafanoo. ⁴⁸ Ínnée ínnéeqa níkausa mandóosanara ámiqira oosanee qímasee miqí maríafanoo misá tamummáqara fasiqauqa narusoofa ínnée misá madikai ámiqi ámiqimáriasa máriafanoo. ⁴⁹ Ánutufa minára iriséenoo narí írirannannai maa-ufána qinau, qiní tamummáqara fasiqauqa faqa qiní ufa mara nímmaríasa faqa Isaraee máqannaasa máriannai niqíqáifaqa misá akaqáusa kuqá narusée akaqáusa aupúrarana nímmifaranoo. ⁵⁰ Óoqai Abeerana ári-ranasaaqari náriqa ániifaqa Seekariana áriranasaa náaquqara amaana maqáki tatúfira qainda dínni náaquqara oosirafa dínni qámbaana Seekariana áriqau. ⁵¹ Mi-aíquama kuqannarírana ákiaqara qinée aiqáma maréeqee maqee máriasasaa quqánaura.

⁵² Ínnée Mooseena sándufa akoofásauqa ínni nárírafa firaafá márínara náaquqaani, ínnée innaarúnai fímaria irirafa kooqí kíqara foora ínnéeqá rafáaqafusee sía atúasee kéeqefaranoo faiqí ánaasee mi-kooqínaki kéeqarara ímariafaqa ínnée rafáaqafi maríasa máriafanoo.

⁵³ Yísufa mi-maqusána minnísoofaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Yísuna áriraree qímasee óosana óosana úfannai ufaanará foora fufí maríqau. ⁵⁴ Misá áranaiqi óosana óosana ainainara irámmiriana áaqainaqa rumbánauree qímariqau.

12

*Yísufa aaquqíra ufa faqa poodúqara ufa faqa qímanniminau.
(Mataioo 10:26-27)*

¹ Mi-karí faiqí ánaasee moómoosa uqanna Yísufinnai ani suqúfufaqa narísaa narísaa faqa níku rée maríqau. Yísufa ufa qímannimiraree qímaseenoo narí faiqi námu náaree qímanniminoo qinau. Ínnée Farisai ámaana ufa qímariasa misá atiqéemari ooruku anoonara foora ruffíeeqa eeráiríqa misá ooruku maaqímmidanoo misá faiqí ánaasee amaana ufa qímannimisaida náriqa maqándanai mandáinaina máraidaqa misá miqímaria ooruku anoonara foora ínnée eeráiríqee qídaqa. ² Aiqáma rafáaqafira ainaina kásooqaqee Ánutufa aiqúsaina akooqóo máriannoo aiqáma kukéeqara ainaina faqa kásooqaqee kooroomáfinoo akooqóo máriannoo. Farisai ámaana ufa qímariasa qaaraikírana faqa kooroo íannoo. ³ Ínni faqa qímannimidaqa ínnée asukunakí faiqí ánaasee qímannimira ufa kásooqaqee Ánutufa aiqámausa nífusaa fáasaana kooroo ínaqa írifaranoo. Nána ufa fee máaqáki mooná áaqooki qímaminna úfana máaqa ataufakaaqara foora miqóoqari fí fí qímasee aiqámausa qímannimifaranoo.

*Sía nífaaqa árimaríasarara rufíaaqee ufafa.
(Mataioo 10:28-31)*

⁴ Qiní qíqoondiuqa ínni qímannimidaqa ínni nipata kái kuqá narusée miqóoqari moo mándainaina sía amana níminausara misára sía ínnée ruffíaaqa. ⁵ Ínnée ruffíeefandínnanara qímannimiana qiní ufa íriaqa, Ánutunara ínnée ruffíaaqa. Mifá amaná ínni nipata

naruséenoo naunduráindaraa nimana faqa amaná maréeqeenoo idáki áqirana amanaikí marífa, eeóo qinée minára qímannimidaqa minára kai ínnee ruffaaqa.

⁶ Káqikaa ufini rirímma fifau ainaina sía feefaurú ímariafa márídanoo, mi-fifau ainainnára Ánutufa sía moodáa aunídanoo aiqámausara íridanoo rakísidanoo. ⁷ Ínni níkiaqa asausí faqa Ánutufa aiqámara íridanoo nísana rúmaqaisa máriafanoo ufini faqa ínni níkiaqa asausí faqa fifau ainaina márifanoo rakísidanoo ínnee firaatiá ánoona ainaina máriafanoo ínni feefaurú úriqaranoo márídanoo ámiqimasee ínnisaa rakísianoo, minára sía rufía ruffaiaqa.

Yísunara faiqí nífusaa kooroo ímariasara qinau.

(Mataioo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Qinée maanára faqa ínni qímannimidaqa yáfasiqa ánaasee fee moó fannoo faiqí ánaasee nífusaa paasóosamasee naríara qinée Yísunaindi fee qínafa qinée faiqí nímaaku mi-fasiqa anaaseesára Ánutuna qangiroouqa nífusaa misára faqa qíníndi fee qianáura. ⁹ Yáfasiqa ánaasee fee moó fannoo faiqí ánaasee nífusaa asaurúsee sía qinée Yísunaindi fee qínafa qinée faiqí nímaaku mi-fasiqa anaaseenára Ánutuna qangiroouqa nífusaa minára faqa sía qíníndi fee qianáura.

¹⁰ Faiqí ánaasee moó fannoo faiqí nímaaku qíní mandá ufa qímaqiminafa qinée mi-ufána ákiaqara minnáisáanaura. Faiqí ánaasee moó fannoo Ánutuna náaquqara maraqunara mandá ufa qínafa Ánutufa sía miná minnáisáannoo.

¹¹⁻¹² Kásooqaqee misá qíní ufasara ínni qíní ufa írimariasaa rumbámaree amaana máaqaki fee siaasinnai fee náriqa úriqarara finnái fee múnusaifaqa ínni ufa íriraree qífaqa ínneeqa nifaaqa ititára ufara faqa qímannimira ufara faqa sía randáaqa. Ánutuna náaquqara maraquna fannoo qímanniminna úfana miqóo kai ínni naakápaannoo.

Yísufa maaqóo aináina afeedíranara qáoo qinau.

¹³ Faiqí moó fannoo faiqí ánaasee qámgaanaindari fíndifinoo Yísuna qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa maaqandá qíkoofa narí aináina maaqandásaa quqásee kúqifanoo qíní qífasaafa naríara máraidanoo anée qíní qífasaana qímaminanoo andeeqásee rainá qímiani. ¹⁴ Yísufa miná ufa iriséenoo qímaminou, óo maa-fasiqa yáfee qíníara síaasa saika máraannee qínaqee qinée ínniqara aináina rainánauree. ¹⁵ Miqí qímaseenoo quandáfi faiqí ánaasee minára qímanniminoo qinau, ínnee aiqáma ainainara fanandíranara eeráiriaqa. Faiqí ánoona márirafa sía qumíasanasaa mundínoo márídanoommi. ¹⁶ Yísufa káqi qímannimidanoo maa-ufána quandára ufa qímanniminou. Faiqí moó fannoo moómoo ququsa faqaafa nárana ámiqimasee moómoo kambíqanau, mi-fasiqáfa miná qáfamaseenoo narí kai qímirinoo qinau. ¹⁷ Qíní nárana moómoo uqanna márifaqa yái fee quqánauree qímasee qímmiriseenoo qinau. ¹⁸ Qinée maaqánaura, nárana unakú quqásee afeedímaria maaqáfa káqikaafa márifaqa qinée miná rapéemasee firaaná usakánaura. ¹⁹ Usakáseeqa qeeqá nárana faqa qumíasana faqa minakí quqáseeqa qeeqáraa maaqí qianáura, Óo qinée maqee ámiqiranaki márídaqa, qíní ámiqira ainaina moómoo aukwana amanaikínoo márídanoo, qinée nárana nammári námasee ámiqimasee aufadáranaki márianaura. ²⁰ Miqí qufanoo Ánutufa mi-fasiqánara maaqí qinau, anée fúrufari márianaafa maqee éendaki anée kúqinanoo aní márirafa taikáannoo. Miqóoqari yáfee aní firaa qumiasana máraannoo fee.

²¹ Yísufa mi-ufána rafáaqafinoo qinau, maqásaa moómoo ainaina súqimariasaa innaarúnai náaru náaru márirana síaisa mi-fasiqána aanna ráida moómoo ainaina fifau súqidaqa fúrufaridaqa.

Qamunnara nárana sía indeé indee ída mária.

(Mataioo 6:25-34)

²² Yísufa narí faiqi námu káqi qímannimidanoo qinau, qinée fáasai qímannimunnou úfanara irisée maaqí qídaqa ínnee káqi márira naranara sía nímuqusiani ínneeqa nífaaqái afisímaria qamunnanara faqa sía nímuqusiani. ²³ Ínni márirafa úriqarara ainaina

máridanoo nárana órudupirafa máridanoo. Ínni nifaaqa úriqarara ainaina máridanoo qamunna órudupirafa máridanoo. ²⁴ Kaammeesá qáfaaqa mifá sía nárana asumu úmmaqidanoo sía nárana aiqífa sía máaqa usakásee minakí afeedifá, Ánutufa kai nárana misá nímidanoo. Ínnee sía ufiniara fooráu máriafanoo úriqarara ainaina máriafanoo ínni faqa nímiannoo. ²⁵ Ínnikiqari moó fannoo narí kúqiranara ámuqusiranannai amanée narí márirana fírrisámasee kísaaqasaa máriannoo fee, sía amanaikínaranoo. ²⁶ Ínnee mi-kaqikaa ainainnára sía amanaikíqa nánaree nárana qamunnara nímuqusidanoo fee.

²⁷ Ínnee nándaki káasau taatuqée tamookeena qáfamasee minára íriaqa, mifá sía aináinidanoo sía narí qamunna akunúsee afisídanoo qinée minára qímannimidaqa óoqai karaambáiqá Dafidina ámaaku Sooroomoonafa káaqa aináina faqa munnimma faqa moómoo máree marúfa sía tamookeená amanasáa márinau miná qamunna ámiqirafa uqanna sía tamookeená qamunnara foora idaaqírafa márinau, órudupirafa márinau.

²⁸ Káasau úsau Ánutufa kai misá qamunnara foora nímidanoo maqee kásidanoo dúna atekásee idá áreemaria ainainafa máridanoo. Ánutufa misá nímidanoo sía fee firaa ainaina tia ínni faqa nímiannoo fee, nímiannoo. Ínnee Ánutuna mandaaqárafa káqikaafa kai máridanoo, fífau nárana qamunnara nímuqusi máriafanoo. ²⁹ Minára irisée maasá nána nárana fee nammári fee maqee maqee naanáuree qímasee minára sía nímuqusiani.

³⁰ Maa-maqánasaa Ánutuna ufa sía írimariasaa misá mi-ainaináusara kai maqee maqee randáidaqa, ínni níkoofa ínni nárana qamunna aináinara fáasai íridanoo nímiannoo.

³¹ Ínnee Ánutuna quqúsakinaa márirana írirana níqiniandamásee mi-maú fíranara náaree írifanoo Ánutufa ínni márirana ainaina nímiannoo.

Óosana óosana qumiasana innaarúnai kai afeedíra ufa.
(Mataioo 6:19-21)

³² Óo ínnee qiní faiqi námu, ínnee qiní aandáu ánaaqi fírimariasara foora máriafanoo sía rufíaaqa ínni innaarúnai níkoofa asasamásee innaarúna quqúsa ínni nímiraree qídanoo. ³³ Ínnee ínneeqa qumiasana moosá nimiséee feefaurú maraséeqa kudi fasiqa anaasee nimiséeqa, mi-andeeqaránannai ínnee sía afauqáqaaninna munnimmará foora maraséeqa afeediaqa ínneeqa aiqáma qumiasana innaarúnai kai afeediaqa, miqóo sía órudupiannoo sía úmmuara fasiqa fannoo máraannoo sía qooqoosá aukúanno. ³⁴ Ínni qumiasana máriqoo kai miqóo kai ínni nímuqusa ubeekanóo máriannoo. Innaarúnai kai qumiasana afeediaqa.

Yísufa qúmiranara aambeembesídaqa mária.

³⁵ Ínnee deedaqíqá máriaqeera qímannimidaqa, ínneeqa qamunna atukarasée nooqandamaseera foora qóoma qumbínoo máridanoora foora deedaqíqá máriaqa.

³⁶ Ínnee aináina faqaana aináinira faiqíara foora deedaqíqá máriaqa. Misá úriqararafa amundára qoomaqara fífínoo mindári óonurandee ánianínnanara rakísida márifara, mifá aniréeno kooqí árinaqa dauni atúasaifanoo kéeqaannoo, ínnee misá naanna rámasee deedaqíqá máriaqa. ³⁷ Ámiqimásee áfeesimaríasaa asasifáranoo misá úriqararafa aniréenoo ámiqimásee aináiní maríasee qímaseenoo narí qamunanda atukaramáseenoo nárana suqáseenoo rakíqa nímiannoo. ³⁸ Misá úriqararafa eendá ámuqusai fee iqáqarooka fee aniráinaqa ámiqimasee rakísi ínausa firaqóo asasifáranoo. ³⁹ Ínnee maa-ufána faqa íriaqa, máaqa akoofa úmmuarira fasiqa ánianínnanara iriséenoofau rakísinoofau sía kooqí rakéemasee aináina máraiqini. ⁴⁰ Qinée ínni faqa qímannimidaqa, ínnee faqa deedaqíqá máriaqa, qinée faiqí nímaaku ínnee sía qiníara ániannoo fee qímarifandinna kamuqoo aniraanáura.

Qinée rainárara qúmuafanausa máridaqa.
(Mataioo 24:45-51)

⁴¹ Yísufa miqí qufanoo Peetooroofa qinau. Óo karaambáiqá anée mi-quandara ufána aiqámausaree qídanee maasára kai fee qídanee. ⁴² Karaambáiqá fannoo iriséeno

aináinímaru fasiqana kíkiqusinoo qímaminau, aináina faqaana aináinira faiqi írirana faqaafa andeeqásee rakísimarifa márínau. ⁴³ Aináina faqaafa mi-andeeqara ainainira fasiqánara qímaminau anée qiní máaqakinaa ainainasaa rakísisee aináinira faiqiuqa nárana aandáu andeeqásee nímiannee qímaseenoo moosáa finau. ⁴⁴ Mi-ainainira fasiqáfa narí úriqararafa ánianínna kamuqoo andeeqásee máridanoo firaaqóo asasiannoo. Qinée Yísusa qímännimiana íriaqa, mi-ainainná faqaafa narí ámiqira ainainira fasiqa andeeqárana qáfamasee ámiqira fasiqa fee qímaseenoo narí aiqáma ainainatiasaa rakísiranaikámmama qáannoo. ⁴⁵⁻⁴⁶ Moo kári aináina faqaafa narí aináinira fasiqara qiní aináinasaa rakísi márínaqa namummáqarara fuanée qímasee fifanóo mi-ainainira fasiqáfa quándaki nárana faqa afeeka nammari faqa néeneeseenoo fúrufarinoo narí aqóonna ainainira fasiqa anaaseeuqa nárinoo fúrufarinoo nímarinanoo miná úriqararafa sía ániannoommifoo qímaru kamuqoo sía írirai mána mána ímarinanoo aniráma qáfeenoo ufa rukíee maríasa nári máriandéemaseenoo miná ateká atekámasaannoo.

⁴⁷ Aináinira faiqi fannoo narí úriqararana ufa iriséenoo sía fíndifinoo miná ufamáu fínafa miqínna fasiqana sáamu sámu ámudaani tureeráumásaannoo. ⁴⁸ Aináinira faiqi moo fánnoo narí úriqararana ufa sía írirai áruaninna manda ainaina márainanoo miná árirafa aufadárafa máriannoo, maqásaa fasiqauqa moómoo ainaina ámimari fasiqanara minásaaqari moómoo ainaina máreefaranoo, Ánutufa faqa miqíkai íannoo, maqásaa fasiqauqa úriqarara ainaina ámimari fasiqanara minásaaqari úriqarara ainaina aabaá faqa máreefaranoo, Ánutufa faqa miqíkai íannoo.

Qinée rainárara qúmuafanausa máridaqa.

(Mataioo 10:34-36)

⁴⁹ Yísufa faiqí ánaasee qímännimidanoo qináu. Qinée maa-maqánasaa máriasaki idára foora ufa raiqéeqa namuqáakirana óosana áraanauree qímasee qúmiqiafana, dóo fáasai idá arasáananoo qáida máriaqaana. ⁵⁰ Qinée kúqira mandá námmaryara foora marasée naanáura, miná áfeesara márúnanoo qifaaqa rumbánnoo máridanoo. ⁵¹ Ínnee qiníara tínoorimárianaki maa-asooárana mara máree maqásaa fasiqa ánaasee nímiannee fee qída fee, sía uqanna miqíanaura, qinée maqásaa fasiqa anaasee ufa rainárana nímirara qúmidaqa. ⁵² Maaqóoqari qiní ufasáara moodáa máaqaki moodánai qísauku márínasaa raináki qaarammoó dínni fíqa namuqáakifara qaaraqánda miqíkai íqa dínni fíqa namuqáakifara. ⁵³ Qíní ufasáara níkausa nári faiqi námu namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni kumaaráuqa nári níkausa namuqáakammá nímaqeefaranoo. Nínausa nári níraamuqmaaka namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni fúka anaaseeuqa nári nínausa namuqáakammá nímaqeefaranoo. Ánaaseeuqa náriqa nínaakuqmaaka faqa raináfi namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni fúka anaaseeuqa nári nínaakuqmaaka ánaaseeuqa namuqáakammá nímaqeefaranoo.

Ínnee qinée kambíqauna kámunara sía írimariafanoo.

(Mataioo 16:2-3)

⁵⁴ Yísufa faiqí ánaasee qímännimidanoo qináu, ínnee aaku qonnámu súani kéeqeemari qaannaindari úrinaqa qáfeeqa óo aaku rúannoo fee qífanoo dóo aaku rúannoo. ⁵⁵ Maaróosa ookéesa úfai úqifaqa ínnee minára aiqaiqímari aukuannee qímariafanoo dóo kúqaa qímariafanoo. ⁵⁶ Ínnee mandáikirausa qaara irirana máree maríasa, ínnee innaarúna faqa maqá faqa qáfamasee andeeqásee kambíqaaninna ainainara andeeqásee íri maríafanoo, maqee qinée qúmimarúnna kamuqoora nánaree sía íridee qída fee.

Aní kóotai áfiqee fímari fasiqana faqa dauní miná faqa moodáa ufa qía.

(Mataioo 5:25-26)

⁵⁷ Ínnee sía ínneeqá kai andeeqára ufa irisée mi-maú fuafanoo nánaree miqídee. ⁵⁸ Faiqí moó fannoo aní áfiqeenoo kóotai fínana anée aanái fídana mi-ufána aanái taikáaqee qía, sía miqínanoo mi-fasiqáfa aní áfiqeenoo síasaa áminanoo mifá maréeqeenoo foorísa áminanoo mifá maréeqeenoo rumbáranaki quqáannoo. ⁵⁹ Anée minakí

márinanoo aní mandáinaina ákiaqara taikáfinana mi-karí kai ráudeennáranoo. (Ínnee minára irisée qinée qumu márunna kamuqoo ínneeqa mandáinainara qiní faqa ufa qídaqa mi-ufána andeeqá taikáaqa, sía miqíqa Ánutufinnai fifáranoo.)

13

Ínnee sía quandáfi Ánutufinnai ubeekéeqa kurídifara.

¹ Mi-fasannái faiqí ánaasee akaqáusa aniréeqa Yísuna qímamiqa qiqau, akaqá Kariree máqannaasa Ánutuna tatúfira aandau suqá ámimárufanoo Piratoofa narí sundíauqa niqiqoofaqa aniréeqa misá naru taikáqau. Miqímasoofanoo aandáu fidika faqa faiqí fídika faqa moodáanaki qúminau. ² Yísufa mi-ufána iriséenoo qímannimino qinau, ínnee mi-Kariree maqannaasá akaqáusa kúquanara nári máqannaasa úrinnaaqaramásee mandá óosana mároona ákiaqara kúqiaa foo fee qída fee. ³ Sía minárau kúqiaa, qinée minára ínni qímannimidaqa, Ínnee faqa ínneeqa mandá óosana minnísee Ánutufinnai ubeekaaqa, sía miqíqa ínnee faqa miqí kai íqa kúqifaranoo. ⁴ Qinée Yeerusaree máqusanaasara faqa qímannimidaqa, miqóo óoni maqa kísaaqa Sirooamma óoni maqa fée qímariana fannoo rapéemaki áqufínoo faiqí (18) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu dínni taikásee dínni ani qaaramoó marasée fasiqa kuqá nárinau. Ínnee mi-fasiqáusara Yeerusaree máriasa nári niqóónausa mandá óosana úrinnaaqaramásee mároona ákiaqara kúqiaa foo fee qída fee. ⁵ Sía minárau kúqiaa, Qinée ínni qímannimidaqa, ínnee sía ínneeqa mandá óosana minnísee Ánutufinnai ubeekéeqa ínnee faqa miqí kai ifáranoo.

Faafísa fooqáa saqáriara quandára ufa qinau.

(Ánutufa sía mandá oosana ákiaqara aaqee uqanna nárídanoo, kísaaqasaa náaraidanoo maí andeeqára aatata ániaqee qídanoo, sía írifanoo miqóo náruannoo.)

⁶ Yísufa kafáa maa-quandara ufána qímannimino qinau, faiqí moó fannoo narí áfuqaki faafísara foora qaqama tíqisaidaqa néemaria saqarifa márinau, moo fáasaana mi-fasiqáfa miná qaqama tíqi náraree qímasee óonuree qáfoofanoo sía qaqama íroofanoo óori runúseenoo narí aináinira fasiqa qímaminoo qinau, ⁷ Qinée qaarammoo áukuana maa-saqarína qáfaunanoo sía qaqama íreenoo mifá fífau maqa áinoo náidanoo dóo ateká áqua qufanoo mi-ainainira fasiqáfa qinau. ⁸ Sáina káqi márinaqa moodáa aukua qinée miná atukakí oorá indufúsee madaapeé quqásee miqóo qáfaanee qinau. ⁹ Sía írainaqa mi-karí kai ateká áquanaura.

Ataufaka anidíra anaasee Yísufa andeéqaisánau.

¹⁰⁻¹¹ Moo Sáririqa Yuda máqannaasa amaana qímaru faasaana Yísufa ufa súqira maqaki kéeqafi Ánutuna ufa qímannimimarufanoo moo ánaasee fannoo fáafasaaqa miná aunduráki márufanoo (18) qísaukuqara taikásee qíku dínni taikásee dínni óonu qaaramoó marasée aukua kummáranoo kai márufa ataufaka rakísirara sía amanaikí-marufa miqóo amaana máqaki ani márinau. ¹² Yísufa mi-anaaseená qáfamasee áaramaseenoo qímaminoo qinau. Óo maa-anaasee dóo aneenná teeroo quqáranakiqari ámiqina mária. ¹³ Miqí qímaseenoo Yísufa narí ásauku minásaa quqásoofanoo aaqee kái ataufaka rakísufanoo fíndifínoo Ánutunara dúfi dúfi qímarinau. ¹⁴ Amaana máqasaa rakísi marúfa miná qáfamaseenoo Yísufa amaanasáa mi-anaaseená andeéqóonara áanóommaseenoo faiqí ánaasee qímanniminau. Mooseena sándufaki maasára 6 faasaana aináiniaqée qinau, dóo ínnee mi-karí kai anirée ínneeqa aurírana taikáaqa, maasá amaanasáa sía aurírana taikáaqa.

¹⁵ Miqí qufanóo karaambáiqqa fannoo quandáfi qímaminoo qinau, ínnee únna qímasaidaqa qaaraikí maríasa, amaanasáa ínnee ínneeqa mimí burimakáu sipsípa ainaina nífiqaidaqa nammárinni múqusee maríafaqa nammári náidaqa. ¹⁶ Maa-anaaseefá Abara-haamana áti marífanoo Sadannafa kísaaqasaa (18) aukua karabúsaki quqáqifanoo aupúrranaki márina, burimakáu mimí sipsípa úriqarara ainaina fee máridanoo fee miná kai amaanasáa idukírafa andeeqánoo máridanoo fee. ¹⁷ Miqí qufaqa Yísuna áqi

marúsa mi-ufána iriséeqa nisaurí marufaqa faiqí ánaasee káiqeesa Yísufa óosana óosana ámiqira ainaina áuqoonara asasímaríqau.

Qúmini fooqáa saqari qaqama quandára ufa.
(Mataioo 13:31-32; Mareekoo 4:30-32)

¹⁸ Yísufa faiqí ánaasee qímanniminoo qinau, Ánutuna maqásaa ququsaki faiqí ánaasee máriasa nána ainaina fooqáa fee máridanoo fee, qinée minára nána kíkiquee úsuanauree. ¹⁹ Qinée maaqí qímasee miná kíkiquúsuanaura. Mifá qúmini qaqama fooqáafa máriannoo, faiqí moó fannoo qaqama mara máreenoo narí quqúsaki úmmaqusáinanoo firaafá saqáriara foora kambíqafinanoo ufiniuqá miná ásaanasaa nínaamu usakéefaranoo. Ánutuna quqúsaki kéeqafuasa miqídaqa mi-saqarína fooqána auqaánai idooáidaqa.

Ooruku anoona ati qéemarína quandára ufa.
(Mataioo 13:33)

²⁰ Yísufa kafáa qímanniminoo qinau, qinée Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqafuasa nána ainaina kíkiqua úsuanauree, misá ooruku anoona fooqáasa máridanoo. ²¹ Ánaasee moó fannoo saná qaindi anasée ooruku anoona minakí adíasainanoo aiqámai ámiqim-masee ati qáanno.

Ínnee tiqeera kooqiki kéeqaaqa.
(Mataioo 7:13-14, 21-23)

²² Yísufa Yeerusaree máqusai óorufidanoo káqikaa maqusauqakiaqa Ánutuna ufa qímanniminoo óorufinau. ²³ Óoru fímarufanoo faiqí moó fannoo irámmirinoo qinau, Óo úriqararafa faiqí ánaasee moodáa kai moodáa kai innaarúnai asumu máriranaki kéeqeefaree, qufanoo Yísufa qímaminau. ²⁴ Anée tiqeera kooqiki afeekaikámasee amanammásee kéeqaa, qinée minára qímannimidaqa íriaqa, faiqí ánaasee moómoo amanídaqa sía amana kéeqeefaranoo.

²⁵ Mi-maqána ákoofa fíndifinoo kooqí atukarasáinaqa misá madáanaindari kooqí áridaqa maaqí qifáranoo, kooqí atúaqisáinaqa kéeqaanee qifanoo máaqa ákoofa maaqí qímasee qímannimiannoo. ²⁶ Ínnee yáindaraasee qinée ínniara sía íridaqa qínaqa misá maaqí qifara, anée maasá maqusái Ánutuna ufa qímannimimarianafa máriananoo maasá aní faqa nárana nammári née marúnausa máridaqa maasára írimarianafa máriananoo. ²⁷ Máaqa akoofa miná iriséenoó kafáa qímannimiannoo, ínnee yáindaraasee máridee, ínnee mandá óosana máree maríasa máriafanoo ínnee qiní daaqá máriaqooqari moosáa fífuaqa. Yísufa mi-ufánannai innaarúna kooqí kíkiqua úsinoo kafáa maa-ufána miqóo márusa qímanniminau. ²⁸ Qinée ínniara maqee máriasara qídaqa kásooqaaqee ínnee Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa aiqámausa faqa Ánutuna innaarúna ququsaki máriafaqa ínnee maqee qiní faqa nárana nammári née marínausa áqoosai máridaqa níqafamásee ínnee firaqóo nífai sandúrinaqa ikíráqeefaranoo. ²⁹ Faiqí ánaasee súani óosanaindari faqa ámuqundari faqa dínni dínni ataaqéendari faqa anirée Ánutuna innaarúna ququsaki óoqu marifí moodáanaki miná qoomáqa sakasée neefáranoo. ³⁰ Mi-karí maqee maqásaa ínaaqianna máriasa mi-karí misá úriqararaisa márifaranoo, maqee áukuana úriqaraqa márinausa mi-karí uréeqararaisa márifaranoo.

Yísufa Eeroodeenara kásau faini fee qinau.

³¹ Mi-karí Farisai ámaana ufa qímarusa Yísufinnai anirée qímamiqa qiqau, anée maaqóoqari fíndimmaqee moosáa fúa, karaambáiqua Eeroodeefa aní kúqa áriraree qínoommi. ³² Yísufa iriséenoó qinau. Eeroodeefa faiqí níkaruqimasaida ueeqásaida nárímarifa máridanoo ínnee maaqí qímasee qiníara qímamiqa, qinée maqee faqa dúna faqa faiqí ánaasee naunduráki fáafasaaqa nífaqeeqa aurínausa andeeqánnisee íanáura, moóna qeeqá saika taikánaura, miqí qímasee Eeroodeena qímamiqa. ³³ Maqee fí fí ínaqa dúna faqa fí fí íqa Yeerusaree máqusai óoruraanaura Ánutuna tamummáqara

fasiqauqa aiqáma Yeerusaree máqusaki kai narusée márufaqa kúqi maríqau, qinée nánaree minakíqari radúkaki moosáa kúquanauree sía amana, qinée faqa Yeerusaree máqusaki kai ónuraanaqa misá nárundee kai másee qiní faqa dárifaranoo.

Yísufa Yeerusaree máqannaasara qímudáoo qinau.

(Mataioo 23:37-39)

³⁴ Óo Yeerusaree, Yeerusaree ínnee Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kuqá narusée mifá niqiqoosa óonisamu qumáree nárímariasa. Qinée moómoo kari aní faiqí ánaasee marasée kookooráanara foora sákarara ímarunaqa ínnee qáoo qiafanoo. ³⁵ Dóo qúsasaa ínni maqúsa faqa amaana maqa faqa faiqí ánaasee sía márifanoo naakundú máriannoo, qinée kúqaa ínni qímannimidaqa ínnee maaqóoqari sía kafáa qiní qíqafeefaranoo kásooqaqee ínnee qiníara maafá karaambáíqa aqíqáifanoo ánidanoo fee Ánutufa miná ámiqi ámiqianinafa qímasaidaqa mi-karí kai qiní qíqafeefaranoo.

14

Yísufa autura árimaru fasiqana sabátasaa andeeqánau.

¹ Yuda máqannaasa amaana fáasaana moo Sáririqa Farisai ámaana ufa qímarusa misá úriqararana máaqaki Yísufa miná faqa nárana náraree qímasee kéeqafufaqa aqoónna Farisai amaana ufa qímarusa Yísuna qumárararee qímasee ámiqímásee apurée maríqau. ² Yísufa mi-maqánaki óoqu marifufanoo aurímarú fasiqafa afaaqa autura ári marú fasiqafa Yísuna óorinni márínau. ³ Yísufa miná qáfamasee miqóo márusa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa miqóo márusa faqa irámmirinoo qinau, Qinée ínni iráidaqa Mooseena sándufa fannoo ínni amaanasáa fáasaana faiqí aurínausa andeeqáranara eedóo qídanoo fee, qáoo qídanoo fee. ⁴ Misá mi-ufána iriséeqa sía ufa qíqau, káqi Yísuna kai tatáqqa maríqau, miqíqa márufanoo Yísufa mi-aurira fasiqána qumáreenoo miná aurírana taiká amaqáseenoo aqíqoofanoo mifá fufanoo quandáfi miqóo márusa qímanniminau. ⁵ Yáfee moó fannoo ínniqari miná ámaaku fee burimakáu fee madikakí áqufinoo márínanoo amaanasáammifoo qímasee sía fee qumbaquíannoo fee. Sía uqanna amaana irisée minnísee fara káqi minakínaana qumbaquífanoo. Dóo qinée faqa maa-aurira fasiqána madikakínaanara foora amaanasáa qumbaquíara foo ídaqa sía áaqaidaqa. ⁶ Misá Yísuna ufa irisée kúqaammifoo qímasee ufa qírara írusia sía ufa qíqau.

Sía ámiqira qoo náaree óoqumaria.

⁷ Mi-Farisai amaana qímarufa nárana firaaqóo suqáseenoo moómoosa náarooafaqa miná máaqaki ani kéeqafufaqa ámiqiraqoo óoqu maríranara randée márufanoo Yísufa níqafamásee misá aiqámausara qinau ufa see qiní ufa íriaqa qímaseenoo akooqóo ufa maaqí qímasee qímanniminau. ⁸ Faiqí moó fannoo amundára qoomaqa suqásee aní áarainana óonu reenána sía aaqee óonuree ámiqiraqóo kai óoqu mária. ⁹ Aní úriqararafa aniráinanoo qoomáqa ákoofa aní qáfeenoo aqíqámasee úriqarara fasiqara miqóo óoqu maríannee qínana anée asauríranaki márídana mandáikiraqoo kai óoqu márinnaranoo. ¹⁰ Ínnee sía ámiqira qóora randáaqa, faiqí moó fannoo ínni náarainaa maaqímíiaqa, Ínnee miná qoomáqaki kéeqafíqa káiqaesa óoqumari máriaqoo kai óoqumaríiaqa, Qoomáqa ákoofa aniráma aní qáfeenoo aníara óo qiní qíqoondi maí ururée ámiqiraqoo óoqumaría, Miqí qínana anée aiqámausa nífusaa úriqararafaikínana asasinnáranoo. ¹¹ Náriqá kai qinée úriqararausee qímariasaa Ánutufa nisauríranaki quqáannoo, náriqá kai qinée uréeqararausee qímariasaa Ánutufa misá úriqararanaki quqáannoo.

¹² Miqí qímasee Yísufa quándaki miná áaroo fasiqana qímaminoo qinau, anée qoomáqa suqáseenana sía aneenná áqoondiuqa faqa ákaqaafasaa faqa aneenná áinaina faqa aneenná aináinafaqa áqoondiuqa faqa misáuqa sía náaraa. Anée misá náarainaa misá faqa miqí kai íqa aní faqa áaramásee amana kái ámifaranoo. ¹³ Anée qoomáqa suqáseenana kudi fasiqauqa faqa níku nísauku mandáikirausa faqa árirutíqa nímariasa faqa nífu dimbárausa faqa misáuqa kai náarama quqásainanoo Ánutufa miná ákiaqara

ínni ámiqi ámiqi íannoo. ¹⁴ Misá sía amana kafáa miná ákiaqara aní ámifaranoo minára kásooqaqee Ánutufa ámiqira óosana máreemaria fasiqa anaaseesa kúqiranakiqari mara fíndifu máseenoo mi-karí miná ákiaqara aní faqa ámiannoo.

Qoomáqa sákararee qímasee mandáikirausa náara.

(Mataioo 22:1-10)

¹⁵ Faiqí moó fannoo mi-qoomaqánaki máridanoo Yísuna ufa iriséenoo qímaminau, Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqafi minakí nárana née maríasa firaaqóo asafáranoo. ¹⁶ Yísufa miná ufa iriséenoo kafáa quandára ufa qímaminau, faiqí moó fannoo qoomáqa firaaná suqárara deedaqamáseenoo faiqí ánaasee moómoosa náaranau. ¹⁷ Suqáidanoo narí aináinira faiqi aqiqéenoo anée fíqu fíqu ídana faiqí ánaasee qinée náaraunau nífíqee mínisainaqa qoomáqa naaqa dóo aiqáma ainaina deedaqinóo máridanoo. ¹⁸ Miná aináinira faiqi fannoo qímanniminoon nufanoo moó fannoo qinau, Qinée maqá dóo feefaurúmaqaqee ídaqa miná qáfarara fídaqa sía amana fuanáura.

¹⁹ Miqí qufanoo moó fannoo qinau, qinée qísaukuqara (10) purimakáu ummaara rarisée marína feefaurúmaqaqee ídaqa miná amanamásee qáfarara fídaqa sía amana fuanáura.

²⁰ Miqí qufanoo moó fannoo qinau, qinée maqee kái ánaasee amundá qimiqaafaqa sía amana fuanáuree qufanoo aináinira faiqi fannoo misá ufa iriséenoo narí firaafínnai óonuree qímaminau. Mifá iriséenoo firaaqóo áanóommaseenoo qímaminau. ²¹ Anée dauní dauní sandéenana firaa aatata faqa káqikaa aatata faqa maqúsa qámbaanai faqa óonureenana kudi fásiqa anaasee faqa mátaammátaakíqa nímariasa faqa nífu dimbárausa faqa árirutíqa nímariasa faqa mandáikirausa aiqáma nífíqee qiní qoomáqai ánia qufanoo miná aináinira faiqi fannoo miqímminau. Misá nífíqee míni quqáseenoo narí firaafínnai óonureenoo qímaminau. ²² Dóo aní ufamáu fíqa nífiqamaree míni quqásaunanoo nárana moómoo máridanoo faiqí ánaasee sía amanaikídammia qufanóo qoomáqa ákoofa qinau. ²³ Dóo fíndimmaqee óonuree níanaí áfuqakiaqa máriasa nífiqamaree qiní qoomáqa amana kái mínisainaqa naaqanáni. ²⁴ Innau, eendá náarauna sía ániasa sía uqanna qiní nárana káqikaaqóo nífaurusaa quqéefaranoo.

Yísuna ufara kúqiraree qímarusa kai miná faiqi námu kifáranoo.

(Mataioo 10:37-38)

²⁵ Yísufa moosáa fímarufaqa faiqí ánaasee moómoosa miná faqa fídaqa maasá faqa Yísuna faiqi námukiraree qufanoo Yísufa quandáfi qímanniminoon. ²⁶ Faiqí moó fannoo qiní faqa fírraree qínna fasiqafa narí ánoona ákoona faqa faiqi ánaasee faqa narí ákaqaafasaa faqa ásoommaaka faqa naríara faqa fídiaqaa máseenoo foomáseenoo qiní faqa ániáni. ²⁷ Faiqí moó fannoo qiní ufasáara sía eedóo qímasee narí aunírira saqari akumáreenóora foora sía eedóo qímasee qiní ufasáara kúqiranaki fínafa sía mifá amana qiní faiqi námuki kéeqaannoo. ²⁸ Faiqí moó fannoo máaqa usakáraree qímaseenoo máaqa usakára ainainauqara náaree ámiqimásee írinanoo sía amanaikína sía usakáani. ²⁹ Mifá máaqa atuna faqa faakána faqa kai rakíqasainanoo aiqáma ainaina sía amanaikína miná aqoónausa qáfamasee naanaidara qímasee maaqí qifóora. ³⁰ Maa-fasiqáfa máaqa usakárana óosana araséenoo máfi taikárana sía amanaikínoo. ³¹⁻³² Namuqáa karaambáiqqa moó fannoo narí rákira fasiqauqa moómoosa faqa anirée náriranara iriséenoo maaqóo qaraa karaambáiqqa fannoo miná moómoo rákira fasiqauqara iriséenoo naríndi óodaa márinarara írinoo amanaikée ianáuree sía amanaikée ianáuree sía amanaikínaqa náriranara ímari karaambáiqána faqa óoqumari fí ufa qímasee reendéeniananóo asooárafa máriani. ³³ Miqí qímaseenoo Yísufa minára qímanniminoon, miqí kai másee ínnee faqa qiní faqa fíranara ámiqimasee iriaraasámaseeqa ínneeqa aiqáma ainaina minníseeqa qiní faqa ániaya. Sía miqíqa sía amana qiní faiqi námukifaranoo.

Ínnee ínneeqa aináina minníseeqa qiní faiqi námukiaqa.

(Mataioo 5:13; Mareekoo 9:50)

³⁴ Miqí qímaseenoo Yísufa kafáa maa-ufána qímanniminau, ínnée ooruku indée maríana sía adíafaa ínaqa náqi fee másee kafáa adíafaairana quqéennaree, sía amanaikín-naránoo. ³⁵ Sía adíafaa ínna ooruku ándanda atukakí téeqimasainanoo mi-andandáfa faqa mandáikammiannoo. Ínnée káqinni áquaqana. Mandáinaina márídanoo. Ínnée qiní faqa fifandínausa sía ámiqimásee mi-kadaapi oosanná írirainni káqi fírrarianara qáoo qídaqa kasaaqái kudoosaápee márifanoo máaqa usakáaninafa máaqa faakána rakíasainaqa sía amanaíki foorá, ínnée ooruku adíafaa síaina aanna ree foorá káqinni áqua nóora. Ínnée náaqoofaqaasa mi-ufána íriaqa.

15

Mandá óosana máree marúsa suqúsee Yísuna ufa íriqau.

(Mataioo 18:12-14)

¹ Moo kári úmmuarira takisa munnimma máree marúsa faqa Yuda máqannaasa níkoofee márufaqa nífaqasoosa faqa Yísufunnai aniréeqa miná ufa íriraree qímasee miná aaqá aní úsariqau. ² Farisai amaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misá níqafamásee nóori runúsee muqúriqa márídaqa náundaufa náundaufa qídaqa qiqau. Maa-fasiqáfa Yísufa maasá nífaqasoosa aniraafanoo misá faqa ámiqi ámiqi ídanoo, sía miqíkai ídanoo misá faqa nárana náidanoo miqídanoo.

³ Yísufa misá ufa iriséenoo quándára ufa moó maaqí qímasee qímanniminau. ⁴ Faiqí moó fannoo moodáannai qísauku fasiqa namu níku nísauku taikásee (100) sipsípa rakísi márínanoo moodáafa kai auíá máfinanoo náqi fee íannoo, mi-fasiqáfa aiqáma sipsípa káqi quqáseenoo moodáara randáannoo. ⁵⁻⁶ Randánoo níni ínoo paqúrimaseenoo asasamáseenoo rafúsu akumáreenoo míni maqúsai quqáseenoo narí aqoónausa náaramasee qímannimiannoo, anirée qiní faqa asasiaqée qíannoo. Aiqáma sipsípasaa rakísi-mari fasiqausa miqífaranoo. ⁷ Innaarúnai máriasa mi-fasiqána aanna reefáranoo moómoo (99) andeeqára fasiqa anaaseera sía asasifáranoo moodáafa fúrufaridanoo mandáinaina máránnoo níni ínafa quándaki Ánutufinnai ubeekáinnanara minára firaaqóo asasifáranoo. ⁸ Moo ánaasee fannoo qísaukuqara taikásee siruáa munnimma firaná maqée ínanoo moodáafa máaqaki fúrufaramáfinanoo mi-anaaseefá náqi fee íannoo, mi-anaaseefá qóoma qumbísee damuná maraséenoo máaqaki aiqámai damúnidanoo aiqáma átinai ámiqimásee randánoo ní nī ínanoo paqúrimaseenoo máraannoo. ⁹ Maraséenoo narí aqoónausa faqa áqoondiuqa faqa náaramaseenoo qímannimiannoo. Ínnée anirée qiní faqa asasiaqa, qiní siruáa munnimma fúrufaramámbina dóo paqúriqa. ¹⁰ Qinée qímannimidaqa, Ánutuna qangiroouqá mi-anaaseená aanna reefáranoo moodáafa mandáinaina máránnoo ní nī ínafa quándaki Ánutufinnai ubeekáinaqa minára firaaqóo asasifáranoo.

Auíqanoo nu kúmaaraaná quándára ufa.

¹¹ Yísufa káqi qímannimidanoo qináu. Faiqí moó fannoo qaara faiqi faqáafa márínau, ínaaqiannaafa narí ákoona qímaminoo qináu. ¹² Óo qípoo kúqiraridane aneenná aiqáma ainaina rainásee maaqandá qíminnaree dóo maqee kái rainásee qíminaa máree fúannee qufanoo miná ákoofa eedóo qímaseenoo narí aiqáma ainaina rainásee miqandá níminau. ¹³ Nimisoofanoo indaarúqaafa káqi máqee inau ínaaqiannaafa naríndi makéeta máseenoo munnimma kái mara máreenoo dóo quqáseenoo níana maqusai óonu reenoo fúrufariranaki márídanoo narí munnimma aiqáma fífaunni áqu taikánau. ¹⁴ Áqu taikásoofanoo mi-aukuanná aandaroo firaafá mi-maqa maaqánaki aiqámatinai nárí márufanoo mi-fasiqána munnimma faqa nárana faqa sía márufanoo áararé marínau. ¹⁵ Mifá mi-maqusánakinaa fasiqasaa atooqáfufanoo mi-fasiqáfa miná aqiqéenoo anée qiní kúarauqasaa rakísiannee qímasee nárana sía ámufanoo áararée márufanoo mi-kuarúsasaa rakísidanoo kúarauqa kúnda nímidanoo naríara faqa náraree qímasee írufanoo sía Yuda máqannaasa née marúnee qímasee asaurúseenoo minníseenoo áarara márínau.

¹⁶ Miqí márufanoo mi-fasiqána írirafa kambíqoofanoo narí kai qímirinoo qináu. ¹⁷ Óo qiní qíkoona aináinira faiqiuqa misá náriqa nimana kái nárana néemariafaqa qinée maaqóo dáarara márídaqa kúqirarídaqa. ¹⁸ Qinée fíndifi qeeqá qíkoofinnai óonureeqa maaqí qímasee qímamianaúra óo qípoo qinée Ánutuna ufa faqa aní ufa faqa rukíee marúnausa márídaqa. ¹⁹ Qinée sía amana aní ámaakuara foora márianaúra, amanée aní aináinira faiqi kámmafi márianaúree.

²⁰ Miqí qímaseenoo mi-fasiqáfa fíndifinoo aanái áqufufanoo narí ákoofinnai fináu, aanái meeáqoo ani márufanoo miná ákoofa maqúsasaaqari mara meeáqá qáfamaseenoo ámuqusufanoo sandéenoo óonu mara narí ámaaku arípimma qumáreenoo ámooqanáu. ²¹ Miqúfanoo miná ámaaku fannoo maaqí qímasee narí ákoona qímamidanoo reendeénináu. Qinée Ánutuna ufa faqa aní ufa faqa rukíee márúnausa márídaqa sía maqee amana aní ámaaku márianaúra. ²² Miná ákoofa quandáfi narí aináinira faiqiuqa náaramaseenoo qímanniminoo qináu, sía aináinira fasiqa qamunna ainaina ámia, qiní qímaaku mári-anifeera qamunna ainaina kái ámia, dauní dauni ámiqira qamunna mara máreeqa míni afisúamaqáaqa, rínna faqa ásaukuki upeekásee áiku ánaamu faqa afisúamaqáaqa. ²³ Miqímáseeqa óonu ámiqira burimakáu ánaaqi áinoo faqaana arusée dedaqamásee qoomáqa suqáaqa. ²⁴ Qiní faiqi maafá kúqi nóora foora máfifa káqi márídanoo aniréenoo auíqanoo máriifa aniréenoo. Miqí qufaqa qoomáqa sakasée néemariqau.

²⁵ Miqí márufanoo indaarúqaa ámaaku fannoo súanai máriufa maqúsa naambeéqai aniréenoo piripúnna ufa faqa idí faqa írinoo narí ákoona aináinira faiqi moó áaramásee irámmirináu. ²⁶ Miná náqi fee qídaqia qufanoo mifá qímamináu. ²⁷ Aní ákaqa fannoo narí ákoona máaqaki aniraifanoo aní ákoofa minára qiní faiqi dóo andeeqásee aní márídanoo fee qímasee purimakáu ánaaqi ámiqirana aruséenoo suqásee áfaaru rídanoo. ²⁸ Indaarúqaa ámaaku fannoo mi-ufána iriséenoo áanóommaseenoo márúfaqa áaroofanoo ititináu. Ititammáseenoo márufanoo miná ákoofa qumuréenoo áaranáu, anirée máaqaki kéeqaa qufanoo mifá qináu. ²⁹ Íria qinée moómoo aukuana karabusara foora aní aináiní marúnausa márídaqa sía moodáa kari aní ufa rukíaunusa, anée miqí márúnana nána ainainee qíminanee sía burimakáu ánaaqi ámiqira ainaina aruséenana sía fífau mimmí ánaaqi qímianaqa arusée qeeqá qíqoondiuqa faqa qoomáqa sakasée náunusa. ³⁰ Aní mandá faiqi fannoo aní aiqama aináina mara máreenoo múnu dapi máraqanua anaaseesaa áqu taikáseenoo, aniraifana anée purimakáu ánaaqi ámiqirana arusée suqásee ámiananoo. ³¹ Miqí qufanoo miná ákoofa qímaminoo qináu, óo qiní faiqi anée aiqáma kari qiní faqa máríananoo aiqáma ainaina aníndi márídanoo anée aneenná aináinaki aináiní máríananoo. ³² Aní ákaqa fannoo kúqi nóora foora ínoo máriifa káqi márídanoo auíqanoo máriifa aniraifaqa minára maqee maasá qoomáqa sakasée asasídaqa náunanoo amanaikínoo. Yísufa miqí qímaseenoo kafáa maaqí qímasee qímannimináu. Dóo maa-ufána ánoona fáasai qúnnana maaqímminoo márídanoo. Innaarúnai máriasa mi-kumaaraaná ákoona aanna reefáranoo. Moómoo andeeqára fasiqa ánaaseera sía asasifáranoo, moodáafa mandáinaina máránnoo ní nī ínoo quándaki Ánutufinnai ubeekáinnanara asasifáranoo.

16

Írirana faqaa mandá ainainira faiqi miná quandára ufa.

¹ Yísufa narí faiqi námu qímanniminoo qináu, faiqí moó fannoo aináina faqaafa narí aináinasaa rakísianinnana moó maréeqee quqásoofaqa misá mi-fasiqána aináina faqaana qímamiqau. ² Aináinasaa rakísirafa aní munnimma fífau rairaa ídanoo fee qufanoo aináina faqaafa mi-fasiqána áareenoo anée munnimma áqi maríannana ámiqi másee papiqasáa ákara rúmasee qíminaqa qáfamasee aní aqiqaanáura anée sía kafáa aináinasaa rakísinnaranoo. ³ Miqí qufanoo miná aináinasaa rakísi marúfa narí kai qímirinoo qináu, qiní úriqararafa qiní diqíqárara qímarifaqa nána ainainee ianáuree qinée afeeka síaisa márídaqa madika indufírana sía amanaikídaqa kudi fasiqa márídaqa qíqoónausiannai nárana innaaru qíranara qisaurídaqa sía amana mi-oosanná

máraanaura. ⁴ Dóo írídaqa qiní qíqoondi moómoosaíkiqeerá maa-saikána taikásee misíannai firara maaqímmianaúra. ⁵ Qinée qeeqá úriqararana faqa bisinísaikida márusara moó déedeepianauree qímaseenoo maaqímmínau. ⁶⁻⁷ Mifá moo fásiqa áaramásee irám-mirinau, anée qiní úriqararana úfaasu munnimma náqumme maqée ídane qufanoo mifá qinai, qinée moodáannai qísauku fasiqa níku nísauku taikásee (100) firaa tinna oorifa fadaméena (sáuna anoona fooqána) miná ákiaqara sía ámiqiafana, káqi maqée ídaqa, miqí qufanoo aináinasaa rakísirafa qímaminai, anée qaara fasiqa níku nísauku taikásee qiní qísaukuqara taikásee (50) munnimma kái qíminaqa aní munnimma ákiaqara taikéenoo fee qímasee búkaki atekánauree qímaseenoo kafáa moóna áaramásee irámmirinoo qinai, anée qiní úriqararana úfaasu munnimma náqumme maqée ídane qufanoo mifá qinai, qinée moodáannai qísauku fasiqa níku nísauku taikásee (100) ráisa beeka ákiaqara sía ámiqiafana káqi maqée ídaqa, miqí qufanoo aináinasaa rakísirafa qímaminai, anée qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee (80) ákiqara kai qíminaqa aní munnimma ákiaqara taikéenoo fee qímasee búkaki atekánauree qinai, míqunannai mi-fasiqáfa narí firana ákaru qíranannai misá áqoondikinai.

⁸ Aináina faqaafa miná únnaqira óosana qáfamaseenoo óo írirana faqa fee qinai, minára Yísufa qímannimidano qinai, maa-maqánasaaqaraa fasiqa ánaaseeuqa náriqa munnimma ainaina máree maríana írirana faqaasa máriafanoo Ánutuna ufa qóomasaa andeeqásee nímariasa írirana óorudupiraua sía misá írirana amanasáa máridaqa.

⁹ Qinée ínna qímannimidaqa, maa-maqánasaaqaraa nári afeeka iriranannai káaqa afeekaikámasee maaqóo máriranara írídaqa munnimma aina afeedídaqa. Ínnee faqa misá naanna rámassee káaqa afeekaikámasee náaru máriira afeedira ainainakiara múnari mínari másee ínneeqa maaqóoqaraa mandá munnimmannai sárau imaríasa dadaaqíqa innaarúnai asumu máriranaki moómoo ainaina afeediaqa. ¹⁰ Yáfee moó fannoo káqikaa fífau ainainasáa ámiqimásee rakísinafa firaa ainainatiasáa faqa ámiqimmásee rakísianoo, yáfee moó fannoo káqikaa ainainara únnaqi marifa firaa ainainatiará faqa únna qíannoo. ¹¹ Anée maa-maqánasaaqaraa munnimma qumiasana fúrufaramasee rakísianoo náqi fee másee innaarúnai fínanoo Ánutufa innaarúnai mári firaa qumiasana munnimma anísaa quqásee rakísiannee qíannoo fee. ¹² Anée moóna aináina fúrufara másee rakísianoo yáfee aníndi amisée rakísiannee qíannoo fee.

¹³ Aináinira fasiqa moó fannoo sía amana qaara rakísiraqanda moodáa kari aináinammannimaqaannoo, sía amana. Mifá indaarúqaanara ákooqaannoo moó rakísiriranara áidiannoo. Mifá moó rakísiranasaa atooqéenoo inaaqianaana minnisaannoo, miqí kai íqa ínnee faqa Ánutunara faqa maqásaa qumiasanara faqa moodáanaki sía amana aináinammannimáqeennarano.

Farisai amaana ufa qímarusa munnimmara runára níqinai.

(Mataioo 11:12-13; 5:31-32; Mareekoo 10:11-12)

¹⁴ Farisai ámaana ufa qímarusa mi-ufána iriséeqa misá káaqa munnimmara rímarusa máridaqa Yísunara uteéti qímariqau. ¹⁵ Yísufa iriséenoo qímanniminai, ínnee ínneeqa kai maqásaa fasiqauqa nífusaa andeeqárasee qímariasa máriafanoo, Ánutufa ínna naunduráki qáfee máriafa maqásaa fasiqauqa ámiqira ainainee qímarianara Ánutufa mandáinainee qídanoo.

¹⁶ Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa faqa óosana árooqooqari misá ufa afeeka fannoo aiqámausa rafáaqafusee fí fí ínno Yoohaneefa nam-mári nímimaru áukuanna míni raquramiqoo taikánau. Miqóoqari innaarúna ququsakinaana Ánutuna ámiqira fasaasaa ufa fannoo kai misá qímannimino fífaini máriafa aiqámausa innaarúna ququsaki nímudaanai qímasaida kéeqararidaqa. ¹⁷ Innaarúna faqa maqá faqa tautúmaki taikárafa amaná máriannoo, Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa káqikaa ati kái sía amana taikáannoo afeeká máriannoo.

¹⁸ Faiqí moó fannoo narí ánaaqa minnísee moo ánaasee márainafa qúmmuarimari fasiqafa máriannoo, faiqí moó fannoo minnísainna ánaaseena márainafa mifá faqa qúmmuarimari fasiqafa máriannoo.

Aináinafaqaafa faqa aináina síaifasiqafa faqa miqandára quandára ufa.

¹⁹ Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa óosana káaqa munnimmara qamunna ámiqirana rímarusa márunara iriséenoo maa-ufána qímannimino qinau, faiqí moó fannoo aináina fíqararafa máridanoo moómoo munnimma áqimaria qamunnána kai afisímarifa máridanoo, aiqáma kari ámiqiranaki kai márinau. ²⁰ Kudi fásiqa moó fannoo miná áuqu Rasarusana amaráfa afaaqa namúana ánaaqi maqee maqee aináina faqaana kooqíki ani ráidanoo miná nárana átaraasa tidáamarai áqufuna suqú náraree qímasee ani máridanoo mandáinainaki márufanoo fainíuqa aniréeqa miná namúana umboomásoofanoo mári-noo kúqinau. ²¹ Mi-kudi fasiqáfa kuqufuqaqá qangiroouqá miná áfiqa maree innaarúnai Abarahaamana aaqá quqásoofanoo firaa qoomáqa sakasée néemarinau.

²²⁻²³ Aináina faqaa fasiqa faqa kuqufuqaqá ákundamasoofanoo idáki finau. (Mi-idána áuqu Aadesáa idá fée qídaqa, kúqimariasaa maqa máaqa taikára áukuanara áfeesimaria idafa máridanoo fee qídaqa.) Aináina faqaafa firaa aupuraranaki máridanoo áfu múrufi maqaséenoo níanai Abarahaamana faqa Rasarusana amarána faqa ámiqiranaki óoqufaaqee márufanoo níqafanau. ²⁴ Níqafamásee namméera qímaseenoo qinau, óo qiní qíkoofa Abarahaama anée Rasarusana qímaminanoo narí ásauku amukannái nammáriki raaramásee máree múqu qiní qímaakiri qífaurusaa quqásainanoo asooáni qinée idáki firaa aupuraranaki máridaqa.

²⁵⁻²⁶ Abarahaamafa iriséenoo qímaminau, óo qiní qímaaku anée maqásaa márunna kamuqoo ámiqira ainainaki márunanoo Rasarusafa mandáinainaki márinau, maqee Rasarusafa maaqóo asasíranaki márinana anée aupúranaki máriananoo, ínnisaimbaqa qámgaanai máani firaafá máridanoo, maaqóo márinausa sía amana minní fifáranoo mindári faqa sía amana maí ánifaranoo. ²⁷⁻²⁸ Aináina faqaafa Abarahaamana ufa iriséenoo qímaminau, qinée fifímásee aní qímamidaqa, amanée anée Rasarusana aqíqáinanoo qiní qíkoona máaqai óorureenoo qiní qíkaqaafasaaquqa moodáanai qísauku (5) máridammia, misá aaquqímánnimaqainaaqaa sía maa-aupurara maqusánaki ániaqa. ²⁹ Abarahaamafa iriséenoo qímaminau, Mooseena ákara faqa tamummáqara fasiqauqa ákara faqa aní ákaqaafasaaquqa aaquqímánnimiqaaidanoo misá minakí kai írriaqa. ³⁰ Aináina faqaafa mi-ufána iriséenoo Abarahaamana qímaminau, óo qiní qíkoofa Abarahaama, mi-akaráfa sía amanaikídanoo moó fannoo kúqiranakiqari fíndifinoo qímanniminaqa misá náriqa mandá óosana minnísee sía maa-aupurara maqusánaki ánifaranoo. ³¹ Abarahaamafa qinau, aní ákaqaafasaaquqa Mooseena faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa sía írriqa kúqiranakiqari fíndi fínna fasiqana ufa faqa sía írifaranoo.

17

Faiqi ánaaqi Yísuna ufamáu fimarina maréeqee káqi rúnna ubeekée mariana mi-ufána.

(Mataioo 18:6-7, 21-22; Mareekoo 9:42)

¹⁻² Moo kári Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí ánaasee mandóosanaki mara quqánnimaqéefandinausa kúqaa uqanna kambíqeeffaranoo mimanda oosanná uqéerainna fasiqana árirafa firaaqóo uqanna máriifoo qídaqa qimudáoo qídaqa. Ooruku námmariki faiqí rafúsu áqirafa firaa oonisanda rumbáseeqa anukakí usúsee minakí áqirafa káqikaa aupurarafa máriannoo, mi-fasiqáfa qiní ufa írmariki káqikaa faiqina áfiqasee mandá áana uqafiqainafa miná árirafa firaafá uqanna máriannoo. ³ Minára ínnee ámiqimásee ínneeqa máriranasaa rakísiaqa. Aní ákaqa fannoo mandá óosana márainana anée qáoo qínanoo mifá aundurá quandásee andeeqáraqoo fínana anée miná mandá oosanara sía kafáa áqia. ⁴ Mifá dínni taikásee dínni ani qaaraqánda (7) kari aní mandáikámmamaqásee quándakinoo aníara qiní mandáinaina minnísaannee qínana eedóo qímasee minnísa.

Maasá anísaa naundurá mundírana afeekaíkiya.

⁵ Yísufa niqiqoo fásiquasa minára Yísuna qímamiqa qiqau, óo karaambáiqua maasá daunduránnai anísaa mundírana firaanáikamaqisaa qufanoo karaambáiqua fannoo maaqí qinau. ⁶ Ínnee qínísaa mundírana sía máridanoora foora máridanoo káqikaa ainaina maqána qaqama miqírafa káqikaafa kai márinaqau, ínnee minánnai firaá ainaina áuqini. Ínnee firaá saqari keefáadiara foora aneenná kai rafáuru ákinana ooruku nammáriki áqufi kambíqaannee qífanoo mifá eedóo qímasee miqíni. Ínnee qínísaa mundírana síara foora máridanoo sía amanaíkiáranoo.

Ínnee ínneeqara maasá aináinira faiqi fee qiaqa.

⁷ Yísufa nári miqóo qaraasa óosanara iriséenoo ufa qímannimidanoo qinau, Ínnikiqari moó fannoo miná aináinira fasiqa fannoo aní áfuqai aináiniinoo fee fírimaria aandausaa fee rakísiinanoo fee eendímarinanoo aniráinana anée sía minára káqi káqi anirée aneenná nárana náannee qinnáranoo. ⁸ Maaqí qinnáranoo, anée nárana suqárra afisímaria qamunnana afisúsee qiní nárana suqásainaqa qinée nárana faqa nammári faqa námasaanana anée inaaqianna suqásee aneennára náa. ⁹ Aní aináinira faiqi fannoo aní ufamau fínana anée sía minára dúfi dúfi qinnáranoo mi-fasiqáfa faqa dúfi dúfi qíra ufara sía randáannoo narí feefaurú saikée qinnáranoo. ¹⁰ Ínnee faqa miqí kai íqa miná aanna raaqa, aiqáma qinée Yísusa qímannimunna úfana áfaqaqa fí fí íqa máfi taikásee sía qiní dúfi dúfi qíra ufara randáaqa, maaqí qiaqa maasá fífau aináinira fasiqauqa máridaqa feefaurú márarara foora aináini marúnausa máridaqa.

Qísaukuqara taikásee (10) károora nári márusa ufa.

¹¹⁻¹³ Yísufa Yeerusaree máqusai firara Kariree máqa maaqa dínni márufanoo Samaria máqa maaqa dínni márufanoo Yísufa qámabaanai fídanoo moo máqusaki fírraree qímasai fímarufanoo karoora nárimaru fasiqausa qísaukuqara taikásee (10) károora nári maríasa naannaréeqa náadumasaqa kíkiquammafiqa namméera qímasee Yísuna qímamiqa qiqau, óo Yísu maasá úriqararafa anée maasára ámudaqaani.

¹⁴⁻¹⁶ Yísufa misá níqafamásee qímanniminau, ínnee amaana máaqaki Ánutuna aanáiqiki maríasa ínneeqa nifaaqa óoruree uqannífiqai faqa ínnee nifaaqa aiqum-máseenoo ínnairee ánukarausee qifáranoo, miqí qínaqa ínnee aiqámausa nífusaa ánuqaqa máridee qifáranoo. Miqí qufaqa misá eedóo qímasee aanái fímarufanoo misá karoora taikáfufaqa náriqa nifaaqa qáfamaseeqa fufanoo moodáafa quándaki firaqóo Ánutunara dúfi dúfi qímamaree aniréenoo Yísuna áikuki maqásaa áqufufanoo Yísunara dúfi dúfi qímamaqánau, mi-fasiqáfa Yuda máqanna namuqáa, Samaria máqanna márinau. ¹⁷⁻¹⁸ Yísufa mi-fasiqána asasírana iriséenoo miqóo márusa qímanniminau. Qísaukuqara fasiqa karoora nári marísa rukánniseeqa, dínni taikásee dínni ani qaara faqa qaara faqa marasée fasiqauqa yái fee fíaa, sía fee misá faqa anirée Ánutunara dúfi dúfi qifáree sía Yuda máqannaasa ánia Samaria máqannaafá kai anirée dúfi dúfi qídanoo. ¹⁹ Miqí qímasee Yísufa mi-fasiqána qímaminau, dóo fíndifi fúa, anée qiní saqárikianannai kai ámiqiananoo.

Ánutuna ququsa sía akooqóo márina.

(Mataioo 24:23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Farisai ámaana ufa qímarusa Yísuna irámiriqa qiqau, Ánutuna ququsa yáiree fee maqásaa kambíqafinoo faiqí ánaaseesaa Ánutufa rakísiannoo fee qufanoo Yísufa qímanniminau, Ánutuna ququsa fannoo sía akooqóo ainainara foora kambíqaannoo, sía moó fannoo maaqí qíannoo dóo qáfaa maaqóo kambíqeenoo dóo qáfaa meeqái kambíqeenoo Ánutuna ququsa fannoo ínnee naundurái mári ainainafa máridanoo.

²² Miqóo Yísufa narí faiqi námu qímanniminau, kásooqaqee ínnee qinée ánianna fáasaanasaa qáfaaqaa ídaqa sía qáfeefaranoo. ²³ Akaqáusa qiní ququsa kambíqaaninannara maaqí qifáranoo, meerái qáfaa miqóo máridanoo, maamínni qáfaa minní

máridanoo misá miqí qífaqa síamma óonu qáfaaqa. ²⁴ Qíní quqúsa sía qumeé kam-bíqaannoo aakuasáa úqinanoo innaarúna aiqáma átinai káaqa qámaquannoo, qinée faiqí nímaaku qúmuanna fáasaana aakuasáa aanna rámasee qúmuanaqa tautúmaki aiqámai dáraaninaqa qíqafeefara. ²⁵ Maqee máriasa firaa aupurarana qimisée diqíqéefaranoo. ²⁶ Qinée faiqí nímaaku qúmuanna fáasaanafa Nooana áukuanara fooqáafa máriannoo. ²⁷ Mi-aukuanná faiqí ánaasee idóo faakóo ídaqa mánaaqa amundáidaqa nárana nammári náidaqa mána mána ímarufanoo Nooafa narí sípa firaanáki kéeqafufanóo nammári fannoo tautúmánnimaqaseenoo faiqí ánaasee aiqáma naru taikánau. ²⁸⁻²⁹ Qinée qúmuanna fáasaana Rootana áukuanara foora máriannoo, mi-aukuanná faiqí ánaasee aiqámausa sía Rootana ufa íriqau nárana nammári náidaqa makéetidaqa feefaurú narámi narámi ídaqa máaqa usakéeqa súana úmmaqíqa mána mána ídaqa márufanoo Rootafa Soodooma máqusakiqari fíndimaqee sandóofanoo innaarúnaindari idáuru fasafasímar-ufa qumuréenoo aiqáma naru taikánau. ³⁰ Qinée faiqí nímaaku qúmira fáasaana maqásaa fasiqa ánaasee mi-furufara irirána máree márifaqa tautúmasee qúmuanaura.

³¹ Mi-faasaanná akaqáusa náriqa kooqíki máriinausa sía naamukí kéeqafi aináina indáaifaranoo, miqí kaimmásee akaqáusa anaadóonni máriinausa sía maqúsai anirée nári aináina márefaranoo. ³² Rootana ánaaqa fannoo asumu márirannai sandánoo fídanoo óonu kásoo máfinoo quandáfi ánaaqiannai áfu máqaidanoo kúqinai. ³³ Yáfee moó fannoo narí máriranara ámuqusinafa miná márirafa taikáannoo, yáfee moó fannoo narí márirana minnísainafa miná márirana máraannoo. ³⁴ Qinée qímannimidaqa, mi-eendánaki faiqí qaaraqánda moodáanaki faiqaqée márifaqa qinée tautúmasee moó innaarúnai uqéerese moó minnísanaura. ³⁵ Ánaasee qaaraqánda saná aindi ánee márifanoo tautúmasee moó máreenoo moó minnísannoo. [³⁶ Faiqí qaaraqánda anaadóoki márifaqa tautúmasee moó máreenoo moó minnísannoo.] ³⁷ Yísuna faiqi námu miná ufa iriséeqa irámiriqa qíqau, yátinai fee anée qíanna ainainafa kambíqaannoo fee qufanoo Yísufa quandára ufa qímanniminai, aandáú kúqinoo márigoo kai quqaumu moómoosa minakí úsidaqa.

(Qíní ufa írimariasa yái yái fee márídaqa sía qíníara randéefaranoo. Qinée qúmíqa ínnee márifandinnaqoo irisée akooqóo tautúmasee qumurée ínni uqéeraanaura.)

18

Ánaasee maqee maqee síaasa qimamímarú quandara ufana.

¹ Yísufa narí faiqi námuara sía níkoo níkáa másee innaaru qíranara minnísaaqée maqee maqee afeekaikámasee innaaru qiaqéera quandára ufa qímanniminai.

² Moo máqusaki síaasa márínai, mifá mandá fasiqa máridanoo sía Ánutunara áaquqamásee andeeqára siaasa saika máránai, sía faiqí ánaaseera ámuqusa ímarínai. ³ Mi-maqusánaki kai adeedaana anaasee moó márínai, miná afaaqi kuqufufá naríaraa kadáapiriranaki márínai, mifá maqee maqee síasinnai óonuraidanoo sandanáinai qímarínai, óo siaasa anée dadaaqínana qíní mandáikamáqimaqée maríasara qáoo qía. ⁴ Síaasa fannoo kísaaqasaa mi-adeedaana anaaseená ufa írínoo fídanoo narí kai qímirinoo qínai, Qinée sía Ánutunara rufíqauausa faiqí ánaaseera sía qímuqusímarisa márídaqa. ⁵ Maa-anaaseefá narí aináina úmmuari maríafanoo narí aináinara qíní dárúqaammínnoo sáina dadaaqíananoo taikáni.

⁶ Karaambáiqqa Yísufa mi-manda fasiqánara narí faiqi námu qímanniminoo qínai, Ínnee mi-manda siaasána ufa írída fee. ⁷ Ánutufa sía miqí marífa, ámiqirafa máridanoo mifá narí faiqí ánaasee eendáki fáasaana misá ikíraqárana iriséenoo sía anuqúannoo qinée qímannimida dauní dauni dadaaqíannoo. ⁸ Minára sía innaaruqíranara níkoo níkáa másee minnísaaqa, afeekaikámasee innaaru qiaqa, qinée faiqí nímaaku kafáa qumurée qáfaanaqa faiqí ánaasee Ánutuna saqárikidaqa innaaru káqi fee ída márifaree sía fee ída márifaree.

Narí amooqímaruna faqa narí reendeénimarufa faqa miqandúfa.

⁹ Faiqí ánaasee akaqáusa náriara andeeqárasee qímasaidaqa niqoónausara mandáiki-rausee qímasaidaqa fídiqaa ímarianara Yísufa níqafamásee maa-quandara ufána qí-manniminau. ¹⁰ Faiqí qaaraqánda Yeerusaree máqusai náaquqara amaana máaqaki innaaru qíraree qímasee kéeqaqau, moó fannoo Farisai amaana ufa qímarufa moó fannoo qúmмуarira takisa munnimma máree marúfa miqandá kéeqaqau. ¹¹⁻¹² Farisai amaana ufa qímarufa innaaru qíraree qímaseenoo narí kai narí amoo qídanoo qinau, óo Ánutuna qinée sía aináinara rímarunausa márídaqa sía únna ufa qúnausa sía ánaasee qúmмуarunausa sía aiqámausa naanna ráunausa márídaqa. Óo dúfi dúfi sía maa-umuarira takisa munnimmána máree márína aanna ráunausa márídaqa, aiqáma amaana aundurái qaara faasaaana nárana minnísee dáarara innaaru qímarunausa márídaqa qeeqá munnimma aiqáma rainásee dínni qísauku taikásee dínni ani qaara faqa qaara faqa (9) munnimma qeeqáraa máraidaqa moodáa munnimma aní ámidaqa, oo Ánutu dúfi dúfi qinée miqí márúnausa márídaqa. ¹³ Úmmuarira takisa munnimma máree marúfa innaaru qírara firaaqoo asaurídanoo áadumasaa kíkíqammafinoo sía innaarúnai óori uqéereenoo kummáramafinoo narí áaqaranara áiaaée qídanoo ásauku róotee rootee kídanoo narí áaqaranara asaurúseenoo qinau, óo Ánutufa qinée áaqee marúnausa márídaqa anée qiníara ámuqusia.

¹⁴ Yísufa mi-fasiqaqandára narí faiqi námu qímanniminoo qinau, úmmuarira takisa munnimma máree marúna mandáinaina Ánutufa taiká aisóofanoo andeeqásee finau, Farisai ámaana ufa qímarufa sía andeeqánau káqi finau, naríara úriqararausee qí-mariasa Ánutufa asauríranaki quqáannoo, naríara uréeqararausee qímariasa Ánutufa úriqararanaikámanimaqáannoo.

Yísufa faiqi ánaaqiuqa nifaaqóoqa qinau.

(Mataioo 19:13-15; Mareekoo 10:13-16)

¹⁵ Faiqí ánaasee akaqáusa náriqa faiqi námu nífiqamaree Yísufinnai múnusaana misá nifaaqái narí ásauku quqásee nifaaqóoqa qímannimaqaanifeera nífiqee ániqau. Aniroofaqa Yísuna faiqi námu misá farafára qifoo qímasee níqiqau. ¹⁶ Yísufa misá níqira ufa iriséenoo qáoo qímasee faiqiuqáindi náaraifaqa maí ániaqee qímasee narí ufa írimariasa qímanniminau, faiqi ánaaqiuqa sía rafáaqa fuaqa, sáifaqa maí ániaqa Ánutuna quqúsa miqírausaindi márídanoo. ¹⁷ Ínnee maanára kai irisée sía aunúaqá yáfee moó fannoo sía káqikaa faiqi naanna rámassee Ánutuna quqúsa márínafa sía uqanna minakí kéeqaannoo, faiqi ánaaqi naanna rámassee Ánutuna quqúsa márínau misá kai minakí kéeqefaranoo.

Qumíasana faqaafa náaru máriranara iranau.

(Mataioo 19:16-30; Mareekoo 10:17-31)

¹⁸⁻¹⁹ Moo kári Yuda máqannaasa úriqararausakiqari moó fannoo Yísuna írammirinoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa andeeqárafa nána saikee áuqamamaqáananoo fee Ánutufa náaru náaru márírana qímiannoo fee qufanoo Yísufa qinau, anée nánaree qiníara andeeqára fee qídanee sía moó fannoo andeeqárafa márídanoo Ánutufa kai andeeqárafa márídanoo. ²⁰ Anée sándufa ákara írimariananoo mimau fínana maaqímmia anée sía ánaasee úmmuaria, anée sía faiqí ánaasee kuqánnárua anée sía aináina úmmuaria anée sía únna ufa qía aneenná ánoona ákoonara áidímarinana miqandá núqu uqéeraidana ámiqimasee rakísinnimaqaa qufanoo mi-fasiqáfa iriséenoo qinau. ²¹ Qinée mi-ufáusa kumaarásaaqari aiqáma mi-ufamaú fúafanausa márídaqa. ²² Yísufa iriséenoo qímaminau, moodáa ainainá kai anée sía amanaikíanano anée aneenná qumíasana moómoo márína makéetámasee munnimma maraséenana kudi fásiqa ánaaseeuqa nimisáinanoo aní qumíasana aní áfeesara innaarúnai máríani, miqímaseenana anée qiní faqa ánia. ²³ Qufanoo mi-fasiqáfa iriséenoo miná qumíasana moómoo márúnara firaaqóo óori runúsee finau.

²⁴ Yísufa miná óori runírana qáfamaseenoo qímanniminau, qumíasana moómoo faqaasa Ánutuna quqúsaki kéeqarara firaaqóo anúqidaqa. ²⁵ Qóosa fannoo úkáamaraki ruqíqaki fírafa sía amanaikíannoo, qumíasana moómoo faqaafa innaarúna ququsaki firara miqí kai ínoo sía amanaikíannoo. ²⁶⁻²⁷ Miqóo márusa mi-ufána irisée tautúmasee Yísuna irámiriqa qiqau, anée qíanandee aináina faqaasa sía innaarúnai fífaqa yáfee moó fannoo innaarúnai asumu máriranaki amana kéeqaannoo fee sía moó fannoo amanaikíannoo, qufanoo Yísufa qinau, maqásaa fasiqa ánaasee sía amanaikimaria ainaina Ánutufa amanaikí marífa máridanoo.

²⁸ Peetooroofa iriséenoo Yísuna qímaminau, maasá qeeqá maqúsaina minnísee aní faqa nídaqa anée maasára náqi fee qídanee. ²⁹⁻³⁰ Yísufa qímanniminau, qinée maa-ufána aní qímamidaqa, moó fannoo narí máaqa fee narí ánaaqa fee ákaqaafasaa fee narí ánoona ákoonee narí faiqi námu fee Ánutuna quqúsa saikaramámaree minnínsainafa mifá maqee mária kamuqoo aabaá faqa máraannoo kásooqaqee ánianínna aukwana náaru asumu márirana máraannoo.

Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mataioo 20:17-19; Mareekoo 10:32-34)

³¹ Yísufa narí faiqi námu nífiqamaree áadumai óonureenoo qímanniminau, Ínnee íríaqa innisaimbaqa Yeerusareenni óoru fídaqa, miqóo márianaqa óoqai máriu tamum-máqara fasiqauqa faiqí nímaaku qiníara ákara rúmaqoo ufafa ánoonakiannoo. ³² Qiní máqannaasa qiní maréeqee ánaamuru nísaukuki quqáqísáifaqa qiníara ataasá átaasa ufa faqa mandá ufa faqa qídaqa níqaara fidi qímaqeefaranoo. ³³ Misá qiní uaiáqa samu firaaqóo qifaqa atekáseeqa múnu kuqá dárifaranoo, darusáifanoo qaarammoo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa qiní mara fíndifuma qímaqaannoo. ³⁴ Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa sía minára íríqau. Mi-ufána ánoona Ánutufa kukéeqamá nímaqaqai faqa sía íríqau.

Áfu qimbárana Yísufa áfu maqáisanau.

(Mataioo 20:29-34; Mareekoo 10:46-52)

³⁵ Yísufa faiqí ánaasee moómoosa faqa Yeerikoo máqusaki fíraree qímaseenoo aanásaa fímarufanoo naambeéqai aaná áfainni faiqí moó áfu qimbárana óoqufaaqee máridanoo faiqí ánaasee fíqaree áiqaree ímarufanoo nárana mara née marú munnimmanara innaaru qímarufa márinau. ³⁶ Mifá faiqí ánaasee moómoosa fíqaree márufanoo níku ái iriséenoo irámirinoo qinau, maaná nána ainainee kambíqaidanoo fee qufaqa misá qiqau. ³⁷ Yísufa Nasareete máqusaindaraafa dóo áiqaráidanoommifoo qufanoó mi-fasiqáfa iriséenoo fáaqa rúmasee qinau. ³⁸ Óo Yísu Dafidina áti márianafa anée qiníara ámuqusinana qiní dadaaqía. ³⁹ Faiqí ánaasee indaarú fusá miná fáaqarirana irisée miná áqíqa qiqau, anée ufasáa qufanoo mifá firaaqóo fí fí qímasee qinau, óo Dafidina áti márianafa anée qiníara ámuqusinana dadaaqía qufanoo.

⁴⁰ Yísufa kásoomáfinoo mi-fasiqána máree maí ániaqee qufaqa áfiqamaree míni Yísuna aaqá quqásoofanoo Yísufa irámirinau, ⁴¹ Anée qiníara náqimma áisánauree qídanee qufanoo mi-fasiqáfa qinau. Óo úriqararafa anée qiní qífu maqaqísanneera qídaqa qufanoo ⁴² Yísufa qímaminau, dóo aneenná áfu írirana qinísaa rusíananannoo ámiqianano.

⁴³ Miqí qímarufanoo aaqee kái mi-fasiqána áfu ámiqimáfufanoo Yísuna faqa fídanoo Ánutunara dúfi dúfi qímammaree finau. Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna faqa fífiúsa miná qáfamasee misá faqa Ánutuna amooqímamaqáqau.

19

Sakiusana úfa.

¹⁻² Yísufa Yeerikoo máqusamau fíqaree márufanoo faiqí moó úmmuarira takisa munnimma máree marúsa úriqararafa firaa qumiasana faqáafa miná áuqu Sakiusafa Yeerikoo máqusaki márinau. ³⁻⁴ Mifá Yísuna qáfarara kikíqufanoo sía amanaikinau, qúsa

fasiqa máridanoo faiqí ánaasee ititáfúnara sía qáfaanauree qímaseenoo faiqí ánaasee fínnaaqareenoo sandéenoo Yísufa fúaninna aannai ónureenoo saqáriki akarámafinoo rakísi marínau. ⁵ Yísufa saqári atukaki ónureenoo múrufi áfu maqaséenoo Sakiusana qáfamasee qímaminoo qinau, Sakiusa dauni dauni qumuráinaqa maqee aní máaqaki ónuree aní faqa márianaura. ⁶ Sakiusafa maqái qumuréenoo firaaqóo asasamáseenoo Yísuna áfiqeenoo narí máaqai múnusoofanoo marínau.

⁷ Yísufa miná máaqaki márufaqa faiqí ánaasee aiqámausa nóori runúsee ninunúridaqa qiqau, maa-fasiqáfa mandá oosana máreemari fasiqana máaqaki kéeqafinoo adooáidanoo. ⁸ Sakiusafa narí máaqaki máridanoo fíndifinoo karaambáiqua Yísuna qímaminau Óo úriqararafa qiní ufa íria, qinée qeeqá aiqáma qumiasana qámbaana rainásee dínni kudi fásiqa ánaasee nímianaura, qinée faiqí ánaasee níkaru qímasee misá munnimma úmmuarira takisa máraafannana ákiaqara kafáa nimiséa aabaá qaara faqa qaara faqa kari nímianaura. ⁹ Yísufa irisée qímaminau, maqee fáasaana náaru náaru asumu márirafa aní máaqaki ani máridanoo anée faqa Abarahaamana áti máriananoo. ¹⁰ Qinée faiqí nímaaku miqíqa auíqqa nuasára randásee nífiqa quqásee asumu márirana nímiraree qímasee qumu márídaqa.

Yísufa aináinira munnimma kikiqa usuqoofá.

(Mataioo 25:14-30)

¹¹ Sakiusana máaqaki máriiusa Yísufa Sakiusana qímamu úfana iriséeqa miná faqa Yeerusaree máqusai óoru fídaqa maaqí qímasee únna qímasee qiqau. Ánutuna innaarúna quqúsa maqee uqanna maqásaa Yeerusaree máqusai kambíqaannoo fee qímarufanoo Yísufa misá áaqara irirana iriséenoo qímanniminau. ¹²⁻¹³ Faiqí moó fannoo úriqararafa máridanoo níana maqusai firaa karaambaiqa márinnai ónuranaanoo óoru dúpira karaambaiqa qafee qíminaqa qeeqá quqúsakinaasa rakísinnimaqaanee qímaseenoo fíraridanoo narí aináinira faiqiuqa qísaukuqara taikásee (10) náaramasee kóora munnimma náadu náadu nimiséenoo qímanniminau, qinée óonu maríanna kamuqoo ínnee maa-munnimmánannai aináiní marífaqa aniréeqa máraanaura.

¹⁴⁻¹⁶ Mi-fasiqáfa fufaqa miná máqannaasa minára fídiqaa ímarusa faiqí moó aqiqéeqa anée ínaaqiana ónuree firaa karaambaiqa qímamia mifá maasá rakísi qímaqaranara maasá qíkooqaidanoo, miqí qímasee qímamiseenoo ónurandee aní márifanoo mi-uriqarara fasiqáfa karaambáiqua qafee mara máreenoo ónurandee aniréenoo narí aináinira faiqiuqa munnimma nímusa náaramaseenoo qímanniminau, ínnee maí aniréeqa qiní munnimmannái saikíaanara qíma qimiaqa qufanoo indaarúqaafa aniréenoo qímaminau. Anée moodáa kóora munnimma qímunaqa qinée minánnai aináina máseeqa qísaukuqara taikásee munnimma máreeqa dóo ámídaqa máraa. ¹⁷ Miqí qufanoo miná úriqararafa qímaminau. Óo ámiqirafa anée ámiqira ainainímariánafa máriananoo anée káqikaa ainaina ámiqímásee rakísiannana akiaqara qinée qísaukuqara taikásee maqusa aní ámianana misásaa rakísinrananoo.

¹⁸⁻¹⁹ Mifá fufanoo miná ánaaqiannaafa aniréenoo úriqararana qímaminau, óo úriqararafa anée moodáa munnimma qímunaqa qinée minánnai aináinamásee moodáannai qísauku munnimma máreeqa dóo anínna ámídaqa máraa, qufanoo miná úriqararafa qinau, anée aneenná saika ákiaqara moodáannai qísauku maqusai rakísinrananoo.

²⁰ Aináinira faiqi moó fannoo aniréenoo úriqararana qímaminau. Óo úriqararafa anée moodáa munnimma qímunnana káqi máridanoo qinée miná kai anínna ámídaqa qinée qamunnasaa sakasée raqándaamma kukéeqaqaunnana anínna ámídaqa qinée sía minánnai aináiniqa anée afeeka fasiqa márianaqa aníara rufíeeqa káqi quqáqaunnana. ²¹ Anée sía aneenná aináina máree máriánafa anée sía úmmaqira ainaina aiqímariánafa moosáindi úmmuari máriánafa. ²²⁻²⁴ Miqí qufanoo miná úriqararafa qímaminau, anée mandáinainímariánna fasiqafa máriananoo, qinée anínna ufasámu anínna áruanaura, anée qiniara afeeka fasiqa fee qímariánasaa qinée moosáindi úmmuari márúnausa moosá úmmaquqaana aiqí márúnausa márídaqa anée miqí qímariánafa nánaree sía

qiní munnimma maréeqee béenaki quqéenánee anée miqímasaanaqa qinée anirée qeeqá munnimma faqa miná áti faqa máraunaiqini qímasee úriqarara fasiqa fannoo miqóo márusa qímanniminau, ínnee miná moodáa munnimma mara máree qísaukuqara taikásee munnimma maqéeina múnu ámiaqa qufaqa misá qiqau. ²⁵ Óo úriqararafa mifá moómoo faqaafa máridanoo qufanoo mifá qinau.

²⁶ Qinée ánoona ufa qímannimiana íriaqa, aiqáma aináina moómoo faqáasa moó faqa ootúpama nímifara, ainaina síainaindi óodaa maqéeina rafíqeeffaranoo. ²⁷ Maqee qiníara fídiaqaa ímariasa qiníara sía mifá maasá rakísirafa márianífee qímariasa maréeqee qiní qífusaa quqásee kuqá nárúqa.

(Maa-ufána Yísufa naríara quandásee qímaqoofa máridanoo, narí úriqarara karaambáiqá kásooqaqee márianinnanara mi-ufána qinau. Yísufa sía aaqee uqanna Isaraee máqannaasa úriqararafaikíannoo kásooqaqee innaarúnaindari qumuréenoo maasá saikí márunnana qáfamaseenoo miná ákiaqara maasá qimiséenoo quandáfi minára fídiaqaa ímariasa naru taikáannoo.)

Yísufa doonkisa Yeerusareenni óoru fínau.

(Mataioo 21:1-11; Mareekoo 11:1-11; Yoohanee 12:12-19)

²⁸ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo naríaraa moómoosa nóorinni indaarú Yeerusaree máqusai óoru fínau. ²⁹ Beetapaisa máqusa faqa Beetani maqúsa faqa mi-maqusa qandá moodáaqoo máruqanda Yeerusaree aaqá máriqau, Yísufa óoru fídanoo mi-maqusa qandá adeedí rámaseenoo narí faiqi námukiqari qaaraqánda náaramasee qímanniminau. ³⁰ Ínneeqa nóorinni mári maqusanaki óorureeqa maqúsaí fíruqíaki óorureeqa doonkí ánaaqi ásaandarú quqáqaana, faiqí sía minásaa óoqu máriana paqúrimasee miná idukú máree múqu qímiaqa. ³¹ Faiqí moó fannoo ínniqrara nánaree idukídee qínaqa maaqí qímasee qímamiaqa, maasá úriqararafa minásaa aináinirara qídanoo.

³²⁻³³ Miqí qufaqa miqandá óorureeqa Yísuna ufamáu kai fíqa paqúrimasee idukí márufanoo mi-doonkína ákausa níqafamásee irámmiriqa qiqau, ínneeqara náqiraree idukídee qufaqa miqandá qiqau. ³⁴ Maasá úriqararafa minásaa aináinirara qifaqa idukídaqa qímasee idukúmaree Yísufinnai múnuseeqa náriqa qamunna minásaa ufíqisee ³⁵ Yísuna dadaaqufanoo minásaa óoqu marifínoo Yeerusaree máqusai óoru fínau.

³⁶ Aatáta óoru fímarufaqa faiqí ánaasee karaambáiqá miqí mándaída afíqee marúndeemásee náriqa siuta raipáqusáida aatáta ufíqisoofanoo doonkí fannoo mi-maú óoru fínau. ³⁷ Yeerusaree máqusa adeedí rámaseenoo Oorifa áaqanai óoru fímáriaqooqari Yísuna faiqi námu faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa Yísufa aiqáma ainaina firaa ainaina áuqee márufaqa qáféeusa firaaqóo kaanina máreeqa Ánutuna amooqídaqa minára dúfi dúfi qídaqa qiqau. ³⁸ Karaambáiqá ufara ánimari úriqararana Ánutufa ámiqi ámiqi íani. Innaarúnai asooárafa máriani. Ánutuna amooqírafa faqa máriani.

³⁹ Farisai amaana ufa qímarusa faiqí ánaaseekiaqa fídaqa faiqí ánaasee amooqíra ufa iriséeqa Yísuna qímamiqa qiqau. Ufasáa rakísirafa aneenná faiqi námuaara qáoo qínaqa ufa saaqa qufanoo ⁴⁰ Yísufa qímanniminau, Qinée qáoo qánaqa tamummáqara fasiqauqa ákara misá miqífandiafoo qímaqoona misá ufa taikáinanoo maa-aatátá mári óonisaa faiqíara foora kaanina máreeffaranoo.

Yísufa Yeerusaree máqusara qimudáoo qinau.

⁴¹ Yísufa Yeerusaree máqusa adeedí rámaseenoo mi-maqusánara faqa faiqí ánaasee minakí máriasara faqa ikíraqanau. ⁴² Misá kurídifandinanara iriséenoo ikíraqeenoo qinau, Óo Yeerusaree anée maqee asooáranaki márinna oosanara íriaqaana, dóo maqee anée sía amana qáfennaranoo. ⁴³ Qúsasaa aní namuqáa aniréeqa maará maqaséeqa aní aaná kóoqi ititáseeqa aní faandaamurasaa saqári kúradamáseeqa minásaa akará máfiqa maqúsaí áqufifaranoo. ⁴⁴ Misá aní maqúsa faqa faiqí ánaasee faqa aiqáma naru taikáseeqa óoni maqa moómoo márina rapéepaamáseeffaranoo, sía moo óoni narísaa narísaa máriannoo. Qinée márúnna kamuqoo Ánutuna ínni asumu márirana nímiraree qifaqa ínnee sía írirai mána mána ímariannara ínni nárirafa kambíqaannoo.

Yísufa amaana máqaki feefaurímarusa niqiqanau.

(Mataioo 21:12-17; Mareekoo 11:15-19; Yoohanee 2:13-22)

⁴⁵ Yísufa Yeerusaree máqusaki óorureenoo misá náaquqara amaana maqaki kéeqafino minakí úmmuarira bisinísa áuqee marúsa rapatutumméeqee quqáseenoo qímanniminau. ⁴⁶ Ánutuna tamummáqara fasiqauqa óoqeenaa ákaraki maa-maqánara maaqí qímaqoofa máridanoo. Ánutufa qinau maa-maqáfa qiní maaqa máridanoo, qinée minára innaaruqíra maaqa máriannoo fee qídaqa. Ánutufa miqí qímaqoofa qinée mi-maú fídaqa maaqí qídaqa, ínnée mi-amaana maqána qumáreeqa úmmuarimaria fasiqausa kukéeqara máqaikamáqaafanoo máridanoo. Miqí qímaseenoo Yísufa niqiqanau.

⁴⁷ Miqóoqari Yísufa maqee maqee mi-amaana maqánaki faiqí ánaasee naamúa qinau. ⁴⁸ Miqí márufaqa mi-amaana maqánaki aanáiqikirausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa faiqí firaasáuqa faqa Yísuna kúqaríra aanara randóofanoo sía amanaík-ufaqa, faiqí ánaasee aiqámausa maqee maqee Yísuna ufasáa kai naundurá quqáseeqa moodáa ufa sía írianoo qímasee káaqa írimariqau.

20

Rakísirausa Yísuna iraqau, yáfee qifanée maaqínanee.

(Mataioo 21:23-27; Mareekoo 11:27-33)

¹ Moo kári Yísufa faiqí ánaasee mi-amaana maqánaki Ánutuna ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaaseeuqa qímannimimarufaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqarar-
rausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa suqúmáree Yísufinnai anirée irámiriqa qiqau. ² Anée maa-maqánaki bisinísaika ímariasa nífaqaannana faqa aiqáma ósana ósana ainaina áuqimariannana faqa yána ufaree miqídane yáfee miqíannee qínoo fee. ³⁻⁵ Yísufa misá ufa iriséenoo qímannimino qinau, Qinée faqa ínnisaa moo úfara irámmirianaura, Yoohaneefa nammári nímiánifeera aqíqáraná yáindari fee áninoo fee Ánutufinnaindari fee áninoo fee maqásaa fasiqakiqari fee áninoo fee qufaqa misá narínni narínni ufa rainéeqa qiqau, maasá Ánutufinnaindari fee qífanoo Yísufa maaqí qíannoo ínnée nánaree sía miná ufa íri fee qíannoo. ⁶ Maasá Yoohaneenara maqásaa fasiqak-
iqari fee qíanaqa faiqí ánaasee Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímasee óonisamu maasá kuqá dárifoora. ⁷ Misá miqí qímasee qumeé maqándanai qí qíséeqa quandáfi akooqóo Yísuna qímamiqa qiqau, Yoohaneena aqiqoo fásiqanara maasá sía írida qiqau. ⁸ Yísufa iriséenoo miná ákiaqara qímanniminau, qinée yána ufasáa maa-ainainná áuqaidee minára faqa sía ínni qímannimianaura.

Yísufa mandáinainira faiqi kíkiquammusinau.

(Mataioo 21:33-36; Mareekoo 12:1-12)

(Yísuna aukuana narí maqannaasa munnimma sáika máraaqee qímasee uáinna sanda úmmaquseeqa miná qaqama tíqisee ánoona tatisáidaqa minásaa munnimma máree maríqau. Mi-oosannára maasá sía íridaqa koofí ósana maasá íridaqa. Miná aanna rámaseeqa koofísaa maasá munnimma maráidaqa. Maa-ufána Yísufa uáinna kíkiqusuqoona mifá maasáki sía márinara maasá minára koofí fee qídaqa.)

⁹ Miqóo Yísufa faiqí ánaasee quandára ufa moó maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí moó fannoo koofí asumu moómoo úmmaquseenoo maríkufaqa narí máqannaasa akaqáusa úfaasu nimisé qímanniminau. Ínnée qiní koofísaa rakísiquisee márifaqa qinée qámabanai óosusee ínni dínni qeeqáara dínni máraanaura. Mi-quqúsána ákoofa miqí qímannimiseenoo dóo nínanai óonureenoo kísaaqasaa márinau. ¹⁰ Koofí qaqama akuqée marú kamuqoo mi-quqúsána ákoofa nínanaindari aináinira faiqi moo áqiqeenoo qinau, anée óonuree qiní koofí qaqamasaa rakísimariasara qínaqa qiqá óosaaqaraana qímaqaifana máree ánia míni qímia qímasee aqiqoofanoo óonuroofaqa mi-quqúsanasaa rakísimarusa mandóosana maraséeqa mi-ainainira fasiqána qumáreeqa unnaaná samu áriisee aqiqoofanoo káqisamu anirandée finau. ¹¹ Quqúsa ákoofa miná qáfamaseenoo kafáa moo fásíqa aqiqoofanoo óonuroofaqa quqúsasaa rakísimarusa miqí kai íqa miná

faqa ári iseeqa mandáikammámaqásee asaurírana amiséeqa aqiqoofanoo káqisamu anirandée finau. ¹² Quqúsa ákoofa miná qáfamaseenoo kafáa aináinira faiqí moó aqiqoofanoo óonu roofaqa misá miná faqa áriiseeqa rarisáma áqiqau. ¹³ Quqúsa ákoofa miná qáfamasee anunúrumaseenoo qinau, qinée náqi fee ianáuree, qinée qeeqá dídira qímaaku aqíqáananoo óonu ráinaqa minára rufíasee koofí qaqama ámifaranoo. ¹⁴ Miqí qímaseenoo narí ámaaku aqiqoofanoo óonu roofaqa misá qáfamasee narí qímami narí qímami qiqau, maafá quqúsa ákoona ámaaku máridanoo, dóo máree miná kuqá arusáananoo maa-ququsáfa ínnisaimbaqaindi máriani.

¹⁵ Miqí qímaseeqa misá miná rafúseeqee áqoosai áquseeqa kuqá áriqau, Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kafáa qímanniminoo qinau, miná ámaaku arusáifanoo mi-ququsána ákoofa náqaa fee íannoo. ¹⁶ Mifá sía káqi maríannoo óonu reenoo mi-fasiqáusa kúqa naruséenoo ámiqira fasiqauqaindi mi-ququsána nímiannoo. Faiqí ánaasee mi-ufána írufanoo náaquqoofaqa qiqau, óo mi-mandoosannáfa sía kambíqaani.

¹⁷ Yísufa iriséenoo misá níqafamáseenoo qinau, tamummáqara fasiqauqaindi ufa ákara maaqí qinoo máridanoo, minóosanara randásee qáfaaqa mi-mandoosannára kai qídanoo, mifá maaqí qídanoo. Faandaamura áuqi maríasa sabéena moó marasée qáfamasee mandá sabeena fee qímasee áqusoofanoo Ánutufa mi-sabeennána quándaki ámiqira afeeka faakana fee qímaseenoo úriqarara faakánaikinoo márianifeera rakíanau. Mi-tamummaqara fasiqáfa qiníara miqí qímaqoofaqa qinée minára maaqí qídaqa yáfee moó fannoo mi-sabeennánasaa túruqinanoo mi-sabeennáfa mi-fasiqána atekaateekamásainanoo kúquannoo.

¹⁸ Mi-sabeena samúfa moonásaa áqufinoo kuqá arusáinanoo kookoomaikámafuannoo.

Sisaafa takísa munnimara innaaru qínana káqi ámia.

(Mataioo 22:15-22; Mareekoo 12:13-17)

¹⁹ Mooseena sándufa írimarusa faqa amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa Yísufa maasára mi-ufána qídanoo fee qímasee miqóo kai qumáree rumbáree qímasee faiqí ánaaseera rufíasee káqi kásoomáfíqa miná qumáranara rakísi maríqau. ²⁰ Rakísidaqa faiqí akaqáusa feefaurú nimiséeqa qímannimiqau, ínnee óonuree ámiqira fasiqauqara foora óosana óosana ufara iráifanoo áaqara ufa qínaqa maasá ruúmbeeqee Roomma máqannaa kiapana ásaukuki quqáanaura.

²¹ Miqí qufaqa mi-fasiqáusa óonuree Yísuna maaqí qímasee qímamiqau, Óo ufasáa rakísirafa aní ufara írídaqa aní naamúaqira ufa andeeqásaidana qíma nímmarianafa máriananoo anée sía faiqí nifaaqa níqafamásee óosana óosana ufa qímarianafa, anée Ánutuna aanái fímaria ufana ánoona kai qímarianafa máriananoo. ²² Anée maa-ainainnára qímaqimia maasá maqee maqee takísa munnimma Roomma máqannaa úriqararana ámidaqa, maasá Mooseena sándufa rukíaidaqee miqídee qufanoo, ²³ Yísufa misá ueeqáranara iriséenoo qímanniminou. ²⁴ Ínnee maasá sirúaa munnimma moó mara uqaqífiqaaqa qufaqa uqafíqaaqau, Yísufa qáfamasee qinau, yá fasiqana óori amanee maanása máridanoo fee yána áuqu fee maanása ákara rino máridanoo fee qufaqa misá qiqau. ²⁵ Roomma máqannaa úriqaranaindi fee qufanoo Yísufa qinau, faiqí moó fannoo sía mooná aináinasaa narí áuqu akara rídanoo aináina faqaafa narí aináinasaa narí áuqu kai quqáidanoo maa-munnimmána Roomma máqannaa karaambáiqaindi máridanoo miná amana faqa miná áuqu faqa maanása máridanoo dóo mifá qímiannee qínaqa ínnee naríndi narí kai ámiaqa kaifáa Ánutunaindi faqa narí kai ámiaqa. ²⁶ Misá miná ufa írufanoo náaquqoofaqa káqi kásoomáfíqau, sía miqóo faiqí nífusaa ufannái kai ueeqásee qumáranaree qiqau.

Yísufa kúqiranakiqari fíndifínausara qangiroora foó márifara.

(Mataioo 22:23-33; Mareekoo 12:18-27)

²⁷ Sadikai ámaana ufa qímarusa faiqí kúqiranakiqari sía fíndififaranoo fee qímarusa maríqau. Miqíqa márúnara misákiqari akaqáusa Yísufinnai aniréeqa ueeqáreee qímasee irámiriqa qiqau. ²⁸ Óo ufasáa rakísirafa Mooseena sándufa fannoo maaqí qímasee

maasá qímaqimidanoo. Faiqí moó fannoo sía faiqi máqarai kúqifanoo miná ákaqa fannoo miná ánaaqa maraséenoo faiqi maqasáinanoo indaarúqaa fasiqa qumíasana máraannoo. ²⁹⁻³⁰ Mooseefa miqí qímaqoofaqa minára maasá aní iráidaqa. Moodáa fasiqa faiqi námu dínni qísauku taikásee dínni óonu qaaraqánda (7) máriqau, indaarúqaafa ánaasee marasée sía faiqi máqarai kuqufufanóo miná ánaaqiannaafa mi-anaaseená maraséenoo dóo mifá faqa sía faiqi máqarai kúqináu. ³¹ Miná ánaaqiannaafa miqíkaimásee mi-anaaseená maraséenoo kúqináu. ³² Miqóoqari mi-oosanáusa aiqámausa mi-anaaseenásaa sía faiqi máqarai kuqutaikáqau, ínaaqiannaafa uqanna mi-anaaseená faqa kúqináu. ³³ Óo Yísu faiqí ánaasee kúqiranakiqari fíndififandinna faasaana mi-anaaseefá yá fasiqana ánaaqa fee máriannoo fee, mi-oosanáusa aiqáma mi-anaaseená kai máraqau.

³⁴ Yísufa iriséenoo qímannimináu, maqee máriaqoo maa-aukuanná kai faiqí ánaasee narí maree narí máree ídaqa. ³⁵ Ánutufa faiqí anaasee qiní faqa innaarúnai amanaikí maríasee qímariasa kúqiranakiqari mara fíndifu mánnimaqásee innarúnai quqásaiifaqa sía kúqifaranoo náaru márifandínausa márinará sía narí máree narí máree ífáranoo. ³⁶ Misá faiqí nifaaqa faqa ánaasee nifaaqa faqa taikáseenoo qangiroora fooqáasa indáaqírausa márídaqa kúqiranakiqari fíndifi maríasa márianara Ánutuna ámaakuqmara márídaqa. ³⁷ Mooseefa faqa akooqóo faiqí ánaasee kúqiranakiqari fíndifi máriranara qímannimináu, óoqai Mooseefa káasau maqa maaqaki márufanoo sasámimiki idá qée márufanoo Mooseefa óonu qáfamasoofanoo Ánutufa minakíqari óoqai kúqusara Mooseena qímamináu, Qinée Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misá Ánutusa márídaqee qufanoo Mooseefa mi-ufána iriséenoo kásooqaqee ákara rináu. ³⁸ Ánutufa sía káaqa kúqi maríasa níkoofau márídanoofau Ánutufa káqi maríasa faqa kúqiranakiqari fíndifi miná faqa maríasa níkoofa márídanoo. Ánutufa kuqufusára faqa káqi maríasara faqa káqi máriaafoo qídanoo. Minára Ánutufa Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa níkoofa qídanoo minamúsa óoqai kúqusa kúqiranakiqari fíndifi qiní faqa máriaafoo qímasee mi-ufána qináu. Qinée Yísusa minára ínni qímannimidaqa, kúqiranakiqari sía sía fíndifídammia, fíndifidaqa. ³⁹ Mooseena sándufa akoofásauqa akaqáusa mi-ufána iriséeqa Yísuna amooqíqa qiqau, Óo ufasáa rakísirafa ámiqira ufa qíananoo. ⁴⁰ Misá kafáa miqóoqari Yísuna irámmiriranara rufíasee káqi kásooiqau.

Náqimásee Dafidifa narí átiara qiní karaambáiqee qíannoo.

(Mataioo 22:41-46; Mareekoo 12:35-37)

⁴¹ Kásoomáfufanoo Yísufa misásaa ufa moorá irámirinoo qináu. Tamummáqara fasiqauqa ákara fannoo Ánutuna ásauku mundíranara kásooqaqee kambíqafinoo Dafidina átiqari kambíqaannoo fee qídanoo mifá náqi fee másee andeeqáannoo fee.

⁴² Dafidifa narí idí papiqaki minára maaqí qímasee ákara rináu.

Karaambáiqe Ánutufa qiní karaambáiqe maaqí qímasee qímamináu. Anée anirée qiní daaqá qiní qísauku uqannai óoqumaria.

⁴³ Maaqóo márínaqa qinée aní namuqáa maréeqee aní áramandunnai quqásaanana anée misásaa rakísia.

⁴⁴ Dafidifa mi-idi papiqánaki Ánutuna ásauku mundíranara qiní karaambáiqee qídanoo minára iriséeqa iráidaqa, Ánutuna ásauku mundírafa náqi fee másee Dafidina karaambáiqe faqa miná áti faqa aiqámaqara moodáa kari nóo máriannoo fee.

Yísufa Mooseena sánda akoofásuqara qaaraikí maríasee qináu.

(Mataioo 23:1-36; Mareekoo 12:38-40)

⁴⁵ Yísufa mi-ufána qímannimímarufaqa faiqí ánaasee moómoo íri marufanoo Yísufa misá nífusaa quandáfinoo narí faiqi námu qímannimináu, ⁴⁶ Ínnee Mooseena sándufa akoofásuqara rakísi márifaqa aniráifaqa misá óosanara aufaridaqa eeráiriaqa misá qamunna ámiqirana kísaaqa afisúsee faiqí nífumau nasurídaqa aatáta fee faiqí suqíranaki fee faiqí ánaasee misá reendeenamasee nímandaranara rímariasa márídaqa,

misá amaana máqaki fee qoomáqanduqíranaki fee faiqí ánaasee nóorisaa kai óoqu marifí nári nifaaqa mara máree úrimariasa márídaqa. ⁴⁷ Misá faiqí ánaasee nífusaa kísaaqasaa innaarú qídaqa maqándanai adeedaana ánaasee saqama fee maqá fee máaqa fee úmmuari maríasa máriafanoo miná ákiaqara nárirafa fíqaramásee máriannoo.

21

Adeedaana ánaasee ataaqána munnimma áqinau.

(Mareekoo 12:41-44)

¹⁻³ Yísufa Yeerusaree firaa amaana maqaki máridanoo nındafoofaqa faiqí ánaasee Ánutuna átaaka munnimma quqée maríqau. Aináina moómoo faqaasa firaa munnimma áqimarufanoo qáfee márufanoo misákiqari adeedaana ánaasee moó fannoo aináina síaifa kudi uqanna márufa aniréeno idáqarana ataaqána munnimma qaaraqánda káqikaana áqusoofanoo Yísufa qáfamaseenoo narí faiqí námu qímannimino qinau, Óo ínnee qáfaaqa, maa-kudi adeedaana anaaseefá aiqámausa úrinnaaqara máseenoo mi-anaaseefá áqinooi. ⁴ Aináina faqaasa nári munnimma moómoo márúnakinaana qumáree áqíqa, maa-adeedaana anaaseefá káaqa kudi uqanna márifa narí nárana feerauríra munnimma aiqáma uqanna moodáa márína dóo áqinoo miqínara qinée úrinnaaqaramasee áqinoommifoo qídaqa.

Yeerusaree máqusa fúrufarianinnanara Yísufa qinau.

(Mataioo 24:1-2; Mareekoo 13:1-2)

⁵ Yísufa narí faiqi námu faqa Yeerusaree firaa amaana máaqaqi nímarufaqa misá aiqáma ainaina firaa ainaina Ánutuna ámimaru ainainausa faqa ámiqira ooninnai usakáqoona mináúqa qáfaqa nídaqa narí qímami narí qímami qímariqau. ⁶ Miqí qímarufanoo Yísufa qímannimino qinau, Ínnee maa-amiqira ainaináusa qáfaiidee, moo áukuana aniráinanoo moómoosa aniréeqa maa-oonísa áaku aaku írana aiqáma rapéem-meeqee maqásaa kai áqifaranoo sía moo óoni moonásaa áakinoo maqee márindee ínoo máriannoo, aiqáma maqásaa kaimmáqufuannoo.

Taikáaninna aukuanara Yísufa qímanniminu.

(Mataioo 24:3-14; Mareekoo 13:3-13)

⁷⁻⁹ Miqí qufaqa Yísuna faiqi námu irámmiriqa qíqau, Óo ufasáa rakísirafa yáiree fee mi-ainaináfa kambíqaannoo fee, nána ainainee mi-aukuanná kooroo íra ainaina qáfamasee fee óo mi-ainainná kambíqaannoo fee qianáuree.

Miqí qufanoo Yísufa qímannimino qinau. Ínnee ámiqimandee aikuqíqa, moó fannoo níkaru qíandoo qímasee minásaa rakísiaqa. Moómoosa aniréeqa qinée ásauku mundírausa Yísusee qifáranoo, akaqáusa dóo Ánutuna aukúana ani máriifoo qifáranoo. Ínnee miná irisée sía mi-máú fuaqa. Ínnee firaa rakiranara faqa maqúsa maqa máaqa furufarirana faqa qáfamasee sía minára rufíaaqa sía minára íríaqa sía dóo maqá taikárafa aniréefoo qíqa, miqíra ainaina mi-oosana oosanáfa náaree kambíqaaninnanara síamma rufíaaqa. ¹⁰⁻¹¹ Moo máqannaasa fíndifi moo máqanna faqa rákifaranoo, moo káraambaiqa fíndifi moo káraambaiqa faqa rakúannoo maqá kásirafa firaafá moómoo náaquqarafa kambíqaannoo aandaroo áurírana óosana óosana maqá afaaqasása kambíqaannoo náaquqara ainaina faqa maqá taikáaninna ainaina kudífaanara foo asurukíqari kooroo íannoo.

¹²⁻¹³ Misá ínni náaree qiní ufasáara ruúmbeeqee aupúranaki quqéefaranoo. Misá qiní ufasáara ínni maréeqee firaa úriqararausa nífusaa faqa káqikaa úriqararausa nífusaa faqa quqásaiifaqa mi-karí ínni ufa qímannimimari aukuaná máriannoo. ¹⁴ Misá miqífaqa ínnee maaqí qíqa óo maqee misá faqa ámiqira fasaasa ufa Yísunara qímannimianauree qíqa. Misá ínni mara máree úriqararausa nífusaa quqásaiifaqa sía ínnee minára óonumafi irisée firaaqóo náqi fee qianáú náqi fee qianáú qíqa. ¹⁵ Mi-karí qinée qeeqá kai qumée dadaaqíanaqa ínnee írírana faqaasa ufara foora qímannimifaqa ínni namuqákiqari moó fannoo sía amana ínni ufa rukíasee qáoo qífara. ¹⁶ Mi-aukuanná qiní

ufasáara ínniqa nínausa níkausee ínniqa níkaqaafasaa fee ínni áti fee ínni níqoondi fee misá ínni unéemaana qímasee maréeqee kúqiranaki quqannimaqéefaranoo. ¹⁷⁻¹⁸ Qinára aiqámausa ínni fídiaqaa mánnimaqéefaranoo. Miqí márifaqa minakí fímarifanoo ínni níkiaqa asausí sía moodáa fannoo kakasiannoo Ánutufa ínni nifaaqasáa faqa rakísianoo. ¹⁹ Ínnee mi-mandainaináki márídaqa sía áquraranara rufíasee qiní dúqu minnísaqa, káqi fínnanannai kai ínni márirana afeedifaranoo.

Rákira fasiqauqa Yeerusaree máqusa fuseémásaiifaqa áaqana aaqana akareefára.

(Mataioo 24:15-21; Mareekoo 13:14-19)

²⁰⁻²¹ Ínnee moo máqanna rákira fasiqauqa moómoosa aniréeqa Yeerusaree máqusa puseemáfifaqa ínnee írirana maaqí qiaqa óo maqee Yeerusaree máqusa taikárafa aniréeno fee qímasee Yudeeaa máqa maaqaki máriasa áaqanáaqana akaréeqa sandéefaranoo, máqusai márinausa qáfeeqa quqásee sandéefaranoo, aináinai fínausa sía kafáa maqúsai ánifaranoo, dóo mindári kai sandéefaranoo. ²² Ánutuna óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa ufa ánoona kambíqaanifeera Ánutufa nárímari aukuaana kambíqanoo máridanoo fee qiaqa. ²³ Mi-aukuanná nímuuqa uqafaqaa anaaseeuqa náaquqaranaki mandáinainaki márifaranoo, sandáranara anúqifaranoo faiqi ánaaqifaqaa anaaseeuqa miqíkaimásee náaquqaranaki kadápiriranaki márifaranoo. Ánutuna áranaqarafa maa-maqa maaqánaki márianara náaquqarafa aupúrarafa firaaqóo máriannoo. ²⁴ Moo máqannaasa sundíauqa aniréeqa maa-maqannáasa aseemannái naruséeqa akaqáusa ruúmbeeqee aiqáma maqa maaqai quqásaiifaqa daráanimámbifaqa Ánutunara sía íri-mariasa anirée Yeerusaree máqusa maqee maqee níkunoo radámuseefaranoo Ánutufa qumeé eedóo qíra aukuaana kai miqífaranoo Ánutufa taikáannee qínaqa dóo miqóo taikéefaranoo.

Yísufa narí qúmuanínnanara óosana kooroo ináu.

(Mataioo 24:29-31; Mareekoo 13:24-27)

²⁵⁻²⁶ Mi-aukuanná súanafusaa faqa quqoona fásau nífusaa faqa maqá taikára ainaina kudifaanna kooroo írafa kooroománnimaqásanaqa qáfeefaranoo. Mi-aukuanná maqásaa fasiqa ánaasee aiqáma máqannaasa ooruku námmani ufa qíranara faqa firaa nammari ámakauriranara faqa irisée rufíaseeqa maa-maqa maaqána afaaqasása kambíqaaninna aupuraranara faqa áfeesidaqa rufíafa rufíafa ídaqa kúquaqaa ímarina márifara. Quqoona fásau máriqoo óoqai mári márirafa fúrufaramámbino mo ká-maakínaqa miná qáfaiifanoo maqásaa kambíqaaninna mandáinainara áfeesidaqa rufíafa rufíafa ídaqa nári nímuqusa kúqifaqa kúqifaranoo. ²⁷⁻²⁸ Mi-ainaináusa óosana arasée kooroomámbinaqa ínnee fíndifíqa nínuka uqéerasee qáfaqa ínni innaarúnai asumu márirafa adeedí rámafuanoo. Mi-karí qinée faiqí nímaaku innaarúnaindari asurukí firaa afeeka faqa firaa areenarana faqa kooroomámbi qúmuanaura.

Yísufa narí qúmuaninnanara faafísa kíkíqa úsinau.

(Mataioo 24:32-35; Mareekoo 13:28-31)

²⁹⁻³⁰ Yísufa mi-ufána qímaseenoo maa-quandara ufána qímannimainau, ínnee faafísa faqa aiqáma saqari faqa ámmuni faqa qáfeeqa óo dóo áukuanai anirée foo qímarifanoo. ³¹ Ínnee miqíkai íqa maa-qimannimuna ainainafa kooroo mámbinaqa maaqí qiaqa, óo Ánutuna innaarúna ququsa adeedí rámafíifoo qiaqa. ³²⁻³³ Dóo ínnee maa-ufána faqa íriaqa maaqóo máriasa káqi márifanoo mi-aiqama ainaináusa kambíqeefaranoo. Maqá faqa innaarúna faqa dóo aiqáma taikáfuannoo qiqá dóokinaa ufa sía taikáannoo káqi mariannoo.

Yísufa narí qúmuaninnanara indeé indeeida máriaqee qinau.

³⁴ Ínnee minára irisée ínneeqa máriranara rakísiaqa. Ínni aaquqímánnimaqaidaqa. Sía maqee maqee qoomáqamásaida náidaqa sía nammári námasee fúrufariaqa sía maaqóo mária ummaarana faqa minára kai mámmaree fímarifaqa qinée innaarúnaindari qúmira aukuaana tautúma nímaqánafaara. ³⁵ Mi-faasaanná maa-maqa maaqána afaaqasása

mária fasiqa anaaseesa tautúma nímaqánaqa ufaanará foora náruanauranoo. ³⁶ Ínnee maqee maqee aumarída maridaqa innaaru qímasaida máriaqa. Ínnee ínneeqa afeeka afeekaikámásee qímannimúnna mandainainausaki afeekaikámándeé fíqaree qiní faiqí nímaaku qífusaa ámiqimandee kíkíqiaqeera innaaru qiaqéera qídaqa. ³⁷ Mi-fasannái Yísufa faasaambáasaana firaa amaana maqaki faiqí ánaasee minakí qímannimiiseenoo eenóofanoo rafúdamákufanoo Oorifa áaqanasaa akará máfufanoo miqóo faiqanau. ³⁸ Aiqáma kanánaana faiqí ánaasee aiqáma suqúmaree firaa amaana maqaki Yísuna ufa írianee qímasaida kéeqee maríqau.

22

Yudasifa Yísuna ueeqáaninna munnimmana máranau.

(Mataioo 26:1-5; Mareekoo 14:1-2; Yoohanee 11:45-53)

¹ Yísufa miqí márufanoo qoomáqa Yuda máqannaasa firaa qoomáqa áinnaaqarara qoomáqa adeedí ranau. Mi-qoomaqána áuqu moó sía ooruku qai féemuna qoomáqa née ímaríqau. (Mi-qoomaqánaki moómoo fasiqa ánaasee áukuana aukuana suqúmareeqa Yeerusareenni mi-qoomaqána suqá née maríqau.) ² Amaana maqasaa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yísuna kuqá áriranara qumeé randée marufaqa faiqí ánaasee Yísunara ámiqira fasiqee qufaqa minára rufíeeqa sía áriqau.

Yudasifa munnimmaru qufiqamareenoo Yísuna ueeqáraree qinai.

(Mataioo 26:14-16; Mareekoo 14:10-11)

³⁻⁵ Misá miqída randée márufanoo Yudasifa Keerioota máqusaindaraafa Yísuna faiqi námukina qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée misáki marúfa, miná aunduráki kai Sadannafa kéeqafufanoo qumeé óonureenoo amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararaura faqa amaana máqasaa rakísirausa faqa qumeé súqinai. Yísuna ueeqá nímaninnanara moodáanaki ufa qímannimámarufaqa unéemaana munnimma ámifandinnanara qímamiqau. ⁶ Yudasifa eedóo qímaseenoo miqóoqari faiqí ánaasee nífusaa qumeé rámaseenoo kukéeqaseenoo Yísuna misá nísaukuki quqáraree qímasee ueeqárara randánau.

Áinnaaqarara qoomaqa deedaqíqau.

(Mataioo 26:17-25; Mareekoo 14:12-21; Yoohanee 13:21-30)

⁷⁻⁸ Sía ooruku qái féemuna néemaru faasaana áinnaaqarara qoomaqa sipsípa ánaaqi áru faasaanasaa Yísufa Peetooroona faqa Yoohaneena faqa niqíqámásee qímannimino qinai. Ínneeqara Yeerusaree máqusai óoruree maasára faqa áinnaaqarara qoomaqa deedaqífaqa óoru naanáura. ⁹⁻¹² Miqí qufaqa miqandá qiqau yái fee yá maqanaki fee maaqandá deedaqíanauree qufanoo Yísufa qinai, dóo ámiqimasee íriaqa, ínneeqara Yeerusaree máqusaki óoruree fídaqa qáfaiqanoo faiqí moó fannoo nammári qafee máree kéeqainnanaki kéeqafi mi-maqána ákoona maaqí qímasee qímamia ufasáa rakísirafa aníara maaqí qinoo, moo rúmma qinée faqa qiní faiqinámu faqa áinnaaqarara qoomaqa naanná rúmrafa yái fee márídanoo fée qifanoo qínamma íriaqa. Miqí qímasee qímamifanoo miná sandáaqai moo rúmmani uqannífiqainaqa minakí deedaqamásaiifaqa ínnisaimbaqa fáfaa éendaki minakí naanáura. ¹³ Miqandá iriséeqa Yeerusaree máqusai óorureeqa Yísufa qímaqoondee kai mi-fasiqána faqa máaqa akoona faqa níndafamáseeqa Yísufa qundée kai máseeqa aiqáma ainaina deedaqamáqaafanoo.

Yísufa áafaqa óosana áranau.

(Mataioo 26:26-30; Mareekoo 14:22-26; 1 Koorinti 11:23-25)

¹⁴ Dóo eendúfaqa Yísufa narí faiqi námu faqa kéeqafufaqa qaindá firaaná fíqu fíqumma óoqu marífiqau. (Nári óosana marasée aiqámausa qainda fíqu fíqumma fufaqa nísáataa sáunu áreefufaqa áinnaaqarara aafaqa naqau.) ¹⁵ Misá miqí mámbufanoo Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímannimínu. Maa-ainaaqarara qoomaqána ínni faqa nárara firaaqóo dídidanoo aupúrarana óorisaa márídaqa. ¹⁶ Qinée sía maqee ínni faqa kafáa

naanáura, Ánutuna innaarúna ququsa kambíqafinaqa maa-ainaaqarara qoomaqána ánoona óosana uqanna kambíqafinaqa miqóo kafáa naanáura.

¹⁷⁻¹⁸ Miqí qímaseenoo Yísufa firaa kaafa maraséenoo náriqa maqee maqee néemaru uainna nammarina umbíqarana narí faiqi námu níminoo qinau, Maaná maraséeqa námataikáaqa qinée ánoona ufa qímannimidaqa, qinée sía kafáa maqee ínni faqa naanáura, Ánutuna quqúsa kambíqafinaqa mi-karí miqóo innaarúnai naanáura.

¹⁹ Miqí qímaseenoo féemu moó maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseeno narí faiqi námu níminoo qinau. Maa-feemúfa qiní qífaaqa kíkiqusira feemufa máridanoo kúqiranaki ínniara quqánnimaqánaura. Ínnee maqee maqee náidaqa qiníara náaqoo írídaqa naaqa. ²⁰ Námasoofanoo Yísufa miqí kai ínoo uáinna adiara nafisa maraséenoo narí faiqi námu nimiséenoo qinau. Maa-nafisánakinaa nammari qiní fidíka máridanoo. Ánutufa ínniara nóori runíranaki márúnara narí fúka moodáanaki kúra ufa quqáidanoo, qiní fidíka ínni adíannímaqaranaki máridanoo.

²¹ Yísufa kafáa qímannimino qinau ínnee dóo qáfaaqa maa-qaindána fíqu fíqu íranaki ínniki qiníara ueeqée marífa máridanoo. ²² Ánutufa óoqai qumáú kai qinée faiqí nímaaku kúquanaura, qiní ueeqémari fasiqafa firaa numoo minásaa áqufuannoo. ²³ Yísufa miqí qímasoofaqa miná faiqi námu narí irée narí irée qiqau yáfee miqíannoo yáfee miqíannoo, qiqau.

Yísuna faiqi námukiqari yáfee maasá úriqararafa máriannoo fee qiqau.

²⁴⁻²⁵ Miqídaqa maaqí qiqau, yáfee maasáki úriqararafa máriannoo fee mi-ufána qídaqa raiqára ufa qiqau, miqí qímarufanoo Yísufa qímannimino qinau, maa-maqánasaaqarara karaambáiquaqa nári máqannaasa úrinaaqara máseenoo fífau naríara faiqí ánaasee dadaaqí marúnausee qídanoo. ²⁶ Ínnee, qiní faiqi námuki sía mi-oosanáfa máriannoo, ínniki úriqararafa ínnaaqianaafara foora máriannoo, ínniqa karaambáiqua fannoo ínni aináinira faiqíara foora máriannoo. ²⁷ Yáfee úriqaranoo máridanoo fee, qoomáqaki óoqumarifi néemari fasiqa fee, nárana rakíqasee nímmari fásiqa fee úriqaranoo máridanoo fee. Nárana rakíqasee nímmarifa mifá kai úriqarara fásiqa máridanoo, dóo qinée nárana nammári rakíqasee nímmarunausa máridaqa sía ínni rafáaqafu nímaqasee úriqararusaikidaqa ínni aináinira faiqíara foo máridaqa ínni dadaaqídaqa. Dóo ínnee qiní daanna raaqa.

²⁸ Ínnee qiní faiqi námu qiní moómoo ummaara kadáapirirana dadaaqí maríasa máriafanoo. ²⁹ Dóo miná ákiaqara qiní qíkoofa qiníara úriqarara karaambaiqee qímaríndee kai íqa qinée faqa ínniara qinée qeeqá karaambáiqua ququsaki kéeqafinaqa nárana faqa nammári faqa ínniara qiní sáimbaqa neefándiafo qídaqa. ³⁰ Miqóo ínnee qiní faiqi námu Isaraee máqanna ufa írira qaindasaa óoqu marifí qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée Yakooboona faiqi námu átikiqari kambíqaraura Isaraee máqannaasa misásaa ínnee andeeqéefaranoo.

Peetooroofa Yísunara qáoo qíaninnanara kooroo ináu.

(Mataioo 26:31-35; Mareekoo 14:27-31; Yoothane 13:36-38)

³¹ Miqí qímaseenoo Yísufa Simoona moo áuqa Peetooroona qímaminoo qinau. Simoona anée qiní ufa írira, Sadannafa aníara sandanáinai qídanoo ani maréeqeenoo narí mandá ququsaki quqáree qídanoo aní rarisámasee amanamásee qáfaidanoo. ³² Óo Simoona qinée aníara innaaru qímaseeqa anée qiní saqárikirafa sía taikáni. Anée káqirunna óonureenana óonu quándakinana aneenná ákaqaafasaaqu poodúamánnisaa, qufanoo Peetooroofa qinau. ³³⁻³⁴ Óo karaambáiqua anée rumbáranaki fée kúqiranaki fee fínaqa qinée faqa minakí fuanáuree qufanoo Yísufa qímaminoo qinau Óo Peetooroo qinée ánoonufa aní qímamidaqa fáfaa eendámuqusai anée qaaramoo kári qiníara asaurúsee sía qiníara Yísusara írídee qínanoo dóo miqóo kai kookoorána ufa qíannoo.

Misá rákira paipana mara máree Oorifa áaqanasaa óoru fíqau.

³⁵⁻³⁶ Yísufa miqí qímaseenoo quandáfufanoo aiqáma qímanniminoos qinau, Óoqai qinée ínni niqiqámásaafanaqa ínnee munnimma fee rusáka fee níku ánaamu fee sía máree fiqau, ínnee mi-karí moo áinainara sárau fee iqau qufaqa misá qiqau, Óo sía moodáa ainainara sárauqímariafanausa máridaquee qufanoo Yísufa qímanniminoos qinau, munnimma páusa márina miná maqee máraaqa rusáka márina miná maqee máraaqa, rákira paipana síainafa narí asausí faqaa siuta moóna amisée miná ákiaqara rákira paipana máraaqa. ³⁷ Qinée maa-ufána faqa qímannimidaqa. Ánutuna tamum-máqara fasiqauqa qiníara akara rúmaqoofa dóo maqee kambíqaidanoo. Dóo maa-akaráfa faqa kambíqaannoo. Misá qiníara maaqí qídaqa misá miná mara máree mandá óosana máree maríasa námufaqa áruannee qídaqa. ³⁸ Miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu maaqí qímasee qímamiqau, Óo karaambáiqá qáfaa, rákira paipana qaaraqánda maaqóo máridanoo fee qufanoo Yísufa qinau dóo ufa quqásee uqéeraaqa.

Yísufa innaaru qídaqa.

(Mataioo 26:36-46; Mareekoo 14:32-42)

³⁹ Yísufa miqí qímaseenoo dóo narí faiqi námu faqa fíndifinoos narí maqee maqee fímaruqoo Oorifa áaqanasaa óoru fínau. ⁴⁰ Óorureenoo narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminoos, ínnee maaqóo máridaqa innaaru qídaqa sía mandá nímaniranaki kéeqaaqa. ⁴¹⁻⁴² Miqí qímaseenoo mifá fíqareenoo aambaaka áqinoora foora naríaraa fíqaree Ánutunara aqoori sáunara fínoo narí kúqirafa adeedí roofanoo minára innaaru qínoo qinau, Óo qiní qíkoofa anée eedóo qínaqa qinée mandá nammari naannána mara áqusainaqa sía náa, sía qeeqá íriranamau fuanáura, anínna íriranamáu kai fuanáura. [⁴³⁻⁴⁴ Miqí qímaseenoo Yísufa afeekaikámánde innaaru qímasoofanoo tooqaamu fannoo fidíkara foora áqinaaqa aniréenoo maqái áqufufanoo kúquaqaamminau. Áqufufanoo innaarúnaindari qangiroo moó fannoo akooqóo qumuréenoo afeeka ámufoanoos afeekaikí-inau.]

⁴⁵⁻⁴⁶ Yísufa miqí qímasee innaaru qímaseenoo fíndifinoos narí faiqi námu qaaramoo márunnai óonu nínafafoofaqa nímudaani rúmafufaqa nísuku káaqa faiqaqée maríqau. Yísufa óonu nínafamáseenoo qímanniminoos qinau, Ínnee náqaa fee ifaqée faiqáidee fíndí fíqa innaaru qiaqa, mandá nímaniranaki áqufifaara.

Yísuna umároo ufafa.

(Mataioo 26:47-56; Mareekoo 14:43-50; Yoohanee 18:3-11)

⁴⁷⁻⁵⁰ Yísufa miqí qímaseenoo narí faiqi námu qímannimimarufanoo misákiqari Yudasifa faiqí moómoo asukunai nífiqeenoo aniréenoo Yísuna ámoosqara rufanoo Yísufa qímaminau, Yudasi qiní faiqí nímaakuara qímooqaranannai fee ueeqáidanee qufaqa Yísuna faiqi námu Yísuna qumárararufanoo qáfamasee Óo karaambáiqá maasá rákira paipanannoo náruanauree qímasoofanoo misákiqari moó fannoo Yísufa qu ufána sía írirai rákira paipana qumáreenoo mooná akiaqa áaqamakufanóo ásauku uqannai áaqoo ateehá áqinau. Mi-fasiqáfa amaana máaqaki aanáiqikirausa úriqararana uqanna aináiní-maruna áaqoo ateehá áqinau. ⁵¹ Ateekásoofanoo Yísufa qáfamaseenoo qinau, Dóo amaná, dóo sáa qímasee mi-fasiqána áaqoo áuqamasoofanoo andeeqámma ámaqanau.

⁵²⁻⁵³ Andeeqáseenoo Yísufa quándakinoo, aanáiqikirausa úriqarararusa faqa amaana maqasaa úriqarararusa faqa misá poorísauqa faqa faiqí firaasá faqa aiqáma Yudasina faqa ánusa aiqáma qímanniminoos qinau, nánaree ínnee rákira paipana sáamu indáamma-mareeqa mandá óosana máreemari fasiqanara foora qiníara qumárarara ánidee, qinée faasaambáasaana ínni faqa firaa amaana maqaki márunausa márunaqa ínnee sía miqóo qumárarai. Dóo maqee éendaki ínnindi faqa asukunakí nímari afaanausaindi faqa maa-eendáfa ínnindi mandóosana máraaninafa máridanoo.

Peetooroofa Yísunara qáoo qu ufafa.

(Mataioo 26:57-58, 69-75; Mareekoo 14:53-54, 66-72; Yoohanee 18:12-18, 25-27)

⁵⁴⁻⁵⁵ Miqí qímasoofaqa misá miná qumáreeqa áfiqa maree aanáiqikirausa úriqararana máaqaki quqáqau. Misá Yísuna máree fufanoo Peetooroofa rufiasee ínaaqiana nífaamme nifaammee inóo fifiufanoo Yísuna quqóo maaqána naambeéqai faiqí akaqáusa idárasee aaní márufanoo mifá minakí óonuree aanínau. ⁵⁶ Aaní márufanoo mi-maqánaki aináiní-marú manaaqafa anirée andeeqásee Peetooroona óori qáfamaseenoo óo maafá Yísuna faqa nímarifammi qímaseenoo quandáfinoo miqóo márusa qímannimianau, maa-fasiqáfa Yísuna faqa márifa máridanoo miná faqa qumáraaqa. ⁵⁷ Peetooroofa iriséenoo qáoo qínnoo qinau, Óo maa-manaaqa sía qinée minára írídaqa. ⁵⁸⁻⁶⁰ Káqikaaqoo maríkufanoo faiqí moó fannoo qáfamaseenoo qinau anée Yísuna faiqinámuki máriana fee qufanoo Peetooroofa qáoo qímaseenoo qinau. Óo maa-fasiqa qinée sía minakínaasau márídau qufanoo kaifáa maríkufanoo faiqí moó fannoo aniréenoo afeekaikámándeeno qinau. Maa-fasiqáfa kúqaa Yísuna faqa márifa, Kariree máqanna moodáa máqannaafa márídano fee qufanoo Peetooroofa qímaminoo qinau, Óo maa-fasiqa sía aní ufa ánoonara írídaqa. Miqí qímarufanoo kai kookoorána ufa qinau.

⁶¹⁻⁶² Ufa qufanoo Yísufa narí máruqooqari máaqakiqari quandáfi Peetooroona qáfoofanoo Yísuna narí Peetooroonara anée maqee éendaki qaaramoo kári qiníara sía írídee qínanoo kookoorana ufa qíannoo qímaqoona kookoorana ufa qufanoo Peetooroofa iriséenoo firaaqóo asaurúseenoo ráuda mákufannoo aundurái sukáqoofanoo firaaqóo ikíraqa máree finau.

Yísuna umároosa ataasa átaasa ímariqau.

(Mataioo 26:67-68; Mareekoo 14:65)

⁶³⁻⁶⁵ Mi-eendánaki Yísunasaa rakísi marúsa ataasa átaasa qímasaida ári maríqau. Áridaqa qamunna qumáree miná áfusaa ititásee áriqa qiqau, yáfee aní áridanoo feé qiqau. Misá óosana óosana mandá ufa faqa qímamaqée maríqau.

Yuda máqanna úriqararaura Yísuna ufa íríqau.

(Mataioo 26:59-66; Mareekoo 14:55-64; Yoohanee 18:19-24)

⁶⁶⁻⁶⁸ Iqáqoo kanánaana Yuda máqannaasa úriqararaura faqa aanáiqikirausa úriqararaura faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa moodáanaki suqúfufaqa Yísuna maréeqee misá suqíranaki quqáseeqa irámmiriqa qiqau, anée maasá qímaqimia, kúqaa anée Ánutuna ásauku mundíra fee márídane qufanoo mifá qinau qinée qímannimianaqa sía ínnee qiní ufa írífara qinée faqa moo úfara ínnee iránaqa sía qímaqimifaranoo. ⁶⁹ Dóo maqee maaqóoqari qinée faiqí nímaaku úriqarara Ánutuna ásauku uqannai miná aaqá óoqu marifí márianauree qufaqa misá aiqámausa qiqau. ⁷⁰⁻⁷¹ Dóo kúqaa fee anée Ánutuna ámaaku fee márídane qufanoo Yísufa qinau Ínnee qímariandee qímarunausee qufaqa misá qiqau, dóo maqee maaqóoqari sía maa-fasiqána mandá ufa írímarusara randánaura, dóo maqee uqanna narí óokinna manda ufa maasá dáaqooki kéeqaifaqa íríqa.

23

Misá Yísuna áfiqee Piratoona kóotaki quqáqau.

(Mataioo 27:1-2, 11-14; Mareekoo 15:1-5; Yoohanee 18:28-38)

¹⁻² Miqí qímasoofaqa misá aiqáma fíndifíqa Yísuna áfiqeeqa Roomma máqanna kiapafa Piratoofunnai áfiqee múnusee Yísuna árira ufa maaqí qímasee qímamiqau, Maa-fasiqáfa faiqí ánaasee káqi rúnna mara quqée marífa Roomma máqanna karaambáiq takísa munnimma sía áquaqee qímarifa naríara únnaqimáseenoo Ánutuna ásauku mundírafa qeeqáara karaambáiqa márídee qímarifaqa irisée áfiqee ánídaqa. ³ Piratoofa misá ufa iriséenoo quandáfi Yísuna qáfamaseenoo irámmirinoo qinau, Kúqaa fee anée maa-maqannáasa karaambáiqa márídane qufanoo Yísufa qinau, anée dóo qímari-anano. ⁴ Piratoofa miná iriséenoo kafáa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa qímanniminoo qinau. Qinée maa-fasiqánaki qáfauna sía miná ummaara márifaqa írídaqa. ⁵ Yuda máqannaasa miná iriséeqa afeekaikámásee

Piratoona qímamiqa qiqau, mifá qímannimu úfanannai rákirana uqéeraidanoo, mifá Kariree máqa maaqaindari óosana arasée mindári ánufa aiqáma Yudeeaa máqa maaqaki miqímmamaree aníufa maqee maasáki Yeerusaree maqúsai aniréeno miqíkai ídanoo.

Misá Yísuna áfiqee Eeroodeena kóotaki quqáqau.

⁶⁻⁷ Piratoofa miná iriséeno qinau, kúqaa fee maa-fasiqáfa Kariree máqanna fee ánidanoo fee qufaqa misá eedóo qufanoo Piratoofa óo Eeroodeena quqúsakiqari ani máridanoo qímaseeno Eeroodeefa maa-karí Yeerusareenni animárinoo qímaseeno Yísuna aqiqoofano miná sundíauqa áfiqee Eeroodeefunnái fiqau. ⁸ Eeroodeefa Yísuna qáfamáse asasinau. Óoqai kísaaqasaa Yísuna áufakianá kai íriufa kísaaqasaa miná qáfaanéerufa, sáina kásooqaqee sía faiqí amanaikímari ainaina qiní qífusaa áuqainaqa qinée faqa qáfaa, qímasee Yísuna qáfamasee asasinau. ⁹⁻¹⁰ Yísufa óonuroofanoo Eeroodeefa óosana óosana ainainara iroofanoo sía ufa qinau, káqi marínau. Amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Eeroodeena aaqá aniréeqa únna ufa afeekaikámánde Yísunara Eeroodeena qímamiqau. ¹¹ Eeroodeefa faqa narí sundíauqa faqa ataasa átaasa qímasee mandúfa qímamaqáqau. Misá ataasa átaasa qímamaqaidaqa karaambáiqqa qamunna afisúamaqásee áfiqee Piratoofinnái kafáa anirandée finau. ¹² Óoqai Piratoosa Eeroodeesa namuqáaqara máriuqanda mi-karí Yísuna aqiqoofanoo Eeroodeefinnai fu kámuqoo miqandá naráqoondi naráqoondi kíqau.

Misá kafáa Yísuna Piratoona kóotaki quqáqau.

(Mataioo 27:15-26; Mareekoo 15:6-15; Yoohanee 18:39-19:16)

¹³⁻¹⁴ Yísuna kaifáa áfiqee anirandéeqa Piratoofinnai óonuroofanoo Piratoofa aanáiqikirausa úriqararaura faqa faiqí firaasá faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa náarama quqáseenoo qímannimínau, ínnee maa-fasiqána áfiqee qinée únannai ániana, faiqí ánaasee káqirunna mara ubeekée márifaqee qímasee áfiqee aníanara qímannimidaqa, qinée ínne nífusaa óosana óosana ainainara irámmirunanoo mandá oosana oosanara qianá sía paqúriqa. ¹⁵⁻¹⁶ Eeroodeefa faqa irámásee qáfaifanoo sía mandáinaina minakí márifanoo kaifáa aqiqáifanoo áninoo, qinée faqa minára maa-fasiqánara sía moo númoo minakí máridanoo fee qídaqa, minára qinée sundíauqara ákumbau ákumbau áuqira uaiáqa samu qumáree ámiqimma firaaqóo ári ári ísaifaqa idukúanee qídaqa. ¹⁷ Piratoofa narí óosana máreenoo áinnaaqarara qoomaqaki aiqáma aukwana karabúsaki moo márúna idukú nimiséeno kafáa maa-aukuanná Yísunara miqí kai ianáuree qímasee mi-ufána qinau. ¹⁸ Faiqí ánaasee minára iriséeqa aiqámausa fáaqa rúmasee qiqau. Miná kúqáruaqa, Barabasina kai idukú qímia. ¹⁹ Barabasifa Yeerusaree máqusaki rákirana uqéeroonara faiqí kuqá nárúnara faqa karabúsa máriufa márínau, minára idukúaqee qiqau. ²⁰⁻²¹ Piratoofa Yísuna idukúaqeera faiqí ánaasee kafáa náarooafaqa misá irisée fáaqa quqásee qiqau. Mi-fasiqána aunírira saqari sáa árua, aunírira saqari márinnai fúani. ²² Piratoofa kafáa qaaramoo kínoo qímannimínau. Maa-fasiqáfa nána mandá óosana máreenoo fee. Qinée sía kúqira ainaina minakí paqúriqa, ²³⁻²⁵ Qinée ákumbau ákumbau áuqira uaiáqa sámu firaaqóo arusée idukúanauree qufaqa faiqí ánaasee firaaqóo fáaqa quqásee qiqau. Yísuna aunírira saqarisaa pirímmannai áruannee qímarufanoo misá ufa fannoo Piratoona rafáaqafusoofanoo Yísuna áruaqeera eedóo qímaseeno Barabasina idukínau. Barabasifa rákiranara faqa faiqí nárúnara faqa rumbáranaki márúna idukínnoo Yísuna maréeqee misá nári íriranamau fuaqée qímasee narí sundíauqa nímufaqa dóo árirara, máree fiqau.

Yísuna áfiqee Koorookata áaqanai fímarufaqa ánaaseeuqa ikíraqóofa.

(Mataioo 27:32-44; Mareekoo 15:21-32; Yoohanee 19:17-27)

²⁶ Misá árirara máree fídaqa faiqí moo áuqu Simoona amaráfa mifá níanaindari áni marúfa Sireenee máqusaindaraafa mindári Yeerusaree máqusa aatáta ánimaru-faqa sundíauqa paqúri mánde miná áranaiqi qumáreeqa Yísuna aunírira saqari aku ámaqoofanoo Yísuna ánaaqiana máree finau. Sía amana mi-fasiqáfa qáoo qiannoo

misá faaqaana qáfeenoo kúqiranara ruffasee áruaqaufanoo kaqi eedóo qímasee dóo máranau.

(Yísuna faiqi námukiqari Peetooroofa márufa miná moo áuqu Simoonafa sía mifáu Yísuna aunírirana aku máranau, miná amaráfa moo fásiqa fannoo Sireenee máqusain-daraafa aku máranau.)

²⁷⁻²⁸ Sundíauqa Yísuna áfiqa maree fímarufanoo Yeerusareendaraa ánaaseeuqa Yísuna ufa írimarusa moómoosa miná ánaaqiana oobíqasee ikífáaqa quqásee ikiráqaqa fímaríqau. Miqí mámaree fímarufanoo Yísufa quandáfi nında fee kásoomámbinoo qímánnimínau. Sía qiníara ikiráqaqa ínneeqara faqa ínneeqa faiqi námuaara faqa ikiráqaqa. ²⁹ Kásooqaqee náaru ánianínna aukuanafa innisaa firaa nárirafa aupúrarafa máriannoo. Faiqi síaisa ámiqirafa márifaranoo. Faiqi ánaaqi síaisa sía náamma nímimariasa misá ámiqimásee aufadámasee sandéefaranoo fee qifáranoo, faiqi faqáasa qumaara réeqa mandá kúqira kúqifaranoo. ³⁰ Mi-firaa nariráfa kambíqafinaqa áaqana ámeemaanai óonuree áaqana qímamiqa anée maasá rafáaqafusainaqa kuqufúananoo sía maa-mandainaináfa dárurangi fee qifándinausa. ³¹ Ínnee íriaqa, Roomma máqannaasa maqee qinée sía áaqee márunausa, fúka saqáriara foo márunausa, maaqí mándee darusáifaqa kásooqaqee Yuda máqannaasa mandá óosana áaqarafa firaatiá márínara ínaakuna mandá nárirafa Roomma máqannaasa ínni nárifaranoo, minára qinée qímannimidaqa ínnee ínneeqara kai íkíraqáaqa. ³² Sundíauqa mandáinaina máree marúqanda qaaraqánda Yísuna faqa moodáakari náriraree qímasee miqandá Yísuna faqa nífiqee fiqau. ³³ Nífiqee fífiufaqa káqikaa ámuuqa námusaa faiqí nímudaani fee qímaruqoo múnuseeqa Yísuna pirímmannai aunírira saqarisaa aruséeqa uqéereeqeeqa kúradaqau, faiqí mandá óosana máree maruqanda ásauku uqannai ákaarinni moó narí auníríranasaa arusée uqéereeqee kúradaqau. Ásaaqaitinnai moó miqíkaimásee narí auníríranasaa áriqau. ³⁴ Misá Yísuna árimarufanoo Yísufa innaaru qínoo qinau, Óo qiní qíkoofa misá mandáinaina qiní qímimariana minnínisaa sía miná ákiaqara ía, misá nári ímarianara sía íridaqa. Sundíauqa Yísuna aruséeqa káatara foora sararamáseeqa miná qamunna rainá rainísee máraqau.

Misá Yísuna ataasa ataasa qiqau.

³⁵ Miqí márufafa faiqí ánaasee kíkíqiqa máfufaqa qáfáidaqa misá úriqararawsa Yísuna ataasá átaasa narí qímami narí qímami qiqau, Óo maa-fasiqáfa faiqí ánaasee asumu nímimari fee qímarífa maaná mífée dóo maqee aneennáara asumu márainna qáfa. Mifá Ánutuna ásauku mundírafa rusandeesámu mándee mároofa márídanoofau dóo maqee naríara asumu máraiqini. ³⁶⁻³⁷ Sundíauqa faqa ataasa átaasa qímamaqásee Yísuna uáinna nammari ámianee qímasee qiqau, anée kúqaa Yuda máqanna karaambáiqqa márídana minásaqari asumu mária. ³⁸ Yísuna aunírira saqarisaa ákiaqai ákara moo ákara rinoo márínau, maaqí qímasee ákara rinoo márínau, maa-fasiqáfa Yuda máqanna karaambáiqqa márídanoo.

Qúmuarímaru fasiqafa Yísuna faqa innaarúnai fúanínna úfana qinau.

³⁹⁻⁴¹ Mandá ainaina máree marúqanda nári auníríranasaa Yísuna aaqá márídaqa moó fannoo maaqí qímasee Yísuna áqinau, kúqaa fee anée Ánutuna ásauku mundíra fee márídane dóo amana anée aneenná faqa maaqandá faqa mara áquqisainaqa asumu mária, qufanoo moó fannoo narí aunírira saqarisaaqari miná áqinoo qinau. Qúsasaa anée faqa mifá faqa Ánutuna áfusaa kíkíqifara anée sía fee Ánutunara rufáidanee mimanda ufána qínanee dóo maasá namu Roomma máqanna moodáa ufa ámeemaanai márídaqa, maqee kúquanaura. Maaqandá kúqirafa andeeqánoo márídanoo, aníndiri qeeqá ummaarara kúquanaura maa-fasiqáfa mandáinaina síaifa kúquannoo. ⁴²⁻⁴³ Miqí qímaseenoo mi-fasiqáfa quándaki Yísuna qímaminoo qinau, Óo Yísu, anée aneenná quqúsaki karaambáiqaikinana sía qiníara aunúa, íria, qufanoo Yísufa qímaminoo qinau, Dóo aní qímamidaqa maqee fáasaana anée qiní faqa innaarúnai márinnaranoo.

Yísuna kúqira ufa.

(Mataioo 27:45-56; Mareekoo 15:33-41; Yoohanee 19:28-30)

⁴⁴ Súani qámbaanai ákiaqa amummaqa súani qárafa taikáfufanoo aiqáma maqa maaqai asukuna árufanoo súani áfu fannoo amannauná árufufanoo asukuna taikáfufanoo súanifannoo kafáa qanau. ⁴⁵ Asukuna káqi márufanoo Yeerusaree náaquqara amaana maqaki ititára qamunna firaafá qámbaana narí kai anaqínau. ⁴⁶ Yísufa faqa miqóo kai firaakarí fáaqa quqásee qínnoo qináu, Óo qípoo qeeqá qimana aní ásaukuki quqéeqa qímasee dóo káaqa kúqináu. ⁴⁷ Sundíauqa rakísirafa miqóo máridanoo mi-aiqama ainaina qáfamaseenoo Ánutuna amooqídanoo qináu, Óo maa-fasiqáfa ámiqira fasiqa máriifa kúqinoo. ⁴⁸ Faiqí ánaasee moómoosa ani qáfaida máriusa Yísufa kúquna qáfamaseeqa anirandée nímaaqaí fídaqa nímuqusí marúfaqa ikífáafau iqá fídaqa mandáikammiaqau. ⁴⁹ Moómoosa Yísunara ámiqi mándee írimarusa faqa ánaaseeuqa Kariree máqa maaqaindari Yísuna faqa ánusa faqa sía dauní fífainíqau káqi márída níanai márída qáfee maríqau.

Yísuna ákundoo ufafa.

(Mataioo 27:57-61; Mareekoo 15:42-47; Yoohanee 19:38-42)

⁵⁰ Faiqí moó Arimateea máqusaindaraafa Yeerusareenni animárufa miná áuqu Yooseefaafa, sía Yísuna ákoofau, miná amaráfa. ⁵¹⁻⁵³ Mifá ámiqira fasiqa káaqa andeeqára fasiqa, Ánutuna quqúsa innaarúnaindari maqásaa kambíqaaninnanara áfeesara márufa márínau. Mifá Yuda máqanna ufa suqíranaki kéeqeemarúfa Yísuna árirara qufanoo qáoo qímarufa márínau. Yísufa kúqufanoo mi-fasiqáfa andeeqásee Piratoona oopísaki kéeqafinoo irámmirinoo qináu, amanée qinée Yísuna irí mara quqánauree qufanoo Piratoofa irisée eedóo qináu.

(Yísuna áukuana narí máqannaasa maaqímase madika indufúsaida kuqufusá níkundee maríqau. Misá óoni firaaná kasaafa áamara áuquseeqa minakí kéeqafuqa dínni dínni moómoo aamara áuqíseeqa kúqusa minakíafa náadu náadu níkundee maríqau. Moodaa kai moo kári ákundeeqa miná afunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kúqufaqa miqí kai ímariaqau; Sía moodáa karifau níkundee maríqau. Moo kári moo kári níkundee maríqau.)

Piratoofa eedóo qufanoo narí ákoona amaráfa óonuree Yísuna irí aunírira saqarisaaqaraana maraséenoo qamunnannái kukúqamaseenoo mara máree óoni áamara indufírafa fúka márúnaki sía moó minakí ákundarafa márúnaki minakí Yísuna irí quqánau. ⁵⁴ Mooseena sándufa faiqí aunírira saqarisaa dírirara amaana fáasaanara qáoo qínnoo márúnara mi-eenonnái náriqa amaana fáasaana adeedí ranóo márufanoo dauní dauní Yísuna irí maréeqeenoo óoni aamaraki quqánau.

⁵⁵⁻⁵⁶ Karireendáraa ánaaseeuqa Yísuna faqa ánusa Yooseefaana amarána faqa óoni aamaraki quqéemarufaqa qáfamaseeqa óonurandee anirée nári óosana máreeqa nári marasínna fadaméena óosana óosana Yísuna irisaa aku ámaqarara anirandée óonu deedaqíqau. Sariríqasaa misá Mooseena sándufamau fíqa nári amaana fee qímasee adooaqáu.

24

Yísufa fíndimaqee fifuafa fifau mádikakai qáfoo ufafa.

(Mataioo 28:1-10; Mareekoo 16:1-8; Yoohanee 20:1-10)

¹ Mi-anaaseesá nári máqannaasa amaana fáasaana Sariríqa adooámaseeqa faiqée dúna kanánaana maasá amaanasáa kanánaana eendái mi-fadameenná marasínna ainaina deedaqamáqoona máreeqa Yísuna ákundoo óonina áamaraki kéeqarara fiqau. ²⁻⁵ Óonureeqa qáfoofanoo narí kai óoni firaatiá kooqísaa ititáqoofa quanda quandamméeqee káqinni quqáqoofaqa qáfamaseeqa káqi kéeqafi Yísuna iríara randóosia qáfoofanoo sía márufaqa káqi kíkíqíqa márídaqa náqi fee ianáura náqi fee ianáuree qídaqa tautú másee qáfoofanoo qaara fasiqa káaqa aréenee marú qamunna afisíra qánda misá naaqá kambíqafiqa kíkíqíqau. Kíkíqamáfufaqa níndafeeqa qífú qáfaanoo qímaseeqa nínuka tuqú náumoo amisoofaqa mi-faiqíqandá qímannimiqa qíqau, ínnee nánaree

fíndifimari fasiqanara kúqirusakiaqa randáidee. ⁶⁻⁷ Mifá sía maaqóo máridanoo, mifá fíndifinoo dóo mifá fífinoo máridanoo. Mifá óoqai Kariree máqa maaqaki máridanoo ínni qímannimímarufaqa ínnee íriusa sía fee íridee minára randáidee. Mifá maaqí qímasee ínni qímanniminau, qinée faiqí nímaaku qíní maréeqee mandá fasiqa nísaukuki quqéefaranoo. Quqásaiifaqa aunírira saqarisaa pirímmannai darusáifanoo qaaramoo faásaana ínanoo Ánutufa qíní uqéera qísaannoo fee qufaqa ínnee sía irusée. ⁸⁻⁹ Miqí qímasee qímannimufaqa misá Yísuna ufara iriséeqa óonurandee maqúsai aniréeqa Yísuna faiqí námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée marúsa faqa faiqí ánaasee akaqáusa faqa mi-ainaina óoni áamaraki óonu qáfoonara qímannimiqa. ¹⁰⁻¹¹ Mi-anaaseesá núqu Máriana amaráfa Makadara máqusaindaraafa faqa, Yooannafa faqa Mariana amaráfa moó Yameesana ánoofa faqa akaqáusa mi-ainainúsara Yísuna faiqí námu qímannimufaqa fúrufarufa maasá qímaqimiaafoo qímasee sía ámiqimásee íriqau. ¹² Peetooroofa misá úfa iriséenoo fíndimeeqee quqásee sandéenoo óoni aamaraki kummáramáfufanoo mara meerá qáfoofanoo Yísuna irí kukúqu qamunnafa kái minakí márufanoo qáfamaseenoo óonurandee aatáta narí ámaaqaí fídanoo mináuqaindiara írinoo finau.

Eemausa máqusai fímaru aanáki Yísufa páqurinau.
(Mareekoo 16:12-13)

¹³⁻¹⁴ Mi-faasaannákai Yísuna faiqí námukiqari Yeerusareendari Eemausa máqusai fídaqara Yísuna arusoofanoo sía madikakí márúnara narí qímami narí qímami qíqa fíqau. ¹⁵⁻¹⁶ Miqí qiqá fídaqa narí qímami narí qímami qímarufanoo Yísufa narí uqanna aniréenoo miqandá faqa fímarufaqa miqandá qáfamasee sía náaqoo írinau. ¹⁷⁻²⁰ Yísufa qímanniminoo qinau, ínneeqara aatáta fídaqa nánaree narí qímami narí qímami qiqá fídee qufaqa miqandá irisée kásoomámbufaqa nóori runúsee moó fannoo Kareeopasafa Yísuna qímaminoo qinau, maa-eenda ufána Yeerusaree máqusai ufa firaafá kambíqaina anée kai fee sía írinee qufanoo Yísufa qinau, nána ainainee kambíqeenoo fee qufaqa miqandá qiqau Yísuna Nasareetee máqusaindaraana árunara maaqandá qídaqa. Mi-fasiqáfa Ánutuna tamummáqara fasiqa márufaqa Ánutufa faqa faiqí ánaasee faqa miná ufara faqa mifá áuqoo ainainara faqa úriqararafa afeeka fée qímarufa márufaqa maasá aanáiqikirausa úriqararasa faqa maasá faiqí firaasá faqa Roomma máqannaara áruaqee qufaqa aunírira saqarisaa pirímmannai áriqau. ²¹ Mi-fasiqáfa maasá Isarae máqanna karaambáiqá Roomma máqanna nísaukukinaana maasá qumáraninna fee qídaqa asásimariafannana márufaqa kuqá áriqau, Maqee fáasaanaqari mifá kúquqoo qaaramoókifaqa márídaqa. ²²⁻²⁴ Maasákiqari ánaasee akaqáusa narí ákundoo óoni áamaranai óonu qáfaafanoo sía miná irí mári qáféeqa nífu pisipasa mánodoofaqa qangiroo kái qáfaafanoo qímanniminoo qinoo Yísufa kúqiranaki fíndifinoo qiafaqa maasákiqari akaqáusa óoni aamarai óonu qáfaifanoo ánaasee indée kai ínoo Yísuna kai sía qáféeqa.

²⁵ Yísufa miqí quná iriséenoo kafáa miqandá maaqí qímasee qímanniminau. Óo fúrufarira qanda máriafanoo Ínnee sía dauní Ánutuna tamummáqara fasiqa ufa íri mariafanoo káaqa ínneeqara anúqi maríafanoo. ²⁶⁻²⁷ Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ásauku mundíranara mi-oosana oosana aupurararána marasée miqóoqari narí aréenaranaki kéeqaannoo fee qímaqoofanoo náqimasee fee sía kambíqarara, kambíqaannoo. Miqí qímaseenoo Yísufa Mooseena sándufa ákarakinaanasaa óosana araséenoo tamummáqara fasiqa aiqáma ákarakinaana naríara ákara rúmaqoonara miqandá qímanniminoo aatáta fímarinau. ²⁸ Miqínnoo ufa qínnoo fífiufanoo Eemausa máqusa adeedí rámaseenoo Yísufa káqi fínoora foora ufaqá miqandá rafáaqa fídaqa qiqau. ²⁹ Dóo súani kéeqaifanoo asukunaikídanoo anée maasá faqa ani mária qufanoo Yísufa eedóo qímasee misá faqa óonu márinau. ³⁰⁻³¹ Miqánda nárana deedaqí isee óoqu márifi naanéerufanoo Yísufa féemu maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo nímufaqa misá írirafa misá nífu faqa kambíqoofaqa óo Yísufammifoo qufanoo Yísufa dóo miqóoqari taikáfinau. ³² Taikáfufaqa miqandá narí qímami narí qímamiqa qiqau maaqandá aanái

áni marúnanoo mifá maaqandá faqa ánidanoo ákarakinaana maaqandá qímaqimí-marifanoo maaqandá daundurái idára foora qámafi qimbáfi ímarifaqa maaqandá sía minára íriqau. ³³ Miqí qímaseenoo miqandá aaqee quqásee Yeerusareenni kafáa fiqau. ³⁴⁻³⁵ Óonureeqa miqandá Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée marúsa akaqáusa námufaqa moodáaqoo márúnaki miqandá óonureeqa miná faiqi námu qímannimiqa qiqau. Dóo karaambáiqá kúqiranakiqari fíndfiinoo Simoonafa dóo qáfeenoo qufaqa miqandá náriqa aanái fí paqúri funára faqa féemu marasée ruqí ruqí mándee nímufanoo nífu faqa náaqoo faqa írúnara nári qímannimiqa.

Yísufa narí faiqi námu kooroománnimaqanau.

(Mataioo 28:16-20; Mareekoo 16:14-18; Yoohanee 20:19-23; Niqiqoosa 1:6-8)

³⁶⁻³⁷ Miqandá nári qáfoonara qímannimímarufanoo karaambáiqá narí uqanna tautúmánnimaqasee nífusaa kíkíqamambinoo qinau, ínnikina asooárafa máriani qufaqa aiqámausa tautúmándeé áfaannee qímasee firaaqóo ruffaqau. ³⁸⁻³⁹ Yísufa nínđafamáseenoo qímanniminau. Náqi fee ifaqée qaara irirafa ínni náaqoosaa rinoo fee qiní qísauku faqa qíku faqa pirímma dárúqoona qáfaaqa qinéé qeeqá uqanna márídaqa. Ínnee anirée qiní dúqamásee qáfaaqa qímaqí faqa qímudaani faqa káqi márídanoo áfaanna fannoo sía miqírafa márídanoo. ⁴⁰⁻⁴³ Miqí qímasoofaqa firaaqóo asasamásee óo dóo kúqaa narímmifoo qímasee kafáa áfaannasaaqari ani márídanoo fee qímasaida quqásaida rufíee maríqau. Miqí márufanoo Yísufa uqannífíqararee qímaseenoo irámmirinoo qinau ínni nárana moó márínaqa qímifaqa náa qufaqa misá noodáanna áafaqa maréeqee ámufanoo aiqámausa nífusaa qumáree nanau.

⁴⁴ Námaseenoo maaqí qímasee qímanniminau qinéé ínni faqa káqi márídaqa maa-dariránara kúqiranara fíndifiranara qímannimíafanausa márídaqa. Mooseena sán-dufa faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa Dafidina idí ákaraki faqa qiníara ákara rúmaqoo ufafa náqímásee sía kambíqararee dóo miná ánoona kambíqarana qáfaafanoo. ⁴⁵⁻⁴⁷ Miqí qímasee Yísufa misa tamummáqara fasiqa óoqeenaa ákara íriaqeera misá írirana quandáseenoo qímanniminoo qinau maaqímminoo ákara óosana márídanoo, Ánutuna ásauku mundírafa aupúrarana maraséenoo qaaramoo fáasaana márínnoo kúqiranakiqari fíndifinoo miqóoqari Yísuna ufa írimariasa faiqí ánaasee fuki faakí qímasee qímannimímarifaqa nári mandáinainara níkoqamáseeqa Ánutufinnai quándaki nári mandáinaina ákiaqara ásauku mundírana áuquara qímamifanoo minnínnaani, miqíqa ufa qímannimirafa faqa mandáinaina minnísarafa faqa Yeerusaree máqusai óosana araséenoo aiqáma maqa maaqai qímannimirafa dáraanianno. ⁴⁸ Ínnee qiní qíqoondiuqa mi-ainaináusa qáfee marúsa máriafanoo. ⁴⁹ Qiní qíkoofa Ánutufa narí maraquna afeeka nímimari maraquna ínni nímiraree qímasoona qeeqá kai óorureeqa niqiqánaqa qumurée ínni afeekaikámánnimaqáanno. Ínnee sía Yeerusaree máqusa minnísaaqa maaqóo kai márifanoo náakufínaqa fíffainíqa.

Yísufa innaarúnai óoru fu ufafa.

(Mareekoo 16:19-20; Niqiqoosa 1:9-11)

⁵⁰⁻⁵¹ Yísufa narí faiqi námu faqa narí áqoondiuqa faqa Yeerusaree máqusaindari nífiqeenoo Beetani máqusa amummaqa óonureenoo narí ásaukuqara uqéeráseenoo nífaaqóoqa qímannimaqaidanoo narí faiqi námu minníseenoo uqéerákinoo innaarúnai óoru fínau. ⁵²⁻⁵³ Miqóo márusa miná qáfamásee Ánutuna amooqímasee quándaki nímuqusaki asasírafa qumbíqafufaqa Yeerusareenni kafáa óonu márídaqa faasaambáasaana náaquqara amaana maqaki kéeqafídaqa Ánutunara dúfi dúfi qímamaqée maríqau.

YOOHANE Amiqira Fasaasa Ufa Yoohaneefa Akararinau.

Náaru náaru márira ufa.

¹ Óoqai maa-maqa maaqáfa sía márúnakinai Ánutuna afeeka ufara foora Yísufa márínau. Mi-afeeka ufara foorá Yísufa Ánutuna faqa márínau. Mi-afeeka ufáfa Ánutufa kai márínau. ² Óosana áronakina mi-ufáfara foora Yísufa Ánutuna faqa márufa márínau. ³ Mi-ufánannai Yísunannai aiqáma ainaina kambíqaoofanoo márídanoo. Sía moo áinaina sía minánnai kambíqanau. Aiqáma ainaina miná Yísunannai kai kambíqanau. ⁴ Aiqáma kambíqoo ainaina miná Yísunasaaqaraa márírana maraséeno dóo márídanoo. Mi-mariráfa maa-maqánasaaqaraa fasiqa ánaasee naundurái qóomara foora aurau rímarífa márídanoo. ⁵ Mi-aurau riráfa asukunakí qáídanoo. Mi-aurau rira qoomána asukuna fannoo sía amana qumáree rafáaqa fúannoo.

⁶ Ánutufa qumeé dadaqufanoo maqásaa fasiqa moo námmani nímimaru Yoohaneefa kambíqafufanoo Ánutufa qíní saikáki fúannee qufanoo narí saikáki ani márínau. ⁷ Yoohaneefa kooroo írafa animárinau. Mi-qoomána Yísunara kooroo írara áninau. Aiqáma fasiqa ánaasee miná ufa irisée Yísunara kúqaa ánoonee qiaqéera áninau. ⁸ Mifá Yoohaneefa sía mi-qoomáfau márínau. Káqi mi-qoománara kooroo íanifeera animárinau. ⁹ Ánutuna ufa fannoo Yísufa ánoona aurau rirafa márínau. Mi-aurau riráfa faiqí aiqámausa naunduráki qéemarufa márídanoo maqásaa faiqi ánaaqi kámmafinoo maa-maqa maaqánaki qúminau.

¹⁰ Mifá maa-maqa maaqánaki ani márínau. Ánutufa mi-ufána Yísunannai maa-maqa maaqánakinaa fasiqa ánaasee áuqu quqásoofanoo misáki akooqóo qumu márufaqa sía minára íríqau. ¹¹ Mifá narí áuqu maqa maaqanaki aniroofaqa miná máqannaasa minakí máriasa miná maréeqee áqusee minnísaqau. ¹² Akaqáusa asasammásee maróosa Ánutuna ufa Yísufa misára ínnée Ánutuna faiqi kámambi máriaqee qíra ufa nímínau. Minára kúqaa Ánutunee qímasee naundurá ámimarusá miná faiqi kámambi máriaqee qíra úfa nímínau. ¹³ Ánutuna faiqi miqímariasa kambíqafi máriasa sía maa-maqa maaqánaki máriasakiqari kambíqaqau. Sía faiqí faiqi ímaríandeefau máfi kambíqaqau. Sía faiqí nári íriranannaifau Ánutuna faiqi kámmafi kambíqaqau. Ánutuna írirannai kai kambíqafufaqa miná faiqi námukíqau.

¹⁴ Mi-ufáfa Ánutuna ánoona ufa Yísufa faiqí faiqi kámambinoo maasáki qumu márínau. Qumumárufaqa miná áfeeka eeraarirana maasá miná faiqi námú kúqaa qáfaqau. Mifá narí ákoona ámaaku moodáa márúnara narí ákoonasáaqaraa áfeeka eeraarirana faqa káqi áfaarirana faqa kúqaa ánoona úfa qírana faqa maraséeno qumbiqánoo márúna qáfaqau. ¹⁵ Yoohaneefa nammári nímimarufa minára Yísunara kooroo inau. Mifá maaqí qímasee faiqí ánaasee qímannimino qináu. Óoqai qínée qímannimiqia. Moó fannoo qíní qínaaqianna ániannoo. Qinée kambíqaafannaqoo mifá óoqai máriufa márifaqa qíní úriqarara fee qífanafa maaná Yísufa mifá márídanoo. Yoohaneefa miqí qímaseeno minára qímannimínau.

¹⁶ Yísufa maaqóo qumu márídanoo narísaqaraa ámiqi ámiqirana ámuuaqa ámuuaqa moómoo maasá aiqámausa qímufaqa máreemariqifana. ¹⁷ Ánutufa Mooseenannái narí sándufa narí amusúfa maasá qíminau. Ásauku mundírana Yísunannai narí káqi asasamánde nímírufa faqa kúqaa ánoona ufa qírana faqa maasá qíminau. ¹⁸ Sía moó fannoo Ánutuna qáfee marúfa márínau. Narí ámaaku moodáa narí ákoona ámuqusa uqanna mifá kai narí ákoona faqa márída qáfamaseeno maa-maqánasaa maasá qímannimirara qúminau.

Yoothaneefa nammári nímimaru ufafa.

(Mataioo 3:1-12; Mareekoo 1:1-8; Ruka 3:1-18)

¹⁹ Yoothaneefa Yísunara kooroo qu ufafa maaqímasee animárinau. Yuda máqannaasa amaana máqa aanáiqikirausa faqa amaana máqaki dapi saika máree marúsa misára Reefina áiku ásauku fee qímarusa misá faqa Yeerusareenni suqúfufaqa ufa qímaseeqa faiqí akaqáusa nifeeqásee niqiqoofaqa Yoothaneenara irárara óoqufiqau. Yoothaneefa nammári nímimarufunnai Yooradanna námmarinni óoqureeqa maaqí qímasee iraqau.

Óo Yoothane, Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kambíqaaninna tamummaqara fasiqanara ákara rúmaqoofa anée maaná mifée yáfee. ²⁰ Yoothaneefa misá ufa iriséenoo sía káqi úfa qinau akooqóo kooroo qímasee qímanniminau. Qinée sía ásauku mundírausau máridau. ²¹ Misá minára iriséeqa kafáa iraqau. Anée Eeriaafée máridanee. Maasá qímaqimia. Miqí qufanoo Yoothaneefa qinau sía qinée misáu. Miqí qufaqa misá iraqau. Anée mi-tamummaqara fasiqánara ákara rúmaqoo fee máridanee.

Miqí qufanoo Yoothaneefa sía fee qinau. ²² Sía fee qímasoofaqa misá quándaki qiqau. Maasá niqqaasá nána ufa fee aníara qímannimianauree. Anée yáfee. Anée aneennára náqi fee qídanee. ²³ Yoothaneefa misá ufa iriséenoo maaqí qímaseenoo qímanniminau. Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaiaafa óoqai maaqí qímasee qiníara ákara rinau.

Qinée karaambáiqara namméera qímasee qímannimira fasiqausa máridaqa.

Káasau máqa maaqakiqari maaqí qímasee namméeraqidaqa. Ínnee karaambáiqá áni-
anínna aanna andeeqáseeqa afisúaqá.

²⁴ Yeerusareendari niqiqoosa misá Farisai ámaana ufa qímarusa misá miná iriséeqa kafáa irámmiriqau. ²⁵ Óo Yoothane, anée sía ásauku mundírafa máridana. Anée sía Eeriafa máridana sía anée mi-tamummaqara fasiqáfa máridana. Anée sía misá máridana náqi fee ídanee nammáriki kéeqannimaqaidanee. ²⁶ Yoothaneefa misá ufa iriséenoo maaqí qímasee qímanniminau. Qinée nammáriki faiqí ánaasee kéeqannimaqaidaqa. Ínni qámbaanai moó fannoo máridanoo ínnee minára sía írimariafanoo. ²⁷ Mifá qiní qínaaqíanna ánianínafa qiní úriqararafa máriannoo. Náqímasee fee qinée miná dadaaqianáuree. Qinée kúqaa óoreeqararausa uqanna máridaqa.

²⁸ Yoothaneefa Yooradanna námmariki Beetani máqusai dínni afainni nammáriki kéeqannimaqéemarufaqa misá anirée miqí qímaseemma irée maríqau.

Ánutufa auíqaanínna sipsipa anaaqina ufa.

²⁹ Iqáqoofanoo kanánaana Yísufa Yoothaneefunnai óoqu fímarufanoo Yoothaneefa qáfeenoo narí faqa márusa maaqí qímasee qímanniminoo qinau. Ínnee qáfaaqa maa-fasiqáfa Ánutufa nífaueemari aandau ánaaqi narí qaindásaa kúquaninna aandaufa maasá aiqámausa maa-maqánasaaqaraasa mandáinaina minánnai maraqúqiseenoo Ánutufa dárira ufa atekáqisaaninafa máridanoo. ³⁰ Eendá qinée minára maaqí qúnafa maafá qinée sía máriafanna kamuqoo márunara qiní úriqararafa máridanoo qiní qínaaqíanna kambíqafi aniráannoo qúnafa maaná mifá máridanoo. ³¹ Qinée minára sía írimariafanausa máridaqa. Isaraee máqanna nífusaa kooroo qiaqéera nammári áuqamánnimaqaqa ánídaqa.

³² Yoothaneefa maaqí qímasee Yísunara qinau. Qinée Ánutuna maraquna qáfaunanoo mifá nakipurúnaikámambinoo innaarúnaindari qumuréenoo Yísunasaa quqéenoo.

³³ Qinée qeeqá kai ásauku mundíranara sía amana mifée qianáura. Maa-saikánara diqiqoofa Ánutufa maaqí qímasee qímaqiminau. Anée faiqí moó qáfainanoo qiní maraquna fannoo akooqóo minásaa mundúfinnanara minára faiqí ánaasee qiní náaquqara maraqunannái rúmannimaqáanina fee qinnáranoo. ³⁴ Maafá Ánutufa rusan-deesámu másee mároofa narí ámaaku uqanna máridanoo. Qinée qeeqá qífunnai qáfeeqa ínni kooroománnimaqaidaqa.

Yísufa indaarú óoqasaa nífiqoo faiqi namusa.

³⁵ Kanánaana iqáqoofanoo Yoohaneefa nammári áfainni narí ufa írimaru fasiqa qandá faqa márufanoo Yísufa áiqaránau. ³⁶ Áiqaróofanoo Yoohaneefa ámiqi mándee aikuqummáseenoo qinau. Ínnee maaná qáfaaqa Ánutuna aandáu ánaaqiara foora qaindásaa maasára kúquaninafa áiqaqaidanoo. ³⁷ Yoohaneena ufa írimarúqanda miufána irisée Yísuna dóo áfaqee fiqau. ³⁸ Áfaqee fímarufanoo Yísufa quandáfi nínrafeenoo qinau. Ínneeqara nánaree qiní qífáqee ánidee qufaqa miqandá qiqau. Ufasáa rakísira anée yái fee máridane. ³⁹ Yísufa iriséenoo qímanniminau dóo anirée qáfaaqa qufaqa miqandá miná faqa óonu miná máaqa qáfamasee eenánianna óonu qáfamaseeqa miná faqa káqi kaaqóo máriqau.

⁴⁰ Mi-fasiqaqandá Yísuna máaqa óonu qáfamasee miná faqa máruqanda miqandák- iqari móo fannoo Andurufa márinau. Mifá Simoona moo áuqu Peetooroona ákaqa márinau. ⁴¹ Andurufa naráfasaana Simoona moo áuqu Peetooroona káqi káqi paqúri- maseenoo qímaminoo qinau. Maasá Ánutuna ásauku mundíra fasiqa kambíqaannoo fee qímaqoofa dóo maasá paqúriqa qímaseenoo miná áfiqammaree Yísufinnai finau. ⁴² Óonuroofanoo Yísufa Simoona aikuqummáseenoo qinau. Anée Yoohaneena ámaaku Simoonafa máríananoo. Qinée aníara Keefasaneé qianáuree qinau. Mi-auqú oosanná óoni fee qínnoo máriganoo.

Yísufa Firipina faqa Natanaeerana faqa náaroo ufafa.

⁴³ Moo kánanaana Yísufa Kariree máqamaaqai fuanéera aanái Firipina paqúriman- deenoo qímaminoo qinau. Dóo Firipi qiní faqa dóo ániannee qinau. ⁴⁴ Firipifa faqa Andurufa faqa Peetooroona faqa Beetasaida máqusaindari moodáa maqusanaasa máriqau. ⁴⁵ Fíripifa Natanaeeranara randásee paqúrimaseenoo qímaminau. Mooseefa Ánutuna sándufasaa faqa tamummáqara fasiqausa faqa kambíqaaninna fasiqanara óoqai ákara rúmaqoona maasá paqúriqa. Mifá Yísufa Yooseefaana ámaaku Nasaretee máqusaindaraafa máriganoo. ⁴⁶ Natanaeerafa qinau, Akasáa náqimásee ámiqira ainaina Nasaretee máqusaindari kambíqararee, sía kambíqaannoo. Miqí qufanoo Firipifa qinau anirée dóo óonu qáfa.

⁴⁷ Firipifa miná áfiqeenoo óonu roofanoo Yísufa Natanaeerana qáfamaseenoo qí- mamino qinau. Óo maafá Isaraee máqannaa faiqí uqanna ánidanoo. Sía qúnna úfa minakí márifa andeqárafafa kai márifa máriganoo. ⁴⁸ Natanaeerafa minára iriséenoo tautúmaseenoo maaqí qímasee Yísuna qímaminau, anée náqi fee másee qiníara íridanee. Yísufa iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Natanaeera fáasai Firipifa sía aní paqúriqoo anée aneenná maqúsai aneenná faafísa atukaki níanai máríanafa qinée aní aunduráki- naa óosana fáasai qáfeeqa. ⁴⁹ Natanaeerafa iriséenoo tautúmakufanoo qinau. Ufasáa rakísirafa anée Ánutuna ámaaku máríanafa. Anée Isaraee máqannaa karaambáiqfa máríanafa máriganoo. ⁵⁰ Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau. Qinée fáasai faafísa atukaki máríanafa qáfaunannara minára qúnannara anée mináree qiníara Ánutuna ámaaku fee qídanee. Qiní ufa íria. Maqee káqikaaqoo uqafíqaunana qáfaananoo. Kásooqaqee ánoona firaaqóo uqánnifiqaanaura. ⁵¹ Miqí qímasee miná faqa márusa qímanniminoo qinau. Qinée ánoona ufa qímannimidaqa kásooqaqee ínnee innaarúnai kudimandá rakée ínaqa qáfai fanoo qangiroouqá faiqí nímaaku qiní qímummaqa óoraini qúmmaini ímarifaqa nínrafeefaranoo.

2

Kannaana máqusai faiqí faqa ánaasee faqa nimundóo ufafa.

¹⁻² Qaara faasaaná áiqaróofanoo Kanna máqusai Kariree máqa maaqaki móo máqusaki mánaaqa amundárafafa márinau. Yísuna ánoofa Máriafa mi-qoomaqánaki dadaaqídanoo márinau. Qoomáqa suqóosa Yísuna faqa narí faiqí námu faqa náaroofaqa fiqau. ³ Mi-maqannáasa óosana maaqímminoo máriganoo. Mánaaqa nimundáraree qímasaidaqa nárana faqa uáinna nammari nári maqee maqee née maría nammari faqa námammaree múnusaida nimundée máriqau. Mi-qoomaqánaki uáinna nammari

námammaree kasaaga múnu taikásoofanoo Máriafa narí ámaaku Yísuna qímaminoo qinau. Qini qímaaku dóo uáinna nammari taikánoo máridanoo. ⁴ Yísufa mi-ufána iriséeno narí áfeeka kooroománnimaqaaninnanara iriséeno qímaminoo qinau. Óo qinnaqéefoo nánaree anée qini iráidane. Kásooqaqee qinée firaa ainainá óosana óosana faiqí sía áuqee maríana áuquanaura anée maqee kasaagaí qímariananoo. ⁵ Yísuna ánoofa miná iriséeno quandáfinoo qoomáqa dadaaqímaru fasiqausa mara quqáqoosa maaqí qímasee Yísunara qímanniminou. Nána ainainaree maafá qínaqa mifá qínandée kai iaqa.

⁶ Mi-maqánaki óoni qafee firaafáuqa dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée márinau. Yuda máqannaasa nári ímarúdeemásee minakína námmani marasée nísaaqumásaida nárana néemariqau. Aiqáma ooni qafee tintarámma miqírafa firaafáuqa márinau. Nammári moómoo saka adíee marúsauqa máriqau. ⁷ Yísufa qoomáqa suqára faiqiuqa mara quqáqoosa qímanniminoo qinau. Ínnee nammári sakasée maa-ooni qafeesáki adíee márifanoo áfaisaa kai úruani. Yísufa miqí qímasoofaqa misá aiqáma mi-ooni qafeesáki saka adíooofanoo áfaisaa qumbiqáqau. ⁸ Saka adía qumbiqásoofanoo Yísufa qímanniminoo qinau. Ínnee minakínaana sakamáree qoomáqasaa rakísimarina ámi-fanoo námasee qáfaani. ⁹ Miqí qímasoofaqa misá míqimmiqau. Qoomáqasaa rakísirafa mi-nammarífa uáinnáikamáfuna óosana síamma írinau. Qoomáqa suqéemaru aináinira fasiqausa misá kai íriqau. Qoomáqasaa rakísirafa námasee qáfoofanoo amundóo ánaaseena afaaqi áaramáseenoo qinau. ¹⁰ Aiqáma qoomáqa suqée maríasa ámiqira uáinna náaree indaarú nímiafaqa náidaqa. Néeneesaafaqa ínaaqianna mandá uainna nímidaga. Anée sía miqíananoo ámiqira uainna uqanná kai ínaaqianna nímiannanoo.

¹¹ Miqínoo Kariree máqa maaqaki Kannaana máqusai Yísufa narí saika óosana araseeno faiqí sía áuqoo ainaina ámiqira oosana áuqamásoofaqa faiqí ánaasee qáfaqau. Mifá mi-karí narí afeeka firaaná uqannífiqoofaqa miná ufa írimaru fasiqausa Yísunara kúqaa Ánutuna ámiqira áfeeka uqannífiqee marí fee qiqau.

¹² Miqóoqari Yísufa narí ánoona faqa narí ákaqaafasaa faqa narí ufa írimarusa faqa Kapeeranaumma máqusai óoqu fíqau. Miqóo óoquree qaaramoo fáasaana káqi márinau.

*Yísufa Yeerusaree náaquqara ámaana máqaki kéeqoo ufafa.
(Mataioo 21:12-13; Mareekoo 11:15-17; Ruka 19:45-46)*

(Óoqai Ánutuna qangiroo moó fannoo Isaraee máqannaasa áinnaaqareeno Isipa máqannaasa óoqa faiqiuqa kuqá nárufaqa Isaraee máqannaasa quqásee sandáqau.)

¹³ Isaraee máqannaasa mi-ainnaaqarara qoomaqána suqárara deedaqufanoo Yísufa minní Yeerusaree máqusai óoru fína. ¹⁴ Óorureeno Yísufa náaquqara amaana maqaki kéeqafinoo óonurama níndafoofaqa faiqí mi-naambeeqánai márida Ánutuna tatúfirana suqáreee qídaqa burimakáu sipsípa nakipurúna narínni narínni feefaurímariqau. Miqídaqa firaa munnimma máraidaqa qúmmuaraikámmimáriqau. Faiqí ánaasee kaamána munnimma mara máree múnu nímuafaqa misá náaquqara maqakinaa munnimma nári nímmimariqau. Miná faqa amaana máqasaa rakísirausa nári faqa qúmmuaraikámmimariqau. ¹⁵ Yísufa aniráma níndafeeno sánda kukúqamma qumáreenoo mi-samúna burimakáu sipsípa faiqí náru nífaqaufaqa quqásee sandáqau. Munnimma kukúqimaru qaindáusa ani qumáreenoo téeqi máqusoofanoo mi-munnimmáusa maqándanandá-namminau. ¹⁶ Miná miqímáseeno nakipurúna feefaurú máree marúsa maaqí qímasee qímanniminou. Maa-ufínisa maanakínaana maanakíqari kai dóo máree fífuaqa, sía máriaqa. Qini qíkoona máaqa maa-maqáfa máridanoo. Ínnee sía miná marasée dapi feefaurira maqá fee qiaqa.

¹⁷ Miqí qímasoofaqa Yísuna faqa nímarusa óoqeenaa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufara óonumafi irisée qiqau. Aní máaqara qiqá dídirafa idára foora qáidanoo fee qiqau. Yísuna faiqi námu minára íriqa maaqí qiqau. Óoqeenáa ufa ánoona dóo maqee Yísunaki kambíqeenoo fee qiqau.

¹⁸ Yísufa aandáuqa amaana máqa naambeeqaindaraana niqíqamasoofaqa Yuda máqannaá úriqararusa quandáfi Yísuna áqidaqa qiqau. Anée kúqaa karaambáiq

máridana faiqí sía amana áuqeemaria ainaina firaa ainaina moó uqaqífiqainaqa maasá kúqaa aníara karaambáiqammifoo qianáura. ¹⁹ Yísufa mi-ufána iriséeno qinau. Amaná, ínee maa-amaana maqána rapéemasaiifaqa qinée qaaramoo fáasaana kafáa uqéera kúradanaura. ²⁰ Yuda máqannaasa úriqararauasa minára iriséeqa qiqau. Akasáa maa-maqána óoninnai áuqimariafa firaafá máridanoo. Maasá qikeekú qikaakú (46) qaara fasiqa níku nísauku taikásee dínna taikásee dínna ani moodáa marasée áukuana aundurái maa-afeeka maqána áuquqoofa máridanoo. Anée náqimásee qaaramoo fáasaana uqéera kúradarara qídanee. ²¹ Yísufa sía náaquqara maqara írinau. Narí afaaqara Ánutuna náaquqara maqa fée qufaqa misá sía íriqau. ²² Yísuna faiqí námu faqa sía aaqee mi-ufána óosana íriqau. Kásooqaqee Yísufa kúqiranakiqari fíndifufaqa miqóo Yísuna ufa irisée miqóo ánoonara óonumafi íriqau. Miqóo faqa misá tamummáqara fasiqa ákarara faqa Yísunara faqa kúqaa fee qiqau.

Yísufa aiqáma fasiqa naundurái nínafafo ufafo.

²³ Mi-fasannái áinnaaqarara qoomaqa kamuqoo Yísufa Yeerusareenni márufaqa moó-moosa miná sía faiqí amana áuqeemaria ainaina qáfamasee kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qímariqau. Maa-fasiqáfa Ánutuna áfeeka eeraarirana kooroo ímarifa máridanoo fee qímariqau. ²⁴ Yísufa minára írinoo sía misáki paasóosamandee afaaq quqánau. Mifá faiqí naundurái írufanoo sía amanaíkufanoo. ²⁵ Sía moó fannoo faiqí naundurákinaana qímamiqau. Narí kai ámiqimandee aiqámausa naundurá mandírirana níqafamaseenoo misáki sía afaaq quqánau.

3

Yísufa Nikoodeemusandíri ufaqu úfafo.

¹ Farisai ámaana ufa qímarusaki faiqí moo áuqu Nikoodeemusafa Yuda máqannaasa úriqararafa moó fannoo márinau. ² Mi-fasiqáfa moo éenda asukunakí kukéeqakufanoo Yísufa máruqoo aniréeno qímaminoo qinau. Óo ufasáa rakísirafa anée Ánutufinaindari ánianafa ufasáa rakísirafa márianaqa maasá minára íridaqa. Sía fífau fasiqa naríkai qínanoo faiqí teeroo ainaina aaqee taikáanno, anée íanandee qíananoo taikáanno. Ánutufinaindari ánianafa máriannanara mi-afeeka ainaina áuqimarianaqa maasá íridaqa. Anée nánufa fee maasá qímaqiminnaree.

³ Yísufa iriséeno narí qímaminoo qinau. Qinée ánoona ufa aní qímamianaura. Faiqí Ánutufinaindari kafáa fúkasaa ánaaqi ánaaqi kámafinausa kai Ánutuna quqúsaki kéeqefaranoo. Káqi márinausa sía amana fífáranoo.

⁴ Nikoodeemusafa mi-ufána iriséeno kafáa Yísuna irámmirino qinau. Náqimásee faiqí firaafá kafáa ánaaqi kamámbino fee, narí ánoona áranandaki kéeqafinanoo fee kafáa máqaanno fée. Yísu sía amana, sía minára qímariananoo.

⁵ Yísufa iriséeno qímaminoo qinau. Qinée ánoona ufa aní qímamidaqa. Faiqí káqimarinausa sía uqanna Ánutuna quqúsaki kéeqefaranoo. Ánaasee áranandaki kambíqainausa quandáfi Ánutuna maraqunannái faqa fúkasaa ánaaqi kámafinausa kai Ánutuna quqúsaki kéeqefaranoo. ⁶ Faiqí nímaqífaqaasa quándaki nímaqífaqaasa máqefaranoo. Ánutuna maraquna fannoo quándaki maraquna faqaasa Ánutunara írirana faqaasa máqaanno. ⁷ Qinée aníara kafáa fúkasaa ánaaqikinana kambíqaannee qúnana sía anée minára irisée tautía. ⁸ Úfai óosana íria. Yáindari ánidanoo fee. Yái fee fídanoo fee. Narí íriranamau fifaná anée ufa kái írimariananoo. Ánutuna maraqunannái faiqí moó fúkasaa ánaaqi kírasha miqí kai ídaqa. Anée sía miná óosana qáfeennaranoo.

⁹ Nikoodeemusafa mi-ufána iriséeno Yísuna qímaminoo. Náqimásee maa-ainainnáfa anée qíanandee íanno fee. Sía qinée minára íridaqa.

¹⁰ Yísufa iriséeno maaqí qímasee narí qímaminoo. Anée Isaraee máqanna rakísirafa firaafá moó fannoo márianafa máriananoo anée náqimaseenee maa-ufána óosana sía íridane. ¹¹⁻¹³ Qinée kaifáa ánoona ufa aní qímamidaqa. Maasá írunna úfana kai aní qímamidaqa. Maasá qáfee marúnna ainainará kai ínni qímannimíafaqa ínnikina

moó fannoo sía maasá ufa írimariafanoo. Sía moó fannoo innaarúnai óoru fímariasa máridaqa. Qinée faiqí nímaaku kai innaarúnaindari qúmuafanausa mindáaraa ainainara írída máridaqa. Qinée maa-maqánasaaqaraa ainainara aní qímamianana sía írinana náqímásee innaarúnai ainainara qímamianana írinnaree.

¹⁴⁻¹⁵ Yísufa kafáa Nikoodeemusana qímamidanoo qinau. Óoqai aadána máqa maaqaki sakániuqaindi Isaraee máqannaasa moómoo ukaqánnimisoofaqa kúqimariqau. Moosefá miná qáfamasee koopáa saunu náaree áuquseenoo miná ánaaqianna minán-nai kai sakáni áuquseenoo mi-saunúnasaa kukúkukuqamaseenoo dóo uqéerasoofaqa kúqirarimarusa miná qáfamaseeqa sía kúqiqau fíndifiqau. Qiní faiqí nímaaku miqí kai másee qiní darsée aunírira saqarisaa uqéera quqéefaranoo. Qinée miqóo airíqa márianaqa aiqámausa qiní qíqafamasee írirana qinísaa rusírausa Ánutufa narí náaru márirana nimíannoo. ¹⁶ Ánutufa maa-maqánasaa máriasara ámuqusa firaaqoo qunára narí ámaaku moodáa uqanna ámiqirana maqásaaqaraasa nímuna miná saqárikinausa sía kurídiranaki fifáranoo Ánutuna náaru máriranaki fuaqéera narí ámaaku nímínu. ¹⁷ Ánutufa sía maa-maqánasaaqaraa fasiqa ánaasee narí ufa firaanáki mara áquanifeerau narí ámaaku maa-maqánasaa quqánnisánau. Mifá faiqí ánaasee náriranakinaana qum-báqeeqee náaru asumu máriranaki quqánnisaanifeera Yísuna quqánau.

¹⁸ Maqásaa fasiqa ánaasee Ánutuna faiqi námukinausa miná saqárikinausa Ánutuna nárirafa sía misásaa máridanoo. Sía Ánutuna faiqi námukinausa sía miná saqárikinausa dóo óoqai Ánutuna nárirafa misásaa máridanoo. Misá Ánutuna moodáa faiqiará sía misá nári írirana minásaa rusírai Ánutuna nárirafa mináarakai dóo misásaa máridanoo. ¹⁹ Ánutuna nárirá óosana maaqímminoo máridanoo. Ánutuna káaqa qára qoomara foora Yísufa maa-maqánasaa dóo ani máridanoo. Faiqí nári óosana mandáinaina máree márifanoo minára írinoo káaqa qára qoomara Yísunara ákooqaiifanoo asukunara rídanoo. ²⁰ Faiqí moó fannoo mandáinaina máree marífa mifá káaqa qáranara fídiqaa ímarífa sía fáasaana kooroo íannoo. Narí mandá óosana kooroo qianóo qímasee asukunakí káqi máridanoo. ²¹ Yáfa yáfee moó fannoo ánoona óosana márainafa mifá súanisaa qóoma máriqoo áninafa narí Ánutuna ufamáu fímari oosanna akooqóo kooroo íanifeera akoosaqá ánidanoo.

Yísufa Yoohaneena nammári nímimaruna faqa ufaqu úfafa.

²² Mi-aukuannái Yísufa narí faiqi námufáqa Yudeeaa máqa maaqaki óoquree marikínoo Yísufa qufaqa miná faiqi námu faiqí ánaasee nammáriki kéeqamánnimaqee maríqau. ²³ Yoohaneefa nammári nímimarufa mifá fáqa mi-aukuanná moosáa faiqí ánaasee nammáriki kéeqamánnimaqee marínau. Mifá Saarimma máqusa aaqá Aeenoona námmariki kéeqamánnimaqee marínau. Miqóo nammári moómoo mándinoo márunara faiqí ánaasee moómoo suqíqa márufanoo Yoohaneefa nammári áuqamánnimaqee marínau. ²⁴ Yoohaneefa mi-kamúqoo káqi máru kamuqoo nammáriki kéeqamánnimaqee marínau. Eeroodeefa sía karabúsaki quqóo kamúqoo miqí marínau.

²⁵ Yoohaneena faiqi námu faqa Yuda máqannaa fasiqa moó fannoo faqa Yuda máqanna nammári kéeqannimaqee máru óosannara ufa raináqau. ²⁶ Miqídaqa Yoohanee funnáí óonuree qímamiqa qiqau. Óo ufasáa rakísirafa. Óoqai anée Yooradanna námvari dínni afainni qímánnimuna fasiqafa Yísufa dóo Yeerusareendári qumuréenoo faiqí ánaasee nammári áuqamánnimaqee marífaqa minní faiqí ánaasee moómoo fídaqa.

²⁷ Yoohaneefa miná iriséenoo maaqí qímasee qímánnimínau. Sía moó fannoo káqi íannoo. Ánutufa áminafa kai miqíannoo. ²⁸ Ínnee mi-fasiqánara qiní ufa qíafannanara írimariusa máriafanoo. Qinée minára maaqí qíafanafa. Qinée sía ásauku mundírausa máridaqa. Qinée miná óorinni ániafanausa kai máridaqa. ²⁹ Áqoondi fannoo amundára fasiqa aaqá máridanoo miná ufa iriséenoo asasídanoo. Narí áqoondi ánaasee máree marínara asasídanoo. Qinée Yoohaneesa Yísunara iriséeqa asasídaqa. Mifá amundára fasiqara foora marífaqa qinée miná áqoondiará foora máridaqa miná ufa iriséeqa

qiní asasírafa firaafá máridanoo. ³⁰ Mifá maqee maa-fasannái úriqararafaikámambi mariannoo. Qinée qeeqá órudupirausaikámambi maríanaura.

Innaarúnaidari qúmu fasiqana ufa.

(Yoohaneefa nammári nímimarufa mi-ufána Yísunara qímasoofanoo maa-papiqána ákara rímarufa miná amaráfa Yísuna faiqi námukinaa moó Yoohaneefa narí amarána ufa iriséenoo ákara rúmaseenoo kafáa narí ufa Yísunara maaqí qímasee ákara rinoo qinau.)

³¹ Miríndari qúmifa mifá aiqámausa úriqararafa máridanoo. Maa-maqánasaa qaraafa maa-maqánasaa qaraanara kai qídanoo. Innaarúnaidari qúmifa mifá aiqámausa úriqararafa máridanoo. ³² Yísufa innaarúnaidari qúmifa minní máridanoo mindáraa ainainara narí áfu qáfainara narí áaqoo írinara qímannimimarifaqa sía írimariafanoo. ³³ Mi-ainainná qímannimina irisée kúqaa ánoonee qímasee máranna fasiqa ánaaseesa Ánutunara kúqaa fee qímariasa márídaqa. ³⁴ Ánutufa innaarúnaidari aqiqámasaifa Ánutuna óokinaa ufa kái qímannimidanoo Ánutufa narí maraquana múduka amiqáifanoo miqídanoo. ³⁵ Yísuna ákoofa Ánutufa narí ámaakuara ámuqusifanoo minára rídanoo aiqáma ainaina miná áramandunnai quqáidanoo. ³⁶ Ánutuna ámaaku ufa irisée mara miná saqárikinafa dóo mifá Ánutuna náaru márirana marasée minakí máridanoo. Ánutuna ámaaku ufa irisée rukíainafa Ánutuna firaaqóo áanooqirafa minásaa náaru máriannoo.

4

Yísufa Samaria máqanna ánaasee faqa ufaqu úfafa.

¹ Faiqí ánaasee moómoosa Yísufunnai fímariafanoo nammárika kéeqamánimaqee marínau. ²⁻³ Yísufa sía narífau kéeqamánimaqee marínau. Miná faiqi námu miná ufasáa kai kéeqamánimaqee maríqau. Yísufunnai moómoosa fímarufanoo Yoohanee funnai moodáa moodáa kai fímaríqau. Farisai amaana ufa qímarusa mi-ufána iriséeqa múnuqi míniqira ufa uqéeraaqaa ufanóo Yísufa iriséenoo Yudeeaa máqa maaqa mmínníseenoo Kariree máqa maaqaki kafáa finau. ⁴ Yudeeaa máqa maaqa minnísee Kariree máqa maaqaki fídanoo Samaria máqa maaqa namuqáa máruna qámbaanai ónurana.

⁵ Miqóo fídanoo Yísufa moo máqusa áuqu Sikara mi-maqusána paqúrinau. Óoqai Yakooboofa miqóo máridanoo nammári sía márufanoo madika indufúseenoo minakínaa námmani néeneufanoo narí ámaaku Yoosefaana ámu nammarifa marínau. Meemái uqanna indufú maree nammári paqúrinau. Sikara máqusa mi-nammari madikána aaqá marínau. ⁶ Yísufa kísaaqa aatata fífí isoofanoo ámudaani rufanoo miqóo Yakooboona nammári mádika paqúrimaseenoo miná áfainni óoqu marínau. Súani qámbaanaíku-fanoo madika áfainni óoqu marínau.

⁷ Yísufa óoqu marífí márufanoo Samaria ánaasee moó fannoo Yakooboona madikakí nammári sákarara óoqu finau. Óoquree nammári madikakí sákeemarufanoo Yísufa innaaruqínoo qinau. Maa-anaasee anée nammári qiní qímína náa. ⁸⁻⁹ Yísuna faiqi námu nárana feefauríree qímasee maqúsai óorufufanoo Yísufa naríaraa mi-nammarina áfainni óoqufaaqee márída qáfoofanoo mi-anaaseefá nammári sákararee qímasee qúminau. Qumuroofanoo Yísufa nammáriara qufanoo mi-samaria maqanna anaaseefá tautínoo qinau.

¹⁰ Akasáa Yuda máqannaafammia. Sía Yuda máqannaasa Samaria máqannaasa kaafa pirítaki náidammia. Qinée Samaria máqanna máridaqqammu. Anée náqi fee qídanee nammáriara qiníara innaaru qídanee. Yísufa minára iriséenoo maaqí qímasee narí qímaminau. Anée Ánutuna nímira ainainara fáqa qiníara fáqa írimarinafa máridanau qiníara iráinaqau náaru márira námmani aní ámini. ¹¹ Mi-anaaseefá mi-ufána iriséenoo kafáa qímaminoo qinau. Óo maa-fasiqa aní nammárianandaana faqa nammári rarisára sánda fáqa sía máridanoo. Maa-madikáfa meemái kísaaqasaa máridanoo. Anée qíanandee yáindaraanee náaru márira námmani maréennaree. ¹² Maasá qísaiqaqafa Yakooboofa óoqai maa-madikána maasá indufú qisóona márifaqa maasá sakáidaqa. Narí

fáqa narí faiqi námu fáqa narí sipsípauqa faqa maa-madikánakinaa námmani néeneeusa máriqau. Anée aneennáara Yakooboona úriqararausee qídanee.

¹³ Yísufa mi-ufána iriséeno káfáa qímaminoo qinau. Aiqámausa maa-madikánakinaa námmani námasaifanoo kaifáa kaifáa sakasáida néemarifaranoo. Qinée nímianna nám-marina náifandinausa sía kaifáa nammáriara nídianno. ¹⁴ Qinée nímianna nám-marina námasainafa miná aunduráindari náaru márira námmani maqee maqee úridanoo náaru márirana ámianno.

¹⁵ Mi-anaaseefá mi-ufána iriséeno Yísuna qímaminoo qinau. Maa-fasiqa maqee kái mi-nammarína qímina námasaananoo taikáfinaqa sía maqee maqee qumu nammári saka, íreedá mária.

¹⁶ Yísufa mi-ufána iriséeno maaqí qímasee mi-anaaseená qímaminau. Anée óoru aneenná afaaqi áfiqee qúmua.

¹⁷ Miqí qufanoo mi-anaaseefá qinau, qinée faiqí síaisa márídaqa.

¹⁸ Miqí qufanoo Yísufa káfáa qímaminoo qinau. Óo dóo anée óoqai moodánnai qísauku fásiqa mároonafa máriananoo. Maqee maraqáanna fasiqafa sía aní afaaqifáu márídanoo mooná afaaqi márídanoo. Anée kúqaa ánoona ufa kái qímaqímiannanoo.

¹⁹ Mi-anaaseefá mi-ufána iriséeno tautúmaseeno qinau Bóo anée Ánutuna tamum-máqara fasiqa máriananoo qinée qáfáidaqa. ²⁰ Maasá Samaria máqannaasa maa-aaqannásaa Ánutunara innaaru qídaqa amooqídaqa. Ínnee Yuda máqannaasa Yeerusa-reenniara Ánutuna amooqímaria maqusa fée qídaqa. ²¹⁻²² Mi-anaaseefá miqí qufanoo Yísufa qímaminoo qinau. Ínnee Samaria máqannaasa fífau amooqí maríafanoo sía minára írimariafannoo. Maasá Yuda máqannaasa Ánutuna amooqímarianara írimarunausa márídaqa. Ánutufa Yuda máqannaannai aiqáma ánaamuru Ánutuna nári-ranakinaana uqéereeqeenoo narí áqoondikiranaki quqánnisáanno. Óo maa-anaasee ámiqímasee qiní ufa íria. Qúsasaa ánira aukuaana faiqí ánaasee sía maa-aaqannásaa fee Yeerusareenni fee Ánutunara innaaru qifáranoo, fífau aiqámatinai qiní qíkoona amooqifáranoo. ²³ Qúsasaa ánira aukuaana dóo maqee animáridanoo, faiqí ánaasee kúqaa ánoona Ánutuna amooqímariasa kúqaa nári maraquna námufaqa kúqaa ánoona ufa námufaqa amooqifáranoo. Ánutufa miqíasara kai naríara qimooqídammiafo qímaseeno áididanoo. ²⁴ Ánutufa maraquna óosana faqaafa márídanoo. Minára Ánutuna amooqímariasa nári maraqunannái faqa nári nímuqusa óokiqari faqa Ánutuna amooqifáranoo.

²⁵ Yísufa mi-ufána mi-anaaseená qímamufanoo mi-anaaseefá quandáfinoo Yísuna maaqí qímasee qímaminau. Ánutuna ásauku mundírafa mifá qumuréeno aiqáma ainainara maasá qímaqíminaqa írianaura, qinée íridaqa. ²⁶ Miqí qufanoo Yísufa qinau. Qinée misá márídaqa. Qinée aní fáqa ufa qímarunausa misá márídaqa.

²⁷ Yísufa miqí qímarufanoo dóo miná faiqi námu Sikara máqúsaindari qumuraqáu. Qumurée qáfoofanoo Yísufa Samaria ánaasee faqa ufa qímarufaqa tautúmaseeqa qumeékai qáfee maríqau. Misá Yísunara nánaree randáidane miná fáqa ufa qídanee qianéerusia minnísau.

²⁸ Yísuna faiqi námu maqúsaindari qúmufanoo mi-anaaseefá narí nammáriana miqóo quqáseenoo káqísamu maqúsai óoruree narí máqanna akaqáusa qímannimino qinau.

²⁹ Ínnee qumuráifaqa múqusaanaqa qáfáaqa. Óoqai aiqáma ainaina qinée máree mari-afanna ainainara kooroo ifaqa írunna fasiqafa Ánutuna ásauku mundíra fee márídanoo fee. Dóo maí qumurée qáfáaqa. ³⁰ Misá miná irisée dóo nári maqúsaindari óoqu Yísuna qáfararee qímasee óoqu fíqau.

³¹⁻³² Mi-anaaseefá maqúsai óorufufaqa Yísuna faiqi námu Yísuna qímamiqau ufasáa rakísira dóo nárana náa qufanoo mifá náriqa qímanniminau. Qiní nárana moó márídanoo ínnee minára sía írimariafanoo.

³³⁻³⁴ Miqí qufaqa misá narí qímami narí qímami qíqau. Moó fannoo nárana miná áminoo fee qufanoo Yísufa qinau. Qiní nárana nárafa qiní diqiqoonná Ánutuna ufamáu fírafa márídanoo. Miná saika taikárafa qiní nárana márídanoo.

³⁵ Ínnee maaqí qímariafanoo. Quqoona qaara fáqa qaara faqa áiqaráinaqa súana aiqúanauree qídaqa. Qinée minára maaqí qídaqa. Ínnee óonu áfuqáki qáfáaqa dóo maqee nárana anaá máridanoo. Aiqíra áukuana dóo ani máridanoo.

(Yísufa miqóoqaraa fasiqa ánaasee Ánutuna ufa qímannimifaqa írifandinanara aiqírana kíkiqusinoo máridanoo.)

³⁶ Yísufa minára kaifáa narí faiqínámu qímannimino qinau. Faiqí moó fannoo nárana aiqímarifa mifá miná ákiaqara máraidanoo. Nánanara foora faiqí ánaasee súqueeqeenoo innaarúnai quqásainaqa náaruara márirana máraaqeera. Misá náaruara márirana marasáifanoo úmmaqimarifa faqa aiqímarifa faqa moodáanaki asasífanoo. ³⁷ Maasá ufakíqari maaqí qídaqa. Moó fannoo úmmaqidanoo moó fannoo aiqídanoo. ³⁸ Qinée Yísusa ínniara faiqí ánaasee aiqúaqeera foora innaarúnaanai ubeekaaqéera niqíqéeqa. Mi-afuqánaki ínnee sía miná úmmaqimariafanoo. Akaqá fasiqa ánaasee Ánutuna náaru márirana asumu mi-afuqánaki úmmaquqoofaqa ínnee káqi unakúsee misá kadáapísaa ínnee fífau faiqí ánaasee maréeqee náaru máriranaki quqánnisáafaqa fífau feefaurú máreefaranoo.

³⁹ Yísufa narí faiqí námu faqa ufa qímarufanoo mi-Samaria anaaseefá narí maqúsai óorureenoo aqoónausa maaqí qímasee Yísunara qímannimino. Mifá qinée óoqai máraafanna ainainara qímaqimifaqa íriqa. Miqí qufaqa mi-maqannáasa moómoosa Yísunara kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qiqau. ⁴⁰ Miqí qímasee óoqureeqa Yísunara maasá fáqa ani márianneera afeekaiká mándee fuki faakí qímasoofanoo Yísufa misá fáqa qaara fáasaana márinau.

⁴¹⁻⁴² Miqóo moómoosa Yísuna óokinaa ufa iriséeqa kúqaa ánoonee qímasee quandáfufaqa mi-anaaseená qímamiqa qiqau. Dóo maqee maasá sía aní ufara káifáú ánoonee qífarau. Narí óokinaa ufa iriséeqa minára kúqaa aiqáma maa-maqa maaqánakinaasa mandáindainakinaana maréeqee asumu máriranaki quqánnisaanána fee qídaqa.

Yísufa úriqarara fasiqa faiqi andeéqaisóo ufafa.

⁴³ Yísufa Sikaa máqanna faqa qaara fáasaana márinoo quqáseenoo Kariree máqa maaqai narí maqa maaqai finau. ⁴⁴ Yísufa narí maqa máaqara maaqí qinau. Tamum-máqara fasiqa maqúsa maqusa fídanoo faiqí ánaasee minára áaquqáifanoo miná ufa íriaqaáifaranoo. Narí miná maqúsanaasa níkoo níkaa másee sía minúfa írifaranoo. ⁴⁵ Yísufa Kariree máqa maaqai óonuroofaqa miqóoqaraasa qáfamaseeqa asasídaqamma minúfa íriqau. Kariree máqannaasa akaqáusa fáqa Yeerusaree máqusai óorureeqa áinaaqarara qoomaqaki miqóo Yísuna qáfamaqoosa faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina áuqusoofoqa qáfamaseeqa óorurandee qumu márufanoo Yísufa Kariree máqa maaqai qumuroofaqa asasamásee uru áfiqee múquseeqa faiqí ánaasee ámiqimaseeqa minúfa íriqau.

⁴⁶ Yísufa Kariree máqa maaqakinaa káqikaa máqusa áuqu Kannaana máqusai óoqai nári uáinna nammari taikáfufanoo nammárinnaí áuqu maqusanaki óonuranau. Mi-maqusánaki faiqí firaafá úriqararafa moó márinau. Miná ámaaku kúqira aurira aurídanoo Kapeeranaumma máqusai máridanoo kúqirari marínau. ⁴⁷ Mi-fasiqáfa Yísunara Yudeeaa máqa maaqaindari Kariree máqa maaqaki animárunara iriséenoo miqóo óonureenoo Yísuna irámmirino qinau. Óo ufasáa rakísirafa amanée anée qiní faqa Kapeeranaumma máqusai óonuree qiní qímaaku kúqira aurira aurímarina andeéqáqisaa. ⁴⁸ Yísufa miná iriséenoo maaqí qímaseenoo narí qímaminou. Ínniki sía moó fannoo qiníara káqi kúqaa fee qímasee qiníkina írifaranoo. Ínnee firaa ainaina faiqí sía amana áuqaaqaa ira ainaina áuqamásaanaqa qáfeeqa kai qiníkina írifaranoo.

⁴⁹ Mi-uriqarara fasiqáfa minára iriséenoo qinau. Óo qiní karaambáiqqa qiní faiqí kúqirarammidanoo dóo qiní faqa ánia.

⁵⁰⁻⁵¹ Yísufa iriséenoo maaqí qímasee qímaminoo qinau. Dóo fíndifi fúa aní maqúsai dóo aní ámaaku fíndifuannoo. Mi-fasiqáfa mi-ufána iriséenoo dóo kúqaa fee qímasee dóo quqáseenoo quándakufanoo aatáta fídanoo qáfoofaqa mi-uriqarara fasiqána saika

faiquqa aanái ani paqúrimandee qímamiqa qiqau. Dóo aní ámaaku fíndifinoo, sía kúquanoo.

⁵² Miná ákoofa miná iriséenoo fíndifuna ósanara irámmirufaqa misá qiqau. Eendá súani qámbaana máriifanoo miqínni qúmifanoo dóo aní faiqi afaaqa dóo asooéenoo.

⁵³ Miná ákoofa Yísunara ónumafi iriséenoo qinau. Óo mi-kamú qóo kai aní faiqi fíndifuanoo fee qifaqa írrunna qóo kai dóo fíndifinoo. Dóo mi-uriqarara fasiqáfa narí faiqi ánaasee faqa narí áiku ásauku faqa Yísunara kúqaa Ánutuna ámaaku fée qímasee kúqaa miná saqárikiau.

⁵⁴ Dóo Yísufa qaara kari Yudeeaa máqa maaqaindari aniréenoo Kariree máqasaa qaara ainaina firaa ainaina kooroomásoofaqa qáfaqa.

5

Yísufa farúmna áfainni faiqí moó andeéqaisóo ufafa.

¹ Yísufa Kariree máqamaaqai káqikaqóo márinoo dóo miqóoqari fíndimaqeenoo Yuda máqannaasa amaana qoomáqirafa firaafá kambíqaaninnanara qufanoo Yísufa irisée minní óoru fínau. ² Yeerusaree máqusa faandaamura kooqí sipsípa kooqí fée qímarufa márinau. Mi-kooqína aaqá nammári fárumma fíraafa márinau. Mi-farummána áfainni aaná fíqu ímarunnai qaindairá moodáanaí qísauku qaindaira márinau. Mi-farummána áuqu Beetasata fárummee qímariaqau. ³ Mi-qaindairána ámeemaanaí auqaánaí aurírana óosana óosana máree marúsa misá miná ámeemaanaí óoqumari marée mi-farummána áfaiqara fíqummámbi máriaqau. [⁴ Karaambáiqqa qangiroo móo fannoo inaarúnaindari narí kai iriséenoo moodáa kari moodáa kari áqufufanoo minammarína áuqeesoofanoo indaarú mi-nammarínaki kéeqoofa mifá kéeqafufanoo narí aurírana taikásee fímarinau. Miqí márúnara misá aurímarusa moómoosa Beetasata námmani áfainni rakísida maríqau.] ⁵ Faiqí moó kísaaqasaa aurímarufa misáki márinau. Moo fásiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee dínni áiku taikásee dínni óonu qaaramoó marasée (38) aukuna dinee uqée marúfa márinau. ⁶ Yísufa mi-fasiqána qáfoofanoo maqásaa faiqaqée ufanoo Óo kísaaqasaa aurímaru fee qímaseenoo mi-fasiqána maaqí qímasee irámmirinau. Anée fíndifirara áididanoo fee.

⁷ Mi-dinee fasiqáfa miná iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Óo rakísirafa, Ánutuna qangiroo maa-nammarína áuqamásaifaqa yáfee qiní maréeqee minakí quqáannoo fee qinée anúqi márúnaga moó fannoo kai káqi káqi áqufida taikásaida fídaqa.

⁸ Yísufa miná iriséenoo quándaki qímaminoo qinau. Dóo fíndi fínana aneenná qaarí raqándaamamareena dóo fúa. ⁹ Dóo mi-fasiqáfa aaqee uqanná dóo mi-karí kai dóo fíndi finoo narí qaarí maramáree finau. Mi-faasaanna Yísufa andeéqásao fáasaana Yuda máqannaasa Sariríqa misá amaana fáasaana márinau.

¹⁰ Yuda máqannaasa úriqararaura mi-fasiqána aurímaruna qáfamasee áqiqa qiqau. Maaná amaana fáasaana márídanoo maasá sándufa rukíeenana aneenná qaarí áakai máqeenana nánaree sándufa rukíaidanee.

¹¹ Mi-fasiqáfa qinau, qiní andeéqáqsaiifa aneenná qaarí raqándaamamaree fúannee qifaqa qeeqá qaarí dáakai maqa máree fídaqa.

¹²⁻¹³ Misá miná iriséeqa irámmiriau. Yáfee aníara aneenná qaarí raqándaainana fúannee qifanée mi-fasiqáfa sía Yísuna áuqu írinau. Faiqí ánaasee moómoo márufanoo misáki kukéeqafufanoo mi-fasiqáfa sía ámiqimasee qáfanau.

¹⁴ Kásooqaqee marikínoo amaana máqaki mi-fasiqána paqúrimandee Yísufa maaqí qímaseenoo qímaminau. Dóo fee maqee qáfeenee Dóo fíndifuananoo dóo maqee aneenná mandáinaina mínimasaa. Sía miqínanoo kafáa mandáinaina firaafá uqanna anísaa áqufuannoo.

¹⁵ Mi-fasiqáfa miná iriséenoo óonuree Yuda máqanna rakísirausa paqúrimaseenoo qímannimino qinau. Yísufa kai qiní ámiqi mándaifaqa fíndi fíqa. ¹⁶ Rakísirausa miná iriséeqa dóo miqóoqari Yísuna árira úfa qímariaqau. Yuda máqanna amaana fáasaana andeéqaisónara árirariaqau. ¹⁷ Yísufa miná iriséenoo rakísirausa maaqí

qímasee qímanniminau. Qini qíkoofa sía moo fáasaana minnísaidanoo aiqáma fáasaana aináinidanoo. Qinée fáqa miqíkaimmianáuranoo.

¹⁸ Yuda máqannaasa mi-ufána iriséeqa dóo kuqá áriraree qiqau. Misá Yísunara amaana fáasaana sándufa rukiásaifaqee qímariqau. Sía minára kai mifá Ánutunara narí ákoo fee qunára minára fáqa árirari maríqau. Mifá Ánutunara qini qíkoo fee qunára misá nánaree maqásaa fasiqa fannoo únna qídana Ánutuna amanakái márídee qídane qímasee árirariqau.

Ánutufa narí ámaaku Yísuna aiqáma ainaina afeeka ámu ufafa.

¹⁹ Yísufa kafáa qímanniminau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínna qímannimidaqa. Qinée sía moo áinaina qeeqáara áuqaidaqa qeeqá qíkoona qáfamasee mifá indéekai ídaqa. Ákoofoa moo áinaina áuqaifanoo ámaaku miqíkaimmídanoo. ²⁰ Qini qíkoofa narí ámaaku qiníara káaqa ámuqusifanoo minára qiníara rídanoo narí aiqáma ainaina áuqaina qini faqa kai uqaqífiquaidanoo. Maqee maa-fasiqáfa fíraa teeroo máraidanoo áukuana áukuana apatara aupúree márifanoo qini qíkoofa dadaaqifaqa andeeqásaua ínnee miná qáfee fee. Kasóoqaqee qini qíkoofa fíraa áinaina dadaaqínaqa áuqaanaqa qáfee tautifanoo náaquqeenoo nímudaani faqa kai qumooqúkámasaannoo. ²¹ Qini qíkoofa kúqira fásiquaqa fíndifumánnisaidanoo. Qinée fáqa miqíkai íqa qeeqá dídiranannoo kai káqi márirana akaqáusa nímianaaura. ²² Qini qíkoofa sía maa-maqánasaaqaraasa mandúfa irisée andeeqánnisaannoo. Narí ámaaku qini qimiqaifaqá qeeqá qíkoona Ánutuna íriramau misá mandá ufa andeeqánnisaanaura. ²³ Aiqaúmausa qini qíkoona Ánutunara náaquqaanifeera miqínau. Qiníara náaquqaindee kai íqa qini qikoonara náaquqaanifeera miqínau. Faiqí moó fannoo moóna ámaaku sía miná áqoondikinafa miná ákoona fáqa miqíkai ínana miqandá qísakoosa sía niqoondikinnaranoo.

²⁴ Yísufa Yuda máqanna rakísiraua káqi qímannimidanoo qinau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínna qímannimidaqa faiqí moó fannoo qini ufa irisée qini diqíqamaqoona saqárikinafa mifá dóo náaru máriranaki márídanoo. Miqínna fasiqafa sía Ánutuna árirufaki máríannoo. Ánutuna nárirana dóo máa maqee áiqaaqareenoo káqi máriranaki dóo kéeqanoo márídanoo. ²⁵ Qinée ánoona ufa ínna qímannimidaqa. Moo áukuana dóo adeedí ranoo márída dóo animáridanoo maa-maqánasaa káqi márídaqa Ánutuna náríranaki máríusa kuqufusá Ánutuna ámaaku qínaqa iriséeqa dóo nárírafa áinaaqaráinaqa káqi máriranaki kéeqeeffaranoo. ²⁶ Káqi márira óosana qini qíkoonaki kai márifanoo faiqí ánaasee nímídanoo. Miqíkai ínnoo narámaaku qini faqa kai káqi márira nímira óosana dóo qini qimiqaísá márídaqa. ²⁷ Mifá Ánutufa narí ámaakuara faiqí nímaku fee qímasee faiqí ánaasee mandáinaina andeeqánnisarana narí ámaaku qinísáa quqáqaisa márídaqa. ²⁸ Ínnee qini mi-ufána irisée sía taútiaqa. Kásóoqaqee moo áukuana aniráinaqa aiqáma madikakí kúqiraua máríasa misá faqa Ánutuna ámaaku qini ufa iriséeqa madikakíqari fíndi fífáranoo. ²⁹ Akaqáusa andeeqára oosana máree marúsa fíndifi káqi máriranaki fífaranoo. Akaqáusa mandá oosana máree marúsa misá fíndi fíqa Ánutuna ufa fíraanáki áqufifaranoo.

Yísuna óosana akooroou ufafa.

³⁰ Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Sía qeeqáara moo áinainianaaura. Ánutufa dadaaqínaqa faiqí ánaasee ufa irisée andeeqánnisaanaura. Sía qeeqá íriranamau afeekaikámandee fídaqa. Qini qíkoofa qini diqíqamaqaimáu kai fídaqa.

³¹ Qinée qeeqáara ufa qímannimianaqa síamma írifaranoo naríkai qídaqinoo únna qidaqiifoo qífáranoo. ³²⁻³³ Ánutufa qini dadaaqímarifa márídanoo mifá ánoona úfa kai qiníara qímarifa márídanoo, sía qeeqá kai qianáura mifá dadaaqíannoo. Ínnee Yuda máqanna rakísiraua ufa ánoona íriannee qímasee faiqí niqíqaiifaqa Yoohaneefa nammári nímimarifunnai óoquree íriqau. ³⁴ Qinée sía maqásaa fasiqa moó qini dadaaqíranara randáidaqa Yoohaneenara qídaqa. Ínnee náaru máriranaki fuaqée qímasee maa-ufána qímannimidaqa. ³⁵ Yoohaneefa nammári nímimarifa qóomara fooqána márinoo

káaqa qáidanoo rupannoo ináu. Ínnee miná káaqa qáranaki qúsasaa kai kéeqafiqa asasída maríqau. ³⁶ Yoohaneefa nammári nímimaruna ufa ánoona máru fanoo qiníndi mináindi arusée úriqaranoo máridanoo. Qinée anirée faiqí sía amana áuquaqa ira ainaina qiní qíkoofa qímuna áuqaqa fímarunna ainainna fannoo qiní dúqu firaqóo uqéeraannoo. Uqéerainaa qáfamásee qiníara Ánutufinaindari qúmu fee qifáranoo. ³⁷ Sía qinée áuqee márunafa kai qiní dúqu uqéeraidanoo. Qiní qíkoofa qiní diqíqamaqaifa mifá fáqa qiníara ufa qídanoo dadaaqídanoo. Ínnee Yuda máqannaa úriqararansa óoqaindari sía miná ufa írimariafanoo. Ínnee sía miná áfiri qáfaanara sía uqanna miná íriranamau fíranara írimariafanoo. ³⁸ Ínnee qiní qíkoofa diqíqoonara sía miná írimariafanoo minára ínniki sía miná ufa máridanoo. ³⁹ Ínnee Mooseena sándufa faqa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa ásaana rídaqa náaru márira aanara randáidaqa mi-sandufáfa kai qiníara qímannimimarifaqa sía írimariafanoo. ⁴⁰ Ínnee minára íridaqa sía qinée únnannai anirée náaru márirana máree maríafanoo.

⁴¹ Yísufa Yuda máqannaa rakísiransa káqi qímannimidanoo qinau. Qinée sía ínni naanna ráida faiqí qimooqiaqée qírainainara randáidaqa. ⁴² Qinée ínni írirana ámiqimasee íridaqa níqafauna ínni naundurá nímuqusaki Ánutunara rírafa sía máridanoo ⁴³ Qiní qíkoofa Ánutufa qiní diqíqoofaqa qumu márunaqa sía ínnee qiníara irisée asasamásee qífiqee animáriefanoo. Moó fannoo kásooqaqee narí mandá ádiranafaqaafa aniráinaqa ínnee miná asasamásee óonu áfiqee ánifaranoo. ⁴⁴ Ínnee káaqa narámooqírana narámooqíranara rídaqa Ánutuna amooqíranara sía rímariafanoo. ⁴⁵ Ínnee qiníaree quandáfinoo Ánutufinnai maasá dárira ufa qíannoofee fee qídee sía qianáura. Mooseefa mifá kai ínniara nímaarusirufa qíannoo. Ínnee maasá mínasaa kai mundímaríasee qímariafanoo. ⁴⁶ Ínnee Mooseena sándufa fífau ásaana rímariafanoo miná ufa íridaqa qiníara írini, qiníara ákara rúmaqoofa máridanoo. ⁴⁷ Ínnee miná ufa rirímma sía írimariafanoo náqimasee qiní ufa írifaree. Sía amana írifaranoo.

6

Yísufa faifa tauséenna fasiqa nárana nímu ufafa.

(Mataioo 14:13-21; Mareekoo 6:30-44; Ruka 9:10-17)

¹ Yísufa Yuda máqannaa rakísiransa mi-ufána qímannimiseenoo miqóoqari Kariree fíraa farumma dínni afainni finau. Mi-farummána áuqu moó márinau, Tibeeríasa fárummee qiqau. ² Faiqí ánaasee Yísufa ámiqi ámiqíunara aurímarusa fíndifunara iriséeqa moómoosa uqanna áfaqee fiqau. ³ Yísufa nammári áfainni káqikaa ámuqaqunamusaa narí faiqi námu fáqa óoruree óoqumarinau.

(Óoqai Isaraee máqannaa níkeekú níkaakú Isipa máqannaa karafúsaki márufanoo Mooseefa qufaqa sípsípa ánaaqiuqa arusée miná fidíkauqa tatíiseeqa nári kooqímau raaramásoofanoo Ánutuna qangiroo fannoo nárirara aniréeno fidíka qáfamasee áinaaqareenno Isipa máqannaasa kai óoqa faiqiuqa nárinau. Miqóoqari Isaraee máqannaasa óosana arasée Ánutuna qangiroo áinaaqaroo qoomaqána sakasáida néemariqau.)

⁴ Mi-ainaaqarara qoomaqána Yeerusaree máqusai qúsasaa kambíqararee qímarufanoo mi-fasannái Yísufa Kariree námmani áfainni márinau. ⁵ Yísufa níndafoofaqa faiqí ánaasee moómoo narí márunnai ámuqaqunamusaa úrimarufanoo níndafeenoo Fíripina írámmirino qinau. Yísufa fáasai Fíripifa íaninnanara iriséeno Fíripina káqi amanamásee qáfarara maaqí qímasee iranau. Fíripí faiqí ánaasee moómoo níanaindari úri maríafaqa yái fee misá nárana feefaurú mándee nímanaree. ⁶ (-)

⁷ Fíripifa mi-ufána iriséeno maaqí qímasee qímamino qinau. Faiqí ánaasee múduka moómoo máriaafaqa moómoo óoni maramáree óonu féemu moómoo feefaurú mámaree mínisaifanoo sía misá nimana máriannoo. Moodáa moodáakai námasee náarara fífáranoo.

⁸ Yísuna faiqi námukiqari moó mina áuqu Andurufa, Simoona moó áuqu Peetooroona ákaqa márufa mifá miná iriséeno qinau. ⁹ Kumaaráa moó káqikaafa maí máridanoo

narí sakuma féemu moodáanai qísauku fáqa noodáanna qaaraqánda fáqa uaqée ídanoo. Amanée miná maréennaree. Óodaa sía amanaikiannoo.

¹⁰ Yísufa miná iriséenoo qinau. Ínnee faiqí ánaasee qímannimifáqa qúsau ra-sooqnóokamasee óoqumaríaqa. Qúsau moómoo misaqá márínau. Faiqí ánaasee miná iriséeqa aiqáma óoqumariqau. Faiqa tauséenna fasiqa maríqau. Óoni saqárimma áuqiqa maríqau. ¹¹ Óoqu marifufanoo Yísufa mi-kumaaraaná sakuma féemu qumáreenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo dóo ruqí ruqímmeeqeenoo faiqí ánaasee níminau. Noodáanna qaara fáqa míqikaimásee níminau. Nimisoofaqa námasoofanoo aiqáma nímuauqu inau. ¹² Aiqáma nímuauqumásoofanoo Yísufa narí faiqí námu qímannimino qinau. Átaraasa maréeqee uqá ruaqa sía káqikaana rairaaíani. ¹³ Misá irisée eedóo qímasee átaraasa rúmasee ásaana rúmasee qísaukuqara taikásee qíkunni ooqu qaaraqánda marasée uqá qumbiqánoo márínau. Mi-ataraasána moodáanai qísauku sakuma féemusaaqaraana uqáriqau.

¹⁴ Mi-fasiqa anaaseesá miná qáfoofanoo sía faiqí undéufanoo náaquqanau. Náaquqamasoofaqa qiqau óoqai tamummáqara fasiqauqa moo támummáqara fasiqa kambíqaaninnanara ákara rúmaqoofa dóo maaná narímma animáridanoo. ¹⁵ Yísufa misá írirana iriséenoo misá afeekaikámasee qiní qumáreeqee maa-maqána sáaqaaraa karaambáiqaiqa máqimaqée foora qímasee quqáseenoo dóo naríaraa quqásee áaqanai óoruree miqóo márínau.

Yísufa nammári ámuauqumafu ufafa.

(Mataioo 14:22-23; Mareekoo 6:45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Yísufa áaqanai fufaqa mi-eendánaki sía kafáa qúmunara miná faiqí námu Kariree námmari áfainni óoqureeqa sípaki akarámifiqa námmari dínni afainai Kapeeranaumma máqusai nammári ámuauqumau fítaqáree qiqau. ¹⁸⁻¹⁹ Misá kanúqaki fídaqa áikannai nammári ruakáirisaidaqa fímarufaqa qaara maqusa fíaaqarana amanasáa káiqaaqoo kísaaqasaa óonuroofanoo úfai firaafá úqinoo nammári faqa misá kanúqaa faqa ámakaurínau. Ámakaurufaqa qáfoofanoo Yísufa naríaraa misúnnai kanúqaaqa animárinau nammári ámuauqumau áiku rámasaida áninau. Misá miná qáfamasee tautúmasee káaqa náaquqoofaqa ruffíaqau. ²⁰ Ruffíofanoo Yísufa níndafeenoo qinau. Sía ruffíqa, qinée márídaqa. ²¹ Misá Yísuna maréeqee sípaki quqásee fíraaree qu máqusanai aaqee kái dauní óonuraqau.

Faiqí ánaasee Yísunara randóo ufafa.

²² Yísufa nímu feemuna noosá nímuqoo kai faiqaqau. Kanánaana iqáqoofaqa fíndifi sípara randóosia moodákai miqóo márúna. ²³⁻²⁴ Yísuna faiqinámu moo kánuqaki fufaqa Yísunara sía misá fáqa fífoo qímasee Tibeeriasa máqusai maqee maqee nímaru kanuqáusa aniroofaqa dóo minánuqaki akarámáfufaqa Kapeeranaumma máqusai Yísunara randárara minánuqaki fiqau.

Yísufa naríara náaru náaru náranara foo máriranara qímaqoo ufafa.

²⁵ Misá Kariree námmari fítaqee múqu áfainai óonureeqa Yísuna paqúrimasee maaqí qiqau. Óo ufasáa rakísirafa anée yáiree fee maí aniréenee.

²⁶ Yísufa iriséenoo quándaki qímannimino qinau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Qinée qeeqá afeeka uqannífiqaunannara ínnee sía minára kai irisée qiníara randáidaqa. Ínnee féemu námasaafanoo nímuauquino maqee qúmiqaraanínna ainainara ínnee minára kai qiníara randée maríafanoo. Yísufa kaifáa quandáfufanoo qímannimino qinau. ²⁷ Ínnee sía dauní putaa íra náranara aináiniaqa. Náaru máriranana nímirana náranara minára aináiniaqa. Qinée maa-naranná qinée faiqí nímaaku ínni nímiánaura. Qiní qíkoofoa Ánutufa qiníara áidimarifanoo narí aiqáma ainaina qiní dáaku qímaqasaina ínni amaná mi-naaru marira naranná nímiánaura.

²⁸ Misá minára iriséeqa Yísuna irámmiriqa qiqau. Nánee qímasee Ánutuna aináini-nauree.

²⁹ Yísufa iriséeno maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee maaqímasee Ánutuna aináinamaisaaqa. Narí aqíqáinna fasiqana miná saqárikiqa minásaa naundurá rusíafa. Ánutuna aináinirafa miqímminoo máridanoo.

³⁰ Misá mi-ufána iriséeqa kaifáa irámmiriqa qiqau. Anée nána moo áinaina firaa ainaina áuqainaqa maasá qáfamasee aníara kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qianáuree anée nána ainainee áuqinnaree. ³¹ Maasá qísaifaqusa aadána máqa maaqaki pupúsamuara foora áqufuna nárana néemariqau. Mooseena ákara minára maaqí qinau. Innaarúnaidaraa féemu nárana mifá nímminau foo qinau. ³² Miqí qímasoofanoo Yísufa kafáa qímanniminoo qinau. Mooseefa máru áukuanna pupúsamuara foo íra nárana sía mifá nímimirinai. Ánutufa innaarúnaindari nímimirinai. Sía ánoona nárana nímimirinai. Dóo maa-aukuanná qinée qumu márunnaqoo qínísaaqari ánoona nárana foora ínni nímminanoo. ³³ Ánutufa nímunnaranna innaarúnaindari qumu máridanoo maa-maqánasaa máriasa náaruara márirana nímminanoo.

³⁴ Mi-fasiqa anaaseesá iriséeqa qiqau mi-feemúna náaru náaru maasá qímínaqa náa.

³⁵ Yísufa kaifáa qímanniminai. Qinée káqi máriara nímira nárana márunausa máridaqa. Faiqí moó fannoo qinée márunannai aniréeno qiní saqárikinafa mifá sía kafáa nárana foora áararáannoo sía kafáa nammáriara foora áidiannoo. ³⁶ Fáasai ínni qímannimundee kai ínnee ímaríafanoo ínnee qiní qíqafaidaqa sía ánoonee qímasee qínísaa naundurá rusímariafanoo. ³⁷ Qiní qíkoofa eedóo qíra írirana níminausa misá qinée únannai nári naundurá ubeekámáqimaqéefaranoo. Miqí máriasa qinée ianánnai animáriasa sía niqíqánaqa fifáranoo. ³⁸ Qinée qeeqá qíkoona íriranamau innaarúnaindari sía qinée qeeqá qúmíqa, qipaqaená ufara miná aináinirara qúmíqa minára qinée sía mooná aqíqáannoo fúannoo. ³⁹ Miná aináina áuqarafa maaqínoo márina qiní qímminai. Aiqáma qiní qíkoofa qiní qútaaqama qímaqaisá kai sía moó fannoo káqinni fúannoo. Aiqáma uqanna taikára fáasaana qinée misá uqéereeqee qeeqá náaru máriranaki quqánaura. ⁴⁰ Qiní qíkoofa maanára rídanoo. Miná ámaaku qíqafee máriasa minásaa írirana rusímariasa mi-kamuqóo kai náaru márirana máreefaranoo. Taikára fáasaana qinée misá uqéereeqee náaru máriranaki quqánnisánaura.

⁴¹ Yuda máqannaasa úriqararasa mi-fasiqa anaaseesáki máriasa misá Yísuna ufa irisée mifá naríaraa innaarúnaindari qúmuafanausa máridee qídanoo. Miqí qímasee dapi dápi ufa qímariqau. ⁴² Misá maaqí qiqau maafá Yísufa Yoosefaana ámaaku máridanoo. Miná ánausa ákausara maasá íridaqa. Náqi fee qídanoo fee naríara innaarúnaindaraasee qídanoo fee. Akooqóoqaraafa máridanoo.

⁴³ Yísufa iriséeno qinau sía ínnee narínni narínni qíníara mandá ufa qiaqa. ⁴⁴ Sía faiqí moó fannoo káqi qinée ianánnai ánifaranoo. Qiní qíkoofa rarisámeeqee quqáinna fasiqa ánaaseesa misá kai qiní naundurá ubeekáma qímaqéefaranoo. Misá miqífaqa taikára fáasaana misá uqéereeqee náaru máriranaki quqánnisánaura. ⁴⁵ Óoqai tamummáqara fasiqa maaqí qímasee ákara riqau. Ánutufa aiqámausa naamúaqira ufa qímannimiannoo. Qinée mi-ufána íridaqa maaqí qímasee ínni qímannimidaqa. Aiqámausa qiní qíkoona ufa iriséeqa miná aamúá qíra ufa írimariasas qinée ianánnai ánidaqa. ⁴⁶ Sía moó fannoo qiní qíkoona qáfeeno. Ánutufinaindari qúmífa kai mifá kai qiní qíkoona qáfeeno.

⁴⁷ Qinée ánoona ufa uqanna qímannimidaqa faiqí moó fannoo írirana qínísaa rusímarinafa náaru márirana dóo máreenoo. ⁴⁸ Qinée káqi máriara feemuara foora márunausa máridaqa. ⁴⁹ Óoqai ínni nikeekú nikaakú Mooseena faqa káasau maqa maaqakina nímaru aukuanna innaarúnaindaraa féemu mináuqa manna fée qímariqau. Mi-feemúfa úfaasu márifandinna feemuna námasaida kísaaqasaa moómoo aukuan máriuafa káqi kúqimariqau. ⁵⁰ Máa qinée káqi máriara feemuara foora máridee qímarinausa faiqí námasee sía kúqifandinna feemusa máridaqa. ⁵¹ Qinée káqi máriara féemu innaarúnaindari qumu márunausa máridaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo qinée ámianna feemuna námásainafa náaru náaru máriannoo. Qinée nímianna feemufa qiní qímaqí máridanoo. Maa-maqa maaqána afaaqasáa máriasa káqi máriaqee nímminidaqa.

⁵² Yísufa miqí qímasoofaqa Yuda máqannaasa narí áfumau narí áfumau ánoo qídaqa qiqau. Náqimásee maa-fasiqáfa narí amaqí maasá qíminaqa naanáuree qídaqinoo fee.

⁵³ Yísufa iriséeno qímannimino qinau. Qinée kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa. Ínnee qiní faiqí nímaaku qimaqí fidíka sía náifanoo sía káqi márirafa ínniki márianno. ⁵⁴ Moo fásiqa ánaasee fannoo qiní qimaqí faqa qiní fidíka faqa námasainafa náaru márirana dóo máreenoo, márainara taikára faasaana miná uqéeraanura. ⁵⁵ Qíní qimaqí nárana uqanna máridanoo qiní fidíka nammári uqanna máridanoo. ⁵⁶ Faiqí ánaasee moó fannoo qiní qimaqí fidíka néemarifa qiníki máridanoo qinée minakí faqa máridaqa. ⁵⁷ Qíní qíkoofa Ánutufa káqi márirara óosana faqaafa qiní diqíqoofaqa maaqóo máridaqa minásaaqaraa márirana máridaqa. Miqí kai ínoo qiní námasainafa qínísaqaraa márirana máraanno. ⁵⁸ Dóo qinée innaarúnaindaraa náranara foora máridaqa. Sía ínni nísaiqaqausa néemaru náranasara foora máridaqa. Misá miná námasee máriiqa aiqáma faiqí faiqí óosanamau fíqa kúqimariqau. Maa-naranná námaseeqa náaru náaru káqi márifaranoo.

⁵⁹ Yísufa mi-ufána Kapeeranaumma máqusai ufa suqíra maqaki qímanniminou.

Náaru náaru máriranaki fifandinna ufausa ákiaqa.

⁶⁰ Yísuna faiqi námu akaqáusa mi-ufána iriséeqa qiqau. Óo yáfee maa-ufána amana írrianno fee. Irisée sía áuqaaqaa ira úfa máridanoo.

⁶¹ Misá miqí qímasee nóori runúsee randóofanoo Yísufa narí kai iriséeno qímannimino qinau. Ínnee qiní ámiqira afeeka ufara rufíasee qiní minnísararee qídee. ⁶² Qinée kafáa uqéeree qúmuafannannai óoru fúanaqa ínnee miná qáfamasee náqi fee ífaree. Mikarí qiní ufara kúqaa ánoonee qímasee firaaqóo ruffeefaranoo. ⁶³ Amaqíara qúnnaa amaqí fífau ainaina máridanoo sía miná naaqée qíqa maraquna fannoo kai ánoona máridanoo mifá káqi márirana nímidanoo. Qinée qeeqá dóokinaa ufa qímannimimarunafa mifá maraquna máridanoo káqi márirana ánoona máridanoo. ⁶⁴ Dóo qinée akooqóo kooroomásee qímannimunaqa ínnee akaqáusa síamma írimariafanoo. Yísufa narí faiqi námu óosana fáasai írriinu. Misáki akaqáusa miná ufa sía írusa fáasai Yísufa nínfafanau. Misáki moodáa fannoo ueeqáaninnana fáasai qáfanau. ⁶⁵ Yísufa minára maa-ufána átiki kafáa qímanniminou. Qinée minára fáasai qúnnaa sía amana moó fannoo narí kai qinée ianánnaí ánianno. Qíní qíkoofa dadaaqínanoo kai qinée ianánnaí ánianno.

⁶⁶ Miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu moómoo Yísuna minnísee sía kafáa miná fáqa fírara qiqau. ⁶⁷ Yísufa míquna nínfafamásee quandáfi narí faiqi námu (12) qísaukuqara taikásee qíkunnoo óoqu qaara marasée faiqi námu maaqí qímasee qímannimino qinau. Ínnee faqa misá naanna reefáree qiní minníqiseeqa fifáree.

⁶⁸ Simoona moo áuqu Peetooroofa miná iriséeno Yísuna qímaminoo qinau. Óo karaambáiqá aní minnísee yánasaa fee atooqánauree. Náaru márirana nímirá úfa anée kai márananuananoo. ⁶⁹ Dóo maqee maasá aníara kúqaa ánoonee qídaqa aníara Ánutufinaindari náaquqarafa máriifoo qídaqa.

⁷⁰ Yísufa iriséeno kafáa qímannimino qinau qinée qeeqá kai qísaukuqara taikásee qíkuqara marasée fasiqa náarauna qiní faqa nímariafanoo. Moó fannoo ínniki áfaanna máridanoo. ⁷¹ Yísufa áfaannee quná Yudasinara narí qumeé qímirínau. Yudasifa Keerioota máqusanaafa moo fásiqa Simoona ámaaku márinau. Yudasifa Yísuna (12) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée faiqínámu misáki márufa márinau. Kásooqaqee mi-fasiqáfa Yísuna uqeeqásainaqa aunírira saqarisaa árifandinanara Yísufa minára óonu mafi iriséeno áfaanna fée qinau.

7

Yísufa narí áinaina faqa ufaqu úfafa.

¹ Miqóoqari Yísufa Kariree máqa maaqaki nímarinai. Sía Yudeeaa máqa maaqai finai. Yuda máqannaasa miqóo miná árira ufa qímarunara sía finai.

(Óoqai Isaraee máqannaasa Isipa máqusaindari qaara fasiqa níku nísauku taikásee áukuana nífurú faiqáqá úqiqaana maaqáki fímarufanoo Ánutufa innaarúnai máridanoo narí afeekannái Isaraee máqannaasa maqásaaqaraasa qumeé dadaaqídanoo aandáu nárana nímmarufaqa naqáfimariqau. Káasau maqa maaqai níni íusa óonu randée nári maqásaa Isaraee máqasaa animáridaqa áukuana áukuana Yeerusareenni suqúfidaqa úqiqaanarasaida faiqéunara iriséeqa minára áfaarurumánaida nári naambeéqa nári naambeéqa úqiqaana maqa usakásaida dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasáida (7) faasaana minakí faiqáida qoomáqa sakasáida námasaida minára susú ímariqau.)

² Yuda máqannaasa qoomáqa firaafá úqiqaana maqa qoomáqa adeedí roofaqa Yísuna ákaqaafasaa Yísuna qímamiqa qiqau. ³ Máa Kariree máqa maaqa minníseenana Yudeeaa máqa maaqaki fúa. Óonurainaqa miqóo aní úfa írimariasa firaa ainaina áuqee márianana misá fáqa uqannífiqaa. ⁴ Faiqí moó fannoo narí áuqu uqéeraanee qímasee sía moo áinaina áuqee maríana kukéeqaidanoo aiqáma ainaina kooroomásainaqa aiqámausa miná qáfaaqa, anée faqa miqíaqana. [⁵ Yísuna ákaqaafasaa sía Yísunara írimariqau. Fífau maqasaa fasiqa fee qímariqau.]

⁶⁻⁷ Yísufa iriséenoo qímannimino qinau. Qíní ánoona aukuaana sía adeedí ránoo máridanoo. Ínnee faiqí faiqi aiqáma fáasaanara maasá áukuanee qímariasa máriafanoo. Maa-maqa maaqánasaaqaraasa sía ínniara fídiqaaídanoo. Qíníara kai fídiqaaídanoo. Qínée maqee maqee misá mandá ainainara kooroománimaqáunaqa minára kai qíníara fídiqaaamáqimaqee maríafanoo. ⁸ Yísufa narí ákaqaafasaa káqi qímanniminau. Ínnee kai Yeerusareenni óoru fúaqa. Qínée sía mi-qoomaqánara ínni naanna rée akooqóo óoru fúanauara qíní ánoona aukuaana sía qusá ráidanoo. ⁹ Yísufa miqí qímaseenoo miqóo Kariree máqa maaqaki káqi marínau.

Yísufa uíqaana maqaki qoomáqa néemaru ufafa.

¹⁰ Miná ákaqaafasaa Yeerusaree qoomáqai óoru fúfanoo Yísufa ínaaqianna qumeé moo áatata óoru fínau. ¹¹ Yeerusaree máqusa qoomáqaki Yuda máqanna rakísirausa Yísunara randóosia narí qímami narí qímami qídaqa qiqau. Mifá yái fee márinoo fee.

¹² Qímasoofaqa faiqí ánaasee Yísuna áufakiana qumeé narí qímami narí qímami qímariqau. Akaqáusa Yísunara ámiqira fasiqee qímariqau. Akaqáusa faiqí ánaasee níkaru qímari fee qímariqau. ¹³ Sía moó fannoo Yísunara akooqóo qímariqau. Narí Yuda máqanna úriqararausara ruffasee qumeé kai qímariqau.

¹⁴ Qoomáqa taikárara ímarufanoo Yísufa Yeerusaree amaana máqaki kéeqafinoo faiqí ánaasee ufa qímanniminau. ¹⁵ Yuda máqanna faiqí firaasá miná qáfamasee firaqóo tautíqa qiqau. Maa-fasiqáfa sía sukúraki kéeqeemarifa. Náqi fee mándeenoo firaa irirana íridanoo fee.

¹⁶ Yísufa minára iriséenoo aiqámausa qímannimino qinau. Qínée qímannimira ufa sía qeeqáindi máridanoo qíní diqiqoofa Ánutufa miná ufa qímannimidaqa. ¹⁷ Qíní ufa Ánutunaindi fee qinée qeeqá fee qídee. Faiqí moó fannoo Ánutuna íriranamau fírarimarifa qíní ufara Ánutufa fee qíannoo. ¹⁸ Faiqí moó fannoo narí ufa kái qídanoo narí auqu kai uqeeraidanoo. Faiqí moó fannoo narí aqiqáinna fasiqana áuqu uqéerararee qímarifa mifá kúqaa ufa qídanoo, sía níkaruqirafa minakí máridanoo. ¹⁹ Mooseefa sándufa ákara rúmaqoona ínni nímufoqa ínnee miná qumáree mi-maú fímarunausee qímasaídaqa fífau qídaqa ínniki moó fannoo sía mi-maú fímariafanoo. Ínnee moo máu fídaqa qíní kuqá dárirara qímariafanoo.

²⁰ Yísufa miqí qímasoofaqa misá aiqáma maaqí qímasee narí qímamiqau. Aní aunduráki áfaanna márifana anée miqí qímariananoo. Yáfee moó fannoo aní kúqáruannoo fee sía moó fannoo.

²¹ Miqí qímasoofanoo Yísufa maaqí qímasee nári qímanniminau. Qínée faiqí sía áuqaaqaa ira ainainna moodáa áuqaunaqa ínnee aiqáma tautiafanoo. ²² Mooseefa faiqí ánaaqiuqa nipata aukímarunara fáinanduqu nísaaqee qímarinau, ínnee minára irisée maasá amaana Sariríqasaa míqímariafanoo. Sía Mooseefáu mi-oosanná áranau. Narí

akeekú akaakúndi máreenoo miqí qinau. ²³ Ínnee Mooseena sándufa rukíaanoo qímasee faiqi ánaaqiuqa maasá amaana Sariríqasaa fáinanduqidaqa nipata aukímariafanoo ínnee amaana Sariríqasaa káqi faiqi nipata aukídaqa nánaree Sariríqasaa aurímari fasiqana idaaqamásaunannara ínnee áanoo qída fee. ²⁴ Ínnee fifau dapi iriranasáa faiqí ufa nímimarifanoo miná minnísaaqa. Kúqaa ánoona írirannai kai faiqí andeeqáaqa.

Faiqí ánaasee Yísunara ásauku mundíra fée qímasee iroo úfafa.

²⁵ Yeerusaree máqusanaasa Yísuna qáfamasee miná ufa íriqa maaqí qiqau. Maaná misá kúqariraree qídaqa. ²⁶ Qáfaa mifá faiqí qámabaana faiqí nífusaa kikíqamambi ufa qímannimimarifaqa sía misá miná qumárannee qídaqa. Ábee maasá úriqararansa faqa minára kúqaa Ánutuna ásauku mundírafee fée qídee. ²⁷ Ánutuna ásauku mundírana óosana maasá síamma írianaura. Káqi tautúmannaqaannoo. Maasá maa-fasiqána óosana íridaqa, Nasareeteendáraafa máridanoo.

²⁸ Yísufa firaa amaana máqaki faiqí ánaasee qímannimidanoo mi-ufána iriséenoo maaqí qímasee firaaqóo qímanniminau. Kúqaa fee ínnee qiníara íridee. Qinée yáindaasee márúnaqee ínnee kúqaa qiníara írida fee. Sía qinée qeeqá kai animáridaqa qiní diqíqaiqa mifá kúqaa ánoona máridanoo. Ínnee kúqaa minára sía írimariafanoo. ²⁹ Qinée minára íridaqa qinée mindári qúmufanausa mifá qiní diqíqoofoqa qumumáridaqa.

³⁰ Yuda máqanna úriqararansa mi-ufána irisée qumáranaree qímasoosa minnísaaqa. Yísuna kúqira aukuaana sía adeedí roofanoo Ánutufa qumeé misá ititánnisoonara minnísaaqa. ³¹ Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qiqau. Misá maaqí qímasee narí qímami narí qímami qídaqa qiqau. Ásauku mundírafa aniréenoo náqi fee mándeeno maa-fasiqána úraaqaráinanóo fee moómoo faiqí dadaaqímari firaa ainainna uqannífiqaannoo fee. Sía amana. Dóo maaná mifá uqanna máridanoo.

Amaana máqasaa rakísimarusá narí firisuaiqáuqa Yísuna rumbáaqeera niqíqoo úfafa.

³² Faiqí ánaasee miqí qímasee narí qímami narí qímami qímarufaqa Farisai ámaana úfa qímarusa iriséeqa tautúmasee amaana máqasaa rakísimarunnai óonuree qímannimiqa qiqau. Qímannimisoofaqa misá amaana máqasaa rakísimaru poorisaua qímannimiqa. Ínnee óoru Yísuna rumbásee máree ániaqa. ³³ Misá óonuroofanoo Yísufa maaqí qímasee faiqí ánaasee qímannimarinau. Qinée qúsasaa ínni faqa márianaura. Quqáseeqa qúsasaa qiní diqíqooófinnai fuanáura. ³⁴ Ínnee qiníara randée sía paqúrifaranoo qinée fúanannai sía ínnee amana fifáranoo.

³⁵ Yuda máqanna úriqararansa mi-ufána iriséeqa narí qímami narí qímami qiqau. Mifá yái fee fínaqa maasá sía amana fuanáuree. Mifá ánaamuru Kirisa máqanna máriannai fee fúannoo fee. Yuda máqannaasa miqóo máriasa faqa máridaqa Kirisa máqannaasa narí ufa qímannimiree fídanoo fee qída qinóo fee. ³⁶ Mifá qinoo ínnee qiníara randásee sía paqúrifaranoo. Qinée fúanannai ínnee sía fifáranoo. Miná ufóosana sía maasá íridaqa.

Arumufáqaa námariara foo qúmirarakai ímarina miná ufa.

³⁷⁻³⁸ Úqíqaana maqa qoomáqa taikára fáasaana úriqarara fáasaanee qiqau. Mifaaasaanná Yísufa fíndifinoo faiqí ánaasee firaa kari qímanniminau. Yáfasiqa ánaasee fée nammáriara ádidanoo fee qinée íannaqoo nammári uqanna ani náa Ánutuna tamum-máqara fasiqa moó óoqai maaqí qímasee ákara rinau. Káqi márirana nímira námari misá nímuqusa óokiqari ururée fúannoo fée qinau. Yáfasiqa ánaasee fée qiníara kúqaa ánoonee qínafa misá nímuqusa óokiqari mi-nammarífa ururée fúannoo. ³⁹ Yísufa nammáriara quná Ánutuna maraqunara nammári kíkíqa úsinau. Kásooqaqee Yísunara kúqaa Ánutuna faiqi fée qifándinausa misá mi-maraqunná máreefaranoo. Mi-aukuanná Yísufa káqi máru áukuanna sía maraquna nímirafa márinau. Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoo afaaqá aréenainanoo miqóo narí afeeka maraquna nímiannoo fée qinau.

Faiqí ánaasee miná Yísunara ufa rainóo ufafa.

⁴⁰ Faiqí ánaasee Yísuna ufa iriséeqa qiqau. Maafá Ánutuna tamummáqara fasiqa kambíqaannoo fee qufá maafá mifá máridanoo. ⁴¹ Akaqáusa minára maafá Ánutuna ásauku mundíra fee qiqau. Akaqáusa maaqí qímasee fúrufaramásee qiqau. Ánutuna ásauku mundírafa sía Kariree máqusakiqari kambíqaannoo. ⁴² Tamummáqara fasiqa akara minára Ánutuna ásauku mundírafa Dafidina áti máriannoo. Dafidina óoqeenáa máqusaki Beetareeqemma miqóo kambíqaannoo fee qiqau. ⁴³ Faiqí ánaasee misá raináfufaqa akaqáusa moo úfa qufaqa akaqáusa moo úfa qufaqa qímariqau. ⁴⁴ Akaqáusa dóo Yísuna qumárasee rumbáannee qímasee sía qumáree rumbáqau.

Yuda máqannaai faiqí firaasá Yísunara sía Ánutuna faiqi fée qu ufafa.

⁴⁵ Amaana máqasaa rakísira póorisauqa Yísuna ufa káqi irisée amaana máqasaa rakísirausa faqa Farisai ámaana úfa qímariasa fáqa máruqoo óonuroofaqa iráidaqa qiqau. Náqaa fee ifaqée sía rumbásee máree ánídee.

⁴⁶ Poorísauqa qiqau, sía moo fásiqa ufa fannoo maa-fasiqána aanna ráidanoo.

⁴⁷⁻⁴⁸ Farisai ámaana úfa qímarusa miná iriséeqa níqidaqa qiqau. Dóo mi-fasiqáfa ínni faqa níkaruqinoo fee. Maasá úriqarararusakiqari moó fannoo miná ufa írinoo fee. Farisai ámaana úfa qímarifa moó fannoo írinoo fee. Sía uqanna íria. Maasá Mooseena sándufa írimarunau máridaqa. ⁴⁹ Maaqóoqaraasa káqiqee fasiqa anaasee Mooseena sándufa sía írianara Yísunara ánoonee qídaqa. Ánutuna áqira úfa misásaa máridanoo.

⁵⁰ Nikoodeemusafa mifá fáqa misáki márinau. Mifá óoqai qumeé Yísufinnai fímarufa márinau. ⁵¹ Mifá misá Yísuna áqira úfa iriséeno Yísuna sáaroo qinau. Mooseena sándufa maaqímmínoo máridanoo. Sía fífau faiqí moó árirafa máridanoo. Miná ufa náaree irisée miná mandáinaina márinaqa minára qímasee áruananoo amana máriannoo qinau.

⁵²⁻⁵³ Misá mi-ufána iriséeqa Nikoodeemusana áqidaqa qiqau. Anée fáqa Kariree máqannaai fee máridanee. Anée tamummáqara fasiqauqa ákarauqakiaqa ásaanarumasee íria. Sía moo támummáqarafa Kariree máqasaa kambíqaannoo. Miqí qímasee aiqáma dáraani mámbufanoo Yísufa amaana máqakiqari ráudamakufanoo Oorifa áaqanai óorufinau.

8

Ánaasee moó fannoo úmmuarimaruna paqúru ufafa.

[¹⁻² Oorifa áaqanai káqimma óoru faiqéeno iqaqoofanoo Yísufa Yeerusaree firaamaana maqaki kaifáa óoquree kéeqafufaqa faiqí ánaasee moómoosa suqúfufaqa miná fíqu fíqumma márufanoo óoqumarifi Ánutuna ufa qímannimímarinau. ³ Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana úfa qímarusa faqa ánaasee moo fásiqa qímmuari márufaqa aaqee óonu qáfamasee qumáree dóo máree ániqau. Yísufa máruqoo míni quqáseeqa maaqí qímasee qímamiqau.

⁴ Óo ufasáa rakísira maa-anaaseefá qímmuari marífaqa maasá qáfamasee qumáree ánídaqa. ⁵ Mooseena sándufa miqíasara óonisamú kai náriqa níni íqa kuqá nurusaaqée qínoo máridanoo. Anée minára nána ufee qídanee.

⁶ Misá mi-ufánannai puteera foora fufídaqa qiqau. Yísufa áruanifeera qímasaida miqí márufanoo Yísufa narí iriséeno fífau kummaramafufanoo ásaukunoo maqá ákara rinau. ⁷ Mifá maqá fífau ákara rímarufaqa misá fuki faakí qídaqa mi-anaaseená óonisamu áruanauree sía fee áruanauree rítidaqa iréemariqau. Káqikaaqoo marikínoo Yísufa fíndifi qímannimínau. Yáfee ínniki moó fannoo numóo síainafa mifá kai óonisamu indaarú áunaa atufínoo maa-anaaseená áruannoo fee. ⁸⁻⁹ Yísufa miqí qímaseeno kafáa kummáramáfínoo maqá ákara rímarufaqa dóo misá moodáa kai qaara kái ídaqa nári áaqaranara nisaurúsee fíndimeeqaida dóo fífainimariqau. Faiqí firaasa náaree fufaqa kafáa miqóo óorudupiraua fufaqa kumaaráa ínaaqianna dóo fífíqau. Misá fífufanoo mi-anaaseefá kai miqóo kikíqinoo márinau. ¹⁰ Yísufa fíndifínoo mi-anaaseená irámmirinau,

misá yái fee fífee. Sía fee moó fannoo aní kúqira ufa ámianinafa máridanoo fee. Aiqáma fífee.

¹¹ Mi-anaaseefá qináu. Óo rakísira sía kúqira ufa moó fannoo qímimarifa máridanoo. Yísufa iriséenoo qináu. Dóo qinée fáqa sía kúqira ufa aní ámianaura. Dóo fúa, sía kafáa mandá óosana máraa.]

Yísufa maa-maqa maaqánaki qóomara foora qu úfafa.

¹² Moo kári Yísufa Yeerusaree ámaana máqaki faiqí ánaasee maaqí qímasee qíman-nimináu. Qinée maqásaaqaraasa qóoma máridaqa. Yáfasiqa ánaaseesa qíní fáqa fínausa misá káqi márira qooma máreefaranoo sía uqanna asukunakí fifáranoo.

¹³ Farisai ámaana úfa qímarusa miná iriséeqa qímamiqa qiqau. Anée aneennára kai ufa qídana aneenná áuqu uqéeree máriananoo. Miqíanna ufafa sía ánoonaidanoo. Fífau ufa kái qímariananoo.

¹⁴ Yísufa miná iriséenoo qináu. Kúqaa qinée qeeqáara ufa qídaqa. Qinée miqí qídaqa ánoona ufa kai qídaqa. Qinée qeeqá kambíqafi ániafannanara írídaqa qeeqá fuannánara írídaqa. Ínnee sía qinée kambíqaafannanara írimariafanoo. ¹⁵ Ínnee faiqí faiqi ufa irisée dapi iriranannái faiqí ánaasee rainánnimaqee maríafanoo. Sía qinée moo fásiqa ánaaseera rainánnimaqée marúnausa máridaqa. ¹⁶ Qinée akaqúsara rainánnimaqaidaqu andeeqásee rainánnisaunaiqini. Sía qeeqárafau máridaqu ufa nímidaqu. Qeeqá qíkoofa qíní diqiqámaqoona faqa máridaqa dadaaqí marífaqa ufa qímannimidaqa. ¹⁷ Ínni sándufa ákara ufa moó maaqímmínnoo máridanoo. Qaara fasiqa moo áinaina nári nífunnai qáfamasee múnu kooroo qímasaifaqa aiqámausa minára ánoona ufa fee qifáranoo. ¹⁸ Qinée qeeqáara ufa qídaqa qíní qíkoofa qíní diqiqoofa mifá fáqa qíní dadaaqifaqa ánoona ufa tia qímannimidaqa.

¹⁹ Miqí qímasoofaqa Farisai ámaana úfa qímarusa maaqí qímasee irámmiriqau. Aní ákoofa yái fee máridanoo aní dadaaqídanoo fee qufanoo Yísufa qináu. Ínnee qiníara fáqa qíní qícoonara fáqa sía írimariafanoo. Ínnee qiníara írífau qíní qícoonara fáqa írini. Ínnee sía maaqandára írimariafanoo.

²⁰ Yísufa maa-ufáusa Yeerusaree firaa amaana máqaki qímannimimarínau. Mi-amaana maqánaki óosirafa moó márínau. Amaana máqaki quqée marú munnimma difaanífa minakí márufanoo mi-oosiránaki Yísufa máridanoo mi-ufáusa qímannimináu. Misá Yísuna qumáraanee qímasee sía qumáraqau. Sía miná kúqira áukuana adeedí ranoo márúnara Ánutufa qumeé rafáaqafusoofaqa sía qumáraqau.

Yísufa qináu, qinée fuanánnai ínnee sía fifáranoo qímaqoo ufafa.

²¹ Moo kári Yísufa maaqí qímasee Yuda máqanna úriqararusa qímannimináu. Qinée moosáa fúanaqa qiníara randáinaisia ínneeqa mandáinainaki kúqifaranoo. Qinée fúannaqoo ínnee sía amana fifáranoo.

²² Yuda máqannaasa úriqararusa mi-ufána iriséeqa narí qímami narí qímami qiqau. Mifá maasára sía narí innái fuaqéera qídaqino. Maasá sía miná ufa írídaqa. Mifá narí fee narí áruannoo fee miqí qídanoo fee.

²³ Yísufa iriséenoo qímannimináu. Ínnee maindáraasa máriafanoo qinée miríndaraasa máridaqa. Ínnee maa-maqánasaaqaraasa máriafanoo qinée sía maa-maqánasaaqaraasau máridau. ²⁴ Qinée minára qúnnana ínnee ínneeqa mandáinainaki kúqifaranoo. Ínnee sía qinée márúnnanara ánoonee qímariafanoo minára kúqaa ínnee ínneeqa mandáinainaki kurídifaranoo.

²⁵ Misá úriqararusa miná iriséeqa qiqau. Anée yáfee máridanee qufanoo Yísufa qináu. Indaarú qímannimianausa misá kai máridaqa. ²⁶ Qinée moómoo ainainara ínniara qímannimianaura. Qíní diqiqámaqoofa mifá ánoona ufa kai qímarifa mifínaindaraana kai ínne maa-maqánasaa máriasa qímannimidaqa.

²⁷ Yísufa narí ákoona áufakiana qímannimimarufaqa síamma írimariqau. Minára Yísufa kaifáa maaqí qímasee qímannimináu. ²⁸ Kásooqaqee ínnee qíní faiqí nímaaku

uqéereeqee aunírira saqarisaa quqáqisáseeqa mikamúqoo qinée máriaafannanara írifaranoo. Qíní qíkoofa qímaqimiqoo úfana kai ínni qímannimidaqa. Mi-karí ínnee minára faqa ámiqimasee írifaranoo. ²⁹ Qíní diqiqoofa qíní fáqa márídanoo. Qinée miná ádira oosanamau kai fídaqa minára sía minníqisaifaqau qeeqáraafau márídaqau. Mifá qíní fáqa márídanoo. ³⁰ Faiqí ánaasee moómoosa mi-ufána iriséeqa Óo kúqaa mifá Ánutuna ásauku mundíra fee qímasee minásaa mundíqau.

Rumbárausara faqa idukírausara faqa qímaqoo ufafa.

³¹ Yísufa minára iriséeno qímanniminau. Ínnee qíní ufa qímannimunnana irisée mi-maú maqee maqee fífaqa kúqaa qíní faiqi námu márifaranoo. ³² Ínnee kúqaa ánoona ufa kái írifaranoo. Ánoona ufa fannoo ínniqa mandáinainakiqari ínni idukúanno.

³³ Misá mi-ufána iriséeqa qiqau. Maasá Abarahaamana áti márídaqa, sía mooná rumbáranaki márídaqa. Nánaree anée maasára idukúaqee qídanee.

³⁴ Miqí qufanoo Yísufa kafáa qímannimino qinau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo mandóosana máree marífa mi-manda oosanáfa miná rumbáqaiqa márídanoo. ³⁵ Faiqí moó fannoo mooná aináina ínoo óosana oosana ainaina naríndiara foora ínoo. Kásooqaqee dóo aináiní taikáseenoo mi-aiqama ainainná narí amiséeno dóo káqisamu fúanno. Mi-ainainná faqaana faiqi fannoo sía amana taikáanno káqi narí akoona ámaaku márianno káqi narí ákoona ámaaqa maqa fínoo miná qumíasana maraséeno sía aináinira faiqi naanna réeno taikáanno, káqi miqóo márianno. ³⁶ Qinée Ánutuna ámaaku márídaqa. Qinée ínniqa mandá oosanakiqari idukúsaanaqa ínnee kúqaa idukíqa márifaranoo. ³⁷ Ínnee Abarahaamana áti máriafaqa qinée minára íridaqa sía ínnee miná aanna réemariafaqa, qíní ufa sía márararee qídaqa qíní dáriraree qímariafanoo. Abarahaamafa sía miqí márufa minára ínnee sía Abarahaamana faiqi námu uqanna máriafanoo. ³⁸ Qíní qíkoofa qíní uqaqífiqoona kai ínni qímannimidaqa. Ínnee miná minníseeqa ínneeqa níkoona moó Sadannana ufa írimariafanoo. ³⁹ Misá mi-ufána iriséeqa maaqí qiqau. Maasá qíkoofa Abarahaamafa márídanoo. Yísufa minára qinau. Ínnee Abarahaamána faiqi námu márídaqau miná ufamáu fini. ⁴⁰ Qinée qeeqá qíkoonasaqarara ufa kái ínni qímannimimarunaqa ínnee quandáfiqa qíní dárirara qímariafanoo Abarahaamafa sía mi-oosanná máranau. ⁴¹ Ínnee ínneeqa níkoona uqanna óosana máraidaqa miqí maríafanoo. Misá mi-ufána iriséeqa qiqau. Maasá sía qúmмуara faiqifau márídaqau. Maasá moodáa fásiqa faiqi Ánutufa narí uqanna maasá qíkoofa márídanoo.

⁴² Yísufa misá ufa iriséeno maaqí qímasee qímanniminau. Ánutufa ínni níkoofa márínaqau kúqaa ínnee qíníara rini. Qinée Ánutufinaindari maaqóo qumumáridaqa. Qinée sía qeeqáfau qúmiqau mifá diqiqoofaqa qúmiqiafana. ⁴³ Ínnee náqaa fee ifaqée sía qíní ufa óosana íridee. Ínnee qíní ufa íriafanoo níkoqaidanoo miqídaqa sía írimariafanoo. ⁴⁴ Áfaanna níkoofa Sadannafa márídanoo. Ínnee miná faiqi námu márídaqa miná aanna rée maríafanoo. Óoqaindari faiqí kuqánnárimarufa márídanoo. Sía ánoonufakifau mapukínoo márídanoofau. Anoona ufa sía uqanna minakí márifa márídanoo. Mifá únna ufa qínoo narí óosanamau kai fídanoo. Mifá únna ufa qímarifa márídanoo únna ufa qímariasa níkoofa márídanoo. ⁴⁵ Qinée kúqaa ánoona ufa kai qímannimi marúnnaana ínnee sía írimariafanoo. ⁴⁶ Qíní mandá óosana moodáa márídanoo fee sía fee márídanoo. Ínnee qáfee qiqá qímaqimiaqa. Qinée kúqaa ánoona úfa kai ínni qímannimunaqa náqi fee ifaqée ínnee sía minára ánoonee qídee. ⁴⁷ Ánutufa dadaaqifaqa miná faiqi námu áraamummaakaikímariása kai Ánutuna ufa írifaranoo. Ínnee sía Ánutunaindaraasau máriafanoofau sía qíní ufa írimariafanoo.

Yísufa Abarahaamanara qímannimu ufafa.

⁴⁸ Yuda máqannaá úriqararasa Yísuna ufa iriséeqa áqiqa qiqau. Anée mandá Samaria maqannaá máriananoo áfaanna moó aní aunduráki márifa máriananoo. Maasá kúqaa fee qídee, sía fee.

⁴⁹ Yísufa iriséeno qinau. Áfaanna sía qiníki máridanoo. Qinée qeeqá qíkoona áuqu uqéeradaqa ínnee qiní dúqu maqásaa quqéemaríaafanoo. ⁵⁰ Qinée sía qeeqá dúqu uqéeraranara randáidaqa. Moó fannoo qiní dúqu uqéerarafa máridanoo. Ínnee qiní dúqu maqásaa quqéemaríaafanoo Ánutufa kai qiní dadaaqínoo ínnee rafáaqa fúannoo. ⁵¹ Yáfasiqa ánaasee fée qiní dóokinaa ufa irisée márainafa mifá sía kúquannoo náaru máriannoo.

⁵² Yuda máqanna úriqararasa mi-ufána iriséeqa qiqau. Dóo maasá aní óosana iriséeqa anée kúqaa áfaanna faqaafa máriananoo, Abarahaamafa maasá qíkoofa dóo óoqai kúqinau. Ánutuna tamummáqara fasiqauqa dóo kúqiqau. Anée náqi fee másee maa-ufána qídane qiní ufa írimariasa sía kúqifaree qídane. ⁵³ Maasá qíkoofa Abarahaamafa kúqinau. Anée miná úriqarara fee máridanee qídane. Ánutuna tamummáqara fasiqauqa maqásaa fasiqauqa kuqufufaná anée aneennáara náqira fasiqee máridee qídane. ⁵⁴ Miqí qímasoofanoo Yísufa qímannimino. Qinée qeeqá dúqu fífau uqéerasaana sía ánoonaikiannoo, fífau máriannoo. Qiní qíkoofa Ánutufa qiní dúqu uqéeraidanoo dadaaqídanoo, ínnee únna qímasee minára maasá Ánutunee qímariafanoo. ⁵⁵ Ínnee óoqaindari sía miná áuqu írimariafanoo. Qinée miná áuqu íridaqa. Qinée minára sía íridau ínnee naanna réemarunasa únna ufa qímarunausee qíni. Qinée qeeqá qíkoonara íridaqa miná ufamáu fímarunasa máridaqa. ⁵⁶ Ínnee níkoofa Abarahaamafa óoqai káqi máridanoo qinée maqee márunnana káaqa qáfaaqaa ímarufa márinau. Dóo qíqafamaseeno asasinau. ⁵⁷ Yuda máqanna úriqararasa mi-ufána iriséeqa maaqí qiqau. Anée kumaaráa máriananoo. Anée náqimásee Abarahaamana qáfanée inau, óoqai máriufa máridanoo. ⁵⁸ Yísufa minára maaqí qímasee qímannimino qinau. Abarahaamafa sía kambíqoo ákuanna qinée máa márunasa mikamúqoo máriqafana. ⁵⁹ Yuda máqannaasa miná iriséeqa óo maa-fasiqáfa naríara Yaawee fee qídaqinoo qímasee ánoomasee óonisamu qumáree áruaneerufanoo mifá kukéeqakinoo amaana máqakiqari ráudamaki moosáa finau.

9

Yísufa innaamunaindari áfu qimbárana áfu maqáísóo ufafa.

¹ Yísufa aatáta fídanoo moo fásiqa miná ánoofa innaamunai áfu dimbárana maqaqooná qáfanau.

(Mi-ákuanná nífu níku mandáikirusauqa maí máriandee sía amana aináinamásee náaqa ímaríqau. Fáasaana kaqi márida nárana feefauríra munnimmara iréemarufaqa nímmarufaqa marasáida néemariqau misá núqu irámásaida néemariasee qiqau.)

² Yísuna faiqinámu mi-afu qimbarána qáfamasee Yísuna irámmiriqa qiqau. Óo ufasáa rakísirafa maa-fasiqáfa yána mandáinainasaa fee maaqínoo áfu dimbánoo máridanoo fee. Narí ákoona ánoona mandáinainasaa fee naríndisaa fee miqínoo máridanoo fee.

³ Yísufa iriséeno qímannimino qinau. Sía narí ánoona ákoonasaa qaraanau, sía naríndisaafau áfu dimbánoo máridanoofau. Ánutuna afeeka kasirana qiníkiqari kooroo íanifeera miná áfu dimbánoo máridanoo. ⁴ Qiní diqiqoofa qiní qimiqoo áinainirana sía amana asukunakí áuqaanura maasá fáasaana áuqaanura. Dóo káqikaaqoo eendínaqa sía miqóo faiqí moó fannoo áuqaannoo. ⁵ Qinée maa-maqa maaqánaki máridaqa misá qóoma máridaqa, káaqa qámannimaqaanura.

⁶ Miqí qímasee Yísufa maqásaa áqara fidaqúseenoo ásaukukoo doonáikamáseenoo áfu dimbára fasiqa áfusaa akuséeno qímmimino qinau. ⁷ Dóo fúa. Dóo óonu Sirooamma fárummaki aneenná óori áfuakai rúquanee qinau. Sirooamma fárumma áuqu óosana níqíqamáqai fárumma fee qínoo márinau. Mi-afu qimbara fasiqáfa eedóo qímasee óonu narí óori áfuakai rúqufanoo áfu aiqámaqara ámiqimásee qoofanoo óonu quándakufanoo sandée kafáa áninau.

⁸ Mi-fasiqána aqoónasa miná qáfamasee moómoosa miná qáfeemarúsa miná qáfamasee qiqau. Maa-fasiqáfa maaqóo máridanoo nárana munnimmara iréemari fasiqa fee mifée.

⁹ Akaqáusa dóo mifá kai fee qiqau, akaqáusa moó fannoo miná fooqáa fee qiqau. Mi-fasiqáfa narí irisée qinau. Qinée qífu dimbárausa maaqóo marúnausa márídaqa.

¹⁰ Misá miná iriséeqa iraqau. Náqimásee áfu máqeenee qufanoo mifá qinau.

¹¹ Faiqí moó miná áuqu Yísufa qáqara fidiséenoo doonáikamaseenoo qiní qífuki akuséenoo dóo fúa Sirooamma fárummaki óori nammári úqua qufaqa miqí qifaqa nammári uqusáunanoo dóo qífu máqeenoo.

¹² Miqí qímaasoofaqa misá qiqau. Miqímasaifa yái fee fínoo fee qufanoo mifá sía qinée írída fee qinau.

Farisai ámaana qímarusa Yísufa áfu qimbárana áfu maqáisonara randóo ufafa.

¹³ Miqí qímasoofaqa misá mi-fasiqána áfiqeeqa Farisai ámaana úfa qímarusa uqannífiqanau. ¹⁴ Mi-faasaanná Yísufa mi-fasiqána áfu máqoo faasaana misá amaana Sariríqa márúnara Farisai ámaana úfa qímarusa márunnai áfiqee fiqau. ¹⁵ Farisai ámaana úfa qímarusa mi-fasiqána áfu máqoonara iroofanoo qinau. Mifá dooná qiní qífusaa akusaifaqá dóori nammári úqunanoo qífu máqeenoo.

¹⁶ Farisai ámaana úfa qímariasa akaqáusa Yísunara maaqí qiqau. Maa-fasiqána áfu máqaiifa sía Ánutunaindarifau amaanasáa aináinimarifa mandá fasiqa márídanoo. Akaqáusa miná iriséeqa qiqau. Náqimasee mandáinaina máree marínafa maa-firaa ainainná ámiqira ainaina áuqararee sía amana féé qímasee mi-ufánannai raináqau.

¹⁷ Miqí qímasee Farisai ámaana úfa qímarusa áfu dimbárana irámmiriqa qiqau. Anée mi-fasiqána aní áfu máqainaree qídanee. Anée minára nána úfee qídanee. Áfu dimbárafá miná iriséenoo qinau. Mifá Ánutuna tamummáqara fasiqa márídanoo fee qinau.

¹⁸⁻²⁰ Yuda máqannaasa úriqararausa miná iriséeqa maaqí qiqau. Maaná sía áfu dimbárafau moo fásiqa márídanoo qímaseeqa misá miná ánoona ákoona náaramasee irámmiriqa qiqau. Maa-fasiqáfa ínniqara faiqi fee. Kúqaa fee anée miná maqóonna kari áfu dimbáranee máqanau. Náqimasee maqee áfu máqeenoo fee qufaqa miná ánoofa ákoofa úriqararausa amaana máqaki kéeqeemariana qáoo qímaqiseefoo qímasee rufíeeqa qímannimiqa qiqau. Maa-fasiqáfa maasá qímaaku márídanoo maasá minára írídaqa. Óoqai ánaaqisaa innaamunai miqírana máqaafanafa márídanoo maasá minára fáqa írídaqa. ²¹ Miná áfu máqainara yáfasiqa féé miná áfu máqeenoo fee síamma írídaqa faiqí márídanoo irámmirifanoo qímannimiannoo. ²² Yuda máqannaá úriqararausa Yísunara fáasa maaqí qímariqau. Faiqí moó fannoo Yísunara Ánutuna ásauku mundíra fee qínnana maasá amaana máqakiqari aqíqáananoo ráudamaki áqoosai finoo sía kaifáa kéeqaannoo. ²³ Mi-ufánara afu dimbárana ánoofa ákoofa dóo faiqímmifoo narí iraaqée qiqau. Misára rufíasee miqí qiqau.

²⁴ Yuda máqannaá úriqararausa miná iriséeqa áfu dimbárana kafáa áaramásee qiqau. Anée Ánutuna áfusaa kúqaa ánoona úfa kai maasá qímannimia. Aní áfu máqaiifa mifá mandáinaina máree marífa márídanoo.

²⁵ Áfu dimbárafá miná iriséenoo qímanniminou. Mi-fasiqáfa mandáinaina máree marí fee sía qinée miná óosana írídaqa. Moodáa ainainará kai qinée írídaqa qinée qífu dimbárausa máriafanausa maqee qiní qífu máqee márifaqa márídaqa minára kai qinée ámiqimasee írídaqa.

²⁶ Misá miná iriséeqa kaifáa irámmiriqa qiqau. Mi-fasiqáfa nána ainainee áuqu ámifanoo aní áfu máqeenoo fee.

²⁷ Áfu qimbárafá níqinoo qinau. Dóo fáasai qímannimisáunaqa sía írimariafanoo. Nánaree ínnée kaifáa qíana írifaree ínnée faqee miná faiqínámukifaree.

²⁸ Misá miná iriséeqa áanoomasee miná áqiqa qiqau. Anée mi-fasiqána ufa írimarianafa máríananoo. Maasá Mooseena ufa írimarunausa márídaqa. ²⁹ Ánutufa Mooseenannái maasá qímaqimufaqa maasá írídaqa. Mi-fasiqáfa Yísunara maasá sía miná óosanara írídaqa.

³⁰ Áfu dimbárafá miná iriséenoo níqinoo qinau. Ínnée moo írirana máree máriafanoo mifá qiní qífu maqaqísaiifaqa ínnée nánaree mi-fasiqánara yáindari fee ánidanoo fee

qídee. ³¹ Ánutufa sía mandá óosana máree maríasa dadaaqídanoo. Faiqí ánaasee minára rímariasa miná úfa írimariasa misá kai Ánutufa dadaaqídanoo. ³² Óoqai óosana ároo aukuanasáaqari sía faiqí moó fannoo áfu dimbárana nífu maqannísanau, maqee kái. ³³ Maa-fasiqáfa sía Ánutufinaindari áninaqau náqimandee maa-fíraa ainainná áuqararee, síamma amanaikíannoo.

³⁴ Yuda máqanna úriqararausea miná iriséeqa qímamiqa qiqau. Anée mandáinainaki kambíqoonafa mandóosanaki fíndifuanafa dóo sée fífunnee qímaseeqa misá amaana máqakiqari aqiqoofanoo ráudamaki finau, sía kafáa ánianifeera dóo ateeqáqau.

Faiqí naundurá nífu qimbáranara Yísufa qímaqoo ufafa.

³⁵ Misá áfu qimbárana aqiqoonára Yísufa iriséenoo paqúrimasee irámmirinau. Anée faiqí nímaakuara Ánutuna ásauku mundíra fee fee qídanee minásaa írirana rusídanee.

³⁶ Mi-fasiqáfa Yísuna sía qáfoofa máridanoo maaqí qinau. Dóo miná uqaqífíqainaqa minára ánoonee qímasee minásaa atooqánaura.

³⁷ Yísufa qinau dóo anée qáfaananoo dóo miná fáqa ufa qímariananoo.

³⁸ Mi-fasiqáfa miná iriséenoo qinau. Óo Karaambáiqá aníara kúqaa Ánutuna ámaaku fee qídaqa qeeqá qímuqusa írirana aníki rusídaqa qímuqusannoo aní amooqíma-maqaidaqa. Miqí qímaseenoo mi-fasiqáfa Yísuna óorinni maqásaa kummáramáfínoo amooqinau.

³⁹ Yísufa miná qáfamasee miqóo marúsa qímannimino qinau. Qinée maa-maqánasaaqarasaa rainánnimaqarara qúmuafanausa máridaqa. Qinée nífu dimbárausa máqaaneera qúmuafanausa nífu máqarausea dimbáneera qúmuafanausa máridaqa.

⁴⁰ Farisai ámaana úfa írimarusa miqóo márusa miná iriséeqa íramiriqa qiqau anée maasára faqee nífu dimbárausee qídanee. ⁴¹ Yísufa qinau. Ínni nífu dimbánoo márinaqau ínni numóo sía márini ínnee únna qímasee maasá qífu káqi márifaqee qímaríanara ínni numóo káqi máridanoo nífu dimbárausara foora máriafanoo.

10

(Yuda máqannaasa fíri marú aandaufa sipsípa márínau. Misá akaqána arusáida néemarufa márínau. Moómoo rakísidaqa asausí aukúsaidaga minánnai qamunnaina áuqimariqau. Sipsípa reendeénimarufa sía áanoo ímarufa márínau. Anée miná asausí aukídanee miná kúqarínanoo fee sía ufa qíannoo káqi muqúrinoo máriannoo. Mi-aukuanná sipsípasaa rakísimarufa nífunni fufaqa aiqáma sipsípa miná áfaqee fiqau. Is-araee máqannaasa sipsípa káqi miqídaqa. Misásaa rakísimarifa indaarú fifaqá sipsípauqa miná ánaaqianna fídaqa.)

Sipsípasaa rakísirafa óoni moómoo marasée áaku aaku máseenoo quqúsa áuqusee eendáki sipsípa minakí quqásee kooqísaa narí faiqáidanoo. Káasau faini fee qúm-muarimari fasiqa fee arunáandoora rakísidanoo. Sipsípa níkoofa núqu rámaqaisá kai máridaqa. Kanánaana fíndifínoo núqu raifaqá kai aniréeqa ándandara randáidaqa.

Sipsípa rakísimariasa nári sipsípara rídaqa rakísidaqa nári sipsípasara kúqifaranoo. Sipsípauqa fáqa nári rakísimariasa ufa íridaqa minára rídaqa. Akaqáusa moodáanaki óoni ququsa áuqusee minakí nári sipsípa aiqáma eendáki quqásaafanóo faiqí moó fannoo kooqísaa rakísidanoo. Kanánaana iqáqai fanoo sipsípasaa rakísirafa moó fannoo aniraifanoo kooqísaa rakísirafa atúasaifanoo sipsípa ákoofa narí sipsípa núqu rámasaifaqa narí sipsípauqa kai íriqa ráudamaki ándanda nárara fídaqa.)

Sipsípa faiqée maríana miná kikiqúsira úfa.

¹ Yísufa kafáa miqóoqarasaa qímannimidanoo sipsípara qínoo faiqíara qinau. Qinée ánoona ufa qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo sía sipsípa ququsa kooqiki kéeqee marifa káqinaindari quqúsasaa akaréemarifa mifá qúm-muarimari fasiqafa máriannoo. ² Sipsípa kooqiki kéeqee márifa mifá sipsípasaa rakísimarifa máridanoo. ³ Sipsípa níkoofa moó fannoo aniráinanoo kooqísaa rakísirafa kooqí atúasaifanoo sipsípa ákoofa narí sipsípa núqu rámassee nárainaga miná ufa iriséeqa ráudamaki narí fáqa nífiqainaqa ándanda

nárara fifáranoo. ⁴ Sipsípauqa nári rakísimarina ufa íriqa ráudee qúmuraifanoo mifá indaarú fifaqá misá miná ánaaqianna fídaqa. ⁵ Sipsípa sía moo fásiqa áfaqee fifáranoo miná ufa irisée moó fannoo fée qímasee sandéefaranoo.

⁶ Yísufa mi-quandara ufána qímannimufaqa síamma íriqau.

Yísufa ámiqira sipsípasaa rakísirafa mi-ufáfa.

⁷ Minára iriséenoo kafáa kooroomásee qímannimino qinau. Qinée kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa qinée qeeqá kai sipsípa kooqí máridaqa. ⁸ Óoqai qiní dóorini indaarú ánusa qúmmuari marú fasiqausá kai animáriqau. Sipsípauqa sía misá ufa íriqau. ⁹ Qinée Ánutuna quqúsa kóoqi máridaqa yáfasiqa ánaaseefée kooqísaarafoo qinísaa kéeqee marínafa Ánutufa mi-fasiqanaaseesá kúqiranakinaana marasée innaarúna asumu máriranaki quqáannoo. Mi-fasiqanaaseesá Ánutuna quqúsaki sipsípara foora kéeqee ráudeeida nárana néemarifaranoo. ¹⁰ Qúmmuarimari fasiqafa qúmmuaramásaina taikáanifeera fífau faafau qúmmuarianifeera faqa kuqánnáruanifeera faqa kurídninimaqaanifeera faqa ániannoo. Qinée faiqí ánaasee asumu márirana nímianeera ánídaqa. Sía káqi dapi máriranarau qída. Asumu márirana ámiqirana moó faqa moó faqa rairaaírana nímírara miná kai nímíraree qímasee qúmidaqa.

¹¹ Qinée sipsipasaa ámiqimasee rakísimarunausa máridaqa. Sipsipasaa ámiqimasee rakísimarifa narí sipsípasaa kúquannoo. ¹² Feefaurúara aináinímarifa sía miqíannoo káasau faini aniráinanoo rufíasee sandáannoo. Sandámafinanoo káasau faini aniréenoo sipsípa qumárainaqá dáranifaranoo. ¹³ Feefaurúara aináinímarifa sía sipsípara ámuqusiannoo feefaurúara kai rakísidanoo. ¹⁴ Qinée sipsípasaa ámiqira rakísirausa máridaqa. Qiní qíkoofa qiníara íridanoo. Qinée miqí kai íqa qeeqá qíloonara faqa íridaqa. ¹⁵ Miqí kai íqa qeeqá sipsípara íridaqa misá fáqa qiníara faqa íridaqa. Qinée qeeqá sipsípasaa amaná kúquanauree qídaqa. ¹⁶ Sía maaqóoqaraasá kai qiní quqúsaki maríaqeeera. Qiní quqúsa fannoo moómoo maqusanaasaki fáqa máridanoo. Minakínaasauqa fáqa nífiqa quqáanaura. Misá faqa qiní ufa irisée eedóo qifáranoo. Miqóo moodáanaki márifaranoo moodáa rakísirafa misásaa máriannoo.

¹⁷ Qeeqá sipsípara qímuqusina qeeqá márirana misá nímaaqa maqaséeqa kúqirinaki quqásee kaifáa qeeqá márirana minakíqari máraanaura. Qinée miqíraree qúnnaana qiní qíkoofa qiníara rídanoo asasídanoo. ¹⁸ Sía moó fannoo narí afeekannái qiní márirana máraannoo. Qinée qeeqákai qeeqáara irisée qeeqá márirana kúqiranaki quqáanaura. Qiní qíkoofa qínaqa qeeqá márirana kúqiranaki quqáranee qímasee quqáanaura. Quqásee kafáa márararee qímasee maráanauranoo. Qiní qíkoofa miqí qímasee ufa qímaqimifaqa íridaqa.

¹⁹⁻²⁰ Yuda máqannaasa miqóoqaraasa Yísuna mi-ufána iriséeqa raináfufaqa akaqáusa qiqau. Maa-fasiqána audurái áfaanna máridanoo, márifanoo dapi dápi ufa qídanoo, nánaree ínnee miná ufa íridee.

²¹ Miqí qímasoofaqa akaqáusa misá qímannimiqa qiqau. Akasáa áfaanna aunduráki márinafa sía maa-fasiqáfa indéemasee ufa qíannoo. Áfaanna fannoo amanée áfu dimbárana maqáiseenoo fee sía amanaikíannoo.

Yuda máqannaasa Yísuna minnísoo úfafa.

²² Mookári Yuda máqannaasa Yeerusaree máqusai suqúfufaqa amaana máqara qoomáqammásaida néemariqau. (Óoqai namuqáa amaana máqaki míni madaapee quqásoofaqa miná ánukamáquseeqa dóo miqóoqari áukuana aukuana ánukara qoomaqaqee qímasaida sakasáida néemariqau.) Suara áukuana mi-qoomaqána ímariqau Yeerusaree máqusai. ²³⁻²⁴ Yísufa Yeerusaree máqusai óorureenoo amaana máqa átisaa tidá áuquqoonasaa aakuara rufíasee minakí nímarinau. (Faiqí ánaasee moómoo aaku suarara rufíaseeqa minakí kai máriqau.) Amaana máqa átimau tidásaa kísaaqa firaaqóo márinau. Yísufa Sooroomoona amarána máqa atimau tidásaa nímarufaqa Yuda máqanna úriqararausa ititáseeqa irámmiriqa qiqau. Anée sía quandaqáandia, ámiqimandee akooroomásee maasá qímaqimia, kúqaa fee Ánutuna ásauku mundíra fee máridanee.

²⁵ Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Dóo qímannimuna síamma írmariafanoo. Qinée moómoo qeeqá qíkoofinaindaraa ainaina áuquseeqa minánnoo ínne uqannífiqau-nausa máridaqa. ²⁶ Ínnee sía qinée fírimarunna aandau sipsípauqau máriafanoofau minára sía qiníara ánoonee qímariafanoo. ²⁷ Qíní sipsípauqa qíní ufa íridaqa qinée misára fáqa íridaqa, misá minára aiqáma qíní faqa fídaqa. ²⁸ Qinée náaru náaru márirana nímidaqa sía kúqifaranoo. Sía amana moó fannoo qíní qísaukukinaana rafteefaranoo. ²⁹ Qíní qíkoofa qíní sipsípauqa qímufa aiqámausa úriqararafa máridanoo, sía moó fannoo miná ásaukukinaana rafteefaranoo. ³⁰ Qíní qíkoofa fáqa qinée fáqa moodáa márunnana sía amana rafteefaranoo.

³¹ Yuda máqannaasa mi-ufána iriséeqa ánoomasee óonisamu qumáree Yísuna árirarufanoo qináu. ³² Qinée moómoo ámiqira ainaina áuqaidaqa qíní qíkoofa qímu ainaina áuqaidaqa ínnee nána ámiqira ainainara irisée fee minásaara óonisamu qíní dárirara qídee.

³³ Yuda máqanna áriqararansa miná iriséeqa kafáa áranaiqi qímamiqa qiqau. Sía ámiqira dadaaqíra ainaina áuqaananarau áriraridau. Aneenáraa Ánutuna mandáikammamáqaidana anée aneennáraa maqásaa fasiqa márianafa anée Ánutufaikina máriannanara áriraridaqa.

³⁴ Yísufa miná iriséeno qináu. Ínne sándufa ákaraki Ánutufa qináu. Ínnee faiqí faiqí Ánutunaikammida máriafanoo. ³⁵ Sándufa andeeqánoo máridanoo náaru náaru sía áaqee maríafanoo, ínnisaimbaqa minára íridaqa. Ánutufa narí ufa misásaa quqáseenoo misára Ánutu fee qináu. ³⁶ Ánutufa qíní maraseenoo maa-maqa maaqánaki diqíqá-maqoonaki máridaqa. Qinée qeeqáraa Ánutuna ámaaku fée qúnnaara náqimasee fee minánnai Ánutuna mandáikamma amaqaanauree sía amanaikíannoo. ³⁷ Qinée qíní qíkoofa áuqamáqai ainaina áuqaanaqa qáfamasee kúqaa ánoonammifoo qiaqaana. Qíní qíkoofa sía áuqamáqai ainainna áuqaanaqa qáfamasee únnammifoo qiaqaana. ³⁸ Ínnee qeeqáraa ufa qúnnaara únna fee qímasaida qinée faiqí sía áuqaqaa ira ainainna áuqaanaqa qáfamasee qíníara kúqaa ánoona fee qímasee kúqaa miná ákoofa minakí márinara miqídanoo fee qiaqaana kaifáa mifá faqa naríki márinara miqídanoo fee qiaqaana.

³⁹ Yísufa miqí qímasoofaqa misá qumáraaneerufanoo káqimbináu.

⁴⁰ Yísufa Yooradanna námmarinni óoqureenoo óoqitaqa máreenoo óoqai Yoohaneefa máridanoo nammári nímiuqoo miqóo óoqu marínau. ⁴¹ Faiqí ánaasee moómoosa suqúfufaqa Yísufa máruqoo máridaqa narí qímami narí qímami maaqí qiqau. Yoohaneefa nammári nímmarufa sía moo áinaina firaa ainaina áuqanau. Yoohaneefa maa-fasiqánara qufá dóo aiqámainaina ánoonaikidanoo. ⁴² Miqóo faiqí ánaasee moómoosa Yísunara kúqaa Ánutuna faiqí fée qímasee miná saqárikíqau.

11

Rasarusafa kúqu ufafa.

¹ Faiqí moo áuqu Rasarusafa mifá Beetani máqusaindaraafa aurída marínau. Rasarusafa narí ásooqiqaanda Máriana amarána faqa Maratana faqa misá Beetani máqusaindaraasa máriqau. ² Máriafa maafá kásooqaqee ámiqira áfundimaru fadameena Yísuna áikusaa adíaseenoo narí ákiaqa asausí kísaaqannai rukáaninafa maaná mi-Mariáfa máridanoo. Sía Yísuna ánoofau miná ámarafa marínau. ³ Mi-Mariána áfasaafa Rasarusafa kúqira aurira mároofaqa miná ásooqiqaanda qáfamaseeqa faiqí moó aiqéeqa anée Yísuna óoqu áfiqee úruannee qufanoo ooqu fínau. Mifá maaqí qináu aní afaaqasáa áqoondi Rasarusafa kúqira aurirana máraidanoo.

⁴ Yísufa mi-ufána iriséeno narí faiqí námu qímanniminau. Rasarusafa aurída máridanoo. Sía kúqiranaki fírarau Rasarusafa mi-aurirána máraidanoofau miná auríranannai Ánutufa narí ámaaku qíní dúqu uqéeraanifeera mi-aurirána máraidanoo.

⁵ Yísufa miqandá qísanasaasa faqa misá nísookinara fáqa káaqa misára rímarínau. Yísuna afaaqasáa áqoondi márunara rímarínau. ⁶ Rasarusana auríranara iriséeno sía

dauní finau qaara afuru faiqanau. ⁷ Qaara afuru faiqée iqáqoofanoo narí faiqi námu qímanniminau. Uqéeraifaqa ínnisaimbaqa kafáa qumurandée Yudeea máqa maaqai Rasarusafa aurída qina óoru qáfa.

⁸ Miqí qufaqa misá tautúmánde maaqí qiqau, Óo ufasáa rakísirafa ínnau kai Yuda máqannaa úriqararautáa óonisamu aní árirara qufaná kafáa fee miqóo fídanee.

⁹ Yísufa iriséeno qinau, iqáqai fanoo kai súani ururéeno káaqa qáidanoo. Faiqí miqí máriqoo nídaqa sía sáamuridaqa. Misá maa-maqánasaa káaqa qárafa márifaqa qáfai da sía sáamuridaqa. ¹⁰ Faiqí moó fannoo asukunái nídanoo óonisaa áikuamaki sáamuridanoo, sía káaqa qárafa minakí márinará miqídanoo Ánutufa qi fáasaana óoru fíqa sía sáamuruanaura káaqa qéemarína óoru fúanaura. ¹¹ Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Rasarusafa maasá qíqoondi dóo faiqaqée ifaqá qinée óorureeqa afáurianaura.

¹² Miná faiqi námu miná iriséeqa qiqau. Óo karaambáiqua mifá fífau faiqaqée ídanoo fíndifuanoo ámiqirafa.

¹³ Yísufa kúqiranara faiqéefoo qímasoofaqa misá sía íriqau. ¹⁴ Minára Yísufa kooroo qímasee qinau. Rasarusafa dóo kuquaraasinóo márídanoo. ¹⁵ Dúfi dúfi sía qinée miqóo márídaqa ínniara írídaqa kásooqaqee Ánutuna afeeka qáféeqa kúqaa qiníara Ánutuna ámaaku fée qifáranoo dóo uqéeraifaqa fúa Rasarusáfinnai.

¹⁶ Toomasina áuqu qaara auqu márínau. Moo áuqu Toomasifa moo áuqu Qaaraqánda máqara fee qímaríqau. Toomasifa Yísufa Yudeeaa máqa maaqai óoru fíranara iriséeno qinau. Dóo uqéeraifaqa maasá ufasáa rakísirana fáqa Yeerusareenni óorureeqa moodáanaki kúquanauree qímasoofaqa misá aiqáma Yísuna faqa Yooradanna nám-marindari óoru fiqau.

Yísufa kúqiranakiqari fíndifirana faqa káqi márirana faqa faqaafa márídanoo mi-ufáfa.

¹⁷ Narí Yísufa iriséeno Beetani máqusai óoruroofaqa qímamiqau Rasarusafa dóo ínnau kuqufufaqa akúndamáqaafanoo qaara faqa qaara faqa eendá madikakí faiqaqée ídanoo. ¹⁸ Beetani máqusa Yeerusaree aaqá uqanna márídanoo. (Beetani máqusa Ubandéenara foora márída Yeerusaree máqusa Faarúmaaqaíra foora márínau.) ¹⁹ Yeerusaree adeedí márúnara moómoo mindáraasa qumurée Maratasa Mariasa dadaaqí ikífáafau qída rooípee maríqau. Nári nífasaafa Rasarusafa kúqunara ikíraqée maríqau.

²⁰ Maratafa Yísufa áni qu úfana iriséeno ráudamakufanoo óonu áfiqaidanoo minára qímamirara fufanoo Máriafa káqi máaqaki márínau. ²¹ Maratafa Yísuna qáfamasee qímaminoo qinau, Óo Karaambáiqua anée aniráinanoofau sía qiní qífasaafa kúqiqini. Qaara fáqa qaara fáqa fáasaana dóo kuqufifaqa akúndamasee márídaqa. ²² Miqínoo márifaqa márídaqa, aneenná kai maqee nána ainainaree Ánutufinnai nána ainainaree innaaru qínanoo aní ámianno.

²³ Maratafa narí ásookifa kúqunara írídanoo miqí qímasee qímaminau. Yísufa irisée qímaminoo qinau, Ánutufa aní áfasaana kaifáa mara fíndifumaiseeno káqi márirana ámianno.

²⁴ Maratafa miná iriséeno qinau maa-maqa maaqáfa taikára fáasaana Ánutufa qiní qísookina uqéerasee káqi márirana ámianno qinée minára írídaqa.

²⁵ Yísufa qímaminau, kúqiranakiqari mara fíndifirafa qiníki márídanoo. Káqi márirana márirafa qiníki márídanoo. Yáfasiqa ánaasee fée qiní saqárikinoo kúqinoo káqi maríannoo kúqiranakiqari fíndifirafa qiníki márinará káqi maríannoo. ²⁶ Yáfasiqa ánaasee fée káqi márídanoo qiní saqárikinoo náaru sía kúquanno káqi márirana márirafa qiníki márinará náaru náaru sía kúquanno. Marata anée minára kúqaa fee qídanee.

²⁷ Maratafa iriséeno qinau, eeóo karaambáiqua anée óoqai maa-maqa maaqánaki qúmuaneeera ásauku mundírafa Ánutuna ámaaku uqanna máríanafa máríanafa qinée minára kúqaa írídaqa.

Yísufa ikíraqoo ufafa.

²⁸ Maratafa miqí qímaseenoo quándaki maqúsai óonureenoo qumeé kai Máriana áaramasee qímaminau. Ufasáa rakísirafa ánidanoo aní áaraidanoo. ²⁹ Máriafa mi-ufána iriséenoo káqi káqi fíndimeeqee káqi únnaqufanoo óonu áfiqarara finau. ³⁰ Yísufa sía maqúsai áninau. Aanái Maratafa paqúruqoo miqóo kai káqi márinau. ³¹ Máriafa ráudamaki káqi únnaqufanoo fufaqa Yuda máqannaasaa miná faqa máriusa miná qáfamasee minára madikaí ikíraqárara fídanoommifoo qímasee áfaqee fiqau.

³² Máriafa Yísufa márunnai óonu qáfeenoo óorindari maqásaa áqufínoo ufa qímaminau. Óo karaambáiqá anée animáriananoofau sía qiní qífasaafa kúqi qini.

³³ Yísufa Máriana ikíraqarana qáfoofanoo ámuqusufanoo Yeerusaree máqannaasa faqa ikíraqoona qáfoofanoo ámuqusinoo miná aunduráki mandáikinau.

³⁴ Miqímasee Yísufa irámmirinoo qinai. Ínnee yái fee Rasarusana ákundee fee qufaqa misá qiqau Karaambáiqá dóo maí anirée qáfa. ³⁵ Miqí qufanoo Yísufa faqa ikíraqanau. ³⁶ Yeerusaree máqusanaasa miqóo máriusa miná ikíraqarana qáfeeqa qiqau. Óo qáfa mifá minára káaqa rímarifa ikíraqaidanoo. ³⁷ Miqí qufaqa akaqáusa níqira ufa qiqau. Mifá nífu dimbárausa ámiqimannisee marifa nánaree Rasarusana qáoo qínanoo sía kúquaqaana.

Yísufa Rasarusana kúqiranakinaana uqéeroo ufafa.

³⁸ Yísufa narí kai misá miqí qu úfanara ákooqoofanoo narí aunduráki mandáikufanoo mi-ufánara áiaaée qímaseenoo madikaí óonuranau. Rasarusana irí óoni áamaraki quqásee óoni firaatiá qumáree ititáqoofanoo márinau. ³⁹ Yísufa qímanniminoo qinai. Ínnee maa-oonína rafáqaameeqeeqa quanda quandammá áquaqa. Miqí qímasoofaqa Maratafa Rasarusana áuna qinai, Óo karaambáiqá mifá qaara fáqa qaara fáqa áfuru faififá márifaqa afúnda mandáikammimarifaqa.

⁴⁰ Yísufa iriséenoo qímaminau. Qinée fáasai qímamunnana anée qiní saqárikinana anée Ánutuna afeeka eeraarirana qáfeennaranoo. ⁴¹ Misá miná iriséeqa óoni firaatiá afeéqeeqee máfi quqásoofanoo Yísufa narí óori uqéeraseenoo Ánutunara akooqóo innaaru qínoo qinai, Óo qiní qíkoofa dúfi dúfi anée qiní ufa írimarianafa máriananoo. ⁴² Anée maqee maqee qiní innaaru qírana írimarianafa márianaqa. Maaqóo máriasa íriaqeera innaaru qídaqa. Maaqóo máriasa anée qiní diqíqámaqoonnana íriaqeera innaaru qídaqa. ⁴³ Yísufa miqí qímaseenoo innaaru qímaseenoo firaa kari kúqirana áareenoo qinai. Rasarusa minakíqari ráuda. ⁴⁴ Miqí qímasoofanoo qamunna afaaqa kukúqamaqoofa káqi márufanoo Rasarusafa fíndifínoo ráudee qumuranau. Miná ákiaqa faqa qamunna rumbáqoonarirandee qumuranau. Yísufa qímanniminoo qinai. Dóo qamunna idukúsai fanoo fúani, qímasoofaqa miqímandoofanoo andeeqásoofanoo finau.

Yísuna árirara tipúndaaru ufafa.

(Mataioo 26:1-5; Mareekoo 14:1-2; Ruka 22:1-2)

⁴⁵ Yeerusaree máqusanaasa moómoosa Rasarusana ikíraqeeusa misá Yísufa Rasarusana fíndifumasooa qáfeeqa kúqaa Ánutuna faiqi fée qímasee minásaa mundíqa maríqau. ⁴⁶ Misákiqari akaqáusa Farisai ámaana ufa qímarusa nímaaqai Yeerusareenni óoruree Yísufa Rasarusana fíndifunara níranaqarufa qímannimiqau. ⁴⁷ Misá miná iriséeqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa amaana máqasaa rakísímarusa faqa aiqáma faiqí firaasá rakísirausa faqa moodáa qoo suqúfi ufa qídaqa qiqau. Maasá náqi fee másee miná Yísuna rafáaqafuanauree. Maa-fasiqáfa Yísufa moómoo firaa ainaina náaquqara ainaina áuqaidanoo. ⁴⁸ Maasá miná áfauaidaqa faiqí ánaasee maasá minnísee minásaa kai atooqéefoora. Miqífanoo Roomma máqanna sundíauqa aniréeqa maasá faiqí ánaasee faqa dárú taikáidaqa maasá náaquqara amaana maqa faqa rapéepamma áqifaranoo. Miqífaqa maasá Yuda máqanna kurídianaara.

⁴⁹ Misákina úriqararana áuqu Kaiafasafa mifá qímanniminoo qinai. Ínniki moó fannoo sía írirana fáisa máriafanoo. ⁵⁰ Faiqí ánaasee maasá aiqáma kúquanoora moodáa fannoo aiqámausara kúqifaqa amaná maasá ámiqimandee márianaara.[⁵¹⁻⁵² Kaiafasafa

sía narí kaifau mi-ufána qímanniminau. Ánutufa qímamunara kai mi-ufána qímanniminau. Kaiafasafa Yísunara Yuda máqannaasa níkiqara kúquannoo Ánutuna faiqi námu miná ufa írimarinausara faqa moodáa íriranasaa máriaqeera kúquannoo fée qinau.]

⁵³ Dóo mi-faasaannásaaqari Yuda máqanna úriqararasa Yísuna árira ufa ósana narasee deedaqiau. ⁵⁴ Yísufa miná iriséeno miqóoqari sía Yudeeaa máqa maaqaki akooqóo nímarinau. Maqúsa moo áuqu Eefaraimma máqusai narí faiqi námufaqa óoqu marínau. Eefaraimma aadána máqa maaqa átisaa márinau.

⁵⁵ Yísufa Eefaraimma máqa maaqaki márufanoo Yuda máqanna qoomáqa firaa qoomaqa áinnaaqarara qoomaqa adeedí ranau. Áukuana aukúana Yuda máqanna óosana áinnaaqarara qoomaqa adeedí ramáfufaqa faiqí ánaasee aiqáma suqúmaree miqóo Yeerusaree máqusai óoruraidaqa nári mandáinaina findauké maríqau. Áukuana aukúana miqímariqau. ⁵⁶ (-) ⁵⁷ Amaana máqasaa rakísimarusaa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Yísunara faiqí ánaasee qímannimiqau. Ínnee nínnabaqa Yísuna paqúrimasee dadí óonurandee míni qímaqimifaqa maasá miná qumáraanara. (v 56) Faiqí ánaasee firaa amaana maqaki Yeerusareenni suqúfufaqa Yísunara randáidaqa maaqí qímasee narí qímami narí qímami qiqau. Yísufa firaa qoomaqa aniféeráannoo sía fee aniráannoo. Ínnee minára nána íriree íridee.

12

Beetani máqusai ánaasee moó fannoo Yísuna áikusaa ámiqira afúndimaru fadameena adía amaqóo ufafa.

(Mataioo 26:6-13; Mareekoo 14:3-9)

¹ Mi-ainnaaqarara qoomaqáfa Yeerusaree máqusai adeedí reenoo dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa faasaana áiqaqáinanoo mi-qoomaqáfa kambíqarara ímarufanoo Yísufa Beetani máqusai óonuranau. Yísufa Rasarusana kúqiranakinaana fíndifu maqusanaki aniranau. ² Yísufa aniroofaqa (Rasarusana mara fíndifunara iriséeqa miná ákiqara qoomáqa firaaná suqásee náida amíqau.) Maratafa qoomáqa sákeeqaida nímmimarufanoo Rasarusafa Yísuna faqa óoqumarifi nárana nanau.

(Misá óosana maaqímminoo márinau. Misá qaindásaa fífindírifiqa nísataa sáunarasáida níku uqusáida néemarusaa márída miqímandee néemariqau.) ³ Néemarfanoo Rasarusana ásookifa Máriafa Yísuna ánoona amaráfa fadaméena táqu firaaná firaa feefauru áqusaida máreemaruna qumáreenoo ámiqira afúndimaru fadameena miná áuqu narada fadameena Yísuna áikumau adía amaqánau. Adía amaqáseenoo narí ákiqara asausí kísaaqa qumáreenoo minánnai utitíqanau. Miqímasoofanoo áfunda firaafá misá máru maqanaki qumbíqanau. ⁴ Yísuna faiqi námukiqari moó fannoo miná áuqu Yudasífa Keerioota máqannaafa Yísuna ueeqáaninna fasiqafa márinau. Mi-fasiqáfa Yudasífa ámiqira afúndimaru fadameena moómoo qáfamaseenoo maaqí qinau. ⁵ Maa-fadameenná firaa feefauru máreemaria fadameenafa. Nánaree fífau adíeenee. Sáina márínana qumíasana faqaana amiséenana moómoo munnimma 300 maraaqaana. Maraséenana kudi fasiqa anaaseeuqa káqi nímiaqaana. (Mi-aukuanná Yuda máqannaasa Mooseena ufa qaindúsidaqa kudi fasiqauqá aiqáma ainaina dadaaqíqa nímmimariqau.) ⁶ Yudasífa sía kudi fásiqara írimarufa káqi fífau ufa márúnara miqí qinau. Mifá úmmuarimarufa márínau Yísuna faiqi námu páusakinaana káqi úmmuarimarufa mifá márídanoo miqí qinau.

⁷ Yísufa miná iriséeno narí maaqí qímasee qímaminau. Márianara sía miqí qía. Sáina miqíani. Áfundi fadameenna átaa káqi márína qinée kúquananoo qiní qifaaqái akuqímaqaani. ⁸ Anée kudi fasiqa anaaseeuqara qíanandee. Kudi fasiqa anaaseeuqa náaru náaru ínniki márifaranoo. Qinée sía kísaaqasaa márianaura qúsasaa taikánaura. Sáina fadaméena adíaqimaqaani.

Rasarusana árirara tipúndaaru ufafa.

⁹ Yísufa Beetani máqusai animárufaqa Yeerusaree máqusaindari moómoosa qáfarara óoqu fíqau. Kúqiranakiqari fíndifuna Rasarusana faqa qáfararee qímasee óoqu fíqau. ¹⁰⁻¹¹ Faiqí ánaasee moómoosa Yeerusareendari Yísunasaa atooqáidaqa moómoo óoqu fíqau. Miqíufaqa amaana máqasaa rakísimarusa oommásee qiqau. Rasarusafa kúqiranakiqari fíndifunara irisée misá Yísunasaa atooqárara óoqu fímarifaqa sáina Rasarusana faqa áruanauree qímasee deedaqíqau.

Yísufa Karaambáiqá ìundée toonkísaa Yeerusaree máqusai kéeqoo ufafa.
(*Mataioo 21:1-11; Mareekoo 11:1-11; Ruka 19:28-40*)

¹² Faiqí ánaasee áinnaaqarara oomáqara maqúsa maqusaindari Yeerusaree máqusai suqúsee máriusa Yísufa aanái úrufaqa áfiqarara moómoosa óoqu fíqau. ¹³ Óoqu áfiqarara óoqu fídaqa koopéena ámanee fooqána moómoo atEEKámaree óoqu fíqau. (Misá náriqa qímíríqa Yísunara maaqí qiqau. Óoqai Ánutuna ásauku mundírafa kambíqanoo máriifa úridanoo. Mifá maasá qiqá karaambáiqaikirara úridanoo.) Misá óoqu fídaqa maaqí qímasee firaa kari fáaqariqau. Ánutuna amooqía miná áuqu uqéeraa. Ánutufa qufanoo kambíqarafa úridanoo, Ánutufa miná ámiqi ámiqiani, Ánutufa Isaraee máqanna Karaambáiqá ámiqi ámiqiani.

¹⁴ Yísufa doonkí moó maqee innooqée marúnnaasaa paqúrimasee minásaa akarámafi óoqumari fínoo Yeerusareenni óoru fínau. Miqíuna óoqai tamummáqara fasiqa ákara rúmaqoomau óoru fínau. ¹⁵ Yeerusaree máqusa moo áuqu Sioona máqusee qimarinau. Minára óoqeenaa tamummaqara fasiqafa maaqí qímasee ákara rinau. Ínnee Sioona máqusanaasa sía rufíaaqa. Ínni karaambáiqá ínnee iannai úridanoommi, doonkísaa óoqu marifí úridanoo.

¹⁶ Yísuna faiqi námu faiqí ánaasee qámbaana Yísuna faqa óoru fíqau. Misá tamummáqara fasiqa ákara írídaqa ánoonara sía írídaqa fíqau. Kásooqaqee Yísufa kúqiranakiqari fíndifufaqa misá óonumafi iriséeqa qiqau. Maasá óoqai ákara rúmaqoomau Yísuna faqa Yeerusareenni óoru fíqiafana.

¹⁷ Yísufa Rasarusana ároofanoo fíndifuna qáféeusa Yeerusaree máqusaki suqíqa márusa Rasarusanara qímannimíqau. ¹⁸ Faiqí ánaasee moómoo mi-ufána iriséeqa maaqí qiqau. Firaa ainaina áuqeemarina óoqu áfiqamaree úruaqee qímasee óoqu áfiqee úriqau. ¹⁹ Farisai ámaana ufa qímarusa oomásee maaqí qiqau. Qáfaa dóo maasá kadíqaidaqa faiqí ánaasee mínnikai quandáidaqa.

Kirisa máqannaasa Yísuna qáfararee qu ufafa.

²⁰ Yeerusareenni áinaaqarara qoomaqara súqimarusaki Kirisa máqannaasa nánai nári maqúsaindari ánusa faqa miqóo Yuda máqannaasa faqa animáriqau. Misá faqa Ánutuna qoomáqa sakasée námasee Ánutuna amooqíraree qímasee animáriqau. ²¹ Kirisa máqannaasa anirée Firipina irámmiríqa qiqau. Óo maa-fasiqa, Yísuna qáfararee qídaqa amanée maasá qífiqee fínaqa qáfaanauree. Firipifa Beetasaida máqusaindaraafa Kariree máqa maaqakinaafa márufa.

²² Firipifa Anduruna paqúrimasee misándiri Yísufuqoo óonuree Kirisa máqannaasara qímamíqau. ²³ Yísufa misára iriséenoó qímanniminoó qinau. Ánutufa faiqí nímaaku qiní dúqu firaaqóo uqéerara áukuana dóo animáridanoo. Sía máq maqee ímariasa ímariandefau máseenooofau qiní dúqu uqéeraanooofau. Qiní firaa aupurara kuqiranannai qiní dúqu uqéerainanoo aréenaannoo. ²⁴ Qinée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Nandí asumu naríaraa káqi márídanoo áaduma márídanoo. (Yísufa narí kúqiranara qídanoo nandí asumu kíkíqa úsinau.) Mifá maqáki úmmaqusaifanoo putaa ínanoo moómoo kambíqaannoo sía naríraa máríannoo. ²⁵ Yáfasiqa anaasee fee maaqóo narí máríranara rímarifa nandí asumuára foora sía kafáa kambíqaannoo mifá narí márírana kukupáannoo. Yáfasiqa anaasee fee maaqóo maa-maqánasaa narí máríranara ákooqainafa maqáki úmmaqusainanoo narí márírana afeediiseenoo náaru márírana máraannoo. ²⁶ Ínnee Kirisa máqannaasa qímannimia. Yáfasiqa ánaasee fee qiní aináinira faiqíkiraree qímaseenoó aufadéemarifa mifá narí maaqóo márírana quqásee qiní faqa

fínafa qinée fúannannai mifá faqa miqóo óonu marida qiní dadaaqíannoo. Yáfasiqa ánaasee fee qiní dúqu uqéeraannoo miná áuqu faqa qiní qíkoofa uqéeraannoo.

Yísufa narí kúquaninna úfana qímannimu ufafa.

²⁷ Yísufa Yeerusareenni óorufidanoo narí aaqá márusa qímanniminau. Maqee qiní daundura fífaufau ínoo márifaqa nána úfee qianáuree. Qinée náqimasee qeeqá qíkoonara qána qiní kúqiranara qáoo qíannoo fee. Qinée firaa aupurarana marasée máa márundanee fúka kúquanauree qímasee qúmuafanausa márídaqa dóo qúsasaa márídaqa náqimasee qáoo qíraree sía qáoo qianáura. ²⁸ Miqí qímasee narí aaqá márusa qímannimiseenoo Yísufa quandáfinoo narí ákoonara Ánutunara innaaru qínoo qinau. Óo qípoo, aneenná áuqu amooqírana uqéeraa. Miqí qímasoofanoo Ánutuna ufa inaarúnaindari qúminoo qinau. Dóo qinée qeeqá dúqu amooqírana uqéereeqa dóo kafáa uqéeraanauree qinau.

²⁹ Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee moómoo Yísuna faqa Yeerusareenni óoru fímarusa mi-ufána iriséeqa qíqau. Innaarúnai qífoo qufaqa akaqáusa qíqau. Qangiroomoó fannoo miná faqa ufa qídanoommi.

³⁰ Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminoo qinau. Sía qiníarau qídaqinoo ínniara qídaqinoo. ³¹ Dóo maqee Ánutufa maa-maqa maaqánakinaasa qiní dárifandínnanara narí áanooqira ufa nímiannoo. Dóo maqee maa-maqa maaqánaki úriqararafa Sadannafa taikáannoo. ³² Qiní daruséeqa aunírirasasaa quqáseeqa maqáki rakíqasee uqéer-aqisaiifaqa maqásaa aiqámatinaindaraasa suqú moodáaqoo qeeqá daaqa quqánaura. ³³ Miqímasee Yísufa narí kúquaninna óosana qímanniminau.

³⁴ Qímannimufaqa misá qíqau. Maasá sánda ákarakinaa ufa ásauku mundíranara náaru náaru máriannoo fee qídaq. Anée faiqí nímaaku aunírira saqarisaa kúqiraree qímariannana, náqi fee qídanee miqí qídanee. Faiqí nímaakuara anée qánafa yáfee mifá márídanoo fee.

³⁵ Miqí qímasoofanoo Yísufa miná iriséenoo qinau. Káaqa qárafa ínniki qúsasaa máriannoo. Káaqa qárafa máriqoo mi-kaaqa qaranásaa kai máriaqa. Miqímmasee márifanoo asukuna fannoo sía rafáaqafuannoo. Asukunakí nímarifa sía aaná qáfaidanoo káqimbidanoo. ³⁶ Káaqa qárafa máriqoo ínnee minára ríqa ánoonee qímasee mi-mau fuaqa miqíqa ínnee káaqa qáranafaqaasa máriaqa.

Yuda máqannaa faiqí firaasá Yísunara sía Ánutuna faiqí fée qu úfafa.

Miqí qínoo qímannimiseenoo naríaraa moosáa finau. Miqóo óonu kukéeqanau. ³⁷ Yísufa óosana óosana firaa ainaina faiqí ánaasee nífusaa áuqeemarinau. Sía misá minára óonumafi íriqau. ³⁸ Óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqa moo áuqu Eesaia mifá misá óosanara ákara rúmaqoofa márídanoo. Mifá maaqí qímasee ákara rinau. Óo karaambáiqua, yáfee moó fannoo maasá ufa írinoofeeinau sía moó fannoo. Karaambáiqua narí afeeka yáu yáusee uqannífiqoofa qee ánoonee qídee. Sía moó fannoo kúqaa fee qinau.

³⁹ Miqí qímasee óoqai ákara rúmaqoofa márufaqa umímmaqídaqa sía Yísunara ánoonee qíqau. Eesaiaafa misára kaifáa maaqí qímasee ákara rúmaqoofa márídanoo.

⁴⁰ Ánutufa misá nífu dimbáqaiifaqa márídaqa. Mifá misá nitikúra ititáquqaiifaqa mári-aqeera. Misá nífu sía qáfaaqeera misá náaqoo sía íríaqeera. Qinée únnannai faqa sía quandáfifaqa sía ámiqimannisáaqeera.

⁴¹ Eesaiaafa sía fífaufau maa-ufána qímasee ákara rúmaqoofau márídanoofau. Mifá óoqaindari Yísufa sía kambíqooqoo áfu pisipasamáfinoo Yísuna afeeka eeraarirana qáfaidanoo ákara rímarufa márídanoo.

⁴² Kúqaa moómoosa Ánutuna tamummáqarasa ufamáu fídaq Yísunara sía íriqau. Miqídaq Yuda máqannaa úriqararasa akaqáusa moómoosa Ánutuna tamummáqarasa ufamáu fídaq Yísunara sía íriqau. Miqídaq Yuda máqannaa úriqararasa akaqáusa kukéeqasee Yísunara íri maríqau. Farisai ámaana ufa qímarusa amaana máqakiqari maasá diqíqamasaiifaqa sía kaifáa kéeqaanauroo qímasaida qumeerée maríqau. ⁴³ Misá

sía Ánutuna áfusaa eedóo qíranara rímaríqau. Faiqí nífusaa eedóo qíranara kai káaqa rímarunara Yísunara kukéeqee maríqau.

Taikára áukuana Yísuna ufa fannoo faiqí ánaasee rainánimaqara ufa qímariannoo.

⁴⁴ Yísufa kafáa moo kári faiqí ánaasee qímanniminoos qinau. Yáfasiqa ánaasee qiní saqárikidanoos fee. Mifá sía qiní kai, qiní diqíqámaqoona miná faqa saqárikidanoos. ⁴⁵ Yáfasiqa ánaasee fee qiní qíqafaidanoos fee mifá qiní diqíqámaqoona miná faqa qáfaidanoos. ⁴⁶ Qinéé káaqa qárausa maa-maqa maaqánaki animáridaqa. Qiníki máriasa sía asukunakí máriaqeera animáridaqa. ⁴⁷ Yáfee moó fannoo qiní ufa irisée sía áuqainnana sía qinéé qeeqá ufa ámianaura. Sía qinéé dóori runíra ufa nímiraree qímasee qúmuafanausa máridaqa. Qinéé faiqí ánaasee Ánutuna nífairirana kinaana qumárasee asumu márirana nímiáneera qúmuafanausa máridaqa. ⁴⁸ Yáfee moó fannoo qiní minnísainafa qinéé ufa qímarunnana minnísainaqa sía qeeqá ufa miná ámianaura. Kásoo taikára fáasaana Ánutufa qiní dóokinaa ufa maqee qímannimimarunnana maraséenoos minánnoo náruannoo. ⁴⁹ Qinéé sía qeeqá íriranannai ufa qímannimidaqa qiní diqíqámaqoona qiní qíkoona uqaqífiqoo ainainá kai qímannimidaqa uqannífiqaidaqa. ⁵⁰ Qinéé qeeqá qíkoona ufa íridaqa miná ufa fannoo kai náaru náaru márirana nímidanoos. Qinéé minára íridaqa qeeqá qíkoona ufa kái qímannimidaqa.

13

Yísufa narí faiqi námu níku namári uqu ufafa.

¹ Ánutuna áinnaaqarara qoomaqa adeedí ramáfufanoos Yísufa maa-maqána quqásee dóo narí ákoofinai fírafa adeedí réemarufanoos minára Yísufa írimarinau. Maa-maqa maaqánakinaasa narísaa atooqéemariasara ámuqusufanoos rídanoo káqi misára áidimarufanoos fídanoo kasaqaí múnu kúqinau.

² Yísufa nárana eendáki sakasáida narí faiqi námufaqa néemarinau. Yudasifa Keeroota máqusaindaraafa indaarúqaa Simoona amarána ámaaku mifá Yísuna faiqi námufaqa miqóo márufa fáasai Sadannafa miná dadaaqufanoos Yísunara ueeqáree qídanoo deedaqímarinai. ³ Ánutufa aiqáma afeeka innaarúna faqa maqá faqa Yísuna áramandunnai quqáqoofanoos márufanoos Yísufa miná írida marínau. Narí Ánutufinaindari qúmufa íridanoos marínau. Narí kaifáa Ánutufinnai óoru fírafa adeedí ranóo márufanoos minára faqa írida marínau. ⁴⁻⁵ Yísufa narí faiqi námufaqa nárana námaseenoos fíndifinoos narí siuta raipáqusee táura qumáreenoo narí áranandáuqanna rumbáseenoo dífaani maraséenoos nammári minakí adíaseenoos narí faiqi námu níku nammáruqusaidanoos táurannai rukánnimaqéemarinai.

(Yísufa máru aukuaana miná máqannaa óosana maaqímminoo marínau. Faiqí moó fannoo moo máqusaindari narí áqoondi qáfararee qímasee ani miná máaqaki kéeqafinanoos máaqa akoofa mi-fasiqána qáfeenoos narí aináinira fasiqa uréeqarana áaramasee qímaminoos anée maa-fasiqána áiku nammáruquseenana táura qumáree rukásainanoos óoqumariani. Mi-oosanna níku nammáruqira saika sía úriqararaisa máree maríqau uréeqaraisa faaqu fásiqa fooqáasa miqímariqau.)

⁶ Yísufa Simoona moo áuqu Peetooroona áiku nammáruqirarufanoos Simoona moo áuqu Peetooroofa qinau. Óo Karaambáiqá kúqaa fee anée qiní qíku nammáruqiraree qídanee. Sía miqía, anée úriqararafa máriananoos.

⁷ Yísufa qinau, Eeóo nammári úquanaura anée maqee sía qiní óosana írimariananoos kásooqaqee írinnaranoos.

⁸ Peetooroofa qinau, anée maasá úriqararafa máriananoos náaru náaru sía uqanna qiní mandá qíku nammáruqua.

Yísufa miná iriséenoos qinau. Qinéé aní áiku sía nammári úquanana maaqóoqari anée sía qiní faiqikínnaranoos.

⁹ Simoona moo áuqu Peetooroofa mi-ufána iriséenoos qinau. Óo karaambáiqá sía qíku kai nammáruqua qísauku faqa qíkiaqa faqa aiqáma nammári úqua.

¹⁰ Yísufa miná iriséenoo qinau. Faiqí nammári áuqeemáriasa aiqáma nifaaqa ámiqinoo máridanoo níku kai dooná kookoomma ákinoo máridanoo. Ínnee aiqáma ámiqíqa mári-afanoo moodáa fannoo mandáikinoo máriafaqa qáfaiadaqa. ¹¹ Yísufa fáasai narí ueeqée marúna qáfaidanoo miqí qinau. Ínni nifaaqa aiqáma nammári úqinoo máridanoo. Moodáa fannoo kai sía nammári áuqara fee qinau. Narí ueeqáaninnanara iriséenoo miqí qinau.

¹² Yísufa narí faiqi námu níku nammári úquseenoo kafáa narí siuta afisúmaree kafáa misá faqa óoqumari fínoo qímanniminoo qinau. Qinée ínni níku nammári úqunannara íridee sía fee íridee. ¹³ Dóo maqee miná nammári úqunnana óosana kooroo ianáura. Ínnee qiníara ufasáa rakísira fee karaambáiqee qímariafanoo. Dóo miná kúqaa qímariafanoo qinée miqírausa máridaqa. ¹⁴ Qinée ínni ufasáa rakísirausa ínni karaambáiqe máridaqa uréeqaraura saika máreemariana misá naanna ráidaqa ínni níku nammári úqidaqa ínnee miqí kai íqa qiní daanna réeqa uréeqara fasiqa anaaseera foora narí dadaaqí narí dadaaqíafa. ¹⁵ Qinée uqannífiqaunnana qáféeqa qinée únandee kai iaqanani. ¹⁶ Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Aináinira fasiqa fannoo sía narí rakísirana úriqararafa máridanoo. Ufa máree fímari fasiqafa sía aqíqéemarina úraaqararafa máridanoo. ¹⁷ Ínnee maqee maa-ufána ánoona náaqooki írmariafanoo. Ínnee maa-ufána irisée áuqaifanoo asasírafa máriannoo.

¹⁸ Yísufa kaifáa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminou. Ánutuna tamum-máqara fasiqauqa óoqeenaa ákara óosana maaqímminoo máridanoo. Ínnikiqari moodáa fannoo qiní nárana qiní faqa néemarifa mifá qiní namuqáakinoo áranaiqi dárúannoo.

Maa-akarána óosana ínniki kambíqaannoo, sía ínni aiqámara qídaqa. Qinée óonu maréeqee qeeqáindikamaqaunausa máriafanoo moodáa fannoo kai. ¹⁹ Qinée maqeesáa qímannimidaqa sía kambíqai kamuqoo qímannimidaqa. Kambíqainaqa ínnee qiníara írifaranoo. Qinée qeeqáaraa ufa qúnausa dóo misáki máridaqa. ²⁰ Qinée ánoona ufa kúqaa qímannimidaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo qinée ínni niqíqámáqaanausa níqoondikinafa qiní faqa qíqoondikidanoo. Faiqí ánaasee moó fannoo qiní qíqoondikam-máqimaqáinafa qiní diqíqámaqoona faqa kai áqoondikidanoo.

Yísufa narí uqeeqéefandinna úfana kooroo u úfafa.

(Mataioo 26:20-25; Mareekoo 14:17-21; Ruka 22:21-23)

²¹ Yísufa minára qímanniminsóofanoo narí aunduráki óonumafi írufanoo ámuqusu-fanoo kafáa kooroomásee qímanniminou. Qinée ánoona ufa qímannimidaqa ínnikiqari moó fannoo qiníara ueeqáannoo.

²² Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa tautúmakuafaqa narí qáfée narí qáfée ídaqa randáqau. ²³ Yísuna afaaqasáa aqoondi fannoo miná aaqá óoqumarifi márinau. ²⁴ Simoona moo áuqu Peetooroofa mi-fasiqána áuqamaseenoo qinau anée karaambáiqe irámmirisee íria. Yáfasiqanaree qídanoo fee yáfée aní ueeqáannoo fee.

²⁵ Miqí qufanoo mi-fasiqáfa Yísuna aaqá fírambáqafufanoo maqándanai irámmirinou Karaambáiqe yáfée aní ueeqáannoo fee. ²⁶ Yísufa qinau, qinée féemu rakéemandeeqa sáuna anoona fooqáanaki raaraamándeé ámianana qáfa. Mifá kai qiní ueeqáannoo. Miqí qímasee Yísufa féemu rakéemaseenoo sáuna anoona fooqáanaki raaraaméeqeenoo Yudasifa Keerioota máqannaa Simoona amarána ámaaku áminou. ²⁷ Yudasifa mi-feemúna qumárasee námasóofanoo dóo Sadannafa miná aundurái kéeqanau. Miqúfanoo Yísufa Yudasina qímaminoo qinau. Dóo anée aneenná ínna ainaina dóo dauní dauni ía. ²⁸ Miqóo márusa sía Yísuna ufa óosana íriqau. ²⁹ Yudasifa Yísuna faiqi námu munnimmasáa rakísimarufa márufanoo Yísufa aqíqoofaqa misá nárana aina fí fí máraanifeera aqíqée foo qiqau. Kudi fásíqauqa munnimma nímiannoo fee qiqau.

³⁰ Yudasifa mi-feemúna mara námaseenoo fíndimeeqeenoo aaqee kái eendáki ráu-damaki finau.

Yísufa fúka aaquqíra úfa qímannimu ufafa.

³¹ Yudasifa fufanoo Yísufa kaifáa narí faiqi námu qímanniminoos qinau. Dóo maqee faiqí nímaaku qiní ámiqi ámiqira afeeka eeraarirafa dóo kooroo inóo máridanoo. ³² Ánutuna áfeeka eeraarirafa qinísaa kooroo inóo máridanoo, Ánutufa narí uqanna quándaki qiní qifaaqa firaaqóo aréenaannoo, qúsasaa maqee uqanná miqíannoo. ³³ Qiní faiqi námu sía kísaaqasaa ínniki márianaura. Yuda máqannaa qímannimiafannandee kai ínni qímannimidaqa. Ínnee qiníara randée sía paqúrifaranoo. Qinée fúannaqoo sía ínnee amana fifáranoo. ³⁴ Dóo maqee qinée fúka aaquqíra ufa qímannimidaqa. Ínnee naríara naríara nímuqusidaqa naríara naríara ruaqa. Qinée ínniara qímuqusufaqa ínniara rímaríqia ínnee faqa qiní daanna raaqa naríara naríara ruaqa. ³⁵ Ínnee naríara naríara rímarífaqa aiqámausa ínni níndafeeqa ínniara bóo Yísuna faiqi námu miqídammiafoo qiaqa.

*Yísufa Peetooroofa naríara qáoo qíaninna úfana kooroou úfafa.
(Mataioo 26:31-35; Mareekoo 14:27-31; Ruka 22:31-34)*

³⁶ Yísufa miqí qímasoofanoo Simoona moo áuqu Peetooroofa irámmirinoos qinau, Óo Karaambáiqaa anée yáí fee fínaqee maasá sía aní faqa fuanáuree.

Yísufa iriséenoo qinau, Qinée maqee fúanannai anée sía amana qiní faqa finnáranoo, kásooqaqee anée qiní faqa finnáranoo.

³⁷ Simoona moo áuqu Peetooroofa iriséenoo qímaminoo, Karaambáiqaa anée náqi náqee qinée sía aní faqa fuanáuree. Qinée aníara kúquanauranoo. ³⁸ Yísufa mi-ufána iriséenoo qímaminoo qinau, Kúqaa fee anée maqee qiníara kúqinnaree, qinée ánoona ufa aní qímamidaqa fáfaa eendáki kookooráana sía ufa qínnakamuqoo anée kúqiranara rufíaseenana qaaramoo kári qiníara sía qáfaunausee qínanoos kookooráana ufa qíannoo.

14

Yísufa naríara narí ákoofa márinnai fímaria aanausa qinée márídee qu úfafa.

¹ Yísufa miqí qímaseenoo aiqáma qímanniminoos qinau. Ínnee sía nimukée márínaqa mapáraaiaqa. Ínnee Ánutuna saqáriki máríafanoo dóo qiní faqa saqárikiaqa. ² Qiní qíkoona innaarúna máqusaki moómoo maqa narí aaqa narí aaqa máridanoo. Qinée maindári óoruree ínnee óoru fífandinna maqana áuqirara óoru fídaqa. Minára qinée kúqaa ánoona ufa kai ínni qímannimidaqa. Sía ánoona márínaqau sía qímannimuinaiqini. Kuqáa ánoona márífaqa qímannimidaqa. ³ Qinée innaarúnai óorureeqa ínnee óoru fífandinna máqusana deedaqamásee qumu nífiqee minní múrunnisáanaura. Ínnee qiní faqa máríaqeera miqíanaura. ⁴ Ínnee qinée márunnannai fímaria aanara írímariafanoo.

⁵ Toomasifa mi-ufána iriséenoo qinau, Anée fímaríannanara maasá sía írídaqa. Náqimasee fee mi-aannára íríanauree.

⁶ Yísufa iriséenoo maaqí qímaseenoo qímaminoo qinau, qinée mi-aanáusa márídaqa. Qinée kúqaa ánoona úfa márídaqa. Náaru náaru márírafa qiníki márídanoo qinée misá márídaqa. Sía moó fannoo káqi qiní qíkoofinnai fídanoo qinímau kai fifáranoo. ⁷ Ínnee qiníara írífau qiní qíkoonara faqa írini. Maqee máríaqooqari qiní qíkoonara íríqa qiní qíkoona qáfee maríafanoo.

⁸ Firípifa mi-ufána iriséenoo Yísuna qímaminoo qinau, Óo karaambáiqaa aneenná ákoona uqaqífiqainaqa qáfamasee dóo fee qianáura.

⁹ Yísufa miná iriséenoo ákooqoofanoo raiqáseenoo qinau. Firípi qinée kísaaqasaa ínni faqa máríafanausa márúnana anée sía írírana írímariananoo. Yáfasiqa ánaasee fee qiní qíqafainafa dóo qiní qíkoona qáfaidanoo. Anée nánaree qiníara aneenná ákoona uqaqífiqaannee qínanee. ¹⁰ Firípi anée sía fee qiní ufara ánoonee qídanee. Qinée qipaqaenáki faqa márídaqa mifá qiníki faqa márídanoo sía fee anée mi-ufána írídane. Yísufa kafáa narí faiqi námu aiqáma qímanniminoos qinau. Qinée ínni ufa qímannimimarunafa sía qeeqá daundurákinaana qímannimidaqa. Qiní qíkoofa qiníki márífa narí írírana iriséenoo qifaqa narí qimáu kai fídaqa qímannimidaqa. ¹¹ Ínnee

maa-ufána irisée ánoonee qiaqa. Qinée qeeqá qíkoonaki máridaqa mifá qiníki faqa máridanoo. Ínnee qiní ufara sía fee qímasee qinée áuqaannainaina faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina nífunnoo qáfamasee Ánutufa miná faqa máridanoo fée qiaqa. ¹² Qinée ánoona ufa qímammidaqa faiqí ánaasee moó fannoo qiní saqárikinafa qinée íanandee íannoo. Qinée qeeqá qíkooftinnai fuannánara qiní saqárikinafa sía qiní daanna kái ráannoo qiní saika úraaqáranoo máriannoo. Miná ósana maaqímminoo máridanoo. ¹³ Ínnee innaaru qídaqa qiní dúqusaa qímasee innaaru qífaqa nímianaúra. Sía moo áinaina sía nímianaúra innaaru qífaqa nímianaúra. Qiní qíkoonaa afaaqa aréenarafa qinísaaqari faqa aréenaanifeera nímianaúra. ¹⁴ Ínnee qiní dúqusaa qímasee innaaru qífaqa qinée mi-ainainná miqímannisaanauranoo.

Yísufa náaquqara maraquna nímiraree qu úfafa.

¹⁵ Yísufa narí faiqí námu káqi qímammidanoo qinau. Ínnee qiníara ríqa qinée qímammiafánnufana andeeqásee qumáreefaranoo. Sía qiníara ríqa sía qinée qíafannufana qumáreefaranoo. ¹⁶ Qinée ínni minnísee óoru fíqa qeeqá qíkoonaa irámmiriananoo Ánutuna dadaaqíra afeeka maraquna nímiannoo. Mifá kúqaa ánoona ufa qíróosana maraquna qumu máriannoo, mi-maraqunáfa náaru náaru ínni faqa máriannoo. ¹⁷ Maa-maqánasaa máriasa sía qiní Yísusa mandaaqée marínausa sía amana mi-maraqunná máreefaranoo. Misá sía miná qáfaiadaqa sía minára írimariafanoo minára sía máreefaranoo. Mifá ínni faqa mapukúsee máridanoo kúqaa ínni naundurái ánoona máriannoo. Mifá ínni faqa máriafaqa ínnee mi-maraqunná ósana írimariafanoo.

¹⁸ Qinée sía ínni minínnaanaúra qinée óorureeqa Ánutuna maraquna aqíqáananoo qumurée ínni faqa márida dadaaqíannoo. ¹⁹ Káqikaaqoo maa-maqánasaaqaraa írirana faqaasa sía qiní qíqafeefaranoo. Ínnee kai qiní qíqafeefaranoo. Qinée káqi máriusa máridaqa minára ínnee káqi márirana máreefaranoo. ²⁰ Qinée qeeqá qíkoonaki máridaqa kafáa ínnee qiníki máriafanoo qinée ínniki máridaqa. Ánutuna maraquna qúmuanínna fáasaana mi-faasaanná mi-ufána ósana ámiqimandee írifaranoo.

²¹ Yáfasiqa anaasee fee qinée qímammiafanna úfana irisée máree marífandinausa misá kai qiníara rífaninausa márifara. Qiníara rímarina fasiqa anaaseesara qiní qíkoofta misára faqa rúannoo qinée faqa mi-fasiqa anaaseesára ruanáura qeeqáindi ánoona afeeka uqannífiqaanaura.

²² Yudasina amaráfa Yísuna irámmirinoo qinau, Óo Karaambáiqá náqimaseenane anée maasá qífusaa kai kooroo innáree maa-maqa maaqánasaaqaraa írirana faqaasa nífusaa kukéeqararee qídanee.

²³ Yísufa iriséenoo qinau. Yáfasiqa ánaasee fee qiníara rímarinafa qiní ufa máree mári fasiqa anaaseefa mifá qiníara rímarifa mariannoo. Miqínna fasiqa anaaseena qiní qíkoofta Ánutufa minára faqa rúannoo. Mifá faqa qinée faqa mi-fasiqa anaaseesá innannai óonuree umeé miná faqa márianaúra, miqímáseeqa maasá ínni nífusaa kai koorooianáura. Maqásaaqaraa írirana faqaasa nífusaa kukéeqaanaura. ²⁴ Yáfasiqa ánaaseese sía qiníara rínausa misá qiní ufa sía írifara. Qinée qímammimira ufa ínnee írimariafanoo, sía qiníndi máridanoo, qiní qíkoofta qiní diqíqamaqainaindi mináindi máridanoo.

²⁵ Qinée maa-ufáusa ínni faqa káqi máridaqa qímammidaqa. ²⁶ Ínni fúka dadaaqírafa náaquqara maraquna qiní qíkoofta kásooqaqee nímianinnafa mifá aiqáma ainainara qímammimianoo. Qinée faqa aiqáma ufa qímammiafannana mifá minára ínni náaqoo áuqainaaqaa óonumafi írifaranoo.

²⁷ Qinée naundurá asooárana ínni nímidadaqa. Qinée qiníki mári naundurá asooárana ínni nímidadaqa. Maa-maqánasaa máriasa sía misá naanna rámassee ínni nímidau. Ámiqimandee qeeqá asooárana nímianaúra. Sía ínni naundurá rapikíani sía rufíaqa rufíaqiaqa. ²⁸ Qinée maqee maaqóoqari kafáa óoru fúanaúra óorureeqa marikíqa óorurandee qumureeqa ínni faqa márianaúra. Sía qinée óoru fúannanara ínnee minára

rufíaaqa. Ínnee kúqaa qiníara rídau qinée qeeqá qíkoofinnai fuannánara susúmmaqimaqani. Qini qíkoofa qini úriqararafa márídanoo minára susúmmaqimaqani. ²⁹ Qinée maqee sía kambíqauna kámuqoo aiqáma áinainara qímannimidaqa. Kambíqafinaqa ínnee qiníara íriaqeera qímannimidaqa. ³⁰ Qinée sía amana ínni faqa kísaaqasaa ufa qianáura. Maa-maqánasaa rakísirafa Sadannafa dóo ánidanoo qini afeeka fannoo miná afeeka úraaqáranoo márídanoo. ³¹ Maa-maqánasaaqaraasa qinée qeeqá qíkoonara rímarunnana minára íriaqeera miná ufamáu andeeqásee fidaqa qinée qeeqá kai irisée Sadanna ásauku ámeemaanai ónuree kúquanaura. Miqí qímaseenoo Yísufa narí faiqi námuara dóo uqéeraifaqa maaqóoqari moosáa fuanée qímasee uqéereenoo moosáa finau.

15

Yísufa naríara qinée uáinna sanda ánoonanda márídee qu úfafa.

¹ Yísufa fídanoo maa-ufána narí faiqi námu qímanniminau. Qinée sáunara foora qinée márúnna saqarisa márídaqa. Qini qíkoofa sáuna saqamasáa rakísimarifa márídanoo. ² Qini qíkoofa Ánutufa mi-sauna saqarína sía írainanoo ateehá idaráannoo. Íreemari oosanna ámiqimandee íraani fee qímasee ánukamásaidanoo ámiqimasee rakísidanoo. ³ Qinée qímannimimarunnufana ínnee irisée máraifanoo dóo ínni mandáinaina rukán-nisáifaqa ánukaraqoo máriafanoo. ⁴ Ínnee saqári ásaanara foora qinísaa áriqa máriaqa. Ínnee sía qinísaa áriqa márídaqa sía qini ámiqira márira nírana máreefaranoo.

⁵ Qinée saqári ánoona márídaqa. Ínnee ásaana miqírausa máriafanoo sía ánoonasaa arufínafa sía sáuna íraannoo. Qiníki márinausa qinée faqa misáki máriananoo sáunara foora moómoo íreefaranoo. Ínnee ínneeqáraa márinausa kudí márifaranoo qini faqa márinausa sáuna ámiqimasee íreemarifaranoo. Ínnee minára iriséeqa ámiqimasee qinísaa atooqáifaqa qinée faqa ínniki márinaura. ⁶ Faiqí moó fannoo sía qiníki márínafa sáuna asaana miqírafa aadánusidanoo márínanoo sáunasaa rakísimarifa ásaana qáfamasee aadánusinausa aiqáma ateehásee suqéeqeenoo idáki áqusainanoo qámataikaannoo. ⁷ Ínnee qiníki márírara kai ídaqa márifaqa qinée qímannimunna ufafa ínniki márírara kai ímarinaqa ínnee nána ainainaree qiníara iráifaqa nímianaura. ⁸ Ínnee andeeqára márírana qaqqammara foora moómoo íraifanoo minánnai qini qíkoona ámiqira afeeka eeraarira areenarana kooroománnimaqaannoo. Miqíuqanna íqa qini faiqínámukammáfífanoo. ⁹ Qini qíkoofa qiníara fíraaqóo rídanoo qinée faqa miqíkai íqa ínniara fíraa qóo rídaqa dóo sía ínnee moó fannoo minakíqari aíaki fuaqa. Káqi kai qini dídiranaki máriaqa. ¹⁰ Ínnee qinée qímannimuna úfana irisée qumáreeqa qini dídiranaki márifaranoo. Qinée míqikaimásee qeeqá qíkoona ufa iriséeqa qumáreeqa miná áidiranaki márídaqa.

¹¹ Qinée sía káqi qímannimidaqa qini susúirafa ínniki márianifeera ínni susúirafa ánoonaikianifeera qímannimidaqa. ¹² Qinée ufa moó aaquqíra ufa qímannianaura íriaqa Ínnee qini daanna rámasee naríara naríara rídaqa nídiani. ¹³ Faiqí moó fannoo narí áqoondi ámaaqa maqasée kúqinna fasiqafa miná ádirafa aiqáma nídirana arusée úriqaramáqaraasa uqanna inóo máriannoo. ¹⁴ Maqee maqee qini aaquqíra ufa irisée mimáú fímariasa misá kai qini qíqoondiuqa márídaqa. ¹⁵ Qinée sía maaqóoqari ínniara qini aináinira faiqí fée qianáura. Rakísirafa narí fúanínnanara faqa áuqaaninnanara faqa máraaninnanara faqa sía aináinira faiqiuqa qímannimidanoo miqímimianaree maaqímimianuree qídanoo narí kai. Aináiniaqée ufa kai qímannimidanoo. Qinée sía fífau saikíra faiqi fee qídaqa ínniara qini qíqoondi fee qímasáidaqa qinée qini qíkoofa áuqaaninna saika úfanara aiqáma ínni kooroománnimidaqa. ¹⁶ Sía ínnee qini rusandeesámumandee qini qumáraafanoo. Qinée náaree ínniara rusandeesámumandee ínni qumáreeqa. Ínni márírafa nírafa qini daanna rámasee máriaqeera qiníndikiaqeera qímasee ínni máreeqa. Mi-marira oosanáfa sía putaa íannoo afeeka kái maríannoo. Ínnee minára irisée nána sárauímari ainainaree qini qíkoofinnai innaaru qímasee qini

dúqusaa innaaru qímasaifanoo nímiannoo. ¹⁷ Dóo qeeqá aaquqíra ufa maaqí qímasee qímannimidaqa. Ínnee naríara naríara rídaqa nídiaqa.

Maa-maqánasaaqaraasa Yísuna ufa írimarinausa fídiaqaammimaqee fandínnanara qí-maqoo ufafa.

¹⁸ Maa-maqánasaaqaraasa ínniara fídiaqaammifáranoo maanára íriaqa indaarú qiní Yísusara fídiaqaaiiaasa máriafanoo ínnindi ínaaqianna fídiaqaairafa máriannoo. ¹⁹ Ínnee qiní faiqí námu maa-maqa maaqánasaaqaraasa faqa moodáa írirana faqaasa máriafaqu misá ínniara maasáindi fee qímaseefau ínniara rini. Qinée ínni maa-maqa maaqánaki-naasa rusandeesámumasee qumáraqaunaua máriafaqa maqee sía misáindi márianara minára kaukaata qímannimaqaidaqa. ²⁰ Maa-ufána qímannimunnana kaifáa íriaqa aináinira fasiqa sía narí rakísirana úriqararafa máridanoo. Misá qiní ínni rakísirana dáriqa quándaki ínni faqa qiní ufa írimariasa faqa nárifaranoo, misá qiní ufa íriqa quándaki ínni ufa faqa írifaranoo. ²¹ Ínnee qiníndi márianara óosana óosana mandainaina maa-maqánasaaqaraasa ínni nímfaranoo. Misá sía qiní diqiqoonára Ánutunara íridaqa miqífaranoo. ²² Qinée maa-maqánasaaqaraasa mandáinainara sía kooroomán-nimaqáananooofau sía misá mandá numoo máriqini. Dóo qinée misá mandóosanara kooroomásee misá qímannimiqauna íridaqa Ánutuna nárira ufa ámeemaanai máridaqa sía amana únnufannai miná ititéfaranoo, nárirafa káqi náruannoo. ²³ Faiqí moó fannoo qiníara fídiaqaammidanoo qiní qíkoonara faqa fídiaqaammidanoo. ²⁴ Qinée misá nífusaa faiqí sía áuqaqaa ira ainaina áuqaafánnana sía maqásaa fasiqa moó fannoo mi-ainainná áuqoofanoo ánoona kambíqanau. Qinée sía miqímáseeqa mi-ainainná áuqaananóofau misá numóo sía máriqini. Qinée óosana óosana ainaina áuqaunaqa misá sía ámiqimasee maaqandá qísakoosara írirai maaqandára fídiaqaamaqimaqaidaqa. ²⁵ Mooseena sándufa óoqai misára ákara rúmaqoofa máridanoo. Mifá maaqí qímasee ákara rinau. Misá káqi fífau miqídaqa qiníara fídiaqaaida márifara.

Ánutuna ufa miqínoo máridanoo náqimasee moosáa fifáree. Minára misá qiníara fídiaqaaidaqa.

²⁶ Yísufa káqi narí faiqí námu qímannimidanoo qináu. Qinée óoru fúananoo fúka dadaaqírafa qúmuannoo. Mifá kúqaa ánoona ufa qíra óosana maraquana máriannoo qiní qíkoofinaindaraafa máriannoo. Qinée qeeqá qíkoofinaindaraana aqiqáananoo qumuréenoo mifá qiníara qímannimiannoo. ²⁷ Mifá ínni náakinaqa ínnee faqa qiníara ufa qifáranoo. Ínnee óosanakiqari qiní faqa níniaasa máridaqa qiníara ufa qifáranoo.

16

¹ Ínnee aanái fíqa níku rupáuraki sáamuriqa qiní minnísee foora minára naamúa qímarunaua máridaqa. ² Kásooqaqee faiqí misá náriqa amaana máqakiqarifée ufa suqíra maqakiqarifée áanóommasee ínni niqiqeefáranoo. Kásooqaqee náriqa áaqamasee kúqaa Ánutuna dadaaqídee qíqa ínni kuqá nárifaranoo. ³ Misá qiní qíkoona Ánutunara faqa qiníara faqa sía íridaqa miqífaranoo. ⁴ Maqee maa-kamúqoo qinée márunnaqoo maa-ainainnáusara qímannimimariana írimarifanoo kásooqaqee kambíqainaqa ínneeqa náaqoonnai óonumafi íriaqeera qídaqa. Qinée indaarú sía qímannimiqa qinée ínni faqa káqi máridaqa qíqa sía qímannimifanaua qinée qúsasaa fíraridaqa qímannimidaqa.

Náaquqara maraquana fannoo qumuréenoo áuqaaninna ainainara kooroo qímaqoo ufafa.

⁵ Maqee qiní qíkoofa qiní diqiqámaqoonnai óoru fíraridaqa ínnikiqari moó fannoo sía qiní iráidanoo anée yái fee fídanee miqídanee. ⁶ Dóo qinée fírra ínni qímannimunaqa ínni naundurá qumaara ráifaqa nóori runúsee máriafanoo. ⁷ Qinée ánoona ufa qímannimidaqa qinée óoru fúanaqa ínnee ámiqiranaki máriaqeera óoru fúanaura. Qinée sía óoru fúananoo fúka dadaaqírafa sía qumurée ínni dadaaqíannoo. Qinée óoruree fúka dadaaqírana aqiqáananoo qumu ínni faqa máridanoo dadaaqíannoo. ⁸ Fúka dadaaqírafa qumu máridanoo ínni maqásaaqaraasa írirana áaqaidanoo fee qíannoo ínni andeeqáranara faqa mandá oosanara faqa Ánutuna nárira ufa nímiannanara faqa

áaqee maríafanóommifoo qímasee qímannimiannoo. ⁹ Maqásaa fasiqauqa qiníara sía írifaqee qídaqa minára nári mandá óosanara ámiqira oosana fee qímasaidaqa áaqaidaqa. ¹⁰ Qinée qeeqá qíkoofinai óoru fíraridaqa maqásaaqaraasa sía kaifáa qiní qíqafeefaranoo, minára fúka dadaaqírafa maqásaaqaraasa andeeqára oosana áaqee maríafanoo fee qiannoo. ¹¹ Maa-maqánasaaqaraa rakísirana aakaaqaindáraa fasiqa dóo Ánutuna árira ufa dóo mi-manda fasiqánasaa máridanoo. Minára Ánutuna nárira ufa fannoo maa-maqánasaaqaraa fasiqa ánaaseesaa faqa máridanoo minára faqa misá sía andeeqásee írídaqa áaqaidaqa.

¹² Qinée moómoo ainainara qímannimianaqa qumaara ráinaqa síamma írifaranoo. ¹³ Miqímarianara kúqaa ánoona ufa qíra maraquna fannoo qumuréenoó inni maréeqeenoo ánoona úfa máriranaki mara quqáannoo. Sía mi-maraqunáfa narí kai ufa qímannimiannoo qiní dóokinaana kai írinoo inni qímannimiannoo. Mifá kásooqaqee kambíqaaninna ainainara tamummaqasée iriséenoó inni qímannimiannoo. ¹⁴ Mifá qiní írira ufa maréeqee inni níminaqa minánnai qiní Yísuna asasírana qímimarifaranoo. ¹⁵ Qiní qíkoona Ánutuna aináina aiqáma qiníndi kai máridanoo. Minára qinée inni maaná qímannimiqa kafáa qímannimidaqa. Qinée qeeqá írirana marasée ánoona ufa qíra maraquna qímamiananoo mifá quándaki inni qímannimiannoo.

Nóori runíra ufa faqa asasíra ufa faqa qímaqoo úfafa.

¹⁶ Yísufa narí faiqinámu káqi qímannimidanoo qinau. Káqikaaqoo ínnee sía qiní qíqafeefaranoo káqikaaqoo marikíqa kaifáa qiní qíqafeefaranoo. ¹⁷ Yísuna faiqi námu miná irisée akaqáusa maaqí qiqau. Maa-ufána nánaree qídanoo fee. Mifá naríara káqikaa qóo sía qiní qíqafeefaranoo fee qídanoo. Kaifáa káqikaaqoo marikíqa qiní qíqafeefaranoo fee qídanoo. Kaifáa naríara qeeqá qíkoofinai fíraree qídaqee qídaqinoo. ¹⁸ Mifá káqikaa qóo fee qídaqinoo mi-ufána óosanara maasá randáidaqa. Maasá sía miná ufa óosanara írídaqa náqi fee qídaqinoo fee.

¹⁹ Yísufa misá randáranara irisée maaqí qímasee qímanniminou. Qinée qíqa. Káqikaaqoo sía qiní qíqafeefaranoo. Káqikaaqoo marikíqa qiní qíqafeefaranoo. Ínnee mináree narí qímami narí qímami qídee. ²⁰ Qinée ánoona ufa qímannimianaaura. Qinée kúquanna kamuqoo ínnee ikífaafau qifáranoo. Ínnee miqímariafaqa maqásaaqaraasa qiníara sía írímariasa susúifaranoo. Ínnee nóori runúsee márifaranoo qinée kúqiranakiqari fíndi fúanaqa kafáa mi-noori runirána minnísee quándakinaqa asasifáranoo. ²¹ Ánaasee moó fannoo ámuuqa uqafaqa máridanoo óori runúsee máridanoo, dóo aupúrarafa áidafirafa minakí márinara miqídanoo. Miqídanoo máriifanoo faiqi maqasaifanoó dóo aupúrarafa faqa áidafirafa faqa taikéefoo qímaseenoó dóo qiní faiqi kambíqaifaqee qímasee áidafiranaa aunúsee asasídanoo. ²² Ínnee miná aanna reefáranoo. Maqee kámuqoo nóori runúsee márifaranoo. Kásooqaqee qiní qíqafamasaiifanoo miqóo inni nímuqusaki asasírafa firaaqóo qumbiqánoo máriannoo. Mi-asasirána sía moó fannoo máreemaría asasírafa máriannoo. Afeeka asasírafa ámiqirafa káqi maríannoo.

²³ Qinée kúqiranakiqari fíndifiqa qeeqá qíkoofinnai óoru maríanaqa ínnee sía kafáa qiníara moo áinainara irámmirifaranoo. Qinée ánoona ufa qímannimidaqa. Ínnee qiníara faiqi námu máridee qímasee qiní qíkoona irámmirifanoo iráifandinna ainaina óosana óosana nímiannoo. ²⁴ Máa mária kamu sía moo áinainara qiníara áqoondi fee qímasee Ánutufinnai innaaru qímariananoo. Irámmiriaqa. Irámmirifanoo nímianni. Ínnee asasírafa ánoonaikianifeera Ánutufa nímiannoo.

Yísuna ufa írímariasa maa-maqanáasa márirana úriqararanara qímaqoo ufafa.

²⁵ Qinée kukéeqara úfannai inni qímannimariafannana. Qúsasaa sía qinée kukéeqaanaura kooroománde qeeqá qíkoona Ánutunara akooqóo qímannimianaaura. ²⁶ Mi-faasaanna aniráinaqa qiní dúqusaa Ánutunara innaaru qifáranoo. Ínnee innaaru qífaqa qinée sía qeeqá qíkoona áfusaa óonuree mi-ainainnára inni fífau dadaaqianáura. ²⁷ Qiní qíkoofa narí kai inniara áidimarifanoo iráifandinna ainaina eedóo qímasee nímiannoo.

Ínnee qiníara nídimarinaqa Ánutuna faiqi fée qífanoo ínniara faqa Ánutufa áididanoo iráifandinna ainaina nímiannoo. ²⁸ Qinée qeeqá qíkoofinaindari maqásaa qúmuafanausa máridaqa dóo maqásaa taikéeqa qeeqá qíkoofinai óoru fúanaura.

²⁹ Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa qiqau. Dóo íria, dóo maqee maasá kooroomásee qímaqimimariananoo. ³⁰ Dóo maqee maasá aníara aiqáma ainaina írimarianá fee qídaqa. Anée ufa qíananoo moó fannoo sía aní dadaaqímarifana aneennáara kai qímannimimariananaqa maasá minára irisée kúqaa aníara Ánutufinaindari qúmi fee qídaqa.

³¹ Yísufa mi-ufána iriséeno káfáa qímanniminou. Dóo ínnee maqee fée iriqaraasídee. ³² Dóo moo áukuana adeedí ranóo máridanoo misá kai ínna mara fúrufaramánnimaqee-faranoo. Ínnee ínneeqa máaqa máaqa dáraanimambifaqa qinée qeeqákai márianaura. Sía qinée káaqa qeeqáaraa máridaqa. Qíní qíkoofa qíní faqa máridanoo. ³³ Ínnee qínísaa atooáqa marifandinannanai asooáranaki márifaranoo. Maa-maqánasaaqaraa írirana máreemariasa aupúrarana óosana óosana nímianninannara maa-ufána qímannimidaqa. Sía ruffaqa rufíaqiaqa dóo qinée maa-maqánasaaqarasa dóo rafáaqafuseeqa, minára káqi paasóosiaqa.

17

Yísufa narí faiqi námuara Ánutunara rakísinnimaqaannee qu úfafa.

¹ Yísufa mi-ufáusa narí faiqi námu qímanniminou. Qimánnimiseenoó óori innaarúnai uqéraseenoó narí ákoona Ánutuna innaaruqínou qinau. Óo qípoo dóo qíní kúqira aukuaana adeedí ranóo máridanoo. Anée aneenná ámaaku qíní qifaaqa aréenarana qímia. Qinée káfáa quándaki kaifáa anínna ámianeera qímia. ² Óo Ánutu, anée aiqámausa rakísianneera afeeka eeraarira maraquna qíníki quqáqaanánou. Anée faiqí ánaasee qumeé rarisámeeqaidana qímimariannana qinée misá náaru náaru márirana nímiannana mi-afeekána qímiqaananoo máridanoo. ³ Náaru náaru marirafa maaqímminoo máridanoo. Maqásaa fasiqa ánaasee misá aní moodáa kúqaa Ánutunara irisée mi-iriranamaú fírafafa káfáa qíní Yísusa aní ásauku mundírausara anée diqiqoonúsara míqikaimásee irisée mi-iriranamaú fírafafa, mifá kai náaru náaru márirafa máridanoo. ⁴ Qinée maa-maqánasaaqaraasa dóo aní áfaqa aréenarana uqannífiqeeqa. Anée aináinirana qímiannana dóo qinée taikáseeqa. ⁵ Óo qípoo qíní maréeqeenana aneenná márianaqoo mara quqáqisee qifaaqa aréenarana qímia. Óoqai óosana ároo aukuanna maa-maqa maaqáfa sía márunaki qifaaqa aréenarana qímunna miná kai káfáa qímia.

⁶ Anée maa-fasiqáusa qíní faiqi námu maqásaaqaraasakinaana qímimariananaqa aníara kooroománnimiqa. Misá aníndi máridaqa. Anée misá qímimarianafa máriananoo. Misá aní ufa irisée eedóo qímariasa máridaqa. ⁷ Dóo maqee misá qíní aiqáma ainaina anísaaqaraana dóo íriqa. ⁸ Anée qímunna úfana qímannimunaqa irisée dóo máreea. Qinée aníkiqari qúmuafannanara faqa misá kúqaa fee qídaqa. Anée qíní diqiqoonnánara faqa ánoonee qídaqa.

⁹ Qinée anée íanannai misára dadaaqíaneera innaaru qídaqa, sía káqi qeesa maqásaaqaraasarau innaaru qídaqau. Anée qímianúsara kai aníndi máridaqa innaaru qídaqa. ¹⁰ Óo qípoo qíní aiqáma ainaina aníndi máridanoo. Káfáa aní aiqáma ainaina qíníndi máridanoo. Qíní qifaaqa aréenarafa qíní faiqi námusaaqari kooroo ídanoo. ¹¹ Dóo maqee qinée anée máriannaqoo óoru fíraridaqa dóo qinée maa-maqánasaa taikásee minní óoru fúanauranoo. Misá káqi maa-maqánasaa márifaranoo. Óo náaquqara qíkoofa. Aní áuqu afeeka eeraarirana misásaa ititánnimaqaani. Anée mi-auqúna afeeka eeraarirana qíní qímunafa mifá misásaa ititáni. Ititánnimaqasaanaqa maaqandá daanna rámassee moodáanakikiqa máriaqeera. ¹² Aní áuqu afeeka eeraarirana qímiannana minánnai maa-kamúqoo misá faqa máridaqa ámiqimandee qeeqá faiqi námu rakísidaqa márunaqa máridaqa. Qinée misá ititánnimaqeeqa, sía moó fannoo dapikíaqeera. Máaniki fímari fasiqafa Yudasifa mifá kai dapikínou máridanoo. Sía káqi dapikínou, aní óoqeenaa ákara anoona kooroo íanifeera dapikínou. ¹³ Dóo qinée anée

íanannai óoru fíraridaqa. Qinée maaqóo káqi márúnnaqoo ufa óosana óosana qímannimidaqa qímannimianaqa misá nímuqusakina asasírafa qumbiqánoo márianifeera qímannimidaqa. ¹⁴ Qinée aní áufakiana qeeqá faiqi námu qímannimunaqa qímannimiafaqa maa-maqánasaaqaraasa akaqáusa sía qiní ufa írimariasa misá iriséeqa qiní faiqi námu fídiqaamannimaqaidaqa. Qiní faiqi námu aní ufa irisée maqásaaqaraasakinaa íriranara níkoqaidanoo innaarúnaindaraa írirana marasaafaqa maqásaaqaraasa minára misá fídiqaamannimaqaidanoo. Misá qiní daanna ráidaqa sía maaqóoqaraasau máridau. ¹⁵ Óo qípoo qinée aníara sía qiní faiqinámu maréeqee moosáa quqáanneera qídaqa. Maaqóo maqásaa máriaqoo kai rakísianeera qímamidaqa, aakaaqaindáraa fasiqa fannoo misá qumáraandora qímamidaqa. ¹⁶ Qinée sía maa-maqánasaaqaraasaindi máridaqa, misá faqa qiní daanna réeqa sía maa-maqánasaaqaraasaindiara foora máridaqa. ¹⁷ Óo qípoo aneenná ánoona ufannái misá maréeqee aneenáindikia. Aní ufa fannoo andeeqára ufa ánoona máridanoo. ¹⁸ Anée qiní maqásaa diqiqoonnána qinée faqa miqíkai íqa quándaki misá máaqanna máaqanna niqiqáidaqa. ¹⁹ Qinée misároo qíqa qeeqá qifaaqa aní ámidaqa. Misá faqa nári márirana nírana kúqaa aníndi fee qiaqéera miqídaqa aníndi máriaqera miqídaqa.

²⁰ Sía qinée qeeqá faiqi námu máa máriasara kaifau innaaru qída, máaqanna máaqanna aiqámai misá ufa irisée qiníara írifandinausa misára faqa innaaru qídaqa. ²¹ Anée faqa qinée faqa moodáanaki márúnandee misá faqa maaqandá faqa moodáanaki máriaqera innaaru qídaqa. ²² Maa-maqánasaaqaraasa miná qáfamaseeqa qiníara óo kúqaa innaarúnaindaraa fee qiaqéera. Anée qifaaqa áreenara eeraarirana qímiannana qinée miná maramáree misá faqa nímunuqa misá aníndiri qísakoosa daanna réeqa moodáanaki máriaqera. ²³ Qinée misáki márianeera anée qiníki mária, miqímasainaqa kúqaa uqanna moodáanaki máriaqa. Miqímasaanaqa maa-maqánasaaqaraasa níqafamasee Óo kúqaa Ánutufa Yísuna aqiqanau fóo qiaqéera, narí ámaaku Yísunara faqa miná faiqi námuara faqa amanamana kái ámuqusinoo ádidanoommifoo qiaqéera.

²⁴ Yísufa káqi narí ákoonara innaaru qídanoo qinau. Óo qípoo, máa qiní faiqi námu anée qímunausa kásooqaqee qiní faqa máriaqoo kai máriaqera dídifafa innaaru qídaqa. Óoqai maa-maqa maaqána sía máru aukuanana anée qiníara áidunara anée qifaaqa aréenara eeraarirana qímunana qiní faiqi námu kásooqaqee mári íqa óorureeqa qáfaaqeera innaaru qídaqa. ²⁵ Óo andeeqára qíkoofa maa-maqánasaaqaraasa aní ufa sía írimariasa sía aníara íridaqa. Qinée kai aníara íridaqa máa qiní faiqi námu anée qiní diqiqámaqoonnana misá íridaqa. ²⁶ Anée qiníara ámuqusidana áidimarina qiní faiqi námu naundurái faqa márianifeera qímasee aníara maqee kooroo qímasaida qímannimiaafanausa maqee kafáa kafáa qímannimianausa. Maqee qinée faqa misá naundurái márianinnanara innaaru qídaqa.

18

Yísuna qumároo ufafa.

(Mataioo 26:47-56; Mareekoo 14:43-50; Ruka 22:47-53)

¹ Yísufa miqí qímasee innaaru qímaseenoo narí faiqi námu asukunai Yeerusaree máqusaindari nífiqeenoo Kidaroono nóopundu fítaqéenoo dínni afainni saqamakína auqaaná ándanda úmmaqiranaki idooáraree qímasee narí faiqi námu faqa óonu marínau. ²⁻³ Óoqai moómoo kari Yísufa Yeerusaree máqusaindari fímaruqoo fiqau. Yudasifa minní fímarunara írimarufa máridanoo Yísuna ueeqáaninafa mi-saqamánara faqa írimarufa miqóo fínoo fee qímasee sundíauqa faqa amaana máqasaa rakísimaria firisuaiqáua faqa Yudasifa eendáki nífiqee finau. Misá úriqararansa faqa, Farisai ámaana ufa qímarusa faqa niqiqoofaqa sáamu faqaaná indáaiqa asukuna márufaqa qóoma qumároofanoo Yudasifa mi-saqamánaki Yísuna qumáraqee qímaseenoo nífiqee finau. ⁴ Yísufa aiqáma ainaina naríki kambiqaanínnanara írimarufa márufaqa misá óonuroofanoo Yísufa misá nóorinni aniréeno iranau. Ínnee yáfasiqanaree randáidee, qufaqa misá qiqau.

⁵ Yísuna Nasareete mágannaanara randáidaqa qufanoo Yísufa qinau. Mág qinée misá máridaqa. Yudasifa Yísuna ueeqáaninafa misáki kikiqinoo márinau. ⁶ Yísufa miqí qímasee naríara kooroomásoonara misá tautúmasee rufíaseeqa nínaaqianaindari ónurandeeqa maqásaa áqufiqau. ⁷ Yísufa kafáa irámmirinoo qinau, ínee yánaree randáidee qufaqa misá qiqau Yísuna Nasareete mágannaanara randáidaqa.

⁸ Miqí qufanoo Yísufa kafáa qinau dóo qinée kooroo íqa maana misá máridaqa. Ínee qiníara kai randéaafanoo, mág qiní faiqi námu máriasa minnísaiifaqa fuaqa. ⁹ Yísufa narí innaaru qímaru ufafa ánoona kambíqaanifeera mi-ufána qímanniminou. Mifá maaqí qímasee fáasasaa innaaru qinau. Óo qípoo aiqámausa anée qímimarinausa sía misákiqari moó fannoo fúrufarianifeera. Fáasasaa mi-innaarunná qinau dóo maqee miná ánoona kambíqaina misá minnísee qiní kai máraaqee qinau.

¹⁰ Simoona moo áuqu Peetooroofa misá sáamu faaqaaná qáfamaseenoo dárifoo qímaseenoo mifá narí rákíra paipana kísaaqa qumáreenoo amaana máqasaa rakísirana aináinira faiqi áaqamasee ásauku uqannai áaqoo aiqáma atufú áqinau. Mi-ainainira fasiqána áuqu Marakusafa márinau. ¹¹ Yísufa miná qáfeenoo Peetooroona qímaminoo qinau. Saa, aneenná paipána narí ánaamuki upeekáa. Qiní qíkoofa mandá námmani náannee qímaqoosa anée qiníara sía náannee fee qídanee. Qinée naanáura.

Yísufa Annasana óorini kikiqu ufafa.

¹² Yísufa miqí qímasoofaqa Roomma máganna sundíauqa faqa misá úriqararafa faqa Yuda máganna firisuaiqáuqa faqa aniréeqa Yísuna qumáreeqa sándannai ásauku rumbásee áfiqeeqa. ¹³ Kaiafasana máaqaki quqáqau. Kaiafasafa mi-aukuannái amaana máqasaa Ánutuna aanáiqiki márusa úriqararafa márinau. Annasafa Kaiafasana áiraa-maku miná máaqaki márunaki múnu minakí quqásoofanoo Annasafa ufa indaarú írinau. ¹⁴ Óoqai Kaiafasafa naríkai tamummaqaséenoo Yuda mágannaasa qímanniminoo qinau Yuda mágannaasa maasákina moodáa fannoo maasá aiqámausa misá níkiqara kúqinaqa ámiqianauree qinau. Miná máaqaki Yísuna quqásoofanoo Annasafa náaree miná ufa írinau.

Peetooroofa Yísunara sía qinée qáfaiidee qu ufafa.

(Mataioo 26:69-70; Mareekoo 14:66-68; Ruka 22:55-57)

¹⁵ Misá Yísuna rumbámaree fufanoo Simoona moo áuqu Peetooroofa faqa Yísuna faiqi námukiqari faiqí moó fannoo faqa misá nínaaqiana nífaqee fiqau. ¹⁶ Misá Yísuna áfiqee amaana máqasaa aanáiqikirana máaqaki kéeqoofanoo nífaqee ánu fasiqafa amaana máqasaa aanáiqikirana áqoondi máridanoo káqi mi-maaqánaki kéeqanau. Misá Yísuna áfiqee mi-maaqánaki múnuseeqa mi-sandána idukúseeqa káqi quqásoofanoo márinau. Peetooroofa maqúsai kooqí áfainni áqoosai márinau. Nífaqee ánu fasiqafa kafáa ráudamakinoo kooqísaa rakísímaru manaaqana qímamufanoo kooqí atúasoofanoo Peetooroofa faqa kéeqanau. Kéeqafufanoo máaqa kooqí adeedí óoru máridanoo qáfeemarinou. ¹⁷ Maqúsa kooqísaa rakísíu manaaqafa Peetooroona qáfamaseenoo irámmirinoo qinau. Anée Yísuna áqoondi fee qufanoo Peetooroofa qáoo qímasee sía fee qinau.

¹⁸ Suara nárufaqa aináinímaru fasiqausa faqa firisuaiqáuqa faqa Kaiafasana máaqa kooqínni maqúsa sáqanna idárasee fíqu fíqumma idá tóokusiqa márufanoo Peetooroofa misáki óonu kéeqafinoo idá qaaní marínau.

Annasafa Yísuna irámmiru ufafa.

(Mataioo 26:59-66; Mareekoo 14:55-64; Ruka 22:66-71)

¹⁹ Amaana máqasaa Ánutuna aanáiqiki márusa úriqararafa Annasafa mifá Yísuna faiqi námuara faqa Yísufa faiqí ánaasee qímannimira ufausara faqa mi-ufánaramma Annasafa máaqaki Yísuna irée marínau. ²⁰ Yísufa miná ufa iriséenoo maaqí qímasee Annasana qímaminou. Qinée faiqí ánaasee moómoo súqímaruqoo kai ufa qímannimariqia. Suqíra máaqaki fee náaquqara amaana máqaki fee faiqí ánaasee moodáaqoo súqiraqoo fee miqóo kai qinée naamúaqira ufa aiqáma ufa qímannimariqia. Sía qinée moo úfa kukéeqaranaki qímannimariqafana. (Ínee áaqamasee qiní kukéeqaranaki

irámaqímaqéemariafanoo.) ²¹ Annasa anée nánaree qíní iráidanee. Qíní ufa írimariasá irámmirinaqa qímamiaqa. Misá qíní ufa óosana írídaqa. ²² Miqí qímasoofanoo poorísa moó fannoo ásaokusamu Yísuna óori árinoo qinau. Anée nánaree amaana máqasaa rakísirana miqí qímasee qímamidanee. ²³⁻²⁴ Miqí qímasoofanoo Yísufa qímaminoo qinau. Qínée áaqara ufa moó qíanana maaqóo máriasa aiqáma kooroomásee qíman-nimia. Qínée andeeqára ufa qúnannara nánaree qíní dáridanee. Miqí qímasoofanoo Annasafa qinau, ínnee maaná kafáa rumbámaree Kaiafasafinnai áfiqee fuaqa. Kaiafasafa amaana máqasaa Ánutuna aanáiqikirafa márufafaqá mifá máruqoo moo máaqaki minní Yísuna áfiqee fiqau.

Peetooroofa kaifáa Yísunara sía qínée qáfaidee qu úfafa.

(Mataioo 26:71-75; Mareekoo 14:69-72; Ruka 22:58-62)

²⁵ Peetooroofa naambeéqai káqi idá qanímarufanoo faiqí moó fannoo miná irámirinau. Anée Yísuna faiqi námukiqari márianafée kúqaa fee. Miqí qufanoo Peetooroofa sía fee qinau.

²⁶ Amaana máqasaa aanáiqikirana aináinira faiqi Peetooroofa Marakusana áaqoo ateeqóona miná áti fannoo Peetooroona qáfamaseenoo qímaminau. Fáasai anée saqamaí Yísuna faqa márianaqa aní qáfaunasa.

²⁷ Peetooroofa miná iriséenoo kafáa qáoo kai qinau. Qáoo qímasoofanoo kookoorána ufa qinau.

Yísufa Piratoona óorinni kikiqu ufafa.

(Mataioo 27:1-2, 11-14; Mareekoo 15:1-5; Ruka 23:1-5)

²⁸ Kanánaana iqáqoofanoo sáarisufa námufafaqá misá Yísuna Kaiafasana máaqakinaana áfiqee Roomma máqanna kiapana máaqaki múnu quqáqau. Yuda máqannaasaa sía kiapana máaqaki kéeqaqau. Dúna iqáqainaqa maasá Ánutuna qangiroo áinnaaqarara qoomáqa naannáqoo fée qímasee kíapafa moo máqannaafa márufafaqá afaaqasáaqaraa aisóora maasá qifaaqasáa áqufinaqa qifaaqa mandáikinaqa sía naannóo qímasee ruffee sía miná máaqaki kéeqaqau, káqi naambeéqai mádaanai kai máriqau. ²⁹ Roomma máqanna kiapafa Piratoofa misá nínfafeenoo ráuda máfufanoo Yísunara irámmirinau. Ínnee nánaree fee qímasaidee maa-fasiqánara ufa qídee.

³⁰ Yuda máqannaasa iriséeqa qiqau, mifá sía mandá óosana márainaqa sía máree míni aní ámiaqini.

³¹ Miqí qufanoo Piratoofa qímanniminoo qinau, ínnee ínneeqá kai ínneeqa sánd-ufamau miná maramáree fuaqa. Yuda máqannaasa miná iriséeqa qiqau, maasá sándufa fannoo maaqínna fasiqausa kuqánnaruaqee qínoo máridanoo. Aunírira saqarisaa faiqí náriranara ínnee Roomma máqannaasa maasára qáoo qímasaidaqa ínneeqá kai miqí maríafanoo. Minára maasá Yísuna Piratoo anísaa quqáidaqa. ³² Indaarú Yísufa narí kúqiranara narí faiqi námu qímannimuna miná ánoona maqee kambíqeenoo.

³³ Piratoofa misá ufa iriséenoo narí kóota maqaki kaifáa kéeqeenoo Yísunara maí úruannee qímasoofanoo Yísufa Piratoona kóota maqaki kéeqafufanoo Piratoofa Yísuna irámmirinau. Kúqaa fee anée Yuda máqannaasa Karaambáiqee máridanee.

³⁴ Yísufa iriséenoo qímaminoo qinau. Anée aneenná kai fee mi-ufána qídanee moó fannoo aní qímamifanee qídanee.

³⁵ Piratoofa minára Yísuna qímaminoo qinau. Anée qíníara Yuda máqanna fee qímaqimidanee. Sía qínée ínni óosana írídaqa. Aní máqannaasa Ánutuna aanáiqikirausa úriqararasa misá kai qíní máaqaki quqásaafana máriananoo. Anée nána mandóosana máraanáqee miqí fee.

³⁶ Yísufa qinau, qíní quqúsa sía maa-maqa maaqánasaaqaraa quqúsa máridanoo. Qíní quqúsa maa-maqánasaa márinaqa qíní faiqínámu rákifaqau qíní maréeqeefau idukúqisani. Sía qíní quqúsa maa-maqánasaaqaraafa máridanoo.

³⁷ Piratoofa miná iriséenoo kafáa Yísuna irámmirinoo qinau, Kúqaa fee anée karaambáiqe moó máridanee. Yísufa miná irisée maaqí qinau. Anée qíanandee kúqaa qínée

Karaambáíqa márídaqa. Kúqaa ánoona ufa kai qímannimirara qinée maa-maqánasaa kambíqafi márídaqa. Kúqaa ánoona ufara randéemaria fasiqa anaaseesa misá qiní ufa írídaqa.

³⁸ Piratoofa miná iriséeno maaqí qinau, kúqaa ánoona ufa qírafá mifá nánee márídanoo. Miqí qímaseeno Piraatoofa ráudamakufanoo Yuda máqannaasa náaramasee maaqí qímasee qímanniminau. Maa-fasiqánaki sía árirá ainaina moo márifaqa írídaqa.

Piratoofa Yísuna árifandinna úfana eedóo qu úfafa.

(Mataioo 27:15-31; Mareekoo 15:6-20; Ruka 23:13-25)

³⁹⁻⁴⁰ Piratoofa káqi qímannimidanoo qinau. Áukuana aukúana Ánutuna qangiroo áinnaaqarara qoomaqa faasaana qiní rumbáranaki máriasa áukuana aukúana moodáakai moodáakai karabúsakinaana idukú nímimarunausa márídaqa. Maa-aukuanná Yuda máqanna káraambáíqa idukúnnimianauree qufaqa firaa kari fáaqarumasee qímamiqa qiqau, sía maaná idukúa. Barabasina kái idukúa. Barabasifa faiqí nárinoo rákinoo ímarifa karabúsaki márídanoo. Miná kai idukúa.

(Roomma máqannaasa faiqí nárirana oosana maaqímminoo márínau. Sándá moómoo sáamu átisaa qusí íqoona márufanoo mi-sandána átinni arooqá aandáu amudaani rukámirana raiqáranauqa qusúsee rumbáqoosamuna mi-samúnannai aiqámausa rumbóosa nárimaruna. Misamúna náaree Yísuna ári isoofanoo ínaaqianna Piratoofa narí máaqaki mara quqásee miná ufara iranau.)

19

¹ Piratoofa Yuda máqannaasa ufa irisée Yísuna maréeqee narí sundía níminoo qímanniminau. Ínnee sáamu átisaa sándá qusíranannai afaaqa túrii umooqúkámasaqa qufaqa eedóo qímasee miqóo kai miqíqau. ² Afaaqa túrii qumooqúkámaseeqa saatúnanda fooqáana aukúseeqa saaeemmá qumáree kukúqamasee Yísuna káraambáíqa qafee féé qímasee afisúamaqaqau. Qafee afisúsee misá saasáakoona árirá qamunna sundía qamunna féé qímasee afisúamaqaqau. ³ Sundíauqa náriqa sundía qamunna afisúamaqáseeqa aniréeqa ataasá átaasa qímamaqée maaqí qiqau. Yuda máqanna káraambáíqa afeeká anée máriana sía dauní kúqua miqídaqa ataasá átaasa qímariqau. Miqí qímasee misá nísaukusamu óori áriqau.

⁴ Misá miqí isoofanoo Piratoofa ráudamakufanoo narí naambeéqai Yuda máqanna moómoo márunnai qumuréeno qinau. Qinée Yísuna maréeqee ínni nífusaa quqánaura. Kúqira ainaina sía moó minakí márifaqa qinée qáfáidaqa. ⁵ Miqí qímasoofanoo Yísufa saatúnanda qafee afisírafa saasáakoona árirá qámunanda rumbárafá ráudamaki misá nífusaa kíkíqinau. Piratoofa aiqáma náaramasee qímanniminau. Ínnee qáfáaqa. Dóo mi-fasiqáfa márídanoo.

⁶ Amaana máqasaa Ánutuna aanáiqikirausa úriqararaura faqa misá poorísauqa faqa Yísuna qáfamasee firaakarí fáaqariqa qiqau, aunírira saqarisaa pirímma áruaqee qídaqa moómoo kari qímariqau. Piratoofa miná iriséeno maaqí qímasee qímanniminau. Dóo ínneeqá kai mara máree aunírira saqarisaa pirímmannai áruaqa. Qinée miná qáfáunanoo sía moo númoo minaki márifaqa qáfáidaqa.

⁷ Yuda máqannaasa Piratoona ufa iriséeqa maaqí qímasee qímamiqau. Maasá sándufa maaqínna fasiqafa kúquanno fee qídaqa. Mifá naríara Ánutuna ámaaku fee qímarifa márifaqa miná ákiaqara arusáifanoo kúquanno.

⁸ Piratoofa Yísunara Ánutuna ámaaku márídanoommi qímaseeno firaqóo rufíanau. ⁹ Mifá kaifáa Yísuna áfiqeenoo narí máaqaki óorureeno irámmirínau. Anée yáindari ánuna fee qímaseeno iroofanóo Yísufa sía ufa qímaminau. ¹⁰ Piratoofa miná qáfamasee Yísuna kaifáa qímaminoo qinau. Anée sía fee qiní qímaqiminnaree. Firímmannai aunírira saqarisaa árirá áanóo qiníndi márídanoo. Aní idukíra áanóo írafa qiníndi márídanoo. Anée sía fee minára írídane.

¹¹ Yísufa miná iriséeno maaqí qímasee Piratoona qímaminau. Anée qiníara áanóo íánnana sía aneennáfau, Ánutufa qinára kai maqee aní ufa ámeemaanai quqáqisáifaqa

máridaqa. Qinée minára maaqí qídaqa, qiní qumáreeqee aní ásaukuki quqéemaríasa misá numóo firaafá máridanoo aníndi káqikaafa.

¹² Piratoofa Yísuna ufa iriséeno firaqóo miná aunduráki Yísuna idukíraaree qímasee írinau. Yuda máqannaasa miná iriséeqa firaqóo fáaqarumasee qiqau. Anée maa-fasiqána idukínaqa maasá aníara Roomma máqanna karaambáiqinnai óonureeqa qí-mamianaúra. Faiqí moó fannoo nariaraa karaambáiqee qímarifa Roomma máqanna karaambáiqá namuqáa máriannoo. ¹³ Piratoofa misá ufa iriséeno Yísuna áfiqee mádaanai ufa írimaru qaindanasaa óoqumarifinoo ufa írimaru qaindana aaqá óoni ausírirafa moómoo máruqoo qumu óoqumarifi ufa írimarinau. Yuda máqannaasa minára Kabatee qímaríqau. Maasá ufakíqari óoni padíranee qídaqa.

¹⁴ Dúna Ánutuna qangiroo áinnaaqarara qoomaqa suqárafa mariannoo. Maqee súani qámbaana márufanoo Piratoofa ufa írira qaindasaa óoqumarifi Yuda máqanna qímanniminau. Dóo maafá ínni karaambáiqá maaqóo máridanoo.

¹⁵ Misá irisée fáaqa quqásee kuqáriraree kai qiqau. Aunírira saqarisaa firímmannai áriraree qiqau. Piratoofa miná iriséeno Yísuna áriraree qusá qímanniminoo qinau. Ínnee kúqaa ínneeqa karaambáiqá aunírira saqarisaa pirímmannai áriraree fee qídee. Miqí qufaqa amaana máqasaa Ánutuna aanáiqikirausa úriqararasa Piratoona ufa irisée fáaqa quqásee qiqau, maa-fasiqáfa sía maasá karaambáiqá máridanoo. Maasá karaambáiqá Roomma máqanna karaambáiqá moodáa máridanoo miná áuqu Sisaafa.

¹⁶ Piratoofa miná iriséeno Yuda máqannaasa nísaukuki Yísuna quqánau. Ínneeqa máree múnusaifaqa sundíauqa aunírira saqarisaa pirímmannai áruaqa. Miqí qíma-soofaqa misá Yísuna máree fiqau.

Misá Yísuna pirímmannai aunírira saqarisaa áru ufafa.

(Mataioo 27:32-44; Mareekoo 15:21-32; Ruka 23:26-43)

¹⁷ Yísufa Yeerusaree máqusaindari narí aunírira saqari akumáree fímarinau. ¹⁸ Fífiufanoo Eeburu ufakíqari faiqí níkiaqa amudaani fée qímaru amuaqunamusaa Koorookata ámuqunamusaa óoruree aunírira saqari maqái rúmasee minásaa Yísuna mara airísee firímmannai Yísuna narí aunírira saqarisaa áruqapíriqau. Aruséeqa faiqí qaaraqánda mandainaina máraqanuqanda miqandá faqa nári aunírira saqarisaa dínni dínni naruaqapíriqau. Naruséeqa uqéereeqeeqa maqá áamara áuquqoonaki rakíqaqau. Qaaraqánda dínni dínni Yísuna qámbaanai rakíqaqau. ¹⁹ Piratoofa moo raufíqira saqarisaa ufa ákara rúmeeqeenoo narí rákíra fasiqa moó ámufanoo óorureenoo Yísuna ákiaqa aunírira saqarisaa pirímmannai árinau. Miná ákara óosana maaqímminoo márinau.

Maa-fasiqáfa Yísufa Nasareeteendaraafa Yuda máqannaasa karaambáiqá máridanoo.

²⁰ Yísuna áru maqa maaqáfa Yeerusaree aaqá adeedí márufaqa faiqí ánaasee moómoo miná ákara qáfáida ásaana rímaríqau. Mi-akaráfa Yuda máqannaasa ufa moo áuqu Eeburu ufakíqari faqa Roomma máqannaasa ufa moo áuqu Ratínna ufakíqari faqa Kirisa máqannaasa ufakíqari faqa ákara rinoo márufaqa ásaana rímaríqau. ²¹ Yuda máqannaasa amaana máqasaa Ánutuna aanáiqikirausa úriqararasa mi-akarána ásaana rúmasee Piratoona maqúsai óorureeqa maaqí qímasee áaqara ufa qímamiqau, sáa sía Yuda máqanna karaambáiqá fee qímasee ákara rua. Káqi narí kai Yuda máqannaasa karaambáiqee qímari fee qímasee ákara ruaqaana.

²² Piratoofa irisée maaqí qímasee kaukaataqímasee qímanniminau. Qinée ákara rúnafa dóo sáina mifá kai máriani.

²³⁻²⁴ Roomma máqanna sundía qaara faqa qaara faqa Yísuna aunírira saqarisaa aruséeqa miná qamunna anaqí anaqí íseeqa nimana kái raináqau. Yuda máqannaasa kísaaqa qamunna moodáa afisírana sía áfu aina márufa márufaqa káqi uqára foora ámiqímasee áuqirafa márufaqa sundíauqa miná qáféeqa dóo ámiqirafa márufaqa sía anaqía, káqi káatara foora sararamásee úriqarainafa máraani. Miqí qímasoofanoo óoqeenaa tamummaqarasa akara ánoona mi-karí kambíqanau. Mi-ooqeenaa akaráfa minára maaqí qímaqoofa.

Misá qiní qamunna rainá rainámasee náriara náriara máreefaranoo. Kísaaqa qamunna moodáa miná sararamásee máreefaranoo.

²⁵ Yísufa aunírira saqarisaa kúqirarifanoo miná aunírira saqari atukaki miná ánoofa faqa narí áuna qiní qínoona faqa moo ánaasee Karoopasana ánaaqa Mariana amaráfa Mariafa faqa moo ánaasee Makadara máqusaindaraa Mariana amaráfa Mariafa faqa minamúsa miqóo kíkíqiqa máriqau. (Qaaramoo ánaasee Máriana amaráusa kíkíqiqa máriqau.) ²⁶ Miríndari Yísufa qáfoofanoo narí Yísuna faiqi námukiqari narí afaaqasáa áqoondi faqa qaaramoo ánaasee miná ánoona amaráusa faqa kíkíqiqa máriqau. Yísufa kúqiraridanoo narí ánoona qáfamaseenoo qímaminoo qinau. Óo qinnaqéefoo maa-fasiqáfa Yoohaneefa aní ámaaku máriannoo qinée kúquananoo anísaa rakísiani.

²⁷ Miqí qímaseenoo Yísufa quándakinoo narí afaaqasáa áqoondi maaqí qímasee qímaminau. Maafá aní ánoofaikinoo márinana qinée kúquanana anée minásaa rakísia. Dóo miqóoqari mi-fasiqáfa Yísuna ánoona áfiqeenoo narí máaqaki soofanoo márinau.

Yísufa kúqu ufafa.

(Mataioo 27:45-56; Mareekoo 15:33-41; Ruka 23:44-49)

²⁸ Yísufa náriara írufanoo aiqáma ainaina dóo maqee ánoonaikufanoo moodáa óoqeenáa ákara nammáriara qímaqoofa mifá kai sía ánoona kambíqaifaqee qímasee minára maaqí qinau.

²⁹⁻³⁰ Qinée nammáriara dídimarifaqee qufanoo miqóo uáinna nammari taqu sundíauqa misá mandá uainna nammari sukáqee marú nammarifa miqóo márúna faiqí moó fannoo eeqaufooqána ateeqásee minakí raaraamásee qisoopa sáqari ásaana undáqiseenoo minásaa rutáqueeqee mara múru Yísuna áfaurusaa mundúsoofanoo qumbifíqia námaseenoo qinau. Dóo qiní aináinirafa taikéenoo qímasee aunírira saqarisaa anuka rooraiqínoo dóo kúquqaraasinau.

Faaqaana atóofesáqaanda Yísuna aqaasanaki raqúramu ufafa.

³¹ Kuqufufanoo Yuda máqannaasa úriqararousa Piratoofa narí máaqai márúnnai óonuree maaqí qímasee qímamiqau. Dúna sabáta náaquqara sabáta máriannoo. Maqee kái aunírira saqarisaa máriasa níku itairísaana dauní kuqufífaqa níkundamásee dúna ámiqimandee sabáta máraanaura. ³² Piratoofa eedóo qufaqa sundíauqa óonureeqa Yísuna aaqá dínna márúna áiku itairísee moo dínna márúna Yísuna faqa kúquna áiku itairísaqau. ³³ Yísuna áiku itairínee qímasee qáfoofanoo dóo káaqa kúqinoo márúfaqa sía áiku itairíqau. ³⁴ Sundía moó fannoo faaqaana qumáreenoo Yísuna aqaasanasáa raqúraminau. Raqúru ámufanoo fidíka faqa nammári faqa minakíqari aniranau. ³⁵ Aniroofanoo mi-ainainná qáfee marúfa minára ákara rinau. Mifá narí ufara kúqaa ánoonee qídanoo ínnee faqa kúqaa ánoonee qiaqéera ákara rinau. Yoohaneefa áfaqanoo nídanoo miqáa máaqaa ímarufanoo qáfeemaránu. (Yoohaneefa maa-akarána ákara rúmaseenoo narí áuqu sía kooroo íraree qímaseenoo maa-akaránaki náriara Yísuna afaaqasáa aqoondi márídee qinau.) ³⁶ Maa-ainainnáusa Yísuna árunara óoqeenáa ákara ánoonaikianifeera kambíqanau. Mi-ooqeenaa akaráfa maaqí qímaqoofa márídanoo. Sía miná ámudaani moó fannoo raqáannoo. Sía uqanna moodáa raqáannoo. Miqí qímaqoo ufafa ánoonaikufaqa sía miná áiku raqáqau.

³⁷ Óoqeenaa ákara moó maaqímminoo márídanoo.

Faiqí moó fannoo faaqaanánai ásauku mundírana raqúramisáinaqa faiqí ánaasee kíkíqamambinaqa qáfeefaranoo.

Mi-ufáfa faqa aunírira saqarisaa kambíqanau.

Yísuna ákundoo ufafa.

(Mataioo 27:57-61; Mareekoo 15:42-47; Ruka 23:50-56)

³⁸ Sundíauqa Yísuna raqúramisoofanoo Yooseefaana amaráfa Arimateea máqusaindaraafa Piratoona máaqai óonureenoo Yísuna irí aunírira saqarisaaqaraanara innaaru qinau. Mi-Yooseefaafá Yísuna ufa írimarufa márídanoo narí aundurái kai iriséenoo sía faiqí nífusaa kooroo ináu, káqi márinau. Yuda máqanna úriqararousa írífoo qímasee

rufiamaree kukéeqakufanoo Yísuna iríara Piratoofunnai naríaraa óonureenoo innaaru qináu. Amanée qíminaqa máree múnú ákundaanáuree qináu. Miqí qufanoo Piratoofa eedóo qímaseenoo aqiqoofanoo Yooseefaafa Yísuna irí aunírira saqarisaaqaraana tatú-mareenoo fináu. ³⁹ Nikoodeemusafa óoqai indaarú asukunakí Yísuna faqa ufa qíqiufa máridanoo mifá Yooseefaana dadaaqináu. ⁴⁰ Mifá faiqí akunnímaqasaida níkundee marú marasinna moómoo uqanna maraséenoo qamunnasaa adíeeseenoo minánnai Yísuna afaaqa kukúqiqau. Miqandá nári máqannaasa óosana maraséeqa kukúqamasee ákundaqau. ⁴¹ Yísuna áruqoo miná aaqá saqama márináu.

(Yísuna aukuana narí maqannaasa maaqímasee madika indufúsaida kuqufusá níkundee maríqau. Misá óoni firaaná kasaqa áamara áuquseeqa minakí kéeqafuafa dínni dínni moómoo aamara áuqíiseeqa kúqusa minakíafa náadu náadu níkundee maríqau. Moodáa kai moo kári ákundeeqa miná afunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kúqufaqa miqkai ímaríqau. Sía moodáa karífa níkundee maríqau. Moo kári moo kári níkundee máriqau.)

⁴² Mi-saqamánaki óoni áamara fúka márunaki sía moó ákundoonaki. Mi-ooni aamaráfa adeedí máruafaq duna maasá Yuda máqannaasa sabáta náaquarafa máriannoo qímasee káqi káqi ufaqá Yísuna irí óoni áamaraki múnú ákundaqau.

20

Yísufa fíndimaqee fifuafa fifau mádikakai qáfoo ufafa.
(Mataioo 28:1-8; Mareekoo 16:1-8; Ruka 24:1-12)

¹ Ákundamasoofaqa máriiqa amaanasáa kanánaana eendái Mariana amaráfa Makadara máqusaindaraafa Yísuna óoni áamaraki ákundamaqoona qáfaanee qímasee fináu. Óonuree qáfoofanoo miná áamaraki ititáqoo oonina firaaná maréeqee káqinni quqáqoofanoo márida qáfanau. ² Máriafa miná qáfamaseenoo anirandéenoo sandéenoo óonureenoo Simoona moo áuqu Peetooroona faqa Yísuna afaaqaasáa áqoondi qiní faqa qímannimino qináu. Misá Karaambáiqá irí óoni áamarakinaana mara máree moosáa fífí. Sía maasá qáfeeqa.

³ Yísuna faiqi námukiqari Peetooroofa faqa qinée Yoohaneesa faqa miná iriséeqa qáfaanee qímasee sandáqiafana. ⁴ Maaqandá sandáidaqa qinée Yoohaneesa káaqa sandéeqa Yísuna madika kooqínni óonuraqiafana. ⁵ Qinée sía kéeqaqiafana káqi óonu máridaqa áamaraki qáfeemaríaana. Miqóo máridaqa Yísuna kukúqamaqoo qámunna miná kai qáfee máriqafana. ⁶ Simoona moo áuqu Peetooroofa áidaaqareenoo káqi óonaamarai kéeqanau. Mifá Yísuna kukúqamaqoo qamunna miqóo quqáqoona qáfamaseenoo. ⁷ Miná ákiaqa rumbáqoo qámunna uturúqeeqeenoo áaduma kukúameeqee quqáqoofanoo márináu. ⁸ Qinée Yoohaneesa Peetooroona ánaaqiana kéeqafi qáfamaseeqa dóo kúqaa fíndifífoo qiqíafana. [⁹ Yísufa kúqiranakiqari fíndifuaninna ákaranara sía ámiqimandee íriqiafana. Mána mánammimaríaqiafana.] ¹⁰ Maaqandá qáfamasee dóo nímaqa anirandée fiqíafana.

Yísufa Makadara máqanna ánaasee kooromámaqoo ufafa.
(Mataioo 28:9-10; Mareekoo 16:9-11)

¹¹⁻¹² Máriana amaráfa Makadara máqusaindaraafa nínaaqiana kafáa óoni áamara kooqínni óonu kíkíqino márida ikíraqée marínav. Miqídano óoni áamaraki kum-máramáfi qáfoofanoo qaara qangirooqara éekara qámunna afisíraqanda moó fannoo Yísuna ákiaqa máruqoo óoqufaaqee márufanoo moó fannoo Yísuna áiku máruqoo óoqufaaqee márufanoo nínđafanau.

¹³ Níndafoofaqa miqandá qiqau. Óo maa-anaasee anée nánaree ikíraqáidanee. Máriana amaráfa qináu. Misá qiní karaambáiqá mara máraafaqa sía misá quqáqoona írídaqa ikíraqáidaqa.

¹⁴ Mariana amaráfa miqí qímaseenoo quándaki qáfoofanoo Yísufa miná ánaaqianna kíkíqino márufanoo mifá sía Yísunee qináu. ¹⁵ Yísufa maaqí qímasee Máriana amarána

qímaminoo qinau, Óo maa-anaasee anée nánaree ikíraqáidanee, yánaree randáidanee. Máriana amaráfa Yísunara maa-saqamánasaa rakísirafammifoo qímasee qímaminoo qinau, Óo maa-fasiqa anée yái fee irí maanakínaana mara quqéenee. Anée qímaqiminaqa qinée miná maramáree fúa.

¹⁶ Yísufa miná iriséeno miná áuqu rámaseenoo qinau, Mária, qufanoo Mariana amaráfa tautúmna quándaki qáfeenoo Óo ufasáa rakísirafée qinau. Eeburu máqannaasa ufakíqari qinau, Rabooni, maasá ufakíqari ufasáa rakísira fee qinau.

¹⁷ Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau, sía qeeqá qíkoofinnai óoru fíqa minára anée sía qiní qífaaqa qumáara. Anée óonuree qiní qíkaqaafasaaauqa qímannimia. Qinée qeeqá qíkoofinnai faqa ínna níkoofinnai faqa qeeqá Ánutufinnai faqa ínna Ánutufinnai faqa óoru fídaqa. ¹⁸ Máriana amaráfa miná iriséeno sandée óonureenoo miná faiqi námu maaqí qímisee qímanniminou. Dóo qinée karaambáiqu qáfaunanoo mifá mi-ufána qiní qímaqiminoo.

Yísufa narí faiqi námu kooroománnimaqóo ufafa.

(Mataioo 28:16-20; Mareekoo 16:14-18; Ruka 24:36-49)

¹⁹ Mi-faasaaná mi-eendánaki Yísuna faiqi námu maasá moo máaqaki kéeqafufaqa Yuda máqannaasa dóo Yísuna áriqa maasá faqa dárifoo qímasee maasá misára rufiasee kooqí ámiqimasee ititásee márufanoo Yísufa tautúmánnimaqeenoo maasá qámbaanai kooroomáfinoo qímannimino qinau. Sía rufíaaqa asooárafa ínna máriani. ²⁰⁻²¹ Miqí qímaseenoo Yísufa narí ásauku áqumusáa pirimma áruna kai fidíka réemaruna uqannífiqeenoo aqaanasáa faaqaana raqúru ámuna afaaqa atekáqoona faqa uqannífiqoofaqa maasá qáfamasee dóo kúqiranakíqari fíndifuananoo fee qímasee káaqamma asasiqáfana Yísufa kafáa qímannimino qinau, ínna sía mapáara iaqa asooárafa ínna máriani. Qiní qíkoofa maa-maqánasaa qiní diqíqámaqoosa qinée miqíkai íqa ínna máaqanna máaqanna qiní ufa qímannimiaqeera ínna faqa niqíqáidaqa. ²² Miqí qímaseenoo Yísufa áidoo maasá fuaqáqimaqaseenoo qinau dóo ínna náaquqara Ánutuna marauna máraaqa. ²³ Innee faiqí mandáinaina numoo minínnisaifanoo Ánutufa faqa minínnisaanoo. Sía minínnisaifanoo Ánutufa faqa sía minínnisaanoo.

Yísufa Toomasina kooroomámaqoo ufafa.

²⁴ Yísuna faiqi námukíqari Toomasifa mifá qaara qapírafa maqaqoofá márufa moosáa mi-eendánaki márídano sía Yísufa tautúmasee maasáki kooroo uná sía mifá qáfanau. ²⁵ Maasá Yísuna qáfaafanausa Toomasina qímamiqaqíafana maasá Karaambáiqu qáfaanausa márídaqa. Miqí qufanoo Toomasifa qinau, ínna únna qímariafanoo qinée miná ásauskusaqaraa pirimma áamaraki fidíka réemarinaki áuqama qáféeqa miná aqaanasáaqaaraana faqa áuqama qáféeqa kúqaa fee qianáura sía áuqama qáféeqa únna fée qianáura.

²⁶ Mi-amaanáfa áiqaróofanoo moo ámaana eendáki maasá Yísuna faiqi námu faqa Toomasina faqa máaqaki kéeqafi kooqí mundúsee ititásee Yuda máqannaasa maasá dári foo qímasee máriqíafana. Márufanoo Yísufa kafáa maasáki kambíqanau. Aniréeno qinau, sía rufíaaqa asooárafa ínna máriani. ²⁷ Miqí qímaseenoo quándaki Toomasina qímaminoo qinau, aneenná ásauku qiní qísauku áqumusáa maaqóo quqásee pirímma aamara áuqamma qáfa. Aneenná ásauku qiní qíqaanasáa faqa quqásee áuqama qáfa, aneenná mapáairana taikáa, kúqaa fee kai qía.

²⁸ Toomasifa miná qáfamaseenoo qinau. Qiní karaambáiqu qiní Ánutufa. ²⁹ Yísufa kafáa Toomasina qímaminoo qinau. Anée qiní qíqafamaseenana kai qiníara kúqaa fee qídanee. Akaqáusa sía qiní qíqafáidaqa qiní ufara kúqaa fee qífanoo Ánutuna asasírafa misásaa máriannoo.

Maapapíqánaki ákara óosana kooroo qu ufafa.

³⁰ Yísufa moómoo firaa ainaina narí faiqi námu nífusaa kooroomásoofaqa sía maa-papíqánasaa ákara ríqa. Akaqána kai ákara ríqa. ³¹ Maa-ainainnásara ákara rúmaseeqa

ínneeqa Yísunara kúqaa ásauku mundíra fee qímasee Ánutuna ámaaku fee qímasee mi-iriránannai miná áuqunnai ínnee náaru náaru márirana máraaqeera ákara rúmanni-maqeeqa.

21

Yísufa narí faiqi námu qísauku dínni taikásee dínni qaaraqánda marasée misá nífusaa kooroománnimaqóo ufafa.

¹ Ínaaqiana moo kári Yísufa kooroomámbuafaqa maasá miná faiqi námu qáfaqau. Tibeeriasa námmari mándirana áfainni maaqímandee kooroománde uqannífiqanau.

² Simoona moo áuqu Peetooroofa faqa Toomasifa qaara qapírafa faqa Natanaeerafa Kannaana máqusa Kariree máqa maaqáindaraafa qiní qíkoona Seebeedeena ámaakuqara faqa moodáanaki máriqiafana.

³ Márufanoo Simoona moo áuqu Peetooroofa naríaraa qinée noodáanna pateer-aanáuree qufaqa maasá aní faqa fuanáuree qímasee miná faqa fiqíafana. Maasá miqí qímasee kanúqaki akarámafi nammári qámbaanai ónuree pateeuqá quqásaida uqéerasaida qáfeemarúfanoo iqáqanau. Sía uqanna moodáa noodáanna uqárinau.

⁴⁻⁵ Kanánaana súani maqee ururoofanoo Yísufa nammári áfainni kíkíqinoo márufaqa maasá sía minára irisée Yísu fee qiqau. Yísufa maasá namméera qímasee qímannim-inau, Óo kumaaráuqa noodáanna máraidee qufaqa maasá qiqau, sía uqanna moodáa máraidaqa.

⁶ Yísufa iriséeno maaqí qímasee qímanniminau, ínnee nísauku uqannai pateeuqá quqáseeqa noodáanna paqúrifaranoo. Misá miná iriséeqa náriqa firaqa pateeuqá nísaukuqannaindari áqusoofanoo noodáanna moómoo minakí qumbíqafufaqa rarisárara anuqímariqiafana.

⁷ Yísuna afaaqasáa aqoondi qinée Yoohaneesa Peetooroona qímamiqa qiqíafana Karaambáiqqa múqufa maasá qímaqimifa márídanoo. Simoona moo áuqu Peetooroofa miná iriséeno narí qamunna quqáqoona qumáreenoo áranandáuqanna rumbámareeno nammárika óoqurama áqufufanoo immápamamaree Yísufunnai finau. ⁸⁻⁹ Maasá Yísuna faiqi námu kanúqaki káqimariaafanausa pateeuqáki noodáanna qumbiqánoo márufaqa rarisáqá ániufaqa áfainni aniréeqa. Maasá sía níanai márufaqa aambaaka maaqóoqari áqimariana amanasáa márufaqa miqóo ónureeqa maasá sípakiqari maqásaa áqufufaqa miqóo idáraqoona qáfaafannaqoo idárasee noodáanna suqáida féemu káqi quqáqoofaqa qáfaqiafana. ¹⁰ Yísufa maasá qímanniminau, noodáanna maqee máree ánianakinaana akaqána máree ániqa.

¹¹ Simoona moo áuqu Peetooroofa sípaki akarámafinoo noodáanna pateeuqá rarisáma maqásaa quqánau. Quqásoofaqa maasá noodáanna ásaana rúmasee (153) moómoo uqanna firaafá kai márufanoo sía pateeuqá rakéeinai. ¹² Yísufa maasá narí faiqi námu náaranau, dóo anirée nárana naaqa. Maasá minára yáfee qiannéerusia. Dóo karaambáiqqa akooqóo márídanoo qímasee sía iraqau, káqimbíqiafana. ¹³ Maasá aniráafananoo Yísufa féemu faqa noodáanna faqa maréeqee níminau.

¹⁴ Yísufa kúqiranakiqari fíndifuqooqari qaara kari maasá narí faiqi námu kooroománnimaqanau. Dóo qaaramoókufanoo noodáanna qumbaqíra fáasaanasaa fee qímasee kooroo ináu.

Yísufa Peetooroona faqa ufa qu úfafa.

¹⁵ Maasá miqóo námasaafananoo Yísufa Simoona moo áuqu Peetooroona qímaminoo qinai, Simoona, Yoohaneena amarána ámaaku, anée qiníara aneenná ámuqusakiqari fee ádidanoo fee qiní faiqi námu qiníara nídimarina aní qiníara ádirafa úrinnaaqaranoo fee márídanoo fee. Peetooroofa iriséeno maaqí qímasee qímaminoo qinai, eéoo Karaambáiqqa qinée aníara dídidanoo anée minára írimarinanoo. Yísufa iriséeno kaifáa qímaminoo qinai, anée qiní faiqi námusaa asumu aandauro foorá náranara foorá nímia.

¹⁶ Miqí qímaseeno Yísufa kaifáa Simoona moo áuqu Peetooroona qímaminoo qinai. Simoona Yoohaneena amarána ámaaku, kúqaa fee anée qiníara aneenná ámuqusakiqari fee ádidanoo fee. Simoona moo áuqu Peetooroofa qinai, Eéoo Karaambáiqqa aníara

dídimarifana anée minára írimariananoo. Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau, anée qiní ufa írimariasa sipsípara foora rakísinnimaqaa. ¹⁷ Miqí qímasee Yísufa qaaramoókufanoo Peetooroona irámmirinoo qinau, Simoona Yoohaneena amarána ámaaku kúqaa fee anée qiníara áidinoo fee. Peetooroofa Yísufa qaaramoo kári iroonára aundurá rapíkufanoo maaqí qímasee qímaminau, Óo Karaambáiqá anée aiqáma ainainara írimarianafa qinée aníara dídimarinara anée írimariananoo. Yísufa iriséeno qinau, anée qiní ufa írimari-asasaa nárana foora nímia. ¹⁸ Qinée ánoona ufa kai aní qímamidaqa. Anée kumaaráa márídana qamunandá anée rumbásee aneenná áidiranasaa nímariananoo, kásooqaqee anée náuráiqi quqáinanoo faiqí moó fannoo aní ásauku dínni dínni ratútasee rumbásee áfiqee sía fúqaannai aní ákooqainnannai kúqinnanara áfiqee fúannoo. ¹⁹ Yísufa mi-ufánannai Peetooroofa aunírira saqarisaa kúquaninnana Peetooroofa mi-kuqiránaki afaaqa aréenarana Ánutuna ámiannoo. Yísufa Peetooroona qímami taikáseenoo mifá fíndifi fídanoo Peetooroonara dóo anée qiní qínaaqíanna ániannee qímasee indaarú Yísufa finau.

Yísufa narí afaaqasáa áqoondi faqa ufa qu úfafa.

²⁰ Peetooroofa Yísuna faqa fídanoo quándaki Yísuna afaaqasáa áqoondi qiní Yoohaneesa qíqafanau. Óoqai Yudasifa ueeqóo eendanaki nárana néemarufanoo Yísuna aaqá márufa ueeqáaninnanara iroo fásiqáfa qinée Yoohaneesa mi-fasiqáfa Peetooroona ánaaqiana fímariafananoo. ²¹ Peetooroona Yísuna iráidanoo qinau, Óo Karaambáiqá maa-fasiqáfa Yoohaneefa náqifeemásee kúquannoo fee.

²² Yísufa qímaminoo qinau, Peetooroo sía mi-fasiqána aináinirafa aní saikafau maridanoofau, qiníndi márídanoo. Qinée mi-fasiqánara sía dauní kúqua, kásooqaqee qinée kafáa qúmuanna aukwana aní paqúrianauree qíqananóofau miqímimiqini. Peetooroo sía aní saika márídanoo. Aní saika maafá márídanoo. Anée qiní faqa fúannee qídaqa.

²³ Yísufa miqí qímasoofaqa miná faiqi námu maaqí qímasee qiní Yoohaneenara narí qímami narí qímami áaqamasee qiqau. Óo mi-fasiqáfa Yoohaneefa sía kúquannoo afeeka fée máriannoo. Yísufa sía minára sía kúquannoo fée qinau. Yísufa maaqí qinau, qinée mi-fasiqánara káqi márinaqa qinée qúmuanna aukwana qumu paqúriananoofau miqímimiqini misaikána sía aníndi, qiníndi fée qinau.

²⁴ Mi-fasiqáfa maa-ainainna ufána qídaqa ákara rímarunausa márídaqa. Maasá miná ufara kúqaa fee qímasee íridaqa.

Maa-papiqánakinaa ákara rafáaqafu ufafa.

²⁵ Yísufa kúqaa moómoo ainaina áuqinau, sía maa-akaranákinaana kaifau áuqinau. Maasá sía Yísufa áuqoo ainaina aiqáma ákara ríqa. Papiqa maa-maqa maaqána qumbíqaandoorá, óodaa kai ákara ríqa.

YÍSUFÁ NIQIQOO FÁSIQAUSA

Yísufa narí faiqinámu Yuda máqasaaqari niqiqoofaqa dáraanimafufaqa áuqoo ainainafa.

¹ Óo qiní qífasaafa Teeofirusafa, Yísufa indaarú narí saika óosana araséeno miqóoqari miná ufa óosana óosana faqa mifá áuqu ainaina faqa Ánutufa maréeqee innaarúnai quqóonara faqa qinée indaarúqaa papiqaki qinée Rukaasa ákara rúmamaqaafanafa márídanoo. Maqee maanáki dínnatinnai fúka akara rúmamaqaidaqa. ² Ánutufa Yísuna maréeqee innaarúnai quqóo kamúqoo mi-indaarúqaa akarána taikáqafana. Yísufa káqi márídanoo Ánutuna náaquqara máraqunnannai narí rusandeesámumasee mároo fasiqausa naamúaqira ufa óosana óosana qímanniminau. ³ Yísufa narí kúqiranakiqari fíndifinoo miqóoqari qaara fasiqa níku nísauku taikásee faasaana márídanoo narí faiqi námu máruqoo moómoo kari kooroomámbinoo misá faqa ufa qídanoo Ánutuna innaarúna ququsakinaa máríranara ufa qímannimimarinau. Miqímandeenoo narí kúqiranakiqari fíndifinoo akooqóo máríranara uqannífiqanau. ⁴ Mi-fasannái mi-kamúqoo miná faiqi námu miná ufa írimarusa moodáanaki suqúfufanoo Yísufa misá faqa márídanoo maaqí qímasee ufa qímanniminau. Qinée innaarúnai óoru fúanaqa ínnée maa-maqusána Yeerusaree máqusa sía quqásee fífainiaqa káqi maríaqa. Qiní qíkoofa mó afeeka nímaninnanara qinée qímannimifannana minára maaqóo kai márída rakísiaqa. ⁵ Yoohaneefa nammári rúmannimaqee márifa káqi fífau nammari uqannaki moómoosa rúmannimaqee marínau. Ánutufa qúsasaa ánoona ainainaki narí náaquqara andeeqara máraqunnaki ínni rúmannimaqaannoo.

Yísufa innaarúnai óoru fínau.

⁶ Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa miná faqa nímarusa misára niqiqoo fásiqausee qímariqau. (Yísufa máru aukuanna Roomma máqanna kaamána faqa sundíauqa faqa rakísinnimaqee márufanoo Yuda máqannaasa níkoqanau. Náqimásee Roomma máqanna niqiqámásee fee maasá qeeqá rakísianáuree qímariqau.)

Minára Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa Yísuna faqa suqúfiqa irámmiriqa qiqau. Óo Karaambáiqqa maa-aukuannée yáiree fee anée Roomma máqanna kaamána aqíqámáseenee Isaraee máqanna maasá nári kaamána quqéennaree. ⁷ Yísufa mi-ufána iriséeno qímannimino qinau. Óosana óosana ainaina náaru kambíqaaninna aukuanai sía ínnindifau márídanoo. Qiní qíkoofa narí afeeka rakísirana quqáseenoo, sía ínniara íriaqee qinau. ⁸ Maanára kai íriaqee qinau, qiní qíkoona náaquqara andeeqara maraquna fannoo qumurée ínni náakufinaqa ínnée qiní qíqafara fasiqauqa qiníara aiqámai qímannimímarée fífáranoo Yeerusaree máqusaki máríasaa faqa Yudeeaa máqa maaqaki máríasaki faqa Samaria máqa maaqaki máríasaki faqa nánai aiqáma atinnai máríasaki faqa qiní qíqafara fasiqauqa qiníara kooroo ífaranoo. ⁹ Yísufa miqí qímaseeno misá nífusaa miqóoqari Ánutufa kukéeqaranakiqari Yísuna akooqóo uqéerasoofanoo innaarúnai óorufimarufanoo asuru fannoo qumu dukúnimaseeno misá nífusaa kai qumu áfiqee óoru fínau.

¹⁰ Misá miqóokai tataáqa márufanoo qaara fasiqa éekara qamunna afisíraqanda miqóo misáki dadí fíndifufaqaqára kikíqiqu. ¹¹ Miqandá maaqí qímasee aiqámausa qímannimiqau. Óo Kariree máqannaasa Ínnée nánaree innaarúnai nóori uqéerasee tataáqa márídee, ínnée fífau miqí maríafanoo. Ánutufa Yísuna maqee ínni nífusaa uqéereeqeenoo innaarúnai múru quqéeno dóo Yísufa maqee innaarúnai óoru fíndee kai miqíqai ínoo kásooqaqee kafáa qúmuannoo.

Mataiasafa Yudasina amana kambíqanau.

¹² Miqandá miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu quqásee Oorifa áaqanasaaqari Yeerusaree máqusai kafáa óoqu kéeqaqau. Oorifa áaqana sía níanai máridanoo.

(Moodáa kirometera maaqíraqoo máridanoo dínna Qufoórai miqíraqoo Yeerusaree máqusa máridanoo.)

¹³ Misá kafáa Yeerusaree máqusaki kéeqafiqa maqee maqee náriqá kai súqimaru maqanaki kéeqaqau. Maarínna sandáaqai rúmmaki suqíqau. Misá núqu Peetooroofa faqa Yoohaneefa faqa narí áfasaafa Yameesafa faqa Peetooroona ákaqa Andurufa faqa Firipifa faqa Toomasifa faqa Baratooroomeeufa faqa Mataioofa faqa Yameesana amaráfa Arafaeusana ámaaku faqa Simoona amaráfa moó misá minára náriqa kaamánaiki-aqeera sandanáinai qímaru fee qímariqau. Mifá faqa moó Yudasina amaráfa faqa mifá Yameesana ámaaku. ¹⁴ Minamúsa ánaasee namufaqa Yísuna ánoona Mariana faqa Yísuna ákaqaafasáa namufaqa maqee maqee suqúfida moodáa naundurasáa fídaqa innaaru qímarusa máriqau.

¹⁵ Qaaramoo fáasaana áiqaróofaqa Yísuna ufa írimarusa suqúfufaqa ufa suqírara qiqau. Misá nísanarirafa maaqínnoo máridanoo. Qísauku dínna taikásee dínna ani moodáa marasée fasiqa níku nísauku taikásee fasiqa ánaasee súqimariqau. Misá súqimarufanoo Peetooroofa misákiqari fíndifinoo maaqí qímasee qímannimínau. ¹⁶ Óo qiní qiqoónausa. Óoqeenaa ákara ánoona maasáki dóo ánoonainoo Yudasifa sundía maréeqeenoo soofaqa Yísuna árunara ánoonainoo. Óoqai náaquqara andeeqara maraquna fannoo Dafidina qímamifanoo Yudasinara ákara rúmaqoofa dóo maqee miná ánoona maasáki kambíqeenoo. ¹⁷ Yísufa Yudasina rusandeesámumandee maasá faqa aináinianifeera maréeqee maasáki quqásoofanoo márinau.

[¹⁸ Yudasifa Yísuna qumáraseenoo Yuda máqannaasa nísaukuki quqásoofaqa misá miná ákiaqara feefaurú ámiqau. Ámufanoo mifá mi-feefaurúna mara máreenoo moo máqa feefaurúmandeenoo miqóo sáamurufanoo ámuuqu radíqufanoo árana kukupámafufanoo kúqinai. ¹⁹ Yeerusaree máqannaasa minára iriséeqa mi-maqánara fidíka máqa máaqee qídaqa. Yeerusaree máqannaasa nári ufakíqari mi-maqánara Akeeradama fée qídaqa.] ²⁰ Dafidifa narí idí papiqaki maaqí qímasee Yudasinara óoqai Yudasifa sía kambíqooqoo maaqí qímasee ákara rinau.

Miná maqa máaqa káqi maríannoo

Moó fannoo sía amana minakí márinnaranoo.

Kafáa Dafidifa moosáa maaqí qímasee Yudasinara ákara rinau.

Moó fannoo miná amanasáa fíndifinafa miná ámaaqa maqafí maríannoo.

²¹⁻²² Peetooroofa Dafidina óoqeenaa ufa kíkíqa úsuseenoo maaqí qímasee narí aqoónausa miqóo suqíqa márusa qímannimidanoo qinai. Maasáki qísaukuqara taikásee qíku nooqu qaara marasée máriafanausa máridaqa. Yudasifa dóo kúqinoo moó fannoo miná ámaqaki kambíqaa. Sía kai fífau fasiqa fannoo miqíannoo. Óoqai óosanaree Yoohanee nammári nímimarufa márunaki máru fasiqafa miqóoqari Yísuna faqa maasá faqa fífiufanoo Karaambáiqá Yísufa innaarúnai óoru fúna írufa miná qáfoo fasiqafá kai Yudasina ámaqaki kambíqaannoo. ²³ Peetooroofa miqí qímasoofaqa misá qaara fasiqa útaaqaqau. Miqandá núqu Yooseefaana amaráfa faqa Matiasafa faqa Yooseefaana amaráfa moo áuqu Barasabasifa kafáa moo áuqu Yustusafa márinau. ²⁴⁻²⁵ Miqóo súqimarusa miqandá núqurama quqáseeqa minée máraanau maanée máraanau qídaqa Ánutunara maaqí qímasee innaaru qímariqau. Óo Karaambáiqá Yudasifa aní ufa írimariasaki máriifa dóo narí mandá nammari námaseenoo narí sánda árinoo máridanoo. Óo Karaambáiqá maasá qaaraqánda maréeqee quqáseeqa, anée miqandákinaana yáfasiqa fee aní áididanoo fee Yudasina áikuki kambíqaannoo fee. Anée aiqáma fasiqa naundurái írimarianafa minára maasá uqaqífiqa. ²⁶ Miqí qímasee innaaru qímaseeqa masísa quandéera foora ufanóo Matiasana uqannífiqanau. Uqannífiqasoofaqa Matiasana maréeqee Yudasina áikukina mara quqáqau.

2

Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna qumurée náakinau.

(Óoqai Sinái áaqanasaa Ánutufa Mooseena aamúa qímaqoo suqírafa márínau. Yuda máqannaasa faqa Yuda máqannaá ánaamuruki óonu márusa faqa áukuana aukúana mi-fasannái suqíra qóomaqammándaída Yeerusareenni suqú maree ururée néemariqau. Misá mi-qoomaqánara aiqú quqára qoomaqa fee qiqau. Ánutufa narí sándufa Sinái áaqanasaa Mooseena ámu úfanara faqa mi-qoomaqána sakasée námaseeqa nári ufakíqari Peendeekoosé qímariqau.)

¹ Yísufa innaarúnai óorufu kamuqoo miná faiqi námu moómoo Peendeekoosa qóomaqira fáasaanasaa misá aiqáma Yeerusaree máqusai moodáa máaqaki náriqá kai kéeqafimáriqau. ² Márufanoo káqi káqi ufanóo innaarúnaindari firaa ufai úqidanoora foora qumuréenoo mi-maqánaki qumbiqá áqínau. ³ Úqimarufanoo idáuru miqírafa qumuréenoo rainá rainámaki aiqámausa níkaaqa áqufufaqa qáfaqau. ⁴ Idáuru miqírafa Yísuna ufa íri marúsasaa áqufufanoo Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna náakufufaqa naundurá qumbiqánoo márínau. Qumbiqáfinoo Ánutuna maraquna fannoo ánoonaikufaqa moo máqannaá ufa nári sía írimaru ufausa qímariqau.

⁵ Mi-fasannái Yuda máqannaasa káaqa Ánutunara rímarusa ánaamurunni dáraaniqa máriusa óonurandee aniréeqa Yeerusaree máqusai qoomáqa suqánarara qúsimaríqau. ⁶ Yeerusareenni súqimarusa úfai úqira ufa iriséeqa moómoosa Yísuna faiqi námu máruqoo suqíqa máríqau. Ánaamurukiqari ani márusa Yísuna faiqi námu ufa iriséeqa akasáa qeeqá maqannaá ufa qídee qímasoofanoo náaquqanau. ⁷ Náaquqoofaqa randéeqa narí qímami narí qímami qiqau, Máa ufa qímaria fasiqausa Kariree máqannaasa kai márídaqa. ⁸ Misá maasá ufakíqari andeeqásee kai qída qiafaqa írídaqa. Náqi fee mándee maasá ufa írídee, sía maasá maqúsai máriaasa maasá ufauqá qídaqa. Maasá moómoo maqa maaqaindari ánunausa márídaqa. ⁹ Maasá akaqáusa Paratia máqusaindari ánunausa.

Akaqáusa Meedia máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Eeramma máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Meesopootamia máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Yudeea máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Kapadoosia máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Poontiusa máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Asia máqa maaqaindari ánunausa.

¹⁰ Akaqáusa Firikia máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Pamafiria máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Isipa máqusaindari faqa,

Ribia máqa maaqa Sireenee aaqá máriasakiqari faqa ániqa.

Akaqáusa Roomma máqusaindari ánunausa.

¹¹ Yuda máqannaasa faqa ánaamuru Yuda amaana ufa írimariasaa faqa ánunausa.

Akaqáusa Kareete máqa maaqaindari ánunausa.

Akaqáusa Arabia máqa maaqaindari ániqa.

Maasá moómoo maqúsaindari dáadu dáadu ufa qímarunaua ani márídaqa nári ufakíqari andeeqásee qiafaqa írídaqa. Misá Ánutuna firaa ainaina áuqunara qiafaqa írídaqa. ¹² Misá aiqáma náaquqeenoo naundurá dapíkufaqa narí qímami narí qímami qiqau. Maaná nána oosanee kambíqaidanoo maaqídanoo fee. Maasá miná óosanara randáídaqa. ¹³ Akaqáusa Yísuna faiqínamuara naakada qiqau. Maa-fasiqáusa nammári moómoo néeneesee fúrufarida fífau faafau aiqáma máqannaá ufa qídaqa sía misá ufa íríaqa.

Peetooroofa fíndifinoo ámiqimasee aiqámausa qímanniminau.

¹⁴ Peetooroofa miná iriséenoo Yísuna faiqi námusaimbaqa qísaukuqara taikásee qíku nooqu qaara marasée qírausasaimbaqa fíndifufanoo firaaqóo namméera qímasee maaqí

qímasee suqíqa marúsa qímanniminau. Qíní máqanna Yuda máqannaasa ínnee aiqáma Yeerusareenni ani máriasa qíní ufa íriaqa. Qinée maqee qímannimianaqa ámiqimandee íriaqa. ¹⁵ Maa-fasiqáusa sía nammárfau námasee fúrufaridau. Ínnee qáfaaqa kanánaana máridanoo súani maqee ururáidanoo. Minára sía amana nammárfau námaqagee miqídafau ia. ¹⁶ Maa-amiqira fuka ainaináfa kambíqaina Ánutuna tamummáqara fasiqa Yooerafa óoqai ákara rúmaqoofa miná ánoona dóo maqee ínnee nífusaa kambíqeenoo. Yooerafa maaqí qímasee óoqai ákara rúmaqoofa.

¹⁷ Ánutufa qinau, Taikáinna fáasaana maa-ainainná quqánaura.

Qinée qeeqá marauna faiqí aiqámausa nifaaqái nammáriara foora téeqimanni-maqaanura.

Mi-afeekánannai ínnee faiqinámu níraamuqmaaka náaru kambíqaaninna ainainara maqee qímasainanoo náaru kambíqaannoo.

Ínnee kumaaráuqa faqa qainá ánoona qainá qáfeefaranoo.

Faiqí asooqá náuraasa qainá misá nífunni áreefaranoo.

¹⁸ Mi-fasannái qinée Ánutusa káiqaesa ainainímariasa faiqí faqa ánaaseeuqa faqa nífaaqasáa qíní marauna adíama nímaqasaanaqa misá tamummáqeeffaranoo.

¹⁹ Qinée mirínnee innaarúnai moo áinaina óosana óosana uqannífiqasaanaqa maqásaaqari qáfeefaranoo.

Maa-maqánasaa moo náaquqara firaa ainaina áuqusaanaqa qáfamasee qíní afeeka óosana qáfeefaranoo.

Fidíka faqa idá faqa idá muna firaa faqa máriannoo.

²⁰ Asukuna fannoo súani afu áruannoo.

Fidíka andandirafa quqoona ititáannoo.

Karaambáíqa firaa kaaqa qara faasaana radíqisee qumuráannee qínna kamuqoo maa-ainainnáusa kambíqaannoo.

²¹ Mi-fasannái yáfa yáfee Karaambáíqa áuquara fifímasee áarée maríasa misá kai Karaambáíqa asumu máreeffaranoo.

Yooerafa mi-ufáusa ákara rúmaqoofa máridanoo.

²² Peetooroofa Yooerana ufa qímannimiseenoo maaqí qímasee aiqámausa suqíqa marúsa qímanniminau. Ínnee Isaraee máqanna fasiqauqa aiqáma qíní ufa íriaqa. Ánutufa Yísuna Nasaretee máqannaana narí ásauku mundírana ínnee nífusaa útaaqamáqoofa máridanoo. Ánutufa dadaaqufanoo Yísufa faiqí ínnee qámbaanai máridanoo ínnee nífusaa afeeka ainaina faqa náaquqara ainaina faqa uqannífiqara ainainauqa faqa áuqusoofanoo minánnai ínnee Yísunara innaarúnaindáraa fee qiaqéera uqannífiqanau. ²³ Ánutufa fáasai iriqaraasamáseenoo narí ámaaku maqásaa máriasa nísaukuki quqásanaqa misá miná árifaranoo fee qímaseenoo misá miqímmasee maaqímmasee áruaqee qímasee narí qímiriqoomáu kai fuaqéera qímaseenoo ínnee nísaukuki Yísuna quqásooafa sía írirai mifá aamúa qímaqoomáu kai fídaqa miná mara máree kuqámmariqau. Ínnee miná qumáree mandá óosana máree marú fasiqausa nimisoofaqa misá qumáreeqa aunírira saqarisaa pirímmannai arusoofanoo kúqinau. ²⁴⁻²⁵ Kuqufufanoo Ánutufa sía minnísanau, kúqiranakinaana uqéera quqánau, kúqira aupuraranakinaana rakéemaseenoo uqéera quqánau. Kúqirana úriqararafa márúnara kúqirafa sía ámiqimasee amana kísaaqasaa qumáraannoo Dafidifa minára maaqí qímasee ákara rúmasoofanoo máridanoo.

Karaambáíqa qíní qífusaa faasaambáasaana márufaqa qáfeemariqia.

Mifá qíní daaqá qíní qísauku uqannai márínara sía qinée rufiaanura.

²⁶ Qinée minára írunanoo qíní ufa asasírafa kai máridanoo qeeqá daunduráki asasírafa qumbiqánoo máridanoo.

Qíní qifaaqa faqa sía mapáara íannoo, Karaambáíqa áfeesidanoo asasíannoo.

²⁷ Anée sía qíní qimana kúqiranaki minnístiseennara qifaaqa quqáidaqa sía mapáara ianáura.

Aneenná náaquqara andeeqara fasiqa afaaqa madikakí ákundamasainana anée qáoo qínanoo miná amaqí sía putaa íannoo.

²⁸ Anée káqi márira aana dóo uqaqífiqeennaranoo.

Anée qiní faqa máriranannai qiní daundurái asasírana qumbíqa qíminnaranoo.

²⁹ Peetooroofa Dafidina ufa qímannimiseenoo maaqí qímasee narí qímannimainau. Óo qiní qiqoónausa íriaqa. Dafidifa sía naríarau ákara rinau, narí áti Yísunara ákara rinau. Dafidifa maasá qikeekú qikaakú márifaqa minára ínnée ámiqimasee íridaqa maríanara qifaaqa quqásee ámiqimasee maaqí qímasee qímannimianaura. Dafidifa kuqufufaqa ákundaqau. Miná madika káqi márídanoo maasá faqa. ³⁰ Dafidifa Ánutuna tamummáqara fasiqa márufa márinau. Ánutufa maaqí qíma afeekaikámandee qímaminau. Qinée Ánutusa, anátikiqari kásooqaqee moo ámiananoo Karaambáiqaiqiannoo, aní aanna réenoo karaambáiqaiqiannoo. ³¹ Dafidifa Ánutufa kásooqaqee áuquaninna ainainara iriséenoo naráti ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndifuaninnanara maaqí qímasee ákara rinau.

Ánutufa sía suqírausa márianaki minnínnaannoo.

Sía miná amaqí putaa íannoo.

³² Ánutufa Dafidina ufamáu máa Yísuna kúqiranakinaana fíndifumásaiifaqa maasá magee ínni nífusaa kíkíqimariasa miná qáfeemarúsa márídaqa. ³³ Ánutufa Yísuna uqéereeqeenoo narí aaqá ásauku uqannai quqáseenoo narí náaquqara maraquna óoqai útaaqa ámamaqoona Yísuna ámifanoo mifá kafáa quándakinoo maasá adíama qímaqaiifaqa máa magee kambíqeemari ainaina ínnisaimbaqa qáfaiidaqa. ³⁴ Dafidifa sía innaarúnai óoru fínau narí áti Yísufa óoru fúnara maaqí qímasee ákara rinoo qinau.

Ánutufa qiní Karaambáiqqa qiní atiara maaqí qímasee qímaminoo qinau. ³⁵ Anée qiní daaqá óoqu marífinaqa qinée aní namuqáa maréeqee aní áramandunnai quqásaanana anée rafáaqafusaa.

³⁶ Minára ínnée aiqáma Isaraee máqannaasa maa-ainainnára aiqáma ámiqimasee íriaqeera qídaqa. Máa Yísuna ínnée aunírira saqarisaa áruna Ánutufa miná kai maréeqeenoo Karaambáiqqa ásauku mundíranai kámandaifanoo márídanoo.

³⁷ Miqóo suqúfi máriasa aiqámausa mi-ufána iriséeqa Óo maasá firaaqóo áaqeeqa qímasoofanoo naundurá dapíkufaqa Peetooroona faqa Yísuna faiqi námu faqa irám-miriqa qiqau. Óo qiqoónausa náqi fee maasá ianáuree. ³⁸ Peetooroofa iriséenoo qímannimino qinau. Ínni aiqámausa uqanna ínnéeqa mandáinaina nímeesa uqusée Yísuna ásauku mundíranaki kéeqafiqa nammári rúmannimaqaaqa. Miqí mándaifanoo Ánutufa ínni mandáinainara minnínnaannoo narí náaquqara andeeqara maraquna ínni nímiannoo. Sía feefaurú qírafa káqi nímirafa márídanoo. ³⁹ Ánutuna óoqai qíma afeekaikamáqoonara narí maraquna ínni faqa ínni níku nísaukuara faqa ánaamuru máriasa faqa aiqáma Ánutufa náarainaaqqa ániannee qínausa faqa narí maraquna nímiánauroo qinau.

⁴⁰ Peetooroofa mi-ufáusa faqa ufa óosana óosana ufa faqa miqóo súqimarusa aaquqímánnimaqaidanoo qímannimainau. Máa magee máriasa mandóosanara nárirara qúmuannoo ínni faqa náruani rufíasee Yísuna saqárikiaqa. ⁴¹ Miqí qímasoofaqa mi-suanínasaakai faiqí ánaasee moómoosa Peetooroona ufara kúqaa ánoonee qímasee Yísunaindi kámambi nammári máraqau. Qaaramoo tauséenna fasiqa ánaasee mi-suanínasaa kai nammári marasée Yísuna faiqi námuki atooqáqau. ⁴² Miqóo miqímandee nammári mároosa Yísuna afaaqasáa indaarúqaa faiqi námu ufa magee irisée mi-maú fímariaqau. Misá magee Yísuna faiqi námú faqa moodáanaki kámambi márídaqa moodáa maqaki náriqa nárana suqáqoona námaseeqa Yísuna áafaqa námaseeqa ráudamaki firaa amaana máqaki kéeqa fídaqa Ánutunara innaaru qímariaqau.

Yísuna faiqi námu ámiqimasee moodáanaki máriranara qímariaqau.

⁴³ Yísuna afaaqasáa faiqi námú moo núqu Yísufa niqiqoo fásiqausee qímariaqau. Ánutufa Yísufa niqiqoo fásiqausannai sía amana faiqí áuqaaqaa ira ainaina náaquqara

ainaina áuqusoofaqa faiqí ánaasee qáfamasee Ánutuna afeekara firaa ainainée qí-maseeqa náaquqanau. ⁴⁴ Yísuna ufa írimarusa aiqámausa faasaambáasaana moodáanaki márída áqoondikai máriqau. Misá miqídaqa nári qumíasana narí ámi narí ámi ímariqau. ⁴⁵ Misá maqá faqa nári aináina óosana óosana faqa mootínai nimisée feefaurú marasée náriki faiqí akaqáusa aináina síaisa márusa misá sárau ímaru ainaina dóo nímimariqau. ⁴⁶⁻⁴⁷ Faasaambáasaana Yeerusaree náaquqara ámaana máqaki kéeqafida innaaru qí-mariqau. Nári máaqakiaqa faqa maqee maqee suqúfida nárana néemariqau. Misá áfaaramasee nárana náida nimisée moodáanaki suqúsee náidaqa Ánutunara asasídaqa dúfi dúfi qídaqa aiqáma faiqí ánaasee ámiqí ámiqimánnimaqaranara irisée asasímariqau. Maqee maqee faiqí ánaasee akaqáusa misá faqa Yísunara kúqaa ánoonee qímariasa Ánutufa qumeé misá maréeqee óoqeenasa faqa moodáanaki kámannimaqaidanoo.

3

Peetooroosa Yoohaneesa áiku mandáikirana andeeqáisaqau.

¹ Misá miqí márufanoo moo fáasaana Peetooroosa Yoohaneesa Yeerusaree náaquqara amaana maqaki innaaru qírara óoru fíqau. Yeerusaree máqannaasa eenéemarufaqa amaana máqaki kéeqafi innaaru qímariqau. ² Peetooroosa Yoohaneesa eenéemaru innaaru qíraree qímasee kooqíki óoru kéeqafi faiqí moó qáfaqau. Óoqai maqasoonákiqari áiku mandáikirafa sía aináinirana amana márufaqa narátuqa aindúsumaraidaqa maqee maqee amaana máqa kooqíki quqásee márufanoo miqóo márídanoo munnimmara innaaru qímarufaqa akaqáusa moodáa moodáa ámimariqau. Qimudáoo qusá qaaraqánda amisoofoano minánnai náránaina feefaurúmna néemarinau. Amaana máqa kóoqiuqa moómoo márínau. Núqufaqaa kóoqiuqa máriqau. Mi-fasiqána quqée marú kooqinara ámiqira kooqí fee qímariqau. ³ Mi-áiku mandáikirafa mi-ámiqira kooqínaki óoqu marifufanoo Peetooroosa Yoohaneesa minakí kéeqafufanoo mi-fasiqáfa miqandára munnimmara qímiaqee qinau. ⁴⁻⁵ Innaaru qufaqa miqandá mi-fasiqána óoriki qáfamaseeqa Peetooroofa qinau. Anée maaqandá dóoriki qíqafaa qufanoo mifá aináina qímidaqiaafoo qímaseeno miqandá nóoriki nínafanau. ⁶ Nínafamásoofanoo Peetooroofa kafáa qímaminoo qinau. Sía qinée munnimma márisa márídaqa. Qinée moodáa ainaina márisa miná kai aní ámianaura. Yísufa ásauku mundírafa Nasareete mágusaindaraafa qiní qímuna miná aní ámidaqa miná áuqusaa aní qímamidaqa anée fíndimeeqee fúa.

⁷ Peetooroofa miqí qídanoo mi-fasiqána ásauku uqannai ásauku qumáreenoo dadaaquufanoo aqee uqanna miná áiku faqa miná áiku aummeena faqa afeekaíkuufanoo rútaqinoo fíndifumakufanoo óonuree anirée inau. ⁸ Miqímakufanoo Peetooroosa Yoohaneesa faqa amaana máqaki kéeqaidanoo Ánutunara susúqira idi ráidanoo rafúsaki rafúsaki ídanoo nídanoo kéeqeemárinau.

⁹⁻¹⁰ Faiqí ánaasee miqóo moómoosa máriusa mi-fasiqána qáfamaseeqa miná nírana faqa Ánutunara susúqira idi rárana faqa qáfamaseeqa qiqau, Óo ámiqira kooqíki óoqufaaqee munnimmara innaaru qímari fasiqafa dóo fíndifinoo ámiqimasee nídanoo. Miqí qímasee taútufanoo náaquqoofaqa miná andeeqára oosanara randáqau.

Peetooroofa mi-fasiqána andeeqaisóo oosanara qímanniminau.

¹¹ Mi-fasiqáfa Yoohaneesa Peetooroosa firaqóo dúfi dúfi qímaseeno miqandá qumáreenoo miqandá faqa máaqa tidá átimau Sooroomoonaindi fee qímaru maqana átimau ákaraqau. Faiqí ánaasee moómoosa miná qáfamasee sandéeqa óonu mi-atimáú rafúsu uqárumasee miná qáfeemarúfanoo náaquqanau.

¹² Peetooroofa moómoosa nínafamásee maaqí qímasee qímanniminau. Isaraee máqanna fasiqauqa. Ínnee maa-ainainná qáfamasee nánaree tautíqa maasá tatáqaidee. Ínnee maasára náriqa afeekannái fee náriqa andeeqáranannai fee maa-fasiqána fíndifumaseeaafoo qídee. Óo sía uqanna. ¹³⁻¹⁶ Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misá Ánutufa maasá qikeekú qikaakú Ánutufa maa-fasiqána uqéereeqeenoo narí áfaaqa aréenarana narí aináinira faiqi Yísuna ámifa márídanoo. Ínnee miná maréeqee

maasá faiqí firaasá nímufaqa misá maréeqee Piratoona ámufaqa ínnee miqóo áruaqee qiqau. Piratoofa idukírafee qufaqa ínnee afeekaikámasee áruaqee qiqau. Yísufa mifá áaduma ámiqimandee andeeqárafa uqanna márufaqa ínnee faiqí nárímarunara Piratoonara idukú qimiséenana Yísunara káqi kúquaniffee qusá. Ínnee miqí qímasee asumu márira óosana faqaana arusaqau. Ánutufa miná kúqiranakinaana uqéera quqásoona maasá qáfeemarúnausa márídaqa. Máa Yísuna áuqu afeeka fannóo kai maa-fasiqána afeeka ámifanoo fíndifinoo nídanoo. Ínnee maqee qáfeemaria ainaina Yísuna áuqu faqa narí áuqusaa írirana rusíranannai faqa kambíqeenoo. Yísunasaa írirana rusíranannai maa-fasiqána andeeqásaifanoo aiqámausa nífusaa fíndimeeqee nídanoo.

¹⁷ Qíní qiqoónausa ínnee faqa ínni faiqí firaasá faqa sía írirana íriqa Yísuna áriqau. ¹⁸ Óoqai uqanna Ánutufa narí tamummáqara fasiqauqa ufannái narí ásauku mundírana kásooqaqee aupúraannoo fee qímaqoona dóo ínni nísaukuki quqásoofaqa miná ufa ánoonaiqiqa Yísuna áriqau. ¹⁹⁻²⁰ Ínnee minára irisée ínneeqa mandáinainara nímeesuqusee Ánutufinnai nóori ubeekáifanoo ínni mandáinaina numoo rukánnisainaqa innaarúnaindaraa asooárana Karaambáiqá áfusaaqaraana ínni nímiannoo. Óoqai Ánutufa ínniara iriséenoo narí ásauku mundírana Yísuna máreenoo kaifáa kásooqaqee ínnee iannai aqiqáinanoo qúmuannoo. ²¹ Mifá Yísufa ásauku mundírafa káqi innaarúnai máriannoo. Kásooqaqee Ánutufa aiqáma ainaina fúka kambíqaaninna aukunnai mi-kamúqoo Ánutuna tamummáqara fasiqauqa óoqai qímaqoomáu kai ásauku mundírafa kafáa qúmuannoo. ²² Óoqai Mooseefa maaqí qímasee qímaqoofa márídanoo.

Karaambáiqá ínni Ánutufa ínni tamummáqara fasiqa moó nímiannoo. Qíní Mooseesa daanna réenoo ínnikiqari kai moó fannoo kambíqaannoo. Kambíqainaqa ínnee miná ufara eedóo kai qiaqa. ²³ Ínnikiqari moó fannoo sía mi-tamummaqara fasiqána ufa írifanoo faiqí ánaaseekinaana qumáree káqinni quqásee miqóo kuqáruannoo.

Peetooroofa Mooseena ufa miqí qímannimiseenoo naríara quandáfinoo maaqí qinau. ²⁴ Óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa moómoo márufaqa náaru kambíqaaninna ainainara tamummaqasée ákara riqau. Misakínaana moo támummaqara fasiqa Samueerafa faqa márufanoo, narí faqa naránaaqiana kambíqoosa faqa moodáa kari ufa qunánnai máa maqee kambíqeemari ainainara kooroo inau. ²⁵ Ánutufa narí tamummáqaranauqannai maasá qikeekú qikaakú qíma afeekaikírana óosana óosana nimiqoofa márídanoo. Sía misára kaifau quqánau. Maasá faqa náida qímidanoo. Ánutufa maaqí qímaseenoo Abarahaamánasaa qíma afeekaikínoo qinau.

Aní áiku ásauku misánnai maa-maqa maaqánaki maamaqánasaaqaraasa misánnai ámiqi ámiqimánnisaanaura.

²⁶ Miqí qímasee Ánutufa Abarahaamana faqa qímafeekaikunara írinoo narí aináinira faiqi Yísuna mara máreenoo ínni maqanníminau. Aiqaqa maqásaaqaraasakina ínniki náaree quqásee ínneeqa mandáinaina nímeesuqaqeeera ámiqi ámiqirana faqa nímiანი-feera.

4

Peetooroosa Yoohaneesa Kansóorauqa nífusaa kikiqamáfufaqa mi-ufánara irámmiriqau.

¹ Peetooroosa Yoohaneesa faiqí ánaasee miqí qímasee Sooroomoona tidá átinni firaa amaana maqaki márúna qímannimimarufaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa amaana máqa poorísauqa faqa Sadikai ámaana ufa írimarusa faqa aniréeqa írimariqau. ²⁻³ Peetooroosa Yoohaneesa Yísufa kúqiranakiqari fíndifunara faqa faiqí ánaasee faqa fíndififandínnanara faqa ámiqimasee faiqí ánaasee qímannimimarufaqa Yuda máqannaa rakísirausa anirée iriséeqa tautúmaseeqa qiqau, faiqí ánaasee Yísuna kúqiranakiqari fíndifunara iriséeqa maasá dári foora qímaseeqa ánoomasee Peetooroosa Yoohaneesa ruúmbeeqee karabúsa maqaki quqáqau. Eenéemarufaqa dóo súani átisaa márufanoo

dúna ufa írianee qímasee maréeqee karafúsaki quqáqau. ⁴ Faiqí ánaasee moómoosa sía rakísirausa ufara eedóo qiqau. Peetooroona ufa iriséeqa moómoosa uqanna Yísunasa írirana rusísoosa mínásaa atooqáqau. Faifa tauséenna núkudara foora ira fasiqa ánaasee mi-karí mínásaa atooqáqau.

⁵ Faiqée iqáqoo kanánaana Isaraee máqannaai faiqí úriqararausa faqa faiqí firaasá faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yeerusaree máqusaki ufa súqimaru maqanaki súqimariqau. ⁶ Annasafa aanáiqikirausa úriqararafa faqa Kaiafasafa faqa Annasana áiku ásauku faqa indaarúqaa Yoohaneena amarána faqa Areekasandeerafa faqa misá aiqáma Yuda máqannaai faiqí firaasá faqa miqóo súqimariqau. ⁷ Misá miqandá Yísufa niqiqoo fásiqaqanda karafúsakinaana maréeqee nári nóorinni quqáqoofaqa áanóo ímasee irám-miridaqa qiqau. Ínnee qara náqi mándaafanoo fee áiku mandáikirafa fíndifinoo fee. Nána afeekannái fee miqí fee, yá fasiqana úfa fee íri fee maaqí fee.

⁸ Peetooroofa náaquqara maraquna minakí qumbíqafunara fíndifinoo paasósamandee maaqí qímasee misá qímannimianau. Óo maa-fasiqáusa faiqí firaasá faqa rakísirausa faqa qiní ufa íriaqa. ⁹ Ínnee maasá áiku mandáikirana dadaaqí fíndifumásauannara ínnee mináree maasá iraídee. ¹⁰ Ínnee faqa Isaraee máqannaasa aiqáma írifaqa miná óosana qímannimianaaura. Maa-fasiqáfa kísaaqasaa áiku mandáikinoo márufa márifaqa maqee ámiqirafa ínni nífusaa kíkíqinoo márídanoo. Yísufa Ánutuna ásauku mundírafa Nasareeteendáraa fasiqa ínnee aunírira saqarisaa pirímmannai arusoofanoo Ánutufa miná kúqiranakinaana uqéera quqásoofa miná áuqu afeekannái maa-fasiqáfa fíndifinoo márídanoo. ¹¹ Tamummáqara fasiqa ákara Yísunara maaqí qímasee ákara rúmaqoofa márídanoo.

Ínnee máaqa usakéemarusaa faakánara fídiaqaamasee tatú áqusoofa

Narí kai sabéena afeeka faakana fannoo fíndifinoo rakíqanoo márídanoo.

Tamummáqara fasiqa ufa miqímasee Yísunara ákara rúmaqoona ínnee sía írirai mi-maú kai fídaqa miná arusoofanoo narí fíndifinoo márídanoo. (Mi-aukuanná óoninnai kai usakée maríqau. Maasá sabéennanai máaqa usakée marúna márifaqa óoniara sabéena kíkiquusidaqa.) ¹² Innaarúnai firana Yísuna moodáa naríaraa minánnai kai innaarúnai fírafa márídanoo. Ánutufa sía moo fásiqaa maa-maqánasaa quqáseenoo minánnai innaarúnai óoru fúaqee qinau. Sía uqanna, Yísufa kai.

¹³ Miqóo súqimarusaa faiqí firaasá Peetooroosa Yoohaneesa ufa irisooofanoo náaquqoofaqa tautúmaseeqa qiqau maaqandá sía sukúraki kéeqemaruqanda káqi máruqanda márídaqa káaqa paasósamandee ufa qímariaqanda márídaqa Yísuna faqa nímariaqanda miqídammia foo qiqau. ¹⁴ Faiqí áiku mandáikirafa miqóo Peetooroona faqa Yoohaneesa faqa ámiqimasee kíkíqinoo márufaqa faiqí ufa qímarusa miná qáfeeqa náqi fee qímasee qáoo qianau qímasee ufara randémariqau. ¹⁵ Mi-rakisiráusa súqimarusaa Peetooroosa Yoohaneesa niqíqámásoofaqa moosáa fufaqa nári miqóo márídaqa narínni narínni ufa qímariaqau. ¹⁶ Misá maaqí qiqau, Maasá maa-fasiqaqandára náqimásee fee miqandára qáoo qianáuree. Yeerusaree máqusanaasa faqa ánaamuru misáki ani máriasa faqa aiqáma máa moo áinaina firaa ainaina áuqunara írídaqa maasá faqa sía amana mi-ufánara qáoo qianáura akooqóo márifaqa. ¹⁷ Maasá miqandá sía káqi idukúanauranoo aaquqímannimaqasee idukúanaura maasá miqandá náaramaseeqa qumeéraqée qianáura maa-ufána sía fífainianifeera qianáura maaqóo kai káaqa taikáanifee qianáura. ¹⁸ Miqí qímasee misá Yoohaneesa Peetooroosa náaramaseeqa qáoo qiqau. Sía uqanna Yísuna áuquara faqa miná ufara faqa sía kafáa kooroo qiaqa. Qumeé uqanna raaqée qiqau.

¹⁹ Peetooroosa Yoohaneesa misá úfa iriséeqa qiqau. Ínnee ínneeqá kai Ánutuna áfusaa andeeqára ainainara írimariasa máriafanoo. Maaqandá ínni ufamáu fee fuanáuree miná ufamáu fee fuanáuree. Maasá ínni ufamáu sía fuanáura Ánutuna ufamáu fuanáura. ²⁰ Maasá Yísunara qáfee marúnna ainainara dáaqoo íri marúnna ainainara náqi fee másee kukéeqaanuree sía kukéeqaqaa ira ainaina márídanoo.

²¹ Miqí qímasoofaqa miqóo súqímaru rakísiraua afeekaikámánde qáoo qímasee idukíqu. Misá náqimánde miqandá náriraree, sía amana. Faiqí ánaasee aiqáma qáfamaseeqa Ánutunara asasídaqa idí réemariqau. ²² Mi-moo ainainná áuqaisóo fasiqafa áiku mandáikirafa sía kumaaráfau qaara fasiqa níku nísauku taikásee aukuaana áiqaróofaqa andeeqáqau, faiqí firaaná andeeqóonara asasídaqa minára idí réemariqau.

Yísuna faiqi námu suqúfiqa paasóosiranara Ánutunai innaaru qímaríqau.

²³ Misá miqandá idukúsoofaqa Peetooroosa Yoohaneesa nári níqoondunnai Yísuna ufa írimarusa márunnai fídaqa faiqí firaasá faqa rakísiraua faqa misá qáoo qírufa oosana oosana qímannimiqau. ²⁴⁻²⁶ Miqóo márusa irisée aiqámausa moodáanaki Ánutunara asamánde innaaru qíqa qíqau. Óo Karaambáíqa, Anée innaarúna faqa maqá faqa ooruku námmani faqa minakí mári ainaina óosana óosana faqa quqóonafa márianano. Anée aneenná náaquqara andeeqara maraqunannái aneenná aináinira faiqi Dafidinannai aní namuqáara qímannimiqoonnana Dafidifa óoqai minára maaqí qímasee ákara rinau.

Náqi fee qídee ánaamuru áanóo ídee,

Náqi fee qídee faiqí ánaasee únnamaanná qídee,

Maa-maqánasaa karaambáíqauqa írirana deedaqídaqa.

Rakísiraua suqúfi Ánutuna faqa narí ásauku mundírana faqa kurídiraree qídaqa.

Dafidifa miqí qímasee aní Ánutuna namuqáara ákara rinau.

²⁷ Kúqaa maa-maqúsánai Yeerusareenni Eeroodeesa Piraatoosa ánaamuru faqa Isarae máqanna faqa suqúfifaqa Ánutufa aní áaduma ámiqira ainainira faiqi aní ásauku mundírana áriraree qíqau. ²⁸ Anée óoqeenana aneenná afeekannái aneenná írirannai kambíqaaninnanara qunáfa misá sía írirai anée qímaqoonna ufamau kai deedaqamánde áriqau. ²⁹ Óo Karaambáíqa misá maasára sía faiqí ánaasee aníara qímannimianee qía. Anée misá aaquqírufa maasá qímaqimimarifana anée faqa írianano. Anée maasá dadaaqínaqa maasá aní aináinira fasiqausa paasóosamandee Yísunara faiqí ánaasee qímannimianaqa íriaqeera. ³⁰ Óo Ánutu aneenná ásauku maasá qifaaqai quqáseenana aneenná náaquqara faiqi Yísuna áuqunnai maasá náaquqara ainaina faqa faiqí aurínausa andeeqánnisarana faqa áuqusaanaqa qáfamasee aníara ánoonee qifáranoo. ³¹ Misá miqí qímasee innaaru qímasoofanoo misá máru maqafa faqa kásinau. Kásunakina Ánutuna náaquqara maraquna fannoo miqóo márusa naunduráki qumbíqafunara paasóosamandee Ánutuna ufa faiqí ánaasee qímannimimariqau.

Yísuna ufa írimarusa nári aináina narámi narámi ímaríqau.

³² Yísuna ufa írimarusa moodáa íriranasaa moodáa naundurásaa máriqau. Sía moó fannoo moo áinainara qiníndi fée qinau. Káqi aiqáma ainaina aiqámausaindi fée qinóo márinau. ³³ Yísuna afaaqasáa áqoondi namu ámiqimandee afeekaiká uqannámánde Yísufa kúqiranakiqari fíndifuna áufakiana qímannimimariqau. Miqímarunara Ánutufa dadaaqufaqa misá naríara naríara ámiqi ámiqídaqa áfaarimárufaqa faiqí ánaasee misára ámiqimáriasee qídaqa eedóo qímaríqau. ³⁴⁻³⁵ Sía moó fannoo misáki nárainaina sárauímarufa márinau. Faiqí akaqáusa maqá fee máaqa fee moosá nimisé minásaa feefaurú maraséeqa Yísufa niqiqoo fásiqausa nímufaqa misá míniseeqa rainá rainámasee sárauímarusa nimana kái nímimariqau.

³⁶ Miqí márufanoo faiqí moo áuqu Yooseefaafa Yísuna ákoona amaráfa mifá óoqeenaa fasiqa Yakooboona ámaaku Reefina níanasaaqaraa ati márinau. Mifá Sipurusa áfumaki kambíqoofa márinau. Yísufa niqiqoo fáiqi namusa mi-fasiqánara moo áuqu Baranabasi feé qímaríqau. Mi-auqúna óosana faiqí ánaasee poodúqara fasiqee qímaríqau. ³⁷ Baranabasisa narí maqá moóna amiséeno minásaa feefaurú maraséeno Yísufa niqiqoo fásiqausa nímufaqa misá nárana máreemaría munnimmana síaisa qumáree rainásee nímiqau.

5

Ananiasafa faqa Safiraa námmarifa faqa nári munnimmara únna qímasee kúqiquau.

¹⁻² Yísuna ufa íri marúsakiqari faiqí moo áuqu Ananiasafa márínau. Miná ánaaqa áuqu Safiraa námmarifa márínau. Ananiasafa narí maqá moosá nimiséenoo feefaurú minásaa maraséenoo naríaraa qumeé dínna rainá quqáseenoo dínna máreenoo Yísuna faiqi námu niqiqoosa nímda maaqí qímasee únna ufa qínau, aiqáma munnimma nímdaquee qianau. Narí ánaaqandira moodáa ufa qímasee miqí qínau.

³ Ánutufa dadaaqufanóo Peetooroofa fáasai iriséenoo mi-munnimmána qáfamaseenoo qínau Ananiasa nánaree anée eedóo qíananoo fee Sadannafa aní ámuqusa qumárafanee únna ufa qídanee. Anée Ánutuna náaquqara maraquna únna ufa qímamiananoo aneenná munnimma áti únna qímaseenana kukéeqasaannánara. ⁴ Mi-maqáfa aníndi márúna nímunanoo kafáa mi-munnimmáfa aníndi kai márídanoo. Anée aneennára munnimma áti rafáaqafinanoo amaná andeeqánnoo márídanoo. Aneenná áaqeenana anée únna ufa qímasee aiqáma ními fee qíannana, nánaree aneenná aunduráki mandáinainara írinanee. Anée sía faiqífau únna ufa qímannimiananoofau. Ánutuna únna ufa qímamiananoo. ⁵ Ananiasafa mi-ufána írinoo dóo miqóokai tautúmasee kúqínau. Moómoosa mi-ufána íriqa káaqa rufíaqau. ⁶ Kumaaráuqa mi-maqánaki kéeqafufaqa qamunannái Ananiasana íri kukúqamamaree mara máree maqáki ákundaqau.

⁷ Káqikaaqoo márínnoo Ananiasana ánaaqa Safiraa námmarifa Peetooroofa máru maqanaki ururéenoo sía narí afaaqi kúqunara írinau. ⁸ Máaqaki ururoofanoo Peetooroofa íramaseenoo qínau. Kúqaa fee aní maqásaa munnimma aní afaaqi aiqámee qíminoo fee. Miqí qufanoo Safiraa námmarifa mifá faqa kai únna qínoo qínau eéoo aiqáma uqanna ínni níminoo. ⁹ Peetooroofa miná iriséenoo qínau. Náqaa fee ifané aneenná afaaqi faqa moodáa ufa qímasee fee únna qímasee Ánutuna maraquna amaní-danee. Miqíannanara dóo kumaaráuqa uru márídaqa. Aní afaaqi dóo maqee kuqufifaqá dóo múqu ákundamaseeqa anée faqa maqee kúqinaqa miqóo miná aaqá ákundeefara.

¹⁰ Miqí qímasoofanoo Safiraa námmarifa Peetooroona áikunni dóo tautúmasee kúqínau. Mi-kumaaraasá miqóo ururéeqa uru miná qáfeeqa mara máreeqa narí afaaqi aaqá kai ákundaqau. ¹¹ Miqímasoofaqa Yísuna faiqi námu faqa akaqáusa namufaqa minára íriufanoo káaqa náaquqee márínau.

Yísuna faiqi námu faiqí ánaasee ámiqimánnisaqau.

¹² Yísuna afaaqasáa aqoondiqa niqiqoo fásiquasa misá moómoo ainaina mookíra mookíra ainaina faiqí dadaaqíra ainaina kai áuqimarufaqa misá qáfeemariqau. Yísuna ufa írimarusa moodáaqoo náaquqara amaana maqa aaqá Sooroomoona tidá átinni maqee maqee innaaru qírara súqimariqau. Sooroomoona tidá atinni kísaaqa márúnara faiqí moómoo súqimariqau.

(Sooroomoonafa óoqai kuqufinau. Yeerusaree amaana máqakina miná áuqu quqáqoo tidá átinni káqi márufaqa minakí kéeqafi qúsimaríqau.)

¹³ Yeerusaree máqusanaasa faiqí ánaasee káiqeesa Yísuna ufa írimarusara ámiqirausee qímasaídaqa Yuda máqannaa úriqararausara rufísaída maasá faqa dári foo qímasee sía Yísuna ufa írimarusunnai misá máruqoo animariqau. ¹⁴ Faiqí faqa ánaasee faqa moómoosa faasaambáasaana Yísunasaa írirana rusísoosa sía úriqararausara rufíaqau nifaaqa quqáseeqa niqiqoo fásiquasasaa atooqáfi nímaríqau. ¹⁵ Yísufa niqiqoo fásiquasa moómoo faiqí dadaaqíra ainaina áuqee márufaqa faiqí ánaasee miná qáfamasee náriqa máaqakiaqa faiqí aurúsa faqa mandáikusa faqa dinee quqoosa faqa qaindúsumaree aanásaa qaarí qamunna ufíqiseeqa miqóo quqée maríqau. Miqímasoofanoo Peetooroofa aatáta fímarufanoo miná amana fannoo misá mandaaqóofaqa aurírafa teeroo taikáni fee qímasee míni quqée maríqau. Peetooroofa moómoo andeeqánnisaidanoo óonauqee ánauqee maasáindi sía amanaikíandooru qímasee aanásaa quqée maríqau. ¹⁶ Faiqí

ánaasee Yeerusaree dínni dínni márufaqa nári aurí marúsa faqa fuéenaikí marúsa faqa nífiqaida niqiqoosá máruqoo quqásooafaqa aiqáma uqanna idaaqamánnisee maríqau.

Amaana máqasaa rakísiraua Yísuna faiqi námu unnaanásamu náriqau.

¹⁷ Amaana máqasaa aanáiqikirafa úriqararafa Sadikai ámaana ufa qímarufa narí aqoónausa faqa Yísufa niqiqoo fásiquasa áuqu ainainara káaqa rairaa qídaqa misá maaqí qiqau faiqí ánaasee maasá minnísee misíannai atooqáidaqa. Sáinaqa maasá misá rumbáanura. ¹⁸ Miqí qímaseeqa misá Yísuna faiqi námu niqiqoo fásiquasa maréeqee karabúsaki quqáqau.

¹⁹ Miqímasoofanoo eendákina Ánutuna qangiroo moó fannoo qumuréenoó íreedaa karabúsa kooqí atúaseenoó niqiqoo fásiquasa aiqáma maréeqeenoo mádaanaí quqánau.

²⁰ Quqáseenoo maaqí qímasee qímannimínau. Ínnee fáfaa iqáqainaqa náaquqara firaa amaana maqaki kéeqafi kíkíqiaqa. Miqí mámbiqa maa-fuka mariránara Yísuna ufamáu fíranara faiqí ánaasee naamúaqimannimiaqa. ²¹ Niqiqoo fásiquasa iriséeqa eedóo qímasee iqáqooafaqa amaana máqaki kéeqafuafaqa faiqí ánaasee Yísuna fasáasa qímannimíqau. Qímannimímarufanoo amaana máqasaa rakísirafa aanáiqiki márufa mifá faiqí firaasá kanasóorauqa faqa moómoo aiqáma suqú quqáseenoo Yísuna faiqi námu karabúsaki káqi máriaa foo qímasee amaana máqasaa rakísi marú poorísausa niqíqéenoó ínnee karabúsakinaasa Yísuna faiqi námu niqiqoo fásiquauqa idukúsee nífiqee úruaqa.

²² Poorísa karabúsa maaqai óoquree randásee qáfoofanoo sía máriqau. Óoqurandee kansóorauqa suqímarunaki kéeqafinoó qímannimínau. ²³ Maasá karafúsa máaqaki óoquree ámiqimasee qáfaunanoo kooqí ámiqimandee mundínoo máriinoó kooqíki mária poorísáusa faqa kíkíqiaqa márídaqa rakísidaqa. Maasá kooqí atúasee qáfaunanoo sía faiqí moó fannoo minakí márídanoó. ²⁴ Amaana máqa poorísauqa rakísirafa faqa aanáiqiki márusa faqa miná iriséeqa misára óonu máfi iriséeqa randáqau. ²⁵ Misá miqímasee randée márufanoó faiqí moó fannoo aniréenoó qímannimínau. Ínnee íriaqa eendá karabúsa máaqaki quqáasa misá amaana máqaki kíkíqiaqa márídaqa faiqí ánaasee naamúaqira ufa qímannimídaqa.

²⁶ Miqí qímasoofaqa poorísa rakísirafa narí poorísauqa faqa amaana máqaki óonuree óonu íreedaa kai niqiqoo fásiquauqa amaana máqakinaana nífiqee ániqau. Áranaiqi óonu misá nífiqee ánianaqa faiqí ánaasee minakí márusa óonisamu ainnasámu qumáree dárifoo qímasee íreedaa kai óonu nífiqee ániqau.

²⁷ Nífiqamaree mini súqimarú kansooraua nífusaa kíkíqamasaaqau. Amaana máqasaa aanáiqiki márusa úriqararafa misá mara quqásee qímannimínau. ²⁸ Maasá ámiqimandee andeeqásee ínni qímannimunaqa sía mi-fasiqáfa Yísufa kúqunara qímannimiaqee qúnaga dóo ínnee maasá ufa rukíaseeqa aiqáma qímannimiafaqa. Ínnee Yeerusaree máqannaasa aiqáma qímannimisaafaqa misá aiqámausa quándakiqa mi-fasiqána áruana ákiaqara miná numóo maasáki quqáraree qímariafaqa. ²⁹ Peetooroofa mi-ufána iriséenoó maaqí qímasee qímannimínau. Ínni faiqí ufamáu sía fuanáura. Maasá Ánutuna ufamáu kai fídaqa faiqí ánaasee qímannimianaaura. ³⁰ Ínnee Yísuna aunírira saqarisaa pirímmannai kuqárusoofanoó maasá qikeekú qikaakú misá Ánutufa miná kúqiranakinaana mara fíndifumasooofanoó márídanoó. ³¹ Ánutufa miqóoqaraana maréeqeenoo narí aaqá innaarúnai quqásooofanoó maasá Isaraee máqanna rakísirana faqa asumu máreemarina faqa márídanoó. Ánutufa Isaraee máqannaara nári mandáinainara nímeesququsee rukáaqeera miqínau. ³² Ánutuna ufa irisée mi-maú fímariasa Ánutufa narí náaquqara andeeqara maraquna káqi misá nímidanoó. Mi-naaquqara andeeqara maraqunná faqa maasá faqa Yísuna fíndifuna qáfaafanausa márídaqa qímannimídaqa.

³³⁻³⁴ Ufa súqimarúsa faiqí firaasá misá Peetooroona ufa iriséeqa firaa aanoommáseeqa náruaneera ufanóo misákiqari moó fannoo Mooseena sándufa akoofása fasiqa miná áuqu Kamarieerafa faiqí ánaasee minára káaqa írirana faqaa fée qímaríqau. Mi-fasiqáfa ufa súqimarunakiqari fíndifinoó nárirana qáoo qímaseenoó maasá nári kai ufa qianáuree

qímasee Yísuna faiqi námu niqiqoofaqa moosáa fiqau. ³⁵ Misá fufanoo Kamarieerafa ufa súqimarusa maaqí qímasee qímannimianau.

Isaraee máqanna fasiqauqa ínnée íriaqa. Maa-fasiqáusa sía aaqee nárirariaqa iriséeqa miqóo andeeqáaqa. Moómoo ufa rukíee máriasa maasáki máriusa márufafa ínnée misá óosana írimarusa máriafanoo. ³⁶ Óoqai faiqí moo áuqu Teeudasafa mifá naríaraa firaasée qímasoofaqa 400 (foo handareeta) fasiqa moómoo fasiqa mínásaa atooqáqau. Rákiranaki mi-fasiqáfa taikóofaqa miná áiku ásauku miqóoqari dáraanimambufanoo taikánau. ³⁷ Miqóoqari Roomma máqannaasa aiqámausa núqu mároo aukwana faiqí moo áuqu Yudasifa Yudasina amaráfa Kariree máqannaafa mifá faiqí moómoo maraséeno Roomma máqanna kaamánna qíkooqai faqee qímasee misákinaana rakéeianauree qímaseeno, rákiranaki kúqufaqa miná áiku ásauku miqóoqari dáraanimambiqau. ³⁸ Kafáa maqeera ínni qímannimidaqa. Sía maa-fasiqáusa nárúafa. Sáifaqa káqi maríafa. Misá úfa misá márirafa misá nírafa fífau faiqí ufa márinoo narí kai taikáni. ³⁹ Ánutuna ufa márinoo ínnisaimbaqa sía miná amana rafáaqa fúanaura. Ínnée Ánutuna faqa rákifoora.

⁴⁰ Misá aiqámausa Kamarieerana ufa iriséeqa mi-maúkaimbiqau. Misá Yísuna faiqi námu kafáa náarooafa aniroofaqa Yísuna áufakiana qímannimiranara qáoo qímasee unnaaná sámu moómoo kari náriiseeqa idukúsoofaqa fiqau. ⁴¹ Yísufa niqiqoo fásiqausa nídafimarufaqa fídaqa sía nóori runíqau asasámmiqau. Misá Yísuna áruandemásee maasá faqa dáruafanoo Ánutufa minánnai maasá maréeqeenoo Yísuna amanakái mundúsai faqa minára maasá asasídaqa. Yísunasaara maasá dáruafaqa asasídaqa. ⁴² Miqóoqari Yísufa niqiqoo fásiqausa sía taikéeqa faasaambáasaana firaa amaana máqaki faqa máaqakiaqa faqa Yísuna ásauku mundírana Yísuna áufakina ámiqira fasaasa ufa suqúsaida qímannimimariqau.

6

Dínni qísauku taikásee dínni qaaraqánda ani marasée fasiqa Yísuna faiqinámu dadaaqíqau.

¹ Miqóoqari káqikaaqoo kísaaqasaa márídaqa faiqí ánaasee moómoo uqanna Yísuna ufasáa atooqáqau. Misákiqari Kirisa ufa qímaru Yuda máqannaasa faqa nári Yuda máqannaasa faqa tínoo taanóo rida máríqau. Niqiqoo fásiqausa maqee maqee munnimma rainásee sáruúmarusa nímidafa Kirisa ufa írimarusa nári adeedaana ánaaseeuqa sía andeeqásee munnimma nímunara ufa qíqau. Maqee maqee munnimma rainásee nímunara ufa qíqau. ² Qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée Yísufa niqiqoo fásiqausa óoqeenasaa Yísuna ufa írimarusa aiqáma suqúsee qímannimiqa qíqau. Maasá Ánutuna ufa qímannimira saika minnísee quándaki munnimma rainá nímirra saika márarafa sía andeeqánoo márianno. ³ Óo maasá qiqoónausa ínniki qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée fasiqara randáaqa. Írirana faqaasa, andeeqára fasiqausa Ánutuna náaquqara maraquna qumbíqarausá kai mara míni qímifaqa maasá munnimma rainára sáika misásaa quqánaura. ⁴ Maasá qeeqá Ánutuna ufa nímirana faqa innaaru qírana faqa mi-moodaa saikána maasáindi márianno. ⁵ Aiqa máusa mi-ufána iriséeqa ámiqira fee qímaseeqa nári rusandeesámumandeeqa qísauku dínni taikásee dínni qaara marasée fasiqa quqásaqau. Misá núqu moo fásiqa áuqu Satefeenafa firaaqóo Yísunasaa írirana rusímari fasiqafa náaquqara andeeqara maraquna qumbiqárafafa márufa márínau. Moo fásiqa áuqu Firipafa, moo fásiqa áuqu Parookoorusafa, moo fásiqa áuqu Nikanoorafa, moo fásiqa áuqu Timoonafa moo fásiqa áuqu Parameenasafa moo fásiqa áuqu Nikoorausifa Antiooka máqusaindaraafa ánaamuru fasiqa misáki animárufa márínau. ⁶ Miqímandee fásiqa namu máree míni niqiqoo fásiqausa naaqá míni quqásooafa misá innaaru qímasee nísauku níkiaaqa quqáseeqa nifaaqóoqa qímasoofaqa náriqa saika munnimma rainée marú saikánai fufaqa niqiqoo fásiqausa nári saika Ánutuna ufa qímannimira saikái fiqau. ⁷ Miqímandoofanoo dóo Ánutuna ufa aiqámai dáraaninau. Yeerusaree máqusai Ánutuna ufa írimarusa moómoo kámambiqau

fímaríqau. Amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa moómoo Yísuna ufara kúqaa ánoonee qímasee minásaa atooqée maríqau.

Satefeenana rumbóo ufana.

⁸ Satefeenafa náaquqara andeeqara maraquna fannoo minakí qumbíqafunara Ánut-ufa firaqóo dadaaqufanoo faiqí ánaaseeki óosana óosana ámiqimánnimaqara ainaina náaquqee marú ainaina faiqí ánaaseeki áuqee márufaqa qáfeemaríqau. ⁹ Yuda máqannaasa Yeerusaree máqusaki akaqáusa áaduma sukúraki kéeqeemariasa náriara maasá aufadára irirana faqaasee qímaríqau. Misá akaqáusa Yuda máqannaasa Sireenee máqa maaqaindari mi-sukuránaki kéeqeemáriqau akaqáusa Areekasandiria máqusaindari ani kéeqeemáriqau. Akaqá Yuda máqannaasa káiqeesa Sirisia máqusaindari ánusa faqa akaqáusa Asia máqannaindari ánusa faqa moodáaqoo suqúfufaqa Satefeenana ufara qáoo qímasee ufa rainée maríqau. ¹⁰ Ánutuna maraquna fannoo Satefeenana ufa írira dadaaqunára sía miná ufa rafáaqafirana amana. ¹¹ Mi-aufadara irira fasiqáusa miná qáfamaseeqa mináfasaasa qímaseeqa qumeé firaa munnimma áuqusee úmmuarira fasiqausa nímiqa qiqau. Satefeenara ínnee únna ufa óosana óosana uqéeraaq qufaqa misá Satefeenana únna qímasee maaqí qiqau. Mifá Mooseena sándufara faqa Ánutuna ufara faqa qáoo qídaqa qifaqa maasá írídaqa.

¹² Míqunara faiqí ánaasee faqa faiqí firaasá faqa Mooseena sándufa írimarusa faqa níranaqoofaqa áanoomasee Satefeena óonu qumáreeqa amaana máqa rakísirausa ufa súqimarunakina míni quqáqau. ¹³ Quqásoofaqa únna ufa qímaru fasiqausa nífiqee aniroofaqa maaqí qímasee Satefeenara únna qiqau. Maa-fasiqáfa maasá náaquqara amaana maqara faqa Mooseena sándufara faqa maqee maqee mandá ufa qímarifa márídanoo. ¹⁴ Mifá maaqí qufaqa maasá írifaanafa márídanoo. Mifá maaqí qinau. Máa Yísufa Nasaretee máqusaindaraafa maa-amaana maqána rapéepamma áqusee Mooseena sándufa óosana óosana maasá qímu úfana maréeqee áadumai quqásainaqa maasá moomáu fuanóo qídaqa. ¹⁵ Aiqámausa suqíqamárunakiqari nóori Satefeena funnai kai ubeekámafi qáfaqau. Miná óori aiki qangiroo óoriara foora káaqa qéemarufaqa qáfaqau.

7

Satefeenafa faiqí firaasá aiqámausa qímannimu ufafa.

¹ Amaana máqasaa aanáiqikirafa úriqararafa Satefeena irámmamaqeenoo qinau. Maa-ufána kúqaa ánoonee qídaqia.

²⁻³ Satefeenafa misá aiqámausa qímanniminoo qinau. Óo qiní qíkausee qífasausee qiní ufa írifaqa. Óoqai Abarahaamafa sía Qarana máqa maaqai óorufunaki káqi Meesoopootamia máqusai márufanoo Ánutufa kooroomámbinoo qímaminau. Aneenná áiku ásauku faqa aneenná maqa máaqa faqa minníseenana qinée aamúa qíanna máqanasaa fúa. ⁴ Abarahaamafa miná iriséenoo eedóo qímasee Karadeea máqa maaqa minníseenoo Qarana máqusai óorureenoo miqóo márínau. Abarahaamana ákoofa miqóo kuqufufanóo Ánutufa qufanoo Abarahaamafa máa maasá márúnna maqa maaqanaki Yuda máqa maaqai áninau. ⁵ Ánutufa mi-aukuanná sía maa-maqa maaqána áminau. Sía káqikaqoo faqa áminau. Káqi kásooqaqee qíma afeekaikámásee aní faqa aní áiku ásauku aní átiuqa nímiánauree qinau. Qíma afeekaikíra áukuana Abarahaamana faiqi síaifa márufanoo miná áiku ásaukuara qímaminau. ⁶ Ánutufa maaqí qímasee qímaminau. Aní áiku ásauku ánaamuru maqúsai karafúsaki márifaranoo, (400) foo handaréeta aukua kísaaqa aukua karafúsaki márifaranoo. Mi-anaamurúsa firaa ummaara mandá saika aní áiku ásauku nímiarifaranoo. ⁷ Miqí márifaqa qinée Ánutusa mi-anaamurúsa náruanauree qinau. Naruséeqa aní áiku ásauku Isaraee máqannaasa nífiqee maa-maqa maaqánaki quqásaanaqa márídaqa maa-maqa maaqánakiqari Isaraee máqa maaqakiqari qiní Ánutusa qimooqifáranoo. ⁸ Miqóoqari Ánutufa nári fainánduqira óosana Abarahaamana uqáfíqanau. Abarahaamafa minára irisooqóo Isakeena ánoofa maqasoofanóo dínni

qísauku taikásee dínni ani qaaramoó marasée faasaana áiqaróofanoo miná ákoofa miná fáinanduqinau. Isakeefa faiqí kámafínoo Yakooboona maqaséeno dóo miná faqa fáinanduqinau. Yakooboofa faiqí kámambínoo qísaukuqara taikásee qíku qaaraqánda óoqu maraséeno faiqi námu maasá qikeekú maqaséeno misá faqa fáinanduqu nímaqanau.

⁹⁻¹⁰ Yakooboona faiqi námu nári níkaqa Yoosefaanara rairai qímamaqásee qumáraseeqa ruúmbeeqéeqa Midianna máqanna nimiséeqa feefaurú munnimma marasoofaqa Midianna máqannaasa áfiqamaree Isipi máqannaasa munnimmará múqu nímiqau. Miqóo Yoosefaafa karafúsaki márufanoo Ánutufa dadaaqunara aiqáma kadáapirirana óosana óosanaki fídanoo andeeqásee fímarinau. Yoosefaafa Isipa máqanna karaambáiqá Faraona óorisaa kíkíqamafuafanoo Ánutufa Yoosefaana írirana faqa miná afaaqa óori faqa ámiqirana áminau. Faraofa Yoosefaanara andeeqára fásiqee qímasee maréeqeenoo narí maqa máaqa faqa Isipa máqa maaqa aiqáma faqa narí aiqáma ainainasaa mináúqasaa Yoosefaanara anée rakísiannee qinau. ¹¹ Miqóo aandaroo firaafá Isipa máqannaasa faqa Kannaana máqannaasa moo áuqu Isarae máqannaasa faqa nárinau. Maasá qikeekú qikaakú náranara randée maríqau. ¹² Isipa máqusai sakuma moómoo márufanoo Yakooboofa Yoosefaana ákoofa Yoosefaanara sía uqanna írirai náranara kai iriséeno narí faiqi námu maasá qikeekú qikaakú niqiqoofaqa indaarú óoquree sakuma maraséeqa nári níkaqa Yoosefaana qáfamasee sía miná óoriara íriqau. ¹³ Ínnaaqianna óoqu fú kari Yoosefaafa narí áfasausanamuara naríara kooroománnimínoo. Miqímasoofanoo Faraofa faqa Yoosefaana áiku ásaukuara miqóo írinau. ¹⁴ Isipa máqusaindari Yoosefaafa narí ákoofa Kannaana máqa maaqaki márúna ufa quqásoofanoo aiqámausa Isipa máqusai óoqu fíqau. Qaaramoo fásiqa níku nísauku taikásee moo fásiqa qísaukuqara taikásee moodáanai qíku óoqu marasée fásiqa ánaasee Isipa máqusai óoqu fíqau. ¹⁵ Yakooboofa Isipa máqusai óoqu marínoo káqikaaqoo marikínoo kúqinau. Miná faiqi námu maasá qikeekú qikaakú miqóo mari máree fíqa kúqiqau. ¹⁶ Misá kuqufíqa niqoónausa misá irí mara máreeqa nári maqa maaqa Kannaana máqa maaqai Seekeema máqusa aaqá níkundee maríqau. Óoqai Abarahaamafa munnimmannái Qamoorana áiku ásauku feefaurú ámiqoonáki mi-maqa maaqánaki misá irí níkundee maríqau Sateefeenafa káqi ufa suqúnakiaqa ufa qímánnimínoo ninau.

¹⁷ Ánutufa óoqai Abarahaamana Kannaana máqa ámiraree qímasee qíma afeekaikámásoofanoo dóo miná áiku ásauku ámira áukuana adeedí roofanoo maasá qikeekú qikaakú Isipa máqasaa moómoo kámambíqa fímaríqau. ¹⁸ Misá miqíqa márídaqa moómoo márufanoo Isipa máqanna karaambáiqá moó kambíqanau. Mifá Yoosefaafa aandaroo áukuana Isipa máqannaasa firaaqóo dadaaqí márúnara sía írimarufanoo Isipa máqanna karaambáiqá kambíqanau. ¹⁹ Mi-fuka karaambaiqáfa mináúqu Faraofa maasá qikeekú qikaakú níkaru qímasee firaaqóo mandáikamannimaqee marínoo. Mí-karaambaiqáfa qufaqa maasá qikeekú qikaakú nári faiqi ánaaqi maqasée máaqakiqari áqusee márufaqa kúqi maríqau. ²⁰⁻²¹ Miqímaru aukuaana Mooseefa kambíqanau. Mifá faiqi ánaaqi ámiqirafa kambíqanau. Miná ánaukoo qaaramoo qúqoonasaa narí máaqaki rakísiisee káqinni ándandai quqásoofanoo Faraona áraamuna paqúrimasee naríara maraséeno narí ámaakuara foora fírinau. ²² Fírimarufaqa Isipa máqannaasa írirana aiqáma qímamisooofanoo írinoo innooqáfinoo írirana faqaafa márídanoo aiqáma ainaina óosana óosana uqéere marúfa márídanoo afeeka ufa qímarufa marínoo.

²³ Mooseefa qaara fásiqa níku nísauku aukuaana maraséeno faiqí firaafáikamafínoo narí máqanna Isarae máqanna miqóo Isipa máqanna karabúsaki márúsa níqafaanee qímasee finau. ²⁴ Misáki nídanoo níndafoofanoo Isipa máqanna moó fannoo Isarae máqanna narí aqoónnana mandáikammamaqóofanoo Mooseefa narí máqannaana dadaaqianée qímasee mi-Isipa maqanna fásiqána kuqámmarinau. ²⁵ Isarae máqannaasa qiní qíqafamaseeqa óo Ánutufa maa-fásiqánannai maasá maqee Isipa máqanna karabúsaki márúsa idukúannoo fee qímasee qiní Mooseesara nídianifeera. Sía Isarae máqanna miná íriqau. Mána mánammímaríqau. ²⁶ Faiqée iqáqoofanoo kanánaana

Mooseefa narí máqanna Isaraee máqanna nín-dafaida qáfoofanoo Isaraee máqanna qaaraqánda moodáa maqannaqanda rákimariqau. Rákimarufanoo Mooseefa soodáa qianée qímaseenoo qinau. Ínneeqara moodáa máqanna máriafanoo nánaree rákidee. ²⁷⁻²⁸ Isaraee máqanna narí aqoónnana árimarufa Mooseena afeeqáseenoo áqinoo qinau. Yáfee aníara maasá karaambáiqá ufa írimari fee qínoo fee. Eendá anée Isipa máqanna kúqarúanafa miqí kai ínana qiní faqa dárinnaree. ²⁹ Mooseefa mi-ufána iriséenoo dóo kooroo qinóo márídanoo Faraofa miná ákiaqara qiní faqa dárúandoo qímasee ruffíasee quqásee sandéenoo Midianna máqa maaqai níanai óonu kísaaqasaa marikínoo ánaasee marasée qaara faiqi máqanau.

³⁰ Miqóo óonu márídanoo qaara fasiqa níku nísauku taikásee aukuaana moómoo aukuaana áiqaróofanoo Mooseefa faiqí firaafá márufanoo Ánutuna qangiroo moó fannoo qumeé sasámimiki idáqee marúnakiqari ufa kái Mooseena qímamufanoo írinau. Sinai áaqana aaqá aadána maqa maaqai qée marínau. ³¹ Mooseefa tautúmasee mi-idaurúna qáfanau. Aaqá óonuroofanoo idáurúkiqari Ánutufa ufa moó qímaminoo qinau. ³² Óo Moosee qinée aní ánaakuna ásaifaqana Abarahaamafa faqa Isakeefa faqa Yakooboofa faqa misá Ánutusa márídaqa. Mooseefa Ánutuna ufa iriséenoo áindirí áindirí ufanóo qáfarara faqa eeráira eeráirinau. Miqí márufanoo Ánutufa kafáa qímaminoo qinau. ³³ Aneenná áiku ánaamu uturúqu quqáa. Maa-maqáfa náaquqara maqa maaqa márídanoo. Aní áiku ánaamu maa-maqána putaaídanoo. ³⁴ Anée qiní Ánutusa ufa íria. Qinée qiní faiqi námu Isarae máqannaasa Isipa máqasaa máriasa misá mandáinainaki máriana faqa misá aupúrarana faqa qáfamasee misá qikíraqárana iriséeqa qumu misá nífiqáannanara irisée aní qímamídaqa. Dóo fíndifi fúa aní aqíqáidaqa Isipa máqusai kafáannai fúa.

³⁵ Satefeenafa káqi suqúnakiaqa ufa qímanniminoo nídanoo qinau. Isaraee máqannaasa narí máqannaara Mooseenara ákooqoofanoo níanai afeeqáqidaqa qiqau. Yáfee aníara maasá Karaambáiqá ufa írimari fee qínoo fee qiqau. Ánutufa narí qangiroo sasámimiki idá qéemarúna aqíqoofanoo mi-Mooseená dadaaqufanoo narí máqannaasa Isipa máqanna nísaukukiqari rafía qumáraseenoo moo máqasaa rakísinnimaqee marínau. ³⁶ Mifá narí máqanna Isipa máqa maaqakinaana ámiqimasee nífiqeeqeenoo Sinai aadána maqa maaqaki finau. Nífiqee fídanoo Isipa máqa maaqaki faqa Taatuqée námmariki faqa aadána maqa maaqasaa faqa moo kámaakira óosana óosana ainaina uqannífiqanoo fímarinau. Qaara fasiqa níku nísauku taikásee áukuana kísaaqasaa miqímminoo fímarinau. ³⁷ Maa-Mooseefá Ánutuna tamummáqara fasiqa kásooqaqee kambíqaaninnanara maaqí qínoo qímanniminou. Ánutufa narí tamummáqara fasiqa moó ínni nímiannoo. Mifá qinée Mooseesara foora ínniqakiqari kambíqafi máriannoo, ínni dadaaqíannoo. ³⁸ Maa-fasiqáfa Mooseefa aadána maqa maaqaki Isaraee máqannaasa oobíqasee fímarunaki Mooseefa misá sáimbaqa fímarinau. Misá Sinai áaqana aaqá márufanoo misá faqa nímarinau. Qangiroo fannoo Mooseena faqa áaqanasaa ufa qímarinau. Mooseefa kai Ánutuna náaru márira ufa iriséenoo maasá qímaqimimarinou.

³⁹ Maasá qikeekú qikaakú Mooseena ufa sía íriqa rukí áquseeqa Mooseena máfi áqusee kafáa Isipa máqasaa fuanéera qímariqau. ⁴⁰ Mooseefa Sinai áaqanasaa óoru márúfaqa misá Mooseena áfasaana Aarooná áaramáseeqa qiqau. Mi-fasiqáfa Mooseefa maasá qífiqee ánifa yái fee fínoo fee. Anée Ánutuna fooqáira ainaina áuqusainanoo mifá maasá indaarú fída aaná uqannífiqaina fúa. ⁴¹ Aaroonafa misá ufa iriséenoo mi-fasannái kai burimakáú ánaaqi kóorannai áuqusoofaqa minára maasá Ánutu fee qímasee innaaru qímasee qoomáqamasee tatúfirana súqamisee nári nísaukunnoo áuquqoonara asasamásee qoomáqa sakasée naqau. ⁴² Ánutufa mi-manda oosanná qáfeenoo misá márúnnai ámeesa uquséenoo qinau. Sáina misá innaarúnaindaraa fífau fásau ainara innaaru qiaqée qímasee minínnisanau. Miqí qímasoofanoo tamummáqara fasiqa ufa kooroo inau. Tamummáqara fasiqa maaqí qímasee ákara rinou.

Óo Isaraee máqannaasa

Ínnee qaara fasiqa níku nísauku taikásee áukuana kísaaqasaa aadána máqasaa níniunara sía qiníarau innaaru qiqau. Únna innaaru qímariqau. Sía qiníarau tatúfira aandaú suqáqau.

⁴³ Sía ínnee qiní náaquqara úqiqaana maqa máree fímarunara írimariafanoo. Ínnee moo únna ánutuna mináqu Moorookanara únna qímasee irimáree fídaqá únna qímasee qiní kíkíqa úsimaríaфанoo. Ínnee ínneeqa moo únna Ánutuna mináqu Reefanna fee qímariafanoo. Miná fásau innaarúnai máridanoo miná amana ínneeqa nísaukunoo áqufa maqásaa mári Reefanafa márifafa ínnee minára innaaru qímariafanoo. Miqíana ákiqara qinée Anutusa dóo ínni futeéqeeqe Babiroonia máqa maaqa meemái misá nísaukuki quqánaura.

Tamummáqara fasiqa ufa miqí qinoo márúna miná kooroo qinau.

⁴⁴ Satefeenafa ufa suqúnaki kai qímanniminoo ninau. Óoqai maasá qikeekú qikaakú aadána maqasaa nídaqá Ánutuna sándufa qímannimira úqiqaana maqa misáki márúna. Mi-uqiqaana maqáfa Ánutufa Mooseena qímamúndee kai mi-uqiqaana maqána usakée máriqau. ⁴⁵ Miná maariqoo áukuana maasá qikeekú qikaakú taikáfufaqa misá faiqi námu fíndifufaqa mi-uqiqaana maqána káqi máraqa nímaríqau. Ánutufa Yoosuaa dadaaqufanoo Isaraee máqanna maasá qikeekú qikaakú faqa mi-uqiqaana maqána faqa maréqee Kannaana máqa maaqai óoqureeqa naru nífaqaseeqa nári úqiqaana maqa miqóo usakáqau. Miqóo marikínoo Dafidifa kambíqafinoo karaambáiqaikinau.

⁴⁶ Ánutufa Dafidina andeeqára óosana qáfamaseenoo minára rufanoo Dafidifa Ánutunara irámmirinoo qinau. Óo Yakoobona Ánutu, aní máqa úqiqaana maqa kai máridanoo. Amanée qinée aní afeeka máqa usakáqaanane minakí márinnaree. ⁴⁷ Ánutufa sía Dafidinara qinau. Miná ámaaku Sooroomoonara qufanoo mifá afeeka maqa usakána.

⁴⁸ Ínnee aiqáma íriaqa firaqóo uqanna úriqarara Ánutufa máridanoo. Sía amana faiqí nísaukunoo usakára maqaki amana máriannoo. Tamummáqara fasiqa Ánutuna ufa minára maaqí qímaqoofa máridanoo fee qinau.

⁴⁹ Innaarúnai qiní máqa máridanoo qinée rakísinimaqara maqusa máridanoo. Maqásaa ínnee máriafa qiní qíku réemarunafa káqikaa ainaina fifau ainaina máridanoo.

Ínnee nána maqee qiníara usakéfaree. Qiní qimana idooára máqusa yái fee máridanoo fee.

⁵⁰ Aiqáma máqa áuqimaria ainaina qeeqá kai áuquafanausa máridaqa.

⁵¹ Satefeenafa tamummáqara fasiqa ufa qímannimiseenoo níqidanoo qinau. Ínnee maaqóo súqimarias qiní ufa íriaqa. Ínnee aamína fasiqa miqírausa máriafanoo óoni máriafanoo náaqoo aunírausa sía Ánutuna ufa írimariafanoo. Ínneeqa níkeekú nikaakú nínaakusa miqírausa máriafanoo Ánutuna marauna fannoo íniki ánirarímarifaqa ínneeqa qáoo qímarias máriafanoo. ⁵² Ínni níkeekú náaku sía moodáa tamummáqara fasiqa sía mandáikamannimaqanau. Aiqáma mandáikamánnimaqee maríqau. Óoqai Ánutuna andeeqára ainainira faiqi Yísunara kooroo ímaru tamummaqara fasiqauqa faqa nári maríqau. Dóo maqee faqa ínnee miná uqanna ueeqásee kuqá nári maríasa máriafanoo. ⁵³ Ínnee Ánutuna sándufa qangiroo ásaukukinaana máree maríasa sía minara írimariafanoo káqirunna fímariafanoo.

Faiqí firaasá Satefeenana ufa irisée óonisamu áriqau.

⁵⁴ Miqí qímasoofaqa faiqí súqimarusa miná Satefeena ufa írufanoo minára níranaqeenoo nífai sandúrinau. ⁵⁵ Ánutuna náaquqara andeeqara marauna Satefeena áaku funara óori uqéraseenoo qáfoofanoo innaarúna rakéufanoo Ánutuna káqa qárana áfaaqa áreenarana akooqóo márufanoo qáfanau. Yísufa Ánutuna aaqá miná ásauku uqannai kiquqinoo márufanoo qáfanau. ⁵⁶ Satefeenafa qáfaidanoo náaramaseenoo qinau. Ínnee qáfaaqa innaarúna rakémambifaqa faiqí nímaaku Ánutuna aaqá ásauku uqannai kiquqinoo márifafa qáfidaqa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Misá miqóo márusa aiqámausa miná iriséeqa írianoo qímasee firaakarí fáaqa rúmaseeqa nísauku náaqoo áamara upeekáseeqa aiqámausa fíndimeeqee sandéeqa Sateefeena qumáreeqa rarisámammareeqa miná rafúsu qumáree áqoosai áqiqau. Áqoosai áquseeqa fáasai kóotaki Sateefeenara únna qímarusa misá kai óonisamu óonu qumáree ani qumáree ufaqá mi-samúna miná árimariqau. Misá nári siuta qamunna nísauku rakísi qumáraandoo qímaseeqa raipáqueeqee moo kúmaaraa Sauroona áikusaa áqusee Sateefeena árimariqau. ⁵⁹ Misá óonisamu árimarufanoo Sateefeenafa karaambáiqara innaaru qímasee fáaqa rídanoo qinau. Óo Karaambáiqá Yísufa qinée kúquanana anée qiní qimana qumáreeeqee aneenná márianannai quqáa.

⁶⁰ Miqí qímaseenoo Sateefeenafa aqoorisáa óorindari kummáramáfufanoo firaa kari fáaqa quqéenoo qinau. Óo karaambáiqá misá mandáinaina qímiana sía misáki minumoo fá máriani, anée aunúsaa. Dóo miqí qídanoo kúqinau. Sauroofa misá qamunnasaa qúmmuarifoora rakísidanoo Sateefeena árunara eedóo qímasee márinau.

8

Sauroofa Yísuna ufa qímarusa nárinoo ninau.

¹ Mi-faasaanná kai óosana araséenoo Yeerusaree máqusaki amaanasáa rakísimarusa úriqararansa Yísuna ufa írimarusaki nárunnifaqaairana uqéeraqau. Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara márarausara niqiqoo fásiqausee qímariquau. Miqímandee fasiqa Yeerusareenni káqi máriqau. Káiqaesa moómoosa ruffásee miqóoqari dáraaniqau. Akaqáusa Yudeeaa máqa maaqai fíqa akaqáusa Samaria máqa maaqai sandáqau. ² Ánutunara írimarusa andeeqárausa akaqáusa Sateefeena írí ani máreeqa múnu ákundamáseeqa firaaqóo uqanna ikíraqaséeqa soofaari maríqau.

³ Miqóoqari Sauroofa óosana áreenoo Yísuna ufa taikáani fee qímaseenoo Yísuna ufa írimarusa nárirara áanóommasee mandá ufa qídanoo rairai qímarinau. Miqídanoo maqúsasaa óorureenoo aiqáma máaqakiaqa kéeqafidanoo Yísuna ufasáara náriraramasaidanoo nísauku qumáraidanoo maqámau rarisáidanoo múnu karafúsa máaqaki quqéemarínau. Sía faiqí kai ánaasee faqa qumáree rarisámeeqaidanoo karafúsa máqaki quqéemarínau.

Firipifa Samaria máqa maaqaki Yísuna ufa qímannimimarinau.

⁴ Miqúfaqa Yísuna ufa írimarusa miná irisée miqóoqari quqásee moo máqusa moo máqusa dáraaniqa máriqau. Míqunnai fídaqa Yísuna áufakiana qímannimimariqau. ⁵ Firipifa Yeerusaree máqusaindari sandóonaindari ánaamuru máqannaasaki óoqu fínno Samaria máqannaasa firaa maqusai óoqureenoo Ánutuna ásauku mundíra fasiqara Yísunara qímanniminau. ⁶ Samaria máqannaasa moómoosa Firipina ufa andeeqásee íriqau. Mifá moo áinaina faiqí dadaaqímari ainaina áuqamásoofaqa miná qáfamaseeqa ámiqimmasee miná ufa írimariqau. ⁷ Firipifa qufanoo áfaannauqa faiqí naunduráki márusauqa fáaqarumasee rafúdamaki sandée maríqau. Káqi níku nísauku úqiranauqa faqa árirutí marúsa faqa andeeqánnisee marínau. ⁸ Miqímmasooofaqa Samaria máqannaasa firaaqóo asasímariquau.

⁹⁻¹⁰ Mi-maqusánaana áuqu moó Simoona amaráfa mifá Samaria máqannaafa márinau. Mifá afuneé ainaina faqaa fasiqa márinau. Moómoo áukuana afuneénnai narí máqannaasa uqannífiqasoofaqa misá miná qáfamasoofanoo náaquqee marínau. Simoonafa miqímarunara naríara úriqararausee qímasooofaqa aiqáma tia uqanna minára kúqaa írirana faqaa fee qímasee minára káaqa rímariquau. Miqídaqa miná máqannaasa minára Ánutunaindaraa firaa afeekainainée qímariquau. ¹¹ Mifá kísaaqasaa narí afuneénnai narí máqannaá únna qímasee qímannimisoofaqa káaqa miná ufa írimariqau. ¹² Miqí márufanoo Firipifa qumuréenoo Ánutuna quqúsara ámiqira fasaasa ufa faqa Yísuna Ánutuna ásauku mundíranara qímannimufaqa faiqí ánaasee iriséeqa kúqaa fee qímasee miná qumáraqau. Qumároofanoo nammári rúmannimaqee marínau. Faiqí faqa ánaasee faqa rúmannimaqee marínau. ¹³ Simoonafa narí faqa Yísunara iriséenoo kúqaa fee

qímaseenoo nammári máranau. Nammári maraséenoo Simoonafa Firipina aaqá máridanoo miná faqa óonuree anirée imarinau. Firipifa óosana oosana firaa ainaina faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina faiqí ánaasee dadaaqímaria ainaina áuqufanoo Simoonafa miná qáfoofanoo áaquoofanoo márinau.

¹⁴ Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa moo núqu niqiqoo fásiquasa misá Yeerusaree máqu-sai máridaqa Samaria máqannaasara Ánutuna ufara írída fee qímasee Peetooroona faqa Yoohaneena faqa niqiqámasoofaqa Yeerusaree máqusaindari Samaria máqannaasunnai óoqufiqau. ¹⁵ Óoqureeqa Samaria máqanna Yísuna áufakiana fúkasaa írímarusara innaaru qímaríqau. Náaquqara andeeqara maraquna fannoo misá faqa náakuanifeera qímasee innaaru qímaríqau. ¹⁶ Samaria máqannaasa Karaambáíqá Yísuna áuqusaa kai nammári maraséeqá sía náaquqara andeeqara maraquna máraqau. Minára náaquqara maraquna fannoo sía misáki márinau. ¹⁷ Peetooroosa Yoohaneesa minára iriséeqá innaaru qímasee misá faiqí ánaasee níkumu qumáree mapukúnnimaqásoofanoo náaquqara andeeqara maraquna náakimarinau.

¹⁸⁻²⁰ Simoonafa afunee fasiqa fannoo miqandá óosana níndafamásee qínée faqa marasée miqíane qímaseenoo munnimma maraséenoo Peetooroosa Yoohaneesa ními-anaqa náaquqara maraquna qímifaqa qeeqá maqanna miqímannisaanee qímasoofanoo Peetooroofa maaqí qímasee áqinoo qinau. Anée anée faqa aneenná munnimma nám-ufaqa idá áqufua. Anée Ánutuna káqi nímira ainainara feefaurú qíannanara minára aneenná munnimma námufaqa idá áqufua. ²¹ Maasá fúnnaqoo anée sía maasá faqa moodáa rúnna fúananoo. Aní írirafa aní ámuqusaki Ánutufa qáfaifanoo sía andeeqánoo máridanoo. ²² Anée aneenná mandá íriranakiqari quándakinana Ánutunara innaaru qínanoo máa aní maa-manda irirána ákiaqara minnáisaani. ²³ Qínée aní aundurái óosana qáfaiqa túka amaneera foora sukáqarafa máridanoo. Anínna mandáinaina fannoo náaqanara foora aní rumbánoo máridanoo. ²⁴ Simoonafa mi-ufána iriséenoo tautúmaseenoo Peetooroosa Yoohaneesa minára qímannimino qinau. Óo ínnee qara amanée ínnee qara Ánutunara innaaru qífanoo sía mandáinaina óosana óosana ínnee qiandée sía qínísaa kambíqaani.

²⁵ Peetooroosa Yoohaneesa Karaambáíqá áufakiana qímannimiseenoo qumurandée Yeerusareenni kafáa óoru fíqau. Óoru fídaqara Samaria máqusa káqikaa káqikaa maqusakiaqa Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimímarée óoru fíqau.

Firipifa Eetioopia máqanna úriqararana Yísuna ufa qímaminau.

²⁶⁻²⁷ Ánutuna qangi-roo moó fannoo Firipina qímaminoo qinau. Anée dóo deedaqía. Aaná moó Yeerusaree máqusaindari aadána maqa maaqa aana fannoo qámabaana fídanoo Kaasa máqusai óoqu fímarí aana. Anée óonuree mi-aannára randásee paqúria. Dóo uqéeraa qufanoo Firipifa miná iriséenoo deedaqí imaree dóo miqóo finau. Firipifa fífiufanoo mi-aanná paqúrimaseenoo Eetioopia máqusaindaraa fásíqa moó mi-aannái fímarufanoo paqúrinau. Mi-Eetioopia maqusánaa fasiqa dundúqarirafa márinau. Narí máqanna anaasee rakísirana úriqararana munnimma aina rakísimarufa úriqararafa márinau.

(Afaandama ítirafa márinau. Óoqai uqanna ánaasee rakísiransa úriqararansa akaqáusa nári aináina dadaaqímarusa nífaandama ítimariqau. Maqee sía mi-oosanáfa máridanoo. Óoqai uqanna márinau.)

²⁸ Eetioopia máqanna ánaasee rakísirana áuqu Kandaseenámmarifa márinau. Minásaa rakísimaru fasiqafa áfaandama ítirafa káaqá Ánutunara rímaru fasiqafa, mifá Yeerusaree máqusai narí qóosa rarisée marú karanaki Yeerusareenni óoru Ánutunara innaaru qímaseenoo óoru randéenoo ámaaqai qúmimarufano Firipifa paqúrinau.

²⁹ Náaquqara andeeqara maraquna fannoo Firipina qímaminoo qinau. Anée miná kára fímaríqoo óonuraina qáfaa. Eetioopia fásíqafa narí qóosa rarisée marú karanaki fídanoo óoqai tamummáqara fasiqa Eesaiaafa ákara rúmaqoona ásaana rinoo fímarinau.

³⁰ Fímarufanoo Firipifa sandée ónureenoo miná kara ásaukunnai qumáreenoo mi-karána úqirafa ákaariqara sandánoo fídanoo iriséenoo irámmirinau. Óo maa-fasiqa, anée ásaana rímarianana óosana íridanee sía fee íridanee. ³¹ Miqí qufanoo mi-Eetioopia fasiqáfa qinau. Moó fannoo kooroo ínaqau irini síammiridaqa. Miqí qímasee Firipinara qiní faqa uru óoqumariannee qímasoofanoo Firipifa miná qóosa rarisée marú karanaki káqi fímarufanoo akarámáfufanoo mi-fasiqána aaqá óoqumarinau. ³² Mi-Eetioopia fasiqáfa Eesaiaana maa-akarána ásaana rímarinau.

Misá miná qumáreeqee sipsípa aandáura foora maréeqee áriranaki quqáqau.

Misá sipsípa ánaaqi asausí aukímarufanoo sía dúdeepenoo fáaqarimarifa márídanoo sipsípa ánaaqi qúmmaarumuara fooqána ári márufanoo kái mumúqida marínau.

Ánutuna sipsípa ánaaqi árimarufanoo mumúqida marínau. Sía moodáakari ufa qínoo fáaqarinau. ³³ Misá firaaqóo asaurírana ámiqau. Miná andeeqára ufa síamma íriqau. Dóo mifá naríaraa kuqufinau.

Miná ánaiqi miná áiku ásauku sía máriafa márídanoo sía minára ufa qifáranoo. Dóo narí kai márufa dóo kúqinau.

³⁴⁻³⁵ Mi-Eetioopia fasiqáfa mi-ufána ásaana rúmaseenoo Firipina irámmirinau. Tamummáqara fasiqa fannoo kúqu úfana qímaruna naríaree qímarinau fee moonáree qímarinau fee, qínaqa íria qufanoo Firipifa mi-tamummaqara fasiqána ufasáa óosana araséenoo miqóoqari finau. Miqóoqari finoo Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímaminau. ³⁶ Dóo miqí qída narí qímami narí qímami aatáta óoqu fídanoo Firipina qímaminau. Dóo maaná nammári adeedí márídanoo. Amanée anée Yísuna áuqusaa qiní nammáriki kéeqaqimaqéennaree. [³⁷ Firipifa mi-ufána iriséenoo qinau. Anée aneenná ámuqusa óokiqari Yísunara kúqaa ánoonee qánaqa amaná aní kéeqamaqáanaura. Mi-Eetioopia fasiqáfa qinau. Qinée Ánutuna ásauku mundíranara Yísunara kúqaa Ánutuna faiqifée qídaqa. Anée káqi kéeqaqimaqaa.]

³⁸ Miqí qímasoofanoo qóosa rarisée marú karana daraiuaana qímamifanoo kára rafáaqafusoofaqa Firipifa faqa mi-Eetioopia fasiqáfa úriqararafa faqa nammári qám-baanai óoqureenoo Firipifa mi-fasiqána qumáreeqeenoo nammáriki kéeqamaqásaanau. Kéeqamaqaseenoo ásauku qumáreenoo uqéerasanau. ³⁹ Miqandá nammárikiqari áfainni uru akarámáfufanoo Ánutuna maraquna fannoo Firipina áfiqamaróofanoo sía miqóo miná faqa marínau. Mi-eetioopia fasiqáfa úriqararafa sía kafáa Firipina qáfanau, asasamándeeno narí káraki akarámáfufanoo dóo ámaaqa finau. ⁴⁰ Ánutuna maraquna fannoo Firipina maréeqeenoo Asadooda máqusai múnu quqássoofanoo miqóoqari Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimino maqúsa maqusa fífiufanoo Seesareea máqusai finau.

9

Sauroofa Damasakusa máqusai fímarufanoo káaqa qárafa rafáaqa finau.

¹ Yísuna faiqi námu miná ufa qímannimiqa nímarufaqa minásaara Sauroofa firaaqóo áanóo ídanoo nárirara rumbárara qídamarinau. Miqídanoo Sauroofa amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararana óonu qímaminoo qinau. ² Anée papiqa ákara rúmaqim-inaqa qinée Damasakusa máqusai óoruree Yuda máqanna ufa súqinnanaki kéeqafi Yísuna aatáta fímariasa paqúrimasee sía faiqí kai faiqí faqa ánaasee faqa rumbámaree Yeerusaree máqusai karafúsaki múqu quqáanauree qímasoofanoo eedóo qímaseenoo mi-eedoo qira papiqána ákara rumamínau.

³ Sauroofa Damasakusa máqusai mi-papiqána úqirafa fídanoo narí sundía namu-faqa fídanoo Damasakusa máqusa adeedí rámasoofanoo innaarúnaindari káaqa qárana amanandá fannoo tautúmma amaqáseenoo Sauroona fíqu fíqumáfinau. ⁴ Sauroofa káaqa rufíaseenoo maqásaa áqufumáfufanoo írufanoo innaarúnaindaraa ufa moó qinau Sauroo Sauroo anée nánaree qiní dárídane. ⁵ Miqí qufanoo Sauroofa maaqí qinau. Óo Karaambáiqá anée yáfee márídane qufanoo maaqí qímasee qímaminau. Qinée Yísusa anée qiní dárimarianausa márídaqa. ⁶ Dóo maqásaaqari fíndifinana fúa maqúsaki óoru

ráinanoo miqóo moó fannoo máridanoo, mifá aní aanára aamúa qínana fúa. ⁷ Sauroona faqa fusá sundíauqa Sauroofa maqásaa áqufufaqa qáfamasee innaarúnaindaraa ufa iriséeqa sía moo áinaina qáfoofanoo náaquqoofaqa nímuqusamafufaqa sía ufa qiqau káqi kásoomámbeiqau. ⁸ Sauroofa maqásaaqari fíndifufanoo áfu dimbáfufanoo sía moo áinaina qáfanau. Miná sundíauqa miná ásauku qumáree rarisámeeqee Damasakusa máqusai quqáqau. ⁹ Sauroofa narí áfu dimbóonara faqa innaarúnaindaraa ufa írunara faqa írufanoo aundurá mandáikufanoo qaaramoo fáasaana sía nárana nanau sía nammári nanau sía áfu máqanau.

¹⁰⁻¹¹ Damasakusa máqusai Yísuna ufa írimarufa moó fannoo márinau. Miná áuqu Ananiasafa márinau. (Sía Yeerusaree maqanna Ananiasafau. Damasakusa maqusaindaraafa miná amaráfa.) Mi-fasannái qainá Ananiasana áfunnárana. Karaambáiqqa fannoo mi-qainnái Ananiasana áaroofanoo qinau. Ananiasa qufanoo Ananiasafa qinau Óo Karaambáiqqa máq qinée máridaqa qufanoo Karaambáiqqa maaqí qímasee qímaminau. Ananiasa dóo deedaqí fúa. Anée andeeqára aatatee qímariana mi-maú óonuree Yudasina máaqara randásee qáfa. (Sía Yísuna ueeqóofau. Damasakusa máqusaindaraafa miná amaráfa.) Miná máaqaki Tarasusa máqusaindaraafa Sauroofa máridanoo. ¹² Dóo mifá qainámaseenoo máridanoo. Mifá aní Ananiasana qáfeenoo máridanoo. Qainásaa qáfafana anée óonureenana miná ákiaqasa ásauku mundúseenana miná áfu máqarana ámiananoo irisée innaaru qídanoo máridanoo.

¹³ Ananiasafa mi-ufána iriséenoo rufíaseenoo qinau. Óo Karaambáiqqa faiqí moómoosa mi-fasiqánara qíní qímaqimíafaqa íridaqa. Mifá Yeerusaree máqusai aní áiku ásauku anúfa írimariasaa mandóosana máranoo nifa máridanoo. ¹⁴ Mifá Yeerusaree ámaana máaqa aanáiqikirausa misá úriqararana papiqa maramáree Damasakusa máqusai maasá aníara innaaru qímariasara rumbámaree Yeerusareenni óoqu fúanee qímasee úrifa máridanoo. ¹⁵ Karaambáiqqa miná ufa iriséenoo Ananiasana qímaminoo qinau. Sía anée minára rufíaa anée káqi fúa. Qinée mi-fasiqánara rusandeesámumandee máreeqa. Mifá qíní aináinira faiqi kámambi máriannoo. Mifá qíní dúqura qíní dáufakiana ánaamuru máqannaasa faqa nári karaambáiqauqa faqa Isaraee máqannaasa faqa qímanniminoo núannoo. ¹⁶ Qinée qeeqá oosana uqafíqaanaura. Qíní ufasáara kásooqaqee árirana faqa dinee faqa máraannoo.

¹⁷ Ananiasafa mi-ufána iriséenoo máaqa paqúrimandee qáfoofanoo Sauroofa minakí márufanoo kéeqafinoo ásauku miná ákiasaa mundúseenoo qinau. Sauroo qíní qíkaqafasaa Karaambáiqqa Yísufa narí uqanna anée aanái úridana anée qáfaananoo mifá kai qíní qímaqimíafaqa anée íanannai ánídaqa. Áfu kafáa máqaaneera faqa náaquqara andeeqara maraquna aníki qumbíqaaninnanara faqa diqiqai faqa ánídaqa. ¹⁸ Ananiasafa miqí qímasoofanoo Sauroona áfusaa ititánnoo máriufa saqári apata fooqáafa rafóo-makufanoo maqái áqufufanoo dóo miná áfu máqanau. Áfu maqáfufanoo nammáriki kéeqammamaqanau. ¹⁹ Kéeqamma amaqásoofanoo Sauroofa nárana námaseenoo dóo afaaqa ámiqufanoo Yísuna faiqi námu faqa qaaramoo fáasaana Damasakusa máqusai máridanoo misá dadaaqinau.

²⁰ (Damasakusa máqusanaasa misá moo únna Ánutunara qímarusa máriqau.) Yuda máqanna akaqáusa mi-maqusánaki faqa máriqau. Minakí máridaqa náaduma amaana máqa usakásee minakí kéeqafi Mooseena sándufa ásaana rúmasaidaqa ánoona Ánutunara innaaru qídaqa Yísunara sía íriqau. Sauroofa fíndifinoo andeeqáseenoo Yuda máqanna amaana maqaki kéeqafinoo Yísunara kúqaa Ánutuna ámaaku fee qínoo naamúaqufaqa íriqau. ²¹ Irisoofanoo náaquqoofaqa qiqau. Maa-fasiqáfa Yeerusaree máqusaki Yísuna áiku ásauku nárinoonufa máridanoo, miqóoqari aanáiqikirausa úriqararana papiqa ákara rúmasoofanoo máreenoo maasá máqusai úrifa Yísuna ufa írimarusa rumbámaree Yeerusareenni múqu quqáannee qufa máq mi-fasiqáfa ani máridanoo Yísuna ufara uqéeraanauree qídaqinoo. Misá Sauroonara náqaa fee fanóo fee qaara iriranamáu fídaqinoo qímasee misá mi-ufána qiqau. ²² Sauroofa faasaambáasaana andeeqáseenoo faiqí ánaasee Yísunara qímannimidanoo narí írirana faqa maqee maqee

firaanáikinau. Mifá Yísufa kúqaa Ánutuna ásauku mundírafa márídanoo fee qímaseenoo quándakinoo óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa ákarakinaana ámiqimasee akooqóo kooroomásee uqannífiqoofaqa qáfeeqa misá írirafa dapíkufaqa misá qaara iriranamáu fiqau.

²³ Sauroofa moómoo fáasaana Yísuna ufa qímannimimarufaqa Yuda máqanna miqóo Damasakusa máqusanaasa misá Yísuna ufara níkoqeemarufaqa áanoomasee moodáanaki suqúfiqa Sauroona árira ufa qiqau. ²⁴ Damasakusa máqusa óoni faandaa-mura firaafá ititánoo márínau. Kooqíki kai fímaríqau. Yuda máqannaasa Sauroonara kooqíki rakísimariqau. Eendáki faqa fáasaana faqa rakísimarufanoo miqóo óonuraina qumárasee áruanauree qídaqa rakísimariqau. Moó fannoo Sauroona áqoondi misá ufa írinoo Sauroona kooroo qímasee qímaminau.

(Mi-maqúsanasaa faandaamura fíqu fíquinoo márufaqa mi-faandaamurána áfuqain-dari máaqa mi-faandaamuránasaa rusísaida usakée maríqau. Sauroona áqoondi máaqa faqa minakí márufanoo mi-maqáfa faandaamura atisaa káqikaaqoo ruqíanoo márínau. Faiqí minakí kéeqarana amana márínau. Áqoosaindari sía amana ánifara. Áfuqaindari amana fifára.)

²⁵ Sauroona áqoondiuqa miná ufa írimarusa eendáki qumeé Sauroona maréeqeeqa faandaamura áfuqaki máru maqanakiqari meerái mi-ruqiaranákiqari firaa afeeka uqaki rúmaseeqa mi-aamaránaki ruqíeeqee maamínni quqáseeqa sánda quiqa quiqa ufanóo óoqufiufanoo maqásaa óoqureenoo uqéekakufanoo quqásee Yeerusareenni sandée fí-danoo faiqanóo óorufiufanoo óoruranau.

Sauroofa Yeerusaree máqusai óoru finau.

²⁶ Yeerusareenni óorureenoo Yísuna áiku ásauku márúnaki óonu kéeqafufanoo dadaaqinéerufaqa misá miná qáfeeqa maasá dárímarí fee qímasee rufíasee dáraaniqau. Mifá Yísuna ufara dóo írída fee qufaqa misá minára únna qímaseenoo maasá qumárandoo qímasee rufíasee sandáqau. ²⁷ Baranabasifa aniréeno Sauroona dadaaqínoo aniqumáreeqeenoo Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa niqiqoo fásiqausee qímarusaki quqá-nau. Baranabasifa Sauroonara aanái óoru fímarufanoo karaambáíqa Yísufa miná áfusaa kooroo inóo qu úfana faqa qímanniminu. Sauroofa Damasakusa máqusaki Yísuna áufakiana afeekaikámánde andeeqásee qímannimuna minára faqa qímannimisoofaqa kúqaa fee qiqau. ²⁸ Miqóoqari Sauroofa Yísuna faiqi námu faqa Yeerusaree máqu-sai márínau. Miqóo márídanoo paasóosamandeenoo Karaambáíqa áufakiana misaqá márusa qímannimino ninau. ²⁹ Kirisa máqannaasa ufa qímaru Yuda máqannaasa Mooseena sándufa qímarusa írirana faqaasa Yeerusareenni animárufanoo Sauroofa Yísunara misásaimbaqa narí qímami narí qímami qídaqa afeekaikímariqau. ³⁰ Miqídaqa misá áanoomasee Sauroona áríraruufaqa Yísuna faiqi námu miná iriséeqa Sauroona maréeqee Seesaree máqusai quqásoofanoo dóo miqóoqari naríaraa Tarasusa máqusai narí máqusai finau.

³¹ Dóo miqóoqari Yísuna ufa írimarusa Yudeeaa máqa maaqaki márusa faqa Kariree máqa maaqaki márusa faqa Samaria máqa maaqaki márusa faqa asooáranaki maríqau. Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna ufara eedóoqimasee minásaa atooáqau. Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo dadaaqunara misá nimana mapukínau. Misá aiqámausa Karaambáíqara náaquqoofaqa miná ufamáu fímaríqau.

Peetooroofa Rida máqusaindaraa fasiqa áiku mandáikirana andeeqaisanau.

³² Mi-aukuanná Peetooroofa aiqáma atinnai Ánutuna faiqi námu márusa fíqu fíqu nínadafee márínau. Moo kári Rida máqusai Yísuna faiqi námu nínadafarara óoqufinau. ³³ Miqóo faiqí moo áuqu Aeeniasafa áiku ásauku káqi úqirafa dóo miqóo náaruara faikáisee márufa márínau. Qísauku dínna taikásee dínna ani qaaramoo marasée áukuana márínau. ³⁴ Peetooroofa mi-fasiqána qáfamaseenoo qímaminoo qinuu. Aeeniasa Yísufa ásauku mundírafa aní ámiqimaisaidanoo. Dóo anée fíndifinana qaarí raqándaia. Miqí qímasoofanoo Aeeniasafa fíndifino qaarí raqándaianau. ³⁵ Rida máqusanaasa

faqa Saroona máqusanaasa faqa aiqámausa aní miná úqufufaqa qáfamasee Óo qímasee quándaki Karaambáiqasaa kai atooqáfiqau.

³⁶ Moo máqusa áuqu Yoopa mi-maqusáfa Rida máqusa aaqá máridanoo. Yoopa máqusai anaasee moó miná áuqu Tabitaa námmarifa máridanoo. Yísuna ufa írimarufa márínau. Kirisa ufakíqari mi-anaaseená áuqu Doorakasa námmarifa márínau. Mi-auqúna óosana aandáu fee qímariqau. Mi-anaaseefá káaqa kudi fasiqa anaasee áfaarida nímimarufa aiqáma kari maqee maqee misá nímimarufa márínau.

³⁷ Miqímarufa máridanoo aurírana marasée kúqinai. (Misá máaqaki tidá moó maqásaa márínau kafáa tidá moó sandáaqai afeekaíkirafa márufanoo minásaa faiqée maríqau. Óoninnai irirasú áuquqoonasaa akarámafufaqa sandáaqai tidá afeeka áuquqoonnai óoru fíqau.) Tabitaa námmarifa kuqufufaqa ánaaseeuqa miná irí marasée nammári rúmamaqásee sandáaqai tidásaa quqásee kásooqaqee ákunararee qímasee quqáqau. ³⁸ Yoopa máqusa faqa Rida máqusa faqa naráaqa naráaqa adeedí maríqau. Yoopa máqanna Yísuna áiku ásauku Peetooroofa Rida máqusai qumumárufaqa iriséeqa qaara fasiqa niqiqoofaqa qiqau. Óo Peetooroo maasá únnanai káqi káqi qúmua.

³⁹ Peetooroofa eedóo qímasee deedaqamámaree miqandá faqa óoqu fínau. Yoopa máqusai óoquroofaqa miná áfiqee máaqaki mirínni sandáaqa tidásaa múruquqásoofanoo nínđáfamáseenoo adeedaana ánaasee moómoosa ikíraqéeusa fíndufufaqa Peetooroona úqusee mi-anaaseefá áuqu nimu siutana faqa asausí faqaa siuta faqa áuqu nimúna Peetooroona uqaffíqaida ikíraqée maríqau.

⁴⁰ Peetooroofa miná íriiseenoo aiqáma sufáfaqa áqusoofaqa mádaanaí óoqufiqau. Óoqufufanoo Peetooroofa tidásaa aqoorisáunara fufanoo Ánutunara innaaru qinai. Innaaru qíqiseenoo Tabitaa námmarina irí márutinai quandáfinoo qinai. Tabitaa námmani dóo anée fíndifua. Miqí qímaseenoo Tabitaafa áfu maqaseénoo Peetooroona qáfamaseenoo rútaqinoo fíndifinai. ⁴¹ Peetooroofa miná ásauku qumáreenoo dadaaqí fíndifumásanau. Fíndifumásoofanoo Peetooroofa Yísuna ufa írimarusa faqa adeedaana anaaseeuqa faqa náaramasee uqannífiqanau. ⁴² Doorakasa námmarina fíndifumásoo úfana Yoopa máqusai aiqámai dáraanufaqa íríqa moómoosa karaambáiqara kúqaa fee qímasee minásaa mundíqau.

⁴³ Peetooroofa moómoo fáasaana Yoopa máqusai márínau. Peetooroona moo áuqu Simoonafa márínau. Mifá Yoopa máqusai moo fásiqa narí amarána Simoona miná faqa márínau. Simoonafa sipsípa burimakáu mimmí minamúsa narusáidanoo nipata asukúsaidanoo áurumma afeekaikámasaidanoo nimisáidanoo feefaurú máree marínau.

10

Kooraneeriusafa qainámasee Peetooroonara qufaqa áfiqaaqau.

¹ Mi-aukuanná mi-fasannái Seesaree máqusai faiqí moó úriqararafa miná áuqu Kooraneeriusafa márínau. Mifá Roomma máqanna ammi kiateenna márínau. Narí faqa narí sundíauqa faqa Itari máqanna sundía fee qímariqau. ² Kooraneeriusafa káaqa Ánutunara rímaru fasiqafa márínau narí faqa narí faiqi ánaasee faqa Ánutunara innaaru qímarusa máríqau. Mifá Yuda máqanna kudi fasiqauqá maqee maqee dadaaqídanoo nárana áinaina nímimarufa márínau. ³⁻⁴ Moo fáasaana máriufanoo eenóofanoo Kooraneeriusana áfu kai pisipasamándoofanoo Ánutuna qangiroo moó ámiqimandee qáfanau. Qangiroo mifá máaqaki aniréeno áuquramasee áaranau Kooraneeriusa qufanoo tautúmándeeno rufíaseeno miná kai tatáqafino qinai. Óo qiní úriqararafa nánaree randáidanee. Qangiroo miná iriséeno maaqí qímasee qímaminai. Ánutufa aní innaaruqírana faqa anée kudi fasiqauqara qimudáoo qímariannanara faqa qáfaidanoo íridanoo aníara áididanoo. ⁵⁻⁶ Kooraneeriusa anée faiqí akaqáusa niqiqáinaqa Yoopa máqusai óoqu fúaqaa faiqí moó óoqu afiqáa. Miná áuqu Simoona moo áuqu Peetooroofa ooruku námmani áfaiqaannai faiqí moó aandáu apata áurimari fasiqana narí amarána Simoona faqa máridanoo.

⁷⁻⁸ Qangiroo fannoo miqí qímasee qímamisee dóo finau. Dóo fufanoo Kooraneeriusafa miná ufamáu fínoo narí máaqai aináinimaru faiqiqanda faqa narí sundía moó faqa Ánutuna ufa írimaruna narí uréeqarana náramasee qangiroo qu ufana qímannimiseenoo Yooqa máqusai niqiqoofaqa Peetooroona áfiqarara óoqu fíqau.

(Miqóoqaraasa máaqa usakásaidaqa máaqa tidá áaku aakummásee qaaramoo tída márínau. Maqásaa moo tída márínau, miná maaríqoo moo tída márínau. Meeráqoo máaqa ataufakaaqa moo tída ánnuara foo áuquqoonasaa óoqumarifi asooárana faqa suara faqa máreemarufa márínau.)

⁹ Kooraneeriusana sundía faqa aináinira faiqiqara faqa Yooqa máqusai fídaqa aanái fí faiqée fímarufanoo súani qámbaanaíkinau. Mi-karí Peetooroofa súani qámbaanai máaqa ataufakaaqa innaaru qianée qímasee óorufinau. ¹⁰ Peetooroofa innaaru qímarufanoo áararofanoo misá nárana suqée márufanoo áfu pisipasamándoofanoo moo áinaina qáfana. ¹¹⁻¹² Innaarúna rakémambufanoo séera firaaná dínni dínni sánda qusúqoonaa mi-seeránaki aandáu sakáni ufini óosana óosana minakí uqárumaseenoo innaarúnaindari mi-seera sandána quqa ququafanoo. ¹³⁻¹⁴ Peetooroona aaqá qumuroofanoo innaarúnaindaraa ufa moó maaqí qínoo qímaminau, Peetooroo fíndifina maa-seeránakinaa andausa narusée náa, qufanoo Peetooroofa qáfamaseenoo qinau. Óo Karaambáiqaa akasáa. Maasá Yuda máqannaasa sía néemaru ainainafa kai márídanoo. Sía ánukarafauqa márídanoo. Sía qinée amana naanáura. ¹⁵ Miqí qímasoofanoo innaarúnaindaraa ufa moó maaqí qímasee qímaminau. Ánutufa ánukamaqai ainainara sía sía ánukara fee qía. ¹⁶ Maa-ainainnára qaaramoo kári qufanoo sía írufanoo kafáa qumu aiqáma rarisámeeqee innaarúnai kafáannai quqánau.

¹⁷ Peetooroofa mi-qainna óosanara randée márufanoo aundurá mandáikinau. Randée márufanoo Kooraneeriusana faiqi námu Yooqa máqusai anirée Simoona máaqa paqúrimasee kooqísaa anirée namméera qiqau. ¹⁸⁻¹⁹ Simoona moo áuqu Peetooroofa maí márídanoo fee qufanoo, Peetooroofa máaqa ataufakaaqá káqi márídanoo qainá óosanara randéemarufanoo Ánutuna maraquna fannoo qímaminau. Anée íria. Qaaramoo fásiqa aníara randáidaqa. ²⁰ Anée fíndifi óoqi deedaqínana misá faqa fúa. Sía óonumafi íria káqi afaaqa quqásee fúa. Qinée misá niqiqáunau aní áfiqarara ánidaqa. ²¹⁻²² Peetooroofa óoqureenoo qímanniminau. Ínnee qiníara randée maríasa maaná misá márídaqa. Ínnee nánaree qiníara randáidee qufaqa misá qiqau, Roomma máqanna sundía kiatéena maasá úriqararafa miná áuqu Kooraneeriusafa maasá diqiqaiifaqa ánidaqa. Mifá andeeqára fásiqa Ánutuna amooqímarifa ámiqira fásiqa márídanoo. Yuda máqannaasa aiqáma káaqa minára rímariafa márídanoo. Ánutuna qangiroo moó fannoo aníara óonu afiqee narí máaqakiara aniráinaqa ufa moó qímamianee qifaqa ánidaqa. ²³ Peetooroofa misá ufa iriséenoo maréeqee máaqaki quqásoofaqa faiqéenoo iqáqoofanoo Peetooroofa faqa Yooqa máqanna qaaramoo namu Yísuna ufa írimarusa Kooraneeriusana faiqi námu faqa fíqau.

²⁴ Minamúsa fífiufaqa aanái fífaqqee fífiufaqa Seesaree máqusa óonuraqau. Kooraneeriusafa narí átiufa narí ákaqaafasáa faqa narí máaqaki suqú quqásoofaqa márídaqa Peetooroona áfeesimariqau. ²⁵⁻²⁶ Peetooroofa Kooraneeriusana kooqíki óonuree kéeqararufanoo Kooraneeriusafa rafúdamakufanoo miná áikuki qúmi maree óorindari rúmafinoo Ánutufara foo miqímaseenoo innaaru qíraree qufanoo Peetooroofa miná ásauku qumáree uqéereenoo qinau, Dóo fíndifua, qinée faqa sía Ánutusa márídaqa faiqí faiqí márídaqa.

²⁷ Peetooroofa Kooraneeriusana qímamidanoo máaqaki kéeqanau. Kéeqafi qáfoofanoo faiqí ánaasee ánaamuru moómoosa minakí máríqau. Minakí óoruree misá faqa maaqí qímasee qímanniminau. ²⁸ Ínnee aiqámausa maasá Yuda máqannaasa óosana írimariafanoo. Maasá Yuda máqanna ánaamuru máaqaki sía uqanna kéeqafi misá faqa áqoondiki maríasa. Maasá amaana ufa minára firaaqóo qáoo qínoo márídanoo. Sía ánukarausee qídaqa. Dóo maqee Ánutufa qiníara sía moo ánaamuruara sía ánukara

fee qímasee ruffíaa, káqi áqoondi kíannee qídanoo. ²⁹ Qinée miná ufa irisáunnana anée qiníara ániannee qíanaqa qinée sía ínniara ruffeeqa káqi ániqa. Anée nánaree qini dáareenane.

³⁰ Kooraneeriusafa miná iriséeno qinau. Ínnau qinée qeeqá máaqaki eenémarufaqa innaaru qímariafanano faiqí moó fannoo miná qamunna káaqa aréenara qámunna faqaafa qini qífusaa kíkíqamambino qímaqiminau. ³¹ Kooraneeriusa Ánutufa aní innaaruqírana írinoo aní kudi fasiqauqá qimudáoo qímasee dadaaqímariannanara írinoo qáfeeno aníara áididano. ³² Dóo anée faiqí niqiqáinaqa Yooqa máqusai fuaqa. Faiqí miqóo miná áuqu uqanna Simoona moo áuqu Peetooroofa máridano. Mifá narí amarána Simoona faqa aandáu apata áurimari fasiqana faqa máridano, ooruku nám-mari afai qaannai miná máaqa máridano fee qinau. ³³ Qinée mi-ufána iriséeqa aqee uqanna aníara óonu afiqée ániaqee qíqa. Anée ámiqimminana andeeqásee ánianano. Dóo maasá aiqáma maa-maqánaki óoqumarifi márúnanoo dóo Ánutufa qíqafaidano. Karaambáiqqa aní qímami úfana írianeera ánidaqa.

Peetooroofa Kooraneeriusana áiku ásauku qímanniminau.

³⁴ Kooraneeriusafa miqí qímasee Peetooroona qímamisoofano mifá maaqí qímasee misá qímanniminau. Dóo qinée maqee maa-ainainná óosanara íridaqa. Ánutufa sía maasá Yuda máqannaasara kai áididano kúqaa aiqáma máqannaasa amanamana kái iaqéera áididano. ³⁵ Aiqaúmausa Ánutunara náaquqee márinaqa andeeqára óosana máraidaqa miqímarifandíausara qiníndi fee qíannoo. Aiqaúma maqusanaasa amanamana kái iaqéera qídanoo. ³⁶ Ánutufa Isaraee máqanna ámiqira fasaasa ufa asooára ufa ásauku mundírana Yísunnai qímanniminau. Mifá aiqáma maqanna Karaambáiqqa. ³⁷ Yudeeaa máqa maaqai firaaqóo kambíqoo ainainara Yoothaneefa nammári nímimaru aukwana óosanaraseeno kambíqano máridano. Kariree máqa maaqaki óosanaraseeno miqóoqari aiqáma Yudeeaa máqa máaqakina fífaininai. Ínnee maaqóo máriasa minára Yísunara dóo írimariafano.

³⁸ Ánutufa narí náaquqara maraquna Yísuna Nasaretee máqusaindaraanasaa adímaqaásoofano Ánutuna afeeka máreenoo aiqámai óonuree anirée ínoo qimudáoo qínoo Sadannana áuraarai máriusa qumáreenoo aurímarusa faqa káqi márusa faqa aiqámausa idaaqamánisanau. Ánutufa qumeé miná faqa nídanoo dadaaqufano mi-oosanna oosanna ainainná áuqeeamarinai. Ínnee minára faqa dóo írimariafano. ³⁹ Yuda máqanna máqusa faqa Yeerusaree máqusaki faqa Yísuna áuqoo ainaina qinée faqa akaqáusa faqa qífunnai qáfaafanausa máridaqa. Misá miná mara máree pirímmannai aunírira saqarisaa áriqau. ⁴⁰ Qaaramoo fáasaana áiqaróofano Ánutufa kúqiranakinaana miná uqéera fíndifinai. Fíndifinoo maasá qífusaa kooroomámbinai. ⁴¹ Sía aiqámausa nífusaa kooroo inai. Ánutufa maasá rusandeesámumandee mároosa maasá qífusaa kai kooroo ináu. Ánutufa kúqiranakiqari uqéerasoofaqa maasá miná faqa nárana nammári náafanausa máridaqa.

⁴² Mikamúqoo maaqí qímasee maasá naamúaqinoo qinau. Ínnee qiníara maaná faiqí ánaasee nóori kándamasee qímannimiaqa. Ánutufa qini Yísusara káqi máriasa faqa kúqirau faqa misá rainásee idáki fee innaarúnai fee quqánnisáanausee qinau. Minára faqa ínni aiqámausa máq maqee máriasa faqa qímannimidaqa. ⁴³ Peetooroofa mi-ufána Kooraneeriusana áiku ásauku qímannimiseeno maaqí qinau. Ánutuna tamummáqara fasiqausa aiqáma Yísunara qídaqa ákara rímariqau. Maaqí qímariqau. Aiqaúmausa miná saqárikinausa Ánutufa miná áuqu afeekannái misá mandáinaina numoo minínnisaano.

Ánutuna maraquna fannoo Kooraneeriusana áiku ásauku náakinai.

⁴⁴ Peetooroofa miqí qímarufano Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo innaarúnindari qumuréeno aiqámausa Peetooroona ufa írimarusasaa rafáaqafuman-nimaqanau. ⁴⁵ (-) ⁴⁶ Maraquna fannoo náakufufaqa dadaaqufaqa moo máqanna ufa sía

írimaru ufausa qímaríqau. Ánutuna firaanáikiranara faqa firaaqóo amooqímaríqau. (v 45) Yuda máqannaasa qaaramoonámu Peetooroona faqa Yoopa máqusaindari qúmusa mi-ainainná qáfamaseeqa náaquqoofaqa qíqau. Óo Ánutufa narí náaquqara maraquna ánaamuru faqa nímidanoo. Sía Yuda máqannaasa kái nímidanoo.

⁴⁷ Peetooroofa míquna níndafamaseenoo Yuda máqannaasa narí faqa ánusa qíman-nimino qinau. Maa-fasiqáusa Ánutuna náaquqara andeeqára maraquna dóo máreea, maasá Yuda máqannaasa ífanandeemmiafanoo. Yáfasiqa fee moó fannoo nammári nímiranara qáoo qíannoo fee sía amana moó fannoo qáoo qíannoo. Dóo nímia. ⁴⁸ Míqí qímasoofaqa Ánutuna ásauku mundírana Yísuna áuqusaa nammári máraqau. Míqíma-soofanoo Kooraneeriusafa asasídanoo Peetooroonara káqikaaqóo máriannee qufanoo eedóo qímaseenoo misá faqa qaaramoo fáasaana márinau.

11

Peetooroofa Kooraneeriusana qímamufanara narí aqoónausa Yeerusareenni óoru qímannim-inau.

(Isaraee máqannaasa aiqáma Ánutuna ufara maasáindi fée kai qímaríqau. Ánaamuru máriasara sía misáindi máridanoo fee qímaríqau. Ánaamuruara sía ánukarafauqa márinara sía misá máaqaki kéeqaa, sía misá nárana naaqée qímaríqau.)

¹ Yísufa niqiqoo fásiqausa Yeerusareenni márusa faqa Yísuna ufa írimarusa Yudeeaa máqa maaqai márusa faqa ánaamuru márusa misá faqa Ánutuna ufa máreeaa foó qíqau. ² Peetooroofa Seesareea máqusaindari Kooraneeriusana maqúsaindari Yeerusareenni óoru fúfaqa miqóoqaraasa Yuda máqannaasa Yísuna ufa írimarusa Mooseena sándufara rímarusa misá aiqáma Peetooroona áqidaqa qíqau. ³ Anée ánaamuru máaqaki misá faqa máriaanafa misá faqa néeneeanafa animáriananoo. Sía Yuda maqanna fáinanduqí-rausa faqa máriaananoo. Náqaa fee ifanée miqínanee. Maasá Yuda máqannaasa sándufa rukíeenana miqíananoo. ⁴ Peetooroofa miná iriséenoo óosanaindari aiqáma ainainara qímannimino qinau.

⁵⁻⁶ Fíraa seera moó dínna atinai moó dínna atinai qaara faqa qaara faqa átinai sánda rumbánoo márufanoo innaarúnaindari moó fannoo mi-sandáusa quaqée ídanoo quqáaqáa ímarufanoo qíní daaqá quqásóofaqa minakínaa ainaina ámiqímasee qáfaqí-afana. ⁷⁻⁹ Innaarúnaindaraa ufa moó qímaqimino qinau. Peetooroo dóo fíndifi arusée náa qufaqa qínée maaqí qíqa. Óo Karaambáiqá sía uqanna. Sía sía ánu kara aandau qínée moó néemariqia. Maqee maaná sía naanáuree qímasaunanoo innaarúnaindaraafa qínoo, Ánutufa maa-ainainnára ánu karafauqa máridanoo fée qímasaifana anée sía minára sía ánu kara fee qía. ¹⁰ Mi-ainainnára qaaramoo kári qáoo qúnanoo dóo qumu rarisáma innaarúnai quqéenoo.

¹¹ Míqí márunanoo kai Seesareea máqusaindari qaaramoo fásiqa niqíqaasá anirée qínée márunna maqana kooqíki anirée qíníara randéee. ¹² Ánutuna maraquna fannoo qíníara káqi rakéemasee misá faqa fúannee qínoo. Máa máriasa qíkaqaafasaa qísauku dínna taikásee dínna ani moodáa marasée qíní faqa Seesareea máqusai óoqu fíqau. Maasá aiqáma óoquree Kooraneeriusana máaqaki kéeqaaqau. ¹³ Kéeqafufanoo Kooraneeriusafa Ánutuna qangiroo qáfoonara maasá qímaqiminu. Mi-qangiroofá miná máaqaki kíkíqamambi qímamino qinau. Kooraneeriusa anée faiqí akaqáusa niqíqáinaqa Yoopa máqusai óoquree faiqí moó miná áuqu uqanna Simoona moo áuqu Peetooroo miná óoqu áfiqee úruaqa. ¹⁴ Mifá ururéenoo ufa qímannimisáinaqa anée faqa aní áiku ásauku faqa innaarúna asumu márirana oosana írifaranoo fée qinau. ¹⁵ Mi-qangiroofá fufanoo Kooraneeriusafa narí aináinira faiqíuqa aqíqoofaqa qíní qífíqee Kooraneeriusana máaqaki quqáqísóofaqa qínée Peetooroosa ufa qímannimirara óosana arasáunanoo náaquqara andeeqara maraquna fannoo óoqai indaarú maasá dáakinoo máriufa maasá undée Kooraneeriusana máaqaki máriasa náakinu. ¹⁶ Míqí márufaqa qínée óonumafi iriséeqa Karaambáiqá maasá faqa maasáki máridanoo maasá qímaqimino qinau. Yoohaneefa nammáriki kéeqannimaqaidanoo kásooqaqee qínée maraqunaki

kéeqannimaqaanaura qufaqa íriafannana. Qinée mi-ufána iriséeqa Kooraneeriusana máaqaki náakirana qáfamaseeqa iriséeqa minára ínni qímannimidaqa. ¹⁷ Maasá Yísuna ásauku mundírana saqárikiafanoo Ánutufa narí káqi nímira ainaina narí náaquqara andeeqara maraquna maasá qíminau. Miqí kai másee Seesareea máqusai ánaamuru faqa káqi níminoo. Qinée yáusee máridee Ánutunara qáoo qianáuree. Sía amana.

¹⁸ Yeerusaree máqanna Yísuna ufa írimarusa mi-ufána iriséeqa dóo ufa Peetooroona áqimaruna taikásee quándaki Ánutunara asasídaqa qiqau. Óo Ánutufa ánaamuru naundurá quándárana faqa náaru náaru márirana faqa dóo misá faqa níminoo. Sía maasá Yuda máqannaasaindi kaifau. Miqí qúfanoo mi-ufáfa dóo taikánau.

Antiooka máqusaindaraasa Yísuna ufa írimarusa mi-ufána.

¹⁹ Mi-ufa suqirána sía kambíqooqoo Satefeenana árukari dóo miqóoqari Yísuna ufa írimarusa quqásee ánaamuru máaqa máaqa dáraanimámbiqau. Akaqáusa Fooeenisia máqa maaqai fiqau. Akaqáusa Antiooka máqusai fiqau. Akaqáusa Sipurusa máqa maaqai fiqau. (Sipurusa ooruku námmani qámabanai ámuqaunamu máridanoo. Faiqí ánaasee moómoo miqóo máriqau.) Miqímasee ánaamuru máqusa márufaqa Yuda máqanna misáki animárusa misákai Yísunara qímannimimariqau. ²⁰ Akaqáusa Sipurusa máqannaasa faqa Sireenee máqannaasa faqa Antiooka máqusai óonu márídaqa ánaamuru márusa ásauku mundírana Yísuna ámiqira fasaasa ufa ánaamuru qímannimimariqau. ²¹ Karaambáiqá afeeka dadaaqúnara Antiooka máqannaasa ánaamuru moómoosa uqanna Karaambáiqá ufara asasmásee íriqa aiqámausa minásaa kaimma atooqáqau.

²² Antiooka máqanna ufa fannoo Yeerusareenni óoruroofaqa misá irisée Baranabasina aqiqoofanoo Antiooka máqusai óoqu fínau. ²³ Óoqureenoo níqáfoofanoo Ánutufa mimaqusánaasa dadaaqímarunara óoqu níqafamáseenoo asasínoo qímannimidanoo qinau. Ínnee ínneeqa nímuqusa óokiari kúqaa karaambáiqasaa mundúfuaqa náaru náaru miqóokai nóori runúseeqa fuaqa. ²⁴ Baranabasifa andeeqára fasiqa márínau. Náaquqara andeeqara maraquna minakí qumbiqárafa márufa. Yísunasaa káaqa mundírafa márínau. Mi-fasannái faiqí ánaasee Antiooka máqusanaasa moómoo karaambáiqasaa atooqéemariqau.

²⁵ Baranabasifa Antiooka máqusaindari Tarasusa máqusai óoruree Sauroonara randárara finau. ²⁶ Paqúrimaseenoo áfiqeenoo Antiooka máqusai animáridaqa faiqí ánaasee moómoo Ánutuna fasáasa ufa qímannimimariqau. Moodáa aukuana miqóo máraqau. Antiooka máqannaasa miqóoqari óosana araséeqa Yísuna ufa írimarusara fúka núqu Kristiannee qímaríqau. (Maasá ufakíqari ásauku mundírana áiku ásauku kámambiqá máriasee qímaríqau.)

²⁷ Mi-aukuanná Yeerusaree máqusaindari fúka tamummaqara fasiqauqa Antiooka máqusai óoqu fíqau. ²⁸ Miqóo márídaqa misákiqari moo fásiqa áuqu Akabusafa fíndifino Ánutuna maraqunannai maaqí qímasee qímannimino qinau. Kásooqaqee aandaroo aiqáma máqa maaqaki náruannoo. (Kásooqaqee Karaudiusafa Roomma máqanna úriqarara kiapafa máru aukuana mi-aandarofá kambíqafinoo nárínau.) ²⁹⁻³⁰ Antiooka máqanna Yísuna áiku ásauku nári niqoónausa Yudeeaa máqusai márusa aandaroo nárúnara dadaaqiaqéera qiqau. Aiqámausa nári nimana nimana kái munnimma qumáree Baranabasina faqa Sauroona faqa nímuqafa Yudeeaa máqa maaqai nímirara óoru fíqau.

12

Eeroodeefa Yameesana kuqáruuseena Yoohaneena karabúsaki quqánau.

¹ Mi-aukuannái mi-fasannái Eeroodeefa Yudeeaa máqa maaqai faqa Kariree máqa maaqai faqa Peereea máqa maaqai faqa Samaria máqa maaqai faqa misá kiapafa firaafá Eeroodeefa máridanoo Yísuna ufa írimarusa nárirana óosana arasée nárímarínau.

² Eeroodeefa Yoohaneena áfasaana Yameesana qumáree rumbáseenoo rákinoo nu

páipanannai anuka ateká áqinoo kuqámmarinai. Yuda máqannaasa Yísuna ufara níkoqeemarusá míqunna qáfamasee asasámmaqau. ³ Minára asasufanóo Eeroodeefa miqíaqoo fee qímasaida kafáa miqíanauree qímaseenoo Peetooroona faqa qumárararee qímarinai. Ooruku síai feemu qoomaqunaki Peetooroona maaqímasee qumáranai.

⁴ Yameesana aruséenoo Eeroodeefa kafáa miqóoqari ooruku síai feemu qoomaqunaki Peetooroona qumáraseenoo ruúmbeegeenoo karafúsa maqaki quqásoofaqa sundíauqa moómoo rakísimariqau. Qísaukuqara taikásee qíku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée sundíauqa eendáki faqa fáasaana faqa rakísimariqau. Áinnaaqarara qoomaqa taikáfinaqa miná maaríqoo aiqámausa nífusaa áruanauree qinai. ⁵ Yísuna ufa írimarusá minára iriséeqa Ánutunara maqee maqee firaqóo Ánutunara innaaru qímaríqau. Peetooroona sía áruanifeera miqímariqau.

Qangiroom eendáki qumuréenoo Peetooroona karafúsakinaana maréeqeenoo káqinni quqánau.

⁶ Moo fáasaana Eeroodeefa dúna iqáqaranasaa faiqí nífusaa Peetooroona áfiqaseeqa faiqí nífusaa áruanauree qímasoofanoo mi-eendánakina Peetooroofa sandáandoo qímaseenoo firaa sainanda qaaraqándannai rumbáseenoo karabúsa maqaki quqánau. Sundía qaaraqánda minásaa rakísimarufanoo Peetooroofa miqandá dínni dínni qám-baanai faiqanau. Moó fannoo Peetooroona dínni asauku namu faqa narí ásauku namufaqa moo sáinanda rumbánau. Kafáa dínni ásauku namufaqa moo súndia ásauku namufaqa moo sáinandannai rumbánau. Akaqá sundíauqa kooqíki rakísimariqau.

⁷ Mi-eendána qám-baanai miqíqqa márufanoo karafúsa maaqaki qangiroom moo kikíqinoo márufannoo káaqqa qárafáa firaafáa qéemarufanoo qangiroom fannoo Peetooroona áfaurinoo fíndifua qufanoo tautúmma uqéera qáfoofanoo sáinanda ásaukuqarasaaqaraa sáinanda narí kai idukúaki maqásaa áqufiqau. ⁸ Áqufufanoo qímaminai, aneenná pikápa atukarasée aneenná áiku ánaamu upeekásee rumbásee aneenná asausí faqa siuta afisúmaree fíndifi dóo qiní faqa ánia.

⁹ Peetooroofa miná iriséenoo aiqáma ainaina mifá undée undeemámareenoo dóo miná faqa maqúsai ráudanau. Peetooroofa qangiroom faqa fídanoo qainásaa miqídee qinai. ¹⁰ Misá kooqí áfaisaa rakísimaruqoo qumuréenoo qúminnaaqareenoo dóo miqóo mádaanai márusakiaqa qumuréenoo dóo miqóo firaa kooqí qáinnannai ititára kooqíki mádaanai kooqíki qumuroofanoo naríkai mi-qainna kooqífa atúafufanoo miqandá maqúsai ráudamaki fíqau. Aatáta óoqufidaqa káqikaaqoo kísaaqasaa óoqufimarufanoo qangiroom fannoo máfi aisáseenoo tautúmakinoo taikáfufanoo Peetooroofa naríaraa kai kikíqinoo márínai.

¹¹ Dóo narí kai kikíqinoo márídanoo narí aundurannái kai írinoo qinai. Dóo qinée maqee óonumafi íridaqa sía qaináu. Ánutuna qangiroom fannoo qiní maréeqee Eeroodeena ásaukukinaana maréeqee karafúsakinaana idukúeeqeenoo mádaanai quqéenoo. Yuda máqannaasa qiníara kúquanifeera asasíqanákinaana maréeqee káqinni quqáqiseenoo.

¹²⁻¹⁵ Miqí qímaseenoo Peetooroofa narí márianinnanara iriséenoo Yoohaneena amaráfa moo áuqu Marakafa miná ánoona Mariana amarána máaqai finai. Sía Yísuna ánoofau miná ánoona amarána miná máaqai finai. Yísuna ufa írimarusá moómoosa suqíqqa márída Peetooroofa sía kúquanifeera innaaru qímarufanoo Peetooroofa mádaanai anirée asukunai kooqí árinai. Árimarufanoo aináini marú manaaqafa miná áuqu Roodanammarifa kooqí atúararee qímasee óoquroofanoo Peetooroofa faandaamura kóoqiki áqoosaindari kooqí árinoo kooqí atúaanee qufanoo mi-manaaqáfa Peetooroona ufa kái iriséenoo firaqóo asasamáseenoo sía kooqí atúanau, káqi quqasee sandéenoo faiqí márunnai sandée óorureenoo qímanniminai. Óo Peetooroofa mádaanai kikíqinoo márídanoo fee qufaqa misá qiqau sáa anée fúrufarida qíra sáa mifá karabúsaki márídanoo.

Miqí qufanoo Rooda námmarifa asasídanoo kooripóo kooripóo qídanoo qímannimufaqa misá qiqau. Sáa miná amana miná qangiroom márídanoo fee qiqau. (Óoqai

mi-kamúqoo Yuda máqannaasa nári faiqí ánaasee faiqi námu maí márufanoo misá qangiroom innaarúnaindaraasa rakísi nimaqee maríafaqee qímariqau.) ¹⁶ Misá miqí qídaqa narí qimami narí qimami márufanoo Peetooroofa káqi áqoosai márídanoo kooqí árimarinau. Miqídaqa qumu kooqí atúasee Peetooroona qáfoofanoo káaqa náaquqanau. ¹⁷ Peetooroofa ururée ásaukunnai misá ufara qáoo qímaseenoo Ánutufa narí karabúsakinaana mároo úfana qímannimiseenoo moó Yameesana faqa narí áiku ásauku Yísuna ufa írimarusa faqa qímannimiseenoo qímasee úriqaree Eeroodeefa maaqóo paqúrimasee dárúandoo qímasee moosáa kukéeqarannai finau.

¹⁸ Iqáqoofaqa kanánaana Peetooroonasaa sundíauqa rakísiusa qáfoofanoo sía márufafaqaa firaqóo tutuqída randée maríqau. ¹⁹ Eeroodeefa minára iriséenoo randáaqee qufaqa randáqanusia sía paqúriqau. Eeroodeena áranaqoofanoo narí sundíauqa rakísiusa minára iréeseenoo aiqáma misá náru taikánau. Miqóoqari Eeroodeefa Yudeeaa máqa maaqaindari Seesareea máqusai óoqu marínau.

Eeroodeefa kúqu úfana.

²⁰ Tíree máqusanaasa faqa Sidoona máqusanaasa faqa mi-maqusaqandá Eeroodeena quqúsaki márídaqa Eeroodeena maqásaaqaraa nárana marasáida néemariqau. Nári maqá mandáikunara miqí maríqau. Eeroodeefa mi-maqusaqandá rairai qímannimaqée márufafaqaa misá nárana irisée maasá nárana fímarunna aana ititaandoo qímasee moodáanaki suqúfufaqa Eeroodeena faqa asooára ufa qianée qímasee qúmiqau. Óoqureeqa Eeroodeena máaqasaa rakísímaru fasiqana miná áuqu Baratusa miná áqoondikamásee munnimmaina amisée anée maasára ámiqira ufa kai óoquree qímami marinaqa maasá ínnaaqiana óoquree miná faqa ufa qianáuree qímasee miná ánaaqiana óoqureeqa Eeroodeena faqa ufa qiqau. ²¹ Ufa qu fáasaana Eeroodeefa narí kiapausa qammunna ámiqirana afisúseenoo ámiqira siaqa kiapausaindi miná múqu quqásee minásaa márída ufa qímannimimarinarau. ²² Ufa qímannimisoofaqa mi-maqusánaaqanda fífau únna qídaqa amooqídaqa fáaqa quqásaida qímariqau. Maa-fasiqáfa Eeroodeefa sía faiqí faiqífau moo ánutufa márídanoo.

²³ Miqí qímarufanoo Ánutuna qangiroom fannoo qumée Eeroodeena kuqámmarusanau Eeroodeefa misá amooqíra ufa irisée sía qáoo qímasee Ánutuna amooqiaqée qíra ufa sía qímannimuna ákiaqara dóo miná kuqámmarinarau. Miná aundurái qimí moómoo néeneesoofanoo kúqinai.

²⁴ Eeroodeefa káqi máru aukuana Yísuna ufa taikániffee qímasaidanoo miná ufa írimariusá nárínoo rumbéenoo ímarinarau. Ánutuna ufa fannoo sía taikéenoo sía káqi márúqoo kai márinarau. Firaqóo dáraaninoo dóo fífaininarau.

²⁵ Baranabasífa faqa Sauroofa faqa Antiooka máqusanaasa Yísuna ufa írimarusa munnimma áuqusoona múru Yeerusaree maqannaasa nimisee Yeerusaree máqusaindari kafáa ururandée Antiooka máqusai kafáa óoqu fíqau. Miqandá moo kúmaaraa qaara auqufáqaana moo áuqu Yoohaneena amaráfa moo áuqu Maraka mi-kumaaraaná faqa áfiqee Antiooka máqusai óoqu fíqau.

13

Baranabasisa Sauroosa Yísuna ufa qímannimirara niqiqoofaqa fíqau.

¹ Antiooka máqusai Yísuna ufa írimarusaki Ánutuna tamummáqara fasiqa akaqáusa máríqau. Ánutuna ufara qímannimimarusa akaqáusa máríqau. Misá núqu Baranabasífa faqa Simeeoonara dundúqarira fee qímarufa faqa máríqau. Rukiusafa Sireenee máqusaindaraafa moó fannoo márinarau. Manaenafa Eeroodeefa narí máaqaki fírimarufa moó fannoo márinarau. Sauroofa faqa márinarau. ²⁻³ Mi-namúsa moodáanaki márufafaqaa márídaqa qúsasaa nárana minnísee náarara márídaqa Ánutunara innaaru kái qída maríqau. Miqí márufanoo náaquqara andeeqara maraquna fannoo qímanniminoos qinai. Ínnee Baranabasina faqa Sauroona faqa mara quqásai náaduma quqásai faqa miqandá náaduma qinée moo sáika nímiannauranoo qufaqa misá mi-ufána irisée sía nárana narai káqi

innaaru qímariqau. Innaaru qímasee Sauroona faqa Baranabasina faqa nísauku misásaa quqásée dóo niqíqaqau.

Baranabasisa Sauroosa Sipurusa qáfumaki fiqau.

⁴ Baranabasifa faqa Sauroofa faqa náaquqara maraquana fannoo niqiqoofaqa Seereeu-sia máqusai óoquree sípaki akarámáfufaqa Sipurusa máqa maaqai fiqau.

(Sipurusa máqannaasa ánaamuru náaduma ufa qímarusa máriqau. Yuda máqannaakaqáusa misáki óonu maríqau. Baranabasifa mindáraa Yuda máqannaafa máridanoo narí máaqai finau.)

⁵ Sípa fannoo Sipurusa máqusa moo áuqu Saramisa máqusai múnu quqásoofofa miqandá sípakiqari maqásaa áqufufaqa Yuda máqanna miqóo márusa ufa suqíra máqaki kéeqafufaqa Ánutuna fasáasa qíra ufa miqóo Yuda máqannaasa qímannimimariqau. Mikumaaraafá moó fannoo misá faqa fufá Yoohaneena amaráfa moo áuqu Marakafa mifá faqa dadaaqídanoo qímannimimarinau.

⁶ Sipurusa máqa maaqa ooruku námmani fíqu fíqu inoo márufanoo firaa afuma márufaqa faiqí ánaasee maqúsa moómoo márinau. Sauroona faqa Baranabasi faqa, misá Saramisa máqusaindari maqámau fífiufaqa mi-maqa maaqána dínni ati Paafosa mi-maqusánai fiqau. Mi-maqusánaki afunee fásiqa moó paqúriqau Yuda máqannaafa márufa márinau. Miná áuqu Barayisunee qímariqau. Mifá naríara tamummáqara fasiqa fée qímarufa únna qírafa márinau. ⁷⁻⁸ Mi-maqa maaqánaki máru kiapana áuqu qaara auqu faqáafa márinau. Moo áuqu Seerakiusafa moo áuqu Paurusafa márufanoo úriqarara kiapafa márufanoo mi-afunee fasiqáfa miná áqoondi márinau. Mi-kiapáfa írirana faqaafa márufa mifá Baranabasina faqa Sauroona faqa náaramasee qinau. Anirée Ánutuna ufa qífaqa íria qufanoo afunee fásiqa fannoo minásaa ititéemarinau. Kiapafa sía Yísunara írianifeera miqí márinau. Mi-afunee fasiqána moo áuqu Kirisa ufakiqari Eerimasa márinau.

⁹ Sauroona moo áuqu Paurooneé qímariqau. Pauroofa Eerimasana rafáaqafirana qáfamasoofanoo náaquqara maraquana fannoo áakufunanoo afunee fásiqa óoriki qáfamaseenoo qímaminau. ¹⁰ Anée Sadannana ámaaku márianafa máriananoo anée aiqáma ainaina andeeqára ainaina namuqáa márianafa máriananoo. Anée mandáinaina níkaru qíra ainaina aníki qumbiqánoo márifa máriananoo. Anée maqee maqee Ánutuna kúqaa ánoonufa qumáreenana uíqaa íqamméeqeenana nímimarianna fasiqafa máriananoo. ¹¹ Dóo maqee Ánutuna ásauku fannoo aní rafáaqa fúannoo. Aní áfuqara dimbáfinana sía súani káaqa qáranu qáfeennaranoo. Miqí qímasoofanoo áfu aiqámaqara dimbánau asukuna arufufanoo miqóo míki mákamminau. Yáfee qiní qísauku qumáreenoo aaná uqaqífiqaanoofée qinau.

¹² Kiapafa mi-fasiqána áfu dimbáranu qáfamaseenoo Karaambáiqá fasáasa ufa irisoofanoo áaquqoofanoo kúqaa ánoona fee qímasee írinau.

Baranabasisa Sauroosa Antiooka máqusa amarána maqúsai fíqa Yísuna ufa qímannimiqau.

¹³ Pauroofa narí aqoónausa faqa Paatoosa máqusaindari maqámau ooruku námmani áfainni óoqureenoo sípaki akará máfufanoo nammári amuaqumau Pamafiria máqa maaqaki Peeraka máqusai mi-sipánaki finau. Miqóo óonureenoo Yoohane moó áuqu Marakafa ákooqoofanoo quqáseenoo Yeerusareenni anirandée kafáa moo sípaki finau.

¹⁴ Baranabasisa faqa Pauroosa faqa Peereeka máqusaindari Pisidia máqa maaqai moó Antiooka máru máqusai maqámau fiqau. Miqóo óonuree marikíqa Yuda máqanna misáki animárusa ufa suqíra maqaki kéeqafi óoqumariqau. Sariríqasaa nári amaanasáa kéeqafi óoqu maríqau. ¹⁵ Yuda máqanna amaana máqasaa rakísirausa Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa ásaana rúmaseeqa Baranabasina faqa Pauroona faqa qáfamasee qímannimidaqa qiqau. Óo maasá qíkaqaafasaa ínneeqara aamúa qíra ufa ínniqaraki márínaqa faiqí ánaasee qímannimifaqa maasá íriaqa. ¹⁶ Pauroofa fíndifinoo ásaukunna misá rafáaqa fínoo qinau. Dóo qinée qímannimianauro. Miqí qímaseenoo

fíndifi maaqí qímasee qímanniminau. Óo qiní qiqoónausa Isaraee máqanna faqa ánaamuru máriasa faqa maa-maqánaki Ánutunara innaaru qímariasa qiní ufa íriaqa.

¹⁷⁻¹⁸ Isaraee máqannaasa Ánutufa maasá qikeekú qikaakú rusandeesámumandeenoo nári maqusa minnísee Isipa máqa maaqai óoqureeqa faiqí asumu áreeqa moómoosa kambíqaqau. Ánutufa narí afeekannái nífiqeeqeenoo aadána máqasaa quqáseenoo qaara fasiqa níku nísauku taikásee aukuanasaa misá faiqí ánaasee qummaara Ánutuna árufanoo sía nárinau, faiqira foó áakuseenoo rakísi nímaqeemarinau. ¹⁹⁻²⁰ Miqóoqari Kannaana máqa maaqaki márusa qísauku taikásee dínni ani qaara marasée máqannaasa náru taikáseenoo Isaraee máqanna mi-maqána Anutufa nimisoofaqa 450 aukuaana kísaaqasaa moómoo aukuaana minakí máriqau. Dóo miqóoqari faiqí ánaasee rakísiaqeera Ánutufa faiqí moómoo saika máfufaqa márídaqa rakísinimaqee maríqau. Misá maríku-fanoo tamummáqara fasiqa Samueerafa kambíqanau. Siásaiuqa fífiufaqa dóo Samueeranasaa múnu taikánau dóo miqóoqari tamummáqara fasiqauqa máriqau. ²¹ Maasá qikeekú qikaakú moo káraambaiqaikammásainaqa maasáki máriani fee qufanoo Ánutufa Beesamina áti Sauroona amarána Kisana ámaaku miná níminau. Sauroona amaráfa qaara fasiqa níku nísauku taikásee áukuana rakísinimaqée márinau.

²² Ánutufa miná máfi afeeqásee Dafidina karaambáiqaikinau. Karaambáiqaikamáseenoo Ánutufa maaqí qímasee Dafidinara qinau. Dafidifa Yeeseena ámaaku márifa qinée minara dídidanoo. Mifá qiní íriranamau fímarifa márídanoo náru miqíkai ínoo qiní íriramau fúannoo. ²³ Dafidina áti moó fannoo Yísuna Ánutufa maréeqeenoo Isaraee máqanna asumu máree maríanninara quqánau. Narí tamummáqara ufamáu kai Yísuna quqánau. ²⁴ Yísufa anirée qímannimira aukuaana adeedí roofanoo Yoohaneefa nammári nímmarufa aiqáma Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qímanniminau. Ínneeqa mandáinaina minnísee Ánutunai ubeekámafiqa miná ufa irisée nammári marasée máriaqa. ²⁵ Yoohaneefa nammári nímmarufa miná saika áukuana taikáidanoo maaqí qímasee faiqí ánaasee qímanniminau. Ínnee qiníara yáfasiqanee fee qídaqee. Sía qinée ínnee áfeesimaria fasiqausau márídanoo. Dóo mifá qiní qínaaqianna qúsasaa aniráannoo. Mifá andeeqárafa máriannoo. Qinée miná uréeqarasa uqanna márídaqa, sía amana miná káqikaqoo dadaaqianúra.

²⁶ Óo qiní qiqoónausa Abarahaamana akeekú akaakú máriasa ánaamurundari anirée innaaru qímariasa faqa Ánutufa maasá qumáraninna úfana qiqáki quqéeno. ²⁷ Yeerusaree máqusanaasa tamummáqara fasiqa ufa ásaana rúmasee sía miná óosana ámiqimandee irisée Yísuna qáfamasee sía maasá asumu qumáraninna fee qímasee tamummáqara fasiqa ufamáu Yísuna árirariqau. ²⁸⁻²⁹ Misá miná árirufara randóosia Piratoofunnái áfiqee múnuoofanoo qufaqa áriqau. Aruséeqa tamummáqara fasiqa ufa undée undée kaimma taikáseeqa dóo miná írí aunírira saqarisaa qaraana tatúsee dóo ákundaqau. ³⁰ Qaaramoo súanisaa márínoo Ánutufa miná kafáa mara fíndifinau. ³¹ Fíndifumasoofoqa faiqí ánaasee moómoosa káqi máru kamuqoora miná faqa Kariree máqa maaqaindari Yeerusareenni nídaqa qáfamaqoosa fíndi funa qáfamaseeqa mifá fíndifunara Isaraee máqanna qímannimidaqa kooroo ídaqa.

³² Maasá mi-amiqira fasaasa ufána maí anirée ínne qímannimirara ánidaqa. Óoqai maasá qikeekú qikaakú qíma afeekaikámáqoona ánoona kúqiranakinaana uqéera fíndi finannai maasá kooroomáqiminoo. ³³ Dafidina idí ákara firaa kamu 2 Ánutuna ufara maaqí qinau.

Anée qiní qímaaku máriananoo

Maqee qinée aní ákausaikidaqa.

³⁴ Kafáa Ánutufa Yísunara kúqiranakiqari fíndifuaninnanara faqa sía putaaíanninannara faqa maaqí qinau.

Qinée óosana óosana náaquqara ámiqi ámiqirana Dafidinasaa qíma afeekaikámáqaafannana miná anísaa quqánaura.

³⁵ Minára Ánutufa kafáa maaqí qídanoo.

NIQIQOO FÁSIQAUSA 13:36390NIQIQOO FÁSIQAUSA 13:50-51

Anée aneenná káaqa andeeqára fasiqa sía miná amaqí putaa írana amaqéennaranoo.

³⁶ Dafidifa narí máru aukuannai Ánutuna aináinirafa márinoo dóo kúqináu. Kuqufufaqá miná irí maréeqee narí akeekú akaakú márunki ákundaqau. Miqímasoofanoo amaqí putaa ínau. ³⁷ Moó fannoo kúqiranakinaana Ánutufa mara fíndifumásainafa miná amaqí sía putaa íannoo. Dafidifa minára ákara rúmaqoofa márídanoo.

³⁸⁻³⁹ Máa qiní qíkaqaafasaa Antiooka máqusai máriasa maa-ufána ámiqimandee írriaqa Ínnindi márídanoo. Ínni numóo árirana minnínisarafa Yísufa márídanoo minára márifaqa maasá ínni qímannimidaqa. Mooseena sándufa sía faiqí ánaasee amana nári mandáinaina sándara foora rumbánnimaqáqoofa sía amana idukífaranoo. Aiqámatia Yísunara írirana rusíranannai kai minánnai kai ínni numóo ákiaqa taikánnisaannoo ínni mandáinaina sándara foora rumbáraná idukúnnaisaannoo. ⁴⁰ Ínnee maqee ámiqimandee rakísiaqa óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqa moó fannoo aaquqímannimaqáqoofa ínnisaa kambíqaandoora. Mifá maaqí qímasee ákara rúmasee qinau.

⁴¹ Ínnee írriaqa, ínni kúqaa náruaninna ainainara qímannimiafaqa ínnee máfi uteéti qímasaidaqa amaráu qímariasa. Mi-ainainná ínni nífusaa kambíqainaqa qáfamasee tautúmasee kúqifaranoo. Ínnee mária kamuqoo qinée moo áinaina firaa ainaina áuqusaananoo moó fannoo minára qímanniminaqa ínnee minára únna fée qifáranoo.

(Pauroofa mi-tamummaqara fasiqána ufannái aaquqímannimino qinau. Ínnee maqee óoqeenáasa naana rámasee Ánutuna ufara únna fée qifoora. Ínnee maqee áukuana Yísunara únna fee qifoora.)

⁴² Pauroosa Baranabasisa Antiooka máqusai ufa suqíra maqakiqari ráudoofaqa faiqí ánaasee maaqí qímasee qímannimiqau. Amanée ínneeqara kafáa óonurandee moó Saririqa kafáa anirée qímannimiaqa. ⁴³⁻⁴⁴ Eedóo qímasee miqandá fufaqa Yuda máqanna faiqí ánaasee moómoosa faqa ánaamuru Yuda máqanna amaana ufa írimarusa misá faqa miqandá nífaqee fímariqau. Mi-niqiqoo fasiqaqandá mi-fasiqa anaaseesá fuki faakí qímasee qímannimiqau. Ínnee maqee maqee Ánutuna káqi nímiranaki máriaqee qímasee marikínoo moó Saririqasaa Yuda máqanna amaana máqaki kéeqafufaqa mi-maqusánaasa aiqáma Ánutuna ufa íriraree qímasee kéeqaqau.

⁴⁵ Yuda máqannaasa moómoo ánaamuru níndafamaseeqa misá naundurái kaukaataqírafa qumbíqafufaqa Pauroona ufa rukíaidaqa mandá ufa sukúfa kai qímariqau.

⁴⁶ Pauroosa Baranabasisa miná iriséeqa paasóosamandee ufa qímannimiqau. Ánutufa narí ufara Yuda máqannaasa náaree qímannimiaqee qímaqoona dóo ínni qímannimiqáunaqa ínnee minára qáoo qímasee ititée maríafanoo. Ínnee ínneeqara sía amana náaru náaru márirana maráanauree qídaqee miqídaqa ititéemariafanoo. Ínnee miqíanara ínni minníseeqa quándaki ánaamuru qímannimiana. ⁴⁷ Karaambáiqqa fannoo maasá maa-ufána qímaqimifaqa maí ánidaqa ánaamuru qímannimiana.

Qinée ínni niqíqéeqa ánaamurukiaqa qóomaikiaqera káaqa qáranara qímannimia. Aiqáma ánaamuru maqa máaqaki máriasa ínnee misá innaarúnai fímaria aannanara qímannimiaqera niqíqáidaqa.

⁴⁸ Miqóo ánaamuru márusa mi-ufána iriséeqa asasammáseeqa karaambáiqqa fasáasa ufara dúfi dúfi qídaqa ámiqira ufa fee qímariqau. Misákina Ánutufa rusandeesámumandoosa dóo Yísuna saqárikiqa náaru máriranaki kéeqaranara óosana áraqau.

⁴⁹ Miqímasoofanoo miqóoqari misaqá dínna dínna márusakina dóo karaambáiqqa ufa fannoo dáraaninau. ⁵⁰⁻⁵¹ Yuda máqannaasa míquna qáfamaseeqa ánoomaseeqa mi-maqusánai faiqí firaasáuqa faqa ánaamurukina Yuda máqanna amaana ufa írimarua ánaasee úriqararaisa faqa nírana fundákusoofaqa Baranabasisa faqa Pauroona faqa maréeqee áqoosai áqusaqau. Áqusoofaqa miqandá fíndifufaqa kookoomma afaqá

qumáreeqa misá nínaamu araséeqa quqásee Antiooka máqusaindari Ikooniumma máqusai fiqau. ⁵² Miqandá fufaqa mi-maquisánaasa Antiooka máqusanaasa Yísuna ufa írimarusa náaquqara maraquana fannoo náakinoo qumbíqafufaqa asasímariquau.

14

Baranabasisa Sauroosa Ikooniumma máqusai fiqau.

¹ Pauroosa Baranabasisa Ikooniumma máqusai óonuroofanoo Antiooka máqusai kambíqoo ainainafa miná amana kái Ikooniumma máqusai faqa kambíqanau. Miqandá Yuda máqanna amaana máqaki kéeqaqau. Kéeqafiqa ámiqimasee qímannimunara Yuda máqannaasa faqa ánaamuru márusa faqa moómoo uqanna Yísunasaa mundíqau.

² Yuda máqanna akaqáusa ufa rukíaseeqa ánaamuru qímannimidaqa ueeqásoofaqa iriséeqa misá faqa Pauroosa Baranabasisa ufara mandá ufa fee qímaseeqa ufa rukíaqau.

³ Míqunara miqandá kísaaqasaa mi-maquisánaki máridaqa paasóosamandee karaambáiqá dadaaqunara afeeka nímufaqa faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina faiqí ánaasee dádaaqí marú ainaina óosana óosana áuqusoofaqa faiqí ánaasee qáfeeqa tautúmasee qiqau. Óo kúqaa uqanna miqandákina karaambáiqá káqi nímira ufa kúqaa ánoona máridanoo féé qiqau. ⁴ Mi-maquisánaasa qámbaana raináqau. Raináfiqa akaqáfa Yuda máqannaasasaa atooqáqau. Akaqáfa niqiqoo fásiqausasaa atooqáqau.

⁵⁻⁶ Ánaamuru ufa rukíee márusa faqa Yuda máqannaasa faqa nári faiqí firaasá faqa moodáanaki suqúfufaqa ufa qí qísee óonisamu Pauroosa Baranabasisa náruanee qufanoo moó fannoo aaquqímannimaqoofaqa miqandá mi-ufána iriséeqa quqáseeqa ruffamareeqa Rikaoonia máqa maaqai sandáqau. Rikaoonia máqa maaqaki maqúsauqa moómoo márufaqa qaara maqusa moodáaqoo máruqanda moo máqusa áuqu Ristara, moo máqusa áuqu Deerabee márufaqa dóo miqandá Ristara máqusai náaree fiqau. ⁷ Miqóo óonu máridaqa Ristara máqusaki faqa Deerabee máqusaki faqa misaqá máru maqusausakiaqa faqa ámiqira fasaasa ufa misá faqa qímannimimariqau.

⁸ Ristara máqusaki faiqí moo áiku mandáikirafa márinau. Maqóokari mi-kamúqooqari miqínoo márufa márinau, sía aaná nufa. ⁹⁻¹⁰ Mi-fasiqáfa Pauroona ufa káaqa írimarufanoo Pauroofa óonurama qáfanau. Qáfamasee maaqí qímirínau. Maa-fasiqána írirafa Yísunasaa rusínoo máriafa amanaikírafa máridanoo amaná fíndifuannoo qímaseenoo mi-fasiqána óori qáfamaseenoo firaa kari maaqí qímasee qímaminoo qinau. Anée fíndifua. Andeeqáseenana rútaqina fíndi fúa. Miqí qufanoo mi-fasiqáfa rútaqi fíndifinoo dóo maqúsamau óonuree anirée inau.

¹¹ Faiqí ánaasee miná qáfamaseeqa fáaqa fuísee qídaqa tutuqídaqa nári ufakíqari Rikaoonia ufakíqari maaqí qiqau. Ánutuqanda faiqikámambi dóo maasáki qumu máridaqa nídaqa, Yísufa niqiqoo fásiqaqandara Ánutuqandee qiqau. ¹² Mi-maquisánaasa Ánutufara foo únnaqira anutuqanda nimana áuquqoofa misáki máriqau. Moó fannoo uréeqarafa ufa akoofása miná áuqu Eerameesáfa márinau. Mi-maquisánaasa áiku mandáikirafa fíndifirana qáfamaseeqa Pauroosa Baranabasisara maasá ánutuqanda qumu máridammia foo qímasee Baranabasinara anée maasá úriqarara ánutufa aní áuqu Seeusaneé qiqau. Pauroonara anée ufa akoofása máridana maasá uréeqara ánutufa aní áuqu Eerameesaneé qiqau.

¹³⁻¹⁶ Misá firaa Ánutuna Seeusana amaana máqa mi-maquisána naambeéqai márinau. Mi-amaana maqánasaa aanáiqikirafa Baranabasisa Pauroosa níqafamáseenoo tatúfira aandau suqásee nimiséé innaaru qiaqée qímaseenoo burimakáu ákoonauqa rarisámammaree mínisee miná anukakí kukúqamma quqásee rarisámammareeqa faandaamura kóoqiki múnusoofaqa faiqí ánaasee aiqáma suqúsee aniroofanoo Baranabasisa Pauroosa misá tatúfirana suqáqimidee qímasoofanoo níkoqoofanoo kakéenna qáoo qiqau. Kakéenna qáoo qufaqa sía írufaqa miqandá nári qamunna qumáree rakéemmaqusee faiqíki óonuree anirée fáaqa quqásee qímannimiqau. Maaqandá faiqí faiqi máridaqa. Ínni fooqáasa máridaqa, sía ánutusa máridaqa. Maasá ánoona Ánutuna ámiqira fasaasa

ufa qímannimirara ánídaqa. Ínnee máq maaqána fífau dapi ainaina márídanoo miná minnísee quándakinaqa káqi márira Ánutunara írĩaqera ánídaqa. Mi-kaqi marira Anutúfa mifá kai innaarúna faqa maqá faqa ooruku námmani faqa minakímari ainaina óosana óosana faqa áuqu quqánau. Óoqai mifá faiqí ánaaseera ínneeqa mandá íriramau káqi fuaqée qímarinau. ¹⁷⁻¹⁸ Mi-kaqi marira Anutúfa innaarúnaindaraa aaku faqa nárana óosana óosana narí áukuanasaa moo nárana narí áukuanasaa moo nárana nímimarifa márídanoo. Ínnee miná qáfamaseeqa ínnee faqa maraséeqa minára kai asasímariafanoo. Mi-ainainná miqímarianannai narí márina kooroománnimidanoo. Ínnee miná qáfeeqa minára kai asasíaqa. Faiqí ánaasee mi-ufána iriséeqa káqikaaqoo indee indee qídaqa kafáa káqikaaqoo mara mara rídaqa tatúfira aandau nímianeera qímariaqau.

¹⁹ Antiooka máqusa amaráfa Pisidia máqa maaqaki moó Antiooka máqusa márinau. Mindáraa Yuda maqanna akaqáusa faqa Ikooniumma máqusaindari akaqáusa faqa moodáanaki suqúfufaqa Ristara máqusai óonureeqa miqóoqaraasa faqa ufa qí qiséeqa Pauroona qumáreeqa maqámau rarisaqá fífiufaqa faandaamura áqoosai áquseeqa óonisamu suqú qumáree misamúna Pauroona árimariaqau. ²⁰ Dóo kúqinoommifoo qímasee quqásee fufanoo Pauroofa Yísunara ufa qímannimimarufaqa Yísuna ufa írimarusa miná aaqá anifíqu fíqu mámbufanoo Pauroofa narí kai misá qámbaanai fíndifinoo dóo quqásee maqúsaí kafáa kéeqanau. Iqáqoofanoo kanánaana Pauroosa Baranabasisa fíndimaqee Deerabeera máqusai fiqau.

Baranabasisa Sauroosa oonurandeeqara Antiooka máqusa uqannai ániqau.

²¹ Miqóo Deerabeera máqusai óonu márídanoo ámiqira fasaasa ufa qímannimí marúfaqa moómoosa Yísuna áiku ásauku kámambiqau. Deerabeera máqusanaindari Pauroosa Baranabasisa óonurandee anirée kafáa Ristara máqusai óonisamu áru maqusanai kafáa ani káqikaaqoo marikíqa quqásee Ikooniumma máqusai kafáa óoqu fíqau. Miqóo faqa káqikaaqoo máriqa quqásee Pisidia máqa maaqaki moó Antiooka máqusai kafáa fiqau.

²² Mi-maqúsasakiaqa nídaqa Yísuna ufa írimarusa fuki faakí qímaseeqa qiqau. Ínnee Yísuna ufasáa mundúfiqa kúqaa ánoonaikiaqa. Maasá aiqáma moómoo mandáinainaki máraqa kadáapiriqa fífi íqa Ánutuna quqúsaki kéeqaanauree qídaqa. Minára ínnee faqa sía minnísaqa káqikai fuaqa. ²³ Aiqáma maqusakiaqa nídaqa Pauroosa Baranabasisa Yísuna ufa írimariasakinaana qumáreeqaida rakísirausaikimariaqau. Quqásaida nárana minnísee innaarukái qiaqée qímasaida maqee náriqa fúkasaa karaambáiqasaa írirana rusímariasara misára rakísiaqee qímasee quqáqau.

²⁴ Pauroosa Baranabasisa Pisidia máqa maaqaki óonuree anirée máseeqa Pamafiria máqa maaqai kafáa anirandée fiqau. ²⁵ Miqóo miqandá Peeraka máqusai Yísuna fasáasa ufa qímannimiseeqa ooruku námmarinni Ataria máqusai óoqu fíqau. ²⁶ Ataria máqusaindari sípaki akarámafufaqa Antiooka máqusai kafáa fiqau. Óoqai indaarú Antiooka máqusai óosana áraqau. Miqóo Yísuna áiku ásauku miqandá raíneeqee Ánutuna ásaukuki quqásoofaqa Ínneeqara karaambáiqqa ufa máraqa nuaqée qímasoofaqa mi-saikána máraqa nímariaqau.

²⁷ Baranabasisa Pauroosa Antiooka máqusai aniréeqa Yísuna ufa íri marúsa aiqáma suqú quqáseenoo Ánutufa miqandánnai aiqáma ainaina naamúaqinoo uqannífiqeenoo qímaseenoo Ánutufa miqandánnai ánaamuru kooqí atúasoofaqa misá faqa Yísunara írídaqa. ²⁸ Miqí qímannimiseeqa miqóo Antiooka máqusai kísaaqasaa máriqau.

15

Pauroosa Baranabasisa Yeerusareenni óoruree Yísuna áiku ásauku irámmirirara óoru fiqau.

¹ Yudeeaa máqa maaqakinaasa Yísuna ufa írimarusa akaqáusa Antiooka máqusai óoqureeqa Yísuna ufa írimarusara maaqí qímasee únna qídaqa naamúa qiqau. Ínnee Yísuna ufamáu kai fídaqa sía Mooseena sándamau fímariafanoo sía fáinanduqirausa sía innaarúnai asumu máreefaranoo fee qiqau. ² Pauroosa Baranabasisa mi-Yudeea máqanna fasiqúsara qáoo qímasee mi-ufánara firaaqóo ufa qí qísee ufa raináqau.

Miqí qímaseeqa misá moodáa ufa qímaseeqa qiqau Pauroosa Baranabasisa akaqáusa maaqóoqaraasa sáimbaqa Yeerusareenni óoru fúaqa. Óorureeqa Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa qímannimifaqa maa-ufánara náqaa náqaa fee qífaqa óorurandee qumurée qífaqa íria.

³ Antiooka máqusanaasa Yísuna ufa írimarusa misá niqiqámasoofaqa Yeerusareenni óoru fídaqa óoriqaree Fooeenisia máqa maaqai faqa Samaria máqa maaqai faqa Pauroosa Baranabasisa náriqa níniunara faqa ánaamuru moómoosa quándaki Ánutufinnai ubeekoonára faqa qímannimiqa fímariquau. Yísuna ufa írimarusa minára iriséeqa firaqóo asasiqau.

⁴ Yeerusareenni minamúsa óoruroofaqa Yísuna ufa írimarusa miqóo márusa faqa nári faiqí firaasá faqa Yísuna afaaqasáa áqoondiuqa minamúsa óoqu nífiqeeqee quqá-soofaqa máridaqa Baranabasisa Pauroosa nári níniuna óosana óosana aamína máqanna moómoosa Yísunasaa atooqéuna mi-fasaasáusa qímannimimariqau. ⁵ Farisai ámaana ufa qímarusa akaqáusa Yísuna ufa irisée miná áiku ásauku faqa miqóo Yeerusareenni máriqau. Misá faqa Baranabasisa faqa Pauroona faqa ufa irisée fíndifiqa maaqí qiqau. Ánaamuru máriasa Yísuna ufara eedóo qídaqa sía káqi máriaqa maasá Yuda máqanna fáinanduquséeqa Mooseena sándamau fídaqa innaarúna aana máreefaranoo.

⁶ Yísuna faiqi námu niqiqoo fásiquasa moómoosa misá faiqí firaasá faqa minára iriséeqa moodáanaki suqúfufaqa ufa qímariquau.

⁷ Kísaaqasaa mi-ufána qída maríqau. Miqí márufanoo níndafoosia Peetooroofa fíndifi maaqí qímasee qímannimino mi-ufána rafáaqafinau. Qini qíkaqaafasaa Ánutufa sía maasá kaifau, ánaamuru faqa ámiqira fasaasa ufa irisée eedóo qiaqée qímaseenoo ínnikinaana qini qumáreenoo, anée óosana aréenana ánaamuru qímannimia qufaqa miqímmiqiafana. ⁸ Ánutufa faiqí aiqáma nímuqusa naundurá írimarifa máridanoo. Mifá ánaamuruara faqa eedóo qímaseenoo náaquqara maraquna maasá undée miqíkai ínoo misá faqa níminau. ⁹ Sía maasá faqa misá faqa rainéenoofau qinau, amanamana kái fee qímasee misá mandáinaina numoo náriqa Yísuna saqárikiranannai míninnisanau. ¹⁰ Ánutufa miqímmaqai faqa ínnee nánaree firaa qumaara maréeqee fífau misá nífaariki quqáidee. Mooseena sándufa qaaraíkinoo máridanoo ámiqirafa faqa ummaara nímarifa faqa márinara maasá qikeekú qikaakú maasá faqa qumaara táfirana sía amanaikí máriafanausa máridaqa. ¹¹ Ínnee sía miqífaqa. Maasá Yísuna saqárikamásoofanoo Karaambáiqá Yísufa narí áfaariranannai maasá útaaqqeenoo. Ánaamuru miqí kai másaafanoo dóo misá faqa miqíkaimminoo útaaqqamánimaqqeenoo.

¹² Peetooroofa miqí qímasoofaqa aiqáma dáimámbi írimarufanoo Baranabasisa Pauroosa nári níniunara óosana óosana qímannimufaqa íriqau. Miqandá ánaamurukiaqa nímarufanoo Ánutufa miqandánnai faiqí sía áuqaaqaa ira ainaina áuqusoofaqa faiqí ánaasee qáfoonara mi-ufána miqóo Yeerusareenni súqimariasa qímannimimariqau.

¹³ Baranabasisa Pauroosa ufa taikásoofanoo Yameesafa fíndifinoo ufa moó qímannimino. Óo qini qíkaqaafasaa qini ufa íriaqa. ¹⁴ Ánutufa ánaamuruara ámuqusufanoo misákinaana akaqáusa maréeqqeenoo naríara naríndikiaqeera máranau. Mi-ainainna óosanara Peetooroofa fáasai maasá dóo qímaqimino. ¹⁵ Dóo miqúnaki óoqai tamummaqara fasiqa ákara kooroo ináu. Minára maaqí qímaqoona.

¹⁶ Qinée kásooqaqee kafáa qúmunauree qinau.

Qumuréeqa Dafidina áiku ásauku máaqa rapéiara foo ínoo máriafaqa kafáa qumurée usakánaura.

Miná maqúsa úrisinoo máriafaqa miná faqa rukíanaura.

¹⁷ Miqíanaqa máqaqanna máqaqanna karaambáiqara randáaqeera.

Aiqáma máqannaasa náaraanausa qini ufara ánifaranoo.

¹⁸ Qinée karaambáiqá óoqai maa-ufáusa kooroo qíafanausa máridaqa.

¹⁹ Yameesafa mi-tamummaqara ufána qímannimiseenoo naríara qinau. Qinée maaainainnára írunafa maaqímmino máridanoo. Ánaamuru máriasa moo máqannaasa

quándaki Ánutufinnai ubeekéemariasa sía kadaápi fífau ruanáura. ²⁰ Sía misá miqífaqa maasá ákara kai rúmeeqee misá nímianaúra. Akaqá ufa maa-ufáusa kai uqánní-fiqaanaura. Faiqí moó fannoo nárana maraséeno moó únnaqira Ánutunara innaaru qímasee áminana miqíra nárana sía naaqa. Faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuar-innanara sía miná máraaqa. Aandáu moó anukakí ataakírarana fidíka káqi maaqínaki márinnana síamma naaqa. Fidíka káqinni tati áqusee amaqí kai naaqa, fidíka sía miná naaqa. Dóo miqí kai qímasee qímannimiaqa. ²¹ Aiqáma máaqanna maaqanna máriasa aiqáma Sariríqa Yuda máqanna amaana máqakina Mooseena sándufa óoqaindari áukuana aukúana ánaamuru ásaana rúmasaidaqa qímannimariafaqa Mooseena sándufa óosana óosana amaná írifaranoo. Maasá miqí kai íqa ánoona ainaina kai qímannimianaúra.

Yísufa niqiqoo fásiquasa pása ákara rúmeeqee maqúsa maqusa nímaqanau.

²² Yísuna ufa írimarusa aiqáma Yeerusaree máqusakinaasa Yísuna faiqi námu niqiqoosa faqa faiqí firaasá faqa Yameesana ufa irisée eedóo qímaseeqa qiqau. Maasá qeeqákina akaqáusa suqúmareeqa Baranabasina faqa Pauroona faqa Antiooka máqusa niqiqáifaqa óoqureeqa mi-ufána qímannimiaqeera. Miqí qímaseeqa faiqí moó áuqu Yudasifa miná moó áuqu Barasabasi miná faqa Sirasina faqa mara quqáqau. Aiqámausa miqandára ámiqira fasiqa andeeqáraqandee qímarusa máriqau. Misá miqandá maréeqee Sauroosa Baranabasisa nimiséeqa papiqa ákara rúmeeqee nímiqau.

²³ Mi-papiqánaki ufa maaqímminoo márinau.

Ínnee Antiooka máqanna faqa Siria máqanna faqa Sirisia máqanna faqa sía ínnee Yuda máqannaafau máriafanoo, ánaamuru míni maqaqoosá máriafanoo maasá Yísuna faiqi námu mifá niqiqoosa faqa faiqí firaasá faqa maasá ínne níkaqaafasaa nífasausamara ínne nímandaidaqa. ²⁴ Maasákiqari faiqí akaqáusa nári kai ínnee unnái óoqureeqa fáinanduqira ufa faqa Yuda máqannaasa sándufa óosana óosana faqa qímannimufaqa iriséeqa qaara irirana máraqau. Sía maasá niqiqáafanau óoqu fiqau. Nári írirannai óoqu fiqau. ²⁵ Maasá minára iriséeqa moodáanaki suqúfiqa ufa qímaseeqa Baranabasina faqa Pauroona faqa qaara fasiqa mara quqásaafaqa miqandá faqa ínnee iannai óoqufifaranoo. Minamúsa ínne ufa qímannimiaqeera. ²⁶ Baranabasisa Pauroosa sía kúqiranara rufeemariasa kái paasóosamasee Karaambáiqá Yísuna ásauku mundírafa miná saiká uqéere maríasa máridaqa. ²⁷ Maasá indaarúqaa Yudasina amarána faqa Sirasina faqa ínnee iannai niqiqánaqa óoqureeqa papiqakinaa ufa nóokiqari qímannimifaqa íriaqa. ²⁸ Ánutuna náaquqara maraquna fannoo maasá faqa moodáa karákaimmídanoo. Sía maasá moómoo sándufa ínnisaa quqánaúra. Maa-qaaramoo sandufána kai ínnisaa quqánaúra. Maa-qaaramoo firaa ufa namúna kai ínne nímianaúra. ²⁹ Faiqí moó fannoo nárana maraséeno narí moó únnaqira ánutunara dúfi dúfi qímaseeno ínne níminafa sía miná naaqa minnísaaqa. Ínnee aiqáma aandau fidíka sía naaqa. Ataakírára aandau sía miná amaqí naaqa. Faiqí ánaasee narínni narínni úmmuarirana sía máraaqa. Ínnee máa qiné qúnnainaina sía máreeqa ámiqiranaki márifaranoo. Dóo maa-ufána taikéeno.

³⁰⁻³¹ Yísuna faiqi námu Yeerusaree márusa mi-akarána rúmeeqee ufa máree marúsa nímuufaqa máreeqa Antiooka máqusai óoqu fiqau. Antiooka máqusai óoqureeqa Yísuna ufa írimarusa suqúseeqa papiqakinaa ufa ásaana rufaqa írufanoo ámiqikaimminau. Miná iriséeqa firaaqóo asasamáseeqa qiqau. Maa-ufáfa maasá poodúqara ufa máridanoo fee qiqau. ³² Yísuna ufa írimarusa naríara naríara qíkaqaafasaa fee kai qímaríqau. Yudasina amaráfa faqa Sirasafa faqa Ánutuna tamummáqara fasiqaqara máruqanda. Miqandá kísaaqasaa nári níkaqaafasaa faqa máridaqa poodúqara ufa faqa qímannimimariqau. ³³ Yeerusareendari qúmusa máriufaqa Antiooka máqanna Yísuna ufa írimarusa susúm-masee nímandamásoofaqa Yeerusareenni kafáannai óoru fíqau. ³⁴ (-) ³⁵ Pauroosa Baranabasisa miqandá sía Yeerusaree máqusai óoru fíqau káqikaaqoo kísaaqasaa Antiooka máqusai máriqau. Miqandá faqa akaqáusa namufaqa karaambáiqá ufa óosana óosana ufa ásaana rúmasee naamúa qímannimimariqau.

Pauroosa Baranabasisa rainákiqa náadu náadu fiqau.

³⁶ Máriufanoo Pauroofa Baranabasisa qímaminoo qinau. Dóo fíndifinaqa aníndiri óoqai níniaafannakinai máaqanna máaqanna nídaqa níuqía.

³⁷ Baranabasisa eedóo qímaseenoo Yoohanee amarána moo áuqu Maraka kafáa áfiqararee qímasoofanoo Pauroofa qáoo qinau. ³⁸ Óoqai maasá faqa fínoo Pamafiria máqusaindari óonurandee ánufa sáina káqi máriani. Sía maasá faqa aiqámai nínoo kasaaqáindari óonurandee ánufa. ³⁹ Miqí qínoo Baranabasisandíri ufa raináqau. Ufa rainásee rakéemaki náadu náadu fiqau. Baranabasisa Marakana áfiqamaree sípaki akarámáfufanoo Sipurusa áfumai narí maqá máaqai finau. ⁴⁰ Antiooka máqanna níkaqaafasaa márusa Pauroosa Sirasisa mara quqásee innaaru qímasee qiqau. Ánutuna áfaarirafa ínneeqara Ánutuna saika máree márifanoo ínniqara rakísinnimaqaani.

⁴¹ Qímasoofaqa miqandá Siria máqa maaqáki faqa Sirisia máqa maaqáki faqa óonuree anirée ídaqa Yísuna ufa írimarusa afeekaiká mánnimaqee maríqau.

16

Pauroosa Sirasisa Timootina áfiqasee nímaríqau.

¹ Pauroosa miqóoqari Deerabee máqusai faqa Ristara máqusai faqa finau. Mimaqusa qandá narí aqa narí aqa adeedí márinau. Miqóo Pauroofa Yísuna ufa írimaru kumaaraana moó paqúrinau. Miná áuqu Timootifa. Miná ánoofa Yuda máqanna anaasee márinau miná ákoofa Kirisa máqusaindaraafa anaamuru márinau. ² Ristara máqusai níkaqaafasaa márusa faqa Ikooniumma máqusai níkaqaafasaa márusa faqa aiqáma Timootinara ámiqira kumaaraa fée qímaríqau.

(Yuda máqannaasa aiqáma Mooseena sándufamáu fídaqa Isaraee máqanna fee qiaqeera fáinanduqimariqau. Míqunara fáinandammuídee qímaríqau.)

³ Pauroofa Yísuna ufa maqusa maqusa qímannimiraree qímaseenoo Timooti aniraínaqa ínnisaimbaqa fídaqa Yísuna ufa qímannimiqa fíqu fiquia. Misaqá fíqu fíqumma márusa Yuda máqannaasa aiqáma Timootina ákoonara anaamurufée qída írimarusa maríqau. Pauroofa Yuda máqannaasa Timootinara qáoo qifoo qímasee Yuda máqannaasa fáinanduquamaqaseeqa áfiqee fímaríqau.

⁴⁻⁵ Misá maqúsakiaqa óonuree anirée máseeqa Yeerusareenni máru niqiqoo fásiquasa faqa faiqí firaasá faqa misá sándufa suqúseeqa papiqasáa ákara rúmaqoona mi-ufána qímannimidaqa qiqau. Ínnee sía Yuda máqannaasa sándufa óosana óosana irisée qumaara náruani. Yísuna faiqi námu niqiqámaqoo fasiqusa misá sándufauqa minamúna kai rakísi qumáraaqee qufaqa miqímmimariqau. Miqí márufanoo maqúsa maqúsa Yísuna ufa írimarusa afeekaikámánde mapukúsee maríqau. Faiqí moómoosa faasaambáasaana iriséeqa dóo misásaa atooáqau.

Pauroofa qainásaa Maseedoonia fásiqua ufa írinau.

⁶ Pauroosa Sirasasa miqóoqari Firikia máqa maaqáki faqa Karatia máqa maaqáki faqa óonuree anirée ídaqa qímannimimariqau. Miqóoqari misá Asia máqa maaqai fuanéerufanoo náaquqara maraquna fannoo misá rafáaqafusoofaqa óonurandaqau. Sía minakí qímannimianneera miqínau. ⁷⁻⁸ Misá miqóoqari Misia máqa maaqaindari oosirana fíaaqaree Bitinia máqa maaqa fíraree qufanoo Yísuna maraquna fannoo rafáaqafufaqa óorurandee Misia máqa maaqa qámbaanai ái aikátee Tarooasa máqusai ooruku námmani átinni maríqau. ⁹ Misá miqóo Tarooasa máqusaki márufanoo Pauroona qainá áfu náranau. Qaináki Maseedoonia máqanna fasiqa qáfanau. Mi-fasiqáfa Pauroona fuki faakí qídaqa qainásaa áaramásee qinau. Anée maí Maseedoonia máqa maaqai anirée maasá dadaaqía.

¹⁰ Miqí qufanoo Pauroofa maasá qímaqimufaqa maasá minára Ánutufa maasá Maseedoonia máqa maaqai ámiqira fasaasa ufa qímannimiaqeera qídaqi qímasee dóo deedaqíafannana.

Firipi máqusai Ridia námmarifa Yísuna ufa írinau.

¹¹ Maasá Tarooasa máqusaindari sípaki akarámafi andeeqásee Samootarakee máqusai óonuraafannana iqáqoofanoo kanánaana Neeapoorisa máqusai Maseedoonia máqa maaqaki máru maqusana mi-sipánaki fiqíafana. ¹² Miqóo maasá sípakiqari maqásaa áqufufaqa Firipi máqusai adeedí marú maqusai maqámau fiqíafana. Firipi máqusa Maseedoonia máqa máaqakinaa maqusáuqa moómoo márínau. Aiqáma maqusauqa aruséeno Firipi máqusa mifá úriqarara máqusa firaafá márínau. Roomma máqanna kiapausa kaamána fira taunna márínau. Roomma máqanna sundíauqa kiapausa faiqí ánaasee miqóo moómoo ani máriqau.

¹³ Moómoo taunnakiaqa Yuda máqannaasa miqóo asaquí ani márusa nári amaana máqa usakée maríqau. Akaqá táunnakiaqa sía usakée maríqau. Sariríqasaa Yuda máqannaasa ráudamakufaqa nammári áfainni óoqu óoqumarifufaqa miqóo naríaraa amaana qíma-saidaqa óoqu randée maqúsai úrimariqau. Maasá Firipi máqusai ani marikámmasee Yuda máqannaasa innaaru qírana óosana iriséeqa Sariríqasaa Firipi máqusaindari ráudamakiaqa nammári áfainni Yuda máqannaasara óoqu randáqiafana. Paqúrimasee Yuda maqanna ánaaseeuqa kai márufaqa misá faqa óoqu marifí ufa qímannimiqiafana. ¹⁴ Mi-anaaseesákiqari moó fannoo miná áuqu Ridia námmarifa sía Yuda máqanna anaasee Tiatira máqanna ánaasee márínau. Mifá qamunnasaa ákimaru qumisána mi-ainainíranaki máru anaaseefa márídanoo Yuda máqannaasa amaana ufa qímarufa márínau. Pánnoona arira qumisa aináiniranaki márufa márídanoo fira munnimma áqimaru ainainasaa rakísimaru anaaseefa márínau. Mi-anaaseefá Ánutunara rímarufa márínau. Ánutufa kukéeqasee dadaaqunara Pauroona ufa ámiqimasee írinau. ¹⁵ Mi-anaaseefá faqa miná máaqaki akaqáusa márusa faqa iriséeqa nammári máraqau. Nammári maraséeno maaqí qímasee sandanáinai qídanoo maasá qímaqiminau. Ínnee qiníara kúqaa Karaambáiqqa saqárikidanoo fee qímasee ínnee aiqámausa qiní máaqaki ani ámiqimasee máriaqee qufaqa dóo maasá miqímmiqiafana.

Pauroosa Sirasisa mánaaqa aundurákinna fáafasaaqa aqiqanau.

¹⁶ Moo fáasaana kafáa innaaru qíraree qímasee nammári áfainni óoqufimariafanano moo mánaaqa fannoo maasá aanái paqúrinau. Mi-manaraqáfa fáafasaaqa áakimarufa márufanoo mi-faafasaaqáfa dadaaqufanoo mi-manaraqáfa kásooqaqee kambíqaaninna ainainara maqee maqee tamummaqaséeno dóo mifá quqóo kai miná ánoona kambíqee márínau. Moómoosa mi-manaraqá funnai óonureeqa qímamidaqa qiqau. Feefaurúma-saifana maasáki kásooqaqee kambíqaaninna ainainara akooroomásee qímanniminaqa miná akiaqara feefaurú ámianauree qufaqa mi-manaraqánasaa rakísimarusa miqí qufaqa fira munnimma áuqu ramásaida máree maríqau. ¹⁷ Maasá Pauroona faqa fufanoo mi-manaraqáfa maasá faqa fímarínau. Fídanoo fáafasaaqa dadaaqufanoo fira kari fáaqarumaseeno maaqí qímasee narí tamummaqasée misaqanná márusa aiqámausa qímanniminau. Maa-fasiqa namúsa fira Anutuna úriqararana saiká faiqi namu máridaqa innaarúnai fímari aana uqannífiqarara ani máriasa máridaqa. ¹⁸ Faasaambáasaana moómoo kari mi-ufána qímannimino nímárinau.

Miqí márufanoo Pauroofa qáfoofanoo ákooqoofanoo quándaki minakínaa fáafasaaqa qímannino qinai. Yísufa Ánutuna ásauku mundírafa qímaqimifaqa qímannimidaqa anée maa-manaraqána aunduráindari rafúdamaki fúa.

Miqí qufanoo miqóokai mi-faafasaaqáfa ráudamaki sandánau.

Mi-maqannáasa Pauroosa Sirasisa rumbáqau.

¹⁹ Mi-manaraqána rakísirausa miná qáfamasee bóo qímasee náqímasee maasá minásaaqaraana munnimma firaaná maránauree. Miqí qímasee áanoomasee Pauroona faqa Sirasina faqa qumáreeqa rarisámammaree kiapana oopísaki quqáqau. Mi-ooopísafa sía káqinni márínau, makéeta qámbaanai márufaqa misá Pauroosa Sirasisa rarisámasee mi-ooopísánaki quqásee aiqáma kiapausa náaramasee únna qímasee qiqau. ²⁰ Maa-fasiqa qandá Yuda máqannaqanda maasá táunnaki aniréeqa mandáinaina óosana óosana uqéeraidaqa. ²¹ Misá nári sándufa qímaqimiafaqa káqi rúnna kai ubeekámaqimaqaidaqa.

Maasá Roomma máqannaa sándufa ámeemaanai márídaqa nánaree káqi rúnna ubeeká-maqimaqaida fee.

²² Faiqí ánaasee aiqáma minára kúqaa kúqaa qufaqa kiapausa iriséeqa níranaqoofaqa Pauroosa Sirasisa qamunna uturúqusee miqandá mara quqásee sundáfuqa qímannim-ufaqa unnaná sámú náruaqee qufaqa ámiqimandee firaaqóo náriqau. ²³ Naruséeqa karabúsa maqaki quqásee minásaa rakísimaruna qímamiqau. ²⁴ Anée ámiqimasee maaqandá rumbáa qufanoo mifá karabúsa qámbaana oosiranaki quqáseenoo níku nísauku saqári mammaaqai quqásee rumbánau. (Miqandá quqásee sandáifanoo misásaa rakísiinafa mifá kúquannoo. Karabúsa rakísirafa narí kúqiranara rufiaseenoo ámiqimasee ummárasee rumbánau.)

²⁵ Eendámuqusai Pauroosa Sirasisa nifaaqa nídafimarufaqa aupúraidaqa sía mi-aupurarannára íriqau káqi innaaru qídaqa Ánutunara amooqídaqa minásaa asasíra idi réemarufaqa karabúsauqaindi moómoosa írimariqau. ²⁶ Miqí márufanoo firaaqóo tautú-mafufanoo maqá inaakufa kási kásinau. Mi-maqáfa kásinoo karabúsa maqa faqa aiqáma kási kásimma quqásoofanoo karabúsa kooqíuqa nárikai atúafufanoo karabúsa rumbée-qoo sáinandausa faqa narí kai idukúakidanoo narí kai maqásaa áqufinau. ²⁷⁻²⁸ Karabúsa rakísirafa káaqa kai tíqinoo máriuufa tautínoo fíndifinoo qáfoofanoo karabúsa kooqí atúanoo márufanoo qáfeenoo Óo aiqáma karabúsa fasiqa dóo sandámambi misá miqána akiaqara firaasáuqa qiní dárifoora sáina qeeqá kai qeeqá darusée kúquanee qímaseenoo narí rákimaru paipana qumáreenoo minánnai narí raqúru ámianeerufanoo Pauroofa rumbára máqakiqari miná qáfamaseenoo firaakarí fáaqa rúmasee qímaminau. Sía anée aneenná asumu kurídia, maasá aiqáma káqi márídaqa.

²⁹ Karabúsa rakísirafa miná iriséenoo qóomara naméeraqufaqa qóoma qumbí ámu-fanoo qumáreenoo sandéeno rumbára maqaki Pauroosa Sirasisa kúqaa ánoonaufa qímariqandee qímasee áaquqeenoo áindiriroofanoo miqandá níkuukina óoqi máreenoo maqásaa áqufinau. ³⁰ Miqóoqari fíndifinoo miqandá mi-maqánakinaana nífiqeenoo mádaanai óoqureenoo irámmirino qinau. Ínnee qara qiní náqimasai faqee innaarúnai asumu márianauree.

³¹ Miqí qufaqa miqandá qiqau karaambáiqqa Yísunasaa mundúseenana dóo minakí kéeqaa. Miqínana innaarúnai asumu márinnaranoo. Anée faqa aní máaqaki máriasa faqa miqínaqa miqífaqa.

³² Miqí qímasee Karaambáiqqa ufa óosana óosana mi-fasiqána faqa miná máaqaki márusa faqa qímannimi qau. ³³ Karabúsasaa rakísirafa miqandá ufa íri iseenoo mi-eendamuqusánaki Pauroona faqa Sirasina faqa maramáreenoo sámú náriiqoona nam-márinnaí fidíka áuqeeseenoo narí faqa narí áiku ásauku faqa aiqámausa amaana nám-mari máraqau. ³⁴ Miqóoqari karabúsa rakísirafa Pauroona faqa Sirasina faqa nífiqee narí máaqaki múrusee nárana nimisoofaqa naqau. Karabúsasaa rakísimarufa narí áiku ásauku faqa dóo maqee Ánutunaki kéeqafuafanoo maasáki asasírafa úriqaranoo márídanoo fee qiqau.

³⁵ Iqáqoofanoo kanánaana Roomma máqannaa kiapafa poorísa niqiqoofaqa Ínnee óonuree qífanoo karabúsasaa rakísirafa eendá rumbáqaiqanda idukísainaqa fuaqa. ³⁶ Karabúsasaa rakísirafa miná iriséenoo Pauroona qímaminoo qinau. Maasá kiapausa aní faqa Sirasina faqa idukúaqee qiafaqa dóo ínnee qara amanámmi dóo fuaqa. Káqi íreedá kai ámiqimasee fuaqa.

³⁷ Miqí qufanoo Pauroofa miná iriséenoo maaqí qímasee Poorísa qímanniminau. Maaqandá Roomma máqannaasa quqúsaki márunausa márídaqa. Misá náriqa sándufa rukíaasa. Sía andeeqásee maaqandá fuanáura. Íria, káqi fífau sía ufa íriiranaki aiqámausa nífusaa maaqandá dáriisee karabúsaki maaqandá quqáannanara. Dóo maqee fée misá maaqandára íreedá kukéeqaki qumeé fuaqée qída fee, sía fuanáura. Misá náriqá kai akooqóo anirée maaqandá idukúsaifaqa fuanáura. ³⁸ Poorísa mi-ufána máree múnu kiapausa qímannimufaqa iriséeqa Roomma máqannaa quqúsaki máruqandara iriséeqa Roomma máqannaa firaá kiapafa minára iriséenoo maasá dárúandoo qímasee káaqa

ruffaqau. ³⁹ Ruffaseeqa misá karabúsa máqaki ónureeqa Pauroosa Sirasisa qimudáoo qímasee reendeenámasee nífiieqeenoo mádaanaí quqásee qímannimiqaú. Dóo ínnee-qara ráudamakiqa Firipi máqusaindari moosáa fuaqa.

⁴⁰ Miqí qímasoofaqa Pauroosa Sirasisa eedóo qímasee ráudamaki Ridia námmarina máaqaki kéeqaqau. Miqóo misá Yísuna ufa írimarusa paqúrimasee poodúqara ufa óosana óosana qímannimiseeqa dóo quqásee moosáa fiqau.

17

Pauroosa Sirasisa Teesaronika máqusai fiqau.

¹ Pauroosa Sirasisa Firipi máqusaindari fíndifi fídaqa Ambipoorisa máqusa faqa Apooroonia máqusa faqa fí aikáteeqa Teesaronika máqusai ónuraqau. Mi-maqusánaki Yuda máqannaamaana máqa márinau. ² Pauroofa naróosana máreenoo minakí kée-qafinoo misá faqa ufa qinau. Tamummáqara fasiqauqa ákarakinaana ásaana rúmaseenoo minakínaa ufa qímannimufaqa narí qímami narí qímami qímariqaú. Qaaramoo Sáririqasaa miqímarinau. ³ Pauroofa tamummáqara ufakinaana qumáreenoo ásauku mundírafa aupúramasee kúqunara faqa Ánutufa miná kafáa mara fíndifunara faqa qímannimimarinau. Miqídanoo Pauroofa qímanniminoo qinau Maa-fasiqáfa Yísufa qinée qímannimunafa mifá kai óoqai Ánutuna ásauku mundírafa márídanoo. ⁴ Yuda máqannaana iriséeqa akaqáusa Pauroofunnai fiqau. Kirisa máqannaasa Ánutunara rímarusa moómoosa iriséeqa misá faqa misásaa atooqáqau. Úriqarara ánaaseeuqa moómoosa faqa iriséeqa kúqaa fee qímasee misá faqa atooqáqau.

⁵⁻⁷ Yuda máqannaana akaqáusa níkoqqee márusa rairai qímasee ánaamuru moómoo nífiqaidanoommifoo qímasee mandá fasiqauqa kudi fasiqauqa náaramásoofaqa moodáanaki suqúfiqa táunna qámbaanaí ónuree anirée másee áanoó firaaná uqéeraqau. Misá suqúfufaqa Yasoona máqa óonu upukámaseeqa Pauroosa Sirasisara máridammiafoo qímasee rapéemasee níndafoo faqa sía márufaqa Yasoona faqa Yísuna ufa írimarusa akaqáusa kai mi-maqánakinaana paqúrimasee maqámau rarisée kiapausunnai múnuseeqa maaqí qiqau. Níndafa maa-fasiqáusa aiqáma maqusa maqusa mandúfa uqéeraqa níniaasa ifaqa maa-maqusánaki faqa aniraafanoo Yasoona maréeqeenoo narí máaqaki quqásai faqa faiqéeqa. Misá maasá Roomma máqannaana karaambáiqá sándufa aiqáma rukíaidaqa misá maasá Roomma máqannaana karaambáiqá mináúqu Sisaana arusée narí karaambáiqá moó miná áuqu Yísufa miná áuqu uqéeraidaqa miqídaqa.

⁸ Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee aiqámausa kiapausa faqa mi-fuka karaambaiqáfa kambíqafinanoo maasá Roomma máqannaana qeeqá karaambáiqá namufaqa dárúandoo qímasee firaaoó taútiqaú. ⁹ Kiapausa Yasoona sáimbaqa Yísuna ufa írimarusa faqa aiqáma munnimmara qufaqa nimisoofaqa idukíqaú.

Pauroosa Sirasisa Beereea máqusai fiqau.

¹⁰ Yísuna ufa írimarusa márufanoo eendúfaqa Pauroosa Sirasisa nífiqa quqásoofaqa asukunai Beereea máqusai fiqau. Mi-maqusánai ónureeqa Yuda máqannaasa amaana máqaki kéeqaqau. ¹¹ Beereea máqusanaasa sía Teesaronika máqannaana naanna rée marúsa misá írirana írimarusa máriqaú. Misá faasaambáasaana afeekaikámánde karaambáiqá fasáasa ufa íriqaú. Misá tamummáqara fasiqauqa ufa ákarakinaana randásee qáfee maríqaú Pauroona ufara kúqaa ánoonee sía fee ánoonee qímasee ákarakinaana ufauqára randáqaú. ¹² Miqídaqa Yuda máqannaasa faqa Kirisa máqannaasa faiqí firaasá moómoo faqa Kirisa máqannaana ánaaseeuqa moómoo faqa misá aiqáma Yísunara kúqaa ánoonee qímasee írimariqaú. ¹³⁻¹⁴ Teesaronikai máru Yuda máqannaasa minára iriséeqa Beereea máqusai ónuree faiqí ánaasee aiqáma nírana fundákusoofaqa Yísuna ufa írimarusa faiqí firaasá nífasausaikirausa Pauroona umeé aqiqoofanoo ooruku námmani áfainni finau. Sirasifa faqa Timootifa faqa káqi miqóo máriqaú. ¹⁵ Pauroona áfiqee fusá Ateensa máqusai mínu aiséeqa ónurandee aniréeqa Sirasisa Timootisa qímannimiqa qiqau. Pauroofa ínniqara náaraidanoo dóo Ateensa máqusai fuaqa.

Pauroofa Ateensa máqusai finau.

¹⁶ Pauroofa Ateensa máqusai Timootisa Siraasisa nífeesidanoo níndafoofaqa Ateensa máqusanaasa maqánnai faqa óoninnai faqa saqárinnoo faqa óosana óosana ainaina nimana áuqusee maasá Ánutu fee qímasee innaaru qímariqau. Pauroofa miná qáfama-soofanoo ákooqanau. ¹⁷ Firaqóo ákooqoofanoo ákooqeenoo apátufanoo Yuda máqanna-amaana máqaki kéeqafufanoo Yuda máqannaasa faqa ánaamuru minakí anikée-qeemarsa faqa Yísunara ufa qímarinau. Maqúsa qámabannai faqa faiqí ánaasee faqa aiqámai ufa qínóo ninau.

¹⁸ Ateensa máqusai írirana fíqarararsa maqee maqee súqida márunki súqimariqau. Óosana óosana sukúráki kéeqeeusa Ateensa máqusai maqee maqee súqimariqau. Eepikurianna sukúra tisáauqa moó íriranamau fímariasa faqa Sitookika sukúra tisáauqa misá moo íriranamau fímariasa faqa Pauroona ufa átikai iriséeqa nóori uqéeraseeqa Pauroonara maaqí qimasee uteéti qídaqa qiqau. Maa-íriranná síai fasiqafa narí afaaqa fífau amooqída nána úfee qídanoo fee. Akaqáusa maaqí qiqau. Mifá ánaamuru Ánutusara qídanoo. Pauroofa Yísufa kúqiranakiqari fíndifunara qímannimufaqa misá tautúmasee dapi ufa qídaqa uteéti qímariqau. ¹⁹ Misá miqí qímasee Pauroona áfiqamaree firaa akara maaqa miná áuqu Areoopakusa mi-maqánaki fiqau. Firaá írirana faqáasa kai minakí súqimarunaki áfiqee fiqau. Minakí suqúseeqa Pauroonara irámmiriqa qiqau. Anée fúka ufa qímannimianaqa maasá miná írirara súqidaqa. ²⁰ Mi-ufána qíannanaki maasá akaqáinainara randáidaqa. [²¹ Ateensa máqusanaasa faqa ánaamuru animárusa faqa óosana óosana fúka írirana íriane qídaqa minára kai irimáree fímariqau. Misá minára Pauroona irámmirí maríqau.]

²² Pauroofa miná iriséeno misá nóorinni fíndifinoo qímannimino qinau. Óo ínnee Ateensa máqusanaasa qinée maí ánídaqa ínni óosanara qáfaiidaqa íridaqa káaqa ínnee Ánutuna óosana óosana ainainannái nimana áuquseeqa maasá Ánutusee qímasaídaqa innaaru qiqánuasa. ²³ Qinée ínni maqúsaí óonuree anirée níniíqa ínneeqa aandáu arusée tatúfimari qaindausa qáfeeqa. Ínnee moómoo Ánutusara óosana óosana innaaru qímariasa máriafaqa qinée qáfeeqa. Aiqáma qáindauqasaa mi-anutúsa núqu ákara rinoo máriafaqa qáfeeqa. Mooqáindasaa ákara kai rinoo máriafaqa qáfeeqa. Sía maasá írunna Anutunee qímasee ákara kai rúmaqaaafaqa qáfeeqa. Mee ínnee sía írimaria Ánutuna minára innaaru qímarianara miná áuqu óosana koorooianáura.

²⁴ Ánutufa innaarúna faqa maqá faqa aundurákinaa ainaina márina mináauqa áuqu Ánutufa márídanoo. Mifá innaarúna faqa maqá faqa áuqufa mi-ainainná karaambáiqá márídanoo. Sía faiqí nísaukunnaí áuqueeqee amaana máqaki quqáqaafau márídanoofau. ²⁵ Mifá narí kai náanna faqa márirana faqa faiqí faiqí nímmarifa márídanoo. Mifá nána ainainaree sárauímariifa márinaqee maasá qeeqá írirannai kadápirumeeqee ámianauree, sía amana. Aiqáma ainaina narí kai áuquqoofa kai márídanoo. ²⁶ Mifá kai moodáa fasiqa áuquqoonasaaqari kai aiqáma máqanna kambíafa márídaqa. Mifá naríkai óosana áronakiqari aiqáma ánaamuru quqánnisáqoosa kai márídaqa. Mifá qufaqa misá márirana óosumma nímaqóonakiaqa kai marimáree fímariafanoo. ²⁷ Sía fífau, óoqai Ánutufa miqínau. Asukunakí márídaqa Ánutunara míkimmakidaqa randáidaqa paqúrinafa paqúriaqee qímaqoona miqímaqoona miqí maríafanoo. Sía Ánutufa faiqí nífanai márifa márídanoo. Faiqí naaqá márídanoo. ²⁸ Miná máriranaki kásiranaki maasá márídaqa. Ínni ufasáa rakísirausa misá faqa minára maaqí qímariafanoo maasá faqa miná faiqí námu kai márídaqee qídaqa.

²⁹ Misá miqí qímaqoona qinée minára minakína ookáamasee qinée maaqí qídaqa. Maasá Ánutuna faiqí námu márídaqa náqimásee maasá quándakina qeeqá qíkoona amana kóorannai siruáannai óoninnai miná ámmemmee rianáuree. Sía andeqánoo márídanoo.

³⁰ Óoqai faiqí misá Ánutunara randáidaqa asukunakínai míkimaki ánídaqa máríqau. Ánutufa mi-kamúqoora dóo aunúseenoo sía misá fúrufarirana ákiaqara nárinau

maqee maa-kamúqoo aiqáma ánaamuru nári mandáinainakiqari quándakiqa Ánutufinai ubeekaaqée qídanoo. ³¹ Mifá aiqáma máqannaasa moodáa fáasaana ufa irisée narí andeeqáranannai andeeqánnisáannoo. Dóo mifá útaaqamáqai fanoo mi-faasaannáfa márídanoo. Ufa írimari fasiqafa faqa utáaqamaqai fa márídanoo. Mi-ufána írimari fasiqana Ánutufa kúqiranakinaana mara fíndifunannai kooroo inóo márídanoo.

³² Írirana faqaasa súqimarusa kúqiranakiqari fíndifunara qímannimufaqa akaqáusa naanaidara qímaríqau. Akaqáusa kafáa moo kári íriane qiqau. ³³ Miqí qímasoofanoo Pauroofa ráudamakínoo finau. ³⁴ Fufanoo faiqí akaqáusa minásaa atooqáfi miná ufa írimariqau. Moo fásiqa áuqu Dioonisiusafa ufa suqíra maqa Areeopakusa súqira máqaki kéeqee marúfa márínanu. Ánaasee moo áuqu Damariasa námmarifa mifá faqa faiqí ánaasee akaqáusa misá faqa Pauroona ufara kúqaa fee qímasee minásaa atooqáqau.

18

Pauroofa Ateensa máqusaindari Koorinti maqusai finau.

¹ Pauroofa Sirasina faqa Timootina faqa nífeesu sianoo Ateensa máqusa quqáseenoo Koorinti máqusai finau. ² Koorinti máqusai qíqoo adeedí márufanoo óonureenoo faiqí moó paqúrinau. Miná áuqu Akuiraafa márínanu. Akuiraafa Poontiusa máqa maaqai kambíqoofa Itari máqa maaqai óonu marínanu. (Itari máqa maaqaki Roomma máqasaa firaa kiapafa miqóo márufanoo miná maqúsa márínanu.) Itari máqa maaqai máriufanoo firaa kiapafa miná uqu Karaudiusafa Yuda máqannaai aiqáma asaquúnimaqasoofa quqásee dáraaniqau. Akuiraafa Yuda máqannaai márufanoo asaqusoofanoo narí ánaaqa Pírisira námmani sándiri Koorinti máqusai finau. ³ Óonu márufanoo Pauroofa miná paqúrimaseenoo miná faqa márídanoo dadaaqídanoo burimakáu apatannái úqíqaana máaqa usakée márínanu. Akuiraafa Pauroosa mi-ainainnirána akoofásaqara márída usakéemariqau.

⁴ Pauroofa aiqáma kari Sariríqasaa Yuda máqannaai ufa suqíra máqaki kéeqafídanoo naamúaqira ufa Yísunara qímannimímarínanu. Yuda máqannaai faqa Kírísa máqannaai faqa qímannimímarínanu.

⁵ Sirasisa Timootisa Maseedoonia máqusaindari aniroofanoo Pauroofa sía Sariríqa kai aiqáma faasaambáasaana Ánutuna ásauku mundírana Yísunara Yuda máqannaasa naamúaqimannimímarínanu.

⁶ Miqímarufanoo níkoqoofaqa Yuda máqannaai Pauroona mandúfa sukúfa qíma-maqáqau. Miqí qufanoo Pauroofa rútaqi fíndifínoo dóo narí ásaukunnaí narí afaaqáindaraa kookoomma aisoora fatíkeeqee Yuda máqannaai nínaamu áranau. Ínnee qámma dapikírana óosana áraafanoo. Qínée ámiqirannai ínni mara quqáunaqa ínnee qá kai mandáatata fímariafanoo dóo ínnindi kai, sía qíníndifau márídanoo. Dóo maqee maaqóoqari dóo qínée ínni Yuda máqannaai minnísee ánaamuru qímannimímanau.

⁷ Pauroofa miqí qímaseenoo misá minníseenoo ánaamuru fasiqa máqaki óonu marínanu. Mi-fasiqána áuqu Títiusa moo áuqu Yusatusafa márídanoo miná máaqa Yuda máqannaai ufa suqíra máaqa adeedí márufanoo Pauroofa minakí marínanu. Títiusa moo áuqu Yusatusafa Ánutunara innaaru qímaru fasiqafa ánaamuru márídanoo Yuda máqannaasa amaana ufa írifa maqee Yísuna ufa írimarufa márufanoo Pauroofa miná faqa óonu marínanu. ⁸ Yuda máqannaai ufa suqíra maqasaa rakísirafa miná uqu Kírísipusafa márídanoo Yísuna ufara kúqaa fee qímarufa narí faiqí ánaasee faqa Koorinti máqannaasa moómoosa faqa kúqaa fee qímasee nammári máraqau.

⁹ Pauroofa moo éendaki faiqaqée ufanoo qainásaa maaqímasee áfunnarannu. Qainákí Ánutufa Pauroona qímamínoo qínau. Pauroo sía anée maaqóoqaraasara rufíaa. Anée káqi ufa qída mária. Sía anée minnísa. ¹⁰ Qínée aní faqa kukéeqai márídaqa dadaaqídaqa. Maa-Koorinti maqusánakina faiqí ánaasee moómoo qíníndi márídaqa qínée aní namuqáaki máriaa rafáaqa fúanaqa sía misá áidafirana aní ámífaranoo. ¹¹ Pauroofa

miná iriséeno afaaqa quqásee miqóo márínau. Márídanoo Ánutuna ufa qímannimarinau. Miqídanoo áukuana moodáa maraséeno moo áukuana qámbaanasaa fínoo taikánau.

¹²⁻¹³ Pauroofa miqóo Koorinti máqusai káqi márufanoo Kirisa máqasaa rakísimaru kiapafa taikáfufanoo Roomma máqanna kiapafa firaafáikirafa moo fúka kiapafa aqíqoofanoo óoqeenaana ámaaqaqi animárinau. Mi-kiapána áuqu Karioofa márínau. Miqóo mária Yuda máqannaasa Pauroona namuqáa fúka kiapafa animáriqoo fee qímasee Pauroona qumáree rariséeqa fúka kiapafinai múnuseeqa maaqí qímasee únna qímasee qímamiqau. Kiapa, maa-fasiqáfa maasára Roomma máqanna sándufa rukíaranaki maasá qifeeqáidanoo. Mifá maasára ínneeqa náaruqaa oosana minníseeqa maqee qíní fúka oosana qímannimunnana mi-maú fídaqá Ánutunara innaaru qiaqé qídanoo ufa rukíaranaki maasá qifeeqáidanoo.

¹⁴ Miqí qufanoo Pauroofa ufa qianéerufanoo Karioofa Yuda máqannaasa maaqí qímasee qímanniminau. Maa-ufána sía sándufa rukíarafa márídanoo sía moo mándainaina márídanoo. Miqínoo márínauqau ínna ufa andeeqáseefau írini. ¹⁵ Maa-ufána fífau ufa kái óosana óosana ufa faqa núqu faqa ínna sándufa kái márídanoo. Qínée miqíra fífau ainaina sía qínée írinaura ínneeqa kai.

¹⁶⁻¹⁷ Miqí qímaseenoo kiapafa áanoomasee fukifaakíuafa kóota maqakiqari Yuda máqannaasa ráudamakufa miqóoqaraasa, Yuda máqanna amaana máqasaa rakísirana miná áuqu Soosateeneesana qumára maree míni kiapana kooqíki quqásee unnaanásamu firaqóo uqafíqau. Karioofa miná qáfoofanoo ákooqoofanoo sía minára írinoo mána mánamminau.

Pauroofa Koorinti máqusaindari Antiooka máqusai sípaki finau.

¹⁸ Miqóoqari Pauroofa Koorinti máqusai faiqí firaasá nífasausaikirausa misá sám-baqa káqikaaqoo kísaaqasaa márínau. Koorinti máqusai káqi márídanoo minníseenoo miná dínatinni Keenakareea máqusai óonu mi-maqusánaki márídanoo Yuda máqanna naanna raanée qímaseenoo moo áinainara qíma afeekaikámandeenoo ákiaqa maqánamu faqa indufú áquseenoo quqáseenoo sípaki akarámafufanoo Pirisira námmarina faqa Akuirana faqa miqandá qísafaaqi faqa Siria máqa maaqai finau. ¹⁹⁻²¹ Sípa fannoo ooruku námhari taqamáreenoo Siria máqa maaqai fídanoo Efeesusa máqusai náaree óonuranau. Óonureenoo Pauroofa Yuda máqanna ufa suqíra máqaki kéeqafufanoo Yísunara naamúaqimasooafaqa misá qiqau anée kísaaqasaa márídana maasá qímaqimia qufanoo Pauroofa maaqí qímasee narí qímanniminau. Ánutufa qíníara kafáa ániannee qínnanara kafáa óonurandee ánianaura. Miqí qímaseenoo Pirisira námmarina faqa Akuirana faqa miqóo Efeesusa máqusai quqánniséenoo sípaki akarámafufanoo Isarae máqa maaqai Seesareea máqusai finau.

²² Sípa fannoo Pauroona áfiqee Seesareea máqusai múnaisóofanoo affuqákufanoo maqámau Yeerusareenni óoru fínau. Óonureenoo narí Yísuna ufa írimarias narí ákaqaafasaakirausa nínadfeenoo káqikaaqoo misá faqa márinoo óonurandee Antiooka máqusai indaarú máriunnai kafáa finau. ²³ Antiooka máqusai káqikaaqoo márinoo kafáa fíndifinoo Karatia máqa maaqaki faqa Firikia máqa maaqaki faqa óonuree aniréeno Yísuna ufa írimarusa poodúqara ufa qímannimino nufaqa Yísuna ufara afeekaíkiqau.

Apooroosáfa Efeesusa máqusai Yísuna ufa írimarusa dadaaqinai,

²⁴ Yuda máqanna fasiqa moo áuqu Apooroosafa Areekasandiria máqusai kambíqoofa mi-fasiqáfa Efeesusa máqusai ani márínau. Mifá ámiqimandee káaqa ufa qímarufa. Mooseena sándufara faqa tamummáqara ufa ákara faqa káaqa mi-ufáusa ámiqimandee írimarufa márínau. ²⁵ Yísuna ufa írimarusa mi-fasiqána Yísuna ufa ámiqimasee qímamisooofanoo írimarufa márínau. Mifá maqee maqee andeeqásee Yísunara faiqí ánaasee qímannimidano káaqa fuki faakí qímarufa márínau. Mifá óoqai Yoohaneefa nammári nímimaru nammarína mároofa Yísuna nammáriara sía írínau. ²⁶ Apooroosáfa mifá Efeesusa máqusai aniréeno Yuda máqanna ufa suqíra maqaki

paasóosamandaída qímannimimarufanoo Akuirafa faqa Pirisira námmarifa faqa miná ufa iriséeqa nári máaqaki mara quqáseeqa andeeqásee Ánutuna aanára máriranara Apooroosána aamúa qímariqau.

²⁷ Apooroosafa Kirisa máqa maaqai fíraree qímasoofaqa Efeesusa máqusannaasa Yísuna ufa írimarusa miná ákaqaafasaakírausa dadaaqíra ufa pásaki maaqí qímasee ákarariqau. Ínnee Kirisa máqannaasa ínnee ámiqimasee maa-fasiqána óonu áfiqeeqee quqáaqa. Miqímasee ákara rúmmamufanoo máreefinau. Kirisa máqa maaqai máridanoo Apooroosafa Yísuna ufa írimarusa firaqóo dadaaqinau moómoosa Ánutufa kukéeqasee dadaaqufaqa Yísunara irisée minásaa mundímariqau. Miqírausa Apooroosafa dadaaqímarinau. ²⁸ Yuda máqannaasa faqa akooqóo maqúsa qambaanaí Apooroosafa óori runúseenoo Yuda máqannaasa Yísunara afeekaikámasee qímannimufaqa moómoosa Yísunara dóo kúqaa ánoonee qímariqau. Apooroosáfa Mooseena sándufakinaana tamum-máqara fasiqa ákarakinaana Ánutuna ásauku mundírafa kúqaa Yísufa márinara uqan-nífiqasoofaqa moómoosa írifa kúqaa Yísufa Ánutuna ásauku mundíra fee qímariqau. Apooroosáfa mi-maqusánaki máridanoo Yísuna ufa írimarusa poodúqamánimaqanau.

19

Pauroofa Efeesusa máqusai Yísunara ámiqimasee qímanniminau.

¹ Apooroosafa Koorinti máqusai márufanoo Pauroofa Asia máqa maaqai aniréeno maqúsa maqúsa maqámau óonuree anirée Yísuna áufakiana qímannimino qináu. Miqídanoo Efeesusa fira taunnakina óoqu fína. Óoquireeno Yísuna ufa írimarusa akaqáusa paqúrimasee irámmirino qináu. ² Ínnee indaarú Yísunasaa mundíqau, mi-karí náaquqara andeeqara maraquna máraqeeiqau. Misá mi-ufána iriséeqa qiqau. Maasá sía náaquqara máraqunara írídaqa. Máridanoo fee sía fee máridanoo fee, sía maasá minára írídaqa. ³ Pauroofa minára iriséeno kaifáa irámmirino qináu. Ínnee indaarú nána nammari fee máraqau. Qufaqa misá qiqau. Maasá Yoohaneefa nammári nímmaruna nammarína máraafanausa máridaqa. ⁴ Pauroofa miná iriséeno maaqí qímasee qímanniminau. Yoohaneena nammári fannoo nári mandáinainasaaqari quandée marifa máridanoo. Yoohaneefa nammári nímmarufa káqi máru aukuaana Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qímannimino qináu. Qíní qínaaqíanna kambíqainna fasiqafa minásaa kúqaa mundúfuaqa. Yoohaneefa miqí qínoo Yísunara qináu.

⁵ Mi-Efeesusa maqannaasá Pauroona mi-ufána iriséeqa dóo Karaambáiqá Yísuna nammári máraqau. ⁶ Nammári marasoofanoo Pauroofa misásaa ásauku mundúsoofanoo náaquqara maraquna fannoo misá náakufufaqa ánaamuru ufa sía írimaru úfana qímariqau. Misá Ánutuna ufara faqa qímariqau.

⁷⁻⁸ Miqí qímarusa qísauku taikásee qíkunni óoqu qaara marasée Efeesusa máqanna ufa óosana qímarusa máriqau. Náaquqara maraquna fannoo misáki áqufufanoo Pauroofa máridanoo qaaramoo qúqoonasaa Yuda máqannaasa Efeesusa máqusai ani misá faqa máriasa nári náaduma ufa suqíra maqaki kéeqafi paasóosamasee Ánutuna quqúsara naamúaqimannimimarinau. ⁹ Akaqáusa Pauroona ufa iriséeqa karaambáiqá Yísuna ufamáu fíranara níkoqoofaqa sukúfa mandá ufa kai aiqámatia qiqau. Pauroofa miqí quná iriséeno Yísuna ufa írimarusa narí ákaqaafasaakírausa nífiqamareeno misá Yuda máqannaasa rakéemma quqáseenoo ráudamaku fanoo mi-taunnánaki kai moo úfa suqíra maqaki kéeqanau, mi-ufa suqira maqána akoofa mináuqu Tiranusafa márinau. Aiqáma faasaambáasaana Pauroofa mi-ufa suqira maqánaki faiqí ánaasee nífiqamareeno minakí múrusaidanoo Yísuna áufakiana narí qímami narí qímami qímariqau.

¹⁰ Pauroofa miqímammaree fímarufanoo qaara aukuaana áiqaróonara Asia máqa maaqaki márusa Yuda máqanna faqa Asia máqanna faqa misaqá márusa faqa aiqáma Karaambáiqá ufa írifa.

Faiqí naunduráki máru faafasaaqána aqiqoosákai nári isoofaqa quqásee sandáqau.

¹¹ Ánutufa Pauroonakinaana faiqí sía amana áuqaaqaa ira ainaina faiqí nifaaqa andeeqée maríana náaquqara ainaina misá nífusaa áuqusoofaqa qáfeeqa Yísunara kúqaa ánoona fee qiqau. ¹² Faiqí ánaasee aurímarusa níkaqaafasaa Pauroona ankísa fee qamunna fée ani mara máree aurímarusa nímufoano aurírafa taikée marínau, fáafasaaqaa náakirafa rafúdamaki sandéemarínau. ¹³ Yuda máqannaasa akaqáusa misá faqa fáafasaaqaa náakimarusa niqíqéemarusa máriqau. Miqí qímasee áanoomasee Pauroona faqa Sirasina faqa qumáreeqa rarisámammaree kiapana oopísaki quqáqau. Mi-oopísáfa sía káqinni márinau, makéeta qámabaanai márufaqa misá Pauroosa Sirasina rarisámasee mi-oopísánaki quqásee aiqáma kiapausa náaramasee únna qímasee qiqau. Moodáa fasiqa faiqínámu qísauku dínni taikásee dínni ani qaraqánda marasée fáafasaaqaa niqíqée marusa máriqau.

¹⁴⁻¹⁵ Misá níkoona áuqu Sikeefaafa márinau Yuda máqannaasa Ánutuna aanáiqiki-rausa úriqararafa márinau. Mi-fasiqána faiqí námu Pauroona óosana qáfeeqa maasá faqa miná óosana amanamásee qáfaanauree qímaseeqa, faiqí moó fáafasaaqaa áakimaruna óonuree áuqamáseeqa qiqau. Anée Yísuna áuqu Pauroofa qímannimimarina irisée anée ráudamaki sée fífua qufanoo fáafasaaqaa fannoo maaqí qímasee narí mi-fasiqána aunduráindari misá qímanniminau. Ee, máa, qinée Yísunara írídaqa Pauroonara faqa írídaqa ínnée yáu yáusee máridee qinée sía ínniara írídaqa. ¹⁶ Miqí qímaseenoo faiqí narí áqoondiki máru fasiqana dadaaqufanoo fíndifinoo firaaqóo uqanna misá narí narí iseenoo misá qamunna anaqí mároofaqa káqisamu máaqakiqari rafúdamaki quqásee sandáqau.

¹⁷ Efeesusa máqusa márusa faqa Yuda máqanna animárusa faqa mi-ufána irisoofoano káaqa náaquqoofaqa Karaambáiqaa Yísuna áuqu firaaqóo uqéeraqau. ¹⁸ Yísuna ufa írimarusa míquna iriséeqa Pauroofunnai suqúmaree aniréeqa náriqa mandáinaina óosana óosana kooroo iqáu. ¹⁹ Yísuna ufa írimarusakiqari áukainaina mandáinaina afunee áinaina máraqa nusáuqa náriqa mandá ufa ákaraki quqáqoona moodáanaki suqúseeqa aiqámausa nífusaa firaaqóo idáraqau. Idáqoo papiqana feefaurímaruna moodáanaki ásaana rúmasoofanoo maaqímminau. Firaa munnimma tia (K50,000) áqimaruna idá raqau.

²⁰ Dóo miqímasoofanoo Karaambáiqaa ufa aiqáma atinai dáraanimambufanoo dóo afeekaikámáfinoo atukaramáfinau.

Deemeetirusafa Efeesusa máqusai firaaqóo tutuqírana uqéeranau.

²¹ Mi-ainainná taikásoofanoo miná maaríqoo Pauroofa qinau. Qinée maaqóoqari Maseedoonia máqa maaqai faqa Kirisa máqa maaqai faqa óonuree aniréemaseeqa Yeerusareenni kafáa óoru fúanaura. Miqóo óoru máridaqa Roomma máqusa óonu qáfaanaura. ²² Miqí qímaseenoo Pauroofa Timootina faqa Eerasatusana faqa niqíqoofaqa Maseedoonia máqa maaqai indaarú fiqau. Pauroofa Asia máqa maaqai káqi máriufanoo nínaaqiana finau.

²³ Efeesusa máqusai káqi márufoanoo moo mándáinaina Karaambáiqaa ufamáu fímarusaki kambíqanau. Mi-aukuanná misá Yísuna ufara Karaambáiqaa aaná fee qímaríqau.

²⁴ Asia máqannaasa nári moo únna ánutunara ánaasee ánutufa márinau foo qímaríqau. Mi-anaaseená áuqu Arateemisa námmarifa márinau. Mi-anaasee anutúna amana Efeesusa máqusa firaa amaana maqakí márinau. Óoninnai áuqira amaana máqa firaaqí ámiqirafa uqanna márinau. Efeesusa máqusai faiqí moo áuqu Deemeetirusafa máridanoo mi-amaana maqána qáfaidanoo miná amana kái siruáauqa maraséenoo idáki tasírisirimáseenoo moómoo káqikaanáuqa áuqíiseenoo faiqí ánaasee nímufoqa feefaurúmmasaídaqa máraídaqa nári máaqaki múnu quqásáidaqa innaaru qímaríqau. Deemeetirusafa siruáa áuqimarusa úriqararafa márufoqa misá aiqáma mi-saikánannai munnimma máree maríqau. ²⁵ Deemeetirusafa siruáa áuqimarusa náarama moodáanaki quqáseenoo qímannimino qinau.

Óo maa-fasiqáusa maasá saikásaaqari munnimma kambíqaidanoo. ²⁶ Ínnee mi-fasiqána Pauroonara írídaqa miná óosana írimariafanoo. Maasá qísaukunnai áuqimarunannara sía Ánutufa uqannee qídanoo. Mifá Efeesusa maa-maqusánaki faqa Asia máqa maaqaki aiqámai faqa Yísunara qímannimifaqa misá kúqaa fee qímasee maasá Arateemisa námmarina minnísaidaqa. ²⁷ Miqídaqa maasá saiká munnimma máree marúnnana qúsasaa mandáikiannoo. Maasá úriqarara anaasee anutuna Arateemisa námmarina amaana máqa faqa mandáikiannoo. Maasá ánutufa Arateemisa námmarifa mifá faqa uréeqaannoo. Asia máqannaasa faqa aiqáma máqannaasa faqa Arateemisa námmarinara innaaru qímariana dóo taikéefaranoo.

²⁸ Faiqí ánaasee mi-ufána irisooфанoo níranaqoofaqa firaaqóo fáaqa fuísee qímaseeqa qiqau. Efeesusa máqanna Arateemisa námmarifa firaatiá úriqararafa máridanoofée qiqau. ²⁹ Mi-ufáfa aiqáma atinnai dáraanufaqa faiqí ánaasee suqú fiqa dadaaqiaqée qímasee Maseedooniandaraaqanda Pauroona áqoondiqara Kaiusana faqa Aristarakusana faqa Pauroona faqa Efeesusa máqusai animáruqanda qumáreeqara rarisámammaree sandéeqa firaa ufa suqira maqaki kéeqafi minakí mi-fasiqaqandá quqáqau.

³⁰⁻³¹ Pauroofa misá nín-dafamaseenoo minakí kéeqaaneerufaqa Yísuna ufa írimarusa miná rafáaqafusaqau. Asia máqa maaqaki márusa úriqararausa Pauroona áqoondiuqa ufa moonásaa quqásoofanoo míni qímaminoo qinau anée sía minakí kéeqaa, kúqinafaara. ³² Faiqí ánaasee moómoo uqanna firaa ufa súqimaru maqanaki kéeqafufaqa firaaqóo fáaqa fuísee qímariqau. Akaqáusa moó fáaqariqau akaqáusa moo áinaina fáaqariqau. Múduka tia nánaree maasá fífau fáaqarida fee qímasee síamma írriqau, káqi fífau fáaqarimariqau. ³³⁻³⁴ Yuda máqannaasa Areekasandeeranara anée fíndifi qímannimianee qufaqa faiqí ánaasee miná qáfamaseeqa óo mifée mandá fasiqa mári-faqee mináree fáaqa fuísee qíqi ífee. Areekasandeerafa fíndifinoo ásaukunoo ufa rafáaqafinoo qáoo qímasoofaqa misá aiqáma miná qáfamasee Yuda máqanna moo ánutunafaqa fee qímasee fáaqa rída qiqau. Efeesusa máqanna Arateemisa námmarifa úriqarara Ánutufa máridanoo. Misá mi-ufána kai firaaqóo fáaqa fuísee qídaqa mári máriufaqa kísaaqasaa uqanna fáaqa quqáida máriqau.

³⁵ Efeesusa máqusa úriqararafa moó fannoo rafáaqafinoo miqínoo fubaqa rafáaqafuseenoo qímanniminou.

Efeesusa máqanna fasiqauqa qiní ufa írriqa. Efeesusa máqusa Arateemisa námmarifa rakísimari maqusafa máridanoo. Sía moó fannoo minára qáoo qínoo máridanoo. Miná náaquqara óoni innaarúnaindari áqufuna maasá miná faqa miná amaana máqa faqa rakísidaqa. ³⁶ Sía moó fannoo amana mi-ainainnára qáoo qíannoo. Minára ínnee dóo asooaaqa sía fúrufaramasee moo áinaina áuqaaqa. ³⁷ Maa-fasiqa qandá ínnee maramáree ániana sía moo ámaana maqakinaana qúmмуari máriaqanda sía maasá ánaasee ánutunara moo úfa qía. Nánaree fífau nífiqee áni fee. ³⁸ Deemeetiriusafa faqa narí moodáa saika faqaasa faqa moo fásiqa ufa ámiraree qínanoo maasá ufa írri suqírafa máridanoo ufa andeeqée maría fasiqausa miqóo máridaqa misá miqóokai nári ufa andeeqáaqa. ³⁹ Ufa andeeqée maríasa sía amanaikífanoo faiqí ánaasee ufa suqírafa narí qánaa kai ufa suqúaaqa. ⁴⁰ Roomma máqannaasa máq fífau tutuqírana iriséeqa maasá díqifaara, misá maasára iráifaqa nána ufa fée qímannimianuree sía ufa óosana máridanoo.

⁴¹ Miqí qímaseenoo aiqámausa niqiqoofaqa fífainiqau.

20

Pauroofa Maseedoonia máqa maaqai faqa Akaia máqa maaqai faqa finau.

¹ Efeesusa máqusaki firaa tutuqirafa taikóofanoo Pauroofa Yísuna ufa írimarusa suqú quqáseenoo poodúqara ufa qímannimiseenoo nímandamáseenoo dóo quqásee Maseedoonia máqa maaqai finau.

² Maseedoonia máqa maaqaki óonuree anirée ídanoo Yísuna ufa írimarusa poodúqara ufa maqee maqee qímannimimarinou. Miqóo qaraasa poodúqamánimaqaseenoo

quqásee Kirisa máqa maaqai óoqureenoo miqóoqari moo qúqoona máranau. ³ Pauroofa Kirisa máqa maaqaindari sípaki akarámáfufanoo Asia máqa maaqai fíraree qufaqa Yuda máqannaasa irisée miná árírarufanoo moó fannoo iriséeno Pauroona qímamufanoo rufiaseenoo kafáa Maseedoonia máqa maaqakinai fíqummákufanoo Tarooasa máqusai fíraree qinau. ⁴ Soopateerafa Piriqusana ámaaku Beereea máqusaindaraafa Pauroona faqa finau. Aristarakusafa faqa Seekundurafa faqa Maseedoonia máqannaqanda Pauroona faqa fiqau. Deerabee máqusaindaraafa Kaiusafa faqa finau. Tikikusafa faqa Tarooofimusafa faqa Asia máqannaqanda Timootifa faqa minamúsa Pauroona faqa fiqau. ⁵ Minamúsa indarú sípaki akarámáfufafa Tarooasa máqusai óonu márída maasára qífeesimariqau.

⁶ Maasá Firipi máqusai ooruku síai feemu qoomáqamasee námammaree Tarooasa máqusai Pauroona faqa fiqáfana. Maasá moodáannai qísauku áfuru sípaki faiqée fífiufaqa Tarooasa máqusai óonuree maasára qífeesimarúsa óonu paqúriqiafana. Miqóo Tarooasa máqusai maasá aiqámausa qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée fáasaana máriqiafana.

Pauroofa Tarooasa máqusai eendáki Yísuna ufa qimannimimarufanoo kumaaráa áqufinau.

⁷⁻⁸ Sariríqa eendáki maasá faqa Yísuna ufa írimarusa aiqámausa faqa moo máaqaki suqúfiqa Yísunara áfaarurira nárana naqau. Pauroofa kanánaana fuanée qu éendanaki kísaaqasaa qímannimimarinau. Mi-maqánaki tidá moó maqásaa márinoo kafáa tidá moó sandáaqai áuquqoofa márídanoo efeeéda mirínni ákinoo márídanoo. Mi-maqánaki suqímarunaki eendáki qóoma moómoo qéemarinau.

⁹ Faiqí ánaasee sandáaqai tidásaa súqimarufanoo Pauroofa mi-eenda amuqúsánaki ufa kísaaqasaa qímarufanoo kumaaráa moó fannoo uindúqa párangasaa akarámáfinoo óoqufaaqeeida ufa írimarinau. Mi-kumaaraaná áuqu Eeutikusafa márinoo. Pauroofa kísaaqasaa ufa qímarufanoo Eeutikusafa áfu aunduarúfanoo káaqa faifínoo sía ufa íridanoo uindúqasaaqari aunduramákufanoo sáamurinoo maqásaa pautaqínoo áqufinau. Áqufufaqa misá óoqu miná uqéerasee qáfoofanoo dóo káaqa kúqinoo márinoo.

¹⁰ Pauroofa óoqurama mi-kumaaraana ámuuaqa áakufufanoo óonumafi káqaramma qumáreenoo qinau sía qísee qufoo qiaqa káqi márídanoo. ¹¹⁻¹² Miqí qímasoofaqa misá qumurandée óoruree Yísunara áfaaruruma naqau. Áfaaruruma námasoofanoo Pauroofa kafáa qímanniminoo fífiufanoo iqáqoofanoo quqásee Asoosaa máqusai maqámau finau. Fufaqa misá mi-kumaaraaná dóo kási márufaqa áfiqamaree máaqaki múnú quqássoofanoo misá nifaaqa asasínoo ámiqi ámiqinau.

Pauroofa Eefeesusa máqusanaasa náarooafaqa aniroofanoo naamúaqinau.

¹³ Maasá Pauroona faqa nímarusa Pauroona mi-maqúsánai áiséeqa fáasai sípaki akarámáfafa Tarooasa máqusaindari Asoosaa máqusai nammári ámuuaqumau fíquakifaqa miqóo óonureeqa Pauroona áfiqarara fíqummákufaqa fiqáfana. Pauroofa naríaraa faiqí ánaasee qímannimisee kanánaana maqámau Asoosaa máqusa óonuree ínni faqa sípaki fuanáuranoo maasára qímasoofaqa maasá miqíqau. ¹⁴ Maasá sípa fannoo Asoosaa máqusai óonuroofaqa Pauroona fí afiqéeqa Mitireena máqusai fiqáfana. ¹⁵ Miqóoqari fíndimeeqee sípaki fífiufaqa kanánaana Kioosa máqusai óonu raqíafana. Óonu miqóo máríqa quqáseeqa kafáa eendáki sípaki fífiufaqa kanánaana Samoosa máqusai óonu raqíafana. Dóo miqóoqari fíqaree eendáki sípaki fífiufaqa kanánaana Mireetusa máqusai óonu raqíafana. ¹⁶ Pauroofa sía Asia máqa maaqai kísaaqasaa kásooiraree qinau. Sía Eefeesusa máqusai kásooqianee qímasee fíqaree Yeerusareenni káqi káqi fíraree qímasee miqóo Peendeekoosa qoomaqa náraree qímasee káqi fíqarararee qinau.

Pauroofa Eefeesusa máqannaasa naamúa qufá.

¹⁷ Sípa fannoo Mireetusa máqusai óonuroofanoo Pauroofa moo fásiqasaa ufa quqáseenoo anée maqámau óonuree Eefeesusa máqusanaasa Yísuna ufa írimariasa qiní qíkaqaafasaakiraua rakísiraua maí qumu Mireetusa máqusai qumu irisáifaqa

fuanáuree qufanoo finau. ¹⁸⁻¹⁹ Efeesusa máqusanaasa mi-ufána iriséeqa Mireetusa máqusai óoquroofanoo Pauroofa maaqí qímasee qímanniminoo qinau.

Óoqai indaarú qinée Asia máqa maaqai óosana arasáafannaqooqari ínnee qiní óosana qáfeemarúsa máriafanoo qinée reendenámandee ínniki Ánutuna saika faiqi máridaqa ínniki saikímáriqiafana. Yuda máqannaasa misá qiní qímaarusiranannai qikíraqárana faqa daukunu rárana faqa ínniki saikí máriafannanara qiní qímimariqau. ²⁰ Qinée ínniqa máaqakiaqa faqa maqúsa qámabaana faqa Yísunara qímannimímaríafanausa máridaqa. Qímannimidaqa sía moo dádaqíra ufa qeeqá daundurái sía káqi máridanoo aiqáma qímannimiqiafana. ²¹ Qinée Yuda máqanna faqa ánaamuru faqa amanamana kái dóori runúsee qímannimimariqiafana. Ínneeqa mandáinainara ruffasee quándakinaqa Ánutufinnai nóori ubeekámáseeqa Karaambáiqá Yísuna ásauku mundírana saqárikaqa. Miqí qímasee aauqímánnimaqée máriqiafana. Ínnee minára faqa írimariasá máriafanoo.

²² Dóo maqee qinée Yeerusareenni óorufidaqa nána ainainee qiníki kambíqaannoo fee, sía qinée miná írídaqa. ²³ Qinée maqúsa maqúsa nímarunanoo náaquqara maraquna fannoo miqóoqaraasa qímannimisooafa misá quándaki qiní qímaqimufaqa. Anée Yeerusareenni óoru ráinaqa rumbárana faqa qiní qifaaqái ifitiqnárana faqa qímifaranoo fee qímarinau. ²⁴ Qinée minára iriséeqa qeeqá máriranara fífau ainainee qímaseeqa Karaambáiqá Yísufa qímu saikánara miná taikárara kai kúqaa ánoonee qídaqa qeeqá máriranara síamma írídaqa. Ánutuna áfaarira ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaasee kooroománnimirana miná kai Yísufa qímu saikafa máridanoo.

²⁵ Qinée ínnikiaqa Ánutuna quqúsaki máririra firaanara qímannimiqa níniaafanausa márida. Maqee sía ínnee kafáa qiní dóori qíqafeefaranoo. ²⁶ Dóo qinée maqee maasuanínasaa dóori runúsee ínni qímannimidaqa. Ínnikiqari moó fannoo Yísuna ufara dapikínafa naríndikai máriannoo sía qiníndi. ²⁷ Ánutuna írirana aiqáma uqanna qímannimiseeqa sía káqikaana qeeqá qumáreeqa aiqáma nimiseeqa. ²⁸ Ínnee faiqí ánaasee Yísuna ufa íri maríasasaa rakísimariasá máriafanoo. Ínnee asumu aandaurá fooqána rakísimariasá máriafanoo Ínnee ínneeqa márirana ámiqimasee rakísiinaqa ínneeqa asumu fírira aandaura foora ámiqimasee faiqí ánaasee rakísiaqa. Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo ínni nísaukuki rakísirana quqáranara ámiqimasee rakísiaqa. Ánutufa narí ámaaku uqanna fidíkannai maqee maa maqánasaa adíaseenoo minánnai Yísuna ufa írimariasá feefaurúmmaseenoo dóo naríndikinoo, ínnee mi-asumu andauná fírídaqa reendenámandee rakísiaqa.

²⁹ Qinée fúanaqa káasau fainiara foora káaqa áfaidee maríasá anirée asumu andau sía rauqí nímaqeeffaranoo káqi naruneefáranoo. ³⁰ Ínneeqa rakísirusakinaana akaqáusa únnafa qímasee ínneeqa níkaqaafasaa maréeqee káqirunna ubeekéfára. ³¹ Ínnee ámiqimasee mi-ainainnára rakísiaqa. Qinée qaaramoo áukuana fáasaana eendáki daukunu réemarufaqa ínni aiqáma ámiqimasee naamúa qímariafanausa máridaqa.

³² Dóo qinée maqee Ánutuna ásaukuki miná áfaarira ufaki mara ínni quqéeqa. Mi-ufána afeeka fannoo amaná ínnisaa rakísinnimaqaidanoo afeekaíkirana nimiséenoo ínni maréeqeenoo Yísunaindikiaqá máriasaki misá sáimbaqa ookámaseenoo Yísufa misá nímira sáqama qumiasana mirínni innaarúnai ínni faqa misá faqa nímiannoo. ³³ Qinée ínniki máridaqa sía qinée moóna ámiqira qamunnafée siruáa fee akaqáinainafée sía qiní qímuqúsímarusa máridaqa. ³⁴ Qinée máa qeeqá qísaukunnai aináina másaidaqa nárana máreemaria munnimmana marasáidaqa qiqá faqa nusá rakísinnimaqaidaqa maasá sía ínnindi máraqiafana. Ínnee minára ámiqimasee írimarifanoo. ³⁵ Qinée únandee kadáapiriranannai mandáikimarusa ámiqi ámiqiafana Yísufa minára maaqí qinau. Ámiqira ásasirafa sía aináina máree maríanakifau máridanoofau. Aináina dadaaqírana nímiranaki ánoona asasirafa minakí máridanoo. Ínnee sía aunúqa moosá dadaaqírara kai iaqa.

³⁶ Pauroofa mi-ufána qímanniminoo maqásaa niqoori sáunaraaqee qufaqa aiqámausa miqímafufanoo Ánutunara innaaru qinau. ³⁷ Innaaru qímasooafa aiqámausa ikíraqeeqa

Pauroona óonumafi káqaramma qumáreeqa ámoovaqau. ³⁸ Pauroofa sía qiní kafáa qíqafeefaree qunára firaaqóo nóori kándeeka ikíraqaqau. Misá miqídaqa Pauroona áfiqeeqeeqa sípaki quqáqau.

21

Pauroofa Mireetusa máqusaindari quqásee Yeerusareenni finau.

¹ Pauroofa maasá faqa sípaki akarámáfufaqa maasá Efeesusa máqannaasara nimudáooqidaqa nímandamáseeqa dóo máfi rakéemma quqásee sípaki fiqíafana. Maasá andeeqásee fífiufaqa Kóosa maqusai óonu kásoommasee miqóo faiqéeqa. Iqáqoofanoo kanánaana kafáa fífiufaqa Roodeesa máqa maaqai óonuree káqi fíqaréeqa Patara máqsai fiqíafana. ² Patara máqsai maasá sípa moó paqúrimasee Fooeenisia fímaru sipana paqúrimasee minakí akarámafi fiqau. ³⁻⁴ Patara máqusaindari fífiufaqa Sipurusa áfuma qáfamaseeqa miná áikundanai ffaikáteeqa andeeqásee Siria máqa maaqai fiqíafana. Siria máqa maaqai fídaqa misá maa-ummaara ainainná Tíree máqsai quqáaqee quná fídaqa dóo mi-Tíree maqusána paqúrimásee miqóo kásooiqau. Miqóo sípa máree fu úmmarana minakínaana maréeqee maqásaa quqeemarufaqa maasá Tíree máqsai Yísuna ufa írimarusara randásee paqúrimasee amaana moodáa misá faqa máriqia. Misá faqa márufaqa miqóoqaraasa maraquna fannoo qímannimufaqa Pauroonara sía Yeerusareenni óoru fúannee qímariaqau.

⁵⁻⁶ Dóo misá faqa marikíqa fíndifi sípaki ániafanaqa faiqí ánaasee faqa nári faiqi ná-mufaqa moómoosa anirée ooruku námmani áfainni óondaanisaa niqoori sáunarafufaqa innaaru qímasoofaqa misá nímandamáseeqa sípaki akarámáfufaqa misá nári maqúsai óoru fíqau.

⁷ Sípaki Tíree máqusaindari maasá Tooreemaisa máqsai óonu raqíafana. Miqóo óonuree Yísuna ufa írimarusa miqóo márusa níqafamasee moodáa fáasaana misá faqa máriqiafana. ⁸ Miqóoqari sípaki fíqa kanánaana Seesareea máqsai óonu raqíafana. Óonureeqa Firipina máqa máru qaannai óoru miná faqa máriqiafana. Firipifa Yísuna fasáasa qímanniminoo nufá márinau. Óoqai Yeerusareenni márufaqa niqiqoo fásiqausaki máridanoo miná maréeqee quqásoofanoo qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée marúsaki máridanoo munnimmaina rainá nímmimarufaqa máriufa Firipifa márinau. ⁹ Firipina áraamuna qaara faqa qaara faqa mánaaqa máriqau. Ánutuna maraquna fannoo mi-manaaqáusa náakufufaqa Ánutuna ufa faiqi ánaasee qímannimírana akoofásaiqiaq máridaqa qímannimimariaqau.

¹⁰ Maasá Firipina faqa qaaramoo fáasaana máriafananoo Yudeeaa támummaqara fasiqa moó fannoo miná áuqu Akabusafa Yudeeaa máqa maaqaindari qumuranáu. ¹¹ Mifá maasúnnai aniréeno Pauroona pikápandauru ani qumáreenoo minánnai narí áiku ásauku kukúqamma rumbáseenoo qinau. Ánutuna náaquqara maraquna fannoo maaqí qímasee qídanoo. Maa-pikapána ákoofa Yeerusareenni óoru ráinaqa maaqímmasee ruúmbeeqee ánaamuru nímmifaranoo. ¹² Maasá mi-ufána iriséeqa maasá aiqáma miqóo máriafanausa afeekaikámaseeqa sía uqanna Yeerusareenni óorufuani árifaranoo fee qiqíafana. ¹³ Pauroofa mi-ufána iriséeno qinau. Ínnee nánaree miqímasee íkíraqaidee miqí qiafanoo qiní qímuqusa mandáikammaqimaqaidee. Qinée Yeerusareenni óoru ráanaqa Karaambáiqia Yísunara qiní rumbárana faqa qiní dárirana faqa dóo qinée sía ruffáidaqa minára deedaqammá úqiraua nídaqa.

¹⁴ Pauroofa miqí qímasoofaqa maasá qáooqirana minníseeqa maasá faqa Ánutuna írimau kai fídaqa sía ititánaura sái kai fúanifee qiqíafana.

¹⁵ Maasá miqóo Seesareea máqsai káqikaqóo máriqa maasá qeeqá aináina deedaqamámaree Yeerusareenni maqámau óoru fíqiafana. ¹⁶ Seesareea máqusaindari maasá qíkaqafasaa kírana akaqáusa maasá faqa óoru fíqau. Misá maasá óoruree márianna maqana uqaqíqarara maasá faqa óoru fíqau. Maasá Masooná máaqaki

márifaree qiqau. Masoonafa óoqai indaarú Yísuna ufa írimarufa márufafa Sipurusa máqusaindaraafa márinau.

Pauroofa Yeerusaree máqusai máridanoo Yameesana faqa ufa qinau.

¹⁷ Maasá Yeerusareenni óoruraafannanoo Yísuna áiku ásauku qumu ámiqi ámiqi-mandee qumu qífiqee óoru fíqau.

¹⁸⁻¹⁹ Maasá miqóo óoru faiqáafannanoo iqáqoofanoo Pauroofa Yameesana qáfarara finau. Yísuna ufa írimarusa aiqáma miqóo márufanoo Pauroofa nímandamáseenoo narí ánaamuru máaqa máaqa nímarufanoo Ánutufa narí Pauroonannai aiqáma ainaina áuqeeunara qímanniminau.

²⁰ Misá aiqámausa Pauroona ufa iriséeqa Ánutunara aiqámausa dúfi dúfi qímasee asasiqau. Asasamásee Pauroona qímamiqa qiqau. Óo maasá áti, maaqóo Yuda máqannaasa Yeerusareenni máriasa misá fasáasa ufa qímamianaúra. Yuda máqannaasa moómoo tauséenna dóo Yeerusareenniára rídaqa. Misá Mooseena sándufasáa káaqa minára faqa Yísunara faqa rídaqa. (Yuda máqannaasa Mooseena sándufa írídaqa maasá fáinanduqirane qídaqa.) ²¹⁻²² Pauroo misá aníara maaqí qídaqa, anée ánaamuru maqúsa máqusa nídana Yuda máqanna minakíqa máriasauqa anée misára Mooseena sándufa minníseeqa maasá fáinanduqirana minnísaqée qímariannanara Yuda máqanna óosana minnísaqée qídanoommifoo qídaqiafaqa maasá írídaqa. Aníara Yeerusareenni ániifoo qifaqa misá aníara iriséeqa áanóo qifaranoo. ²³ Minára iriséeqa maasá qímamiannaqoo kai fúa. Maaqóo qaara faqa qaara faqa fasiqa márídaqa. Misá maasá Yuda máqanna óosana marasée dóo qíma afeekaikámasee níkiqa maqá namufafa indufú áqiranara nísauku uqéeraseeqa Ánutuna áfusaa qíma afeekaikámandee márídaqa. ²⁴ Misá firaa amaana máqaki kéeqafi nári ánaamuru mandáinaina nipatasáa márina rukáseenana anée misá faqa kéeqafi aneenáindi faqa rukásainanoo Ánutuna áfusaa ánukanoo márinnaranoo. Findaukámasee anée aneenná munnimma faqa misá munnimma faqa áqua. Áqusaifana anée minamúsa faqa nári níkiqa asausí maqánamu faqa indufú áquaqa. Miqí másainaqa aiqámausa aní qáfamaseeqa anée Mooseena sándufa rukíarana aníara qunára únna qíaafo qiaqéera. Misá aníara kúqaa Mooseena sándufamau fímarifa máridanoo qiaqéera aní áruannee qínausa sía aní árifara. ²⁵ Yísuna ufa írimarusa úriqararusa Yameesana máqaki Pauroonara qímaseeqa maaqí qiqau. Maasá ánaamuruqa máriasa Yísuna áiku ásauku kámambuusa pása ákara rúmasee maaqí qímasee qímannimiqa. Ínnee nárana moo únna anutunaree áfaannaree misára dúfi dúfi qímariana miná minnísaqa. Aandáu fidika faqa sía naaqa. Ufaanakí áriira aandáu fidikana qúsinoo márina miná faqa minnísaqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuarimariana faqa minnísaqa.

²⁶ Pauroofa misá ufa iriséeno qaara faqa qaara faqa fasiqa namu nífiqamareeno iqáqoofanoo kanánaana amaana máqaki kéeqafino misá sáimbaqa Mooseena sándufa andeeqásee fínoo ánaamuru mandáinaina narí apatasáa márúna rukánau. Miqí-maseeno Pauroofa amaana máqaki kéeqafinoo Ánutuna aanáiqikirausa qímanniminau. Qísauku moodáannai taikásee dínna ani qaaraqánda marasée fáasaana maasá qífaaqasáa mandáinaina ánukee maríanaúra. Miná maaríqoo miná taikásaanaqa miná maaríqoo miqóo ínnee aanáiqikirausa aandáu aruséeqa Ánutunara tatúfirana suqáifanoo maasá rukásaunnana taikáni.

Pauroofa amaana máqaki Yeerusareenni márufafa qumáree árirariqau.

²⁷ Pauroofa mi-fasiqa namúsa faqa amaana máqaki dínna qísauku taikásee dínna ani qaara marasée fáasaana amaana máqaki márinoo taikóoqookari Asia máqasaa Yuda máqanna márúsa amaana máqaki Pauroona qáfamasee aiqámausa nírana fundákuseeqa fáaqa fuísee qíqa Pauroona kári qufaqa aniqumáraseeqa qiqau. ²⁸ Isaraee máqanna fasiqauqa anidadaaqíqa. Maa-fasiqáfa máaqa máaqa maqúsa maqusa nídanoo únnaqi nóo nifa máridanoo. Isaraee máqannaara mandá ufa qímarifa, Mooseena sándufara qáoo qímarifa maa-amaana maqánara faqa ufa mandá qímarifa máridanoo.

Dóo mifá maqee ánaamuru máree maa-amaana maqánaki mini quqásaifanoo dóo maa-amaana maqáfa putaa ínoo máridanoo.

²⁹ Misá Efeesusa máqannaa ánaamuru fasiqa Taroofimusana Pauroona faqa mádaanai maqúsai márufafa qáfamasee miná faqa amaana máqaki mári ifoo qímasee sía qáfarainni fáafa rúmasee Pauroona árirara qiqau. ³⁰ Mi-ufáfa amaana máqakiqari radíqifufanoo dínni dínni dáraaninau. Aiqáma dínari dínari moodáanaki aniréeqa Pauroona amaana máqakiqari qumáree maqámau rarisámeeqee kooqínni áqusoofafa amaana máqasaa aanáiqikirausa amaana máqaki mandáikiandoo qímasee káqi káqi ufaqá amaana máqa kooqí ititásaqau. Faiqí ánaasee moómoosa usufufafa Pauroona sáamu uqafíqee maríqau. Kuqá áruanee qímasaida miqí maríqau.

³¹⁻³² Moó fannoo sandée óonureenoo Roomma máqannaa saidéena qímaminoo qinau Yeerusaree máqannaasa aiqáma suqíqa tínoorirafa firaafá máridanoo fee qímasoofanoo Saidéena fannoo narí sundíauqa namufafa sandámaqaraasinoo misá úsi marúnakina anirámasoofafa Pauroona áriuna minnísee náriara kai rakéiqau. ³³⁻³⁴ Saidéena fannoo Pauroofuqoo aniréenoo ani miná qumáraseenoo narí sundíara qaara sainandannái rumbáanee qímaseenoo áriusa írammirinau. Maa-fasiqáfa nána ainaina mandáinainee maraqifaqée ínnee árii fee qufafa moó fannoo moo úfa qufanoo moó fannoo moo úfa qufanoo Roomma máqannaa Saidéena dínari dínari ufa fifau faafau ufa kái qufanoo Saidéena fannoo sía ufa ánoona írinoo Pauroona máreenoo narí quqúsaki múnu quqásoofanoo márinau. ³⁵⁻³⁶ Roomma máqannaa sundíauqa Pauroona áfiqee fímarufafa Yuda máqannaasa ánoomaseeqa Pauroona kooqí aaqá óoruroofafa áruanneerufafa sundíauqa miná aindúsueeqeeqa uqéereeqeeqa maarínni quqúsa qámbaanai quqáqau. Faiqí ánaasee sandée fídaqa Pauroonara dóo kúqarua kúqarua qímariqau.

Pauroofa narí úfannai narí afaaqasáa ititánau.

³⁷⁻³⁸ Sundíauqa nári quqúsaki quqáanneerufanoo Pauroofa Saidéena írammirinoo qinau. Amanée faiqí ánaasee qímännimianauree qufanoo Saidéena fannoo tautúmaseenoo qinau. Óo anée Kirisa máqannaasa ufa írímariana fee. Anée sía mi-Isipa máqannaa fásiqa óoqai foo tauséenna (4000) nipuráara fasiqauqa nífiqamaree aadána máqasaa quqóona fee.

Miqí qufanoo Pauroofa qáoo qímasee qinau. ³⁹ Qinée Yuda máqannaa márídaqa. Qinée Sirisia máqa maaqaki Tarasusa máqusai úriqarara maqusai kambíqarausa márídaqa. Amanée qinée faiqí ánaasee qímännimia. ⁴⁰ Saidéena fannoo miná iriséenoo eedóo qufanoo Pauroofa kooqí írirusasaa akarámáfufanoo ásaukunnai misá ufa quná qáoo qímasoofafa misá miná iriséeqa kásoomáfufanoo Pauroofa nári Yuda máqannaasa ufakíqari qímänniminoo qinau.

22

¹ Pauroofa narí máqannaasa qímännidanoo narí afaaqasáa ititéenoo maaqí qímasee qímänniminoo. Óo maa-fasiqáusa qíní qíkaqaafasaa qíní qíkausamara. Ínnee qíní ufa irisáifaqa qeeqá írirana nímia. ² Qaara auqu, moo áuqu Heeburu máqannaa ufa moo auqu Yuda máqannaa ufa márinau. Misá Pauroonara Heeburu máqannaa ufa nári ufa qídaqinoo fee qímasee aiqáma dáí qímáfíqau. Miqímambufanoo Pauroofa qímänniminoo qinau.

³ Qinée Yuda máqannaa fásiqa márídaqa Sirisia máqa maaqaki Tarasusa máqusai kambíqaafanausa márídaqa. Óoqai qinée kumaaráasaa márídaqa maa-maqusánaki Yeerusaree máqusaki Kamarieerana sukúraki kísaaqasaa máriaafanausa márídaqa. Qinée Kamarieerana sukúraki márídaqa maasá qikeekú qíkaakú sándufa ámiqimasee aiqáma iriaraasíafanausa márídaqa. Ínnee maqee Ánutunara afeekaikámánde minára rímariafaqa qinée maqee nín-dafáidaqa. Qinée ínni naannaréereeaafanausa márídaqa. ⁴ Óoqai Yísunasaa atooqéemarusaa kuqá kai nári máriafánausa márídaqa. Qinée faiqí faqa ánaasee faqa rumbásee karabúsaki áqimarifanausa márídaqa. ⁵ Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararafa mifá qíní ufa ánoona íridanoo. Amaana

máqa kansóorauqa faqa qiní ufara kúqaa fee qifáranoo. Misá kai pásaa ákara rúmasee Damasakusa máqusai mária Yuda máqannaasa nímiannee qufaqa qinée mi-pasána maramáree Damasakusa máqusai óoru Yísuna ufa írimarusa rumbámaree nífiqee múqu Yeerusareenni quqáneera óoru fúafanausa márídaqa.

Pauroofa narí Yísuna qáfoonara qímannimínau.
(*Niqiqoosa 9:1-19; 26:12-18*)

⁶⁻⁹ Qinée mi-pasána mara máree Damasakusa máqusa adeedí rámasaafananoo súani qámbaana márufanoo innaarúnaindari idáuru káaqa qárafa qumuréenoo qiní fíqu fíqumma aiqáma rafáaqafuqisoofaqa qinée maqásaa áqufiqiafana. Innaarúnaindari ufa moó qufaqa íriqia. Sauroo Sauroo anée nánaree qiní dáriraridanee qufaqa qinée Óo Karaambáiqá anée yáfee qíafananoo mifá qináu. Qinée Yísusa Nasareeteendaraasa márídaqa. Anée dárúnausa márídaqa. Miná ufa fannoo miqí qímasee qiní qímaqimufaqa qiní faqa fímarusa káaqa qárana qáfaqau ufa sía íriqau.

¹⁰ Qinée miná irámmiriqa qiqíafana Óo Karaambáiqá qinée náqi fee ianáuree qíafananoo Karaambáiqá innaarúnaindari qináu. Anée fíndifinana Damasakusa máqusaki fúa. Miqóo óonu ráinanoo faiqí moó fannoo Ánutufa qinára aní qímamiani. ¹¹ Káaqa qarana fannoo qiní qífu dimbásoofaqa qiní faqa fusá qísauku qumároofaqa Damasakusa máqusai fiqíafana.

¹² Damasakusa máqusaki faiqí moo áuqu Ananiasa Mooseena sándufamau fímarufa Yuda máqanna miqóo márusa minára andeeqára fasiqa fée qímarufa.

¹³ Mifá qinée máriafannaqoo anikikíqamámbufanoo Óo Sauroo, qiní qíkaqa, anée áfu máqaa, qufanoo kai qífu maqasée miná qáfaqiafana. ¹⁴ Maasá qikeekú qikaakú Ánutufa aníara rusandeesámumandee aníara miná íriranamau fuannéera miná aináinira faiqi andeeqárana Yísuna qáfaanneera miná Yísuna ufa írianeera qinoo. ¹⁵ Pauroo anée Yísuna áfunnai qáfoonafa máriananoo minára áfu qáfoonnanara aiqámausa qímannimia áaqoo írúnnara aiqámausa qímannimia. ¹⁶ Nánaree káqi máridanee dóo fíndifinana nammári máraa. Yísuna áaramásee irámmirinanoo aní mandáinaina rukáannoo.

¹⁷⁻¹⁸ Ananiasafa miqí qímasoofaqa qinée Damasakusa máqusaindari maaqóo Yeerusa-reenni aní márídaqa amaana máqaki innaaru qímariafananoo qífu kai pisipasamánde Karaambáiqá akooqóo qímaqiminoo qináu. Dóo káqi káqi maa-Yeerusaree maqusáindari quqásee moosáa fúa. Anée maaqóoqaraasa qiníara qímanniminaqa sía írifaqa. ¹⁹ Miqí qímaqoofaqa qinée maaqí qímamiqia. Óo Karaambáiqá qinée aní ufa írimarusa ufa suqíra maaqakiaqa kéeqafida rarisámasee náriisee karabúsaki quqée máriafanausa márídaqa. Maaqóoqaraasa minára ámiqimasee qiní óosana írídaqa. ²⁰ Misá Seeteefeena árimarufaqa qinée faqa miqóo márídaqa dúfiaree áridee qímasee árimaru fasiqausa qamunnasaa rakísi máriafanausa márídaqa. ²¹ Karaambáiqá qiní mi-ufána iriséenoo qímaqiminoo qináu. Dóo anée fíndifua maaqóoqari ánaamuru nífanai máriasaki aní aqiqáidaqa.

²² Pauroofa Yeerusaree máqannaasa narí sáamu uqafíqee marúsa qímannimidanoo ánaamuru núquroofaqa misá miná iriséeqa ánoomaseeqa fífau faafau ufa qíqa fáaqa quqásee mi-ufána qíma rukíaqau. Misá maaqí qíqau dóo máree múnusee miná áru áquaqa. Miná márirafa sía amana máridanoo. ²³ Miqí qídaqa Yuda máqannaasa fáaqa rúmaseeqa níranaqoofaqa nári qamunna qumáreeqa minánnai rutátidaqa kookoomma afáqeeqee miná ánaamu raqau.

²⁴ Roomma máqanna kiatéenna fannoo narí sundíauqa maaqí qímasee qímannimínau, ínee maa-fasiqána íneeqa quqúsaki quqásee uaiáqa samu áriisaifanoo narí mandáinaina kooroo íani. Yuda máqanna fáaqaaruana óosana kooroo íani.

(Roomma máqannaasa máqa maaqai kambíqoosa mi-quqúsánaki márunausee qímarunara sía moo súndia fee firisuaiqá fee amana kai rumbárana, árirana sía amana miná rumbéefaree árifaree. Moo máqannaasa Roomma máqannaasa rakísinnimaqee

maríasa káqi rumbéefaree káqi árifaree. Moo máqannaafa firaa feefaurúmasee Roomma máqannaasa quqúsaki kéeqafifanoo mi-sandufána miná afaaqasáa ititáannoo.)

²⁵ Sundíauqa Pauroona rumbásoofanoo uaiáqasamu árirara deedaqufanoo Pauroofa kubóora qímaminoo qinau Ínnee amanée Roomma máqannaa quqúsakinaa fasiqa árifaree, sía amana árifaree kóotaki qiní úfa sía ámiqimasee rainásee íríafanoo káqi fífau dárirari maríafanoo. ²⁶⁻²⁷ Kubóora fannoo iriséenoo Saidéena óonu qímamidanoo qinau. Anée sía mi-fasiqána árua. Roomma máqannaa quqúsakinaafa máridanoo, qufanoo, Saidéena iriseenoo rufíeenoo Pauroo finnái óonuree iranau. Kúqaa fee anée Roomma máqannaa quqúsakinaa fee máridanee. Pauroofa eedóo qinau. ²⁸ Saidéena kaifáa qinau. Qinée firaa munnimma áquseeqa Rooma máqannaa quqúsaki fúafánausa máridaqee qufanoo Pauroofa qinau. Sía qinée munnimma áquafánausa máridaqa qiní qíkoofa minakí márunara qinée Roomma máqannaa quqúsaki kambíqarausa máridaqa.

²⁹ Sundíauqa mi-ufána iriséeqa nísauku raqánda mámaraqau. Saidéena faqa mi-ufána iriséenoo Óo qinée Roomma máqannaa sándufa rukíasee sía ufa írírainni sáinandaanai rumbáafanusee qímasee qiní úriqararafa minára irisee qiní faqa dárúandoo qímasee naríara ruffanau.

Pauroofa Yuda máqannaasa úriqararausa nifusaa kikiqinau.

³⁰ Saidéena fannoo Yuda máqannaasa firaaqóo amoosáu máqaranara óosana íríanee qímasee iqáqoofanoo kanánaana Pauroona sáinanda idukúseenoo amaana máqa aanáiqiki márusa úriqararausa faqa misá kansóorauqa faqa náarama quqáseenoo Pauroona maréeqee misá nóorinni quqánau.

23

¹ Saidéena fannoo Pauroona maréeqeenoo misáki quqásoofanoo misá nóori andeeqásee nín Dafamásee qímannimino. Qiní máqooqooqari sía mandáinaina fannoo qiní qumáraidanoo Ánutuna áfusaa máridaqa.

² Aanáiqikirausa misá úriqararafa Ananiasafa miná iriséenoo Pauroona aaqá márusara nísaukusamu óori itairí ámifanoo únna ufa taikáni qufanoo aaqá máriufa óori rukáminau. ³ Árufanoo Pauroofa Ananiasana kafáa qímaminau. Ánutufa aní faqa áruannoo anée qaaraikí maríanafa márianano. Anée qiní ufa iriséenana Mooseena sándufa qaannai qiní qimaní maríananoo Mooseena sándufa faiqí sía ufa írírai sía áruannee qímarifana anée Mooseena sándufa ámmuqundari fídana mi-fasiqánara qiní dárúannee qímarianano.

⁴ Pauroofa miqí qímasoofanoo Pauroona aaqá márusa qiqau. Anée nánaree Ánutuna aanáiqikirausa misá úriqararana mandá ufa qímamidanee qufanoo Pauroofa qinau. ⁵ Óo qiní qíkaqaafasaa mifá aanáiqikirausa úriqararanara síamma írídaqa. Tamummáqara ákara fannoo maaqí qinoo máridanoo Ínnee sía ínneeqa máqannaasa úriqararausa mandá ufa qímannimaqaaqa.

⁶ Miqí qímasee qímannimidanoo miqóo suqíusa nín Dafaidanoo naríkai óonumafi írínau, máq suqímariasa qaarasáa fímariasa naríara naríara rairai qímariqanda, dínna máriasa Farisai ámaana ufa qímariasa máridaqa dínna máriasa Sadikai ámaana ufa qímariasa máriafanoo. Minára iriséenoo kaifáa firaa kari qímannimino qinau. Óo qiní qíkaqaafasaa qiní qíkoofa Farisai ámaana ufa qímarufa máriafa qinée faqa minakí qídaqa. Faiqí moó kúqiranaki fíndifunara qinée minára kai maa-kootánaki máridaqa.

⁷ Miqí qímasoofa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Sadikai ámaana ufa qímarusa faqa ufa raináqau. ⁸ Sadikai ámaana ufa qímarusa sía kúqirausa fíndifídamiafoo qímarusa qangiroorá faqa sía máridanoo fee qímarusa faiqí nimana faqa sía máridanoo fee qímaríqau. Farisai amaana ufa qímarusa mi-ainainanamúnara kúqaa máridanoo fee qímarusa máriqau.

⁹ Misá Pauroofa Farisai ámaana qunára iriséeqa súqidaqa miqóo kai firaaqóo narí áqi narí áqimariqau. Farisai ámaana ufa qímarusa sándufa akoofásauqa fíndifiqa

afeekaikámándeefee maaqí qiqau. Maasá sía moo mándainaina maa-fasiqa ánasaa márifaqa paqúriqa. Qangirooféee amanaféee qímamifanoo fee maaqí qídanoo fee.

¹⁰ Miqí qímasoofaqa Sadikai ámaana ufa qímarusa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa firaqóo ufa rainárafa kambíqanau. Miqí márufanoo Roomma máqanna Saidéena fannoo narí sundíauqa qímannimino, ínee Pauroona maréeeqee íneeqa quqúsaki quqásaaqa, misá miná qámbaana rammísiseefaara, qufaqa misá narí sundía quqúsaki quqásee rakísimariqau.

¹¹ Miqí qímasoofanoo mi-eendánaki Karaambáiqqa qangiroo moó fannoo qumuréenoo Pauroona óorisaa akooqóo kikíqinoo márídanoo ufa qímaminoo qinau. Pauroo sía rufíaa, paasóosia, anée maaqóo Yeerusareenni qiníara kooroo qíanandee Roomma máqusai miqí kai innáranoo. Qangiroo miqí qímaseenoo Pauroona qímamisoofanoo taikánau.

Yuda máqanna akaqáusa Pauroona árirara ueeqóo ufana.

¹² Iqáqoo kanánaana Yuda máqanna akaqáusa Pauroona árira ufa narí qímami narí qímami suqíqau. Ufa andeeqáseeqa qíma afeekaikámásee nammári faqa nárana faqa áuramásee Pauroona áruanee qiqau. Aruséeqa mi-karí kai nárana nammári naanee qiqau.

¹³ Qaara fasiqa níku nísauku taikásee Yuda máqanna fasiqauqa kai nárana áuramásee Pauroona áriraree qiqau. ¹⁴ Áuramáseeqa misá narí amaana máqa aanáiqikirausa faqa úriqararusa faqa unnái óonuree qímannimiqa qiqau. Maasá nárana áuramásee Pauroona aruséeqa ínnaaqiana nárana naanáuranoo. ¹⁵ Ínee faqa kansóorauqa faqa Roomma máqanna Saidéena maaqí qímasee uaqée iaqa anée Pauroona mara máree kansóorauqa máaqaki quqásainaqa maasá Yuda máqannaasa ámiqimasee Pauroona óosana írianaura. Ínee miqí qífanoo Saidéena fannoo áfiqee fínaqa maasá aanái maará maqáséeqa Pauroona áruanaura.

¹⁶ Miqí qímarufanoo Pauroona anauqi miná áuna faiqi fannoo qumeé iriséenoo sundía quqúsaki kéeqafinoo Pauroona qímaminau. ¹⁷⁻¹⁹ Pauroofa narí árifandinna ufana iriséenoo kubóora qímaminau. Anée maa-kumaaraaná áfiqamaree Saidéennai múnusainanoo ufa qímamiani. Miqí qufanoo kubóora fannoo áfiqeenoo Saidéennai múnú quqáseenoo qinau Pauroofa qiníara maa-kumaaraaná áfiqee múnusainanoo moo úfa qímamianifee qifaqa áfiqee ánidaqa qufanoo Saidéena fannoo mi-kumaaraaná áfiqeenoo umeenni múnuseenoo irámmirinai. Nána ufaree ánidanee.

²⁰ Miqí qufanoo mi-kumaaraafá qímaminai. Yuda máqannaasa dúna Pauroonara ámiqimandee miná ufa óosana íriraree qía. Misá aníara áfiqee múnú quqárammifoo qídaqa. ²¹ Anée sía misá ufa íria, qaara fasiqa níku nísauku taikásee fasiqa aanái maará maqáfíqa Pauroona árirara qía. Misá qíma afeekaikámándeefee dóo nárana áuramáseeqa aruséeqa náraree qía. Dóo misá maqee deedaqídaqa aní ufarámma áfeesida mária. ²² Saidéena fannoo miná iriséenoo maaqí qímasee narí qímaminai. Anée maa-ufána qiní qímaqimiannanara sía moó qímamia sáina aníkikai máriani. Miqí qímaseenoo mi-saideennáfa mi-kumaaraaná aqíqanau.

Roomma máqanna sundía fannoo Pauroona Seesareea máqusai aqíqanau.

²³⁻²⁵ Aqíqámáseenoo Saidéena fannoo quándakinoo qaara kubóoraqanda mara quqáseenoo qímanniminai. Íneeqara maaqímandee sundíauqa deedaqíqa. Sundía maqámau fífindinausa qísaukuqara fasiqa níku nísauku taikásee fasiqa (200) minamúsa deedaqíqa. Qóosasa akarámafi fífindinausa qaaramoo níku nísauku taikásee moo fasiqa ásaukuqara taikásee fasiqa (70) faqa qóosauqa faqa deedaqíqa. Qísaukuqara fasiqa níku nísauku taikásee (200) faqaana faqaasa maqámau fífindinausa faqa deedaqíqa. Dóo maqee eendákina dóo Seesareea máqusai Pauroona áfiqee óoqu fúaqqa. Qaaramoo qóosa deedaqíqa Pauroofa fúaninnana. Ínee andeeqásee maasá fira kípafa Feerisafa márinnai Seesareea máqusai Pauroona áfiqee fuaqa. Miqí qímasoofaqa misá miná iriséeqa deedaqíqa.

²⁶⁻²⁸ Miqí qímaseenoo Saidéena fannoo Feerisana maaqí qímasee Pauroonara pásaki ámaqanau. Óo maasá ámiqira kípafa Feerisafa, Qinée Karaudiusasa moo dúqu Risiasasa

aní ámandaidaqa. Yuda máqannaasa maa-fasiqána qumáree áriraree qiafaqa qinée minára Roomma máqanna qquúsakinaa fee qímasee óoqu raffaeeqee qeeqá sundíauqa quqúsaki quqéeqa. ²⁹ Qinée misá miná amoosáú máqaana oosanara randéeqa misá kansóorakina quqásaunanoo sía rumbárafa árirara ainaina márifaqa Yuda máqanna nári óosana márídanoo miqíanannái kai miná árirara qídaqa. ³⁰ Misá qumeé maará maqasée miná árirara qiafanóo moó fannoo qumeé qímaqimifaqa anée íanannai aqíqáidaqa. Qinée miná amoosáú máqaasara aní áfusaa ínnee faqa mifá faqa andeeqáaqeera qídaqa.

³¹ Saidéena fannoo mi-ufána ákara rúmaseeqa sundíauqa nimisoofaqa Pauroona áfiqeeqa qóosasa akarámafufaqa mi-eendánaki Antipatiriasa máqusai óoqu fíqau. ³² Iqáqoofanoo kanánaana níku mau fusá óoqurandee Yeerusareenni úriqau. Qóosasa fusá Pauroona áfiqeeqa Seesareea máqusai óoqu fíqau. ³³ Misá Seesareea máqusai óoquree Saidéena papiqánamu faqa Pauroona faqa firaa Kiapana ámiqau. ³⁴ Firaa kiapafa mi-papiqána ásaana rúmaseenoo Pauroona irámmirinau anée yáindaraa fée qufanoo mifá qinau. Qinée Sirisia máqasaa kambíqaafanausa márídaqa. ³⁵ Firaa Kiapafa mi-ufána iriséenoo Pauroona qímaminau. Aní amoosáú máqaasa qumuráifaqa aní ufa írianaura. Miqí qímaseenoo poorísa qímaminoo qinau. Maa-fasiqána maréeqee Eeroodeena firaa maaqaki quqásaifanoo márínaqa eendáki fáasaana rakísiaqa.

24

Aniasafa Seesareea máqusai óoquree Pauroona árirufa qinau.

¹ Pauroofa moodáannai qísauku namu faasaana narí ufa áfeesara márufanoo dóo amaana máqa aanáiqikirausa misá úriqararafa Aniasafa Yuda máqanna faiqí firasá faqa moo fásiqa Roomma máqanna sándufa faqa ufóosana faqa ámiqimasee írimarufa miná áuqu Teeraturusafa misá aiqámausa Seesareea máqusai Yeerusaree máqusaindari óoqu fíqau.

² Óoqureeqa firaa kiapana áfusaa Pauroona amoosáú máqoo úfana qímamiqau. Misá Teeraturusana áarroofanoo firaa kiapana áfusaa kíkíqamambino maaqí qímasee Pauroonara qinau.

Óo Feerisafa anée idaaqírafa ámiqirafa uqanna máríananoo. Anée aneenná íri-ranannai maasá rakísimariannanara maasá ámiqimandee márídaqa. Anée fúka sándufa moómoo quqáidana maasára ámiqimasee máriaqeera miqímariananoo. ³ Maasá maqee maqee aní írirana qumáreeqa dúfi dúfi qídaqa. ⁴ Qinée kísaaqasaa ufa qíananoo ufa áukuana áiqaráandoora qúsasaa qídaqa. Amanée anée maasá ufa káqikaana íria. ⁵ Maa-fasiqána mandá óosana fannoo sabéena aada miqírafa maasá raqúru qímimarifaqa fatáidaqa. Pauroofa aiqáma maqusa maqusa fídanoo Yuda máqannaasa nírana fundákinoo nídanoo. Nasareete maqusanáa fásiqa írirana úriqararafa márídanoo. ⁶⁻⁷ Sía minára kaifau, maa-fasiqáfa Pauroofa maasá náaquqara amaana máqa Yeerusareenni putaifaqa maasá miná qumáreeqa maasá sándufannái andeeqée márúnanoo Roomma máqanna Saidéena fannoo firaa aanoo iranannái maasá qísaukukinaana raffeenoo. ⁸ Saidéena fannoo miná áuqu Risiasafa maasára aní áfusaara mi-kootána andeeqáaqee qifaqa qumu qímamidaqa. Anée maa-fasiqána irámmirinanoo mifá maasá ufa ánoona qíannoo.

⁹ Teeraturusafa miqí qufaqa Yuda máqannaasa aiqáma kúqaa ánoonee qiqau.

Pauroofa Feerisana óorisaa narí afaaqasáa itítanau

¹⁰ Firaa kiapafa Teeraturusana ufa iriséenoo dóo Pauroona ásaukunnai áaranau. Dóo anée fíndifi aneenná ufa qía qufanoo Pauroofa fíndifi Feerisana qímaminoo qinau.

Óo Feerisafa anée kísaaqasaa qiní máqanna Yuda máqanna ufa andeeqée máríanafa máríananara qinée dúfi dúfi aní áfusaa qídaqa. ¹¹ Ínnaunni kai qinée Yeerusaree máqusai Ánutunara innaaru qíraree qímasee óoru fíqiafana. ¹² Qinée amaana máqaki sía áanóo ufa moó qímannimiqiafana. Faiqí nírana sía qinée fundákiqiafana. Amaana máqaki fée nári faiqí suqúnaki fée sía qinée Yuda máqannaasa nírana fundákunaqa misá qíqafeeaa. ¹³ Misá maqee ani máríasaa qiní qimoosáú máqee maríana sía miná ánoona

paqúrimasee kooroo ífana írinnaranoo. ¹⁴ Qinée moodáa ainainara kai kooroomásee aní qímamianaúra. Qinée maa-fuka aatatamaú fídaqa minánnaikai maasá qikeekú qikaakú Ánutunara innaaru qídaqa. Mi-aannára Yuda máqannaasa mi-aannára káqirunna fíaanoo qídaqa qiní qimoosáú máqaidaqa dáriraridaqa. Qinée Mooseena sándufa ákara aiqáma írídaqa mi-maú fídaqa tamummáqara fasiqauqa ákara faqa írídaqa mi-maú fídaqa. ¹⁵ Máa Yuda máqannaasa faqa qinée faqa maasá moodáa íriranamaú fídaqa kásooqaqee Ánutufa aiqáma fasiqauqa andeeqárausa faqa mandáikirausa faqa kúqiranakinaasa faqa mara fíndifumánniseenoo misá ufa íriannoo. ¹⁶ Qinée Pauroosa Yuda máqannaasa naanna ráida moodáa ainainara afeekaikídaqa, Ánutuna áfusaa faqa faiqí nífusaa faqa aiqáma kari mandóosana máraaqáa ímarifaqa eeráiridaqa sía mimandoosanná ummaaráfa qiní dáakuanifeera aufadára maraquna kai aiqámausa nífusaa qiní dáakuanifeera.

¹⁷⁻¹⁹ Pauroofa Feerisana káqi qímamidanoo qinau. Qinée moómoo anaamuru maqusai níniifaqa moómoo áukuana maraséeqa qinée munnimma maramáree Yeerusaree máqusai óoruree qeeqá máqannaasa nímiraree qímasee aandáu tatúfirana suqásee Ánutuna ámiraree qímasee amaana máqaki kéeqafi máriqiafana. Sía moómoosa faqa máriqia, sía áanóo iranaki máriqia ámiqimasee máriafananoo Asia máqannaasa Yuda máqannaasa mi-maqánaki qiní qíqafamaseeqa únnaqimásee maa-manda oosanná uqéeraqau. Misá kai maí qumuréeqa aní áfusaa qiní qimoosáú máqoo úfana qiaqaana. ²⁰ Qinée Yeerusaree máqannaasa kansóora nífusaa kíkíqiafannana máa qumu máriasa máridaqa qiní ufa írìqau. Misá qiní mandá óosana kooroo íaqaana. ²¹ Qinée kansóorauqa nífusaa kíkíqamafufaqa moodáa ufa kái qinée qíafanaqa misá qiní dárirariqau. Kúqiranakiqari fíndifandiafoo qíafannanara qiní dárirariqau.

²²⁻²³ Feerisafa Yísuna aanara írimarufa máridanoo Pauroona ufa iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Anée káqi márinanoo Saidéena Risiasafa qumuráinaqa aní ufa andeeqánaúra. Míqí qímaseenoo mi-kootána rafáaqa fínoo Poorísa qímaminoo qinau, Anée Pauroona áfiqeeqee rumbáranaki quqásee rakísia. Miná qímaminoo qinau, Anée Pauroona rakísimarinaqa miná áqoondi fee ákaqaafasaa fee káqi aniréeqa miná faqa ufa qiaqa nárana ámiaqa sía qáoo qía.

Feerisafa faqa narí ánaaqa Durusira námmarifa faqa Pauroona ufa írufanoo náaquqanau.

²⁴ Feerisana ánaaqa miná áuqu Durusi námmarifa Yuda máqannaasa ánaasee márinau. Qaaramoo fáasaana áiqaróofanoo Feerisafa narí ánaaqandiri aniréenoo Pauroona áaramásee ásauku mundírana Yísuna ufara iroofanoo ámiqimandee qímaminau.

²⁵ Pauroofa faiqí ánaasee aiqámausa andeeqásee níróosanara faqa mandóosana fannoo díndari óonu rarisée anirarisée ifaqa minníseeqa maasá qiqá qimanara iriséeqa mi-maú kai fíranara faqa óonumafi irisée minnísaaninnánara Ánutuna kóota firaafá mári-aninnanara faqa qímamimarufanoo Feerisafa narí mandóosana firaanara iriséenoo Ánutunara ruffíammaree qáoo qinau. Sáina káqimarinaqa saiká sía márinaqa aniráanana qí-maqimia. ²⁶ Feerisafa Pauroonara narí qumeé kai qímirinoo qinau. Pauroofa munnimma qíminaqa idukúanauree qímaseenoo maqee maqee karabúsakinaana áaramásaida ufaqí-marufanoo Pauroofa sía ámufanoo káqi karabúsaki márinau.

²⁷ Míqí márufanoo qaara aukwana áiqaróofanoo Roomma máqannaasa kiapafa Feerisana anée moosáa fínanoo moo kíapafa aní ámaaqqa máqaannoo. Feerisafa minára iriséenoo Yuda máqannaasa maaqóo qaraasa qiníara misá níqoondi fee qiaqéera Pauroona narí máaqa uqannakinaana mara máree karabúsaki rumbáseenoo quqásee fufanoo fúka kiapafa Poorakiusafa moo áuqu Feestusafa mifá aniréenoo Pauroona rumbáranaki paqúrinau.

¹ Fúka kiapafa Feestusafa qaaramoo éenda faiqéeno Seesareea máqusaindari Yeerusaree máqusai óori quqárara óoru fínau. ²⁻³ Yeerusareenni óoru márufaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa firaasá faqa Yuda máqannaasa faiqí firaasá faqa Pauroona ufa óosana amoosáú máqeeunara qímamiqau. Miqí qímasee maaqí qímasee Feestusana qímamiqau, Óo maasá kiapafa amanée anée Pauroona maréeqee Yeerusareenni quqásainaqa ufa írianauree. Misá aanái maará maqasée áruanneera quandásee miqí qímasee qímamiqau. ⁴ Feestusafa misá ufa iriséeno qinau. Pauroofa Seesareea máqusai karabúsaki márídanoo. Qinée qúsasaa óoqu fúanaura. ⁵ Ínni faiqí firaasá qiní faqa óoquraifaqa miqóokai Pauroona nána mandóosana maraqáinaqa misá qífaqa qinée írianaura.

⁶⁻⁷ Feestusafa miqí qímaseenoo qísaukuqara taikásee áfuru faiqéeno dóo Seesareea máqusai kaifáa ururandée óoqu fínau. Iqáqoofanoo kanánaana ufa írimaruna máaqaki kéeqafi narí qaindasáa óoqu marífinoo Pauroona áaroofanoo aniroofaqa Yeerusaree máqannaasa Pauroona fíqu fíqu mámbufaqa mandúfa uqanna óosana óosana Pauroonara qímasee sía miná ánoona paqúriqau. ⁸ Misá taikóofanoo Pauroofa narí óosanara Feestusana qímaminau. Óo fira kiapafa qinée sía Yuda máqannaasa sándufa rukíeeqa. Sía náaquqara amaana máqa putaa mánniseeqa maasá Roomma máqanna fira Kiapana sándufa sía rukíeeqa.

⁹ Feestusafa miná iriséenoo naríara Yuda máqanna áqoondikianee qímaseenoo Pauroona irámmirino qinau. Amanée anée Yeerusareenni óorureenana Yuda máqanna faqa qiní qífusaa misá aní amoosáú máqeeaanara andeeqéennaree. ¹⁰⁻¹¹ Pauroofa miná iriséeno Feestusana qímaminau. Maa-ufa irimaria maqáfa sía aníndi kai Roomma máqanna firaaná ufa írira maqa maaqóo márídanoo miná sándufa maaqóora qídanoo maaqóo andeeqáaqaana. Qinée sía Yuda máqanna mandáikamannisaunasa márídaqa anée mi-ufána ámiqimasee írimariananoo. Qinée moo sándufa rukíaanaqau moo mándainaina áuqeefau sía qinée kúqiranara rufíunaiqini. Misá qiní qimoosáú máqara ufa óosana sía márídanoo sía moó fannoo qiní maréeqee misá nísaukuki quqáannoo. Qinée Roomma máqusai mári kiapana firaaná mináqu Sisaanasaa miná áfusaa óonuree qianáura.

¹² Miqí qímasoofanoo Feestusafa quándaki narí ufa írimarusa faqa ufa qí qíseenoo Pauroona qímaminoo qinau. Anée Sisaana áfusaa ufa andeeqáraree qíananoo. Anée Sisaana áfusaa ufa andeeqáraree qíannanara, dóo qinée aqíqáanana minní finnáranoo.

Karaambáiqá Akaripafa faqa Beeranisa námmarifa faqa Pauroona ufa írìqau.

(Mi-aukuaná Seesareea máqusaindari sípaki akarámafufaqa fífiufaqa Itari máqa maaqai Roomma máqusai fímarìqau.)

¹³ Ufa taikáseenoo Pauroofa karabúsaki márídanoo sípa áfeesara márìnau. Maríkufanoo moo kíapafa narí ánaasandiri fúka kiapana áuqu Akaripaafa márufa áninau, miná ánaasana áuqu Beeranisa námmarifa márìnau. ¹⁴ Miqandá aní maríkufanoo Feestusafa Pauroona ufa óosana óosana qímaminoo qinau.

Indaarú máriu kiapafa Feerisafa maaqóo márufanoo moo fásiqa karabúsa márufaqa karabúsa rumbáqoofa káqi márídanoo. ¹⁵ Qinée Yeerusareenni óonuraafanaqa amaana máqa aanáiqikirausa misá úriqararusa faqa faiqí firaasá faqa mi-fasiqánara mandúfa óosana óosana qímaqimisee miná áruannee qiqau. ¹⁶ Qinée miná iriséeqa Roomma máqannaasa sánda sía miqínoo márídanoo. Narí amoosáú máqainnanara sía fífau nímianaqa árifara. Maasá Roomma máqannaasa sándamau fídaqa miqandá moodáaqoo kikíqamambi ufa dínni dínni andeeqásee iriséeqa miqóo áaqarana márìnaqa nímianaqa árifara sía márìnaqa sía nímianauroo. ¹⁷⁻¹⁹ Misá maí Seesareea máqusai qumuraafaqa qinée sía fúrufariqa iqáqaiifaqa kanánaana mi-fasiqána karabúsakinaana áraafanoo aniroofaqa miná amoosáú máqoosa fíndifiqa dapi dapi ufa qiqau. Qinée minára moo áinaina mandáikammánnimaqee foora írìnanoo sía márìfaqa. Misá nári amaana sándufara kai írìdaqa maaná amoosáú máqaidaqa árirara qídaqa. Misá faiqí moó miná

áqu Yísufa minára kúqinau foo qiafanóo Pauroofa minára dóo fíndiffiífoo qifaqa miná sáara miná árirara qídaqa.

²⁰⁻²¹ Miqí qifaqa qinée Pauroonara amanée aní faqa Yeerusareenni áfiqee múrusaanaqa mi-ufána qiní qífusaa andeeqéefaree qúnanoo Pauroofa Sisaana áfusaa iráree qímaseenoo maaqóo qinée rumbáranaki máriiqa kásooqaqee Sísaa finnái qeeqá ufa miná áfusaa andeeqáraree qifaqa eedóo qímasaunanoo káqi karabúsaki máridanoo.

²² Akaripaafa Feestusana ufa iriséenoo qinau amanée qinée miná ufa írianauree. Miqí qufanoo Feestusafa qinau, Óo amaná dúna kanánaana íria.

²³ Iqáqoofanoo kanánaana Akaripa faqa narí ánasaana Beeranisa námmarifa faqa anirée foo qímasee miqóoqaraasa faiqí firaasá faqa sundíauqa faqa nammári áuqamásee nifaaqa ánuqamásee ámiqira ainaina nifaaqa nifaaqa íjseeqa aiqáma anirée padí má-fufanoo mi-qambaanná miqandá rafúdamakufaqa ufa írimaru maqanaki kéeqaqau. Kéeqafufanoo Feestusafa sundía moó aqíqoofanoo Pauroona karabúsa maqakinaana áfiqee míni quqánau.

²⁴⁻²⁵ Quqásoofanoo Feestusafa aiqáma maaqí qímasee qímanniminou, Óo Karaambáiqqa Akaripa ínnee aiqámausa maaqóo ani máriasa qiní ufa íria. Maa-fasiqánara ufa qídaqa. Yuda máqannaasa maaqóoqaraasa faqa Yeerusaree máriasa faqa aiqáma maa-fasiqána amoosáu máqee maríafanoo. Misá minára kúquanifeera firaaqóo fáaqa quqáida máridaqa. Qinée miná iriséeqa kuqánnáruaninna ainainara randáuna sía máridanoo naríkai Roomma máqusanaa firaaná miná áqu Sisaana áuquraifaqa qinée dóo amana fée qíqa. ²⁶ Qinée miná aqíqéeqa nána ufa fée pásakina akará rúmamiana máree fúannoo fee, sía máriafaqa, randáunaisia. Qinée minára miná maréeqee ínne nífusaa maaqóo quqéeqa Karaambáiqqa Akaripa aní faqa áfusaa quqásaanana anée miná ufa irisée qímaqiminaqa qinée miná ufa óosana irisée akará rúmma firaa Kipana Sisaana amaqáanaura. ²⁷ Náqi fee mándee qinée fífau aqíqánauree. Qinée Yuda máqannaasa Pauroona amoosáu máqemaria úfana andeeqásee akooqóo papiqasáa ákara rúmasaananoo andeeqáannoo.

26

Pauroofa Akaripána faqa Beeranisa námmarina faqa nífusaa ufa qinau.

¹ Karaambáiqqa Akaripaafa iriséenoo quándaki Pauroona qímaminou, Aneenná ufa qínaqa íria. Pauroofa miná iriséenoo ásauku uqéeraseenoo maaqí qímasee narúfa qinóonunara qinau.

² Óo Karaambáiqqa Akaripa, aní áfusaa ufa qíannanara dúfi dúfi qídaqa. Yuda máqannaasa qimoosáu máqee mária úfana qímamianaura. ³ Anée Yuda máqanna máriana faqa misá óosana óosana ufa qímariana faqa anée írimarianafa márianaqa qinée minára aní ufa qímamirara dúfi dúfi fee qídaqa. Amanée anée qiní ufa íria. Aiqa Yuda máqannaasa qinée kumaarásaaqari fíndifuafannana írimariafanoo.

⁴ Qinée sía káqi nímarunausau máridau qeeqá maqúsaki faqa Yeerusaree máqusaki faqa máriafanausa márunaqa Yuda máqanna minára faqa írídaqa. ⁵ Qinée Farisai ámaana ufa qímariafanausa márunaqa Yuda máqannaasa misá minára írídaqa qumeé ráidaqa. Farisai ámaana ufa qímariasa misá káaqa Ánutuna ufara afeekaíkimariasa máridaqa. ⁶⁻⁸ Qinée náaru kásooqaqee kambíqaaninna ainainara irimáree fídaqa. Óoqai Ánutufa maasá qikeekú qikaakúsaa qímafeekaíkunara qiní máqannaasa eendáki faqa fáasaana faqa Ánutunara innaaru qídaqa máridaqa. Kásooqaqee kambíqaaninna ainainara Ánutufa qímafeekaíkunara maasá irimáree fídaqa. Mi-ainaináfa inaaqiana kambíqaaninnanara minára Yuda máqannaasa qiní qimoosáu máqaidaqa. Mi-ainaináfa Ánutufa kúqiranakinaana mara fíndifira ainaina miná máridanoo. Yuda máqannaasa nánaree sía írídee únna fee qídee.

⁹ Óoqai qinée faqa Yísuna Nasareete maqúsaindaraana áqu taikáanifee qímasee qaini qáiniqa ímariqiafana. ¹⁰ Minára Yeerusaree máqusai óoruree aanáiqikirausa misá úriqararana ufa irisée Ánutuna faiqi námu moómoo rumbánnisee máriafanausa

máridaqa. Miqímaqoosa akaqáusa nárufaqa qinée faqa dúfi dúfi ámiqimmiaafoo qíafanausa máridaqa. ¹¹ Qinée Yuda máqannaa ufa suqíra máaqaki kéeqafufaqa Yísuna ufasáara nárímariafanausa máridaqa. Misá qumáreeqa Yísuna ufara minnísaqee qímasee nárímariafana. Qinée misá minára firaqóo ánoomaseeqa moo máqusai níanai fímariafanausa máridaqa.

Pauroofa narí Yísuna ufa íru oosannara qímannimianau.
(*Niqiqoosa 9:19; 22:6-16*)

¹²⁻¹³ Qinée Yeerusareenni óoruree aanáiqikirausa misá úriqararana pása mara máreeqa Damasakusa máqusai óoruree Yísuna ufa írimarusa rumbárara óoru fímariafananoo súani qámbaanai innaarúnaindari idáuru miqírafa súaniara foora firaatía qiní faqa fusá aiqáma rafáaqafusanau.

¹⁴ Miqímasoofaqa maqásaa áqufuafananoo minakíqari ufa moó Heeburu úfakiqari maaqí qinau. Sauroo Sauroo anée nánaree qiní dárina nídanee. Qinée faaqaanánai aní káqikaaqoo aní áfaaqai mundúnara anée aneenná kai faaqaana áaru poodúqaani qíannana arumárananoo firaqóo ádafidanoo. ¹⁵ Qinée miqí qufaqa irámmiriqa qíqíafana. Óo Karaambáiqqa anée yáfee qíafananoo mifá qinau.

Qinée Yísuna anée dárúnausa máridaqa. ¹⁶ Dóo anée fíndifinana fúa. Qinée aníara qiní aináinira faiqikianneera aní áfusaa kooroo íqa. Anée maqee qáfaannanara faqa kásooqaqee kambíqaaninnanara faqa aiqámai qímannimianeera aní áfusaa kooroo ídaqa. ¹⁷ Qinée Yuda máqannaasaki faqa ánaamuru máqannaasaki faqa aní aqíqaanáura. Misá aní árirarifaqa rafáaqa fuanáuranoo. ¹⁸ Anée misá nífu maqannímaqeera foora asukunakínaana maréeqeenana káaqa qáranaki quqánnisáneera, anée misá Sadannana rafáaqafiranakinaana maréeqee Ánutunaindi kíanneera, misá qiní saqárikiranannai misá numóo taikánnisaananoo Ánutufa narí rusandeesámumasainausaki quqásainaqa misá faqa minakí márifaranoo.

Pauroofa narí qímannimu ufana óosannara Akaripána qímaminau.

¹⁹ Óo Karaambáiqqa Akaripa qinée aanásaa qífu pisipasamándai innaarúnaindaraa ainaina qáfaafanna ainaina sía mi-ufána rukíaaafanausa máridaqa. ²⁰ Indaarú Damasakusa máqusai óosana arasée Ánutuna fasáasa ufa qímannimiqaafana. Miqóoqari Yeerusaree máqusai faqa Yudeeaa máqa maaqai faqa ánaamuru márusa faqa qímannimidaqa maaqí qímasee qímannimiqa. Ínneeqa mandá nírana márirana nímeesuqusee quándakina Ánutufinai ubeekámafifaqa Ánutufinnai márirana nírana marasáinaqa kúqaa Ánutuna aanai ubeekámafiaafoo qiaqéera. ²¹ Minára kai qinée Yeerusaree náaquqara amaana maqaki márunaqa dáríraridaqa. ²² Ánutufa qiní dadaaqímarinara maqee ínni nífusaa kíkíqíqa máridaqa úriqararansa faqa uréeqaransa faqa nífusaa Yísunara kooroománnimidaqa. Óoqai tamummáqara fasiqauqa faqa Mooseefa faqa qímarundee kaimmídaqa misá maaqímmiqau. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa teeroo firaaná máreeufanoo kúqinoo mi-kuqíránakíqari fíndifinoo fíndifirana indaarú níkamánnisaannoo. ²³ Miqínnanannai ásauku mundírana Yuda máqannaa faqa ánaamuru máqannaa faqa maa-anutúna ufa fannoo qóomara fooqána dóo ínnikina dóo aniréenoo. Misá miqí qímaqoona márifafa qinée faqa minára kai qídaqa.

²⁴ Pauroofa miqí qímasee naríara ufa qímarufanoo Feestusafa quándakufanoo fáaqa quqáseenoo qímaminau. Akasáa dóo anée fúrufarammiananoo. Aní írirana firaafá aní mandáinainaki afeéqamifana áqufuananoo.

²⁵ Pauroofa miná iriséenoo maaqí qímasee qímaminau Óo Feestusa úriqararafa, qinée sía fúrufarau qídau miqídau. Nóori runúsee kúqaa ánoonainaina qímaria ufana qídaqa. ²⁶ Óo Karaambáiqqa Akaripa qinée aní áfusaa paasóosamasee maa-ainainára kooroo ídaqa anée sía sía írimarianafa máriananoo, írimarianafa máriananoo. Anée

maa-ainainná qáfaidana óonumafi írimarianafa máriananoo. Sía kukéeqaranaki maa-ainainnáfa márifa akooqóo márifa máridanoo. ²⁷ Óo Karaambáiqá Akaripa anée tamum-máqarautsa ufa irisée kúqaa ánoona fee qídane anée miqí qímarianaqa qinée írídaqa.

²⁸ Akaripaafa mi-ufána iriséeno Pauroona qímaminoo qinau. Anée maa-qusa ufánannoo qiníara Yísuna faiqikí quqée fee qídane.

²⁹ Pauroofa miná iriséeno Akaripaana qímaminoo qinau. Qúsa ufa fee kísaaqa ufa fee sía qinée minára írídaqa. Qinée aníara faqa maa-qóo márídaqa qiní ufa írimariasara faqa innaaru qídaqa aiqámausara qinée ímarunandee íqa Yísuna saqari kiaqéera qídaqa, sáinannannoo rumbáqimaqarafa kai sía.

³⁰⁻³¹ Pauroofa miqí qufaqa Akaripaafa faqa firaa kiapafa faqa Beeranisa námmarifa faqa fíndimeeqee ráudamaki fiqau. Fídaqa narí qímami narí qímami maaqí qiqau. Maa-fasiqáfa sía karabúsa ainaina qáfeemarifa sía kuqánnarira ainaina qáfeemarifa máridanoo. ³² Akaripaafa minára maaqí qinau Pauroofa narí sía Sisaana áuqureenooofau dóo idukíqini, Sisaana áuquramaseeno sáina minni fúani.

27

Pauroofa káqi rumbáranaki márídanoo Roomma máqusai sípaki finau.

(Itari firaa maqusa áuqu Roomma. Miqóo kiapafa firaafá márínau. Miná áuqu Sisaafa Roomma máqanna kiapausa úriqararafa firaafá márínau. Pauroofa Roomma máqusai Sisa finnáí fíraree qufanoo Feestusafa karabúsaki quqásee minní fímaru sipanara áfeesimarínau.)

¹ Sípa Itari máqusai fímaru sipafa moó fannoo aniroofano Feestusafa narí sundíauqara ufaqá misáuqa Pauroona faqa karabúsa akaqáusa faqa mi-sipánasaa quqá-nau. Saidéena áuqu Yuriusafa narí sundíauqa namufaqa mi-sipánaki Pauroona sáimbaqa nífiqee finau. Mi-saideenná áiku ásaukuara Augustoona ammi suqíra fée qímaríqau.

² Maasá Pauroona faqa fuanná sípafa Adaramitiuma máqusaindaraa sípa márínau. Mi-sipáfa narí qumaara áinaina deedaqamáseenoo Asia máqa maaqandanai fíraree qufaqa dóo maasá akarámufufananoo qífiqee finau. Faiqí moó Aristarakusafa Maseedoonia máqa maaqaindaraafa Teesaronika máqusaindaraafa dóo maasá faqa finau. ³ Fífiufaqa eendáki faqa fímaríqau. Iqáqoofanoo Sidoona máqusai óonuraqau. Saidéena Yuriusafa reendeénidanoo Pauroona ámiqimasee qímaminau. Anée Sidoona máqusai aní áqoondí-uqa márífana misá faqa óonu faiqáinaqa naranaina ámifana sípaki akarámafi máree fua qufanóo dóo miqímminau.

⁴ Sidoona máqusai máriqa sípaki akarámufufaqa fufanoo úfai káqinaindari ánufanoo sípa sía andeeqásee fúqaaufaqa Sipurusa áfuma qaannai óoru fíqumaki fiqáfana.

⁵ Maasá Sirisia máqa maaqaikundanai fífiufaqa Risia máqa maaqaki firaa taunna áuqu Miraa miqóo óonuraqafana. ⁶ Óonuroofanoo Saidéena fannoo sípa moó paqúrinu. Areekasandiria máqusaindaraa sípa Itari máqa maaqai fímaru sipafa márufanoo Saidéena maasá aiqáma mara quqásoofaqa fiqau.

⁷⁻⁸ Miraa máqusaindari moómoo faasaana eendáki mi-sipánaki anúqíqa fímaríqau. Fídaqa Nidusa máqusa amummaqa óonuraafananoo úfai káqinaindari áimaree ánufaqa quándakufaqa ooruku námmani ámuqumau Kareetee áfuma óoqree miná auqaánai sía úfai úqunnai mindánai fiqáfana. Miqóo Saramoonee máqa iroosá óoríkíraqoo fíqummákufaqa anuqúseeqa Rasee máqusa amummaqa óonuraqau. Óonuree firaa farumma qáfamasee minakí kiatéenna fannoo narí sípa máree minakí kéeqafi márufanoo úfai faqa ooruku námmani faqa sía árínau. Míqunara mi-farummána áuqu mandaaqá fárummee qiqau.

⁹ Úfai fannoo káqinaindari ánufaqa maasá kísaaqasaa miqóo márídaqa Itarinní fuanée qu áukuana taikánau. Ánutuna faqa moodáanaki qoomáqa suqáni qu áukuanafa dóo áinnaaqaramáfinoo sía amana fifaranoo. Pauroofa miná qáfeeno maaqí qímasee naamúaqinau. ¹⁰ Óo maa-fasiqáusa maasá maaqóoqari fúananoo mandáikammíannoo. Sípa faqa sípakinaa qumiasana faqa maasá faqa kurídi taikánaura. ¹¹ Saidéena fannoo

sía Pauroona ufa írinau sípa ákoona faqa kiatéenna faqa misá ufa kai írinau. ¹² Misá máru farummafa sía kísaaqasaa qaaramoo qúqoona amana márufaqee qímasee sáina maasá sípaki moo fárumma Kareetee máqa maaqaindaraa farumma moó miná áuqu Finisa miqóo amanamásee qáfaanaura. Miqóo fúaninna farummafa ámiqirafa márifaqa úfai sía ani márunnai ámiqimasee mandaáqai kísaaqasaa máriantee qiqau. Aiqámausa eedóo qufaqa moodáa moodáa maramarariqau.

Sípaki fímarufanoo úfai faqa aakú faqa nárinau.

¹³⁻¹⁴ Misá Finisa fárummaki fuanée qufanoo úfai fannoo mitínai ubeekoofaqá misá asasamáseeqa ankáqa óoqu rarisámeeqee sípaki quqásee Kareetee máqa mámmaaqandanaí fiqau. Misá fímarufanoo fímarunaindari úfai firaa tiá uqanna maqámau áninau. ¹⁵ Mi-ufai fí sípa óoru árufafaqaa mara ubeekoofanóo sía amanaíkufanoo quqáseeqa úfai namufafa káqi fiqau. ¹⁶⁻¹⁷ Sípa fannoo káqikaa máqanamu miná áuqu Kauda miná fíqumarufafa miná mandaáqa márifaqa káqikaa kanúqa sándannai rarisée máruna kadáapi rúmeeqee sípasaa ámuuqandari fatáafimamaqásee rumbáqau. Misá sípa nammári kási kásino qámbaana afooiandoora qímasee sánda firaaná qumárida qámbaana qámbaana rumbée maríqau. Misá úfai fannoo fúafa áminanoo Ribia máqasaa áruandoo qímasee séera sandáaqai máruna idukúeeqeeqa sípaki quqásee dóo kaqi úfai namufafa fiqau.

¹⁸⁻¹⁹ Úfai firaafá úqinoo nammári ámakaurufanoo sípa téeqi taaqufaqa rufiasee sípa ummaara máriganoo ukúqnaandoo qímasee sípakinaa ummaara aiqáma nammáriki áqusoofanoo sípa fannoo aufadanau. Iqáqoofanoo kanánaana kai sípa ummaara ráidanoo qímasee minakínaa ainaina óosana óosana aiqáma maréeqee ooruku námmariki áqusaqau. ²⁰ Moómoo eendaki fáasaana sía súani fásau qáfaqau minára misá fíranara randóosia. Úfai firaafá uqanna úqimarufafa maasá qeeqá márirafa dóo taikéefoo qíafannana.

²¹⁻²³ Sípakinaasa moómoo éendaki fáasaana sía nárana néemariqau, nárara kai márifaqa. Minára Pauroofa misá qámbaanai fíndifinoo qímannimino qinau. Ínnee qiní ufa íriaqaana Kareetee máqusaki kai márifaqaana. Miqímaseefau sípakinaa ainaina firaa feefauru áqimariana sía áqunaiqini káqi márifiqini. Dóo maqee qinée ínni fuki faaki qídaqa dóo paasóosiaqa. Sía ínneeqa moodáa kúqifaranoo, sípa kai kúquannoo. Qinée Ánutunaindi márifaqa miná aináinira faiqi márifaqa. Eendá éendaki Ánutuna qangiroo moó fannoo qinée márúnannai anirée qímaqimino qinau. ²⁴ Pauroo sía ruffaa, anée kúqaa Roomma máqanna firaa kiapana óorisaa kíkíqinnaranoo. Ánutufa narí ámiqira óosana uqéereeqeenoo aiqáma sípakimária aní ámino, sía moó fannoo kúquannoo. ²⁵ Dóo maa-faiqisá sía nímuqusa tíakiaqa, paasóosiaqa. Ánutufa qímaqimindee kai íannoo. Qinée miná irisée miná saqárikidaqa. ²⁶ Káqikaa qóo úfai fannoo maasá sípa maramáree káqikaa maqanamu raqúramiannoo.

²⁷⁻²⁸ Maasá qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa éendaki fáasaana Meediteeraneena ooruku námmani ámuuqumau fímarufafa booskúrauqa óonumafi íri iseeqa eendá ámuqusai Óo maasá moo máqa maaqa adeedí aniréeqa qímaseeqa sánda kísaaqa marasée ummaararoó ainaina miná átisaa qusúsee nammáriki áqusee qáfaqau. Nammári 120 amana meemái farúma difukúnaki márufafa qáfaqau. Kafa moosá óonuree kafáa áquseeqa qáfaqau. Nammári 90 amana káqikaa faruma ausaanáikiranaki kai márinau. ²⁹ Booskúrauqa miná qáfamasee eendáki óonisaa áruani qímaseeqa sípa áraqeemusáaqari qaara faqa qaara faqa qankáqa quqásoofanoo maqá qumároofafa misá iqáqaranara innaaru qímarifaqa. ³⁰⁻³² Booskúrauqa maasá sípa óorinni qankáqa quqáidee únna qímasee kanúqa maréeqeeqa nammáriki quqásee minakí áqufi quqásee sandáaneera ímarufanoo Pauroofa qáfamasee Saidéena faqa sundíauqa faqa qímannimino qinau booskúrauqa sía márifaqa ínnisaimbaqa aiqáma kúquanauranoo. Booskúrauqa kanúqaki quqásee fídama qufanoo sundíauqa kanúqa sánda ateekamufanoo kanúqa nammáriki pautaqí áqufino káqisamu finau.

³³ Iqáqarara káarimaqóofanoo Pauroofa fuki faakí qídanoo qinau. Ínnee qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa eendáki fáasaana sía née maríasa mári-afanoo. Kísaaqa kamusaqa ínnee sía moodáa ainaina naafanoo. ³⁴ Qinée ínne fuki faakí qídaqa dóo nárana marasée námasee sía kúqua. Sía ínneki moó fannoo abandíakaannoo. Ínnee káqi rumbáqa márifaranoo.

³⁵⁻³⁶ Pauroofa miqí qímaseenoo féemu maraséenoo ruqí ruqímaseenoo innaaru qí-maseenoo noofaqa tautúmna qáfeeqa ámiqimmi ifoo qímaseeqa maasá faqa aiqámausa naqau. ³⁷ Maasá mi-sipánaki márusa nísaanarirafa maaqímminoo márinau 276 fasiqa moómoo uqanna máriqau. ³⁸ Aiqáma námasee nímuuqu mámbufaqa ráisa fooqáaira nárana miná áuqu uíta misá miná maréeqee ooruku námmariki téeqimasoofofanoo sípa aufadanau.

Sípa fannoo Marata maqá múnu raqúru ámufanoo sípa rakéekaa inau.

³⁹ Iqáqoo kanánaana maqá áfaisaa márídaqa yámaqa maaqanai fee márída fee qída sía írimariqau. Booskúrauqu qáfoofanoo nammári múqufi rainée marúqoo óonureeqa dínne káqi óoqu fímarunna minníseeqa dínne fárúmna óonu mándi marúnaki kéeqararee qímasee amanamánde qáfaanee qiqau. ⁴⁰ Miqí qímasee ankáqa sánda atekásoofanoo aiqáma nammárika áqufiqau. Sípa sitíafa ainaina rafáafa fímaru sandana aukúsoofanoo akaqáusa miná áti qumáróofanoo séera sípa óorisaa uqéerasoofofanoo úfai fannoo miná árinoo rariséenoo óorindari fínoo mi-farummánaki kéeqafiqa maqá raqúramianee qiqau. ⁴¹ Sípa fuanéera máseenoo áaqamakufanoo núkuda raqúraminoo óorindari utúsamafi kásooinoo márinau. Áraqeemu nammári fannoo firaqóo áridanoo rukákamumásanau.

⁴²⁻⁴⁴ Sundíauqa karabúsa fasiqauqara nammári ámuuqumau fímariasa quqásee sandée foo qímasee aiqáma nárú taikáneerufanoo Saidéena fannoo Pauroonara ámuqusufanoo qáoo qímaseenoo qinau. Nammári ámuuqumau fímariasa sípasaaqari nammárika áqufi nammári amuaqumau máqee fuaqa. Sía nammári ámuuqumau fímariasa sípa rufádaairana áti aina qumáreeqa minásaa óoqu marifi fuaqa. Dóo maasá miqímandeeqa aiqámausa maqásaa fiqau.

28

Marata máqusanaasa ámiqimasee rakísinnimaqau.

¹ Maasá aiqáma nammárikigari áfainni akarámafufaqa qáfaafana aiqáma ámiqimandee máriqiafana. Miqóoqaraasa iroofaqa mi-maqána áuqu Marata fée qiqau. ² Marata máqannaasa maasá ámiqi ámiqimaqisaqau. Aaku rufaqa suara dárufaqa misá idáraseeqa mara quqáseeqa maasá qíqoondikiqau.

³ Pauroofa idá ásaida maramáreenoo idáki áqusoofanoo sakáni minakí kukéeqanoo máriufa ásauku aakúsee miqóo dírinoo márinau. ⁴ Marata máqannaasa miná qáfeeqa maaqí qímasee únna ufa qiqau, maa-fasiqáfa faiqí nárímarifa márifanoo. Misá nimanana fannoo mi-sakanína aundurái kéeqafifanóo naráridanoo. Ooruku námmariki sía kúqunara sakáni fannoo miná áridanoo. ⁵ Pauroofa ásauku rutátufanoo sakáni idáki áqufufanoo Pauroofa sía aurínau.

⁶ Marata máqannaasa miná qáfamasee qiqau káqi kásooiqa márídaqa qáfa mifá innooqáannoo fee maqásaa áqufínoo kúquannoo fee qímasee kísaaqasaa fífau qáfee maríqau.

⁷ Pauroofa sía kúqufaqa misá minára moo ánutu fée qiqau. Maasá sípa maqásaa raqúru ámuqoo karaambáifa áuqu Pubariusafa miná áfuqa anaadóo aaqá raqúraminau. Pubariusafa Marata máqannaasa karaambáifa márinau. Mifá maasá qumu qífiqeenoo múrusoofofaqa qaaramoo fáasaana miná faqa máriqiafana. ⁸ Pubariusana ákoofa aurínoo márinau. Miná aurírafa afaafa idídidanoo áratootooki márinau. Pauroofa minára iriséenoo miná máaqaki kéeqafínoo innaaru qímaseenoo narí ásauku miná afaaqasaa mundúsoofanoo aurírafa taikánau.

⁹ Miqímasoofaqa qáfamaseeqa mi-maqannáasa mi-saqanná márusa nári aurírausauqa náakidaqa mínisee márufanoo aurírana taikánnisee marínau.

Marata máqa maaqaindari moo sípaki Roomma máqusai fiqau.

¹⁰⁻¹¹ Maasá qaaramoo qúqoona Marata máqasaa máriqiafana maasá sípa moó miná áuqu Moodáa Karira Anutuqanda maasá miná paqúriqiafana. Areekasandiria máqanna sípa fannoo Itari fímaru sipafa úfaira rufíasee Marata máqasaa fáasai ani kukéeqanoo márínau. Maasá mi-sipánaki akarámafuafanaqa Marata máqannaasa nárana faqa óosana óosana ainaina faqa aanásaa naaqée qímasee quqásoofaqa maasá máreeqa Itari máqa maaqai fiqíafana. ¹² Fífiufaqa Sisiri áfuma firaannái óonuree fira taunnaki Sirakusee máqusai raqúramisee qaaramoo áfuru miqóo faiqafana.

¹³ Dóo miqóoqari sípaki nammári ámuuqumau fífiufaqa Itari máqa maaqa átisaa fira taunna Reekiumma máqusai kásooiqíafana. Iqáqoo kanánaana úfai maasá ínaaqianaindari úqinoó séera fuaqóofanoo dadaaqufaqa káqi káqiufaqa qaara faasaana kái Puteeóri máqusai sípa kásooinau. Puteeóri máqusa Roomma máqusa Kaamánna máqusai márínau. Aiqáma sípauqa Puteeóri máqusasaa múnu afiqúsee márufaqa maqámau Roomma máqusai fímaríqau. ¹⁴ Puteeóri máqusaki Yísuna ufa írimarusa paqúrimasee misá faqa moodáa amaana máriqiafana. Dóo miqóoqari andeeqásee Roomma máqusa andeeqásee maqámau fiqíafana.

¹⁵ Roomma máqusai Yísuna ufa írimarusa akaqáusa márusa óoqai Pauroofa ánimarunara iriséeqa aanái káqikaa máqusa Apiusana makéeta faqa qaaramoo pásindiaqa maqa máqusa faqa máruqoo Yísuna ufa írimarusa qumu qífiqee Roomma máqusai óoru fíqau. Pauroofa misá nínadafoofanoo ámuqusaki idaaqufanoo Ánutunara dúfi dúfi qímasee dóo misá faqa Roomma máqusai óorufinai.

Pauroofa Roomma máqusai kísaaqasaa máru ufana.

¹⁶ Maasá Roomma máqusai óoruroofanoo Kiapafa Pauroonara áaduma moo máqaki márínanoo sundía kai rakísianiffee qinai.

¹⁷ Pauroofa mi-maqánaki qaaramoo áfuru faiqéenoó Roomma máqusai máru Yuda máqannaasa úriqararusa náaramasoofaqa suqúmaree Pauroona máaqaki aniroofanoo Pauroofa ufa qímanniminoó qinai.

Óo qiní qíkaqaafasaa, sía qinée moo áinaina qeeqá máqannaasaindi máreeqa sía maasá qeeqá qikeekú qikaakú sándúfa rukíaaafanausa márídaqa Yeerusaree máqannaasa qiní ruúmbeeqeeqa Roomma máqanna nímia. ¹⁸⁻¹⁹ Kiapausa Seesaree máqusai qiní mandáinainara randóosia sía moo kúqira ainaina qiníki márínau. Minára misá qiní idukúanee qufaqa Yuda máqanna afeekaikámándeé áanoó ufaqa qinée quándaki Sisaana áuqureeqa sía qeeqá máqannaasa ufa nímiree qímaseefau maa-ufána óosana áreefau náriqá kai. ²⁰ Minára qinée ínni qímannimianeera náaraida. Ánutuna ásauku mundírafa ánianínannara Isaraee máqannaasa irimáree fídaqa minára kai qiní qísauku maa-sainandáfa rumbánoo márídanoó. ²¹⁻²² Yuda máqanna úriqararusa mi-ufána iriséeqa Pauroona qímamiqa qíqau. Maasá sía Yudeeaa máqanna ufa moó aníara íriqa, sía moó fannoo pásá ákara rúma aníara maasá qímaqeenoo. Sía moó fannoo mindári anirée aníara mandá ufa qía. Maa-fuka ufána Yísunara aiqáma maqa maaqaki máriasa níkoó fee qídaqa, maasá minára aní ufa írianauree qídaqa.

²³ Miqí qímaseeqa moo súaniara útaaqaamásoofanoo mi-faasaannásaa Yuda máqanna moómoo anirée Pauroona máaqaki kéeqafufanoo Pauroofa Ánutuna quqúsa ufara naamúa qímarínau. Kanánaana óosana araséenoó eendírana paqúrinai. Pauroofa tamummáqara fasiqausa ákarakinaa ufa faqa Mooseena sándufa faqa minakínaannai Yísunara naamúa qinai. ²⁴ Akaqáusa Pauroona ufa irisée kúqaa ánoonee qímasee íriqau. Akaqáusa sía íriqau. ²⁵ Pauroofa miná qáfamaseenoó qímanniminoó qinai. Ánutuna náaquqara maraquna fannoo tamummáqara fasiqa Eesaiaana óoqai áakufinoo dadaaqufanoo ínni níkeekú nikaakú náaru kambíqaaninna ainainara qímanniminoó. ²⁶ Mifá maaqí qinai.

Eesaiaa anée óonureena Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qiní ufa qímannimia. Ínnee kísaaqasaa qiní Ánutusa ufa írídaqa sía ufa írifaranoo. Ínnee kísaaqasaa qiní ufa nífunnai qáfee márifanoo sía miná ánoona paqúrifaranoo.

²⁷ Ínnee maa-maqannáasa nitikúra ummaarándanóo máridanoo óoni miqírafa máridanoo. Misá náriqa náaqoo nísaukunnai ititéemariasa márídaqa. Misá nárikai nári nífu dimbéemariasa márídaqa. Misá nári nífunnai qáfeefoora náaqoonnai írifoora nitikúrannai óonumafi írifoora. Misá qiní Ánutu finnái quandéefoora, qinée misá ámiqimánnisaannoora.

²⁸⁻²⁹ Pauroofa miqímasee qímannimiseenoo maa-ufánannai rafáaqafinoo qinau. Ánutufa ínniara maa-ufána íríaqee qinau. Dóo Ánutuna faiqí maréeqee narí asumu máriranaki quqéemaru ufafa dóo ánaamuru máaqa máaqai dáraaninoo. Misá írifara ínnee sía írimariafanoo. Miqí qímasoofaqa Yuda máqannaasa Pauroona máaqakiqari ráudamaki fídaqa narínni narínni ufa raináqa fiqau. ³⁰⁻³¹ Pauroofa máru maqana úfaasu maqaki márinau maqee maqee munnimma áqusaida márinau. Qaara aukwana mi-maqánaki márufaqa moómoosa anirée márufanoo náarama quqásaidanoo Ánutuna quqúsara qímannidanoo Karaambáiqá Yísufa ásauku mundíranara faqa paasóosamasee naamúa qímarinau. Sía moó fannoo qáoo qímarinau. Eedóo kai qímariqau.

ROOMMA

Pauroofa Roomma maqanna ákaranímaqoo ufafa.

¹ Qinée Pauroosa Ánutuna ásauku mundírana Yísufa mara firiqai fáiqisa márídaqa miná ainána dadaaqímaruna faiqisa márídaqa. Ánutufa qiní maqásaa fasiqa Ánutufa faiqí ánaaseekinaana rusandeesámumasee narí ámiqira fasaasa ufara qímannimiannee qímaqoosa márídaqa.

² Mi-amiqira fasaasa ufána náaru kambíqaaninnanara Ánutufa óoqai uqanna narí tamummáqara fasiqauqa narí óokiqari qímannimisoofaqa quandáfiqa faiqí ánaasee qímannimisee quándakiqa náaquqara ákaraki quqáqoofa márídanoo. ³⁻⁴ Mi-amiqira fasaasa ufána narí ámaaku narí ásauku mundírana Yísunara maasá karaambáiqara qídanoo. Mifá Dafidinakíqari kambíqoonara maasá maqásaa fasiqee qídaqa. Ánutufa narí firaa afeekannái kúqiranaakinaana Yísuna mara fíndifumáseenoo minánnai uqan-nífiqasoofaqa iriséeqa misá minára Ánutuna ámaaku innaarúnaindaraafa náaquqarafée qídaqa. ⁵ Yísuna minánnai Ánutufa qiní ámiqi ámiqinoo qímannimira fasiqaikámambi márídana aiqáma máqanna nárarama mínisee Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimisáinaqa iriséeqa mi-maú fíqa Yísuna áuqu uqéeraaqeera qiníara qímaqoosa márídaqa. ⁶ Aiqáma máqannaasara qídaqa ínni Roomma máqannaasara faqa qídaqa Ánutufa ínniara narí ásauku mundírana Yísunaindi kiaqéera qímaqoofa márídanoo.

⁷ Ánutufa ínni Roomma máqannaasara faqa náarameeqeenoo qiní qíku qísauku kiaqéera qímaqoosa márifaqa. Qinée Pauroosa minára iriséeqa ínni ákara rúmannimaqaunafa márídanoo. Ánutufa maasá qíkoofa faqa narí ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqara faqa narí ámiqi ámiqira oosana faqa narí aundurá asooárana faqa ínni nímiani.

Pauroofa Roomma máqannaasara Ánutu finnái dúfi dúfi qídanoo.

⁸ Maa-ufánannai ínni qímannimiranara qianáura Ánutuna ásauku mundírana minánnai qinée Pauroosa ínni Roomma máqannaasara Ánutu finnái dúfi dúfi qímamaqaidaqa. Aiqáma máqannaasa ínni Yísuna saqárikiranara írimarifaqa minára qinée Pauroosa innaaru qímamaqaidaqa dúfi dúfi qídaqa. ⁹ Qinée aiqáma kari maqee maqee ínni Roomma máqannaasara írídaqa Ánutufinnai maqee maqee innaaru qímarunannara minára Ánutufa írídanoo. Qinée qeeqá qímuqusa óokiqari qeeqá íriranannai Ánutunara eedóo qíra dadaaqíra ainainiranakina márídaqa. Márídaqa narí ámaaku ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaasee qímannimidaqa. Qinée ínniara Roomma máqanna faiqí ánaaseera innaaru qídee qúnanoo Ánutufa kúqaa fee qíannoo. ¹⁰ Qinée óoqaindari ínni maqúsai óonuree ínni nín-dafarara írída márunnanara maqee Ánutufa qiní dadaaqínaqa ínni maqúsai óonu maríannanara minára faqa innaaru qídaqa.

¹¹ Qinée firaaqóo ínni nín-dafarara qídaqa innaarúnaindaraa ámiqi ámiqirana moó ínni náida nímianaqa ínni Ánutunaki afeekaikámáfi máriaqeera írídaqa. ¹² Qinée minára maaqí qídaqa qinée faqa ínni faqa narí dadaaqí narí dadaaqírara ínni Yísuna saqárikírana faqa qinée faqa Yísuna saqárikírana faqa narí dadaaqí narí dadaaqíafa.

¹³ Ínni Roomma máqannaasara maa-ufána írifaqa. Qinée ínni maqúsai moómoo kari fírari máriafananoo moo áinaina rafáaqafinau. Qinée moómoo maqusanaasaki sía Yuda máqannaasaki nímariafanausa miqídaqa misákinaana óonu rarisámeeqee Yísunaki quqéemarunausa ínni faqa óoqaindari miqíanee qídaqa. ¹⁴ Aamína máqanna faqa írirana faqaasa faqa áikara foora daruqoofanoo márídanoo. Misá aiqáma Yísunufa qímannimianaqa írifanoo mi-aikána dárirafa tatínoo qifaafa aufadáannoo. ¹⁵ Mi-aikána tatíranara irisée qinée ínni Roomma máqannaasara faqa Ánutuna ámiqira fasaasa ufa qímannimiraree qídaqa.

Ánutuna afeeka ufa asumu máriranaki quqánnisé marifa.

¹⁶ Ánutuna ámiqira fasaasa ufa Ánutufa faiqí maréeqee asumu máriranaki quqéemari afeekafa márídanoo minánnai Yuda máqanna naaree ánaamuru máriasa ínnaaqiana irisée mi-maú fínausa Ánutufa asumu maréeqee quqáannoo. Minára qinée mi-amiqira fasaasa ufánaki qeeqá daundurá firaaqóo mara quqáidaqa. ¹⁷ Ánutufa faiqí ánaasee áaqeemaría nari namuqáaki máriasa sía naruséeno maréeqeenoo nari áqoondikidanoo nari ámiqira fasaasa ufa minára kooroo ídanoo. Maasá Yísuna saqárikirana mifá kai Ánutunara áqoondikirana nímidanoo. Óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa ákara minára maaqí qinoo márídanoo. Faiqí ánaasee Ánutuna saqárikiranannai miná áqoondikinausa misá kai náaru náaru márirana máreefaranoo.

Faiqí faiqi mandóosana fannoo Ánutufa náriranaki quqánnisáidanoo.

¹⁸ Faiqí ánaasee mandáinaina faqa kudimakírana faqa miqandá Ánutuna ánoona ufa rafáaqafifaqa sía írída márídaqa, minára Ánutuna ánoo qirana nárirafa inaarúnaindari akooqóo misásaa qumu márídanoo. ¹⁹ Maanára Ánutufa misá nárídanoo. Faiqí faiqi Ánutunara írimari ainaináfa akooqóo márídanoo. Ánutufa nari kai uqannífiqasoofanoo márifaqa sía írimariafanoo.

²⁰ Óoqai Ánutufa maa-maqa maaqána áuquqooqari miná kukéeqarana idaaqírana faqa miná náaru náaru márira afeeka faqa innaarúnaindaraa andeeqára márirana faqa nari áuqu quqóo ainaináki akooqóo márufa márídanoo. Faiqí faiqi Ánutufa áuqu quqóo ainaináki qáfamasee sía Ánutunara írída fee qifáranoo. Miqí qímasaídaqa únna qímarifanoo Ánutufa mi-ufána sía íríannoo káqi náruannoo. ²¹ Misá Ánutunara írídaqa sía minára dúfi dúfi qídaqa, kafáa sía miná áuqu uqéeraídaqa. Misá quándaki nari írirafa firaaqóo fúrufarirana kái márídaqa misá nitikúra fífau márídanoo asukuna kái qumbiqánoo márídanoo. ²² Misá náriara írirana faqaasee qímasaída únna qímasaídaqa fúrufarirana kái márídaqa. ²³ Misá Ánutuna náaru náaru márira areenarana máfi quqásee Ánutuna innaaruqírana faqa amooqírana faqa máfi quqásee fífau faiqí faiqi amanáuqirana faqa ufini amanáuqirana faqa aandáu amanáuqirana faqa ámuaqundari maqámau nímarina amanáuqirana faqa marasée maasá Ánutu fee qímasee minára innaaru qídaqa amooqídaqa.

²⁴ Faiqí misá nari fúrufarirafa miqínoo firaaqá márifanoo Ánutufa misá maréeqeenoo náriqa nímuqusimari mandainainaki quqásaiifaqa faiqí narínni narínni ira ainainara nisaúrira ainaina kai máraídaqa. ²⁵ Misá Ánutuna ánoona ufa maréeqee káqinni quqáseeqa únna ufa maréeqee nífusaa quqásee minára kúqaa fee qídaqa. Náaru náaru amooqímaria Ánutuna aiqáma ainaina áuqu quqóo Ánutunara minnísee quándaki Ánutufa áuqu quqóo ainainára fífau ainainara innaaru qímasee maasá Ánutu fee qímasee mi-maú fídaqa.

²⁶ Ánutufa faiqí ánaasee nari mandá níranara qáfamásaifanoo ákooqaifanoo káqi minakí nifeeqáidanoo. Minára ánaaseeuqa faqa nari nifaaqmaaka minnísee andeeqára oosana minnísee narínni narínni óosana óosana mandá márirana máraídaqa. ²⁷ Faiqí miqí kai íqa nari nínaaqmaaka faqa ámiqira oosana minnísee naríara naríara rídaqa idára foo qíara nítakuqidanoo. Faiqí misá narínni narínni nisaúrira ainaina maraséeqa miná ákiqara nari nifaaqasáa aurírana áidafirana marasée aupúraídaqa.

²⁸⁻³¹ Faiqí ánaasee Ánutuna ánoona ufara níkoqqaifanoo Ánutufa misá maréeqeenoo mandáinainakina sía fúaqaa ira mandainainakina quqásaiifaqa minakí fídaqa. Miqíanara maa-manda ainaina oosana oosanáfa qumbiqaidanoo, mandá óosana faqa, káaqa aináinara rímarina faqa naríara naríara fídiaqaa ímariana faqa naríara naríara rairai qírana faqa faiqí kuqánnarirana faqa nari áfumau nari áfumau irafa faqa nari ueeqée nari ueeqée ímariana faqa mandá óosana óosana faqa naríara naríara múnuqi míniqi ímariana faqa misá Ánutunara fídiaqaa ímariana faqa kaukaata qímariana faqa nari nifaaqa nimooqírana faqa naríara kai firaaqóo ufaqí márina faqa maqee maqee mandóosanara randéemariana faqa nari nínaukoo ufa rukíee máriana faqa sía nari andeeqáramau

fíranara úriqararane qímariasas, faqa náriqa qímannimira ufa rukíee máriana faqa sía nári níkaqaafasara ámuqusirana faqa mi-manda ainainnásaki fímariasas máridaqa. ³² Ánutufa minakí fímariasas kúqiranaki fímariasas foo qída qifaqa írídaqa káqi minakí fí-
daqa. Sía minákafau miqídau firaa manda oosana marasée akaqásusa mi-mandainaináki
dadaaqímariasas misára faqa eedóo qímaseeqa asasídaqa.

2

Aiqámasa Ánutufa náriqa ufa ámeemaanai máridaqa.

¹ Óo qiní qiqoondi sía anée akaqásusara áaqeeafao qínana anée faqa mi-aaqarána máree márianafa márianano. Anée faqa náqimásee Ánutuna árirana eeráirinnaree, Anée akaqásusara miqínana anée faqa mi-manda oosanná kai máree márianano anínna qáoo qíra ufa fannoo anínna áruannoo. ² Faiqí ánaasee mi-manda oosanná máree márifanoo Ánutufa kai misára náriqa ufa qíannoo. Ánutufa sía áaqaidanoo andeeqáidanoo misá náriqa ufa ámeemaanai quqánnisáannoo. ³ Qiní qiqoondi anée sía amana akaqásusara qáoo qinnáranoo, anée qáoo qídee qídana aneenná faqa minakí fímarianafa márianano. Anée miqí máriannanara náqimandeenee Ánutuna áriranara eeráirinnaree, sía amana eeráirinnarano. ⁴ Ínniara Ánutufa aneenná mandáinainakiqari mifínnai ubeekeefándinnanara reendeenámasee rakísidanoo máridanoo. Ínnee minára Ánutufa reendeénira oosana márainara ínnee minára fúrufarira oosana fee fée qímaseeqe káqi mi-mandoosannáki márida fee. Ánutufa ínniara reendeénira oosana fannoo sía fúrufarira oosanafau máridanoofau. Ínneeqa mandáinaina minnísee quándaki narínnai ubeeqaqée qímari oosanafa máridanoo ínnee sía fee minára írídaqee.

⁵ Ínni náaqooki óoni ititánoo márifaqara foora sía ufa írimariafanoo. Miqíanara Ánutuna andeeqára ufa faqa mandáinaina ákiaqara náriqa ufa faqa kooroo ínna fáasaana mi-karí ínniqa mandáinaina fannoo ínniqa náriqa ufa firaaqóo úriqaramáfuannoo. ⁶ Mifaasaanná Ánutufa aiqáma fasiqa ánaasee nári máree mariana akiaqara kai nímiannoo. ⁷⁻⁸ Akaqá fasiqa ánaasee ámiqira oosana kai máraqa nídaqa innaarúnai aréenarana faqa innaarúnai núqu uqéerarana faqa náaru náaru máriranara faqa randáidaqa. Miqí máriasas Ánutufa náaru márirana nímiannoo. Akaqásusa nári nifaaqara kai rídaqa andeeqáranara futeeqáidaqa áaqaranaki kai fídaqa. Misásaa Ánutufa narí ánoo qirana faqa narí áranaraqarana faqa nammáriara foora adíannimaqáannoo. ⁹⁻¹⁰ Nídafirana faqa aupúranara faqa Ánutufa aiqáma mandóosana máree maríasas misá nímiannoo. Yuda máqannaasa naaree nimiséenoo ínnaaqiana ánaamuruqa nímiannoo. Ánutufa miqí kai ínoo aiqáma andeeqara oosana máree maríasas nimooqirana faqa núqu uqéerarana faqa nímuqusaki asooárana faqa nímiannoo. Yuda máqannaasa náaree nimisée ínnaaqianna ánaamuru máriasas nímiannoo. ¹¹ Miqímasee Ánutufa aiqáma máqannaara amana amana kái nári máree maríasas ákiaqara nímiarifa máridanoo nímiannoo.

¹² Ánutufa narí sándufa Mooseena qímamufanoo mifá quandásee Yuda máqannaasa qímannimisoofaqa misá mi-sandufána qumárasee márusa máridaqa, misá mandóosana máraifanoo Ánutufa Mooseena sándufannai misá qumáree náruannoo. Ánaamuru máriasas Ánutufa Mooseena ámu sanda úfana sía miná ameemaanai máridaqa káqinni máridaqa, misá mandáinaina oosanara minní káqinni márinannai náruannoo. ¹³ Sía Mooseena sándufa náaqoonnai írimariansa sía mináu Ánutufa naráfusaa andeeqáranaki faiqí ánaasee quqáidanoofau, mi-sandufána marasée ímariansa andeeqásee áuqee márianannai kai Ánutufa narí andeeqáranaki quqánnisáannoo.

¹⁴⁻¹⁵ Misá Yuda máqannaasa Mooseena sándufa máree maríasas máridaqa ánaamuru máriasas Mooseena sándufa síaisa máriasas máridaqa misá nári írirannai Mooseena sándufara sía írirai káqi mi-maú fídaqa, dóo Ánutuna ufamáu fímariasas máridaqa. Mi-oosanáfa Ánutuna sándufa naunduráki ákara rinoo márifaqara foora kooroo ífaqa miqí-
daqa. Ánaamuru máriasas Ánutuna ufa sía írimariasas náriqá kai moo óosanara mandá

oosanee qímasee moo óosanara ámiqira oosanee qímasee qímariafa mifá kai Ánutuna sándufa óoqai kukéeqasee quqáqoofa naundurákiqari kooroo ídanoo. ¹⁶ Kásooqasee ánianínna faasaana Ánutufa narí ásauku mundírana Yísunannai faiqí ánaasee aiqáma naunduráki kukéeqarana kooroomáseenoo rainánnimaqaannoo, Qinée Pauroosa Ánutuna ámiqira fasaasufa faiqí ánaasee qímannimiqa nídaqa minára qímannimidaqa.

Yuda máqannaasa Mooseena sándufa afeekaikidaqa.

¹⁷⁻²⁰ Ínnee Yuda máqannaara qídaqa anée Yuda máqanna máriananoo anée Mooseena sándufa saqáriki márianafa máriananoo, anée Ánutunara fífau íridee qímasee firaaqóo ufa qídana aneenná áuqu uqéeree márianafa máriananoo, anée Ánutuna andeeqára aanara írimarianafa máriananoo. Anée Mooseena sándufakinaana ámiqira aanara faqa mandá aanara faqa rainásee írimarianafa máriananoo, anée aneennára nífu dimbárausa aana uqannífiqee marúnausee qímarianafa máriananoo anée aneennára asukunakí máriasa misá qóoma máridee qímarianafa máriananoo, anée aneennára fúrufarirausa írirana nímimarunausa qímarianafa máriananoo faiqiuqáindi ámiqira aana uqannífiqee marúnausee qímarianafa máriananoo. Anée Mooseena sándufa minakíqari aiqáma írirana faqa ánoona ufara faqa qinée írida fee qímarianafa máriananoo.

²¹ Dóo qinée aníara qianáura, anée uqannífiqee márianafa máriananoo, nánaree sía aneennára faqa miná máreenee. Anée misára sía úmmuariaqee qímaseenana dóo aneenná úmmuari márianafa máriananoo.

²² Anée misára sía faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari iaqée qídana, anée faqa sía fee úmmuaridane. Óoninnai saqárinnaí únna qíra Ánutunara foora miná amana áuqimarianara fídiqaa ímariananoo fee anée fee mi-unnaqira anutúna amaana máqakina kéeqafida minakínaa ámiqira ainainara fífau ainainee qímaseenane káqi máraidane.

²³ Anée aneennára Ánutuna sándufa qumáree marúnausee qídana aneenná áuqu firaaqóo uqéeree marínafa, anéefée Ánutuna ufa rukíaseenane asaurírana ámidane.

²⁴ Óoqeenaa tamummaqarausa ákarakina ínniara maaqí qídanoo. Ánaamuru ínni Yuda máqanna mandóosana qáfamasee quándaki Ánutunara mandá ufa qídaqa.

²⁵ Ínnee Yuda máqannaasa ínneeqára fáinanduqirausee qídaqa miqíanara Ánutuna faiqi námufee qímariafanoo. Qinée Pauroosa minára maa-ufána qídaqa. Ínnee miqí maríasa Mooseena sándufamau ámiqimandee fídaqa ínni fáinanduqirafa ámiqira ainaina máriannoo, miná ufa rukíaseeqa fífau nipata aukírafa, sía Ánutuna faiqi námú máriafanoo aamína ánaamuara foora márifaranoo. ²⁶ Aamína ánaamuru máriasa sía Yuda máqannaasa fáinanduqimarusa misá nári kai sía irirai Mooseena sándufamau andeeqáramau fímarifanoo Ánutufa miná qáfamaseenoo Yuda máqannaara foora máriaafoo qíannoo.

²⁷ Ánaamuru máriasa sía Yuda máqannaasa fáinanduqimarusa misá andeeqáseeqa Ánutuna ufamáu fífaqa ínnee Yuda máqanna fáinanduqimarusa Mooseena sándufa ínni ufakíqari ákara rirana rukíasaifanoo ánaamuru aamína máqanna nári andeeqárafa ínni Yuda máqannaasa máriranara mandáinainee qíannoo. ²⁸ Yáfee Yuda máqanna uqanna Ánutuna áiku ásauku uqanna máridanoo fee, apatasáa kooroo írafa mifée ánoona máridanoo fee. Ánutuna ufamáu fímariasa mi fee ánoona máridanoo fee. ²⁹ Sía apatasáfau ánoona máridanoo naundurá nímuqusakíqari Ánutuna ufamáu fímariasa misá ánoona máridanoo fáinanduqirusara foora máridaqa. Sía Mooseena sándufa írirana írirafa mifáu Ánutuna áiku ásauku kámannimaqaidanoofau. Ánutuna maraquna naundurái saíkisa misá kai Yuda máqanna uqannára foora Ánutuna áiku ásauku máridaqa. Miqífandinna fasiqausa sía faiqí nimooqíranafau máraidau, Ánutuna amooqíranara rídaqa randásee máridaqa.

3

¹ Qinée minára irámmirisee qímannimianaúra Yuda máqannaasa ánaamuru úrinnaaqaraqa márídee káqi fíffau fee miqíqa márída fee. Misá fáinanduqirausa misée ánaamuru úrinnaaqaráídee káqi fíffau fee miqí qída fee.

² Óo sía fíffau miqí qídaqa misá úriqararafa firaafá márídanoo. Dóo qinée óosanarasee maaqí qímasee qímannimianaúra, Ánutufa narí ufa Yuda máqannaasasaa quqáqoofanoo márínau. ³ Akaqáusa sía narísaa quqáqoonara irisée andeeqáramau fíqa rukíasee káqi rúnnaibiqau. Ánutufa misá fúrufarirana qáfamaseenoo qinée faqa misá qíma afeekaikámma nímiáfanna ufana qinée faqa misá naanna réeqa rukíaanauree qianáuree.

⁴ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Óo sía uqanna Ánutufa mi-mandoosanná máraannoo ánoona ufa kai qímarifa márídanoo. Faiqí ánaasee únufu kai qímariasa kai máriafanoo sía Ánutufa miqíannoo andeeqásee ánoona kai qíannoo. Óoqeenaa ákara Ánutunara maaqí qinóo márídanoo.

Aní óokínaa ufara aiqámausa ánoona ufa fée qifáranoo. Misá aní ufara amanamándeefírifanoo ánoonaikammíannoo.

Dafidína ákarakínaa ufa Ánutunara miqímmínoo márídanoo.

⁵ Misá faiqí faiqi únna qímasee maaqí qímasee Ánutuna andeeqáranara qídaqa. Maasá faiqí faiqi qiqá áaqarafa quándaki Ánutuna andeeqáranara mara máree koorooméeqeenoo uqéerainaaqaa maasá qeeqá áaqaranara ámiqira ainainee qianáuree. Miqóoqari maasá maaqí qianáura mandáinaina ákiaqara maasá Ánutufa dárinaqa maasá maaqí qianáura Ánutufa áaqaidanoo dárídanoo fee qianáura. ⁶ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Óo sía uqanna Ánutufa áaqaidanoo. Ánutufa sía uqanna áaqaidanoo, narí andeeqárafá márínara maasá andeeqáqisáannoo miná andeeqárafá sía márínanoofau sía amana maasá aiqáma máqannaasa ufa iriseenoo andeeqáqisáiqini.

⁷ Misá faiqí faiqi únna qímasee maaqí qímasee Ánutuna ánoona ufara qídaqa, maasá qiqá únna ufa fannoo Ánutuna ánoona ufa kooroomáfi uqéerainanoo qiqá únna ufa ámiqirafa márídanoo nánaree Ánutufa qiqá únna ufa ákiaqara qiqá dárúannoo fee.

⁸ Qinée mi-manda ufánara eedóo qíanaqau maaqí qiaqíni, Dóo ániaqa maasá mandá márírana uqéeraseeqa minánnai ámiqira márírana kambíqasaanee qiaqa. Mi-manda ufána uqéereemaria fasiqausa Ánutufa misá mara máreenoo nári náríranaki quqáannoo. Sía áaqaidanoo miqídanoo, andeeqáidanoo miqídanoo. Mi-aaqara ufána qímariasa qiní Pauroosara faqa únna qímasee Pauroofa maasára mandá márírana uqéerasee minánnai ámiqira márírana kambíqaanifeera qímasee minánnai qiní díqídaqa áaqee maríafanoo.

Aiqámausa nári mandáinaina ámeemaanai márídaqa.

⁹ Dóo qinée kafáa Pauroosa minára maaqí qímasee iráídaqa, Ánutufa maasá Yuda máqannaasee, ánaamuru máriasee, úriqaraida fee qídanoo amana amana kái fee márídee qídanoo. Qinée Pauroosa óo sía moo úriqarara fee qídanoo dóo qinée fáasai qímannimiqa sía móo fannoo úriqararafa máriaafoo qídaqa ánaamuru faqa maasá Yuda máqannaasa faqa nári mandáinaina ámeemaanai uréeqaaqaa máriaafoo qídaqa. ¹⁰⁻¹¹ Óoqeenáa tamummaqara fasiqausa ákara minára maaqí qínoo márídanoo.

Aiqáma maa-maqa maaqánaki máriasakiqari moodáa fasiqa sía uqanna andeeqárafá márídanoo, aiqámausa miqírausa kai márídaqa. Misákiqari sía moodáa fasiqa Ánutuna aanára randáidanoo.

¹² Aiqáma fasiqa ánaasee uqanna Ánutuna áfusaaqari quándaki káqi rúnnaamma ubeekámásee áaqaranaki fímariafanoo. Sía moodáa fannoo ámiqira óosana márídaqa sía uqanna.

¹³ Misá nóo áamara faiqí mádikara foora óo raqánoo márifaqa faiqí kurídídaqa. Misá ufa fannoo sakáni ukaqá

nímiranara foora ínoo márídanoo faiqí kuqánnaruaqaa úfa kai qímariasa.

¹⁴ Misá nóokiqari sukúfa kai qídaqa níquraree maríasa.

¹⁵ Misá dauní faiqí kuqánnarirana aupúrarana nímmariasa.

¹⁶ Miqí maríasa fímaríaqoo kai fáaqa fuísee qírana faqa aiqáma ainaina kuridi káaridiqa túri taariqa fídaqa.

¹⁷⁻¹⁸ Misá sía asooára aana qáfeeqa sía Ánutunara náaquqaranara írimariasa márídaqa.

Óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa akara Yuda máqannaara faqa ánaamuru mári-asara faqa amana amana kai miqí maríasee qímaqoofa márídanoo.

¹⁹ Mooseena sándufakina miná ámeemaanai máriasara qídanoo qímarifaqa maasá minára írídaqa. Faiqí ánaasee aiqáma maa-maqannáasa náriara andeeqárasee qímaria úfana óosana óosanauqa aruséeqa aiqámausa maréeqee Ánutuna nárira ufa ámeemaanai quqáaqeera Mooseena sándufa ani márídanoo. ²⁰ Sía faiqí ánaasee moó fannoo Mooseena sándufannái andeeqára fasiqaikámambi Ánutuna áfusaa máriannoo. Sía minárau Mooseena sándufa ani márídanooofau. Faiqí ánaasee maasá áaqee marúnausee qiaqéera Mooseena sándufa ani márídanoo.

Ánutuna áfusaa andeeqásee márirafa kooroo inóo márídanoo.

²¹ Dóo maqee kámuqoo Ánutuna áfusaa andeeqáfi márira oosana dóo kooroo inóo márídanoo. Sía Mooseena sándufarau qídau, áaduma moo úfara qídaqa. Mooseena sánd-ufa faqa tamummáqaraura ufa faqa dóo minára kooroomásee maaqímminoo márídanoo.

²²⁻²³ Faiqí ánaasee narí Ánutuna ásauku mundírana saqárikiranannai Ánutufa maréeqee narí áfusaa andeeqáranaki quqáidanoo. Aiqámausa ásauku mundírana Yísuna ufa irisée minásaa rusímáriasa miqí qímariasa aiqáma maqannaasa Ánutufa maréeqee narí áfusaa andeeqáranaki quqáidanoo sía rainá rainíannoo. ²⁴ Aiqáma maqannaasi fasiqa ánaasee áaqoonara Ánutuna innaarúna asumu máríranasaaqari níanai máriafanoo minára Ánutufa narí áfaariranakiqari káqi nímira ainaina narí ásauku mundírana Yísunannai misá maréeqeenoo narí áfusaa andeeqáranaki quqánniséenoo nári mandáinainakinaana idukúnisanau.

²⁵ Ánutufa Yísunannai faiqí ánaasee mandáinaina ákiaqara minínnisaaninafa kambíqaanifee qímasee Yísuna aqiqámasee nímufaqa aunírira saqarisaa áriqau. Mi-fasiqa anaaseesá náriqa Ánutuna andeeqáranaki sía amanaikíqa Yísuna saqárikídaqa. Minakí kéeqaranannai Ánutufa misá mandáinaina taikánnisaidanoo. Ánutufa narí andeeqára oosana kooroo íanifeera qímaseenoo narí ásauku mundírana aunírira saqarisaa quqáseenoo minánnai faiqí ánaasee mandáinaina ákiaqara narí máranau. Óoqai máru aukuaana Ánutufa faiqí ánaasee sía mandáinainara nárímarinau kísaaqasaa kásooinoo márída nífauee marínau. ²⁶ Maqee mári aukuaana dauní ufa qímasee andeeqánnisaidanoo narí andeeqáranaka kooroo íanifeera faiqí ánaasee maréeqee narí áfusaa innaarúna andeeqáranaki quqáidanoo. Ánutufa Yísuna maréeqeenoo aunírira saqarisaa aruséenoo minánnai maasá mandáinaina taikáqisanau. Miqíranannai Ánutufa qaara ainaina kooroo ídanoo, narí andeeqáranaka faqa Yísuna ufasáa írirana rusísee mi-maú fímariasa maréeqee narí áfusaa andeeqáranaki quqánnisarana faqa kooroo ídanoo.

²⁷ Yuda máqannaasa Mooseena sándufamau fídaqa náriara andeeqárasa márídee qímasee nári nipatara nimooqída márídaqa. Sía sándufa miqínoo márídanoo Ánutuna ufasáa írirana mundínoo márifa narí miná mandaaqée marínafa mifá kai andeeqárafá márídanoo. Mifá kai Ánutuna innaarúna andeeqáranaki quqáqisáidanoo. ²⁸ Minára maasá maaqí qídaqa Yísuna saqárikiranannai kai Ánutuna innaarúna andeeqáranaki kéeqafi máriannoo, sía Mooseena sándufamau fínnanannai innaarúna andeeqáranaki kéeqefaranoo. ²⁹ Ánutufa Yuda máqannaasi Ánutufa kai fee márídanoo, ánaamuru máriasa Ánutufa faqa márídanoo fee. Dóo Yuda máqannaasi faqa ánaamuru aiqámausa faqa Ánutufa márídanoo.

³⁰ Ánutufa moodáa márídanoo, moodáamau fímarifa márídanoo. Yuda máqannaasi Yísuna saqárikiranannai Ánutufa maréeqeenoo narí áfusaa andeeqáranaki quqánnisáannoo ánaamuru faqa narí áfusaa andeeqáranaki quqánnisáannoo anaamuru mári-asa faqa miqí kai másee Yísuna saqárikinnanannai narí andeeqáranaki quqáannoo.

³¹ Míqunannai maasá Yísuna saqárikidaqa sía minánnai Mooseena sándufa maréeqee áqidaqa, sía miqídaqa maasá minánnai Mooseena sándufa uqéeraidaqa mi-maú fídaqa, minára mi-sandufána ánoona paqúridaqa.

4

Abarahaamafa Ánutunasaa narí írirana rusínau.

¹⁻³ Ínnee Roomma máqannaasaki Yuda máqannaa akaqáusa máridaqa. Maasá Yuda máqannaa qikeekú qikaakú Abarahaamafa náqaafeeinau. Mifá andeeqára márirannai fee Ánutuna áfusaa andeeqárafa máridanooféeinau. Sía minánnaifau miqínau Abarahaamafa miqínoo máridanoofau Ánutuna áfusaa narí andeeqáranara asasini. Sía amana narí ásasírafa márinau, Mooseena ákarakinaa ufa minára maaqí qínoo máridanoo. Ánutufa Abarahaamánara qinau anée moómoosa níkausaikina márinannanoo.

Miqí qunára Abarahaamafa iriséenoó óo kúqaa kambíqaannoo fee qímasee narí írirana Ánutuna mi-ufánasaa rusíseenoo afaaqa quqásee kísaaqasaa rakísi marínau. Ánutufa miná qáfamaseenoó Abarahaamanara óo Abarahaamafa qiní ufasáa aní írirana rusímarianafa máriananoó andeeqárafa máriananoó fee qinau, minára Abarahaamafa sía narí andeeqáranara narásasírafa márinau.

⁴⁻⁵ Faiqí moó fannoo moo fásiqa aináinamá isáinanoó aináina ákoofa miná feefaurú ámiannoo. Áminanoó sía káqi fífau qímiifoo qíannoo, narí miná aináina kadáapirina ákiaqara áminoo. Faiqí moó fannoo sía narí kadáapirinasaa andeeqáranara máraidanoó káqi narí írirana Ánutuna ufasáa mundímarina Ánutufa miqí marí fasiqana káqi maréeqeenoo narí áfusaa andeeqáranaki quqáidanoo. Ánutufa faiqí faiqi áaqee maríasara andeeqárausee qímarifa máridanoó faiqí ánaaseeuqa sía náriqa kadáapirifa, káqi mi-ufánasaa nári írirana rusísainna fasiqa anaaseesa Ánutufa narí andeeqáranaki mara quqánnisáannoó. ⁶ Ánutufa áaqee marú fasiqa anaaseesa sía nárínau, misára andeeqára fasiqa anaaseera foora káqi maréeqee narí andeeqáranaki quqánau. Dafidifa minára maaqí qímasee ákara rinau.

⁷ Ánutufa mandáinaina ákiaqara minínnisoo fasiqa anaaseesá firaaqóo asasídaqa. Nári mandáinaina Ánutufa rafáaqafusoonara asasídaqa.

⁸ Ánutufa nári mandáinaina ákiaqara sía irisée náruannoo, miná ákiaqara aunúsee sía kafáa minára ufa qíannoo. Miqíra fasiqa anaaseeuqa minára irisée asasídaqa. Dóo Dafidifa miqímmasee ákara rinau.

⁹ Dafidifa mi-asisarúsara Yuda máqannaasará kai fee fée qinau. Sía miqínoo máridanoo. Ánaamuru máriasa faqa asasifándia foo qinau. Qinée Pauroosa fásai Mooseena ákarakinaana Abarahaamanara qúnafa maaqímminoo máridanoo. Abarahaamafa Ánutuna ufa irisée narí írirana minásaa rusísoonara Ánutufa minára kai irisée miná maréeqeenoo narí ándeeqáranaki quqánau. ¹⁰⁻¹¹ Yáiree fee Ánutufa narí andeeqáranaki quqánnoo fee inau. Abarahaamana fáinanduqu sooqóo fee miqínau sía fáinanduquaqoo fee miqínau. Sía fáinanduqira qoo mi-fasannái maréeqee quqánau. Abarahaamáfa Ánutuna ufasáa narí írirana rusísoonara Ánutufa maréeqeenoo narí andeeqáranaki quqáseenoo miná kooroo íanifeera Abarahaamanara fáinanduquannee qufanoó miqínau. Miqí kai ínoo Abarahaamafa aiqáma Ánutuna ufasáa írirana rusíranannai Ánutuna andeeqáranaki kéeqee marúsa níkoofaikinoó márinau. Miqí kai ínoo sía fáinanduqirausa nári írirana Ánutuna ufasáa rusísoosa Abarahaamáfa misá níkoofaikinau.

¹² Sía fáinanduqirausa faqa fáinanduqirausa faqa níkoofaikinoó márinau. Fáinanduqirausa Yuda máqannaasa sía minára irisée Ánutuna andeeqáranaki kéeqaidaqa, misá nári nikeekú nikaakú Abarahaamafa máriundée kai íqa sía nári fáinanduqiranara iriséeqa nári írirana Ánutuna ufasáa rusísoosa Ánutuna andeeqáranaki kéeqefaranoó. Abarahaamafa sía fáinanduqiraqoo narí írirana Ánutuna ufasáa rusínau. Maqee fáinanduqirafa mifá máriundéemmiaqa.

Abarahaamafa narí írirana Ánutuna sáa rusísoonara qíma afeekaikírana mánanau.

¹³ Ánutufa maa-maqa maaqánara Abarahaamafa narí áiku ásauku sáimbaqa maqa máaqa fee qínoo qímafeekaikínau. Sía Abarahaamafa Ánutuna sándufamau andeeqásee finoofau miná akiaqara maqa máaqa qíma afeekaikírana mánanofáuinau. Mifá Ánutufa ufasáa narí írirana rusísoonara minára kai Ánutufa miná maréeqeenoo narí áfusaa andeeqáranaki quqáseenoo maqára qímafeekaikínau. ¹⁴ Ánutufa narí nímianinna ainaina Kannaana máqa maaqa faqa asumu mánirana faqa narí sándufamau kadáapirumasee fímariasa kai níminanoofau faiqí nári írirafa miná ufasáa mundírafa fífau kámambuannoo Ánutuna ufa qíma afeekaikíra ufa faqa fífau mánidanoo sía dadaaqíannoo. ¹⁵ Sándufa fannoo Ánutuna áranajarana maréeqeenoo faiqísaa quqáidanoo. Sándufa máninnaqoo kai sándufa rukíarafa máriannoo. Sándufa sía máninnaqoo miná rukíarafa faqa sía miqóo máriannoo.

¹⁶ Qínée Pauroosa Abarahaamanara kafáa qídaqa. Ánutufa nímianinna ainainara Kannaana máqa maaqa faqa asumu mánirana faqa qíma afeekaikírafa Abarahaamafa Ánutuna ufasáa írirana rusísoona minásaa mundínoo mánidanoo. Miqíunara Ánutufa nímianinna ainaina maa-maqána faqa asuma mánifandínnana faqa Abarahaamana narí áiku ásauku faqa misásaa óonu aruakínausa faqa káqi nímira ainainara foora máriannoo. Sía Ánutuna ufaki kadáapirumasee fímariasaindí kai mi-ainaináusa mánifaranoo Abarahaamána aanna rée maríasa, Ánutuna ufasáa káqi írirana rusímariasa misáindi faqa mi-ainaináusa máriannoo. Maasá Ánutuna ufasáa rusímariasa níkoofa Abarahaamafa mánidanoo. Maasá miná aanna rée maríasa kai miná áiku ásauku máridaqa.

¹⁷ Ánutuna óoqeenaa ákara minára faqa maaqí qínoo mánidanoo. Qínée aní Abarahaamana maréeqeeqa moómoo máqannaasa níkoofaikíaneera quqéeqa.

Dóo maasá mi-ufána iriséeqa maaqímmidaqa, Abarahaamafa narí írirana rusísoo Ánutufa narí qímafeekaikúnara ánoonee qídanoo. Mi-Ánutúfa kúqirausakinaana maréeqee káqi mániranaki quqée marífa mánidanoo miná úfa fannoo qufanoo sía máru ainaináfa kambíqanau. ¹⁸ Abarahaamafa náuraiqi kúqiara foora ínoo mánufanoo Ánutufa moómoo maqanna nikoofaikíaneera qímamufanoo Abarahaamafa miná ufasáa írirana rusíseenoo sía asasíaqaa íraqoo asammáseenoo áfeesinau.

Minára mifá kúqaa moómoo maqanna nikoofaikamámbinau.

Óoqeenaa ákara minára maaqímmínoo mánidanoo.

Anísaa aniaruakínausa moómoo mánifaranoo.

¹⁹ Ánutufa mi-ufána Abarahaamana qímamu aukuaana kúqirana adeedí rámasee wan handeeréeta aukuaana adeedí rámasee máninoo narí ánaaqa Saraqana faqa faiqi máqara áukuana óoqai uqanna taikáfufanoo mánunara ámiqímasee iriséeno, Ánutufa faiqi ánaaqiara qímamunara iriséeno sía Ánutuna ufa afaimmá quqánau, káqi miná írirafa miná ufasáa írirana rusísee kúqaa kambíqaannoo fee qímaseeno máninau.

²⁰ Abarahaamafa narí Ánutunasaa narí írirana rusíqoofa sía quqásee finau, sía mifá Ánutuna ufara qaara aundura írinau. Abarahaamafa narí írirana Ánutunasaa rusísoofanoo quándakinoo Abarahaamana afeeka ámufanoo faiqi kambíqaaninnanara Ánutunara asasinau. ²¹⁻²² Ánutufa qímamu úfanara Abarahaamafa afeekaikámandeenoo Ánutunara kúqaa afeeka mánidanoo qímiannoo fee qímasee asasinau. Ánutufa Abarahaamana mánirána qáfamaseeno dóo minára Abarahaamana maréeqeenoo andeeqára fasiqa fee qinau, Abarahaamafa narí írirana Ánutunasaa rusísoonara minára andeeqárafée qinau.

²³⁻²⁴ Andeeqára fee qu úfafa sía Abarahaamanara kaifau miqí qímasee ákara rinau, maasára faqa ákara rinau. Maasá Karaambáiqá Yísufa kúqiranakinaana uqéeroonasaa írirana rusímarinau maasára faqa ákara rinau. Maasá Ánutufa maréeqeenoo andeeqára fasiqa ánaasee kíaninausa maasárammákara rinau. ²⁵ Ánutufa Yísuna maréeqeenoo maasá áaqee marúnannara faiqí nísaukuki nimisoofaqa kúqaríqau. Maasá Ánutuna áfusaa andeeqárausa máriaqee qímasee kúqiranakinaana Yísuna uqéeranau.

5

Ánutuna áfusaa andeeqáranaki márirafa.

¹ Maasá qeeqá írirana Ánutunasaa rusíseeqa márianara dóo maqee sía Ánutuna áranaqaranaki áanóo iranaki márídaqa Ánutufa narí andeeqáranaki quqáqísóofaqa minára dóo maqee miná asooáranaki ámiqiranaki márídaqa. Ánutuna ásauku mundírana maasá karaambáíqa Yísufa minánnai kai mi-asooáranaki márídaqa. ² Yísufa maasára kúqiranannai faqa maasá qeeqá Yísuna ufasáa írirana rusísaunнанannai faqa Yísufa maasá maréeqee Ánutuna káqi áfaariranaki quqásaiifaqa maasá maqee minakí kikíqíqa márídaqa. Minakí márídaqa, kásooqaqee innaarúnai aréenarana náida qímiannoo minára írídaqa asasídaqa áfeesídaqa susúídaqa.

³ Sía minára kai asasídaqa maqee márianaki ummaara oosana oosanakina márídaqa minakí faqa asasídaqa. Mandáinaina ummaara dárínaqa mi-ummaaráfa sía ámiqimasee dárúannoo minásaaqari afeeka marasée sía dauní Ánutuna ufamáu fírarana kudoosaápaanura. ⁴ Maasá óosana óosana ummaarakina sía umooqúkída káqi fímaríqanoo Ánutufa miná qíqafamaseenoo eedóo qíannoo. Miná eedóo qíra ufa fannoo quándaki maasá qifeeqárainafa maasá Ánutuna narí aréenarana qímianínnanara asasamásee áfeesídaqa márídaqa. ⁵ Mi-asasírana áfeesirafa sía qisaurírana qímiannoo Ánutufa narí náaquqara maraquna káqi qímimarífa márídanoo. Ánutufa narí náaquqara maraqunannai maasá naunduráki nammáriara foora narí áidirana maasá naunduráki adíaqímaqeenoo narí aréenarana náida qímiannoo.

⁶ Óoqai maasá Ánutuna andeeqáranara sía amanaikíqa óorudupíqa máriafananoo Ánutuna andeeqára áukuanasaa Yísufa maasá mandóosana máree máriafanausara maasára kuqunnímaqanau. ⁷ Faiqí moó fannoo sía moo fásiqara qimudáoo qímasee miná ámaaqa maqasée fifau kúquannoo, ábee sía fee faiqí moó fannoo moo fásiqara ámiqíra fasiqara qimudáoo qímasee miná ámaaqa maqasée kúquannoo fee. ⁸ Yísufa sía maasára ámiqírausee qímaseenoo maasá qímaaqa maqaséenoo kúqináu. Maasá qeeqá mandáinainaki káqi máriafananoo ásauku mundírafa maasára kuqunnímaqanau. Míqunannai Ánutufa narí káaqa maasára ámuqísirana áidirana kooroomáseenoo maasá uqaqífiqanau. ⁹ Ásauku mundírafa maasá mandáinaina naríara máreenoo kúqinoo narí fidíka téeqinoo maasá mandáinaina ákiaqara taikóonannoo Ánutufa minánnai maasá daundurákinaana maréeqee narí andeeqáranaki innaarúna mara quqáqísánau. Ánutufa miná kúqiranara irisée taikára fáasaana narí áranaqaranakinaana kúqaa uqanna asumu maréeqeenoo quqáqísáannoo.

¹⁰ Maasá Ánutuna namuqáa márufanoo mifá narí ámaaku maasá mandáinaina árirana mároonara iriséenoo miná kúqiranannai áqoondi kámma quqáqísáifaqa márídaqa. Ásauku mundírafa kúqunannai Ánutuna áqoondi kámmbi márídaqa kafáa Yísuna káqi máriranannai mifá taikára aukuaana Ánutuna áranaqaranakinaana kúqaa uqanna maasá miná áqoondiufa maréeqee ásumu máríranaki quqáqísáannoo. ¹¹ Sía miná kai, Ánutufa maasá áqoondi kámma qímaqoonara irisée Ánutunara dúfi dúfi qídaqa asasídaqa. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa maasá karaambáíqa minánnai maasá Ánutuna áqoondi kíqa asasídaqa.

Adamasáaqaraafa kúqirafa Yísunasaaqaraafa findíirafa.

¹² Óoqai indaarú moodáa fasiqasáaqaraafa Adamanasáaqaraafa maa-maqa maaqánaki áaqarafa ánináu. Dóo mi-aqarána ákiaqara kúqirafa moodáa kari ani márínau. Moodáa fasiqa Adamanasáaqari aiqáma maa-maqána afaaqasása mária fasiqa anaaseesa mifá áaqoona ákiaqara misásaa faqa kúqirafa rafáaqa fínoo márufa márídanoo. ¹³ Aiqámausa áaqoonara rafáaqafinoo márídanoo Mooseena sándufa sía ani márúkamuqoo áaqarafa dóo ani márufa márídanoo. Mi-aukuanná mi-fasannai sándufa ákara rirana sía márúnara Ánutufa sía misá rukíaranara írínau. ¹⁴ Indaarúqaa fasiqa Adamana sáaqari mi-kamusaqá kúqirafa ániufanoo míni Mooseena raqúramínau. Mi-kamusaqá misá áaqarana Ánutufa

sía írinau, kúqirafa káqi kai aiqáma máqannaa káqi kai rafáaqafunnimaqanoo márínau. Sía aiqámausa Adamana aanna rámasee Ánutuna óokinaa ufa rukíaqau. Náriki moo áaqarafa káqi márúnara kúqirafa káqi kai rafáaqafunnimaqanoo márínau. Adamafa kásóoqagee kambíqaanina fasiqana Yísuna kíkiqusirafa márínau.

¹⁵ Miqandá sía amana amana kái márídaqa Ánutuna káqi nímira ainaina Yísufa sía Adamana áaqarafara foora márídanoo, mifá áaduma márídanoo. Dínni kúqaa faiqí moómoosa mi-moodaa fasiqána Adamana áaqaranaki kúqiqau. Miná dínni Ánutuna káqi áfaarirafa Adamana áaqarana úraaqáranoo márídanoo. Ánutuna káqi nímira náaru márirafa moómoosa nímufa moodáa fasiqannai áfaaramandee náaru márirana nímufa mifá faqa Adamana áaqarana úraaqárarafa márídanoo. Mi-moodaa fasiqáfa Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa márídanoo.

¹⁶ Ánutufa áfaaramandee náaru márirana nímianinnafa moodáa fasiqa Adamana miná áaqarana úraaqáranoo márídanoo. Mi-ooreeqarána faqa mi-uriqaráfa faqa miqandá rainárafa maaqímminoo márídanoo, dínni mi-moodaa fasiqána narí moodáa kari áaqamásoona akiaqara Ánutufa nímaarusira ufa quqáqoofa márídanoo miná dínni faiqí ánaasee moómoosaki áaqarafa kambíqafi marufanoo Ánutufa sía minára nárinau, káqi narí áfaarinoo níminoo qináu, dóo andeeqárausa máriafanoo nímaarusira ufa dóo taikéeno fee qináu. ¹⁷ Qinée kúqaa ánoona ufa qímannimianaura. Kúqaa moodáa fasiqa faiqí Adamana miná áaqarana ákiaqara kúqirafa kambíqeenoo aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasáa máriasa kúqirafa óosana araséeno mandá rakisira rakísinni-maqaidanoo márifa márídanoo. Mi-ufána dínni kúqaa moodáa fasiqasáaqaraa aináinirafa ásauku mundírafa Yísufa miná aináinirafa Adamana úraaqáranoo márídanoo. Faiqí ánaasee Ánutuna rairaaíra áfaarirana faqa miná káqi nímira andeeqáranafa faqa máree maríasa misá Yísufa ásauku mundíranannai sía Adamana kúqiranaki márifaranoo innaarúnai káqi máriranaki afeekaíkirausa márifaranoo.

¹⁸ Dínni moodáa fasiqa Adamana óosana maaqímminoo márídanoo, mi-moodaa fasiqána áaqaranasaa faiqí ánaasee aiqámausa kúqira ufa ámeemaanai márídaqa. Miná dínni miqí kai másee moo fásiqa Yísuna moodáa kari andeeqána akiaqara kúqira ufakinaana idukúeeqeenoo káqi máriranaki quqáidanoo. ¹⁹ Dínni moodáa fasiqa ufa rukíarana ákiaqara faiqí ánaasee moómoo áaqaranaki áqufiqau. Miná dínni miqí kai másee moodáa fasiqa Yísufa Ánutuna ufamáu fírana ákiaqara moómoo fasiqa ánaasee Ánutuna andeeqárausaikiqa márifaranoo. Minára qinée Pauroosa qíqa, (Yísufa óo-qeenaa Adamana kíkiqusirafa márínau foo qídaqa.)

(Mooseefa sía kambíqoo kamuqoo miná sándufa sía márufanoo faiqí ánaasee nári mandáinainara mána mána ímariqau.)

²⁰ Ánutufa narí sándufa nímaarusira ufa Mooseenasáa nímufaqa nári mandáinainara írufanoo firaanáikinau, miqínoo firaanáikianífeera Ánutufa áminau. Faiqí ánaasee mandáinaina firaaqóo óoru fímarufanoo Ánutuna áfaarirafa miná ákaarinni óraaqareeno óoriqaranoo márínau. ²¹ Dínni áaqarafa kúqiranannai aiqáma maasá rafáaqa fídanoo miná dínni miqí kai másee Ánutuna áfaarirafa Yísuna andeeqáranannai maasá rakísíqímaqaidanoo qífiqeeqeenoo innaarúna asumu máriranaki quqáqísáidanoo. Ánutuna ásauku mundírana maasá karaambáiqqa Yísunannai qífiqeeqee quqáidanoo.

6

Mandáinainakiqari kúqiara foorámmídaqa.

¹ Ánutufa narí áfaarirana maasá qímunara minára náqi fee qianáuree. Maasá maaqí qímasee áaqamasee qianáuree, maasá mandáinaina áaqaranaki káqi máríananoo Ánutufa miná minnísaina áfaarirafa firaanáikee íannoo fee qianáuree. ² Óo sía uqanna maasá miqí qianáura Yísufa aunírira saqarisaa kúqinau, maasá miná faqa kúqiira foora íqa márúnnanara maqee mária mandáinainakiqari kúqiira foora íqa márídaqa. Náqimásee maqee mári mandáinainaki fuanáuree dóo kúqiara foora íqa márídaqa.

³ Ínnee maa-ainainnára ámiqimasee írídee sía fee írídee. Maasá Ásauku mundírana Yísuna áuqusaa nammári máraafannaqoo maasá Yísuna sáimbaqa narí kúqiranaki kéeqeeqa nammári miná kíkíqa ususéeqa máreeqa. ⁴⁻⁵ Maasá nammári máraafannanannai maasá Yísuna namufaqa qíkundeera foora íqa narí kúqirana náida qímidanoora foora qinoo, miná ákoofa narí káaqa aréenara afeekannái narí ásauku mundírana kúqiranakinaana mara fíndifuna, maasá miqí kai másee maasá fúka máriranaki mári-aqeera qínoo maasá kúqiranakiqariara foora fíndifumáqisanau. Maasá Yísuna faqa kúqíqa moodáanaki kámmidaqa miqíkaimasee miná faqa fíndi fíqa miná moodáa káqi máriranaki márianaura. ⁶ Maasá maa-ainainná írídaqa, maasá mandá máriranírana ámeemaanai máridaqa. Dóo maasá minakíqari idukúanifeera Ánutufa maasá maréeqeenoo ásauku mundírana faqa aunírira saqarisaa kuqánnarinau. Maasá sía kaifáa óoqeenáa márirana máraqa nuaqéerau miqínau. ⁷ Miqínoo máriafaqa maasá minára maaqí qídaqa, faiqí moó fannoo kúqinanoo miná mandá máriranírana miná afaaqasáaqaaraafa idukúannoo sía kafáa amana minakí núannoo. Maasá Yísunasaimbaqa kúquafannanara miqí qídaqa. ⁸ Maasá Yísuna faqa kúqiranaki kéeqaafanausee qídaqa maasá miná faqa fíndifi máriraree qídaqa.

⁹ Maasá ásauku mundíranara dóo kúqiranakiqari fíndifinoo sía kafáa kúquannoo míqunara kúqirana afeeka sía kaifáa rafáaqafuannoo fee qídaqa. ¹⁰ Miná kúqirafa mandáinaina ákiaqara árirafa moodáa kari kúqunara sía kaifáa maa-maqánasaaqaraa mandáinaina fannoo miná rafáaqafuannoo. Dóo maasá mandáinaina miná rafaaqafirana faqa, kúqirana faqa dóo taikéeno. Dóo maqee fíndififa miná márirafa Ánutuna faqa máridano. ¹¹ Ínnee mi-irirána marasée maaqímandee íríaqa. Maasá mandáinainaki máridaqa kuqufíqa dóo sía minakí máridaqa maasá faqa kúqiransa máridaqa dóo maqee ásauku mundírana Yísuna faqa kúqiranakiqari fíndi fíqa miná faqa Ánutuna káqi máriranaki máridaqqe qídaqa.

¹² Minára maqee mandá máriranírana fannoo sía maasá qifaaqa rakísíqimaqaannoo, qáoo qiaqa. Sía maasá faiqí faiqi mandá nídíranamau fuaqa. ¹³ Mandá óosana moó ínni qumárainaa sía ínniqa nífaaqa minakína eedóo qímasee quqáaqa. Sía miqíaa maaqíaa, ínnee kúqiranakiqari fíndifi maríasara foora aiqáma nífaaqa eedóo qímasee Ánutuna áramandunnai rúmafifanoo miná ínni nífaaqa maréeqeenoo narí andeeqára saikáki quqáanifeera miná áramandunnai ínneeqa nífaaqa quqáaqa. ¹⁴ Maqee ínnee sía Mooseena sándufa nímaarusira ufa ámeemaanai máriafanoo ínnee Ánutuna áfaarirana ámeemaanai máriafanoo minára mandáinaina fannoo sía ínni rafáaqa fúannoo.

Andeeqára oosanaki rumbáqa máridaqa.

¹⁵ Maasá sía Mooseena sándufa nímaarusira ufa ámeemaanai máridaqa Ánutuna mandáinaina minnísara áfaarirana ámeemaanai máridaqa qiqá mandá óosanaki káqi qifaaqa quqásee máraanauree. Óo sía uqanna. ¹⁶ Ínnee maanára írídaqa maasá Yuda máqannaa óoqeenaa óosana írimariafanoo, maasá akaqáusa karafúsara foora moo fásiqa qeeqá qifaaqa amisée miná aináina áuqamaisaídaqa. Yáfasiqanee aináina máisánauree, mi-fasiqána qeeqá qifaaqa miná áramandunnai quqásaananoo mifá qíní rakísi qimaqainaqa miná ufara eedóo kai qianáura. Qinée mandá oosana faqa Ánutuna ufa íriranara faqa miqandára qídaqa. Ínneeqa nífaaqa mara máree mandá oosana ámeemaanai quqásafanoo ínni maréeqeenoo kúqiranaki quqánnisáannoo, miqóoqari miná dínni Ánutunai ubeekámafi minúfara eedóo qímasaifanoo mifá narí ándeeqáranaki quqánnisáannoo.

¹⁷⁻¹⁸ Óo Ánutunara dúfi dúfi qiaqa. Ínnee óoqai mandáinaina ufa ámeemaanai márusa máriafanoo maqee ínnee ínneeqa aiqámausa naunduránnai qinée Pauroosa qíman-nimuna naamúaqira anoona ufa ámeemaanai máriafanoo minára ínnee mandá rumbáranaki márufanoo Ánutufa idukúnnisoofaqa miná andeeqára rumbáranaki fuafanoo. ¹⁹ Ínneeqa faiqí faiqi sía afeeka írirana faqaasa máriasa máriafaqa qinée Pauroosa káqi maa-ufána ínneeqa írimariana amana kái qímannimianaqa íríaqeera qímannimidaqa.

Óoqai ínnee ínneeqa nifaaqa faiqí faqa ánaasee faqa naríara naríara fanandírana faqa óosana óosana mandainaina faqa moó faqa moó faqa áaku aakummáfifaqa máriafanoo miná áramandunnai kai ínneeqa nifaaqa quqásaafanóo dóo maqee miqí kai íqa ínneeqa nifaaqa aiqáma andeeqára oosanamau fimaríana áramandunnai quqásee máqeeidaqa náaquqara andeeqara máriranaki máriaqeera.

²⁰ Óoqai ínnee mandá oosana rumbáranaki máridaqa sía andeeqára ummaara ámeemaanai máriqau sía minára írimariafanoo. ²¹ Mi-manda ummaráfa óoqai máriu-nara maqee nisaurí maríafanoo. Ínnee mi-mandainaináki máridaqa minakíqari nánee moo ámiqira ainaina máreeusee. Maqee minára iriséeqa óoqai máraafannainainara nisaurírainaina máraqiafanoo qídaqa. Mi-manda oosanamaú fífiúfa kúqiranai kai ubeekée marínau. ²² Dóo maqee ínnee mandáinainakíqari idukíqa máriafanoo Ánutuna rumbáranaki kéeqafi máriafanoo. Dóo ínnee miqíunara ínni márirafa aiqáma dóo mináindi kákai máfi máriinaqa taikára aukwana innaarúnai márirana ínni nímiannoo. ²³ Dínni mandá óosana fannoo narí aináinímariasa náarama quqáseenoo narí aináinirana ákiaqara feefaurú nímidanoo mi-feefaurúfa kúqirafa kai márídanoo. Kafáa miná dínni Ánutuna káqi nímira ainaina innaarúnai náaru márirafa sía aináinirana akiaqara márídanoo, miná ásauku mundírafa maasá karaambáiqqa Yísufa miná faqa moodáanaki kíqa márídaqa miná namufaqa innaarúnai náaru márirana káqi nímirafa máriannoo.

7

Mandóosanakíqari maqee Yísuna fíndifiranaki márídaqa.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaa Roomma máqanna máriasa qinée Pauroosa maqee ufa qímannimirara ínnee ámiqimasee írimaru úfana qímannianaaura. Faiqí ánaasee sándufa faqa Mooseena sándufa faqa faiqí ánaasee kúqíqa mi-sandufána sía írifaranoo. Káqi máru kamuqoo misá miná irisée miná ámeemaanai márídaqa. ² Nimundára fasiqa anaaseera foora sánda ufa ámeemaanai márídaqa. Mi-anaaseená afaaqi káqi márínanoo mi-anaaseefá narí afaaqindíri sánda ufa ámeemaanai márídanoo narí afaaqisáa atooqánoo máriannoo, afaaqi kuqu fínanoo miná ánaaqa fannoo káqi fífau máriannoo sía sándufa ámeemaanai máriannoo sía narí afaaqisáa atooáannoo. ³ Mi-anaaseená afaaqi káqi márínanoo quándaki moo fásiqa márínnanara qúmmuarimari anaasee fee qifáranoo. Miná afaaqi kuqufínanoo sándufasaaqaraafa dóo idukínoo márídanoo, quándakínoo moo fásiqa márínnanara sía minára úmmuarimari anaasee fee qifáranoo.

⁴ Dóo ínnee qiní qíkaqaafasaa ínnee faqa Mooseena sándufa ámeemaanai máriasa dóo ínnisaimbaqa qifaaqa fannoo Yísuna sáimbaqa kúqinai. Dóo mi-kuqíránakíqari miná Yísuna namufaqa fíndifiqa mináindikiqa Ánutuna aináiniranaki andeeqásee ánoona ainaina ímarinakina máriaqeera máriafanoo. ⁵ Óoqai maasá qeeqá faiqí faiqí íriranamau mánoo manaa íqa fimariafananoo Mooseena sándufa aniréeno maasá mandá oosana afáurammeeqee mara uqéera kíkíqa máseenoo quándakínoo maréeqeenoo kúqirana ámeemaanai quqáqísánau. Minára Mooseena sándufa nímaarusira ufa fannoo maasá karafúsara foora rumbáqimaqanau.

⁶ Dóo maqee íriaqa, maasá Yísuna faqa kúqíara foora iqá márídaqa maasá karafúsa rumbáqa máríanasaaqari idukúaki márídaqa sía kafáa óoqeenaa máríranaki fuanáura. Maasá Mooseena sándufamau fúannana mifá maasá mandáinaina mara uqéera quqáanoo minára mi-maú sía fuanáura, fúkamau Ánutuna maraquna aatata fuanáura.

Sándufa fannoo paqúrimma qímifaqa qeeqá mandáinaina káqi márídaqa.

⁷ Minára maasá Mooseena sándufara mandáinainafée qianáuree. Óo sía miqínoo márídanoo. Mooseena sándufa ínnee moosá aináinara sía nímuqusianifee qídanoo sía miqínoo márínaqa qinée moosá aináinara qímuqusímarína miná áaqee unóo qunára sía irini mána mána kaimmúnaiqini. Minára Mooseena sándufakinaafa dóo kooroománde mandáinainara qímaqimifaqa qisauríqa. ⁸ Mooseena sándufa fannoo moosá aináinara sía nímuqusiaqee qínoo márífanoo qiní mandá irirafa irisée quándakínoo firaqóo moosá

aináinara ámuqusidanoo. Minára sándufa sía máru kamuqoo mandóosanara ónumafi irirafa kúqinoo márufaqa mána mána ímariafannana.

⁹⁻¹⁰ Mooseena sándufa sía máru aukuana sía faiqí ánaasee nárufaqa sía kúqiarra foora ímariqau káqi márídaqara foora ímariqau. Mooseena sándufa nímaarusira ufa kambíqafufaqa misá naundurái mandá óosana uqéera níminoo nárináu. Miqímandaifanoo Ánutuna káqi márira nímira ufa fannoo kúqirana kai níminoo. ¹¹ Misá naunduráki mári mandainaina fannoo misá nárírara rakísinoos márifanoo Ánutuna sándufa aniraifanoo miná qumáreenoo minánnai misá naru quqéenoos.

¹² Mooseena sándufa faqa Ánutuna naamúaqira ufa faqa andeeqárafá náaquqarafa ámiqirafa márídanoos. ¹³ Ámiqira ainaina fannoo fee misá kuqá nárínoos fee qianáuree. Óo sía miqínoos márídanoos. Misá naundurákinaa mandáinaina fannoo kai ámiqira ainaina mara máreenoo minánnai misá nárínoos. Miqí mándainanoos misá naundurákinaa ánoona mandáinaina akooqóo kooroo íanifeera miqínoos. Dóo mi-mandainaináfa Mooseena sándufa sáaqari innooqéenoos firaanáikinoos márídanoos.

Maasá qiqá daunduráindaraa írirafa óonu rarisee ani rarisee idanoos.

¹⁴ Qiné Mooseena sándufara kúqaa innaarúnaindaraa ainainee qídaqa. Qíní daundurákinaa mandainaina fannoo aináinira fasiqara foora qíní feefaurúmmeeqeenoo naráramandunna quqáqisáqaisa miná rumbára saikáki márídaqa. ¹⁵ Qiné mi-saikánaki márídaqa qeeqá áuqee marúnna saikóosanara faqa sía írídaqa. Qiné ámiqira oosana dídimarina márararee qídaqa sía máraídaqa. Qiné dapi mandá óosana fídiqaaira oosana kai máraídaqa. ¹⁶ Qíní írirafa qíkooqéemari mandoosanna máraídaqa Mooseena sándufa fannoo qíníara áaqee máriifoo qímasaifanoo qíní írirafa faqa miná írirafa faqa moodáaqoo apínoos márifaqa. Óo Mooseena sándufara ánoona máriifoo qídaqa.

¹⁷ Miqídaqa sía qeeqá maraqunafáu mi-manda oosanná máraídaus. Mandáinaina fannoo qíní daundurái márifa mifá qíní qifeeqárafafa mi-manda ainainná máraídaqa. ¹⁸ Qeeqá daundurákinaafa ámiqira oosanna máraannee qifaqa qíní írirafa anúqidanoos sía amanaikídanoos. Miná írídaqa maaqí qídaqa qiqá faiqí faiqí qímuqusaki ámiqiroosanna sía minakí márifanoo fee qídaqa. ¹⁹ Ámiqiroosanna áuqararee qímasaídaqa miqóoqari quándakifaqa qíkooqéemari mandoosanná kai áuqáídaqa. ²⁰ Qiné qíní qíkooqéemari mandainaina áuqaananoo sía qeeqáfau áuqáídaus qíní daundurákinaa mandáinaina fannoo miná áuqáídanoos.

²¹ Qiné ámiqira ainaina íraree qúnanoos mandáinaina kai qíní dóorinni aniraifaqa miná kaimma áuqáídaqa. Mi-sandáfa kai qíní daundurái írirana qímidanoos. ²²⁻²³ Qíní qímuqusa óokina Ánutuna sándufara asasídanoos qiqá qifaaqáki mári manda ainaina mifá kai qíní raíneequeenoo narí rumbáranaki quqáídanoos. ²⁴ Qiqá mandá qifaaqa fannoo qiqá daundurá maréeqeenoo kúqiranaki quqáídanoos. Óo qiné nánaree káaqa mandáinainaki márídee firaqóo dóori runídee. Qeeqá qifaaqa qimana námufaqa kúqiranaki fúananoo yáfee anirée minakínaana qíní qimana maréeqee káqi náaru máriranaki quqáqisáannoos fee.

²⁵ Óo dúfi dúfi Ánutufa narí ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqannai qíní maréeqeenoo náaru máriranaki quqáqisáannoos. Dóo maqee qiné minára maaqí qídaqa. Qíní márirafa maaqímminoo márídanoos qeeqá qímuqusa daundurákinaa írirafa Yísunannai kai Ánutuna sándufamau fídaqa qeeqá faiqí faiqí mandá nírana márirana mandáinaina sándamau fídaqa.

8

Ánutuna maraquna fannoo maasá daunduráki dadaaqifaqa andeeqásee márídaqa.

¹⁻² Maasá Ánutuna ásauku mundírana Yísuna faqa moodáanaki márifanoo Ánutuna maraquna fannoo káqi márirana níminoo kúqirana mandá sánda faqa mandá óosana faqa minakí márunnana idukúqisaiifaqa márídaqa. Minára maqee ásauku mundírana Yísuna faqa moodáanaki máriasa sía Ánutuna kúqira ufa ámeemaanai márídaqa.

³ Mooseena sándufa nímaarusira ufa sía amana maasá uqéereeqeenoo maasá faiqí faiqi maasá márirafa kudoosaápaunanoo minára sía maasá uqéeraqiseenoo. Mooseena sándufa kadíqoofanoo miqóo Ánutufa moo óosanannai ánoonaikinai. Mifá narí ámaaku aqiqoonánnai maasá faiqí faiqi naundurákinai mandainaina árinai. Yísufa faiqí faiqi naundurákinai manda ainaina maráquanifeera narí faiqí faiqi fooqánaikámasee aqiqoofanoo qúminai.

⁴ Maasákiqari akaqáusa sía faiqí faiqi íriranamau fímariasa Ánutuna maraquna sándufamau fímariasa maasára Ánutufa qíqafeenoo sía maasá andeeqárafa Mooseena sándufa amana óoru márídanoo, óoreeqanoo márídanoo. Ánutufa miná qáfamaseenoo maasá andeeqárafa Mooseena sándufa amana kai óoru fúanífee qímasee narí ámaaku aqiqoofanoo qúminai. ⁵ Faiqí faiqi naundurákinai mandá íriranamau fímariasa nári naundurákinai írirafa náriqá rafáaqafunnisáifaqa mi-maú fídaqa. Ánutuna maraquna ufamáu fímariasa maraquna áidimari ainainafa misá nitikúraki kéeqafi rakísi qumáraifaqa mi-maú fídaqa.

⁶ Faiqí faiqi nídimari manda ainaináfa aní átikuraki rakísina kúqirannai ubeekanóo márídanoo kafáa miná dínna Ánutuna maraquna fannoo narí áidirafa aní átikuraki rakísina mifá aní maréeqeenoo káqi máríranaki faqa asoóranaki faqa ubeekáma amaqaánnoo. ⁷ Faiqí faiqi mandá nídirafa nitikúraki rakísimarisa Ánutuna namuqáakammíqa márídaqa, sía Ánutuna sándufamau fídaqa, fídaqau sía amanaíkiqini. ⁸ Nári faiqí faiqi íriranamau fímariasa sía amana Ánutuna áidiramau fífáranoo.

⁹ Ínnee Roomma máqusai máriasa qini qíkaqaafasauqa ínnee sía miqímariasas Ánutuna maraquna fannoo innikina márifaqa ínnee sía faiqí íriranamau fímariasa máríafanoo ínnee maraquna ufamáu fímariasa máríafanoo. Ásauku mundírana maraquna síaifa sía mináindi márídanoo.

¹⁰ Ásauku mundírana ínna naundurái namummáqainaqa miná maraquna fannoo ínna nifaaqa mandáinaina fannoo nárinoo márinnana sía minára íridanoo qáfaidanoo Yísuna kúqiranara iriséenoo káqi márírana ínna nimana káqi nímidanoo. ¹¹ Ánutuna maraquna fannoo Yísufa kúqiranakinaana marafíndifinai. Yísuna mara fíndifu maraqunafá kai ínna faiqí nifaaqa kúqíqa márífanoo kásooqaqee mi-kuqirána uqéereeqeenoo káqi márírana nímiannoo, narí maraquna inniki márínnanannái miqíannoo.

¹² Óo qini qíkaqaafasauqa maasá moo úmmaara ámeemaanai márídaqa maasá faiqí faiqi mandá nídirana ámeemaanai sía márídaqa. Yísuna maraquna úmmaara ámeemaanai márídaqa. ¹³ Ínnee maqee faiqí faiqi íriranamau fíqa dóo kúqífaranoo. Ánutuna maraquna ufa irisée minánnai ínnee ínneeqa mandá óosana kúqaruséeqa ínnee sía kúqífaranoo káqi márífaranoo. ¹⁴ Ánutuna maraquna fannoo nífiqee fímarisa Ánutuna faiqi námu márídaqa. ¹⁵ Ánutufa narí nímmari maraqunafa sía ínna mandá rumbáranaki quqáseenoo rufíranana nímiannoo, mifá sía miqídanoo maaqímmiannoo ínna maréeqeenoo ínna Ánutuna faiqi námu kámmasainaqa miná afeekannái kai qifaaqa quqásee maasá Ánutunara maasá qícoonée qídaqa. ¹⁶ Ánutuna maraquna fannoo anirée maasá qeeqá maraquna minásaa ootúpamásaannanara maasá maraquna qímamida maaqí qídanoo ínnee Ánutuna faiqi námu máríafanoo fee qídanoo.

¹⁷ Ánutufa narí faiqí ánaaseera ámiqi amiqira áinaina afeeda máqimaqáina maasá miná faiqi námu máríanara minára maasá mifá innaarúnai quqánnimaqáqai qumiasana kásooqaqee máraanara. Ánutufa narí ásauku mundírana ámaqaqai qumiasana faqa márídanoo mifá miná faqa maasá mirínni innaarúnai náida qímiannoo. Maqee mária aukua ásauku mundírana kúqira aupurarana dadaaqí máraananoo innaarúnai miná káaqa aréenarana faqa náida qímiannoo.

Maasá aupúranaki márídaqa Yísuna káaqa qáraná áfeesida márídaqa.

¹⁸ Maqee mári aukua Yísuna kúqu aupurarana dadaaqí márínafa faqa maasá óosana oosana ummaara márínnana faqa káqíkaafa márídanoo, kásooqaqee innaarúnai

narí aréenarana náida qímianínafa qáfaananoo firaafá uqanna máriannoo sía maqee aupúranara qianáura fífau ainainara foora máridanoo.

¹⁹ Ánutufa áuqu quqóo ainaináusa innaarúnaindaraana faqa maqásaaqaraana faqa mi-ainaináusa aiqáma moodáanaki káaqa aupúrarana máraidaqa Ánutuna faiqi námu faiqí faiqi misá kúqiranakiqari fíndifiranara áfeesidaqa. Misá káaqa firaqóo minára áfeesida máridaqa. Maasá Ánutuna faiqi námu sáimbaqa putaa íranakiqari idukúaqee qímasee káaqa áfeesidaqa. ²⁰ Innaarúnai faqa maqásaa faqa mári ainaináfa aiqáma putaa ínoo mandáikinoo rakéinoo madaapeekámmidanoo. Sía narí kai miqídanoo Ánutufa narí qímaqoomáu fídanoo miqídanoo. Ánutufa mináuqa faqa faiqí nárira ufa ámeemaanai quqáqoosa máridaqa madaapeekídaqa. Mi-putaaira mariráfa qumaarándanoo máridanoo miná aufadára ufa faqa máridanoo maaqímminoo máridanoo. ²¹ Aiqa mári ainainafa narí putaa kíqari kásooqaqee idukúfuannoo. Idukúfinoo Ánutuna faiqi námu nári idukíranaki faqa idaaqíra aréenaranaki faqa kéeqafi moodáanaki márifaranoo.

²² Ósanasaqari aiqáma Ánutufa áuquqoo ainainafa ánaasee inaamúnai aupúraida ikíraqée maríanara foora maqee putaa írafa ummaarándanoo máridanoo. ²³ Sía áuquqoo ainainafa kai aupúraidanoo maasá faqa qeeqá faiqí faiqi mandá mári nírana aupúrarana aupúraidaqa, kásooqaqee Ánutufa firaa qumiasana maasá innaarúnai qímiannoo, maqee ósana arasée nímira ainaina narí maraquna nimiqoosá máridaqa. Maasá Ánutunara áfeesidaqa aupúraidaqa mifá maasá aiqáma qipatasáa márirana íriranaki-naana idukúsainaqa narí faiqi námu kámambiqqa innaarúna ququsaki máriaqeera minára qeeqá faiqí faiqi mandá mári nírana aupúranara aupúraida áfeesida máridaqa.

²⁴ Maasá Yísunasaa írirana rusíseeqa minára asasammásee áfeesidaqa minánnai innaarúna asumu márirana máreeqa. Asasamánde áfeesimaría ainaináfa aniráinaqa qáfamasee maasá sía áfeesianaura. Sía moó fannoo narí qáfeemari ainainara áfeesidanoo, dóo ani máridanoo. ²⁵ Maasá sía qafaa ainaina kambíqaannoommifoo qídaqa ubiqáfi reendeenámánde asasamásee áfeesidaqa.

²⁶ Miqíkai ínoo Ánutuna maraquna fannoo aniréeno maasá Yísuna saqárikiranara kudoosaápee máriasa dadaaqídanoo. Maasá nána innaaru fee qianáuree qímasaídaqa nána ainaina kíkiqususaídaqee innaaru qianáuree qímarufanoo Ánutuna maraquna fannoo maasá óoreeqara innaaru qírana qáfeeno innaarúnai óoru maasára Ánutunai firaqóo dadaaqídanoo pisoopísoo mánde innaaru qídanoo, faiqí faiqi ufa sía amanáikí-fanoo ammaqásaidanoo firaqóo Ánutufinnai maasára innaaru qídanoo. ²⁷ Ánutuna maraquna fannoo Ánutuna faiqí ánaaseera Ánutunnai firaqóo pisoopísoo mandee innaaru qídanoo, sía fífau, Ánutuna íriramau kai misára innaaru qídanoo. Ánutufa faiqí nímuqusaki mári ainainara fáasai qáfee mári márinara maraquna ireefándinna ainainara faqa fáasai íridanoo moodáa írirana márinara maraquna maasára iréemari ainainara íridanoo.

²⁸ Maasá maa-íriranná íridaqa faiqí faiqikinaana narí asumu máriaqeera qímasee narí rusandeesámumandee mároosa Ánutunara nídimárisara Ánutufa misásaa rakísidanoo ósana oosana ummaara mandainainna misásaa quqéemarina misá dadaaqída fee qídanoo misásaa quqáidanoo. ²⁹ Ánutufa faiqí faiqikinaana rusandeesámumandee mároosa sía fífau máranau. Misá narí ámaaku Yísunaikámambi mifára foora máriaqeera misá rusandeesámumasee maréeqeenoo útaaqamánnimaqásooafaq máriqau. Miqímasainanoo Ánutuna ámaaku fannoo moómoosa maqásaaqaraasa miná ákaqaafasaara foora máridaqa mifá misá óoqu faiqí nífasaafara foorá máfinoo máriani-feera útaaqamma ámaqanau. ³⁰ Ánutufa narí maraqoosá náaramasoofaqa aniroofanoo maréeqeenoo narí máriranaki quqánau. Ánutufa sía fífau nárama quqánau, náaramasee narí áfusaa andeeqáranaki quqánau, minakí quqáseenoo innaarúnai káaqa aréenarana faqa náida níminau.

Sía moo áinaina maasá Yísunasaaqaraana amana rakée íannoo.

³¹ Maasá maa-ufána aiqáma irisée Ánutunara náqi fee qianáuree. Ánutufa maasá dadaaqímarifa márinnanoo yáfee maasá amana rafáaqa fúannoo. Sía amana moó fannoo maasa amana rafáaqa fúannoo. ³² Ánutufa sía narí ámaakuara írinau káqi maasára qimudáoo qímasee kúqiranaki quqánau. Mifá narí ámaaku uqanna rirímma káqi qíminau nána ainainee moo áinaina sía qímiannoo, aiqáma ainaina káqi áfaarida qímiannoo.

³³ Yáfee Ánutufa rusandeesámumasee mároo fasiqa ánaaseera mandáinainara qí-mammaree nífairiannoo fee sía moó fannoo miqíannoo Ánutufa narí uqanna misára mandáinaina síaisee qídanoo.

³⁴ Yáfee moó fannoo miná faiqi námu kúqira ufa nímiannoo fee. Sía moó fannoo amana miqíannoo. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa dóo kuqufufanóo Ánutufa kúqi-ranakinaana mara fíndifumásee káqi máriranaki quqásaifanoo dóo maqee Ánutuna aaqá ásauku uqannai márídanoo maasára Ánutuna óorisaa innaaru qídanoo.

³⁵ Yáfee moó fannoo ásauku mundírana ámuqusiranakinaana maasá rakémasee káqinni quqáannoo fee. Sía uqanna moó fannoo amanaikíannoo. Amanée mandáinaina óosana óosana fannoo miná ámuqusiranakinaana rakée íannoo fee qímuqusimari ummaara fee amanée Yísuna ámuqusiranakinaana rakée íannoo fee Yísuna ufasára nárirafa mifée amana rakée íannoo fee. Árarée márinee amanée rakée íannoo fee kudikíra fee rakée íanno fee áriranara deedaqírafa amanée rakée íannoo fee kúqirafa amanée miná ámuqusiranakinaana rakée íannoo fee. Sía moo áinaina amana rakée íannoo. ³⁶ Tamummáqara fasiqa ákaraki minára maaqí qídanoo.

Maasá Ánutuna ufamáu fímariasa faasaambáasaana aiqáma kari Ánutunasaara dárira-nara eeráiridaqa. Ánutuna ufa síaisa misá maasá kúqiranaki fímari sipsipausara foora maasá máaqimma qídaqa, kuqá dáriraridaqa.

³⁷ Tamummáqara fasiqauqa miqí qímaqoofaqa qinée Pauroosa mi-aiqama ainaináusara qinée maaqí qídaqa. Sía moo mánda ainaina fannoo Yísufa maasára ámuqusiranakinaana ani mara rakée íannoo mi-mandainaina oosanna oosannáfa maasá dárirari marifánnoo mi-dariranná sía rafáaqaquannoo. Maasára ámuqusimarifa ásauku mundírafa maasá maréeqee úriqararanaki quqáqaisa márídaqa.

³⁸ Qinée Pauroosa maa-ainainnára ámiqimandee mapukúsee íridaqa, sía moo ín-naarunaindaraa rakísira fee moo áfeeka fee maqee mári ainainá fée kásooqaqee kambíqaaninna ainainá fée kúqa dárirane káqi máriranee. ³⁹ Innaarúnai mári ainainá fée maa-maqánasaa mári ainainá fée, Ánutufa áuqu quqáqoo ainainakiqari sía amana moo áinaina fannoo Ánutuna ámuqusiranakinaana ani qumáree rakee íannoo. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa maasá karaambáiqqa fannoo maasá maréeqeenoo minakí quqáqaisa márídaqa sía moo áinaina fannoo minakínaana ani qumáree rakée íannoo.

9

Pauroofa Isaraee máqannaasara qimudáoo qídanoo náiki ráqeenoo qímanimu ufafa.

¹ Qinée Pauroosa ánoona ufa kai qímannimidaqa. Qinée ásauku mundíranaindi márídaqa sía únna ufa qímarunausa márídaqa. Qíní dáakirafa Ánutuna náaquqara andeeqara maraquana fannoo mifá rakísimarifaqa sía qinée únna ufa qianáura. Qinée qeeqá máqannaasa Isaraee máqannaara qímannimianaaura. ² Misára firaagóo qímuqusímarifaqa qikíraqáidaqa qeeqá máqannaasa qeeqá moodáa qimaqi moodáa fidika rainárausara miqídaqa. Misá Yísunara sía fee qímasee árunara óonumafi íriqa ikíraqáidaqa. ³ Misá Isaraee máqannaasa ásauku mundíranasáaqaraana rakéemmiqa márídaqa. Ánutuna nárira ufa ámeemaanai máríanara qinée rakéemaseeqa minní misá nímaaqa maqánaqa misá áiqaree ásauku mundíranasaa atooqáfiqa náaru káqi máriranaki máríaqaana.

⁴ Misá Isaraee máqannaasa Ánutufa aiqáma máqannaasakinaana rusandeesámumandee Isaraee máqanna mároosa máríafanoo, Ánutufa misá maréeqeenoo narí faiqínámukamasee narí aréenarana rainá nimiqoosá máríafanoo. Ánutufa

narí moodáanaki kára ufa óosana óosana moómoo nimiséenoo narí sándufa faqa Mooseenasáa quqásoona faqa níminau, misá Ánutuna amooqírafa ánoonamau fímariasa, misá Ánutuna qíma afeekaikira ufa moómoo máree marúsa. ⁵ Misá óoqeenáasa faiqí núqufaqaasa Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misáuqa faiqí námu níku nísauku máriasas, misá ásauku mundírafa mi-maqannáasaki qumu kambíqafufaqa moodáa maqannaa márusa máridaqa. Ánutufa aiqámausara rakísidanoo, náaru náaru miná amooqiaqa. Kúqaa.

⁶ Qiné Isaraee máqannaasara irisée sía Ánutuna qíma afeekaikira ufara kadíqee foo qídaqa. Ánutufa sía aiqáma Isaraee máqannaasa rusandeesámumandee narí faiqí námu máriaqee qímasee máranau. ⁷ Abarahaamana áiku ásauku átiuqa faqa sía aiqáma Ánutuna áiku ásaukikiqau. Minára qídaqa, Ánutufa maaqí qímasee Abarahaamana qí-maminau. Aní faiqí námukinaana Isakeena áiku ásauku kai aní áiku ásauku fee qianáura. ⁸ Mi-ufána Ánutuna qímamira ufara qiné maaqí qídaqa. Abarahaamana dapi anaasee Qakaarana káqi fifau mároona faiqí námu sía Abarahaamana áiku ásauku fee qinoo máridanoo. Ánutufa qíma afeekaikíranannai máqoo faiqina miná áiku ásaukuara Abarahaamana áiku ásauku ánoona uqannee qídaqa. ⁹ Ánutuna qíma afeekaikira ufa maaqím-minoo márinau. Qiné qeeqá andeeqára aukwana anirée Saraqana dadaaqíananoo faiqí máqaannoo.

¹⁰ Sía mifá kai, maaná faqa Reebeekanara faqa qímannimianaaura, Reebeekafa qaara faiqifaqáafa márinau, miqandá níkoofa maasá qikeekú qikaakú Isakeefa márinau. ¹¹⁻¹² Reebeekafa faiqí máqaaninnaqanda mi-faiqiqandá núqu indaarúqaa faiqí auqu Eesaufa máriannoo fée qinau. Miná ínnaaqianna máqaaninna faiqina auqu Yakooboonee qinau. Miqandá sía kambíqaraqoo Ánutufa indaarúqaa faiqira ínnaaqianaa faiqí miná aináinamma aisáaninna fee qímasee afaaqóoqa qinau. Sía miqandá kambíqaa máridaqa mandóosana fee ámiqira oosana fee máraidammiafoo qímaseenoofau mi-ufána quqánau. Ánutufa moodáa mároo oosanafa Ánutufa miqandára afaaqóoqa quná sía náriqaa óosanasarau afaaqóoqa qinau, narí írirana ádiranasaa mundúanifeera indaarúqaafa Eesaufa quándaki ínnaaqianaana miná aináina máisáannoo fee qinau. ¹³ Óoqeenaa ákarakinaa ufa maaqímminoo minára máridanoo. Qiné Yakooboona dídidanoo Eesaunara qíkooqaidanoo fee qinau.

¹⁴⁻¹⁵ Miqandára irisée Ánutunara náqi fee qianáuree Ánutunara sía andeeqée foo qianáuree. Óo sía uqanna miqí qianáura andeeqánoo máriafa Ánutufa maaqí qímasee Mooseena qímaminau. Qiné qeeqá íriranannai kai faiqí ánaasee akaqáusa narusée akaqáusa nífauaanaura, qeeqá íriranannai kai akaqásusara qímuqusianaqa marasée ámiqi ámiqianaaura.

¹⁶ Minára aiqáma ainaina sía faiqí nídiranasaa mundínoo máridanoo Ánutuna ámuqusiranasaa mundínoo máridanoo. ¹⁷ Óoqeenaa ákaraki Mooseefa Faraona maaqí qímasee qímaminau. Qiné Ánutusa aní Faraona maréeqee Isipa máqannaa karaambáiqaiianneera quqáqifana, qiné Ánutusa aní Fáraoofa qiní ufa rukíoonara aní kúqaruanaura. Minán-nai qiné qeeqá afeeka faqa qeeqá dúqu faqa aiqáma máqa maaqa afaaqasása máriasas íriaqee qímasee aní quqáqiafana.

¹⁸ Dóo maqee maasá mi-ufána iriséeqa Ánutunara maaqí qídaqa. Ánutufa narí kai irisée akaqásusara ámuqusifanoo ámiqi ámiqimmidanoo kafáa Ánutufa narí kai iriséenoo akaqáusa ufa rukíara oosana nímidanoo.

Ánutufa maqá qafeera foora maasá áuquqisanau.

¹⁹ Ínnee miná iriséeqa quándaki maaqí qímasee áaqamasee qiní qímaqimifaranoo. Aní ufa miqínoo márinaqa maasá mandóosana máraananoo náqimasee Ánutufa maasára áaqee maríasee qíannoo fee. Náqimásee maasá Ánutufa áuquqisoo mandóosanara

iriséeqa rakéemaki ámiqira oosanamau fuanáuree. ²⁰ Qinée miná iriséeqa maaqí qímasee aní qímamianaura, Ánutufa aníara áaqee máriaanoo qímasee áfairirana anée yáfee márídaneé quándaki narí qímaminnaree anée káqikaafa máriananoo. Qafee áuqiranara íria. Faiqí moó fannoo maqá maraséenoó qafee áuqimarifanoó mi-qafeefá sía quándakinoo mi-fasiqánara áqidanoó anée nánaree qiní maaqímmasee áuqidaneé, sía qafee fannóo miqí qídanoo. ²¹ Mi-fasiqáfa qafee áuqimarifa narí íriranannai kai maqá qumáree túri iseenoo atakúseenoo mi-maqána rainásee akaqána qumáreenoo narí íriranannai kai ámiqirana ákara rirana áuqidanoó kafáa miná dínnei ati quqáqoona rainá qumáreenoo narí íriranannai kai moo káqi dapi qafee kai áuqidanoó.

²² Ánutufa miqí kai máseenoo maasá áuquqimaqánau. Maasáki akaqáusa mandá qafeera foora maasá akaqáusa áuquqimaqáseenoo idáki fifándinausee qídanoo. Sía aaqee kái minára náruannoo náaru kásooqaqee miná ákiaqara náruannoo. Kísaaqasaa narí áanoó irana rafáaqafusee mári inanoó náaru náruannoo. Miqóo narí áanóonnai faqa narí afeekannái faqa miqóo mandóosana máree maríasa kurídi nimaqáannoó. ²³ Kafáa miná dínnei ámiqira qafeera foora kásooqaqee maasá miná káaqa áreenarana máreefandí-nausa akaqáusa áuquqisanau, miná ámuqusa maasá ubeekanóo márisa maasásaa kai miná idaaqíra moómoo aréenarafa kooroo íanifeera maasásaa nammáriara foora narí aréenarana adíannimaqánau.

²⁴ Dóo maasá dáaree maríasa dóo misá kai dóo máa márídaqa sía Yuda máqannaasakiqari kaifáu, ánaamurukiqari faqa Ánutufa dáaree márisa márídaqa. ²⁵ Óoqai tamummáqara fasiqa moo áuqu Qooseeafa mifá minára maaqí qímaqoofa.

Sía qeeqá máqannaasa nárama quqásee qiní faiqi ánaasee fee qianáura. Qiní qíkooqeemari máqannaasara qinée quándaki misára qiní dídímariasee qianáura.

²⁶ Akaqásara ínnee sía qiní faiqi námu fee qímaria maqusakinaasa dóo qímaria maqusanaasará kai misára káqi márira Ánutuna faiqi námu fee qifáranoo.

Dóo Qooseeana ufa miqínnoo márídanoó.

²⁷ Isaiaafa Isaraee máqannaara maaqí qímasee ákara rinau.

Isaraee máqannaasa núkuda moómooora foora iqá máriaafanoó misákinaana Ánutufa óodaa kai maréeqeenoo asumu máriranaki quqáannoó. ²⁸ Mi-aukuanná mi-karí Ánutufa dauní dauni mandáinaina ákiaqara marasée aiqáma maqannaasa minánnai náruannoo Ánutufa faiqí ánaaseera kísaaqasaa nífeesida máriranasaa dóo taikéefoo qímasee aiqámausa tautúmasee náruannoo. Minára Isaraee máqannaasa óodaa kai Ánutuna saqárikamándainanoó óodaa kai asumu máriranaki mara quqáannoó.

²⁹ Isaiaafa kafáa Isaraee máqannaara maaqí qímasee ákara rinau.

Karaambáiqá úriqararafa sía maasá áti óodaa mara quqásainanóofau Soodooma máqusa faqa Koomooora

máqusa faqa naanna rámaseenoofau aiqáma taikásani, dárídanoó óodaa máfi quqásosaa qaaramoó márídaqa.

Isaraee máqannaasa Yísunasaa faandí óoniara foo farindámaki áqu fiqau.

³⁰ Dóo minára maasá náqi fee qianáuree. Maaná kai qianáura. Ánaamuru márisa sía Ánutuna áfusaa andeeqáranaki kéeqararee qídaqa sía amaní maríasa dóo misá narí írirana Yísunasaa rusísee minánnai miná andeeqáranaki kéeqafi márídaqa. ³¹ Misá miqíqqa márifanoó Ánutufa rusandeesámumasee mároo fasiqanaaseesa Isaraee máqannaasaa misá Mooseena sándufakiaqa randásee mi-íriránannai Ánutuna andeeqáranaki fuanáuree qídaqa aaná sía minakí márinará sía írirai múnari mínarídaqa áaqamaki káqi rúnnambiqau. ³² Náqi fee mándee sía paqúriqau. Misá Ánutufinnai ffrana nári kadáapiriranasaa kai mundínoo márídanoó sía saqárikirafa minásaa mundínoo márídanoó. Misá ánoona aana Yísunamau fímarianara qáoo qímasee Yísunara óonisaara foora níku ámaki sáamuriqau. ³³ Óoqeenaa tamummaqara fasiqa ákarauqa mi-oonínara maaqí qiqau.

Qinée Ánutusa mi-oonína Sioona máqusai quqáqanaqa faiqí ánaasee mi-oonínasaa níku rupáurifaranoo. Faandí óoni miqírana qinée mi-oonína quqásaanaqa minásaa farindámaki sámurifaranoo. Moó fannoo narí írirana minásaa rusíqainafa sía kadóoparáannoo.

Tamummáqaraura Yísunara miqímmasee óoqai ákara riqau.

10

¹ Óo qiní qíkaqaafasaaauqa Roomma máqusai máriasa. Qeeqá qímuqusa óokiqari qeeqá máqannaasa Isaraee máqannaasara Yísufinnai anirée miná asumu márirana máraaqeera firaaqóo qímuqusidanoo. Qinée Pauroosa misára Ánutufinnai firaaqóo innaaru qídaqa.

² Misá Ánutunara ádiranaki kéeqaranara rírafa firaaqóo márifaqa qinée nínafaunaqa sía ánoona íriranamau fída Ánutunara rídaqa, káqi rúnnambidaqa. ³ Misá Ánutufa faiqí maréeqeenoo narí áfusaa andeeqára oosanaki quqáranara sía írimariafaqa náriqa kai nári fíroosana náriqá kai uqéerasee mi-maú fídaqa, sía Ánutuna andeeqáranaki fímaria óosana iriséeqa sía miná ámeemaanai kéeqaidaqa.

⁴ Ánutuna ásauku mundírafa Mooseena sándufamau Ánutuna andeeqáranaki amanímariana áru taikéeno narí Yísunasaa náaqoo rusímariasa kai Ánutuna andeeqáranaki kéeqaidaqa.

Asumu márira ufa sía níanai márídanoo, daaqá márídanoo.

⁵ Ánutuna andeeqára oosanaki faiqí finára maaqí qímasee Mooseefa ákara rinau. Faiqí moó fannoo ánaaqisaa fíndifunakiqari andeeqásee Mooseena sándufamau fídanoo sía moo kári áaqainafa ámiqisaa fínafa kúqinoo innaarúna asumu márirana máraannoo. ⁶⁻⁷ Kafáa miná dínna ásauku mundírana saqárikiranannai asumu márirafa maaqímminoo márídanoo. Mooseefa kafáa minára maaqí qídanoo. Ínnee Mooseena sándufamau fímariasa fífau firaaqóo múnari mínari maríasa innaarúnai asumu máriranaki fíraree qímariasa. Ínnee innaarunái óoruree ásauku mundíranara randásee paqúrimasee áfiqee qumu dadaaqíanifee qímariana fífau sía amanaikímari ainainara fífau kadáapirumasee máree maríafanoo. Ásauku mundírafa dóo qumu márinoo. Ínnee fífau máqa ámeemaanai óoqu kéeqafi ásauku mundíranara paqúrimandee áfiqee múrusaifanoo mifá dadaaqíanifee qímariafanoo fífau sía amanaikímari ainainara fífau kadáapiri maríafanoo. Ásauku mundírafa dóo kúqiranakiqari fíndifinoo márídanoo.

⁸ Ákara fannoo maasá ínni qímannimira ufara maaqí qídanoo. Ánutuna qímannimira ufa ínni naaqá márídanoo ínni nífaurusaa márídanoo ínni nímuqusaki márídanoo. Miqímmasee Mooseefa maasá faiqí ánaasee qímannimimari úfanara Yísunasaa írirana mundíranara qídanoo. ⁹ Maaqí qímasee qímannimidaqa, anée aneenná áfaurunnai Yísufa kúqaa karaambáiqqa márídanoo fee qímasee, aneenná ámuqusa óokiqari kúqaa Ánutufa Yísuna kúqiranakinaana uqéeranau foo qímasainanoo Ánutufa narí asumu máriranaki aní mara quqáannoo.

¹⁰ Maasá qeeqá qímuqusannai Ánutuna andeeqáranaki fídaqa qeeqá qífaurunnai miná kooroo íranannai Ánutuna asumu máriranaki fídaqa. ¹¹ Tamummáqaraura ufa minára maaqí qídanoo.

Ánutunasaa írirana rusírafa sía mi-rusiránarau kadóoparáannoo.

¹² Mi-ufána aiqámausara qídanoo Yuda máqanna faqa ánaamuru faqa sía rainárafa márídanoo Ánutufa aiqámausa narí áarée maríasa dadaaqírafa márídanoo. Aiqaámausa amana amana kái Ánutufa narí áarée maríasa firaaqóo naundurá márirana ámiqí ámiqimánnimaqáannoo. ¹³ Tamummáqara fasiqa ákarakinaafa minára maaqí qídanoo. Aiqaámausa karaambáiqqa dadaaqíanifeera áarémariasa misá Ánutuna asumu máriranaki fífáranoo.

¹⁴ Náqimásee faiqí ánaasee karaambáiqara sía írirana minásaa rusímarinausa áareefaree sía amana áareefaranoo. Sía karaambáiqara írimariasa náqimánde fee írirana

minásaa rusífaree. Moó fannoo óonu qímanniminaqa írifaranoo sía óonuree qímannimifaqa sía írifaranoo. ¹⁵ Náqi fee máseenoo fee moó fannoo óonu qímannimiannoo fee moo áfeeqáseeqa miná áti uaqéifanoo amaná óonu márídanoo qímannimiannoo. Tamummáqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rúmaqoofa márídanoo.

Ámiqira fasaasa ufa máree ánimariasa ánírafa ámiqirafa márídanoo.

Tamummáqara fasiqa miqí qímaqoofa márídanoo.

¹⁶⁻¹⁷ Misá ámiqira fasaasa ufa míni qímannimisoofaqa sía aiqámausa íriqau akaqáusa kai íriqau. Eesaiaafa minára maaqí qímasee ákara rinau. Óo karaambáíqa maasá qímannimira ufa yáusee íriaa, akaqáusa moodáa kai íriaa. Eesaiaafa miqí qímasoofaqa qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Faiqí ánaasee sía fífau káqi Yísuna saqárikidaqa, miná áufakiana náaree irisée miqóo Yísuna saqárikidaqa, Yísuna áufakiana sía fífau náaqooki kambíqaannoo, faiqí qímannimifanoo náaqooki kambíqafifaqa saqárikidaqa.

¹⁸ Qinée Pauroosa minára iráidaqa Yuda máqannaasa óoqaindari sía fee Ánutuna ufa írideeaa. Eeóo kúqaa misá íriaa, ákarakinaafa misára maaqí qídanoo.

Misá úfa fannoo aiqáma maqa afaaqásasa Yuda máqannaasa fímaruqoo dáraanináu. Misá ufa fannoo maqá dínni dínni ati múnu ráquramináu.

¹⁹ Qinée Pauroosa kafáa iráidaqa, Isaraee máqannaasa Ánutuna ufa íriqee iqau sía fee íriqau. Mooseena óoqai ákarakinaa ufa dauní qímaqimida maaqí qídanoo.

Qinée Ánutusa qumeé Isaraee máqannaasa naundurái saíkiáfanaqa fífau moo máqannaasara Ánutuna ufa íridammiafoo qímasaídaqa rairai qímannimaqáidaqa. Qinée Ánutusa qumeé fuki faakí qúnaqa fúrufárirra máqannaasa qíní ufa irisáifaqa qíní faiqí námu Yuda máqannaasa miná qáfamasee mi-maqannáasara rairai qímasee dóo mi-rairai qiránannai nári faqa qíní úfa írifaranoo.

²⁰ Mooseefa miqí qímasoofanoo Eesaiaafa áranaiqi kooroomásee mi-furufarira maqannáasa ánaamuruara maaqí qinau.

Qinée eedóo qímasaunaqa sía qíníara randéemaria fasiqa anaaseesa qíní Ánutusa paqúriqa. Sía qíní dáaree maríasa nífusaa qinée óonu kikíqiqa.

²¹ Miqí qímaseenoo Isaraee máqannaasara maaqí qinau.

Qinée faasaambáasaana ínna rafúsira rúnaqa ínnee ufa rukíeeqa káqirunna fímaria máqannaasa márídaqa rafúsiranara rufíee maríafanoo.

11

Ánutufa Isaraee máqannaasa asumu máriaqeera akaqáusa kai máraannoo.

¹⁻² Qinée Pauroosa kafáa Isaraee máqannaasara iráidaqa, kúqaa fee Ánutufa Isaraee máqannaasara qáoo qímasee minínnisanau. Óo sía uqanna minnísanau. Qinée Pauroosa Isaraee máqannaasa faqa márídaqa qinée Abarahaamana áiku ásauku marúnausa márídaqa, qinée Yakooboona ámaaku Beesamina áti márídaqa márúnnanara Ánutufa sía narí Isaraee máqannaasara qáoo qímasee minnísanau. Óoqai óosanaraseenoo maa-maqa maaqánakina rusandeesámumandee maróosa máriafanoo. Óoqeenaa tamummaqaraura ákarakinaana Eeriaafa Isaraee máqannaasara nífairídanoo níqídanoo afeekaikámánde Ánutunara innaaru qínoo qinau.

³ Óo karaambáíqa Isaraee máqannaasa aní ufara minníseeqa fúrufariqa aní tamummáqara fasiqauqa kuqá náruseeqa aní aandáu tatúfira óoni qáindauqa rapéepamma áqiqa. Qinée Eeriaasa qeeqáara kai aní ufamáu fímarunaqa misá minára irisée qíní faqa kuqá dáriraree qímariafaqa aní qímamídaqa.

⁴ Eeriaafa miqí qímasoofanoo Ánutufa qímaminoo qinau, Óo sía aneennára kai qíní ufamáu fímarianafa máriananoo. Qinée qísauku dínni taikásee dínni óonu qaaraqánda tauséenna fasiqa anaasee moómoosa uqanna útaaqaamáqaunaua márídaqa sía únna Ánutuna Baaranara innaaru qímariasa qíníara kai innaaru qímariasa márídaqa.

⁵ Eeriaana áukuana miqínoo márinau maqee áukuana Isaraee máqannaasaki miqím-
minoo máridanoo, Ánutufa misákinaana akaqáusa útaaqaamásoofanoo narí ámuqusir-
anannai útaaqaamásoosa márídaqa. ⁶ Minamúsa Ánutufa sía misá nírana márirana
óosana qáfamasee ámiqira fee qímasee útaaqaamannimaqanau, narí ámuqusiranannai
kai misá útaaqaamánnimaqanau. Ánutufa faiqí útaaqaamánnimaqara oosana fannoo
misá nímariana misá máriranasa múnidinoo márinoofau sía ánoona ámuqusiranasa
múnidinoo márini, minásaa kai mundínoo máridanoo.

⁷ Isaraee máqannaasara nánee fee qianáuree, maaqí qianáura, Isaraee máqannaasak-
inaana akaqáusa Ánutufa útaaqaamánnimaqáqoosa kai Ánutufa náaroo úfana irisée
mifínnai fiqau. Aiqáma tia náaqooki óoni ititárausa márídaqa sía nári randée marú aanna
paqúriqau. ⁸ Tamummáqara fásiqausa misára maaqí qiqau.

Ánutufa nímuqusaki faqa nitikúraki faqa ummaararána nimisoofaqa mi-kamúqooqari
aunduarídaqa kudoosaápaída márídaqa nífu qáfaiða sía qáfaiðaqa, náaqooki faqa
sía íridanoo.

⁹ Dafidifa faqa maaqí qímasee misára ákara rinau.

Misá qoomáqa sakasée óoqu marififanoo namuqáa aniréeqa misá ititáannoo. Misá
miqóo kurídiqa nári mandáinaina ákiaqara máreefara. ¹⁰ Misá sía qáfaaqee
qímasee Ánutufa misá nífusaa ititáannoo. Nári ummaara fannoo aiqáma kari nári
nitaufakaaqa máriraiká kai ídanoo nitaufaka saaeémmínoo máridanoo.

Miqímasee Dafidifa misára ákararinau.

¹¹ Qinée Pauroosa Isaraee máqannaara maaqí qímasee iráidaqa, Yuda máqannaasa
Yísunasaa farindámaki sámuriqa kurídiranaki taikáranaki áqufiqee iqau. Sía uqanna
miqíqau. Isaraee máqannaá áaqoonara Ánutuna asumu márirafa ánaamurusaa áqu-
finau, Yuda máqannaasa ánaamuruara rairaiqiaqéera miqínau. ¹² Yuda máqannaasa
áaqaranara Ánutuna firaa amiqi amiqirana ánaamuru aiqáma maqa afaaqasása máriasa
níminau. Yuda máqannaasasáaqaraana ánaamuru ámiqi amiqirana máraqau, ká-
sooqaqee taikára áukuana Yuda máqannaasa Ánutufa aiqáma maréeqeenoo ánaamuru
nímuná ákiaqara firaa amiqi amiqiranaki úriqaranaki Yuda máqannaasa quqáannoo.

Ánutufa Isaraee máqannaasa minníseenoo ánaamuru aniréeqa Ánutuna áqoondikiqau.

¹³ Qinée Pauroosa Yuda máqannaara ínni qímánnimiseeqa kafáa maqee ínniara ánaa-
muru qímánnimidaqa, Ánutufa ánaamuru qímánnimiranara diqiqoosá márídaqa ínniki
aináinímarúnnaana asasídaqa. ¹⁴ Ánaamuru qímánnimí marúnaqa Yuda máqanna
ínniara Ánutuna ufara íridammiafoo qímasee rairai qímasee misá faqa irisée írirana mi-
ufánasaa rusíaqee asasídaqa. ¹⁵ Yuda máqannaasa Ánutufa minínnísoofaqa ánaamuru
anirée Ánutuna áqoondikiqau. Kásooqaqee Ánutufa quándaki Yuda máqannaá kafáa
márainaa kúqiranakiqari fíndifíara foora ifáranoo.

¹⁶ Maasá Yuda máqannaasa Ánutuna ámira ainainara maaqí qídaqa. Ínnee féemu
adíana kai ráqeeqee Ánutuna ámifanoo mi-feemúfa aiqáma mináindikakaimmínoo
máriannoo, kafáa ínnee saqári óosana ámifanoo mi-saqarífa mináindikai máriannoo.
¹⁷⁻¹⁸ Dóo qinée mi-iriranamaú fídaqa minára maaqí qídaqa. Oorifa saqári asumu saúnara
foora máridanoo. Asumu saqári ámmuqu akaqáfa raqánoo márifanoo káasau oorifa
saqári ásaana ráqeeqee minakína míni ookáamandee ummaqúsainanoo minakíqari kam-
bíqaannoo. Ínnee ánaamuruara káasau oorifara foora máriafanoo. Yuda máqannaasa
oorifa saqári asumu óosana márídaqa. Ánutufa ínni ánaamuru máriasa káasau oorifa
ásaanara foora asumu oorifa minakí ookáamasafanoo kambíqafifaqa ínnee maqee Yuda
maqannaá akaqáusa faqa misáindi óosana ámiqi amiqiranasaaqaraana animáree mári-
afanoo. Ínnee ánaamuru máriasa asumu oorifa ámmuqu raqáranaki ínnee ookáairausa
máriafanoo, sía misára raqára ásaanara fídiaqaa iaqa. Ínnee náqimaseeqee nóori
uqéraseeqa ínneeqara ámiqirausee qídee ínnee ámmuqu máriafanoo, sía ámmuqu

fannoo saqári óosana poodúqaidanoo, óosana fannoo ámmuqu poondúqaidanoo, minára sía ínnee óosana máriasara Yuda máqannaasara fídiqaa íaqa.

¹⁹ Ínnee minára irisée maaqí qifáranoo Ánutufa maasá ánaamuara iriséenoo asumu saqari ámmuqu raqáfufanoo maasára kai íridanoo fee qifáranoo. ²⁰ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa Ínnee dóo kúqaa qiafanóo, Ánutufa Isaraee máqanna sía írirana miná ufasáa rusímarufanoo aadána ásaanara foora ráqanau, ínnee írirana miná ufasáa rusímarunara ínni maréeqee minakí ookáa inau. Ínnee minára irisée sía nóori uqéer-aaga, ruffaaqa.

²¹ Ánutufa mi-saqarína naríndi Yuda máqannaasara sía ámuqusinau sía Yísunara irisoonara káqi atekánau ínnee faqa ruffaaqa káqinni faqa atekáannoo, káasaummia. ²² Maanára ámiqimasee íria sía aunúqa Ánutufa narí qaara oosana maaqímminoo máridanoo miná dínni káaqa faiqí anaaseera ámuqusirafa máridanoo kafáa miná dínni mandá ainainara áanoo irafa máridanoo. Mifá mandáinainaki sáamurimariasara áanoo irafa kai máridanoo, ínnee káqi miná áfaariranaki maqee maqee fímarifanoo mifá ínni nífaumáseenoo ámiqi ámiqiannoo, minnísaifanoo ínni faqa Yuda máqannaara foora aadána asaanara foora ínni raudá áqusaannoo. ²³ Yuda máqannaasa náriqa dapi nírana minnísee quándaki kafáa aniráifanoo Ánutufa misá qumáree nári nímaaqaqi kafáa ookáa íannoo, Ánutufa miná faqa amanaikámiannoo.

²⁴ Asumu saqari ásaana atekásee narí ámaaqaqina ookáamandainanoo dauní ururáannoo, mi-oosanáfa sía kadáapirirafa máridanoo. Kásau saqari ásaana atekásee asumu máraqa nua oosanaki ookáa ínanoo sía dauní dauni kambíqaannoo kadáapiru-annoo. Minára irisée Ánutufa Yuda máqannaasa oorifa sáqari ásaanara foora raqáqa máriasa amana maréeqee narí ámaaqaqina kaifáa ookáa ínoo sía kadáapiruannoo. Ínnee ánaamuru máriasa kásau oorifa sáqariara foora máriafanoo asumu saqarikína ínnee ookáamaqaifaqa máriafanoo. Ínnee sía Ánutufa kafáa Yuda máqanna ookáa íanínnanara sía amaneé qiaqa, dóo Ánutufa amaná sía kadáapi máridanoo, káqimma ookáa íannoo.

Ánutufa ánaamuru náaree marasée miqóo Yuda máqanna naundurá quandáannoo.

²⁵ Óo qiní qíkaqaafasaauqa moo kúkeeqara ufa ínniara íriaqeera qímannimianaúra, ínnee maa-ufána iriséeqa ínneeqa nóori uqéerarana mara maqáruseeqa miqóoqari reendeenámánde márifaranoo. Mi-anoona ufáfa maaqímminoo máridanoo. Isaraee máqannaasa náaqooki óoni ititárafa sía náaruara miqínoo máriannoo. Ánutufa qinoo ánaamuru márinausakiqari qinée qeeqá qíafanausa misá kai Yísufinnai írirana ubeekáifaqa Yuda máqanna náaqooki óoni ititárana tatúsaanaqa misá faqa ánifaranoo. ²⁶ Maaqímasee aiqáma Isaraee máqannaasa Ánutuna asumu márirana máreefaranoo. Tamummáqara fasiqauqa maa-ufamaú máreefaranoo.

Asumu máree máriafa Sioona máqusai moo áuqu Yeerusaree mi-maqusánindari anirée asumu márirana nímiannoo. Mifá Yakooboona áiku ásauku miná átiuqa máriasa mandáinaina aiqáma rukánnisaannoo.

²⁷ Mi-karí qinée Ánutusa Yuda máqannaasa áaqarana ákiaqara mara áqunniseeqa qinée Ánutusa qeeqá moodáanakikirafa ufa Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa ufa qíafannana mi-karí mi-ufána ánoona dóo ánoonaikiannoo. Tamummáqaraura ufa miqínoo márinara qinée Pauroosa maaqí qídaqa.

²⁸ Yuda máqannaasa Yísuna ámiqira fasaasa ufa minnísoonara Ánutuna úfaasu namuqáa kámmiqa máridaqa. Sía fífau, ínni ánaamuru máriasara iriséenoo Ánutufa miqímmá nímaqasoofaqa miqídaqa. Ánutufa Abarahaamana Isakeena Yakooboona iriséenoo, aiqáma ánaamurukinaana rusandeesámumánde mároonara iriséenoo mis-ásaa aruakínausa misá ámiqi ámiqimma nímaqoonara iriséenoo Isaraee máqannaasara qiní qíqoondi fée qídanoo. ²⁹ Ánutufa narí rusandeesámumasee máree maríasara faqa

narí ámiqi ámiqimma nímaqée maríasara faqa sía qaara iriranaikídanoo andeeqáidanoo sía káaqa Isaraee máqannaá namuqáakinoo, úfaasu kai.

³⁰ Ínnee ánaamuru márusa óoqai ufa rukíee marúsa máriafanoo dóo maqee Yuda máqannaasa ufa rukíoonara faqa ínnee miná ufa írúnara Ánutuna nífauarana máree maríasa máriafanoo. ³¹ Miqí kaimmásee ínnee ánaamuru Ánutuna nífauarana máree máriafanoo Yuda máqannaasa faqa Ánutuna nífauarana máraaqeera ufa rukíaranaki quqásoofaqa máriafanoo. ³² Ánutufa aiqáma maqannaasa narí nífaudara óosana uqannífiqaanifeera aiqáma maqannaasa ufa rukíarana ámeemaanai mara quqásoofaqa Ánutuna nífauarana oosana qáfaaqeera.

Pauroofa Ánutuna amooqu úfafa.

³³ Óo Ánutuna írirafa aináina fáifa firaaqóo máridanoo. Miná írirafa faqa áuqarafa faqa firaaqóo farúmmara foorá meemái unaurínoo máridanoo. Miná naamúaqira ufa óosana yáfee miná írinnanoo fee, sía amanakídaqa. Miná nírana yáfee írinnanoo fee.

³⁴ Tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qiqau.

Yáfee karaambáiqá írirana fáasai írinnanoo fee yáfee fuki faakí íannoo fee.

³⁵ Yáfee moo áinainara qufíqeenoo qímianifee qímasee ámiannoo fee. Sía moó fannoo amanakíannoo.

Dóo tamummáqara fasiqa ufa miqímminoo máridanoo qínée Pauroosa minára maaqí qídaqa.

³⁶ Náqímásee moó fannoo Ánutuna moo áinaina ámiannoo fee narí kai aiqáma ainaina áuqufa mináindi kai máridanoo. Aiqáma ainaina minásaa qaraafa kai afeekaikinoo máridanoo. Aiqáma aréenarafa náaru náaru Ánutunaindi kai máriannoo. Kúqaa.

12

Pauroofa andeeqásee nírana máriranara naamúaqináu.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaauqa, Ánutufa ínniara ámuqusirana faqa ámiqi ámiqirana faqa firaaqóo márinara afeekaikámandee qeeqá qímuqusa óokiqari ínni qímannimidaqa ínnee ínneeqa márirana nipata aandáu tatúfiranara foorá Ánutuna ámiaqa, Ánutuna ufamáu fídaqa miná áidira ainaina andeeqásee márirana miná miná ámiaqa. Miqíqa ínniqa Ánutunara innaaru qírafa amooqírafa ánoonaikiannoo. ² Minára irisée maaqímmiaqa sía maa-maqa maaqánasaa máriasa naanna raaqa. Ínnee eedóo qífanoo Ánutufa ínni nitikúra ámiqimmasee firaaqóo quandánniseenoo naunduráki nírana faqa quandánnisaannoo. Ínnee miqímmaseeqa Ánutuna írirana faqa Ánutuna ádirana faqa ámiqiraneeqa qímariana faqa idaaqíranee qímariana faqa ámiqimandee írifaranoo.

³ Qinée Pauroosa Ánutufa áfaarida nímmari ainainara irisée maaqí qídaqa. Ínnee sía ínneeqara ámiqirausee qímasee firaaqóo ínneeqa nimooqiaqa ínnee andeeqásee reendeenamaseeqa ínneeqa nimana kái írirana íríaqa. Aiqámausa náriara qídaqa Ánutufa faiqí ánaasee dadaaqíra nímirana irisée miná amana kái náriqa kai íríaqa, sía nóori uqéerasee ínneeqara firaaqóo írirana faqaasee qiaqa.

⁴ Maasá qipata moómoo ati ootúpanoo máridanoo. Mi-ootupara atísa náadu náadu ainaina quqée maríasa máridaqa. ⁵ Maasá miqírausa máridaqa ásauku mundíranasaa ootúpaqa márunausa moómoosa náadu náadu nipata átiara foorá máriasa moodáa qipatará foorá máfiqa Yísunaindi máridaqa narísaa narísaa atooáqa máridaqa narísaa narísaa mundíqa máriaqeera.

⁶ Minára maasá aiqámausa irisée naríara naríara áadu áadu akoofásaiiki márinna ainaina marasée minánnai Ánutufa nímuná akoofásaiikirana amana kai minánnai kai aiqámausa narí dadaaqí narí dadaaqí. Anée Ánutunaindaraa ufa irisée faiqí ánaasee ufa qímannimí maríanafa máridana, Ánutufa narí saqárikirana ámuná miná amana kái qímannimia. ⁷ Anée dadaaqímarianafa akoofása máridana dóo misá dadaaqía. Anée ufa akoofása máridana dóo miná áti qímannimia. ⁸ Anée reendeenamandee fuki faakí qírana

akoofása máridana dóo miqímmia. Faiqí ánaasee moó fannoo narí akaqá nímira ainaina akaqáusa rainá nímidanoo sía ákoo akaa ída nímia, óori ináa ináa ida nímia. Anée faiqí ánaasee rakísi márinafa máridana anée faqa éeraaramasee ainínia. Faiqí ánaaseera qimudáoo qímasee dadaaqí maríasa sía níkoo níkaa mándeeqa miqía, asasammándeé óori ináa ináa idána dadaaqíafa.

⁹ Ínniki naríara naríara nímuqusirafa ínniqa nímuqusannai kai naríara naríara nímuqusiaqa. Ínnee aiqáma mandá máriranara fídiaqaamasee ámiqira máriraná kai rakisisimmá qumáraaqa.

¹⁰ Ínnee aiqáma ásauku mundírana mandaaqáqa máriasa minára irisée naríara naríara qíkaqaafasaa fee qímasee naríara naríara nífaaqasáa aqoondiára foorá naríara naríara andeeqásee rídaqa asasiaqa. Ínneeqa níqoónnanara maasá úriqararaneé qímasee maqee maqee miná áuqu kooroo qía.

¹¹ Ínnee ínneeqa óosana óosana aináiniranaki máridaqa nímuqaanai qímaseeqa kadaápiruaqa sía kudoosaápaqa. Ínniqa nímuqusaki karaambáiqara nídirafa qumbiqánoo márinaqa miná aináinammídee qídaqa asasamándeé mi-kadaapína ríqa fuaqa.

¹² Ínnee Yísufa qúmuanínnanara áfeesidaqa asasídaqa kai máriaqa, maqee mária kadaápirira ummaarafa rafáaqafinaqa naundurá asooámásee kásooqaqee ubiqáfíqa reendeenamasee káqi kai minakí fuaqa, maqee maqee ínnee aiqámausara faqa aiqáma ainainara faqa innaaru qímannisaaqa.

¹³ Ínnee níqoónnausa Yísuna ufa írimaríasa nána ainainaree sárau ímaríasa ínneeqáindi misá faqa rainásee náida nímiaqa. Sía qáfee márinna ánaamurufa faqa aniráinana ámiqi ámiqimándeé máaqa áminanoo tootooqíranaki fúani.

¹⁴ Faiqí ánaasee akaqáusa Yísuna ufasáara narí níqífaqa ínnee quándakinaqa sía minára íriaqa ámiqi ámiqira afaaqooqá kai qímannisaaqa, sía níquraraaqa ámiqi ámiqima nísaaqa.

¹⁵ Faiqí ánaasee akaqáusa asasífaqa ínnee faqa dadaaqíqa asasíafa. Faiqí ánaasee akaqáusa ummaara narínaqa ikíraqáifaqa ínnee faqa dadaaqíqa ikíraqáafa.

¹⁶ Aiqáma narínni narínni máridaqa moodáanaki kiqa máridaqa áqoondikidaqa máriaqa. Sía ínnee ínneeqara úriqararausee ámiqirausee qímasee nóori uqéeraaqa. Káqi qeesa óoreeqararausee faqa áqoondi kiaqa. Sía misá óoreeqararausee nóori uqéeraaqa.

¹⁷ Moo fásiqa ánaasee fannoo aní mandáikammámaqainana sía anée miná ákiaqara miná mandáikammamaqa, aiqáma fasiqanaasee ámiqira oosaneé qímariana, mi-oosanná amanamásee mi-oosanamaú kai fuaqa.

¹⁸ Anée aiqáma fasiqa ánaasee faqa asooáranaki kai máriaqa, misá sía amanaikífana aneennákai kafáa kafáa amanída qáfaa.

¹⁹ Moó fannoo aní árinoo mandáikammamaqáinana sía anée miná ákiaqara árua, Taikára áukuana Ánutuna ánoo irafa minásaa máriannoo fee qímasee miqóo minnísaa. Tamummáqara fasiqa ákara minára maaqí qínoo máridanoo. Karaambáiqara maaqí qínoo qínée mandáinaina ákiaqara nímiánaura, aní árifaqa qeeqá kai miná ákiaqara qianáura.

²⁰ Kafa moó fannoo maaqí qínoo. Aní namuqáa fannoo árarée márinana nárana káqi ámia. Nammáriara mifá áidinana káqi ámia. Anée miqínana aneenná ámiqira iriranannai asaurírana miná áminnaranoo.

Qínée Pauroosa minára mi-tamummaqara fasiqána ufamáu fuaqéera qímannimidaqa.

²¹ Faiqí ánaasee mandáinaina fannoo sía ínne rafáafa fuani, ínneeqa ámiqira oosannai misá mandóosana rafáaqafuaqa.

¹ Aiqáma kaamánauqa faqa úriqararausa faqa Ánutufa kai quqáidanoo. Sía moó fannoo narí kambíqaidanoo, Ánutufa eedóo qinára kai kambíqafi máridaqa. Minára irisée ínnee aiqámausa misá ufamáu kai fuaqa. ² Faiqí ánaasee moó fannoo kaamánauqa ufa rukíee márinafa Ánutufa quqáqai fasiqausa ufa rukíee máriafa márinannarannoo. Ánutufa quqáqoo fasiqausa ufa rukíainafa mi-fasiqáusa sáaqaraa áanóo irana aneenná kai maréeqeena aneenná áfaariki rusímariananoo.

³ Mandá oosana máree maríasa kai kaamánna rakísirausara ruffaaqa, ámiqira oosana máreemariasa sía misára ruffaaqa. Anée kaamánna fasiqa fee úriqarara fee misá nífusaa mána mána kai íraree fee qídanee dóo amaná andeeqára oosana marasée miqía. Miqínanoo mifá amooqíra ufa kai aní ámiannoo. ⁴ Kaamánna úriqararafa Ánutuna saikíra fasiqa máridanoo aní ámiqimmásee márianneera aináinidanoo, anée mandá oosana máreenana minára ruffaa miná ákiaqara aní árirasamu dóo ásaukuki uaqéeidanoo. Mifá mandóosana máree maríasasaa Ánutuna áanóo irana maréeqeenoo misásaa quqéemarífa máridanoo.

⁵ Ínnee minára irisée úriqararausa ufara aiqáma eedóo eedóo kai qiaqa, sía Ánutuna áanóo iranara kai iriséeqa eedóo qiaqa, aneenná áakiranara andeeqánnoo márifaqee qímasee eedóo qiaqa.

⁶ Kaamánna fasiqauqee kansóorauqee úriqararausee, misá aiqáma Ánutuna aináiniranaki máridaqa faiqí ánaasee andeeqánnisaida máridaqa minára ínneeqa takísa munnimma nímirana eedóo qímasee nímiaqa, minánnoo aináinidammia. ⁷ Ínneeqa takísa munnimma aiqáma áquaqa, káqikaa takísa kansóora takísa faqa kaamánna firaa takísa faqa áquaqa, aiqáma úriqararausara ámiqira fasiqee qímasee misá nóorinni ruffaaqa ruffaaqa ídaqa fuaqa.

Naríara naríara ámiqira oosana kai máraaqee qírufa.

⁸ Sía moóna ummaara ámeemaanai kéeqana mária aufadáranaki kai mária. Moodáa ummaara ámeemaanaki kai kéeqaqa máriaqa. Naríara naríara nídimárinaqa mi-moodaa ummaaránaki kai kéeqaqa máriaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo narí aqoónna fasiqanaaseera ámuqusinanoo Mooseena sándufa dóo qumáreenoo mi-sandufána ánoona paqúrinoo kooroo ídanoo.

⁹ Mooseena sándufakinaafa akaqáfa maaqímminoo máridanoo.

Sía faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuariaqa.

Faiqí faqa ánaasee faqa faiqí faqa sía kuqánnaruqa misá fidíka sía ruqíaaqa.

Sía narí aináina narí aináina úmmuariaqa.

Sía mooná aináinara ámuqusinana márara áaqoo íria. Mi-sandufáusa faqa akaqá sándufauqa faqa moodáa ufa fannoo mi-sandufáusa aiqáma rafáaqafinoo máridanoo mi-moodaa ufáfa maaqímminoo máridanoo.

Anée aneennára ámuqusi márianandee máseenana mi-ámuqusiráfa kai aqoónnanara ámuqusiani. Mi-ufáfa aiqáma sándufa aruséeno mifá ánoonaikidanoo. ¹⁰ Faiqí ánaasee moó fannoo aqoónna fasiqa anaaseera ámuqusi marínafa náqimáseenoo moóna mandáikammamaqáanno fee, sía miqíannoo. Minára qinée qíqa, aqoónnanara ámuqusí marífa aiqáma Mooseena sándufamau fímarífa máridanoo.

¹¹ Ínnee mi-fasiqána aanna raaqa. Dóo maa-aukuanná iqáqara áukuana máridanoo faiqáranakiqari fíndifíra aukuaana dóo ani máridanoo. Óoqai ínnee ínneeqa írirana Yísuna ufasáa rusísoofa dóo áni ániifanoo dóo ínneeqa asumu márira aukuaana dóo adeedí ramásee ani máridanoo. Minára faiqáranakiqari fíndi fira aukuanee qídaqa.

¹² Dóo asukuna taikárarídanoo, iqáqarafa qúsasaa ániannoo, maasá asukunakí ní-mariafanna manda oosanna oosanna máfi taikáseeqa fáasaana ámiqira oosana ámiqira márirana durú feefara foora indáamma qumaráqa. ¹³ Maasá fáasaanasaa nídara foora aiqámausa nífusaa andeeqárausaikakai mámbi máriaqa. Sía mandáinaina máraani qímasee moodáanaki suqúaa. Sía nammári námasee fúrufariaqa, sía faiqí faqa ánaasee faqa narínni narínni úmmuariaqa. Faiqí faqa ánaasee faqa sía narí áfaaqa narí áfaaqa

kooro iqa. Sía rakúaqá, sía naríara naríara rairai qiaqa. ¹⁴ Ínnee ínneeqa faiqí faiqi mandá iriranamau fídaqa fanandímariana minníseeqa mi-aanáusa óonu ititée ani ititeemmá átukaraseeqa quándaki Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa maasá karaambáiqá miná andeeqáranaki fímariana miná qumáreeqa mi-duru saamúnannai maasá faiqí faiqi mandá márirana mandá nírana faqa rákuaqa.

14

Únna Ánutunara dúfi dúfi qímaria nárana ufa.

¹ Qinée Pauroosa Roomma máqusanaasa Yísuna ufa írimariasa qímannimidaqa. Ínnikina óosana óosana fasiqa ánaasee máriafanoo. Akaqáusa afeekaikámásee Yísuna mandaaqáqa márídaqa írirana minásaa kai mundúsee fímariasa márídaqa, akaqáusa írirafa sía Yísunasaa mapukímariasa mi-fasiqáusa írirafa óorudupirausa márídaqa. Ínnee sía ámiqira írirana faqaasa kai mara máree ínne suqíranaki quqáqa írirana óorudúpirausa faqa maréeqee káqi moodáanaki quqáqa. Sía misá moo íriranara rairaiqiaqéera maréeqee quqáqa. Misá faqa Yísuna ufa írimariasa máriafaqa káqi quqánnisáaqa.

(Óoqai Pauroofa máru aukuanna aandáu aruséeqa únna Ánutunara túmunnai áuqira afaannara dúfi dúfi qímaseeqa makéetimaríqau. Yísuna ufa írimarusa námasaifanoo únna Ánutuna maraquina kafáa dáakuandoo qímasee ruffemariqau.)

² Faiqí moó fannoo narí íriranannai sía minára íridanoo kai aiqáma nárana aandau náidanoo, sía Ánutuna ufa rukíaida miqídanoo. Faiqí moó fannoo írirana óorudupirafa aandáu námasee qeeqá írirana kurídanoo qímasee nárana kai náidanoo. ³ Ínnikina aiqáma aandau nárana néemarifa sía quándaki aandáu sía náinnanara fídiqaamásee qinée qeeqáraa ani úriqararausee sía qía, Kafáa aandáu sía náinnafa sía quándaki káqi néemarinara qáoo qímannisaaqa.

⁴ Ínnee aiqámausa Yísuna aináinimariasa máriafanoo. Ínnee náqi fee mándee moo fásiqa aináinirana áqifaree. Mi-fasiqáfa moó fásiqa Yísuna aináinirafa máridanoo, miná úriqararafa kai miná óosana irisée mara uqéereeqee narí andeeqárana amanakái kikíqammaisáannoo karaambáiqá fannoo amana miná dadaaqínanoo ánoonaikiannoo.

⁵ Faiqí moó fannoo moo fáasaanara úriqarara faasaanee qídanoo. Faiqí moó fannoo aiqáma faasaanara amanamana kái fee qídanoo. Aiqámausa náadu náadu nári írirana mapukúsee irisée dóo mi-maú fuaqa. ⁶ Moó fannoo moo fáasaanara úriqarara faasaanee qímarifa karaambáiqá áuqu uqéeraidanoo miqí qídanoo. Moó fannoo aiqáma aandáu nárana néemarifa karaambáiqá áuqu uqéeraidee qídanoo miqídanoo, Ánutunara dúfi dúfi qídee qída néemarifa miqídanoo. Akaqá ainaina sía néemari fasiqafa mifá faqa minánnai Ánutuna áuqu uqéeraidee qídanoo miqídanoo, Ánutunara dúfi dúfi qída sía néemarifa miqídanoo.

⁷⁻⁸ Maasá qeeqá máriranaki márídaqa sía qeeqá qeeqá rakísida márídaqa, maasá kúqirana faqa sía qeeqá rakísidaqa karaambáiqá fannoo kai rakísidanoo, maasá káqi márídaqa karaambáiqá aináiniranaki márídaqa maasá kúqiqa karaambáiqaindi márídaqa mifínnai fídaqa. Dóo qinée minára kooroo ídaqa maasá káqi máridee kúqidee karaambáiqaindi márídaqa. ⁹ Ásauku mundírafa kúqirausa faqa káqi maríasa faqa karaambáiqá márianifeera auníriranasaa kúqinoo minakíqari fíndifinau. ¹⁰ Qinée Pauroosa minára irisée iráidaqa. Anée yáfee máridanee aqoónnana óosana qáfamaseenee áqinanee. Anée yáfee máridanee aqoónnanara ákooqaidanoo fee. Maasá aiqámausa Ánutuna áfusaa kikíqammafuananoo mifá maasá óosana qáfammaseenoo rainá qimaqaannoo, minára sía aqoónnana aqisée ákooqaani, anée uréeqarafa máriananoo.

¹¹ Óoqeenaa tamummaqara fasiqausa minára maaqí qídaqa. Ánutufa qinau. Qinée káqi márirra Ánutusa úriqararausa márunnanara qiní ufa ámiqimasee íriaqa. Aiqámausa qiní dóorisaa nóorindari áqufiqa qimooqifáranoo. Aiqámausa qiníara Ánutu fee qifáranoo.

¹² Dóo qinéé Pauroosa minára maaqí qídaqa. Maasá aiqámausa qeeqá nírana, márirana, qírana Ánutuna áfusaa kooroo ianáura. Minára írídaqa aqoónnana íreeda kai qiaqa.

Aní ákaqaafasaa fannoo anée ímarianna ainainasaa farindámaki sáamuruandoo qía.

¹³ Naríara naríara íreeda kai márida sía múnuqi míniqi qídaqa sía áaqara ufa naríara naríara qiaqa, sía maasá miqíaqqa, maaqíaqqa, maasá Yísuna ufa írimarunausakina máridaqa moo áinaina máraananoo qini qiqoónafa qíqafamaseenoo dóo narí faqa máreenoo áaqaranaki áqufinaqa dóo qinéé mi-ainainára sía máraanura rufíaanura. ¹⁴ Qinéé Pauroosa Karaambáiqqa Yísunasaa atooáqa marúnnannanai aiqáma naranara ánukara fee kai qímasee náidaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo moo áinainara sía ánukara fee qínafa miná ámuqusakinaafa mi-ainainára rufíaanoo.

¹⁵⁻¹⁶ Anée moo nárana ámiqira nárane qímasee námasainanoo aní ákaqaafasaa aní qáfamaseenoo mifá faqa néenoo minásaa farindámakinoo moo mándainainaki áqufinana anée miná afaasuaa qíananoo mifá mandáinaina numooki áqufino. Anée miqínana sía aneenná ákaqaafasaa ámuqusinana dadaaqíananoo. Ásauku mundírafa ákaqaafasaa minára faqa kúqinau anée nánaree fífau ámiqira nárana néemariannoo mandóosanaki quqéenee. Anée miqínaqa faiqí ánaasee aní óosana óosana naranara káqi nifaaqa quqásee neefándinnanara mandóosane qifáranoo.

¹⁷⁻¹⁸ Ánutuna quqúsaki máriasa maasá nírana márirana sía nárana nammárisaafau mundínoo máridanoofau. Ánutuna náaquqara maraquna nímimari ainainausa andeeqárana faqa asooárana faqa asasírana faqa minamúsasaa maasá márirana nírana mundínoo máridanoo. Faiqí ánaasee moó fannoo ásauku mundírana aináinidanoo narí ákaqaafasaaquqara ámuqusimarifanoo dadaaqínoo rakísinanoo Ánutuna amooqírafa faqa faiqí faiqí eedóo qírana faqa máraannoo.

¹⁹ Maasá minára irisée Yísuna áiku ásaukuki nídaqa maasáki asooárana faqa narí áfeekaiki narí áfeekaikiqa Ánutuna ufamáu fuaqée qímasee mi-maú fuaqa. ²⁰ Ánutufa maasá moómoosa Yísuna moodáanaki quqáqoofaqa maasá sía miná kurídiqa fúrfariaqa. Aiqáma nárana amana née máriafa máridanoo maasá moo ámiqira nárana námasaananoo maasá qíkaqaafasaa moó fannoo qíqafamasee quándaki áaqaranaki áqufinanoo maasá mi-naranná náunnanara áaqarafa máridanoo fee qianáura.

²¹ Andeeqásee nímariaanafa maaqímminoo máridanoo akaqá nárana nammári fee námasaananoo qini qíkaqaafasaa moó fannoo fee qini qíqafamaseenoo minásaa áiku ámakinanoo kurídiranaki áqufuandoora mi-narana nammarína nárana rufíaanura. Nána ainainasaa fee qini qíkaqaafasaa áiku ámaki kurídiranaki áqufuannoo fee qímasee mi-ainainára rufíaanura.

²² Anínna írirafa nárana nammáriara sía faiqí ánaaseeki kooroománde minásaa áanóo irafa raiqárafa kambíqaani Ánutusandiri kái kukéeqasee íríaqa. Faiqí moó fannoo nárana nammári nainára miná áakirafa sía qáoo qínafa mifá ámiqira fasiqa asasíranaki máriannoo. ²³ Kafáa mi-fasiqáfa moo áinaina námaseenoo óonumafi írídanoo Ánutufa minára andeeqéefoo qíannoo fee sía andeeqéefoo qíannoo fee qímasee qaara aundura írirafa mi-fasiqáfa mi-narana nammarína námasainnanara Ánutufa áaqee foo qíannoo, sía Yísuna saqárikiranara irisée néenoo írirana fúrufaramánde néenoo, miqínanara Ánutufa áaqeenoo fee qíannoo. Maasá moo áinainana andeeqára fee máriannoo fee áaqara fee máriannoo qímasee qaara daundura irisée káqi óonu qumárainafa áaqarafa máridanoo.

Sía aneenná áidiramau fúa.

¹ Maasá Yísuna saqárikiranaki afeekaiki maríasa quándaki uréeqarasa qumaara dínni ati dadaaqí akumárea, sía maasá qeeqá dídiranamau kai fúa. ² Maasá náadu náadu qeeqá qíkaqaafasaa narí Yísuna saqárikirana dadaaqíananoo afeekaikiani. Sía aneennára íría,

aneenná ákaqaafasaa ámiqi ámiqianifeera minára irisée dadaaqía. ³ Ásauku mundírafa rirímma, sía narí áidiramau fínoo, narí ákoona Ánutuna áidiramau fínoo tamummáqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rinau.

Faiqí ánaasee Ánutuna áqira ufa mandúfa qímarifa qínísaa áqufínoo.

Tamummáqara fasiqa mi-ufána qímasee ákara rinau.

⁴ Aiqáma tamummaqara fasiqauqa ákarakinaa ufa sía fífau ákara riqau maasá naamúaqidee qímasee ákara ríqau, maasá mi-akaránakinaa ufa dadaaqídaqa fuki faakí qírana faqa ubiqáfi márirana faqa marasée miqandánnai Yísunara اساسمásee áfeesirana máraaqeera ákara riqau. ⁵⁻⁶ Ánutufa ubiqáfi márirana ákoofa faqa dadaaqíra fuki faakí qírana ákoofa faqa máridanoo. Miqí mári Ánutufa ínni dadaaqínaqa ínnee ásauku mundírana Yísuna aanna rámaseeqa ínnikina sía áanóo irafa máriannoo moodáa irirafa máriannoo. Moodáa irirafa ínnikina márinaqa aiqámausa moodáa ufa kai qímasee ásauku mundírana maasá karaambáiqá Yísuna ákoona Ánutuna amooqiaqa.

Ánaamuru misá Isaraee máqanna faqa Ánutunara dúfi dúfi qifáranoo.

⁷⁻⁹ Ásauku mundírafa ínni qumáronara irisée ínnee naríara naríara áqoondikifaqa faiqí ánaasee ínni nín-dafamásee ámiqira oosana máraidammiafoo qímaseeqa ínni Ánutuna amooqiaqéera. Ánutufa narí qímaqoo ufamáu fúanifee qímasee ásauku mundírafa Yuda máqanna mara fírira faiqira foora aináinammánnimaqara faiqi kámambinoo márinau. Ánutufa Abarahaamana áiku ásauku faqa qíma afeekaikámmasoonara kambíqaanifeera qímasoofanoo ásauku mundírafa Yuda máqannaasa aináinammánnimaqara faiqi kámambinau. Ánaamuru máriasa aniréeqa Ánutufa misára ámuqusufanoo nífauranara faqa Ánutuna áuqu uqéerasee amooqiaqéera ásauku mundírafa minára faqa Yuda máqannaasa aináinammánnimaqara faiqi kinau. Tamummáqaraura ákarakinaana minára maaqí qinau.

Qinée ánaamuru namufaqa máridaqa misá sáimbaqa aníara dúfi dúfi qianáura.

Miqóoqari ánauqu uqéeraseeqa idí ráida aní amooqianáura.

¹⁰ Tamummáqaraura ákarakinaafa moó maaqí qídanoo.

Ínnee ánaamuru máriasa Ánutufa útaaqama nímaqee máriasa Yuda máqannaasa sáimbaqa dúfi dúfi qímasee اساسáqa.

¹¹ Moo támummáqarafa maaqí qinau.

Aiqáma ánaamuru máriasa karaambáiqá amooqiaqa.

Aiqáma maqannaasa firaaqóo miná amooqiaqa.

¹² Kafáa moo támummaqarafa maaqí qinau.

Yeeseena átiki moó kambíqaannoo, mifá fíndifínoo ánaamuru rakísiannoo, misá quándaki nári írirana minakí rusífaranoo.

Tamummaqaraura úfa Yísunara miqímmiqau.

¹³ Ánutufa maasá innaarúnaira áfeesirana óosanafaqaafa máridanoo, mifá kai ínnee miná saqárikiranannai aiqáma اساسírana faqa asooárana faqa ínnikina qumbíqanni-maqaannoo, Ánutuna náaquqara andeeqara marauna afeeka fannoo ínni dadaaqínanoo innaarúnaira اساسmásee áfeesirafa mi-اساسírafa qumbiqéeno téeqiannoo.

Pauroofa afeeka ufa Roomma máqannaasa ákara rúmannimaqoonara qinau.

¹⁴ Óo qiní qíkaqaafasauqa qinée Pauroosa ínni Roomma máqusai máriasara qídaqa. Qinée ínniara ámiqirafa faqa írirana faqa qumbiqárasee qídaqa ínnee Roomma máqusanaasa ámiqira írirana narí uqafíqee narí uqafíqee qímariasa amana máriafanoo.

¹⁵ Ínnee miqí máriafa qinée maa-pasánakina sía reendeenámandee ínni náaqoo áuqeeqa óosana oosana ainainara ínni náaqoo firaaqóo áuqeeqa. ¹⁶ Ánutufa ámiqira ainainirana qiní qíminau. Qinée ásauku mundírana Yísuna saikáki quqáqisáifaqa máridaqa ánaamuru qímannimiranaki máridaqa.

(Mooseena úqíqaana maaqakina Ánutuna aanáiqikira fasiqauqa sipsípa ánaaqi ámiqirana kai faiqí ánaaseendi mara máree míni óoninnai áuqira qaindásaa quqásee arusée aandáu tatúfirana Ánutuna suqá ámimariqau.)

Qinée ánaamuru faqa Ánutuna faqa aanáiqikirusara foora márunnanara maa-akaránaki afeeka ufa ínni nímiqa, káqi qeesa márifaqau sía afeeka ufa qímannimini íreedá kai qímannimini ínni aanáiqikirusa márídaqara afeeka ufa qímannimidaqa. Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo ánaamuru máriasara Ánutunaindi fee qímasee misáuqa márirana nírana Ánutuna áidirana amana kái máriaqeera minára kai Ánutunai aanáiqikirusaikidaqa márídaqa. ¹⁷ Qinée ásauku mundírana Yísunasaa moodáanaki kámambi márídaqa maqásaa mi-saikánaki márúnanoo dídimarifaqa asasídaqa. ¹⁸⁻¹⁹ Ásauku mundírafa náaquqara maraquna qímifanoo dadaaqífaqa qeeqá úfanai faqa qeeqá kadáapiriranannai faqa sía faiqí máraaqaa ira ainainannái faqa mináuqannai qinée ánaamuru Ánutuna ufa qímannimimariafanaqa íriqa mi-maú fídaqa, ásauku mundírafa dadaaqinára firaaqóo qifaaqa quqásee afeekaikámánde qímannimiana. Qinée miqídaqa ámiqira fasaasa ufa ásauku mundíranara aiqáma ufatia qímannimiqa Yeerusaree máqusa dínni Iririkumma máqusa dínni mi-qambaana saqanná máriasa aiqámausa qímannimimaree fífainídaqa.

²⁰ Ásauku mundírana áufakiana sía írimariasaa kai qímannimiqa, qeeqá ufa moóna ufa ámuuqa rusíanoora sáina sía írimariasaa kai qímannimia, óoqai indaarú dóo qinée mi-iriramaú fídaqa. Mi-maú fídaqa tamummáqara fasiqa ufamáu fídee qídaqa. ²¹ Óoqai mitamummaqara fasiqána ufa minára maaqí qinoo márídanoo. Sía minára qímannimusa miná qáfeefaranoo. Sía írusa minára náaqoo írifaranoo.

Pauroofa Roomma máqusai fíraaree qímasee qímaqoo ufafa.

²²⁻²⁴ Qinée Pauroosa moómoo kari ínni Roomma máqusai fuanéerunanoo óosana óosana aináinirafa rafáaqafufaqa dóo maqee maa-saqá sáika taikásee moómoo aukwana ínni iannai fuanée qímarunasa dóo maqee qúsasaa fírarídaqa. Qinée Sipeena máqusai fídaqa ínni Roomma máqusanaasa faqa namummáqeeqa ínni faqa asasammásee marikámmásaanaqa ínni Sipeena máqusai fuannána qíku áuqirana dadaaqiaqée qídaqa.

²⁵ Ínni maqúsai fuani qúnausa dóo maqee Yeerusaree máqusai fuanáura óonureeqa óonurandee áiqareeqa ínni maqúsai fuanáuranoo. Yeerusaree máqusai óoru fídaqa miqóo Ánutuna ufa írimariasaa dadaaqianáura. ²⁶ Maseedoonia máqa maaqakinaasa faqa Kirisa máqa maaqakinaasa faqa Yísuna ufa írimariasaa náriqa munnimma aiqámausa rúaummasaafaqa Yeerusareenni Ánutuna ufa írimarusa aináina nárana sárauirausa mi-munnimána nímiraree qímasee qínísaa saafaqa máree óoru fírammidaqa. ²⁷ Maseedoonia máqa maaqaki máriasa faqa Kirisa máqa maaqaki máriasa faqa náriqá kai rúaummasa Yeerusaree máqusanaasa nímiraree qídaqa, sía qinéefau qíqau. Indaarú Yuda máqannaasa nári innaarúnai fíra ámiqira ufa Yísuna ufara ánaamuru náida nimisoonara mi-aikána nárinoo márina mi-aikána tatíqa maqásaa ámiqi ámiqira ainainara munnimma nímfaranoo. Ánaamuru máriasa miqíqaana andeeqára oosana márídanoo.

²⁸ Qinée maaqóoqaraasa suqúseeqa nímira munnimma máreeqa Yeerusaree máqannaasa aiqáma uqanna munnimma nimiseeqa óorurandeeqa ínni Roomma máqanna faqa qumu márídaqa asasídaqa ámiqídaqa márianaura, dóo marikíqa Sipeena máqa maaqaki óonuree misá faqa Yísunara qímannimiana. ²⁹ Qinée ínni Roomma máqanna iannai óonuree maa-ainainnára íridaqa. Qinée ásauku mundírana afaaqóoqa qíranasaa fídaqa miná ámiqi ámiqirana ínni nímiánaura.

³⁰ Óo qiní qíkaqaafasaa qinée Pauroosa afeekaikámasee ínni qímannimidaqa. Ínni qiníara Ánutufinnai innaaru qíranannai qiní dadaaqiaqa, Ínniqa nímuqusa óokiqari afeekaikámánde qiníara innaaruqiaqa. Ínni faqa qinée faqa ásauku mundírafa

Yísufa maasá karaambáiqá minásaa atooqáfi márúnausa márídaqa minára irisée qiníara innaaru qiaqa. Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo naríara náriara nímuqusirana maasá firaaqóo qímuna ínnée minára faqa iriséeqa qiníara innaaru qiaqa.

³¹ Qinée maindári Yeerusareenni óoruree misá nímiraree qia múnnimmana ními-anaqa Ánutuna ufa írimariasa minára asasiaqéera innaaru qiaqa. Miqóo Yeerusareenni qinée márianaqa ínnée Ánutunara innaaru qímaqimaqáaqa Yeerusareenni máriasa Ánutuna ufa sía írimariasa qiní dárirarammidammia. Ínnée misára innaaru qia qiní sía dáruaqee innaaru qiaqa. ³² Qinée Yeerusaree máqusaindari ámiqimandee óorurandee qumuráananoo Ánutufa qínnanara ínni Roomma máqannaasa faqa káqikaaqóo idooá-maseeqa asasammáseeqa áiqaree fuanáura. ³³ Ánutufa maasá asooára óosana fannoo ínni aiqáma Roomma máqanna faqa máríani. Kúqaa.

16

Pauroofa narí áqoondiuqa nímandaidanoo.

¹ Óo qiní qíqoondiuqa Roomma máqusai máriasa ánaasee moó fannoo Keenakareea máqusai Yísuna ufa írimariasa dadaaqímari anaaseefa maasá nisookífa miná áuqu Foeabee námmarifa qúsasaa ínnée iannai Roomma máqusai fúannoo. ² Mifá andeeqára ánaasee márinoo óonurainaqa ínnée Ánutuna faiqi námu naanna rámasee karaambáiqá ufa írimari anaasee fee qímasee ámiqimandee qumáree rakísidaqa mi-anaaseefá moo áinaina ummaara moo bísínisa Roomma máqusai áuqainaqa ínnée káqi dadaaqiaqa. Mi-anaaseefá moómoo fásiqa ánaasee dadaaqírafa qiní faqa dadaaqíra qíqoondi márídanoo.

³⁻⁴ Ínni Roomma máqusai mária fasiqa anaaseeqandá, ánaasee áuqu Pirisikaa námmarifa márídanoo afaaqi áuqu Akuiraafa mi-qafaqíqandá qiní dadaaqírana nári kúqíranara paasóosamandee moómoo kari nímeekaranaki fídaqa qiní dadaaqímariasa márídaqa, ásauku mundírana Yísuna aináinirana dadaaqí maríaqanda márídaqa. Sía qiní kai dadaaqímariqanda aiqáma ánaamuru Yísuna ufara suqúfi qímariasa misá faqa dadaaqí-mariqanda máríanara misá faqa qinée faqa miqandára dúfi dúfi qídaqa. Qinée maa-pasánaki mi-qafaqísa nímandaida.

⁵ Mi-qafaqísa máaqaki Yísuna ufara suqúfi qímariasa amaana máqa sía márínara suqúfida qímariasa misá faqa maa-pasánaki nímandaidaqa. Qíní qifaaqasáa qiqoondi áuqu Eepaeeneetusafa aiqáma Asia máqannaakina indaarú ásauku mundírana áqoondikufa, qinée maa-pasánaki miná faqa ámandaidaqa.

⁶ Moo ánaasee áuqu Maria námmarifa (sía Yísuna ánoofau miná amaráfa) firaaqóo ínni Roomma máqusanaasara kadáapirufa márídanoo qinée miná faqa ámandaidaqa.

⁷ Qíní máqanna Yuda máqanna fásiqa ánaasee qiní faqa karabúsaki máruqanda núqu Andaroonikusafa faqa Iunia námmarifa faqa mi-qafaqísa náaree Yísuna saqáriki máruqanda márídaqa qinée ínnaaqianna. Yísufa níqiqoo fásiqausa ámiqimandee miqandára íri maríqau. Qinée miqandára faqa maa-pasánaki nímandaidaqa.

⁸ Qíní qifaaqasáa qiqoondi moo áuqu Ampariatusafa mifá faqa maasá faqa karaambáiqá ufaki maasá faqa moodáanaki máriufa ínni faqa márifaqa miná faqa maa-akaránakiqari ámandaidaqa.

⁹ Ásauku mundírana aináiniranakina maasá faqa moodáanaki máriufa. Urabanusana faqa ínni faqa márína ámandaidaqa, Qíní qifaaqasáa qiqoondi moó áuqu Sarakisafa ínni faqa márína ámandaidaqa.

¹⁰ Apeereesana faqa ámandaidaqa, mifá áukuana áukuana ásauku mundíranasaa atooqáfinoo miná aináinirana faakánaikirafa márifa. Aristooburusana faqa miná áiku ásauku faqa nímandaidaqa.

¹¹ Qíní qiqoónna Yuda máqanna Eeroodioonana miná faqa ámandaidaqa. Narakisusána narí áiku ásaukukiqari Yísuna ufa íri maríasa nímandaidaqa.

¹² Ánaasee qaaraqánda ásauku mundírana aináiniranaki máru ánaaseeqanda núqu Tirifae námmarifa faqa Tirifoosa námmarifa faqa miqandá faqa nímandaidaqa. Ánaasee

moó qiní qifaqasáa qiqoondi Karaambáiqá saika firaaqóo uqanna máree marífa miná áuqu Peerasisa námmarina faqa ámandaidaqa.

¹³ Karaambáiqá saikáki máriasakiqari ámiqirafa miná áuqu Rufusáfa miná ánoofa faqa qinée faqa miná ámaakuara foora márunnanara miqandá qísanoosara nímmandaidaqa.

¹⁴ Maa-fasiqa namúsa núqu raanáura. Asinakaritusafa faqa Fareekoonafa faqa Qeerameesafa faqa Pataroobasafa faqa Qeeramasafa faqa minamúsa faqa aiqáma Yísuna ufa írimariasa faqa misá nímmandaidaqa.

¹⁵ Firoorookusáfa faqa Iuriafa faqa Neereeusafa narí ásookisandiri faqa Oorimpasáfa faqa aiqáma Ánutuna ufa írimariasa faqa misá faqa máriasa faqa nímmandaidaqa.

¹⁶ Ínnee suqídaqa naríara naríara níkaqafasaa foora narí sukukée narí sukukée iaqa. Aiqáma maqúsa maqusa ásauku mundírana ufara suqúfi qímariasa misá faqa ínni Roomma máqanna nímmandaidaqa.

Akaqáusa rainée máriasa mi-ufánara eeráiriaqa.

¹⁷ Óo qiní qíkaqaafasauqa qeeqá qímuqusa óokiqara afeekaikámandee ínni qíman-nimidaqa. Akaqáusa rainára ufa óosana aréemarisa eeráiriaqa. Misá Yísuna saqáriki maríasa akaqáusa kurídi nímaqaidaqa ínnee mároo andeeqara ufana ateekáidaqa, misára rufíasee níanai máriaqa. ¹⁸ Miqí maríasa sía maasá karaambáiqá ásauku mundírana aináináu ídau, misá nári nídímari mandáinainara kai randáida írídaqa. Misá nári nimaníra ufannái faqa nári nífaurunnai kai susúmannimaqaranannái faqa ámiqira fasiqa anaasee íriranara unéemaana qídaqa. ¹⁹ Aiqáma máqannaasa ínni Roomma máqannaasara írídaqa ínnee Yísunasaa atooáqa márianara írimariafaqa qinée faqa írídaqa asasídaqa. Qinée ínniara óosana óosana ámiqira oosanara akoofásauqa máriaqee qídaqa, óosana óosana mandóosanara aamínaikiaqee qídaqa. ²⁰ Ánutufa maasá asooárana óosana faqaafa qúsasaa Sadannana ínni níku ámeemaanairá foora maréeqeenoo quqásee radámusaannoo. Karaambáiqá Yísuna áfaarirafa ínni faqa máriannoo.

²¹ Maaqóo qiní faqa máriasa nári nímmandarana ínni nímidaqa misá núqu Timootifa qiní moodáa ainainirana dadaaqí marífa ínni nímmandaidanoo Rukiúsafa faqa Iasonáfa faqa Soosipateeráfa faqa misá aiqámausa qiní maqanna Yuda máqanna máriasa misá faqa ínni nímmandaidaqa.

²² Qinée Teeratusáusa Pauroona óokinaana írídaqa maa-pasána ákara rímarunausa márídaqa, maqee qinée faqa Yísuna ufa írimarunausa márídaqa ínni nímmandaidaqa.

²³ Yísuna ufara suqúfi qímariasa Kaiusana máaqaki maqee maqee súqídaqa, qinée Pauroosa faqa miná máaqaki márunnanoo mi-fasiqáfa Kaiusafa ínni Roomma máqannaasa nímmandaidanoo. Qeeqá maqee márúnna maqúsanaasa munnimma kansóra munnimma rakísimarifa miná áuqu Eerasatusafa faqa maasá qíkaqaafasaa Kuaratusafa faqa ínni nímmandaidaqa. ²⁴ Maasá karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa miná áfaarinoo káqi nímira oosana ínni aiqámausa faqa máriani.

Ufáti taikárufa

²⁵ Dóo maasá Ánutuna aréenarana ámia, Óoqai óosana aróonakiqari kukéeqara ánoona ufa Isaraee máqannaasa faqa ánaamuru máqannaasa faqa Ánutufa asumu máriranaki quqáaninna ufana kukéeqanoo máriufa maqee Yísunaki koorooínoo márídanoo. Míkooro ira ufáfa ínni Yísuna saqáriki máriana minakí ínni amaná mapukú nimaqáannoo. Ámiqira fasaasa ufa ásauku mundírana Yísunara qinée qímannimiqa núnnana, ínni Yísuna saqárikirana mi-ufanasaa mundínoo márídanoo. Amaná Ánutufa ínni Yísunaki saqárikirana mapukúsee quqánnisáanoo. ²⁶ Óoqai mi-kukeeqara anoona ufáfa maqee náaru náaru márira Ánutufa ufa qufanoo mi-kukeeqara ufáfa aiqámausákina akoosaqá kooroomáfifanoo márifaqa qáfaidaqa írídaqa. Ánutufa ufa qufanoo Yísufa sía kambíqooqoo tamummára fásiquaqa Yísuna aufakiana kooroo iqau. Maqee faqa aiqáma máqanna qímannimiafaqa mi-ufanasaa írirafa rusífifaqa írídaqa eedóo qímasee mi-maú fuaqéera.

²⁷ Moodaa mári Ánutufa naríaraa aiqáma ainainara írimarifa, miná ásauku mundírana Yísunannai náaru náaru aréenarafa mináindi máriani. Kuqaa.

1 KOORINTI

Pauroofa Koorinti máqanna ákararumannimaqoo úfafa.

¹ Qinée Pauroosa maa-pasána ákara rúmannimaqaidaqa Ánutufa narí írirannai qiní maqásaa fasiqa dáaramáseenoo narí ásauku mundírana Yísufa niqiqoo fásiquasaki qiní quqáqoosa márídaqa maa-pasána ákara rúmannimaqaidaqa. Maasá qíkaqaafasaa Soosateeneesafa maa-pasánaki mifá faqa qinée faqa níanaindari ínni nímandaidaqa.

² Ínnee Koorinti máqusai Ánutuna ufara suqímariasa ákara rúmannimaqaidaqa Ánutufa ínniara narí áiku ásauku máriaqeera útaaqaamáqaisa máriafanoo, ínnee miná ásauku mundírana Yísunasaa atooqáanara Ánutunaindi kámmiqa máriafanoo, Ánutufa narí faiqi námú máriaqeera narí innai fuaqéera ínni náareenoo, sía ínnee kai mináindi máriafanoo, aiqáma máqanaa maasá karaambáíqa ásauku mundírana Yísuna áaree maríasa misá faqa ínnee faqa mináindi máriafanoo. Yísufa misá faqa maasá faqa karaambáíqa márídanoo.

³ Maasá qíkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáíqa ásauku mundírafa Yísufa faqa miqandá káqi áfaarirana faqa naundurá asoárana faqa ínni Koorinti máqannaasa nímiyani.

Pauroofa Roomma máqannaasara dúfi dúfi qídanoo.

⁴ Ánutufa ínnee miná ásauku mundírana Yísuna saqárikianara narí áfaarirana ínni níminoo. ⁵ Ínnee Yísunaki márianara Ánutufa óosana óosana ámiqira ufa qírana faqa óosana óosana ámiqira irirana faqa mi-ainainaqandá moómoo nímunara qinée Pauroosa minára íriqa qeeqá Ánutunara ínniara maqee maqee dúfi dúfi qídaqa. ⁶⁻⁷ Ínnee maasá karaambáíqa ásauku mundírana Yísunara innaarúnaindaraafa kooroo íranara áfeesimáriafanoo ásauku mundírana ámiqi ámiqirana aufakiana ínni naunduráki mapúkúsee márínara Ánutufa moómoo narí dadaaqí narí dadaaqírana akoofásaiqírana níminau. ⁸ Ánutufa máa máriaqooqari ámiqimmandee rakísinoo fífi ínaqa sía kasaaqái kurídifaranoo taikára aukwana andeeqásee paqúrifaranoo. Miqúnara mi-karí maasá karaambáíqa ásauku mundírana Yísufa qúmira faasaana Ánutufa maasá niuqummásee moo áaqarana sía paqúriannoo.

⁹ Ánutufa ínniara narí ámaaku narí ásauku mundírana maasá karaambáíqa Yísuna faqa áqoondikiaqeera ínni náarée marífa márínara sía ínni níkaruqímasee kasaaqái minínnisaannoo ínnee minásaa nifaaqa quqémariafa márídanoo.

Pauroofa misáki raiqáranara áaqée maríafanoo fee qinau.

¹⁰ Qiní qíkaqaafasaa Koorinti máqanna máriasa, maasá karaambáíqa ásauku mundírafa Yísufa ínni qímannimira saiká qímunara irisée ínni reendeenámmandee kai qímannimidaqa, ínneeqa sía rainá rainída fúrufariaqee qímasee moodáa ufa qímasee moodáanaki máriaqa kúqaa uqanna moodáanaki máriasa márídaqa moodáa irirana faqa moodáannai fírana faqa máriaqa. ¹¹ Moo ánaasee áuqu Karooeena námmarifa miná áiku ásauku ínnikina mandá ainaina, raiqára ainaina qáfamasee akooqóo qímaqimiafaqa íriqa.

¹² Misá akooqóo qímaqimiafaqa dóo qinée akooqóo ínni qímannimianaura. Ínniki náadu náadu mooná ufa íriqa mooná ufa íriqa ufa moó qímariana qámbaanai raiqárafa áaqarafa márídanoo. Moó fannoo qinée Pauroona áiku ásauku márunaasee qiafanoo moó fannoo qinée Apooroosana áiku ásauku márunaasee qiafanoo moó fannoo Peetooroona áiku ásauku márunaasee qiafanoo moó fannoo ásauku mundírana áiku ásauku márídee qímasaida miqíra raiqára ufa áaqarafa márídanoo. ¹³ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa ásauku mundírafa narí apata aukú moodáa moodáa máqaisee márídee sía aukáakinoo márúnara ínnee faqa sía rakéekaa iaqa. Qinée Pauroosée ínniara aunírira

saqarisaa kúqi fee qiqíafana. Sía kúquafannanara sía qiní kíkiquesuaqa. Ínnee nammári máraqau qiní Pauroosa dúqusaa fee nammári mároosee márídee. Ásauku mundírana áuqusaa qímasee nammári mároonara miná áiku ásauku kai máriaqa.

¹⁴ Qinée sía ínnikina nammári moómoo rúmannimaqaqiafana minára Ánutunara dúfi dúfi qídaqa. ¹⁵⁻¹⁶ Qinée Kirisipusana faqa Kaiusana faqa nammári rúmannimaqaafannana. Dóo dáaqoo írifaqa Sateefanasana faqa narí áiku ásauku faqa ínamusá kai nammáriki keeqannimaqaqiafana. Akaqáusa faqee nammáriki keeqannimaqaafanane dóo maqee aunúsee sía írídaqa, minára sía moó fannoo qiníara áiku ásauku kámmambi nammári máreeunoo qifáranoo. ¹⁷ Ásauku mundírafa sía qiníara nammáriki keeqannimaqaannee qímasee diqiqéenoo ámiqira fasaasa ufa qímannimiannee qímasee qiní diqiqéenoo sía faiqí faiqi íriranamau qímannimiannee qínoofau qiní diqiqéenoofau. Qinée faiqí faiqi íriranamau qímannimiqa ásauku mundírafa aunírinasaa kúqu afeeka ufana uréeqanoo márína sía írifoora.

Ánutuna írifaqa áadumamaumbidanoo, maqásaa fasiqa írifaqa moomáu fidanoo.

¹⁸ Ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqu ufana kurídiranaki fímariasa irisée fúrufarira ufa fée qídaqa. Maasá asumu máríranaki fímariasa sía miqí qídaqa mi-ufánara Ánutuna afeeka mi-ufánara kai mári ifoo qídaqa. ¹⁹ Óoqai tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímasee ákara ríqau.

Írirana faqaasa Ánutunara sía írimaria irirana qinée qeeqá Ánutusa kurídinnimaqaanaura. Aiqáma firaa irirana írimariasa aiqáma misá maa-maqánasaaqarara írirana rukásaanauranoo.

Tamummáqaraura ufa óosana miqíminoo márídanoo. ²⁰ Qinée Pauroosa minára kafáa maaqí qídaqa. Írirana faqaasa íriranara minára náqi fee qianáuree. Úriqarara sukuraki kéeqee maríasara náqi fee qianáuree. Maa-maqa maaqánasaaqarara ufa akoofásauqa íriranara náqi fee qianáuree. Misára maaqí qianáura, dóo Ánutufa óoqai uqannífiqoofa kooroo ínoo márídanoo qímaqiminoo. Maa-maqa maaqánakinaasa írifaqa Ánutunara fúrufarirafa márídanoo.

²¹ Ánutufa narí firaa iriranaki márídanoo quándakinoo sía misá nári íriranannai qiníara íríaqee qímaseenoo faiqí áuqu quqánau. Miqóoqari maasára Yísuna áufakiana qímannimifaqa, misá minára fúrufarira ufa qímariafa, qímannimifaqa iriséeqa misá írirana minásaa rusímariasa asumu márírana Ánutufa nímianiffee qináu. ²² Yuda máqannaasa faiqí sía amana áuqaqaa íra ainaina uqaqífiqasainaqa aní ufara kúqaa fee qíraree qímariasa. Ánaamuru Kirisa máqannaasa firaa iriranakínaa irirana qímaqimifaqa kúqaa fee qianáuranoo. ²³ Maasá sía mi-maqannaaqandá naanna ráidaqa, maasá ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqunara minára kai qímannimifaqa Yuda máqannaasa miná irisée áanoo qiafaqa ánaamuru irisée fúrufarira úfee qímariafanoo. ²⁴ Ánutufa útaaqamánnimaqáisa mi-ufána iriséeqa Yuda máqannaasakiqari faqa ánaamurukiqari faqa mi-ufánara ásauku mundírana kúqirafa Ánutuna firaa irirana faqa miná úriqarara afeeka faqa márídanoo fee qídaqa.

²⁵ Anée Ánutuna írirana iriséenana minára fúrufarammí ifoo qínanoo Ánutuna mi-írírifa faiqí írirana úrinaaqaranoo márídanoo. Anée Ánutuna moo áinainara sía afeeka ainainámmíifoo qínanoo Ánutuna mi-sia afeeka ainaináfa faiqí afeeka úrinaaqáranoo márídanoo.

²⁶ Óo Koorinti máqannaasa, maanára náaqooki írifaqa ínni Ánutufa náaroo áukuanna Yísuna saqáriku aukuanafa ínnee mi-karí írirana faqaasa moómoosee máríqee iqau. Faiqí faiqi írirana faqáasa sía moómoo ínniki máríqau. Faiqí faiqi afeeka faqáasa sía moómoo ínniki máríqau, sía faiqí úriqararaura moómoo ínniki máríqau. ²⁷ Ánutufa faiqí faiqi írirana faqaasa nisauríranaki quqáannee qímasee misákiaqa fúrufari maríasee qímariasa Ánutufa mi-fúrufarira fasiqa anaaseesára faqa nári írirana faqa qumáreenoo minára qiní ámiqira irirana faqaasee qídanoo. Ánutufa maqásaaqarara afeeka faqaasa nisauríaqee qímasee faiqí faiqi akaqásara sía afeekke qímariasa Ánutufa mi-sia afeeka fasiqa

anaasesá faqa nári írirana námufaqa qumáreenoo minára qiní afeeka faqáasee qinau. ²⁸ Ánutufa faiqí faiqí úriqarara fasiqa anaasee fee qímariasa kuríðianifeera misá níkoosee maría fasiqa anaaseese qímariasa faqa misá fíðiaqaa ímaria fasiqa anaaseese qímariasa faqa nári írirana námufaqa misákinaana naríara rusandeesámumasee qumáreenoo úriqarara ainainee qídanoo. ²⁹ Miqúnara sía faiqí moó fannoo Ánutuna óorisaa narí írirana amooqíannoo.

³⁰⁻³¹ Ánutufa ínni maréeqeenoo ásauku mundírana Yísunasaa atooqáseenoo ásauku mundírana qumáreenoo maasá íriranee qímaseenoo maasá maréeqeenoo narí andeeqáranaki qíseenoo narí áiku ásauku uqannáikammaqimaqeenoo maasá mandá áinainakinaana idukúqisoofaqa márunnanara maasá tamummáqara fasiqa ufamáu kai fuannánara minára maaqí qímasee mifá ákararinau.

Faiqí moó fannoo nána ainainaree moo áinaina amooqianáuree qímasee sía narí amooqírana uqéeraani karaambáiqara kai amooqíani.

2

Ásauku mundírafa aunírinasaa kúqunara minára kai qímanniminau.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaa uqa qinée Pauroosa Koorinti máqusai óonuree Ánutuna ánoona ufa sía óoqai írirana faqaasa ufannái faqa sía úriqarara írirannai faqa qímannimi qíafana. ² Qinée qeeqá maaqí qímasee qímiriqa, qinée Koorinti máqannaasa qímannimidaqa qeeqá írirana aunúsee ásauku mundírana Yísunara kai qímannimianaura, mifá aunírinasaa kúqunara firaqóo qímannimianaree qíqa. ³⁻⁴ Qinée minára iriséeqa ínni iannái óonureeqa qeeqá ummooqúkirana iriséeqa máparaa ídaqa dáindiri rée marinaqa sía faiqí faiqí írirana faqaasa ufa faqa náufakiana faqa Yísunara qímannimifannana. Qímannimi maríafananoo Ánutuna maraquna afeeka fannoo ámiqimasee qiní ufa ánoona uqanníqanau. ⁵ Ínni minára íriqa ínni qéqa Yísuna saqárikirana sía írirana faqaasa íriranasaa fau mundínoo márínau. Ánutuna afeekasáa mundínoo márídanoo.

Ánutuna maraquna fannoo Pauroona dadaaqufanoo qímanniminau.

⁶ Qinée sía faiqí írirana marasée aiqámausa qímannimidaqa, akaqáusa Ánutunara firaqóo mapukúsee írimariasa kúqaa qinée írira ufa misá qímannimidaqa. Sía maa-maqánasaaqaraasa íriranau misá qímannimidau, sía maa-maqánasaa rakísimari afeekáusa íriranau qímannimidau dóo misá afeeka taikáidanoo. ⁷ Qinée qímannimi marunna írira faqa Ánutuna óoqai kukéeqara írirana innaarúnai asumu nímimarina qímannimidaqa mi-írirána faiqí sía nífu qáfaafa. Maa-maqa maaqáfa sía máru kamuqoo Ánutufa mi-írirána útaaqamáseenoo minánnai maasá narí aréenaranaki innaarúna ququsaki kéeqaaqera útaaqanau. Qinée mi-írirána misá qímannimidaqa. ⁸ Óoqai maa-maqa maaqánasaa rakísiraua sía mi-írirána íriqau. Íriqau innaarúna aréenaranakinaa karaambáiqara sía qumáreefau aunírira saqarisaa árini. ⁹ Óoqai tamummáqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rínau.

Faiqí sía qáfee maru ainainnara sía íri maru ainainara sía faiqí moó fannoo minára kambíqaannoo fee qímaru ainainnara, miqíra ainaina kai Ánutufa deedaqamámáseenoo naríara rímariasa kai nímiannoo.

¹⁰ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Maasá ínni sáimbaqa Roomma máqannaasa námufaqa Ánutufa narí maraqunannai narí óoqai kukéeqara írirana qíminau. Ánutuna maraquna fannoo aiqáma ainainara randásee aiqumummásee qáfaidanoo. Sía akooqóo ainaina kai qáfaidanoo Ánutufa náaru kambíqaaninna kukéeqara ainaina farúmara foora unaurínoo márína miná faqa aiqumummásee írimarifa márúnara Ánutufa narí óoqai kukéeqaaqoo írirana ínni sáimbaqa qíminau. ¹¹ Faiqí naundurákinaa maraquna fannoo mi-fasiqána aundurákinaa írirana aiqáma íridanoo. Miqí kai ínoo Ánutuna maraquna fannoo Ánutuna aundurákinaa ainainara aiqáma íridanoo. ¹² Ínni sáimbaqa sía maa-maqa maaqánasaaqaraa maraquna mároosa márídaqa. Ínni sáimbaqa Ánutufa niqiqoo

máraquna mároosa máridaqa Ánutufa minánnai innaarúnai asumu máreemariana faqa minásaaqaraa naundurá adíafaairana faqa níminau.

¹³ Qinée minára irisée maaqí qímasee qímannimidaqa, maasá sía faiqí írirana uqan-nífiqee maría íriranau qímannimidau, Ánutuna maraquina maasá uqaqífiqoo ufana ínni qímannimidaqa. Maasá innaarúnaindaraa ainainara Ánutuna maraquina mároo fasiqa anaaseesa qímannimidaqa mi-ufána kai ínni qímannimidaqa. ¹⁴ Ánutuna maraquina síai fasiqa anaaseesa sía amana Ánutuna maraquina faiqí ánaasee dadaaqímari afeekana nímmarina sía amana máreefaranoo. Misá mi-ainainná qáfamaseeqa sía minára íridaqa fúrufara ainainee qídaqa. Sía miná óosana íridaqa maraquina máree maríasa kai amaná miná óosana aikuqummáseeqa írifaranoo. ¹⁵ Maraquina máree maría fasiqanaaseesa innaarúnaindaraa ufa aina aiqáma rainá rainá másee írimarifaranoo. Maraquina síaisa káiqeesea sía amana maraquina faqaasa máree mariana óosana írifaranoo. ¹⁶ Óoqeenáa tamummaqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rínau.

Yáfee moó fannoo Karaambáiqua íriranakinaana íriannoo fee. Yáfee moó fannoo Karaambáiqua aamúaqira ufa amaná ámiannoo fee, sía amana moó fannoo miqíannoo.

Tamummáqara fasiqa ufara qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Sía moo fannoo amana aamúaqira ufa Ánutuna ámiannoo mifá nímmarifa márinarana. Maasá kai ásauku mundírana írirana dóo máreeqa.

3

Aiqámausa Ánutunaindi kai máridaqa.

¹ Óo Koorinti máqannaasa qiní qíkaqaafasaa óoqai qinée ínni maqúsai máriaafanausa, ínnee sía maraquina faqaasara foora faiqí faiqí íriranamau fímarufaqa qinée sía maraquina íriramau ínni qímannimiqaifana. Ínni írirafa maa-maqa maaqánasaaqaraa írirafa ínniki márinarana Yísuna saqárikiranaki ínnee sía faiqíara foora máriafanoo faiqí ánaaqiara foora aamína máriafanoo. ² Ínnee sía faiqíara foora máriafanoo faiqí ánaaqiuqa írirana fooqáasa márufaqa qinée sía nárana uqanna nímiqaifana náammara foora ínni nímiqaifana, ínnee nárana uqanna sía amanaíkufaqa ninúqiqaifana. Dóo maqee áukuana faqa sía amana ínnee nárana náaqaa ínoo máridanoo. ³ Ínnee maa-maqa maaqánasaaqaraasa naanna rée maríasa áaqaida miqímarifanoo, ínnee naríara naríara rairai qídaqa ufa rainée márianannái maa-maqa maaqánasaaqaraasa naanna rée mariana áaqarafa kooroo ídanoo. ⁴ Ínnikiqari Koorinti máqusanaa Yísuna ufara suqímarisakiqari moó fannoo qinée Pauroona áiku ásauku márida miná ufamau fída fee qídanoo kafáa moó fannoo qinée Apuroosana áiku ásauku márida miná ufamau fídee qímasaida áaqaida miqí qímarifanoo sía fee mi-oosanáfa ínnikina maqásaaqaraasa naanna rée mariana kooroo ídanoo fee. Dóo kooroo ídanoo.

⁵ Apuroosa faqa Pauroosa faqa maaqandá úriqararaqandee márídee sía úriqararaqanda márísa máridaqa. Maaqandá fífau Ánutuna aináinira fasiqaqara kai máridaqa, ínni rarisámeeqee Yísuna saqárikiranaki quqée maríaqanda kai máridaqa. Maaqandá karaambáiqua saiká áadu áadu nímmarunnaqanda kai máridaqa.

⁶ Qinée Koorinti máqusai ínni íriranaki qaqqammara foora aaqásaaafananoo Apuroosafa anirée nammáriara foora adíasoofanoo Ánutufa kambíqarana áminau. ⁷ Aaqée mari fasiqafa faqa nammári adíee mari fasiqafa faqa kái fífau máridanoo, Ánutufa kambíqarana ámufa mifá ánoona máridanoo.

⁸⁻⁹ Aaqée mari fasiqana saiká faqa nammári adíee marí fasiqana saiká faqa amana amana kái máridanoo. Ánutufa náadu náadu narí aináini marína ákiaqara feefaurú kásooqaqee nímiannoo. Maaqandá moodáanaki Ánutuna aináiniranaki máridaqa aináinidaqa ínnee áfuqa qámbaanai Ánutuna aináinirafa máriafanoo. Qinée Pauroosa moo ainaina kíkíqa úsuanaura, ínnee Koorinti máqannaasa Ánutuna máaqa máriafanoo. ¹⁰ Ánutufa máaqa usakée maría iriranna qiní qímusa máridaqa máaqa usakárana akoofása qinée faakána faqa máaqa atuna faqa arusáunanoo moó fannoo asáanidanoo.

Qínée andeeqásee máaqa atuna arusáunanoo moó fannoo sía fífau máaqa asáaniannoo andeeqée mari fasiqafa íreeda ámiqimaseenoo kai máaqa asáaniannoo. ¹¹ Ánutufa narí ásauku mundírana Yísuna dóo moodáa faakana narí máaqaki rakíqeenoo, sía amana moo fáakana rákiarafa máriannoo dóo mifá kai máriannoo. ¹² Óosana óosana máaqa usakée maríasara foora máridaqa akaqáusa ámiqimasee faiqí ánaasee dadaaqídaqa mapukú nímaqaidaqa, akaqáusa sía ámiqimasee mapukú nímaqaidaqa moó fannoo kóora fooqáa íranannai máaqa ásaanimarifa ámiqirafa máaqa ásaanimarifa máridanoo, moó fannoo miná óorudupirana siruáannai máaqa ásaanimarifa máridanoo. Moó fannoo miná óorudupirana firaa munnimma áqimaria oonínannai ásaanimarifa máridanoo. Moó fannoo miná óorudupirana saqárinnaí ásaanimarifa máridanoo. Moó fannoo miná óorudupirana eeféedannai máaqa ásaanimarifa máridanoo. Moó fannoo misá óorudupirafa fíaarúnnai máaqa ásaanimarifa máridanoo. Ínni Koorinti máqanna Yísunara qímannimiqa máaqa atuna rakíqannimaqaannee qíafanausa máriafanoo máaqa ásaana ímariasara qúnna misá miqóoqari ínnikina ookáamandee máaqa ásaanara foora moó faqa moó faqa qídaqa. ¹³ Ásauku mundírafa qúmuaninna aukunnai máaqa ásaanira óosana aiqámausa nífusaa kooroo íannoo. Mi-faasaannána Ánutuna idá fannoo aiqáma fasiqa aináinirana qámafinoo kooroo íannoo. Mi-idáfa aiqámausa aináinirana amanamándainanoo miná ánoona kooroo íannoo. ¹⁴ Faiqí moó fannoo máaqa atunasáa ookáamandee usakée marína idá sía qáma taikásainanoo Ánutufa miná qáfamaseenoo mi-fasiqánara ámiqimmandee usakée foo qímasee feefaurú ámiannoo. ¹⁵ Faiqí moó fannoo mandáinainannai usakée marína, idá qáma taikásainanoo sía feefaurú ámiannoo. Mi-fasiqáfa mifá káqisámu innaarunai asumu máriranaki fúannoo máaqakiqari ráudamakinoó idáuru ánaaqi aináina sía úqirafa káqi sandáannoo.

¹⁶ Ínnee maaná íridee sía fee íridee ínnee Yísuna ufara suqímariasa Ánutuna amaana máqara foora máriafanoo, Ánutuna maraquna fannoo narí máaqara foora ínniki máridanoo. ¹⁷ Moó fannoo Yísuna ufa suqímarinanaki misá raiqára úfee óosana óosana mandá ufa níminaqa raindáanifánnoo Ánutuna máaqara foora rapée ínanoo Ánutufa mi-fasiqána kurídisaannoo. Ánutuna amaana máqa náaquqarafa ánukarafa máridanoo ínnee misá mi-maqáfa máriafanoo.

¹⁸ Sía moó fannoo narí narí ákaru qíannoo. Ínniki moó fannoo naríara maqásaa fasiqaki írirana faqasee qímarifa narí maqásaa irirana amooídanoo sía ánoona írirana fáifa, mi-fasiqáfa naríara uréeqafinoo reendeenámáfinanoo miqóo amaná ánoona írirana óosana áraannoo. ¹⁹ Maqásaa fasiqauqa íriranee qímariana Ánutufa minára fúrufara qídammiafoo qídanoo. Óoqeenáa tamummaqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rínau.

Ánutufa írirana faqaasa qumáree nári firaa iriranaki ufaanakíara foora náridanoo.

²⁰ Tamummáqarafa moó fannoo minára maaqí qímasee ákara rínau.

Karaambáiqá firaa irirana faqaasa íriranara fífau ainaina máridanoo fee qídanoo.

²¹⁻²³ Ínnee Koorinti máqannaasa minára irisée sía moó fannoo faiqí írirafa áfeekainainara irisée amooqíannoo. Ínnee Koorinti máqanna Yísuna ufara suqímariasa káaqa rakéekaamásee akaqáusa Pauroosanaindifée qídaqa akaqáusa Apooroosainindi fee qídaqa akaqáusa Peetooroonaindi fee qídaqa áaqaida miqí qímariafanoo. Ínnee sía misáindi máriafanoo misá ínnindi máridaqa. Aiqáma maa-ainainná ínni dadaaqí marí ainainausa máridanoo. Pauroona faqa Apooroosana faqa Peetooroona faqa maa-maqa maaqáfa faqa káqi márirana faqa kúqirana faqa maqee máriana faqa náaru márinnaana faqa aiqáma maa-ainaináusa ínni dadaaqí marí ainainausa máridaqa ínnee ásauku mundíranaindi máriafanoo kafáa ásauku mundírafa Ánutunaindi máridanoo. Ínnee minára irisée fífau ámmuqundari qídaqa Pauroonaindi fee Apooroosainindi fee Peetooroonaindi fee qímariafanoo Ánutunaindi máridammia.

4

Pauroofa naríara ásauku mundírana aináinira fasiqee qinau.

¹ Ínnee Koorinti máqannaasa maasára maaqí qiaqa. Ásauku mundírafa Yísufa maasá miná aináinira faiqiuqa Ánutuna óoqai kukéeqara ánoona ufara rakísiaqee qímaqoosa márídaqa. ² Aináina faqaafa narí aináinasaa rakísi marí fasiqanara akooqóo andeeqára fasiqa kái máraannoo. Narí aináinasaa ámiqimasee rakísi marína kai narí ufa írimari faiqiná kai mara quqáannoo. (Qinée Pauroosa Ánutuna rakísira faiqira foora márídaqa. Qinée ínniki aináinidaqa qeeqá írirana qeeqá úriqararanasaa rusísee ínniki aináini máriqiafana.)

³ Qinée ínniki aináini marunaqa ínnee qiní aináinirana amanífaqa sía ínni qimanírana írianaura úriqararafa Ánutuna ufa kái írianaura maqásaa fasiqa moó fannoo íriannai qiní aináinirana amanífaqa qeeqá úriqararana miná ufara kái írianaura. Qinée qeeqá faqa qeeqá aináinirana andeeqáida fee sía fee andeeqáida fee qímasee sía qeeqá írianaura írianaura qiní aináinirana andeeqée mari uriqararafa kái miná írianaura kái írianaura. ⁴ Ínnee qiníara qiafannoo qiqá dáakirafa sía ummaara dárifaqa káqimbidaqa. Qiní dáakirafa qiní dárinoo fee sía fee dárinoo sía qiníara andeeqára ainainira fee qídanoofau Karaambáiqá mifá kai qiní saikára íridanoo ufa qíannoo. ⁵ Ínnee minára irisée sía maasára kasaaqaíndari ufa qiaqa. Karaambáiqá innaarúnaindari qúminna faasaaná kai taikára ufa qímannimirafa máriannoo. Mi-karí karaambáiqá sía óoqai akooqóo máriu irirana kukéeqara írirana óosana óosana írirana minakínaana uqéereeqeenoo aiqámausa nífusaa kooroománnimaqaannoo. Aiqáma fasiqa anaasee naundurákinaa óosana áuqeefandiannana deedaqírana akooqóo aiqámausa nífusaa mara quqásainaqa qáfeefaranoo. Mi-karí aiqáma fasiqa anaasee nári maqásaa andeeqára nírana márirana amana kái Ánutuna amooqírana máreefaranoo. Mi-karí Ánutufa maasá saiká óosana aiqumqumásee minára ufa qíannoo. Maasá miná ufamáu fímariafanausa márunnanara ínnee sía ufanná maasá saiká kasaaqaíndari áruaqa.

⁶ Óo qiní qíkaqaafasaa máriasa ínnee aiqámausa andeeqásee Ánutuna ákara ufamau fuaqée qímasee Apuroosasandiri maaqandá kíkiquusee qímannimiaqeera maaqandá qímannimirana qíqa. Ánutuna ufa ínni indaarúnnikamma nímaqee maríasara sía moorá ámiqira fee qímasee moorá mandá fee qímasee rairaiqíqa sía miqíqa. ⁷ Ínniki akaqáusa náriara úriqararausee qímariana únna qímariasa máriafanoo. Yáfee mi-uriqararána níminoo fee, Ínniki mári ainainna aiqáma Ánutufa kai níminau. Ínnee minára íriaqa, náqaa fee qifaqée qeeqá kai máraafanausa firaaqóo úriqaraqa márídee qídee. Ánutufá kai aiqáma ainaina níminau.

⁸ Ínnee Koorinti máqannaasa únna qímasee aiqáma ainaina máraafanausee qímariafanoo, ínnee ínneeqara únna qímasee aináina faqaasee qímariafanoo, dóo ínnee únna qímasee karaambáiqara foora máriafaqa maasá sía. Ínnee Koorinti máqannaasa karaambáiqá máriaqaana. Ínnee kúqaa karaambáiqá márifaqau maasá maqee mandáinainaki márunnana taikáseefau ínni faqa kúqaa karaambáiqaiqaa márini.

⁹ Maasá Yísufa niqiqoo fásiqausa Ánutufa uréeqarana nimiqoosámmia foo qímasee qeeqá kai óonu máfi íridaqa nimiqáifaqa maasá minakí márídaqa. Maasá namuqáa nísaukukíara foora márianaqa aiqámausa faiqí faqa qangiroo faqa nífusaa ataasá átaasa qídaqa dárifandínausa miqírausa maasá márídaqa. ¹⁰ Maasá niqiqoo fásiqausa ásauku mundírana ufasáara fúrufarirausee qímariafaqa ínnee Koorinti máqanna Yísuna ufara suqímariasa ásauku mundírana ufakína ínnee ínneeqara írirana faqaasee qímariafanoo. Maasá Yísuna ufa qímannimi marunausa kudoosaápeera foora únnaqa ínnee nímudaanai qídaqa afeeka máriafanoo. Maasá faiqí nífusaa fídiaqaa ímariasara foora márídaqa ínnee misá nífusaa úriqararausee máriafanoo. ¹¹ Maasá Yísufa niqiqoo fásiqausa óoqai faqa maqee márunnana faqa dáara ráidanoo nammáriara sía amanaikídanoo maasá mandá qámunna rakéekaa írana afisídaqa, misá maqee maqee unnaanásamu óonisamu sámusamu maasá dárídaqa maasá máaqa síaisa káqi maqúsamau faiqaqá nídaqa. ¹² Maasá

qeeqá kadáapiriranannai tooqaamu dárírananai minánnai aináinamasee náidaqa. Faiqí maasá díquraraafaqa maasá ámiqi ámiqimmannimaqaidaqa. Misá mandáikamáqi-maqaafaqa maasá káqi kai miná máraqa fídaqa. ¹³ Misá mandúfa maasára qiafaqa maasá ámiqira ufa kai misá qímannimidaqa. Maasá maa-maqa maaqánakinaasa madaapeerá foora márídaqa óoqai miqíqa ániusa maqee faqa aiqáma máqannaasa madaapeé áqi maría madikara foora márísa márídaqa.

¹⁴ Qinée Pauroosa ínni Koorinti máqusanaasa sía nisaurírana nímiqeeera mi-ufána qímannimisee ákara rídaqa, qeeqá qímuqusa qeeqá faiqi námu máríafaqara foora naamúa qidaqa. ¹⁵ Ínnee ásauku mundírana ufamau fídaqa ínni ufasáa rakísirausa fuki faakí qímariasa núkudara foora máríafaqa qínée moodáa ínni níkausara foora márídaqa. Óoqai indaarú qínée ámiqira fasaasa ufa máree anirée ínni Koorinti máqanna nímifanaqa irisée ásauku mundírana Yísuna ufamau fímaríafaqa miqíafannanara ínniqa níkausaikiqa márídaqa.

¹⁶ Qinée minára irisée qeeqá qímuqusa óokiqari reendeenámandee ínni qímannimidaqa ínnee ínni níkausa qíní daanna raaqa. ¹⁷ Ínnee qíní daanna raanée qímasee Timootina aqíqáananoo ínnee iannái fúannoo. Maaqandá karaambáiqá aináiniranaki márídaqa mifá qíní qímuqusa andeeqára qímaakuara foora márídanoo. Mifá ínnee iannái óonuree qíní fúka márírana ásauku mundírana Yísunaki máríra óosana qímannimiannoo. Aiqáma maqusa maqusa nídaqa Yísuna ufa írimariasa suqúsaida naamúaqimáqaafannana Timootifa mi-ufána ínni náaqoo áuqaannoo.

¹⁸ Ínnikiqari akaqáusa qíní Pauroosara sía kafáa maí anirée maasá qíqafaannoo qifoo qímasee nóori uqéerarausa nímaríafanoo. ¹⁹ Karaambáiqá eedóo qínaqa ínnee iannái óonu nínafaanaura. Óonureeqa ínnikina nóori uqéeree maríasa sía misá náriara firaa ufa qínnanara óonu qáfaanaura misá áuqi maría ainainna kai márínaqa qáfaanaura. Ánutuna afeeka misáki márínaqa áuqeemarinnana kai qáfaanaura Ánutuna afeeka sía misáki mári ifoo qídaqa. ²⁰ Ánutuna innaarúnai ququsaki fímariana maa-maqánasaa márírana sía fífaufasáa mundínnoo márídanoo Ánutuna afeeka dadaaqínnoo áuqíranasaa mundínnoo márídanoo. ²¹ Óo Koorinti máqannaasa Yísuna ufa írimariasa áaqeemariana ínneeqá kai íriaqa, unnaanásamuara foora úqirausee ánianauree ínniara qímuqusirana faqa reendeénirana faqa miqandée úqirausee ánianauree. Ínneeqá kai irisée ínneeqa márírana andeeqásee máríaqa.

5

Yísuna ufara suqímarunakina mandóosana kambíqanau.

¹ Óo Koorinti máqanna Yísuna ufara suqímariasa ínni ufa moo íríqa firaa manda oosana ínniki márífa aamína maqannaasa firaaqóo mandóosana máree maríasa faqa sía máree maría óosana máreenoo ínniki Yísuna ufa írimariasaki moó fannoo narí ánoona aqoónnana narí ákoona ánaqa máreenoo. ² Mi-ainaináfa ínniki máríafaqa náqi fee mándee nóori uqéerasee ínneeqa nifaaqa amooqídee minára ínnee nisaurúqa, ínni naunduráki soofaaraákinoo máríani, mi-fasiqána ínneeqákinaana náqiraree káqi márídanoo, ínnee suqímarianakiqari mi-fasiqána aqíqaaqa. ³ Qinée qeeqára qianúra kúqaa qínée moosáa níanai márída qíní maraquna ínni faqa márídanoo miqóo máríafaqa karaambáiqá Yísuna áuqusaa dóo mandóosana máríai fasiqana aqíqára ufa qíqa qínée ínni faqa márídaqara foora dóo aqíqára ufa qíqa.

⁴⁻⁵ Ínnee moodáanaki suqímarifanoo qíní maraquna faqa ínni sáimbaqa suqúannoo, Karaambáiqá Yísuna afeeka miqóo maasá faqa márínaqa ínnee mi-manda fasiqána maréeqee ínni suqíranakiqari aqíqáifanoo mi-aiqaránannai Sadannana ámfifanoo miná apata kurídanoo karaambáiqá qúminna faasaana miná aundurákinaana kai asumu máraannoo.

⁶ Óo Koorinti máqusanaasa ínnee ínneeqara káaqa andeeqárasee qímasaida ínni nóori uqéerara óosana sía andeeqánoo márídanoo. Ínnee maa-ooqeenaa ufána írídaqa

maaqímminoo máridanoo. Nárana moodáa qoo suqú quqásainanoo káqikaafa moodáa putaa ínanoo aiqámafa minásaaqaraana putaa ínnoo. ⁷ Ínneeqákinaana mi-manda fasiqána maráqusaifanoo aiqáma andeeqánoo máriani. Miqóo ínnee ámiqira naranara foora máriaqa. Mi-manda fasiqána aqiáqaranara qídaqa óoqai Mooseena áukuana áinnaaqarara qóomaqa márúna kíkiqusussee sipsípa ánaaqi Ánutuna suqá ámisée náriqa ooruku fooqáa íra ainaina náriqa máaqakinaana aiqáma dóo maráquseeqa áinnaaqarara qoomáqa sakasée néemariqau. Dóo maqee mária áukuana ásauku mundírana aunírira saqarisaa sipsípa ánaaqiara foora dóo kuqá arusée Ánutuna amisaaфанoo dóo maasá mandóosana taikáqiseenoo maasá márirana faqa andeeqá qiseenoo maasá putaaíra óosana taikáqisáifanoo áidaaqareenoo minára maasá áidaaqarara qoomáqa deedaqinóo márifoo qídaqa.

(Isaraee máqannaasa óoqai áinnaaqarara qóomaki ooruku síai feemu kai néemariqau. Maasá ooruku moó maqee máridanoo misáindi moó marinau.)

⁸ Dóo maqee maasá áinnaaqarara qóomaqara foora suqúfi naannána suqúfi ooruku síai feemuara foora naanáura. Náranaki mári oorukufa mandá óosanara faqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari ímariana faqa kíkiqusidanoo. Ooruku síai feemu kíkiqusimariafa Yísuna ufamáu fidaqa nisakadikí ikairí sía márirana faqa ánoona ufa qímariana faqa minára qídanoo. Maasá putaaíra óosana taikáqisoofaqa maqee ámiqira naranara foora putaaíra óosana faqa áaqara oosana faqa taikásee nisakadikí ikairí síaisa ánoona ufa qímariasa naanna rámafi márianaura.

⁹ Qinée Pauroosa óoqai ínni Koorinti máqannaasa Yísuna ufara suqímarusa pásaa ákara rúmannaímaqaafannana. Mi-pasánaki ínniara faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari maríasa faqa sía áqoondikamannaímaqararee qímasee misára eeráiríaqee qímasee ákara rúmannaímaqafana. ¹⁰ Ínnee akaqáusa qiní mi-ufána irisée áaqaaфанoo maqee qinée qíafannufana kafáa kooroo íanáura. Ínnee Koorinti máqusanaasaki sía Yísuna ufa írimariasaa kai máridaqa aamínauqaindi faqa moómoosa máridaqa. Qinée sía ínniara aamína fasiqa anaasee narí úmmuari narí úmmuariqaa nímariia fasiqa anaaseeuqa faqa káaqa aináinara rímariia fasiqa anaaseesa faqa únna ufa qímasaida úmmuari maríia fasiqa anaaseeuqa faqa túmunnai áuqi maríia afaannára innaaru qímaria fasiqanaaseeuqa faqa sía mi-aiqama ainainná máree maríiasara eeráiríaqee qíqa, ínnee eeráiriani qínna moómoosa maa-maqa maaqánasaa máriana fásauki fee quqoonasáa fee óoru atooqáfi foora. ¹¹ Sía qinée miqí qiqíafana maaqí qiqíafana. Ínniki moó fannoo naríara Yísuna ufa írimarinafa ínni níkaqaafasaa máridee qínafa faiqí ánaasee úmmuari marí fee káaqa aináinara rímari fee túmunnai áuqira afaannara innaaru qímari fee mandúfa qídanoo faiqí ánaasee níqi marí fee nammári námasee fúrufari marí fee únna qímasaida úmmuari marí fee miqíra fasiqa ánaaseera Yísuna ufa íri máriana maríia fasiqa anaaseesára eeráiridaqa misá faqa sía óoqu marífi nárana naaqa, misásaaqaraafa ínnisaa áqufuandoora.

¹²⁻¹³ Yísuna ufa sía írimariasaa áqoosai maríiasa sía nárira ufa qinée nímmiana maa mi-saikáfa sía qiní saika máridanoo. Ánutufa kai misá nárira ufa nímiannoo. Ínneeqá kai ínneeqa níkaqaafasaa kímariana Yísuna ufara suqímariasaa áaqai faqa ufa nímirafa ínnindi máriannoo. Óoqai tamummáqara fasiqa moó fannoo minára maaqí qímasee ákara rínau.

Ínniqa suqíranakiqari mandóosana máree marína áaduma mara quqáaqee

qufaqa qinée Pauroosa minára ínniki mandóosana máree marí fasiqana aqiqaqée qídaqa.

6

Yísuna ufa írimarusa káqiqee síasinnai fímariaqau.

¹ Ínnee Koorinti máqanna Yísuna ufa írimariasaa ínneeqa níkaqaafasaa kímariana mara máree káiqee síasinnai mara máree fímariafanoo. Ínneeqákiqari aneenná

ákaqaafasaa kímariannana faqa ufa rainéenana, Yísunara sía írimarinna síaasi finnai sía máree fúa, sía uqanna miqíafa áaqaida miqí maríafanoo. Ánutuna ufa írimariasa kai miná andeeqáaqána.

² Kásooqaqee Yísufa qúmuaninna aukuaana maqee máriaqoo Ánutuna faiqi námu mi-aukuanná aiqáma maa-maqa maaqánakinaasa síaasiuqa márifaranoo sía fee minára ínnee íridee. Mi-aukuanná ínnee Yísuna ufa írimariasa aiqáma maa-maqa maaqánasaaqaraasa áaqarana óosana óosana aaqarana andeeqánniséefaranoo, dóo maqee ínni ufa suqíranaki áaqarana marasáifaqa aiqáma maa-maqa maaqánasaaqaraasa andeeqánniséefandinausa maríafanoo ínneeqá kai amaná andeeqéefaranoo. ³ Mi-aukuanná maasá síaasa márídaqa qangiroo ufa faqa írianaura, sía fee ínnee minára íridee. Dóo maasá miqídaqa maqee márúnna aukuaana áaqarana marasáifaqa amaná írianaura. ⁴ Ínnee miqí maríana ínniki moó mandúfa kambíqafinaqa ínnee miná maréeqee áqoosai maríasa nímifaree. ⁵ Nisaurúafa, sía fee ínni Yísuna ufara suqíranaki moodáa ufa andeeqáranana akoofása márídanoo fee, ínniki márídanoo sía fee mi-fasiqáfa amaná ufa rainée maríaqanda ufa andeeqáannoo fee márídanoo amaná andeeqánniséemariafanoo, ínneeqa níkaqaafasaa kímariasa mara máree sía Ánutuna ufa íriasaki quqée maríafanoo áaqaida miqí maríafanoo.

⁷ Ínniki kóota ufa márínaqa káqi síaasinnai máree fímariafa ínnee Yísuna ufamau fímariana minásaaqari aikátamaki káqinni áqufuanara kooroo ídanoo. Yísuna ufa írimarifa moó fanoo mandúfa áminana káqi íriaqaana Yísuna ufa moó fannoo írimarifa aní aináina úmmuarinnana káqi minnísaaqaana. ⁸ Ínni sía andeeqásee márídaqa káqi máree maríafanoo narínni narínni áaqamannimaqee maríafanoo narínni narínni aináinamma úmmuaramásaidaqa síaasinnai máree fidaqa, ínnee káiqaesa miqímanni-maqee márifanoofau mifá faqa áaqarafa márini, ínneeqa níkaqaafasaa kímariasa kai miqímmannimaqee maríafanoo fíraaqóo áaqaida miqímariafanoo.

Mandóosana máree maríasa sía uqanna innaarúnai fífaranoo.

⁹⁻¹⁰ Ánutufa narí quqúsaki náaru márirana sía mandóosana máree maríasa nímiannoo sía fee ínnee minára íridee. Ínnee sía ínneeqa níkaruqímasee mandóosana máraqa nídaqa innaarúnai fíraree qiaqa. Dapi máraqa nua fasiqa anaaseesa faqa túmunnai áuqira afaannara innaaru qímariasa faqa mooná afaaqi ánaaqa narí úmmuari narí úmmuari maríasa faqa faiqí ánaasee aqoónna fasiqa anaasee áafeeqaidanoo mi-oosanná máree maríasa faqa aináina úmmuari maríasa faqa káaqa aináinara rímariasa faqa nammári námasaida maqee maqee fúrufari maríasa faqa mandá ufa qímariasa faqa únna qímasaida úmmuari maríasa faqa mi-oosanáusa máraqa nuasá faqa sía uqanna Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqeeefaranoo. ¹¹ Koorinti máqannaasa ínnee akaqáusa miqí marusa márufanoo ínni mi-manda ainaináfa dóo rukánoo márídanoo, nári nifaaqara Ánutuna ámidee qímariasa maríafanoo. Ásauku mundírafa Yísufa maasá karaambáifa minásaa rusíranannai faqa Ánutuna náaquqara andeeqara maraqunannai faqa miqandánnai ínnee Ánutuna áfusaa andeeqáranaki maríafanoo.

Ínni nifaaqa fannoo Ánutuna amooqíranaki andeeqáranaki máriani.

¹² Moó fannoo naríara maaqí qíannoo qinée amaná márídaqa aiqáma ainaina mandáinainee qímariana faqa amaná máraanaura, anée miqí qíanaqa qinée minára maaqí qídaqa kúqaa anée aiqáma ainaina máreennaranoo moómoo ainaina sía aní dadaaqíannoo aní kurídiannoo. Qinée qiqá írirafa maaqí qímasee qímmiridaqa qinée akooqóo márída aiqáma ainaina amaná máraanauree qímmiridaqa qinée minára maaqí qianáura. Moo mándainaina fannoo qiní maréeqee narí márínaki quqáqisáifanoo mi-maraqunáfa dáakufuandoora rufíee sía miná máraanaura. ¹³ Faiqí moó fannoo ánaasee úmmuarianeera qímasee miná kíkíqa maaqí qímasee usúannoo nárana fannoo áranauqumundí márídanoo. Kafáa árana fannoo náraindi márídanoo. Mi-ufána sáaqari mifá únna qímasee maaqí qímasee ookáa íannoo, ánaasee faiqíndi márifaqa

káqi máraanauree qíannoo. Qinéé Pauroosa minára maaqí qídaqa Ánutufa nárana faqa árananda faqa naríndi naríndi quqásoofo kásooqaqee miqandá kurídiannoo maasá faiqí qifaaqa sía úmmuariranaindi máridanoo Karaambáiqaindi andeeqáranaindi máridanoo kafáa karaambáiqá maasá qipatasáa rakísiqimaqeenoo ámiqimmaqimaqaidanoo andeeqára márirana nímimarifa márinara andeeqára oosana kai máraaqa.

¹⁴ Ánutufa narí afeekannái maasá karaambáiqá kúqiranakinaana uqéera quqóofa mifá kai maasá qifaaqa faqa kúqiranakinaana uqéera quqáaninnanara ínniqa nifaaqaki andeeqára óosana kai máraaqa.

¹⁵ Ínniqa nifaaqa ásauku mundírana afaaqa átiyuqa máridanoo. Amanée ásauku mundírana afaaqa áti maréeqee dapi máraqa nua ánaaseena afaaqasáa quqánauree óo sía uqanna amana miqíanaura. ¹⁶ Faiqí moó fannoo narí afaaqa máreenoo dapi máraqa nua ánaasee finnai fínanoo mi-fasiqána afaaqa fannoo mi-anaaseená afaaqandíri moodáanaki atooqáfuannoo. Óo ínnee sía minára írimariafanoo. Óoqeenáa akara minára maaqí qímasee akooqóo qídanoo

Miqandá moodáa nifaaqaikámambi máruqanda márifaranoo.

¹⁷ Qinéé Pauroosa minára maaqí qídaqa moó fannoo karaambáiqasaa apámambi márinafa karaambáiqá ámuqusandiri moodáanaki apáinoo máriannoo.

¹⁸ Faiqí ánaasee narúmmuari narúmmuariranara eeráiriaqa. Moó fannoo óosana óosana mandáinaina márainafa mi-manda ainaináfa sía narí afaaqa mandáikammamaqáannoo. Faiqí moó fannoo moo ánaasee úmmuarinoo narí afaaqa uqanna mandáikammamaqaidanoo. ¹⁹ Ínnee sía fee maanáa íridee, ínnee dóo írimariafaqa qímannimidaqa ínni nifaaqa Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna amaana máqa miqírafa máridanoo. Ánutufa narí maraquna ínnikina quqásoofanoo márinara ínnee ínneeqa nifaaqa Ánutuna amooqíra máriranaki quqásaiфанoo máriani. Ínni nifaaqa sía ínnindi máridanoo. ²⁰ Ánutunaindi máriafanoo. Mifá narí ámaakunnai firaa feefaurumásee ínni marasée naríara quqáqoosa máriafanoo minára ínnee ínniqa nifaaqa Ánutuna amooqíra máriranaki quqásaiфанoo máriani.

7

Faiqí faqa anaasee faqa sía narí minnísee narí minnísee iaqa.

¹ Ínnee Koorinti máqannaasa pása ákara rúmasee óosana óosana ainaina qiníara irée maríafanoo. Maqee ínnee ákaraki irée maría ufana qinéé ínniqa qímannimianaúra.

Ínneeqa faiqí ánaasee nimundáranara qiafaqa maaqí qímannimianaúra. Faiqí naríara adeedaana máridanoo andeeqárafa máriannoo. ² Kafáa miná átiki maaqí qianáura. Faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuarirafa moómoo márinara aiqáma fasiqauqa nári nínaaqa máraaqa, aiqáma ánaaseeuqa nári nifaaqmaaka marasée andeeqásee máriaqa. ³ Afaaqi fannoo narí ánaaqa áidimarina ámiani miqíkai ínoo ánaasee fannoo narí afaaqi áidimarina ámiani. Aiqámaqara naríara naríara nídimari ainainna narí ámi narí ámi iaqa. ⁴ Ánaasee fannoo sía narí afaaqa rakísirafa máridanoo narí afaaqi fannoo miná afaaqasáa rakísidanoo, miqí kai másee faiqí fannoo sía narí afaaqara rakísirafa máridanoo narí ánaaqa fannoo miná afaaqasáa rakísidanoo minára qínee qídaqa naríara naríara nídimari ainainna narámi narámi iaqa. ⁵ Minára irisée sía ínnee naríara naríara qáoo qiaqa. Ánutunara kísaaqasaa ámiqimasee innaaru qiannée qímasee faiqí faqa ánaasee faqa moodáaqooqara ufa qímaseenana náquma amaanee marasée akéeka másee áura másee máraanauree qímaseenana áadu áadu mámbinana Ánutunara kísaaqasaa innaaru qiaqa. Innaaru qímaseenana kafáa moodáanaki kiaqa kísaaqasaa áadu áadu iná máriannanara Sadannafa nimanamánde qáfaina sía afeeka márina eedóo qifoora minára kafáa moodáanaki kiaqa.

⁶ Faiqí nári nínaaqa márananara faqa ánaasee nári nifaaqmaaka márananara faqa qúnana sía áranaiqi afeekaikámandee qíqa káqi qímannimidaqa márararee qímaseenana dóo máraa. ⁷ Qiqá írirafa maaqímminoo máridanoo. Aiqámausa qiní daanna rée

adeedaana máriaqaana. Ánutufa narí írirananai náadu náadu márirana nímifaqa máridaqa faiqí moo ádeedaana márinanee, faiqí moo ánaasee faqaafa márinanee Ánutufa kai nímidanoo.

⁸ Dóo maqee mánaaqa kumaaráa uruna máriasa faqa faiqí ánaasee kuqufuaafaqa adeedaana máriasa faqa ínni qímannimidaqa ínnée qíní daanna rée adeedaana máriqa ámiqirafa márifaranoo. ⁹ Ínnée sía adeedaana amanaikíqa dóo amundáaqa. Ánaaseera faiqíara aní aundurái idára foora átaquqinana dóo sía amanaikínoo amundárafa idára foora átaquqirana úriqararafa máridanoo.

¹⁰ Qinée nimundárausara naamúaqira ufa qímannimianaura sía qeeqáindifau karaambáiqaindi qímannimianaura. Amundára anaasee moó fannoo sía amana narí afaaqi minnísarafa máridanoo. ¹¹ Minníseenoo adeedaana kái máriani. Adeedaana mári náisia quándaki narí afaaqi kái kaifáa máraannoo. Faiqí faqa miqíkai ínoo sía narí ánaaqa minnísaani.

¹² Dóo adeedaana ufa qímaseeqa dóo akaqáusa qímannimianaura, sía karaambáiqafa ufa ufa qímannimianaura qeeqá ufa qímannimianaura. Faiqí moó fannoo Yísuna ufa írimarifa miná ánaaqa sía Yísuna ufa írimarifa máridanoo mi-anaaseefá narí afaaqi faqa ámiqimasee márinanoo sía miná afaaqí fannoo aqiqáannoo miná faqa máriannoo.

¹³ Ánaasee moó fannoo Yísuna ufa írimarinafa márinanoo miná afaaqi sía Yísuna ufa írinafa máridanoo káqi narí ánaaqa faqa ámiqimasee máridanoo mi-anaaseefá sía narí afaaqi aqiqáannoo. ¹⁴ Yísuna ufa írimari anaaseefa narí afaaqindíri moodáa fara foo máfuanara mi-anaaseefá narí afaaqi maréeqeenoo Ánutuna áqoondikiranaki quqáidanoo miqídanoo. Kafáa Yísuna ufa írimari fasiqafa narí ánaaqandiri moodáa fara foora máfuanara narí ánaaqa sía amaana ufa írimarina maramáreenoo Ánutuna áqoondikiranaki quqáidanoo miqídanoo. Sía miqínoo márinanoofau miqandá faiqi námú aamína máqannaara foora máriaqini, maqee Ánutufa misá faqa áqoondi kíannoo.

¹⁵ Faiqí fee ánaasee fee sía Yísuna ufa írinafa narí kai minnísee fínafa amaná sáina fúani, sánda moó fannoo sía ínniara sía rakísissimmá umáraqee qídanoo. Ánutufa ínniara sía kaukaataqíranaki máriaqee qídanoo asooáranaki máriaqeera nárameeqee narí quqúsaki quqáqai faqa minára qímannimidaqa, saífanoo fúani márianoo máriani.

¹⁶ Yísuna ufa írimari anaaseefa aní afaaqi aní faqa máridanoo mifá faqa innaarúna ásumu márirana paqúriannoo fee sía fee paqúriannoo. Kafáa Yísuna ufa írimari fasiqafa aní ánaaqa aní faqa máridanoo mifá faqa innaarúna asumu márirana paqúriannoo fee sía fee paqúriannoo.

Ínnée Yísuna ufa íriraree qímasee ánuqamuqóqari dóo minakí kai máriaqa.

¹⁷ Qinée Pauroosa aiqáma maqusa maqusa nídaqa maa-ufána Yísuna ufara suqímariasa qímannimidaqa. Ínnée aiqámausa sía moo saíka áuqaaqa Karaambáiqafa ínniara máriaqee ínna saikána kai máraaqa, Ánutufa ínni náarooafaqa Yísuna ufa írirara ánuqamuqoo mároo saikána kai máraaqa sía moo kíaqa mi-saikánaki kai máriaqa, sía maqee moo kíaqa. ¹⁸ Yuda máqannaafa fasiqa fannoo Ánutuna ufa irisée Yísufinnai aniráinafa sía míni narí Yuda máqannaasa fáinanduqirana sía asaurúani sáina káqi máriani. Ánaamuru fasiqa moó fannoo Yuda máqannaasa fáinanduqirana síaifa Ánutuna ufa irisée áninafa sía quándaki fáinanduquani sáina káqi máriani. ¹⁹ Fáinanduqira fee sía fáinanduqira fee miná fífaú ainaina máriannoo. Ánutuna naamúaqira ufamau eedóo qímasee fínafa mifá ánoona máridanoo.

²⁰ Aiqáma fasiqa Ánutufa náarooafaqa eedóo qu kámuqoo máru márirafa mifá dóo saí káqi minakí máriani.

(Pauroona áukuana akaqáusa faaqa fásiqausa nári aináinirana sía amanaikíqa aináina faqaana karabúsara foora aináina májsée máriqau. Sía feefaurú máree máriqau. Kadáapirumasee nárana faqa máaqa faqa kai máree máriqau. Misá núqu aináinira fasiqee qímaríqau. Mi-aukuanná aináina faqaasa akaqáusa faqa faaqa fasiqauqa faqa Yísuna ufa íriqau. Pauroofa minára irisée maa-ufána qímanniminou.)

²¹ Ánutufa aní áaroo kámuqoo anée mooná aináinira fasiqa márunafa sáina káqi mária, sía quqásee moosáa fúa kásooqaqee idukírafa kambíqainana miqóo kai idukúsainana fúa. ²² Faiqí moó fannoo aináinimárinafa márinnanoo karaambáiqá áarainanoo mi-ainainiránaki káqi mária Karaambáiqá idukírafa fasiqara foora márinnanoo. Miqíkai másee ásauku mundírafa idukírafa fasiqa áaraifanoo káqi narí aináiniranaki máriani ásauku mundírana aináinira fasiqara foora miná aináiniranaki márinnanoo. ²³ Ínnee Yísuna ufa írimariasa Ánutufa firaa feefauru áqusee ínni mároonara irisée sía moo fásiqa aináiniranakiara foora kéeqafinaqa mandóosana ufa ámeemaanai máriaqa káqi idukírafa máriara foo ídaqa Ánutuna ufamau fuaqanáni.

²⁴ Óo qiní qíkaqaafasaa ínnee aiqáma Yísuna ufa írirara ánuqamuqoo márirana minakí kai máridaqa Ánutuna áqoondikiranaki maqee maqee máriaqa.

Kumaaráa mánaaqa adeedaana misá nimundáranara qídanoo.

²⁵ Dóo maqee ánaasee síaisa faqa faiqí síaisa faqa qímamianauro. Qinée Karaambáiqá ámuqusirana máree marúnausa márunnanara qiní ufa irisée minásaa mundúaqa, sía qinée karaambáiqá ufara ínni qímannimidaqa qeeqá ufa qímannimidaqa.

²⁶ Ínnee Koorinti máqannaa Yísuna ufa írimariasa ínnee maqee áukuana Yísuna ufasáara firaa mandainaina náriranaki máriafaqa minára irisée qímannimidaqa, aiqáma fasiqa maqee mária mariranaki kai máriaqa. ²⁷ Aní ánaaqa máridanoo fee sía miná minnísaa, anée adeedaana máridanee sía ánaaseera randásee máraa. ²⁸ Anée ánaasee maraséenana sía áaqaananoo. Mánaaqa moó fannoo kumaaráa máreenoo sía áaqaannoo. Maqee mária deedeepira aukuaana Yísuna ufasáara faiqí ánaasee faqaasa firaa ummaaraki máriafanoo minára irisée ínnee maqee Koorinti máqusai mari ummaarána sía máraaqee káqi kásooqa máriaqee qídaqa.

²⁹ Óo qiní qíkaqaafasaa qinée ufa qúnnaa ánoona maaqímminoo máridanoo. Ínnee Koorinti máqusai ummaaraki márinarana moómoo faasaana sía káqi márifaranoo sía moómoo kari Ánutuna aináiniranaki márifaranoo. Ínnee minára irisée ánaasee faqaasa adeedaanara foora máriaqa káqi kai aináinamámaree fuaqa. ³⁰ Ínnee ikí ráqee maríasa sía ikí ráqeera foo iaqa káqi kai Ánutuna aináinirana aináiniqa fuaqa. Ínnee naanaindara qímariasa sía naanaindara qídara foo máriaqa káqi kai Ánutuna aináinirana aináiniqa fuaqa. Ínnee aináina feefaurí maríasa faqa sía aníndiara foora máriani. ³¹ Ínnee maqásaa ainaina feefaurú nimisáida aináina máree maríasa sía káaqa minára afeekaikíiaqa, mána mána ímariasara foora máriaqa. Maa-maqa maaqáfa maaqóo márínafa sía kísaaqasaa máriannoo. Qúsasaa taikáannoo.

³² Ínnee ummaara síaisa máriaqeera qímannimidaqa. Ánaasee síaifa karaambáiqá aináiniranara kai irimáree fídanoo karaambáiqá eedóo qíranara kai írinoo fídanoo. ³³⁻³⁴ Ánaasee faqaafa maa-maqánasaaqaraa ainainara kai irimáree fídanoo maqee maqee narí ánaaqara áidimari íriramau fídanoo, qaara irirana faqaafa maqásaaqaraa irirana faqa Karaambáiqá írirana faqa minakí máridanoo. Adeedaana ánaaseeuqa faqa mánaaqauqa faqa karaambáiqá saikára kai irimáree fídaqa. Misá nári naundurá faqa nifaaqara faqa karaambáiqaindi fee kai qímasee karaambáiqá saikára kai íridaqa. Faiqífaqa ánaasee fannoo narí afaaqi áidimari íriramau fídanoo maqásaa ainainara kai íridanoo.

³⁵ Sía qinée sándannaifau ínni rumbáidau. Maa-manda deedeepa aukuanára íridaqa. Ínni dadaaqíraaree qídaqa maa-ufána qídaqa. Qinée ínniara andeeqára aatata ufamau fuaqéera kai qídaqa naakápaidaqa. Ínnee sía káqikaana rainá quqáaqeera múduka uqanna karaambáiqá saikáki máriaqeera qímannimidaqa. ³⁶ Kumaaráa mánaaqa útaaqaraqanda nimundáranara qáoo qímasee mi-kumaaraafá kafáa quándakinoo ánaaseera áidirafa afeekaikifanoo mi-kumaaraafá dóo máraanauree qímaseenoo dóo amana máraannoo sía áaqaidanoofau miqídanoo. ³⁷ Faiqí moó fannoo Yísuna ufasáara náriranara irisée miqínafa sía moó fannoo qáoo qínoo kai narí uqanna sía qiní útaaqá máqimaqarana máraanauree qínafa miná írirafa kúqaa afeekaikínafa narí aundurákiqari

ámiqimmandee qáoo qínafa sía mi-manaaqána máraannoo andeeqáidanoo miqíannoo. ³⁸ Kumaaráa narí útaaqamámaqara manaaqana márainafa andeeqáidanoo miqíannoo. Moo kúmaaraa fannoo miná narí útaaqamámaqara manaaqana sía márararee qifá mifá firaaqóomma úriqaréenoo.

³⁹ Ánaaseeuqa narí nifaaqmaaká faqa káqi márianara sía óonuree anirée iqánuaqa. Nári nifaaqmaaká kuqufuafaqa miqóo nári nídimari fasiqana amaná máreefara. Moodáa ainaina kai máriannoo, Yísuna ufa írimarinna anaaseefa Yísuna ufa írinnaná kai máraannoo. ⁴⁰ Mi-anaaseefá káqi adeedaana máridanoo aufadáranaki máriannoo. Qinée mi-ufána qúnnana qeeqáindi qeeqá írirana maaqí qídaqa Ánutuna maraquna fannoo dadaaqídanoo fee qídaqa.

8

Únna túmunnai áuqira afaannara dúfi dúfi qímasee nárana aandáura qídanoo.

¹ Ínnee Koorinti máqusanaa Yísuna ufara suqímariasa únnaqira afaanna nárana iraaafaqa ínna minára qímannimianaaura.

(Ínna máqannaasa Yísuna ufa sía írimariasa misá túmunnai áuqira afaanna amaana maqaki aandáu arusée suqásee únnaqira afaanna amaana máqaki qoomáqa náida túmunnai áuqira afaannara dúfi dúfi qímasee anímma ámidagee qímasee nári nées-mariafaqa ínnee akaqáusa misá dadaaqídaqa mi-oosannára qiní irée maríafanoo. Ínnee Yísuna ufa írimariasa akaqáusaki náriara maasá áaqaidaqa miqíra aandau náida fee qímariafanoo, mi-aandaufá maasá daundurákinaana kurídiandoo qímasaidaqa qímiridaqa náida fee qímariafanoo. Akaqáusa náriara maasá írirana faqaasa nóori uqéerasee fífaú túmunnai áuqira afaanna márifafa káqi naanáuree qímariafanoo.)

Qinée Pauroosa minára kúqaa fee qídaqa moo írirana minásaa ookáaidaqa maaqí qídaqa. Miqíra írirafa narí áidirafa narí aundurái umbiqáfinara óori uqéeraidanoo nasurídanoo narí kai narí kurídidanoo. Moo írirafa ámiqirafa maaqí qídanoo. Faiqí naríara naríara ámuqusira írirafa mi-íriráfa sía kurídidanoo faiqí ánaasee nifeeqáreenoo poodúqaiifanoo ánoonaikidanoo. ² Moó fannoo naríara aiqáma ainainara írimarunausee qímarifa sía ánoonaikira irirana írimarifanoo Ánutufa mi-íriranára ákooqaidanoo. ³ Faiqí ánaasee moó fannoo Ánutunara áidimárifanoo Ánutufa ámiqimmandee misára íridanoo áididanoo.

⁴ Yísuna ufa sía írimariasa túmunnai áuqira afaannara innaaru qímasee aandáu nárana néemariafaqa ínnee Yísuna ufa írimariasa mi-naranná naanára iraaafaqa qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Túmunnai áuqira afaanna óosana ínnaaimbaqa írídaqa mifá sía mári ainainna kíkiqusirafa máridanoo fífaú ainaina kai máridanoo. Maasá moodáa Ánutufa márinara minára kai ámiqimmandee írídaqa. ⁵ Maa-maqa maaqánaki faqa innaarúnai faqa moómoo óosana óosana áfaannee qímariafa máridanoo. Mi-afaanáusa misá úriqarararusa faqa Karaambáiqauqa faqa únna qímasee máridammiafoo qídaqa.

⁶⁻⁷ Sía maasá misáuqara írídaqa maasá Yísuna ufa írimariasa Ánutufa aiqámausa níkoofa moodáa kai márifagee qídaqa, aiqáma ainaina áuqu quqóo fee qídaqa maasá mi-Anutúna aináinammaisaranara máridaqa. Sía moo káraambáiqá máridanoo maasá káraambáiqá, ásauku mundírafa Yísufa mifá kai márifagee qídaqa. Minánnai Ánutufa sía máru ainainanna aiqáma ainaina áuquqoofa máridanoo, maasá minásaaqaraa mári-ranasaa máridaqa. Minára maasá aiqáma nárana amaná naanáura. Káqi nárana faqa fífaú afaanna aandáu faqa aiqámaqara námasee miná néemariafa sía áaqarafa máridanoo. Moo áinaina áaqarafa maaqímminoo máridanoo. Aiqáma Yísuna ufa írimariasa sía máq qúnnanara írídaqa. Akaqáusa óoqaindari sía Yísunara íru aukuanaindari mi-fífaú afaanna amaana maqánaki maqee maqee kéeqafiqa nárana námasee mi-narannára mi-afaannánaindi fee qímariafa, káfáa maqee faqa Yísuna ufa írídaqa sía áfaannara innaaru qídaqa káqi kéeqafi námasaidaqa únna qímasaida afaanna márifagee qímasaidaqa káqi mi-narannára Ánutuna namuqáandi fee qímasee bóo Ánutuna namuqáa áqoondikidaqa

áaqaidée qímasaídaqa nári maraquna nári náakirafa ummaara nímiqafa maasá daunduráki putaaírana qímifaqee qídaqa. ⁸ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Sía fíffau nárana fannoo maasá maréeqee Ánutuna áqoondikiannoo. Maasá sía néeqa sía Ánutuna óorudupianaúra káqi néeqa sía óoraaqaráanaúra. Nárana fíffau ainaina máridanoo maasá írídaqa.

⁹ Ínnee afaanna amaana máqakinaa náranara mána mána ímariasa minára eeráirí-
aqa. Mi-narannára akaqáusa rufíee maríasa írírana óorudupimariasaa aní mána mána íranasaaqari arufarindámaki mandáinainaki áqufifaara. ¹⁰ Anée írírana afeeka faqáafa túmunnai áuqira afaanna amaana máqaki kéeqafi mána mána mándee nárana náinanoo aní ákaqaafasaa moó fannoo írírana amannaikímarífa fúkasaa Yísuna ufa írímariifa ani qáfamaseenoo áfaanna amaana maqaki kéeqafi nárana náinanoo miná aundurákinaana akamúmmasainanoo mi-fíffau afaanná finnai kaifáa minní ubeekéenoo áqoondikian-
doora. ¹¹ Óorudupimasee írí mari fasiqafa áfaanna náranara rufíee mari fasiqafa mári-
danoo. Mi-fasiqáfa áfaanna nárana mána mána mámaree néemaria fasiqausa óosana qáfamaseenoo narí faqa námaseenoo minásaa arufarindámaki kurídiranaki áqufidanoo. Fíffau kurídiranaki áqufuannoo ásauku mundírafa minára faqa kúqufammi.

¹² Ínnee mána mána írírana faqaasa ínneeqa níkaqaafasaa óorudupira írírana árimari-
afanoo, miqí márianannai ínneeqa níkaqaafasaa mandáikamánimaqaidaqa, miqíanan-
nai ásauku mundírana faqa mandáikammamaqée maríafanoo. ¹³ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa qinée áfaannara dúfi dúfi qíra nárana aandáu námasaanoo qíní qíkaqaafasaa qíní qíqafeenoo minásaaqaraana mandáinainaki áqufinaqa qinée náaru náaru sía uqanna áfaanna aandau naanáura qíní qíkaqaafasaa sía áqufuaniffee qímasee sía naanáura.

9

Pauroofa narí kadáapisaaqaraa nárana kai néemarináu.

¹ Qinée Pauroosa kúqaa Yísufa diqiqoo fásiquasa máridaqa kúqaa qinée Yísuna maasá karaambáiqqa qáfaafanausa máridaqa qinée sía mooná karabúsaki máridaqa qinée qeeqá írírannoo maa-saikána máraídaqa. Qinée Karaambáiqqa saiká inniki máraafannana miná ánoona ínnee Yísuna ufa uqéeraafanoo. ² Akaqáusa qíní Pauroosara sía Yísufa aqiqoo fásiqafee qímariafaqa ínnee Koorinti máqusanaasa sía qíníara miqí qímariafanoo. Ínnee Karaambáiqqa ufa irisée mi-maú fímariafanoo mifá kai Yísufa qíní diqiqoonára koorooídanoo.

³ Faiqí ánaasee akaqáusa qíní saikóosanara díqiafaqa maaqí qímasee qeeqásaa ititáid-
daqa misá qímannimidaqa. ⁴ Qinée Yísuna ufa maqúsa maqusa óonuree anirée ídaqa Yísunara qímannimimarunnana ákiaqara mi-maqannáasa nárana nammári káqi qími-
fanoofau andeeqárafa máriqini.

⁵⁻⁶ Yísuna niqiqoo fásiquasa Yísuna ákaqaafasaa uqa faqa Peetooroona faqa nári nínaaqmaaka Yísuna ufa írímariifa anaaseeuqa níndiamaree misá faqa maqúsa maqusa nídaqa. Yísuna ufa qímannimifaqa néeqa káqi nárana nímiafaqa náidaqa. Qíní Pauroosa miqíffau andeeqáraqóo márini, sía miqídaqa Baranabasisandíri maaqandá kai fee aináinammásaida náidee. Maaqandá qeeqá aináinammásaida feefaurú marasáidaqa náidaqa Yísuna ufa qímannimiqanidaqa. ⁷ Sundía moó fannoo fee ammi fee rákiranaki fídaqa aináinámándaída náidee sía fee. Sía uqanna miqídaqa. Uáinna qaamma úmmaqimari fasiqafa narí náaree díqisee námaseenoo ínaaqianna moosá nímidanoo. Sipsípasaa rakísimarífa narí kadáapiranasaa miná náamma anoona náidanoo. Dóo qinée faqa maqúsa maqusa nídaqa Yísunara qímannimimarunnana nárana nammári káqi qímifanoofau qeeqá kadáapi ákiaqara nani, sía miqídaqa.

⁸ Sía qinée faiqí faiqi ufamáu kai fídaqa Yísuna ufa qímannimimarunnana ákiaqara nárana náranara qímannimidaqa. ⁹ Mooseena sándufa miqínnoo marífaqa qídaqa. Mifá maaqí qímasee ákara rínoo máridanoo.

Ínneeqa sakuma maqúsasaa téeqimasee burimakáú maréeqee miqóo quqásaifanoo burimakáú fannoo óonuree anirée ídanoo áikunnai rafárimarínaqa sía miná óori arooríaqa, sía miná óori rumbáaqa, saífanoo akaqána náidanoo rafáriani.

Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Ánutufa burimakáura kái fee íridanoo fee miqí qinau, maasára faqee miqí qinau. ¹⁰ Óo sía misárau miqí qinau, maasára írinoo miqí qinau. Úmmaqimarífa faqa aiqí marífa faqa minakínaana náraree qídanoo aináinidanoo. ¹¹ Baranabasisandíri ínni Koorinti máqusanaasa naunduráki innaarúnaindaraa asumu úmmaqusaafananoo kambíqaidanoo. Sía fee maqee mi-kadaapirirána ákiaqara maqásaa nárana káqi qímifaqee naanáuree. ¹² Akaqáusa ínniki káqikaaqóo kadáapiri maruna ákiaqara káqi nárana nímiafaqa náidaqa, maasá fíqaramásee ínniki kadáapiri márunnana ákiaqara ínni nárana marasée náunaiqini sía káqi marasée náidaqa. Ánutufa amanám-mifoo qifaqa maasá sía miqídaqa. Ásauku mundírana Yísuna ámiqira fasaasa ufa ínni naundurái sía kéeqaandoo qímasee dáara rárana faqa kadáapirirana faqa óosana óosana saiká áuqee marúnannara faqa qímannimiqiafana.

¹³ Ánutuna firaa amaana maqa Yeerusaree máqusa márínaki aináini maríasa misá minakínaana náriqa nárana máraidaqa. Faiqí ánaasee sipsípa arusée aandáu tatúfu Ánutuna amaana máqaki ámimaríana minakí aináinimáriasa aanáiqiki maríasa náriara akaqána marasée náidaqa ínnee minára ámiqimasee írimariafanoo. ¹⁴ Karaambáiqqa Yísufa miqí kai másee narí ufa qímannimi maríasara qímannimiqa fídaqa misákinaana nárana marasée naaqée qinau.

¹⁵ Mi-andeeqara oosanáfa márifaqa qinée sía miqíqa maa-pasána ákara rúnnana ínnee nárana sía káqi qímiaqee qídaqa ákara rúmannimaqaidaqa. Akaqáusa qiní maa-ufánara fifau dapi ufámmifoo qifoorá sía ínni nárana marasée káqi naanáura kúqiranaki fuanáura, qeeqá kadáapinnoo feefaurírafa amaná. Miqí márifaqa Ánutuna ufamau fíqaramásee fúnnanara qeeqá qimooqídaqa. Sía moó fannoo mi-ainainníannanara qimooqírana áruannoo. Aináinamaseeqa feefaurúmasee naanáura.

¹⁶ Kúqaa qinée Pauroosa Yísuna ámiqira fasaasa ufa óonuree anirée ídaqa qímannimi marúnausa márídaqa, sía miqíannanara qeeqá qimooqídaqa qeeqá dúqu uqéeraanaura. Yísufa qímaqimunara miqídaqa. Sía miqíanaqau mandáinaina qámbaanai máriaqini. ¹⁷ Qinée qeeqá kai qímannimira saiká máreefau feefaurúara qúnaiqini. Ánutufa daakápainara aináinidaqa miná ákiaqara sía feefaurúara innaaru qídaqa qímira saiká márifaqa káqi máraidaqa. ¹⁸ Qeeqá saiká ákiaqara nána feefauru fee máraidee, Ánutufa amaná kadáapi ákiaqara nárana marasée náannee qifaqa qinée sía miqídaqa ámiqira fasaasa ufa sía feefaurúara irisée káqi dídifafa qímannimúnafa mifá qiní feefaurírafa márídanoo. Káqi qímamidaqa qeeqá andeeqára kadáapirirana ákiaqara sía máraida káqi qímannimira asasirafa mifá qiní ámiqira feefauru márídanoo.

¹⁹ Qinée sía moo fásiqa aináini marúnausara foora márídaqa káqi fasiqara foora márídaqa Yísufinnai moómoosa ániaqeera aiqámausa aináinira faiqi kámmambi márídaqa. ²⁰ Qinée Yuda máqannaasaki Mooseena sándufa ámeemaanai máríasaki aináinidaqa misá naanna rámafi misá márírana máraidaqa. Qinée sía Mooseena sándufa ámeemaanai márídaqa, misá sándufa ámeemaanai máríasaa moómoosa Yísuna ufara ániaqeera qinée faqa miná ámeemaanai márídara foora náaraidaqa.

²¹ Miqí kai íqa ánaamuruki aináinidaqa ánaamuru moómoosa Yísuna ufara ániaqeera ánaamuará foora Yuda máqannaasaa sándufara nánasaa tatíafa márídaqa qímannimidaqa. Miqúnnanannai sía Ánutuna sándufa rukíaida miqídaqa. Qinée ásauku mundírana sándufa ámeemaanai qinée kúqaa márídaqa. ²² Qinée Yísuna ufara sía andeeqásee saqáriki máríasaki aináinidaqa misá faqa moómoosa ániaqee qímasee misá naanna rámafi márídaqa. Qinée óosana óosana qaini qáini qíranannai faiqí ánaasee máraanee qímasee aiqáma fasiqa anaasee naanna rámafiqa misá náaraidaqa.

²³ Qinée maa-ainainníranaki márídaqa moómoo óosana óosana ummaara káqi márídaqa qinée faqa ínnee faqa mi-amiqira fasaasa ufánasaaqaraa naundurákina

adíafaairana máraannanara miqídaqa. ²⁴ Ínni maqúsai Koorinti máqusai faiqí moómoosa suqúfiqa narí ámani narí ámani sandéemariana maqee maqee kambíqee márifaqa qáfeemariafanoo. Sandée maríasaki moómoo sandáidaqa moodáa fannoo kai úrinaaqa-reenoo qafee máraidanoo. Ínnee faqa misá naanna rámasee Yísuna aatáta sandée fídaqa úriqarara qafee márararee qímasee sandáaqa.

²⁵ Aiqáma sandée maría fasiqausa óoqaindari amanídaqa káqiqóo afeekaikámandee máriiqa sandára aukuana aniráinaqa káqi sandéefaranoo. Misá sía mi-kadaapiránara írídaqa, úriqarara qáfeeroo kai qímasaida káqiqóo afeekaikámasee nimanída sandáidaqa. Misá dauní afauqáqee marí qafeenara kísaaqasaa kadáapiridaqa. Maasá misá naanna rámasee kísaaqasaa kadáapiridaqa, sía afauqáqee mari qafeenáranoofau ídau miqída, náaru náaru márira qáfeeroo qídaqa kadáapiridaqa andeeqáidaqa. ²⁶ Minára iriséeqa sandéeqa taikée ániaqoo andeeqásee fídaqa. Qinée bookséena akoofása fasiqara foora sía fífau fáafau qísauku áqidaqa andeeqásee kai qísauku áqiara foora ídaqa. ²⁷ Qeeqá qifaaqa qiní ufa ámiqimmandee íriaqeera firaaqóo qeeqá qifaaqa dáriara foora ídaqa, qeeqá qimudaani fáasasaa afeekaikídaqa. Qinée aiqámausa náaramásee anirée bookséenara foora amaniaqée qímaseeqa qeeqá faqa amanianée qímasee óorudupiananoo Ánutufa mandá saikammiaanoo qímasee diqiqándoo qímasaidaqa fáasasaa afeekaikídaqa.

10

Túmunnai áuqira afaanna írianara aaquqírafa.

¹ Óo Koorinti máqusanaasa qiní qíkaqaafasauqa óoqai Mooseefa Isipa máqusaindari maasá Yuda máqannaasa qikeekú qikaakú nífiqee nári máaqai fiqau. Qinée minára qímannimianauro. Misá Isipa máqusaindari sandéemarufanoo namuqáa narí foo qímasee Ánutufa qufanoo qoonnámu fannoo misá nínnaaqiannai aiqámausa ititáfufaqa ámiqimasee anirée Taatuqée námmani taqámareeqa fiqau.

² Mi-qoonnamúnaki faqa mi-nammarína Taatuqée námmani táqoonara amaana námmani kíkiqusidanoo faqa Mooseefa mi-nammarínaki misá aiqáma ukúqnamáseenoo uqéraseenoora foora másoofaqa aiqámausa Mooseenaindí kámmambiqau. ³⁻⁴ (Misá miqóoqari kásau maqa maaqaki fímarufanoo Ánutufa aiqáma kánanaana kananaana nárana maqásaa quqásoofaqa marasáidaqa néemariqau. Nammáriara nídufanoo Ánutufa Mooseenara qufanoo óonikiqari nammári qúmufaqa naqau.) Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Misá aiqámausa innaarúnaindaraana moodáa feemu naqau, aiqámausa innaarúnaindaraa nammari moodáa naqau. Mi-nammarífa innaarúnaindaraa óonikiqariara foora qúmimarufaqa naqau. Mi-oonífa ásauku mundírafa misá faqa kukéeqasee nímarufa márinau. ⁵ Misá miqíqa fídaqa sía minára írirai moómoosa uqanna mandóosana marasoofanoo Ánutufa qufaqa misá kúqufanoo misá irí fannoo mi-aadana maqa maaqánaki fúrufaramminau.

⁶⁻⁷ Mi-aiqama ainaináusa maasá aaquqímaqimaqarafa máriganoo, maasá faqa miná irisée sía misá naanna raanáura, sía mandá nídi mari ainainnara randáanauranoo sía misá naanna réeqa túmunnai áuqira afaannara faqa innaaru qianáura. Mooseena ákara minára maaqí qímasee qídanoo.

Faiqí ánaasee óoqumari fi nárana néeneese nammári moómoo néeneese mandídi raanáuree qímasee fíndi fíqa idí rée maríqau.

⁸ Qinée Pauroosa miqúnara qímannimianauro maasá sía misá naanna rámasee faiqí ánaasee narí úmmuara narí úmmuarianauro. Misá miqímarunara moodáa faasaana (tuenti tiri tauséena) núkudara foora téeqiqau moómoosa uqanna ráurukaqau. ⁹ Maasá sía misá naanna réeqa karaambáiqá amanamánde qáfaanauranoo. Misá akaqáusa miqímarunara sakáni fannoo nárímarufaqa kúqimariqau. ¹⁰ Ínnee sía misá naanna réeqa Ánutunara ninunúruaqa. Misá miqí marúnara kúqira qángiroo fannoo anirée moómoo nárinau.

¹¹ Mi-aiqama ainaináusa akaqáusa aaquqímannimaqáaqeera misásaa kambíqanau. Maasá maqee máriasa aaquqímaqímaqáaqeera Ánutufa qumeé dadaaqufaqa miqóoqaraafa moó fannoo ákararinau. Maasá taikára aukwana adeedí ráinaqa márínara áaqaranara rufíaaqeera aaquqídaqa.

¹² Faiqí moó fannoo naríara qeeqá afeekaikíranannai kíkíqiqa márídee qínafa rufíaa, anée Isaraee máqannaasa naanna rámasee áqufinafaara. ¹³ Aiqáma nimanírafa ínnisaa áqufinafa aiqáma máqannaakí maqee maqee kambíqee mari ainainafa márídanoo. Ánutufa minára íridanoo narí dadaaqíra ufara kai íriannoo. Íridanoo firaa nimanirafa aniréenoó ínni úrinaaqareenoó rafáaqafínafa aniráinanoo Ánutufa afeeka níminaqa ínnee amaná mi-nimariránaki márí inaqa miná úriaaqarée faranoo. Ánutufa ititáseenoo fímariaana uqafíqainana fí ruíqakinana finnáranoo.

¹⁴ Óo qifaaqasáa qiní qíqoondiuqa túmunnai áuqira afaannara innaaruqíranara níanasaa rufíaaqa. ¹⁵ Ínnee Koorinti máqusanaasa óoqeenáasa írirana faqaasa máríafanoo. Ínnee qá kai qiní ufa irisée óonumafi rainásee íriaqa. ¹⁶ Maasá áafaqa náidaqa káafakinaa nammariara Ánutunara dúfi dúfi qímasaidaqa mi-kaafánakinaana náidaqa ásauku mundírana fidíka náida fee qímasaidaqa maasá káqikaa feemu faqa ruqí ruqímasee náidaqa maasá ásauku mundírana amaqí náida qímifaqa náídee qídaqa mi-feemúna náidaqa. ¹⁷ Moodáa féemu kai márína maasá moómoosa ruqí ruqímasee néemarianara moodáara foora márídaqa.

¹⁸ Qeeburu máqannaasa moo núqu Isaraee máqannaasa náriqa aandáu tatúfira óosanara íriaqa. Faiqí anaasee moó fannoo aandáu maramáree Ánutuna aanáiqiki maru fasiqana amisofanoo aandáu tatúfinoo naríara akaqána marasée néemarufanoo aandáu ákoofa narí áiku ásauku faqa múduka nanau. Misá qiqau, maasá Ánutuna tatúfira qáindasaa qaraana náida qímifaqa náidaqa miná faqa moodáanaki márídee qímariqau.

¹⁹ Dóo qiní ufa óosana náqi fee ínoo márídanoo fee dóo maqee mi-ufána koorooianáura. ínni maqúsanaasa nárana maraséeqa túmunnai áuqira afaanna ámídee qímasee tatúfímariafanoo. Mi-tumunánnai áuqímaria afaannána amana sía ánoonau káqi fífau túmu kai márídanoo. Mi-narana tatufiráfa faqa sía ánoonau, káqi nárana kai márídanoo. ²⁰ Sía Yísunara írimaria fasiqauqa mi-fifau naranná marasée sía Ánutunau amisée dúfi dúfi qídaqa, áfaannauqa nimisée dúfi dúfi qídaqa miqídaqa. Ínnee Yísuna ufa írimariasaa áfaanna náida nímmaria naranara ínnee sía miná naaqéera qídaqa qíkooqaidanoo.

²¹ Ínnee karaambáiqá áafaqa náidaqa Yísuna káafakinaana nammári námasee sía amana quándakina áfaannauqa káafakinaa nammari neefáranoo, ínnee Yísuna áafaqa náidaqa karaambáiqá qaindásaaqaraa feemu námasee sía quándaki áfaannauqa qaindásaaqaraa feemu neefáranoo. ²² Ínnee Yísuna áafaqa námasee quándaki áfaannauqa áafaqa námasaifanoo karaambáiqá Yísuna qáfamaseenoó rairaiqíannoo. Ínnee Yísufa ínniara rairaiqíanifee qímasaida fatá fáta ídee miqídee, ínnee maasára karaambáiqá úraaqáraidee qída fee miqídee, sía amana karaambáiqá úriqaréefaranoo firaa naríranaki áqufífoora.

²³ Akaqáusa minára maaqí qídaqa. Maasá amaná aiqáma óosana ámiqirana faqa mandáikirana faqa mináuaqá máraanauree qiafaqa qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Kúqaa aiqáma nána ainaina amaná máraanaura, sía aiqáma ainaina ámiqirafa márídanoo. Akaqáusa maaqí qídaqa aiqáma óosana amaná maasá máraanauree qiafaqa qinée minára aiqáma óosana sía faiqí ánaasee dadaaqímaria óosanafa márífanoo fee qídaqa akaqána kurídirafa márídanoo. ²⁴ Sía moó fannoo narí áidi marí ainainna narí íriranaki úriqaranoo máríani aqoónausa nídimari ainainá kai narí íriranaki úriqaranoo máríani.

²⁵ Ínnee Koorinti máqusanaasa aandáu máree makéetai fímariana akaqáandau arusée aukúsee túmunnai áuqira afaannara dúfi dúfi qímasee makéetaki quqásaaafaqa feefaurídaqa. Akaqáandau káqi arusée aukú quqásaaafa feefaurídaqa. Ínnee Yísuna ufa írimariasaa makéetaki kéeqafi ínneeqa aandáu márararee qímasee óonuree sía túmunnai áuqira

afaannara dúfi dúfi qínannara irámasee eeráiriaqa káqi mána mána máraaqa. Aninná karaambáiqqa saqárikiananoo aninná áakirafa márina sía minára irisée eeráiriaqa, káqi máraaqa. ²⁶ Óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa ákara minára maaqí qínoo máridanoo. Maa-maqa maaqáfa faqa minakí aiqáma ainaina márifa faqa karaambáiqaindi kai máridanoo.

²⁷ Qinée Pauroosa minára aiqáma ainaina káqi naaqée qídaqa. Ínni Koorinti máqu-sanaasaki Yísunara sía írimariasa moómoo márídaqa. Misákiqari moó fannoo aníara maí anirée qiní faqa nárana náannee qínana áidinana káqi miná faqa óonuree miná faqa nárana náa. Anée mi-naranna aandauná naanéera aneenná áakiranara káqi kaaqóo óonumafi írinana sía eeráiria káqi náa. ²⁸ Anée mi-naranná naanée qínanoo moo fasiqa fannoo qímaminoo túmunnai áuqira afaanara dúfi dúfi qíra nárana máridanoo qínana anée aní qímami fasiqana áakiranara irisée sía náa. ²⁹ Sía aninná áakiranarau qídaú aní qímami fasiqana áakiranara qídaqa. Ínnikiqari moó fannoo máq qúnufana irisée maaqí qíannoo, nánaree qinée mooná áakiranara íriananoo fee mifá qiní ititáqimaqaannoo fee. ³⁰ Dóo qinée qeeqá nárannara Ánutunara dúfi dúfi qímaseeqa nánaree moó fannoo anirée qiní nárana aandáura qáoo qíannoo fee.

³¹ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa Ínnee nárana nammári aiqáma ainaina néemarianara sía fee naanáuree, naanáuree, nána ainaina innáree, Ánutuna amooqíra ufa kambíqee márimau kai fuaqa. ³² Ínni márirafa káqi mána mánifaqa níndafamaseeqa Yuda máqannaasee ánaamuru fee Yísuna ufa íri maríasee ínni níqafamasee nóori runífaara. Ínnee minára irisée mi-oosannára eeráiriaqa. ³³ Ínnee qiní daanna raaqa sía qinée qeeqá dídirana qeeqá qifaaqa ámiqi ámiqiranara íridaqa aiqámausara iriséeqa misá nídiranamau fídaqa, aiqámausa innaarúna ásumu máraaqeera miqídaqa.

11

Amaana máqaki kéeqee maru anaaseesá níkiaqa rumbárausa kéeqee maría ufana.

¹ Qinée ásauku mundírana Yísuna aanna ráidaqa ínnee miqíkai íqa qiní daanna raaqa.

² Óo Koorinti máqannaasa ínnee qiníara maqee maqee irisée Yísuna ufa írimariasa sándufa qinée qímamíafanna ufamau fímarianara ínni nimooqídaqa. ³ Qinée maa-moodaa ainainnára kai ínniara íriaqeera qímannimídaqa, aiqáma fasiqa nári nínaaq-maaka úrinaaqarararusa márídaqa kafáa ásauku mundírafa aiqáma fasiqa úrinaaqararafa máridanoo. Ánutufa ásauku mundírana úraaqararafa máridanoo.

(Pauroofa narí máqanna aanaasee óosanara qímaqoofa sía maasáki máridanoo. Ánaaseeuqa náriqa andeeqára óosana marasée narí nífaaqmaaká nímeemaanai óorudupi mámbunara kooroo íanifeera qamunnannai níkiaqa rumbárausa amaana máqaki kéeqee maríqau. Sía níkiaqa rumbásaidaqa kéeqee marusa nisaurírana mara nímmariqau. Úmmuari mari anaaseena paqúrimasee asaurírana máraanifee qímasaida ákiqa maqá namufaqá indufú áqimariqau.)

⁴ Qinée Pauroosa faiqí narí ánaaqa úraaqararanara irisée maaqí qídaqa. Faiqí moó fannoo ákiqa rumbárafa amaana máqaki kéeqafi aiqámausa nífusaa innaaru qína fee Ánutuna ufa qímannimína fee ásauku mundírana asaurírana ámiannoo.

⁵ Ánaasee moó fannoo amaana máqaki kéeqafi Ánutuna ufa qímannimiannoo fee innaaru qíannoo fee ákiqa sía rumbárafa mi-anaaseefá narí afaaqi asaurírana ámidanoo úmmuari mari anaaseena amanakái máridanoo, ákiqa maqá faqa indufíra anaasee amana amana kái márídaqa. Sáina ákiqa qamunnannóo rumbásee amaana máqaki kéeqafinoo innaaru qíannoo fee Ánutuna ufafée qímannimiannoo fee, andeeqánoo máriani. ⁶ Ánaasee moó fannoo sía ákiqa rumbárafa amaana máqaki kéeqaina sée múnusee ákiqa maqá faqa indufú áqusaa. Ánaasee ákiqa maqá faqa indufírafa asaurínnoo ákiqa qamunnannái rumbárafa amaana máqaki sía asaurírainni káqi kéeqaannoo. ⁷ (-) ⁸ Indaarú Ánutufa sía ánaaseesaa qaraana faiqí áuqináu, faiqísaaqaraana ánaasee

áúqináu. ⁹ Ánutufa sía ánaasee dadaaqíaniffee qímasee faiqí áúqináu, faiqíara iriséenoó ánaasee áúqináu.

(v 7) Faiqí Ánutuna amana faqa Ánutuna aréenarafa faqa minakí márifa márínara sía ákiqa rumbárafá amaana máqaki kéeqaannoó. Ánaasee faiqí aréenarafa minakí márifa márínara ákiqa rumbárafá máríani. ¹⁰ Qangiroorá maasá qíqafaidammiaafoo qímasee nári nifaaqmaaká uréeqarausea márínara kooroóianifeera níkiqa rumbára ánaasee amaana máqaki kéeqaqa. ¹¹ Maasá karaambáiqá ufamáu fídaqa maa-iriráfa kai máríani, ánaasee naríaraa áadumai máríaninafa fífau máríani, faiqí miqíkai másee áadumai máríaninafa fífau máríani.

¹²⁻¹⁵ Indaarú ánaasee faiqísaaqari kambíqanau miqíkai ínoo miqóoqari faiqí fannoo ánaaseeqari kai kambíqaidanoo dóo mi-aiqama ainainaqandá Ánutunakiqari kai kambíqanoo márídanoo. Faiqí fannoo ákiqa asausí kísaaqa márínaqa faiqí ánaasee narí kai naríara naríara irisée mandáinainee qímasee nisaurífaranoo. Ánaasee kísaaqa ákiqa asausífaqaanara sía miqídaqa ámiqirane qídaqa mi-anaaseefá minára firaaqóo nasurídanoo. Ánutufa ánaasee kísaaqa ákiqa asausí ínni níkiqa paranná rafáaqafuanifeera nímináu. Ínneeqá kai íríaqa, ánaasee sía ákiqa rumbera anaasee fannoo aiqámausa nífusaa amaana máqaki innaaru qírafa andeeqáidanoo fee sía fee andeeqáidanoo. Sía andeeqáidanoo. Ínnee minára írimariáfanoo.

¹⁶ Faiqí moó fannoo yáfee ufa raináani qímasainaqa maa-ufána kai qímamíanaura, maasá maaqóoqaraasa faqa Ánutuna ufara maqúsa maqusa suqímariasa faqa mi-ufamáu kai fídaqa sía moo óosana márídaqa.

Karaambáiqá áafaqa néemaria naamúaqirafa.

¹⁷ Ínnee Koorinti máqusanaasa Ánutuna ufara suqídaqa sía ámiqimmandee suqímaríafanoo mandáinaina kai kambíqaidanoo, minára maa-ufána sía nimooqídafau qímannimídaqau. ¹⁸ Ínnee Ánutuna ufara suqídaqa rainá rainídaqa ánooqimariafaqa qímaqimíafaqa qínée íríqa akaqánara kúqaa fee qídaqa. [¹⁹ Áaqarausea faqa andeeqárausa faqa moodáanaki márífanoo kúqaa rainárafá kambíqaannoó. Miqímasainanoo áaqee maríasa faqa andeeqárausa faqa kooroo ifáranoo.]

(Pauroona ákara rúmannimu áukuana Yísuna ufa írimarusa sía maqee maasá ímarunandee áafaqa néemariqau, misá nári aináinirana taikásee eendáki áafaqa náraree qímasee nári nárana deedaqammámaree mara máree moodáa maqaki míni quqásee qoomáqa sakasée námasee ínaaqianna féemu marasée ruqí ruqí másee uáinna nammari misá maqee maqee néemaru nammarína námufaqa innaaru qímasee námasee fífainí maríqau. Faiqí ánaasee óosana óosana suqíqau. Aináina faqaasa faqa kudi fasiqa faqa óosana óosana aináini maríasa faqa náriqa aináinirana taikásee eendáki anirée moodáanaki suqíqau. Akaqáusa fúrufara máseeqa nárana moómoo námataikasoonara nínnaaqiana ánusa náararanau. Akaqáusa uáinna nammari moómoo néeneese sipákiqa fúrufariqau, Pauroofa minára iriséenoó maaqí qímasee ákara rúmannimaqanau.)

²⁰ Ínnee Koorinti máqannaasa Karaambáiqá qoomáqa suqúfi naani qímasee ínnee sía kúqaa suqúfi miná náraree qímaseefau ániafanóofau fúrufarídaqa náídaqa moosáindi faqa néemariafanoo. ²¹ Akaqáusa nári máree ánia naranna sía náida nímidaga náriqá kai naafaqa akaqáusa náarara márídaqa, akaqáusa uáinna nammari moómoo náida fúrufarída. Miqíafanoo mi-qoomaqáfa sía karaambáiqaindi márídanoo. ²² Ínnee máaqa síaisee maqee maqee néemaría narana nammarína sía minakí náidee, ínnee Ánutuna ufara suqímariasa fídiagaamma nímaqáidee miqídee, ínnee nára ainaina síaisa nisaurírana nímanee fee qídee miqídee. Ínnee minára irisée qíníara nána úfee qímaqimiannoó fee qídee. Ábee nimoofée qianáuree. Óo sía uqanna nimooqianáura.

²³⁻²⁴ Óoqai qínée karaambáiqá ufa irisée qímannimíafanna sándufana maqee faqa kafáa qímannimíanaura, karaambáiqá Yísufa Yudasifa ueeqóo eendanaki féemu ásaukunnai qumáreenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoó, ruqí ruqí máseenoó maaqí

qímasee narí faiqi námu qímanniminau. Maa-feemúfa qíní qímaqí kíkíqa úsinoo máridanoo ínnimma kúqíranaki quqánnimaqaanaura. Qinée kúquannanara aunífoora óonumafi írídaqa féemu maqee maqee naqáfuaqa.

²⁵ Misá mi-feemúna námaseeqa kaifáa miqóo nárana námasoofanoo Yísufa uáinna maru kaafana náriqa maqee maqee néemaru nammarína qumáreenoo maaqí qímasee qímanniminau. Maa-kaafánaki mári uainna qíní fidíka kíkúqusinoo máridanoo. Ánutufa maqásaa fasiqa anaaseera qíní faqa moodáanaki kára ufa márifanoo qíní fidíka fannoo mi-ufána mapukíra fidíka máridanoo. Ínnee miná naqá fídaqa qíníara irisáidaqa naqá fuaqa. Yísuna ufa miqíminoo márifaqa qinée Pauroosa minára maaqí qianáura. ²⁶ Maa maqee kámuqoo Karaambáiqua sía kafáa qúmi marí kamuqoo ínnee miná yá kamuqoo fee maa-feemúna faqa maa-uainnána faqa naqá fídaqa ínnee Karaambáiqua kúqíranara kooroo ídaqa.

²⁷ Qinée minára irisée maaqí qídaqa faiqí moó fannoo miná óosana fúrufarira fasiqa fannoo Karaambáiqua féemu fee miná káafakinaa uainna fee fúrufara mándee námaseenoo karaambáiqua amaqí faqa fidíka faqa mara máree fúrufara mámaqaidanoo náannoo. ²⁸ Aiqáma fasiqa anaasee náriqá kai nári naundurá márirana írirana aiqummmásee óonumafi írirana íriséeqa féemu faqa káafakinaa uainna faqa naaqa. ²⁹ Karaambáiqua afaaqa óosana sía írimarifa káqi fífau feemu faqa uáinna faqa néemarífa Ánutufa áruaninna ufana narí náidanoo narí afaaqáí máfi quqáidanoo. ³⁰ Ínnee Koorinti máqannaasa miqánara moómoosa aurímariafanoo kudoosaápee máriafanoo akaqáusa dóo kúqíqa márídaqa. ³¹ Maasá indaarú qeeqá daundura márirana qímanammánde andeeqásee náananoofau sía Ánutuna dárira ufa ámeemaanai márúnaiqini. ³² Maa-maqánasaaqaraasa Yísuna ufa sía írimariasas kurídiranaki fídaqa maasá misá faqa fuanóora maqee kámuqoo karaambáiqua niuqummmásee náridanoo.

³³ Qíní qíkaqaafasaaquqa maa-ufána iriséeqa karaambáiqua qoomáqa naani qímaseeqa qínaaqiana áninausara nífeesamásai faqa aniráifaqa dóo moodáa kari óonuree naaqa. ³⁴ Moó fannoo áraráinafa aneenná máaqaki óonu námasee ánia. Miqímandee moodáanaki kéeqafifanoo Ánutuna nárira ufa fannoo sía ínnisaa máriani. Dóo qína kai qímannimiqa qínee ínnee iannái fíqa akaqá ufa qímaqimuna andeeqánaura.

12

Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna óosana óosana dadaaqíranara qímannimidanoo.

¹ Dóo maqee qinée Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna nímimari ainainnara qímannimianaura. Qíní qíkaqaafasaaquqa qinée minára ánoona ufa íríaqee qídaqa qímannimidaqa. ² Óoqai ínnee aamína máru kamuqoo mandá fasiqa fannoo ínni rarisámeeqee sía ufa qímaru túmunannai áuqira áfaannunnai ubeekée márúfaqa miná ufa ámeemaanai fímariqua. ³ Dóo maqee ínnee maanára írimariafanoo Ánutuna maraquna fannoo rakísimari fasiqafa sía amana Yísuna áqurarara ufa ámiannoo kafáa miná dínni kai Yísufa karaambáiqua máridanoo fee qímariasas Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo misá dadaaqinára miqí qídaqa.

⁴ Óosana óosana innaarúnaindaraa ainaina faiqí ánaasee dadaaqíanifeera nímirafa márifanoo moodáa máraquna fannoo kai aiqáma mi-aiqama ainainná maqásaa fasiqa anaasee nímidanoo. ⁵ Maasá Ánutuna aináinirafa óosana óosana aináinirafa máridanoo moodáa karaambáiqua aináinammidaqa. ⁶ Ánutuna ufara suqímariasas dadaaqírafa óosana óosana máridanoo moodáa Ánutufa kai aiqáma áadu áadu akoofásaikirana faiqí ánaasee nímiqafa minánnai quándaki narí dadaaqí narí dadaaqiaqéera. ⁷ Ánutufa Yísuna ufa írimariasas aiqáma fasiqa anaasee náadu náadu narí maraquna kooroóianifee afeekana nímuqafa quándaki minánnai narí dadaaqí narí dadaaqiaqéera nímidanoo.

⁸ Ánutuna maraquana fannoo moo fásiqa írirana faqaana ufa qímannimimarina ámidanoo kafáa mi-maraqunáfa moo fásiqa aiqáma ainainara írirana ámidanoo. ⁹ Mi-moodaa maraqunáfa kai Yísuna mandaaqárana moo fásiqa ámidanoo, moo fásiqa mi-maraqunáfa faiqí ánaasee aurírana taikánnisara afeeka ámidanoo. ¹⁰ Ánutuna maraquana fannoo faiqí sía amana áuquaqaa íra áinaina afeeka moo fásiqa ámifanoo mi-fasiqáfa afeeka ainaina áuqaidanoo, moo fásiqa Ánutuna afeeka ámifanoo Ánutuna ufa afeekaiká-mandee qímannimidanoo. Mi-maraqunáfa moo fásiqa afeeka ámifanoo maraquana nímimariasa faqa moo únna qíra maraquana nímimarinna faqa mi-fasiqáfa kai rainásee nín-dafaidanoo. Mi-maraqunáfa moo fásiqa afeeka ámifanoo ánaamura ufakíqari sía narí íri maru ufanakíqari amaana máqaki ufa qímannimidanoo. Mi-maraqunáfa kai faiqí moó afeekaikámma ámifanoo ánaamura ufakíqari narí sía íri mari ufanakíqari faiqí ánaasee qímannimisafanoo moo fásiqa fannoo sía mi-ufána óosana írirainni maraquana fannoo kai miná qímamifanoo mifá indée kai ídanoo miná óosana qímannimidanoo. ¹¹ Mi-oosana oosana ainainná nímimarifafa moodáa maraquná kai máridanoo. Mifá narí kai narí áidiramau rainá rainá mándaída áadu áadu dadaaqíra akoofásaikirana nímidanoo.

Maasá Yísuna átiki márrunausara qídanoo.

¹² Ásauku mundírana afaaqa moodáara foora máridanoo miná átiyuqa moómoo máridaqa afaaqa sía rainánoo máridanoo moodáa máridanoo. ¹³ Miqíkai másee maasá aiqáma Yuda máqannaasa faqa ánaamura moómoo máqanna maríasa faqa karabúsaki aináinimáriasa faqa idukí máriasa faqa maasá aiqáma moodáa maraqunannái nammári marasée moómoo átiyuqa moodána apataiká kai iqá máriasa Yísuna apata máriafanoo Ánutufa moodáa maraquana nammáriara foora nímifaqa náunnnara miqídaqa.

¹⁴ Faiqí moó adaká sía múduka máridanoo moómoo afaaqa ootúpanoo máridanoo. ¹⁵ Mi-fasiqána áiku fannoo qínoo sía qinée ásauku máriaqaana minára qinée sía maa-fasiqána afaaqá máridau. Qinée Pauroosa minára maaqí qíqa kúqaa áiku fannoo sía ásauku kinoo sía mi-ufána qínnanannái mooná afaaqáikianau káqi mi-fasiqána afaaqá máriannoo. ¹⁶ Mi-fasiqána áaqoo fannoo qínoo qinée sía maa-fasiqána áfu márunnana sía miná afaaqá máridau. Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa kaqi mi-aaqoofá sía áfukinoo sía mi-ufána qínnanannái mooná afaaqái kíannoo káqi mi-fasiqána afaaqa máriannoo, sía sía miqíannoo. ¹⁷ Mi-fasiqána aiqáma afaaqa áfu kai márinanoofau náqi fee mándee ufa íriannoo fee. Miná afaaqa áaqoo kai márinanoofau náqi fee mándee udiráannoo fee. ¹⁸ Ánutufá kai narí iriséeno narí áidirannai faiqí afaaqa aiqáma ainaina afaaqa quqáqoofa máridanoo. ¹⁹ Aiqaama ainaina moodáa ainainá kai márinanoofau sía faiqí afaaqa máriani. ²⁰ Dóo miqínoo moómoo afaaqa átiyuqa moodáa afaaqara foora ootúpanoo máridanoo.

²¹ Faiqí afaaqáindaraa áfu fannoo sía amana ásaukuara anée fúa sía qiní dadaaqí marianna ainainafa máriananoo, sía qíannoo. Kafáa ákiqa fannoo sía áikuara anée fúa sía qiní dadaaqí marianna ainainafa máriananoo. Sía miqí qíannoo. ²² Maasá qeeqá qifaaqa áti dauní nídafidanoo ummooqúkí marí atiuqara fífau ainainee qíananoo sía márinaqa náqi fee ianáuree. ²³ Maasá qeeqá qifaaqa átiyuqa uréeqara átiyuqee qímariana maasá misásaa firaaqóo ámiqimmandee misásaa rakísidaqa. Nífu qáfaafaqa nisaurímaria átiyuqa maasá ámiqimmandee rakísidaqa qamunnannai ititáidaqa. ²⁴ Nífu qáfaafanoo nídi mári átisa sía ámiqimmandee ititáidaqa kái akooqóo máridanoo. Ánutufá kai narí írirannai maasá qifaaqasáa átiyuqa maaqímasee ootúpanau, Uréeqara átiyuqa úriqarara rakisirana máraanee qímasee ootúpanau. ²⁵ Miqí maríanara sía maasá qifaaqa rainárafa máridanoo aiqáma áadu áadu qifaaqa áti fannoo naríara naríara amanamana kái ámuqusidanoo narínni narínni rakísidanoo. ²⁶ Moodáa qifaaqa áti dídafifanoo aiqáma qifaaqa dídafidanoo, kafáa miná dínni moodáa qifaaqa amooqifanoo aiqáma qifaaqa asasídanoo.

²⁷ Qinée Pauroosa ínni Koorinti máqannaara qídaqa ínni Yísuna ufara suqímariasa aiqáma ásauku mundírana afaaqara foora máriafaqa aiqáma miná afaaqasáa afaaqa

fannoo narí ámaaqa narí ámaaqa kai máriafanoo. ²⁸ Ínnee Yísuna ufa írídaqa nuasa suqíranaki Ánutufa miqíkai ínoo ínni faiqí ánaasee maréeqeenoo maaqímmasee quqán-nisóofaqa máriafanoo. Ánutufa Yísufa niqiqoo fásiquasa ínniki úriqararasaikinau, miqóoqari misá uréeqarasa Ánutuna ufa faiqí ánaasee maqúsa maqusa qímannim-imarusa faqa ínniki quqánau. Dóo misá uréeqarasa ufasáa rakísirasa maqúsaki qímannimimarusu Ánutufa ínniki quqánau. Kafáa miqóoqari faiqí ánaasee óosana óosana ainainirasa quqánau.

Akaqáusa faiqí sía amana áuqaaqaa íra ainaina áuqimariasa quqánau.

Akaqáusa aurírausa andeeqée marúsa quqánau.

Akaqáusa faiqí ánaasee narí dadaaqí narí dadaaqí márusa quqánau.

Akaqáusa ufa suqírausasa ámiqimmandee rakísirasa quqánau.

Akaqáusa ánaamuru ufakíqari narí sía írimaru ufanakíqari Yísuna ufa suqíranaki qímannimimarusu Ánutufa quqánau.

²⁹ Ínnikíqari sía aiqámausa Yísufa niqiqoo fásiquasa máriafanoo, sía aiqámausa maqúsa maqusa qímannimiqanusa máridaqa. Sía aiqámausa maqúsai naamúaqira ufa qímannimimariasa máridaqa. Sía aiqámausa faiqí sía amana áuqaaqaa íra ainaina áuqimariasa máridaqa. ³⁰ Sía aiqámausa aurírana taikánniseemaria fasiqausa máridaqa. Sía aiqámausa ánaamuru ufakíqari nári sía írimaria ufanakíqari qímannimimariasa máridaqa. Mi-anaamuru ufánakíqari nári sía írimariafanoo maraquna afeeka fannoo dadaaqífaqa mi-ufána óosana sía aiqámausa írimariana kooroo ífáranoo.

³¹ Ínnee ínneeqa írirana Ánutuna afeekannái narí nímira afeeka óosana óosana faqa akoofásaikirana óosana óosana faqa misáuqakinaana úriqararana kai ummárararee qímasee afeekaíkiqaa. Dóo qinée mi-firaa uriqarara oosana uqanna maaqóo kooroo íanáura.

13

Naríara naríara nímuqusira óosanara qídanoo.

¹ Mi-firaaqoo uriqarara oosaná koorooiráfa maaqímmínoo máridanoo, faiqí ánaasee aiqámausa naríara naríara úriqarara ainainee qímasee misára nímuqusirafa mifá miná máridanoo. Qinée qeeqá Ánutuna maraquna afeekannái ánaamuru moómoo máqanna ufakíqari sía íria maria ufanakíqari faqa qangiroo ufakíqari faqa Yísuna ufara suqíranaki qímannimunanoo qeeqá qímuqusaki faiqí ánaaseera úriqarara ainainee qímasee misára nímuqusirafa sía máriafa qeeqá kai qeeqá firaa ufatia fífau kámmee kámmee qídaqa.

² Ánutuna maraquna fannoo óosana óosana afeeka qíminaqa qinée qeeqá kai Ánutuna ufa ámiqimasee qímannimianaqee qinée aiqáma ainainara irisée aiqáma kukéeqara ainainara irisée fee, qinée qeeqá Yísuna saqárikirafa afeeka márinaqee áaqana moo máfi moosáa quqánauree, mi-aiqama ainaina afeekáfa qiqá daundurái afeekaíkiqanoo faiqí ánaaseera úriqarara ainainee qímasee misára qímuqusirafa sía máriafa qinée sía máridara foora máridaqa.

³ Qinée qeeqá aiqáma ainainatia maréeqee aináina síaisa káqi nímiqee qeeqá qifaaqa faqa maréeqee idáki áquanauree miqídaqa faiqí ánaaseera úriqarara ainainee qímasee misára qímuqusirafa sía qíní daundurái máriafa mi-ainainaqandá sía qíní dadaaqianára miqídaqa.

⁴ Faiqí ánaaseera úriqarara ainainee qímasee misára qímuqusirana qinée Pauroosa kooroo íanáura. Faiqí ánaaseera nímuqusirafa maaqímmínoo máriannoo, reendeená-mandee ubiqáfi misá úfa írirafa máriannoo, fímmasee faiqí ánaaseera qímannimírafa máriannoo. Faiqí ánaaseera nímuqusirafa sía rairaiqírafa máriannoo, sía naríara óori uqérasee máriannoo, sía narí amooqírafa máriannoo. ⁵ Faiqí ánaaseera nímuqusirafa sía adi námufaqa máriafa máridanoo sía naríara kai írimarífa máridanoo, sía dauní kaukaatufa qímarífa máridanoo, sía akaqáusa mandáikámmamaqaanara írimáree fímarífa máridanoo. ⁶ Faiqí ánaaseera nímuqusirafa sía mandóosanara asasídanoo kúqaa ánoona ufa qíranara asasídanoo. ⁷ Faiqí ánaaseera nímuqusirafa sía minnísee fínanoo

ákooqaidanoo, misá miná mandáikammamaqáafanoo káqi kai irisée minní sáidanoo, faiqí ánaaseera ámiqira írirana irimáree fímarinafa faqa áaqainausakiara sía misára taikée foo qírafa faqa óosana óosana ainaina ámiafanoo reendeenámambi ubíqafi káqi mi-manda oosanná fee ámiqira óosana fee káqi mara máree fímarifanoo ámuqusirafa miqíminoo máridanoo.

⁸ Faiqí ánaaseera nímuqusirafa náaru náaru márira ainaina máridanoo sía taikárafa máridanoo. Maqee kámuqoo Ánutuna maraquna akaqáusa náakifaqa ámiqimasee qímannimirafa maqee máridanoo úfaasu ainainá kai máridanoo. Akaqáusa sía nári íri-maria ufana qímannimirafa máridanoo mifá faqa taikáannoo, ámiqira írirafa máridanoo márinoo áiqaráannoo. ⁹ Ánutufa maqee qímimari írirafa faqa qímimarifaqa faiqí ánaasee qímannimira ufa faqa maqee átisaa máridanoo. ¹⁰ Kásooqaqee Yísufa qúmira áukuana firaafá aniráinanoo maqee átisaa márirafa taikáfuannoo.

¹¹ Qinée Pauroosa faiqí ánaaqi máriafanna kamuqoo qiní ufa faqa qiní dídirafa faqa qiní írirafa faqa faiqí ánaaqindi márinau, maqee faiqí kámmambunanoo faiqí ánaaqi írirafa dóo taikáfinoo. Yísufa qúmuaninna aukuanna miqíkai íannoo. ¹² (Pauroofa máru aukuanna mandá tanuka kai márinau. Mi-manda tanukána kíkiqusidanoo maa-ufána qinau.) Maasá tánukaki qeeqá dóori qáfaiadaqa sía ámiqimmandee qeeqá qimana qáfaiadaqa. Maasá maqee qáfee marúnafa miqírana áti kai qáfaiadaqa, Yísufa qúminna aukuanna maasá miná faqa narí óori narí óori andeeqásee qáfaanaura. Maqee márinna írirafa áti kai máridanoo, Yísufa qúminna aukuanna maasá írirafa ánoona máriannoo. Miqóo maasá írirafa Ánutufa maasára ámiqimasee írindee kai ínoo ánoona írirafa maasáki faqa máriannoo.

¹³ Dóo maqee kámuqoo maa-qaaramoo ainainná kai máridanoo. Yísunasaa írirana rusírana faqa náaru kambíqaaninnanara asasamándeé áfeesirana faqa faiqí ánaaseera faqa Ánutunara faqa úriqarara ainainee qímasee misára nímuqusirana minamúfa kai maqee kámuqoo káqi márídaqa misákiqari nímuqusirafa kai úriqararafa máridanoo.

14

Kafáa ámiqimmasee Ánutuna maraquna dadaaqíranara qídanoo.

¹ Faiqí ánaaseera nímuqusirafa úriqararafa máridanoo fee qídaqa minára ínni Koorinti máqannaasa qímannimidaqa, Ínnee minára irisée faiqí ánaaseera nímuqusirafa máraanauree qímaseeqa miná márarara kai kadáapiruaqa. Ánutuna maraquna ními mari afeeka óosana óosana faqa akoofásaikirana óosana óosana faqa, mináuqa faqa ínnee ínneeqa írirana ummárararee qímasee afeekaíkiqa. Miqídaqa faiqí ánaasee Ánutuna ufa qímannimira afeeka minára úriqarara fee qímasee firaaqóo randásee máraaqa. ² Faiqí moó fannoo narí sía írinna ánaamurusa ufakíqari qímannimimarifa sía faiqífau qímannimidanoofau Ánutuna faqa ufa qídanoo. Faiqí sía miná ufa írídaqa moosá ufa márifaqa. Mifá Ánutuna maraquna afeekannái kukéeqara ánoona ufa qídanoo. ³ Faiqí moó fannoo Ánutuna maraquna fannoo dadaaqifanóo Ánutuna ufa narí ufakíqari qímannimifanoo nímuqusaki mandáikisa miná ufa íriafanoo dadaaqírana faqa poodúqarana faqa ámiqi ámiqirana faqa máraidaqa. ⁴ Moosá ufakíqari narí sía íri maria ufanakíqari qímannimimari fasiqafa narí kai narí dadaaqídanoo, Ánutuna ufa nári ufakíqari qímannimimarifa aiqáma Yísuna ufara suqímariasa dadaaqídanoo uqéeraidanoo.

⁵ Qinée ínniara ánaamuru ufakíqari sía írianakíqari aiqámausa minakíqari ufa qiaqée qídaqa. Mi-oosanná úriqararafa maaqímminoo máridanoo Ánutuna ufa nári ufakíqari qímannimirafa Ánutuna maraquna nímmimarifa qinée ínniara minára firaaqóo qiaqée qídaqa rídaqa. Ánutuna ufa nári ufakíqari qímannimimarifa úriqararafa máridanoo,

ánaamuru ufakíqari sía íria ufanakíqari qímarifa uréeqarafa máridanoo, mi-moo ufá-nakíqari qímarinnana faiqí moó fannoo anirée nári ufakíqari mi-ufána qímannimianoo andeeqásee írifanoo amaná máriannoo miqímasee Yísuna ufara suqímariasa dadaaqírana máreefaranoo.

⁶ Óo qiní qíkaqaafasaa kásooqaqee ínnee iannái óonureeqa ánaamuru ufakíqari qímannimisee náqimandee dadaaqíanáuree. Sía dadaaqírafa máriannoo. Ánutuna maraquna fannoo aamúaqira ufa qímannimira fee, qímannimiranee, írira ufa fee Ánutuna maraquna dadaaqírafa ufa qímannira fee naamúaqira ufa fee nári ufakíqari qímannimianaqa aiqámausa dadaaqírana máreefaranoo. Moosá ufakíqari sía dadaaqírana máreefaranoo.

⁷ Fífau sía kási marí ainainna ufíreena faqa kookáanauru faqa piripúnna faqa mári-faqa sía mináuqakíqari ámiqimmandee fuaqáidaqa minakíqari idí sía ámiqimmandee fuaqáifanoo idírainna fasiqa anaaseesa náqi fee mándee írifaree, sía írifara. ⁸ Rákira karaambaiqa fannoo sía ámiqimánde kaanina uqéeraifaqa náqimandee rákirana aiqá-mausa uqéereefaree, sía uqéere faranoo. ⁹ Ínnee miqíkai íqa maraquna fannoo náakinaqa ánaamuru ufakíqari sía írianakíqari ufa qífaqa náqimasee aní ufa óosana írifaree sía uqanna írifaranoo. Aní ufa fannoo fífau úfaira foora úqidanoo. ¹⁰ Maa-maqa maaqánakina moómoosa ufa máridanoo aiqámausakina misá ufa ánoona máridanoo. ¹¹ Ánaamuru moó fannoo fíndifi nári ufakíqari qiní qímaqimifaqa qinée síamma írianaura. Qinée mi-fasiqánara ánaamuru fee qianá mifá qiníara ánaamuru fee qíannoo. ¹² Ínnee Koorinti máqannaasa káaqa Ánutuna maraquna fannoo nímimari afeekanara kai firaaqóo rímariasa máriafanoo. Mi-afeeka iriránakíqari maanára kai afeekaíkiqa. Yísuna ufara suqímariasa misára dadaaqíqa firaaqóo uqéere maría ainainnára kai nídinaqa uqéeraaqeera qídaqa.

¹³ Faiqí moó fannoo maraqunannái ánaamuru ufakíqari qímannimidanoo narí faqa faiqí ánaasee faqa sía írifanoo kafáa Ánutunara innaaru qínanoo moo áfeeka áminanoo sía írimaria ufanakíqari qímarina ánoona irisée quandásee kooroommásee kafáa nári ufakíqari qímanniminaqa dóo íriaqeera. ¹⁴ Maraquna fannoo dadaaqínaqa sía íria ufanakíqari innaaru qínanoo qiní qimana fannoo kai kúqaa innaaru qíannoo qiqá írifara sía innaaru qíannoo. ¹⁵ Qinée minára náqi fee qianáuree qinée maaqímmianaura, qinée qeeqá qimana faqa qeeqá íriranannai faqa innaaru qianáura. Qinée Ánutunara idí ráidaqa qeeqá qimanannái faqa qeeqá íriranannai faqa Ánutunara idí raanáura. ¹⁶ Ínnee Yísuna ufara suqímariasa suqímarifanoo moó fannoo Ánutuna maraquna fannoo áakinanoo narí amana fannoo kai ánaamuru ufakíqari innaaru qínanoo moo káqiqee fasiqa fannoo ani márida íridanoo náqimasee mifá iriséeno Ánutunara mifá faqa eedóo qíannoo fee. Mifá sía uqanna amaná aní ufa óosanara íriannoo. ¹⁷ Aní Ánutunara dúfi dúfi qíra ufa ámiqimasee qínanoo moo fásiqa fannoo sía ámiqimasee írinanoo aní ufa fannoo sía miná dadaaqíannoo.

¹⁸ Qinée Pauroosa maanára Ánutunara dúfi dúfi qídaqa, qinée firaaqóo moómoo kari ínni fíqaramásee ánaamuru ufakíqari dáadumai máridaqa innaaru qídaqa. ¹⁹ Yísuna ufara suqímariasaki suqídaqa qinée sía miqídaqa. Misáki máridaqa nári ufakíqari misá naamúaqianee qídaqa moodáannai qísauku ufa kái amana kái qúsa qímannimiranara dídidanoo. Moosá ufakíqari misá sía íri maría ufanakíqari kísaaqasaa qímannimianaqa sía írifoora qíkooqaidanoo.

²⁰ Óo qiní qíkaqaafasaa sía ínni írifara faiqi ánaaqi íriranara foora máriani, faiqí firaasá íriranara foora máriani. Óosana óosana mandainainara minára kai ínni írifara faiqi ánaaqindíara foora nisakadikí qikairí síaisa máriaqa. ²¹ Tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímasee ákara ríqau.

Karaambáiqqa qínoo qinée maa-maqannáasa qímannimianaura. Qinée ánaamuru ufa qímariasa niqíqánaqa qímannimifaranoo. Qinée ánaamuru nífaurunna qímannimianaura.

Qiní qíku qísauku aiqáma mi-ufána irisée níkoqainaqa sía írifaranoo.

Tamummáqara fasiqa ufa miqímminoo márifaqa qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa.

²² Qinée maraqunannái ánaamuru ufa qíranara maaqí qídaqa Yísunara sía írimariasas irisée minára kúqaa fee qiaqée qímasee náriara Ánutuna nárira ufa ámeemaanai márianara íriaqeera mi-ufáfa márídanoo. Yísunara dóo írimariasas sía misárau márídanoo, dóo misá íridaqa. Maraqunannái Ánutuna ufa nári ufakíqari qímánnimírafá Yísuna ufa írimariasas íriaqee ainainna márídanoo, miná ufa sía írimarináusa sía miná írifaranoo miná ánoonara randée faranoo.

²³ Yísuna ufara suqímariasas aiqáma suqúsee márídaqa aiqámausa moodáa kari ánaamuru ufakíqari dapi dápi ufa qímarifanoo káiqee fasiqa fee aamína fasiqa fee minakí ani kéeqafiqa ínniara fúrufari maríasee qímasee sandáannoo. ²⁴ Aiqaúmausa suqídaqa Ánutuna ufa nári ufakíqari narí qímami narí qímami qímarifanoo káiqee fasiqa fee aamína fasiqa fee ínniki kéeqafinoo írinoo narí mandóosanara aundurái óonumafi íriannoo. Narí írinnufafa narí raqúru ámiannoo. ²⁵ Narí mandírirafa aundurái kukéeqanoo márínafa aiqáma kooroomámbinanoo mifá anuka kummárammafinoo Ánutuna amooqídanoo maaqí qíannoo kúqaa Ánutufa maaqóo ínni faqa márídanoo fee qíannoo.

Yísunara suqíranaki andeeqáqeera qídanoo.

²⁶ Óo qiní qíkaqaafasaaúqa, máa qinée qúnna ufana ánoona koorooianáura. Ínnee innaaru qíraree qímasee suqídaqa moó fannoo idí moo óosana áraannoo moó fannoo naamúaqira ufa óosana áraannoo, moó fannoo Ánutunaindaraa ufa irisée qímánnimíannoo moó fannoo ánaamuru ufakíqari qímánnimíainanoo moo fásiqa maraquna fannoo dadaaqínanoo mi-ufána ánoona kooroománnimíannoo. Aiqaúma ainaina Yísuna ufara suqímariasas dadaaqírafá kai máríani. ²⁷ Misá ánaamuru ufakíqari qímánnimíani qímasee qaaraqánda kai fee qaaramoó kai fíndifinana moodáa moodáa fannóo kai qímánnimíiaqa, miqóoqari moó fannoo misá úfa ánoona nári ufakíqari kooroommásee qímánnimíani. ²⁸ Yísuna ufara suqíranaki koorooímarinna fasiqafa sía márínana sía ánaamuru ufakíqari qímánnimíani. Narí kai narí aundurákíqari Ánutuna faqa ufa qínafa amaná narí kai qíani. ²⁹ Qaaraqánda fee qaaramoo fee Ánutufa ufa níminnana qífaqa aiqaúmausa suqímariasas irisée misá ufa rainá rainámmasee íriaqa. ³⁰ Ínni ufa suqíranaki faiqí moó fannoo óoqu márínafa Ánutunaindaraa ufa marasáinanoo ufa qímánnimínna fasiqafa óoqu márínanoo mifá fíndifi qímánnimíannoo.

³¹ Ínnee aiqaúma amaná Ánutuna ufa qímánnimíiaqa moodáa kai moodáa kai fíndifidaqa amaná qímánnimíifaranoo, miqímandaiifaqa aiqaúmausa misá írirana iriséeqa dadaaqírana máreefaranoo.

³² Maraquna fannoo ínni náakifaqa Ánutuna ufa qímánnimírana dadaaqírana ními-faqa sía dapi dápi fúrufariaqa ínnee ínneeqá kai ínneeqa nífauru naundurásaa rakísimariasas máríanara ámiqímasee rakísiaqa. ³³ Ánutufa sía maasára dapi dápi fúrufaríranaki máríaqeera dáarama quqéeno asooáranaki andeeqásee máríaqeera dáarama narí úfa íriranaki quqéeno. Ánutuna ufara suqímariasas máaqanna máaqana moodáa óosana qímánnimíafanaqa máree maríafaqa ínni faqa qímánnimídaqa. ³⁴ Yísuna ufara suqíranaki ánaasee sía fíndifi ufa qímánnimíiaqa, káqi óoqufaaqee máríaqa. Yuda máqannaasa sándufamau kai fíqa faiqí ufa ámeemaaná kai máríaqa. ³⁵ Ánaasee moo áinainara iráraree qímaseeno sía páamma qímasee iráannoo, kásooqaqeenoo máaqaki óonureeno narí afaaqísáa iráannoo. Yísuna ufara suqíranaki ánaasee fíndifi ufa qínafa asaurírafa máríannoo.

(Koorinti máqannaasa akaqáusa Pauroona ufara sía anoona ufa fee qímasee nári íriranamau fímarufanoo Pauroofa minára maaqí qímasee qímánnimínoo qinau.)

³⁶ Óo Koorinti máqannaasa Ánutuna ufa fannoo ínnikiqari fee indaarú kambíqeenoo fee ínnee ínneeqara maasá kai máreeunoo fee qídee. ³⁷⁻³⁸ Ínnikqari moo fásiqa

fannoo naríara Ánutuna tamummáqara fasiqausee qímaseenoo fee maraquana qímimari afeekana faqaasee qímaseenoo fee mi-fasiqáfa qinée Pauroosa ákara rúmannimunnufanara kúqaa Ánutuna naamúaqira ufa fee qínafa ánoona máriannoo. Qiní maa-ufánara sía írídee qínafa ínnée minára únna qíra fasiqa máridanoo fee qímasee miná ufa faqa sía íríaqa.

³⁹ Óo qiní qíkaqaafasaa Koorinti máqannaasa ínnéeqa Ánutuna ufa faiqí ánaasee qímannimiranara máraanauree qímasee afeekaikída miná márarara kai kadáapiruaqa, akaqáusa sía írimaria ufanakiqari maraqunannái qímannimifaqa sía qáoo qiaqa. ⁴⁰ Ínnée ufa suqíranaki íriranamau kai andeeqásee maqee maqee fuaqa.

15

Yísufa kúqiranakiqari fíndifunara koorooídanoo.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaa óoqai qinée Pauroosa Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimifannana, ínnée miná irisée maqéeiafanoo ínni írirafa minásaa rusísoofa mapukínoo márínara ínni náaqoo áuqaidaqa. ² Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimifannana, ínnée miná rakísi mapukú qumáreeqa innaarúnai asumu márirana máree maríafanoo. Ábee ínnée indaarú kúqaa fee íríqee íqau únna qímasee írídee qifára.

³ Qinée sía qinée qeeqá ufa káifau qímannimifannanau. Yísuna áiku ásauku máriannaindari ánu ufana firaaqóo úriqarara ufa qímannimifannana. Mi-ufána óosana maaqímminoo máridanoo. Ásauku mundírafa tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufamau fínoo maasá mandáinainara kuquqímaqanau. ⁴ Kuqufufaqá misá miná írí akúndamásoofanoo qaaramoo fáasaana márínnoo tamummáqara fasiqa ákarakinaa ufamau fínoo kúqiranakiqari fíndifinau. ⁵ Fíndifufanoo Peetooroona áfusaa koorooínoo miqóoqari qísaukuqara taikáseenoo qíkunní óoqu qaaraqánda máreenoo niqíqáaninna fasiqausa aiqáma nífusaa koorooufaqa qáfaqau. ⁶ Qáfamasoofanoo miqóoqari narí ufa írimarusa fáifa handaréeta fasiqa anaesee moómoo uqanna nífusaa moodáa kari kai kooroo inau. Misáuqakiqari akaqáusa asooqáqee kuqufufaqau, moómoosa káqi márídaqa. ⁷ Miqóoqari Yísufa Yameesana áfusaa kooroomámbinoo miqóoqari niqíqáaninna fasiqausa nífusaa kooroomámbinoo qímanniminu.

⁸ Ínaaqianna uqanna qiní Pauroosa qífusaa faqa koorooínáu. Qinée dáaduma uqanna moo óosanakiqari ámaneendaraasa eedádara foora máriafanausa márídaqa Yísufa qiní qífusaa kambíqoofaqa qáfaqiafana. ⁹ Qinée Yísufa niqíqoo fásiqausakina uréeqaraura márídaqa. Qinée Ánutuna ufara suqímariasa aupúrarana nímiáfanausa márúnnanara náqi fee ifaqée misá qiníara Yísufa niqíqoo fasiqafee qída fee, sía qinée misá nimana márídaqa. ¹⁰ Ánutufa sía qiní uréeqaranara írínnoo káqi narí áfauaranannai qiní maréeqeenoo narí niqíqoo fásiqausaki quqáqiséenoo ufa qímannimiannee afeeka qímufanoo sía qiníki mandáikinau. Qinée aiqáma niqíqoo fásiqausa úrinaaqaramásee faiqí ánaaseeki maqúsa maqusa kadáapiriqa, sía qeeqá kaifau miqídau Ánutufa qímu afeekáfa qiníki kásinara miqídaqa. ¹¹ Yísufa maasára kúqinoo fíndifunara qímannimunnufana akaqá niqíqoo fásiqausa nóokinaanee írídee qiní dóokinaanee írídee, mi-ufána kai maasá qímannimisaafanaqa minásaa ínni írirafa rusínoo máridanoo.

Maasá kúqiranakinaana fíndifuannánara qídanoo.

¹² Maasá ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndifunara maasá qímannimifanaqa ínnikiqari akaqáusa náqimasee kúqirausara sía fíndififaranoo fee qída fee. ¹³ Kúqirausa kásooqaqee sía kúqiranakiqari fíndifirarífanoofau ásauku mundírafa miqí kai ínoofau sía fíndifu qini. ¹⁴ Óoqai ásauku mundírafa kúqiranakiqari sía fíndifinaqau maasá qímannimira úfafa sía márínaqau sía qímannimunáiqini, ínnée ínnéeqa írírana rusímari ainainafa sía máríqini. ¹⁵ Kúqirausa kúqiranakiqari sía fíndififanoofau ásauku mundírafa faqa sía fíndi fiqini. Ánutunara ásauku mundírana kúqiranakiqari uqéeree foo qíafannanara kúqirausa kúqiranakiqari sía fíndififaqau maasá qímannimifanna ufanara únna ufa fee qini. ¹⁶ Kúqirausa sía fíndi fífaqau ásauku mundírafa faqa sía

fíndifiqini. ¹⁷ Ásauku mundírafa kúqiranakiqari sía fíndifinaqau ínniqa saqárikirafa kai fífau ainainara foora sía mári ainainnaki faqa ínnee ínneeqa mandáinainaki káqi auíamakifau fúrufarammiaqini. ¹⁸ Kúqirausa kúqiranakiqari sía fíndififaqau moómoosa ásauku mundíranasaa írirana rusísaida kúqimariasaa sía innaarúnai finí auíamakifau fúrufariaqini. ¹⁹ Maasá maaqóo márúnna kámuqoorá kai iriséefau ásauku mundírana minásaa írirana rusídau, maasá mandáinaina firaafá máriqini, aiqáma máqannaasa maqá afaaqasáa máriasakiqari maasá dinee teeroo úriqaranoo máriqini.

²⁰ Ánoona ufa maaqímminoo márídanoo. Dóo kúqaa ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndi finau, miná fíndifirafa maasá kúqirausa fíndifirana qíma afeekaikídanoo mapukídanoo. Dóo kúqaa márídanoo. ²¹ Óoqai indaarú moodáa fasiqannai kai kúqirana kambíqanau, miqí kai ínoo moodáa fasiqannai kúqiranakiqari fíndifirafa kambíqanau. ²² Maasá aiqáma fasiqa anaasee Adamana faiqi námu márúnnanara kúqidaqa, miqí kai ínoo ásauku mundírana faiqi námu márianara Ánutufa misá kúqiranakinaana uqéera quqáanno. ²³ Sía dapi dápi Ánutufa kúqiranaki uqéeraanno andeeqáseenoo mara fíndifuanno, ásauku mundírana náaree dóo mara fíndifumáqoofanoo márídanoo miqóoqari mifá qúminna aukuana miná áiku ásauku maréeqee fíndifumánnimaqaanno. ²⁴ (-) ²⁵ Ánutufa narí ásauku mundírana mapukú amaqaáseenoo qímaminau. Anée aiqáma ainainasaa rakísimaree fímarinaqa qinée Ánutusa aiqáma namuqáa áfaannainaina maréeqeeqa aní ásauku mundírana áramandunnai quqásaanana anée maqá mámmaaqai radámusainaqa kaifáa rakísianaurano. ²⁶ Ínaaqianna radámuaninna namuqaafa kúqirafa márídanoo miná faqa radámuanno. (v 24) Miqóo taikárafa kambíqaanno Ásauku mundírafa áfaannauqa úriqararaisa faqa misá faiqí firaasá faqa misá afeeka fasiqauqa aiqáma maréeqeenoo narí áramandunnai quqáseenoo radámuseenoo narí quqúsakinaasa aiqámausa maréeqeenoo narí ákoona ámianno.

²⁷ Tamummáqara fasiqausa ákarakinaafa minára maaqímminoo márídanoo. Ánutufa aiqáma ainaina miná áramandunnai kai quqáanno fee qídanoo.

Tamummáqara fasiqa minára miqí qímasoofaqa qinée minára maaqí qídaqa. Ánutufa aiqáma ainaina miná áramandunnai quqáraree qídanoo sía naríarau miná áramandunnai quqáraree qídaqinoofau. ²⁸ Ánutufa aiqáma ainaina maréeqeenoo ásauku mundírana rakísirana ámeemaanai quqásainanoo ásauku mundírafa miná ámaaku fannoo quándaki Ánutuna áramandunnai narí kéeqaanno, aiqáma ainaina quqóona áramandunnai kéeqafinanoo miqóoqari Ánutufa aiqáma ainainatia uqanna úriqararafa márianno.

(Pauroofa máru aukuanna faiqí moó fannoo Yísuna ufa írimarufa sía nammári márarai kuqufufanoo moó fannoo qaara kari nammári máree márínau. Mifá naríara faqa kúqunara faqa máree márínau. Mi-aukuanná mi-oosannára Pauroofa qímannimirara maaqí qínau.)

²⁹ Ínni Koorinti máqannaasaki kúqirausara nammári máree marusara misára náqi fee qianáuree. Kúqirausa kúqiranaki sía fíndifuafaqa ínnee nánaree fífau misáree qímasaida fífau nammári máraidee. Ínnee yánee dadaaqídee miqídee. ³⁰ Maasára faqa íriaqa maasá Yísuna ufa sáara aiqáma faasaana moómoo kari aupúrarana narírana eeráirirana máraidaqa. ³¹ Qíní qíkaqaafasaa, qinée aiqáma faasaana kúqiranara aniráanno qídaqa eeráiridaqa. Qinée sía káiqaesa maaná koorooídaqa. Ínnee maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísunaki fímaríanara nimooídaqa minára kai kooroománnimidaqa.

(Pauroona aukuana Roomma máqannaasa sía Yísuna ufa írimariasaa nári óosana máraidaqa faiqí ánaasee qáfaifanoo adífaaa íanifee qímasee óoni faandamuraki faiqí faqa káasau aandau faqa mara quqásoofaqa rákimariqau. Yísuna ufa írimaru úfafa taikáani-feera mara quqásoofanoo káasau aandau naru néemarinau. Pauroofa minára iriséeno Koorinti máqannaasa qímannimidanoo miná kíkiqusimarinau. Koorinti máqusanaasa maa-ufána qímannimino qínau.)

³² Qinée Pauroosa Efeesusa máqusai káasau andaura foora márufaqa misá faqa rákimariqiafana. Kúqirausa sía kúqiranakiqari fíndififaqau qinée maaqóo Efeesusa

máqusai mi-fasiqáusa faqa rákidaqa nána ainainee máraanauree qímasee misá faqa rákiqiafana, fífau maaqóo mária fasiqaanaaseesa qíqafaaqee qímasee fee rákiqiafana. Óo sía miqí qiafana. Kúqaa kúqiranakiqari fíndi fuanáuree qídaqa miqí qiafana. Faiqí firaasá únna ufa moó minára maaqímminoo máridanoo. Dúna maasá kúquannanara maqee nárana nammári móomoo náa. Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Kúqirausa kúqiranakiqari sía fíndififaqau ánoonammifooqíni, fíndififaranoo únna qímariafanoo.

³³ Ínnee sía mi-unna ufána íriaqa, Moo ámaana ufa minára maaqí qídanoo, Mandóosana máree maría áqoondisa ínni márirana putaamánnimaaqéefaranoo.

³⁴ Ínnee Koorinti máqannaasaki akaqáusa kúqirausa sía fíndifi maría ufana qí-mariasa ínni putaamánnimaaqifaqa ínnee misá mandóosana maraséeqa fúrufarirana máree maríafanoo. Ínnee miná minnísee kafáa andeeqára írirana marasée ínneeqa mandóosana quqásee andeeqáramau fuaqa. Ínneeqa nisaurúqa ínnikiqari akaqáusa Ánutuna afeekara sía ámiqimasee íri márifanoo káqi meerámau írirana írimariafanoo.

Maasá kúqiranakiqari fíndifuanna qífaaqanara qídanoo.

³⁵ Ínniki moó fannoo kúqirausa fíndi fíranara maaqí qíannoo, kúqirausa dóo putaámminoo máridanoo náqimasee fee fíndi fifáree, nána afaaqee fíndi fúannoo fee. ³⁶ Anée fúrufarimarianafa mi-ufána qímariananoo. Anée nandí úmmaqusainanoo sía aaqee kambíqaannoo mifá putaa mámbinanoo miná uapáaqi fannoo ínaaqiana kambíqaannoo. ³⁷ Ínnee sakuma qaqama féee moo nárana qaqama féee úmmaqidaqa sía nárana faqa ámanee faqa úmmaqi maríafanoo qaqama kái úmmaqi maríafanoo. Úmmaqusaafanoo sía qaqama kai kambíqaidanoo nárana ánoona namufaqa ámanee namufaqa kambíqifaqa qáfee maríafanoo. ³⁸ Ánutufa narí íriranannai aiqáma áadu áadu qaqama nári áadu áadu kambíqaaninnana ánoona namufaqa ámanee namufaqa nímidanoo. Ánutufa aiqáma qaqama andeeqásee narí kai ánoona ámidanoo.

³⁹ Kásimari ainaina nimaqí miqí kai ídanoo sía aiqáma moodáa nimaqi faqaasa márídaqa. Faiqí moo nímaqi faqaasa márídaqa aandáú moo nímaqi faqaasa márídaqa, ufíni moo nímaqi faqaasa márídaqa, noodáanna moo nímaqi faqaasa márídaqa.

⁴⁰ Innaarúnaindaraa nifaaqa faqaasa faqa maqásaaqaraa nífaaqa faqaasa faqa áaduma márídaqa. Innaarúnaindaraa nífaaqa áreenarafa moó máridanoo maqásaa qaraasa nífaaqa aréenarafa moó máridanoo. ⁴¹ Súani afu narí aréenarafa áaduma moó máridanoo, quqoona narí aréenarafa áaduma moó máridanoo, fásau narí aréenarafa áaduma moó máridanoo, fásau misáki faqa áadu áadu áreenarafa márídaqa.

⁴² Kásooqaqee kúqirausa kúqiranakiqari fíndififanoo miqímminoo máriannoo. Faiqí ánaasee kuquffifanoo miná írí ákundee maríafa maqásaaqaraafa maqá máridanoo. Kúqiranakiqari Ánutufa uqéerasainanoo mi-afaaqáfa náaru náaru márira afaaqa máriannoo. ⁴³ Níkundee marí nifaaqafa ummooqukídanoo mandáikídanoo, kásooqaqee kúqiranakiqari Ánutufa uqéerasainanoo áfu qáfainanoo idaaqírafa ámiqirafa afeeká máriannoo. ⁴⁴ Níkundee maría nifaaqafa maqásaaqaraa nifaaqa úfaasu márifa máridanoo. Ánutufa uqéerasainanoo náaru márianinna innaarúnai nífaaqa máriannoo. Maqásaa nifaaqa úfaasu nifaaqa maaqóo máriana amana kái márifa máridanoo. Mifá márinnanoo innaarúna náaruara márira nifaaqa amana kái márifa kúqaa máriannoo.

⁴⁵ Tamummáqara fasiqauqa ákara minára maaqímminoo máridanoo. Indaarúqaa fasiqa Adamafa kásimaruna áuquqoofa márínau.

Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Adamana ánaaqianna fasiqa Yísufa maqee márirana faqa náaru márírana faqa nímmari maraqunafa máridanoo. ⁴⁶ Sía náaru márírafa náaru kambíqaidanoo maqásaaqaraafa náaree kambíqaidanoo, miqóoqari kai náaru márírafa kambíqaidanoo. ⁴⁷ Indaarúqaa Adamafa maqásaaqaraa kookoomannái áuqirafa márínau. Ínaaqianna Adamafa Yísufa innaarúnaindari qúminau. ⁴⁸ Maqásaaqaraasa nári níkoona Adamana fooqáasa maqá nífaaqafaqaasa márídaqa. Innaarúnai fímariasa innaarúnaindaraa fasiqa Yísuna afaaqaikírausa márifaranoo. ⁴⁹ Maqee maasá maqánnai

áuqira fasiqa afaaqa afisíqa moodáa karámmiqa máridaqa kásooqaqee maasá miqíkai másee innaarúnaindaraa fasiqa afaaqa afisúsee miqí kai íqa moodáa karákaimmianaúra.

⁵⁰ Óo qiní qíkaqaafasaa qiní Pauroosa ufa ánoona maaqímminoo máridanoo. Faiqí nimaqí faqaasa faqa fidíka faqaasa faqa sía Ánutuna quqúsaki kéeqafifanoo náida nímiannoo. Úfaasu maqásaa ainaina faqa sía amana náaru márirana máraannoo.

⁵¹ Ínnee ámiqimmandee íriaqa, kukéeqara ufa qímannimianaúra, maasá sía aiqáma kúquanaura. Qúsasaa uqanna Ánutufa tautúmaqímaqáseenoo maasá moo kámaakamma qímaqannoo. ⁵² Nífu tasúnduna tasúnduna káqi káqi ídanoo miqírafa kai ínaaqianna ufíreena fannoo fuaqáinanoo Ánutufa maasá moo kámaakamma qímaqannoo. Mi-ufireenná fuaqásainanoo kúqirausa minakíqari náaru márirana nifaaqa faqaasa fíndififanoo maasá aiqáma moo kámma qímaqannoo. ⁵³ Úfaasu maqásaa nifaaqa faqa sía káqi óoru fífaranoo náaru márirana náaree afisúmareeqa óoru fífaranoo. Káqi máriasa kúqifandinausa misá afeeka nipata náaree afisúmaree amaná innaarúnai óoru fífaranoo. ⁵⁴ Úfaasu maqásaaqaraa nipata faqaasa kúqifandinausa náaru márirana nifaaqa sía kúqimaria nifaaqána afisúmareeqa dóo miqóo óoqeenáasa ákara ánoona kambíqaannoo. Misá maaqí qiqau.

Ánutufa dóo kúqirana aiqáma nambíqama taikáseenoo miná úraaqáranoo máridanoo. Kúqirana rafáaqafírafa dóo taikéeno.

Kafáa moo ákarakinaa ufa minára maaqí qídanoo.

⁵⁵ Óo kúqirafa maasá rafáaqafímarianafa aní úriqarara afeeka yáiffee máridanoo. Dóo taikéeno.

Óo kúqirafa aní aupúrara afeeka maasá qímimarianafa yáiffee máridanoo. Dóo taikéeno.

⁵⁶ Ákara miqínnoo máriafa qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Maasá aiqámausa mandóosana fannoo kai aupúrara afeeka kuqirana ámifanoo dóo kúqirafa maasá dáridanoo. Kafáa mandáinaina fannoo miná nárira afeeka Ánutuna nímaarusira sándufakíqari kambíqaidanoo. ⁵⁷ Óo Ánutufinnai dúfi dúfi qídaqa. Maasá ínni sáimbaqa karaambáiqá ásauku mundírana Yísunnai kúqirana faqa mandáinaina faqa maasá úriqaraqa máridaqa.

⁵⁸ Óo qiní qíkaqaafasaa dóo minára iriséeqa sía kási kásiaqa mapukúseeqa atukaráqa máriaqa. Karaambáiqá márirana nírana máriana maqee maqee minakí kai nóori runúsee máriaqa. Karaambáiqá márirana níranaki márianara aiqáma saika náaru márirana anoona máriafa máridanoo karaambáiqá márirana nírana sía moó fannoo ánoona síaifa máridanoo. Ánoona máriafa kai máridanoo.

16

Ánutuna ufa írimariasa sárauqinana dadaaqíranara qídanoo.

¹ Óo Koorinti máqannaasa ínnee Yudeea máqa maaqaki Ánutuna saiká máree maríasa nárana sárauqi márianara munnimma káqi nímiranara qiní iraaafa minára ínni qímannimidaqa. Qinée Karatia máqa maaqaki Yísuna ufara suqímarusa qímannimifannaqoo miqóo kai fuaqa.

² Aiqáma amaana fáasaanasaa aiqáma fasiqa anaasee akaqá munnimma áaduma rainá quqáaqa. Narí aináinirana ákiaqara munnimma firaaná márainafa miná amana kái káqikaana quqáni káqikaana márainafa dóo narí márainana amana kái káqikaana quqáni, qámbaraana amana márainafa dóo miná amana kái quqáni, ínnee aiqáma amaanasáa amaanasáa miqíkai ídaqa rainá quqésaifanoo innooqáfinaqa qinée ínni maqúsai óonuraanna kári munnimma suqíranana sía máriani dóo fáasai suqínnoo máriani. ³ Ínnee maqee andeeqára fasiqauqa mara quqásaiifaqa qinée óonuránaqa mi-munnimána faqa pásakina ákara rúmasaanaqa misá mi-pasána faqa mi-munnimána faqa máreeqa Yeerusareenni múru káqi nímiaqa. ⁴ Ínnee qiníara faqa óoru fúannee qífaqa qiní faqammóoru fífaranoo.

Pauroofa narí fúaninnanara tipúndaarídanoo qímannimidanoo.

⁵ Qinée maaqóoqari Maseedoonia máqa maaqakina ónuree anirée iqá nínii taikásee ínnée máriannai fuanáura. ⁶ Ínni maqúsai ónureeqa káqi kaaqoó kísaaqasaa ínni faqa márianauree, áukuana áiqaramáfinaqa qámbaanasaqa suara áukuana qaaramoo qúqoona ínni faqa márianauree. Dóo miqóoqari moosáa fuanáura yáifée fuanáuree maqee sía íridaqa. ⁷ Karaambáiqá eedóo qínnanara káqikaaqoo kísaaqasaa ínni faqa márianauree qídaqa. Miqóo ínni fí ínni níndafée fíranara qídaqá.

⁸ Qinée maqee Efeesusa máqusai káqi márianaura. Yeerusareenni Yuda máqannaasa qoomáqa suqáne maru quqoonáfa aniráinaqa qinée minásaa Efeesusa máqusaindari Maseedoonia máqa maaqaki óruree minní ónuree anirée másee miqóoqari ínnée iannái Koorinti máqusai fuanáuree qídaqa. ⁹ Maqee Efeesusa máqusai maaqóo fira saiká ánoona saika máridanoo, moómoosa qiní ufa ititée maríasa máriafaqa saikídaqa.

¹⁰ Qinée Timootinara qímannimianaúra, mifá ínni maqúsai ónuráinaqa ínnée miná ámiqi ámiqimmásai fanoo afaaqa quqáani, mifá qiní daanna rée marífa karaambáiqá aináiniranaki marífa máridanoo. ¹¹ Timootifa Yísuna ufa írimariasa qiní qíkaqaafasaa uqa sáimbaqa mootínai áiquqaki maí aniraree qímasee ínni maqúsai náaree aniréeno maí qinée minára rakísi márunnannai Efeesusa máqusai ánianifeera qídaqa. Ínnée Timootinara kumaaráa fee qímaseeqa sía minára níkoo níkaa iaqa ámiqimmandee dadaaqífanoo asooáranakiqari fíndifinoo maí ániani.

¹² Dóo maqee maasá qíkaqa Apooroosanara qianáuranoo. Qinée ínnée iannái qíkaqaafasaa uqa faqa namummáqee fíqa ánianneera qídaqa fuki faakí qúnanoo sía fídanoo ititammásee káqi máridanoo maqee sía fuanáuree sía andeeqára aukuanee qídanoo. Kásooqaqee andeeqára aukuana kambíqafinanoo fúannoo.

Pauroona taikárana ufa.

¹³ Ínni Koorinti máqusanaasa maqee maa-ufána qímannimianaúra. Ínnée maqee maqee aufárida maríafa, ínnée Yísuna saqárikiranaki minakí mapukúfina kikíqammambuaqa ínnée maqee maqee paasóosida máriafa, afeekaíkiqa máriafa. ¹⁴ Ínnéeqa máridaqa aiqáma nírana márirana nímuqusí marínaqa narí dadaaqí narí dadaaqí qíqanuaqa.

¹⁵⁻¹⁶ Ínnée Sateefanasana faiqi ánaasee áiku ásaukuara írimariafanoo, misá Akaia máqa máaqakiqari óosanarasee Yísuna saqárikusa máriasa máridaqa. Misá Ánutuna ufa írimariasa aináinammánniséemariasa máridaqa, narí faiqi ánaasee faqa nári márirana minakí kai nifaaqa quqásee áuqaidaqa. Óo qiní qíkaqaafasaa uqa ínni qímannimidaqa. Miqínna fasiqana aanna réeqa miná ufamau fuaqa, akaqáusa misá dadaaqímariasa misá ufamau faqa fuaqa.

¹⁷ Mi-fasiqáfa Sateefanasafa faqa Fooratunatusafa faqa Akaikusafa faqa misá maí aniroofaqa níndafaida asasiqáfana, misára ínni Koorinti máqusanaasa áni áni aniréera foora qufaqa asasiqáfana. ¹⁸ Misá ínni asasírana nímmaríandee kai íqa qiní qímiqau. Miqíra fasiqauqara aiqámausa íriaqaana.

¹⁹ Asia máqa maaqaki Yísuna ufara suqímariasa misá ínni nímandaidaqa. Maaqóo Akuirafa faqa narí ánaaqa Pirisikira námmarifa faqa nári máaqaki Yísuna ufara suqímariasa faqa ínni firaqóo ámiqimmánde Yísuna ufa írimariasara foora ínni nímandaidaqa. ²⁰ Maaqóo máriasa Yísuna ufa írimaria qíkaqaafasaa uqa faqa ínni nímandaidaqa. Ínnée naríara naríara níkaqafasaa fee qímasee narí ámoqqee narí ámoqqee iaqa.

²¹ Faiqí moó fannoo qiní dóokinaana iriséeno maa-pasána ákara rínau, maa-qusa ufána átisaa qeeqá qísaukunnai ákara ruanáura. Qinée Pauroosa ínni nímandaidaqa.

²² Karaambáiqara sía ámuqusímarínafa áqurarara ufa minásaa máriannoo. Nári ufakíqari maranata, maasá ufakíqari maasá karaambáiqá qúmuannee qídaqa.

²³ Karaambáiqá Yísufa narí áfaarira óosana ínni faqa nímiyani.

²⁴ Maasá aiqámausa ásauku mundírana Yísunaki máriasara irisée qiní qímuqusirafa ínniki máriani.

2 KOORINTI

Pauroofa Koorinti máqannaá ínaaqiannaá ufa ákara rúmannimaqóo ufafa.

¹ Ánutufa qufaqa qinée Pauroosa ásauku mundírana Yísufa niqíqoo fasiqusaikamambi márúnausa márídaqa. Qinée qeeqá qíkaqaafasaa Timootisandíri maa-akarána rúmannimaqeeqa. Ínnee Koorinti máqannaá Ánutuna ufara suqímariasa faqa aiqáma Akaia máqa maaqaki Ánutuna ufa írimariasa faqa ínni aiqáma nímandaidaqa.

² Ánutuna ásauku mundírana maasá karaambáiqá Yísuna faqa narí ákoona Ánutuna faqa miqandá ámiqi ámiqira afaarirana faqa naundurá asooárana faqa ínniki máriani.

Pauroofa Ánutuna dúfi dúfi qímamaqaidanoo.

³ Ásauku mundírana ínnisaimbaqa karaambáiqá Yísuna akoofa Ánutufa minára maasá aiqámausa dúfi dúfi qímamaqaaqa, ínnisaimbaqara ámuqusimari qíkoofa ínnisaimbaqa qífaueemárika márídanoo, aiqáma dadaaqírafa mifínnaindari qúmimarifa márídanoo ínnisaimbaqa miná kai dúfi dúfi qímamaqaaqa. ⁴ Ínnisaimbaqa qeeqá daundura ummaaraki márúnnana Ánutufa mi-ummaaráníki dadaaídanoo. Ínnisaimbaqa óosana óosana ummaaraki máriasa Ánutufa ínnisaimbaqara misá dadaaqiaqée qímaseenoo ínnisaimbaqa náaree dadaaqinau. Misá dadaaqídaqa Ánutufa ínnisaimbaqa dadaaqírana qímuna miná kai maasá qumáree quándaki minánnai dadaaqídaqa. ⁵ Ásauku mundírana moómoo aupúraránaki márúfaqa maasá faqa minakí márúnanoo aupúrarana maasá faqa náida qímínoo. Miqí kai ínoo ásauku mundírana narí dadaaqírana faqa firaaqóo maasá náida qímifaqa.

⁶ Maasá Yísuna ufasáara aupúrarana máraidaqa sía fífaufau máraidau, ínni dadaaqírana faqa innaarúnai asumu márírana máraaqeera aupúrarana máraidaqa. Ásauku mundírana maasá dadaaqífaqa maasá minásaaqaraana qumáree ínni faqa dadaaqídaqa. Ínnee maasá mároo aupúrarana maraséeqa minakí ubíqafiqa máraqa fuaqéera dadaaqídaqa. ⁷ Ínnee maasá aupúrarana áti mároondee kai íqa maasá Yísufínnaindaraa dadaaqírana ati faqa máreefaranoo. Maasá minára iriséeqa maasá írirafa ínnisaa mundínoo márídanoo sía minnísaananoo maqásaa áqufuanoo.

⁸ Maasá Asia máqa maaqaki fíqu fíqu ímariafananoo firaa aupúrarana qímufaqa minára ínni náaqoo áuqaida qímánnimidaqa. Mi-aupúraráfa firaaqóo ummaara qímufaqa maasá dóo maqee kúqirarammidaqee qíafannana. ⁹ Maasá misára kuqá dárira ufa dóo qíma afeekaikíaafoo qúnaqa sía dária. Mi-qimaarusiráfa sía fífaufau kambíqeenoo Ánutufa qumeé dadaaqunara miqímmasoofaqa sía qinée qeeqára afeeka fasiqafée qianúra qeeqá íriranara Ánutunasaa kai mundúanifée qímaseenoo qumeé mi-qimaarusiránara kambíqaanifée qufanoo kambíqanau, kúqiranakinaana uqéere marífa dadaaqufaqa minakíqari márídaqa. ¹⁰ Mifá firaa qimeekaranakínaana maasá uqéereqee qísaiifaqa márídaqa kafáa miqí kaimmíannoo. Mifá kafáa maasá minakínaana uqéereqeenoo quqáqisáifaqa sía rúfáida minára írirafa minásaa rusínoo márídanoo. ¹¹ Miqí marínara ínnee moómoosa maasára innaaru qífanoo Ánutufa maasá ámiqi ámiqima qísainaqa moómoosa miná qáfamasee quándaki Ánutufínnai dúfi dúfi qífaranoo.

Pauroofa Koorinti máqusai fuanée qímasee tipúndaaramáseenoo minnísanau.

¹² Óo Koorinti máqannaasa maasá maqúsa maqusa nídaqa ínni faqa máriafananoo qíní dáakirafa írirafa maaqímandee qímaqimidanoo. Maasá ínni faqa máriafananoo sía faiqí írirafa maasá uqaqífiqanau. Ánutufa dadaaqufaqa nárikinaana akooqóo ánoona ufa faqa nóori runúsee áuqarafa faqa, Ánutuna áfaarira ámiqi ámiqira afeeka faqa mifáuqa kai rakísiquimaqee márifaqa ínni faqa márídaqa minára maasá irisée nasurídaqa. ¹³ Maasá

ínnee ásaana rímariana faqa írimariana faqa amana kái ákara rúmannaqaidaqa. ¹⁴ Maqee ínnee akaqáinaina ínnee sía ámiqimmasee írimariafanoo. Mi-ainaináusara ámiqimasee íriaqeera dídidanoo. Ínnee mi-ainaináusara ámiqimasee iriséeqa, karaambáiqá Yísufa qúmuaninna faasaannasaa maasá ínniara nasurífandinnandee kai íqa ínnee maasára nasurífaranoo.

¹⁵ Qinée minára iriséeqa kúqaa kambíqannoommifoo qímasee qaara kari ínnee maqúsai óonuree qaara kari idaaqámánnisararee qímasee sía fíqa. ¹⁶ Qinée maíndari Maseedoonia máqa maaqai fídaqa ínnee iannái fí nínda fee fíraree qíqa kafáa mindári ánidaqa ái nínदारaree qímaseeqa sía fíqa sía nínदारeeqa. Yudeea máqa maaqai óoru fídaqa ínnee dadaaqírana máraanauree qímaseeqa ínnee iannái sía fíqa. ¹⁷ Qinée fírara qúnannara ínnee qiníara fúrufarirafee fee qídee, ínnee qiníara narí ádiramau kai fídanoo fee fee qídee qinée ínnee iannai fírara qúnannara ínnee qiníara qaaraikí márifee fee qídee. ¹⁸ Ánutuna áfusaa márida ínnee iannai fírara sía qaara irirafa qiníki máridanoo.

¹⁹ Ásauku mundírafa Yísufa Ánutuna ámaakuara Sirasifa faqa Timootifa faqa qinée Pauroosa faqa qímannimimarúnna sía mifá qaara irirana faqáafa máridanoo, mifá Yísufa maqásaa fasiqa maasára sía qaara ufa qímarifa eedóo kai qímarifa máridanoo. ²⁰ Mifá kai Ánutuna moómoo ufa maasára qíma afeekaikámasee mapukírafa máridanoo. Minára faiqí ánaasee Ánutunara amooqída innaaru qídaqa ásauku mundírana Yísunannai maasá Yísuna ufa írimariasaa aiqámausa eedóo qímasee ínnee dadaaqídaqa. ²¹⁻²² Ánutufa narí uqanna ínnee saimbaqa ásauku mundíranaki márinara dadaaqifaqa innisaimbaqa minára kúqaa ánoonee qídaqa. Mifá innisaimbaqa narí saikaki mara quqáree qímaseenoo narí ásauku innisaimbaqasaa mundúseenoo utáaqamaseenoo naríndi fee qímaseenoo narí náaquqara andeeqara maraquna maasá qímuqusa óoki quqáseenoo kásooqaqee innaarúnai nímira ainaina áti kai maqee uqannífiqaidanoo kásooqaqee innaarúnai ánoona firaaná nímiannoo.

²³ Qinée Ánutuna áfusaa máridaqa mifá qiní qímuqusaki írimarifa márifafa sía únna qímasee maaqí qímasee qímannimianaura. Qinée Asia máqa maaqai óonuree anirée másee ínnee Koorinti máqannaasaki sía fíqa. Nisaurírana nímiannoo qímasee qeeqá kai sía fíqa. ²⁴ Maasá sía ínnee miqímmasee maaqímmasee qiaqée qídaqa dóo ínnee mapukúsee Yísuna saqárikiranaki máriafanoo, ínnee sía nisaurírana máraaqeera asasíranaki máriaqeera dadaaqídaqa.

2

Pauroofa Koorinti máqannaasa nóori runífoo qímasee sía finau.

¹ Qeeqá írirana maaqí qímasee íriqa. Sía qinée nisaurírana nímiqa misíannai kaifáa fúannee qíqa. ² Qinée nisaurírana nímiannoo yáfee quandáfi asasírana qiní qímiannoo fee sía moó fannoo asasírana qímiannoo qiqá ufasáara nóori runímariasaa kai máridaqa aiqáma nóori runúsee márifoora.

³ Minára qinée mi-pasána akará rúmannaqeeqa. Qinée qiní asasamáqisáinausinnai óonureeqa nóori runírana nímiannoo qímasee pásaa kai ákara rúmannaqasanaqa ínnee ínneeqa áaqara óosana andeeqásaiifaqa qinée óoruraanaqa ínnee asasíranaki márifanoo ínnee qiní qifaaqa faqa asasífanoo. ⁴ Qiní qímuqusa firaaqóo uqanna ínnee qímuqusifaqa ikíraqaidaqa ákara rúmannaqeeqa, sía ínnee nifaaqa rumbáanifeera ákara rúmannaqeeqa qeeqá firaaqóo ínnee qímuqusinara íriaqeera ákara rúmannaqeeqa.

Koorinti máqusai Yísuna ufara suqímariasaki moó fannoo firaaqóo mandóosana mároonara Pauroofa miná mandáinaina numóo minnísaanee qinai.

⁵ Ínnee Yísuna ufa írimariasakiqari faiqí moó fannoo narí áaqaranannai inniki moómoo nifaaqa rumbáranai níminau sía qifaaqa rumbáranai qiní qíminoo ínnee nifaaqa rumbáranai nímiqaiifaqa qinée nisaurírana firaaná nímiannoora minára sía nifaaqa rítianauranoo. ⁶⁻⁷ Dóo ínnee moómoo áaqamáqoo fasiqana Yísuna ufara suqíranakiqari

aqiqámasoona árirafa dóo amanaikámambinoo dóo narí mandáinaina minníseenoo dóo ínnee miná mandáinaina ákiaqara minní áisasee idaaqámamaqaaqa, ínnee sía miqífanoo firaaqóo ákooqainanoo Yísuna ufa minní uqannáseenoo káasau uqáandoora. ⁸ Ínneeqa mi-fasiqánara kúqaa nímuqusianara óonu qímamifanoo íriani.

⁹ Minára kai qinée mi-akarána rúmannimaqeeqa. Qinée ínniara naamúa qúnna ufana írifaree sía fee írifaree qímasee nimanamánde qáfarara pása ákara rúmannimaqeeqa. ¹⁰ Ínnee Koorinti máqanaasa mi-fasiqána mandáinaina ákiaqara minnísee moodáanaki kífaqa qinée faqa miná mandáinaina minnísee miná faqa moodáanaki kianúra. Ínnee moo mándainaina mandáikamma qímaqoonara qinée ínni minníseeqa, mikarí moo mandáikamma qímaqaaqau fee sía fee miqímma qímaqaaqau fee minára qinée ásauku mundírana áfusaa márunausa ínniara irisée minnínisaidaqa. ¹¹ Maasá Sadannana mandíriranara írídaqa mifá maasá úridaaqáraandoora mandáinaina máraana akiaqara minínniseeqa kafáa moodáanaki kíaqa.

Pauroofa Tarooasa máqusai Titusanara óonu máfi íridanoo áfeesimarinau.

¹² Qinée Pauroosa Asia máqa maaqaki fíqu fíqu ídaqa Tarooasa máqusai óonureeqa ásauku mundírana ámiqira fasaasa ufa qímannimiraree qíafananoo Karaambáiqá fáasai kooqí atúqeenooora foo ínoo márufaqa mi-maqúsánaki saiká ámiqimasee firaaqóo uqéer-aqiafana. ¹³ Miqóo márídaqa maasá qíkaqaafasaa Titusafa ínni maqúsaindari aní ífoo qímaseeqa randáidaqa sía paqúriafannanara qímuqusa mandáikufaqa miqóoqaraasa nímandamásee Maseedoonia máqa maaqaki minára randárara fiqíafana.

Ásauku mundíranannai maasá rákiranara foora úriqararawsa márídaqa.

¹⁴ Óo Ánutunara dúfi dúfi qiaqa. Ínnisaimbaqa ásauku mundírana faqa moodáanaki kámambi márídaqa minakíqari Ánutufa narí nárúnakinaana Ánutuna asumu fíriara foora ínnisaimbaqa nífiqee ásauku mundírana kaanina maréeqa idífreeqa máree maqúsaira foora míniquaasa rákiranara foora úriqararawsa márídaqa. Miqóoqari ínnisaimbaqa Ánutufa maréeqeenoo ásauku mundírana ufa ámiqira afundara foora nímiqafa aiqáma ánaamurunni dáraaniqa qímannimiqa nídaqa.

(Óoqai Pauroona áukuana Roomma máqannaasa sundíauqa faqa misá karaambáiqauqa faqa namuqáa maqúsai óonureeqa misá naruséeqa misá aináina faqa faiqí kaakadi nárirawsa rumbámareeqa náriqa maqúsai nífiqamaree fiqau. Náriqa maqúsa adeedí óonureeqa padí máfufaqa nári indaarú fíqa rumbáqoosa ootúpa ootúpa rumbára rumbáseeqa nífiqee nárirara maqúsa qámbaanai nárirara nífiqee fiqau. Rumbárausa nínaaqiana áfundi marú ainaina idá muqúru maréeqa fímarufanoo mi-afundáfa misá qámbaanamma áfundi márínau. Miná anaaqiana sundía firaaqá Karaambáiqá misá sufáfaqa máree finau. Rumbáqoosa mi-afundánara maasá kúqunna afundafa qídanoo fee qiqau. Sundíauqa faqa káiqaesa faqa mi-afundiránara ámiqira afunda fee qiqau.)

¹⁵ Pauroofa minára iriséeno Koorinti máqannaasa naríara maaqí qímasee qímanniminau. Maasá faiqí ánaasee qámbaanai fídaqa ásauku mundírana ufa ámiqira afundara foora úqirawsa nídaqa akaqáusa mi-ufána írimariasa asumu máríranaki fífáranoo, akaqáusa mi-ufána sía írimariasa kurídiranaki fífáranoo. ¹⁶ Kurídiranaki fífándinausa mi-ufána mi-afundirána udirámasee faiqí kuqá nárímaria mandá afundanafée qídaqa. Asumu máríranaki fífándinausa mi-afundána udirámasee náaru marirana máree mária afundanée qídaqa. Minára irisée nána írirana faqaa fee maa-saikána amanaikíannoo fee. ¹⁷ Maasá amaná mi-saikána máraanaura. Akaqáusa Ánutuna ufara fífau óorudupira ainainee qímasee minásaaqaraana mandá munnimma máraidaqa. Miqí qímariasa sía mi-saikána amaná máreefaranoo. Maasá sía misá naanna ráidaqa. Ánutufa maasá mi-saikánaki diqíqoosa márunnanara miná áfusaara foora márídaqa ásauku mundírana aináinira faiqí márídaqa nóori runúsee faiqí ánaasee qímannimidaqa.

3

Pauroofa Koorinti máqannaasara narí papiqa ákarara foora máriafanoo.

(Óoqai Pauroona áukuana Yísuna ufara súqimaru fasiqafa mootínai suqímarunnai fírarinoo fufaqá misá ákara ruúmbeeqee ámufanoo mara máree moo átinaí suqímarusunnai óonuree múnu nímufoqa misá qáfeeqa miná maréeqa nári suqímarunaki quqássoofanoo máridanoo misá faqa Yísuna ufara suqímariqau. Akaqáusa únna amaana ufa qímarusa náriqa kai únnaqira pásá ákara rúmammaree moo átinaí fíqa mipasánannai fífau nárana máaqa ueeqásee máraqau. Pauroofa minára iriséenoo Koorinti máqannaasa maaqí qímasee qímanniminau.)

¹ Maasá sía qeeqá qimooqídaqa ánoona ufá kai qímannimidaqa. Maasá ínnee ínannai fíqa sía akaqáusa naanna réeqa moóna ákara mara máree ínnei múnu uqannífiqasee ínnei faqa suqúanaura. Maasá ínnei maqúsaindari moosáa fíqa sía ínniara pásá ákara rúmaqimifaqa máree fuanáuree qianáura. ² Ínnee Koorinti máqannaasa maasá ákarara foora sía papiqasáa ákara rinoo maasá qímuqusasaa ákara ríara foora íqa máriafanoo, aiqámausa ásaana rúmasee íriaqeera ákara rínau akooqóo máridanoo. ³ Ásauku mundírafa narí úqanna mi-pasána ákara ruúmbeeqee maasá qísaukuki quqásaiifaqa ínnei nímiqa. Sía Mooseefa máru kamuqoo íundée kai ídaqa sía kirifinnái óonisaa ákara rínnoo máridanoo. Káqi márira Ánutufa narí maraqunannai faiqí faiqi maasá qímuqusasaa ákara rínnoo máridanoo. ⁴ Maasá írifaqa ásauku mundíranasaaqari Ánutunasaa mundínoo márinarana mi-ufána qíqa.

Pauroofa maasára faqa Ánutunara faqa moodáanakikira ufara qídanoo.

⁵ Sía maasáki moó afeeka márifaqa maasá maa-saikána amaná márídaqa, maasá áfeeka Ánutufinnaindari kai qumurée maasá uqéeraidanoo. ⁶ Mifá mi-ainainirána amanakírana qímifaqa kai narí fúka moodáanaki kira ufa mi-saikánaki márídaqa. Miná fúka moodáanaki kira ufa sía nímaarusira ufa ákara ríranasaa mundínoo máridanoo. Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna faiqí naunduráki márína minásaa mundínoo máridanoo. Mooseena sándufa ákararufa mifá kúqirana kai nímidanoo, Ánutuna maraquna fannoo káqi marirana nímidanoo.

⁷⁻⁸ Óoqai Ánutufa Sinái áaqanasaa narí sándufa Mooseena qímamidanoo qaara ooni marasée minásaa ákara rúmaminau. Ákara rúmamidanoo narí Ánutuna káaqa aréenarana kooroomámbufanoo Mooseena óori afiri faqa káaqa qámafufaqa Isaraee máqannaasa miná óori qáfoofanoo nífu dároo dáraa ufaqa ruffaqau. Márinoo Mooseena óoriki káaqa qarafa kásooqaqee taikámaree múqufi taikánau. Óoqai Mooseena sándufa faiqí kúqirana nímmarifa káaqa aréenaranakina aní ufa márufanoo maqee kámu Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo káqi márirana nímmarifa miná káaqa aréenarafa firaqóo úriqararafa márídanoo. ⁹ Nárira ufa ámeemaanai quqéemariafa firaa kaaqa areenaranakí aní ufa márinnanoo Ánutuna andeeqáranaki quqée marífa miná káaqa aréenarana amana kai fee máriannoo fee sía amana kai firaqóo úriqaranoo márídanoo. ¹⁰ Maqee maasá Mooseena sándufara maaqí qídaqa. Maqee maría káaqa áreenara áinaina fannoo firaqóo dároo dáraa ídanoo dóo náuraa areenarana rafáaqafusaifanoo dóo mifá áiqareenoo. ¹¹ Mooseena sándufa qúsasaa máru ainainafa miná áreenarafa firaafá márinnanoo náaru náaru marira ainaina aréenarafa firaqóo úriqaranoo márídanoo.

¹²⁻¹³ Maasá mi-naaru mariráfa ánianinnanara asasamándeé áfeesidaqa paasóosamándeé Yísuna ufa qímannimidaqa. Maasá sía Mooseena aanna réeqa qamunna qumáree níkiaqasaa afisúsee óorisaa aréenarana rafáaqafidaqa. Mooseefa qamunna qumáreenoo Isaraee máqannaara narí óoriki tákukandáa rímarina miná taikée márína qáfeefoo qímasee qamunna óori afisínau.

¹⁴ Mi-aukuanná Isaraee máqannaá írifaqa dóo ititánnoo márufafa sía Ánutuna ufa óosana íriqau. Mi-kamúqooqari áni áni ufaqa maqee kámuqoo káqi mi-qamunnáfara

foora misá írirafa ititánoo márifaqa óoqeenáa moodaanaki kira ufa ásaana rídaqa sía miná óosana írídaqa. Faiqí ásauku mundíranasaa atooqáfinanoo kai miqóo kai mi-qamunnána fooqána rafáqaa íannoo. ¹⁵ Isaraee máqanna dóo maqee kái Mooseena sándufa ásaana ruafanoo mi-qamunnáfa kai misá írirana ititánnimaqidanoo. ¹⁶ Mi-qamunnána rafáqaairafa tamummáqara fasiqa ufamáu kai kambíqidanoo. (Óo-qai Mooseefa Isaraee máqannaasa Isipa máqusaindari nífiqamaree Sinai áaqana ámeemaanai óonureenoo Ánutuna úiqaana maqa usakánau. Mooseefa mi-uiqaana maqána usakánau. Mooseefa mi-uiqaana maqánaki kéeqafinoo Ánutuna faqa ufa qí qíufanoo rafúdamáfufanoo maqúsai faiqí ánaasee máruqoo misá faqa ufa qírara ufannóo óoriki qáfoofanoo óori tákukándaari marínau. Ufa takáseenoo káqinni fufanóo óoriki tákukandáarirafa íreedaa kai rukéemarínau. Faiqí ánaasee miná rukárana qáfee foo qímasee qamunna óori akuámaqee marínau. Kaifáa úiqaana maqáki Ánutuna faqa ufa qírara kéeqafinoo rafáqaa ímarínau.) Mi-tamummaqara fasiqáfa minára maaqí qínau. Mooseefa káqinni márufanoo qamunna óori rafáaqafinoo márínau. Ánutuna úiqaana maqáki kéeqeenoo karaambáiqaa innai óori ubeekéenoo mi-qamunnána rafáqaa inau.

¹⁷ Ákara fannoo karaambáiqara qídanoo Ánutuna maraqunara karaambáiqee qídanoo. Karaambáiqaa maraquna máriqoo sía ititárafa márídanoo idukírafa márídanoo. ¹⁸ Dóo maasá aiqámausa dóorisaa qamunna rafáqaa írausara foora márídaqa karaambáiqaa káaqa qáreenarafa innisaimbaqa dóorisaa foora káaqa qámeeqeenoo aiqámai dároo dáraa ídanoo. Innisaimbaqa miqímammaree fídaqa Ánutuna maraquna fannoo innisaimbaqa karaambáiqaa fooqánaikamma qímaqánnoo fídanoo fímarifanoo innisaimbaqa aréenarafa firaanáikinoo fídanoo. Karaambáiqaa Ánutuna maraquna saika márídanoo.

4

Ánutufa narí ámiqira ufa maqánnoo áuqira fasiqáki quqánau.

¹ Ánutufa maasá mandóosana ákiaqara dáríraru sianoo narí nífauarana qimisaifanoo márínara maasá namu Yísuna áufakiana qímannimíranaki quqáqisaiifaqa nídaqa sía níkoonikaa ídaqa sía kudoosaápaidaqa. ² Maasá namu asukunakí nímaria oosana nisauríra óosana faqa dóo maréeqee nínaaqiannai áqusee nímeesuqusée sía únna-maanna qídaqa sía níkaruqíranaki nídaqa káqi akoomau faiqí nífusaa nídaqa. Maasá Ánutuna ufa qumáree sía múnu eendí míni eendídaqa ánoona ufa qírana kai uqéereeqee akooqóo nífusaa quqáidaqa. Maasá miqí kaimmáseeqa qeeqá nírana márírana Ánutuna áfusaara foora miqí kaimmáseeqa aiqáma maqannaasa nífusaa andeeqánaqa misá náakirafa qíqafamasee sía qáoo qífarannoo.

³⁻⁴ Maasá ámiqira fasaasa ufa qímannimunaqa akaqáusa sía íriasa innaarúna aanara randáidaqa auíqeera foora íasá máríanara náaqooki óoni ititánoo márídanoo. Minnaaqoonáki óoni ititárausa maa-maqánasaa mandá afaanna Sadannafa misá náaqoo nífu ititáqaiifanoo Ánutufara foora moodáa karirafa ásauku mundírafa miná káaqa aréenarana ámiqira fasaasa ufa qóomara foora áninaqa misára sía qáfaaqee qímasee náaqoo nífu ititéenoo. ⁵ Maasá namu sía qeeqára qídaqa faiqí ánaasee qímannimidaqa, maasá ásauku mundírana karaambáiqaa Yísuna minára kai kooroománnimidaqa. Maasá namu Yísuna áuqu uqéeraidaqa Yísunara inni qímannimidaqa inniki rumbára fasiqara foora aináina mánnisaidaqa. ⁶ Óoqai indaarú Ánutufa asukunakíqari káaqa qáranara qáni fee qufá mi-moodaa Anutufá kai narí áreenarana maqee maasá qitikúraki qóomara foora qeenoo. Ánutuna aréenarafa narí ásauku mundírana óorisaa aréenaidanoo mi-areenarána áufakiana innisaimbaqa íriaqee qímasee Ánutufa innisaimba maasá qitikúraki qóomara foora qáidanoo.

⁷ Mi-areenarána áufakiana firaa munnimma áqimari ainaina fára foora márifa maasáki fífau maqánnaí áuqira qáfeera foora maasáki quqáqaiifaqa sía faiqí faiqí aináinimariana amanasáa aináinidaqa, fíqararafa márúnara aináinidaqa. Ánutufa mi-fiqaramasee

ainainirána naríndikai márínara akooroo íanifeera narí aréenara áufakiana maasáki fífau maqánai áuqimaria ainainaki quqánau. ⁸⁻⁹ Maasá Yísunara qímannimimarunaqa minára níkoofee máriasa díndari díndari fuseeídaqá sia ámiqimandee ititáafanoo Ánutufa sandára ápootaana quqásaifaqa miqóo quqásee sandéeqa maasá yáiffee fuanáu yáiffee fuanáu qímasee sía káaqa quqásee minníseeqa, misá maasá qífaqamaree fíqa sía Ánutufa kúqaa minníqiseenoo. Misá daru quqásaafaqa sía káaqa kúqíqa.

¹⁰ Yísuna árundee dárí dárí isoofaqá qiní qífaaqa ufaanakurú moómoo márifaqa máraqa nídaqá maaqí qídaqá. Mi-ufaana kurúnannai Yísuna márírana maasá qífaaqasáa aiqámausa nífusaa kooroo íanifeera miná kúqirafa faqa ufaanakurú fannoo maasá qífaaqasáa márína miná kúqirana akooroo íanifeera márídanoo. ¹¹ Maasá káqi márúnaqa Yísuna náaru marirana maasá faiqí faiqi qífaaqasáa koorooíanifeera miná ufasáara kúqiranaki maqee maqee fídaqá. ¹² Minára maasáki kúqirafa kásinara ínni Koorinti máqanaaki náaru marirafa kásídanoo. ¹³ Tamummáqara fasiqa minára maaqí qímasee ákara rínau. Qinéé qeeqá írirana Ánutuna ufasáa rusísaafannanara qímannimiqíafana.

Qinéé Pauroosa mi-maú fídaqá qinéé minára maaqí qídaqá. Maasá faqa írirana rusírafa márínara qímannimidaqa. ¹⁴ Maasá maaná faqa íridaqa, karaambáiqá Yísuna kúqiranakinaana uqéeroofa maasá ínnisaimbaqa Yísuna faqa uqéera narí óorisaa quqáqísáannoo. ¹⁵ Maa-aiqama ainaináusa ínni dadaaqírafa kambíqaidanoo Ánutuna áfaarirafa moómoo fasiqa anaasee iannái fifaqá iriséeqa misá dúfi Ánutunara qírafa fíraaqóo kambíqafinoo miná amooqírafa firaanákiannoo.

Maasá maqee úiqana máqakiara foora márídaqa.

¹⁶ Maasá minára iriséeqa sía kudoosaápaidaqa minnísaidadaqa. Maasá faiqí qífaaqa kúqaa qúmidaqa dóo kúqirannai ubeekáidaqa daundurákinaafa faasaambáasaana fúkaikákai iqá márídaqa. ¹⁷ Kúqaa maasá maqee márúnnanaki úfaasu unmaara dárirafa márídanoo dóo mifá kai fíraa areenarana náaru marira areenarana sía amaníqaairana dóo káaqa firaatía qímiannoo. ¹⁸ Sía maasá maqee qáfee márúnna ainainasaa maasá írirafa mundídanoo, maasá sía qáfee márúnna ainainará kai íridaqa. Akooqóo qáfee maría ainainafa qúsasaa taikáidanoo, sía akooqóo qáfee marí ainainafa náaru náaru máriannoo.

5

¹ Maasá maqee maa-maqánasaa márúnna qífaaqafa úiqana maaqa miqírafa rapéemambinanoo Ánutufa innaarúnnai máaqara foora narí moó usakáannoo, náaru marira maqa usakáqisaannoo. ² Dóo maqee kámuqoo maasá qífaaqa úiqana máaqara foora afisínoo márifaqa márídaqa innaarúnai mári maqana afisíranara fíraaqóo rídaqá ikíraqaídaqa. ³ Innaarúnai mári maqana afisíqa sía káqisamu akooqóora foora máríanaura. ⁴ Maasá qeeqá úiqana máaqakiara foora qeeqá qífaaqaki márídaqa maasá qeeqá ummaara ámeemaanai márídaqa fáaqarídaqa. Maasá sía qeeqá maqásaa qífaaqa minnísararee qídaqá, maaqóo márúnna qífaaqafa káqi márínaqa náaru marira qífaaqa miná ámuuaqa afisúanauree qídaqá. Miqímmásainanoo úfaasu márínna ainaina náaru mariranakina kéeqeenoo kukéeqafuanífeera qídaqá. ⁵ Ánutufa kai maasá deedaqamáqiseenoo mi-ainainná kambíqainaqa maasá deedaqamáseenoo innaarúnai óosana óosana aiqáma ainaina qímianinnana miná áti maqee máría kamuqoo narí maraquina qímidanoo.

⁶ Maasá maqee maqee paasóosirafa maasáki qumbíqanoo márídanoo, maaná maasá maqee íridaqa, maasá maa-úiqana maqánaki maqee márídaqa sía karaambáiqá máaqaki mirínni márídaqa. ⁷ Maasá maqee márúnafa sía qáfee márúnna aanafa márídanoo káqi Yísunasaa káqi mundúfi sía qáfarai fídaqá. ⁸ Paasóosirafa maasáki qumbíqanoo márídanoo maa-úiqana maqáfa maasá qífaaqa minnísee karaambáiqá faqa narí máaqara faqa minní fírinara faqa minára kai íridaqa rídaqá. ⁹ Maasá moo úriqarara ainainara dídidanoo maaqóo máaqaki fee márídee, meerái máaqaki fee maríanauree, miná áidiramau

fíranara firaqóo rídaqa. ¹⁰ Ásauku mundírafa ufa qíminna faasaana maasá aiqámausa miná áfusaa kikíqianaura. Kikíqamámbeananoo narí kai maasá maa-maqánasaa márúnana ákiaqara ámiqira ainainee mandáinainee miná ákiaqara áadu áadu qímiannoo.

Ásauku mundíranannai maasá Ánutuna faqa moodáanaki kídaqa.

¹¹ Maasá karaambáiqara rufíranara írídaqa faiqí ánaasee aaquqímannimaqaidaqa. Ánutufa maasá ánoona máríranara akooqóo íridanoo ínnée Koorinti máqannaasa maasá ánoona márírana faqa ámiqimasee ábee írídee sía fee írídee. ¹² Maasá sía maa-ufánannai maasá núqu uqéeraidaqa maasá ínnée maasára nifaaqa ámiqianífeera qímannimidaqa. Akaqáusa faiqí afaaqa qáfeemarianará kai asásimariasa sía aundurákinaa ainaina asásimariasa misá maasá díqifaqa ínnée irisée mi-ufánannai rafáaqa fuaqa. ¹³ Akaqáusa maasára fúrufariraua márídammiafoo qiafaqa, mi-furufariara foora qíranannai maasá Ánutuna áuqu uqéeraidaqa miqídaqa. Akaqáusa maasára sía fúrufariraua andeeqárausa márídammiafoo qiafaqa mi-andeeqáranannai ínni dadaaqíqanidaqa. ¹⁴ Ásauku mundírana ámuqusirafa maasá rakísi qímaqaidanoo. Maqee maasá maanára írídaqa moodáa fasiqa fannoo aiqáma fasiqa anaaseera kuquqímaqanau, minára faqa maasá maaqí qídaqa aiqáma fasiqa anaasee mandóosana máríranakiqari kúqiara foora iqá márídaqa. ¹⁵ Mifá aiqámausara kuqunnímaqasoonara káqi máriasa minára irisée sía náriaraa kai irisée mána mána ifáranoo minára iriséeqa miná ufamau fídaqa andeeqéefaranoo. Misára irisée kuqunnímaqeenoo fíndifunara miná ufamau fídaqa andeeqásee márífaranoo.

¹⁶⁻¹⁷ Dóo maqee maaqóoqari maasá sía faiqí faiqí íríranannai faiqí ánaaseera íríanauranoo maqee maaqóoqari oosandaraseeqa misára qímuqusianauranoo. Óoqai maasá ásauku mundíranara faqa faiqí faiqí íríranannai minára íríafannana dóo maqee sía miqídaqa dóo maqee minára úriqarara fee qídaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo ásauku mundíranaki atooqánoo márínanoo Ánutufa mi-fasiqa anaaseená óoqeenáa mandá írírana dóo taikéenoo fúka irírana aqoónna fasiqa anaaseera ámuqusirana níminoo. Dóo minánnai Ánutufa faiqí ánaasee fúkaikámaqaiifaqa márídaqa. ¹⁸ Mi-aqama anaináusa Ánutufinaindari kai ánidanoo, maasá namuqáakiqa máríafannana narí ásauku mundíranannai maasá maréeqeenoo narí faqa moodáanaki quqéenoo kafáa maasára ínnée quándaki faiqí ánaasee óonu maréeqee qiní faqa moodáanaki quqáaqee qinoo. ¹⁹ Maasá qímannimira ufa maaqímmínoo márídanoo Ánutufa narí ásauku mundíranannai aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasása máriasa óonu maréeqee narí áqoondikíranaki quqánau. Ánutufa faiqí ánaasee áaqarana sía qáfáida sía írída mara quqánnimiqaidanoo. Mifá narí moodáanaki kira ufa maasásaa quqáseenoo ínnée faiqí ánaasee maréeqee qiní faqa moodáanakíkirana ínni nímiida fee qinoo.

²⁰ Dóo maqee maasá ásauku mundírana aanáiqíkírausara foora márídaqa maasásaaqari Ánutufa aiqámausara naméera qídanoo. Maasá ásauku mundírana ufa ínni Koorinti máqusanaasa fuki faakí qídaqa ínnée Ánutunara eedóo qífanoo mifá ínni namuqáakíranakiqari quándakínoo ínni áqoondikamma nímaqaaani. ²¹ Ánutufa narí andeeqárana ínnisaimbaqa náida qímianifeera narí ámaaku qímamíseenoo maasá mandáinaina aiqáma qumáreeqeenoo minásaa quqásoofanoo miná ákiaqara kúqinoo taikánnimaqanau. Ásauku mundírafa mandóosana síaifa miqínau.

6

¹ Qínée Pauroosa qiní faqa mária namusa maasá Ánutuna aanáiqíkírausara foora márídaqa Ánutuna faqa moodáanaki aináinidaqa ínni Koorinti máqannaasa fuki faakí ídaqa dóo ínnée Ánutuna káaqa áfaarira anoona dóo máraafanoo sía quqásáifanoo maqásaa áqufi rairaaíani. ² Ánutufa minára maaqí qímasee tamummáqara fasiqa qímannimufaqa ákara ríqau.

Qínée qeeqá dídira áukuana ínnée qiníara dadaaqíanifee qinná naméeraqíranara íríqa. Qínée asumu márírana nímiira aukuaana ínni ufa irisée dadaaqíqa.

Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Maa-kamúqoo kai Ánutuna dadaaqírana máree maría kamuqoo máridanoo. Maqee fáasaana Ánutufa innaarúna asumu nímifaqa máreemaria faasaanafa máridanoo.

³ Akaqáusa maasá ínniki saikíranara áaqeaafoo qifóora maasá qeeqá rakísidaqa ínni níku nímaarusirafa máriandoo qímasee eeráiridaqa. ⁴ Maasá qeeqá aiqáma ainainaki maasá Ánutuna aináinira faiqi namu márunnanara kooroo iaqéera qímasee firaaqóo reendeenámandee ummaara faqa kadáapirirana faqa tooqaamu dárirana faqa aupúrarana óosana óosana máridaqa. ⁵ Maasá maa-namúsa dárirana faqa karabúsaki rumbáqimaqarana faqa moómoo fasiqa áanoomandee anirée dári dáriisoono faqa maqee miqídaqa. Maasá dáraree máriafaqa sía faiqárana maréeqa kísaaqasaa kadáapiriri ifaqa nifaaqa ummooqúkámandee máridaqa aináinidaqa. ⁶⁻⁷ Maasá qisakadikí qikairí síaisa ámiqimandee andeeqásee márunnanannái faqa maasá íriranannai faqa reendeenámasee ubiásee máriranannai faqa qímuqusifaqa dadaaqúnnanannai faqa maasá qeeqára Ánutuna aináinira faiqi márunnanara koorooídaqa. Maasá Ánutuna náaquqara máraqunannai faqa maasá ánoona ufá kai qímarunnanannai faqa Ánutuna afeekannái faqa maasá qeeqára Ánutuna aináinira faiqi márunnanara koorooídaqa. Andeeqára oosana nímirafa maasá durú saamuara foora máriafaqa akaqáusa maasá dárufaqa misamúnannai qeeqásaa rukíqasee misá náruani qímasee misamunánnai misá nárirara foora ídaqa. ⁸ Akaqáusa maasára ámiqira ufa qídaqa akaqáusa mandá ufa qídaqa, akaqáusa maasára sukúfa qídaqa akaqáusa qimooqídaqa akaqáusa maasára únufu qídammiafoo qímarifaqa maasá ánoona ufá kai qídaqa. ⁹ Faiqí ánaasee maasára fífau fasiqee qímarifaqa akaqáusa maasára Ánutuna ufa máraqa nuasee qímasee ámiqimmasee maasára írídaqa. Akaqáusa maasára kúqirausara foora máriaa foo qiafaqa ínnee qíqafaidée maasá káqi máridaqa sía kúqíqa máridaqa. Misá dárufaqa maasá sía kúqidaqa káqi máridaqa. ¹⁰ Maasá maqee maqee qifaaqa kudoosaápanoo máriafaqa Ánutunara óonu máfi irisáidaqa maqee maqee asasídaqa. Maasá kudi fasiqara foora máridaqa moómoo fasiqa anaasee innaarúnai ainaina faqáasaikamannisaidaqa. Maasá maa-maqánasaa ainaina síaisa máridaqa aiqáma innaarúnaindaraa ainaina maasáindi máridanoo. Mi-aiqama ainainnánnoo maasá Ánutuna ámiqira ainainira faiqiuqaindi márunnanara akoooroídaqa.

¹¹ Óo qiní qíqoondúuqa Koorinti máqusai máriasa. Maasá ínni akooqóo kooroommásee ínni qímannimiqa qímuqusa óo raqáfimarufaqa qeeqá daunurákinaana nímuqusira írirana ínni qímannimiqa. ¹² Maasá ínniara sía qeeqá qímuqusa rafáaqa fúsee káqikaaqoo ummeeréeqa akooqóo aiqáma qímannimiqa ínnee ínneeqa kai ínneeqa nímuqusa mandáikámmida rafáaqafusee sía maasára nímuqusi maríafanoo. ¹³ Ínnee qiní faiqinámuara foora máriafaqa maqee qímannimianaura. Ínnee maasá daanna réeqa ínnee maasára nímuqusinaqa akooqóo maasá faqa ufa qiaqa.

Sía Ánutuna ufara níkoqqee maríasa namufaqa moodáanaki aináiniaqa.

¹⁴ Óo Koorinti máqusanaasa ínnee Yísuna ufa írimariasa faqa sía írimariasa faqa sía moodáanaki qaindúsira saqáriara foora aináiniaqa, sía amana amana kái ínni faqa fífáranoo. Náqimmásee andeeqárana faqa áaqarafa faqa náqimandee moodáanaki qaindúsu máree fífáree, sía amana. Náqimmásee káaqa qarafa faqa asukuna faqa moodáanaki máriannoo, sía amana. ¹⁵ Náqimmásee ásauku mundírafa faqa kudi fasiqa Sadannafa faqa moodáa ufara eedóo qifáree sía amana, namuqáa máridanoo. Yísuna ufa írimarifa faqa sía Yísuna ufa írimarifa faqa náqimmásee fee moodáanaki kifáree. ¹⁶ Náqimmásee Ánutuna amaana máqaki máriasa faqa túmunnai áuqira afaanna faqaasa faqa moodáanaki kifáree, sía amana. Maasá káqi maríra Ánutuna amaana máqara foora máridaqa. Ánutufa minára maa-anonufána tamummáqara fasiqa qímamufanoo ákara rínau.

Qinée qeeqá máaqa misáki usakásee márianaura. Qinée misá Ánutusa márianaqá misá qiní qíku qísauku márifaranoo.

¹⁷⁻¹⁸ Minára karaambáiqá maaqí qímasee qímannimidanoo. Mandóosana máree máriasa faqa moodáa maqusaki máridaqa misá mandóosanara eeráiriaqa.

Ínnee mandáinaina máree máriasa mandóosanara rufíasee sía miná umáraqa. Ínnee miqídaqa ánuwaranaki máriafaqa qinée aiqáma ainaina úriqarara karaambaiqa fannoo ínniara qiníndi fee qínaqa ínnee qiní faiqinámu qiní qíraamummaaka márifaranoo.

7

¹ Óo qiní qíqoondúqa, mi-qimafeekaikira ufáusa tamummáqarausannai qímaqoo ufáusa maasára qinau. Minára irisée ínnisaimbaqa óosana óosana qikairí qifaaqasáaqaraanee daunuráindaraanee aiqáma findaukámaqusee Ánutunara ruffáida dáaquqee márinaqa andeeqásee ánuwaranaki máriaqa.

Pauroofa Koorinti máqannaasara asasídanoo.

² Óo Koorinti máqusanaasa qiní qíqoondúqa, ínnikinaana maasá síamma moo fásiqa mandáikamamaqáafanausa, maasá sía moo fásiqa mandóosanaki quqáafanausa maasá sía moóna rafáaqafu amaqásee mooáinaina umáraafanausa, ínnee minára nímuqusinaqa maasá umáraqa. ³ Qinée sía ínni níqirara miqídaqa óoqai qímannimiafanandee kai qídaqa qímannimidaqa. Maasá ínni Koorinti máqannaara káaqa qímuqusidanoo nídidanoo ínnisaimbaqa káqi máridee ínnisaimbaqa Yísuna ufasára kúqi fee ínni faqa moodáanaki márianaura. ⁴ Qinée ínniara kúqaa Yísuna ufa írimariasee qídaqa qinée ínniara nimooqídaqa asasídaqa. Maasá óosana óosana ummaaraki máridaqa ínniara iriséeqa paasóosidaqa asasírafa qumbíqeenoo rairaaídanoo.

(Pauroofa Koorinti máqannaasa ákara rúma Titusana ámufanoo múnu nimisée óonurandee Pauroofinái áninau. Pauroofa Koorinti máqannaara qiní akarakinaa ufara nánee fee qíaafoo qímasee maa-ufána ákara rúmannimaqanau.)

⁵ Maasá Maseedoonia máqa maaqai óonu Titusafa ínni maqúsaindari ániranara áfeesida máridaqa sía qifaaqa quqéeqa. Yísuna ufa qímannimi márúnaqa moómoosa dínari dínari aniréeqa áanooqidaqa kaukaata qímarufaqa qeeqá daundurái ruffárafa máriafaqa ínnee Koorinti máqannaasara maasá ákarakinaa ufara faqa maasára ruffeefoo qifoorá qinée ruffáidaqa. ⁶ Maasá miqí máriafananoo Titusafa ínni maqúsaindari maí anirée maasá paqúrinau. Mifá ánunannai qifaaqa rumbóosa ámiqimarufa Ánutufa maasá qifaaqa ámiqinai. ⁷ Sía Titusafa ánirafa kai maasá qifaaqa ámiqinai. Mifá ínni maqúsai óonuroofaqa ínnee miná idaaqammámaqóonara qímaqimufaqa firaa dufi dufi qíqa qifaaqa asasínau. Titusafa ínni Koorinti máqannaasara qiní Pauroosara káaqa qáfáaqa ímariasee qinau. Mifá ínniara nári mandáinainara kúqaa mandáinainee qímasee nóori runúsee ámiqira qoo fídaqa qiníara mandá ufa qímariasara saaqée qímasee qiní dadaaqídaqa. Dóo mi-ufána iriséeqa qinée Pauroosa firaaqóo ínniara asasídaqa.

⁸ Qinée moo ákara rúmannimaqaafanafa mi-ufáfa ínni qumároofaqa ínnee miná qáfamásee ínnee nóori runúsee ínniqa mandóosana minnísaqau. Qinée iriséeqa sía ínni nóori runíranara qaara daundura íriqa. Qinée ínni nóori runíranara iriséeqa sía kísaaqasaa qímudao qíqa qúsasaa kai qímudao qíqa. ⁹ Dóo maqee qinée firaaqóo asasídaqa qeeqá ákara rumma ínni nímiafannana minárau asasídanoo. Ínni nifaaqa ummaara réemarifa ínni mandáinainakinaana maréeqeenoo ámiqirannai ubeekainára minára qinée asasídaqa. Ínni nifaaqa ummaara rárana sía ínni narinoo Ánutufa miná maréenoó ínni dadaaqínnoo. ¹⁰ Nifaaqa ummaara rárafa Ánutufa minánnai ínni maramáreenoo faiqí nímuqusakinaana mara quándeeqeenoo innaarúna asumu máriranaki quqéemarifa minifaaqa ummaara rárafa ámiqirafa máridanoo kái fífau maqásaa nifaaqa ummaara rárafa mifá kúqimariafa máridanoo. ¹¹ Qinée Pauroosa pása ákara rúmasee ínni mandóosanara akoooro qáfanaqa nóori runíusa máriafanoo. Ínni nóori runírana Ánutufa qumáreenoo minánnai óosana óosana ámiqira oosanaqa ínniki áuqinai. Maqee ínnee sía fúrufari máriafanoo nóori runúsee ámiqimandee fímariafanoo. Ínnee ínneeqa andeeqáranara

kooroóianifeera káaqa andeeqásee fímariafanoo. Ínnee mandóosanara maqee firaaqóo níkoqaidanoo. Qinée Pauroosa ínniki mandóosana kíkiquésunaqa ínnee irisée qiní Pauroosara faqa Ánutunara faqa dárí foo qímasee dauní mi-manda oosanná andeeqée máriafanoo. Ínnee qiní ákara maraséeqa qiníara nóori runída máriafanoo maqee ínnee qiníara nímuqusidaqa qiníara ámiqira írirana írimariafanoo. Ínnee firaaqóo Ánutunara faqa írimariafanoo. Maqee moó fannoo ínniki mandóosana márainaqa ínnee káqi káqi óonu qáoo qímasee áfiqee máriafanoo. Óoqai qinée minára qímannimíafanaqa ínnee sía mároofanoo mi-nífaaqa ummaararárafa ínni nisakadíki sía ikairí márína kooroo ídanoo.

¹² Qinée ákaraki afeeka ufa rúmaqaafannana sía ínniki áaqee mári fásiqanara qímasee ákara ríqiafana, sía narí mandáikammamaqoonara qímasee ákarariqiafanoo. Qinée Ánutuna áfusaa máridaqa, maa-ufánara ákara ríqa, ínnee maasásaa atooárana faqa rírana faqa miná firaafá ínni nífusaa akoorooianifeera ákara ríqa.

¹³ Minára maasá Titusana ufa írunanoo nífaaqa ámiqimminoo. Sía maasá qifaaqa káifau ámiqinóofau Titusana afaaqa faqa ámiqikaimminoo. Ínnee Koorinti máqusanaasa idaaqámasoofanoo miná afaaqa ínniara ámiqufaqa maasá qáfamasee asasiqiafana.

¹⁴ Qinée ínniara firaaqóo ínni núqu uqéereeqa Titusana qímamíafannana, ínnee miqóo kai miná amana kai máriafanoo. Titusafa nídafammáseenoo asasínoo. Maasá maqee maqee óoqai ánoona ufá kai ínni qímannimi máriqiafana. Miqí kai íqa ínniara Titusana qímamíafannufafa dóo ánoonaikínoo. ¹⁵ Titusafa ínni maqúsai óonuroofaqa ínnee ínneeqa mandóosanara irisée Pauroofa ufa firaaná qíandoo qímasee rufíaaqa rufíaaqa íranannai faqa náindiriraranannai faqa áfíeeqee ínneeqa maqúsai quqásee qiní ufa minásaaqaraana irisée eedóo qímasee mároonara Titusafa qáfamaseenoo qímaqimidanoo ínniara rírafa maqee maqee firaanáikídanoo. ¹⁶ Dóo maqee qinée Pauroosa miná íridaqa maaqí qídaqa. Qinée sía ínniara maqee qaara daundura márifaqa qinée qeeqá qifaaqa firaaqóo ínnisaa quqáidaqa asasídaqa.

8

Yísuna ufa írimariasa akaqáusa dadaaqíra oosanara qídanoo.

¹ Óo Koorinti máqusai maasá qíkaqaafasaa máriasa. Yísuna ufara suqímariasa Maseedoonia máqa maaqaki máriasa Ánutuna ámiqi ámiqirafa misáki saíkinara ínnee íriaqeera qímannimidaqa. ² Firaá ummaararárafa misá kadaapi rírana níminau. Márufanoo mi-kadaapiriráfa Yísunasaa atooqée márusa firaaqóo nimanamánde qáfanau. Misá miqíqa máridaqa minakíqari firaaqóo asasamánde náriqa munnimma áfaaramandee Yudeea máqannaasa Ánutuna ufara suqímarusa dadaaqí náida nímiqau. Misá nári kudikíranara síamma íriqau káqi nímiqau. ³ Qinée maa-ainainnára ámiqimandee íridaqa qímannimidaqa, misá nári múnnimma márunna amanakái nímiqau sía miná amana kái nímiqau kai fíqarammasee aabaa faqa nímiqau. ⁴ Misá nári írirannai anirée áranaiqi afeekaikámasee maasá irámmiriqa qiqau. Ámanee maasá faqa Yudeea máqa maaqaki Ánutuna ufara suqímariasa náararee máriasa maasá munnimma nímiqee dadaaqianáuree. Náriqa mi-dadaaqiránara sía ummaara fée qiqau adíafaairana qímiarianara maasá nímiánauree qiqau. ⁵ Maasá mi-ufána iriséeqa asasamásee tautíqa óo sía mi-amiqira iriráfa kambbíqeefoo qúnaqa misáki kambbíqeenoo. Maseedooni máqannaasa náriqa naundurá írirana faqa nári aináina faqa karaambáiqá náaree amisée quándaki Ánutuna íriranamau nári márírana maasá faqa qímiqau.

⁶ Maseedoonia máqannaasa óosana miqínoo márínara ínnee Koorinti máqannaasa faqa miqíaqeera Titusana fuki faakí qiafanóo ínni qímannimidanoo. Óoqai Titusafa ínni faqa máridanoo Yudeea máqanna nímianínna munnimmanara óosana arasée qímannimínoo. Dóo maqee Titusafa mi-nímuqusira saikána kaifáa uqéerarara fuki faakí qídaqa. ⁷ Ínnee Koorinti máqannaasa óosana óosana ainaina moómoo faqaasa máriafanoo. Ínnee Ánutuna saqárikirafa faqa Ánutuna ufa qímannimirana faqa írirafa faqa óosana óosana dadaaqíra saika eedóo qímasee kásida uqéeree máriana faqa maasára

faqa nímuqusimariana faqa mi-ainaináusa ínnindi moómoo máridanoo. Dóo maasá ínniara Yudeea máqannaasa nímiaqeera faqa qídaqa ínni áfaaararifa minakí faqa moómoo máriani, mi-nimuqusira saikáfa máriannoo.

⁸ Qinée Pauroosa sía naamúaqira ufa ínni qímannimidaqa naakápara ufa ínni qímannimidaqa. Ánaamuru dadaaqíranara naakápaidaqa minánnai ínniqa níkaqaafas-sara nímuqusirana nimanamánde qáfaiidaqa ínni Koorinti máqannaasa nímuqusirafa Maseedoonia máqannaasa nímuqusirana amanafée máridanoo fee qímaseeqa nimanam-mánde qáfaiidaqa. ⁹ Ínnee ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqá ámuqusira dadaaqíranara ámiqimandee írimariafanoo mifá innaarúnai aináinafaqaafa úriqararafa márinoo ínniara irisée maa-maqánasaa qúmu ainaina síaifara foo máfinoo márínau. Yísufa narí aináina síaifara foo íranannai innaarúnai ainaina faqaasa máriaqeera miqí márínau.

¹⁰ Yudeea máqannaasa nárana feefauríra munnimma nímiranara qinée Pauroosa qiní írirafa minára maaqí qídanoo. Ínnee óoqai áiqaqóo aukuanna Yudeea máqannaasa munnimma nímiraree qímasee suqúquqóo munnimmana nárana feefaurú máraaqee qímasee suqú quqásee minnísoona maqee kaifáa uqéerasaifanoo fífi ínanoo taikáannoo. Ínnee aiqáma maqannaasakiqari ínnee náaree iriséeqa mi-saikána óosana uqéeree maríasa máriafanoo. ¹¹ Dóo maqee fíndiffiqa mi-saikána áuqaifanoo taikáni. Indaarú ínnee minára ufa suqúsee nímuudaanai qímasee ufa qiqá fífiána maqee miqí kai íqa nímuudaanai qímasee munnimma nímirafa taikáfua sía kísaaqasaa máriani. Ínnee aiqáma munnimma nimiséeqa ínneeqa kurídifaara, qinée sía minárau ínni qímannimidau. Ínnee ínni munnimma aabaa márína miná nímiaqa sía márínafa sía áquaqa. ¹² Ínni munnimma amanaikínaqa nimisáinanoo Ánutufa naríndiara foora dúfi dúfi qíannoo. Sía amanaikínana áqusainanoo Ánutufa sía minára dúfi dúfi qíannoo. Sía amanaikínana sía áqua.

¹³⁻¹⁴ Qinée sía moo máqannaasa aufadárana nímirara ínni Koorinti máqanna ummaara firaaná nímidadaqa, sía miqídaqa. Maqee áukuana ínni nárana firaafá mári kamuqoo nárana síaisa dadaaqiaqa, kásooqaqee moo áukuana ínnee mandáinainaki marífaqa misá ínni dadaqifáranoo. Miqídaqa aiqáma amana kái marífaqa. ¹⁵ Óoqai tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímasee ákara ríqau,

Óoqai maqásaa nárana moómoo suqímaru fasiqausa sía rairaá iqau. Maqásaa nárana óodaa suqímaru fasiqausa sía náraree márínau, nimana kái márínau.

Pauroofa Titusana faqa narí aqóónausara faqa qídanoo.

¹⁶ Qinée Pauroosa Titusana óosana qáfamasee Ánutunara dúfi dúfi qídaqa, maasá daanna ráidanoo firaqóo ínni Koorinti máqusanaasa dadaaqírarree qídanoo. ¹⁷ Maasá minára Koorinti máqusai ínni maqúsai fuannée qúnanoo mifá sía kai eedóo kai qinoo narí írirannai asasammáseenoo ínnee iannai kafáa fúannoo. ¹⁸ Maasá moo fásiqa faqa miná faqa aqíqaanáuranoo mi-moo fasiqáfa aiqámai Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímanniminoonufa márúnara Yísuna ufara suqímariasa minára ámiqira fasiqafee qídaqa. ¹⁹ Sía mifá kai, aiqáma Yísuna ufara suqímariasa mi-fasiqánara ínni Yuda máqannaasa nímiáninna nárana feefauríra munnimmana utáaqammasee anée Koorinti máqannaasa munnimma faqa akaqá máqannaasa munnimma faqa mara máree Pauroona sámbaqa Yudeea máqannaasa múru nímia. Miqínnanannai maasá nímuqusira saika marasée karaambáiqá aréenarana faqa maasá eedóo qímasee dadaaqíranara faqa kooroomámbuannoo.

²⁰ Akaqáusa raiqára ufa qifoora maasá ámiqimandee ínni moómoo áfaaramandee nímfandinna munnimmana maasá rakísianaura. ²¹ Maasá írirafa minára maaqímminoo máridanoo. Maasá Karaambáiqá Ánutuna áfusaa faqa maqásaa fasiqa nífusaa faqa andeeqáramau fidaqa rakísianaura.

²² Titusana faqa moo fásiqa faqa indaarú fuaqée qiaqa maqee maasá qíkaqa moó faqa miqandásaa mara quqáanura miqandá faqa fúannoo, maasá moómoo kari miná amanamánde qáfaunanoo ámiqimarifa maqee maqee eedóo qímasee dadaaqímarifa

máridanoo. Dóo maqee mifá ínni Koorinti máqannaasara irisée miná írirafa ínniki mundínoo márinara firaaqóo اساسمásee ínni faqa dadaaqíannoo. ²³ Titusafa qiní faqa moodáanaki ínniara dadaaqímarifa máridanoo. Maasá qíkaqaafasaa Titusana faqa ínni iannai fímariaqanda máridaqa Yísuna ufara suqímariasa miqandá utáaqamáqaqanda máridaqa, ásauku mundírana aréenarana máree maríaqanda máridaqa. ²⁴ Minamúsa óonu ráifaqa ínni misára nímuqusimarinaqa rakísinnimaqaaqa. Miqínnanara Yísuna ufara maqúsa maqusa suqímarinausa Pauroofa Koorinti máqusanaasa nimooqíranara ánoona ufa fée qiaqéera.

9

Pauroofa Koorinti máqannaara nárana máreefandinna munnimmana suqúaqee qímaqoofa máridanoo.

¹ Ánutuna ufa írimariasa Yudeea máqannaasa munnimma nímirara qianára ínni dóo írimariafanoo qinée fífau ákara rúmannimaqeeqa. ² Ínni eedóo qímasee dadaaqímariasa máriafaqa qinée íridaqa, qinée ínni nimooqímasee Maseedoonia máqannaasa qímannimiqa. Qinée ínniara maaqí qímasee qímannimiqa, Kirisa máqa maaqaki maríasa Koorinti máqusanaasa misá náaree máa eendá áiqarái aukwana eedóo qímasee deedaqigau. Qinée miqí qímasee Maseedoonia máqannaasa ínni Koorinti máqannaasara qímannimifanaqa dóo misá faqa mi-ufána irisée maasá faqa dadaaqírafee qímasee fíndifia akaqá maqannaasa kai sía fíndi fia. ³ Qinée ínniara ufa qíafannana fífau ufá kai qianóra qeeqá qíkaqaafasauqa maréeqee ínniki quqéeqa misá óonuree ínni munnimma suqú moodáaqoo quqáaqeera qiní ufa ánoonaikianifeera ínniki quqáaqee qídaqa.

⁴ Qinée faqa Maseedoonia máqannaaka akaqáusa qiní faqa ínni Koorinti máqusai óoquraifaqa sía deedaqíranaki maasá óoquraana ínni nisaurífaqa maasá faqa Maseedoonia máqannaasa qiní faqa óoqu fífándinausa nisaurífoora qinée ínniara qifaaqa quqásee ínniara ufa qíqa. ⁵ Qinée minára iriséeqa qeeqá qíkaqaafasauqa niqiqámasaunaqa indaarú óoqureeqa ínni nímfandinna munnimmará deedaqamándaifaqa qinée ínaaqianna óoquraanaqa ínni ínniara íriranannái kai nímirá óosana koorooiaqa sía qinée qímannimiana nímiqa ínni nídírafá kai qínaqa káqi nímiqa. Óoqeenáa írirafa maaqímmínoo máridanoo.

⁶ Moodáa asumu úmmaqimarifa moodáa kai aiqúannoo moómoo úmmaqimarifa moómoo aiqúannoo. Qinée Pauroosa minásaaqari ínni dadaaqíra oosanara maaqí qídaqa. ⁷ Ínni minára irisée ínniara íriranannái kai munnimma áquaqa, sía miná áqusee ufaqírafá máriani sía moonára daakápaifaqa áqi fee qía Ánutufa اساسمánde de áqimari fasiqanara ádidanoo minára اساسمásee áquaqa. ⁸ Ínni nimana kái nárana máraaqee munnimma Ánutufa amaná nímiannoo sía ínni munnimma amana káifau nímiannoo aaba faqa nímiqa minánnai nána ainainaree dadaaqírafá kambíqaannoo fee ínni faqa amaná minánnai dadaaqiaqa. ⁹ Óoqai tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímasee ákara rúmaqoofa máridanoo.

Ámiqira fasiqauqaindi kudi fasiqauqa áfaaridaqa nímiidaqa.

Misá ámiqi ámiqirafa sía taikáannoo náaru náaru máriannoo.

¹⁰ Ánutufa ínni Koorinti máqannaafa faqa dadaaqímmiannoo. Mifá asumu faqa néemaria nárana faqa nímiarifa máridanoo ínni nimana asumu ínni nimisáinaqa úmmaqusaifanoo Ánutufa kambíqarana nímiannoo ínni áfaaramandee moo máqanna nárana dadaaqífanoo ínni kafáa kafáa miqíaqee qímasee ínni Ánutufa irairaaírana nímiannoo. ¹¹ Ánutufa maqee maqee nárana aináina moómoo nímiqa ínni miná qáféeqa amaná maqee maqee akaqáusa dadaaqiaqa. Ínni maasásaaqari dadaaqímaria maqannaasa ínni dadaaqíranara quándaki Ánutunara dúfi dúfi firaaqóo qifaranoo.

¹² Ínni dadaaqíra saika fannoo sía Ánutuna ufara suqímariasa kai dadaaqídanoo Ánutunara dúfi dúfi qírana faqa óondainni námariara foora áqufidanoo. ¹³ Ínni dadaaqíra

aináinirafa ínnée Ánutuna ufamau fírana kooroo íannoo. Moómoosa miná qáfammasee Ánutuna amooqifáranoo misá ínni áfaaramasee náida nímirana qáfammasee kafáa ínnée ásauku mundírana fasáasa ufasáa atooqáfi mundíqa márinnana faqa qáfammasee sía ufá kai qímasee ánoonee qímasee Ánutuna amooqifaranoo. ¹⁴ Ínnée dadaaqímariasa ínniara nídimarinaqa ínni ámiqi ámiqiranara innaaru qifáranoo. Ánutufa moókira áfaarirana ínni nímunara Ánutufinnai ínniara nídimarinaqa ínni ámiqi ámiqiranara innaaru qifáranoo. ¹⁵ Ánutufa narí áfaarinoo maasá qímunara miná úriqararafa aiqáma ainaina arusée firaafá márídanoo minára maasá aiqámausa dúfi dúfi qímamaqáaqa.

10

Akaqáusa Pauroona saikára ufa qufanoo ititóo ufafa.

¹⁻² Qinée Pauroosa maa-ufana reendeenámandee qímannimidaqa. Akaqáusa qiníara níanai marídanoo áanóo ufá kai qímari fee ínni faqa márídanoo reendeenídanoo fee qídaqa. Qinée miqí qianára maaqí qídaqa. Qinée ásauku mundírana ámiqi ámiqirana faqa íreedá márira oosana faqa miná áfusaa márídaqa reendeenámasee qímannimidaqa qinée ínnée iannai ónuraanaqa sía qiní qírana fundákuaqa maasára maqásaaqaraa írirana irisée qímariiafoo qímariasa amaná áanoománnimaqaanaura, sía sía amana máriannoo, amaná máriannoo.

³ Kúqaa maasá maa-maqa maaqánaki marídaqa sía minakínaa írirana marasée rákiara foora ídaqa. ⁴ Maasá rákimaria durú saamu sía maa-maqa maaqánakinaa durú saamuara qídau. Maasá Ánutuna afeeka ufa márina minánnai durú saamuara foora rákidaqa. Minánnai maasá Sadannana faandaamura rapéepamma áqidaqa. ⁵ Maasá mi-duru saamúnannai únufá qímariana dóo kúqaridaqa. Minánnai faqa Ánutunara kooroo íra ufara qáoo qímasee nóori uqéerasee maasá minára úriqararausee qímariasa minánnai misá faqa nárídanoo. Maasá mi-unna ufána qímariasa úriqaranoo márina Ánutuna durú sáamuara foora qumáreeqa óoru rarisámeeqee maqásaa múqufi rudámmiqi quqáidaqa. Maasá qeeqá qitikúrakinaa mandírirana aiqáma óosana óosana mandírirana rákiranannai naruséeqa aiqáma óonu qumáree ani qumáreemmeeqee karaambáiqá ásauku mundírana áramandunnai quqásainaqa qeeqá qitikúrakinaa írirana miná ufamau fuaqéera. ⁶ Ínnée Koorinti máqusanaasa miqírausa máriafanoo maasá ínni maréeqee ásauku mundírana áramandunnai quqásoofaqa miná íriranaki fímariafanoo ínnée minákiqari káqi rúnnai fífaqa qiní qírana fundákusaifaqa maasá ínni náriara foorammásee rarisámeeqee quqásaanaura, sía misá qiandée reendeená kai ianáura áanóommasee qianáura.

⁷ Ínnée faiqí nífusaa akooqóo ainaina faiqí nipata kai qáfamásee eedóo qímariasa áaqee máriasa máriafanoo sía naunduráki qáfee máriasa máriafanoo. Ínniki moó fannoo ásauku mundírana aináinira fasiqee qímarifa sía náriara kai miqí marúnausee qíannoo maasára nipata mandáikirausee qímariana maasá faqa ásauku mundírana aináinira fasiqa márídaqa. ⁸ Ásauku mundírafa maasára qinée niqiqáafanna fasiqausee qímasee mi-uriqarara afeekána qímufaqa minára firaaqóo ufa qufaqa ínnée irisée qiníara firaaqóo narí amooqímari fee qiafaqa iriséeqa sía minára qisaurídaqa, sía qiní afeeka ínni rakéemma áqirafa márídanoo ínni dadaaqírafa poodúqammánnisarafa márídanoo. ⁹ Qinée sía qeeqá pasannái ínni rufíarana nímiraree qídaqa. ¹⁰ Akaqáusa maaqí qifáranoo Pauroofa narí ákara ríranaki afeekaikámandee qímaqimidanoo, narí uqanna aniréeno reendeenídanoo narí ufa faqa fífau máriannoo. ¹¹ Miqí qímariasa maa-ufána íriaqa, maasá níanai márídaqa ákaraki qíanna ufafa faqa naaqáqari márída qímariannufafa faqa amanamana kái máriannoo.

¹² Miqí qímariasa fasiqausa náriara úriqararausee qídaqa miqí qímariafanoo. Maasá sía miqí qímariasasaa qeeqá qimanianáura. Misá fúrufari maríasa márídaqa. Misá nánasaa fee narí amani narí amani ídee nári íriranannai kai náriqa úriqarara ainainee qímasee minánnai kai nári nimanídaqa. Sía Yísuna íriranannai narí amani narí amanidaqa.

¹³ Maasá qeeqára qianáura maasá qeeqá qimooqíra óosirana sía fíaikátaanaura miqóoqari kai óorurandanoo máriannoo. Qinée sía akaqáusa naanna rée moona óosiranaki máriasara qeeqá qimooqianáuranoo qiqá qoosúki marínausara kai qeeqá qimooqianáura. Ánutufa maasá saiká máree márunna óosirana narí kai quqáqai fanoo máridanoo minakí kai marídaqa ínnée faqa minakí kai maríafanoo. ¹⁴ Ínnée minakí maríanara iriséeqa ínniki óonureeqa sía fínnaaqaraidaqa. Maasá ásauku mundírana ámiqira fasaasa ufa mara maréeqa sía mi-oosirána fíaikáteeqa minakí kai marídaqa ínnisaimbaqa máriqiafana.

¹⁵ Maasá Ánutufa qímu oosiranakí kai ínniki aináinidaqa, akaqáusa fíaikátammásee aináinidaqa maasá sía misá fuaqóo fídaqa qeeqá aináiniranara qeeqá qimooqídaqa. Maasá Ánutufa qímu oosiranaki maqee maqee miqóo kai minakí kai aináinidaqa maasá ínniara maaqí qídaqa, Koorinti máqannaasa Ánutunasaa atooárafa firaanáikinoo maasá saika mi-oosiránaki firaanáikiannoo. ¹⁶ Ínniki aináinirana taikásee miqóoqari kai ínni fínnaaqaréeqa moo átinai moó fannoo sía aináinimarínaki óonuree minakí ámiqira fasaasa ufa qímannimiana. Miqímmásee sía qinée akaqáusa naanna réeqa misá moosáa áfuqaki aináinamásee nári nimooqídaqa. Qinée sía miqíanaura qeeqára fúkasaa moo áfuqakiara foora aináiniana. ¹⁷ Óoqeenáa tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímásee ákara ríqau. Faiqí moó fannoo sía narí amooqírafa máriani. Karaambáiqua áuquqoo ainainara kai amooqíafa.

¹⁷ Óoqeenáa tamummáqara fasiqauqa minára maaqí qímásee ákara ríqau. Faiqí moó fannoo sía narí amooqírafa máriani. Karaambáiqua áuquqoo ainainara kai amooqíafa.

¹⁸ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Karaambáiqua fannoo moo fásiqara ámiqira fee qínafa kai ámiqira fasiqa máriannoo, narí kai naríara ámiqira fasiqee qínafa sía ánoona márina fífaú máriannoo.

11

Pauroofa únna amaana ufa qímariasara aaquqímannimáqaidanoo.

¹ Ínni Koorinti máqusanaasa qinée Pauroosa fúrufaramandee qímannimianaqa irisée sía minnísaaqa káqi minára irisée sía minnísaaqa káqi minára irisée máriaqa. ² Qinée ínni Koorinti máqannaasara qeeqá qíraamunara foora maréeqéeqa ásauku mundirana utáaqamamaqaunano mináindikíqa máriaqeera minára rairaiqídaqa. Ínnée andeeqára mánaaqara foommáfiqa miná faqa máriaqa. Maqásaa qaraa rairaiqíranau nímida. Ánutunaindaraa rairaiqírana nímidaqa. ³ Óoqai sakáni fannoo narí káaqa írira únufannai Éeuana ákaru qundée kai ínni írirafa faqa íandoora. Ásauku mundíranasaa kai ínni írirafa ámiqimandee andeeqásee mundínoo mári ínanoo káqi rúnna fífóora minára qinée ínniara ruffaídaqa.

⁴ Óoqai indaarú maasá Yísunara qímannimíafanaqa. Miqóoqari maasá fúafanaqa akaqáusa ínnée unnái óonurandee ínniki anirée ínni únna amaana ufa qímannimíqau. Akaqáusa dapi fasiqauqá aniréeqa Yísunara moómau qímannimíuafaqa ínnée áaqamáseeqa asasammásee misá mara quqáseeqa misá mandá ufamau fímaríafanoo. Misá maraquna faqa misá únna fasaasa ufa faqa sía maasá qíafannamau qímannimíafaqa náriara moómau qímannimíafaqa ínnée káqi maráafanoo.

⁵ Mi-unnaqira fasiqáusa náriara Yísufa niqiqoo fasiqausa úriqararausee qídaqa. Qinée Pauroosa sía misá úreeqarasau máridau misá úriqararausee máridaqa. ⁶ Misá ufa akoofásauqa máriaafaqa sía qinée ámiqimandee misá naanna ráunasa mammáqídaqa kásooqaqee ufa qímannimídaqa, íriranara ámiqimandee iriséeqa misá óorinaaqaramásee qímannimíqiafana. Maasá aiqáma kari óosana óosana ufannai maasá ámiqira írirana akooqóo koorommásee qímannimíqiafana.

⁷ Qinée sía únnaqi maría fasiqausa naanna réeqa qinée Ánutuna ámiqira fasaasa ufa ínni qímannimídaqa káqi kaaqóo miná akiaqara munnimma moodáa faqa sía uqanna máraqiafana. Ínnée Ánutuna áfusaa úriqararausee máriaqee qímásee qinée reendeenámáfiqa óorudupi máfifaqa qeeqá aináiniranannai qeeqá nárana ainaina mara

náidaqa sía ínni nárana máreeqa. Qinée áaqaidee miqí marí qiafana. ⁸ Qinée ínniki aináini marúnaqa moo máqannaasa Yísuna ufara suqímariasa misá nári nárana marara munnimma qímiafaqa qeeqá nárainaina minánnai máraqiafana. Qinée ínni dadaaqídaqa misá munnimma úmmuariara foora máraqiafana. ⁹ Qinée ínniki máriafanna kamuqoo qeeqá nárana munnimma sía márufaqa sía ínni munnimma moodáa marasee nárana mara naqíafana. Qíní qíkaqaafasaaúqa Maseedoonia máqannaasa náriqa munnimma maréeqee qíní qimana kái qímufaqa marasée nárana mara née maríqiafana. Óoqai miqí maríafannana kafáa maqee maaqóo márannaqooqari sía ínnindi máraanaura. Ínnee áaqarana marasáifaqa náqimmásee fee ínni áaqara ufannái andeeqánnisaanauree ínni nárana munnimma qímunara irisée qisaurúanoora. Qinée Pauroosa minára ínni qímannimidaqa.

¹⁰ Qinée ásauku mundírana ánoona ufa óorisaa márídaqa qíma afeekaíkira ufa qímannimidaqa sía uqanna ínni nárana ainaina máraanauranoo aiqáma Kirisa máqa maaqaki máriasa nárana ainaina sía uqanna máraanauranoo, sía moó fannoo qíní ufa áruanoo. ¹¹ Qinée nánaree maa-ufána ínni qímannimidee. Qinée ínniara qímuqusirana síaisee marídee maa-ufána qímannimidee. Qinée ínniara qímuqusimárunnana Ánutufa dóo íridanoo.

¹² Óoqai íafánandee kai íqa maqee sía ínni nárana munnimma máraanaura. Únnaqira niqiqoo fásiqausa ínniki ani máriasa ínni nárana munnimma máraidaqa náriara Pauroona aináini márína aana ráidee qímasee maasá faqa niqiqoo fásiqausa márídee qífoora sía qinée misá naanna rámasee ínni nárana munnimma máraanaura. Sía qinée nári nifaaqa mara máree úrimaria óosana dadaaqianáura. ¹³ Mi-fasiqáusa sía kúqaa niqiqoo fásiqausau márídaú misá níkaru qíra niqiqoo fásiqausa márídaqa, náriqa aináiniranara únna ufa qímasee ásauku mundírafa ánoona niqiqoo fásiqausara foora quándakiqa misá nimammana usufíqa níkaru qídaqa. ¹⁴ Sía minára tautíafa, Sadannafa faqa miqí kai ímarífa márídanoo, miná aanandáidaqa miqídaqa, mifá káaqa qára qangiroo nimammana usufínoo márifa márifaqa misá miná aannandáidaqa miqídaqa. ¹⁵ Sadannana aináini mária fásiqausa andeeqára fásiquaqa nimammana usufíqa aináinirafa sía firaa ainaina, nárinde márídanoo. Kásooqaqee taikára aukwana andeeqásee mi-manda oosanná amana kái máreefaranoo.

Pauroofa Yísuna ufasáara aupúrarana máree marunara kooroo inau.

¹⁶ Qinée kafáa ínni qímannimidaqa sía moó fannoo qíníara fúrufarira fasiqee qíannoo. Ínniki únna ufa qímaria fásiqausa fúrufariraua firaaqóo nári núqu uqéeraidaqa nári nimooqímariasa márídaqa. Ínnee qíníara fúrufarira fasiqee qífaqa qinée faqa fúrufaramasee misá naanna raanáura.

¹⁷ Karaambáiqqa sía maasára miqíaqee qífaqá qinée káqikaaqóo fúrufarammasee misá naannarée qeeqá qimooqíanaqa ínnee mi-unna qímaria fásiqáusa ufa íriandee íqa qíní ufa faqa íriaqeera. ¹⁸ Moómoo unna ufa qímariasa faiqí faiqi írirana marasée nári núqu uqéeraidaqa nári nimooqídaqa. Dóo qinée faqa miqímmianaúra. ¹⁹ Ínnee Koorinti máqannaasa ínni írirafa firaaqóo márísa máriafanoo fúrufarira fásiquaqa ufa qímariasa ínnee asasammásee misá marasée misá ufa írimariafanoo. ²⁰ Misá ínni níkaruqímasee ínni aináina úmmuari maríasa márídaqa, misá ínnikinaa úriqarausara foora márídaqa ínniara miqíafaqa maaqíafaqa qímariafaqa misá ufaanara foora fufúsee ínni rarisámeeqee minakí mara áridaqa. Misá náriara úriqararausee qídaqa ínniara uréeqarausee qídaqa. Misá nísaukusamu ínni nóori rukámidaqa. Misá miqí mándee ínni nímiafaqa ínnee áaqamasee káqi misá maréeqee ínneeqa ufa suqíranaki quqásee ínnee misá ufa ámiqimmasee írimariafanoo. ²¹ Qinée Pauroosa ínnikina máriafannaqoo misá óosana máraaqaana qinée qisaurídaqa qímannimidaqa qinée máparaa ímarunaua sía misá óosana máraqiafana. Ínniki únnaqira niqiqoo fásiqausa náriqa núqu uqéerasee nári nimooqídaqa qinée misá fúrufarirana amana kái qeeqá fúrufariannana qimooqíanaqa íriaqa.

²² Misá náriara sía Kirisa máqannaasa ufa kai qídaqa maasá qikeekú qikaakú Heeburu ufa qímarunausee qiafaqa qinée faqa miqí kai qímarunaua márídaqa. Misá náriara Isaraee máqannaasa Ánutuna utáaqa máqoosa márídee qiafaqa qinée faqa misá kai márídaqa. Misá náriara Abarahaamana áiku ásauku Ánutuna qíma afeekaikíra ainaina máraanausee qiafaqa, qinée faqa misá kai márídaqa. ²³ Misá náriara ásauku mundírana áiku ásauku márídee qiafaqa qinée faqa fúrufarira fasiqara foora qídaqa qinée misáki misá úriqararaua márídaqa. Qíní ásauku mundírana mi-ainainnára írunnana misáindi óoraaqaranoo márídanoo. Qinée Yísuna ufa sáara karabúsaki misá úrinnaaqarammasee moómoo kari rumbéeqa. Ráítasamunnai qifaaqa ateekeeufo moómoo kari misá nárírana úrinnaaqaramasee qíní qifaaqa ateekáqau. Qinée kúqírara madikákíqari moómoo kari misá nárírana úrinnaaqaramasee fíndi fíqa. ²⁴ Moodáannai qísaukunamu kari Yuda máqannaasa ráítasamu dárímaríqau, moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa qísaukuqara faqa moodaannai qiku faqa dínni qiku éera kai muqu quqásee kari minánnai dáríqau. Sía moodáannai miqímandee dáríqau, moodáannai qísauku amanasáa miqímandee daru qímaqáqau. ²⁵ Roomma máqannaasa faqa qaaramoo kári miqí uqannamánde dáríqau. Moodáa kari misá óonisamu misá daru qímaqáqau. Qaaramoo kári ooruku námmariki sípaki moo máqusai Yísuna ufa qímannimírara fídaqa sípa fannoo mandáikufafa ooruku námmariki úkunnaqa máríqiafana sía kúqíqiafana. Moo kári miqí mámbufafa eendáki faqa fáasaana faqa ooruku námmaryi qámbaanai qimmápiqa áfainni ániqiafana.

²⁶ Qinée Yísuna ufa qímannimiqa nímariafanaqa moómoo aukwana maqúsa maqúsa núafannanakina qinée moómoo kari qímeekee maríqiafana nammári áufunaki faqa nipuráara fasiqauqaki faqa Yuda máqannaasaki faqa ánaamuru máríasaki faqa firaa taunaki faqa káasau maqa maaqa óombura maqa maaqaki faqa ooruku námmaryi firaa farumaki faqa qíkaru qímaru aqoondisa faqa misáúqakina moómookari kúqírara qímeekeeqa.

²⁷ Qinée minakí fídaqa kadáapírana faqa tooqaamu dárirana faqa márídaqa moómoo kari sía faiqéeqa, qinée dáararee marúfaqa nammáriara dídimarufaqa nímaríqiafana, qinée moómoo kari qíní máaqa faqa nárana faqa qamunna faqa sía márufafa káqi qísukunni faiqáqá nímaríqiafana. ²⁸ Moómoo ainaina ummaara máraqanuafannanakiqari moodáa ainainará kai qianáura. Maqúsa maqusa Yísuna ufara suqímaríanara kai qinée óonumafi íríqa nídaqa. ²⁹ Moó fannoo misakíqari ummooqukínoo kudoosaápaifaqa qinée faqa miná aanna ráidaqa kudoosaápaidaqa. Moó fannoo misakíqari mandáinainaki áqufifaqa qíní daundura faqa rapíkifaqa mi-ummaarána márídaqa.

³⁰ Qinée qeeqá qímooqíqa qeeqá ummooqukíranara qímooqianáura. ³¹ Ánutufa maasá karaambáiqá Yísuna akoofa náaru náaru miná áuqu ámiqi ámiqirafa kai máríani, mifá kai qíníara sía únnaqi marí fee qídanoo, íridanoo. ³² Óoqai qinée Damasakusa máqusai máríafannanoo misá karaambáiqá miná áuqu Aretasafa narí uréeqarana aqíqoofanoo narí sundía námufaqa maqúsa kooqíki ititáfufaqa qíní qumaráanee qímasee maqúsa kooqíkiqaa rakísimariqau. ³³ Qíní qíqoondíuqa minára irisée káqitínai qíní maréeqee firaa pateeuqaki rúmasee sánda minásaa qusúsee faandaamura meerái márufafa míriqoo qámbaanaqari káqikaa kooqi áuqíranakiqari qíní ruqíaeqeeqa quiqa quiqa qufaqa maqásaa áqufufaqa quqásee sandáqiafana.

12

Pauroona áfu pisipasamánde uqafíqoo ufafa.

¹ Qinée qeeqára qímooqíanafa sia ánoonaikiannoo, káqi fífau qeeqá qímooqianáura. Karaambáiqá qífu pisipasamándeeno kukéeqara ainaina koorommá qímunara qímannimianauroo.

(Ánutufa Pauroona uqéereeno innaarúnai quqásóofanoo innaarúna quqúsakina ainaina qáfoonara narí áuqu kukéeqasee Koorinti máqannaasa qímannimidanoo moo fásiqa fee qídanoo.)

² Óoqai qinée Yísuna ufa írimaru fásiqanara íriqia. Karaambáiqá Ánutufa káqi kai miná uqéereeqeenoo qaara innaaruna óoraaqareenoo qaaramoo kíranaki Ánutufa márúnaki quqánau. Mifá kúqaa fee áfiqa miqóo quqánoo fee inau kai áfu pisipasamáseenoo miná amana mara uqéereeqeenoo innaarúnai quqánau fee inau. Qinée sía íridaqa Ánutufa kai íridanoo. ³ Qinée kafáa qímannimiqa mi-fasiqána uqéereeqeenoo innaarúnaki moó áuqu Paradisee minakí quqánau. Kúqaa fee miqínnoo fee áfu kai fee pisipasínnoo fee Ánutufa kai íridanoo. ⁴ Mi-fasiqána miqóo quqássoofanoo máridanoo óosana óosana ainainara írinau sía faiqí ufa amaná qímari ainaina írinau náaquqara ainainara Ánutufa qáoo qinau sía faiqí minára qímannimiannee qinau. Sía faiqí qíra ainainara írinau.

⁵ Miqínna fásiqanara qinée amooqianáura sía qeeqára qimooqianáura qeeqá um-mooqúkíannanara qimooqianáuranoo. ⁶ Qinée qeeqá qimooqífau sía fúrufarirafa máriqini kúqaa ánoona ufá kai máriqini. Qinée sía qeeqára qeeqá qimooqianáura. Faiqí ánaasee qiní dóoki qíqafamasee qiní dóokinaa ufa irisée náriqá kai qiníara íriaqa. Qinée qeeqá dúqu uqéeraranannai misá fífau qiní dúqu firaqóo uqéeree foora.

⁷ Qinée ámiqira ainaina náaquqara ámiqira ainaina qáfaafannanara qiqá dúquara firaqóo uqéeraifaqa áaqaranaki fuanóra Ánutufa Sadannanara káqikaaqoo eedóo qufanoo qifaaqasáa moo áupurarana qimiqoofanoo maqee maqee dárímarifaqa sía qeeqá dúqu uqéereeqa káqi qumeé kai andeeqásee márianífee qímasaida dárímarifaqa máridaqa qídaqa. ⁸ Qinée qaaramoo kári karaambáiqinnai innaaru qíqa anée maa-aurirána maráquqisáannee qíafananoo mifá qáoo qímasee qinau. Qeeqá káqi nímira dadaaqirana ámiafanafa dóo mifá kai doo aní amaná máriannoo, qiqá afeeka fannoo kudoosaápee máriasaki ámiqi mándee kambíqaidanoo. ⁹ Qinée Pauroosa miná iriséeqa maaqí qídaqa qinée qeeqá kudoosaápee márunnanara asasammásee amooqídaqa. Ásauku mundírana afeeka fannoo qiní rafáaqa fúanifeera qeeqá ummooqúkíannanara amooqídaqa. ¹⁰ Ásauku mundírana ufasáara mandúfa faqa kudoosaáparana faqa kadáapirirana faqa, Yísuna ufasáara dárirana faqa tínoo taanóo rírana faqa tínaakurirana faqa qíminaaqá máreeqa dóo amaná ámiqira fee qianáura. Qinée qeeqá kudoosaápee márúnna kamuqoo mi-kamúqoo kai afeekaíkidaqa.

Pauroofa narí úrinaaqarara ufa qímaqoofa.

¹¹ Qinée ínniki ani mária fasiqausa únnaqira niqiqoo fasiqausa naannaraqá máridaqa fúrufarira fasiqara foora maa-ufána qímannimidaqa. Ínnee qá kai ínni óosana fannoo qiní mara fúrufariranaki quqáqisaidanoo. Ínnee Koorinti máqannaasa qiníara Yísuna ánoona ufa qímaqimi marí fasiqa fee qíaaqana. Ínnee ínniki ani maría únnaqira niqiqoo fasiqausara fífau únna qídaqa úriqararausee qímarifaqa misá qiníara uréeqara fasiqee qídaqa. Kúqaa qinée káqi fífau fasiqa máridau qinée sía misa uréeqarausea márúnaiqini, misá úrinaaqararausea máridaqa.

¹² Qinée kúqaa Yísufa diqiqoo fasiqausa máridaqa aiqáma ainaina kooroománnimaqee maríafanaqa qáfee maríqau. Ínnee sía írufaqa qinée káqi reendeenamandee uqannífiqee maríqiafana. Faiqí sía amana áuqaqaaira ainaina faqa náaquqée marú ainaina faqa Ánutunara faqa kooroománnimaqee marú ainainna faqa reendeenamandee uqannífiqaafannana. Minánnai kai qinée niqiqáafanna fasiqausa márunnanara kooroománnimaqaaqiafana. ¹³ Qinée maqúsa maqúsa Yísuna ufara suqímarusa faqa ínni saimbaqa faqa amana amana kái ínniki máridaqa qímannimifannana. Sía misá ámiqimannimaqasee ínni mandáikamma nímaqasee qímariafana. Moodáa ainainá kai ínniki moo kíqiafanafa mifá kai qeeqá nárana munnimma sía amanaíkufaqa qinée sía ínni nárana munnimma irámmirisée máreeqa. Mi-moodaa ainainnára kai íridaqa qinée áaqeefee miqí fee qídaqa. Ínnee moó áinaina ákiaqara minní qísaaqa.

¹⁴ Qinée óoqai ínni maqúsai qaara kari fúafanausa kafáa maqee qaaramoo kífaqa doó qúsasaa fuanáuranoo, fídaqa sía ínni nárana munnimma ainaina máraanura. Faiqi ánaaqiuqa sía nári nínaukoo nárana munnimma ainaina nímidaqa, misá kai nári faiqi námu nímidaqa qinée ínni níkausara foora máridaqa qeeqá nárana munnimma aiqáma

faqa qeeqá márirana faqa ínni asasammánde nímírammidaqa. ¹⁵ Qinée ínni níkausara foora máridaqa firaaqóo ínniara qímuqusufaqa ínnee qiní faiqíara foora quándakina firaaqóo qiníara faqa nímuqusiaqaana. Qinée kai ínniara firaaqóo qímuqusidanoo.

¹⁶ Ínnee maa-ufánara eedóo qifáranoo. Qinée ínniki máridaqa sía nárana munnimma mi-ummaarána ínni nímiqíafana. Ínnikiqari moó fannoo qiníara maaqí qíannoo Pauroofa níkaruqimásee únufannai maasá mara quqásoofaqa maasá miná ufaanakíara foora arufúqanoo maasá nárana munnimma máraandoo qifóora. ¹⁷ Dóo qinée náqifeemmásee fee ínni miqí qiqíafana. Qinée maíndari qeeqá ufa máraqa nuasa níqíqáafanaqa sía ínni maqúsai óoqureeqa sia qiní dúqusaafau ínni munnimma nárana mara máreeqau múru qímifau. ¹⁸ Qinée Titusana iráafananoo eedóo qímasee ínnee unnái finau, moo fásiqa Yísuna ufa írimarufa qiní qíkaqaafasaa miná faqa aqíqáafananoo Titusana faqa finau. Ínnee minára Titusafa maasá qíkaru qímaseenoo fee maasá aináina máreefoo qída fee. Sía fee qinée Pauroosa faqa Titusafa faqa moodáa írirana maraséeqara moodáamau fímarunнанara írída fee.

¹⁹ Ínnee mi-ufána iriséeqa qiníara maaqí qifaranoo. Pauroofa narísaa faqa narí faqa márinausa faqa misásaa faqa ititáidanoo miqídanoo fee qifaranoo. Maasá sía miqíanaura, ásauku mundírafa maasára qundée kaimmídaqa. Qiní qifaaqasaa qíqoondúqa maasá Ánutuna áfusaa máridaqa aiqáma ainaina áuqeeemaría ainaina ínni dadaaqídee qídaqa áuqáidaqa.

²⁰ Qinée ínni maqúsai óonureeqa moo áinainara ruffaanaura. Ínni márirafa sía ámiqirafa órudupirafa máriandoora qinée qídaqa. Koorinti máqannaasa ínnee qiníara mookámaseenoo qiqá qímiifoo qifóora anée sía reendeenamandee maasá qímaqiminnaranoo áanoommasee maasá qímaqimiifoo, qifóora. Qinée ínni maqúsai óonureeqa maa-ainainásuara ruffaídaqa, ufa raínarafa áanooqirafa máriandoora naríara naríara rairaiqifóora naríara naríara idára foora qeefóora, káaqa aináinara rímariasa narífoora, naríara naríara mandúfa qifóora múnuqi míniqira ufa qifóora narí núqu uqéerasee nimooqifóora dapi dápi qifóora. ²¹ Qinée ínnee unnái óonu ráananoo Ánutufa qiní maréeqeenoo qisauríranaki quqáannoo. Qinée ínni mandóosanaki óonureeqa ínni nífusaa ikíraqasee soofaaríara foora íqa qisaurúanoora. Ínniki moómoosa óoqaindari mandóosana marasée sía minára óonumafi irisée nisaurúsee minnísaaqau. Akaqáusa faiqí faqa ánaasee faqa narí úmmuari narí úmmuarirana minánnai fúrufarídaqa akaqáusa faiqí ánaasee dapi máraqanua fasiqa anaaseesa faqa akaqáusa ufa rukíasee nári mandóosana mandá íriranamau fímariasa máriafaqa sía minára óonumafi irisée nisaurúsee minnísaaqau.

13

Pauroofa ufa taikéeno atísaa aaquqíra ufa qímaqoona.

¹ Dóo maqee qaaramoo kífaqa ínni Koorinti máqanna nín-dafarara fuanáura. Qinée óonuraanaqa moodáa fasiqa anirée ínniki mandóosanara qínnana síamma íri-anaura tamummáqara fásiqa ákara ufamáu fíqa qaara fasiqafee qaaramoo fásiqafee mi-mandainainá qáfee márianara kooroo qífaqa qinée minára ánoonee qímasee ufa qianáura. ² Qinée óoqai indaarú ínnee unnái fiqíafana ínaaqiana kafáa fíqa maa-ainainára qímannimiqíafana, maqee moosáa márunannaindari kafáa mi-ufána kai qí-mannimianaura. Maqee óonureeqa sía qíqafánnandee íreeda qímannimianura, maqee sía moó fannoo qinée ufannái naríara foora qíananoo rufíaki sandáannoo. ³ Ínnee qiníara randée maríafanoo. Ásauku mundírafa Pauroonasaqari kúqaa fee ufa qídanoo fee únna qídanoo fee qiníara qímariafanoo. Qinée ínnee iannái óonuraana kari ásauku mundírafa qinísaaqari qímannimirana firaaqóo qímannimiannoo. Ásauku mundírafa ínni ufa írídanoo sía kudoosaápaannoo narí afeeka ínni uqannífíqaannoo. ⁴ Mifá kudoosaáparanaki aunírira saqárisaa kúqufa máriafa Ánutuna afeekannái fíndufumáfinoo mi-afeekaikíránaki máridanoo. Maasá Yísuna faqa moodáanaki máridaqa kudoosaápaqa

máridaqa maasá ínni Koorinti máqannaasaki óonuree ufa qídaqa maasá Ánutuna afeekannái ásauku mundírafa faqa kúqiranakiqari fíndifidaqara foora afeekaikámánde máridaqa qímannimianaúra.

⁵ Ínneeqa kai ínneeqa márirana nimanamánde qáfaaqa, kúqaa fee Yísuna mandaaqára óosanamau fídee. Ásauku mundírafa ínni naunduráki máriafaqa ínnee minára írídee sía fee írídee ínnee káaqa uqanna kadíqaqa máridee. ⁶ Maasá ínnee iannai óonuraanaqa ínnee maasá sía kadíqaqa máridee qifáranoo. ⁷ Maasá ínniara Ánutunara innaaru qídaqa sía ínniara mandóosanaki áqufuaqee qídaqa. Sía maasá saika ínniki ánoonaikianífee qímasaidau innaaruqídaqau, ínniara andeeqáramau fuaqée kai qímasee innaaru qímannisaidaqa. Maasá kadíqarana amaná, ínni andeeqáranara kai írídaqa. ⁸ Sía maasá amana Ánutuna ánoona ufa ititáanaúra miná dadaaqírana kai amanaikírafa máridanoo. ⁹ Maasá qeeqá kudoosaápaida ínneeqa afeekaíkifaqa maasá miná qáfammasee asasianáúra. Ínnee ámiqimánde andeeqárausaikamambi máriaqeera innaaru qídaqa. ¹⁰ Karaambáíqa afeeka úriqararana qímuna, sía ínni rapépaamma áqira úriqararana qíminau, ínni poodúqarana qíminau. Qinée ínnee iannai óonureeqa karaambáíqa úriqararana qímuna mara máree ánoománde ínni ufa sía nímianoo qímasee moo átinai márunaqooqari maa-akarána rúmannimaqaanaqa ínneeqa kai andeeqásee máriafaqamma óonu nínrafa.

¹¹ Qiní qíkaqaafasaa dóo maqee ákara taikáanaúra. Ínnee káaqa andeeqáranara afeekaikámasee márararee qímariasa máriafanoo, qiní ufa qúnnana ámiqimasee íríaqa, sía naríara naríara rairaiqíqa, moodáanaki máridaqa asooáranaki máriaqa. Faiqí ánaaseera nímuqusirana nímimari Ánutufa faqa naundurá asooáranana nímimari Ánutufa faqa ínni faqa máriani.

¹² Ánutuna ufa írímariasi fasiqa anaaseesa aiqáma ínni nímandaidaqa.

¹³⁻¹⁴ Ásauku mundírafa Yísufa maasá karaambáíqa miná asasamásee dadaaqíra oosana faqa Ánutufa faiqí ánaaseera nímuqusirana faqa náaquqara andeeqara maraquna moodáanaki kírana faqa ínni aiqámausaki faqa máriani.

KARATIA

Karatia máqusanaasa Pauroofa ákara rúmännimufa máridanoo.

¹ Qinée Pauroosa Yísufa diqiqoo fásiquasa máridaqa maa-pasána ákara rúmännimufa maqaidaqa. Sía faiqí faiqi moó fannoo qiní maréeqee Yísufa niqiqoo saikánaki quqáqoosa máridaqa, sía Ánutufa moo fásiqara qufanoo qiní mára quqánau. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa faqa narí ákoona Ánutuna faqa Yísuna kúqiranakinaana uqéera quqóofa miqandákai qiní rafáaqafusee mara quqáqoosa máridaqa maa-saikánara qídaqa.

² Maaqóo mária níkaqaafasaasa dadaaqída inni Karatia máqannaasa nímandaidaqa, Karatia máqa maaqaki Yísuna ufara suqímarisa inni nímandaidaqa.

³ Maasá aiqámausa qíkoofa Ánutufa faqa miná ásauku mundírafa Yísufa maasá Karaambáiqfa faqa Ánutuna idaaqíra ámiqi ámiqirana faqa naundurá asooárana faqa inni nímiyani.

⁴ Maasá qíkoofa Ánutufa qufanoo ásauku mundirafa iriséeno eedóo qímaseeno mi-maú finau maqee kámuqoo márunna mandáinaina afeekaikiranakinaana maasá idukúaqeera naráfaaqa maasá mandáinaina ákiaqara aunírira saqárisaa paasóosamásee quqánau. ⁵ Ánutuna aréenarana faqa amooqírufa faqa náaru náaru ámimariani, dóo miqíani.

Sía moo ámiqira fasaasa ufa máridanoo moodáa kai.

⁶ Óo Karatia máqannaasa qinée inni óosanara tautúmmiqa. Innee dauní aaqee uqanna Ánutuna minnísaafaqa qinée minára iriséeqa tautíqa, mifá narásauku mundírana idaaqírana káqi nímirannai inni náarama quqásoofaqa innee aaqee uqanná quqásee sandéeqa moo ámiqira fasaasa ufara foora randóofaqa iriséeqa tautíqa. ⁷ Sía moo ámiqira fasaasa ufa máridanoo moodáa kai máridanoo, faiqí ánaasee akaqáusa ásauku mundírana ámiqira fasaasa ufa qumáree maréeqee káqinni ubeekéeqa minánnai fúrufarirana inni nímmimariafanoo.

⁸ Indaarú maasá Yísuna ámiqira fasaasa ufa inni qímannimifannana dóo maqee maasée moó fannoo fee innaarúnaindaraa qangiroo moó fannoo fee moo fúka áaqee maría fasaasa ufana qímannimufaqee Ánutuna áqurarara ufa misásaa máriannoo. ⁹ Maasá óoqai qímannimifannanasaa kafáa maqee qímannimidaqa, moó fannoo maasá óoqai qímannimifannana moosáa qímasee qímannimifa mifá Ánutuna áqurarara ufa ámeemaanai máriannoo.

¹⁰ Faiqí nífusaa qeeqá qimoofée qída fee nasurída fee miqí qídaqee óo sía uqanna qinée miqíanaura. Ánutuna kúqaa eedóo qíra ufara qinée randáidaqa. Qinée faiqí nífusaa fífau nasurídaqa miqí qídafau sía ásauku mundírana aináiniranaki márini maqee maqee qiní dárirara kai qiafaqa moo áinainiranaki funáiqini.

Pauroofa Yísufa niqiqoo fasiqausaikammafi óosana ároo ufafa.

¹¹ Óo qiní qíkaqaafasaauqa qinée maa-ainainnára qímannimianaura. Qinée qímannimíanna fasaasa ufana sía faiqí áuquqoofa máridanoo. ¹² Sía faiqíkinaana qinée máreeqa, sía moó fannoo qímaqimifaqa íriqa ásauku mundírafa Yísufa narí uqanna kooroomámbi qímaqiminau.

¹³⁻¹⁴ Qinée óoqai kumaaráa máriafana Yuda máqannaamaana úfa ámiqimandee firaaqóo qímariafana. Qinée Yuda máqannaamaana úfara qeeqá qikiaqauqa úrinnaaqaramasee mi-ainainná qiqíafana. Qinée misá úrinnaaarammásee firaaqóo maasá qikeekú qikaakú óosana máraqiafana. Qinée minakí fídaqa Ánutuna ufara faqa Yísuna ufara faqa suqímarusa sía nífaaqiafana afeekaikámánde misá mandáikamma nímaqiafana. Qinée minára ámiqimandee taikáanee qídaqa mandaikamma nímaqiafana.

¹⁵ Ánutufa sía qiní mandóosanara írinoo narí idaaqíra ámiqi ámiqira máriranaki márinoo qiní qínoofa sía qiní máqoo kamuqoo narí aináinira sáikaki máríanifeera óoqai indaarú qiní dáarama mi-saikánaki quqáqisoofaqa kísaaqasaa sía íriqiafana, mána mána kai qiqíafana. ¹⁶⁻¹⁷ Ánutufa qiníara narí ámiqira fasaasa ufa ánaamuru qímannimiannee qímaseenoo Damasakusa máqusai fímariafanna aanásaa narí ámaaku qiní uqaqífiqanau. Uqaqífiqasoofaqa sía moo fásiqunnai óonureeqa Yísuna áufakiana íriqia, narí ámaaku uqaqífiqaannee qímaseenoo sía Yísufa niqiqoo fasiqusakina óoqai márusakina Yeerusareenni sía óoruree iráafanaqa qímaqimiqa. Sía qinée miqí qíafana qinée andeeqásee quándaki Arabia máqa maaqai óonu marikíqa óonu randéeqa aniréeqa kafáa Damasakusa máqusai fiqíafana. ¹⁸ Yísufa indaarú kooroommáqooqooqari qaaramoo áukuana áiqarammafufaqa Yeerusaree máqusai óoruree Peetooroo funná miná qáfamasee áqoondikianáuree qímaseeqa miná faqa qaara amaana máraqiafana. ¹⁹ Mi-kamúqoo sía Yísufa niqiqoo fásiqausa níndafaqiafana misakíqari Yísuna ákaqa Yameesana miná kai qáfaqiafana.

²⁰ Qinée maa-akaránakinaa ufa ánoona kai qídaqa sía únna ufa qídaqa. Faiqí sía Yísuna fasáasa ufa qímaqimiqa, Yísufa narí kai qímaqiminau. Ánutuna áfusaa márídaqa ánoona ufa kai qídaqa.

²¹ Qinée Yeerusareenni qaara amaana maraséeqa Siria máqa maaqaki faqa Sirisia máqa maaqaki faqa óonu kísaaqasaa máriqiafana. ²² Mi-aukuanna mi-kamúqoo Yudeea máqa maaqaki márídaqa Yísuna ufara suqímarusa sía qiní qíqafaqa. ²³ Akaqáusa qiníara qímannimunara írimarusá kai máriqau. Misá maaqímandee qiníara qímannimiqa. Maasá mandáikamma qimiqéemaru fasiqafa dóo maqee quándaki narí naru taikée marú ufana qímannimidanoo. ²⁴ Misá mi-ufána iriséeqa Ánutufinnai qiníara dúfi dúfi qímariaqau.

2

Pauroofa niqiqoo fasiqausaki sía qinée órudupirausee qídanoo.

¹ Qinée Pauroosa Siria máqa maaqaki faqa Sirisia máqa maaqaki faqa kísaaqasaa qísaukuqara taikásee qíkunni qaara faqa qaara faqa óoqu marasée aukuaana maraséeqa Baranabasina faqa Titusana faqa nífiqamareeqa Yeerusareenni óoru fíqiafana. ² Ánutufa narí maraqunannai kukéeqasee qímaqimunara óoru fíqiafana. Miqóo óoruree Yísuna ufara suqímarusa misá úriqararusa faqá kai ufa qídaqa, ánaamuru Yísunara qímannimianufana óosana óosana qímannimiqa. Misá sía írifafa qiní saika óoqai faqa maqee faqa sía ámiqimandee qiní dóoki íriranaki qáoo qifóora minára qinée qímannimiqa.

³ Qiní qíqoondi Titusafa ánaamuru Kirisa máqusaindari qiní faqa Yeerusaree máqusai óoru márufaqa Yuda máqannaasa Yísuna ufa írimarusana minára maasá sía Yuda máqanna naanna rámassee Titusana fáinánduquaneera qiqau, káqi mána mána ímariaqau.

⁴ Faiqí akaqáusa Yuda máqanna únna qímasee Yísuna ufara suqímarunausee qímasee maasáki umeé ani kéeqafufaqa Titusana qáfammasee miná fáinánduquaqee qufaqa maasá qáoo qiqíafana. Misá nipuráara fasiqara foora kukéeqasee maasáki ani kéeqee maríqau. Maasá Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa ásauku mundírana Yísunaki márúnara sía naríara naríara ruffíeqa ámiqi mándee moodáanaki Mooseena sándufakíqari idukíara foora márúnara nipuráara fasiqara foora minakí ani kéeqafufaqa maasá maréeqee Mooseena sándufaki rumbáranakiara foora kafáa quqáneera nipuraqau.

⁵ Maasá sía misá ufara eedóo qiqíafana. Ínni ánaamuru máriasara iriséeqa sía eedóo qímasee Titusana fáinánduqíqiafana. Yísuna ámiqira fasaasa ufa ánoona ufara kai ínnee ánaamuru mapukúsee maráaqee qímasee sía misá ufa fáinánduqirufa íriqiafana.

⁶ Qinée Pauroosa Yeerusareenni ufa qímarunaki márídaqa Yísuna ufara suqímarusaki márídaqa faiqí misára úriqararausee qímarusa faqa ufa qímarufaqa íriafanaqa sía moó-mau fiqau qinée fímariafannamau mi-maú kai fiqau. Qinée faiqí misára úriqararausee qíqa, Ánutufa sía faiqí nífaaqa qáfamaseenoo úriqararausee uréeqarausee qídanoo

minára qinée sía úriqararausee qíqa sía uréeqarausee qíqa amana amana kái máriasa foo qímasee qeeqá ánaamuru faiqí ánaaseeki saika máree márunnana kooroomásee paasóosamánde káqi qímannimiqiafana. Qímannimifanaqa úriqararausee qímariasa sía qáoo qímasee moosáa fíānnoo qiqau. ⁷ Misá qiníara maaqí qiqau, óoqai Yísuna ámiqira fasaasa ufa Yuda máqannaasa qímannimirafa Peetooroonasaa Ánutufa quqánau, dóo maqee kámuqoo mifá ánaamuru mi-ufánakai qímannimirafa qiní Pauroonasaa quqée foo qímasee maanára faqa írimariqau. ⁸ Ánutuna afeeka fannóo kai Peetooroona mara quqá ámufanoo Yuda máqannaasaki fídanoo qímanniminou, miqí kai ínoo Ánutuna afeeka fannoo qiní Pauroosa maréeqeenoo ánaamurukina mara quqásoofaqa fúafannaqa minára faqa írimariqau.

⁹⁻¹⁰ Yísuna ufa írimariasa úriqararausara foora máriasa Yameesafa faqa Peetooroona faqa Yoohaneefa faqa qiní ufa iriséeqa maaqí qiqau. Óo kúqaa Ánutufa aní maréeqeenoo kúqaa ánaamuruki quqéeno, anée ánaamuruki aináininaqa maasá Yuda máqannaasaki aináinianauree qímasee qiní faqa Baranabasina faqa nísauku ruqúnnaseeqa dóo fuaqée qímasee moodáa ufá kai maaqí kai qímasee qímaqimiqau. Ínneeqara Pauroosa faqa Baranabasina faqa Yudeea máqa maaqaki mária kudi fasiqausara Yísuna ufa írimariasa maqee maqee íridaqa dadaaqiaqa. Miqí qufaqa qinée iriséeqa maaqí qiqíafana, qinée minára kai afeekaíkianauranoo fee qíqa. Mi-ufa suqirána Yeerusareenni máridaqa qímaqimiqau.

Pauroofa Antiooka máqusai máridanoo Peetooroona áqinau.

¹¹ Dóo miqóoqari moo áukuana ái randóofaqa Peetooroofa Antiooka máqusai qinée máriafannaqoo aniroofaqa qinée aiqámausa nífusaa Peetooroona áfusaa áqiqiafana, akooqóo mifá áaqamásoonara áfusaa áqiqiafana. ¹² Yuda máqannaasa nári sándufa qíqa ánaamuru máriasa faqa sía moodáanaki misá saimbaqa nárana naanáuree qiqau. Peetooroofa Antiooka máqusai máridanoo misá Yuda máqannaasa sándufa rukíaseenoo miqóoqaraa ánaamuru Yísuna ufa írimariasee qímaseenoo maqee maqee misá saimbaqa moodáaqoo óoqu marifídanoo nárana née marínau. Miqínoo márufanoo Yameesafa Yeerusaree máqusai máridanoo akaqá Yuda máqannaasa niqiqoofaqa Antiooka máqusai óoqu fiqau. Misá óoquroofanoo Peetooroofa nínfamaseenoo ruffamareenoo áadumai níanasaa óonu óoqu marifufanoo qímmirinoo qinau. Maa-fúka Yuda maqannaasá Yeerusareendari qumuraasá qiníara sía fáinanduqirausa faqa nárana náidanoommifoo qifóo qímasee rakéemasee áadumai óoqu marifinoo narí nárana nanau. Yuda máqannaasa Yísuna ufa írimarusa misákiqari akaqáusa ánaamuru márusara maaqí qiqau.

¹³ Yuda máqannaasa qíkaqaafasaaauqa Peetooroona faqa miqóo márusa Peetooroona óosana qáfamásee misá faqa miqí kai íqa Yeerusareendari qúmusara ruffamareeqa Peetooroofa óoqu márutinai óoqu marifíqa nári nárana naqau. Misá sandéeqa Baranabasina faqa fírarisámeeqee nári mandá máparaa iranaki quqásoofanoo áadumai óoqu márifi nanau. ¹⁴ Qinée misá miqíu oosanna qáfamaseeqa maaqí qiqíafana, misá sía ámiqira fasaasa ufa ánoona ufamau andeeqásee fídaqa eendaandámmida miqí máriafanoo, miqí qímasee Peetooroona aiqámausa nífusaa áfusaa áqiqiafana, anée Yuda máqannaafa máriananoo ánaamuru óosana marasée ánaamuru faqa moodáanaki máriananoo, anée nánaree maqee ánaamuruara asaurúsee rakéemasee áadumasaa óoqu márinanee. Anée miqíannana ánaamuruara sía fee amanai kínanee miqínanee. Anée ánaamuru maréeqeenana Yuda máqannaasaki quqásainaqa innaarúnai fírana amanai kídee miqídanee.

Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa Yísunasaaqaraana asumu máreefaranoo.

¹⁵ Qinée miqí qímasee Peetooroona aqisée maaqí qímasee aiqámausa qímannimiqa. Kúqaa maasá Yuda máqannaaki kambíqarausa máridaqa. Maasá sía ánaamuru máriasa, misá Ánutuna ufara sía irirai mána mána ímariasa. ¹⁶ Sía maasá Mooseena sándufasaaqari fíranannai Ánutuna innaarúnai fírana amanai kíranaki kéeqaanaura, ásauku mundírana Yísunasaa rusíranannai kai Ánutuna innaarúnai fírana amanai kíranaki

kéeqaanaura. Sía faiqí moó fannoo Yuda máqannaasa sándufannai Ánutuna innaarúnai amanaikíranaki kéeqaannoo.

¹⁷ Maasá Yuda máqannaasa Ánutuna innaarúnai amanaikíranaki kéeqararee qímasee ásauku mundíranasaa atooqáfiqa quándakiqa bóo ánaamuru máriasa naanna rámafiqa mandóosana máree márunausee qianáuranoo. Maasá miqídaqa ásauku mundíra fee maasá maréeqee mandáinainaki quqéeno fee qianáuree. ¹⁸ Óo sía uqanna miqínoo márídanoo. Qinée Pauroosa Mooseena sándufannai Ánutuna innaarúnai amanaikíranaki kéeqaranara qáoo qímarunasa máridaqa, qinée maqee quándaki minára eedóo qíqa Mooseena sándufa rukíaanaura. ¹⁹⁻²⁰ Mooseena sándufara qinée maaqí qianáura dóo mifá qiní áaqarana qímaqimino darusaifaqá kúqiqa márídee qídaqa. Qinée Ánutuna saikara fíndifi minakí máriaqeera qiní darusaifaqá kúqiara foora íqa márídaqa. Ásauku mundírafa aunírirasaa kúqinoo qinée faqa minándiri kúqiara foora íqa márídaqa dóo maqee sía qeeqáraa kásida márídaqa, ásauku mundírafa qiní daundurái márínara kásida márídaqa. Qinée maa-maqee kásira márirafa Ánutuna ámaaku maqee maqee saqárikidaqa márídaqa, mifá qiníara ámuqusinoo narí márírana quqánau. ²¹ Qinée Ánutuna idaaqíra káqi nímírana qímifaqa sía qáoo qímasee minnísaanaura, faiqí moó fannoo Mooseena sándufasaaqari Ánutuna innaarúnai amanaikíranaki kéeqainanara ásauku mundírafa fífau kúqinai foo qídaqa.

3

Nímaarusíranara faqa Yísunasaa rusíranara faqa Pauroofa mi-ufa qandára qídanoo.

¹⁻² Óo Karatia máqannasa ínnee fúrufari máriasa yáfee ínni mandírírana náakuni-maqeenoo fee Yísunasaa rusírana afaínóo fee. Qinée Pauroosa ínni Karatia máqannaasa nífusaa ásauku mundírafa aunírira saqárisaa kúqunara ámiqimasee kooroomásee ínni nífusaa qímánímiafanaqa ínni nífusaa kúqinoora fooqána ínnee ámiqimasee írimarí-afanoo, dóo máa moodáa ainainará kai irámmírianaqa qímaqimiaqa, ínnee Mooseena sándufa máraqa nuana minánnai fee Ánutuna maraquna máraaqee iqau, Yísuna ámiqira fasaasa ufa irisée írirana minásaa rusíranannai fee Ánutuna maraquna máraaqee iqau, minásaa írirana rusíranannai kai máraqau.

³ Ínnee náqiaqóoqari fee firaa furufaríranaki fí fee, ínnee Ánutuna maraquna náakusee minánnai óosana arasée andeeqásee fídaqa kafáa maqee máriaqooqari nánaree ínnee miná afaimmá quqásee faiqí faiqi íriranamau maqee maaqóoqari fídee.

⁴ Indaarú Ánutuna maraquna ínni náakufufaqa ámiqira oosana ínniki kambíqafinai dóo maqee ínnee minára fífau ainainee fee qídaqee. Sía fee ínnee minára íriafanoo nímuqusídanoo fee. ⁵ Ánutufa narí maraquna áfaaramasee ínni maqee maqee nímidanoo faiqí sía áuquaqa ira ainaina áuqimarifaqa ínnee qáfee maríafanoo. Ínnee Mooseena sándufamau fímárianara Ánutufa narí maraquna ínni nímidanoo fee ámiqira fasaasa ufa íriqa írirana minásaa rusímárianara Ánutufa narí maraquna ínni nímidanoo fee. Minánnai kai narí maraquna ínni nímidanoo.

⁶ Óosana ároo ufafa írirana rusímárianara maaqí qídanoo Abarahaamana áuqu rámassee miná kíkiqusinoo maaqí qídanoo. Óoqai Ánutufa Abarahaamana náuraiqi márufanoo qímaminai.

Abarahaama anée faiqi síaifa máríananoo anée moómoo maqusanaasa níkoofa márínaranoo.

Abarahaamafa miná iriseenoo óo kúqaa kambíqaannoo qímaseenoo narí írirana Ánutuna ufasáa rusísee afaaqa quqásee márínai. Ánutufa Abarahaamafa narí írirana Ánutunasaa rusísoona qáfamaseenoo minára maaqí qínai. Óo dóo Abarahaamafa qiní Ánutufa innaarúnai fírana amana kái mári fasiqafa márídanoofée qínai. ⁷ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa ínnee Karatia máqannaasa ámiqimandee maaná íriaqa. Kúqaa Yuda máqannaasa Abarahaamana maqásaaqaraa ati miná moodáa maqannaasa

máriafanoo Ánutufa Abarahaamana átiara moosée qídanoo maaqí qídanoo. Abarahaamana aanna réemariasa Ánutuna ufasáa írirana rusímariasa misá kai Abarahaamana áiku ásauku ánoona uqanna márídaqa. ⁸ Ánutufa óoqai indaarú ánaamuru máqannaara nári írirana Ánutunasaa rusínausa Ánutuna innaarúnai fírana amana kéeqefandiafoo qímasee ákara rúmaqoofa maaqí qínau.

Ánutufa aní Abarahaamanasaaqari arurukí ákinanoo aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasása máriasa ámiqi ámiqimma nímaqaannoo fee qímaqoofa márídanoo.

⁹ Ánutufa qufanoo Abarahaamafa mi-ufána naríara irisée dóo kúqaa fee qunára Ánutufa Abarahaamana ámiqi ámiqináu. Dóo maqee áukuana miqí kai íqa aiqáma írirana Ánutunasaa rusímariasa Abarahaamanasaaqaraa ámiqi ámiqirana Ánutufa raína nímidanoo.

¹⁰ Aiqáma maqannaasa Mooseena sándufamau fídaqa minánnai Ánutuna innaarúnai fírana amanaikídaqa kéeqaanauree qímariasa áaqamaki Ánutuna níqurararufa nímaarusirufa ámeemaanai márídaqa. ¹¹ Tamummáqara fasiqauqa ákara minára maaqí qinoo márídanoo,

Ánutunasaa írirana rusímarianannai Ánutuna innaarúnai fírana amanaikíranaki kéeqemariasa misá kai maqee óosana arasée náaru márírana máreefaranoo.

Maasá miná irisée maa-ufánara kooroo ífoo qídaqa sía faiqí moó fannoo Mooseena sándufa máraranannai Ánutuna innaarúnai amanaikíranaki kéeqaannoo. ¹² Mooseena sándufa sía Ánutuna saqárikirafa minásaa mundínoo márídanoo. Mooseena sándufa fannoo faiqí minásaa káaqa andeeqásee fírafa minásaa mundínoo márídanoo. Tamummáqarausa ákara minára maaqí qídanoo,

Mooseena sándufamau káaqa andeeqásee fímarifa kai náaru maríranaki kéeqaannoo fee qímasoofaqa maasá sía amanaikídaqa sía kéeqaanaura.

¹³ Ásauku mundírafa Mooseena sándufamau fímariasa Ánutuna níqurararufa ámeemaanai rumbáqa márúnara iriséenoo ásauku mundírafa narí kai Ánutuna níqurararufaikámambinoo maasá daaqá qumuréenoo minakí rumbáqa márusa idukúqisanau. Tamummáqara fasiqauqa ákara minára maaqímmínnoo márídanoo.

Saqárisaa dirifí kúqimariasa aiqámausa Ánutuna níqurararufa ámeemaanai máriasa márídaqee qídanoo.

¹⁴ Ásauku mundírafa saqárisaa dirifí kúqináu. Ánutufa óoqai Abarahaamánasaaqaraa ámiqi ámiqirana ánaamuru máriasa nímiániffee qímasoofanoo ásauku mundírafa saqárisaa dirifí kúqináu. Ásauku mundírana Yísunannai ánaamuru máriasa Ánutufa Abarahaamanasaa qíma afeekaikíra ámiqi ámiqirana misá faqa raína máreefaranoo. Maasá faqa qeeqá Yísuna saqárikíranannai Ánutufa narí maraquna nímiraree quná faqa máraanaura.

Nímaarusira ufara faqa qíma afeekaikíra ufara faqa Pauroofa qídanoo.

¹⁵ Óo qiní qíkaqaafasauqa maasáki mári ainaina kíkiquusee qianáuranoo. Faiqí qaaraqánda moo áinainara qímasee qíma afeekaikámasee mi-ainainná papiqasáa ákara rúmasee náriqara núqu minásaa ákara rúmasee sía amana mi-ufána minníseefara, mi-maú kai fifáranoo.

¹⁶ Miqí kaimmásee Ánutufa narí qíma afeekaikíra ufa Abarahaamanasaa faqa miná áti-saa faqa quqáseenoo ákara rínau. Óoqeenáa ákara fannoo sía narí átiuqa moómoo fasiqa anaaseera qídanoo. Mifá maaqí qídanoo, aní áti kaimma qíma afeekaikírana ámianauree qídanoo ásauku mundíranara moodáara qináu. ¹⁷ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa Ánutufa Abarahaamana narúfa amiséenoo dóo qinée mi-maú kai fuanáureeqímasee qímafeekaikínau. Miqóoqari (430 aukuana) áukuana moómoo uqanna áiqara máfufanoo Mooseena sándufa fannoo kásooqaqee ínnaaqiana kambíqafinoo sía amana Abarahaamana qímamu ufana rafáaqafuannoo káqi maríannoo. ¹⁸ Ánutufa Abarahaamánara Kannaa máqa maaqakinaa saqama námufaqa faiqi námufaqa áiku ásauku námufaqa

ámiraree qímasee Ánutufa mi-maqa maaqa saqamána Abarahaamafa narí sándufamau funára sía írirai óoqai narí qíma afeekaikámmaqoo íriranasaa narí áfaarinoo áminau.

¹⁹ Maasá minára irisée Ánutufa náqiraree sándufa Mooseena áminoo fee inau. Mooseenakíqari fífiufanoo Ánutufa qíma afeekaikíra ufa qímamufa Abarahaamana áti ánoona uqanna kambíqaaninanaki Mooseena sándufa taikáannoo. Mi-qambaana kamusaqánna áaqarana kooroománnimaqaanifeera Ánutufa mi-sandufána quqánau. Ánutuna qangiroouqa miná sándufa Mooseena ámufanoo Mooseefa Ánutuna faqa maqásaa fasiqa faqa aanáiqikinoo máridanoo maqásaa narí aqoónausa níminau. ²⁰ Ánutufa sándufa quqéemarufa faqa faiqí ánaasee mi-ufamaú fímariasaa faqa márianara aanáiqikirafa Mooseefa miná qámbaana máridanoo. Abarahaamana qíma afeekaikírana ámuaukuana sía miqínoo máridanoo. Abarahaamafa sándufamau fírafafa sía márunara aanáiqikirafa faqa sía márinau. Ánutufa naríaraa qíma afeekaikíra ufannóo Abarahaamana qímaminau. Maasá minára úriqarara oosanee qídaqa.

Nímaarusira ufa óosanara kooroo ídanoo.

²¹ Maasá minára íridaqa Mooseena sándufa fannoo Ánutuna ufara qíma afeekaikírufa Abarahaamana ámunafa rafáaqafidanoo fee qianáuree. Sía amana rafáaqa fúannoo. Mooseena sándufa óosana maaqímminoo máridanoo. Faiqí ánaasee Mooseena sándufamau fídaqa miná ákiaqara sía amana náaru marirana máreefara. Miqíra sándufa Ánutufa sía níminau. Níminaqau mi-sandufána máreefau innaarúnai fini. ²² Óoqeená ákara fannoo aiqáma maqannaasara nári mandóosana afeeka ámeemaanai kurídiranaki máridaqqee qídanoo. Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa Yísunasaa írirana rusímariasaa Ánutufa narí qíma afeekaikámandee maqee óosana arasée náaru márirana nímiannoo fee qídaqa, mi-nimiráfa ásauku mundírana Yísunasaa rusímariasanaa mundínoo máridanoo. Aiqáma ainaina nári mandóosana afeeka ámeemaanai márianara Yísunasaa írirana rusímarianannoo kai aikáquannoo.

²³ Yísuna saqárikira aukuaana sía máruqoo Mooseena sándufa fannoo miná áfeesidanoo maasá karabúsara foora rumbáseenoo maramáreenoo Yísuna saqárikira aukuaana kooroomámbufanoo minakí quqáqisanau. ²⁴ Ásauku mundírafafa qúmuaninna aukuanasaa Mooseena sándufa fannoo maasá uqannífiqara fasiqara foora márinoo maasá Yísuna saqárikiranannai Ánutuna finnai innaarúnai fírafafa amanaikíranaki kéeqaaqqeera maasá nífiqamaree ásauku mundírafafa aaqá múnu qísánau. ²⁵ Dóo maqee Yísunasaa rusírafafa ani máridanoo óoqai uqaqífiqee márufa Mooseena sándufa sía maqee rakísi nímaqaidanoo.

²⁶⁻²⁷ Ínnee aiqáma Yísuna saqárikiranannai ásauku mundíranaki kéeqafi maríanara Ánutuna ámaaku kámambi márianara ínnee ínneeqa nammári mároonannai ínnee ásauku mundírafafa andeeqára márirana qamunnara foora akumáree minakí fuaqa. ²⁸ Dóo minakíqari sía Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa náaduma moo kíqqa máridaqa sía karabúsa aináini maríasaa faqa idukírafafa faqa moo kíqqa máriafanoo sía faiqí faqa ánaasee faqa moókiqqa máriafanoo amana amana kái máriafanoo. Ínnee aiqáma ásauku mundírafafa Yísuna faqa moodáanaki máridaqa aiqámausa amana amana kái moodáa máriafanoo. ²⁹ Ínnee ásauku mundírafafa márianara Abarahaamana áti máriafanoo. Abarahaamana átiqqa márianara Ánutufa Abarahaamana ámiqi ámiqirana qíma afeekaikuna mi-amiqi ámiqira ainainná kásooqqe innaarúnai ínnei faqa nímiannoo.

4

(Óoqai Pauroofa máru aukuaana aináina faqaasa faqa pisinísa faqaasa faqa munnimara aináinimariasaa faqa kudiufá faqa máriqau. Aináina faqaasa faqa pisinísa faqaasa faqa nári aináinirana moómoo máriqafa sía amanaikífaqa akaqá fasiqauqa nífiqee nári aináiniranaki quqásee miná ákiaqara munnimma nímiqirau. Moo óosana faqa misáki márinau. Kudi fasiqauqa akaqáusa káaqa kudikí maríasaa náararé máriqafa márianara aináina faqásiannai óonuree iráifanoo aináina faqaafa aináina síaina karabúsara foora

ira saikiranaki quqáseenoo sía feefaurú áminau. Káqi nárana faqa faiqárana faqa miná aináinirana ákiaqara amiséenoo feefaurú uqanna sía áminau. Misá minára karabúsa saika ímarusee qímariqau. Mi-karabusa saikánaki máru fasiqana áti miná áinaina kafáa mi-fasiqána idukíraree qímaseenoo munnimma firaatiá áqusee idukúmaree fímariqau.)

¹ Mi-ufanása ootúpammásee maa-ufána aináinafaqaafa faqa narí ámaakuara faqa qímannimianaúra. Faiqí moó fannoo kuqufínanoo miná faiqi miná aiqáma ainaina máraanoo. Miná ákoofa káqi máru kamuqoo miná faiqi sía innooqánoo márufanoo káqi narí ákoona aináinira faiqiara foora márídanoo. Narí ákoofa narí ámaakuara narí aináinira faiqiara foora márifanoo saiká úmmaqirana dadaaqí marínara nárana aandaú ámidanoo. Narí ákoona aiqáma áinaina máraanínafa márídanoo káqi fífau aináinira faiqiara foora narí ákoona faqa márídanoo. ² Miná faiqi kumaaráa márifaqa miná ákoona aináinira faiqiuqa mi-faiqína faqa miná ákoona aináina faqa rakísiqua fífi ifaqa miná ákoofa dóo innooqéee foo qímasaifanoo mi-faiqífa aináinasaa rakísidanoo. ³⁻⁵ Miqí kai íqa maasá sía innooqéera fooqáa íra kámuqoo maasá maa-maqa maaqánasaaqaraa írira sándufa ámeemaanai máriqiafana. Ánutufa maa-aukuanára andeeqára aukuanee qímaseenoo narí ámaaku aqiqanau. Aqiqámaseenoo maasá Mooseena sándufa ámeemaanai miná rumbáranaki máriusa minakíqari feefaurú áquseenoo idukúsoofaqa fíndifiqa Ánutuna ámaaku kámambi máriaqeeera Yísufa maa-maqa maaqánasaaqaraa ánaasee áranandaki rúmafufanoo maqasoofanoo Mooseena sándufa ámeemaanai maa-maqánasaa kambíqafi marínau.

⁶ Ánutufa ínniara miná ámaaku fee qiaqéera qímaseenoo narí ámaaku maraquna ínni nímuqusaki aqiqoofanoo kéeqafi márídanoo, mi-maraqunáfa ínni dadaaqifaqa ínnee faiqi ánaaqiara fooqána Ánutunara qiní qíkoo fee qímariafanoo. ⁷ Miqínara ínnee sía maqee fífau aináinira faiqi márifanoo, ínnee faiqí faqa ánaasee faqa kúqaa Ánutuna faiqi áraamuqmaakaikámmafi maríafanoo. Dóo márifanoo narí ámaaku ámianinnana innaarúnai mári saqamana máreefandínausa máriafanoo. Ánutufa narí kai qifaqa ínnee miná ámaaku áraamuqmaaka miná innaarúnai máreefandínausa máriafanoo.

Pauroofa Karatia máqannaasara káaqammirímarinau.

⁸ Óoqai ínnee Karatia máqa maaqaki márusa sía Ánutuna aaqá óonuree ámiqimasee írimariqau áfaanna ainaina sía Ánutunaki máru ainaina ínnee miná rumbáranaki máriusa máriqau. ⁹ Dóo maqee uqanná Ánutunara írimariafanoo, Ánutufa faqa dóo ínniara faqa íridanoo. Dóo nánaree ínnee miqóoqari kafáa quándaki kafáa mandá umooqukira kúquaqaaira maqásaa írirana innai faqa ínniqa náuraa mandá sándufa innai faqa quandée fee. Ínnee Ánutuna faiqikíranakíqari quándaki fífau maqásaa írirana rumbáranaki fídee miqídaqee. Sáina Yísunasaa rusírafa kai máriaqaana. ¹⁰ Ínnee Karatia máqannaasa káaqa Yuda máqannaasa óosana óosana sabáta fáasaanara rímariasa máriafanoo áaqaida miqí maríafanoo. Káaqa ínni moo qúqoonara náaquqaifaqa Ánutunara íri maría quqooná fée qímasaida minára kai írimariasas máriafanoo. Áukuanara faqa qámabaana sáqannara faqa káaqa minára rídaqa minánnai innaarúna áana máraanau-ree qídaqa áaqee maríasas máriafanoo. ¹¹ Qinée Pauroosa ínniki márunausa ínniara rufíaidaqa. Ínniki aináiníafanafa fífaunni maqásaa rairaa ídanoommi foo qídaqa.

¹² Óo qiní qíkaqaafasaa máriasas ínniara afeekaikámmandee qímannimidaqa. Qinée Pauroosa Yuda máqannaasa máriaafánausa márídaqa misá óosana faqa Mooseena sándufa faqa minnísee ánaamuru naanna rámassee Yísuna saqárikámmasee miná ámeemaanai márídaqa. Ínnee faqa miqí kai íqa qiní daanna réeqa Mooseena faqa Yuda máqannaasa faqa sándufa minnísee Yísuna kai saqárikiaqa. ¹³ Qinée aaqee indaarú ámiqira fasaasa ufa ínni qímannimíafanna oosannara írimariafanoo, qinée aurída máriafannanara ínni maqa máaqaki kísaaqasaa márídaqa qímannimiqiafana.

¹⁴ Qinée aurúafanaqa qíqafee sía qiníara níkoqoofaqa qiní mandáikamáqisasee minníqisaqau. Qiní aurírafa firaaqóo ínni nárufaqa minníqisaaneerusia sía minníqísaqau.

Idaaqa kái máqisée marúfaqa márifiqafana. Ínnee qiníara Ánutuna qangiroorá foora mári ifoo qímasee qiní qumáraqau. Ínnee ásauku mundírana Yísuna qumároondeemmíqa qiní qumárasee ámiqi ámiqimmaqisaqau. ¹⁵ Mi-fasannái ínnee firaaqóo qiníara asasi-mariqau, maqee náqi fee ifaqée sía miqídee. Ínni óoqai máriranara maaqí qídaqa ínnee firaaqóo qiníara qimudáoo qímasee qiní dadaaqianée qímasee ínneeqa firaa uriqarara ainaina káqi qímuqini ínneeqa nífu faqa pitaqímeeqee káqi qiní qímuqini. ¹⁶ Dóo maqee Yísuna ánoona ufa qímannimunnannái fee qiní namuqáa kámambi márídee. Óo sía miqífanoo andeeqáannoo.

¹⁷ Akaqá fasiqa anaasee áaqee maríasa ínni faqa ani márídaqa moo únna ufa qíman-nimi maríasa ínniara únna qímasee firaaqóo rídaqa ámiqi ámiqidaqa ueeqáidaqa sía ámiqira íriranarau miqídaqau, misá ínni mara máreeqa qiní Pauroosasáa qaraana rakée iaqeera miqídaqa, misá írirafa ínnee iannai ubeekanóo márifaqa ínni íriranara nári ian-nái ubeekámasee misá ufa íríaqeera miqídaqa. ¹⁸ Akaqáusa ínni rarisámaseeqa ínneeqa írirana misásaa atooqára óosanafa qaaraikámmínoo márídanoo. Moo mándoosana moo ámiqira oosana maaqímminoo márídanoo. Misá ínni rarisámasee misá mandá óosana máraaqee qíra óosanafa mandóosana márídanoo. Misá ínni rarisámasee ámiqira oosana máraaqee qíra óosanafa ámiqira oosana márídanoo. Óoqai qinée Pauroosa ínni faqa máriafanaqa ínni írirafa qinísaa atooqáfi ínnee qiníara rídaqa máriusa máriafanoo maqee níanai márúnaqa ínnee qiníara minnísee únna ufa qímariasara kai misára kai rímariafanoo. ¹⁹ Qiní faiqi námu qiní qímuqusimaria faiqi namúsa máriafanoo. Ánaasee moó fannoo faiqi ánaaqi máqaidanoo aupúraidanoo máqaidanoo. Qinée miqíkaimmásee ámiqira fásaasa ufa ínni qímannimisee ásauku mundírana andeeqára óosana márírana nírana ínniki kambíqaanifeera ínniara aupúridaqa qímannimidaqa.

²⁰ Óo qinée maqee níanai márídaqa ínni faqa máriaqaana níanai márídaqa ínniara ámiqira írirana íríaqaana káqa ínniara daunduráki umaara ráidanoo.

Pauroofa Abarahaamána ánaaqaqara kíkiqusófa.

²¹ Ínnee indaarú Mooseena sándufakiqari idukúfi Yísuna ufasaa atooqáfi máriaasa maqee Mooseena sándufa ummaara ámeemaanai múnari mínari kafáa kéeqararee qímariasaa máriafanoo. Ínnee sía fee mi-sandufána írídaqee minaki kaifáa kéeqaidee.

²² Mifá maaqí qídanoo, Abarahaamáfa qaara faiqi máqoofa márídanoo, moo ín-daaruqáa faiqi anoofa aináinira ánaasee rumbárafa márínau, moo fáiqi inaaqiannaana ánoofa idukíra ánaasee Abarahaamána ánaaqaa uqanna márínau. ²³ Abarahaamana ámaaku Isamaerafa rumbára ánaasee faiqi márínau, faiqí ánaasee ímarúndee ínoo kai faiqi máqanau. Idukíra ánaasee Saráqana faiqi áadumasaa kambíqanau Ánutufa qíma afeekaikámasoofanoo Saráqafa qáafa anaasee asooqá márídanoo Abarahaamána faiqi máqanau.

²⁴ Mi-anaasee qandá qaara írirana kíkiquammúsíqa márídaqa. Moó Qakaarafa Sinái áaqanasaa kambíqara anaasee márifa márifaqa miná faiqi námu Mooseena sándufa ámeemaanai rumbáranaki kambíqaraura márídaqa. ²⁵ Qakaarafa Arabia máqa maaqaki mári aaqanna kíkiquammúsinoo márídanoo maqee mária Yeerusaree máqusa kíkiqua faqa úsinoo márídanoo mi-maqusána faqa mi-maqusánaki mária fasiqa anaaseesa faqa rumbáranaki Mooseena sándufa nímaarusira rumbáranaki márídaqa. ²⁶ Abarahaamána moo ánaasee Saráqafa sía rumbára ainainira anaasee, sía Mooseena sándufa rumbáranaki márifa idukíra ánaasee márifa maasá Yísunasaa rúsimariasaa nínoofa uqanna márídanoo. Mifá innaarúnai fúka Yeerusaree máqusara foora Yísunasaa rúsimariasaa firaa maqusa misá nínoofa uqanna márídanoo.

²⁷ Óoqeenáa ákarakinaa ídi fannoo Saráqanara maaqí qídanoo, Ínnee faiqi síai anaaseesa asasíafa, faiqi síai anaaseeuqa sía aupúrarana fáaqarimariasaa, dóo maqee ínnee asasíranara kai fáaqaruafa. Afaaqi minnísai asooqa adeedaana, nífaaqi faqaasa úraaqaramásee moómoo faiqi máqaannoo.

(Abarahaamafa Isamaerana ánoona mifínnai óori ukeekéeno nari ánaaqa uqanna Saráqarana máfi ámeesuqusoofanoo máriufanoo mifá faqa asooqánamuki Abarahaamána faiqi uqanna Isakeena máqanau. Minára faiqi minnísainna ánaaseefa faiqi moómoo máqeenora foora firaaqóo asasiannoo fee qinau.)

²⁸ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Saráqana ámaaku Isakeefa Ánutuna qíma afeekaikíra ufasaa kambíqanoo márinau, dóo maqee ínnee qiní qíkaqaafasaaúqa miqí kaimmásee Ánutuna ufasaa miná faiqi námu kámmambíqa máriafanoo. ²⁹ Mi-aukuanná Isakeena áukuana faiqí ánaasee undée mándoofanoo kambíqoofa Isamaerafa quándakinoo Ánutuna maraqunannái kambíqoona Isakeena mandáikammamaqánau, dóo maqee faqa mi-oosanáfa miqíkaimminoo máridanoo. Mooseena sándufa ameemaanai máriasa ínni aaná ititáidaqa. ³⁰ Óoqeenáa tamummáqara ákara fannoo minára maaqí qídanoo, Rumbára ánaasee faqa nari faiqi faqa aqíqámasaina moosáa fífuani. Rumbára ánaasee ámaaku Isamaerafa idukíra ánaasee ámaaku Isakeena faqa sía miná ákoona aináina moodáanaki máraani.

³¹ Dóo minára qiní qíkaqaafasaaúqa ínniqasaimbaqa sía rumbára anaasee faiqi námu máridaqa idukíra ánaasee faiqi námu máridaqa, Yísuna idukíranaki máridaqa.

5

Pauroofa idukíranaki máriasara ámiqimasee rakísi qumaráaqee qufa.

¹ Ásauku mundírafa Mooseena sándufakinaana idukúeeqee nari idukíranaki quqáqaiifaqa maasá minakí máridaqa, dóo minára iriséeqa idukíra fásiqara foora dóo minakí mapukúsee máridaqa sía kafáa sándufa óosana óosana rumbáranaki fíraree qíafa.

² Ínnee maaná írifaqa qinée Pauroosa qímannimidaqa, indaarú ínnee ásauku mundírana saqárikíqau. Kafáa maqee moó fannoo ínniara Yuda máqannaasa fáinanduqúséeqa Yísunasaa ookáamambíqa innaarúnai fuaqée qínaqa ínnee miqífanoo Yísufa sía amana ínni dadaaqíannoo fífau áinainara foora mifá máridanoo. ³ Qinée kafáa qímannimianaura afeekaikámmasee qímannimianaura moó fannoo ínniara Yuda máqannaasa fáinanduquaqee qínaqa fáinanduqúséeqa Mooseena sándufa ámeemaanai doo minakí óonuraafanoo sía Yísuna námufaqa fuaqa mi-maú kai fuaqa. ⁴ Mooseena sándufannai Ánutuna innarúnai amanaikíranaki fíraree qímaríasa dóo Yísunasaaqaraana dóo ínneeqa atekáseeqa máriafanoo Ánutuna káqi áfaarinoo nímíranasaaqaraana áqoosai máriafanoo. ⁵ Maasá sía miqídaqa sía sándufasaa ookáaidaqa, maasá írifaqa Ánutunasaa kai mundíqa máridaqa mifa nari kai maasá maréeqeenoo nari innaarúna amanaikíranaki quqáqiseeno fee qímasee írírana minásaa kai rusísee máridaqa. Ínniqasaimbaqa Yísuna saqárikí márunanoo Ánutuna maraquna fannoo minásaaqari maasá dadaaqifaqa maasá Ánutuna innaarúnai kéeqáannanara asasamándeé áfeesidaqa. ⁶ Maasá ásauku mundírana Yísuna faqa moodáanaki máridaqa Yuda máqannaasa fáinanduqírana faqa sía fáinanduqírana faqa miqandá fífau ainaina máridaqa. Ánoona ainaina maaqímminoo máridanoo. Naríara naríara úriqarara ainainee qímasee naríara naríara ámuqusirafa ínni Yísunasaa rusírana akooroo ímarífa mi-ainaináfa ánoona uqanna máridanoo.

⁷ Óo Karatia máqa maaqaki máriasa ínnee ámiqimasee mi-maú fímarusa máriafanoo, nánaree ínnee maqee ánoona ufa minnísee mandóosana máree fee. ⁸ Ánutufa ínni náarammeeqee Yísunaki quqée marífa mifáú ínni maréeqee káqi rúnna quqéenoofau. ⁹ Faiqí moó fannoo ádudu fooqáafa ínni qámnaanai moodáa mári ifa mifá kai aiqámausa radíqifinoo ínni nifaaqái sukáqamánnimaqaiifaqa aiqámausa káqirunna fírariidaqa. ¹⁰ Qinée Pauroosa ínni Karatia máqa maaqaki máriasara andeeqára áatata fíranara írifaqa, máridaqa. Maasá ínni faqa karaambáiqasaa atooáqa márirafa qiní qifaaqa quqáraná qímidanoo, ínniara sía moó íriranamau fífáranoo fee qídaqa ínni mara moo áatata ubeekée marí fasiqausara qinée sía írifaqa, Ánutufa misá náruannoo fee qídaqa.

¹¹ Óo qiní qíkaqaafasaaúqa qeeqára qímannimianauroonoo qinéé Yuda máqannaasa fáinánduqira ufa ásauku mundíranasaa ookáammásee minánnai innaarúnai fíraree qímariana mi-ufána maqúsa maqusa qinéé qímannimi maríanaqau misá sía maqee maqee qiní dárimaríaqini. Fáinánduqira ufa Yísunasaa ookáairafa ánoona márinoofau qinéé ásauku mundírana aunírira saqarisaa árunara qímannimíanaqau sía dáruqini. Yísunasaa mundírunará kai qímannimimarúnaqa írídaqa dárimaríafanoo.

(Misá mi-aukuanná fáina káfaqianda úqidee qímasaida Yúda máqannaasa maasá Ánutuna faiqi námu fee qímariqau. Nífaandama ítirausara ínne níanasaa náadumasaa máriaqee qímariqau. Pauroofa minára irisée maa-ufána qímanniminou.)

¹² Ínne Karatia máqannaasa maréeqee moó áatata quqémariasara qídaqa misá nári fáinánduqiranará kai qídaqa nári nífaandama ítirana faqa mináki ookáammaseeqa doo náadumasaqanna márídaqa sía áaqaranaki ínne fuki faakí qíma quqáaqeera.

¹³ Óo qiní qíkaqaafasaaúqa ínniara qinéé qianúra. Ínnee ínneeqa mandáinaina rum-báranaki máriafanoo Ánutufa minakínaana ínne náarameeqeenoo Yísuna idukíranaki quqéeno. Doo ínnee minakí márídaqa ínne nífaaqa mandá nídimari ainainafa sía quándakinoo innisaa rakísidanoo ínne níkaruqiranannai mínni ubeekámannimaqáni. Sía miqíqa maaqíqa ínneeqa naríara naríara rírafa nimudáoo qírafa ínne nífiqeeqeenoo naríara naríara dadaaqíranaki quqáni. ¹⁴ Mooseena sándufa aiqámatia maa-moodaa ufánaki ánoona kambíqaidanoo, mi-ufáfa maaqímminoo márídanoo. Ínnee ínneeqa niqoónausara ínniqa nífaaqára foora nídinaqa dadaaqiaqa. ¹⁵ Ínnee aandáura foora narí áidafirana narí áidafirana narí ukáqami narí ukáqami irana narí ámi narí ámi ídaqa ruffaaqa qúsaasa ínnee narínni narínni naru taikáseefáara, minára naríara naríara nídiranara qídaqa.

Pauroofa maqásaaqaraa írirana faqa maraquna írirana faqa miqandára qímaqoo ufafa.

¹⁶ Qinéé Pauroosa minára ínne qímannimídaqa. Sía ínnee ínniqa maqásaa írirannai ubeekaaqa. Ánutuna maraquna fannoo ínne náakinoo márifa maqee maqee ínne náaqooki ámiqira oosana máraaqeera qímaseenoo mandóosanara aaquqídanoo. Ínnee mi-ufamaú fíqa sía uqanna ínneeqa maqásaa íriranamau fifáranoo. ¹⁷ Maqásaa fasiqa anaasee maqásaa irirafa faqa Ánutuna maraquna áidimari ainainafa faqa maasá naundúraki narí maqaúruamaqee narí maqaúruamaqee ídaqa miqandá namuqáa máríanara ínnee fíraree qímariaqoo sía amana fifáranoo. Minára ínnee Ánutuna maraquna ufamáu fuaqa. ¹⁸ Ánutuna maraquna fannoo ínne rakísifaqa ínnee sía Mooseena sándufa ámeemaanai máriafanoo.

¹⁹⁻²¹ Faiqí faiqí maqásaa írirana oosana káqi akooqóo márídanoo. Miná óosana maaqímasee koorooídanoo, faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuarirana faqa adi námufaqíra óosana óosana faqa írirana síaisa fúrufarida káqi mandáinaina máraqanuana faqa saqárinnaí únnaqira Ánutuna amana auqúsee írirana miná ámimariana faqa áukainaina ufaqa áfaannainaina máraqanuana faqa, faiqí ánaasee namuqáa kírana faqa rákirana faqa rairaiqírana faqa qúsufa qímasee ánooqirana faqa, aiqáma ainaina naríará kai fatúsimariana faqa, náadu náadu rakéekaammásee náriqá kai náadu náadu suqímaríana faqa, naríara naríara rairai qímariana faqa nammári námasee fúrufarirana faqa, misá suqífifaqa óosana óosana mandóosana uqéere maríana faqa óosana óosana mandóosana máridaqa. Qinéé óoqai aaquqímannimaqaafanausa kafáa maqee faqa aaquqímannimaqaidaqa, mi-oosanná máree mariasa sía uqanna Ánutuna quqúsaki kéeqefaranoo.

²²⁻²³ Ánutuna maraquna fannoo sía miqí maría mandóosanakina uqannífiqaidanoo. Ínnee miná ufamáu fífanoo ínne maréeqee ámiqira saqari qáqammara foora írefaranoo. Maa-amiqira oosanáusa írefaranoo, naríara naríara úriqarara ainaina márídee qímasee naríara naríara rírana faqa Ánutunara asasírana faqa naunduráki asooárana faqa faiqí ánaaseera reendeeníra írirana faqa ámiqimandee dadaaqí maríana faqa áfaarirana faqa ámiqira ainaina áfaarirana faqa sía minnísee fírafa miqóokai márída áuqainna

ainaina auqaida márirana faqa fisooffisoommásee ufa qírana faqa narí mandóosanara ákooqamasee andeeqásee fímarina faqa Ánutuna maraquna fannoo mi-ainaináusa kai uqannífiqaidanoo, sía moó sándufa fannoo mi-amiqira ainaináusara qáoo qíannoo. ²⁴ Ásauku mundírana Yísunaindi máriasa misá náriqa faiqí faiqi írirana márirana faqa nári maqásaa írirana faqa aunírira saqarisaa Yísuna namufaqa kuqá kai áru quqée máriasa márídaqa. ²⁵ Ánutuna maraquna fannoo maqee óosana arasée náaru márirana qímimarifa márínara mifá kai maasá márirana nírana rakísiani.

²⁶ Sía maasá qeeqára dóori uqéeraseeqa ámiqirausee qímasee qeeqá qimooqía sía naríara naríara sukúfa qía sía naríara naríara rairai qiaqa.

6

Pauroofa narí dadaaqi narí dadaaqiaqee qímaqoo ufafa.

¹ Qíní qíkaqaafasauqa ínniki moó fannoo mandáinainaki áqufinaqa qáfeeqa Ánutuna óosanara írimariasa miná maréeqee andeeqáranaki quqáaqa, sía áanoomásee miqí iaqa reendeenamánde miqí iaqa anée mi-fasiqána dadaaqídana aneenná márirana faqa rakísia, anée faqa minakí áqufinafaara. ² Ínnee narí úmmaara narí úmmaara dadaaqiaqa, miqíqa ínnee ásauku mundírana sándufamáu káaqa andeeqásee fímariafannoo. ³ Faiqí moó fannoo uréeqarafa naríara úriqararausee qímasee sía qínée óorudupirausa dadaaqianáuranoo fee qímarifa narí kai narí ákaruqidanoo miqí qídanoo. ⁴ Aiqáma fasiqa anaasee náriqá kai nári márirana nírana nári kai amanamásee qáfaaqa, sía moo náindisaa amanamásee qáfaaqa naríkai narí márirana áuqarana ámiqirafa márínanoo narí kai qáfamasee asasiánnoo. ⁵ Aiqámausa nári umaara nári kai marasée quándaki aqoónausa faqa dadaaqiaqa.

⁶ Akaqá fasiqauqa Yísuna ufa ínni qímannimifaqa ínnee misá ufa írimariana aqíqara quándaki nárana munnimma, máaqa, ainaina náida nímiaqa. Miqídaqa ínnee misá ummaara dadaaqifáranoo.

⁷ Ínnee sía náriqa níkaru qiaqa, sía ínnee amana Ánutuna áfusaa ititásee fúrufariranaki quqéefaranoo, mifá maasá óosanara íridanoo. Anée nárana asumu úmmaqinana miná kai unakínnaranoo, anée nána mandóosana níminana anée miná kai máreennaranoo. ⁸ Faiqí moó fannoo narí faiqí faiqi mandá nídíranannai mandá maqaki úmmaquseenoo minakínaana kúqirana kai unakúannoo. Mifá Ánutuna maraquna óosana marasée Ánutuna áfuqáki úmmaquseenoo minakínaana náaru márirana kai unakúannoo. ⁹ Minára iriséeqa ámiqira máríranara sia kudoosaápeeqa minnísaaqa maasá sía minníseeqa káqi mi-maú fídaqa kásooqaqee unnakírana paqúrianaura. ¹⁰ Minára irisée maaná qímannimidaqa maasá aiqámausa ámiqira dadaaqírana dadaaqiaqa sía moodáakari kai, maqee maqee dadaaqírafa kambíqafinana dadaaqiaqa. Aiqámausa dadaaqídana niqoónausa Yísuna saqáriki máriasa firaaqóo dadaaqiaqa.

Pauroofa taikára aaquqirufa faqa nímandara ufa faqa qímaqoo ufafa.

¹¹ Dóo qínée Pauroosa moo fásiqa qímami márúnanoo mifá ákara rídanoo dóo maqee qeeqá kai kirifi qumáree áti rafáaqafira ufa qeeqá kai firaaqóo ákara rídaqa. ¹² Ínniki nipatasáa akooqóo mári ainainará kai dárara qímasee nimooqímariasa náriqa nimooqiaqée qímasaidaqa ínni fáinanduqiranara sandanáinai qída miqíaqee qímariasa márídaqa. Misá sía kúqaa ánoonainainau áuqaidau fáinanduquaqee qída, misá ásauku mundírana aunírira saqarisaa árunara qímannímiafaqa miná ákiqara Yuda máqannaasa dárifoo qímasee fáinanduqira oosana Yísuna kúqiranasaa ootúpamásaifaqa Yuda máqannaasa níranaqarafa asooáifannoo sía dáruaqeera. ¹³ Misá ínniara Yuda máqanna fáinanduqira óosana máraaqee qímariasa nári sía Mooseena sándufamau fímariasa misá ínni Karatia máqannaara fáinanduqira óosanara eedóo qianára kai nári nimooqiaqéera qímasaidaqa ínni fuki faakí qídaqa.

¹⁴ Qínée qeeqára qídaqa qínée maasá karaambáiqá, ásauku mundírafa, Yísufa aunírira saqarisaa kúqunara minára kai qínée uqéerasee amooqianáuranoo. Mi-auniriránasaa

kúqunannai maa-maqa maaqánasaaqaraa ainaina kúqinoo mári ifoo qídaqa sía kásidanoo minánnai faqa qinée faqa kúqiara foora qímarunausa márúnanoo maa-maqa maaqánakinaa mandáinaina sía qiní qumáraidanoo. ¹⁵ Fáinánduqira fee, sía fáinánduqira fee, sía mifá ánoona ainaina márídanoo. Ánoona ainaina faiqí ánaasee kúqaa naundurákinaafa fúkaikámambinaqa andeeqásee márirafa mifámma ánoona márídanoo. ¹⁶ Ínnee mi-iriránamau fímariasa qímannimianaúra Ánutufa naundurái asooárana faqa Ánutufa áidira nífauarana ínniki faqa aiqáma Ánutuna faiqí ánaasee maqásaa máriasaki faqa máriani.

¹⁷ Qíní Pauroosa rafáaqafira ufa maaqímminoo márídanoo. Sía moó fannoo kafáa qiníara Yísuna ufara sía andeeqásee qímannimimari fee qífaranoo. Qinée kúqaa uqanna Yísuna karabúsa aináinira fasiqa márídaqa Yísuna ufa andeeqásee qímannimifannana akiaqara qiní dárufa qifaaqasáa qufaanakurú ánaaqi márifa mifá qiníara kúqaa Yísunaindi fee qímasee akoooroídanoo. Misá qiní darusaafaqa mi-ufaanakurúnara Yísuna ákarara foora márídanoo, aiqámausa qiní qíqafamasee Yísunaindi fee qiaqeera.

¹⁸ Maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísuna áfaarirafa ínniki máriani. Kúqaa.

EEFEESUSA

Efeesusu máqusanaasa Pauroofa ákara rúmannimaqóo úfafa.

¹ Qinée Pauroosa Ánutuna íriranannai ásauku mundírana Yísunaindi márídaqa, mifá diqíqoo fásiqausa márídaqa. Ánutuna maqásaa fasiqa anaasee Efeesusu máqusai máriasa ásauku mundírana Yísuna ufamau andeeqásee maqee maqee fímariasa ínni maa-akarána rúmannimaqáidaqa.

² Maasá qíkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa faqa narí áfaarirana faqa narí asooárana faqa ínni nímiani.

Pauroofa ásauku mundíranaki máriasa innaarúnai ámiqi ámiqirana márarufo.

³ Maasá dúfi dúfi qírana maasá qíkoona Ánutuna faqa maasá karaambáiqá Yísuna faqa nímiaqa. Maasá ásauku mundíranaki kéeqafufanoo miná ákoofa Ánutufa ámiqi ámiqirana maasá Yísuna namufaqa qíminau. Mifá innaarúnaindaraa ámiqira dadaaqirana qimaqaifanoo miqóo innaarúnai márídanoo, minára maasá dúfi dúfi qímamaqáidaqa.

⁴ Óoqai maa-maqa maaqána sía áuqu kamuqoo faiqí faqa sía máru kamuqoo Ánutufa moómoosa kambíaqá márifandínausakinaana maasá rusandeesámumandee márararee qímaqoosa maraqaisá márídaqa. Narí ásauku mundírana Yísunannai maasá maraqoosá sía áaqaraura máriaqeera nóori kándamasee andeeqárausa máriaqee qímasee maasá rusandeesámumasee maraqoosá márídaqa. ⁵ Sía faiqí máru kamuqoo Ánutufa narí áidirannai maasára maaqímminau, qeeqá qísauku mundíranannai misá qiní faiqi námu qíraamuqmaakai kámmambifaqa qeeqá únnannai misá mara quqánauree qinau. Ánutuna áidirafa fúaninnana miqímínoo márídanoo. ⁶ Ánutufa narí káaqá qara areenara áfaarirana narí ámuqusira ámaaku káqi nímimari ainainnara foora káqi nímminau. Minára maasá qímuqusa óokiqari idaaqíra áinaina uqannée qiaqéera káqi nímminau.

⁷ Ánutufa narí ásauku mundírana kúqíranannai maasá mandáinainakinaana idukúqiseenoo maasá mandóosana ákiaqara minníqisainaqa máríanaura. Maasá minára irisée Ánutuna firaa afaariranara akooqóo uqanna márifaqa qáfamasee irisée náqimasee máraanauree minára ruffaída fúrufarídaqa. ⁸⁻⁹ Ánutufa narí írirana firaaná faqa qáfeemariana faqa maraséenoo minánnai óoqai márararee qímaqoona maraséenoo narí kukéeqara írirana ásauku mundíranannai aiqáma qímaqoo ainaina ánoonaikianifeera qímasee miná maa-kamúqoo kooroomásee narí faiqi námu áraamummaakaikíranara maasá qímaqimminau. ¹⁰ Ánutufa narí kai írinoo andeeqára ákuwane qímasee narí óoqai kambíqaaninna ainainara qímarufa taikáannoo minára qímarufa maaqímminannoo Ánutufa aiqáma ainainna áuquqoo áinainafa innaarúnai mári ainaina faqa maaqóo mári ainaina faqa óonu maree ani máreeqeenoo moodáanaki quqáseenoo ásauku mundírafa misá níkiqasaa máriannoo.

¹¹ Ánutufa mi-aiqama ainainná narí óoqai fuanée qímaqoomau fídanoo miqídanoo. Ánutufa narí óoqai fuanée qímaqoomau fídanoo maasá narí áiku ásauku máriaqee qímasee faiqí ánaaseeki rusandeesámumandee maasá máranau. Sía káqi miqínau, ásauku mundíranannai kai miná áiku ásauku máriafanausa márídaqa. Óoqai indaarú óosana ároo aukuanna mi-írirána maraqoomáú fídanoo ásauku mundíranannai maasá máraidanoo. ¹² Maasá ásauku mundírana írirana náaree indaarú irisée minára áfeesimariasa maasá Ánutuna káaqá aréenaranara dúfi dúfi qídaqa.

¹³ Ínnee Efeesusu máqannaasa faqa miqíkai íqa máriafanoo. Ámiqira fasaasa ufa innaarúna ásumu márírana ními maría ufana ínnee iriséeqa kúqaa ánoonufee qufanoo Ánutufa narí náaquqara máraquna nímiani qímasoofa ínni nímínoo minánnai naríara útaaqanau. ¹⁴ Ánutuna maraquna nímírafa Ánutufa innaarúnai qímianinna ainainnara

qíma afeekaikámma útaaqamáqoofa máridanoo, mifá Ánutufa kúqaa mandáinaina áki-aqara rumbáranakinaana idukírana qímiannoo fee qímarifa máridanoo, maasá minára irisée Ánutuna kúqaa aréenaranara dúfi dúfi qídaqa.

Pauroofa Efeesusa máqannaasara innaaru qídanoo.

¹⁵⁻¹⁶ Qinée Pauroosa minára iriséeqa ínnée Efeesusa máqannaasa Karaambáiqá Yísuna saqárikiranara irisée faiqí ánaaseera Ánutuna ufa írimariasara rídaqa dadaaqídaqa minára iriséeqa íriafannaqooqari qinée Pauroosa ínniara Ánutufinnai dúfi dúfi qídaqa. Qinée maqee maqee ínniara innaaru qídaqa, maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísuna káaqa aréenarana ákoofa ¹⁷ Ánutufa narí maraquna ínni níminanoo mifá írirana faqa Ánutuna óosana faqa kooroománnimaqáinaqa ínnée minára íriaqeera innaaru qídaqa.

¹⁸ Ánutufa ínni náaramásee narí aréenaranara áfeesiaqee qímarianara ínnée íriaqee qímasee ínniara innaaru qímasaanaqa ínni nífu nitikúra quandásainaqa aréenarana nímiannanara áfeesiaqeera innaaru qídaqa. Náaquqara ámiqi ámiqirafa idaaqírafa moómoo uqanna narí maqásaa fasiqa anaasee innaarúnai nímirara qíma afeekaikídanoo nímiannoo mináuqara faqa ínniara íriaqeera innaaru qídaqa. ¹⁹⁻²⁰ Maasáki miná ufasaa írirana rusímariqooqari Ánutuna afeeka fannoo maasáki aináini marínara faqa ínnée íriaqeera qinée Pauroosa ínniara innaaru qídaqa. Ánutufa ásauku mundírana kúqíranakinaana uqéerasee innaarúnai narí aaqá narí ásauku uqannái óoqumaruqoo firaa afeeka faqa maasáki aináinimárida faqa amana amana kái moodáa firaa afeeka máridanoo.

²¹ Miqóo innaarúnai ásauku mundírana aiqáma ainainasaa úriqaramáfi rakísidanoo, aiqáma innaarúnai úriqararasa faqa faiqí firaasá faqa afeekafaqáasa faqa karaambáiqauqa faqa misáuqa faqa úrinaaqaramáfi rakísidanoo. Mifá aiqáma afeeka nuqu faqáasa maa-maqa maaqánaki máriasa faqa innaarúnai máriasa faqa úrinaaqaramáfi rakísidanoo. ²² Ánutufa aiqáma ainaina maréeqeenoo ásauku mundírana áramandunnai quqáseenoo miná maréeqeenoo Yísuna ufara suqímariasa níkiqasaa quqásifanoo aiqáma ainaina úriqarara karaambaiqa máridanoo. ²³ Yísuna ufara suqímariasa Yísuna adakára foora máridaqa, aiqámai máriainainafa qumbiqéemarifa narí adakáki Yísuna ufara suqímaríasaki firaaqóo máridanoo.

2

Óoqai kúqíranaki ubeekoofaqá maqee asumu máriranaki ubeekaqá máridaqa.

¹⁻² Qinée Pauroosa sía Yuda máqannaara qídaqa ínnée ánaamuru máriasara qídaqa, óoqai ínniqa ufa rukíarana faqa áaqarana faqa miqúnna ákiqara kúqíranaki máriusa máriqau, mi-aukuanná maa-maqa maaqána mandóosanamau kai fímariqau. Ánutuna ufa rukíee maríasa maqee rakísi marí afaannafa Ánutuna innaarúna meerái márifanoo miná ámeemaanai márina, miná ufara eedóo kai qímarusa máriqau. ³ Maasá faqa aiqámausa ánaamuru Ánutuna ufa rukíee maríasa naanna rámasee maasá qeeqá faiqí faiqi mandíriranamau fídaqa qeeqá qifaaqa írirana áfaariqa káqi qeeqá mandá didiramau kai fiqáfana. Maasá Yuda máqannaasa ánaamuru naanna rámasee qeeqá qifaaqa áfaaramasee miná ákiqara Ánutuna áranaqaranaki fíraridaqa.

⁴⁻⁵ Ánutufa miná qáfamaseenoo maasára ámuqusirana faqa nífaurafa faqa firaatiá márifanoo ásauku mundírana sáimbaqa maasá faqa kúqíranakinaana uqéera qiseenoo sía moo áinaina, Ánutuna áfaarirafá kai innaarúna asumu máriranaki quqánniseenoo. ⁶ Ánutufa maasá ásauku mundírana Yísunasaa atooárana qáfamaseenoo miná namufaqa kúqíranakinaana uqéeraqiseenoo Yísuna namufaqa Ánutuna innaarúna máriasasaa rakísi nímaqaaqee qifaqa miqóo rakísirausaiqiqa márianaura. ⁷ Sía Ánutufa fífa miqínau, narí firaa afaarirana faqa, maasá ásauku mundírana Yísunaki kéeqarana

qáfamaseenoo narí firaa aidirana ámuqusirana faqa náaru kambíqainausa uqánnífiqarara miqínau. ⁸ Sía moo áinainannai Ánutufa narí áfaariranannai kai ínni innaarúnai asumu máriranaki quqánnisaidanoo, ínnée Yísuna saqárikiranannai áfaamma nímaqaidanoo. Ínni asumu nímirafa sía ínnée andeeqásee fímariansaafau mundídanooofau, sía ínnée ámiqira óosana marasáida kadáapiridee qímarianasáafau mundídanooofau, Ánutuna káqi nímiranasaa kai innaarúnai asumu márirana maasá qímirana uqéereenoo.

⁹ Sía maasá qeeqá kadáapiriranannai innaarúna ásumu máraanaura minára sía fífau maasá qeeqá qimooqíra ufa máriannoo. ¹⁰ Ánutufa maasá áuqufa máridanoo sía fífau maasá áuqínau, maasá ásauku mundírana Yísunasaa atooqáranasaaqari andeeqásee nírana márirana máriaqee qímasee maasá áuqínau. Dóo óoqai mi-andeeqara nírana marirána maasára deddaqammáqoofa máridanoo.

Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa ásauku mundíranaki moodáanaki máridaqa.

¹¹ Yuda máqannaasa óoqaindari náriaráa kai Yuda máqannaasa fáinánduqirausa Ánutunaindi máridee qímasaida ínni ánaamuruara sía maasá fáinánduqirausa márunnana áqoosai máriasa máridee qímariaqau. Misá fífau nári fáinánduqiranara qídaqa miqí qímariaqau. Ínnée ánaamuru máriasa ínnée óoqai máriunara íriaqa. ¹² Ínnée Efeesusa máqusanaasa ásauku mundíranasaaqari náaduma níanasaa máriusa máriafanoo, ínnée ánaamuru Ánutufa maqásaaqaraasaki sía rusandeesámumánde nariara mároosa máriafanoo, ánaamuru níanasaa máriusa máriafanoo. Ánutufa Yuda máqannaasa faqa moodáanakikira ufa óosana óosana qíma afeekaikíranasaa mundíqa máriusa máriafaqa ínnée ánaamuru sía minakí márusa náaduma níanasaa márusa máriafanoo. Ínnée Efeesusa máqusanaasa maa-maqa maaqánaki máridaqa sía Ánutunara faqa moo áinainara faqa írimariaqau káqi fúrufara káimmiqániqau, Ánutuna síaisa máriaqau.

¹³ Dóo maqee ínnée ásauku mundírana Yísunasaa atooqána ákiaqara ínni óoqaindari níanai máriusa maqee Ánutufa ínni rarisámeeqeenoo adeedí quqéenoo, ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqunannai kai miqínnoo. ¹⁴ Ánaamuru faqa Yuda máqannaasa faqa namuqáara foora níana niana rakée íqa máriaasa ásauku mundírafa narí kai maréeqee moodáanaki quqáseenoo asooáranana maasá qíminau. Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa namuqáakiqa márufanoo qámbara faandamura ititánnoo márúna ásauku mundírafa narí afaaqannái faandaamura rakée mándoofaqa moodáanaki kiqua. ¹⁵ Mooseena sándufakina óosanóosana ainainara nímaarusirana mifá faandaamurara foora Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa aiqámaqara rakéemaqoofaqa máriaqau. Ásauku mundírafa dóo miná ruká taikásoofaqa mi-atiqandá óonu máree ani máree ásauku mundírana faqa moodáanaki kíqa asooáranaki máridaqa.

¹⁶ Ásauku mundírafa narí aunírira saqarisaa kúqunannai Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa nariara nariara fídiaqaa ímaruna áru taikánau, narí aunírira saqarisaa kúqunannai Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa rákimaruna taikáseenoo Yísufa maréeqeenoo máfi moodáanaki quqáseenoo maréeqeenoo Ánutuna áanóoqirana taikáseenoo narí ákoona Ánutunaki asooáranaki quqánau. ¹⁷ Miqí marúnara ásauku mundírafa narí ámiqira asoara fasaasa ufa máree qumuréenoo ínnée Ánutunasaaqari níanai mária anaamurúsa faqa Yuda máqannaasa Ánutuna aaqá máriasa faqa qímannimínau. ¹⁸ Maasá aiqámaqara Yuda máqannaasa faqa ánaamuru faqa ásauku mundíranannai kai amaná maasá moodáa maraqunaki aniréeqa maasá qíkoona Ánutuna áfusaa kíkíqianaaura.

¹⁹ Óoqai ínnée moo máqannaara foora ánaamuruara foora máriasa máriafanoo dóo maqee sía miqíqa máriafanoo ínnée dóo maqee Ánutuna áiku ásauku máriasa Yuda máqannaasaki moodáa máqannaasa kámmambi ínnée máriafanoo. ²⁰ Dóo maqee sía Yuda máqannaasa kai, ínnée faqa máaqara foora usakáfifanoo ásauku mundírafa Yísufa narí uqanna faakána miqírafa márínanoo Yísufa niqíqoo fásiqausa faqa Ánutuna tamummaqara fasiqauqa faqa máaqa atunara foora márifanoo ínnée faqa máaqa ásaanara

foora misásaa faqa Yísunasaa faqa atukaramámbiqa máriafanoo. ²¹ Yísufa uqanna faakánara foora máridanoo aiqáma máaqa ásaana afapíta qumárasaifaqa afeekaikiqa máriafanoo karaambáiqá náaquqara amaana máqara foora usakáidanoo fímaree áimaree innooqáidanoo. ²² Ínnee ánaamuru ásauku mundírana saqáriki máriasa faqa aiqámausa Yísunaki máriasa faqa Ánutufa ínni qumáreeqeenoo máaqa foora usakáseenoo narí maraqunannái mi-maqánaki ínniki mári maqafa máridanoo.

3

Pauroofa narí ánaamuruki saikíranara qídanoo.

¹ Qinée Pauroosa minára iriséeqa ínni Efeesusa máqannara Ánutufinnai innaaru qídaqa. Qinée ínni ánaamuruara qímannimunnana ákiaqara ásauku mundírana Yísuna rumbáranara foora Roomma máqannaasa rumbáranaki márúnausa máridaqa ínniara innaaru qídaqa. ² Ánutufa narí áfaariranannai ínni ánaamuru dadaaqaqée qímasee qímunara ínnee ámiqimmandee minára írimariafanoo. ³⁻⁴ Ánutufa Yísunara óoqaindari kukéeqanoo márúnara maqee áukuana qiní kooroomáqimaqeenoo. Qinée maa-pasánaki káqikaaqoo minára ínni qímannimiqa, ínnee miná ásaana rúmaseeqa írifa qiníara ásauku mundírana kukéeqara írirana ámiqimmandee íridanoommifoo qifáranoo.

⁵ Óoqai narí kukéeqara írirana Ánutufa sía kooroo inau, dóo maqee narí maraqunannái ámiqira niqiqoo fásiquasa faqa tamummáqara fasiqauqasaa faqa qímannimino. ⁶ Miná kukéeqara ufa maaqímminoo máridanoo. Yuda máqannaasa Ánutuna ámiqi ámiqiranaki máridaqa, Yísuna ámiqira fasaasa ufa fannoo ínni ánaamuru faqa óonu maréeqeenoo Yuda máqanna ámiqi ámiqiranaki quqánnisaidanoo. Ínnee ánaamuru máriasa maqee Yuda máqannaasa sáimbaqa moodáa nifaaqara foora máridaqa ásauku mundírana Yísunakiqari Yuda máqannaasa qíma afeekaikámmaqoofa ínnee ánaamuru misá sáimbaqa minakí márida máree maríafanoo.

⁷ Ánutufa narí afeekannái naakáparana akoofásaikirana moo qímufaqa qinée minánnai Yísuna ámiqira fasaasa ufa saikíra fáiqikiqa máridaqa. ⁸ Qinée Ánutuna áiku ásauku maqásaa fasiqaki óorudupiraua márúnanoo Ánutufa sía minára írinoo káqi mi-naakaparána qíminoo diqiqámaqimaqeenoo ásauku mundírana, innaarúnai nímira ámiqi ámiqira ainaina moómoo ainaina sía amana ásaana rírana amana mi-ufánara ánaamuru qímannimiranaki qiní quqáqisaifaqa máridaqa. ⁹ Ánutuna óoqai kukéeqara írifa maqee kooroommásee faiqí ánaasee ámiqimmandee írifaqera faqa qiní minakí faqa quqáqisaifaqa máridaqa. Ánutufa aiqáma ainaina áuquqoofanoo márúfa miqóoqari moómoo aukuaana narí kukéeqara írirana Yísunara kísaaqasaa rafáaqafuqoofanoo márínau. ¹⁰ Maqee áukuana kooroo íanifeera qímasee Yísuna ufara suqímariasaa misánnai Ánutufa narí írirana quandaqáandidanoo uqannífiqaiifaqa qáfaidaqa miná ámiqi ámiqiranara innaarúnai ámeemaanai máriasa misá úriqararaua faqa rakísiraua faqa maqee uqannífiqaanifeera Yísuna kooroo ídanoo.

¹¹ Ánutufa narí náaru náaru máriranaki máridanoo mi-ainainná áuquanauree qímaqoona maqee áuqináu, narí ásauku mundírana Yísunannai mi-ainainná, narí ufara súqimariasakina narí írirana kooroo íanifeera áuqináu. ¹² Maasá Yísunasaa atooáqa márianannai faqa maasá miná saqárikiranannai faqa sía maasá nisaurída ruffaanaura, paasóosamasee Ánutuna áfusaa fuannánara mi-eedoo qiráfa maasáindi máridanoo. ¹³ Qinée Pauroosa minára irisée ínni afeekaikámandaida qímannimidaqa. Qinée Yísuna ufa qímannimunaqa misá minára fífau qiní karabúsaki quqéeqa. Ínni Efeesusa máqannaasa qinée karabúsaki márúnna aupuraranara iriséeqa sía Yísuna ufa minníseeqa kudoosaápaqa, ínnee minára maaqí qiaqa Pauroona karabúsaki márirana maasá Efeesusa máqusanaasa ámiqimáqimaqaidanoo fee qímasee asasiaqa.

Ínnee naríara naríara nímuqusiranaki máriaqera qídanoo.

¹⁴ Qinée minára íriqa maasá qíkoona Ánutunara iriséeqa qiqoori sáunarafíqa kummára máfi ínniara qeeqá qímuqusannoo innaaru qídaqa. ¹⁵ Innaarúnai máriasa faqa maqásaa máriasa faqa aiqámatia Ánutunasaaqaraana náriqa núqu uqanna máridaqa. ¹⁶⁻¹⁸ Mi-Anutúnara ínniara innaaru qídaqa, ásauku mundírana ínnee saqárikiranannai mifá aniréenoo ínni naunduráki máaqakiara foora ani kéeqáanifeera. Mifá narí maraqunan-nái narí aréenarana firaanákiqari ínni naunduráki afeeka níminaqa mapukúsee máriaqa. Qinée ínniara maaqí qídaqa innaaru qídaqa, ínnee ínneeqa atukara foora faqa faakánara foora faqa naríara naríara nímuqusiranaki mapukúsaaqa, ínnee Efeesusa máqannaasa faqa Ánutuna áiku ásauku moo máqanna máriasa sáimbaqa afeeka márinaqa minánnai ásauku mundírana ínniara ámuqusinoo áidirana firaaná íriaqeera innaaru qídaqa. Mifá ínniara ámuqusinoo áidirana miná kísaaqasaa áidirana faqa miná qúsa kamu faqa miná meerái sandáaqaira faqa miná meemái fárumara foora márirana faqa miná firaatiará íriaqeera qinée innaaru qídaqa. ¹⁹ Eeóo ínnee miná ínniara ámuqusirana firaaná íriaqeera innaaru qídaqa, sía amana moó fannoo firaaqóo íriannoo, firaafá márídanoo, miná ámuqusirana firaafá márídanoo, ínnee miná ámuqusirana firaaná iriséeqa Ánutuna umbiqárafa ínnikina umbiqáanifeera ínniara innaaru qídaqa.

²⁰ Ánutuna afeeka fannoo maasáki saikíranannai naunduráki ámiqi ámiqirana ními-annoo, miná naunduráki dadaaqírafa maasá sía amana minára irámasee qímiannee qianáura sía amana maasá minára írianaura fira ainainatía márídanoo. ²¹ Yísuna ufara suqímariasa náriqa ásauku mundíranasaa atooáranannai Ánutuna amooqírafa maqee kámuqoo faqa náaru náaru faqa máriani.

4

Maasá Yísuna adaká átiara foora márídaqa.

¹ Qinée Pauroosa karaambáiqá Yísuna aináini marúnnana ákiaqara Roomma máqanna karabúsaki márídaqa. Qinée karabúsaki márídaqa ínniara afeekaikámandee qímannimidaqa. Ánutufa ínni náaramásoofaqa ínnee ásauku mundírana saqáriki márú kamuqooqari ínneeqa nírana máriranara andeeqásee márianífee qímasee ínni náarama minakí quqéenoo. Ínneeqa márirafa miná amanakái márianifeera qinée qeeqá qímuqusa óokiari afeekaikámandee qímannimidaqa.

² Sía Ánutufa quqáqoo andeeqárana minnísee moomáu fuaqa, ínnee maqee maqee sía úrinaaqaraqa órudupimasee máriaqa, sía áanooiaqa, íreedá kai pisoopísoomandee máriaqa sía faiqí ánaaseera qúsa ufa qímasee áanooiaqa kísaaqasaa íreedá kai idaaqam-mánnimaqaaqa. Ínnee faiqí ánaaseera nímuqusinannoo nídimarinaqa mifá kooroo íanifee qímasee narínni narínni dadaaqífanoo mifá kooroo íani.

³ Ánutuna maraquna fannoo ínni moodáanaki mara quqásaifaqa máriafanoo ínnikina asooárafa ínni moodáanaki afapíta qumáraifaqa máriafanoo ínnee miná moodáanaki márirana ámiqimasee rakísiaqa, rakée íani. ⁴ Maasá Yísuna ufa írimariasa moodáa nifaaqara foora márídaqa, Ánutuna maraquna faqa moodáa márídanoo Ánutufa moodáa ainainara áfeesiranaki ínni rarisáma quqéenoo. ⁵⁻⁶ Karaambáiqá moodáa kai márídanoo, Yísuna saqárikirafa moodáa kai márídanoo, amaana námmani moodáa Yísuna áuqusaa kai rúmannimaqarafa márídanoo maasá aiqáma maqa maaqakinaasa níkoofa Ánutufa moodáa kai márídanoo, aiqámausa karaambáiqá mifá kai márídanoo mifá narí ufara suqímariasa aiqáma naunduráki márídanoo aiqámausakiaqa aináinídanoo.

⁷ Ásauku mundírafa nímira dadaaqírafa afeeka maasá aiqámausa qíminau narí moómoo dadaaqíranakinaana qíminau. Moo dádaaqírafa afeeka moo fásiqa áminau, moo dádaaqírafa afeeka moo fásiqa anaasee níminau. Nimisoofaqa minánnai Yísuna saiká máraaqeera níminau. ⁸ Óoqeenáa tamummaqara fasiqa ásauku mundírafa dadaaqírafa afeeka qími-anínnanara maaqí qímasee ákara rínau.

Mifá rákira karaambaiqara foora márídanoo namuqáa maqúsaki ititásee misá narusée faiqí moómoo karabúsa rumbásee misá aináina faqa indáa mámaree nífiqamaree

meerái narí maqúsai óorureenoo narí máqannaasa qímannimifaqa miná amooqi-
afanoo aináina rainá níminau.

⁹ Mi-tamummaqara fasiqána ufa kooroo írafa Yísunara maaqímminoo máridanoo.
¹⁰ Mifá narí maqúsai meerái óoru fúnara maaqí qídanoo, mifá náaree meemái maqá
ámeemaanai óoqureenoo miqóoqari mifá kai innaarúna maaríni aiqáma innaaruna
maarínni óorureenoo narí márirana narí áuqu amana kai márianifeera aiqáma átinai
narí írirana narí áuqu amana kái quqásanau.

¹¹ Mifá káqi nímirá dadaaqíra afeeka faiqí ánaasee níminau, mi-dadaaqira afeekáfa
aináinirana akoofásaikiaqee qímasee akaqáusee niqiqoo fásiqausa akoofásaikirana
níminau, akaqáusa faiqí ánaasee qímannimirana akoofásaikirana níminau, akaqáusa
aamína máqannaasa qímannirana akoofásaikirana faqa paatóo saika akoofásaikirana
faqa ufasáa rakísirana akoofásaikirana faqa níminau. ¹² Ánutufa sía fífaufau mi-
dadaaqira afeekána níminau, faiqí ánaasee Yísuna ufara suqímariasa Yísuna afaaqara
foora afeekaikámasee máriaqeera mi-dadaaqira afeekána óosana óosana maasá qími-
noo qinau, ínnée maa-dadaaqira afeekána marasée minánnai qiní ufara suqímari-
asa afeekaikámannisaaqee qinau. ¹³ Maasá miqímamaree fídaqa maasá kásooqaqee
moodáanaki kianáura. Ánutuna ámaakuara írirana faqaa irirana minásaa rusírana faqa
miqíananannai mi-moodaanaki kiráfa amaná kambíqaannoo, mi-karí maasá faiqí firaasá
íriranara foora máraanauranoo maraséeqa ásauku mundírana firaa irirana amana kái
óoru mundúfuanauranoo. ¹⁴ Mi-karí maasá sía faiqi ánaaqiara foora aiqáma óosana
óosana amaana ufa iriséeqa múnari mínari íanáura únna ufa qímaria fasiqausa nári
níkaruqira finnai akaqáusa áaqaranaki rarisáma quqáidaqa maasá misá ufa iriséeqa sía
úfaira foora aiqáma saqari udammí udammíanaura. ¹⁵ Maasá sía miqíaqa, maaqíaqa,
naríara naríara qimudáoo qímasee rídaqa minakí máridaqa naríara naríara sía únnuma
qiaqa, ánoona ufa kai qídaqa maasá miqíanannái faiqi ánaaqiara foora ásauku mundírana
maasá qíkiaqa amanakái innooqámaree óoru mundúfuanaura.

¹⁶ Ásauku mundírafa narí ufa ámeemaanai máriasa rakísimarifaqa misá minára maasá
qíkiaqa fee qídaqa. Faiqí afaaqá sía moodáa ainaina máridanoo óosana óosana afaaqá
áti fannoo áadu áadu ainaina akoofásaikirana moodáanaki ootúpamáfifanoo moodáa
fasiqa máridanoo. Ásauku mundírafa maasá qíkiaqa márifa maasá rakísimarifaqa
maasá faqa miqí kai íqa faiqí afaaqá fooqána áadu áadu akoofásaikirausa moodáanaki
ootúpanoo márifaqa maasá qíkiaqa Yísunasaa atooáqa máridaqa miná afaaqáikiqa
máridaqa. Maasáki aiqámausa náadu náadu náriqa saikírana andeeqásee máridaqa
sía naríara naríara níkoqaani naríara naríara rínnanannai moodáanaki innooqáfinoo
ámiqimmandee kambíqafi fúannoo.

Ásauku mundíranaki máriasa asukunakínaa óosana taikáfinanoo káaqa qárafa ániani.

¹⁷ Miqí maríanara qiné Pauroosa Karaambáiqá áuqusaa ínni qímannimidaqa
afeekaikámandee kafáa kafáa qímannimidaqa, sía Ánutunara aamína máqannaasa
naanna raaqa. Misá írirafa fífau faafaumminoo máridanoo. Ínnée andeeqásee máriaqa.

¹⁸ Misá nitikúrakínaa írirafa asukunakí máridanoo Ánutufa nímmari márirana sía misá
kákikaaqoo máraidaqa ánaamuruara foora sía máraidaqa, misá káaqa írirana síaisa
fúrufari maríasa nári qímaqaamáu kai fímariasa, minára kai asukunakí máridaqa. ¹⁹ Misá
nisaurírana taikárausa máridaqa nári nifaaqa márirana mandóosanai kai ubeekáidaqa
óosana óosana nisaurímaria ainainna sía nisaurídaqa fanandídaqa káqi umáraidaqa.

²⁰⁻²¹ Ínnée Efeesusa máqannaasa miqíra mandóosana sía ásauku mundírana
sáaqaraana íriafanoo, ínnée minára irisée Yísuna áiku ásauku kambíqafufaqa andeeqára
írirana faqaasa ínni miná ánoona ufa ínni qímannimiafaqa írimariafanoo. ²² Minára
ínnée ínnéeqa óoqeenáa márirana nírana fatíka áqusaqa ínni óoqeenáa márirafa ínniqa
maréeqeenoo ínniqa mandá níkaruqira nidiranaki quqásoofaqa miqóo ínnée ínnéeqá kái
kurídimariafanoo. ²³ Ínni nímuqusaki mandá nidira nidimarina faqa nitikúra mandírita
írimariana faqa taikásee innaarúnaindaraana fúka ámiqirafa kai máriani. ²⁴ Ínni

innaarúnaindaraa fúka márirafa Ánutuna narí miqírafa márídanoo, miná ánoona ufakí andeeqásee márirana faqa Ánutuna ufa ámeemaanai márirana faqa miná amooqírana faqa mi-fuka mariráfa ánoona márídanoo, ínee mi-marirána kai qamunnará foora afisúsee minakí máraqa nuaqa.

²⁵ Dóo minára maaqóoqari sía únna ufa kafáa máriani, taikáani, aiqáma narínni narínni ánoona ufa kai narí qímami narí qímami qiaqa, maasá aiqámausa moodáa nifaaqara foorá kai márunnanara naríndi naríndi márunnanara únna ufa sía qiaqa ánoona ufa kai qiaqa.

²⁶⁻²⁷ Aní áanoirafa kambíqafinoo sía aní rarisámeeqee mandáinainaki quqáani, anée áanoo qínana dóo mi-faasaanásaa mi-suanína kéeqarana námufaqa taikáseena faiqáa sía kísaaqasaa ánooida mária, dauní taikáa, Sadannafa minakí kéeqafinoo mandáinaina uqéeraandoora.

²⁸ Aináina úmmuari mari fasiqafa úmmuarirana taikáani, taikásee quándaki andeeqásee narí aináinamasee narí nárana námasee kudi fasiqauqa faqa náida níminaqa naaqa.

²⁹ Sía putaa ainaina áfunda ainainara ufa qiaqa, faiqí ánaasee poodúqamánnimaqaida dadaaqímaria ufana kai qímasaifaqa misá iriséeqa ámiqirana adífaairana máreefaranoo.

³⁰ Mandá ufa qínanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo iriséeno akooqaano. Ánutuna máraquna fannoo ínni faqa márifa Ánutuna ákarara foora naríndi fée qídanoo ínniki ákara rínoo márídanoo. Mi-maraquna akaráfa maaqí qímasee ínniara qíma afeekaikídanoo kásooqaqee Ánutufa qínanoo Yísufa qumurée ínniara qiníndi fee qímasee máraannoo.

³¹ Dóo maqee áukuana aiqáma sukáqara ufa faqa qúsufa qímasee dárara qírafa faqa naunduráki mari aanooirafa faqa fatíka áquaqa. Naríara naríara firaa kari naméera ufasáa níqimariafa faqa áquraree mariánnana faqa sía kafáa máriani naundurákinaa naríara naríara fídiaqaa íra írirafa faqa taikáani.

³² Sía miqíafa, maaqíafa, naríara naríara íreedá kai nímuqusa reendeénirafa faqa dadaaqírafa faqa máriani, narínni narínni mandáinaina minnísaaqa. Maasá óosana óosana ainainannái Ánutuna mandáikammamaqáafanausa márifanoo Ánutufa ásauku mundíranannai maasá dárirana minníquisanau. Dóo ínee minára iriséeqa miná amana kai dóo ínniqa niqoónausa mandáikamánnimaqarana narí minnísee narí minnísee iaqa.

5

Ánutufa maasára rírana ámmeemmeriaqa káaqa qárana máraaqa.

¹⁻² Ínee Efeesusu máqusanaasara Ánutuna ámuqusira áiku ásauku máríanara miná ámmeemmeriaqa ásauku mundírafa maasára rínoo ámuqusinoo narí márirana maasá qímaafa maqasée kúqiranaki quqásoofanoo tatúfira aandau suqára fára foora Ánutuna aikiambú inau, ínee faqa miqí kai íqa ásauku mundírafa maasára rírana ámeemmerida naríara naríara ruaqa. Ínni naríara naríara rírafa maqee maqee ínniqa márirana rakísinnimaqaani.

³ Ínee Ánutuna maqásaa áiku ásauku máríanara ínniki faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari maría ufana faqa ikairí írirana faqa aináinara faqa ánaaseera faqa káaqa fanandí maríana faqa sía mi-oosanná máraaqa minára ufa qímariafa faqa dóo taikáaqa. ⁴ Ikairí putaá ufa faqa fúrufarira ufa faqa uteéti qímasee naanaindara qímaria ufana faqa aiqáma sía andeeqára ufa sía ínniki amanaikínoo márídanoo Ánutuna maqásaa áiku ásauku máriafanoo. Ínee sía miqáa miqáa iaqa, maaqíafa ínee maqee maqee Ánutunara dúfi dúfi qírafa kai ínniki máriani. ⁵ Ínee maa-moodaa ainainnára kai ámiqimmandee írifaqa, faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari maríasa faqa ikairí faqaasa faqa káaqa aináinara rímariasa faqa miqáa qiqánuasauqa, ásauku mundírana quqúsaki faqa Ánutuna quqúsaki faqa sía uqanna káqikaaqóo máreefaranoo. Káaqa

aináinara rímaria óosanafa mifá moo únna ánutunara innaaru qímaria fára foora miná úfa íri maría fára foora máridanoo.

⁶ Minára moó fannoo mi-oosana oosana manda ainainnára aufadámasee ufa qímasee narí fúrufarira ufannái ínni níkaruqímasee mandáinainaki fuaqée qínaqa sía uqanna ínnee miná íriaqa. ⁷ Maqee maqee Ánutufa mi-manda oosannára kai qáoo qímarifaqa sía írianannai kai Ánutuna áanoo qirafa misásaa áqufidanoo. Minára qinée ínni qímannimidaqa miqínna fasiqa anaaseesa sía misá faqa máriaqa, níanasaa ruffiasee máriaqa. Minára qinée maaqí qímasee qímannimidaqa.

⁸ Óoqai ínnee Eefeesusa máqusanaasa faqa asukunakí máriusa máriafanoo dóo maqee karaambáíqa Ánutuna faiqí ánaasee áiku ásauku kámambi máriafanoo káaqa qárana fooqáasa máriafanoo, dóo minára iriséeqa káaqa qáranaki máriasara foora ída máriaqa.

⁹ Káaqa qárana qáfuqakinaa ainaina ámiqi ámiqifanoo kambíqaidanoo Ánutuna káaqa qáranaki máriasa miqí kai íqa káaqa qáranaki máridaqa misáki ámiqirana faqa andee-qárana faqa ánoona ufa qírana faqa misáki kambíqaidanoo. ¹⁰ Ínnee karaambáíqa áidi marí máriranara randásee máraaqa. (v 12) Asukunakí máriasa kukéeqaranaki máridaqa óosana óosana mandá nisauri maria ainainna máraifaqa maasá misára qisaurúanoo qímasee sía misá óosanara káqikaaqoo ufa qianáura. ¹¹ Minára ínnee fúrufarira mári-rana máree maríasara faqa asukunakínaa óosana máree maríasara faqa ruffiasee ínnee níanasaa máriaqa ínnee misá mandá ásukuna maréeqee aiqámausa nífusaa káaqa qára qóo quqásaiifaqa mi-manda asukunáki máriasa nisaurírana marasée minnísaaqéera. ¹² (-) ¹³ Mi-manda ainaináusa maréeqee aiqámausa nífusaa káaqa qára qóo quqásaiifanoo mi-manda ainaináusa óosana uqanna káaqa kooroomámbuannoo. ¹⁴ Aiqáma ainaina asukunakínaana maréeqee káaqa qára qóo aiqámausa nífusaa quqásaiifanoo mi-ainaináusa faqa káaqa qáranaikiannoo. Minára maasá idí moó maaqí qinóo máridanoo.

Anée faiqée márianafa fíndi fúa.

Kúqiranakiqari fíndi fínanoo

ásauku mundírafa súaniara foora anísaa qáni.

¹⁵ Mi-ufáfa miqínnoo márinara ínnee Eefeesusa máqannaasa ínneeqa máriranasaa ámiqimmandee rakísiaqa. Sía aamína fasiqara foora máriaqa írirana faqaasara foora máriaqa. ¹⁶ Maa-kamuqóo mandá máriara kámu márinara sía fífau súani afu áfeesimarina káqinni áiqaráani, aiqáma faasaanara aináinira faasaanee qiaqa. ¹⁷ Minára ínnee sía fúru-fariaqa Karaambáíqa ínniara fuaqée qínaqa fífandinnanara faqa áuqeefándinnanara faqa óoqai íridanoo ínnee mi-iriránara randásee paqúrimandee mi-maú afeekaikámandee fídaqa qáfaaqa.

¹⁸ Ínnee nammári námasee fúrufarirana sía máraaqa mifá ínni kurídimarifa máridanoo Ánutuna maraquna fannoo kai ínni náakufinoo naundurái qumbiqáfinaqa máriaqa. ¹⁹ Ínnee narí qímami narí qímamidaqa Ánutunara amooqírafa ínni naundurái qumbiqáfina máridaqa Dafidina idí faqa amaana ídi faqa Ánutunara rara ídi faqa mi-idínannai narí qímami narí qímami qiaqa. ²⁰ Maasá karaambáíqa ásauku mundírana Yísuna áuqusaa maqee maqee aiqáma ainainara maasá qíkoona Ánutunara dúfi dúfi qiaqa.

Faiqí ánaaseera qídanoo.

²¹ Ínnee ásauku mundírana náaquqee márinara naríara naríara uréeqafi máridaqa reendeená mándee máriaqa.

²² Ínnee ánaaseeuqa faiqí nínaaqmaaka qímannimidaqa, ínnee faqa karaambáíqa áramandunnai máridaqa foora ínneeqa nifaaqmaaká ufa ámeemaanai miqímandee máriaqa. ²³ Ásauku mundírafa narí ufara suqímariasa innaarúna asumu nímmarifa máridanoo, misá úriqararafa máridanoo, ánaasee nifaaqmaaká miqíkai íqa nári nínaaqmaaka úriqara máfi márianara ínneeqa nifaaqmaaka nímeemaanai uréeqaqa máriaqa. ²⁴ Ásauku mundírana ufara suqímariasa eedóo qímasee miná áramandunnai óoqu mari fídaqa máriandee kai íqa ánaaseeuqa nári nifaaqmaaká aiqáma ufa ámeemaanai máriaqa.

²⁵ Faiqí ínni faqa qímannimidaqa ínnee ánaaseeuqa nifaaqmaaká ínni qímannimidaqa, ínnee faqa ásauku mundírana aanna raaqa, Yísufa narí ufara suqímariasa narí ánaaqara foora misára káaqa ámuqusufanoo misá náaru máriaqeera qímasee narí márirana misára kúqiranaki paasóosamandee quqánau. Ínnee ínneeqa nínaaqmakara miqí kai íqa úriqarara ainainee qímasee nímuqusinaqa ruaqa. ²⁶⁻²⁷ Fúka anaasee narí afaaqinnái fuanée qímaseenoo afaqa ánukamáseenoo ámiqira siara qamunna afisúmareenoo narí afaqa ákumbau fee namúana fee qikairí fee sía márifanoo andeeqá mareenoo narí afaaqinnái fídanoo. Ásauku mundírafa narí ufara suqímariasa fúka anaaseera foora nammáriara foora rúma nímaqáseenoo andeeqára ámiqiranaki faqa nifaaqa idaaqíranaki faqa maréeqeenoo narínnai ámiqiranaki quqáni fee qímaseenoo maasá narí ufannái nammáriara foora rúma qimaqásaidanoo naríara kai mara quqéeno, minára Yísufa narí ufara suqímariasara ámuqusufanoo narí márirana misára kúqiranaki quqánau foo qídaqa. ²⁸ Faiqí nári nínaaqmaakara miqí kai mándee nári nifaaqara foora nímuqusiani, narí ánaaqara úriqarara ainainee qímasee ámuqusímaríafa narí kai naríara faqa úriqarara ainainee qídanoo ámuqusidanoo. ²⁹⁻³⁰ Sía moó fannoo narí afaaqara ákooqidanoo ámiqimmandee rakísidanoo nárana ámidanoo ásauku mundírafa Yísufa narí ufa suqímariasara narí afaaqafée qímaseenoo rakísidanoo, ínnee faqa miqí kai íqa ínneeqa nínaaqmaakara qini qifaaqa fée qímasee ámiqimasee rakísiaqa. ³¹ Óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa ákara miná maaqímminoo márídanoo, Ánutufa qunára faiqí moó fannoo narí ánoofa ákoona minníseenoo narí ánaaqasaa atooqáfinoo miqandá moodáa kara máfifaranoo.

³² Mi-ufána maa-ainainnára kíkiqusidanoo ánoona ámiqirafa márídanoo ásauku mundírafa faqa narí ufara suqímariasa faqa faiqí narí ánaaqara fáqara foora ínoo márídanoo moodáa kara máfuannoo. ³³ Mi-ufána ínni faiqíara faqa qídanoo aiqáma fasiqa nári nínaaqmaakara nári nifaaqara foora nári nímuqusiani, ánaasee faqa nári nifaaqmaaká ufa ámeemaaná eedóo qímasee máriaqa.

6

Faiqiuqáindiara faqa nári nínaukoora faqa qídanoo.

¹ Faiqiuqáíndi ínniara qídaqa, ínneeqa nínausa níkausa ufara eedóo kai qiaqa. Ínnee Yísuna ufara suqímariasaki maríanara andeeqárafafa mifá márídanoo. ² Mooseena sándufara ínnee írimariafanoo minakínaafa aaquqíra ufa qísaukuqara taikásee márídanoo. Minakínaana moo sándufa maasá mi-maú fúanoo Ánutufa moo áinaina maaqóo maa-maqánasaa maasá qímirara qíma afeekaikámmaqoofa maaqímminoo márídanoo, ínniqa nínausa níkausara náaquqaina misá ufamau fuaqa. ³ Fífanoo Ánutufa ínniara kísaaqasaa ínneeqa maqa máaqaki márídaqa ámiqiranaki máriaqee qímasee maasára qímafeekaíkinau. Maasá mi-ufánara úriqarara úfee qídaqa. Dóo ínnee faiqiuqáíndi mi-maú fuaqa.

⁴ Faiqi níkausamara ínni qímannimidaqa sía ínneeqa faiqi fífau nírana fundákifaqa áanoo iaqa, sía miqíaqa, maaqíaqa, Yísuna ufamau ínni faiqiuqa andeeqée andeeqásaiifaqa Yísuna ufasáa innooqáaqa.

Aináinímariasara faqa misá úriqararawsa faqa misára qídanoo.

⁵ Qinée Pauroosa ínnee moosá aináinímariasa qímannimidaqa. Ínneeqa feefaurú márara saikaki kéeqafinaqa ámiqimasee miná aináinammaisaaqa. Sía nifaaqa quqásee mána mána iaqa. Ínnee náaquqee marínaqa aináina ákoona anáinammaisaaqa, ínnee ásauku mundírana aináinidee qídaqa maqásaa aináina ákoona ámiqimasee nímuqusannai aináinammájsaaqa. ⁶ Sía misá eedóo qíra ufara kai irisée misá nífusaa kai aináiniaqa, ínneeqa nímuqusannai Ánutuna ufamau ásauku mundírana aináinidara foora ámiqimasee aináinamánimaqaaqa. ⁷ Sía fífau faiqí aináinamaiseera foóriaqa, karaambáiqqa aináinammidee qímasee ámiqimasee aináinamaisaa. ⁸ Ínnee miqídaqa

maanára íriaqa, Karaambáiqá aiqáma fasiqa amana amana kái nímidanoo moosá rum-bára saikaki maríasee narí aináinira saikaki máriasee nári ámiqira ainainirana ákiaqara amana amana kai innaarúnai nímiannoo.

⁹ Qinée aináinímariasara ínee íneeqa aináina ákoona ámiqimasee aináinammaisáa qee qímaseeqa ínee aináina ákausa faqa qímannimidaqa ínee faqa miqíkai mándee ínniqa aináinímariasasaa ámiqimmandee rakísiaqa, ámiqimasee aináiniaqee qímasee áanoo írana faqa nárírari máriana faqa taikáaqa. Ínee faqa maanára íriaqa, ínee faqa ínni aináinímariasasaa faqa moodáa rakísirafa innaarúnai márifa, sía mifá aináinímariasasara uréeqarausee qímasee kafáa quándaki rakísi nímaqee maríasara úriqararausee qímasee qaara irirana máraidanoo, moodáa írirana marasée amana amana kai rakísi nímaqaidanoo.

Roomma máqannaa sundíara foora afaaqa ititámareena Sadannana faqa rákuuqa.

¹⁰ Maa-ufána taikára ufa maaqímminoo máridanoo, ínee karaambáiqá faqa márídaqa moodáanaki nímarifaqa miná firaa afeekannái ínni faqa moodáanakikirana firaaqóo afeekaikámma mapukúuqa. ¹¹ Sadannafa óosana óosana narí mandá níkaru qíranannai ínni náruannoo, ínee minára rufíasee Ánutufa níminna saqári durú saamunannai íneeqa nifaaqa ititáaqa. ¹² Maasá Yísuna ufa írimariasasaa sía faiqí faqa rákidaqa maasá meerái Ánutuna innaarúna ámeemaanaí mária mandá áfaanausa faqa rákidaqa, maa-asukunáki mária kamuqoo miríndari rákimariasasaa faqa misá úriqararausee faqa misá faiqí firasá faqa meeráindari maasá dárufaqa maasá misá faqa rákidaqa. ¹³ Ínee minára iriséeqa Ánutufa níminna durú saamu saqariná qumáreeqa deedaqída máriaqa. Sadannafa mi-manda faasaanná nárírara aniráinaqa ínee amanaikíqa máriafanoo narí faqa áruafaqáammasee miqóo kai éeraaramásee ititáqa máriaqa, sía amana áinnaaqaráani.

¹⁴ Minára qímannimidaqa. Ínee fíndifi deedaqída máriaqa Sadannafa ínni mandóosana nimisé nárundoora. Roomma máqannaa sundía nifaaqa rafáaqáfirmariana kíkiquusee ínniara qianáuranoo. Íneeqa fausánda níranaqumuki rumbée maría fára foora mifá ínni ánoona ufa kai qírafa mifá máriannoo. Ínni nímuqusasaa ititée maría afeeka ainainara foora ínni andeeqára óosana máriannoo. ¹⁵ Ínni níku ititée maríafa níku ánaamuara foora mifá Ánutufa faqa mári asoora amiqira fasaasa ufa maqee maqee aamína máqannaa qímannimirafa mifá ínni níku ánaamuara foora ititárafa máriannoo. Mi-andeeqara oosannáusa marasáifanoo Sadannafa sía amana ínni náruani.

¹⁶ Ínniqa saqári ukéeqirira fára foora Yísuna saqárikirafa márídanoo. Ínee Roomma máqannaa sundíara foora maqee maqee mi-saqarína ukéeqirisee máraqa nífanoo Sadannafa narí feefa idá muqúru qumáree ínniara óosana óosana fúrufarira irirana minánnai ínni nifaaqa náqusee náriraree qímasee áqusainaqa ínee Yísuna saqárikiranannai miná máfi rukí áquuqa.

¹⁷ Roomma máqannaa sundíauqa rákiranaki fídaqa qafee níkiaaqa afisúsee níkiaqa rukámifoora afisímariqau. Íneeqa níkiaqaki ititée maría qafeenára foora Ánutufa innaarúnai asumu márirana nímuqa márídanoo. Sadannafa ínni kurídiranaki maqee maqee mara quqárarinaqa ínee mi-qafeená afisúsee asumu máriaqa. Roomma máqannaa sundíauqa rákira páipana dínni dínni áfaifaqaannai faiqí atekéeqa raqúru nímiqa ímariqau. Ínni raiqára páipana aseema fooqáafa márina Ánutuna ufa márídanoo miná maraquna fannoo mi-ufána nímu úfafa márídanoo. Sadannafa ínni faqa rákinaqa misamúna qumáree miná áruuqa. ¹⁸ Ínee mi-ainaináusa máraidaqa innaaru qídaqa maqee maqee Ánutuna dadaaqíranara faqa innaaru qiaqa. Ánutuna maraquna afeekannái maqee maqee eendáki faqa fáasaana faqa Ánutuna maqásaa fasiqa anaaseera Ánutufa ámiqi ámiqimma nímaqaanífeera innaaruqiaqa. Sía kudoosaápaaqa afeekaikámmadee innaaruqiaqa. ¹⁹ Qíní Pauroosara faqa innaaru qiaqa Ánutufa óosana qímasainaqa qinée faiqí ánaasee Yísunara qímannimianauree qímasee paasóosamandee qímannimianauree,

Yísuna ámiqira fasaasa ufa oóqai kukéeqanoo márifa maqee áukuana Ánutufa faiqí ánaasee kooroománnimaqeenoo.

²⁰ Qinée Pauroosa mi-amiqira fasaasa ufána aanáiqikirausa márídaqa. Kúqaa Roomma máqanna karabúsaki márídaqa kúqaa aanáiqikirausa márídaqa. Ánutufa qiníara paasóosamandee faiqí ánaasee qímannimiannee qifaqa ínnee qiníara innaaru qífaqa paasóosamandee qímannimianaúra.

Pauroona ákara taikára ákara.

²¹ Qinée Tikikusana aqíqáananoo qiní dáufakiana ínni qímannimiannoo. Mifá maasá qímuqusi marí qikaqaafasaafa márídanoo, karaambáiqá saikáki ámiqi ámiqira ainainí-marifa marídanoo. Mifá qiní fasáasa ufa ínni qímanniminaqa ínnee qiní máríranara íriaqeera. ²² Miná qímannimianifeera aqíqaanáúra ínni nímuqusa poodúqaanífeera aqíqaanáuranoo. ²³ Maasá qíkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísuna faqa naunduráki asooárana faqa naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusirana faqa Yísuna saqárikirana faqa ínni aiqáma qiní qíkaqaafasaauqa nímiyani. ²⁴ Ínnee aiqámausa maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísunara sía taikée maría rírana rímariasa, Ánutuna áfaarirafa ínni faqa máríani.

FIRIPI

Firipi máqusanaasa Pauroofa ákara rúmannimaqóofa.

¹ Qinée Pauroosa Timootisandiri ásauku mundírana Yísuna rumbára ainainira fasiqaqara márídaqa maa-akarána rúmannimaqeeqa. Innee Firipi máqusai mária Ánutuna áiku ásauku mária fasiqa anaaseesa innee faqa innee ufa suqímariana rakísirausa faqa ínna niqoónausa ínna dadaaqí maríasa faqa, innee aiqámausa inneeqa írirana ásauku mundírana Yísunasaa rusímariasa, ínna ákara rúmannimaqaidaqa. ² Maasá qíkoofa Ánutufa faqa miná ásauku mundírafa maasá karaambáiqqa Yísufa faqa nári áfaarirana faqa nári naunduráki asooárana faqa nímiyani.

Pauroofa Firipi máqannaasara innaaru qu úfafa.

³⁻⁴ Qinée ínna Firipi máqannaasara dáaqoo írifaqa Ánutufinnai dúfi dúfi qímasee اساسammásee ínna innaaru qídaqa. ⁵ Óoqai indaarú ínna maqúsai aniréeqa Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimiafanaqa ámiqimmandee dadaaqammámaree áni marúfaqa nínafaafannanara ínna dáaqoo iriséeqa Ánutunara اساسammámaqaidaqa.

⁶ Qinée maa-ainainnára ámiqimasee írídaqa Ánutufa inniki ámiqira saika uqéeroofa káqi inniki mi-saikána kai uqéeranoo fifi inoo taikára aukwana ásauku mundírafa Yísufa qúminna faasaana miqóo kai taikáannoo. ⁷ Ánutufa narí saiká Yísunara qímannimira saiká adífaaa ímari saikána qímufaqa innee aiqáma minakí márída dadaaqí marúsa máriafanoo, minára ínna asasírafa andeeqárafa kai máridanoo. Óoqai sía qinée karabúsaki máriafanna kamu qóo qinée Yísuna áufakiana faiqí ánaasee káqi nídaqa qímannimiseeqa naunduráki mapukú nísasee máriqiafana, akaqáusa minásaa ootúpeeqa áaqaranaki quqásoofaqa qinée óonuree miná ateekáafanaqa innee faqa dadaaqí marúsa máriqau. Dóo maqee faqa Roomma máqanna karabúsaki márídaqa innee faiqí ánaasee mapukúnnisee maríana qiní dadaaqí maríasa márianara ínna Ánutufinnai asasírafa andeeqánoo máridanoo. ⁸ Ánutufa írídanoo qinée kúqaa ánoona ufa ínna qímannimidaqa. Inna qiní qimudáoo qírafa firaafá márina ásauku mundírana Yísuna ámuqusa óokiqari kambíqara qimudáoo qírafa máridanoo.

⁹ Innee ámiqira oosana kai irisée máraaqee qídaqa maaqí qímasee ínna Ánutufinnai innaaru qídaqa, Óo Ánutu Firipi máqusanaasa naríara naríara rírafa maqee maqee innooqáidanoo kambíqaani miná sía áaqara írifaqa ánoona írifaqa faqa rainásee akoofá-saikira írirana faqa maasáki innooqéeno uqannífiqainaqa úriqarara aaná kai umáree fuaqéera qídaqa. ¹⁰⁻¹¹ Ánutufa miqínoo ínna dadaaqínaqa ásauku mundírafa qúmira faasaanasaa innee ikairí síaisa, ufa síaisa márídaqa ásauku mundírafa nímira ámiqira ánoonakira márirafa inniki márifanoo aiqámausa miná qáfammasee Ánutunara dúfi dúfi qímasee amooqifáranoo.

Pauroofa kúqirane káqi máriranee ásauku mundíranaindi márianauree qinau.

¹² Qinée Pauroosa Yísuna ufa maqúsa maqusa qímannimi marúnnana ákiaqara karabúsa rumbáaafaqa márídaqa. Náriqa qiní rumbáqaafanoo Yísuna ufa aru rafáaqa fíraaree qímasee qinée rumbáqa márúna sía misá Yísuna ufa rafáaqa fía, qiní rumbáranannai misá sía irirai miná múru poodúqaafanoo. ¹³ Qinée Roomma máqusai firaa uriqarara kiapana máaqa ámiqira maaqa aaqá rumbára maqaki márídaqa mi-firaa maqánasaa rakísi maría sundiauqa faqa rumkátasaa faqa qinísaa faqa rakísimaria poorisáusa faqa aiqáma maaqóo maríasa faqa qinée ásauku mundírana ainainira faiqí miná ufasára rumbáqa marunnaara írimarusa márídaqa sía qinée moo mándoosana máraafannanara írídaqa. ¹⁴ Qiní qíkaqaafasauqa, maqúsa maqusa Yísuna ufa írimariasaa qinée karabúsaki márunnaara iriséeqa misá paasóosirafa firaqóo innooqámaree fídaqa faiqí ánaasee Yísunara qímannimidaqa sía ruffáidaqa.

¹⁵ Misákiqari akaqáusa naríara naríara rairaiqídaqa raiqáidaqa ásauku mundírana áuqu uqéeraidaqa, akaqáusa moómoosa sía miqídaqa ámiqira írirana írídaqa qímannimidaqa. ¹⁶ Miqí maríasa nímuqusa óokiari qiní Pauroosara rídaqa Yísunara ámiqimaseeqa faiqí ánaasee qímannimidaqa. Akaqáusa Yísuna ufara kaukaata qídaqa maréeqe káqirúnna ubeekáidaqa, Ánutufa qiníara anée minásaa ititáannee qifaqa ititáidaqa, qiní dadaaqí maríasa miqí marúnausa márunnanara irisée ámiqimmandee qiníara rídaqa dadaaqídaqa. ¹⁷ Akaqáusa rairaiqídaqa qímannimi maríasa sía nímuqusa óokiqarifau ásauku mundírana saikára qímannimidau náriara nári núqu uqéerararee qímasee miqí qídaqa. Misá Yísunara miqí qímasee qímannimifaqa Roomma máqannaasa miná irisée kafáa kafáa qiní karabúsaki ámiqimma dárúaqeera miqí qídaqa.

¹⁸ Qinée misá óosanara írídaqa sía firaaqóo misá óosanara óonumafi írídaqa. Qinée minára maaqí qídaqa. Akaqáusa ámiqira írirana marasée ásauku mundírana kooroo iafaqa asasídaqa, akaqáusa áaqara írirana marasée ásauku mundírana qímannimifaqa minára faqa asasídaqa, misá óosana óosana írirannai ásauku mundírana kooroo ída fee qídaqamma asasídaqa. Sía qinée maqee kái asasianáura náaru náaru asasianáura. ¹⁹ Ínni innaaru qírafa faqa ásauku mundírana Yísuna maraquna faqa Roomma máqannaasa qumeé dadaaqínaqa nári karabúsakinaana qiní idukú qímaqeeferanoo, qinée minára iriséeqa maqee maqee asasídaqa.

²⁰ Qeeqá qímuqusa óokinaa dídira írirafa maaqímminoo máridanoo. Qinée qeeqá saiká Ánutufa qímu saikána sía kudoosaápee minnísaanáuranoo aiqáma aukuna faqa maqee Roomma máqannaasa karabúsaki márunnanara faqa qiníki qiní paasóosirafa qumbiqá-finaqa qeeqá Roomma máqannaasa dárifaqa kúqiranannai fee qeeqá káqi márirannai fee qeeqá márirana aiqámannai ásauku mundírana áuqu uqéerarana qiníki márianifeera dídidanoo. ²¹ Káqi márirafa nána ainainee máridanoo fee, qiní márirafa ásauku mundírana kooroo ímarifa kai máridanoo, Roomma máqannaasa dárifaqa kúqiqa ámiqiranaki úriqararanaki márianauranoo fee qímasee minára dídidanoo. ²² Qinée minára írídaqa kafáa maaqí qídaqa qinée sía dárifaqa káqi máridaqa ámiqira ánoona saiká amaná máraanauree qímasee minára faqa dídidanoo. ²³ Qaara írirafa qiní daundurái máridanoo dínni dínni óonurarisee ani rarisée ímarifaqa máridaqa. Roomma máqannaasa qiní kuqá kai dárifaqa qinée maa-marirána minnísee ásauku mundírana márinnai fírara firaaqóo dídidanoo ámiqira ainaina máridanoo. ²⁴ Misá sía qiní dárifaqa káqi márida qinée ínni Firipi máqannaasa dadaaqírana úriqarara ainaina máriannoo. ²⁵ Qinée minára írídaqa káqi márianauree qídaqa. Qinée ínni faqa máridaqa ínni dadaaqínaqa ínneeqa saqárikiranaki nídaqa ínneeqa saqárikirana firaanáikidaqa ínni asasírafa faqa firaanáikianifeera káqi máridaqa dadaaqianáura. ²⁶ Qinée Pauroosa karabúsaki máridaqa ínni qiníara irisée asasídaqa nasunásu rída máriaqa. Misá qiní karabúsakinaana idukífaqa ínni iannái fúanaqa qiní qíqafamasee ásauku mundírana Yísunaki fídaqa qiníara fíqaramásee asasídaqa qimooqifáranoo.

²⁷ Misá qiní dárifaree idukífaree ínni írirana moodáa maaqímminoo máriani, ínnikina narínni narínni rírafa ásauku mundírana ámiqira fasaasa ufa írimariasa misá naanna rámafi máriaqa. Ínni miqídaqa márifafa qinée ínni óonu nínafaanauree sía fee óonu nínafaanauree miqídaqa ínni ámiqira óosanara nánaindari írianauree, ínni írirafa Yísuna ámiqira fasaasa ufa saqárikirana faqa mi-maú fírana faqa minára kai írídaqa aiqáma ínni moodáa írirana faqa moodáa firanamau faqa moodáanaki ruúbakiqa máridaqa rákimariasa naanna rámassee mapukíqa márifafa írianauree.

²⁸ Yísuna ufara namuqáaki maríasa sía rufíafaqa, paasóosiaqa. Ínni sía rufíafaqa misá nári kurídifandinanara írifaranoo. Ínni innaarúnai asumu márifandinanara faqa írifaranoo. Ánutufa narí kai uqannífiqaannoo. ²⁹ Ánutufa ínni firaaqóo adíafaairanaki quqánniseenoo ásauku mundírana aináiniranaki quqánnisaifaqa ínni minakí máridaqa sía ínni írirana minásaa rusíranara kaifáú ínni níminoofau miná ufasáara nídafirana máree fandínnanara faqa ínni níminoo. ³⁰ Dóo maqee ínni Firipi máqannaasa qiní Pauroosa rákimariasa naanna rámassee dadaaqiaqa. Óoqai ínni qiní qíqafoonakinaa

rákirafara foora faqa maqee káqi mári rakirafara foora faqa ínnée minára qíqafamasee írimariafaqa amaná maqee dadaaqlaqaéera qímannimidaqa.

2

Ásauku mundírana reendeénirana ámmeeemmeriaqa.

¹ Ínnée ásauku mundíranaki nímariafanoo ínni poodúqara afeekaikírana nímidanoo fee. Ásauku mundírafa ínniara rírana naunduráki ámiqi ámiqirana nímidanoo, ínnée Ánutuna maraquna faqa moodáanaki máridaqa quándafi naríara naríara rírana naunduráki ámiqi ámiqirana nímidanoo, ínnée Ánutuna maraquna faqa moodáanaki máridaqa quándafi naríara naríara idaaqídaaqida máriafanoo. Ínnée naríara naríara nímuqusí marífaqa idaaqídaaqida máriafanoo.

² Qínée ínni fuki faakí qídaqa afeekaikídaqa ínnée maaqímasaifaqa qínée ámiqimasee ínniara asasianáura. Ínnée moodáa írirana máraaqa, ínnée moodáa nidirana narí ámi narí ámi iaqa. Ínnée moodáa amiqira irirana faqa maraquna faqa máraaqa.

³ Sía moo áinaina qímianifee qímasee aundurái óonu máfi irisée aqoónnana óonu dadaaqlaqa. Sía mandá fífau nifaaqa mara máree óoru fírafa máraanifee qímasee aundurái óonumafi irisée aqoónnana dadaaqlaqa, ínnée sía miqíqa, maaqíqa, narínni narínni reendeénida máriaqa. Sía anée moosára mandáikira fee qímasee aneennára ámiqira fee qía. Maqee maqee aqoónausara qíní úriqararausee qímasee qínée misá uréeqarausee máridee qiaqa.

⁴ Sía ínnée ínnéeqa aináinara kai irimáree fuaqa, niqoónausa faqa ámiqiranaki máriaqeera minára faqa iri máree fuaqa. ⁵ Ínnée ínniqa naríara naríara írirafa ásauku mundírana Yísunaindi miqírafa reendeénirafa ámiqirafa márindee kai iaqa. Miná írirafa maaqímminoo márínau.

⁶ Mifá óoqaindari Ánutufara foora márufa márídanoo. Sía narí afeekannái rakirara foo mándee Ánutuna amana óoru fúanauree qínau.

⁷ Narí kai iriséeno narí úriqararana minníseenoo uréeqara ainainira faiqi írirana marasée marínau.

Mifá faiqíara fooqána mámbinoo faiqí afaaqakí maa-maqánasaa kooroomáfinoo márínau.

⁸ Mifá reendeénirafa márinoo Ánutuna ufara eedóo qímammaree fínoo dóo kúqiranara faqa eedóo qímasee kúqínau, mandá kúqirana aunírira saqarisaa kúqínau.

⁹ Ánutufa miná qáfoofanoo afaqa asasínoo áidufanoo miná ákiaqara kúqiranakinaana uqéereeqeenoo innaarúna maarínni úriqararanaki quqáseenoo aiqáma núqu úriqarara áuqu faqaana quqánau.

¹⁰⁻¹¹ Aiqámausa uqanna innaarúnaindaraasa faqa maqásaaqaraasa faqa maqá ámeemaanaindaraasa kúqirausea faqa Yísuna áuquara náaquqainaqa reendeénamasee niqoori sáunarafíqa aiqámausa akooqóo ásauku mundírana Yísunara maasá karaambáiqee qímasee miná ákoona Ánutuna amooqifáranoo.

Minára qínée Pauroosa ínni Firipi máqannaasa qímannimidaqa ínni írirafa ásauku mundírana Yísuna aanna kai réeqa naríara naríara fifímmaseeqa idaaqlaqa.

Ínnée áaqee maríasaki máridaqa andeeqárausa máriaqeera qínau.

¹² Óo qíní qíqoondiqa Firipi máqannaasa qínée óoqai ínni faqa máriafanaqa ínnée qíní ufa irisée eedóo kai ímariqau. Dóo qínée maqee ínnikiqari níanai máridaqa ínnée qíní ufa irisée eedóo qínafa úriqarara ainaina máriannoo ínnée innaarúna asumu márirana dóo marasée maríafanoo áaqamaki sáamuruanoo qímasee ruffaqa ruffaqa írirana faqa náindirirana faqa mara máree fídaqa ánoonaikirana máreefara.

¹³ Ánutufa minára irisée ínni naunduráki miná ufara eedóo qíra aidirana faqa mi-maú fíra áfeeka faqa ínni naunduráki kambíqaanifeera maqee maqee aináinidanoo.

¹⁴⁻¹⁶ Ínnée maa-maqa maaqánaki eendaándirausea faqa áaqee maríasaa faqa qámbaana máriafanoo Ánutuna andeeqára faiqi namu qikairí síaisa ánukarausea máriaqeera qídaqa

ínnee aiqáma ainainirana ídaqa sía níkoo níkaa ídaqa ninunúridaqa raiqáaqa, miqídaqa sía Ánutuna andeeqára faiqi namu márifaranoo. Káqi eedóo qímasee kadáapirirana máraaqa. Ínnee mi-eendaandira fasiqa anaaseesáki máridaqa ínni andeeqára nírana márirana fásau innaarúnaki eendáki qéemarindee ídaqa káaqa qáida máridaqa náaru náaru márirara fasaasa ufa qímannimiaqa. Ínnee miqída márifanoo ásauku mundírafa qúmuaninna faasaana qinée ínniara qiní saiká ánoonaiquí ífoo qímasee asasianáura qiní kadáapi faqa tooqaamu faqa sía fífaú irairaaínoo máriannoo ánoonaikinaqa asasianáura.

¹⁷ Ínnee Yísunasaa írirana rusímariafa Ánutuna tatúfira aandau miqírafa máridanoo. Roomma máqannaasa qiní qúsasaa darusáifanoo qiní fidíka fannoo ínni tatúfira aandausaara foora adía fínoo aiqámaqara moodáanaki Ánutuna ámaqáifanoo eedóo qímasee asasammásee máraannoo. Misá dárifandínnanara qinée maqee asasammidaqa qinée asasammásee qeeqá nasurírana ínni faqa náida nímiannauranoo. ¹⁸ Ínnee faqa miqí kai íqa asasíqa qiní asasírana dadaaqaqa.

Pauroofa Timootinara faqa Eepafarooditusanara faqa qídanoo.

¹⁹ Qinée qúsasaa Timootina aqiqáananoo ínnee Firipi máqanna iannái fúaniffee qídaqa karaambáiqqa Yísufa dadaaqínaqa aqiqaanáura. Mifá ínnee iannái óonuree anirée qímaqíminanoo ínni ufa fannoo qiní daundurái poodúqama qimaqáannoo. ²⁰ Timootifa kái qiní daanna réenoo moodáa írirana ínniara íridanoo ámiqimasee ínniara ámuqúsidanoo. ²¹ Máaqanna máaqanna moodáa modáa Yísuna saikára íridaqa. Aiqámatia sía ásauku mundírana Yísuna saikara íridaqa náriqa aináiniranara kai íridaqa. ²² Timootifa narí aináiniranara narí ámiqira oosana kooroo ífaqa ínnee minára írimariafanoo mifá faqa qinée faqa náriqa qísakoosara foora máridaqa moodáanaki Yísuna ámiqira fasaasa ufa saikáki márunausa máridaqa. ²³⁻²⁴ Roomma máqannaasa qiníara náqi fee ifáree qinée minára iriséeqa ínnee iannái Timootina aqiqáananoo fúannoo. Qiní qiqá írirafa karaambáiqasaa mundínoo máridanoo mifá dadaaqínaqa qiní idukúsaifaqa qinée faqa ínnee iannái fuanáuranoo.

²⁵ Maa-akara rirána Eepafarooditusanasaa rúmasaananoo máree ínnee iannái fúannoo mi-fasiqáfa qiní daaqá aináinida dadaaqídanoo rákiranara foora dadaaqímarifa óoqai ínnee óoqai qiní dadaaqíra munnimma minásaa quqásee aqiqoofanoo maí aniréenoo maí qiní faqa ani máridanoo ámiqimasee qiní dadaaqídanoo. ²⁶ Mifá firaaqóo ínniara rídanoo ínni níndafaaqaa ídanoo ínnee mifá ánunara áiaaée qunára mifá írufanoo ámuqusunara ínnee iannái kaifáa fúannoo. ²⁷ Kúqaa mifá firaaqóo aurínoo kúqirara ámeekamáseenoo Ánutufa minára ámuqusufanoo dadaaqufanoo fíndifinau, sía minára kaifáa ámuqusinau, qiní Pauroosara faqa ámuqusufanoo Eepafarooditusana firaa auriranakínaana mara fíndifinoo firaa ikíraqarana sía qíminau. ²⁸ Minára qinée ínnee iannái firaaqóo aqiqáree qídaqa, ínnee miná qáfamasee asasiaqéera aqiqáidaqa ínnee miqífanoo qiní ikíraqarafa faqa taikáannoo. ²⁹ Ínnee miná qáfamaseeqa karaambáiqaki máru qikaqaafasaa fee qímasee asasammásee miná ámiqi ámiqiaqa, ínnee miqírausara aiqáma náaquqamasee dadaaqaqa. ³⁰ Qinée ásauku mundírana saikáki márufaqa Roomma máqanna Poorísauqa qiní qumáreeqa rumbáranaki quqáqisaafaqa ínnee níanai márida sía amana dadaaqufanoo Eepafarooditusafa qiní daadaaqíra qímasee narí márúnara paasósamandeenoo kúqirana ámeekénoo, minára qinée miqírausara náaquqamasee dadaaqaqée qídaqa.

3

Ánoona andeeqáranara qídanoo.

¹ Qiní ufa taikárafa maaqímmínoo máridanoo. Óo qiní qíkaqaafasaaúqa Karaambáiqqa asasírana firaaná ínni nímiáni. Óoqai qinée ákara rúmannimaqaafanna ufanara sía ruffáidaqa mi-ufáfa ínni ititánnimaqee marí ufana kafáa qímannimidaqa minára maaqí qianáura. ² Ínnee mandóosana máree maríasara eeráirida aufariaqa misá kásau fainiara foora máridaqa misá Yuda máqanna óosana márida fáinánduqirana afeekaikí

maríasa márídaqa. Misá fáinánduqirana náriqa fáina káfaqianda úqiranara ánoona ainainee qímasaídaqa miqídaqa áaqaidaqa miqídaqa, maasá kai ánoona fáina káfaqianda úqimarunausará foora máree marunausa márídaqa.

³ Maasá Ánutuna maraqunannái Ánutunara innaaru qídaqa minánnai kai maasá ásauku mundírana Yísunaki márunnanara asasídaqa, maasá sía misá naanna rámassee nifaaqasáa akooqóo mári ainainnara ánoonee qídaqa. ⁴ Akaqáusa akooqóo faiqí nífusaa mári ainainnasaa mundúsee minakí nifaaqa quqáida áaqaidaqa. Qíní akooqóo qifaaqasáa amooqira ainaina moómoo máridanoo qinée minára fífau ainainee qídaqa minásaa mundúfiqa qifaaqa quqárafa sía máriannoo.

⁵ Qíní akooqóo qifaaqasáa amooqira ainaina maaqímminoo máridanoo qíní Pauroosa máqooqooqari qísauku dínni ani qaara marasée qaaramoóku faasaana marasoofoqa qíní fáina káfaqianduqí maríqau. Qinée Isaraee máqanna kambíqaraura márídaqa Yakooboona ámaaku Beensaminna áti márídaqa, Qeeburu máqannaasa uqanna mara máqaraura márídaqa. ⁶ Qinée firaqóo Yuda máqannaasa sándufamau fímariafanausa márunnanara firaqóo sandanáinai qímasee Yísuna ufara suqímarusa nári mariafánausa márídaqa. Mooseena sándufannái Ánutuna andeeqárana amanaikírafa sía amanaikíannoo. Mooseena sándufannái andeeqárana márararee qímarusakiqari qinée misá úriqaraura Farisai ámaana ufa qímarunausa máriafannana.

⁷ Óoqai qinée Yuda máqanna Ánutufinnai fíraree qímaru ainainausara úriqarara ainaina ánoona ainainee qímariafana dóo maqee ásauku mundíranara irisée mi-aiqama ainainúsara áaqarafa fífau ainainee qídaqa. ⁸⁻⁹ Sía mi-ainainúsara kai miqí qídaqa aiqáma ainainara káaqa fífau sía mári ainainnee qímasee quándaki ánoona ainaina tia firaa ainaina, ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqara írimariana minára kai ánoona ainaina fee qímasee minákai qumáreeqa. Minára máraannee qímasee aiqáma ainaina dóo áquseeqa ásauku mundírana máraani qímaseeqa miná faqa moodáanaki márianauree qímaseeqa aiqáma ainainara fífau madaapeé ainainee qímasee áquseeqa quándaki Yísuna qumáreeqa. Dóo maqee qinée sía qeeqá andeeqárana máraqa nídaqa sía Mooseena sándufannái mi-andeeqárana máraqa nídaqa. Qinée maqee moo ándeeqarana ásauku mundírana saqárikiafannannai Ánutufa andeeqárana qímuna miná kai maqee máraqa nídaqa. Mi-andeeqarafa Ánutunaindari ánifa Yísuna saqárikiranasaa mundínoo márifa márifaqa máraqa nídaqa.

¹⁰ Qinée sía moo áinainara írianauree qídaqa, ásauku mundíranara faqa Ánutufa mifá kúqiranakiqari fíndifu afeekanara faqa íriraree qídaqa. ¹¹ Yísufa kúqiranaki kéeqafinoo minakíqari fíndifufaqa qinée faqa kúqiranakiqari fíndifiqa náaru máriranaki fuanée qímasee maqee kámuqoo Yísuna aupúrarana faqa mifá kúqu áidafirana faqa qinée faqa qeeqá qifaaqasáa máraídaqa.

Pauroofa innaarúnai feefauru márararee qímaseenoo sandáidanoora foora qinai.

¹² Yísuna aupúrarana faqa kúqu áidafirana faqa qeeqá qifaaqasáa máree marúnna qinée sía minánnai amanaikíqa sía minánnai káaqa andeeqáidaqa. Qinée maqee maqee andeeqárana márararee qímasee sandáidara foo qíara foo ídaqa. Ásauku mundírafa Yísufa qíníara andeeqárafa márianiffee qímaseenoo qíní qumáreeqeenoo naríndi kámmaqaiifaqa márídaqa. ¹³ Óo qíní qíkaqaafasauqa qinée sía ánoonáikamánde máridaqqe qídaqa, sía amana miqíanaura. Qinée maa-moodaa ainainná kaimmídaqa qinée áiqarée ínaaqiannai mári ainainara qeeqá áaqeeafánna ainainnara aunúmasee dóorinni mári ainainna andeeqára óosana márirana kai qífu mundúseeqa qumárararee qímasee fídaqa sandáidaqa.

¹⁴ Qinée narí ámani narí ámanira sandáranara foora taikáranasaa kai dóori mundúseeqa mi-runná kai andeeqásee fídaqa miqóo feefaurú márararee qímasaída sandáidaqa qíní feefaurú márarafa maaqímminoo maridanoo. Ánutufa narí ásauku mundírana Yísunannai maasá dáarama sandáranara foora quqáqiséenoo maaqóo narí

andeeqára mǎriranaki faqa náaru mǎrirana faqa mǎriaqeera qifaqa miná mǎrarara kai sandáidara foora másee fídaqa.

¹⁵ Maasá aiqámausa Yísuna ufa akoofásaikirusa mi-irirána kai máraqa nuaqa. Ínnikiqari akaqáusa moo írirafa mǎrinanoo Ánutufa ínni minára qímannimiannoo. ¹⁶ Sáina miqínoo mǎriani ínnisaimbaqa sía moo úfa irisée mi-maú fuanáura maasá óoqai fúafannamau kai fuanáura.

¹⁷ Óo qiní qíkaqaafasauqa ínnie aiqámausa qiní kai qífaqee qiní qímeemmeeríaqa, maasá ínniara írifa andeeqára aana uqannífiqaafanaqa dóo maqee ínnie akaqáusa ínnikiqari mi-maú fímariasa níqafamasee ínnie faqa nífaqee mi-maú fuaqa. ¹⁸ Qinée Pauroosa maa-ufána óoqai moómoo kari ínni qímannimifanaqa dóo maqee daukunu rée mǎrifaqa ínni qímannimidaqa, moómoosa ásauku mundírana kúqirana mandaaqásee andeeqára óosana marasée fímarufaqa dóo maqee quándaki mandóosana máraidaqa minánnai ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqirana namuqáa kíqa miná kúqirana namuqáa kámmamaqaidaqa. ¹⁹ Miqí maríasa maaqíqa fifi íqa idáki kai fifáranoo, náriqa áaqee maría nidirafa mifá misá Ánutufara foora mǎridanoo, misá nisaurí maría ainainnára kai amooqímasee nóori uqéeraida nasurídaqa, misá maa-maqánasaaqaraa ainainará kai írri maríasa mǎridaqa.

²⁰ Ínnisaimbaqa sía miqírausa mǎridaqa maasá moo máqannaasara foora mǎridaqa innaarúna máqusanaasa mǎrunnanara maasá karaambáiqqa ásauku mundírana Yísuna maasá asumu mǎrirana qímimarifaqa innaarúnaindari qúmuaninnanara asasammásee áfeesida mǎridaqa. ²¹ Mifá miqóo maasá ummooqúkíra máqasaaqaraa qifaaqa maréeqeenoo quandáseenoo narí káaqa aréenara afaaqa fooqánaikammianoo. Mifá aiqáma ainaina maréeqeenoo narí áramandunnai quqára afeekannái maasá maqásaa qifaaqa mara quandáqísáannoo.

4

Pauroofa ámiqira oosanara naamúaqidanoo.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaa Firipi máqannaasa firaaqóo ínniara qiní qímuqusifaqa ínniara daunduránnoo óonu máfi írídaqa ínniara dídidanoo. Ínnie firaaqóo asasírana qími maríasa mǎriafaqa ínnie qiní moodáa fidíkara foora mǎrida qiní asasírana qími-maríafanoo. Minára ínni qímannimidaqa Yísufa innaarúnaindari qúmuaninnanara asasammásee áfeesida mǎriaqeera fáasai qímannimiqa ínni mǎrifa miqímandee karaambáiqaki mapukúsee mǎriaqa.

² Óo ánaaseeqara Eeuoodiasa námmarifa faqa Sindikeesa námmarifa faqa ínnieqara maqee maqee rairaiqírana minníseeqa aneenná áunannaasandírira foora mǎridaqa karaambáiqaki ámiqi ámiqimasee moodáanaki mǎriaqa. ³ Óo qiní Firipi máqanna qifaaqasáa qíqoondi moodáanaki qiní qifaaqasáa aináini maríanafa aní faqa qímamidaqa anée mi-anaaseeqandá andeeqásaiifaqa moodáanaki mǎriaqeera. Miqandá óoqai Yísuna fasáasa ufa maqúsa maqusa nídaqa qiní dadaaqídaqa qímannimi marúqanda mǎridaqaqárammia anée miqandá andeeqánnisaa. Miqandá faqa Kareemeendána faqa aiqámausa qiní faqa moodáanaki aináinímariasa faqa misáuqa aiqámausa núqu Ánutuna náaru mǎriranaki fímariana búkaki misáuqa núqu mǎridanoo.

⁴ Ínnie Karaambáiqaki mǎrianara maqee maqee asasída kai mǎriaqa, kafáa qímannimidaqa, asasiaqa.

⁵ Ínnie aiqámausa sía ramoo rámaaiqa íreedá kai nírana mǎrirana aiqámausa nímiyaqa. Karaambáiqqa qúsasaa qúmuanñoómmi. ⁶ Ínnieqa óosana óosana sárauqira ainainara sía óonumafi írifanoo nímuqusiani, ínnie Ánutunara innaaru qídaqa miqóo kai ínnieqa sárauqi maría óosana óosana ainainara innaaruqiaqa. Innaaru qídaqa Ánutunara dúfi dúfi qírana námufaqa innaaru qiaqa. ⁷ Ínnie miqífanoo Ánutuna aundurá

asooárafa firaa ainaina tiá máridanoo faiqí faiqi írirafa sía miná amana máridanoo, mi-asooaráfa ínni nímuqusa faqa írirana faqa ásauku mundírana Yísunakina máriafanoo miqóo ínni rakísinnimaqaannoo.

⁸ Óo qiní qíkaqaafasaauqa qiní taikára ufa maaqímminoo máridanoo, ínni íriranara qímännimidaqa, ínnée ínnéeqá kai ámiqira ainainara írirafa faqa úriqarara ainaina faiqí amooqímaria ainainnara írirafa faqa mináuqara kai maqee maqee náaqoo nitikúraki ínni írirafa qumbiqáani. Kúqaa qímaria ufana faqa náaquqara amiqira ainaina faqa andeeqárana faqa ánuqara ainaina irirana faqa idaaqíra ainainara irirana faqa ámiqira oosana ainaina Ánutufa amaná íriaqaa íra ainaina faqa mi-ainaináusara kai nitikúraki qumbiqánoo máriani. ⁹ Ínnée qiní Pauroosasáaqaraa ámiqira oosana qáféeusa máriafanoo mináuqa maqee maqee qinée ífanandée kai iaqa. Qiní ufakínaana faqa qinée ífanandee ínafa mi-maú kai fímarifanoo Ánutufa naundurá asooárana nímmarifa ínni faqa núani.

Pauroofa Firipi máqannaasa munnimma ámunara dúfi dúfi qídanoo.

¹⁰ Qinée Pauroosa karaambáiqaki fídaqa maqee maqee firaqóo ínniara ónumafi íridaqa asísida máridaqa. Ínnée Firipi máqusanaasa óoqai nárana feefauríra munnimma dadaaqíqa qímiqau. Dóo miqóo kísaaqasaa marikíqa dóo maqée kafáa qiníara íridaqa dadaaqí maríafanoo. Ínnée sía qiníara káaqa aunúsee mána mána ímariafaqa minára qídaqa ínnéeqa maqúsaindari níanaindari dadaaqírana sía amana máree ánimariafaqa minára ínnée sía qiní dadaaqúsa máriaasa maqee kaifáa dadaaqímariafanoo. ¹¹ Sía qinée qeeqá daunduráki ínniara minníqiseeaafoo qímasee ikíraqaidaqa, qeeqá márunnanaki márunnanara dóo márida fee qímasee qifaaqa quqáidaqa dóo mi-ainainnára akoofásaikammidaqa. ¹² Qinée sárauqiranaki márunnanara dóo akoofásaikammíqa máridaqa, rairáa írinaki márunnanara faqa akoofásaikammíqa máridaqa. Qinée mi-oosanná íridaqa dóo írimarunasa máridaqa, qinée yái yái fee yáqoo aukuanee qí-muaqu qumbiqánoo fee máridanoo fee dáraree máridee, rairáa íranaki fee máridee sárauqiranaki fee máridee mi-aiqama ainaináusaki máridaqa sía múnari mínari ídaqa dóo qifaaqa quqásee máriranara akoofásaikammíqa máridaqa. ¹³ Ásauku mundírafa narí afeeka qímufaqa minánnai ámiqiranee mandáikiranee káqi máraidaqa.

¹⁴ Ínnée Firipi máqannaasa qiní dadaaqianára dúfi dúfi qídaqa. ¹⁵ Óoqai indaarú ínni maqa máaqa Maseedoonia minnísee ámiqira fasaasa ufa maqúsa maqusa qímännimíqa níniufaqa ínnée Firipi máqanna Yísuna ufara suqímarusa kai sía moo máqannaasa ínnéeqá kai dadaaqúsa máriafanoo. Ínnéeqá kai nárana munnimma qímufaqa minánnai qeeqá nárana aina maraséeqa námasaida aináiniqiafana. ¹⁶ Qinée Teesaroonika máqusai máriafanaqa ínnée moómoo kari qinée mandáinainaki máriafanaqa ínnée dadaaqídaqa nárana máree maría munnimmana qímaqee máriqau. ¹⁷ Qinée sía nárana máree maría munnimma moó faqa moó faqa máraanauree qídaqa maa-ufána qímännimidaqa, qinée ínni núquara afeedíra ainaina innaarúnai nímaqaanífee qídaqa maaqóo munnimma qímianara qídaqa. ¹⁸ Eepafarooditusafa ínni maqúsaindari ínni máqannaafa maqee qún-nanara ínnéeqa nárana máree maría munnimmana mínásaa soofanoo míni qímifaqa dóo aiqáma máraunannara ínni qímännimidaqa dóo qiní qimana kái máridanoo fíqaramásee faqa máridanoo. Mi-munnimmana qímaqaafa tatúfira aandau Ánutuna suqá ámi maríafára foora ámiqira áfunda aikiambú ímarifara foora Ánutufa asasammásee máree marí ainainna máridanoo.

¹⁹ Sía meerái kai ínni afeedammá nímaqaannoo maaqóo faqa ínnée sárauqi maría ainainna ínni nimana kái nímiannoo, narí innaarúnai mári qúmiasana moómoo márina narí ásauku mundírana Yísunaki márina ínnée sárauqi maría narana ainainna ínni nimana kái nímiannoo. ²⁰ Maasá Ánutufa maasá qíkoofa miná amooqírafa náaru náaru máriani. Kúqaa.

Pauroofa nímandaidanoo.

²¹ Ánutuna faiqi námu miná ufa írimariasá ásauku mundírana Yísunaindi máriasa Firipi máqannaasa ínni aiqámausa nímandaidaqa. Yísuna ufa íri maría qikaqaafasaasa qiní faqa máriasa ínni nímandaidaqa. ²² Maaqóo Ánutuna ufa írimariasá aiqámausa ínni Firipi máqannaasa nímandaidaqa, Roomma máqannaasa úriqarara fasiqa Sisaana máaqaki aináinímariasa misákiqari akaqáusa Yísuna ufa írimariasá misá faqa ínni firaaqóo nímandaidaqa. ²³ Ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqá áfaarirafa ínniki aiqámausaki máriani.

KOOROOSEE

Kooroosee máqusanaasa Pauroofa ákara rúmannaqóofa.

¹⁻² Ínnee Kooroosee máqannaakiqari akaqáusa Ánutuna faiqínámu máriaafanoo ínnee faqa maasá faqa ásauku mundíranaki máridaqa miná úfa írídaqa moodáa fidíkara foora máridaqa ásauku mundíranasaa atooqárausa máriaafanoo qínée Pauroosa qeeqá qíkaqaafasaa Timootinandíri ínni Kooroosee máqanna nímamandaídaqa.

Ánutufa qufanoo ásauku mundírana Yísufa diqíqámaqai faqí faqí máridaqa ínni nímamandaídaqa. Maasá qíkoofa Ánutufa narí ámaaku maasára áfaarinou mi-afaarirána faqa ínni naundurá asooárana faqa ínni nímianifeera qímammidaqa.

Pauroofa Kooroosee máqannaasara dúfi dúfi qídanoo.

³ Maaqandá ínniara innaaru qídaqa maqee maqee maasá karaambáiqá Yísuna ásauku mundírana ákoona maa-maqánasaaqari innaaru qunáfa Ánutuna áfusaa ínniara dúfi dúfi qídaqa innaaru qímammisáidaqa. ⁴ Maaqandá ínnee Kooroosee máqanna akaqáusa Ánutuna ásauku mundíranasaa atooqáqa márianara iriséeqa ínnee Ánutuna úfa írímária fasiqa anaaseesa aiqámausara nídimarifaqa dadaaqí maríanara minára faqa iriséeqa Ánutuna dúfi dúfi qímamaqáidaqa. ⁵ Ánutuna ánoona ufa ámiqira fasaasa ufa faiqí moó fannoo indaarú ínni maqúsai qímammimufaqa mi-ufána náaru kambíqaaninna óosanara írímáriaafanoo. Ínnee náaru máreefandínni ainaina Ánutufa innaarúnai quqásee afeedídanoo. Ínnee miná innaarúnai márararee qímasee asasammásee áfeesídaqa Yísuna saqárikídaqa miná áidimáriaafanoo.

⁶ Ínnee indaarú Ánutufa narí ámaaku maasára áfaarinoo árunara ínnee mi-afaariránara iriséeqa kai mi-fasaasa ufána aiqáma maqa maaqai daráanidanoo naundurákinaa ámiqi ámiqirana faiqí ánaaseeki kambíqaidanoo. ⁷ Eepafaraasafa maasá moodáa saikímarifa ásauku mundírana ámiqira saikímarifa qíní qímanasáa ínniki fímarufa máridanoo mifá kai mi-fasaasa ufána ínni Kooroosee máqannaasa qímammimufaqa íríquau. ⁸ Mifá ínniara Ánutuna maraquna fannoo aiqámausara áidirana ínni nímufanoo qímaqimifaqa íríqa.

Pauroofa Kooroosee máqannaasara Ánutuna íriranamau fuaqéera qímammidanoo.

⁹ Maasá indaarú mi-ufána iriséeqa miqóoqari ínniara innaaru qídaqa. Maasá ínniara Ánutuna íriranamau fifándinnanara ínni naundurái qumbiqáanifeera innaaru qídaqa. Ánutuna maraquna fannoo ními írírana faqa íriranamau fíra írírana faqa ínni naundurái qumbiqáanifeera minára faqa innaaru qímammisáidaqa. ¹⁰ Ínnee miqí máriafaqa Karaambáiqá undée kai ímarifaranoo mifá maqee maqee ínni márirafa ámiqira máriira máridaqa ámiqisaa kambíqaaqera Ánutuna írirafa faqa firaaqóo ínniki kambíqaannoo.

¹¹ Ánutuna idaaqíra éraarirafa minásaaqari áninna afeekafa aiqáma ínni faqa afeeka nímínaqa ínnee óosana óosana mandáinaina ummaara fannoo ínnisaa kambíqainaaq ubiqafi reendeénidaqa asasammásee máraaqeera. ¹² Ánutufa narí aréenara máqusaki innaarúnai narí nímianinna ainaina afeedímarina quqáseenoo ínnee óoru marasée miqóo máriaqeera ínni mandáinaina dóo áfaqaseenoo ínnee minára faqa iriséeqa innaarúnai níkoonara asasammásee dúfi dúfi qímamaqaaqa. ¹³ Maasá mandá máriira asukunakí márunanoo maasá rafáaqafuqisaifaqa márunanoo Ánutufa qumáreeqeenoo narí faiqi uqanna quqúsaki quqánnisaifaqa ámiqiranaki máridaqa. ¹⁴ Mi-faiqínannai uqanna maasá mandáinaina númoo minníqiseenoo minakínaana mara idukúqiseenoo.

Yísufa Ánutunara múdukatia kooroománniminou.

¹⁵ Ánutufa kukéeqarafa márifanoo ásauku mundírafa miná ámaaku miná amammána ususéenoo máridanoo narí ákoona óori áfiri marasée miná nírana miná márirana miná maraquna maasáki dóo andeeqásee narí ákoonara kooroo ídanoo. Mi-asauku

mundiráfa aiqáma ainaina Ánutufa áuquqoona úrinaaqararafa márídanoo. ¹⁶ Miná ásauku mundíranasaa Ánutufa aiqáma ainaina innaarúnai márína faqa maqásaa márína faqa akooqóo mária ainainausa faqa kukéeqara ainainauqa faqa Ánutuna ámiqira qangiroouqa faqa misá namuqáa áfaanauqa faqa nári rakísirausa faqa nári úriqararausa faqa nári faiqí firaasá faqa mi-aiqama ainaináusa ásauku mundíranannai Ánutufa áuquseenoo miná áummooki mara quqánau. Miná amooqímasee mináindikiaqeera Ánutufa minánnai áuqusee narí áminau.

¹⁷ Ásauku mundírafa sía maqee káifau márída óoqai márufa maa-maqánasaa ainaina sía máruqoo márufa márínau. Dóo maqá faqa minásaa mári ainainausa faqa innaarúna faqa minakínaa ainainauqa faqa ásauku mundíranaki kai ookáamambida márídanoo. ¹⁸ Ásauku mundírafa narí ufa írimariasasaa rakísídanoo qímannimidanoo. Mifá misára narí adakée qídanoo naríara misá níkiqafee qídanoo rakísinnimaqaidanoo. Mifá aiqáma ainaina úriqararafaikirara kúqirausa fíndifimari aana afisúfa márídanoo narí miná ufa íri maríasara narí adakée qímarisara misá kafáa minásaaqaraana aiqáma káqi márira kásirana márídaqa minára aiqáma ainaina úriqararafa márídanoo. ¹⁹ Ánutufa narí kai narí ámaakuara asasamáseenoo qiní daanna rámafi úrinaaqaramáfi máriannee qufanoo márídanoo. ²⁰ Ánutufa qufanoo narí ámaaku fannoo aiqáma ainaina maqásaa qaraana faqa innaarúnaindaraana faqa maramáreenoo narí ákoona aaqá múnu moodáaqoo quqássoofanoo áqoondikamannimaqanau. Narí ámaaku ásauku mundírafa narí fidíka adíoonannai asoóarana quqássoofaqa moodáanaki kiqa márídaqa. Miqúnara ásauku mundírafa aiqáma ainaina úriqararafa márídanoo.

²¹ Óoqai indaarú ínee Ánutuna namuqáakama amaqaqau. Ínni óosana fannoo mandá márira márufanoo ínni írirafa mandá írirana kai írimarunara Ánutufa ínni futeé áquseenoo namuqáakámma nímaqanau. ²² Ínee minní márufanoo Ánutufa maqee ínni maréeqeenoo narí aaqá quqáseenoo moodáanaki kinau. Narí ámaaku narí afaaqa uqanna kúqiranannai kai ínni moodáanaki áqoondikamannimaqanau. Ánutufa sía fífaufau miqínau. Ínni márirafa nírafa ámiqira márira ándeeqara níra nuaqéera miqínau. Yísufa ínni maréeqeenoo Ánutuna áfusaa kooroomásainaqa ínniki sía moo nífasaasa ufa márianiifeera núqu síaisa máriaqeera minára Ánutufa ínni áqoondikammannimaqanau. ²³ Óoqai indaarú Yísuna ámiqira fasaasa ufa iriséeqa náaquqarana taikáseeqa innaarúnai fírara asasída márídaqa. Miqída mi-nimuqusa idaaqirána sía kaifáa ruffarana máraaqa. Ínni írirafa maqee maqee Yísuna mapukúsee miná faakánara foo másee mundíqa mári iqa. Mi-amiqira fasaasa ufána aiqáma máqa maaqai qímannimisoofoqa qinée Pauroosa miná rumbára faiqi márídaqa miná saiká faiqi márídaqa.

Pauroofa naríara Yísuna áiku ásuaku aináinamánnisee marí fee qídanoo.

²⁴ Qinée Yísuna áufakiana qímannimunnanara minára qinée Roomma máqannaa rumbáranaki márídaqa, ínnisáara faqa rumbáqa márídaqa. Qinée sía minára dóori runídaqa, dóori quqásee asasída márídaqa. Yísufa narí áiku óosana máriasara aunírira saqarisaa aupúrarana máránau. Miná aupúrananaki qinée faqa kéeqeega ookáamambiqqa rumbáqa márídaqa aupúraidaqa Yísunaindi fee qímasee káqi asasídaqa.

²⁵ Yísufa narí áiku óosana máriasara Ánutuna adakára foora máriaafoo qída núqu ráidanoo. Ánutufa qufaqa qinée Pauroosa mi-nidaka saikirána saikímaruna fasiqausa márídaqa ínni dadaaqiaqéera aiqáma maqannai óoqai Ánutuna ufa kukéeqara ufa ámiqimmandee kooroo iaqéera mi-saikánaki Ánutufa qiní quqáqisáifaqa márídaqa. ²⁶⁻²⁷ Ánutuna ufa kukéeqara ufa maaqí qínoo márídanoo. Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa ínni faiqí faiqi naundurái márídanoo. Miná óosana maaqíminoo márídanoo kásooqaqee ínee faqa innaarúnai óoruree Ánutuna aináina adíafaa íra ainaina miná úriqararana afaaqa aréenarana káaqa qárana máreefaranoo. Ánutuna kukéeqara ufa dóo miqínnoo márídanoo. Mifá mi-ufánara maaqí qínoo. Máq qiní ámiqira kukeeqara

ufa úriqarara kukeeqara ufa aiqáma máqannaasa íriaqeera qiní qíku qísauku mári-asa kooroománnaanauree qínoo. Ánutuna ásauku mundírafa faiqí faiqi naundurái máriranara faqa innaarúnai miná faqa óoru máriranara faqa mi-ufaquadára óoqaindari kukéeqeeuna maqee kámuqoo dóo kooroomásee narí áiku ásauku qímannimino.

²⁸ Maasá maa-namúsa ásauku mundíranara aiqámausa qímannidaqa. Maasá aiqáma fasiqa ánaasee aaquqímannimaqaidaqa naamúaqidaqa ámiqira íriranannai ásauku mundíranasaa atooqéemariasa sía faiqi ánaaqiara foora iaqéera faiqí firaasára foora máfiqa Yísunaki mapukúsee máriaqeera qímannimidaqa. ²⁹ Maa-namúsakiqari qinée Pauroosa firaaqóo kadáapiridaqa qímudaanaiqidaqa fuki faakí qídaqa qímannimidaqa. Sía qeeqá afeekannáifau miqídaqau Yísuna afeekannái miqídaqa faiqí firaasára foora máriaqeera miqídaqa.

2

¹ Qinée Pauroosa ínniara kadáapi rímarunnana íriaqeera ínni qímannimidaqa sía ínni Kooroosee máqannaara kaifáu kadáapiridaqau Raoodiseea máqusanaasa akaqáusa Yísuna úfa írimariasa faqa ínni aiqáma sía qiní dóori qíqafee maríasa ínniara kadáapiridaqa. ² Minára ínni nímuqusa sía íani paasóosammásee máriaqeera ínni moodáanaki kámmafi naríara naríara rídaqa ínni Ánutuna úfa ámiqimasee iriséeqa ínni nifaaqa quqásee Ánutunaki mapukúaqeera ínniara kadáapi rídaqa. Ínni ámiqimasee Ánutuna afeeka kukeeqara ufa uqéerasee íriaqeera. Mi-kukeeqara afeeka ufáfa ásauku mundírafa narí uqanna máridanoo. ³ Ásauku mundírafa Ánutufinnai fímaria írira kóoqiara foora máridanoo. Ánutuna aiqáma írirafa óosana óosana adíafaaira írirafa ánoona qira írirafa fira qumiasanará foora Yísunaki mandaaqánoo máridanoo. Sía maa-maqánasaaqaraa munnimma ainaina márarara íranau qídau innaarúnai fímaria irirana faqa maqóo naríara naríara nímuqusira nídíranara minára kai qídaqa. Ínni faqa miná máraaqeera kadáapiridaqa.

⁴ Kúqaa ánoona afeeka írirana ásauku mundíranasaa máridanoo. Qinée minára irisée maa-ufána ínni qímannimidaqa. Ínni rakísidaqa qáfaqa sía moó fannoo innaarúnai fímaria aanara únna qímaseenoo ínni níkaru qíandoora mifá ámiqimasee naakápainaga kúqaammifoo qímasee fifora qímannimidaqa. ⁵ Qinée káqi maaqóo máridaqa ínni máriranara asasamánnimaqaidaqa. Ínni márirana ámiqira márirara máridaqa ufa qaindúsi maríasa máriafanoo asasamánnimaqaidaqa ínni írirafa ásauku mundíranasaa ámiqimasee mapukúnoo márinara asasamánnimaqaidaqa. Qinée Pauroosa níanai márunanoo qiní maraquna fannoo ínni faqa máridanoo. Qinée ínni faqa máridaqa foora qinée maqee maqee ínniara írídaqa rakísinnimaqaidaqa.

Ásauku mundírafa aiqáma ainaina tia úriqararafa uqanna máridanoo.

⁶ Ínni Kooroosee máqannaasa akaqáusa Ánutuna ásauku mundírana Yísunara maasá karaambáiqee qímasee umáraafanoo dóo ínni maqee minásaa mundíqa máridaqa nuaqa. ⁷ Ínni saqári atukara foora mapukúsee Yísunaki máriaqa, sía rafáuraki áqufuaqa afeekaikámasee áaku aakumáfi Yísuna faakánasaa mundíqa máriaqa. Maasá qímannimafannamau kai ínni írirafa Yísunaki maqee maqee afeekaíkiaga. Ínni írirafa maqee maqee Ánutunara dúfi dúfi qímarifanoo ínni naundurái qumbiqáfi iriraaíani. Ínni miqí kai íqa Yísunasaa mundíqa máridaqa nuaqa.

⁸ Ínni ámiqimasee eeráiriaqa faiqí moó fannoo únna ufa qíra íriranannai ínni rarisámeeqee narí áiku óosanaki quqáandoora. Miqíra fasiqa miná ufa fannoo írirana faqaa fasiqara foora ufa qíannoo. Mi-ufáfa faiqí ánaasee níkaru qíra ufa óosana síai ufáfa fífau maqásaa ufa áfaanna mánika fannoo innaarúna faqa maqá faqa rakísidaqee qímari ufana. Sía ásauku mundíranasaa óosana áreemari ufáfa máridanoo. Miqíra ufara ámiqimasee eeráiriaqa. ⁹ Sía ásauku mundírafa fífau áfaannafau máridanoofau. Ánutuna aiqáma afeeka márirara írirafa múduka tia uqanna Yísunaki maqásaa qumu márinau. ¹⁰ Ínni minásaa máridaqa sía Yísuna márirana kai máree maríafanoo Ánutuna márirafa

minakí marína miná faqa máree maríafanoo. Áfaannauqa rakísirausa úriqararausa maríafanoo faiqí moó fannoo misára ánoonee qínaqa sía misára írídaqa rufíaaqa Yísufa kai misóo máasoo úriqararafa márídanoo misá faqa maasá faqa úriqaranoo márídanoo rakísinnimaqaidanoo.

¹¹ Yuda máqannaasa fáinanduqirana óosana ánaaqi faiqi akoonaiqí fáinanduqu nímaqasee misára Isaraee máqannaasaki márídaqa Ánutuna faiqinámukiaqeera qímarusa márídaqa. Qinée Pauroosa mi-oosanná kíkíqa úsídaqa maaqí qianúra. Ínnee Kooroosee máqannaasa ásauku mundírana ufa irisée sía faiqí moo nísaukukoo ínnee fáinanduqusee mináindikiaqeera qídaqa. Ásauku mundírafa ínnee faiqí faiqi márírana mandá márírana nírana aiqáma uqanna narí maráqusoofaqa mináindikíqa maríafanoo. Ásauku mundírafa maa-manda maqánasaaqaraa nifaaqa qikairí faqa uturúqu áqiara foora másoofaqa dóo miná turúqiara foora yánannai ásauku mundíranaindi kámmambi maríafanoo.

(Yuda máqannaasa óosana maaqímminoo márídanoo. Faiqí moó fannoo misá amaana máqaki kéeqararee qímaseenoo aniráinaqa misá miná qumáree nammáriki kéeqammamaqaidaqa. Kéeqammamaqaidaqa maaqí qídaqa. Maa-fasiqáfa kúqiranara foora kéeqafinoo kúqiarafafoora máfinoo fíndifinoo. Dóo miqóoqari amaana máqaki maqee maqee fídaqa.)

¹² Qinée Pauroosa minára ínnee Kooroosee máqannaasara maaqí qídaqa Yísufa aunírira saqarisaa kuqufufaqa ínnee nifaaqa námufaqa kúqirana ámeeraamériqa Yísufa kúqiranakiqari fíndifufaqa ínnee faqa kúqirana ámeeraaméeriranakiqari fíndifiqa fúka márírana mara máree fíndifi maríafanoo. Ínnee írirafa Yísunasaa mundúnara mi-ainainná kambíqafi márídanoo.

¹³ Ánutufa narí úfa Isaraee máqannaasa Mooseena sándufa qímanniminau. Ínnee níanai márídaqa sía Ánutuna úfa írímariafanoo ínnee faiqí faiqi maríafanoo mandá írímamau fímariafanoo. Ínnee ínneeqa írírana Yísunasaa mundúsoofanoo Ánutufa minára ínniara narí ámaakusaimbaqa kúqíqau foo qídanoo kaifáa ínniara narí ámaakusaimbaqa kúqiranakiqari fíndi fíqa minásaa mundúfiqa márifaranoo fee qímaseenoo maasá maqásaa mandáinaina taikáqiseenoo sía náruanauree qinau. ¹⁴ Ánutuna aaquqíra úfa papiqakí márifaqa maasá miná irisée rukíasaida káqi fímariafananoo Ánutufa maasá dárira ufa sía maasásaa qinau. Ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqirari márufanoo Ánutufa maasá dárira úfa óosana óosana qímaseenoo mara máreenoo Yísuna afaaqái múnuseenoo aunírira saqarisaa pírimmannai aru atukaránau. Miqúnara Ánutufa maasára ufa síaisee qídanoo Mooseena sándufa nímaarusirafa fannoo sía amana ínnee náruannoo fee qídanoo. ¹⁵ Ánutuna ásauku mundírafa kuqufínoo mi-kuqíránannai áfaannauqa rakísirausa úriqararausa misá aiqáma misá afeeka qumooqúkámaseenoo aiqámausa nífusaa nisaurírana nimiséenoo ufóonaridanoo narí amooqímaseenoo márídanoo.

¹⁶ Faiqí akaqáusa ínnee Kooroosee máqannaasa maaqí qímasee qímannimifaqa síammíríqa. Misá maaqí qifaqa. Ínnee Mooseena sándufa máree akaqá nárana nammári síamma naaqa. Ínnee áukuana idooáranara sía írímariafanoo fúka quqoona idooáranara faqa sía írímariafanoo Yuda máqannaasa amaanasáa idooáranara miná faqa sía írímariafanoo mandáikammimaríafanoo sía Yísuna áiku óosanaki andeeqásee maríafanoo. Misá mi-ufánannai ínnee rafáaqa fífaqa síamma íríqa. ¹⁷ Mi-ainainnáusa fífau nimanírafa márídanoo sía kúqaa ánoonau. Sía moo áinaina kíkíqa úsuaqa. Ásauku mundírafa mifá kúqaa ánoona uqanna márídanoo ínnee miná faqa moodáanaki ootúpamáfi maríafanoo miqóo kai maríqa.

¹⁸ Faiqí akaqáusa qummaararára ufannai ínnee rafáaqa fíraree qífaqa sía mi-ufána íríqa. Misá fífau ínniara únna qímasee maasá daanna réeqa káaqa nisaunaasáuriqa nuaqée qíqa misá ínniara únna qímaseeqa qangiroouqára nimooqiaqée qídaqa miqí qifáranoo. Misá qainámasee náriara Ánutuna úfa iriséeqee qímasee ínnee rafáaqáfíra.

Miqíra fasiqauqa fífau nári nifaaqa nimooqí maríasa márídaqa. Misá nári mandá márirana fannoo nári uqannífiqee márifaqa miqímariafanoo. ¹⁹ Misá ásauku mundírana minníseeqa nári aatata nífiqee fíraree qídaqa mi-ufánannai ínni rafáaqafíffaranoo. Ásauku mundírafa maasá qíkíiaqa márídanoo miná adaká maasá márídaqa. Mifá maasá rakísínara ámiqimasee moodáanaki márídaqa narí dadaaqí narí dadaaqídaqa Ánutuna ufasáa innooqáfi afeekaikídaqa. Mi-fasiqáusa nári qummaaranannai ínni rafáaqafímariasa maasá qíkíiaqa Yísuna minníseeqa nári aatata fídaqa mi-ufánannai ínni rafáaqafíídaqa.

Maasá ásauku mundírana námufaqa kúqiqa miná námufaqa fíndifiqa.

²⁰ Ínnee Yísuna áiku óosana máríasa mifá kúqufaqa ínnee faqa ínneeqa írirana námufaqa kúqiarafóo máfi máríafanoo. Dóo ínnee nánaree áfaannauqa karaambáiqauqa misá úfa irisée ruffiaidee kúqira fasiqa fannoo sía mi-ainainásara íridanoo dóo taikánoo márídanoo dóo ínnee minára iriséeqa faiqí faiqi sándufa óosana óosanannai rafáaqafífaqa sía óoqai undée íqa eedóo qímasee mi-maú fuaqa. ²¹ Misá maa-unnuvánannai ínni rafáaqafíídaqa. Ínnee akaqá nárana nammári sía naaqa innaarúnai fíra áana ititéefoora. Ínnee akaqá nárainaina sía uqanna nífaurusaa quqáaqee qídaqa. Akaqá ainaina sía áuqaaqa mi-manda ainaináfa ínni náakuandooree qídaqa. Ínnee miqíra unna sándufa sía íriaqa. ²² Fífau maqásaaqaraa fasiqa sándufa ínni naakápaidaqa. Maasá mi-naranná námasaanoo sía níranandaki kásooíannoo káqi áiqaráannoo sía innaarúna áana faqa ititáannoo káqi áiqaráannoo. ²³ Ínnee mi-fasiqáusa sándufa iriséeqa únna qímasee írirana faqaasee qifáranoo. Misá maa-ufána uqéeraidaqa. Ínnee qangiroouqá nimooqi-aqéera qídaqa ínnee ínneeqa nifaaqa firaa aupurarana nimisée minánnoo innaarúnai fuaqée qídaqa únna qímariafanoo. Mi-unna fasiqáusa mi-naamuaqira ufána sía amana maasá daundurákinaa mandá nídirana rafáaqa fúannoo, Yísuna saqárikirafa kai amaná miná rafáaqa fúannoo.

3

¹ Ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndifufaqa ínnee miná faqa fíndifiqa minára íridaqa ínneeqa márira írirana innaarúnai ásauku mundírafa márinnai ubeekáida márí-aqa. Miqóo Ánutufa ásauku mundírana firaa afeeka ámufanoo miná aaqá márídanoo. ² Minára ínneeqa írirana mirínni mári ainainnasaa rusísee íridaqa maaqóo maqásaa mandá ainainara sía íriaqa. ³ Ínnee kúqirana aannaréeqa sía mandáinainara íriaqa kúqiara foora íqa máríiaqa. ⁴ Ínni márirafa Yísunasaa mundínoo márífanoo mináíndi fannoo Ánutunasaa mundínoo márídanoo. Ásauku mundírafa ínnee maa-maqánasaa ánoona márirafa faqa máríanara mifá narí kooroomásainaqa ínnee miná namufaqa óoru ráifanoo narí afeeka káaqa qára areenarana náida nímiannoo.

Óoqeenáa márirana faqa fúka márirana faqa dóo maqee mi-ufáfa kooroo ínoo.

⁵ Ínneeqa maa-maqánasaaqaraa nifaaqa áinaina adíafaairana arusáifanoo sía ínni kaifáa mandóosana uqannífiqaani faiqí fannoo ánaasee qúmmuarimariana faqa ánaasee fannoo faiqí qúmmuarimarina taikáani. Ínneeqa nifaaqa sía kooroo iaqa. Ínnee sía ínneeqa mandóosana máraidaqa mánaaqa anaaseera indeé indee qiqánuaqa adíafaa qiqá nuaqa dóo mi-iriráusa taikáfuani. Óosana óosana mandáinaina márararee qímariafa mifá faqa taikáfuani. Ínnee aiqáma ainainara nimukée marína mi-iriráfa taikáani. Ánutuna minníseeqa moo Ánutunara foora innaaru qídee qímaríasa faqa aináinara rímaríasa faqa moodáanaki únna aatata fímariafanoo. ⁶ Mi-ainaináusa moómoo máree maríasa Ánutuna ufa rukíaida miqídaqa. ⁷ Ínnee misá faqa mi-mandirirána máree marúsa máríafanoo.

⁸⁻⁹ Dóo maqee afaimmá quqáaqa. Maa-ainaináusa faqa afaimmá quqáaqa. Áanooqirana faqa kaukaataqírana faqa aqoónausa nífasaasa qírana faqa aqoónausa níquramaara rírana faqa maqee maqee faiqí fannoo ánaaseera amaráuqirana faqa ánaasee fannoo faiqíara amaráuqirana faqa únna úfa qímasaida narí áfasaasa narí áfasaasa qíra úfa

faqa mi-ufáusa aiqáma afaimmá quqáaqa. ¹⁰ Mi-manda iriráusa óoqeenáa írirana márirana afaimmá quqásee fúka andeeqára márirana marasée qammunnara foora afisúaaqa. Mi-fuka marirána Ánutufa áuqusee nímuna Ánutufa kaifáa aiqáma kari fúkara foora kai mánnimidanoo. Miqínanoo maasá márirafa miná amanaikínaqa maasá minára ámiqimasee íriaqeera miqídanoo. ¹¹ Fúka mi-andeeqara marirána máree maríasa náriara úriqararausee uréeqarausee qímiriranara sía minára íridaqa, Yuda máqannaafée ánaamuru fee fáinánduqirausee sía fáinánduqirausee írirana faqaasee fúka aamína máqannaa fee ánoona ákoona faqaa fee fáiqi faiqi fee fúka andeeqára márirana máree maríasa sía mi-ufásara íridaqa. Ásauku mundíranara kai kúqaa ánoona márídanoo fee qídaqa.

¹² Ínnee Ásauku mundíranara karaambáiqee qímaríasa. Ánutufa ínnee rusandeesámu-maseenoo narí andeeqára márira íriranaki quqánniseenoo ínriara rakísídanoo ámuqusídanoo. Ánutufa miqímarínaqa ínnee maa-reendeenira marira ufána káqi máraaqa. Naríara naríara qimudáoo qiaqa. Ufa qírana faqa nírana faqa íreedá kai qímannimiaqa. Físoo físoo ímaríasa naannaraqá máriaqa. Reendeénamafi ubiqásee maríasa naannaraqá máriaqa.

¹³ Faiqí ánaasee ínnee rítifaqa káqi irisée nímaqaaqa. Ásauku mundírafa ínnee mandáinaina dóo minínnisanau. Ínnikiqari naríara naríara ufa qíraree qímasee ásauku mundírana aanna réeqa naríara naríara ufa qírana minnísee aunúsaa. ¹⁴ Mi-andeeqara aiqama ainainná náriqá kai sía amanaikifanoo naríara naríara nímuqusinafa mifá mi-aiqama amiqira ainaináusa úriqararafa márídanoo moodáanaki suqú quqáseenoo adíafaqa írana nímidanoo.

¹⁵ Ínnee asauku mundíranaki máriasa moodáara foora máríanara naríara naríara farafára qírana minnísee ásauku mundírana asooárafa ínnee naundurái rakísimarínaqa moodáanaki kiqa máriaqa. Ínnee miqíaqee qímaseenoo Ánutufa ínnee rusandeesámu-masee maréeqee ásauku mundíranaki quqánau. Dóo Ánutunara faqa maqee maqee dúfi dúfi qiaqa. ¹⁶ Ásauku mundírafa nímu ufana ínnee iriséeqa maqee maqee eedóo qídaqa mi-maú kai fímarifanoo ínnee naunduráki mi-adiafaairáfa qumbiqáni. Ínnee mi-mariránasaa fídaqa íriranannai kai narí andeeqée narí andeeqée iaqa. Fíraa íriranannái aiqámausa narí aaquqímamaqaina narí aaquqímamaqaina iaqa. Ánutuna maraquna fannoo amaana ídi nímuna mi-idína maqee maqee raqá nuaqa. Idí roona áuqu Dafídifa miná idí faqa óoqeenáasa amaana ídi faqa mi-idísa maqee maqee raqá nuaqa. Raqá nídaqa Ánutunara asasídaqa dúfi dúfi qídaqa mi-idi namúsa raqá nuaqa.

¹⁷ Ínnee ínneeqara karaambáiqe Yísuna faiqi námu márídee qímasáidaqa miná aanánádaídee qídaqa ufa qímariana aináinímariana andeeqásee miná kai áfaqaaqa. Ínnee karaambáiqe Yísuna maa-maqánasaa koorooírausa márídaqa mifá ínnee innandee innandee kai ídaqa máriaqa aiqáma ainaina narí qínnaqóo kai fídaqa ufa qínana áugeenana qáfeeqa miná aanna ráídee qiaqa. Sía nóori runúsee miqíafaq ínneeqa níkoona Ánutuna asasamámaqáidaqa susúmmamaqáaqa. Ánutuna ásauku mundírana minánnai Ánutufa aaná ruqíqasaifaqa asasírana Ánutuna ámiaqa.

Faiqí ánaasee, faiqi naakáparufa.

¹⁸ Faiqí nínaaqmaaka ínnee ínneeqa nífaaqmaaka óoreeáqa máriaqa. Karaambáiqe níraamummaaka miná úfa írimaria anaaseesa nári nífaammaaka óoreeáqa márídaqa andeeqásee karaambáiqe aatáta fídaqa miqímaríafanoo.

¹⁹ Ánaasee nífaaqmaaká ínnee ínneeqa nínaaqmaakara rídaqa nímuqusí marínaqa sía afeeka rakísira rakísinnimaqaaqa sía sukúfa qímannimaqáaqa.

²⁰ Faiqiuqa ínneqa nínausa níkausa ufa qínnaqa aiqáma kari sía rukíaaqa eedóo kai qiaqa. Karaambáiqe faiqi námu ínneeqa nínausa níkausa ufara eedóo qídaqa andeeqásee karaambáiqe aatáta fídaqa miqí maríafanoo.

²¹ Ínnee nínausa níkausa ínneeqa faiqi námu sía maqee maqee nífairida níqiaqa. Miqíafaqa misá quandáfi ínriara fíraaqóo fídiaqaaifaranoo.

²² Ínnee aináinira faiqiuqa máriasa innaarúnai ínni rakísirafa márídanoo ínni saiká óosana qáfaidanoo. Ínnee maa-maqánasaaqaraa rakísirausara faqa íriaqa aiqáma kari misá ufara faqa eedóo qiaqa. Sía nári níqafainnaqóo kai andeeqásee aináiniaqa, káqiqoo káqiqoo faqa ámiqimasee aináiniqa fuaqa. Miqí kai íqa sía faiqí ánaasee nífusaa, ínni nimooqíranara kai irisée aináiniaqa. Ínnee ínneeqa nímuqusa óokiqari karaambáiqara náaquqainaqa minára irisée ámiqimasee aináiniqa fuaqa.

²³ Ínneeqa rakísirana aináinirana ínneeqa nídiranannai kai áuqaida máriaqa miainainná ídaqa sía maqásaa fasiqa aináinirane qiaqa.

²⁴ Kásooaaqee maasá innaarúnai óoruraananoo minní maasá qeeqá kadáapiriri únana ákiaqara Karaambáiqara fannoo narí óoqai qímaqoo úfanasáa kai feefaurú nímiannoo. Kaifáa ínnisaimbaqa aiqáma rakísirausa aináinidaqa asasammásee áuqaaqa. Ásauku mundírafa mifá ánoona rakísirafa márídanoo miná saikákaimmifoo qímasee sanaasamásee ámiqimasee áuqaaqa. ²⁵ Ínnee óosana óosana aináinidaqa mandáinainira aináinifanoo Ánutufa ínni ufa nímiannoo. Sía ínniara káqi fífau saiká faiqi fée qímasee minnínnisaannoo. Ínni mandáinainirana níqafamaseenoo miná amana kái ufa nímiannoo.

4

Pauroofa naakáparufa qímannimidanoo.

¹ Ínnee faiqísaa rakísirausa ínni aináinira fasiqauqa ínnee andeeqásee amana amana kái misásaa rakísinnisaaqa. Ínnee faiqísaa rakísirausa maa-ufána íriaqa, ínni rakísirafa innaarúnai márifa ínneeqa aináinira faiqi mandáikamánnimaqaifanoo ínni faqa ufa nímiannoo.

² Ínnee Kooroosee máqannaa ásauku mundírana Yísuna áiku óosanaki máriasa ínnee ínneeqa aináinidaqa Ánutuna ufamau fímarianara minára Ánutuna maqee maqee innaaru qímamaqaaqa. Sía nífaurunnaí kai únna innaaru qiaqa ámiqimasee naunduránnai innaaru qiaqa. Innaaru qídaqa maqee maqee Ánutunara dúfi dúfi qímamaqaaqa.

³ Ínnee innaaru qídaqa maí qiní Pauroosa sáimbaqa maaqóo rumbáqa qiní faqa máriasara faqa innaarú qímannisaaqa. Óoqai ásauku mundírafa kukéeqanoo márufanoo maqee kári akooroo ínoo márifanoo Ánutufa maasá dadaaqínaqa miná ufa aiqámai kooroománnimaqaannee qímaseeqa minára faqa innaaruqiaqa. Dóo qinée maqee Roomma máqannaa rumbáranaki fífau márídaqa. Ásauku mundíranara maqúsa maqusa qímannimíafannanara Roomma máqannaasa sía maasá amaana úfafau qifoo qímaseeqa qiní rumbáranaki quqáqaafaqa márídaqa. Ínnee minára iriséeqa qiníara faqa innaaruqímaqísaaqa. ⁴ Óoqai tamummáqara fasiqauqa Ánutuna ásauku mundíranara sía ámiqimasee írimariqau áti kai írimarufanoo maqee kámuqoo dóo kambíqeenoo kooroo ínoo márídanoo. Ánutufa qiníara aiqáma máqusa máqusa qímannimianne qifaqa minára ínnee qiníara innaaru qímaqísee máriaafaqa qinée miqímannisa.

⁵ Ínnee Kooroosee máqannaa Yísuna áiku óosana máriasa ínnee Yísuna ufara níkoo níkaa ímariasa faqa moodáa maqusaki máriaafanoo. Ínnee misá nífusaa reendeenámasee írirana faqaasa naanna rámassee nuaqa. Ínnee misá faqa márídaqa ínnee sía fífau nífaurunnaí kai ufa qiaqa, Yísunara qímannimiraree qídaqa deedaqammáqaifanoo máriani, iráifaqa dauní qímannimiaqa. ⁶ Ínnee Yísuna ufa írimariasa sía misá rauqísee qímannimiaqa, kásooaqee fífímmasee adíafaaira ufa qímanniminaqa írifaranoo. Ínnee miqímarifaqa faiqí ánaasee ínni iráifaqa andeeqásee ánoona ufa kai qímannimiaqa.

Pauroofa Kooroosee máqannaa nímandoo úfafa.

⁷ Qiní Pauroosa Tikikusafa qiní dáufakiana ínni qímannimiannoo Tikikusanara qiní dídidanoo mifá karaambáiqaindi márídanoo miná aináinira faiqi márídanoo ámiqimaseenoo maasá dadaaqídanoo. ⁸ Qinée Tikikusana maíndari aqiqáananoo maasá dáufakiana qímanniminanoo ínni nífeeqáranoo máriannoo. ⁹ Qinée Ooneesimusana

faqa Tikikusana faqa miqandá ínnée máriannai niqqaanáura. Ooneesimusafa mifá Kooroosee máqanna máridanoo mifá faqa maasá qíkaqaafasaa ámiqirafa márifanoo maasá minára faqa nídidanoo. Miqandá maaqóo óosana óosana ainaina koorooíranara ínni qímannimifaranoo.

¹⁰ Aristarakusáfa mifá faqa maí qiní faqa Roomma máqanaa rumbáranaki máridanoo nímandaidanoo. Baranabasina ákaqaafasaa uqanna Marikoofa maí márifa mifá faqa ínni nímandaidanoo. Qinée moo ákaraki Marikoonara qímannimifannana mifá ónuráinaqa ínnée miná ámiqimasee rákísi aisáaqa.

¹¹ Yusatusafa mifá faqa maí máridanoo miná áuqu moó Yísuna áuqu amaránaikirafa mifá faqa ínni nímandaidanoo. Yuda máqanna amaana ufa írimarusa misákiqari Yusatusafa faqa Marikoofa faqa Aristarakusáfa faqa mi-namúsa kai qiní faqa moodáa karida aináinímariasa márídaqa maa-maqánasaa Ánutuna quqúsa firaafáikianifeera mi-namúsa kai maasá dadaaqídaqa. Misá miqí maríafaqa qinée rumbáranaki márúnanoo qímuqusa isooáidanoo.

¹² Eepafaraasafa ínni Kooroosee máqannaafa maí máridanoo ínni nímandaidanoo. Mifá faqa ásauku mundírana Yísuna aináinira faiqí máridanoo, mifá ínni Kooroosee máqannaasara andeeqásee Ánutuna ufa nímandakúsee irisée mi-maú andeeqásee fuaqéera afeekaikámasee innaaru qídanoo. Ínnée kooroosee máqannaasa faiqí firaasára foo máfi ámiqimasee Yísuna áiku óosanaki óoqumarifi afeekaíkiqa máriaqeera innaaru qídanoo. Ínnée miqíaqeera Eepafaraasafa ínniara maqee maqee afeekaikámasee innaarú qídanoo. ¹³ Qinée Pauroosa mi-fasiqána Eepafaraasana kadáapirirana qáfaiadaqa qímannimidaqa. Sía ínni Kooroosee máqannaara kaifau qídanooofau, Raodiseea máqanna faqa Qieerapoorisa máqanna faqara innaaru qímannisaidanoo.

¹⁴ Rukaafa tutáqa saikímarifa maasá nídimarifa máridanoo mifá faqa ínni nímandaidanoo. Deemasafa mifá faqa ínni nímandaidanoo.

¹⁵ Ínnée maa-akarána iriséeqa quandáfi Yísuna ufa írimariasas Raodiseea máqanaa faqa nímandaaqa. Yísuna ufa írimariasas faiqí moo áuqu Nimafana máaqaki suqímariasa mi-nimandarufána maréeqeeqa misá faqa nímiqafa íriaqa. ¹⁶ Maa-akara ufána ínnée Kooroosee máqanna nímaqeeqa. Ínnée miná ásaana rúmaseeqa iriséeqa faiqí moó fannoo miná mara máreenoo múnú Raodiseea máqanna Yísuna ufa írimariasas qámabana ásaana rínaqa íriaqa irisée mée nári Raodiseea máqanna nímu ákarufana kaifáa mi-fasiqáfa misáindi máreenoo aniréenoó ínniqa máqannaaki ásaana rínaqa misá nímaqáunna ufana faqa íriaqa.

¹⁷ Arakipusafa karaambáiqafa ufa írimarifa máridanoo. Ínnée afeekaikámasee qímamia. Anee sía qumooqukídana aunduaría. Afeekaikámasee áuqa. Ínnée miqí qímaseeqa Arakipusana qímamiaqa.

¹⁸ Faiqí moo fannoo ufa qúnnaa ákararumásaiqa qeeqá Pauroosa káqi qeeqá dúqu kai ákara rídaqa maa-akarána rafáaqafídaqa. Qinée ínni nímandaidaaqa. Qinée Roomma máqanna karabúsaki káqi márúnnanara ínnée maqee maqee innaaru qímaqisaaqa. Ánutufa narí márírana ínni níminaaqa ínnée ámiqi ámiqiaqeera nímiannoo miná máraaqa.

1 TEESAROONIKA

Teesaroonika Máqannaá Indaarú Nímu Akarafa.

¹ Ínnee Teesaroonika máqannaasa Ánutunaki máriasa karaambáiqá Yísuna ásauku mundíranaki faqa máriasa, ínnee Teesaroonika máqannaasa Yísuna ufara suqímaríasa qinée Pauroosa faqa Sirasifa faqa Timootifa faqa ínni nímandaidaqa, ákara rúmánni-maqaidaqa. Ánutuna káqi nímirá áfaarirana faqa asooárana narí aundurá faqa ínni faqa máriani.

Pauroofa Teesaroonika máqannaasa Ánutuna ufamau fímarunara nimooqídanoo.

² Maasá maaqóo márunna namusa ínniara iriséeqa maqee maqee Ánutufinnai dúfi dúfi qídaqa, maqee maqee ínniara innaaru qímannimaqaidaqa.

³ Maasá ínniara maqee maqee maasá qíkoona Ánutuna áaqoo áuqaidaqa. Ínnee Yísuna saqárikidaqa miqíanara Ánutuna ufírira áinainirana maqee maqee ímariafanoo. Ínnee Ánutunara faqa faiqí ánaaseera faqa nímuqusa ímarinara Ánutufinnai kadaápiri máriafanoo. Ínnee Yísunara asasammásee áfeesira írirafa karaambáiqá ásauku mundírana Yísunaki atukaramásee maríanara mináuqara faqa maasá irisée Ánutuna áaqoo áuqaida ínniara innaaru qímannimaqaidaqa.

⁴ Teesaroonika máqusanaasa qíní qíkaqaafasaa Ánutufa ínniara ámuqusímarifa ínni rusandeesámumasee mároonara maasá írídaqa. ⁵ Maasá Yísuna áufakiana sía nóonnai káifau ínni qímannimidau, Ánutuna afeekannái faqa miná náaquqara andeeqara maraqunannái faqa qeeqá faqa mi-íriránamau fídaqa minánnai faqa ínni qímannimifannana minára Ánutufa ínni rusandeesámunara írídaqa kúqaa fee qídaqa. Maasá ínni faqa Teesaroonika máqusai máriafana qíqafóosa máridaqa ínni dadaaqírara andeeqáseeqa máriafanausa máridaqa ínnee minára írimariafanoo. ⁶ Ínnee maasá andeeqárana qáfamasee karaambáiqá faqa maasá faqa andeeqárana ámeeraaméerirana faqa maasá faqa andeeqárana ámeeraaméeri maríafanoo, ínni máqannaasa Yísuna ufa írunara miná ákiaqara ínni aupúrarana firaqóo nímuqaa ínnee sía minára íriqau náaquqara maraquna nímmaru ásasirana asasammásee karaambáiqá ufa kai mároosa. ⁷ Ínnee Teesaroonika máqannaasa miqíqaa aiqáma ánaamuru Yísuna ufa írimarusa ínneeqa andeeqára óosana uqannífiqoonara ínnee Maseedoonia máqa maaqakina márusa faqa Kirisa máqa maaqakina márusa faqa uqannífiqoosa máriafanoo.

⁸ Sía mi-maqa maaqa qandá kaifáu karaambáiqá ufa íriqau, aiqáma maqa maaqai ínnee Teesaroonika máqannaasa Ánutuna ufa írúfa, mi-ufáfa aiqámai daráaninoo fífainínau. Maasá fífau ínniara mi-maqannáasa fíqu fíqu ídaqa qímannimiqa nímariafanaqa misá óoqai iriséeqa qímaqimiqa. ⁹ Óoqai maasá ínni Teesaroonika máqusai óonuráafanaqa ínnee maasá asasamándeé óonu qífiqasee ámiqimasee maasá ufa írunara fáasai mi-anaamurúsa írimariqau. Ínnee ínneeqa dapi saqari Anutunara foorá innaaru qímaruna minnísee quándaki kúqaa ánoona kási marí Ánutufinnai ubeekáranara faqa fáasai mi-anaamurúsa iriséeqa minára aiqámausa qímannimimariqau. ¹⁰ Ínnee mifúnnai ubeekámafi miná ámaaku innaarúnaindari qúmíranara áfeesu afeesirafa káqi áfeesida márunara fáasai ánaamuru minára faqa írimariqau. Ánutuna ámaaku Yísufa kúqíranakinaana mara fíndifufa, maasá Ánutufa kásooqaqee náruaninnanakinaana Yísufa maasá asumu qumáree marífa ínnee mifá qúmuaninnanara áfeesida márunara aiqáma ánaamuru fáasaimma irisée qímaqimíafanoo.

2

Pauroofa Teesaroonika máqusai máridanoo narí aináini marúnara qímanniminau.

¹ Óo Teesaroonika máqannaasa qiní qíkaqaafasaauqa. Maasá namu ínni maqúsai fúafannakari sía kadíqamánnisiaqiafana, ínnée minára írimariafanoo. ² Maasá namu Teesaroonika máqusai fuanéera Firipi máqusai óonuráafanaqa mandáikammanni-maqeeqa mandá ufa qímunara írimariafanoo. Maasá ínni maqúsai óonuraafanaqa moó-moosa áanooqimannimaqoofaqa óonumafi íriafananoo Ánutufa paasóosirana nímufaqa miná ufa ínni Teesaroonika máqannaasa qímannimiqiafana. ³ Maasá qímannimirafa faqa sía áaqaranasaa mundínoo máridanoo sía maasá mandáinaina máraannanasaa mundínoo máridanoo, sía maasá ufa ákaruqiranasaa mundínoo máridanoo. ⁴ Ánutufa maasá nimanamásee ínni qímannimiranara eedóo qímasee narí ámiqira fasaasa ufa maasásaa quqásainaqa maasá maqee maqee Ánutuna áidiramaú kai ínni qímannimidaqa. Ánutufa maasá fírana amanamásee qáfeemarifa márifaqa minára irisée andeeqásee qímannimidaqa. Sía faiqí maasá ufa irisée eedóo qiaqéerau qímannimidau. Ánutufa irisée eedóo qíaninnamau kai ínni qímannimidaqa.

⁵ Maasá Ánutuna áfusaa márídaqa sía nimooqíra ufannaifau ínni qímannimiqiafana. Maasá Yísuna ufa qímannimidaqa sía maqándanai óosana óosana ainaina úmmuariraree qímasee Yísuna ufa firaaqóo qímannimifanausa, andeeqéemariafanausa ínnée minára faqa írimariafanoo. ⁶ Maasá ínni faqa márídaqa ínni fee akaqáusee sía misá nimooqíra ufara randáqiafana. ⁷ Kúqaa maasá ásauku mundírafa niqíqoo fasiqausa maqásaa fasiqauqa márídaqa, maasá minára irisée sía ínniara qimooqíranee, aináinee qímiagee qímariaqiafana. Nínausa faiqi ánaaqi íreedá rakísi maríandee maasá miqíkai mándee íreedá kai ínni faqa márídaqa qímannimifanausa sía ínni moo áinaina máraqiafana. ⁸ Maasá ínni Teesaroonika máqannaasara firaaqóo nímuqusimarunara sía Ánutunaindaraa ámiqira fasaasa ufa kai náida nímiqa, maasá qeeqá dáriranara sía rufíqarai írirana faqa qímuqusa faqa káqi márirana faqa nímiqaaida máríqiafana.

⁹ Óo qiní qíkaqaafasaa maasá ínni maqúsai ínni faqa máríafanaqa ínnée maasá óosana qáfamasee írimariafanoo. Maasá nárana máree maría saikána kadáapiriqa tooqaamu máraafana qáfaqau. Maasá Ánutufinnindaraa ámiqira fasaasa ufa qímannimiqa fífi ínaqa ínnisaa óonu mundúanaqa ínnée maasá nárana mámaraida miqídammiafoo qifoora fáasaana faqa eendáki faqa qeeqá kai nárana máree maría ainainirana kadáapiri máríafanaqa qáfaqau.

¹⁰ Maasá ínnée Teesaroonika máqanna faqa máríafanna kamuqoo sía Ánutufa kai maasá márirana qáfanau, ínnée faqa qíqafóofanoo. Maasá ínni Yísunara rímarusa faqa márídaqa maasá ánukarana faqa andeeqárana faqa pisoopísóoirana faqa sía áaqarana faqa máríafanaqa qíqafee marúsa márídaqa. ¹¹ Faiqi níkausa ámiqimmandee faiqi rakísidaqa maasá miqí kai íqa ínni rakísimariqiafana. ¹² Maasá ínnée mandáinaina mároofaqa reendeenámma nímaqeeafánausa márídaqa. Ánutufa ínni náaraidanoo kásooqaqee innaarúnai óoruree narí aréenarana faqa narí quqúsara faqa miná faqa marasée narí faqa máríagee qídanoo. Maasá ínniara minára iriséeqa ínnée maqee máríaqooqari Ánutuna áidiramaú kai fuaqa, minára fuki faakí qímariaqiafana.

¹³ Ánutuna áufakiana maasásaa quqásoona ínni qímannimiafaqa ínnée irisée umáraqau. Ínnée minára sía faiqí ufafée qímariaqau. Ánutuna ufafée qímasee umáraqau. Miqúna qáfamasee maasá Ánutunara dúfi dúfi qídaqa. Kúqaa Ánutuna ufa márídanoo ínnée miná ufa írimariasakina saikídanoo.

¹⁴ Óoqai Yuda máqannaasa nári niqoónausa ásauku mundírana Yísuna ufa írimarusa irisooná ákiaqara kadáapirirana nídafirana nímiqau. Ínnée Teesaroonika máqannaasa faqa ásauku mundírana Yísuna ufa irisoofoqa ínniqa niqoónausa níkoqoofaqa miqí undée kai íqa nídafirana aupúrarana ínni nímiqau. ¹⁵ Yuda máqannaasa óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kuqá náriqau, kafáa maa-kamúqoo karaambáiqá Yísuna kuqámma arusaqau. Dóo kafáa maqee maasá mandáikamma qímaqaidaqa. Misá Ánutuna áfusaa firaaqóo mandáikidaqa misá káaqa faiqí nárimariasá márídaqa. ¹⁶ Maasá Ánutuna ufa faiqí asumu márararufa ánaamuru qímannimimarunaqa misá níkoqai faqa

maasá rafáaqafírara amanídaqa. Miqídaqa Yuda máqannaasa áaqarafa dóo firaafá úriqaranoo máridanoo, dóo maqee mandáinaina ákiaqara Ánutuna áranaqarafa dóo misásaa áqufinoo máridanoo.

Pauroofa kaifáa Teesaroonika máqusai fuanéerusia minnísanau.

¹⁷ Ánutufa misára miqí qímarifaqa qinée Pauroosa maasá qeeqára maaqí qídaqa. Yuda máqanna nifaqasaifaqa qúsasaa maasá níanai rakéeiqa máridaqa, qifaaqa kái níanai rakéeiqa máridanoo. Maasá írirafa ínniki márifafa fuanéera firaaqóo amanúnanoo sía amanaíkifaqa káqi máridaqa. ¹⁸ Qinée Pauroosa faqa qiní faqa máriasa Teesaroonika máqusai ínnee iannái fuanéera amanúnanoo sía ifaqa qinée qeeqá kai moómoo kari amanúnanoo Sadannafa qiní faqa ititáifaqa minníseeqa káqi Ateensa máqusai máridaqa. ¹⁹ Yísufa qúminna aukwana ínnee Teesaroonika máqannaasa faqa ánaamuru qímannim-inausa faqa ínnee ínni andeeqáranannai márifafa qinée ínniara Yísuna áfusaa qeeqá faiqiara foora ínniara asasianáuranoo. ²⁰ Maasá qeeqá qifaaqa amooqírana faqa asasírana faqa ínniki márinara ínnee maqee maríanara firaaqóo íridaqa kumaaráa Timootina aqiqéeqa.

3

¹⁻³ Maasá ínni Teesaroonika máqannaasara kísaaqasaa múnari múnari fírariafanaisia dóo maqee minnísee rakémasee Ateensa máqusai maasá namu káqi máridaqa maasá qíkaqa Timootifa maasá faqa Ánutuna saikáki marífa ámiqira fasaasa ufa ásauku mundíranara qímannimi noonífa maasá miná aqiqéeqa ínnee iannái ínni poodúaanífeera ínnee Yísuna saqárikirana dadaaqíanífeera, akaqáusa ínni nídafirana nímiifaqa sía quándaki fuaqéera Timootina ínnee iannái aqiqéeqa. Aqiqámasee maasá káqi Ateensa máqusai máridaqa. Maasá Yísuna ufasáara nárirafa márianinnanara Ánutufa óoqai maasára minakí fuaqéeqa qímaqoo úfafa máridanoo. Ínnee minára faqa írimariafanoo.

⁴ Maasá Teesaroonika máqusaki máridaqa ínni qímannimiqa Yísuna ufa sáara nárirafa kambíqaannoo fee qáfannana dóo mifá kambíqaidanoo ínnee minára faqa írimariafanoo. ⁵ Qinée Pauroosa minára iriséeqa ínnee iannái Timootina aqiqéeqa. Qinée ínni náufakiana sía uqanna íriqa kísaaqasaa máriranara qíkooqaiifaqa múnari mínariqa Timootina aqiqéeqa. Mifá óonureenoo Yísunasaa mundíranara írianífeera aqiqéeqa, Sadannafa ínni níkarimaqasee qáfaifanoo qiní saiká kadíqaannoo fee sía fee kadíqaannoo.

⁶ Dóo maqee Timootifa óonurandee aniréenoo ínni adífaaira naufakiana qifaqa íriqa. Mifá ínnee Yísuna saqárikirana faqa naríara naríara nímuqusirana faqa qímaqimino. Mifá ínnee maasára maqee maqee írimariana faqa maasá ínni níqafaqaairana amana amana kái ínnee maasá qíqafaqaa ímarianara Timootifa qímaqimifaqa íriqa. Óoqai maasá qifaaqa rumbánoo márifafa máriunaua. ⁷ Ínnee Yísuna saqárikirafa káqi márinara maqee iriséeqa qifaaqa asasifanoo kadápirirana faqa aupúrarana faqa dóo aufadéenoo. ⁸ Ínneeqa márirana mapukúseeqa karaambáiqá áfusaa fíndififaqa maasá qifaaqa ámiqiannoo.

⁹ Dóo maqee maasá ínnee mapukúsee maríanara Ánutuna áfusaa dúfi dúfi qianáura. Maasá ínniara Ánutuna áfusaa asasídaqa minára faqa dúfi dúfi qímamaqaida. ¹⁰ Maasá fáasaana eendáki ínniara Ánutufinnai innaaru qídaqa, Ánutufa dadaaqínaqa ínni nóori níndafamasee ínneeqa Ánutuna ufamau fírana andeeqá nímfaranoo.

¹¹ Maasá Ánutufa maasá qíkoofa narí uqanna, maasá karaambáiqá Yísufa faqa maasá aaná afisúsainaqa ínnee iannái fuanáura. ¹² Karaambáiqá fannoo ínnee naríara naríara rírana firaanáikamma nímaqani, ínni aiqámausara nídirafa faqa maqee maqee firaanáikiani. Maasá ínniara dídirafa maqee maqee firaafáikidanoo. Ínnindi faqa miqí kai ínoo maqee maqee firaafáikiani. ¹³ Miqífanoo Ánutufa ínni nímuqusa mapukúsee afeekaikámannimiannoo. Ínnisaimbaqa karaambáiqá Yísufa narí áiku ásauku faqa kafáa

qumuréenoo ínni maréeqeenoo andeeqárausa náaquqarusaikamá nísainaqa maasá qíkoona Ánutuna áfusaa kíkíqifaranoo.

4

Pauroofa Teesaronika máqanaasara Ánutuna áidiramau fuaqéera naakápaidanoo.

¹ Óo Teesaronika máqannaasa qiní qíkaqaafasaaúqa qeeqá ufa maa-ufána áti qí-mannimianaura. Maasá ínni faqa máriafanna kámuqoo Ánutuna áidiramau fíranara qímannimíafanaqa mi-maú fífiusa dóo maqee káqi mi-maú fímariafaqa qinée írídaqa. Karaambáíqa Yísufa qímaqimiqoonara dóo maqee ínni fuki faakí qídaqa sía óoqai undée kai káqikaaqoo Ánutuna íriranamau fuaqa, moó faqa moó faqa afeekaikámasee mi-maú fuaqa. ² Ínni faqa márianna kamuqoo Karaambáíqa Yísuna ufamau fuaqéera naamúaqira ufa óosana óosana naakápaafannana ínnee írimariafanoo.

³ Ánutuna írirafa ínniara maaqímminoo máridanoo ínni andeeqára náaquqarafa márinaqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuarirafa sía ínni rumbánoo máriani mandáinainakiqari idukírausa naanna rámassee máriaqee qiaqa. ⁴ Ánutufa ínniara maaqíaqee qídanoo. Ínnee aiqámausa ínneeqa nifaaqara náaquqara úriqarara ainainee qímasee rakísidaqa andeeqára óosana márararee qídaqa narí úmmuari narí úmmuarirana taiká uqanna fúani. ⁵ Ínnee sía aamína máqannaasa sía Ánutunara írimariasaa naanna raaqa misá mandáinaina fanandíranaki máridaqa ínnee sía misá naanna raaqa. ⁶ Sía ínniki moó fannoo miqínoo narí aqoónausee moo máqannaasee mandáikamma nímaqaani. Óoqai maasá ínni qímannimíafannana maqee kafáa aaquqímannimaqaidaqa Karaambáíqa fannoo mi-umuarira oosannára nárírafa máridanoo. ⁷ Ánutufa sía maasára narí úmmuari narí úmmuariranaki máriaqeera maasá dáarama narí quqúsaki quqéenoofau. Maasá káaqa andeeqáranaki máriaqeera maasá dáarama quqánau.

⁸⁻⁹ Faiqí fee ánaasee fee moó fannoo máa qinée qúnnufana minnísainafa sía faiqí ufafáú minníseefara Ánutufa narí náaquqara andeeqara maraquna níminna ufana rukíeefaranoo. Ínnee Teesaronika máqannaasa Yísuna ufa írimariasaa naríara naríara nídíranara ínnee írimariafaqa fifau qímannimídaqa. Ánutufa narí kai narí áidi narí áidiranara qímannimíafaqa írimariafanoo. ¹⁰ Ínnee Teesaronika máqusanaasa Yísuna ufa írimariasaa Maseedoonia máqa maaqaki mária nikaqaafasaa mi-amiqira oosanná nimiqoosá máriafanoo. Sía maqee iandée kai káqikaaqoo naríara naríara nídiani moó faqa moó faqa firaaqóo naríara naríara nídiani.

¹¹ Maasá óoqai ínni faqa máridaqa qímannimíafánandee kai qídaqa kafáa qímannimídaqa. Maa-ainaináusaa nimana mundúsaafanoo miqóo kai fuaqa. Aiqaámausa ínneeqa aináiníranasaa ínneeqa rakísiaqa, aiqaámausa ínneeqa nárana ínneeqa aináina ínneeqa kai máraaqa. ¹² Ínnee Yísuna ufa írimariasaa miqí faqa miná ufara níkoqee maríasa ínni nimooqíqa andeeqéeafoo qifáranoo. Ínnee faqa miqídaqa sía moo áinainara sárauqinana moonásaa óonu mundúa.

Yísufa kafáa qúmuaninna úfafa.

¹³ Qiní qíkaqaafasaaúqa ánoona ufa síaisa kuqufíqa sía fíndifidammíafao qímasee ikífaafau qímariana. Ínnee faqa misá naanna reefóo qímasee kúqirausara ánoona ufa íríaqee qímasee ínni qímannimídaqa. ¹⁴ Maasá maaqí qídaqa ínni qímannimídaqa. Yísufa kuqufínoo kafáa minakíqari fíndifinau. Miqúnara maasá maaqí qídaqa Yísuna saqárikí máriasa kuqufífanoo Ánutufa Yísuna mara fíndifundée kai ínoo misá faqa marafíndifummá nímaqaannoo. Yísufa qúmuaninna aukuaana Yísuna faqa moodáanaki máriaqeera Ánutufa marafíndifummá nímaqaannoo.

¹⁵ Karaambáíqa naamúaqímaqoo úfafa maaqímminoo máriafaqa qímannimídaqa. Karaambáíqa qúmuaninna faasaanasaa maasá káqi márianausa sía kúqirausa nóorisaa óoru fúanauranoo. ¹⁶⁻¹⁷ Mi-faasaannásaa innaarúnaindári Ánutuna daambeenda firaaqóo rúannoo, qangirooqua úriqararafa ufa qíannoo, Ánutuna ukeena fuaqáannoo

dóo miqóo innaarúnaindari karaambáiqua narí uqanna qúmuannoo. Qumuráinaqa kúqirausa káqi máru kamuqoo ásauku mundírana saqárikida máriusa misá náaree kúqiranakiqari fíndiffaqa dóo miqóo maasá mi-karí káqi máriasa faqa kúqirausa faqa Ánutufa moodáanaki afapíta qumáreenoo uqéerannisainaqa asurukína kéeqakinaqa aanái óoru karaambáiqua paqúrimasee mi-karí miná faqa náaru náaru márianaura. ¹⁸ Miqíannanara ínnee faiqí ánaasee faiqi kuqufuafaqa nifaaqa rumbée marífaqa ikiráqee maríana mi-ufána qímannimifanoo nifaaqa aufadáni.

5

Yísufa tautúmasee qúmuaninnanara fáasaanara foora máriaqa.

¹⁻² Mi-ainainná kambíqaaninna áukuanara maasá fífau ákara rúmasee qímannimi-anaura, óoqai dóo ínnee írimariafanoo maaqímminoo máriannoo, karaambáiqua qúmuaninna kari úmmuara fásiqara foora kukéeqakinoo qúmuannoo. ³ Faiqí ánaasee maa-aukuannára ámiqiranaki asooáranaki márídee qímasee káqi mána mánida márifanoo dóo miqóo kai rakéemasee firaa narirafa tautúmännimaqáannoo. Sía moo ámeekamasaannoo, ánaasee innaamunai fímariandee íannoo sía aupúrarafa sía máriannoo, máriannoo.

⁴ Ínnee Teesaroonika máqannaasa qíní qíkaqaafasaaqqa, ínnee sía asukunakíara foora nímariasa máriafanoo. Yísufa qúmira faasaana úmmuarira fasiqara foora kambíqafi naqa ínnee sía tautúmasee nisaurífanoo. ⁵ Ínnee aiqámausa káaqa qáranaki nímariasa fáasaanara foora nímariasa máriafanoo sía maasá ínnisaimbaqa eendákíara foora nímarnausa sía asukunakíara foora nímariasara foora márídaqa. ⁶ Miqúnara maasá ínnisaimbaqa sía faiqéemariasa naanna raaqa nífu maqasée máriaqa. Maasá ínnee faqa sía nammári néemariasa naanna rée fúrufariaqa káqi ámiqimasee márianaura.

⁷ Eendáki faiqí ánaasee faiqáidaqa eendáki nammári námasee fúrufarídaqa. ⁸ Maasá sía miqímarunausa márídaqa káaqa qáranaindi márídaqa maasá sía nammári námasee fúrufariqa núqaana káqi máriaqaana. Maasá qeeqá Yísuna saqárikirana faqa qeeqá naríara naríara rírana faqa mi-ainainaqandánnai saqári kámmandee ukée íríqa. Maasá asumu márianafa kásooqaqee kambíqaaninnanara asasídaqa rakísida márídaqa. Miasasira afeesiránara pateeuqára foora qíkiqaki afisúsee rákiranakíara foora mária.

(Óoqai níkiqqa itairírausa súani qíkiqaki dárúandoo qímasee pateeuqá náriqqa níkiqqa itairíranasaa afisímariqau. Óoqai Yísuna aukwana Roomma máqanna rákíra fasiqauqa áinna qafee afisúsee rákiranaki nímariqau. Aiqaama ainaina samu sía qíkiqqa dárúani fee qímasee afisíqau.)

⁹ Ánutufa sía maasá rusandeesámumasee narí áranaqaranaki quqáreerfa qinau. Ásauku mundírana karaambáiqua Yísunannai asumu márirana máraaqee qímaseenoo maasá rusandeesámumasee máranau. ¹⁰ Mi-asauku mundiráfa minásaimbaqa maasára moodáanaki máriaqeera maasá dárirana qímaaqa maqasée kúqufa fíndifinoo márídanoo narí kaifáa qumuráinaqa kúqiqee káqi márídee narí faqa máriaqeera maasá qímaaqa maqasée kúqinau. ¹¹ Ínnee mi-irirána iriséeqa sofaarí maríasa mi-iriránannai narí dadaaqí narí dadaaqídaqa narí amana narí amana mapukúqa.

Pauroofa ufa taikáidanoo nímandaidanoo.

¹² Óo maasá qíkaqaafasaa maasá qeeqá qímuqusa óokiqari ínni qímannimídaqa. Ínniki Ánutuna ufa sáiki maría fasiqausa Ánutufa maréeqeenoo mi-saikánaki uqánnisóosara qídaqa, misá ínni naamúaqira ufa qímannimíafaqa ámiqira fasiqafee qímasee náaquqamasee íríqa. ¹³ Misá nári ámiqira saikara irisée firaaqóo nóosaa qíranara ruffáida misára nídiqqa. Ínnee naríara naríara nídimarinaqa asooáranaki máriaqa.

¹⁴ Qinée ínni naamúaqi maruna fasiqausa qímannimídaqa, ínni kudi fasiqauqára afeekaikámasee naakápaifaqa misá aináiniqqa, ruffee maría fasiqa anaaseesa nimana mapukúnímaqáaqa, írirana óoreeqárausa ínnee dadaaqiaqa, ínnee aiqámausa qám-baanai reendeénidaqa asooámasee qímannimiqa fuaqa. ¹⁵ Ínnee maa-ainainnára faqa

rakísiaqa, moó fannoo aní mandáikammamaqáinana ákiaqara sía narí mandáikamma-maqaa sía mi-oosanáfa máriani. Ínnee aiqáma kari narínni narínni ámiqira óosana kai narí ámi narí ámiaqa sía ínneeqáki kai miqíiaqa. Ínnee aiqáma máqannaasaki máridaqa miqímannimaqáaqa. Ínneeqa írirana nimana mi-amiqira oosannásaa kai quqáaqa.

¹⁶⁻¹⁸ Ínnee aiqáma kari Yísuna ufa írimariasa asasída kai máriaqa, aiqáma eendaki fáasaana innaaru qiqá fuaqa. Aiqáma ainaina tiaki Ánutunara dúfi dúfi kai qiaqa. Ínnee mi-ufamaú fídaqa ásauku mundírana Yísunaki fídaqa Ánutufa ínniara fuaqée qímaqoomau fifáranoo.

¹⁹ Náaquqara andeeqara maraquna fannoo ínni afeeka níminaqa sía miná rafáaqa-fuaqa. ²⁰ Ánutuna maraquna fannoo faiqí dadaaqínaqa sía níkoo níkaa iaqa, ámiqimasee íriaqa. ²¹ Ínnee aiqáma amaana ufa sía káqi íriaqa aiqáma ufa aiqummasée iriséeqa ánoona ufa kai íriaqa. ²² Óosana óosana mandainainara eeráiriaqa.

²³ Ánutufa maasá naundurái asoárana nímmarifa ínni máriranaki náaquqara andeeqara oosana firaaqóo nímiyani. Mifá kai ínni aiqáma márirana nipatasáa faqa nimana faqa maraquna faqa áaqarafa sía máriani ánukarafá kai mári mári inánoo ásauku mundírafa karaambáiqá Yísufa miqíqa márinanaki qúmuani. ²⁴ Ínnee ínneeqa mandáinainakiqari ániaqeera náaree marífa Yísufa sía akóo akaa ímarifa maqee maqee dadaaqímarifa máridannoora ánuvara óosana nímianno.

²⁵ Óo Teesaroonika máqannaasa maasá qíkaqaafasaa, ínnee maasára maqee maqee innaaru qiaqa. ²⁶ Ínnee aiqáma ínneeqa níkaqaafasaa nímandaidaqa moodáa fidíkara foora nímandaaqa.

²⁷ Qinée Pauroosa Karaambáiqá ufa irisée ínniara afeekaikída qímannimida ínnee maa-papiqána maraséeqa minakínaa ákara ufa aiqáma Yísuna ufa írimariasa ásaana rúmasee qímannimiaqa.

²⁸ Ásauku mundírana Karaambáiqá Yísuna áfaarirafa ínniki máriani.

2 TEESAROONIKA

Teesaroonika Máqanna Ínaaqianna Nímu Akarafa.

¹ Ínnee Teesaroonika máqannaasa Ánutuna ufa írimariasaa ínnee maasá qíkoona Ánutuna áiku ásauku maqásaa fasiqa anaasee máriasa Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqua Yísunaindi faqa máriasa qiné Pauroosa ínni ákara rúmannimaqaidaqa, qaara fasiqa Sirasisa Timootisa faqa ínni ákara rúmannimaqaidaqa.

² Innaarúnai níkoona Ánutuna faqa Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqua Yísuna miqandá káqi nári áfaarirana faqa nári naundurá asooárana faqa ínni nímiyani.

Yísufa kafáa qumurénoo Ánutuna ufa rukíee maríasa náruannoo.

³ Óo qíní qíkaqaafasauqa maasá ínniara maqee maqee Ánutufinai dúfi dúfi qíma-maqaidaqa. Ínnee Yísuna saqárikirafa firaaqóo kambíqainara iriséeqa sía minára dúfi dúfi qiana áaqaannoo. Ínniara Ánutufinnai dúfi dúfi qímarunafa andeeqáidanoo. ⁴ Ínnee Teesaroonika máqusanaasa Yísuna ufa írimarianasáara nárírana faqa óosana óosana aupúrarana faqa káqi máraqa fímariana faqa Yísuna ufa káqi íriqa fímarianara faqa iriséeqa máaqanna máaqanna fídaqa ínni ámiqira óosanara amaana máqaki kéeqee máriasa qímannimidaqa qeeqá qimooqídaqa.

⁵ Ánutuna andeeqára náríra ufa ánoona kásooqaqee maaqí qímasee kambíqaannoo, ínnee maqee Yísuna ufasáara aupúrarana máraqa fímariana ákiaqara kásooqaqee maaqímminoo máriannoo. Mi-aupuraráfa Ánutuna márira ququsaki kéeqarana amanaikámma nímaqaannoo. ⁶ Ánutufa narí andeeqára óosana maraséeno ínni aupúrararana nímiariasaa miná ákiaqara nári faqa aupúrarana nímiannoo, ínnee miná ufasáara aupúrarana máreemariasaa asooárana nímidanoo maasá faqa nímiannoo. ⁷ Karaambáiqua Yísufa innaarúnaindari narí afeekafaqáa qángiroo námufaqa idá aurunamu faqa koorooíra fáasaana asooárana maasá nimiséeno aupúrarana misá nímiannoo. ⁸ Miqímmandee kooroomáfinoo Yísufa Ánutunara sía írimariasaa faqa maasá karaambáiqua Yísuna ámiqira fasaasa ufara níko nika ímariasaa nárírana nímiannoo. ⁹ Yísufa náaru náaru taikárana misá níminaqa náaru náaru karaambáiqua máriqooqari níanai náadumasaa máridaqa sía miná aréenara afeeka qáfeefarano. ¹⁰ Mi-faasaannásaa Yísufa maasá faqa aiqáma narí áiku ásauku amooqírana írirara qúmuannoo, aiqáma miná ufa írimariasaa náaquqarana faqa márarara qúmuannoo. ¹¹ Maasá mi-ainaináfa kambíqaaninnanara iriséeqa maqee maqee ínni Teesaroonika máqusanaasara innaaru qídaqa Ánutufa ínni naundurái naakápaifaqa miná ufamau uqéerara aatata fímariafanoo minára qídaqa. Ánutufa ínni dadaaqínaqa ínni márirafa nírafa uqéerara áana amana kái fuaqéera innaaru qídaqa. Ánutufa narí afeekannái ínnee Ánutuna ufamau fíranara ámiqirane qímariana ánoonaikiani, ínnee miná saqárikira saika faqa ánoonaikiani. ¹² Ínnee miqífaqa aiqámausa ínni andeeqárana qáfamasee Yísuna áuqu aréenarana amooqífanoo Yísufa quandáfi ínni nimooqíannoo, Ánutufa faqa Ánutuna ásauku mundírafa karaambáiqua Yísuna faqa káqi áfaariranannai maa-ainaináfa máriannoo.

2

Mandá fasiqa kambíqafino moómoosa níkaruqiannoo.

¹ Dóo maqee qiné Pauroosa Ánutuna ásauku mundírafa karaambáiqua Yísufa innaarúnaindari kafáa qúmíranara faqa maasá miná faqa moodáanaki suqú quqáranara faqa qímannimiana. Akaqáusa minára dóo qúmi ífoo qiafaqa ínnee minára irisée fúrufariqa múnari mínari ímariafanoo. ² Karaambáiqua qúmira faasaanara dóo áiqaqánau foo qífaqa únna ufa qíaafoo qímasee sía dauní múnúqi míniqira ufa irisée naundurá dapikínaqa ninunúruqa. Yáfee moó fannoo mi-ufána qímannimino fee, faiqí moó

fannoo áaqara ufa tamummaqasée qímanniminoo fee, amaana ufa qímannimimari fasiqafa únna qímasee qímanniminoo fee, faiqí moo fannoo únna qímasee maasára pásaki ákara rúmasee qímaqimi ifoo qínnoo fee.

³ Ínnee sía moó fannoo níkaru qínna ufana írtaqa. Yísufa qúmira faasaana sía káqi ániannoo maa-ainaináusa náaree kambíqafifannoo qúmuannoo. Taikára áukuana adeedí ráinaqa aiqáma átinaindari faiqí ánaasee firaaqóo Ánutuna ufa rukíasee náriqa aatáta fifáranoo. Mi-aukuanná maqásaa mandá fásiqa fannoo idáki fúaninafa kambíqaannoo.

⁴ Mi-manda fasiqáfa aiqáma máaqanna máaqanna náriqa Ánutunee qímaria ainainna faqa aiqáma náriqa Ánutunara innaaru qímamaqée maríana faqa kúqaa qímariana faqa únna qímariana faqa aiqáma namuqáakama nímaqeenoo qáoo qíannoo.

⁵ Qinée Pauroosa ínni Teesaroonika máqusanaasa faqa márídaqa mi-ainaináusara ínni qímannimifannana sía írtaee auní fee. ⁶ Mandóosana máree mari fasiqanara maqee mi-manda fasiqáfa faqa narí mandóosana faqa kambíqaaqaa ídanoo moo áinainara ínnee minára írimarianara maqee kári rafáaqafídanoo narí áukuanasaa mi-manda fasiqáfa kooroo íannoo. ⁷ Mi-manda fasiqána mandáinaina fannoo dóo maqee maqásaa fasiqa anaaseeki óosana arasée qumeé saikídanoo sía maqee ánoonaiqiannoo minásaa rafáaqafímari ainaina Ánutufa uqéera márainanoo kooroo íannoo. ⁸ Kooroo ínanoo karaambáiqqa Yísuna óosunda fannoo mi-manda fasiqána kúqammaarúannoo narí aréenarana kooroo íranannai faqa narí qúmira faasaana mi-fasiqána rakéekaamá-sainanoo taikáannoo. ⁹ Mi-manda oosana máree mari fasiqana óosana maaqímminoo máriannoo, mifá Sadannana firaa afeeka námufaqa aniréenoo óosana óosana ainainna faiqí sía áuqaaqaa írta ainaina faqa únna qímasee narí áuqu uqéere marí ainaina faqa náaquqara ainaina faqa uqéerasee ánoonara foora uqannífiqaannoo. ¹⁰ Mifá óosana óosana níkaruqira mandainaina uqannífiqainaqa náaru idáki taikéefandínausa minára kúqaa fee qímasee írtafara, misá innaarúnai asumu márira anoona ufara sía nídimarifaqa sía óonu írtafara miná ákiaqara taikéefaranoo.

¹¹⁻¹² Minára Ánutufa kúqaa ánoona ufara sía írta maríasa mandáinainara asási maríasa náruaninnaqoo maréeqee quqáree qímaseenoo moo máraquna áaqara máraquna náakunnimaqainaqa mi-maraqunáfa misá naundurái saikínaqa únna ufara kúqaa ánoona úfee qifáranoo.

Ínnee Ánutuna aréenaranaki máriaqeera rusandeesámumaseenoo máranau.

¹³ Ínnee Teesaroonika máqusanaasa sía miqímariasaa karaambáiqqa ínniara áidimarisa maasá dóo ínniara maqee maqee Ánutufinnai dúfi dúfi qídaqammu. Ánutufa narí maraquna afeekannái faqa ínnee ánoona ufasáa mandaaqáranannai faqa ínni Teesaroonika máqusanaasa innaarúnai asumu márirana faqa Ánutuna narí faiqí ánaasee kámmafi máriaqeera faqa óosana árooqooqari rusandeesámumasee ínni máraanauree qímaqoofa maqee máreenoo. ¹⁴ Sía fífau ínni máreenoo maasá ámiqira fasaasa ufa ínni qímannimifannana minánnai ínnee Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqqa Yísuna aréenarana rainá nímiraree qímaseenoo ínni máranau. ¹⁵ Óo qiní qíkaqaafasaa qinée minára irisée qímannimidaqa maasá óoqai ínni faqa márídaqa nóokiari qímannimifanna anoona ufana faqa maaqóoqari pásaki ákara rúmannimifannana mi-anoona ufána faqa ínnee mi-anoona ufánaki mapukúfínaqa afeekaikámasee kíkíqammafi nísaukuki uqéee iaqa. Sía moo únna ufa írtaqa.

¹⁶⁻¹⁷ Ánutuna ásauku mundírafa karaambáiqqa Yísufa faqa maasá qíkoofa Ánutufa maasára áidi marífa narí káqi áfaarira óosanakiqari náaru náaru paasóosirana faqa náaru kambíqaaninna ainainara asasammásee áfeesirana faqa nímuqanda miqandá fannoo ínni afeeka níminaaqaa andeeqára nírana márirana ufaqirana máraaqa, ínni nímuqusaki sía Yísuna ufamau fíranara náaquqarafa máriani paasóosirana kai umbiqá nímiyani.

3

Pauroofa Teesaroonika máqannaasara naríara innaaruqiaqée qinau.

¹ Qinée ufa qímannimiseeqa maa-ufánannai taikáanaura. Ínnee Teesaroonika máqu-sanaasa maasára maaqí qímasee innaaru qiaqa. Maasá karaambáiqá ufa qímannimifanaqa ínniki ánoona kambíqoondee kai aiqáma anaamurunni miqí kai máfinoo dauni daráaninoo ánoonaikiani.

² Kafáa maaqí qímasee maasára innaaru qiaqa, Ánutufa maasá mandá fasiqauqa nísaukukinaana rafíqaani sía aiqáma máqannaasa Yísuna ufa íridammia.

³ Karaambáiqá fannoo sía miqí marífa ámiqimmasee rakísimarífa afeeka mapukirána nimiséenoo aakaaqaindáraa fasiqasaa ititánnimaqaannoo. ⁴ Karaambáiqá fannoo ín-niara maasá nímuna asooárana nímidanoo ínnee maqee faqa kásooqaqee faqa sía mandá íriramau fifáranoo maasá qímannimira ufamau kai andeeqásee fifáranoo. ⁵ Karaambáiqá fannoo Ánutunara nídirana ínni nímuqusaki quqáani. Ánutuna ufamau nímandakúfi maqee maqee fírana Ánutuna ásauku mundírafa ínni naunduráki quqáani.

Kadáapi rúmasee ínneeqa nárainaina máraaqee qu úfafa.

⁶ Óo maasá qíkaqaafasaa uqa maasá Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqá Yísuna áuqu rámasee ínni náaquqama nímaqaidaqa, ínniki kudoosaápee maríasa ínnee sía misá naaqa máriaqa rufíasee níanai máriaqa misá sía maasá naamúaqira ufamau fímaríasa máridaqammia. ⁷ Ínnee maasá óosana qáféeusa máriafanoo, maasá ínni faqa máridaqa sía kudoosaáparausa máriqiafana ínnee maasá óosanamáu kai fúaqaana ínnee minára írimariafanoo.

⁸ Maasá ínni faqa máridaqa sía mooná nárana máaqa márirana káqi máree máriqau, feefaurúmásaídaqa máree máriqiafana. Maasá ínni nárainaina káqi naanoo qímasee eendáki faqa fáasaana faqa kadáapi rímariafana tooqaamu darusoofaqá mi-narainainná ákiaqara ímaríqau. ⁹ Maasá ínniara iriséeqa miqí qiqíafana, ínnee mi-oosanná qáfamasee mi-máú kai fuaqéera kadáapiriqiafana, ínnee nárainaina káqi qímifanoofau amana kái andeeqánoo máriqini, maasá Yísuna ufa qímannimifannana ákiaqara márini, ínnee maasá fúnnamau fuaqéera kadáapiriqiafana. ¹⁰ Maasá ínni faqa máridaqa maa-ufána qímannimifannana kafáa kafáa qímannimidaqa, faiqí moó fannoo sía aináinífa nárana faqa sía náannoo.

¹¹ Maasá sía fifau ínni qímannimidaqa ínniki fooróopi maríasa márianara iriséeqa qímannimidaqa misá sía náriqa aináina ímaríasa káqi moosá aináina deedéepi maríasa márianara írídaqa. ¹² Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqá Yísuna áuqu rámasee mi-fasiqáusa fooróopi maríasa náaquqama nímaqaidaqa misá andeeqára máriramau fídaqa náriqa nárainaina kadáapirumasee máraaqá.

¹³ Qiní qíkaqaafasaa ínnee andeeqásee nímaríasa faqa qímannimidaqa. Ínnee ínneeqa ámiqira níra márira óosana máree maríana sía níkoó nikaamásee minnísaaqa káqi kai fuaqa. ¹⁴ Ínnee maa-akarána ásaana rímarífaqa akaqáusa mi-ufána rukíee maríasa mári-faqa ínnee rufíasee níanai mári-faqa misá nisaurírana máraaqá. ¹⁵ Sía misá namuqáakama nímaqaaqa níkaqaafaasaara foora náaquqama nímaqaaqa.

Pauroofa dóo taikárufa qímaqoofa.

¹⁶ Karaambáiqá narí kai naundurái asooárana óosana márifa aiqáma kari óosana óosana máriranaki ínni faqa naundurá asooárana nímiannoo. Karaambáiqá ínni aiqá-mausa faqa máriani. ¹⁷ Faiqí moó fannoo qiní maa-ufána ákara rúmasaifaqa qinée qeeqá qísaukunnai maaqí qímasee rafáaqafídaqa. Qinée Pauroosa ínni nímandaidaqa. Ínnee maa-akaránara moonáindi fee qifoora aiqáma pápiqa ákara rúmasee qeeqá qísaukunnai rafáaqafídaqa. ¹⁸ Ánutuna ásauku mundírana karaambáiqá Yísuna áfaarirafa ínniki máriani.

1 TIMOOTI

Timootina indaarú rúmamaqóo akarafa.

¹ Óo Timooti anée kumaaráa márianafa anée qiní qímaakuara foora máriananoo. Qinée óoqai aní qímamíafannana aninná írirafa qufana Yísufinnai quandóona Ánutufa faqa narí ásauku mundírafa Yísufa faqa maasá asumu mároofa maasá mínásaa mundí marunafa mifá qiní mara quqáqoosa minára ásauku mundírafa Yísufa narí aináinianeera maqásaa fasiqa diqiqoosá maa-papiqána qinée Pauroosa aní ákara rúmamaqeeqa.

² Óo Timooti maasá qíkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa faqa aní dadaaqiaqa, misá náriqa nífauarana aní ámiaqa. Misá aní aundurá asoórana faqa ámiaqa.

Pauroofa únna amaana ufa qímariasara Timootina aaquqímamaqoo úfafa.

³ Óoqai qinée Maseedoonia máaqa maqai fíqa aníara Efeesusa maqúsaki máriantee qíafannana maqee faqa miqí kai íqa miqóo máriantee qídaqa. Efeesusa máqusaki maríasa akaqáusa fúka unna amaana qímari ufana faiqí ánaasee qímannimi maríasa máriafaqa minára anee qáoo qíanneera miqóo máriantee qídaqa.

⁴ Anée maaqí qímasee qáoo qía. Misá nári úriuqa minnísaaqa misá nári nikeekú nikaakú nifaqnáusa nífasaasa qímammaree kísaaqasaa fímariana minnísaaqa. Miqí qímaria úfafa ufa rainárana tínoorirana kai uqéeraidanoo sía Ánutuna marírafa nírafa maasáki márina dadaaqídanoo. Ánutufa maasára maaqóo fuannáanna sía mi-manda dapi ufánannai paqúrianaura maasá nári írirana Yísunasaa rusíranannai kai fuanna áanna paqúrianaura.

⁵ Sía fífau mi-unnána qímariasara qáoo qiannée qídaqa faiqí ánaasee miqóoqaraasa Yísunasaa rusírana sía únna qiaqa kúqaa kai qiaqa, kúqaa ánoona uqannásaa mundúsee fíqa nári nifaaqa qumaararárana síaisa aufadámasee nídaqa nári naunduráki ikairí síaisa nídaqa mi-qaaramoo ainainákiqari faiqí ánaaseera nímuqusirana rírafa kambíqaidanoo.

⁶ Faiqí ánaasee akaqáusa mi-anoonna ainainnákiqari quándakiqa fífau fáafau qíra ufa narí qímami narí qímami qianánnai náriqa nínaakusamarara káqi rúnna fímariafanoo.

⁷ Mi-unna amaanná qímariasara paasóosamandee nári faqa sía írimaria ainainnára faqa ufará faqa káqi paasóosamasee káqi qímannimidaqa kafáa náriara Ánutuna sándufa qímannimi márunausee qídaqa áaqaidaqa.

⁸ Ánutuna sándufa Mooseenasáaqari qímannimu úfafa ámiqira ainaina márídanoo. Faiqí ánaasee miná andeeqásee írifanoo ámiqira ainaina márídanoo. ⁹⁻¹⁰ Maasá óosana óosana sándufara maaqí qímiridaqa. Sía ámiqira fasiqa anaaseerou márídanoo, ufa rukíee maríasarau márídanoo Kaamánna ufa rukíee maríasa faqa Ánutuna síaisa faqa Ánutuna ufa rukíee maríasa faqa sía Ánutunara írimariasara maqásaa ainainara kai írimariasara nári nínausa níkausa kuqá nárimariasara faqa faiqí ánaasee kuqá nári maríasa faqa faiqí ánaasee narínni narínni qúmmuari maríasa faqa faiqí fannoo aqoónna fasiqa áafeeqara óosana faqa ánaasee fannoo aqoónna anaasee áafeeqara óosana faqa faiqí ánaaqi qúmmuari maríasa faqa únna ufa qímariasara faqa síaasa ufa írimarinaki máfi narí kai raqáseenoo moonára únna úfa qímariasara faqa aiqáma ánoona ufa rukíee maríasa faqa mi-aiqama mandoosanná máraqa nuasára misára kai Ánutufa narí sándufa misá qáoo qímaseenoo quqássoofanoo márídanoo. Misá nímaarusira sándufa quqássoofanoo márídanoo, sía mi-áaqara oosanúqa máree maríasa kaifáa nímaarusidanoofau óosana óosana ainaina Ánutuna mapukíra ufa rukíee maríasa faqa nímaarusidanoo.

¹¹ Mee Ánutuna mapukíra ufa qúnnana mifá maasá Ánutuna ámiqirana miná aréenarana kooroo ídanoo. Miná ámiqira fasaasa ufa amana kái mi-ufáfa márídanoo. Mi-fasaasa ufána Ánutufa qinísaa quqásee anée Timooti qímannimianne qu úfafa márídanoo.

Pauroofa Yísunara narí mandóosanara áfauoonara dúfi dúfi qu úfafa.

¹² Qinée mi-saikánaki nímariafananoo maasá karaambáiqá ásauku mundírafa qiní aináinirana amana kái qímunara dúfi dúfi qídaqa. Mifá qiníara mi-ainainirana amanaikámmi ífoo qímaseenoo mara quqáqaisa máridaqa minára faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísunara dúfi dúfi qídaqa. ¹³⁻¹⁴ Óoqai indaarú qinée Pauroosa Yísunara mandúfa qímariafanaua miná aináinimáru fasiqausa nárú nífaqáa íqa níni-aafanausa Yísuna faqa áquraraafanausa máridaqa. Ánutufa qiníara sía Yísunara íridanoo fee qímasee sía narí mandóosanara íridanoo fee qímaseenoo sía qiní dárinoo, qiní qífauamáseenoo narí áfaarirana qinísaa nammáriara foora adíaseenoo minásaa qeeqá írirana Yísunasaa rusírana faqa faiqí ánaaseera qímuqusirana faqa qíminau. Maasá aiqámausa ásauku mundírana Yísunaki kéeqee máriasa mi-nimimaria ainainnaqandá Yísunasaa írirana rusírana faqa faiqí ánaaseera qímuqusirana faqa mi-qaara ainainnaqandá qíminau.

¹⁵⁻¹⁶ Maa-ufána ánoona ufa máridanoo qumáree íri maría úfafa máridanoo ásauku mundírafa Yísufa mandá óosana máree maríasa asumu máraanee qímasee qúminau. Qinée Pauroosa mi-mandoosanná úriqararaua máriafananoo Ánutufa sía qiní dárinoo qífauanau. Ásauku mundírafa Yísufa narí kásoomambi qiní qífiqaranara firaaná firaaqóo koorooánifeera mandóosana úriqararaua qiní qífauanau. Miqímaseenoo Yísufa qiní maréeqeenoo akooqóo quqásoofaqa náaru kásooqaqee Yísuna mandaaqásee náaru márirana máree maríasa qiní kíkiqususaidanoo qiní mandóosana úriqaranoo máruna rirímma qífauamáseenoo minní qísanau. Innindi óorudupinoo máridanoo miná mandaaqásaiфанoo káqi ínna faqa máraanauree qinau. Qinée minára irisée amooqíra ufa maaqí qímasee qianáura.

¹⁷ Náaru náaru mári karaambaiqafa sía kúquaninafa maasá sía miná qáfee marúnafa moodáa Ánutufa sía moó fannoo márifa úriqararana faqa aréenarana faqa náaru náaru mináindi máriannoo.

¹⁸ Óo Timooti anée qiní qímaakuara foora márianafa. Qinée maa-ufána anísaa quqáidaqa. Óoqai tamummáqara fasiqauqa qímaqoofa aní qímamira ufa mi-maú fídanoo. Aní aináinirafa andeeqára rákiara foora ímariannana qiní úfa fannoo aní durú feefará foora inóo máriannoo. ¹⁹ Ámiqira rakirana rákidana aní Yísuna saqárikirana uaqéeia, afaaqa qumaara rárana síaina miná faqa uaqéeia. Faiqí akaqáusa nári náaqoo írirafa qímannimifaqa andeeqásee fídaqa misá nári Yísuna saqárikira írirana múnu fúrufarammáseeqa kurídidaqa. ²⁰ Qaara fasiqa Qimeenaeusafa faqa Areekisandeerafa faqa miqandáqara miqí márufafa qinée maréeqee Sadanna ásaúkuki quqáafanaqa misá Ánutunara mandúfa qírana taikáaqeera quqáqafana.

2

Pauroofa Yísuna ufara suqínnanaki maaqí qímasee innaaru qiaqée qinau.

¹⁻² Maa-ainainná náaree aní aamúaqímamisaanana anée faqa Yísuna ufara suqímariasa faqa suqídaqa innaaru qídaqa maaqímasee innaaru qiaqa. Maa-maqánasaa faiqí ánaaseesaa rakísinnimaqee marísara misá ámiqimasee rakísinnimaqaaqeeera innaaru qiaqa. Innee káqi qeesa reendeénamasee asooáranaki máriaqeeera misára innaaruqiaqa. Ánutuna ufamau fídaqa andeeqára máriranaki máriaqeeera aupúrananaki sía máriaqeeera misára innaaruqiaqa, innee maqee maqee aiqáma fasiqauqara faqa maa-maqánasaa firaaqóo úriqararaua faqa kaamána úriqarararusara faqa Ánutuna áfusaa Ánutufa misá dadaqíanifeera innaaruna qiaqa. Misára faqa dúfi dúfi qírana qiaqéera qídaqa. ³⁻⁴ Misára innaaru qírafa ámiqira óosana máridanoo Ánutufa maasá asumu máree marífa minára áididanoo. Mifá aiqáma fasiqa anaasee asumu máriranaki ani máriaqeeera qídanoo ánoona ufamau fuaqéera qídanoo misára innaaruqíra óosannara Ánutufa áididanoo.

⁵⁻⁶ Moodáa Ánutufa kai máridanoo moodáa fannoo kai narí Ánutuna faqa faiqí ánaasee faqa mara moodáanakikamma nímaqaidanoo. Mi-fasiqáfa Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa máridanoo faiqí ánaasee óonu kafáa marasée naríki quqáanifeera narí afaaqa kúqiranaki quqánau. Maasá miná qáfamaseeqa maaqí qídaqa. Óo Ánutuna narí áukuana máridanoo. Óo mifá kúqaa aiqáma fasiqa ánaaseera asumu máriranaki máriaqeera miqídanoo. ⁷ Minára faqa qiní Pauroosa qeeqá maqúsaindari diqiqámasoofaqa qinée ánaamuru aiqáma uqannífiqaidaqa Yísunasaa írirana rusírana ánoona ufa faqa qímannimidaqa. Qinée sía únna qídaqa ánoona ufa kai qímannimidaqa.

⁸ Yísuna ufara suqímarianaki faiqíara qinée maaqí qímasee naamúaqidaqa. Aiqámai mária fasiqausa áanooqirana síaina, ufa rainárana síaina, nári nísauku ánukaraua uqérasee innaaru qímariasasaa nári márirana nári nírana mináuqara Ánutunaindi fee qiaqéera, aiqáma fásiqara miqí maríasee innaaru qiaqéera qídaqa.

⁹ Ánaaseera qinée maaqí qídaqa. Aiqáma nári nifaaqái mári síara qámunna ámiqimasee nári nifaaqa ánaamusúsée írirana faqaasaikámambi máriaqee qídaqa. Sía káaqa firaqóo óosana óosana ainaina nifaaqa áuquaqa. ¹⁰ Niqóónausa dadaaqírafa mifá ínni nifaaqa áuqirafara foora máriani. Ánutuna úfa írimaria anaaseesa andeeqára óosana miqíminoo máridanoo. ¹¹ Yísuna ufara suqímaria maqanaki kéeqaiifaqa ánaasee ufa síaina reendeenámamdee Ánutuna ufa íriaqa. ¹² Yísuna ufara suqímaria maqánaki ánaaseeuqa sía kíkíqa máfiqa Ánutuna ufa qímannimiaqa. Misá sía faiqí úrinaaqaramáfi máriaqa qinée miná qáoo qídaqa misá ufa síainausa máriaqee qídaqa Yísuna ufara suqímaria maqánaki miqíaqee qídaqa. ¹³ Ánutufa Adamana náaree áuquseenoo dóo miná ínaaqianna Éeuana áuqináu. ¹⁴ Sadannafa sía faiqí ákaruqináu, ánaasee kai ákaru qímasoofanoo Ánutuna ufa rukíanau. ¹⁵ Dóo maqee Ánutufa sía aiqáma ánaaseeuqa miná ákiaqara nárú taikáannoo faiqi máqaranasaa márifaranoo. Misá nári nifaaqa ámiqimmandee ánaamusúsée máridaqa Yísunasaa írirana rusíseeqa máriaqa faiqí ánaaseera ámuqusamásee máriaqa qikairí síaisa ánukaraua máriaqa. Miqídaqa nóori kándamasee máridaqa káqi márifaranoo.

3

Pauroofa Yísuna ufara suqímarinausasaa rakísirusara naakápamáqoofa.

¹ Maa-ufána ánoona ufa kai qinée Pauroosa qímannimianaura. Faiqí moó fannoo Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiraree qímarifa ámiqira ainainámmianoo.

² Yísuna ufara suqímariasasaa rakísimari papatarafa narí nírana márirana sía áaqarafa máriannoo andeeqárafa márida andeeqásee rakísiannoo. Miqímarinna fasiqafa moodáa anaasee faqaafa kai máriannoo. Mifá óori runúsee máriifa máriannoo. Narí áakiranara íri marífa máriannoo. Narí qumíasana aina faqa márirana faqa andeeqásee quqéemarifa. Mi-fasiqáfa Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiranaiki marí fasiqafa ánaamuru maqee maqee miná maqúsaki aniraafanoo ámiqi ámiqidanoo nífiqa narí máaqaki quqásaida nárana fíridanoo. Mi-fasiqáfa Ánutuna ákarakinaa ufa andeeqásee qímannimi marífa mi-oosanáusa máree marífa Yísuna ufara suqímariasasaa rakísirafa amanaikíannoo. ³ Mifá sía nammári námasee fúrufaridanoo máriifa faiqí ánaasee sía narí marífa máriannoo. Mifá fifira óosanara reendeénira óosanara kai rímarifa máriannoo. Mi-fasiqáfa sía káaqa munnimara rímarifa fasiqafa máriannoo. ⁴ Mifá narí faiqí ánaaseera ámiqimasee rakísinimaqee marífa máridanoo. Mi-fasiqáfa narí faiqi námuara qímannimifaqa eedóo qímasee reendeenámamdee áuqee marínausa máriaqa. ⁵ Mi-fasiqáfa narí faiqí ánaasee sía ámiqimasee rakísinoon náqimaseenoo fee Yísuna ufara suqímaria maqánaki kéeqee maríasasaa rakísiannoo fee.

⁶ Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiranaiki marí fasiqafa sía fúkasaa Yísunasaa írirana rusímarina mara quqáa. Miqímari fasiqafa dauní narí óori uqérasee narí afaaqa mara máree úridanoo amooqínoo dauní áaqaranaki áqufuandoora. Óoqai Sadannafa innaarúnai miqímarunara Ánutufa ateevánau. Maa-fuka fasiqáfa Yísuna mandaaqárana

miqí kai ínoo Ánutufa ateeekáandoora. ⁷ Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísiranaikí marí fasiqanara Yísuna ufara sía írimaríasaa faqa minára ámiqira fasiqee qímariafa máriannoo. Miqí qímaria fasiqafa sía Sadannana námufaqa moodáa madikaki áqufinoo asaurúannoo. Dóo Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísimaria fasiqausa óosana dóo miqíminoo máriani.

Pauroofa amaanúfasaa rakísimarusa dadaaqímaríasara qinau.

⁸ Dóo qinée Pauroosa amaana máqasaa rakísirausara qímasee dóo maqee misá óoreeqára dadaaqírausara qianáura. Amaanúfasaa rakísirausaa dadaaqímaríasara misá márirana nírana andeeqásee nóori runúsee maríasaa máriaqa. Misá faqa sía nammári námasee fúrufariaqa. Misá faqa sía káaqa aináinara rímarinausaa máriaqa. ⁹ Misá ákarakinaa Ánutuna ufa qumáreeqa mi-maú fídaqa sía nifaaqa umaararáanifeera aufadaqá máriaqeeera máriaqa.

¹⁰ Dadaaqímaria fasiqausa sía káqi maréeqee dadaaqíranaki quqárafa máriaqa. Misá amanamásee qáfeenana kai maréeqee dadaaqíra saikaki quqáa. ¹¹ Dadaaqí maría fasiqausa nínaaqmaaka faqa márirana nírana andeeqásee máridaqa sía múnuqi míniqi qímaríasaa márifaranoo. Mi-anaaseesá nóori runúsee máridaqa ánoona ufa kai qímaríasaa máriaqa. ¹² Yísuna ufara suqímaríasaa amaanúfasaa rakísirausaa dadaaqímarifa moodáa anaasee faqaafa máriani narí faiqi ánaasee ámiqimmandee rakísi marífa mi-saikánaki máriani. ¹³ Ámiqimasee kísaaqasaa papatara sáika áuqaqa fímaríasaa aiqámausa nífusaa úriqararana máridaqa miqídaqa, misá ásauku mundírana Yísunasaa írirana rusírana atukarasée mapukírana máridaqa.

Ánutuna kukéeqara ufa ánoona Yísufa firaafá máridanoo.

¹⁴ Qinée Pauroosa maa-papiqána ákara rídaqa qúsasaa ínni óonu níndafararee qídaqa. ¹⁵ Moo áinaina fannoo qiní rafáaqafímarifaqa máridaqa maa-papiqánakinaafa ínni Ánutuna áiku ásaukuki nírana márirana naamúaqiannoo. Ánutuna ufara suqíranaki kéeqee maríasaa misá Ánutuna amaana máqara fooraa máridaqa. Ánutuna ánoona úfa faakána máridaqa.

¹⁶ Maasá Yísuna úfa írirana ánoona óoqaindari kukéeqara úfa máriifa Yísufa idaaqírafa firaafá máridanoo, sía amana moó fannoo minára qáoo qírafa.

Yísufa maqásaa fasiqa nífiri kámmafinoo koorooináu. Ánutuna maraquna fannoo minára andeeqárafa máridanoo fee qinau. Qangiroouqá miná qáfaqau. Faiqí moómoosa máaqanna máaqanna minára qímannimiqau. Maa-maqa maaqánaki márusa minára kúqaammifoo qiqa. Ánutufa miná maréeqeenoo innaarúnai quqáqoofanoo máridanoo.

4

Pauroofa kásooqaqee áaqarufa kambíqaannoo fee qímaqoo úfafa.

¹ Ánutuna káaqa andeeqára maraquna fannoo kásooqaqee kambíqaaninna aukuanara maaqí qímasee akooqóo firaqóo koorooidanoo. Mi-kamúqoo akaqáusa Yísunasaa írirana rusíranasaaqari rakéemaki únna qíra afaanna ufa írifaranoo akaqáusa áfaanna uqanna ufamau fifáranoo. ² Únna qímaria fasiqausá kai mi-unna ufáusa faiqí ánaasee Yísuna ufana suqímaríasaa qímannimiqa nífanoo. Mi-unna qira fasiqáusa nári mandóosana sía qumaara náridanoo náriqa náaqoo írirana dóo idá fannoo náriinoo fooraa ínoo máriifaqa sía ummaara náriifaqa nisaurífara.

³ Miqí maría fasiqausa únna qímasee ánaasee máraranara mandóosanee qímasee akaqá naranara mandá nárana sía naaqéee qifáranoo. Ánutufa mi-oosana oosana narannára faiqí ánaasee naaqéera áuqu quqáqoofa máridanoo. Miná úfa írimaríasaa miná ánoona írimaríasaa dúfi dúfi qímasee naaqéera quqáqoofa. ⁴ Ánutuna aiqáma áuqu quqáqoo ainainna aiqáma ámiqirafa kai máridanoo sía amana moo naranara mandáikira fee qianáura. Aiqaama ainaina innaaru qímasee dúfi dúfi qímasee naaqa. ⁵ Ánutuna ufa faqa maasá innaaru qírana faqa mi-naranná ánukamásainanoo ámiqinoo máriannoo, Ánutufa ámiqirane qíannoo.

Pauroofa Timootina aakápeenoo andeeqásee fúanee qu úfafa.

⁶ Óo Timooti anée ásauku mundírafa Yísuna ámiqira ainainira faiqi máridana miná úfa írimariasa aní ákaqaafasaauqa qiní maa-ufáusa qímannimia. Yísunasaa mundírafa úfa faqa miná ánoona ufa faqa aní óoqai mi-ufánasaa fídana innooqána márianafa máriananoo. Miqídana qiní maa-ufáusa aneenná ákaqaafasaauqa qímannimia.

⁷ Fífaú úri qírana maa-maqánasaaqaraa úriuqaki sía minakí áqufua níanai tatíaaqa, fífaú ufa. Anée Ánutuna dadaaqídana rákiranakiara foora máriananoo minára maqee maqee áununu rakísira foommásee amanamásee qáfamasee afeekaikía. ⁸ Maa-maqánasaaqaraa amudaani maqee maqee afeekaikámasee amanamásee qáfarana káqikaaqoo maa-maqánasaa kai amaná máridanoo aneenná aundurákinaana maqee maqee afeekaikámasee amanamásee qáfarana firaaqóo ámiqirafa máridanoo, mifá maqee márirana faqa náaru márirana faqa ámidanoo. ⁹ Mi-ufáfa ánoona ufa máridanoo minásaa mundímaríafa máridanoo. ¹⁰ Minára kai maasá kadápirida nímudaanai qídaqa. Maasá qiqá qímuqusakinaa írirafa káqi márira Ánutunasaa máfi mundúseeqa. Mifá aiqáma fasiqa anaasee asumu máree marífa máridanoo, miná ufasaa rusímaríasa kúqaa misá asumu máree marífa máridanoo.

¹¹ Mi-ufáusa ámiqimasee faiqí ánaasee naamúaqia. ¹² Óo Timooti anée kumaaráa máriananoo minára faiqí ánaasee irisée sía aní ufa írifoora maa-ufána aní qímamidaqa. Aneenná ufa faqa aneenná nírana faqa aneenná faiqí ánaaseera ámuqusirana faqa aneenná Yísuna saqárikirana faqa aneenná andeeqásee márirana faqa ámiqimasee andeeqásee akooqóo márinaqa qáfeeqa faiqí ánaasee Yísuna ufa írimariasa aní áfaqaidaqa aní aanna raaqéera. ¹³ Óo Timooti qinée anée íanannai kásooqaqee fuanáura. Anée qiní qífeesidana maqee maqee faiqí ánaasee aiqámausa nífusaa Ánutuna ákarakinaa ufa ásaana rúmasee miná óosana kooroománnimisee mi-maú fuaqée qímasee fuki faakí qía.

¹⁴⁻¹⁵ Óoqai Yísuna ufara suqímarusasa rakísirausa aní sindímeera foora quqamáqeeqa nísauku aní afaaqái quqásee aní afaaqóoqa qíqa Ánutuna maraquna fannoo afeeka moo ámuna afeekaikámasee amanamásee qáfamasainaqa aiqámausa aníki dóo máridanoo fee qiaqa. ¹⁶ Aneenná nírana máriranasaa faqa aneenná faiqí ánaasee ufa qímannimíranasaa faqa rakísia. Qinée qímamunna ufamáu andeeqásee fínana aní nírafa márirafa andeeqásee márinana anée aneenná faqa aní ufa írimariasa faqa asumu máreennaranoo.

5

Pauroofa Timootina aakápeenoo faiqí ánaasee firaasá adeedaana anaaseeuqa faqa andeeqán-nisaannee qu úfafa.

¹⁻² Óo Timooti anée Yísuna ufa írimariasa faqa máridana sía faiqí firaasá ufa árua. Faiqí firaasá aní ákausara foora márifana reendeenamandee ufa qímannimia. Kumaaráuqa faqa aneenná ákaqaafasaara foorá kai ufa qímannimia ánaasee firaasá faqa aneenná ánausara foora ámiqimasee kai ufa qímannimia. Mánaqa ánaaseeuqa faqa aneenná asooqmáakara foora andeeqáseenana kai misá faqa ufa qía.

³ Adeedaana ánaaseeuqa misásaa rakísi maríasa sía márifana anée Yísuna ufara suqímaríasa qímanniminaqa miqíra adeedaanauqasaa andeeqára rakísira rakísinimaqaaqa. ⁴ Adeedaana ánaaseeuqa márifanoo nári nínaiqimara faqa faiqi námufaqa márifana anée qímanniminaqa misá quandáfi nári nínausa nitaatóosamara ámiqimandee rakísinimaqaaqa. Anée miqídana maaná faqa qímannimia, misá Ánutuna ufamau fídaqa indaarúqaa ainaina mifá máriannoo. Misásaa dadaaqamánnisaidaqa nári nínaukoo kadáapi ákiaqara nímimaríafanoo. Ánutufa faqa mi-oosannára áqaara ráidanoo. ⁵ Adeedaana ánaasee moó fannoo máridanoo minásaa rakísirafa moó fannoo sía máriafa mifá káaqa adeedaana uqanná máridanoo. Miqíra adeedaana narí írirafa Ánutunasaa mundírafa máridanoo eendáki fáasaana Ánutunara dúfi dúfi qídanoo máridanoo minára kai dadaaqíannee qídanoo innaaru qídanoo. ⁶ Adeedaana ánaaseeuqa óosana moo áaqaidaqa máridaqa náriqa nídímari ainainnará kai qiqánuasauqa máridaqa misá

dóo kúqíqá máriqá miqíqá nídaqá. ⁷ Anée mi-adeedaana anaaseesára qímanniminaqa andeeqásee máriaqa múnuqi míniqi qiqáni foora.

⁸ Mi-ufána aiqámausa qímannimia. Maa-ufána faqa qímannimia. Moó fannoo Yísuna ufa írimarifa narí áiku ásauku faqa narí afaaqasáa áiku ásauku faqa nárana faqa qámunnaina faqa sía rakísinoos sía dadaaqínannai narí miqínnannannai Yísufa saqárikirana narí ateekeenoo aamína fasiqa mandóosana fínnaaqaramásee máreenoo miqídanoo.

⁹ Óo Timooti aní Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísirausa máriasa máridana adeedaana ánaasee asooqáuqa misá náriara náaduma ánaaseesaa rakísiranaikiqa máriaqa. Sía káqíqee adeedaanauqa mi-saikánaki mara quqáa, qaara moo fásiqa níku nísauku taikásee aukwana (60) maraqaasá adeedaanaikída asooqáqee maríasaa kai mi-saikánaki quqásaina mária. Moodáa fasiqasaa amundóo adeedaanafá kai minakí máriani. ¹⁰ Mi-anaaseefá óoqai áfaari marufa márinnana mifá kai minakí máriani narí faiqi námu ámiqimasee fírimaru ánaaseefa márufa mifá kai máriani, ánaamuru dapi ánaamuru ámiqimmandee rakísimarufa faqa Ánutuna ufa maqúsa maqusa nída qímannimimárusa faqa nárana máaqa nímimarufa óosana óosana mandáinainaki áqufimarusa dadaaqímarufa, óosana óosana ámiqira ainaina eedóo qímasaida áuqee marúfa miqí máru anaasee asooqausá kai rakísirausaikiaqa.

(Mi-asooqa adeedaanáusa saiká Timootina áukuana maaqímminoo márinau. Misá fúka anaasee nári nifaaqmaaká faiqi námu rakísiaqeera qímannimidaqa naakápee máriqau. Áaqamaki káqirúnna fusá andeeqeeqeenoo Ánutuna aanái ubeekée máriqau. Mandáinainaki áqufusa andeeqásee Ánutuna ufa naakápee máriqau.)

¹¹ Óo Timooti sía kumaaráa adeedaana anaasee maramáree ánaasee rakísiránaikia. Kumaaráa ánaasee kaifáa faiqíara ríqa ásauku mundírana saiká nímina minnísee foora.

¹² Misá ásauku mundírana saikáki márianauree qíma afeekaikámasoona ateekeefoora.

¹³ Kumaaráa adeedaana ánaasee moómoo suanisaa máaqaqiaqa fífaa nímariafanoo aináinira áukuana áinnaaqaree márisa máriafanoo. Misá miqíqá nídaqa mandá úriqarara írirana marasée únnufa múnuqi míniqi qiqá nídaqa sía qíaqaa ufa qiqá nídaqa. ¹⁴ Óo Timooti qinée Pauroosa kumaaráa adeedaana ánaaseera maaqí qídaqa, misá andeeqásee máriaqeera. Misá kaifáa moo fásiqa marasée faiqi minásaa maqasée náriqa faiqísáa rakísida andeeqásee máriaqa. Misá miqí marifanoo maasá namuqáa Yísuna ufara níkoqee márisa maasáki randásee sía mandóosana paqúrimasee mandúfa uqéeraqa.

¹⁵ Akaqá adeedaana ánaaseeuqa Ánutuna ufakíqari rakéemaki Sadannana áfaqee dóo fía.

¹⁶⁻¹⁸ Yísuna ufara suqímaríasaa misá rakísirausa akaqá adeedaana ánaasee náunannáasa síaisasaa rakísifaranoos, akaqá adeedaana ánaaseera náunannáasa faqaasasaa sía rakísiraree qídaqa. Mi-adeedaanáusa nári náunannáasamara nífiqa quqásee rakísifaranoos. Miqífanoo Yísuna ufa suqímaríasasaa rakísimaria rakísirausa sía mi-umaarána máraaqeera.

Dóo adeedaana anaasee ufa taikásee kaifáa Yísuna ufara suqímaríasara qianáura. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai márusa ákaraki aináini maríasara qídanoo purimakáu kíkiqusidanoos maaqí qídanoo.

Ínnee ínneeqa purimakáu mara máree ráisa adi fooqána narí áikunnai rafárimarinaqa sía náani fee qímasee óori ánaamususaifanoos káqi núannoo, ínnee sía miqíqaa akaqána náidanoo afaqa asasímarinanoos rafáriani fee qímaríqau.

Mi-tamummaqara fasiqáusa ákara minára kafáa maaqí qídanoo.

Aináini marí fasiqafa narí aináinímarina ákiaqara feefaurú máraannoo fee qídanoo.

Timooti Yísuna ufara suqímaría maqanaki kéeqee maríasaa miqí kai iaqéera qídaqa.

Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísirausa ámiqimasee Ánutuna saiká uqéere maríasaa Ánutuna ufa kadáapi rúmasee ásaana rúmasee fuki faakí ímaríasaa Yísuna ufara suqímaríasaa sía amana kái feefaurú nímia fíqaramásee aabaara faqa nímia.

¹⁹ Faiqí moó fannoo Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísiranara aniréenoo mi-rakisiránara áaqaidanoommifoo qínaqa sía mi-moodaa fasiqána ufa íríaqa, naríaraa qídaqinoo. Faiqí qaraqánda fee qaaramoó fee anirée minára qífaqa miná irisée andeeqáaqa. ²⁰ Yísuna ufara suqímaría máqanaki kéeqee marífa mandá oosana márainaga aiqámausa nífusaa minára qáoo qídaqa ufa qiaqa. Miqímasaifaqa aiqámausa rufíasee sía miqífaranoo.

²¹ Óo Timooti qinée Pauroosa Ánutuna faqa ásauku mundírana faqa náaquqara qan-giroouqa faqa misáuqa nífusaa qinée dóori kándamaseeqa ufa aní qímamíanaura. Qinée maqee maa-papiqánakinaa ufa qímamunnana ámiqimmandee mi-maú kai fídana Yísuna ufara suqímaríasasaa rákirusa náriqa saiká amanakái feefaurú nimisée andeeqásee nári áaqarana aiqámausa nífusaa koorooía. Sía moonára qíqoondifée qímasee miná áaqarana kukéeqaisaa, sía moonára áamoondi fee qímasee mináindi akooroo máisa. Aiqáma misóo máasoo moodáanaki kámmasee rakísinnimaqaa.

²² Anée sía dauní faiqí moó maréeqee Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísira saikaki quqásee sindímeera fooru quqamáqaa. Anée sía moosá mandáinainaki áqufua, aninna márirafa aninna afaaqa ánukarafa kai máriani.

²³ Timooti anée áranandaki maqee maqee aurímariananoo qinée minára irisée aní qímamidaqa, anée nammári uqanná kai maqee maqee néemariananoo anée sía miná kai náa, maasá maqee maqee néemarunnana úainna nammarina reendeénimarina miná káqikaaqoo námasainanoo aurírafa taikáni.

²⁴ Faiqí akaqáusa misá mandáinaina fannoo aiqámausa nífusaa akooqóo máridanoo. Miqíra mandóosana fannoo nári nífusaa akooqóo misá rarisámeeqeenoo mandáinainaki quqáidanoo. Faiqí akaqáusa mandóosana sía dauní qáfeefara kásooqaqee akooqóo kambíqainaqa qáfeefaranoo. ²⁵ Miqí kai ínoo ámiqira óosana fannoo aiqámausa faiqí nífusaa akooqóo máridanoo. Kukéeqara ámiqira óosana faqa sía kísaaqasaa kukéeqanoo máriannoo kásooqaqee mifá faqa akooqóo máriannoo.

6

¹ Faiqí moó fannoo Ánutuna áuquara faqa maasá naamúaqira ufara faqa mandáinainee qifóora maa-ufána aní qímamíanaa anée Yísuna ufara suqímaría maqánaki kéeqee márisa qímannimia. Aináinafaqaasa maa-maqánasaa feefaurúaree qímasaida aináini maríasa anée maaqí qímasee misá naamúaqia, misá aiqáma ámiqimasee náaquqama nímaqainaqa nári rakísirusa aináinamánnimaqáaqa. ² Akaqáusa aináinafaqaasa misá faqa Yísuna ufa íri maríasa máriafaqa ínnee misá aináinira faiqi maríasa sía misára faqa moodáa írirana máree marúnausee qímasee mandufa nímiaqa. Ínnee minára iriséeqa andeeqásee fíqaramásee misá aináinamánnisaaqa. Ínnee misásaaqaraa nárana qámunnaina máree maríafanoo misára faqa Yísuna ufa írimariasee qímasee maasá misára dídimariasee qímasee ámiqimasee misá aináinamánnisaaqa. Óo Timooti anée mi-ufáusa Yísuna ufara suqímaría maqánaki kéeqee maríasa naamúaqímasee fuki faakí qía.

Pauroofa únna amaanufa qímaríasara aaquqímannimaqóo úfafa.

³ Faiqí moó fannoo máa qinée qúnna ufana moo máu káqirúnna fídanoo karaambáiqá ásauku mundírana Yísuna ánoona ufara qáoo qídanoo Ánutuna mapukíra ufa síaifa máridanoo káqirúnna ubeekáidanoo, miqí qímari fasiqafa sía moo áinaina qáfaidanoo kaqi narí afaaqa kái amooqídanoo miqídanoo. ⁴ Miqí qímari fasiqafa narí mandá íriranani káaqa káqikaa ufa óosana óosana ufara fífaú raináidanoo tínoo taanóo rídanoo. Miqíra óosana fannoo faiqí ánaaseekina naríara naríara rairaiqírafa uqéeraidanoo ufa rukíarana faqa naráqi naráqira ufa faqa naríara naríara mandírirana írimariana faqa maqee maqee tínoori maría ufa rainée máriana faqa uqéeraidanoo. ⁵ Faiqí akaqáusa áaqee maríasa nári nífaurunnoo únna qídaqa. Misá Ánutuna ufamáu fídaqa firaa munnimma aina maa-maqánasaa márararee qímaríasaa. Miqí qímaríasaa ánoona ufa síaisa, írirafa taikárusa mi-ufána qídaqa.

⁶ Dóo kúqaa Ánutuna ufa fannoo faiqí aináina faqaasara foora mánnisaidanoo. Faiqí moó fannoo káiqeefa Ánutuna ufa máree marífa quándaki narí maqee máree mari ainainnara dóo qiní qimana fée qímari fasiqafa aináinafaqaa fára foora máridanoo. Miqí qímarunara Ánutuna ufa fannoo aináinafaqaa fáikammamaqeera foora ídanoo. ⁷ Maasá maa-maqa maaqánaki faiqí ánaaqisaa nánee máree ániqiafana káqi samu ániqiafana. Maasá maa-maqa maaqánasaaqari fíqa nánee máree fuanáuree, káqi samumbuanáura. ⁸ Maasá qamunna faqa nárana faqa maasá qimana kái dóo máridanoo, dóo fee qímasee nifaaqa quqáaqa.

⁹ Moómoo ainaina munnimmara randéemariasaa mandá nimaniranaki áqufidaqa. Nári moómoo ainainara munnimmara rímariafa náriqa fúrufariranara nídimarífa mifá maréeqeenoo nári ufaanaki nári náridaqa. ¹⁰ Munnimmara rímariafa mandáinaina óosana óosana mandáinaina óosana áreemarífa máridanoo. Akaqáusa óoqai Ánutuna ufa írimarusa munnimmara rídaqa Yísuna ufa minnísee náriqa ummaara óosana óosana marasaafanoo mi-ummaaráfa nári nímuqusa radámidanoo.

Pauroofa Timootinara ámudaanai qímasee andeeqáramau fúannee qu úfafa.

¹¹ Óo Timooti anée Ánutuna ufa írimarianafa máriananoo, anée munnimma áinainara randée maría iriranamau fímariasara faqa mi-manda ainaináusara faqa eeráirí-aqa. Ínnee nímuudaanai qímasee andeeqáranara faqa Ánutufara foora írirana faqa Yísunasaa mundírana faqa faiqí ánaaseera nímuqusirana faqa kísaaqasaa Ánutuna aanára afeekaikírana faqa faiqí ánaasee íreedaa reendeénamandee kai qímannimirana faqa mi-ainaináusara nímuudaanai qímasee máraaqa. ¹² Timooti anée Yísuna ufamau fídana narí ámani narí ámaníara foora ámudaanáni qímasee rákiranakiara foora úrinaaqareenana náaru náaru márirana marasáinanoo aníndi máriani, mi-andeeqara marira niránara Ánutufa aní árameeqee minakí quqéenoo. Óoqai anée Yísunasaa mundúfunafa anée moómoosa nífusaa ámiqimmandee Yísunara kooroounáfa máriananoo mi-karí Ánutufa mi-amanírana aní ámufa máriananoo.

¹³⁻¹⁴ Óo Timooti aiqáma ainaina áidoo nímmimarina Ánutuna áfusaa faqa, Piratoona óorisaa kooroounáfa ásauku mundírana Yísuna áfusaa faqa qinée aaquqímasee qímamidaqa. Yísuna ufa ásaana rúmaseenana aiqáma eedóo qímasee máraa, mi-maú fínana aní nírafa márirafa ánukarafa sía áaqarafa máriani. Miqí kai iná fífi ínana karaambáiqá Yísufa narí qúmira áukuana paqúria. ¹⁵ Ánutufa ámiqirafa moodáa rakisirafa aiqáma úriqarararusa úrinaaqararafa aiqáma karaambáiqauqa karaambáiqá mifá narí kai irisée andeeqára aukuanee qímaseenoo mi-aukuanná kai Yísuna aqiqáinanoo maí kafáa kooroománnimaqaannoo. ¹⁶ Ánutufa mifá kai sía faiqí undée írafa áaduma máriifa, mifá kai sía faiqí amana qáfaaqairra káaqa qáranaki máriifa, sía moó fannoo miná qáfaida sía moó fannoo amana qáfaannoo. Miná áuqu uqéerarana faqa náaru náaru afeeka márirana faqa mináindi kai máridanoo. Kúqaa.

¹⁷ Óo Timooti anée aináinafaqaasa maaqí qímasee qímannimia. Ínnee aináinafaqaasa sía ínneeqa nifaaqa nimooqiaqa. Sía ínnee taikéemaria munnimmanasaa ínneeqa írirana mundúaqa. Ínni Ánutunasáa kai ínneeqa írirana mundúaqa. Mifá aiqáma ainaina áfaaramásee maasá qíqara raanífee ainaina qímimarinasa kai ínneeqa írirana mundúaqa.

¹⁸ Óo Timooti anée aináinafaqaasa mi-ufána qímannimisee maa-ufána faqa qímannimia. Sía moómoo munnimma ainaina márarara kai íriaqa. Ínnee faiqí ánaasee dadaaqíqa ámiqira dadaaqirana dadaaqiaqa mi-dadaaqirána nímmiriananaki aníki aináina moómoora foora máriannoo. Ínnee áfaariaqa ínneeqa aináina náida nímiaqa. ¹⁹ Ínnee miqíqa moómoo innaarúnai qumíasana moómoo suqúsee marasée náaru kambíqainna aukuaana ínne faakánaikiannoo. Miqóo ínnee kúqaa ámiqira márirana marasée márifaranoo.

²⁰ Óo Timooti qinée moómoo fasiqa anaasee aní ásaukuki quqásaanana anée ámiqimasee afapíta qumáraa. Dapi ufa Ánutuna andeeqáruufa sía minakí mári úfafa fúrufarira

ufa raiqára ufa faqa akaqáusa moo áaqara ufara únna qímasee írirana faqaasa ufa fée qídaqa mi-ufásara aiqáma anée faqa misá faqa eeráiriaqa. ²¹ Akaqáusa mi-unna irirána faqaasa ufara dóo írídaqee qínausa Yísuna ufasáa fímariaqooqari quqásee auáidaqa. Dóo.

Ánutuna áfaarirafa ínni aiqámausaki máriani.

2 TIMOOTI

Timootina ínaaqianna rúmamaqóo akarafa.

¹ Ánutuna ufasáa ásauku mundírana Yísufa narí ufara diqiqoosá maqásaa fasiqa Pauroosa márídaqa. Yísufa náaru náaru márirana qíma afeekaikámmadee qímiraree qímaqoona mifá naríki ásauku mundírana Yísunaki márídanoo maasá minakí óonu márídaqa mi-naaru marirána máraanaura.

² Óo Timooti anée qiní qifaaqasáa qímaakuara foora máríanafa qinée maa-akarána aní rúmamaqaidaqa. Maasá aiqámausa faqa aiqáma ainaina faqa níkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa faqa narí áfaarirana faqa ámuqusifanoo nífauarana faqa aundurái asoárana faqa aní ámiani.

Pauroofa Timootinara dúfi dúfi qídanoo poodúamamaqánau.

³ Qiní qikeekú qikaakú sía moo áinaina rafáaqafínau Ánutuna sándufamau ámiqimasee fídaqa maqee maqee Ánutunara innaaru qímariqau. Qinée faqa miqí kai másee misá naanna rámasee maqee maqee innaaru qídaqa aníara Timootinara dúfi dúfi qídaqa. Óo Timooti aní ánoofa Eeunisa námmarifa faqa aní ataatóofa Rooisa námmarifa faqa miqandá nóori kándamasee Yísunasaa ámiqimasee mundíqa máríqau. Maqee anée faqa miqandá naanna rámasee mi-oosanná kai máree maríana qinée írídaqa qáfáidaqa. Mí-iriráfa káqi aníki márifaqa qinée írídaqa. ⁴ Qinée aní quqásee fúafannana qiníara anée ikíráqoonnana qinée minára írídaqa qinée faqa aníara dídimarifaqa kásooqaqee aní qáfamaseeqa firaaqóo asasianáurannoo. ⁵ Qinée aníara firaaqóo eendáki faqa fáasaana faqa innaaru qímamaqaidaqa aníara dúfi dúfi qídaqa.

⁶ Minára qinée maaná qímamidaqa óoqai qinée sindímeera foora aní quqamáqaafananoo Ánutufa aní ámu afaaqooqana anée ámiqimasee rakísínana kúqua. ⁷ Ánutuna maraquna maasá qímufa sía mapáraairana ruffarana qímidanoo, miná maraquna fannoo afeekaikírana faqa faiqí ánaaseera ámuqusirana faqa qeeqá daundurái qimanasáa andeeqásee rakísirana faqa maasá qímidanoo.

⁸ Minára irisée maasá karaambáiqara sía asaurúa. Qinée Pauroosa minásaara karabúsaki márúnnanara faqa sía asaurúa káqi paasóosamasee qímannimia. Anée faqa miqí kai ínana Ánutufa afeeka amiqainá anée faqa Yísuna ámiqira fasaasa ufara káqi aupúrarana kéeqaa.

⁹⁻¹⁰ Ánutufa maasá asumu máreenoo maasá dáaramásee maí ániannee qímasee qiní faiqí ánaasee uqanna máriafaqée qídanoo. Sía maasá óosana moo áinaina ámiqirana qáfeenoofau maasá asumu máreenoofau. Narí írirana narí áfaarirana minánnai kai miqínnoo. Óoqai maa-maqa maaqána faqa innaarúna faqa sía maru aukuanna narí mi-afaarirána maasára narí ásauku mundírana Yísunasaa quqáqoofanoo maqee maa-aukuanná maasá asumu máree marífa ásauku mundírafa Yísufa maa-maqánasaa kooroomáfinoo mi-afaarirána maasá faiqí faiqi qíminau. Ásauku mundírafa Yísufa kúqirana aru taikáseenoo narí ámiqira fasaasa ufannái káqi márirana faqa náaru náaru márirana faqa koorooínnoo márifaqa márídaqa.

¹¹⁻¹² Qinée sía fífau óosana óosana aupurarana karabúsaki márídaqau márídaqau, Ánutufa diqiqoofaqa maa-maqánasaa qinée miná ufa faiqí ánaasee naamúa qídaqa Yísuna ámiqira fasaasa ufa kooroománnimidaqa qímannimúnnanara aupúrarana qeeqá qifaaqasáa márídaqa. Sía qinée minára qisaurídaqa. Qinée qeeqá írirana írira fasiqasaa mundúsauna márídanoo, qinée minára maaná ámiqimasee írídaqa, Yísufa narí afaaqóoqa qímuna sía kadíqannoo mifá ámiqimasee dadaaqínnoo fífi ínoo narí qúmira áukuana paqúriannoo. ¹³ Óo Timooti qiní kúqaa ánoona ufauqa anée karaambáiqá ufara foora miná áfaqamaree fúa. Maasá ásauku mundírana Yísunaki kéeqafi márifanoo mifá Ánutuna saqárikirana faqa faiqí ánaaseera nímuqusirana faqa maasá qímidanoo

anée minakí mária. ¹⁴ Ánutufa óosana óosana ámiqira írirana anísaa quqáqoona miná náaquqara máraquna fannoo aníki márína mi-afeekánannái mi-oosana oosana irirána ámiqimasee rakísia.

¹⁵ Óo Timooti anée maanára írimariananoo. Misá qiní Roomma máqanna ruúm-beeqee karabúsaki quqásoofaqa aiqáma Asia máqa maaqakina qiní qíqoondiuqa qiní minnísee quqásee sandámáfíqau. Fikeerusafa faqa Qeeramookeeneesafa faqa miqandá faqa quqásee sandáqau. ¹⁶⁻¹⁷ Oonesifoorusafa mifá kai sía qinée karabúsaki mári-afannanara asaurínau. Roomma máqusai firaa taunna márufanoo qiní sía dauní paqúrínau aniréenoo qiníara fíqu fáiqu fumánde randáseenoo paqúrímandee moómoo kari qiní dadaaqímarínau. Qinée karaambáiqara mi-fasiqána áiku ásaukuara ámiqi ámiqi mánnisáannee qídaqa. ¹⁸ Qinée karaambáiqara narí qúmira faasaanasaa mi-fasiqánara áfauaanee qídaqa innaaru qídaqa. Qinée Efeesusa máqusai máriafananoo mi-fasiqáfa Oonesifoorusafa firaaqóo qiní dadaaqíufa márífana anée Timooti anée minára írimariananoo.

2

Pauroofa Timootinara anée Yísuna ámiqira sundíara foo máriannee qinau.

¹ Ánutuna áfaarirana dadaaqírana ásauku mundírana Yísunaki máriainainafa mári-naqa maasá minakí máriananoo maasáindi máriannoo. Óo Timooti mi-afaarirána maraséenana minásaa mapukína mária. ² Qinée moómoo fasiqa ánaasee nífusaa ufa nímiáfannana anée faqa miná írimariananoo. Mi-ufáusa maramáreenana andeeqára fasiqauqasaa quqásainaqa misá qumáreeqa quandáfi niqoónausa faiqí ánaasee qíman-nimíaqeera.

³ Anée faqa ásauku mundírana Yísuna rákíra faiqíara foora márídana aupúraidana anée faqa kadáapirina fúa. Timooti anée rákíra fasiqa óosana íria. ⁴ Sundíauqa rákíranaki fídaqa sía káiqeesa mária márírana márídaqa náriqa aiqáma ainaina minníseeqa dóo rákíra ainainará kai nóori faqa írirana minní kai ubeekámasee nári karaambáiqá áfusaa afeekaikámaseenoo rákírara kai íridaqa. Timooti anée faqa Ánutuna saikáki fídana misá naanna ráa. ⁵ Kafáa sandée maría fasiqausa óosana írimariana sía ufamáu sandéenana taikára qóo óonu kásoomafinana sía feefaurú máreennaranoo Timooti anée faqa mi-ufamáu sandéera foora amanamásee qáfa. ⁶ Sía moó fannoo fúkasaa nárana unakúsee náannoo. Nárana úmmaqi mari fasiqafa mifá kai indaarú unakúsee náannoo miná kadáapirirana ákiaqa máriannoo. Anée faqa Ánutuna saikáki kadáapirina fífi ínana náaru unakúseena suqáseenana néera foora innáranoo. ⁷ Anée mi-ufána qúnna irisáinanoo karaambáiqá fannoo dadaaqínana mi-oosanná írinnaranoo.

⁸ Aneenná áaqooki ásauku mundírana Yísunara íria, mifá Dafidina áti kúqíranakiqari fíndífufa márídanoo. Miná ámiqira fasaasa ufa qinée qímannimi marúnnana miná koorooídanoo. ⁹ Qinée mi-amiqira fasaasa ufána qímannimunnana aupúridaqa. Misá qiníara mandóosana máree marí fee qímaseeqa qiní qumáreeqa sáinandannai rumbá quqéeqa. Kúqaa qinée sáinandannai rumbáqa márída Ánutuna ufa fannoo sía rumbánoo márídanoo káqi idukínoo márídanoo. ¹⁰ Qinée minára iriséeqa, Ánutufa rusandeesámu-masee máreefandínna fasiqa anaasesara irisée misá Yísunara íriaqeera óosana óosana mandáinaina aiqáma ainaina márídaqa. Misá faqa asumu máriaqeera faqa náaru aréenarana máraaqeera faqa mandáinaina káqi qeeqá qipatasáa máraidaqa. Mi-asumu marirána faqa náaru aréenarana faqa ásauku mundírana Yísunaki kai márídanoo.

¹¹ Maa-ufáfa kúqaa márídanoo. Maasá Yísuna faqa kúqiqa miná faqa fíndífua-nauranoo. ¹² Maasá miná faqa afeekaikámamde fífi inaqa maasá kásooqaqee miná faqa rakísirausa márianaura. Maasá minára qáoo qíananoo mifá maasára faqa qáoo qíananoo. ¹³ Maasá miná ákaru qíananoo mifá kai amana kái andeeqásee máriannoo. Mifá sía amana narí óosana minnísee maasá mandóosanamau fúannoo, andeeqárafa kai márídanoo.

Pauroofa Timootina aakápanau, ámiqimasee aináiniannee qinau.

¹⁴ Timooti mi-ufáusa aní Yísuna ufara suqímaría maqánaki kéeqee máriasa qíman-nimidana maa-ufána faqa Ánutuna áfusaa óori kándamasee aaquqímannimaqa. Misá sía kai fífau ufara tínoo taanóo ríqa rairaiqiaqa. Mi-oosanáfa sía ánoonaikidanoo faiqí ánaasee kurídi maríafa mi-oosanáfa máridanoo ¹⁵ Anée aneennára Ánutuna áfusaa anée afeekaikámandee máridana saiká máree máriananoo Ánutufa aníara maaqí qíanífeera óo maa-fasiqáfa ámiqimmandee qíní saiká uqéeraidanoo qíní ánoona úfa ámiqimasee andeeqásee qímannimimarifa sía narí saikára óonumafi írinoo asaurúanífeera.

¹⁶ Akaqáusa óoqai Yísuna ufakí máriusa óosana óosana fífau fáafau ufa uqéeree maríafaqa anée minára eeráiria. Ánutuna andeeqárufa sía minakí mári ufana dapi ufa narí qímami narí qímamira fee qínufana faqa fúrufarira ufara faqa anée minára rufíasee níanasaa fúa. Mi-ufáfa faiqí ánaasee Ánutufinnaindaraana maréeqee káqirúnna ubeekéemarifa máridanoo. ¹⁷⁻¹⁸ Mi-dapi ufána qímannimimariasa ufa fannoo fidíka namuanara foora firaaqóo amaqí náidanoo firaaqóo qáidanoo mi-dapi ufána miqí qífanoo firaanáikiandoora. Miqíra úfa qímaríasa núqu Qimeenaiusafa faqa Fireetusafa faqa miqandá ánoona úfa qímaría aana minnísee únna qímasee aiqámausa kúqiranakiqari fíndífirafa óoqai taikánoo máridanoo fee qídaqa. Miqíra ufannai Yísuna ufamau fímaríasa akaqáusa níkuamánimiafaqa sáamuridaqa.

¹⁹ Misá miqíra úfa fannoo sía amana Ánutuna ufa áruannoo, faakánara foora arufínoo sía kásiannoo. Mi-faakannásaa maa-ufána ákara rínoo máridanoo Karaambáiqá narí faiqí ánaaseera íridanoo. Yá faiqí anaasee fee naríara karaambáiqáindi fee qínafa mifá mandóosana ámeesuquseenoo andeeqára óosana máraannoo. Ánutuna úfa faakánara foora márína óosana miqí mminoo máridanoo.

²⁰ Aináina faqaasa máaqáki qafee dísa káafaina píritaina óosana óosana máridanoo. Akaqána siruáannai áuqirafa máridanoo akaqáfa kóorannai áuqirafa máridanoo akaqáfa saqárinnaí áuqirafa máridanoo akaqáfa maqánnai áuqirafa máridanoo. Akaqána ámiqira difaaniki nárana saka faiqí nímimariafa máridanoo. Akaqáusa mandáikirafá kai madaapeenní márifa máridanoo. ²¹ Faiqí moó fannoo madaapeenní mári difaanifara foora márifa narí á nukamásainanoo aináina saka néemaria difaanifara foora ámiqirafa máriannoo. Miqínanoo miná ákoofa maréeqee ámiqira saikaki quqáannoo.

²² Nímuqusa á nukarusa maqee maqee karaambáiqá áaraidaqa dadaaqíannee qídaqa anee misá faqa misá naanna ráidana kumaaráa mandáinainara nídiranara eeráiriaqa andeeqáranara afeekaikámasee áfaqaqa, Yísunasaa írirana rusírana faqa faiqí ánaaseera nímuqusirana faqa naunduráki asooárana faqa afeekaikámasee áfaqaqa.

²³ Fúrufarira ufa, dapi ufa rainárafa mináuqara eeráiriaqa. Miqí qímaríasa aiqáma kari ánooqiranaki áqufidaqa. ²⁴ Ánutuna aináinira fasiqa fannoo sía ufa raináinnanaki kéeqaani. Mifá aiqámausara reendeenámandee íreedá kai qímannimiani mifá ámiqimasee íreedá kai fímmasee Ánutuna ufa naamúaqiani. ²⁵ Mifá íreedá kai miná ufara qáoo qímaríasa andeeqánnimaqáani. Mifá miqínanoo ábee Ánutufa dadaaqíannoo fee misá quándaki ánoona úfai ubeekéefáranoo fee. ²⁶ Sadannafa narí ufaanaki mara árinoo narí íriranamau quqásoofaqa fímarufaqa misá ánoona ufasáa ubeekáifanoo nári írirafa kambíqafinaqa Sadannana ufaanakíqari arurudúku fífáranoo.

3

Pauroofa taikára aukuanara Timootina qímaminau.

¹ Óo Timooti anée maa-ufána áaqoo íria. Taikára áukuana mandá áukuana afeeka aukuaná máriannoo. ² Mi-aukuanná mi-kamúqoo faiqí náriara kai írifaranoo káaqa aináinara rímarifaranoo, náriara firaaqóo ufa qímarifaranoo, firaaqóo náriara nári nímooqímarifaranoo, misá mandúfa faiqí ánaasee qímannimi márifaranoo, misá nári nínasua níkausa ufa rukíeefaranoo, misá nímira ainainara sía dúfi dúfi qifáranoo kai máreefaranoo, sía Ánutunara írifaranoo mána mána káimmifaranoo. ³⁻⁴ Sía faiqí ánaasee reendeenáma nímaqeeefaranoo. Sía faiqí ánaasee nífaueefáranoo. Misá moosára

múnuqi míniqifáranoo. Káaqa faiqí nárímarisa káasau fainiara foora káaqa faiqí nárímarifaranoo. Misá andeeqárusara fídiaqaammifaranoo. Misá káaqa faiqíara ueeqée maríasa misá írirana síaisa káqi minakí rakéemasee fímariasa misá káaqa nári nimooqíqa nári núqu uqéeree maríasa. Misá níqaara rée mari ainainnara kai ríqa Ánutunara sía rifáranoo. ⁵ Misá amaana ufa sía írifaranoo nipatakái qumáreefaranoo, ánoona ámuqusakinaana sía qumáreefaranoo. Timooti anée miqí maríasara eeráiramánde níanai mária.

⁶ Misákiqari akaqá fasiqauqa náriqa únna amaana ufa qianéera fúrufari maría anaaseesa mandóosana máree marú anaaseesa máaqaki óonureeqa únna amaana ufa qímannimiseenoo misá afapíta qumáreenoo misá firaafáikinoo márifaqa mi-írirána síai anaaseesa nári óosana óosana mandainaina níduusaa aruqaafanoo ínnée dóo mi-maú kai fuaqée qifaqa mi-maú kai fídaqa. ⁷ Miqímari anaaseesa Ánutuna ufa ánoonara maqee maqee óosana óosana amaana ufaki randáidaqa sía ánoona paqúridaqa. ⁸ Óoqai Mooseefa Isipa máqusai Faraona ásaukukinaana Isaraee máqannaasa idukúmaree fuanéera qufanoo Faraona afuneé fásiqaqanda núqu Yaneesafa faqa Yambareesafa faqa miqandá Mooseena ititá amaqáqau. Máa maqee mária unna amaana ufana qímariasa misá miqandá naanna ráidaqa, Ánutuna ánoona ufa ititáidaqa. Misá Ánutuna ánoona íriranara kadíqaidaqa óorudupidaqa misá mi-íriráfa kúqiara foora inóo márídanoo sía kásídanoo. ⁹ Óoqai Mooseena áukuana Yaneesasa Yambareesasa miqandá fúrufarirana aiqámausa qáfamasee misá ufa minnísaqau. Máa maqee mária unna amaana ufana qímariasa aiqáma sía misá ufa írifara, misá fúrufarirafa akooqóo márifaqa minníseefara akaqáusa kai írifaranoo.

Pauroofa taikára naamúaqira ufa Timootina qímaminau.

¹⁰ Óo Timooti anée sía miqí maríanafa anée qíní naamúaqira ufamáu kai fímarianafa qíní óosana máree máríanafa qínée fímarunnaqoo kai anée fímariananoo qínée Yísuna ánoona ufamau fímariafannana anée qíqafoonafa máríananoo Ánutuna saikásara dárufafa sía rakéemasee minníseeqa reendeenámandee káqi miqóo márúnana anée qíqafaananoo. Qínée faiqí ánaaseera qímuqusi máriafannana anée miná faqa qíqafoonafa máríananoo. Qínée kísaaqasaa Ánutuna aanára afeekaikírana anée qáfaananoo. ¹¹ Qínée Ánutuna ufasáara dárirana faqa aupúrarana faqa máreemarúnana anée qáfaananoo. Qínée Antiooka máqusa faqa Ikooniumma máqusa faqa Ristara máqusa faqa mi-maqusánakiaqa fímariafanaqa misá dáriqa fímarufafa firaqóo aupúraqa fímariqíafana. Anée minára faqa írimariananoo. Karaambáiqfa fannoo mi-ainainnákinaana qíní asumu mara quqásoofaqa márídaqa.

¹² Aiqáma maqásaa qaraasa ásauku mundíranasaa írirana rusíseeqa miqóoqari Ánutuna andeeqára óosana máraifaqa nárírana aupúrarana máreefaranoo. ¹³ Mandóosana máree maríasa faqa únnaqi maría fasiqausa faqa nári mandóosana máraqa fídaqa ootúpaqa fídaqa miqíqa fifi ífaqa firaanáikifaranoo. Misá akaqáusa níkaru qiafaqa kafáa misá quándaki nári faqa níkaru qifaranoo. ¹⁴ Óo Timooti anée sía misá naanna réemariananoo. Qínée Ánutuna ánoona úfa aní aamúaqíafannana ámiqimmandee qumároonnana mi-maú kai ámiqimasee fúa. Anée yánasaaqari fee Ánutunaindaraa ufa írira óosana máreenanee. Dóo miqíkaimmásee mi-fasiqáfa indée kai ínana náaru náaru miqí kai ía. ¹⁵ Óo Timooti anée ánaaqisaa Ánutuna náaquqara ákarakinaa ufa írimarianafa máríananoo anée minára faqa íria sía aunúa. Mi-naaquqara akararufáfa asumu márira írirana aní ámiannoo. Mi-asumu mariráfa ásauku mundíranaki márídanoo.

¹⁶⁻¹⁷ Ánutufa qímannimufaqa ákara rúmaqoo úfafa márídanoo Ánutuna ufa qímannimimária fasiqausa miná qumáraifanoo minakínaa úfa fannoo nári naamúaqiannoo nári áaqaranara qáoo qíannoo, nári eendaándirana andeeqáannoo nári andeeqásee fírana naamúaqiannoo. Miqí qímasee Ánutuna ufa qímannimimaria fasiqausa andeeqásee amanaikínaqa Ánutuna saiká óosana óosana uqéeraaqa.

4

Pauroofa faiqi ánaasee qímannimira ósanara Timootina qímaminau.

¹ Óo Timooti qinée Pauroosa Ánutuna áfusaa faqa ásauku mundírana kúqiraua faqa káqi máriasa faqa aaquqímannimaqee marína áfusaa faqa dóori kándamasee aní faqa aaquqímamaqaidaqa. Yísufa kaifáa kooroomáfi aiqámausa rakísianinnanara iriséeqa aní aaquqímamaqaidaqa. ² Anée Yísuna ámiqira fasaasa ufara faiqi ánaasee qímannimia, narí qánáa fee káqiqoo fee sandanáinai qímasee qímannimia, anée misá íriaqaa iaqée qímasee qímanniminaqa misá íriaqa anée mandóosana máree maríasara qáoo qia, anée faiqi ánaaseera nifeeqáraidana poodúa. Anée ubiqáfi sanaasamásee faiqi ánaasee qímannimia.

³ Qúsasaa sía ánoona úfa naamúaqirana írifaranoo misá nári mandá nídímari ainainna kai áfaqee fídaqa nári náaqookinaa manda irirana naamúaqímariasa misáuqa kai moómoo nífiqasee ínnee mi-manda iriráusa kai qímaqimiaqee qifáranoo. ⁴ Misá ánoona ufara nímeesuqusée kai fífau úriara kai náaqoo rammatiní ímariasas. ⁵ Timooti misá miqímarifana anée aneenná kásoomambi ubiqáfinana misá aní áríranee aupúranee ámimarifana káqi kai fúa. Ámiqira fasaasa ufa naamúaqira saika maqee maqee márana fúa, anée aneenná aiqáma saikaki máridana Ánutuna aináinira faiqi máridaqee qímasaidana márana fúa.

⁶ Óo Timooti anée íria dóo qiní fidíka ruqíqa qímaqéefandinnafa dóo ani máridanoo. Dóo qúsasaa misá qiní dárifaqa qinée maa-mariránakiqari dóo taikásee fífuanáuranoo. ⁷ Dóo qinée ámiqira rákiranakiara foora rakumáree úriqaramáfiara foora máfiqa. Dóo narí ámani narí ámanira sandáranaki qímudaanáiqimaseeqa sandáqa aníifaqa dóo taikárana paqúriqa. Qinée Ánutuna ufa faqa márirana faqa andeeqásee qumáree sandéeqa taikárana anirée paqúriqa. ⁸ Dóo maqee sandáida úriqaréemariasas feefaurú qiníara deedaqinóo máridanoo. Karaambáiqaa andeeqásee ufa nímmarifa qúmira faasaana andeeqéemariasas qafee qiní qíkiaaqa afisúannoo. Mi-karí sía qiní kai qímiannoo, moómoosa minára nídímarisa miná koorooíranara áfeesidaqa nídímarifaqa áfeesimáriasas misá faqa nímiannoo.

Pauroofa Timootina qímaminau, qiní qamunna papiqa máree míni qímia.

⁹ Óo Timooti anée káqi káqi mindári anirée qíqafaa. ¹⁰ Deemasafa maa-maqa maaqánakinaa ainainara káqa rídanoo qiní minníqiseenoo dóo Teesaroonika máqusai fínoo Kareeseenasaafa dóo Karatia máqa maaqai fínoo, Titusafa Daramatia máqa maaqai fínoo. ¹¹ Rukaafa sía rumbáranaki márifa káqi márifa mifá kai qiní faqa máridanoo. Anée Marikoona áfiqee mínisainanoo Ánutuna saiká qiní dadaaqíani. ¹² Tikikusafa qiní faqa márina qinée dóo aqíqáunanoo Efeesusa máqusai fínoo. ¹³ Qiní suara qamunna Tarooasa máqusai faiqi moo áuqu Karapoosána máaqaki quqáqaafannana anée áninana áimaree ánia. Qiní papiqauqa faqa qiní ákara papiqa faqa áimaree míni qímia.

¹⁴⁻¹⁵ Areesandeerafa mifá qáinna faqa koopáa faqa áuqimarifa mifá narí mandóosana máreenoo qiní firaaqóo mandáikamáqimaqeenoo, mifá firaaqóo maasá qímannimira ufara ákooqaidanoo anée faqa firaaqóo minára eeráiria. Ánutufa miqímarina ákiaqara árírana miná ámiannoo.

¹⁶ Qinée Roomma máqannaa kóotaki indaarú kámu máriafananoo sía moó fannoo qiní dadaaqinau aiqámausa qiní quqáqisee sandámafufaqa qeeqáraa kai kóoti máriqiafana. Qinée Ánutunara sía miná ákiaqara nímiannee qídaqa. ¹⁷ Misá fufanóo Karaambáiqaa kai qumeé qiní poodúqee márufaqa qinée kóotaki kíkíqamafi Yísuna úfa aiqáma ámiqimasee ánaamuru aiqáma qímannimiafanaqa íriqau. Miqímasaafananoo Ánutufa kásau aandau óokinaanára foora qiní raffeenoo foora inau. ¹⁸ Karaambáiqaa fannoo óosana óosana mandáinainakinaana qiní maréeqeenoo narí innaarúna ququsaki ámiqimasee quqáqisáannoo. Miná aréenarafa náaru náaru máriani, kúqaa.

Pauroofa nímandoo úfafa.

¹⁹ Anée Pirisikira námmarifa faqa narí afaaqi Akuiraana faqa nímandaa, Ooneesifoorusafa faqa narí faiqi ánaasee faqa nímandaa. ²⁰ Erasatusafa Koorinti máqusai miqóo kássooinoo márínau Tarooimusafa aurímarufaqa Mireetusa máqusaki quqáqiafana.

²¹ Suara áukuana ániannoo anée náaree amanamásee qáfeenana ánia. Eeuburusafa faqa Pudeenasafa faqa Rinusafa faqa Karaudiafa faqa maaqoó mária qikaqaafasaasa faqa aiqámausa Timooti aní ámandaidaqa.

²² Karaambáiqá maraquna fannoo aní faqa máriani Ánutuna áfaarirafa ínna aiqámausa faqa máriani.

TITUSA

Pauroofa Titusana ákara rúmamaqóo úfafa.

¹ Qinée maqásaa fasiqa Pauroosa Ánutuna aináinirannai diqiqoosá márídaqa. Ásauku mundírana Yísuna ufa aníndiri írimarunausa márídaqa Titusa anímma ákara rúma-maqáidaqa.

Rusandeesámumasee Ánutufa qiní qumáreeqeenoo narísaa mundímariasara mapukú nímaqaaneera qifaqa ufa nímidaga. Ánutufa qiníara misá maréeqee Yísuna kúqaa ánoona firaa iriranaki mara quqáannee qifaqa miqídaqa. ² Mi-kuqaa iriráfa náaru náaru máriranaki fifándinnanasaa mundínoo mári írirafa márídanoo. Ánutufa sía únna qímarífa ánoona ufa qímarífa náaru márírana maasá qímiraree qinau. Óoqai maa-maqa maaqáfa sía máru kamuqoo mi-kamúqoo kásooqaqee maasá qímiraree qíma afeekaíkinau. ³ Mifá óoqai náaru márírana kásooqaqee qímiraree qunára dóo maqee maa-fasannái andeeqára aukuannee qímaqoofa miná ánoona Yísufa maa-fasannái dóo kooroo ínoo márídanoo. Ánutufa maasá mandáinainakinaana qumáree marífa firaaqóo qímaqimína mi-ufána qímannimídaqa.

⁴ Titusa qinée aní qímamíafannana anée aneenná írirana Yísunaki quqóonafa máríannanara qinée aníara qiní qímaaku fee qídaqa aníndiri Yísuna íriranamau fímarunnanaki kéeqee marunnanara maa-akarána aní rúmamaqáidaqa. Yísufa ásauku mundírafa maasá asumu máree marífa márídanoo. Mifá faqa miná ákoofa Ánutufa faqa narí áfaarirana faqa narí asooárana faqa aní áaku amaqáani.

Pauroofa Titusana aináinianeera óosana aakápanau.

⁵ Qinée úfaasu Kareetee áfumaki aní Titusana máfi áiseeqa fíqa. Aníndiri miqóo márídaqa moómoo ainaina sía andeeqáranaki aní máfi áiseeqa anée miná andeeqáa. Anée maqúsa maqusa Yísuna ufa írimariasasaa rakísirausa paqúrimasee misá rakísirausaikia. Miqíanneera faqa aní máfi quqéeqa.

⁶ Qinée Pauroosa aamúaqira ufa indaarú qímamíafannana Titusa anée sía aunúa dóo miqóo kai fúa. Qinée maaqí qímasee qímamíafannana anée faqa maa-ufána qímannimínaqa misá iriséeqa máraaqa. Yísuna ufa írimariasasaa rakísirausa sía moo áaqarafa misáki máríani. Andeeqárausa kai máríaqa, moodáa anaasee faqaafa máríannoo. Miná faiqí námú Yísuna ufa írimarinausa máríaqa sía kaukaata qímarinausa máríaqa, sía ufa rukíee márínausa máríaqa. ⁷ Yísuna ufa írimariasasaa rakísirausa Ánutuna aináiniranasaa rakísirausa máríannara sía moó áaqarafa misáki máríaqee qídaqa. Misá sía áanooqirausa máríaqa. Sía qúsasaa rákimarinausa máríaqa. Sía nammári námasee fúrufari maríasa máríaqa, sía dauní rákirana uqéererausa máríaqa, sía aináina munnimmara káaqa nímuqusirausa máríaqa. ⁸ Yísuna ufa írimariasasaa rakísirausa áfaarimariasaa faqa kásimariasaa faqa mi-marirána márínausa kai máríaqa. Misá andeeqáranara kai rímariasaa máríaqa. Misá nári naundurá faqa nimanara faqa írimarinausa máríaqa. Misá andeeqárausa faqa ánukarausa faqa nári márírana andeeqásee márifaqa máríaqa. ⁹ Yísuna ufa írimariasasaa rakísirausa misá ámiqimasee Ánutuna ufa aníndiri qímannimíafannana irisée qumáree márínausa máríaqa. Misá Ánutuna ánoona ufannai poodúqainaqa akaqáusa áaqara ufa qínausa iriséeqa quandáfi andeeqásee nári mandá óosanara qímannimíaqa.

¹⁰ Titusa anée saikí maríanna maqusanakinaa fasiqa anaasee moómoosa Yísuna ufa irisée quándakifaqa nóori rumbára ándaama aanna rée maríasa márifaqa maaqandá ufa rukíasee moómoosa faqa nífiqeeqeenoo káqirunna ubeekáidaqa náriqa mandóosanara qímannimíaqee qídaqa. Yuda máqanaasa káaqa miqí maríasa márídaqa nári ufakíqari Yísuna ufasáa mundúseeqa quándaki nári faqa akaqáusa faqa nífiqamaree káaqa káqirunna ubeekée maríasa márídaqa. ¹¹ Misá ufa taikáni fee qídaqa. Misá faiqí narí ánaqa

faqa narí faiqi námufaqa maréeqeeqa munnimmará kái iriséeqa nisaurúqaana óosana óosana mandáinainaki quqéemariasa márídaqa.

¹² Moó Kareetee máqanna fasiqa fannoo náriqa ufa qídanoo ákara rímaru fasiqa fannoo óoqai kúqufa maaqí qímasee narí máqannaasara qímasee ákara rínau. Kareetee máqannaasa maqee maqee únna ufa qímariasa márídaqa, káaqa mandóosana máraidaqa fainíara foora ímariasa márídaqa. Kudikí maríasa káaqa nárana moómoo néemariasa márídaqa.

¹³ Qinée Pauroosa minára maaqí qídaqa. Mi-fasiqáfa narí máqannaasara dóo kúqaa miqí maríasee qinau. Titusa anée faqa minára irisée kooroomásee rakéemasee nimambainá qímasee áranaiqi qímannimia. Miqí qímasainaqa Kareetee máqannaasa sía káqirúnna fuaqa Ánutunasaa saqárikirafa afeekaikámafi márídaqa ánoona ufasáaqari quándaki únna ufa qímariasa naakápaifaqa sía misá naakáparana íriaqeera. ¹⁴ Yuda máqanna úri ufa faqa ánoona ufa minnísee maríasa sánda ufa faqa sía íriaqeera nimambainá qímasee qímannimianneera qímamidaqa únna ufa minnísaqéera. ¹⁵ Qikairí síaisa aiqáma ainaina qáfamaseenoo minakínaa mandá óosana sía irirai minakínaa ámiqira óosaná kai qáfamasee minára asasídanoo. Nári maraquna kúqirausa nári márirana írirana putaa írausa ánoona ufara sía fee qímasee aiqáma ainainara mandáikinoo márídanoo fee qídaqa. Misá náriara maasá Ánutunara íridaqqe qímariasa. ¹⁶ Ámiqi maríasa anirarisámeeqqe mandáki quqéemaríasa misá nári nóoqiari maasá Ánutunara íridee qímasaídaqa quándaki nári áuqqe maría ainainafa moomáu fímarifaqa maasá qáfamasee únna qídammiafoo qídaqa. Faiqi ánaaseera fídiaqaaimariasa ufa rukíee maríasa mi-manda fasiqáusa márídaqa. Ámiqira saikara sía amanaikí maríasa márídaqa.

2

Pauroofa faiqi ánaasee firaasá naakápaqqe ufa qímanniminau.

¹ Titusa dóo misára qíqa maqee aníara qianáura. Anée Ánutuna ufa amana kai qímannimidana miná márirana amana kai Kareetee máqanna fasiqa ánaasee qímannimia.

² Faiqi firaasá maaqí qímasee qímannimia. Írirana faqaasa máríaqa, nóori kándamasee máríaqa nári naundurá nimanara óonumafi írimarinausa máríaqa. Nári Yísuna saqárikiranasaa mundúfi máríaqa. Nariara nariara úriqarara ainainee qímasee nímuqusirafa máríani. Sía típuqi maríasa naanna rámasee máríaqa reendeenamandee ubiqásee maríasa naanna raqá máríaqa.

³⁻⁵ Ánaasee firaasá faqa miqí kai másee maaqí qímasee qímannimianaqa, misá márirana ánuqara anaasee kámmambiqá máríaqa, misá moosára nífai sánduri maríana sía miqíqa, sía mandá nammarrinnai níduusaa áruaqa. Misá fúka ánaaseeuqa ámiqira óosana uqannífiqasee naakápmásaiifaqa misá nári nífaaqiara ruaqéera nári faiqi námuara faqa ruaqéera. Misá nári naundurá nimanara íridaqa máríaqeera. Misá ánuqara anaasee máríaqeera misá ámiqimmandee nári nífaaqi faiqi námu qumíasana aináinasaa rakísirausa máríaqeera. Misá áfaaridaqa ámiqi marínausa máríaqa. Misá nári nífaaqmaaká ufara eedóo qímarinausa máríaqeera Titusa anée qímannimia. Misá miqíqa márífanoo akaqáusa ani níndafeeqa sía Ánutuna ufara mandáinainee qiaqéera.

⁶ Titusa anée miqí kai mándee kumaaráa faqa maa-ufána qímanniminaqa, misá faqa nári naundurá nímuqusa ámiqimasee máríaqa.

⁷ Anée aneennára faqa aiqáma ainaina ámiqimmandee márínaqa misá aní qáfeeqa miqímandee máríaqa. Anée kúqaa uqanna óori runúsee márídana misá naakápmásee qímannimia. ⁸ Anée mapukírufa kai qímanniminaqa sía quándafi aníara fífau fáafau ufa qíífoo qifáranoo. Anée mapukíra ufa qímanniminaqa aníara níkoqqe maríasa aní namuqáa faqa kaukaataqíra ufa qiannéera miná óosanara randéeqa nisaurífaranoo.

⁹ Dóo aníara qíqa maqee feefaurúara aináini maríasara qianáura. Feefaurúara aináinimária fasiqausa anee maaqí qímasee qímannimia. Misá nári rakísirausa ufara sía rukíaaqa eedóo kai qiaqa. Nári rakísirausa asasiaqéee áinainakaimmiaqa. Misá nári

rakísiruasa ufa sía áti raqánnímiaqa. ¹⁰⁻¹¹ Misá sía nári rakísirauasa aináina qúmmuar-iaqa. Maqee maqee ámiqira óosana kái máree máriaqa aináinira faiqiuqa andeeqásee márifanoo misásaa rakísirafa misáki afaaqa quqásee máriani. Aináini maría faiqisa miqímandee ámiqimmandee máridaqa aiqámausa Ánutunara maasá innaarúnai asumu márirana nímimarifa miná naakáparanara ámiqirane qímasee maasá faqa márararee qiaqa. Miqínoo márinara maa-kamúqoo Ánutuna áfaarirana kooroómmينوo máridanoo. Minánnai aiqáma máqannaasa innaarúnai asumu márirana nímirafa dóo kooroómmينوo máridanoo.

¹² Ánutuna áfaarirafa maanára daakápaidanoo. Óosana óosana ainaina sía Ánutufinnai ubeekanóo mári ainainnara minnísaaqée qídanoo. Maa-maqánasaaqaraa ainainara káaqa rímariana nímuqusirana dóo quqáaqee qídanoo. Maasá maa-maqánasaa márunnaqoo qeeqá qimanara qeeqá daundurára iriséeqa aiqáma ainaina sía máraa qee qídanoo. Ánutuna áfaarirafa maa-maqánasaa márunnaqoo maasá nírana márirana kúqaa kai qiaqée qídanoo. Maasá maa-maqánasaa máridaqa Ánutuna fooqáa márirana qiaqée qídanoo. ¹³ Maasá miqíqa fífi íqa Yísuna innaarúnaindari koorooíra faasaanara asasammásee maaqóo áfeesida máriaqee qídanoo. Mi-faasaanná maasá Ánutufa, maasá mandáinaina númoo arusée innaarúna asumu márirana nímianinafa, Yísufa, Ánutuna ásauku mundírafa, firaa kaaqa qaranakiqari, qúriqararanakiqari koorooíannoo. ¹⁴ Mifá maasá kúqirana naríara maraséeno maasá sía máraaqeera maasá kúqiranaki mifá kéeqanau. Sía fífaufau kúqinai. Maasá qeeqá mandáinainakinaana maréeqeenoo maqee kámuqoo narí káaqa qára andeeqára fasiqa anaasee kámmannimaqaaneera kúqinai. Maasá mináindikuaanna iaqéera, maqee mária kamuqoo ámiqira ainainá kai maasá áruqarara rímariasaikámma fuaqéera kúqinai.

¹⁵ Titusa anée mi-ainainná maqee qinée qúnna ainainna faiqí anaasee naakápa. Ánutufa aní qímamínara sía rufíaa. Afeekaikámasee qímannimia. Aneenná afeekaikámambinana fuki faakí qídana ámiqira óosana andeeqára óosana máraaqeera qímannimia akaqáusa mandóosana máreefoora qáoo qía. Aníara mandá faiqi fee káqikaa faiqi fee qifoora, Ánutuna ufasáa afeekaikámafinana andeeqásee qímanniminaqa sía miqíaqaa.

3

Pauroofa Yísuna ufa írimarusa andeeqára máriranara naakápanau.

¹ Titusa anée maa-ainainnára faqa maqee maqee Kareetee máqannaasa náaqoo áuqaina íriaqa. Misá kaamánna rakísirausara maasá úriqararausee qímasee eedóo kai qiaqa. Aiqáma misá ámiqira ainainiranara qífaqa kási kási kái iaqa.

² Maa-ainainnára faqa qímannimia. Misá sía mandúfa moonára qiaqa. Misá reendeénira óosana faqa aqoondikira óosana faqa kai máraqa nuaqa. Misá aiqáma fasiqa anaaseera reendeenámmandee kai aiqáma ainaina iaqa.

³ Óoqai maasá faqa misá naanna ráidaqa, fúrufariaafanausa máridaqa, ufa rukiée maríafanausa máridaqa, maasá káqiruna ubeekéeaafanausa máridaqa, maasá faqa daundurákina qídudusaa árirafa qiqá qifaaqa rumbéusa idukúqoosa máridaqa, maa-maqánasaa ámiqi ámiqira ainaina fannoo maasá rumbéusa maasá faqa aiqáma aukuana qífaí sánduriaafanausa máridaqa, mooná ainaina qáfaafananoo qímuqusidanoo qimukééusa máridaqa, maasá faqa moosá nínafaafananoo fídiaqaamma nímaqee maríafanausa máridaqa, misá faqa maasá qíqafóofanoo miqíkai ínoo fídiaqaamma qímaqeemariqau. ⁴ Ánutuna maasá asumu máraaninafa narí áfaarirana faqa narí ámuqusiranannai faqa akooroomáseenoo miqóo mifá maasá únnaqira mandá ainainakinaana maréeqeenoo káqinni quqánnisanau, mandá ququsaki maríafannana. ⁵ Sía maasá ámiqira saikafáú Ánutufa qáfamaseenoo miná ákiaqarau maasá asumu máranau narí ámuqusiranannai kai maasá asumu máranau. Kaifáa ánaaqi ánaaqi kámmafirana mifá nammáriara foora maasá findaukámannisanau. Minánnai Ánutufa maasá asumu máranau.

⁶ Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo Yísunannai maasá asumu máraaninnanasaqari maasá únnannai ánidanoo firaaqóo maasá dáakuqimaqidanoo.

⁷ Miqúnara Yísuna áfaariranannai kai maasá Ánutuna áfusaa andeeqárausaikiqa máridaqa náaru náaru márirana máridaqa, asasídaqa áfeesídaqa máridaqa.

⁸ Mi-ufána ánoona ufa kai qímamidana aninná írirafa minásaa rusímari úfafa máridanoo. Titusa qinée Pauroosa maa-ufána faqa aní qímamíanana anée Ánutuna ufa írimariasa qímannimia. Misá sía fífau fáafau úfa kai ída máriaqa. Misá aiqáma kari andeeqára ainainiranaki máridaqa áuqaaqeera qímanniminaqa maqee maqee minakí kai máriaqa. Mi-ainainiráfa aiqáma fasiqa ánaasee dadaaqí marífa máridanoo, anée miná uqéerasee afeekaikía. ⁹ Anée Ánutuna ufa nímidana naráfumau naráfumau qínnanaki sía minakí áqufua. Sáina áaduma máriani. Moó fannoo narí akeekú akaakú óosana oosana ufa qínafa sía anée minakí áqufuani, anée káqinni mária. Mooseena sándufasaara tínoo taanóo ríqa rákinausakina minakí faqa anée sía áqufua. Maa-ainainná áuqeemarinakina sía ánoona fáina fífau dapi ainaina áuqee márinnaanaki sía minakí áqufua.

¹⁰ Ánutuna ufa qímariasakiqari moó fannoo mandóosanara sandanáina qímarinnana qaara kari kái aaquqíra ufa qímmia. Kafáa fée qínana dóo miná ámeesa uqamáqaa.

¹¹ Miqí marí fasiqana írirafa fúrufarirafa máridanoo. Miná mandóosana fannoo miná áaqarana koorooídanoo narí faqa narí áaqaranara faqa íridanoo.

Pauroona ákara áti rafáaqafíra ufa.

¹² Qinée Pauroosa Arateemasana fee Tikikusana fee anée máriannaqoo niqiqáana aní saikásaa óonu rakísifana anée Nikoopoorisa máqusai káqi káqi fúa. Suara úqi mari áukuana qinée Nikoopoorisa máqusa óonu márianauree qídaqa. Anée amanaikínana miqóo óonuree qiní paqúria.

¹³ Anée Kareete máqa maaqai káqi máridana Seenaasifa írirana akoofása márufa faqa Apoorosifa faqa nári fínnannai fífana anée faqa miqandá dadaaqía. Moo áinainara miqandá sárauqifana káqi mara nimisée dadaaqínaqa ámiqimasee fuaqa.

¹⁴ Maasá níqoondi Kareete máqannaauqa sía nísauku raqándaamásee máriaqeera naamúaqiaqa. Misá maqee maqee maqásaa ánoona aináinirana kási kásida niqoónausa faqa dadaaqí márinanaki máridaqa nári ánoona ainaina áuqee maríanaki faqa máridaqa akaqáusa niqoónausa náida nímiqeera qímannimia. Miqímasainaqa misá saiká sía fífau irairaaíani ánoona kai kambíqaani.

¹⁵ Aiqámausa qiní faqa mária fasiqausa aní Titusana ámandaidaqa. Yísunasaa mundímariasa anée márianannai máriasa maasára rímariasa anée misá faqa nímandaa.

Ánutuna káqi nímirafa ínnisaa faqa máriani.

FIREEMOONA Fireemoonna Pauroofa ákara rúmeeqee Fireemoona ámaqoo pásafa márídanoo.

(Fireemoonafa aináina faqaafa Yísuna ufa írimarufa márínau. Mifá nári miqóoqaraasa óosana maraséena faiqí akaqá kudi fasiqauqa feefaurúmasee narí aináiniranaki quqáqoosa máríqau. Misákiqari moó fannoo miná áuqu Ooneesimusafa máríufanoo moo déedeeepamaseenoo dárífoo qímaseenoo quqásee Roomma máqusai sandánau. Pauroofa karabúsaki Roomma máqusai márunnai finau. Óonuroofanoo Pauroofa miná paqúrimandeenoo Yísuna fasáasa ufa qímamufanoo irisoofanóo Pauroofa pásá ákara rúmamisée aqiqoofanoo kafáannai Fireemoonafa narí úriqararafa márunnai finau. Pauroofa Ooneesimusana dadaaqídanoo maaqí Fireemoona ákara rúmamaqánau.)

¹⁻² Óo Fireemoona qinée Pauroosa Yísuna saiká ufasáara Roomma máqanna karabúsaki márúnausa márídaqa Timootifa maasá qíkaqa sía rumbáranaki márifa káqi márifa qíní dadaaqifaqa aní Fireemoona pásá ákara rúmamaqaidaqa.

Maasá qíqoondi moodáa ainainiranaki máríanafa Fireemoona aní faqa Yísuna ufara aní máaqaki suqí maríasa faqa maasá qísookifa Afíaa námmarifa faqa maasá Yísuna ufasáara moodáa rakiranara fooráki márifa Arakípusafa faqa ínna aiqámausa ákara rúmannaqaidaqa.

³ Ánutufa maasá qíkoofa faqa karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa faqa Ánutuna áfaarirana faqa narí naundurá asoárana faqa ínna nímiáni.

Pauroofa Fireemoona andeeqára óosanara amooqídanoo asasídanoo.

⁴ Óo Fireemoona qíní qíkaqa qinée aiqáma kari aníara Ánutufinnai innaaru qídaqa dúfi dúfi qídaqa. ⁵ Anée karaambáiqá Yísuna saqárikiranara faqa Ánutuna ufa íri maríasara áidimáriannanara faqa maqee maqee írídaqa aníara dúfi dúfi qídaqa.

⁶ Qinée aníara maaqí qímasee innaaru qídaqa. Maasá ásauku mundírana faqa moodáa aanna fímariasas ámiqi ámiqirafa firaafá márídanoo, anée maqee maqee akaqáusa faqa Yísuna ufa náida nimiséenana anée maqee maqee mi-amiqi amiqirána ánoonara íríaneera aníara innaaru qídaqa. ⁷ Óo qíní qíqoondi qinée aní óosanara íríqa, anée Ánutuna ufa írímariasas ámuqúsímarífana ámiqi ámiqidana asasírana nímiáriannanara qinée minára iriséeqa qinée faqa asasírana firaaná faqa poodúqarana faqa máreeqa.

Pauroofa Ooneesimusanara qimudáoo qímaseenoo Fireemoona ákara áminau.

⁸⁻⁹ Ásauku mundíranaki maaqandá márídaqa qinée aní áfasausa márídaqa paasóosamasee aníara andeeqára óosana máraanneera qímamíanee qídaqa sía miqíanaura naríara naríara rírafa dídimarifaqa káqimma iraanáura. Qinée Pauroosa ásauku mundírana Yísuna aanáiqikirausa miná ufa ákiaqara Roomma máqannaasa rumbáranaki márúnausa sía qímamíanaura káqimma Ooneesimusanara iraanáura. ¹⁰ Qinée maaqóo rumbáranaki márúnanoo aní aináinira faiqi Ooneesimusafa aniroofaqa Yísuna áufakiana qímamunanoo Yísuna saqárikifaqa qinée minára qíní qímaaku fee qímaseeqa miná ákausee qídaqa. Mi-fasiqánara aníara iraanáura. ¹¹ Miná áuqu Ooneesimusafa mi-auqúna óosana maaqí qínnoo márídanoo ámiqímasee aináinira fee qínnoo márídanoo. Aní aináiniranaki sía aináinifa dóo maqee qíní aináiniranaki narí áuqu óosana uqéereenoo káaqa aináinidanoo aní aináiniranaki faqa káaqa aináiniannoo.

¹² Dóo qinée maqee anée íanannai aqiqéeqa narí faqa qeeqá qímuqusa námufaqa aqiqáunanoo finoo. ¹³ Anée Fireemoonafa maaqóo márídanoo qíní áqoondiqa aniráifanau nárana aina dadaaqíni. Anée sía máríannanara Ooneesimúsana rafáaqa fúanee rúnaisia anée íanannai aqiqáidaqa. ¹⁴ Sía qinée miná rafáaqafíranannai aní dadaaqírana

óonu rarisaanáura anée aneenná kai iriséenana Ooneesimusana aqíqáinanoo óonu-randee qínée únnannai ániani. Anée eedóo qína kai kafáa máraanaura sía eedóo qínaqa káqi márianaura.

¹⁵ Nánaree Ooneesimusafa aní saikákíqari quqásee sandánau fee. Ánutufa qumeenní fuki faakí qufanóo fee aní saikákíqari áaqamasee quqásee maaqóo Roomma máqusai aniréenoo írirana mara máree anirandéenoo náaruara ámiqimasee aní faqa márianifeera Ánutufa qumeé miná aundurái kai saikínoofeeináu. ¹⁶ Sía maaqóoqari fífau aináiniranaki márifa máriannoo maasá qifaaqasáa qíkaqa qímuqusimarifa ásauku mundíranaki márifa máriannoo. Qínée minára úriqarara ainaina firaafée qídaqa. Dóo maqee aní aináinirana faqa aní karaambáiqaki mári akaqaafasaafa faqa márínara aní úriqarara ainaina firaa ainainá máriannoo.

¹⁷ Óo Fireemoona anée qíníara aní faqa moodáannaana fímarunausee qínana qíníara foora Ooneesimusana óonu maréeqee kafáa aneenná saikáki quqáa. ¹⁸ Indaarú mifá aní mandáikammamaqeenoo fee mifá ani munnimma máreenoo fee miná ákiaqara qínée miná ámianaura.

¹⁹ Qínée qeeqá qísaukunnai maa-akarána rídaqa qímamidaqa qínée Pauroosa mi-munnimmána ákiaqara aní ámianaura. Qínée fífau aní qímamida anée írimariananoo. Qínée márunnanara anée máriananoo. (Anée óoqai idáki fímarunaqa qínée aní mareeqee káqi asumu máríranaki mara quqá amaqaafanausa márídaqa.) ²⁰ Óo qini qíkaqaafasaa karaambáiqara irisée ámiqi ámiqimmáqimaqa, anée ásauku mundíranaki márianna qíkaqaafasaaná aanna rámasee Ooneesimusana kaifáa maréeqee aneenná saikáki quqáa.

²¹ Qínée maa-pasána ákara rídaqa aníara sía qínée iráunna ainainna kai qímiannoo fee qídaqa moó faqa moó faqa qímiannoo fee qídaqa. ²² Anée maa-pasánakinaa ufa irisée Ooneesimusana kafáa quqáidana máaqa deedaqía, qúsasaa Ánutufa ínni innaaru qírana irisée qíní idukúsainaqa anée innannai fuanáura.

Pauroofa áti rafáaqafira ufa.

²³⁻²⁴ Eepafaraasafa ásauku mundírana Yísuna ufa ákiaqara qíní faqa Roomma máqannaasa rumbáranaki márifa mifá faqa ínni nímandaidanoo qíní faqa moodáannaana aináini maríasa Mareekoofa faqa Aristarakusáfa faqa Deemasafa faqa Rukaafa faqa misáuqa faqa ínni nímandaidaqa. ²⁵ Ásauku mundírafa Yísufa karaambáiqá mifá káqi áfaarirafa ínni aiqámausaki máríani.

HEEBURU MÁQANNAASA

Heeburu máqannaasa moo máqusai márusa Yísuna ufa írimarusa qímannimira ufa qímaqoona.

Ánutufa narí ámaakunnai misá qímanniminai.

¹ Óoqai Ánutufa narí márúnara moómoo kari moómoo óosanannai faqa narí tamum-máqara fasiqauqannai faqa maasá Isaraee máqanna qikeekú qikaakú narí márúnara naamúa qímannimimarínau. ² Máa maqee ínaaqianna kámu narí ámaakunnai maasá qímaqiminoo. Minánnai kai Ánutufa maqá faqa innaarúna faqa minakínaa ainain-auqa faqa áuquseenoo narí ámaaku aiqámausakinaana marasée rusandeesámumasee ámianauree quná taikára áukuana aiqáma ainaina saqama aníndi kámmiannoo fee qímaqoofa máridanoo.

³ Mifá narí ákoona Anutunasaqaraa aréenarana firaaqóo rupannooídanoo mifá Ánutuna óori áfiri ámudaani narí ákoofara foora miná amanakái uqanna máridanoo, narí afeekufannái innaarúna faqa maqá faqa aiqáma ainaina uqéera afeekaikámaqoofanoo máridanoo. Mifá Ánutuna ámaaku fannoo faiqí faiqi mandáinaina maqásaa qumu ánukama rukáseenoo narí ákoona aaqá innaarúnai aiqáma ainaina úriqararana ásauku uqannái óoru óoqumarinau.

Yísufa Ánutuna ámaaku uqanna qangiroo úrinnaaqararafa máridanoo.

⁴ Ánutufa qangiroo firaa nuqu rámaseenoo, narí ámaaku áuqu firaa auqu misá úriqarara áuqu ranau. Miná amana kai narí ámaaku qangiroo firaaqóo úrinnaaqararafa máridanoo. ⁵ Ánutufa maaqí qímasee narí ámaakuara qinau.

Anée qiní qímaaku máriananoo.

Maqee qinée aní ákausaikiqa máridaqa.

Ánutufa sía qangiroora mi-ufána qinau narí ámaakuara kai miqí qinau. Ánutufa narí ámaakuara moo úfa maaqí qímasee qinau.

Qinée miná ákausa márianaura.

Mifá qiní qímaaku uqanna máriannoo.

Sía qangiroorau miqí qínoofau narí ámaaku Yísunara kai miqí qinau.

⁶⁻⁷ Ánutufa narí óoqa fáiqi maa-maqa maaqánaki quqárara maaqí qinau.

Qiní qangiroouqá aiqáma miná amooqifándia foo qímasee

narí qangiroouqara Ánutufa maaqí qinau.

Ánutufa narí qangiroouqára úfaira foora áuquqai faqa máridaqa.

Mifá narí aináinira faiqi idáuru miqírana qangiroouqa áuqusaifaqa máridaqa.

⁸ Ánutufa qangiroouqára miqíaqee qinau narí ámaakuara maaqí qinau.

Óo Ánutu aní ufa írira qaari náaru náaru máriannoo.

Andeeqárana namufaqa aní quqúsaki máriasa rakísida márianafa máriananoo. ⁹ Anée andeeqára óosanara rímarianafa máriananoo. Anée mandáinainara fídiaqaa ímarianafa máriananoo.

Minára kai aní Ánutufa aní aqoónausakinaana rusandeesámumasee maraséenoo firaanáikamándoofa máridana asasímariananoo.

¹⁰ Ánutufa kafáa narí ámaakuara maaqí qinau.

Anée karaambáiqqa máriananoo óosana ároo aukuana maa-maqa maaqána óosana arasée áuqunafa máriananoo.

Anée aneenná ásaukunnai innaarúna faqa minakí mári ainainna faqa áuqunafa mári-anafa máriananoo.

¹¹ Mi-ainaináusa dóo taikáfuannoo aneenná kai káqi márinnaranoo mi-ainaináusa óoqai máriu qamunnara

foora óoqeenáafaikámafinóo afauqáqaannoo.

¹² Aiqáma qámunna fúka mári ifanoo náuraanaikidanoo faiqí miná raqándaamma quqásee fúka ákidaqa. Maa-maqa maaqána faqa innaarúna faqa anée áuquqoon-afa miqí kai ínoo qamunnara foora náuraanaikinana raqándaama quqásee fúka máreennaranoo.

Anée sía qamunnara foora sía náuraanaikinnáranoo anée náaru náaru márianandee kai iná márinnaranoo.

¹³ Ánutufa narí ámaakuara kafáa maaqí qinau.

Anée maaqóo qiqá daaqá qísauku uqannái óoqumari fínaqa aní namuqáa narusée óonumafi aní áramandunnai quqánaura.

Sía qangiroora miqí qinau. Narí ámaakuara kai miqí qinau. ¹⁴ Qangiroouqá náqi fee iqá márídee. Misá aiqáma maraquna kái márídaqa Ánutuna aináinira ainaina márídaqa. Mifá innaarúnaindari niqiqáinaqa faiqí ánaasee innaarúnai fifándinausa dadaaqiaqéera niqiqáidanoo.

2

Asumu máree fandínna ufana ámiqimmandee rakísi qumáraaqa.

¹ Minára maasá ánoona ufa írimariafannufana qumáreeqa ámiqimma rakísi qumáraanauranoo. Sía miqífanoo maasá nammáriara foora áufinoo maasá máree fúandoora. ² Óoqai qangiroo qímannimu úfafa kúqaa ánoonaike márínau. Qangiroouqá rirímma innaarúnai uréeqaraura márídaqa faiqí moó fannoo misá ufa irisée rukíasoofanoo Ánutufa miná ákiaqara nárínau.

³ Maqee innaarúnai firaafá úriqararafa maasáki ani márídanoo. Mifá maasá qumáreeqee asumu márírana qímiraree qídanoo. Maasá mi-firaa ainainnára iriséeqa minníseeqa náqi fee mándee Ánutunara rufíasee yáiffee fuanáuree. Sía amana, káqi dárírafa kai firaafá máriannoo. Karaambáiqá narí uqanna óosana arasée narí innaarúnaindaraa asumu qímiranara narí faiqi námu qímannimisoofaqa irisée quándaki maasá qímaqimiafaqa kúqaa fee qímasee íridaqa. ⁴ Maasá sía misá ufa kái irisée kúqaa fee qídaqa Ánutufa misá ufa dadaaqammasoofaqa faiqí sía amana áuqaaqaa íra ainainna firaqa ainaina óosana óosana faiqí ánaasee dadaaqímaru ainainna áuqusoofaqa maasá miná qáféeqa kúqaa fee qídaqa. Ánutufa narí íriranannai kai narí maraqunannai kai óosana óosana fasiqa anaasee dadaaqíra ákoofasaikirana faiqí ánaasee níminau. Miqúnnannai faqa maasá innaarúnaindaraa asumu marírana qímiannanara kúqaa fee qídaqa.

Maasá asumu qímiimaruna óosanara qu úfafa.

⁵ Maasá náaru fúka ánianínna maqa maaqanara qídaqa. Ánutufa sía qangiroora ínnee minásaa rakísiaqee qinau. Faiqí faiqi maaqóo qáraasá kai minára rakísiaqee qinau.

⁶ Óoqeenáa tamummaqaraura ákara minára maaqí qídanoo.

Óo Ánutu, faiqí nánee máriafanee anée misára íridanee, káqi fífau fasiqara mináree aní ámuqusidanoo fee. ⁷ Anée faiqí áuqeeqeenana qangiroo ámeemaanai qúsa aukwana qúsa kamu quqáanano.

Anée káaqa qárana faqa úriqararana faqa Karaambáiqara foora márírana nímiannano.

Maa-maqánasaa ainaina aiqáma uqanna úriqararanaikírana Ánutufa nímiannano.

Tamummáqara fasiqa ufa miqí qímaqoofa márídanoo.

⁸ Mi-tamummaqara fasiqána ufa maaqí qídanoo.

Ánutufa maa-maqánasaaqaraa fasiqara ínnee aiqáma ainaina úriqararaura máriaqee qinau.

Sía akaqá ainainara kaifáú qínoofau. Aiqáma ainainara qínoo. Maasá maqee qáfáidaqa sía maqásaa fasiqa faiqifáú aiqáma ainainara úriqaraidaqau. ⁹ Maasá quándaki Yísuna kai qáfáidaqa. Ánutuna áfaariranannai kai Yísufa náaru asumu márírana qímiraree qímaseenoo maasá faiqí faiqi kúqirana narí faqa máraani qímaseenoo qangiroo nímeemaanai qúsakamuqoo qumu márídanoo kuqunnímaqanau. Maqee mifá káaqa

qára qáfee faqaafa, kúqaa firaaqóo úriqararafa márídanoo. Mifá kúquna faqa aupúroona faqa miná ákiaqara innaarúnai firaafá márídanoo.

¹⁰ Ánutufa aiqáma ainaina áuqufa rakísinoo fímarifa márídanoo. Mifá aupúrarana áidafirana Yísuna afaaqasáa quqóofa sía mandá óosanau quqánau. Ámiqira óosana andeeqára óosana máreenoo miqínau. Ánutufa Yísunara andeeqára ánoona máríanífeera quandáfinoo faiqí narí úriqararana náida nímianifeera aunírira saqarisaa aupúrarana Ánutufa áminau. Narí Yísufa mifá kai faiqí faiqi innaarúnai asumu máriaqeera aaná afisúfa márídanoo.

¹¹ Yísufa faiqí faiqi maraséeno nári mandáinaina findaukámaseenoo ánuwaranaki quqánnisé marífa márídanoo. Mifá faqa nínukamáqaisa faqa moodáa níkoona faqaasa máríanara Yísufa misára sía asaurídanoo qiní qíkaqaafasaa fee qídanoo. ¹² Yísufa minára maaqí qímaqoofa ákaraki márídanoo.

Óo Ánutu aníara qeeqá qíkaqaafasaa qímannimianaura.

Qinée faiqí suqúseeqa misá nífusaa aní amooqianáura.

¹³ Kafáa moo ákaraki maaqí qídanoo.

Qinée qeeqá írirana Ánutunasaa rusíanaura.

Kafáa moó ákaraki maaqí qídanoo.

Dóo qinée maaqóo márídaqa Ánutufa qímu faiqi anaqísa misá saimbaqa márídaqa.

Ákarakinaa ufa miqíminoo márídanoo.

¹⁴ Yísufa maqásaa fasiqa anaaseera narí faiqi ánaaqi fee qídanoo. Mi-faiqi anaqísa nimaqí faqaasa fidíka faqaasa maa-maqánasaaqaraasara Yísufa qídanoo. Yísufa narí uqanna qumuréeno faiqi ánaaqi Máriana áranandaki maasá faiqí faiqi fidíka qimaqí máreenoo innooqánau. Mifá sía fífaufau miqínau. Narí kúqiranannai kúqirana rakísirana Sadannana rafáaqafúanifeera maasá qimaqí faqa fidíka faqa máranau. ¹⁵ Yísufa kúqirana rakísirafa Sadannana rafáaqafuseeno ánaaqisaaqari kúqiranara rufíasee rumbáqa maría fasiqa anaaseesá idukúnnisáaneera kuqunnímaqanau. ¹⁶ Sía Yísufa qangiroouqá dadaaqídanoo. Faiqí faiqi dadaaqídanoo mifá akooqóo márídanoo. Moo ákara fannoo minára maaqí qídanoo.

Mifá Abarahaamana áiku ásauku dadaaqímarifa márídanoo.

¹⁷ Yísufa narí ákaqaafasaaqaa maa-maqánasaaqaraasaa dadaaqianée qímasee ámiqimmandee misára foo qíara mámbiqá ámiqimmandee misá aanáiqikianeera miqínau. Sía fífau Ánutuna aináinira aanaiqikirafa máriannoo maqee maqee narí ákaqaafasaa nífauee máríaninafa óori runúsee miqóo kai máríaninna aanaiqikira uriqararafa máriannoo. Ánutufa faiqí ánaasee mandáinaina minnísaanífeera Yísufa miqínau. ¹⁸ Indaarú Yísufa aupúrarana áidafirana Sadannáfa nimanamánde qáfarana faqa dóo amanamánde qáfamaseeno úriqaróofa márídanoo. Maqee minára maasá ámiqimmandee dadaaqídanoo mifá dóo miná óosana qáfoofa írufa márídanoo.

3

Yísufa Mooseena úraaqararafa márídanoo.

¹ Qiní qíkaqaafasaa ínnisaimbaqa Karaambáiqá áiku óosana márúnausa márídaqa ínnée faqa qinée faqa Ánutufa dáarama quqásaiifaqa ani máriasa márídaqa. Ínnée Yísuna qáfáaqa qáfáidaqa óonumafi íriaqa Ánutufa aqíqámaqoofa márídanoo. Maasá qímarunna amaana ufana aanáiqikira úriqararafa máríanífeera aqíqámaqoofa márídanoo. ² Óoqai Mooseefa Ánutuna áiku ásauku Isaraee máqannaasaki aiqáma ainaina áuqeemaruna miqóo kai márídanoo óori runúsee andeeqánau kai márínau. Yísufa miqíkai máseeno narí ásauku mundúsee aqíqoofa Ánutunara iriséeno miná aináinirana andeeqáidanoo áidimarufanoo márínau.

³ Faiqí misá fúka maaqa qáfamasee sía máaqa amooqídaqa faiqí máaqa usakái fasiqaná kái amooqídaqa. Miqíkai íqa, sía Mooseena amooqiaqa. Mifá fífau máaqa márídanoo Yísuna kai ámiqimasee firaaqóo amooqiaqa. Mifá máaqa usakée marífa

ánoona uqanna márídanoo. ⁴ Sía máaqa moo fífau kambíqaidanoo. Aiqáma maaqa usakéemarífa kai usakáídanoo. Ánutufa mífá aiqáma ainaina áuqeemarífa márífanoo Yísufa Ánutuna ámeemaanai máaqa usakée marífa márínara Mooseena úraaqáranoo márídanoo. ⁵ Mooseefa Ánutuna áiku ásauku Isaraee máqannaasaki maqee maqee miqóo kai márídanoo óori runúseenoo andeeqánoo kai márínau. Mífá Ánutuna aináinira faiqi márídanoo. Ánutufa qímannimianinna ainainara faiqí ánaasee qímannimimarufaqa írimariqau. ⁶ Yísufa sía káqi aináinira faiqi márídanoo. Isaraee máqanaasa níkoofa ámaaku uqanna márídanoo. Mífá Ánutuna áiku ásauku maqásaa máriasa rakísinnimaqee márífa miqóo kai mi-saikánaki márífa andeeqásee misásaa rakísimarífa márídanoo. Maasá náaru náaru Yísuna saqárikidaqa minára asasídaqa paasóosidaqa miqídaqa maasá Ánutuna faiqi námu miná áiku óosana márúnausa márídaqa sía miqídaqa sía miná áiku ásauku márúnaiqini.

Ánutuna ufa írimariasa idooáranara naakápaidanoo.

⁷⁻⁸ Ánutuna náaquqara andeeqara maraquana fannoo maaqí qídanoo.

Ínnee maqee Ánutuna ufa íriaqa ínne sáimbaqa Isaraee máqanna nínausa níkausa óoqai aadána maqa maaqaki fídaqa ititámmasee ufa rukíoondee ínnee síammiaqa. Misá Sinái aadána maqásaa Masaa máqasaa faqa Meeribaa máqasaa faqa nammári sía márúnara Ánutuna amanamánde qáfaiada náundaufa náundaufa qiqau.

⁹ Minára Ánutufa maaqí qináu.

Ínne níkausa nínaakusa qiní qimanammásee qáfararee qímasaida múnari mínari ídaqa qiní qimaniqau.

Qaara fasiqa áiku ásauku taikásee áukuana aiqáma amiqira ainaina quqannífiqaafanaqa qáféeqa miná minníseeqa quándaki moo áinaina kai máreemariqau.

¹⁰ Qinée minára iriséeqa qáfamaseeqa máa Isaraee máqannaara qíranqaaidanoo.

Qinée maaqí qímasee níqidaqa.

Misá írirafa fífau fáafau qídanoo áaqaidanoo.

Misá kísaaqasaa qiní faqa ánidaqa sía qiní oósana qáféeusa. ¹¹ Qinée minára íranqaifaqa maaqí qímasee qímafeekaíkiqáfana.

Sía uqanna misá qiní faqa anusufíqa adooefáranoo.

Ánutuna ufa miqíminoo márífaqa qinée minára maaqí qídaqa.

¹² Qiní qíkaqaafasauqa, ínnee ámiqimandee rakísiaqa. Moó fannoo narí mandíri-ranannai faqa narí ufa rukíee márínannai faqa narí ámuqusaki márínara káqi márira Ánutuna nímeesa uqamáqeefoora. ¹³ Maa-aukuannasaqá ínnisaimbaqa káqikai márídaqa maa-ainainára rakísiaqa, faasaambáasaana narí poodúee nári poodúee ímariana. Ínnikina moó fannoo narí mandóosana fannoo rarisámeeqee Ánutuna ufara sía írianaki quqáandoora eeráiriaqa. ¹⁴ Maasá indaarú paasóosamandee Yísuna qumáreeqa. Maqendári maqeesáa paasóosamasee Yísuna qumáreeqa miná kai áfaqaqa fífi ínaqa taikáinna áukuana qumárainqa maasá miná faqa moodánaki aináini marunausara foo máfiqa miná qumáraanaura.

¹⁵ Ánutuna ákara maaqí qídanoo,

Ínnee maqee Ánutuna ufa íridee sía fee íridee íriqa sía óoqai undée iaqa.

Óoqai ínne sáimbaqa nínausa níkausa aadána maqa maaqaki Ánutuna ufa irisée áanoo qídaqa mandúfa qíma rukíasee náaqoo síaisa máriundee sía maqee ínnee miqíaqa.

Ánutuna ákara miqíminoo márífaqa qinée minára maaqí qídaqa.

¹⁶ Yáu yáusee Ánutuna ufa irisée ufa rukíasee nímeesa úqiqau. Mooseefa Isipa máqanaindari nífiqee ánusa misá kai miqíqau. ¹⁷ Yáusaree qaara fasiqa níku nísauku taikásee áukuana Ánutufa áanoománnimaqaannoo fee inau. Faiqí ánaasee ufa rukíasee mandóosana máree marusa aadána maqasaa óonuree kúqu taikóosara misára kai áanoo qináu. ¹⁸ Ánutufa misára maaqí qináu,

Qiní faqa anusufínausa sía uqanna qiní faqa adooefáranoo.

Ánutufa miqí qímasoofaqa qinée minára maaqí qídaqa. Mifá yáusaree miqí qínoo fee. Mifá narúfa iriséenoo rukíee marúsara miqí qinau. ¹⁹ Maqee maasá miná qáfamasee maaqí qídaqa. Sía naundurá nímuqusa Ánutuna ufasáa rusúnara minára misá sía fúka maqa maaqaki Kannaa máqa maaqaki adooáranaki fiqau. Káqi aadána maqa maaqaki kúqiqau.

4

¹ Maqee maa-aukuanná Ánutufa maaqí qímasee qíma afeekaikámma maasára qinau, Amaná ínnée qínísaimbaqa qíní ámiqira adooqaranaki ani kéeqafiqa qínísaimbaqa qidooaaqée qinau. Dóo ínnisaimbaqa Ánutufa ániaqee qímaqoo úfafa taikáandoora dóo káqi máriqoo ámiqimasee rakísi qumáraqa, sía kéeqaannoo qímasee minára rufíaaqa maasáki moo mándainaina fannoo maasá qumárainaa maasá sía miná adooáranaki kéeqáanóra. ² Óoqai ínni sáimbaqa Isaraee máqanna nínausa níkausa Ánutuna ufa írìqau. Maasá maqee dóo írimmaseeqa ámiqira fasaasa ufa máridanoo. Indaarú misá mi-ufána iriséeqa áqummasaqau. Misá mi-ufána náaqoonnai iriséeqa sía naundurá nímuqusannai mi-ufána qumáraqau. Sía minára kúqaa fee qímasee minásaa írìrana rusíqau.

³ Maasá mi-fasaasa ufána Ánutufa qímafeekaikunara kúqaa fee qímasee minásaa rusíqa márunnanara maasá kúqaa Ánutuna faqa kéeqaidaqa miná adooáranaki adooáida adooaanáura. Mifá minára maaqí qímasee ákaraki qinau.

Qinée Ánutusa maaqí qímasee áanoo qíma afeekaikíafannana.

Náaru náaru misá sía uqanna qíní idooáranaki qíní faqa kéeqafi idooefáranoo.

Ánutuna ufa miqíminoo máridanoo qinée minára maaqí qídaqa. Óoqai óosana ároo aukuaana Ánutufa kúqaa aiqáma ainaina dóo áuqu taikásee adooámasee narí adooárana faqa quqánnimaqásoofaqa írìrana rukíasee sía kéeqee sía írìqau. Ánutufa minára iriséenoo sía káqi fuaqée qinau, káqi mifá máridanoo sía uqanna amaná misá kéeqeefaranoo káqi kai qáfa.

⁴ Ákarakinaa ufa moo qísauku taikásee dínni ani qaara marasée fáasaanara maaqí qídanoo.

Ánutufa narí kadáapírìrana óosana óosana mi-faasaanná quqásee adooanáu.

⁵ Ákarakinaa ufa moó idooáranara Ánutufa maaqí qinau.

Misá náaru náaru qinée maqa máaqa nímiannanaki, idooárana nímiannanaki sía qíní faqa kéeqafi idooefáranoo.

Ánutuna ufa miqínoo máriafaqa qinée minára maaqí qídaqa. ⁶ Indaarú márusa misá Ánutuna ámiqira fasaasa ufa irisée sía miná idooáranaki kéeqaqau. Náriqa ufa sía írìnnannai sía idooáranaki kéeqaqau. Akaqáusa Ánutuna faqa kéeqeefandinausa márianara moo kéeqaaninna faasaana quqásee maqee kámuqoo fee qinau. ⁷ Indaarú ákuanasaaqari mi-kamúqoo sía Ánutuna ufa írìqau. Dafidifa kambíqoo aukuanai Ánutufa Dafidina qímamufanoo maaqí qímasee ákara rínau.

Maqee maa-faasaanná ínnée Ánutuna ufa iriséeqa sía ititiaqa sía mána mána írìrana írìraqa.

Dafidifa mi-ufána ákara rínau.

⁸ Yoosuafa Isaraee máqannaasa nífíeeqeenoo Yooradanna námmani taqamáreenoo nári fúka maqaki idooáranaki quqánnisanau. Ánutufa sía mi-idooaránarau qinau, moorá qinau, Yoosuafa Ánutuna adooáranaki quqánnisainanoofau Ánutufa sía moo fáasaanara qini.

⁹ Mi-moo faasaanáfa káqi máridanoo, Ánutuna ufa írìmaria fasiqa anaaseesa maqásaaqaraasa minakí kéeqeefaranoo. Óoqai indaarú Ánutufa aiqáma ainaina áuquseenoo qísauku dínni ani qaara maraséenoo ámiqimasee idooanáu. Miná fooqáa idooárafa káqi márinaki Ánutuna ufa írì maría fasiqanaaseesa kéeqeefaranoo. ¹⁰ Faiqí ánaasee moó fannoo Ánutufa máriqoo kéeqafino idooáinafa mi-fasiqa anaaseesá nári

ummaara afaimmá quqáseenoo ámiqimma adooefáranoo. Ánutufa narí kadáapirirana minníseenoo idoo oondée mi-fasiqa anaaseesá faqa miqíkai íqa nári kadáapirirana afaimmá quqáseeqa ámiqimasee adooéeqa Ánutufa undée ifáranoo. ¹¹ Minára maasá sía ufa rukíasee mánoo manáa iqánuaqa nímudaanai qímasee Ánutuna faqa narí adooéemarínaki kéeqaaqa. Sía moó fannoo maasáki ufa rukíasee ínnisaimbaqa Isaraee máqanna nínausa níkausa naanna rée káqinni áqufuaqa.

¹² Ánutuna ufa sía fífau ainaina máridanoo, áfu máqee marífa kásimarífa máridanoo. Aseema miqírafa káaqa dínni dínni firaqóo raiqárafa naundurái ateekeéemarífa máridanoo. Faiqí nimana faqa maraquna faqa moodáanaki márinaki miqóo faqa fímarífa. Nímudaani aqumu faqa ákikimana faqa ruqíasee miqóo faqa fímarífa máridanoo. Faiqí naundurái faqa nímuqusaki faqa nídimarina faqa óonumafi írimariana faqa mináuaqa faqa qáfeenoo rainée marífa máridanoo.

¹³ Sía Ánutuna áfusaa moo áinaina kukéeqarana amana, sía amaná miqiánnoo. Aiqáma ainaina faiqí ánaasee Ánutufa áuquqoo ainainausa kai márinara narí áfusaa akoosaqa akooqóo uqanna máridanoo. Maasá mi-Anutúna áfusaa qeeqá márunnana andeeqáranara faqa áaqaranara faqa ufa qianáura.

Aiqáma aanáiqikirausakiqari Yísufa firaqóo úriqararafa.

¹⁴ Maasá aanáiqiki maría fasiqausa úriqararafa Ánutufa narí máriqoo uqanna kéeqafi máridanoo. Mi-fasiqáfa Yísufa Ánutuna ámaaku márinara maasá Ánutuna amaana ufa qumáraunnana ámiqimasee qumáraaqee qídaqa. ¹⁵ Maasá aanáiqiki maría fasiqausa úriqararafa maasá daundurái ummaararé marífaqa maasá kudoosaápee marunnana sía sía qáfee marífa máridanoofau, qáfee marífa máridanoo. Sadannafa aiqáma ainaina amanamásaifanoo sía miná qumáraifa qáfamaqáifá kái máridanoo, minára kai maasára qimudáoo qímasee ámuqusidanoo.

¹⁶ Minára maasá mifá dáruanínnanara faqa sía rufía rufíaqíqa paasóosamasee mifá mári qaarinasaa óonu réera foora nári nífaueenoo ámuqusianinnanara faqa qímiánee qiaqa. Miqóo káqi nímirafa káqi dadaaqírafa miqóo máridanoo. Maasá miqóo óonuraananoo Ánutuna áfauarafa ámuqusirafa maasára máriannoo. Maasá ummaara faqa sárauqirana faqa dárinnanara mifá dadaaqiánnoo.

5

¹ Maasá Heeburu máqannaasa faiqí misá aanáiqiki maru fasiqausa úriqararanara randásee paqúrimmeeqee faiqí ánaaseesaroo qíanifeera Ánutuna aináiniranaki quqáidaqa. Miqóoqari mi-fasiqáfa faiqí ánaasee mandáinaina rukásainanoo Ánutufa sía náruaninnanara iriséenoo maqee maqee ámirainaina faqa aandáu aruséenoo Ánutuna tatúfu suqá ámirana faqa ámidanoo. ² Mi-aanaiqikira fasiqáfa faiqí faiqí máridanoo narí faqa amanná márinara faiqí ánaasee fúrufarammásee áaqee maríanara ámuqusinanoo amaná dadaaqiánnoo. ³ Mi-aanaiqikira fasiqáfa mifá faqa faiqí kai máridanoo áaqee marífa márinara, sía faiqí ánaaseera kai aandáu arusée tatúfidanoo narí mandáinainara faqa rukáanifeera naríara faqa Ánutuna tatúfuamidanoo. ⁴ Sía faiqí moó fannoo naríaraa úriqarara saikaki kéeqaanauree qímasee naríaraa aanáiqiki maríasa úriqararafa máridanoo. Ánutufa qifá kai aanáiqiki máriasa úriqararafa máridanoo. Mooseena áfasaafa Aaroonafa óoqai miqí kai inau. Ánutufa Aaroonafa áaroofoanoo aanáiqikinau.

⁵ Yísufa ásauku mundírafa miqí kai másee sía narí kai naríara úriqarara aanáiqikinau. Ánutufa qunára kai miqínau. Mifá maaqí qímasee qímaminau. Anée qiní qímaaku máriananoo.

Maqee fáasaana qinée aní ákausaikammíqa máridaqa.

⁶ Miqí qímasee Ánutufa kafáa maaqí qinai.

Anée náaru náaru márinafa aanáiqikirafa máriananoo.

Anée Meerakiseedeekana átiara foora márianafa mifára foora náaru náaru márinananoo.

(Óoqai Meerakiseedeekafa Sareema máqusanaasa Ánutuna faqa faiqí ánaasee faqa aanáiqikirafa márínau.)

⁷ Yísufa maa-maqánasaa Keetaseemanee saqamakí márídanoo aunírira saqarisaa kúquaninnanara Ánutunara innaaru qídanoo qáoó qímirináu. Innaaru qídanoo firaaqóo fáaqa rúmaseenoo ikíraqaseenoo kúquaninnanara qáoó qímirinoo innaaru qínau. Ánutufa miná reendeénirana qáfamaseenoo miná aundurá Ánutufinnai ubeekáranara iriséenoo miná innaaruqírana iriséenoo dadaaqínau. ⁸ Yísufa naríara sía Ánutuna ámaaku fee qímasee mána mánináu. Óosana óosana aupúranannai Ánutuna ufara aaqee kái eedóo qíra oósana írináu. ⁹ Mifá aupúranakiqari ámiqiranaikamambinoo quandáfi narí ufara eedóo qímarusa náaru náaru márírana óosanaraseenoo nímináu. ¹⁰ Miqímasoofanoo Ánutufa minára maaqí qínau.

Anée aanáiqiki máriasa úriqararafa máríanafa máríananoo. Anée Meerakiseedeekana fooqáafaikámambinana márínnaranoo.

Ínnee faiqí írirana máraaqaana faiqí ánaaqiara foo qímariafanoo.

¹¹ Ánutuna ufa narí ámaakuara miqíminoo márifaqa qinée maa-ufána ínni qímannimidaqa. Maa-ainainná afeeka ainaina márídanoo óosana óosana ainaina faqa ínni qímannimianee qímasaunaqa ínnee anuqímariasa máríafanoo. ¹² Ínnee faqa maqee faiqí uqannífiqaaqaana. Ínnee Ánutuna ákarakinaa ufa óosana ainaina faqa sía ámiqimasee íri maríafanoo. Ínnee moosá qímannimiaqaqoo sía amanaikí maríafaqa moosá ínni qímannimidaqa. Ínnee óoqai nárana uqanna náaqaana máríafanoo ínnee náamma náidara foo kaimmímariafanoo sía innooqárausara foora máríafanoo. ¹³ Náamma néemariasa faiqí ánaaqi kai máríafanoo sía ánoona ainaina mandá ainainara rainásee íriaqaamminóo márídanoo. ¹⁴ Nárana uqanna faiqí ánaasee nárana márídanoo. Misá dóo akoofása máríafanoo nímaakirisaa quqásee qáfaidaqa mandáikinnana qáfeeqa ámiqirana qáfeeqa miqídaqa akoofása márídaqa. Ínnee faqa miqíqaana. Qinée nárana kíkiquisidaqa amaana ufa qímannimira óosana miqíminoo márídanoo. Akoofása fannoo iriséenoo raináidanoo ámiqiranara íridanoo mandáikiranara minnísaidanoo. Faiqí ánaaqi fooqáa fasiqa mifá mandáikirana faqa ámiqirana faqa káqi náannoo.

6

Ánutuna ufara írimariasa káqi rúnna fíranara aaquqímannimaqara ufa.

¹⁻³ Maasá sía maqee márúnnaqoo óosanaki kai mária, maqee dóori mundúsaannaqoo qámgaanairá foora fúa. Yísuna ufakí óosana ainaina ánaaqi kímarunnana ínaaqiannai máfi quqásee dóo maqee óorisaa fuanáura. Maasá qeeqá fífau áaqara óosana kadaápiri-rannannai innaarúnai fíraree qímarunnana miná minníseeqa Ánutunasaa mundúfuafannana dóo maasá minára írimarunafa márídanoo. Nammári nímirana faqa ásauku níkiaaqa mundúsee nifaaqóoqa qírana faqa kúqiranakiqari fíndifirana faqa náaru náaru idáki fímariana faqa dóo írimariafanoo. Sía kafáa kafáa ánaaqiara foora náamma kai náidara foora óoqai íri maru ainainara kai kaifáa kaifáa minára kai íriaqa. Ánutufa dadaaqímarinaqa maasá nóorisaa fíndifinaqa indaarúara foora fídaqa maqee maqee Ánutuna ufakínaana fúka iriséeqa mi-maú fuanáura.

⁴ Ánutuna ufamau fímariasa quándaki káqinni áqufiqa náqi fee mándee aupúramásee quándakinaqa kafáa fifáree. Sía amana miqífara. Misá óoqai Ánutuna qóomasaa fímariasa, misá innaarúnaindaraa nárana náidara foora ímariasa márídaqa Ánutuna náaquqara andeeqara maraquana máreemariasa. ⁵ Misá Ánutuna ufa amanamándee qáfamasee ámiqira ainainara írimariafa márídanoo. Kásooqaqee Yísufa kafáa qúmuaninna aukuanaki kambíqaaninna afeeka átiara írimariasa márídaqa. ⁶ Misá mi-ainainásuara níkoofaifaqa káqirúnna fídaqa sía amana misá kafáa aupúramásee quándakinaqa kafáa Ánutuna aanái ubeekéefáranoo. Misá miqímariasa Ánutuna ámaaku kafáa aunírira

saqarisaa quqásee pirímma áridaqa miqídaqa aiqámausa nífusaa asaurírana ámidaqa miqí maríafanoo.

⁷ Ánutufa maqá dadaaqídanoo aaku quqásaifanoo rídanoo maqásaa aináini maríasa dadaaqídanoo nárana minákiqari kambíqaiifaqa néemariafanoo. Miqí kai másee faiqí ánaasee Ánutuna ufamau fímariasa misá Ánutufa misá ámiqi ámiqíannoo. ⁸ Nimmúru faqa mandáinaina amuka faqa mi-maqánasaa kambíqafinanoo Ánutufa qáfamaseenoo fífau maqa márídanoo, qúsasaa qinée mi-maqána áquraraséeqa idákikai áquanauree qinau. Ánutuna ufa minnísee maríasa miqí kai másee idá kai qámataikéefaranoo.

⁹ Maasá qíqoondi maasá ínniara írídaqa, ínnee sía miná ufa minnísee maríasa maríafanoo. Ínnee Ánutuna saqárikidaqa innaarúnai asumu máree maríasa maríafanoo minakínaa ámiqi ámiqirana úriqararana ínnindi miqóo nífeedammá nímaqaqaifanoo márídanoo. ¹⁰ Ánutufa sía qaaraikí marífa márídanoo, andeeqásee amana amana kái nímimarífa márídanoo. Mifá sía ínnee kadáapirinnana ákiaqara aunúannoo, írídanoo. Ínnee Ánutunara nídirafa quándaki ínneeqa niqoónausa Yísuna ufa írimariasara ámiqimaseenoo nímuqusinaqa káqi dadaaqífanoo Ánutufa minára faqa sía aunídanoo, írídanoo miná ákiaqara ínni nímiannoo. ¹¹ Maasá ínniara maaqíaqeera ínniara rídaqa. Ínni Ánutunara nídirafa asasírafa kásirafa miqíqqa fífi ínaqa taikáinna áukuana kai máfi taikáqa. Ínnee miqífanoo ínni naundurákinaa nídirafa kúqaa ánoonaikiannoo. ¹² Maasá ínnee kudoosaápee foora qíkooqaidanoo. Akaqáusa nári írírana Yísunasaa rusíranannai faqa ubiqásee reendeenámasee márírana níranannai faqa óoqai Ánutufa qíma afeekaikámmasee nímira naundurá qúmiasana dóo máree maríafanoo. Maasá ínniara misá naanna rámasee márídaqa naundurá qúmiasana máraaqeera qídaqa.

Ánutufa qíma afeekaikámaqoo úfafa afeeka náaruara márianinnufafa.

¹³ Óoqai Ánutufa Abarahaamanasaa qíma afeekaikámmaqoona ásauku uqéereseenoo kúqaa miqíanauree qímaqoona. Sía miná úriqararafa márúnara narí ásauku uqéereseenoo yána áuqu fee raanáuree qusía narí áuqu kai rámafeekaíkinau. ¹⁴ Mifá maaqí qímasee Abarahaamana qímaminoo qinau.

Qinée qíma afeekaikámmasee kúqaa ámiqi ámiqianaúra.

Aní áiku ásauku akeekú akaakú faiqi maqannímaqaiifaqa moómoo kambíqafi maa-maqánasaa amanaikíqqa márifaranoo.

¹⁵ Ánutufa miqí qímasoofanoo Abarahaamafa mi-ufána ánoonara kísaaqasaa reendeenámasee áfeesida márufanoo kásooqaqee uqanna Ánutufa qímamu ainainafa koorooináu.

¹⁶ Faiqí moó fannoo qíma afeekaikíanee qímaseenoo ásauku innaarunai uqéereseenoo naríara úrinaaqarara áuqu rámaseenoo qímaafeekaikámmaseenoo dóo ufa qímaqoofa taikáidanoo. ¹⁷ Ínaaqianna kambíqee maríasaki Ánutuna qíma afeekaikíra márírana ánoona máreefandínausa sía qíní Ánutusara qeeqá qíma afeekaikíranara minnísee foo qiaqeera misá qíníara kúqaa uqannée qímasee qiaqéera kooroomásee sía kai fífau qímafeekaíkinau, narí áuqu faqa rámaseenoo qímafeekaíkinau.

¹⁸ Dóo minára iriséeqa qaara ainaina, afeeka ainaina ínnikina káqi máriannoo sía taikáannoo. Mi-ainaina qandá moo áinaina Ánutuna qíma afeekaikírafa márídanoo. Moo áinaina Ánutuna ásauku uqéerarafa márídanoo. Mi-ainaina qandára Ánutufa sía amana únna qírafa máriannoo. Maasá Ánutuna saqárikidaqa miná asumu máríranaki maríasa Ánutufa maasá áranaiqi fuki faakí qídanoo maasá daikísaa márianinna innaarúnai máríranara asasídaqa áfeesidaqa máriaqeera qídanoo.

¹⁹ Maasá Yísunara asasíra áfeesirafa maasá qímuqusa sándara foora rakísiquumarainaqa mapukúfi márífara. Yísunara asasíra áfeesirafa afeeka sandara foora sía rakéirafa ámiqirafa márídanoo. Maasá maa-maqánasaa maaqóo márúnnaqooqari mi-sandáfa fírafa Ánutuna náaquqara amaana maqaki firaa ititara qammunna tapóoqaidanoo Ánutufa innaarúnai máríqoo kukéeqara maqaki miqóo dínni áti

rumbánoo máridanoo dínni áti maasá maqásaa rumbánoo maridanoo maasá atukaramáqimaqaidanoo. ²⁰ Yísufa miqóo maasásaa roo qímasee maasá dóorinni indaarú óoru fúfa máridanoo. Mifá miqóo aanáiqikirafa firaa úriqararafa náaru náaru máriifa Meerakiseedeekana aanna rárafa máridanoo maasá káqi dadaaqídanoo.

7

Óoqai aanáiqiki maru fasiqa Meerakiseedeekanara qíra ufa.

¹ Meerakiseedeekafa Sareema máqanna karaambáiqá márínau. Innaarúnai úriqarara Ánutuna karaambáiqá aanáiqikirafa faqa márínau.

(Indaarú namuqáa karaambáiqá moómoo qumurée Soodooma máqannaasa faqa Koomoora máqannaasa faqa misaqá márusa naruséeqa misá aináina sipsípa burimakáu faiqí ánaasee aiqáma rumbáidaqa Rootana faqa rumbámaree nífiqee fiqau. Abarahaamafa minára iriséenoo narí aináini marusa nífiqeenoo nífaqeufanoo aanái óorumará nárú nífaqaqammámareenoo óonu paqúrimaseenoo naru taikéenoo maindáraasa rumbée óoru fúsa faqa misá aináina burimakáu sipsípaina Rootana faqa máreenoo óorurandee qúminau.)

Qúmimarufanoo aanái Meerakiseedeekafa Abarahaamana paqúrimandeenoo afaaqóoqa qínau. ² Qímasoofanoo Abarahaamafa rákiranaki maraqoo áinaina raíneequeenoo káqikaana Ánutuna ámidee qímaseenoo miná aanáiqikirana Meerakiseedeekafa márufanoo áminau, Ánutunara dúfi dúfi qída fee qímasee Meerakiseedeekana káqikaana áminau. Meerakiseedeekana áuqu óosana andeeqára karaambaiqee qiqau. Miná maqúsa áuqu Sareema máqusa mi-auqúna óosana asooára máqusafée qiqau. Minára mi-fasiqáfa andeeqárana faqa asooárana faqa karaambáiqá márínau. ³ Meerakiseedeekana ánaakuna ákooná ánooná misá óosana sía maasá minára írídaqa, sía ákara rúmaqoo máridanoo. Miná máqoo áukuana faqa sía írídaqa miná kúqira ákuanara faqa sía írídaqa. Miqínnoo máriifaqa maasá Yuda máqannaasa óosana marasée minára Ánutuna ámaakummi foo qídaqa náaru náaru márufa máridanoo fee maasá qídaqa. Mifá náaru náaru Ánutuna aanáiqikirafa márufa máridanoo fee qídaqa.

⁴ Dóo Meerakiseedeekana qáfaqa, faiqí úriqararafa faiqí firaafá márufanoo Abarahaamafa maasá qikeekú qikaakú fannoo rákiranaki mároo ainainna miná áminau. Abarahaamana úriqararafa márúnara miqínnoo raínaminau. ⁵ Ánutufa minára iriséenoo Reefina áiku ásauku maréequeenoo Isaraee máqanna faqa Ánutunara faqa aanáiqikiranaki quqáseenoo maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee ínneeqa níkaqaafasaa Isaraee máqanna qímannimifaqa aukuaana áukuana nári nárana ainaina káqikaana rainá nímiqee qínau. Reefina áiku ásauku Isaraee máqannaasa aanáiqikimarusá Abarahaamana áiku ásauku márídaqa. Nári niqoónausa Isaraee máqannaasa misá faqa Abarahaamana áiku ásauku kai márídaqa nári nárana ainaina rainásee káqikaana Reefina áiku ásauku nímiqau.

⁶ Abarahaamafa Ánutufa qíma afeekaikámaqoo ufana írimarufa márufanoo úriqararafa márufanoo. Meerakiseedeekafa Ánutuna aanáiqikirafa sía Reefina áti márufa máridanoo Abarahaamana úriqararafa máridanoo miná afaaqóoqa qínau. Miqí qufanoo rákiranaki maraqoo áinaina káqikaana raíneeqee miná faqa áminau. ⁷ Nifaaqóoqa qímaria fasiqausa sía mandá fasiqa fannoo nifaaqóoqa qídanoo. Faiqí úriqararafa áuqu faqaafa akooqóo máriifa mifá kai nifaaqóoqa qídanoo, uréeqarausa nifaaqóoqa qímannimaqaidaqa. Minára Meerakiseedeekafa Abarahaamana úriqararafa márínau. ⁸ Abarahaamana ámaaku moó miná áuqu Reefifa márínau. Reefina áiku ásauku aanáiqikirausa faiqí faiqi misá faqa kúqimariasa márídaqa niqoónausa nárana ainaina nímuafaqa máraqau. Meerakiseedeekáfa sía kúqirafa ákarakinaa ufa márínara minára náaru náaru máru fee qímarufa máridanoo Abarahaamana nárana aináina ámufanoo máránau.

⁹ Indaarú Abarahaamafa narí nárana ainaina káqikaana rainásee Meerakiseedeekana áminau. ¹⁰ Reefifa mi-kamúqoo sía kambíqanau narí ákooná áranandaki máridanoo

narí ákoona faqa qumeé Meerakiseedeekana áminau. Dóo maqee áukuana Meerakiseedeekana ámu fasiqana Reefina áiku ásuaku quándaki nári niqoónausunnai nárana ainaina máraidaqa.

¹¹ Mooseena sándufa faqa Ánutuna sándufa faqa miqandúfa moodáa ufa marinau. Mi-ufáfa Reefina áiku ásaukusaa aanáiqiki márusakina moodáanaki kúsinoo máridanoo aiqáma sándufa fannoo misásaaqari Isaraee máqannaasaki amanaíkinau. Reefina áiku ásauku aanáiqikira óosana fannoo faiqí anaasee Ánutuna áfusaa káaqa andeeqára ánukarana níminoofau sía moo ánaiqikirafa ínaaqianna Meerakiseedeekana fooqáafa kambíqaiqini. Sía Aaroonu áiku ásauku Reefina áiku ásaukukiqari fúka moó quqéeno Meerakiseedeekana miná aannarée marína náaru náaru márirana Yísuna kai quqánau.

¹² Ánutufa óoqeenáa aanaiqikirausa Reefina áiku ásauku minníseenoo fúka aanaiqikirana quqáreee qídanoo óoqeenáa sándufara Mooseena sandufara faqa sía amanaikíannoo, fúka sandufa miná ámaaqaiki quqásee miqóo kai fúka aanaiqikirana quqáannoo.

¹³⁻¹⁴ Maasá karaambáiqá Yísunara fúka aanaiqikiranara qídanoo fúka karaambaíqee qídanoo. Mooseefa Reefina áiku ásaukuara qufaqa aanáiqikiqau. Yísufa sía Reefina áti márinau. Yudana áti márinau. Yudana áiku ásauku moó fannoo sía aanáiqikira ainainiranaki máriqau, sía uqanna máriqau. Mooseefa faqa sía Yudana áiku ásaukuara moorá qufanoo misaikána máraqau sía uqanna qinau.

Fúka aanaiqikirafa Meerakiseedeekana fooqáafa dóo ani máridanoo.

¹⁵ Dóo fúka aanaiqikirafa kooroo írana námufaqa fúka sandufa faqa aanáiqikirausa óosana faqa máriannoo. Mifá akooqóo kooroo ínoo máridanoo. Mi-fuka aanaiqikirafa Meerakiseedeekana fooqáafa animáridanoo. ¹⁶ Isaraee máqanna sándufa fannoo Reefina áiku ásaukuara qufaqa aanáiqikiqau. Yísufa sía faiqí faiqi sándufa ámeemaanaifau máridanoofau aanáiqikinau. Mifá náaru máriqá sía taikárafa, mi-afeekáfa kai miná afeeqásoofanoo fúka aanáiqikinau. ¹⁷ Tamummáqara ákara fannoo minára maaqí qídanoo.

Anée aanáiqikirafa náaru náaru márinafa márinannanoo, Meerakiseedeekana fooqáafa márinannanoo.

Mi-tamummaqara ufáfa miqíminoo máridanoo. ¹⁸ Indaarúqaa sándufa óosana dóo máfi Ánutufa quqéeno miná afeeka fannoo sía amanaikifanoo kai fífau márunara máfi quqánau.

¹⁹ Mooseena sándufa fannoo mooná káaqa ámiqira ándeeqáranu Ánutuna áfusaa sía ámiaqaufanoo mi-sandufána máfi quqánau. Quqáseenoo dóo maqee fúka ainaina firaaqóo úriqarara ainaina Yísunara asasíra áfeesirana máree míni quqásoofaqa minánnai kai Ánutuna aaqá uqanna fuanáura.

²⁰ Dóo kafáa Ánutufa fúka aanaiqikiranara qímafeekaíkinau. Óoqeenáa aanaiqikirausara sía miqínoo qímafeekaíkinau. ²¹ Qímafeekaikíra ufasáa Yísufa aanáiqikirafa kambíqanau. Miqímma afeekaikíranara Ánutufa maaqí qímasee qinau.

Qinée karaambáiqá Ánutusa qíma afeekaikíra ufa dóo quqéeqa.

Síá qinée qeeqá írannannai moosáa fuanáura.

Anée náaru náaru aanáiqikirafa márinannanoo.

²² Mi-qíma afeekaikira ufáfa Yísuna maréeqeenoo sía óoqeenáa Ánutuna faqa faiqí faqa moodáanaki qíma afeekaikíranaki quqánau, áaduma úriqarara moodáanakikira ufa rakísirafáikamambi márinau.

²³ Yísunara moo írirafa káqi máridanoo. Indaarúqaa aanaiqikira fasiqauqa moómoo máriqau. Misákina kuquffimarufanoo moó fannoo kai aanáiqiki máriqau. ²⁴ Yísufa sía misá naanna rée kúquannoo sía miná aanáiqikirafa moonásaa máriannoo, narí náaru náaru márinara naríki kai náaru náaru máriannoo. ²⁵ Dóo minára maqee faqa náaru faqa minánnai Ánutufa máriqoo fímarinausa Yísufa amaná maréeqee narí ákoona aqa quqáannoo. Mifá náaru náaru márinara mifá narí ákoona aqa quqáseenoo náaru náaru misára narí ákoona faqa ufa qínoo dadaaqíannoo.

²⁶ Yísufa mifá maasá aanáiqikira úriqararafa máridanoo. Maasá mandáinaina óosana óosana manda ainaina ákiaqara amana kái Yísufa máridanoo. Mifá andeeqárana náaquarafa máridanoo. Minakí sía moo áaqarafa mandáikirafa máridanoo. Miná mandá maqasaa máriasakinaana áadumasaa Ánutufa quqáraree qímaseenoo maréeqeenoo innaarúnai uqéera úriqararanaki quqáqai fanoo máridanoo. ²⁷ Yísufa maqásaa fasiqa aanáiqikirausa úriqarararusa naanna sía ráidanoo. Misá maqee maqee faasaambáasaana aandáú tatúfirana nári mandáinaina taikáanifeera tatúfirana suqée mariqau. Nárinde náaree tatúfusaida quandáfi faiqí ánaasee mandáinaina númoo taikáanifeera áukuana aukuna tatúfusee Ánutuna ámi mariqau. Yísufa sía misá naanna ráidanoo, Mifá moodáa kari uqanna narí afaaqa Ánutuna aru áminau. Dóo sía kafáa kafáa Ánutuna aru ámiannoo, dóo moodáa kari aru áminoo aiqámausa numóo taikánau.

²⁸ Mooseena sándufa fannoo fifau faiqí faiqí maréeqeenoo aanáiqikirausa úriqarararusaiki quqánau. Ánutuna qíma afeekaikírafa narí áuqu rámasee qíma afeekaikírafa Mooseena sándufa náaree ani márifanoo Ánutuna mi-qimafeekaikirufáfa Mooseena sándufa rafáaqafúmaqeenoo Ánutuna ámaaku uqanna maréeqeenoo aanáiqikira úriqararanaki quqánau, náaru náaru andeeqárafa márianinnana quqánau.

8

Yísufa maasá aanáiqikirausaki úriqararafa máridanoo.

¹ Maasá maa-ufána ákiaqa maaqímminoo máridanoo. Maasá aanáiqikira úriqararafa innaarúna úriqararana Ánutufa máriqoo miná aaqá miná ásauku uqannái máridanoo. ² Mifá sía Mooseena aanna ráidanoo sía faiqí usakáqaa úqiqaana maaqakifau aináinidanoofau. Ánutufa usakáqoo maqana uqannakina aináinidanoo. Mi-maqánaki innaarúnai Ánutufa mári óosiranaki aanáiqikirausa úriqararana aináinirana máraidanoo.

³ Aiqáma aanaiqikira úriqarararusa maqee maqee nárana aandáú arusáida Ánutuna tatúfu ámidaqa. Mooseefa mi-ainainiránaki misá quqánau. Dóo maasá aanáiqikira úriqararafa Yísufa mifá faqa Ánutuna tatúfirana ámirafa máriannoo. ⁴ Yísufa maa-maqánasaa márinanoofau sía aanáiqikirafa máriqini. Maaqóo moómoo aanáiqikirausa aandáú Ánutuna aandáú tatúfida suqá ámidaqa. Mooseena sándufamau fídaqa miqídaqa. ⁵ Mi-aanaiqísa aináinirafa sía ánoona máridaqa fifau amanandá kái máridanoo. Innaarúnai mári ainaina fifau amanandá kái máridanoo. Mooseefa Sinai máqa maaqaki úqiqaana máaqa usakáraree qufanoo Ánutufa maaqí qímasee qímaminóo qinai. Qinée áaqanasaa uqafíqau na maqana amana kái andeeqásee usakáa. ⁶ Indaarú máru aanaiqikirausa miqíqa márufanoo Ánutufa maqee Yísuna firaaqoo úriqarara aanaiqikira ainainiranaki quqánau. Ánutufa faqa faiqí faqa moodáanakikirafa Yísunainde úriqararafa máridanoo, Mooseena moodáanakikira ufa sándufamau fíranasaa mundínoo márúnara uréqararafa máridanoo. Yísunainde úriqarara qima afeekaikiranasaa mundínoo márúnara úriqararafa máridanoo.

⁷ Indaarú moodáanakikirafa ánoonainanoofau Ánutufa sía moó mara quqáiqini.

⁸ Ánutufa Isaraee máqannaara maaqí qímasee ákaraki níqira ufa qinai. Qinée karaambáiqá maaqí qídaqa, Dóo qúsasaa qinée fúka moodáanakikira ufa Isaraee máqanna faqa Yudana áiku ásauku faqa qianáura.

⁹ Óoqai misá nikaakú nikaakú faqa moodáanaki kára ufa quqáafannana. Sía miqífau ianáurau, moo kámmianaura.

Mi-aukuannái misá Isaraee máqanna nísauku qumáree Isipa máqasaaqari nífiqee fí-mariafanaqa misá qiní moodáanaki kára ufara níkoqoofaqa qiní minní qísauqa. Minára misá qiní qímaqimufaqa qinée minníseeqa sía íriqiafana.

¹⁰ Dóo maqee óoqeenáa moodáanaki kára ufa minnísee Isaraee máqanna faqa fúka moodáanaki kára ufa maaqí qímasee quqáidaqa. Qiní fúka moodáanaki kára ufa maaqímminoo máridanoo.

Qinée karaambáíqa qídaqa. Qinée qúsasaa qeeqá sándufa misá nitikúraki quqáanaura, quqáseeqa misá nímuqusasaa ákara rúmaqaanaqa sía aunúaqeera. Qinée misá Ánutusa márianaura misá qiní faiqi námu márifaranoo.

¹¹ Sía moó fannoo narí aqóónnanara fuki faakí qíannoo. Sía moó fannoo narí aqóónnanara Ánutunara íriantee qíannoo. Misá aiqámausa úriqararawsa faqa uréeqarawsa faqa qiníara írifaranoo.

¹² Qinée misá áaqainnanara nífauaanáura. Qinée misá numóora síammiríanaura aunúanaura.

¹³ Ánutufa mi-fuka moodaanaki kiránara qídanoo indaarúqaanara óoqeenáa fee qídanoo. Óoqeenaa ainaina minnísaifa dóo afauqáqeenoo qúsasaa taikáfuannoo.

9

Óoqeenáa amaana máqara faqa fuka amaana máqa Yísunara qínoo máridanoo.

(Óoqai indarú Ánutufa narí faqa maqásaaqaraasa faqa moodáanaki kára ufa Mooseena sándufakí quqáqoofanoo márinoo maqee Yísunasaa fúka moodáanaki kára ufa quqáqafanoo máridanoo.)

¹ Indaarúqaa moodaanaki kára ufa máru kamuqoo Ánutunara innaaruqára sándufa óosana óosana márinau. Faiqí nísaukunnai áuqara úqiqaana maqa Ánutunara amooqí-maria maaqafa faqa márinau. ² Mikamúqoo misá úqiqaana maqa usakáseeqa miná aundurái óosuseeqa, dínni óosirafa faiqí aanáiqikirausa kéeqeemaru maqáfa kooqí maqa náaquqara fee qiqau. Qóomauqa faqa Ánutuna uqafiqee maru feemu faqa minásaa quqéemaru qainda faqa minakí márinau. Dínni óosirafa fíqaramásee náaquqara maqa faiqí minakí sía kéeqee máriqau.

³ Firaa qamunna mi-oosiránasaa ititánnoo márinau. Miná dínni kooqí maqa márinau. Miná dínntinai kukéeqaranaki fíraaqóo naaquqara óosirafa mi-atínai márinau. ⁴ Kóora áuqimaru qáindafa minakí márinau. Minásaa ámiqundímaru ainainna suqée marufa márinau. Moodáanaki kára bookisa minakí faqa márinau. Mifá kóora qannunnai ráfaaqafírafa márinau. Mi-bookisánaki kóora áuqimaru qafeefa márinau. Mi-qafee auduránaki manna fee qímaru ainainafa innaarúnaindaraa feemu quqásoofanoo Isaraee máqannaasa aadána maqa maaqaki máridaqa náararoofaqa randásee néemaru feemufa márinau. Óoqai Aaroonafa faqa Isaraee máqannaasa faiqí fíraasá faqa nári sáunu úqiqaana maqaki quqásoofanoo Aarona sáunúsaa kai auqmára ururámafínoo misáindisaa sía ururanáu. Mi-saunúfa faqa moodáanaki kára bookisaki quqásoofanoo márinau. Mooseefa Sinai áaqanasaa Ánutuna moodáanaki kára ufa qaara oonisáa ákara rínau. Mi-akara rira ooniqandá faqa mi-bookisánaki faqa quqásoofanoo márinau. Mi-aiqama ainaináusa moodáanaki kára bookisa moo áuqu Ánutufa nífaudara bookisaki máriqau.

⁵ Mi-bookisána áfusaa dínni dínni Ánutuna qangiroo nimanaqára máridanoo Ánutuna aréenarana koorooímaru qangirooqanda máriqau. Miqandá níqoosaqara dínni dínni mi-qaindána dínni dínni rafáaqafínoo márinau. Mi-qambaannásaa Ánutufa faiqí ánaasee mandáinainara nífaueenoo minníseenoo ímariqoo ititáidaqa. Dóo maqee sía mi-ainaináusara qianáura.

⁶ Aanáiqikirausa maaqímasee óoqeenáa uqiqaana maqaki aináini maríqau. Aanáiqiki márusa kooqí maqaki faasaambáasaana kéeqafi nári aináinimáriqau. ⁷ Aanáiqikirausa úriqararafa fíraaqóo náaquqara maqa aunduráki áukuana áukuana moodáa karí kai minaaquqara maqánaki kéeqee márinau. Aiqáma áukuana áukuana miqíkaimma moodáa faasaana kái kéeqee marínau. Mifá aandáu fídíka mara máree minakí Ánutuna ámi marínau. Narí numóora faqa faiqí ánaasee numóora faqa miná ákiaqara mi-fídíkána ámi marínau. Mandáinaina sía irirai márainnana ákiaqara náruandoo qímasee miqí márinau.

⁸ Maaqíra ainainaná kai Ánutuna náaquqara maraquna fannoo maasá moo úfa qímaqimidanoo. Minára maaqí qídanoo, kooqí maqa mifá máriannoo. Mée fíraaqóo

náaquqara óosirannai sía miqóo faiqí fīmariaqoo sía miqóo aaná máridanoo fee qídanoo. ⁹ Mi-kooqi maqáfa máa maqee mária kamuqoora kíkíqa úsidanoo, miná amanandá máridanoo, maaqímmīnoo máridanoo. Ánutuna ámi maría ainainafa faqa aandáu tatúfusee ámi maríafa faqa sía amana ámi marí fasiqana ámuqusa fīndaukámāsainanoo ánoonaianni. ¹⁰ Ánutuna ámi maría ainainna faqa aandáu tatúfusee ámi maríafa faqa mi-namúsa náránara faqa nammáriara faqa nammárinna fīndaukárana óosana óosana faqa qídaqa. Nipatasáaqaraa ainaina mi-ainaináfa úfaasu máridanoo. Ánutufa fúka ainaina quqáranara minára áfeesidanoo úfaasu máridanoo.

¹¹ Ásauku mundírafa dóo ani máridanoo. Innarúnai márira ainaina asumu faqa dóo ani máridanoo. Mi-amiqira ainaináusa aanáiqikírafa úriqararafa ásauku mundírafa dóo ani máridanoo. Mooseena aináinimarú uqíqaana maaqafa uréeqaradfa márīnau, maqee ásauku mundírafa fúka fīraa anoona uqíqaana maqaki innarúnai aináini marífa úriqararafa ánoonu uqanna ani máridanoo. Sía faiqí nísaukunnaí áuqi maría amaana maqafa máridanoo sía maa-maqa maaqánasaaqaraa áinainau máridanoofau. ¹² Ásauku mundírafa innarúna kooqi maqaki óoru kéeqakufanoo fīraaqóo náaquqaranaki óoru kéeqafīnoo sía mimmi fīdíkafau burimakáu ánaaqi fīdíkafau mandáinaina ákiaqara Ánutuna amisée kéeqanau. Narí kai narí fīdíkka qumáreenoo miqóo Ánutufa máruqoo maasára áranaqarafa taikáanifeera amiséeno minánnai kai náaru asumu márīrana maasá qímiannee qímasee márānau.

¹³ Mooseena úqíqaana máqakinaa sandufara aandáu fīdíkara maaqí qídanoo. Faiqí ánaasee mandáinaina máraasara ikairífaqaasee qímasee mimmi fīdíkka faqa burimakáu ákoonu fīdíkka faqa ikairí faqaasa akunnímaqaidaqa mi-idánasaa dandá faqa misá nifaaqasása akusoofanoo Ánutufa misára ánukarasara foo qírausa máridammiafoo qídanoo.

¹⁴ Fífau aandau fīdíkka fannoo rirímma faiqí ikairí fīndaukaidanoo Ánutuna ásauku mundírana fīdíkara náqi fee qianáuree. Mifá náaru náaru márira maraquna fannoo dadaaqifanóo narí uqanna ánoonu tatúfīrana ámiranara foora Ánutuna áminau. Miná fīdíkka fannoo sía maasá ikairí kai fīndaukáannoo. Maasá qimana maraquna faqa miná faqa fīndaukáidanoo maasá mandóosana máree maríana faqa maasá kúqiranaki rarisáma quqée maríana faqa Yísuna fīdíkka fannoo miná faqa fīndaukáidanoo. Miqí mándainaqa maasá amaná káqi márira Ánutuna aináinammīnau.

¹⁵ Miqímandaifanoo ásauku mundírafa Ánutufa faqa faiqí faqa moodáanaki kīra ufa fúka ufa qíma andeéqeeqeenoo quqáidanoo. Ánutufa núqu ráinausa misá anirée máraaqeera. Náaru náaru afeedímari ámiqira qúmiasana sáqama áinainara kásooqaqee innaarúnai máraaqeera qídanoo. Indaarúqaa moodáanaki kīra aukwana sía amana mi-amiqira afeedíra qúmiasana saqamána máree máriqau. Misá mi-aukuanná káqi narí mandáinaina fannoo faiqí nifaaqa rumbánoo márīnau. Maqee ásauku mundírana kúqirafá dóo mi-rumbárana nímīrara idukínau.

¹⁶ Faiqí moó fannoo afaaqóoqa qínafa faiqí mifá kúqinanoo miná afaaqóoqa qírafa ánoonu kooroo íannoo. ¹⁷ Mi-fasiqáfa káqi márīnanoo mi-ufáfa káqi miqínnoo márīannoo kúqinanoo kai koorooíannoo. ¹⁸ Minára Mooseena moodáanaki kīra ufa fannoo aandáu kúqufanoo miqímandoofanoo dóo mi-ufána ánoonu koorooínau.

¹⁹ Mooseefa indaarúqaa moodáanaki kīra ufa miná sándufa óosana óosana faiqí ánaasee qímannimiseenoo burimakáu mimmi fīdíkka nammári námufaqa máreenoo náneeka amanee faqa taatuqée arira sipsip asausí faqa qumáreenoo fīdíkaki raaraammá qumáreenoo sándufa búkamau faqa faiqí ánaasee nifaaqasása faqa akuséeno maaqí qímasee qímannimīnau. ²⁰ Maa-aandauná kúqina fīdíkka fannoo ínni faqa Ánutuna faqa moodáanaki kírana mapukú nímaqaidanoo, Ánutufa ínniara maa-moodáanaki kīra ufamaú fuaqée qídanoo. ²¹ Miqíkai ínoo Mooseefa úqíqaana maqa afaaqasása fīdíkka mi-aandau fīdikána ákinau. Akuséeno máaqakina Ánutufīnnai innaaru qímaria ainainnasaa faqa aiqáma ákinau. ²² Miqídanoo Mooseena sándufamau aandáu fīdíkannai

kai aiqáma ainaina ánukee márínau. Faiqí mandáinaina faqa fidíka téeqiranannai mi-
manda ainainná ánukee márínau.

Ásauku mundírafa kúquna maasá mandáinaina maráqunnisánau.

²³ Úqiqaana maaqaki áuqeemaru ainainafa innaarúnai maru ainainna fooqáafa miná
amanandá maqásaa márínau. Ánutufa minára kai iriséenuo qufaqa misá aandáu fidíkan-
nai aiqáma ainaina ánukee máríqau. Ánoona ainaina innarúnai máru ánoona ainaina
fíndaukárana sía aandáu fidíka amaná márídanoo, moo úriqarara ainaina marasée
árirafa kai amaná márídanoo. Ásauku mundírana árirafa mifá kai amaná máriannoo.

²⁴ Ásauku mundírafa úqiqaana maqa faiqí nísaukunnai áuqamáqoonaki innaarúnai
márina fooqáanaki miqíranaki sía kéeqanau, mi-maqánaki náaquqara oósiranaki sía kée-
qanau. Mifá andeeqásee innaarúna máqa maaqaki Ánutufa máruqoo uqanna kéeqafínoo
kooroomáfínoo márídanoo maasá dadaaqídanoo.

²⁵ Yuda máqanna aanáiqikirausa misá úriqararafa aandáu fidíka mara máreenoo
náaquqara oósiranaki kéeqee marínau, áukuana áukuana kéeqee marínau. Ásauku
mundírafa sía moómoo kari narí afaaqa Ánutuna aru áminau. ²⁶ Miqíqa moómoo kari
árifanoofau maqa máaqa óosana ároonakiqari aupúraida márini. Óoqeenáa áukuana
taikárara adeedírama fufanóo maqee áukuana kai ásauku mundírafa moodáa karí kai
koooro máfínoo narí afaaqa Ánutuna aru amiséenuo minánnai maasá mandáinaina
rukánnisanau. ²⁷ Aiqámausa moodáa kari kúquannana amana kái Yísufa moodáa karí
kúqínau, aiqámausa moodáa karí kai kuqufíqa miqóoqari Ánutuna faqa ufa qíranaki
fifáranoo. ²⁸ Yísufa mi-maú kai fínoo moómoosa numóo maráqunnisaanifeera narí
afaqa tatúfirafara foora moodáannai Ánutuna aru áminau. Mifá kafáa koorooíannoo.
Sía kafáa numóo úndarau qúmuannoofau. Narí áfeesara máriasara qumurée maréeqee
asumu máríranaki quqánnisarara qúmuannoo.

10

¹ Yuda máqanna Mooseena sándufa faqa úiqaana maqa aináina faqa innaarúnai
mári ainainna miná amanandá kai márídanoo síara foora ínoo márídanoo. Náaru
kambíqaaninna ainaina amanandá oórudupirana amanandá kái márídanoo. Mooseena
úiqaana maqaki Mooseena sándufamau fídaqa moodáa tatúfira óosana kai áukuana
áukuana aandáu kai suqá ámu maríqau. Dóo miqídaqa náqimasee mi-sandufána
Ánutufínnai ani máriasa ánoonáikamma nímaqannoo fee, sía amana. ² Mooseena
sándufasáa Ánutunara amooqíqa innaaru qímariasa kúqaa ánukamma nímaqasainaqau
misá nári numóora nisaurírana taikáseefau márini, aandáu maqee maqee qaindásaa
tatúfí maríafa faqa sía márini. ³ Áukuana aukuana aandáu tatúfirafa mifá faiqí ánaasee
nári numóora náaqoo áuqaiifaqa maqee maqee aandáu tatúfidaqa. ⁴ Burimakáu fidíka
faqa mimí fidíka faqa mifá sía amana uqanna faiqí ánaasee mandáinaina númoo
maráqunnisáannoo.

⁵ Miqí marúnara ásauku mundírafa maa-maqánasaa qúmiraree qímasee maaqí qí-
masee Ánutuna qímaminau.

Anée aandáu arusée qaindásaa tatúfiranara,
ákooqaidanoo,

Anée faiqí qifaaqa deedaqammá qimaqáinanoo.

⁶ Anée aandáu arusée qaindásaa múduka tatúfiranara

ákooqaidanoo, numóo maráquaninna aandau suqaranara ákooqaidanoo Yísufa miqí
qímasee Ánutuna qímaminau.

⁷ Minára Yísufa maaqí qímasee kaifáa Ánutuna qímaminau.

Óo Ánutu dóo qinée maaqóo márídaqa.

Aneenná íriranannai kai qiníara ía.

Mooseena sándufakí qiníara ákara rínau. Dóo mi-maú kai
qiníara ía. Yísufa miqí qínoo.

⁸ Yísufa miqí qímaqoonara qinée ínni maaqí qímasee qímannimiana. Yísuna indaarúqaa ufa maaqímminoo máridanoo.

Óo Ánutu anée aandáu arusée suqá ámiranara ákooqaidanoo sía máraaqaaídana, faiqí numóo rukáranara aandáu qaindásaa tatúfiranara ákooqaidanoo.

Yísufa mi-aandausá tatúfimarunara írinoo sándufamau fidaqa miqímariaafoo qímaseenoo káqi Ánutufa minára akóo akaa ímarunara qinau.

⁹ Yísuna ínaaqianna ufa maaqí qídanoo,

Óo, Ánutu, dóo qinée maaqóo máridaqa.

Aneenná íriranannai kai qiníara ía.

Ásauku mundírafa mi-ufamaú fidanoo. Óoqai aandáu tatúfimaruna mara áqu taikáseenoo fúka narí amaqí fidíka miná ámaaqaki quqáseenoo maasára kuqu qímaqanau. ¹⁰ Yísufa ásauku mundírafa Ánutuna ádiramaú kai fidanoo narí afaaqa aandáura foora Ánutuna moodáa karí kai aru áminau. Miqúnara kai maasá numóo ikairi fíndaukáma qumaqanau.

¹¹ Yuda máqannaa aanáiqikirausa faasaambáasaana aiqáma faasaana moómoo aandau tatúfimariqu. Moo fáasaana tatúfuna miqíkai ímariqu, moómoo aandau tatúfimaruna faiqí numóo rukáranana amana sía máruna fífau kadáapirida tatúfimariqu. ¹² Ásauku mundírafa sía miqínau. Mifá moodáa karí kai moodáa ámira áminau. Náaru náaru faiqí numóo taikáaninnana ákiaqara aru áminau. Aru amiséenoo innaarúnai Ánutuna aaqá miná ásauku uqannái óoru óoqumarínoo máridanoo. ¹³ Miqóo máridanoo Yísufa Ánutunara narí namuqáa maréeqee áramandunnai quqáaninnanara áfeesida máridanoo. ¹⁴ Moodáa kari aru ámiranannai Yísufa mandáinaina óoqai faqa maqee faqa rukánnimaqee mariasa náaru náaru kúqaa andeeqáranana níminau.

¹⁵ Ánutuna náaquqara andeeqara maraquana fannoo ásauku mundírana dadaaqída maaqí qídanoo.

¹⁶ Qinée misá faqa moodáanaki kíra ufa maaqí qídaqa.

Mi-faasaannáfa qinée qeeqá qifaaqa aru ámianna faasaanna áiqaráinaqa qeeqá sándufa misá nímuqusaki quqásaanaqa misá mi-maú kai fida máriaqeera. Misá nitikúraki faqa ákara rúmasaanaqa sía uqanna aunúaqeera.

¹⁷ Miqí qímaseenoo Ánutuna maraquana fannoo maaqí qídanoo.

Qinée maaqóoqari sía kafáa misá áaqarana faqa misá mandáinaina ikairí faqa síamma írianaura aunúqannammá nímaqasaanaura.

¹⁸ Maasá mi-ufána irisée minára maaqí. Ánutufa maasá mandáinaina minnísainna kamuqoo fífau aandáu arusáida tatúfi maríafa dóo taikéenoo.

Maasá Ánutuna aaqá ániaqeera qídanoo.

¹⁹ Qíní qíkaqaafasaa Yísufa kúqinoo narí fidíka adíoonannai maasá sía rufíaidaqa káqi mána mána nifaaqa quqásee Ánutuna náaquqara óosiranaki kéeqaanaura. ²⁰ Mifá fúka aana maasára afísínoo. Káqi márira aana Ánutunasaa ititára qámunna anaqíseenoo afísínoo, narí afaaqara qamunna kíkíqa úsidanoo. ²¹ Maasá aanáiqikirafa firaafá mifá Ánutuna máaqasaa rakísirafa máridanoo.

²² Dóo maasá minára iriséeqa Ánutuna aaqá adeedí ániaqa. Kúqaa aneenná ámuqusakiqari Ánutunara rídana dóo Ánutuna aaqá adeedí ániaqa. Aneenná írirana mapukúsee minásaa rusírafa dóo adeedí ánia. Óoqeenáa mandáinaina aní áakirana afaimmá quqáseenana ánukarafa ánia. Aneenná afaaqa ámiqira nammarinnaira foora fíndauká-masee Ánutuna aaqá adeedí ánia.

²³ Maasá innaarúnai máriranara ásasidaqa áfeesidaqa kooroo ídaqa. Maasá mi-
 asasira afeesirána ámiqimmandee qumáaraqa. Ánutufa narí qíma afeekaikíra ufa sía
 minnísaannoo mifá qumáraannoo minára ámiqimmandee rakísi qumáaraqa.

²⁴ Maasá naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusirafa márianinnanara
 fuki faakí qímasee nísaukukoo dadaaqíra dadaaqírafa kambíqaani. Narí ámiqi ámiqirana
 faqa fuki faakí qímasee narí dadaaqí narí dadaaqiaqa.

²⁵ Akaqáusa amaana máqaki maqee suqíranara níkoqaidanoo. Ínnee sía miqíafa
 maqee maqee suqúafa. Karaambáifa qúmira faasaanara qúsaranara irisée narí fuki
 faakí narí fuki faakí qímasee Ánutuna ufara suqúafa.

²⁶ Maasá Ánutuna ánoona ufa írídaqa káqi írídaqa mandáinaina máraqa fífi ínaqa moo
 ámiqira ainaina Ánutuna ámimarínafa sía mi-numooná rukáannoo náaru náaru márian-
 noo. ²⁷ Miqínna fasiqafa náaru kambíqaaninna ufa íriranara rufiasee áfeesianno. Mi-karí
 mi-fasiqáfa ufa qírana iriséenoo fíraa idaquéemari idánaki qámataikáannoo. Miqímasee
 Ánutuna ufara sía fee qímariasa aiqámausa minakí aupúreefaranoo. ²⁸ Mooseena
 sándufa máru kamuqoo faiqí moó fannoo mi-sandufána ámeesuqirafa qaara fasiqee
 qaaramoo fásiqée qáfamasee ufa qufanoo sía miná áfauee máriqau. Dóo mifá kúqi-
 marinau.

²⁹ Faiqí moó fannoo Ánutuna ámaakuara ákoqainafa miná árirafa fíraaqóo fíqaranoo
 máriannoo. Mi-fasiqáfa Ánutuna moodáanaki kára ufa fídíkara narí mi-fasiqána numóo
 rukásainnanara qíkoo fee qínafa faqa Ánutuna áfaari mari maraqunara faqa mandúfa
 qínafa, mi-fasiqána árirafa sía Mooseena aanna ráannoo, fíqaranoo máriannoo. ³⁰ Maasá
 Ánutunara faqa miná ufara faqa írídaqa mifá maaqí qinau. Faiqí mandáinaina ákiaqara
 nárirafa qiníndi máridanoo fee qinau. Mifá kaifáa maaqí qinau. Karaambáifa narí áiku
 ásauku ufa irisée mandóosana márinanoo náruannoo sía márina sía náruannoo. ³¹ Mifá
 miqí qídanoo qinée minára maaqí qídaqa, káqi máriara Ánutuna ásaukuki áqufínafa fíraa
 nárirafa káafa náaquqée marífa máridanoo.

³² Indaarú ínnee Ánutuna ufa íru aukuanáa mi-aukuannára maqee ínnee náaqoo
 áuqaidaqa. Mi-fasannái Ánutunara asasírafa qóomara foora káafa qámannimaqóofaqa
 qáfamasee kadáapi rúmasee nídafímarufaqa Ánutuna ufamau fífiufaqa sía kudoosaá-
 paqau. ³³ Akaqá faasaana faiqí ánaasee aiqámausa nífusaa ataasá átaasa ínnee qímanni-
 maqee mandáikammá nímaqaaqau. Moo kari faiqí ánaasee Yísuna ufa írimariasa narí
 maríafaqa ínnee faqa misá ummaara dadaaqíqa akooqóo óonuree misá nísaukunna
 dadaaqíqa ámiqimma nímaqaaqau. ³⁴ Ínnee karabúsaki máriasa dadaaqídaqa nárana
 múnú nímiranannai misá aupúrarana ínnee faqa máree maríafanoo. Faiqí ánaasee anirée
 ánoomasee ínnee máaqakinaa ainaina aiqáma animáree fífuafaqa sía ínnee minára nóori
 runúafanoo, ínnee asasa kái mándee maríafanoo. Ínnee ínneeqa maa-maqánasaaqaraa
 qúmiasanara fífau óorudupira ainainee qímasee innaarúnai úriqarara náaru máriara
 ainainara máridanoo fee qímasee sía ikíraqaafanoo, ínnee asasímaríafanoo.

³⁵⁻³⁶ Dóo maqee faqa ínneeqa paasóosirana sía quqáafa. Mifá máriafanoo miná feefaurú
 náaru márirana nímiannoo ubiqáfi márirafa ínniki máriani. Ínnee sía ubiqáfinafa
 sía amana Ánutuna íriranamau fífáranoo, sía miná qíma afeekaikíra máriara innaarúna
 qúmiasana máreefaranoo. ³⁷ Ánutuna ákara ubiqáfi máriranara maaqí qídanoo.

Káqikaqóo qúmírafa qúsasaa qúmuannoo.

Sía kísaaqasaa fífau máriannoo dóo qúmuannoo.

³⁸ Qiní qíku qísauku andeeqárausa máriasa maqee maqee

qinísaa írirana rusísee máriqa fífi ínaqa mi-mariránara kai qiní dídiannoo. Misá minára
 níkoqee márinausa misára qiní faqa qíkooqaannoo.

Ánutuna ákara maasára miqí qínoo máridanoo. ³⁹ Faiqí akaqáusa Ánutufínnai fúani
 qímasee fífi ífaqa aanái óonuree máparaamáki óonurandee quándaki idá áqufidaqa.
 Maasá sía misá naanna ráidaqa. Maasá ámiqimmandeeqa Ánutuna mandaaqáifanoo dóo
 Ánutufa maasá asumu máraannoo.

11

Ánutunasaa írirana rusímarunara qímaqoo úfafa.

¹ Ánutunasaa írirana rusímarinausa misá innaarúnai kambíqaaninna ainainara اساساندهه áfeesidaqa. Misá minára kúqaa ánoona máridanoo innaarúnai máraanau-ree qída áfeesida máridaqa. Misá sía qáfeemari ainainnara ánoonee qídaqa nifaaqa quqásee áfeesidaqa. ² Óoqa márusa miqímmi máriqau. Misá Ánutunasaa írirana rusíranannai Ánutuna eedóo qírafa misáki márinau.

³ Óoqai Ánutufa narí ufannái maqá faqa innaarúna faqa áuqusoofanoo máridanoo. Maasá Ánutunasaa írirana rusíranannai mi-ufánara kúqaa ánoonee qídaqa. Mifá sía akooqóo máru ainainna qumáreenoo maqee qáfee marunna ainaina áuqinau.

⁴ Kainafa Ánutuna tatúfirana suqá ámiraree qímaseenoo uréeqarana suqá áminau. Abeerafa Ánutunasaa írirana rusí márunanoo narí áfasaana Kainana tatúfirana úraaqáranau. Abeerafa Ánutuna saqáriki marúnara Ánutufa Abeeranara andeeqára fasiqafee qímaseenoo mifá ámu ainainara asasinu. Abeerafa óoqai kúqinoo máridanoo miná ufa fannoo káqi maasá qímaqimidanoo. Ínnee faqa miqíkai mándee Ánutuna saqárikiaqa. Miqí qídanoo Abeerafa naamúa qídanoo.

⁵ Faiqí moo áuqu Eenookafa Ánutuna saqárikiranannai kai sía kuqufufanoo káqi márufanoo Ánutufa mara múru narí unnái quqánau. Misá miqóoqaraasa Eenookana iríara randóosia minnísaqau. Ánutufa káqimma áfiqa quqánau. Ánutuna ákarakinaa ufa Eenookanara maaqí qínnoo máridanoo. Eenookafa andeeqára fasiqa márunara qiní qíqaara rée marifaqa اساسídaqa. ⁶ Sía faiqí moó fannoo dapi marirana nírannannai Ánutuna اساسírana máraannoo, minára narí Ánutunasaa írirana rusíranannai kai miná اساسírana máraannoo. Faiqí ánaasee moó fannoo fáasa Ánutunara kúqaa máridanoom-mifoo qímarinafa, Ánutufa narí andeeqára óosanara randéemarisa ámiqira ainaina innaarúnai nímiannoómmifoo qímarínafa mi-ufaquadá qímaria fasiqá ánaaseesá kai Ánutufinnai fífáranoo.

⁷ Ánutufa kásooqaqee kambíqaaninna ainainara Nooafa sía qáfee marunara aaquqí-masoofanoo Nooafa narí írirana Ánutunasaa rusímarunara irisée eedóo qímaseenoo fíraa sípa áuquseenoo narí faqa narí áiku ásauku faqa minakímma asumu márinau. Áuquseenoo Nooafa minánnai aiqámausa maa-maqánasaaqaraasa aiqáma niqiséenoo rafáaqafunnimaqanau. Nooafa Ánutuna mandaaqáranannai kai Ánutufunnaindaraa andeeqarana maraséenoo asumu márinau.

⁸ Abarahaamafa faqa Ánutunasaa írirana rusí marúfa márinau. Ánutufa Abarahaamana áaramaseenoo qímaminu. Anée aniráinaqa fúka maqa maaqa aníndi kíanínnana uqafíqaanaura, anée miqóo fúa. Miqí qufanoo Abarahaamafa iriséenoo narí írirana Ánutunasaa rusíranannai eedóo qímasee narí maqa máaqa minnísee sía qáfee máru máqa máaqanaki káqimbinu. ⁹ Abarahaamafa miqóoqari ánaamuruara foora Ánutufa qíma afeekaikámmaqoo maqa maaqanaki óonu márinau, Ánutunasaa írirana rusíranannai kai miqínau. Narí máaqa uqanna óoqai máruna máaqa uqannaki márinau. Mi-maqa maaqána minnísee fúka maqasaa narí faqa Yakooboona faqa Isakeena faqa úqíqaana máaqakí kai marusa máriqau. Aandáu apatannái áuqira uqíqaana maqaki máriqau. Miqandá faqa Ánutuna qíma afeekaikírana máree márusa máriqau. Miqandá faqa Ánutuna qíma afeekaikíra ufa irisée máriqau. ¹⁰ Ánutufa ámiqira máqusa náaruara máriira maaqa túna rakíqasee áuqusee ámiraree qufanoo Abarahaamafa úqíqaana máaqaki máridanoo áfeesida márinau.

¹¹ Abarahaamafa narí ánaaqa Saraqanandiri asooqá náuaraiqi máriqau. Saraqana faiqi máqara kámu dóo taikáfufaqa faiqi síaiqanda máriqau. Mi-kamúqoo Ánutunasaa írirana rusímarunannai kai óoqa faiqi Isakeena máqaqau. Óoqai Ánutuna mandaaqée marúnnannai kai faiqi máqaqau. Óoqai Ánutufa faiqi ámianauree qufaqa iriséeqa eedóo

qímaseeqa nifaaqa quqásee kísaaqasaa máriuna máqaqau. ¹² Abarahaamafa kúqinoora foora ínoo márufaqa miná faiqi námu kambíqeeqa fásau núkuda miqírausa kambíqaqau.

¹³ Abarahaamáfa narí faiqi námu moómoosa faqa Ánutuna mandaaqáranaki máriu-faqa kúqiqau. Misá sía Ánutuna qíma afeekaikirana ánoona qáfaqau. Nínanindariara foora náaqoo kai irisée asasammásee kásooqaqee kúqiqau. Náriaraa óo maasá maa-maqánasaa ánaamuruara foora iqá máriafaqa asaqíraafaikiqa márídaqee qiqau. ¹⁴ Miqíra ufa qímariasa moo máqara náriara márarara randáidaqa kooroo ídaqa miqí qídaqa. ¹⁵ Misá írirafa sía nári óoqeenaa maqa maaqai ubeekáidaqa. Miqínaqau kafáa miqóo fuaqíni. ¹⁶ Misá úriqarara máqara innaarúnai máqara randáidaqa aní asaqíraafaira foora márídaqa. Miqí marúnara maasá Ánutu fee qímasoofanoo sía mifá asaurínau. Fáasai innaarúna maqusa miqímariana ákiaqara nímírara deedaqinóo márídanoo.

¹⁷ Ánutufa Abarahaamana amanamándeef qáfaanee qufanoo Abarahaamafa Ánutu-nasaa írirana rusírafa márúnara Ánutuna ufa iriséenoo eedóo kai qímaseenoo narí moodáa faiqi narí ámuqusuqanna Isakeena káqi rumbáseenoo qaindásaa quqásee áríraru-fanoo qáoo qinau. Ánutufa faiqi aní áiku ásauku moó ámiraree qíma afeekaiká-maqoonara Abarahaamana ámuna. Sía minára Abarahaamafa ámuqusufanoo narí ámaaku rafáaqa finau. Káqi eedóo kai qímasee narí faiqi áfiqeenoo árírarinau. ¹⁸ Ánutufa óoqai Abarahaamana qímamu úfafa maaqímminoo márídanoo. Aní ámaaku Isakeenasáaqari ani aruakínausa moómoo qinéef qíma afeekaikíranara kambíqeeqefaranoo. ¹⁹ Abarahaamafa sía minára iriséenoo narí faiqiara ámuqusinau. Mifá kuqufinanoo Ánutufa uqéeraannoommifoo qímaseenoo Ánutuna ufamau árírarinau. Dóo kúqaa Abarahaamafa narí faiqi Isakeena kúqíranakinaanara foora máránau.

²⁰ Abarahaamana ámaaku Isakeefa innooqáfínoo Ánutuna ufa iriséenoo miná saqáriki marúnara quándaki Yakooboosa Eesausa náaru kambíqaaninnanara ámiqi ámiqira ainainara nifaaqóoqa qímannimaqanau.

²¹ Isakeena ámaaku Yakooboofa innooqéenoo Ánutuna saqáriki marúnara quándaki Isipa máqa maaqáki kísaaqasaa márínoo kúqírarídanoo narí ámaaku Yooseefaana faiqíqára nifaaqóoqa qímannimaqanau. Narí sáunusaa áqini mundúseenoo Ánutunara innaaru qinau.

²² Yakooboona ámaaku Yooseefaafa faqa Ánutuna saqáriki marúnara kúqírarídanoo Isaraee máqannasa Isipa máqasaaqari moosáa fífándinnanara qímannimidanoo qímannimininau. Moosáa fíqa qiní qímudaani faqa máree fuaqa.

²³ Mooseena ánaukoo misá faqa Ánutuna saqáriki márúsa márídaqa sía Faraoonara rufiasee miná ufa rukíasee Mooseena maqasée káaqa idaaqíra faiqi anaaqímmifoo qímasee qaaramoo qúqoonasaa kukéeqaqoofanoo márínoo nammári áfainni kukéeqasoofanoo Faraona áraamuna paqúrimaseenoo narí faiqiara foora fírinau.

²⁴ Mooseefa faqa innooqéenoo Ánutuna mandaaqára fasiqa márínau. Minára mifá faiqí kámmambinoo Faraona áraamuna faiqíkiránara ákooqoofanoo Isipa máqusanaasa minnísanau. ²⁵ Mifá Faraona máaqáki máriasa nári óosana óosana adíafaaira írira ainainee qímarúnara mandáinainee qímasee minnísee Ánutuna faiqi námu Isaraee máqannaasa faqa aupúraanauree qímasee misá faqa fíinau. ²⁶ Mooseena áfu fannoo innaarúnai qumíasana aináinasaa áfu mundúseenoo minára kai rímarufa márufanoo Isipa máqannaasa munnimma aináina óosana óosana minnímmanau. Mooseefa Isipa máqannaasa faqa nári áaqara adíafaairanaki kéeqarara ákooqoofanoo misá minnísee ásauku mundírana kásooqaqee kambíqaaninnanara irisée mi-aupuráranaki kéeqeera foo máfinau Isararee máqannaasa misá aupúrananaki dadaaqínoo kéeqanau.

²⁷⁻²⁸ Mooseefa Ánutuna mandaaqárafafa marúnara náneeka fooqáa saqári amanee maramáree sipsípa fídíkaki raaraammá qumáree máaqa kooqímau akusoofanoo qangiroouqa faiqi nárimarufa qumuréenoo miná qáfamaseenoo Isaraee máqanna faiqi nífaumáseenoo sía nárinau. Isipa máqanna faiqiuqa kai nárinau. Moosefa narí Ánutuna mandaaqáranannai minára iriséenoo áinnaaqarara óosana kúradanau. Mooseefa

Ánutuna mandaaqárafa máridanoo miqínau. Minára kai Mooseefa Faraona áanooqiranara sía rufianau paasóosamandee Isaraee máqanna Isipa máqasaa márusakinaana nífiqee finau. Nífiqee fímarufaqa misá dapi ufa qímarufanoo Mooseefa kafáa oónurandee ániranara qáoo qímasee nífiqee fímarinai, Ánutufa miná óorinni akooqóo máridanoora foora qufanoo andeeqásee nífiqee fímarinai.

²⁹ Isaraee máqannaasa Ánutuna mandaaqáranannai Taatuqée námmani fannoo qám-baana rainéeno aadánusufufaqa aadána máqasaara foora táqaqau. Isipa máqannaasa misá náruannee qímasee misá nínaaqiana nammári qám-baana aadána maqasaa óonu roofanoo nammári fannoo óonu máree ani máree máseenoo aiqáma narutaikánau.

³⁰ Isaraee máqanna Ánutuna mandaaqáranannai Yeerikoo máqusa óoni faandaamura rakéemasee óoru raméeqáqee áqufiqa náriqau. Misá qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée fáasaana mi-faandaamurána fíqu fíqu másoofanoo mi-faandaamurána rapéemasoofaqa óorureeqa áqufiqa náriqau. ³¹ Yeerikoo máqusaindaraa ánaasee dapi máraqanu ánaaseefa miná áuqu Raqaba námmarifa mifá faqa Ánutuna mandaaqáranannai sía narí máqannaasa faqa kúqinai. Mi-anaaseefá Isaraee máqanna nipuráara fasiqaqara ámiqimmandee nárana aina níminoo narí máaqa ataufakaaqá kukéeqannisanau. Maanára mi-anaaseefá nárana aina níminoo, nári máqannaasa nárídaqa qíní faqa dári foo qímasee kukéeqannisanau. Minára mi-anaaseefá sía Ánutuna ufa rukíee marúsa faqa kúqinai. Káqi asumu márinai.

³² Moómoosara sía qianáura ákara kísaaqáikiandoora. Akaqáusa maaqímasee mári-afaqa Kideeonafa faqa Barakafa faqa Samasoonafa faqa Yeefataafa faqa Dafidifa faqa Samueerafa faqa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa moómoosa faqa misára minníseeqa misá ufara sía ufa qianáura. ³³ Ánutuna saqárikiranannai akaqáusa akaqá máqannaasa maqúsa maqúsa nárú taikáseeqa úriqaraqa máriqau. Akaqáusa Ánutuna saqárikiranannai kai andeeqára qóo fiqa Ánutuna qíma afeekaikíra asumu márirana faqa innaarúnindaraa qúmiasana kúqíqa óoru máraqau. Faiqí akaqáusa káasau kusinara foora firaafá miná áuqu raióna misá márunaki namuqáauqa náruani fee qímasee rafúseeqee maramaaqínni raióna márunaki áqufufanoo Ánutufa mi-aandauná óori rafáaqafusoofaqa sía náriqau. Misá mi-kaasau kusinára áuqu raióonee qímariqau. ³⁴ Faiqí akaqáusa Ánutuna ufa íri maríasa namuqáa nísaukuki soofaqa misá maréeqee idá firaaná arasée minakí áqunnisoofaqa misá Ánutuna saqárikiranannoo mi-idána imbásee sía kúqíqau. Namuqáa fannoo aseemannái akaqáusa náruaneerufaqa Ánutuna saqárikiranannai quqásee sandáqau.

Faiqí akaqáusa sía afeekaikúsa Ánutuna saqárikiranannai afeekaikámasee moómoo máqanna rákira fasiqauqa aiqáma nárú taikásee náriaraa káqi máriqau. ³⁵ Ánaasee akaqáusa nári faiqi námu kuqufufaqa Ánutuna saqárikiranannai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa mara findifumásoofaqa máriqau. Faiqí akaqásusa namuqáa ínnee Ánutunara minnísaifaqa maasá sía ínni nárúanaura, sía ínni ataasá átaasa qímasaida nifaaqa rakée ianáuranoo fee qufaqa Ánutuna saqárikiqa miná minnísanara qáoo qufaqa ataasá átaasa ídaqa nárímaríqau. Kúqu fasiqausa maaqí qíqau Ánutufa maasá qumáreeqeenoo úriqarara máriranaki quqáanifeera márida sáina kúqua. ³⁶ Faiqí akaqáusa Ánutuna ufamau fimaríasa minásaara ataasá átaasa ufa qímaruna máree maríqau. Mandóosana máree maríasa akaqáusa qumáraseeqa nári sánda qáinnainaina átisa rumbáqoo sándasamu kaifáa kaifaa nárídaqa nifaaqa ateekaateekamma ummooquki maríqau. Akaqáusa sáinandannai rumbámaree karabúsaki quqéemariqau.

³⁷ Misá akaqáusa Ánutuna ufasáara maramáree oónisamu kuqá náriqau. Misá akaqáusa qumáree kéedainnai qám-baana tuqú raqáqau. Misá akaqáusa qumáree aseemannái nári maríqau. Ánutuna ufamau fimarusa minásaara nárímaríafaqa akaqáusa rufiasee nári máaqa minnísee qamunnara randéeqa mimmí apata fee sipsípa apata

fee mináúqa afisúsaidaqa munnimma aináina síaisa náriranara rufiasee káqi dapi nímariaqau. Faiqí ánaasee fifau narusáida mandóosana mandóosana nímimariaqau.

³⁸ Maa-maqánasaaqaraa írirana faqaasa marirafa mandáikámmínoo máridanoo óorudupínoo máridanoo Ánutuna ufa írimarusa nárúnnifaqaa úfaqa misá sandóosa misá írirafa úrinaaqaranoo máridanoo. Innaarúnai fifandinnanara úrinaaqaraqa máriasa máridaqa. Minára misá kukéeqaqa nídaqa mandá maqa maaqaki áaqana maqa maaqaki óoni áamaraki maqa áamaraki kéeqafi rafúdamáki iqá nídaqa maaqóoqaraasa náríranara rufiidaqa.

³⁹ Mi-fasiqa anaaseesá moodáanaki suqúfi máridara foora iqá máridaqa ufa qídaqa. Misá aiqámausa Ánutuna saqáriki márianannai núqufaqaasaa máridaqa, misá maa-maqánasaa máridaqa sía Ánutuna qíma afeekaikíra ainaina afeeka ainaina máreeqa.

⁴⁰ Ánutufa maasára moo fíraa írirana íridanoo. Indaarúqaasa maasá qífeesammidaqa. Sía misá náriara ánoonaikifaranoo. Misá faqa maasá faqa moodáa kari innaarúnai máreefandía foo qídanoo.

12

Ínnee nífu Yísunasaa mundúsee miqóo kai fuaqa.

¹ Indaarú márusa Ánutuna saqárikusauqaindi maqee maasá qíqafaidaqara foora máridaqa. Maasá maa-marirána misá nífusaa narí ámani narí ámani iqá máridanoo sandéera foora ídaqa. Maasá indaarúqaasa nífusaa narí ámani narí ámanidaqa sandáidaqa moómoosa nífu qíqafaranara iriséeqa qinée úriqararusaikianée qímasee aiqáma ainaina qumaararai áinainnara foora maasá mandáinaina ámiqimasee maasá rakísi qumáree marína afaíeeqee maqásaa quqásee dóo óori runúsee dóo óori mundúqaannana kai raqúramiséee dóo miqóo kai sandá máqaraasámmasee fúa.

² Óosana árooqooqari fífi ínaqa maasá saqárikirafa Yísufa kai máridanoo minásaa kai nífu mundúsee fúa. Yísufa maa-maqánasaa máridanoo aunírira saqarisaa árirara qufanoo sía rufiasee minnísanau. Sía uqanna minnísanau. Kásooqaqee kúqiranakiqari fíndifi innaarúnai ququsaki Ánutuna aaqá márianinnanara iriséeno mi-asasiránra iriséeno aunírira saqarisaa kúqiranara asauríranara síamma írinau fífau ainainee qímasee káqi finau. Dóo minára maqee Ánutufa máriqoo miná aaqá ásaukuqannai óoqumarifi máridanoo.

³ Dóo maasá Yísuna aupúrraranara íriaqa. Moómoo mandá fasiqa anaasee Yísunara fídiaqaa ímarufanoo sía kaukaata qinau káqi mi-umaarána mara máree fímarinau. Maasá mi-oosannára iriséeqa sía nifaaqa kudoosaápamásee Yísuna aanái ubeekáranara minnísaaqa. ⁴ Mandáinaina fannoo maasá maqee maqee dárimarifaqa miná faqa quándaki rákuqaammidaqa. Mi-rakiráfa sía ínni fidíka ruqíeenoo káqi maríafanoo káqi fuaqa, sía minára kudoosaápaaqa. ⁵ Ánutufa ínni narí faiqi námuara poodúara ufa qímannimúsa aunídee sía fee aunídee. Ánutuna ákaraki minára maaqí qímaseeno ánoonufa ákará ridanoo.

Qiní qímaaku, Ánutufa ummaara óosana óosanannai áriara foora aní ínana sía minára rufíaa ámiqimasee íria.

Aní óosana uqafíqaidanoo ámiqiraqoo fúanneera miqídanoo. Mifá aníara qáoo qínana sía anée minára kudoosaápaa sía óori runúa.

⁶ Karaambáiqqa fannoo miná ámuqusi márisa kai nárídanooora foora ídanoo. Naríara qiní faiqi fée qísá kai nárídanooora foora ídanoo.

Ákarakinaa ufa miqíminoo máriafaqa qinée minára maaqí qídaqa.

⁷ Aneenná áidafira ummaarara qiní qíkoofa Ánutufa dáríara foo qídanoo fee qía. Aneenná áidafiranaaupúrraranannai Ánutunara miná ámaaku dárídanoo fee qía. Aiqáma faiqi níkausa áikannai qumáree narí faiqi námu mandóosana ákiaqara nárídaqa.

Aiqámausa nári faiqi namu mandóosana ákiaqara nárídaqa. ⁸ Ínnee Ánutuna fiqi námu faqa sía árírana máreenana sía miná faiqi márinnaranoo, dapi faiqí márinnaranoo.

⁹ Maa-maqánasaa maasá qíkoofa áikannai qumárasee mandóosana ákiaqara dárifaqa maasá minára rufíaidaqa miná aaqá márídaqa. Innaarúnai qíkoofa miqí kai másee dáriara foora ínaqa firaagóo miná aaqá márídaqa náaru náaru márianaura. ¹⁰ Maa-maqánasaaqaraa qíkausa nári írirannannai maasá andeeqá qímaqaidaqa áikannai qumáree dárídaqa. Ánutufa maasá andeeqára óosana máraaqeera óosana óosana ummaarannai maasá dáriara foora ídanoo. Mifá narí andeeqárána náida qímiraree qídanoo maasá dárídanoo. ¹¹ Ánutufa maasá ummaarannái dáriara foo ífaqa maasá sía minára asasídaqa dóori runídaqa dóo maasá miqóo qeeqá mandáinaina ákiaqara dárírana taikásee andeeqásee márírana asooárana máraidaqa asasídaqa.

Óosana óosana naakáparafa faqa aaquqírafa faqa mári úfafa.

¹² Ínnee nísauku kudoosaápaifaqa raqándaamásee maríasa nísauku uqusée afeekaíki-aqa. Áiku aqoori qumooqúkí maríannana indindí maríannana minnísee mapukúfinana áiku rámaseenana kíkíqia. ¹³ Ínnee andeeqára aatata kai fífanoo áiku árinafa unufúanoo. Unufínana andeeqásee finnáranoo. Anée mandá áatata áfiqee fínanoo anáiku firaagóo mandáikiannoo. Anée andeeqára qóo áfiqee fínanoo aní áiku áidafimarifa taikáfinanoo andeeqásee anée finnáranoo.

¹⁴ Ínnee aiqámausa máriasa námufaqa ámiqimmandee asooáranaki márírana amani-aqa. Ínni máríranakina ámiqirafa andeeqárafa kai máriaqa. Sía miqíqqa karaambáiqqa sía qáfeefaranoo. ¹⁵ Ínnee ámiqimmánde rakísia, ínnee Ánutuna áfaariranaki fuanákiqari quándaki káqinni ubeekee foora. Ínnee ámiqimmandee rakísiaqa sía moó fannoo ínniki saakunánanda ínniki kambíqafinoo aiqámausa sukáqarana nímiani. ¹⁶ Ínnee rakísiaqa. Sía ínniki moó fannoo Esáuna aanna raaqa. Mifá andeeqárána minnísee Ánutuna ufa rukíasee moodáa naranannai kai áfasaafa narí qumíasana narí ákaqa dóo áminau. ¹⁷ Amiséenoo miqóo kásooqaqee aupúranau. Aupúreenoo narí ákoo finnai aniréenoo afaaqóoqara qufanoo miná ákoofa qinau. Sía, dóo aní ákaqa ámiqa qufanoo Eesaufa ikíráqoofanoo aukunu qúmimarufanoo rándoo rándoo sianoo sía paqúrinau, dóo taikámbinau. Ínnee sía Eesauna aanna raaqa sía andeeqárána minnísaqa.

¹⁸ Maqee áukuana ínnee sía Isarae máqannaasa naanna ráidaqa. Maa-maqánasaa Sinái áaqana ámeemaanai Ánutuna ufa íriqau. Ínnee innaarúnai mári Sinái áaqanara foora márídaqa Ánutuna áfusaa kíkíqíqqa máriafanoo. Óoqai Isarae máqannaasa Sinái áaqana ámeemaanai aniréeqa sía ufa kái nífu qáfoona mi-aaqannásaa idá firaafá qoofaqa qáfoona oonámu námufaqa aakuasáa námufaqa asukuna námufaqa rafáaqafufaqa aiqámausa qáfamaseeqa rufíaqau. ¹⁹ Miqúnakina ukeena qunáki faiqí ufa moó íriqau. Íriqa rufíasee qiqau. Maasá sía moo káqikaa ufa írianaura, maasá dáaquqaiifaqa rufíeeqa. ²⁰ Mi-ufána qídanoo maaqí qinau. Faiqí moó fannoo fee aandáu fee maa-aaqanná áuqamásaifaqa óonisamu qumáree kuqámma arusaaqa. Misá mi-ufána írufanoo káaqa náaquqoofaqa máparaaíqau. ²¹ Mooseefa faqa Sinái áaqanasaa kambíqoo ainainna qáfamasoofanoo káaqa áaquqoofanoo áindirí áindirufanoo qinau. Qinée faqa qáfau-nanoo káaqa dáaquqeenoo dáindirí reenoo.

²² Mi-aukuanná Isarae máqannaasa mi-naaquqara ainainná nífu qáfamasoofanoo nifaaqa rámasoofaqa rufíaqau. Maqee ínnee sía miqíranaki ániifaqa ani márídaqa. Ínnee Sioona áaqana uqanna káqi márira Ánutuna maqúsaki ani máriafanoo. Innaarúnai márira Yeerusaree máqusa qangiroo moómoo ándandara foora márianaki ínnee ani máriafanoo. ²³ Ínnee Ánutuna óoqa faiqi innaarúnai búkaki ákara rírausa kai káaqa firaagóo súqimarianaki asasímarianaki ani máriafanoo. Ínnee Ánutufiqóo ari máriafanoo. Mifá aiqámausa ufa irisée andeeqánnisé marífa márídanoo. Andeeqára fasiqa kuqufusá innaarúnai óoruree ánoonáikamámbiqa ínnee misá nimana námufaqa andeeqáranaki asasíranaki ani máriafanoo. ²⁴ Óoqai Kainafa narí ákaqa Abeerana árufanoo miná fidíka

téeqinau. Abeerana fidíka fannoo Ánutunara qiní fidíka ákiaqara anée qíannee qídanoo. Maqee ínnee Yísuna fidíka Abeerana óoriqararana téeqiraqoo ani máriafanoo. Yísuna fidíka fannoo Ánutunara maasá numóo ákiaqara minníqisaannee qídanoo úriqaranoo máridanoo. Ínnee maqee fúka moodáanaki kúra ufa quqée maríanaki Yísunaki ani máriafanoo.

²⁵ Minára ínnee Yísuna ufa sía sía íriaqa. Ámiqimmandee rakísimaree íriaqa. Óoqai Mooseefa maa-maqánasaaqaraafa qímannimimarufaqa sía íridaqa kúqimariqau. Maqee innaarúnaindaraa fasiqa ufa rukíaanafa anée yáiffee finnáree miná áriranakiqari rukíasee náqi fee innáree. ²⁶ Óoqai Mooseefa máru aukuaana Ánutufa qufanoo Sinái áaqanasaa maqá kásinau. Ánutufa minára maaqí qímafeekaíkinau. Qinée óoqai maqá kásiafannana, kafáa qinée sía maqá kai kásianauro. Innaarúna faqa kásianauro. ²⁷ Miqúnna maasá maaqí qídaqa íridaqa Ánutufa narí aiqáma ainaina áuqu quqáqoona kafáa aiqáma kásimmáseenoo dóo mara áqu taikáannoo. Sía kásimari ainainafa mifá kai káqi máriannoo.

²⁸ Dóo maasá sía kásira quqúsaki máridaqa minára maasá susúia. Maasá minára quándakiqa Ánutuna áidiranamaú kai narí amooqía. Óori kándamasee rufíaqa rufíaqa qíranannai narí amooqía. ²⁹ Maasá Ánutufa sía fífau ainaina máridanoo. Idá qá-mataikánnimaqée marífa máridanoo, minára áaqara óosanara rufíaaqa, aní faqa idá qamataikáandoora.

13

Ánutuna áidiramau fira naakaparufa.

¹ Ínnee ásauku mundíranaki márianara naríara naríara moodáa fasiqa ánaasee faiqíara foora úriqarara ainainee qímasee sía fífau nóonnoo kai nímuqusí marínaqa naríara naríara ruaqa ásaukunnoo áuqaidana naríara naríara ruaqa. Miqí kai ída sía taikáaqa. ² Ánaamuru sía óori qáfainna maqannaana ámiqi mándee nárana ámiqa máaqa ámiaqa. Akaqáusa miqídaqa sía irirai qangiroo ámiqi ámiqíqau. ³ Ínnee karabúsaki máriasara misá faqa karabúsaki máridara foora ámiqimmandee rakísinnimaqaaqa. Ásauku mundírana ufasáara aupúree maríasa sía aunúaqá. Ínnee misá faqa moodáanaki aupúranara foora nímuqusí marínaqa rakísinnimaqaaqa.

⁴ Ínnee aiqámausa faiqí ánaasee nimundáranara úriqarara ainainee qiaqa. Faiqí áneesee áqumummásainafa sía moonáindi quándaki qumáara. Aiqaúmausa ínneeqá nammári kai néeqa andeeqásee máriaqa. Faiqí ánaasee dapi narí máree narí máree qiqá nuasa faqa qúmmuariqa nuasá faqa Ánutufa ufa iriséeno nárannoo.

⁵ Ínni írirafa márirafa munnimma áinainara sía káaqa rída máriaqa, maqee máree maría ainainnara dóo amana márídee qímasee afaqa quqásee mária. Ánutufa minára maaqí qinau.

Qinée sía ínni minnísee moosáa fuanáura. Ínni faqa náaru márianauree qinau minára afaqa quqásee mária.

⁶ Maasá mi-ufána iriséeqa paasóosamaseeqa máridaqa maaqí qianáura.

Karaambáiqá maasá dadaaqímarífa máridanoo

Minára maasá sía rufaanaura,

Náqimasee maa-maqánasaa qaraasa maasá dárifaree. Sía amana dárifaranoo.

⁷ Óoqai indaarú Ánutuna ufa qímannimusara sía aunúaqá. Misá ámiqi máriranara faqa misá kúqiranara faqa misá Ánutuna saqárikiranara faqa iriséeqa misá nímeeraameerá kai ída máriaqa. ⁸ Yísufa ásauku mundírafa sía minakí óosana óosana írirafa márífa. Eendá faqa maqee faqa náaru náaru faqa amanamana kái andeeqára írira óosana márífa máridanoo. Ínnee faqa miqíaqa. ⁹ Akaqáusa Ánutuna ufara óosana óosana írirana uqéeraidaqa. Ínnee sía misá naanna réeqa óonuree aniréeqa. Ánutuna áfaariranara mi-íriráfa kai ínni nimana mapukú nímaqainaqa máriaqa, mifá andeeqárafa ámiqirafa

máridanoo. Óosana óosana sándufa moo nárana néeqa moo nárana sía néeqa mi-ufána qímaqoonannai sía ínneeqa nimana mapukúsee márifaranoo, mi-ufána mároosa sía mi-ufáfa misá nimana mapukú nímaqanau, sía misá dadaaqinau minára ínnee Ánutuna áfaariranara íriaqa.

¹⁰ Óoqai Yuda máqanna aanáiqikirausa Ánutuna úqiqaana maqa rakísimarusa Ánutuna ufamau fídaqa qaindásaa qaraa aandau tatúfirana suqée marúna akaqána marasée naqau. Maasá aandáu tatúfi maría qaindára foora moo máridanoo. Óoqeenáa uqiqaana máqakinaasa sía amana minásaaqaraana marasée nooqíni. ¹¹ Óoqeenáa uqiqaana maqaki moodáa faasaana moodáanaki kára faasaanasaa misá úriqararafa aandáu fidíka maréenoo firaa naaquqara maaqaki óonureenoo qaindásaa téeqimáseenoo ráudamaki mi-aandauná apata ámudaani amaquí aiqáma sía naqau, mara máreeqa faiqí naambeéqai múnu idá áree mariqau.

¹² Miná amanakái Yísufa Yeerusaree máqusa naambeéqai kúqinau. Narí fidíkanai faiqí ánaasee mandáinaina findaukámannisáanifeera miqínau. ¹³ Maasá faqa Yísuna dadaaqíqa óoqeenáa máaqa naambeéqaira foora Yísufa máriqoo miná asaurírana dadaaqí máraanuranoo. ¹⁴ Maasá kásooqaqee uqanna maa-maqánasaa sía máridanoo. Maasá kásooqaqee kambíqaaninna máqusara innaarúnaindaraanara rakísidaqa. ¹⁵ Dóo minára maqee maasá maa-maqánasaa máridaqa Yísunannai Ánutuna dúfi dúfi qíma-maqaidaqa. Maasá aandáu tatúfirana fooqáafa dúfi dúfi qírafa máridanoo. Maasá Ánutunara kúqaa ánoonnee qímaria noonákiqari minára dúfi dúfi qírafa maqee maqee kambíqaidanoo. ¹⁶ Maa-ainainná faqa sía aunúqa, narí ámiqi narí ámiqiaqa, ínneeqa aináina ínnee íriranannoo kai raíneegee niqoónausa narí ámi narí ámiaqa. Ánutufa miqíra ainainara ámiqira tatufira andaura foora máridanoo fee qídanoo qáqara ráidanoo.

¹⁷ Ínnee ínneeqa úriqararausa qínnandée kai iaqa. Misá Ánutuna saiká máraidaqa ínni nimanara maqee maqee rakísidaqa. Ánutufa kásooqaqee misá ínnisaa rakísiranara iráannoo. Ínnee misá ufara eedóo qífaqa misá asasammásee mi-ainainnámifáranoo. Ínnee misá ufa rukíifaqa misá nifaaqa qumooqúkídaqa níkkoo níkaa ifáranoo. Misá níkkoo níkaa ídaqa sía ínni dadaaqifaranoo.

¹⁸ Ínnee maasára maqee maqee innaaru qiaqa. Maasá qimana sía moo áinainara íridaqa andeeqáraqóo kai fíranara rídaqa ínni qímannimidaqa. Ínnee minára maasára faqa innaaru qiaqa. ¹⁹ Qinée qeeqára faqa ínni qímannimidaqa. Ínnee qiníara faqa innaaru qífanoo Ánutufa qiní dadaa qínaqa ínnee ínnannai káqi káqi fúa.

Ánutufa ámiqi ámiqimma nímaqaanínnufana.

²⁰ Náaru náaru moodáanaki kírana Yísufa ásauku mundírafa kúqiranannai miná fidíkanai dóo mapukúseenoo máridanoo. Ánutufa miná kúqiranakinaana uqéereeqeenoo faiqí ánaasee rakísirana firaanáikamáqai fanoo máridanoo. Narí kúqiranannai faiqí ánaaseesaa rakísirafa máridanoo. ²¹ Ánutufa asooárana faqaafa ínnee miná íriranamau fifándinna oosana akoofásaikirana ínni níminaqa fuaqéera. Ánutufa ásauku mundíranannai maasá faqa maréeqeenoo narí áidira óosanaki narí íriranamau fíranaki quqánnisáani. Aiqáma amooqírafa faqa káaqa aréenarafa faqa ásauku mundíranaindi náaru náaru máriannoo. Kúqaa.

Áti ufa.

²² Óo qiní qíkaqaafasaa ínnee maa-ufána ámiqimasee ásaana ruaqa. Dadaaqíra ufa máridanoo sía kísaaqa ákara ríqa minára qímannimidaqa. ²³ Qinée maa-ainainnára faqa qímannimidaqa. Maasá qíkaqa Timootifa dóo Roomma máqanna karabúsaki Yísuna ufasára rumbáqoofa idukínoo máridanoo. Mifá dauní dauní maí aniráinaqa áfiqee ínnee márinnaqoo óonureeqa maaqandá ínni níqafaanaura.

²⁴ Ínnee maasá qímandarana ínni úriqararausa faqa aiqáma Ánutuna ufa írimariasá faqa qímannimiaqa. Itari máqannaasa maaqóoqaraasaki máriasa ínni níkaqaafasaa máriasa ínni nímandaidaqa.

²⁵ Ánutuna áfaarirafa ínni faqa máriani.

YAMEESA

Yameesafa daráanimariasá ákara rúmannimaqanau.

¹ Ánutuna áiku ásauku máaqa máaqa darániqa máriasa qinée Yameesasa ínni nímandaidaqa. Qinée Ánutuna eedóo qíra rumbara saikara foora márúnna fasiqausa máridaqa. Ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáíqa miná faqa eedóo qíra rumbara ainainira fasiqara foora máridaqa nímandaidaqa.

Nimaníra ainaina faqa íriranara innaaruqírana faqa mi-ufána qímaqoona.

²⁻³ Qíní qíkaqaafasauaqa óosana óosana ummaara ainaina nimanamásee qáfarafa ínnisaa áqufinaqa sía minára máparaaíqa dúfi dúfi qímasee Ánutufa sía minánnai dárídanoo, afeekaikámaqimaqaidanoo qímídanoo fee qímasee asasiaqa. Mi-nimanira ainaináfa ínni firaaqóo nárínaqa ínni Ánutuna saqárikirafa káqi kai márinnanoo ínni mi-saqarikiráfa mifá ínniki sabéenara foora afeekaikámasee máriaqeera máriannoo. ⁴ Ínnee miqíqa máridaqa Ánutuna ufamau kísaaqasaa fímarifanoo ínni márirafa nírafa múduka káqi máriaqa sía káqikaaqo sía amanaikíaaqa káqi amana kái múduka márianifeera miqíqa máriaqa. ⁵ Ínniki akaqáusa írirafa sía amanaikínausa Ánutunai innaaru qífanoo nímianni. Ánutufa páapaa ímarifa ámiqímasee írirana káqi nímiimarifa máridanoo.

⁶ Ínnee íriranara innaaru qídaqa sía óonumafi qaara irira íriaqa, óonumafi qaara irira írimariasá úfaira foora úqimariafanoo. ⁷⁻⁸ Miqínna fasiqausa sía karaambáíqaindaraana aundurái dadaaqírana máreefaranoo misá yáiffee fuanau yáiffee fuanau qínausa sía moo áinaina máreefaranoo.

Aináina faqaasara faqa kudifasiqauqara faqa qímaqoo úfafa.

⁹ Ínnee Yísuna ufara suqímariasaki Ánutuna saqáriki máriafanoo ínnikinaana kudi fasiqauqa nisaurímariasá Ánutufa ínni mara uqéerasee innarúnai fuaqée qímaqainara nóori uqéerasee asasiaqa. Ínniki aináina faqaasa kookúna qaamara foora úfai fuaqá áqusainaqa taikáfifaranoo. ¹⁰⁻¹¹ Súani qéeno firaaqóo aiqaiqínanoo kookúna aadánusi-nanoo áfufeenaarirana kakasínanoo áfu qáfainanoo ámiqi ámiqirafa taikáfuannoo. Miqí kai ínoo aináina faqaasa óonauqee aní áuqee ídaqa miqídaqa dóo taikéefaranoo. Miqúnara Ánutufa aináina faqaasa sandáaqaindaraana maréeqee maqásaa quqásainaqa misá faqa kudifasiqauqá faqa asasiaqa.

Nimaníranaki andeeqásee káqikai fímariasara qímaqoo úfafa.

¹² Faiqí akaqáusa nimanamásee qáfee marí ainainafa kísaaqasaa nárímarifaqa Ánutuna faqa káqikai fídaqa miqímaria fasiqa anaaseesa ámiqiranaki máriasa máridaqa. Miqínna fasiqa anaaseesa mi-nimanirána taikásaifanoo Ánutufa óoqai qíma afeekaikíra feefauru náaru márirana nímiannoo narí Ánutunara rímariasa kai nímiannoo. ¹³ Nimaníra ainaina fannoo faiqí ánaasee moó nífaaqasáa áqufinanoo sía Ánutunaindari maa-mandainaináfa ániannoo fee qímasee óonumafi íriannoo. Mandáinaina fannoo sía amana Ánutuna amanamásee qáfaannoo Ánutufa faqa sía moo mándainainannai nimanamásee qáfaannoo, sía miqídanoo. ¹⁴ Faiqí ánaasee nári mándainainara nídirafa nári rarisámeeqeenoo nári ufaanakí nárídanoo. ¹⁵ Nári mí-manda nídiráfa innooqéeno radíqififanóo mandóosana kambíqaidanoo. Mandóosana kambíqeenoo innoqáfinoo kúqiranaki áqufidanoo.

¹⁶⁻¹⁷ Óo qíní qíkaqaafasaa maa-maqa maaqánaki máriasa, sía Sadannafa níkaru qínnana íriaqa. Aiqáma ámiqira nímira ainaina idaaqírana káqi nímira afeeka ainaina innaarúnaindari qúmídanoo. Ánutufa innaarúnaindaraa qóomauqaindi áuquqoofáúqa mindári mi-amiqira ainaináusa qúmídanoo. Ánutufa sía súani quqoonará foora óonuree anirée ifa moodáamau kai fímarifa. ¹⁸ Ánutufa narí írirannai kai narí ánoona ufannai

kai maasá narí fúkasaa ánaaqi ánaaqikiranaki quqáqiséenoo maasá narí ufini aandáu aiqáma ainaina úriqararausaikámafi máriaqeera áuquqisanau.

Ánutuna ufa sía náaqoo kai íriaqa nísaukunoo qumáraqa.

¹⁹ Óo qiní dídimarí qikaqaafasauqá maa-ufána náaqoonoo íriaqa. Ínnee dauní moónufa irisée kásooqaqee aneenná ufa qiaqa, sía qúsufa qímasee áanooqiaqa. ²⁰ Faiqí ánaasee áanooqirafa sía Ánutuna andeeqára oosana dadaaqí uqéeraidanoo. ²¹ Ínnee ínneeqa aiqáma mandá kudimakira oosana faqa mandá nira oosana faqa fatíka áqusee máriaqa. Ínnee ínneeqa afeeka minnísee Ánutuna áramandunnai madoodonaqá máriaqa, máridaqa Ánutufa narí ufa ínni nímuqusaki quqéemarina máraqa. Mi-ufánanoo ínni asumu máraannoo.

²² Sía ánutuna ufa náaqoo kai irisée minnísee óo qinée. Ánutuna ufa írimarunausee qiaqa. Miqí qídaqa náriqa níkaru qídaqa. Náaqoo iriséeqa nísaukukoo qumáraqa. ²³⁻²⁴ Ánutuna ufa irisée sía qumáree marífa tánukaki qáfee marí fasiqafara foora máridanoo moodáannai qáfamaseenoo quándaki óori káqinni ubeekáidanoo narí óori qáfai óosanara aunímarifa. Ánutuna ufa irisée sía qumáree marífa miqírafafa máridanoo. ²⁵ Ánutuna idaaqíra aaquqíra ufa faiqí nifaaqa idukírafafa máridanoo. Faiqí ánaasee moó fannoo maqee maqee ámiqimmandee minakí qáfee marífa sía káqi fífau irisée aunímarifa irisée qumáree marífa mi-fasiqáfa nána ainainee áuqainanoo Ánutufa dadaaqínoo ámiqi ámiqimmiannoo.

²⁶ Faiqí ánaasee moó fannoo naríara Ánutuna ufa írimarunausee qímasaidanoo sía narí áfauruara ámaakiriara óonumafi íridanoo káqi óosana óosana mandufa úrirara kai qímarifa mi-fasiqáfa Ánutuna saqárikirafa sía máridanoo káqi fífau marífa máridanoo narí áfuru fannoo narí ákaru qídanoo. ²⁷ Maasá qíkoofa Ánutufa maa-qaaramoo ainaináusa máraanara kúqaa ánoona qiní saqárikirausammiafoo qídanoo. Moo óosana fíaiqi faiqi rakísirana faqa moo óosana adeedaana ánaaseeuqa náriqa aupúrananaki máriasa rakísirafa faqa moo óosana maa-manda maqa maaqánakina mandóosanauqa qifaaqái áqufuandoo qímasee eeráirinafa faqa mi-ainainna namúna máree maríasara kúqaa ánoona qiní saqáriki maríasee qídanoo.

2

Qamunna afaaqáinainara sía faiqí rainá amana kái ámiqi ámiqia.

¹ Qiní qíkaqaafasaa máriasa. Ásauku mundírafafa Yísufa maasá karaambáiqá Ánutuna káaqa qárana úriqararafa máridanoo. Ínnee miná ufa íridaqa sía faiqí ámiqira nifaaqa qáfainnanara ámiqira qamunna qáfainnanara rainásee ámiqira fasiqa fee qímasee minára ámiqi ámiqia, kafáa sía mooná afaaqara mandá fasiqa fee qímasee minára ákoo akaa iaqa.

²⁻⁴ Ínnee amaana máqaki suqúfi kéeqaifanoo moo fásiqa aináina faqaafa ámiqira afaaqá qamunna afisírafafa ásaukuki rínna márinafa kéeqaannoo moo fásiqa qamunna anáqanáqirafa kéeqaannoo, ínnee ámiqira afaaqá qamunna faqaanara ámiqira fee qímasee ámiqira qóo mara quqásaifanoo óoqu máriannoo mandá afaaqá qamunna faqaanara káqi kikiánee qífanoo káqi kikiqínoo maríannoo fee maqásaa fee óoqu máriannoo fee. Ínnee miqídaqa mandá írirannanai faiqí rainée maríafanoo.

⁵ Qiní qíkaqaafasaa máriasa qiní ufa íriaqa. Ánutufa aináina síaisara rusandeesá-mumandeenoo qáfamaseenoo qumáreeqeenoo narí saqáriki máriasaki úriqararananaki máriaqeera narí innaarúna qúqusa máraaqeera aináina síaisa útaaqamánnisaidanoo. Ánutufa fáasa naríara rímariasara níqafamasee qíma afeekaikámmasee innaarúna maqa maaqa nímiraree qímaqoofa máridanoo. ⁶⁻⁷ Ánutufa miqímasee aináina síaisa uqéeraifaqa ínneeqa ufannái rainánnímaqaidaqa únnaqimásee misára maqásaa óoqu máriaqee qímaríafanoo. Yáfa yáfee ínni Yísuna ufa írimariasara maréeqee ufakí síasinnai quqáida fee, aináina faqaasa kai miqídaqa ínnee áaqaidaqa misára ámiqira qóo óoqu

maríaqee qímariafanoo. Ánutufa ínniara narí ámaakundi fee qímaqoofa márifaqa aináina faqaasá kai miqíasara mandá fasiqee qídaqa Yísuna úriqararana áquraraidaqa fídiqaammámaqaidaqa.

⁸⁻⁹ Ánutuna quqúsakinaa ufa maaqí qímasee ákara rínoo márídanoo, ínneeqa niqoó-nausara ínniqa nifaaqará foora nídiannani. Ínnee mi-ufánamau fídaqa andeeqásee fífáranoo. Ínnee faiqí nifaaqa qamunna qáfamasee rainée márjana mandóosana máreemariafanoo miqímarianara Ánutuna sándufa fannoo ínni rafáaqafídanoo. ¹⁰ Faiqí moó fannoo Ánutuna sándufa aiqáma qumáree márínafa moodáa kai áaqamasainafa mifá Mooseena sándufa rukíee marífa márídanoo. ¹¹ Ánutufa qinau sía ínnee faiqí ánaasee narí qúmмуari narí qúmмуari iaqanáni. Mifá kai ínnee sía faiqí ánaasee kuqá náruaqee qinau. Anée sía ánaasee qúmмуarinana kafáa quándaki faiqí árinana Ánutuna sándufa rukíee maríjanafa márjananoo.

¹² Ánutuna sándufa sía faiqí rumbée marífa márídanoo faiqí idukí marífa márídanoo Ánutufa mi-sandufánasaa kásooqásee ínni ufa írriannoo minára mandáinainakiqari idukíra kasiqa naanna rámassee andeeqásee márídaqa ufa qiaqa. ¹³ Ínnee ínneeqa niqoónausara sía nímuqusirana nímiannoo Ánutufa faqa ínniara faqa sía ámuqusirana nímiannoo. Náriqa niqoónausara nímuqusidaqa dadaaqímariasa sía Ánutuna ufara rufíeefaranoo, ámiqimasee márifaranoo.

Yísuna saqárikirana fífau ufannoo faqa ásaukunnoo qumáranannai faqa mifá raináidanoo.

¹⁴ Qini qíkaqaafasaa márjasa, faiqí ánaasee moó fannoo naríara Yísuna saqárikí márúnausee qídanoo sía narí márjirana akooroo ídanoo mi-fasiqána saqárikirafa fífau márídanoo. Miqí mándee saqárikirana amanée náaru náaru márjirana ámiannoo fee, sía amana ámiannoo. ¹⁵⁻¹⁶ Qinée minára írídaqa moo áinaina kíkiqa úsuanaura. Ínni níkaqaafasaa fee nísooqmaakee kúqaa sáruqimariasa qídaqa misá ínnee ínnannai anirée náranaree qamunnarée innaaru qífaqa ínnee sía nímiqa fífau nífaurukoo kai maaqí qía Ánutufa ínni ámiqi ámiqiannoo ínnee óonu qamunna afisúsaifanoo ínni nifaaqa tootoo qínaqa nárana suqásee naqa. Miqíra ufa sía ánoona márídanoo fífau úfa marídanoo. Anée káqi kásinana nipatasáa sáruqi maría ainainna andeeqásee nímiqaana. ¹⁷ Yísuna saqárikirafa miqí kaimmínoo márídanoo fífau áfaurunnoo ákaqaafasaa anée óonu qamunna afisúsee nárana náa. Miqíra ufa sía ákaqaafasaa dadaaídanoo. Miqí kai ínoo fífau áfaurunnoo Yísuna saqárikidee qínafa sía ásaukunnoo Ánutuna ufa qumárasee ínafa márjirana aní Yísuna saqárikirafa kúqinoo márídanoo.

¹⁸ Faiqí ánaasee moó fannoo minára qíannoo, anée Yísuna saqárikirana qumáree márjanafa márjananoo qinée qísaukunnaí Ánutuna ufa qumáree márúnausa márídaqa. Qinée Yameesasa minára maaqí qídaqa. Qinée náqimasee aní Yísuna saqárikirana qáfaanáree ásaukunnoo qumárarafa sía márjinaqa sía qáfaanaura. Qinée Yameesasa qeeqá Yísuna saqárikirana qísaukunnaí qumárarana miqíqa ínni uqannífiqaanaura. ¹⁹ Anée fee aneennáaraa kái fee Ánutufa moodáa márjirana fee qímasee mi-írriánannai kai anée ámiqiranaki márjidee qídane. Óo amana ínnee áfaannauqa ufa moodáamau ámassee qímariasa márjafanoo. Áfaannauqa faqa Ánutunara moodáa márjirana fee qídaqa náriqa mandáinaina ákiaqara náriqandínnanara írjafanoo náaquqaidanoo náindirí ráidanoo. ²⁰ Óo fúrufarira fasiqa ánaasee ásaukunnaí dadaaqí qumárarafa sía márídanoo Yísuna saqárikirafa narí kai miqóo márjirana fífau ainainara foora márídanoo. Qinée mi-oosannára kafáa koorooianáura.

²¹ Maasá qifaqnáfa Abarahaamafa náqimaseenoo fee Ánutuna faqa moodáanaki kinau. Narí ásaukunnaí narí faiqí Isakeena qumáreeqeenoo qaindásaa tatúfira aandau suqá ámiáneera quqóonannai Ánutuna faqa moodáanaki kinau. ²² Sía fee ínnee írjidee. Abarahaamafa narí Ánutuna saqárikirana faqa narí ásaukunnaí qumárarana faqa miqandánoo narí dadaaqí narí dadaaqinau. Narí ásaukunnaí qumárarafa narí saqárikirana dadaaqufanoo ánoonaikínoo ámiqinau. ²³ Minára ákarakina kúqaa maaqí

qináu, Abarahaamafa Ánutuna aamúaqira ufa irisée kúqaa fee qímasee saqárikufanoo Ánutufa miná qáfamaseenoo óo andeeqára fasiqa máreenoo qináu. Miqí qímaseenoo Ánutufa Abarahaamanara qiní qíqoondi fee qináu. ²⁴ Dóo ínnee Abarahaamana óosana qáfamasee írĩaqa, faiqí sía narí saqárikiranannai kaifau Ánutuna faqa moodáanaki kídanoofau ásaukunnai qumáranannai faqa moodáanaki kídanoo.

²⁵ Yeerikoo ánaasee moó Raqaba námmarifa dapi nuánaaseefa márináu. Mifá miqí kai ínnoo narí ásaukunnai qumárasee íranannai Ánutuna faqa moodáanaki kínáu. Mifá Ánutunara irisée Yuda máqanna qaaraqánda nipuráara fasiqaqara narí máaqaki mara kukéeqaseenoo kafáa maréeqeenoo moo áatata quqásoofaqa fiqau. ²⁶ Maa-ufáusa áti minára maaqí qínoo máridanoo. Faiqí amana sía márinanoo apata kái dóo irí máridanoo kúqinoo máriannoo. Ánutuna saqárikirafa naríaraa máridanoo miqínoo máridanoo ásauku qumárasee ínafa sía márinara dóo kúqinoo máridanoo.

3

Maasá qífauru idáti miqírafa minára qímaqoofa.

¹⁻² Qiní qíkaqaafasaa Yísuna ufara suqímaríasakiqari ínnikiqari sía moómoosa ufasáa rakísirausaikiqa máriaqa. Maasá ufasáa rakísirausa afeeka ufa Ánutufa kásooqaqee qímiannoo, káqiqeesa óorudupinoo nímiannoo. Maasá aiqáma áaqeemariasa máridaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo narí óoki qari sía áaqainafa dóo mifá ánoona paqúrimaseenoo dóo narí afaaqa áinaina márirana faqa andeeqásee rakísida máriannoo. ³⁻⁴ Maasá qáinnannai qóosa óoki aakú amaqáseeqa miná úqirausa fídaqa quanda quanda ímarifanoo aatáta fídanoo. Sípa minára faqa írĩaqa firaa ainaina tiá máridanoo ooruku námmariki fídanoo úfai firaa fuaqée marífanoo fídanoo minakí mári kiateenafa káqikaa sitiaqa quandée marífanoo fídanoo.

⁵ Maasá qífauru rirímma káqikaa ainaina máridanoo firaa ufa tiá rirímma uqéeraidanoo. Káqi idátiaara foora firaa qusau nanda utaurídanoo. ⁶ Maasá qífauru idáti miqírafa máridanoo narí máriqooqari aiqáma mandáinaina óosana óosana aiqáma maasá qífaaqasáa daráanidanoo. Mi-idatífa Sadanna idáti qumbísee quándakinoo maasá aiqáma márirana nírana qumbíqaraidanoo.

⁷ Faiqí óoqai faqa maqee faqa amaná káasau ainaina óosana óosana aandau fee ufini fee noodáanna fee maqámau ní mari ainainnee fírifanoo reendeéniannoo. ⁸ Nári nífauru kai faiqí óoqaindari sía reendeénimariafa máridanoo. Sía amana faiqí rafáaqáfrana amana máridanoo sukúfa minakí qumbiqánoo máridanoo. ⁹ Maasá minakíqari maasá qíkoona maasá karaambáiqara minakíqari dúfi dúfi qídaqa kafáa quándaki Ánutufa narí amana kái maasá qíqoónausa áuquqoosa níquraraidaqa. ¹⁰ Dúfi dúfi qírafa faqa níqurararafa faqa moodáa dookiqari kaímma ururáidanoo. Óo qiní qíkaqaafasaa máriasa mi-ainaináfa sía andeeqánoo máridanoo. ¹¹ Maqákiqari ururée mari nammari sía moodáa aamaraindari sukáqee marífa faqa ámiqimarífa faqa ururáidanoo. ¹² Sía faafísa námufaqa keefáadi íraannoo. Sía kamúkamuna sánda fannoo faafísa íraannoo. Sía ooruku námari fannoo faqa nammári uqanna fabaqa íannoo. Maasá nífauru fannoo kai qaaraidanoo.

(Maaqóo misá saqári sía máriafa káqi maaqóoqaraa saqári áuquraidaqa. Faafísa maaqóoqaraasaindi Yuda máqannaasaindi miná fooqáafa asumu faafis máridanoo. Keefáadiara oorífa sáqari fee qímariqau. Kamúkamúnara kareepa fee qímariqau.)

Sandáaqaindaraa írirana faqa maqásaaqaraa írirana faqa mi-írirannára qímaqoo úfafa.

¹³ Ínniki moó fannoo naríara írirana faqaasee aiqáma ufa óosanara írimarunaasee qímarífa dóo mi-fasiqáfa narí ámiqira máriranannai faqa ámiqira qumáranannai faqa reendeénirana námufaqa narí írirana námufaqa koorooánifeera.

¹⁴ Anee aneenná ámuqusa óoki qari sukáqarafa faqa rairaiqírafa faqa aináinara káaqa rírafa faqa úrinana anée únna qímariananoo sía aneenná íriranara úriqarar fee qía. ¹⁵ Mi-íriráfa sía innaarúnainadari qúmidanoo maa-maqa maaqánasaaqaraafa máridanoo

sía innaarúnaindaraafa, áfaannaindi máridanoo. ¹⁶ Rairaiqírafa faqa óonititée anititée írafa faqa máriqoo miqóo dapi marirafa faqa mandáinaina óosana óosana faqa máriqoo máridanoo.

¹⁷ Innaarúnaindaraa írirafa indaarúqaafa sía ikairí fáifa ámiqirafa mifá náaree indaarú dóo miná miqóoqari asooárana nímirafa faqa fisoo físooirafa faqa aiqámausara áqoondikirana faqa miqímarifa faiqíara qimudáoo qírafa qumbiqánoo máridanoo mi-innaarunaindaraa iriráfa mifá ámiqira narana unakúseenoo áfaaridanoorá foora ámiqira óosana nímimarifa mifá sía qaara ufa qírafa márifa. Miná márirana faqa sía qaaraíkinoo máridanoo. Innaarúnaindaraa írirafa miqíminoo máridanoo. ¹⁸ Asooémariasa nári ámiqira márirana qaamara fooqíara asooáranaki úmmaqusaaafanoo minakíqari ámiqimmandee andeeqárafa kambíqaidanoo.

4

Ínnee aináinara qóofana qéemariafa sía Ánutunasaqaaraa írirafau máridanoo.

¹ Ínniki rákirafa faqa tínoorirafa faqa márifa yáindari fee kambíqaidanoo fee. Ínniqa naundurákinaa amiqira ainainara rírana faqa mandáinainara rírana faqa óosana óosana ainainara naunduráki qóofana qáidaqa rákidanoo. ² Ínnee akaqáinainara rúmammareeqa sía amana máraanaura moonáindi máridanoo qímasaidaqa faiqí narusée máraidaqa. Ínnee akaqáinainara nimukée márifaqa sía amana máraanauree qímasee ufa raináidaqa rákimariafanoo. Ínneeqa rímaria ámiqira ainainara Ánutunara sía iréeqa sía máree maríafanoo. ³ Ínnee Ánutunara iráifanoo ínni mandá íriranara íridammunoo qímaseenoo sía nímidanoo. Ínnee ínneeqa nifaaqaróo qíra nídirafa márifaqa minidiránasaa taikáanifeera Ánutunara iréemariafanoo sía nímidanoo.

⁴ Ínnee úmmuari mari anaaseena aanna ráidaqa ínnee maanára sía fee íridee, ínnee Ánutuna áqoondi fee qímasaida maa-maqa maaqánasaaqaraasa aináina áqoondikidaqa Ánutuna namuqáaki maríafanoo sía fee minára íridee. Faiqí ánaasee moó fannoo maa-maqa maaqánakinaa ainaina áqoondikiannee qímaseenoo minára kai ínoo Ánutuna namuqáakidanoo. ⁵ Ánutuna tamummáqara fasiqa ákara moó maaqí qímasee ánoonufa qídanoo, Ánutufa maasáki quqóo maraqunafa maasára naríndi kai fee qímaseenoo rairaiqídanoo fee qímaseenoo ákara rínau. ⁶ Sía rairaiqírana kai Ánutufa sía qaara irirana íriaqeera mináindika kai iaqéera maqee maqee dadaaqírana qímidanoo. Ánutuna ákara minára kaifáa maaqí qídanoo, Ánutufa nári núqu uqéeraida nári nimooqímariasa rafáaqafídanoo qáoo qídanoo kafáa quándaki reendeení maríasa áfaarimariana faqa fisoo físoo ímariana faqa nímidanoo.

⁷ Ínnee mi-ufána irisée ínneeqa afeekaikírana minnísee Ánutuna áramandunnai óoqumariaqa. Miqí mámbiqa Sadannana naakáparana rafáaqafusee qáoo qífanoo sandáni. ⁸ Ánutufa márinnai aaqá ánifanoo mifá quándaki ínni naaqa ániannoo. Ínnee mandóosana máree maríasa ínneeqa ikairí nísaukusaa márina nammári úquaqa. Ínnee qaara ufa qímarisa ínneeqa naundurá ánukaaqa. ⁹ Ínneeqa naanaindara qírana minnísee ikíráqaaqa ínnee ínneeqa asasírana minníseeqa nóori runúqa, ínnee nóori kándamasee ikíráqeeqa ikífaafau iaqa. ¹⁰ Miqídaqa Ánutuna áfusa uréeqafifanoo Ánutufa ínni uqéeraani.

Yísuna ufa írimariasá sía narí áquraree narí áquraree qiaqa.

¹¹ Qíní qíkaqaafasaa sía narínni narínni naráquraree naráquraree qiaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo narí ákaqaafasaa áqurarara ufa qínafa Ánutuna sándufa áqidanoo miná úriqararafaikámmidanoo. Anée ánutuna sándufa áqinana anée sía mi-ufána ámeemaanai maríanafa anée mi-ufána úriqararausee qímariananoo. ¹² Ánutufa kai sándufa nímimarifa sándufa úriqararafa máridanoo. Mifá narí kai faiqí asumu áraannoo fee narí kai náru taikáannoo fee. Ínnee yáusee márída fee ínneeqa níkaqaafasaa níqida fee úrinaaqaraidee.

Dúna mooná áuqaanínna ainainnara sía ínneeqa nimooqiaqa.

¹³ Ínnee maaqí qímariafanoo. Maqee fee dúna fee qinée moo máqasaa óonureeqa bis-inísamásee fee saikámasee fee firaa narana úmmaquseeqa moo áukuana nárana moómoo áfuqai márinaqa miná ákiaqara munnimma moómoo máraanaura. Ínnee miqí qímariasa qiní ufa íriaqa. ¹⁴ Ínnee sía dúna faasaana kambíqaaninnanara írimariafanoo. Ínnee nári nimooqídaqa sanapaarúna miqírausa maqa máaqa ititái qáfauna dauní rakée ídanoo. ¹⁵ Ínnee minára irisée dúna moonára maaqí qiaqa Karaambáiqua írirafa miqínoo márinaqa maasá miqíanauree maaqíanauree qíqaana. Miná írirafa sía miqínoo márinaqa sía miná máraanaura. ¹⁶ Ínnee sía miqí qímariafanoo maaqí qímariafanoo ínnee ínneeqa nifaaqa nimooqímariafanoo firaaqóo ínneeqa núqu uqéeree maríafanoo. Miqí maría úfafa áaqeemariafa márídanoo. ¹⁷ Dóo qinée maqee andeeqára aana uqannífiqeeqa sía mi-maú fíqa áaqeefaranoo.

5

Aináina faqaasa aaquqímannimaqoo úfafa.

¹ Dóo ínnee káaqa firaaqóo aináinafaqaasa qímannimidaqa qiní ufa íriaqa. Ínnee dinee quqáida nóori runímariafa qúsasaa ínnisaa áqufuannoo áqufuaninnanara irisée ikiráqaaqa, ikiráqeeqa ikífaafau iaqa.

²⁻³ Ínni moómoo ainaina dóo putaammá taikéenoó ínni qamunna ámiqirana dóo qooqoosá qumúra néenee taikáseenoo ínni kóora munnimma moómoo faqa siuráa moómoo faqa dóo taafí aiqáma aru fínoo mi-taafi ariráfa quándaki ínni mandóosana kooroo ínoo ínni nimaqí idá kai qámataikáannoó. Ínnee máa maqee kámuqoo taikáinna kamuqoo moómoo munnimma ainaina afeedí maríafanoo ámuuaqa ámuuaqa faqa rusímariafanoo. ⁴ Ínneeqa munnimmara nímuqusinaqa aináinira faiquqa feefaurú sía andeeqásee nímmaríafanoo. Misá minára fáaqari maríafaqa ínnee sía fee minára íridee. Misá ínniara feefaurúrara fáaqarirafa mifá firaaqóo óoru fímarifanoo karaambáiqua Ánutufa úriqararafa innaarúnai máriqoo óoru fifanoo íridanoo. ⁵ Ínnee maa-maqánasaa mária kamuqoo aiqáma ainainna ámiqiranaki faqa nári nídímari ainaina moómoo máree maríanaki faqa máríafanoo. Rákirafa ánidanoo aní aqóónausa kuqá nárímariafanoo ínnee ínneeqa nifaaqa afeedídaqa nárana moómoo náidaqa náinooki máríafanoo. ⁶ Ínnee moómoo munnimma faqaasa ínnee andeeqára fasiqauqa únnufannai kóotaki náríra ufa nimiséeqa kuqá nárí maríafaqa misá sía amana qáoo qiafaqa ínnee káqi nárúafaqa kúqidaqa.

Karaambáiqua kafáa qúmíranara ubiqáfi márída áfeesara máriaqa.

⁷ Óo qiní qíkaqaafasaa Yísuna ufa írimaríasa, karaambáiqua kafáa qúmíranara ubiqáfi kásoomambi márída áfeesara máriaqa. Quqúsa ákoofa nárana úmmaqusee sía múnari mínari ídanoo ubiqáfi márídanoo moómoo nárana úmmaquqaina kambíqaranara ubiqáfi áfeesida márídanoo mifá aaku áfeesara márídanoo aaku maqásaa qúminanoo nárana kambíqaannoó. ⁸ Ínnee miqí kai íqa karaambáiqua qúmuaninnanara áfeesiaqa, mifá qúsasaa qúmuannoó minára ínneeqa nimana mapukúsee márídaqa ubiqáfi áfeesiaqa.

⁹ Óo qiní qíkaqaafasaa sía naríara naríara múnuqi míníqiaqa, miqífanoo Ánutufa faqa ínni faqa ufa nímiannoó. Maasá ufa andeeqáaninafa Ánutufa adeedíranoo márídanoo maasáki kéeqarara deedaqída márídanoo. Minára naríara naríara sía múnuqi míníqiaqa. ¹⁰ Qiní qíkaqaafasaa uqa ínnee óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa óosana írimariafanoo. Miqóo mikamúqoo márusa óosana óosana nárírana nímuqauqa misá qáfeeqa ubiqáfiqa kásoomambi máraqau. Ínnee misá naanna raaqa náríafaqa miqíqiaqa. ¹¹ Ánutuna tamummáqara fasiqausa ubiqáfi mároonara ámiqira fasiqauqee qídaqa. Ínnee Yoobannara írimariafanoo, kísaaqasaa ubiqáfi máríunara miná aanna raaqa. Yoobanna áidafirafa taikóofanoo miná aináinira faiquqa faqa úfai faqa maqá kásirana faqa miná aináina mara fúrufarammásee taikáqoofanoo Ánutufa quándaki

firaaqóo ámiqi ámiqi máisánau. Karaambáíqa Ánutufa ámuqusirana faqa nífaularana faqa qumbiqárafá márúnara ámiqi ámiqi máisánau.

¹² Qiní qíkaqaafasaa qiní ufa ákiaqa maafá máridanoo. Sía ínneeqa nimana niqíqáida ufa qiaqa sía innaarúnai nísauku uqéerasaida ufa qiaqa sía moo áinaina kíkiqususaida ufa qiaqa. Ínnee andeeqásee eedóo kai qiaqa andeeqásee qáoo kai qiaqa. Ínnee sía miqífanoo Ánutuna ufa ínnisaa áqufuandoora.

¹³ Ínnikiqari moó fannoo mandáinainaki máridanoo fee Anutunara innaaruqíani. Moó fannoo asasídanoo Ánutuna amooqíra ídi ráani. ¹⁴ Ínnikiqari moó fannoo aurídanoo aurímaria fasiqa anaaseesa amaana máqasaa rakísirausa náaraifaqa misá anirée mi-fasiqa anaaseená auríranara innaaru qímasee sáuna anoona fooqáana ákiaqa ámoondunna karaambáíqa áuqusaa qímasee adíeefaranoo. ¹⁵ Misá naundurá Yísunasaa mundúsee innaaru qídaqa mi-innaaruqiráfa auríra fasiqa anaasee mara fíndifuannoo. Karaambáíqa fannoo marafíndifidanoo miná áaqarafa márinanoo karambáíqa minnísaannoo.

¹⁶ Ínni naríara naríara mandá írira írimariannana akooroomáseenana naríara naríara ámiqiaqa. Ínni aurírana taikáanifeera naríara naríara innaaru qiaqa. Andeeqára fasiqa innaaruqirafa afeeka ainainá máridanoo. ¹⁷ Eeriana óosana rirímma maasára foora faiqí faiqí Ánutuna tamummáqara fasiqa fannoo, mifá afeekaikámandee aaku sía rúanifeera innaaru qímasoofanoo qaara faqa qaara faqa áukuana faqa moo áti faqa aaku sía rínau. ¹⁸ Kafáa innaaru qímasoofanoo inaarúnaindari aaku maqásaa qúmufannoo nárana kambíqanau. ¹⁹⁻²⁰ Qiní qíkaqaafasaa ínnikiqari moó fannoo ánoona ufara minnísee káqirúnna mandáinainaki fínanoo moó fannoo andeeqára fasiqa fannoo óonu miná qumáreeqeenoo ámiqira aanai ubeekáinafa mi-fasiqáfa mandóosana márai fasiqana maraquna kúqiranakinaana uqéereeqeenoo káqi máriraqoo quqáannoo. Mi-andeeqara fasiqáfa miqínannai moómoo mándoosana ákiaqara faqa Ánutuna áfusaa rafáaqafu áisaseenoo áminau.

1 PEETOROO

Peetooroofa indaarú ákara rúmannimu úfafa.

¹ Qinée Peetooroosa Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa narí faiqi námukiqari maa-maqánasaa diqíqamaqai fasiqausa maa-ufána inni ákara rúmannimaqaidaqa.

Ínnee Ánutufa inni rusandeesámumasee qumároo fasiqa anaaseesa máriafanoo. Ínnee maaqóoqari asaquákida Isaraee máqa maaqakiqari daráanimáfusa Poontusa máqa maaqaki fusá faqa Karatia máqa maaqaki fusá faqa Kapadoosia máqasaa fusá faqa Asia máqasaa fusá faqa Pitinia máqa maaqaki fusá faqa inni aiqámausa maa-akarána rúmannimaqaidaqa. ² Maasá qíkoofa Ánutufa maqee maa-karí narí íaninnanara iriséenoo inni rusandeesámumaqoosa máriafanoo. Sía fíffaufau rusandeesámuinai.

Ásauku mundírana Yísuna fidíkannai findaukárausaikiaqeera faqa Yísuna ufara eedóo qímasee mi-maú fuaqéera faqa Yísuna maraqunannái káaqa andeeqára fasiqa anaasee kámmafi máriaqeera inni rusandeesámumasee máranau. Ánutuna áfaarirafa faqa asooárana faqa inni naundurái qumbiqáfinoo irairaámmينوo máriani.

Náaru kambíqaaninna ainainara asasammásee áfeesiranara qídanoo.

³ Karaambáiqá Yísufa Ánutuna ásauku mundírana ákoonara Ánutunara maasá aiqámausa dúfi dúfi qímamaqaidaqa. Maasá áaqarana ákiaqara níffauarafa firaafá márinara narí ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndifinoo fúkasaa ánaaqi kámmafi márirana maasá paqúrimma qíminai. Náaru kambíqaaninnanara maqee asasiqa dóo mi-mariráfa maasá qumbiqáqímaqaidanoo. ⁴ Ámiqi Ámiqira ainaina Ánutufa narí áiku ásauku maasáree qímasee innaarúnai rafáaqafímari ainaina maasá miná márararee qídaqa maasá minásaa kai qífu mundúsee fídaqa. Mi-amiqi amiqira ainaináusa Ánutufa inniara innaarúnai quqáqaaqee rakísidanoo sía putaa ímariqoo sía náuraanaiki máriqoo sía taikéemariqoo máridanoo inniara rakísidanoo. ⁵ Mi-ainaináusa innindi máridanoo Ánutuna afeeka fannoo ínneeqa Yísuna mandaaqáranannai inni faqa mara afeedammá nímaqée maríasa mi-ainaináusa innindi máridanoo. Ínnee taikáinna áukuana innaarúnai fíndifi óoru fíranara áfeesara maríafanoo Ánutuna afeeka fannoo innisaa rakísidanoo.

⁶ Máa maqee mária kamuqoo óosana óosana inni nimanírafa aupúrarafa márianno (Ánutufa qínanoo márianno) minára ínnee káqi kaaqóo nóori runíranaki márifaranoo. Mi-nimanira ainainnásusara iriséeqa asasiaqa. ⁷ Mi-nimanira ainaináusa inni Yísuna saqárikirana nimanídanoo ánoonainoo márianifeera koorooídanoo. Faiqí maa-maqánasaa máriasa kóora mifá inaaqianna kásooqaqee taikéemari ainainafa qumáreeqa idáki quqásee tasírisiri másaida apaapú aiqáma uqanna áiqarée márifanoo narí idaaqírafa kai suqúfifaqa dóo minára ámiqirane qídaqa. Dóo inniara Ánutufa miqíkai inoo nimaníranaki quqéemarinara inni Yísuna saqárikirafa sabéenara foora márianifeera inni idákiara foora nimanídanoo. Ínni Yísuna saqárikirana mi-nimaniránaki fíqa afeekaíkiqa márinafa sía fíffau kóora munnimma inaaqianna taikée mari ainainna kíkíqa úsirafau máriannoofau káaqa uqanna úriqarara ainaina márianno. Ínnee Yísuna saqárikirana afeekaíkiqa márifanoo ásauku mundírafa Yísufa innaarúnaindari koorooínni faasaana ínnee amooqíra ufa faqa aréenarafa faqa uqéerarana faqa mi-karí níminafa máreefaranoo.

⁸ Ínnee sía Yísuna qáfoosa káqi nímuqusí marífaqa minára ríríasa. Ínnee sía Yísuna qáfoosa káqi ínneeqa írirafa minásaa rusímariasa máriafanoo miná ufamau fíffíasa. Miqímarianara ínnee firaaqóo káaqa aréenarana námufaqa asasímariafanoo. Mi-asasiránara faiqí sía amana minára ufa qifáranoo úriqararafa máridanoo. ⁹ Sía fíffau asasídaqa máriafanoo Ínnee ínneeqa Yísuna saqárikirana ánoona inni nimana qumáreeqeenoo innaarúnai asumu máriranaki quqáranara asasídaqa máriafanoo.

¹⁰ Óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa máa ínni nimana asumu máriranaki mara quqáaninnanara irisée firaqóo ámiqimasee queeqáaeqamásee randáqau. Misáuqa káqi tamummaqasée kásooqaqee Ánutufa misá mandáinaina minnínisee ámiqi ámiqira afeeka innaarúnai máreefandínna ainaina káqi nímianinnanara óonumafi irisée ákara rúmasee mi-ufána ánoonara randáqau. ¹¹ Misá Ánutunara yáiree fee miqíannoo fee náqi-masaifanoo fee miqíannoo fee yá fasiqanannái fee miqíannoo fee qímasee randáidaqa óonumafi íriqau. Ásauku mundírana maraquna fannoo mi-tamummaqara fasiqáusa náakufuafa máa maqee ákuanara faqa ásauku mundírafa firaa aupurarana máraaninnanara faqa miná taikáranaki firaa areenarana máraaninnanara faqa akooroomásee ákara ríqau. Óoqai sía kambíqoo kamuqoo ákara rúmasoofanoo máridanoo.

¹² Ánutufa sía mi-tamummaqara fasiqáusa máru kamuqoorau qímannimínau. Maa maqee mária kamuqoora ínniara qímannimufaqa irisée ákara rúmaqoofa máridanoo. Mi-tamummaqara fasiqáusa minára íridaqa aináiniqau. Misá máa maqee ínni írimaría anoona ufanara minára qímasee ákara ríqau. Mi-anonufána tamummáqara fasiqauqa óoqai ákara rúmaqoofa dóo máa maqee mária aukuaana ámiqira fasaasa ufa Yísunara qímannimimariasa dóo qímannimisaafaqa írimariafanoo. Ánutuna náaquqara maraquna fannoo dadaaqifaqa ínni maqúsa maqúsa máriasa daráanimámbifaqa qímannimifaqa írimariafanoo. Tamummáqara fasiqauqa óoqai ákara rúmaqoo ánoonu ufausa miná maqee írimariafanoo innaarunaindaraa qángiroouqa mi-ufána misá íriafanoo íriaqaa kai ímarifaqa firaqóo Ánutufa Yísuna maa-maqánasaa arusée áfiqoonara randáidaqa. Maasá faqa maa-maqánasaa márúnausa faqa sía mi-ainainnána amana máridaqa.

Yísuna ufamau fímariasa káaqa andeeqásee máriaqa.

¹³ Ínniqa nitikúrakinaa írirana deedaqammásee máriaqa. Ásauku mundírafa Yísufa koorooína aukuaana ámiqi ámiqirana nímiannoo. Ínniqa naundurái írirana mi-amiqi amiqiránasaa mundúqaraasamáseeqa máridaqa rakísidaqa aufarídaqa máriaqa. ¹⁴⁻¹⁵ Ínni Ánutuna ufara eedóo kai qímasee qumáraqa. Óoqai ínni aamína máru kamusaqa máridaqa mandá nídimaru ainainna sía maqee kámu kafáa miná mara ootúpaaqa, ínni aiqáma márirana andeeqásee máriaqa, Ánutufa ínni náarée marifa káaqa andeeqárafa máridanoo mifá indée kai íqa káaqa andeeáqa máriaqa. ¹⁶ Óoqeenáa Ánutuna tamummáqaraura ufa minára maaqímminoo máridanoo. Ánutufa qínoo qínée káaqa andeeqárausa máridaqa qíqa ínni faqa miqí kai másee káaqa andeeqárausaikida máriaqa.

Tamummáqaraura ufa miqímminoo márufaqa ákara rúmaqoofa máridanoo.

¹⁷ Ánutufa faiqí ánaasee aiqámausa írirana qáfee marifa máridanoo. Sía mandá írirana iriséenoo moó dádaaqammámaqeenoo moó firaqóo mandáikamaqaqidanoo nári máraana amana kái andeeqásee nímidanoo. Miqí marí Ánutunara innaaru qídaqa maasá qíkoo fee qídaqa máa máriaqoo nóori runúsee máridaqa áaqaranara ruffaídaqa máriaqa. ¹⁸ Ínni nikeekú nikaakú fífau fáafau mandírirana maqéuna minakínaana ínni idukúsee maréeqee quqásainara miná ákiaqara firaa ainaina máridanoo ínni írimariafanoo. Mifeefauriráfa sía kóora siruáa miqírafa máridanoo mifá taikée marifa máridanoo. ¹⁹ Ínni idukírana ákiaqara feefaurú firaafá fiqararafa ásauku mundírana fidíka máridanoo. Sía teeroo námuaana fáina káaqa ámiqirana Ánutuna aandáu tatúfimaruna fooqána ámiqirana miná kúqiranannai maasá idukínau. Maasá nikeekú nikaakú mandíriranakinaana idukínau. ²⁰ Óoqai indaarú Ánutufa sía maa-maqa maaqána áuqiraqoo ásauku mundírana káqi útaaqama nímaqaoofanoo márino máa maqee taikára kámu maasáki dóo kooroo ínoo maasára aunírira saqarisaa kúqufanoo ²¹ Ánutufa miná kúqiranakinaana uqéereeqeenoo aréenaranaki quqánau. Ínni minánnai Yísunannai Ánutunasaa mundíqa máriafanoo kafáa minánnai kai ínniqa írirana minásaa rusírana faqa náaru innaarúnai kambíqaaninna ainainara nídirana faqa minásaa ootúpanoo máridanoo.

²² Maqee ínnée Ánutuna ánoona ufa irisée máraafanoo mi-ufánannai ínni nínukama findaukámaseenoo. Ínnée ínneeqa niqoónausa mi-ufána írimariasara kúqaa nímuqusi-danoo nídimarifaqa minára kaifáa qinée qímannimidaqa ínneeqa nímuqusa óokiqari nóori kándamasee naríara naríara nímuqusidanoo nídiani. ²³ Ánutuna ákarakinaa ufa fannoo óoqai káqi márufa maqee márifa náaru náaru káqi márianinafa ínnée minánnai kafáa óorudupi máfi kafáa fúkasaa ánaaqi kámmafi máriafanoo. Sía maaqóo kúqimaria níkoona faiqi námu máriafanoo, Ánutuna kásimari ákarakinaa ufannái náaru náaru márianinna níkoona faiqi kámmafi fúkasaa ánaaqi kámmambi máriafanoo. ²⁴ Óoqeenáa tamummaqara fasiqa miná ákara maaqímminoo márufa márídanoo.

Aiqáma faiqí faiqi taatuqée andanda miqírausa
máriafanoo, taatuqée andanda qúsau aadánusifanoo
áfufeenaarirafa kakasídanoo. Faiqí aréenarafa miqíminoo
máridanoo.

²⁵ Ánutuna karaambáiqá ufa fannoo sía miqínoo
máridanoo náaru náaru máriannoo.

Mi-tamummaqara fasiqána ufa miqínoo márifaqa qinée Peetooroosa minára maaqí qídaqa.

Mi-amiqira fasaasa ufáfa náaru náaru márira úfa márídanoo miná qímannimimari-afafa írimariafanoo. Tamummáqara fasiqana ufa miqíminoo márídanoo.

2

Ánutuna ufa náamma anoona miqírafa márínara miná náqafuaqa.

¹ Ínnée minára iriséeqa ínneeqa mandóosana aiqáma fatíka áqusaaqa. Únnaqira ufa faqa níkaru qímasee máree maríana faqa qaaraikímari ufana faqa naríara naríara rairaiqímaria ufana faqa aasaandaana qímaria ufana faqa faiqí ánaasee níqimaria ufana faqa mi-ufáusa sía maqee kámu ínniki máriani. ² Fúka faiqi anaqiara foora náamma anoona kái náidanoo ínnée faqa miqíkai íqa fúka faiqi ánaqiara foora Ánutuna andeeqára ufa náamma anoonara fooqána minára kai káqa ruaqa. Miná naqá fífi íqa innooqéera foora íqa asumu máriranaki óonuree márifaranoo. ³ Miqíqa karaambáiqinnai óonuree miná aaqá máriaqa. Ínnée karaambáiqá ámiqi ámiqirana dóo námasee qáfee maríafanoo adífaa ídanoo dadaaqírafa márídanoo.

⁴ Faiqí faiqi misá Ánutuna amaana máqa usakée maru faakánara foora Yísunara níkoqoofaqa aunírinasaa arusée minnísaqau. Minnísoofanoo Ánutufa qáfamaseenoo qinée óoqai maa-faakannára qútaaqamáqaafannana idaaqírafa márídanoo fee qí-maseenoo maraséenoo amaana máqa usakáraree qímaseenoo marasée kafáa rakíqanau.

⁵ Ínneeqa eedóo qímasee Ánutuna ásaukuki ínneeqa nifaaqa quqásafanoo faakána námufaqa rakíqasee usakásainanoo faiqí naunduráki ánoona amaana maqa kambíqaani. Kambíqainaqa ínnée minakí Ánutuna aanáiqikirausaikamambi márifaranoo. Máridaqa Ánutuna áidírana tatúfirana suqá ámidara foora ámiqira írirana márirana amooqírana ámifaranoo. Ásauku mundírana Yísunannai miqífaranoo. ⁶ Óoqeenáa tamummaqara fasiqa moó fannoo faakánara maaqí qímasee ákara rúmaqoofa márídanoo.

Qinée Ánutusa rusandeesámumasee útaaqamámaqaafanna
faakana idaaqírana maraséeqa Isaraee máqasaa
óosanarasée rakíqeeqa. Yá fasiqa anaasee fee irisée miná
saqárikinafa sía kadíqaannoo ánoonaikiannoo.

Tamummáqara fasiqa ufa miqínoo márídanoo.

⁷ Ínnée Yísuna saqáriki máriasa óo Ánutuna faakána ámiqira qóonda fee qínausa máriafanoo. Sía Yísuna saqáriki máriasa Ánutuna tamummáqara fasiqa ínniara maaqí qídanoo.

Ínnée máaqa usakáidaqa mandá faakanee qímasee
maréeqee áqusoofanoo fíqumaree kafáa ámiqira faakana

úriqararafai kámmambi máridanoo.

⁸ Óoqeenáa tamummaqara fasiqa ákra moó maaqímminoo máridanoo. Maa-faakanásaa faiqí moómoosa níku qámaki sáamurifaranoo Mi-saqarífa misá níku ámanniminaqa sáamurifaranoo.

Tamummáqarausa ufa miqímminoo máridanoo. Minára moómoosa Ánutuna ufa irisée sía mároonara níku ámaki sáamuriqau. Ánutufa misára mi-iriránasaa sáamuri-fandiafoo qímaqoona miqíqau.

⁹ Ínnee sía miqí máriasa máriafanoo. Ínnee Ánutufa rusandeesámumasee máree márisa máriafanoo. Ínnee karaambáiqá Ánutuna úriqararana aanáiqiki máriasa. Ínnee náaduma káaqa andeeqára máqanna máriafanoo. Ínnee Ánutuna narí máqannaasa máriafanoo. Mifá ínni asukunakínaana náaramasee maréeqee narí idaaqíra káaqa qára ándeeqaranaki ínni quqásaiifaqa máriafanoo. Sía fífau minakí mara quqéenoo ínnee Ánutuna idaaqíra afeeka ainaina ímarianara aiqámausa nífusaa koorooiaqée qímaseenoo ínni mara narí káaqa qára ándeeqaranaki quqáidanoo. ¹⁰ Óoqai sía Ánutuna máqannaasa márusa maqee mináindi máriafanoo. Óoqai ínnee Ánutufa maasá qífauaranara qífauararara qimudáoo qíranara ínnee sía írimariafanoo maqee ínnee miná máraafanoo ínni faqa kukéeqafinoo qumeé máridanoo.

Ínnee asaqíraafaira foora máridaqa sía mandóosana máraaqa.

¹¹ Óo qiní qíqoondiuqa, qinée Péetooroosa qeeqá qímuqusa óokiqari naamúa qí-daqa. Ínnee Yísunara írimariasaa maa-maqa maaqánaki máridaqa ánaamuruara foora asaqíraafaira foora máriafanoo. Miqíqa máridaqa maaqóo faiqí faiqí mandá nídímari ainainafa ínniara qiní máraaqee qínaqa sía eedóo qímasee miná máraaqa. Mi-manda ainaináusa ínni maraquna árimarífa máridanoo ínnee moo máqannaasara foora mári-afanoo sía máraaqa. ¹² Ínnee aamína máqannaaki nídaqa máridaqa ínneeqa nírana márirana ámiqimasee nífaqa misá ínniara mandóosana máreemariásee qímasee ínni níndafeeqa óo ámiqimasee maríasa qímasee misá faqa quandáfi Ánutuna amooqíqa Yísufa innaarúnaindari qumuráinaqa amooqífaranoo.

¹³⁻¹⁴ Qinée Peetooroosa maanára faqa qímannimidaqa. Maqásaa kaamánna firaa uriqararafa faqa máaqa máaqa úriqararausa faqa karaambáiqá Ánutufa misá quqánau, mandóosana máreemariasaa nárífaqa íriaqeera faqa ámiqira óosana máree marísa ní-mooqíra ufa nímiqaeera faqa mi-uriqararáusa karaambáiqá maqásaa quqánau. Ínnee ínneeqara innaarúnai karaambáiqá faiqi námu máridee qímasee aiqáma maqásaa fasiqa anaasesaa rakísi maríasa uréeaqa máridaqa misá ufara eedóo kai qiaqa.

¹⁵ Fúrufari máriasa ínni Yísuna ufa írimariasaa minára mandá dapi ufa ínni ními-faqa sía áanooqirana náríranannai rafáaqafuaqa. Ánutufa ínniara ínneeqa ámiqira níra márirannai mi-furufarirána qiqánuasa ufa rafáaqafuaqeera qídanoo. ¹⁶ Ínnee mandáinainaki rumbára fasiqara foora sía nuaqa mandáinainaiqari idukíra fasiqara foora káqi nífaaqa quqásee andeeqára óosanaki asasída fuaqa. Sía ínniqa mandóosana kaifáa máraaqee qímaseenoo únna qímasee faiqí ánaasee nífusaa máfi rafáaqafusee mandóosanaiqari idukírafara foora nuaqa. Ánutuna rumbára fasiqa naanna rámasee káqi nuaqa. ¹⁷ Ínnee sía aiqámausara qiní qimana fée qímasee fúrufariaqa, aiqámausa nári úriqararana amanasáa miná áfusaa ruffiaqa. Aiqáma Yísuna ufa írimariasaa niqoónausa Yísuna ufa írimariasaa nímuqusinoo nídiani. Ínnee Ánutunara náaquqaani. Kaamánna firaa uriqararanara faqa náaquqaani.

Ínnee Yísuna aanna rámaseeqa aupúrarana nímiifaqa káqi máraaqa.

¹⁸ Qinée Péetooroosa kafáa qímannimidaqa. Ínnee maqásaa feefaurúara aináini maríasa ínni rakísimariasaa ufara eedóo qímaseeqa misá uréeaqa máridaqa misára náaquqamasee andeeqáseeqa misá ufamau fuaqa. Sía reendeéni maría rakísirausara kai miqífaqa áanoo qímarinausara faqa miqí kai iaqa. ¹⁹ Ínnee miqífanoo Ánutuna eedóo

qira ufa ínnisaa máriannoo. Ínni rakísirausa fíffau áanoomasee ínni náríqee ummaara nímiqee ífaqa ínnee ínneeqara Ánutuna íriranamau fída fee qímasee reendeéniaqa. Reendeénifanoo Ánutufa ínni ámiqi ámiqimmannimaqaani.

²⁰⁻²¹ Ínnee mandóosana máraifanoo ínni rakísirausa miná ákiqara nárífaqa reen-deenámasee máraifanoo Ánutufa mi-reendeenirána ákiqara sía ínni nímiannoo ínniqa mandóosana ákiqara máridanoo. Ínnee ámiqimasee márifanoo ínni rakísirausa fíffau nárífaqa fífimmandee máraifanoo Ánutufa ínniara eedóo qíannoo. Fíffau nárírana fífimmandee márinnanara minára kai Ánutufa ínni nárameeqeenoo narí ufa írimariasaki quqéenoo. Ásauku mundírafa narí kai fíffau aupúrarana ínniara máranau. Yísufa fíffau aupúrarana máranau. Dóo ínnee miná áfaqamareeqa miná aanna rámasee miqífaqa. ²² Mifá sía moo mándoosana máranau. Sía moo únna ufa miná áfaurusaa márínau. ²³ Misá áqurara ufa ámufanoo sía mifá quandáfi miná ákiqara nárí níminau. Misá aupúrarana miná apatasáa quqóofanoo sía mifá misá áanoo ufa níminau káqi narí írirana Ánutunasaa andeeqára ufa nímmarunasaa narí írirana quqásee kúqinau. ²⁴ Ásauku mundírafa narí kai maasá mandáinaina áaqarana narí apatasáa mara quqáseenoo dóo aunírira saqarisaa kúqirana máree finau. Maasá kúqirausara foora sía mandóosana máraaqeera kúqinau, ámiqira óosana kúqira foora iqá márída máraaqeera kúqinau. Miná afaaqa atekáqoonannai maasá daundurá úninoo márídanoo. ²⁵ Ínnee sipsípa aandáura foora fúrufariqa auífaqa nuafanoo dóo maqee Ánutufa ínni nimanasáa rakísimari finnai ínni aandáura foora rakísimari finnai quqásaiifaqa miná áfaqee fímariafanoo.

3

Nínaaqmaakara qínnoo nifaaqmaakára qínnoo.

¹⁻³ Qinée Peetooroosa aináini maríasara nárí rakísirausa uréeqa máriaqee qúnnana ínnee faiqí nínaaqmaka faqa miqí kai íqa ínneeqa nifaaqmaakára eedóo qímasee uréeqa-rausaikamambi máriaqa. Ínnee miqífaqa ínni nifaaqmaaká akaqáusa Ánutuna ufara sía fee qímariasaa márídaqa sía ínni ufa fannoo misá dadaaqíannoo ínni andeeqára márirafá kai uqannífiqaannoo. Ínnee ínneeqa nifaaqmaaka faqa márídaqa andeeqára márirana marasée nóori kándamasee márirana faqa márifaqa misá nárí nífunnai ínni andeeqárana qáfeefaranoo. Sía afaaqa áuqimari ainainnara irisée afaaqa ámiqi ámiqiaqa, ákiqaki afaaqa áuqimariannana faqa afaaqa áuqimaria óondana faqa síarara faqa qamunnara faqa sía mináuqara irisée nifaaqa ámiqi ámiqiaqa.

⁴ Ínni nifaaqa ámiqi ámiqirafa ínniqa nímuqusa óokiqari ámiqira márira márirafa minánnoo kai nifaaqa ámiqi ámiqiani. Ínni nifaaqa mári inánoo asooqáqaaninafa márídanoo, fisoo físoomasee kásooqaqee aqumuríra óosana fannoo mifá sía asooqáqee maríafa márídanoo minánnai kai mara nifaaqa áuquaqa. Mi-oosannáfa Ánutuna áfusaa ámiqira oonda uqanna márídanoo. ⁵ Óoqai Ánutuna ufa írimaru anaaseesa Ánutufa innaarúnai nímiraree quná minára asasammásee áfeesidaqa maaqímasee nárí nifaaqa áuqimariqau. Misá nárí nifaaqmaakára eedóo qímasee uréeqa márídaqa minánnai nárí nifaaqa áuqidara foora ímariqau. ⁶ Saráqafa miqímaru anaaseefa márínau. Mifá narí afaaqi Abarahaamana ufara eedóo qímasee qíní úriqarara fee qímarínau. Ínnee miqímandee ámiqira óosana máreeqa sía óosana óosana ainainnara ruffíeqa Saráqana áraamummaakai kámambiqá márifaranoo.

⁷ Qinée Peetooroosa dóo ánaaseeuqara qíqa dóo maqee ánaasee nifaaqmaqkára qianáura. Ánutufa káqi márirana káqi nímidanoo aneenná ánaaqa faqa aneenná faqa mi-mariránaki máriafanoo minára aneenná ánaaqara amanná fee qímasee ámandákúsee miná faqa mária. Ínnee miqímasee ínneeqa nínaaqmaaka faqa márifanoo moo áinaina fannoo sía ínnee Ánutunara innaaru qírana ititáannoo.

Andeeqára márira ákiqara mandúfa áminana ámiqira ufa kai narámia.

⁸ Mi-ufána átisaa maaqímminoo márifaqa qímannimiana. Ínnee Yísuna ufa íri-mariasa aiqáma ainainara moodáa íriraфа máríani aiqámausa moodáanaki kai nímuqusa quandáaqa. Ínnee naríara naríara níkaqaafasaara foora nímuqusidaqa aiqámausa naríara naríara ruaqa. Ínnee naríara naríara fifimmasee reendenámasee miqídaqa naríara naríara qimudáoo qímasee narí dadaaqí narí dadaaqaqa.

⁹ Mandóosana áminana sía quándakinana kafáa mandóosana ámia. Áqurararufa áminana sía kafáa quandáfi narí áquraraa. Mi-manda oosanná ákiaqara quándaki ámiqi ámiqirana kai ámia. Ánutufa ámiqi ámiqirana kai nímiraree qímasee ínnee náarama narí quqúsaki quqáseenoo ínnee miqí kai íqa ámiqi ámiqirana kai mandóosana nímmariasa nímiaqa. ¹⁰⁻¹¹ Óoqeenáa tamummaqara fasiqausa ákara maaqímminoo márídanoo.

Faiqí moó fannoo máa máría máríranaki ámiqirana kai asásíranaki máríanee qímaseenoo dóo mi-fasiqáfa mandá nírana taikáseenoo únufa taikáseenoo mandá márírana ámeesa uqúséenoo ámiqira máríranai ubeekáannoo. Miqínna fasiqafa asooáranara randámareenoo áfaqee fídanoo miqínnoo fídanoo ámiqirana paqúriannoo.

¹² Maqásaa fasiqa moó fannoo andeeqásee fímarifanoo Ánutufa narí áfu mínáasa quqáseenoo rakísídanoo míná innaaruqirana maqee maqee íridanoo máríannoo, mandóosana máree maríasara ámeesuqunnísaidanoo.

Tamummáqaraisa ufa miqímminoo márídanoo.

¹³ Qinée Peetooroosa kaifáa qímannimidaqa. Anée ámiqira máríranara mínára rúmámmaree márínanoo yá fasiqa fee mandá márírana aní ámiannoo fee sía aní ámiannoo. ¹⁴ Faiqí moó fannoo aní andeeqáranara ákiaqara aní mandáikamamaqáinanoo aní asásírafa firaafá máríannoo. Ínnee sía faiqíara ruffaaqa sía aiqáma ainainara ámandirinoo áindirí ráani.

¹⁵ Ínnee maqee maqee ínneeqa nímuqusaki ásauku mundíranara náaquqainaqa míná maréeqee ínneeqa karaambáiqaiquiaqa. Akaqáusa ínnee innaarúnai ainainara asasam-másee afeesimárianara iráifaqa ínnee fáasai Yísuna saqárikiranara deedaqammáqainnana misá qímannimiaqa. ¹⁶ Sía raiqásee qímannimia, íreeda nímandakúsee qímannimia. Ínnee nisakadiki ánukarafa kai máríani. Faiqí akaqáusa ínnee náara ásauku mundírana áfaqee maríasee qímasee mandúfa nímiséeqa ínnee ámiqi márírana níndafamasee nisaurí-faranoo. ¹⁷ Ínnee mandóosana máree márifaqa nárífanoo amanaikámmiannoo. Ánutufa eedóo qínaqa ámiqira óosana ákiaqara fifau nárífanoo úriqaráannoo.

¹⁸ Ásauku mundírafa narí uqanna ínnee náara kúqinau. Moodáa suanisaa moodáa karí kai aiqámausa mandóosanara kúqinau. Ínnee nísauku qumáreeqeenoo Ánutufinnai quqáneera ámiqirafa maasá mandá fasiqa anaaseera kuqunnímaqanau. ¹⁹ Mifá ásku mundírafa míná afaaqa kuqufufanoo míná amana fannoo fíndifinoo káqi máríranaki fínoo kafáa miqóoqari óoqai kúqusa nímana rumbáranaki márúnaki óoqureenoo Ánutuna ufa qímanniminau. ²⁰ Óoqai Nooafa sípa firaaná áuqidanoo nammári ánianínnanara faiqí ánaasee mínára faqa qímannimimarufaqa síammírímariqau. Ánutufa faiqí ánaasee Nooana ufa iriséeqa mandóosana minníseeqa sípaki kéeqaaqee nífesusia dóo kooqí ititáseenoo nammárinnaí nárínanau. Nammári nárusa nímana márúnaki ásauku mundírafa kúqiranakiqari fíndifinoo óoquree qímanniminau. Nárú nammarífa dínnee qísauku taikásee dínnee aní qaaramoo marasée óodaa fasiqa anaasee asumu mara akoonná quqánau.

²¹ Nooafa sípaki asumu máríunara maasá faqa maqee kámuqoo míná amana kai amaana námári marasée asumu máríaqee qídaqa. Sía fífau nammári máríannanai nífaaqáindaraa qíkairi rukárafa ánoona márídanoo. Nammári máree maríana ánoona maaqímminoo márídanoo. Aneenná áakirana ámuqusa óokiqari Ánutunara kúqaa qíma afeekaikírafa kamasee nímirafa mifá ánoona márídanoo. Mifá kai kúqaa nammári máree maríafa márídanoo. Mifá kai Yísuna kúqiranakinaana fíndifunannai ínnee asumu márí-rana nímidanoo. ²² Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoo innaarúnai óorufinoo Ánutuna aaqá míná ásauku uqannáí óoqu marífufanoo Ánutufa aiqáma innaarúnai narí qangiroouqa

faqa Sadannana áfaanauqa faqa misá óosana óosana afeekauqa faqa maréeqeenoo Yísuna áramandunnai quqáqoofanoo máridanoo.

4

Óoqeenáa mandóosana minníseeqa fúka márirana máree maríafanoo.

¹ Ásauku mundírafa afaaqasáa aupúrarana narí apatasáa máranau. Ínnee miqíannee qímasee afeekaikámandee deedaqammásee máriaqa. Yísuna ufasáara nipatasáa nídafirana máreemariasa miqóoqari sía mandóosanna máree maríannai ubeekkeefáranoo níkoqaina ámiqira aanai ubeekkeefáranoo.

² Nipatasáa nídafirana nárúqooqari ínnee maa-maqánasaa máridaqa ínniqa nídira mandainaina fannoo sía ínnee mara quqáannoo, Ánutuna írirafá kai ínnee maréeqee quqáni. ³ Óoqai ínnee márirafa maaqímminoo márinau. Nári nifaaqa kooroo kooroo íranara faqa, faiqí ánaasee naríara naríara káaqa rírana faqa nammári námasee fúrufari-mariana faqa faiqí ánaasee suqúfi mandá óosana máree maríana faqa moómoosa suqúfifaqa nammári néemariana faqa únnaqira ánutunara innaaru qímasee miná áuqusaa mandóosana máree maríana faqa ínnee mináuqaki kai indaarú maríqau. Dóo ínnee óoqaindari kísaaqasaa minakí kai máriusa máriaafanoo dóo saaqa amanakíqqa mariafanoo maqee sía minakí máriaqa. ⁴ Óoqai ínnee faqa misá faqa mandóosana qámbaanai áqufíqqa máriusa máriaafanoo dóo maqee sía misá faqa fuafaqá misá tautíqqa áanooqíqqa aasaandaana mandúfa ínnee qímannaqaidaqa. ⁵ Kásooqaqee misá faqa Ánutuna áfusaa nári mandóosanara kooroomásee miná ákiqara márefaranoo. Ánutufa káqi máriasara faqa kúqirausara faqa ufa iriséeno raináranara deedaqammásee máridanoo.

⁶ Minára kai ámiqira fasaasa ufa Yísufa kúqirausa qímannimisoofaqa íriqau. Mikuqiráusa káqi maaqóo márufanoo Ánutufa aiqáma faiqí ánaasee ímariandee kai ínnoo rainánnímaqásoofaqa kúqiqau. Mikuqiráusa nimana Ánutufara foora náaru náaru máriranaki máriaqeeera ámiqira fasaasa ufa qímanniminu.

Naríara naríara andeeqásee ríqqa ínneeqa nimana kái dadaaqiaqa.

⁷ Dóo aiqáma ainaina taikárafa adeedíranoo máridanoo. Ínnee maqee maqee Ánutunara innaaru qíraree qímasee ínneeqa nimanara irisáida kai fuaqa maqee maqee aufarídaqa máriaqa. Ínnee sía miqíqqa áaqara oosana máreeqa náqimasee Ánutunara innaaruqifáree. Sía amanakíqara. ⁸ Aiqáma ámiqira ainaina úrinaaqararafa maafá máridanoo, sía nífaurunnoo kai únna qímasee naríara naríara ruaqa, nísaukunnoo dadaaqírana faqa nímuqusannai faqa naríara naríara ruaqa. Naríara naríara nímuqusirafa moómoo mandá óosana rafáaqafídanoo.

⁹ Ínnee narí máaqaki narí máaqaki kéeqafi nárana suqásee naráaree naráareemásaida náa. Ánaamuru faqa paqúrimandee miqí kai iaqa. Sía aundurá rumbée márinana miqía aundurá idukínoo márinana miqía. ¹⁰ Ánutufa áfaarinoo óosana óosana ainaina akoofásaikirana níminnana aqoónnana dadaaqíaneera níminoo sía ínneeqára kai maqéeiaqeeera níminoo. Ínnee Ánutufa níminari ainainnasaa ámiqira rakísiranara foora rakísidaqa náadu náadu níminna ainaina akoofásaikirana marasée minánnai niqoónausa dadaaqiaqa.

¹¹ Amaana ufa qímannimimari fasiqafa Ánutuna ufa kái qímannimiani. Faiqí dadaaqí-mariasa Ánutufa níminari afeekanannai afeekaikámmasee niqoónausa dadaaqiaqa. Miqínanoo aiqáma ainainiranaki ásauku mundírana Yísunannai Ánutuna amooqíra ainaina kambíqafuannoo aiqáma areenarafa faqa afeeka faqa náaru náaru márianinafa mináindi Yísunaindi kai máridanoo. Kúqaa.

Yísuna ufamau fíranara ákiaqara aupúrarana márefandínna óosanara qímaqoofa.

¹² Óo qiní qífaaqasáa qíqoondiuqa, qinée Peetooroosa qímannimidaqa. Ínnee Yísuna ufara aupúrarana máree maríasa sía taútiaqa nánee moo mánda áinaina maasáki kambíqeenoo fee qímasee múnari mínari sía iaqa. ¹³ Káqi asasa kái iaqa. Maasá

ásauku mundírana aupúrarana náida qímina máraidee kai qímasee asasiaqa. Miqí-fanoo innaarúnaindari miná káaqa aréenarafa faqa kooroomámbinaqa maasá asasírana qumbiqárausa márianaura. ¹⁴ Óo qiní qifaaqasáa qíqoondiuqa, qinée Peetooroosa qímannimidaqa. Ínnee Yísuna ufasáara aupúrarana máree maríasa asasiaqa káaqa aréenarana maraquna Ánutuna maraquna maasá náakinoo máridanoo fee qímasee asasiaqa. ¹⁵ Yísuna áuqusaara aupúrarana nímifaqa asasiaqa, mandóosana ákiaqara aupúrarana nímiranara eeráiriaqa. Ínnee Yísuna ufa írimaríasa ínnikiqari sía moó fannoo fidíka ruqíasainanoo kúquani sándufa rukíarafa faqa sía máriani, úmmuarirafa faqa sía máriani, moosá mandáinainaki kéeqaranara ínnikiqari moó fannoo sía uqanna mi-mandoosanná marasée miná ákiaqara aupúrarana máraaqa. ¹⁶ Ínnee Yísuna ufara aupúrarana maraséeqa sía minára nisaurúqa, Yísuna áuqu maasásaa márinara Ánutunara dúfi dúfi qiaqa.

¹⁷ Ánutufa aiqámausa ufa írira aukwana dóo ani máridanoo. Ánutufa narí faiqi námu ufa náaree írinnanoo. Íridanoo misá faqa aupúrarana nímiannoo. Miqí qímasee níminanoo Ánutuna ufara níkoqee marisa náqi fee íannoo fee firaqóo uqanna misá ufa nímiannoo. ¹⁸ Óoqeenáa tamummáqaraura ákara minára maaqímminoo máridanoo. Andeeqára fasiqauqa nímeekamakida asumu máriranaki kéeqaidaqa, Ánutunara níkoqee marisa faqa mandóosana máremaríasa faqa náqi fee ifáree, firaqóo mandáikifaranoo.

Tamummáqara fasiqa ufa miqí qímaqoofa máridanoo.

¹⁹ Minára iriséeqa Ánutuna írinasaa aupúrarana máree maríasa nári ámiqira máriranannai nári nifaaqa nári áuquqoo fásiqanasaa nári nifaaqa ámiqimasee quqásee márifaranoo. Ínni áuqufa óoqai qíma afeekaikámmaqoofa márifanoo dóo miqóo kai fúannoo sía rakéeiannoo.

5

Yísuna ufara suqímaríasaasaa rakísiraura misá óosanara qímaqoo úfafa.

¹ Minára ínni amaana máqasaa rakísimaríasa qímannimidaqa. Qinée Peetooroosa amaana máqasaa rakísimarunaura máridaqa ínni qímannimidaqa. Qinée ásauku mundírana aupúrarana qeeqá qífunnai qáfaafanausa máridaqa, kásooqaqee innaarúnaindaraa káaqa qárafa akooroo ínaqa qinée faqa akaqána márararee qídaqa ínni qímannimidaqa. ² Ínnee amaana máqasaa rakísiraura faqa ámiqira asumu aandau rakísidara foora máriaqa Ánutufa ínnee faiqí ánaaseera asumu aandaura foora rakísiaqee qídanoo. Sía níko nikaamásee rakísinnimaqaaqa Ánutuna íriranamau kai asasammásee rakísinnimaqaaqa. Sía feefaurúara kai irisée mi-rakisira saikána máraaqa naundurákinaana dadaaqianée qímasee máraaqa.

³ Ínnee amaana máqasaa rakísimaria fasiqausa sía ínneeqara úriqararausee qímasee fuki faakí qiaqa, ínnee fidaqa quandáfi íreedá kai faiqí ánaasee nífiqee andeeqáramau kai fuaqa. ⁴ Ínnee miqímasee faiqí ánaasee rakísifanoo aandáura foora rakísirafa firaafá Yísufa innaarúnaindari akooroomáfinoo káaqa aréenara qafee ínni níkiqasaa quqásee nímiannoo sía aréenarafa taikáaninafa náaru náaru káqi márianinafa.

⁵ Miqí kai íqa ínnee kumaaráuqa faqa ínneeqa faiqí firaasá nímeemaanai miqí kai másee uréeqa máriaqa. Ínnee aiqámausa órudupi órudupimáfinaqa qamunnara foora afisúsee máriaqa. Tamummáqaraura ákara minára maaqí qídanoo.

Ánutufa faiqí ánaasee nári nuqu uqéere maríasa rafáaqafídanoo fifímaríasa adífaairana faqa ámiqirana faqa nímidanoo.

⁶ Tamummáqara fasiqa ufa miqínnoo márinara ínnee minára irisée Ánutuna afeeka asauku ámeemaanai uréeqa márifanoo narí áukuana qumuréenoo ínni uqéera úriqararanaki quqánnisáannoo. ⁷ Mifá Ánutufa ínniara ámuqúsímarífanoo rakísidanoo. Minára ínniqa aiqáma ainainara naundurákinaa ummaara rufíarana nimukée marína

náindirí rée maríana mináúqa moodáanaki uqéereeqee Yísuna minásaa kai áqusaifanoo dadaaqiannoo.

⁸ Ínnee ínneeqa nimanara irisée aufárida máriaqa ínni namuqáa Sadannafa káasau fainiara foora fíqu fáiqu ídanoo yánee nambíqaanau yánee nambíqaanau qídanoo. ⁹ Aiqáma maqa maaqaki ínni niqoónausa Yísuna ufa írimariasa moodáa karámmida aupúree maríafanoo. Minára irisée ínnee ínneeqa Yísuna saqárikamma mapukúsee máridaqa Sadannafa áninaqa ititáidaqa máriaqa. ¹⁰ Ínnee maaqóo maqásaa máridaqa káqikaaqoo nídafirafa máriannoo. Márifanoo káqi áfaarirana ákoofa Ánutufa ínni náaraidanoo narí náaru náaru káqa aréenarana ásauku mundírana námufaqa narí námufaqa ínni nímiannoo. Ínnee maaqóo márifanoo mifá kai ínni ánoonáikamá nímaqaannoo mifá kai naunduráki mapukírana nimiséenoo afeeka faqa afeeka máaqa atuna fooqána nímiannoo. ¹¹ Aiqáma afeeka rakísinnimaqarafa náaru náaru mináindi máriannoo. Kúqaa.

Átisaa nímandoo úfafa.

¹² Qíní ámiqira qíkaqafasaa Sirafanusafa dadaaqifaqa maa-kaqikaa akarána rúmanni-maqeeqa. Ínnee Yísuna ufakí máriafaqa qinée qímannimidaqa nifeeqáridaqa, ínnee minakí máridaqa kúqaa Ánutuna áfaariranaki máriafanoo. Ínnee minakí mapukúfi kíkíqiaqa.

¹³ Yísuna ufa írimariasa Babiroonia máqusa máriasa faqa maridaqa Ánutufa misá faqa rusandeesámumasee mároosa maa-papiqánaki ínni nímandaidaqa. Qíní qímaaku Marikoofa mifá faqa ínni nímandaidanoo. ¹⁴ Ínnee Yísuna ufa írimariasa ímariandee narí ámooquee narí ámooquee iaqa.

Ínnee ásauku mundírana áraamuqmaaka faiqinámu ínni naundurái asooárafa máriani.

2 PEETOROO

Peetooroona ínaaqianna akara.

¹ Qiní Simoona moo dúqu Peetooroosa qinée ásauku mundírana Yísuna aináinira faiqi Yísufa maa-maqánasaa diqiqámaqoo fasiqausa márunausa maa-akarána ínni rúmanni-maqaida. Maasá Ánutufa maasá asumu máree marífa ásauku mundírafa Yísufa narí andeeqáranannai ámiqira oondara fooqána narí saqárikirana maasá qíminau, ínni faqa mi-amiqira ainainná níminau.

² Ínnee Ánutuna faqa Yísuna maasá karaambáiqara faqa írídaqa mi-iriránannai Ánutufa narí káqi nímirana faqa narí asoóarana faqa ínniki qumbiqáfinaqa máriaqa.

Peetooroofa maasá óosana óosana andeeqára máriranara qímaqoofa.

³ Ánutufa narí káaqa qára ámiqiranannai maasá dáaree marína Yísunara írianara eedóo qínnoo dóo minánnai narí innaarúnaindaraa afeeka maasá qímanakái qími-faqa minánnai Ánutuna andeeqára márirana maa-maqánasaa máraanaura. ⁴ Mi-innaarunaindaraa afeekánannai narí káaqa idaaqíra ámiqi ámiqirana narí qíma afeekaikámmaqoona maasá qíminau. Mifá qíma afeekaikámmaqoo káaqa ámiqira ainainannái maasá maa-maqánasaa máriaafanna mandáinainara fanandírana faqa putaaírana faqa qíma afeekaikámmaqoo afeekana mara máreeqa fí ruqíqáki fídaqa Ánutuna aunduráindaraa írirana andeeqára máriranaki máriraree qídaqa miqídaqa.

⁵⁻⁶ Ínnee innaarúnaidaraa andeeqára márirana máraidaqa minára kai ínnee ínneeqa Yísuna mandaaqáranasaa minásaa afeekaikámasee ínneeqa andeeqára márirana minásaa ootúpaaqa. Ootúpamáseeqa Ánutuna ufa ásaana rúmasee ámiqimasee írirana faqa minásaa afeekaikámasee ootúpaaqa. Kafáa miqóoqari ínnee ínneeqa nimanara iriséeqa miná faqa afeekaikámasee ootúpaaqa. Kafáa miqóoqari nóori kándamasee máridaqa aináinirana faqa afeekaikámasee miná faqa ootúpaaqa. Kafáa miqóoqari Ánutuna aanna rárana faqa afeekaikámasee ootúpaaqa. ⁷ Kafáa miqóoqari nári níkaqaafasaara foora naríara naríara áidirana miná faqa afeekaikámasee ootúpaaqa. Kafáa miqóoqari naríara naríara nímuqusirana miná faqa afeekaikámasee ootúpaaqa. ⁸ Mi-amiqira ainaináusara ínnee sárauqi maríafanoo. Ínnee mi-ainaináusa moó faqa moó faqa máree márifanoo mifáuqa ínni dadaaqifaqa ínnee karaambáiqara asauku mundírana Yísuna íriranaki máridaqa sía fífau márifaranoo sía kadíqarausa márifaranoo ínnee kási kasidaqa ánoonáikimaríasa márifaranoo. ⁹ Faiqí moó fannoo mi-amiqira ainaináusa sía márainafa miná áfu dimbárafa sía qáfaidanoo narí mandáinaina findaukámáisóonara aunúseenoo miqídanoo.

¹⁰ Ínnee aiqámausa nífusaa maqee maqee moo faqa moo faqa afeekaikámasee Ánutufa ínni rusandeesámumasee mároonara kooroo iaqa. ¹¹ Ínnee mi-amiqira ainaináusa afeekaikámasee ínni Yísuna saqárikirana ootúpamásaifanoo maasá karaambáiqara ásauku mundírafa asumu máree marífa Yísufa miná qáfamaseenoo narí náaru márira qúqusaki firaa qóo kooqí atú aqúseenoo ínni náarameeqee minakí quqáannoo.

¹²⁻¹³ Qinée minára iriséeqa maa-ainaináusara maqee maqee náaqoo áuqeemariana íríqa máraaqeera. Ínnee sía aunímariafanoo írimariafanoo ánoona ufasáa afeekaikámafi atooqáfi írimariafaqa kaifáa qímannimidaqa. Qinée maaqóo sía kúqidaqa káqi máridaqa ínni kafáa kafáa náaqoo áuqaranara andeeqánoo marí ifoo qídaqa. ¹⁴ Qinée maa-maqánasaa kúqíqa qipata qúsasaa quqánauree qídaqa írídaqa. Maasá karaambáiqara ásauku mundírafa Yísufa akooqóo daamúa qímáqooqoo kai qúsasaa quqánaura. ¹⁵ Qinée káqi máridaqa afeekaikámasee qímannimidaqa kásooqaqee kuqufúanaqa moo áinaina kambíqainaqa ámiqimasee irisáida narímau fuaqéera qímannimidaqa.

Sía Peetooroofa úri úfafau qímanniminau. Qinée qeeqá qífukoo qáfaafannanara qídaqee qinai.

¹⁶ Sía maasá faiqí úri úfafau iriséefau ásauku mundírana ¹⁷⁻¹⁸ Yísunara maa-maqánasaa firafá innaarúnaindari qúmuna qídafau maasá qeeqá qífunnai miná úriqararana qáfaafannana qímannimidaqa. Maasá qeeqá kai miná faqa náaquqara áaqanasaa máriafananoo firaa kaaqa qaranakiqari Ánutuna ufa qúmufaqa maasá íriqiafana, maafá qiní dídira qímaaku máriafaqa qinée minára rídaqa asasídaqa. Mi-ufánannai Yísuna áuqu firaanáikinoo káaqa aréenarana áakuamaqóofaqa maasá miqóo márida qáfeeqa íriqiafana.

¹⁹ Maqee maasá miná qáfamaseeqa óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa ákarara kúqaa fee qímariafannana, maqee ánoona qáfamaseeqa dóo kúqaa uqanna ánoona fee qídaqa. Ínnee tamummáqara fasiqauqa ufa ámiqimasee írifanoo náaqooki kéeqainaqa ámiqimandee márifaranoo. Misá ufa asukunaki qóomara foora káaqa qáida máridanoo iqáqarana áfeesiannoo duqudeeqiara foora Yísufa ínni nímuqusaki káaqa qáannoo. ²⁰⁻²¹ Ínnee maa-ainainná náaree íriaqa. Ínnee tamummáqara fasiqauqa ufa írimariana sía minakínaa moó ufa fannoo naríaraa áaduma ánoona máridanoo. Sí tamummáqara ufa moo fannoo faiqí írianasaa kambíqanau. Náaquqara maraquna fannoo mi-tamummaqara fasiqáusa uqéereeqeenoo Ánutuna íriaranaki quqásóofaqa qáfamasee nári máqanna qímannimisee ákara rúmaqoofa máridanoo sía nári kai íriqau.

2

Peetooroofa únna ámaana ufa qífandínausara aaquqímaqoo úfafa.

¹ Óoqai Isarae máqannaasaki únnaqira tamummaqara fasiqauqa anirée káqirúna mara ubeekée máriqau. Maqee maa-aukuanná misá undée kai íqa únnaqira amaana ufa qímanniminausa ínniki kambíqeeffaranoo. Mi-fasiqáusa Yísuna ufa íriusa rakéemaki káqinni óonuraasáuqa máridaqa qumeé faiqí kurídinnisee maría unna amaanufana ínniki uqéereffaranoo. Yísufa narí kúqu fidíkanannai misá kúqiranakinaana feefaurú fasiqanara sía irirai níkoqainaqa nári kurídirana nári kai maréeqee nári nifaaqái quqéefaranoo.

² Miqífaqa ínnikiqari akaqáusa misá úfa iriséeqa mi-manda fasiqáusa naanna rámassee faiqí ánaasee qúmmuarira óosana mandóosana máreeffaranoo. Miqífaqa faiqí ánaasee akaqáusa misáuqa níqafamaseeqa quándaki ánoona aanara mandá ána fée qífaranoo.

³ Únna qída uqannífiqee mariasa káaqa aináinara rímariasa máridaqa misá únna úfa ínni qímannimi marífaqa mi-unufánannai munnimma aina máree maríffaranoo. Óoqaindari náaru kísaaqasaa misá ufa nímmarífa kúqira ufa misásaa quqásai fanoo mi-kuqiráfa misára nífeesidanoo. Misá kurídi nímaqee marífa Ánutufa sía faiqáidanoo áfu maqásée deedaqinóo máridanoo.

⁴ Óoqai innaarúnaindaraa qangiroouqa akaqáusa mandóosana marasoofanoo Ánutufa sía nífaunanau maréeqee idáki áquseenoo sáinandannai rumbáqoosa ufa áukuanara áfeesida káqi máridaqa.

⁵ Óoqai indaarú máru fasiqausa mandóosana marasoofanoo Ánutufa sía nífaunanau nammári áufiranannai naruséenoo Nooana andeeqára óosana qímannimi marúna faqa narí faiqi námu dínni qísauku taikásee dínni ani qaaraqánda maraséenoo misá námufaqa asumu akoonnái quqánau.

⁶ Soodooma máqusa faqa Koomoora máqusa faqa Ánutufa idánnai aiqámausa naru taikánau. Maasá aiqámausa mandóosana ákiaqa qáfamasee ruffaaqeera náru taikánau.

⁷ Rootafa naríara andeeqárafá marínau misá naríara naríara qúmmuarirana faqa ufa rukíarana faqa Rootafa qáfamaseenoo ákooqee márufanoo Ánutufa miná kai asumu akoonnái mara quqánau. ⁸ Mi-andeeqara fasiqáfa misá qámbaanai márida faasaambáasaana misá mandúfa írinoo misá mandóosana qáfee márufanoo ámuqusa mandáiki marínau.

⁹ Qinée Peetooroosa minára irisée maaqí qídaqa Ánutuna ufa írimaria fasiqausa óosana óosana nimaniranaki áqufifanoo Karaambáiqqa misá mi-nimaniránaki dadaaqíra

óosana íridanoo dadaaqíannoo. Mandóosana máree mariasa nárirana ámeemaanai quqáqai faqa márídaqa ufírira faasaanara áfeesida rakísira óosanara Ánutufa íridanoo márídanoo. ¹⁰ Ánutuna ufara fídiqaammásee nári mandá nípata mandá nidiramau fímariasa misá náríra óosanara faqa Ánutufa firaqóo íridanoo. Únnaqira amaana ufa uqannífiqee maríasa misá ínniki paasóosida áanooqídaqa márídaqa. Innaarúnai káaqa qée maríasara faqa sía náaquqai faqa ruffaídaqa mandúfa kai qangiroouqa faqa nímiídaqa. ¹¹ Mi-qangiroosá afeeka mi-manda fasiqáusa afeeka úrinaaqaranoo márídaqa mi-fasiqáusa ufa íríqa sía áanóomasee Ánutuna áfusaa óonuree misá náríranara qímamiídaqa. Ánutufa narí kai andeeqáannoo fee qímasee minnísaídaqa.

¹² Únna qíra amaana ufa uqannífiqee maríasa náriqa kúara fuséena íriranamau fídaqa innaarúnai márí ainainnara sía írimaria ainainnara mandúfa qímasaída káasau aandaúra foora ufaanakí nárifandínausa kambíqáida miqíídaqa. Miqí maríasa Ánutufa káasau aandaúra foora káqi náruannoo. ¹³ Misá kurídirana moómoosa nímiifanoo Ánutufa miná áti quándeeqee náriqa nímiannoo. Nári mandá ainainnara nídimarina fáasaanasaa kaímma asasamánde máraídaqa. Ínnee Yísuna ufa írimariasa qoomáqa ínni faqa moodáanaki qoomáqandúqídaqa nári níkaruqira oosana máraídaqa ínni andeeqée maríasa nisaurírana mandúqarana nímiídaqa kudimakíídaqa miqíídaqa. ¹⁴ Únna qira amaana ufa uqannífiqee maríasa úmmuari marí anaaseena máraree qímasaídaqa randáídaqa. Misá mandá óosanara náararé mārīsa sía nímuuqu ídanoo. Únna qíra áana uqannífiqee maríasa misá fúrufari maríasa óonu rarisámeeqee ufaana fáinnai ubeekámasaifaqa ufaana áridaqa. Mi-unnaqirána uqannífiqee maríasa náranara faqa aináinara faqa fanandírana akoofása márídaqa. Misá Ánutuna níqurarara ufa ámeemaanai maríasa márídaqa. ¹⁵ Únna qída amaana ufa uqannífiqee maríasa misá andeeqára aana minníseeqa fífau dapi fúkasaa fídaqa. Óoqai Baraamafa Boosoorana ámaaku mandóosanna máree maría munnimmanara rúmmaraidanoo káaqa rídanoo namuqáa ufa irisée Isaraee máqannaasa nupuka náruaneera doonkísaa fímarinau. ¹⁶ Miná doonkí fannoo faiqíara foo ufa qídanoo ákoona fúrufarira óosana rafáaqafímarinau. Minánnai Ánutufa Baraamana mandóosana qáoo qinau. Ínniki únna qíra amaana ufa uqannífiqee maríasa Baraamana aatáta fídaqa miqíídaqa.

¹⁷ Únna qíra amaana ufa uqannífiqee maríasa aadáturu nammari miqírausa márídaqa asuru miqírana úfai fannoo káqinni sufáfaa quqáidanoo. Ánutufa fira asukuna misá afeedamá nímaqaidanoo. ¹⁸ Mi-manda fasiqáusa nári nífaaqa amooqímariana faqa fúrufari maríanara faqa ufa qídaqa. Faiqí ánaasee akaqáusa nári mandóosanakiqari fíndifi aaqee kái aanái ubeekárafafaqa mi-mandoosanná máree maríasa misá maréeqee nári ufaanaki mara nárídaqa. Mi-fasiqáusa nári mandáinainnara nídirannai ufaana fufúseeqa minakí mara nárídaqa. ¹⁹ Únna qíra amaana ufa uqannífiqee maríasa aaqee kái andeeqára aanai ubeekée maríasara únna qída unéemaana qímasee maasá mandá óosanakinaana idukíra óosana uqannífiqaanauree qímasaída nári kai faiqí kurídi maría oosana fannoo nári rumbánnimaqaidanoo. Nána ainaina moo mándainaina fannoo faiqí afaaqa rumbásainafa dóo mi-ainaináfa kai miná rafáaqafímari ainainafa márídanoo.

²⁰ Miqí maríasa akaqáusa ásaku mundírana, Yísufa asumu máree marífa maasá karaambáíqa, misá akaqáusa minára írimarianannai minánnai maa-maqánasaa kurídira mandainaina rafáaqafíranakinaana idukúnnaídaanoo andeeqára aanai ubeekéeqa kafáa quándaki kafáa mandá ainainaki áqufinausa mi-fasiqa anaaseesá indaarú mandáinainaki idá áfaisaa maríaasa maqee dóo firaqóo uqanna idá qámbaanaki mandáinainaki áqufuafannoo. ²¹ Miqímari fasiqa anaaseesa andeeqára aana sía qáfaiifanoofau amaná márini. Misá káqikaaqoo qáfamaseeqa innaarúnaindaraa ufa rukíaidaqa kafáa quándaki fímariáfannoo firaqóo mandáikídanoo. ²² Misá óoqeenáasa ufamáu fídaqa fainí narí fídirana kafáa narí náidanoo, kúarara foora afaaqa nammári uqusáinanoo kafáa óonu dikoomakí dooná réeree máreenoo ánidanoo misá miqímmídaqa.

3

Peetooroofa Yísufa kafáa qúmuaninna ufana faqa maa-maqa maaqána idáqaaninna ufana qímaqoofa.

¹⁻² Óo qiní qifaaqasáa qíqoondíuqa qinée indaarú pásá ákara rúmasee ínni nímaqaqi-afana kaifáa máa maqee ínaaqianna ákara rúmannaqaidaqa. Aiqáma ákaraqaraki ámiqira ufa ínni nitikúraki quqárara níkaru qímaria fasiqausara ínni náaqoo áuqeeqa óoqeenána náaquqara tamummaqara fasiqausa ufa qánaqa íriaqeera. Asumu máree marífa maasá karaambáiqá miná aaquqíra ufa narí niqiqoo fásiqausannai ínni qíman-nimu aaquqirufana írídaqa sía aunúqa, írída máriaqa. Minára faqa ínni náaqoo áuqaida ákara rídaqa.

³ Ínnee máa indaarúqaa ainaina íriaqa, sía íríqa fúrufari foora. Taikára aukuaana akaqáusa nári mandáinainara nídirana mara quqéemaríasa miqímariasa kambíqáfiqa ínniara atasá átaasaida maaqí qifáranoo. ⁴ Yísufa kafáa qúmiree fee qínoo fee. Yáqoo fee máridanoo fee sía kafáa qúmuannoo. Dóo maasá qikeekú qikaakú dóo kambíqafi kúqiqau. Óosana ároo aukuanasaaqari aiqáma ainaina amana kái fídanoo. ⁵⁻⁶ Qinée Peetooroosa minára maaqí qídaqa. Mi-aaqara ufána qímariasa maa-ainainnára qikóomma írírara qaifaqée qídaqa únnaqimásaida sía írídaqa. Óoqai Ánutufa maa-maqa maaqána nammári áufiranannai kurídinou. Óoqai indaarú Ánutufa qufanoo sía máru ainainnai maa-maqa maaqána áuqusoofanoo kambíqanau. Maa-maqa maaqána nammárinna áuqusoofanoo nammárikíqari kambíqanau. Kafáa miqóoqari nammári áufiranannai maa-maqa maaqána óoqeenána ámiqimmandee kurídinou. ⁷ Máa mária maqa maaqana faqa innaarúna faqa Ánutufa narí ufannái afeedídanoo idánnai qá-mataikáanifeera afeedídanoo. Innaarúna faqa maqá faqa mandá óosana máree maríasa faqa Ánutufa afeeda máqai faqa márida moodáa kari idáqama taikáannoo fee qídanoo. Mináquqara faqa misá qíkooqai faqée qímasee únnaqídaqa sía írídaqee qídaqa.

⁸ Qiní qíqoondíuqa maa-ainainná sía aunúqa ámiqimasee íriaqa. Karaambáiqá írirafa maaqímminoo máridanoo moodáa faasaana faqa moómoo aukuaana faqa (wan tauséenna áukuana faqa) amanamana kái fee qínoo máridanoo. Akaqáusa karaambáiqá ufa ánoonara sía dauní kambíqa qímaqaidanoo fee qídaqa nóori runídaqa. ⁹ Karaambáiqá sía anuqídanoo, maa-maqa maaqánakinaa fasiqa ánaasee moodáa nariranara ákooqaidanoo misá aiqáma nári mandáinaina nímeesúqesee nóori Ánutufinnai ubeekámafi minní kai fuaqéera minára ámiqimasee kísaaqasaa aiqámausa nífeesídanoo. Kísaaqa aukuanara faqa qúsa aukuanara faqa amanamana kái fee qídanoo ámiqimasee nífeesídanoo.

¹⁰ Karaambáiqá kafáa qúmira faasaana qúmuara fasiqara foora tautúmasee kambíqaannoo. Mi-faasaannásaa innaarúna firaqóo dárara qírana námufaqa dóo taiká-fuannoo. Innaarúnaki mári ainaináusa quqoona faqa súani faqa fásau faqa aiqáma idá qáma taikáfuannoo, maa-maqa maaqána faqa minakí mári ainainafa faqa aiqáma qáma taikáfuannoo. ¹¹ Miqínnoo aiqáma ainaina idáqama taikáaninnanara irisée ínnee minára nána óosana faqaasa márifaree fee qídee. Ínneeqa ruffaseeqa máriranara náaquqara andeeqara márirana máridaqa Ánutuna ufamau fídaqa faiqí anaaseeki andeeqásee máriaqa. ¹² Ínnee Yísufa koorooíaninna faasaanara áfeesídaqa ínneeqa andeeqára mári-ranannai mi-faasaannára káqi káqi ániannee qímariafanoo. Mi-faasaanná innaarúna faqa innaarúnai mária fasau námufaqa aiqáma idá firaanánnai tasírísirimma taikáfuannoo. ¹³ Ánutufa fúka innaaruna faqa maqá faqa kúqaa áuqu quqánnimaqánauree qíma afeekaikámmaqoofa máridanoo. Mi-fuka maqánasaa andeeqárausa kai mi-fuka maqánasaa máridaqa nifaaqa quqásee maasá maqúsa uqannée qifáranoo. Maasá mi-fuka maqúsánara kai áfeesída máridaqa.

¹⁴ Qiní qíqoondíuqa ínnee mi-faasaannára afeesída máridaqa Ánutuna áfusaa máridaqa nisakadikí qikairí síaisa mandáinaina síaisa máriaqa ínnee faqa Ánutuna faqa nóori runírafa sía mi-qambaanná máriani asooárana kai máriani.

¹⁵ Ánutufa maasá qíkaqaafasaa Pauroona narí írirana ámufanoo maa-akarána rú-maqoomau qinée faqa mi-maú kai fídaqa. Mifá maaqímandee ákara rínau. Karaambáiqá sía dauní qúmi marína sía fífau kísaaqasaa máridanoo, maasá náriranara ákooqaifanoo maasá innaarúnai asumu márirana máraaqeera kísaaqasaa nífeesidanoo. Pauroofa qínnaqoo miqóo kai ínni írirafa miqóo kai fúani. ¹⁶ Pauroofa narí pásauqaki mi-ufánara qídanoo miqí qímasee qímannimidanoo. Miná pásauqaki faiqí irisée sía dadí ánoona íriaqaa íra afeeka ufa akaqáfa máridanoo. Akaqáusa írirana síaisa múnuree míniree ímariasa mi-afeekufána íriqa mara saaeemméeqee úqiqammeeqee káqi rúnna ubeekáidaqa. Sía Pauroonaindí kaifau miqídau aiqáma Ánutuna ufa ákarakinaana miqí kaimmídaqa náriqá kai nári kurídirana mara náakida miqídaqa.

¹⁷ Qiní qíqoondiuqa qinée mi-ainainnára aaquqímannimaqáunaqa írimariafanoo. Minára aufárida rakísida máriaqa. Ufa rukiée maríasa nári áaqaranannai ínni rarisámeeqee káqirúnna quqáidaqa. Miqífaqa ínnee óoqai máriu máriranaki fíqa sámurifaara. ¹⁸ Maasá Karaambáiqá maasá asumu máree marífa ásauku mundírafa Yísufa miná ámiqira márirana írirana minakí kai fídaqa maqee maqee innooqáaqa. Maqee faqa náaru náaru faqa miná amooqíra ufa máriani. Kúqaa.

1 YOOHANE

Yoohaneefa indaarúqaa ákara rúmannimaqóo ufafa.

Yoohaneefa Yísuna faqa nídanoo aikuqummáseenoo ákara rúmaqoo ufafa.

¹ Qiné káqi márira ufa ánoonara Yísunara ákara rúmasee qímannimidaqa. Mi-kaqi marira ufána Yísufa óoqai maa-maqa maaqáfa sía márúnakina márufa márídanoo qiné mi-ufánara qímannimidaqa. Maasá mi-ufána ánoona qífunnai qáfeeqa dáaqoonnai íriqafana. Maasá qífu qáfamasee qísaukunai akooqóo káqi márirana ánoona márufaqa áuqamásee qáfeeqa qímannimidaqa.

²⁻³ Yísufa mi-kaqi marira anoonáfa kooroomáfufaqa maasá miná qáfeeqarámma ínni qímannimidaqa. Mifá náaru náaru márirana ánoona narí ákoona Ánutuna faqa márufa maasáki maa-maqánasaa kooroomáfunara minára ínni qímannimidaqa. Maasá miná qáfaafanna ainainara íriafanna ainainnara ínni faqa qímannimidaqa. Maasá faqa miná ákoona Ánutufa faqa ámaaku ásauku mundírana faqa moodánaki ínnisaimbaqa máríraree qímasee ínni qímannimidaqa. ⁴ Ínnee faqa maasá faqa ínnisaimbaqa naundurái asasírafa qumbiqáanifeera ínni maa-ufána ákara rúmannimaqaidaqa.

Ánutufa káaqa qárafa márídanoo.

⁵⁻⁶ Ánutuna ámaaku ufa moó maasá qímaqimufaqa maasá miná akooroomásee ínni qímannimidaqa. Mi-ufána maaqí qínoo Ánutufa káaqa qárafa qóomara foora sía káqikaa asukuna márifa márídanoo. Mi-ufána qímaqiminau. Maasá qeeqára Ánutuna faqa áqoondi fee qímasee quándaki asukunakí kéeqafidaqa maasá ufa faqa márirana faqa únna qídaqa, sía ánoonamau fídaqa. ⁷ Maasá Ánutuna aanna réeqa súanisaa rakéeiraqoo núnausa moodánaki márúnausa márídaqa naríara naríara áqoondi kámmiqa márídaqa. Maasá Ánutuna aanna réeqa káaqa qára qóo fímarunanoo narí ámaaku Yísuna fidíka fannoo maasá áaqarana numóo aiqáma findaukáidanoo.

⁸ Maasá náriara sía mandáinaina márifaqee qídaqa narákaru narákaru qídaqa Ánutuna ánoona ufa sía maasáki márídanoo únna ufa kái maasáki márídanoo.

⁹ Maasá nári mandáinaina óosana óosana Ánutuna akooroommánisáinanoo mifá andeeqée marífa márídanoo andeeqá qímaqáanno mifá maasá numóo taiká qíseenoo maasá mandáinaina aiqáma ánuakama qísáanno narí ufamau andeeqásee fímarífa márídanoo mi-maú fúanno. ¹⁰ Ánutufa maasá aiqámausara áaqee maríasee kái qídanoo. Maasá náriara sía áaqee marunausee qímariana Ánutunara únna qímari fee qídaqa miqí qídaqa miná ufa ánoona sía maasáki márifaqa miqí qídaqa.

2

Yísufa maasá áaqarana andeeqárufa qímaqoo ufafa.

¹ Qíní faiqí námu sía ínnee áaqaaqeera maa-ufána ákara rídaqa. Yísufa ásauku mundírafa andeeqárafa Ánutuna áfusaa maasúfa dadaaqu fásiqafa márídanoo faiqí faqa ánaasee faqa moó fannoo áaqáifanoo Yísufa minára iriséeno maasá qíkoofinnai óonureeno maasá áaqarana andeeqá taikáanno. ² Ánutuna ásauku mundírafa mifá kai aandaú tatúfirafara foora marídanoo. Minánnai maqásaa fasiqa anaasee mandáinaina ákiaqara taikánniseeno dóo maasá Ánutufinnai máfi qísaidanoo. Sía maasáindi kai aiqáma anaamurundi minánnai kai taikánnisaaninafa márídanoo.

³ Maasá Ánutuna ufa iriséeqa mi-maú fídaqa kúqaa Ánutunara írídee qianáura. ⁴ Faiqí faqa ánaasee faqa moó fannoo Ánutuna áqoondi fee qímasee sía Ánutuna ufamau fínafa mifá únna qímarífa sía ánoona ufa minakí márífa márídanoo. ⁵ Ánutuna ufara eedóo qímasee mi-maú fínafa kúqaa Ánutunara rímarífa mifá ánoonaikinoo márianno. Maasá maaqí qímaseeqa márídaqa kúqaa Ánutunaki márídee qianáura. ⁶ Faiqí faqa ánaasee

faqa moó fannoo qinée kúqaa Ánutunaki márídee qímasee mifá ásauku mundírana aanna ranóo márínaqa kúqaa Ánutunaki márifa márídanoo, sía ásauku mundírana aanna ráinafa únna qímarifa márídanoo.

Yoohaneefa fúka naakaparufa qímaqoofa.

⁷ Qíní qífaaqasáa qíqoondiuga. Maa-ufána sía fúka ufa márídanoo ínnee óosanaindari íri maría úfafa márídanoo. Óoqeenáa ufa írimariafa márídanoo. ⁸ Maa-fúka ufáfa óoqeenáanasaa ootúpamásee ínni qímannimidaqa ákara rídaqa. Maa-fuka ufána ánoona ásauku mundíranaki kooroo inóo márídanoo ínniki faqa kooroomá nímaqaidanoo, dóo asukuna áfaqaaidanoo fúka káaqa qárafa qóomara foora ínni qámbaranai qáidanoo.

⁹ Mi-fukufána maaqímminoo márídanoo. Moó fannoo naríara Yísuna káaqa qáranaki márídee qídanoo quandáfi narí ákaqaafasaara fídiaqaa ínafa mifá sía káaqa qáranaki márídanoo asukunakí káqi márídanoo. ¹⁰ Moó fannoo narí ákaqaafasaara rínafa mifá fáasaana miqíranasaa márídanoo, sía minakí áiku ámaki áqufirafa máriannoo. ¹¹ Narí ákaqaafasaara fídiaqaa ímaria fasiqa anaaseesa asukunakíara foora márídaqa, asukunakí nídaqa fíranai ánirannaira randáidaqa míkimákanídaqa asukuna fannoo misá nífusaa ititánnoo márifaqa miqídaqa.

¹² Qíní faiqi námu, qinée ínniara ákara rídaqa. Ínni mandóosanara Ánutufa narí ásauku mundíranara iriséenoo dóo ínni mandóosana akiqaara minínísoonara qinée ínni ákara rúmannimaqaidaqa. ¹³ Ínnee faiqí firaasá indaarú Yísuna ufa írusa ínni ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee Yísunara óoqai óosana árooqooqari márínara írimariasaa márifaqa minára ínni ákara rúmannimaqaidaqa. Qinée ínni kumaaráuqa faiqi námuara ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee aakaqaaindáraa fasiqa úraaqaramáfuanara ínni ákara rúmannimidaqa.

¹⁴ Qinée ínni faiqi námu faqa ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee ínneeqa níkoonara Ánutunara írimariafaqara ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee faiqí firaasá ínnee Yísunara óosana árooqooqari márínara írimariasaa márifaqá minára ínni ákara rúmannimaqaidaqa. Qinée ínni kumaaráuqa faqa ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee nímuaraanai qímariasaa márifaqa Ánutuna ufa ínni máríranaki márifa márídanoo ínnee aakaqaaindáraa fasiqa úraaqaramáfuaasa máríanara ínni ákara rúmannimaqaidaqa.

¹⁵ Ínnee sía maa-maqa maaqánasaaqaraa mandírirana máríranara ruaqa. Minakí márí ainainnara faqa sía ruaqa. Ínnee maa-maqa maaqánasaaqaraa mandá íriranara rímarifanoo Ánutunara rírafa sía ínniki máriannoo. ¹⁶ Maa-maqánasaaqaraa mandáinaina óosana maaqímminoo márídanoo. Maasá mandá daundurakiqari óosana óosana ainainara randéemarunnanara faqa maasá óosana óosana ainaina qáfamasee márararee qímarunnanara faqa maasá nifaaqa amooqímariana faqa maa-ainaináusa aiqáma sía maasá qíkoofinaindari qumu márí ainainafa márídanoo aiqáma maa-maqánasaaqaraa ainainá kai márídanoo. ¹⁷ Maa-maqa maaqánaki máría mandírirana márína ainainausa faqa faiqí nídimari mandainainausa faqa dóo taikánoo qúmídanoo kásooqaqee firaaqóo taikáanno. Faiqí fee ánaasee fee moó fannoo Ánutuna íriranamau fímarifa sía maa-maqa maaqána námufaqa taikáanno, káqi náaru náaru máriannoo.

Ásauku mundírana namuqáara qímaqoo úfafa.

¹⁸ Qíní faiqi námu, taikára áukuana adeedíranoo márídanoo. Óoqai ásauku mundírana namuqáa úriqararafa ániannoo fee qímasee qímannimifannana dóo maqee miná namuqáa moómoo kooroomáfi márídaqa. Maasá miná qáfeeqa taikára áukuana adeedíranoo márídanoo fee qídaqa. ¹⁹ Mi-namuqaasá maasáki máriusa rakéemaki namuqáakiqau. Misá maasáki márídaqa sía maasá írirana ámiqimasee mároosa márusa. Misá kúqaa maasáindi márídanoo maasáki káqi márini. Ánutufa maasá dadaaqianée qímasee misá qumeenní niqiqoofaqa maasákiqari rakéemakufaqa fufanóo Ánutufa minánnoo misá mandóosana kooroo ináu.

²⁰ Ínnee síá misá naanna rée maríasa máríafanoo ásauku mundírafa kúqaa narí náaquqara andeeqára maraqunna ínni náakunnimaqee márifaqa máríafanoo ínnee Yísuna ánoonufara írimariafanoo. ²¹ Ínnee Yísuna ánoona ufa síá írifaqau síá ákara rini írimarianara ákara rúmannimaqaidaqa. Síá únna ufa moó fannoo ánoona ufakíqari kambíqaidanoo. Ínnee minára faqa írimariasas máríafanoo.

²² Yáfee únnufa qímarifa márídanoo Yísunara síá Ánutuna ásauku mundírafa fee qímarifa mifá únna ufa qídanoo ásauku mundírana namuqáa márídanoo. ²³ Miqí qímarifa síá miná ámaakuara kaifau qáoo qídanooofau miná ákoona Ánutunara faqa qáoo qímarifa márídanoo. Faiqí fee ánaasee fee moó fannoo miná ámaaku márínafa miná ákoona Ánutuna faqa márídanoo.

²⁴ Óoqai indaarú Yísuna ufa írúsa mifá ínni naunduráki márínara ámiqimasee rakísiaqa. Yísuna ufa írúfa ínni naunduráki márínaqa dóo ínnee minánnai ámaaku faqa narí ákoona faqa atukarasée miqandáki márifaranoo. ²⁵ Márífanoo ásauku mundírafa narí uqanna moo áinaina maa-ainainná náaru márírana qímiraree qinau.

²⁶ Akaqáusa ínni ueeqásee níkaru qímarifaqa maaná minára qímannimidaqa ákara rúmannimaqaidaqa. ²⁷ Qinée ínniara írídaqa ásauku mundírafa narí ufa ínni náakunnimaqoofanoo márídanoo. Miná ufa fannoo ínniki márídanoo síá fífau moó fannoo aaná ínni uqannífiqaannoo. Miná ufa fannoo narí kai aiqáma ainaina ánoona ainaina faqa únna ainaina faqa rainásee qímannimidanoo síá moo únna qídanoo. Ínnee Yísuna ufa irisée eedóo kai qiaqa. Miqídaqa ásauku mundíránaki káqi máríaqera qídaqa.

²⁸ Óo qiní faiqinámu Yísunaki máríafanoo káqi minakí kai máríaqa. Miqí márífanoo narí innaarúnaindari qúminaqa síá ínnee nisaurúsee kukéeqaaqa káqi nifaaqa quqásee qáfaqa. ²⁹ Ínnee ásauku mundíránara írimariafanoo mifá andeeqéemarífa márídanoo. Ínnee maaná faqa dóo íríaqa, faiqí fee ánaasee fee moó fannoo andeeqára óosana márínafa mifá faqa Ánutuna faiqíara foora márídanoo.

3

Yoohaneefa maasá Ánutuna faiqi námuara qímaqoo ufáfa.

¹ Ínnee qáfaqa maasá qíkoofa Ánutufa firaaqóo maasára ámuqusifanoo rímarifa márídanoo. Maasára firaaqóo ámuqusifanoo maasára narí faiqi námu fee qídanoo. Maa-maqa maaqánasaaqaraasa Ánutunara síá írúnnanara miná faiqi námu maasára faqa síá írídaqa. ² Qiní qífaaqasáa qíqoondiqa, maqee máría áukuana Ánutuna faiqi námu márídaqa. Kásooqaqee innaarúnai miná faiqi námu márídaqa nána ámiqira ainaina fee moó faqa ootúpamma qímiannoo fee maasá síá minára írídaqa síá akooqóo márídanoo. Moodáa ainainá kai maasá írídaqa. Ásauku mundírafa innaarúnaindari koorooínaqa maasá mifára foora máríanaura. Maasá miná narí uqanna raqúramisée qáfamasee minára narí fooqánaikammianaura. ³ Maqee máría kamuqoo ásauku mundírana asasammásee áfeesara máríasas minára indeé indee ídaqa náriqa mandóosana findaukaqá fídaqa.

⁴ Moó fannoo áaqee marífa Ánutuna ufa rukíaidanoo áaqaidanoo. Qáqaqarana óosana óosana fannoo Ánutuna ufa rukíarafa márídanoo. ⁵ Ásauku mundírafa síá fífau koorooínau, maasá áaqee márúnnana mara áquaneera koorooínau, minakí síá áaqarafa márídanoo ínnee minára írimariafanoo. ⁶ Minára maasá ásauku mundíránaki máríasas síá káqi mandáinainaki nídaqa. Yáfa yáfee káqi mandáinainaki nída fee mifá ásauku mundíránara síá írifa síá uqanna minára írimarifa márídanoo.

⁷ Qiní faiqinámu níkaru qímari fasiqafa aniréenoó ínni ueeqándoo qímasee maaná ínni qímannimidaqa aufariaqée qídaqa andeeqára qóo nímaríasas andeeqárausa márídaqa ásauku mundírana aanna rárausa andeeqárausa máríaqa. ⁸ Yáfa yáfee mandáiki-raqoo káqi nímarifa mifá Sadannaindi márídanoo, Sadannafa níkaruqírafa márídanoo

níkaruqiannoo. Óoqai óosana árooqooqari mandáinainaki nímarifa Sadannafa máridanoo Ánutufa narí ámaaku maa-ainainnára maa-maqánasaa koorooínáu, Sadannana mandáinainirana arutaikáanifeera maa-maqánasaa koorooínáu.

⁹ Yáfa yáfee Ánutuna faiqi máridanoo fee sía mi-fasiqáfa mandáikiraqoo nídanoo. Ánutuna óosana ánoona uqanna minakí máridanoo, Ánutufa miná ákoofa márinara sía amaná mandáikiraqoo fímariannoo. ¹⁰ Dóo qinéé maqee Ánutuna faiqi námufaqa Sadannana faiqi námufaqa akooroomásee qímannimidaqa. Faiqí ánaasee moó fannoo sía andeeqára qóo nímarifa sía Ánutuna faiqi máridanoo, narí ákaqaafasaara faqa sía úriqarara ainainee qímaseenoo minára sía ámuqusímarífa mifá sía Ánutuna faiqi máridanoo.

Yoohaneefa maasára naríara naríara nímuqusiaqée qímaqoo úfafa.

¹¹ Óoqai indaarú maa-ufána ínnee írimarusa máriafanoo mi-ufána óosana maaqímminoo máridanoo maasá naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusiani. ¹² Maasá sía Kaina aanna ráa, mifá Sadannana faiqi máridanoo narí ákaqa árinau. Kainafa nánaree narí akaqa árinoo fee inau. Narí áuqoo áinaina mandáikufanoo, miná márirafa nírafa eendaándinoo márunara narí ákaqa nírafa márirafa andeeqánoo márunara minásaara ánoomáseenoo árinau.

¹³ Qiní qíkaqaafasaauqa maa-maqa maaqánakinaasa ínniara fídiaqaifaqa síamma ínnee minára taútiaqa. Kaina óosana máraifaqa misá ínniara fídiaqaammifaranoo. ¹⁴ Maasá kúqirana minníseeqa káqi máriranaki ani máridaqa. Maasá naríara naríara andeeqásee qímuqusúnnanara minára maasá káqi máriranaki animáridaqqee qídaqa. Yáfa yáfee naríara naríara sía andeeqásee ámuqusínafa káqi kúqiranaki máridanoo sía anikéeqaidanoo. ¹⁵ Yáfee faiqí moó fannoo narí ákaqaafasaara fídiaqaa ímarinafa mifá dóo kuqá narí marífa máridanoo. Ínnee maaná íridaqa faiqí kuqá narí máriasa sía náaru márirafa misáki máridanoo. ¹⁶ Maasá naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusira óosana maaqímminoo máridanoo. Ásauku mundírafa maasára ámuqusidanoo narí márirana maasára aunírira saqarisaa quqásee kúqináu. Dóo maasá faqa miqí kai íqa maasá qeeqá qíkaqaafasaa Yísuna ufa írimariasa miná ufasára kúqiranaki fírariafaqa maasá misá rafáaqafunnimaqasee káqi máriaqqee qímasee misá nímaaqa maqasée kúquanaura. ¹⁷ Moó fannoo aináina narí amanasáa maqéeifa narí ákaqaafasaa sárauqiranaki márina qáfamasee qimudáoo qímasee ámiraree qímasee narí ámuqusirana ámuqusinanoo narí ámuqusa múqufi rafáaqafuseenoo sía dadaaqínoo, náqimasee miqínna fasiqafa Ánutunara qiní qímuqusaki máridanoommifoo qíannoo fee. Sía amana máridanoo. ¹⁸ Qiní faiqi námú, maasá naríara naríara úriqarara ainainee qímasee rírana sía áfaurunnái kai qía. Ásaukunnai ánoona ainaina kai narí ámi narí ámi íranannai kai miná ánoona kooroo ínoo kambíqaannoo.

Yoohaneefa maasára Ánutuna áfusaa paasóosiaqqee qímaqoo úfafa.

¹⁹ Maasá miqíannanannai kúqaa ánoonasaa atooáqa máridee qianáura. Maasá miqíannanara maaqóo nídaqa máridaqa Ánutuna áfusaa mirínni máridanoo maasá qíqafainaqa paasóosianaura. ²⁰ Maasá áaqamásaanoo maasá qímuqusa dárinanoo Ánutufa qímuqusa úriqararafa máridanoo maasá aiqáma ainainara írimarifa maasára ámuqusinoo sía dárúannoo. ²¹ Maasá qímuqusirafa sía dárinaqa Ánutuna áfusaa paasóosammianaura. ²² Paasóosidaqa maasá nána ainainaree sárau ianna áinainnara innaaru qíananoo Ánutufa maasá qímiannoo. Maasá miná ufara qímuqusannoo eedóo qímasee Ánutuna áidimari óosana máraidaqa iráanna ainainara qíananoo mifá qímianoo. ²³ Ánutufa maa-naakaparufána maasá qímaqimináu. Ínnee qiní qímaaku Yísuna qiní qísauku mundíranara ínneeqa írirana minásaa rusísee quándaki narí miná ufamau fíqa naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusiaqée qináu. ²⁴ Yáu yáusee

Ánutuna naakápara ufamau fímarinausa misá Ánutunaki márifanoo kafáa Ánutufa misáki márídanoo. Ánutufa narí maraquna nimiqooná minára Ánutufa maasá daunduráki márídanoo fee qídaqa.

4

Únna maraqunara faqa kúqaa maraqunara faqa raináaninnanara qímaqoo úfafa.

¹ Qíní qifaaqasáa qíqoondiqa. Moómoosa náriara Ánutuna maraquna maasáki márísee qímariana sía miná irisée aiqámausara kúqaammifoo qiaqa. Ínnee misá nímanamásee qáfaaqa kúqaa Ánutuna maraquna fée mooná maraquna fée misáki márídanoo fee. Únna qímaria tamummaqarausa aiqámai daráanammíqa máríanara qímannimídaqa. ² Ínnee maaqímasee nimanamásee qáfaaqa, kúqaa fee Ánutuna maraquna misáki márídanoo fee. Óoqai maa-maqa maaqáfa sía máruqoo Ánutufa innaarúnai Yísunasaa ásauku mundúseenoo kásooqaqee anée aiqáma maqásaaqaraasa asumu máreena fee qímaseenoo miná qímaminau. Dóo maqee ínniki moo fannoo máa akooqóoqaraanara Yísunara mifámmifoo qínafa mifá Ánutuna maraquna faqáafa máríannoo. ³ Moó fannoo áaqara ufa qínafa ásauku mundíranara sía miqí marífa maqásaa fasiqa faiqi fée qínafa mi-fasiqánaki sía Ánutuna maraquna márífa márídanoo. Mi-fasiqáfa ásauku mundírana namuqáa márídanoo. Óoqai maasá mi-fasiqánara ániannoo mifoo qíafanaqa írúsa máríafanoo maqee dóo kooroo mándee ani márídanoo.

⁴ Qíní faiqi námu ínnee Ánutuna faiqi námu máríafanoo. Únna qíra tamummaqara fasiqauqa ínnee misá úrinnaaqaramáfi máríasa, ínniki márí maraqunafa úriqaranoo márídanoo maa-maqa maaqánakinaasa maraquna Sadannaindi uréeqanoo márídanoo. ⁵ Misá maa-maqa maaqánakinaa íriranamau ufa qímaríafaqa maa-maqa maaqánakinaasa misá ufa írídaqa moodáa máqannaasa márídaqa. ⁶ Maasá Ánutunaindi márídaqa Ánutunara írímari fasiqafa maasá ufa írídanoo. Yáu yáusee sía Ánutunaindi máríasa misá sía maasá ufa írídaqa. Dóo maasá miqímandee ánoona maraquna faqa únna qíra maraquna faqa rainásee írídaqa.

Maasá naríara naríara nímuqusirana ánoona Ánutufa márídanoo.

⁷ Óo qíní qíqoondiqa, maasá andeeqásee naríara naríara úriqarara ainainee qímasee ruaqa. Naríara naríara nímuqusirafa Ánutunasaaqari animári ainainafa márídanoo. Naríara naríara andeeqára amuqusímarífa Ánutuna faiqi márídanoo minára írímarifa márídanoo. ⁸ Faiqí moó fannoo sía andeeqásee ámuqusínafa sía Ánutunara írídanoo. Nímuqusirana ánoona uqanna Ánutufa márídanoo. ⁹ Ánutufa narí ámuqusira óosana maasá uqaqífiqeenoo. Mifá narí ámaaku moodáa faiqi maa-maqa maaqánaki aqíqámasoofanoo maasára káqi márírana miná Yísunannai máraaqee qímasee aqíqoofanoo qúminau. ¹⁰ Andeeqára ámuqusirana ánoona maaqímminoo márídanoo. Sía maasá Ánutunara úriqarara ainaina fee qímasee rímaríqafana. Ánutufa náaree maasára ámuqusufanoo narí ámaaku aqíqéeno minánnai maasá mandáinaina ákiaqara dáríree quná miná mara áquanifeera aqíqoofanoo qúminau.

¹¹ Qíní qifaaqasáa qíqoondiqa. Ánutufa maasára miqímasee fíraqóo ámuqusunara maasá miqí kai íqa quándaki naríara naríara úriqarara ainainee qímasee qímuqusiani. ¹² Sía moó fannoo Ánutuna qáfoosa márídaqa maasá naríara naríara ríranannai Ánutufa maasáki márídanoo miná ámuqusirana ánoona dóo maasáki ánoonaikinoo márídanoo. ¹³ Maasá maaqí qímaseeqa Ánutunara kúqaa maasáki márífaqa maasá minakí márídee qianáuranoo. Mifá narí maraquna maasá qímunara maasá mináramma íríanura. ¹⁴ Maasá maa-ainainná qáfíeqa aiqáma qímannimídaqa maasá qíkoofa narí ámaaku aqíqéeno maa-maqa maaqánasaaqaraasa mandáinainaki máríasa qumáreeqee uqéeraaní fee qímasee aqíqanáu. ¹⁵ Yá fasiqa ánaasee fee maa-maqánasaaqari Yísunara kúqaa Ánutuna faiqi fée qínafa Ánutufa minakí márídanoo mifá faqa naríki márídanoo. ¹⁶ Ánutufa maasára ámuqusirana maasá qeeqá minára írídaqa kúqaa fee qímasee

minásaa mundídaqa. Ánutufa nímuqusirana ánoona márínara yáfa yáfee naríara naríara andeeqára ámuqusiranaki márifa mifá Ánutunaki faqa márifa márídanoo, kaifáa Ánutufa minakí márídanoo. ¹⁷ Ánutuna ámuqusirafa sía fífau maasáki ánoonaikidanoo. Ánutuna ufa írira faasaana sía narí áfusaa rufíaaqeera paasóosiaqeera miná ámuqusirafa maasáki ánoonaikidanoo. Maaqóo mária kamuqoo maasá márirafa Yísunaindi miqírafa márídanoo naríara naríara andeeqára nímuqusiranaki ánoonaikinoo márídanoo. Naríara naríara andeeqára nímuqusira óosana sía mapáraaírafa minakí márídanoo. ¹⁸ Moonára rufíarafa sía káqi kambíqaidanoo maasá mandá ainaina ákiqara dárúandoo qímasaida rufíaidaqa. Maasá maqásaa dídimari fasiqánara sía rufíaidaqa maasá dídirafa rufíarana áfaqasaifanoo dídirafá kai márídanoo. Ánutufa maasára ámuqusímarífanoo maasára rídanoo. Maasá Ánutunara rufíaidaqa Ánutufa maasára rímarina sía írídaqara miqídaqa, Ánutufa maasá dárí marifaqara foora minára rufíaidaqa.

¹⁹ Ánutufa indaarú maasára ámuqusunara maasá minára irisée kúqaa fee qímasee quándaki Ánutunara faqa naríara naríara faqa úriqarara ainainee qímasee rídaqa nímuqusidaqa. ²⁰ Moó fannoo qinée Ánutunara úriqarara ainainara rída fee qímasee quándaki narí ákaqaafasaara fídiqaa ínafa únna qírafa máriannoo. Mifá narí áfu qáfee marína narí ákaqaafasaa rirímma sía ámuqusidanoo mináu Ánutuna sía qáfee márína náqimandee fífau ámuqusiraree sía amaná. ²¹ Dóo minára qinée qídaqa. Ásauku mundírafa maa-naakaparufána maasá qímaqimiqoona ínna qímannimidaqa. Yá fasiqa anaasee fee Ánutunara úriqarara ainainee qímasee rínafa mifá quándakinoo narí ákaqaafasaara úriqarara ainainee qímasee faqa rúannoo.

5

Maa-maqa maaqánasaaqaraa mandáinaina úriqarara ufa.

¹ Yáfa yáfee Yísunara Ánutuna ásauku mundírafa fee qínafa mifá Ánutuna faiqi máriannoo. Moó fannoo ákoonara rínafa mifá mi-fasiqána faiqíara faqa rúannoo. ² Maasá maaqánnanara Ánutuna faiqi námuara rídaqee qianáura. Ánutunara nímuqusinaqa miná ufamau andeeqásee fuannánara Ánutuna faiqi námuara rídaqee qianáura. ³ Maasá Ánutunara ruannána ánoona maaqímminoo márídanoo. Mifá naakápainna ufara eedóo qímasee asaukunnaí qumáraannanara dóo mifá ánoona márídanoo. Ánutuna naakápara ufa sía firaa qumaara tiá márídanoo aufadáidanoo. ⁴ Maasá Ánutuna faiqi námu maa-maqa maaqánasaaqaraa mandainaina amaná maasá miná úraaqaránaura. Maa-ainainánnai maasá maa-maqa maaqánasaaqaraa mandainaina úraaqáraidadaqa, Yísuna saqárikiranannai úraaqáraidadaqa. ⁵ Yáfasiqa anaasee fée maa-maqa maaqánakinaa mandainaina úraaqaráannoo fee. Akooqóoqaraana Yísunara Ánutuna ámaaku fée qínafa mifá maa-maaqánasaaqaraa mandainaina úraaqáranoo máriannoo.

Yísunara Ánutufa miná ámaaku márúnara koorooú úfafa.

⁶ Máa Yísufa ásauku mundírafa narí ánoona áranandakíqari fidíka nammárisaaqari kambíqanau sía nammári kaifau nammári námufaqa fidíka námufaqa apírirafa kambíqanau. ⁷ Ánutuna maraquna fannoo kúqaa ánoona ufa ímarufa márídanoo miná koorooínáu. ⁸ Qaaramoo áinaina kooroo ímarifa márídanoo. Mi-qaaramoo namúfa moodáa ainainará kai qídaqa, mi-namúsa maraquna faqa nammári faqa fidíka faqa márídaqa. ⁹ Maaqóo kóotaki ufa qímariasa ufa írídaqa kúqaa fee qídaqa. Faiqí ufa máriannoo Ánutuna ufa fannoo faiqí ufa úriqaranoo márínara mifá akooqóoqaraana Yísunara qíní qímaaku uqannée qímaqoofa márínara maasá minára kúqaa ánoonee qímasee írínaura. ¹⁰ Yáfa yáfee Yísunara Ánutuna ámaaku fée qínafa narí aundurákinaafa faqa dadaaqínanoo kúqaa ánoonee qíannoo. Yáfa yáfee Yísunara sía Ánutuna faiqi fee qínafa mifá Ánutunara únna qímari fasiqáfee qídanoo Ánutufa narí ámaakuara qu úfanara únna fee qídanoo miqí qídanoo. ¹¹ Ánutufa narí ámaakuara qu úfafa maaqímminoo

máridanoo Ánutufa náaru náaru kúqaa márirana maasá qíminau, mi-mariráfa maasáindi miná ámaakuki márifa máridanoo. ¹² Yáfa yáfee Ánutuna ámaaku qumárainafa dóo mifá mi-marirána námufaqa qumáreenoo. Yáu yáusee sía Ánutuna ámaaku qumárainausa sía mi-marirána faqa qumáraidafa.

Sárau ínna ainaina Ánutuna innaaru qínanoo ámiannoo.

¹³ Ínnee Ánutuna ámaakuara írirana rusímariasa ínnee dóo náaru márirana dóo máree fee qiaqéera maa-ufána ákara rúmannimaqaidaqa. ¹⁴ Maasá Ánutuna íriranasaa maaqóo moo áinainara innaaru qínanoo kúqaa maasá qímiannoo maasá íridafa, miqíannanara maasá Ánutuna áfusaa sía ruffiadaqa paasóosamasee innaaru qídaqa. ¹⁵ Maasá Ánutunara moo áinainara innaarú qínanoo mifá íriannoo. Maasá minára íridafa iráanna ainainna kúqaa qímiannoo fee qídaqa.

¹⁶ Faiqí moó fannoo moo mandóosana máreemarína sía andeeqásee kúqiranaki fímaria mandóosana marasáinanoo miná ákaqaafasaa fannoo qáfamaseenoo Ánutunara innaaru qínanoo miná mandáinaina ateehá rukáiseenoo narí márirana ámiannoo. Qínée kúqiranaki sía andeeqásee fímaria mandoosannara qídaqa. Andeeqásee kúqiranaki fímaria mándoosana máridanoo moó fannoo mi-mandoosanná márainafa ínnee sía minára innaaru qiaqa. ¹⁷ Aiqáma áaqarafa mandóosana máridanoo akaqáusa moo mándoosana sía kúqiranaki fímariafa máridanoo.

¹⁸ Maasá maaná íridafa sía Ánutuna faiqi námu mandóosana maqee maqee máraqa fídaqa. Ánutuna ámaaku ititásaifanoo mandá fasiqa fannoo sía amana miná mandáika-mamaqáannoo.

¹⁹ Maasá maaná íridafa maasá Ánutuna aináina máridafa. Maa-maqa maaqánaki máriasa aiqáma mandá fasiqa aakaaqakínaa fasiqa áramandunnai máridafa. ²⁰ Maasá maaná íridafa ásauku mundírafa Ánutuna ámaaku uqanna maasá Ánutunara íriaqera miná írirana qíminau. Dóo maqee maasá Ánutuna ámaaku ásauku mundírana Yísunaki márianara moodáanaki kúqaa ánoona Ánutunaki máridee qídaqa. Miqíqa maasá ánoona Ánutunaki faqa ánoona asumu máriranaki faqa máridaqqee qídaqa.

²¹ Qíní faiqi námu únna qíra Ánutufára fooqáa qíra ainainara níanasaa ruffiaqa, kúqaa Ánutuna ínni nímuqusakinaana mara amaarámaseenoo miná ámaqa máqaandoora minára ruffiaqa.

2 YOOHANE

Yoohaneefa qámbaana ákara rúmannaqóo úfafa.

¹⁻² Óo maa-anaasee aneenná faiqi námufaqa qinée faiqí firaasá ákara rúmannaqóo. Qinée faqa Yísuna ánoona ufa írimariasa sáimbaqa aní aninná faiqi námuaara faqa úriqarara ainainee qímasee qímuqusifaqa rídaqa Ánutuna kúqaa ánoona ufa maqee maasá daundurái máridanoo náaru náaru márianinafa márifaqa minára maasá aníara úriqarara ainainee qímasee qímuqusidanoo.

³ Maasá qíkoofa Ánutufa miná ámaaku ásauku mundírafa Yísufa faqa narí ámuqusiranakiqari narí áfaarirana faqa narí nífauarana faqa narí asooárana faqa ínnisaimbaqa qímiannoo.

Ánoonufara faqa naríara naríara nímuqusirana qímaqoo úfafa.

⁴ Óo maa-anaasee aní faiqi námú akaqáusa Ánutuna naakáparufamau fímarifaqa qinée minára írunanoo qífaqa asasídanoo. ⁵ Minára qinée aní afeekaikámasee qímamidaqa maasá aiqámausa Yísuna ufa irisée naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusiramau kai fuaqa. Dóo mi-ufána aní qímamidaqa sía fúka aakáparufau, óoqai óosanai írimarunnufana aní qímamidaqa. ⁶ Mi-nímuqusirána qinée qúnandée miná óosana maaqímminoo máridanoo. Maasá aiqámausa Ánutuna naakápara írimamau fuaqée qinau. Mi-naakáparufáfa óoqai óosanaindari írimariafa maaqí qídanoo, ínnee aiqámausa naríara naríara úriqarara ainainee qímasee nímuqusiranaki márifaqa.

⁷ Moómoo níkaru qímariaasa ueeqée maríasa máaqanna máaqanna daráaniqa márifaqa. Misá Yísunara ásauku mundíranara sía faiqí faiqi kambíqanau foo qídaqa. Miqí maría fasiqausa ueeqée maríasa márifaqa ásauku mundírana namuqáa kámmidaqa. ⁸ Ínnee ínneeqa nífaaqasáa rakísiaqa. Maasá ufa óoqai ánoonaikimarífa sía maqee ínniki taikáannoo aneenná maaqóo aináinirana ákiaqara náaru innaarúnai óorufinana ámiqímasee máraanneera qímamidaqa.

⁹ Faiqí moó fannoo ásauku mundírana ufamau sía fímarifa fíaikátee fímarifa mifá sía Ánutuna faiqi máriannoo. Ásauku mundírana ufamáu kai fímarianafa sía ásauku mundírafa kai minakí máridanoo, miná ákoofa faqa minakí máridanoo. ¹⁰ Óo maa-anaasee faiqí moó fannoo máa qinée qúnufana sía qímarinafa aniráinana sía aneenná máaqaki mara quqáa. Sía minára ámiqi ámiqia. ¹¹ Anée miqímarinna fasiqana ámiqi ámiqirufa qínana dóo miná mandóosana dadaaqídana miqímariananoo.

Ákara taikárufa qímaqoofa.

¹² Qinée ufa óosana óosana aní qímamiraree qímaseeqa sía papiqasáa rírana amana márifaqa. Aní maqúsai kásooqaqee fírara írifaqa. Mínni óonureeqa dóokiqari aní qímamiseeqa narí qímami narí qímamimásee asasífaranoo. ¹³ Aní áuna faiqi námú maí márifaqa máa qíní pásaki ínni nímandaidaqa.

3 YOOHANE

Yoothaneefa ínaaqianna ákara rúmannimaqóo úfafa.

¹ Óo Kaiusafa aníndiri Yísuna ánoona ufa qímarianaki márunnanara qinéé faiqí firaasá aníara qímuqusimarifaqa maa-akarána aní ámaqaidaqa.

² Qiní qifaaqasáa qíqoondi. Aní maraquna ámiqiranaki dóo márídanoo, aní afaaqa faqa aurírana dinee sía márianifeera aneenná aiqáma ainaina faqa miná amana kái ámiqiranaki márianifeera Ánutunara innaaru qídaqa. ³ Óo Kaiusafa aní ákaqaafasaa maí aniréeqa aníara Yísuna ánoona ufamau maqee maqee fímarianaqa qímaqímiifaqa miná iriséeqa asasídaqa. Kúqaa ánoona máree maríannanara aní óosana koorooifaqa qinéé qáfeeqa. ⁴ Qiní faiqí námukámmafi máriasa kúqaa ánoona aatata fímarianara minára kai irisée firaas asasirana qímidaqa. Sía moo áinaina mi-asasirána amana kái márídanoo.

Yoothaneefa Káiusana óosanara amooqu úfafa.

⁵ Óo Kaiusafa qiní qíqoondi, Yísuna ufa maqúsa maqusa qímannimiqanuusa aní maqúsai óonuraafana óosana óosana dadaaqírana ámiqimasaida nímimariananoo. Anée sía moó máqanna fee qímasee minnísaanafa máriananoo. ⁶ Anée dadaaqímarianausa misá aní aufakiana qímaqímiifaqa írídaqa. Misá aníara maasá maaqóoqaraasa amaana máaqaki kéeqee máriasa nífusaa anée misára ámuqusi maríannanara kooroo ída qiafaqa írídaqa. Ánutufa áfaarimarifa márídanoo anée faqa miná aanna réenana mi-fasiqáusa dadaaqínana anée Ánutuna aináinira faiqi amana kái mária. ⁷ Yísuna ufa qímannimiqanuusa ínnee sía misá níqafuusa moo máqannaasa máriafanoo sía aamína máqanna maqúsa maqusa fídaqa misá munnimmaina marasáida naqá fímariqau. Yísuna áuqusaa miná ufa kai máree fímariqau, misá maasá Yísuna ufa írimariasa faiqára máaqaina kai maraséeqa Ánutuna aináinirausaikamambiqá nídaqa misaikána máraidaqa. ⁸ Maasá Yísuna ufa írimarunausa misá kadáapiriranara iriséeqa misá miqímasee ánoona ufa saikímariasa moodáanaki dadaaqíqa maasá saiká faqee qímasee máraaqeera aní qímamidaqa.

Yoothaneefa Dootareefeesana mandóosanara qímaqoo úfafa.

⁹⁻¹⁰ Qinée qúsa ákara ríqa ínni miqóoqaraasa amaana máqaki kéeqee máriasa nímiqaeera. Nímaqauanoo Dootareefeesafa narí kai naríaraa úriqararausee qímarifa qiní ákarakinaa ufa sía írimarifa, kásooqaqee ínniki qinéé óonureeqa miná óosana ínniki márína únna ufa mandúfa maasára qímarina únna óosana óosana qímarina kooroo íanáura. Mifá sía minára kai ídanoo Yísuna ufa qímannimiqanuusa miqóo óonuraafanoo sía misá dadaaqídanoo misá ititánnimaqaidanoo. Miqóoqaraasa amaana máqaki kéeqee maríasa quándaki misá dadaaqírafee qiafanoo misára faqa quqásee dóo fuaqée qídanoo.

¹¹ Óo Kaiusa qiní qifaaqasáa qíqoondi, anée mandá ainaina qáfamasee sía miná ámmeemmeerina ámiqira óosana qáfamaseenana miná ámmeemmeerina miná aanna ráinanoo amaná máriannoo. Andeeqára óosana máree maríasa misá Ánutunaindi márídaqa. Mandáinaina máree maríasa misá sía Ánutunara írimariasa márídaqa.

¹² Ínniki faiqí moo márifa miná áuqu Deemeetariusafa minára aiqámausa kúqaa andeeqára fasiqa fee qídaqa. Ánoona ufa faqa mi-fasiqánara andeeqára fasiqa fee qídanoo. Maasá kúqaa ánoona ufa kai qímaruna ínnee írimariasa máriafanoo sía mi-fasiqánara únna qídaqa. Maasá minára ámiqira fasiqa fee qídaqa.

Ákara átinni máfi taikárufa.

¹³ Qinée moómoo ufa aní qímamiani qímaseeqa sía amana papiqasáa ákara ríqa. ¹⁴ Káqikaqoo anée íanánnai qinéé fírafee qídaqa. Óonureeqa ámiqimmandee narí qímami narí qímami qianáuranoo.

¹⁵ Yísuna asooárafa anífaqa máriani. Aní áqoondiuqa maaqóo qáraasa aiqámausa aní ámandaidaqa. Maasá qíqoondiuqa miqóo máriasa núqu rámasee qímannimia. Maasá misá nímandaidaqa.

YUDEESA

Yudeesafa ákara rúmaqoo úfafa.

¹ Qinée Yudeesa maa-pasána ákara rídaqa. Qinée Yísuna aináinira faiqi Yameesana ákaqa márídaqa. Qinée qeeqá qífasaanara Ánutuna ásauku mundírana Yísuna eedóo qímasee rumbára faiqira foora aináini marúnna faiqisa márídaqa ákara rídaqa.

² Ánutufa náaramásee qinée únnannai ániagee qufaqa eedóo qímariasa ínni ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee Yísuna ásauku mundírana mandaaqée maríasa maa-pasána ákara rúmannimaqaidaqa. Ínnee maasá qíkoona Ánutuna ámuqusiranaki maríasa ínni ákara rúmannimaqaidaqa. Ánutuna nífauarafa faqa aundurákinaa asoórana faqa firaaqóo ínniara ámuqusirana faqa firaaqóo ínni naunduráki márídanoo irairaaíani.

Únna ámaanufa qímannimariasara qímaqoo úfafa.

³ Óo qiní qifaaqasáa qíqoondiufa. Ánutufa maasá innaarúna ásumu márirana moodáa qimiqaifaqa minakí quqáqisáinara ákara rúani qímaseeqa minníseeqa moo úfa ákara ruanáura. Ánutufa moodáa kari nímu ufana maasá qímuna mi-ufána rákira ufara foora afeekaikámasee uqéera aindúsuaqa minára ínni afeekaikámamdee ákara rúmannimaqaidaqa. ⁴ Faiqí akaqáusa Ánutunara sía fee qímariasa qumeé ínniki kéeqafiqa dapikídaqa. Misá Ánutuna áfaariranara káqi nímiranara faqa iriséeqa quándakiqa mi-ufána eendaáandi iséeqa minánnai faiqí ánaaseeki narí úmmuari narí úmmuari maríana faqa óosana óosana mandainaina faqa únna qímasee Yísunufa fee qímasaídaqa uqéerasee. Misá maasá ásauku mundírana Yísunara maasá úriqararana maasá karaambáiqara qáoo qídaqa rukíaidaqa. Óoqai tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa misá firaa mandainaina ákiaqa árirana áqufuaqee qufaqa dóo maqee áqufidaqa.

⁵ Ínni moo áinainara náaqoo áuqaidaqa. Óoqai Ánutufa Isaraee máqanna Isipa máqu-saindaraana raffamareenoo aadána maqa maaqaki quqánau. Quqásooafa akaqáusa quándaki Ánutuna ufa rukíasee káqírúnna ubeekaqáú. Miqíufanoo Ánutufa sía nífaunau káqi nárinau. ⁶ Ínnee Ánutuna qangiroouqára faqa sía fee íridee. Óoqai misá firaa uriqaranaki márufaqa miná minnísee nári qímaqoomau akaqáusa fufanóo Ánutufa sía nífaunau káqi qumáraseenoo sáinandannai ruúmbeeqeenoo náaru rumbáranaki maqá ámeemaanai asukunaki quqáqaiifaqa márídaqa muánni Ánutuna ufa írira faasaanara áfeesida márídaqa. Mi-faasaannásaa nárira ufa qímannimiannoo minára áfeesidaqa. ⁷ Ínnee Soodooma máqusa faqa Koomooru máqusa faqa misaqá máru maqusanaasa faqa ínnee íridee. Misá mandá qángiroo naanna réeqa nári qímaqoomau fíqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuari íqa faiqí narí aqoónna fasiqa úmmuariqa óosana óosana mandainaina faqa mároofanoo Ánutufa aiqámausa mi-oosanná qáfeeqa ruffaaqee qímasee náaru márira idáki misá quqánau.

⁸ Miqíkai másee máq maqee ínniki mandóosana uqéeree mariasa óoqeenáasa naanna ráidaqa. Maqee ínniki maríasa qainámaseeqa Ánutuna ufámmifoo qímasee mi-maú fíqa áaqamaki náriqa nárídaqa. Misá Ánutuna áanoora sía rufíaidaqa miná ufa rukíaseeqa nári qímaqaa áatata fídaqa. Mi-mandoosanná máree maríasa innaarúnai ámiqirausa maríanara mandúfa qímannimaqaidaqa. ⁹ Ánutuna ámiqira qangiroouqa rirímma óoqai Mooseefa kuqufufanoo Sadannafa miná irí qumaráanee qufanoo ámiqira qangiroouqak-iqari úriqararafa moó fannoo miná áuqu Mikaraafa mifá Sadanna faqa ufa rainánau. Ufa raináidanoo sía ínniki ani maríasa naanna ranau. Sía áqira ufa mandúfa Sadannara qináu. Ánutuna ufara iriséenoo káqi maaqí qímasee reendeenámasee qímaminau. Óo Sadanna Ánutufa aníara qáoo qídanoo. ¹⁰ Máq ínniki mandóosana uqéeree maríasa sía ámiqira qángiroo aanna ráidaqa níranaqarufa óonumafi irisée káqi qídaqa. Nári sía qáfee maría ainainnara qímasaídaqa níqidaqa. Misá kásau aandau aanna ráidaqa. Misá nári

írirana irisée aandáú oosanamau fídaqa. Mi-maú fímariafanoo nári mandóosana fannoo nári nárídanoo. ¹¹ Misá nárírafa firaqóo máriannoo. Minára írifanoo náaquqaani. Misá Kaina aatáta fídaqa. Kainafa Ánutuna ufa rukíee marúfa máridanoo narí ákaqa árinau. Misá kafáa Baraamana mandá aatata fídaqa minakí kéeqararee qímaseeqa narí rarisée narí rarisée mámaree fídaqa. Baraamafa munnimmará rúmammareenoo únna qímasee Isaraee máqannaasa rarisámeeqee mandáinainaki quqée marínau. Misá moo fásiqa óoqeenáa fasiqa Koorana aanna ráidee qímasee Mooseenasáaqari rakéemaku áadumarunna naríara moo káraambaiqee qímasee fufanóo Ánutufa miná faqa miná áiku ásauku miná faqa fusá faqa nárínau. Máá inniki mandóosana uqéere maríasa náriqa kai nári nárírana maréeqee Ánutuna náríranaki quqáseeqa minakí máridaqa. ¹² Ínnee Ánutunara qoomáqa sakasée náidaqa néemarifaqa mée inniki mandóosana uqéere maríasa nári mandáinaina námufaqa aniréeqa sía moosára óonumafi írídaqa nífaqa quqáseeqa káqi náriara kai firaqóo nárana náidaqa.

Misá ufídaina áukuana aandaróo áukuana oonámuara foora anirifaqa óo aaku asooára ainaina ánianoommifoo qímariafanoo káqi áiqareenoo fifanoo úfai fannoo misá maréeqeenoo áqidanoo aaku sía márísa máridaqa, sía andeqára óosana uqaqífiqeenoo aupúrarana kai uqaqífiqeenoo. Mi-fasiqáusa sía qaqaamma írai sáqari fára foora máridaqa, írai aukunna óosana rarákusee qáfaafanoo aadána kai máridanoo sía nammári nammáridanoo. ¹³ Mi-fasiqáusa mandáinaina fannoo nammári qáqaarara foora nári mandáinaina akooqóo mándinoo márifaqa sía nisaurídaqa éekara árinoo akooqóo máridanoo. Misá mée sandée mari fasauna aanná raidaqa, sandámammaree asukunakí múnu qimbáidaqa. Ánutufa mi-fasiqáusa maqa máaqa miqí kai másee firaasukunakí meemái afeedamá nímaqaifanoo máridanoo.

¹⁴⁻¹⁵ Óoqai Eeookafa mi-manda fasiqáusara tamummaqaséenoo ákara rúmaqoofa máridaqa. Ádanasáaqari moodáannai qísauku óosana taikáfufanoo dínni ani moodáa máreenoo qaaraikínnoo Eeookafa kambíqanau. Mi-Eeookáfa maaqí qímasee tamummaqaséenoo ákara rínau. Ínnee íriaqa Ánutufa narí náaquqara andeqara qangi-roouqa moómoosa faqa qumuréenoo aiqáma maqásaa qaraasa suqúsee ufa nímiannoo, mandóosana máree maríasa Ánutunara sía írimaríasa misá Ánutuna ufa rukíasee mandáinaina óosana óosana máree maríanara Ánutufa faqa narí qangi-roouqá faqa náríra qúmuannoo. Mi-manda fasiqáusa Ánutunara mandúfa óosana óosana qíranara Ánutufa náríra qúmuannoo. Dóo Eeookana tamummáqara ufa miqíminoo máridanoo. Eeookafa misára miqí qímasoofaqa qinée máá inniki mandóosana uqéere maríasara mi-maú fímarifaqa maaqí qídaqa. ¹⁶ Mi-fasiqáusa maqee maqee aiqáma ainainara náundaufa náundaufa qída máridaqa. Misá aiqáma ainainara ámiqira ainainara faqa sía maasá dídifafa mandáinaina fee kai qídaqa. Misá nári mandóosanara nídirana áandí áususeeqa náriqa mi-maú fídaqa. Misá firaqóo naríara naríara nímoqímaríasa máridaqa. Misá nári mandóosanara nídirannai ubeekárara faiqí akaqáusa marasée nímoqaidaqa ámiqi ámiqidaqa misá maasá mandóosanamau fídaqa maasá dúqu uqéerefaree qídaqa miqídaqa.

Aaquqímannimaqarufa faqa naakáparufa faqa qímaqoo úfafa.

¹⁷ Óo qiní qíqoondiuqa karaambáiqá Yísufa ásauku mundírana miná faiqi námu ufa qímannimiqoona sía aunúqa. ¹⁸ Misá maaqí qímasee ínne qímannimiqau. Taikára áukuana anirínaqa faiqí moómoo kooromáfíqa nári mandóosanara nídiramau fídaqa ínniara naanídara qifáranoo. ¹⁹ Mi-fasiqáusa faiqí qámabana aniréeqa rainée maríasa. Miqí máríasa sía Ánutuna maraquna náakirausa máridaqa náriqa faiqí faiqi nídiramau kai fímaríasa máridaqa. ²⁰ Ínnee qiní qíqoondiuqa sía miqímaríasa máriafanoo. Ínnee Yísuna náaquqara ufakí máríasa máriafanoo máaqara foora áuqiqa fífi inaqa minakí afeekaíkiqa. Ínnee Ánutuna náaquqara maraqunannái maqee maqee innaaru qiaqa. ²¹ Maasá karaambáiqá Yísufa ásauku mundírafa narí nífauarana firaanákiqari maasá

sía dárúannoo náaru náaru márirana maasá qímiannoo. Ínnee Yísuna qúmíranara áfeesidaqa Ánutufa ínniara nídimarinaki minakí kai máriaqa sía moósaa fínana kurídia.

²²⁻²³ Ínniki faiqí akaqáusa Yísuna mandaaqáranara marammara rídaqa qaara irirana máree maríasa, sía ínnee miqímariasa áanoománnimaqaaqa nífaumasaiifaqa máriaqa. Náaru márira idákinaana Yísuna ufannai kárí qínaqa qumáreeqee Ánutuna afeeka ququsaki quqáaqa. Akaqáusa mandóosana máree maríasa faqa nífauarana faqa rufíara ufa faqa qímannimisee qumáreeqee Ánutuna quqúsaki quqáaqa. Ínnee miqí mári-faqa misá mandóosana qáfamasee sía minára ruaqa ínnee faqa minakí fifáara. Misá mandóosana ikairíara rufíasee fídiaqaa iaqa.

Ánutunará kai asasiaqée ufa qímaqoofa.

²⁴ Ánutufa ínnee mandáinainaki áqufirarifanoo mifá amaná ínni ititánnisainaqa sía áqufifaranoo. Mifá amaná ínni maréeqeenoo ámiqimmandee nínukamásee asasírana ínni nimisée narí afaaqa aréenaranaki naróorisaa amaná quqáaninafa. ²⁵ Moodáa Ánutufa maasá asumu máree marífa. Maasá karaambáiqqa Yísufa aní ásauku mundírafa minánnai maasá amooqírana qímamidaqa afaaqa aréenarana faqa úriqararana faqa afeeka faqa aiqámausa aníara náaquqarana faqa aníndi máridanoo fee qídaqa amooqí-daqa. Óoqai indaarú aníndi márinau maqee aníndi máridanoo náaru náaru aníndi máriani. Kúqaa.

UQAFÍQOO UFAFA

Náaru kambíqaaninnainaina Yoohaneena uqafíqoo ufafa.

¹ Dauní kambíqaaninna ainainara Ánutufa narí ásauku mundírana Yísuna akooroom-mámufanoo mifá quándakinoo narí faiqi námu qímannimianifeera Yoohaneena kooroommá áminau. Ásauku mundírafa maa-ainaináusara narí qangiroo aqíqoofanoo qumuréeno Yísuna aináinira faiqi Yoohaneena kooroommá áminau. ² Yoohaneefa aiqáma ainaina qáfeemaruna faqa írimaruna faqa qangiroo fannoo qímamúna aiqáma maa-papíqánaki kooroo inau. Maa-ufána Yísufa ásauku mundírafa narí ákoona Ánutuna ánoona ufa Yoohaneena qímamufanoo ákara rúmaqoo úfafa maa-akaráfa máridanoo. ³ Faiqí moó fannoo maa-akarána ásaana rínafa asasiannoo. Maa-tamummaqara ufána irisée eedóo qínausa misá asafáranoo. Maa-ufánakinaa ainaina koorooínausa qúsasaa kambíqainara maa-ufána ásaana rímariasa faqa eedóo qímariasa faqa asafáranoo.

Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée maqúsakinaasa amaana máqaki kéeqee maríasa misá Yoohaneefa nímandoo úfafa.

⁴ Asia máqa maaqaki máriasa amaana máqa qísauku dínni taikásee dínni ani qaara máranaki kéeqee maríasa qinée Yoohaneesa ákara rúmannimaqaidaqa.

Ánutufa óoqai márufa maqee faqa káqi márifa kásooqaqee náaru faqa márianinafa narí áfaarirana faqa narí asooárana faqa ínni nímidanoo. Ánutuna ufa írira qaari óorinni Ánutuna maraquna námu qísauku dínni taikásee dínni qaara marasée maríasa miqí kai mándee Ánutuna áfaarirana faqa asooárana faqa ínni nímidafa. ⁵⁻⁶ Yísufa ásauku mundírafa andeeqásee kooroo ímarifa Ánutuna óoqa faiqi kúqiranakiqari fíndifufa maa-maqa maaqánakinaasa karaambáiqauqa úriqararafa márifa mifá faqa narí áfaarirana faqa asooárana faqa ínni nímidanoo. Mifá maasára ámuqusámmidanoo. Mifá narí kúqiranannai maasá mandáinainakinaana idukúnniseenoo maasá qumáreeqeenoo narí ákoona Ánutuna aanáiqikirausa máriaqee qímaseenoo quqáqisáifaqa máridafa. Ánutuna ásauku mundírana Yísuna afaaqa aréenarana faqa afeeka faqa firaaqóo mináindi márianifeera.

⁷ Qáfaaqa, mifá Yísufa asurukí qúmidanoo. Miná faaqaaná raqúramusa misá faqa kúqiranakiqari fíndifi qáfeefaranoo. Maa-maqa maaqánakinaa maqúsa maqusa máriasa aiqáma minára ikíraqéeqa soofarifáranoo. Dóo kúqaa uqanna miqífaranoo. ⁸ Ánutufa úriqararafa karaambáiqaa óoqai márufa maqee faqa káqi márifa náaru faqa káqi márianinafa naríara maaqí qídanoo. Qinée óosana ároo aukwana máriafanausa náaru taikára aukwana faqa káqi márianausa máridafa.

Yoohaneena áfu pisipasamándoofanoo ásauku mundírana Yísuna qáfanau.

⁹ Yoohaneefa narí qáfoo ainainna maaqí qímasee ákara rínau. Qinée Yoohaneesa ínni nífasausa náuraiqi máridafa. Qinée ínnisaimbaqa Yísuna ánoonufa qímannimunaqa nári únna Ánutufa márifaqa kúqaa qíra Ánutunara níkoqaiifaqa aupúrarana faqa nárirana faqa ínnisaimbaqa qímimariafaqa máridafa. Qinée faqa ínni faqa Yísuna quqúsaki márunausa máridafa, maasá miná teeroo quqáranaki máridafa sía minára aupúreeqa miná minníseeqa káqi minakí dóori runúsee máraqa fídaqa, qinée Yoohaneesa Ánutuna ufa faqa Yísuna koorooíra ánoonufa faqa qímannimifannanara Roomma máqannaasa qíní karabúsa rumbáranaki qísoofaqa máridafa. Ooruku námmani qámabana Patamoosa áfumaki Roomma máqanna karabúsaki máriafananoo Yísufa óosana óosana ainaina kambíqaaninnanara qímaqiminau. ¹⁰ Karaambáiqaa qímaqoo faasaana karabúsaki máriafananoo amaanasáa Ánutuna maraquna fannoo dáakufufanoo ínaaqianaindari firaa ufireena miqírafa faiqíara foora ufa qinau. ¹¹ Mi-ufáfa maaqí qímasee qímaqiminau. Yoohaneefa maqee uqafíqaanna áinaina anée papíqakí

ákara rúmasee dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée máqusanaasa nári amaana máqakiaqa kéeqee maríasa ákara rúmannimaqaa. Efeesusa máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa Samirana máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa Peerakamumma máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa Tiatira máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa Firadeerafia máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa Raoodiseea máqusa amaana máqaki kéeqee maríasa faqa miqímasee amaana máqana-muara ákara rúmannimia.

¹² Mi-ufána qímaqimisoofoqa qinée yáfee ínaaqiannaindari qímaqimidanoo fee qímasee quándaki qáfaafananoo rambi kúradee mári ainainausa qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée márufanoo rambi aiqámasaa márída qéemarinau. ¹³ Mirambísa qámbainai faiqíara foora kikíqinoo márufaqa qinée qáfaqiafana. Mi-fasiqána qamunna kísaaqa karaambáiqqa qamunna maqásaa qumumárufaqa qáfaqiafana kóora áuqíra ráitanda karaambáiqaindi miná áradauqanna rumbánoo márínau. ¹⁴ Miná ákiqa asausí qáfeeqa éekara asausíara foora káaqa éekara árinoo márínau. Miná áfu fannoo idáuru miqírafa qéemarinau. ¹⁵ Miná áiku fannoo ánkara barásara foora tandí tandí-marínau. Miná ufa fannoo óndainni nammáriara foora aiqanáiqana ímarinau. ¹⁶ Miná ásaukuqannai ásaukuki qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée fásaunamu uaqée inau. Miná óokiqari qaseema miqírafa raiqárafa áfaidarafa animárinau. Miná óori áfiri súani qámbaanai ururée firaaqóo qaindee ímarinau.

¹⁷ Qinée miná qáfamasee káaqa rufíasee miná áramandunnai maqásaa áqufiqa kúqíara foora iqá máriafananoo narí ásauku uqannái qínísa mundúseenoo qímaqíminoo qinau. Óo maa-fasiqa sía rufíaa. Qinée indaarúqaasa faqa ínaaqianaasa faqa márídaqa. ¹⁸ Qinée óoqai káqi máriafanausa márídaqa, qinée kúquafanausa márídaqa dóo qíqafa káqi márúnausa márídaqa náaru náaru márianaura. Qinée kúqiranara rakísirausa úriqararaura márídaqa miná kooqí kíqa uaqéeiunausa márídaqa kúqiranaki máriasa mandóosana máreeusa misá máriaqoo faqa úriqararaura márídaqa miná kooqí kíqa faqa uaqéeidaqa. ¹⁹ Yoohanee anée qáfa qáfeemarianna ainainna írimarianna ainainna aiqáma pápiqakí ákara rúa. Maqee qáfeemarianna ainainna faqa kásooqaqee kambíqaaninna ainainna faqa ákara rúa. ²⁰ Qíní qísauku uqannái qísaukukinaa fásau qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée fásau miná kukéeqarana óosana maaqímminoo márídanoo. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée amaana máqasaa rakísimaria Paatoosa fásau márídaqa. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée rambi kúradee maría ainainna miná kukéeqarana óosana maaqímminoo márídanoo. Maqúsa maqúsa amaana máqa mifá márídanoo. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée amaana máqara qídaqa.

2

Efeesusa máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasáa qímaqoo úfafa márídanoo.

¹ Yoohanee anée Efeesusa amaana máqasaa rakísimari paatoona maaqí qímasee ákara rúmasee qímamia.

² Óo Efeesusa máqanna Paatoo dínni taikásee dínni ani qaara marasée fásau narí ásaukuki úqirafa ni fásiqafa aní qímamidanoo. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée rambi kúradee mari ainainna qámbaanai nívari fasiqafa Efeesusa amaana máqasaa rakísimarí paatoo maaqí qímasee qímamidanoo. Qinée anée áuqee maríanna saikána írídaqa anée kadáapiri maríannanara írídaqa anée sía feefaurúara irisáidana maqee maqee kadáapiri márianaqa írídaqa. Anée mandóosana máree máriasara ákooqee maríannanara qinée minára faqa írídaqa eedóo qídaqa. Akaqáusa náriara únna qímasee Yísufa diqiqoo fásiqausee qufaná anée misá faqa amanamásee qáfoonanoo misá únna qírana anée paqúrunafa máriananoo. ³ Anée reendeenámasee miqóo kai fímarianafa máriananoo. Anée qíníara óosana óosana kadáapirirana marasée sía minnísaananoo káqi márana fímariananoo. ⁴ Akaqá ainainara kai aníara áaqeefoo qídaqa. Anée óoqai indaarú unándeé sía qíníara ámuqusidanoo. ⁵ Óoqai múruqoo ámiqiranaki máriunafa

dóo miaqóo qúmuananoo. Ínneeqa óosana quándaki óoqai undée kai iaqaana. Sía miqífaqa qinée ínnee márinnannai ínnei rambi máriqooqaraana máraanaqa ínnee dóo imbéefara. ⁶ Ínniki moo óosanara qinée ámiqira fee qídaqa. Nikooraita únna amaana ufara ínnee qiní daanna ráidaqa fídiqaammi maríafanoo. Nikooraita amaana ufa qímariasa aiqáma faiqí faqa ánaasee faqa moodáanaki máraqa nuafaqa ínnee misá nínnda fee qiní daanna rée fídiqaqa ímariasa maríafanoo.

⁷ Ánutuna maraquana fannoo amaana máqaki kéeqee maríasa aiqámai qímannimidanoo. Náaqoo faqaasa miná ufa kái íriaqa. Mandáinainaki afeekaikámasee rákiranara foora máraqa fífi ínaqa úriqarée maríasa qinée misá qímannimianaqa misá Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqafi innaarúnai asumu márirana nímira saqari qaamma neefáranoo.

Samirana máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa márídanoo.

⁸ Miqí qímaseenoo Efeesusu amaana máqa Paatoonara ufa qímaseenoo quándakufanoo Samirana amaana máqasa Paatoonara Yoohaneena qímaminau. Yoohanee anée Samirana amaana máqasaa rakísimari Paatoona maaqí qímasee ákara rúmamia. Óoqai indaarúqaafa faqa ínaaqianaafa faqa óoqai kúqufa fíndifi káqi márifa Yísufa maaufána aní qímamidanoo. ⁹ Qinée ínnei kadáapiriranara íridaqa ínnee maa-maqánasaa aináina síaisa kudi maríafanoo innaarúnai ainaina faqaasa maríafanoo qinée íridaqa. Sadannana faiqi námu akaqáusa náriara únna qímasee Yuda máqanna fee qímariasa ínniara mandúfa óosana óosana qímariasa qinée íridaqa. ¹⁰ Qíní ufasáara káqikaa qóo ínnee aupúrarana máreefaranoo ínnee sía minára rufíaaqa. Ínnee íriaqa Sadannafa ínnei nimanamásee qáfaaneera karabúsaki akaqáusa quqáannoo. Ínni nídafirafa maa-maqánasaa qúsasaa maríannoo. Ínnee káqi máraqa fífi ínaqa kúqirana paqúrinna aukwana qinée náaru márira qáfee afisúnnímaqaanaura. ¹¹ Ánutuna maraquana fannoo aiqáma maqusa amaana máqaki kéeqee maríasa qímannimidanoo náaqoo faqaasa miufána íriaqa. Andeeqára óosana káqi máraqa fífi ínaqa Sadannana nimanírana úriqararaisaiki maríasa ínaaqianna kúqirafa sía misá náruannoo.

Peerakamumma máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa márídanoo.

¹² Yísufa miqí qímasee Samirana amaana máqa rakísiranara Yoohaneena qímamiseenoo quándakinoo Peerakamumma amaana máqasaa Paatoona maaqí qímasee qímaminau. Yoohanee anée Peerakamumma amaana máqasaa rakísimari Paatoona maaqí qímasee miná faqa ákara rúmamia. Qaseema dínnei dínnei raiqárafa óokiari animári fasiqafa Yísufa maa-ufána aní faqa qímamidanoo. ¹³ Ínnee Peerakamumma máqusanaasa Sadannana amaana máqa máriaqoo maríasa maríafanoo qinée íridaqa. Ínnee kúqaa qínísaa atooqée maríasa maríafanoo. Ínni maqúsai Sadannana amaana máqa máriqoo miqóoqaraasa qiní qíqoondi moo fásiqa qiní Yísusara andeeqásee kooroo qímarina ákiaqara miná áuqu Antipasana kuqá árufaqa ínnee sía minára rufíosa káqi kai qiní saqáriki maríasa maríafanoo. ¹⁴ Akaqá ainainara kai ínniara áaqaidámmiafoo qídaqa. Ínniki maqee Baraamafa óoqai máriu fasiqana aanna rée maríafanoo mifasiqáfa Baraamafa márufaqa ínniki akaqáusa mi-oosanná máradaqa. Óoqai Mooaba máqusanaasa karaambáiqqa fannoo Barakafa Ánutuna tamummáqara fasiqa moo áuqu Baraamana munnimma amiséenoo anée náukarara ufa Isaraee máqanna nimisínaqa kúquaqa. Miqí qufanoo Ánutufa Baraamanara qáoo qufanoo quándakinoo Barakana qímamufanoo Isaraee máqanaasa mindáraasa únna Ánutuna óorisaa nánanara dúfi dúfi qímasee nárana náidaqa mindáraa anaasee náafeeqee máriqau. Ínnee Peerakamumma amaana máqaki maríasa akaqáusa Baraamana óosana máree maríafanoo. ¹⁵ Miqí kai másee ínniki Nikooraita amaana ufa írimariasa akaqáusa maríafanoo. ¹⁶ Ínnee ínneeqa mandóosana kafáa quandáaqa. Sía quandáifaqa qinée ínnee máriaqoo anireeqa qeeqá dóokiari qaseemannái mi-mandoosanná máree maríasa nárúnauranoo.

¹⁷ Ánutuna maraquna fannoo aiqáma maqusa amaana máqaki kéeqee maríasa qíman-nimidanoo náaqoo faqaasa íriaqa. Óoqai Isaraee máqannaasa aadána maqa maaqakinai nímarufaqa kanánaana kanánaana innaarúnaindaraa feemu nímiaafanausa márídaqa. Máa maqee máríaqoo mandáinaina faqa rákirarídaqa miná úriaaqarararusa qinée kukéeqara feemu innaarúnai misá nímianaúra. Éekara óonisaa nári fúka nuqu ákara rírana moodáa kai moodáa kai nímianaúra. Mi-fuka auqúna sía moó fannoo misá óosana írannoo narí kai miná óosana írannoo. Dóo mi-ufána Yísufa Peerakamumma amaana máqasaa Paatoonara Yoohaneena qímaminau.

Tiatira máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa márídanoo.

¹⁸ Rambí kúradee maría saqarina qámgaanai márifa Yísufa miqí qímaseenoo quándaki Yoohaneena kafáa maaqí qímasee qímaminau. Yoohanee anée Tiatira amaana máqasaa Paatoona faqa maaqí qímasee ákara rúmamaqaa. Ánutuna ámaaku áfu idára foora qéemarifa miná áiku faqa ánukanóo mari barásara foora tandí tandí marí aikunannoo mandáinaina radámimarifa Yísufa maa-ufána ínni qímannimidanoo. ¹⁹ Ínnee Tiatira máqusanaasa qíní Yísusara nímuqusidanoo qinée írídaqa, ínnee maqee maqee íríqa kai fímarianara faqa qinée írídaqa, ínnee qíníara iriséeqa ínneeqa máqannaasa dadaaqí-mariafanoo. Ínnee sía kadáapi dári foo qímasee minnísee maríafanoo káqi máraqa fímarianara minára faqa írídaqa. Óoqai ínnee qíní saiká óodaa máree máríqau, maqee kámu firaqóo máree maríafanoo qinée minára faqa írídaqa. ²⁰ Qinée ínni moodáa ainainara kai ínni níqídaqa. Ínnee mi-manda anaaseená Yeesebeera nammarinara sáina káqi máríanifée qímariana. Mifá únna qímasee naríara Ánutuna ufa máree marunausee qídanoo. Mi-anaaseefá naakápaidanoo qíní ufa írimaríasa rarisámeeqeenoo faiqí faqa ánaasee faqa narí úmmuari narí úmmuariranaki quqáidanoo. Moo únna ánutunara innaaru qímasaida nárana néemarianaki faqa quqáidanoo. ²¹ Qinée mi-anaaseenára aneenná úmmuariranakiqari quándannee qímasee áfeesunaisia márídaqa. ²² Minára miná maréeqee narí rarisáqánua fasiqausa sáimbaqa mandá qaarísa quqásaanúra minakí márídaqa teeroo firaaná máraida márifaranoo. Misá nári mandóosana sía aupúramásee quandaífaqa qinée dauní miqíanaúra. ²³ Qinée mi-anaaseená ufa írimaríasa faqa kuqá nurusánaqa amaana máqaki kéeqee máríasa qíní óosana írifaranoo. Misá qíníara kukéeqara ainainara írímari fee qiaqéera nárúanauranoo. Qinée aiqámausa nári nísaukunnai áuqainnana ákiaqara kai nímianaúra.

²⁴ Ínnee Tiatira máqusanaasa sía mi-manda anaaseená óosanna mároosa maríafanoo. Miná óosana máreemaríasa Sadannana meemáqoo kukéeqara írirana írimaríasa náriara únna qímasee akoofása fee qídaqa. Qinée sía ummaara moó faqa ínnisaa quqánaúra. ²⁵ Maaná kai qímannimídaqa. Ínneeqa ámiqira óosana uaqéeiana miná kai maramáree fuaqa, fífi ínaqa qinée qúmuanna aukuanna miná ákiaqara máraaqa. ²⁶ Rákiranara foora iqá mandáinaina úraaqarararee ímaríasa qíní ufamau fímaríasa mi-maú fífi ínaqa taikára áukuana paqúriqa qíní qíkoofa afeeka qímuna quándaki misá nímianaúra. ²⁷⁻²⁸ Níminaqa kásooqaqee náaru misá moo máqannaasa úrinaaqaramásee áinna faaqaanannái misá qafeera foora rukámifaranoo. Qinée iqáqara dúqudeeqi faqa nímianaúra.

²⁹ Ánutuna maraquna fannoo amaana máqaki kéeqee maríasa qímannimidanoo náaqoo faqaasa mi-ufána íriaqa.

3

Saradisa máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa márídanoo.

¹ Yísufa miqí qímasee Tiatira amaana máqasaa rakísirana qímamíseenoo quándakinoo Saradisa amaana máqasaa Paatoonara Yoohaneena qímaminau. Yoohanee anée maa-ufána ákara rúmeeqeenana Saradisa amaana máqasaa rakísira Paatoona ámaqaa. Ánutuna maraquna dínni taikásee dínni ani qaaramarasee maraquna qumáree marífa dínni taikásee dínni ani qaaraqánda fásau qumáree marífa Yísufa ínni Saradisa máqusanaasa qímannimídaqa. Qinée ínnee áuqee Marianara írídaqa. Misá únna qímasee ínniara

kásimariasee qiafaqa qinée ínniara kúqimariasee qídaqa. ² Ínnee minára iriséeqa tautí fíndifuaqa nímuqusa káqikaaqoo kásimariqoo káaqa kúqifooro dauní fíndi fuaqa. Ínneeqa Ánutuna saiká máreemariana Ánutufa qáfaidanoo miná áfusaa sía ánoonaikidanoo minára qinée ínniara tautí fíndifi fuaqée qídaqa. ³ Ínnee óoqai qiní ufa írimaria óosannara náaqoo irisée qiní ufara faqa irisée eedóo qímasee mi-maú fífanoo ínneeqa mandóosana quandaáqa. Ínnee sía faiqáranakiqari tautí fíndififaqa qinée úmmuari mari fasiqafara foora tautúmannimaqásee aniréeqa nárúanaura.

⁴ Ínniki Saradisa máqusanaasa akaqáusa sía qikairí fáisa máridaqa. Ínnee qikairí síaisa qiní faqa nifáranoo. Ínni ámiqira márirana amana kái éekara qámunna afisún-nimáqasanaaqa qiní faqa fifáranoo. ⁵ Mandáinaina fannoo ínni maqee maqee rafáaqafí-marifaqa mi-manda ainainná úriqararausa ínni naanna rámasee éekara qámunna afisún-nimáqarara qídaqa ínni núqu faqa náaru káqi márirara pápiqakinaana sía ateekáanaura káqi márianifeera qídaqa. Qinée qeeqá qíkoona óorisaa faqa miná qangiroo misá nóorisaa faqa ínnee qikairí síaisara qiní faiqi námu fee qianáura.

⁶ Ánutuna maraquana fannoo aiqáma maqusa amaana máqaki kéeqee máriasa qímannimidanoo náaqoo faqaasa mi-ufána íriaqa.

Firadeerafia máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa máridanoo.

⁷ Yísufa miqí qímasee Saradisa amaana máqa Paatoona qímamiseenoo quándaki Firadeerafia amaana máqasaa rakísimarunara Yoohaneena qímaminoo qinau. Yoohanee anée maa-ufána ákara rúmeeqeenana Firadeerafia amaana máqasaa rakísira Paatoona maaqí qímasee ámaqaa. Óoqai Dafidifa kooqí kíqa uaqéeuna qinée Yísusa maqee miná uaqéeidaqa aní qímamidaqa. Qinée náaquqara andeeqarausa kúqaa ánoona óosana óosana máreemarúnausa maa-ufána ínni qímannimidaqa. Qinée kíqannai kooqí ititásaana sía amana moó fannoo atúarana amana máridanoo, kaifáa qinée kooqí atúasaananoo moó fannoo sía amana ititáannoo. ⁸ Ínnee Firadeerafia máqusanaasara qinée ínni aiqámausara ámiqimasee írídaqa. Ínni nóorinni kooqí atúarana quqásaananoo moó fannoo sía amana miná ititáannoo. Ínni afeeka káqikaafa máridanoo ínnee qiní naakápara ufamau fímariasa máriafanoo. Ínnee maqee maqee qiníara kai írídaqa máriasa máriafanoo. ⁹ Íriaqa, Sadanna faiqi námu akaqáusa máriasa náriara únna qímasee Yuda máqanna fee qímasee qímariasa qinée misá maréeqee ínni níramandun-nai quqásaanáura. Aiqaámausa miná qáfeeqa óo Yísufa ínniara ámuqusifanoo miqídanoo fee qiaqéera.

¹⁰ Qinée ínniara reendeenámandee máriaqee qíafanaqa ínnee miqí maríasa máriafanoo. Miqí maríana ákiaqara firaa teeroo máaqanna máaqanna nimanamásee qáfaanaura miqíanna aukuanna qinée ínni maréeqee káqi átinnai quqásaana asumu máriafanoo. ¹¹ Qinée qúsasaa qúmuanaura. Ínnee úriqaraqa máriana ámiqimmandee rakísi qumáraaqa moó fannoo qumáraandoora. ¹² Maa-maqánasaa mandáinaina qámbaanai úriqararana qinée miná qumáreeqee qeeqá qíkoona amaana máqaki quqásaananoo mifá faakánaikinoo máriannoo. Qinée miná afaaqasáa qeeqá qíkoona Ánutuna áuqu quqáanaura, qeeqá Ánutuna firaa maqusa fúka Yeerusaree áuqu faqa miná afaaqái quqáanaura. Mi-maqusáfa innaarúnaindari qiní Ánutufinnainadari kásooqaqee qúmuannoo. Qinée qeeqá fúka dúqu faqa mi-fasiqána afaaqái quqáanaura.

¹³ Ánutuna maraquana fannoo aiqáma maqusa amaana máqaki kéeqee maríasa qímannimidanoo. Náaqoo faqaasa mi-ufána íriaqa.

Raodiseea máqusanaasara ufa Yísufa Yoohaneenasaa quqóo úfafa máridanoo.

¹⁴ Yísufa miqí qímasee Firadeerafia amaana máqasaa Paatoonara Yoohaneena qímamiseenoo quándaki Raodiseea amaana máqasaa rakísiranara qímaminoo qinau. Yoohanee anée Raodiseea amaana máqa rakísira Paatoora faqa maaqí qímasee ákara rúmamia. Qinée mapukúsee márunna fasiqausa Yísusa ínni qímannimidaqa. Qinée náaru náaru kúqaa ánoona ainainá kai qímarunausa ínni qímannimidaqa. Ánutufa

aiqáma ainaina áuqimaruna óosana qinée márunausa ínni qímannimidaqa. ¹⁵ Qinée ínnée áuqee marú ainainnara írídaqa. Ínnée sía suarú qíqa máriafanoo ínnée sía idáidíqa máriafanoo Ínni óosana ámiqirafa márinqau kaifáa minára faqa írini. ¹⁶ Ínni óosana súanisaa nammáriara foora náunanoo idídi márifaqa fídidaqa. ¹⁷ Ínnée únna qímasee ínneeqara aiqáma ainaina óosana óosana faqaasee qímariafanoo. Ínni nifaaqa rumbánoo márifaqa mandáikidaqa kudoosaápaqa márídaqa ínnée sía minára írimariafanoo. Ínnée kudí maríafanoo nífu qimbáausara foora máriafanoo káqisámuara foora máriafanoo. ¹⁸ Qinée maaqí qímasee ínni naamúa qidaqa, ínnée qiní kóora munnimmara foora feefaurúmaseeqa minánnai naundurákinaa qúmiasana moómoo máraaqa. Ínnée qinísaaqaraa andeeqárana feefaurúmasee éekara qámunna foora marasée ínneeqa nisaurírana mandá nifaaqasaa afisúaaqa. Ínneeqa nífu marasinna minníseeqa qiní marasínnara foora feefaurúmasee ínneeqa nífusanara foora nárímarínaki akusáifanoo ínni nífu ámiqiani. ¹⁹ Qinée nímuqusí maría fasiqa anaaseerá kai mandáinainaki kéeqaafaqa qáoo qímasee nárídaqa. Ínnée minára irisée kúqaa nóori runúsee ínneeqa márirana quandaqa.

²⁰ Íriaqa qinée Yísusa faiqí nímuqusa kooqí áfaisaa kíkíqammambiqa kooqí atúaannee qímasee kúkúsideqa. Faiqí moó fannoo qinée kúkusiannana írinoo narí kooqí atúqainaqa qinée miná ámuqusa óoki kéeqafiqa miná faqa naanáura mifá qiní faqa náannoo. ²¹ Qinée maa-maqánasaa mandáinainakiqari úriqararaura márídaqa qeeqá qíkoosandiri narí rakísira qaarísaa óoqufaaqée ídaqa. Maa-maqánasaa mandáinainakiqari rákirara foora úriqaránafa mifá miqí kai ínoo qinée rakísira qaarísaa innaarúna ququsaki qiní faqa óoqufaaqee máriannoo.

²² Ánutuna maraquna fannoo aiqáma maqusa amaana máqaki kéeqee máriasa qímannimidanoo. Náaqoo faqaasa mi-ufána íriaqa.

4

Innaarúnai máriasa Ánutuna amooqída asasímaria úfafa.

¹ Qinée Yoohaneesa mi-ufána írunanoo qífu pisipasifaqa moo áinaina qáfeeqa. Innaarúnai kooqíara foora atúanoo márifaqa qáfeeqa. Minakíqari moó fannoo qímaqimifaqa írifa miná ufa fannoo qufíreena miqírana fuaqáidanoo miqídanoo qímaqiminoo anée maí ururáinaqa kásooqaqee kambíqaaninna ainainna uqafíqaanaura. ² Miqí qímasoofanoo Ánutuna maraquna dáakufufaqa kooqíki kéeqaki innaarúnai óoru fíqiafana. Óoruree qáfaafananoo ufa írira qaari ufiqíranasaa moo fásiqa márufaqa qáfaqia. Mi-fasiqáfa Ánutufa márinau. Mi-qaarífa sía káiqeesa qaari Ánutuna narí rakísimari qaarína márinau. ³ Mi-fasiqáfa Ánutuna óori áfiri pupú óoniarra foora óoriki tákunasoosá ímarinau. Óondanda ámiqirafa rakísimari qaarína ufiqírana fíqu fíqu ínoo márinau. ⁴ Mi-qaarína ufiqírana átiqara moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa ásauku qaara faqa qaara faqa óonu marasée fasiqauqa náriqa rakísimari qaarínasaa fíqu fíqumma óoqu máriqa máriqau. Misá aiqáma úriqararaura kóorannai áuqira qáfee faqaasa éekara qamunna afisírausa náriqa qaarísaa Ánutuna fíqu fíqu máfi óoqu marifi máriqau. ⁵ Ánutuna rakísimari qaarína qámbaanaindari aakuasáa faqa innaarúnai qírana faqa dárara qírana faqa ruruqírana faqa qaarí qámbaanaqari ururoofaqá qáfaqiafana Ánutuna óorinni qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée qóomanamu Ánutuna óorinni qéemarufaqa qáfaqiafana. Mi-qoomáusa Ánutuna maraqunauqa márufaqa qáfaqiafana.

⁶ Ánutuna óorinni ooruku námari miqírafa tánukara foora mándinoo márinau. Minnamarínasaa sía káqikaaqoo dumúna qaisóora márinau ámiqirafa uqanna márinau. Ánutuna rakísira qaari dínni qaaraqánda dínni qaaraqánda aandáu márinau. Nóorinni faqa nitaufakai faqa aiqáma nifaaqasáa nífu moómoo márinau. ⁷ Moó fannoo raióona kásau púsina fooqáafa firaatiá márinau moo áandau burimakáu ánaaqi miqírafa márinau moo áandau faiqí nóorikira aandau márinau moo áandau quqaumu miqírafa áqoosa faqaafa márinau. ⁸ Mi-aandau namúsa qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa

marasée níqoosa faqasaa máriqau. Mi-namúsa nifaaqasása faqa naunduráki faqa nífu moómoo márínau. Mi-namúsa eendáki faqa fáasaana faqa idí ráida kai máriqau. Misá maaqí qímasee idí rée máriqau.

Ánutufa karaambáiqá afeeka úriqararafa náaquqarafa náaquqarafa náaquqarafa.

Óoqai márufa maqee márifa kásooqaqee márianinafa márídanoo.

⁹ Mi-qaara faqa qaara faqa aandau namúsa qámbaana Ánutuna rakísinnimaqee maru qaarínasaa dínni dínni máriasa maqee maqee Ánutunara idí rée marusa máriqau. Misá qaarí qámbaana márúna Ánutunara náaru náaru márianinnanara dúfi dúfi qíra idi faqa miná áuqu uqéerara idi faqa miná aréenaranara faqa idí rée marúsa máriqau.

¹⁰ Mi-aandaunamúsa idí rámasoofaqa fíqu fíqumma márusa moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa óonu qaara faqa qaara faqa marasée úriqararaura nári kóora áuqira qáfee uturúqu quqásee nóorindari maqásaa Ánutuna óorinni kummárammafufaqa miná amooqímasee maaqí qímasee qímamiqau.

¹¹ Óo Karaambáiqá Ánutufa anée ámiqirafa.

Anée amaná aréenarana faqa amooqírafa faqa afeeka faqa amaná máreennaranoo.

Anée aiqáma ainaina áuqunafa.

Aneenná írirannai márirana faqa kásirana faqa nímunafa márianafa máriananoo.

5

Rumbáururu pápiqa faqa Ánutufa áruaninna sipsipa anaqiara faqa qu úfafa.

¹ Misá idí rámasoofaqa rakísinnimaqee maru qaarína qámbaana márúna Ánutuna ásaukuki mifá papiqa kúkúqirana ásauku uqannái márúfaqa qáfaqafana. Mi-papiqána aunduráki faqa adisáa faqa ákara márúfaqa qáfaqafana. Sándá rumbárafa qísauku dínni taikáseenoo dínni ani qaara maraséenoo mi-papiqána qámbaana qámbaana rumbánoo márúfaqa qáfaqafana. ² Qinée miqóo qangiroo moo qáfaqia ámudaanai qímarufa afeeka qáfamasafananoo firaa kari naméera qínoo qinau. Yáfee moó fannoo andeeqárafa márínafa maa-sandáusa rakéemaseenoo fee papiqa qairísee ásaana ruannoo fee. ³ Misá innaarúnai faqa maqásaa faqa maqá ámeemaanai kúqirausaki faqa randáafanoo sía moó fannoo amanaikínoo mi-papiqána sándá rakéemaseenoo qairísee ásaana rúaqainoo márúfaqa qáfaqafana. ⁴ Qinée Yoohaneesa mi-papiqána qáfammasee ikíraqeeqa sía moó fannoo andeeqárausa amaná máriafaqa qinée qáfeeqa firaaqóo ikíraqaqafana. ⁵ Ikíraqee máriafananoo úriqararausakiqari moó fannoo qímaqiminoo qinau. Sía ikíraqaa áfu qáfaa Yakooboona faiqi námukiqari Yudana áiku ásaukukiqari moó fannoo raióonara foora aiqáma mandainaina úrinaaqararafa Dafidina áti firaa auqu faqáafa mifá amaná mi-sandáusa rakéemasee qairísee ásaana rúannoo.

⁶ Miqí qímasoofaqa qinée qáfaafananoo sipsípa ánaaqi fooqáafa Yísufa Ánutuna qaarísaa kíkíqinoo márúfaqa qaara faqa qaara faqa aandáu faqa moodáa fasiqa taikásee moo fásiqa qaara faqa qaara faqa marasée úriqarara fasiqauqa faqa Ánutuna qaarí átíara fíqu fíqu iqá márúfaqa qáfaafananoo. Sipsípa ánaaqi qámbaanai márínau. Mi-sipsipa anaqífa kúqufa kúqiranakiqari fíndifinoo márúfaqa qáfaqafana miná aanai dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée aanái kambíqanoo márúfaqa qáfaqafana miná áfu qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée márúfaqa mi-afunamúsa Ánutuna maraquna námu aiqáma máqa maaqai Ánutufa niqiqoofaqa nímarusa nínafaqafana.

⁷⁻⁸ Mi-sipsipa anaqífa Yísufa qámbaana qaarísaa Ánutuna ásauku uqannái uaqéeu pápiqana marasoofaqa aandáu namu faqa úriqararaura fíqu fíqumma márusa faqa aiqámausa miná áramandunnai nóorindari áqufufaqa idí moo fúka raqau. Idí ráidaqa piripúna árimarufa dínni nísaukuki márínau kóora áuqimaru qáfeesa dínni nísaukuki márínau ámiqira afundí maru ainainausa mi-qafeesáki márínau, máaqanna máaqanna Ánutuna ufa írimariasa innaaruqírafa mi-qafeesáki mi-amiqafundi maru ainaináusa kíkíqa úsinoo márínau. ⁹ Misá fúka idi maaqí qímasee raqau.

Óo Yísufa sía moó fannoo amanaikíannoo anée aneenná andeeqáranannai kai aneenná ákoona ásaukukinaana papiqa marasée idukínnaranoo.

Misá aní arusoofana aneenná kúqíranannai faiqí feefaurúmmeeqeenana Ánutuna ásaukuki quqánau.

¹⁰ Aiqáma káqikaa máqannaa faqa firaa maqannaa faqa akaqáusa aneenná fidíkannai feefaurúmmeeqee Ánutuna ásaukuki aanáiqikíranaki quqóonafa kásooqaqee miqóoqari misá maa-maqánasaa úriqararausaíkifáranoo.

¹¹ Qinée Yoohaneesa mi-idína roofaqa irisée uqéerafi nínafaafanaqa qangíroo moó-moo núkudara foora kíkíqíqa máriqau. Aandáú namufaqa úriqararausa namufaqa Ánutuna rakísira qaari fíqu fíqumma kíkíqíqa márusa nínaaqiannai núkudara foora qangiroouqa moómoosa fíqu fíqu mámbufaqa miqóo márusa aiqámausa idí moó raqau, firaa kari maaqí qímasee raqau.

¹² Óo sipsípa ánaaqi anée faiqí árunaki reendeenámasee kéeqoonafa aní andeeqárafa kai amanaikínoo márinara

Ánutufa úriqararana faqa aináina moómoo faqa írirana firana faqa afeeka faqa áuqu uqéerarana faqa aréenarana faqa aní amooqírana faqa aní Yísuna ámiannoo.

¹³ Misá mi-idína rámasoofaqa kafáa iriséeqa aiqáma innaarúnaindaraa ainaina faqa maqásaa ainaina faqa ooruku námmarikinaa ainaina faqa maqá ámeemaanaindaraana faqa aiqámai Ánutufa áuquqoo ainainausa moodáanakikámmambiqa maaqí qímasee idí raqau.

Qaarísaa óoqu marínoo márifa sipsípa ánaaqi faqa ínniqara nimooqírana faqa núqu uqéerarana faqa aréenarana faqa afeeka faqa náaru náaru ínnindi márianifee qídaqa idí ráidaqa.

¹⁴ Misá miqí qímasee idí roofanoo qaara faqa qaara faqa aandáú namu misá roo ídina irisée kúqaa fee qufaqa miqóo úriqararausa márusa nóorindari maqásaa rupáitamáfufaqa Yísuna amooqímamaqáqau.

6

Papiqa rumbárauru idukúnara qu úfafa.

¹⁻² Miqí qímasoofanoo sipsípa ánaaqi fannoo mi-papiqána kukúqirana qumáreenoo moo sánda rumbáqoona idukínau. Idukúsoofanoo Ánutuna aaqá qaara faqa qaara faqa aandáú máriunakiqari moó miná ufa fannoo innaarúnai miqírafa dárara qímaseenoo qímaqíminau. Anée ániannee qufaqa qinée Yoohaneesa miqóo óonuráfananoo qóosa moó éekara arirafa márinau. Faiqí mínasaa óoqufaaqéeu fasiqafa durú faqaafa márinau. Miqóoqaraasa qafee afisúamaqásoofanoo máaqanna máaqanna rákíranannai narí áramandunnai quqáree qímasee finau.

³ Mifá fufanóo sipsípa ánaaqi mi-papiqána sánda moó rúmbarana idukínau. Idukúsoofanoo Ánutuna aaqáqari aandáú moó qiníara anirée qáfaannee qinai. ⁴ Qinée óonu qáfaafananoo qóosa moó taatuqée árirafa animárinai. Miqóoqaraasa qaseema firana raiqáranai mi-qoosánasaa máruna amisée qímamiqau. Anée óoqu maqásaaqaraasaki maa-qaseemánannai nírana fundákinaqa rákirana uqéera níminaqa narí ári narí áriaqa.

⁵⁻⁶ Mifá fufanóo mi-papiqána rumbáranai sipsípa ánaaqi fannoo moo sánda idukínau. Idukúsoofanoo Ánutuna aaqáqari aandáú moo fíndifinoo qiníara ániannee qufaqa óonu qáfaafananoo qóosa moó rundúqarirafa márinai. Mi-qoosánasaa márufa sikéera uqusée márufanoo Ánutuna aaqáqari aandáú moó óokiqari ufara foora mi-fasiqána qímaminai. Aandaróo aukwana máridanoo moodáa faasaana saikiana amana kái ráisa nímia. Ráisa sía márinaqa kamaá miqí kaimmásee rainásee nímia. Misá fadaméena faqa nammári faqa sía anée miná árua sáina káqi nímia, náruna ainainá kai aandaróo náruannoo.

⁷ Miqí qímasoofanoo sipsípa ánaaqi mi-papiqána rumbáranai moó idukúsoofanoo Ánutuna aaqáqari aandáú moó fannoo qiníara anirée qáfaannee qinai. ⁸ Qinée Yoohaneesa irisée óonuráfananoo qóosa moó afaqa eeqaku árirafa márinai. Miná ataufakaqá

máruna áuqu Kúqirafa márinau. Faiqí nimana madikakínaasa faiqíara fooqíara mi-fasiqána faqa fidanoo narí dadaaqí narí dadaaqí máriqau. Miqóo innaarúnai márusa maaqí qímasee qímamiqau. Ínnee qóosa faqa faiqí faqa faiqí nimana madikakínaasa faqa maqásaa fasiqaki óoquree durú feefannái faqa aandaróonnai faqa auríranannai faqa káasau aandaunnai faqa moómoo fasiqa ánaasee maqúsa maqúsa máriasa nárída máriaqa.

⁹ Misá fufanóo sipsípa ánaaqi mi-papiqánasaa rumbárana moo sánda idukínau. Idukúsoofaqa qinée miqóo aandáu tatúfimarú qaindána márufaqa qáfaqiafana. Mi-qaindána ámeemaanai kúqirausa nimana moómoo márufaqa qáfaqiafana. Sía fifau kúqirausa máriqau. Maqásaa máridaqa Ánutuna ufa andeeqásee faiqí ánaasee qíman-nimunara miná ákiaqara narusoosá kúqiqa máriqau. Misá óosana Ánutuna ufamáu kai fímarunara minára narusoofanoo Ánutufa misá nimana maréeqeenoo innaarúna qainda ámeemaanai quqánau. ¹⁰ Qinée Yoohaneesa qáfeemariafanaqa firaakari mindári Ánutunara naméera qiqau. Óo úriqarara karaambáiqá anée andeeqárafa náaquqarafa ánoona ufa kai qímarianafa máriananoo. Yáiree fee maqásaaqaraasa ufa iriséenee maasá dárúana ákiaqara nári nárinnaree. ¹¹ Miqí qímasoofaqa innaarúnai márusa éekara qámunna marasée aiqáma nimisée qímannimiqau. Ínnee maaná afisúsee kafáa miqóo káqikaaqoo idooaaqa. Ínni níkaqaafasaa maqásaaqaraasa ínni naanna réeqa Ánutuna ufasáara kúqifanoo Ánutufa mi-karí ínni ufa faqa misá ufa faqa íriannoo.

¹² Miqí qímasoofanoo sipsípa ánaaqi mi-papiqána rumbárana moo sánda idukínau. Idukúsoofanoo maqá firaqóo uqanna kásinoó súani afu arusoofanoo rundúqarira qámunnainkinoó márinau. Quqoona faqa aiqáma taatuqée áriinoó fidíkandandinou. ¹³ Fásau saqári qaamma miqírafa úfai úqifanoo adusá aiqáma maqásaa kakasídanoo aiqáma fasau maqásaa kakasínau. ¹⁴ Innaarúna kudimandá fannoo papiqa fooqána átindari raqándaamámaree máfi aiqáma raqándaamma taikánau. Áaqana áaqana nári máruqooqari nári máruqooqari moosá mínifi máfi quqáidanoo ooruku námmariki afumáuqa faqa miqí kaimmínau. ¹⁵⁻¹⁶ Miqímarufa maqásaaqaraa karaambáiqauqa faqa úriqararousa faqa sundíaki kiatéenuqa faqa aináina faqaasa faqa nímudaanai qímarusa faqa faiqí aiqáma karabusara fooqána aináini maríasa faqa káiqaesa faqa áaqanasaa máru ooni aamaranaki kéeqafi kukéeqafiqa áaqanara faqa óoniará faqa námeera qímasee qiqau. Ínnee maasásaa áqufiqa maasá dáriqa kukéeqaqimaqáaqa. Qaarísaa óoqumarinoó márina áfusaara rufíaidaqa ititáqimaqaa. Sipsípa ánaaqi áanooqiranasaa faqa ititáqimaqaa. ¹⁷ Miqandá firaa aanooqira faasaana dóo animáridanoo, sía moó fannoo amaná misá nífusaa kíkíqiannoo.

7

Isaraee máqanna faiqí óosana óosanakiqara Ánutuna ákara níqinisaa quqárausara qu úfafa.

¹ Qinée Yoohaneesa mi-ainainná qáfammasaafanausa kafáa maa-ainainná qáfeeqa. Qangiroo qaara faqa qaara faqa safása áti atisaa kíkíqiquee márídaqa miqíqa márídaqa úfai maqásaa maqee maqee úqimari úfaina maqa máaqa mandáikianiffee qímaseeqa úfai rafáaqafíisee márídaqa. Miqíqa máriafanoo sía úfai moó fannoo ooruku námmarisaa fee maqásaa fee saqárisaa fee sía fuaqéeno. ²⁻³ Misá miqíqa márufaqa qinée qangiroo moó qáfaqiafana. Qangiroo moó fannoo súani óosana qáanaindari káqi márira Ánutuna ákarainaina úqirafa aniréenoó úfai rafáaqafímaru qangiroosa náaramásee qímanniminoó qinau. Ánutufa ínniara úfainnai maqá faqa ooruku námhari faqa mandáikamánimaqaannee qifaqa éekaa káqikaa qóo káqi márifaqa qinée Ánutuna aináinira faiqiuqa níqinaaqa Ánutuna ákara rúmasaanaqa miqóo maqá faqa ooruku námhari faqa saqáriuqa faqa úfai quqásaiifanoo firaqóo úqinoó mandáikamánimaqaani. Mi-qangiroofá miqí qímasoofaqa Ánutuna faiqi námu maqásaaqaraasa níqinaaqa ákara rúmasoofanoo moó fannoo ásaana rúmasee kooroomásee qímaqiminoó qinau.

⁴ Isaraeena áiku ásaukukiqari aiqáma moodáanaki quqáseenoo wan handaréeta faqa footi foo tauséenna faqa (144,000) fíffau núkudara foorámmiqa máriqau. Miqímasee márunaki mi-namúsa kai níqinaaqa ákara rúmannaqaaseenoo Ánutunaindi márifanoo úfai fannoo sía náruanifeera rúmannaqaanau. ⁵ Isaraee máqaanna faiqi námu níqinaaqa ákara rúmannaqaqoosa misá náadu náadu óosaa óosaa kai máriqau. Yudana áiku ásaukukiqari (12,000) tueerufa tauséenna moómoo Ánutuna ákara níqinaaqa rúmannaqaanau.

Reebeenana áiku ásaukukiqari (12,000) tueerufa tauséenna moómoo Ánutuna ákara níqinaaqa rúmannaqaanau.

Kadana áiku ásaukukiqari miqí kai máseenoo 12,000 rúmannaqaanau.

⁶ Aseerana áiku ásaukukiqari miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Napatarina átiuqa márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Mannaseena áiku ásauku márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

⁷ Simeeoona átiuqa márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Reefina áiku ásauku márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Isakeena átiuqa márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

⁸ Seeburuna átiuqa márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Yooseefaana áiku ásauku márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Beensaminna áiku ásauku márusa miqí kai másee 12,000 ákara rúmannaqaanau.

Miqímasee mi-qangiroofá Isaraeena áiku ásaukukiqari moodáanaki mara ruqáumáseenoo 144,000 fíffau núkudara foora Ánutuna ákara níqinaaqa ákara rúmannaqaanau.

Aiqáma ánaamuru Ánutuna óorisaa suqú úfafa.

⁹ Qinée Yoohaneesa miná qáfamaseeqa quándaki qáfaafana moo súqirafa márinau faiqi ánaasee firaaqóo qúsimariqau. Sía faiqi moó fannoo nísaanarirana amaná moómoo uqanna máriqau. Misá aiqáma firaa máqannaasakiqari faqa káqikaa maqannaasakiqari faqa aiqáma fasiqa anaaseekiqari faqa aiqáma ufakiqari faqa Ánutuna qaarí óorinni sipsípa ánaaqi óorisaa aiqáma ufa qímarusa kíkíqammafiqau. Misá qamunna éekara afisírausa aufaqáa saqari ásaana úqirausa Ánutuna óorisaa kíkíqiqau. ¹⁰ Miqóo kíkíqiqqa máridaqa maaqí qímasee Ánutunara firaa kari qímamiqa qiqau. Maasá Ánutufa rakísira qaarísaa óoqumarifúananoo sipsípa ánaaqi faqa anísaaqaraaná kai maasá náaru márirana máridaqqee qiqau. ¹¹ Miqí qímasoofaqa úriqararausa Ánutuna rakísira qaarí átimau fíqu fíqu iqá márusa faqa qaara faqa qaara faqa aandáu márusa faqa márufafa misá fíqu fíqu iqá máru qangiroosa misá kai maqásaa nóorindari áqufufafa Ánutuna amooqíqa qiqau. ¹² Kúqaa amooqírana faqa aréenarana faqa írirana faqa dúfi dúfi qírana faqa áuqu uqéerarana faqa úriqararana faqa afeeka faqa náaru náaru maasá Ánutunaindi kai máridaqa. Kúqaa fee qiqau.

¹³ Qaarí fíqu fíquqiranakiqari úriqarausakiqari moó fannoo quándaki qiní Yoohaneesa irámmirino qinau. Maa-fasiqa anaaseesá yáindaraasee éekara qámunna afisírausa aiqáma ufa qímarusakiqari aní márídee qufaqa qinée qiqíafana. ¹⁴ Sía qinée íridaqa anée qímaqimia qíafananoo mifá kooroo qímasee qímaqiminu. Maa-fasiqa anaaseesá Ánutuna ufamau fímarusa minásaara nárirana máree marusa minakíqari ámiqimasee ani márusa máridaqa. Misá nári ikairí ánaaqi qamunna sipsípa ánaaqi Yísuna fidíkaki nári qamunna nammáruqusee éekara arufifaqá afisúsee máridaqa. ¹⁵ Minára misá fáasaana faqa eendáki faqa Ánutuna náaquqara máqaki narí rakísinnimaqqee maru qaarína óorisaa kíkíqammambi eendáki faqa fáasaana faqa amooqídaqa. Qaarísaa márifa Ánutufa narí kai misá ititánnimaqaannoo. ¹⁶ Ititánnimaqaaidanoo sía kafáa misá náara ráannoo, sía nammáriara nídiannoo, sía súani idídirafa nifaaqái náruannoo. ¹⁷ Sipsípa ánaaqi rakísira qaari qámabaanai márifa mifá misá rakísirafa márinoo misá nífiqee múnusainaqa káqi márira nammari maqákiqari radíqisee ururée máriqoo neefáranoo. Ánutufa misá naukunu rukásaina misá ikíraqarafa taikáannoo.

8

Papiqa moodáa sanda dóo idukú úfafa.

¹ Sipsípa ánaaqi fannoo mi-papiqánasaa rumbára sanda ínaaqianaana idukúsoofanoo innaarúnai qíqi ufa dáiqímafinoo káqikaqoo kásoomafinau. ² Ufa sía qírafa taikásoofaqa kafáa qinée Yoohaneesa qáfaafananoo qangiroo Ánutuna áfusaa kíkíqammambi márusa dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée miqímandee qangiroo ukeena moodáa kai moodáa kai amana kái misá níminau.

³⁻⁴ Nimisoofanoo qangiroo moó fannoo kóora áuqimaru qafeena úqirafa aniréeno Ánutuna aandáu tatúfimaruru qaindána óorisaa kíkíqammambinau. Faiqí ánaasee innaaru qírafa mi-qafeenáki máruna máree aniroofaqa misá ámiqira afundimaru ainainna moómoo mi-qafeenáki innaaru qírana námufaqa quqásoofanoo Ánutuna óorinni máru qaindánasaa kóora áuqimarunasaa idára qoonaki téeqimásoofanoo idáqeenoo ámiqira afundimaru ainainna faqa faiqí ánaasee Ánutuna ufamau fímariasa innaaruqírana faqa idáqoofanoo ámiqira áfunda fannoo Ánutuna aikiambúinau. ⁵ Qangiroo mi-qafeená qumáreenoo mi-qaindánasaaqaraa idá aurí marú qafeenaki áfeeriqi quqáseenoo innaarúnaindari maqásaa téeqimmáqinau. Téeqimmáqusoofanoo innaarúnai qírana námufaqa aakuasáa úqirana námufaqa maqá kásirana námufaqa kambíqanau.

Dínni ani qaaraqánda marasée ukeena fuaqóo úfafa.

⁶ Miqóoqari qangiroo qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée ufíreena faqaasa fuaqárara deedaqiau.

⁷ Fuaqásoofanoo pupúsamu faqa idá námufaqa fidíka námufaqa moodáanakikirafa innaarúnaindari maqásaa téeqinau. Téeqimásoofanoo maa-maqa maaqánaki qaaramookí óosuseenoo moodáaki idáqama taikánau, saqári faqa miqóo márinauqa moómoo qámataikánau. Aiqáma andanda faqa miqóo márinauqa qámataikáseenoo qaaraqándaki káqi márinau.

⁸ Qámataikásoofanoo dóo miná ínaaqianna qangiroo narí ufíreena fuaqásoofanoo firaa aaqanara foora idá aurí maruna rafáurinoo innaarúnaindari ooruku námmariki áqufinau. ⁹ Áqufufanoo ooruku námhari qaaramookí óosuseenoo qaaraqándaki káqi márinoo moodáaki fidíkaikamafinoo minakínaa nóodaannaina kúqu taikáfinoo sípauqa faqa qaara oosiranakí káqi márinau, moodáa óosiranaki kurídifinau.

¹⁰⁻¹¹ Kurídifufanoo misá nínaaqiana qangiroo moó fannoo narí ufíreena fuaqánau. Fuaqásoofanoo fásau firaafá miná áuqu sukáqara fasau fee qiqau, mifá qóomara foora aurímaruna fúka nammariki maqásaa áqufufanoo qaaraqándaki quqáseenoo nammári ámiqirafa, moodáaki faiqí ánaasee miná námasoofanoo suká nárufaqa moómoo kúqimariqiau.

¹² Qinée Yoohaneesa miná qáfamasaaafananoo ínaaqianna qangiroo moó fannoo narí ukeena fuaqánau. Fuaqásoofanoo súani afu qaaramookí óosuseenoo moodáaki amannauná árinoo qaaraqándaki káqi máriqiau. Quqoona faqa fásau faqa moodáanaki amannauná árinoo qaaraqándaki káqi qée márinau. Súani fáasaanasaqari dínni áti qéemarinau, dínni áti sía qéemarinau eendáki quqoona faqa miqí kai inau.

¹³ Qinée miná qáfamasaaafananoo quqaumu sandáaqai qaqamáree fídanoo firaa kari faiqíara foo ufa qufaqa íriqiafana. Mifá qinau mandóosana náaquqarafa kambíqaannoo qangiroo qaaramoo námu ufíreena fuaqéefandinausa misá fuaqáifandinna kámuqoo maqásaaqaraasa firaa mandainaina náaquqaranaki márifaranoo fee qinau.

9

¹⁻² Quqaumu miqí qímasoofanoo qangiroo moó fannoo narí ufíreena fuaqánau. Fuaqásoofaqa qinée Yoohaneesa qáfaafananoo fásau moó innaarúnaindari maqásaa áqufufa fíndifufanoo moó fannoo maqá ámeemaanai madika miná kooqí kíqa ámufanoo mi-fasaufá faiqíara foora fíndifinoo madika kooqí atuásoofanoo idámuna moómoo firaa idamunará foora minakíqari ururanau. Ururéenoo innaarúna faqa súani afu faqa aiqáma

ititáfinau. ³ Mi-idamunnánakiqari pándaaqa moómoo qumuréeno maqásaa áqufiqau. Misá fárukara foora náruaqeera Ánutufa quqánau.

⁴ Pándaaqa káaqa ándanda saqári amanee néemarusá márufanoo Ánutufa minára qáoo qímaseeno faiqí kai náruaqee qufaqa miqímiqau. Sía aiqáma fasiqa anaasee náruaqee qinau. Ánutuna ákara níqinaaqa márinausa sía náruaqee qinau. ⁵ Mi-pandaaqásara faiqí kuqá náriranara qáoo qinau, káqi aupúrarana kai moodáannai qísauku qúqoonasaa aupúrarana firaaná nímiqee qinau. Mi-pandaaqáusa nárirafa fáruka naruqoofaná foora nídafi marinau. ⁶ Moodáannai qísauku qúqoonasaa pándaaqa márinakamuqoo faiqí ánaasee kúqiranara randáida sía kúqifara aupúree márifanoo kúqirafa adeedíramafinanoo dóo miqóo taikásee fúanno.

⁷ Mi-pandaaqáusa rákiranaki nímaru qóosausara foora máriqau. Misá níkiqaa kóora áuqira qafeerá foora márinau, misá nóori faiqí nóori fooqáasa máriqau. ⁸⁻⁹ Misá níkiqaa asausí misísausa níkiqara foora kísaaqandauqa márinau, misá nífai raióonara foora firaa nífai kísaaqa márinau. Misá nímuqusa rafáaqafírafa qáinnara foora márinau, misá níqoosa ufa fannoo faiqí moómoosa sandáafanoo maqá ririqindée qímarinau. ¹⁰ Misá nímeesa áti fannoo fárukara foora faiqí raqúru nímirinai. Dóo minánnai faiqí ánaasee moodáannai qísauku qúqoonasaa aupúrarana nímiranoo. ¹¹ Misá saidéenna úriqararafa maqá ámeemaanai madika rakísirafa úriqararafa máridanoo. Yuda máqannaasa ufakíqari moo núqu Heeburu ufakíqari miná áuqu Abadoonnee qímarinai. Kirísa ufakíqari Apoorioonee qímarinai. Mi-auqúna óosana aiqáma ainaina kurídi marínee qímarinai.

¹² Dóo miqínoo indaarúqaa mándainaina taikánau. Qaaraqánda káqi máridanoo.

¹³⁻¹⁴ Pándaaqa taikáfufanoo qangiroo moó fannoo narí ufíreena fuaqánau. Fuaqásoofaqa qínée Yoohaneesa íriafananoo kóora áuqira qáinda Ánutuna áfusaa márunakiqari ufa moó qufaqa íriqiafana. Mi-ufáfa kóora áuqira qáinda aannai qaara faqa qaara faqa márunakiqari kambíqafinoo ufíreena fuaqóo qangiroona qímaminoo qinau. Eufarateesa námmariki qangiroo qaara faqa qaara faqa faiqí kurídi maría qángiroo namusa rumbáqa máriasa idukúnnisaa. ¹⁵ Idukúnnisoofaqa maqásaaqaraa fasiqa anaasee qaaramoosáa óosuseeno qaaraqándaki káqi quqásee moodáaki aiqáma naru taikáqau dínni áti firaaqóo káqi quqánau. Ánutufa óoqaindari misá deedaqammá nímuqaa mi-aukuanná mi-quqoona suanínasaa deedaqammá nímiqoosá nári rákira faiqiuqa faqa mi-qangiroo namúsa faiqí ánaasee moómoo uqanna naru taikáqau. ¹⁶ Mi-qangiroo námu márusa rákira faiqiuqa tu handareta mirióona máruqaa níndafaqiafana (200,000,000). Fífau saqari amaneerá foora moómoo uqanna qáfaqiafana. ¹⁷ Qinée Yoohaneesa qífu pisipasinóo máruqaa misá qóosauqa faqa misásaa máriasa faqa níndafaqiafana. Qóosaa máriasa nímuqusa ititárafa akaqáfa taatuqée idáuruara foora máriqau akaqáfa dirindáasi árirafa máriqau akaqáfa tumána áriusa máriqau. Misá qóosauqa níkiqa raióona ákiqaa miqírausa máriqau, misá nóokiari idáuru námufaaqaa muna námufaaqaa nóokiari úrimarinai. ¹⁸⁻¹⁹ Misá qóosauqa nóoki faqa nímeesaki faqa faiqí nárira afeeka máridanoo. Misá nóokiari idáuru námufaaqaa idámuna námufaaqaa maa-maqána afaaqasáa máriasakiqari faiqí ánaasee moómoo uqanna nárutaikanau. Mi-qoosáusa nímeesa sakániara foora faiqí ukaqánnimidanoo faiqí aupúrarana firaaná máraidaqa.

²⁰ Mi-narimaru ainaináusa maqásaaqaraa fasiqa anaasee moómoo náru taikásoofaqa káqi máriasa miná qáfamasee sía rufíeeqa sía nári mándainaina minníseeqa Ánutu finnai ubeekéeqa. Káqi maqéidaqa. Misá káqi kai áfaannauqara innaaru qímarinai. Misá kóorannai siruáannai booróosannai óoninnai saqárinna Ánutunara foora sía faiqí qáfeemaria ainainna sía ufa írimaria ainainna sía nímaria ainaina, nísaukukoo áuqusaidaqa minára innaaru qímarinai. ²¹ Mi-kaqimaria fasiqa anaaseesá sía narí ári narí árirana minníseeqa, sía áukainaina minníseeqa, sía faiqí ánaasee qúmmuarirana minníseeqa, sía aináina qúmmuarirana minníseeqa káqi kai máridanoo.

10

Qangiroo moo pápiqa káqikaana rumbárana úqirafa qúminau.

¹ Miqímarufaqa qinée nínafaafananoo qangiroo moó ámudaanai qímarufa innaarú-naindari qúminau. Miná qamunna sía qáfaqafana qoonnámu qámunnara foorá kai afisírafa márínau, miná ákiqa óondanda fíqu ínoo márínau, miná óori áfiri súani afu miqírafa dároo dáraa ímarínau, miná áikuqara saqári aadána kikíqinoo márifaqa idáree maríandee ímariqau. ²⁻³ Miná ásaukuki papiqa káqikaana ásaana rúanifeera airíqoofanoo márínau. Mi-qangiroofá qumuréenoó ásauku uqannái aiku ooruku námmarisaa rámaseenoó ásaqaí áiku maqásaa rámaseenoó raióonara foorá firaaqóo fáaqaarufanoo innaarúnai qírafa dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasoofanoo innaarúnai firaaqóo dárara qímasee faiqíara foo ufa moó qímaminau. ⁴ Qinée Yoohaneesa innaarúnai qíra ufa irisée ákara ruanéeriafananoo innaarúnaindari qáoo qínoo qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée innaarúnai qíra ufa sía ákara rúa, ámiqimasee kukéeqaa qufaqa kukéeqafafana.

⁵⁻⁶ Mi-qangiroofá áiku ooruku námmariki faqa maqásaa faqa roofá ásauku innaarúnai uqéraseenoó narí amana aqíqámaseenoó qínau. Ánutufa náaru náaru máríanafa innaarúna faqa maqá faqa ooruku námhari faqa quqóonafa minakí maru ainainausa áuqunafa máríanafa aní áuqu rámasee maa-ufána qídaqa. Sía moo kári faqa Ánutufa nífeesida máríannoo. ⁷ Ínaaqianna qangiroo narí ufíreena fuaqásainanoo Ánutufa narí óoqai kukéeqaqai dóo quqáannoo, óoqai narí tamummáqara fasiqauqa ámiqira ufa qímánnimuna dóo miqóo taikéenoó miqíannoo.

⁸⁻⁹ Miqí qímasoofanoo innaarúnaindaraa ufa fáasai qímaqimufa kafáa qímaqimínau. Anée qangiroo innai áiku ooruku námhariki faqa maqásaa faqa rámaqai finnai papiqa airírana maqéeina máraa qufaqa qinée Yoohaneesa mifúnnai óonuree mi-papiqána qímiannee qíafananoo qímaqimínoo qínau. Dóo maraséenana námasainanoo áranandaki óoquree aseúndammíannoo, óokinaa ookasaasá ánoonara foorá adíafaammíannoo. ¹⁰ Miqí qímasoofaqa qinée miná ásaukukinaa papiqa marasée námasaafananoo dóoki ookasaasára foorá adíafaainau, qíranandaki óoqureenoo aseúndínau.

(Ookasaasá anoona náaru kambíqaaninna ainainara írirana adíafaa írafa márídanoo. Óosana óosana mandáinaina aupúrarana nárirana kambíqaaninafa aseúndirafa márídanoo.)

¹¹ Miqí másaafananoo qímaqimínoo qínau, anée Yoohaneefa anée kaifáa Ánutuna ufa moómoosaa quqáa moómoo faiqí ánaasee faqa moómoo máqusanaasa faqa moómoo ufa qímariasa faqa karaambáiqauqa faqa ámiqimasee Ánutuna ámiqira nifaaqooqa faqa mandá nifaaqooqa faqa misá náaku nímaqainanoo misásaa kambíqaani.

11

Ánutuna márirana qáfamasee qu fásiqaqanda.

¹ Miqí qímasoofanoo moó fannoo aniréenoó nimanímaru kannapuna qíminoo qínau. Anée maaná máree óoruree Yeerusareenni mári maqana Ánutuna náaquqara amaana maqa faqa tatúfira qáinda faqa amanamásee qáfamasee ákara rúa. Mi-amaana maqánaki innaaru qímariasa Yísuna ufamau fímariasa mináindi máríanafa misá faqa nísana rúmasee ákara rúa. ² Amaana máqa naambeéqai sía amanamándeé ákara rúa miná aamína máqannaasaindi ánaamurundi márídanoo. Misá qaara fasiqa níku nísauku taikásee quqoona faqa qaara quqoona faqa náaquqara máqusa Yeerusaree máqusa anirée níkunnaí rafáaqafúseefaranoo. ³ Mi-kamúqoo mi-aukuanná qinée Ánutusa qíní ufa kooroo qímariasi fasiqaqanda soofaara qamunna afisíraqanda niqíqánaqa qíní ufa maqásaa máriasaki kooroo ifáranoo. Miqandá núqu kooroo ímariaqandee qínoo márídanoo.

⁴ Miqandá aiqáma maqa maaqasaa karaambáiqá Yísuna óorisaaqaara qóoma miqíraqanda márídaqa. ⁵ Faiqí akaqáusa miqandá náruannee qímasaafanoo miqandá

nóokinaa idá fannoo naru taikáidanoo dóo miqímasaifanoo miqandá náruanee qínausa kúqu taikéefaranoo. ⁶ Ánutufa mi-kooroo ira fasiqaqandá afeeka níminaqa Ánutuna ufa maqásaaqaraasa qímannimi marínna kamuqoo innaarúna ititásaifanoo aaku sía rúannoo. Mi-kamúqoo Ánutufa afeeka níminaqa aiqáma nammari maa-maqa maaqána afaaqasása mári nammari nári nídiranannai nári iriséeqa arúsáifanoo fidíkaika káim-míannoo. Mi-afeekánannai nári kai irisée maqá áukarasáifanoo mandáinaina óosana óosana kambíqeenoo faiqí ánaasee nipatasáa nárinoo aupúrarana nímiannoo.

⁷⁻⁹ Mi-koorooira fasiqaqandá Ánutuna ufa maqásaa fasiqa aiqáma qímannimí taiká-saifanoo maqá ámeemaanai madikasáa rakísirafa káasau aandau fannoo madikakíqari ururée dóo miqandá faqa rákuannoo. Rákidanoo miqandá kuqá nurusáinaqa miqandá irí Yeerusaree máqusa qámbaana akooqóo márifaranoo. Óoqai miqóo kai mi-maqusánaki karaambáiqá aunírira saqarisaa pírimmannai áriqau. Mi-maqusána áuqu Yeerusaree márinau. Mandóosana máree marú máqusana kíkiqammusidaqa Soodooma faqa Isipa faqee qídaqa. Mi-kooroo ira fasiqaqandá irí Yeerusaree máqusa qámbaana máriafa aiqáma firaa máqannaasa faqa káqikaa máqannaasa faqa aiqáma ánaamuru máriasa faqa aiqáma ufa qímariasa faqa miqandá irí qaaramoo fáasaana faqa moo fáasaana átisaa faqa miqandá irí qáfaifanoo níkundarara qáoo qímasaifanoo káqi máriannoo.

¹⁰ Aiqaama maqásaaqaraasa miqandá kúqiranara irisée asasammásee qoomáqa suqásee námasee susú ímarifanoo aináina narí ámi narí ámiidaqa miqandára maaqí qifáranoo miqandára maasá maqásaaqaraasa aupúrarana qímimariaqanda dóo kúqiqee qí-masee asasifáranoo. ¹¹ Qaaramoo fáasaana áiqaramáfinanoo Ánutufinnaindari kásimari aidoofa qumuréenoo miqandá iríki kéeqafinaqa kásiqa fíndififaqa aiqámausa miqandá níqafeeinausa níndafeeqa káaqa rufíeeefaranoo. ¹² Mi-tamummaqara fasiqaqandá fíndi fífaqa innaarúnaindaraa ufa moó fannoo maaqí qímasee miqandá qímannimiannoo ín-neeqara dóo maí innaarúnai úruaqa qífanoo asuru fannoo miqandá namuqáa aiqámausa nífusaa mara uqéereeqeenoo innaarúnai quqáannoo. ¹³ Miqandá múru quqásainanoo miqóo kai maqá firaaqóo uqanna kásinoo Yeerusaree máqusaki mári maqásusa moómoo rambáirinoo áqufuanoo. Faiqí séefeena tauséenna (7,000) moómoo uqanna minakí kúqifaranoo. Moómoo uqanna núkudara foora faiqí ánaasee kúqifaranoo, moómoo káqi márifaranoo. Káqi márinausa miná qáfamaseeqa quándakiqa innaarúnai mári Ánutuna afeeka amooqifáranoo. (Qinée Yoohaneesa mi-aiqama ainainná innaarúnai máridaqa qáfaafannana.)

¹⁴ Dóo indaarúqaaqanda mandáinaina dóo aru taikéeno, moodáa kai dauní aniráanoo.

Ukeena fuaqámmaree dínni taikásee dínni aní moodáa fuaqásee dóo dínni ani qaaraikufa.

¹⁵ Qinée Yoohaneesa qífu pisipasamándoofaqa innaarúnai máridaqa qáfaafananoo qangiroo moó fannoo ínaaqianaafa narí ukeena fuaqánau. Fuaqásóofanoo innaarúnai mári úfafa maaqí qímasee firaa kari kooroo inau. Dóo maqee maaqóoqari maqásaa rakísira afeeka maasá karaambáiqá faqa narí ásauku mundíranaindi faqa máridanoo mifá náaru náaru miná rakísida máriannoo. ¹⁶ Mi-ufána qíma taikásoofanoo faiqí úriqararasa Ánutuna ufa írira qaari fíqu fíqu iqá márusa nóorindari maqásaa áqufufaqa Ánutuna amooqíqa qiqau.

¹⁷ Óo Karaambáiqá Ánutu aiqámausa úriqararafa firaafá anée máridana óoqai márúnafa maqee márianafa. Dóo anée aneenná firaa afeeka kooroomásee maqásaaqaraasa rakísi nímaqee maríannanara maasá minára aní dúfi dúfi qíma-maqaidaqa.

¹⁸ Aníara níkoqqee mari máqannaasa aníara áanooqirafa qumbiqárausa máriafana aní Ánutuna áanooqira áukuana nímirafa dóo ani máridanoo. Kúqiraua fíndifu másee mandúfa nímirá áukuana dóo ani máridanoo. Aní aináinira fasiqa tamummáqarausa misá kadáapirirana ákiaqara nímirá áukuana dóo animáridanoo.

Aiqáma fasiqa anaasee úriqararausa faqa káiqeesa faqa aní ufara ruffaida náaquqaida mi-maú fímarisa faqa misá kadáapirirana ámiqira ákiaqara nímira áukuana dóo animáridanoo.

Maa-maqa maaqána máriasa kurídi maríasa misá kurídira áukuana dóo animáridanoo.

¹⁹ Miqí qímasee úriqararausa Ánutuna amooqímasoofaqa qinée quándaki qáfaafananoo Ánutuna amaana maqá innaarúnai márufa kooqí atúafufaqa qáfaqiafana. Mi-amaana maqánaki Ánutuna faqa faiqí faqa moodáanakikira ufa bookísara foora áuquqoofaqa márufaqa qáfaqiafana. Mi-bookísánaki Ánutuna ufa óonisaa ákararirafa Mooseena óoqai ámufo máru bookisana qáfaqiafana. Qinée qáfaafananoo aakuasáa úqinoo innaarúnai qínnoo maqá kásinoo firaa pupusamu áqufinau.

12

Aareena fannoo ánaasee faiqi nambíqarara qu úfafa.

¹ Qinée Yoohaneesa miqúna qáfamaseeqa quándaki moo áinaina qáfaqiafana. Innaarúnai firaaqóo kooroo íra ainaina kikíqusirafa kambíqoofaqa qáfaqiafana, ánaasee moó fannoo súani afu miqíra kúrusa afisúsee máru qáfaqiafana áikuqara quqoonasáa ranóo márufaqa qáfaqiafana miná ákiaqaki afisíra qáfeesaa qísaukuqara taikásee qíku óoqu qaaraqánda marasée fásaunamu miná qafeesáa qéemaru qáfaqiafana. ² Mi-anaaseefá ámuvaqu uqáikinoo márufa innaamunara aurínnoo aupúreenoo fáaqa rínau.

³ Fáaqa rímarufaqa qinée quándafi moo áinaina innaarúnai mári ainainna kooroo íaninnana qáfaqiafana. Qaareena qínaakuna qáfaqiafana miná afaaqa aiqáma taatuqée árinoo márínau miná ákiaqa aambúmanamu qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée ákiaqafaqaafa márínau. Aiqáma ákiaqasaa qafee afisínnoo márínau, miná ákiaqaaqa aanai qísaukuqara taikásee márínau. ⁴ Miná ámeesa fannoo innaarúnaidaraa fásau moómoo núkudara foora rarisámeeqeenoo maqái áqimarinau. Mi-qaareenáfa ámuvaqu uqáikira ánaasee óorisaa kikínnoo márídanoo faiqi maqásáinanoo nambíqarara rakísídanoo. ⁵ Mi-anaaseefá akoonaiqí maqasoofanóo fíndifinoo qáinna áuqira samu qumáreenoo aiqáma ánaamurusaa rakísi nímaqaanínna máqanau. Mi-anaaseefá akoonaiqí maqasoofanoo Ánutufa qaareena náandoo qímasee áranaiqi rafúsueeqeenoo innaarúnai narí úfa írira qarisaa quqásoofanoo márínau. ⁶ Miqíufanoo mi-anaaseefá quqásee qaareenara ruffisee sandée aadána maqa maaqaki Ánutufa deedaqammáqoonaki óonu márínau. Qaaramoo áukuana faqa moo áukuana átisaa faqa Ánutufa miqóo rakísínau.

⁷ Qinée Yoohaneesa qáfeemariafananoo rákirafa innaarúnai kambíqanau. Dínni qangiroo karaambáiqá miná áuqu Mikaraafa Ánutuna qangiroo námufaqa dínni qaareena narí mandá qángiroo námufaqa márídaqa innaarúnai rákimariqau. ⁸⁻⁹ Mikaraafa Ánutuna qangiroo námufaqa afeekaikámasee qaareena rafáaqafuseenoo narí faqa narí qangiroo námufaqa rafúsueeqeenoo innaarúnaindari maqásaa áqusanau. Ánutufa aníara sía maaqóoqari maaqóo máriannee qifaqa aní maqásaa rafúsueeqee áqida fee qímasee áqusanau. Mi-qinaakuna qaareenáfa óoqai sakáni márufa aiqáma maa-maqánasaaqaraasa ueeqée márufa márínau. Miná áuquara Áfaanna firaaqá Sadannee qínau.

¹⁰ Mikaraafa Sadanna maqásaa áqusoofaqa qinée Yoohaneesa qífu pisipasamásoofaqa innaarúnai márídara fooqána qáfaafananoo ufa moo firaa kari naméera qínau, Ánutuna asumu máree maríafa dóo animáridanoo. Dóo maqee Ánutufa narí Karaambáiqá afeeka kooroomáseenoo. Dóo maqee miná ásauku mundírafa narí áanoo dóo uqannífiqeenoo. Dóo maqee maasá qíkaqaafasaaquqa maqásaaqaraasa níkaruqirafa eendáki faqa fáasaana faqa Ánutuna áfusaa múnuqi míniqui márifa Sadannafa innaarúnaiqari áranaiqi futeeqá rafúsueeqeenoo maqásaa dóo áquseenoo. ¹¹ Maasá qíkaqaafasaaquqa maqásaa fasiqauqa Ánutuna sipsípa ánaaqí kúqu fidíkanannai dóo Sadannana úraaqareenoo nári Ánutuna ánoona ufara kúqunannai faqa miná úraaqareenoo misá mi-ufánara narí máríranara sía ánoonee qímasee káqi kúqiraree qímariasa márídaqa. ¹² Úfa firaaqóo kai qídanoo qínau.

Innaarúnaki mári ainainausa ínnee aiqáma asasiaqa Sadannafa ínniki márifa dóo maqái áqufínoo. Ínnee maqásaa máriasa faqa ooruku námmariki mári ainainna faqa ínnee rufáida máriaqa. Áfaanna firaafá ínniki óoqu fínoo miná áanoo firaafá máriannoo narí qúsasaa márianinnanara iriséeno miná áanoo firaafá máriannoo fee qínoo.

¹³⁻¹⁴ Qinée Yoohaneesa mi-ufána iriséeqa quándaki qaareena maqásaa qáfeeqa. Qaareena qínaakufa dóo maqásaa áqufínoo márídano qáfeeno ánoomáseeno quándaki faiqi máqoo ánaaseena arunaanéera áfaqanoo fufanóo Ánutufa fira quaquamu áqoosa qaaraaqánda ámufanoo qaqaamáreenoo aadána máqasaa Ánutufa deedaqammáqoo maqanasaa áqufínoo asumu márínau. Qaaramoo áukuana faqa moo átikai marasoofanoo Ánutufa rakísimarufanoo qaareena fannoo mi-anaaseená áriranasaa Ánutufa ititée-marínau. ¹⁵⁻¹⁶ Qaareena fannoo mi-anaaseená qáfamasee ánoo qufanoo miná óokiqari nammári moómoo áufínau. Nammári áufínoo mi-anaaseená mi-samúna áruanifeera fufanóo maqá fannoo mi-anaaseená soodáaqínoo maqá óo raqáfufanoo nammári minákí kai kéeqanau. ¹⁷⁻¹⁸ Qaareena fannoo miná qáfoofanoo firaqóo uqanna áranaqoofanoo quándakínoo mi-anaaseená áti áiku ásauku márusa aiqáma Ánutuna auuqíra sánd-ufamau fímariasa Yísuna kooroo íra ánoona ufamau fímariasa faqa náruanee qímasee fufá ooruku námmaryi áfainni kíkíqínoo márínau.

13

Maa-maqánasaaqaraa kaasau aandaugara qu úfafa.

¹ Qinée Yoohaneesa qífu pisipasamándoo innaarúnai márídaqara foora qaareena ooruku námmaryi áfainni kíkíqínoo márúfaqa qáfamasee ákara rúmaqaafananoo. Mifá miqóo kíkíqínoo márúfanoo ooruku námmarikiqari káasau aanda moó fannoo ururoofaqá qáfaqiafana. Mi-kaasau aandauná aanai qísaukuqara taikásee márínau miná ákiaqa dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée ákiaqafaqafa márínau. Aiqáma aanaisaa karaambáiqá qafee afisínoo márínoo aiqáma ákiaqamau narí Ánutunara fídiqaira mandá núquqa ákararínoo márínau.

² Mi-kaasau aandaufá fira kusina fooqáatia faiqí nárimarifa márínau. Miná áiku fira samaada áikuara foora márínau. Miná óo aamara raióona óo aamara fooqáafa márínau. Mifá ooruku námmarikiqari ururoofanóo qáfamaseeno qaareena fannoo narí afaaqái máru ainainna mi-kaasau aandauná ooruku námmarikinaana áminau. Narí rakísira qaari faqa aiqáma máqannaasa rakísirana faqa mi-kaasau aandauná amisoofanoo rakísinnimaqanau. ³ Mi-kaasau aandaufá márúfanoo moó fannoo miná ákiaqaki moo árúfanoo kúqínóra fooqána máseenoo áru afaaqana atekáqoofa unufufanóo kaifáa fíndifínoo nammárikíqari ururoofaqá qáfaqiafana. Aiqáma maa-maqána afaaqasása máriasa mifá fíndifuna qáfamasoofanoo náaquqoofaqa aiqáma miná ufamáu kaimbiqau. ⁴ Qaareena fannoo fira uriqarara afeekana káasau aandauná ámunara minára áaqee maría fasiqa anaaseesa qaareenara innaaru qídaqa amooqí maríqau. Misá káasau áandauná óorinni faqa innaaru qímasee amooqíqá qiqau. Yáfee maa-kaasau aandauná amaná márídane. Sía uqanna. Yáfee miná áriraramasee áruannoo fee, sía moó fannoo amaná árifara.

⁵ Mi-manda kaasau aandaufá aiqámai rakísídanoo mandúfa uqanna óosana óosana ufa qímarufanoo Ánutufa sía qáoo qínau, qaara fasiqa níku nísauku taikásee moo fásíqa óonu qaara marasée quqoonasáa káqi márídanoo miná kai qáfee márínau. ⁶ Mi-kaasau aandaufá Ánutuna faqa miná áuqu faqa mandá níqurarara níquraree márínau. ⁷ Mifá Ánutuna áiku ásauku faqa rákínoo rafáaqafínau. Mifá káqíkaa máqanna faqa fira maqanna faqa aiqáma ufa qímariasa faqa aiqáma máqusanaasa faqa rakísimarufanoo Ánutufa sía qáoo qínau káqi kai qáfanau. ⁸ Aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasása máriasa mi-kaasau aandaunára Ánutufara foora innaaru qímasee amooqífáranoo. Misá nári núqu káqi marífandinausa Yísuna búkaki ákara rímariasa misá kai sía amooqífáranoo.

Óoqai maa-maqa maaqána sía máruqoo Ánutuna sipsípa ánaaqi kúquna búkaki núqu marísa kai sía káasau aandau amooqifáranoo.

⁹ Aiqáma náaqoo faqaasa ufa íriaqa. ¹⁰ Kásooqaqee káasau aandau Yísuna ufasáara náruaninausara Ánutufa óoqai írinau. Káasau aandau fannoo rumbáaninausara faqa ooqai írinau. Mi-narira aukuannái Ánutuna ufa íri maríasa sía rufíasee minnísaaqa afeekaikámasee uaqée iaqa minásaa mundúfi fírana faqa káqi kai fuaqa.

¹¹ Qinée Yoothaneesa mi-kaasau andauná qáfamaseeqa quándakufaqa moo káasau aandau maqákiqari ururooná qáfaqiafana. Miná aanai qaaraqánda sipsípa aanaira foorá ururanóo márinau. Miná ufa fannoo qaareena ufa qímarinau. ¹² Sipsípa aanaikírafa indaarúqaa káasau aandau óorisaa kíkíqammambi miná afeeka firaatiá máranau. Mifá aiqáma maqá afaaqasása máriasara indaarúqaa káasau andaura amooqiaqée sía amooqífaqa náruanauree qinau. Mi-indaaruaqafá kúqiraramasee afaaqa atekárafafa qunufunára innaaru qída amooqiaqée qinau.

¹³ Sipsípa aanaikírafa ínaaqianna aandau fannoo aiqámausa nífusaa faiqí sía áuqaaqaa íra ainaina áuqinau, aiqámausa nífusaa innaarúnaindari idá fannoo maqásaa áqu fuannee qufanoo áqufinau. ¹⁴ Mifá indaarúqaa kaasau aandau óorisaa faiqí sía áuqaaqaa íra ainaina áqusoofanoo minánnai maqásaaqaraasa aiqáma nikaruqinau. Miqídanoo mifá aiqáma maqásaaqaraasa qímannimino qinau, Ínnee afaaqa atekásoofanoo kúqiraramandee fíndifuna amana áuqaaqaa. ¹⁵ Misá áqusoofanoo sipsípa Ánutufa uqeeqáraree qímasee narí namuqáa qumeé afeeka ámufofanoo aanaikírafa aandau fannoo únnaqímasee narí afeeka fee qímasee áidoo indaarúqaa kaasau aandau amana áuquqoonaki áidoo fuaqássoofanoo miná amana fannoo faiqírafa foorá ufa qínoo narírafa sía innaaru qímasee amooqúsá kuqá nárinau. ¹⁶ Sipsípa aanaikírafa aandau fannoo nárirarufaqa aiqáma máqannaasa káiqaesa faqa úriqarararusa faqa aináina faqaasa faqa kudifásiqa faqa rumbée maríasa faqa idukímariasa faqa aiqáma narí ákara nári nísauku uqannái fee níqinaaqafee ákara rúmannisanau. ¹⁷ Mi-akarána sía márinausa sía aináina nimisée miná ákiaqara feefaurú máreefaranoo, aináina faqa sía amana munnimma áqusee máreefara. Mi-akarána óosana káasau aandau miná áuqu nambáqa máriannoo.

¹⁸ Írirana faqaasa maa-ufána íriaqa. Írirana faqaasa mi-nambaqána káasau aandau nambáqa óosana írifaranoo. Mi-nambaqáfa faiqí áuqu kíkíqammusidanoo. Mi-nambaqáfa maaqímminoo máridanoo. Síkisa handaréeta faqa sikisti síkisa faqa máridanoo, (666).

14

Maqásaaqaraasa moómoosa fúka idiroofaqa qáfaafanna úfafa.

¹ Qinée mi-ainaináusa qáfamaseeqa quándakufaqa qáfaafananoo sipsípa ánaaqi kúqufa Yísufa Oorifa áaqanasaa moo áuqu Sioona áaqana minásaa kíkíqinoo márinau. Oorifa áaqana Yeerusaree máqusa aaqá máridanoo. Miná sáimbaqa faiqí moómoo máriqau. Yísuna áuqu faqa miná ákoona áuqu faqa níqinaaqaa ákara rírausa kai máriqau. Mifasiqáusa nísaanaruafanaqa wan handaréeta faqa footi foo tauséenna faqa Yísuna faqa máriqau, (144,000). Faiqí óoni saqári uqanna áuqufíqau. ² Qinée miná qáfaidaqa innaarúnaindaraa ufa moo íriqiafana. Fíraa kari innaarúnai qírafa foorá qínoo fíraa oondaindari nammáriara foorá áqufidanoora foorá qufaqa íriqiafana. Miqímarunakina innaarúnaindari piripúnna áriufaqa íriqiafana.

³ Yísuna sáimbaqa Oorifa áaqanasaa máriusa wan handaréeta faqa footi foo tauséenna faqa misá aiqáma Ánutuna qaarí óorisaa faqa qaara faqa qaara faqa áandau faqa úriqarararusa faqa misáuqa nóorinni ubeekaqáu. Nóori ubeekáidaqa fúka idi moó raqau sía moó fannoo mi-idína írifaranoo Yísuna faqa máru fasiqausa wan handaréeta faqa footi foo tauséenna faqa misá kai mi-idína amaná reefáranoo Yísuna fidíkannoo feefaurírausa kai mi-fasiqáusa máruufaqa qáfaqiafana. ⁴ Mi-fasiqáusa sía ánaasee qúmmuari marusa ámiqira mánaaqara foorá andeeqárausa kai máridaqa. Misá sipsípa ánaaqi kúquna Yísuna faqa aiqámai fímarusa misá maqásaa fasiqa nandáfiana néera foorídaqa misá

Ánutunaindi faqa Yísunaindi faqa máridaqa miqídaqa. ⁵ Sía únna ufa misáki márusa sía áaqarafa misáki márusa.

Qaaramoó qangiroo qu úfafa.

⁶ Qinée Yoohaneesa miqímaruna qáfamasee quandáfi qáfaafananoo qangiroo moó fannoo innaarúnai sandáaqai qaqamáree fufaqa qáfaqiafana. Mifá ámiqira fasaasa ufa náaru náaru máriira ufa aiqáma maa-maqánasaaqaraasa firaa maqanaasa fáqa káqikaa máqannaasa faqa aiqáma ufa qímariasa faqa aiqáma maqannaasa faqa qímannimirara qaqamáree fínoo firaa kari qinau. ⁷ Ínnee Ánutunara ruffasee miná afeeka úriqaranara amooqiaqa, dóo mifá maqásaa máriasa ufa írirafa dóo ani máridanoo. Mifá innaarúna faqa maqá faqa ooruku námari faqa káqi nammariuqa faqa mináuqa áuqufa máridanoo, miná óorisaa kumáramafi amooqiaqa.

⁸ Mi-qangiroofá miqí qímasoofanoo qangiroo moó fannoo miná ánaaqianna qaqamáree fídanoo Babiroonia máqusara ánaasee kíkiqua ususée qinau. Mandá anaasee Babiroonia máqusa dóo maqásaa áqufínoo maqúsa naakundú kai saaeemáseenoo. Mi-maqannáasa nári deedeépirana faiqí ánaasee qúmmuarirana moómoo uainna nammáriara foora aiqáma maqannaasa nímufaqa námaseera foora aiqáma máqannaasa nímufaqa námaseeqa fúrufarammidammia.

⁹⁻¹⁰ Dóo mi-qangiroofá miqí qímasoofanoo miná ánaaqianna moo qángiroo fannoo qaqamáree fínoo firaa kari naméera qímasee aiqámausa qímanniminoos qinau. Kásau aandau fee narí amana áuqiranaree amooqídaqa innaaru qímariasa miná ákara níqinaaqa faqa nísaukusaa faqa ákara rírausa misá Ánutuna áanooqirana uáinna nammariara foora nambíqeefaranoo. Ánutuna áanooqiranara qídanoo idídimari uainnana kíkiqua úsidanoo. Sía nammári námufaqa uáinna námufaqa asooárana nímifaranoo káqi uáinna kai idídi márina kai nári mandá óosana ákiaqara áanooqirana idára foora qéemarina nímianoo. Aiqáma kásau aandau amooqímaríasa faqa miná ákara máree maríasa faqa misá aiqáma Ánutuna náaquqara andeeqara qangiroouqa nóorisaa faqa sipsípa ánaaqi óorisaa faqa firaa idaqée marínaki aupúranaki fifáranoo. ¹¹ Misá aupúrarana nímimari mi-idauru munáfa náaru náaru ururáidanoo máriannoo. Fáasaana faqa eendáki faqa sía asooárana máreefaranoo káqi miqí kai minoo máriannoo. Kásau aandau fee miná amana áuqiranara innaaruqímariasee miná ákara máree maríasee misá aiqáma miqí kai mifáranoo.

¹² Mi-aukuannái maqásaa Ánutuna áiku ásauku márianausa mi-aupuraránaki reen-deenamafi fifímafi márirana faqa Yísunasaa káqi kai mundúfi márirana faqa miqímandee mi-aukuanná Yísuna ufamau fímaríasa miqífaqa.

¹³ Mi-qangiroofá miqí qímasoofaqa qiní qífu pisipasamásoofaqa qinée innaarúnaira foora máriafananoo ufa moo qímaqíminau, Yoohanee anée maa-ufána ákara rúa. Maa-aukuannásaaqari karaambáiqaki kéeqafíqa kúqifandinausa misá asasifáranoo. Ánutuna maraquna fannoo mi-ufána irisée dadaaqínoo qinau. Eeóo kúqaa náriqa kadáapi firaaná ríriseeqa kúqíqa adooáidaqa asasifáranoo. Nári kadáapirirana ánoona kúqiranaki fíqa dóo máree fídaqa asasifáranoo.

Ánutufa maa-maqa maaqánakinaasa nífiqaseenoo narí ufa írimariasa máraaninna úfafa.

¹⁴ Qinée Yoohaneesa mi-ufána iriséeqa quandáfi qáfaafananoo éekara asurusaa faiqí moó fannoo faiqí nímaakuara fooqána óoqufaaqee ídanoo kóora áuqira qáfee afisírafa ásaukuki paipána áfai raiqárana ásaukuki uaqéuufaqa qáfaqiafana. ¹⁵ Mi-fasiqáfa asurusaa óoqumarífi márufanoo Ánutuna innaarúnai náaquqara amaana maqakiqari qangiroo moó fannoo ráudee qumurée mi-fasiqána firaa kari áaramáseenoo qinau. Dóo nárana qanaá márida aneenná paipánannai ateekásee máree ánia. Dóo maqásaa nara nara foora akuqanóo máridanoo. ¹⁶ Asurusaa marufa miná iriséenoo eedóo qímaseenoo dóo narí paipána rauqímareenoo maqásaa áquseenoo nárana ateekásee máree úrinau.

¹⁷ Mároofanoo qangiroo moó fannoo Ánutuna náaquqara amaana máqaki innaarúnai márunkiqari ráudamaki aniréeno nari ásaukuki paipána áfai raiqárana úqirafa ráudoofaqa qáfaqafana.

¹⁸ Ánutuna tatúfira qaindasaa rakísimarufa qumuréeno paipána úqirafa qúmuna áaramásee qímaminau. Anée dóo uáinna tatímaria sandafa maqásaaqaraasa mandóosana dóo akuqanóo máridanoo, atekámaree múrusee misá fidíka sáunara foora tátia. ¹⁹ Miná iriséeno paipánafaqaafa nari paipána maqásaa uáinna sanda ateká mareeno Ánutuna áanooqirana tatímarunaki maqúsai múrusee naambeéqai áqinau. ²⁰ Áqusoofaqa misá tatisoofanoo fidíka kai nammáriara foora áufinoo faiqí ninuka kái urururufanoo níanai uqanna máree finau.

15

Maa-maqáfa taikáinna aukwana dínna ani qaara marasée qangiroo aupúrarana máree ánífara.

¹ Qinée innaarúnai máriafana moó innaarúnai koorooíra ainaina náaquqara ainaina kambiqóo qáfaqafana maaqímasee kambíqanau. Qísauku dínna taikásee dínna ani qaara marasée qangiroo námu nari nísaukuki Ánutuna taikáranaki aupúrarana úqiraua ániqau. Mi-aupurarána maqásaaqaraasa Ánutuna ufa sía írimariasa nimisáifanoo Ánutuna áranaqarafa taikáannoo.

² Qinée miná qáfamasee quándaki ooruku námmaryara foora tánuka minásaa máridanoora foora idáuru námufaqa márufaqa qáfaqafana. Miqóo ooruku nammári áfaisaa faiqí ánaasee moómoo Ánutuna ufa írimarusa úsimariqau. Misá káasau aandau ákarara qáoo qímarusa misá káasau aandau faqa miná amana áuqirana faqa rákiara foora miná úriqararaua máriqau. Ánutufa misá piripúnna nímufaqa misá ³ Ánutuna aináinira faiqi Mooseena faqa sipsípa ánaaqi kúqufa faqa miqandá idí rée maríqau. Maaqí qímasee idí raqau.

Óo Karaambáiqá aiqáma afeekafaqáa Ánutufa,

Anée aiqámausa rakísi marianna óosanafa faqa anée ímarianna oosana faqa idaaqírafa firaafá máridanoo.

Anée aiqáma máqusanaasa Karaambáiqá márianafa,

Anée níniunafa andeeqárafa kúqaa márunafa márianafa.

⁴ Óo Karaambáiqá yáfasiqa fee sía aníara ruffaidanoo.

Yáfasiqa fee aní úriqararana sía koorooíannoo,

Aneennáraa kai náaquqarafa máriananoo.

Aní andeeqára ainainirafa aiqámausa qáfamasee minára aiqáma máqanna anirée aní óorisaa aniree aní amooqifáranoo.

⁵ Misá mi-idína rámasoofaqa qinée Yoohaneesa qáfaafananoo Ánutuna amaana máqa innaarúnai atúasoofaqa qáfaafananoo minakí óoqai Mooseefa Ánutuna úiqaana maqa usakáqoofa miná aundurái márufaqa qinée qáfaqafana. ⁶ Dínna taikásee dínna ani qaara marasée qangiroouqa Ánutufa faiqí ánaasee nímianinna aupurarana úqiraua fáasai nínafaafanausa misá Ánutuna náaquqara amaana máqakiqari ráudaqau. Misá qamunna ánukarafa éekara árirafa márinau. Misá kóora áuqira ráitanda náamma ámeemaanai rumbárousa animáriqau. ⁷ Ani márufanoo Ánutuna aaqá aandáu qaara faqa qaara faqa márunkiqari moó fannoo kóora áuqimaru qafeesa dínna taikásee dínna ani qaraqánda marasée qafeesa náaru náaru máriara Ánutuna áanooqirafa qumbiqára qafeuqa aiqáma qangiroouqa nísaukuki moodáa moodáa quqásanau. ⁸ Quqásoofanoo innaarúnai amaana máqa idámuna qumbiqánau. Ánutuna afeeka faqa Ánutuna aréenarana faqa minásaaqari idámuna fannoo mi-amaana maqánaki qumbiqánau, sía kéeqarana amaná márinau. Nísauku dínna taikásee dínna ani qaara marasée qangiroo misá aupúrarana taikásoofanoo miqóo kai amaná kéeqaaqainau.

16

Náaru kambíqaaninna ainainna kukéeqarana koorooírafa Yísufa Yoohaneena koorooqímamufanoo ákara rínau.

¹ Amaana máqakinaa idámuna qáfamaseeqa írìqiafana ufa moo ínnaarúnai máru amaana maqakiqari ufa moo fíraa qóo naméera qímaseenoo aupúrarana mároo qangiroosa qímanniminau. Dóo ínnee qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée qafee Ánutuna áanooqira qáfee máraasa dóo innaarúnaindari maqásaa múqu téeqiaqa.

² Miqí qufanoo indaarúqaa qangiroo narí qafee mara máree innaarúnaindari maqásaa múqu téeqináu. Téeqimásoofaqa maqásaa fasiqí ánaasee kásau aandauna innaaru qímarusa miná ákara máree marusa misá nifaaqasása káaqa nídafidanoo áfundidanoo eeféeda námuana fooqáafa moómoo nárináu.

³ Narusoofanoo kafáa miná ánaaqianna qangiroo moó fannoo narí qafee máreenoo múqu ooruku námmariki téeqimáqusoofanoo kúqira fasiqa fidíkara foorá kai mandifufanoo kúqira fasiqa fidíkara foora máqufufanoo ooruku námmariki márída kási maria ainainafa aiqáma kúqu taikáfináu.

⁴ Kúqutaikáfufanoo miqandá nínaaqiana moo qángiroo fannoo narí qafee máreenoo innaarúnaindari nammári uqannaki múqu téeqimásoofanoo fidíka kai qumbiqáfináu.

⁵ Qumbiqáfufanoo nammárisaa rakísimaru qángiroo fannoo naméera qináu. Óo Ánutufa náaquqarafa ánukarafa óoqai márúnafa maqee márianafa anée fidíka naaqée qímasee nímiannanara andeeqárafa máriananoo. ⁶ Misá maqásaa fasiqa Ánutuna ufa írìmaria fasiqanaaseesa faqa tamummáqara fasiqauqa faqa fidíka ruqíee maríanara anée fidíka nímiánaqa náidaqa. Nári óosanara saanára miná ákiaqara fidíka náidaqamiafoo qináu.

⁷ Miqímandoofanoo Ánutuna tatúfira qáindasaaqari ufa moó qináu. Óo Karaambáiqua Ánutufa úriqararafa aninná nárirafa kúqaa andeeqárafa kai márifa máriananoo.

⁸ Mi-namúsa miqímasoofanoo ínaaqianna moo qángiroo fannoo súanisaa narí qafeekínaana múqu téeqimásoofanoo súani fannoo firaqóo idídinoo faiqí ánaasee firaqóo idára foora nítakuqináu. ⁹ Nítakuqufaqa áanoomásee quándaki Ánutuna áuqu rá-masee áquraraqau. Mi-oosana oosana aupuraranná marasée mi-oosannána ákoona áqurarasee sía nári mandáinaina minnísee Ánutuna amooqíqáu. Káqi máraqa fímaríqau.

¹⁰⁻¹¹ Mi-namúsa miqí másoofanoo qangiroo moó fannoo narí qafeekínaana kásau aandauna qaarísaa téeqimásanau. Téeqimásoofanoo asukuna fannoo kásau aandauna quqúsakinaasa ititánnimaqasoofaqa nipatara aupúraidaqa nárídaqa nídafirana faqa namúanara faqa aupúraidaqa nífai riqídaqa innaarúnai Ánutuna áqurara ufa kai qídaqa káqi fúrufarammásee nári mandáinaina káqi mara máree fímaríqau.

¹² Mi-namúsa miqímasoofanoo qangiroo moó fannoo narí qafeekínaana Eeufarateesa námmariki téeqimáqusoofanoo mi-nammarífa aiqáma aadánusináu. Súani óosanaindaraa karaambáiquaqa nári rákira fasiqauqa faqa rákiraramásee ániaqeera aadánusináu.

¹³ Qinée Yoohaneesa miná qáfaafananoo áfaanna qaaramoo táka fooqána mandáikí-rana qáfaqiafana. Moó fannoo óoqai máru qaareena óokiqari ururanáu moó fannoo indaarúqaa kaasau aandauna óokiqari ururanáu, moó fannoo únna qíra tamummaqara fasiqa óokiqari ururanáu. ¹⁴ Mi-qaaramoo takáusa óosana óosana ainaina sía faiqí áuqaaqaa íra ainaina áuqeemaru afaannausa faiqí rakísirausaikiqa máríqau. Mi-qaaramoo afaanna namúsa aiqáma maqa maaqakina karaambáiquaqa nári sundía námufaqa nífíeeqee rákiranaki quqée maríasa máríqau. Misá Ánutuna faqa rákirara másaifanoo Ánutufa úriqararafa misá aiqáma náru taikáannoo.

¹⁵ Miqímarufanoo Yísufa miqóo qiní qímaqiminoo qináu. Qiní ufa írìa, qinée úm-muarira fasiqara foora íreedá kai innaarúnaindari qúmuanaura. Nífu máqee marusa faqa qamunna deedaqírausa faqa asasifáranoo, sía káqisámu fíqa faiqí nífusaa faqa Ánutuna áfusaa faqa sía nisaurífaranoo.

¹⁶ Yísufa miqí qímaqimisoofanoo mi-taka namúsa aiqáma karaambáiqua faqa nári sundía námufaqa nífíeeqeenoo Isaraee máqasaa quqásanau. Mi-maqa maaqána áuqu

Heeburu ufakíqari moo áuqu Isaraee máqannaasa ufakíqari Aramakeedoona máqa maaqee qímariqau.

¹⁷⁻¹⁸ Miqóo suqú quqásoofanoo ínaaqianna qangiroo fannoo narí qafeekínaana úfaisaa múqu téeqinau. Téeqimásoofanoo Ánutuna qaarísaaqari amaana máqaki márufa ufa moó firaa kari qinau. Dóo taikéefoo qímasoofanoo aakuasáa úqinoo innaarúnai qínnoo óosana oosana ufa qínnoo maqá náaquqarafa firaafá uqanna kásinau. Óoqai óosana árooqooqari sía maqá maaqímasee kásidanoo maaná firaafá uqanna úriqararafa kásiannoo. ¹⁹ Yeerusaree máqusa qaaramoo kámu afoómakinoo aiqáma máqusanaasa táunna faqa kurídiannoo. Mi-karí Ánutufa Babiroonia maqusara sía aunínau. Narí káafakinaa áanoo qírana idáqee mari nammariara foora adíasee Babiroonia máqannaasa nimisoofaqa námasee kúqiqau. ²⁰ Aiqaama ooruku námmariki mári afumáusa aiqáma námmariki ukúqnama taikánau, aiqáma áaqana faqa taikánau. ²¹ Pupúsamu innaarúnaindari faiqísaa áqufinau firaa pupusamu moodáa moodáa fifiti kiroogaram qaara fasiqa níku nísauku taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee sikéera ákara kamu áqufufaqa faiqí ánaasee mi-firaa pupusamúna qáfamasee quándaki Ánutuna áqurara ufa kai ámiqau.

17

Firaaqóo úmmuari maría anaaseesa nínoona áru úfafa.

¹ Pupúsamu taikáfufanoo qafee téeqiusakíqari moo qángiroo fannoo qiní dáareenoo qinau, Yoohanee anée maí aniráinaqa firaaqóo úmmuari mari anaaseena kurídirana óosana uqafíqaa. Mi-anaaseefá firaa taunna kíkíqa úsidanoo, moómoo nammari miná aaqá márídanoo. Mi-moomoo nammarína kíkíqa úsirafa márídanoo faiqí ánaasee moómoo máqusanaasara qídanoo. ² Maa-maqánasaaqaraa karaambaiquqa mi-manda anaaseená áafeeqee maríafa márídanoo aiqáma máqannaasa fasiqa anaasee faqa maa-anaaseená úmmuarirana uáinna nammariara foora néeneesaidaqa fúrufaridaqa.

³ Miqí qímasee qímaqímisoofanoo Ánutuna maraquna fannoo dáakufufanoo mi-qangiroofá qiní maréeqeenoo innaarúnaindari maqásaa múqu aadána máqasaa quqáseenoo mi-anaaseená uqaqífíqanau. Mi-anaaseefá taatuqée aandau káasau aandau ataufakaaqá óoqu faaqée márínau. Mi-kaasau andauná afaaqasása Ánutunara fídiqaa íra áuqu moómoo miná afaaqasása ákararínoo márínau. Mi-aandaufá dínna qísauku taikásee dínna ani qaara marasée ákiqa faqaafa márínau, miná aanai qísaukuqara taikásee márínau. ⁴ Mi-anaaseená qamunna sía káiqaesa afisímariana úriqarararusa afisímaru qámunnanda saasáakoona árirana faqa taatuqée árirana faqa afisímarufa aiqáma ainaina kóorannai áuqirana kai afaaqa áuqirafa márínau. Firaa feefauru áqimari oonínna pupú óoni fooqána faqa máránnoo nínau. Mi-anaaseená ásaukuki kóora auqira kaafa uqusée márínau. Mi-kaafánaki ikairífaqaa ainaina faqa faiqí ánaasee narí úmmuari narí úmmuarirana aiqáma mi-ainaináfa mi-anaaseenásaa aniqusírafa mi-kaafánaki qumbiqánnoo márídanoo. (Faiqí ánaasee kíkíqa úsidanoo kúqaa qíra Ánutuna minníseeqa únna qíra Ánutuna amooqímaríanara qídanoo.) ⁵ Mi-anaaseená áqínisaa miná áuqu ákara rínoo márídanoo áuqu akooqóo márídanoo óosana kukéeqanoo márídanoo. Miná áuqu maaqí qínnoo márídanoo Firaa Babiroonia aiqámausa nári náumoosaa feefaurú máree maríasa nínoofa faqa káaqa ánaaseera rímariasa nínoofa faqa márídanoo.

⁶ Qinée Yoohaneesa miná ákara qáfeeqa mi-anaaseená óosana qáfaunanoo fúrufaramminoo márifaqa qáfeeqa. Mifá Ánutuna maqásaaqaraa faiqí ánaasee fidíka faqa Yísuna ufara afeekaikí maríasa fidíka faqa uáinna nammariara foora misá nurusée misá fidíka néeneeseenóra foora fúrufarínoo nímari anaaseefa. Qinée miná qáfamásaunanoo firaaqóo dáaquqeenoo. Qangiroo fannoo miqíafananoo qíqafeenoo qinau. ⁷ Anée nánaree áaquqaidanoo fee qinée mi-anaaseená faqa mi-aandauná faqa óosana kooroo qíqanamma íria. ⁸ Anée káasau aandau qáfaanafa óoqai márufa maqee sía márídanoo, mifá qúsasaa maqá ámeemaanai madikakíqari ururéenoo taikáranaki fúannoo. Náaru

náaru máriranaki fímariasa Ánutuna búkaki núqu ákara rínoo máridanoo, óoqai maa-maqáfa sía máru kámuqoo mi-bukánaki misá núqu ákara rúmaqoofa máridanoo. Maa-maqánasaa máriasa sía mi-bukánaki núqu ákara rúmaqoosa misá mi-manda kaasau aandauná qáfeeqa káaqa náaquqainaqa miná ufamau fifáranoo. Óoqai márinoo maqee sía máridanoo kafáa kásooqaqee kooroo íaninnanara tautúmasee miná ufamau fifáranoo.

⁹ Maa-ufána írirana faqaasá kai írifaranoo. Mi-kaasau taatuqee aandauná ákiaqa dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée ákiaqafaqaafa maridanoo. Mi-akiaqa namúna faqa dínni qísauku taikásee dínni ani qaara marasée áaqana namu kíkíqa úsinoo máridanoo mi-anaaseefá mináúqasaa óoqufaqqee máridanoo, karaambáiquaúndi faqa miqímasee namu máridaqa. ¹⁰ Moodáannai qísauku karaambáiqua dóo taikáfíqau, moodáa káqi rakísidanoo máridanoo moó fannoo aniráannoo aniráinanoo qúsasaa taikáannoo. ¹¹ Mi-kaasau aandaúfa ánaasee minásaa óoqumariufa óoqai márúfa maqee sía máridanoo kásooqaqee kafáa kambíqaannoo. Óoqai indaarú mifá dínni taikásee dínni ani qaaramarasée karaambáiqua márúnaki máriufa taikáfufanoo kaifáa kambíqafinoo dínni ani qaaramoo kínanoo mifá qúsasaa kurídiranaki fúannoo.

¹² Mandá káasau aandauná aana qísaukuqara taikárafa miqímandee kai kásooqaqee karaambáiqua maqásaa moodáa kari kambíqafi máridaqa faiqí ánaasee rakísi ní-maqeefaranoo. Mi-namúsa nári afeeka mandá kaasau aandauná náida amisáifanoo mifá misá faqa qúsasaa faiqí ánaasee rakísi nímaqaannoo. ¹³ Mi-karaambaiqáusa qísaukuqara taikárausa moodáa írirana máriranasaa máridaqa nári afeeka faqa nári úriqararana faqa mi-manda kaasau aandauná poodúaqida ámimarífaranoo. ¹⁴ Mi-karaambaiqáusa sipsípa ánaaqi Yísuna áruannee qímasee miná faqa rákífara. Yísufa narí rusandeesá-mumasee náaramáqaisa afeekaikámandee Yísuna faqa fímariasa misá saimbaqa mi-karaambaiqáusa náru taikéefaranoo. Mifá Yísufa aiqáma karaambáiqua máridanoo aiqáma úriqararansa úrinaaqararafa máridanoo minára Yísufa quándaki misá faqa naru taikáannoo.

¹⁵ Mi-qángiroofá kafáa mi-anaaseenára qímaqimino qinau. Mi-anaaseefá nammári ámuqasaa óoqumaruna anée qáfaananoo. Mi-nammarífa moómoosa maqúsa máriasa moómoo fasiqá ánaasee ufa óosana óosana qímariasa kíkíqamusino mi-nammarínasaa máridanoo. ¹⁶ Mi-qísaukuqarána taikásee aana nimanásaa karaambáiqua máriasa faqa mandá kaasau aandauná faqa mi-umuari mari anaaseenára fídiqaammidaqa miná aiqáma ainaina marasáifanoo mifá káqi samu máriannoo. Misá miqóo miná amaqí námasaifanoo dóo idáqama taikáfuannoo. ¹⁷ Mi-karaambaiqáusa sía náriqá kai miqífaranoo. Ánutufa qumeé fuki faakí qínaqa misá sía írirainni misá nári íriranammifoo qímasee nári afeeka mandá kaasau aandauná amífaranoo. Ánutufa narí ufa ánoonaikeinanina áukuanara áfeesidanoo miqíannoo.

¹⁸ Mi-anaaseená anée qáfaanafa mifá aiqáma máaqa máaqa karaambaiqáusa rakísi nímaqeemari maqusafa máridanoo.

18

Babiroonia máqusa Ánutufa náru taikóo ufafa.

¹ Qinée Yoohaneesa mi-ainaináusa qáfamasee moo qángiroo qáfaqafana. Ánutufa narí afeeka firaaná amufanoo innaarúnaindari maqásaa qumuroofanoo miná aré-narafa firaaqóo aiqáma maqa maaqasaa aréeneenoo káaqa qámaqinau. ² Mifá firaa kari maaqí qímasee naméera qinau. Mifá dóo kurídinoo firaa Babiroonia máqusa dóo áqufinoo kurídinoo. Mi-nakundúnaki áfaannauqa faqa nimanauqáindi qíkairí faqaasauqa faqa ufiniuqá áfaanna ufini kai fídiqaa írafauqa kai máridanoo. ³ Mi-maqusánaasa nári úmmuarirana faiqí ánaasee narí deedéepa narí deedéepirana uáinna nammariara foora ánaamuru máriasa níminoo ínnee naaqée qímasoofaqa néeneeusa máridaqa. Maqásaaqaraasa ánaamuru karaambáiqua Babiroonia faqa úmmuaridaqa náafeeqeusa máridaqa. Aiqáma máaqa máaqa pisinísa uqéere maríasa Babiroonia

máqannaasa káaqa aináina moómoo irairaaímarinanoo minánnai munnimma moómoo maree maríasa márídaqa.

⁴ Mi-qanqiroofá miqí qímasoofanoo innaarúnaindaraa ufa qinée Yoohaneesa moo íriqafana. Mifá maaqí qímasee Ánutuna ufa írimariasa qímannimino qinau.

Óo qiní qíku qísauku ínnee mi-maqusánakiqari dóo ániaqa. Ínnee sía misá mandóosanaki kéeqaaqa miqíqa sía misá náriranaki faqa kéeqaaqa.

⁵ Mi-maqusánaasa mandáinaina fannoo narámuaaqa narámuaaqa ínoo óorufíifanoo meerái innaarúnai óoru márídanoo. Ánutufa misá mandóosana qáfaidanoo íridanoo.

⁶ Misá ínni mandaíkamánnimaqóondee kai ínnee quándaki nári nímiaqa. Misá ínni mandáikamánnimaqoona ákiaqara ínnee quándaki qaaraikámandee nímiaqa. Misá mandá nammari ínni nímunara ínnee quándaki mi-kaafánaki kai idáqainna nammarina firaaqóo nímifaqa naaqa.

⁷ Babiroonia máqannaasa nári nifaaqa aréenarana faqa nári moómoo ámiqira ainaina faqa náriqa máraqau. Mi-ainainná amana kái ínnee aupúrarana faqa ikífaafau qírana faqa misá nímiaqa. Misá náriara úriqararausee qímariana sía maasá keekoopáu márídau. Maasá sía ikífaafau qianáuree qímariana ákiaqara aupúrarana faqa ikífaafau qírana faqa nímiaqa.

⁸ Misá miqí qímaria mandáinaina ákiaqara misá firaaqóo nídafirana faqa namúana faqa aurírana faqa ikífaafau qírana faqa aandaróo nárirana faqa aiqáma ainaina moodáa kari misá nifaaqa quqásaaqa. Misá mi-maqusáfa idá qáma taikáannoo. Karaambáiqqa Ánutufa misá ufa írimarifa afeeka úriqararafa márifa márídanoo.

⁹ Mi-qangiroofá Babiroonia máqusara káqi qínoo qinau. Maa-maqa maaqánasaaqaraa karaambaiqauqa Babiroonia máqusaindaraa mandainaina máree maríasa mi-maqusána idáqainna idámuna qáfamasee firaaqóo ikíráqeeffaranoo. ¹⁰ Misá mi-maqusána aupúrarana qáfamasee ruffasee níanai tatíaqa márídaqa maaqí qímasee faiqíara foora mi-maqa maaqána qímamifaranoo. Óo mandáinaina, Óo náaquqara ainaina maa-firaa afeeka maqusá Babiroonia moodáa faasaana kai aní mandóosana ákiaqara kurídi taikáananoo.

¹¹ Maqásaa pisinísa fasiqauqa faqa mi-maqusánara ikíráqaida maaqí qifáranoo, sía mi-maqannáasa kafáa maasá ámiqira ainaina marasée feefaurú qímifaranoo. ¹² Sía kafáa moó fannoo maasá kóora faqa siruáa faqa firaa feefauru áqimaria óosana óosana óoniuga faqa marasée feefaurú qímifaranoo. Sía kafáa moó fannoo maasá ámiqira qámunna óosana óosana saasáakoona árirana faqa fidíka árirana faqa marasée feefaurú qímifaranoo. Sía moó fannoo maasá ámiqira saqari faqa eereefanta aanainnáí áuqimaria ainainna faqa firaa feefaurú áqimaria saqárinannai áuqimaria ainainna faqa booróosan-nai faqa qáinnannai faqa ámiqira óoninnai faqa áuqimaría ainainna sía kafáa marasée feefaurú qímifaranoo. ¹³ Sía moó fannoo ooruku óosana óosana faqa ámiqimasee áfundimaru ainainna faqa makáqa nammari faqa fadaméena faqa parauáqa faqa ráisa faqa burimakáu faqa sipsípa faqa qóosa faqa qóosa rarisée mari karana faqa karabúsa aináinira faiqi faqa faiqí nimana faqa sía moó fannoo kaifáa mi-ainaináusa marasée munnimma qímifaranoo.

¹⁴ Pisinísa ímaria fasiqausa Babiroonia máqusara maaqí qímasee qifáranoo. Babiroonia máqannaasa ínnee níqaararee márifaqa adífaaa ímarifaqa máree maría ainainausa dóo kukéeqafinoo, aní munnimma moómoo faqa aní adífaairafa káaqa qáranasaa márína dóo taikéeno sía kafáa paqúrinnaranoo. ¹⁵ Pisinísaiki maría fasiqausa Babiroonia máqannaasa ámiqira ainaina feefaurúmasee minánnai firaa munnimma máree marusa mi-maqusána aupúrarana qáfamasee ruffasee níanai tatíaqa márída ikíraqéese soofaaramáseeqa maaqí qifáranoo. ¹⁶ Óo maa-firaa maqusa mandáinaina náaquqarafa kambíqanoo márídanoo. Mi-maqusáfa ánaaseera foora saasáakoona ári-rana faqa fidíka árirana faqa afisírafa kóora áuqimaria oondana faqa firaa feefaurú áqimaria óoniuga faqa afaaqa áuqirafa dóo maqee dadí taikáfinoo.

17-18 Miqí qímaseenoo mi-qangiroofá sípa kiatéenara maaqí qinau. Aiqáma sípa kiatéenauqa faqa nári pooskúrauqa faqa nári pasindíauqa faqa aiqáma ooruku nám-mari ámuuqumau nídaqa aináini marúsa Babiroonia idámuna qáfeeqa níanai tatíeeqa ikiráqeeqa maaqí qifáranoo. Sía moo máqusa maa-firaa maqusa áuqu faqaafa miqírafa márídanoo. ¹⁹ Miqí qímaseeqa kookooma afaqá qumáree níkiyaqá ámoondúnna kukupámaseeqa maaqí qifáranoo. Óo mandáinaina náaquarafa firaa maqusa áuqu faqaafa kukéeqeenoo. Aiqáma sípaki nusa ooruku nám-mari ámuuqumau nusá maa-maqusánakinaasa aináina moómoo nimisáida firaa munnimma máree marunausa dóo dauní mi-aiqama ainaináfa qáma taikéenoo.

²⁰ Mi-qangiroofá miqí qímaseenoo quándakufanoo Ánutuna áiku ásauku Babiroonia máqusara qímanníminau. Ínnee innaarúnai máriasa faqa Ánutuna áiku ásauku faqa Yísufa niqiqoo fásiquasa faqa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa faqa ínnee aiqáma asasiaqa. Mi-maqusáfa ínne nári ifa miná ákiaqara Ánutufa maqee mi-maqusána árifanoo kurídinoo asasiaqa.

²¹ Miqí qímasoofanoo qangiroo moo ámudaanái qímarufa óoni firaatiá minánnai mi-aukuanná máru fasiqanaaseesa sakuma andaana andaana rímariquau. Mi-oonínna fooqáa tia rafúsu qumáreenoo ooruku nám-riki áranaiqi áqinoo qinau. Mi-firaa maqusána áuqu faqaana Babiroonia máqusa óoni áqunnana amana kái áqusainanoo kukéeqafinaqa sía kaifáa qáfeefaranoo. ²² Minakí piripúnna árimariasa faqa káqikaa ufireena fuaqée maríasa faqa firaa ufireena kookáanauru fuaqée maríasa faqa aiqáma músíka fuaqée maríasa faqa sía kaifáa mi-maqusánaki qáfeefaranoo. Óosana óosana ainainí maríasa misá kúkusi maríafa sía kafáa írifaranoo, qaindi áfai faqa síammírifaranoo. ²³ Sía minakí qóoma qáannoo sía kafáa nimundárana tutúqirafa máriannoo. Babiroonia máqusai pisinísa ímarusa faqa aiqáma máqanna pisinísa ímarúsa faqa úrinaaqarararusa máriqau. Ínne áukainaina máraqa nuasa náriqa únnaqira áukainainannai aiqáma máqannaasa níkaruqidaqa.

²⁴ Ánutufa narí áiku ásauku fidíka faqa narí tamummáqara fasiqauqa fidíka faqa aiqáma maqásaa kúqimarusa faqa Babiroonia máqusaki paqúrunara nárírana nímiannoo.

19

¹ Mi-qangiroofá Babiroonia máqusara ufa qímasoofaqa quandáfi ufa firaaná innaarúnai qífu pisipasamásoonaki márídaqa íririqafana. Mi-ufáfa faiqí moómoo suqíqa márídara foora qínoo maaqí qiqau. Ánutuna amooqiaqa. Faiqí asumu máree maríana faqa káaqa qárana faqa firaa afeeka faqa maasá Ánutunaindi márídanoo. ² Mifá mi-umuari mari anaaseefá maqásaaqaraasa putaamánnimaqée marúnna ákiaqara Ánutufa miná árinau. Miqúnara miná ufa nímirafa kúqaa andeeqárafa márídanoo. Mi-anaaseefá Ánutuna aináinira fasiqauqa kuqá nárúnara Ánutufa árinau. ³ Misá kafáa fáaqariqa qiqau. Ánutuna amooqíqa. Mi-maqusána, Babiroonia máqusa idámuna fannoo náaru náaru óoru fímarianoo. ⁴ Miqí qímasoofaqa faiqí firaasa moodáa fasiqá faqa qaara faqa qaara faqa Ánutuna qaarí fíqu fíqu iqá márusa faqa aandaú qaara faqa qaara faqa márusa faqa Ánutuna óorisaa nóorindari maqásaa áqufidaqa Ánutuna amooqídaqa qiqau, misá kúqaa qídaqia, Ánutuna amooqiaqa.

Sipsípa ánaaqi Yísuna amundára qóomaqa ufa.

⁵ Miqí qímasoofanoo ufa moó Ánutuna qaarísaaqari qufaqa íririqafana. Aiqáma Ánutuna aináinimárusa minára rufíemarusa, káqiqaesea faqa úriqarararusa faqa aiqáma maasá Ánutunara amooqiaqa. ⁶ Miqí qímasoofanoo ufa moó faiqí moómoosa suqídara foora firaa oondainní nammári áqufidanoora foora innaarúnai qínoora foora miqíra ufa fannoo maaqí qinau. Ínnee aiqámausa Ánutuna amooqiaqa. Karaambáiqqa maasá úriqarara Ánutufa afeeka uqanna mifá narí aiqámai rakísinnimaqarana dóo óosana araséenoo úriqaránoo márídanoo. ⁷⁻⁸ Tatúfirana áruaninna sipsipa anaqifa

Yísuna amundárafara foora dóo animáridanoo, minára maasá susúíqa asasiaqa miná úriqararana amooqiaqa. Miná ánaaqara foora Ánutufa fúka siara éekara árimarúna áminoo maa-siarána íraannee qufanoo irasée deedaqinóo márídanoo. Mi-eekara siaráfa Ánutuna maqásaa fasiqa anaasee andeeqára óosana kíkiamusinoo márídanoo.

⁹ Mi-ufána qímasoofanoo mi-qangiroofá qiní Yoohaneesa qímaqiminoo qinau. Yoohanee maa-ufána ákara rúa. Maa-ufáusa Ánutuna kúqaa ánoona ufa márídanoo. Ánutufa sipsípa ánaaqi amundára qóomaqara náaree márísa susúida asásimariasa márídaqa. ¹⁰ Míqí qímasoofaqa qiní dáaquqoofaqa mi-qangirooná áikuki dóorindari áqufumáfi amooqianéeriafananoo mifá qáoo qímaseenoo qinau. Óo anée sía miqíá. Aiqáma Yísufa kooroo íra ánoona ufa qumáree maríasa aní faqa aní ákaqaafasaaúqa faqa moodáa ainainímarunausa márídaqara anée sía qiní qimooqia Ánutuna kai amooqía. Yísufa narí máru aukuana narí ánoona ufa kooroináu. Mi-ufáfa kai Yísufa sía kambíqoo aukuana tamummáqara fasiqauqa náakufufaqa qímannimufaqa ákara ríqau.

Éekara qóosasaa márufa narí andeeqáranannai aiqámausa úriqararafaikinau.

¹¹ Mi-qangiroofá míqí qímasoofaqa innaarúnai márída qáfaafananoo innaarúna rakéemámbufaqa akooqóo máríqau. Qinée minakí qóosa moo éekara árirana qáfaqiafana. Miná ataufakaaqá Yísufa óoqufaaqée márídanoo miná áuqu qaara auqu faqáafa. Moo áuqu ámiqirafa mapukúsee miqóo kai márí fasiqanee qinau. Moo áuqu kúqaa ufa qímari fasiqanee qíqau. Narí andeeqára íriranannai kai faiqí anaasee ufa rainánnímaqaidanoo minánnai kai mandósana máree maríasa rákirana marannímidanoo. ¹² Miná áfu idáuru miqírafa qéemarinau. Miná ákiaqasaa karaambáíqa qafee moómoo afisínoo márínau. Mi-fasiqána áuqu narí afaaqái ákara rínoo márídanoo sía moó fannoo qáfaidanoo narí kai qáfaidanoo. ¹³ Miná qamunna afisímarufa fidíka ánaaqi márínau. Misá miná áuquara Ánutuna ufafée qímariqau. ¹⁴ Mifá narí qóosasaa áiqaróofanoo miná ánaaqianna Ánutuna innaarúnaindaraa rákira ámmiuqa aiqáma nári éekara qóosasaa náriqa qamunna éekara qamunna ánuqara qamunna afisírausa miná ánaaqianna miná áfaqee fiqau. ¹⁵ Miná óokiqari aseema raiqárafa ani márínau. Minánnai aiqáma máqanna rafáaqafuannoo, qáinna samu úqirafa nídanoo rakísinnimaqaannoo. Mifá úriqarara afeeka Ánutuna áanooqirafa áranandaki idára foora aiqáma maa-maqánasaaqaraasa miná ufa sía írimariasa afapíta qumáreenoo moodáanaki afapíta rapidaú ínanoo faiqí fidíka fannoo sáuna tatíra fára foommíannoo. ¹⁶ Miná qamunnasáa faqa miná áikusaa faqa miná áuqu moó maaqí qímasee ákara rírafa Karaambáíquqa karaambáíqa úriqararausa úriqararafa márídanoo.

¹⁷ Qinée Yoohaneesa miná qáfamaseeqa quándaki qangiroo moo súanisaa kíkíqinoo márína qáféeqa. Mifá aiqáma ufini innaarúna ámeemaanai nímariasa firaa kari naméera qímasee qímanniminoo qinau. Ínnee suqúfiqa Ánutuna firaa qoomaqa sakasée naaqa. ¹⁸ Ínnee suqúfiqa karaambáíquqa faqa sundíauqa faqa misá kiatéenuqa faqa qóosauqa faqa minásaa akaraqá maríasa faqa aiqáma fasiqa rumbée maríasa faqa idukí maríasa faqa káiqeesa faqa úriqararausa faqa Ánutufa misá aiqáma narusáinaqa misá nimaqí aniréeqa Ánutufa qoomáqa sakaséenoo misá nimaqí anirée naaqa.

¹⁹ Súanisaa máru qangiroofa míqí qímasoofaqa quandáfi firaa rakirana qáfaqiafana. Mandá káasau aandau faqa maa-maqa maaqánasaa karaambáíquqa faqa nári rákira sundíauqa moómoo faqa suqúfi éekara qóosasaa márufa narí ammí sundía námufaqa náruannee qímasoofaqa rákirana uqéeraqau. ²⁰ Qóosasaa márufa mandá kaasau aandau úraaqaramáfinoo rumbá quqáseenoo ínaaqianna káasau aandau námufaqa rumbá quqánau. Mi-inaaqianaa kaasau andauná moo áuqu únna qíra tamummaqara fasiqa. Mi-unna qíra tamummaqaráfa indaarúqaa káasau aandau óorisaa faiqí sía áuqaaqaa íra ainaina áuquqoofa mi-ainainnánai mifá faiqí anaasee níkaru qufaqa akaqáusa níqinaaqa faqa nísauku uqannái faqa mandá kaasau aandau ákara máraqau. Akaqáusa mi-kaasau andaunára innaaru qímariqau. Éekara qóosasaa nímárufa mifá káasau aandau maréeqee únna qíra tamummaqara fasiqa faqa káqi kási maríafaqa qumáreeqee

idá fárumaki áqinau. Mi-idáfa firaaqóo aurukandaá kanda ídanoo áfunda mandáikam-mímarinau. ²¹ Éekara qóosasa nímara nari óokiari áni maru qaseemafa kásau aandau ammi sundíauqa faqa maa-maqa maaqána karaambáiqqa ammi sundíauqa faqa aiqáma náru taikásoofaqa innaarúnai ufiniuqá qumurée aiqáma misá nimaqí noofanoo nímuaqufaqa minnísaqau.

20

Wan tauséenna aukwana Yísufa rakísiu úfafa.

¹ Qinée Yoohaneesa miqímaruna qáfamasee quándaki innaarúnaindari qangiroo moó fannoo maqá ámeemaanai kíqa faqa kísaaqa sáinanda faqa ásaukuki úqirafa maqái qúminau. ²⁻³ Qumuréeno qareena qumáranau. Mi-qareenná moo áuqu óoqeenáa sakani moo áuqu Sadannafa moo áuqu áfaanna. Mi-qangiroofá qumáreenoo sáinandannai rumbáseenoo maqá ámeemaanai madikakí afeeqá áquseenoo róokamandeenoo amúsaraseenoo wan tauséenna aukwana minakí máriennee qímasee quqánau. Mi-kamúqoo sía maa-maqa maaqánasaaqaraasa níkaruqiannoo. Mi-wan tauséenna aukunná taikásainanoo Ánutufa kafáa idukúsainanoo káqikaaqoo kafáa níkaruqiannoo.

⁴ Qareena rumbásoofaqa qaarí moómoo innaarúnai ufiqínoo máru qáfaqiafana. Minásaa óoqu maríqa márusara Ánutufa ínnee faiqí ánaasee ufa íriaqee qinau. Qinée miqúna qáfeeqa quándakufaqa faiqí nimana moómoo qáfaqiafana. Misá Yísuna ánoona ufa faqa Ánutuna ufa faqa kooroounára nárusa nimana máru faqa níndafaqiafana. Misá sía mandá kásau aandau fee miná amanaree innaaru qímarusa máriqau. Misá mandá kaasau aandau ákara níqinaaqa faqa nísaukusaa faqa qáoo qímarusa máriqau. Misá kúqiranakíqari fíndi fíqa ásauku mundírana sáimbaqa karaambáiqqa mámbiqa faiqí ánaasee rakísifaranoo. Mi-uan tauséenna aukunná minásaimbaqa rakísifaranoo qinée qáfaqiafana. ⁵ Akaqáusa kásooqaqee wan tauséenna aukwana áiqarammáfufanoo Ánutufa ínaaqiannaasa mara fíndifuanoo. ⁶ Indaarú fíndifiraua Ánutufa firaa asasirana níminaqa asasífaranoo. Ínaaqianna fíndi fírafa moo áuqu ínaaqianna kúqirafa márianoo. Sía indaarú fíndifiraua úrinaaqareefaranoo. Indaarú fíndifiraua Ánutunaindi faqa ásauku mundírana aanáiqikiraua máridaqa wan tauséenna aukwana Yísuna faqa faiqí ánaasesaa rakísifaranoo.

Sadannana nari áiku ásauku faqa idáki áquaninna úfafa.

⁷⁻⁹ Mi-uan tauséenna aukunná áiqaráinanoo Ánutufa Sadanna nari rumbáranakinaana idukúsainanoo ráudamakinoo aiqáma máqasaa máriasa kafáa níkaruqiannoo. Níkaruqímaseenoo náarainaqa moómoo uqanna aniréeqa núkudara foora qumbiqá áqufifanoo Ánutufa áidimari máqusana Yeerusaree máqusa faqa Ánutunara rímaria fasiqa anaaseesa faqa aiqáma firaaqóo rafúsu quqárúmasee náríraree qíannoo. Aiqa máqannaasa suqímarusara Kookána máqannaasa faqa Mákookana máqannaasa faqee qímarifaranoo. Rákuanee qímarufanoo innaarúnaindari idá firaaqá qumuréeno aiqáma náru taikásoofaqa qinée qáfaqiafana. ¹⁰ Náru taikásoofanoo Ánutufa faiqí ánaasee níkaru qímaru afaannána rafúseeqeenoo idá fárumaki áfunda mandá márunaki áqinau. Sía nari kai, óoqai mandá kásau aandau faqa únna qíra tamummaqara fasiqa faqa márunaki áfaanna rafúsu áqinau. Miqóo misá máridaqa fáasaana faqa eendáki faqa aupúrarana máridaqa náru náru márifaranoo.

Ánutufa taikára faasaana ufa qíaninna úfafa.

¹¹ Qinée Yoohaneesa miqíqufaqa qáfamaseeqa quándaki qáfaafanoo firaa qari ufiqírafa éekara árimarunasaa minásaa óoqumaru fasiqana faqa qáfaqiafana. Mifá kooroo máfufanoo innaarúna faqa maqá faqa miná áfusaaqari dóo taikéeno taikáfinau. ¹² Qinée miqóo qáfaafanoo kúqiraua aiqáma kúqiranakíqari fíndi fíqa Ánutuna qaarí aaqá ufa qíráree qímasee kikíqíqa máriqau. Úriqararaua faqa óorudupiraua faqa amana amana kái Ánutuna óorisaa kikíqíqau. Innaarúnai máriasa mi-kuqiráusa

ákara papiqa qairíseenoo nísaana ríqau. Papiqa moo káqi máriasa núqu papiqa faqa qairísee qáfanau. Ánutufa mi-papiqánakinaana misá mandá márirana nírana áuqarana qáfamaseenoo ufa miná amana kai níminau. ¹³ Ánutufa qufanoo ooruku námmani fannoo kúqirausa minakí márusa maréeqeenoo Ánutuna áfusaa quqássoofanoo kúqirana faqa maqá ámeemaanai kúqirana faqa náríki mária kúqirausa maréeqee Ánutuna áfusaa quqáqau. Quqássoofanoo Ánutufa aiqáma nári mandáinaina áuqoona ákiaqara ufa níminau. ¹⁴ Kúqiranaki máriasa faqa maqá ámeemaanai kúqiranaki máriasa faqa aiqáma maréeqeenoo idá fárumaki áqinau. Mi-ida farumánaki áqimarianara ínaaqianna kúqiranee qinau. ¹⁵ Aiqámausa asumu máraaninausa papiqakí núqu márisa misá káqi márifaranoo mi-papiqánaki núqu sía márinausa misá aiqáma maréeqee káqi kási márufanoo idá fárumaki aiqáma áqinau.

21

Fúka innaaruna faqa maqá faqa áuquaninna úfafa.

¹ Maa-nauraa maqáfa faqa innaarúna faqa ooruku námmani faqa dóo taikánau. Taikáfufanoo fúka innaaruna faqa maqá faqa óoqeenána ámaaqa maqasoofaqa qáfaqafana. ² Qinée qáfaafananoo Ánutufa qufanoo fúka náaquqara máqusa fúka Yeerusaree innaarúnaindari qumuréenoo óoqeenáa Yeerusaree ámaaqa maqafufaqa qáfaqafana. Fúka anaasee amundáranara foora afaaqa áuqirafa fúka maqasaa qúminau. ³ Qumuroofanoo ufa moó fannoo Ánutuna innaarúna qaarísaaqari maaqí qímasee firaa kari qinau. Dóo maqee Ánutuna maqúsa faiqíki qumu máridanoo. Mifá misá faqa márinaqa misá miná faiqí ánaasee márifaranoo. Ánutufa narí uqanna misá faqa márinoo misá Ánutufa máriannoo. ⁴ Mifá aiqámausa naukunu rukáannoo. Sía kafáa kúqirafa faqa ikífaafau qírafa faqa ikíráqarafa faqa nídafirafa faqa sía kafáa mifáuqa máriannoo. Mi-ooqeenaa ainaináfa dóo taikáfinoo.

⁵ Mi-ufáfa taikóofanoo qaarísaa márufa qiní qímaqimino qinau. Dóo qinée maqee aiqáma ainaina fúka kai áuqu quqánaura. Maa-ufáusa ákara rúa, kúqaa ánoona ufa máridanoo mínasaa mundímaria úfafa máridanoo. ⁶ Kafáa qímaqimino qinau. Dóo aiqáma ainaina taikéenoo. Qinée óosana áraafanausa máridaqa taikáaninna áukuana faqaasa máridaqa. Nammáriara nídimarisa fúka maqákiqari ururée mari nammarina, káqi máriara nammari asooárafa sía feefaurírafa káqi nímiannauranoo. ⁷ Mandáinaina rafáaqafusee úriaaqararaura qinée maa-ainainná nímiannaura. Qinée misá Ánutusa máriannaura misá qiní qímaakumara márifaranoo. ⁸ Maparaa ímariasa faqa ueeqée maríasa faqa káaqa ufa rukíee maríasa faqa faiqí ánaasee kuqá nárímaríasa faqa káaqa faiqí ánaaseera rímaríasa faqa áukainaina máraqa nuasa faqa túmunnai faiqí nimana áuqusaida minára rufíasaida innaaru qímaríasa faqa aiqáma óosana óosana únna ufa qímaríasa faqa mi-mandoosanná máraqa nuasa misá maqúsai idá fárumaki márifaranoo. Miqóo idá firafá fasafasáino mandúndi marífa máriannoo. Mi-idána áuqu ínaaqianna kúqirafa máridanoo.

Fúka Yeerusaree ánianinna úfafa.

⁹ Míqí qímasee qímaqimisooofanoo qangiroo moó fannoo qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée márusakiqari aupúrarana maqásaa téeqimariásakiqari moó fannoo anirée qímaqimino qinau. Yoohanee anée maí aniráinaqa aunírinasaa kúqu sipsipa anaaqína miná ánaaqa amundáranana aní uqafíqaanana qáfa. ¹⁰ Míqí qímasooofanoo Ánutuna maraquna fannoo qiní dáakufufanoo qangiroo fannoo rafúsueeqeenoo kísaaqa aaqanasaa quqáqísánau. Miqóoqari náaquqara maqusa fúka Yeerusaree máqusa innaarúnaindari Ánutufinnaindari qúmuna uqaqíqanau. ¹¹ Qúmimarufanoo faqa qumu márinanoo faqa minakíqari Ánutuna káaqa aréenarafa minakíqari tákunasoosa ímarinau. Mi-fuka maqusáfa pupú óoni tánukaidara foorá qéemarinau.

¹² Mi-fuka maqusána faandaamurafa óoninnai áuquqoofa márinau kísaaqa ámatooki kámmino márinau minakí qísaukuqara taikásee qíku óoqu qaaraqánda marasée kooqí

márinau, aiqáma kooqísaa qangiroo moó fannoo rakísimarinau. Mi-kooqísasaa Isaraeena áiku ásauku márusa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée núqu mi-kooqísasaa ákara rinoo márinau. ¹³ Súani ósana ururée maruqaannai faandaamurasáa qaaramoó kóoqi mi-qaannái márinau. Súani kéeqee marú qaannai qaaramoó kóoqi márinau. Súani dínni ataaqee qaannai qaaramoó kóoqi márinau. Súani dínni ataaqee qaannai qaaramoó kóoqi faandaamurasáa márinau. ¹⁴ Mi-ooni faandaamurána ósanaki qísauku qara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée firaa ooniuqa márinau. Mi-oonísasaa sipsípa ánaaqi Yísuna áiku ásauku qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée marúsa núqu mi-oonísasaa ákara rínoo márinau.

¹⁵ Mi-qangiroofá qiní qímaqimímaruna ásaukuki ruráa kóora áuqimaruna uqusée máriunannai mi-fuka maqusána faqa faandaamura faqa kooqíuqa faqa amanamásee qáfanau. ¹⁶ Mi-fuka maqusána ataaqéenni faqa miná sandáaqai faqa amana amana kái márinau. Aiqáma tu tauséenna faqa foo handaréeta faqa (2,400 kilometer) miná kísaaqa miqímaseenoo kísaaqa uqanna mi-maqusána áti faqa márinau. ¹⁷ Mi-fuka maqusa faandaamuráfa fáina máqa qufisara foora áuqirafa márinau. Mi-qangiroofá faandaamura máqasaaqari ámmuqunni amanamásee qáfamaseenoo sikisti metera amana máridanoo feé qinau. Kísaaqa uqanna márinau. ¹⁸ Mi-faandaamuráfa pupú óoninnai áuqirafa márinau, mi-maqusánaki máaqauqa kóorannai karásakiara foora ruqíaki qáfee marufa idaaqírafa uqanna márinau. ¹⁹ Faandaamura ósanasaa firaa ooniuqa márufa firaa feefauru áqusaida máree maría óoniuqa mi-firaa oonísasaa afaaqa áuqiiqee maríqau. Faandaamura firaa ooniuqa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda márara óoni mapukíra óoni nifaaqa áuqira óoniuqa márídaqa, núqu faqaa óoniuqa maríqau.

Moo óoni afaaqa moo áuqirafa miná áuqu yasapeera márinau. Mifá saqári ámanee árirafa amanandá tánukaida qéemarufa márinau.

Moo óoni afaaqa áuqirafa miná áuqu akafata márinau. Mifá dirindáasi áriranasaa indiri óoni árirafa márinau.

Moo óoni áuqu eemararada márinau. Mifá pupú óoni moó saqári ámanee árirafa márinau.

²⁰ Moo óoni áuqu saradoonikisa márinau. Mifá pupú óoni moó éekara faqa saapáni óoniarra foora írafa faqa márinau.

Moo óoni áuqu kananeeriana márinau. Mifá taatuqée saapáni márinau.

Moo óoni áuqu koosa márinau. Mifá pupú óoni moó tumána árirafa márinau.

Moo óoni áuqu beerira márinau. Mifá arooqá óoni fooqáafa saqári ámanee árirafa márinau.

Moo óoni áuqu toopasa márinau. Mifá pupú óoni miqírafa tumána árirafa márinau.

Moo óoni áuqu karaseedooni moo óoni márinau. Mifá pupú óoni miqírafa saqári ámanee árirafa márinau.

Moo óoni áuqu tookueesa márinau. Mifá óoni moó saqári ámanee árirafa márinau.

Moo óoni áuqu ametisa márinau. Mifá arooqá óoni miqírafa pánnoona árirafa amanandá qáfee marúfa márinau.

Faandaamura firaa ooniuqara mapukíra óoni fée qiqau misá núqu miqíminoo máridanoo. Qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée márinau. ²¹ Fúka Yeerusaree máqusa qíkunni óoqu qaara marasée kooqí márinau. Aiqáma kooqi faandaamurasáa máaqa kooqíara foora áuqinoo márinau. Óoni firaaná qumáree minakí ititée marú óonisa feefaurú áqimarí óonisa firaa ooniuqa óonda firaaná fooqáafa márufafa qáfaqiafana. Maqúsa qámbaana faqa naambeéqai faqa aiqáma ámiqira kóorannai áuqirafa amanandá qáfee marúfa márinau.

²² Qinée Yoohaneesa fúka maqusa Yeerusaree qáfamaseeqa náaquqara amaana máqara randéeqa sía márifaqa qáfeeqa. Amaana máqa márinoofau fífau máríqini. Karaambáiqá Ánutufa úriqararafa sipsípa ánaaqi Yísufa faqa miqóo akooqóo márúnara amaana máqa sía márinau. ²³ Súani faqa quqoona faqa márínaqau qáfani. Sía márí qáfeeqa. Máridanoofau fífau máríqini Ánutuna narí firaa areenarafa firaaqóo káaqa qámaqinoo máridanoo, sipsípa ánaaqi mi-maqusána qóomara foora máridanoo. ²⁴ Aiqáma

maa-maqa maaqánasaaqaraasa mi-maqusána káaqa qáranasaa nifáranoo. Misá karaambáiqauqa nári ámiqira ainainauqa mi-maqusánaki múnu quqéefaranoo. ²⁵ Mi-maqusa kooqísa aiqáma faasaana atúanoo kai máriannoo eendáki faqa sía ititéefaranoo, sía eendá máriannoo káaqa qárafa kai máriannoo, minára kooqí sía ititáidaqa. ²⁶ Aiqáma maqa maaqásaa máriasa misá ámiqira ainaina faqa misá úriqarara áinaina faqa máree anirée mi-maqusánaki fúka Yeerusaree máqusaki kai quqéefaranoo. ²⁷ Sía moo mánda ainaina fannoo mi-maqusánaki kéeqaannoo. Sía moo ásurira ainaina áuqee marí fee únna ufa qímari fee sía mi-maqusánaki kéeqeefaranoo. Sipsípa ánaaqi fannoo maqásaaqaraasa narí papiqakí núqu ákara rúmaqaisa misá kai mi-maqusánaki kéeqeefaranoo.

22

Káqi márira nammariara qímaqoo úfafa.

¹ Mi-qangiroofá fúka Yeerusaree maqusa uqaqífiqaseenoo nammári miqóo márúna uqaqífiqanau. Mi-nammarífa Ánutuna faqa sipsípa ánaaqi Yísuna faqa márú qaarínakiqari qumurée fúka maqusa qámbaana óoqu fímarinau. Mi-nammarína áuqu káqi márira nammari fee qiqau. Ámiqira nammari sía dumúna maqá márú nammarífa mi-nammarífa mookoofa ámanee kai randáida qúmídanoo. ² Mi-nammarína dínni dínni áfai saqári kambíqanoo máridanoo. Mi-saqarísa aiqáma qúqoonasaa qaqamma íraidanoo kai máridanoo. Miná ámanee aiqáma máqannaasa aurírana teeroo taikánnisee marífa mi-saqari amanee fúka máridanoo. ³ Moo áinainara Ánutufa áqurarainna ainaina sía mi-fuka maqusánaki máriannoo, dóo taikáfuannoo. Ánutuna qaarí faqa sipsípa ánaaqi qaarí faqa mi-fuka maqusánaki máridanoo miná áiku ásauku mi-maqusánaki máriasa miná amooqifáranoo. ⁴ Misá miná óori qáfeefaranoo misá níqinaaqa miná áuqu ákara rínnoo máriannoo. ⁵ Mi-maqusánaki asukuna taikánoo máridanoo sía kafáa máriannoo. Misá sía qóomara súaniara íridaqa fífau máridaqa, Karaambáiqá Ánutufa misá qóoma márínaqa miqóoqaraasa karaambáiqara foora náaru náaru rakísi nímaqeefaranoo.

Yísufa dóo qúmuaninna úfafa.

⁶ Mi-qangiroofá mi-ainaináusa uqaqífiqaseenoo qímaqimino qinau. Mi-ufáusa aiqáma qímamúnafa kúqaa minásaa mundímariafa márifaqa qímamiqa. Karaambáiqá Ánutufa narí maraquna tamummáqara fasiqauqa nímmarífa narí qangiroo niqíqáifaqa miná aináinira fasiqa ánaaseesa qúsasaa kambíqaaninna ainainausa uqannífiqaanifeera mi-ainaináusa aní uqaqíqeeqa.

⁷ Yísufa ínniara maqásaa máriasara maaqí qídanoo, qinée qúsasaa kafáa óoqu fúanaura. Maa-papiqánakinaa ufa irisée mi-maú fímaríasa misá asafáranoo.

⁸ Qinée Yoohaneesa mi-ainaináusa aiqáma qáfamasee iriséeqa dáaquqoofofa uqaqífiqee marí qangiroona áikuki maqásaa áqufiqa amooqianéeriafananoo mifá qáoo qímasee qinau. ⁹ Óo sía miqía Ánutuna kai amooqía. Qinée aní faqa moodáa ainainí marúnaua máridaqa aní áfasausa tamummáqara fasiqauqa faqa moodáa ainainí marúnaua máridaqa. Maa-papiqánakinaa ufamau fímaríasa misá faqa moodáa ainainí marúnaua máridaqa. Sía qíní qimooqia Ánutuna kai amooqía. ¹⁰ Mi-qangiroofá kafáa qímaqimino qinau. Yoohanee anée maa-papiqánakinaa ufa tamummáqara ufa máridanoo sía qumeeráa, qímannimia. Aiqáma maa-ainaináusa qúsasaa kambíqaannoo sía amana quandásee kaifáa kísaaqasaa fúannoo, qúsasaa dóo kambíqaannoo. ¹¹ Ánaaseera fanandírana, faiqíara fanandírana, miqída naríara naríara rímaríasa sáina miqídaqa máriaqa, mandóosana mandóosana máree maríasa sáina miqídaqa máriaqa. Ámiqira óosana máree maríasa sáina miqídaqa máriaqa. Máparaammásee ámiqira oosana firaaqóo máree maríasa sáina miqídaqa máriaqa.

¹² Dóo íriaqa Yísufa ínniara qídanoo. Qinée qúsasaa óoqufanaura. Ínnee máree maríanna ákiaqara úqiraua dóo óoqu fíqa múqu nímiannoo. ¹³ Qinée óosana ároonakiqari márúnausa máridaqa. Qinée taikáaninna aukuanna faqaasa máridaqa.

¹⁴ Nári qamunandá nammári uqusée á nukara qámunna faqáasa misá kai amaná fúka Yeerusaree máqusa kooqíki kéeqafiqa káqi náaru márira saqari qaamma amaná díqisee neefáranoo. Miqímaríasa asasifáranoo. ¹⁵ Mi-maqusána áqoosai káaqa ufa rukíee maríasa faqa áukainaina máraqa nuasa faqa faiqí ánaasee naríara naríara fanandí maríasa faqa faiqí ánaasee kuqá narí maríasa faqa saqárinnaí faiqí nimana áuqusaida innaaru qímaríasa faqa únna óosana áuqímaríasa faqa únna ufa qímaríasa faqa misá aiqáma áqoosai márifaranoo.

¹⁶ Qinée Yísufa maa-ufáusa amaana máqaki kéeqee maríasa qímannimíaqee qímasee qeeqá qangiroo aqíqéeqa. Qinée Dafidína óosanakiqari mináti márídaqa. Qinée kanánaana duqudéeqiara foo káaqa qéemarunausa márídaqa.

(Yísuna saqáriki maríasa aiqáma miná aqoónausara foora máriafanoo misára Yoohaneefa moodáanaki sipsípa ánaaqi Yísuna ánaaqi fée qídanoo maa-papiqánaki qídanoo.)

¹⁷ Ánutuna maraquna faqa sipsípa ánaaqi Yísuna ánaaqi faqa aiqámausara maí ániaqee qídaqa. Aiqa ma maa-ufána írimaríasa ínnee faqa quandáfi níqoónausa náaraaqa ániaqee qiaqa. Yísufa náaru márira nammari nímiánee qídanoo. Aiqa ma nammáriara nídimarísa dóo anirée naaqa. Sía feefaurífaranoo, nídimarínausa káqi naaqa.

Taikára ufa.

¹⁸ Qinée Yoohaneesa aiqámausa maa-papiqánakínaa tamummáqara ufa írimaríasa dóori kándamasee aaquqímannimíaqaidaqa faiqí moó fannoo maa-papiqánakínaa ufa moó narí úfa minásaa ootúpamásee qínafa miná ákiaqara Ánutufa maa-papiqánakínaa aupúrarana nárirana mara mi-fasiqána áriranasaa ootúpáinanoo firaanáikiannoo.

¹⁹ Kafáa faiqí moó fannoo maa-papiqánakínaa tamummaqara ufa áti rafáaqafínanoo minára mi-fasiqáfa náaru márira saqari qaama néemariana Ánutufa rafáaqafuannoo sía náannee qíannoo miná náaquqara fúka maqusaki kéeqaranara faqa Ánutufa rafáaqafusee qáoo qíannoo. Maa-papiqánakínaa ufamau sía fuanára qáoo qíannoo.

²⁰ Qinée maa-papiqánakínaa ufa qíma afeekaikámmannimí márúnausa Yísusa maaqí qímasee qímannimídaqa kúqaa uqanna qínée qúsasaa ínnee iannái kaifáa óoqu fúanaura. Qinée Yoohaneesa minára maaqí qídaqa. Óo karaambáiqi Yísu dóo qúmuannee qídaqa.

²¹ Karaambáiqi Yísuna ámiqira áfaarirafa ínni aiqámausaki máríani.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mataioo 1:1-2:12
2	Mataioo 2:13-3:6
3	Mataioo 3:7-4:11
4	Mataioo 4:12-25
5	Mataioo 5:1-26
6	Mataioo 5:27-48
7	Mataioo 6:1-24
8	Mataioo 6:25-7:14
9	Mataioo 7:15-29
10	Mataioo 8:1-17
11	Mataioo 8:18-34
12	Mataioo 9:1-17
13	Mataioo 9:18-38
14	Mataioo 10:1-23
15	Mataioo 10:24-11:6
16	Mataioo 11:7-30
17	Mataioo 12:1-21
18	Mataioo 12:22-45
19	Mataioo 12:46-13:23
20	Mataioo 13:24-46
21	Mataioo 13:47-14:12
22	Mataioo 14:13-36
23	Mataioo 15:1-28
24	Mataioo 15:29-16:12
25	Mataioo 16:13-17:9
26	Mataioo 17:10-27
27	Mataioo 18:1-22
28	Mataioo 18:23-19:12
29	Mataioo 19:13-30
30	Mataioo 20:1-28
31	Mataioo 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Mataioo 21:23-46
2	Mataioo 22:1-33
3	Mataioo 22:34-23:12
4	Mataioo 23:13-39
5	Mataioo 24:1-28
6	Mataioo 24:29-51
7	Mataioo 25:1-30
8	Mataioo 25:31-26:13
9	Mataioo 26:14-46
10	Mataioo 26:47-68
11	Mataioo 26:69-27:14
12	Mataioo 27:15-31
13	Mataioo 27:32-66
14	Mataioo 28:1-20
15	Mareekoo 1:1-28
16	Mareekoo 1:29-2:12
17	Mareekoo 2:13-3:6
18	Mareekoo 3:7-30
19	Mareekoo 3:31-4:25
20	Mareekoo 4:26-5:20
21	Mareekoo 5:21-43
22	Mareekoo 6:1-29
23	Mareekoo 6:30-56
24	Mareekoo 7:1-23
25	Mareekoo 7:24-8:10
26	Mareekoo 8:11-9:1
27	Mareekoo 9:2-29
28	Mareekoo 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mareekoo 10:13-31
2	Mareekoo 10:32-52
3	Mareekoo 11:1-26
4	Mareekoo 11:27-12:17
5	Mareekoo 12:18-37
6	Mareekoo 12:38-13:13
7	Mareekoo 13:14-37
8	Mareekoo 14:1-21
9	Mareekoo 14:22-52
10	Mareekoo 14:53-72
11	Mareekoo 15:1-47
12	Mareekoo 16:1-20
13	Ruka 1:1-25
14	Ruka 1:26-56
15	Ruka 1:57-80
16	Ruka 2:1-35
17	Ruka 2:36-52
18	Ruka 3:1-22
19	Ruka 3:23-38
20	Ruka 4:1-30
21	Ruka 4:31-5:11
22	Ruka 5:12-28
23	Ruka 5:29-6:11
24	Ruka 6:12-38
25	Ruka 6:39-7:10
26	Ruka 7:11-35
27	Ruka 7:36-8:3
28	Ruka 8:4-21
29	Ruka 8:22-39
30	Ruka 8:40-9:6
31	Ruka 9:7-27

date	Scripture
1	Ruka 9:28-50
2	Ruka 9:51-10:12
3	Ruka 10:13-37
4	Ruka 10:38-11:13
5	Ruka 11:14-36
6	Ruka 11:37-12:7
7	Ruka 12:8-34
8	Ruka 12:35-59
9	Ruka 13:1-21
10	Ruka 13:22-14:6
11	Ruka 14:7-35
12	Ruka 15:1-32
13	Ruka 16:1-18
14	Ruka 16:19-17:10
15	Ruka 17:11-37
16	Ruka 18:1-17
17	Ruka 18:18-43
18	Ruka 19:1-27
19	Ruka 19:28-48
20	Ruka 20:1-26
21	Ruka 20:27-47
22	Ruka 21:1-28
23	Ruka 21:29-22:13
24	Ruka 22:14-34
25	Ruka 22:35-53
26	Ruka 22:54-23:12
27	Ruka 23:13-43
28	Ruka 23:44-24:12
29	Ruka 24:13-53
30	Yoohanee 1:1-28

date	Scripture
1	Yoohanee 1:29-51
2	Yoohanee 2:1-25
3	Yoohanee 3:1-21
4	Yoohanee 3:22-4:3
5	Yoohanee 4:4-42
6	Yoohanee 4:43-54
7	Yoohanee 5:1-23
8	Yoohanee 5:24-47
9	Yoohanee 6:1-21
10	Yoohanee 6:22-40
11	Yoohanee 6:41-71
12	Yoohanee 7:1-29
13	Yoohanee 7:30-52
14	Yoohanee 7:53-8:20
15	Yoohanee 8:21-30
16	Yoohanee 8:31-59
17	Yoohanee 9:1-41
18	Yoohanee 10:1-21
19	Yoohanee 10:22-42
20	Yoohanee 11:1-53
21	Yoohanee 11:54-12:19
22	Yoohanee 12:20-50
23	Yoohanee 13:1-30
24	Yoohanee 13:31-14:14
25	Yoohanee 14:15-31
26	Yoohanee 15:1-27
27	Yoohanee 16:1-33
28	Yoohanee 17:1-26
29	Yoohanee 18:1-24
30	Yoohanee 18:25-19:22
31	Yoohanee 19:23-42

date	Scripture
1	Yoohanee 20:1-31
2	Yoohanee 21:1-25
3	Niqiqoosa 1:1-26
4	Niqiqoosa 2:1-47
5	Niqiqoosa 3:1-26
6	Niqiqoosa 4:1-37
7	Niqiqoosa 5:1-42
8	Niqiqoosa 6:1-15
9	Niqiqoosa 7:1-29
10	Niqiqoosa 7:30-50
11	Niqiqoosa 7:51-8:13
12	Niqiqoosa 8:14-40
13	Niqiqoosa 9:1-25
14	Niqiqoosa 9:26-43
15	Niqiqoosa 10:1-33
16	Niqiqoosa 10:34-48
17	Niqiqoosa 11:1-30
18	Niqiqoosa 12:1-23
19	Niqiqoosa 12:24-13:12
20	Niqiqoosa 13:13-41
21	Niqiqoosa 13:42-14:7
22	Niqiqoosa 14:8-28
23	Niqiqoosa 15:1-35
24	Niqiqoosa 15:36-16:15
25	Niqiqoosa 16:16-40
26	Niqiqoosa 17:1-34
27	Niqiqoosa 18:1-21
28	Niqiqoosa 18:22-19:12
29	Niqiqoosa 19:13-41
30	Niqiqoosa 20:1-38

date	Scripture
1	Niqiqoosa 21:1-16
2	Niqiqoosa 21:17-36
3	Niqiqoosa 21:37-22:16
4	Niqiqoosa 22:17-23:10
5	Niqiqoosa 23:11-35
6	Niqiqoosa 24:1-27
7	Niqiqoosa 25:1-27
8	Niqiqoosa 26:1-32
9	Niqiqoosa 27:1-20
10	Niqiqoosa 27:21-44
11	Niqiqoosa 28:1-31
12	Roomma 1:1-17
13	Roomma 1:18-32
14	Roomma 2:1-24
15	Roomma 2:25-3:8
16	Roomma 3:9-31
17	Roomma 4:1-12
18	Roomma 4:13-5:5
19	Roomma 5:6-21
20	Roomma 6:1-23
21	Roomma 7:1-14
22	Roomma 7:15-8:6
23	Roomma 8:7-21
24	Roomma 8:22-39
25	Roomma 9:1-21
26	Roomma 9:22-10:13
27	Roomma 10:14-11:12
28	Roomma 11:13-36
29	Roomma 12:1-21
30	Roomma 13:1-14
31	Roomma 14:1-23

date	Scripture
1	Roomma 15:1-21
2	Roomma 15:22-16:7
3	Roomma 16:8-27
4	1 Koorinti 1:1-17
5	1 Koorinti 1:18-2:5
6	1 Koorinti 2:6-3:4
7	1 Koorinti 3:5-23
8	1 Koorinti 4:1-21
9	1 Koorinti 5:1-13
10	1 Koorinti 6:1-20
11	1 Koorinti 7:1-24
12	1 Koorinti 7:25-40
13	1 Koorinti 8:1-13
14	1 Koorinti 9:1-18
15	1 Koorinti 9:19-10:13
16	1 Koorinti 10:14-11:1
17	1 Koorinti 11:2-16
18	1 Koorinti 11:17-34
19	1 Koorinti 12:1-26
20	1 Koorinti 12:27-13:13
21	1 Koorinti 14:1-17
22	1 Koorinti 14:18-40
23	1 Koorinti 15:1-28
24	1 Koorinti 15:29-58
25	1 Koorinti 16:1-24
26	2 Koorinti 1:1-11
27	2 Koorinti 1:12-2:11
28	2 Koorinti 2:12-17
29	2 Koorinti 3:1-18
30	2 Koorinti 4:1-12
31	2 Koorinti 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Koorinti 5:11-21
2	2 Koorinti 6:1-13
3	2 Koorinti 6:14-7:7
4	2 Koorinti 7:8-16
5	2 Koorinti 8:1-15
6	2 Koorinti 8:16-24
7	2 Koorinti 9:1-15
8	2 Koorinti 10:1-18
9	2 Koorinti 11:1-15
10	2 Koorinti 11:16-33
11	2 Koorinti 12:1-10
12	2 Koorinti 12:11-21
13	2 Koorinti 13:1-14
14	Karatia 1:1-24
15	Karatia 2:1-16
16	Karatia 2:17-3:9
17	Karatia 3:10-22
18	Karatia 3:23-4:20
19	Karatia 4:21-5:12
20	Karatia 5:13-26
21	Karatia 6:1-18
22	Efeesusa 1:1-23
23	Efeesusa 2:1-22
24	Efeesusa 3:1-21
25	Efeesusa 4:1-16
26	Efeesusa 4:17-5:2
27	Efeesusa 5:3-33
28	Efeesusa 6:1-24
29	Firipi 1:1-26
30	Firipi 1:27-2:18

date	Scripture
1	Firipi 2:19–3:6
2	Firipi 3:7–4:1
3	Firipi 4:2–23
4	Kooroosee 1:1–20
5	Kooroosee 1:21–2:7
6	Kooroosee 2:8–23
7	Kooroosee 3:1–17
8	Kooroosee 3:18–4:18
9	1 Teesaronika 1:1–2:9
10	1 Teesaronika 2:10–3:13
11	1 Teesaronika 4:1–5:3
12	1 Teesaronika 5:4–28
13	2 Teesaronika 1:1–12
14	2 Teesaronika 2:1–17
15	2 Teesaronika 3:1–18
16	1 Timooti 1:1–20
17	1 Timooti 2:1–15
18	1 Timooti 3:1–16
19	1 Timooti 4:1–16
20	1 Timooti 5:1–25
21	1 Timooti 6:1–21
22	2 Timooti 1:1–18
23	2 Timooti 2:1–21
24	2 Timooti 2:22–3:17
25	2 Timooti 4:1–22
26	Titusa 1:1–16
27	Titusa 2:1–14
28	Titusa 2:15–3:15
29	Fireemoona 1:1–25
30	Heeburu Máqannaasa 1:1–14
31	Heeburu Máqannaasa 2:1–18

date	Scripture
1	Heeburu Máqannaasa 3:1-19
2	Heeburu Máqannaasa 4:1-13
3	Heeburu Máqannaasa 4:14-5:14
4	Heeburu Máqannaasa 6:1-20
5	Heeburu Máqannaasa 7:1-19
6	Heeburu Máqannaasa 7:20-28
7	Heeburu Máqannaasa 8:1-13
8	Heeburu Máqannaasa 9:1-10
9	Heeburu Máqannaasa 9:11-28
10	Heeburu Máqannaasa 10:1-18
11	Heeburu Máqannaasa 10:19-39
12	Heeburu Máqannaasa 11:1-16
13	Heeburu Máqannaasa 11:17-31
14	Heeburu Máqannaasa 11:32-12:13
15	Heeburu Máqannaasa 12:14-29
16	Heeburu Máqannaasa 13:1-25
17	Yameesa 1:1-18
18	Yameesa 1:19-2:17
19	Yameesa 2:18-3:18
20	Yameesa 4:1-17
21	Yameesa 5:1-20
22	1 Peetooroo 1:1-12
23	1 Peetooroo 1:13-2:10
24	1 Peetooroo 2:11-3:7
25	1 Peetooroo 3:8-4:6
26	1 Peetooroo 4:7-5:14
27	2 Peetooroofa 1:1-21
28	2 Peetooroofa 2:1-22
29	2 Peetooroofa 3:1-18
30	1 Yoohanee 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yoohanee 2:1-17
2	1 Yoohanee 2:18-3:2
3	1 Yoohanee 3:3-24
4	1 Yoohanee 4:1-21
5	1 Yoohanee 5:1-21
6	2 Yoohaneefa 1:1-13
7	3 Yoohaneefa 1:1-14
8	Yudeesa 1:1-25
9	Uqafíqoo ufafa 1:1-20
10	Uqafíqoo ufafa 2:1-17
11	Uqafíqoo ufafa 2:18-3:6
12	Uqafíqoo ufafa 3:7-22
13	Uqafíqoo ufafa 4:1-11
14	Uqafíqoo ufafa 5:1-14
15	Uqafíqoo ufafa 6:1-17
16	Uqafíqoo ufafa 7:1-17
17	Uqafíqoo ufafa 8:1-13
18	Uqafíqoo ufafa 9:1-21
19	Uqafíqoo ufafa 10:1-11
20	Uqafíqoo ufafa 11:1-19
21	Uqafíqoo ufafa 12:1-18
22	Uqafíqoo ufafa 13:1-18
23	Uqafíqoo ufafa 14:1-20
24	Uqafíqoo ufafa 15:1-8
25	Uqafíqoo ufafa 16:1-21
26	Uqafíqoo ufafa 17:1-18
27	Uqafíqoo ufafa 18:1-24
28	Uqafíqoo ufafa 19:1-21
29	Uqafíqoo ufafa 20:1-15
30	Uqafíqoo ufafa 21:1-27
31	Uqafíqoo ufafa 22:1-21